VIII

SACROSANCTA CONCILIA

AD REGIAM EDITIONEM EXACTA

QUÆ OLIM QUARTA PARTE PRODIIT AUCTIOR *Studio* PHILIP. LABBEI, *&* GABR. COSSARTII, *Soc.* JESU *Presbyterorum*;

Nunc verò integre insertis STEPHANI BALUZII, & JOANNIS HARDUINI additamentis, plurimis præterea undecunque conquisitis monumentis, notis insuper ac observationibus, firmiori fundamento Conciliorum epochas præcipue fulcientibus, longè locupletior, & emendatior exhibetur,

CURANTE NICOLAO COLETI

Ecclesiæ S. Moysis Venetiarum Sacerdote Alumno.

TOMUS OCTAVUS

Ab Anno DCLXXXVII. *ad annum* DCCLXXXVII.

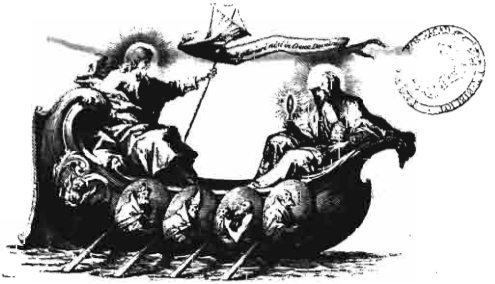

VENETIIS, MDCCXXIX.

Apud { SEBASTIANUM COLETI, *et* JOI BAPTISTAM ALBRIZZI HIERON. FIL.

CUM VENETI SENATUS PRIVILEGIO.

SYLLABUS
EORUM QUÆ TOMO VIII. CONCILIORUM
CONTINENTUR.

Quæ asterisco * notata sunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus hæc nota † impressa est, eorum incertus est annus;

Quæ vero indice ☞ designantur, huic editioni accessere.

Anno Christi	
687.	VITA SERGII PAPÆ I. 1
	Ejusdem epistola ad Ceolfridum abbatem. 6
688.	Toletanum XV. concilium. ibid.
	Theodori Cantuariensis Archiepiscopi Capitula. 13
	** Conventus in Palatio Theoderici Francorum regis.* 19
689.	☞ Synodus incerti loci. ibid.
691.	Cæsaraugustanum III. concilium. 31
	1. Prefatio. ibid.
	1. Capitula v. ibid.
692. vel 691.	Constantinopolitanum, Quinisextum dictum, conciliabulum. 33
	Notæ Binii, & Frontonis Ducæi. ib. & 4.
	☞ Adnotatio P. Pagi. 44
692.	☞ Anglosaxonicum. 45
	Leges xii. ecclesiastica Inæ regis occidentalium Saxonum. 46
693.	Toletanum XVI. concilium. 49
	1. Prefatio. ibid.
	1. Tomus regis ad patres concilii. 50
	1. Capitula xiii. 71
	1. Subscriptiones. 73
694.	Becanceldense. 77
	☞ Adnotatio P. Pagi. 80
	Toletanum XVII. 81
	1. Prefatio. ibid.
	1. Tomus regis ad patres concilii. 82
	3. Regula fidei. 84
	4. Capitula viii. ibid.
	5. Gratiarum actio regi. 90
	5. Lex in confirmationem concilii. 91
	7. Sententiæ xxiii. huic concilio a quibusdam insertæ. 92
	8. Notæ Binii ex Garsia Loaisa. 94
695.	☞ Autissiodorense. 95
697.	Utrajectense. 97
201. etc.	
697.	Berghamstedense. 99
	1. Prefatio, & capitula xxviii. ibid.
	1. Quomodo damna sacris ordinibus illata sunt compensanda, Capitula x. 102
698.	Aquilejense conciliabulum. 103
	☞ Adnotatio P. Pagi: ibid.
	Observatio Phil. Labbe de Crescentiana canonum collectione. 104
701.	VITA JOANNIS PAPÆ VI. 105
	Anglicanum concilium. ibid.
	☞ Adnotatio P. Pagi. 109
	Toletanum XVIII. 111
705.	VITA JOANNIS PAPÆ VII. ibid.
	Ejusdem epistola. 112
705.	Romanum concilium. 113
705. vel 704.	☞ Adnotatio P. Pagi. 114
705. vel 704.	Merciana synodus. 115
705.	Niddense concilium, ibid.
	☞ Adnotatio P. Pagi. 120
708.	VITA SISINNII PAPÆ. 119
†	Incerti loci synodus Anglosaxonum; ibid.
708.	VITA CONSTANTINI PAPÆ. 121
	Ejusdem epistola. 124
	Charta Kenredi & Offæ regum Anglorum. 125.
	Charta Egwini episcopi Vigornensis. 127.
709.	Alacense concilium, ibid.
711.	Constantinopolitanum conciliabulum. 129
	* Synodus Constantinopolitana, Gr. L. ex Synodico. ibid.
	* Agathonis diaconi petoratio ad 2da sextæ synodi, Gr. Lat. ibid.
	* Joannis archiepiscopi CP. ad Constantinum papam epistola, Gr. Lat. 137.
	Londinense concilium. 149
	☞ Adnotatio P. Pagi. 150
†	Concilium totius regni Britannici. 151
	Epistola Ceolfridi abbatis ad Naitanum regem. 155
	Decretum regis Ofthere. 169
714.	VITA GREGORII PAPÆ II. ibid.
	Ejusdem epistola XV. 167. & seq.
	Carali majoris domus epistola. 175
715.	* Synodus Constantinopolitana, Gr. Lat. ex Synodico. 181
	Capitulare Gregorii papæ II. ibid.
719.	* Trajectense Concilium. 185
721.	Romanum I. concilium. ibid.
	1. Prefatio. ibid.

1. Ca-

ANNO CHRISTI

1. Capitula XVII. 187
2. Subscriptiones. 187
4. Notæ Binii, & Frontonis Ducæi. 190
☞ Adoratio P. Pagi. 191
714. Romanum II. ibid.
716. Romanum III. ibid.
* Idem Gr. Lat. ex Synodico. 195
* Constantinopolitanum, Gr. Lat. ex Synodico. 193
* Hierosolymitanum, Gr. Lat. ex Synodico. 195
731. GREGORII PAPÆ III. VITA. ibid.
Ejusdem epistola VII. 201. & seq.
Excerptum a Gregorio papa III. editum, de diversis criminibus, & remediis eorum. 208. & seq.
731. Romanum I. concilium. 217
732. Romanum II. ibid.
741. ZACHARIÆ PAPÆ VITA. 219.
Ejusdem epistola XV. 230. & seq.
☞ Observatio P. Pagi. 234. 235. 237
* *Ejusdem epistola alia duæ.* 268. 267
☞ Observatio P. Pagi. 267
Sancto Bonifacio epistola III. 237. 263. 265.
742. Cloveshoense concilium. 267
742. Germanicum concilium. 269
743. Liptinense. 273
* Observationes duæ Philippi Labbe: ac notæ Simondi, & Binii. 275. 276.
☞ Adoratio P. Pagi. 277
Pertinet ad hoc concilium.
1. Abbatissæ ad Bonifacium, superiorum ejus & superiflitionum. 278
2. Indiculus superflitiosum & paganarum. 279
3. Allocutio de conjugiis illicitis. ibid.
4. Allocutio altera de recte vivendo. 280.
5. Allocutio de sabbato. 281
6. De canonibus & statutis synodi S. Bonifacii. ibid.
7. Zachariæ papæ epistola ad Francos & Gallos. 283
Romanum I. concilium. ibid.
☞ Observatio P. Pagi. 290
744. Suessionense. ibid.
Notæ Simondi. 293
☞ Observatio P. Pagi. 295
* Capitulare incerti anni. 295
☞ Observatio Baluzii. 298
745. Germanicum III. ibid.
☞ Observatio P. Pagi. 300
Romanum II. ibid.
Actioni primæ inferitur epistola S. Bonifacii ad Zachariam papam; secundæ, initium libri de vita Aldeberti, & epistola, quam vulgabat esse Isaiæ, & decretio cecidiffe; tertiæ, oratio, quam idem sibi composuerat. 301. 303. 305.
Subscriptiones. 306
Notæ Simondi & Binii. 307
☞ Observatio P. Pagi. 308
Epistola Gemmuli diaconi. 309
Statuta quædam S. Bonifacii Archiep. Moguntini. ibid.
747. Cloveshoense concilium. 313
1. Epistola S. Bonifacii. ibid.
2. Præfatio synodi. 319
3. Canones XXX. 321.
☞ Observatio P. Pagi. 331
☞ Germanicum. 332
* Duriense, ibid.
Excerptiones CLXV. *Egberti Eboracensis archiepiscopi.* 335
Ex ejusdem Egberti pœnitentiali libro II. excerptiones XXXV. 350
* *Ejusdem dialogus de institutione ecclesiastica.* 352
Canones Bedæ de remediis peccatorum. 359.
* *Pippini Regis epistola ad Bonifacium;* 367
732. VITA STEPHANI PAPÆ II. ibid
Ejusdem epistola V. 378. & seq.
* *Ejusdem alia.* 392.
Ejusdem præceptum de hospitali & domo Romæ Fabradis abbati concessa. 394
Privilegium eidem Fabradi & successoribus indultum. 395
* *Alia duo privilegia ab eodem eidem concessa.* 396
Revelatio Stephani papæ II. 397
* *Addicta ad revelationem Stephani II.* 398.
[illegible] 399
[illegible] 403. & seq.
Vermeriense concilium. 405
Notæ Simondi. 409
☞ Romanum. ibid.
Metense. ibid.
☞ Capitula duo, ex Baluzio. 411
☞ Moguntinum. 411
Notæ Simondi. 412
754. Constantinopolitanum concilabulum. 413
Alia extant in affine VI. concilii Nicæni, infra pag. 1046.
* Eadem pseudosynodus CP. G. Lat. ex Synodico. 415
755. Vernense concilium. ibid.
Notæ Simondi. 422
756. ☞ Anglicum. 423
716. * Liptinense. 425.
717. VITA PAULI PAPÆ I. 427.
Index & argumenta epistolarum XXII. *Pauli papæ I. ad Pippinum regem.* 429
Alia

ANNO CHRISTI

Alia Pauli papæ I. epistola XII. 432. & seq.
757. Compendiense concilium. 449
Notæ Simondi. 453
* Observatio Philippi Labbe S. J. de hoc concilio ad annum superiorem referendo. ibid.
* *Confirmatio privilegii Garzensis abbatiæ per Grodegangam episcopum Metensem.* 454
758. *Compendiensis canonum.* 455
759. Germanicum concilabulum. 457
☞ Anglicanæ synodi duæ. ibid.
761. Romanum concilium. ibid.
Volvicense. 459
Carmenus in villa Duria. ibid.
762. ☞ Attinigaensis conventus. ibid.
763. *Nementiensis conventus.* 461
764. *Pourmatiensis conventus.* ibid.
765. *Attinigaensis conventus.* ibid.
* *Alia quædam conventus Attinigaensis.* ibid.
☞ Observatio P. Pagi. 463
766. *Aurelianensis conventus.* ibid.
767. Gentiliacense concilium. ibid.
Notæ Simondi & Binii. 461
* Bituricense. ibid.
768. VITA STEPHANI PAPÆ III. ibid.
Ejusdem epistola III. 475. & seq.
* *Ejusdem alia.* 481
768. *Conventus apud sanctum Dionysium in Francia.* ibid.
769. Romanum concilium. 483
* *Stephani papæ IV. decretum synodale.* 483
☞ *Capitulare primum Karoli Magni.* 487.
770. Vvormatiense concilium. 489
771. Apud Valenciennes. 492
772. VITA HADRIANI PAPÆ I. ibid.
Episcopium Hadriani a Carolo rege compositum. 530.
Index & argumenta epistolarum Hadriani papæ I. ad Carolum Magnum regem. 531.
Hadriani papæ epistola VI. ad Carolum Magnum integra. 536. & seq.
Excerpta ex aliis ejus epistolis ad eundem. 539
VII. VIII. ejusdem epistolæ ad eundem. 534. 538.
Privilegium monasterio S. Dionysii ab eodem concessum. 539
IX. X. ejusdem epistolæ ad Carolum Magnum. 540. 542.
772. *Confirmatio Caroli Magni regis, de feudis per singulas episcopia & monasteria instituendis.* 542.
XI. XII. XIII. & XIV. Hadriani epistolæ ad Carolum Magnum. 543. & seq.
Epistola Caroli Magni ad Fastradam conjugem. 549
Decretale pretium quorumdam episcoporum. 550.
Nota Simondi. 552
Alia epistolæ ores ad Tilpinum archiep. Remensem. ibid.
Epistola Tarasii ad Hadrian. duæ. 553
Orientalium ad eundem epistola. 555
* *Hadriani papæ I. epistola ad Berthericum Viennensem.* 556
772. Vvormatiense II. concilium. 555
Dingolvingense. 557
1. Capitula XIV. ib.
2. Populares leges XVI. 559
☞ Observatio P. Pagi. 562
773. Genavense. 563
* *Carolo regis in Italiam expeditio.* ibid.
Epitome canonum Hadriani papæ I. 565
Hadriani papæ epistola ad Carolum Magnum majori canonum codici præfixa. 583
Nota Simondi. 585
In villa Duria conventus. ibid.
774. Vvormatiense III. concilium. 587
777. Venetum. ibid.
Paderbornense. ibid.
779. In villa Duria. 589
Capitulare Caroli Magni, anno regni XI. ibid.
780. Lippicense concilium. 593
781. ☞ Antiochenum. ibid.
* *Caroli Magni altera in Urbem profectio.* 595.
781. Coloniense. ibid.
☞ Hispanum. ibid.
Hadriani papæ Capitula XXXV. 597
1. *Nota Simondi.* 607
2. *Nota Antonii Augustini archiepiscopi Tarraconensis.* ib. & seq.
☞ Observatio P. Pagi. 618
786. Paderbornense concilium. 619
* *Addicta ad idem concilium.* 630
Vvormatiense IV. ibid.
787. Calchutense. 631
☞ Observatio P. Pagi. 644
787. NICÆNUM II. & ŒCUMENICUM VII.
Historia concilii. 645.

EDITIO GR. LAT.

1. Gregorii papæ II. epistolæ duæ. 651 667.
Frontonis Ducæi S. J. notæ in priorem. 665.
2. Anastasii bibliothecarii præfatio in hanc synodum, Latine. 673
3. Divalis fatus Constantini & Irenes, Latine. 677
4. Apologeticus ad populum a Tarasio dictus. 678
5. Conscriptio brevis indicans quæ facta sunt ante synodum. 682
Actio prima, 683
Inserta sunt actis
1. Epistola Constantini & Irenes. 694
2. Confessiones fidei episcoporum reverionum ex hæresi. 699

ANNO CHRISTI 787.

3. Ex sanctis patribus, aliisque excerpta, quomodo suscipiendi sint qui revertuntur ab hæresi. 714. & seq.
Actio II. 741
Inserta sunt actis
1. Hadriani I. epistola ad imperatores. 746.
2. Ejusdem epistola ad Tarasium. 767
Actio III. 801
Inserta sunt actis
1. Epistola Tarasii ad patriarchas. 810
2. Epistola eorumdem ad Tarasium. 818
3. Synodica fidei confessio Theodori patriarchæ Hierosolymitani. 823
Actio IV. 843
Actio V. 995
Actio VI. 1041
Actio VII. 1194
1. Definitio synodi; cum subscriptionibus. 1202
2. Epistola Tarasii & synodi ad imperatores. 1227
3. Synodi epistola ad clericos CP. 1235
Actio VIII. 1239
Canones XXII. Gr. & Lat. 1246. & seq.
Sermo laudatorius dictus sanctæ synodo ab Epiphanio diacono, Latine. 1265
Tarasii epistolæ duæ ad Hadrianum, Græca Lat. 1274. 1278

ANNO CHRISTI 787.

Ejusdem alia ad Jo: Hegumenum. 1280.
Quomodo intelligendum sit, Dei nomen esse incommunicabile, &c. 1295
Notæ Binii in concilium Nicænum II. 1299.
† *Synodus Constantinopolitana Constantini & Irenes, Græca & Lat. ex Synodico. 1305
*Oecumenica Nicææ Bithyniæ, G. Lat. ex Synodico. ibid.
*Eadem ex Photio, Gr. Lat. ibid.
*Eadem ex Nilo, Gr. Lat. 1311

EJUSDEM CONCILII LATINA EDITIO.

Actio prima. ib.
Actio II. 1339
Actio III. 1360
Actio IV. 1380
Actio V. 1437
Actio VI. 1455
Actio VII. 1519
Actio VIII. *desideratur.*
Canones XXII. Nicænæ synodi II. 1541
Epistola Tarasii ad Hadrianum papam. 1551
Epistola Hadriani papæ ad Carolum regem Francorum. 1553

VITA
ET EPISTOLA
SERGII PAPÆ I.

[a] SERGIUS natione Syrus, Antiochiæ regionis, ortus ex patre Tiberio in Panormo Siciliæ. Sedit annos tredecim, menses octo, dies * 23. Hic veniens Romam sub sanctæ memoriæ Adeodato pontifice inter clerum Romanæ ecclesiæ connumeratus est. Et quia studiosus erat, & capax in officio cantilenæ * priorum cantorum pro doctrina est traditus, & acolythus factus per ordinem ascendens a sanctæ memoriæ Leone pontifice in titulo sanctæ Susannæ, * quæ ad duas domos vocatur, presbyter ordinatus est. Hic tempore presbyteratus sui impigre per cœmeteria diversa missarum solemnia celebrabat. Post septennium vero defuncto beatæ memoriæ Conone apostolicæ sedis præsule, ut fieri assolet, * Romanus populus urbis in duas partes divisus est, & una quidem pars elegit Theodorum archipresbyterum. Alia vero pars Paschalem archidiaconum. Et quidem Theodorus archipresbyter cum populo qui ei favebat præveniens, interiorem partem patriarchii tenuit. Paschalis vero exteriorem partem ab oratorio sancti Silvestri, & * basilicam domus Juliæ, quæ super campum respicit, occupavit. Cumque unus * alio locum non cederet, sed utrique * immaniter perdurarent, ut unus alium superaret, inito consilio primates judicum, & exercitus Romanæ militiæ vel * cleri plurima pars, & præsertim sacerdotum atque civium multitudo ad sacrum palatium perrexerunt, & diu pertractantes quid fieri deberet, qualiterve duorum altercantium electorum sopiretur * contentio. Deo annuente in personam denominati Sergii venerabilis tunc presbyteri concordantes se contulerunt, cumque de medio populi tollentes in oraculum beati Cæsarii martyris Christi, quod est intra sacrosanctum suprascriptum palatium introduxerunt, & exinde in Lateranense episcopium cum laudum * declamationibus deduxerunt. Et quamvis fores patriarchii intrinsecus essent munitæ, & clausæ, tamen pars quæ prædictum venerabilem virum elegerat, quia & validior erat, prævaluit, & ingressa est. Quo ingresso unus e duobus electis, id est, Theodorus archipresbyter illico quievit, ac se humiliavit. Et ingressus denominatum sanctissimum electum salutavit, ac osculatus est. Paschalem vero nullo modo cordis duritia id facere sinebat, donec coactus, & confusus, volens, nolens, suum dominum & electum ingressus salutaret. Qui etiam Paschalis clanculo non cessavit Ravennam suos mittere missos, promissaque pecunia, vel aliis diversis donis, Joannem patricium, & Exarchum cognomento Platyn, cum suis judicibus, nemine sciente Romam venire persuadere. Qui sic abdite venit ut nec signa nec banda cum militia Romani exercitus occurrissent ei juxta consuetudinem in competenti loco, nisi * a propinquo Romanæ civitatis. Qui dum venisset, & omnes in personam Sergii sanctissimi invenisset consensisse, illi quidem suffragari non valuit: Ecclesiæ tamen beati Petri apostoli idem Exarchus per ejusdem Paschalis miseriam stipendium, & damnum intulit, * quod ab eodem Paschali, suprascripto Exarcho promissum fuerat, id est centum auri librarum a parte ecclesiæ expetente; Sergio sanctissimo electo proclamante, quod neque promisisset dare, neque possibilitas dandi suppetat. Et ut ad compunctionem animos videntium commoveret, cantharos & coronas quæ ante sacrum altare, & confessionem beati Petri apostoli ex antiquo pendebant, deponi fecit & & pignori tradi. Sed nec in hoc flexa est ejusdem Exarchi duritia, donec centum, ut dictum est, * librarum auri accepit. Et licet, ut * præfatum est, ecclesiæ Christi * ideo miserrimus Paschalis dispendium, & damnum * infixit, tamen Christo favente Sergius presbyter & electus in sede beati Petri apostoli pontifex ordinatus est. Prædictus vero Paschalis non post multum tempus, & ab officio archidiaconatus pro aliquibus incantationibus & * lucis, quos colebat, vel sortibus quas cum aliis * respectoribus tractabat, Dei beatique apostolorum principis Petri interveniente judicio privatus est, & in monasterium retrusus; post quinquennium præ cordis duritia impœnitens defunctus est.

[b] Hujus itaque temporibus Justinianus imperator concilium in regia urbe jussit fieri, in quo & legati sedis apostolicæ convenerant, & decepti subscripserant. Compellabatur autem & * ipse subscribere, sed nullatenus acquievit, pro eo quod quædam capitula extra ritum ecclesiasticum fuerant in eo annexa. Quæ & quasi synodaliter definita, & in 6. tomis descripta a tribus patriarchis, id est, Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno, vel ceteris * consulibus, qui * in tempore illic convenerant, subscripta erant, manuque imperiali confirmata, missis in Lucellum, quod * scebrum carnale vocitatur in hanc Romanam urbem ad confirmandum, vel in superiori loco subscribendum Sergio pontifici, utpote capiti omnium sacerdotum, direxit. Qui beatissimus pontifex, ut dictum est, penitus eidem Justiniano Augusto non acquievit; nec eosdem tomos suscipere, aut * lectione pandere passus est. Porro eos ut invalidos respuit atque abjecit, eligens ante mori quam novitatum erroribus consentire. Qui imperator Sergium magistrianum in spretum prænominati pontificis Romam mittens, Joannem Deo amabilem Portuensem episcopum, seu Bonifacium consiliarium apostolicæ sedis, secum in regiam abstulit urbem. Deinde Zachariam immanem suum protospatharium cum jussione direxit, ut prædictum pontificem similiter in regiam deportaret urbem. Sed misericordia Dei præveniente, beatoque Petro apostolo & apostolorum principe suffragante, suamque ecclesiam immutila-

Marginal notes: * 14. * piorum * qui * populus Romanæ urbis. Schisma inter Theodorum archipresbyterum & Paschalem archidiaconum. * basilica * alii * unanimiter. * cleri seditiosi. * intentio. * acclamationibus. * in * eo quod * libras * prædictum * idem * inflixerit * lucolis * respectatoribus, al. inspectoribus. * ipse papa; al. ipse Sergius. * præsulibus, * eo tempore * chartale, locus corruptus. * lectioni

tilatam servante, excitatum est cor Ravennatis militiæ, ducatus etiam Pentapolitani, & circumquaque partium * non permittere pontificem sedis apostolicæ in regiam ascendere urbem. Cumque ex omni parte multitudo militiæ conveniret, Zacharias * spatharius perterritus & trepidans, ne a turba malitiæ occideretur, portas quidem civitatis claudi & teneri * pontificem postulabat. Ipse vero in cubiculo pontificis tremebundus refugit, deprecans lacrymabiliter, ut sui pontifex misereretur, nec permitteret quemquam ejus animæ infestari. Exercitus autem Ravennatis ingressus per portam beati Petri apostoli cum armis & * turba in Lateranense episcopium venit, pontificem videre æstuans, quem fama vulgante, per noctem sublatum & in navigium missum fuisse * cognoverant. Dumque fores patriarchii tam inferiores quam superiores essent clausæ, has in terram, nisi velocius aperirentur, mittere * minarentur. Præ nimia timoris angustia, & vitæ desperatione Zacharias spatharius * lectum pontificis ingressus sese abscondit, ita ut mente excideret, & perderet sensum. Quem beatissimus papa confortavit, dicens ut nullo modo timeret. Egressus vero idem beatissimus pontifex foris basilicam domni Theodori papæ apertis januis * in sedem, quæ vulgo appellatur Sub apostolis, generalitatem militiæ, & populi, qui pro eo occurrebant, honorifice suscepit, datoque apto & suavi responso eorum corda linivit. Quamquam illi zelo ducti pro amore & reverentia tam ecclesiæ Dei, quamque sanctissimi pontificis, jam a patriarchii custodia non * recesserunt, quousque denominatum spatharium cum injuriis & contumeliis a civitate Romana foris * depellerent. [c] Nam & is qui illum miserat ipso etiam tempore est domino retribuente regno privatus. Sicque ecclesia Dei imperturbata cum suo præsule Christo favente servata est.

* ut non permitterent * protospatharius * a pontifice ad pedes pontificis * turba non modica * audierant. * minabantur. * lecto * sedens in sede. * recederent, * expulissent.

Hic beatissimus [illegible] beati Petri apostoli capsam argenteam in angulo obscurissimo jacentem, & ex nigredine transactæ annositatis, nec si esset argentea apparentem, Deo ei revelante reperit. Oratione itaque facta sigillum expressum abstulit, locellum aperuit, in quo interius plumacium ex holoserico superpositum, quod staurasis dicitur, invenit. Eoque ablato inferius crucem diversis ac pretiosis lapidibus perornatam inspexit, de qua tractis quatuor petalis, in quibus gemmæ clausæ erant miræ magnitudinis, & ineffabilem portionem salutaris ligni dominicæ crucis invenit. Quæ etiam ex die illo pro salute humani generis ab omni populo Christiano die exaltationis sanctæ crucis in basilica salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, osculatur ac adoratur. Hic fecit imaginem beati Petri apostoli, quæ est in parte mulierum. Hic fecit thymiamaterium aureum majus cum columnis & cooperculo, quod suspendit ante imagines tres aureas B. Petri apostoli, in quo incensum & odor suavitatis festis diebus, dum missarum solennia celebrantur, omnipotenti Deo opulentius mittitur. Hic posuit in absida basilicæ suprascriptæ super sedes * apalaream argenteam pensantem singul. libras centum viginti. Hic fecit in basilica suprascripta pharos argenteos sex pensantes singulos libras triginta, qui sunt super trabes ad ingressum confessionis.

* appellatiam

Hic fecit in circuitu altaris basilicæ suprascriptæ * tetravila octoquatuor * ex albis, * & quatuor ex coccino. Hic tectum, & cubicula quæ circumquaque ejusdem basilicæ sunt, quæ per longa tempora stillicidiis, & ruderibus fuerant * disrupta, studiosius innovavit ac reparavit. Hic musivum, quod ex parte in fronte atrii ejusdem basilicæ fuerat dirutum innovavit. Similiter & specula ejusdem ecclesiæ, quæ super sedem sunt vel regios arcus majores sunt, renovavit. Hic corpus beati Leonis probatissimi patris, atque pontificis, quod in * abdito inferioris secretarii prædictæ basilicæ positum fuerat, facta diligentius tumba in denominata basilica publico loco (ut sibi fuerat revelatum) reposuit, ac locum ipsum ornavit. Hic fecit patenam auream majorem habentem gemmas * ex albis, & in medio ex hyacintho & smaragdo crucem pensantem libras viginti. Hic tectum, & cubicula universa in circuitu basilicæ beati Pauli apostoli, quæ longa per tempora vetustate confecta fuerant, studiosius innovavit ac reparavit. Similiter & trabes fecit de Calabria adduci, & quæ in eadem basilica vetustissimas invenit, renovavit. Hic imaginem apostolorum vetustissimam, quæ erat super fores ejusdem basilicæ mutavit. Hic fecit ambonem & * cyburium in basilica sanctorum Cosmæ & Damiani, ubi & multa dona obtulit. [d] Trullum vero ejusdem ecclesiæ fusis chartis plumbeis cooperuit atque munivit. Hic cyborium basilicæ sanctæ Susannæ, quod ante ligneum fuerat, ex marmore fecit: diversa quæque cimelia aurea, & argentea, vel immobilia loca * illuc condonavit. Hic basilicam sanctæ Euphemiæ, quæ per multa tempora fuerat detecta, cooperuit ac renovavit. Hic basilicam sanctæ Aureæ in * Ostiis, quæ similiter fuerat detecta, vel disrupta cooperuit, suoque studio renovavit. Hic oratorium sancti Andreæ apostoli, quod ponitur * Lavicana a solo refecit.

* trabes * ex tis albis, * & quatuor coccineos. * dissipata * abditis inferioribus * albis, * cyborium * illic * Ostiis Tiberinis. * via Lavicana

Hic statuit ut tempore confractionis dominici corporis, Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis, a clero & populo decantetur. Constituit autem ut diebus annunciationis domini, nativitatis, & dormitionis sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ, ac sancti Simeonis, quod Hypapantem Græci appellant, litania exeat a sancto Hadriano, & ad sanctam Mariam populus occurrat. Hic fecit in basilica sancti Laurentii martyris, quæ appellatur Titulus Lucinæ, arcus argenteos quatuor. [e] Hujus temporibus * Aquilegiensis ecclesiæ archiepiscopus, & synodus quæ sub eo congregata est, qui sanctum quintum universale [illegible] erantes suscipere diffidebant, ejusdem beatissimi papæ monitis, atque doctrinis instructi, conversi sunt, iidemque venerabile concilium cum * satisfactione susceperunt. Et qui prius sub erroris vitio tenebantur, doctrina apostolicæ sedis illuminati cum pace consonantes veritati ad propria * relaxati sunt. Hic fecit coopertoria, vel vasa aurea & argentea plura per diversas ecclesias ad usum & ornatum ecclesiarum Christi. Hic ordinavit Damianum archiepiscopum sanctæ ecclesiæ Ravennatis, atque Clementem * Frisonorum. Hic ordinavit * Berechtualdum Britanniæ archiepiscopum. Hic ordinavit per diversas provincias episcopos nonaginta septem. Fecit autem & ordinationes duas per mensem Martii, presbyteros 18. diaconos 4. qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum * vi. Idus Septembris, indictione xv. Tiberio Augusto, & cessavit episcopatus mensem unum, dies viginti.

* Aquilejensis. * satisfacti * reversi sunt. * Frisonum. * Berectualdum * quinta

NOTÆ SEVERINI BINII.

Sergius] Post obitum Cononis Exarchus imperatoris novo schismati causam dedit. Cum enim vivente adhuc Conone Paschalis archidiaconus promissione munerum Exarchum induxisset, ut post obitum Cononis sui

Sergius qua occasione pontifex factus?

electionem promoveret, mortuo Conone, alii Theodorum archipresbyterum, alii Paschalem archidiaconum elegerunt, & schisma novum concitarunt. Cumque alter alteri non cederet, Dei nutu omnium suffragiis electus est Sergius, anno domini 687. vigesima sexta mensis Decembris. Cui cum innotuissent ea quæ in concilio Toletano XV. elucidata sunt circa objectiones illas quas Benedictus papa objecerat, magnis laudibus ab eo sunt celebrata, teste Roderico Toletano episcopo. Post Kilianum sociosve ejus martyrio affectos novos apostolos & evangelii prædicatores in Frisiam vicinasque regiones misit, Vuillebrordum, SWibertum, Evaldos, Marcellinum, aliosve plures, quos idem Marcellinus recenset in vita SWiberti apud Surium 1. Martii. Hi doctrinam illam, quam verbo prædicarunt, sanguinis fusione virtute miraculorum confirmarunt. Sergius pontifex secundo ad se revertentem Vuilebrordum, Ultrajectinum episcopum primum ordinat. Beda libro 5. cap. 12.

Res tempore Sergii gestæ.

Ab hoc eodem pontifice, teste Molano in indice sanctorum Belgii consecratus est sanctus Hubertus Leodiensis episcopus, dignissimus sancti Lamberti martyris successor, nobilis genere, qui ut subditos sibi in catholicæ fidei observantia, & sanctæ Romanæ ecclesiæ obedientia, a qua sanctum evangelium accepissent, cultu perpetuo firmiter contineret, & posteros eodem vinculo obligaret, tradidit iis publicum sigillum sancti Lamberti martyris imagine sculptum, atque hujusmodi inscriptione notatum. *Sancta Legia Romanæ ecclesiæ filia.*

b *Hujus itaque temporibus concilium.*] Quinisextum Constantinopolitanum, de quo infra. Per legatos sedis apostolicæ intellige episcopos Græciæ illos, qui in oriente Romani pontificis vicarii constituti fuerunt. Nullum sedi apostolicæ legatum huic conciliabulo interfuisse infra in notis ejusdem concilii contra Balsamonem ostendam, verbo *Provinciale.*

Vicarii sedis apostolicæ legati nominantur.

c *Nam & is qui illum miserat ipso etiam tempore.*] Leontius præfectus accepto a Græcis imperio Justinianum naso truncatum Chersonesum in exilium relegavit, anno Christi 694. qui erat 10. imperii Justinianei. Rei gestæ circumstantias describunt Cedrenus, Theophanes, Zonaras, aliive annalium Græcorum scriptores. Justo Dei judicio hanc pœnam merito sustinuit impius Justinianus, qui cum suasu Callinici patriarchæ novos canones sancivisset, iisque orientalem ecclesiam penitus deformasset, summo studio elaboravit, ut vel Romana ecclesia eadem turpitudine afficeretur, vel saltem ipse summus pontifex, si resisteret mandato imperatoris, per vim Roma in urbem regiam abduceretur.

Justinianus naso simul & imperio privatur;

d *Trullum vero ejusdem ecclesiæ, &c.*] Quid sit Trullus, dixi supra in notis sextæ synodi, verbo *Constantinopolitanum.*

e *Hujus temporibus Aquilejensis ecclesiæ.*] Eadem scribit Paulus diaconus, lib. 5. cap. 14. Qua de re vide quæ dicturi sumus infra in notis concilii Aquilejensis.

EPISTOLA SERGII PAPÆ I.

AD CEOLFRIDUM ABBATEM MONASTERII divorum Petri & Pauli, quod est ad Wirimundam & Ingervum.

De Beda venerabili Romam transmittendo.

Sergius episcopus servus servorum Dei Ceolfrido religioso abbati salutem.

QUIBUS verbis ac modis clementiam Dei nostri, atque inenarrabilem providentiam possumus effari, & dignas gratiarum actiones pro immensis circa nos ejus beneficiis persolvere, qui in tenebris & umbra mortis positos ad lumen scientiæ producit. *Et infra.* Benedictionis interea gratiam, quam nobis per præsentem portitorem tua misit devota religio, libenter & hilari animo, sicuti ab ea directa est, nos suscepisse cognosce. Opportunis ergo ac dignis amplectendæ tuæ sollicitudinis petitionibus arctissima devotione faventes, hortamur Deo dilectam tuæ religiositatis bonitatem, ut quia exortis quibusdam ecclesiasticarum causarum capitulis, non sine examinatione longius innotescendis opus nobis sunt ad conferendum arte literaturæ imbuti, sicut decet Deo devotum auxiliatorem sanctæ matris universalis ecclesiæ, obedientem devotionem huic nostræ hortationi non desistas accommodare, sed absque aliqua remoratione religiosum Dei famulum Bedam venerabilis monasterii tui presbyterum ad limina apostolorum principum dominorum meorum Petri & Pauli amatorum tuorum ac protectorum, ad nostræ mediocritatis conspectum non moreris dirigere, quem favente Deo sanctis tuis precibus non diffidas prospere ad te redire, peracta præmissorum capitulorum cum auxilio Dei desiderata solennitate: erit enim, ut confidimus, etiam cunctis tibi creditis profuturum, quidquid ecclesiæ generali claruerit per ejus præstantiam impertitum.

Malmesb. de gest. reg. l. 1. cap. 3.

ANNO CHRISTI 688.

CONCILIUM TOLETANUM XV.

EPISCOPORUM SEXAGINTA UNIUS,

Anno domini DCLXXXVIII. tempore Sergii papæ celebratum.

In nomine domini Jesu Christi incipit synodus Toletana XV. sexaginta unius episcoporum, acta anno primo serenissimi & orthodoxi Egicanis principis, sub die Iduum V. Majarum, [a] æra DCCXXVI.

APUD urbem Toletanam, in ecclesia Prætoriensi sanctorum apostolorum Petri & Pauli, omnes Hispaniæ Galliæque pontifices aggregati, dum, cunctis residentibus, in aspectu singulorum sese in alterutrum caritas diffusa monstraret, alternisque vocibus relatio gratiarum Deo reddita sonuisset, adfuit idem serenissimus Egica princeps, placida devotionis arce sublimis, & strenua culminis reclinatione laudabilis, quique in medio pontificum positus, humoque prostratus sacerdotum Dei se commendat orationibus. Deinde surgens, & sufficienti exhortatione concilium alloquens, innexa tomo sui culminis vota Dei sacerdotibus tradidit relegenda.

Ecce, inquiens, beatissimi patres, omne quod loqui me vobis aut circumlocutio onerosa cohibuit, aut communis sermo forsitan explicare non sinit, hic brevi stylo complicui, hic liquida renotationis insinuatione conjeci: his, quæso, attendite, hæc pertractate, his deliberationis ferte inconvulsibilem sanctionem. Tunc nos oblatum a rege tomum suscepimus, & dantes Deo gloriam, eidem principi benediximus, quo discedente hæc jam dicti tomi complicatione reperimus.

In nomine domini Flavius rex reverendissimis patribus in hac sancta synodo residentibus.

ECCE sublimi patres & cœlesti jure honorandi mihi pontifices, * speciosi vestri ordinis adiens cœtum, illa plus efferor potentia gaudiorum, quo in medio vestri positum non ambi-

* speciosum

[a] Edidit Loaisa ex MS. Hispalensi, & aliis. *Harduinus.*

Anno Christi 688.

Matth. 18.

go dominum Jesum Christum: ejus quippe sermonibus, fidem accommodans, quibus ait: *Ubicumque fuerint duo, vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in medio eorum*, tanta spei hujus fiducia feror, quidquid vestra fuerit sententia cautum, non nisi eo dictante credam exorsum. Non ergo pudebit me illic cordis pandere sinum, ex quo ubertim manant rivuli sanitatum. Attendite jam jamque unde cor serenitatis nostræ exæstuet, vel quibus ex causis mœsti pectoris angustetur dolore. Illud mihi primo in loco dicendum occurrit, quod divi patris nostri, & [b] soceri regale sortientes fastigium, gemino me sentio juramenti rete implicitum: ita ut si unum ex his observantiæ cautela conservem, ex alio nihilominus in perjurii crimen videar recidisse. Egit enim idem divus prædecessor noster Ervigius princeps, inter cetera, quibus me incauto, & inevitabili * conditionum sacramento adstrinxit, cum adhuc mihi gloriosam filiam suam conjungendam eligeret, ut omnimoda sacramenti me taxatione constringeret, quo pro omni negotio filiorum suorum ita me ipsum opponendo solicitus essem, qualiter eorum causæ ad victoriam pervenirent, & quidquid me pro quibuslibet causis imperasset, in omnibus jussa ejus implerem. Hæc, inquam, jam dicto principi sub juramenti cautione promittens, aliud e contra me tempore mortis suæ impegit, aliud agere impulit; scilicet ut non ante regnum adirem, nisi primum strictis me juramentorum vinculis alligarem, ut justitiam commissis populis non negarem. Acta sunt ista, & specialibus conditionum probantur nexibus illigata. Quarum etiam duarum conditionum inevitabilem, & sibi contrariam seriem, & illarum quas ob protectionem filiorum suorum mihi exegit, & istarum, quas ob prælectionem regni mei exigendas instituit, paternitatis vestræ pertractandas consultibus destinavi, petens ut & benedictionibus [illegible] confirmatus inhæream, & sanctionis vestræ regulis viam, qua discreto calle perjurii gradiar, informatus agnoscam. Non enim potero perjurii effugere notam, si aut jam dicti principis contra justitiam defendendo prolem, non reddidero populis veritatem; aut propter veritatem populorum zelans negotia, erga filios ejus promissionis meæ non implevero vota? Additur super hoc [illegible] ejus in plerosque acerbitas quos indebite rebus & honore privavit: quos de nobili statu in servitutem sui juris implicuit; quos tormentis subegit; quos etiam violentis judiciis pressit; pro quibus omnibus hæc adhuc insuper vox in querimoniam venit, quod omnem populum regni sui ob tuitionem filiorum suorum jurare compulerit, & ex hoc cunctis quasi aditum reclamandi obstruxerit. His omnibus pressurarum vocibus tabido anxietatis strepitu occupatus, cupiens periclitationis hujus elaqueari periculo, fiducia illa qua vobis vicinum esse Deum non ambigo, vestris hæc pertractanda sensibus, vestrisque judiciis dirimenda committo. Nam & ceterarum causarum voces, reliquasque jurgantium actiones quæ vestro se cœtui dirimendæ ingesserint, vestris opto judiciis consopiri; contestantes generaliter omnes, & vos sacrosanctos cœlesti jure pontifices, & vos regalis aulæ viros nobiles & illustres, per ineffabile illud sanctæ Trinitatis sacramentum, & per domini nostri Jesu Christi sanguinem pretiosum, ac diem futuri judicii pertremendum, ut in his omnibus commemoratis negotiorum capitulis, repulsa omni acceptione muneris vel favoris, fideli conscientiæ oculo intendatis: quo in elucubrandis vocibus & negotiis universis ita operam detis, ne a justitiæ tramite ullo modo decidatis: ut dum inflexibili æquitatis culmine judicia vestra sese in conspectu domini placitura direxerint, & mihi de admonitione lucrum, & vobis pro æmulatione justorum judiciorum proveniat gaudium exoptatum. Datum sub die * agnita.

Egica rex fuit filius regis, & non nepos Vuambæ regis; ejus uxor Cixilo fuit filia Ervigii regis. Forte fuit filius Vuambæ, nam de patre & socero dicit, regale sortientes fastigium.

* cordi bonum facere mentem addi.

* V. idem Majarum in titulo legitur.

Igitur hujus tomi serie perlecta, primum nobis ille ordine consequenti occurrit, quo primitias nostri spiritus domino consecrantes, collationis nostræ primordia a sanctæ fidei soliditate inciperent ordienda. Sanctam igitur & definitam a patribus fidem pia confessione fatentes, sicut eam Nicæna synodus sanxit, Constantinopolitana patrum aggregatio edidit, vel Ephesini cœtus Cyrillo præsidente traditio protulit, atque etiam Chalcedonense concilium declaravit, sic etiam eam * tremendam omnibus prædicamus, & sicut per traditum a patribus symbolum profitemur ac dicimus.

* F. tandem. Hard.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem; factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & invisibilium conditorem: & in unum dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum; & ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero; natum non factum; homousion Patri, hoc est, ejusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine homo factus; passus sub Pontio Pilato; sepultus, tertia die resurrexit; ascendit in cœlos; sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, dominum, & vivificatorem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum: qui locutus est per prophetas: in unam catholicam, atque apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissione peccatorum; expectamus resurrectionem mortuorum; vitam * venturi sæculi. Amen.

Hoc idem symbolum est in XII. concil. & XIII. Toletanis, & habetur verbum in missali Mozarab. sive Isidoriano.

* futuri

Post hujus igitur piæ confessionis prolatam devotis vocibus regulam, ad illa nos illico convertimus contuenda capitula, pro quibus mu[illegible] Romanus * papa Benedictus nos literarum suarum significatione monuerat. Quæ tamen non in scriptis suis annotare curavit, sed homini nostro verbo renotanda injunxit; ad quod illi jam eodem anno sufficienter congrueque responsum est. Nos tamen nunc eamdem renotationem hominis nostri studiosius relegentes invenimus, quod in libro illo responsionis fidei nostræ, quem per Petrum regionarium Romanæ ecclesiæ miseramus, id primum capitulum jam dicto papæ incaute visum fuisset a nobis positum, ubi nos secundum divinam * essentiam diximus: Voluntas genuit voluntatem, sicut & sapientia sapientiam: quod vir ille in incuriosa lectionis transcursione præteriens existimavit hæc ipsa nomina, id est relativum, aut secundum comparationem humanæ mentis nos posuisse. Et ideo * ipsa renotatione sua ita nos admonere justus est, dicens: Naturali ordine cognoscimus, quia verbum ex mente originem ducit, sicut ratio, & voluntas: & converti non possunt, ut dicatur: quia sicut verbum, & voluntas de mente procedit, ita & mens de verbo, aut voluntate: & ex ista comparatione visum est Romano pontifici, voluntatem ex voluntate non posse dici. Nos autem non secun-

* existentiam

* in ipsa

Anno Christi 688.

dum hanc comparationem humanæ mentis, [d] nec secundum relativum, sed secundum essentiam diximus: Voluntas ex voluntate, sicut & sapientia ex sapientia: hoc enim ex Deo esse, quod velle; hoc velle, quod sapere. Quod tamen de homine dici non potest. Aliud quippe est homini id quod est sine velle, & aliud velle etiam sine sapere. In Deo autem non est ita, quia simplex ita natura est, & ideo hoc est illi esse quod velle, quod sapere. Quapropter qui potest capere voluntatem ex voluntate secundum essentiam nos dixisse, non de hujusmodi laborabit proposita quæstione: quod etiam in jam dicto responsionis & fidei nostro opusculo solicite legentibus & intelligentibus claret. Ubi & apposita illic beati Athanasii sententia idipsum nos debere sentire pronunciat, dicens: Hanc de Deo religiosæ opinionis sententiam retinemus, ut non aliud ejus voluntatem, aliud credamus esse naturam. Si enim secundum quod hic doctor dicit, id debemus sentire, ut non aliud Dei voluntatem, aliud credamus ejus esse naturam, hoc ergo est ejus voluntas quod & natura, hoc natura quod substantia vel essentia. Filius igitur Dei de essentia Patris natus est, essentia de essentia, sicut natura de natura, & substantia de substantia: & tamen nec duæ essentiæ, nec duæ naturæ, nec duæ substantiæ possunt dici, sed una essentia, natura, atque substantia: sicut de lumine lumen, non duo lumina, sed unum lumen; sicut essentia de essentia, non duæ essentiæ, sed una essentia; sicut natura de natura, non duæ naturæ, sed una natura: sic & voluntas de voluntate, non duæ voluntates, sed una voluntas: quia non est aliud Dei voluntas, aliud ejus natura, quod jam superius, Athanasio doctore, firmatum est. [e] Ac proinde quidquid de Deo, secundum essentiam dicitur, communiter in singulis personis convenire videtur, sicut sapientia, & fortitudo, vel cetera: quia & Pater sapientia, & Filius sapientia potest dici. Fortitudo quoque & Pater potest & Filius appellari. Quod secundum illam comparationem humanæ mentis, nullo modo potest dici, quia, verbi gratia, mens si in persona Patris ponatur, Verbum jam * ex mente prodiens, Filius intelligitur, & voluntas procedens ex mente & verbo, Spiritus significatur. Nec tamen recurrit, ut possit dici, ut aut mens, quæ in significatione Patris est posita, Filio, vel Spiritui sancto conveniat, aut Verbum, quod solum Filius intelligitur, Patri, vel Spiritui sancto comparetur, aut voluntas, quæ in persona Spiritus sancti accipitur, aut Patris, aut Filii personæ convenire dicatur: sed sic singula singulis, secundum comparationem humanæ mentis conveniunt, ut unumquodque, quod ex eis unus dicitur, alius penitus non dicatur: sicut & relativo vocabulo Pater nominatus, non est ipse qui Filius: vel Filius cum dicitur, non est ipse qui Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus ipse est qui Pater aut Filius. Ac per hoc illa nomina, quæ comparative ex homine assumuntur, ideo secundum comparationem humanæ mentis dicuntur, ut quoquo modo ad contuendum illud divinæ Trinitatis ineffabile sacramentum humana infirmitas excitetur. Secundum hanc igitur comparationem putati sumus dixisse: Voluntas ex voluntate, quod utique dici, vel sentiri absurdissimum est. Ac proinde longe alia est regula, qua de Deo aliquid secundum essentiam dicitur: aliud, cum secundum comparationem humanæ mentis aliquid de illo pronunciatur. Nos proinde consentientes, & sequentes doctoris [f] egregii Augustini sententiam, diximus secundum divinæ Trinitatis essentiam: Voluntas de voluntate, sicut & ipse in quintodecimo libro Trinitatis Dei pronunciat, ita dicens: Melius quantum existimo, dicitur consilium de consilio, & voluntas de voluntate; sicut substantia de substantia, sapientia de sapientia. Hic jam quisquis sapiens manifeste intelligit non nos hic errasse, sed illos forsitan incuriosæ lectionis intuitu fefellisse: quia quod a nobis est secundum essentiam dictum, illi secundum comparationem humanæ mentis positum putaverunt.

Athanasius.

* quasi ex

Cap. 20. & asserit Magister sent. lib. 1. dist. 1.

Ad secundum quoque retractandum capitulum transeuntes, quo idem papa incaute nos dixisse putavit, tres substantias in Christo Dei filio profiteri, sicut nos non pudebit quæ sunt vera defendere, ita forsitan quosdam pudebit quæ vera sunt ignorare. Quis enim nesciat unumquemque hominem duabus constare substantiis, animæ scilicet & corporis? De quibus apostolus specialiter loquitur, dicens: *Et si exterior homo noster corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem*: sicut & ille sitiens Deum clamabat in psalmo: [g] *Sitivit in te* (inquit) *anima mea, quam multipliciter & caro mea*. Nec non & alia multa, quæ hominem duabus substantiis constare pronunciant. Contra quam regulam invenimus item in scripturis, aut carne plerumque nominata, totum hominem posse intelligi, aut anima sola interdum nominata totius hominis perfectionem agnosci. Quapropter natura divina humanæ sociata naturæ possunt & tres propriæ, & duæ propriæ appellari substantiæ. Sed aliud est, cum per proprietatem totus homo exprimitur, aliud cum a parte totus intelligitur. Est enim quidam modus locutionis, qui frequenter in scripturis divinis positus invenitur, quo [h] significatur a parte totum: hic etiam tropus apud grammaticos synecdoche dicitur. Scribitur enim libro Genesis secundum istam tropicam locutionem significantem a parte totum: *Factus est homo in animam viventem*; cum homo non solum ex anima, sed ex carne constet. Item similiter a parte totum, ubi omissa substantia animæ, sola carnis substantia nominatur: sicut in psalmo scribitur: *Ad te omnis caro veniet*: cum omnis homo non solum ex carne, sed ex anima constet; & tamen sola carne nominata totus homo intelligitur: sicut & sola anima nominata totus homo accipitur. Nam in Exodo volens similiter scriptura homines a parte totum intelligi, sic dicit: *Septuaginta animæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum*: cum ipsæ [i] septuaginta animæ non sine suis corporibus illic ingressæ fuissent. Ex carnis quoque nomine totum hominem intelligi voluit qui dixit: *Et in carne mea videbo Deum*: cum non sine animabus suis resurgenda sint corpora. Ecce per consuetudinem scripturæ sacræ probavimus, & proprie hominem ipsis quibus constat substantiis appellari, & tropice a parte totum hominem posse intelligi. Si quæras culpam: nec ille errasse dicendus est, qui hominem a parte totum nominavit; nec iste culpandus est, qui totum hominem carne & anima nominata expressit: quia utrumque inculpabiliter dici scriptura divina convincit. Et tamen cum jam probatum teneamus, nec illam nec istam partem esse culpandam, quærendum est quæ pars plus possit esse ad totum hominem intelligendum facilior, atque etiam repulsa omni obscuritate, lucidior: utrum ea quæ solum carnem nominans, & animam tacite ibi vult intelligi; an ea quæ & animam, & carnem exprimens, totum dicit. Quod ut manifestius innotescat, quædam exempla ponenda sunt. Ecce juxta superiorem tropicæ locutionis modum, qui synecdoche dicitur, quo aut pars a toto, aut totum a parte intelli-

Secundi hujus capituli est in codice alio, De tribus substantiis in Christo manentibus, D. Juliani assertio manifesta.

2. Cor. 4.

Psal. 62.

* F. propriæ bis Hard.

h Regula Tichonii, quam affert Augustinus de doctrina Christiana. Et Isid. lib. 1. sent. cap. 35.

Genes. 2.

Psal. 64.

Exod. 1.

Job. 19.

ANNO CHRISTI 683.

telligitur, scriptum invenimus de flagellatione Ægypti in psalmis: *Immisit in eis* [k] *muscam caninam*: nec non & illud: *Dixit, & venit locusta & bruchus*; volens scriptura isto genere locutionis non singularitatem, sed pluralitatem muscarum & locustarum intelligi. Non enim * musca, & locusta, sed multitudo muscarum & locustarum repleverunt Ægyptum. At nunc si aliquis nostrorum modo dicat: Misit Deus in Ægyptum muscas, & locustas, & bruchos, pluralem numerum proferens, quod & utique verum est, numquid in parte ista, quæ pluralitatem confitetur, potest calumnia cadere; ut dicatur non esse verum, quod utique verum est, de multitudine locustarum quæ repleverunt Ægyptum? Tale quippe illud est, ubi populus ad Moysen clamavit dicens: *Ora ad dominum*, [l] *ut auferat a nobis serpentem*; cum non unius serpentis, sed multorum serpentium molestias ille populus pateretur. Hoc etiam more & apostolus loquitur in illo loco ubi ait: *Quoniam ex operibus legis non justificabitur omnis caro*: ac si diceret, omnis homo; a parte carnis totum hominem intelligi volens. Sic ergo & de domino nostro Jesu Christo, cum scriptum sit de illo in evangelio: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*, caro sola est nominata, ut illic tacite intelligeretur & anima; secundum supradictum locutionis modum, quo homo a parte totus accipitur. Quæ locutionis regula plerumque & a patribus est servata.

Psal. 104. Psal. 77. * uni & locusta. Num. 21. Rom. 3. Joan. 1.

Sic enim ex hoc beatus [m] Cyrillus in libro qui vocatur Scholia, dicit: Quomodo igitur verbum caro sit factum, videre necesse est. Primum quidem divina scriptura carnem plerumque nominat, & quasi ex parte, animalis totius significationem facit: necnon etiam a sola anima, interdum tantumdem agit. Scriptum est enim, quod *videbit omnis caro salutare Dei*. Et ipse divinus Paulus: *Non consensi*, inquit, *carni, & sanguini*. Allocutus est autem eos qui fuit ex [illegible] post lex Moyses: *In* [n] *septuaginta quinque animabus descenderunt patres tui in Ægyptum*. Sed non idcirco dixeris, quod nudæ, & sine carne animæ in Ægyptum descenderunt: nec porro, quod inanibus corporibus, & solis carnibus salutare suum Deus indulserit. Quotiens igitur audimus carnem factum esse verbum, hominem intelligitur ex anima & corpore factum.

Luc. 3. Galat. 1. Deut. 10.

Item & S. Augustinus in libro quæstionum contra Apollinaristas sic dicit: Si ubicumque caro fuerit nominata, & anima tacita, sic intelligendum est, ut anima * ibi non esse credatur, nec illi habebant animam, de quibus dictum est: *Et videbit omnis caro salutare Dei*: & illud in psalmo: *Exaudi preces meas, ad te omnis caro veniet*: & illud in evangelio: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei non pereat, sed * habeat vitam æternam*. Unde & intelligitur solere homines per nominationem solius carnis significari; ut secundum hanc locutionem etiam illud possit intelligi, ut quod dictum est: *Verbum caro factum est*, nihil dictum sit, nisi, Verbum homo factum est. Sicut enim a parte totum plerumque, nominata sola anima, homo intelligitur (sicut est illud: *Tot animæ descenderunt in Ægyptum*) sic rursus a parte totum, etiam nominata sola * carne, homo intelligitur.

Quæst. 80. * ibi esse. Luc. 3. Psal. 64. Joan. 17. * det eis vitam. Joan. 1. Genes. 46. Exod. 1. Deut. 10. * caro. Joan. 1.

Item ipse in libro Enchiridion dicit: *Verbum caro factum est*; a divinitate carne suscepta: non in carnem divinitate mutata: carnem quippe hic hominem debemus accipere; a parte totum significante locutione, sicut dictum est: *Quoniam ex operibus legis non justificabitur omnis caro*; id est, omnis homo. * Qualiter hæc * est patrum plena, scripturarum more, libata sententia; ut cum a parte totum una quælibet hominis assumpti in Christo substantia nominatur, illic statim & altera intelligatur. Nam si una, secundum hunc tropum taceatur, & alia dicatur, duæ tamen nihilo minus intelliguntur. Nemo ergo jam dicat, cum audit totum hominem a parte posse intelligi, non debere tres in Christo substantias profiteri, cum isto genere locutionis aliud ex altero cogatur intelligi. Nihil ergo diversitatis est, sive tropice una, sive propria gemina hominis nominata substantia; cum utraque locutio hominem a Deo assumptum, non nisi in duabus substantiis nos intelligere, & confiteri permittat. Ac per hoc tres in Christo substantias profiteri ille non dubitabit, qui * hac ratione plena cognitione didicerit. Ceterum ubi non tropice, sed proprie hi patres hominem totum a Christo susceptum esse fatentur, sic in suis tractatibus posuerunt.

Rom. 3. * Quapropter * ex scripturarum. * hanc rationem. De hac locutione patrum supra diximus.

Beatus enim Cyrillus in superiori libro, qui vocatur Scholia, dicit, ubi veritatem trium substantiarum Christi figura veteris testimonii aperte convincit, sic enim ait: Quod adunato Deo verbo vere humanitati, inconfusæ tamen substantiæ permanserunt, erectum est secundum Dei voluntatem sanctum tabernaculum per desertum, & in eo multis modis formabatur Emmanuel. Ait igitur Deus omnipotens ad divinum Moysem: *Et* [o] *facies arcam testimonii ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimidii longitudinem, & cubiti & dimidii latitudinem, & cubiti & dimidii altitudinem, & inaurabis eam auro puro; extra & intra inaurabis eam*: sed lignum quidem imputribile sit figura corporis incorrupti (imputribilis enim cedrus) aurum vero, quasi materies aliis pretiosior, divinæ nobis indicat substantiæ majestatem. Attendite igitur cum arca tota inaurata sit auro puro extra & intra, adunatum quidem fuerit sanctæ carni Deus verbum: & id est (ut opinor) arcam fuisse extra inauratam. Quod vere animam rationalem, quæ corpori inerat, propriam fecerit, ex hoc apparet quod & intra præceperit inaurari. Quod autem naturæ sive substantiæ inconfusæ manserunt, hinc scimus; aurum enim superpositum ligno mansit id quod erat; & ornabatur quidem lignum auri decore, tamen lignum esse non desiit.

Exod. 25.

Item sanctus Augustinus in libro Trinitatis Dei idipsum exprimere dicit: Sic Deo conjungi potuit humana natura, & ut ex duabus substantiis fieret una persona, ac per hoc jam ex tribus, Deo, anima, & carne. Hæc igitur sanctis patribus nos docentibus, & utramque locutionis regulam nobis insinuantibus, videant jam tandem & sentiant qui sine favore patrum judicant, quæ pars plus potest esse tutissima, licet in neutram partem possit cadere culpa: utrum illa quæ in Christo Dei Filio unam verbi, alteram hominis a parte totum substantiam profitetur; an ista quæ proprie totum hominem in duabus substantiis verbo Dei adunatum fuisse fatetur. In illa enim parte, quæ a parte totum hominem intelligi volet, potest hæreticorum dolus latere ut unam quamlibet ex his substantiam nominans, aliam supprimat, sicque quod ore non profitetur, nec corde confiteatur, sicut Apollinaris, qui negat dominum Jesum humanam animam habuisse, vel Manichæus negans in Christo assumpti corporis veritatem: in hac vero nostra professione, ubi præmissa verbi substantia, specialiter duas hominis in una Christi persona substantias profitemur, nullus potest accidere vel suspicari fraudulentiæ dolus, quando evidenter in Deo assumptus prædicetur homo totus. Tutior ergo pars est, quæ totum dicit, quam quæ aliquid supprimit; & plus claret quod

ANNO CHRISTI 683.

quod proprie dicitur, quam quod arcta tropice locutione * firmatur. Sed forte nos soli hoc dicimus, quod majorum sententia non probamus. Judicem jam ergo Augustinum (si complacet) advocemus, ut quam partem contra hæreticos munitiorem esse pronunciet, audiamus. Sic enim in tractatu symboli dicit: Temporali dispensationi dominicæ multis modis insidiantur hæretici: sed quisquis tenuerit catholicam fidem, ut totum hominem credat a verbo Dei esse susceptum, id est, corpus, animam, & spiritum, satis contra illos munitus est. Ecce spirituales spiritualiter utraque consideramus, judicium protulit, sententiam fixit, munitiorem & tutiorem partem illam esse pronuncians, quæ contra hæreticos totum hominem a verbo Dei susceptum in duabus substantiis, carnis animæque defenderit. Sed forte aliquis dicat, jam hic tria quædam hominis nominata, id est, corpus, anima, & spiritus. Tria quidem dicuntur, sed duo sunt: sicut ab eodem doctore in prædicto symboli tractatu convincitur. Tria sunt (ait) quibus homo constat, spiritus, anima, & corpus, quæ rursus duo dicuntur: quia sæpe anima simul cum spiritu nominatur: pars enim quædam ejusdem rationalis, qua carent bestiæ, spiritus dicitur. Quod etiam in epistola ad Petrum dilucida manifestatione * exequitur, quod spiritus, & anima utrumque sint unum, & unius esse substantiæ sentiantur. Dicit enim, duo quædam esse animam & spiritum, secundum id quod scriptum est: *Absolvisti a spiritu meo animam meam*: & utramque ad naturam hominis pertinere, ut totus homo sit spiritus, anima, & corpus, sed aliquando duo ista simul nomine nuncupari animæ, quale est illud: *Et factus est homo in animam viventem*; ubi quippe & spiritus intelligitur. Itemque aliquando utrumque nomine spiritus dici, sicuti est: *Et inclinato capite tradidit spiritum*: ubi & anima necesse est intelligatur, & utrumque unum, & unius esse substantiæ: * ac per hoc anima, & spiritus, & anima, & corpus, duæ speciales hominis substantiæ sunt, quæ & diversæ dicuntur. Nos proinde in jam dicto fidei nostræ opusculo Apollinaristarum hæresi respondentes, tres in Christo substantias diximus, quod & majores nostros docuisse monstravimus, honorantes videlicet & sequentes sententiam doctoris egregii Hispalensis sedis episcopi, quam in libris suis, de differentia naturæ Christi, vel nostræ disseruit, ubi ait: Nos ex duabus subsistimus substantiis, corporis videlicet, atque animæ: ille ex tribus, verbi, corporis, atque animæ: inde est, quod perfectus homo, perfectus prædicatur & Deus. Hæc igitur perpauca de patribus exempla libavimus: ut in brevi ea quæ competunt monstraremus. Ceterum, qui hæc adhuc intentius legendo quæsierit, plurima colligere poterit. Jam vero si impudorata quis fronte, ne his patribus cedat, & unde ea libaverint, insolens scrutator exquirat, evangelicis saltim vocibus credat, quibus has tres substantias sibi inesse Christus pronunciat. Interrogatus enim a Judæis: *Tu quis es?* Respondit: *Principium qui & loquor vobis*: ecce habes unam substantiam deitatis. Restant duæ substantiæ hominis: ut enim veram carnem hominis suscepisse monstraret, palpandum se discipulis præbuit, dicens: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non * habent, sicut me videtis habere*. Ecce expressa est substantia carnis humanæ. Item ut animæ humanæ substantiam suscepisse monstraret, dicit: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem iterum sumendi eam*. Ecce tres in una Christi persona substantias inconfuse & inseparabiliter adunatas, deitatis videlicet atque humanitatis evan-

* formatur. Augustinus de symbolo. Augustinus de fide ad Petrum. Isidor. lib. 1. diff. cap. 26. discrimen ponit inter spiritum & animam. * assequitur. Gen. 2. Joan. 19. * ac non anima. Isidor. lib. diff. 2. c. 6. Joan. 8. Luc. 24. * habere. Joan. 10.

gelicis oraculis approbantes, omnes uno ore fatemur, & præfixa sententia prædicamus; confitentes videlicet, secundum Chalcedonense concilium, eumdem dominum nostrum Jesum Christum, perfectum in divinitate, perfectum eumdem in humanitate; Deum verum, & hominem verum eumdem ex anima rationali & corpore; secundum divinitatem, unius cum patre naturæ; secundum humanitatem, unius naturæ nobiscum; per omnia similem nobis, absque peccato: ante sæcula quidem ex patre natum secundum divinitatem; in novissimis diebus vero eumdem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine, Dei genitrice, secundum humanitatem, unum eumdemque Christum Filium Dei unigenitum in duas naturas inconfuse, immutabiliter, indivise & inseparabiliter cognoscendum, in nullo naturarum differentias, propter unitatem perimendas, magis autem, salva utriusque naturæ proprietate, & in una coeunte persona, unoque statu concurrente, non in duabus personis partiendum vel dividendum, sed unum eumdemque Filium unigenitum, Deum verbum, dominum Jesum Christum. Jam vero si quis contra hæc ulterius non instruendum, sed contrarium se huic redditæ rationi præbuerit, damnationem præfati concilii sustinebit.

Habentur hæc verba in expositione symboli, act. 2. concilii Chalcedonensis.

Tertium sane quartumque capitulum contuentes, non solum sensum, sed & ipsa pene verba ex libris beatorum Ambrosii atque Fulgentii nos prælibasse monstravimus, quibus ea prædictos viros dogmatizasse scimus. Quos quia celebres in toto orbe doctores feriata ecclesiarum Dei vota percenseant, non illis est succensendum, sed potius succumbendum: quia omne quod contra illos sapitur, a rectæ fidei regula abhorrere sentitur. Has sane quatuor specialitates capitulorum, quæ ut a nobis solida efficerentur hortati sunt, quid a quo fuerit doctore prolatum, congesto in uno responsionis nostræ libro, catholicorum dogmate patrum ante hoc biennium parti illi porreximus dignoscendum. Jam vero si post hæc, & ab ipsis dogmatibus patrum, quibus hæc prolata sunt, in quocumque dissentiant, non jam cum illis est amplius contendendum, sed majorum directo calle inhærentes vestigiis, erit per divinum judicium amatoribus veritatis responsio nostra sublimis, etiamsi ab ignorantibus æmulis censeatur indocilis.

His itaque super sanctæ fidei professionem * explicatis, ad contuendam illarum seriem conditionum nos vertimus, quarum * nexibus se illigatum prædictus princeps fuerat protestatus. Etenim tempore, quo divæ memoriæ Ervigius princeps hunc præsentem dominum nostrum Egicanem regem ad copulam filiæ sustinuit, his eum primum ligaminibus implicavit. Clara igitur pronunciantis voce, earumdem conditionum nobis textu præcognito, invenimus illic tam impossibilia vincula quædam juramenti innexa, ut difficulter mens jurantis ab earum illigatione sit libera: etiamsi esset a regni curis, & sollicitudinibus aliena. Quarum textrinsecus evidens ligatura, inter cetera connexionum capitula, his verbis habebatur expressa. Circa cognatos meos, filios vestros, quos de gloriosa conjuge vestra, domina mea * Leubigitone regina progenitos habere videmini, tam carum me amicum in sincera mentis dilectione sine fraudulenta calliditate exhibere, & esse polliceor; & ita cum eis in affectu dulcedinis & caritatis omnibus diebus vitæ meæ vivere spondeo, ut nec ipsos, nec partem eorum pro quibuslibet capitulis, aut ordinibus, vel occasionibus, quoquolibet tempore inquietari, aut stimulari debeam. Nec ul-

* explicita. * nexibus illigatus prædictus princeps fuerat. * Levitona

ANNO CHRISTI 688.

ullum dolorem, ullamque malitiam in corde, vel animo meo contra eos amodo, & deinceps quandoque retinebo, aut excogitabo: neque aliquam occasionem, aut argumentum enutribo, per quod, aut præfata ancilla vestra, sponsa mea, sive jam nominati filii vestri, qui de totiens dicta clementissima conjuge vestra, domina mea Leubigitone regina progeniti sunt, aut in maximum, aut in modicum conturbentur vel stimulentur, excepto propter justissimas causas, unde legalis mihi veritas patuerit, quas ut cum caritatis affectu ad eosdem cognatos meos quærere debeam, mihi licentiam reservo, & tam de promptissima dilectione & caritate eorum nunquam recedam: nam & pro causis eorum, quas aut ipsi contra quaslibet personas habuerint, aut si quicumque contra eos pro quibusdam rebus intenderint, ita usque quoad vixero in eorumdem filiorum vestrorum adjutorium, cum omni mentis meæ intentione, inquantum valuero, & Deus mihi dederit posse, exurgebo & intendebo, veluti si pro causa propria mea: ut nec illi damnum, aut perditionem quamcumque sustineant, & negotia eorum cum Dei auxilio, me intendente, agente, & prosequente celerem ad effectum perveniant.

Perlectis igitur his conditionibus quæ divæ memoriæ Ervigius princeps præsenti principi nostro ob suorum tantum filiorum vindicationem extorserat, aliæ iterum conditiones ex communi voto sese nobis retractandæ objiciunt, ad quas præfatus princeps Egica in regno adscitus juramentorum suorum Deo reddidit vota, cum se justitiam populis redditurum promisit, ac ne quemquam contra justitiam læderet, jurisjurandi attestatione devovit. Prima igitur conditionum illa series * pertractata, multis his secundis conditionibus videtur esse contraria. Quomodo enim pro cognatis causaturus exurgens decertantibus contra eos dabit justitiæ palmam, [illegible] contra vos sententiam suam defendat? aut si ipse, sicut juravit, negotii sit objector? Quis expectabitur judicii terminator, aut quomodo data in populis juramenta servabit, ut nullum, sicut est pollicitus, contra justitiam gravet, si intantum cognatis protectionis adminicula præstet, quamdiu negotia eorum se prosequente ad effectum * videantur pertingere. Sic enim, sicut jam superius dictum est, jurasse præfatum principem constat, ut negotia eorum, se intendente, & prosequente, ad effectum perveniant. Illigatum itaque principem utriusque partis vinculis contuentes, perpendimus, quia utraque promissio simul ab eodem inculpabiliter impleri non possit. Quamquam si bene res considerata tractetur, tunc ab illis primis conditionibus absolutus ostensus est, quando ad secundas has conditiones populorum jurare coactus est: quia uno eodemque compulsionis auctore, utrumque contestatus est. Quapropter perpensis utrarumque conditionum allegationibus, atque communi omnium collatione tractatis, * pervenimus in illis conditionibus, ad quas primum hic princeps noster socero jurasse dignoscitur, sola illi proprii juris commoda cogitata; in his autem conditionibus * honestatis vota pollicita: illic ante regnum unius tuendæ domus * fides exacta; hic post regnum inoffensa regendarum plebium vota pollicita: illic privatus amor, ob defensionem filiorum * protenditur: hic generalis patriæ, & gentis affectio pollicetur: juratio illa offensis forsitan plurimis uni tantum domui portabit effectum, hæc vero generale æquitatis servans in singulis compromissum, nulli parti dabit veritatis excidium. * Quod igitur ex utroque justo disputationis fine conficitur, numquid paucorum salus erit extinctio plurimorum? aut numquid tantum valere debet privatæ rei commodum, quantum generalis revelatio populorum? absit. Quia ergo in illa juratione acceptio privatarum cogitata est personarum, in hac autem generalis protectio plebium: quæ ex his duabus sit potius observanda, divina nobis pandat sententia.

* pertractanda,
* pertinere illigatum itaque
* invenimus
* honestis juris fidem exactam;
* portenditur;
* Quid

Scriptum est enim in Proverbiis Salomonis: *Cognoscere personam in judicio non est bonum*. Christus quoque in evangelio: *Nolite judicare secundum faciem, sed justum judicium judicate*: Paulo præsertim apostolo * specialiter præstruente, *ut non quæramus quod nobis utile est, sed quod multis, ut salvi fiant*. Jam ergo in promptu est, quid ex his duobus salubri pietate præponderetur, & ideo intemerata plus erunt quæ patriæ sunt salubri pollicitatione jurata, quam illa quæ ob unius tantum domus sunt utilitatem pollicita. Nec hoc quidem sic dicimus, ut illa, quæ quidem pro cognatis jurata sunt, penitus destruantur, sed potius ut unus idemque affectus populis cognatisque servetur; unum quid ex duobus unitatis gratiam redolens, neutrum dividat, sed componat. Non enim possunt utraque sejuncta æqua observantiæ lance servari: quia si promissa cognatis fides servetur, populis quæ promissa sunt deperibunt: & iterum, si data populis intemerata Deo sacramenta serventur, cognatis procul dubio promissa beneficia negabuntur: nec unius partis præstatio sine alterius partis potest esse dispendio. Quid ergo? numquid ob hoc utraque juramentorum promissa solvenda ᵃ sunt, quia singula invicem sine culpa agi non possunt? Absit: transfundendum ergo unum in alterum, & ad unam regulam redigendum: ita ut minoris partis vota potioribus sint conjuncta, & affectus protectionis, qui privatim socero promissus est & cognatis, transfusus generaliter servetur in populis; non quo, ut aut hinc aut inde promissa fides patiatur dispendium, sed conjuncta, atque in alterutrum transfusa commune defensionis sentiat lucrum. Dicimus ergo per spiritum Dei, & * proximam sententiam ponimus, eo in nobis loquente, qui se in suo nomine aggregatis medium adesse promisit. Sic ergo ab illis vinculis juramenti, quibus socero a[illegible], principem [illegible] absolvendum elegit, ut aut cognatos ad populorum regulam dirigat, aut populos in cognatorum justam defensionem assumat, ut quasi unius patris, germinisque filios utrumque uno devocans in affectu, nec in cognatorum justis negotiis favorem populorum obtendat, nec rursus in populorum questibus cognatis favere pertentet, ut tam in populorum, quam in cognatorum negotiis, una eademque illi fides servanda sit, nec alio affectu tractandos eligat cognatos, quam populos, quo in adeptum cœlitus regnum directo æquitatis gradiens calle, nec profanationis in utrumque subeat notam, nec pietatis claudat utrisque partibus viscera.

Prov. 14.
Joan. 7. & Deut. 1.
* pro his spec.
1. Cor. 10.
a F. non sunt, Hard.
* præfixam Matth. 18.

Secunda post hæc nostro cœtui retractanda se collatio intulit, pro conditionibus scilicet illis, quas jam dictus princeps Ervigius ob tuitionem filiorum suorum, totius regni sui populos jurare coegit. Quibus inspectis, & diutissime retractatis, nihil illic invenimus, quod æquitati sit obvium, nihil quod & pietati adversum: occasiones tantum malitiæ * amputantur, nam justorum negotiorum aditus non excluditur. Hoc enim singulariter illic servandum promittitur, quod generaliter a domino omni Christiano jubetur; scilicet, ut malitia * caveatur, innocentia illibata

* illic amputantur;
* capiatur;

ANNO CHRISTI 688.

ta servetur, frustretur nocendi propositum, admittatur negotiosum justumque judicium: hoc enim si communi omnium lege servetur, & illæsum semen regium a nocibilitate servabitur, & veritas populis sine perjurii profanatione reddetur. Nec enim illic juramentum est, ut aut causantes contra filios suos nemo juvaret, aut nullus super ᵇ æquitatis judicium promeret: ubi jam dictus princeps non solum in singulis negotia sua judicialiter proponendi aditum tribuit, sed & scelera filiorum suorum, si qua accidissent, legibus ulciscenda permisit. Quod ergo illic non est juramentum, & tamen juramentum fuisse impudenter asseritur, non devocabit populos in perjurii crimen, quia nec alligatum cernitur in conditionum serie: nec enim in nobis est cohibendum, quod in illis conditionibus non invenimus esse cohibitum. Recedendum tamen est a malitia, & * exercenda sunt negotia opportuna. Neque enim quorumdam incauta illa dicacitas attenditur, quæ impudenter adstruere nititur, illos tantum innoxios esse a perjurii crimine, qui negotia sua tantum visi fuerint objecisse: illos autem, qui vel talia negotia judicanda susceperint, vel hujusmodi pro æquitate adjuverint, inexpiabili profanationis crimine irretiri: hæc quippe dicunt contentiose magis quam rationabili strepitu obstrepentes; nescientes videlicet, quia si negatus fuisset illic aditus jurandi, negaretur & proponendi: sed qui admisit justæ propositionis negotium, non voluit prolatæ æquitatis amputare judicium: nec qui proponentem admisit potestatem juste judicandi judicibus abstulit. Magna ergo stultitiæ vox est, hæc sentire, vel proloqui. Nam e contra, ecce per totam divinæ seriem scripturæ plus judicibus præcipitur judicare justitiam, quam populis sua objectare negotia. Dicit enim scriptura: *Juste judicate, filii hominum*: nec addit: Juste proponite causas vestras, filii hominum: numquid, quia judices juste judicare admonet, ideo populis proponendi sua negotia interdixit * in eo quod de negotiis proponendis nihil protulit? Numquid supposito judicii formula * rejicitur, quia mutum & absque propositione sentitur? Non ergo aut judicia sine objectis, aut objecta sine judiciis esse possunt, quo aut judex desit causanti, aut causans desit nullo modo judici. Quapropter conditiones ipsæ, in quibus nec veritas est præcisa, nec pietatis amputata sunt viscera, non tenebunt aut juste proponentes ad perjurii sacrilegium, aut juste judicantes ad profanationis reatum. Hac igitur reddita ratione conficitur, ut ad prædictarum seriem conditionum nullus teneatur obnoxius, quisquis ᵃ repulsa a malitia, contra jam dicti principis partem, aut negotia sibi debita judicibus judicanda objecerit, aut qui talium mandata susceperit, aut testis judex, qui advocatus testimonium dixerit, aut judices ipsi, qui hujusmodi juste negotia terminaverint, vel hi etiam, qui parti justitiam habenti simpliciter fautores extiterint, ad relevationem potius miserorum currentes, quam parti cuiquam delectantes esse nocibiles. Scriptum est etenim: *Pietas ad omnia utilis est*. Neque enim cessandum est a misericordiæ opere, quod illo non interdictum est fœdere. Quia ergo illic justitiæ aditus non negatur, consequens est, ut nec pietas abnegetur: non enim plene justitiam diligit qui pietatem proximo non impendit; sic enim inconfuse pietatis servantes affectum, illud apostolicum prælegimus observandum, * quam manifeste præcipitur: *invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi*. Hac igitur ratione præmissa, absolutis & discretis personis, atque vocibus singulorum negotia ipsa, quæ contra partem dicti piæ memoriæ Ervigii principis, vel filiorum ejus habeantur proponenda, admisimus, definientes, ut legibus canonibusque designata justitia, inter opponentes & respondentes a judicibus inconcussa servetur. His itaque excursis, quæ placita dispositionis fine conclusa sunt, damus soli Deo gloriam & honorem, poscentes ejus profusissimam pietatem, ut ejus virtus atque potentia, & nostrarum solvat mentium ligaturam, & glorioso amatori Christi Egicani, principi nostro tribuat felicem retentasse sceptrum felicioris vitæ reducere cursum, ac diuturnum cum pace in populis tenere imperium, eo præstante qui est rex omnium regum, & cujus regnum manet in secula seculorum. Amen.

b F. Superbis æquitatis Hard.
* exequenda
Levit. 19.
* ideo quod
* texitur qui mutus est absque
a Lege, repulsa malitia. Hard.
1. Tim. 4.
* quo, al. quum
Galat. 6.

¶ SUBSCRIPTIONES.

Julianus urbis regiæ metropolitanus episcopus hæc canonum statuta subscripsi.

Suniefredus Narbonensis metropolitanus episcopus subscripsi.

Floresindus Hispalensis metropolitanus episcopus subscripsi.

Faustinus Bracarensis metropolitanus episcopus subscripsi.

Maximus Emeritensis metropolitanus episcopus subscripsi.

Idalius Barcinonensis episcopus subscripsi.
Concordius Palentinus episcopus subscripsi.
Mumulus Cordubensis episcopus subscripsi.
Recila Accitanæ sedis episcopus subscripsi.
Gaudentius Valeriensis episcopus subscripsi.
ᵃ Cicilius Dertosanæ episcopus subscripsi.
Deodatus Segobiensis episcopus subscripsi.
Ervigius Calabriensis episcopus subscripsi.
Monefonsus Egitanæ episcopus subscripsi.
Gregorius Oretanæ episcopus subscripsi.
Proculus Bigastrensis episcopus subscripsi.
Sonna Oxomensis episcopus subscripsi.
Sarmata Valentinæ episcopus subscripsi.
Marcianus Dianiensis episcopus subscripsi.
Joannes Abelensis episcopus subscripsi.
Gabinius Arcavicensis episcopus subscripsi.
Samuel Malacitanensis episcopus subscripsi.
Froaricus Portucalensis episcopus subscripsi.
Ubisefredus Ausonensis episcopus subscripsi.
Emila Elicitanæ, qui & Dotanæ sedis episcopus, subscripsi.
Felix Iriensis episcopus subscripsi.
Euphrasius Lucensis sedis episcopus subscripsi.
Theuderacius Assidonensis sedis episc. subscr.
* Vitledus Calagurritanæ episcopus subscr.
Nepotianus Tyrassonensis episcopus subscr.
Cuniuldus Italicensis sedis episcopus subscr.
Geta Eliplensis sedis episcopus subscripsi.
Stercorius Aucensis sedis episcopus subscripsi.
Basilius * Bastensis sedis episcopus subscripsi.
Gaudila Empuritanæ sedis episcopus subscr.
Eusendus Ilerdensis episcopus subscripsi.
Pacotasis Bituricensis episcopus subscripsi.
Aurelius Asturicensis episcopus subscripsi.
* Holemundus Salmanticensis episc. subscripsi.
Spasandus Complutensis episcopus subscripsi.
Gundericus Segontiensis episcopus subscripsi.
Joannes Eliberitanæ sedis episcopus subscr.
Habitus Urcensis episcopus subscripsi.
Villiefonsus Visensis sedis episcopus subscripsi.
Sabaricus Gerundensis episcopus subscripsi.
Fructuosus * Auresinæ sedis episcopus subscr.
Anterius Segobriensis sedis episcopus subscr.
Rogatus Beatiensis sedis episcopus subscripsi.

Val-

a F. Castellus, Hard.
* Ubilledeus.
* Basilicensis, al. Basilitanus
* Polemundus
* Auriensis

ANNO CHRISTI 688.

Valderedus Cæsaraugustanæ episcop. subscr.
Adelfius * Tudesinæ sedis episcopus subscr.
Tructemundus Elborensis episcopus subscr.
Sisebaldo Tuccitanæ sedis episcopus subscr.
Atula Cauriensis sedis episcopus subscripsi.
Joannes Egarensis sedis episcopus subscripsi.
Isidorus Setabiensis sedis episcopus subscripsi.
Landericus Olysipponensis episcopus subscr.
Miro Conimbrensis episcopus subscripsi.
Vincentius Dumiensis sedis episcopus subscr.
Fiontius Lamacensis episcopus subscripsi.
Joannes Pacensis episcopus subscripsi.
Constantinus Egabrensis episcopus subscr.

* Tudensis.

Abbates.

Absalius abbas subscripsi.
Felix archipresbyter subscripsi.
Gerontius abbas subscripsi.
Gabriel abbas subscripsi.
Castorius abbas subscripsi.
Sisebertus abbas subscripsi.
Eulalius abbas subscripsi.
Involatus abbas subscripsi.
Adeodatus abbas subscripsi.
Ubisandus archidiaconus subscripsi.
Musantius primiclerus subscripsi.

Vicarii episcoporum.

Sesaldus indignus archipresbyter & abbas, agens vicem domini mei & pontificis Cypriani Tarraconensis episcopi, subscripsi.

* Florentinus presbyter, agens vicem domini mei & pontificis Leuberici * Urgelletanensis episcopi, subscripsi.

* Florentius. * Urgelitani.

Daniel presbyter, agens vicem domini mei & pontificis mei Agripii Ossonobensis episcopi, subscripsi.

Suniulfus abbas, agens vicem domini & pontificis Flori Mentesani episcopi, subscripsi.

Desiderius presbyter, agens vicem domini & pontificis mei * Nasibardi Assigitanæ sedis episcopi, subscripsi.

* Nasidarbi, al. Nandarvi

Viri illustres officii palatini.

* Ostulfus comes similiter.
Ubimar comes similiter.
Vitulus comes similiter.
Transemundus comes similiter.
Valderius comes similiter.
Naustus comes similiter.
Cixila comes similiter.
* Giselamundus comes similiter.
Sisaldus comes similiter.
Theudila comes similiter.
Severinus comes similiter.
Sonna comes similiter.
Ara comes similiter.
Trasericus comes similiter.
Ega comes similiter.
Suniemirus comes similiter.
Audemundus comes similiter.

* Ostrulfus * Gisdamundus

Data lex in confirmatione concilii generalis, sub anno primo regni gloriosi Egicani principis nostri.

* Decretis & eximiis temporis nostri gestis synodalibus præfavente, quibus & doctrinæ sacrosanctæ fidei * audivimus copiam, & indissolubilis juramenti novimus confractam esse catenam, id lege promulgata decernimus, ut ea ipsa, quæ inconvulso canonum vigore decreta sunt, ab omnibus cautissima, & diligenti observatione serventur. Si quis autem his ipsis definitionibus contraire voluerit, decima suarum rerum parte mulctabitur, excommunicationis insuper sententia ferietur.

* Discretis * hausimus

A

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Æra* DCCXXVI.] Ex hac æræ subductione Ervigius non sex, ut aliqui nostri historici, sed octo regnavit annos; synodus enim Toletana XIII. congregata est æra DCCXXI. anno Ervigii regis quarto, synodus Toletana XIV. æra DCCXXII. anno Ervigii quinto: Toletanum concilium XV. celebratur æra DCCXXVI. anno primo Egicæ. Ex qua computatione liquide constat octo regnasse annos, a decimo octavo, usque ad vigesimum quintum. Vasæus septem ejus regni annos adscribit, Rodericum Toletanum secutus forte excludit primum. Quam computationem nos sumus secuti in chronologia.

Tempus concilii Toletani XV.

b *Soceri.*] Inter alias filias, quas rex Ervigius ex Leubigitone uxore suscepit, fuit Cixilo; quam in matrimonium Egicæ tradidit. Egicam fuisse filium regis existimo, nam ipse sic ait in tomo: *Illud autem primo in loco dicendum occurrit, quod divi patris nostri & soceri regale sortientes fastigium*, &c. Ex quibus verbis constat & socerum & patrem habuisse regem, nam ait: *Sortientes, dissolvant historici nostri argumentum.* Quid de Egicæ moribus concilium Toletanum XVI. tradat canone 8. libenter appono. *Gloriosissimus etenim*, ait, *ac serenissimus dominus noster Egica rex, ferventissimi amatoris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimicorum Christi perfidiam & illud prophetale vaticinium sequens*: Nonne qui oderant te, Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? *utpote verus Christicola obnoxios proterere decernit, ecclesiæ Dei statum vigilaci instantia roborare disponit, sanctis Dei basilicis se munificum exhibet, tributorum impensiones populis moderamine discreto remittit; maligna contra se obstinatione agentibus, animi liberalitate gratissima, ac pia miserationis instantia ignoscere consuevit; multos quoque, qui confracti sunt, liberos, secundum prophetam omne onus disrumpendo, in ingenuitatis statu reformat, atque in diversis sanctæ vitæ studiis, sanctis exercendo præpollet.* Hactenus concilium. Leubigito vero ejus nurus una cum Sisebetto Toletano antistite & aliis adversus eum conjuratione inita, ut vita & regno privarent, exilio multati sunt, ut infra concilio Toletano XVI. cap. 9. de Sisebeto episcopo.

B Egica regis quis. Psal. 138. Isai. 58. C

c *Papa Benedictus.*] Benedictus II. Leoni II. successit. Totam hanc controversiam Rodericus Toletanus archiepiscopus lib. 5. cap. 13. sic describit. *Ejus in tempore*, inquit, *liber de tribus substantiis, quem dudum Romam miserat primas sanctissimus Julianus, & minus caute tractando Benedictus papa Romanus indixerat reprobandum, ob id quod voluntas genuit voluntatem. Sed sanctus Julianus veridicis testimoniis in hoc concilio, ad exactionem præfati principis, per oracula eorum, quæ Romam transmiserat, verum esse firmavit, & apologeticum fecit, & Romam misit per suos legatos, presbyterum, diaconem, & subdiaconem, viros eruditissimos, & in omnibus Dei servos, & in divinis scripturis imbutos, cum versibus etiam acclamatoriis, secundum quod & olim transmiserat de laude Romani imperii. Quod* [illegible] *legendum indixit, atque* [illegible] *Laus tua Deus in fines terræ, factum sæpius notum fecit: qui & rescriptum domino Juliano per suprafatos legatos cum gratiarum actione & cum honore remisit, & omnia quæcumque scripsit justa & pia esse depromsit.* Hæc Rodericus.

Rodericus de Benedicto papa quid. D

Adde: *Hunc Rodericum redarguit erroris Baronius, ut diximus supra in notis ad vitam & epistolas Benedicti.*

d *Nec secundum relativum.*) Quæritur an hæc nomina, sapientia, & voluntas, secundum relationem, an secundum substantiam, a sanctis patribus usurpantur? Quam quæstionem dissolvit Magister sentent. lib. 1. dist. 27. ubi ex sententia divi Augustini docet nomina quæ substantiam significant, tantum dici, illud de illo. S. Thomas 1. part. quæst. 39. art. 5. sic ait: *Unde minus impropria est ista: Natura de natura, vel sapientia de sapientia, quam essentia de essentia.* Quamvis Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 1. & 2. probat hanc: Sapientia de sapientia: & lib. 15. de Trinitate cap. 20. hanc, Voluntas de voluntate. *Dicitur*, inquit, *Filius consilium de consilio, & voluntas de voluntate, sicut substantia de substantia, sapientia de sapientia.* Sed omnes doctores sancti aliquando expressius locuti sunt quam proprietas dictionis patitur: unde hujusmodi formæ loquendi non sunt extendendæ, sed potius exponendæ, ut scilicet nomina abstracta exponantur per concreta, vel per nomina personalia, ut docuit D. Thom. 1. part. quæst. 39. art. 1. & Magist. sent. lib. 1. dist. 5. unde istæ propositiones debent interpretari per concreta, aut per personalia nomina, ut cum dicitur: Essentia de essentia, vel sapientia de sapientia, sit sensus: Filius, qui est essentia & sapientia, est de Patre qui est essentia & sapientia.

Exponitur epist. Hispaniæ episcoporum. E

e *At proinde.*] Hæc regula generalis, & axioma universale est omnium theologorum, in materia de Trinitate,

De nominibus sanctis-

ANNO CHRISTI 688.

te, ex Augustino lib. 5. de Trinitate, qui in prologo de nominibus individuæ Trinitatis sic ait: *Quædam de singulis tantum dicuntur personis, quædam vero unitatem essentiæ significantia sunt, & quæ de singulis sigillatim, & de communibus communiter dicuntur: alia vero sunt quæ translative ac per similitudinem de Deo dicuntur.* Hoc idem Ambrosius lib. 2. de Trinitate in prologo.

simæ Trinitatis patet Augustini sententia.

f *Egregii Augustini sententiam.*] Locus est apud Augustinum libro decimo quinto de Trinitate cap. 20. & adducitur a Magistro sententiarum libro primo dist. 5.

g *Sitis te.*] Ex Psal. 62. secundum septuaginta, qui ita transtulerunt, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου ad verbum: *Sitivit te anima mea, quam multipliciter caro mea.* Divus Hieronymus sic habet: *Sitivit ad te anima mea, desideravit ad te caro mea.* Basilius referens hæc verba, *Sitivit in te anima mea, quam multipliciter*, sic ait: Theodotion habet, *Sæpenumero*; Symmachus, *Concupiscit*: *posuit autem omnes interpretationes, ut doceret illud* ποσαπλῶς *non esse duarum partium dictionem, sed unam esse unius partis, quæ sermonis significet epitasin. Consentit enim & caro animæ amori, nec consiliis illius repugnat; ac si dicat; Et anima mea, & corpus meum te desiderat: quemadmodum si quis aquam sitiat & jucundissimam & liquidissimam.* Nova Latina versio septuaginta habet: *Sitivit te anima mea*, ex sententia Hilarii & Augustini.

Psalm. 62. expositio.

h *Significatur a parte totum.*] Hæc est quarta regula Tichonii, quam affert Augustinus lib. de doctrina Christiana, & Isidorus libro primo sententiarum cap. 26.

i *Septuaginta animæ*) Locus est Exodi 1. ubi ita legitur: *Erant igitur animæ eorum, qui egressi sunt de femore Jacob, septuaginta*: qui paulo ante eodem capite in Ægyptum ingressi dicuntur. Et Genesis 46. expresse dicitur: *Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta.* Item locus est Deut. 10.

k *Muscam caninam.*] Psal. 77. κυνόμυιαν habent septuaginta, ut etiam Psal. 104. quam vocem Græcam Latina vulgata editio retinuit: significat vero κυνόμυια muscam caninam, ut hic ponitur. Isidorus lib. etymol. 12. c. 8.

Musca canina.

l *Ut auferat a nobis serpentem.*] Locus est num. 21. paulo tamen aliter: neque serpentem, sed serpentes habet Latina translatio: apud septuaginta tamen est τὸν ὄφιν singularitatis numero, ut hic.

m *Cyrillus libro qui vocatur scholia.*) Forte sunt " commentaria in Joannem, ubi lib. 1. cap. 15. ad ea verba, *Et verbum caro factum est*, sic habet: *Sermonem incarnationis jam manifeste ingressus hominem factum fuisse unigenitum Dei filium apertissime narras. Cum enim dicis*: Et verbum caro factum est, *nihil aliud dicit, præterquam quod filius Dei & Deus natura, homo factus est: nec novi quidquam profertur, cum sæpe divina scriptura solo carnis vocabulo integrum (ut ita dicam) & totum hominem significet.* Effundam, *Joel inquit*, a spiritu meo super omnem carnem: *nisi* [illegible] *parte una totum hominem intelligas, ridiculose inanimata* [illegible]

Cyrillus. " Errat; habemus edita & ms. Joan. 1.

n *Septuaginta quinque.*] Sic est Exod. 1. ex editione septuaginta, ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. Idem Lucas in actibus apostolorum cap. 7. Verum Genesis 46. dicitur: *Cunctæque animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, & egressæ sunt de femore illius, absque uxoribus filiorum ejus, sexaginta sex. Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animæ duæ: omnes animæ domus Jacob, qui ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta.* Pro septuaginta habet editio Septuaginta ψυχαὶ ἑβδομήκοντα πέντε. Deut. vero 10. Septuaginta interpretum & vulgata editio consentiunt, & animas septuaginta in Ægyptum descendisse commemorant. Idem Josephus lib. 2. antiquit. cap. 7. Quomodo vero hæc constent, esse septuaginta & esse septuaginta quinque, pulchre conciliat Hieronymus quæst. in Genes. ad hunc locum.

Quot animæ in Ægyptum cum Jacob descenderint.

o *Facies arcam.*] Locutus est Exodi 25. hoc modo: *Arcam de lignis Setim compingite, cujus longitudo habeat duos & semis cubitos, latitudo cubitum & dimidium, altitudo cubitum similiter ac semissem: deaurabis eam auro mundissimo intus & foris*: ubi pro lignis Setim septuaginta diserte ἐκ ξύλων ἀσήπτων habent, ut Cyrillus legit.

p *Tres in Christo substantias.*] Stephanus Eduensis episcopus in libro de sacramento altaris cap. 17. *Credimus in Christo duas fuisse naturas, divinam & humanam; & tres substantias, divinam, carnem, & animam, Athana-*

Quomodo tres substantiæ in Christo af-

A *sio attestante, qui ait: Sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus.*

q *Subscriptiones.*) In hoc decimo quinto concilio Toletano multi ex episcopis, qui XIV. interfuerunt, subscribunt; est enim nationale ex episcopis Hispaniæ & Galliæ Narbonensis. Qui in aliis subscribunt, sunt: Aurelius Asturicensis, in XIII. Toletano. Atula Cauriensis in XII. & XIII. Toletano. Valderedus Cæsaraugustanus XIII. Toletano. Concordius Palentinus, in XII. XIII. & XIV. Toletano. Cicilius Dertosanæ, in XIII. Toletano, & dicitur Dertosanus. Cuniuldus Italicensis, in XIII. Toletano, sicut Cyprianus. Deodatus Segobiensis, in XII. & XIII. & XIV. Toletano. Eufrasius, in XII. & XIII. Toletano. Eusendus Ilerdensis, in XIII. Toletano. Felix Iriensis, in XII. Toletano, & III. Bracarensi, ubi dicitur Ildulfus Felix. Froaricus Portucalensis, in XII. & XIII. Toletano. Floresindus Hispalensis, in XIII. & XIV. Toletano. Florus Mentesanus, in XIII. Toletano. Gaudentius Valeriensis, in XII. XIII. & XIV. Toletano. Gregorius Oretanæ, in XIII. & XIV. Gera Eliplensis, in XII. Toletano. Gaudila Empuritanæ, in XIII. Toletano, qui Gaudilanus. Julianus urbis regiæ, in XII. XIII. & XIV. Toletano. Idalius Barcinonensis, in XIII. Toletano. Joannes Egarensis, in XIII. Toletano. Joannes Pacensis, in XII. & XIII. Toletano. Leubericus Urgelitanus, in XIII. Toletano. Mumulus Cordubensis, in XIII. Toletano. Monefonsus Egiranæ, in XIII. Toletano. Marcinus Dianiensis, in XIV. Toletano. Miro Conimbriensis, in XIII. Toletano. Proculus Bigastrensis, in XIII. Toletano. Recilla Accitanæ, in XII. & XIII. Toletano. Rogatus Beatiensis, in XI. & XIII. Toletano. Sisebaldo in XII. & XIII. Toletano. Stercorius Ancensis, in XIII. Toletano. Samuel Malacitanus, in XII. & XIII. Toletano. Sarmata Valentinæ, in XIII. & XIV. Toletano. Sona Oxomensis, in XIII. & XIV. Toletano. Sunifredus Narbonensis, in XIII. & XIV. Toletano. Theuderatius Assidonensis, in XII. & XIII. Toletano. Tructemundus Elborensis, in XII. & XIII. Toletano. Ubisifredus Ausonensis, in XIII. Toletano. Maximus Emeritensis, in XIV. Toletano. Alii subscribunt, qui non interfuerunt aliis conciliis, sed succedunt aliis episcopis, ut Anterius Segobriensis, qui Olipæ, in XIV. Toletano. Adelfius Tudesinæ, qui Opæ Tudensi, in XIV. Toletano. Agripius Ossonobensis, qui Bellito, in XIII. Toletano. Basilius Bastensis, qui Antonio, in XIV. Toletano. Constantius Egabrensis, qui Gratino, in XIII. Toletano. Ervigius Calabriensis, qui Alvaro in Emeritensi. Frontinus Lamecensis, qui Gundulfo, in XIV. Toletano. Faustinus Bracarensis, qui Luibæ, in XIII. Toletano. Gabinus Arcavicensis, qui Sempronio, in XIII. Toletano. Gundericus Segontiensis, qui Ellæ, in XIV. Toletano. Habitus Urcensis, qui Palmatius, in XIII. Toletano. Joannes Abelensis, qui Unigiro, in XIII. Toletano. Joannes Eliberitanæ, qui Argibandonio, in XIII. Toletano. Isidorus Setabiensis, qui Asturio Setabitano, in XIII. Toletano. Landericus Olysipponensis, qui Aræ, in XIII. Toletano. Nasibardus Assigitanæ, qui Theodulpho, in XIII. Toletano. Nepotianus Tyrassonensis, qui Asturio, in XIII. Toletano. Sabaricus Gerundensis, qui Jacobo, in XIV. Toletano. Spasandus Complutensis, qui Agricio, in XIV. Toletano. Vincentius Dumiensis, qui Aviachimaro, in VIII. Toletano. Viliefonsus Visensis, qui Reparato, in XIII. Toletano. Villiedus Calagurritanæ, qui Eufrasio, in XIII. Toletano. Emilia Illicitanæ, qui Leandro, in XIV. Toletano. Fructuosus Auresinæ, qui Auriensis dicitur, successit Hilario, in XIII. Toletano. Prima subscriptio hujus concilii est: Julianus urbis regiæ metropolitanus episcopus hæc canonum statuta subscripsi: in qua advertendum duxi, Julianum Regiæ urbis metropolitam, qui Quirico successit, diversum esse a Juliano Pomerio Gallo doctore: is enim vixit circa annum domini CCCCXC. ut ex " Evodio Ticiensi constat: noster vero incidit in hæc tempora, & in prognostico futuri sæculi Pomerium affert, in opere adversus Judæos. Video aliquos viros doctos similitudine nominum deceptos: sed Julianus primas civis fuit Toletanus Eugenii III. discipulus, inter divos relatus, qui magna totius populi veneratione Toleti colitur, cujus vitam Felix literis mandavit; alter Julianus Pœnus in Gallia vixit, tantum doctor ecclesiasticus fuit.

ANNO CHRISTI 688. Scrantur. Qui episcopi anterioribus etiam conciliis Toletanis subscripserunt.

B C D E

Julianus primo loco subscriptus quis.

" Ennodio Ticinensi diacono primum, tum episcopo.

THEO-

THEODORI CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPI CAPITULA.

Ex Spicileg. Dacher. Tom. IX. Labbeus in Append. tom. 6.

I. IN ordinatione episcopi vel presbyteri, sive diaconi vel subdiaconi, oportet episcopum Missam agere; similiter Græci faciunt quando abbatem aut abbatissam eligunt.

II. In monachorum ordinationibus abbas debet Missam agere, & tres orationes complere super caput ejus: & septem dies velet caput suum cuculla sua, & septimo die abbas tollat velamen de capite monachorum. Sicut in baptismo presbyter septimo die velamen infantium abstulit: ita & abbas debet monacho, quia secundum baptisma est juxta judicium patrum, & omnia peccata dimittuntur sicut in baptismo. Presbyter potest abbatissam consecrare cum Missæ celebratione.

III. In abbatis ordinatione episcopus debet missam agere, & eum benedicere inclinato capite, cum duobus testibus vel tribus de fratribus suis, & dat baculum & pedules. Sanctæmoniales & basilicæ cum Missa semper debent consecrari. Græci simul benedicunt viduam & virginem, & utramque abbatissam eligunt. Romani non velant viduam, sed virginem tantum.

IV. Nullum perfectum credimus in baptismo sine confirmatione episcopi: tamen non desperamus.

V. Sacrificium non accipiendum de manu sacerdotis, qui orationem vel lectiones secundum ritum implere non potest. Cum Græcis non frangunt panem sanctum, nec collectionem dicunt vel Dominus vobiscum diacones, nec completa.

VI. Qui bis baptizati sunt ignorantes, non indigent pœnitentia, nisi qui secundum canones non possunt ordinari, nisi pro magna necessitate. Qui vero non ignorant, quasi iterum Christum crucifixerunt, pœniteant septem annis, quarta feria & sexta feria, & tribus quadragesimis.

VII. De operibus diei Dominicæ. Græci & Romani in die Dominica non navigant, nec equitant; panem non faciunt, nec in curru ambulant, nisi ad Ecclesiam tantum; nec balneant se. Græci non scribunt publice, tamen pro necessitate seorsum in domo scribunt. Qui operantur in die Dominico, Græci prima vice arguunt, secunda tollunt aliquid, tertia vice tertiam partem de rebus, & vapulant, vel septem diebus pœniteant.

VIII. Græci & Romani dant servis suis vestimenta, & laborant excepto Dominico die. Græcorum monachi servos non habent, Romani habent.

IX. Ligna ecclesiæ non habent ad aliquid opus, nisi ad ecclesiam aliam si necesse est, vel igni comburenda, vel ad profectum in monasterio fratribus. in laicalia vero opera non debent procedere. Ecclesiam licet ponere in alio loco si necesse sit: & tunc debet iterum sacrificari, nec tantum aqua sancta aspergi.

X. Græci autem morticinam non dant porcis suis. Pelles vero morticinorum ad calceamenta & lanam, & cornua licent accipi, sed non ad sanctum aliquid. Tamen si casu porci comedant carnem morticinorum, aut sanguinem hominis, non abjiciendos credimus, nec gallinas æquali modo. Animalia quæ a lupis sive canibus consumuntur, non comedenda, nisi porcis projiciantur & canibus: cervus nec aper, si mortui inventi fuerint. Pisces autem licent, quia alterius naturæ sunt. Aves & animalia cætera, si in retibus strangulantur, non sunt comedenda. Paulus enim ait: *Abstinete vos a suffocato sanguine, & ab idolothytis.* Similiter ab accipitre mortua. Equum non prohibent: tamen consuetudo non est comedere.

XI. De peste mortalitatis. Græci & Romani dicunt ipsos infirmos visitari debere, sicut cæteros infirmos, sicut Dominus præcipit.

XII. Græci omni Dominica die communicant sive clerici sive laici, & qui tribus Dominicis non communicaverit, excommunicetur. Romani similiter communicant qui volunt, qui autem noluerint, non excommunicantur. Pœnitentes vero secundum canones non debent communicare ante consummationem pœnitentiæ. Theodorus dicit: Nos vero per misericordiam post annum vel sex menses licentiam damus. Una pœnitentia est viduæ & puellæ; majorem meruit, quæ virum habet, si fornicationis crimen commiserit.

XIII. Si quis gentilis dimiserit uxorem gentilem, in potestate erit post baptismum habere eam, vel non habere. In tertia [1] provicinate provinciæ carnis, secundum Græcos licet nubere, sicut in lege scriptum est; in quinta secundum Romanos. Tamen in quarta non solvunt conjugium post * factum fuerit. In tertia [2] provincia non licet uxorem alterius post obitum ejus habere.

* f. postquam,

XIV. Digamus pœniteat primo anno, quarta feria & sexta feria; & in Quadragesimis tribus abstineat se a carnibus, & separetur.

XV. Monachus si fornicatus fuerit, sex annis pœniteat.

XVI. In primo conjugio, debet presbyter Missam agere, & benedicere ambos: & postea abstineant se ab ecclesia triginta diebus; quibus peractis pœniteant xv. diebus, & [illegible], & postea communicent [illegible] oblatione.

XVII. Ingenuus cum ingenua conjungi debet.

XVIII. Si quis maritus votum Domino [3] habet virginitatis, adjungitur uxori, postea non dimittat uxorem, sed pœniteat tribus annis. Vota stulta frangenda sunt & importabilia. Mulier non debet votum vovere sine licentia viri sui, sed si voverit dimitti potest.

XIX. Pro defuncto monacho Missa agitur in die sepulturæ ejus, tertia die, & postea quamdiu voluerit abbas: pro laico bono tres vel septem post jejunium; pro pœnitente trigesima die vel septima, & propinquis ejus oportet jejunare quinta die & oblationem offerre ad altare; sicut in Jesu filio Sirach legitur, & pro Saul filii Israel jejunaverunt: postea quandiu voluerit presbyter.

XX. Secundum Græcos presbytero liceat virginem sancto velamine consecrare, & reconciliare pœnitentem, & facere oleum exorcizatum, & infirmis chrisma, si necesse sit: secundum Romanos, non nisi episcopis solis.

XXI. Mulieres menstruo tempore non intrent ecclesiam, neque communicent, nec sanctæmoniales, nec laicæ: si præsumant, tribus hebdomadibus pœniteant. Similiter peniteant quæ intrant

1 Jacobus Petit ex suo ms. legit, *In tertia propinquitate carnis.* Hard. 2 Petitus, *propinquitate.* Hard. 3 Forte, *habens*, Hard.

trant ecclesiam ante mundum sanguinem post partum, id est xl. diebus.

XXII. Infans pro infante potest dari ad monasterium Deo, quamvis alium vovisset, & tamen melius est votum implere. Similiter & pecora, si necesse est, pro eo æquali.

XXIII. Lavacrum capitis potest esse in Dominica die, & in liusiva * pedes lavare.

* f. lixivia.

XXIV. Presbyter decimas dare non cogetur.

XXV. Reliquiæ sanctorum venerandæ sunt; si potest fieri candela ardeat per singulas noctes, si vero paupertas loci non sinit, non nocet eis. In cœna vero Domini incenditur, in natale sanctorum pro reverentia diei, quia ipsi sicut lilia dederunt odorem suavitatis, & asperserunt ecclesiam Dei sicut incensu aspergitur ecclesia primitus juxta altare.

XXVI. Inventio in via accipienda: si invenit possessorem, reddet ei.

XXVII. Laicus in ecclesia non debet recitare lectionem, nec alleluja dicere, sed psalmos tantum & responsoria sine alleluja.

XXVIII. Mulier potest oblationem facere secundum Græcos, non secundum Romanos.

XXIX. In illa die ante natale Domini, hora nona expleta, id est, vigilia Domini, manducant Romani, Græci dicto vespere Missam cantant.

XXX. Tributum ecclesiæ sit, sicut consuetudo est provinciæ; tamen ne pauperes in decimis vim patiantur.

XXXI. Animalia coitu hominibus commixta occidantur, & carnes canibus projiciantur: & ubi dubium est, non comedenda.

XXXII. In uno altari duas facere Missas conceditur: & ille qui prius manducare probatur, ad osculum non permittitur.

XXXIII. Vir abstineat se ab uxore sua xl. dies ante Pascha, & in prima hebdomada post pascha, post pentecostem una hebdomada.

XXXIV. Infantes monasterii quatuordecim annis carnem manducant.

XXXV. Confessio Deo soli, si necesse est, agi licet.

XXXVI. Gentiles mortui de locis sanctorum ejiciendi sunt.

XXXVII. Missas sæcularium mortuorum ter in annum tertia die, & nona die, & trigesima die, debet [1] agere, quia resurrexit Dominus tertia die, & nona hora emisit spiritum, & triginta diebus Moisen filii Israel planxerunt.

XXXVIII. Lavandi pedes laicorum * nisi in cœna Domini.

* f. scilicet clericis.

XXXIX. Promissio cito implenda est, quia mors non tardat.

XL. Qui cum sorore fornicatur, quatuordecim annis pœniteat.

XLI. Sacerdos tangendo mulierem coinquinatus, xl. diebus pœniteat.

XLII. Clericis nullatenus pugnare licet, nisi in multitudine, aut consilio servorum Dei.

XLIII. Non licet diacono alicui judicare * pœnitentiam, sed episcopis aut presbyteris.

* f. indicere.

XLIV. Maritus non debet uxorem suam nudam videre. Infirmis liceat omni hora potum cibumque sumere quando desiderant.

XLV. Cujus uxor infidelis & gentilis, & non potest eam convertere, dimittat eam.

XLVI. Abbati non licet monasterium suum alteri dare in potestatem; nec post obitum ejus, nec eo vivente sine voluntate monachorum, nec propinquo, nec alieno, sed ipsi eligant sibi abbatem. Si prior obierit, aut discesserit, simili modo. Abbas potest pro humilitate, cum permissione episcopi, locum suum derelinquere. Tamen fratres eligant sibi abbatem de ipsis, si habent; sin autem, de extraneis. Nec episcopus debet [2] violenter in loco suo. Congregatio debet sibi eligere abbatem post mortem ejus, aut eo vivente, si discesserit, vel peccaverit. Ipse non debet ordinare de suis propinquis, neque de alienis, [3] nec alio abbati dare si non voluerint fratres.

XLVII. Si peccaverit abbas, nec episcopo liceat tollere possessionem monasterii, quamvis peccaverit abbas, sed mittat eum in aliud monasterium in potestate alterius.

XLVIII. Abbati non licet, nec episcopis terram ecclesiæ [4] vendere ad aliam, quamvis in potestate ejus sint ambæ. Si mutare vult terram ecclesiæ, cum consensu amborum faciat. Si quis vult monasterium suum in alio loco ponere, faciat cum consilio episcopi & fratrum suorum, & dimittat in priore loco presbyterum ad ministerium ecclesiæ.

XLIX. [5] Presbytero liceat soli Missam facere, si necesse est, & populum benedicere, in * Parasceve & crucem sanctificare.

* f. Parasceve cruc. sanctif.

L. Qui acceperit sacrificium post cibum, septem diebus [6] in judicio episcoporum.

LI. Qui occiderit monachum vel clericum, arma relinquat, & domino serviat, vel septem annis pœniteat.

LII. Qui episcopum vel presbyterum occiderit, regi dimittendus est ad judicium.

LIII. Si laicus alterum odii meditatione occiderit, si non vult arma relinquere, pœniteat septem annis sine carne: si per iram subitam, tribus annis: si autem casu vel eventu, uno anno.

LIV. Pecunia ecclesiæ furata, sive rapta, reddatur quadruplum, populari dupliciter.

LV. Si quis fornicaverit cum virgine, uno anno pœniteat: si cum maritata, tribus annis; unum integrum, duos alios xl. dies pœniteat.

LVI. Blasphemias Domino agit, qui Missas Domino offert pro malo homine. [7] Augustinus dicit omnibus Christianis esse faciendum quod vel ei proficit, aut offerenti, aut viventes consoletur.

LVII. Mulier quæ de fornicationis amore ad alteram conjunxerit, septem annis pœniteat. Sic & alia quæ semen viri sui miscens cibo, ut inde plus ejus amorem suscipiat.

LVIII. Sacrata virgo fornicans, septem annis pœniteat.

LIX. Qui homicidium vel furtum commiserit, & non composuit illis quibus nocuit, quando confessus fuerit episcopis vel presbytero peccata sua, debet illis aut propria reddere, vel componere: si vero non habuerit substantiam unde componere potest, vel nescierit quibus nocuit, pœnitentia plus augetur.

LX. Qui cibum immolatum comederit, deinde confessus fuerit: sacerdos consideret personam, in qua ætate contigit, & ita authoritas sacerdotalis circa infirmum moderetur.

LXI. Mulier quæ sobolem necaverit, septem annis pœniteat.

LXII. Laicus si de monasterio monachorum furtim discesserit, aut intret monasterium Domino servire, aut humanum subeat: *Deest hic aliquid.*

LXIII. Qui se ipsum occiderit propria voluntate, Mis-

1 Adde, *Sacerdos.* Hard. 2 Petitus ex MS. legit: *violenter retinere Abbatem in loco suo.* Hard.
3 Petitus ex MS. legit: *nec alium abbatem dare sine voluntate fratrum.* Hard. 4 Petitus ex MS. *convertere.* Hard.
5 Petitus legit: *Presbytero soli liceat Missas facere, & populum benedicere in Parasceve, & crucem sanctificare.* Hard.
6 Adde, *pœniteat.* Hard. 7 Vide Enchiridion cap. 10. *Hard.*

Missas pro eo facere non licet; sed tantum orare, & eleemosynas largiri. A

LXIV. Si quis subita tentatione mente sua excesserit, vel insania se ipsum occiderit, quidam Missas faciunt.

LXV. Qui per jussionem domini sui occiderit hominem, dies xl. jejunet.

LXVI. Ante natalem domini nostri Jesu Christi, Græci sera, & Latini nona hora Missas celebrant.

LXVII. Quicumque dubitat de baptismo, iterum baptizetur.

LXVIII. In ecclesia sanctificata nulli mortui sepeliuntur: si autem ibi mortui, antequam fuerit sanctificata, sepulti sunt, non sanctificetur. Si inde mutata fuerit in altero loco, vel laventur tabulæ, quæcumque etiam ecclesia mutata fuerit in B alio loco, iterum sanctificetur: si vero in ipso loco, & ei mutata fuerit, aqua aspergetur sancta.

LXIX. Multi dicunt, non licet pro infantibus ante septem annos Missam agere. Sed tamen licet.

LXX. Qui pecuniam in prædam duxerit, tertiam partem eroget, & xl. dies jejunet.

LXXI. Si servus sit, & ancilla domini servum illum liberum non vult cum illa nubere, dimitte accipere, si illa non potuerit ad eum.

LXXII. Muliere mortua, liceat viro post mensem alteram accipere; mortuo vero viro, post annum liceat mulieri virum alterum accipere.

LXXIII. Qui dimiserit uxorem suam, alteri conjungens, septem annis pœniteat.

LXXIV. Si prægnantem mulierem comparat aliquis prius liberam, liber est; qui generatus est, C servus est.

LXXV. Patri & filio matrem & filiam licet in matrimonio habere.

LXXVI. Vir & mulier in matrimonio, si ille voluerit servire Domino, & illa noluerit, aut illa voluerit, & ille noluerit vel ille infirmatus, si illa infirmata omnino, consensu amborum separentur.

LXXVII. Qui pro homine mortuo jejunat, ipsum adjuvat in Dei solius notitia.

LXXVIII. Mulier sponte perdens partum suum, si ante xl. dies conceptionis, annum unum pœniteat; si vero post, tres annos pœniteat.

LXXIX. Pater filium necessitate coactus in servitium sine voluntate filii tradet. D

LXXX. [1] Qui ordinati sunt a Scotorum aut Britonum episcopis, qui in pascha & in tonsura adunati ecclesiæ catholicæ non sunt, iterum ab episcopo catholico manus impositione confirmentur, & aliqua collectione similiter ecclesiæ. Similiter quæ ab ipsis supradictis consecrantur, aqua exorcizata aspergantur, & aliqua collectione confirmentur.

LXXXI. Desponsata mulier viro, deinde non vult habitare cum ea: reddat pecuniam quæ ipsi datur, & tertiam partem substantiæ addat.

LXXXII. Pater filiam suam usque ad quindecim annos potestatem habet dare cui voluerit, post decimum quintum annum sine voluntate sua non licet.

LXXXIII. Qui manducat morticinum, xl. dies jejunet: si ejus necessitas egerit, nihil est. E

LXXXIV. In quinta generatione conjungentur; quarta si inventi fuerint conjuncti, non separentur; tertia separentur.

LXXXV. Mulier post partum in purgatione sit xl. dies, sive masculus, sive fœmina sit.

LXXXVI. Non licet baptizatis cum cathecumenis manducare communiter.

LXXXVII. Licentiam non habemus Britonibus petentibus chrisma vel eucharistiam dare, nisi ante confessi fuerint se nobiscum esse in unitate ecclesiæ: cum compertus fuerit non esse baptizatus, & baptizetur iterum, & confirmetur.

LXXXVIII. Presbyter si viam ambulaverit, & occurrens mulier rogans eum filium suum infirmum baptizari, & ipse pro itineris sui festinatione neglexerit; quicumque etiam præsumpserit in provincia sua propria, aut in aliena, vel ubicumque inventa fuerit, qui commendatum sibi infirmum non vult baptizare, & sic sine baptismo moritur, deponatur. Similiter autem si hominem occiderit, aut fornicationem fecerit, deponatur.

LXXXIX. Episcopus & abbas hominem sceleratum servum possunt habere, si pretium redimendi non habet.

XC. Mos est apud Romanam ecclesiam, monachos vel homines religiosos defunctos in ecclesiam portare, & cum chrismate ungere pectora, ibique Missas pro eis celebrare; deinde cum cantatione ad sepulturas: & cum positi fuerint in sepulcro, tunc pro eis funditur oratio; deinde humo vel petra operiuntur corpora: prima, & tertia, & nona, & trigesima die pro eis Missa agitur; inde * post annum, si voluerint, observatur. (* f. item)

XCI. Qui duxerit viduam in uxorem sibi, vel post baptismum, sive ante baptismum, non potest esse presbyter.

XCII. Non communicet vir cum uxore sua adultera, similiter & uxor cum adultero viro non incat pacem communicationis.

XCIII. Si quis episcopus, vel presbyter, sanctam Paschæ diem ante æquinoctium celebrarit, deponatur.

XCIV. Si quis episcopus vel presbyter [2] fracta oblatione non communicaverit, dicat rationabilem causam: sin aliud, deponatur.

XCV. Omnes fideles qui ingrediuntur ecclesiam, ac sanctam oblationem nõ præsumunt, nec percipiunt sacrificium, cum convenit, privari communione.

XCVI. Episcopus non exeat ad aliam parochiam & suam relinquat, nisi episcopus multorum judicio, & maxime supplicatione, [3] perficiat.

XCVII. Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione ejus amputata sunt virilia, vel si ita factus est natus, & est dignus, efficiatur episcopus. Si quis amputaverit sibimet ipsi virilia, omnino non potest esse clericus. Si quis post gradum amputaverit virilia, omnino damnetur. Si quis semetipsum abciderit, tribus annis communione privetur.

XCVIII. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut in perjurio, aut in furto captus est, deponatur: non ita tamen communione privetur; dicit scriptura: *non vindicat Dominus bis in unum*. (Nahum I. 9. ex Græco)

XCIX. Nullus per pecuniam obtineat gradum: sin vero, & ipse, & ordinator ejus, omnibus modis a communione projicientur.

C. Bis in uno anno concilia ab episcopis fiant, id est quinta septimana post pentecosten, secundo duodecimo mensis, id est octavo idus Octobris, juxta Romanos.

CI. Qui carnes immundas manducaverint, & olera quæ cum carne coquuntur, cessare oportet a ministerio.

CII. Desponsatam puellam non licet parentibus tradere alicui, tamen ad monasterium licet.

CIII. Ex aqua benedicta domus aspergendæ sunt.

CIV. Mulier incantationes cantans, vel anno, vel tribus quadragesimis pœniteat.

CV. Sanguinem sine voluntate edentibus non esse peccatum.

CVI. E-

1 Petitus legit: *Qui ordinati sunt, ... Episcopi*, Hard. 2 al. *fassa* ex Can. IX. Apostol. *Hard.* 3 Forte, *proficiat*. Hard.

CVI. Episcopus, presbyter, diaconus, confiteri debet peccatum suum. Confessio Deo soli, si necesse est, agi licet. A

CVII. Dæmonium sustinenti licet petras & olera habere sine incantatione.

CVIII. Perjures tribus annis pœniteant, sodomitæ septem annis; molles uno anno.

CIX. Jejunia legitima sunt tria in Quadragesimis: in primo decimæ reddendæ sunt.

CX. Qui evangelium tantum legit, culpam * super humerum ponit, non sic in cæteris lectionibus. (* f. stolam.)

CXI. Ulciscendo qui occidit, ita pœniteat, ut homicidia sponte commissa.

CXII. In generatione tertia secundum Græcos licet nubere: non licet separari sine consilio amborum, sed alter alteri potest licentiam dare. B

CXIII. Laicus a quo recessit mulier, cum consensu episcopi post septem annos aliam accipiat. Si in captivitatem per vim ducta est, post annum aliam accipere potest.

CXIV. Stando orandum pro reverentia Dei.

CXV. Pueros monasterii ante viginti quinque annos non licet ordinare.

CXVI. Cujus uxor fornicatur, licet eam dimittere, & aliam accipere: & mulieri non licet fornicare, & alium accipere pecunia.

CXVII. Servo pecuniam per laborem comparatam nulli licet auferre.

CXVIII. Puer quindecim annorum potest se monachum facere; puella sexdecim vel septemdecim quæ in potestate parentum est. Monachum non licet votum vovere sine licentia abbatis sui: si voverit, dimittat, nisi jusserit Abbas.

CXIX. Aves & animalia cetera, si in retibus strangulentur, non sunt comedenda: similiter ab accipitre mortua. Apostolus etiam ait: *Similiter abstinete vos a suffocato sanguine, & ab idololatria*. (Act. xv.)

CXX. Presbytero non licet peccatum episcopi prodere, quod super eum est.

Basilius judicavit pueris licentiam nubere ante sexdecim annos, si abstinere non potuerint, quamvis monachi fuissent.

Expliciunt judicia Theodori Græci & episcopi Saxonum.

Anno Christi 688. Ex Labbei Appendice tom. 6. — Anno Christi 688.

CONVENTUS IN PALATIO

Theodorici Francorum regis, anno Domini DCLXXXVIII.

Indicatus in Supplementis conciliorum Galliæ

In quo contendentibus episcopis tribus, cujus ecclesiæ S. Leodegarii corpus tribueretur, Pictavensi episcopo Ansoaldo adjudicatum est.

(Vita sancti Leodegarii duplex: 1. auctore anonymo; 2. auctore Ursino. Apud Duchesn. to. 1.)

INterfecto Ebroino præfecto palatii Theodorici Francorum regis, libere loqui cœptum de insignibus frequentibusque miraculis, quæ ad sepulcrum fiebant S. Leodegarii Augustodunensis episcopi, cæsi ante annos tres Ebroini jussu: atque in regis palatio, frequentia episcoporum ac procerum maxima, vir vitæ sanctissimæ Ansoaldus urbis Pictavensis antistes, verbum intulit dicens: *Utinam daretur mihi optio (quia notum est, meum esse parentem, & ex parochia mihi commissa ad honoris processit gratiam) ut quas corpusculum habere meruissem mecum*. Ibi autem aderat Ermenarius, qui ei successerat in episcopatu Augustodunensi, qui & ipse ait: *Jure mihi datur hujus viri corpus, quoniam justum est ibi eum requiescere, ubi episcopus fuit*. Tunc etiam & Vindicianus Præsul Atrabatensis, in cujus fuerat diœcesi interfectus, dicitur respondisse: *Nequaquam ita fiet ut vos sancti pontifices locuti estis, sed mihi fiat potestas sacrum beati viri corpusculum retinendi, quippe qui illo loco datus videatur, in quo dignatus est quiescere*. Adstante vero cunctorum turba episcoporum decreverunt, ut jejunia & orationes in hoc conflictu fierent, ut per hoc dignaretur Dominus ostendere, in cujus diœcesi jure sacrum illud corpus condendum esset. Hæc audientes acquieverunt decreto. Indicto igitur jejunio, & facta oratione, in tribus parvis epistolis diffinitionem scriptam super altare posuerunt, ut transacta oratione per eas Dominus declararet, ad cujus sortem sanctum corpus Martyris perveniret. Crastina vero die, oratione completa, ac Missarum solemniis consummatis, unus ex ministris jussus a pontificibus manum super pallam posuit, & cognitio veritatis ad manum suam pervenit. Quod videntes acclamaverunt, Ansoaldi Pontificis esse justiores preces, chartula extracta id satis declarante. Ita ergo sine ulla ambiguitate confirmato concilio, jussit abbati suo nomine Andulfo idem pontifex Ansoaldus, ut festinus, & cum debita reverentia, hoc sacrum corpus usque ad Pictavense solum perduceret. Translatio autem sancti corporis medio Martio mense facta est.

Anno Christi 689. Ex P. Pagi ad An. Ch. 689. n. 9. — Anno Christi 689.

SYNODUS INCERTI LOCI

Anno DCLXXXIX. vel DCLXXXX. jussu Pippini habita.

AUctor Annalium Meldensium narrat, Pippinum Majorem Domus occurrisse Radbodo Frisionum Duci, qui contra se aciem parabat, huncque victum ac fugatum, obsidibus datis Pippini tributarium effectum fuisse. Quod anno 689. vel sequenti contigisse colligitur ex Beda lib. 5. cap. 11. ubi scribit sanctum Wilbrodum in Frisiam advenisse, *quam nuper expulso inde Radbbedo rege ceperat* Pippinus. Willebrordus autem, seu Wilbrordus an. 691. in Frisiam Citeriorem adventavit, Evangelium Gentibus annunciaturus. *His itaque peractis*, ait Auctor Annalium Metensium, idest, Citeriore Frisia in Francorum potestate redacta, *Synodum adunare præcepit, in qua utilitatibus Ecclesiarum, orphanorum ac viduarum consideratis, sese inopinatissimis regni sui sedibus cum suis fidelibus ad hyemandum locavit*.

Anno Christi 691.

[1] CONCILIUM [1] CÆSARAUGUSTANUM III.

Tempore Sergii papæ I. celebratum anno domini DCXCI.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut non liceat episcopis, citra diebus dominicis, consecrationes ecclesiarum exercere.*
II. *Ut confinitimi episcopi de sacra solennitate paschali annua vice primatum suum [2] requirant.*
III. *Ut monasteria diversoria sæcularium non fiant.*
IV. *De libertis qui ab episcopis ex familia ecclesiæ manumittuntur.*
V. *Ut defuncto principe superstes regina statum & vestem sæcularem deponat, & in cœnobio virginum mancipetur permansura.*

PRÆFATIO.

IN NOMINE DOMINI.

Incipiunt gesta synodalia in urbe Cæsaraugusta, sub die Kalendarum Novembris, æra DCCXXIX. anno quarto orthodoxi atque serenissimi domini nostri Egicani regis.

SACERDOTES domini, quos non solum divina pietas ad magisterium provehit sacrum, sed etiam speculatores instituit plebium, ea se debent auctoritatis munire sententia, quod & divinis sine intermissione insistant præceptis, & cunctam plebem dignis condirigant exemplis. Et ideo quia nos divina celsitudo, ex jussu excellentissimi & piissimi magnique Dei cultoris domini nostri Egicani principis, in hanc Cæsaraugustanam urbem coadunari præcepit, & ita sub omnimoda specialitate instituit, ut resecante falce justitiæ, æquitatis consolidetur materies; & quidquid cujuslibet indiscreta pernicies a sanctis institutionibus patrum de ordinibus ecclesiasticis divellit, nostris elucubratis sententiis, Deo mediante, in lumine dedicatur veritatis. Idcirco dum nobis de sanctæ Trinitatis mysterio secundum formulam Nicæni concilii triduo mutua fuisset [3] collatio, & quæ se cœtui nostro ad ædificationem totius plebis ingesserunt, conspicua diligentique ratione pertractantes, quæ necessaria extiterunt, Christo opitulante (cujus nos causa salutis ad hoc provocavit studium) in brevibus atque continuatis capitulis cuncta definivimus, & ad perennitatis suæ roborem, ea quæ a nobis acta vel definita sunt, propriæ manus nostræ exaratione firmare procuravimus.

CAPITULA.

I.

De ecclesiarum consecratione multa tradita sunt a sanctis patribus, ut constat ex concilio

In sanctum & satis venerabile concilium residentibus nunciatum est nobis, eo quod aliqui pontifices regulam veritatis prætermittentes, ecclesias, quæ a fidelibus pia devotione construuntur, extra diebus dominicis consecrent. Si ergo, cum quisque A nostrum mortalium ad sacerdotale promovetur officium, nullatenus patimur ut in reliquis diebus, nisi tantum dominicis festivitatibus, ii qui honoris digni habentur officio in ordine præficiantur ecclesiastico: quanto magis ut deificata sancta templa, quæ ab hominibus fidelibus censentur honorificanda, sine diebus dominicis perhibeantur consecranda? cujusque nos talium præsumptiones pontificum, non solum sanctorum patrum cohibemur prohibere sententia, sed B propria deliberatione censemus: ut nulli penitus pontificum, in quibuscumque provinciis [4] constitutis, amodo liceat, præter certis diebus dominicis, ecclesias sanctas consecrare.

Bracar. II. cap. 5. & Vvorm. p. & ex Felice papa IV. c. 4. ejus ep. & ex Euseb. lib. 4. eccl. hist. cap. 1. Gelasio papa epist. 1. c. 27. & Nicol. papa I. Ut habetur de consecr. dist. 1. c. Ecclesia.

II.

Siquidem sancta institutio patrum de solennitate paschali præcipiat, ut omnes confinitimi episcopi annua vicissitudine primatum suum inquirant, quo tempore paschæ C festum peragant: tamen quia didicimus nonnullos episcopos, sententiam patrum transgredientes, propter quod etiam debuerunt usquequaque vigilantes manere; placuit omnibus nobis, ut abinceps cuncti confinitimi episcopi nullam sibi occasionem [5] subjicientes, aut longinquitate itineris præcaventes, annua recursione festivitate paschali tempore congruo primatem suum, sub cujus potestatis manserint regimine, inquirant; ut quo die & tempore illis paschæ fe- D stum pronunciaverit, solicita veneratione peragant.

Vide IV. Tolet. c. 4. II. Bracar. c. 9. & III. Carthag. c. 1. & 41. I. Arelaten. cap. 1. & Carthag. IV. & V.

III.

Sanctorum patrum decrevit sententia, ne monasteria diversoria sæcularium fiant. Unde quia novimus quosdam abbates, quibus regulariter cura regendarum animarum commissa est, dum quasi [6] patrono affatu aditum sæcularibus in monasteriis [7] attribuunt, diversas insolentias monachis ibidem Deo de- E servientibus ingerunt; dum & eorum operationem, [8] quo se divinæ pietati placituros alacri curiositate exhibent, deprehendunt, & vitam & mores illorum quadam mentis pernicie infauste detrahendo deturpare non desinunt. Et iterum, quod pessimum est, dum extraneis passim com-

mo-

[1] Edidit Garsias Loaisa ex MS. Hispalensi, & contulit Card. de Aguirre cum MS. D. Antonii Augustini Archiep. Tarraconensis, qui illud exscripsit ex Codice Æmilianensi. [2] *Inquirant.* Cod. Anton. Aug. [3] Id. Cod. *et consolatio.* [4] Pro *constitutis* [5] Id. Cod. *obicientes.* [6] Id. Cod. *paterno affectu.* [7] Id. Cod. *tribuunt.* [8] Id. Cod. *quæ*; forte, *qua.*

Anno Christi 691.

morandi aditus infra claustra monasterii confertur, grave inolescit vitium monachorum: quo & vitam suam per lucra mundialia sectantes degenerant, & se a proprio cœnobio voluptuosa fœditate dissociant. Quæ res ad hoc nostrorum paterna pietate demulcet animos, ut ea constituamus, quæ & sanctis animabus juvaminis solamen impendant, & præsumptiones sæcularium removeant. Quamobrem placuit universo cœtui nostro hoc statuere, vel potius definire, ut nullus abinceps sæcularium, seu potestative, seu etiam vel ex permisso abbatis, vel cujuslibet monachorum infra claustra monasteriorum hospitandi, vel commorandi habeat receptaculum: excepto quos vita probabiles, egenos, aut paupertate depressos inspectio præviderit abbatis: quos & suscipere benevola voluntate in monasteriis, & alendos eleemosynis modis omnibus sinimus. De reliquis autem personis sæcularibus (sicut jam a nobis est superius præmissum) nullum penitus patimur infra claustra monasteriorum hospitandi habere receptaculum. Ceterum si secretius aut sequestratim a monasterio ad id, quod constructum pro supervenientibus domicilium, patuerit, ibi eos suscipere abbates vel monachos oportebit. Quatenus & vita eorum remotis sæculi conturbationibus in omni opere deifico probabilis inveniatur, & nullius vanissimis detractionibus dehonestentur: aut certe (quod inhonestum est) ne per talium susceptiones dissolutionem incurrant, & a bono proposito vitam suam extorrem efficiant.

IV.

Conc. Tol.

Non est dubium a sanctis patribus definitum fuisse, ut omnes liberti, qui ab episcopis ex propriis familiis ecclesiæ, manumissionis gratia titulantur, post decedentis episcopi obitum, mox ut alius supervenerit episcopus, infra anni spatium libertates suas repræsentent, quo, secundum canonis sententiam, per suas professiones debitam suæ originis conditionem agnoscant. Sed quia ita speciali modo sancta decrevit synodus, E ut si ipsi liberti infra anni spatium supervenienti suo pontifici chartulas libertatis suæ præsentare neglexerint, protinus eos in pristinam servitutis redigant conditionem; [1] & licet illis congruentius satisque luculentius retractatum fuerat, hoc tamen a nobis conspicuum perpenditur, quo non solum & prædia ecclesiarum debita auctoritate disponimus, sed etiam & oppressis pium suffragium porrigimus: per quod & cupiditas sacerdotalis frustretur, & imbecillitas pauperum A sublevetur. Quia ergo comperimus quosdam pontifices potius lucra sua ampliare studentes, quam de mercedis opere domino placentes, [2] liberos, quos ex familia ecclesiæ suis prædecessoribus inveniunt, pro eo quod chartulas libertatis suæ infra consultum tempus non repræsentent, statim eos in propriam servitutem redigere; unde hoc pietatis studio generali modo subrogamus beneficium, ut si iidem liberti forsitan ignoraverint ordinem canonum, aut certe (ut assolet fieri) ad præsentandas libertates suas B tepuerint, ipsius pontificis solicitudo, mox in sedem sibi creditam successerit, per clerum aut domesticos perquirere procurabit, quos decedentes episcopi de familiis ecclesiæ manumissionis [3] gratulaverunt: ut eosdem pontifice præmonente, ipsi liberi chartulas suæ libertatis repræsentent; qualiter nec liberti ecclesiæ de institutione canonum ignorantes se esse perhibeant, nec sacerdotis callida voluntas patescat, unde contra ordinem reducantur manumissi ad originem C servitutis. Quos si pontifice præmonente contempserint infra anni spatium suas libertates propriæ sedis episcopo pandere, licitum sit ei secundum canonum sanctiones in jure ecclesiæ suæ reducere servituros.

V.

Conc. Tol. XIII. c. 5.

Licet planissime in concilio Toletano de principum relictis institutum fuisset, ut nulli licitum esset superstitem reginam in conjugio ducere, aut sordidis contactibus maculare neque secuturis regibus, nec cuilibet D hominum esset permissum, tamen nostri ordinis causa est, ut crebrissime ad hoc aciem mentis nostræ condirigamus, quæ animæ intuemur exhibere profectum. Unde quia præteritis temporibus multas scimus atque cognovimus principum relictas, post eorum vocationem pro apice regni, [4] quem regendo in cunctis tenuerunt nullam reverentiam honoris eis adhiberi a populis, sed passim (unicuique probatum est) diversas assumentes occasiones non solum latenter in eo- E rum contrarietate insidias moliuntur, verum etiam (quod veritati contrarium est) procaciter verba contumeliosa in conventu multorum eas afficiunt: &, quod omni religioni abominandum atque horrendum est, de iis detrahere non sinunt, quas in caterva populi cernunt commorari. Proinde paterna pietate commoti atque condigna circa tanto culmine providentes, per hujus decreti nostri paginam non solum quæ in prædicto concilio exarata sunt de conjuge principum perenniter custodire, atque

[1] Id. Cod. *ut licet illis.* [2] Forte, *libertos.* [3] Id. Cod. *titulaverunt.* [4] Id. Cod. *quod.*

ANNO CHRISTI 691.

firma stabilitate decernimus permanere; sed A etiam ea quæ sunt conspicua honestati necessaria modo advertere procuramus,[1] ut servatas in omnibus sanctiones canonum totius Toletani concilii, quæ de principum relictis promulgatæ atque definitæ esse noscuntur, deinceps relicta principis superiorem sententiam illibato animo pudice servans, statim arcessito ab hoc sæculo principe, vestem sæcularem deponat, & alacri curiositate religionis habitum assumat. Quam etiam & confestim in cœnobio virginum mancipandam esse censemus, & ut ab omni turbine B mundi remota, nequaquam cuilibet locus attribuatur, per quod aut contumelia tantæ potestati in publico ingeratur, aut subdita plebi esse hæsisse patescat, quorum ante dudum agnoscitur domina fuisse; sed infra claustra monasterii jugi sedulitate persistens, atque sanctimonialem vitam peragens, de regno temporali, opitulatione divina ad regnum æternitatis mereamur pervenire. Quicumque igitur superiores constitutiones, quæ salubri consilio a nobis definitæ esse noscuntur, violaverit, vel execrari quacumque factione pertentaverit aut permiserit, C noverit se excommunicationis percepturum sententiam, atque etiam exilii damnationis diuturno tempore incurrere jacturam.

Peractis quoque a nobis quæ congrua fuerunt de ordinibus ecclesiasticis, in primis immensas laudes omnipotenti Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatem ecclesiæ sanctæ catholicæ providere, deferimus. Deinde orthodoxo & serenissimo domino nostro Egicani regi, cujus instinctu, & devotissimo instituto in hoc coadunari meruimus synodali conventu, multiplices gratiarum actiones persolvimus, qui non solum nostrorum animos ad corrigendos ordines ecclesiasticos excitavit, sed etiam & populum per oracula, regni sui voto gratioso, ab impensione tributi reddidit absolutum. Pro quo beneficii studio, qui plebi suæ tanta largitus est dona, dominum Jesum Christum, qui nos potentia virtutis suæ decoravit[2] pretiosa, ac pretiosa effusione sanguinis sui redemit, exoramus ut ipse regnum ejus in pace sub multimoda annorum curricula solidet, gentemque & universam patriam ejus in tranquillitate conservet, & contra hostem adversum victrix Christi dextera victorem efficiat semper, atque expletis hujus[3] extensis vitæ temporibus, ad æternæ beatitudinis præmium pervenire mereatur illæsus, præstante domino nostro Jesu Christo, cui est honor, summa virtus & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

NOTA GARSIÆ LOAISÆ.

a *Concilium Cæsaraugustanum III.*] Hoc concilium Cæsaraugustanum est tertium ex his quæ in hoc opere posuimus; exscriptum est ex codice manuscripto vetusto monasterii sancti Æmiliani, quem vocamus hic Hispalensem; nam in omnibus codicibus ecclesiæ Toletanæ, & sancti Laurentii, est mutilum: ubique caret subscriptionibus. Erat episcopus Cæsaraugustanus in hoc concilio Vvaldefredus, vel Valdefredus, nam subscribit in XV. Toletano anno primo Egicani regis, & in decimo sexto, anno sexto ejusdem. Interfuit etiam eadem ratione Joannes Egarensis, & Nepotianus Tyrassonensis, & Florus Mentesanus, & Ubisifredus Ausonensis, qui omnes in XV. & XVI. conciliis adfuerunt.

Hoc concilium unde acceptum.

ANNO CHRISTI 692.

CONCILIABULUM[a] CONSTANTINOPOLITANUM[b] PSEUDOSEXTUM[c] UNIVERSALE ET[d] REPROBATUM,

Quo, sub nomine V. & VI. synodi œcumenicæ, centum & duo[e] canones editi fuerunt,[f] anno domini DCXCII. sub pontificatu Sergii & imperio Justiniani junioris.

ORATIO ALLOCUTORIA

SANCTORUM PATRUM QUI IN TRULLO IMPERIALIS PALATII CONSTANTINOPOLI CONVENERUNT AD JUSTINIANUM, IMPERATOREM.

Piissimo & Christi amantissimo imperatori Justiniano; sancta & universalis synodus divino pia vestra potentia nutu & decreto congregata in hac a Deo custodita & regia civitate allocutio.

CUM ineffabilis, *&c. Extat Græce & Latine* Tom. VII. *post sextam synodum Constantinopolitanam* pag. 1335. B.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Pseudosynodus a

a *Conciliabulum.*] Auctoritate Callinici Constantinopolitani episcopi, qui hoc tempore post obitum Pauli D Constantinopolitanæ ecclesiæ præsidebat, hæc erratica pseudosynodus in Trullo Constantinopoli congregata fuit. Causam indicti conciliabuli episcopi illi qui convenerant, in sua præfatione ad Justinianum imperatorem indicarunt his verbis: *Quoniam autem sancta & universales duæ synodi*, (quinta nimirum & sexta œcumenica) *nequaquam conscripserunt sacros canones, &c. per quos populi quidem a deteriore & abjectiore vivendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiorem vitam se reducant. Propterea ergo tuæ pietatis jussu in hac Dei observatrice et imperante urbe congressi, sacros canones scripsimus, &c.* Idem in nomocanonem Photii recensens Theodorus Balsamon schismaticorum patronus, pro defensione synodi erraticæ ista scribit. E *Cum*, inquit, *duæ universales synodi, quinta scilicet, quæ fuit regnante magno Justiniano, et sexta quæ fuit regnante Constantino Pogonato, non fecerint canones ad ecclesiarum constitutionem, hæc facta est ad supplementum duarum.* Addit. *Propterea enim nec sexta proprie nominatur, sed πενθέκτη, id est Quinisexta: nam quod quintæ et sextæ synodo deerat, replevit.*

quo indicta.

Causa Conciliabuli.

Quid præter canones suprapositos in conventiculo Monothelitarum episcoporum sancitum fuerit, non constat. Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime con-

Canones a Sergio aliisque pontificibus reprobati.

1 Id. Cod. *ut servatis in omnibus sanctionibus.* 2 Id. Cod. *propria.* 3 Id. Cod. *exilis.*

ANNO CHRISTI 692.

stat, quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus & Constantinus pontifices per fraudem & blanditias ad confirmandos impios canones, prout Monothelitæ expetebant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctoritatis sint canones spurii & illegitimi, qui hactenus per fraudem & imposturam Græcorum sub nomine sextæ synodi vulgati fuerunt, dicam infra, verbo *reprobatum.*

Quinisextum cur nominetur.

Trullanum aliis nominatur.

b *Constantinopolitanum.*] Sic dictum a loco, quo episcopi hosce canones sancituri convenerunt. Quinisextum, teste Theodoro Balsamone, ideo appellatur, quod hac suorum canonum appendice quinti & sexti concilii œcumenici defectum repleverit. Bellarmino aliisve hujus sæculi scriptoribus celeberrimis Trullanum nominatur, quod celebratum fuerit in eodem Trullo Constantinopolitanæ ecclesiæ, quo ante annos decem sexta œcumenica synodus habita fuit. Synodus hæc erratica appellatur a Paulo diacono de gestis Longobardorum lib. 6. cap. 11. & Beda de sex ætatibus in Justiniano imperatore: & quidem B non immerito. Nam cum pluribus canonibus constituisse legantur ea quæ sanctissimæ ecclesiæ constitutionibus ac regulis contrariantur, non tantum pseudosynodum, verum etiam conventum malignantium & synagogam diaboli eamdem rectissime appellaveris. Ea quæ contra antiquorum patrum fidem ac regulas his canonibus sancita fuerunt, infra significabo.

Synodus erratica cur.

An fuerit œcumenicum.

c *Universale.*] Ut ea quæ inaniter constituerant auctoritate apostolica fulcirentur, suo illegitimo conventui sexti œcumenici concilii titulum falso & injuste adscripserunt. Nam universale concilium fuisse non potuit, quod auctoritate Callinici metropolitanæ ecclesiæ Constantinopolitanæ indictum est, cuique Romanus pontifex neque per se, neque per suos legatos interfuit aut præsedit. Theodorus Balsamon loco allegato suorum fraudem & errorem confirmare nititur, eo imprimis argumento, quod initio quorumdam canonum habeatur talis præfatiuncula: *Definit hæc sancta & universalis synodus*, quodque Basilius Gortynæ Cretæ insulæ metropolis episcopus, C *& quidam* (ut ille inquit) *Ravennæ episcopus, totius synodi Romanæ ecclesiæ vicem gerentes*, huic Trullano concilio interfuerunt. Sed cum homo schismaticus & Græcus impostor nequissimus animadverteret hunc conventum malignantium eodem jure universalem synodum nominari, quo sacrosancti concilii appellationem ac nomen sibi imponit, per summam nequitiam, unum incognitum, alterum innominatum legatum apostolicum adfuisse subjungit: & ne mendacii posset argui, ait subscriptionem episcoporum inveniri in nomocanone, non quidem recentiore, sed quodam antiquo, qui fortasse nunquam exstitit. Qua re impostor schismaticus non tantum nequitiam, verum etiam suam ipsius imperitiam aperte manifestavit. Nam si omnia ista concilia œcumenica diligenter inquirantur, nusquam [illegible] quod ex clero Romano [illegible] episcopus, nullusve [illegible] ad synodum œcumenicam ablegatus fuerit. [illegible] est quod subjungit Thessalonicensem, aliosve, quos pro arbitrio suo effingit, aliarum sedium episcopos, sedisque D apostolicæ vicarios legationis munere fungentes concilio huic interfuisse. Munus vicariorum apostolicorum aliud nullum erat, quam ut nomine sedis apostolicæ audirent, qui Romanæ ecclesiæ auxilio indigerent: sine speciali decreto nomine sedis apostolicæ œcumenicis conciliis horum nemo unquam interfuit aut præsedit. Unde quod in vita Sergii scribit Anastasius, legatos sedis apostolicæ huic conciliabulo interfuisse, eique per errorem & fraudem hæreticorum subscripsisse, accipi debet in illo sensu, quem supra in notis ad vitam Sergii adnotavi.

Theodorus Balsamon erraticam synodum defendens impugnatur.

Reprobatum est concilium.

d *Reprobatum.*] Testatur illud ejusdem temporis scriptor celeberrimus Beda de sex ætatibus in Justiniano juniore, ubi ait: *Hic beatæ memoriæ pontificem Romanæ ecclesiæ Sergium, quia erraticæ suæ synodo, quam Constantinopoli fecerat, favere & subscribere noluisset, misso & Zacharia protospathario suo jussit Constantinopolim deportari; sed præveniens militia Ravennatis urbis, vicinarumque partium jussa principis nefanda, & eumdem Zachariam contumeliis & injuriis ab urbe Roma repulit.* Idem iisdem prope verbis refert Paulus diaconus de gestis Longobardorum libro sexto, capite undecimo: paulo fusius eadem narrat Anastasius supra in vita Sergii. Multo tempore pro approbatione horum canonum apud Justinianum imperatorem orientales episcopos institisse, ipsosque importunis suis conatibus apud sedem apostolicam omnino nihil impetrasse, videre est apud eumdem Anastasium infra in vita Joannis VII. Constantini & Gregorii II. Eadem posteriorum temporum scriptores Otho Frisingensis libro quinto capite decimotertio, Regino libro primo, Ado Viennensis in chron. Marianus Scotus, aliive plures attestantur. Et sane nemo prudens dixerit, in Spiritu sancto legitime congregatam fuisse illam synodum, cui summus A pontifex neque per se neque per legatos interfuit, & in qua plurima apostolicis constitutionibus & conciliorum œcumenicorum decretis contraria, de cœlibatu, de jejunio, aliisque infra designandis constituta fuerunt. Sintne ex canonibus aliqui auctoritate apostolica approbati, dicam infra, verbo sequente.

e *Canones, &c.*] Quæ necessitas illud exigebat? synodus sexta œcumenica ob causam fidei congregata fuerat: imo ipsi legati ab Agathone pontifice ad eamdem sanctam synodum missi mandatum acceperant, ne quidquam aliud in concilio œcumenico proponi ac definiri permitterent, quam quæ fidem & controversias fidei concernerent: nulla ergo necessitate opus erat, ut post decennium sub prætextu perficiendarum synodorum vafre quæsito conveniretur, & ad quintam & sextam synodum nova & erratica ista appendix adjiceretur. Qui hosce canones ab ecclesia Romana indifferenter receptos esse sentiunt, longissime a veritatis scopo aberrant. Nam Anastasii bibliothecarii B manifesta testificatione liquet, prædictos canones non modo non a Romana ecclesia, sed neque ab aliqua trium patriarchalium sedium receptos fuisse, imo eorumdem judicio habitos fuisse indignos qui exscriberentur, & in archivis ecclesiarum suarum inter alios asservarentur. In epistola enim, quam post septimam synodum translatam scripsit ad Joannem VIII. ejus nominis pontificem, hæc ait: *Sane notandum est, quædam in hac synodo ex apostolorum & sextæ universalis synodi canonibus & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur nec admittuntur.* Et inferius: *Regulas, quas Græci a sexta synodo perhibent editas, ita in hac synodo* (Nicæna) *principalis sedes admittit, ut nullatenus ex his illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus vel decretis sanctorum sedis pontificum, aut certe bonis moribus inveniuntur adversæ. Quamvis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ. Sed nec in ceterarum patriarchalium sedium* (licet Græca utantur lingua) *reperiuntur archivis:* C *nimirum quia nulla earum cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est: quamquam easdem patres illas Græce promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inventi; sed hoc nullis probare certis possunt indiciis.* Addit ibidem Anastasius sanctam Romanam ecclesiam eam consuevisse servare regulam, ut quos sciret esse secundum decreta Romanæ ecclesiæ atque sanctorum conciliorum sancita, non respueret, sed ut veritati consentiens amplecteretur; non quod ex hac synodo haberent aliquid auctoritatis, sed quod veritas ubicumque reperiatur, & a quocumque dicta sit, sui firmitate subsistat, suoque robore permaneat. Reliquos canones sanctorum patrum decretis adversos sancta Romana ecclesia semper fuit detestata: canonem 82. quo dominus noster Jesus Christus instar agni immaculati depingi prohibetur, & nonnullos quos infra designabo, usu contrario penitus improbavit. Nullo enim unquam tempore occidentalis ecclesia intermisit imagine agni repræsentare Christum, D quem sacra scriptura ad insinuandam ejus immensam cum humilitate conjunctam mansuetudinem per agnum exprimere solet. Gregorius II. & Hadrianus Romani pontifices, nec non patres Nicæni concilii secundi adversus impios Iconoclastas agentes, hunc canonem citarunt non alia sane interpretatione, quam ut Iconoclastas pium sacrarum imaginum usum repudiantes auctoritate hujus canonis, quem illi velut legitimum sacrosanctæ œcumenicæ synodi patrum venerabantur, convincerent, proprioque quasi gladio convictos ad sacratum imaginum cultum pie & religiose exercendum inducerent. Dicet fortasse quispiam in decreto Gratiani distin. 16. can. 5. ex epistola Hadriani ad Tarasium (quæ extat act. 2. septimæ synodi Nicænæ II.) citati fragmentum, quo habentur ista: *Sextam synodum recipio cum omnibus canonibus suis.* Quæ si vera sunt, sustineri nequeunt ea quæ de improbatis hisce canonibus supra annotavi. Respondeo fragmentum hoc male a Gratiano citari: nam germana versio epistolæ Hadriani ad Tarasium, quam vertit Anastasius bibliothecarius, E ita legit: *Invenimus autem in prædicta synodica epistola sanctitatis vestræ post plenitudinem fidei & confessionem sacri symboli & omnium sanctorum sex synodorum, & de sacris venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione dignissimum contineri. Quare & easdem sanctas synodos suscipio, cum omnibus regulis, quæ jure ac divinitus ab ipsis promulgatæ sunt.* Ita in notis prædicti canonis decretum Gratiani jussu Gregorii XIII. recens emendatum. Quibus verbis ea, quæ de horum canonum auctoritate supra dixi, manifeste confirmantur.

ANNO CHRISTI 692.

Nulla fuit necessitas habendi concilii.

Canones reprobati.

Ex canonibus quidam auctoritate quidam non recepti.

Refellitur objectio 1.

Refellitur 2. objectio ex Gratiano.

f *Anno domini 692.*] Tarasius Constantinopolitanus episcopus act. 2. septimæ synodi Nicænæ II. hanc synodum quarto vel quinto anno post sextam œcumenicam absolutam, sub Justiniano juniore habitum fuisse, affirmat his verbis: *Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum contra eos,*

qui

De tempore concilii sententia Tarasii quæ.

Anno Christi 692.

qui tantummodo unam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes sub annum XIV. Constantini domum redierunt. Post annos igitur quatuor vel quinque iidem illi patres sub Justiniano Constantini filio congregati prædictos canones ediderunt. Ita Tarasius absque ulla auctoritate de tempore hujus concilii.

De tempore concilii opinio Theophanis. Theophanes, postquam in annalibus sententiam Tarasii refutasset, suam ipsius subjungens, ait: *Anno vigesimo Justiniani posterioris imperii,* (qui est 27. post absolutam sextam synodum) *descriptos fuisse canones vel ex ipso tertio canone evidens fit, in quo ita cautum est; Decernimus de concilii sententia, ut qui bis uxorem duxerint, & ante hanc diem, quæ decimoquinto mensis Januarii numeratur, quartæ indictionis anni sexmillesimi centesimi nonagesimi noni, in hac culpa fuerint, atque eam maculam eluere noluerint, ut gradu moveantur.*

Refellitur opinio Theophanis. Quæ sententia Theophanis erronea esse probatur eo argumento, quod Sergius papa, sub quo isti canones sanciti fuerunt, tempus illud supra a Theophane descriptum nequaquam vivens attigerit. Errandi occasionem accepisse videtur ex depravata supputatione annorum ab origine mundi.

Tertia sententia Baronii de tempore concilii confirmatur. Verior est sententia, quam tenet reverendissimus & illustrissimus cardinalis Baronius in annalibus, hanc erraticam pseudosynodum celebratam fuisse anno domini 692. qui est decimus post sextam synodum absolutam, quintus Sergii, & octavus Justiniani imperatoris. Nam prædicto canone 3. apertis verbis asseritur, quinta indictione conventum hunc coactum fuisse. Haud dubie post absolutum concilium œcumenicum indictionum periodo prima vel secunda. Hoc posterius sentit quidem Theophanes, sed ob causam supra allegatam male, quare prius illud recte Baronius allegato loco defendit.

Can. 2. g *Honorio Romæ.*] Monothelitis episcopis in concilio œcumenico damnatis, nomen Honorii per calumniam superadditum fuisse dolo ac fraude Græcorum, supra pluribus in locis evidenter demonstravi.

Can. 2. De Canonibus apostolorum. h *Qui a sanctis patribus confirmati sunt.*] Non omnes canones apostolicos auctoritate sanctorum patrum ab ecclesia receptos fuisse, patet ex censura Gelasii, qui in concilio Romano sciens prudens horum nonnullos inter apocrypha rejecit. De numero & auctoritate canonum, vide quæ notavi supra tomo primo de canonibus apostolorum.

An Cyprianus archiepiscopus fuerit. i *Qui Afrorum regionis fuit archiepiscopus.*] Cyprianum non fuisse archiepiscopum Carthaginensis ecclesiæ, neque hoc nomine unquam antehac appellatum esse, indicat canon 26. concilii Carthaginensis III. quo prohibetur, ne quis aliorum episcoporum Africæ [illegible] appellet.

k *Emissum canonem.*] Nimirum de rebaptizandis iis qui ab hæreticis ante baptizati fuerant. Ita in odium totius ecclesiæ Romanæ erratica synodus confirmavit id quod Stephanus papa, ejusque omnes posteri pontifices & episcopi plurimis conciliis improbarunt & rejecerunt. Vide quæ hac de re notavimus supra sub Stephano papa.

Can. 3. l *Præteritæ quartæ indictionis.*] Vide quæ dixi supra verbo Canones.

Chronologia Græcorum erronea. m *Anni sexmillesimi centesimi nonagesimi noni.*] Intellige a mundo condito, secundum unam computationem Græcorum & septuaginta interpretum. Quæ multis in locis erronea esse convincitur a recentioribus nostri temporis chronologis.

Can. 13. n *Quoniam Romana ecclesia.*] Quæ contra cœlibatum clericorum hoc loco constituuntur, apostolicis constitutionibus repugnant: quare non immerito hunc canonem cum quibusdam aliis velut spurium & illegitimum partum catholica ecclesia hactenus semper est aversata. Vide quæ notavi hac de re canone 5. apostolorum. Item quæ notat Baron. anno domini 692. num. 19. & sequentibus.

Can. 16. Errat. o *Sed de ministerio quod in usu mensarum adhibebitur.*] Erroneum est diaconos non sacris, sed profanis tantum mensis ministrasse, ut constat ex iis quæ supra diversis in locis notavi.

Can. 36. De præfanctitate sententia ecclesiæ. p *Renovantes, &c.*] Erroneus est canon, suasuque Constantinopolitanorum episcoporum primatum jamdiu ambientium constitutus. Vide quæ notavi canone 5. concilii Constantinopolitani [illegible] & item act. 16. concilii Chalcedonensis.

q *In omnibus sanctæ, &c.*] *Hunc canonem,* inquit Surius, *ecclesia occidentalis non observat, nisi in sola Parasceve, quando in missa non conficitur eucharistia, sed sumitur pridie ejus diei consecrata. Habent Græci suos quosdam peculiares ritus, & plerosque neutiquam probandos. Multa de his scribit Humbertus cardinalis doctissimus, qui ante annos quingentos floruit sub Leone ejus nominis nono sanctissimo pontifice.*

Can. 55. De jejunio sabbati. r *Quoniam intelleximus.*] *Hic quoque canon* (ait Surius) *quinquagesimus quintus, qui matrem ecclesiarum omnium Romanam ecclesiam reprehendit, non recipitur. Nam tametsi hic citatur canon apostolicus 65. attamen certum est quemadmodum Epiphanius quoque dicit, posse sancto proposito omnibus diebus jejunari. Est autem verisimile apostolicum canonem pertinere ad Marcionistas, qui, ut idem Epiphanius testis est, eo die jejunabant in invidiam Dei Judæorum, qui sabbato ab omni suo opere quievisset.* Hæc Surius. Vide quæ de jejunio sabbati & auctoritate hujus canonis scripsi in notis canonum apostolorum ad prædictum canonem 65.

Can. 67. De sanguinis & suffocati abstinentia. s *Divina scriptura mandavit ut a sanguine suffocato, &c.*] Ea quæ supra tomo primo, ad tertium concilium apostolorum notavi de lege apostolica, qua sanguinis & suffocati abstinentia præcipiebatur, hunc canonem stultum, dementem & erroneum esse ostendunt.

Can. 69. Hunc canonem adulatio genuit. t *Nulli liceat laico intra sacrum altare, &c.*] Adulatione & timore victi, per gravem errorem concedunt imperatori, quod magna cum laude sanctorum patrum Ambrosius Theodosio negavit. Theodorus Balsamon, ut canonem hunc male sancitum tueatur, non erubuit cuncta referre munera episcopalia quæ orientales imperatores sacrilege facere solebant: sic enim ait; *Orthodoxi imperatores, qui per sanctæ Trinitatis invocationem patriarchas provehunt, & sicut christi domini sine ullo impedimento quando voluerint ad sacrum altare accedunt & suffiunt, & cum cera characterem imprimunt, sicut & antistites, sed etiam populum ad eum instituendum docent, quod solis illius regionis antistitibus concessum est.*

Sacrilegia imperatorum orientalium quæ. Rationem subjungens ait: *Quoniam autem domini quoque christus est, qui hoc tempore imperator est, propter chrisma, id est, unctionem regni: Christus autem & Deus noster cum aliis pontifex quoque prædicatur; jure & ipse quoque pontificalibus gratiis exornatur.* Eousque Græcorum adulatio erga imperatorem processit, ut etiam pontificalia munera eidem credenda putarint, quantumvis sacræ scripturæ, historiæ, & exempla repugnarent.

Can. 72. u *Non licere.*] Conjugia cum hæreticis contracta, neque irrita sunt, ut hic decernitur, neque ulla ratione dissolvenda. Etsi enim catholicus ducens hæreticam uxorem, vel contra uxor catholica nubens hæretico marito gravissime peccet; tamen propter characterem baptismi, quem hæreticus retinet, matrimonium sacramentum est indissolubile. Vide Bellarminum libro secundo de conciliorum auctoritate cap. 8.

NOTÆ FRONTONIS DUCÆI SOCIETATIS JESU, IN CONCILIAB. Constantinopolitanum, sive Quinisextum.

Cum vetus nulla reperiretur in manuscriptis codicibus horum canonum interpretatio Latina, Græcus nobis textus ad eos recensendos fuit sequendus, Parisiis olim excusus anno 1540. & alter in Germania 1552. nullo interpretis addito nomine apud Andream Gesnerum. Consuluimus & Græcum textum commentario Zonaræ manuscripto insertum, quem ex Augusti Christianissimi regis Francorum bibliotheca depromptum nacti sumus, itemque reverendissimi Joannis [illegible] autographum manuscriptum, [illegible] interpretationem expressisse videtur vir doctissimus Gentianus Hervetus: nonnunquam etiam a Gratiano decreti compilatore citati canones nos juverunt.

Can. 3. *Anni millesimi centesimi.*] Error est typographi, non interpretis, qui in editione Morelli scripserat, anno DCXCIX. Græce fuit μέχρι τῆς [illegible] τῷ [illegible] Ἰανουαρίῳ μηνὶ τῆς [illegible] τετάρτης ἰνδικτιῶνος ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐννενηκοστοῦ ἐνάτου. Eodemque modo legitur apud Zonaram, nisi quod pro τετάρτης habet τῆς παρούσης, *præsentis indictionis,* quemadmodum & in fine canonis dicunt patres ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος *abhinc definientes.* Confirmat hanc lectionem locus ille Theophanis historici, quem profert illustrissimus cardinalis Baronius tomo 8. annalium anno 692. numero 3. in quo citatur hic idem canon his verbis; *Decernimus ut qui bis uxorem duxerint, & ante hanc diem, quæ decima quinta mensis Januarii numeratur quartæ indictionis anni sexies millesimi centesimi nonagesimi noni in hac culpa fuerint,* &c. Certe si ab hac summa 5508. annos subducas, remanebit annus Christi 691. qui ad indictionem quartam pertinet.

Can. 8. *Episcoporum synodos fieri.*] Interpres omisit illud, quod tempus denotat, καθ' ἕκαστον ἔτος, *Episcoporum synodos fieri quotannis,* vel *singulis annis.* Theodorus Balsamon exponens eumdem canonem supponit semel in anno cogi episcopos apud metropolitanum convenire, ut in ipso canone dicitur postea, ἅπαξ τοῦ ἔτους.

Can. 13. *Gravitatis honestatisque.*] τῆς ἐν βίῳ σεμνότητος. Ita vertit Græcus interpres, ut videtur, verba illa concilii Carthaginensis can. 2. *Cum in præterito concilio de continentiæ & castitatis moderamine tractaretur.* Quæ repetita sunt a Photio vel collectore canonum Carthaginensium synodorum

Anno Christi 692.

dorum can. 3. *In priore synodo de continentiæ & castitatis modo quærebatur,* περὶ [illegible] ἐγκρατείας καὶ ἁγνείας ἐζητεῖτο.

Propriis terminis a consortibus.] Intelligit concilii Carthaginensis quinti can. 3. cujus varia lectio novam peperit interpretationem, sic enim legitur conciliorum tomo tertio: *Placuit episcopos & presbyteros & diacones secundum propria statuta ab uxoribus continere:* Et in margine additur altera lectio *priora statuta,* vel *priorum,* sicque legitur in Africano concilio canone trigesimo septimo, *secundum priora statuta etiam ab uxoribus continere.* Atque interpres quidem Græcus, cum legisset, *secundum propria statuta,* non erravit cum scripsit, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους: nam ut constat ex veteri lexico, Hesychio, & aliis, ὅρος non modo terminum & limitem, sed & definitionem, legem ac statutum sonat: verumtamen horum canonum auctores falluntur, dum ὅρος hic terminum, sive προθεσμίαν, aut definitum tempus accipiunt. Eodemque modo commentarium suum illorum attexens æqualem subtemini Balsamon ait eos abstinuisse vicis suæ tempore, eo scilicet tempore quo sacrificant, & Zonaras κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, [illegible] τῆς ἱερατείας αὐτῶν, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἱερουργοῦσι. Verum sinceriorem alteram esse lectionem constat ex plurimis Carthaginensium canonum locis, in quibus episcopi sancire quidpiam volentes, antiquarum ac priorum synodorum auctoritatem sequi se profitentur, ut Carthaginensis III. canone 42. & 44. *Multis in conciliis statutum est,* Carthaginensis II. canone 2. *Cum in præterito concilio,* Toletanæ II. canone 4. *juxta priorum canonum constitutiones:* Narbonensis canone 13.

Hoc regulariter secundum priorum statuta canonum finitum est. Sic & in concilio Ariminensi apud Hilarium, *Placuit instituta veterum servari,* quod Græce dicitur apud Athanasium de synodis, τὰ πάλαι [illegible] ὅρους διαφυλάττεσθαι. & in epistola imperatoris Constantini contra Arium: *Continent propria statuta, id est, antiquæ leges.*

Vitiosa est igitur Græcorum schismaticorum expositio, quæ vitiosa nititur Latini canonis lectione: nam, ut satis ex Augustino liquet libro secundo de adulterinis conjugiis capite ultimo, semper in ecclesia Africana viguit presbyterorum, diaconorum, & subdiaconorum cœlibatus.

Can. 16. *Non placet ut verbo.*] Atqui sunt hæc ipsa verba Græca apostolorum Actuum 6. οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον. *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo fratres,* &c.

Dispensatio eorum quæ tunc collecta.] τὴν οἰκονομίαν τῆς κοινῆς χρείας τῶν τότε συναθροισμένων, *dispensatio eorum, quæ ad communem usum pertinebant illorum qui tum fuerant congregati:* hoc est, ut explicat Balsamon, *qui alimenta dispensabant iis qui Christi evangelium prædicabant;* vel potius, ut Zonaras docet, [illegible] *qui dispensabant & curabant ut alerentur ii qui cum apostolis collecti erant & crediderant,* hoc est, ut omnes Christi fideles qui ad pedes apostolorum cuncta sua bona detulerant. Ceterum Chrysostomi locus paulo ante citatus reperitur homilia 14. in Actis.

Can. 17. *Præteritæ indictionis.*] Adde e Græco, *quartæ* τῆς [illegible] τετάρτης ἐπινεμήσεως: vide quæ supra sunt annotata in canone 3.

Can. 18. *Propter aliquam circumstantiam.*] [illegible], *propter calamitatem aliquam extorres sunt facti.*

Nedum ad id hæsitans.] In Tiliano codice legitur, ut in excuso, ἀπείρως ἔχοντες, at in regiæ bibliothecæ textu apud Zonaram manuscriptum, ἀπείρως ἔχοντες, *ne dum ejus rei nonnunquam experientia carent, ab eo quod convenit excidant; aut si ejus rei sint imperiti ac rudes.*

Can. 21. *Peccatum deflent.*] Græce ἀθετοῦντες τὴν ἁμαρτίαν, *peccatum damnant,* nam ἀθετεῖν, est proprie irritum reddere, rescindere, abrogare. In editione Parisiensi scriptum erat *peccatum delent,* & fortasse interpres verterat, *delens,* in cujus locum illud *deflens* substitutum est. Rursus initio canonis, *criminum canonicorum rei facti,* sunt intelligendi, οἱ ἐν ἐγκλήμασι κανονικοῖς, hoc est *quæ a canonibus vetantur,* sed aptior est lectio regii codicis, ἐν ἐγκλήμασι κανονικοῖς, *qui rei criminum secundum canones facti sunt,* hoc est, prout jubent canones, canonice, ex canonum præscripto.

Can. 25. *Agrestes, & quæ sunt in regione.*] ἀγροτικὰς ἢ ἐγχωρίους quæ verba sunt canonis 17. concilii Chalcedonensis, ubi veteres interpretes vertunt *rusticanas parochias,* vel *in possessionibus,* sive *possessiones,* aut *villas:* χώρα enim villam sonat, ut canone 35. apostolorum, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις, *& pagis qui ei subsunt,* aut *villis quæ sub ea sunt.*

Can. 33. *Cui manus imponitur.*] Adscripsit margini interpres, τοῦ προχειριζομένου, quod proprie sonat, *ejus qui producitur, qui ordinandus proponitur.*

Scripturas explicare,] θείας λόγους [illegible]. Regius codex ὑποφωνεῖν: utrumque valet hic idem quod ἀκούειν, pronunciare, recitare, legere: unde Balsamon ait apud Armenios in suggestu divinas scripturas lectas fuisse ab iis qui episcopalem tonsuram non habebant. Lectoris est scripturam legere, non item concionando exponere.

Deprehensus fuerit, deponatur.] Græce est ἀφοριζέσθω, *segregetur, excommunicetur.*

Can. 34. *A proprio gradu.*] Interpres omisit illud πάντη, *gradu prorsus excidant.* Porro sacerdotalem canonem hic vocant Chalcedonensis concilii decimum octavum, ubi vetus interpres φρατρίας *constitutionem* vertit, *factionem.*

Can. 37. *Juris observatione.*] τῆς ἀκριβείας παρεγχειρουμένης. Ita codex Tilianus: regius vero, [illegible], quod verti potest, *Non enim si ob temporum difficultatem exacta juris observatio impedita fuerit, exacta ministerii ratio prohibebitur.* Potest enim retineri παρεγχειρεῖσθαι, nam illud extremum [illegible], sic exponit Zonaras, [illegible] ἐλαττωθέντα ἐκ τῶν καιρῶν ἀκρίβειαν, διδοὺς τοῖς ἐπισκόποις τὴν ἐξουσίαν [illegible], *contrahetur, & canonum exacta observatio minuetur, quæ potestatem facit episcopis res omnes quæ sunt in suis episcopatibus administrandi.* Eos enim ait Balsamon suum honorem habere debere perinde ac si in regione versati, & in sedibus suis collocati fuissent.

Can. 38. *Potestate novata est.*] καινισθείη πόλις quod non est ex veteri novam facere, sed novam condere civitatem: unde Zonaras exponit, κτίζεται, ἀντὶ τοῦ νέας ἀναγείρωνται: novant, hoc est novas excitant: & Balsamon, eas quæ imperatoris facto excitatæ sunt civitates, vel etiam excitandæ sunt, ab ecclesiis quoque honorari.

Can. 39. *Qui Ephesi convenerunt.*] τὰ [illegible] τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων, *quæ prius Ephesi in conventu sanctorum patrum tributa sunt.* Ita redduntur hæc Latine in editione Germanica Græcolatina, sed illud, τὸ πρότερον, non refertur, ad participium [illegible], sed ad alterum συνελθόντων, ut distinguatur illud tertium œcumenicum concilium Ephesi primo coactum, ab altero quod ab hæreticis in eadem urbe congregatum est, τὸ δεύτερον, *secundo,* quæ dicta est λῃστρικὴ σύνοδος, *latrocinium Ephesinum:* sic ergo vertendum est, *qui Ephesi primo convenerunt:* vide can. 8 Ephesinæ synodi.

Et a suis episcopis eligatur.] χειροτονείσθω *ordinetur.*

Can. 39. Can. 40. *Si octavum decimum annum.*] τὸν [illegible] χρόνον. Germanica, editio, *si fit annos septemdecim nata.* Zonaras citat Basilii can. 18. in quo præcipit μετὰ τὸ δεκαέξ ἢ ἑπτακαίδεκα [illegible], *virginum professiones post annos sexdecim admitti.* Retulit in suum nomocanonem epistolam ad Amphilochium episcopus* Paulus Photius, apud quem legimus, [illegible] *Eam quæ supra sedecim vel septemdecim annos nata fuerit, rationisque compos [illegible] diu examinata probata quæ perseveraverit, oportet in sacrarum virginum catalogum referri.*

* f. legendum CP.

Can. 54. *Cum duobus fratribus mater.*] Interpres omisit, ἢ ἀδελφὰς δύο δυσὶν ἀδελφοῖς, *aut duo fratres cum duabus sororibus,* quæ sunt etiam in Germanica editione omissa, sed & regius codex ea cum Zonaræ commentario agnoscit: vide can. 23. Basilii in epistola ad Amphilochium.

Can. 64. *Cur te ovium pastorem,*] Interpreti exciderunt illa verba Græca, πρόβατον ὤν, quæ sic & apud Gregorium leguntur orat. 26. de moderatione in disputationibus, ubi vertit doctissimus Billius: *Quid pastoris munus tibi arrogas, cum sis ovis?* Paulo post: *Ne una cum divite extendaris,* est item Græce μὴ συμπαρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ quod recte vertitur in editione Germanica: *Ne cum sis pauper, te æques diviti.* Proverb. 23. legitur, μὴ παρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ, quod in Plantinianis bibliis redditur: *Ne contendas pauper existens cum divite:* alii vero malunt: *Ne extendas te cum sis pauper ad divitem.* Sed probabilius est hic παρεκτείνεσθαι nihil aliud sonare, quam ad comparationem alicujus extendi, ut [illegible] dicitur, spatium quod duratione suæ æternis respondeat, & ita verbum hoc intellexit concilium, cum συμπαρεκτείνου comparationem hic innui sensit. Verum in illa Germanica interpretatione perperam scriptum est; *Ne præcipites in parvis,* e Græco excuso, ubi mendose, μὴ ἴσθι ταχὺς ἐν ὀλίγοις: at in regio manuscripto, ταχὺς ἐν λόγοις, ut vidit esse corrigendum Hervetus: *Ne sis velox in sermonibus:* sed locum scripturæ non indicavit, qui necdum nobis occurrit: nisi forte illum innuit Ecclesiastæ 5. v. 1. μὴ σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου *Ne festines in ore tuo,* vel illum Ecclesiastici 4. v. 34. μὴ γίνου θρασὺς ἐν γλώσσῃ σου, *Ne sis temerarius in lingua tua:* quod vulgata Latina reddit: *Noli citatus esse in lingua tua.*

Can. 72. *Fideli autem placet.*] εὐδοκεῖ δὲ τῷ πιστῷ ἢ ἀπίστῳ [illegible] ἢ τὸ ἔμπαλιν ἡ ἄπιστος τῷ πιστῷ, *cum fideli autem cohabitare*

ANNO CHRISTI 692.

bitare velit infidelis, vel cum infideli rursus fidelis, ne a se invicem separentur. 1. Corin. 7. v. 13. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. In eodem canone legebatur apud Zonaram in textu: ἡ δὲ ὑπὸ τῆ τῆς πλάνης & ἀχλύος ἰλλομένη illa vero erroris vinculo detenta fuerit, nolens divinos radios.

Can. 76. *Per aromata.*] Excusus & Tiliani codices, τὰ διὰ βρωμάτων ἤδη. Interpres vertit, quasi legisset τὰ δι' ἀρωμάτων εἴδη. Regius codex lectionem editam tuetur, nisi quod εἴδη pro ἤδη habet; & Zonaras exponit, τὰ ἐδώδιμα προτιθέναι εἰς πρᾶσιν, esculentas species proponere vendendas. Ita supra can. 4. vetuit in æde sacra comedere, & accubitus sternere. In hoc ipso canone aptius reddet τὸ κέρμα ἐξέχεεν effudit æs, ut Joan. 2. v. 15. & τὸ ἱερὸν κοινοῦντας, qui templum coinquinabant, vel profanabant, quam quod dixit interpres, qui sacrum commune faciunt. Et can. 97. qui sacra loca communia faciunt, τοὺς ἱεροὺς τόπους κοινοποιοῦντας, qui loca sacra profanant.

Can. 78. *Episcopo & presbyteris.*] ἢ τοῖς πρεσβυτέροις, vel presbyteris.

Can. 87. *Sacer divinus Basilius.*] Excusus & Tiliani καὶ τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον Βασίλειον: at in regio codice lego, τὸν ἱερὸν καὶ μέγαν, sacer & magnus. Theodorus Balsamon citat 9. & 21. can. Basilii in epistola ad Amphilochium.

Tertio anno substernantur.] τριετίαν ὑποπιπτέτω, triennio substernantur, & septimo cum fidelibus consistant. Non igitur tertium annum vult eos agere in ea classe pœnitentiam, sed tres annos integros, quibus absolutis, post unum annum inter lugentes actum, & post biennium inter audientes, septimus in quarta classe transigetur, cui nomen σύστασις.

Can. 89. *Usque ad mediam magni.*] περὶ μέσας τῆς κατὰ τὸ μέγα σάββατον νυκτὸς ὥρας ἀπονηστίζεσθαι, sic uterque liber excusus: in manuscripto vero Tilianæ bibliothecæ, quo videtur tanquam authographo ceteroquin usus interpres, scriptum reperi, ut & in regio, ἀπονηστίζεσθαι, quod interpretor, fideles circa mediam noctis magni sabbati horam jejunium solvere: sic enim intellexit & explicuit Zonaras, περὶ δὲ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς τοῦ σαββάτου ἐπιφωσκούσης τῆς κυριακῆς προστάσσει ἀπονηστίζεσθαι (forte scribendum ἀπονηστίζεσθαι), μετὰ τὸ, βρώσεως ἀπέχεσθαι. Ita quoque scripsisse puto Balsamonem, post sex horas noctis jejunare fideles, eo quod resurrexit Christus: sed interpres ejus τὸ ἀπονηστίζεσθαι vertit jejunare, cum potius hoc illi sit jejunium solvere; non enim est idonea causa cur oporteat jejunare, quod addit Christum resurrexisse, imo potius festa convivia celebrandi, & jejunii luctum [illegible] di. Hesychius certe non aliter exponit [illegible] ἐπὶ πρώτην ἐλθεῖν.

Can. 90. *Noctem quæ fuit ante.*] τὴν μετὰ τὸ σάββατον νύκτα, quod æque vitiose in Germanica editione redditur, sabbatum noctis resurrectionis salvatoris: scribe igitur, me auctore, noctem quæ sabbatum sequitur accipientes.

Can. 91. *Qui ex hæreticis servantur.*] τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων, ἀπὸ αἱρετικῶν δεχόμεθα. In regio codice [illegible] προστιθεμένους. Eos qui ab hæreticis ad rectam de[illegible] & ad partem eorum qui salvi fiunt accedunt, secundum morem & ordinem subjectum recipientes. Ita quoque reddendus Latine canon 7. Constantinopolitani II. concilii, ex quo iste decerptus est: ubi non omisit interpres, τοὺς ἀριστερούς sinistros; quos Græcia utrque textus inserit inter τοὺς καθαρούς, Catharos sive Puros, & Thessarescædecatitas.

Et aures imprimentes dicimus.] Dimisit hic etiam τὸ σφραγίζοντες, quod alibi reiterat, & signantes eos dicimus.

Deinde tertio adjuramus.] ἐξορκίζομεν αὐτούς, quod Germanica editio minus etiam proprie vertit, ipsos adjuramus. Ecclesiasticum verbum est: deinde tertio exorcizamus, unde exorcistæ, non adjutores. Porro illud, secundo autem catechumenos, a Græco abest: addendum tamen ex canone Constantinopolitano τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους.

Can. 96. *Perversitatis.*] τῆς τοῦ ἐναντίου σκαιότητος. Germanica editio, reliquias adversæ stoliditatis; sed profecto hic, ὁ ἐξ ἐναντίας, qui 1. Petri 5. v. 8. appellatur ἀντίδικος, adversarius noster diabolus, ut ὁ ἐξ ἐναντίας, qui ex adverso est, ad Titum 2. v. 8. scribe igitur, ferant reliquias nequitiæ adversarii.

Can. 100. *Picturas ergo, quæ oculos.*] καταγοητευούσας γραφὰς εἴτε ἐν πίναξιν. Germanica edit. Picturas igitur oculorum præstigiatrices, sive in tabulis, sive alias propositas, mentis corruptrices.

Aggressus fuerit, deponatur.] Atqui clericorum hæc solet esse tantum pœna, non quorumvis, aut laicorum. Græce erat, ἀφοριζέσθω, excommunicetur.

Can. 101. *Antequam ejus fiat.*] καὶ ἐμπιστεύθη αὐτῷ τῇ μετουσίᾳ χρῆσθαι. Germanica edit. & coram ipso participationem esse.

Can. 102. *Sequi locum traditum.*] Videtur interpres legisse τῷ [illegible]θέντι τόπῳ: sed in excuso tamen & in manuscripto

A Tiliano scriptum in occurrit, τῷ παραδοθέντι τύπῳ: codex regius τῷ παραδοθέντι τύπῳ. Et ita plane legitur can. 3. apud Basilium in epistola ad Amphilochium, ubi noster vertit interpres, sequi autem in iis quæ summum jus non admittunt, formam traditam.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

ad An. Ch. 692. n. 2. & seqq.

Habita Synodus *Trullana* in Trullo magni Palatii ut habet Balsamon, non vero in Trullo magnæ Ecclesiæ, ut quibusdam perperam visum. Ejus Epocha in controversiam vocata, præsertim ob verba, quæ in tertio ejus Canone leguntur: *Matura*, inquiunt hujus Synodi Episcopi, *Concilii discussione prahabita, eos qui duobus conjugiis implicati fuere, & ad præteriti mensis Januarii diem decimum quintum, præteritæ quartæ Indictionis, anni sexies millesimi centesimi noni peccati servituti obnoxios se voluere, nec ullo pacto resipiscere, canonicæ depositioni subjicere decrevimus.* Adhæc Tarasius laudatus in VII. Synodo dixit: *quidam ignoratione languentes scandalizantur in hos Canones, asserentes: Putas Sextæ Synodi sunt? Cognoscunt autem qui hujusmodi sunt, quod Sancta & Magna Sexta Synodus sub Constantino fuerit celebrata contra illos, qui unam voluntatem & unam operationem dicebant in Christo, in qua hæreticis anathematizatis; & explanata fide, domum reversi sunt, decimo quarto anno Constantini. Ergo post quatuor, sive quinque annos, iidem ipsi Patres convenientes sub Justiniano filio Constantini, præsignatos Canones exposuerunt, & nemo dubitat de illis. Illi enim, qui subscripserunt sub Constantino, ipsi & sub Justiniano præsenti Chartæ subscripserunt; ita ut hoc manifestum sit ex eorum propriæ manus scripturæ immutabili similitudine.* Ita Tarasius.

Natæ inde de anno celebrationis hujus Synodi opiniones tres. Aliqui existimant, standum esse *Tarasio*, qui
C non multum ab eo dissitus fuit, & quem quæ de ea in suæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Monumentis habebantur, legisse verisimile dicunt. Quare hi existimant, mendum in Canonem III. citatum irrepsisse, & *quartæ Indictionis* loco, *decimam quartam* reponendam, ideoque hanc Synodum figendam anno sexcentesimo octogesimo sexto, quinque circiter annis post Sextam Synodum Generalem. Secunda & tertia sententia uno, eodemque fundamento innititur, anno scilicet mundi sexies millesimo centesimo nono in tertio Canone laudato, diserte expresso. Fatetur utraque pars eum annorum numerum, licet a Balsamone & Zonara agnitum, mendose tamen in Actis hujus Synodi descriptum esse, & Theophane ad ann. Incarnationis secundum Alex. DCLXXVII. corrigendum: loco enim *anni sexies millesimi centesimi noni*, legendum, *anni sexies millesimi centesimi nonagesimi noni*, quia scilicet Librarii numerum XC. omiserunt.

Porro annus ille mundanus referri potest, vel ad Eram
D Alexandrinam; sicque inchoatur Kalendis Septemb. anni Christi septingentesimi sexti: vel ad [illegible] Constantinop. eoque pacto auspicatur Kalendis Septemb. anni Dionysiani sexcentesimi nonagesimi: indeque Historici in eo interpretando divisi. Theophanes loco laudato contendit, Patres Synodi Trullanæ usos esse Era mundana Alexandrina, ideoque hunc annum mundi congruere cum anno Incarnationis secundum Alexandrinos DCXCIX, qui uterque Alexandrinus annus tam mundi, quam Incarnationis inchoatur Kalendis Septemb. anni Eræ nostræ Christianæ septingentesimi sexti: indeque consequens est, Synodum istam juxta Theophanem pertinere ad annum Eræ Dionysianæ DCCVI. a Kalendis Septembris & infra. Addit Theophanes, eam habitam anno Justiniani iterum imperantis secundo; a Sexta Synodo ad Trullanam fluxisse annos viginti septem, & eos nugari *qui Scriptis suis*
E *celebratos Sexti Concilii Capitulares typos, exactis postmodum annis quatuor, editos affirmant*, ubi Tarasium indicat. Communis tamen opinio annum illum mundi 6199. de Era mundana Constantinopolitana interpretatur, quam & Baronius sequitur, & hic magis explicabimus.

Primam opinionem jure merito rejicit Baronius, quia in III. Canone hujus Synodi mox recitato, dicitur, annum qui eam antecessit, fuisse mundi 6199. qui per quindecim divisus reddit Indictionem quartam, quæ anno quatro aut quinto a celebratione Sextæ Synodi non consentit; & ridiculum est affirmare errorem esse in Indictione, & loco *Indict. IV*, legendum esse, *Indict. XIV*; cum annus ille mundi cum Indictione XIV componi non possit. Præterea verum non est quod asserit *Tarasius*; qui subscripsere sub Constantino, eosdem & sub Justiniano præsenti Synodo subscripsisse, ut mox ostendam. Quare memoria lapsus est S. Præsul. Dicit neminem de hujus Synodi Canonibus dubitare, cum tamen Latini eisdem non præberent assensum

A assensum, imo, ut ipse ait, scandalizarentur; quia scil. *Tarasius* volens veritatem certissimam, quæ in illis continetur de Imaginibus, valido subsidio constabilire, eos quoquo modo defendebat.

Longe improbabilior Theophanis sententia; cum *Paulus*, qui huic Synodo præfuit, anno sequenti Sedem vacuam reliquerit *Callinico*, ipso etiam Theophane teste, qui ad id animum non adverterat. Secundo, Auctor Libelli Synodici, postquam locutus est de Synodo Trullana, ait: *cum autem Leontius Imperium invasisset, & Justinianum abscissis naribus Chersonem relegasset, Artemius, qui & Anastasius dicitur, Leontio successit.* Quare non anno Christi DCCVII. sed ante annum DCXCV, quo Justinianus depositus est a Leontio, Synodus Trullana congregata. Tertio, Anastasius Bibliothecarius disertis verbis asserens hanc Synodum coactam Sergio Primo Ecclesiam
B Romanam administrante, evidenter ostendit, Patres in ea adhibuisse Eram mundi Constantinopolitanam juxta quam annus 6199. respondet Pontificatui *Sergii* Primi, qui juxta Anastasium anno Christi septingentesimo primo vitam cum morte commutavit. Profecto Anastasius in Vita Sergii Papæ ita accurate narrat, quæ *Justiniano Augusto* primo imperante Romæ gesta sunt; quo Quini-sextæ Synodi Decretis *Sergius* subscribere compelleretur, ut eum de hujus Synodi tempore probe edoctum fuisse certum videatur. Hinc Beda, qui hac ætate vivebat, lib. de Sex Ætatibus, Paulus Diaconus, qui sæculo sequenti floruit, lib. 6. de Gestis Langobard. cap. 11, aliique idem quod Anastasius docent: Beda autem & Paulus Theophane antiquiores fuere. Petavius in parte 2. Rationarii Temp. lib. 4. cap. 14. *Theophanis* sententiæ adhæret, quod *Joannes*
C VII. Romæ anno Christi DCCVII sederet; quem & de Canonibus istis approbandis interpellatum a *Justiniano*, in Joanne VII scribit Anastasius. Verum perperam Petavius pro hac sententia citat Anastasium, qui eam penitus evertit. Nihil vero *Justinianus* a Joanne postulavit, quod a Constantino Papa etiam non postularit, quo tamen Ecclesiam administrante nullus dicet, Synodum Trullanam coactam esse.

Certum itaque esse debet, annum illum mundi 6199. de Era mundana Constantinopolitana interpretandum. Verum quidem est hanc Eram, quam imperante *Heraclio* Seniori institutam fuisse alibi diximus, in Actis publicis, quæ ad nos pervenere, ante hoc tempus non occurrere, sed cum hactenus nullum hujus Synodi exemplar MS. prodierit, in quo is annorum numerus non legatur, & Theophanis Auctoris antiqui tempore idem numerus in ea haberetur, & quidem correctior, quam in exemplaribus hujus concilii, quæ supersunt, dici non potest illum in hanc Synodum infartum esse. Porro non inde sequitur, ut passim omnes inde colligere video, *Synodum Trullanam* usque in hunc Christi annum differendam. Annus enim ille mundanus 6199. desinit cum mense Augusto superioris Christi anni, ac Kalendis Septembris ejusdem anni inchoatur annus mundi 6200. & cum eo Indictio quinta, quibus obtinentibus Synodus illa congregata, & laudatus
B tertius Canon supra recitatus ante initium mensis Februarii currentis Christi anni conditus. Hoc enim Patres manifeste innuunt, cum in eo Canone III. mensem Januarium quartæ Indictionis præteritæ, seu anni Dionysiani sexcentesimi nonagesimi primi vocent *præteritum mensem Januarium*. Quod si Decretum illud factum fuisset post mensem Januarium currentis Christi anni, non dixissent Patres, *decernimus, ut usque ad XV. præteriti mensis Januarii præteritæ quartæ Indictionis*, sed *decernimus, ut usque ad XV. præteriti mensis Januarii* PRÆSENTIS QUINTÆ INDICTIONIS, quia eo casu mensis Januarius quintæ Indictionis currentis fuisset præteritus mensis Januarius. Concilia vero Generalia quale Græci contendunt fuisse Trullanum, quod & *Tarasius* loco laudato dicit Synodum universalem repræsentasse, semper vere, aut autumno, saltem exeunte celebrata. Quare cum Trullanum verno tempore habi-
C tum non fuerit, consequens est, illud autumno superioris Christi anni indictum fuisse: cumque Concilia ad eos pertineant annos, quibus inchoata sunt, non vero quibus continuata aut absoluta, incertumque sit, an superiori anno finiente, vel currenti Trullanum absolutum fuerit, non dubium, quin illud affigendum sit anno sexcentesimo nonagesimo primo.

CIRCA ANNUM CHRISTI 692.

CONCILIUM ANGLOSAXONICUM

AB INA REGE COACTUM.

Ex P. Pagi ad an. Ch. 692. n. 33.

INA Occidentalium Saxonum Rex coegit Synodum, in qua ea stabilirentur quæ ecclesiæ, totique provinciæ commoda, & utilia forent, *Leges*, quæ ecclesiam spectant, referunt Spelmannus pag. 182. & Labbeus hic, sed nulla Synodi mentione facta; licet Beda lib. 5. cap. 9. Synodum appellet; & sanctus Aldelmus in epistola ad Geruntium Regem, Concilium Episcoporum ex tota pene Britannia nominet. Ina Rex, Heda Vuintoniensis, & Erconvaldus Londiniensis, Episcopi in Actis nominantur; ideoque post an. 692. hæc synodus differri non potest; cum insequenti Valdherus Londinensem Episcopatum gesserit. Acta Synodi in Legibus Inæ Regis, & in Epistola Aldelmi ad Geruntium regem, & ad Sacerdotes qui per Danmoniam consistunt; & ex illis patet hoc sibi proposuisse Episcopos, Abbates, & Proceres, qui eidem interfuere, ut non solum Saxones integre pieque viverent; sed & ut Britanni, qui in Danmoniis, & ultimo Occidentis angulo, rem suam publicam, ex antiqua Cerdicii Occidentalium Saxonum regis gentilis concessione adhuc retinebant, ad unum Christianæ professionis ritum & ecclesiæ morem concederent. Summo enim odio, & infinitis, quæ Adelmus fere enumerat, inimicitiarum argumentis, Saxones prosecuti sunt, licet hi fidem Christianam accepissent. Quare cum nonnisi coacti commercium cum Saxonibus, tam in re civili, quam ecclesiastica habere vellent, legibus in hac Synodo statutis eorum mores corrigendi fuere. Britannica ecclesiæ causa Adelmo commissa fuit, quam ille strenue egit, scripta ad Geruntium epistola, quam refert Alfordus hoc anno 692. n. 20. & seqq. qui non animadverterat eam esse inter Bonifacianas XLIV. Quis iste Geruntius fuerit, non satis constat. De ista epistola his verbis loquitur Beda
D l. 5. cap. 19. Adhelm, cum esset adhuc presbyter, & Abbas Monasterii, quod Maidulfi urbem nuncupant, scripsit, jubente Synodo suæ gentis, librum egregium adversus errorem Brittonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui Occidentalibus Saxonibus subditi erant Brittones, ad Catholicam Dominici Paschæ celebrationem, hujus lectione perduxit.

LEGES ECCLESIASTICÆ

INÆ REGIS OCCIDUORUM SAXONUM seu Gervisorum in re ecclesiæ latæ, ex aliis suis legibus Saxonicis decerptæ.

E TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM INÆ REGIS.

I. *De regula vivendi ministrorum Dei. Et de nuptiis & judiciis conservandis.* Il. cap. 1.
II. *De infantibus baptizandis.* Il. cap. 2.
III. *De opere in die solis.* Il. cap. 3.
IV. *De censu ecclesiæ quando sit reddendus.* Il. cap. 4.
V. *De immunitate ecclesiarum.* Il. cap. 5.
VI. *De pugna in ecclesia (inter alia.)* Il. cap. 6.
VII. *De eis qui falsum testimonium ferunt coram episcopo.* Il. cap. 12.
VIII. *De alienigena occiso, (re ad abbatem vel abbatissam spectante.)* Il. cap. 22.
IX. *De pace violata in oppido episcopi (inter alia.)* Il. cap. 62.

X. De

x. *De cæsis reliquis unde fit reddendus.* ll. *cap.* 6.
xi. *De cæde suspectorum vel suspicti ad furum fontem.* ll. *cap.* 75.

LEGES INÆ.

Versum e Saxonico Promisit.

EGO Inas Dei beneficio occiduorum Saxonum rex, suasu & institutio Cenredi patris mei, Heddæ & Erkenwaldi episcoporum meorum, omnium senatorum meorum, & ratu majorum sapientum populi mei, in magna fervorum Dei frequentia religiosè studebam tum animorum nostrorum salutì, tum communi regni nostri conservationi, ut legitima nuptiarum fœdera, justæque judicia per omnem ditionem nostram fundata stabilitatique sint, atque ut nulli licet in posterum senatori, five alteri cuivis inditione nostra degenti, hæc nostra antiquæ judicia.

I.

Imprimis principibus, Dei ut ministri constituti vivendi formulam curent, & observent: deinde volumus in omni populo nostro leges & judicia ita fe habeant.

II.

Infans intra triginta dies postquam in lucem prodierit, baptiatur. Id si non fiat, terdenis solidis culpa penfatur. Sin prius vitam cum morte commutarit, quam facro tingatur baptismate, rebus suis omnibus mulctatur.

III.

Servus, si quid operis patrarit die dominico, ex præcepto domini sui, liber esto, dominus tringinta solidos dependito. Verum si id operis injussu domini sui aggressus fuerit, verberibus cædito, aut fa lem virgarum mercato pretio redimito. Liber, si die hoc operetur injussu domini sui, aut servituti addicitur, aut mulcatur solidos dependito. Sacerdos, si in hanc partem delinquerit, pœna in duplum auget or.

IV.

Primitiæ seminum ad celebre diví Martini festum reddantor: qui tum non solverit, quadraginta solidis mulctatur, & ipsas præterea primitias duodecies persolvito.

V.

Si quis vel capitalis reus ad templum confugerit, vita portitor, & fecundum jus safque compensato. Si quis verbera promeritus fasti fuffugium implorarit, ei verbera remittuntor.

VI.

Si quis in regia pugnarit, rebus suis omnibus mulctatur, & litus morte etiam plectendus, regis arbitrium & jus esto. Qui in templo pugnaverit, 120. solidis noxam farcito. Qui in domo fenatoris, aut alterius sapientis honorati pugnam dederit, 60. solidis mulctator. Si quis in testa villici centum pendentia annorum, aut colonì cujuscumque pugnarit, triginta solidorum pœna esto, & villico solidos fenos numerato. Si quis in campo dimicaverit patenti, 120. solidis mulctator. Si inter convivas Fratrum fuerit, & eorum alii convicia patienter fustinuerint, alii triginta solidis mulctantor.

VII.

Si quis coram episcopo testimonium aut pignus falso produxerit, 120. solidis compensato.

VIII.

Peregrino si quis mortem obtulerit, rex arbitrationis vitæ fine pariter duas habeto, tertiam pecies, vel cognati. Cognatus si non habuerit, cito quidem regi dimidium; quod reliquum fuerit, socius habeto. Eodem modo abbas, vel abbatissa (eorum si interfit) cum rege partiuntor. Vvallos centum pendens annum, 120. solidorum æstimetur, filius ejus 100. Servus alias servanus, aliqui quinquagina solidis valere je ratur. Vvallus virgarum metum 12. solidis redimito. Vvallus quinque terræ hydas possidens, 600. solidis æstimandus est.

IX.

Pacis in oppido regis vel archiepiscopi violatæ pœna 120. solidorum est: in oppido senatoris ruptæ pacis pœna 80. solidorum æstimator. In oppido ministri regii 60. pendantur solidi. In oppido denique custodis pagani cujuscumque prædia profidentis, pacis turbatæ mulcta 35. solidorum censeatur. Atque quidem habetor criminis purgandi cativ.

X.

Primitias seminum quisque ex eo dato domicilio, in quo ipso natali die domini commoratur.

XI.

Sive quis alterius ad facrum fontem fusceptorem, fusceptumve interfecerit, tantumdem solvat occisi cognatis, quantum ad cædem compensandam domino debetur: Atque hæc solutio pro ratione æstimationis interfecti augenda erit, & minuenda, perinde atque solutio ipsi domino pro servo interfecto prestanda foret. Sin occisum rex ad facrum fontem fusceperat, perinde ei atque cognatis satisfiat. Verum si ei a cognato eripta est vita, de pecunia fusceptori erogenda fabrahendum est, quomodo fieri solet ubi numinus domino pro cæde servi numerandus est. Episcopi filius si occidatur, dimidio minuatur mulcta.

ALIUD EXEMPLAR.

LEGES ECCLESIASTICÆ

INÆ REGIS OCCIDUORUM SAXONUM,

ad rem ecclesiæ pertinentes, e civilibus suis aliis decerptæ

Juxta regis edicta & Turnulfinis exemplaria.

EGO Ina Dei gratia Vvestsaxonum rex, exhortatione & doctrina Cenredes patris mei, & Heddes episcopi mei, & Erebenvoldes episcopi mei, & omnium aldermannorum meorum & seniorum, & sapientum regni mei, multaque congregatione fervorum Dei, solicitus de salute animarum nostrarum, & statu regni mei, constituit rectum conjugium, & justa judicia pro stabilitate & confirmatione populi mei, benigno fedulitate celebrari: & nulli aldermanno, vel alicui de toto regimine nostro conservista licet abolere judicia.

I.

In primis præcipimus ut ministri domini rectam disciplinæ sanctæ regulam juste custodiant.

Postea volumus ut totius populi conjugia fint & judicia devote conservata.

II.

Puer infra triginta noctes baptizetur: si non sit, triginta solidis emendetur. Si moriatur fine baptismo, emendetur tota pecunia.

III.

Si servus operetur * die dominica per præceptum domini sui, fit liber: & dominus emendet triginta solidis ad Vvitam. Si servus (sine præcepto domini sui) operetur, corpus pendat (*id est mulpulet.*) Si liber operetur ipsa die jussu domini sui peridat libertatem suam.

Cyri-

Cyrilleretur (*id est nostro sacrificio*) reddita sint in ipso fesio sancti Martini. Si quis hos non compleat, reus fit fexaginta fol idorum, & duo decupio reddat ipsum Cyrilleeptium.

V.

Si quis fit mortis reus, & ad ecclesiam confugiat, vitam habeat, & emendet sicut * confuetet. Si quis coranm suum fortifaciat, & ad ecclesiam incurrat, fit ei verberatio condonata.

VI.

Si quis pugnet in domo regis, totius pecuniæ suæ reus fit, & fic in arbitrio regis utrum vitam habeat, vel non habeat. Si quis in ecclesia pugnet, centum viginti solidis * emendet, &c.

VII.

Si eorum episcopo testimonium suum & vadium mentiatur, centum viginti solidos emendet. *Sic eadem regius Turnulfinis regimen solidos.*

VIII.

Si homo alienigena occidatur, habeat tres duas partes vvere suæ, tertiam partem habeant filii vel parentes vel. Si parentes non habeat, dimidiam res: dimidiam * confoci. Si autem abbas vel abbatissa interfit, dividant eodem modo cum rege.

IX.

Burgi fractura debet emendari centum viginti solidis. Regis & episcopi sibi * fedes quæ est. Aldermanni (*id est comitis*) octoginta solidos. Tani regis (*id est barons*) fexaginta solidos, &c.

X.

Cyrilleeatium debet homo reddere a culmine & manilione ubi reldonesset in natali.

XI.

Si quis alterius filiolum occidat vel patrinum, fit simile compensatio, & cœlestis emendatio secundum * vvergam, ficut mambora facit erga dominum. Si fit filiolus regis emendet secundum vvergam quæ regi fit cognatione. Si de parentela ipsius qui occidit eum, tunc excedat emendatio patrinificut mambora domini. Si episcopi fit filius, fit dimidium hoc.

Anno Christi 692.

*Alias redere mercipiscipiens, ficut vvergam cum fulturit.

*al. 60. ex pendes pecunia.

Juxta leg. non. 16. de Solis.

Anno Christi 692.

*Jornal. confusel. vel

*Alias mancipiscipiens, ubi fesio, che est, id est, fedes ecclesiastica, idcirco dicit fedes.

*Jornal. vvergam ejus.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Utrique viri docti Rothomagensem synodum sub sancto Ansberto præside convocatam cum Binio, Simondo, aliisque habemus anno 674. illiquiens. Verum ut Tom. VIII. p. 1429. B. Cudefridus Hestelinus in dissertatione de tribus Dagoberris Galliæ regibus docuimus, farius est illam ad hunc annum 692. revocare. Consule Observationem loco indicato a nobis excusam, ne actum agamus.

Anno Christi 692.

CONCILIUM TOLETANUM XVI.

Anno Christi 692.

EPISCOPORUM LIX.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De Judæorum perfidia.*
II. *De idolorum cultoribus.*
*al. de fer domitio.
III. *De * Regio.*
IV. *De desperantibus.*
V. *De apostatibus.*
*al. de vvergam, vel de vvergam.
VI. *De integra Ecclesia, & ne quidem pugnantes, & sacrificia offerenda.*
VII. *De publicatione conciliorum.*
VIII. *De monimine prisilo regis.*
IX. *De Siberto episcopo.*
X. *De his qui juramenti sui profanatores existitis nolunturur.*
XI. *De tractatum affinne.*
XII. *Decretum judicii ab universis editum.*
XIII. *Lex edita in confirmatione concilii.*

IN NOMINE DOMINI.

Incipit Synodus Toletana sextadecima, LIX. episcoporum.

DUM anno sexto incliti & orthodoxi domini & principis nostri Egicanis, sub die sexto Nonarum Majarum, æra DCCXVII. unanimitatem nostræ conventus in pretorienti basilica, sanctorum videlicet Petri & Pauli, aggregatus consilebrem, atque unanimiquique nostrorum ex more ecclesiarum diuinitatis fuit tempus in locis debitis referederet, terum prius omnium domino devotissima gratiarum pura perfolvimus, pro eo quod nos & literarum vibonia continuis solari permisit, & alternæ pacis oculos confovendos statuit, diffusis cordibus, similique & voctibus et precum murmura effundenes: ut fiat nos alternorum oculorum in mensione lætificos effecit, ita serenissimum ac

Anno Christi 693.

Quem tomum ab eo unanimitas nostra suscipiens, eidem principi benediximus: eoque e nostri medio discedente, ejusdem tomi seriem reseravimus, cujus dictorum textus subter annexa serie declaratur.

IN NOMINE DOMINI.

Flavius Egica rex sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus.

Novit, beatissimi patres, serenitatis nostræ gloriosa sublimitas, synodicæ advocationis studia nutantis sæculi obstare ruinæ, & fidelibus populis congruam salutaris vitæ impendere disciplinam. Quapropter orthodoxæ fidei religione permotus, vestrique cœtus optabili conventu jucundior redditus, cœlorum regi grates laudumque vota persolvo, quoniam præstolata aggregationis vestræ concursio præceptionis nostræ oraculis devotissime paruit, & alternæ visionis exoptata gaudia commodavit. Igitur vobis coram positus, vestris precibus supernam mihi clementiam suffragari efflagitans, universitatem sanctitudinis vestræ Christiana mentis devotione convenio; ut quia ecclesiæ sanctæ catholicæ digna speculatione præstatis, votis meis fautores sitis, vestrique pontificatus meritis, in regendis populis præstantiora mihi subsidia preparetis, & consiliorum nutrimenta salubria afferatis, quo valeam sanctimoniæ vestræ adminiculo fultus, & regnandi gressus in pace perficere, & gentem mihi subditam pio ac discreto moderamine regere. Nam & tales vos in hoc sancto concilio adesse præopto, quo gratia Spiritus sancti corda vestra irradians, in medio sit vestrorum, ut ipso docente, id teneatis atque servetis, unde & mihi, qui præ omnibus multis sum criminibus deditus, & cuncto populo regiminis mei respectio divina semper opituletur. Quantis denique malis *indignante Deo* terra quotidie vapulet, quantisque plagis, vel perfidorum sceleribus contabescat, paternitati vestræ non reor esse incognita. Sed quia indubie credimus, quod trasgressione mandatorum Dei digna factis recipimus, dicente domino per prophetam: *Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea*, opportunum [illegible], ut per vos, qui divinæ vocis præconio sal terræ estis, salvationis obtineat opem. Unde venerabilem sanctitati vestræ * universitatem exhortor, ut imprimis almæ fidei rectitudo, quæ per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffusa expanditur, vestræ collationis eloquiis præconetur, prædicata veraciter teneatur, retenta in arcano vestri pectoris illibata servetur. Deinde quia comperimus quod multæ Dei basilicæ in dispersis locis vestrarum parochiarum constitutæ, dum ad unius respiciunt ordinationem presbyteri, nec assidua in eis sacrificia domino delibantur, & destitutæ remanent, atque sine tectis, vel semirutæ fore noscuntur, specialiter in canonibus annotetis, unaquæque ecclesia, quamvis pauperrima, quæ vel decem mancipia habere potest, sui debeat cura gubernari cultoris: ceterum, si minus habuerit, ad alterius ecclesiæ presbyterum pertinebit. Nam dum ex omnibus plurimæ basilicæ, ut præmisimus, unius solicitudine rediguntur, solum est, quia & viduatæ persistunt, & difficile sacris cultibus ordo debitus exhibetur. Quod non tantum sacerdotibus Dei in culpa est, verum etiam & infidelibus Judæis ridiculum affert, qui dicunt nihil prestitisse interdictas sibi ac destructas fuisse synagogas, cum cernant pejores Christianorum effectas esse basilicas. Pro quarum etiam reparatione a vestra universitate censendum est, ut eas unusquisque episcopus de tertiis parochialium basilicarum canonice restaurandas invigilet. * Qui si tertias ipsas consequi noluerit, cura sui gerendum est, ut presbyter destructę ecclesię exinde commissam sibi basilicam reparet; evidentem censurę modum apponentes in canone, qualiter debet incuriosus quisque episcopus condemnari, si prescriptum pro renovandis Dei templis ordinem neglexerit adimplere. Nam & hoc honorificentia vestra promulgare curabit, ut nemo episcoporum, pro regiis inquisitionibus exhibendis parochialium ecclesiarum jura contingat, nec quascumque exinde inquisitiones aut evectiones exigere audeat, sed de prediis suarum sedium, regio culmini solita perquisitionum obsequia deferat, nihilque de rebus earumdem parochiarum ecclesiarum causa stipendii cujuspiam dare presumat. Quod si fecerit, duorum mensium spatio excommunicari se noverit. Interea id precipue a vobis procurandum est, ut ubicumque idolatriam, vel diversos diabolicę superstitionis errores repereritis, aut qualibet relatione cognoveritis, ad destruendum tale facinus, ut vere Christi cultores, cum judicibus quantocius insurgatis: & queque ad eadem idola a rusticis, vel quibuscumque personis deferri * perveneritis, tota vicinis conferenda inibi ecclesiis conferatis. Pro quo etiam extirpando scelere edictum tale in regulis apponatis, ut quicumque antistes hujusmodi nefas agi permiserit, vel peractum in sua diœcesi protinus abolere distulerit, a loci sui officio pulsus, unius anni excursu sub pœnitentię maneat religatus lamento: alio tamen principali electione ibidem constituto, qui possit hujus institutionis ordinem servare, & populo Christiano bonę conversationis pandere tramitem, postmodum ad sedis suę ordinem reversurus. Sed &, quod bis potius est, zelo Dei zelantes abrogandam Judęorum utriusque sexus perfidiam radicitus demite, ut & legum nostrarum sententias, quę ob perfidiam eorum & in preteritis editę, & hodierno sunt tempore conditę, omni valeant robore subnixę, & accessus nequitię ipsorum earumdem legum dispereant sanctione. Sic quoque, ut juxta novellę legis nostrę edictum [illegible] ex eadem Judæi in perfidiam durantibus ad * catablum, pro quibuslibet negotiis peragendis accedat, nec quodcumque cum Christianis commercium agere audeat: quo merito cum propheta dicatis: *Nonne qui te oderunt, domine, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam?* Ex quibus igitur Hebreis, vel uxoribus, ac filiis eorum, si quis deinceps ad catholicę fidei regulam integerrima devotione conversus extiterit, abnegans ex toto genuinę prevaricationis errores, vel ceremonias, omnesque parentalium rituum sectas, ab omni exutus jugo maneat functionis, quam pridem in errore prestitutus publicis utilitatibus exolvere consuevit. Sic quoque & in ceteris incredulis ejus redundetur functio pensionis, quos adhuc nefanda retinuerit obstinatio parentalis. Inter cetera tamen, obscœnum crimen illud de concubitoribus masculorum extirpandum decernite: quorum horrenda actio, & honestę vitę gratiam maculat, & iram cœlitus superni judicis provocat. Et quia plerique perfidorum cothurno superbię dediti, non ex Deo regale fastigium, sed solo jactantię tumore appetere dignoscuntur; quicumque amodo ex palatinis, cujuslibet sit ordinis, vel honoris persona, in necem regiam, vel excidium gentis ac patrię Gothorum fuerit conatus intendere,

Margin notes: Osee 4. — Matth. 5. — * unitatem — * Cui si tertias ipsas consequi noluerit, cura sui gerenda est. — De evectionibus [illegible] dictum. Vide leges Goth. De [illegible] diis [illegible] tum sup. — * pro invenerit, sic conc. XIII. initio, & XIV. Tolet. — A regibus Gothis episcopos nominari solitos ostendimus in concilio Toletano XII. cap. 6. — Id constat ex concil. Tolet. XII. cap. 9. & legum Visigoth lib. 12. tit. 3. — * Pretorium ubi causæ aguntur, & supra. — Psalm. 138. — De his vide conc. Tolet. IV. cap. 75. & VI. cap. 17. & 18. concil. Tolet. X. cap. 4.

Anno Christi 693.

re, aut quodcumque conturbium intra fines Hispaniæ tentaverit excitare; tam ipse, quam ejus omnis posteritas ab omni palatino expulsa officio, sub tributali impensione fisco debeant perpetim inservire: amissis insuper cunctis facultatibus propriis, quas, cui voluerit, licenter conferat clementia principalis. Cuncta vero, quæ in canonibus, vel legum edictis depravata consistunt, aut ex superfluo, vel indebito conjecta fore patescunt, accommodante serenitatis nostræ consensu, in meridiem lucidæ veritatis reducite; illis procul dubio legum sententiis reservatis, quæ ex tempore divæ memoriæ prædecessoris nostri domini Cindasvinthi regis usque in tempus domini Vvambanis principis, ex ratione deprompta, ad sinceram justitiam, vel negotiorum sufficientiam, pertinere noscuntur. Varia quoque populorum negotia, ceteraque sceleratorum hominum gesta, fidei sanctæ contraria, ita vestri examinatione judicii canonice ac legaliter finiantur, ut nec justitia prætereat, nec severitas legum ex omnibus intercurrat: qualiter, dum in his omnibus vos amor Christi reddiderit fervidos, & æquitatis catena constrinxerit nexos, non solum in hoc sæculo sanctitatis dono perspicui maneatis, sed & æternis præmiis in perpetuum floreatis, quia tunc me a domino cum plebe mihi credita a peccatis elui credo, cum discussio judicii vestri in examinandis caussis talis præcesserit, quæ in nullo tramite veritatis aberret. Hoc solum vos honorabiles Dei sacerdotes, cunctosque illustres aulæ regiæ seniores, quos in hoc concilio nostræ serenitatis præceptio, vel opportuna inesse fecit occasio, per inseparabilem omnipotentis Dei potentiam adjuramus, quia in privatis dirimendis negotiis, quæ se vestro cœtui audienda emerserunt, nulla personarum vel muneris acceptio intercurrat, nullus se favor interserat, nulliusque tepiditatis incuria promulgare justitiam, quæ Deus est, obstrepat, sed puro examinationis libramine caussarum jurgia terminantes, & justa Dei judicia vobis præ oculis apponentes, unicuique parti æquitatem pandere procuretis: quatenus ex hoc nostræ mansuetudini præstolatæ a Deo [illegible] præmia conquiratis, & rectitudine vestri judicii [illegible] possitis, atque ante Deum semper bonorum operum gratia polleatis. Datum sub die septimo Kalendarum Majarum, anno feliciter sexto regni mansuetudinis nostræ, Toleto.

Reserato tomo igitur, & quæque ejus series retentabat, diligenti indagatione perlustrantes, immensi mole gaudii cordium nostrorum arcana exæstuant. Proinde ferventioribus animis in laudem Dei nostri hymnorum libet cantica reboare; quod religiosissimi & orthodoxi principis nostri intimo igne sui amoris ita reddiderit fervidum, ut totius nostræ adunationis collegium prudentissimis ac salutaribus sui oris affatibus crediderit exhortandum, perbenigne nos admonens, ut dignorum speculatorum more ecclesiæ Dei navem, quam dispensatione superna in vasti hujus sali gurgitibus gubernandam suscepimus, salutarium remigiorum gubernaculis, ad consummatæ salutis portum incolumem perducamus, & in defensione ejus quotidianis lucubrationibus operam demus, vigilantes & custodientes vigilias noctis super nobis creditos greges: ita nempe ut verborum spiritualium concrepantibus tubis, & sanis membrorum compagibus, nec securitatis torpore depressa diversorum lapsuum incurrant decipula, salutaria sine intermissione ministremus munimina, & infirmis artubus, diversis utpote ægrimoniorum vulneribus sauciatis, congrua medicamina apponamus, quo facilius queant & veternosa ulcera radicitus evelli, & remedia exoptatæ salutis nancisci. At nunc quoniam ad hæc impenda nullum nostrorum sine adjumento omnipotentissimæ Trinitatis cernimus esse idoneum, ideo conspicuum satis & necessarium perpendimus, ut, quia *corde creditur ad justitiam, oris autem confessio fit ad salutem*, ipsius sanctæ trinitatis mysterium, qui est unus Deus, a quo nos expetere convenit ut digni ecclesiæ suæ pastores existere mereamur, proprii oris confessione promamus; &, utpote mortali ore, quantum ipse jusserit prælargiri, laudum insignia præcinamus: quatenus universæ definitiones, quæ nostro effectu exstiterint editæ, superpositæ fundamento firmissimo, inconvulsæ persistant, & justitiæ robore subnixæ sæculis infinitis perdurent.

Credimus & confitemur omnium creaturarum quæ trinis rerum machinis continentur, auctricem, atque conservatricem individuam trinitatem (id est) Patrem, qui est totius fons & origo divinitatis; Filium, qui est plena imago Dei, propter expressam in se paternæ claritudinis unionem ante omnium sæculorum eventum ex Patris intimo ineffabiliter genitus; Spiritum vero sanctum ex Patre Filioque absque aliquo initio procedentem. Qui tres, quamquam personarum secernuntur distinctione, nunquam tamen separantur potentię majestate, inseparabilis nempe æqualitatis eorum insinuatur divinitas. Et tamen quamvis Pater genuerit Filium; nec ideo Filius sit idem qui Pater, neque Pater sit ipse qui Filius; sed nec Spiritus sanctus Pater sit, Filiusque, sed tantum Patris Filiique spiritus, & idem Patri & Filio, etiam ipse coæqualis; nequaquam in hac sancta trinitate quidquam creatum, servum, famulumque convenit credi, neque adventitium, vel subintroductum, tanquam ei aliquando acciderit, quod constet eam aliquando minime habuisse, condecet autumari. Unde catholice confitemur, Patrem Deum esse omnipotentem, filium similiter Deum omnipotentem, nec non & Spiritum sanctum Deum omnipotentem: non tamen tres deos credimus, aut tres omnipotentes; sed unum tantummodo Deum summus, inconcussa fidei veritate credentes; unius naturæ, unius essentiæ, unius omnipotentiæ, unius majestatis, unius[que] virtutis. Quarum tamen personarum quamvis in hoc, quod ad se sunt, nulla possit separabilitas inveniri; in hoc vero, quod ad distinctionem attinet, sunt quædam quæ specialius unicuique possint pertinere personæ; scilicet quod Pater a nullo originem sumpsit, Filius Patre generante existit, Spiritus quoque sanctus ex Patris Filiique unione procedit. Sed numquid quia Filius ex Patris est omnipotentia generatus, aut Spiritus sanctus ex Patre Filioque procedens, putandus est aliquando pater fuisse sine Filio, aut genitor genitusque sine sancti Spiritus extitisse substantia? Absit. Sed sicut Pater sine initio creditur, ita Filius veneratur, ita etiam sanctus Spiritus veridice profitetur. Nec tamen sicut Pater creditur a quolibet nequaquam existendi originem ducere, ita Filius, aut Spiritus sanctus autumandi sunt ex semetipsis existere: sed Filius Deus de Patre Deo, non Deus Pater a Filio Deo, neque Pater aut Filius ab Spiritu sancto, absque noxa, sumpsisse putabuntur originem; cum ipse a Patre & Filio sine cujusquam infidelitatis nævo credatur sine initio processisse. Et ideo in hujus sanctæ trinitatis sacramento nihil anterius posteriusve credendum est: quia nunquam fuit tempus, quando Pater sine Filio aut Spiritu sancto subsisteret,

Margin note: Rom. 10.

ANNO CHRISTI 693.

neque Filius sine Spiritu sancto subsisteret, neque A Filius sine sancto Spiritu cum Patre aliquando regnaret. Et ista dicentes, non personarum confundimus proprietates, nec unionem substantiæ separamus. Nihil etiam in eadem sancta trinitate majus aut minus credere oportet, nihilque etiam imperfectum atque mutabile: nam perfectus Pater, perfectus Filius, perfectus Spiritus sanctus: immutabilis Pater, immutabilis Filius, immutabilis Spiritus sanctus. Nam de immutabili & perfecto Patre immutabilem imperfectumque Filium nec decuit nasci, nec convenit credere. Idcirco sunt quædam quæ in hac sancta trinitate indiscrete oporteat confiteri: in hoc etenim, quod ad se est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, indiscrete B unus Deus credendus est Pater cum Filio & Spiritu sancto; quod vero ad relativum attinet, discrete personarum trium est prædicanda proprietas, evangelista prædicante:

Matth. 28.

Ite, docete omnes gentes, baptizantes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: relativum etenim dicitur, quod una ad aliam personam referatur. Nam quando dicitur Pater, Filii nihilo minus persona signatur; & cum dicitur Filius, Pater ei sine dubio inesse monstratur. At nunc quoniam Spiritus sancti vocabulum, quo non tota trinitas significatur, sed tertia quæ est in trinitate persona, quomodo secundum relativum ad patris filiique referatur personam, nequaquam apertissime pateat; pro eo scilicet, quia sicut dicimus Spiritum sanctum Patris, non consequenter C dicimus Patrem Spiritus, ne Filius Spiritus sanctus intelligatur: in aliis tamen vocabulis, quibus ejusdem Spiritus sancti signatur persona, ad relativum pertinere dignoscitur. Igitur donum specialiter Spiritum sanctum accepimus, qui in sancta prænoscitur trinitate tertia esse persona; pro eo quod a Patre Filioque, cum quibus unius essentiæ per omnia creditur, fidelibus condonetur. Quapropter cum dicitur donum donatoris, & donator doni, relativum haud dubie declaratur: quod etiam de ipso vocabulo Spiritus sancti inculpabiliter est credendum. Denique quia sanctæ trinitatis (etsi non ut debuit) tamen quantum ipse donavit, hucusque mysterium confitendo digessimus, exinde quæ de ipsa trinitate persona susceperit carnem, D pie & orthodoxe subsequiva serie pandimus. Unde licet inseparabilia sint opera trinitatis, tamen fideliter profitemur, non tantum fide cordis, sed oris professione, quod non tota trinitas susceperit carnem, sed solus filius Dei, qui est ante sæcula ex Dei patris substantia genitus, in fine sæculorum de virgine Maria evangelio teste enixus, qui ait:

Joan. 1.

Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Nam Gabriel archangelus ad Mariam virginem cœlitus missus ait:

Luc. 1.

Ave Maria gratia plena, dominus tecum: benedicta tu inter mulieres. Ecce in utero concipies, & paries Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel. Cui cum Maria (ut ait sanctus Ambrosius) non fidem * renuens, non officium recusans, sed potius accommodans * effectum, spondens obsequium, E neque de effectu dubitans, sed qualitatem ipsius quærens effectus, dixisset:

* refutans.
* affectum.
Ibidem.

Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognovi? ab angelo illi responsum est: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: Propterea quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Cujus nempe angeli oraculum, dum Spiritum sanctum superventurum in ea dicit, & virtutem altissimi, qui est Dei Patris Filius, obumbraturum eam præmonuit, ejusdem Filii carni totam trinitatem cooperatricem esse monstravit. Quæ scilicet virgo sicut ante conceptionem obtinuit virginitatis pudorem, ita ista post partum nullam sensit integritatis corruptionem: nam virgo concepit, virgo peperit, & A post partum incorruptelæ pudorem sine interceptione obtinuit. Cujus videlicet conceptionis aut partus mysterium, quia secundum prophetale vaticinium,

Jerem. 31.

Novum creatum est super terram, ut femina illa singulariter, absque virili coitu, circumdaret virum, nulla potest ratione comprehendi, nullius oris affatu valet enunciari. Ob hoc etenim Joannes Baptista cernue profitetur:

Joan. 1.

Ecce post me venturus est qui ante me factus est, cujus non sum dignus ut solvam corrigiam calceamenti: ac si diceret, corrigiam calceamenti divinitatis calceatæ, quæ est ligatura mysterii, nequeo solvere: quia quomodo in virginali utero corporatum est verbum, quomodo etiam idem verbum caro factum B animatum existat, nequaquam investigare sufficio. Pro qua re præcellentissimus fassus est Augustinus: Hic si ratio quæritur, non est mirabile: si exemplum poscitur, non est singulare. Ipse vero Dei Filius ab ingenito Patre genitus: a vero verus, a perfecto perfectus, ab uno unus, a toto totus, Deus sine initio, perfectum hominem de sancta & inviolata Maria semper virgine assumpsisse est manifestus. Cui etiam homini sicut perfectionem adscribimus, ita duas ei voluntates inesse; unam divinitatis suæ, aliam humanitatis nostræ, nihilo minus credimus. Quod etiam per quatnor evangelistarum oracula, ejusdem redemptoris nostri affatu evidentissime declaratur: sic enim fassus C est, dicens:

Matth. 26.

Mi pater, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et iterum:

Joan. 6.

Non veni voluntatem meam facere, sed voluntatem ejus qui misit me, & reliqua: quæ si de omnibus sanctarum scripturarum codicibus malucrimus colligere, enormis voluminis telam nostri oris videbimur compaginare textrinio. Quibus etiam allocutionibus demonstrat suam voluntatem ad hominem retulisse se assumptum; Patris ad divinitatem, in qua est idem, unus & æqualis cum patre: quippe quantum ad divinitatis attinet unitatem, non est alia voluntas Patris, alia Filii; una enim est voluntas, ubi una persistit divinitas, quantum autem ad hominis naturam assumpti, alia est voluntas deitatis suæ, alia etiam hu- D manitatis nostræ. Proinde in hoc quod ait:

Matth. 26.

Non sicut ego volo, sed sicut tu; patule ostendit, non velle id fieri quod voluntati humanæ deputabatur affectus, sed propter quod ad terras paterna voluntate * descenderet.

a F. descenderat. Hard.

Cujus tamen patris voluntas nequaquam contraria filii voluntati existit: quia quibus est divinitas una, non potest esse voluntas diversa: & ubi in natura nihil potest diversitatis accidere, ibi nihilo minus enumerantur generaliter aliqua numerosa. Igitur hujus voluntatis sanctæ vocabulum, quamvis per comparativam similitudinem trinitatis, qua dicitur memoria, intelligentia, & voluntas, ad personam sancti referatur Spiritus: secundum hoc autem quod ad se dicitur, substantialiter prædicatur. Nam E voluntas Pater, voluntas Filius, volnntas Spiritus sanctus: quemadmodum Deus est Pater, Deus est Filius, Deus est Spiritus sanctus: & multa alia similia quæ secundum substantiam dici ab his qui catholicæ fidei cultores existunt nulla ratione ambigitur. Et sicut est catholicum dici, Deum de Deo, lumen de lumine, lucem de luce, ita veræ fidei est proba assertio voluntatem dici de voluntate, sicut sapientiam de sapientia, essentiam de essentia: & veluti Deus Pater genuit Filium Deum, ita Pater voluntas genuit Filium voluntatem.

Supra in concil. XV. Tolet.

Itaque quamquam secundum essentiam, Pater voluntas, Filius voluntas, & Spiritus sanctus voluntas, non tamen secundum relativum unus esse cre-

ANNO CHRISTI 693.

credendus est, quoniam alius est Pater, qui refer- A tur ad Filium, alius Filius, qui refertur ad Patrem, alius Spiritus sanctus, qui pro eo quod de Patre Filioque procedit ad Patrem Filiumque refertur, non aliud, sed alius: quia quibus est unum esse in deitatis natura, his est in personarum distinctione specialis proprietas. Quocirca idem Dei Filius, qui, dum esset dives,

Philipp. 2.

semetipsam exinanivit, formam servi accipiens, in impassibilitate deitatis consistente natura, spontanee in hominis suscepti est passus substantia, & pro nobis primæ mortis sustinuit dura exitia: & qui nullius peccati noxæ obnoxius mansit, pro nostris peccatis crucis patibulum sponte moriturus ascendit: quique carnis & sanguinis nullum contagium habuit, in carne sua flagra pro B nobis, colaphos, sputamenta, coronamque spineam sustulit, & effusione sui cruoris totum mundum a pædoribus abluit, ac ne potestatem mors secunda in Dei haberet electis, eam usquequaque impassibilis divinitatis suæ jaculo perculit ac peremit, dicente propheta:

Osee 13.

O mors, ero mors tua: tartara penetravit in anima, & sanctorum animas, quas illic hostis vinctas tenebat, morsu potentiæ suæ exemit, ut prophetale vaticinium inquit:

Ibidem.

O inferne, ero morsus tuus: qui etiam tertii diei diluculo ejusdem carnis, qua occubuerat, veritate resumpta, discipulorum obtutibus claruit, eorumque corda nimio pavore concussa præsentiæ suæ exhibitione * solavit, & coram angelorum credentiumque frequentia sedem patriam repetivit: in qua nunc sicut in C veritate surrexit a mortuis, ad ejus dexteram sedens, sic exinde in fine sæculi venturus est, judiciariæ potestatis diremptione a peccatoribus justos secernere, sanctis restituens pro bene gestis coronam, iniquis vero infinite damnationis * ignivomam pœnam: exemplum nobis sua resurrectione impendens, * sicut ille vivificans nos post duos dies die tertia vivus resurrexit a mortuis, sic nos etiam in hujus sæculi fine resurrecturos usquequaque credamus, non in aerea vel in phantasticæ visionis umbra, ut quorumdam improbanda opinio perstruit, sed in veridicæ carnis substantia, in qua nunc sumus, & vivimus. Ac tempore judicii coram Christo & sanctis angelis suis unusquisque refert corporis sui propria, prout gessit, sive bonum, sive malum; D recepturus ab eo aut propriis actibus interminabilis beatitudinis regnum, aut pro suis sceleribus perpetuæ damnationis interitum.

* solidavit.
* ignominiosam.
a F. ut sicut ille Hard.

Hujus etenim fidei ecclesia sancta catholica baptismatis aqua abluta, Christi sanguine pretioso redempta, quæ neque in fide habet rugam neque maculosi perfert operis notam, insignibus pollet, virtutibus claret, sanctique Spiritus donis referta coruscat: quæ etiam cum Jesu Christo domino nostro capite suo, cujus corpus esse nequaquam ambigitur, est perenniter regnatura. Atque omnes, qui nunc in ea minime consistunt, sive constiterint, aut ab ea recesserunt, seu recesserint, aut peccata in ea relaxari diffidentiæ malo negaverint, nisi pœnitudinis ope ad eam redierint, & quæque Nicæna synodus servanda de- E crevit, Constantinopolitanus conventus venerari instituit, Ephesini primi concilii amplecti auctoritas sanxit, atque Chalcedone sanctorum unanimitas, vel reliquorum conciliorum, sive etiam omnium venerabilium patrum in fide sana recte viventium edicta custodire præcipiunt, absque aliquo dubietatis nævo non crediderit, perpetuæ damnationis sententia ulciscetur, atque in fine sæculi cum diabolo ejusque sociis ignivomis rogis cremabitur.

Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri confessione pandentes, ad capitula, quæ ob disciplinam ecclesiasticam, moresque male errantium componendos necessaria sunt, unanimitatis nostræ ar- A ticulum flectamus, & quæ opportuna sunt, decretis capitulis definiamus.

CAPITULA.

I.

Licet in condemnatione perfidiæ Judæorum numerosæ * antiquorum patrum sententiæ ac leges promulgatæ nitescant, tamen quia, ut prophetale vaticinium propter eorum duritiam narrat,

Tolet. III. c. 14. Tolet. IV. ca. 57. 66. & Tolet. XII. c. 8. Jerem. 32.

peccatum Judæ scri- B ptum est stylo ferreo in ungue adamantino, super petram duriores effecti, in obstinationis suæ cæcitate perdurant, satis est conspicuum ut catholicæ ecclesiæ machinis murus infidelitatis eorum crebrius proteratur: quo aut tandem corrigantur inviti, aut * valde in stylo atterantur, ex domini in æternum judicio perituri.

* valide flatterantur.

Nam peritorum medicorum est consuetudo laudabilis, ut ægris diversarum ægrimoniarum incommodis laborantibus studiosius medendi arte occurrant. Quinimo quoniam gloriosissimi & amatoris C Christi Egicani principis nostri fervens intentio & prompta devotio hujus admirabilis medelæ peritiam his adhibere contendit, quatenus aut convertantur ad fidem, aut in perfidia perdurantes, acrioribus sedule mulctentur stimulis; proinde * exhortante pariter & jubente delegit nostræ unanimitatis conventus, ut quidquid eorum sententiæ vel leges, qui nos in fide catholica præcesserunt, ad obterendam eorum perfidiam continere noscuntur, ab omnibus sacerdotibus, cunctisque judiciariam curam habentibus, studiosius in eis nihilo minus com- D pleantur, & ea, quæ nunc a nobis instituuntur, votis ferventioribus conserventur.

* eo orante.

Ita nempe, ut quique eorum ad Christum plena mentis intentione se converterint, & fidem catholicam absque aliquo infidelitatis fuco servaverint, ab omni exactione, quam sacratissimo fisco persolvere consueti sunt, cum his quæ habere poterint securi * extorresque persistant.

* exortesque.

Eamdem impensionem hi qui in infidelitate sua perstiterint publicis utilitatibus in integritate persolvant. Ipsi vero, qui ab errore suo conversi extiterint, suis tan- E tum utilitatibus, ut ceteri ingenui vacent, & negotia sua agentes, quidquid pro publicis indictionibus a principe eis fuerit imperatum, ut veri Christicolæ expediant: nam id æquitatis ordo deposcit, ut qui fide Christi decorantur, coram * hominibus nobiles atque honorabiles habeantur.

* omnibus.

Legem sane illam, quæ præfatis capitulis ad eorumdem proterendam duritiam a domino nostro Egicane principe nuper est edita, firmamus, & per hujus constitutionis nostræ decretum inconvulsibile robur eam obtinere censemus,

Anno Christi 693.

II.

Manifestissime liquet, quod hostis humani generis, ut apostolus narrat, per mundum rugiens currat, quærens quem devoret: nam diverso tergiversationis suæ astu quamplurimos insipientium decipiens, suis eos decipulis irretire non cessat: & cum dominus præcipiat: *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum*: & reliqua. Et iterum: *Non facietis vobis idolum & sculptile, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum*: rursumque: *Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli servies*; illi diversis suadelis decepti, cultores idolorum efficiuntur, † veneratores lapidum, accensores facularum, excolentes sacra fontium vel arborum, auguratores quoque, seu præcantores, multaque alia, quæ longum est narrare. Et quia ille nec conditor eorum est, nec dominus ac redemptor, summopere rectoribus ecclesiarum Dei convenit studere, ut quos maligna persuasione per diversa sacrilegia sibi hostis idem subjecerat, de ejus jure tollentes, suo eos restituant creatori. De quibus videlicet sacrilegiis extirpandis, quoniam multimoda sanctorum patrum [b] in diversis conciliis clarent edicta, * vigilaci sensuum indagatione perlustravimus, ac discreto gravitatis pondere horum instituta perpendimus. Et quia debitæ rationis plenitudine nitent, cum consensu ac ferventissimo jussu religiosissimi domini nostri Egicani regis, instituentes decernimus, ut omnes episcopi, seu presbyteri, vel hi qui judicandis causarum negotiis præsunt, solerti cura invigilent, & in cujuscumque loca præmissa sacrilegia, vel quælibet alia, quæ divina lege prohibentur, vel sanctorum patrum cohibent instituta, venerantes quoque, aut facientes repererint, cujuscumque sint generis, aut conditionis, statim secundum prædictarum sententiarum seriem emendare & extirpare non differant: & insuper ea quæ in eodem loco * sacrilego oblata fuerint, in convicinis ecclesiis coram ipsis, qui hoc voto sacrilego dedicanda crediderant, habenda perpetim * auferantur. Quod si forsitan episcopus, aut presbyter, seu etiam judex, ad quem locus ille pertinuerit, manifestissimum ac probatissimum cujuspiam sacrilegii facinus prænoscens, hoc ardenti voto emendare neglexerit, loci sui dignitate privatus, anni unius spatio erit sub pœnitentia constitutus, loco suo postmodum redditurus: scilicet, ut in eodem tempore, quo ille a loci sui propulsus fuerit officio, specialiter a principe eligatur, qui timore domini plenus, & ut Phinees speciali zelo accensus, cum judicibus sibimet, ut diximus, [illegible], & sacrilegium, quod

1. Petr. 5. — Exod. 20. — Levit. 26. — Deut. 6. — † Concilio Tolet. XII. cap. 11. veneratores lapidum, accensores facularum & excolentes sacra fontium, vel arborum. — Conc. Eliib. c. 5. & 40. Nicænum can. 11. Tolet. XII. cap. 11. — * ex vigil. — * sacrilegii, al. sacrilegio — * offerantur.

invenerint, omnimode exstirpent, & ab omni populo iram Dei arceant. Si qui vero pro talium defensione obstiterint sacerdotibus, aut judicibus, ut ea nec emendent ut debent, nec extirpent ut condecet, & non potius cum eis exquisitores, ultores, seu extirpatores tanti criminis extiterint, sint anathema in conspectu individuæ Trinitatis: & insuper, si nobilis persona fuerit, auri libras tres sacratissimo fisco exolvat: si inferior, centenis verberibus flagellabitur, ac turpiter decalvabitur; & medietas rerum suarum fisci viribus applicabitur.

III.

Sicut cordis corporisque munditia homines Deo proximos facit, ita incentivæ pollutionis actio a Deo alienos statuit: & sicut sodomiticos populos horrenda nimiumque detestanda patratio igni cælitus confluenti exurendos in * peccatis tradidit, ita talibus immunditiis homines deditos æternæ damnationis rogus consumet, loquente domino per prophetam: *Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis*. At nunc quoniam hæc funesta actio, & sodomiticæ operationis malum multos sauciasse perpenditur, adeo nos ob hujus fœdissimæ causæ exstirpandam consuetudinem, zelo domini ardentes, omnes in commune sancimus, ut quicumque hujus nefariæ actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus sese implicari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinem operaverint, si quidem episcopus, presbyter, aut diaconus fuerit, de proprii honoris gradu dejectus, perpetui exilii manebit damnatione perculsus. Sin vero cujuslibet ordinis, gradus, vel personæ, & talibus colluvionis noxiis reperti fuerint implicati, illius legis, quæ de talibus est edita, nihilominus feriantur sententia, atque ab omni Christianorum sint alieni caterva: & insuper centenis verberibus correpti, ac turpiter decalvati, exilio mancipentur perpetuo. Ita nisi tam eos qui religionis cultum turpasse visi fuerint, quam etiam alios (ut diximus) cujuscumque ordinis homines digna satisfactio pœnitentiæ accipere corpus & sanguinem Christi in fine permiserit, aut Christicolarum societati reddiderit, nec in exitus sui diem, secundum canonum instituta, communionis perceptione se noverint relevari, nec catholicorum cœtui aggregari.

IV.

Ad hoc sacerdotalis institutio debet sine dubio promulgari, & ut vitia inolita austerissima falce pœnitentiæ desecet, & ulcus, quod dudum in membrorum compagibus exortum sauciat ac serpit, rigidæ * inventionis conatu usquequaque detruncet. Quorumdam etenim hominum tam grave inolevit desperationis con-

Anno Christi 693. — * præteritis — Isa. 9. — In legibus Visegoth. lib. 4. — Conc. Brac. I. cap. 16. — * innexionis

Anno Christi 693.

contagium, ut dum fuerint pro qualibet negligentia aut disciplinæ censura multati, aut pro sui purgatione sceleris sub pœnitentiæ satisfactione custodia mancipari, incumbente [c] desperationis incommodo, seipsos malunt aut laqueo suspendio enecare, aut ferro vel aliis mortiferis casibus interimere: & nisi præventi cujuslibet rei occasione, suam nihilo minus diabolus in eis perficit voluntatem. Proinde huic nequissimæ suadelæ cupientes ponere finem, & malagmam congruam tali ægrimoniæ providere, cœtus nostri decernit sacratissima unio, ut quicumque talibus decipulis irretitus, interemptionis evaserit casus, duorum mensium spatio, & a catholicorum collegio, & a corpore ac Christi sanguine sacro manebit omnimodo alienus: quia oportet ut per pœnitentiæ censuram pristinæ reddatur spei atque saluti, qui animam suam per desperationem conabatur diabolo sociare.

Sap. 16. Neque herba neque malagma sanavit eos.

V.

Quamquam in præteritis sanctorum patrum de diversis causis sententiæ enitescant, sed & nunc quæ tempori ordinique congruant ordinato jure instituenda sunt. Nam sicut antiquitas de causis ingruentibus edicta multimoda edidit, ita nunc nostri temporis ætas de his quæ occurrunt ut faciat convenit. Quapropter in medio cœtus nostri deducta est quorumdam consuetudo inordinata sacerdotum, qui parochias suas ultra modum diversis exactionibus vel angariis comprimunt, vel quod quamplures ecclesiæ destitutæ persistunt. Idcirco unio nostræ adunationis decernit atque instituit, ut [d] tertias, quas antiqui canones de parochiis suis habendas episcopis censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis episcopis diruptæ ecclesiæ reparentur: si vero eas maluerint reddere, ab earumdem ecclesiarum cultoribus, sub cura & solicitudine sui pontificis reparatio eisdem adhibenda est basilicis. Quod si omnes ecclesiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ diruptæ erant reparatæ extiterint, secundum antiquorum canonum instituta, tertias sibi debitas unusquisque episcopus assequi, si voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, ut circa ipsas tertias, nullus episcoporum quidpiam pro regis inquisitionibus a parochitanis ecclesiis exigat, nihilque de prædiis ipsarum ecclesiarum cuiquam aliquid causa stipendii dare præsumat. Sed & hoc necessario instituendum delegimus, ut plures ecclesiæ uni nequaquam committantur presbytero: quia solus per totas ecclesias nec officium valet persolvere, nec populis sacerdotali jure occurrere, sed nec rebus earum necessariam curam impendere: ea scilicet ratione, ut ecclesia, quæ usque ad decem habuerit mancipia, super se habeat sacerdotem, quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur ecclesiis. Si quis sane episcoporum hanc nostram institutionem parvipenderit, & quidpiam exinde temerandum crediderit, duorum mensium spatiis se noverit excommunicatione multari: † ita nempe, ut postquam ab hoc excommunicationis interdicto ad ordinis sui remeaverit locum, cunctas hujus canonis sanctiones modis omnibus studeat adimplere.

Concilium Tarrac. cap. 8. Brac. II. cap. 1. Emerit. cap. 16. — 10. quæst. 3. Unio congregationis. — Anno Christi 693. — † Omnia hæc usque ad calcem capitis desunt in Gratiano, ut nota Gregoriana animadvertit.

VI.

Licet multæ [e] sanctorum patrum, in fide sancta nobis præcedentium, de rebus necessariis sententiæ promanaverint, tamen quia & nunc usque numerosæ ultra quam oportet fieri prænoscuntur, ideo necessarium duximus illicitis ausibus ponere terminum. Ad conventus etenim nostri agnitionem delatum est, eo quod in quibusdam Hispaniarum partibus quidam sacerdotum, partim nescientia impliciti, partim temerario ausu provocati, non panes mundos, & studio præparatos supra mensam domini in sacrificio offerant, sed passim, quomodo unumquemque aut necessitas impulerit, aut voluntas coegerit, de panibus suis usibus præparatis crustulam in rotunditatem auferant, eamque super altare cum vino & aqua pro sacro libamine offerant. Quod factum nequaquam in sacræ auctoritatis historia uspiam gestum perpenditur. Nempe etenim per Matthæum evangelica veritas inquit: *Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit.* Item per Marcum: *Et manducantibus illis, accepit Jesus panem, & benedicens fregit & dedit eis.* Rursumque per Lucam: *Accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis.* Item apostolus: *Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit, & dixit: Accipite, et manducate: Hoc est corpus meum.* Denique quid aliud innuitur, nisi quia panem integrum accipiens, & benedicendo confringens, particulatim unicuique discipulorum sumendum contradidit. Quod & nos in postmodum facturos edocuit, haud dubie significans, quod omnis buccella panis, non omnis panis buccella. Unde & in sequentibus ait, dum suum traditorem mallet significari: *Cui [f] buccellam panis porrexero, ipse est.* Ac proinde, quia & redemptoris verba testantur, quod panem integrum * accipiens, non buccellam, quem post benedictionem confrangens suis particulatim discipulis dederit, & Paulus apostolus similiter nihilo minus narrat, quod panem acceperit, & gratias agens confregerit: nec non & illud, quod Christus de quinque panibus confractis turbam refecerit, quid aliud instituit nos

Matth. 26. Marc. 14. — Luc. 22. — 1. Cor. 11. — Joan. 13. — * acceperis.

ANNO CHRISTI 693.

nos, nisi ut panem integrum sumentes, super altaris ejus mensam benedicendum ponamus, non particulam panis, quod caput nostrum nequaquam fecisse perpendimus? Nam si homo suæ vitæ diligentiam studiosius adhibere procurat, quanto magis sacris Dei * cultibus nitorem debitum exhibere summopere debet? Unde temeritatis hujus, aut nescientiæ cupientes terminum ponere, id unanimitatis nostræ delegit conventus, ut non aliter panis in altari domini sacerdotali benedictione sanctificandus proponatur, nisi integer & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus, neque grande aliquid, sed modica tantum oblata, secundum quod ecclesiastica consuetudo retentat: cujus reliquiæ, aut ad conservandum modico loculo, absque aliqua injuria facilius conserventur, aut si ad consumendum fuerit necessarium, non ventrem illius qui sumpserit gravis farciminis onere premat, nec quod in digestionem vadat, sed animam alimonia spirituali reficiat: ita nempe, ut ab his qui ea sumpserint priscorum canonum instituta serventur. Igitur quicumque hoc decretum nostrum temerandum crediderit, animadversioni divini judicii subjacebit, & anni unius spatio a communione alienus manebit.

* cultoribus.

VII.

Grandis populo datur emendationis correctio, si gesta synodalia, dum quandoque peraguntur, relatione pontificum in suis parochiis publicantur: & ideo plena decernimus unanimitate connexi, ut dum in qualibet provincia concilium * agitatur, unusquisque episcoporum admonitionibus suis infra sex mensium spatium, omnes abbates, presbyteros, diaconos, atque clericos, seu etiam omnem conventum civitatis ipsius, ubi præesse dignoscitur, nec non & cunctam diœcesis suæ plebem aggregare nequaquam moretur: quatenus coram eis * publice omnia reserata, de his quæ eodem anno in concilio acta vel definita extiterint plenissime notiores efficiantur. Profecto etenim pravorum severitas extirpatur, dum canonica instituta ad agnitionem eorum observanda modis omnibus deducuntur. Ita scilicet, ut quæ sunt, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, nullus ea reverberare præsumat, nullus non implere contendat. Quod si quispiam ea aut parvipendenda crediderit, aut contemnenda delegerit, aut contra hæc inobedientia tumidus, susurratione plenus, invidia incensus, & laceratione perfunctus, nec non potius earumdem * definitionum extiterit fautor benevolus, sententia excommunicationis duorum [illegible]

Dist. 18. c. Decernimus.
* agitur,
* plenissime omnia referet quæ eodem anno in concilio acta vel definita esse noscuntur.
* institutionum

mensium curriculo persistet usquequaque multatus.

VIII.

Dum sanctæ actionis studia, ac fervidæ intentionis vota longe lateque diffusa, principali exhibitione cunctis patule liquent, ecclesiæ sanctæ catholicæ obtutibus luce clarius enitescunt, cogunt adunationis nostræ conventum quidpiam salutari promissione depromere, & causa retributionis proli ejus aliquid congruum aut expedibile promulgare: quo & parentali exhibitione pro bene gestis videamur aliquantulum opem beneficentiæ reddere, & sobolem ejus piæ defensionis, ac tuitionis necessario munimine premunire. Gloriosissimus etenim ac serenissimus dominus noster Egica rex, ferventissimi amatoris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimicorum Christi perfidiam, illud prophetale vaticinium sequens: * *Nonne qui oderant te, Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam?* utpote verus Christicola obnoxios proterere decernit, ecclesiæ Dei statum vigilaci instantia roborare disponit, sanctis Dei basilicis se munificum exhibet, tributorum impensiones populis moderamine discreto remittit, maligna contra se obstinatione agentibus, animi liberalitate gratissima, ac piæ miserationis instantia, ignoscere consuevit: multos quoque qui confracti sunt, liberos, secundum prophetam, omne onus disrumpendo, in ingenuitatis statu reformat, atque in diversis sanctæ vitæ studiis sese exercendo præpollet. Quocirca, quoniam pro tot tantisque beneficiis, quæ multimoda devotio ecclesiæ Dei, vel gentis suæ populis prorogare studet quid aliud illi unanimitas nostra condigne respondeat, invenire non prævalet, id salutari providentia, quæ semper est utilis (imo semper est utile, quod veram pertinet ad salutem) decernit, atque instituit, ut ejus filiis, ut præmisimus, fortia tuitionis ad futurum adminicula promulgemus, contestantes per nomen illud, cui cuncta cœlestia & terrestria genuflectunt, omnes præsentes & absentes, seu etiam futuris temporibus subsequentes sacerdotes, vel principes, seu cujuscumque honoris, aut ordinis homines: ut nullus ad futurum posteritati ejus, atque his qui gloriæ suæ filiis vel * filiabus conjuncti non sunt, sed forte sunt conjungendi, injustas lædendi occasiones exquirat, nullus occulte vel publice, per quæ abdicentur, contra eos malitiæ vota extendat, non eos gladio, vel qualibet perniciosa factione interimat, nullus consilium vel opus quibus injuste dejiciantur, vel nudentur rebus

Supra conc. VIII. c. 2. & VI. c. 18.
* Nonne qui oderunt te, domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Psal. 138.
Isa. 58.
* filiabus conjuncti esse noscuntur, seu qui adhuc conjuncti non sunt;

ANNO CHRISTI 693.

rebus, exhibeat, nullus his injustæ violentum tonsuræ signaculum imprimat, nullus vestem contra ordinem filiabus suis atque nuris mutare præsumat, nullus etiam extra evidentis culpæ indicium, aut ex illis eos relegandos inducat, aut eorum corporibus quarumlibet truncationum vel flagellorum inferat detrimentum. Denique licet hæc quæ præmissa sunt æquissime digesta existant, tamen quia ejusdem gloriosi nostri domini tantum emicat devotio prompta, ut ea ipsa nequeant ei ad complementum [g] vicem patientiæ reddere debitam, ob hoc nostram universitatem adjicere saluberrime convenit, ut tam per omnes civitates, vel loca, in quibus sedes episcoporum esse noscuntur, ad regni ejus editionem pertinentes, quam etiam per eorumdem episcoporum diœceses, excepto [h] passionis dominicæ die, quando altaria denudata persistunt, nec cuiquam in eodem die missarum licet solennia celebrare, cunctis aliis diebus, quibus isdem dominus noster in hac vita superstes extiterit, pro eo, vel pro cunctis ejus filiis, vel filiabus, aut pro his qui jam matrimoniali sunt jure conjuncti, adhucque sunt conjungendi, seu pro nepotibus, vel suis omnibus, sacrificiorum domino libamina dedicentur, piæ orationis vota solvantur, ac cum gratiarum actione superno numini commendentur: quia si desideria in eis bona quotidie multiplicentur, adversantium eorum conamina [i] virtute suæ dexteræ confringantur, indulgentia, & gratia eis a sua misericordia conferatur: ut suæ potentiæ defensione protecti, antiqui hostis decipula evadant, & caritate ac vitæ longævitate pollentes, adire mereantur post transitum sidereas mansiones.

IX.

Sicut summum bonum est, valdeque conspicuum, superno numini amanter fideliterque inhærere, ejusque præceptioni patientiam votis gliscentibus exhibere, ita consequens bonum est, post Deum regibus, utpote jure vicario ab eo prælectis, fidem promissam quemque inviolabili cordis intentione servare, & nulla contra eum occasione quidquam nocibilitatis excogitare, nihilque nequius definire, dicente domino: *Nolite tangere christos meos*: & iterum David; *Quis enim extendit manum suam in christum domini, & innocens erit.* Item ipse cuidam comminans: *Quare non timuisti manum tuam mittere, ut occideres christum domini?* Unde opportunum satis est, ut sponsio principibus commissa absque aliquo fraudis nævo custodiatur, & fides eis reddita nullis factionibus nullisque etiam nequitiæ machinationibus temeretur. Nam si nuda tantum verbi pollicitatio qualibet occasione violetur, criminis denotatione censetur; quanto magis si fides regibus sub jurisjurandi attestatione promissa nequaquam profanare pertimescatur. Est enim quorumdam sæcularium, & (quod pejus est) sacerdotum improbanda satis obstinatio animorum: [a] & fidem suis principibus sub juramento promissam observare contemnunt, & verborum fuco juramenti obnubilant promissionem, dum in arcano pectoris retentent infidelitatis perversitatem. Et dum scriptum sit: *Non assumes nomen domini Dei tui in vanum, nec enim habebit insontem dominus eum, qui assumpserit nomen domini Dei sui frustra*: & iterum: *Non perjurabis in nomine meo, nec pollues nomen domini Dei tui: ego dominus*: rursumque: *Maledictus omnis qui jurat in nomine domini sui mendaciter*; illi jurantes fidem promissam temerare non metuunt, & juramenti sui pollicitationem prævaricare nullatenus pertimescunt. Unde Sisbertus Toletanæ sedis episcopus talibus machinationibus denotatus repertus est, pro eo quod serenissimum dominum nostrum Egicanem regem non tantum regno privare, sed & morte cum Flogello, Theodomiro, Liubilane, Liubigithone quoque, Tecla, & ceteris interimere definivit, atque genti ejus vel patriæ inferre conturbium & excidium cogitavit: qui etiam per decreti nostri definitionem jam & loco & honore privatus existit. Ideo nostrum in commune per hujus canonicæ sanctionis decernit collegium, ut hoc ipsum unionis nostræ decretum, quod etiam his synodicis definitionibus innectendum decrevimus, omni subsistat valore subnixum, atque in perpetuum obtineat inconvulsibile robur. Ipse vero Sisbertus pro sui juramenti transgressione, facinorisque tanti machinatione, secundum antiquorum canonum institutionem, qua præcipitur, ut quisquis inventus fuerit talia fecisse, & vivente principe in alium attendisse pro futura regni spe, a conventu catholicorum excommunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus, quibusque in potestate prædicti principis redactis, perpetui exilii ergastulo maneat relegatus: ita nempe ut secundum eorumdem antiquorum canonum decreta, in fine vitæ suæ tantum communionem accipiat: excepto si regia eum pietas ante absolvendum crediderit. Simili quoque & ceteri de religiosis, cujuslibet sint ordinis aut honoris, qui deinceps talia contra principem egisse vel definisse reperti extiterint, censura multandi sunt.

Psal. 104.
1. Reg. 26.
2. Reg. 1.
a f. qui & fidem. Hard.
Exod. 20.
Levit. 19.
De eo vide Rodericum Toletanum.
Conc. Tol. IV. c. 75. & conc. Tol. V. c. 4. & conc. Tol. VI. c. 17. & conc. Tol. X. cap. 2.

X.

Sicut ulcus, quod * graviter serpit in corpore, non nisi gravioribus medicaminibus, aut ferro curatur, ita perfidorum obstinatio, quæ nullatenus cohibetur, durioribus sententiis necesse est ut multetur. Nam quam-

* granditer

ANNO CHRISTI 693.

quamquam dominica sanctio protestetur: *Non morietur pater pro filiis, nec filii pro parentibus, sed unusquisque pro peccato suo morietur*: & iterum: *Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii*; tamen, quia & jurisjurandi transgressio valide inolevit, & machinandi contra principes nostros consuetudo sæva percrebuit, quo aut nece diversa princeps interimatur, aut regni dignitate privetur, (quod nequaquam cohiberi potest, nisi severiori censura) ideo per hujus institutionis nostræ decretum sancimus, ut quicumque deinceps, cujuslibet sit honoris persona vel ordinis, in necem vel dejectionem regiam quidpiam machinaverit, cumque qualibet nocibilitate impendendum crediderit, aut gentem ejus, vel patriam quibuslibet factionibus vel machinationibus disturbare contenderit, tam ipse, quam omnis ejus posteritas, ab omni palatini ordinis dignitate privati, fisci viribus sub perpetua servitute maneant religati, potestate tantum glorioso principi nostro Egicani servata, ut si aut eos qui jam pro suæ infidelitatis perfidia canonice legaliterque dijudicati sunt, aut eos qui deinceps a fidei suæ juramento aborbitaverint, & adversus prædictum principem nostrum aliquid nocibilitatis agere aut machinare studuerint, si eos, ut diximus, piæ indulgentiæ voto quandoque relevare maluerit, licentia illi usquequaque manebit. Et quia res eorum justo ac legali modo in ejusdem domini nostri dominio pervenerunt, ex quibus etiam quædam ejusdem principis collatione, tam ecclesiæ Dei, quam prolis ejusdem domini nostri, seu etiam alii plures, pro sui servitii merito accipere meruerunt, provide instituentes decernimus, ut nullo unquam tempore eorum filii, qui juramenti sui profanatores extitisse noscuntur, seu extiterint, vel subsequens eorum posteritas, in nocibilitate eorum intendere audeant, nec ipsas res eis auferre quoquo pacto studeant. Ideo denique, ut præmisimus, severissimam hanc decreti nostri curabimus promulgare sententiam, ut qui suum non formidat exitium, saltim filiorum cunctæque suæ posteritatis pertimescat interitum. Si quis sane regum succedentium cunctas hujus constitutionis nostræ definitiones custodire aut implere distulerit, omnis linea generationis ejus perpetim condemnata depereat, & insuper divino judicio rebus omnibus & honore præsenti in sæculo careat, atque Christo judicante, cum diabolo ejusque sociis ad interitum gehennæ perveniat. Cui nostræ definitioni, ex antiquo canone quædam necessaria innectimus, & omnes in commune ipsis verbis, quibus (ut diximus) hoc deprompsit antiquitas, proclamamus, dicentes: Quicumque igitur a nobis, vel totius ecclesiæ populis, qualibet conjuratione vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel pro conservatione regiæ salutis pollicitus est, temeraverit, aut gloriosum principem nostrum Egicanem, vel subsequentes principes nece attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentaverit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpare delegerit, anathema sit in conspectu Dei Patris & angelorum, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suæ sociis: quia & oportet ut una pœna teneat obnoxios, quos similis error invenerit implicatos.

Deut. 24. & Paralip. 25. ubi legitur: Non occidentur patres pro filiis.

Conc. Tol. 4. c. 75.

Quod iterum secundo replicamus, dicentes: Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis quolibet tractatu vel studio, sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel conservatione regiæ salutis pollicitus est, violaverit, aut prædictum principem nostrum, vel subsequentes principes nec attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentaverit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpare delegerit, anathema sit in Christi conspectu, & apostolorum ejus, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni consortio Christianorum alienus, & damnatus in futuro judicio habeatur, cum participibus suis: quia dignum est, ut qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorum participatione obnoxii teneantur.

Hoc etiam tertio clamamus, dicentes: Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatione vel studio [illegible], quod pro patriæ salute, gentisque Gothorum statu, vel incolumitate regiæ potestatis pollicitus est, violaverit, aut totiens dictum principem nostrum, vel subsequentes principes nece attrectare voluerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpare delegerit, anathema sit in conspectu Spiritus sancti, & martyrum Christi, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Christianorum alienus: neque partem justorum habeat, sed cum diabolo & angelis ejus æternis suppliciis condemnetur, una cum eis qui eadem conjuratione nituntur: ut par pœna constringat, quos in pernicie prava societas copulat. Et ideo si placet omnibus qui adestis hæc tertio reiterata sententia, vestre vocis eam consensu firmate. Ab universis Dei sacerdotibus, palatii senioribus, clero, vel omni populo dictum est: Qui contra hanc vestram definitionem venire præ-

ANNO CHRISTI 693.

præsumpserit, sit anathema, maranatha, hoc est, perditio in adventu domini, & cum Juda Iscarioth partem habeant & ipsi & socii eorum.

XI.

Finitis consummatisque omnibus quæ ob disciplinam ecclesiasticam necessaria fuere definienda, vel reliqua quæ nostro cœtui ob directionem extitere delata, omnipotentissimæ & indivisibili Trinitati ineffabilium gratiarum jura dependimus, laudum vota persolvimus, ac tota mentis intentione gloriæ ejus insignia prædicamus, pro eo quod nos ejus dispositione mirabili non solum ad hunc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari, atque alternæ visionis intuitu confoveri, sed ex se nobis dicere contulit, & in se dicta complevit, obnixius ejus imprecantes clementiam, ut sicuti nos alterutræ pacis osculo dulcifluos reddidit, & definitionum nostrarum primordia lineavit, * ac consummatione sublimi perficiendo conclusit, ita serenissimum ac piissimum dominum nostrum Egicanum regem, cujus jussu atque hortatu, sicut hic adunati sumus, salutiferæ defensionis clypeo protegat, vexillo fidei muniat, atque cum gente & patria sibi credita per viam voluntatis suæ deducat; quatenus protelatis præsentis ævi curriculis feliciter polleat, & post hujus vitæ excursus numerositate piæ actionis opimus, cum his quibus nunc principatur, ad Christum perveniat laureandus,

* hanc consummationem sublimi perficiendo concludit.

XII.

Actuum apostolorum probata satis & veneranda narrat historia, quod Juda crimine proditionis damnato, nequaquam Spiritus sanctus super reliquos undecim illapsu cœlico est defusus, quoadusque Matthias ab omnibus est præelectus in loco ejusdem apostolus: inde scilicet, quia undenarius numerus transgressionem significat mandatorum. Et quia Sisbertus Toletanæ sedis episcopus suo facinore denotatus, nostro ex corpore constat abscissus, ob id summopere numerositatem nostram convenit studere, ut in loco ejus alio subrogato, perfectioni debitæ corpus nostrum reddatur, sicut per Matthiam perfectus numerus noscitur fuisse completus. Et quia idem, legationem superni numinis fungentes, apostoli sunt protestati, dicentes: *Christi bonus odor sumus Deo; in his qui salvi fiunt, & in his qui pereunt; aliis quidem odor mortis, aliis autem odor vitæ in vitam*: illis videlicet odor vitæ in vitam, qui præceptis eorum exhibere patientiam curaverunt, illis vero odor mortis in mortem, qui eorum nihilo minus monita contempserunt: proinde quia prædictus Sisbertus, Toletanæ sedis episcopus, eorum salutaribus monitis nequaquam maluit ex humilitate dependere obsequelam, quo ecclesiam Dei ordine debito regeret, humilitate instrueret, & exemplis salutaribus ad regna siderea provocaret, sed bicipiti se percellens mucrone, superbiæ videlicet atque perjurii, gloriosum dominum nostrum Egicanem regem, non solum [k] regno voluit privare, sed & mortis impensione perimere: ideo non congruit nos prius concilium inchoare, nisi, illo prius canonica ac legali censura multato, in loco ejus alius fuerit subrogatus, Toletanæ sedis cathedram retenturus. Idcirco nobis omnibus in unum collectis, isdem Sisbertus episcopus nostro cœtui præsentatus, atque infidelitatis suæ machinationem patuli oris est affatu professus. Unde nos per hujus decreti nostri formulam, sæpedictum Sisbertum, secundum edictum priscum synodicæ sanctionis, ac decretum de talibus promulgatæ legis, ab episcopali ordine & honore dejicimus, a perceptione corporis & sanguinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censemus, in fine tantum communionem per omnia percepturum: excepto si eum principalis pietas cum sacerdotali conniventia delegerit absolvendum. Igitur quoniam favente domino concilium est quocitius inchoandum, secundum præelectionem atque auctoritatem totiens dicti nostri domini, per quam in præteritis jussit venerabilem fratrem nostrum Felicem, Hispalensis sedis episcopum, de prædicta sede Toletana jure debito curam ferre, nostro cum in postmodum reservans ibidem decreto firmandum, ob id nos cum consensu cleri ac populi, ad sæpe dictam Toletanam sedem pertinentis, prædictum venerabilem fratrem nostrum Felicem episcopum de Hispalensi sede, quam usque hactenus rexit, in Toletanam sedem canonice transducimus, & in eadem Hispalensi cathedra fratrem nostrum Faustinum Bracarensis sedis episcopum, nec non & Felicem Portucalensis ecclesiæ antistitem in præfata Bracarensi sede, similiter pontifices subrogamus, ac perpetua sanctione unumquemque eorum in privatis sedibus confirmamus, quatenus uterque easdem, quas suscipiunt ecclesias, pia prædicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent: ut unanimitate mirabili in unum collecti, unum corpus effecti, eis nobiscum in synodali conventu pariter residentibus, illapsum sancti Spiritus, ut duodecim apostoli, mereamur: quo ejus igne succensi, & doctrina imbuti, quæ ad disciplinam ecclesiasticam pertinent, & ad compescendos pravorum hominum mores, æquissime promulgemus

1. Act.

2. Cor. 2.

Anno Christi 693.

mus, & laudes altissimo devotis mentibus præcinamus. Quod videlicet collegii nostri decretum gestis synodalibus, a nobis in concilio forte definiendis, sociandum decernimus, & locum illic debitum ut obtineat definimus.

XIII.

Synodalis conventus, & numerosa adunatio sacerdotum, eo venerabilior cunctis perpenditur, eo nihilo minus terribilis cernitur, quod in medio cœtus eorum præsentia individuæ Trinitatis adesse nequaquam ambigitur, sancto protestante evangelio; *Ubicumque fuerint duo vel tres in nomine meo collecti, ibi sum & ego in medio eorum.* Quocirca, quia se in eorum medio superna omnipotentia numinis adesse innotuit, quid aliud nisi quidquid eorum ore depromitur, inspiramine est ejus affectum, qui se inter eos est fassus habitaturum? Unde gloriosa serenitas nostra ea quæ unanimitas eorum deprompsit, imo quæ per ora illorum Spiritus sanctus promulgavit, venerabiliter suscipit, amanter amplectitur, & per hujus legis nostræ decretum firma in perpetuum manere decernit, inconvulsibili consistere auctoritate instituit, & omnimodum robur obtinere decernit; scilicet, ut a præsentis diei temporisque articulo, omni vigilantia, omni solicitudine; omni etiam cura, quæque sunt pro disciplina vel utilitate ecclesiastica in hac synodo definita, quæque pro corrigendis pravorum moribus edita, per cunctas regni nostri provincias ab omnibus custodiantur, & absque aliqua scrupulositate vel controversiæ oppositione serventur. Et quia ingruente inguinalis plagæ vastatione, qui ad Narbonensem sedem pertinent episcopi, nequaquam sunt in hac sancta synodo aggregati, ideo per hanc nostræ mansuetudinis legem instituentes jubemus; ut omnes ad ejusdem cathedræ diœcesim pertinentes episcopi, in eadem urbe Narbona cum suo metropolitano adunentur, & cunctis hujus concilii capitulis vigilaci ab eis indagatione perlectis, accedant ordinibus debitis subscriptores. Si quis igitur earumdem definitionum constitutiones temerare præsumpserit, detrahere visus fuerit, & miserabili ausu eis contraire tentaverit, excommunicationis sententia ferietur, & rerum suarum * quinta parte multabitur.

Matth. 18.

* quarta.

In nomine domini Flavius Egica rex [illegible] sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus.

Est hæc epistola in codice Lucensi & in utroque Toletano; in aliis desiderabatur.

Ecce, sanctissimi patres in Christo, & apostolico dogmate fideles populi ductores, synodicæ aggregationis vestræ unionem illo fiducialiter hortatu [illegible], quo religiosum nobis vestræ sanctitudinis præbeatis suffragium; vestræque promulgationis consultum porrigatis omnimode præstolatum. Promptissime etenim sæpe gloriosæ nostræ serenitatis fervet devotio, ac puræ voluntatis flagrat devotissima plenitudo, illis cum plebe mihi credita affectibus vivere, pietatibus inhærere, ac misericordiæ incremento studium regendi servare, quibus tempora nostra nullis adversitatum stimulis commota, nullis civilibus vel externis excitationibus præpedita, pacis munere floreant; ac miserationis nostræ beneficio cumulata persistant: & quos forsitan pravæ infidelitatis implicat actio, respectu clementiæ nostræ, si fas est, pietatis releventur ex brachio; ut parcendo illis supernam mihi clementiam fautorem efficiam, & status gentis meæ ac patriæ nullis amplius, quod absit, ruinæ lapsibus concidat. Sed quantum culparum noxam remittere procuramus, tantum profanatorum transgressio molitur, & crebris perfidiæ ausibus præpedita subrultur. Unde si culpis indulgentiam, si condigna factis restituam, anceps nostræ tranquillitatis animus æstuat, in eo quod plerumque ipsa culparum remissio increbrescenti nequitia in contrarium vertitur; cum nec tandem vitia reprimuntur, quæ facili emendationis conamine perduci ad terminum debuerunt, ipsi autem in hoc sancto concilio liquide perpendatis, jam jamque antea plurimorum casus relatu opinabili didicistis, quibus perfidorum, quantisque æmulorum nefandis conatibus deceptionis meæ quotidie excidium sentiam, vel quanta patriæ fuerint insolenter conturbia excitata. Quorum denique sceleratorum, qui & in præteritis, & nunc perfidasse detecti sunt, prævaricatione compellimur cœtus vestri in universitatem consulere; ut quod de talium excessibus, qui in præteritis, vel nunc usque mihimet deliquisse noscuntur, agere serenitatem nostram conveniat, utrum condignis sententiis canonice ac legaliter feriantur, an parcendo illis, noxarum debita impunita serventur, saluberrima unanimitatis vestræ promulgatione attentius decernatur: illa nostræ gloriæ, vel successorum nostrorum principum licentia modis omnibus servata, ut si deinceps quisquam contra regiam potestatem, gentem ac patriam nostram agere conatus extiterit, juxta canonicam sententiam [illegible] prædecessoris nostri [illegible] personis in concilio editam, vel legis sententiam, ejus debeat pravitas acriter coerceri. Tantum est, ut sicut præmisimus, quo emendationis studio extantium mihi transgressio emendetur, salutaris gestra responsio nostris clarescat in sensibus: nam & hoc decreti vestri condecet stylo censendum. Et quia præcessor noster dignæ memoriæ dominus Vuamba rex in ipsis regnandi primordiis Thelidemundum spatharium nostrum contra generis vel ordinis sui usum, Festi quondam incitatione Emeritensis episcopi, solius tantum regiæ potestatis impulsu, in eadem Emeritensi urbe [b] numerariæ officium agere instituit, (quod etiam unius anni excursu contra rationem noscitur peregisse) imo quia nec valuit imperio gentis obsistere, vestri edicto concilii ab eodem Theodemundo, suaque omni posteritate, talis actionis officium suspendatis: quo nullo ulterius tempore, tam ipse, quam omnis ejus progenies, usque in finem sæculi, ob hanc causam videantur aliquatenus molestari. Datum sub die Kalendas Majas, anno feliciter sexto regni nostri, in Dei nomine, sedis nostræ Toleto.

Anno Christi 693.

mo receptam esse depositionem Sisberti.

Concil. IV. Tol. cap. 75.

SUB-

Anno Christi 693.

SUBSCRIPTIONES.

Episcopi.

Ego Felix indignus urbis regiæ episcopus, hæc decreta synodica a nobis edita subscripsi.

Ego Faustinus indignus Hispalensis sedis episcopus hæc decreta synodica a nobis edita subscr.

Maximus indignus sanctæ ecclesiæ Emeritensis episcopus hæc decreta synodica a nobis edita subscripsi.

Ego Vera indignus Tarraconensis sedis episcopus hæc decreta synodalia a nobis edita subscripsi.

Ego Felix in Dei nomine Bracarensis atque Portucalensis sedium episcopus hæc decreta synodalia a nobis edita subscripsi.

Gaudentius Valeriensis ecclesiæ episc. subscr.

Florus Mentesanæ ecclesię episcopus subscripsi.

Ervigius Beterrensis ecclesię episcopus subscr.

Guadila Empuritanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Bonifacius Cauriensis ecclesiæ episcopus subscr.

* Arcontius Elborensis ecclesiæ episcopus subsc.

Auredus Ilerdensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gondericus Segontinæ ecclesię episcopus subscr.

Spassandus Complutensis ecclesię episc. subscr.

Baroaldus Palentinæ ecclesię episcopus subscr.

Marianus Oretanæ ecclesię episcopus subscripsi.

Vitiscius Valentinæ ecclesiæ episcopus subscr.

Sonna Oxomensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gabinus Arcabricæ ecclesiæ episcopus subscr.

Zacceus * Cordubensis ecclesiæ episcopus subscr.

* Ardongius.

* Zacharias.

. . . .

Anterius Segobriensis ecclesiæ episcopus subscr.

Honorius Malacitanæ ecclesię episcopus subscr.

Arvidius Astigitanę ecclesię episcopus subscr.

Pappulus Eliplensis ecclesiæ episcopus subscr.

Decentius Segobiensis ecclesię episcopus subscr.

Habitus Urcitanæ ecclesię episcopus subscripsi.

Felix * Calagurritanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Constantinus Aucensis ecclesiæ episcopus subscr.

Aude[illegible] Oscensis ecclesię episcopus subscr.

Adelfius Tudensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Nepotianus Tyrassonensis ecclesię episcopus subscripsi.

* Calahorritanæ.

Suniaguisidus Laniobrensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Potentius Lucensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Eppa Illicitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Joannes Egarensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Holemundus Salmanticensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Valdefredus Cæsaraugustanæ ecclesię episcopus subscripsi.

Involatus Dertosanæ ecclesię episcopus subscr.

Arcesindus Egabriensis ecclesię episcop. subscr.

Isidorus Setabitanę ecclesię episcopus subscripsi.

Joannes Abelensis ecclesię episcopus subscripsi.

Theudisclus Beatiensis ecclesię episcopus subscr.

Cuniuldus Italicensis ecclesię episcopus subscr.

Vuisefredus Ausonensis ecclesiæ episc. subscripsi

Laulfus Barcinonensis ecclesiæ episc. subscripsi.

Emilla Conimbrensis ecclesiæ episcopus subscr.

Leubericus Urgelitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Sisebado Tuccitanæ ecclesię episcopus subscr.

* Gerontius Assidonensis ecclesię episcopus subscripsi.

Basilius Bastitanę ecclesię episcopus subscripsi.

* Fionisus Lamecensis ecclesiæ episcopus subscr.

Mirus Gerundensis ecclesię episcopus subscripsi.

Landericus Olysipponensis ecclesię episcopus subscripsi.

* F. Sisebaldo ut in Tolet. XIII. & XV. Hard.

* Hierontius.

* Fionitus, al. Fionitus.

Joannes Pacensis ecclesię episcopus subscripsi.

Centurius Eliberitanę ecclesię episcopus subscr.

Theudefredus Visensis sedis ecclesię episcopus subscripsi.

Aurelius Asturicensis ecclesię episcopus subscr.

Abbates.

Gabriel misericordia Dei abbas hęc decreta synodalia a nobis edita subscripsi.

Eulalius abbas subscripsi.

Nervatius abbas subscripsi.

Braulio abbas subscripsi.

Eugenius abbas subscripsi.

Vicarii episcoporum.

Vitulus diaconus, agens vicem domini mei Marciani [b] Daniensis ecclesię episcopi, subscripsi.

Vincomalus diaconus agens vicem domini mei Marciani Pampilonensis sedis episcopi, subscripsi.

Christes presbyter, agens vicem Agripii Oxonobensis sedis episcopi.

b Al. Dianiensi. Hard.

Comites viri illustres.

Vitulus vir illustris comes patrimonii & dux hæc decreta synodalia edita subscripsi.

Vuimar comes subscripsi.

Theudulfus comes subscripsi.

Paulus comes subscripsi.

Theudefredus comes subscripsi.

David comes subscripsi.

Requisindus comes subscripsi.

Sisemundus comes subscripsi.

Ella comes subscripsi.

Theodelutus comes subscripsi.

Regesuindus comes subscripsi.

Ega comes subscripsi.

Afrila comes subscripsi.

Danila comes subscripsi.

Audemundus subscripsi.

Theudemundus subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Antiquorum patrum sententia.*] Concilio Toletano XII. cap. 8. concilio Toletano IV. a cap. 57. usque ad 66. & legibus Vuisegoth. lib. 12. toto pene secundo titulo concilio Toletano III. cap. 14. concilio Toletano XVIII. c. 8. Cap. 1.

b *In diversis conciliis.*] Concilio Eliberitano cap. 3. & 40. In concilio Niceno cap. 11. Aurelianensi II. cap. 19. Toletano XII. cap. 11. multisque aliis conciliis idem contra idolorum cultores decretum est. Cap. 2.

c *Desperationis.*] De his habes concilium Antissiodorense cap. 17. Et Bracarensi I. cap. 16. dicitur: *Nulla pro his in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur.* Cap. 4.

d *Tertias quas antiqui canones.*] De divisione redituum ecclesiasticorum diximus in concilio Tarraconensi, in more fuisse de reditibus ecclesiæ vel oblatione fidelium quatuor fieri partes, quarum una cedebat pontifici seu episcopo, alia presbyteris & diaconibus & omni clero, tertia templorum & ecclesiarum reparationi, quarta pauperibus, infirmis & peregrinis. Sic statutum est concilio Romano a Silvestro papa cap. 4. & a Gelasio papa epistola ad episcopos per Lucaniam cap. 29. & a Simplicio papa epistola 3. ad Florentinum, & a Gregorio papa II. in epistola 3. ad plebem Thuringiæ. De quarta autem parte, pauperum & peregrinorum usibus attributa, episcopo cura incumbebat. Unde concil. Bracarensi I. cap. 25. dicitur, *De quarta parte, sive archipresbyter, sive archidiaconus illam administrant, episcopo faciat rationem.* Tertia ecclesiarum regibus Hispaniæ concessa sub eorumdem potestate ac fisco est: idem in Gallia observatur. Unde Moguntiaco conc. c. 42. & Arelatensi sub Carolo magno c. 25. statuitur, ut quicumque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas vel ædificandas omnino adjuvent. Quod ita intelligendum existimo, cum tertia pars tributa ecclesiis non sufficit, aut in reparatione ecclesiæ penitus consumpta est. Concilio II. Bracarensi cap. 2. statuitur tertiam partem pro luminariis ecclesiæ esse relinquendam, & reparatione basilicarum, ratio-

Cap. 5. Reditus ecclesiæ in quatuor partes dividendi.

D

Anno Christi 693.

ANNO CHRISTI 693.

tionemque ejus episcopo reddendam. Unde & reditus fabricæ episcopo subduntur.

Cap. 6. Materia eucharistiæ quæ sit?

e *Sanctorum patrum.*] Materia sacramenti eucharistiæ est panis, seu azymus, seu fermentatus, & vinum aqua mixtum, de qua re superius. Concilium Florentinum in in decisione ad Armenos, & Alexander papa I. epist. 1. ad universos: & Julius pontifex I. de consec. dist. 2. cap. Cum omne. Concilium II. Carthaginense cap. 24. & Africanum sub Bonifacio cap. 4. Concilium Bracarense III. cap. 1. Cyprianus epistola 3. lib. 2. Ab ipso domino vinum aqua mixtum fuisse consecratum tradit Innocentius III. lib. 4. myster. missæ cap. 29. & plenius in cap. cum Marthæ §. Quæsivisti, de celebratione missarum. Algerus lib. 2. de sacramento eucharistiæ cap. 10. adversus temporis impios hæreticos annotat, in more sanctis patribus fuisse ex antiqua ecclesiæ traditione, hostiam eucharistiæ offerre in missarum solenniis rotundam, integram, nitidam, ex studio præparatam, non grande frustum panis, sed modica quantitate formatam, ne gravaret sumentem, neque in digestionem species moleste irent, posseque post consecrationem in partes & fragmenta dividi, ut fideles alimonia spirituali reficiantur, recondique etiam in modico loculo sine injuria, neque sub utraque specie, sed una tantum servari, & laicis tradi, & ad adorandum populis proponi posse. Ego vero addo, in hoc sacramento sancte colendo sitam esse vitæ spiritualis & temporalis omnem honestatem, & cunctam in negligendo turpitudinem; populumque sine hac salutari hostia & sacrificio, esse veluti mundum sine sole, in tenebris Ægypti a Deo derelictum.

Caput 13. Joannis exponitur.

f *Cui buccellam.*] Locus est Joannis 13. apud quem ita legitur: *Ille est, cui intinctum panem porrexero.* In Græco pro intinctum panem est ψώμιον, quod in vulgara editione buccella interpretatur, sequitur enim: *Et post buccellam introivit in eum satanas.*

Caput 8. Patientia quid?

g *Vicem patientiæ.*] Patientiæ vox etiam infra pro obedientia accipitur cap. sequenti. *Ejusque præceptioni patientiam votis gliscentibus exhibere: & cap. 12. Qui præceptis eorum exhibere patientiam curaverint.*

Parasceves cultus qualis?

h *Passionis dominicæ die.*] Hæc est sexta feria hebdomadæ sanctæ. Sic de eo die concilio Toletano IV. cap. 6. scriptum est. Ex quo patet olim eo die clausis basilicarum foribus officium ecclesiasticum celebrari solitum, & passionem domini annunciari: pœnitentiæ quoque remedio populum peccatorum sordibus expiari, ut pœnitentiæ compunctione mundatus, venerabile festum dominicæ resurrectionis, remissis iniquitatibus, suscipere mereretur, corporisque ejus & sanguinis sacramentum mundus a peccato sumeret. In sexta vero feria non celebrari missarum solennia, cautum est ab Innocentio papa cap. Sabbato, de consecrat. distinct. 5. ubi amplius dicitur: Nec sabbato sancto ulla penitus sacramenta celebrari: & concilio Toletano XVI. cap. 8. *Missa per totam Hispaniam pro rege ejusque filiis quotidie celebrentur, nisi in die passionis domini.* Verum nunc usus obtinuit, ut Missa solennis in sabbato sancto celebretur. Quamquam illa potius refertur ad noctem resurrectionis, ut tradunt viri docti ad caput illud: Visum præterea, de consecrat. distinct. 1. & in collecta dicitur: *Deus qui hanc sacratissimam noctem gloria dominicæ resurrectionis illuminas.* De die parasceves Isidorus lib. 1. de offic. eccles. cap. de parasceve, & de missa, & orationibus: *Tertia oratio missæ*, inquit, *effunditur pro offerentibus, sive pro defunctis fidelibus, ut per idem sacrificium veniam consequantur*, ex Paulo ad Timoth. 1. cap. 2. *Obsecro*, inquit, *primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, qui in sublimitate sunt constituti, ut quietam & tranquillam vitam agant, in omni pietate & castitate. Est enim viri potentis singulare ornamentum pietas, & castitas.*

i *Virtute suæ dexteræ confringantur.*] Sic nunc etiam collecta orationis missarum concluditur: *Et gentes paganorum, & hæreticorum, qui in sua feritate confidunt, dexteræ tuæ potentia conterantur.*

Caput 12.

k *Regno voluit privare.*] Sic legum Vvisegoth. lib. 2. tit. 5. lib. 18. Est lex Egicæ, in qua dicitur: *Quod & temporibus nostris detectum facinus, manifestis eorum confessionibus retinetur, qui nostram gloriam conati sunt aut gladio interimere, aut mortifera veneni potione dejicere.*

Numerarii qui?

l *Numerarius.*] Sunt vero numerarii, ut Isidorus lib. 9. etymolog. docet, qui publicum numerum ærariis inferunt. Mentio est in leg. final. codice de privil. sch. L. fin. de fabricens. De numerariis dixi in opere de officiis palatinis.

Acta concilii qua?

m *Subscriptiones.*] In eo, licet fuerit nationale, nullus episcopus interfuit provinciæ Narbonensis, eo quod ingrueret inguinalis plagæ vastatio in illa regione, ut dicitur cap. 13. Ejectus est a sede Toletana Sisbertus, ob conjurationem adversus Egicam regem, & ejus loco suffectus est Felix Hispalensis. Hispali vero Faustinus Bracarensis. Bracaræ vero Felix Portucalensis: de qua sede nihil est actum: unde Felix subscribit episcopus Bracarensis, & Portucalensis. Multi ex his episcopis qui huic synodo subscribunt, interfuerunt aliis: ut Anterius Segobriensis, in XIII. & XV. Toletano. Adelfius Tudensis, in XV. Toletano. Aurelius Asturicensis, in XIII. & XV. Toletano. Agripius Ossonobensis, in XV. Toletano. Basilius Bastitanæ, in XV. qui dicitur Basteosis. Baldefredus Cæsaraugustæ, in XIII. & XV. Toletano. Cuniuldus Italicensis, in XIII. & XV. Toletano. Fionisus Lamecensis, in XV. Toletano, & dicitur Fionrius. Fructuosus Auriensis, in XV. Toletano, & dicitur Auriensis. Florus Mentesanæ, in XIII. & XV. Toletano. Gaudentius Valeriensis, in XII. & XIII. & XIV. & XV. Toletano. Gudila Empuritanæ, in XIII. & XV. Toletano, qui & Gudilanus dicitur. Gundericus Segontinæ, in XV. Toletano, Segontiensis. Gabinus Arcavicæ, in XV. Toletano, Arcavicensis. Habitus Urcitanæ, in XV. Toletano, Urcensis. Joannes Egarensis, in XV. Toletano. Isidorus Setabitanæ, in XV. Toletano. Joannes Abelensis, in XV. Toletano. Joannes Parensis, in XV. Toletano. Landericus Olysiponensis, in XV. Toletano. Leubericus Urgelitanæ, in XIII. & XV. Toletano, Urgelletanensis dicitur. Maximus Emeritensis, in XIII. Toletano. Marcianus Dianiensis in XIV. & XV. Toletano. Nepotianus Tyrassonensis, in XV. Toletano. Holemundus Salmanticensis, in XIII. & XV. Toletano. Sisibado Tuccitanæ, in XII. & XIII. & XV. Toletano. Sonna Oxomensis, in XIII. XIV. & XV. Toletano. Spassandus Complutensis, in XV. Toletano. Vvisifredus Ausonensis, in XIII. & XV. Toletano. Alii vero subscribunt, qui succedunt aliis episcopis, ut Arcontius Elborensis, qui Tructemundo, in XV. Toletano. Auredus Ilerdensis, qui Eufredo, in XV. Toletano. Arvidius Astigitanæ, qui Nasidardo, in XV. Toletano. Audebertus Oscensis, qui Guiscaldo, in XIII. Toletano. Arcesimbus Egabrensis, qui Constantio, in XV. Toletano. Baroaldus Palentinæ, qui Concordio, in XV. Toletano. Bonifacius Cauriensis, qui Atulæ, in XV. Toletano. Constantinus Aucensis, qui Stercorio, in XV. Toletano. Centurius Eliberitanæ, qui Joanni, in XV. Toletano. Decentius Segobiensis, qui Deodato, in XV. Toletano. Ervigius Beterrensis, qui Crescitaro, in XIII. Toletano. Eppa Illicitanæ, qui Emillæ, in XV. Toletano. Emilla Conimbrensis, qui Mironi, in XV. Toletano. Felix Calagurritanus, qui Viliiedo, in XV. Toletano. Felix Bracarensis, & Portucalensis, qui Faustino, in XV. Toletano. Faustinus Hispalensis, qui Felici, qui fuit electus ad regiam urbem. Felix regiæ urbis, qui Sisberto deposito in hoc concilio. Geronthius [illegible] in XV. Toletano. [illegible] qui Samuel, in XV. Toletano. Involatus Dertosanæ qui Cicilio, in XV. Toletano. Laulfus Barcinonensis, qui Idalio, in XV. Toletano. Marianus Oretanæ, qui Gregorio, in XV. Toletano. Mirus Gerundensis, qui Sabarico, in XV. Toletano. Martianus Pampilonensis, qui Atilano, in XIV. Toletano. Potentius Lucensis, qui Euphrasio, in XV. Toletano. Pappulus Eliplensis, qui Getæ, in XV. Toletano. Suniaguisidus Laniobrensis, qui Brandilæ, in XIII. Toletano. Theudiselus Beatiensis, qui Rogato, in XV. Toletano. Theudefredus Visensis, qui Viliefonso, in XV. Toletano. Vitiselus Valentinæ, qui Sarmatæ, in XV. Toletano. Vera Tarraconensis, qui Cypriano, in XV. Toletano. Zacceus Cordubensis, qui Mumulo, in XV. Toletano. Subscribunt abbates quinque, vicarii episcoporum tres, comites & viri illustres officii palatini decem & sex.

Qui episcopi antea interfuerunt conciliis.

Sisibertus successor Juliani qualis.

De Sisiberto hæc accipe: Juliano successit, fuit homo audax, temerarius, dignitatis accessione ingenii pravitatem auxit. Vestem albam Illifonso præsuli sanctissimo de cœlo ad peragenda sacra allatam, & venerationi potius quam usui a præsulibus Toletanis habitam, ipse profane contrectavit, & temere induit. Verum continuo divina ultio consecuta est, nam in caput regis, cujus beneficio ad primum Hispaniæ sacerdotium evectus fuerat, rebellavit. Qua de causa patrum decreto merito a gradu dejectus. Ejus loco Felix suffectus est.

ANNO CHRISTI 694.

CONCILIUM BECANCELDÆ

ANNO CHRISTI DCXCIV. CELEBRATUM,

præsidente Vvithredo rege Cantii,

Nec non Bertuvaldo archiepiscopo Britanniæ, cum Tobia episcopo Roffensi, abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, ducibus, satrapis, &c.

In quo ecclesiæ liberæ fiunt ab omni tributo & exactione sæculari, earumque res a laicorum jure & injuria eximuntur.

*Procemium & confessores. Ex manuscripto Cluariensi. * Muhtredo al. Vvithred * Brentuvaldo * Tobiç*

IN nomine domini Dei nostri & salvatoris Jesu Christi congregatum est magnum concilium in loco qui nominatur Becanceldc. Præsidente autem in eodem concilio * Vvithredo clementissimo rege Cantuariorum, nec non * Bertuvaldo reverendissimo archiepiscopo Britanniç, simulque * Tobia episcopo Roffensis ecclesiç, ceterisque abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, ducibus, satrapis, in unum glomeratis: pariter tractantes, anxie examinantes de statu ecclesiarum Dei vel monasteriorum intra Cantiam, quç a fidelibus regibus predecessoribus meis & propinquis Deo omnipotenti in propriam hereditatem condonata fuerunt, quomodo vel qualiter secundum normam equitatis stare, quidve servare amodo & usque finem seculi, constituimus.

*Laici non abstrahant nec possideant Deo concessa. * Muthredus.*

Ideo ego * Vvithredus rex terrenus a rege regum compunctus, zelo rectitudinis accensus, ex antiqua traditione sanctorum patrum, & mandatis didici non esse licitum alicui ex laico habitu sibi ipsi usurpare, vel ad se trahere (quasi suam propriam possessionem) quod antea fuerat domino concessum, & cruce Christi firmatum atque dedicatum: quia scimus & veraciter extat, ut si quid semel acceperit homo de manu alterius in propriam potestatem, nullatenus sine ira & ultione illud dimiserit impunitus.

Horrendum est. Locus parum integer. Vide aliud exemplar.

Ideo horrendum est hominibus expoliare Deum vivum, & scindere tunicam ejus, & hereditatem ejus, quotquot ex aliquo concessum ei fuerat de terrenis substantiis ad id, ut eo facilius promereri valeant eternam retributionem percipere in cœlis: quia manifeste declaratur quanto incautius applicaverit se homo secularis in hereditatem regis eterni quç ad ejus imperium trahere desiderat, tanto districtius ab eodem Deo in igne inextinguibili puniatur.

*Nec ecclesiæ vel monasterii alicujus habeant dominium. * monasterii.*

Pro hac re firmiter statuimus atque decrevimus, & in nomine omnipotentis Dei omniumque sanctorum precipimus omnibus successoribus nostris, regibus, principibus, vel omnibus qui in habitu laico constituti sunt, ut nullus unquam habeat licentiam accipere alicujus ecclesiç vel familiç * monasterii dominium, quç a meipso vel antecessoribus meis priscis temporibus tradita erant in perpetuam hereditatem Jesu Christo & sanctis apostolis, etiamque Mariç virgini matri domini nostri sacrata. Sed magis (sicut decet, & in canonibus precipitur) servandum est, quando quis evenerit ex numero * dominorum * obire de seculo abbas vel abbatissa: propterea immutatur propriç parochiç episcopus, & cum ejus consilio vel consensu, quisquis dignus inveniatur, & * ejus vita atque munditia ab episcopo examinatur, talis eligatur, & ab episcopo benedicatur, & sanctificetur dominus spirituali gradui, Dei * servitio & tonsure, seu sacro * velamini mancipatus: & nullo modo sine consultu & licentia archiepiscopi in diœcesi sua abbas vel abbatissa eligatur.

*Sed eligatur abbas juxta canones. * fell. monasteriis præfectorum * obigere * for. cujus * servitute * seu velamine*

*Non ad regem sed episcopos attinet ecclesiasticos constituere. * abiciatur. * personis.*

Si quis per insipientiam aliter faciet, pro nihilo habeatur, citiusque * abjiciatur, neque de hac re aliquid pertineat ad regis secularis imperium: quia illius * persone est, principes prefectos, seu duces seculares statuere: metropolitani episcopi est ecclesias Dei regere, gubernare, atque abbates, abbatissas, presbyteros, diaconos eligere, statuere & sanctificare, firmare & amovere, ne quis ovis de ovibus eterni pastoris erret.

*Ecclesiæ liberæ fiunt ab omnibus servitute, gravitate & pulsione regum. * Primus*

Hoc preceptum statuimus his monasteriis quorum nomina hec sunt annotata. * Primum, primi apostolorum principis Petri, id est, Upmynster, Raculf, Sudmynster, Dofras, Folcanstan, Hymming, Stepeis & Hor. Hec omnia interdicimus (sicut ante diximus) ut nullus habitus ex numero laicorum ad se pertrahat vel suscipiat nullum monasterium de his prenominatis.

Hec lex supradicta per eum completa permaneat. Adhuc addimus majorem libertatem.

** id est, in civitate Dorobernia. * ecclesiæ*

In primis Christi * ecclesia cum omnibus agris ad eam pertinentibus, similiter Roffensis * ecclesia cum suis ceterisque predictis omnibus ecclesiis, Dei juri subjiciantur pro salute animç meç, meorumque predecessorum, & pro spe cœlestis regni ex hac die & deinceps concedimus & donamus ab omnibus difficultatibus secularis servitutis, a pastu regis, principum, comitum, nec non ab operibus, majoribus minoribusque gravitatibus: & ab omni debito vel pulsione regum censuris liberos esse perpetua libertate statuimus: nisi sua spontanea voluntate, ex largitate beneficiorum quid facere velint: tamen hoc in posterum non servetur, nec habeatur in malam consuetudinem, sed magis securi possint pro nobis Deo omnipotenti hostias dignas offerre, & immaculatis muneribus nostra abluere peccata, ut per eorum intercessiones mereamur audire felicem sententiam: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.* *Matth. 25.*

Anathema in istorum violatores.

Si quis autem rex unquam post nos elevatus in regnum, aut episcopus, aut abbas, vel comes, vel ulla potestas hominum contradicat huic chartulæ, aut infringere tentaverit, sciat se sequestratum a corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi, seu etiam sic excommunicatum, sicut qui non habet remissionem neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi ante pleniter emendaverit judicio episcopi: manente tum * hæc chartula, irrefragabilis sua firmitate muniatur, servetur, & habeatur semper ad ecclesiam salvatoris quæ sita est in civitate Dorobernia, (ubi metropolitanum caput habetur) ad exemplum atque defensionem omnibus ecclesiis Dei quæ in hac Cantia morantur.

** hac. Hæc charta servanda est in ecclesia Christi Cantuariæ.*

Hæc lex inviolabilis usque ad consummationem seculi permaneat, quia nulli homini terreno data sunt, sed hec omnia in manus Dei omnipotentis sanctisque ejus concedimus & donamus.

ANNO CHRISTI 694.

SUBSCRIPTIONES.

Ego * Vvithredus auxilio Christi his legibus constitutis pro me Vverburga regina, itemque pro filio nostro Alirico subscripsi.

* Methredus

Ego Berthuvald gratia Dei archiepiscopus his legibus a nobis * constitutis subscripsi.

* sancitis;

Signum manus Ethelbarti pro se & fratre suo Eadberto.
Signum manus Tobię episcopi.
Signum manus Mildredæ abbatissæ.
Signum manus Etholdridæ abbatissæ.
Signum manus Æte abbatissę.
Signum manus Vvilnodæ abbatissæ.
Signum manus Herelvvidæ abbatissæ.
Signum manus Redempti presbyteri.
Signum manus Eastvvaldi presbyteri.
Signum manus Botredi episcopi.
Signum manus Byssan presbyteri.
Signum manus Kynheri presbyteri.
Signum manus Aldulfi presbyteri.
Signum manus Vvalb presbyteri.
Signum manus Bonnæ presbyteri.

ALIUD EXEMPLAR

BECANCELDENSIS ISTIUS

CONCILII E TRIBUS ALIIS MANUSCRIPTIS codicibus sumptum.

Proœmium & confessores.

ANNO dominicæ incarnationis DCXCIV. Vvithredus gloriosus rex Cantiæ, cum reverendissimo archiepiscopo Brithvvald, precepit congregari concilium in loco qui nominatur Bacanceld, præsidente eidem concilio jam nominato clementissimo rege Cantuariorum Vithredo, & eodem venerando patre & primate totius Britannię, simulque Tobia episcopo Roffensis ecclesię cum abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, ducibus, satrapis, pariter tractantes de statu ecclesiarum Dei in Anglia, & de his qui a fidelibus regibus, predecessoribus ejus & propinquis, * Athelberto videlicet posterisque ejus Deo omnipotenti in propriam hereditatem data fuerunt, qualiter secundum veram justitiam stare & permanere valeant, vel quomodo ea servare oporteat a modo, & usque in finem seculi constituentes.

* Ethelberto.

Ego, inquit, Vvithredus rex terrenus, a rege regum compunctus, zelo rectitudinis accensus, ex antiqua traditione sanctorum patrum didici non licitum esse alicui homini in laico habitu constituto usurpare sibi quasi propriam possessionem quę ante fuerat domino concessam..... & cruce Christi * confirmatam..... Scimus etenim & veraciter constat, quia quod semel acceperit homo donatione alterius in propriam potestatem, nullatenus sine injuria illud iterum demittet.

Laici non abstrahant nec possideant Deo concessa.

* firmatum

Horrendum est itaque hominibus Deum vivum expoliare, tunicamque ejus & hereditatem scindere. Cum ergo Deo aliquid oblatum fuerit de terrenis substantiis, ad hoc ut facilius promoveri valeant offerentes eternam retributionem percipere in cœlis, manifeste declaratur, quod quanto incautius homo secularis applicuerit se in * hereditate regis eterni, tanto districtius a Deo punitur.

Horrendum est.

* hereditatem.

Pro qua re firmiter decernimus, & in nomine omnipotentis Dei omniumque sanctorum precipimus omnibus successoribus nostris regibus, principibus, & omnibus in laico habitu constitutis, ut nulli unquam liceat alicujus ecclesię vel monasterii dominium habere, quę a me vel antecessoribus meis, priscis temporibus * tradita sunt Deo in perpetuam hereditatem & sanctis ejus.

Nec ecclesiæ vel monasterii alicujus habeant dominium.

* Deo tradita sunt.

Magis autem sicut in canonibus precipitur * servandum est, ut quando aliquis de prelatis defungitur, episcopus, abbas, vel abbatissa, intimetur archiepiscopo proprię parochię, & cum ejus consilio & consensu, vita & munditia ejus examinata, qui dignus invenitur eligatur, & nullo modo sine consensu & * consulto archiepiscopi promoveatur. Neque enim de hac re aliquid pertinet ad decretum vel imperium regis. Illius autem est comites, duces, optimates, principes, prefectos judices, secularesque statuere. Metropolitani vero archiepiscopi est, ecclesias Dei regere, gubernare, episcopos, abbates, abbatissas, ceterosque prelatos eligere, statuere, firmare, admonere, ne quis de * civibus Christi, scilicet eterni pastoris, aberret.

* observandum

Sed eligatur abbas juxta canones.

* consulto.

Non ad regem sed episcopos pertinet ecclesiasticos constituere.

* ovibus

Hęc lex per eum in regno nostro in perpetuum permaneat omnibus ecclesiis Dei nostri pro salute animę meę, meorumque predecessorum, proque spe cœlestis regni.

Igitur ex hac die & deinceps concedimus & donamus ecclesiis regni nostri liberas esse perpetua libertate ab omnibus difficultatibus secularis servitutis, ab omni debito vel pulsione regalium tributorum, ut possint pro nobis Deo omnipotenti hostias dignas offerre, nostraque peccata abluere immaculatis muneribus.

Ecclesiæ liberæ fiant ab omni servitute, & a pulsione regalium.

Si quis autem rex post nos levatus in regnum, aut episcopus, aut abbas, seu aliqua alia persona contradixerit huic concilio, vel scripto judicio concilii facto, sciat se a corpore & sanguine domini sequestratum, & sic excommunicatum, sicut ille qui non habebit remissionem, neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi ante mortem secundum judicium archiepiscopi emendaverit.

Anathema in istorum violatores;

Hoc scriptum irrefragabile sua firmitate muniatur, servetur, & semper habeatur in ecclesia salvatoris, quo sita est in civitate Dorobernia, ubi primas habetur, ad exemplum omnium ecclesiarum atque defensionem quę in Anglia habentur.

Hoc scriptum servandum est in ecclesia Christi Cantuariæ;

SUBSCRIPTIONES.

Ego Vvithredus auxilio Christi rex his legibus constitutus pro me & Vvarburga regina, itemque filio nostro Alrico subscripsi.

Ego Brithvvaldus gratia Dei archiepiscopus legibus constitutis subscripsi.

☞ ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Christi 694. n. 4.

Hoc anno 694. in Cantio celebratum est Concilium Becanceldæ, præsidente Withredo Cantii Rege. Hujus nec Beda, nec Malmesburiensis, nec aliquis Antiquorum meminit; illud tamen Spelmannus e quinque MSS. eruit, quorum tria præsentem incarnationis annum indicant. Nec dubium, quin hoc anno 694. celebratum fuerit: in libro enim vetusto Evidentiarum Ecclesiæ Cantuariensis edito in collectione nova scriptorum Anglicanorum tom. 2. col. 2208. legitur: *Anno ab Incarnatione Domini 694. Withredus gloriosus Rex Cantiæ cum reverentissimo Archiepiscopo Brithvvaldo præcepit congregari concilium in loco, qui nominatur Bacanceldæ, præsidente eidem concilio, jam nominato clementissimo rege Cant. Withredo, & eodem venerando patre & Primate totius Britanniæ, simulque Tobia Episcopo Roffensis Ecclesiæ cum Abbatibus, Abbatissis, Presbyteris, Diaconibus, Ducibus, Satrapis, pariter tractantes, & de statu Ecclesiarum Dei in Anglia, & de iis, quæ a fidelibus regibus prædecessoribus ejus, & propinquis, Ethelberto videlicet, posterisque ejus, Deo omnipotenti, in propriam hæreditatem data fuerunt &c.*

CON-

ANNO CHRISTI 694.

CONCILIUM TOLETANUM

TEMPORE SERGII PAPÆ I.

Anno domini DCXCIV. celebratum.

* TITULI CAPITULORUM.

I *De tribus diebus, quibus in initio concilii nihil aliud agendum jubemus, nisi tantum de fide ac de aliis rebus spiritualibus, nullo secularium interposito.*
II *De servandis (obserandis) ostiis baptisterii in initio quadragesimæ.*
III *De ablutione pedum in cœna domini facienda.*
IV *De sacris ministeriis vel ornamentis ecclesiarum.*
V *De his qui missam defunctorum pro vivis audent malevole celebrare.*
VI *De diebus litaniarum per totos duodecim menses celebrandis.*
VII *De nutritione conjugis atque prolis regiæ.*
VIII *De Judæorum damnatione.*

IN NOMINE DOMINI.

Incipit synodus Toletana XVII. regula sancta fidei, decurrente imperii anno religiosissimi ac serenissimi domini nostri Egicani regis VII. sub die quinto Idus Novembris, æra DCCXXXII.

DUM in ecclesia gloriosæ virginis & confessoris Christi * sanctæ Leocadiæ, quæ est in suburbio Toletano, ubi sanctum ejus corpus requiescit, plerique Hispaniarum & Galliarum pontifices convenissemus, debitis nobis in locis residentibus, adfuit idem gloriosissimus princeps fervore sanctæ devotionis accensus, sanctique Spiritus munere plenus, & in medio nostri consistens, inclytum caput reclinans, sese a nobis benedici poposcit, & orationum nostrarum effusione domino commendari optavit. His itaque (ut moris est) actis, tomum manu propria nobis obtulit, inquiens: Ecce, sanctissimum ac reverendissimum ecclesiæ catholicæ sacerdotale collegium, & divini cultus honorabile sacerdotium, seu etiam vos illustre aulæ regiæ decus, ac magnificorum virorum numerosus conventus, quos huic venerabili cœtui nostra interesse celsitudo præcepit, quia satis longum est, ea quæ regni nostri utilitatibus, seu genti, & patriæ nostræ necessaria sunt, vobis proprii oris nostri alloquio enarrare, ideo hunc tomum, quia universa, quæ nostra mansuetudo ad peragendum vestris sensibus debuit intimare, dignoscitur continere, contrado; præcipiens pariter & exhortans vos per eum qui dixit: *Ubicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, & ego ero in medio eorum*: quia ea quæ tomus iste continet, vel alia quæ ad ecclesiasticam disciplinam pertinent, seu diversarum causarum negotia, quę se venerabili cœtui nostro ingesserint audienda, gravi ac maturato consilio pertractetis, atque judiciorum vestrorum edictis justissime ac firmissime terminetis. Qua sacri oris sui oratione finita, e medio nostri, benedictione percepta, abscessit. Tunc unusquisque nostrorum residens suo in loco tomum ipsum reserari præcepimus, & quæ necessaria erant, alterna collatione pertractare curavimus.

Matth. 18.

IN NOMINE DOMINI.

Flavius Egica rex sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus.

QUO mentis ardore, quantisque facibus serenitatis nostræ sublimitas religionis sancto amore succensa æstuet, nec verborum prolixa potest ratione depromi, nec literarum apicibus annotari. Quia inquantum fides Christiana spiritualium virtutum lumine ineffabili comparatione coruscat, tantum sensus nostri brevitas necdum valet ejus enarrare mysteria. At nunc quamquam profunditatis ipsius abyssum nequeamus pertingere, magna tamen devotione clementiæ nostræ animos ad exhortandam vestram sanctitudinem cognoscat: qualiter vos in hac sancta synodo residentes, in primis de ejus mysterio edictis spiritualibus disputetis, & apostolici vestri ordinis dogma promulgetis, quo fidelium corda incomparabili sidere perlustrata, infidelium quoque pectora mentis gressibus a tenebris ad lumen conversa pertranseant. Pro nefandis denique Judæis infra fines regni nostri degentibus, ita præmittimus; quod etiam absque non minimo mœrore proferimus: quia ab initio propriorum rituum errore decepti, Christi nomen incredibili pravitate negaverunt, nefariisque hactenus argumentis eamdem almæ fidei sectam deluserunt. Certum namque est verumque præconium, in cuncto pene terrarum orbe relatione perspicua extitisse vulgatum, quod fidei plenitudine fines semper Hispaniæ floruerunt: unde nostram gloriam summa ratio cogit valida illis intentione resistere, cum in aliquibus mundi partibus, alios dicatur contra suos Christianos principes resultasse: plerosque vero justo Dei judicio a Christicolis regibus interemptos fuisse; præsertim quia nuper manifestis confessionibus indubie pervenimus, hos in transmarinis partibus Hebræos alios consuluisse, ut unanimiter contra genus Christianum agerent, præstolantes perditionis suæ tempus, qualiter ipsius Christianæ fidei regulam depravarent. Quod & per easdem professiones, quæ vestris auribus sunt referandæ, patebit. Nam & a primordio nostri regiminis, tanta fuit pro eorum conversione mansuetudinis nostræ intentio, ut non solum diversis suasionibus eos ad fidem Christi pertrahere conaremur, verum etiam & mancipia Christiana, quæ pridem ob suam perfidiam per legis ordinem caruerant, ex tranquillitatis nostræ decreto reciperent; solummodo, ut per veræ conversionis propositum, expulsa procul cordis perfidia, eos matris sinus ecclesiæ adoptivos exciperet. Sed & per cautionis seriem jurisjurandi attestatione subnixa spondentes, nec tandem promissa compleverunt, sed ritus & ceremonias solitas procul dubio egisse perventi sunt. Et quia divinæ voluntatis imperio reservati sunt regni nostri tempore corrigendi, necessarium fore nostra perpendit tranquillitas, ut vestro nostrorumque optimatum generali conventu eorum nequitia quantocius refrenetur: quo, cooperante Christo, extirpata ipsorum confestim nequitia, Christianum nomen polleat, & Christi fides infinite cla-

Fides Hispanię, cuncto terrarum orbe perspicua.

Vide leges Vvisegoth. lib. 12. & concilium Tolet. XII.

Anno Christi 694.

claréscat: ne tunc videatur tantæ perfidiæ obviari, quando ecclesiam catholicam eorum dignoscatur adversitas impugnare. Ut ergo tam dira incredulitatis perversitas victa dispereat, aut synodali emendatione a parentali refrenentur errore, aut, si placet, uniformi vestra sententia falce maneant justitiæ desecati; sic quoque, ut quid de illis cunctisque rebus ipsorum agere conveniat, canonica vestri cœtus sententia patenti stylo constituat: quod nostræ legis censura perpetim stabile manere decernat: illis tantumdem Hebræis ad præsens reservatis, qui Galliæ provinciæ videlicet intra clausuras noscuntur habitatores existere, vel ad ducatum regionis ipsius pertinere; ut quia delictis ingruentibus, & externæ gentis incursu, & plagæ inguinalis interitu pars ipsa ab hominibus desolata dignoscitur, cum omnibus rebus suis in suffragio ducis terræ ipsius existant, & publicis utilitatibus profectum incunctanter exhibeant: ita ut secundum sanctæ fidei regulam, ut vere Christicolæ, vitam suam corrigant, & omnem genuinæ incredulitatis errorem a suis cordibus pellant. Quod si amodo vel in modico detecti fuerint sanctæ fidei depravatores existere, illico de terra ipsa promoti, eadem, qua & prædicti parentes eorum, censura erunt modis omnibus feriendi. Nam & quorumdam sacerdotum non sinit veritas silere insaniam, qui ante sacrosanctum altare Dei pro superstitibus hominibus missas audeant dicere defunctis: & cum aliis nocere intendunt, ipsi sibimet potius interfectores existunt, & suarum incurrunt excidium animarum, in eo quod scriptum est: *Os quod mentitur occidit animam*: & dum quodam invidiæ vel malitiæ livore tam nefaria gerunt, unum est, quia & Deo mentiuntur, & in arcum perversum sacerdotalem ordinem vertunt. Quod si domino mendacium hujusmodi sacrificio offerre non metuunt, quid de cetero falsitatis loqui pavescunt? Petrum denique apostolum dixisse legimus Ananiæ: [a] *Memineo, ut quid satanas* [b] *implevit cor tuum mentiri te Spiritui sancto? quia non es hominibus mentitus, sed Deo*. Tanti quippe facinoris admissum vestro concilio committimus extirpandum, quo & illos qui talia egisse detecti sunt, & eos a quibus ob hoc nefas perpetrandum sciscitati sunt, ac deinceps in tali errore quosque delapsos regula decernatis canonica feriendos, ut illatam in semetipsos sentientes correptionem, & male actorum pœniteat, & ne ab aliis ulterius fiant, sententia vestra speciale prohibitionis exemplum ostendat. His igitur præmissis causis populorum negotia vestris auribus intimata cum Dei timore prudentiæ vestræ committimus dirimenda; ut, quia multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum, nulla sit occasio quæ vestræ mentis aciem ad promulgandam justitiam possit obtundere: nullus favoris se locus interserat lumen veritatis abscondere, quatenus ipsa vestrorum judiciorum emissio luce clareat æquitatis, justitiam proroget debitam populis, & ad cumulum nobis pertineat copiosæ mercedis. Sed & illud vestris precibus sedari obnixius a domino præoptamus, ut quia hostis humani generis quosdam nostrorum inhians non desinit ad perditionem subripere, ex quo proprio culpæ cernuntur facinore, non (quod absit) nostræ potestatis gravedine corrui; tribus diebus, hoc peracto concilio, speciales obinde litanias contrito cordis arcano celebrare curetis, ita ut usque hujus anni spatium per singulos menses, eodemque modo triduana jejunia peragatis: ut quia neminem de his quos ditioni nostræ superna pietas subdidit usquam perire volumus, nec amplius quempiam perdere quærimus, sed de gentis nostræ, vel patriæ statu lætari affatim delectamur, precatu saltim vestræ beatitudinis insidiantium stimula, quæ contra nostram gloriam præparant, a suis cordibus auferant, & erga nostram servitutem pura fidei sinceritate persistant: ut a priorum lapsu se erectos esse congaudeant, & nostra gloria ex hoc cum eis pacis & caritatis munere cumulata, Christo domino indefessa gratiarum vota persolvat.

Sap. 1. — Act. 5.

DE REGULA SANCTÆ FIDEI.

Necessarius ordo deposcit, ut secundum Pauli vasis electionis edictum, ante initium quarumcumque causarum, regnum Dei quæratur, quatenus ea quæ sequenter agenda sunt, justissime opitulante domino terminentur. Ac proinde opportunum fore perspeximus, fidei sanctæ mysterium, quod est salutis nostræ inconvulsibile fundamentum, ore proprio pandere, & ructatione cordis patule enarrare. Idcirco credentes & confitentes ea quæ in omnibus sanctis conciliis sanctorumque patrum oraculis gloriosa confessio protulit, symboli etiam seriem, quæ totius sanctæ fidei continet sacramenta, oris nostri confessione proferimus.

Matth. 6. Quærite primum regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium conditorem: & in unum dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia secula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum; homousion Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine homo factus est: passus sub Pontio Pilato, & sepultus, tertia die resurrexit: ascendit [a] in cœlos, sedet ad dexteram Patris: inde venturus in gloria judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum dominum & vivificatorem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum & glorificandum: qui locutus est per prophetas: in unam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen.

Sic ad verbum in VIII. & XII. Toletano.

a MSS. add. Aguirre.

Qua nostra credulitate, ut sanctorum patrum adunatio edidit, reservata atque finita, ad ea quæ sunt subsequenter agenda definitionis nostræ articulum vertimus.

CAPITULA.

I.

Ternarius numerus, in eo quod initium mediumque finemque sortitur, Trinitatis speciem signare videtur: ac proinde quia numerositas sacerdotum in nomine sanctæ Trinitatis, pro synodo agenda solet congregari, opportune instituendum credimus in initio totius adunationis, ut trium dierum spatiis percurrente jejunio, de mysterio sanctæ Trinitatis, aliisque spiritualibus, sive pro moribus sacerdotum corrigendis, nullo sæcularium assistente, inter eos habeatur collatio: ita nempe, ut dum scriptis causis, sub nominis divini timore, per triduum habita fuerit altercatio, ejusdem sanctæ Trinitatis juvamine ceterarum causarum negotia inoffensibili peragantur instantia.

II.

[a] Licet in initio quadragesimæ baptizandi generaliter claudatur mysterium, tamen ecclesiasticæ consuetudinis ordo deposcit, & necesse est ut ostia baptisterii in eodem die pontificali manu annulo assignata claudantur, & usque in cœnæ domini solennitatem nullatenus reserentur: ob id videlicet, ut & per signaculum pontificum (excepto gravissimæ necessitatis obventu) in his diebus monstretur, per totum orbem non licere fieri baptismum, & sanctificationem: iterum episcopali ad eam observatione reserata, signetur dominicæ patere mysterium resurrectionis, in quo ad vitam factus est aditus homini: ut quia per baptismum consepultus est in mortem Christi, resurgat cum eo in gloria Dei. Quod quia in aliquibus ecclesiis minime hæc sancta consuetudo ab episcopis custoditur atque peragitur, ideo per hanc nostram sententiam sancimus atque decernimus, ut ita a totius Hispaniæ & Galliarum pontificibus custodiatur, quatenus in prædicto die, initii videlicet quadragesimæ, & ostia sancti baptisterii cum laudum consummatione claudantur, & ab episcopis suorum signaculo obsignentur, ita ut nisi in cœnæ domini celebritate, quando more solito altaria debent devestiri, eadem debeant ostia reserari. Inconveniens etenim res est, ut illic in prænominatis quadragesimæ diebus cunctis aditus pateat adeundi, ubi non licet debitum mysterium exerceri.

III.

[a] Cælibe satis ratumque Deo cernitur mysterium, si ejus exempla sequentes, imitatores ipsius esse studeant Christicolæ mentes, dicente domino: *Qui mihi ministrat me sequatur*. Quocirca si dominus redemptorque noster discipulorum non dedignatus est ablutione aquæ ablui pedes, protestante evangelista: *Surgens Jesus a cœna, & ponens vestimenta sua, cœpit lavare pedes discipulorum, dicens: Si ego lavi pedes vestros dominus & magister vester, & vos debetis alter alterius lavare pedes*; cur non piæ actionis exhibitione imbuti, exemplorum ejus non simus devotissimi sectatores? Denique coruscante sanctæ operationis exemplo, partim desidia, partim consuetudine, in quibusdam ecclesiis in cœna domini ablutione pedes fratrum a sacerdotibus non lavantur, nihil aliud [a] obtendentes, nisi solam traditionis consuetudinem, cum veritas objurgans dicat: *Quare vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram*. Itemque præcellentissimus martyr Cyprianus prosequens ait: Frustra qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt; quasi consuetudo major sit veritate, aut non id sit spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit a sancto Spiritu revelatum. Ideoque dum veritatis exemplum luce clarius clarescat, & objurgationis ejus terribilia edicta præfulgeant, nosque etiam doctoris præcipui sententia instituat, majorem esse veritate consuetudinem, incassum nobis consuetudinem sine ratione objiciunt. Nam licet eadem ablutio pedum omni tempore ut fiat [b] expedibile habeatur, necesse est ut specialius in eodem die, quo a Christo gestum est, omnimode observetur. Proinde hæc sancta synodus decernit atque instituit, ut deinceps non aliter per totius Hispaniæ & Galliarum ecclesias eadem solennitas celebretur, nisi pedes unusquisque pontificum, seu sacerdotum, secundum hoc sacrosanctum exemplum, suorum lavare studeat subditorum. Quod si quisquam sacerdotum hoc nostrum distulerit adimplere decretum, duorum mensium spatiis sese noverit a sanctæ communionis præceptione frustratum.

Cyprianus de unctione chrismatis. — Joan. 12. — Joan. 13. — a F. obtendere. de Aguir. — Matth. 15. — b F. expetibile: Hard.

IV.

Sacerdotum quorumdam improbanda voluntas, & infausta temeritas, sacrosancta sibi commissa altaris ministeria, atque cetera ecclesiæ ornamenta, non solum quia aliis tradunt pro suis nequissimis actibus abutenda, sed (quod pejus est) suis ea non pertimescunt usibus adjungere insumenda. Unde licet antiquorum patrum sententia de talibus personis, quæ vasa solummodo sacra dispergunt voluntate sacrilega, fuerit jam in præteritis promulgata; tamen in commune deinceps statuit coadunatio nostra, ut non tantum de sacris ministeriis, sed etiam & de universis ecclesiæ ornamentis, nihil unusquisque sacerdotum pro suis usibus, vel voluntatibus confringere, vendere, aut naufragare pertentet. Si quis vero sacerdotum hoc nostrum violare tentaverit statutum, secundum prisca canonum instituta, honoris proprii ordinem amittat, ut sacrilegus perenni infamia denotatus, a sacræ communionis perceptione (excepto in supremo temporis cursu) omnibus diebus vitæ suæ maneat alienus. Atque insuper si ejusdem temeratoris extiterit propriæ rei ambitio, quidquid de eisdem sacris ministeriis vel ornamentis ecclesiæ visus est naufragasse, aut ipse, aut pars ejus, compellatur parti ejusdem ecclesiæ ex integro reformare.

Vide concil. Bracar. III. c. 2. & Con. Stant. VI. c. 3.

V.

Dum sanctus Spiritus per os sanctorum suorum humano generi statuit omnibus modis mendacium præcavere, dicente Salomone:

ANNO CHRISTI 694.

mone: [e] *Noli narrare mendacium adversus fratrem tuum; neque amico similiter facias*: & iterum: *Os quod mentitur, occidit animam*, plerique sacerdotum, qui prædicatores veritatis existere debuerunt, & ex quorum ore universitas plebium legem veritatis debet exquirere, secundum * Salomonem, qui dicit: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore ejus; quia angelus domini* [h] *est*, ita præpendiente delicto, atque sauciati inimicitiæ dolo, non solum hominibus fallaciter loqui minime pertimescunt, sed & in sanctis basilicis supra altare domini, coram Deo idem nequaquam perpetrare horrescunt. Nam missam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro vivis student celebrare hominibus, non ob aliud, nisi ut is, pro quo idipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interventu, mortis ac perditionis incurrat periculum: & quod cunctis datum est in salutis remedium, illi hoc perverso instinctu quibusdam esse expetunt in interitum. Obinde nostræ elegit unanimitatis conventus, ut si quis sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, a proprio deponatur gradu: & tam ipse sacerdos, quam etiam ille qui ad talia peraganda incitasse perpenditur, exilii perpetui ergastulo * relegati, excepto in supremo vitæ curriculo, cunctis vitæ suæ diebus sacræ communionis ei denegetur perceptio, quam Deo se crediderunt fraudulento delibasse studio.

Eccl. 7. In vulg. Nolli arare. Sap. 1.

* Malachiam. est enim locus Malach. 2.

ψεύδεσθαι καταψεύδεσθαι in Gr. ... in vulgata

De eodem habet ... Greg. 16. ... Quicunque sacerdotum citra ... diam.

* religatis.

V.

Quamquam priscorum patrum institutio, per totum annum, per singulorum mensium cursum, [f] litaniarum vota decreverit persolvendum, nec tamen specialiter pro quibus causis idipsum sit peragendum, tamen, quia cooperante humani generis adversario, multa inolevit oberrandi consuetudo, & jurisjurandi transgressio, ideo secundum evangelistam, qui ait: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem*, in commune statuentes decernimus, ut deinceps per totum annum, in cunctis duodecim mensibus, per universas Hispaniæ & Galliarum provincias, pro statu ecclesiæ Dei, pro incolumitate principis nostri, atque salvatione populi, & indulgentia totius peccati, & a cunctorum fidelium cordibus expulsione diaboli, [g] exomologeses votis gliscentibus celebrentur: quatenus dum generalem omnipotens dominus afflictionem perspexerit, & delictis omnibus miseratus indulgeat, & sævientis diaboli incitamenta ab animis omnium procul efficiat.

Matth. 26.

VII.

Præeminentium exercitium, ac devotionis sanctæ studium dum sese per diversa operationis gesta diffundit, & emolumentum sibimet conquirit virtutis, & bene operandi adhibet incentivum subjectis; ita nempe & pro eo quod bene gessit recipiat a Deo mercedem, [a] & pro eo quod ad bonum alios incitavit, statim recepisse gaudeat retributionis vicem. Quapropter dum principalis sublimitas talia agit, perspicuum est ut a sancta ecclesia prorogetur ei necessitudo mercedis, cur eumdem ecclesia studeat exornare operibus justis; quatenus & ille ad bene agendum promptior magis magisque efficiatur, & subditorum animus gratuita invitatione amplius roboretur. Ac proinde quia religiosus ac gloriosissimus princeps noster Egica rex, zelo zelans pro domino Deo exercituum, inimicos veræ fidei, qui diversa actione maluerunt catholicæ credulitatis statum evertere, & jurisjurandi profanationem (dum ceremoniarum suarum ritus contra suam pollicitationem maluerunt servare) visi sunt incurrisse, ita recto judicii tramite, digna cernitur ultione percutere, quatenus & injuriam crucis Christi vindicaret, & statum totius sanctæ ecclesiæ conservaret, atque genti ac patriæ suæ defensionis munimina necessaria provideret. Ideo nos pro tot & tantis beneficiis, quibus tam sanctæ ecclesiæ, quam genti ac patriæ suæ prorogare intendit, cupientes in aliquo eidem principi retributionem rependere, per hujus definitionis nostræ sanctionem depromimus, & per individuæ Trinitatis inviolabile sacramentum, cunctos tam nunc consistentes, quam futuris temporibus cujuslibet ordinis vel generis homines succedentes, convenimus & contestamur, ut si quandoque contigerit qua gloriosa domina Cixilo [h] regina, diutinis & felicioribus serenissimi nostri principis Egicani annis transactis, religiose existat in viduitate superstes, atque ex eo habuerit dulcissimas proles, nulla mordacitate invidiæ pulsi, nullo odii stimulo acti, nullo diabolicæ fraudis instinctu permoti, contra eos quisquam conetur assurgere; nullus, citra evidentium culparum indicium, per quascumque subtilissimas indagationes nocibilitatis adversus eos perquirat occasiones; nullis eorum vita cujuslibet instantia obteratur injustissimis tædiis, nullis maceretur inediis, nullus quoque filiis ac filiabus eorum, contra eorum voluntatem, religionis habitum imponat, aut exilii ergastulis mancipandos statuat, neque flagellorum verberibus cruciet, per quod & dignitate priventur, & extra debitum justitię ordinem, rerum suarum eis ambitio auferatur: sed quietis ac tranquillitatis ope fulciri, tam quod ei de parentali facultate debita successio dederit, quam etiam quod per auctoritatum oracula idem clementissimus dominus noster

ANNO CHRIST 694.

a Lege, ut & pro eo, Harduinus.

ANNO CHRISTI 694.

ster illis conferre maluerit, vel quæ ab illis juste conquisita extiterint, imperturbato jure possideant, & de rebus ipsis judicare quod voluerint incunctatam licentiam habeant. Necessarium enim unicuique debet videri, ut sacerdotalibus præmuniantur oraculis, & eorum edictis reddantur per omnia liberales. Quod si quandoque extiterint destituti, secundum canonici vigorem edicti sacerdotum manebunt defensionibus contuendi. Si quis igitur hoc pietatis edictum violandum delegerit, infirmandum crediderit, aut quoquo pacto temerare intenderit, sit perpetui anathematis ultione damnatus, a pagina cœlesti abrasus, atque cum diabolo ejusque sociis acrioribus suppliciis alligatus.

VIII.

Sicut fidelium probitas magno debet donationis præmio munerari, ita infidelium pravitas fortissimo congruit judicantium mucrone percelli. Æquum etenim est, ut & domestici fidei copiosius sublimentur, & adversarii ejus durius condemnentur; quatenus & illi magisque domino suffragante proficiant, & isti Deo obtinente deficiant. Et ideo quia plebs Judæorum nequissima sacrilegii nota respersa, & effusione sanguinis Christi cruenta, ac multotiens jurisjurandi profanatione noscitur maculosa, ut copiosa sunt eorum scelera, sic necesse est ut gravem sese incurrisse lugeant animadversionis jacturam, qui per alia sua scelera non solum statum ecclesiæ perturbare maluerunt, verum etiam ausu tyrannico inferre conati sunt ruinam patriæ ac populo universo: ita nempe ut suum quasi tempus invenisse gaudentes, diversas in catholicis exercerent strages: unde crudelis & stupenda præsumptio crudeliori debet exstirpari supplicio: & ita in eis ordinatum debet sævire judicium, quatenus usquequaque puniatur quod nequiter definitum prænoscitur. Qua de causa dum in hac sancta synodo per aliarum causarum semitas dirigeremus cautissime gressus, extemplo eorumdem infidorum conspiratio ad unionis nostræ pervenit auditus, eo quod non solum contra suam pollicitationem, suorum rituum observatione, tunicam fidei, qua eos per undam sacri baptismatis induit sancta mater ecclesia, maculaverint, sed & regni fastigium, sibi (ut præmissum est) per conspirationem usurpare maluerint. Quod infaustum facinus dum ex ipsorum professionibus noster plenissime nosset conventus, hujus decreti nostri sententia eos decernimus irrevocabili feriri censura: scilicet ut ex jussione piissimi & religiosissimi principis nostri Egicani (qui zelo domini accensus, & sanctæ fidei ardore compulsus, non solum injuriam crucis Christi vindicare vult, sed & gentis suæ ac patriæ exitium, quod fore illi inferendum [h] sævius decrevere, acrius extirpare intendit) suis omnibus rebus nudati, & ipsæ resculæ fisci viribus sociatæ, tam eorumdem perfidorum, vel reliquæ posteritatis, a locis propriis exolutæ, [i] per cunctas Hispaniæ provincias perpetuæ subjectæ servituti, his quibus eos jusserit servituros largitæ, maneant usquequaque dispersæ. Nec quoquo pacto eis in infidelitatis suæ obstinatione durantibus, ad genuitatis statum detur quandoque occasio revertendi, quos numerosa examussim facinorum suorum macula denotavit. Sic tamen decernimus, ut secundum electionem principis nostri, aliqui ex servis Christianis eorumdem Judæorum eligantur, qui de proprietatis eorum peculio, quantum illis sæpefatus dominus noster per auctoritatum seriem, aut scripturas libertatis conferri elegerit, accipiant. Et quidquid functionis in rationem publicam ipsi Judæi visi sunt hactenus persolvisse, prædicti illorum servi, quos idem princeps noster elegerit, sine qualibet excusatione, in omni debeant integritate persolvere. Illi denique qui eosdem Judæos ex largitione sæpefati domini nostri donatos perceperint, tale placitum in nomine suæ gloriæ conscribant; quatenus in nullo eos permittant rituum suorum ceremonias celebrare, aut colere, vel quascumque parentalis perfidiæ semitas imitari. [k] Sed & filios eorum utriusque sexus decernimus, ut a septimo anno eorum nullam cum parentibus suis habitationem aut societatem habentes, ipsi eorum domini, qui eos acceperint, per fidelissimos Christianos eos nutriendos contradant, ea scilicet ratione, ut & masculos Christianis fœminis in conjugio copulent, & fœminas Christianis similiter viris maritali societate adjungant. Et neque parentibus, sicut diximus, neque filiis sit penitus licentia quoquo pacto Judaicæ superstitionis ceremonias custodire, neque infidelitatis suæ semitas quibuslibet occasionibus iterare.

De Judæorum perfidia multa sunt decreta, potissimum autem in concil. XVI. Tolet. cap. 1. ubi fere eadem quæ hic.

ANNO CHRISTI 694.

" sæpius

DE GRATIARUM ACTIONE.

Cunctis denique ad sacræ institutionis, vel aliorum negotiorum ordinem pertinentibus, Deo favente, consummatis atque finitis, eidem regi omnium domino, & inæstimabiliter glorioso grates ineffabiles pandimus, concentus melodicos insonamus, & hymnorum vota continua jubilatione præcinimus, pro eo quod universitatem nostram, sub sui nominis timore in unum collegit, & vicissim nos nobis visione alterutra præsentaneos reddidit; hujus obnixius omnipotentiam precibus indefessis orantes, ut orthodoxo ac religiosissimo principi nostro Egicano longævitatem felicium temporum largiatur; per suæ voluntatis itinera ejus dirigat gressus; tribuens ei sibi creditarum plebium phalangas pie regere, moderamine discre-

ANNO CHRISTI 694.

discreto disponere, ac miserationis ore fulcire: quo post innormes temporum cursus, de temporali regno ad regnum æternum gestis piissimis opulentum cum transferre dignetur, usquequaque cœlicolis sociandum, cujus jussu atque imperio ad hunc pacis conventum congregati fuisse dignoscimur.

LEX IN CONFIRMATIONE CONCILII EDITA.

CONGRUUM satis genti ac patriæ nostræ, atque expedibile perpenditur omni ecclesiæ, si ea quæ synodali definiuntur conventu, principali confirmentur stylo. Idcirco per hujus legis decretum serenitatis nostræ mansuetudo decernit, ut omnium capitulorum sententiæ, quæ in hac sancta synodo promulgata noscuntur, firmissimæ stabilitatis obtineant robur: id est:

Tituli capitulorum præcedentium.

I. De tribus diebus, quibus in initio concilii nihil aliud agendum jubetur, nisi tantum de fide, ac de aliis rebus spiritualibus, nullo sæcularium interposito.
II. De observandis ostiis baptisterii in initio quadragesimæ.
III. De ablutione pedum in cœna domini facienda.
IV. De sacris ministeriis, vel ornamentis ecclesiarum.
V. De his qui missas defunctorum pro vivis audent malevole celebrare.
VI. De diebus litaniarum per totos duodecim menses celebrandis.
VII. De munitione conjugis ac prolis regiæ.
VIII. De Judæorum damnatione.

Quarum omnium constitutionum decreta quicumque temeranda crediderint, observare noluerint, venerari neglexerint, cujuslibet sint generis personæ, vel ordinis, secundum præcedentium conciliorum leges, quæ in confirmatione eorum sunt promulgatæ, sive excommunicatione, seu etiam damno maneant usquequaque damnati.

TITULI SENTENTIARUM
QUÆ IN VETERIBUS EXEMPLARIBUS conciliorum non habentur, sed a quibusdam in ipsis inserta sunt.

I. *De rebus episcopi propriis acquisitis.*
II. *De non alienandis ab episcopo rebus.*
III. *De clericis qui crimen capitale commiserint.*
IV. *De episcopis qui per testamentum de rebus ecclesiæ aliquibus contulerunt.*
V. *De clericis qui sine epistolis sui pontificis proficiscuntur.*
VI. *De presbyteris paræcitanis res ecclesiæ distrahentibus.*
VII. *De eisdem, ut quidquid emerint in nomine ecclesiæ comparent.*
VIII. *Ut sacerdotes & Levitæ canes ad venandum & accipitres non utantur.*
IX. *De venditionibus quas abbates facere præsumunt.*
X. *Ne unus abbas duobus cœnobiis præferatur.*
XI. *Ne monasterium sine notitia episcopi construatur.*
XII. *De rebus ecclesiæ usu collatis, ut præscriptione temporis non defendantur.*
XIII. *De lapsis qui de catholica fide in hæresim transeunt.*
XIV. *De incestis conjugiis.*
XV. *De his qui servos suos extra judicem necant.*
XVI. *De laicis qui in solennitatibus majoribus ad civitatem non concurrunt.*
XVII. *De clericis qui ab ecclesiæ officio diebus solennibus desunt.*
XVIII. *De Levitis, ne sine jussu presbyteri sedeant.*
XIX. *De ministris, ne in secretario ingrediantur.*
XX. *De catholicis, ne hæreticorum connubiis copulentur.*
XXI. *De Levitis & clericis, ne magi vel incantatores sint.*
XXII. *De seditionariis clericis.*
XXIII. *De scurrilibus vel jocularibus clericis.*

SENTENTIÆ.

I.

QUIDQUID episcopus de suo proprio habet, ad hæredes suos relinquat ": quidquid de provisione ecclesiæ, sive de agris, sive de frugibus, sive de oblationibus, omnia in jure ecclesiæ servare censuimus. " Agathense 48.

II.

Diacones, " presbyteri in parochia constitui, de rebus ecclesiæ sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare; quia res sacratæ Dei esse noscuntur. Similiter & sacerdotes de rebus ecclesiæ sibi commissis nihil, ut superius comprehensum est, immutilare præsumant. Quod si facere voluerint, convicti in concilio, ab honore depositi, nec in fine communionem accipiant, & de suo proprio aliud tantum restituant, quantum visi sunt præsumpsisse. " Idem 49.

Sane si quis pro qualibet conditione, de rebus ecclesiæ aliquid alienare voluerit, si de suo proprio tantum ecclesiæ contulerit, quantum visus est abstulisse, tum demum illud stare licebit. Ita tamen libertos quosquos sacerdotes, presbyteri, vel diacones de ecclesia sibi commissa facere voluerint, actus ecclesiæ prosequi jubemus. Quod si facere contempserint, placuit eos ad proprium reverti servitium.

III.

Si episcopus ", presbyter, aut diaconus crimen capitale commiserint, aut chartam falsaverint, aut testimonium falsum dixerint, ab officii honore depositi, in monasterium retrudantur, & ibi tantummodo quamdiu vixerint laicam communionem accipiant. " Idem 50.

IV.

Si episcopus condito " testamento aliquid de ecclesiastici juris proprietate legaverit, aliter non valebit, nisi vel tantum de juris proprii facultate suppleverit. " Idem 51. & Epaunense 17.

V.

Presbytero, aut diacono ", vel clerico sine antistitis sui epistolis ambulanti communionem nullus impendat. " Idem 52. & Epaun. 6.

VI.

Quidquid paræciarum " presbyter de ecclesiastici juris possessione distraxerit, inane habeatur, & vacuum, venditorem comparantis actione vertentem. " Idem 53. & Epaun. 7.

VII.

Presbyter dum diœcesim " tenet, de his quæ emerit ab ecclesiæ nomine scripturam faciat, ut ab ejus quam tenuit ecclesiæ ordinatione discedat. " Idem 54. & Epaun. 8.

VIII.

Episcopus, presbyter, & diaconus, " canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod si quis talium personarum in hac voluntate detectus, si episcopus est, tribus mensibus a communione suspendatur, presbyter duobus mensibus abstineatur, uno diaconus ab omni officio vel communione cessabit. " Idem 55. & Epaun. 4.

IX.

Venditiones ", quas abbates facere præsumpserint, forma servetur, ut quidquid sine episcopi notitia venditum fuerit, ad potestatem episcopi revocetur. Mancipia vero monachis donata ab abbate non liceat manumitti. Injustum enim putamus, ut monachis quotidianum rurale opus facientibus servi eorum libertatibus otium potiantur. " Agath. 56. & Epaun. 8.

X.

Unum " abbatem duobus monasteriis interdicimus præsidere. " Idem 57. & Epaun. 9.

XI.

Cellulas " novas, aut congregatiunculas monachorum, absque episcopi notitia prohibemus institui. " Idem 58. & Ep. 10.

XII.

Clerici ", quod etiam sine præceptoris qualibet diuturnitate temporis, de ecclesiæ remuneratione possederint, cum auctoritate domini gloriosissimi principis nostri, in jus proprium præscriptione temporis non vocentur: dummodo pateat ecclesiæ rem fuisse; ne videatur etiam episcopi administrationis prolixæ, aut precatorias, cum ordinati sunt, facere debuisse, aut diu tentas facultates proprietatis suæ posse transcribere. " Idem 59. & Ep. 18.

XIII.

Lapsis ", id est, qui in catholica baptizati, prævaricatione damnabili post in hæresim transiere grandem, redeundi difficultatem sanxit antiquitas: quibus nos annorum multitudine breviata, pœnitentiam biennii conditione infrascriptæ observationis imponimus: ut præscripto biennii tertia die, sine relaxatione jejunent, & ecclesiam studeant frequentare: in pœnitentiæ loco standi & orandi humilitatem noverint observandam, etiam cum catechumenis procedere cum monentur, abscedant. Hoc si observare voluerint constituto tempore, admittendis ad altarium observatio relaxetur: quam si arduam vel duram forte putaverint, statuta præteritorum canonum implere debebunt. " Idem 60. & Ep. 29.

XIV.

De incestis " conjunctionibus nihil prorsus veniæ reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestos vero neque ullo conjugii nomine prævalendos, præter illos, quos nominare funestum est, hos esse censemus. " Idem 61. & Ep. 30.

Si quis relictam fratris, quæ pene prius soror exstiterat, carnali conjunctione violaverit: si quis frater germanam uxoris accipit: si quis novercam duxerit: si quis consobrinæ sobrinæve se societ. Quod ita præsenti tempore prohibemus: ita ea quæ sunt ante nos instituta non solvimus. Si quis relictæ avunculi misceatur aut patrui, vel prævignæ concubitu polluatur. Sane quibus conjunctio illicita interdicitur, habebunt incundi melioris conjugii libertatem.

XV.

Si quis servum " proprium sine conscientia judicis occiderit, excommunicatione biennii sanguinis se mundabit. " Idem 62. & Ep. 34.

XVI.

Ut cives " superiorum natalium noti paschæ, ac nativitatis domini solennitatem episcopis, nec interest in quibus civitatibus positus accipiendæ benedictionis desiderio; noverint, qui hoc facere neglexerint, triennio priventur ecclesiæ. " Idem c. 63. & Ep. 35.

XVII.

Si quis in clero " constitutus ab ecclesia sua diebus solennibus defuit, id est, nativitate domini, sancta epiphania, pascha vel pentecoste; dum potius sæcularibus lucris studet, quam servitio suo parere convenit, triennio a communione suspendatur. Similiter diaconus, vel presbyter, si tres hebdomadas ab ecclesia sua defuerit, huic damnationi succumbat. " Idem 64.

XVIII.

Quoniam non " oportet diaconum sedere præsente presbytero, sed ex jussione presbyteri sedeat. Similiter autem honorificetur diaconus a ministris inferioribus, & omnibus clericis. " Idem 65.

XIX.

Quoniam " non oportet ministros licentiam habere in secretario, quod Græci diaconicon appellant, ingredi, & contingere vasa dominica. " Idem 66.

XX.

Quoniam " non oportet cum omnibus hæreticis miscere connubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere: si tamen se profitentur Christianos futuros esse catholicos. " Idem 67.

XXI.

Quoniam non oportet " ministros altaris, aut clericos, magos aut incantatores esse, aut facere quæ dicuntur phylacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos autem qui talibus utuntur, projici ab ecclesia jussimus. " Idem 68.

XXII.

Seditionarios nunquam " ordinandos clericos, sicut nec usurarios, vel injuriarum suarum ultores. " Idem 69.

XXIII.

" Clericum " servilem, & verbis turpibus jocularem, ab officio retrahendum. " Idem Agathense conc. c. 70. " scurrilem habet editio Garsiæ, & titulus id docet.

NOTÆ SEVERINI BINII EX GARSIA.

a *Sancta Leocadia.*] Vitam D. Leocadiæ, ejusque mortem scriptam invenies in festis propriis sanctorum Toletanæ diœcesis, a sanctissimo papa Gregorio XIII. approbatis.

b *Implevit cor tuum.*] Actuum apostolorum 5. ubi in vulgata editione pro *implevit*, legitur, *tentavit*. In Græca tamen ἐπλήρωσεν est: quamquam unus apud me manuscriptus liber ἐπείρασεν habet, ut Latina versio.

c *Licet in initio quadragesimæ.*] Baptizare non oportet quemquam ex antiqua institutione post duas hebdomadas quadragesimæ, ut Siricius papa ad Himerium Tarraconensem episcopum cap. 2. Et in multis aliis epistolis & conciliis decernitur, præter quam paschatis & pentecostes tempore, nisi maxima necessitate urgente. Unde baptisteria aliis temporibus clauduntur. *Cap. 2. Quo tempore baptismum administrare liceat.*

d *Cælibe facis.*] Cyprianus de unctione chrismatis hunc morem innuit. *Hac die*, inquit, *primum commendata est nobis fractio panis: hodie Christus pedes lavit apostolis: & hoc solenni devotione omni tempore agendum instituit.* Et idem de ablutione pedum: *Mandatum*, inquit, *simul & exemplum complexus est, ut hoc exemplo instructi non dedignentur in alterutrum agere quod actum est a magistro, ut mandato posteris religionis auctoritas firmaretur.* Isidorus lib. 1. offic. ecclesiast. cap. de cœna domini: *Eo etiam tempore & die salvator surgens a cœna pedes discipulorum lavit, propter humilitatis formam commendandam; ad quam docendam venerat, sicut & ipse consequenter exposuit. Quod etiam docebat potissimum, ut facto doceret quod observare discipulos præmoneret. Inde etiam in ecclesia usu receptum fuit, ut pedes lavarentur ante sumptionem eucharistiæ:* quod tamen abrogatum esse restatur D. August. epist. 119. cap. 8. *Sane (inquit) etsi ecclesia, quod externum erat, remiserit, lotionem scilicet pedum, finem & rem hujus signi retinet, probationem scilicet & internam præparationem:* hæc Augustinus. *Cap. 3. Qualis celebritas in cœna domini observata.*

e *Noli narrare.*] In vulgata editione est: Noli amare. Nisi ex Græco legas: noli arare: sic enim verba habent: μὴ ἀροτρία ψεῦδος ἐπ' ἀδελφῷ σου, &c. *Cap. 5.*

f *Litaniarum.*] De litaniarum usu & nomine vide Isidorum lib. 6. etymol. capite ultimo sub finem: Albinum Flaccum de divinis officiis cap. De litania majore: Amalarium Fortunatum de eccles. offic. cap. 28. Rabanum Maurum cap. 19. Walafridum libro de rebus ecclesiast. cap. 28. Toletanum concilium V. cap. 1. novas litanias instituit, a die Iduum Septembrium per triduum: & confirmantur concilio VI. Toletano cap. 2. & concilio Bracarensi II. cap. 9. De hac re superius diximus. *Cap. 6. Litaniarum usus.*

g *Exomologeses celebrentur.*] Isidorus lib. 6. etymolog. capite ultimo: *Exomologesis*, inquit, *Græco vocabulo dicitur, quod Latine confessio interpretatur; cujus nominis duplex significatio est: aut enim in laude intelligitur confessio, sicut est: Confiteor tibi, Pater cœli & terræ: aut dum quisque confitetur sua peccata, ab eo indulgenda, ministerio sacerdo-* *Exomologesis quid.*

Anno Christi 604. Cap. 7.

fornicatis, cujus iniquitatem est miserendum. Vide etiam Rabanum de ordinatione Episcoporum.

In diebus domini de fornicatione, &c. De parte regis interlumine procurando, subque regi, illius uxorique ejus obtestanda, multa invenies dicenda, præterea eum illo Toletano IV. cap. 74. & Toletano V. cap. 4. & Toletano VI. cap. 17. concilio Toletano X. cap. 8. & Toletano XIII. cap. 4. Toletano XIV. cap. 10. ubi ferventissime conqueritur regem vitia, libertis, scortibus, formosisque inhiantem, deserere.

Cap. 8. Ecclesiæ Christi in Sterilitate, non mulctandæ quisque.

Per concilia Hispaniæ provinciæ,] Id exemplis facere possumus Hispaniæ II. Toletanum, Emeritanum, Bracarense, Hispalense, Arabiz in Granatensi regno degentes, ob hæreticorum infestationem, in quibus plurimi ex illis Hispaniæ nobis diffensis, & bello capiti ferventes extinctis.

Sed & Galliæ omnes,] Hinc apud Gregorium nunc illi genuinesi virtutis episcopos, & habetur in cap. 11. tit. de conventione infidelium: *Cum filius in partibi pseudo-Galliæ, cuique fuerunt Episcopi, & non mandat, & in mare vel sinu non debeat quod ex romanorum profunda, & quibus pessimi sufficiat quod fuerit non infidelium in libro, & puri qui virtutem quod patrem non suspicitum, ad debendum & mutare, mutatum puri, & non remanere virginis apud eum, posse illum adduci ad infidelitatem.* Ex Glossa in Decretum Gratiani, *Mutatum puri, puri remanere, puri remanere, puri remanere, puri remanere, virginis apud eum, posse illum adduci ad infidelitatem.*

Ex Glossa in Decretum Gratiani.

Sed & Gallia omnes,] Hinc apud Gregorium nunc illi genuinesi virtutis episcopos, & habetur in cap. 11. tit. de conventione infidelium: *Cum filius in partibi pseudo-Galliæ, cuique fuerunt Episcopi, & non mandat, & in mare vel sinu non debeat quod ex romanorum profunda, & quibus pessimi sufficiat quod fuerit non infidelium in libro, & puri qui virtutem quod patrem non suspicitum, ad debendum & mutare, mutatum puri, & non remanere virginis apud eum, posse illum adduci ad infidelitatem.*

In Ecclesia Christi,] Ecclesiam Christi, Gregorium Concilium fuit qui dubitaret, an Hecar autequam filii fuit ratione; cum compotes, non a parentibus fuisse filia fuerit, ut, magistrisque, vel alia Christianis eradere, ut fuit fuisse non in Christiana religione enrollantur, exclusione hoc licitum & expedimus esse. Nam primo Ecclesiæ ceteris, & communibus parentibus Christianis, in hoc fuisse dubitabitur, baptizare; pari ratione ajunt ceteris vetustatem, cum parentum non sit hoc informare aequo cogere, ut eum ejusmodi ipsi ad fidem adhibuerit. Secundo parentum pollicitis angelii, ut obtrectent omnia nostra religionis præcepta, etiam ipsis, non baptizatis; tertio ceteris vero dubitatur, hoc unum est, ut in fide & religione catholica filius aliunt. Tertio licitum est, renuentes matrimonium fidelium a viro infidelis separare, propterea pertinaciam apostolicandi & vinculum matrimonii ita fidelium est in hac re, sicuti vinculum parentum & filiorum. Ex quo colligo nullum efficacius remedium posse adhibere Sacerdotum in Hispania infidelitati, quam ut ab eorum, dum hoc de Christiana fidei abducantur, ejusmodi Christianis vitia, & ipsorum probatur, in doctrina Christiana crudiantur. Non experientia compertum est filiorum Sacerdotum, post sex generationes, a patribus in infidelitate eum nutriri, & in religione fidei Apostolorum

a Tetrico Episcopo celebratum Anno Christi 604. c. 1.

Ex Bibliotheca Bibliothecarii Bibliotheca.

IN Historia episcoporum Autissiodorensium a Lubbo Domino nostro num. 1. Novæ Bibliothecæ MSS. edita cap. 3. pag. 427. hæc de Concilio a Tetrico episcopo celebrato habentur. Hic Beatus vir primo anno ordinationis suæ habito Concilio constituit, quasdam Abbatissas, vel Archipresbyteri in Ecclesia S. Stephani divinum perfolveret officium. Taliter vero ordinavit, ut deserviret

Kalend. Januarii 1. Hebdomada, Basilica s. Germani.

2 Hebdomada, Basilica s. Amatoris.

3 Hebdomada, Basilica s. Petri.

4 Hebdomada, Basilica Monasterii s. Julianii.

Kalend. Februarii 1. Hebdomada, Basilica fanti Martini.

2 Hebdomada, Basilica s. Eusebii.

3 Hebdomada, Basilica s. Martini.

4 Hebdomada, Basilica s. Martæ.

Kalendis Martii 1. Hebdomada, Basilica fanti Nazarii.

2 Hebdomada, Monasterium Longorescule.

3 Hebdomada, Monasterium Sollacense.

4 Hebdomada, Scolius Vicus.

Kalendis Aprilis, 1. Hebdomada, Bacense Vicus.

2 Hebdomada, Vendofa, & Gaugiacus.

3 Hebdomada, Mauteriacus, & Licejacus.

4 Hebdomada, Tauriacus.

Kalendis Maji. Prima Hebdomada, Chorsa Vicus.

2 Hebdomada, Corcodonus, & Oratorium s. Memmii.

3 Hebdomada, Troja, Cornacus, & Acciacus.

4 Hebdomada, Varciacus.

Kalendis Junii. Prima Hebdomada, Bargiacus & Nontonicrus.

2 Hebdomada, Maffiis.

3 Hebdomada, Condida.

4 Hebdomada, Daitriacus, & Solliacus.

Kalendis Julii, Prima Hebdomada, Novus vicus.

2 Hebdomada, Brioderus.

3 Hebdomada, Giemus & Lauderus.

4 Hebdomada, Blanoilus.

Kalendis Augusti, prima Hebdomada. Clerici Dominici.

2 Hebdomada, Elipiacus.

3 Hebdomada, Baugiacus.

4 Hebdomada, Tauriacus.

Kalendis Octobris Prima Hebdomada, Clerici Dominici.

2 Heb-

Anno Christi 604.

2 Hebdomada, Basilica s. Germani,

3 Hebdomada, Basilica s. Amatoris.

4 Hebdomada, Basilica s. Petri.

Kalendis Novembris. Prima Hebdomada, Domiciacus.

2 Hebdomada, Monasterium s. Juliani.

3 Hebdomada, Basilica s. Martani.

4 Hebdomada, Basilica s. Eusebii.

Kalendis Decembris. Prima Hebdomada, Basilica fanctæ Marte.

2 Hebdomada, Basilica s. Martini.

3 Hebdomada, Basilica fanctorum Gervasii, & Protasii.

4 Hebdomada, Monasterium Longoreti, & Sefeiaci.

Hæc itaque constitutione roborata, constituit, ut Abbates Presbyteri cum clero ad superfici-

A prum officium pergendum conveniente ex Dominico Cellario ab oeconomo Ecclesiæ Hispeditium sufficiens accipiant, & vero tardi occurrerint, aut negligenter apparuerint, xl. dies a vino abstineant. Vicedominus autem, aut Cellarius, si quod jure ministrare debent, in alegio subtraxerint, zeruzi in Monasterium per annum dimidium pane, & aqua content debitum poniretur perfolvant. Istique Beatus Episcopus Villam, quæ ei ex fuccessione Patentum adveniret, Maciniacum nomine, Istum & Ego Senonicus, cum omnibus Manciplis, Vineis, Sylvis, & universis appendiciis suis Basilicæ S. Stephani, cui Deo auctore præfuit; habendam delegavit. De reiero confumato feliciter Vitæ fuæ cursu, &c. Ex

B

CONCILIUM TRAJECTENSE

AUCTORITATE SANCTI VILLEBRORDI

Congregatum, anno redemptoris nostri DCCXVII. tempore Sergii papæ.

CONCILIUM] Hoc concilium habitum est in Civitate inferioris Germaniæ, quæ Ultrajectum vulgo nuncupatur. Cujus apellationem hic dictum, quidve in eo constitutum fuerit, refert Marcellinus in vita Sviberti apud Surium die 1. Martii cap. 14. hisce verbis: *Cui sanctus pontifex, & præfuerunt sanctus Willebrordus & Swibertus antistites confanguinei, In qua concilium & defunctum fuit, ut omnes primi prædicatores in extera provincias prædicerent verbum Dei,* &c. De loco habitæ Synodi ita habet: *Deinde animadvertentes profuisse sanctis pontifices, Willebrordus Ultrect & Swibertus, & egregie prædicaverunt, qua quam eis ex angelica admonitione Trajectum, quod nostra populus, Deo proferante, ab infidelitatis erroris ad Christum convertisset esset, convocata Synodo in novo-B la ecclesia Trajectensi, decreverunt more apostolorum & discipulorum Christi in diversas circumjacentes barbaricas nationes profuturos prædicatores dimittere ad prædicandum ipsis fidem,* &c. Qui verum ejusdem synodo interfuerint, idem auctor prædicto loco ejusdem his verbis: *Erant autem in tempore in eadem primitivam ecclesiæ Trajectensi apostolicæ pontifices, & canonici regulis prædicatores, qui sanctum Swibertum episcopum cum sanctis Evardo sequentes, ipsum Willebrordum episcopum, & prædicatorum sanctum Wynfridum, qui postquam transiverunt Tarsensis, qui postquam transiverunt annos in ecclesia Trajectensi ad consensus episcopi, archiepiscopus Magunciensis conferatur, & Bonifacius appellatur, qui post obitum sanctis Willebrordi Trajectensis episcopi redeat, secundus archiepiscopus Trajectensis ordinatur. Qui postquam decem & Tres annis per Frisiam prædicaverunt, indigerit de Frisia convertere eum suis; similiter sanctus Victor episcopus Debiensis; sanctus Pholobinus episcopus de Mafsa candida: vel secundum Bedam Candida casa; sanctus Osbertus Lewina cum plurimis aliis gloriosis sacerdotibus & prædicatoribus,* Hæc Marcellinus de synodo Trajectensi prædicto loco.

Verbum Dei, gentilibus prædicatum.

[a] Synodus Ultrajectina a Baronio & collectoribus Conciliorum ex uno Pseudo-Marcellino commemorata, ejusdem fortasse est, ac eorum, quæ idem fabulatus de Willebrordo & Swibertus narrat, ut extra argumentum demonstrat Henschenius ad diem primum Martii in Commentario Historiæ ad Vitam S. Swiberti. Pagius ad an. Christ. 697. num. 3.

ANNO CHRISTI 697. CONCILIUM BERGHAMSTEDÆ ANNO CHRISTI 697.

ANNO QUINTO VVITHREDI REGIS CANTII,

Id est Christi secundum sub Berthualdo Cantuariensi archiepiscopo celebratum, præsentibus Gybmundo episcopo Rofftensi, & omnibus ordinibus illius gentis, cum viris quibusdam militaribus, in quo de moribus cavetur ad ecclesiæ cognitionem plerumque pertinentibus.

Appellemus autem istæ constitutiones in Saxonico codice manuscripto, judicia Vvithredi, & sunt ut sequuntur.

HÆC SUNT JUDICIA VVITHREDI REGIS CANTUARIORUM.

PRÆFATIO.

Tempus, locus & nominatur. ANNO quinto missionis regis Cantuariorum Vvithredi, indictione prima, in loco qui vocatur Berghamstede, die sexto mensis .... congregati sunt facti ordines, scilicet Birtvvaldus summus Britannie pontifex, & regi intimus vasallis, Gybmundus etiam Rofftensis episcopus, nec non ceteri ordines ecclesiastici illius gentis; qui cum viris utique militaribus, humanissime & communi omnium assensu, hæc leges decreverte, Cantuariorum ipsorum & consuetudinibus prout sequitur addendas edixere.

CANONES.

I.

Ecclesia liberta. Fiat regi oratio. Libera sit ecclesia, fruatur que suis judiciis, & reditibus, seu pensionibus. Pro rege preces fiant, mandatisque ejus non cogente necessitate, sed ex sponte obediunto.

II.

Pax ecclesiæ. Pacis ecclesiæ (quod Mundburgum vocant) quinquaginta solidorum esto compensatio. Tantumdem fiscuti & regis.

III.

Adulteri impenitentes. Adulteri ad vitæ probitatem per pœnitentiam reducantor a peccatis, vel a cœtu ecclesiastico arceantor.

IV.

Alienigenæ adulteri. Alienigenæ vero qui hac spurcitie contaminati fuerint, & nolunt resipiscere, terra exeant, peccata sua una cum suis facultatibus deportantes, quemadmodum in aliis gentibus ab ecclesiastica communione depellunturur.

V.

Vir militaris adulter. Si accideritvirum militarem (qui *Sibbemen* appellatur) finito hoc concilio, in adulterio (spreto regis, episcopi, libriique judicialis sententia) deprehendi, domino suo centum solidos dependito.

VI.

Paganus adulter. Si villicus fuerit aut paganus, quinquaginta solidis mulctator, etiamsi peccatum demiserit resipiscens.

VII.

Sacerdos adulter. Si sacerdos adulterium "dereliquerit, baptismumque nequiter non distulerit, nec erbietat i deditus fuerit, suum retineat ministerium, habitusque sui privilegium,

VIII.

Tonsuratus irregulari. Si tonsuratus regulam suam non custodierit, transeat alias in hospitium, si eum quispiam voluerit accipere: nec hoc tamen fiat nisi licentia concedatur ipsum diutius sustentandi.

IX.

Servus ad altare manumittitur. Si quis servum suum ad altare manumiserit, liber esto, & habilis sit ad gaudendum hæreditate & vivigildo, & sic sit ei ubi voleat sine limite versari.

X.

In die solis operatur. Si in vespera præcedente diem solis, postquam sol occubuit, aut in vespera præcedente diem lunæ post occasum solis servus ex mandato domini sui opus aliquod servile egerit, dominus factum octoginta solidis luito.

XI.

Vel trium. Si servus hisce diebus itineraverit, domino pendat sex solidos, aut flagello cædatur.

XII.

Liber si fecunda. Si liber homo (id faciat) tempore vetito, fit reus collitrigii mulctæ: & qui eum detulerit, dimidium habeat tam mulctæ quam vvirgildi.

XIII.

Paganus ebdomade offertorio. Si paganus uxore sua nescia diabolo quid obtulerit, omnibus fortunis suis plectitor

ANNO CHRISTI 697. ANNO CHRISTI 697.

litor & collitrigio. Sis & ambo pariter itidem feceritis, omnium bonorum suorum amissione ipsa etiam luat & collitrigio.

XIV.

Servus offertorio. Si servus diabolo offerat, sex dependat solidos, aut flagro vapulet.

XV.

Servo carnem adferenti in jejunio. Si quis servo suo carnem in jejunio dederit comedendam, servus liber exeat.

XVI.

Sponte edenti. Si servus ex sponte sua eam ederit, aut sex solidis, aut flagello.

XVII.

Verbum regis & episcopi. Episcopi & regis verbum, seu affirmatio, sine juramento sit irrefragabile.

XVIII.

Purgatio archiepiscoporum, sacerdotum, & diaconum. Præpositus monasterio suam faciat professionem ut sacerdos. Sacerdos vero semet purgato jurata simplicem veritatem in sanctitate regulæ suæ coram altari, dicendo in in hunc modum: *Per istum dico in Christo, non mentior.* Sic & diaconus semet purget.

1. Tim. 5.

XIX.

Clerici. Clericus adhibitis sibi quatuuor aliquibus compurgatoribus, se purgato, demisso autem capite, & una manu ad altare, altera ad juramentum parata.

XX.

Advena. Advena sui solius juramento super altare semet purgato. Similiter & thanus regis.

XXI.

Pagani. Paganus cum quatuor compurgatoribus, capite suo ad altare inclinato, semet eximat: & in hunc modum rata sint omnia juramenta.

XXII.

Ecclesiæ exigenda. Ad ecclesiæ pertinet cognitionem, si quis aliquem e clientela episcopi accusaverit, vel eum a cognitione regis ad pagi vel loci præpositum deduxerit: vel si præpositus eum purgaverit, vel cædendum tradiderit.

XXIII.

Deo servens accusatus. Si quis Dei mancipium in conventu suo accusaverit, dominus ejus cum simplici suo juramento purgabit, si eucharistiam susceperit. Ad eucharistiam autem si nunquam venerit, habeat in juramento fidejussorem bonum, vel solvat, vel le tradat flagellandum.

XXIV.

Servus ecclesiastici ministerii. Si servus viri popularis servum viri ecclesiastici accusaverit, vel servus ecclesiastici servum viri popularis, dominus ejus singulari suo juramento eum expurgabit.

XXV.

Latronem interficiens. Si homo secularis latronem occiderit, si fuae vvirgildo jaceat interfectus.

XXVI.

Latronem comprehendens & interficiens. Latro cum latrocinio reprehensus. Si quis hominem liberum latrocinium seu rem furatam secum deferentem comprehederit, unum e tribus rex elegerit, an eum interficiet, vel trans mare ablegaverit, vel vvirgildum ejus mulaverit. Ille vero qui eum vicit & comprehendit, dimidium habeto: sed si eum occiderit, septuaginta solidis eluito.

XXVII.

Servus furatus fugit. Si servus furatus fuerit, & paffus quispiam est eum aufugere, solvat septuaginta solidos, dabit. vel ..... utrum res voluerit. Si quis eum occiderit, domino ejus dimidium pendito.

XXVIII.

Alienigena vel deviator. Si alienigena vel peregrinus aliquis devius vagetur, & nec ore vociferaverit, nec cornu insonuerit, pro fure comprobandus est, & vel occidendus, vel relegandus.

B

Post Vvithredi regis superiores constitutiones que proxima pagina editæ sunt in codice antiquo manuscripto plurimæ sententiæ interpositæ, multis antiqui designata vel tempori.

QUOMODO DAMNA ET INJURIÆ SACRIS ORDINIBUS ILLATA sunt compensanda.

I.

SEPTEM sunt dona Spiritus sancti, septem etiam gradus ordinis ecclesiastici, & sacræ functionis. Septies insuper quotidie laudare debent in ecclesia Deum famuli ejus, pro populo Christiano instantius orantes, & amicos Dei debite excitantes, ut ecclesiam ejus diligant & honorent, famulosque pace & concordia tueantur. Damnum igitur quod verbo vel facto quispiam ei intulerit septena compensato retributione: & hoc alacrius, tam is qui damnum intulit, quam is qui exinde commodum retulit, si tanti fuerint ejus facultates, facris ut canonibus plenarie satisfactum sit & ordinibus.

II.

Sanctificetur domus Dei, & ob divinum intuitum enixius honoretur. Compensationes sacris ordinibus debitæ singulis juxta graduum & personarum suarum qualitatem, uti par est, exhibentur. Primo gradui simplex libra, & cum pia & religiosa compensatione, & ab intimo corde veniam petat delinquens.

III.

Compensationem sacris ordinibus debitam, juxta vitæ cujusliber æstimationem redditote: secundo *sofiet* gradui, duas libras, cum religiosa confessione.

IV.

Ad sacros ordines compensandos plenum pretium juxta violationis æstimationem dependite: tertio gradui tres libras, cum pia simul confessione.

V.

Sacris ordinibus violatis plenam exhibero emendationem: quarto gradui quatuor libras.

VI.

Ad sacros ordines compensandos integram redde violationis æstimationem; quin-

ANNO CHRISTI 697.

to gradui, quinque libras, adhibita simul confessione.

VII.

Ad sacros ordines compensandos plenum violationis pretium redde, cuique *scilicet* juxta veram capitis sui æstimationem: sexto gradui sex libras, cum pia simul confessione.

VIII.

Ad sacros ordines compensandos plenum violationis pretium redde, cuique *scilicet* juxta veram capitis sui æstimationem: septimo gradui septem libras, cum pia simul confessione.

IX.

Ad sacri ordinis compensationem, is dignam pacis emendationem reddat a quo violatio perpetrata est. Justum est coram Deo & hominibus, ut post illatam injuriam compensatio fiat plena mensura & benigne.

X.

Compensationis sacris ordinibus tributæ pars una cedit episcopo, altari altera, & tertia * fraternitati.

* vel contubernio,

ANNO CHRISTI 698.

CONCILIABULUM AQUILEJENSE

CONTRA QUINTAM SYNODUM HABITUM

Tempore Sergii papæ I. anno Christi redemptoris DCXCVIII.

Ostenta synodus a schismaticis Aquilejensibus secundo per errorem damnatur.

* CONCILIABULUM.] Auctoritate venerabilis Bedæ libro de sex ætatibus, Pauli diaconi lib. 5. cap. 14. & Sigeberti in chronico, constat hoc tempore Aquilejæ contra quintam synodum habitum fuisse concilium, quo ipsam quintam synodum œcumenicam respuendam esse decreverunt, seque ab unione ecclesiæ catholicæ præsciderunt ea de causa, quod damnationem trium capitulorum in quinta synodo factam, in odium & præjudicium Chalcedonensis concilii contigisse interpretarentur. Verba Pauli diaconi hæc sunt; *Hoc tempore synodus Aquilejæ facta, ob imperitiam fidei, quintum universale concilium suscipere diffidit; donec salutaribus beati Sergii papæ monitis instructa; & ipsa cum ceteris Christi ecclesiis annuere consensit.* Eadem de causa habita est synodus Aquilejæ tempore Vigilii papæ, anno domini 553. ut videre est tomi VI. pag. 420. supra sub pontificatu Vigilii. Eosdem ab antiquo schismate opera sancti Gregorii resipuisse, constat ex actis synodalibus concilii Romani sub Agathone, ubi quidam Aquilejensis episcopus Agatho nominatus eidem concilio interfuisse & subscripsisse reperitur. Quamobrem necessum est dicere, eamdem ecclesiam bis in eumdem errorem relapsam, duabus vicibus opera sanctorum Gregorii & Sergii pontificum ab eodem errore resipuisse.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 698. n. 13. & 14.

Beda in lib. de VI. Ætatibus testatur, Tiberio Apsimaro imperante, Sergioque Papa sedente Concilium Aquilejæ celebratum esse adversus eos, qui Tria Capitula tuebantur: *Synodus*, inquit, *Aquilejæ facta, ob imperitiam fidei, Quintum Universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergii monitis instructa, & ipsa huic cum ceteris Christi Ecclesiis adnuere consensit.* Baronius an. DCLIII. num. CCXXII. asserit, Bedam his verbis designare Synodum Aquilejensem tunc adversus Trium Capitulorum defensores congregatam: hic tamen Bedam de diversa Synodo sub Sergio habita interpretatur. Priorem Baronii sententiam exponit, & sequitur Eminent. Card. Norisius in Dissert. de Quinta Synodo cap. 9. §. I. atque *Bedam* Concilium a Paulino Aquilejensi contra V. Synodum seculo superiori coactum significasse, ex illo adverbio *donec*, non obscure colligi, eo quod ille error ac pravum de Synodo V. judicium diu ante Sergium apud Aquilejenses invaluerat, & Episcopi Veneti atque Istri cum Metropolita Aquilejensi Synodum V. receperant, qui ideo contra eamdem, suam Synodum postea celebrasse dicendi sunt. At *Bedam* de alia Synodo hoc tempore habita verba facere, docet Paulus Diaconus lib. 6. Hist. Langobard. cap. 14. postquam enim Tiberium Imperium invasisse narravit, scribit: *Hoc tempore Synodus Aquilejæ facta, ob imperitiam fidei, Quintum Universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergii monitis instructa, & ipsa cum ceteris Christi Ecclesiis annuere consensit.* Verba eadem habet Auctor Libri Pontificalis in Sergio: *Hujus temporibus Aquilejensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & Synodus quæ sub eo congregata est, qui Sanctum V. Universale Concilium, ut pote errantes, suscipere diffidebant, ejusdem Beatissimi Papæ monitis atque doctrinis instructi, conversi sunt, iidemque Venerabile Concilium, cum satisfactione susceperunt: & qui prius sub erroris vitio tenebantur, Doctrina Apostolica Apostolicæ Sedis illuminati, cum pace consonantes veritati ad propria relaxati sunt.* Verosimile autem non est, Paulum, qui non multo post Bedam floruit, in hujus sensum non penetrasse. Auctor vero Libri Pontificalis errore vulgari Anastasio attributi hoc ipso tempore, sicuti Beda, vivebat.

Certe anno DCXXX. quidam *Fortunatus* Sedem Gradensem invasit, homo Schismaticus, qui postea sibi timens ad Langobardos fugit, de quo Chronicon Aquilejense apud Ughellum Tomo I. Italiæ Sacræ: *Fortunatus quidam hæreticus Pontificatum arripuit; qui Quintam Synodum minime recipiens, ob sui erroris piaculum, &c. fugit cum sacra supellectile in Longobardiam.* Verum quidem est, Antistites Aquilejenses, quod recte observavit Card. Norisius ibidem §. 6. Synodum V. damnato Schismate recepisse. Nam *Maximus* Archiepiscopus Aquilejensis in Synodo Lateranensi anno DCXLIX. Secretario Primo hæc pronunciavit: *Contra Theodorum autem, & Origenem in Sancta Quinta Synodo accusator quidem nullus, sed tantummodo eorum Conscripta ad accusationem ipsorum, & reprehensionem sufficisse noscuntur.* Verum est etiam, quod scribit Baronius, *Agathonem* Episcopum Aquilejensem subscripsisse Synodo factæ ab Agathone Papa, ideoque ante Sergium Ecclesiam Aquilejensem ad Romanam accessisse. Sed inde non sequitur, aliquos in illo Patriarchatu in eum errorem non recidisse, ad quod [illegible] novo Concilio opus fuerit. Sed quidquid [illegible], sub *Sergio* finem accepit controversia illa, sedente Vigilio Papa exorta.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.J.

Cresconianam collectionem veterum canonum ex Dionysii Exigui versione hocce exeunte Christianæ epochæ seculo non infeliciter concinnatam non est quod quis a nobis hoc loco requirat; cum nec instituti nostri patiatur ratio, ut ex conciliis decretalibusque pontificum Romanorum excerptos ceteraque methodo illigatos digestosque in arbitrarias compilationes antiquos canones passim ac sine delectu excudamus, quod jam occasione Ferrandi diaconi Carthaginensis ecclesiæ supra monuimus, pag. 912. tomi V. nec vero operæ pretium sit id modo oneris suscipere, cum ante aliquot annos opera VV. CC. Guillelmi Voelli theologi & Henrici Justelli Christophori F. Cresconiana illa collectio prodierit in publicam lucem ex MS. codice bibliothecæ collegii hujusce nostri Claromontani Parisiensis ad calcem tomi I. bibliothecæ juris Canonici, una cum epistola ad Liberium seu Liberinum pontificem missa & breviario corumdem canonum a Petro Pithœo V. C. primum vulgato præfixa. Quis vero fuerit, aut quo vixerit tempore Cresconius, sive ut quidam scribere malunt, Crisconius; ex Baronianis annalibus disces tomo VII. ad annum Jesu Christi 527. Ibi enim refert in scripto codice cujus est titulus, Concordia canonum, se legisse hæc verba: *Concordia canonum a Cresconio Africano episcopo digesta sub capitibus trecentis. Iste bella & victorias, quas Joannes Patricius apud Africam de Saracenis gessit, hexametris versibus descripsit.* Hæc autem gesta fuisse hoc exeunte sæculo circa annum æræ Christianæ 698. eruditis viris compertum est.

VITA

ANNO CHRISTI 701.

VITA JOANNIS PAPÆ VI.

JOANNES * VI. natione Græcus, sedit annos tres, menses duos, dies duodecim. b Fuit autem temporibus Tiberii Augusti. Hujus temporibus venit Theophylactus cubicularius, patricius, & exarchus Italiæ de parte Siciliæ in urbem Romam. Cujus adventum * cognoscentes, militia totius Italiæ tumultuose convenit apud hanc Romanam civitatem, volens præfatum exarchum tribulare. * Pro cujus pontifex ne affligeretur persona, sese * medium dedit, portas civitatis clausit, sacerdotes c apud fossatum, in quo in unum convenerant, misit, & monitis salutaribus tumultuosam eorum seditionem sedavit. Dum vero infames quædam personæ capitulare adversus quosdam Romanæ urbis habitatores fecissent, & prænominato exarcho, ut a propriis substantiis denudarentur, tribuissent, hi juxta sui operis * pœnam mulctati sunt. Deinde vero, dum d * Gisolphus dux gentis Longobardorum Beneventi cum omni sua virtute in Campaniam veniret, Incendia & deprædationes multas exerceret, captivosque non paucos cepisset, & usque in loco, qui Horrea dicitur, fossatum * fieret, nullusque extitisset qui ei potuisset resistere, denominatus pontifex missis sacerdotibus cum apostolicis donariis, universos captivos de eorum manibus redemit, & illum e cum suo hoste ad propria repedare fecit. Hic fecit in basilica beati Andreæ apostoli, quæ ponitur infra ecclesiam beati Petri principis apostolorum, ambonem noviter. Hic super altare ecclesiæ sancti Marci coopertorium fecit, & in basilica B. Pauli apostoli inter columnas altaris, dextera lævaque vela alba. Hic fecit ordinationem presbyterorum, seu diaconorum unam, id est presbyteros novem, diaconos duos. Fecit autem & per diversa loca episcopos quindecim: qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum, & cessavit episcopatus mensem unum, dies decem & octo.

* cognoscens, * Pro cujus persona * in medium fossatum * mercedem digna pœna * Gisulphus. * fecisset,

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Joannes.*] Anno domini 701. Octobris 28. post interregnum unius mensis & 20. dierum, Joannes hujus nominis sextus pontifex creatur.

b *Fuit autem temporibus Tiberii.*] Quem Justinianus ab exilio reversus, & per aquæ ductum clam urbem ingressus, post multa ludibria eidem illata, vita simul & imperio spoliavit: idque justo Dei judicio accidisse videtur, ut qui in Romanum pontificem per Theophylactum cubicularium & exarchum suum, ut describit Anastasius supra, insurrexerat, a Justiniano, ob Sergii pontificis persecutionem naribus obtruncato, eademque de causa imperiali dignitate spoliato, eamdem vitæ & imperii spoliationem sustineret. Eodem Dei judicio factum esse apparet, ut Callinicus patriarcha Constantinopolitanus, qui numero episcoporum multum pollens supradicti conciliabuli canonibus orientalem ecclesiam fœdavit, & in Romanam insurrexit, ab eodem imperatore vinctus, oculisque orbatus, in exilium missus fuerit Romam; ut qui adeo superbe in Romanum pontificem caput extulerat, ab eodem vitæ stipem humiliatus acciperet. Hæc ex Theophanis & Cedreni annalibus.

Tiberius a Justiniano occisus. Callinici patriarchæ Constantinopolitani pœna quæ.

c *Apud Fossatum.*] Id est castra militum. Baronius anno 702. num. 2.

d *Gisolphus dux Longobardorum.*] Eadem Paulus diaconus lib. 6. cap. 26. novæ editionis.

e *Cum suo hoste.*] Baronius prædicto loco legit *cum suo stolo*, id est exercitu.

ANNO CHRISTI 701.

CONCILIUM SUB ALFRIDO

REGE NORDANHYMBRORUM,

Et Berthvaldo archiepiscopo Cantuariæ habitum tempore Joannis VI. papæ, anno Christi DCCI. in quo Vvilfrido archiepiscopo Eboracensi novæ struuntur machinationes. Ille denuo appellans ad Joannem papam, inimicos opprimit.

Malm. de gest. pont. lib. 3. Theodorus archiepiscopus resipiscit.

JAM Egfridus in bello Pictorum occubuerat, jam Theodorus in mortem vergebat, qui de peccato in Vvilfridum commisso sauciatus conscientiam, ipsum & Erkenvvaldum episcopum evocavit Londoniam: ipsis omnia peccata confessus, illo se potissimum permoveri scrupulo dixit, quod in sanctum commisisset, passus eum contra regulas spoliari, vel aperta instantia, vel occulta patientia. Et quia, inquit, finis mihi futuro anno imminet, sicut Deo prænunciante cognovi, & frequens * ægritudo, rogo te, sanctissime pontifex, ut benignus mihi commissum indulgeas, & sedem archiepiscopatus mei subeas: quippe qui sis omnium Anglorum in Romanis legibus peritissimus; ego Deo donante conabor, ut veteres offensas recenti officiorum sedulitate deleam, reges & auctoritate & precibus amicos facturus. Placide ad hæc, & ut virum sanctum decebat, respondit Vvilfridus: sed ut archiepiscopatum sine majoris definitione concilii susciperet, non * consensit. Totis ergo viribus Theodorus exsurrexit, ut Vvilfridus episcopatum reciperet, missis legatis & scriptis ad Alfridum regem Northumbrorum, qui Egfrido successerat, & sororem ejus Elfledam abbatissam de *Streneshalh*, ut simultatibus retropositis incunctanter caritatem ejus complecterentur. Cujus studii ut fervor patescat, epistolam, quam regi Merciorum Ethelredo direxit, hic ponam.

* al. ægritudo admonet, &c. * al. consensit.

Gloriosissimo & excellentissimo regi Merciorum Theodorus Dei gratia archiepiscopus in domino perennem salutem.

Epistola ejus ad regem Ethelredum.

COGNOSCAT (fili dilectissime) tua miranda sanctitas pacem me habere cum venerando episcopo Vvilfrido, & ideo, carissime, te admoneo, & in Christi caritate præcipio tibi, ut ejus sanctæ devotioni, quantum vires suppetunt, patrocinium, sicut semper fecisti,

Anno Christi 701.

quamdiu vivas indulgeat, quia longo tempore A
propitiabo peccatis tuis, multum inter pagan-
nos in domino laboravit. Et dicitco ego Theodo-
rus humilis episcopus decrepita aetate hoc tuae hea-
tudini suggero, quia apostolica, hoc fecit,
fecit, commendat audoriras, & vir ille sanctissimus
in patientia sua possedit animam suam, & ex
injuriarum sibi irrogatarum meritis & bonis, ca-
pit tem fecundis medicinam expectavit; &, si
invenit gratiam in conspectu tuo, licet tibi pro
longinquitate itineris grave videatur, ecclesiam
pseudam faciem tuam videat, & benedicat tibi
anima mea antequam moriar. Age ergo (fili mi)
taliter de illo prafato sanctissimo, sicut te deprec-
caturus sum. Quod si parti tuo non longe de hoc do-
cito recessuro obedieris, multum tibi proficiet ad
salutem. Vale.

Vvilfridus in illa synodo condemnatus.

Venienti ergo ad regem ejus episcolis archepis-
copus Vvilfridus, fabricatio impertita, indultus
favor. Alfridus, qui eum quondam probe nol-
ter, sa se ponente invitatos prius conobium Hexag-
Bedam, hinc definitione consilii Eboracensium
episcoporum, & Ripis monasterium liberaliter
indulsit. Stetit hac amicitia inter eos vix annis
quinque, quoad vinola conlata, in finibus opo-
rundam conventus, eroperunt in publicum; qui-
bus praventus rex Alfridus, monasterium Ripensis
possessionibus proprijs mutatum episcopatum
in constituere meditabatur; et ad Theodorum
Theodori archiepiscopi confentiendum non pri-
mo & ultimo tempore prolatis; fed illis quæ me-
diis diebus edifda difcedda agitare noluerunt.
Quibus infensus Vvilfridus, ad regem Mercio-
rum Ethelredum amicum fuum difcessit. Sub eo
plurimo conversatus tempore, Sed Vvulfo Lieco-
feldensis episcopo defunctio, episcopatum illum re-
xit, omnibus provincialibus amandus juxta & B
reverendus; plurima machinamenta rege Alfrido
& Berthwaldo archiepiscopo, ut Vvilfridus
succesferat, in Vvilfridum sfruentibus & detercen-
tibus.

Et habet Benedict.

Hoc tandem fedit, ut cum spe pacis prætenta
vocarent ad concilium, ibi vel blandimentis ad D
libitum fuum inflecterent, vel, si non confentis-
ret, opprimerent. Ille doli nefarius, & alieno
redhibendae animi fed malitiosi, ad concilium pe-
rexit: fed longe aliud, quam speraverat, experi-
tus est. Siquidem cum ante convictis & fallis ar-
pedionibus criminibus dia fatigatus, ad ultu-
timum ad interrogatum, si Theodori archiepis-
copi decretis obedire vellet. Quorum ille nequi-
tiam perfentiens, calidio responso fenfit: Quod
dicens fe libenter illis Theodori definitionibus
obedituum, quæ fanctis canonibus confonantes.
Deinde longa disputatione in ipsos invectus, ac
criter & vere quod jam per viginti duos annos pre-
ceptis trium apostolorum, Agathonis, Benedi-
cti, Sergii, incredull, Theodori archiepiscopi
decretis per difensionem edis diligenter, omnibus
& jam Alfrido sergebant erissæ, adeo ut archie-
piscopo dicens: Si precipis, pater, oppriimam
eum per violentiam. Quod cum ita intimasset
difplicuisset, ut tanto nominis vir, & qui eorum
fiducia captus ad concilium venisset, sustinere
repentinam prejudicium, ablo itipere gradien-
dum putarunt. Itaque quali pacifice fuedere a-
dorfi sunt, ut quia frequentissime difensionem in
ecclesia Dei ejus cavis pollutabant, ipse voluntas
se fua possessionibus & episcopatu cederet, & hæge
renunciationem scripto firmaret; hoc ejus comm-
mendatet tamum, hoc accumulatet gloriam,
si privatus mallet sub quamvis degere, quam pro
suo pontificatu, vel per se vel per alios pro-
cellas seditionum movere.

Anno Christi 701. ad Alfrid.

Sensit pater in his minis implicitum negotium,
& respondit, nihil aeque ad cumulum infamiæ
homini valere, quam si fe sua dimoraret voce. Se
primum fuisse, qui verum pascha in Northumbri-
ria Scotis ejectis docuerit, qui cantus ecclesiasti-
cos antiphonatim instituerit, qui fanctissimi Be-
nedicti regulam omnibus observari jusserit; pro
quibus omnibus nunc fenem & septuagintæ fere
annorum pontificem hoc in munere recipere, ut
cogatur fatiphem Dominum. Nonfuisse ergo
se illud non fatiturum, quod esset sibi dedecus,
calamitas subjectis, incommodum cunctis: quin
potius fedem apostolicam appellare: & fi quis eo-
rum ecclesiasticum conflictum præsumeret ea revo-
care.

Anno Christi 701. Synodus Hexham.

Jam ergo septuagintarium iterum labores, ite-
rum Romam ineditur, nec din moratus mare
transfit, viamque permensus urbem introiit, fu-
ftinuique aliquantis diebus accultatores dum ve-
niretur: qui, cum venissent, Sibi fuisse fanc-
ptifolis, ipse quod se fit attinebat, hoc allega-
vit modo.

Domino beatissimo universali papa Joanni Vvilfridus humilis & humilis servus servorum Dei episcopus.

Appellatio Vvilfridi ad Joannem papam.

CONOSCAT fanctitas vestra, quod pertur-
bationibus nuper in Britannia ortis ex parte
eorum qui contra me insistebant, ipsorum ad pa-
pam illudque fuccesforum venerabilium patrum
bimet episcopum, & monasteria, terraque
cum omnibus facultatibus meis ipsorum, cum
omnibus facultatibus meis ipsorum, cum
pestilus hanc fatcofalcem apostolicam sedem ap-
pellavi, consestans eos per omnipotentem domi-
num, & beatum Petrum apostolum, et fi quis
aliquam accusationem contra me haberet, ad ve-
stram presentiam veniret, sicut beatissimi Sergii
prædecessoris vestri scripta decernebant: & idee
petitionem humilitatis meæ gloriosæ prætentiæ
vestræ offerendam curavi, ut vos largissima pieta-
tis benevolentia confirmare dignemini, quæ a
beatissimis antecessoribus vestris ergo meam pa-
tientiam decreta, & fi quis contra me accusa-
tor adverstit, per vestram jussionem productus
in medium, quod voluerit obiicere: & quæ ha-
bet vel minimum objectum non probabiliter calu-
vero, parantus sum fervitatem canonum experiri.
Deinde rogo, ut literas commendatorias de ve-
stra estiolatione ad Ethelredum regem Mercionum
adjicere, ut omnia monasteria mea, quæ in ejus
fiunt provincia, quietem habant; ad Alfridum
regem Northumbrorum epistolas habeam, ut
quietem habeam. Quod si forte fibi grave
videbitur, ut episcopatum Eboracensem habeam,
prævidear apostolica sedes, quis ibi habeatur e-
piscopus: ego tamen monstraria duo in ea provin-
cia poluta Ripis & Hagustaldæ, quæ fundavi,
non amittam. In fine quoque spondeo me omnibus
decretis " Beda Wialdi archiepiscopi parituram,
quæ contra prædecessorem vestrorum fundatissimus
decreta ergo meam parvitatem non fuerint. His
cum accultatores a Berthwaldo archiepiscopo ad
se respondere jussi essent, hoc primum dixerunt:
Esse crimen capitale, quod in concilio in Britan-
nia congregato decretis Britto Waldi archiepiscopi
se non obedituum Vvilfridus contumaciter disdi-
ferit. De hoc fanis in medio pontifex fe expurga-
vit, ut diceret se fic non indefinite respondisse,
sed hic tantummodo paritturum, quæ contra ea-
dem decreta non essent: ille autem contra regu-
lam, ut ipse fe esse allo criminis objecto adjudicaret.

Hæc

Anno Christi 701. Synodus Hexham.

Anno Christi 701. Synodus Hexham.

Anno Christi 701. Synodus Hexham.

Anno Christi 701.

CONCILIUM TOLETANUM XVIII.

TEMPORE VVITIZÆ REGIS CELEBRATUM,

Anno domini DCCI, sub Joanne VI.

Concilium.) De hoc concilio Rodericus Toletanus lib. 3. c. 14. *Hic in ecclesia sancti Petri quæ est extra Toletum, cum episcopis & magnatibus super ordinatione regni concilium celebravit; quod tamen in corpore canonum non habetur.* Estilimo celebratum fuisse hoc concilium sub Gunderico Toletano antistite: qui (ut Rodericus ait) *sanctissimus* Anno Christi 701.

Quod de actis concilii tentiat Baronius, vide est in ejusdem annalibus anno 701. numer. 15.

VITA ET EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VII.

Anno Christi 705.

JOANNES VII. natione Græcus, patre Platone, sedit annos duos, menses septem, dies 17. Fuit autem temporibus Tiberii Augusti, & Justiniani duo quam imperatoris, vir eruditissimus, & facundus eloquentia. Hic fecit oratorium sanctæ Dei genitricis intra ecclesiam beati Petri apostoli, cujus parietes mirifice depinxit; illicque aurum & argenti, quantitatem multum expendit, & venerabilium patrum textus lavaque vultus erexit. Hic reftauravit basilicam sanctæ Eugeniæ, quæ longo tempore derelicta atque diruta fuerat. Laboravit autem & in cœmeteriis beatorum martyrum, Marcellini & Marci, Damasiniæ sanctæ pontificis. Fecit vero & imagines per diversas ecclesias, quas quirumque nosse desiderat, in ea quæ cultum depictum reperiet. Basilicam itemque sanctæ Dei genitricis, quæ Antiqua vocatur, pictura decorarit, illicque sanctorum corporibus fecit, & depeciendem ecclesiam episcopium, quantum ad te, constituere maluit, illicque pontificatus sui tempus expleti. Hic fecit calicem aureum pracipuum pensantem libras viginti, quem, & gemmis pretiosis decoravit.

Hujus temporibus Aripertus rex Longobardorum donationem patrimonii Alpium * Gutiarum, quæ longa per tempora a jure ecclesiæ privata fuerat, ac ab eadem gente detinebatur, in liberis ut antea erantum jure proprio beato apostolo ejusque principi Petri reformavit. Hujus temporibus * Justinianus Imperator a partibus * Zachariæ per loca Bulgariæ cum Tervelli Bulgarorum regis vique ad regiam urbem veniens, regnum proprium de quo, propellus fuerat, adeptus est. Leonem * eunum, & Tiberium, qui locum ejus usurpaverant, cepit, & in medio * circuli coram omni populo jugulari fecit, & obtinuit principatum, de quo antea usurpatus fuerat & ejectus. Qui illic ut palatium ingressus est, proprietatem adeptus est imperium; tonsus, quos antea fub domno Sergio apostolico memorate pontifice Romano direxerat, in quibus diversa capitula Romanæ ecclesiæ contraria scripta inerant, per duos metropolitanos episcopos demandavit, dirigens per eos de facram, per quam denominatum pontificem comparavit; ac adhortatus est, ut apostolicæ ecclesiæ concilium aggregaret, & quæque ei visa esset, stabiliret, & quæ adversa, removendo excluderet. Sed hic humana fragilitate tynidus, hos nequaquam tonsos omittant per suprafatos metropolitas directus ad principem, post quæ non diu in facra vita duravit, Hic fecit episcopos per diversa loca numero decem & octo. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum ante altare oratorii sanctæ Dei genitricis, quod ipse construxit sub die vi. Kalendas Novembris, indictione 6. Justiniano Romanam respublicam gubernante, & cessavit episcopatus menses tres.

Cognomento Velutus.

Colisæum, ab Colosso.

Gazaria

Leontium

circo.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Joannes VII.* Pontificatum adeptus est anno Christi 705. primo die Martii, cui octavo die hac prope mina exulat concilio, ut hoc, quemadmodum Gratianus, & mero cardinalium alionum in fide apostolica collocutus, apostolicum fuisse hæreticum, atque superatis hæreticis, constituit Constantinopolitani, de quo supra, confirmationem petuerit, usquequam acquiverit.

b *Idem Justinianus imperator pro omnis, &c.* Intelligo eunuchum cancellarium illius Constantinopolitani, de quo supra fub Sergio.

c *Circulum congregare, &c.* Justa quidem, sed indecens petitio: indignum est fede apostolica, ut ejus ministrum compellat, quod non in legitima synodo fanctum esse: Unde & quidem ex parte non approbatur ut eisque volui, ut constat infra ex Gregorii II. ad Leonem, quod Constantinopolitana papa hac de causa Constantinopolitanus episcopus ferit, atque hac de re per Gregorium fuit deflorum locum impressionis respondentis: quibus opus non fuisset, si Joannes VII. ea canonibus probat, quibus, ubios approbabit, alios rejecisse. Vide quæ dicam infra.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VII.

AD ETHELREGUM REGEM.

Extat infra in concilio ad fluvium Nidde, celebrato anno 705.

Edictum Justiniani imperatoris ad Joannem papam extat supra tom. 7. pag. 1159. poll. ad. 18. fexte synodi Constantinopolitanæ, Magnum Bindium, &c. *Porum Binius illud idem edictum multum ferunt paulo ante ad Joannem V. papam supra* Tom. VII. p. 1496.

Anno Christi 705.

CONCILIUM ROMANUM

AUCTORITATE JOANNIS PAPÆ VII.

Anno Christi 705.

Causa concilii.

Concilium.) Quæ occasione hac synodus Romæ coacta fuerit, indicat Anastasius Bibliothecarius in Vita Joannis VII. nimirum quia per epistolas & legationem ab imperatore Justiniano petitum esset, ut sanctos Constantinopoli canones Joannes papa congregato concilio examinaret, & quos catholicæ fidei congruentiores reperisset, rejectis cæteris probaret, & confirmaret. Indecent postulato nihil pontifex detulit, & tectis: tam inconveniens esset & valde indecorum, vel minimum approbare eorum quæ in pseudosynodo conflitutta fuerunt. Vide quæ dixi supra in vita Joannis, verbo *concilium*. Hæc eadem synodo Vvilfridus Eboracensis episcopus, postquam jam ante sub Agathone papa semel injuste accusatus, in Romano concilio sub eodem Agathone Romæ absolutus fuisset, ab Aldfridio rege secundo accusatus, secundo synodali judicio Romæ absolutus fuit. Hæc tetle Beda accidenit anno quarto anno obitum Vvilfridi, adnotanto anno Christi 705. temporte Joannis papæ septimi. Nam cum reflet ex eandem poll hanc synodum quadriennio vivisse, anno redemptoris nostri 709. poll obitum Ofredi regis quarto, episcopatus sui anno 45. dum jam obiit sesse, negari non potest hanc synodum prædicto tempore celebratam fuisse. Scribit enim Beda libro quinto capite 20. anno Vvilfridum annis 45. episcopatum tenuisse: & rursum lib. 5. cap. 26. affirmat primum annum fedis illius cum anno domini 664. obtinuisse: unde necessarium inferunt quod ultimus sedis Vvilfridi incideri in annum domini 709. qui est quintus poll illam synodum finitam, qua illius calumnia adversariorum absolutum fuisse Beda ilib. 5. c. 19. refert his verbis: *Post quinque annos, inquit, denuo accusatus ab eodem principe, Aldfrido scilicet, & plurimis episcopis, pulsatus pulsatus est ab omnibus Romam, cum profectus, ibi accusationes accepit locum se defendendi, confundentes episcopos plurimos cum epistolis papæ Joanni, omnium judicio probatum est, accusatores ejus mentiuntur. In parte fallsus contra eum effe machinatos calumnias. Scriptumque est a prefato papa regibus Anglorum Edilredo & Aldfrido, ut eum in episcopatum suum ire quo injuste fuerit condemnatus; Quorum rescripti. Juvit autem causam absolutionis ejus tertia synodi decretum magnum papa Agathonis, qua quondam ipse præsente in urbe atque in eadem concilio inter episcopos residente, ac perdicitimus) ab Agatho. Cum ergo, cunfta exigente, fedem eadem eorum nobilitas & Pretorianis papatis, jubente apostolico papa, diijus ejusque legatorum, ac ipsi ab eodem illi scriptum erat: Pontifices Dei omnibus episcopis Ebouracensis civitatis, apostolicam sedem de hac causa, ipsorum, & ab hac pagina de certis, ac ipsum reliquo absolutus, &c. quæ supra posimus. Quod ubi bellum est, Papæ apprehendit audientes: & sicut ipse testatur, cupiunt alternum requirere, quia esset illi in Pontifice episcopus. Tum Sanctissimo confiliarum apostolici papa, & alii pontifices, qui cum temporibus Agathonis papæ ibi videntur, dicebant ipsum ab episcopum, qui mapo Romam accusatus fuit, atque ab apostolica sede judicandus, adversus.*

Quisquamdum, inquiunt, atque accusatus hac de causa, mea audita & dijudicata causa & contra verita, antiquique patris, absta memoria papa Agathonis probatus est extra sua episcopatum repulsus: & tanto apud eum habitus est honore, ut ipsum in concilio quod congregavit episcoporum quasi virum venerabilem fidei & animi plenum residere monuerit. Quibus audiis, dicebant omnes una cum ipso pontifice, virum sancta conversatio, qui per quadraginta prope annos episcopatum functus, nequaquam dignum debere, fed ad integrum cuptis accusationum absolutum in pristinum cum honore reverti.

Tempus concilii.

Annotatio P. Antonii Pagi

Ad annum Ch. 704. n. 89. & 705. n. 4.

Anno Christi 704. S. Wilfridi causa coram Joanne Papa examinata, accusationum capita cassata, ipsique integra restitutione. Baronius quidem Wilfridi protectionem Romanam, quique abfolutionem in annum sequentem, quo Joannes VII. Ecclesiam Romanam administrabat, refert. Verum ordo ollorum Malmesburiensis lib. 3. de Gesti Pontif. Angl. p. 206. Wilfridum *jam sepiuagenarium* mati transfide. Ordinemque ipsum illi, dicunt hoc vel sequenti anno, cum Wilfridus tolle Sadderio in ejus vita, quod de Wilfridi eximia collegit auctor fuisse anno 634. Eddius in ejus vita cap. 39. 40. *Per plures festos diversos & per diversa loca omni plenitudo fidei dogmatis pure perfectique excelsius prædicavit. Pontifices nostri appellati. Nam per annos, & menses, & 20. Concilibabis sanctissimo fuit, & sumpsit quia exaltavit (vel examinavit) & ipsum in episcopatum hoc modo auxiliante quidquam Cuthbertus, cuyus episcopatum ipse, quia in sanctis Dei, terrae, ita, ut benedictus Agathonis, Apostolicæ sententiam prædicare hæreticorum cum 125. episcoporum episcopis confirmata est: ex quibus omnibus quinque pro fun Pontificis & Gregorius Magnum Sedem confessus est & judicatus pro confessorio &c. qui per an. & 20. omnibus annis episcopatum officio functus est. Et ipse dicit quod fuit pauci laeri, in ima carcere angustia usque ad ipsum mortis tempus, ut ex reliquis sententiis fulgetque, ut non, nulli dicere. Quibus ita verbis ipsius dicta perpendere, ut inde cero resultet Synodum Romanam fub Joanne VI. hoc anno sub obitum mensis Martii. Nam hac factum est, ut omnibus annis non minus annum 41. cursorum, quam 42. aut 43. dedicque poteli. Sed alia nunc monstra afferam, quibus bus conflabit hanc Synodum huic anno necessario diligitur ipsum dici.*

Tandem Eddius cap. 30. refert sententiam abfolutionis Wilfridi a Joanne VII. pronatam: *Et Wilfridus Dei omnibus episcopus, cum omnibus eximia virtutibus, & ipsum ipse examinavit, cum diligentissimo abfolutum incunabula & Pontifices appellati, & apostolicum Principis, auditutur, qui hoc pontifum fulvinda, ligan ligan & solvitur, & dixit verba ipsa.* Tum cap. 31. Epistolam, (cui decretum Joannis Papae ad Archiepiscopum Regni Britannorum, & ad Dioecesium & Principium, idem Nonhumbrorum regum, Egiam pandocia, quia eodem nomine, Wilfridum fuisse abfolutum, laetum provinciis, donec, inquit Joannes, ipse principatus pontifex, de pedibus omnemdo ejus, quem authoritas Principis Apostolorum Archiepiscopum Eboracensem reverentiam reverti, Tum Eddius in Antiphona in octavam indicant: Scripsit enim Bertholdus Ecclesia Sedis Cantorum, cum tamen confirmatus tantum fuerit a Joanne VI. multis post obitum Agathonis, dicit ut sententiam Joannis pro Synodum concussam non *Wilfridis Episcopus: ac ungilio regulariter celebrata, Regum Ethelredus* fecit; atque *Joannem* (Magnum Bindium) *Episcopus in Synodum facient abfoluere, unusque partium existit, ut hac synodo Synodalitter terminicus, est non, possit, ad hanc fidem episcopatum fuisse incertum, ac omittent Concilio Regium, ac Ecclesiam &c.* Sed Eddius Regium, videtur legendum, *agitur*. Cum igitur Joannes Papa ad Ethelredum regem

Anno Christi 705.

Anno Christi 705.

Anno Christi 705.

ANNO CHRISTI 705.

regem de absolutione Wilfridi, & de iis, quæ agenda restarent, literas scripserit, isque anno Ch. 704. Regnum abdicarit, ut tam ex Beda, quam ex Auctoribus Anglicis supra citatis liquet, certum est, non tantum Joanne VI. Romanæ Ecclesiæ præsidente causam Wilfridi agitatam esse; sed etiam Synodum ad eam decidendam coactam, hoc anno finem accepisse.

Beda lib. 5. cap. 20. uno tenore recitat, quæ contigere in causa S. Wilfridi; sed quia strictim & breviter res narrat, non mirum si Baronius, destitutus quibus nunc abundamus subsidiis, discernere non potuerit, an Synodus Romana, in qua Vvilfridus absolutus, Joanne VI. aut Joanne VII. sedente, quove anno celebrata fuerit, & suspicatus sit, actum in ea de Canonibus in Quini-sexta Synodo ad sextam Generalem adjectis; cum tamen certum sit, lecta quidem esse in Synodo Romana anno 704. habita, quædam contenta in Concilio Romano contra Monothelitas ab Agathone Papa coacto, sed ea tantum quæ ad causam Vvilfridi facerent, non vero ad Monothelitarum damnationem.

SYNODUS MERCIANA

SUB HAC TEMPESTATE CIRCA ANNUM gratiæ DCCV, celebrata.

In qua Aldhelmo abbati monasterii Mailduiurbis, (id est *Malmesburia*) præceptum est ut librum scribat adversus errorem Britonum in paschate celebrando.

Beda hist. eccl. lib. 5. cap. 19.

De hac synodo nudam solummodo mentionem facit Beda, cum Heddæ episcopi occidentalium Saxonum interitum retulerit. Quo, *inquit*, defuncto, episcopatus provinciæ illius in duas parochias divisus est: una data est Danieli, quam usque hodie regit: altera Aldhelmo, cui annis quatuor strenuissime præfuit: ambo in rebus ecclesiasticis & in scientia scripturarum sufficienter instructi. Denique Aldhelmus, cum esset adhuc presbyter & abbas monasterii quod Maildulurbem nominant, scripsit jubente synodo suæ gentis librum egregium adversus errorem Britonus, quo vel pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati, & paci contraria gerunt, multosque eorum qui occidentalibus Saxonibus subditi erant Britone ad catholicam dominici paschæ celebrationem hujus lectione perduxit, *&c.*

CONCILIUM AD FLUVIUM

NIDDE IN NORTHUMBRIA, AB OSREDO

Ibidem rege, & Bertvvaldo archiepiscopo Cantuariæ,

Monitu Joannis papæ VII. anno Christi DCCV. celebratum; in quo accepta Joannis papæ epistola, Vvilfridus demum in archiepiscopatu suo Eboracensi confirmatur.

Malm. de gest. pont. lib. 3.

Rex Merciæ & archiepiscopus Cantuariæ papæ parent literis.

POSTQUAM (*quæ retulimus*) *de concilio sub Alfrido rege, & Bertvvaldo archiepiscopo, anno gratiæ* DCCI. *perorasset Malmesburius, ad Niddense hoc concilium transiens, sic orditur*: Rediit igitur (Vvilfridus) & apostolicas epistolas regi Merciorum jam monacho Ethelredo attulit. Humiliter ille & genuflexo dignationem salutationis apostolicæ suscepit, & perlectis chartis quod tenor earum jubebat, a Kenredo filio fratris Vulfarii, quem sibi regem suffecerat, compleri non gravate obtinuit. Erat enim & ille timore Dei plenus, sicut post quadriennium voluntaria regni abrenunciatione mundo approbatum est: nec segnius Brithvvaldus archiepiscopus pacem non aspernanter ambiens in unanimitatem fraternæ concordiæ accurrit. Exterritum minis apostolicæ sedis ajunt, legatis damnationem suam gravibus querimoniis aggerentibus, quamvis Vvilfridus eos jam adjudicatos exemisset.

Rex Northumbriæ eas spernit. * al. feminam.

Solus Alfrithus rex Northanimbrorum obstinatioris animi * sententiam terens, pervicaciam tenuit. Nunciis enim ad se ex parte Vvilfridi directis serenum primo responsum retulit: sed depravatus (ut creditur) malevolorum consiliis, quibus extra suam dignitatem nimis indulgebat, redeuntes ad se die condicto tali sententia contristavit: se quidem legatorum personis, quod essent & vita graves, & aspectu honorabiles, honorem ut parentibus deferre: ceterum assensum legationi omnino abnuere, quod esset contra rationem homini jam bis a toto Anglorum concilio damnato propter quælibet apostolica scripta communicare. Sed nec ipse multo post in hac vita moratus est tempore. Statim enim, illis abeuntibus, acerba correptus valetudine, ad mortem exercebatur. Amaritudo tormenti rationem olim in animo regali sopitam elicuit, & secundum prophetam, *vexatio dedit intellectum auditui*. Intelligens enim se merito inobedientiæ plexum, promisit omnem emendationem facti Vvilfrido exhibiturum, si sibi viventi adduci potuisset; nec cessavit, quantum ante præclusam vocem loqui potuit, idem promittere, & si ipse voti effectu careret, heredem suum ut faceret adjurare: & ille quidem mature defunctus, apostolicas literas se sprevisse sero indoluit, quarum minas effugere non meruit: quas, quia crebro commemoravi, hic abbreviatas ponere fert animus, ut palam fit quanta miseria involvat mortales, quod illi viri, quos sanctissimos celebrat antiquitas, Theodorus, Berthvvaldus, Joannes Bosa, nec non & Hilda abbatissa digladiabili odio impetierint Vvilfridum Deo, ut ex ante dictis probatur, acceptissimum. [margin: Isai. 28.] [margin: Sed resipiscit moriturus.]

EPI-

ANNO CHRISTI 705.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VII.

AD ETHELREDUM REGEM MERCIORUM, & Alfridum regem Deirorum, &c.

Berthvvaldum archiepiscopum Cantuariæ commonet ut synodum convocet, Vvilfridumque & adversarios suos aut convenire faciat, aut Romam accurrere.

Dominis eminentissimis Ethelredo regi Merciorum, & Alfrido regi Deirorum, & Berniciorum, Joannes papa.

De vestræ quidem religionis accessibus gratia Dei cooperante gaudemus, fervorem fidei cernentes in vobis, quam ex prædicatione principis apostolorum Deo vestros animos illuminante percepistis, & efficaciter tenetis; & utinam gaudium nostrum meliorum excessus amplificet. Inextricabilis vero quorumdam dissensio nostros animos afficit, quam oportet corrigi, ne apostolicorum præceptorum prævaricatores, sed custodes esse inveniamini. Dudum enim sub apostolicæ memoriæ Agathone papa, cum Vvilfridus episcopus, pro sua causa sedem hanc appellasset, & accusatores a Theodoro sanctæ Cantuariorum ecclesiæ archiepiscopo hinc illuc mandato, & ab Hilda religiosæ memoriæ abbatissa missi venissent, episcopi tunc hic de diversis partibus congregati, rem regulariter quæsierunt, & definierunt, eamdemque sententiam successores ejusdem pontificis prædecessores nostri tenuerunt; sed neque Theodorus archiepiscopus obviasse cognoscitur, qui nunquam postmodum aliquam huic accusationem demandavit. Nunc quoque eorum accusationes, qui contra Vvilfridum episcopum huc de Britannia advenerunt, & ejus excusationes apud conventum reverendissimorum episcoporum qui hic inventi sunt per dies aliquot fieri procuravimus, tam de epistolis anterioribus & modernis, quam quæ verbaliter partes detulerunt, dum principales personæ, de quibus contentio omnis exorta est, hic non affuerint: quas necesse est, ut contentio finem accipiat, advenire. [margin: Vvilfridus appellat sedem Romanam.]

Synodus convocatur a Berthvvaldo, &c.

Idcirco commonemus Berthvvaldum archiepiscopum fratrem nostrum, ut synodum convocet una cum Vvilfrido, & Bosam atque Joannem in synodum faciat convenire, vocesque partium audiat, & consideret quid sibi invicem partes valeant approbare: & siquidem apud illam synodum potuerit rem determinare, gratum erit nobis. Sin autem moneat eos ad sedem apostolicam accurrere, ut majori concilio decidatur quod hactenus terminari non potuit. Sciat autem quod quicumque venire contempserit, seipsum dejectioni submittit, nec hic, nec ibi pro episcopo amplius suscipiendus; vestra proinde regalis sublimitas faciat concursum, ut ea, quæ Christo aspirante perspeximus, perveniant ad effectum; quicumque autem cujuslibet personæ audaci temeritate contempserit, non erit a Deo impunitus, neque sine damno cœlitus alligatus evadet.

Edulf malitia in Vvilfridum.

Defuncto ergo Alfrido, Edulfus quidam tyrannidem meditatus, furorem quoque malesanæ mentis in Vvilfridum evomuit, quasi in vecordiam Alfridi juratus esset. Cum enim eum pontifex quondam recordatus amicum esse, non inconsultum æstimaret adire, adeo stultus efferbuit, ut eum continuo de regno suo exire juberet, ni omnibus suis expoliatus cum dedecore ejici vellet. Sed enim post duos menses vita & regno privatus captivo diademate moribundus humum pulsavit, proceribus regni filium Alfredi Osredum solio restituentibus: quorum & maximus fide & auctoritate Berthfridus summonitus a Berthvvaldo archiepiscopo concilium in Northanimbria fieri consensit, ut tandem justa Vvilfredi causa placabilem terminum acciperet; ibi ex præceptis apostolicis data est optio episcopis, ut aut Vvilfrido in sua episcopatus sede cederent, aut Romam pro sua defensanda causa pergerent, qui his resultandum putaret exors a communione fieret. Episcopis suo more obnitentibus beatissima virgo Elfleda soror Alfridi abbatissa post Hildam de *Streneshald*, terminum negotio fixit, dicens: Dimissis ambagibus testamentum fratris mei, cui præsens interfui, profero: quod si convalesceret jussa se apostolicæ sedis incunctanter facturum promisisse, vel quod morte interveniente facere nequiret, heredi suo faciendum transmisisse cognoscitur. Tum * Berfridus verbis virginis conglutinans sua: Ego jussionibus papæ obediendum censeo, inquit, præsertim cum eorum robori accedat & regis nostri jussio, & nostræ necessitatis sponsio; namque dum nos post mortem ejus inimicis urgentibus in *Bebbsburh* inclusi essemus, in obsessionis angusto, in vitæ periculo, vovimus Deo impleturos nos jussionem papæ, si potuissemus evadere. Vix votum finieramus, & fateor (sacratissime archipræsul) statim certant obsequela, omnis in nostrum assensum accurrit provincia. Puer regius in regem levatus, hostis abactus, tyrannus extinctus. Est igitur regiæ voluntatis, ut episcopus Vvilfridus revestiatur: his dictis emotæ dissensionum nebulæ, serenitas pacis infusa: cucurrit episcopalis gravitas in amplexum, & concordibus animis quantum superfuit ævi exegit. [margin: Elfleda abbatissa litem dirimit] [margin: * Berthfrithus.] [margin: Vvilfridus revestitur.]

Dimissis Vvilfrido duobus cœnobiis, Ripis & Heogesteldein; ille inconcussa pace potitus post quatuor reditus annos, ut Michael archangelus prædixerat, tentatus est eadem infirmitate, qua quondam in *Meldis*, tam valide, ut subito sensu & voce careret. Sed suis ad eum orantibus ut saltem ad divisionem rerum suarum loquelam mereretur, resumpsit ingenue, ut & loqueretur continuo, & post dies salutis vigore refuso cuncta loca sua * obiret; tum pro frequentibus morbis vicinæ mortis non dubius, quidquid ante in aliquibus bonis tepidius fecisse videbatur, supplevit: propositos omnibus cœnobiis ordinavit: gazas in quatuor divisit: unam & eam optimam portionem Romanæ dandam ecclesiæ, cujus auctoritate cunctis semper injuriis exemptus & honoribus restitutus fuerit: quod & per se implere quamvis annis gravis meditaretur, nisi ferrea quies cogitantem anticiparet: secundam pauperibus: tertiam cœnobiorum præpositis delegavit, qua potentiorum amicitiam redimerent, qua contrariorum impetum refringerent: quartam illis, qui laborum suorum individui comites, necdum terras, quibus se sustentarent, acceperant. Sic accepta licentia a Ripensibus, quos præcipuo semper amore coluerat, & ceteris Northanimbris ad colloquium Celredi regis Merciorum quo invitabatur, simul ut & monasteriorum suorum, quæ in illa regione plurima per indulgentiam regum instituerat, quietem procuraret, profectus est. Ibi ergo cunctis circuitis & auctis, exacto anno & semis postquam secundo proximi obitus fuerat admonitus, apud insulam Inundalum languore irruente agitatus, extremum diem sibi sensit adesse: paucisque, quantum vires suppetebant allocutus filios, sacramque bene- [margin: * al. ambiret;] [margin: Gazas in quatuor partes erogat, & Romæ optimam.]

Anno Christi 705.

benedictionem impertiens, omnis ut videbatur expers angoris, finem invenit: recensito jam a monachis psalterio usque ad illum versum: *Emitte spiritum tuum, & creabuntur*, &c. excessit anno ætatis LXXVI. XLVI. episcopatus: vir pro justitiæ merito multis jactatus periculis, quique in ipsis exiliis non otio deditus, sed cœnobiis & episcopatibus fundandis industrius esset: egregie factus ad promerendam gratiam principum apud quos exularet, idemque pro rigore justitiæ compatriotis regibus odiosus; reliquit cœnobia quot nullus, quæ solus aggregaverat, multis dividens heredibus; corpus ejus in Ripis portatum, & multa reverentia conditum. *Hæc & hucusque Malmesburius.*

Ejus mors. Psalm. 103.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Acta concilii.

a *Concilium.*] Cum post impetratam absolutionem Wilfridus Roma decessisset, veniensque in Galliam in morbum gravissimum incidisset, apparitione & medela Sancti Michaelis miraculose liberatus, hoc anno venit in Angliam. Cumque lectis epistolis apostolicis ab archiepiscopo honorifice acciperetur, ab Alfrido autem rege accusatore sui contemneretur, post mortem regis subito defuncti *factum est*, inquit Beda lib. 5. cap. 20. *ut regnante Osredo filio ejus, mox synodo facta juxta fluvium Nidde, post aliquantum utriusque partis conflictum tandem cunctis faventibus in præsulatum sit suæ receptus ecclesiæ; sicque quatuor annis, id est usque ad diem obitus sui vitam duxit in pace.* Hæc Beda prædicto loco.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Anno Christi 705.

Ad annum Ch. 705. n. 11.

Eddius in Vita S. Wilfridi cap. 57. de hoc Concilio, in quo pax reformata est, loquens inquit: *In primo* (scil. *anno Osredi regis*) *Berthualdus Cantuariorum Ecclesiæ, & pene totius Britanniæ Archiepiscopus de Austro veniens, habens ex præcepto Apostolicæ sedis Aquilonalium Regem cum omnibus Episcopis suis, & Abbatibus, & totius regni ejus Principibus, ad Synodalem locum de causa B. Wilfridi Episcopi diligenter invitare, & ita factum est. Nam in unum locum juxta fluvium Nidd ab Oriente congregati Rex* (scil. Osredus) *cum Principibus suis, & tres Episcopi ejus* (nempe Bosa Eboracensis, Joannes Hagustaldensis, & Eadfridus Lindisfarnensis) *cum Abbatibus; nec non & beata Aelfleda Abbatissa* (Streaneshalensis Monasterii, filia Osvvii Northumbriæ Regis) *semper totius Provinciæ consolatrix, optimaque consiliatrix; Berthualdus quoque Archiepiscopus & Wilfridus Episcopus simul in una die advenerunt. Deinde sedentibus Rege & Episcopis cum Principibus eorum in loco Synodali*, utriusque libri a principio usque ad finem lecti sunt. Archiepiscopus autem dixit, Apostolicam potestatem censuisse, ut Præsules Ecclesiarum illius Provinciæ B. Wilfrido reconcilientur. Episcopi resistentes dixerunt, nullum posse immutare quæ jam facta fuissent. Sed cum summopere faverent Wilfrido Abbatissa Aelfleda, & Princeps Berechtfridus, & pro eodem Præsule multa in Synodo dixissent, ut videre est apud Eddium, *Episcopi sibi mutuo separati ab aliis inire consilium cœperunt; aliquando cum eis Archiepiscopus, aliquando vero sapientissima Virgo Aelfleda: & hujus sancti Concilii talis finis extitit, ut omnes Episcopi & Rex cum suis Optimatibus puræ pacis concordiam cum S. Wilfrido Episcopo inierint, quam inter se usque ad finem vitæ conservaverunt, reddentes ei duo prima cœnobia, quæ in Rypis & Hagustaldense cum omnibus reditibus suis.*

Anno Christi 708.

VITA SISINNII PAPÆ. a

Sisinnius natione Syrus, ex patre Joanne, sedit dies viginti. Fuit autem temporibus Justiniani imperatoris Augusti. Qui vir podagrico humore ita tenebatur constrictus, ut sibi cibum propriis manibus exhibere non valeret. Erat tamen constans animo, & curam agens pro habitatoribus hujus civitatis. Qui & b calcaria pro restauratione murorum jussit decoquere. Verumtamen repentina morte defunctus est. Fecit autem episcopum unum in insula Corsica. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die VI. Februarii, indictione sexta, Justiniano Augusto, & cessavit episcopatus mensem unum, * dies 29.

b calcarias

* sex dies

SYNODUS SUB INA REGE OCCIDENTALIUM SAXONUM HABITA loco incerto,

In qua episcopatus occidentalium Saxonum in duas dividitur parochias.

Beda lib. 5. cap. 18.

Quibus (Daniele & Aldhelmo) episcopatum administrantibus, statutum est synodali decreto, ut provincia Australium Saxonum, quæ eatenus ad civitatis Ventanæ (cui tunc Daniel præerat) parochiam pertinebat, & ipsa sedem episcopalem & proprium haberet episcopum. Consecratusque est eis primus antistes Eadbertus, qui erat abbas in monasterio beatæ memoriæ Vvilfridi episcopi quod dicitur Seleseu. Quo defuncto Ceolla suscepit officium pontificatus. Ipso autem ante aliquot annos ex hac luce subtracto episcopatus usque hodie cessavit.

VITA

Anno Christi 708.

VITA ET EPISTOLA CONSTANTINI PAPÆ.

Constantinus, a natione Syrus, ex patre Joanne, b sedit annos * septem, dies 15. Fuit autem temporibus Justiniani, Philippici & Anastasii Augustorum. Vir valde mitissimus, cujus temporibus in urbe Roma fames facta est magna per annos tres. Post quos tanta fuit ubertas, ut fertilitatis copia præteritæ sterilitatis inopiam oblivioni mandaret. Hic ordinavit Felicem archiepiscopum Ravennatem, qui secundum priorum suorum solitas in scrinio noluit facere cautiones, sed per potentiam judicum exposuit, ut * inaluit. Cujus cautio a pontifice in sacratissima confessione beati Petri apostoli posita, post non multos dies tetra, & quasi igne combusta reperta est. Nam Ravennatium cives elati superbia digna ultionis pœna mulctati sunt. Mittens quippe Justinianus imperator Theodorum patricium, & * primum exercitus insulæ Siciliæ, cum classe navium, Ravennam civitatem cepit, præfatum archiepiscopum arrogantem in navi vinctum tenuit, & omnes rebelles, quos ibi reperit, compedibus strinxit, divitias eorum abstulit, Constantinopolim misit. Dei autem judicio, & apostolorum principis Petri sententia, qui inobedientes fuerunt apostolicæ * sedis, amara morte perempti sunt, & iisdem archiepiscopus lumine privatus dignam factis recipiens pœnam, exul in Ponticam transmissus est regionem. * Iisdem temporibus misit suprafatus imperator ad Constantinum pontificem Sacram, per quam jussit eum c ad regiam ascendere urbem. Qui sanctissimus vir jussis imperialibus obtemperans, illico navigia fecit parari, quatenus iter aggrederetur marinum; & egressus est a portu Romano die quinta mensis Octobris, indictione 9. Et secuti sunt eum Nicetas episcopus Silvæ candidæ, Georgius episcopus Portuensis, * Michaelius, Paulus, Georgius presbyter, Georgius diaconus, Georgius secundicerius, Joannes primus defensor, * Cosmus sacellarius, Sisinnius nomenculator, Sergius scriniarius, Dorotheus & Julianus subdiaconi, & de reliquis gradibus ecclesiæ * pauci clerici. Veniens igitur Neapolim, illic cum reperit Joannes patricius & exarchus cognomento Rizocopus, qui veniens Romam, jugulavit * Saulum diaconum & vicedominum, Petrum arcarium, Sergium abbatem presbyterum, & Sergium ordinatorem, pergensque Ravennam pro suis nefandissimis factis judicio Dei illic turpissima morte occubuit. Georgius vero presbyter Neapoli relictus est, & pontifex cum suis Siciliam perrexit, ubi Theodorus d patricius * extraticus languore detentus occurrens pontifici magna cum veneratione salutans atque suscipiens medelam adeptus est celerem. Atque inde egrediens per Rhegium, & Crotonam transfretavit Gallipolim, ubi mortuus est Nicetas episcopus. Dum vero Hydrunti moras faceret, eo quod hiems erat, illic suscepit sigillum imperiale per Theophanium regionarium, continens ita, ut * ubi ubi denominatus * contingeret pontifex, omnes judices ita cum honorifice susciperent, quasi ipsum præsentialiter imperatorem viderent. Unde egressi partes Græciæ contingentes in insula quæ dicitur Cea, occurrit Theophilus patricius * extraticus * caravisianorum, cum summo honore eum suscepit, & amplectens, ut jussio continebat, iter absolvit peragere cœptum. A quo loco navigantes e venerunt a septimo milliario Constantinopolim: ubi egressus Tiberius imperator filius Justiniani Augusti cum patriciis, & f * omnibus inclytis, & g Cyrus patriarcha cum clero, & populi multitudine, omnes lætantes, & diem festum agentes. Pontifex autem & ejus primates cum sellaribus imperialibus, sellis & frenis inauratis simul & mappulis, ingressi sunt civitatem. Apostolicus pontifex cum * Caumelaugo ut solitus est Romæ * procedere, a palatio egressus, in Placidias usque ubi * placitus erat, properavit. Dominus autem Justinianus imperator audiens ejus adventum, magno repletus gaudio, a Nicæa Bithyniæ misit * Sacram gratiarum actione plenam. Et ut debuisset pontifex occurrere Nicomediam, & ipse * venire a Nicæa, quod & factum est. In die autem qua se * vicissim viderunt, Augustus Christianissimus cum regno in capite se se prostravit, pedes osculans pontificis. Deinde in amplexum * mutuum corruerunt, & facta est lætitia magna in populo, omnibus aspicientibus tantam humilitatem boni principis. Die vero dominico missas imperatori fecit, & communicans princeps ab ejus manibus, proque suis delictis ut deprecaretur pontificem postulans, omnia privilegia ecclesiæ renovavit, atque sanctissimum papam ad propria reverti absolvit. h Egressus igitur a Nicomedia civitate crebris valetudinibus pontifex attritus tandem sospitatem Deo tribuente incolumis ad portum Cajetæ pervenit, ubi sacerdotes, & maximam populi Romani reperit multitudinem, ac vigesimo quarto die mensis Octobris indictione 10. Romam ingressus est, & omnis populus exultavit atque lætatus est. Hic fecit ordinationes episcoporum in eundo & redeundo per diversa loca episcopos duodecim. i Post menses autem 3. lugubre nuncium personuit, quod Justinianus Christianissimus imperator, & orthodoxus imperator, trucidatus est, & Philippicus hæreticus in imperiali promotus est arce. Cujus & Sacram cum pravi dogmatis exaratione Constantinus suscepit, sed cum apostolicæ sedis consilio respuit. Hujusque rei causa zelo fidei accensus omnis cœtus Romanæ urbis k imaginem, quam Græci * votaream vocant, sex continentem sanctas ac universales synodos, in ecclesia beati Petri erexerunt. Hic refecit patenam auream pensantem libras duodecim. Eodem tempore Felix archiepiscopus Ravennæ ab exilio reductus, pœnitentia motus, licet oculorum lumine privatus, tamen ad propriam rediit sedem. Et solita quæ ab universis in scrinio episcoporum fiunt indicula, & fidei expositionem & hinc confessus est, sicque reconciliationis promeruit absolutionem. Hujus temporibus duo reges Saxonum ad orationem apostolorum cum aliis plurimis venientes sub * velocitatem suam vitam,

Saxonum reges Romam veniunt.

Marginal variants: * 6. dies 15. — * voluit, al. valuit. — * principatum — * sedi, — * Illis — * Michael — * Cosmas — * non pauci — * paulum — * & straticos — * strategus — * ubicumque — * conveniretur, — * & strategus, — * curavisianorum — * syncleto — * camelauco — * Romam procedere — * hospitaturus erat, — * epistolam — * venires — * invicem — * mutuo — * pantaream — a velocitate

vitam, ut optabant, finierent. Venit autem & Romam ad Sanctum Pontificem Mediolanensis ornatus voto, & suo se pontifici præstiterat. Alteravit vero & pro ecclesia Ticinensi, fod vitius est, eo quod a prisci temporis fidei ac apostolice ejusdem Ticinensis ecclesiæ antistes ad confecrandum pertinebat atque pertinet. Isidem temporibus cum Patriffet populus Romanus nequentem hæretici * imperatoris nomine, aut charitas, vel figurum fidei subjecisset, unde nec ejus effigies in ecclesiam introducta est, nec suum nomen ad mysteria tenuis * proferebant. Consigit ut Petrus quidam pro * diuretis Romanæ urbis Ravennam * dirigeret præceptum, & pro hujusmodi causis accingens, Domnio interrogatus, quod * ad nomen hæretici imperatoris sua promotione * isdem Petrus fuisset in factum, ab eo fideli accensis magnus pars populi Romani flagrantius nullo modo juxta dictum fuisse per. Et factum est, dum Christophorus, qui grat dux, ab hanc causam cum Agathone & suis hominibus concertaret, bellum civile partum est, ita ut in vicis aeno pars palatium fese commiterent, & ex utrique partibus amplius quam viginti quinque plagarentur, atque interierunt, donec pontifex mitteret sacerdotes cum evangeliis & crucibus domini, fesque partes fedaverint, Nam pars Petri ita angustiata, ut nulla illi effet spes vivendi. Verum ad pontificis jussum parcuitis, quod & Christiana vocabatur, recessit. * Sicque defensioris hæretici pars valuit Petri, ac fi illa attrita recederet. Non poft multos autem dies fcripta venerunt a Sacrosancta insula, quæ * nunciaverunt Philippicum hæreticum a principali vertice depofitum, & Anastasius orthodoxus Augustus fceptra regalia gubernanda fuscepit. Tunc orthodoxi ecclesiarum ministeriis ambiebant ante dies cunctis hæreticis fuperfuta est. Post aliquod vero temporis Scholaftica cum Beneficum patriarcha Constantinopolitanus Ravennam detulit fecum Sacram Anastasii principis, per quam verae & orthodoxae fidei praedicatorem, & fanctæ fecundi concilii confessorem de cunctis decretis, quæ * ab pontifice obtulit, & ita pervexit Ravennam. Dum autem hæc geruntur, obtinuit Petrus dictum, * promittens, quod * nulli adversari poterit. Hic fecit ordinationem unam, presbyteros decem, diaconos duos, episcopos per diversa loca numero fexaginta quatuor. Qui etiam Ipolitus eft ad beatum Petrum apofftolum v. Idus Aprilis, indictione 13. Anastasio Augusto, & cellavit episcopatus dies quadraginta.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Hispania & Parisiorum hæresiarcha.

Quos assis Ordinationem Hispalicus & Parisiensis.

Quid Constantinopolitanus gesserit.

a *Constantinus*] Anno 708. prima Martii. Hujus temporibus Hispania profectus est ad Sanctum Gregorium, cujus ipse scribit Sacramentum impetisse non fabofda fuit, haud abfcr prorsus Constantinopolitanus. Quid ibidem egerit Scholastica non ingis latet: quamquam ex vita Gregorii II. apertus colligunt ipsum de pudicitiæ commodum Graecis ejusdem semper inter orientales & occidentales controversiarum apud imperatorem plurimus egisse.

b *Gemadus Inclytus*] Insulam Ennasinibus.

c *Gens pontificatus*] Hunc Callinicus oculis obtuso, & Romam relegato, Justinianus subrogavit, isque quod ipsum imperio restituendum prædicabat. Theophanes in annalibus.

d *Agnitus a Ravennatis civitatis Sac. indifferens vos Romam pervenit*] Anno domini millesimo Chriſti 711.

e *Dum nonsis*] Anno prædicto 711. Quibus circumstantiis illud contingere dicendum. Theophanes in annalibus.

f *Imaginem, quam Gregori sacrorum vocant, fic constituunt fundos.*] In occasione quod Philippicus imperator iterat ita infensus fuit, ut Philippondos omnemque effigiem ita pariter amovere properabat.

g *Dicuntur Romanæ urbis.*] Hinc constat Romanam temporibus his imperatoribus Romanos fuisse, qui ab imperatoribus mittebantur.

h *Pseudotyrannus philippicus hæresiarcha principali vertice depositum.*] Bardanes Philippicus, promotione per magnitudinem & magnam partem pedes caracarum fuit, & ab illo imperatore Justiniano Anno 711. rebellionem contra suum nationem concitatum impetrio potitus, abdicatus Cyrophonia Constantinopolitanus. Ex quibus constantinopolitanus in ejus locum suffectus, cujus quod pseudonomacho pro nunciarunt Romanorum, ut nominum, ut facrosancta fuscepta & pseudo nomenclatura damnarent, ea fuscepta ut longam imperium obtinuisset. Sed a magno turpiore debellatus fuisse tandem: nam dum vita fecundum nomen imperii antiquitus, excecatus, & per Anastasium in exilium traductus, eundem fuscipiens genam quam ipse alia insulam. Hæc Theophanes & Cedenus.

EPISTOLA CONSTANTINI PAPÆ

AD BETHYVALLUM ARCHIEPISCOPUM CANTUARIENSEM.

Ex tom. 1. Conciliorum Concil. Brittanniæ.

De visione Egvvini: de concilio habendo & cœnobio instituendo.

Constantinus episcopus servus servorum Dei Brithvvaldo Brittaniæ episcopo primati salutem & apostolicam benedictionem.

Egvvinum episcopum commendat.

VENERABILEM virum Egvvinum episcopum quem bis tus fraternitas ad apostolicam sedem misit, etiam nunc secundo ministrulis suffitiæ refertum hic mittimus, monens quatenus ei fiat sic affectus deferendo profequatis, fecuti illum a Deo incepisse, & in via Dei cucurrisse congnovisti.

Porro de visione illa, ipso aperta ostensione quæ fit beata virgo Maria et manifestavit, æque ita certum esse retentus quemadmodum de vita bonitatis non dubitamus. Deinde vigiliarum tuam ad * cœnobium, quatenus illis in partibus, in quibus manifestatio habita fuisse refertur, concilium totius Angliæ * regis, episcopos, fecuti ordine religiosos personas illuc convenire facias, optimasque regni cum proceribus fuis adelle practipias. Quibus in nomine domini congregatis, denuntiando, quod duo reges Anglia, Kenredus & Offa, cum quibus jam dictus episcopus ad limina apostolorum in loco ubi eadem visionis plurima de ea beneficia in præterito regia regia liberatæ donata, & apostolica auctoritate confirmatæ, contulerunt, quatenus ibidem congregatio monachorum secundum regularem monasterii patris Benedicti, quæ nunc in illis partibus adhuc habetur, posit instituari, & indefinenter Christo famulari. Ipsas autem donationes & beneficia praefati regis in privilegio nominatim detenemiavernunt, & a nobis corroborari fecerunt.

Igitur, frater dilecte, quoque modo Christi Bonum annuntiar, laetum Christi inquit, opus & Christi excere, promulgatisque in concilio mandique sententiis, tam a Deo obtenje visionis, tam apostolice auctoritatis, tum regiæ liberitatis donationis, cum tui ipsius, clericæ & populi assensus & favoris, confitiæ ovile Christo divinitus obtentum, apostolica auctoritate fultum, tum, regia liberitate donatum, clerci & populi benedictione fanctum. Tibi autem & fuccessoribus tuis memorato episcopo Egvvino assentiente cum annuntiare ejusdem ecclesiæ præcipe injungimus, ut si, quod absit, diaboli impulsu quilibet parvulus aut tyrannus factum locum impugnare prafumpserit, tibi a Deo concesse potestatis sententia, & anathematis percussus verbere, complere non audeat. Si quid vero finistre partis inibi competum fuerit orti, auribus fumini pontificis potuerit deferatur, quam per altaque occultam sententiam fanctius locus injuste depraveretur. Ipsum ergo locum quem regia potestas regiæ liberitatis donavit, & non subditorite Dei, & fanctorum apostolorum, & nostra donamus, ut nullus cujuscunque ordinis homo hoc quod confistimus destruere, aut quæ contaminaverit, fit ille maledictus, qui vero servaverit & adauxerit, benedictionibus replegatur.

CHARTA KENREDI ET OFFÆ REGUM.

De terris in quibus beata Maria virgo Egvvino episcopo apostolice dicitur, cum illis plurimis episcopis Evvesham in ecclesia Lateranensi, Constantino papa omnia confirmante.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

QUONIAM transeunitis quidem mundi vicissitudo quotidie per incrementa temporum crescendo decrescit, & ampliando minuitur, crescentibusque temporibus incursium ruinis fuis elle conditis in prominentibus venis ac transitibus bus manifesta cælestis patria premia mercanda funt.

Quapropter ego Kenredus Dei dono rex Merciorum, & ego Offa divina gratia orientalium * Anglorum gubernator, pro redemptione animarum nostrarum ac predecessorum & subsequentium nostrorum salute, donamus, concedimus in loco in quo beata Maria se venerabili viro Egvvino episcopo manifestavit in Homme, & præterea illi bello confirmamus, ad honorem & reverentiam ejusdem. Dei genitricis, & in maniis ex duobus ejus tribus fluminis quod vocitatur Avena: III. fcilicet quæ funt in Homme, in Leuhouele, I. in Nottoria, VII. in Offham, I. in Lidtiptona, XIII. in Adintona, I. in Baddefeia, VI. & dimidium in Brestortona, XII. in Hombure, II. & dimidium in Vvillfeeia, VII. in Vvikerwane, III. in Benigrith, & in Hampton IX. Et ex mera liberalitate, licut dignum est, & regali munificentia, prænominatas manus, quæ manifestatio habita fuisse refertur, cum ceteris partibus præsignifiatis, regie liberalitati donamus, ac omnipotenti Deo, & beatis apostolis ejus Petro & Paulo, in perpetuum liberas donamus, quatenus ibidem congregatio monachorum, secundum regulam fanctii Benedicti, possit instituari & indefinenter Christo famulari.

Ea eadem confirmat & ratificat.

Ea eadem confirmat & ratificat.

Ea eadem confirmat & ratificat

salvatoris Lateranensi, confirmante pontifice Romanæ sedis Constantino, adstantibus regibus Angliæ Kenredo & Offa, rogante venerabili viro Egvvino episcopo, cum pluribus archiepiscopis, & episcopis, principibus, ac nobilibus diversarum provinciarum, cunctis clamantibus & dicentibus: Nos hanc voluntatem & regiam liberalitatem laudamus, donationibus ac libertati consentimus.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Constantinus Romanæ sedis episcopus, per hoc signum sanctæ crucis has donationes, & libertatem confirmavi.
Ego Egvvinus humilis episcopus confirmavi.
Ego rex Kenredus corroboravi.
Ego rex Offa consensi.

CHARTA EGVVINI

EPISCOPI VVIGORNENSIUM,

Meminit de suis visionibus, & de fundatione dotationeque monasterii sui Eveshamiæ in agro Vvigornensi.

Ex eadem Collectione.

EGO Egvvinus Vvicciorum humilis episcopus volo manifestare omnibus fidelibus Christi, qualiter per sancti Spiritus inspirationem, & per labores multarum & magnarum visionum, ostensum est mihi, quod ego primum unum locum ædificare deberem ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & sanctæ Mariæ, omniumque electorum Christi, & etiam ad æternam retributionem. Cum igitur maxime florerem in diebus Ethelredi regis, expetii ab eo locum qui Ethomme nuncupatur, in quo loco sancta & perpetua virgo Maria, primum cuidam pastori gregum, Eoves nuncupato, dehinc etiam mihi cum duabus virginibus librum in manibus tenens apparuit. Mundavi itaque locum, opusque inceptum, Dei opitulante gratia, ad finem perduxi.

Prædia quibus dotavit monasterii Eveshamiæ.

Volo igitur ostendere omni sequenti generationi quas possessiones supradicto loco acquisivi, & ipsas terras ab omni exactione potestatum omnium acquietavi, ipsamque acquietationem applicitis auctoritatibus, & privilegiis, nec non regalibus edictis confirmari feci, ut fratres secundum regulam sancti Benedicti inibi Deo servientes sine perturbatione vitam agerent. Nomina etiam villarum volo manifestare, quas omnes liberas & juste acquisitas Deo & sanctæ Mariæ obtuli. Itaque ab Ethelredo rege quoddam cœnobium quod Flendaburch nominatur obtinui, quod postea pro alio cœnobio quod Streatforda nominatur mutavi. Post Osvvardo viginti mansas in loco qui Tuiforda appellatur acquisivi. Postea vero succedente in regnum Kenredo concessit & ipse mihi octoginta quatuor mansas super utrasque partes illius fluminis quod Avena vocitatur. Quidam autem adolescens Athericus nomine octo mansas mihi concessit, & Vvalterus venerandus sacerdos alias octo mihi mansas donavit. Sicque Deo propitio brevi tempore 120. mansas prædicte Christi ecclesiæ acquisivi, sicut scriptum est & confirmatum in chartis ecclesiæ, & in libro manifestatur terra & termini ejus, quem scripsit Brithvvaldus archiepiscopus, & dictavit præcepto Romani pontificis, cum consensu principum totius Angliæ. Hæc vero sunt nomina villarum quas ut supradictum est acquisivi, Lovesham, Benjucgurthe, Hantun, Baddeseye, Vvicque, Humburne, Brotfortun, Vvillersey, Vvitheleja, Samburne, Kiveuvarton, Saltforde major & minor, Ambresloy, Ulbeorge, Mortun, Buchtun, Meleigaresbyri, Titlestrop, Suella major, Mayeldesbeordi, Sildesuicoque. Has omnes terras, ut præfatus sum, liberas ab omni calumnia acquisivi, & sanctæ Dei ecclesiæ obtuli.

Imprecatio in violatores.

Qui ergo locum quem apostolica dignitas & regia potestas regiæ libertati dotavit, & nos auctoritate Dei & sanctorum apostolorum donamus, depravare aut minuere vel contaminare præsumpserit, judicetur ante tribunal Christi, & nunquam in Christi veniat memoriam, nisi in hac vita pœnitens emendet; qui vero servaverit & adauxerit, benedictionibus repleatur. Fiat. *Amen.*

Scripta est hæc charta anno dominicæ incarnationis DCCXIV.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Egvvinus per signum sanctæ crucis (*confirmavi*.)
Ego Kenredus rex subscripsi.
Ego Offa per signum crucis confirmavi.
Ego Brithvvaldus archiepiscopus subscripsi.
Ego Osvvardus frater regis confirmavi.

ANNO CHRISTI 709.

SYNODUS ANGLICA GENERALIS,

IN LOCO QUI ALNE DICITUR,

Sub Berthvvaldo archiepiscopo Cantuariensi, & Vvilfrido Eboracensi celebrata,

In qua confirmantur donationes nascenti jam monasterio Eveshamiæ collatæ.

Brithvvoldus Glasconiensis in vita sancti Egvvini apud Godvvinum p. 301.

EGVVINUS regali ortus prosapia, Vvigornensis patria, temporibus Adelredi & Kenredi regum Merciorum, fit Vvigornensis episcopus, (*anno domini* DCXCIII.) Unde paulo post ejectus est. Romam profectus, a papa (coram quo missas solenniter celebravit) episcopatui restituitur. *Tum paucis interjectis*: Post reditum (*inquit*) a Roma, impetravit locum qui Æthamme dicitur, & postea Eovesham, a nomine cujusdam bubulci (Eoves) beati Egvvini, qui in silva quadam porcam perditam, & septenum fœtum parituram, invenit. Ab illo igitur omine, locus Eovesham dicitur, & monasterium nomen inde tulit. Sed primo Ethelredus rex dedit ei antiquum monasterium dictum Fledamburch, quod Egvvinus dedit subregulo provinciæ Huicces pro alio cœnobio quod Stratford dicitur. Paulo post ab Osvvardo regis fratre alias Egvvinus terras obtinuit, scilicet 30. mansas apud Tvviford. Post Kenredus affinis Egvvini dedit ei 48. alias mansas in ambitu loci qui Cotham dicitur. Deinde Romam proficiscitur cum Offa & Kenredo, ad impetranda pro monasterio suo privilegia. Quibus impetratis, ad Angliam redierunt, & congregata synodo generali in loco qui Alne dicitur, cui interfuerunt Berthvvaldus Cantuariensis & Vvilfridus Eboracensis, donationes illæ omnes confirmatæ sunt, misso Vvilfrido ad locum consecrandum. Quo facto, Egvvinus ibi Benedictinos monachos constituit. Postea obiit III. Kalendas Januarii.

Origo monasterii Evesham.

præfatione universum illud privilegium supposititium esse ex eo eruit, quod in authographo adhuc in Anglia conservato, Coenredus & Offa, qui regiam dignitatem abdicarant, & schema monachicum induerant, se ipsos Reges appellent, quod ab omni verosimilitudine alienum. Cui argumento istud addi potest, quod illud authographum Saxonicis characteribus Romæ & in Pontificum Romanorum cancellaria prorsus incognitis descriptum habeatur. *Pagius ad An. Ch.* 709. *n.* 7.

ANNO CHRISTI 712.

*CONCILABULUM CONSTANTINOPOLITANUM

A JOANNE EPISCOPO MONOTHELITARUM antesignano indictum,

Quo innumera orientalium episcoporum multitudo congregata sextam synodum œcumenicam damnavit, anno Christi DCCXII. tempore Constantini papæ & Philippici imperatoris.

Acta conciliabuli blasphemiis plenissimi, cum impio imperatore sepulta, perpetuo anathemati tradita sunt.

* CONCILIABULUM,] Excæcatus quidam corporis & mentis oculis Monothelita monachus ad se venienti Philippico, teste Theophane, dixit: *Imperium tibi est repositum*. Qua de causa, cum ille turbaretur, ait monachus: *Si jubet Deus, cur quamobrem contradicis? Hoc autem dico, quia sexta synodus male facta est. Si ergo imperaveris, hanc projice, & imperium fiet tibi forte atque longævum*. Credens Philippicus impostoris vanitati juramento spopondit se hoc facturum. Imperium adeptus, exturbato e sede Constantinopolitana Cyro patriarcha, Joannem suæ impietatis socium, teste Cedreno, eidem solio præposuit, eaque deinceps opera Monothelitarum antesignani Joannis in urbe regia in conventu innumeræ multitudinis episcoporum peregit quæ his verbis descripsit Theophanes: *Et cum regnaret, fecit pseudosynodum episcoporum juxta pseudomonachi & inclusi sermonem, & abjecit sanctam & universalem sextam synodum*. Ita ad nutum imperatoris, ad libitum patriarchæ Monothelitæ, sancta sexta synodus condemnatur, eaque quæ de duabus in Christo voluntatibus, & duplici operatione, sententia sancita fuerat, plurimorum episcoporum orientalium, ex catholicis uno momento in Monothelitas conversorum, decreto & subscriptione retractatur. Baronius anno 712. numero 3. 4. *&c.*

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Sub imperatore Philippico,

** *Ex libello synodico.*

ΑΛΛΑ Φιλιππικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης, ἀπὸ Χερσῶνος ἅμα τῷ στόλῳ παραλαβὼν τὰ βασίλεια, καὶ Ἰουστινιανὸν ἐν τῷ Δαματρύϊ ἀποκτείνας τοῖς ξίφεσιν, ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέδριον μιαρὸν ποιησάμενος, τὴν Μονοθελητῶν ἀνεχαίνισε τὴν ἀσέβειαν. καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κῦρον ἐξέωσεν, ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας ποιήσας αὐτὸν ἔγκλειστον· καὶ ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννην ἐχειροτόνησε.

PHILIPPICUS autem, qui & Bardanes, Chersone profectus, cum una cum classe regiam occupasset, & Iustinianum in Damatrye gladiis occidisset, Constantinopoli synedrium nefandum congregans, Monothelitarum impietatem renovavit, & archiepiscopum Cyrum ejecit, & monasterio, quod Chora dicebatur, eum inclusit, inque ejus locum Joannem elegit.

*** Codicem nostrum ms. contulimus cum editis a RP. Francisco Combefisio O. P.

*** ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΤΗΝ παροῦσαν βίβλον ἰδιοχείρως ἀπογραψαμένου· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν ὑπὸ Βαρδάνου τοῦ τυράννου καὶ παράφρονος, κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου τετολμημένων.

*** *EPILOGUS EJUS QUI HUNC librum ** scripsit manu propria in quo etiam continetur de iis quæ insanus tyrannus Barda ausus est adversus sanctam & œcumenicam sextam synodum.*

** Antiquam hanc versionem e duobus mss. exemplaribus primum in lucem emittimus, quam cum Combefisiana quivis poterit per otium conferre.

Ὁ Ἁμαρτωλὸς ἐγὼ, καὶ πάντων ἐλάχιστος Ἀγάθων ἀνάξιος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τοῦ ἐναγοῦς πατριαρχικοῦ σεκρέτου πρωτονοτάριος καὶ καγκελλάριος δεύτερος, πρὸ τῶν τριάκοντα δύο μικρῷ πλέον ἢ ἔλασσον χρόνων, ἔτι νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, ἐν τῷ τοῦ ἀναγνώστου βαθμῷ κατειλεγμένος ὢν καὶ ἀχρεῖος νοτάριος, καθυπούργησα τῇ ἁ-

EGO peccator & omnium minimus, Agatho, indignus diaconus & bibliothecarius sanctissimæ hujus magnæ ecclesiæ, & venerandi secreti patriarchalis protonotarius, & cancellarius secundus, triginta duobus plus minus annis cum essem adhuc ætate juvenis in lectoris gradum connumeratus & inutilis notarius fui administer huic sanctæ & œcumenicæ sextæ synodo, omnia quæ in

in ea ædificanda ordine perfectum, sicut cum Paulo qui fuit fanctus hujus civitatis archiepiscopus & patriarcha, cum effet adhuc laicus & a fecretis imperatoris & quibuldam aliis. Omnes autem aftorum tomos litteris ecclefiafticis pure & nitide propria manu fcripfi: qui etiam in palatio imperatoris obligati tuto fucrunt repofiti cum fedel decreto, quod in fcriptis fuis edidimus ipfe fanctis fynodo. Quin etiam quique patriarchalibus fedibus tradita exempla hujus decreti fcripfi fimiliter, fic jubet a pafe memorato imperatore Conftantino, qui hoc imperatric fic fieri, ut partitas & fociefcritas orthodoxae fidei nullis appetcretur infidis. Cum autem benignus ille folus fuerit & mifericors Deus mei humilis & inutilis effet miferior, & hucufque vivere concefiit, ut mihi hunc quoque librum propria manu fcribere voluit & conftitui, & mavime cum propter modum qui deinceps efi dicendus, pax fanctarum Dei ecclefiarum, eumque concordia, & orbis terrarum fatus tot annis permanerent, & nulla in eis apparuiffet contradictio, defenfio, aut repugnantia. Hoc cum videret ferre non poffet maligna & auctor mali diabolus, machinatus fuit occafionem, & cum invenit dignum malo fuo confilio & pravitate.

Nam cum ex noftris pecratis in prioribus annis multa gravia accidiffent, refque cerebro moverentur, quos non folum in communi Chrifti amantis refp. fecerant diminutionem & maximam diffolutionem, fed jam etiam perveneram ad ipfum culmen imperii, us fiequentius eorum qui ipfum tenent mandatis & ex mandatis infcrtationibus, omnino contemneretur, & nihili fieret, eo maxime quod qui huic imperio fuccefferat, poft mortem patris Conftantini Juftinianus, non folum femel propter quod ab initio pofitum & fcelera tiffimum vetus [illegible] ut ab impedio: fed cum bis quoque poft Leontium & Tiberium qui interjecti imperium obtinuerunt, hoc poftea, poftremo etiam in Damatico loco qui dicitur, Bithynorum provincia, capite fuiffet truncatus, quoque quod in diverfis ordinibus per mare ab eo miffus plurimus exercitus ad excidium civitatis cædemque habitantis in ea populi illine in eum infuxerunt, & in eum irruiffet, ftatimque, temere & abique ulla legitima approbatione & edictum imperatorum creafiet & renunciafiet eum qui propter affectatam tyrannidem illine tonc fuerat exterminatus, fardatem nomine, qui fuit filius Nicephori genere Pergamenii.

Qui cum fe Philippicum mutato, ut videbatur nomine appellaffet, illine praeter expectationem repente accedens ad hanc imperialem civitatem, cum navi abvectus quo cum fequebatur & concurrebant armatis militaribus copiis eorum qui ipfum creaverant imperatorem, jam olim habenti inpatrio, ὁ ἐν τῷ πάτῳ τῶν ἐκείνου ἐν τῷ πάτῳ τῶν ἐκείνου ἐν τῷ πάτῳ τῶν ἐκείνου

Anno Christi 712.

catholica & apostolica ecclesia, & concordia & pontifice & patriarcha Joanne ad sanctum & venerandum altare, cum eo aperte quoque proclamata & renuntiata ab omnibus sanctissimis qui ibi agebant pontificibus & pio clero dicta sancta & oecumenica festa synodo. Qui quidem maximam curam gerebant pacis & concordiæ sanctissimarum, quæ obiaque sunt, ecclesiarum, sicque paulo post cum ei ita visum esset & consensissent, factæ sunt literæ definitionis a sanctissimo hujus civitatis pontifice Joanne ad Constantinum sanctissimum & beatissimum papam Romæ veteris. Quæ quidem cum synodalibus de more missæ sunt literis. Quæ de omnibus prius scripsit ut par erat, cum reddebant certiorem.

Anno Christi 712.

Quoniam autem post defectionem luporum dictæ synodalis imaginis, qui eam nefarie dejiciebant scelerata & demens Bardanes in Melii quæ dicitur fornice, sanctæ & oecumenicæ quinque synodos, & (solum in imagine (ut poni jussit, in ejus medio le cum Sergio eredum fautores, necessario omnino & valde eosque venientes his duabus personis ex illa deejectis, ejusdem sanctæ & oecumenicæ sexta synodi cum aliis quinque pii in collumna deejectis, Communi festo & lætitia & spiritali in domino exultatione exaltantes Dei amantis ecclesiæ omnes, ob gratulationem & pacem sanctissimarum ecclesiarum.

Anno Christi 712.

Ad eorum autem quæ prius a me lecta sunt majorem fidem, & eorum qui hanc librum diligentius sunt lecturi fecundam & confirmationem, exemplum legatius dictæ ad sanctissimum papam Romanum missæ epistolæ a sanctissimo hujus sedis patriarcha Joanne, extra illum defectum huic libro subjicere statui. Rogo autem & peto ab omnibus qui eam fecturi sunt, ut loli benigno clementi & misericordi Deo supplicent, primum quidem ut sanctarum fuarum ecclesiarum pacem & concordiam perpetuo custodiat firmam & omnino immobilem. Et deinde ut mihi quoque peccatori & minimo, & qui sine omni tum defectus excusatione, det propitiationem multorum & quæ expliceri non possunt delictorum in magno & scribili die fecundi adventus ipsius unigeniti filii Dei domini autem nostri Jesu Christi, & judice reddituris eorum quæ unusquisque gesserit in vita.

A μωνιστὴς, ἀκαγκάβιτος ἀρίθμω τε καὶ ἀγωνίᾳ τῷ Θεῷ καὶ σωτῆρι & ἀποστόλοις μεγάλοι εκλεκτοῖς, ἐκ τοῦ τὸ ἐξ ἀγγέλου καὶ πατριάρχου ἐκείνου τὸ ἀνὰ χεῖρας ἔχειν τὸ τῆς πίστεως ἀκρόβολον, σωματικῆς θεότητος αὐτὸ καὶ σωματοφόρου σῶσαι ἀκρόβολον καὶ διατηρῶν τὸν κάτω τῷ ἐπιπνοίας ὁσιωτάτου ἀρχιερέως, & τὸ ἀκμῆς κλήρου, τῆς ἱερᾶς ἐκείνας καὶ οἰκουμενικῆς ἁγίας συνόδου, τὸν τέλειον καὶ ἀκοινώνητον τὸ Θεὸ ἀγωνιστὴν εκλεκτοῖς φοιτῆσι καὶ ἀγάπαις μεγίστου τοιμένιον. ὅτω τὸ μὴ βραχὺ σωιδιδεῖσεσθαι αὐτὸ καὶ σωιστικόστατος ἐξουσίας, & ἀφόσσομα γνήσιον ἀκολούθω ἐτοιλογίας ἐγκάδας γράμματα τὸ τὸ τῆ ἀνεῦθε ἀγωνιστὴ ἀρχιερέως ἰωάνου ἀφὸς Κωνσταντίνου τὸ ἀγωνιστὴ καὶ μακαριωτάτου τῆς ἀνεῦθε πόλεως ἀρχιεπίσκοπον, τῶν γὰρ ἀφόσεις ἀπόκρισιν ἐκεῖνα ἐμοὶ γνωτὰ.

Ἐπειδὴ δὲ μὴ τὴν κατὴ ἐμὲ ἀπὸ τῆς δυνάμεως σωιδεῖσεις πλείας εἰδόνας, ἃ τοῦτων ἀθέμιτος φοροῦσας κατηρχῆσεν βαρδάνης ὁ ἀνιέρος καὶ ἀφόφορος, ὃν τῆ νῦν λεγομένῃ τῆ Μηλίου κόμῃ, τὰς ἀγίας & οἰκουμενικὰς πέντε συνόδους " μόνον, ἐπεὶ τὴ εἰκόνι ἀνεστηλῶν. τοι ἐκεῖνος ἀφόφορος ἐκεῖνος ὃν τὸ μέγα τοῦτο ἐμὲ τὸ ἐξαρῆ τῆς ἐκκλησίας φόλοῦ καὶ ἀγκυρῶν κάτω καὶ ἀκρόβολον, τὴ αὐτὴ δὲν τρόπῳ τῆς ἑκείνης κατηνεχθέντας τὸ ἡ τὴ αὐτὴ εἰκόνι & οἰκεῖοις ἐκτὸς σωιδεῖν ἀκαζυγέβαντα, σὺν τοῖς ἄλλοις πέντ γνήσιοι· κοινὸς ἐφῆλε καὶ ἀφρονεῖσθαι καὶ πιθανεῖσθαι ὁ Χριστὸ ἀλαθινὸς κατὴ γνῶσεις τὴ τῆ ἁγίας εκλησίας φόλοῦ καὶ ἀγκυρῶν εκλεκτοῖς.

Πρὸς ἀμέτρα φέροντας τὴ ὅτ' ἐμὲ ὁπόσα τοιγεγραμμένα τὸ τῶν ἐπιφάνειας, & τὴ ὁτοῦ γάνος μεκάστου φόλοῦ πόνοι τὴ πάντη ζῆλος πληροφορεῖν τὸ ἐ βιβλιοῦν, τὴ ἰσότοτον & ἐφεξῆς τὸ ἐ ἐμαυτοῦ ἐφόμενον, καὶ φόρτο ἐ ἐγκαλεῖν τὴ ἀνεῦθε Κωνσταντίνῳ ἀφόρεμα ἐστὶ τὴ κυρότος ἐμαυτοῦς φῶς τὴ ἀγωνιστὴ τὴ ὁπόσα πατεύεις ἐμαυτοῦ, τὰ νόστη βίβλω σωιπόδα καθυπατοῦσα· καὶ φόβαλλῶν ἐξαιτῶ πάντας τοὺς ὁπτυζέντας μέλιστος ὁπόσα τὴ αὐτὴ, τὸν μόνον ἐδλόλλαστον καὶ φιλόδωρον ἐξαιτῶμαι καὶ καλεῖσθαι Θεὸν, κρατοῦσας φῆ, τὴν ἀφόλλω καὶ ἀκαθεῖσθαν Θεὸν, ἀφόλλω τὴ ἀφόλλω ἀνὰ ἐκλεκτοῖς μέχρι τέλους φιλάντεσι ἀλόλοστο καὶ ἀκαρτίας ἀπόλλω· ὅτω τὸ κὰμοὶ τὴ ἀμαρτωλῶ & ἐλαχίστῳ καὶ πάσας ἀπορλόγίας ἐπιτρεῦψαι ἴλασμον τὸ καὶ ἀφεσιν τῆ πολλῶν ἀνοκάσμω μὲ ἀμφοῖλιαι φόβοι τὸ τὴ μεγάλη καὶ φοβερᾷ & δεινῇ παρουσίᾳ αὐτὸ τὸ κυρίου τὴ τὸ Θεὸ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Χριστὸ ἡμῶν, καὶ τὴ ἀνέρος τὴ ἑκάστου ἐπὶ τὴ ἔργοις ἐπιμελῆσαι ἀποκόσεσι.

Anno Christi 712.

*Bardanes

Anno Christi 712.

Anno Christi 712.

Anno Christi 712.

*Bardanes

Anno Christi 712.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου, πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν ἁγιωτάτου πάπαν Ῥώμης, ἀπολογητικὴ ἐν ἐκείνῳ τὸν ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς τυραννίδος "Βάρδα κεκινημένου, καὶ τῶν ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου.

Τῷ τῆ πάντα ἀγωνιστὴ καὶ μακαρίῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρῷ Κωνσταντίνῳ, Ἰωάννης ἐλάχιστος ὁ κυριῷ χαίρειν.

Ο τῶν ἑωῶν θεότης καὶ δωμάμεις μόνοιμε, & τὴν ὡς τὴς ὁμοίμος μεγαλοκηρύξ πατριάρχου θεοῦ, ἀξιοῦντος τὸν τὴ τιμωτάτῳ τῆς οἰκουμῆς κτίστου, τὴ κμίτῳ φυῆ πλαστουργοῦντος, τὴ τὴ οἰκεῖας δόξης τὴ καὶ σοφίας ἐτεδεκτέρατο. κατὸ δὲ & τὴ πνευματικῶν ἐς ἑωῶν τὴν θνίσεις γνῶσιν ὁ ἀφοβῆς ἀλεθόντος. αὐτὸς ὁ τῆς φύσεως ἐμῆλ δημιουργὸς, τὴ ὡν σώματος ἀφοβῆς βλαβῶν ἐν θιλοσοφίας τὴν κεφαλὴν, ὡ σωτὴ τὴ κρεμνὴ τὴ τὴ οἰκουμῆς ἀποτέβλεψε, τάσσα ἐκεῖθεν τὴν ὑψὴ μόνοι κίνησε & φόρτο τὴ γνῶσιν τὴ ἀφοβῆς ἀλεθόντος. κρὰ τὴ πάντα φορτίσεσα συμβολὴ, ἡ ἄλκιμος ἀὰς κεκαλοῦσα, ὡς ἀφορτοποίησε τὴν τοῦτο ἐπιμέλειαν τὴ ἐκεῖνα· ἀλλὰ καὶ τῆς τὴ τὴ μεγάλης τῆς τὴ φυσικῶν δικτύσεα σωμάτῳ ἐσεῖ, διὰ τὴς τῆ χρεῖαν ἀνεῦρε, τὴ ὀφῆς τὴ ὀφθαλμὸς θεραπεῦν τὴ πτερῶσεν, ὡς ἀτιμάζοντα καὶ κτοτιμῶν ἀνεῦρε τὴν τοῦτο σωτῆρ· καὶ ἐγκρατῶν. τάτοῦ δὴ τὴ τὴ τὴν ὑμετέρας ἀποφεύγεν φορεῖσθαι ἐρχῆν φόβοῦ βλέπον, ἐγνόσατε, & κεφαλὴν τὴ τὴ Χριστὸ ἐφωνῶν κεφαλὴν ὑμᾶς λογιζόμενοι, κίνοτε δὲ ὑμῶν ἐπιφέρῃ τὴ ἐπτεγμῶσεν ἀθῆσεις τὴ καὶ ἡμᾶς εκκλησιαστικὰ σώματα ὡς τὴ λογῶν καὶ νοταστὴ τὴ ὑμῶν τὴ ἐφῆς ἐξῆς, & ἀφῆμῶν τὴν κεφαλὴν τάντας τὴ ἐ ἡμεῖς, τὴ τὴ κεφαλὴ ἐδίωμεν, ἀδιάλυτος νοσπκόσ τῆμῶν ἐ ἀβεβῆλωτὸς, ὡὸ τὴ ἐσῆ σωμφωνεῖ ἡμᾶς ἀποτέμνωσεν. ἀλλὰ μάλιστα τὴν τρόμωσεν ἡμῶν ἐπεγνωῆ ὁρῆς· τὴ ἀγωνῆς ἡ ἐοῦ μόνος, ὁ σωματῆς ἀκος πάντα τὰ μέλη, καὶ τὴν τὴ ἀνεῦθε φωνῶν· τὴ τὴ ἀφῆς τὴ ὑμῶν ἐ ἐπεκαφρῶμῆ, καὶ ἀφῆς τὴ ἀφῆς τὴ ἀποκαπκόσεῖν ἐ ἡμῶν, σὺν χρῆτῶν ἐ ἀιῆφῆτα τὴ μάλιστα, ὁ ἀνῶλεκ τὴ ἀῆμῶν, ἀτέκνῶν τὴ αὐτὴ τὴ σώματος τὴν σύκαστο ἐλῆφῆν, ὡὸ ἴζωῦ ἐ ἐδῆλεῖ ἡμῶν ἡμᾶς ἀδοκῆτο τὴ σωμφωνῆ ἐγγῆνοι ἀποτέλεσμα· ἀφὸ τὴ κοινῆ τὴ ἀφῆς τὴ ἀνεῦθε ἀλῆθῆς, ἀλῆθῆ ἐ ἀνεῦθε τὴ ἀῆμῶν, ἀπὸ ἀτοφῆσῆτῆς ἡμῶν ἐ αὐτὴ, καὶ ἀνεῦθε τὴ τὴς κλῆσῆς ἀνεῦθε. δὸ ἡμῶν τὴ ἀῆμῶν τὴ καὶ, ἀφῆς τὴν ὑμῶν ἀγωνῆῆν τὴ σωῆῆν τὴ σωῆῆς ἀφῆσῆσεν καὶ κατὴ τὴ ἐπεκαλῆῆν τὴ τὴ ἀγῆῆν τὴ ἀγῆῆν ἀῆμῶν τὴ ἀῆμῶν. κατὴλῆῆν γὰ τὴν ὑμῶν ἀῆμῶν τὴ ἀῆμῶν τὴν ὑμῶν, μὴ τὴς ἴζωῦν ἐωῆσεῖν· ἐ γὰ ἀφῆῆν ἀῆμῶν τὴν ἀῆῆῆν· ἀῆῆῆν ἀῆῆῆν· ἀῆῆῆν ἀῆῆῆν ἀῆῆῆν

ANNO CHRISTI 712. tite providentia, non est enim insoltum sen- A
tire profundum divinorum judiciorum, vim
& non legere justeria fundamentum, potentiæ
dejectio quidem vel ante fuum ingreffum, in
atnis regius poftum impugnicia fanctæ fexte
fynodi.

Cum autem la fede pontificatus vellet
hominem collocare qui non erat ex ordine
cutu ecclefiaftico, fed qui idem cum ejus
pervefia fentichat fententia, noftri tamen
eleci affiliatate & contentione coactus non
non expeditanes, non volentes, & non li-
ne dolore egreque ac gravate hoc fuftinen-
tes proveniz ad pontificatus dignitatem &
fafligium. Quis enim navigandi omnino
imperitus navem confcendat, & fretta tranf-
mittere audeat? fed autem major quando
quis, per aliium navis eft peregrie profectu-
ra, ut fcili committitur clavem navis one-
rariæ fui & rectorum gubernandorum curam
fufcipienti. Quod quidem in nobis quoque
vefliuet injuriatis (quanquam enim mediocri
famus quæ inter pontifices convenient in
dignitatibus ecclefiafticis fpleadaem affi-
quuti fui) mafterium miniftrio vacantes
) non incredibile enim exilimabit quod
dicimus id noftra voluntate non effe factum
ipfum noftræ confcientiæ teftimonium, quod
fui gloriatione divinus apoftolus definit;
nobis Deo producentibus ad probandam ve-
ritatem eorum quæ dicuntur, Ifte ergo qui
dum decus efte duxitur ad ipfum ad pabem
ecclefiæ, patriarchat quidem & ftudebat im-
pietatis edere baffilicum, malorum auctio-
ris impietis fatum, ut publice in ecclefia
& in epifcoporum confeftionibus anathema-
ti fubjicerentur dicta fancta fexta fynodus,
& apollolice & venerando reftim fedis ma-
jorem qui venerandum dogma pietatis te-
nuerant. Commenitet autem confiteremur
abfurde dictionibus, & quæ nullam ho-
bet cognationem cum notoribus, quæ fu-
gnificant perfectionem ejus quod eft in
Chriftho myfterii: ipfum autem verbi hu-
manitatis fufceptionis myftarium procul ab-
effe: imo vero quidam jam murmurarent
ipfam fanctam Chalcedonenfem fynodum ob-
rogandam, utpote quod ab illa penderet
quod ad dogmatum atatem convenien-
tiam, & eam ut ita dicam habere cadi-
cem & confirmationem dicta fancta fexta
fynodus.

Mitto dicere quantas nobis re vera enhi-
bit molestias, ut ad vefftam fraterna beat-
titudinem literas dirigeremus conveniente
fcopo Ifius amentis. Ad hæc quomodo nos
& ego ipfefio ita gefferamus, ut depellere-
mus quidem ejus vim tyrannicam & proter-
vam. Ad id autem quod eft paulo mode-
rnatius dofidemus infidelitatem, fcientes se
in malis non effe omnino rejiciendam in-
differentiam, quando non ipfum bonum li-
cet primo loco obtinere, nobis teftimonium
feret ipfa poteftas quæ cordium confilia
intuetur. Quin etiam inter homines, fan-
dificiffime vefte fedis religiofus apoftoricus
qui hic agit, cui non hunc mutatur urgen-
te tempeftate dato jurejurando fatisfecis-
tinus; ei param que nobis iterat in ortho-

ΑΝΝΟ ΧΡΙΣΤΟΥ 712. τικὴ φρόνησις τῶν ἀφάτων, καὶ τῶν ἀρρήτων τῶν θείων κρίσεων τὸ βυθοὺς ἰδεῖν. Θεμέλιον γὰρ ἐστὶ τοῦ θρόνου τὸ κράτος, τὸ εἶναι & εἰς ἐπίσκοπον καθιεμένου, καὶ πρὸ τῆς ἐκείνου ἐπιβάσεως τὸν ἀπὸ τῶν ἀρχοντικῶν τῆς βασιλικῆς οἴκου τῆς ἀγίας ἑκτῆς συνόδου.

Ἐγκαταστῆναι δὲ βουλόμενοι τὸν τῆς ἱερωσύνης θρόνον, κἄλλα εἰς ἐν τὸ ἐκκλησιαστικὸν πρᾶξαι συλλογὴν γεγενῆσθαι· τῆς δὲ οἰκείας ἐκβιαστῆναι γνώμας ἄμφοτερα· ὅμως τῆς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀγωνίας λίαν ἀφῆ & ἐπιτεταμένου, ἀφόρητον ἐξ ἀφορτοδείνων, ἢ βαλιδείας, οὐ ἐπιτιθεῖν τὸ ἐβαρεῖν & ἄλγος κατὰ σῶμα τὸ πάσης ὑφαιρεμένου, πῶς τοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον & κορυφοῦ· τὸν δὲ ἀπαγκαίως ἐχεῖν κατὰ τὸ πλοῖον τῶν βαλιδικῶν, πόθεν ἐπίστευν, & τὸν ἀμὲ διαπεμφθῆ ἀν ἀπὸ τῶν ἀρχοντικῶν τῆς βασιλικῆς οἴκου τὸν ἐπὶ τῆς ἀπαγκαίας ἐμβαίνοντα ἀφόβως μὲν ἀν μόνος τὴν ὀλκάδα ἐν χερσὶ λαβεῖν τὸν οἴακα, ἐκπτῶ τὸ ἐ σωμὰ λαβόντα ἀνδρὸς ἐκείνου τοῦ κυβέρνησιν. ὅστε & ἐν ἡμῖν τοῦ τὸν καθοῦν. ἡ γὰρ τῆς ἀφορμῶν ἀφορμὴ ἐπὶ τὸ ἀμφοῖν ἐν μόλις τῆς ἀφῆ. ἀφ' ἑαυτῶν ἐν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, μόνη τὴ ἀπορεῖν τῆ μετεχόν ἀδικία τὸν ἀγαλμάζοντα. ἐκεῖ τὸ τοῦ ἀγίου τὸ τῶν ἐκείνου ἀνθρωπίνη ἐξέρχεται τὸν ἐπὶ τὸν ἀγαλμάζοντα τὸν ἀγαλμάζοντα τὸν ἀγαλμάζοντα

Anno Christi 712. spensando verba sua in judicio: silentio quo A μεμίξαι τὴν λόγων αὐτῶν σὺν κοσμικῇ πανηγυρίᾳ καὶ ἡ κυρία ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματος φωνῇ, ἐπίσης δὲ φωνὴν ἐκ τοῦ τοιαῦτα μωκήσεις τὸ ἀτελὲς κρατοῦσα τὸ πέρας κίνησιν. τρίτον δὲ ἐκφέρουσι σοφὸν ἐκπαρε χεῖν Θεόδωρον, τὸν τὴν ἀστεῖον φυὰ τῶν τῆς Θεότητος πίστιν τῷ ἀγίῳ δοξάσαντα, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Θείας σαρκώσεως, ὡς ἀνθρώπου ἐν ἁγίοις ἀπολογεῖν Γρηγόριον, φρυαγμάτων, ὅσα ἐν ἀλεξουσίᾳ αἰσθήσεις ἐπίκρυπτον θεωρία πρὸς ἐπιδεῖξε τὴν ἐκείνου φύσιν ἀνθρώπου, κἄλλα τὰ ὅμοια εἰρηκότα λόγου τε καὶ βίου ἀρετῇ τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξαίρετον, ἀνεφρεσκεῖαν τὸ φρονεῖν ἐν ἀφανεῖ ἀρετῇ· ὅν δὲ τὸ κατ' Εὐσεβωνίου περὶ θεολογίας λόγου ἀφαιρεῖ τὸ αὐτὸ σοφὸν Θεόδωρος ἐπεξηγεῖται, ὅν εἰς ἰδιόκτε φιλοσοφίᾳ μὴ περὶ κόσμου, περὶ ὑλικῆς ἀνάγκης, περὶ ἀλογίας, περὶ πολλῶν φύσεων βλεπτόνων τῷ χρόνῳ, τοῦ ἀφανοῦς ἀγαθοῦ, ἀνεπιτάκτου, ἀκρίτου, ἀνεπιτάκτου, ἀκρίτου τὸ ἀπόλυτον, ὃν τῷ μὴ τεῖνῳ χάνει, ὅν ἀγνοῦν· ὃν τὸ ἀμφιβόλῳ, ἀεὶδόμενον, ὃν κεκλῆσθαι τῷ πάντων ἀπόλυτον τὸ ἀκόλουθον, ἀνδρὶ ἐν ἀγίοις ἀπόλυτον τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ θεωρεῖν λόγῳ, ἀφρὸς τὸ περὶ τῆς θείας κρυφίου λεγόμενα, ἡ δολιμαστίγωμα, καὶ τάτου δὴ τὴ ἀνάκρισιν ἀφ' ἑαυτοῦ κυρίου ἀνάστασιν ἀμάθεστον τρόπον, τὸ ἀνθρωπῶ τὴ ἀγνῶμονίαν ἀφοιβῶν τὸ ἀφάνεια, ἀγνόνας τὴν μὴ ἀνάγνωσιν ἡμῖν τὸ ἐν τὴ νόησι ἐδλκαμε κρος ἀγκαλὸν κατιδεῖ ἐν ἀλλὰ καὶ τὴ ἀκριβόλεστὸν μὴ ἡμερτῆν ὑπεῖσι[1], τὴ ἀνθρῶπῳ ἐν τὴ ἀν ἐμ-βλε κεῖμῶν ἀφεῖ ἀτοιμοκαὶ ἀφοιβόθυτον, ἀπόκε δὲ ἀνεῖδόμεν, ἡ κάτοπε δὲ ἀλλ' ἀνθρῶπῳ

ANNO CHRISTI 712.

ἄτε confessionis depositio: nec de eo multo eis labore de verbis fuit opus. Sed etiam fraterna dilectio non dis differre benignitatem & clementiam in proximum. Sanctis enim patribus qui Chalcedone fuerant congregati hæc scripsit Leo clarissimus, vestra sedis apostolicæ, imo vero totius orbis terræ lumen clarissimum: *Sed quoniam multos fugit accidunt quæ pœnam addunt et penitentiam et Dei misericordiam omittis peccatorum, propterea suspendatur supplicium ne posset locum habere correctio.* Fraterea ad Pulcheriam quoque scribens pie memoratæ in epistola cujus est principium, *Diam vestræ benignitatis curam quam perpetuo gerit fidei catholicæ*, hæc dicit. Locus meus præsumitur. *Quamobrem enim ab istis hujus argumenti scripti frequentatur, inter defensiones mentes & corruptis mentes hæc vulgaris moderationem, ne fidei pendere perfidiæ nihil liceat addere nec conferre: iis autem qui reverentiæ ad unitatem & pacem, prædicetur medela optata; quantum spes dilitate tunc nutritus defuerunt quando caritatem in Deum & proximum hominum cordare vocant.*

Hoc ipsum autem multo ante Cyrillus quoque divinarum rerum peritissimus fecisse inventus in episcoporum orientalium in ipsam invectione & detractione. Illi enim a condemnatione volentes absolvere Nestorium, & in ipsum latam infirmare sententiam contendentes, auli sunt non tolerabilia, sed maximum detrimentum admiserunt, ipsum enim pravum Cyrillum & synodum ejus anathematizant. Sed ille quoque celeriter & non operosam adhibuit reparationem, Nempe hoc solum ut confestineret iis quæ synodice fuerant confirmata ac pie definita, & comprobarent impii damnationem, illas post hæc omni lætitia plenas voces exclamante ipso divino patre, quas. Insipientur quilquam dictas ille quasi ipse postea sit lapsus accepitse condamnationem, non autem ipse ipsum condonsset. *Interpretor, enim, inquit, cuiti & exultet terra: laetata est enim maxime fepis, & omnis diffensiones modus est solutus, cum omnium nobiscum fertatur Christus fuis ecclesiis pacem conciliavit.*

Habetis ergo vos, o vici divinitus inspirati, delicti per alterius vim & injuriam admissi validam & legitimam defensionem, & quæ nequaquam convelli ac labefactari potest porum & liberam orthodoxæ fidei confessionem. Ne fitis ergo, o beati, pigri & tardi in id quod est vobis conjunctum & individuum in spiritali conspiratione & concordia, neque attendentes ea quæ per vim facta sunt, nos quibus vis fit aliata expeditis a vestra caritate, neque tanquam iniimicos existimetis, ut dicit divinus apostolus, *sed confoliemini ut fratres* obtendentes Deinitationem.

Omnino enim considerabitis, o sanctissimi, ex scripturæ historia de Aaron sancto domini licet cum divinos appellavit Spiritus, quod ea quæ per vim & non ex latrinilcea

A σωθῆναι, ἐν ὁ πολλῶν ἀπεῖ τὴν τὴν ἐλεῆσον τὸν ἐν ἀθλίοις, οὐδὲ γὰ ἀδικοῦν ἀπεῖν, καὶ ἐπιστρεφόμενοι ἐν ἀνάγκῃ τὴ πρὸς τὰ τέλεος γραμμὴς & μὴ ἐν γὰ τὸν ἀν ἀυτὸ τὴ τὰ Καλχηδόνι σωθεὶς ἐβλέπος πατρὶ ἐλεῦ ἀ ἀγνῶ πάνω ἀεὶ ἐλεῶ, ὁ τὸ καὶ ὑμῶν ἀπεσεῖς καὶ ἐβλεῖς, μᾶλλον δὲ τὸ ἀλκιόμενος ἀπέστω σωνὶ πάνω πεμφθεὶ ἐπιμόνος ἐν τὸν πολὺ συμβόλῃ τοῦ λόγου τὸ ἐωκόλιτο μετὰ τὸν ἐπιμόνος ἀμφοῖν ἐν ἀνάγκῃ τὸ ἀμφοτέρω τὸ πλειμμὲ ἀμφοῖν τὸ τὸ τὸ τὸ τὴν ἐπιμόνος τὸ ἀνεφτὶ κεφάλῃ ἀμφοῖν ἀν ἀγνῶ ἐν τὸ ἀλεῖ ἀμφοῖν ἀν ἀνάγκῃ ἀν ἀνάγκῃ ἀν ἀνάγκῃ

ANNO CHRISTI ...

Saxonum Synodos accurate collegit, ad an. Chr. 712. de hac Synodo ait: *Cogor ista Magdeburgensium & Balei verba exhibere, cum non habeam e Veteribus, quem adducam*, qui ideo figmentum illud aspernari debebat, non vero de cultu imaginum in Britannia hujus fabulæ occasione verba facere. Britannos enim, & Anglo-Saxones A Crucem & Imagines veneratos esse, res manifestior est, quam ut jure possit in dubium revocari. Videatur Alfordus in Annalibus Ecclesiæ Anglicanæ ad ann. 712. quamvis satis hac de re, docteque Baronius disseruerit.

ANNO CHRISTI ...

CONCILIUM OMNIUM EPISCOPORUM

ET PRINCIPUM, PROCERUM, COMITUM

Et omnium sapientum, seniorum, & populorum totius regni,

Per præceptum regis Inæ habitum, cum jam Gualam filiam Cadvvaladri regis Britonum in uxorem cepisset, unaque Cambriam totam & coronam Cadvvaladri adeptus esset,

In quo de mutuis connubiis habendis inter Anglosaxones, Britones & Scotos, tum ad delendam fornicationem & immunditiam, tum ad concordiam publicam promovendam, statuitur,

LL. Ed. conf. cap. 35. in Andeg.

REX Ina cepit in uxorem suam Gualam nomine, propter quam vocata est Vvallia illa terra, quæ quondam vocabatur Cambria; bigamus enim fuit. Cepit autem cum ultima uxore sua Cambriam, & Cornubiam, & coronam benedictam Britanniæ, quæ fuerat ultimo Cadvvaladro regi Britanniæ. Et universi Angli qui tunc temporis extiterunt, uxores suas ceperunt de Britonum genere, & Britones uxores suas de illustri sanguine & genere Anglorum, hoc est de genere Saxonum. Hoc enim factum fuit per commune concilium & assensum omnium episcoporum & principum, procerum, comitum, & omnium sapientum, seniorum & populorum totius regni, & per præceptum regis Inæ prædicti. Multi vero Angli ceperunt uxores suas de sanguine & genere Anglorum Germaniæ, & quidem Angli ceperunt uxores suas de sanguine & genere Scotorum: proceres vero Scotorum, & Scoti fere omnes ceperunt uxores suas de optimo genere & sanguine Anglorum Germaniæ, & ita fuerunt tunc temporis per universum regnum Britanniæ duo in carne una: & taliter constituit rectum conjugium (& delevit fornicationem & immunditiam a regno) & recta judicia pro stabilitate regni, & confirmatione populorum, benigna sedulitate; & tali modo effecti fuerunt gens una, & populus unus per universum regnum Britanniæ, miseratione divina.

Recta connubia instituuntur.

Deinde universi vocaverunt regnum Anglorum quod antea vocatum fuit regnum Britanniæ. Universi prædicti semper postea pro communi utilitate coronæ regni insimul, & in unum citciter contra Danos & Norvegienses semper steterunt, & atrocissime unanimi voluntate contra inimicos pugnaverunt, & bella atrocissima gesserunt. Erat enim prædictus rex Ina optimus, largus, sapiens, prudens, moderatus, strenuus, justus, animosus, & bellicosus pro loco & tempore, & in divinis legibus, & in sæcularibus institutis, scriptis, & bonorum operum exhibitionibus, irradiavit gloriosus, rexitque regnum, confœderavit & con- B solidavit, & in unum pacificavit sapientia & prudentia magna, &, ubi locus adfuit, vi & manu armata.

Inæ regis laus.

EPISTOLA CEOLFRIDI ABBATIS

AD NAITANUM REGEM PICTORUM,

pro catholico pascha & Romana tonsura.

ANNO CHRISTI 714.

PRÆFATIO BEDÆ.

Bed. lib. 5. cap. 22.

C EO tempore Naitanus rex Pictorum (qui septentrionales Britanniæ plagas inhabitant) admonitus ecclesiasticarum frequenti meditatione scripturarum, abrenunciavit errori quo eatenus in observatione paschæ cum sua gente tenebatur, & se suosque omnes ad catholicam observantiam dominicæ resurrectionis tempus celebrandum perduxit. Quod ut facilius & majori auctoritate perficeret, quæsivit auxilium de gente Anglorum, quos jamdudum ad exemplum sanctæ Romanæ & apostolicæ ecclesiæ suam religionem instituisse cognovit. Siquidem misit legatarios ad virum venerabilem Ceolfridum abbatem monasterii beatorum apostolorum Petri & Pauli, quod est ad ostium Vvyri amnis, & juxta amnem Tinam, in loco qui vo- D catur Ingrivum, cui ipse post Benedictum (de quo supra diximus) gloriosissime præfuit, postulans ut exhortatorias sibi literas mitteret, quibus potentius confutare posset eos, qui pascha non suo tempore observare præsumerent, simul & de tonsuræ modo vel ratione qua clericos insigniri deceret. Excepto quod etiam ipse in his non parva ex parte esset imbutus. Et architectos sibi mitti petiit, juxta morem Romanorum ecclesiam de lapide ingente ipsius facerent, promittens hanc in honorem beati apostolorum principis dedicandam: se quoque ipsum cum suis omnibus morem sanctæ Romanæ & apostolicæ ecclesiæ semper imitaturum, inquantum dumtaxat tam longe a Romanorum loquela & natione segregati hunc ediscere possent. Cujus religiosis votis ac precibus favens reverendissimus abbas Ceolfridus, misit architectos quos petebat, & literas scriptas in hunc modum.

1 Forte hoc illud Inæ Concilium, cujus meminit Wibaldus presbyter in vita S. Bonifacii Archiep. Mogunt. cap. 2. apud Bolland. die 5. Junii.

EPISTOLA CEOLFRIDI ABB.

Domino excellentissimo & gloriosissimo regi Naitano Ceolfridus abbas in domino salutem.

CATHOLICAM sancti paschæ observantiam, quam a nobis rex Deo devote religioso studio quæsisti, promptissime ac libentissime tuo desiderio, juxta quod ab apostolica sede didicimus, patefacere satagimus. Scimus namque cœlitus sanctæ ecclesiæ donatum, quotiens ipsi rerum domini discendæ, docendæ, custodiendæ veritati operam impendunt. Nam & vere omnino dixit quidam sæcularium scriptorum, quod felicissimo mundi statu ageretur, si vel reges philospharentur, vel regnarent philosophi. Quod si de philosophia hujus mundi, vere intelligere de statu hujus mundi, merito diligere potuit homo hunc mundum: quanto magis civibus patriæ cœlestis in hoc mundo peregrinantibus optandum est, & totis animi viribus supplicandum, ut quo plus in mundo quique valent, eo amplius ejus qui super omnia est judicis mandatis auscultare contendant, atque ad hæc observanda secum eos quoque qui sibi commissi sunt & exemplis simul & auctoritate instituant.

Tria in paschatis tempore observanda.

Tres sunt ergo regulæ sacris inditæ literis, quibus paschæ celebrandi tempus nobis præfinitum nulla prorsus humana licet auctoritate mutari: e quibus duæ in lege Moysi divinitus statutæ, tertia in evangelio per effectum dominicæ passionis & resurrectionis adjuncta est. Præcepit enim lex ut pascha primo mense anni: & tertia ejusdem mensis septimana, id est, a quintadecima die usque ad vigesimam primam fieri deberet. Additumque est per institutionem apostolicam ex evangelio, ut in ipsa tertia septimana diem dominicam expectare, atque in ea temporis paschalis initium tenere debeamus. Quam videlicet regulam triformem si quis rite custodierit, nunquam in annotatione festi paschalis errabit. Verum si de his singulis enucleatius ac latius audire desideras, scriptum est in Exodo, ubi liberandus de Ægypto populus Israel, primum pascha facere jubetur: quia dixerit dominus ad Moysen & Aaron: *Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum cœtum filiorum Israel, & dicite eis: Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas.* Et paulo post: *Et servabitis eum usque ad quartamdecimam diem mensis hujus. Immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vesperam.* Quibus verbis manifestissime constat, quod ita in observatione paschali mentio fit diei quartædecimæ, ut non tamen ipsa die quartadecima pascha fieri præcipiatur, sed adveniente tandem vespera diei quartædecimæ, id est, quintadecima luna, quæ initium tertiæ septimanæ faciat, in cœli faciem prodeunte, agnus immolari jubeatur. Et quod ipsa sit nox quintædecimæ lunæ, in qua percussis Ægyptiis Israel est a longa servitute redemptus: *Septem*, inquit, *diebus azyma comedetis.* Quibus iterum verbis tota tertia septimana ejusdem primi mensis decernitur solennis esse debere. Sed ne putaremus easdem septem dies a decimaquarta usque ad vigesimam esse computandas, continuo subjecit: *In die primo non erit fermentum in domibus vestris: quicumque comederit fermentatum in domibus vestris, peribit anima illa de Israel, a die primo usque ad diem septimam, &c.* usque dum ait: *In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra Ægypti.* Primum ergo diem azymorum appellat eum, in quo exercitum eorum esset educturus de Ægypto. Constat autem, quia non decimaquarta die, in cujus vespera agnus est immolatus, & quæ proprie pascha sive phase dicitur, sed decimaquinta sunt educti ex Ægypto, sicut in libro Numerorum apertissime scribitur: *Profecti igitur de Ramesse quintadecima die mensis primi, altera die fecerunt phase filii Israel in manu excelsa.* Septem ergo dies azymorum, in quarum prima eductus est populus domini ex Ægypto, ab initio (ut diximus) tertiæ septimanæ, hoc est, a quintadecima die mensis primi usque ad vigesimam primam ejusdem mensis diem completam computari oportet. Porro dies quartus decimus extra hunc numerum separatum, sub paschæ titulo prænotatur, sicut Exodi sequentia patenter edocent. Ubi cum dictum esset: *In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra Ægypti*, protinus additum est: *Et custodietis diem justum in generationes vestras ritu perpetuo. Primo mense quartadecima die mensis comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vesperam. Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris.* Quis enim non videat a quartadecima usque ad vigesimamprimam non septem solummodo, sed octo potius esse dies, si & ipsa quartadecima annumeretur? Sin autem (ut diligentius explorata scripturæ veritas docet) a vespera diei quartædecimæ usque ad vesperam vigesimam primæ computaverimus, videbimus profecto, quod ita dies quartamdecimam vesperam suam festi paschalis initium porrigat, ut non amplius tota sacra solennitas quam septem tantummodo noctes cum totidem diebus comprehendat. Unde vera esse probatur nostra diffinitio, qua tempus paschale primo mense anni, & tertia ejus hebdomada celebrandum esse diximus. Veraciter enim tertia agitur hebdomada, quod a vespera decimæquartæ diei incipit, & in vespera vigesimæprimæ completur.

1. Mensis primus. 2. Septimana tertia. 3. Dies dominica. Exod. 12. Ibidem. Ibidem. Ibidem. Ibidem. Num. 33. Exod. 12.

Pascha ab apostolis ad diem dominicum decernitur.

Postquam vero pascha nostrum immolatus est Christus, diemque nobis dominicam, quæ apud antiquos una vel prima sabbati sive sabbatorum vocatur, gaudio suæ resurrectionis fecit esse solennem, ita hanc nunc apostolica traditio festis paschalibus inseruit, ut nihil omnino tempore paschæ legalis præoccupandum, nihil minuendum esse decerneret, quin potius statuit ut expectaretur juxta præceptum legis idem primus anni mensis, expectaretur quartadecima dies illius, expectaretur vespera ejusdem. Et cum hæc dies in sabbatum forte incideret, *tolleret unusquisque agnum per familias & domos suas, & immolarent eum ad vesperam*, id est præpararent omnes ecclesiæ per orbem, quæ unam catholicam faciunt, panem & vinum in mysterium carnis & sanguinis agni immaculati, qui abstulit peccata mundi, & præcedente congrua lectionum, orationum, & ceremoniarum paschalium solennitate, offerrent hæc domino in spem futuræ suæ redemptionis. Ipsa est enim eadem nox in qua de Ægypto per sanguinem agni Israelitica plebs erepta est, ipsa est in qua per resurrectionem Christi liberatus est a morte æterna omnis Dei populus. Mane autem illucescente die dominica, primam paschalis festi diem celebrarent. Ipsa est enim dies in qua resurrectionis suæ gloriam dominus multifario piæ revelationis gaudio discipulis patefecit. Ipsa prima dies azymorum, de qua multum distincte in Levitico scri-

Ibidem.

scriptum est: *Mense primo, quartadecima die mensis hujus ad vesperam phase domini est, & quintadecima die mensis hujus solennitas azymorum domini est. Septem diebus azyma comedetis, dies primus erit celeberrimus sanctusque.* Si ergo fieri posset, ut semper in diem quintumdecimum primi mensis, id est in lunam quintamdecimam, dominica dies incurreret, uno semper eodemque tempore cum antiquo Dei populo, tanquam sacramentorum genere discreto, sicut una eademque fide pascha celebrare possemus. Quia vero dies septimanæ non æquali cum luna tramite procurrit, decrevit apostolica traditio, quæ per beatum Petrum Romæ prædicata, per Marcum evangelistam & interpretem ipsius Alexandriæ confirmata est, ut adveniente primo mense, adveniente in eo vespera diei quartædecimæ, expectetur etiam dies dominica a quintadecima usque ad vicesimam primam diem ejusdem mensis. In quacumque enim harum inventa fuerit, merito in ea pascha celebrabitur: quia nimirum hæc ad numerum pertinet illarum septem dierum, quibus azyma celebrari jubetur. Itaque fit ut nunquam pascha nostrum a septimana mensis primi tertia in utramvis partem declinet, sed vel totam eam, id est omnes septem legalium azymorum dies, vel certe aliquos de illis teneat. Nam etsi saltem unum eis, hoc est ipsum septimum apprehenderit, quem tam excellenter scriptura commendat: *Dies autem*, inquiens, *septimus erit celebrior & sanctior, nullumque servile opus fiet in eo*, nullus arguere nos poterit, quod non recte dominicum paschæ diem, quem de evangelio suscepimus, in ipsa quam lex statuit tertia primi mensis hebdomada celebremus.

Ibidem.

Error unus.

Cujus observantiæ catholica ratione patefacta patet e contrario error irrationabilis eorum, qui præfixos in lege terminos nulla cogente necessitate vel anticipare vel transcendere præsumunt. Namque sine ratione necessitatis alicujus anticipant illi tempus in lege præscriptum, qui dominicum paschæ diem a quartadecima mensis primi usque ad vicesimam putant lunam esse servandum. Cum enim a vespera diei tertiædecimæ vigilias sanctæ noctis celebrare incipiunt, claret quod illum in exordio sui paschæ diem statuunt, cujus nullam omnino mentionem in decreto legis inveniunt. Et cum vicesimaprima die mensis pascha dominicum celebrare refugiunt, patet profecto quod illam per omnia diem a sua solennitate secernunt, quam lex majore præ ceteris festivitate memorabilem sæpenumero commendat. Sicque diem paschæ ordine perverso, & aliquando in secunda hebdomada totam compleant, & nunquam in hebdomadæ tertiæ die septimo ponant.

Error alter.

Rursumque qui a sextadecima die mensis sæpedicti usque ad vicesimamsecundam pascha celebrandum magis autumant, non minore utique errore (tametsi altero latere) a recto veritatis tramite divertunt, & veluti naufragia Scyllæ fugientes, in Charybdis voraginem submergendi decidunt. Nam cum a luna decimasexta primi mensis oriente, id est a vespera diei quintædecimæ pascha incipiendum doceant, nimirum constat quod quartamdecimam diem mensis ejusdem, quam lex primitus est præcipue commendata, a sua prorsus solennitate secludunt, ita ut quintædecimæ, in qua populus Dei ab Ægyptiaca servitute redemptus est, & in qua dominus suo mundum sanguine a peccatorum tenebris liberavit; in qua etiam sepultus spem nobis post mortem beatæ quietis tribuit, vix vesperam tangant. Idemque pœnam erroris sui in semetipsos recipientes, cum in vicesimalecunda die mensis paschæ diem statuunt dominicum, legitimos utique terminos paschæ aperta transgressione violant, utpote qui ab illius diei vespera pascha incipiunt, in qua hoc lex consummari & perfici debere decrevit. Illam in pascha diem assignent primam, cujus in lege mentio nulla usquam reperitur, id est quartæ primam septimanæ. Qui utrique non solum in diffinitione & computo lunaris ætatis, sed & in mensis primi nonnunquam inventione falluntur. Quæ disputatio major est quam epistola hac vel valeat comprehendi, vel debeat.

Æquinoctii vernale paschatis index.

Tantum hoc dicam, quod per æquinoctium vernale semper inenarrabiliter posset inveniri qui mensis juxta computum lunæ primus anni, qui esse debeat ultimus. Æquinoctium autem juxta sententiam omnium orientalium, & maxime Ægyptiorum, qui præ ceteris doctoribus calculandi palmam tenent, duodecimo Kalendarum Aprilium die provenire consuevit, & etiam ipsi horologica inspectione probavimus. Quæcumque ergo luna ante æquinoctium plena est, quartadecima videlicet vel quintadecima existens, hæc ad præcedentis anni novissimum pertinet mensem, ideoque paschæ celebrando habilis non est. Quæ vero post æquinoctium, vel in ipso æquinoctio suum plenilunium habet, in hac absque ulla dubietate, quia primi mensis est, & antiquos pascha celebrare solitos, & nos, ubi dominica dies advenerit, celebrare debere noscendum est. Quod ita fieri oportere illa nimirum ratio cogit, quia in Genesi scriptum est, quod *Deus fecit duo magna luminaria; luminare majus ut praeesset diei, & luminare minus ut praeesset nocti*. Vel, sicut alia dicit editio, *luminare majus in inchoationem diei, & luminare minus in inchoationem noctis*. Sicut ergo prius sol a medio præcedens orientis æquinoctium vernale suo præfixit exortu, deinde luna sole ad vesperam occidente, & ipsa plena a medio secuta est orientis, ita omnibus annis idem primus lunæ mensis eodem necesse est ordine reservari, ut non ante æquinoctium, sed vel ipso æquinoctii die, (sicut in principio factum est) vel eo transcenso plenilunium habere debeat. At si uno saltem die plenilunium tempus æquinoctii præcesserit, non hanc primo mense anni incipientis, sed ultimo potius præteriti, lunam esse adscribendam, & ideo festis paschalibus inhabilem, memorata ratio probat.

Gen. 1.

Mystica ratio observationum paschalium.

Quod si mysticam quoque vos in his rationem audire delectat, primo mense anni, qui etiam mensis novorum dictus est, pascha facere jubemur: quia renovato ad amorem cœlestium spiritu mentis nostræ, sacramenta dominicæ resurrectionis & ereptionis nostræ celebrare debemus. Tertia ejusdem mensis septimana facere præcipimur, quia ante legem & sub lege promissus, tertio tempore sæculi cum gratia venit ipse, qui pascha nostrum immolaretur Christus: quia tertia post immolationem suæ passionis die resurrectionis a mortuis, hanc dominicam vocari; & in ea nos annuatim paschalia ejusdem resurrectionis voluit festa celebrare. Quia nos quoque ita solum veraciter ejus solennia celebramus, si per fidem & caritatem pascha, id est transitum de hoc mundo, ad patrem cum illo facere curamus. Post æquinoctium veris plenilunium mensis præcipimur observare paschalis, ut videlicet primo sol longiorem nocte faciat diem, deinde luna plenum suæ lucis orbem mundo præsentet: quia primo quidem sol justitiæ, in cujus pennis est sanitas, id est dominus Jesus, per resurrectionis suæ triumphum cunctas mortis tenebras superavit, ac sic ascendens in cœlos, misso desuper Spiritu, ecclesiam suam, quæ sæpe lunæ vocabulo designetur, internæ gratiæ luce replevit. Quem videlicet ordinem nostræ salutis propheta contemplatus ajebat: *Elevatus est sol, & luna stetit in ordine suo*. Qui ergo plenitudinem lunæ paschalis ante æquinoctium provenire posse contenderit, talis in mysteriorum celebratione maximorum a sanctarum quidem scripturarum doctrina discordat, concordat autem eis qui sine præveniente gratia Christi se salvari posse confidunt. Qui, etsi vera lux tenebras mundi moriendo ac resurgendo nunquam vicisset, perfectam se habere posse justitiam dogmatizare præsumunt. Itaque per æquinoctialem solis exortum post plenilunium primi mensis hunc ex ordine subsequens, id est, post completam diem ejusdem mensis quartamdecimam, quæ cuncta ex lege observanda accepimus, expectamus adhuc, monente evangelio, in ipsa hebdomada tertia tempus diei dominicæ, & sic demum votiva paschæ nostri festa celebramus. Ut indicemus nos non cum antiquis excussum Ægyptiæ servitutis jugum venerari, sed redemptionem totius mundi, quæ in antiqui Dei populi liberatione præfigurata, in Christi autem resurrectione completa est, devota fide ac dilectione colere, ut de resurrectionis etiam nostræ, quam eadem die dominica futuram credimus, spe nos certissima gaudere signemus.

Mal. 4.

Decennovenalium circulorum ratio & auctores.

Hic autem, quem vobis sequendum monstramus, computus paschæ decennovennali circulo continetur, qui dudum quidem, hoc est ipsis apostolorum temporibus, jam servari in ecclesia cœpit, maxime Romæ & Ægypti, ut supra jam diximus. Sed per industriam Eusebii, qui a beato martyre Pamphilo cognomen habet, distinctius in ordinem compositus est, ut quod eatenus per Alexandriæ pontificem singulis annis per omnes ecclesias mandari consueverat, jam deinde congesta in ordinem serie lunæ quartædecimæ, facillime posset ab omnibus sciri. Cujus computum paschalis Theophilus Alexandriæ præsul in centum annorum tempus Theodosio imperatori composuit. Item successor ejus Cyrillus seriem nonaginta & quinque annorum in quinque decennovennalibus circulis comprehendit. Post quem Dionysius Exiguus totidem alios ex ordine pari schemate subnexuit, qui ad nostra usque tempora pertingebant. Quibus termino appropinquantibus tanta hodie calculatorum exuberat copia, ut etiam in nostris per Britanniam ecclesiis plures sint, qui mandatis memoriæ veteribus illis Ægyptiorum argumentis facillime possint in quotlibet spatia temporum paschales protendere circulos, etiamsi ad quingentos usque & triginta duos voluerint annos. Quibus expletis, omnia quæ ad solis & lunæ, mensis & septimanæ consequentiam spectant, eodem quo prius ordine recurrunt. Ideo autem circulos eosdem temporum instantium vobis mittere supersedimus, quia de ratione tantum temporis paschalis instrui quærentes, ipsos vobis circulos paschæ catholicos abundare probastis.

De tonsura ecclesiastica.

Verum his de pascha succincte, ut petistis, strictimque commemoratis, tonsuram quoque (de qua pariter vobis literas fieri voluistis) hortor ut ecclesiasticam & Christianæ fidei congruam habere curetis. Et quidem scimus quia neque apostoli omnes uno eodemque sunt modo attonsi, neque nunc ecclesia catholica, sicut una fide, spe, & caritate in Deum consentit, ita & jam una atque indissimili totum per orbem tonsuræ sibi forma congruit. Denique ut superiora, id est, patriarcharum tempora respiciamus, Job exemplar patientiæ ingruente tribulationum articulo caput totondit: probavit utique, quia tempore felicitatis capillos nutrire consueverat. At Joseph & ipse castitatis, humilitatis, pietatis, ceterarumque virtutum executor ac doctor eximius, cum esset servitio absolvendus, attonsus esse legitur, patet profecto, quia tempore servitutis intonsis in carcere crinibus manere solebat. Ecce uterque vir Dei diversum ab altero vultus habitum foris præmonstrabat, quorum tamen intus conscientia in parili virtutum sibi gratia concordabat. Verum si profiteri nobis liberum est, quia tonsuræ discrimen non noceat quibus pura in Deum fides & caritas in proximum sincera est, maxime cum nunquam patribus catholicis sicut de paschæ vel fidei diversitate conflictus, ita etiam de tonsuræ differentia legatur aliqua fuisse controversia. Inter omnes tamen quas in ecclesia vel in universo hominum genere reperimus tonsuras, nullam magis sequendam nobis amplectendamque jure dixerim ea quam in capite suo gestabat ille cui se confitenti dominus ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves regni cœlorum*. Nullam vero magis abominandam detestandamque merito cunctis fidelibus crediderim ea quam habebat ille cui gratiam sancti Spiritus comparare volenti dicit idem Petrus: *Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non enim est tibi pars neque sors in sermone hoc*. Neque vero ob id tantum in coronam attondimur, quia Petrus ita attonsus est: sed quia Petrus in memoriam dominicæ passionis ita attonsus est, idcirco & nos, qui per eamdem passionem salvari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summa videlicet corporis nostri parte, gestamus. Sicut enim omnis ecclesia, quæ per mortem sui vivificatoris ecclesia facta est, signum sanctæ crucis ejus in fronte portare consuevit, ut crebro vexilli hujus munimine a malignorum spirituum defendatur incursibus, crebra hujus admonitione doceatur, se quoque carnem suam cum vitiis & concupiscentiis crucifigere debere, ita etiam oportet eos qui vel monachi votum, vel gradum clericatus habentes, arctioribus se necesse habent pro domino continentiæ frenis astringere.

Matth. 16.

Act. 8.

Forma, significatio & varietas tonsuræ.

Formam quoque coronæ, quam ipse in passione sua spineam portavit in capite, ut spinas ac tribulos peccatorum nostrorum portaret, id est exportaret & auferret a nobis, suo quemque in capite per tonsuram preferre. Ut se etiam irrisiones & opprobria pro illo libenter ac prompto animo sufferre ipso etiam frontispicio doceant. Ut coronam vitæ æternæ, quam repromisit Deus diligentibus se, semper expectare, proque hujus perceptione & adversa se mundi & prospera contemnere designent. Ceterum tonsuram eam quam magnum ferunt habuisse Simonem, quis rogo fidelium non statim cum ipsa magia primo detestetur & merito exsufflet? Quæ aspectu in frontis quidem superficie coronæ videtur speciem preferre, sed ubi ad cervicem considerando perveneris, decurtatam eam quam te videre putabas invenies coronam. Ut merito talem simoniacis & non Christianis habitum con-

convenire cognoscas, qui in præsenti quidem vita a decepto hominibus patabantur digni perpetuæ gloriæ coronæ, sed in ea quæ hanc sequitur vitam, non solum omni fide eorum privati, sed etiamsi insuper sunt pœna damnati. Neque vero me hæc ita profectum scribere, quasi eos qui hanc tonsuram habent condemnandos judicem, si fide & operibus unitati catholicæ faverint, imo confitenter profitebor plurimos ex eis sanctos, ac Deo dignos extitisse. Ex quibus est Adamnanus abbas & facerdos Columbienium egregius, qui cum legatus fuit gentis ad Aldfridum regem missus, nollum quoque monasterium videre voluisset, mirumque in moribus ac verbis prudentiam, humilitatem, religionem obtendere, dixi illi inter alia colloquens: Obsecro, sancte frater, qui ad coronam te vitæ quæ terminum nescit tendere credis, quid contrario tuæ fidei habitu terminatum in capite coronæ imaginem portas? Et si confortium beati Petri quæris, cur ejus quem ille ac hæreticis ac tonsuræ imaginem imitaris, & non potius quæ cum ipso in quibus beatus vivere cupis, etiam nunc habitum ta, quantum potes, diligere monstras? Respondit ille: Scias pro certo, frater mi dilecte, quia et Simonis tonsuram ex consuetudine partis habeam, simonitacam tamen perfidiam tota mente detestor ac refuto: beatissimi autem apostolorum principis quantum mea parvitas sufficit, vestigia sequi desiderem. At ego: Credo, inquam, vere quod ita sit, sed tamen indicio sit, quod ea quæ apostoli sunt Petri, in abdito cordis amplectitur, & quæ ejus esse nostis etiam in facie tenetis. Namque prudentiam tuam facillime dijudicare reor, quod apsque multo sit ejus, quem quod corde abominatis, hujusque horrendam faciem videre vestigia, habitum vultusq; tuo vultu Deo jam dicato repetare: & e contra ejus, quem quod Deum patrem habere patronum quæris, sicut facta vel monita cupis sequi, sic etiam morem habitus te imitari condecet. Hæc tunc Adamnano dixi: qui quidem quantum confœdus cæsuriarum nostrarum statutis profecisset, probavit, cum reversus ad Scotiam multas postea gentis ejusdem turbas ad catholicam temporis paschalis observantiam ipse pradicatione correxit. Tametsi eos qui in Hii insula morabantur monachos, quibusque speciali reto-

A ita juste proferas, necdum ad viam statuti melioris adducere valebat. Tonsuram quoque, id tantum Hii authoritatis habebat, emendare meminisset.

Sed & nunc tuam prudentiam, rex, admonco, ne ex quo unitati catholicæ & apostolicæ celebrandæ concinant, sua cum gente, cui te Rex regum & dominus dominorum præfecit, in omnibus fervaste contendas. Sic enim fit ut poll acceptam temporalis regni potestatem ipse beatissimus apostolorum principes celestis quoque regni tibi tutisque cum cæteris electis libens pandat introitum. Gratia te regis eterni longioris temporis regnantem ad nostram omnium pacis custodiat incolumem, diutissime in Christo fili.

B DECRETUM REGIS NAITANI

PRO CATHOLICO PASCHA, ET ROMANA TONSURA,

HÆc epistola cum præfente rege Naitano multisque viris doctioribus effet lecta, se delitigeant ab ea, qui intelligere poterant in linguam ejus propriam interpretata, multum de ejus exhortatione gaudius effe perhibetur, in ea fargens de medio opinionum fuarum confesfu genua flectens in terram, Deo gratias agens quod tale munusculum de terra Anglorum meruerat accipere. Et quidem & antea novi, inquit, quia hac erat vera paschæ celebratio, sed tantamen nodo rationem hujus temporis observandam cognosco, ut parum mihi omnino videar de his antea intellexisse. Unde rogo, ut quantum in hac quæstione ad me pertinet, ita prorsus protestor, quia hoc obliterare tempus paschæ cum universa mea gente perpetuo volo, & hanc accipere doctrinam tonsuram, quam plenissime certionis audivimus, omnes qui in regno meo sunt clericos decemo. Nec mora, quæ diuerat regia authoritate perfecit. Statim namque justo pollicito mittebatur ut tant cancribendum, diffendum, observandum per universas Pictorum provincias circuli paschæ decemovenoualis, obliteratis per omnia erroneis octogenis & quinquaginta annorum circulis. Atrondebantur omnes in coronam ministri altaris ac monachi: & quasi novo fedicipulatui beatissimi apostolorum principis Petri, ejusque vicarii tutum dam patrocinio, gaudentes gaudebat.

B decretum regis.

Ann. Christi 716.

VITA
EPISTOLÆ ET DECRETA
GREGORII PAPÆ II.

GREGORIUS * II. natione Romanus, ex patre Marcello, ledit annos xvi. mensis * pdecessor. * odo, dies viginti. Fuit autem temporibus Anastasii, Theodosii, Leonis, atque Constantini Augustorum. Hic a parva ætate in patriarchio nutritus fub Pandore monasterio domino Sergio papa, fubdiaconus atque *facellarius factus, bibliothecæ * illi est cura commissa, deinde ad diaconatus ordinem provectus est. Et cum vivo Sancto Constantino profectus ad regiam profectus est urbem, atque a Justiniano principe inquisitus, de quibus ecclesiasticis optima respondione unamquamque solvit quæstionem. Erat enim vir cafius, divine scripturæ eruditus, facundus, popularis, & confians animo, ecclesiasticarum rerum defensor, & * contrarius fortilimus impugnator. * Hic exordio pontificatus sui calcatus decoqui jussit, & * a patris lateli Lauretili inchoatis hujus civitatis tumultibus præpeditus est. * Filius temporibus Joannes Constantinopolitanus antiches lynodicam ei misit, atque ad eum rescriptis idem usus est pontifex. * Hic maximum partem basilicæ beati * Pauli apostoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & aliare a novo fecit, & cibatum argentum quod fuerat ruina opaffatum *. Sancti Laurentii ter ecclesiam foris muros situm, quæ trabibus confractis ruinæ jam erat vicina, reparavit, atque aquam fillubris compaginatas poll multum tempus in eandem ecclesiam reduxit, diversaque ecclesias in tuitiis postea innovavit, quæ ruinam dicere longum est. * Hic fit Germania per Bonifacium episcopum verbum falutis prædicavit, & gentem illam fedentem in tenebris idolatriæ fede converti ad Christum. Hic monasteria, quæ *ecus basilicam Sancti Pauli erant, ad folitudinem deducta, innovavit, atque ordinatis fervis Dei monachis congregationem poll vocant, disciplinam conflituit, ut ibidem die noctu Cluque Deo reddorent landes. Hic * Gerocomium, quod poll obitum fanctæ Dei genitricis ad prædpse fomit ill, monasterium fuftituit. Atque monasterium fanctli Andreæ apostoli, quod Barbaræ nuncupatur, ad nimiam deductum defectionem, * in quo nec unus * habebatur monachus, adficitur monachis ordinavit, ut utraque monasteria ad fanctam Dei genitricem fingulis diebus atque noctibus Deo laudes canerent. * Eo tempore Lutprandus rex donationem patrimonii Alpium * Cotaurum, quam Aripertus rex fecerat, hicque repetierat, admonitione tanti viri vel hujus pontificis veraciffimæ trahibus dedicis cooperuit ac reparavit. Ambonem etiam marmoreum in eadem ecclesia fecit, exmque diversis diversi limes, atque ministeriis. Eodem tempore pontificatus Agatho gentis, cum jam Hispaniarum provinciam per decem tenerent annos pervalam, undecimo anno Rhodanum conabatur flumen transire, ad Provinciam quoque, ubi Eudo præerat. Qui facta Francorum generali * motione contra Sarracenos, eos circumdantes interfecerunt. Treceros enim septuaginta quinque milia uno funt die interfecti, ut ejusdem Eudonis Francorum ducis miffa pontifici epistola continebat. Mille tantum quinquaginta ex Francis fuerunt mortuos in eodem * bello disertunt. Adjicienes quod anno præmissio in benedictionem a præsidio vivo eis * directis tribus spongiis, quibus ad ulcera sanandam vinctis appoinmuntur, in hora qua bellum committebatur, idem Eudo Aquitaniæ princeps populo fuo per modicat partes tribuens ad funendum eis, ac unus vulnerarius eft, nec mortuus eis hic qui participati funt. Eo quoque tempore in Campaniæ partibus combustiin tritium, horrisons, feu fragmina quafi plurvia in loco quodam e cœlo miffa funt. Hic quadragefimali tempore ut in quinta feria jejunium atque miffarum celebratio fiet in ecclesia, quod non agebatur, inflituit. Oratorium fane in patriarchio in nomine beati Petri apostoli diversis ornatum metallis a novo * refecit, & circumdedit quasdam alias ædes desuperantes, & dejaciit duodecim apostolos, qui pentant libras centum & octaginta. * Illis interea diebus Constantinopolis bienniumque * fit. * Tot diebus Agaratis obsessa. Sed Deo eis contrario maximæ illic concuit, parte fanæ se bello interempta confuli receffunt Leone principe. * Nam a & ejusdem civitatis populum trecenta dictum est millium diversi fexus & ætatis fuffic occellitatem vulnerum peftilentiæ. Eo namque tempore morbus certe Hostilia & nomine pestilentia mater ab hac vita fubtracta est. Post cujus obitum Gregorius domum proprium in honorem fanctæ Christi martyris Agatæ addicta a fundamen-

* Pauli.

* aufferat.

* Sanctus Bonifacius episcopus in Germania.

* ejus.

* Gerocomium.

* in quibus * habitatus.

Lutprandus Alpium Cotaurum donationem confirmat.

* Cotaurum.

* Theodosio.

* Bonagratio.

* defuncto.

Theodosius fit in persecutor.

Anastasius imperator pontificem pugnat.

* in pontificatu.

* Hic exordio pontificatus sui.

* regnum.

* restitit ejusdem basilicæ fundamenta.

* contrarius.

* persecutor.

* motione.

* bello.

* diversis.

* refecit.

* Tot.

* Nam.

* De populo.

* ejusdem civitatis.

* mortis.

* ut pestilentia.

* ut vulnerum.

* fundamentis.

a manu Sabinianus.
b Ex ipso.
c Ex ipso.
d Ex ipso.
e Ex ipso.
f Ex ipso.
g Ex ipso.
h Ex ipso.
i Ex ipso.
k Ex ipso.
l Ex ipso.
m Ex ipso.
n Ex ipso.
o Ex ipso.
p Ex ipso.
q Ex ipso.
r Ex ipso.
s Ex ipso.
t Ex ipso.
u Ex ipso.
v Ex ipso.
x Ex ipso.
y Ex ipso.
z Ex ipso.
a Ex ipso.
b Ex ipso.
c Ex ipso.
d Ex ipso.
e Ex ipso.
f Ex ipso.
g Ex ipso.
h Ex ipso.
i Ex ipso.
k Ex ipso.
l Ex ipso.
m Ex ipso.
n Ex ipso.
o Ex ipso.
p Ex ipso.
q Ex ipso.
r Ex ipso.
s Ex ipso.
t Ex ipso.
u Ex ipso.
v Ex ipso.
x Ex ipso.
y Ex ipso.
z Ex ipso.

damento tamnaculis, vel quæ monasteria grant necessaria a novo construxit. Prædia ⁱ ville urbanæ vel rusticæ pro monachorum victu necessitate. Fecit autem in eadem ecclesia beatæ genitricis Dei ⁱ ornatum, quod pensat libras ⁱ septingentas & viginti, arcus argenteos sex pensantes singulos libras quindecim. Cancellis decem pensantia singula libras duodecim, & alia decem ⁱ ad tangitos est. Eo tempore castrum est Namnia ⁱ Longobardis pervasum. ⁱ Res vero Longobardorum Luitprandus potenter ⁱ ablatas Romæ Ravennam progressus est, atque illam obsedit per dies aliquot, & castrum pervadens clausles captas abduxit ipsas, ⁱ & quod abdulit monasteria ⁱ aliquot ⁱ dies Basilius dux, Jordanes charta-ⁱ rius, & Joannes subdiaconus cognomento Lurion consilium inierunt, ut pontifexem interfierent. Quibus adjunctus Marinus ⁱ primicerius spathariorum qui Romanum dictatum tenebat, a regis milius tube imperatore mandatore hoc probavit, sed temous invenitur non propterea; quia Dei judicio dissolutus & contractus est, & hic Roma refessit. Pontifexque Paulus patricius & exarchus missus in Italiam est. Qui dentes, ut hoc fecius perficerent, meditabantur. Quorum consilium Romanis patefactum est, qui ⁱ morte contii Jordanem interfecerunt & Joannem Lurionem, ⁱ Basilius vero monachus factus, in loco quodam ⁱ ceratus vitam finivit. Paulus vero exarchus imperatoris jussione eundem pontificem consulo-C tur interfere, eo quod eundem in provincia pontifex prædpediat, & cogitaret suis opibus ecclesias demodare, sicut in ceteris actum est loci, atque aliam in ejus ordinatione loco. Post hæc spatharius cum jullionibus missus est alter, ut pontifex a sua sede amoveretur. Denuo Paulus patricius ad perficiendum tale fecius, quod ipse ⁱ fecit, pontifex ⁱ Ravenna cum suo comite, atque ex castris aliquos milit. Sed motus Romanis, atque undique Longobardis pro defensione pontifex, in Salaria Spoletina, atque hinc inde duces Longobardorum circumdantes Romanorum fines hoc prædpediunt. Jussionibus itaque pollicendum milis decrevere ⁱ imperatori, ⁱ ut milis ⁱ ipsi ⁱ sancti aut D ⁱ ipsi ⁱ martyris, aut angeli, ubicumque haberetur ⁱ malediciis ⁱ ulnis ⁱ anathematis & ⁱ acquiescere in hoc pontifex genuinus imperatoris haberet; ⁱ & hoc fieri prædpedit, a suo gradu ⁱ decideret. Respiciens ergo plus vir profanum principis jussionem, jam spiritu imperatorem quid contra hostem se armavit, jennens hæresim ejus, ⁱ ubique ubique caveret le Christianos, ⁱ eo quod nota fuisset imperatoris tali. Igitur permoti omnes Pentapolenses, atque Venetiarum exercitus, contra imperatoris jussionem relicto ⁱ, discesset, nunquam se in ejusdem possitutis condescendere nec, ⁱ sed ad ejus mancipatus ⁱ jussione virilitter decertare. Ita ait anathemati Paulum exarchum, ⁱ vel qui cum diversarit, e E jussionem imperatoris, ⁱ libertatem, ⁱ permanere ordinationem ejus ibi omnes ubique in Italia, ⁱ duces elegerunt, atque se de pontificis, deque sua immunitate cuncti fudebant. Cognita vero imperatoris nequitia, omnis Italia conjunxit, ⁱ ut sibi elegerent imperatorem, & Constantinopolim ducerent. Sed compelepit tamen conjunctionem, ⁱ quemadmodum principis. Ipsis ingrera dilectus Exhilaratus dux Neapolis deceptus diabolica instigatione cum filio suo ⁱ Hadriano Campanie partes tenuit, feducens populum, ut obedient imperatori, & occiderent pontificem. Tunc Romani omnes

a Mutatis mutandis.
b Ex ipso.
c Ex ipso.
d Ex ipso.
e Ex ipso.
f Ex ipso.
g Ex ipso.
h Ex ipso.
i Ex ipso.
k Ex ipso.
l Ex ipso.
m Ex ipso.
n Ex ipso.
o Ex ipso.
p Ex ipso.
q Ex ipso.
r Ex ipso.
s Ex ipso.
t Ex ipso.
u Ex ipso.
v Ex ipso.
x Ex ipso.
y Ex ipso.
z Ex ipso.
a Ex ipso

fadus init, ut, si opus foret, contra imperatorem Romanæ ecclesiæ defensionem præstaret. Quis tandem inter pontificem & Carolum prudence iniro meru Carolo, qui ab ungueria vitiatus magna commisit ejus, ab incuria Italiæ imperator abhinit.

Leo imperator ipsi pia monita facit Gregorio papæ non modo ante obitum, sed & post obitum tyrannidem, quam hic Anastasius defendit, in mente tenens orthodoxos errores; nunc demum fortium est, quod scribunt in annalibus suis Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, ut idem pontifex eundem imperatorem, velut pacis amantissimum hæresium cognitum & disclusum, anathemati subjecerit, quemadmodum ingenio subditos in Italia ad ipsum obedientiam ederet adhortatus fuerit. Quo fatto fortissimus pontifex eliamsiliius posteris fuis reliquit exemplum, ne in ecclesia Christi regere permiratur hæretici principes, & frequentes monita eriosi pertinaciter adhærescens.

I. AD BONIFACIUM PRESBYTERUM.

Forestatem illi facit ut fidei mysterium incredulis gentibus annuntiet;

Gregorius servus servorum Dei Bonifacio religiosiori presbytero.

EXIGIT manifestata nobis religiosi propositi tuipie in Christo flagrantis intentio, & approbata fuceerissimæ fidei tuæ pertlata relatio, ut ad dispositionem verbi divini, cujus per gratiam Dei cœram gestimus, te commendemus. Ideoque perientes proinde te ab infantia sacras literas didicisse, profectusque indolem ad augmentum credituiciplinæ tuæ fieri profectu dignoscimenti extendere: videlicet gratiam cognitionis cœlestis oraculi in laborem salutiferæ predicationis, ad innotescendam gentibus incredulis mysteriorum fidei, infidiuli enim expendere, confitentium fidei tuæ, & adjutores effici cupimus gratiæ perrogatæ. Igitur quia premissi consiruit pium affectum, ulque ad apostolicæ fedis modestia previsione pervenisti, ut consultum, ut membrum ex membro proprii corporis cupiat requirere, motum mentis probares, capitulisque arbitrio se humilibus submittens, & quo diriectione justo tramite properans solidat, compositis plenitudo exstitis: Ideo in nomine individuæ Trinitatis, per inconcussum auctoritatem beati Petri apostolorum principis, cujus dedrine magisteria dispensatione tunginur, & locum fuæ ecclesiæ administramus, modestiam tuæ religionis sinistimus, atque præcipimus, ut in nomine Dei, quo igne fabulicro, quam dominus mitere venit in terram, eniterre videris, ad gentes quæ-cumque infidelitatis error detentas properare Deo annuente properiis, mysterium ejus Dei per infinuatione nominis Christi domini Dei nostri veritatis fusione deliguet: & per spiritum virtutis, & dilectionis, ac fideicomiss, quæ ipsum intrusque testamenti mentibus indoctis confessa ratione transfundas. Disciplinam denique sacramenti, quam ad initiandos Deo per rito credituiscimus, ut ipse ad ipsum Deum per ipsum credituiscimus, ut ipse ad ipsum Deum per ipsum credituiscimus, ut ipse ad ipsum Deum per ipsum

ræum a sancto Juliano, decanum Cabillonensem, in antiquitatibus Matisconensis urbis, necnon apud Jacobum Severtium in Domnolo ep. Matisconensi diploma non dubiæ fidei, ex quo ineunte anno Christi 743. nondum regnum Francis datum concludent facillime, vel qui needum ære lavantur: *Signum Pippini majoris domus. Ego Rodalgus jussus scripsi. Actum Kalendis Januarii, in anno secundo principatus ejusdem Pippini, in civitate Metis in palatio regis.* Certiora forte videbuntur aliis argumenta, quæ ex conciliis aliquot per ea tempora celebratis elici posse non abnuo. Primum est Germanicum incerti loci, cui præfixa præfatio annum, quo peractum est, non patitur ignorari: *Ego Carlomannus dux & princeps Francorum anno ab Incarnatione domini* DCCXLII. *undecimo videlicet Kalendas Maii, episcopos, qui in regno meo sunt* (id est in regni parte mihi commissa,) *cum presbyteris ad concilium & synodum pro timore Christi congregavi. Bonifacium archiepiscopum, & Burchardum,* &c. Alterum est Liptinis coactum in villa regia agri Cameracensis quod sic incipit: *Modo autem in hoc synodali conventu, qui congregatus est ad Calendas Martias* (utique anno æræ Christianæ 743. Romano more) *in loco qui dicitur Liptinas, omnes venerabiles sacerdotes Dei & comites & præfecti prioris synodi decreta consentientes firmaverunt,* &c. Superest tertium, nempe Suessionense, quod in collectionibus conciliorum exacte revocatur ad annum 744. Hoc initio: *In Dei nomine & Trinitatis, anno 744. ab incarnatione Christi, sub die sexta,* vel potius quinta, ut alii codices MSS. legunt, *Nonas Martii, & luna decimaquarta, in anno secundo Childerici regis Francorum, ego Pippinus dux & princeps Francorum, apud Suessionis civitatem synodum,* &c. Inde vero, donec major aliunde lux affulgeat, hoc unum mihi videtur compertum prorsus atque perspectum, non ante Kalendas Martias anni 743. (gratis enim atque ex mera conjectura, collectores conciliorum Leptinense Kal. Martiis anni 743. celebratum revocant ad annum Childerici III. primum, cum nulla in ejus actis regis illius reperiatur mentio) rerum post Kalendas ejusdem mensis primo alterove die evectum fuisse ad dignitatem regiam Childericum anno 743. proindeque verissime scriptum fuisse ab antiquo scriptore: *interea septem annis nullus fuit in Gallia rex;* modo de inchoatis dumtaxat, non de absolutis intelligas.

Ceterum nemini prolixior videri poterit aut injucunda nostra hæc annotatio de argumento magni in rebus chronologicis momenti, neque hactenus qua opus erat accuratione tractato, qui apud se diu multumque perpenderit non inelegantis Poetæ aureum illud effatum:

——— *Si quid tibi forte repertum,*
Pluribus indiciis solers fulcire memento.

Nota Severini Binii.

a *Epistola.*] Carolus Francorum dux initio se minus affabilem præbuit Bonifacio, ut insinuat sanctus Ludgerus in vita sancti Gregorii Ultrajectini apud Serarium: sed dum hasce pontificias literas legisset, ipsumque Romam reducem Bonifacium in suam se fidem, dominatum ac tutelam committentem vidisset, illico eum perhumane accepit, & in Germaniæ totiusque Francici regni partibus omnibus, ipsarum suarum literarum auctoritate, sartum tectumque esse voluit: quæ literæ in Virdunensis ecclesiæ codice a reverendo patre Frontone Ducæo inventæ, extant apud Baronium anno 724. numero 2. Serar. histor. Mogunt. notat. 18.

III. AD EPISCOPOS, ET ALIOS OMNIUM ORDINUM, TUM CLERICOS, tum laicos.

Commendat eumdem Bonifacium, & quas ad res missus sit exponit.

Gregorius episcopus servus servorum Dei universis reverentissimis & sanctissimis fratribus coepiscopis, religiosis presbyteris, seu diaconibus, gloriosis ducibus, magnificis castaldis, comitibus etiam, vel cunctis Christianis Deum timentibus.

SOLICITUDINEM nimiam gerentes pro speculatione nobis credita, quia in umbra mortis aliquas gentes in Germaniæ partibus, vel plaga orientali Rheni fluminis, antiquo hoste

A suadente errare, & quasi sub religione Christiana idolorum culturæ servire cognovimus; aliquos vero, qui nec Dei cognitionem habentes, nec baptismatis sacri unda sunt loti, sed comparatione brutorum animalium pagani factorem suum non recognoscunt; necessarium duximus, pro utrorumque illuminatione, ad prædicandum rectæ fidei verbum, harum literarum portitorem Bonifacium, reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum, ad easdem partes dirigere, ut & illis prædicando verbum salutis vitam provideat sempiternam, & si quos forte ubicumque a rectæ fidei tramite deviasse cognoverit, aut astutia suasos diabolica erroneos repererit, corrigat, atque sui evocatione ad portum restituat salutis, eosque
B ex apostolicæ sedis hujus doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat. Cui etiam hortamur, ob amorem domini nostri Jesu Christi, & apostolorum ejus reverentiam, ut in omnibus solatia exhibeatis, eumque in nomine Jesu Christi recipiatis, ut scriptum est de suis discipulis: *Qui vos recipit, me recipit:* providentes Matth. 10.
insuper necessaria itineris ejus, comitesque tribuentes: cibum etiam ac potum, vel si quid eguerit largientes: ut uno labore, & socia voluntate, opus sibi creditum pietatis, & negotium salutis annuente Deo perficiatur, atque præmia laboris percipere mereamini, deque conversione errantium merces vobis adscribatur in cœlis. Si quis itaque huic Dei famulo, ad illuminationem gentium ab
C hac apostolica & catholica Dei ecclesia destinato, assensum vel concursum præbuerit, exorantibus apostolorum principibus, consortia mereatur sanctorum martyrum Christi Jesu." Si quis vero, " Ivo p. VI. c. 118.
quod non optamus, adversari ejus laboribus conatus fuerit, aut contrarius extiterit ministerio illi credito, successorumque ejus in eumdem laborem intrantium, ex sententia divina anathematis vinculo percellatur, & perpetnæ damnationi subjaceat. Data Kalendis Decembris, imperante domino piissimo Augusto Leone, imperii ejus anno VII. sed & Constantini imperatoris ejus filii anno IV. indictione VI.

IV. AD CLERUM, ORDINEM, ET PLEBEM, CUI BONIFACIUS ORDINATUS fuerat episcopus.

D

Gregorius episcopus servus servorum Dei, clero, ordini, & plebi consistenti Thuringi, dilectissimis filiis in domino salutem.

PROBABILIBUS desideriis nihil tarditatis præstantes, fratrem jam & coepiscopum nostrum Bonifacium vobis ordinavimus sacerdotem. Cui dedimus in mandatis, ne unquam ordinationes præsumat illicitas, ne bigamum, aut qui virginem non est sortitus uxorem, neque illiteratum, vel in
E qualibet corporis parte vitiatum, aut ex pœnitente, vel curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium, notatumque, ad sacros ordines permittat accedere; sed si quos hujusmodi forte repererit, non audeat promovere. Afros passim ad ecclesiasticos ordines ' prætendentes nulla ratione suscipiat, quia ' procedétes
aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati sæpius sunt probati. Ministeria atque ' ornatum ecclesiæ, vel quidquid illud est in patrimonio ejusdem, non minuere studeat, sed augere. De reditu vero ecclesiæ, vel oblatione fidelium, quatuor faciat portiones, quarum unam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officiorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis noverit reser- ' ornamentu

servandam; de quibus divino erit judicio redditurus rationem. Ordinationes vero presbyterorum, sive diaconorum, non nisi quarti, septimi & decimi mensis jejuniis, sed & in ingressu quadragesimali, atque medio, vespere sabbati noverit celebrandas. Sacrosancti autem baptismi sacramentum, non nisi in paschali festivitate & pentecoste noverit esse præbendum, exceptis iis, quibus mortis urgente periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remediis subvenire. Huic ergo sedis nostræ præcepta servanti devotis animis obsequi vos oportet, ut irreprehensibile placitumque fiat corpus ecclesiæ, per Christum dominum nostrum, qui vivit & regnat cum Deo Patre omnipotente, per omnia sæcula sæculorum. Deus incolumes vos custodiat dilectissimi. Data Kalendis Decembris, imperante domno piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno imperatore, anno VII. sed & Constantino magno imperatore ejus filio anno IV. indictione VI.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Probabilibus desideriis.*] Formula est generalis, quam scribi solebat civitati cui ordinatus fuerat episcopus. Totidem enim verbis legitur inter antiquas formulas ecclesiæ Romanæ, & inscribitur, *Synodale quod accipit episcopus.*

V. AD OPTIMATES THURINGORUM.

Laudat illorum in Christi fide constantiam, hortaturque ut Bonifacio episcopo suo sint obedientes.

Viris magnificis filiis Asulfo, Goddavo, Willereo, Gunthario, Alvoldo, & omnibus Deo dilectis Thuringis fidelibus Christianis, Gregorius papa.

INSINUATAM nobis magnificæ in Christo fidei vestræ constantiam agnoscentes, quod paganis compellentibus vos ad idola colenda, fide plena responderitis, magis velle feliciter mori, quam fidem semel in Christo acceptam aliquatenus violare; nimia exultatione repleti gratias debitas persolvimus Deo nostro & redemptori, bonorum omnium largitori, cujus gratia comitante vos ad meliora & potiora optamus proficere, & ad confirmandum fidei vestræ propositum sanctæ sedi apostolicæ religiosis mentibus adhærere, &, prout opus poposcerit sacræ religionis, a memorata sancta sede apostolica spirituali omnium fidelium matre solatium quærere, sicut decet filios coheredes regni a regali parente. Ministerio quoque præsentis fratris carissimi Bonifacii, quem ad vos episcopum consecratum in sorte prædicationis destinavimus, apostolicis institutionibus informatum, ad instruendam fidem vestram, in omnibus volumus & hortamur obedientes ei consentire ad complementum in domino vestræ salvationis.

VI. AD UNIVERSUM POPULUM THURINGORUM.

Ut Bonifacio episcopo suo in omnibus obediant, & episcopia atque ecclesias construant.

Gregorius servus servorum Dei universo populo Thuringorum.

DOMINUS Jesus Christus Filius Dei, & Deus verus, de cœlis descendit, homo factus est, & pro nobis pati & crucifigi dignatus est, & sepultus tertia die resurrexit a mortuis, & ascendit in cœlum: discipulis etiam suis sanctis ait:

A *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti:* ipse in se credentibus vitam æternam promisit. Cupientes ergo vos in perpetuum nobiscum gaudere, ubi finis gaudii nullus est, nec tribulatio, nec aliqua amaritudo, sed gloria sempiterna; ideo fratrem nostrum sanctissimum Bonifacium episcopum ad vos direximus, ut vos debeat baptizare, & fidem Christi docere, & ab errore ad viam salutis deducere, ut salutem habeatis & vitam sempiternam. Vos ergo ei in omnibus obedite, & sicut patrem vestrum illum honorate, & ad ejus doctrinam corda vestra inclinate. Quia illum non pro lucro aliquo temporali conquirendo direximus, sed pro lucro animarum vestrarum ad vos eum misimus.
B Diligite ergo dominum, & in nomine ejus baptismum suscipite: quia dominus Deus noster, quod oculus hominis nunquam vidit, nec in cor hominis ascendit, præparavit diligentibus se. Jam recedite a malis operibus, & agite bene: non adoretis idola, nec immoletis carnes, quia Deus non recipit ista: sed in omnibus secundum quod vos frater noster Bonifacius docuerit, observate & agite, & salvi eritis, & vos & filii vestri in sempiternum. Facite ergo & domum, ubi debeat ipse pater vester episcopus habitare, & ecclesias ubi orare debeatis, ut Deus indulgeat peccata vestra, & det vobis vitam sempiternam.

VII. AD UNIVERSUM POPULUM *ALTSAXONUM.

C

Confirmat illos in fide Christi, quam relicto idolorum cultu amplexi erant.

Gregorius papa universo populo provinciæ Altsaxonum.

SAPIENTIBUS & insipientibus debitor sum, fratres carissimi, volens vos scire qualem solicitudinem habeam pro vobis, & pro his qui verbum exhortationis fidei Jesu Christi domini nostri susceperunt, & qui adhuc suscepturi sunt, ut consolentur corda vestra instructa in caritate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei patris Jesu Christi, ut ait
D egregius apostolus: *In quo sunt omnes thesauri* Coloss. 2.
sapientiæ & scientiæ absconditi. Hoc autem dico, Luc. 21.
quoniam prope est regnum Dei: & nemo vos amplius decipiat in sublimitate sermonum, ut in quocumque metallo salutem vestram quæratis, adorantes idola manufacta, aurea, argentea, ærea, lapidea, vel de quacumque materia facta, quæ falsidico nomine a paganis antiquis dii appellata sunt. In quibus & dæmones habitare noscuntur, quoniam *omnes dii gentium dæmonia sunt,* ut ait Psal. 95.
scriptura: *Dominus autem noster cœlos fecit.* Quicumque autem in vobis susceperunt Christum Jesum dominum nostrum, in ipso ambulent radicati, & superædificati, & confirmati fide, abundan-
E tes in gratiarum actionem: *Videte, ne quis vos amplius decipiat per philosophiam & inanem fallaciam.* Coloss. 2.
Astutiores enim sunt filii tenebrarum, quam filii lucis. Discedite filii ab idolorum cultura: accedite, & adorate dominum Deum, qui fecit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt; & vultus vestri non erubescent. Unus enim dominus hominum, volucrum, quadrupedum, & piscium, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Expoliate vos ergo veterem hominem, & induite Christum novum, deponentes omnem malitiam, iram, indignationem, blasphemiam. Turpem sermonem nolite de ore vestro producere, & ab idolorum cultura recedite. Jam enim ad-

vesperascit dies luculi, & tempus tenebrarum ap-
propinquat, idcoque noliite esse otiosi, sed potius
operamini opus bonum, ut Christus habitet in
vobis. Et *quodcumque facitis in verbo, aut in*
opere, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi
facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum,
refpuentes gentilitatis fedlam, fcientes vos domi-
num habere in coelis. Orationi inftantes ad ipfum
dominum cor erigite, *quoniam magnus eft domi-*
nus Deus noster, & laudabilis nimis, & terribilis
super omnes Deos: qui vult omnes homines falvos
fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire. Hoc
autem commoneo, fratres, ut quicumque vo-
luerit ex vobis ad Chriftum converti, nullo modo
eum prohibeatis, neque vim ei facialis fculptilibus
adorare: quia Ipfe Chriftus Dominus ipfum
Deo Patre omnipotente in unitate Spiritus fancti
per omnia faecula faeculorum, Amen. Catiffimi,
fideles eft miniftter, & confervatio domini, frater
ac coepifcopus noffer Bonifacius, quem mifi vobis
ad hoc ipfum, ut cognoficat quae circa vos funt, &
confolatur corda veftra cum exhortationis verbo in
Chriftio Jefu domino noftro, ut a diabolica libera-
ti fraude mercamini adoptionis filias aggregari, &
ut ab aeterna damnatione liberati vitam habeatis
aeternam.

Ifaiae. 25.
vers. 1. 2.

Ifaiae. 25.
vers. 1. 2.

NOTA SEVERENI BINII.

a *Adferemam.*] Antiqua Saxonia vocatur Germanie illa pars, unde orta eft necnonque in Anglia Saxonia. Nam fub annum domini 449. cum ad opem contra hoftes feroiiam Saxones rogaffent, ita eam apud fe habitaffe, ledum dedere, quem & vi paulatim illi retinuerunt, atque amplificaverunt. Hinc novi Saxones vel Anglofaxones in Anglia: Saxones vero fimpliciter, aut vero *Alifaxones*, feu antiqui Saxones in Germania funt. Beda lib. 1. c. 15. 11. 1. 1. 5. lib. 8. lib. 5. cap. 10. 11. 12. Pofcra hac de re negavit Scaturiofus. b. hoc. Magnum notari ! !

CAROLI MAJORIS DOMUS EPISTOLA GENERALIS.

De fufcepto in tuitionem ac defenfionem
epifcopo Bonifacio.

Dominis fanctis ac omnipotentibus in Chrifto patribus, epifcopis, abbatibus, venerabilibus presbyteris, feu omnibus agentibus juniioribus noftris, feu miffis deferentibus, & amicis noftris, illuftris vir Carolus major domus hanc inpinxi vefter.

COGNOSCATIS qualiter apoftolicus vir,
in Chriftio pater, Bonifacius epifcopus ad
nos venit, & nobis fuggefit quod fub noftro mun-
deburido vel defenfione cum recipere deberemus.
Quod ita gratanti animo nos fuefie cognofcite.
Proinde ergo taliter ei manus noftre roboratam fi-
re vifi funus, ut ubicumque abbiliare vifus fuerit,
cum noftro amore, vel fub noftro mundeburido &
defenfione, quietus vel confervatus effe debeat;
ex ratione ut juftitiam reddat, & juftitiam faciat
& acceptat. Et fi aliquis cuiftatio vel neceffitas ei
adveneriit, quae per legem deliqui non potuerit,
nifque ante non queratur & confervatus effe debeat;
tam ipfe, quam qui per ipfum reclamare & le fpe-
rare videntur. Ut ei nemo aliquam contrariietatem
vel damnationem adverfus eum facere praefumat:
fed omni tempore fub noftro mundeburido vel de-
fenfione quietus vel confervatus refidere debeat.
Et ut certius credatur, manu propria fubter ftirma-
vimus, & de annulo noftro figillavimus.

VIII. AD BONIFACIUM EPISCOPUM.

Gratulatur de infidelium converfione, hortatur-
que ut in corpto vebi miniftrio
conftanter infiftat.

Reverentiffimo & fanctiffimo fratri Bonifacio cospefiopo Gregorius feruus feruorum Dei.

CREDITA fpeculationis folicitudine permo-
ti, evangelica quoque inftitutione, quia
Chriftus ait: *Obfecate dominum meffis, ut mi-*
ciat operarios in meffem fuam: tuam proinde re-
verendam fraternitatem ad imitationem apofto-
lorum (ut dominus jubente praecepit) ut *Exeres Mar. 16.*
praedicate evangelium regni: Gratis acceffiis, gratis *Matth. 10.*
date) in partibus * Hefperiarum ad illuminatio- * Hefperia.
tem Germanicae gentis in umbra mortis fedentes
dirigere praevidimus, lucrum ut inde apportare
deberes, quali fervus ille de negotio talenti, ficut
fcriptum eft, fidus in futuro auditori afferri Deo Ma-
ter. 25. Quod quia ex obedientia mutare nuftellum
rerum verbi certumus adolere, & praedicationis pre-
conio populum infidelem, ut innotuiffi, audivi-
mus converti, dominii potentiae gratias refpondes,
ut ipfe, a quo bonum procedit, & ad agnitionem
vult omnes venire veritatis, tibi optamus ut coo-
peretur, & a tenebris ad lucem populum illum fuae
potentiae infpiratione reducat. Hinc enim vobis
merces copiofa credimus quod ab omnipotente
Deo adfcribitur in coelis. *Bonum enim certamen, fi* *1. Tim. 6.*
perfeveraveris, poffes cum apoftolo dicere, certa-
vi, cursum confummavi, fidem fervavi. Sed ut
coronam percipias laboris infiftes: pollicetur enim
Deus perfeverantibus in finem falutem. Nec te mi-
nus terreant, quae defcripta tenemus: fed haec in
Deo tenens fiduciam veritatis verbum denuncia.
Erit enim ex adjutorio divipo protectio: tantum
fit bonum in inchoatae opus. Igitur quantos ab
errore converteris, fyllabarum tuarum recentio
testis cognoscimus, fata uberet Deo gratias agen-
tes de lucro animarum exultamus. Porro pro epi-
fcopo illo, qui nunc ufque diffidit quadam in ea-
dem gente praedicationis verbum diffeminare ne-
gligerat, & *Ecce ego mitto vos in medio lupo-*
rum, dicit Dominus, *Ecce ego mitto vos in medio*
luporum, ut ipfe compelcat fuadentes, paternis li-
teris fcripfimus, & credimus quod hoc virari prae-
cipiat: ipfe vero opportune, importune predica-
re que funt falutis non definas. Igitur Thuringis
& Germanize populo ex quo ad animae refpiciunt
utilitatem de falutem fcribere non omittimus; ad-
monemus inter te, ut confiftorium habeas ad ec-
clefias. Ipfe enim, qui non vult mortem peccato-
ris, fed magis ut convertatur & vivat, erit omni-
bus datuus tactemonium. Deinde tuo nuftum cu-
ftodiat. Data pridie Nonas Decembris, imperan-
te domino piffimo Augufto Leone a Deo coronato
magno imperatore anno VIII. poft confulatum
ejus anno VIII. fed & Conftantino magno impe-
rante ejus filio anno v. indictione VIII.

Matth. 9.

Matth. 10.

Matt. 10.
Luc. 13.

IX. AD GERMANUM CONSTANTINOPOLITANUM EPISCOPUM.

Gratulatur de ejus victoria contra hæreticos, & fa-
ctas imagines venerandas esse demonstrat.

QUANTA, qualique animi delectatio no-
ftram fic letificare animam novis, *Ex. Exut infra in concilio Nicæno II. actione 4.*

X. AD URSUM DUCEM VENETIARUM. A.

Pro Ravenna a Longobardis defendenda.

Gregorius episcopus servus servorum Dei dilecto filio Ursi dux Venetiorum.

QUIA, peccato facinore, Ravennatum civi-
tas, quae caput erat omnium, a nec dimin-
da gente Longobardorum capta eft, & filius no-
ftec eximius dominus exarchus apud Venetias (ut
cognovimus) moratur; debet nobilitas tua ei
adhaerere, & cum eo noftra vice partiter decertare,
ut ad priftinum ftatum fanctae reipublicae in empi-
tatis fervitio dominionis filiorum noftrorum Leo-
nis & Conftantini magnorum imperatorum ipfa
revocetur Ravennatum civitas, ut zelo & amore
fanctae fidei noftre in ftatu reipublicae & imperiali
fervitio ftmi perfiftere, domino cooperante, vale-
tamus. Deus ejus incolumem cuftodiat; dilectiffi-
me fili.

Ebr. 12.

XI. AD LEONEM ISAURUM IMPERATOREM.

De sacris imaginibus.

LITERAS vestræ a Deo cuftodiæ majeftatis ae
fraternitatis, *Ex. Extat inter praambulares concilii Nicæni II.*

XII. AD EUMDEM.

De eodem.

ACCEPIMUS vefteis a Deo confervati imperii ac
in Chriftio fraternitatis literas, *Ex. Extat inter praambulares concilii Nicæni II.*

XIII. AD BONIFACIUM EPISCOPUM.

Refpondet ad varias ejus interrogationes
& confulta.

Reverentiffimo et fanctiffimo fratri Bonifacio cospifcopo Gregorius feruus feruorum Dei.

DESIDERABILEM mihi a te miffus Denval reli-
gioius presbyter attulit nuncium, cum te fo-
lpitem aarrarit, & in minifterio, pro quo miffus
es, fuvente Deo proficere nunciavit. Detulit etiam
a te miffas literas, obi indicafti, quod ager domi-
nicus, qui incultus jacebat, & fpinarum aculeis
ex infidelitate riguerat, vomere tuae doctrinae exar-
rante, femen verbi fuicepit, & fertilem mellem
protulit fidelium. In iifdem literis quaedam fub-
trectifti capitula, fcifcitando quibuter teneat vel
docear hac fanctia apoftolica Romana ecclefia. Be-
ne fatis, quia beatus Petrus apoftolus & apofto-
lus & epifcopatus principium extitit, & confulen-
ti tibi de ftatu ecclefiae, non ex nobis quafi ex no-
bis, fed ejus gratia, qui aperit et mutorum, & linguas infantium facit difertas, qualiter tenere
debeas apoftolici vigoris doctrinam dicimus.

I.

Igitur in primis legebatur, in quota progenie
proprinquorum matrimoniam copulatur. Dicimus
quod oporteat quidem, quamdiu fe agnofcunt
affinitate proprinquos, ad hujus copulae non acce-
dere fociatatem. Sed quia temperantia magis, &
praefertim in tam barbara gente, plus placet, quam
diftrictio cenfure, concedendum eft ut poft quar-
tam generationem jungantur.

Concil. General. Tom. VIII.

II.

Nam quod propofuiffi, quod fi mulier infirmi-
tate correpta non valeriat debitum viro reddere,
quid ejus faciat jugalis? Bonum effet fi fic permane-
re; ut abftinentiae vacaret. Sed quia hoc ma-
gnorum eft, ille qui fe non poterit continere; ni-
hat magis: non tamen fubditi opem fubtraxat ab
illa, quam infirmitas praeppedit, & non detellabi-
lis culpa excludit.

III.

De presbytero vero, fi quibibet facerdos a po-
pulo fuerit accuftatus, & certi non fuerint teftes
qui crimen illi adjudicaverint vexitatem, jusjuran-
dum erit in medio, & ipfum teftem profterat de ino-
nocentiae fuae paritate, cui nuda & aperta funt
omnia; feeque manutat a proprio gradu.

IV.

Nam de homine, qui a pontifice confirma-
tus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohiben-
da eft.

V.

In miftarum folennis illud obfervandum eft,
quod dominus noftter Jefus Chriftus fanctis fuis tri-
buit difcipulis. Accepit namque calicem dicens:
Hic eft calix novi teftamenti in meo fanguine: hoc fa-
cite quotiefcumque bibetis. Unde congruum non eft
duos vel tres calices in altario ponere cum miffa-
rum folennia celebrantur.

Ebr. 12.

Ebr. 12.

Ebr. 12

viderur: non enim valet quisquam Dei effugere manus.

XII.

In fine epistola continebat, quod fuisset quidam presbyteri, seu episcopi, multis vitiis irretiti, quorum vita in sæpiss facendotium maculat; si tibi licerat eum eis edere aut logui, nisi coercti fuerint. Dicimus ut hos ex apostolica auctoritate redarguendo admonens, & ad mundiciam ecclesiastice disciplinæ redeas. Et si quidem obsecrati, salvabunt animas suas, & peccatorum laxatus es. Verumtamen collocationem & mensam communem cum eis agere non recusas. Plerumque enim contingit, ut quos correctio disciplinæ cardofacit ad percipiendam veritatis normam, convivionum fedulitas & admonitio blanda ad viam perducat justitiæ. Idipsum autem & in illis prosceribus, qui tibi adjutorium præstitisse observare debebis. Hæc ergo, frater carissime, ex apostolicæ sedis vigore scripta sufficiant. De reliquo, Dei implorantes clementiam, ut qui te illis in regionibus vice nostra ex apostolica auctoritate pergere fecit, & in opacam silvam lumina veritatis per os tuum micare prædestinavit, opitulationis sue misericordiffimum tribuat incrementum; quatenus de fructu operis & ipse valeas præmis percipere, & veniam peccatorum invenire. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data decimo Kalendas Decembris, imperante domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno imperatore, anno decimo imperii ejus: sed & Constantino magno imperatore, regni ejus anno septimo, indictione decima.

A accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Nam dum ad cumulum tui honoris, precibus eximii filii nostri regis flexi, † plurimum ecclesia pro redintegrandæ fidei: per quam te tuamque ecclesiam amplectis cognovimus, porrexati, palium tibi direximus, interdicentes, & inter cetera prohibentes, ne unquam aliena jura invaderes, aut temeritatis ausu usurpares jurisdictionem cujuspiam: sed his esse contentus quæ usque hactenus possedisti. Nunc vero (nt cognovimus) Gradensis patriarcha niteris invadere jura: atque ex iis quæ possedit omne usque usurpare. Ne ergo in quoquam exiliss temerator, ex auctoritate apostolica præcipimus, ne ullo modo terminus ab eo possessos accedas, sed de his habeto quæ modo usque possedisti: nec amplius quam in finibus gentis Longobardorum existentibus gratiam tendere præsumas, ut non injuriæ fuscipiæ te gratiam collatam pallii ex præsumptione offendas: & de apostolici vigore confisi, si inobedientes fuerris comprobatus, ultione dignus judicaris.

† Concilio Romano anno 731. subscripsit Martianus episcopus Cibinas (lege Gradensis, & Georgius) presbyter facta Romana synodo ejusdem fundorum Jovanus & Paulus Cicconistis in vico pontifeum, anno 731. habebat Georgium presbyterum fundorum Jovanis & Paulis in vico Pontifeum habebat.

* Lege & Georgio.

* Lege ecclesiastis.

* Lege ecclesiam.

* Lege loca.

* Lege prædiis videnda?

* Lege dispositionis.

† Lege provocatus.

* Lege excedas.

XV. AD DONATUM GRADENSEM PATRIARCHAM EJUSQUE SUBDITOS.

Significat de invadendis alienis provinciis Forojuliensi episcopo interdictum esse.

Gregorius servus servorum Dei dilectis filiis Donato patriarcha, & episcopis, atque Marcello duci, & plebi Venetia & Istria.

QUAMQUAM ex ministerio, quod ex miseratione divina gerimus, quidquid provide deliberatum peragere absque obstaculo conveniat; verum ne frustra judicium egisse videremur, illa capimus profequi, quæ non ad laesionem cujusdam, sed potius ad immunitatem respiciant: illa fatagere, unde non ex parcitate concessa supplicia, sed præmia spectentur. Convenit enim ut cum alterius vota pagemus, alterius jura non fraudentur. Quia igitur nuper relatione ad nos perlata fuerat, commotiuas vestra petitit contra Forojuliensem antistitem agentes, quod conlebat invadere ditionem Gradensis patriarchæ. Sed ut nunquam excedere terminum vel jura invadere aliena, sed ea quæ hactenus possedit, se esse contentum: cui ut ecclesiam in præsenti non * attentet ex auctoritate apostolica interdicimus: ne quasi fecisse ad hanc esse conditionem dissentiimi sciatis: cui denique ne præsumat excedere præcipimus. Ne ergo injuria quadam aut dissidio locum gens eorum indefando (ut aiisolet) invadat, pervigiles cavere, potius solliciti de vestra poli divinum præsidium cognitare salute: quia illud non occasione agitur, sed ibi possitum Deo ea non resistente virtuti obtemperare nitantur, optantes de reliquo in amore domini nostri Jesu Christi pollere, & ab omni immunes adversitate manere. Bene valete.

XVI. AD SERENUM FOROJULIENSEM EPISCOPUM.

De Gradensi ecclesia non invadenda.

Gregorius servus servorum Dei dilectio fratri Sereno.

TANTO munere quisque ditatur, quantum in substitutatis potitus de te, ex mandato domini redemptoris, humiliter petit: exemplo pastoralis dignitas singulariter ex humilitate ornatur. Spernendos quippe apostolica sedio arguit platos: *Quid habes quod non acceptisti? Et si*

SYNODUS CONSTANTINOPLITANA

S. GERMANI PATRIARCHÆ.

* *** Ex libello Synodico.

ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΥ δὲ τοῦ Ἀσιμαίου ἀναχθέντος, Γερμανὸς ὁ κυνόσιος Κυζίκου ἐπίσκοπος τὸ τρόπω Κωνσταντινουπόλεως ἀναπτύσσεται καὶ Θεοδωρὶν τὸν τότε Δονιτῶν ἐπίσκοπον τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸν Ἀσίμαιον διώξαντες, Γερμανὸς ὁ μακάριος συνόδου ἐκκλησιαστικῆς, καὶ ἱερῶν ποιμένων, Σίργιον, Κύρον, Πύρρον, Πέτρον, Παῦλον, καὶ Ἰωάννην ἀποστατήσαντα, καὶ Χριστὸν ὀνειδίσαντα τὸν θεὸν ἡμῶν ἐν ὁρκωμοσίᾳ καὶ ἀναθεμάτισε καὶ ἀπέρριψεν ἐκ τῆς ἱερωσύνης.

PHILIPPICO autem per Asimarum fabulato, Germanus perbeatus Cyzici episcopus, qui solio Constantinopolitano imponitur. Cum autem Theodosius ab occidente, impetio insidiaretur, & * Asimarum perlequeretur: beatus Germanus divina & sancta synodo archiepiscoporum instituta synodo, Sergium Cyrum, Pyrrhum, Petrum, Paulum & Joannem anathemate notavit, & Christi Jesu veri Dei nostri quas voluntates & operationes declaravit.

CAPITULARE GREGORII PAPÆ II.

DATUM MARTINIANO EPISCOPO, Georgio presbytero, &c, in Bavariam ablegatis.

IN NOMINE DOMINI.

*Incipit capitulare a Gregorio papa urbis Romæ datum reverendissimo fratri nostro † Martiniano episcopo, * seu Georgio presbytero sanctæ sedis apostolicæ, atque Dorotheo subdiacono prædictæ sedis exercitus cum domini auxilio in Baioriam.*

CAPITULA.

I.

UT datis nostris scriptis, ita ut cum duce provinciæ deliberatis, quatenus commotiones aggregetur sacerdotum, & judicum, atque universorum gentis ejusdem primariorum, & * ex quæstiis sacerdotibus, atque ministris, quomodo canonicam approbavertitis existitisse promotionem, & recte fidei tenere, aut recipere rationem, his sacrificandis, & ministrandi, sive etiam qualiendi ex figura, & traditione sanctæ apostolicæ, & Romanæ sedis ecclesiæ ordine * tradetis potestatem. Quorum vero non claruerit recta fides credulitatis, aut approbata solennitas quæ ordinationis, illis per omnia prohibeatur licentia ministrationis, ut labrogentur canonice probabiles sacerdotes.

II.

UT * loco singularum ecclesiarum * prævidentes, quomodo unusquisque sacerdos, seu minister, ex ea ecclesiam deset conservare, vel qualiter facra mistarum solennia, sive cetera diurnarum, atque nocturnarum horarum officia, sive etiam lectionem sacrarum novi atque veteris testamenti ordinabilia prædicamenta studeat observare secundum traditum apostolicæ fedis antiquitatis ordinem * disponentis.

III.

De constantiis locorum spatiis, juxta gehenationem unitiscepisque ducis episcopis disponatis, & subjacentes ecclesiis sedibus terminetur. Et si tres, aut quatuor, vel majoris numeri vicissitiunt constitutæ fedes, reservato precipue fedis loco pro archiepiscopo tefedendo adibito etiam episcoporum conventu, probabiles fide, ac boni testimonii, & eruditus fana doctrina viros eorum ita antistites ex auctoritate beati Petri apostoli, & ex fubiscepentia vigoris tradita disponatione locis * qos cæpitis collocantes.

IV.

Ut prævido * PP. archiepiscopum loco fi talem * reperire procestis virum, qui possit doctrinis falcitiis & operum exempis instruere fibi subditos sacerdotes, ac regere prudentissime clerum, ac plebem, & amplitiare congrue creditas oves; aut datis literis vestris aut ad nos dirigatis, aut nobiscum venire faciatis. Si certe talem invenire non potuerit, hoc aut per vos aut per vestras literas intimetis; quatenus de hac facra præmissa fede * prævidentes, utilem cum Dei auxilio dirigamus.

V.

Ut ordinatis episcopis unicuique illorum hoc detis ex figura * nec ordines in mandatis, ac unaquam ordinantes, neque illicitas, nec digamum, aut qui virginem non est fortitus uxorem, neque illiteratus, vel in qualibet parte corporis vitiatum aut coprunitosum, vel cuilibet conditioni obnoxium, atque notarum, ad facrorordines permittat accedere. Sed si quos hujusmodi forte reperiere, non audeat promovere. Afros passim ad ecclesiasticos ordines prætendentes nulla ratione fuscipiat: quia plerique illorum Manichæi * rebaptizati tarpius funt probati. Minister ita atque ornatum ecclesiæ, vel quidquid ad

* Lege de.

* Lege ordinatis.

* Lege ordinatis.

* Lege & recipiendis.

* Lege provenientis.

* Lege ordinatis.

* Lege & ordinatis.

* Lege & ordinatis.

* Lege & rebaptizati.

vel

1 Germanus in fedem CP. translatus fuit an. Chr. 715. Mr. Augusto, ut docet Pagius; Theodosius vero initio anni sequentis imperio potitus fuit. Hæc igitur synodus habita vel circa finem anni 715. vel ineunte an. 716.

2 Legendum, *dirimum*.

vel fortit in patrimonium ejusdem, non minuetur fluctuet, sed augere. De redditu vero ecclesiæ, vel oblationibus fidelium, quatuor faciat positiones: quarum unam sibi retineat, alteram clericis pro suorum officiorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis noverit reservandam, de quibus divino erit redditurus judicio rationem. Ordinationes vero presbyteriorum, seu diaconorum, non nisi quarti, septimi, & decimi mensium ipsius, * sed in ingressu quadragesimali, atque vesperæ sabbati noverit celebrandas. Sacrofancti autem baptismi sacramentum non nisi in paschali festivitate & pentecoste noverit ejus prebendum, excepto his quibus mortis urgente periculo, ne in æternum pereant, tali fuit oportet remedius subvenire. Cui de reliquo sacrificio possibile præmittit * Romani præcepta servanti cunctis fabjacet religio, & universis generalitas populorum Christiani nominis * renovata signaculo, ad obsequendum commonentur, corde promptissimo, ut temperbenfidie placitum fiat corpus ecclesiæ per Christum dominum nostrum.

VI.

Ut ita nobenibus vel nupturis ordinem ex auctoritate apostolica detis, ut nec continentiæ causa * indicentibus abmandibus copulæ nuptialis, nec per licentiam nubendi præsumatur occasio fornicandi. Sed ficut masculum & fœminam Deus in ipso exordio mundi præcepit conjungi, ut fint duo in carne una; ita, juxta doctrinam apostolicam, *Unusquisque vir suam uxorem habeat*. Et non * licere in iniviem fraudare, nisi ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, dicente de hoc ipso apostolo: *Abstinetis vos nisi, nisi quatenus fabulionem*; id est, superflitte conjugi, ad * alterum femine concipitam non velle transire, quia eodem doctore gentium adstruente: *Qui fornicatur, in corpus suum peccat*, hoc est, in * uxore propria, cum qua unum corpus est, cui fraudando per amplexus illicitos fœmetipsum sub peccati reatu * objaceat. Unde, nec reputandum est redde conjugium, quod duorum excellerit humorum, quia ruis in duobus non gerituit jugum. Ipsum quoque unius viri & uxoris conjugium docetur in proximitate sanguinis non esse penitus præsumendum, id est, ne quis uxorem patris, aut patrui, aut fratris, sive sororem suam, aut fororem patris, vel matris sive filiam sororis suæ, seu etiam filiam * patris aut matris audeat ibi conjugio copulare, aut in adulterio fociare. Quod si quis aut per conjugalem * copiam, aut adulterandi temeritatem autus fuerit perpetrare, noverit se incesti facinoris contaminatione obnoxium esse, atque ob hoc indignum fieri sacra communione corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi: sine cujus perceptione nemo poterit salvari. Nuptiis quoque ipsis prærenda fidelium virginum & continentium docetur integritas.

VII.

Ut nihil in perceptione eiborum judicetur immundum, nisi quod fuerit idolis immolatum: quia juxta quod magisterio apostolico docetur, *Omnia creatura Dei bona*: & nihil reiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.

VIII.

Ut somnia, & augueria, quia, juxta divina oracula, vana sunt, non attendenda penitus docentur.

IX.

Ut incantationes, & fatidiationes, sive diversæ observationes dierum Kalendarum, quas error tradidit paganorum, prohibeantur, ficut maleficia; & magorum præstigia, seu etiam fortilegium, ac divinantium observatio execranda.

X.

Ut dominicis diebus doceantur non licere omnino jejunare, propter refurrectionis dominicæ sacramentum, neque in festivitatibus dominicis nativitatis, aut * apparitionis, * sive aliorum festivitatis.

XI.

In omnibus ita Christi caritas teneatur, quatenus, secundum statuta sacrorum canonum, oblationes diffidentium, priusquam reconciliatur, nullo modo in ecclesia recipiantur.

XII.

Ut pœnitentiæ remedium nemo se non egere putet, pro quotidianis humanæ fragilitatis excessibus, sine quibus in hac vita esse non possumus.

XIII.

Ut de spe refurrectionis futuræ ita instituatur, ut eodem ordine, eademque forma, qua ipse dominus refurrexit a mortuis, omnes homines refurrecturos esse non dubitent: in eodem corpore, in eadem humanitate, in eadem substantia, ut tantum Magistrum & vitæ dominem. Ipsum quoque latanam, cum angelis suis, atque cultoribus, æterno incendio concremandum, neque, secundum quorundam facetiosam disputationem, ad præsentem, id est angelicam dignitatem, unde decidit, reducendum: juxta quod dominus in evangelio se prædixit dictorum reprobis antibus a sinistris in futuro judicio: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis ejus*. Bene valete. Datum Idibus Martii, imperante domino Augusto Anastasio a Deo coronato magno imperatore, anno tertio pontificatus ejus, &c.

* Lege Kim.

* Lege Romanis.

* Lege renovatis.

* Lege judicentur.

* Lege copulatis.

Genesi. 1. & Cap. 2.

* Lege licere.

Ibidem.

* Lege alterius feminæ concubitum, n. Cor. 6.

* Lege uxore.

* Lege obnoxius.

* Lege forte patris.

* Lege copulatis.

* Marcell. Epithomata. 1. Hoc ab. 4. Apostolo. Hieron.

CONCILIUM TRAJECTENSE.

De transmittendis evangelii prædicatoribus in provincias paganorum,

Synodus hæc petitur ex vita S. Swidberti episcopi, apud Surium ab auctore exacuno conscripta, qui cap. 13. & 14. hæc narrat, cum de Swidberto, cum socio suo Willebrodo, presbyter hujus vitæ Scriptor) cui sanctæ synodo profuerunt sancti Willebrodus & Swibertus, antililes confluntiores. In qua concilium & defiatium fuit, ut omnes primi prædicatores in exteris provinciis prædicaverent verbum Dei. Unde hæc illaque dispesti propter verbum Dei, post conversionem multorum in paganorum salubri fine in Christo quieverunt. Porro ex hoc concilio egitur Concilium anno 719. celebratum sub, cum Radbodo pseudo pro infigente a Carolo Martello siliorum ad Pintinum anno præcedente repetatum morosus legatos apud Sigebertum in chronico: cumque illo ipse Carolus, fugato rege Chilperico, Clotarium IV. sibi affumpsit in regem ipsumet anno 719. nolloriam subjecunte: prundeque appellari novella potuerit erectio Trajectinefis, sub finem mensuis facuti ab eodem Willebrodo erecta.

CONCILIUM ROMANUM I.

EPISCOPORUM TRIGINTADUORUM
sub Gregorio II.

Adversus illicita conjugia habitum anno domini DCCXXI. ipsis Nonis Aprilis.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut nullus audeat presbyterum in coniugium ducere.*
II. *Item de diacona.*
III. *Item de illa quam Dei amicilam appellant.*
IV. *Item de commatre spirituali.*
V. *Item de fratris uxore.*
VI. *Item de neptis.*
VII. *Item de noverca aut nura.*
VIII. *Item de confobrina.*
IX. *Item de propria cognatione, vel quam cognatus habuit.*
X. *Ut nullatenus nemo fuerint in uxorem.*
XI. *Item ut virginem nemo fuerint in uxorem.*
XII. *De arrifciolis, vel incantatoribus, sive phytonissibus.*
XIII. *De præceptis ecclesiæ observandis.*
XIV. *De Hezekiam filio Ezekiahrali.*
XV. *De Xythopaga diacona.*
XVI. *Ut nullus audeat offensum sit tribuere.*
XVII. *De coma clerici sive relaxanda.*

PRÆFATIO.

IN nomine domini salvatoris Dei nostri Jesu Christi, imperante domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno & pacifico imperatore anno VI. * post consulatum vero ejus anno XVI. sed & Constantino nono imperante filio, anno 11. mense Aprili, indictione IV. præsidente sanctissimo ac beatissimo Gregorio apostolico papa in basilica sancti redemptoris omnium, ubi concilionem, considentibus etiam sanctissimis episcopis, * Agapito Ferentinati, Agnello Surrino, Joanne Velitternati, Tribunitio Phalaritano, Vitale Aletrino, Anastasio Tiburtino, Opportuno * Maturantino, Joanne Blerano, Martiano, Gabinati, Witiari Narniensi, Georgio Portuensi, Sergio Portuensi, Tiberio Silvæ candidæ, Petro Amerino, Gregorio Anagnino, subdereto archiepiscopo Hispaniæ, Georgio Neresino, Sedulio episcopo Britannias, Joanne Scriniario, Pergamo episcopo Scotiæ, Andrea Albanensi, & Majorino Polimartui, sea venerabilibus presbyteris, Silinnio, Joanne, item Joanne, Eustrisio, Copropio, Tiraslano, Marino, Constantino, Gregorio, Joanne, & Joanne sedantibus quoque diaconibus, Petro archidiacono, Gregorio, Misico, seu Benedicto vel cunctis clero, Gregorius sanctissimus ac beatissimus papa ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit.

Cum simus dominice plebis rupsema mederantes rectores, Deo nostro non convenit * pro eorum supe rogitare salute; ne de creditis fructuosis (quod absit) detinabus infidelis anti-

qui

* Mox eadem videtur cum synodo Trajectina, de qua supra Labbeus ad an. 697.

* In Mss. plerisque tituloq eli: *Incipiunt decreta Gregorii minoris*. In Collectione genuina mss. Dionysii Exigui, quæ est in Bibl. Collegii Parisiens. S. J. *Constitutio Papæ Gregorii Junioris numero XVIII. Hardouinus.*

* Varias Lectiones ex mss. jamdudum addidit P. Fronto Ducæus S. J. *Hard.*

* Ms. *Maurinianus*. Hard.

* Ms. *Gabinus*. Hard.

* Lege ex.

* Deforsitan, Reporum in Ms. cod. * Sabelli ante Ms. cod. Mercator. Tabinati.

* Deo pro filiorum.

CON-

ANNO CHRISTI 721.

qui hostis, ante pastorem omnium (nisi succedat præveniendo de offensis correctio) districtam 'cogamus solvere rationem, dumque perpendo, vel ad animum reduco, quanta circumspectione nos oporteat invigilando contra sui cujusque sceleris nequitiam obviare, & (si quando insilierit ad perturbandas fidelium mentes) adjutorio superno ictui ejus resistere, valde concutior atque ' nimis tabesco, ne serpentina calliditate (quod absit) leviores quosque decipiat. Deo vero favente, solicitudine nimia, animæquiore mente, divino juvamine freti, pro salute omnium studere debemus, ut inconfuso vultu, non de fraude cujusquam perculsi assistere æterno judici mereamur, & vocem audire inquientem: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* Hinc namque est, quod ingemiscens dico, quia populi Christiani aliquos per provinciam Italiam commorantes, audio temere contra catholicam fidem & patrum statuta " patrare, ita ut Deo sacratas feminas ducere præsumant mulieres, & propinquas in conjugio socient. Quod opportunum est spiritali amputari mucrone, atque, si vestræ placeat sanctitati, radicitus evelli, ne seges boni agricolæ, zizaniorum mixta horrentibus frutetis sordescat.

' cogamur — animis — Matth. 25. — " peccare. — Feminæ Deo sacratæ non nubant.

Sanctissimi episcopi seu venerabiles presbyteri responderunt: Vere ' cognoscimus gratia Spiritus sancti cor apostolatus vestri succensum, & ut radicitus tantæ miseriæ squalores a fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum, aditu talis miseriæ obserato, salutari antidoto curetur (sicut bene provisum est) interdictione anathematis, ne denuo hoc quisquam Romanus, Longobardus, vel cujuscumque sit gentis, sacrique baptismatis unda lotus, attentet, ut non tanti piaculi mole oppressus ' præcipitationem incidat, aut voragine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus evellatur. Post hanc omnium consonam responsionem, Gregorius apostolicus papa ante corpus memoratum venerabilis Christi apostolorum principis, inferendo sententiam dixit:

' & in præcipitium

CAPITULA.

I.

Si quis [d] presbyteram duxerit in conjugium, anathema sit. ' Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

' in conjugio — ' Istæ responsiones absunt ab eodem cod. Justelli excepta ultima: alii tamen MS. cod. omnes præferunt.

II.

Si quis diaconam in conjugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

III.

Si quis monacham, quam Dei ancillam appellamus, in conjugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

IV.

Si quis commatrem spiritalem duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

V.

Si quis fratris uxorem duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

VI.

Si quis neptem duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

VII.

Si quis novercam aut nurum suam duxerit in conjuguim, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

VIII.

Si quis consobrinam duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

IX.

Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, ' duxerit uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

' induxerit

X.

Si quis viduam rapuerit vel furatus fuerit in uxorem, ' cum sibi consentientibus, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

' vel consentiens ei

XI.

Si quis virginem, quam sibi non desponsaverit, rapuerit vel furatus fuerit in uxorem, vel consentiens ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XII.

Si quis hariolos, aruspices, ' incantatores observaverit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

26. q. 5. Si quis hariolos — ' vel

XIII.

Si quis in ' quamlibet partem præcepta ante emissa apostolicæ ecclesiæ de olivetis & locis diversis temeraverit, & non in omnibus observaverit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

' corum parte temve

XIV.

[2] Hadrianus filius Exhilarati, qui post prestitum sacramentum in apostolica confessione Epiphaniam diaconam illicito ausu in uxorem habet, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XV.

Epiphania diacona, quæ post præstitum sacramentum cum Hadriano Exhilarati filio fuga lapsa est, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XVI.

Si quis [3] ei in tam crudeli actu ' consensum præbuit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

' assensum

XVII.

Si quis ex clericis ' relaxaverit comam, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

' laxaverit

SUB-

1 Eadem plane legas in Concil. Rom. sub Zacharia anno 743.
2 Ms. *Hadriano filio*. Harduinus. 3 Ms. *eis*. Harduinus.

ANNO CHRISTI 721.

[1] " SUBSCRIPTIONES.

" absunt hæc a cod. Justelli.

Episcopi.

Gregorius episcopus sanctæ catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ Romanæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ Ferentinensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Veliternensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Ego Vitalis episcopus ecclesiæ Aletrinæ subscripsi.

Opportunus episcopus ecclesiæ Maturanensis subscripsi.

Martianus episcopus ecclesiæ Sabinatis subscripsi.

Georgius episcopus ecclesiæ Portuensis subscripsi.

Tiberius episcopus ecclesiæ Silvæcandidæ subscripsi.

Gregorius episcopus ecclesiæ Nepesinæ subscripsi.

Gregorius episcopus ecclesiæ Anagninæ subscripsi.

Joannes indignus episcopus ecclesiæ Signinæ subscripsi.

Andreas episcopus ecclesiæ Albanensis subscripsi.

Anellus peccator episcopus ecclesiæ Sutrinæ subscripsi.

[2] Tribunitius indignus episcopus ecclesiæ Phalaritanæ subscripsi.

Anastasius episcopus ecclesiæ Tiburtinæ subscripsi.

Joannes episcopus ecclesiæ Bleranæ subscripsi.

[3] Wilaris episcopus ecclesiæ Namiensis subscr.

Sergius episcopus ecclesiæ Prænestinæ subscripsi.

Petrus episcopus ecclesiæ Amerinæ subscripsi.

Majorinus episcopus ecclesiæ Polimartii subscripsi.

Sinderedus episcopus ex Hispania huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Sedulius episcopus Britanniæ de genere Scotorum huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Fergustus episcopus Scotiæ Pictus huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Presbyteri.

Sisinnius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii, qui appellatur Lucinæ; huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Sixti subscripsi.

Sisinnius presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Cæciliæ subscripsi.

Joannes presbyter tituli sancti Marcelli huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ subscripsi.

Eustrasius presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Gregorius immeritus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum Joannis & Pauli huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Thalassius presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Calisti trans Tiberim, subscripsi.

Marinus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Sabinæ subscripsi.

Constantinus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci subscripsi.

Gregorius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Clementis subscripsi.

Epiphanius presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii subscripsi.

Marinus indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum apostolorum subscripsi.

Joannes presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Priscæ subscripsi.

Diaconi.

Petrus indignus archidiaconus sanctæ sedis apostolicæ subscripsi.

Museus humilis diaconus sanctæ sedis apostolicæ subscripsi.

Gregorius indignus & humilis diaconus sanctæ sedis apostolicæ subscripsi.

Benedictus indignus diaconus sanctæ sedis apostolicæ, huic constituto a nobis promulgato subscripsi, die Nonarum Aprilium, imperante domino piissimo Augusto Leone, a Deo coronato magno imperatore anno sexto, post consulatum vero ejus anno ' decimosexto, sed & Constantino novo imperatore ejus filio anno secundo, indictione quarta.

' dele decimo

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium Romanum I.*] Ita ad discernendum istud a subsequenti placuit inscribere.

b *Episcoporum* 22.] Ex his Sinceredum Toletanum fuisse archiepiscopum, qui a civitate a Sarracenis excisa ad Romanam ecclesiam totius religionis Christianæ asylum confugerat, testatur Rodericus rerum Hispanicarum, lib. 3. cap. 16. Fergustum Scotiæ episcopum diversæ causæ haud dubie Romam perduxerant.

Sinceredus Toletanus.

c *Sub Gregorio II.*] Collectio conciliorum Suriana Coloniensis sub Gregorio III. hanc synodum male collocat: nam ex numero quartæ indictionis, & anno secundo Constantini, quem Theophanes tertia indictione die paschatis solenni ritu imperatorem creatum esse scribit, plane asserendum est anno octavo Gregorii II. qui cum anno domini 721. quarta indictione, Leonis sexto, & Constantini secundo coincidit, Romæ celebratam fuisse.

Surii error.

d *Presbyteram.*] Presbytera dicitur (ut supra notavi) quæ ex mutuo consensu a viro ad sacrum ordinem promoto relinquebatur, & castitatem servare tenebatur. Diacona similiter appellatur canone sequenti quæ ex mutuo consensu a viro ad diaconatus ordinem promoto relinquebatur, casteque deinceps vivere cogebatur. Quæ exemplo orientalium propter canonem pseudosextæ synodi ad aliorum connubia transirent illicite, propterea quod toro separati veri conjuges remanerent, hoc constituto synodali opus erat.

Can. 1. Presbytera quæ?

NOTÆ FRONTONIS DUCÆI S. J.

1 *Post consulatum vero ejus anno decimosexto.*] In manuscripta collatione canonum ab anno 1048. sub Clemente secundo exarata, quam nobis commodavit vir clarissimus Clericus Parisiensis curiæ supremæ senator, ita lego, ut & apud illustrissimum cardinalem Baronium tomo nono, anno 721, *Post consulatum vero ejus anno sexto:* Et apud Onuphrium Panuinium, qui scribens in fastos consulares, cum anno Christi 723. copulat annum sextum post consulatum Leonis imperatoris, & citat tomum secundum conciliorum, ex hoc opinor concilio: sed addit indictionem sextam, quod non convenit cum hoc textu: nisi forte professionem fidei intelligit potius, quæ reperitur inter epistolas Gregorii II. p. 412. editionis Venetæ, atque edita fuit imperante Leone, anno sexto post consulatum ejus, anno quarto indictionis sextæ. Et tamen epistola sequenti annus tertius imperii ejus jungitur cum indictione secunda, & in altera septimus cum sexta.

Post subscriptiones episcoporum & presbyterorum & diaconorum corrigendum ex manuscripto: *Post consulatum vero ejus anno sexto.*

AD-

1 Et hæ subscriptiones sunt in Collectione ms. Dionysii Exigui. *Harduinus.*
2 Ms. *Tribunacius*, Hard. 3 Ms. *Vuillari*. Harduinus.

ANNO CHRISTI 721.

☞ ADNOTATIO P. ANTONII PAGI.

ad Annum Christi 721. n. 1.

In parte 3. Dissertat. Hypat. cap. 4. num. 5. & in Prolegomenis ejusdem Dissertat. num. 46. jam observavimus annum, quo Concilium Romanum sub Gregorio II. Nonis Aprilis celebratum, alium non esse, quam 721., ideoque quam sextum Leonis Aug. licet in ejus exemplaribus modo annus V. modo annus VI. ejusdem Imp. legatur. In exemplari quo usus est Baronius, habetur: *Imperante piissimo Augusto Leone anno sexto, post consulatum vero ejus anno sexto, sed & Constantino ejus filio anno secundo, mense Aprili, Indictione quarta.* In editione Labbeana: *anno VI. post Consulatum vero ejus anno XVI., sed & Constantino novo Imperatore ejus filio anno II. mense Aprili, Indictione IV.* Ubi in margine loco, *anno XVI.* Labbeus reponit, anno VI. Mabillonius in Præfatione part. II. Sæculi IV. Benedictini cap. 7. n. 106. refert eamdem subscriptionem iisdem, quibus Baronius, verbis; atque eam legi tum in fronte, tum in fine Decretorum Gregorii II. in veteri exemplari MS. in Bibliotheca San-Germanensi asservato, ac pariter in alio antiquo Codice; nisi quod in subscriptione nonnemo secunda manu adjecit, *decimo*, post hæc verba, *post consulatum ejus anno sexto*, concluditque indubie legendum esse, *anno sexto*, ut etiam, inquit, Collectio Canonum sub Clemente II. exarata ostendit. Verum cum certum, indubitatumque sit, Leonem Imperium an. 717. die 25. Martii iniisse, quomodo anno Christi 721. mense Aprili, annus sextus imperii Leonis, annusque pariter sextus ejus Consulatus a tempore Constantini Pogonati per modum Tribunitiæ potestatis ab Imperatoribus gesti in cursu esse potuit; cum exinde Imperatores uno eodemque die Imperium & Consulatum susceperint, ac tot Consulatus quot Imperii annos numeraverint, ut in laudata Dissert. demonstravi? Librarii igitur Imperii & Consulatus connexionem non capientes numeros depravarunt, tam in his Gregorii II. literis, quam in variis aliis; quod mirum videri non debet, cum antequam præfatam Dissertationem in lucem emisissem, ea etiam Eruditos omnes lateret. Legendum itaque: *Imperante Domino Piissimo Aug. Leone anno V. post Consulatum vero ejus anno V. &c.*

ANNO CHRISTI 724.

*CONCILIUM ROMANUM II.

IN CAUSA SANCTI CORBINIANI Frisingensis episcopi.

Sub Gregorio II. celebratum, anno domini DCCXXIV.

* CONCILIUM.] Aribo in actis Corbiniani episcopi apud Surium die 8. Septembris refert, quod Corbinianus Romam profectus, ad pedes pontificis prostratus, amore quietis dimissionem ab episcopatu petiverit; quodque tantam ejus humilitatem summus papa miratus, post illum a se dimissum, ad secreta necessaria synodum presbyterorum & episcoporum in urbe præsentium congregarit, & in eorum præsentia petitionem Corbiniani recitarit. *Quibus illi auditis*, inquit Aribo, *una voce eum reverti debere proclamabant, multis testimoniis scripturarum id confirmantes. His ita dicentibus, virum Dei in medium venire jussit. Quorum verbis se victum considerans, ut injunctum sibi a sancto patre officium nullo modo omitteret, & a lucro vacuus rediret ad aream, cum summo ibi aliquantum temporis retentus honore, & benedictione accepta, valefaciens omnibus tristis recessit.* Hæc de actis synodalibus Aribo prædicto loco.

ANNO CHRISTI 726.

*CONCILIUM ROMANUM III.

QUO ICONOCLASTARUM HÆRESIS EST CONDEMNATA;

Ususque sacrarum imaginum confirmatus, sub Gregorio II. anno domini DCCXXVI.

* CONCILIUM.] De hujus concilii auctoritate Hadrianus papa I. in epistola ad Carolum Magnum: *Pro his firmissimis exemplis prædecessor noster dominus Gregorius II. junior papa, in suo sacro concilio, (quod & in alio concilio prædecessoris nostri Stephani papæ una cum sacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ octo susceptum & veneratum est) in eo ipso præsidente sanctissimo ac beatissimo quondam domino Gregorio papa per semetipsum similiter dixit: Si contraria sentientibus & irritas facere quærentibus antiquas patrum traditiones, salutis occurreret conversio, sufficerent utique ea quæ superius a nobis ex patrum testimoniis vel sacris dicta sunt documentis: sed quia videmus (quod mœrentes dicimus) plerosque turbatis mentibus statuta conturbare ecclesiæ; ideo fratres carissimi, extenditur sermo, & cupimus ad compescendam erroris insaniam adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere: forsan resipiscent inquieti. In libro enim Exodi sic legimus*: Locutus est dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel ut tollant mihi primitias: ab omni homine qui offert ultroneus, accipietis eas. Hæc sunt autem ea quæ accipere debetis; *& cetera per ordinem usque ad* duos cherubim: qui erunt super arcam testimonii, cuncta quæ mandabo per te filiis Israel. *Nam & aliud protulit testimonium ex libro tertio regum*. Ut sileant garrientes mandato Dei. *A Salomone constructo templo inter alia* fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum, *& infra*: Et sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro, & operuit tam cherubim quam palmas & cetera auro. *Ecce, carissimi fratres, consideremus quid Deo mandante Moyses fecerit, quidve Salomon sapientissimus jussu construxerit divino, &c. Quanto debemus puro corde & animo sculptum Christum Deum nostrum, sanctamque semper virginem Mariam, apostolos quoque vel omnes sanctos Dei per eorum sacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere relaxari delicta? Nos non ob aliud nomen imagines facimus & adoramus, sed pro nobis incarnato verbo Dei. Si autem manufacta omnia abjicienda sunt, neque arca fœderis, neque aurei & cælati cherubim ejus debuerunt recipi, quæ per Beseleel & Ooliab facta sunt juxta præceptum Dei. Si vero illa suscepta sunt, & hæ imagines opportune recipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt: unde & operantur, sicuti & arca, multa miracula. Nam & arca & cherubim, ut & hæ, sine anima erant, & manufacta, & sculpta: sed sicut illic per illa operabatur Deus & glorificabatur; ita & hæ simili modo secundum visiones & revelationes prophetarum coloribus distincta efficiuntur.*

Exod. 25.

3. Reg. 6.

ANNO CHRISTI 726.

Et ne quis aliter propter adorationem, quæ a prædecessoribus nostris sanctissimis præsulibus promulgata est, oblatrare præsumat; sciat ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius egregius doctor & papa in epistola sua, quam in præfato concilio domini Stephani papæ Herulphus episcopus provinciæ Galliarum civitatis protulit. Ubi inter cetera Secundinum servum Dei inclusum Galliæ docuit, dicens: Scimus quia tu imaginem salvatoris nostri ideo non petis, ut pro Deo, aut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei, & in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum aut passum aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi surtarias duas, imaginem salvatoris & sanctæ Dei genitricis Mariæ beatorumque Petri & Pauli apostolorum continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem, & clavem pro benedictione a sanctissimo corpore Petri apostolorum principis, ut per ipsum a maligno sis defensus, per cujus sanctum lignum munitum te esse credis, &c.

Greg. lib. 7. epist. 53. in Ant.

Post hæc autem testimoniis sacræ scripturæ demonstrat cultum sacrarum imaginum antiquitus in ecclesia pie receptum fuisse. Hoc eodem concilio Iconoclastarum hæresi ejusque sectatoribus anathema dictum esse testatur Zonaras his verbis: *Gregorius, qui tum Romæ veteris ecclesiam gubernabat, repudiata societate præsidis novæ Romæ, Leonis scilicet imperatoris, nec non eorum qui illum sequerentur, illos una cum imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia quæ ad id usque tempus imperio impendebantur inhibuit, icto cum Francis fœdere.* Et inferius: *Igitur papa Gregorius deserta imperatoris obedientia, ob perversam ejus opinionem, (ut dictum est) pacem cum Francis fecit, cum prius sæpe dedisset operam, ut Leonem per literas ab odio Dei revocaret, atque ad cultum sacrarum imaginum reduceret,*

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Leonis Isauri Imp.

[1] ** *Ex libello synodico.*

ΛΕΩΝ τοίνυν, ὁ καὶ Κόνων ἐπιλεγόμενος, τὸ γένος Ἴσαυρος, τὴν βασιλείαν Θεοδοσίου διαδεξάμενος, καὶ τῇ πλάνῃ Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Νακωλείας, καὶ Βίσηρ πατρικίου σαρακηνόφρονος, τῶν αἱρεσιαρχῶν χραινόμενος, μιαρὰν ἐν τῷ παλατίῳ κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ποιησάμενος σύνοδον. Γερμανὸν τὸν μακάριον τὴν αὐτῶν ἠνάγκαζεν ἐκφωνῆσαι κατένεξιν. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἱεράρχης τὸ ὠμοφόριον ἐξῄει τοῦ συνεδρίου ἀποδυσάμενος· ὅντινα μὲν ὁ θηριώνυμος τύραννος, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ περιώρισε. μετὰ μικρὸν δὲ ἐν τῷ σεμνείῳ τῆς Χώρας, σὺν τῷ ἀρχιδιακόνῳ αὐτοῦ Ἀνθίμῳ, ἀγχόνῃ αὐτὸν ἐθανάτωσεν. Ἀναστάσιον δὲ τὸν ἀντίθεον, τῷ θρόνῳ ἀναβιβάσας, τὰ ὑστερήματα Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων, ἐν τῇ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ δεινῶς ἀνεπλήρωσεν.

LEO igitur, qui & Conon dicebatur, Isaurus genere, cum Theodosio in Imperio successisset, & errore Constantini Nacoliensis episcopi, & Biser patritii Saracenica sapientis, hæresiarcharum esset pollutus, nefandam in palatio contra sacras imagines instituit synodum, & beatum Germanum, ut earum demolitionem publice renunciaret, coegit. Sacer autem Dei antistes, exuto humerali, e synedrio discessit: quem efferus tyrannus domi suæ conclusit: nec multo post in monasterio Choræ, una cum archidiacono Anthimo, laqueo suffocavit. Anastasium vero Deo inimicum solio intrudens, ea, quæ * Græcis & Judæis in Christi ecclesia persequenda defuerunt, truculenter implevit.

* Gentilibus

1 Hæc contigere anno Christi 730. De his ita Theophanes ad an. Incarn. secundum Alexandr. 721. *Die septima mensis Januarii, Indictione 13. feria hebdomadis tertia, irreligiosus Leo Silentium contra sanctas venerandasque imagines in novemdecim Accubitorum Tribunalio celebravit, Germano sanctissimo Patriarcha advocato, cui persuadendum arbitrabatur, ut suo de abolendis sacris imaginibus decreto, tandem subscriberet &c.* Silentium conventus erat optimatum tractandis Imperii negotiis Imperatoris mandato coactus. Quare quemadmodum Francorum conventus singulis annis pro regni negotiis congregari soliti dicuntur a nostris Historicis indiscriminatim Conventus, Placita: ita Conventus, in quibus de rebus ad ecclesiam spectantibus in Oriente agebatur, Silentia dicebantur: imo & ab Historicis Græcis Conciliorum nomine quandoque donantur. Sic in libello Synodico ejus Auctor conventum, in quo S. Germanus abdicare coactus est, inter Synodos numerat, *ex Pagio ad An. Ch. 730. n. 1.*

SYNODUS ROMANA [1] GREGORII PAPÆ.

*** Ex eodem libello.*

QUOD cum divinus papa Romæ Gregorius A resciviset: divina & sancta convocata synodo, imaginum oppugnatores generose anathemati subjecit: multis & vehementibus ad imperatorem Leonem usus argumentis.

ΟΠΕΡ μαθὼν ὁ θεόληπτος πάπας Ῥώμης Γρηγόριος, θείαν καὶ ἱερὰν συστησάμενος σύνοδον, τοὺς εἰκονομάχους γενναίως ἀναθέματι καθυπέβαλεν· ἐλέγχοις πολλοῖς τε σφοδροῖς πρὸς τὸν βασιλέα χρησάμενος Λέοντα.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA THEODORI [2]

*** Ex eodem libello.*

SIMILITER & Theodorus, Hierosolymitanus episcopus, congregata a-Deo-collecta synodo, sacras sex œcumenicas synodos, numero & tabulis prædicavit: recens autem natam sanctorum combustricem hæresin anathemati subjecit.

ΟΜΟΙΩΣ καὶ Θεόδωρος, ὁ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, ἀθροίσας θεοσύλλεκτον σύνοδον, τὰς ἁγίας ϛʹ. οἰκουμενικὰς συνόδους, ἀριθμῷ καὶ διπτύχοις ἐκήρυξε· τὴν ἀναφυεῖσαν τῶν ἁγιοκαύστων αἵρεσιν ἀναθέματι καθυπέβαλεν.

ANNO CHRISTI 731.

VITA EPISTOLÆ, ET DECRETA
GREGORII PAPÆ III.

a GREGORIUS tertius, natione Syrus, ex patre Joanne, b sedit annos decem, menses * octo, dies viginti. Vir mitissimus & valde sapiens, in divinis scripturis sufficienter instructus, Græca Latinaque lingua eruditus, psalmos omnes per ordinem memoriter retinens, & in eorum sensibus subtilissima exercitatione limatus; lingua quoque in lectione politus, exhortator omnium bonorum operum, plebique florentissime salutaria prædicans, fidei catholicæ & apostolicæ immutilate conservator, perenniter suo monitu, corda fidelium corroborans, orthodoxæ fidei æmulator ac defensor fortissimus, paupertatis amator, & * erga inopes provisor, non solum mentis pietate, sed studii sui labore solicitus, captivorum etiam redemptor, orphanorum quoque & viduarum largitor, necessaria tribuens, amator religiositatis * in Christiana norma, & religiose volentibus vivere, & Dei timorem * habentibus in suis præcordiis * dilector existens, Deo favente pervenit ad sacrum ordinem presbyteratus. Quem viri Romani, seu * omnes populi a magno usque ad parvum divina inspiratione permoti, subito eum, dum ejus decessor de hoc sæculo migrasset, dum ante feretrum in obsequio sui antecessoris * esset intentus, vi abstollentes in pontificatus ordinem elegerunt c. Fuit autem temporibus Leonis & Constantini imperatorum, ea d persecutione grassante, quæ per ipsos mota est ad depositionem B & destructionem sacrarum imaginum domini nostri Jesu Christi, & sanctæ Dei genitricis, sanctorum apostolorum omniumque sanctorum & confessorum, pro quibus * isdem sanctissimus vir, ut ab hoc resipiscerent ac se removerent errore, commonitoria scripta * vigore apostolicæ sedis instituta, quemadmodum & sanctæ memoriæ decessor ipsius direxerat, * misit per * Georgium presbyterum. Qui humano ductus timore, non eadem scripta imperatori porrexit. Qui revertens, secum hæc in civitatem Romanam reducens, ipsi sanctissimo pontifici patefecit, confessus se faciens reum culpæ. Quem magna comminatione pontifex ipse voluit ab ordine sacerdotali privare. Cui * residente concilio, sed obsecrante tam concilio quam optimatibus, ut non deponeretur, sed magis isdem presbyter pœnitentiæ submitteretur. Cui imposita digna pœnitentia, iterum secundo cum eum eisdem literis scriptis apud regiam dire- C xit urbem. Sed nequiter * augmentata dispositio eorumdem imperatorum eadem venerabilia scripta in Siciliensi insula retinere fecit, nec ad urbem regiam pertransire permisit. Sed eumdem portitorem pene per annum integrum in exilium relegavit. Unde e majori fidei ardore permotus pontifex synodale decretum cum sacerdotali conventu, coram sacrosancta confessione sanctissimi corporis beati Petri apostoli; residentibus cum eodem summo & venerabili papa, & archiepiscopis, id

* 9. dies 11. al. dies 25.
* erga inopum provisionem
* & Christianæ normæ,
* habere
* director
* omnis populus
* inventus esset,
* idem
* juxta vigorem & institutionem sedis apostolicæ;
* Gregorium,
* residente in concilio, al. resistente,
* argumentata

1 De hac supra Labbeus ad an. Ch. 726. sed ex synodici verbis videtur post S. Germani abdicationem idest non ante an. 730. celebrata; fortasse eadem est ac synodus Gregorii III. anni 732. de qua infra Labbeus.
2 Hæc quoque circa idem tempus videtur celebrata.

id est Antonio Gradensi archiepiscopo, Joanne episcopo Ravennate cum ceteris episcopis istius Hesperiæ partis numero 93. seu presbyteris sanctæ hujus apostolicæ sedis, adstantibus diaconibus, cum cuncto clero, nobilibus etiam consulibus, & reliquis Christianis plebibus adstantibus, decrevit, ut si quis deinceps antiquæ consuetudinis, & apostolicæ ecclesiæ tenentes fidelem usum contemnens, adversus eamdem venerationem sacrarum imaginum, videlicet Dei & domini nostri Jesu Christi, & genitricis ejus semper virginis immaculatæ atque gloriosæ Mariæ, beatorum apostolorum, & omnium sanctorum depositor, atque destructor, & profanator, vel blasphemus extiterit, sit extorris a corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi, vel totius ecclesiæ unitate atque B compage, quod & subscriptione sua solenniter universi firmaverunt. Et inter cetera instituta probabilium prædecessorum, orthodoxorum pontificum annectenda sanxerunt. Post peractum igitur hoc memoratum superius synodale constitutum, iterum f misit alia similia scripta commonitoria pro erigendis sacris imaginibus per Constantinum defensorem, quæ similiter ut anteriora detenta sunt, & portitorem eorum fortissima custodia constrinxerunt pene per annum integrum. Postmodum autem vi auferentes ei ipsa scripta, & comminantes ei, post tanti temporis custodiam, cum injuriis eum remiserunt. Nam & cuncta generalitas istius provinciæ Italiæ similiter pro erigendis imaginibus * supplicationum scripta unanimiter C ad eosdem principes direxerunt, quæ & ipsa similiter ut anteriora ablata sunt a Sergio patricio * extratico ipsius insulæ Siciliæ. Ac fere per octo menses detenti, remissi sunt similiter cum exprobrationis injuria portitores. g Et iterum faciens domnus papa adhortatorias literas pro erigendis suprascriptis sacris imaginibus, & orthodoxæ fidei firmitate direxit per Petrum defensorem * apud regiam urbem, tam Anastasio invasori sedis Constantinopolitanæ, quamque principibus Leoni & Constantino. h Hic concessas sibi columnas sex onychinas volubiles ab Eutychio exarcho duxit in ecclesiam beati Petri apostoli, quas statuit circa presbyterium ante confessionem, tres a dextris, & D tres a sinistris juxta alias antiquas sex * filio pares, super quas posuit trabes, & vestivit eas argento mundissimo; * in quo sunt expressæ ab uno latere effigies salvatoris & apostolorum, & ab alio latere Dei genitricis & sanctarum virginum. Posuitque super eas lilia, & * pharos argenteos pensantes in unum libras * septuaginta. i Hic fecit oratorium intra eamdem basilicam juxta arcum principalem * parte virorum, in quo recondidit in honorem salvatoris, sanctæque ejus genitricis, reliquias sanctorum apostolorum, & omnium sanctorum martyrum ac confessorum, perfectorumque justorum toto in orbe terrarum requiescentium. Quorum festa vigiliarum a monachis trium monasteriorum illic servientium quotidie per or- E dinem * existentia atque natalitiorum missas in eodem loco celebrare * instituens, * in canone missæ hoc adjecit ita a sacerdote dicendum: *Quorum solennitas hodie in conspectu tuæ majestatis celebratur, domine Deus noster, in toto orbe terrarum*. Quam institutionem in eodem oratorio tabulis lapideis conscribere fecit: in quo faciens pergulam, contulit dona diversarum specierum, id est, gabathas aureas duas, & alias saxicas numero quinque, cruces pendentes numero quatuor. Item cruces * similiter numero decem. Amulas superauratas, paria duo, pendentia fibulatoria numero quinque. Coronam auream cum cruce pendentem gemmis ornatam super altare, patenam & calicem aureum * par unum in gemmis. Aquamanile argenteum par unum. Et imaginem sanctæ Dei genitricis diadema aureum habentem cum gemmis, & collare aureum cum gemmis pendentibus, inaures habentes hyacinthinas sex. Et faciem altaris, & confessionem cum regulis vestivit argento, & in tribus lateribus altaris posuit cruces argenteas tres pensantes in unum libras triginta sex. Canistra argentea duo. Calicem argenteum quotidianum. Coronulas argenteas numero quinque, & calicem argenteum unum, qui pendet in abside ipsius oratorii, & super eamdem absidem cruces argenteas tres, & cetera quæ in ornamentum pergulæ seu ad vestes altaris ordinata sunt. Hic fecit B in ecclesia sanctæ Dei genitricis ad præsepe per circuitum super columnas regulare * candelabrum ad instar ecclesiæ beati Petri apostoli. Fecit & ibidem in oratorio sancto quod præsepe dicitur, imaginem auream Dei genitricis amplectentem salvatorem dominum Deum nostrum * cum gemmis diversis pensantem libras quinque. Hic renovavit tectum Sancti Chrysogoni martyris, & cameram, sive parietum picturas, ciborium autem de argento, seu arcus quinque pensantes in unum libras 220. ubi obtulit coronas argenteas quatuor, phara canthara duo, patenam argenteam unam, calicem argenteum unum, seu etiam vestes altaris, nec non & vela serica alba ornata blatto circumquaque pendentia. Construxitque monasterium C circa eumdem titulum sanctorum martyrum Stephani, Laurentii atque Chrysogoni, constituens ibidem abbatem, & monachorum congregationem ad persolvendas Deo laudes in eodem titulo diurnis atque nocturnis temporibus, ordinatam * secundum instar officiorum ecclesiæ beati Petri apostoli, segregatam videlicet a jure potestatis presbyteri prædicti tituli. In quo monasterio pro sustentatione ibidem idem ipse sanctissimus vir prædia, & dona, atque familiam largitus est. Et diversi alii fideles, & amatores domini nostri Jesu Christi in eodem monasterio sanctorum Stephani, Laurentii, atque Chrysogoni prædia, & dona devotissimi contulerunt. Simili etiam modo renovavit monasterium sanctorum Joannis e- D vangelistæ, Joannis Baptistæ, & sancti Pancratii secus ecclesiam salvatoris antiquitus * institutum, quod ab omni ordine * monachio extiterat nimia incuria destitutum. In quo prædia & dona contulit, & quæ invenerat de ipso monasterio alienata, reddito pretio, in eumdem locum restituit: ubi & congregationem monachorum, & abbatem constituit ad persolvenda quotidie sacra officia laudis divinæ in basilica salvatoris domini nostri Jesu Christi, quæ Constantiniana nuncupatur, juxta Lateranas, diurnis nocturnisque temporibus ordinata, juxta instar officiorum ecclesiæ beati Petri apostoli. Item imaginem sanctæ Dei genitricis antiquam deargentavit, ac investivit E argento mundissimo pensante libras 50. Item fecit patenam auream magnam cum diversis lapidibus pensantem libras 26. Et calicem similiter cum gemmis pensantem libras trigintaquatuor. Similiter & evangelia aurea cum gemmis pensantia libras 15. Fecit autem & tectum noviter, simul & cameram S. Andreæ apostoli ad S. Petrum apostolum, quam depinxit, & fecit in eadem basilica imaginem auream in gemmis B. Andreæ apostoli pensantem libras 8. & intra confessionem vestivit argento, quod deauravit auro purissimo. Hic etiam basilicam S. Callisti pontificis & martyris pene a fundamentis dirutam novis fabricis cum tecto construxit, ac totam depinxit. Ubi contulit patenam argenteam simul

* supplicationis
* & stratego
* ad
* lithopariar. al. philoparias.
* in quibus
* phara
* septingentas.
* porta
* existentium, al. existentibus
* instituit
* missæ hoc adjecit
* similes
* paratum
* candelabrorum
* ornatum gemmis.
* ad instar
* constructum
* monastico

simul & calicem & * vestem altaris. Item tectum basilicæ sanctorum Processi & Martiniani a novo construxit, supposita pila fabricis fortissimis post eorumdem sanctorum veneranda corpora, ad firmamentum murorum basilicæ sanctæ. Item in ecclesia B. Genesii martyris tectum noviter restauravit, ubi & altare erexit in nomine salvatoris domini nostri Jesu Christi, in quo contulit patenam argenteam, & calicem, seu coronam argenteam cum delphinis sex, nec non & coronulam auream cum cruce pendentem super altare. Item in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ ad martyres dicitur tectum vetusta incuria demolitum purgari fecit ad purum, & cum calce abundantissima, seu cartis plumbeis a novo restauravit, & quæque per circuitum ejusdem tecti fuerant dissipata novo nitore construxit. Item basilicam sanctæ Dei genitricis quæ in Aquiro dicitur, in qua antea diaconia & parvum oratorium fuit, eam a fundamentis longiorem & latiorem construxit atque depinxit. Item diaconiam sanctorum Sergii & Bacchi sitam ad beatum Petrum apostolum, in qua pridem parvum oratorium erat, a fundamentis ampliori fabrica dilatavit. Et concedens omnia quæ in usum diaconiæ existunt, statuit perpetuo tempore pro sustentatione pauperum in diaconiæ ministerio deservire. Item in cœmeterio sanctæ Petronillæ stationem annuam dari instituit, ubi obtulit coronam auream, calicem, & patenam argenteam, seu alia diversa ad ornatum ecclesiæ pertinentia. Item * accubita quæ sunt ad B. Petrum in ruinis posita a fundamentis noviter restauravit atque depinxit. Item basilicam beati Marci sitam foris muros hujus civitatis Romanæ via Appia, ejus tectum dirutum a novo refecit. Item in ecclesia beati Pauli apostoli mutavit trabes numero quinque, atque totum ejusdem basilicæ tectum ab arcu altaris usque ad regias resarcivit, ac restauravit. Mutavit autem trabes in sancta Dei genitrice ad præsepe numero quinque. Fecit vero a novo ecclesiam sanctorum Marcellini & Petri juxta Lateranas, etiam & cœmeterium beatorum martyrum Januarii, Urbani, Tiburtii, Valeriani & Maximi * tectum & eorum in ruinis positum a novo * perfecto. Hujus temporibus plurima pars murorum hujus civitatis Romanæ restaurata est. Alimoniam quoque artificum, & pretium ad emendam calcem de proprio tribuit. Hujus temporibus Galliensium castrum recuperatum est, pro quo quotidie expugnabatur ducatus Romanus a ducatu Spoletino, dans pecunias non parvas Trasimundo duci eorum, ut cessarent bella, & quæstiones, potuit causa finire, & in compage sanctæ reipublicæ, atque in corpore Christo dilecti exercitus Romani annecti præcepit. Hic fecit vestes de * altari in ecclesia salvatoris, Dei genitricis, sanctorum apostolorum Petri & Pauli atque Andreæ, & ceterorum in diversis ecclesiis. Nam & in Centumcellensium civitate muros dirutos pene a fundamentis fortissime construi fecit. Et hoc constituit, ut secundum constitutum, quod a collegio sacerdotum coram sacro corpore beati Petri factum est pro celebrandis solenniis vigiliarum, atque missarum Christi domini nostri Jesu Christi, sanctæque ejus genitricis, sanctorum apostolorum, vel omnium sanctorum martyrum, ac confessorum perfectorumque justorum toto in orbe terrarum requiescentium, ut in oratorio nomini eorum dedicato intra ecclesiam beati Petri apostoli sub arcu principali a monachis vigiliæ celebrarentur, & a presbyteris hebdomadariis missarum solennia: iisdemque institutis disposuit, ut in cœmeteriis circumquaque positis Romæ in die natalitiorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de patriarchio per oblationarium deportarentur ad celebrandas missas, per quem præviderit pontifex, qui pro tempore fuerit, sacerdotem. Hic fecit ordinationes tres per mensem Decembrem, presbyteros 24. diaconos tres, episcopos per diversa loca numero 80. Qui etiam venerabilem Vulcasium partibus Franciæ in civitate Vienna dato pallio archiepiscopum constituit. Qui sepultus est in basilica beati Petri apostoli, quarto Kalendas Decembris. Et cessavit episcopatus dies quatuor.

* vestes
* accubitus qui
* tecta in ruinis posita
* refecit.
* ad altaris in ecclesiis sancti Salvatoris.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Gregorius.*] Anno 731. die 16. Februarii electus est Gregorius III. pontifex optimus, quem sanctus Bonifacius Germanorum apostolus semel per legatos, semel proprio ad urbem accessu de rebus fidei contra gentiles & hæreticos propagandis consuluit. Hujus temporibus Alfonsus a populo Sarracenorum imperium execrante rex Hispaniarum eligitur: de quo hoc memoratu dignissimum est, quod Reccaredi catholici regis successor esse, atque catholicus rex cognominari voluerit. Quem titulum cum successores diu intermisissent, Ferdinandus Aragonius Hispaniæ rex tanquam gloriosissimum regni ornamentum iterum usurpavit, precibusque enixis a Julio II. impetravit, ut ejusmodi titulus esset hæreditarius omnium regum Hispaniæ. Luitprandus Longobardorum rex urbem Romam obsedit, teste Anastasio in vita Zachariæ, & basilicam sancti Petri expoliavit, ut videre est in epistola sexta ad Carolum infra. *De eodem*, inquit Walfridus, *veluti inauditum quiddam & novum refertur, quod omnes psalmos memoriter tenuerit*. Quibus calumniis eumdem Magdeburgenses perstringant, infra in notis epistolæ ad Bonifacium indicabo.

Gregorius quando pontifex factus.

Titulus regum Hispaniæ rex catholicus.

b *Sedis annos 10. menses 8. dies 20.*] Anno 741. quarto Kalendas Decembris defunctus, post decennium, mensibus 19. & 12. diebus sedisse, recte scribit Baron. anno prædicto num. 7.

Tempus sedis.

c *Fuit autem temporibus Leonis & Constantini.*] Ultimo anno pontificatus Gregorii Leo Isaurus obiit: Constantinus Copronymus impietatis imperiique successor solus regnavit, & contra venerandas imagines edictum ferens, *Ne existimes*, inquit, teste Theophane, *Filium Dei esse quem genuit Maria, quique dicitur Christus, sed purum hominem. Maria autem eum peperit, sicut me peperit mater mea*. Quibus blasphemiis populus valde commotus probra & contumelias in eum jecit.

Constantini Copronymi blasphemia.

d *Persecutione.*] Hac persecutione Æmilianus Cyzicenus episcopus, Basilius, Procopius Decapolita, & Theophilus monachus relegati leguntur in menologio Græcorum.

e *Majore fidei ardore permotus.*] Vide quæ dicemus infra in notis concilii Romani II.

f *Missi alia scripta commonitoria pro erigendis imaginibus.*] Eadem Hadrianus in epistola ad Constantinum imperatorem. *In magnam tribulationem uterque Gregorius Romani pontifices, per ea tempora sanctissimi, conjecti sunt. Sæpius etiam pravum vestræ serenitatis admonuerunt, ne fineret venerandas imagines de statu suo dejici, verum illorum salutiferæ preces animum illius nequaquam commoverunt.*

g *Et iterum faciens adhortatorias literas pro erigendis sacris imaginibus.*] Quas in oriente dejecerat. Nihil sanctum pontificem apud impium imperatorem scriptis suis effecisse reliqua eventa declarant, quando Theodorum Mansurem Grapsorum episcopum, ut ait Theophanes, aliosque plures sacrarum reliquiarum cultores in longiora exilia amandavit, & Hypatium Lydorum episcopum cum Andrea presbytero dire exanimato necavit.

Reliquiarum cultores relegantur.

h *Hic concessas sibi columnas.*] Sacrarum imaginum usum, contra Leonem scriptis defensum, etiam re ipsa confirmavit, quando magni pretii, salvatoris, Dei genitricis, apostolorum, & sanctarum virginum imagines in ecclesia beati Petri erexit.

Gregorius pro imaginibus quid.

i *Hic fecit oratorium.*] In hoc oratorio idem pontifex sanctorum omnium reliquias, quas toto orbe Christiano colligere poterat, honorifice collocavit; idque ideo quod a Leone Iconoclasta sanctorum reliquiæ contemnerentur.

Reliquiarum cultus.

k *Sacras claves direxit, &c. navali itinere ad partes Franciæ Carolo sagacissimo viro.*] Sunt qui hanc legationem confundant cum illa ad eumdem Carolum a Gregorio II. missa: fuisse autem utramque plane diversam ex eo convincitur, quod prior adversus imperatorem, posterior adversus Longobardos missa, quodque illa, non hæc, reciproca fuerit. Auctor appendicis ad Gregorium Turonensem binæ legationis expresse meminit. Eadem confirmantur auctoritate epistolæ illius quam scripsit ad Carolum.

Duplex legatio ad Carolum.

I. AD BONIFACIUM ARCHIEPISC.

Mittit illi pallium archiepiscopale, docetque quomodo uti eo debeat. Potestatem facit novos episcopatus instituendi. De quodam presbytero, & de diversis ejus interrogationibus respondet.

Reverentissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo ad illuminationem gentis Germaniæ, vel circumquaque in umbra mortis morantibus gentibus in errore constitutis ab hac apostolica sede directo, Gregorius servus servorum Dei.

1 MAGNA nos habuit gratulatio lectis sanctissimæ fraternitatis tuæ literis, cum in eis, relecta serie, fuisset repertum, domini nostri Jesu Christi gratia plurimos te a gentilitate & errore ad veræ fidei agnitionem convertisse. Quod quia divina institutione docemur in parabolis, cui quinque talenta credita fuerant, alia quinque fuisse lucratum; in talis commercii lucro cum tota plaudimus ecclesia. Hinc jure tibi sacri pallii direximus munus, quod beati Petri apostoli auctoritate suscipiens induaris, atque inter archiepiscopos unus, Deo auctore, præcipimus ut censearis. Qualiter autem eo utaris, ex mandato apostolico informatus agnosce. Itaque dum missarum solennia agis, vel episcopum te contigerit consecrare, illo tantummodo tempore eo utaris. Quia vero turbas domini gratia in iisdem partibus ad rectam fidem asseris esse conversas, ideoque nequire te occurrere omnibus, & quæ salutis sunt impendere vel intimare, cum jam longe lateque gratia Christi ejus fides in illis propagetur: præcipimus ut juxta sacrorum canonum statuta, ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore apostolicæ sedis debeas ordinare episcopos: pia tamen contemplatione, ut non vilescat dignitas episcopatus. Presbyterum namque, quem præterito asseruisti anno ad nos venisse, nostroque judicio fuisse a suis nefariis absolutum actionibus, credas neque nobis confessionem aliquam fecisse, nec a nobis ut suos expleat libitus absolutum fuisse. Sed si eum errori deditum repereris, hunc apostolicæ sedis vigore ut justa sanctorum canonum censuram corrigas & emendes præcipimus: vel si quos forsan tales inveneris. Ille enim veniens, Presbyter sum, ait, & commendatitias ad filium nostrum Carolum literas expetiit. Nullam illi aliam concessimus licentiam: quem vitari, si prave conversatur, cum reliquis volumus.

Matth. 25.

16. quæst. 1. Præcipimus ut juxta.

I.

Eosdemque, quos a paganis baptizatos esse asseruisti, si ita habetur, ut denuo baptizes in nomine sanctæ Trinitatis mandamus.

De consec. dist. 4. Quos a paganis.

II.

Inter cetera agrestem caballum aliquantos comedere adjunxisti, plerosque & domesticum. Hoc nequaquam fieri deinceps, sanctissime frater, sinas, sed quibus potueris Christo juvante modis per omnia compesce, & dignam eis impone pœnitentiam: immundum est enim atque execrabile.

III.

Pro obeuntibus quoque consuluisti si liceat offerre. Sancta sic tenet ecclesia, ut quisque pro suis mortuis vere Christianis offerat oblationes, atque eorum memoriam faciat presbyter. Et quamvis omnes peccatis subjaceamus, congruit tamen ut sacerdos non nisi pro mortuis catholicis memoriam faciat & intercedat. Non enim pro impiis, quamvis Christiani fuerint, tale quid agere licebit.

13. quæst. 2. Pro obeuntibus.

IV.

Eos etiam qui se dubitant fuisse baptizatos, vel qui a presbytero Jovi mactante, & carnes immolatitias vescente baptizati sunt, ut rebaptizentur præcipimus.

V.

Progeniem vero suam unumquemque usque ad septimam generationem observare decrevimus.

VI.

Et si valueris, devitandum doce, ne cui uxor obierit, amplius quam duabus debeat copulari.

VII.

De his vero qui patrem, matrem, fratrem, aut sororem occiderint, dicimus ut toto vitæ tempore corpus dominicum non suscipiant, nisi in suo exitu pro viatico. Abstineant etiam se a carnis comestione, & potu vini, donec advixerint: jejunent secunda, quarta & sexta feria, ut sic possint deflentes diluere commissum scelus.

* Ivo parte 10. c. 179.

VIII.

Hoc quoque inter alia crimina agi in partibus illis, dixisti, quod quidam ex fidelibus ad immolandum paganis sua venumdent mancipia. Quod ut magnopere corrigere debeas, frater, commonemus, nec sinas fieri ultra: scelus est enim, & impietas. Eis ergo qui hæc perpetraverunt, similem homicidæ indices pœnitentiam.

IX.

At quoties episcopum consecraveris, duo vel tres conveniant tecum episcopi, ut Deo sit gratum quod geritur, & eis convenientibus, ipsisque præsentibus consecres. Hæc te, frater carissime, diligenter observare volumus, & studio pietatis cœptum negotium salutis exequi; ut de lucro apportato valeas a domino Deo nostro mercedem percipere in æterna retributione. Privilegium vero juxta quod petisti facientes, his junctum direximus; optantes te domini Dei nostri præsidio de conversione errantium Christo domino plenissimum apportare lucrum. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Magna nos habuit.*] Hanc vero Gratianus idem 16. quæst. 1. *Præcipimus*, Gregorio juniori attribuit. Quo nomine licet Gregorium III. designare interdum solerent, ut dixi, hunc tamen a Gratiano non intelligi eo liquet, quod eamdem epistolam Gregorio II. diserte tribuat 13. quæst. 2. *Pro obeuntibus*, & de consecrat. dist. 4. *Quos a paganis*. Et Gratiano favet, quod in quibusdam manuscriptis in hujus epistolæ fine legitur: *Hucusque Gregorius a primo secundus, hinc Gregorius a secundo junior*, id est tertius. Quibus verbis Gregorio II. perspicue adscribitur. Ceterum Gregorii III. epistolam esse, vel missi ad Bonifacium pallii mentio declarat. Missum quippe a Gregorio III. tradit auctor vitæ Bonifacii lib. 1. cap. 31. Huic ergo rectius in eadem vita tribuitur, & apud Ivonem parte 10. cap. 179.

II. AD OMNES EPISCOPOS, PRESBYTEROS, ET ABBATES.

Commendat Bonifacium in Germaniam redeuntem, ut illum adjuvent, &, si quis illi se adjungere velit, non prohibeant.

Gregorius servus servorum Dei dilectissimis nobis omnibus episcopis, venerabilibus presbyteris, religiosis abbatibus, omnium provinciarum.

DOMINO cooperante, & sermonem confirmante, præsens sanctissimus vir Bonifacius fra-

frater & coepiscopus noster, qui verbum veritatis a decessore nostro sanctæ recordationis Gregorio præsule in Germaniæ partes missus fuerat prædicare; jam post multum tempus, anhelanti desiderio orationis, ad limina sacra beatorum apostolorum adveniens, se nobis præsentare voluit. Qui etiam completa oratione, ad cœptum laborem, angelo domini præveniente, a nobis est dimissus. Cui vestra obsecro omnium dilectio, seu reverentia & religiositas, propter Christi amorem juvamina impendere dignetur, dum agnoscitis quæ dominus noster Jesus Christus promisit dicens: *Qui suscipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui suscipit justum in nomine justi, mercedem justi accipiet.* [Matth. 10.] Et si forsitan aliquis ex vestris ministris sese ipsi sanctissimo viro in ministerio exhortationis sanctæ catholicęque fidei adjungere voluerit, nullo modo prohibeatis, carissimi: sed magis concursum præbete, & ex vestro ovili adjutores tribuite, qui possint per Dei gratiam sufficienter gentibus ministrare verbum prædicationis, ut omnipotenti Deo animas lucrifaciant, ut & vestra communitas boni operis portionem sortiatur, atque illi mereantur dominicam vocem audire: *Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis.* [Matth. 19.] Bene valete.

III. AD OPTIMATES ET POPULUM PROVINCIARUM GERMANIÆ.

Redeunte ad illos Bonifacio monet ut ei obediant, atque ut paganicos omnes ritus procul abjiciant.

Gregorius papa universis optimatibus, & populo provinciarum Germaniæ, Thuringis & Hessis, Bothariis & Nistresis, Vvedrinis & Lognais, Suduodis & Graveldis, & omnibus in orientali plaga constitutis.

QUONIAM decessor noster sanctæ recordationis Gregorius præsul, nutu divino motus, ad faciendam Deo plebem perfectam, præsentium portitorem literarum Bonifacium reverentissimum fratrem nostrum & coepiscopum ordinans ad vos usque destinavit, eumque regulam & normam apostolicę & catholicę fidei Romanę, cui Deo auctore deservimus, ecclesiæ edocens direxit; & post temporum spatia orationis causa ad limina beatorum apostolorum sese pręsentavit, & quę ad salutem animarum pertinent a nobis poposcit imbui; nos, Deo favente, ut sacra docet scriptura, eum edocentes, ad vos, carissimi, remeaturum absolvimus, hortantes vos in domino, ut digne suscipiatis ab eo verbum exhortationis, & episcopos vel presbyteros quos ipse ordinaverit per apostolicam sibi datam auctoritatem, in ecclesię ministerio recipiatis. Et si quos forsan deviantes invenerit a rectę fidei tramite, seu canonica doctrina, eosque prohibuerit, a vobis nullomodo impediatur, & quod eis impositum fuerit obediendo propter Deum suscipiant. Nam qui temerator extiterit ad obediendum, sibi ipsi damnationem acquirit. Vos autem, carissimi, qui in nomine Christi baptizati estis, Christum induistis, abstinete & prohibete vosmetipsos ab omni cultu paganorum, non tantum vosmetipsos corrigentes, sed & subditos vestros. Divinos autem & sortilegos, vel sacrificia mortuorum, seu lucorum vel fontium auguria, vel phylacteria, & incantatores, & veneficos, & maleficos, & observationes sacrilegas, quæ in vestris finibus fieri solebant, omnino respuentes atque abjicientes, tota mentis intentione ad Deum convertimini, ipsumque timete, adorate, honorificate; *Sanctorum memoriis communicantes,* [Rom. 12.] ut ait apostolus. Si enim fides vestra, secundum domini nostri dicta, fuerit sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transfer, & transferetur. [Matth. 17.] Ipse enim dominus & salvator noster in suo sacro eloquio docet: *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua.* [Matth. 22.] Et iterum: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo qui in cælis est.* [Matth. 10.] Item & alibi promittit dicens: *Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, fiet vobis:* [Joan. 14.] &: *Petite & accipietis, quærite & invenietis, pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit invenit, & pulsanti aperietur.* [Luc. 11.] Et vos, carissimi, facite fructus dignos, ut in die adventus domini nostri Jesu Christi sidereas mereamini adipisci mansiones. Bene valete.

IV. AD EPISCOPOS BAJOARIÆ ET ALAMANNIÆ.

Ut Bonifacium sedis apostolicę agentem vices congrue suscipiant, & ad concilia quæ indixerit conveniant.

Dilectissimis nobis episcopis in provincia Bajoariorum & Alamannia constitutis, Vvigoni, Luidoni, Rodulfo, Vivilo, seu Adda, Gregorius papa.

CATHOLICA sanctorum patrum auctoritas jubet, ut bis in anno pro salute populi Christiani, seu exhortatione adoptionis filiorum, synodalia debeant celebrari, & causarum canonicarum examinatio provenire, ut unicuique, prout necessitas uniuscujusque poposcerit, pia judicatione subveniatur. Unde secundum apostoli doctrinam admoneo & hortor vos, carissimi, per misericordiam Dei, ut digne ambuletis ea vocatione qua vocati estis, ut ministerium vestrum perfectum sit coram domino. [Ephes. 4.] Opportunum namque est vos nosse, fratrem & coepiscopum nostrum pręsentem Bonifacium, nostram agentem vicem, cum digno ac debito honore pro Christi nomine suscipere, & ministerium ecclesiasticum cum fide catholica secundum [illegible] sanctæ catholicę & apostolicę Dei ecclesię, cui misericordia Dei pręveniente pręesse videmur, sicut apostolica auctoritate a nobis destinatus est, ab eo suscipientes dignanter teneatis, & gentilitatis ritum & doctrinam, vel venientium Britonum, vel falsorum sacerdotum & hereticorum, aut undecumque sint, renuentes ac prohibentes adjiciatis: & ut populum vobis a Deo commissum piis admonitionibus edoceatis, & a sacrificiis mortuorum omnino abstineatis: &, juxta quod fueritis a prędicto nostro consacerdote edocti, ita catholicam & apostolicam doctrinam tenentes, domino Deo & salvatori nostro placere studeatis, & in quo vobis loco ad celebranda concilia convenire mandaverit, sive juxta Danubium, sive in civitate Augusta, vel ubicumque judicaverit, pro nomine Christi parati esse inveniamini, quatenus cognoscamus per ejus mandatum de vestro conventu, ut in die adventus Christi Jesu cum fructu boni operis ante ejus tribunal assistere mereamini dicentes: Ecce nos, & pueri quos dedisti nobis, domine, non perdidimus ex eis quemquam, [Isai. 8.] ut & vos dominicam vocem audire mereamini dicentem: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.* [Matth. 25.] Bene valete.

V. AD

V. AD CAROLUM MARTELLUM MAJOREM DOMUS REGIÆ FRANCIÆ.

Pro suscipienda sanctæ ecclesiæ Romanæ defensione adversus reges Longobardorum, qui illam armis sui vexabant.

Domino excellentissimo filio [1] Carolo subregulo Gregorius papa.

NIMIA fluctuamus tribulatione, & lacrymæ die noctuque ab oculis nostris non deficiunt, quando conspicimus quotidie & undique ecclesiam sanctam Dei a suis, in quibus spes erat vindicandi, destitui filiis. Propterea coarctati dolore in gemitu & luctu consistimus, dum cernimus id quod modicum remanserat præterito anno pro subsidio & alimento pauperum Christi, seu luminarium concinnatione, in partibus Ravennatum, nunc gladio & igne cuncta consumi a Luitprando & Hilprando regibus Longobardorum. Sed in istis partibus Romanis mittentes plures exercitus similia nobis fecerunt & faciunt, & omnes scalas sancti Petri destruxerunt, & peculia quæ remanserant abstulerunt. Et nulla nobis abs te, excellentissime fili, refugium facientibus pervenit hactenus consolatio. Sed, ut conspicimus, dum indultum a vobis eisdem regibus est motiones faciendi, quod eorum falsa suggestio plus quam nostra veritas apud vos recepta est, & timemus ne tibi respiciat ad peccatum; quando nunc, ubi resident ipsi reges, ad exprobrationem nostram ita proferunt verba dicentes: Adveniat Carolus, apud quem refugium fecistis, & exercitus Francorum, & si valent adjuvent vos, & eruant de manu nostra. O quam insanabilis dolor pro his exprobrationibus in nostro retinetur pectore, dum tales ac tanti filii suam spiritualem matrem, sanctam Dei ecclesiam, ejusque populum peculiarem non conantur defendere! Potens est, carissime fili, ipse princeps apostolorum, ob a Deo sibi concessam potestatem, suam defendere domum & populum peculiarem, atque de inimicis dare vindictam: sed filiorum fidelium mentes probat. Non credas, fili, falsidicis suggestionibus & suasionibus eorumdem regum. Omnia enim tibi falso suggerunt, scribentes circumventiones, quod quasi aliquam culpam commissam habeant eis duces, id est Spoletinus & Beneventanus. Sed omnia mendacia sunt. Non enim pro alio (satisfaciat tibi veritas, fili) eosdem duces persequuntur crimine, nisi pro eo quod noluerunt præterito anno de suis partibus super nos irruere, &, sicut illi fecerunt, res sanctorum apostolorum destruere, & peculiarem populum deprædari, ita dicentes ipsi duces: Quia contra ecclesiam sanctam Dei ejusque populum peculiarem non exercitamus, quoniam & pactum cum eis habemus, & ex ipsa ecclesia fidem accepimus: ideoque mucro eorum desævit contra eos. Nam ipsi prædicti duces parati fuerunt & sunt secundum antiquam consuetudinem eis obedire: sed illi retinentes iram, pro eo quod superius diximus, per exquisitam occasionem volentes illos & nos destruere & invadere; ideo utrosque persequentes vestræ bonitati suggerunt falsa, ut & duces illos nobilissimos degradent, & suos ibidem pravos ordinent duces, & multo amplius quotidie, & ex omni parte Dei ecclesiam expugnent, & res beati Petri principis apostolorum dissipent, atque populum peculiarem captivent. Tamen ut rei veritas vobis penitus declaretur, Christianissime fili, jubeas post ipsorum regum ad propria reversionem tuum fidelissimum missum, qui non præmiis corrumpatur, huc dirigere, ut propriis oculis persecutionem nostram, & Dei ecclesiæ humiliationem, & ejus rerum desolationem, & peregrinorum lacrymas conspiciatur, & tuæ devotioni omnia pandat. Sed hortamur tuam bonitatem coram domino, & ejus terribili judicio, Christianissime fili, ut propter Deum & animæ tuæ salutem subvenias ecclesiæ sancti Petri, & ejus peculiari populo, eosdemque reges sub nimia celeritate refutes, & a nobis repellas, & jubeas eos ad propria reverti. Non despicias deprecationem meam, neque claudas aures a postulatione mea; sic non tibi princeps apostolorum claudat cœlestia regna. Conjuro te per Deum vivum & verum, & per ipsas sacratissimas claves confessionis beati Petri, quas vobis ad regnum direximus, ut non præponas amicitiam Longobardorum amori principis apostolorum; sed velocius sub nimia festinatione sentiamus post Deum tuam consolationem ad nostram defensionem; ut in omnibus gentibus declaretur vestra fides & bonum nomen: quatenus & nos cum propheta mereamur dicere: *Exaudiat te dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Jacob.* [Psal. 19.] Harum autem literarum portator Anchardus vester fidelis, quod oculis suis vidit, & nos ei injunximus, omnia tuæ benignæ excellentiæ viva voce narrabit. Et petimus benitatem tuam, coram Deo teste & judice, ut nimis festinanter lenias dolores, & lætabunda nobis celeriter mittas nuncia, ut læto affecti animo die noctuque pro te tuisque fidelibus coram sacris sanctorum principum apostolorum Petri & Pauli confessionibus domino fundamus preces.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Carolo subregulo.*] Edita est cum sequenti a Gretsero nostro in codice epistolarum pontificiarum. In utraque autem subregulum vocat pontifex, quem decessor ejus Gregorius alter ducem in epistola III. vocarat, & in epistola VIII. patricium; Carolum videlicet Martellum, præfectum palatii, seu majorem domus regiæ. Idem rursus in proxima ad Bonifacium epistola princeps Francorum dicetur: quo titulo usum fuisse Carolum Martellum non meminimus: usos esse Karlomannum & Pippinum Martelli filios docent acta synodi Liptinensis & Suessionicæ.

VI. AD CAROLUM MARTELLUM MAJOREM DOMUS REGIÆ FRANCORUM.

Item pro defensione ecclesiæ Romanæ.

Domino excellentissimo filio Carolo subregulo Gregorius papa.

OB nimium dolorem cordis & lacrymas iterata vice tuæ excellentiæ necessarium duximus scribendum, confidentes te esse amatorem filium beati Petri principis apostolorum & nostrum; & quod pro ejus reverentia nostris obedias mandatis ad defendendam Dei ecclesiam, & peculiarem populum, qui jam persecutionem & oppressionem gentis Longobardorum sufferre non possumus. Omnia enim luminaria ad honorem ipsius principis apostolorum, & quæ a vestris parentibus, vel a vobis oblata sunt, ipsi abstulerunt. Et quoniam ad te post Deum confugium facimus, propterea ipsi Longobardi in opprobrium habent & opprimunt. Unde & ecclesia sancti Petri denudata est, & in nimiam desolationem redacta. Tamen omnes nostros dolores subtilius in ore posuimus præsenti portatori tuo fideli, quos in auribus tuæ excellentiæ suggerere debeat. Tu autem, fili,

fili, habeas cum ipso principe apostolorum, hic & in futura vita coram omnipotente Deo nostro, sicut pro ejus ecclesia & nostra defensione disposueris & decertaveris sub omni velocitate: ut cognoscant omnes gentes tuam fidem & puritatem, atque amorem quem habes erga principem apostolorum beatum Petrum, & nos, ejusque peculiarem populum, zelando & defendendo. Ex hoc enim tibi poteris immortalem & æternam vitam acquirere.

VII. AD BONIFACIUM ARCHIEPISC.

Probat quod Bajoariam in quatuor episcopatus divisit. Aliquot ejus quæstionibus respondet. Concilium juxta ripam Danubii celebrari jubet.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio Gregorius servus servorum Dei.

DOCTORIS gentium egregii B. apostoli Pauli vox est dicentis: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* (Rom. 8.) Agnoscentes itaque in syllabis fraternitatis tuæ, quæ innotuisti jam de Germaniæ gentibus, quas sua pietate Deus noster de potestate paganorum liberavit, & ad centum millia animas in sinu matris ecclesiæ, tuo conamine, & [a] Caroli principis Francorum, aggregare dignatus est: sed & in Bajoariorum provincia quæ a te acta sunt agnoscentes, datori omnium bonorum domino Deo nostro extensis ad cœlum palmis gratias retulimus, qui januam misericordiæ & pietatis in illis partibus Hesperiis ad cognoscendam viam salutis ostium misericordiæ aperuit, & misit angelum suum, qui præparavit viam tuam ante te. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Igitur quia indicasti perrexisse te ad gentem Bajoariorum, & invenisse eos extra ordinem ecclesiasticum viventes, dum episcopos non habebant in provincia, nisi unum nomine Vivilo, quem nos ante tempus ordinavimus: & quia cum assensu Otilonis ducis eorumdem Bajoariorum, seu optimatum provinciæ illius, tres alios ordinasses episcopos, & in quatuor partes provinciam illam divisisses, id est in quatuor parochias, ut unusquisque episcopus suam habeat parochiam, bene & satis prudenter peregisti, frater, quoniam apostolicam præceptionem ex nostra vice implesti; & sicut tibi præcipimus ita peregisti. Itaque non desinas, frater reverentissime, docendo eos sanctam catholicam & apostolicam Romanæ sedis traditionem, ut illuminentur rudes, & viam salutis teneant, per quam possint ad æterna præmia pervenire. [b] Presbyteros vero quos ibidem reperisti, si incogniti fuerint viri a quibus sunt ordinati, & dubium est eos episcopos fuisse, an non, qui eos ordinaverunt; si bonæ actionis & catholici viri sunt illi presbyteri, & in ministerio Christi omnique lege sancta edocti atque apti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, & consecrentur, & sic ministerio sacro fungantur. (Dist. 68. Presbyteri, quos.) [c] Illi vero qui baptizati sunt per diversitatem & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati sunt, oportet eos per manus impositionem & sacri chrismatis unctionem confirmari. (Id. Syn. l. 1. cap. 145.) Nam Vivilo a nobis episcopus est ordinatus; & si aliquid excedit extra canonicam regulam, doce & corrige eum juxta Romanæ ecclesiæ traditionem, quam a nobis accepisti. De concilio vero, ut juxta ripam Danubii debeas celebrare nostra vice, præcipimus fraternitati tuæ apostolica auctoritate ibidem præsentari. Et inquantum dominus tibi vires dederit, prædicare verbum salutis ne cesses; ut religio Christiana in nomine domini crescat & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam, frater, pro jure cœpti laboris in uno morari loco: sed confirmatis cordibus fratrum & omnium fidelium, qui rudes sunt in illis Hesperiis partibus, ubi tibi dominus aperuerit viam, salutis verbum prædicare non desistas: & ubi locum inveneris necessarium, secundum canonicam regulam episcopos ordina ex nostra vice, & apostolicam atque catholicam traditionem eos tenere edoce. Ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis, quoniam omnipotenti Deo nostro facies plebem perfectam. Non pigeat, dilectissime frater, itinera carpere aspera & diversa, ut Christiana fides longe lateque tuo conamine extendatur. Scriptum namque est: *Arcta & angusta via est quæ ducit ad vitam.* (Matth. 7.) Operare itaque, frater, bonum opus quod cœpisti, ut in die Christi Dei nostri merearis dicere inter cœtum sanctorum probabilium patrum assistens: *Ecce ego & pueri quos dedisti mihi; non perdidi ex eis quemquam.* (Isai. 8.) Et iterum: *Domine, quinque talenta tradidisti mihi; ecce alia quinque superlucratus sum.* (Matth. 25.) Et ut subsequenter merearis vocem domini audire dicentis: *Euge serve bone & fidelis, quia supra pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* (Ibidem.) Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data IV. Kalendas Novembris, imperante domno piissimo Augusto Leone, imperii ejus anno XXIII. sed & Constantino magno imperatore ejus filio, anno XX. indictione VIII.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Caroli principis Francorum.*] Hoc argumento pluribusque aliis a Baronio anno 741. allegatis, convincitur fabulosum esse quod de Caroli Martelli anima apud inferos condemnata refert Gratianus 16. quæst. 1. post canonem 59. (Refellitur fabula de Caroli Martelli anima.)

b *Presbyteros vero.*] Ex hoc loco Centuriatores Gregorium III. redarguunt, sed magna cum injuria: nihil enim aliud hoc loco præcipit, quam ut ordinati a non veris vel dubiis episcopis iterum consecrentur. Bellarminus lib. 4. de Rom. pontif. cap. 12.

c *Illi vero qui baptizati sunt.*] Hoc loco expresse tradit Gregorius papa, non esse iterandum illorum baptisma, qui gentilium ministerio & idiomate in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizati essent, sed per manus impositionem, & chrismatis [illegible] Christianos esse recipiendos. Vera igitur est interpretatio epistolæ; qua a paganis sine expressa Trinitatis invocatione baptizatos iterum mandat baptizari in nomine sanctissimæ Trinitatis. Vide epistolam Zachariæ papæ, quæ incipit: *Sacris liminibus*, qua rescripto ad Bonifacium dato prædecessoris sui Gregorii exemplo respondet, non legitime per expressam sanctissimæ Trinitatis invocationem baptizatos iterum legitima forma baptizari debere.

EXCERPTUM A BEATO GREGORIO PAPA III. EDITUM, EX PATRUM DICTIS canonumque sententiis.

De diversis criminibus & remediis eorum.

PRÆFATIO.

CERNIMUS in ecclesia, quod nos valde sollicitat, quoniam ita confusa sunt judicia pœnitentium in presbyterorum nostrorum opusculis, atque ita diversa & inter se discrepantia, & nullius auctoritate suffulta; ut vix propter dissonantiam possint discerni. Unde fit ut concurrentes ad remedium pœnitentiæ, tam pro librorum confusione, quam etiam pro ingenii tarditate, nullatenus eis valeant subvenire. Quapropter ex multis allegoriarum floribus, & de magnorum tractatibus

prolatisque sermonibus, patrum dictis, canonumque sententiis, id est Isidori, Augustini, Gregorii, Bedæ, Gelasii, Innocentii, Theodori, Cassiani, Egberti, vel ceterorum, ad opus consacerdotum nostrorum excerpere, atque insimul colligere hunc libellum pœnitentialem studuimus. Et merito pœnitentialis dicitur, eo quod sit pœnitentiæ conveniens. Pœnitentia autem dicta est a pœnitendo, quod scilicet aliquis corde pœniteat, & se peccasse coram Deo erubescat; quia Deo donante nihil potest contra nos diabolus in sua proficere nequitia, si puram volumus agere pœnitentiam, id est ut vulnera vulneribus non superadjiciamus, & sanata nostra sauciemus, quia posteriora vulnera pejora sunt prioribus. Et hoc animadvertendum est, quo si carnales medici, contra infirmitates corporum diversa constituunt medicamina, quanto magis sacerdotes Dei contra illicitos operæ carnis fructus innumerabilia medendi debent recompensare solatia? Cum ingenti timore dicimus, quia sunt nonnulli nostri similes, tantæ tarditatis ignavia pressi, qui nec sui nec subditorum errata valent ad purum deducere, & per medicamentum pœnitentiæ minime lapsos sciunt solatiari. Ut arbitramur, de talibus scriptum est: *Canes muti non volentes latrare.* (Isai. 56.) Et si indocti ad sacerdotium provehuntur, considerandum est quid de gregibus agatur, quando lupi pastores fiunt. Et sunt nonnulli qui sarcinam sacerdotalem non propter Deum, sed (quod nefas est dicere) magis propter terrenum ambiunt lucrum. Cæci divinæ sapientiæ! de talibus quidam doctor veridicus ait: Timeo, inquit, quod canes assequuntur pastorale officium. Post hæc, necessarium censuimus ut in hoc libello pœnitentiali discretiones personarum, sive culparum, vel temporum prolixitudine, promulgare studeremus, quomodo unusquisque aut qualiter vel quamdiu cum omni sagacitate * in discernenda judicia unanimes haberemus. (* for. in discernendo) Et maxime providendum, ut unicuique peccanti domini adhibeatur misericordia, quia scriptum est: *Fili, in judicando esto misericors.* (Tob. 4.) Unde & apostolus: *Judicium sine misericordia erit illi qui non fecit misericordiam.* (Jacob. 2.) Ideoque mensuram temporis in agenda pœnitentia non satis attente præfigunt canones pro unoquoque crimine, sed magis in arbitrio antistitis vel presbyterorum relinquendum statuunt, propter misericordiam, quia apud Deum non tam valeat mensura temporis quam doloris, nec abstinentia tantum ciborum, sed mortificatio potius vitiorum; propter quod tempora pœnitentiæ fide & conversione pœnitentium abbrevianda præcipiunt. Hanc epistolam commatico sermone perstrinximus, ut ejus breviatio lectori nocivum demat fastidium, & cordis ejus proficuum levet & aperiat intellectum; brevis etenim lectio avidius legitur, citius intelligitur, & memoriæ facilius commendatur, & firmiter retinetur. Necesse est ergo ut hæc medicinalis exceptio frequenter a fidelibus legatur sacerdotibus, & ipsis sapienter, assidue, humiliterque recitetur, quia ibi invenitur sanitas cordis, & animæ medicina reperitur. Constat enim in hoc libello consolatio magna lugentium, spes beata justorum, sanitas infirmorum, fortitudo & refugium periclitantium. Ergo cor pœnitens compungitur, & proficuus ab eo lacrymarum imber roratur: remissio peccatorum in eo concedi promittitur, & laborantibus refectio cum gloria perpetua feliciter præparatur. Est enim in eo thesaurus sapientiæ & scientiæ absconditus, qui vitam æternam fidelibus ministrat pœnitentibus, & sine defectu lugentibus ad aperiendum perpetuus. Nolumus, fratres, accensam in nobis sub modio ponere lucernam, sed præcelso eam superponere candelabro, ut luceat omnibus qui in domo Dei sunt fratribus. Hujus laboris atque operis illius gratia nobis superveniat, qui duobus discipulis euntibus tertium se socium addidit in via, & aperuit illis sensus ut sanctas intelligerent scripturas. Spiritus paracletus omni virtute & doctrina perfecta cum caritatis scientia illustret pectora nostra, benignissimi fratres. Domine Deus rex cœlestis, qui nos indignos famulos tuos sanctæ ecclesiæ præferri voluisti, ut congruo pœnitentes atque lugentes consolaremur medicamine, da propitius, ut hic diutina corporis & animæ sospitate valeamus potiri, & denuo præmiis regni cœlestis feliciter participari, ut per salubria medicamina a prædecessoribus inculcata populus instanter gaudeat, & ipsi cui servit totius concentus cœli una nobiscum gratificas laudes in æternum lætus decantet. Hæc autem epistola nulli vilescat, sed sciat a majoribus nostris ex sanctorum sententiis esse collectam a nobis quidem exceptam, ne nimia prolixitate negligentibus lectoribus fastidium generaret.

INCIPIUNT JUDICIA CONGRUA POENITENTIBUS.

I.

[a] Prima itaque est remissio, qua baptizamur in aqua, secunda, caritatis effectus, tertia, eleemosynarum fructus, quarta, perfusio lacrymarum, quinta, afflictio cordis & corporis, sexta, emendatio morum, hoc est abrenunciatio vitiorum, septima, intercessio sanctorum, octava misericordiæ & fidei meritum, nona, conversio & salus aliorum, decima, indulgentia & remissio nostra, undecima, passio martyrii, spes unica salutis indulgentiæ, & latroni cruento respondente domino: *Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso.* (Quæ sit vera remissio peccatorum.) (Luc. 23.)

II.

Sacrilegium, id est sacrarum rerum furtum, & hoc maximum est peccatum: sacrilegus dicitur qui sacra violat, vel qui sacra furatur. Placuit secundum humaniorem definitionem, qui in hoc vitio corruunt, si episcopus fuerit, duodecim annos pœniteat, presbyter decem, diaconus septem, subdiaconus quinque, clerici & laici quatuor. Sed valde considerandum est, & domini misericordia adhibenda, ut ipse beatus adjecit Gregorius. Ex persona namque furis pensandum est qualiter valeat corrigi; sunt enim quidam qui habent subsidia, & furtum perpetrant, & sunt qui in hac re ex inopia delinquunt. Unde necesse est ut quidam damnis, quidam autem verberibus, quidam districtius, ut judicatum est, quidam autem levius corrigantur, & cum paulo districtius agitur, ex caritate agendum est, & non cum furore, quia ipsi hoc præstatur qui corrigitur; ne gehennæ ignibus tradatur.

III.

(De homicidio.) Qui occiderit episcopum aut presbyterum vel diaconum, regi dimittendum est ad judicandum. Qui occiderit minoris ordinis clericum, in judicio episcopi est judicandus, ut arma relinquat, & in

a Ex Cassiano istud exceptum Coll. 20. c. 8. & ex aliis. *Harduinus.*

& in monasterio Deo serviat, vel septem annos cum luctu pœniteat. Si quis clericus homicidium fecerit, decem annos pœniteat, & ex his septem exul fiat. Qui patrem vel matrem, sororem aut fratrem occiderit, secundum humaniorem diffinitionem quatuordecim annos pœniteat, & ex his septem exul fiat. Si laicus occiderit alium laicum, quadraginta dies abstineat se ab ecclesia, & secundum antiquam diffinitionem quinque annos pœniteat: si odii meditatione, quatuor: si per iram, tres: pro vindicta fratris, duos: si casu, unum qui in prælio &c. Si qua fœmina furore zeli accensa flagris verberaverit ancillam suam, ita ut intra tertium diem animam cum cruciatu effundat; si voluntate, septem annos pœniteat; si casu, quinque: quod si infra tempora constituta fuerit infirmata, accipiet communionem.

IV.

De adulterio.

Adulterium dicitur, cum quis alterius violat uxorem vel sanctimonialem. Adulter vocatur violator maritalis pudoris, eo quod alterius torum polluit. Si episcopus adulterium commiserit, duodecim annos pœniteat, presbyter decem, diaconus septem, subdiaconus quinque, clerici & laici tres. Si autem in conscientia populi devenerit, extra ecclesiam fiant, & inter laicos pœniteant quamdiu vivunt. Si qua fœmina cum conscientia mariti fuerit adulterata, & ipse consentit habitare cum ea, placuit nec in finem dandam eis esse communionem. Si vero eam reliquerit, post quintum annum accipiat communionem. Et si quis vir, vel si fœmina usque in finem mortis suæ cum aliena fœmina, vel ipsa cum altero viro, fuerint adulterati, placuit nec in finem percipere communionem.

V.

De fornicatione.

Si quis pontifex faciens fornicationem secundum humaniorem diffinitionem septem annos pœniteat; presbyter quinque, diaconus quatuor, subdiaconus tres, clerici & laici duos. Si cum sanctimoniali, intelligant se adulterium perpetrasse, secundum antiquam constitutionem plus addatur jejunium; episcopus decem annos pœniteat, presbyter septem, diaconus quinque, subdiaconus quatuor, clerici & laici tres. Qui sæpe faciunt fornicationem, sive clerici, sive laici, sive fœmina, primus canon judicavit ut septem annos pœniteat. Sed si paruerint, humanius definierunt ut tres annos eorum pœnitentia sit.

VI.

De concupiscentia non consummata.

In canone Neocæsariense ita habetur: Placuit ut si quis concupiscens mulierem, etiamsi ejus concupiscentia desiderium habeat, non autem subsequuntur effectus, manifestum est hunc fuisse per divinam gratiam liberatum. Ridiculosum est ut pro tactu vel osculo & amplexu mulierum quis damnatus inveniatur.

VII.

De perjurio.

Si quis in altare ubi reliquiæ habentur, vel in evangelio perjurium incurrerit, secundum antiquam diffinitionem septem annos pœniteat. Qui alium in perjurium ignorantem inducit, & ipse similiter septem annos pœniteat. Qui autem deductus est ignorans, & postea recognoscit, duos annos pœniteat. Qui vero suspicatur quod in perjurium deducatur, tamen jurat per consensum, & ipse similiter duos annos pœniteat. Si quis coactus pro qualibet culpa causa necessitatis, tres annos pœniteat. Si quis vero in manu episcopi, vel presbyteri, vel in cruce consecrata, secundum antiquam diffinitionem tres annos pœniteat. Humanius unum annum diffinierunt.

VIII.

De ebrietate.

Placuit, secundum antiquam diffinitionem, si quis episcopus, presbyter aut diaconus in consuetudinem habuerit vitium ebrietatis; aut desinat, aut deponatur. Sed humanius diffinierunt, ut episcopus, presbyter aut diaconus per ebrietatem vomitum facientes quadraginta dies pœniteant: clerici & laici facientes septem dies. Si presbyter aut diaconus pro infirmitate, aut quia longo tempore se abstinuerunt, & in consuetudine non erit ejus multum manducare & bibere, & præ gaudio natalis domini aut paschæ, saltem pro alicujus sanctorum commemoratione hoc fecerunt, & tamen plus non acceperunt quam decretum est a senioribus, nihil eis nocuit. Prorsus quicumque taliter inebriatur, ut statum mentis mutet, & lingua balbutiet, & oculi turbentur, & ventris distensione dolor insequatur, & tunc evomuerit eucharistiam, episcopus nonaginta dies pœniteat, presbyter septuaginta, diaconus quadraginta, subdiaconus viginti, clerici & laici decem. Et si canes comedant tale vomitum, centum dies pœniteant; si non sciunt, quadraginta. Si infirmitas id agere compulerit, in domini pendeat arbitrio. Qui cogit aliquem humanitatis gratia ut inebrietur, ut ebrius pœniteat: si per odium aut pro aliqua nequitia, judicio sacerdotis pœniteat, hoc est quadraginta dies.

IX.

De furto.

Si quis furtum capitale commiserit, id est aurum, argentum, quadrupedes, vel domos effregerit, si potest reddere quod injuste abstulit, multum breviavit pœnitentiam ejus: sin autem, quinque annos pœniteat. Quod si sæpe illud fecerit, septem annos pœniteat. Humanius tres annos diffinierunt. Si puer amplius decem annorum fecerit furtum, quadraginta vel viginti dies pœniteat, prout ætas est & qualitas eruditionis. Pro modico furto, viginti dies pœniteat. Puer decem annorum, aliquid furti faciens, septem dies pœniteat.

X.

De idololatria.

Prohiberi placuit ut cum rationes suas accipiunt [illegible] ad idolum datum fuerit accepto non [illegible]: si post interdictum fecerint, per quinquennii spatia temporum a communione esse arcendos.

XI.

De incestis.

Incesti dicuntur, qui proprie illicitam commixtionem perpetrant. Vocati incesti quasi incasti. Incesti namque tales dicti sunt, si filius cum matre, si frater cum sorore, si quis novercam duxerit, aut cognatam, si quis consobrinus consobrinam, aut sororis filiam, si quis relictæ avunculi misceatur aut patrui, vel privignæ concubitu polluatur, vel qui duas sorores, aut illa quæ duos fratres. Si quis filius cum matre tam funestum atque [a] necessarium vitium perpetraverit, secundum antiquam diffinitionem inermis quindecim annos cum fletu & luctu pœnitentiæ, & uxorem nunquam accipiat, & ex his septem annos extra metas ipsius terræ exul fiat, & non communicet nisi urgente mortis periculo. Si cum filia & sorore, simili sententiæ subjaceat. Si cum nepte vel cum matre, vel quæ superius nominatæ sunt, secundum paternam diffinitionem, duodecim annos se [a] pœnitentiæ subdat, uxorem nunquam accipiat, & ille vir arma relinquat & exul fiat, nec communicet, nisi imminente

a nefarium ... legendum.

a F. perpetuo. Hard.

dieii mortis periculo. Si qua mulier duos fratres, aut si quis vir duas sorores habuerit, a communione abstineantur usque ad mortem, in mortem autem eis detur communio pro misericordia. Si vero supervixerint communione accepta, & de infirmitate convaluerint, agant plenam pœnitentiam tempore constituto in eodem concilio. Si quis post obitum uxoris suæ sororem duxerit, & ipsa fuerit fidelis, quinquennium a communione placuit abstineri, nisi forte dari pacem velocius necessitas coegerit infirmitatis.

Concil. Eliber. can. 61.

XII.

De delatoribus. Concil. Eliber. c. 73. b Lege, proscriptus. Hard.

Delator dictus, eo quod detegit quod latebat. Si quis delator extiterit fidelis, & per delationem ejus aliquis fuerit [b] præscriptus vel interfectus, placuit nec in finem percipere communionem. Si levior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Sed sic humanius definierunt, post tres annos percipere communionem.

XIII.

De falsis testibus. Concil. Eliber. can. 74.

Falsus testis prout est crimen abstinebitur: si tamen non fuerit mortale quod objicit, & probare nequiverit crimen quod impegit, biennii tempore abstinebitur: si autem probaverit, convento clero placuit per quinquennium abstineri.

XIV.

De iis qui accusant, nec probant. Concil. Eliber. can. 75.

Si quis episcopum, vel presbyterum, vel diaconum falsis criminibus appetierit, & probare nequiverit, nec in finem dandam eis esse communionem censuimus.

XV.

De odio.

Odium pax pellit. Quicumque fratrem suum oderit, necesse est ei ut reconcilietur. Sciat se unusquisque, quamdiu in corde tenuerit odium, tamdiu in pane & aqua pœnitentiæ subdi. *Quia si homo homini servat iram, a Deo non potest quærere medelam*; dicente domino: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos.*

Eccli. 28. 3.

Luc. 6.

XVI.

De auguriis vel divinationibus.

[1] Augures dicuntur, qui in volatus avium vel voces intendunt. Harioli sunt, qui circa aras idolorum sacrificant. Auspicia sunt quæ ab itinerantibus observantur. Si quis auguria, auspicia, divinationes, vel qui votum voverit præter ecclesiam, vel qui divinationes faciunt in incantationibus suis, quod omnino diabolicum est, tres annos pœniteant. Humanius, duos vel unum, aut dimidium juxta qualitatem peccantium.

XVII.

De mulieribus fornicantis & abortum facientibus.

Si qua mulier fornicaverit, & infantem occiderit qui exinde fuerit natus, & quæ studuerit abortum facere, & quod conceptum est necare, aut certe ut non concipiat elaborare, sive ex adulterio, sive ex legitimo conjugio; has tales mulieres in morte recipere communionem priores canones decreverunt: nos tamen pro misericordia sive tales mulieres, sive conscias scelerum ipsarum, decem annos agere pœnitentiam judicamus. Si mulier paupercula occiderit filium suum; in canone septem annos dicit pœnitentiam ejus. Mulier quæ concipit & occidit filium aut filiam in utero ante quadraginta dies, homicida pœniteat. Si per culpam sine baptismo, tres annos pœniteat: sine culpa, tres quadragesimas. Illæ namque quæ infantes suos opprimunt negligenter, ut homicidæ pœniteant: sin aliter, in judicio pendeat sacerdotis.

XVIII.

De virginibus corruptis.

Si quis virginem corruperit, nec eam postea sibi uxorem acceperit, aut in sponsam alterius tale facinus attentaverit, secundum antiquam diffinitionem quinque annos pœniteat. Humanius autem tres annos diffinierunt. Si quis sponsæ alterius hominis [2] sorori ejus forsitan intulerit, eique inhæserit tanquam suæ, & sibi expetendam se copulaverit, hanc autem deceptam postea uxorem duxerit desponsatam: illa vero quæ vitium passa est, si forsitan necem sibi intulerit, omnes hi qui hujus facti conscii, decem annos pœniteant secundum canonum institutionem: sed nonnulli septem annos diffinierunt.

XIX.

De his qui rebaptizati sunt quomodo pœniteant.

De his qui in prævaricatione rebaptizati sine aliqua necessitate; placuit ut circa eos illa Nicæni statuti serventur, id est ut septem annos inter catechumenos, & duos inter laicos, & postea moderatione & clementia fidelibus in oblatione & eucharistia communicent.

XX.

De violatoribus sepulcrorum.

Si quis clericus aut laicus in demoliendis sepulcris deprehensus fuerit, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguineum dicitur, oportet in tali scelere proditum a clericatus ordine submoveri, & pœnitentiæ triennio deputari.

XXI.

De Sodomitis.

Si quis ordinatus in scelere Sodomitico coinquinatus fuerit, quod intantum coram Deo abominabile describitur vitium, ut etiam igne & sulphure eorumdem civitates legantur subversæ, decem annos secundum antiquam constitutionem pœniteat. Quidam humanius septem annos diffinierunt. Illi autem qui nesciunt vim hujus flagitii, tres annos præfixerunt ut pœniteant. Pueri vero qui illud exercere sciunt, oportet ut emendare festinent, videlicet quinquaginta dies pœniteant, insuper & verberibus afficiantur: quia necesse est ut seges quæ male pullulat, resecetur.

XXII.

De his qui se animalibus commiscuerunt.

Si quis autem post vicesimum annum habens uxorem in hoc fœdissimo vitio corruerit; si cum bucula, decem annos pœniteat, & lac ejus nec caro manducetur, sed canibus tradatur. Cum ceteris vero animalibus secundum humaniorem diffinitionem, juniores ætates minusque capaces septem annos pœniteant, aut tres, aut unum.

XXIII.

De maleficiis. Burchar. l. 10. c. 14.

Maleficia dicuntur, quæ malefacta vel credite auctores suos excruciant, & ad ima demergunt, nisi pœnituerint. Si quis maleficus aut malefica filium suum aut filiam supra tectum aut in fornace pro sanitate febrium posuerit, vel quando luna obscuratur, vel clamoribus suis, vel maleficiis sacrilego usu se defensare posse confidunt, [3] vel ut frater in honore Jovis vel Beli aut Jani, secundum paganam consuetudinem, honorare præsumpserit, placuit secundum antiquam constitutionem sex annos pœniteant. Humanius tres annos judicaverunt.

XXIV.

De pollutione. Beda de remed. peccat.

Si quis per impugnationem mentis violenter coinquinatus est, septem dies pœniteat, vel quousque cogitatio vincatur. Qui in somnis volun-

1 Beda de remediis peccatorum tit. de auguriis. Burchard. lib. 10. c. 9. *Hard.*
2 Sic est in priore editione Regia, & in Labbeana. Forte legendum, *& sorori ejus stuprum intulerit* &c. Harduinus.
3 Forte, *ut fertur*. Hard.

voluntate pollutus est, surgat cantetque genua flectendo septem psalmos pœnitentiales, id est *Domine ne in furore*, & ceteros; & in mane triginta psalmos cantet. Volens autem in somnis peccare, si pollutus sit sine voluntate, duodecim psalmos cantet. Peccans non pollutus tredecim psalmos cantet. In somno peccans, si ex cogitatione pollutus, viginti duos psalmos cantet: si in somno peccans sine cogitatione, duodecim psalmos cantet. Si semen fuderit in ecclesia dormiens, cantet psalterium, vel tres dies pœniteat: si voluntarie semen fuderit in ecclesia mala cogitatione, si clericus est quatuordecim dies, diaconus viginti duos, presbyter quadraginta, episcopus quinquaginta. Sed est in eadem illusione valde necessaria discretio, quæ subtiliter pensari debeat: ex qua re accidit menti dormientis, aliquando ex crapula, aliquando ex naturæ superfluitate, aliquando ex necessitate, aliquando ex infirmitate. Omni modo hæc illusio non est timenda, quia hanc animus nesciens pertulit.

XXV.

De menstruo.

Vir ad mulierem menstruo tempore non accedat: quod si fecerit, quadraginta dies pœniteat. Mulieres menstruo tempore in ecclesiam non intrent; quod si præsumpserint, ut tres hebdomadas peniteant, nonnulli patres ita definierunt. Si qua mulier consuetudine menstrua patitur, prohiberi in ecclesiam intrare non debet, quia naturæ superfluitas ei in culpa non valet reputari, & per hoc quod invita patitur, justum non est ut ab ingressu ecclesiæ privetur. Novimus namque quod mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis, post tergum domini humiliter veniens, vestimenti ejus fimbriam tetigit, atque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit domini vestimenta tangere, cur quæ menstrua patitur sanguine, ei non liceat domini ecclesiam intrare? Si igitur bene præsumpsit, quæ vestimentum domini in languore posita tetigit, quod uni ex persona infirmitatis conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus quæ naturæ suæ vitio infirmantur? Sanctæ autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debent prohiberi. Si autem ex veneratione magna accipere non præsumit, laudanda est; sed si susceperit, non dijudicanda. Menstrua enim consuetudo mulieribus non aliqua culpa est: videlicet quia naturaliter accidit.

XXVI.

De his qui dæmonibus immolant.

Qui immolat dæmonibus in minimis causis, id est ad fontes, vel ad arbores, unum annum pœniteat. Qui in machinis dæmonibus immolaverit, secundum canonicam institutionem decem annos pœniteat. Sed humanius septem annos diffinierunt. Ut arbitror, dæmoniis in machinis immolare, est suis turpissimis imaginationibus credere, vel cum per quasdam quas sanctorum sortes falso vocant divinationis scientiam profitentur, sive in præcantationibus, sive in characteribus, vel in quibuscumque rebus suspendendis atque ligandis, in quibus omnibus ars dæmonum ex quadam pestifera societate hominum & angelorum malorum exorta. Unde vitanda sunt a Christianis, & omni pœnitus execratione repudianda atque damnanda.

XXVII.

De fidelibus conjugatis, si cum gentili peccaverint. Concil. Eliber. can. 78.

Si quis fidelis homo habens uxorem, cum Judæa vel gentili fuerit mœchatus, a communione arceatur. Quod si eum alius detexerit, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, poterit dominicæ sociari communioni.

XXVIII.

De eucharistia neglecta.

[1] Si quis eucharistiam, id est sacrificium, causa negligentiæ perdiderit, unum annum vel tres quadragesimas pœniteat. Quod si in terram causa negligentiæ ceciderit, quinquaginta psalmos cantet. Qui negligit sacrificium, ita ut vermes in eo inveniantur, aut colorem saporemque perdiderit, triginta vel viginti dies pœniteat, & in ignem accendatur. Qui fundit calicem in finem missæ solennitatis, quadraginta dies pœniteat. Si super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat, & linteamina quæ tetigerit stilla per tres abluantur vices, calice subterposito; aqua ablutionis in ignem projiciatur.

XXIX.

De suffocato & sanguine non edendo.

Suffocatum dicimus quod sine sanguinis effusione perimitur, vel quod in laqueo necatur. Si quis a lupo vel a cane aut in laqueo suffocatum invenerit, nullatenus manducetur: nec sanguinem alicujus bestiæ quis manducare aut bibere præsumat. Quod si quis fecerit, quadraginta dies pœniteat.

XXX.

De diversis minoribusque culpis.

Siquis autem per temeritatem baptizavit non ordinatus, abjiciendus est & ab ecclesia, & nunquam ordinatus sit. Si quis pœnitentiam vel baptismum negaverit episcopus & presbyter, reus erit animarum, dicente domino: *In quacumque die peccator conversus fuerit, vita vivet & non morietur.* (Ezech. 33.) Confessionem suam unicuique soli Deo, si necesse est, licet facere. Si quis abrenunciaverit sæculo, & postea reversus fuerit in sæcularem habitum, secundum antiquam diffinitionem septem annos pœniteat. Si quis contempserit indictum jejunium contra decreta seniorum, quadraginta dies pœniteat: si vero in quadragesima hoc fecerit, annum integrum. Si quis contempserit Nicænum concilium, & fecerit pascha cum Judæis decimaquarta luna, exterminabitur ab omni ecclesia in mortem suam, nisi pœnitentiam egerit. Si quis in die dominico per negligentiam jejunaverit, totam hebdomadam abstinere debet. Si illud iteraverit, quadraginta dies pœniteat. Si qua mulier cum altera votum fecerit, quatuor quadragesimas pœniteat. Molles unum annum pœniteant. Si quis vir cum uxore sua retro nupserit, corripiendus est ne faciat, & in seipso pœniteat. Si qua mulier ante mundum sanguinem ecclesiam intraverit, quia nec in usu habetur, quadraginta dies pœniteat. Si his temporibus nupserit, viginti dies pœniteat. Qui nupserit die dominico, petat a Deo indulgentiam, & unum vel tres dies pœniteat. Qui causa invidiæ detrahit fratrem suum, vel libenter audit detrahentem, septem dies pœniteat. Si quis clericus venationes exercuerit, unum annum pœniteat, diaconus duos, presbyter tres. Si quis per iram alium percusserit, aut debilitaverit, quadraginta dies pœniteat. Si quis aream aut domum cujuscumque voluntarie igne cremaverit, secundum antiquam diffinitionem tres annos pœniteat. Si quis cujuslibet hominis voluntarie membrum truncaverit, tres annos pœniteat: humanius unum annum diffinierunt. Qui morticinia comederit inscius, viginti dies pœniteat; sciens, quadraginta. Quicumque furtivum comederit, & scit, si pauper est vel hebes, septem dies pœniteat; sani qui sciunt, quadragin-

1 Inter Capitula Theodori Cantuar. cap. 57. Hard.

ginta; qui sæpe hoc faciunt, tres quadragesimas. Qui comederit vel biberit sordidatum a cane vel a mure, quinquaginta psalmos cantet; sæcularis tres dies pœniteat. [1] Qui dederit alicui liquorem, in quo mus vel mustella mortua inveniuntur, septem dies pœniteat: qui postea noverit quod tale potum biberit, psalterium cantet; sæcularis tres dies pœniteat. Si in farina, aut in aliquo sicco cibo, aut in melle, in oleo, aut in lacte coagulato, mus vel mustella mortuæ inveniuntur, quod circa corpora eorum est projiciatur; reliqua aqua sancta conspersa, sana sumantur mente. Si piscis in piscina mortuus fuerit inventus, nullatenus manducetur, & si quis manducaverit septem dies pœniteat.

XXXI.

De his qui pœnitentiam petunt in infirmitate.

[2] Si casu, dum ad eum sacerdos invitatus veniet, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesi inventus fuerit, dent testimonium hi qui eum audierant, & sic accipiat pœnitentiam, & si continuo creditur moriturus, infundatur ori ejus eucharistia, & in domini pendeat arbitrio. Si supervixerit, commoneatur a supradictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur pœnitentiæ tempus.

XXXII.

De his qui quacumque violentia sibi mortem inferunt.

[3] Item placuit ut hi qui sibiipsis aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, aut quolibet modo violentiam inferunt mortis, nullus in oblatione commemorationem faciat eorum, neque cum psalmis eorum corpora ad sepulturam deportentur. Multi enim hoc sibi per ignorantiam usurparunt. Similiter & de his placuit qui pro suis sceleribus puniuntur.

XXXIII.

De his qui [illegible] ejecti fuerunt.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, si gradu suo injuste dejectus, in secunda synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat. Quod si episcopus fuerit, recipiat coram altare de manibus episcoporum orarium & planetam; si diaconus, orarium & albam: subdiaconus patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus ad reparationem sui suscipiant, quæ cum ordinarentur perceperant.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.J.

Concinnatum ex sanctis patribus veterumque conciliorum canonibus a venerabili, ut volunt, Beda libellum pœnitentialem judiciis Gregorii III. papæ subjecissemus tanquam huic maxime loco convenientem. Verum cum a regio collectore in Luparea editione Egberti Eboracensis archiepiscopi excerptionibus adnexus sit, nos illius ordinem interturbare noluimus hac in antecessum admonitione contenti. Illi porro plura ad marginem pagellarum inscripsimus ex Antonii Augustini archiepiscopi Tarraconensis annotationibus selecta. Addidimus quoque ejusdem Egberti dialogum brevem de institutione ecclesiastica per interrogationem & responsionem anno 1664. editum primo Dublinii cum duabus Bedæ epistolis a Joanne Vvaræo equite aurato.

ANNO CHRISTI 731.

[4] [1] CONCILIUM ROMANUM I.

IN CAUSA GREGORII PRESBYTERI

Legati sedis apostolicæ:

Anno DCCXXXI. celebratum sub Gregorio III.

[1] Concilium.] Ad extirpandam Iconoclastarum hæresin scripserat Gregorius ad Leonem imperatorem epistolam adhortatoriam, qua eum ab errore avocare conabatur: hanc Gregorius presbyter legationis apostolicæ munere functurus acceperat, ut eam imperatori coram traderet; sed humano terrore motus non porrexit. Quod cum ille Romam reversus pontifici enarrasset, literasque acceptas agnita culpa reddidisset, hac synodali congregatione sententiam depositionis a presbyterio incurrisset, nisi cœtus episcoporum præsentium pœnam deprecati fuissent. Rem gestam narrat Anastasius supra in vita Gregorii his verbis: *Fuit temporibus Leonis*, &c.

ANNO CHRISTI 732.

[1] CONCILIUM ROMANUM II.

PRO IMAGINUM CULTU CELEBRATUM,

Anno DCCXXXII. sub Gregorio III.

[1] Concilium.] Gregorium presbyterum secunda vice cum literis commonitoriis ad Leonem imperatorem destinaverat pontifex: quem cum imperator Iconomachus in Sicilia aliquamdiu retinuisset, ablatisque scriptis in exilium amandasset; collecto hac de causa Romæ nonaginta trium episcoporum concilio, primum ad confirmandum antiquas patrum traditiones de usu sacrarum imaginum constitutum edidit, eosque diro anathemate percussit, qui huic decreto adversarentur. Additum præterea ex synodo, ad eumdem imperatorem commonitoriam epistolam mittendam esse. Habet hæc omnia Anastasius supra in vita Gregorii III. his verbis. *Majore fidei ardore permotus Gregorius papa synodale fecit decretum*, &c.

1 Apud Burchardum lib. 19. cap. 106. *Harduinus.*
2 Apud Burchardum lib. 18. cap. 10. *Harduinus.*
3 Apud Burchardum lib. 19. cap. 130. *Harduinus.*
4 Præter ea quæ de hac & sequenti Synodo tradit libri Pontificalis Compilator, extant etiam hodie in Cryptis Basilicæ Vaticanæ bina fragmenta marmorea, quibus utriusque Synodi Acta, sed literis jam pene excisis inscripta sunt. Prius præter aliquot Presbyterorum & diaconorum nomina nihil nisi initium allocutionis Gregorii Papæ ad Synodum continet. Posterius, quæ in secunda Synodo gesta sunt, misere mutilata. Utramque inscriptionem, qualis qualis est, exhibet cl. Ciampinus lib. de S. Ædificiis Constantini M. c. 4. sect. 15. pag. 101. 102.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA ZACHARIÆ PAPÆ.

ᵃ ZACHARIAS, natione Græcus, ex patre Polychronio, ᵇ sedit annos decem, menses tres, * dies quatuordecim. Vir mitissimus, atque suavis, omnique bonitate ornatus, amator cleri & omnis populi Romani, tardus ad irascendum, & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum meritum tribuens, sed pius ac misericors a tempore ordinationis suæ omnibus factus, etiam & his qui ante sui fuerant persecutores bona pro malis reddidit, eosque honoribus promovens simul & facultate ditavit. Hic invenit totam * Italiam provinciam valde turbatam, simul & ducatum Romanum, persequente Luithprando Longobardorum rege ex occasione * Trasimundi ducis Spoletani, qui in hac Romana urbe, eodem rege persequente, refugium fecerat. Et dum a prædecessore ejus beatæ memoriæ Gregorio papa, atque ab Stephano quondam patricio & duce, vel omni exercitu Romano prædictus Trasimundus redditus non fuisset, obsessione facta, pro eo ab eodem rege ablatæ sunt a Romano ducatu civitates quatuor, id est Ameria, * Hortas, Polimartium, & Blera. Et sic isdem rex ad suum palatium est reversus per mensem Augustum, indictione septima. Trasimundus vero dux habito consilio cum Romanis collectoque generali exercitu ducatus Romani, * ingressi sunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui continuo timore * ductus, præ multitudine exercitus Romani, eidem Trasimundo se subdiderunt Marsicani, & Forconini, atque * Baluenses, seu Prinenses. Deinde ingressi per * Sabinense territorium venerunt in Reatinam civitatem. * Qui Reatini continuo & ipsi se subdiderunt. Exinde pergentes * ingressus est Spoletum per mensem Decembris prædicta indictione. Eratque magna turbatio inter Romanos & Longobardos. Quoniam & Beneventani & Spoletani cum Romanis * tenebant. Sed dum idem Trasimundus Spoletanus dux noluit implere quæ prædicto pontifici & patricio simul & Romanis promiserat pro recolligendis quatuor civitatibus quæ pro eo perierant, & aliis quæ spoponderat capitula, & prænominatus rex * ad motionem contra ducatum Romanum se præpararet, in his prædictis beatæ memoriæ Gregorius papa divina vocatione ex hac luce subtractus est, & divino nutu prænominatus sanctissimus Zacharias in pontificatum est electus. Cui omnipotens Deus tantam contulit gratiam, ut etiam pro salute populi Romani suam ponere animam non dubitaret. Missa igitur legatione apud jam dictum regem Longobardorum, salutaria illi prædicavit. Cujus sancti viri admonitionibus inclinatus, prænominatas quatuor quas a * ducatu Romano abstulerat civitates reddere promisit. Dumque, motione militum facta ad comprehendendum Trasimundum ducem Spoletanum conjungeret se, exhortatione sancti viri, exercitus Romanus, in adjutorium prædicti regis * egressi sunt. Et dum ipse Trasimundus suam de-

* dies 10.
* Italiam
* Trasamundi
* Ortas,
* ingressus est
* ducti
* Valvenses, atque Pennenses.
* Persianimense, vel Ravenanense
* quibus
* ingressi sunt Spoletinum
* juncti erant.
* admonitione exercitus facta.
* duce
* egressus est.

A ceptionem conspiceret, egressus a Spoletana civitate sese prædicto tradidit regi. Dumque isdem * rex protraheret dilationem ad reddendum juxta suam promissionem jam * factam quatuor civitates, prænominatus pontifex, aut vere pastor populi sibi a Deo crediti, spem ponens in Deum, egressus ex hac Romana civitate cum sacerdotibus & clero perrexit fiducialiter & audacter ad ambulandum in locum Interamnensium urbis, ubi in finibus Spoletanis ipse residebat rex. Qui dum in Ortanam convenisset civitatem, ipseque rex ejus cognovisset adventum, misit Grimoaldum missum suum, qui ei obvius factus usque ad Narniensem B perduxit civitatem. Ad cujus sancti viri adventum obviam jam nominatus rex misit duces, satrapas suos, * pluremque exercitum, & a Narniensium civitate octavo fere milliario eodem rege eum suscipiente. Sextæ feriæ die perrexerunt ad basilicam beati Valentini episcopi & martyris, sitam in prædicta Interamnensium urbe ducatus * Spoletini. Ante cujus fores basilicæ isdem rex cum reliquis optimatibus & exercitu suo sanctum virum suscepit. Factaque oratione * mutua, & salutatione sibi persolventes, dum divinis fuisset ab eo commonitus colloquiis, impensaque caritate ab eadem egressus ecclesia in ejus obsequium C rex dimidium fere milliarium perrexit, & sic in suis tentoriis uterque eadem feriæ sextæ die sunt morati. Sabbato vero iterum convenientes, divina perfusus gratia, Deo placitis admonitionibus cum est allocutus, prædicans * ei ab hostili motione & sanguinis effusione quiescere, & ea quæ pacis sunt semper sectari. Cujus piis eloquii flexum * & constantiam sancti viri & admonitionem admiratus, omnia quæcumque ab eo petiit, per gratiam Spiritus sancti obtinuit, & prædictas quatuor civitates, quas ipse ante biennium per obsessionem factam pro prædicto Trasimundo duce Spoletano ab- D stulerat, eidem sancto cum eorum habitatoribus redonavit viro. Quas & per donationem firmavit in oratorio salvatoris sito intra ecclesiam beati Petri apostoli in ejus nomine ædificato. Nam & Sabinense patrimonium, quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atque Narniense etiam & Auximanum, atque Anconitanum, nec non & * Numanatense, & vallem quæ vocatur Magna, sitam in territorio Sutrino, per donationis titulum ipsi beato Petro apostolorum principi reconcessit, & pacem cum ducatu Romano ipse rex in viginti confirmavit annos. Sed & captivos omnes E quos detinebat ex diversis provinciis Romanorum, missis literis suis tam in Tusciam suam quamque trans Padum, una cum Ravennatibus captivis, Leonem, Sergium, Victorem, & * Agnellum * consules prædicto beatissimo redonavit pontifici. In prædicta vero basilica beati Valentini, per ejusdem regis petitionem, in locum * Consignensis antistitis, qui tran-

* Luithprandus
* jam factas
* magnumque
* Spoletani.
* mutuam salutationem
* eum
* de constantia.
* Polimarense
* Agellum
* consulares
* [illegible]

transierat, alium ordinavit episcopum. In cujus consecratione dum adesset ipse rex cum suis judicibus, compunctione inspirationis divinæ, tanta orationis dulcedine illa ab eo sunt prolata, ut cum sanctum virum conspicerent fundere preces, plures ex eisdem Longobardis ad lacrymas sint permoti. Eodem vero die dominico post peracta missarum solennia ad prandium eumdem regem ad apostolicam benedictionem suscipiendam ipse beatissimus pontifex invitavit. Ubi cum tanta suavitate esum sumpsit, & hilaritate cordis, ut diceret ipse rex tantum se nunquam meminisse * comessatum. Alia vero die, quæ fuit secunda feria, vale faciens ei ipse rex, misit in ejus obsequium * Agiprandum ducem Clusinum nepotem suum, seu Tacipertum castaldum in ejus obsequium, & * Ramingum castaldum Tuscanensem, atque Grimoaldum, qui eidem sancto viro usque ad prædictas civitates obsequium facerent: easdemque civitates cum suis habitatoribus traderent, quod & factum est: in primis Amerinam civitatem, deinde Hortanam. Dumque in Polimartio castro convenissent, eumque recepisset, & fuisset itineris longitudo per circuitum finium reipublicæ eundi usque in Bleranam civitatem per partes Sutrinæ civitatis per fines Longobardorum Thusciæ, quia de propinquo erat, id est per castrum * Viterbium, ipse missus regis Grimoaldus eumdem beatissimum pontificem perduxit usque ad Bleranam civitatem. Quam & ipsi sancto viro prænominatus Ramingus castaldus, & jam dictus Grimoaldus missus contradiderunt. Et sic regressus est Deo propitio cum victoriæ palma in hanc urbem Romam. Qui etiam omnem populum aggregans, eos est allocutus, ut ad persolvendas omnipotenti Deo gratiarum actiones ab ecclesia Dei genitricis, quæ vocatur Ad martyres, egressi omnes cum litania generaliter properarent ad beatum principem apostolorum, & ita factum est. His autem expletis decima indictione, in subsequenti undecima indictione, dum nimium opprimeret prædictus rex provinciam Ravennatium, fuissetque præparatus ad motionem faciendam, & obsidendam Ravennatium urbem, cognita * motione ejusdem regis, Eutychius excellentissimus patricius & exarchus una cum Joanne archiepiscopo ecclesiæ Ravennatis, atque universo populo prædictæ civitatis, ac civitatum Pentapoleos & Æmiliæ, facta in scriptis obsecratione prædicto sancto miserunt viro, petentes ut pro eorum * curreret liberatione. Qui sanctus vir missa legatione & muneribus ad obsecrandum eumdem regem per Benedictum episcopum & vicedominum atque Ambrosium primicerium notariorum, petiit ut a * motione cessaret, & Cæsenatense Ravennatibus redderet castrum, sed passus non est. Cujus dum duram perseverantiam conspiceret jam nominatus sanctissimus vir, tropæo fidei munitus, relicta Romana urbe jam dicto Stephano patricio & duci ad gubernandum, non sicut mercenarius sed sicut vere pastor relictis ovibus, ad eas quæ perituræ erant redimendas occurrit. Quo egresso itinere dum se orationibus commendaret beato apostolorum principi Petro cum suis sacerdotibus & clero, cum viatoribus nutu omnipotentis Dei, ut non calore urerentur per diem usque ad locum ubi tentoria figebant, nubes eos tegebat, quæ ad vesperum * residebat. Alio autem die in eorum protectione erat divinitus instituta, cui obviam occurrit denominatus excellentissimus exarchus

* comedisse al. a se comesum.
* Aldeprandum
* Raningum
* Lajeraium
* munitione
* occurreret
* munitione
* recedebat.

A usque ad basilicam beati Christophori positam in loco qui vocatur ad Aquilam, quinquagesimo fere milliario a Ravennatium urbe. Ipsa vero nubes cum eis usque ad basilicam sancti Apollinaris in Ravennatium urbem tegendo conviavit. Exinde factum est signum, ut sanctum pontificem quo erat iturus in Ticinensium urbem acies igneæ in nubibus præcederent. Egressus autem de civitate Ravennatensi, viri ac mulieres diversi sexus & ætatis agentes gratias omnipotenti Deo profusis lacrymis eumdem sanctum susceperunt pontificem, clamantes atque dicentes: * Bene venit pastor noster, qui suas reliquit oves, & ad nos qui perituri eramus liberandos occurrit. Ex eadem quoque Ravenna- B tium urbe misit papa ad prænominatum regem, Stephanum presbyterum & Ambrosium primicerium, qui annunciarent ei suum adventum. Qui viri ingressi in * finibus Longobardorum, in civitatem quæ vocatur Imola, cognoscentes qui * prepeditionem nitebantur facere prædicto sancto viro, ne illuc ambularet, per epistolam scriptam per noctis silentium nunciaverunt. Quo cognito jam nominatus pontifex, lucescente die sabbato, non mortis timore perterritus, sed Christi fretus auxilio, audacter egressus de Ravennatium urbe in * finibus Longobardorum ingressus, sequipes factus est suis missis. Quos quidem præcedentes ante eum, jam dictus rex dolore perculsus suscipere noluit. Ipse vero sum- C mus pontifex vigesimo octavo die mensis Junii ad Padum convenit. Ubi & ad suscipiendum eum ipse rex suos misit optimates. Cum quibus Ticinum conveniens, ubi ipse residebat rex, foris muros ejusdem civitatis pertransiens ad horam orationis nonam pro vigiliarum beati apostolorum principis Petri celebrandi solenniis missarum, in basilicam ejus, quæ vocatur Ad cœlum aureum, perrexit. Et post * completam oblationem in eamdem urbem ingressus, moratus est. Alio quoque die, pro natali celebrando ipsius principis apostolorum in prædicta ecclesia a prænominato rege invitatus, missarum solennia celebravit. Ibique mutuo se invicem salutantes, pariter susceperunt cibos, & sic in prænominatam civitatem regressi sunt. Quem sanctum virum alio die isdem rex per optima- D tes suos ad suum palatium procedere invitavit: * Et ab eodem rege nimis honorifice susceptus salutaribus monitis eum allocutus est, obsecrans ne amplius Ravennatium provinciam opprimeret facta motione, sed magis & ablatas Ravennatium urbes sibi redonaret, simul & castrum Cæsenatense. Qui prædictus rex post multam duritiam inclinatus est fines Ravennatium urbis dilatare, * sicut primitus detinebantur: Et duas partes territorii Cæsenæ castri ad partem reipublicæ restituit. Tertiam vero partem de eodem castro sub obtentu retinuit, inito constituto, ut usque ad Kalendas Junias, dum ejus missi a regia reverterentur urbe, idem castrum, & tertiam partem, quam pignoris cau- E sa detinebat, parti reipublicæ restitueret. Post hæc autem is ipse rex egressus de loco in locum usque ad Padum * eidem sancto viro conviatus eum deduxit. In quo loco ei vale faciens, cum digna ordinatione eum ad repedandum absolvit, dans in obsequium ejus duces & primates suos, sed & alios viros, qui sæpedicta Ravennatium territoria, & Cæsenam redderent, & ita factum est. Operatus est autem Deus mirabiliter & Ravennatium atque Pentapolensium popu-

* Venit venie
* fines
* proditionem
* fines
* expleta libatione
* Qui
* quos primitus detinebat.
* eumdem sanctum virum convians al. comitatus
* ad

populos ab oppressione & calamitate qua detinebantur liberavit, & fatigati sunt fremendo, oleo, & vino. Regressus autem in urbem Romanam cum omnibus, qui secum erant, gratias agentes Deo, denuo natale beatorum principum apostolorum Petri & Pauli cum omni populo celebravit, & sese in orationibus dedit, petens ab omnipotenti Deo misericordiam, & consolationem fieri populo Ravennatium & Romano ab indulatore & perfecutore illius abolitionis, dicens: Cui pretet non deficiens divina clementia, cum dum regem ante diem superius confistutum de hac fubtraxit luce, & quievit omnis perfecutio. Factumque est gaudium non folum Romanis & Ravennatibus, fed etiam, genti Longobardorum, quoniam de Aldeprandum nepotem ipsum, qem pelle vulgaretur regem mallivellum properantem regno, & Rachisium, qui fuerat dux, filio Longobardi elegerunt in regem. Ad quem missa relatione ipse beatissimus pontifex continuo revocavitque principis apostolorum, & ejus precibus inclinatus ' ulque ad vigiti annorum spatium inis. tare juvenivites Italiæ quierit populus. Hicin Laterani patriarchio ante dulcitiffi beati Petri apostolo ante confessionem arcum argenteum majorem pentaxem libras septuaginta. Et post aliquantum tempora urbe ' Romana, Deo ' inspirante, ' Ravennam fimilibus fiunt eft, profectus eft monasterium, in quo de suam fuisti vitam pure profectus eft ipse ' Petro ' quem tempore contigit ' Ravenna ' Venetorum Romam Ravennatium in urbem negotiatores, & mercimonii nundinas peragentes, multitudinem manipiorum virtiis fcilicet & fetminis pugnantes vifiti, quos ante vi in Alfe cum ad paganas gentes nitebantur deducere. Quo cognito ifdem fanctiffimus pater fieri prohibuit, hoc indicans omnibus ' Ravennatibus ' ut nulli quoquo modo fuccedoram ejus pontificum, vel alii cuilibet perfonæ licere ipfas domus cultas ab ufu cuiledet quoquo modo alienare. Hic fuit enim fuper altare beati Andrea apofloli ad beatum Petrum nimis optimam.

Hic beatissimus papa ftatuit, ut crebris diebus alimenta ' pauperum ' fieri ' ' '

b *Sedit annos 10. menses 3. dies. 13.*] Supra assignatum numerum annorum, & mensium 10. dies decem sedisse ex initio & fine suscepti pontificatus recte colligitur.

c *Denique idem rex Luithprandus.*] Hæc anno 742. magna omnium admiratione contigerunt. Nam ut inermis vicarius Christi, armatum hostem conveniens vicerit & fugarit, prope miraculum fuisse videtur.

Indictione 11. anno 743. Ex his vide, inquit Baronius, quam injustæ sint querelæ orientalium de Romano pontifice, quod exuerit occidentali imperio orientales imperatores.

d *Hic beatissimus vir.*] A Zacharia pontifice sæpius ad resipiscentiam monitum esse Constantinum Copronymum, testatur Hadrianus papa in epistola ad Constantinum & Irenem, actione 2. concilii Niceni II.

e *Invenere invasorem & rebellem.*] Artabasdum nomine, de quo plura apud Theophanem in annalibus.

Rachis Luithprando succedit monasterium ingressus.

f *Ipsis temporibus Rachis Longobardorum rex.*] Hic successerat Luithprando. Qui non obstante vicennalis pacis fœdere cum papa inito, turbata tota Italia Perusiam obsedit, Dei permissu, ut sic regem justitiæ & religionis amantissimum, peracta in statu religionis digna pœnitentia ad sublimiorem gloriæ gradum in cœlis sublimaret. Hæc eadem describit Leo Ostiensis in chron. Cass. cap. 8. ubi hæc addit: *Moxque ad hoc sancti Benedicti monasterium, eodem apostolico jubente perveniens, ac sub regulari magisterio se instituendum tradens, post aliquot in simili religionis proposito ac Deo placita conversatione peractos annos, Deo spiritum reddidit*, &c. Successit Rachisi in Longobardorum regno Aistulphus ejus frater, de quo plura infra apud Anastasium in vita Stephani.

Domus culta quæ dicatur.

g *Domum cultam.*] Per domum cultam intellige latifundium, cui ad culturam adscriptæ sunt familiæ colonorum, quæ satis esse possent, quibusque ad habitandum domus erectæ fuerant. Quæ domus nominantur cultæ, quod omnibus ad cultum agri necessariis refertæ sint. Non enim vox, *culta*, ad ornatum, sed ad utilitatem spectat; ob id, quod domus ipsa hominibus, jumentis, & rusticis instrumentis, aliisque utensilibus ad agri cultum spectantibus bene composita esset. Baronius anno 752. num. 6.

EPISTOLA BONIFACII EPISCOPI

AD ZACHARIAM PAPAM.

I. *Quod tres episcopatus in Germania instituerit.*
II. *Quod Carlomannus synodum in regno Franciæ congregari cupiat.*
III. *Quid statuendum de episcopis, presbyteris, diaconibus, qui fornicarii vel sanguinarii fuerint deprehensi.*
IV. *De eligendo sibi successore.*
V. *De incestis nuptiis laici cujusdam viri primarii.*
VI. *De paganis ritibus, qui Romæ observari dicebantur.*
VII. *De indignis episcopis & presbyteris, qui concessam sibi a sede apostolica ministrandi facultatem obtendunt.*

Domino carissimo, summi pontificatus infula prædito, viro apostolico Zachariæ Bonifacius servus servorum Dei.

CONFITEMUR, domine pater, quia postquam per nuncios referentes audivimus, quod venerandæ memoriæ apostolatus vestri prædecessor Gregorius, pontifex apostolicæ sedis, ergastulo corporis absolutus ad dominum migravit, majorem lætitiam, & majus gaudium nobis non audivimus, & suspensis ad æthera palmis Deo gratias agimus, quam quod clementem paternitatem vestram altissimus arbiter canonica jura regere, & apostolicæ sedis gubernacula tenere concessit. Ergo non aliter quam ut ante vestigia vestra geniculantes intimis subnixe flagitamus precibus, ut sicut prædecessorum vestrorum pro auctoritate sancti Petri servi devoti, & subditi discipuli fuimus, sic & vestræ pietatis servi obedientes subditi sub jure canonico fieri mereamur, optantes catholicam fidem & unitatem Romanæ ecclesiæ servando dilatare, & quantoscumque audientes vel discipulos in ista legatione mihi Deus donaverit, ad obedientiam apostolicæ sedis invitare & inclinare.

I.

Necesse quoque habemus indicare paternitati vestræ, quia per Dei gratiam Germaniæ populis aliquantulum percussis vel correctis, tres ordinavimus episcopos, & provinciam in tres parochias discrevimus, & illa tria oppida sive urbes, in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis auctoritatis vestræ confirmari & stabiliri precantes desideramus. Unam esse sedem episcopatus decrevimus in castello quod dicitur Vvirtzburg; & alteram in oppido quod nominatur Buraburg; tertiam in loco qui dicitur Erphesfurt, qui fuit jam olim urbs paganorum rusticorum. Hæc tria loca propria auctoritate & charta apostolatus vestri roborari & confirmari diligenter postulamus; ut, si dominus voluerit, per auctoritatem & præceptum sancti Petri jussionibus apostolicis fundatæ & stabilitæ sint tres in Germania episcopales sedes; & ut præsentes & futuræ generationes non præsumant vel parochias corrumpere, vel violare præceptum sedis apostolicæ.

II.

Notum similiter sit paternitati vestræ, quod Carlomannus dux Francorum me accersitum ad se rogavit in parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, synodum incipere congregare, & promisit se de ecclesiastica religione; quæ jam longo tempore, id est non minus quam per LX. vel LXX. annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc, Deo inspirante, veraciter implere voluerit, consilium & præceptum sanctæ vestræ auctoritatis, id est apostolicæ sedis, habere & sapere debeo. Franci enim, ut seniores dicunt, plusquam per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt, nec archiepiscopum habuerunt, nec ecclesiæ canonica jura alicubi fundabant vel renovabant. Modo autem maxima ex parte per civitates, episcopales sedes traditæ sunt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis clericis, scortatoribus & publicanis sæculariter ad perfruendum. Nam si per verbum vestrum hoc negotium, duce rogante supradicto, movere & incipere debeo, præceptum & judicium apostolicæ sedis cum canonibus ecclesiasticis præsto habere cupio.

III.

Sic invenero inter illos diaconos quos nominant, qui a pueritia sua semper in stupris, semper in adulteriis, & in omnibus semper spurcitiis vitam ducentes, sub tali testimonio venerunt ad diaconatum, & modo in diaconatu concubinas quatuor, vel quinque, vel plures noctu in lectulo habentes, evangelium tamen legere, & diaconos se nominari nec erubescunt nec metuunt; & sic in talibus incestis ad ordinem presbyteratus venientes, in eisdem peccatis perdurantes, & peccata peccatis adjicientes, presbyteratus officio fungentes, dicunt se pro populo posse intercedere, & sacras oblationes offerre; ac novissime, quod pejus est, sub talibus testimoniis per gradus singulos ascendentes ordinantur & nominantur episcopi: ut habeant præceptum & conscriptum auctoritatis vestræ, quid de talibus definiatis, & per responsum apostolicum convincantur & arguantur peccatores. Et inveniuntur quidam inter eos episcopi, qui licet dicant se fornicarios vel adulteros non esse, sunt tamen ebriosi & injuriosi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum, sive paganorum, sive Christianorum. Et quia servus & legatus apostolicæ sedis esse dignoscor, unum sit verbum

bum

bum & meum hic, & vestrum ibi, si contingat ad judicium auctoritatis vestræ ut pariter missos dirigamus.

IV.

Præterea de una re & consilium quærere, & licentiam petere necesse habeo; eo quod venerandæ memoriæ prędecessor vester, sicut audistis in præsentia vestra mihi præcepit, ut presbyterum post obitum meum, Deo volente, in ecclesiastico ministerio hæredem & successorem constituere deberem. Et hoc mihi, si Dei voluntas est, placet: sed modo dubito, & nescio si fieri possit; quia postea frater illius avunculum ducis Francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter ista discordia pacificari & finiri valeat. Obsecro itaque, ut auctoritatis vestræ licentia sit, ut cum consilio servorum Dei de ista electione faciam quod nobis in commune, pro Deo & pro utilitate ecclesiæ, vel fructu spiritali & defensione religionis, optimum esse videatur: ut consensum vestrum habeam de hoc facere quod optimum esse videatur, & mihi inspirare dignetur Deus, quia hoc non videtur posse fieri, si contrarius princeps fuerit.

V.

Præterea quærere & interrogare paternitatis vestræ consilium debeo de quadam confusione & scandalo prædicationis, quæ nuper ad nos veniens mentem nostram conturbavit, & sacerdotibus ecclesiarum verecundiam incussit. Quia laicus quidam magnæ personæ ad nos veniens, dicebat ipsi ab apostolicæ sedis pontifice sanctæ memoriæ Gregorio datam fuisse licentiam, ut in matrimonium accipere: viduam avunculi sui, quæ & ipsa fuit uxor consobrini sui, & ipsa, illo vivente, discessit ab eo, & isti viro, qui nunc eam accipere desiderans affirmat sibi licentiam datam, in tertio geniculo propinqua esse dignoscitur, & votum vovit Deo castitatis, & velata fuit, & iterum abjecto velamine maritata. Tale enim matrimonium supradictus homo ab apostolica sede sibi affirmat esse concessum. Quod non æstimamus verum; quia synodus & ecclesia, in qua natus & nutritus fui, id est [a] in transmarina Saxonia Lundunensis synodus, quæ in primis a discipulis sancti Gregorii, id est Augustino, Laurentio, Justo, Mellito archiepiscopis, constituta & ordinata fuit, talem copulam & matrimonium maximum scelus & incestum, & horribile flagitium, & damnabile piaculum esse ex auctoritate sanctæ scripturæ judicabant. Quapropter paternitas vestra hujus rei veritatem nobis indicare non dedignetur, ut ecclesiæ sacerdotibus vel populo Christiano inde scandala, vel schismata, vel novi errores non oriantur, vel concrescant: quia carnales homines idiotæ, Alamanni, vel Bajuarii, vel Franci, si juxta Romanam urbem aliquid fieri viderint ex his peccatis quæ nos prohibemus, licitum & concessum a sacerdotibus esse putant: & dum nobis improperium deputant, sibi scandalum vitæ accipiunt.

a Id est; in Anglia Hard.

VI.

Sicut affirmant se vidisse annis singulis in Romana urbe, & juxta ecclesiam sancti Petri, in die vel nocte quando Kalendæ Januarii intrant, paganorum consuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu gentilium, & cantationes sacrilegas celebrare, & mensas illa die vel nocte dapibus onerare, & nullum de domo sua vel ignem, vel ferramentum, vel aliquid commodi vicino suo præstare velle. Dicunt quoque se ibi vidisse mulieres pagano ritu phylacteria & ligaturas in brachiis & in cruribus ligatas habere, & publice ad vendendum venales [b] ad comparandum aliis offerre. Quæ omnia eo quod ibi a carnalibus & insipientibus videntur, nobis hic improperium & impedimentum prædicationis & doctrinæ faciunt. De talibus ait apostolus increpans: *Dies observatis & tempora: timeo ne sine causa laboraverim in vobis.* Gal. 4. Et Sanctus Augustinus dixit: Nam qui prædictis malis, id est caragis, & divinis, & aruspicibus, vel phylacteriis, & aliis quibuslibet auguriis crediderit, etsi jejunet, etsi oret, etsi jugiter ad ecclesias currat, etsi largas eleemosynas faciat, etsi corpusculum suum in omni afflictione cruciaverit, nihil illi proderit, quamdiu sacrilegia illa non reliquerit. Nam si istas paganias paternitas vestra ibi in Romana urbe prohibuerit, & sibi mercedem, & nobis maximum profectum in doctrina ecclesiastica perficiet.

b Ea vox *ad comparandum* non est apud Baron. Hard.

Serm. de tempore 141.

VII.

Episcopi quoque & presbyteri generis Francorum qui fuerunt adulteri vel fornicatores acerrimi, quos in gradu episcopatus vel presbyterii fornicationum filii nati arguunt, revenientes ab apostolica sede, dicunt sibi Romanum pontificem licentiam dedisse ministerium episcopale in ecclesia ministrare. Quos contra contendimus, quia apostolicam sedem nequaquam contra decreta canonum audivimus judicasse. Hæc omnia, domine carissime, propterea vobis nota facimus, ut vestræ auctoritatis responsum talibus dare possimus, ut per cautelam vestræ doctrinæ oves ecclesiæ non seducantur, & lupi rapaces convicti & superati pereant. Interea munuscula parva vobis direximus; non quia sint digna paternitate vestra, sed pro indicio caritatis, & obedientiæ devotionis: id est villosam unam, & argenti & auri tantillum. Dextera domini protegente incolumem valere, & in Christo proficere beatitudinem vestram in longitudine dierum optamus.

EPISTOLA I. ZACHARIÆ PAPÆ

AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

Respondet ad singula capita epistolæ præcedentis.

I. *Probari sibi episcopatus in Germania institutos.*
II. *Item ut synodus in Franciæ regno celebretur.*
III. *Interim ut fornicarios & sanguinarios sacerdotio fungi non permittat.*
IV. *Ut sibi successorem, nisi instante morte, non designet.*
V. *Non credendum illi qui sibi incestas nuptias concessas fuisse ajebat.*
VI. *Paganicos ritus, qui Romæ erant, interdictos in posterum fuisse.*
VII. *Fides ne habeatur sacerdotibus illis, qui sibi a sede apostolica indultum jactabant.*

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

SUSCEPTIS sanctissimæ fraternitatis tuæ literis per Deneardum religiosum presbyterum tuum, quia sospitem te, ut semper cupimus, esse cognovimus, omnipotenti ac misericordissimo Deo nostro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis prosperari dignatur. Magnam enim in cordibus nostris infundis lætitiam, quoties nobis sanctitatis tuæ scripta mittuntur, quando reperimus quæ ad salutem respiciunt animarum: dum quotidie in gremio sanctæ matris ecclesiæ per tuam prædicationem novi populi addantur.

Ubi

I.

Ubi & tres episcopos per loca singula fecundum seriem syllabarum tuarum te ordinasse congnovimus, qui eidem populo, quem sibi dominus Deus nobis per tuam sanctitatem aggregare dignatus est, præesse debeant, & petisti ut per auctoritatem nostræ fedis episcopales ibidem fedes firmentur. Sed tua fancta fraternitas manere pertraxit, & fubtili confideratione differunt, fi expedit, aut fi loca vel populorum turbe talia efle probantur, ut episcopos habere meaeant: Mominifti enim, quod in fanctis canonibus præcipimur observare, ut minime in villulas, vel in modicas civitates episcopos ordinemus, ne vilescat nomen episcopi. Sed nos tuis fincerifimis atque a cobis dilectis fyllabis provocati, quæ popofitifi abique mora concedi patimur, & ftatuimus per apofto licam auctoritatem episcopales illic efle fedes, quæ per fucceffionem episcopos meeantur, & populis prædicant, atque in quibus prædicationis verbum fubjectis infinuetur: id eft in caftello quod dicitur Vritzburg, & alterum in oppido quod nuncupatur Buraburg, tertium in loco qui dicitur Erpbesfurt: ita ut nulli poft hanc licet eiusquam hæc quæ a nobis fancita, ordinata, vel confirmata, quæ auctoritate beati Petri apofto lici firma efle decrevimus.

II.

De eo autem quod nobis intimafti, quod te Carlomannus filius noftor ad fe rogavit accedere, ut in urbe regni Francorum, in fua dictione five poteftate conftituta, fynodum celebrare debeas, eo quod omnis ecclefiaftica regula, five difciplina ab eadem provincia funditus eft abolita; quod omnis materndam eft, quod per partia temporum ibidem fynodus facerdotum minime celebrata fit; & hoc libenter concedimus, & fecti præcipimus. Neque enim quid fit facerdotium, neque quid fint ab eis qui fe facerdotes nominant, cognofcitur.

III.

Sed dum, juvante Deo, quæ a præfato filio noftro promifta funt, ad effectum perducta fuerint, tuaque fraternitas in memoriam concilio confederit cum eodem excellentiffimo viro, fi quos repereris, ejufdem, quæ a nobis fancita, vide conos, contra canones vel ftatuta patrum ex-Liqua. c. 6. ceffiffe, id eft fin adulterio vel fornicatione inventi fuerint, vel fi plures uxores habuerint, aut fi fanguinem Chriftianorum, five paganorum effuderint, vel etiam alius cujuflum canonum obviafte eos reperit tua fanctitas, nulla ratione apofto lica auctoritate permittat facerdotio fungi, quia talis a fuo proprio ore falli nominantur facerdotes, & pejores ac deteriores fe-B cularibus efle noftmur, qui fe neque a fornicationibus, neque a nefariis matrimoniis abftinent, neque ab hominum fanguinis effufione manus fervant innocuas. Quafi fe efle facerdotes existimant, aut quid inde fentiant, dicente Deo: Levit. 21. c. 17. Sacerdotes mei femel nubent? Et apofto lus: Omnis princeps templi nihil. &c. Et hæc ante fufceptum facerdotium uti licitum eft. Nam a die fufcepti facerdotii etiam ab ipfo proprio conjugio prohibendi funt. Quomodo facerdotio fungi defiderant, qui talibus fceleribus involuti efle monftrantur, ut neque feculares fideles his facinoribus obvolutos opicmas? Quomodo non permittendum di-

A vina myfteria contingere? aut quomodo ad orandum pro peccatis accedere præfumunt, dum facri canones neque pruum cleriam, vel facerdotium non eft, fecundis copulari nuptiis præcipiunt? Ifti enim e contrario non folum poft fufceptum facerdotium fe abftinere ab una uxore nolunt, imo luxuria obvoluti pepra fceleratum fcelera committunt, ut plures uxores habere præfumant, quibus neque unam confenfum eft poft fufceptum minifterium attrahere. Sed ifti parvipendunt efle Deum ad fancendum provocantes, majora committunt facinora, dum proprii manibus Chriftianos atque paganos homines interimunt. Et fi, ut quibus remiffionem peccatorum deberunt favacrum regenerationis impendere, atque Chrifti facramenta donare, ne in æternum pereant, contra dens facerdotibus ipfi contraguntur. Quæ enim fapiens habens cor fcilimet facerdotes, qui neque a fornicationibus abftinent, neque ab effufione fanguinum manus fervant innocuas? Quifve cordis lacrificiis Deum credit efle placatum, dicente Prophæta: Virum fanguinum & dolofum abominabitur dominus? Ifti namque, ut pretavifi, ne facerdotes fungantur, neque divina contingant myfteria, commonemus. Quidquid vero aliud, ut dictum eft, eos contra ecclefiaftica regulam exceffifte reperiet, canones five inftituta patrum pro manibus habeto, & juxta quod in eis edoctus fueris difcerne.

IV.

De eo autem quod tibi fuccferum confiftut velle dicifti, ut te vivente in loco tuo eligatur e-D piscopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem ecclefiaftica regulam, vel inftituta patrum efle monftratur. Sed volumus ut tibi miniftret, & fit in evangelii Chrifti adjutor, dicente apofto lo: Si quis hæc miniftrerit, honem fibi acquirit. Nimis enim te reprehendible efle manifeftum eft, ut te vivente tibi alium fubftituamus. Sed hoc commonemus, ut quamdiu te divina jufticia elementia Cum nin eftem efle, fine fine miffione ores, ut tibi Deus illam expect. fuccefforem concedat, qui ei poffit efle pleacbilis; & popofitum, quem id fuum gratiam tuæ fanctitatis inftituerit, ordinare valeas, irreprehenfibiliter regere valeat, atque adviam vitæ eliqueter perducere. Nam quomodo hæc quæ popofifti, id fe vehementi, concedimus, dum nos fragiles homines exiftentes, & fub conditione mortis conftituti ignorantes quid fuperventura dies pariat, non valeamus investigare quid de nobis prior de præfenti faculo migret? Sin autem & eundem divina voluerit clementia poft tui diem transfiui fuperefte, fi cum aptum efle cognoverit, & in tua voluntate fuerit defuntus, ea hora qua te de feenti faculo migraturum cognoverit, prefentibus cunctis tibi fuccefforem defigna, ut hic veniat ordinandus. Hoc nulli alii concedi patimur, quod tibi caritate cogente largiri fummopere.

V.

De illo namque qui vidiuam avunculi fui, quæ & ipfa fuit uxor conjugalis fui, fe laturum relatæ fuiffe monftrata eft, & a beate memoriæ prædecceffore noftro fibi licentiam concedam efle divulgavit, ut eam in pernicioflo matrimonio afumere deberet, abit ut hoc prædecceffor noftter ita credatur præcepiffe. Nec enim ab hac apofto lica fede illa diriguntur, quæ contragria efle pa-

fe patrum five canonum inftitutis inventantur. Ergo admonere, hortari, incitare nos, frater, ne ceffes, quatenus a quibufdam fceleratis mortuorum, ut non in æternum pereant. Reminifcatur enim fe Chrifti fanguine redemptos efle, & pro fponte fe contradant (nifi ab ipfo neceffitate inferio martimonio) dicabili potefiati: fed magis ipfi Deo, & Chrifto filio ejus, & Spiritui fancto, in cujus nomine ab illius antiqui hofti eripti funt propriæ: Elabora namque, fanctiffime frater, in eis, quia fcriptum cognofcis: Qui convertit fuerit peccatorem ab error vitæ fuæ, fabvabit animam ejus a morte, operit multitudinem peccatorum. Nam & nos pro hoc commonitoria fcripta direximus.

VI.

De Kalendis vero Januarifis, vel cæteris auguriis, vel phylacteriis, & incantationibus, vel aliis ineffabile obfervationibus, quæ gentili more obfervari dicifti, apud beatum Petrum apofto lum, vel in urbe Roma; hoc & nobis, & omnibus Chriftianis defiderabile fe profitemur. Data Kalendis Aprilis, tempore Domino piiffimo Augufto Conftantino a Deo coronato magno imperatore, anno XXIV. imperii ejus anno fecundo, indictione XI.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 742. n. 6. & 7.

C Hæ literæ ante Synodum Germanicam fine dubio datæ: cum ea nondum reftituta Bonifacius Zachariam confulebat, hique prædictæ Synodi convocationem non fuluerit permiffis, fed etiam præcepit. Et tamen Synodus illa incerto locorum Germania habita, hæc vetitis in omnibus Ecclesiofius inchoatur: Ego Carlomannus Dux & Princeps Francorum, anno ab Incarnatione Domini 742. V. Kalendas Kalendas Maii. Quare eorum vel in autumni in Epiftola expofita, vel in Synodo nonnulla interpofita recitafi eft. At eorum exiftimo Synodum eosdem, dic, in cæremoniarum, fimulque Zachariæ Romani civitate antea mendaat Romæ fcriptæ eft, nisi quæ eorum interpofita tam in annos Conftantini, quam in indictionem, ac mendaat quibus ea data. Cum enim Anabaldus anno 741. poft diem 17. M. Junii Imperatore fulgeatur, & Zacharias anno 742. literas illas ad Bonifacium miffiffe, non annos Conftantini, fed annos Anabaldi in ea appofuiffe, ac pofte ea non habere. Quare in fubfcriptione epiftolæ, Zacharias ait, Conftantino anno VI. imperii, indictionem Romanam & Labitanam properam intimulas, ea quæ fe effe Romæ. Data Kalendis Februarii imperante domino piiffimo Augufto Conftantino a Deo coronato magno Imperatore anno XXII. indictione X.

II. AD BURCHARDUM EPISCOPUM VRITZIBURGENSEM.

Confirmat ejus fedem episcopalem a Bonifacio archiepiscopo inftitutam.

1 Dilectiffimo nobis Burchardo fanctæ ecclefiæ Vuirtzburgenfis episcopo Zacharias papa.

DOMINO cooperante, & fermonem confirmante, ad dilatandam Chriftianitatis legem, & orthodoxæ fidei tramitem, ad docendum juxta quod præcipit fancta hæc Romana, cui Deo auctore præfidemus, ecclefia, innotuit nobis fanctiffimus ac reverentiffimus frater & coe-

1 Bavonia & legit: vel etiam alia capitulbus vitiis, quibus canones abviafte reperit tua fanctitas. Hard.

2 Quare. Si etiam voluerimus. Hard.

1 In Collectione Epiftolarum communum Pontificum, legitur: Dilectiffimo nobis viro, fanctæ ecclefiæ Herbornæ, Zacharias Papa. Hard.

coepiscopus noster Bonifacius, nuper se discrevisse & ordinasse in Germaniæ partibus episcopales sedes, ubi præest vestra dilectio, & provinciam in tres divisisse parochias. Quo cognito, cum magna exultatione extensis ad sidera palmis, illuminatori & datori omnium bonorum domino Deo, & salvatori nostro Jesu Christo gratias egimus, qui facit utraque unum. Flagitavit autem a nobis per suas syllabas jam dictus sanctissimus vir, per apostolicam auctoritatem vestras confirmari sedes. Pro quo & nos ardenti animo, & divino juvamine, ac auctoritate beati Petri apostolorum principis, cui data est a Deo & salvatore nostro Jesu Christo ligandi solvendique potestas peccata hominum in cœlo & in terra, confirmamus, atque solidas permanere vestras episcopales sedes sancimus. Interdicentes ipsius principis apostolorum auctoritate omnibus præsentibus & futuris generationibus, ut nullus audeat contra eamdem vestram venire ordinationem; quæ dignante Deo ex nostra preceptione in vobis facta est. Et hoc interdicentes, ut nullus audeat, juxta sanctorum canonum traditionem, ex alio episcopatu ibidem translatari, aut ordinare episcopum, post vestram de hoc sæculo evocationem, nisi is qui apostolicæ nostræ sedis in illis partibus præsentaverit vicem. Sed nec quisquam alterius parochias invadere, aut ecclesias subtrahere præsumat. Nam, quod non credimus, si quis ille fuerit, qui contra hanc nostram præceptionem temerario ausu venire tentaverit, sciat se æterno Deo judicio anathematis vinculo esse innodatum. Si quis vero apostolica servaverit præcepta, & normam rectæ & orthodoxæ fidei fuerit assecutus, benedictionis gratiam consequatur. De cetero petimus divinam clementiam, ut confirmet & corroboret hoc quod operatus est dominus in vobis. Et caritas Dei & pax, atque gratia sit cum spiritu vestro, sanctissimi & dilectissimi nobis. Toto conamine elaborate pro fide Christi, & administerium ejus perficiendum decertate, ut cum egregio apostolo mereamini dicere: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. De reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi dominus in illum diem justus judex.* Salutantes vos in domino valere optamus. Benevalete. Data Kalendis Aprilis, imperante domino Constantino magno imperatore anno XXIV. imperii ejus anno II. indictione XI.

2. Tim. 4.

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI.

Ad annum Ch. 742. n. 11.

Zacharias eodem die, quo ad Bonifacium, scripsit & ad novarum sedium Episcopos ab eo institutos, ad Burchardum scil. Episcopum Vvirtzburgensem, ad Vvittam Episcopum Buraburgensem, & ad Adhelarium Episcopum Erphesfurdiensem. Inter Epistolas Bonifacianas Episcopis Vvittæ & Burchardo Epistolæ 131. & 133. inscribuntur. In editione Serarii prior præfert hunc titulum: *Dilectissimis nobis Vvitrane sanctæ Ecclesiæ Barbarana Zacharias Papa*. Inter Epistolas Zachariæ, hæc secundum locum obtinet, & a Binio publicata est cum hoc titulo: *Dilectissimo nobis Witta Sanctæ Ecclesiæ Barbarena Zacharias Papa*. Sirmondus, cum Episcopum Ecclesiæ Virtzburgensi non Vvittam, sed Burchardum præpositum fuisse sciret, eamdem secundam Epistolam hac inscriptione donavit, & post eum Labbeus in editione Conciliorum; *Dilectissimo nobis Burchardo sanctæ Ecclesiæ Wirtzburgensi Episcopo Zacharias Papa.* Verum, ut inquit Cointius, an. 742. n. 19. inter Epistolas Bonifacianis insertas alia Vvittæ, alia Burchardo inscribitur; Vvittæ Epistola 131. ut jam dictum est, Burchardo Epistola 133. his verbis; *Dilectissimo nobis Burchardo Sanctæ Ecclesiæ Wirtziburgonensi Zacharias Papa*. Serarius in Notat. 29. ad vitam S. Bonifacii pag. 501. secundam Zachariæ Epistolam sic inscriptam ait: *Dilectissimo nobis Wittæ sanctæ Ecclesiæ Eirburgensi Zacharias Papa*. Et in notis ad eamdem Epistolam observat, primum inscriptionis vocabulum non dilectissimo, sed dilectissimis in Codice Cæsareo legi, quod Epistola tribus Episcopis, Burchardo scil. Vvittæ, & Adelhario communis esse videatur. Quæ opinio probabilissima, & earum literarum exempla tria cum eodem titulo tribus Episcopis, singula singulis directa, ut earum tenor indicat. Epistola dicitur *data Kalendis Aprilis, imperante domino Constantino magno Imperatore, anno vigesimo quarto, Imperii ejus anno secundo, Indictione undecima.* Verum hæ notæ temporariæ eo modo emendandæ, quo in mox relata Epistola Zachariæ Papæ ad Bonifacium; cum utraque eodem pene tempore data sit.

III. AD FRANCOS ET GALLOS.

REFERENTE nobis Bonifacio, *&c. Extat infra post concilium Liptinense.*

IV. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

Mittit pallia pro tribus metropolitanis: & de duobus pseudoprophetis in Francia deprehensis.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

LEGIMUS in libro actuum apostolorum Spiritum sanctum apostolis præcepisse: *Separate mihi Barnabam & Paulum in opus quo assumpsi eos*, id est ne prædicationem Christianæ religionis, & ejusdem Spiritus sancti gratiam, mundum illuminarent universum. Quorum illuminatione prædicationis atque doctrinæ Christi præsidio mansit & manet catholica Dei ecclesia præfulgens, horum & beati apostolorum principis Petri illuminata doctrinis: & eorum sequipedem ex inspiratione divina tuam sanctissimam fraternitatem in partibus illis credimus esse destinatam, ut etiam instar eorum idem Spiritus sanctus in eodem te assumpsit opere ad illuminationem gentium illarum. Unde nimis exultamus in domino, & ejus omnipotentiæ immensas referimus laudes. Dum vero & series syllabarum tuarum nobis panderetur per singula, multo amplius lætati sumus in domino, qui tibi suam gratiam ita largiri dignatus est, ut sic duræ gentis corda lenires, quatenus libenti animo inclinarentur ad obediendum fidei, & divinis obtemperarent præceptis. Indicasti enim nobis, quomodo & qualiter tetigisset Deus corda excellentissimorum filiorum nostrorum Pippini & Carlomanni, ut tibi in prædicatione socii & adjutores esse niterentur ex inspiratione divina: quorum merces copiosa manet in cœlis, quoniam benedictus homo per quem benedicitur Deus. De episcopis vero metropolitanis, id est Grimone, quem nos jam compertum habemus, [1] & de Abel & Artberto, quos per unamquamque metropolim per provincias constituisti, hoc per tuum testimonium confirmamus, & pallia dirigimus ad eorum firmissimam stabilitatem, & ecclesiæ Dei augmentum, ut in meliori proficiant statu. Qualiter enim mos pallii sit, vel quomodo fidem suam exponere debeant hi qui pallio uti conceduntur, eis direximus, informantes eos, ut sciant quod sit pallii usus, ut subjectis viam prædicent salutis, & ut ecclesiastica disciplina in ecclesiis eorum servetur, & maneat inconcussa, & ut sacerdotium, quod in eis fuerit, non pollutum, ut antea fuit, sed mundum & acceptum Deo esse possit, quantum humana conditio valet: ita ut nullus inveniatur eorum a sacris deviare canonibus, & sacrificium eorum mundum Deo immoletur: ita ut dominus eorum placetur muneribus, & populus Dei purificatis mentibus, ex omni vitiorum squalore sincerum valeat Deo servitium exhibere. Retulisti etiam nobis, carissime frater, quod duos pseudoprophetas in eadem Francorum provincia invenisses, quos non pseudoprophetas, sed magis pseudochristianos appellare debemus. Ex quibus unum quidem novum * Simonem juxta tenorem tuarum syllabarum reperimus; qui & sacerdotium sibi vindicabat, & a luxuria minime se continebat, seducens populum, & inania prædicans: non solum suam animam juri diaboli tradens, sed & populorum corda in interitum demergens, & ab ecclesia Dei eos seductionibus suis abstrahens, & cruces in campis statuens, & oratoriola ad seducendum populum instituens, publicasque & antiquas ecclesias relinquens, & sanctitatis nomine se vocari faciens, & in suo nomine ecclesias consecrans; nomina etiam angelorum, imo magis dæmoniorum se scire affirmans. * Alium vero ita luxuriæ deditum, ut concubinam haberet, & duos ex ea filios procrearet: & tamen sacerdotium sibimet vendicabat, affirmans hoc justum esse juxta traditionem veteris testamenti, ut defuncti fratris superstes frater ducat uxorem: & quia Christus resurgens ab inferis nullum ibi reliquisset, sed omnes inde abstraxisset: quæ omnia hæc detestabilia & scelesta judicamus. Bene enim tua fraterna sanctitas juxta ecclesiasticam regulam eos damnavit, & in custodiam reclusit, & optime vocavit antichristi ministros & præcursores. De cetero decerta, carissime, & viriliter age, & pervigil permane in ministerio Christi, ut amplius Christi grex augeatur, & tibi præmium æternæ retributionis maneat copiosum, & cum sanctis & electis Dei, ut credimus, habeas consortium. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data x. Kalendas Julias, imperante domino [1] Artavasdo a Deo coronato magno imperatore anno III. post consulatum ejus anno III. sed & Nicephoro magno imperatore anno III. indictione XII.

Act. 13.

* Adelbertum intelligit.

* De Clemente loquitur.

☞ ADNOTATIO P. ANTONII PAGI ad Annum Ch. 743. n. 1. & seqq.

Hac Epistola confirmat Zacharias, quæ in Synodo Liptinensi acta fuerant. Duo sibi præcipue significata a Bonifacio testatur Romanus Pontifex. Primum, quod non unum dumtaxat Carolomannum, sed ambos simul fratres, Carolomannum & Pippinum in prædicatione socios & adjutores expertus sit. Secundo loquitur de tribus Metropolitanis a Bonifacio suis literis commendatis, Grimonem ab aliis duobus distinguit, declaratque Grimonem sibi jam notum esse, Abelem vero & Artbertum novissime Archiepiscopos institutos. Grimo ante aliquot annos ad Archiepiscopatum Rotomagensem evectus fuerat, de quo legendus Anonymus in Actis Archiep. Rotomagensium a Mabillonio Tom. 2 Analect. publicatus, qui Gregorio VII. Pontifice Romano vixit. Abel institutus est Archiep. Remensis, quam Ecclesiam Milo Trevirensis Archiep. pessumdabat, & utrumque Archiepiscopatum dilapidabat. Ardebertus, seu Artbertus constitutus Episcopus Senonensis.

Harum literarum subscriptio magnam patitur difficultatem, & variis modis apud alios Auctores effertur. De die conveniunt omnes, qui tamen mendose descriptus est, ut mox demonstrabimus. Conveniunt & de anno 3. Artabasdi & Nicephori Augustorum; sed cum uterque mense Novembri anni Ch. 743. solio exturbatus fuerit, & Nicephorus circa Kal. Majas anni Ch. 743. a patre coronatus sit, non dubium, quin loco, *sed & Nicephoro Magno Imperatore anno III.* legendum sit, *sed & Nicephoro Magno Imperatore anno I.* Subscriptio itaque hujus Epistolæ sic restituenda: *Data X. Kalend. Octob. imper. D. Artabasdo a Deo coronato Magno Imperatore anno III. P. C. anno 3. sed & Nicephoro Magno Imperatore anno I. Indictione XII.* Zacharias Papa, postquam has literas scripsit, literas alias a Bonifacio accepit, quæ ad nos non pervenere, sed quarum mentionem facit Zacharias, & quibus respondet Epistola V. data Nonis Novembris. In iis enim ait Pontifex: *Suscipientes fraternitatis tuæ literas &c. in extas quadam incidimus.... Eo quod nimis reperta sunt dissonare ab eis syllabis, quæ a tua directæ sunt fraternitate per elapsum mensem Augustum, ubi nobis indicasti, quod concilium &c.* Cum itaque Epistola Bonifacii ad Zachariam, qua tria Pallia ab eo postulavit, data sit mense Augusto, teste ipsomet Zacharia, Epistola ejusdem Pontificis IV. noviss. per Librariorum errorem dicitur data X. Kal. Julias; cum enim Epistola Bonifacii mense Augusto exarata fuerit, & ad eam Zacharias respondeat, mittatque tria pallia ab eo petita, responsum post mensem Augustum datum fuisse necesse est; alioquin illud trium Palliorum petitionem non subsecutum esset, sed præcessisset, cum tamen Zacharias contrarium scribat, eaque Pallia a se postulata diserte asserat.

Ceterum utramque Zachariæ Epistolam tam ordine IV. quam ordine V. currente Indictione XII. & anno Ch. 745. post celebrationem Concili Leptinensis Kalend. Martii habiti, scriptam esse ostendunt laudata Zachariæ verba: *Concilium, adjuvante Deo & Carlomanno præbente consensum, factum est*; Liptinæ enim, ut inter omnes convenit, in Carolimanni Majoratu erant. Quare errarunt Sirmondus & Cointius, qui utrasque literas post Concilium Suessionense datas fuisse contendunt; cum Suessio non ad Carolomannum, sed ad Pippinum pertinuerit. Præterea cum in utraque subscriptione mentio sit Artabasdi Aug. quem certum est mense Novembri an. Ch. 743. imperio dejectum, quomodo ex literæ an. 744. quo Concilium Suessione habitum, ut vult Sirmondus, vel an. 745. ut arbitratur Cointius, datæ esse potuere?

V. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

I. *Miratur quod pallium pro uno Grimone nunc petat, cum pro tribus antea postularit.*

II. *Refellit calumniam de labe simoniaca, cujus insimulabatur.*

III. *Suas illi vices non in Baioaria solum, sed per Galliam omnem delegat.*

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

I.

SUSCIPIENTES sanctissimæ fraternitatis tuæ literas per præsentium gerulum, & relegentes

1 Baronius legit, *Abel sive Alberto*. Hard.

1 Artavasdum cum filiis excæcatum fuisse mense Novembri Indict. XII. hoc est, anno Ch. 743. ajunt Theophanes, & Zonaras. Card. Baronius ad an. 743. Indictionem in his Epistolis corrigendam putat. *Hard.*

tes quæ in eis continebantur, in restali quadam incidimus, & admiratione magna, eo quod minis repetitæ fuit diffinitæ ab eis syllabis quæ a tua directæ sunt fraternitate per elapsum Augustum mensem: ubi nobis indicabit, quod a concilium adjuratæ Deo, & Christo ante præbente confessium & consestante istum est, & quæ-liter falsos sacerdotes, qui divinum digni non erant ministerium, a Deo nostro Domino suspendebit, & quia tres archiepiscopos per singulas metropoles ordinalles referrit, id est Gri-nomem in civitate quæ dicitur † Rodomas, secundum verò Abel in civitate quæ dicitur Rhecundum verò Arbertum in civitate quæ dicitur Sennis: qui & apud nos fuit, & tua nobis & Carlomanni atque Pippini denuò scripta, per quas suggestisti, ut tria palliadem tribus prænominatis metropolitanis dirigere deberemus, quæ & largiti sumus pro adunatione & reformatione ecclesiarum Christi. Nunquam denuò tuas suscipientes syllabas, valde fumus, ut diximus, mirati, eo quod antea nobis una cum memoratis principibus Galliarum pro tribus pallis suggessisti, & postea pro solo Grimone. Sed volumus ut tua nobis indicet fraternitas, cur nobis ita dispexisti antea pro tribus, & postmodum pro uno, ut & non certi reddidit ex hoc nullam ambiguitatem retinemus.

† Legendum Rodomus, vel Rodomnis, vel Rodomnis Regnum Rhecundi Ecclesiarum, id est Rhecdomagensis.

I.

Reperimus etiam in memoratis tuis literis, quæ nimis animos nostros conturbant, quod talia a te nobis referantur, quasi non corruptores simus canonum, & patrum relinquere traditiones quæcumque, id est hoc, quod dicitur, cum nostris clericis in fimoniacam hæresim incidimus, accipientes & compellentes, ut hi, quibus palia tribuimus, nobis pramia largiantur, expectentes ab illis pecunias. Sed carissime frater, hortamur carissatem tuam, ut nobis deinceps talæ aliquid minime tua fraternitas scribat: quia fidelitatem a nobis & injuriatim suscipitur, & non illud nobis ingeritur quod nos omnino detestimur. Absit enim a nobis & a nostris clericis, ut donum, quod per Spiritus Sancti gratiam suscepimus, pretio venumdemus: dum & illa tria Pallia, quæ te suggerente, ut prædiximus, fumus flagitati, nullum ab eis quispiam commodum expertit. Insuper & chartas, quæ sacrum morem a nostro scrinio pro tua confirmatione atque doctrina tribuuntur, de nostro concessimus, nihil ab eis auferimus; absit ut fie quidpiam a tua fraternitate criminis nobis simoniaci objicitur. Anathematizamus eamque omnes quicumque auli fuerint donum Spiritus Sancti pretio venumdare.

III.

Suggessisti etiam nobis per alia tua scripta, quod in Britannia unum reperisses falsum sacerdotem, qui affirmabat quod a nobis fuisset ciepscopus ordinatus; & tua hoc fraternitas optime egit, dum ei non credidit, quia sicut nos omnia false suggessit, & falsum reperiens facerdotio suspende. Sic enim auctoritate B. Petri apostolorum principis tibi præcipimus, ut quemcumque repereris iacris canonibus deviare, nulla ratione patiaris sacrum ministerium tractare. Et quia sciscitatus es an deberes in Britannia provincia jus habere prædicationis, quam a decessore nostro habuisti concessam; nos Deo auxiliante ea quæ tibi largitus est, largiri prædecessor noster non minuimus, sed augemus: & non solum Baiocarum, sed etiam omnem Galliarum provinciam, donec te divina justitia superesse majestatis nostræ vice prædicatorem tibi injungam, si reperris contra Christianam sentire religionem, vel canonum instituta, spiritaliter ad normam fidei restituendis reformare. Dominus te incolumem custodiat, reverentissime & sanctissime frater. Data Nonis Novembris, imperante domino piissimo Augusto Artavasdo a Deo coronato magno imperatore anno III. post consulatum ejus anno III. sed & Nicephoro magno imperatore ejus filio anno III. indictione XIII.

Mission. Bonifacii.

VI. AD BONIFACIUM EPISCOPUM.

Non iterandam esse baptismum, quem imperitus sacerdos infractis verbis administrat.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servorum Dei.

VIRGILIUS & Sidonius religiosi viri apud Baiocarum provinciam degentes, luis apud nos literis ussi sunt, per quas intimaverunt, quod tua reverenda fraternitas eis injungeret Christianos denuò baptizare. Quod audientes omnis mimus conturbati, & in admirationem quamdam incidimus, si habetur ut dictum est. Retuleruni quippe quod fuerit in eadem provincia sacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latini eloquii, infringens linguam dicens: Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritus Sanctus; ac per hoc tua reverenda fraternitas consideravit rebaptizare. Sed, sanctissime frater, si ille qui baptizavit non errorem introduceus aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanas locutionis infringendo linguam, ut supra fati fumus, baptizans dixisset, non possumus contestare ut denuò baptizentur: quia (quod tua beatitudo comperiam habet sanctæ Ecclesiæ) quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nullo modo debet rebaptizari, sed per solam manus impositionem purgari. Nam, sanctissime frater, si ita est, ut nobis relatum est, non amplius a te illis prædicentur hujusmodi, sed, ut patres Sanctis docent & prædicant, tua fanctitas studeat conservare. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data Kalendis Julii, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno X XVI. imperii ejus anno IV. indictione XIV.

VII.

VII. AD PIPPINUM MAJOREM DOMUS, ITEMQUE AD EPISCOPOS, ABBATES, & proceres Francorum.

Respondet de diversis capitulis a Pippino per Ardobanum missis.

I. De honore metropolitanorum.
II. De damnatis episcopis, presbyteris, & diaconis.
III. De presbyteris superbientibus.
IV. De presbyteris agrorum.
V. De monachis ancillis Dei.
VI. De viduis non velandis.
VII. De laicis pellente suam conjugem.
VIII. De presbyteris & diaconis qui sæpium colle-flati fuerunt.
IX. De clericis qui sunt in parochiis, monasteriis, & martyriis.
XI. Qui clerici ab uxoribus abstinere debeant.
XII. De illis qui accusati sunt vitrio demittunt.
XIII. De monachis qui clerici fiunt.
XIV. De presbyteris & diaconis in crimen prolapsis.
XV. De episcopis quos laici in suis proprietatibus constituunt.
XVI. De clericis qui suas ecclesias relinquunt.
XVII. De episcopis qui aliorum clericos suscipiunt.
XVIII. Qui clerici suam dimittere possunt.
XIX. De presbyteris & diaconis sine commendatitiis non suscipiantur.
XX. De virginibus velatis, si deviaverint.
XXI. De non velatis virginibus, si deviaverint.
XXII. De his qui duobus fratribus nupserint, vel qui duas sorores uxores acceperint.
XXIII. De illis qui bigamiæ, quæ peperant.
XXIV. De hiis qui homicidium non sponte perpetrant.
XXV. De his qui adulteras habent uxores, vel ipsi sunt adulteri.
XXVI. De monachis & virginibus propositum non servantibus.
XXVII. De his qua suspecta virginitatis propositum habunt.

Domino excellentissimo atque Christianissimo Pippino majori domus, jem dilectissimis nobis universis episcopis ecclesiarum, & religiosis abbatibus, atque cunctis Deum timentibus principibus in regione Francorum constitutis, Zacharias episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ & apostolicæ Romanæ in omnibus salutem. Gratia vobis & pax a Deo patre omnipotente, & domino Jesu Christo unico filio ejus, & Spiritu Sancto manifestetur.

GAUDIO magno gaudemus in domino, adjidentes per relationem fabulissimi atque a Deo servati prædilecti filii nostri Pippini vestram omnium bonam conversationem: & quod ut in bonis & Deo placitis diffpositionibus omnimes atque cooperatores estis. Ita & ecclesiæ Dei venerabilia loca per universam vestram provinciam sita, atque eorum præsules, sacerdotes, & religiosos abbates, ut condecet, in sanctio habitia & conversatione sacerdotali conservetis, vacantes orationibus, insistentes precibus ad implorandam divinam potentiam, & cœlestis. General. Tom. VIII.

Ecclesiæ Romanæ.

Ecclesiæ Romanæ.

Ecclesiæ Romanæ

nones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, metropolitanos singularum provinciarum episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus, ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione discedant; aut in habitu, aut incessu sanctitatis. Nam & nos ab apostolica auctoritate subjungimus, ut episcopus juxta dignitatem suam indumentis utatur. Simili modo & presbyteri cardinales, & qui in monastica vita velle habeant vivendi, plebi quidem sibi subjectæ præclariori veste induti debitum prædicationis persolvant, & in secreto propositum servent sui cordis, ut qui videt in abscondito Deus, reddat illis in palam. Scriptum quippe est: *Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini.* Psalm. 4. Non enim nos honor commendat vestium, sed splendor animarum. Monachi vero lanea indumenta, juxta normam & regulam monasticæ disciplinæ, atque traditionem sanctorum probabilium patrum, sine intermissione utantur. Si enim abrenunciantes ea quæ sæculi sunt, tota se Deo intentione contulerunt, de omnibus illicitis debent abstinere: ut quantum corpore suo sustinuerint laborem, tantum remunerationis præmium a Deo percipere mereantur. Matth. 10. Apostolis quippe divinum datum est mandatum duas tunicas non habendi. Tunicas dixit Christus, utique laneas, non lineas. Qui ergo obedierit dominico præcepto, bonis actibus inhærens, habebit vitam æternam. Item ex canone Antiocheni concilii, capitulo x. de his qui vocantur chorepiscopi decretum est. [1] Qui in vicis vel possessionibus chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem episcoporum perceperint, & ut episcopi consecrati sint; tamen sanctæ synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, & gubernent subjectas sibi ecclesias, earumque moderamine curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum vero, nec diaconum audeant ordinare præter civitatis episcopum, cui ipse cum possessione subjectus est. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus quo utebatur honore privetur. Chorepiscopum vero civitatis episcopus ordinet, cui ille subjectus est.

II.

De episcopis, presbyteris, & diaconis damnatis, quod pristinum officium usurpare non debeant, ex libro canonum sanctorum apostolorum, capitulo XXIX. dictum est [2]: Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus depositus juste super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab ecclesia penitus abscindatur.

III.

De presbyteris superbientibus, ex concilio Carthaginensi, capitulo IX. [3] Si quis presbyter contra episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit. Ab universis episcopis dictum est: Si quis presbyter a præposito suo correptus fuerit, debet utique apud vicinos episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia, quod absit, inflatus, secernendo se ab episcopi sui communione subduxerit, ac separatim cum aliquibus faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. Si querimoniam justam adversus episcopum non habuerit, inquirendum erit.

IV.

De presbyteris agrorum, quam obedientiam debeant exhibere episcopis, & presbyteris cardinalibus, ex concilio Neocæsariensi, capitulo XIII. ita continetur: [4] Presbyteri ruris in ecclesia civitatis, episcopo præsente, vel presbyteris urbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si vero absentes hi fuerint, & ad dandam orationem vocentur, soli dare debebunt. Chorepiscopi quoque ad exemplum quidem & formam septuaginta videntur esse, [5] ut cum ministraverint, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorentur.

V.

De monachis, id est ancillis Dei, de quibus flagitatum, si liceat eas ad missarum solennia, aut sabbato sancto publice lectiones legere, & ad missas psallere, aut alleluia, vel responsorium: de his in libro decretorum beati Gelasii papæ, capitulo XXVI. destinatum est, [6] quod nefas sit feminas sacris altaribus ministrare, vel aliquid ex his quæ virorum sunt officiis deputata præsumere. Nihilo minus impatienter audivimus tantum sacrarum rerum subiisse despectum, ut feminæ sacris altaribus ministrare ferantur, & cuncta, quæ non nisi virorum famulatui deputata sunt, sexum cui non competit exhibere: nisi quod omnium delictorum, quæ sigillatim perstrinximus, noxiorum reatus omnis & crimen eos respicit sacerdotes, qui vel ista committunt, vel committentes minime publicando, pravis excessibus se favere significant.

VI.

De viduis, si possint in propriis habitaculis suis salvare animas, item ex eodem libro capitulo XXI. ita continetur: [7] Ut viduæ non velentur a pontificibus & si professam continentiam, proposito mutato, calcaverint, ipsæ pro se rationem Deo pro suis sint actibus redditura. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis, superius latius duximus differendum, quæ si propria voluntate professam conjugii castitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum interérit, quali Deum debeant satisfactione placare. Sicut enim, si se forsitan continere non poterant, secundum apostolum nullatenus nubere vetabantur, sic habita secum deliberatione promissam Deo pudicitiæ fidem debuerunt custodire. 1. Tim. 5. Nos autem nullum talibus laqueum debemus injicere, sed solam adhortationem præmii sempiterni, pœnasque proponere divini judicii; ut nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio.

VII.

De laico pellente suam conjugem ex canone sanctorum apostolorum, capitulo XLVIII. [1] Si quis laicus uxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.

VIII.

De presbyteris & diaconibus, qui se a ministerio ecclesiastico subtrahunt, & seorsum collectas faciunt, ex canone Antiocheni concilii, capitulo V. promulgatum est [4]. Si quis presbyter, aut diaconus, episcopum proprium contemnens, se ab ecclesia sequestraverit, & seorsum colligens altare constituit, & commonenti episcopo non acquieverit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterum vocanti; hic damnetur omni modo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. Quod si ecclesiam turbare & solicitare persistit, tanquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

IX.

De clericis & monachis non manentibus in suo proposito quod interrogatum est, in canone Chalcedonensi, capitulo VII. decretum est [5]: Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam expetiverunt, statuimus neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam: sed hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quo minus redeant ad id quod propter Deum primitus elegerant, anathematizari.

X.

De clericis qui sunt in prochiis, monasteriis, atque martyriis, ex canone Chalcedonensis concilii, capitulo [4] IX. ita decretum est: Clerici qui præficiuntur prochiis, vel qui ordinantur in monasteriis, & basilicis martyrum, sub episcoporum, qui in unaquaque civitate sunt, secundum sanctorum patrum traditiones, potestate permaneant, nec per contumaciam ab episcopo suo desiliant. Qui vero audent evertere hujusmodi formam quocumque modo, nec proprio subjiciuntur episcopo, si quidem clerici sunt, canonum correptionibus subjacebunt; si vero laici vel monachi fuerint, communione priventur.

XI.

Qui clerici etiam ab uxoribus abstinere debeant, ex concilio Africano, capitulo XXXVII. ita continetur [5]: Præterea cum de quorumdam clericorum (quamvis erga proprias uxores) incontinentia referretur, placuit episcopos & presbyteros, seu diaconos, secundum propria statuta, etiam ab uxoribus continere: quod nisi fecerint, ab ecclesiastico officio removeantur. Ceteros autem clericos ad id non cogi, sed secundum uniuscujusque ecclesiæ consuetudinem observari debere.

XII.

De his qui uxores aut viros dimittunt, ut sic maneant, ex concilio suprascripto Africano, capitulo LXIX. ita continetur [6]: Placuit ut secundum evangelicam & apostolicam disciplinam, neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito, alteri conjungantur; sed ita maneant, aut sibi invicem reconcilientur: Quod si contempserint, ad pœnitentiam redigantur.

XIII.

Quod inquisitum est, monachus si clericus factus fuerit, quid agi debeat, ex decreto beati Innocentii papæ capitulo XVII. continetur: [7] De monachis, qui diu morantur in monasteriis, & postea ad clericatus ordinem pervenerint, non debere eos a proprio proposito deviare. Aut enim sicut in monasterio fuit, & quod diu servavit, in meliori gradu positus amittere non debet: aut si corruptus postea baptizatus, & in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino habere non potest, quia nec benedici cum sponsa potest jam antea corruptus. Quæ forma servatur in clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, ut quisque corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se uxorem omnino non ducere.

XIV.

Quod presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine prolapsi fuerint, non possint per manus impositionem pœnitentiæ remedium consequi, in decreto beati Leonis papæ capitulo XVI. decretum est ita [8]: Alienum est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut diaconi gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi. Quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: *Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro illo?* 1. Reg. 2. Unde hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei secreta est expetenda secessio, ubi illis satisfactio fuerit digna, & etiam fructuosa.

XV.

Pro eo quod interrogatum est de laicis qui ecclesias in suis proprietatibus construunt, quis ipsas debeat regere, aut gubernare; a sanctis patribus ita statutum est, & in præceptis apostolicis sic continetur, juxta petitoris imploratum, ut si in quolibet fundo cujuscumque juris oratorium sive basilica fuerit constructa, pro ejus devotione in honorem cujuscumque sancti, in cujus episcopi parochia fuerit fundatum oratorium, percepta primitus donatione legitima, id est præstante tot, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque missis publicis solenniter consecrabit: ita ut in eodem loco, nec futuris temporibus baptisteria construantur, nec presbyter constituatur cardinalis: sed & si missas ibi facere maluerint, ab episcopo noviter presbyterum postulandum, quatenus nihil a quolibet alio sacerdote ullatenus præsumatur, nisi ab episcopo fuerit ordinatum. Gregorius L. I. 7. part. 2. epist. 71.

XVI.

De clericis qui proprias ecclesias relinquunt, quid de eis agi debeat, ex canone sanctorum apostolorum capitulo XV. ita continetur [9]. Si quis presbyter, aut diaconus, aut quilibet de numero clericorum, relinquens propriam parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter episcopi sui conscientiam in aliena parochia commoretur, hunc ulterius ministrare non patimur: præcipue si vocatus ab episcopo redire contempserit, in sua inquietudine perseverans. Verumtamen tamquam laicus ibi communicet.

NOTÆ HARD.

1 Vide Codicem suprascriptum pag. 68.
2 Vide Codicem supradictum pag. 12.
3 Forte, XI. Vide Codicem supradictum pag. 133.
4 Vide Codicem supradictum pag. 57.
5 Ex Dionysio Exiguo, lege, *ut comministri autem*.
6 Vide Codicem supradictum pag. 270.
7 Vide Codicem supradictum pag. 279.

NOTÆ HARD.

1 Vide Codicem supradictum pag. 14.
2 Vide Codicem supradictum pag. 67.
3 Vide Codicem supradictum pag. 100.
4 Lege VIII. Vide Codicem supradictum pag. 100.
4 Vide Codicem supradictum pag. 132.
6 Vide Codicem supradictum pag. 161.
7 Vide Codicem supradictum pag. 195.
8 Vide Codicem suprascriptum pag. 239.
9 Vide Codicem supradictum pag. 11.

XVII.

Item pro episcopis qui alterius electione suscepe-
rint, ut excommunicentur, in eodem canone ca-
pitulo XVI. constitutum [1]: Episcopus vero, apud
quem [2] memorates esse confitierit, si contra eos
decretam cessationem pro nihilo reputans, tan-
quam clericos forte susceperit, velut magister in-
quietudinis communione priverur.

XVIII.

Qui clerici uxores tertiri debeant, in xxvii. ca-
pite canonum fanctorum apostolorum decre-
tum est [3]: Innuptis autem, qui ad clerum pro-
vecti sunt, præcipimus, ut si voluerint uxores
accipiant, sed lectores cantoresque tantumo-
modo.

XIX.

Ut nullus presbyter, aut diaconus, sine com-
mendatitis episcoporum suscipiatur, in eodem cano-
ne sanctorum apostolorum continetur [4]: Nullus
episcoporum peregrinorum, aut presbyterorum,
seu diaconorum, sine commendatitis
suscipiatur episcopis: de cum scripta detulerint;
discutiantur attentius, & ita suscipiantur, si
prædicatores pietatis extiterint: sin minus, ne-
que necessaria hominibus tribuantur, & ad com-
munionem nullatenus admittantur, quia a fur-
reptione multa proveniunt.

XX.

De virginibus velatis, si devixerint, quid de
illis agendum sit, in libro decretorum beati In-
nocentii papæ capitulo XIX. assertum est [5]: Quæ
Christo spiritaliter nubunt, & a fiscerdote ve-
lantur, si postea vel publice nupserint, vel fe-
clancio corruperint, non eas admittendas esse
ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui fe
junxerunt, de mundo recesserit. Si enim de
hominibus hæc ratio custodiatur, ut quæcum-
que vivente viro alteri nupserit habeatur adul-
tera, nec eis agendæ pœnitentiæ licentia conce-
datur, nisi unus ex his fuerit defunctus, quanto
magis de illis tenenda est ratio, quæ Christo
se sponso conjunxerat, & postea ad humanas
nuptias transmigrabat?

XXI.

Item de non velatis virginibus, si devixerint,
in eodem libro xx. capite continetur [6]: Hæ vero
quæ neqdum facro velamine tectæ, tamen in pro-
pofito virginali femper fe fimulavere permanere,
licet velatæ non fuerint, si forte nupserint, lusa-
genda aliquanto tempore pœnitentia est, quia
sponso extum a domino tenebantur. Si enim inter
homines foles bonæ fidei contractus nulla ratione
diffolvi, quanto magis ifta pollicitatio, quam
cum Deo pepigit, folvi fine vindicta non poterit?
Nam fi apostolus Paulus, quæ a propofito vidui-
tatis difcefferant, dixit esa habere damnationem,
quæ primam fidem irritam fecerunt, quanto po-
tius virgines, quæ prioris promissionis fidem fran-
gere funt conatæ?

XXII.

De his quæ duobus fratribus nuperunt, vel
quæ dicta interes accepeirit, in concilio Neo-
cæsariensi capitulo XI. continetur [7]: Mulier si
duobus fratribus nuperit, abjiciatur usque ad
mortem. Verumtamen in exitu, propter mise-
ricordiam, fi pœnituerit, quod facta incolumis
hujus conjunctionis vincula diffolvat, fructum
pœnitentiæ confequatur. Quod si defecerit

A mulier ante vir in talibus nuptiis, difficilis erit
pœnitentia in vita permanenti. Nos autem,
gratia divina fufffagante, juxta prædecessorum
& antecessorum pontificum decreta, multo am-
plius confirmantes dicimus, ut qui duas fre-
le generatio cognoverit, juxta ritum & nor-
mam Chriffianitatis & religionis Romanorum,
non nopuleur conjugia. Sed nec fipiritaliter,
id est commatrem, aut filiam, quod abfit, quis
ducat temerario aufu uxorem. Est namque ne-
fas, & pernicioium peccatum coram Deo &
angelis esse. Jeramum enim peccare est, ut nul-
lus fanctorum patrum, neque fanctarum fyno-
dorum affertione, vel etiam in imperialibus le-
gibus quispiam judicatus sit, fed terribile ju-
dicium Dei metuentes fitluerunt fententiam
dare.

B XXIII.

De his qui homicidium fponte perpetrave-
runt in xxi. capitulo Ancyrani concilii continetur
[8]: Qui voluntarie homidium fecerint, pœ-
nitentiæ jugiter fe fubmittant, perfectionem ve-
ro circa vitæ exitum confequantur.

XXIV.

De his qui homicidium non fponte perpetra-
verunt, in eodem canone XXII. capitulo continetur
[9]: De homicidiis non fponte commissis, prior
quidem definitio poft feptem annorum pœniten-
tiam perfectionem confqui præcepit, feciuda
vero quinquennii tempus explere.

C XXV.

De his qui adulteras habent uxores, vel ipsi
adulteri comprobantur in concilio Ancyrano
capitulo XIX. continetur [10]: Si cujus uxor adulte-
rata fuerit, vel fi ipse adulterium commiserit,
feptem annorum pœnitentia oportet eum perfec-
tionem confequi fecundum priftinos gradus.

XXVI.

De monachis & virginibus propofitum non
fervantibus in libro decretorum beati Siricii pa-
pæ capitulo VI. continetur: Præterea mona-
chorum quoidam, atque monachatum, abjecto
propofito fanctitatis, in tantam protestatis
demerfos esse lafciviam, ut prius clanculo vel
fub monafteriorum prætexu illicita ac facrila-
ga fe contagione miscuerint, quam ad ha-
beptum conlecrationis honorem perducti inde
illicitis complexibus libere filios procrearint,
quod de publicis leges, & ecclesiastica jura
condemnant. Has igitur impudicas detestabi-
lesque personas a monafteriorum cœtu clerico-
rumque conventibus eliminandas esse; quan-
tenus retrufæ in fuis ergaftulis, tantum fuctinus
continua lamentatione deflentes, purificato
pollint pœnitudinis igne decoquere, ut eis vel
ad mortem faltem, folius divinæ misericordiæ intuitu,
per communionis gratiam possit indulgentia
fubvenire.

XXVII.

De his quæ non conclæ, fed propria volun-
tate virginitatis propofitum fuscepernnt, quod
delinquant cum nuperint, vel ita permanen-
tes conferantur, in libro decretorum beati Leo-
nis papæ capite XVII. continetur [11]: Puellæ, quæ
non conclæ parentum imperio, fed spontaneo
judicio, virginitatis propofitum atque habitum
fuscepernnt, fi postea nuptias eligant, prævarica-
tricatur, etiamsi nondum eis gratia consecra-
tionis

1 Vide Codicem fuprad. pag. 121. *Hard.* 2 Ab *moratus*. *Hard.* 3 Vide Codicem fuprad. pag. 12. *Hard.*
4 Cap. 34. Vide Codicem fuprad. p. 12. & 13. *Hard.* 5 Vide Codicem fuprad. pag. 129. *Hard.* 6 Vide Codicem fuprad. p. 130. *Hard.*
7 Vide Codicem fuprad. pag. 16. *Hard.* 8 Vide Codicem fuprad. pag. 16. *Hard.* 9 Vide Codicem fuprad. pag. 13. *Hard.*
10 Vide Codicem fuprad. ibidem. *Hard.* 11 Vide Codicem fuprad. ibid. *Hard.*

D cultodite justa ritum Christianæ religionis, & fa-
crorum canonum inftituta. Et quamquam de hoc
jam expeta fit tua fraterna fanctitate quæ a nobis
fuit decreta, illius tamen voris aurem accompo-
dantes, in brevi eloquio conscripta apostolica do-
cumenta direximus. Pro quibus ut in facerdotali
collegio lectione pandantur, & tuam fraternam
fanctitatem inibi evocari dedimus in mandatis: &
dum pro hac re fuerit aggregatum concilium, ad
medium decernat facrilegi illi & contemptores,
Aldebertus, & Godolfatius, & Clemens episco-
pi, ut eorum denuo fubtili indagatione crebra-
reur causa. Quosfi devinpera restituatis, tra-
mite ufque quaque reperentis, & convicti fuerint
inclinant ad viam converti rectitudinis, ut bonum
atque placitum in oculis vestris parierit, cum prin-
cipe provinciæ diponite fecundum facrorum cano-
num fancita. Sin autem in fuperbia persistentes,
contumaciter proclamantes reos fe non esse, tunc
cum prædictis fuperbis atque prudentissimis facerdo-
tibus, duobus vel tribus, præditos ad nos dirigatis viros, ut profunda inquisitione coram fede a-
postolica eorum inquiratur causa, & justa quod
meruerint finem fusipiant. Age igitur, dilectissime frater, in ministerio tibi commisso, ab omnipotente Deo mercedis præmium recipiens, aeternam vitam consequi merearis. Deus te in omnem
custodiat, reverendissime frater. Data Nonis Januarii, imperante domno nostro piissimo Augusto
Constantino a Deo coronato magno imperatore *anno* XXVIII. imperii ejus anno VI. indictione XV

NOTA SEVERINI BINII.

1 *Epistola*.] Hæc epistola fine anno & indictione data habetur in vita sancti Bonifacii apud Serarium in historia Moguntina: in Romana (quam non hic fteti fumus) editione data habetur anno XXVIII. Conftantini, ex quo verum patet, quæ ipse Scaroveus, ex quo folos regnare poft obitum patris. Verumtamen, inquit Baronius, eiusdem in numerum opponit irrefiftile, fi quidem anno fifti Conftantini, ab ejus regimine ofluxus imperat idem odatus erit, & non lexus, ex quo folus regnare cœpit, cum tamen uterque numerus repugnare ifi necessdosus. Vide infra ajtu concilii Romani I. I.

D IX. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOP.

Referibit ad temas ejus literas, inter alia de conlio adunando duodecimo Germaniæ ecclesis pendendo a fingulis conjugiis fervorum, & aetis in fynodo Romana contra Aldebertum & Clementem, & de metropolitana fede Coloniæ Agrippinæ conftituenda.

Reverentissimo & fanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

E CUM nobis fanctissimæ fraternitatis tuæ fyllabæ delatæ fuissent, atque per fingula relegi fectitiens, & repetitimus in earumdem literarum tuarum fenie, quod peccatis nostris facientibus, adum, dominici tritici femina quæ elaborant ad augendum legitem fpiritalem, fubito inimici fuperseminant zizania, ut fanctitatem tuam in bono opere impediant, indoluimus. Sed tua fancta fraternitas elaborare non desinat, & inceffanter orationi cum fratribus quibus tecum funt intendas; & fpiritales farculos confratruens, & zizania eradicans deportet ad combrendum, ut ait B. Gregorius papa: Bonum enim, inquit,

Ex. 1. 15.

Ut. 9.

Matth. 13.

Cap. 1. 8. Ep. 1. ad Bonifac. Diaglogo.

1 Labbeus in Chronologia dicit fcribendum esse, anno XXVII. & esse annum Christi 747. *Marginum*. Vide Pagium idem plaribus compobatum ad An. Ch. 746. n. 4. & seq.

inquit, vobis opus sit in voluntate: nam ex divino adjutorio erit in perfectione. His ita se habentibus, carissime frater, confortare in domino, & ipse erit adjutor tuus. De incursione autem gentium, quæ in tuis plebibus facta est, mœrendum nobis est. Sed hæc adversitas nullatenus tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana civitas ex accidentibus facinoribus sæpius est depopulata: & tamen omnipotentia sua dominus ex supernis dignatus est eam consolari. Sic etenim credimus, quia & vos consolabitur. Populo ergo tibi commisso, reverentissime frater, prædica jejunium, & supplicationes ad Deum litaniarum, & supereminens ejus clementia adjuvabit vos. Te autem, ut prædiximus, nullatenus adversa perturbent: sed in bono opere quod cœpisti nullo modo deficias. Nos vero, licet immeriti & peccatores, nostris precibus, vel consacerdotum nostrorum, inquantum possumus, adjuvabimus. De synodo autem congregata apud Francorum provinciam, mediantibus Pippino & Carlomanno excellentissimis filiis nostris, juxta nostrarum syllabarum commonitionem, peragente nostras vices tua sanctitate, qualiter egeris cognovimus, & omnipotenti Deo nostro gratias egimus, qui eorum corda confirmavit, ut in hoc pio opere adjutores tui existerent: & omnia optime & canonice peregisti, tam de falsis episcopis, & fornicariis, & schismaticis, quam etiam & in reliquis nomine sacerdotibus, contra canonum statuta agentibus, vel contra catholicam Dei & apostolicam ecclesiam, de quibus secundum tuam relationem per singula respondemus. De eo namque quod suggessisti, quod elegerunt civitatem unam omnes Francorum principes, contingentem usque ad paganorum fines, & partes Germanicarum gentium, ubi ante prædicasti, quatenus ibi sedem metropolitanam perpetuo tempore habere debeas, ut inde ceteros episcopos ad viam instruas rectitudinis, & post te tui successores perpetuo jure possideant; hoc quod decreverunt læto nos suscipimus animo, eo quod ex Dei nutu constat esse factum. Quod vero quidam falsi sacerdotes & schismatici hoc impedire conati sunt, eorum vanum agonem dominus dissipabit, & illa faciet stabilita, quæ sanctorum patrum statutis conveniunt concordare. Et quia tibi ipsi principes Francorum in hoc etiam adjutores extiterunt, retribuat illis omnipotens Deus vicissitudinis præmium, & innumera largiatur bona. Nam similiter de illo falso episcopo, quem dixisti adulterati clerici & homicidæ filium, ac in adulterio natum, & absque disciplina nutritum, & cetera mala horribilia quæ per singula enarrasti, ac per hoc & sui similes sacerdotes consecravit; de hoc meminit tua reverenda fraternitas, quot vicibus jam tibi scripsimus, ut nullus homicida, nullus adulter, nullus fornicator sacrum ministerium debeat attrectare: sed neque pœnitens, aut talis, qualem sacri canones prohibent esse sacerdotem. De baptizatis vero ab illo, seu ecclesiis consecratis, requirat tua fraternitas, si aut ecclesias in nomine sanctæ Trinitatis consecravit, aut parvulos similiter baptizavit, dum sacerdotio fungebatur, & sic & consecratio ecclesiarum & parvulorum baptisma sint confirmata. Et hoc pariter suggessisti, quod illi qui a te projecti sunt sacerdotes, a nobis se absolutos apud Francorum provinciam divulgent: quod tua sanctitas nullo modo credat: quia, quod impossibile est, si hoc fecissemus, tuæ caritati per nostras indicassemus literas. Sed hoc quod impossibile est, nullo modo credas, quia non aliud prædicamus, & aliud agimus, aut dirigimus, ut illi garriunt, sed, auxiliante Deo, illud quod prædicamus fine tenus observandum censemus. Hoc autem sanctitatem tuam firmissime ut teneas hortamur, ut sanctorum patrum institutis, & consultis sacrorum canonum omnino obsequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus, & aliud agimus. Nam & de eo quod obsecrasti, ut Francorum principibus vel ceteris Francis scriberemus, ut petisti eis per singula scripsimus, ut tibi & amici sint, & adjutores in dominico opere existant. De censu vero expetendo, eo quod impetrare a Francis ad reddendum ecclesiis vel monasteriis non potuisti aliud, quam ut vertente anno ab unoquoque conjugio servorum XII. denarii reddantur; & hoc gratias Deo quia potuisti impetrare, & dum dominus donaverit quietem, augeantur & luminaria sanctorum, pro eo quod nunc tribulatio accidit Saracenorum, Saxonum vel Frisonum, sicut tu ipse nobis innotuisti. De eo namque quod interrogasti, quod illi qui depositi sunt pro capitalibus peccatis de gradu sacerdotali, dum eos reperisses adulteros aut homicidas, ut nec sacerdotes nec clerici esse possint, nec sub pœnitentia monachi esse volunt; sed pergentes apud palatium regis Francorum, rogant ut eis loca tribuat ecclesiarum vel monasteriorum, ut laica vita vivant, & dispergant loca sanctorum: sed & de hoc pariter qualiter fieri debeat, Francorum principibus commonentes direximus.

Ivo part. 1. cap. 150. Gregorio III. hoc tribuit.

In alia quippe tua epistola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerunt falsi & schismatici episcopi Aldebertus & Clemens, per quæ omnia acta ipsorum & impiissimum errorem indicasti. Nos vero congregatis fratribus & consacerdotibus nostris, eorumdem pravorum sceleratissima acta in eorum præsentia relegi fecimus: & dum nobis coram omni concilio relecta fuissent, pio studio omnes eadem schismatica dogmata ipsorum, atque iniquissimas traditiones, seu sceleratissimam vitam, quam sibi Aldebertus conscribere fecit, damnaverunt, & una voce exclamaverunt, ut igne cremarentur. Sed nos hoc non rectum judicavimus, pro eo quod ad reservandum, sive in æternum eos condemnandum, in scrinio sanctæ ecclesiæ reservanda mandavimus, conscribentes ipsi dignam sententiam: cujus instar actionis ad tuam direximus, frater, sanctitatem, ut relecta ea in provincia Francorum, omnis schismaticus audiens taliter a sancta Dei catholica & apostolica ecclesia judicatum, a sensus sui pravitate resipiscat.

In tertia quoque tua epistola intimasti nobis de alio seductore, nomine Geolebo, qui antea falso episcopi nomine & honore fungebatur. Sed quia sine cujuscumque licentia & consultu ad nos properat, dum advenerit, ut, domino placuerit, ita fiet. Tua autem reverentia, ut, domino auxiliante, cœpit, vice nostra volumus ut omni anno apto tempore in Francorum provincia concilium debeat celebrare, ut frequentia sacerdotum, sive institutis sacrorum canonum mediantibus, illic quid adversum nullo modo audeat pullulare, sed magis ecclesiæ Dei unitate, & disciplina ecclesiastica atque apostolica ubique in illis partibus dilatata, cunctæ populorum turbæ etiam in occiduis partibus veri catholici esse possint, & non amplius per falsos sacerdotes erroribus involuti demergantur in interitum. Dum vero concilium aggregaveris, sic tua

tua fraternitas conflictum habeat cum metropolitanis quos confirmavimus, de eo quod dixisti, ut nullus sine commendatitiis epistolis suscipiatur. Tamen & pro hoc ipso, & pro omnibus utilitatibus sanctæ ecclesiæ, Francorum principibus commonitionis direximus literas, ut jam superius fati sumus. De civitate namque illa, quæ nuper Agrippina vocabatur, nunc vero Colonia, juxta petitionem Francorum, per nostræ auctoritatis præceptum nomini tuo metropolim confirmavimus, & tuæ sanctitati direximus pro futuris temporibus ejusdem metropolitanæ ecclesiæ stabilitatem. Deus te incolumem custodiat, reverentissime & carissime frater. Data pridie Kalendas Novembris, imperante domno piissimo Augusto [2] Constantino a Deo coronato magno imperatore, * anno XXVII. imperii ejus anno V. indictione XIV.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S.J.

1 *Zachariæ epistola* IX.] Citatur hujus epistolæ locus *Nam similiter de illo falso episcopo*, ab Ivone Carnotensi parte 1. capite 150. sed falso titulo, tanquam ex epistola Gregorii III. cum sit Zachariæ.

2 *Constantini anno* XXVII.] Res exigit ut legatur anno XXVI. sicut in synodo Romana: scripta enim est continuo post synodum, ut inscriptionis quoque nota indicat, & sequens epistola Gemmuli diaconi.

X. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

Respondet ad literas quas Burchardus episcopus attulerat, præcipue de forma & ministro baptismi, de vagis quibusdam episcopis & presbyteris, de Samsonis presbyteri Scoti hæresi circa baptismum, de Virgilio item presbytero, ejusque alio errore. De sede metropolitana non Coloniæ, sed Moguntiæ defixa. Permittit denique, ut sibi deligat successorem.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

Sacris liminibus beati apostolorum principis Petri, & nostris obtutibus præsentatus præsens Burchardus, dilectus nobis episcopus, fraternæ sanctitatis tuæ nobis attulit affatus, per quorum scriptum tenorem agnovimus magnum habere certamen, & studiose elaborare fraternitatem tuam in prædicatione evangelii Christi Dei nostri, & exhortatione sanctæ catholicæ & orthodoxæ rectæ fidei, quam a redemptore nostro Deo & domino Jesu Christo, per institutum a se beatum principem apostolorum Petrum, & vas electionis Paulum, omnesque apostolos traditam suscepimus. Quibus agnitis, etsi peccatores extensis ad æthera palmis omnipotenti Deo immensas egimus gratias, petentes ejus ineffabilem divinitatem, ut multo amplius confirmet atque corroboret cor fraternitatis tuæ, & sospitem atque robustum corpore annuat permanere, usquequo ejus divinitas te superstitem in hac jusserit esse vita, ad perficiendum ministerium tibi impositum, & ad portandum lucrum animarum in diem Christi Jesu, ut illam merearis audire vocem desiderabilem, quam dicturus est dominus diligentibus se: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum paratum vobis ab origine mundi.* (Matth. 25.) Erant autem inserta in eisdem tuis affatibus diversa capitula, de quibus judicium & consilium atque solatium sedis apostolicæ tibi dirigi flagitasti. Primum capitulum pro synodo provinciæ, in qua natus & nutritus es, quam & in gentem Anglorum & Saxonum in Britannia insula primi prædicatores ab apostolica sede missi, Augustinus, Laurentius, Justus, & Honorius, & novissime tuis temporibus Theodorus ex Græco Latinus ante philosophus, & Athenis eruditus, Romæ ordinatus, pallio sublimatus, ad præfatam Britanniam transmissus, judicabat & gubernabat. In illa tale decretum & judicium firmissime præceptum, & diligenter demonstratum esse dignoscitur, ut quicumque sine invocatione Trinitatis lotus fuisset, sacramentum regenerationis non haberet. Quod omnino verum est, quia si mersus in fonte baptismatis quis fuit sine invocatione Trinitatis, perfectus non est, nisi fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizatus. De illo autem quod per quosdam affirmari scripsisti, ut si evangelicis quis verbis, invocata Trinitate, juxta regulam a domino positam, quicumque mersus esset in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, quod sacramentum sine dubio haberet: & ita fortiter verbis evangelicis fuisset consecratum baptisma, ut quamvis sceleratissimus quisque hæreticus, vel schismaticus, aut latro, aut fur, sive adulter, hoc homini petenti ministraret, tamen Christi esset baptisma verbis evangelicis consecratum: & e contra, licet minister justus fuerit, si Trinitatem juxta regulam a domino positam in lavacro non dixisset, verum baptisma non esset quod dedit. De illis itaque immundis & incertis viris hæreticis atque schismaticis, qui in nomine Trinitatis petentes baptizant; sed & de his qui sine invocatione Trinitatis mergunt in fonte baptismatis, fraternitati tuæ notum est, quid de illis sacrorum canonum series continet, quod & tenere te firmiter hortamur. Scriptum quippe est dicente domino: *Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum.* (Levit. 21.) Quod suscepisti, frater, a prædecessore nostro sanctæ recordationis Gregorio, hujus apostolicæ sedis pontifice, in eo permane, & ab evangelica & apostolica, seu sanctorum patrum tradita doctrina nullo modo declines: sed indutus loricam fidei & galeam salutis, viriliter contra nequitiam diabolicæ fraudis apostolicam præsentando vicem resiste. Scriptum namque est: *Ecce dedi faciem tuam potentem adversus faciem eorum, & constantiam tuam confortabo adversus contentiones eorum, & erit fortior petra constantia tua.* (Ezech. 3. apud Septuaginta) Pro sacrilegis itaque presbyteris, ut scripsisti, qui tauros & hircos diis paganorum immolabant, manducantes sacrificia mortuorum, habentes & pollutum ministerium, ipsique adulteri esse inventi sunt & defuncti; modo vero incognitum esse, utrum baptizantes Trinitatem dixissent, an non; & timent illi qui vivi sunt, quod in tali ministerio non sint baptizati: quibus respondens, jussisti omnes baptizare. Hoc quoque observasse in dicta synodo sacerdotes, ut qui vel unam de Trinitate personam in baptismo non nominaret, illud baptisma verum esse non posset: quod pro certo verum est, quia qui unam ex sancta Trinitate confessus non fuerit, perfectus Christianus esse non potest. Qui enim confitetur Patrem & Filium, si confessus non fuerit Spiritum sanctum, nec Patrem habet, nec Filium: & qui confessus fuerit Patrem & Spiritum sanctum, & Filium non fuerit confessus; nec Patrem habet, nec Spiritum sanctum, sed vacuus est a gratia divina. Eos autem quos reperisse affata est fraternitas

De consecr. dist. 14. In synodo Anglorum.

Cap. eodem §. Hoc quoque

tas

* Sirmondus emendat XXVI. Labbeus in Chronologia sic emendat, *anno XXVI. imperii ejus anno V. Indictione XIII.* & ait esse annum Christi 745. *Harduinus*. Sed retinenda Indictio XIV. quæ cum Novembri anni 745. concurrebat.

tas tua pseudosacerdotes, multo majoris numeri quam catholicos, erroneos simulatores sub nomine episcoporum vel presbyterorum, qui nunquam ab episcopis catholicis fuerunt ordinati, illudentes populo, & ministeria ecclesiæ confundentes & conturbantes, falsos, gyrovagos, adulteros, homicidas, molles, masculorum concubitores, sacrilegos, hypocritas, & multos servos tonsuratos, qui fugerunt dominos suos, servos diaboli transfigurantes se in ministros Christi, qui sine episcopis proprio arbitrio viventes, populares defensores habentes contra episcopos, ut sceleratos mores eorum non confringant, seorsum populum consentaneum congregant, & illud erroneum ministerium non in ecclesia catholica, sed per agrestia loca, per cellas rusticorum, ubi eorum imperita stultitia celari episcopos possit, perpetrant: nec fidem catholicam paganis prædicant, nec ipsi fidem rectam habent, sed nec ipsa verba solennia, quæ debet unusquisque catechumenus, si talis ætatis est ut jam intellectum habeat, sensu cordis sui percipere & intelligere, nec vocant, nec quærunt ab eis quos baptizare debent, id est, Abrenunciare satanæ &c. Sed neque signaculo Christi eos muniunt, quæ præcedere debent baptismum: sed nec aliquam credulitatem unius deitatis, & sanctæ Trinitatis docent, neque ab eis quærunt ut corde credant ad justitiam, & oris confessio fiat illis in salutem. Hos itaque ministros satanæ, & non Christi, ubicumque repereris, carissime nobis, aggregato provinciali & sacerdotali collegio omni modo devita, & sacerdotali honore privatos sub regula monachica & pœnitentia summissos, vitam finire ordinabis: ut carne afflicti quandoque ad viam rectitudinis redeant, & si corde crediderint, oris eorum vera confessio illis fiat in salutem. Si vero non fuerint conversi, tua prædicantis non periet justitia. Habebis enim solatiantem te contra nequitiam malignantium, sanctorum apostolorum & ceterorum probabilium patrum canonicam sanctionem. Confortare itaque, reverentissime mihi, & prævale in lege, & in evangelio Christi, & prædicatione catholicæ ac orthodoxæ fidei, quia ipsa glorificabit te. Tribulatio enim corporis nostri temporalis est, & finem habet; probatio autem, spem: *Spes vero non confundit*, ut ait apostolus, (Rom. 5.) *quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Quis namque nos separabit a caritate Christi? tribulatio, an angustia?* (Ibidem.) & cetera. Et si dejicimur, frater, non perimus: consecramus autem mortem Jesu in corpore nostro, ut vita Jesu in die adventus sui fiat in corpore nostro manifesta, sicut per ejus divinam edocti sumus vocem: (Matth. 5.) *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam eorum est regnum cælorum.* Conforta itaque & dilectissimos nobis omnes orthodoxos episcopos, & sacerdotes atque Levitas, vel clericos, vel religiosos abbates, & monachos, seu gloriosissimos duces, cunctosque optimates Christianæ legis servatores, ut nobis sint adjutores contra adversarios orthodoxæ fidei, omnesque hæreticos & schismaticos: quatenus & ipsi de fructu boni operis gaudere mereantur in cælestibus regnis, sicut scriptum est: (Apoc. 3.) *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo, & scribam super illum nomen meum.* Interea scripsit reverenda fraternitas tua, reperisse quemdam presbyterum genere Scotum, nomine Samson, errantem a via veritatis, dicentem & affirmantem, sine mystica invocatione, aut lavacro regenerationis, posse fieri catholicum Christianum per episcopalis manus impositionem. Hic autem qui dicit hoc, vacuus est Spiritu sancto, & alienus a gratia Christi, atque a consortio sacerdotali abjiciendus. Quis enim nisi baptizetur, juxta præceptum domini, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & sic per manus impositionem consecretur, potest esse catholicus? Hunc nequissimum virum talia prædicantem ab ecclesia sancta Dei condemnatum expelle. Illos autem viros qui ab hæreticis baptizati sunt, & dubietas tenet quod in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti non sint baptizati, inquisita rei veritate, si ab erroneis sacerdotibus baptizati sunt, hos sine dubio, juxta prædecessoris nostri bonæ memoriæ Gregorii papæ & sacrorum canonum traditum tibi mandatum, implere non omittas, ne in æternum pereant, sed potius evangelica consecratione salventur. Intuiti autem sumus & volumen a te directum universis episcopis, presbyteris, diaconibus, vel ceteris religiosam vitam degentibus, de unitate fidei catholicæ & doctrina apostolica scriptum, & valde nobis acceptabile esse cognoscas, quoniam per Spiritus sancti gratiam in te diffusam, carissime, hoc operari studuisti. Interea per alia scripta fraternitatis tuæ petisti, ut sacerdos a nobis dirigatur in partibus Franciæ & Galliæ ad concilia celebranda. Sed dum, Deo propitio, tua sanctitas superstes existit, quæ sedis apostolicæ & nostram illic præsentat vicem, alium illic dirigere necessarium non est. Quos autem repereris, amantissime frater, habentes scientiam sacræ doctrinæ, & sanctam tenentes legem, atque orthodoxam sine dubio defendentes fidem, hos mittere stude, in quibus prævideris locis, ad prædicandum verbum salutis. Concilia vero aggregatis episcopis provincialibus, ut tibi & ubi rectum videtur, celebranda procura, & quos deviantes inveneris, confunde facies eorum ignominia, ut sint coram hominibus sine honore. Dominus enim Deus noster erit tecum. Suscepimus vero & chartam conscriptam veræ atque orthodoxæ professionis & catholicæ unitatis, quam cum dilectissimis nobis episcopis partis Francorum tua direxit reverenda fraternitas, quam reserantes nimio gaudio sumus refecti, innumerabiles gratias agentes Deo Patri omnipotenti, quia unanimitatem eorum ad societatem nostram revocare dignatus est, ut spiritualis eorum mater sancta lætetur ecclesia. Nostra autem vice, carissime, omnes in osculo pacis Christi saluta: quia & nos dilectioni eorum gratias agentes apostolicas misimus literas. Nam & hoc intimatum est a tua fraterna sanctitate, quod Virgilius ille, nescimus si dicatur presbyter, malignatur adversum te, pro eo quod confundebatur a te erroneum se esse a catholica doctrina, immissiones faciens Otiloni duci Baioariorum, ut odium inter te & illum seminaret, aiens quod & a nobis esset absolutus, ut unius defuncti ex quatuor illis episcopis, quos tua illic ordinavit fraternitas, diœcesim obtineret: quod nequaquam verum est, quia mentita est iniquitas sibi. De perversa autem & iniqua doctrina ejus, qui contra Deum & animam suam locutus est, si clarificatum fuerit ita eum confiteri, quod alius mundus, & alii homines sub terra sint, seu sol & luna, hunc habito consilio ab ecclesia pelle, sacerdotii honore privatum. Attamen & nos scribentes præfato duci, evocatorias prænominato Virgilio mittimus literas, ut nobis præsentatus, & subtili indagatione requisitus, si erroneus fuerit inventus, cano-

canonicis sanctionibus condemnetur. Qui enim seminat dolores, ipsi metunt eos. Sic enim scriptum est: (Sap. 1.) *Perversæ cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.* Pro Sidonio autem supradicto & Virgilio presbyteris quod scripsit sanctitas tua cognovimus. Illis quidem ut condecebat scripsimus comminando: tuæ autem fraternitati plus credulitas quam illis admittitur. Si autem placuerit domino, vita comite, sedi apostolicæ eos missis apostolicis literis, ut prælatum est, evocamus. Docuisti enim eos, & non susceperunt, & factum in illis sicut scriptum est: (Eccl. 22. Ibidem. Eccl. 16.) *Sapientiam qui docet fatuum quasi qui conglutinat testam. Arenam, & salem, & massam ferri facilius est portare, quam hominem imprudentem, & fatuum, & impium*: quoniam *qui minoratur corde, cogitat inania: & vir imprudens & errans cogitat stulta.* Non ergo ad iracundiam provocetur cor tuum, frater: sed in patientia tua ubi tales repereris admone, obsecra, argue, increpa, ut convertantur ab errore ad viam veritatis: & si conversi fuerint salvasti animam eorum; si vero in duritia permanserint, mercedem ministerii tui non perdes. Illos autem juxta vocem apostoli devita. (2. Tim. 3.) Alia denique scriptura tuæ fraternitatis continebat quod jam olim de Agrippina civitate scripsisti, quod Franci non perseveraverunt in verbo quod promiserunt, & nunc moratur tua fraternitas in civitate Moguntina. (7. quæst. 1. Petisti ut eum.) Petisti autem ut cum nostro consultu superveniente tibi senectute, & plena dierum ætate, atque imbecillitate corporis, si invenire potueris alium, in eamdem sedem, in qua præes, pro tui persona debeas collocare. Tu vero, carissime, legatus & missus es, ut fuisti, sedis apostolicæ. Nos vero, adjutore Deo, consilium præbemus tuæ reverendæ sanctitati, ut pro salute animarum rationabilium factore Christo, sedem quam obtines sanctæ Moguntiæ ecclesiæ nequaquam relinquas: ut impleatur dominicum in te præceptum: (Matth. 10.) *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Sin vero, si dominus dederit juxta tuam petitionem hominem perfectum, qui possit solicitudinem habere & curam pro salute animarum, pro tui persona illum ordinabis episcopum, eritque in evangelio tibi credito, & ministerio Christi portando in omni loco requirens & confortans ecclesiam Dei. Oramus itaque dominum & redemptorem nostrum, ut sacris interventionibus sanctæ suæ genitricis semper virginis Mariæ dominæ nostræ, & beatorum principum apostolorum Petri & Pauli, orantem pro nobis fraternam sanctitatem tuam sospitem & incolumem conservare dignetur. Deus te incolumem custodiat, reverentissime & sanctissime frater. Data Kalendis Maii, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno pacifico imperatore, anno XXIX. post consulatum ejus anno VII, indictione I. (Anno Ch. 748.)

XI. AD DIVERSOS EPISCOPOS GALLIÆ ET GERMANIÆ,

Laudat illorum inter se, & cum ecclesia Romana conjunctionem: hortaturque ut ministeriis suis constanter insistant cum Bonifacio archiepiscopo, sedis apostolicæ vicario.

Dilectissimo nobis Reginfrido Rotomagensi episcopo, Raimberto Ambianensi episcopo, Deodato Bellovacensi episcopo, Eliseo Noviomensi episcopo, Fulcario Tungrensi episcopo, [1] David Spironensi episcopo, Ætherio Tarvanensi episcopo, Trevvardo Cameracensi episcopo, Burchardo Vvirizburgensi episcopo, Genebaudo Laudunensi episcopo, Romano Meldensi episcopo, Agilulfo Coloniensi episcopo, Heddo Stratsburgensi episcopo, & ceteris amantissimis coepiscopis, presbyteris etiam & diaconis, cunctisque orthodoxis ecclesiarum Dei clericis apostolicam doctrinam tenentibus, Zacharias divina gratia præditus, apostolicæ sedis pontifex, servus autem servorum Dei in domino salutem dicit.

GRATIAS ago Deo Patri omnipotenti, & domino Jesu Christo unico filio ejus, & Spiritui sancto, qui vestra omnium corda inflammare dignatus est per infusam a se gratiam, ut in unitate fidei, & vinculo pacis ambuletis, & sit splendor domini Dei nostri super vos, dilectissimi mihi, & abundans gratia pacis & caritatis, ut sitis unum corpus spiritalis matris vestræ sanctæ catholicæ & apostolicæ Dei ecclesiæ, in qua Deo auctore, quamvis tanto fastigio viribus longe impares, præsumus, implentes illud propheticum dictum: *Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.* (Psal. 132.) Etenim & si pro itineris longitudine, corpore simus absentes, in spiritu tamen dilectionis semper sumus vobis præsentes, habentes vos in visceribus nostris, & assidue orantes, ut Deus & dominus noster Jesus Christus multo amplius confirmet corda vestra, & corroboret in exhortatione evangelii, in ministerio quo fungimini, ut credita vobis plebs vestris admonitionibus, adjutore Deo, a diabolica fraude liberata salva persistat, vosque mereamini de eorum animabus in diem Christi apportare lucrum. Scriptum quippe est: *Filii sapientiæ ecclesia justorum, & natio eorum obedientia & caritas.* (Eccl. 3.) *Obsecro ergo vos*, carissimi mihi, *ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, ut decet sanctos, cum multa patientia, supportantes invicem in caritate, soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis & caritatis*: (Ephes. 4.) quia *finis præcepti caritas est, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* (1. Tim. 1.) Gaudeo in vobis, carissimi, quoniam fides vestra, & unitas erga nos pretiosa est & manifesta, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus, dum ad favorem & magisterium vestrum a Deo constitutum beatum apostolorum principem Petrum benignissima voluntate conversi estis. Laudabilis fides vestra & bona fama, quoniam idipsum sapitis quod oportet sapere. Et nunc Deo cooperante est aggregata sanctitas vestra nostræ societati in uno pastorali ovili: & est nobis unus pastor, qui a pastore pastorum domino Deo & salvatore nostro Jesu Christo princeps apostolorum, & noster doctor est institutus. Habetis itaque nostra vice ad confirmandum dilectionem vestram, & collaborandum vobis in evangelium Christi, sanctissimum ac reverentissimum Bonifacium fratrem nostrum archiepiscopum, apostolicæ sedis legatum, & nostram præsentantem vicem. Sit ergo constantia vestra adversus contentiones eorum qui adversa sapiunt, & non quæ Dei sunt: & erit fortior petra constantia vestra, sicut est scriptum: *Ne timueritis ex eis, neque terreamini a facie eorum qui corpus occidunt, animam vero non possunt occidere.* (Matth. 10.) *Quod autem in ore auditis, prædicate in lumine, illum timentes, qui potest animam & corpus occidere & mittere in gehennam. Fratres mei, in carne ambulantes non secundum carnem militemus.* (2. Cor. 10.) *Arma enim militiæ nostræ non carnalia, sed potentia sunt Deo, ad destructionem munitionum inimici consilia salubria impendentes, & omnem impietatem extollentem se adversus scientiam Dei destruentes, & in captivitatem redigentes omnem intellectum, & omnem cogitationem*

Ephes. 6. *uem in obsequium Christo perducentes. De cetero fratres, confortamini in domino, & in potentia virtutis ejus.* Pax vobis multa, & gratia a Deo & domino nostro Jesu Christo ministretur. Amplectimur & osculamur ac si præsentes, caritatem vestram in unitate spiritus, in vinculo pacis & caritatis Christi. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi nobis.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Zachariæ epistola* XI.] Nulla est hujus epistolæ subscriptio, quæ annum doceat. Sed cum in manuscriptis postponatur concilio Romano, & ex Ragenfredi Rothomagensis episcopi nomine constet, aliquanto post obitum Grimonis, de quo in superioribus epistolis actum est, scriptam fuisse, facile assentior Baronio, qui anno Christi DCCXLVIII. scriptam putat, cum altera Zachariæ ad Bonifacium per Burchardum missa. Quare eo potius transferenda est.

2 *David Spirenensi*.] A Spira Nemetum, quæ Spiracia ab eodem Zacharia dicitur in epistola XIII. Male autem *Corisopitensi* legebatur, & mox *Æsherio Cenomanensi*, pro *Tarvanensi*, seu Morinensi.

XII. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOP.

Respondet ad epistolam Bonifacii, & ad varias ejus quæstiones, quas per Lullum proposuerat.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

BENEDICTUS Deus Pater domini nostri Jesu Christi, qui dispersa congregat, & congregata conservat, augetque fidem & fiduciam servis suis ad prædicandum verbum evangelii Jesu Christi domini nostri, cum eodem Patre, in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum: ipsi gloria & laus, qui adjutor & protector est in se credentibus. Ipse enim dixit: *Qui credit in me, vita vivet, & non morietur*: quoniam *ego sum via veritas, & vita*. (Joan. 11. Joan. 14.) Laudamus & superexaltamus sanctum nomen ejus, læti & gaudentes per horum gerulos, & sanctæ fraternitatis tuæ literis allatis superstitem in hac vita, & in domino te valere cognoscentes, petentes immensam Dei nostri divinitatem, ut ad prædicandum multo amplius evangelii atque sanctæ fidei ejus sacramentum, longævum te servet, suaque protectione te muniat, & ab adversantium insidiis pie miserando custodiat. Suggessit itaque sancta fraternitas tua in suis apicibus, quod prædecessor noster beatæ memoriæ Gregorius, hujus sanctæ sedis apostolicæ præsul, (1 Inquest. 1. Quod prædecessor.) dum ad prædicandum verbum evangelii tuam misisset fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis, ab eo te esse commonitum, ita ut orthodoxos episcopos, presbyteros, vel quoscumque reperire potuisses in verbo exhortationis perfectos, amplius confirmares, & eis communicares quod & factum est: si quos vero seductores episcopos, aut pseudopresbyteros, vel quoscumque a recto fidei tramite deviantes repperisses, nulla tibi cum eis esset communio; quod te Deo solatiante usque ad præsens spiritaliter servasse confessus es: vel si omnino, propter principalem & humanum favorem gentis Francorum, dum ad eos accessisses, corporaliter abstinere non valuisti, cogente necessitate ecclesiarum Dei; attamen in eorum concilio & consensu communionis anima tua non est coinquinata. Itaque propter hoc quod cum eis conversatus es, non consentiens iniquitati eorum, nullum tibi est detrimentum coram Deo. Te enim prædicante si obedirent, salvi essent: sin autem in iniquitate sua permanerent, ipsi perirent. *Tu autem*, juxta prophetæ dictum, *salvasti animam tuam*. (Ezech. 3.) De episcopis autem & palliis Francorum scripsisti, quod juxta promissionem suam nondum quod dixerant impleverunt. Qui si impleverint juxta verbum suum, habebunt ex eo laudem: sin vero aliter egerint, ipsi videbunt. Nos enim, divina gratia largiente, quod gratis accepimus gratis damus. Tua quidem propter hoc benigna voluntas a nobis suscepta est. Igitur & hoc petisti, monasterium in vastissima solitudine, & in medio gentium quibus prædicas constitutum & a te fundatum, atque in honore salvatoris Dei nostri dedicatum, ubi etiam & monachos sub regula beati Benedicti degere ordinasti, hoc, inquam, venerabile monasterium petisti privilegio sedis apostolicæ muniri. Quod votis tuis acquiescentes ordinavimus juxta petitionem & desiderium tuum. Congruit enim divini ministerii prædicatorem, optimumque ministrum ad desiderata pertingere, & cœptum bonum opus in finem usque perducere, sicut scriptum in dominico præcepto: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*. Et: *Beatus servus ille, quem cum venerit dominus, invenerit sic facientem: etenim super omnia bona sua constituet eum*. (Matth. 10. Idem 24.) Interea prædictus tuus gerulus Lul, cum ceteris suis concomitibus, quæ injuncta fuerunt a tua sancta fraternitate, tam in verbo quam in scripto, omnia liquidius suggerentes innotuerunt, de quibus tam in verbo quam in scripto responsum dantes, tuæ remisimus fraternitati. Continebant enim capitula in pitacio ab eis porrecto, quæ inferius annexa sunt, de quibus flagitasti a nobis quæ recipienda, vel quæ respuenda sint. In primis de volatilibus, id est graculis, & corniculis, atque ciconiis, quæ omnino cavendæ sunt ab esu Christianorum: etiam & fibri, atque lepores, & equi silvatici multo amplius evitandi. Attamen, sanctissime frater, de omnibus scripturis sacris bene compertus es. De igne autem paschali quod inquisisti, a sanctis priscis patribus, ex quo per Dei & domini nostri Jesu Christi gratiam, & pretioso sanguine ejus ecclesia dedicata est, quinta feria paschæ, dum sacrum chrisma consecratur, tres lampades magnæ capacitatis, ex diversis candelis ecclesiæ oleo collecto, in secretiori ecclesiæ loco ad figuram interioris tabernaculi insistente, indeficienter cum multa diligentia ardebunt, ita ut oleum ipsum sufficere possit usque ad tertium diem. De quibus candelis sabbato sancto pro sacri fontis baptismate sumptus ignis per sacerdotem renovabitur. De crystallis autem, ut asseruisti, nullam habemus traditionem. De his qui regio morbo vexantur inquisisti, sive homines, sive equi sint, quid faciendum sit de illis. Si homines ex nativitate, aut ex genere, hujus morbi sunt, hi extra civitatem commanere debebunt, ad eleemosynam vero accipiendam a populo non devitari. Si autem contigerit magnum vel parvum non nativitate, sed superveniente ægritudine vexari, non est projiciendus, sed si possibile est curandus. Attamen in ecclesia, dum ad communionem venerit; post omnium impletionem erit ingressurus ad participandum munus. Equi vero, qui præfato morbo fuerint inquinati, si curari non valuerint, in puteis & foveis projiciendi sunt, ne ejusdem morbi contagione ceteri coinquinentur. De animalibus autem, quæ a furentibus, id est rabidis lupis & canibus fuerint lacerata, oportet ea a ceteris separari, ne per furentes & mordentes cetera coinquinentur. Quod si pauca sunt, ut supra diximus, in foveas projicienda sunt. Nam & hoc inquisivit fraternitas tua, si liceat

liceat sanctimonialibus fœminis, quemadmodum viris, sibi invicem pedes abluere, tam in cœna domini, quamque in aliis diebus. Hoc dominicum præceptum est, quod qui per fidem impleverit, habebit ex eo laudem. Etenim viri & mulieres unum dominum habemus qui in cœlis est. Pro benedictionibus autem quas faciunt Galli, ut nosti, frater, multis vitiis variantur. Nam non ex apostolica traditione hoc faciunt, sed per vanam gloriam hoc operantur, sibiipsis damnationem adhibentes dum scriptum est: *Si quis vobis evangelizaverit præter id quod evangelizatum est, anathema sit*. (Gal. 1.) Regulam catholicæ traditionis suscepisti, frater amantissime: sic omnibus prædica, omnesque doce, sicut a sancta Romana, cui Deo auctore deservimus, accepisti ecclesia. Inquisisti etiam & hoc, si ante tricesimum annum liceat sacerdotem ordinari. (Dist. 78. Si triginta annorum.) Bonum & congruum est, carissime frater, si fieri & inveniri potest, ut provectæ ætatis & boni testimonii viri, juxta sacrorum canonum instituta, ordinentur sacerdotes. Si autem minime reperiuntur, & necessitas exposcit, a viginti quinque annis & supra Levitæ & sacerdotes ordinentur, quemadmodum in lege domini continetur. De Milone autem, & similibus ejusmodi, qui ecclesiis Dei plurimum nocent, ut a tali opere nefario recedant, juxta apostoli vocem, *opportune, importune prædica*. (2. Tim. 3.) Si acquieverint admonitionibus tuis, salvabunt animas suas. Sin vero, ipsi peribunt obvoluti in peccatis suis; tu autem, qui recte prædicas, non perdes mercedem tuam. Nam & hoc inquisisti, post quantum temporis debet lardum comedi. Nobis a patribus constitutum pro hoc non est. Tibi autem petenti consilium præbemus, quod non oporteat illud mandi, priusquam fumo siccetur, aut igne coquatur. Si vero libet ut incoctum manducetur, post paschalem festivitatem erit manducandum. Episcopus autem condemnatus, de quo inquisisti, qui pugnator & fornicator existit, atque res ecclesiæ post degradationem sibi vendicare nititur, hic omnino ac detestabiliter respuendus est. *Quæ enim portio fideli cum infideli? aut quæ communio Christi ad Belial?* (2. Cor. 15.) Hunc & sanctorum patrum traditiones, & sanctorum canonum instituta condemnaverunt. De ordinatione etiam presbyterorum & diaconorum, cogente necessitate & paupertate rogantium non legitimis temporibus & diebus a te promoveri, te offensionem incurrisse insinuasti. Dicimus autem tibi, frater, ut bene nosti, quod sacri canones docent aptis temporibus sacerdotes ordinandos. Attamen in eo quod a te propter zelum fidei actum est, a domino Deo nostro indulgentiam postulamus. De censu autem ecclesiarum, id est solidum de casata suscipe, & nullam habeas hæsitationem, dum ex eo poteris eleemosynam tribuere, ac in Christi pauperes partiri, & opus perficere sanctarum ecclesiarum juxta canonum instituta. Si quos vero presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus causis obvoluti, celantes peccatum suum ordinati sunt, postmodum vero manifestata est eorum iniqua actio; hos sacerdotali habitu privatos pœnitentiæ submitte. Non enim odit Deus peccantem & confitentem, sed peccantem & negantem. Nam & hoc flagitasti a nobis, si liceat persecutionem paganorum fugere, an non. Et pro hoc, frater, salutare consilium damus. Si fieri potest, & locum inveneris, insta ad prædicandum illis: si autem supportare non valueris eorum persecutionem, habes præceptum dominicum, ut in aliam ingrediaris civitatem. (Matth. 10.) Nam & hoc inquisisti, quid fiendum sit de excommunicato episcopo, & apostolicam auctoritatem negligente. Hic detestabilis est coram Deo & hominibus, cui condemnato incondemnatus non communicabit. Ipsi enim condemnabuntur in die iræ, & revelationis domini & salvatoris nostri Jesu Christi, cum sederit ad judicandum genus humanum, sicut scriptum est: *Superbis ego resistam, dicit dominus*. (Jacob. 4.) Etenim de Sclavis Christianorum terram inhabitantibus, si oporteat censum accipere, interrogasti. Hoc quidem consilio non indiget, dum rei causa est manifesta. Si enim sine tributo sederint, ipsam quandoque propriam sibi vindicabunt terram. Si vero tributum dederint, norunt dominatorem ipsam terram habere. Nam & hoc flagitasti a nobis, sanctissime frater, in sacri canonis celebratione quot in locis cruces fieri debeant, ut tuæ significemus sanctitati. Votis autem tuis clementer inclinati, in rotulo dato Lul religioso presbytero tuo, per loca signa sanctæ crucis quanta fieri debeant infiximus. His autem ita se habentibus, domini deprecamur clementiam, licet peccatores, ut suo te muniat & confortet auxilio, nosque annuat prosperitatis tuæ semper læta suscipere nuncia. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data II. Nonas Novembris, imperante domino piissimo Augusto Constantino, a Deo coronato magno imperatore, anno XXXII. post consulatum ejus anno XI. indictione V. (Anno Ch. 751.)

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Zachariæ epistola* XII.] Milo is est cui pulso sancto Rigoberto episcopatum Rhemensem concesserat Marcellus. Flodoardus lib. II. cap. 2. *Carolus Rigobertum episcopatu deturbavit, & cuidam Miloni sola tonsura clerico, qui secum processerat ad bellum, dedit episcopatum*. De eodem Milone iterum agens inferius, hæc ipsa etiam Zachariæ verba commemorat.

XIII. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

Moguntinæ sedis in metropolim erectio.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

QUALITER dominus Deus noster sanctæ ecclesiæ propitiatus sit, & laboribus sanctissimæ fraternitatis tuæ cooperator extiterit, per singula edicere longum est: tamen ut hæc quæ objicimus confirmemus, quæ ex parte te narrante perspeximus, enarramus. Igitur dum in Germania provincia tua fraterna sanctitas ad prædicandum fuisset directa a sanctæ recordationis prædecessore nostro domno Gregorio papa, (Hincm. epi. VI.) & post inchoatum opus, & aliqua ex parte spiritaliter ædificatum, Romam reversus, ab eo episcopus ordinatus, & illic ad prædicandum denuo remissus es, & laborasti Deo prævio nuncusque per annos XXV. in eadem prædicatione, ex quo episcopatum suscepisti. Sed & in provincia Francorum nostra vice concilium egisti, & juxta canonum instituta, Deo eis annuente, omnes flexi sunt obedire. Et dum in his piis operibus occupata esset tua fraternitas, nuncusque cathedralem sedem minime sibi vindicavit. At vero ubi Deus prædicationem tuam auxit, obtinere voluisti ut tibi cathedralem ecclesiam vel successoribus tuis confirmare debeamus, juxta eorumdem filiorum Francorum petitionem. Et idcirco beati Petri apostoli auctoritate sancimus, ut supradicta ecclesia Moguntina perpetuis temporibus tibi & successoribus tuis in metropolim sit

sit confirmata; habens sub se hasquinque civitates, id est Tungris, Coloniam, Vvormatiam, Spiracium, & Tredis, & omnes Germaniæ gentes, quas cum fraternitate per suam prædicationem Christi lumen agnoscere fecit. His a nobis denitiis, per hujus confirmationis paginam, in tua cecilia perpetuis temporibus pro sui confirmatione conservandam esse mandamus. Bene valete. Data pridie Nonas Novembris imperante domno piissimo Augusto Constitutino anno imperii ejusdem anno XXXI. post consulatum ejus anno XI. indictione V.

XIV. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

Privilegium monasterii Fuldensis.

Zacharias papa Bonifacio episcopo, & per eum in monasterio ab eo constructo successuris abbatibus in perpetuum.

QUONIAM semper sunt concedenda quæ rationabilibus congruunt desideriis, oportet ut devotio conditoris pie constructionis oraculo in privilegiis præstandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Salvatoris a te constructum, situm in loco, qui vocatur Buchouia, erga ripam fluminis Fuldæ, privilegii sedis apostolicæ infulis decoretur, ut sub jurisdictione sanctæ nostræ, cui Deo auctore deservimus, ecclesiæ constituatur, nullius alterius ecclesiæ ditionibus submittatur. Pro qua re pius desiderii ferventes, hac nostra auctoritate id quod expostcitur effectui mancipamus. Et ideo omnem cujuslibet ecclesiæ facerdotem in præfato monasterio ditionem quamlibet habere hac auctoritate, præter sedem apostolicam, prohibemus. Ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnitatem libidem quispiam præsumat omnimodo celebrare, et profecto, juxta id quod subjecti apostolicis privilegiis constituunt, inconcusse locus dotatus permanet. Constituentes per hujus decreti nostri paginam, atque interdicentes omnibus omnino cujuslibet ecclesiæ presbiteris, vel quacumque dignitate præditis personis, sub anathematis interpositione, qui hujus præsumpserit præditæ constituti a nobis præmisse mandatis laedulit, quolibet modo existere temerarot. Bene valete.

EPISTOLA BONIFACII AD GRIPHONEM FRATREM PIPPINI MAJORIS DOMUS.

Commendat illi clericos & monachos qui sunt in Thuringia, ut eos defendat ab injuriis paganorum.

Bonifacius servus servorum Dei Griphoni filio Caroli optabilem in Christo salutem.

OBSECRO & adjuro pietatem vestram, per Deum patrem omnipotentem, & per Jesum Christum filium ejus, & per Spiritum sanctum, per sanctam trinitatem, & unitem Dei, ut è sibi Deus potestatem donaverit, ut adjuvare studeas servos Dei sacerdotes presbyterosque qui sunt in Thuringia, & monachos & ancillas Christi defendere contra paganorum malitiam, & adjuvare Christianum popolum, ut eos pagani non perdant, ut ante tribunal Christi meredem habeas perpetuam. Et cognoscite, quod memoria vestra nobilicum est coram Deo, sicut & pater vester vivus & mater jam olim mihi commendarunt. Deprecamur Deum salvatorem mundi, ut dirigat viam vestram & vitam ad salutem animæ vestræ, ut in gratia Dei semper hic & in futuro seculo permanetis. Interea mementote, filii carissimi, quia ipsa vocatio psalmographi: *Omnis homo fecit fornum diei ejus, & fecit fos ejus in furfeis.* Et apostolus ait: *Tu, homo mundai in malitia ipsius est.* Et item in evangelio: *Ve homo illi veritas dixit: Quid enim proderit homini, si lucretur universum mundum, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* Et item in evangelio de gloria ipsius: *Ecce fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum.* Et Paulus apostolus de beatitudine vitæ æternæ: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quod preparavit Deus diligentibus se.* Facite ergo, filii, ut meredis vestræ premia in alto cœlorum culmine elareficant & crescant. Valete vos in longitudine dierum in Christo optamus.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Epistola ad Griphonem.*] Retas inter epistolas Bonifacii numero 16. Griphonis autem, ejusque viri, Pippini fratris difficili, meminere per hos annos acutiores plerique, tum alii, qui post Cavolii magni vitam ab Egilhardo Scriptam editi sunt fine authoris nomine, tertia autem epistolam fuisse Egilhardi, ut doces pontificum Romanorum epistolis de miraculis S. Sebastiani Cudovico Pio regnante compositis.

XV. AD EPISCOPOS FRANCORUM.

De concordia & pace inter Pippinum & Griphonem concilianda, & de corpore sancti Benedicti Caffinatibus restituendo.

Zacharias episcopus servus servorum Dei omnibus sacerdotibus & presbyteris Francorum.

EGREGIUS apostolus docet: *Diligentibus Deum Rom. 8. omnia cooperantur in bonum.* Et iterum idem ipse: *Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. Gal. 6.* In alio autem loco dicens ait: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Ergo quia innotuerunt nobis Optatus religiosus abbas presbyter monasterii sancti Benedicti, & Crisolomanus Deo amabilis monachus, quæ inter nos nostri Pippini excellentissimi majoris domus, per hos religiosos *Dei famulos mutuo chaos, concordiæ & pacis sermones inter eum & Griphonem fratrem ejus mististe*, ut & nos in ea pia admonendo dirigamus excellentiam ejus, ut ad pacis concordiam redeant, vobis propterea Deum pacifice mediantibus: verum etiam & pro corpore beati Benedicti, quod furtive abstulum est a loco sepulcro, ut restituatur. In hoc opere æquitatis & misericordiæ libenter autem accommodantes, hanc fraternam dilectionem ac fanctitatem vestram, ut primum omnium frater cum fuo fratre ad pacis redeant unitatem, & confortatur injustus in medio eorum. Caritas vero Dei vobis prædicantibus & ministrantibus exuperet inter eos. Deinde & prefati B. Benedicti corpus, juxta petitionem Dei servorum monachorum, illius sublimitas, & vestra fanctitas indubie ad proprium remittat locum: ut & ipsi gaudeant de ino reditu pacis, vosque perenne habeatis mercedem & laudem, pro eo quod juste operati fuerittis ipsum ad fuum reverti tumulum, ex quo clam ablatus est. Nec enim habet fanctitas vestra quid offensionis in hoc bono opere restituendæ ipsi pertinescere debeat coram Deo, dum credidur quia ad obtinendum hoc opus, ipsius suffragantibus orationibus, & voluntate pratisti religiosi Dei servi suni permoti. Bene valete.

NOTA

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Zacharias epistola XV.*] Hanc vero de restituendo ex Febronia Pirbanaia, quemquam eadem etiam legimus apud Adrevaldum lib. 1. de miraculis sancti Benedicti cap. 13. sed aliunde loca eam retuli, Zacharias & Stephanus tempora confundens, Optati practerea nomen omisit, abbatis Casinensis, cujus meminit Stephanus papa, sub Pipino fideliter VIII. ad Pippinum in codice Carolino: ad quem etiam vestrum Crisolomanum monachum vir. *Reverentissimus frater, ipse dilectissimus confratrem, Optate abbati, & universis familia congregationis sub cura illius regularis vitæ notrum confidimus, commisimus.*

EPISTOLA BONIFACII ARCHIEPISCOPI AD ZACHARIAM PAPAM PRO LULLUM presbyterum missa.

Exponit quomodo in iis se gesserit quæ Gregorius II. papa ipsi præscriperat: & de monasterio Fuldensi quod construxerat.

Reverentissimo patri dilectissimo domno cum timore & honore venerando maximo, apostolici honoris privilegia pradita, pontificatus infula apostolica sedis fulciminata Zachariæ, Bonifacius servus servorum vester, licet indignus & ultimus, tamen laetus Germaniæ devotissimi servitoris, optabilem in Christo immarcessibilis caritatis salutem.

PATERNÆ pietatis vestræ fanctitatem subinvisit precibus obsecro, ut hunc presbyterum meum, portitorem literarum mearum, nomine Lul, grato animo clementer suscipiatis. Habet enim lecreta quædam mea quæ soli pietati vestræ profiteri debet, quidam viva voce vobis dicere, quædam per literas notata offendere, de quibusdam vero necessitatibus meis inquirere & interrogare, & mihi paternitatis vestræ responsum & consilium audiscriptum. Sancti Petri principis apostolorum sal fotatium fenectutis reprærentare: ut his omnibus auditis & consentiatis, fi quæ fint quæ vobis placent facilia, adsugere Deo volente studeam; fi autem quid, ut timendum est, displicet, ex præcepto apostolatus vestri vel indulgentiam mihi concedatis, vel digram pœnitentiam perfolvam. Antecessor enim præcessoris vestri venerandæ memoriæ Gregorius, dum me indignum ordinavit, & ad prædicandum verbum fidei Germaniis gentibus mittit, facramento me constrinxit, ut canonicis & justis episcopis & presbyteris, in verbo & facto, in confensu adiliptulatoe & adjutor fierem: hoc autem cum divina gratia implere studui: fi fatisfos autem facerdotes, hypocritas & feductores populorum vel corrigerem ad viam falutis, vel desfinarem, & abfinirem a communione ipforum; quod ex parte fervavi, & ex parte cuftodire & implere non potui. Spiritaliter implevi facramentum, quia in confensum & in confilium illorum non veuit anima mea. Corporaliter autem ab eis omnino abfinere non potui, dum veniffem ad principem Francorum, cogente ecclefiarum necessitate, cum tales ibi reperti, quales nobis! fed tamen in fanctis communione corporis Chrifti illis non communicavi. Præcepit quoque mihi pratis apostolicus pontifex, ut populorum, quodcumque vifitaffem, converfationem & mores apostolicæ fedis pontifici indicarem; quod in domino confido me fecifle. De eo autem quod jam pratistito tempore de archiepifcopis, & de pallisi a Romana ecclefia petendis, juxta pronifia Francorum, fanctitati vestræ notum feci, indulgentiam apostolicæ fedis flagito, quia quod promiferunt, tardantes non impleverunt; & adhuc differtur & *Concil. General.* Tom. VIII.

Ecclesiæ Romanæ.

Bibliot. Patr.

Bibliot. Patr.

*Bibliot. Patr

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI
Ad annum Ch. 742. n. 13.

Videtur hoppodisia hæc epistola. Annus enim primus Constantini Augusti Nona Martii convenit quidem in Christi annum, 742. sed XI. Kal. Aprilis quo die Concilium dicitur celebratum, ad annum Christi superiorem pertinet, quo tempore mortuum Zacharias Pontifex Romanus erat, & Leo Isaurus adhuc vivebat. Tuentes dicit Pontifex accepisse se a Clemente ab eodem Archiepiscopo missa, *e conventione quarundam ecclesiae provinciae* Viennensis, quod quamvis de insignioribus Sacerdotum sente Gallicis fuisse inteligi potest; poli cum enim nunum Ecclesia Viennensis desuffaga non fuit. Tertio ait Pontifex: *Longobardi, quorum familia nobiscum erevit, & in fide nostra confirmatum, ut Scan de Rege Rodphano Prophetia dicit: Longobardus non ex Jeremi. 50. quae repugnant in, quae habet Anastasius in Vita Zachariae Papae, ubi accusatur narrat, quae pionobus annis epidem Dunisiacis cum Luitprando Rege Longobardorum gesta fuit. Denique Willicarius Aufiuiensis Episcopus, ut refertur Ado Viennensis ante VI. qui addit tam Viennensem, quam Lugdunensem provinciam aliquot annis sine Episcopis fuisse. Quare cum Willicarius ante an. 742. Monachum induerit, Zacharias Papa an. 742. Auffuiensem ejus decessum ante Willicarii profectionem demissum fecisse non potest, & hoc anno plurimoque alia Ecclesia Viennensis Episcopo vidouta fuit.*

A ^ XVIII. AD THEODORUM EPISCOPUM TICINENSEM.

Non licere filium in matrimonium ducere illam quam pater de facri fonte baptismatis susceptit.

Zacharias episcopus servorum Dei reverentissimo fratri Theodoro episcopo ecclesiae Ticinensis.

PICTATIUM quod nobis tua veneranda fraternitas obtulit, per quod nos fecisti

A studuisti, fi licet filium cujus pater alterius filiam ex facri fonte baptismatis habet susceptam, id est spiritualem ejusdem patris filium, quod dici crudele est, in matrimonium suscipere liceat, quod apud te enotuitter affirmisti contigisse. Sed bene tua sancta fraternitas comportum habet quod dominus per Moysen praecipit dicens: *Turpitudinem patris tua non revelabis. Turpitudinem sororis tuae non revelabis.* Filia enim prius his est. Turpitudo enim patris tui, & turpitudo sororis tuae, turpitudo tua est. Turpitudinem enim non revelare dicitur, dum a propria consanguinitate praecipit abstinere omni occasione aut argumento lepoio lo non nisia distinctionem caveire conventi, ne in iram divini hominis incidamus. Si quis tali facinore mixtus minime restrinxerit "venam luxuriae, durissime restringi cogatur. Unde & omnes omnimodo caveant tuis fideleis commistiones, ne in iaternum pecant. Sed & cum, qui ejus pernicioisa temeritatis auctor animae fuit falutem desiperant simplitiorum sese miscuit aeternitatem, per omnia fraternitas tua studeat separare, & penitentiae digne fubmistere. Quatenus ab aeternis rutuas damnationis demissus fuerit, ipso praefitante domino Deo & salvatore nostro Jesu Christo.

^ *In solito tod. hes sequuntur.* De filiis autem qui ex eis nati est, ejus pater retulisti, fi licest eos conjugio copulari. Sed hi cur prohibeantur a conjugio aut pro hujusmodi peritentiam agere compellantur? Dum et hoc absque condemnatione esse perhibuerit, quia non pater pro filio, neque filius pro patre fustinebit tormenta, dicente domino per prophetam: *Anima patris ab ma Ezech. 18. nima filii mea: anima qua peccaverit ipsa morietur.* Sed & frater carissime de his divisse fusticiat. Cave autem ne aliter agere fubjectis concedas, ne a recto tramite iuventaris deviare...

ribus servitiis, & omnes terrae ad illam pertinen- A tes, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione. Et, licut ipse praefatus rex Vvithredus pro se fuisque constituit servandum, ita per omnia irrefragabiliter & immutabiliter perdurare praecipimus.

Si quis autem regum fuccefforum nostrorum, feu episcoporum, seu principum hoc falubre decretum infringere tentaverit, reddat rationem Deo omnipotenti in die tremendo.

Anathema.

^ Hic omnia ad ea spectantia Ecclesiae Christi, quae ad ipsius Ecclesiae disciplinam pertinent, in eo conciliorum ejusdem Ecclesiae Christi Vvithredi Vvitredi omnibus canonibus, & decretis Ecclesiae Christi Vvitredi omnibus canonibus.

CONCILIUM GERMANICUM

AUCTORITATE SANCTI BONIFACII

Ratisbonae, vel Augustae Vindelicorum

Celebratum XI. Kalendas Maii, anno domini DCCXLII. tempore Zachariae papae, sub Carolomano majore domus regiae.

TITULI CAPITULORUM. B CANONES.

I.

Itaque per constilium facerdotum religiosorum, & optimatum meorum, ordinavimus per civitates episcopos, & constitutimus super eos archiepiscopum Bonifacium, qui est missus sancti Petri. Statuimusque per annos singulos synodum congregari: ut nobis praefentibus canonum decreta, & ecclesiae jura restauretur, & religio Christiana emendetur. Et fraudatas pecunias ecclesiarum ecclesiis restituimus: ^ falsos vero presbyteros, ^ vel fornicatores diaconos & clericos de pecuniis ecclesiarum abstulimus, & degradavimus. & ad poenitentiam cogimus.

^ Canon hic primus, quem Germanicum Concilii ab adversariis vocatum, quia in eo Germanicum Concilium ipsum, quod ab Bonifacio, & aliis episcopis Germaniae habitum est, ^ & adulteros

II.

Servis Dei per omnia armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hostem pergere omnino prohibuimus: nisi illis tantum, qui propter divinum mysterium, misfarum licitet folennia adimplenda, & fanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: id est unum vel duos episcopos, cum capellanis & presbyteris eorum Principes secum habeat: & unusquisque praefectus unum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare, & indicare poenitentiam possit. Nec non & illas venationes, & silvaticas vagationes cum canibus, omnibus servis Dei interdiximus: & ut accipitres & falcones non habeant.

III.

Decrevimus quoque juxta fanctorum canones, ut unusquisque presbyter in parochia habitans fubjectus sit illi episcopo in cujus parochia habitat; & semper in quadragesima rationem & ordinem

1 De hac prima Synodo Cloveshoveni legendae Vvilelmus Thorne in Chron. pag. 2209. in Eriden. ecclesiae Cantuariensis.

Anno dominicae incarnationis DCCXLII. In congregatum est magnum concilium apud Cloveshoo, praesidente eidem concilio Aethelbaldo rege Merciorum, cum Cuthberto archiepiscopo Doroberniæ, ceteriique episcopis simul adientibus, diligenter examinantes ^ circa necessaria totius religionis, & de symbolo ex antiquis fanctorum patrum institutionibus tradita, studiosoque perquirentes qualiter in primordio natalis ecclesiae hic in Anglia jubebatur haberi, aut ubi honor catholicorum secundum normam aequitatis.

Privilegium regis Vvithredi confirmatio.

Haec & his similia saepius inquirentes, antiquaque privilegia recitantes, tandem perveniebant manus libertas ecclesiarum, & institutio vel praeceptum Vvithredi gloriosi regis, de electione & authoritate conventorum in regno Cantiae, D quomodo & qualiter secundum imperium & electionem Cantuariensis metropolitani fieri & fiare praeciptur. Ex praecepto itaque Aethelbaldi Iectum est coram omnibus privilegium praefati Vvithredi gloriosi regis, & placuit cuncta hoc audientibus, pariterque dixerunt: Nullum aliud tam nobile tamque prudenter constitutum decretum inveniri potuisse secundum ecclesiasticam disciplinam, & ideo hoc ab omnibus firmari fanxerunt.

Igitur ego Aethelbaldus rex Merciorum, pro salute animae meae, & flabilitate regni mei, propque reverentia venerabilis archiepiscopi Cuthberti, propter manus mea munifica subscribens confirmo: ut per omnia libertas, honor, auctoritas, & securitas Christi ecclesiae a nulla persona denegetur, sed sit libera ab omnibus saecularibus

^ Hic omnia negotia ecclesiastica, & ecclesiastica, & saecularia.

^ Burghadum, ^ Vvitredum, ^ Aethelbaldum, ^ presbyterum.

Ex auctoritate.

Anathema.

Ab omnibus omnibus omnibus

Anno Christi 745.

ministerii sui, sive de baptismo, sive de fide catholica, sive de precibus & ordine missarum, ipsi episcopo reddat & ostendat. Et quandocumque jure canonico episcopus circumierit parochiam ad confirmandos populos, presbyter semper paratus sit ad fuliendum episcopum, cum collectione & adjutorio populi ipsi ad confirmari debet. Et in cena domini semper novum chrisma accipiat ab episcopo. Et ut episcopus restitis ad castitatis, & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

IV.

Statuimus etiam ut secundum canonicam caucelam, omnes undecunque venientes episcopos, vel presbyteros, aut probationem synodalem in ecclesiasticum ministerium non admittemus.

V.

Decrevimus quoque, ut secundum canones unusquisque episcopus in sua parochia fidelitudinem gerat, adjuvet, & consoletur, qui defensor ecclesiæ ejus esti et, ut populus Dei paganias non faciat, fed omnes spurcitias gentilitatis abjiciat & refpuat; five profana facrificia mortuorum, five fortilegos, vel divinos, five phylacteria & auguria, five incantationes, five hostia immolatitia, quas stulti homines juxta ecclesias ritu pagano faciunt, fub nomine fanctorum martyrum vel confessorum, Deum & fanctos fuos ad iracundiam provocantes: five illos facrilegos igues, quos Nedfratres vocant, five omnes, quecumque funt, paganorum observationes diligenter prohibendum.

VI.

Statuimus fimiliter, ut post hanc fynodum, quæ fuit xx. Kalendas Maii, quisquis fervorum Dei, vel ancillarum Christi, in crimen fornicationis lapsus fuerit, in carcere penitentiam faciat in pane & aqua. Et ordinatus presbyter fit, duos annos in carcere permaneat, & antea flagellatus & cofticatus videatur, & post episcopus adaugeat. Si autem clericus vel monachus in hoc peccatum inciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus, vertente anno ibi poenitentiam agat: Similiter & nonnæ velatæ eadem poenitentia continenantur, & radantur omnes capilli capitis ejus.

VII.

Decrevimus quoque, ut presbyteri vel diaconi non fagi, fascorum more, fed cafti & continentes, qui servorum Dei: & populus in fua domo mulieres habitare permittat. Et ut monachi, & ancillæ Dei monasteriales, juxta regulam fancti Benedicti, conobia vel xenodochia fua ordinare, gubernare, vivere studeant: & vitam propriam degere fecundum prædicti patris ordinationem non negligant.

NOTÆ SEVERINI BINII.

A Concilium] Zacharias pontifex hunc concilium ex fancto Bonifacio, ut juxta ripam Danubii concilium celebrarent; quos cum accepisset, solicitus jussa illius implere, continuo de consilio ad Carlomannum, deque congregenda episcopali synodo confilium impetravit, ut parentes in vita fancti Bonifacii apud Suriam tom. 1. dist. 3. Junii, & apud Baron. ann. 745. n. 8. num. cap. 41.

B Primum.] Obiitque in vita fancti Bonifacii apud Suriam, lib. 3. num. Magunt. cap. 41. ad 6. ann. Significatur videtur, hunc conventum unicum fuisse, dum indicitur, dum indoguit dubitatione Baronius, sive in eo generatim consentiens, sive aut, sive alter Scriptorum fuerit, aut conventus synodorum, quotquot hac tandem fuerint. Fuisse autem plures ab ea, qui & archiepiscopus & apostolicus fuisse dicitur erat, conventus Germanicos, perfuasum non tantum pontificis Gregorii præceptio, de qua dubius esse potuit, fed & ipsius Bonifacii ad Zacharias pontifices litteris, ob quam non ita frequenter uti intra concilia interdic poffet, admonitio. Clare vero Epistolarum lib. 1. epist. Generalis, inquit, Concilia Gregorius, ut ecclesiæ emergentes, aliquo modo corrigenda correxit. Benedictus Levita in lib. 3. capitulorum, ait, cum Bonifacius Germanos, quos fanctus, & apostolicus Gregorius episcopos, vice papæ Romæ, ad suum Concilium, ad Germanorum principis consilio, ad Germanos. Duas item synodos extendit governatione ab Nauritius. Et cum ante a Benedicto quem a Nauritius pontifices dari traduxerit, consentiens, ut dum ena plures demonstrarent synodi, non tamen duabus plures negarunt. Itemque ut ex Baronio Suriaeque ad Fritii Annalibus, unam anno domini 745. alterum 745. tertium 745. Hæc Bertinis prædito loco. Dum primum tom. fpectatum Suriam a Benedicto & Baronio hoc tolerantis ita distinxerit, ut primo finitum exclusive ab: 1 Decembris anno, ad prolapsi tol dicunt ann. 745. Hæc ita ut ejusdem autem ad eadem verba usque inclusive. Quia vero in secunda synodo non propter corrupta quam sectum vel concinnam omnia ea fant omnia quæ ex prædictis, ut ejusdem ideirco laudetur velut una & eadem conungunatur: In quam apud Bonifacium Magunaci ejusdem concilium indicatum *Mede in hac synodi conventu, qui congregatus est ad Kalendas Martias, in loco qui dicitur Liptinas, omnes venerabiles facerdotes, & comites, & præfecti, priorisque synodi decreta confirmaverunt, sequentia implere voluerunt ut ecclesiæ emergentes.* Tertia Gregorius, quibus, nulla autem statuta continent.

C *Et Basilicam vel Angelica.* 2 Augustum Vindelicorum, fuisse locum ipsum Gregorii III. quibusdam aliqui, nunquam Acta accepta ex Gregorii III. epistola ex quo incipit fanctus *Basilica, vel Basilica, & ex eo vulgo fanctus ad Basilicam, ubi Gregorius III. celebrari, sive nunta Domini, sive in civitate Augusta, ad Basilicam fanctorum Angelorum, ita ut ipse Gregorius III. ad Augustanorum imaginibus, hæc concilium nihilo magis Augusta, quam sive ad Basilicam, sive alio quorumque loco indictum crescent. Baronius tom. 10. ann. 740. num. 1. Augustanus, inquit, ad Basilicam Sanctorum Angelorum, ubi

synodi judicium sustinerent. Similiter & monachi & nonnae.

II.

Statuimus quoque, cum confilio fervorum Dei & populi Christiani, propter imminentia bella, & perfecutiones ceterarum gentium, quæ in circuitu noftro funt, ut fub precario & cenfu aliquam partem ecclefialis pecuniæ in adjutorium exercitus noftri, cum indulgentia Dei, aliquanto tempore retineamus, ea conditione ut annis fingulis de ea, quantumque *exercitus* indiguerit, ad eft duodecim denarii, ad ecclefiam vel monafterium reddantur: eo modo ut fi moriatur ille cui pecunia commodata fuit, ecclefia cum propria pecunia reveftita fit. Et iterum, fi neceffitas cogat, aut princeps jubeat, precarium renovetur, & refcribatur novum. Et omnino obfervetur, ut ecclefiæ vel monafteria penuriam paupertatemque non patiantur, quorum pecunia in precario præftita fit: & fi pauperitas cogat, ecclefiæ vel domui Dei integra reddatur poffeffio.

III.

Similiter præcipimus, ut juxta canonum decreta, adulteria & incefta matrimonia, C quæ non funt legitima, prohibeantur & cumendentur epifcoporum judicio. Et ut municipia Chriftiana paganis non tradantur.

IV.

Decrevimus quoque, quod & pater meus ante præcipebat, ut qui paganas obfervationes in aliqua re fecerit, multetur & damnetur xv. folidis.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Epiftolam Lipiniani fynodi ante annum 742. habitæ in epiftola 37. Hincmari archiepiscopi Remensis ad Radulfum Bituricenfem & Frotarium Burdigalenfem archiepiscopos his verbis: *Et ita factum eft, quemadmodum Domnus Papa Zacharias primitus Georgius epiftopus & Joannes facellarius & ab Romanis fuerunt, ita & nunc Zacharias profbyterum, & Stephanum: Ut & vos multum defponfatæ, dotatæ, ac publicis nuptiis dotatæ conjunctæ apofftolum debitum congaudet non potuerit redditum, & hoc aut nuntiofum confeffionem, aut certa quæftio appropinquare fuerit manifeftum, ut fepa-ratim: & multum, & cum omni requiemtis, ftatim vivo fin-gulitur nubet: Videlicet, quia fine cum difficultatem & Ter-mis fuerit, & fuftinere quoque Georgii epifcopi nuntiofum, ut in fedis legati mittat omnem Hiberniam, & aliique prafu-les qui annos 8. & Carolaccenfi fynodo profitati fcrin-tiis epiftolam ad Lipiniacum Germanum, & omnem quod ad occupandum Carolii fratris fui regnum defiderfolvuntur impuffis verifice: Quod quia fuftinere non fuit (Carolo Ma-nefi) Pippinus fynodum apud Lipinias congregarfecit, cui profuit cum S. Bonifacio legatus, appellatum fedis Gregorius nomine, Quem de fyndum apud Lipinias, & quemcumque de rebus ecclefiafticis, quas pater fuus abfulerat, a pontifices, verifficis redfere pronuntiavit, & omnes res ecclefias, quæ abfeas erant, reftituere, &c. Sunt quoque Ad Frotarium Burdigalenfem Lugdunenfem cum ait: Nam Pippinus a quo per maximum Karolum & religiofiffimum Ludovicum impetrare duxit vos nobis ordinem, excepto anteriffimo fuius regni Karolus Zacharia Papam fe fynodo, cui mutatio Bonifacius interfuit, cum accepit confortum, ne ac-cerfitum tumpuit indaftria fibi, profpicifpectorum decedentibus epifcopis mederent, ne forte fimplicitatem pontifficum pafte cunhiaguere, &c. Pippinus certe quæ a fratre Carlomanno pro conflitum fuccedentum, & optimatum in fynodo Germanicum decreta & Lipinia habita, quæ omnium confenfu & confirmata fuerant, in alterum quoque fibi commodum regni facilitatem parentibus, & confulcoque prius ea de Zacharia Pontifice, quæ ipse, cum fuccedere decrevit, pontificum, confilium fuper electione fe epifcopos Abbem Remorum & Ardobertum Ebr. Arbertum Bituricenfem epifcopum, ut decet tertius illius fynodi Suefficiore canon.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Sub Carlomanno.*] Duo, ut ex decreto, fub Carlomanno conciliis fuerunt, unum in Germania, cujus locus non prodiit, celebratum anno 742. Alterum Lipinis, in quo fuperiuis quoque concilii Germanici relatæ & approbatæ funt. Quinam ad Germanicum fynodum interfuerint, conventiones, pactaque defcribunt: in Lipinenfi quæ adfuerint, non eft prodictum. Bonifacio tantum legatum fedis apofto-licæ vocatum, conjunctum eft.

2 *Modo enim in hac fynodo.*] Hæc propriæ fynodum ab Synodum apud Lipinias habitam; quod nonnem olim pafi-fatis & vitæ regula fuit in page Carmentaria, ut ab aliis non obfervatum. Ideoque Hincmarus in epiftola Ebrardo, qui tunc loci aperte confirmat lib. 5. cap. 25. Conciliis vero mediam defcribens a Pontifice Stephano Mafam, ubi regnum Lothario cum Ludovico fraere divifere. *Ludovicus, inquit, Apofftolorum redit, Carolus Lipinus* Lipinus quia apofftolorum redit, Carolus Lipinus Lipinus quia apofftolorum redit, Carolus Lipinus Lipinus habuit ad Sinuum, & Inde per Carlofiam Compendium venit.

NOTÆ SEVERINI BINII.

1 *Concilium.*] De hac fynodo fynodo Bonifacii Bonifidius Levita in vita Zachariæ Papæ, ubi Pippinum cum Francorum hac fcribit: *Item altera fynodum a fupra-dictis epifcopis ac principibus Germanicis apofftolica dat ad Lipinias Martinus ad Lipinias habita.* Ex qua hoc in capitulatia infertur.

Modo in hac fynodali convenunt, quod congregatum eft Kalendas Martias, in loco qui dicitur Lipinas: Ecc. ut fupra.

Hæc eadem fynodo a Tarfio Bonifacio damnatos fuffe Ada cum dicunt impofitum Incertiam Ecclesiarum Ecclesiarum Ecclesiarum Gallium, & Germanorum Scotum, ex vita tanti Bonifacii affirmat Baronius, atque idem illud epiftolam Zachariæ ad Bonifacium hac tempore Pontifice, cum Carmentorum Ordinium in vita fancti Bonifacii, quam habet Bertarius lib. 3. Bibliothecæ Patrum Lugdunenfis, cum Bertrutiuum loco allegato ita defcribit, quam eadem in fynodo omnigaffe illis inquiunt, qua fanctus Bonifacius in Romon archiepiscopali Baptismum collocare fuit. Mirum cum eft quod de hac difputatione nonde Scriptum, & ea quadam Magnitudo refert his verbis: *Decreta Decretum de Ecclesiarum difpiamenda Abbatorum: nam fi pro reducetur Ecclesiarum: Porro ab ea conflitutio debetur fuerit Romanorum Pontificum, Sacrorum, & alii: Ita fi fe reprehendere: Mafter ofi per ea nobis regnum, quam Abbatorum ipsi Ecclesiarum, Ecclesiarum Ecclesiarum, & Ecclesiarum, & Ecclesiarum, &

ANNO CHRISTI 741. fadaer? *Resp.* Ec gelobo in got almehtigan fadaer. Gelobistu in crist godes suno? *Resp.* Ec gelobo in Crist godes suno. Gelobistu in halogan gast? *Resp.* Ec gelobo in halogan gast.

II. [1] *Indiculus superstitionum & paganiarum.*

De sacrilegio ad sepulcra mortuorum.
De sacrilegio super defunctos. i. dadsisas.
De [a] spurcalibus in Februario,
De casulis, id est, fanis.
De sacrilegiis per ecclesias.
De sacris silvarum, quæ Nimidas vocant,
De his quæ faciunt super petras.
De sacris Mercurii vel Jovis.
De sacrificio quod alicui sanctorum.
De filacteriis & ligaturis.
De fontibus sacrificiorum.
De incantationibus.
De auguriis, vel avium, vel equorum, vel boum stercorib. vel sternutationes.
De divinis vel sortilegis.
De igne fricato de ligno, id est Nodfyr.
De cerebro animalium.
De observatione pagana, vel in inchoatione rei alicujus.
De incertis locis quæ colunt pro sanctis.
De petendo quod boni vocant sanctæ Mariæ.
De feriis quæ faciunt Jovi vel Mercurio.
De lunæ defectione, quod dicunt vinceluna.
De tempestatibus, & cornibus, & cocleis.
De sulcis circa villas.
De pagano cursu, quem Yrias nominant scissis pannis vel calceis.
De eo quod sibi sanctos fingunt quoslibet mortuos.
De simulacro de conspersa farina.
De simulacris de pannis factis.
De simulacro quod per campos portant.
De ligneis pedibus vel manibus pagano ritu.
De eo quod credunt quia fœminæ lunam commendent, quod possint corda hominum tollere juxta paganos.

a Forte, Lupercalibus. Hard.

III. *Allocutio sacerdotum de conjugiis inlicitis ad plebem.*

Ezech. 3. *Fili hominis speculatorem posui te in populo meo: audiens ergo ex ore meo sermonem annunciabis eis ex me, non ex te. Si me dicente ad impium: Impie morte morieris; non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem adnunciaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua & via sua impia, ipse quidem in iniquitate sua morietur; tu autem animam tuam lucri fecisti. Sed & si conversus justus a justitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo, ipse morietur; quia non adnunciasti ei, in peccato suo morietur, & non erunt in memoria justitiæ ejus quas fecit, sanguinem vero ejus de manu tua requiram. Si autem tu adnunciaveris justo, ut non peccet justus, & ille non peccaverit, vivens vivet, quia adnunciasti ei, & tu animam tuam liberasti.*

Videte filii carissimi quale nobis incumbit periculum, si tacemus. Absit, absit, ut nostrum silentium vestrum fiat exitium, si vos amamus, prodere debemus quod lædit, ne veniat quod occidit. Ergo diligenter advertite voces Dei nostri, quibus vos vetat a conjugiis criminalibus, ut vivatis æternis ejus muneribus. Clamat ecce Deus noster, & humanæ libidinis inlicitam rabiem prævidens contestatur, ne quis polluatur cum matre, non cum noverca, non cum sorore ex patre nata; non cum sorore ex matre nata; sive intus sive foris nata sit. Non cum filia filiæ, non cum nepte ex filia nata, non cum filia novercæ, non cum sorore patris, non cum sorore matris. Non cum uxore patrui, non cum nuru, non cum uxore fratris. Non cum filia uxoris. Non cum filia filii uxoris tuæ, non cum filia filiæ ejus. Non cum sorore uxoris tuæ; non cum menstruata muliere, non cum uxore proximi, non cum duabus simul mulieribus, sive ancillæ sint, sive liberæ; seu libera & ancilla: Non cum masculo coitu fœmineo, non cum pecore aliquo: non cum socri tua. Non mulier succumbat jumento; non vir cum filia & matre: Non cum uxore avunculi tui. Dicit etiam de sacerdote futuro: non cum repudiata a marito, non cum scorto, non cum vidua, sed virgine. Ecce carissimi qualem ad vos legationem perferimus, non cujuscumque, qui pretio possit redimi; sed cujus sanguini pro vobis fuso estis obnoxii. Ammonemus sanctitatem vestram, vivite cum conjugibus licitis: vivite continenter. Nemo se ulterius inlicitis maculet. Nemo talibus sociatus ante penitentiæ dignum servitium ad tanti domini corpus accedat: ne non remedium, sed vulnus accipiat. Quia quod indigne sumitur, pœna est, non medela. Carissimi homines sumus pleni squaloribus, & tamen nolumus ab inquinatis membra nostra contingi, & credimus quod unigenitus Dei filius nostrorum criminum sordes in suum corpus libenter excipiat. Fratres, ecce rex noster, qui nos dignos hac legatione credidit, post nos continuo sequitur, paremus ei mundas domus nostras, si eum in ipsis corporibus nostris volumus habitare.

IV. *Alia allocutio.*

Rogamus vos carissimi filii, rogamus vos viscera sanctæ matris ecclesiæ, ut qui soletis leges sæculi formidare, legem Dei nostri audire patienter dignemini. Ille est qui ad vos per linguæ nostræ servitium loquitur. Cujus paulo ante paschalia beneficia celebrastis. Qui unigenito suo inter manus persequentium parcere noluit, ut nos in hereditatem adscriberet filiorum. Si agnovistis quantum nobis munus in passione ejus [b] præstitum, celerius ipsius audite [illegible] offensionibus ejus inobedientes existimus, ingrati beneficiis judicemur. Non est dubium, filii carissimi, esse quosdam, atque utinam paucos, qui de nostra negligentia conquerantur, quare tardius salutis vestræ remedia prædicamus: quorum tamen [c] justus dolor est, si vel modo voluerint facile percipere medicinam. Nam qui nec tardius curari se patitur, de medici tarditate, quid queritur? Immo quanto longior præcessit infirmitas, tanto major succedere debet humilitas. Nam quis ferat ægrotum superbum, qui & incurrisse se causatur in ægritudinem, & non vult recipere sanitatem? Quam multos invenimus, filii carissimi, qui cum turpiter vivant, tamen calumniantur, dicentes, quare tardius Christus advenerit: quare tot millia hominum ante incarnationem suam perire perpessus sit. Horum si querelam recipimus etiam post tanti munus medici necesse est ægrotemus. Quid accusas homo solem justitiæ quod tardius ortus sit; qui post ortum quoque ejus in tenebris ambulas? An quia frequenter nubes diutius occupant cœlum, non debemus gaudere redisse tran-

a Forte; fit præstitum, Hard.

b Forte; justus, Hard.

1 Nonnulla hujus indiculi illustrantur a Jo. Reiskio in disquisitione edita Germanice de igne superstitioso. Francof. 1696. 8. & Casp. Sagittario in Antiquitatibus Ethnicismi, & Christianissimi Thuringici, itidem Germanice vulgatis Jen. 1685. 4. lib. 1. c. 3. Præcipue in laudato Meindersii Commentario p. 144. seq. quo Capitularia duo Caroli M. de partibus Saxoniæ & indiculum illum erudite explicavit. *Idem Ibidem.*

ANNO CHRISTI 741. se tranquillum? Quid fluctuaris frater, quid fluctuaris inaniter? Ecce jam licet ad serenitatis quietem reverti, quid iterum scopulosa desideras? Nemo te in tempestate periturum retinere voluit, quia tardius portus occurrit.

V. *De Sabbato.*

Magnificentissimi patres nostri apud Laudiciam Phrygiæ congregati, memores salutis nostræ, multa censuerunt, quæ nos observare convenit. Inter cetera, filii carissimi, de Christianis qui sabbatizare, vel juxta quemdam modum judaizare noscuntur. Quia sub anathemate decreverunt, qui eos imitari noscuntur. Nam & nos vobis de eo insinuare curamus. Qui baptizati & regenerati estis in Christo, ecce facti estis membra Christi, Ammonemus vos, timemus vos, non tantum a paganis, non tantum ab hæreticis, sed etiam a perfidis Judæis, qui vos cupiunt judaizare & otiari in sabbato; ut nomen Christi, quod accepistis, in vobis maculetur. Sed ita agendum est secundum patrum definitionem, qui nobis jubent operari in sabbato; secundum domini sententiam, qui in evangelio ait: Sabbatum propter hominem Marc. 2. factum est; non homo propter sabbatum: itaque dominus est filius hominis etiam sabbati. Et cum in synagoga observassent eum Judæi, si in sabbato curaret, ut accusarent eum, ait homini habenti manum aridam; Surge in medium, & dicit eis: Licet sabbatis bene facere an male? animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam: & extendit, & restituta est manus illius. Luc. 6. Item secundum Lucam evangelistam, erat Jesus docens in synagoga eorum sabbatis, & curavit ibi mulierem, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo. Dum ergo indigne ferrent Judæi, ait eis: Hypocritæ, unusquisque vestrum sabbato non solvet bovem suum, aut asinum a præsepi, & ducit adaquare? hanc autem filiam Abrahæ non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati. Luc. 13. Etiam pro hoc erubescebant Judæi. Videtis, carissimi nobis, quia dominus pro hoc sabbatis operabatur, quia nos qui Christiani sumus, secundum literam sabbatum observare non debemus. Christiani enim sabbatum observare ita debemus, abstinere nos a rapinis, a fraudibus, a perjuriis, a blasphemiis, ab inlicitis rebus, a munere accipiendo super innocentes, a jurgiis. Fornicationes enim sic timeamus, sicut mortem; non quæ animam solvit a corpore, sed ubi anima semper ardet cum corpore. Obsecro vos per nomen quod super vos invocatum est; per sacramenta, quæ accepistis, ut eos imitemini, quos in populo Dei bene agere videbitis; ut illius sacramentum maneat in vobis, qui de ligno descendere noluit, sed de sepulchro resurgere dignatus est. Qui vivit & regnat cum patre & Spiritu sancto, in sæcula sæculorum.

DE CANONIBUS ET STATUTIS

SYNODI A BONIFACIO JUSSU PONTIFICIS Romani, & rogatu principum Francorum & Gallorum, celebratæ.

[1] Excerptum ex ejusdem Bonifacii epistola 105. ad Cudbertum archiepiscopum.

Eccl. 25. SCRIPTUM est in libro Salomonis: *Beatus homo qui invenit amicum*, Post alia. Major enim nobis solicitudo ecclesiarum, & cura populorum propter pallia credita & recepta, quam ceteris episcopis, qui proprias tantum procurant parochias, incumbit. Propterea, carissime, non quia vestræ prudentiæ opus sit rusticitatis nostræ statuta audire vel legere, sed propter bonam & humilem & sanctam voluntatem vestram, putamus vos libentius scire velle, quam nescire, quæ hic sacerdotes nobiscum servanda decreverunt vobis emendanda & corrigenda destinamus.

Decrevimus autem in nostro synodali conventu, & confessi sumus fidem catholicam, & unitatem, & subjectionem Romanæ ecclesiæ, fine tenus vitæ nostræ velle servare sancto Petro, & vicario ejus velle subjici, synodum per omnes annos congregare, metropolitanos pallia ab illa sede quærere, & per omnia præcepta Petri canonice sequi desiderare, ut inter oves sibi commendatas numeremur. Et isti confessioni universi consensimus, & subscripsimus, & ad corpus S. Petri principis apostolorum direximus, quod gratulando clerus & pontifex Romanus suscepit.

Statuimus ut per annos singulos canonum decreta, & ecclesiæ jura, & norma regularis vitæ in synodo legantur & recuperentur.

Decrevimus, ut metropolitanus, qui sit pallio sublimatus, hortetur ceteros, & admoneat, & investiget quis sit inter eos curiosus de salute populi, quisve negligens servus Dei.

Venationes & silvaticas vagationes cum canibus, & ne accipitres & falcones habeant, prohibuimus.

Statuimus ut per annos singulos unusquisque presbyter episcopo suo in quadragesima rationem ministerii sui reddat, sive de fide catholica, sive de baptismo, sive de omni ordine ministerii sui.

Statuimus ut singulis annis unusquisque episcopus parochiam suam circumeat, populum confirmare, & plebem docere, & investigare, & prohibere paganas observationes, vel omnes spurcitias Gentilium.

Interdiximus servis Dei, ne pompato habitu, vel sagis, vel armis utantur.

Statuimus quod proprium sit metropolitano, juxta canonum statuta, subjectorum sibi episcoporum investigare mores, & solicitudinem circa populos, quales sint. Et moneat, ut episcopi a synodo venientes, in propria parochia cum presbyteris & abbatibus conventus habentes, præcepta synodi servare insinuando præcipiant: & unusquisque episcopus, si quid in sua diœcesi corrigere vel emendare nequiverit, ibidem in synodo coram archiepiscopo, & palam omnibus ad corrigendum insinuet, eodem modo quo Romana ecclesia nos ordinatos cum sacramento constrinxit, ut si sacerdotes vel plebes a lege Dei deviasse viderim,

1 Hæc Bonifacii, & sequens Zachariæ Epistolæ ad Concilium Germanicum anni 742. referendæ sunt.

Anno Christi 743.

rim, & corrigere non potuerim, fideliter semper sedi apostolicæ & vicario sancti Petri ad emendandum indicaverim. Sic enim, ni fallor, omnes episcopi debent metropolitano, & ipse Romano pontifici, si quid de corrigendis populis apud eos impossibile est, notum facere: & sic alieni fient a sanguine animarum perditarum.

EPISTOLA ZACHARIÆ PAPÆ AD FRANCOS ET GALLOS.

Laudat illos ob ea quæ in synodo recte fuerant constituta, hortaturque ut Bonifacii monitis obtemperare pergant.

Zacharias papa universis episcopis, presbyteris, diaconibus, abbatibus, cunctis etiam ducibus, comitibus, omnibusque Deum timentibus, per Gallias & Francorum provincias constitutis.

Capitular. lib. 5. cap. 1.

REFERENTE nobis Bonifacio reverentissimo atque sanctissimo fratre nostro episcopo, quod dum synodus aggregata esset in provincia vestra, juxta nostram commonitionem, mediantibus filiis nostris Pippino & Carlomanno principibus vestris, peragente etiam vicem nostram præfato Bonifacio, dominus inclinasset corda vestra cum principibus vestris in prædicationem ejus, ut omnibus commonitionibus ejus obediretis, & falsos, & schismaticos, & homicidas, & fornicarios a vobis expelleretis sacerdotes; omnipotenti Deo nostro gratias egimus, & pro vobis incessanter sumus orantes, ut qui cœpit in vobis opus bonum perficiat usque in finem. Obsecro enim vos omnes coram Deo, ut ejus commonitionibus firmiter obediatis. Ipsum enim vice nostra in partibus illis prædicandum constitutum habemus, ut vos Deo propitio ad viam perducat rectitudinis, & a cunctis facinoribus salvi esse possitis. Habuistis enim peccatis facientibus nuncusque falsos & erroneos sacerdotes, unde & cunctæ paganæ gentes vobis pugnantibus prævalebant, quia non erat differentia inter laicos & sacerdotes, quibus pugnare licitum non est. Qualis enim victoria dari potest, ubi sacerdotes una hora dominica pertractant mysteria, & Christianis corpus dominicum porrigunt pro suarum animarum redemptione, & postea Christianos, quibus hoc ministrare debuerant, aut paganos, quibus Christum prædicare, propriis sacrilegisque manibus necant? & fit secundum domini verbum: *Vos estis sal terræ; quod si sal evanuerit, in quo condietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* (Matth. 5.) Et dum hæc ita sint, & tales in vobis fuerint sacerdotes, quomodo victores contra inimicos vestros esse poteritis? Nam si mundos & castos ab omni fornicatione & homicidio liberos habueritis sacerdotes, ut sacri præcipiunt canones, & nostra vice prædicat præfatus Bonifacius frater noster, & ei in omnibus obedientes extiteritis, nulla gens ante vestrum conspectum poterit stare, sed corruent ante faciem vestram omnes paganæ gentes, & eritis victores; insuper & bene agentes vitam æternam possidebitis. Vos autem, fratres carissimi, qui estis veri sacerdotes, vel sub regulari disciplina constituti, sic vosmetipsos exhibete, ut certe ministros Dei, & dispensatores mysteriorum Dei, ut non vituperetur ministerium nostrum, ne fiat in vobis, sicut scriptum est: *Erit sicut populus sic sacerdos*, (Isai. 24.) & si hoc fuerit, qualis vobis erit ab hominibus laus, aut qualis a Deo expectatur retributio? Sed sic vos corrigite ut veri sacerdotes, & tales ad sacerdotium perducite, ut & vobis & illis testimonium maneat bonum ab his qui foris sunt: quatenus ab hominibus vobis acquiratis laudem, & Deo mercedis præmium in æterna beatitudine percipere mereamini: eo quod per vos ad Christi rectam fidem perducti multi sunt, innoxios habentes sacerdotes. Ad synodum namque omni anno convenite ad pertractandum de unitate ecclesiæ, ut si quid adversi acciderit, radicitus amputetur, Dei & ecclesia maneat inconcussa. Bene valete.

CONCILIUM ROMANUM I.[1]

CONGREGATUM A ZACHARIA PAPA,

anno domini DCCXLIII. indictione XII. anno tertio Artabasdi, & Luithprandi regis XXXII.

ZACHARIAS sanctissimus ac beatissimus episcopus sedis apostolicæ, cum omnibus episcopis, presbyteris, & diaconibus, domino volente & auxiliante ita decrevit, qualiter singulis capitulis nunc subter declaratur.

CAPITULA.

I.

Ut episcopi cum mulieribus omnino non habitent, ne antiqui hostis fraude decipiantur: *ut*, juxta apostolicam vocem, *non vituperetur ministerium nostrum* (2. Cor. 6.), quia scriptum est: *Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.* (1. Cor. 3.) Cavere nos oportet, fratres mei, ab illicitis, ut mundas valeamus ad Deum levare manus; scriptum est enim: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit dominus.* (Levit. 11)

II.

Ut presbyteri vel diaconi subintroductas mulieres nullo modo secum audeant* habitare (* habere), nisi forsitan matrem suam aut proximitatem* generis sibi habentes (* generationis), quæ suspiciones effugiant, sicut in synodo Nicæna continetur. Si quis vero præsumpserit præter statuta agere, sacerdotii sui privetur honore.

III.

Ut episcopus, presbyter, & diaconus (21. q. 4. Episcopi ej.) sæcu-

1 Prodiit ex Biblioth. Vatic. & aliis, teste Baronio, an. 743. n. 18. Ab eo emendatur in margine textus corruptus. *Harduinus.*

Anno Christi 743.

sæculari indumento minime utantur, nisi ut condecet tunica sacerdotali; sed nec dum ambulaverit in civitate, aut in via, aut in plateis, sine operimento præsumat ambulare, præter si in itinere longo ambulaverit. Quia sicut *mulier orans in ecclesia non velato capite, deturpat caput suum* (1. Cor. 11.), juxta apostoli vocem, ita sacerdos sine operimento deturpat suum sacerdotium. Nam si temere præsumpserit contra statuta agere, communione privetur, donec quæ statuta sunt adimplere maturet.

IV.

(Dist. 93. Juxta sanctor.) Ut juxta sanctorum patrum & canonum statuta, omnes episcopi, qui hujus apostolicæ sedis ordinationi subjacebunt, qui propinqui sunt, annue Idibus mensis Maii sanctorum principum apostolorum Petri & Pauli liminibus præsententur, omni occasione seposita. Qui vero de longinquo, juxta chirographum suum impleant. Nam qui hujus constitutionis contemptor extiterit, præter si ægritudine valida fuerit detentus, sciat se canonibus subjacere.

V.

(Vide concilium Gregorii II.) Ut presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam spiritualem commatrem, nullus sibi præsumat nefario conjugio copulare. Nam qui hujusmodi opus* penetraverit (* perpetraverit), sciat se anathematis vinculo esse obligatum, & Dei judicio condemnatum, atque a sacro corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi alienum. Statuentes apostolica censura, ut quicumque sacerdotum eos communicare præsumpserit, eorum consortio condemnatus sacerdotii sui honore privetur. Si autem sic qui conjuncti sunt admoniti declinaverint, & ab alterutro fuerint divisi, pœnitentiæ submittantur, ut sacerdos loci providerit.

VI.

Ut consobrinam, neptem, novercam, fratris uxorem, vel etiam de propria cognatione, nullus præsumat in conjugio copulare, quia scriptum est in lege domini: *Turpitudinem uxoris patris, uxoris fratris, atque sororis tuæ non revelabis: turpitudo enim tua est.* (Levit. 18. Vide synodum Eugen. II. & Leon. IV. Can. 38. Ivo part. 9. cap. 31.) Et si ab Hebraico populo ante incarnationem unigeniti Filii sui hæc servanda mandavit; quanto amplius nos, qui Christianæ religionis documenta tenemus, ab illicitis connubiis* observare debemus (* abstinere), ne demersi in voragine, ignis æterni concrememur incendio. Si quis vero in hoc nefario conjugio convenerit, & in eo permanserit, sciat se auctoritate apostolica anathematis* vinculo (* vinculis) esse innodatum. Et nullus sacerdos illi tribuat communionem, ut in superiori capitulo continetur. Et si inclinatus divisusque fuerit ab illicita copula, pœnitentiæ subdatur, ut sacerdos loci consideraverit.

VII.

(Concil. Gregorii II.) Si quis temerario ausu præsumpserit virginem aut viduam furari in uxorem, præter si desponsatam habuerit, anathema sit.

VIII.

(Ibidem.) Ut nullus clericus aut monachus comam laxare præsumat. Si quis clericus aut monachus comam laxare præsumpserit, anathema sit.

IX.

(26. quæst. 7. Si quis Kalendas.) Ut nullus Kalendas Januarias & broma colere præsumpserit, aut mensas cum dapibus in domibus præparare, ut per vicos & plateas cantationes & choros ducere, quod maxima iniquitas est coram Deo: anathema sit.

X.

(Vide synodum VII. cap. 26. Veron. parte 14. c. 10.) Si quis Christianus filiam suam Judæo in conjugio copulare præsumpserit, nisi perfecte crediderit Christo, & baptizatus fuerit; vel servum aut ancillam eidem Judæo Christianus venumdare præsumpserit, & si vidua Christiana Judæum duxerit virum, vel consentientibus ei, anathema sit.

XI.

(Initium est canonis 44. Concilii Carthag. III.) In multis conciliis hoc statutum est, etiam & nunc confirmatum a vestra prudentia, sanctissimi fratres, ut primi, quarti, septimi, & decimi mensis horum sacerdotum debeant fieri ordinationes. Aliqui enim ex nostris per incuriam, ignorantes annorum seriem, illicitam fecerunt ordinationem. Sed dum nostris insonuisset auribus, canonicam susceperunt disciplinam, pro quo omnibus apostolica auctoritate interdico. *At qui (* Et qui) norunt canonum seriem, observent, & qui nesciunt, meditentur, ne dum fuerint lapsi, canonicæ succumbant sententiæ. Sed & hoc interdicimus, ut nullus episcoporum audeat, juxta sanctorum canonum instituta, quemlibet clericum bigamum, aut qui viduam duxerit uxorem, ad sacros ordines promovere, aut alterius civitatis clericum sine dimissoriis sui episcopi suscipere, vel ordinare, neque eum usurpet, nisi episcopus ejus precibus exoratus concedere voluerit, quia hoc sancti patres statuerunt. Si quis vero præsumpserit, canonicas damnationes sentiat.

XII.

De presbyteris, diaconibus, seu clericis, qui inter se causam habuerint, nullo modo præsumat publicis actoribus interpellationem facere, nisi suo episcopo. Et si forsitan * episcopus contra eum habuerit (* episcopum contrarium), ad vicinum episcopum confugium faciat, juxta canonum statuta: & si minime convenerit ut decidatur inter eos intentio, apud apostolicam veniat sedem. Si quis præter statuta agere præsumpserit, gradus sui honore privetur, & ab ecclesia pellatur * domusque causa susceperit finem. (* dum usque)

XIII.

ANNO CHRISTI 743.

XIII.

Veron. parte 4. cap. 13. De consecr. dist. 1. cap. Nullus.

Ut nullus episcopus, presbyter, aut diaconus, ad celebrandum Missarum solennia præsumat cum baculo introire, aut velato capite altario Dei assistere, quoniam & apostolus prohibet viros, velato capite orare in ecclesia: & si temere præsumpserit, communione privetur.

XIV.

Ut episcopus aut presbyter, dum ingressus fuerit ad Missarum solennia celebranda, nullo modo audeat * data oratione recedere, ut ab alio episcopo aut presbytero suppleantur Missarum solennia: sed qui initium ponit, suppleat usque ad finem; quia scriptum est: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*. Si quis vero præsumpserit præter quod posuimus agere, a sacro corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi sit suspensus.[1]

* dicta

Matth. 10.

XV.

Scripsimus de gradibus cognationum, vel quomodo debeant quilibet amodo & deinceps legitimo conjugio copulari. Et quia divina clementia nos congregavit in unum, ut ea quæ necessaria sunt pro salute animarum * capitula vobis ea, quæ sæpius scripta sunt, enarrare studui; ad memoriam vobis quippe reducens, quod beatæ memoriæ præcessor noster Gregorius, hujus apostolicæ sedis junior papa, propter aliquas illicitas conjunctiones, quæ fiebant per hanc Italiam, seu Longobardorum provinciam, vel in aliis locis, aggregato sacerdotali collegio promulgata sententia, anathematis vinculo obligavit. Sed dum cerno adhuc populos in eodem errore persistere (quod ingemiscens dico) quoniam Christianorum animæ dum diabolica fraude decipiuntur, timeo ne nos qui rectores animarum vocamur, si earum salutem providere neglexímus, [a] justo judice pro illis torqueamur. Sed neque hoc silendum est, quod in Germaniæ partibus ita divulgatum est, quod quidem in archivo nostræ sanctæ ecclesiæ scriptum minime reperimus, ipsis tamen asserentibus hominibus de Germaniæ partibus didicimus, quod beatæ recordationis sanctus Gregorius papa, dum eos ad religionem Christianitatis divina gratia illustraret, licentiam illis dedisset in quarta se copulare generatione, † *quod quidem Christianis licitum non est, dum usque se cognoverint*, sed dum rudes erant & invitandi ad fidem, quamquam minime scriptum, ut dictum est, reperimus, credere non ambigimus: Deo autem largiente, *qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, præteritis annis literas miserunt archiepiscopi & reges provinciæ illius, petentes apostolica præcepta, qualiter liceat eis conjugia copulare, & quomodo debeant observare. Quibus quantum dominus dare dignatus est, admonitionis præcepta direximus. Sed neque hoc silendum est, pervenisse ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diversa loca hujus Italiæ, & Longobardorum partes, sacerdotes cum sanctimonialibus feminis, id est monachis, habitare. Quod nefarium est dicere vel audire contra canones * esse sancita. Ubi enim talis fuerit commorantium habitatio, antiqui hostis stimuli non desunt: unde omnino cavendum & vitandum est, fratres mei, ne fallant, & impleatur in eis prophetæ dictum: *Sacerdotes ejus contaminant sancta, & reprobant legem*. Quod & alius propheta increpat dicens: *Vos sacerdotes qui fallitis nomen meum, & dixistis; In qua re fefellimus nomen tuum?* Quibus * respondendum est: *Offerentes ad altare meum panem pollutum. Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris*. Pro quo timeo, dilecti mei, ne nobis in capite positis, si neglexerimus, illud contingat quod dominus per prophetam dicit: *Ideo pastores audite verbum domini. Ecce lac devoratis, & lanis eorum cooperitis vos, & quod crassum est jugulastis, & oves meas dispersistis. Quod infirmum erat non confirmastis, in eo quod male habebat non curastis, & contritum non alligastis, & quod errabat non convertistis, & quod perierat non requisistis, & dispersæ sunt oves meæ, eo quod non sint pastores: & factæ sunt in devorationem omnibus bestiis agri, nec erat qui requireret, neque qui revocaret*. Propterea oportet nos solicitos esse, ut de credito ministerio, cum venerit dominus, qui talentum nobis ad tempus credidit, duplum illi apportemus lucrum, & ut ipse in bonis suis nos respiciat, quia scriptum est: *Beatus servus ille, quem, cum venerit dominus, invenerit facientem sic*.

* desist fer. decerneremus,

a. Forte, a justo. Hard. Ivo parte 9. cap. 10.

† Hæc desunt in originali, sunt in collectione Ivonis, idque notavimus ad marginem.

Joan. 1.

* & decreta.

Sophon. 3.

Malach. 1.

* responsum est.

Ezech. 34.

Matth. 24.

1 Hucusque Zachariæ papæ capitula sive decreta, vel dixeris canones, quos congregatæ ad hoc synodo cognoscendos obtulit: de qua synodo ista leguntur, sed mendosissime in omnibus quæ extant exemplaribus.

PRÆSIDENTE sanctissimo ac ter beatissimo Zacharia papa in basilica beati apostolorum principis Petri, ante confessionem, pro supra memoratis capitulis declarandis una cum episcopis sanctissimis, quorum nomina subter annectimus, ad hæc capitula pertractanda considentibus, sicut dictum est, sanctissimis episcopis, Joanne Segnensi, Sabatio Alatrensi, * Haudensio Perusio, Arcadio Clusino, Mauritio Hortano, Joanne Fallaritano, Thoma Florentino, Gaudioso Bladero, Petro Esino, * Hirtioso Sutrino, Andrea Pisaurensi, Marco * Lucerino, Lando Conselino, Pelagio Consentino, Aufredo Tarentino, Munualdo .... Niceta Gabinate, Vitaliano Auximensi, * Theophanio Silvæcandidæ, Martino Verulano, * Venantio Prænestino, Agnello Ariminensi, * Armato Fanensi, Joanne Polimartiensi, Benedicto Numentano, Joanne Nepesino, Griso Trebiano, Anderamo Bisuntiano, Cæsareo Beneventano, Ambrosio Anagnino, Theodoro Capuano, Amantio * Nitiano, Theodoro Ostiæ, Gregorio Orbevetano, Grosso Senensi, * Isso Sabinensi, Tiburtino Albano, Gratioso * Villetemo Anconitano, Gregorio Portuensi, Tudertino ...... & venerabilibus presbyteris. Joanne archipresbytero, Gregorio, Stephano, alio Stephano, Dominico, Theodoro, Anastasio, Andrea, Petro, Jordane, Leone, item Leone, Gregorio, Eustachio, Anastasio, Georgio, Joanne, Sergio, Theophanio, Procopio, Gaudentio, Epiphanio. Astantibus quoque Theophylacto, Arcidio, Gemmulo, Theodoro, Stephano, & Paulo diaconibus, vel cuncto clero ecclesiæ sanctæ.

* Gaudentio

* Gratioso

ANNO CHRISTI 743.

* Lucerio * Epiphanio * Valentio * Amato

* Nucerino, * Torisso * f. Veliterno, Anconitano,

Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Sanctorum probabilium patrum exempla nos provocant, quæ ad firmitatem orthodoxæ fidei & statu sanctæ catholicæ atque apostolicæ Dei ecclesiæ, seu Christianæ religionis decreverunt documenta prosequi, & ut vere speculatores animarum a Deo constituti * curam dominici gregis habere, ut jam & a torpentibus & illicitis causis, juxta egregii apostoli vocem, monendo, arguendo, & increpando, subjectorum animas, a fauce deceptoris, & antiqui hostis humani generis servatas, valeamus revelata facie gloriam Dei speculari ac dicere: Ecce nos & pueri quos dedisti nobis, non perdidimus ex eis quemquam: ita ut & nos unusquisque mereamur audire desiderabilem domini vocem dicentis: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui*. Sanctissimi episcopi & venerabiles presbyteri & diaconi omnes responderunt: Spiritus sancti gratia diffusa cor apostolatus vestri succensum est, ut nostrorum simul & subjectorum animarum divino ardore & zelo constantiæ provideat; * quæ quantum assiduæ magistræ & dominæ nostræ apostolicæ sedis præsentamur, * tantum amplius docemur nobis a Deo creditis esse plebibus quæ necessaria sunt ad regendam plebem Dei educatis. Animarum lucra sectemur, & quia a pia consideratione bene provisum est, quæ a vestro sancto apostolatu decreta sunt capitula cum præmissis, nobis lectione pandantur, ut antidoto salutari moribus a grege domini * compellatur, ne deinceps quisque Romanus aut Longobardus vel cujuscumque gentis qui * in te baptizati sunt attentare præsumat, ut non * ante iniquitatis pondere oppressus cum diabolo & angelis ejus pereat. Placeat potius ut illicita vitentur, & funditus evellantur: *sicque recitata sunt superius scripta capitula atque probata: in fine autem ista leguntur*: Factum est hoc concilium anno [a] secundo Artabasdi imperatoris, nec non & Luithprandi regis anno trigesimo secundo, indictione duodecima. Feliciter.

* curam dominicum gregem. 2. Tim. 4.

Hebr. 2.

Matth. 25.

Ex concil. Greg. II.

* quia quanto

* tanto

* expellatur,

* inter baptizatos * tanæ

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad An. Ch. 743. n. 15. & 16.

Concilium *Romanum* hoc anno a Zacharia Papa habitum, in quo varia Decreta condita, recte hoc anno a Baronio recitatum; cum in ejus fine legatur: *Factum est hoc Concilium anno secundo Artabasdi Imperatoris, nec non Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, Indictione duodecima*, a Septembri scilicet inchoata. Baronius num. XVII. recte dicit, annum III. Artabasdi restituendum esse in locum anni secundi ex literis ejusdem Zachariæ hoc anno datis. Certum enim est, *Artabasdum*, qui anno DCCXLI. post diem XXVII. mensis Junii Imperator levatus est in Oriente, post Kalendas Septembris hujus anni annum III. Imperii sui numerasse. *Nicephori* Imperatoris annus in hac Synodo non memoratus, quia post Kalendas Septemb. Romæ adhuc ignorabatur, *Artabasdum patrem* cum ante Kalendas Majas in Imperii consortium adscivisse.

Porro annus II. *Artabasdi* Imp. & annus XXXII. *Luitprandi* Langobardorum Regis demonstrant, Romanos; qui adhuc Imperium agnoscebant ab Imperatore *Constantino* recessisse; & fœdus iniisse cum *Luitprando* Rege Catholico, ut tuerentur Sacras Imagines, quas *Artabasdus* Constantinopoli restituerat. Id eruo ex eo quod Decreta in hoc Concilio condita, tam Langobardos quam Romanos adstringebant. In Canone enim XV. dicit Zacharias, *quod beatæ memoriæ Prædecessor noster Gregorius, hujus Apostolicæ Sedis junior Papa, propter aliquas illicitas conjunctiones, quæ fiebant per hanc Italiam, seu* (id est et, ut innumeris exemplis liquet) *Longobardorum Provinciam, &c. anathematis vinculo obligavit*. Paulo post: *Sed neque hoc silendum est, pervenisse ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diversa loca hujus Italiæ, & Longobardorum partes, Sacerdotes cum Sanctimonialibus feminis, id est Monachis, habitare*. Denique Episcopi & Sacerdotes, qui huic Concilio interfuere, promittunt Zachariæ papæ in Decreto Synodi, se Canones illos XV. in ea sancitos observaturos, eosque sibi legi his verbis postulant: *Quæ a vestro Sancto Apostolatu decreta sunt capitula, cum præmissis nobis lectione pandantur, ut antidoto salutari morbus a grege Domini compellatur, ne deinceps quisque* ROMANUS *aut* LANGOBARDUS, *vel cujuscumque gentis, qui in te baptizati sunt, attentare præsumat*. Nunquam autem in præcedentibus Conciliis Romanis anni Regum Longobardorum memorati sunt, ideoque laudata subscriptio præter ordinem facta, & mentio Romanorum & Longobardorum, tam in Canone XV, quam in Decreto Synodi, non possunt non insinuare novum aliquod fœdus Romanos inter & Longobardos initum adversus *Constantinum Copronymum*, quem tanquam Ecclesiæ hostem habebant.

ANNO CHRISTI 744.

CONCILIUM SUESSIONENSE

SUB PIPPINO MAJORE DOMUS REGIÆ,

ab episcopis XXIII. celebratum [1] VI. Nonas Martias, anno Christi DCCXLIV. Zachariæ papæ III. [2] Childerici III. regis secundo.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De fide Nicæna, & canonibus antiquis toto regno promulgandis.*

II. *De synodo singulis annis congreganda: & de Adalberto hæretico in synodo damnato.*

III. *De episcopis per civitates ordinatis sub archiepiscopis Abele & Ardoberto. De monachis, & ut abbates in hostem ipsi non eant, sed mittant: & clerici a fornicatione, habitu laico, & venatione abstineant.*

IV. *Ut laici fornicationem omnem, perjuria, falsa testi-*

a XI. Kal. April. ex epistola 17. Zachariæ Papæ ad Austrobertum: *Harduinus*. Sed eam epistolam suppositiam putat Pagius; & alias XI. Kal. April. anni 743. currebat indictio XI. non XII. in Concilio notata.

ANNO CHRISTI 744.

testimonia devitent, ecclesiamque tueantur: & ut presbyteri parochiarum episcopo suo sint subjecti.

v. *Ut ignoti episcopi vel presbyteri ad ministerium sine probatione non admittantur.*

vi. *Ut episcopi provideant ne populus paganismum faciat, & ut legitimæ per civitates mensuræ sint.*

vii. *Ut Adalberti cruciculæ igni tradantur.*

viii. *Ut clerici extraneas mulieres domi non habeant.*

ix. *Ut sacratam feminam, vel propinquam nemo uxorem ducat: neque uxor viro superstite alteram accipiat.*

x. *De transgressoribus horum canonum.*

PRÆFATIO.

emendatius quinta, ut codices MSS. habent; & docet adscriptus luna dies. Vide supra observationem nostram, pag. 271.

IN Dei nomine & Trinitatis, Anno DCCXLIV. ab incarnatione Christi, sub die VI. [1] Nonas Martii, & luna XIV. in anno secundo Childerici regis Francorum, ego Pippinus dux & princeps Francorum. Dum pluribus non habetur incognitum, qualiter nos in Dei nomine, una cum consensu episcoporum, sive sacerdotum, vel servorum Dei consilio, sive comitum & optimatum Francorum colloquio, apud Suessionis civitatem synodum vel concilium facere decrevimus, quod ita in Dei nomine & fecimus.

CAPITULA.

I.

In primis constituimus fidem catholicam, quam constituerunt CCCXVIII. episcopi in Nicæno concilio, ut denunciaretur per universam regionem nostram: & judicia canonica aliorum sanctorum, quæ constituerunt in synodis suis: quo modo lex Dei, & ecclesiastica regula recupererur, quæ in diebus priorum principum dissipata corruit.

II.

D Propterea nos una cum consensu episcoporum, sive sacerdotum, seu servorum Dei & optimatum meorum consilio decrevimus, ut annis singulis synodum renovare debeamus, qualiter populus Christianus ad salutem animarum pervenire possit; & ut hæresis amplius in populo non resurgat, sicut invenimus [3] in Adalberto hæresim; quem publicitus una voce condemnaverunt XXIII. episcopi, & alii multi sacerdotes, cum consensu principis & populi, ita condemnaverunt ipsum Adalbertum, ut amplius populus per falsos sacerdotes deceptus non pereat.

III.

E Idcirco constituimus per consilium sacerdotum & optimatum eorum, & ordinavimus per civitates legitimos episcopos; & idcirco constituimus super eos archiepiscopos [4] Abel & Ardobertum, ut ad judicia eorum de omni necessitate ecclesiastica recurrant tam episcopi, quam alius populus; ut ordo monachorum vel ancillarum Dei secundum regulam sanctam stabilis permaneat, & de rebus ecclesiasticis [a] subtractis monachis vel ancillis Dei consolentur, usque dum illorum necessitati satisfaciant; [5] & quod superaverit, census levetur; & abbates legitimi hostem non faciant, nisi tantum homines eorum transmittant. Et omnes clerici fornicationem non faciant, nec habitum laicorum portent, nec apud canes venationes faciant, [6] nec accipitres portent.

a Subtractis monachis vel ancillæ Dei consolentur, ex vet. Vat.

IV.

Similiter decrevimus, ut laici homines legitime vivant; & diversas fornicationes non faciant, & perjuria in ecclesia non consentiant, & falsa testimonia non dicant, & ecclesiam Dei in omni necessitate conservent. Et unusquisque presbyter qui in parochia est, episcopo obediens & subjectus sit, & semper in cœna domini rationem & ordinem ministerii suo episcopo reddat, & chrisma & oleum petat: & quando jure canonico episcopus circumit parochiam ad confirmandum populum, abbates & presbyteri parati sint ad suscipiendum episcopum in adjutorium necessitatis.

V.

C Et statuimus, ut supervenientes episcopi vel presbyteri de aliis regionibus non suscipiantur in ministerium ecclesiæ, nisi prius fuerint probati ab episcopo, cujus parochia est.

VI.

Et omnino decrevimus, ut unusquisque episcopus in sua parochia solicitudinem habeat, ut populus Christianus paganismum non faciat; & per omnes civitates legitimus forus & mensura fiat, secundum abundantiam temporis.

VII.

D Similiter constituimus, ut [7] illas cruciculas, quas Adalbertus per parochiam plantaverat, omnes igne consumantur.

VIII.

Similiter diximus, ut neque clericus mulierem habeat in domo sua, quæ cum illo habitet, nisi matrem, aut sororem, aut neptem suam.

IX.

E Similiter constituimus, ut nullus laicus homo Deo sacratam feminam ad mulierem habeat, nec suam parentem, nec marito vivente suam mulierem alius accipiat, nec mulier vivente suo viro alium accipiat: quia maritus mulierem suam non debet dimittere, excepto causa fornicationis deprehensa.

X.

Si quis contra hoc decretum, quod XXIII. episcopi cum aliis sacerdotibus vel servis Dei, una cum consensu principis Pippini, vel optimatum Francorum consilio constituerunt, transgredi, vel legem irrumpere voluerit, vel despexerit, judicandus sit ab ipso principe, vel episcopis, vel comitibus, & componat secundum quod in lege scriptum est, Unusquisque juxta ordinem suum. Et si hæc omnia observaverimus quæ superius scripta sunt, Christi misericordiam invenire poterimus in sæcula sæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 744.

8 † Signum illustris viri Pippini majoris domus.
Signum Radbodi.
Signum Ariberti.
Signum Helmigaudi.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *VI. Nonas Martii.*] Ita & vetus exemplar Metense, & alterum Flandricum. In Bellovacensi tamen legitur *V. Nonas*, quod magis fortasse cohæret cum luna XIV. quam numerabant.

2. *Childerici III. regis* II.] Postremi Merovingorum regis, qui post aliquot annorum interregnum, quibus rerum potitum esse diximus Carolum Martellum, illo mortuo rex tandem ab ejus filiis renunciatus est. Qui a Martello ipso renunciatum volunt, non animadvertunt Childerici regis, si superstite Martello regnum iniisset, cum is anno Christi DCCXLI. vivere desierit, annum hunc fore non secundum, sed tertium.

Can. 2. 3. *In Adalberto.*] Vulgati *Adlaberto*: item codex Bellovacensis cum Flandrico. Nos Metensem hoc loco, ut in ceteris, secuti sumus. Idem Aldebertus vocatur in epistola Bonifacii ad Zachariam, & in synodo Romana.

Can. 3. 4. *Abel & Ardobertum.*] Alterum Rhemorum, alterum Senonum, ut est in epistola v. Zachariæ ad Bonifacium, ubi posterior Artbertus appellatur.

5. *Et quod superaverit.*] Metensis, *si quid superaverit.* De hoc vero casu cautum fuerat in synodo Liptinensi Can. 2.

6. *Nec accipitres portent.*] Bellovacensis, *acceptores*: quod idem est, ut in lege Salica cap. VII. *Si quis acceptorem de arbore furaverit.*

Can. 7. 7. *Illas cruciculas.*] Ita Metensis & Flandricus. In Bellovacensi vero *crucilias*, sicut in vulgatis. Sed cruciculas idem habet Bonifacius, de iisdem agens in epistola ad Zachariam.

8. *Signum illustris viri.*] Hæ subscriptiones aberant a vulgatis: extant autem in tribus manuscriptis Metensi, Bellovacensi, & Flandrico.

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI, ad Annum Christi 744. n. 7. & seq.

Celebratum hoc anno Concilium *Suessionense*, ut ex ejus Præfatione liquet: *Anno DCCXLIV, ab Incarnatione Christi, sub die VI. Nonas Martii & Luna XIV. in anno secundo Childerici Regis Francorum, ego Pippinus Dux & Princeps Francorum, &c. apud Suessionis Civitatem Synodum vel Concilium facere decrevimus.* In Bellovacensi tamen Codice MS. loco, *VI. Nonas Martii*, errore Librarii legitur, *V. Nonas Martii*. Cointius existimat, annum illum Incarnationis peti a Paschate, indeque hanc Synodum in annum sequentem differt. Verum Luna XIV. in Actis memorata eam opinionem plane evertit; celebrata enim Synodus die secunda Martii, Luna XIV. pridie Plenilunii, quod currenti anno accidit die tertio mensis Martii, ut notat Calvisius in Opere Chronol. Ex accurata autem temporis, quo Suessionensis Synodus habita, consignatione pendent Epochæ ceterarum a S. Bonifacio coactarum; adeo ut qui in istius Epocha collocanda erraverit, eum in aliis errare necesse sit. In ea damnatus est *Adalbertus* hæreticus, *Abel* ordinatus Archiepiscopus Rhemensis, & *Artbertus* Senonensis. Decem Canones in eadem editi, quibus Synodi

A Germanicæ Decreta renovantur & confirmantur. Sexto Canone Paganiæ prohibentur, & Episcopis præcipitur, ut provideant, ne populus in Paganas observationes labatur. Ex ultimo Canone, sicuti & ex secundo, quo Episcopi XXIII. Adalbertum hæreticum condemnarunt, patet non plures Synodo Suessionensi interfuisse. Hujus Concilii Suessionensis Baronius nullam mentionem fecit.

Licet ad *Pippini* Majoratum Suessio pertineret, nec in Actis Synodi *Bonifacii* mentio fiat, hunc tamen eidem interfuisse docent literæ Zachariæ Papæ, a Baronio anno superiori recitatæ. In illis enim Romanus Pontifex tria sibi a *Bonifacio* præcipue significata testatur: nempe quod non unum dumtaxat Carolomannum, sed ambos simul fratres, *Carolomannum & Pippinum*, in prædicatione socios & adjutores expertus sit; deinde quod *Abelem & Ardobertum*, quos in Synodo Suessionica ex tertio ejus Canone constitutos Archiepiscopos constat, per unamquamque Metropolim constituerit; postremo quod duos invenerit, & in custodiam retruserit pseudo-Prophetas, (*Adalbertum* videlicet & *Clementem*), quorum prior in Suessionensi Synodo damnatus est, ut liquet ex Canone II. Sed Bonifacium huic Concilio non solum interfuisse, verum etiam præfuisse, invicte probat Epistola Zachariæ Papæ ad eumdem anno DCCXLVII. data, & a Baronio anno DCCLI. num. XV. recitata, qua Moguntina Sedes in Metropolim erigitur: *dum in Germania Provincia*, inquit Zacharias, *tua fraterna Sanctitas ad prædicandum fuisset directa a sanctæ recordationis Prædecessore nostro Domno Gregorio Papa, & post inchoatum opus, & aliqua ex parte spiritaliter ædificatum, Romam reversus, ab eo Episcopus ordinatus, & illic ad prædicandum denuo remissus es, & elaborasti, Deo prævio, nunc usque per annos XXV. in eadem prædicatione, ex quo Episcopatum suscepisti. Sed & in Provincia Francorum nostra vice Concilium egisti, & juxta Canonum instituta, Deo eis annuente, omnes flexi sunt obedire*, ubi Pontifex gesta a Bonifacio in Germania, ab iis quæ in Galliis, seu in Provincia Francorum, ac Majoratu Pippini gessit, distinguit, & de ejus in Concilio Suessionensi Præsidentia diserte mentionem facit. Est itaque Concilium istud ordine *Tertium*, inter ea quæ Bonifacius durante sua Legatione celebravit. Ad illud referendum quod anno DCCLII. de nominatione Episcoporum Pippino concessa dicemus num. XIV.

Papebrocius in Propylæo Antiquario ad Tom. II. mensis Aprilis part. I. num. XXX. contendit, Acta tam Synodi Germanicæ, Ratisponensis ab eo appellatæ, quam Synodi Suessionensis supposititia esse, & indigna quæ a Baronio in Annales insererentur. Priora enim, inquit, Principem laicum faciunt Conventui Ecclesiastico præsidere, eaque ordinare quæ disciplinam & correctionem Cleri ac Monachatus concernunt, & posteriora fingunt *Pippinum* circa eamdem materiam, aliaque pure Ecclesiastica statuere diversa capita. Sed Baluzius in Notis ad libros Capitularium pag. 1200. Et Mabillonius lib. 2. de Re Diplom. cap. 25. num. 15. jam novam hanc opinionem rejiciendam esse demonstrarunt, quia alioquin fictitia censenda essent pleraque Galliæ Concilia, quæ jussu Regum, eisque passim præsidentibus, celebrata sunt, pluresque Conventus Ecclesiastici habiti per eorum gloriosissimos Judices vel Legatos. Certe Episcopi Concilii Francofordiensis in sua Synodica asserunt Carolum eidem præfuisse: *Congregatis in unum caritatis Conventu, præcipiente & præsidente piissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo Rege*, quia scilicet Carolus omnibus præsuit, interfuitque deliberationibus, licet certum sit, quæstiones omnes ad Dogma pertinentes sola Episcoporum auctoritate definitas fuisse, Caroli que Præsidentiam Legatis non ademisse jus præsidendi Episcopis, ut explicat Marca lib. 6. de Concordia cap. 25. num. 17. & seq. De Liptinensi Concilio mentionem non facit Papebrocius, quod tamen Ratisponensis Concilii nomine eum intellexisse per inadvertentiam scripserunt Baluzius & Mabillonius laudati, qui jure merito sententiæ, ex qua tot inconvenientia consequuntur, reclamarunt.

C. ANNUM CHRISTI 744. Ex Baluzii Capitular. tom. 1. p. 151.

CAPITULARE INCERTI ANNI

Datum in Synodo [a] cui interfuit Bonifacius Apostolic. sedis Legatus circa an. Christi DCCXLIV.

a Forte Germanica sequentis anni 745.

Nunc primum editum ex veteri Codice Ms. Bibliothecæ Thuanæ.

EX CONCILIO REGUM, QUIBUS LEGATUS ROMANÆ SEDIS INTERFUIT BONIFATIUS,

INCIPIUNT CAPITULA.

1. *De exposito infante.*
2. *De trigesimis mortuorum.*
3. *De muliere enixa.*
4. *De Clericis qui comam nutriunt.*
5. *De Sacerdotibus qui demigrant.*
6. *De Loco laicorum in Ecclesia.*
7. *De servis Clericorum.*
8. *De invasoribus rerum Ecclesiæ.*
9. *De regula collectarum.*
10. *De professione Sacerdotum.*
11. *De testamento Sacerdotum.*
12. *De Archidiaconis.*
13. *De compositoribus cantionum.*
14. *De modo Sacramenti.*
15. *De libertis, ut non sint testes.*
16. *De commutatione.*
17. *De fidejussore.*
18. *De personis judiciorum.*
19. *De agnatis & cognatis.*
20. *De falsa moneta.*
21. *De homicidis ad Ecclesiam confugientibus.*
22. *De latronibus.*
23. *De die dominico.*
24. *De empto a fure.*
25. *De alieno animali occiso.*
26. *De compositione incensæ domus.*
27. *De via Convicinali.*
28. *De rebus commendatis incensis.*

INCIPIUNT PRÆDICTA CAPITULA, ET EORUM TEXTUS.

De exposito infante.

Lib. VI. Capitul. 7. c. 144. I. SI expositus ante ecclesiam cujuscumque fuerit miseratione collectus, contestationis ponat collector epistolam. Et si is qui collectus est, intra decem dies quæsitus agnitusque non fuerit, securus habeat qui collegit. Sane qui post prædictum tempus ejus calumniator extiterit, ut homicida damnabitur, sicut patrum sanxit auctoritas.

De trigesimis mortuorum.

VI. 198. II. Fideles pro defunctis amicis jejunia & oblationes triginta diebus adimpleri faciant, & mortuum super mortuum non ponant, nec ossa defunctorum super terram dimittant. Quod si fecerint, canonicæ sententiæ subjacebunt.

De muliere enixa.

VI. 207. III. Cum enixa fuerit mulier, si statim acturа gratias intrat Ecclesiam, nullo hinc peccati pondere gravatur. Voluptas enim carnis, non dolor, in culpa est; in prolis vero prolatione gemitus est. Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare Ecclesiam, ipsam ei pœnam suam in culpam deputamus.

De Clericis qui comam nutriunt.

IV. Sancitum est ut Clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etsi noluerint, inviti detondeantur. Vestimenta vero, vel calciamenta eis, nisi quæ religionem deceant, habere non liceat. VII. 134.

De Sacerdotibus qui demigrant.

V. De sacerdotibus qui suos titulos absque licentia Episcopi dimittunt, aut dimiserunt, statutum est ut tamdiu a communione habeantur alieni, quousque ad suos titulos revertantur. VII. 145.

De loco laicorum in Ecclesia.

VI. Laici secus altare intra cancellos tam ad Vigilias quam ad missas stare penitus non præsumant. VII. 175.

De servis Clericorum.

VII. Ecclesiarum servos, vel Episcoporum vel Clericorum a judicibus vel actoribus publicis in diversis angariis fatigari divina prohibemus auctoritate. Si quis vero judicum, vel actorum Clericum aut servum clericilem Ecclesiæ in publicis vel privatis negotiis voluerit occupare, ab Ecclesia cui impedimentum facit efficiatur extraneus. VII. 196.

De invasoribus rerum Ecclesiæ.

VIII. Qui reiculum Ecclesiæ petierit a Regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapuerit, irrita habeantur quæ obtinent, & ipsi ab Ecclesia quam spoliare cupiunt excludantur. VII. 165. 149.

De regula Collectarum.

IX. Nullus in precibus nisi ad Patrem dirigat orationem secundum illud: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo:* Et ut prius eas cum instructioribus tractet. VI. 66. VII. 418.

De Professione Sacerdotum.

X. Quando Presbyteri vel Diaconi per parochias constituuntur, oportet eos Episcopo suo professionem facere. VII. 466.

De Testamento Sacerdotum.

XI. Presbyteri post ordinationem suæ paupertatis prædia comparantes, testamenta Ecclesiis confirment. Sin aliter, ut fraudatores teneantur. Add. IV. 94.

De Archidiaconis.

XII. Prævideant Episcopi ne cupiditas Archidiaconorum suorum culpas nutriat, quia multis modis mentitur iniquitas sibi. Add. IV. 141.

De Compositoribus cantionum.

XIII. Qui in blasphemiam alterius cantica composuerit, vel qui ea cantaverit, extra ordinem judicetur. Nam lex hujusmodi præcipit exiliari. VII. 402.

De modo Sacramenti.

XIV. Omne sacramentum in ecclesia & super reliquias a laicis juretur. Sic illum Deus adjuvet & illi sancti quorum sunt istæ reliquiæ. VI. 214.

De libertis, ut non sint testes.

XV. Libertus & liberta in nullis negotiis contra quemquam testimonium dicere permittantur, exceptis illis causis in quibus ingenuitas deesse, sicut præmissum est & de servis. Quia indignum nostra pensat clementia ut libertorum testimonia ingenuis damna incutiant. Qui vero ex iisdem fuerint progeniti, ad testimonium a tertia generatione admittantur. VI. 159. 172.

C. ANNUM CHRISTI 744.

De commutatione.

VI. 152. 417. XVI. Commutatio si non fuerit per vim vel metum extorta, talem qualem & emptio habeat firmitatem.

De fidejussore.

VII. 334. XVII. Si quis contempto fidejussore debitorem suum tenere maluerit, fidejussor & heres ejus a fidejussionis vinculo liberabuntur.

De personis judiciorum.

VII. 339. XVIII. In judiciis quatuor debent esse personæ, accusator, defensor, testes, judex. Accusator uti debet intentione ad amplificandam causam, defensor extenuatione ad minuendam, testes veritate, judex æquitate.

De agnatis & Cognatis.

VII. 341. XIX. Agnati sunt qui per virilem sexum descendunt, cognati qui per fœmineum. Et ideo patrui, vel patruorum filii & agnati sunt & cognati. Avunculi vero & avunculorum filii cognati sunt, non agnati.

De falsa moneta.

IV. 31. XX. De falsa moneta jubemus ut qui eam percussisse comprobatus fuerit, manus ei amputetur. Et qui hoc consensit, si liber est, sexaginta solidos componat. Si servus, sexaginta ictus accipiat.

De homicidis ad Ecclesiam confugientibus.

V. 193. XXI. Homicidis vel ceteris reis qui legibus mori debent, si ad ecclesiam confugerint, nullus eis victus detur.

De Latronibus.

V. 206. Addit. IV. 142. XXII. De latronibus præcipibus observandum, ut pro prima culpa unum oculum perdat, de alia vero nasus ei truncetur. De tertia vero culpa, si non emendaverit, moriatur.

De die dominico.

V. 140. XXIII. Si quis die dominico opera servilia fecerit, liber homo si boves junxerit, dextrum bovem perdat. Et si alia quæ prohibita sunt fecerit, sacerdotibus illa emendet sicut de reliquis negligentiis judicibus emendari solet, & pœnitentiam insuper accipiat. Similiter de præcipuis festivitatibus.

De empto a fure.

XXIV. Si quis de fure nesciens aliquid emerit, quærat accepto spatio furem. Quem si non potuerit invenire, probet se sacramento innocentem, & rem restituat, & furem quærere non omittat. Quod si furem celaverit, & perjurasse postea detectus fuerit, tanquam fur & ipse damnetur. V. 344.

De alieno animali occiso.

XXV. Si quis casu faciente occiderit alienum animal, & non negaverit, simile dare non tardet, & cadaver mortui accipiat. V. 346.

De compositione incensæ domus.

XXVI. Si quis incenderit alienam domum, primo omnia ædificia restituat, & quicquid ibi arserit componat, & insuper LX. solidos, & publica pœnitentia multetur. Et quotquot homines de ipso incendio evaserint, unicuique secundum legem suam componat, & quicquid perdiderint restituat. V. 351.

De via Convicinali.

XXVII. Si quis viam convicinalem vel pastoralem clauserit, cum sua lege componat, & ipsam viam aperiat. V. 354.

De rebus commendatis incensis.

XXVIII. Si cui commendatæ res fuerint, vel traditæ ad vendendum, & in domo ejus cum rebus suis . . . . . *Cetera desunt in Ms.* V. 356.

OBSERVATIO STEPHANI BALUZII.

Animus primo fuerat omittere hoc Capitulare, quod sciremus reperiri interdum in antiquis codicibus excerpta ex tribus postremis Capitularium libris cum hoc titulo: *Ex Concilio Regum, quibus Legatus Romanæ sedis interfuit Bonifacius*; cujusmodi excerpta nuper in tomo 9. Spicilegii pag. 63. edidit vir clariss. Lucas Dacherius sub titulo statutorum S. Bonifacii: Animus inquam fuerat hoc Capitulare ob eam causam omittere. Verum deprehendi hic laudari unum caput, quod non est ex tribus posterioribus libris, sed ex quarto, vigesimum videlicet; adeoque hinc coactus sum suspicari Capitulare istud a Principibus nostris constitutum fuisse in quodam conventu, cui interfuit S. Bonifacius, & non esse simpliciter excerptum ex collectione Benedicti Levitæ. Aliorum esto judicium.

ANNO CHRISTI 745.

CONCILIUM GERMANICUM III.

AUCTORITATE SANCTI BONIFACII

Romanæ sedis legati congregatum anno domini DCCXLV. tempore Zachariæ papæ;

In quo Aldebertus & Clemens hæretici damnantur: & post Gervilionem Moguntiæ episcopum ob crimen homicidii depositum, sanctus Bonifacius factus est primus archiepiscopus Moguntinus.

Extat apud Serar. l. 3. c. 44. hist. Mogunt. alterius editionis.

CUM ita, Carlomanno jubente, & Bonifacio consulente synodus haberetur, multi illi non solum clerici quilibet hæretica pravitate infecti, extra ecclesiæ communionem pellebantur, sed etiam episcopi capitalium criminum maculis infames deponebantur. Totius autem erroris qui tum in Germania grassabatur, præcipui authores duo fuere hæretici, Clemens & Aldebertus, de quibus postea, cum epistolas ad Zachariam pontificem datas protulerimus, opportunius dicetur. In iis enim illorum hæresis exitialis commemoratur. Depositus est etiam tunc Gervilio Moguntinæ sedis antistes; cujus quidem depositionis causa fuit hæc.

Ea tempestate Saxonibus Thuringiam vastantibus, ejus provinciæ homines Carlomanni opem implorabant. Ille mox exercitum mittit, & cum eo Geroldum Moguntinum episcopum Gervilionis patrem. In ipso autem conflictu Geroldus cum plerisque aliis cæsus est. Gervilio vero filius ejus qui tum adhuc laicus in palatio versabatur, in clerum adsciscitur Je-

niendi doloris causa, quem ex patris morte conceperat, eidemque in Moguntino pontificatu subrogatur. Non diu post Carlomannus rursus colligit militem, proficiscitur contra Saxones, Gervilionem secum ducit. Exercitu utroque ultra citraque ripam fluminis Visurgis (*auctor vocat Vuisaraham*) considente, Gervilio jubet puerum suum ire ad hostium castra, diligenter illic inquirere nomen ejus qui patrem ipsius interfecerat. Abit puer, discit ex quodam non longe abesse cum quem quæreret: rogat ut ad domini sui colloquium properare velit. Venit ille, & adventu ejus denunciato, paratis equis, episcopus Gervilio ei procedit obviam, & cum in medio flumine inter se colloquerentur, Gervillio clam ferens gladium, hominem confodit, ita dicens: *Accipe jam ferrum, quo patrem vindico carum*. Ille mox ex equo corruens, in flumine exhalat spiritum. Repente autem ejus comperta cæde, sublato clamore utrimque ad arma concurritur. Fit pugna atrox, Saxonibus victis, Carlomannus ad sua se recipit, nemine tum id quod Gervilio fecerat pro homicidio ei imputante. Itaque reversus domum, perrexit solito more episcopi munia obire.

At sanctus præsul Bonifacius inter cetera hoc etiam in synodo pronunciavit: Neminem qui hominis cæde pollutus sit sacerdotio fungi posse. Tum etiam objecit ei, suis se conspexisse oculis illum cum avibus & canibus ludentem, quod episcopo fas non esset. Gervilio his auditis, sentiens se nullo pacto contra stimulum vel sæcularis potentiæ, vel canonicæ auctoritatis, quæ per sanctum Bonifacium in præsentes omnes proferebatur, calcitrare posse; omnium de se calculis subscripsit, & exauctoratus est. Eo autem deposito, sanctus Bonifacius a Carlomanno & Pippino fratre ejus Moguntinæ sedi præficitur. Et ut ejus dignitas esset eminentior, statuerunt iidem principes ecclesiam Moguntinam, quæ tum alteri subjecta erat, in totius Germaniæ metropolim provehere: missaque mox legatione a Romano pontifice id impetrarunt.

NOTA SEVERINI BINII.

Locus synodi quis?

a *Concilium*] De hac synodo lib. 3. historiæ Moguntinæ notatione 31. circa medium, hæc Serarius. *Tertiæ synodi locus dici potest Moguntia, quia episcopus nomine Guvilieb, Moguntiæ civitati prælatus tunc deponebatur, inquit lib. 1. vitæ cap. 44. Othlonus, tumque Moguntinus archiepiscopus primus designabatur ipse sanctus Bonifacius, ut ibidem narratur.* Et paullo post subjungit. *Huic synodo interfuisse episcopos istos, quorum nomina habentur in titulo illius epistolæ, quam ex hoc concilio scripsit sanctus Bonifacius ad Æthelbaldum sive ad Athelbaldum regem Merciorum in Anglia, scelestissimam vitam agentem, quæque apud Baronium ex vita sancti Bonifacii descripta reperitur anno septuagesimo quadragesimo quinto, postquam ibidem subjungit quod sanctus Bonifacius ad Romanum pontificem legaverit Denardum presbyterum cum literis & actis suorum conciliorum, petens ea apostolica auctoritate confirmari, quæ contra Aldebertum & Clementem definivisset.*

Qui interfuerint.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI.

ad Annum Christi 745. n. 1. & seq.

Concilium Germanicum II. in Majoratu Carolomanni incerto loco habitum. In eo Clemens, & Adalbertus ob hæresim damnari, depositus Gervilio Moguntinus Episcopus, & in ejus locum subrogatus Bonifacius cum Metropolitæ dignitate, & quidem anno 745. ut liquet ex Concilio Romano, de quo mox; in eo enim confirmatur, quod contra utrumque hæreticum in Germania antea factum fuerat; & præterea demonstrat subscriptio Epistolæ Zachariæ Papæ ad S. Bonifacium inter Bonifacianas 138. quam integram recitat Baronius ex editione Suriana: *Data pridie Kal. Novemb. imperante Domino Augusto Constantino anno* XXVII. *Imperii ejus Indictione* XIV. ubi tamen loco, *anno* XXVII. legendum *anno* XXVI. qui mense Novemb. hujus anni 745. cum Indictione XIV. concurrit. Habetur eadem epistola in editione Serariana Othloni, in Antonio de Aquino epist. 6. Zachariæ Papæ, & in editione Sirmondi, sed his verbis concepta: *Data pridie Kal. Novemb. imperante domino piissimo Augusto Constantino, a Deo coronato magno Imperatore anno* XXVII. *Imperii ejus anno* V. *Indictione* XIV. Cointius an. 746. n. 35. dicit delendum esse annum quintum, Imperii scil. Constantini post patris mortem regnantis, & Indictionem XIV. Verum cum Indictio XIV. in omnibus exemplaribus reperiatur, & in annum V. imperii Constantini conveniat, nullus dubito, quin annus ille XXVII. utrobique corruptus sit.

Episcopi, qui huic Synodo interfuere, omnes Anglosaxones erant, & ii tantum octo, ut colligit Alfordus hoc anno n. 5. & seqq. ex literis a Bonifacio datis ad Herefridum Presbyterum, recitatis a Baronio n. 18. & seq. in quibus datur illi negotium a synodo, & a Bonifacio, Ethelbaldum Merciorum regem, qui multa in mores legesque Majorum [illegible] populorum mentes exponendi; eo modo, eo loco, eo tempore, quo suavius regio pectori irrepere, & opportunius, quod quærebatur, extorquere posset.

CONCILIUM ROMANUM II.

DE HÆRETICIS ALDEBERTO ET CLEMENTE,

Quos Bonifacius in Franciæ synodo condemnarat, in patriarchio Lateranensi a Zacharia papa celebratum mense Octobri, indictione XIV, hoc est anno Christi DCCXLV. Zachariæ ejusdem papæ, & Childerici III. Francorum regis IV.

ACTIO PRIMA.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Imperante domno piissimo Augusto Constantino imperatore anno XXVI. post consulatum ejus anno V. mense Octobri die XXV. indictione XIV. præsidente sanctissimo ac beatissimo domno Zacharia papa, in patriarchio Lateranensi, in basilica quæ appellatur Theodori. Considentibus etiam cum eo sanctissimis episcopis, Epiphanio de Silva candida, Benedicto Nomento, Venantio Præneste, Gregorio Portuense, Niceta Gabiis, Theodoro Ostiense, Gratioso Velitris: seu venerabilibus presbyteris, id est Joanne archipresbytero, Gregorio, Stephano, item Stephano, Dominico, Theodoro, Anastasio, Georgio, Sergio, Jordane, Leone, item Leone, Gregorio, Stephano, Eustachio, Procopio, atque Theophanio. Propositis in medio sacrosanctis evangeliis: adstantibus quoque diaconibus, vel cuncto clero, Gregorius notarius regionarius & [b] nomenculator dixit: Denardus religiosus presbyter, legatus Bonifacii sanctissimi archiepiscopi provinciæ Germaniæ, directus apud vestrum apostolatum, [c] præ velo est, & petit se ingredi: quid præcipitis? Dictum est: Ingrediatur. Cumque ingressus fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa sanctæ Dei catholicæ atque apostolicæ urbis Romæ dixit: Ante hos dies syllabas reverentissimi atque sanctissimi fratris nostri Bonifacii archiepiscopi nobis retulisti, per quas nobis quæ opportuna ei visa sunt indicavit: quid ergo denuo secretaria nostra te ingredi postulasti? Denardus religiosus presbyter dixit: Domine mi, dum juxta sancti apostolatus vestri præceptionem dominus meus Bonifacius episcopus, famulus pietatis vestræ, in provincia Francorum synodum aggregasset, & reperisset illic falsos sacerdotes, hæreticos & schismaticos, id est Aldebertum & Clementem, eos sacerdotio privans una cum principibus Francorum retrudi fecit in custodiam. Illi autem impœnitentes permanent contra quod judicatum est, & adhuc populum seducunt. Pro qua re hanc epistolam præfati domini mei, quam in manibus gero, vestro sancto apostolatui missus offero, ut eam coram sacrosancto concilio relegi faciatis. Dictum est: Suscipiatur epistola, & coram nostra præsentia relegatur. Et accipiens Theophanius notarius regionarius & sacellarius relegit in his sermonibus:

EPISTOLA BONIFACII AD ZACHARIAM PAPAM.

Excellentissimo patri, atque apostolico pontifici, & ex auctoritate sancti Petri principis apostolorum magisterio freto, Zachariæ papæ, Bonifacius exiguus servus servorum Dei optabilem in Christo caritatis salutem.

Postquam me ante annos prope XXX. sub familiaritate & servitio apostolicæ sedis, annuente & jubente venerandæ memoriæ antistite apostolico Gregorio, anteriore voto constrinxi, quidquid mihi lætitiæ vel tristitiæ acciderat, apostolico pontifici solebam indicare, ut in lætis simul laudaremus Deum, & in tristibus ejus consilio roboraret. Et sicut tunc, ita & nunc mihi liceat, pietati vestræ supplico, sicut scriptum est: *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi, seniores tuos, & dicent tibi*. Notum enim sit paternitati vestræ, quia postquam indigno mihi mandastis in provincia Francorum, sicut & ipsi rogaverunt sacerdotes, concilio synodali & conventui præesse, multas injurias & persecutiones passus sum, maxime a falsis sacerdotibus, ab adulteratis diaconibus, & fornicariis clericis. Maximus tamen mihi labor fuit contra duos hæreticos pessimos & publicos, & blasphemos contra Deum, & contra catholicam fidem. Unus eorum, qui dicitur Aldebertus, natione generis Gallus est; alter qui dicitur Clemens, genere Scotus est: specie erroris diversi, sed pondere peccatorum pares. Contra istos obsecro apostolicam auctoritatem vestram, quo meam mediocritatem defendere & adjuvare, & per scripta vestra populum Francorum & Gallorum corrigere studeatis: ut hæreticorum fabulas, & vana prodigia, & signa præcursoris antichristi non sectentur: sed ad canonica jura, & ad viam veræ doctrinæ convertantur. Et ut per verbum vestrum isti duo hæretici mittantur in carcerem, si vobis justum esse videatur, cum vitam & doctrinam illorum vobis intimavero: & nemo cum eis loquatur, vel communionem habeat: ne forte fermento doctrinæ illorum fermentatus aliquis pereat: sed segregati vivant, & juxta dictum apostoli hujusmodi traditi satanæ in interitum carnis sint, ut spiritus salvus sit in die domini: & juxta evangelicum præceptum, dum ecclesiam non audierint, sint nobis sicut ethnici & publicani, donec discant non blasphemare, nec scindere tunicam Christi. Propter istos enim persecutiones & inimicitias & maledictiones multorum populorum patior, & ecclesia Christi impedimentum fidei & doctrinæ sanctæ sustinet. Dicunt enim de Aldeberto, quod eis sanctissimum apostolum abstulerim, patronum & oratorem, & virtutum factorem, & signorum ostensorem abstraxerim. Sed pietas vestra audiens vitam ejus, judicet ex fructu operum, utrum vestimentis ovium indutus, intus autem lupus rapax sit, an non. In primæva enim ætate hypocrita fuit, dicens quod sibi angelus domini in specie hominis de extremis finibus mundi miræ & tamen incertæ sanctitatis reliquias attulerit, & exinde posset omnia quæcumque a Deo poscere impetrare: & tunc demum per illam simulationem, sicut Paulus apostolus prædixit, domos multorum penetravit, & captivas post se mulierculas duxit oneratas peccatis, quæ ducebantur variis desideriis, & multitudinem rusticorum seduxit, dicentium quod ipse esset vir apostolicæ sanctitatis, & signa atque prodigia faceret. Deinde conduxit episcopos indoctos, qui se contra præcepta canonum absolute ordinarunt. Tumque demum in tantam superbiam elatus est, ut se æquipararet apostolis Christi. Et dedignabatur in alicujus honore apostolorum vel martyrum ecclesiam consecrare; improperans hominibus etiam cur tantopere studerent sanctorum apostolorum limina visitare. Postea, quod absurdum est, in proprii nominis honore dedicavit oratoria; vel, ut verius dicam, sordidavit. Fecit quoque [d] cruciculas & oratoriola in campis, & ad fontes, vel ubicumque sibi visum fuit: & jussit ibi publicas orationes celebrari, donec multitudines populorum, spretis ceteris episcopis, & dimissis antiquis ecclesiis, in talibus locis conventus celebrarent, dicentes: Merita sancti Aldeberti adjuvabunt nos. Ungulas quoque & capillos suos dedit ad honorificandum, & portandum cum reliquiis sancti Petri principis apostolorum. Tum demum, quod maximum scelus, & blasphemia contra Deum esse videbatur, fecit. Venienti enim populo & prostrato ante pedes ejus, & cupienti confiteri peccata sua dixit: Scio omnia peccata vestra, quia mihi cognita sunt omnia occulta. Non est opus confiteri, sed dimissa sunt peccata vestra preterita: securi & absoluti redite ad domos vestras cum pace. Et omnia quæcumque sanctum evangelium hypocritas fecisse testatur, suo habitu, & incessu, & moribus imitatus est. Alter autem hæreticus, qui dicitur Clemens, contra catholicam contendit ecclesiam, & canones ecclesiarum Christi abnegat & refutat: tractatus & sermones sanctorum patrum, Hieronymi, Augustini, Gregorii recusat. Synodalia jura spernens, proprio sensu affirmat, se post duos filios sibi in adulterio natos sub nomine episcopi esse posse Christianæ legis episcopum. Judaismum inducens judicat justum esse Christiano, ut si voluerit, viduam fratris defuncti accipiat uxorem. Contra fidem quoque sanctorum patrum contendit, dicens quod Christus Filius Dei descendens ad inferos, omnes quos inferni carcer detinuit, inde liberavit, credulos & incredulos, laudatores Dei simul & cultores

Deut. 32.

1. Cor. 5.

Matth. 18.

2. Tim. 3.

tores idolorum: & multa alia horribilia de prædestinatione Dei contraria fidei catholicæ affirmat. Quapropter de hoc quoque hæretico precor, ut per literas vestras mandare curetis duci Carlomanno, ut mittatur in custodiam; quatenus semina satanæ latius non seminet, & ne forte ovis morbida totum gregem contaminet. Valere sanctitatem vestram, & prosperis provectibus gaudere in longitudine dierum optamus.

Cumque relecta esset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Audistis, fratres carissimi, quod in ista epistola relectum sit ex sacrilegis illis, qui se ad suam condemnationem apostolis prætulerunt. Sanctissimi episcopi & venerabiles presbyteri responderunt: Audivimus certe per omnia, non apostolos, sed ministros Satanæ, & præcursores Antichristi. Quis enim aliquando apostolorum, aut quilibet sanctorum, ex capillis suis, aut ungulis, sanctuaria populis exhibuerunt, ut iste sacrilegus & perniciosus Aldebertus? Sed hoc scelus a vestro sancto apostolatu est resecandum, tam de illo, quam etiam de illo transgressore Clemente, qui sacros canones spernit, atque expositiones sanctorum patrum, & dicta sanctorum, ut pro transgressionibus suis dignam suscipiant sententiam. Sanctissimus ac beatissimus papa Zacharias dixit: Quia hodie jam tardior hora est, venturo [e] secretario, relectis iterum vita eorum & actibus, communi consensu, mediante Deo, quid fieri debeat pertractandum est.

ACTIO SECUNDA.

In nomine domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, imperante domino piissimo Augusto Constantino magno imperatore anno XXVI. post consulatum ejus anno V. mense Octobris, die XXV. indictione XIV. præsidente sanctissimo ac beatissimo Zacharia papa in patriarchio Lateranensi, in basilica quæ appellatur Theodori: consedentibus etiam cum eo sanctissimis episcopis Epiphanio Silvæ candidæ, Benedicto Nomento, Venantio Præneste, Gregorio Portuense, Niceta Gabiis, Theodoro Ostiense, Gratioso Velitris: seu venerabilibus presbyteris, id est Joanne archipresbytero, Gregorio, Stephano, item Stephano, Dominico, Theodoro, Anastasio, Georgio, Sergio, Jordane, Leone, item Leone, Gregorio, Stephano, Eustachio, Procopio, atque Theophanio. Propositis in medio sacrosanctis evangeliis: adstantibus quoque diaconibus, vel cuncto clero, Gregorius notarius regionarius & nomenculator dixit: Juxta vestri sancti apostolatus præceptionem, quam in præterito secretario jussistis, Denecardus religiosus presbyter adest præ velo: quid præcipitis? Dictum est: Ingrediatur. Cumque ingressus esset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Actus illius nefandissimi Aldeberti, sive cetera, quæ de eo sunt scripta, quæ præterito secretario præ manibus gerebas, coram præsente concilio porrige legenda. Et accipiens Theophanius notarius regionarius & sacellarius relegit vitam illius, cujus initium tale est.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Incipit vita sancti & beati Dei famuli, & præclari atque per totum speciosi, ex electione Dei nati, sancti Aldeberti episcopi.

De simplicibus parentibus fuit procreatus, & de gratia Dei est coronatus: quia dum in utero matris esset, ibi gratiam Dei accepit, & antequam pervenisset beatissima nativitas ejus, quasi per visionem, egredientem vitulum de dextero latere suo: qui vitulus designabat gratiam illam, quam ab angelo acceperat antequam exiret de vulva.

Cumque hic libellus usque ad finem lectus fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Quid ad hæc blasphema respondetis, sanctissimi fratres? Epiphanius sanctissimus episcopus Silvæ candidæ dixit: Certe, apostolice domine, ex divina inspiratione motum est cor sancti vestri apostolatus, ut prædictum Bonifacium sanctissimum fratrem nostrum episcopum, atque Francorum principes commoneretis; quatenus in partibus illis post longa tempora concilium aggregaretur sacerdotum, ut hæc schismata & blasphemiæ usquequaque sancto vestro apostolatui minime celarentur. Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Si quid adhuc habet Deneardus religiosus presbyter nobis porrigere relegendum, porrigat. Denecardus religiosus presbyter respondit: Ecce, domine, [f] epistolam qua utebatur, & divulgabat eam esse Jesu, & de cœlo cecidisse. Et accipiens Theophanius notarius regionarius & sacellarius relegit, cujus initium tale est:

In Dei nomine incipit epistola domini nostri Jesu Christi Filii Dei, quæ in Hierosolyma cecidit, & per Michael archangelum inventa est ad portam Ephrem, & per manus sacerdotis nomine Leoræ epistola ista relecta fuit, & exemplata: & transmisit eam ad Hieremiam civitatem ad alium sacerdotem nomine Talasium; & ipse Talasius transmisit eamdem ad Arabiam civitatem, ad alium sacerdotem Leobanium; & ipse Leobanius transmisit epistolam istam ad Vetfaviam civitatem quam recepit Macherius sacerdos Dei, & transmisit in montem sancti Michael archangeli. Et ipsa epistola per manus angeli domini pervenit ad Romanam civitatem ad locum sepulcri sancti Petri, ubi claves regni cœlorum constitutæ sunt: & duodecim papati, qui sunt in Romana civitate, triduanas fecerunt vigilias, & in jejuniis & orationibus permanserunt diebus ac noctibus [illegible] producta.

Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Pro certo, fratres carissimi, iste Aldebertus in insaniam est conversus, & omnes qui hac utuntus scelerata epistola, more parvulorum, absque memoria mentium sunt, & muliebribus sensibus insaniunt. Sed ne leviores adhuc amplius decipiantur, indiscussam & absque sententia causam hanc in eum relinquere minime possumus. Sanctissimi episcopi & venerabiles presbyteri responderunt: Ex divina illustratione cognoscimus, cor vestri sancti apostolatus illuminatum & quæ a vobis dicta sunt ex administratione sancti Spiritus emanarunt. Et idcirco, ut a vobis prævisum fuerit, in utrosque sententia promulgetur. Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Non ut nobis solum visum fuerit, sed pariter cum sanctitate vestra est pertractandum: sed si domino placuerit, in futuro secretario, quod rectum prævisum fuerit, & dominus suis famulis administraverit, ex omnibus ejus actis promulgabitur sententia.

ACTIO TERTIA.

In nomine domini Dei nostri salvatoris Jesu Christi, imperante domino piissimo Augusto Constantino magno imperatore anno XXVI. post consu-

latum ejus anno V. mense Octobris, die XXV. indictione XIV. præsidente sanctissimo ac beatissimo domino Zacharia papa in patriarchio Lateranensi, in basilica quæ appellatur Theodori: considentibus etiam cum eo sanctissimis episcopis Epiphanio de Silva candida, Benedicto Nomento, Venantio Præneste, Gregorio Portuense, Niceta Gabiis, Theodoro Ostiense, Gratioso Velitris: atque venerabilibus presbyteris, Joanne archipresbytero, Gregorio, Stephano, item Stephano, Dominico, Theodoro, Anastasio, Georgio, Sergio, Jordane, Leone, item Leone, Gregorio, Stephano, Eustachio, Procopio, Theophanio. Propositis in medio sanctis evangeliis, adstantibus quoque diaconibus, vel cuncto clero. Gregorius notarius regionarius & nomenculator dixit: Secundum quod a vestro sancto apostolatu præceptum est in præterito secretario, ut Denecardus religiosus presbyter hodie se vestris obtutibus præsentaret, præsto est pro foribus, quid præcipitis? Dictum est: Ingrediatur. Cumque ingressus fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Habes adhuc ex sacrilegorum illorum conscripto quod coram hoc sancto concilio porrigas ad relegendum? Denecardus religiosus presbyter respondit: Etiam, domine mi, habeo orationem quam sibi Aldebertus componere nisus est. Et ecce præ manibus eam gero, jubete eam suscipi. Et accipiens eam Theophanius notarius relegit coram omnibus, cujus initium tale est:

Domine Deus omnipotens, Christi filii Dei domini nostri Jesu Christi Pater, A, & Ω, qui sedes super septimum thronum, & super cherubim & seraphim, tu pietas magna, & dulcedinis est tibi satis. Pater sanctorum angelorum, qui fecisti cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, te invoco & reclamo, & invito te super me miserrimum, quia tu dignatus fuisti dicere: Quodcunque petieritis a Patre in nomine meo hoc faciam. *Ergo ego te peto, quia in te confidit anima mea. Cumque per ordinem legeretur, ventum est ad locum ubi dicebat: Precor vos, & conjuro vos, & supplico me ad vos, angele Uriel, angele Raguel, angele Tubuel, angele Michael, angele [g] Inias, angele Tubuas, angele Sabaoc, angele Simiel.*

Joan. 16.

Dum vero hæc oratio sacrilega usque in finem perlecta fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Quid ad hæc sanctissimi fratres respondetis? Sanctissimi episcopi & venerabiles presbyteri responderunt: Quid aliud agendum est, nisi ut omnia quæ nobis relecta sunt igni concrementur, auctores vero eorum anathematis vinculo percellantur? Non enim nomina angelorum, præter nomen Michaelis, sed nomina dæmonum sunt, quæ in suis orationibus invocavit ad præstandum auxilium sibi. Nos autem, ut a vestro sancto apostolatu edocemur, & divina tradit auctoritas, non plus quam trium angelorum nomina cognoscimus, id est Michael, Gabriel, Raphael: alioqui de mysterio sub obtentu angelorum dæmonum nomina introduxit. Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa dixit: Optime provisum est a vestra sanctitate, ut scripta illius omnia igne crementur. Sed opportunum est, ut in scrinio nostro ad reprobationem & ad perpetuam confusionem ejus reserventur. Nunc vero, quia omnia perlecta sunt, de utrorumque sententia, quorum superius mentio facta est, pertractandum est. Universum concilium dixit: Aldebertus, cujus nobis actus & nefaria commenta relecta sunt, quia se apostolum censuit nominare, & capillos atque ungulas suas populis pro sanctuario exhibuit, seducens populum diversis erroribus, & quoniam sub obtentu angelorum in suo auxilio dæmones invocavit, ab omni officio sacerdotali deponatur, agens pœnitentiam pro commissis, & amplius jam populum minime seducat. Sin autem in his erroribus perseveraverit, & populum amplius seduxerit, sit ei anathema, & æterno Dei judicio condemnetur, omnisque qui ei consenserit, vel ejus secutus fuerit doctrinam, aut adjunctus illi fuerit. Similiter autem & Clemens, qui per suam stultitiam sanctorum patrum scripta respuit, vel omnia synodalia acta parvipendit, inferens etiam Christianis Judaismum, dum prædicat fratris defuncti uxorem posse in matrimonio jungi, insuper & dominum Jesum Christum descendentem ad inferos pios & impios simul inde abstraxisse, ab omni etiam sacerdotali officio deponatur, & anathematis vinculo obligetur, atque, nisi respuerit, æterno Dei judicio condemnetur, vel etiam omnes qui ejus sacrilegis consenserint prædicationibus.

SUBSCRIPTIONES.

Zacharias episcopus sanctæ Dei catholicæ atque apostolicæ urbis Romæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Epiphanius episcopus sanctæ ecclesiæ Silvæ candidæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Benedictus episcopus sanctæ ecclesiæ Nomentanæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Venantius episcopus sanctæ ecclesiæ Prænestinæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Gregorius episcopus sanctæ ecclesiæ Portuensis his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Nicetas episcopus sanctæ ecclesiæ Gabinatis his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Ostiensis his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Veliternensis his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Joannes archipresbyter tituli sanctæ Susannæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Gregorius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Clementis his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Stephanus Dei gratia presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Marci his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Stephanus indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Eusebii his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Dominicus humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Priscæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Theodorus humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Anastasius indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Mariæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Georgius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum Joannis & Pauli his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Ser-

[g] In editione Gregoriana est *Adinus*, & mox *Sinuel*. Hard.

Sergius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Potentianæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Jordanes indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Sabinæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Theophanus humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum quatuor coronatorum his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Leo indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Anastasiæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Leo humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli Damasi his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Gregorius indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Balbinæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Stephanus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Chrysogoni his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Eustachius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Procopius indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

Anno Christi DCCXLV. Hæc anno congruit indictione XIV. *mense Octobri*. Constantini autem annorum duplex epocha memoratur. Prior ex quo cum Leone Isauro gessit regnum, ut ipse, Kalendas Majas, anno DCCXIV. almeta annorum, quibus post patris obitum solus imperabat, ex die XIV. Kalendas Julias, indictione IX. id tamen Christi DCCXIV. Quarum prior ab hac hoc non imperii annos computat, sed post confulatum, ut videtur, eivilis: quia Constantinus patris defuncti post imperii natale confulatum *deinde* vocatur, *Sexto de patre defuncto*. Quam ad hanc rationem exigendo & calligando fuit reliquarum quoque epistolarum subscriptionem.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Cusa capitulo.

a *Concilium Romanum*. Zacharias papa, poli legationes & literas Zanti Bonifacii de confirmandis aliis synodalibus contra Aldebertum & Clementem accepta, concilium episcoporum colegit, in quo eodem hæreticos condemnavit. Epistola Bonifacii, quam Decretales synopsis ut apostolorum legatus attulerat, inter alia synodalia recitatur.

Nomenclator quis.

b *Nomenclator*. Alias nomenclator, de quo, *Sacra de Sacrificatoribus* ipse in hoc mense, *Sacrificatoribus* libro de vocibus ecclesiæ, & Bibliotaci libro de cochlea, eligere is cui fertur fuit facetus, de quo Gaudius Augustinus: *Nomenclatorem nostrum Mondo Tranquillo Sancti magno confessionibus Capitularibus, hodie Rhemorum & ipsi in quibusdam monachorum Parisiali, qui fuere fuit* illi quos Hincmarus epistola 1. vocat *Barbarios*.

c *Pro vita ch.*] De vita ejusdem Constantini paulo ante Ron. 1. & Gogul. cap. 1. & Baronius tom. 1. &c.

Inventum illum quis.

d *Quemadam*.] De consensu vide epistolam Bonifacii: *Et cum ipsis, qui non consentiunt, pro eo quod ad hæresim consentire dicuntur, non consentiunt, & congregatio, quod dicitur, adjunctis adjunctis ipsis, non pertinent & fortasse non sunt venientes. Alias est locus in concilio antehac; ut apud Venerabilem Bedam ubi habitus, in Romano quoque ipse consensus, quod in eo loco fieret. Apud Sanctum Augustinum consilium, in epist. 86. Secundum mentis legumque, Epistolam.*] Tales contra epistolæ communitas plures Pelagiorum. Usque quod, in Bulla Flagell. Ita Sanctus. *De quo in epistolarum Gamis habentur his verbis: Dilaniatis de dubia nativitatis, qui pro omnibus contra catholicam fidem, non ut epistola pulsum et fulgiatum, quam non, quod de calce certissimi, non credantur, nec legantur, sed contemnuntur, Nec.*

superiori mense Novembri in Imperium restituta fuerat, ac vel hac fuit Synodus Romana pœnæ Oithobii hoc anno congregata manifestum fuerit. Cujus Synodi Epocha eum in omnibus exemplaribus huic anno affigatur, evidens est Gestinium Synodos Germanicam II. & Romanam hoc anno habitas in sequentem, Suffionem in contrarem, Lipinsiorum in annum DCCXLV. & Germanicam sub Karolomanno habitam, in annum DCCXLIII. magna Chronologiæ deformatione difficile.

EPISTOLA EMUNDI PAPÆ DACONI

ECCLESIÆ ROMANÆ AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

De actis in synodo Romana contra Aldebertum & Clementem.

Domino sanctissimo apostolorum meritis decorato B Bonifacio archiepiscopo Gemmulus indignus diaconus sanctæ sedis apostolicæ.

SUMMUM & Deo amabilibus apicibus, cum magno & omni quo condecet honore & veneratione relegi. Et quia poli tot temporis meriti ex vestris syllabis visitari, omnipotenti Deo nostro gratias egi, qui me indignum famulum suum etiam de vestra lineatione ipsum mihi, *ut inhabitet in me per* quæ nobis per nunc directas literas præcepistis, ut dominus vires donare dignatus est adimplemus. Sed & ea quæ nobis apostolico suggeriendo, per eos fuit suscepta & annunciata atque relecta: & C vos ea pertractantes omnia scripta, quæ vobis ab ea directa fuit, a nobis esse dictata juxta veritam voluntatem cognoscite. Sed & quod vos non sperabatis fieri, suggestimus, & facta est synodus sacerdotum, præsidente dominio apostolico, & recitata est literalis illius Aldeberti nefandissimi vita, & omnia opuscula illius coram synodo; pariter & epistola sanctissimæ paternitatis vestræ, ubi de illo, & de Clementis dominus directus est: ipse gestis perantis sententia anathematis in eos pro mulgata est, vel in omnes, qui eorum nefandam fecuti sunt sectam: cujus infinitas nobis dominus apostolicus directum est. Et hæc eorum præsentia prestigiatæ parvis nostri Dencardi venerabilis presbyteri acta fuit: & ipse vobis ore proprio poterit enarrare, quod omnia ista per nobis acta sunt. Nam pro certo cognoscite, sanctissime pater, quia in omnibus partibus me officio vestrito obtemperatum præcepis. Sciis enim quia ortatis prædicabis adjutus erutus sum a tentationibus inimici & miseriis dominus suo famulo medelam tribuit: & diversis infirmitatibus circumdatus, quamquam indignus, illud apostoli fuerat consolationis donum: quo ait: *Dum infirmor, tunc fortior sum. Et libenter gloriabor in infirmitatem meam, ut inhabitet in me per* vestras fantias preces *virtus Christi*. Venerandas namque fortores nostras, & Dei ancillas, quæ apud limina sanctorum principum apostolorum propteraverunt, quæ etiam nobis vestra sanctitatis paternitas commendare jussit, inquantum dominus vires donare dignatus fuerat, eorum eum habemus propter vestitum sanctum præceptorum. Benedictionem etenim, quam nobis direxistis, suscipimus, id est populum argentosum, & sindonem unam, quam in duplici suscepimus benedictione eo quod a tanto patre meruimus visitari. Et liceo tribuere non valeamus, tamen ad vicem caritatis, E quam in nobis dominus dignatus est dirigere contamonatus. Ut consulat, ut, pipar, lib. 11. cocumbrem lib. 3. Quæ peto ut absque injuria suscipere jubeatis, & ea pro nobis suscipere dignemini omnino deposito. Incolumem sanctitatem paternam vestram divina conservet majestas orantem pro nobis, domine, & meritis apostolorum decorate pater.

STATUTA QUÆDAM SANCTI BONIFACII

ARCHIEPISCOPI MOGUNTINI ET MARTYRIS.

Tit Spiritu. Hæ. Arbo. Tomo. Ad Bonifacium Apostolicum. Lathbur.

COMPellimur quoque statutum canonum in hoc observare.

I. Ut nullus presbyter creditam sibi ecclesiam ad episcopi episcopi derelinquat, & laicorum insulone ad alium transeat.

II. Ut nullus presbyter sacra mysteria, nisi in locis consecrationis, pro contempta ecclesiæ agere præsumat.

III. Ut nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo fuerit consecratum: et si fit dilectio, inter sacrarum & non sacratum.

IV. Ut presbyteri sine licentia chrismare, & oleo benedicto, & salubri eucharistia, alicubi non proficiscantur. Sed ubicunque vel fortuito regulisti fuerint, ad officium suum statim invenantur parati in reddendo debito.

V. Ut presbyteri sub figilio custodiant chrismata, & nullis sub pretextu medicinæ vel ulcuilibet rei donare præsumant. Genus enim farcimenti est, non ab aliis nisi a facerdotibus consingi debet: quod si fecerint, honore privetur.

VI. Ut laici presbyteros non ejiciant de ecclesiis, nec mittere præsumant sine consensu episcoporum suorum.

VII. Ut laici omnino non audeant manera exigere a presbyteris propter commendationem ecclesiæ cuique presbytero.

VIII. Ut presbyteri bene vivere studeant, & ita populum doceant.

IX. Ut unusquisque episcopus his in parochia presbyteros diligenter inquirat sinit sint, & id quem fuerint inventi, ad suum episcopum redire faciat.

X. Ut quicdo suo episcopo ad alium convolat, degradetur.

XI. Ut abbates vel abbatissæ de calle vivant, ut *a subjectos subjectaque illorum vel illarum exemplaque ostendant sancte conversationis*. Quod si non fecerint, ab episcopo corrigantur. Si autem episcopum minime audierint, episcopus imperantes judicare faciat.

XII. Ut diligenter unusquisque episcopus in sua parochia prædicet, & ubi monasterium monachorum fuerit, si regulariter vivant, & monia-

Conversatione & Ap. ut ex Ben. pro conscriptionem.

Ut Sancta Ap. Ecc. Ut Sancta Ap. Ecc.

Ut Sancta Ap. Ecc.

Ut Sancta Ap. Ecc.

ANNO CHRISTI CIXCII. 747. 5 Futur. 8. Mad.

monachis: ubi autem canonica vita fuerit, & canonice vivant.

XXII. Ut episcopi, puellarum monasteria diligentissime perscrutentur: quomodo primum ipsa abbatissa à se fe continigat, aut cæte vivat: deinde feu diligenter discutiantur Nonanæ: ne adulterium & fornicationes faciant. Et hoc à præpositis monasteriorum summopere inquiratur.

XIV. De monasteriis puellarum. Ut presbyteris opportuno tempore ad Missarum solemnia liceat illic advenire, & itarum ad proprias ecclesias redire.

XV. Ut plus non mittantur in monasterio canonicorum atque monachorum, feu puellarum, quam sufficere possint.

XVI. Ut unusquisque episcopus in sua parochia diligenter discutiat fuos presbyteros, & faciat ut illorum signacula, & baptisteria bene faciant, & edoceant presbyteros, quid in illo baptisterio unumquodque verbum vel fententia per fe fignificet.

XVII. Ut unusquisque presbyter a fuo episcopo discutatur diligenter de fua vita, & conversatione, ne omnino feminas fecum habeat in domo fua habitantes.

XVIII. Si quis egrediatur e corpore, ultimo & necessario viatico minime privetur.

XIX. Non liceat mortuum super mortuum mitti. C

XX. Non liceat mortuis eucharistiam nec in feculum tradi; nec de velis vel pallis corpora corvum involvi.

XXI. Non licet in ecclesia chorus fanoafarium vel puellarum cantica exercere, nec convivia in ecclesia preparare: quia scriptum est: *Domus mea domus orationis vocabitur.*

XXII. Ut viri cum mulieribus balneum non celebrent.

XXIII. Non liceat in illo altario ubi episcopus Missam dicerit, ut presbyter postea illa die Missam dicat.

XXIV. Non licet vigilia Paschæ ante horam fecundam noctis vigilias percepedis (quia in ipsa nocte non licet poft medium noctem bibere) nec natale Domini, nec in reliquis feleminitibus.

XXV. Admoneant etiam presbyteri omnibus fidelibus fibi fubjectis, fymbolum & orationem dominicam memoriæ commendare: ut fide & oratione fanctio Spiritu illuftrante fulventur.

XXVI. Admoneant presbyteri, ut neque viri neque feminæ de facro fonte filiolos, vel filiolas fuficipiant, fe non memoriter fymbolum & orationem dominicam tenerint.

XXVII. Nullus fit presbyter qui in ipfa lingua qua nati funt, baptizandos, abrenunciationes vel confeffiones aperte confitetur, non fludeat: ut intelligant quibus abrenunciant, vel quæ confitentur, & qui taliter agere defiguantur, & fed ecclæ in parochia.

XXVIII. Si de aliquibus dubium eft utrum fint baptizati, abique ullo fcrupulo baptizentur: hæ tamen verba pronuntiet: Non te rebaptizo: fed fi nondum es baptizatus, baptizate in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti.

XXIX. Omnes presbyteri oleum infirmorum ab episcopo expetant, fecundum habeant: & admoneant fideles infirmos illud exquirere, ut eodem oleo perungi, à presbyteris fanentur: quia *oratio fidei falvabit infirmum.*

XXX. Doceant etiam presbyteri populum, quantos legitima temporum jejunia obfervare, hoc eft in mense Martio, Junio, Septembrio, & Decembrio, quando facri ordines jura ftatuta canonum agunture.

XXXI. Et quia varia neceffitate præpedimur, canonum ftatuta de reconciliandis pœnitentibus pleniter obfervare: propterea omnibus non dimittatur. Caveat unufquifque presbyter ftatim poft acceptam confeffionem pœnitentium, fingulos data oratione reconciliari. Morientibus vero fine cunctamine communio & reconciliatio præbeatur.

XXXII. Qui pœnitentiam in infirmitate petit, & cafu, dum ad cum facerdos invitatus venit, oppreffus infirmitate obmutuerit, vel in phrenefim verfus fuerit: detur teftimonium qui cum audierint, & accipiat pœnitentiam: & fi continuo crediturus moriturus, reconcilietur per manuimpofitionem, & infundatur ori ipsi eucharistia. Si fuperviverit, admoneatur à fupradictis teftibus petitioni fuæ fatisfactum, & fubdatur ftatutæ pœnitentiæ, quamdiu facerdos, qui pœnitentiam dedit, probaverit.

XXXIII. Si quis presbyter aut clericus augurias, vel divinationes, aut fomnia, five fortes, feu phylacteria, id eft, fcripturas, obfervare: fciat fe canonum fubjacere vindictæ.

XXXIV. Et hoc notum faciant presbyteri omni populo, ut fabbato Pentecoftes, ficut fabbato fancte Paschæ, omnes jejunent, & ad ecclefiam hora nona conveniant quando ficut vefperalcante fabbatho fancte Paschæ celebratur: & ipfum diem Pentecoftes fimiliter celebrentur habeant, ut fanctum Paschæ.

XXXV. Admoneat etiam unufquifque presbyterorum publice plebem, ab inlicitis connubiis abftinere: & fecundum Domini mandatum, legitimum conjugium nequaquam poffe ab extraneo feparari, excepta causa fornicationis, nisi cum confenfu amborum: & hoc propter fcripturam Dei.

XXXVI. Admoneant presbyteri diebus Dominicis per [illegible] *primo mane*, [illegible] In Natale Domini VIII. Kalend. Januarias, dies 4.

In Circumcisione Domini Kal. Januar. diem unum.

In Epiphania, VIII. Id. Januar. diem unum.

In Purificatione S. Mariæ, IV. Non. Feb. diem unum.

In Paschæ Domini, poft Dominicam dies tres.

In Afcensione Domini, diem unum.

In Natale fancti Joannis Baptiftæ VIII. Kalendas Julias, diem unum.

In paffione fanctorum apofolorum Petri & Pauli, III. Kal. Julias diem unum.

In Affumptione fanctæ Mariæ VIII. Kal. Sept. diem unum.

In nativitate S. Mariæ IV. Idus Sept. diem unum.

In paffione fancti Andreæ Apofloli, pridie Kalendas Decembris, diem unum.

Ante Christi CIXCII. 747. 7 Mat.

Vide omnia supra in pœnitentiale ex Cretidos.

Vide Concil. Lateran. sub Innocent. III. cap. 51.

Mitsis hypnodoi ista Græcorum Sacerdotum.

Fidem catholicam & Romanæ ecclesiæ subjectionem interna. Canones Synodi Romanæ.

ANNO CHRISTI 747.

CONCILIUM CLOVESHOVIÆ

HABITUM SUB CUTHBERTO DOROBERNIÆ ARCHIEPISCOPO, præsente Ædilbaldo rege Merciorum anno Domini DCCXLVII. regni ejusdem Ædilbaldi XXXII.

In quo decernitur de unitate ecclesiæ, de statu Christianæ religionis & de concordia & pace promovendis.

EPISTOLA SANCTI BONIFACII AD CUTHBERTUM ARCHIEPISCOPUM CANTII.

De corrigendis vitiis Anglorum, & Synodo convocanda.

Spiritali affinitati necessitatibus populando fraternæ adjuvandæ, ipsius fidelimus episcopus Cuthberto, Bonifacius legatus Germaniæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, optabilem in Christo intime caritati salutem.

SCRIPTUM enim est in libro Salomonis: *Beatus qui invenit amicum, cum quo bene possit quæ sunt semerit.* Cum enim scriptum manifestantis vestræ dulcissimas literas vestra fraterna caritate interlatas, magnas Deo & vobis gratias agentes filio vestro diacono Cynberecto offerente fuscepimus. Vivæ vocis quoque melliflua colloquia vestra de fraternis conciliis per illum nobis caritas vestra mandavit, quæ conciliorum fpiritalia colloquia optamus et Deo volente, quamdiu in hac mortali vita vivemus, inter nos jugiter infinuentur, illo præfente a quo folo fancta defideria, retta confilia, & jufta funt opera: vos melius & plenius ufque Deus in multis donavit, & prudentius nofle, & melius & plenius poffe: nos quafi in pauci fedeles, tanto de devoti fedeæ mus affirmi; ambo cœleftis amoris vinculo, quod rumpi non poteft, invicem catenati. Nam labor noftri multiplexi unus in epiftolam caritæ effe dignoscitur, & nos quafi fpeculatio in curis ecclefiarum five populorum creditæ fumt, five in docendo, five in hortando & monendo, five in defendendo canonicos gradus vel plebeios. Idcirco humillima prece deposco, ut dum vobis falubre confilium Deus infpiraverit, vel fos fpiritus, vel colloquio fyrodalium confultum, nobis infinuare non negat: & nos fimiliter, fi parvitati noftræ Deus aliquid tale vobis quod necefaarium vel imabile infinuaverit, fimiliter faciemus. Major enim nobis fuficiens cœleftarum, & cura populorum propter pallia creditæ & recepta, quam ceteris episcopis, qui propriis tantum procurant parochias, incumbit. Propterea, caritissimi, non quia vestræ prudentiæ opus fit, fufficantia nobis ftæ ftatuta audire vel legere, fed proper bonam & humilem & fanctam voluntatem vestram, patranus vos libentius fefe quam ceteros, quia cum cardotes nobiscum fervanda decreverunt, & vobis commendando & corrigenda deftinamus.

Decrevimus hæc in nodro fynodali conventu, & confeffi fumus fidem catholicam & unitatem, & fubjectionem Romanæ Ecclefiæ, fine tenus vitæ noftræ velle fervare fancto Petro, & vicario ejus velle fubjici: Synodum per omnes annos congregare: metropolitanos pallia ab illa fede quærere, & per omnia præcepta fancti Petri canonice legi deliberare, ut interores fibi commendata nunc

Argumentum Epistolæ.

Pacis unitatem optamus.

Ecclesiæ Romanæ subjectio.

Synodus annuatim.

Pallium a Romanis petendum.

Concilia Romanorum Pontificum.

Consil. General. Tom. VIII.

ANNO CHRISTI 747.

mentationum flabilibus in hac vita tundatur, non à cæteris tamen relinquendis, sed regendis: cuius rei exemplo priores patres habemus Clementem & Cornelium, & cæteros complures in urbe Romana, Cyprianum in Carthagine, Athanasium in Alexandria, qui sub pagani imperatoribus navem Christi, ipso carissimam ipsorum ejus, ecclesiam scilicet, dotendo, defendendo, laborando, & patiendo, usque ad tempestatis effusionem gubernabant. Possum enim de memetipso pro certo juxta vocem Cantici canticorum dicere: *Filii matris meæ pugnaverunt contra me; posuerunt me custodem in vineis, vineam non custodivi.* Plura enim locum dum propetam, *domini sabaoth, domini Israel est:* nunc videlicet ecclesia catholica cæ comprobatur, cujus profundum congregationis horrendum ipsius pontifices Romani, & rogatu principum Francorum & Gallorum, fulgetque refulgantie legis Christi: *Suffers, irrumpitur, cophinum thesauros apportavi; sed non custodivi, quia cum expellorum nefarorum, sed fideliorum: & juxta alium propheram: Monstetur opus olivæ, & campi non florescent: sed, proh dolor, officium laboriosi terum collatione similitudum esse videtur cantilatranti, & videnti fures & latrones frangere & fabdere & vastare domum domini sui: quia defensionis auxiliatores non habent, fabrumuratione ingemiscet & lugeat. Nunc hoc quod mihi in tanta periculo posito ipsum & cautum esse videtur falubre consilium vestrum, quatenus & fere defedetrans, infinuo libertatem, prædicandi dico, ut in Adibus apostolorum Paulus apostolus facerdotibus utinamvit dicens: *Attendite vobis & omnis plebi, quia mundus sum ab omnium sanguine. Non enim subterfugi quo minus annunciarem vobis omne consilium Dei. Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Regnum, inquit, *Dei inter vos ambulans prædicavi, ut me alterum ab omnium perdition servarem.* Nam apostolus episcopum, prophetæ speculatorem, Salvator mundi pastorem, ecclesiæ facerdotem appellat: & omnes tacentes peccata populi doctorem eum fanguinis animarum perditarum (ub silentio esse comprobant.

Cant. 1.

Isai. 37.

Habakuk. 3.

Concilium Polit. 3.

Act. 20.

Sacerdotis vita officii pertinent.

Ezech. 3.

Ezech. 3. 33.

Ezech. 3.

Propter hoc horribilis & maxima necessitas cogit, ut juxta dictum apostoli per formam debemus exhibere fidelibus, hoc est, mihi ac fallat opinio, ita juffe vivendum est facerdoti, ne dictis ita repugnantibus facilis excuset, & ne cum libi de proprio cauto vivat, tacens alieno damnetur peccato: quia ad hoc est ecclesiæ Dei præpositus, ut non solum bene vivendo alius exempio inflitutus, fed etiam fidiculiter prædicando, linguam ante oculos constituat, & quæ pœna maneat dulcos, quæ gloria obedientes, offendat; quia juxta verbum domini ad Ezechielem, cui diffentalio verbi commissa est, etiamsi ipse non tacuerit, & tamen peradite viventes arguere aut erubescat aut metuat, cum omnibus qui eo tacente perierint, perit & quid ei prodesit non punari sibi, qui nominem de est alieno peccato? Taciturnitatem quidem facere doctis dominus ad Ezechielem loquens terribiliter prohibet, & sacerdotes sacerdotes appellat: & sicut speculatoris ad loco editioris plus omnes hos contemplari, ita facerdos debet esse meritorum sublimitate celior, & majoris scientiæ habere gratiam, qui possit cæteros instruere. *Audite, inquit divinus sermo, firmamen, & annunciabis eis ex me*, indicat ut hoc dicat facerdos quod ex divina lectione didicerat, quod illi Deus infusurarit, non quod humani sensus inventerint. *Annunciabis eis, inquit, ex me: ex me*, non ex te, mea verba loquens, non est quod ex hic, tanquam de tua infertis ex me, inquit, *eis annunciabis. Si non dixeris ad impium: Impie, morte morieris, non fueris locutus, ne fe sustitulas impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem vero ejus de manu tua requiram: si fa aperte dixitis, si ei peccata tua non annunciaveris, & si eum non arguetis, ut convertatur & vivat; & te, qui non increpasti, & ipsum, qui taceatis te peccavit, sanguinem peccatorum tuam. Non sinus tam faxei vel tam ferrei pectoris, ut non illa verbis non terreant: non simus tam alienati a fide, ut his verbis domini non credamus; sed excitemus & exhortemur fratres nostros, ut vivere nerandis fanctis Petri apostoli: *Sobrii estote, & vigilate, & excitamini, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens horridam: cui resistite fortiter in fide, scientes eadem passionem, quæ in mundo est, vestræ fraternitati fieri.* Elt episcopos

a. 18. Pet. 5. 8. 9.

Episcopus nolitis ibiqeftos, adjuratione tanti Paulapostoli admonemur Timotheo dicentis: *Testificor coram Deo & Christo Jesu, qui judicaturus est vivos & mortuos, per adventum ipsius, & regnum ejus, prædica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina.* Et enim jam prædicatum ab apostolo, *tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria congerent sibi doctores, & a veritate quidem in fortitudine, juxta dictum prophetæ, qui annunciamus pacem in terris hominibus bonæ voluntatis.* Ille namque dortitudinem, quæ est in terris, quæ non est, quæ concundia prædicare verbum vitæ impedit. Contendamus, auxiliante domino, ut non simus inter illos falsos pastores ovium quos propheta accusat, dicens: *Hæc dicit dominus Deus: Ve pastoribus Israel qui pascebant semetipsos: nonne greges pascuntur a pastoribus? lac comedebatis, & lanis operiebamini: quod crassum erat occidebatis, gregem autem non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis: quod fractum est non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis: sed cum auctoritate imperabatis eis & cum potentia. Et dispersæ sunt oves mea, eo quod non esset pastor, & fuisset in devorationem omnium bestiarum agri.*

a. 18. Pet. 5. 8.

Ezech. 34.

Ezech. 34. 2. 3. 4.

Ezech. 34. 5.

Ezech. 34. 6.

Ezech. 34

ANNO CHRISTI 747.

XVIII. *De jejunio quarti, septimi, & decimi mensis.*
XIX. *De moribus & habitu monasterialium,*
XX. *De honestate eorumdem,*
XXI. *De fugienda ebrietatis malum,*
XXII. *De communione corporis & sanguinis Christi monasterialibus,*
XXIII. *Item de communione laicorum.*
XXIV. *Ut sæculares prius probentur, & sic sanctæ conversationis tonsuram accipiant.*
XXV. *Ut episcopi synodi præcepta per parochias suas omnes scire faciant.*
XXVI. *De eleemosynis.*
XXVII. *De sancta psalmodiæ utilitate.*
XXVIII. *Ut nemo suscipiat majorem congregationem quam sustentare possit.*
XXIX. *Ut nullus servorum Dei inter laicos habitet.*
XXX. De modo cohibendi simultatem inter ecclesiasticos *& laicos, & de orando pro regibus, &c.*

ALIA CAPITULORUM ENARRATIO.

Cum igitur (inquit Malesburius de gest. pontif. l. 1. in Cuthberto) ex diversis Britanniæ provinciis sacri ordinis præfati præsules cum minoris ordinis dignitatibus convenissent, & recitata essent scripta in duabus chartis venerandi papæ Zachariæ, quibus admonebat Anglos ut castigatius viverent, & contemnentes excommunicare minabatur; decreverunt capitulo

PRIMO, *Ut episcopi solicitius amodo viverent, & solicitius subditos admonerent.*
II. *Ut pacifico animo viverent, quamvis locis discreti degerent.*
III. *Ut omni anno parochias suas singuli circumirent.*
IV. *Ut quisque in sua diœcesi abbates & monachos moneat regulariter vivere; & prælatos subjectos suos non opprimere, sed diligere.*
V. *Ut etiam monasteria, quæ sæculares homines pervaserant, nec tunc ab eis auferre poterant, docerent regulariter vivere.*
VI. *Ne aliquis ordinetur, nisi prius ejus vita examinetur*
VII. *Ut per monasteria, lectio sacrarum scripturarum frequentetur.*
VIII. *Ut presbyteri non sint negotiorum sæcularium dispositores.*
IX. *Ut ipsi presbyteri non accipiant pretium pro baptizandis pueris,*
X. *Ut dominicam orationem & symbolum Anglice discant & doceant.*
XI. *Ut omnes uno eodemque modo sua ministeria peragant,*
XII. *Ut modesta voce sacra in ecclesiis canant.*
XIII. *Ut uno eodemque tempore, ubique dominicæ festivitates, & sanctorum natalia celebrentur.*
XIV. *Ut honorabiliter observetur dominicus dies.*
XV. *Ut septem canonicæ horæ diebus singulis observentur.*
XVI. *Ut rogationum dies, & minorum, & majorum non omittantur.*
XVII. *Ut festivitas sancti Gregorii & Augustini patris nostri observetur.*
XVIII. *Ut jejunia quatuor temporum observentur.*
XIX. *Ut monachi & sanctimoniales regulariter vestiantur.*
XX. *Ut episcopi observent, ne ista decreta negligantur.*
XXI. *Ne ecclesiasticus ordo inebrietur.*
XXII. *Ut communio ab ecclesiasticis non negligatur.*

XXIII. *Ut idem a laicis pro temporibus observetur.*
XXIV. *Ut prius probentur laici, quam monachentur.*
XXV. *Ut eleemosynæ non negligantur.*
XXVI. *Ut hæc præcepta singuli episcopi subjectis notificent,*
XXVII. *De utilitate eleemosynæ disputatum est.*
XXVIII. *De utilitate psalmodiæ.*
XXIX. *Ut congregatio pro modo facultatum constituatur,*
XXX. *Ut monachi inter laicos non habitent.*
XXXI. *Ut pro regibus & principibus publice oretur.*

Cujus synodi actionem (nam capitula tantum tetigimus) Cuthbertus archiepiscopus statim per Kinebertum diaconum suum, Bonifacio Moguntino archipræsuli misit; ipse congratulans eleganter rescripsit, sicut suo loco lector inveniet.

SYNODUS CUTHBERTI ARCHIEPISCOPI.

PRÆFATIO.

REGNANTE in perpetuum domino nostro *Jesu Christo*, qui cuncta Patris imperio, ac pariter sancti Spiritus gratia vivificante disponit, hæc quæ subter habentur synodalia gesta Septembris mensis initio, prope loca quæ vocantur a Colbeshoas peracta sunt: præsentibus his Deo dilectis præsulibus ecclesiarum Christi, hoc est, honorabili archiepiscopo Cuthberto, & venerabili Rossensis ecclesiæ antistite Dunno, atque reverentissimis episcopis Merciorum Torta & Huita, ac Podda; sed & probatissimis præsulibus occidentalium, Hunfredo & Hercuvaldo, venerabilibusque sacerdotibus, Heardulfo orientalium Anglorum, atque Egulfo orientalium Saxonum, & Milredo Hulcciorum; sed & honorabilibus quoque episcopis Alvviho Lindissæ Provinciæ, atque Sicga Australium Saxonum. Anno dominicæ incarnationis DCCXLVII, indictione XV. Anno hoc regni [illegible] regis Merciorum (qui tunc aderat [illegible] principibus ducibus) * XXXII.

Et codice vetustissimo manuscripto pro literis Saxonicis.
a Vulgo Clyf. Hovd. Locus sessionis. Consideranter.
Tempori * Malmesb. gest. pont. lib. 1. xxxiii.

Cum igitur ex diversis Britanniæ provinciis sacri ordinis præfati præsules, cum plurimis sacerdotibus domini, & minoribus quoque ecclesiastici gradus dignitatibus, ad locum synodalem cum prædicto venerabili archiepiscopo Cuthberto convenerunt, & de unitate ecclesiæ, ac statu Christianæ religionis, & concordia pacis tractanda confirmandaque pariter consederunt; tum etenim post devotam adinvicem salutationem, imprimis a præsidente præfato metropolitano scripta toto orbe venerandi pontificis domni apostolici papæ Zachariæ in duabus chartis in medium prolata sunt, & cum magna diligentia, juxta quod ipse apostolica sua auctoritate præcepit, & manifeste recitata, & in nostra quoque lingua apertius interpretata sunt. Quibus namque scriptis isdem præclarus pontifex Zacharias Britannicæ hujus insulæ nostri generis accolas, diversæ videlicet dignitatis & conditionis gradus familiariter præmonebat, & veraciter conveniebat, ac postremo amabiliter exorabat; & hæc omnia contemnentibus, atque in sua pertinaci malitia permanentibus, anathematis inter cetera sententiam procul dubio proferendam insinuabat, uti in eis legentibus liquido clarescit. Unde nimirum post illarum recitationem, & * tenendæ invectionis admonitionem, ipsi præsules, qui cæteris magisterii loco a Deo prælati sunt, ad seipsos verba mutuæ exhortationis verterunt, ac sese suumque officium, quo ceteri ad Dei famulatum instrui quotidie debent, in homiliis quoque beati patris Gregorii, & sanctorum patrum canonicis decretis, quasi in specula splendiflua considerantes.

* for. tremendæ

1. *Ethelbaldus* dicitur in epist. 10. & 12. Bonifacii Mog. *Edilbaldus* apud Bedam lib. 5. cap. ult. *Harduinus* [illegible]

ANNO CHRISTI 747.

CAPITULA.

I.

Atque deinde primo suorum loco decretorum, hoc rata sanctione condixerunt: Ut unusquisque episcoporum curam sibi pastoralem creditam, canonicasque Christi ecclesiæ institutiones, summo conamine, contra diversa ac prava tentamenta, Deo patrocinante & adjuvante, defendere sit promptus, nec ullatenus deinceps negligenter vivendo, segniter docendo, negotiis sæcularibus plus quam Dei servitiis, quod absit, subditus existat, sed bonis utique moribus, abstinentiæ virtutibus, justitiæ operibus, doctrinæ studiis adornatus, ut, secundum apostolum, populum Dei suis exemplis bene corrigere, & sanæ quoque doctrinæ sermonibus instruere prævaleat.

II.

Secundo loco, sub testificatione quadam confirmaverunt, ut pacis intimæ & sinceræ caritatis devotio ubique inter eos perpetuo permaneat, atque ut una fit omnium concordia in omnibus viris ecclesiasticæ religionis; in sermone, in opere, in judicio, sine cujusquam adulatione personæ; utpote unius domini ministri, uniusque ministerii conservi; ut licet sedibus sint divisi per diversa loca, tamen mentibus conjuncti in uno spiritu, Deo in fide, & spe, & caritate deserviant, orantes diligenter pro invicem, ut sui certaminis cursum fideliter unusquisque consummare possit.

III.

Tertio sanxerunt loco, ut singulis annis unusquisque episcopus parochiam suam pertranseundo, & circumeundo, speculandoque visitare non * præsideat, populumque diversæ conditionis ac sexus per competentia ad se convocet loca, aperteque doceat, utpote eos qui raro audiunt verbum Dei, prohibens & inter cetera peccamina paganas observationes, id est divinos, sortilegos, auguria, auspicia, phylacteria, incantationes, sive omnes spurcitias impiorum, gentiliumque errata.

* for. prætermittat.

IV.

Quarto definierunt condicto, ut episcopi in suis parochiis abbates atque abbatissas moneant, quatenus seipsos primo ponant exemplum bene vivendi; deinde subjectos sibi ut regulariter conversentur diligenti cura exerceant: ita tamen ut familias suas meminerint digne in domino diligere, & non in vice servorum, sed in vice filiorum habere, & necessaria eis secundum monasticæ vitæ, prout possibilitas rerum subministrat, studeant impendere, & ut præpositi prepositæq; monasteriorum curam sibi injunctam in rebus monasterii fideliter dispensent, caveantque omnimodo ne * aliqua subripiat illos.

* aliquis surripiat illas.

V.

Quinto disputatum est loco, ut episcopi monasteria, si tamen ea fas est ita nominare, quæ utique, quamvis temporibus istis propter vim tyrannicæ quædam avaritiæ, ad religionis Christianæ statum nullatenus immutari possint, id est quæ a sæcularibus, non divinæ scilicet legis ordinatione, sed humanæ adinventionis præsumptione, utcumque tenentur; tamen pro salute animarum in eisdem commorantium adire debeant, sit necesse: & ut inter cetera exhortamenta prævideant, ne sine sacerdotis ministerio aliquod illorum deinceps debilitatum periclitetur, juvantibus ad hoc eorum possessoribus.

VI.

Sexto statuitur decreto, ut episcopi nullum de clericis seu monachis ad sacrum presbyterii gradum ordinent, nisi prius ejus vitam qualis extiterit, vel tunc quæ morum probitas ac scientia fidei existat, manifeste perquirant: qua namque potest ratione aliis integritatem fidei prædicare, sermonis scientiam conferre, peccantibus discretionem pœnitentiæ indicare, nisi prius vigilanti intentione, hæc pro viribus ingenioli sui studeat ediscere, ut juxta apostolum, *Potens sit* [illegible] *exhortare in doctrina sana?*

VII.

Septimo decreverunt condicto, ut episcopi, abbates atque abbatissæ ...... studeant, & diligenti cura provideant, ut per familias suas lectionis studium indesinenter in plurimorum pectoribus versetur, & ad lucrum animarum laudemque regis æterni multorum vocibus innotescat; nam dictu dolendum est, quod his temporibus perpauci inveniantur, qui ex intimo corde sacræ scientiæ rapiantur amore; & vix aliquid elaborare in discendo voluerint; quin potius a juvenili ætate vanitatibus diversis, & inanis gloriæ cupiditatibus occupantur, atque præsentis vitæ instabilitatem plusquam sacrarum scripturarum assiduitatem vagabunda mente sequuntur. Proinde coerceantur & exerceantur in scholis pueri ad dilectionem sacræ scientiæ, ut per hoc bene eruditi inveniri possint ad omnimodam ecclesiæ Dei utilitatem, nec sint rectores terrenæ tam avidi operationis, ut domus Dei desolatione spiritalis ornaturæ vilescat.

Anno Christi 747.

VIII.

Octavo monuerunt capitulo, ut presbyteri indesinenter reminiscant, ad quod divina ordinatione pre ceteris promoti sint; quod Dei videlicet ministri & dispensatores mysteriorum Christi vocantur, & tunc *quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur*: (1. Cor. 4.) unde sciant se necessario pro Dei intuitu debere a sæcularibus negotiis causisque, inquantum prævaleant, vacare; altaris officium divinique cultus obsequium summa intentione persolvere: oratorii domum, & cuncta ad cultum ipsius pertinentia sub sua cura conservare; lectioni, orationi, missarum celebrationi, psalmisque canendis invigilare, abbatibusque suis sive abbatissis diligenter ac fideliter ubicumque opus fuerit, auxilium præbere, pro injuncto scilicet sibi divinitus officio reminiscant, id est in admonendo, & corripiendo, atque exhortando subjectos, ut pariter & exemplis & hortamentis illorum alii, ut decet, ad Dei famulatum semper incitentur.

IX.

Nono consequenter addiderunt capitulo, ut presbyteri per loca & regiones laicorum, quæ sibi ab episcopis provinciæ insinuata & juncta sunt, evangelicæ atque apostolicæ prædicationis officium in baptizando, & docendo, ac visitando sub legitimo ritu ac diligenti cura studeant explere; ut secundum apostolum; *duplici honore digni habeantur*: (1. Tim. 5.) caveantque omnino, ut decet Dei ministros, ne aliqua contemnendæ ac pravæ conversationis exempla de se sæcularibus sive monasterialibus præbeant, id est (ut cetera taceantur) vel in ebriositate, vel turpis lucri gratia, seu turpi eloquio, & his similibus.

X.

(Ut dominicam orationem & symbolum Anglice discant & doceant, ait Malmesb.)

Decimo docuerunt decreto, ut presbyteri omne sui gradus officium legitimo ritu per omnia discant exhibere nosse: deinde ut symbolum fidei ac dominicam orationem, sed & sacrosancta quoque verba quæ in missæ celebratione & officio baptismi solenniter dicuntur, interpretari atque exponere posse propria lingua qui nesciant, discant; nec non & ipsa sacramenta quę in missa ac baptismate, vel in aliis ecclesiasticis officiis visibiliter conficiuntur, quid spiritaliter significent, [a] & discere studeant. Ne vel in ipsis intercessionibus quibus pro populi delictis Deum exorare noscuntur, vel ministerii sui officiis inveniantur quasi muti & ignari, si non intelligant nec verborum suorum sensum, nec sacramenta quibus per eos alii ad æternam proficiunt salutem.

(a Forte adj. jeces. Hard.)

XI.

Undecimo prosecuti sunt mandato, ut cuncti presbyteri omne sacerdotale suum ministerium uno eodemque modo ac ratione in baptizando, & docendo, ac judicando, ubique studeant agere, &, quod primum est, de fide sacræ Trinitatis recte ac sincere sapiant, omnesque ad se venientes, de sua vita consulentibus, hanc primitus doceant, quia *sine fide impossibile est placere Deo*. (Hebr. 11.) Symbolum quoque eis diligenter insinuent, ut intelligant quid credere, quid sperare debeant, infantibusque illud, vel eis qui eos in baptismate suscipere voluerint, tradant, abrenunciationemque doceant diabolicis pompis atque auguriis divinationibusque dicere, & post hæc legitimas professiones profiteri solerter instruant.

XII.

Duodecimo adjunxerunt edicto, ut presbyteri sæcularium poetarum modo in ecclesia non garriant, ne tragico sono sacrorum verborum compositionem ac distinctionem corrumpant vel confundant, sed simplicem sanctamque melodiam secundum morem ecclesiæ sectentur; qui vero id non est idoneus assequi, pronunciantis modo simpliciter legendo, dicat atque recitet quidquid instantis temporis ratio poscit; [b] & qui episcopi sunt, non præsumant. Interea quoque presbyteri, de his quæ propria sunt episcoporum in quibusdam ecclesiasticis officiis, nihil omnino tentent & præsumant agere.

(b Lege; & quæ. Hard.)

XIII.

Tertiodecimo definitur decreto, ut uno eodemque modo dominicæ dispensationis in carne sacrosanctæ festivitates, in omnibus ad eas rite competentibus rebus, id est in baptismi officio, in missarum celebratione, in cantilenæ modo celebrentur, juxta exemplar videlicet quod scriptum de Romana habemus ecclesia. Itemque ut per gyrum totius anni natalitia sanctorum uno eodem die, juxta martyrologium ejusdem Romanæ ecclesiæ, cum sua sibi convenienti psalmodia seu cantilena venerentur.

XIV.

Quartodecimo statuitur loco, ut dominicus dies legitima veneratione a cunctis celebretur: sitque divino tantum cultui dedicatus, omnesque abbates ac presbyteri isto sacratissimo die in suis monasteriis atque ecclesiis maneant, missarumque solennia agant, omissisque exterioribus negotiis, ac sæcularium convenientibus, atque itineribus, nisi inexcusabilis quælibet causa urgeat, religiosæ conversationis ac bene vivendi normulam de sacræ scripturæ eloquiis subjectis famulis prædicando insinuent: sed & hoc quoque decernitur quod eo die, sive per alias festivitates majores, populus per sacerdotes Dei ad ecclesiam sæpius invitatus, ad audiendum verbum Dei conveniat: missarumque sacramentis, ac doctrinæ sermonibus frequentius adsit.

Quin-

Anno Christi 747.

XV.

Quintodecimo definierunt capitulo, ut septem canonicæ orationum diei & noctis horæ diligenti cura cum psalmodia & cantilena sibimet convenienti observentur, & ut eamdem monasterialis psalmodiæ parilitatem ubique sectentur, nihilque quod communis usus non admittit, præsumant cantare aut legere, sed tantum quod ex sacrarum scripturarum auctoritate descendit, & quod Romanæ ecclesiæ consuetudo permittit, cantent vel legant, quatenus unanimes uno ore laudent Deum. Sed & hoc quoque condixerunt, ut non solum pro se ecclesiastici sive monasteriales, sed etiam pro regibus, & totius populi Christiani incolumitate divinæ pietatis clementiam exorare, per competentes orationum reminiscant horas.

XVI.

Sextodecimo condixerunt capitulo, ut litaniæ, id est rogationes, a clero omnique populo his diebus cum magna reverentia agantur, id est die septimo Kalendarum Majarum, juxta ritum Romanæ ecclesiæ: quæ & litania major apud eam vocatur. Et item quoque, secundum morem priorum nostrorum, tres dies ante ascensionem domini in cœlos cum jejunio usque ad horam nonam, & missarum celebratione venerentur; non admixtis vanitatibus, uti mos est plurimis, vel negligentibus, vel imperitis, id est in ludis, & equorum cursibus, & epulis majoribus, sed magis cum timore & tremore, signo passionis Christi, nostræque æternæ redemptionis, & reliquiis sanctorum ejus coram portatis, omnis populus genu flectendo divinam pro delictis humiliter exorat indulgentiam.

XVII.

Septimodecimo constitutum est pręcepto, ut dies natalitius beati papæ Gregorii, & dies quoque depositionis, qui est VII. Kalendas Junii, sancti Augustini archiepiscopi atque confessoris, qui genti Anglorum missus a præfato papa & patre nostro Gregorio, scientiam fidei, baptismi sacramentum, & cœlestis patriæ notitiam primus attulit, ab omnibus, sicut decet, honorifice venerentur. Ita ut uterque dies ab ecclesiasticis & monasterialibus feriatus habeatur, nomenque ejusdem beati patris & doctoris nostri Augustini in litaniæ decantatione, post sancti Gregorii vocationem, semper dicatur.

XVIII.

Octavodecimo statutum est mandato, ut jejuniorum tempora, id est quarti, septimi, & decimi mensis nullus negligere præsumat: sed ante horum initia per singulos annos admoneatur plebs, quatenus legitima universalis ecclesiæ sciat atque observet jejunia, concorditerque universi id faciant, nec ullatenus in ejusmodi discrepent observatione, sed secundum exemplar, quod juxta ritum Romanæ ecclesiæ descriptum, studeant celebrare.

XIX.

Nonodecimo præceptum est loco, ut monachi seu nunnones suo majori regulariter constituto humiliter subjecti sint, & quietam ac regularem vitam agant, & sine dissensionibus, quæ habitus sui proposito competent, firmiter conservet; nec pomparicis, & quæ ad inanem gloriam more sæcularium pertineant, utantur indumentis, sed simplici propositoque congruenti eorum vestiantur habitu.

XX.

Vicesimo sancitur decreto, ut provideant vigilanti perspectione episcopi in suis parochiis, ut sint monasteria juxta vocabulum nominis sui, id est honesta silentium, quietorum, atque pro Deo laborantium, habitacula, & non sint ludicrarum artium receptacula, hoc est poetarum, citharistarum, musicorum, scurrarum; sed orantium, legentium, Deumque laudantium habitationes, & ut non habeant sæculares quique vagandi licentiam, per inconveniencia sibi loca, vel discursus per interiora monasterii domuncula, ne materiam aliquando reprehendendi inde sumant, si aliquid intra claustra monasterii aliter quam decet videant vel audiant. Nam satis nociva atque vitiosa consuetudo est illa laicorum familiaritas, & maxime in nunnorum minus regulariter conversantium monasteriis: quia ob hoc sæpius diversarum sive nefandarum suspicionum causæ non solum oriuntur, sed & perpetrantur ac diffamantur ad infamiam professionis nostræ. Unde (*non*) sint sanctimonialium domicilia turpium confabulationum, comessationum, ebrietatum, luxuriantiumq; cubilia; sed continentium sobrieque viventium, ac legentium, psallentiumque habitacula, magisque legendis libris, vel canendis psalmis, quam texendis vario colore inanis gloriæ vestibus, studeant operam dare.

XXI.

Vicesimo primo constituitur loco, ut monasteriales, sive ecclesiastici, ebrietatis malum non sectentur aut expetant, sed velut mortiferum vitent venenum, apostolo denunciante, quod *ebriosi regnum Dei non possident*: (1. Cor. 6.) & alibi: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria*. (Ephes. 5.) Sed neque alios cogant intemperanter bibere; sed pura ac sobria sint eorum convivia, non luxuriosa, neque deliciis vel scurrilitatibus mixta, ne habitus sui reverentia contemptibilis apud sæculares habeatur, & inter eos merito valde infametur; & ut si nulla necessitas infirmitatis cogat, ante canonicam horam, id est diei ter-

tiam

tiam compleram, porationibus ebriosorum
more non fervient.

XXII.

Vicesimo secundo decretum est capitulo: ut monasteriales quique, sive ecclesiastici, admoneantur sacrosanctæ communioni corporis & sanguinis domini, digenos se indefinenter præparare: & ut ipsi rectores diligenti circumspectione confiderent, ne aliquis de fubditis tam negligenter tamque perdite vivat, ut culpis exigentibus, nec altaris participatione focietur, nec fua curet conferi et emendare vitia: quod si aliquis talis inveniatur, acrius corripiatur.

XXIII.

Vigesimotertio adjunctum est loco quod laici pueri similiter hortandi sint, qui necdum videlicet lascivientis ætatis corruptela sint vitiati, ut sæpius communicent: nec non & provectioris quoque ætatis, feu cælibes, feu etiam conjugati, qui peccare desinunt, ad hoc ipsum admonendi sint, quatenus frequentius communicent, ne faluaris cibi potusque inopia deficiant, dicente domino: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis manentem.*

XXIV.

Vicesimoquarto fancitum est capitulo, ut si quis sæcularium sanctæ professionis famulum fubire desiderat, non antea conjugæ habitum fuscipiat, quam illius conversatio ac morum qualitas secundum monasticæ regulæ definitionem manifestius probetur, juxta apostolicum præceptum: *Probate*, inquiens, *spiritus si ex Deo sint*, nisi aliqua rationabilis causa, ut antea fuscipiatur in congregationem, fite perfuadeat. Ceterum sciant episcopi ecclesiarum, sive rectores monasteriorum, eo diligentius unumquemque, ante cœnobialem conversationem, adhuc in laico habitu constitutum, tentare ac perfcrutare se debere, quo (post fuscepionem ᵃ fi displicet, & indoctus existeret) eum talem tolerare, qualem antea tentaverat ac docuerit vel docet, nec ullo modo eum statim abjicere qualibet ex causa, ut per laicorum domunculas ad infamiam necessariæ conversationis criminosæ vagatur, nisi talis quædam existat causa, qualis synodali decreto fi contingat, definitum est eum dimittere, & anathematizatum esse ab omnibus in omni loco, nisi ad satisfactionem redeat.

XXV.

Vicesimoquinto definitum est capitulo, ut episcopi: a synodo venientes in propria parochia cum presbyteris, & abbatibus & præpositis conventum habentes, præcepta synodi servare infinuando præcipiant, & unusquisque episcoporum, si quid in sua diœcesi corrigere & emendare nequiverit, item in

tanto magis a licitis se abstinere debet: & quanto majora mala fecit, tanto majores fructus bonorum operum exhibere Deo debet, & non alia per alia quælibet amittere vel minuere bona debet. Nam bonum est omnino psalmodiæ insistere; bonum est genus æpius veraci flectere intentione; bonum est eleemosynas quotidie dare: fed pro his non id abstinentia mereteada, non est jejunium impositum semel justa ecclesiæ regulam, sine qua non remittuntur ulla peccata, relaxandum. Sed & hæc & his similia fiant argumenta ad majorem expiationem peccatorum quia necesse est, ut caro quæ nos lata per incontinentiam trahit ad culpam, afflicta per jejunium reducat ad veniam festinantem, eremum quibuscumque prævalear plus actibus hominii: expianda fant talia piacula, quæ videlicet regnum Dei claudere, si non corrigatur, aperte describuntur, quia indubitanter laetet quid ei parlet fuperventura dies, atque quantos compore et laeet pro malis fuis actibus bona qualibet agere, quia qui veniam peccatorum spondit, cratinum diem non promisit.

XXVII.

Vicesimoseptimo, multa de his, qui sive sanctam psalmorum ac spiritalem cantilenam utiliter, sive de his qui negligenter præsumunt agere, multa differentes in hunc modum: *Psalmodia* (inquiunt) *opus divinum spiritu & mente agenitus, magnum est ac multiplex enim ut non necessemnum fuerum.* Vocem hanc fine fensu cordis canentibus, fonitum ad cuivis rei facere fimillimum est, unde quamvis psallendo Latina quis nesciat verba, fuas tamen cordis intentiones ad ea quæ in præfenti poscenda fuit a Deo fupplicitet referre, ac pro viribus detinere debet. Nam psalmi, sancto Spiritu jam olim ad folatium generi humano per os Prophetæ prolati cum intima intentione cordis & corporis congrua humiliatione, ad hoc canendi funt, quatenus per divinæ laudis oracula, & nostræ salutis facramenta, & humilitiam quoque confessionem delictorum, sive eorundem supplicitet imploratam remissionem de quacumque re digna, divinæ pietatis exoratnes pulsaverunt aures, eo digniores exaudiri mereantur, quo ipsi Deo appropinquare vel placare gestiunt, per ea quæ prædixi tam Ecclesiastici divini specialiter familiarus officii servitium, sive dum pro se ut faciant in ilia sancta modulatione, Deum multiplici modo & laudant & orant: sive etiam ᵃ præ aliis viventibus feu mortuis eum expleta quantalibet psalmodia, genu flectentes in orationem, & lingua Latina, vel qui eam non didicerunt fua Saxonica dicunt: *Domine miserere illi, & parce peccatis illius, & converte illum ut faciat voluntatem tuam*: Sive id pro mortuis: *Domine secundum magnam misericordiam tuam, de requiem animæ illius, atque ei pro tua immensa pietate, gaudia lucis æternæ dotare cum tuis sanctis digiare.* Ac vero petitores pro fe psalmodiæ fidem, tum magna reverentia adhibeant fibi magnopere eam juxta prædictum modum prodesse, fi tamen ipsi in expectationes debitæ fuorum facinorum, & non in passione confiliunt adhuc vitiorum, hoc est, ut per oratione & intercessiones Deo digne psallentium atque orantium, facilius ac citius pervenire mereantur ad divinæ reconciliationis gratiam, five ut ad meliora proficient, five ad ea quæ imprzeritarum justæ petantur obtineada. Non scilicet ᵃ non ut eo licentius, ac quasi liberius, vel ad nonnemorum peccare, vel bona aliqua præterire, vel jejunium pro peccatis indictum relaxare, vel eleemosynas minus largire, ullo modo ᵇ licet, quo pro ipsis alios psalmos cantari putant, vel jejunare. Quia fine dubio fciat unusquisque, quod ipsa illius causa quæ illicita ac nefanda contrariæ desideria, ipsam a licitis ᶜ quod abstinere debet, ipsam quæ hic in præfenti punire justa modum reatus fui debet, fi non vult in futuro ab æterno judice esse punitant.

Ipse imprimis cum genitu cordis pro fui reflauratione divinam, incessanter exorare clementiam debet: & deinde quoque quofcumque poteſt fideles famulos Dei, ut pro le communiter cum eo Deum exorent, adhibere. Nam aliter inter eos quam prædictum est vel promiscitur, vel creditur, five agitur, hinc non minuunt, fed addunt peccata peccatis: quia per hoc (infuper alia) fuperni judicis iracundiam provocant; quod ejus quotidie justitiam inter fe quasi venalem flatuere, ᵈ immensa adulatione quæque illecebro fe ex luxuriosæ conversationis audent. De hoc prolixius ideo disputandum est, quia nuper quidam dives fecundum hoc sæculum, petens reconciliationem pro magno quodam facinore fuo citius fibi dari affirmans in fuis literis ᵉ idem nefas juxta multorum promissa inrantum esse expiatum, ut, fi deinceps vivere poſſit trecentorum annorum, pro eo plene jejunium satisfactionum modis, per aliorum (ſcilicet psalmodiam, & jejunium, & eleemosynas perfolutum esset, excepto illius jejunio, & quamvis ipse ᶠ utrumque vel parum jejunaret. Ergo si ita placari per alios poteſt divina justitia, cur divites (o stulti promissores!) qui pro fuis flagitiis aliorum innumera fuis poſſunt præmiis jejunia redimere, *difficilius* (voce veritatis) *regnum intrare cœlorum, quam per filamen acus camelum transire* dicuntur. ᶠ Ultimam vos foli pœnitatis per fuas fortes peccatorum & nomine portarum inferni merito vocati, antequam plures vestra erraburda adulatione implicantur five deducantur ad per-

ᵃ Forte, ab fuscipiant. Hard.

Hieronymus ad Gaudentium.

ᵃ Forte, ab Hard.

Jean. 6.

Psalmodia quid.

ᵃ Forte, ab Hard.

Latine pro Graecorum verbum ἐκεῖνε λιθοβόλε.

ᵃ Forte, ab Hard.

ᵃ Forte, pro ab Hard.

ᵃ Forte, ab Hard.

ᵃ Forte, pro ab Hard.

ᵃ Forte, ab Hard.

ᵃ Forte, ab Hard.

ᵃ Forte,

ANNO CHRISTI 747.

nicitem perpetuæ indignationis Dei: Homo se non fallat, Deus neminem fallit, dicendo per apostolum suum: *Omnes enim stabimus ante tribunal Christi*, & reliqua.

XXVIII.

Vicesimooctavo præceperunt mandato, ut nemo suscipiat majorem congregationem quam sustentare possit, & ea necessaria præbere. Si quis hoc vel contra[a] ante hoc incaute suscipiet, minus proinde operis ab eis violenter exigeret, antequam illis victum ac vestimentum juxta habitum professionis fuæ possit concedere, & ut inter alias regularis vitæ observantias, vestibus consuetis, juxta formam videlicet priorum, sive clericî, sive monachi degentium, nec interutur fæculares in vestitu eiusrum per fascidias, nec per coculas in circumdatione capitis modo pallii laicorum contra morem ecclesiæ.

Similiter quod non debeant sanctimoniales a facerdote velatæ post suscepturn sanctæ professionis habitum interim habere indumenta fæcularia, & omnino ne nitidis vestibus incedere, quibus laicæ puellæ sui foleni fed studeant accepta pudicitiæ vestimenta, humiliitarem videlicet cordis, & contemptum mundi significantia, jugiter conservare, ne aspectu illarum aliorum corda polluantur, & ipsæ illius pariter contaminationis ex præditis rebus ræ coram Deo invenjantur.

XXIX.

Vicesimo nono decreverunt regulari editio, quod post hanc synodum non liceat clericos, vel monachos, vel sanctimoniales ulterius apud laicos habitare nisi tantum fæcularium, fed reperant monasteria ubi primitus habitum sanctæ professionis sumpferant: de quibus, sive voluntate propria exterint, sive allorum violentia disturbati efsent, ut in plurimis locis factum esse constat, nec eis reducuntibus pro qualibet culpa jam ante perpetrata, adytus introeundi denegetur. Si autem aliqui vel aliquæ non sub maledicto, fed accepta licentia & benedictione, postea ab aliis pacifice assumpti fuerunt in consortium familiaritatis; fed inde tamen post paululum recedentes inter laicos, huc illucque discurrunt semper vagi, & nunquam stabiles, quorum sequidem imperatæ & prædicta reversio non pertinet ad locum unde regulariter egressi sunt, sed ad eum locum ubi ex convenientia amborum licenter susceptj sunt in contubernium familiaritatis.

XXX.

Tricesimo capitulo, fermo diutius inter sacerdotes Dei atque minoris gradus dignitates in medium prolatus est, quarentes quomodo sub statu præfentis temporis, quotumdam de se malam suspicionem, vel malæ suspicioni similia verba, sedare funditus prævalerent: cum sibi incertus arbiter secretorum testis esse, talem de se frustra ac falso æstimare opinionem, fed est quod reges cum ducibus & principibus suis, ac deinde minoris portestatis perfusti plurimi de eis dicere soleant, quod non tantum sincero cos non diligant affectu, fed insuper eorum bonis præsentibus, ac prosperitatibus quibusque felicioribus magis invideant, animo mis infesto quam devoto fatis congaudeant corde, eorumque conversationis statum odii quadam detractione dilacerare non desinant. Hæc etenim & his similia pro nonnullis causis fatis indignum de se æstimare vel dicere quemlibet potioris vitæ ac dignitatis virum dijudicabant, quia non solum hoc proposito habitus sui, fed etiam evangelicæ atque apostolicæ (quam generaliter cunctis prædicare debuerant) fatis doctrinæ contrarium esset, hoc est, ut prædicator pacis & caritatis in Deum & homines, qui ad imaginem Dei conditi sunt, fonticulum in fedit vel invidiæ aliquando præfuncrent, vel ad momentum suscipere. Ut igitur immunes eos per omnia ab hoc detestando vitio, non solum coram Deo, fed etiam coram hominibus, certius ipsi accusatores agnoscerent; statuerunt ut deinceps per canonicas orationum horas non solum pro se fed etiam pro illis monasteriales, fed etiam pro regibus ac ducibus, totiusque populi Christiani incolumitate, divinam incessanter exorent clementiam, quatenus quicram ac tranquillam vitam fub eorum pia defensione mereantur agere: & ut ita post hæc unanimes existerent in Deum, fide, spe, & caritate; & scriptos invicem diligerent, ut etiam post hujus peregrinationis cursum ad superam pervenirent pariter mereantur patriam: & pro illis quicumque nunc pium frequentius patrocinium Christi protenderint ecclesiis diligentius: & ut pro viventibus divina precaretur clementia, & pro mortuis pia placationis celebratio fæpius pro illarum requie animarum per plurimorum officia facerdotum Christi agereturr: si tamen ipsi hoc munere dignos viventes præparare meminerint.

ex OBSERVATIO P. ANTONII PAGI.

ad Annum Christi 747. n. 8.

Constitutione Decretorum Episcopus videtur in plenitudine reperte spiritum illum, qui Anglo-Saxonum Ecclesiam paulo ante illustrarat, cum Ethelbaldo Mercionum Rege, cui Consil. pauciori, egit: eorum mutum pio operi potenter, invitatrique petamus, ut Episcoporum Synodo interesset velles. Ethelbaldus a Sancto Bonifacio monitus, & ad meliorem frugem conversus, Cuthberti epistolam legit publicavit, & Concilio interesse voluit. Quare vocatæ fuere ad illud ex omni pene Anglo-Saxonum Provincia Episcopi, ut præsentem, qui Dorovernensis Archiepiscopus habebant, ad Oppidum in Cantio: quod a civro dicto, cui insidet, Clyffe vulgo dicitur & quia Clyffe dicitur illa, Tanetum inter & Medwegum fluvios ho vocatur, Synodi locus Clivofed ita, & fafta inde vere Clovesholo ab Auctore.

ANNO CHRISTI 747.

ANNO CHRISTI 748.

dinibus appellatur, ut inquit Alfordus hoc anno num. 1. & Synod. ubi omnia, quæ ad illam Synodum pertinent, explicat. Malmesburiensis Capitula hujus Synodi retetet cum Bonifacio quod Spelmanus Tom. I. Concil. ex codem fonte Manuscripto quo ufus est Malmesburiensis, inunia Acta fusius exposuit. Concilium *Zeporniberi* mensis Januarii, anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo quadragesimo septimo, indictione XV. anno octavo Regni Ethelbaldi Regis Mercionum: qui cum adstarent suis Principibus, ac Episcopis, in origsymo secundo, ut ea quæ Prædictione legitur. Hic confirmantur quod Tom. I. hujus Collectionis ait eximius, Anglos fecisse indifferenter non inchoasse. a Kalendis Septembris, fed a die XXV. ejusdem mensis, quoquo Alfordus hujus Synodi

Ex P. Pagi ad an. Chr. 748. n. 4. p. 1.

Quo Præside S. Bonifacio quatuor Oecumenicæ synodi receptæ.

A NTequam Principatum dimitteret *Carolomannus*, Concilium celebrari voluit, in quo quatuor Concilia Generalia ab omnibus admittenda esse decretum fuit. Est illud inter ea quibus Bonifacius præfuit, quæque Carolomanni & Pippini jussu celebrata fuit, ordine *quinto*, ut dicitur, afferit Willibaldus in Vita Sancti Bonifatii cap. 7. Quinto Concilio Germanico cap. 1. quinto capite inscripsimus verba fuerat. Hujus Concilii neque Baronius, neque Collectores Conciliorum, neque Serarius in Historia Moguntina; nec denique recentes Historici meminerunt; est illud tamen magni momenti, cum ex eo constet, ante annum DCCXLII. nullum a Bonifacio Concilium esse habitum, & post Germanicum quinto ante annum DCCXLI. nullum tantum alia ab eo indicta, & non plura, videlicet Liptinense, Suessionense, Germanicum II. & Germanicum III. Ante porro Willibaldi de hoc Quinto Concilio verba: *Convenientibus in unum Episcopis & Presbyteris, Diaconibus atque Clericis, omnique prædæ Ecclesiasticæ, quos inciyrse recordationis Carolomannus Dux* (ita loquitur Willibaldus, quia hæc post Carolomanni mortem scripsit) *sub Regni sui Imperio accessere fecit*, Quinta SYNODALE FACTUM EST CONCILIUM, *in qua Bonifacius Archiepiscopus Moguntiæ Civitatis, ipsi Carolomanno consentiente, ac denante, Pontificatu præsidens, Romanæ Ecclesiæ Sedisque Apostolicæ Legatus, quatuor primitus principalium Synodorum numerofa Canonum constituta, &c. ob salutare Doctrinæ Cæleste augmentum admonitæ conferuntur.* Memorat postea Willibaldus quatuor priora Concilia Generalia, & præcipuos hæreticos in iis damnatos, subdit: *Ita ejusdem apud Francium omni fundinus eradicata hæreticorum perfidia, & extirpatis iniquorum congregationes, legi Divinæ augebantur* (loco, *auctæ* fuit, juxta horum temporum loquendi modum) *incrementa*, & non Indictione XV. id Indictione quinta insignita fuisse. Nuabilis est quinto Canon: *Quinto disputatum est Ion, ut ne Episcopi Monasteria, si tamen in fas est inimicitiæ, quæ nisque, quæmvis compositæ sint, propter sum quam Tyrannice avaritiæ, ad religiosi Christiane Bassum, nullatenus immaneri possint: ideo, quia a facrilegiis non divina folitiere legis ordinatione, fed humana adventitiis præsumptione, quemque contentur: tamen pro salute animarum in eisdem commentarium, adire debeant, & non sic. Et ut inter omnia rebus commune provideant, ne fion Sacerdotis ministerio, aliquod rerum dominyr ab illarum possidentur, juvantibus ad hoc eorum pessesor sibus.*

ANNO CHRISTI 748.

ex CONCILIUM DURINGE.

ANNO DOMINI DCCXLVIII.

HUius mentionem *Annales Metensis summatim ita verbis*; Pippinus omnium Francorum generalitter princeps, *(Scilicet post Carolomanni fratris abdicationem,)* anno Dominicæ Incarnationis 748. plicitum fuum habuit in villa, quæ dicitur Daria, in qua synodum congregare jussit pro ecclesiarum restauratione, & cautis pauperum, vidularumque & orfanorum corrigendis, justitiisque faciendis. *Qui autem de hoc omnibus canones fuere sancti, non extant.*

EXCERPTIONES EGBERTI

EBORACENSIS ARCHIEPISCOPI

E dictis & canonibus sanctorum patrum concinnatæ, & ad Ecclesiasticæ politiæ institutionem conducentes.

PRÆFATIO: DE CANONIBUS.

CANONES dicimus regulas quas sancti patres constituunt, in quibus scriptum est quomodo canonici, id est regulares clerici, vivere debent.

Augustinus Aurelionsis episcopus dicit: Ut nulli sacerdotum suos licet canones ignorare, nec quidquam facere quod patrum posit regulis obviare. Et ne excusatio de ignorantia nascatur, vel per oblivionem aliquid negligatur, frequenter in hoc libello quæ in speculo propiciant quod canonum est regulis definitum. Verumtamen non omnes clerici judicia canonice constitutionis usurpare aut legere debent, sed solummodo presbyteri. Sicut enim sacrificium offerre non debent nisi episcopi & presbyteri, sic nec judicia illa alii usurpare debent.

In Oxoniensi manuscripto, quinto libro decretorum, Egberti in textum sub titulo, *Hæc sunt jura sacerdotum quæ omnes debere. Sacerdos, a Lege, dictus, scilicet, Sent. Celebrare.*

EXCERPTIONES DOMNI EGBERTI ARCHIEPISCOPI EBORACI CIVITATIS de sacerdotali jure.

Item jus sacerdotale.

UNUSQUISQUE sacerdos ecclesiam suam cum omni diligentia ædificet, & reliquias sanctorum cum summo studio vigiliarum noctis & divinis officiis conservet.

II. *Item.*

Ut omnes sacerdotes horis competentibus diei & noctis, suarum sonent ecclesiarum signa, & sacra tunc Deo celebrent officia, & populos erudiant, quomodo aut quibus Deus adorandus est horis.

III. *Item.*

Ut omnibus festis & diebus dominicis unusquisque sacerdos evangelium Christi predicet populo.

IV. *Item.*

Ut unusquisque sacerdos cunctos sibi pertinentes erudiat, ut sciant quatinus diebus totius facultatis ecclesiæ divinis debeat offerunt.

V. *Item.*

Ut ipsi sacerdotes a populis suscipiant decimas, & nomina eorum quicumque dederint scripta habeant, & secundum auctoritatem canonicam eorum timentibus dividant, & ad ornamentum ecclesiæ primam eligant partem, secundum autem ad alum pauperum atque peregrinorum per eorum manus misericorder, cum omni humilitate dispensent, tertium vero sibimetipsis sacerdotes reserent.

VI. *Item.*

Ut unusquisque sacerdos orationem dominicam & symbolum populo sibi commisso curiose intimet, ac totius religionis studium, & Christianitatis cultum eorum mentibus offendat.

VII. *Item.*

Ut cuncti sacerdotes precibus affidulis pro vita & imperio domini imperatoris, & filiorum ac filiarum salute orent.

VIII. *Item.*

Ut unusquisque sacerdos quotidianis assistat orationibus pro pontifice, cujus gubernatur regimine.

IX. *Item.*

Ut nullus sacerdos in domibus vel aliis locis, nisi in ecclesiis dedicatis celebrare Missas audeat.

X. *Item.*

Ut a cunctis sacerdotibus jus & tempus baptismatis temporibus congruis secundum canonicam institutionem cautissime observetur.

XI. *Item.*

Ut omnes sacerdotes, quibuscumque horis, omnibus indigentibus baptismum infirmitatis causa diligentissime tribuant.

XII. *Item.*

Ut nullus presbyter sacrum officium, sive baptismatis sacramentum, aut aliquid donorum spiritalium pro aliquo pretio vendere præsumat; ne vendentes & ementes in templo columbas imitetur, & pro his quæ adepti sunt per gratiam divinam, non pretia concupiscant terrena, sed solum regni cœlestis gloriam pomerentur accipere.

XIII. *Item.*

Ut nullus presbyter a fede propria sanctæ ecclesiæ sub cujus titulo ordinatus fuerit, admonitionis causa, aut alienam pergat ecclesiam, sed ibidem devotus usque ad vitæ permaneat exitum.

XIV. *Item.*

Ut nullus ex sacerdotum numero ebriietatis vitium nutriat, nec alios cogat per suam jussionem inebriari.

XV. *Item.*

Ut nullus sacerdos extranearum mulierum habeat familiaritatem, nec in sua domo in qua ipse habitat ullam mulierem, aut quam permittat habitare.

XVI. *Item.*

Ut nullus sacerdotum liceat fidejussorem esse, neque relicta propria lege ad secularia judicia accedere.

XVII. *Item.*

Ut nemo sacerdotum ex numero arma pugnantium unquam portet, nec litem contra proximum ullam excitet.

XVIII. *Item.*

Ut nullus presbyter edendi aut bibendi causa gradiatur in tabernas.

XIX. *Item.*

Ut nullus sacerdos quicumque cum juramento juret, sed simpliciter cum puritate & veritate omnia dicat.

XX. *Item.*

Ut cuncti sacerdotes omnibus illis confitentibus eorum crimina dignam pœnitentiam cum summa vigilantia ipsis indicent, & omnibus infirmis ante extrum vitæ viaticum & communionem corporis Christi misericorder tribuant.

XXI. *Item.*

Ut secundum definitionem sanctorum patrum, si quis infirmatur, a sacerdotibus oleo sanctificato cum orationibus diligenter ungatur.

Eucharistia.

XXII. *Item.*

Ut presbyter eucharistiam habeat semper paratam ad infirmos, ne sine communione moriantur.

XXIII. *Item.*

Ut sine auctoritate vel consensu episcoporum presbyteri in quibuslibet ecclesiis nec constituantur, nec expellantur.

Presbyteri ejectio.

XXIV. *Item.*

Ut ecclesiæ antiquitus constituræ, nec decimis, nec alia ulla possessione priventur, ita ut novis oratoriis tribuantur.

Res Ecclesiæ.

XXV. *Item.*

Unicuique ecclesiæ vel una mansa integra absque alio servitio attribuatur, & presbyteri in eis constituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, nec de domibus, neque de atriis vel hortis juxta ecclesiam positis, neque de præstipia mansa aliquod servitium faciant præter ecclesiæ cum, & si aliquod amplius habuerint, inde fenerioribus fuis secundum patriæ morem debitum servitium impendant.

Mansionis Dim.

XXVI. *Item.*

Ut episcopi & presbyteri non longe ab ecclesia hospitium habeant.

Presbyter quilibet episcopus.

XXVII. *Item.*

Ut episcopus in ecclesia consensu presbyterorum fabbatum fedeat, intra domum vero collegam sibi presbyterorum ellegopoeiat.

Officium episcopi. Septem Synodus.

XXVIII. *Item.*

Unusquisque episcopus in sua parochia diligenter provideat, ut ecclesiæ Dei bene constituatur, & reflaurate, & ornate fint, tam in officio, & luminaribus, quamque in reliquis reflaurationes, & ut servi Dei regulariter vivant, unusquisque secundum fui ordinis gradum, maximæ episcopus curam habeat, fed & canonicus horas ut tempore flatuto simul celebrent ipse præcaveat.

Septem igitur Synaxes fancti patres canonibus confituerunt, quas omni die clerus fingulis horis canere debet; quarum prima est nocturnalis fynaxis, secunda tertia hora dici, tertia ipsa hora est quam tertiam vocamus, quarta vero sexta hora est, quinta nona hora est, sexta autem fynaxis vesperta hora est, Septimam namque fynaxis completorium vocitamus. Hæ ergo septem fynaxes omni die debemus fallcite reddere Deo pro nobis & pro omni populo Christiano, fecut Pfalmista testatur, dicens: *Septies in die laudem dici tuo super judicia justitiæ tuæ.* Et insuper Missas non omittere, sicut fecerunt fancti patres, quos confessores nuncupavimus, id est episcopi & presbyteri qui in cafstitate fervierunt Deo.

Ps. cxviii.

XXIX. *De episcopis Paulus dicit.*

Oportet enim episcopum per omnia irreprehensibilem esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, sanctum, &c.

Episcopus non ebriosus.

XXX. *Item Apostolus.*

Oportet igitur episcopum testimonium habere ab his qui foris sunt, ut non in opprobrium Dei nostri ordinet in omnibus.

Synodus Carthaginensis episcopus dominicus.

XXXI. *De magna synodo.*

De fidei rectitudine multiplicata.

Ex Concilio Nicæno.

Indicisti.

Indicitur Synodus.

Indicitur Synodus.

Bigamus & digamus.

Indicitur Synodus.

Indicitur Synodus.

Indicitur Synod

Si quis vero his institutionibus contraire tentaverit, aut excommunicationis sentiet pœnam, aut carceris ærumnam diu sustineat.

XLI. *Canon patrum*:

Baptismus incertus.

Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi sacramentis respondere, absque ullo scrupulo hos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione privari.

XLII. *Item*.

Cum vino.

Sunt quidam qui miscent vinum cum aqua baptismatis, non recte, & Christus non jussit baptizari vino, sed aqua.

XLIII. *Canon apostolorum*.

Simoniacus.

Si quis episcopus aut presbyter aut diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipse & ordinator ejus, & communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon magus a Petro.

XLIV. *Canon Africanensis*.

Ordinatio.

Episcopus absque concilio presbyterorum clericos non ordinet.

XLV. *Canon*.

Auditio.

Episcopus nullius causam audiat absque presentia clericorum suorum, excepta causa confessionis.

XLVI. *Canon Carthaginensis*.

Rector. *Eccles. 24.*

Nihil rector sine fratrum suorum consilio faciat: scriptum est enim: *Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebis*.

XLVII. *Canon*.

Decretum.

Firmum decretum esse non potest quod non plurimorum videbitur habuisse consensum.

XLVIII. *Canon Romanus*.

Quæstiones.

Si in qualibet provincia ortæ fuerint quæstiones, ad majorem sedem vel synodum, seu etiam ad apostolicam sedem Romæ referantur.

XLIX. *Canon episcoporum*.

Excommunicatio.

Non temere quemquam communione privet episcopus, ne justo judicio & quem alius episcopus ab ecclesia expulerit, sive clericum sive laicum, suscipiat alius.

L. *Canon Nicænus*.

Ordinatio.

Nemo eum qui ad alium pertinet subripiens in sua ecclesia ordinet, absque consensu illius ad quem pertinet.

LI. *Canon Calchedonensis*.

Ordinatio.

Ut nullus absolute ordinetur & sine pronunciatione loci ad quem ordinandus.

Altaria.

Altaria nisi lapidea chrismatis unguine non consecrentur.

LII. *Canon Epaonensis*.

Celebrare.

Non oportet in domibus non dedicatis oblationes celebrari ab episcopis vel presbyteris.

LIII. *Canon sanctorum*.

Preces.

Nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet; sed cum altari assistitur, semper ad Patrem dirigatur oratio.

LIV. *Canon. Item*.

Missa.

Et sufficit sacerdoti unam missam in una die celebrare, quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit: in Levitico quoque scriptum est, non debere Aaron ingredi assidue interius in Sancta.

LV. *Canon Aurelianensis*.

Episcopus eleemosynarius.

Episcopus pauperibus & infirmis, qui debilitate faciente non possunt suis manibus laborare, victum & vestimentum inquantum possibilitas fuerit largiatur.

LVI. *Theodorus dicit*:

Presbyter

Statutum est ut sine auctoritate vel consensu episcoporum presbyteri in quibuslibet ecclesiis non constituantur, nec inde expellantur, & si quis hoc facere tentaverit, synodali sententia feriatur.

LVII. *Canon episcoporum*.

Episcopi sæcularia curant.

Episcopi nullatenus sæcularibus negotiis, plusquam Dei servitiis, (quod absit) subditi existant, sed maxime curam animarum habeant, ut secundum apostolum populum Dei exemplis bene corrigant, & sanæ quoque doctrinæ sermonibus instruant.

LVIII. *Canon*.

Clerici obediant episcopis.

Clerici omni subjectione episcopis subjecti illis debitam præbeant obedientiam, & nullo jactantiæ suæ studio semetipsos attollant.

LIX. *Canon Chalcedonensis*.

Conjurantes in episcopum.

Si qui ergo clerici vel monachi reperti fuerint conjurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis, gradu proprio penitus abjiciantur.

LX. *Canon Nicænus*.

Clericum alterius suscipiens.

Si quis alicujus episcopi clericum vel monachum susceperit absque consensu illius, sacrilegus judicetur, & a communione suspendatur, quoadusque clericum vel monachum proprio episcopo restituat: [1] quod etsi clericus contumax redire voluerit, anathema sit.

LXI. *Canon Hibernensis*.

Percutiens juxta episcopum.

Qui levaverit manum cum hasta aut gladio ad percutiendum aliquem juxta episcopum, redimat manum, vel perdat; quod & si vulneraverit, tondet caput cum barba, & Deo servat: primo tamen episcopo & cui læsit satisfaciat. Si quis autem clericum vulneraverit, vel alicui ex ecclesiastico ordine nocuerit, secundum ordinis quantitatem septempliciter emendet, & secundum ordinis dignitatem pœniteat, aut extorris propria patria exulet: dominus enim per prohetam dicit: *Nolite tangere christos meos*; &c.

Clericos lædens. *Psal. 104.*

LXII. *Canon Aurelianensis*.

Abbates.

Abbates pro humilitatis religione in episcoporum potestate consistant, & si quid extra regulam fecerint ab episcopis corrigantur, qui semel in anno, in loco ubi episcopus elegerit, accepta convocatione conveniant. Monachi autem abbatibus omni se obedientiæ devotione subjiciant. Quod si quis per contumaciam exstiterit indevotus, aut per loca aliqua evagari, aut peculiare aliquid habere præsumpserit, omnia quæ acquisierit ab abbatibus auferantur, secundum regulam monasterio [2] profuturam. Ipsi autem qui fuerint pervagati, cum auxilio episcopi tanquam fugaces sub custodia revocentur, & reum se ille abbati futurum esse cognoscat, qui hujusmodi personas non regulari animadversione distrinxerit, vel etiam qui monachum susceperit alienum.

LXIII. *Canon Aurelianensis*.

Monachi.

Si quis autem abbas cautus in regimine, & humilis, castus, sobriusque, misericors, & discretus non fuerit, ac divina præcepta verbis & exemplis non ostenderit, ab episcopo, in cujus consistit territorio, & a vicinis abbatibus, & ceteris domini timentibus, a suo arceatur honore, etiamsi omnis congregatio vitiis suis consentiens abbatem eum habere voluerit.

LXIV. *Canon apostolorum*.

Abbas indiscretus.

Si extiterit abbas divinis jussionibus prævaricator, regulæque sanctæ contemptor, ab episcopo civitatis cum consensu abbatum, aliorumque monachorum timentium Deum, honore abbatis privetur: convenit enim episcopum civitatis, ut sancta & magna synodus Chalcedonensis decrevit, competentem monasteriorum providentiam gerere.

1 Lege: *Quod etsi Clericus .... noluerit*. Hard.

2 Lege, *profutura*. Hard.

LXV. *Leo papa dicit*.

Monachus vovens.

Propositum monachi deseri non potest aliquo pacto: quod enim quis vovit Deo, reddere debet. Psalmista namque dicit: *Vovete, & reddite domino Deo vestro*. *Psal. 75.*

LXVI. *Theodorus dicit*.

Migrans.

Monachi non migrent de loco ad locum, sed in ea permaneant obedientia quam tempore suæ conversionis promiserunt.

LXVII. *Fructuosus dicit*.

Sodomita.

Monachus sanctæ regulæ violator sive contemptor, vel parvulorum incestuose aut adolescentium consectator, publice verberetur, coronam capitis quam gestat amittat, decalvatusque turpiter opprobria patiatur, vel vinculis arctatus ferreis carcerali angustia maceretur.

LXVIII. *Canon Agathensis*.

Adulter.

Si quis monachus adulterium aut furtum fecerit, quod potius sacrilegium dici potest, id censuimus ordinando, ut virgis cæsus tanti criminis reus, nunquam officium clericatus excipiat. Si vero jam clericus in id facinus fuerit deprehensus, nominis ipsius dignitate privetur.

LXIX [1] *Aureliensis episcopus dicit*.

Carnes non edat.

Carnes in cibo monachi nunquam sumant: pulli vero vel altilia cuncta in congregatione non ministrentur; infirmis tantum provideantur, & accipere liceat.

LXX. * *Insid. episcopus dicit*:

* leg. Isidorus. Manumissio.

Abbati vel monacho, monasterii servum non licet facere liberum. *Impium est, ut qui res ecclesiæ non contulerit, damnum inferat*.

LXXI. *Canon*.

Ecclesiasticus subtrahens rem ecclesiæ.

Si quis episcoporum, aut presbyterorum, vel ministrorum, ex rebus ecclesiæ quæ in quibuscumque locis a fidelibus largiuntur, aliquid aufert; & male rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annuæ sententiam subibit.

LXXII. *Canon Hibernensis*.

Restitutio.

Pecunia ecclesiastica furata sive rapta reddatur quadruplum, popularia dupliciter.

LXXIII. *Item Canon Hibernensis*.

Furans rem ecclesiæ.

Si quis furatus fuerit pecuniam ab ecclesia, mittatur sors, ut aut illius manus abscindatur, aut in carcerem mittatur, diu jejunans & gemens; & reddat integrum quod abstulit, aut peregrinus abjiciatur, & restituat duplum, & si in patria permanserit, quadruplum restituat, & semper pœniteat.

LXXIV. *Canon Toletanus*.

Sepulcri violator.

Si clericus in demoliendis sepulcris fuerit deprehensus, a clericatus ordine pro sacrilegio submoveatur. Si quis sepulcrum violaverit VII. annos pœniteat; tres ex his in pane & aqua.

LXXV. *Canon* * *Hibritanensis*.

* leg. Hibern. Confugium ad ecclesiam violans. Can. Hib.

Eos qui ad ecclesiam confugerint trahi non oportet, sed eos domini sui promissa intercessione persuadeant. Quod si ab ecclesia exeuntibus pœnale aliquid dominus intulerit, ut ecclesiæ inimicus habeatur excommunicatus. Si quis alicui aliqua ratione nocuerit sub confugio ecclesiastico, vel sub aliquo sanctimonii signaculo, septempliciter emendet, reddat, & restituat, sed & VII. annos in dura pœnitentia permaneat, sin aliter, excommunicandus est, ab omni ecclesia catholica.

LXXVI. *Hieronymus dicit*.

Tutela ecclesiæ qualis.

Ecclesia defendit quos in sinu suo recepit, more gallinæ, quæ pullos proprios & alienos nutrit & defendit; ita & ecclesia cunctos fugientes in se defendere debet.

LXXVII. *Canon Hibernensis*.

Homicidium in monasterio.

Qui occiderit hominem intra septa monasterii, exul cum damnatione exeat, vel projectis armis, raso capite & barba, reliquum vitæ suæ tempus Deo serviet; primo tamen Deo & parentibus satisfaciens.

LXXVIII. *Hieronymus dicit*:

Pœna ubi peccatum.

Qui peccant in loco sancto, in eodem quoque occidendi sunt: in loco castrorum Phinees interfecit virum & meretricem. Mathathias Judæum qui immolabat simulacro. Quicumque enim maculaverit sanctum, sancta non defendent eum. Christus malefacientes in templo flagris compescuit.

LXXIX. *Hieronymus dicit*.

Mali.

Qui percusserit malos, eo quod mali sunt, minister domini est.

LXXX. *Item Hieronymus dicit*.

Homicida & sacrilegus. 2 Lege, *Ministerium*. Hard.

Homicidas & sacrilegos punire, non est effusio sanguinis, sed legum * [2] mysterium; noceat itaque bonis, qui parcit malis.

LXXXI. *Arausianensis*.

Amentes.

Amentibus quæcumque pietatis sunt conferenda.

LXXXII. *Canon Carthaginensis*.

Exorcistæ.

Omni die exorcistæ energumenis manus imponant.

LXXXIII. *Canon Arausicanensis*.

Palam arrepti.

Qui palam aliquando arrepti sunt, non solum non assumendi ad ullum ordinem clericatus, sed si jam aliqui ordinati sunt, ab imposito officio repellendi.

LXXXIV. *Canon Carthaginensis*.

Egrediens ecclesia.

Sacerdote verbum in ecclesia faciente, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur.

LXXXV. *Canon Carthaginensis*.

Laicus non prædicet.

Laicus præsentibus clericis, nisi ipsis provocandis, docere non audeat.

LXXXVI. *Isidorus dicit*.

Nec judicet res ecclesiæ.

Omnis mundialis sapiens, si sapiens sit, non judicet judicia ecclesiæ.

LXXXVII. *Canon Carthaginensis*.

Mulier non doceat.

Mulier quamvis docta & sancta sit, viros in conventu docere non audeat.

LXXXVIII. *Canon Carthaginensis*.

Sponsus & sponsa.

Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus aut paranymphis offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.

LXXXIX. *Canon dicit*.

Secundæ nuptiæ.

Presbyterum convivio secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum petatur secundis nuptiis pœnitentiam tribuere.

XC. *Gelasius papa*.

Monialium, al. Velamen.

Devotis Deo virginibus, vel viduis, nisi aut in epiphania, aut in albis paschalibus, aut in apostolorum natalitiis sacrum minime velamen imponant, nisi forsitan, sicut de baptismate dictum, gravi languore correptis, ne sine hoc munere de sæculo transeant, implorantibus non negetur.

XCI. *Canon Carthaginensis*.

Ætas ecclesiastica.

Placuit ut ante annos XXV. ætatis, nec diaconus ordinetur, nec virgines consecrentur, nisi rationabili necessitate cogente.

1 Lege, *Aurelius*. Harduinus.

xcii. *Basilii episcopi.*

Infantes oblati.

Oportet tam infantes cum voluntate & consensu parentum, imo ab ipsis parentibus oblatos sub testimonio plurimorum suscipi.

xciii. *Isidori.*

Quicumque a parentibus propriis in monasterio fuerit deligatus, noverit se ibi perpetuo mansurum. Nam Anna Samuel puerum natum & ablactatum Deo obtulit, qui in ministerio templi permansit.

xciv. *Canon Romanorum & Francorum.*

Parvulorum castigatio.

Parvulus usque annos xv. pro delicto corporali disciplina castigetur, post hanc vero ætatem quidquid deliquerit, vel si furatur, retribuat, seu etiam secundum legem exolvat.

xcv. *Canon Neocæsariensis.*

Presbyteri ordinatio.

Ut nullatenus presbyter ordinetur ante trigesimum ætatis annum, nisi rationabili necessitate cogente, quia dominus Jesus non prædicavit ante trigesimum ætatis annum.

xcvi. *Canon Nicænus.*

Episcopi ordinatio.

Ut episcopus, si fieri potest, a totius provinciæ episcopis ordinetur, & si hoc difficile est, certe non minus a tribus. Episcoporum ordinationes fieri oportet dominicis diebus, non in agris vel in villulis, sed in urbibus præcipuis, pro tanti nominis dignitate.

xcvii.

Ordinationum tempus.

Presbyterorum vero & diaconorum in quatuor temporum sabbatis scilicet, ut dum hæc ordinatio coram populo agitur, sub omnium testificatione electorum ordinatorumque opinio discutiatur.

xcviii. *Canon sanctorum.*

Panis, vinum, aqua.

Sacerdotes Dei diligenter semper procurent, ut panis, & vinum, & aqua, sine quibus nequaquam Missæ celebrantur, pura & munda fiant, quia si aliter agatur, cum his qui acetum cum felle mixtum domino obtulerint, nisi vera pœnitentia subvenerit, punientur.

xcix. *De decimis.*

Decimæ. Exod. 22. Levit. 27.

In lege domini scriptum est: *Decimas & primitias non tardabis offerre.* Et in Levitico: *Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, domini sunt; boves, & oves, & capreæ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur domino. Non eligitur nec bonum nec malum, nec a alterum commutabitur.*

a. Pro alter Hard.

c. *Augustinus dicit.*

Ibidem.

Decimæ igitur tributa sunt ecclesiarum & egentium animarum. O homo, inde Dominus decimas expetit unde vivis. De militia, de negotio, de artificio redde decimas: non enim eget dominus noster, non præmia postulat, sed honorem.

ci. *Item.*

Moralitas. Levit. 19.

Cum messueris segetem terræ tuæ, non tondebis usque ad solam superficiem terræ, nec remanentes spicas colliges, neque in vinea tua racemos & grana decidentia congregabis, sed pauperibus & peregrinis carpenda dimittes.

cii. *Et in lege.*

Eidem.

Si intraveris in segetem amici tui, frange spicas, & in manu contere, falce autem non metas. Hoc & discipuli salvatoris fecerunt, spicas videlicet manibus fricantes & manducantes sabbatis, ut evangelium dicit.

ciii. *Item in lege.*

Eidem.

Ingressus itaque vineam proximi tui, comedes uvas quantum tibi placuerit, foras autem ne feras tecum.

civ. *Institutio patrum.*

Dies dominica. Et paschales.

Die dominico nihil aliud agendum est, nisi Deo vacandum in hymnis, & psalmis, & canticis spiritalibus: dies quoque paschalis hebdomadæ omnes æquali religione colendi sunt.

cv. *Canon Aurelianensis.*

Incarcerati ab episcopo die dominico pascendi.

Id etiam miserationis intuitu æquum duximus custodire, ut qui pro quibuscumque culpis carceribus deputantur, ab archidiacono seu a præposito ecclesiæ singulis dominicis diebus requirantur, ut necessitas vinctorum secundum præceptum divinum misericorditer sublevetur, atque a pontifice competens victus de domo ecclesiæ tribuatur.

cvi. *Item.*

Nuptiarum tempora prohibita.

Qui dominica nocte nupserit, vii. dies pœniteat.

Qui quarta vel sexta feria iii. dies pœniteat, Qui in quadragesima ante pascha, i. annum pœniteat.

cvii. *Item.*

Jejunia.

Indicta jejunia nullus præsumat infringere vel violare, ne iram Dei incurrat.

cviii. *Ex Concilio* * *Bra....rens.*

** lege Bracarens. * lege [illegible]*

Tempus cibi.

Non oportet homines religiosos ante * sacram diei iii. cibum sumere, nec convivia inire, neque clericos aliquando, nisi hymno dicto, edere panem, ...post cibos gratias auctori referre.

cix. *Canon sanctorum.*

Conjugati communicantes.

Qui in matrimonio sunt, abstineant se iii. noctes antequam communicent, & unam postquam communicaverint. Inde ait Apostolus: *Nolite fraudare invicem, nisi ex consensu, ut vacetis orationi ad tempus.*

cx. *Gregorius dicit.*

Idem.

Si quis conjugem suam, si fieri potest, non cupidine voluntatis, sed solummodo creandorum liberorum gratia utitur, iste profecto sive de ingressu ecclesiæ, seu de sumendo dominici corporis sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio, quia a nobis prohiberi non debet, cum ei, juxta præfinitam sententiam, etiam ecclesiam licuerit intrare: verumtamen quia ipsa licita admixtio conjugis sine voluntate carnis fieri non potest, ideo aliquando a sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluntas ipsa esse sine culpa nullatenus potest.

cxi. *De conjugio scriptum est in lege.*

Virginum seductores. Exod. 22.

Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxorem.

cxii. *Augustinus dicit:*

Uxorem cupiens.

Qui uxorem optat accipere, sicut illam virginem invenire desiderat, ita & ipse usque ad nuptias virginitatem custodiat.

cxiii. *Synodus Romana dicit:*

Pubertas.

Filii cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri, sic & filiæ eadem ætate debent eamdem legem servare.

cxiv. *Paulus apostolus dicit:*

Fornicatio. 1. Cor. 7.

Propter fornicationem unusquisque suam propriam uxorem habeat, & unaquæque virum suum. Legitimum quoque conjugium nullus separare præsumat: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.*

cxv. *Paulus dicit.*

Mulier. 1. Cor. 7.

Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

cxvi. *Synodus dixit:*

Tempus bigamiæ.

Muliere mortua, licet viro post mensem accipere alteram: post annum vero licet mulieri accipere alterum virum.

cxvii. *Paulus apostolus dicit:*

Mulier alligata. 1. Cor. 7.

Mulier alligata est legi, quanto tempore vivit vir ejus. Quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat; tantum in domino. Beatior autem erit, si sic permanserit.

cxviii. *Item Canon Africanensis.*

Conjugium separandum.

Legitimum igitur conjugium non licet separari sine consensu amborum: potest tamen alter alte-

alteri cum consilio episcopi licentiam dare ad servitutem Dei accedere. Quidam etiam dicunt: Si vir sive mulier ex consensu religionem ceperit, licet alterum accipere novum conjugium, sed puellam vel puerum, si continens esse non poterit. Quod non laudo. Sed si quis vult conjugatus converti ad monasterium, non est recipiendus, nisi prius a conjuge castimoniam profitente fuerit absolutus. Nam si, illo vivente, per incontinentiam alteri nupserit, procul dubio adultera erit: & qui eam dimisit, particeps erit peccati illius.

cxix. *Item de legitimo conjugio.*

Matth. 19.

Legitimum enim conjugium nullus separare præsumat, nisi ex amborum consensu, & propter amorem Christi qui ait: *Qui reliquerit uxorem*, & reliqua, *centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Et nemo aliter uxorem dimittat nisi propter fornicationem, quia *Pharisæi tentantes dominum Jesum Christum, interrogaverunt eum, si licet hominem dimittere uxorem suam pro quacumque causa. Respondit Jesus, & ait eis: Non legistis quia qui fecit ab initio, masculum & fœminam fecit eos? & dixit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii, & dimittere? Ait illis: Quamquam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras, ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ab causam fornicationis, & aliam duxerit, mœchatur.* Unde & apostolus dicit: *Præcipio, non ego, sed dominus, uxorem a viro non discedere:* & iterum: *Alligatus es uxori? noli quærere solutionem: solutus es ab uxore? ne quæsieris uxorem.*

Ibidem. 1. Cor. 7.

Ibidem.

Prov. 18.

Alibi namque de adulterio vel fornicatione scriptum est: *Qui adulteram tenet, stultus & impius est:* de filiis quoque adulterarum ejiciendis cum matribus suis, & Ezechiel dicens: *Ejicite matrem fornicariam & filios fornicationis*, & reliqua. Et Augustinus dicit: Si mulier fornicata fuerit, relinquenda est, sed illa vivente altera non est ducenda. Ubicumque igitur est fornicatio, & fornicationis vera suspicio, libere uxor dimittitur: aliter ergo, etiamsi sterilis est, si deformis, si fœtida, si temulenta, si iracunda, si malis moribus, si luxuriosa, si fatua, si gulosa, si vaga, si nugatrix, si maledica, tenenda erit velis nolis, & qualiscumque accepta est, habenda erit: Apostolus enim dicit: *Cum enim eras liber, sponte servituti te subjecisti.*

1. Cor. 7.

cxx. *Canon Africanensis.*

Uxor dimissa.

Secundum evangelicam disciplinam, nec uxor a viro dimissa alium accipiat virum, vivente viro suo, nec vir aliam accipiat uxorem, vivente uxore priore; sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur.

cxxi. *Augustinus dicit:*

Si mulier fornicata fuerit, relinquenda est, sed illa vivente, altera non est ducenda.

cxxii. *Canon dicit:*

Desertus post septem annos, nubat.

Si mulier discesserit a viro suo, despiciens eum, nolens revertere & reconciliari viro post quinque vel septem annos, cum consensu episcopi, ipse aliam accipiat uxorem, si continens esse non poterit, & pœniteat tres annos, vel etiam quamdiu vixerit, quia juxta sententiam domini mœchus comprobatur.

cxxiii. *Item.*

Idem.

Si cujus uxor in captivitatem ducta fuerit, & ea redimi non poterit, post annum septimum alteram accipiat: & si postea propria, id est prior mulier, de captivitate reversa fuerit, accipiat eam, posterioremque dimittat. Similiter autem & illa, sicut superius diximus, si viro talia contigerint, faciat.

cxxiv. *De matrimonio servulorum.*

Servus & ancilla nubentes.

Si servum & ancillam dominus amborum in matrimonio conjunxerit, postea liberato servo vel ancilla, si non potest redimi qui in servitio est, libero licet (sicut quibusdam placet) ingenuo conjungere; sed tamen, juxta sententiam domini, mœchus probatur. Qui vero taliter egerit, id est, ut propter primam uxorem servitium humanum dimittat, & postea liberam ducat uxorem, iii. annos pœniteat, unum in pane & aqua; sed & quamdiucumque vixerit, semper aliquid pœniteat. Similiter quoque & mulier pœniteat, si taliter fecerit. Si quis liber ancillam aut suam aut alterius in matrimonio acceperit, non habet licentiam dimittere eam, si ante cum consensu amborum conjuncti sint: si vero dimiserit eam, & aliam ducit uxorem, sive ancillam, sive liberam, ut supra scriptum est, pœniteat.

cxxv. *De concubinis.*

Mos adhibendi concubinas.

Augustinus dicit: Quale est quod multi virorum ante nuptias concubinas sibi adhibere non erubescunt, quas post annos dimittant: & sic postea legitimas uxores accipiant? Unde coram domino & coram angelis ejus testor atque denuncio, Deum ista conjugia semper prohibuisse, & nunquam placuisse, & præcipue temporibus Christianis, concubinas habere nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit.

cxxvi. *Item in lege:*

Illicita conjugia. Levit. 18.

Nemo incestis conjunctionibus se inquinet, quia in Levitico scriptum est: *Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut revelet turpitudinem ejus.* Et iterum: *Anima quæ fecerit quidpiam ex istis, peribit de medio populi sui.* Sane quibus conjunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris conjugii libertatem.

cxxvii. *Synodus dicit:*

Quicumque illicito matrimonio fuerint commixti, post pœnitentiam non debent fieri in una domu, ne se invicem causa amoris copulent.

cxxviii. *Item synodus de toro fratris defuncti.*

Uxor fratris. Genes. 2.

Audi decreta synodi: Superstes frater torum defuncti fratris non ascendat, domino dicente: *Erunt duo in carne una.* Ergo uxor fratris tui soror tua est.

cxxix. *Gregorius dicit:*

Non decendum.

Si quis monacham, vel commatrem spiritalem, vel fratris uxorem, vel neptem, vel novercam, vel consobrinam, vel de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit.

cxxx. *Item de consanguineis, Gregorius interrogationibus* a *Augustini ita respondit:*

a In Resp. ad Interrog. 6. Hard.

Tertia vel quarta generatio.

Quædam terrena lex in Romana republica permittit, ut sive frater & soror, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur: sed experimento didicimus ex tali conjugio sobolem non posse succrescere: & sacra lex Mosaica prohibet cognationis turpitudinem revelare: unde necesse est, ut jam tertia vel quarta generatio fidelium licenter jungi debeat; nam secunda quam prædiximus a se omnimodo abstinere debet.

cxxxi. *Item de rationabili causa.*

Regist. lib. 11. epist. 31. Responsio Gregorii ad sextam interrogationem Augustini [illegible].

Vere post multum temporis a Felice Messanæ Siciliæ præsule requisitus Gregorius, utrum Augustino scripsisset, ut Anglorum quarta generatione contracta matrimonia minime solverentur; humillimus pater inter cetera talem reddidit rationem. Quod scripsi Augustino Anglorum gentis episcopo, nostro alumno, videlicet de consanguinitatis conjunctione, ipsi & Anglorum genti quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono quod cœperat, metuendo austeriora, recederet, specialiter & non generaliter ceteris me scri-

pisse cognoscas. Unde & mihi omnis Romana civitas testis existit, nec ea intentione hæc illis scriptis mandavi, ut postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inventi fuerint, non separentur, aut infra affinitatis lineam, id est usque ad septimam generationem conjungantur. Sed adhuc illos neophytos existentes, cœpisse eos prius illicita docere, & verbis & exemplis instruere, & quæ post de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet: nam juxta Apostolum, qui ait: *Lac vobis potum dedi, non escam*; ista illis, modo, non posteris, ut præfixum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum quod infirma adhuc radice plantatum erat, * exureretur, sed aliquantulum firmaretur, & usque ad perfectionem custodiretur.

[1. Cor. 3.] [* lege erueretur.]

CXXXII. *Canon Romanus.*

[Iodebite nubentes.] Laicus maculans se cum ancilla Dei, vel cum spiritali commatre, vel cum propinqua, aut forte cum illa quam antea cognatus habuit, primitus anathematizetur, postea annos VII. pœniteat, III. in pane & aqua. Similiter & illa pœniteat: quia Christiana religio fornicationem in utroque sexu pari ratione condemnat.

CXXXIII. *Item.*

[Presbytera] Gregorius apostolicus papa ante corpus beatissimi Petri in synodo residens, dixit: Si quis presbyteram duxerit in conjugium, anathema sit.

CXXXIV. *Item.*

[Monacha.] Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, duxerit in conjugium, anathema sit.

CXXXV. *Item.*

[Cognata.] Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit, ac respondentes omnes dixerunt, Amen.

CXXXVI. *Item.*

[Forsitan cum duabus cognatis.] Si quis cum duabus cognatis fornicationem fecerit, primitus anathematizetur, deinde VII. vel X. annos pœniteat.

CXXXVII. *Item Gregorius Felici episcopo.*

[Regist. lib. 12. indict. 7. epist. 31. Progenies ad septimã generationẽ servanda.] Progeniem suam unumquemque usque ad septimam servare decernimus generationem: & quamdiu se agnoscunt affinitate propinquos, in conjugium ducere nulli profecto Christianorum licet vel licebit, & nolumus nos in hac re a vobis sive a ceteris fidelibus reprehendi, quia in his Anglorum genti indulsimus; non formam dando, sed consideratione, ne Christianitatis bonum quod ceperant imperfectum dimitterent, egimus.

CXXXVIII. *De * scematibus.*

[* lege stemmatibus. Stemmata quid.] Scemata dicuntur ramusculi in genere, cum gradus cognationum patiuntur: ut puta ille filius, ille pater, ille avus, ille agnatus, & ceteri quorum figuræ in subsequentibus apparent. Et hæc consanguinitas dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens usque ad ultimum gradum subtraxerit, & propinquitas esse desierit, eam rursus lex matrimonii vinculo repetit, & quodammodo revocat fugientem. Ideo autem usque ad sextum generis gradum consanguinitas constituta est, ut sicut sex ætatibus mundi generatio, & hominis status finitur, ita & propinquitas generis tot gradibus terminaretur. Inter hos itaque propinquitatis gradus, ad conjugalem copulam nemini accedere convenit; nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate conjugem habuit, in conjugem ducere nulli profecto Christianorum licet vel licebit: quia incestuosus talis coitus abominabilis est Deo. Incestuosos & nullo * conjugis nomine deputandos a sanctis patribus dudum statutum esse legimus.

[Consanguinitas manet in sextum gradum] [* Forte, conjugii. Hard.]

CXXXIX. *Vigilius papa.*

[Cur ecclesia] Si motum fuerit altare, denuo consecretur ecclesia. Si parietes tantum mutantur, & non altare, sale & aqua exorcetur. Si homicidio vel adulterio fuerit violata, diligentissime expurgetur, & denuo consecretur. [denuo consecranda.]

CXL. *Vigilius papa. Ex Concilio Carthaginensi, Gregorius.*

Quis, cum ad judicium venerit, si noluerit clericus, & necesse fuerit, induciæ ei petenti a patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & judices selecti tribuantur, ... si ibi vim aliquam temerariæ multitudinis metuerit, locum is congruum eligat, quo absque timore suos, si necesse fuerit, testes habere, & absque impedimento suam canonice sententiam finire valeat, quia multa pro surreptione evenire solent, sententiam fratris, ... misericordiam vetat non solum tenere, sed & audire refugite, quia potior est omnibus holocaustis, misericordia. Non ita agendum in ecclesiasticis negotiis, sicut in sæcularibus: nam in sæcularibus, priusquam qui legibus est coactus venerit & decantaverit, & responsum dederit, ante peractam causam non potest recedere. In ecclesiasticis vero dicta causa licet recedere, si necesse fuerit, aut si se prægravari viderit.

CXLI. *In Nicæna synodo.*

[Judices.] Statutum est quod judices alii non synodo deberent esse, nisi quos ipse qui impetitur elegerit, aut quos consensu suo ejus primates auctoritate hujus sacræ sedis constituerint; quia indignum est ut ab externis judicetur, qui provinciales & a se electos debet habere judices.

[Donatio episcopi.] Irrita erit donatio episcopi, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticæ, absque collaudatione & subscriptione clericorum.

CXLII. *Romanum Concilium.*

[Laicus non sit testis contra clericum] Tempore Constantini Augusti, congregavit Silvester papa synodum Romæ cum LXXIII. episcopis, quorum consensu & superscriptione constitutum est: Ut nullus laicus clerico cuiquam audeat inferre testimonium: ergo laici adversus clericum non recipiantur. Accusatores, consanguinei, nec familiares, nec domo prodeuntes, adversus extraneos testimonium non dicant, nec accusatores, nec testes suspecti recipiantur, quia propinquitatis, ac dominationis, ac familiaritatis affectus, plerumque veritatem impedire solet: sed, si noluerint, & invicem consenserint inter se parentes, testificentur, non in alios: amor enim carnalis atque timor, & amaritudo plerumque sensus hebetant humanos, & pervertunt opiniones. [Testes qui quales.]

CXLIII.

[Monachus non judicet. * lege exauctor fiat...] Nullus monachorum præsumat judicare, nec accusationem sæcularem in clericum audeat accipere. Quod si quis probatur admittere, velut * exauctor furoris, aut usurarum possessor, secundum statuta patrum se sentiat degradandum. In gravibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit.

CXLIV. *De conjugio antiquo.*

Satis igitur manifestum est non posse filios Adam in primordio sæculi uxores accepisse, nisi proprias sorores aut propinquas consanguineas; sed semper erat illicitum ab initio uxorem aut concubinam patris violare. Unde Jacob patriarcha dixit filio suo Ruben: *Effusus es sicut aqua: non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum ejus.* Unde & Paulus apostolus doctor gentium de tali sacrilegio scripsit dicens: *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris aliquis habeat, & vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit.* Ecce apostolus * judicavit de medio Christianorum auferri, qui novercam violare præsumpsit, dicens: *Nec inter gentes*, id est paganos, *tale scelus fieri*. Verum itaque est, & satis late patet, Deum omnipotentem in lege Moysi prohibuisse uxorem patris, & fratris, & proximi accipere, aut cum ea concumbere; sed & hoc quod in Deuteronomio scriptum est, ut *frater scilicet accipiat uxorem defuncti fratris, & suscitet semen fratri suo*, non carnaliter intelligendum est, sed spiritaliter tenendum. Et valde cæcus doctor est, qui nescit discretionem inter vetus testamentum & novum, sed adhuc errat cæcatus umbra antiquæ caliginis, nesciens veritatem gratiæ Christi, & nescit legem & prophetas usque ad Joannem Baptistam prophetasse: nam ipse dominus ait: *Lex & propheta usque ad Joannem; a diebus Joannis Baptistæ usque nunc regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*; & quicumque cæcatus corde adhuc solam literam sequitur cum Judæis, sine spiritu vivificante & gratia Christi perdurat, manducans crustas panis, & non micas internas.

[Genes. 49. 1. Cor. 5.] [* Judicavit] [Deut. 25. Relictam fratris ducere.] [Matt. 11.]

[Judæis mandatum carnale.] Magna distantia est inter literam occidentem & spiritum vivificantem; & valde ignarus, & ignavus, & insipiens doctor est, qui post tot annos & post tot tractatores qui libros de lege Moysi tractaverunt, a Deo inspirati adhuc judaizare vult, contemnendo Christum & omnes sanctos doctores. In Deuteronomio enim legimus: *Ut quando habitaverint fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet eam frater ejus, & suscitabit semen fratris sui: & primogenitum ex ea filium nomine ejus appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Israel. Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, & interpellabit majores natu, & dicet: Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel, nec me in conjugium sumere; & statim accersiri eum facient, & interrogabunt eum. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere; accedet mulier ad eum coram senioribus, & tollet calceamentum de pede ejus, spuetque in faciem ejus, & dicet: Sic fiet homini qui non ædificat domum fratris sui, & vocabitur nomen ejus in Israel domus discalceati.* [Deut. 25.]

[Christianis spiritale.] De hoc enim quod in Deuteronomio scriptum est, & in evangelio: *Quod frater accepit uxorem defuncti fratris, ut suscitaret semen fratri suo*; non est Christianis tenendum carnaliter, sed spiritaliter. Christus ait in evangelio: *Omnes autem vos fratres estis, & unus est Pater vester qui in cælis est.* Et cum habitaverint fratres spirituales simul, & ille frater qui præest ecclesiæ Dei transierit de sæculo ad Christum, accipiat tum frater ejus ecclesiam Dei regendam, & suscitet spiritales filios Deo, ne deficiente uno doctore, mortali conditione, sterilis fiat sponsa Christi, quæ est mater omnium nostrum. Etsi quispiam doctor non vult regere ecclesiam, post obitum alterius doctoris, non curans de salute aliorum, sed de sua propria, erit tunc discalceatus, & contra hoc quod Paulus dixit: *Et calceati pedes in præparatione evangelizantium bona.* Si non vult verbum Dei seminare, etsi potest, sed talentum Christi in sudario, hoc est torpore ignaviæ suæ, abscondere, erit conspuctus ab ecclesia in facie confusione dignus, *projectus in tenebras exteriores, ubi erit fletus stridor & dentium.* Sed accipiat semper doctor post doctorem ecclesiam Dei regendam usque in finem sæculi ut suscitentur spiritales filii Christo de sponsa sua virgine, sicut ipse instituit; quia *qui non vult laborare pro Deo, non est dignus mercede.* [Matth. 23.] [Ephes. 6. Rom. 10.] [Matth. 8.]

CXLV. *Canon Laodicensis.*

[Judaizare.] Ut nullus Christianus judaizare præsumat, sed nec conviviis eorum participare.

EX EJUSDEM

EGBERTI POENITENTIALIS

LIBRO SECUNDO IN PUBLICA BIBLIOTHECA OXONIENSI, sub titulo

Abhinc diversa ex diversis excessibus judicia.

I.

[In oratione] Si quis tardius vel tepidius orationis debitum persolvit, fletibus, doloribus, orationibusque redimatur.

II.

[Dormitans.] Siquis in oratione prostratus dormitaverit, hanc culpam triplicatis orationibus, cum triplicata decantatione psalmi quinquagesimi, prostratus terræ expurget.

III.

[Fabulans.] Si quis tempore orationis ludere, fabulisque vacare præsumpserit, quod nequissimum est, vigiliis, fletibus, orationibus expietur. Si in consuetudinem habuerit, majore pœnitentia expietur.

IV.

[Titubans.] Si quis decantans psalmum vel modicum titubaverit, prostratus orationi pavimento indulgentiam a domino exposcat.

V.

[Deficiens in sacris officiis.] Si quis clericus aut monachus corporis sanitate consistens vigiliis & quotidianis officiis defuerit, perdat communionem.

VI.

[Idem.] Si quis clericus absque corpusculi sui inæqualitate vigiliis deest, stipendio privatus excommunicetur.

VII.

[Idem.] Si quis clericus dato signo non statim ad ecclesiam properaverit, correptionibus subjacebit.

VIII.

[Idem.] Si quis tempore orationis & psalmorum vagationis tædiique causa hac illacque discurrerit, vel in ipso officio vagis obtutibus aberraverit, juxta arbitrium prioris pœniteat.

IX.

[Ebrius.] Clericum, quem ebrium fuisse constiterit, ut ordo patitur, triginta dierum spatio a communione statuimus submovendum, aut corporali dandum supplicio.

X.

[Ebriosus.] Si quis clericus aut monachus ebriosus fuerit, tribus mensibus in pane & aqua pœniteat.

XI.

[Lascivus, &c.] Si quis clericus lascivus, petulans, subsannator, turpiloquus, ridiculosus, inconstans, iracundus, timidus, obstinatus, juxta prioris arbitrium triduo pœniteat.

XII.

[Jurans.] Si quis clericus per creaturas juraverit, acerrime objurgetur, si perstiterit in vitio, excommunicetur.

XIII.

[Decurrens.] Clericus absque prioris sui jussu si per plateas civitatis inutiles decursus peragat, penitentiam agat.

XIV.

[Idem. † Id est, populi confluentias.] Clericus per plateas & † andronas, nisi certa & maximi officii sui necessitate, non ambulet.

XV.

[Solus cum sola.] Si quis clericus solus cum sola absque testibus duo-

duobus aut tribus loqui præsumpserit, quod antiqua canonum statuta prohibent, acerrime corripiatur, & secundum modum peccati publicam agat pœnitentiam. Hoc sancti patres Augustinus, Hieronymus, Basilius, Gregorius, & ceteri quam multi edictis suis prohibuerunt.

XVI.

Bona cogitationes negligens. Si quis cogitaverit aliquid quod secundum mandatum domini est, & non fecerit, ut mendax & contemptor a domino condemnabitur, nisi pœnitentiam in hac egerit vita.

XVII.

Mala cogitans. Si quis definierit aliqua agere quæ domino non placent, juxta modum peccati pœnitentiam agat, & hoc quod temere & injuste definivit, irritum revocetur.

XVIII.

Inhospitalis. Si quis hospitibus & peregrinis cum gaudio & alacritate juxta possibilitatem suam necessaria non præbuerit obsequia, si laicus est, ad arbitrium sacerdotis pœnitentiam agat, & de cetero emendetur, ne a domino audiat: *Hospes fui, & non recepistis me.* (*Matth. 25.*) Si autem in aliquo gradu in ecclesiastico præfixus fuerit, secundum consecrationis suæ sublimitatem, ampliorem cum lacrymis & orationibus agat pœnitentiam, & postmodum emendetur.

XIX.

Mala cogitans. Si quis cogitationes malas & inutiles corde volutat, mox suo manifestet sacerdoti, & secundum ejus consilium, jejuniis, eleemosynis, fletibus & orationibus divinum exposcat adjutorium, quoadusque recedat hujusmodi passio.

XX.

Damnificus. Si quis in clero constitutus alicui damnum parvissimæ rei intulerit, reddat aliena, & triduo pœniteat: laicus biduo.

XXI.

Calumniator. Si quis verbo in aliquem hominem peccaverit, si statim reminiscens, ad veniam poscendam fuerit inclinatus, percipiat ab eo indulgentiam cui cognoscitur fecisse injuriam. Qui autem aut non petit, aut non ex animo postulat, juxta excessum injuriæ congruæ subjaceat pœnitentiæ.

XXII.

Nolens satisfacere. Si quis non acquiescit, ut satisfaciat qui intulit injuriam, admoneatur ut satisfactionem ei exhibeat. *Si autem non audierit, sit nobis sicut Gentilis & publicanus.* (*Matth. 18.*)

XXIII.

Nolens satisfieri. Si quis contristatus noluerit reconciliari, satisfaciente eo qui contristavit, acerrimis maceretur inediis, usquedum gratanti animo recipiat satisfactioné.

XXIV.

Invicem conviciantes. Qui sibimet invicem convicia objiciunt, si invicem sibi celeriter laxanda cognoscunt, hi jam ab alio judicandi non sunt, quia pariter sibi veniam dare festinaverint; si tamen excedere frequentius in semetipsis non præsumunt.

XXV.

Superbus & lascivus. † Vide infra cap. 32. Si quis clericus superbire præsumpserit, sæpius proprio † excommunicetur cibo. Lascivus item simili subjacebit sententiæ.

XXVI.

Percussor. Si quis in aliquo ecclesiastico gradu sacratus, percussor extiterit, (quod esse non debet) corripiatur ecclesiasticis satisfactionibus acerrime: si non emendaverit, tribus mensibus studiosissime subjectus fletibus pœniteat tantummodo in pane & aqua.

XXVII.

Otiosus, &c. Si quis presbyter, diaconus aut monachus, otiositatem, stultiloquium, scurrilitatem, garrulitatem, somnum, pigritiam, torporem, & his similia dilexerit, triduo pœniteat.

XXVIII.

Idem. Si quis monachus sanctionem regulæ violaverit, & contra usum veterum, vesci carnibus præsumpserit, per sex mensium spatium retrusioni & pœnitentiæ subjacebit.

XXIX.

Detractor. Qui detrahit, aut libenter audit detrahentem, triduo pœniteat: si autem prælato, septem diebus pœniteat.

XXX.

Idem. Qui detrahit de fratre, aut audit detrahentem, & patitur, excommunicari debet. Quod si de eo qui præest, amplius excommunicetur.

XXXI.

Si quis non vult reconciliari fratri suo quem odio habet, tamdiu in pane & aqua pœniteat, usque dum reconcilietur ei.

XXXII.

Si quis excitatur & contristatur, & irascitur adversus eum qui ad orationem illum excitavit, * excommunicari debet, & non manducare quoadusque compunctus agnoscat stultitiam suam, & ita conversus recipiat indulgentiam. (*ut supra cap. 25.*)

XXXIII.

Mendax. Si quis Christianus mendax reperitur, quod esse non debet, quia Christus dominus noster, a quo nomen accepit, veritas est, secundum qualitatem quantitatemque mendacii pœnitentiam agat. Scriptum est enim: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.* (*Psalm. 5.*) Et, *omne mendacium a diabolo est.*

XXXIV.

Si qui Christianus fabulis otiosis, stultiloquiis, verbis jocularibus, risumque moventibus studuerit, quod secundum domini definitionem, & sancti Pauli apostoli ejus, peccatum esse dignoscitur; sacerdoti suo manifestet, & secundum arbitrium ejus modumque delicti pœniteat. Nemo Christianus parum pendat aut negligat sua etiam minima peccata, quæ fieri solent in vanis & ventosis cogitationibus, in locutionibus superfluis & otiosis, in operibus absque necessitate peractis, sicut est appetitus ciborum, immoderatus risus, superfluus somnus, & innumerabilia talia: sed potius pro his ante tribunal districti judicis assistere rationem redditurus pertimescat. Scriptum est enim: *De omni verbo otioso quod locuti fuerunt homines, reddent rationem Deo in die judicii.* (*Matth. 12.*) Et item scriptura: *Nihil impunitum derelinquet Deus.* Et ideo pro his aliisque peccatis pœnitentiam agat.

XXXV.

Contentiosus, maledicus, &c. Si quis est contentiosus vel contradictor sanctis imperiis, aut mendax aut inobediens, aut in locutione clamosus, aut iracundus, aut subsannator, aut plus joco quam honestum est deditus, aut dure respondens, & omnino quidquid contra scripturarum sacrarum auctoritatem est; secundum mensuram opusque peccati, ad sacerdotis arbitrium pœniteat.

EJUSDEM EGBERTI DIALOGUS
PER INTERROGATIONES ET RESPONSIONES de institutione ecclesiastica''.

PRIMA fronte præsentis paginæ, tuam venerabilem petimus sanctitatem, ut ea quæ sacrorum apicum attestatione, ad pontificalem providentiam a nobis directa sunt, grato animo cum charitate suspicias, (charitas enim ædificat) & si qua in eis acceptione videntur digna, fraternitatis tuæ Chirographo firmentur; si qua vero minus apte prolata noscuntur, tu quasi subtilissimus interpres utiliora interferere non dedigneris: & post informationem eorum quæ ad te missa sunt verborum, beatitudinis tuæ consilia nobis literarum characteribus insinuare cupimus; quatenus vicissim membranis discurrentibus, unum atque idipsum sentiamus vinculis charitatis innexi. Ut autem fraternitas tua certius de supradictis judicare possit; proponimus utraque simul, consulta videlicet & responsa.

I. Interrogatio.

Si necessitas coegerit, in quantum valet juramentum episcopi, presbyteri, vel diaconi, vel monachi?

Responsio.

Ordines supradicti secundum gradus promotionis habeant potestatem protestandi: Presbyter secundum numerum 120. tributariorum; diaconus vero juxta numerum 60. manentium; monachus vero secundum numerum 30. tributariorum. Sed hoc in criminali causa. Ceterum si de terminis agrorum oritur altercatio, presbytero liceat juramenti sui attestatione terram videlicet unius tributarii, in jus transferre ecclesiæ. Duobus quoque diaconis id ipsum conceditur. Testificatio vero trium monachorum in idipsum sufficiat.

II. Interrogatio.

Presbyter, diaconus, si possunt testes fieri verborum novissimorum, quæ a morientibus fiunt de rebus suis?

Responsio.

Adsumat etiam secum unum vel duos: ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, ne forte sub prætextu avaritiæ propinqui defunctorum his contradicant quæ ab ecclesiasticis dicuntur, solo presbytero vel diacono perhibente testimonium.

III. Interrogatio.

Presbyter, diaconus, sive monachus, si in nefandis accusantur facinoribus, nullo existente evidenti argumento: qua ratione si inculpabiles sunt, possunt expiari?

Responsio.

Dum constat fidele testimonium esse in ore duorum vel trium testium; nos ne forte videamur angusto judicio eum qui sine peccato est opprimere, & facta testium difficultate obruatur innocentia: liceat accusato sub regula constituto cuilibet ex his tribus gradibus, presbyteri scilicet, diaconi vel monachi, testes producere ad purificandum se. Sat enim satis est, exinde duos vel tres quos poterit secum educere ad defensionem sui. Cui vero desunt excusatores, vel propter terrorem accusantium, ipse solus sibi sufficiat in defensione innocentiæ suæ, quem nec visus testium, nec filii procreati produnt culpabilem. Inhonestum est enim ut aut per negligentiam sacerdotum iniquitas cumuletur, aut per inopiam * jurium opprimatur puritas. (*F. virium*) Pro idcirco sancimus, eum cui crimen impingitur, ut ponat super caput suum crucem domini, & testetur per viventem in sæcula, cujus patibulum est crux, sese immunem esse a peccato hujusmodi: & sic omnia dimittenda sunt judicio Dei.

IV. Interrogatio.

Presbyter vel diaconus, si examinati corrupti inveniuntur, qua vigilantia pastorum prævendum est, ne ab officio quidem remoti in alia diœcesi prætentent ministrare, ac per hoc nonnulli scandalizentur?

Responsio.

Presbyter vel diaconus, si clarescentibus culpis a proprio episcopo ejectus in ecclesia alia ministrare pertentaverit: mox ut cognitum fuerit, ab episcopo cujus est diœcesis, expellatur: & sic per omnes sedes ecclesiarum nunquam stabilis, semper vagus & profugus versetur, donec longa afflictione humiliatus redeat ad sustinenda jura ecclesiastica.

V. Interrogatio.

Quid habemus de sacris ministeriis quæ ante damnationem, presbyter corruptus peregit, vel quæ postea damnatus inconsulte usurpavit.

Responsio.

Ministeria vero quæ usurpato nomine sacerdotis, non dicatus ignorante populo peregit, minime credimus abjicienda: nam male bona ministrando ipse sibi reus, aliis non nocuit. Scienti autem causas minime detersas, & qui tamen particeps factus est damnati, quomodo tribuitur ei perfectio que in dante non erat, [1] quam ipse accipere potest damnationem, utique qui per quod habuit per prava officia dedit, ut ejus particeps similem sortiatur excommunicationis sententiam. Sed hoc de baptismo accipi fas non est, quod iterari non debeat: reliqua vero ministeria per indignum data, minus firma videntur.

VI. Interrogatio.

Presbyter, diaconus, sine nutu prioris sui transiliens in alia, si liceat diœcesi ministrare?

Responsio.

Desertorem vero propriæ ecclesiæ interdictum habemus in alia ministrare; ministrantem vero taliter a suo submoveri officio, donec reconcilietur ecclesiæ suæ.

VII. Interrogatio.

Si quis cujuscumque dignitatis transfugam clericum vel monachum ausu improbo sub se habere præsumpserit; quid de his, carissimi, decernitis?

Responsio.

Quisquis vero fratrum contra interdicta venerabilium canonum transfugam clericum vel monachum sine literis pacificis susceperit, & conventus in hac obstinatione perduraverit, reddat quod statutum est, xxx. quidem siclos, xv. vero episcopo loci, xv. abbati, cujus monachum sine nutu prioris sui susceperat; & fugitivum dimittat, aut amplius excommunicatus periclitetur. Quicumque vero ex laicis qui monasteriis præesse noscuntur, taliter aliquem ad se minime pertinentem susceperit; reddat debitum statutum, regi quidem x. siclos, x. vero abbati cujus domesticum sine consensu ecclesiæ susceperat: & desertorem relinquat, aut tantam adhuc reddat pecuniam, quantam & ante dedisse cognoscitur. Jam postea excommunicetur usque ad satisfactionem: quatenus obstinati quique qui Deum minime timentes censuram excommunicationis omnino spernunt, saltem amissione rerum suarum ex parte damnati minime præsumant statutis contraria. Hæc autem definitio maneat erga monasteria virginum, quæ sub regula esse probantur.

VIII. Interrogatio.

*Si quis monachorum sacrilega se contagione miscuerit, vindicta quidem sceleris * si pertinet ad laicos qui sunt eorum propinqui, nunc persequamini?* (* *id est, utrum pertineat.*)

Responsio.

De his qui intra ecclesiam in gravibus vel in levibus commissis delinquunt, nihil vindictæ pertinet ad eos qui foris sunt: maxime cum apostolus dicat, omnes causas ecclesiæ debere apud sacerdotes dijudicari. Si qui vero ecclesiastici crimen aliquod inter laicos perpetraverint, homicidium, vel fornicationem, vel furtum agentes. Hos placuit a secularibus in quos peccaverunt omnimodo occupari; nisi animo fuerit ecclesiæ pro talibus satisfacere. Laici vero qui sacrilega se contagione miscuerint velatis, non eodem modo lex quo publi-

---

'' *Edidit Dublini 1664 cum Jacobo Waræo [1] Harduinus.*

[1] *Aliquid deesse videtur. Harduinus.*

1 Ita & Harduinus. Male. Scribendum *Waræi*.

publica fornicarios puniri percensuit, sed duplicata xxx. siclorum pecunia: hoc est, LX. argenteos volumus dare ecclesiæ adulterantes: quia graves causæ graviores & acriores quærunt curas.

IX. Interrogatio.

Si permittendum est presbyteris, sive peregrinis, sive nostri generis, passim ministrare absque conscientia episcopi loci, in cujus diœcesi iterum demorantur, maxime sub laicis, nusquam stabiles, nec loco, nec auctoritate pontificali primitus fundati?

Responsio.

Presbyteros peregrinos, vel absolute ordinatos, sine literis commendatitiis circumeuntes provincias nusquam eos administrare patimur, vel sacramenta tradere absque conscientia episcopi loci. Quæ vero necessaria sunt placuit eos administrare: ad ministeria tamen sacrorum tales nolumus admitti, sine grandi discretione.

X. Interrogatio.

Si quis frater vel soror aliqua ad se pertinentia, ut æstimat, non ita repetit, ut judicantibus ecclesiarum præsulibus ei pacifice restituantur, sed contempto proprio episcopo irrationabiliter [a] *rerum properat obtinere ea quæ sibi juste vel injuste vindicat: quid ad hæc dicitis?*

a Hic aliquid deesse videtur. Harduinus.

Responsio.

Quicumq; frater vel soror rem aliquam ad se (ut æstimat) pertinentem non ita repetit, ut judicantibus ecclesiarum sacerdotibus, sed per exteras potestates, vim faciens obtineat, etiam hoc quod violentus evicit omnino perdat, aut ab ecclesia expellatur. Nec tamen ecclesiæ suæ præjudicium imponimus: sed post obitum anathematizati integris omnibus in statu suo manentibus partibusque in medio collocatis, quid antiquitas, aut veritas habeat diligenter requiratur; & sic dimittendum est judicio episcoporum.

XI. Interrogatio.

Quid ad hæc dicitis? quoniam quidem nonnulli propria habentes monasteria, ita ea inconsulte disponunt, ut post obitum illorum, duo simul utriusque sexus unum possideant monasterium aut æquali sorte dividant, [b] *si interesse non convenerint?*

b Lege; si satis se. Harduinus.

Responsio.

Venerabilis congregatio unum ex duobus eligat quem sibi præesse desiderat: & hic cum consilio episcopi loci constituatur abbas. Eo vero defuncto qui prælatus est, iste secundus qui connumeratus est initio hæres accipiat regimen totius monasterii, quod ante non ex toto sed ex parte sibi concessum gaudebat. Si tamen dignus inveniatur, suo episcopo judicante. Quod si aliter factum fuerit, hujusmodi votum inefficax atque irritum judicetur: sitque faciens, vel consentiens, accipiensque anathema.

XII. Interrogatio.

Quod si quis ex laicis clericum vel monachum occiderit, utrum pretium sanguinis secundum legem natalium parentum propinquis ejus reddendum sit, an ampliori pecunia senioribus suis satisfaciendum sit, vestra unanimitas sanciat?

Responsio.

Quicumque vero ex laicis occiderit episcopum, presbyterum vel diaconum, aut monachum, agat pœnitentiam secundum gradus pœnitentiæ constitutos; & reddat pretium ecclesię suę episcopo [c] secundum universalis concilii, pro presbytero octingentos siclos, pro diacono sexingentos, pro monacho vero quadringentos argenteos: nisi aut dignitas natalium, vel nobilitas generis majus reposcat pretium. Non enim justum est, ut servitium sanctę professionis in meliore gradu perdat, quod exterior vita sub laico habitu habuisse jure parentum dignoscitur. Cui vero non est substantia ut redimat se a perpetrato homicidio, regi dimittendus est ad puniendum: ne interfectores servorum Dei se putent impune posse peccare. Hęc vero vindicta quam de homicidiis presbyterorum percensuimus; maneat erga abbates qui sunt sine ordine: nisi aliquem ex his synodale collegium altiori consilio aut superiorem aut inferiorem judicaverit.

c Lege; secundum decretum universalis &c.

XIII. Interrogatio.

Quod si ex convenientia amborum legitimum dissolvitur conjugium, propter infirmitatem viri vel uxoris, si liceat sano incontinenti secundum inire connubium infirmo consensum præbente, & promittente sese continentiam in perpetuo servaturum: vestra sanctitas quid de hoc judicat?

Responsio.

Nemo contra evangelium, nemo contra apostolum sine vindicta facit: idcirco consensum minime prębemus adulteris. Onera tamen quę sine periculo portari non possunt, nemini imponimus: ea vero quę Dei sunt mandata confidenter indicimus. Quem autem infirmitas implendi prępedit, uno profecto multum reservamus judicio Dei. Igitur ne forte videamur silentio fovere adulteros, aut diabolus qui decipit adulteros de adulteris exultet, [d] ultoribus audi, *quod Deus conjunxit homo non separet*; & item, *Qui potest capere, capiat.* Sępe namque temporum permutatione, necessitas legem frangit. Quid enim fecit David quando esuriit? & tamen sine peccato est. Ergo in ambiguis non est ferenda sententia. Sed consilia necesse est periclitari pro salute aliorum; hac conditione interposita, ut ei qui se continentię devovit nullo modo concedatur secundas inire nuptias, vivente priore.

d Lege; adulteris. Harduinus.

XIV. Interrogatio.

Quid ad hæc dicimus; si quis de laicis clericum vel monachum obnoxium esse pronunciat pro causis aliquibus, jampridem sub laico habitu perpetratis; sed nec dum finitis: sive quia minime prævaluit, sive quod antea dissimulando tacuit usque nunc, & modo ecclesiæ molestus & importunus insistit?

Responsio.

Quisquis vero secularis servitium sanctę professionis subire desiderat; si interrogatus respondeat, conditionis servilis sese non esse obnoxium, nec homicidium palam perpetrasse inemendatum, neque res alieni juris modo sub se habere, nisi Deo, cujus est servus propter offensam peccati: quod si fefellit ecclesiam Dei, & crimen suum dolose celaverit: placuit ecclesiam habere potestatem dimittendi eum, vel satisfacere pro eo si voluerit. Eos vero qui tales inveniuntur, ab ecclesiæ limine per vim volumus abstrahi, neque a die conventionis tempus ecclesię concedi reos deinceps ad occultandos; sed ut Deo agatur reverentia, absque ulla lęsione veriusque relinquendi sunt: quod ecclesia domus propitiationis est, non spelunca latronum. Lege dedicationem templi Salomonis. Res vero si quas ecclesię obtulerat, eas sacerdos reddat, ut habeat unde se redimat.

XV. Interrogatio.

Pro quibus criminibus nullus sacerdos potest fieri, vel pro quibus jampridem ordinatus deponitur?

Responsio.

Hujusmodi tunc ordinatio episcopi, presbyteri vel diaconi, rata esse dicetur; si nullo gravi facinore probatur infectus; si secundam non habuit uxorem, nec a marito relictam, si pœnitentiam publicam non gessit, nec ulla corporis parte viriatus apparet; si servilis aut ex origine non est conditionis obnoxius; si curiæ probatur nexibus absolutus; si adsecutus est literas, hunc eligimus

mus ad sacerdotium promoveri. Pro his vero criminibus nullum licet ordinari; sed promotos quosque dicimus deponendos. Idola scilicet adorantes; per aruspices & divinos atque incantatores captivos se diabolo tradentes; fidem suam falso testimonio expugnantes; homicidiis, vel fornicationibus contaminatos; furta perpetrantes; sacrum veritatis nomen perjurii temeritate violantes. Eos tamen nisi per pœnitentiam publicam non oportet admitti ad promerendam communionis gratiam; non ad recuperandum pristinæ dignitatis honorem. Alienum est enim ab ecclesia pœnitentes sacrosancta ministrare, qui dudum vasa fuerant vitiorum.

XVI. Interrogatio de jejunio quatuor temporum.

Legitima jejunia mensis primi, quarti, septimi, & decimi utrum initio ipsorum mensium, an aliter celebranda sint; & quo auctore, aut quomodo, aut pro quibus causis instituta; consona sententia exponite; [a] *uniformiter ab omnibus celebrentur, per universas dilectionis vestræ sedes, & Anglorum ecclesias?*

a Lege, an uniformiter. Harduinus.

Responsio.

Quia igitur mundus quatuor plagis continetur, Orientis, Occidentis, Meridiei & Aquilonis; & homo quatuor elementis constat, id est, igne, aere, aqua & terra; & interior sensus ex quatuor continetur virtutibus, prudentia, temperantia, fortitudine atque justitia; & quatuor flumina Paradisi ad irrigandam universam terram, in typo quatuor evangeliorum profluunt; & quatuor temporibus annus, vere, æstate, autumno & hyeme convertitur, & ex omni parte quadratus numerus perfectus dignoscitur; idcirco autem quatuor temporum jejunia veteres Patres instituerunt, secundum Dei legem, & nunc in novo Testamento sancti viri atque apostolici doctores.

I. De primo mense dominus ait ad Moysen: *mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni.* Et iterum dominus ad Moysen: *Observate mensem novarum frugum, quando egressi estis de terra Ægypti, legitimum in generationibus vestris.* Quod jejunium sancti Patres in prima hebdomada mensis primi statuerunt, quarta & sexta feria, & sabbato, exceptis diebus quadragesimalibus. Nos autem in ecclesia Anglorum idem primi mensis jejunium, (ut noster didascalus beatus Gregorius, in suo antiphonario & missali libro, per pædagogum nostrum beatum Augustinum transmisit ordinatum & rescriptum) indifferenter de prima hebdomada quadragesimæ servamus.

Exod. 12. 2.

Deuter. 16. 1.

II. Secundum jejunium quarti mensis a veteri lege exortum est, quando lex data est Moysi in monte Sinai; & præceptum est a domino ut sit populus paratus ad audiendam vocem in diem tertium, & ne appropinquent uxoribus suis. Et iterum dominus ad Moysen: *Tolletis de cunctis frugibus vestris primitias, & offeretis ea domino Deo vestro.* Quod & in novo Testamento constitutum est, juxta id quod dominus ait: *Non possunt filii sponsi jejunare, quandiu cum illis est sponsus,* & reliqua. Quod juxta congruentiam temporum post ascensionem domini ad cœlos, præsentia corporali subtracta, tunc indictum est jejunium quarti mensis, secundo sabbato. Hoc autem jejunium idem beatus Gregorius per præfatum legatum, in antiphonario suo & missali, in plena hebdomada post Pentecosten, Anglorum ecclesiæ celebrandum destinavit. Quod non solum nostra testantur antiphonaria; sed & ipsa quæ cum missalibus suis conspeximus apud apostolorum Petri & Pauli limina.

Deut. 26. 2.

Matth. 9. 15.

III. Tertium jejunium septimi mensis, a domino per Moysen præcipitur dicentem: *Loquere filiis Israel, & dices ad eos; Decimus dies mensis septimi vocabitur sanctus, humiliabitis animas vestras in jejunio. Omnis anima quæ afflicta non fuerit die hoc, peribit de populo suo.* Idcirco autem in ecclesia hoc jejunium celebratur secundum antiquam consuetudinem, vel quia decrescunt dies, & nox augetur: quia ad defectum solis & noctis augmentum vita nostra deficere adveniente morte ostenditur; quæ mors in judicio Dei & resurrectione reparabitur ad vitam: & si vitæ nostræ terminus, defectione dierum exprimitur, mortisque adventus in augmento noctis; necessarium duximus, ut ob memoriam & recordationem tanti mysterii, omni anno humiliemus animas nostras, ut filios Israel hoc in tempore fecisse legimus, in jejunio & afflictione, non solum a cibis, sed ab omnibus vitiorum contagiis: attendentes sermonem evangelii; *Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant, veniet autem nox quando nemo potest operari.* Hoc Anglorum ecclesia in plena hebdomada ante æquinoctium, neglecta tertiæ hebdomadæ computatione, solet celebrare.

Levit. 23. 7.

Joan. 12. 35.

IV. Quartum jejunium mense Novembrio, a veteribus colebatur, juxta præceptum domini ad Jeremiam dicentis; *Tolle volumen libri, & scribe in eo omnia verba quæ locutus sum adversus Israel & Judam. Et factum est in mense nono prædicaverunt jejunium in conspectu domini omni populo in Jerusalem.* Hac ergo auctoritate divinarum scripturarum, ecclesia Catholica morem obtinet, & jejunium atque observationem mense celebrat decimo, sabbato quarto, propter advenientem venerabilem solemnitatem domini nostri Jesu Christi: ubi ante plures dies & continentia carnis & jejunia exhibenda sunt, ut unusquisque fidelis præparet se ad communionem corporis & sanguinis Christi, cum devotione sumendam. Quod & Anglorum semper in plena hebdomada ante natale domini consuevit, non solum quarta & sexta feria, & sabbato, sed & juges XII. dies in jejuniis, & vigiliis & orationibus, eleemosynarum largitionibus, & in monasteriis, & in plebibus, ante natale domini quasi legitimum jejunium exercuisse perhibetur. Nam hæc, (Deo gratias) a temporibus Vitaliani papæ & Theodori Dorobernensis archiepiscopi inolevit in ecclesia Anglorum consuetudo, & quasi legitima tenebatur, ut non solum clerici in monasteriis, sed etiam laici cum conjugibus & familiis suis ad confessores suos pervenirent, & se fletibus & carnalis concupiscentiæ consortio his duodecim diebus cum eleemosynarum largitione mundarent: quatenus puriores dominicæ communionis perceptionem in natale domini perciperent; præter hæc namque constituta jejunia, quarta & sexta feria propter passionem Christi, & sabbato, propter quod ipso die jacuit in sepulcro, plerique jejunaverunt.

Jerem. 36. 2.

VENE-

VENERABILIS BEDÆ PRESBYTERI CANONES
DE REMEDIIS PECCATORUM.

PRÆFATIO.

De remediis peccatorum pauciffima hæc quæ sequuntur ex priorum monimentis excerpimus, in quibus tamen omnibus non adscribitur censoris, sed consilio prudens compilantis usi fimus, solentes admonenites doctum quemque sacerdotem Christi, ut in universis quæ hic annotata reperit, sensum, mentem, consilium, ritum, personam cujusque pœnitentiam agere volentis, ipsum quoque cor pœnitentis curiose discernat, & secundum hæc, ut libi visum fuerit, singula quæque judicet. Quibuldam namque a cibis abstinendo, "nonnullis genua flexlendo, live in cruce stando, aut aliud aliquid hujusmodi, quod ad purgationem peccatorum "pertinat, fecimus, plusimis universa hæc agendo, fau necesse est errata corrigere: quæ universa in examine discretis debent pendere judicii.

Excerptum de canonibus Catholicorum patrum, vel pœnitentia ad remedium animarum dominis Aghersi archiepiscopi.

I.

Institutio illa sancta, quæ fiebat in diebus patrum nostrorum, rectas vias hominum diriget, qui institutorum pœnitentibus atque lugentibus suas pallionas ad vera medicamenta salutis: quas diversæ culparum diversitates cum sanctorum sint medicamentorum, vel sicut medici corporum diversis medicamina vel potiones folent facere contra diversitatem infirmitatum, vel judices sæculorum causarum. Diversis igitur judicia, qui sunt inter sæcli, pensari & tractant, quomodo rectè judicent inter miseros & divites, inter causam & causam. Quanto magis igitur, o sacerdotes Dei, diversis medicamenta animarum invisibilium hominibus pensare & tractare oportet, ne per stultum medicinæ vulnera animarum, "sanet potius, quod Propheta dicente: *Computerunt & deteriorarunt cicatrices meæ a facie infirmitatis mea*. Obtulit medice, noli diegere animam tuam, & illius ne dijudicem pœnam accipies, " vel septuplo vel multiplo. Audi Christum dicentem: *Si caro cecum duxerit, ambo cadent in fossam*. Si tu non cognitas judicium meum, aliter judicium meum videt, qui me judicet. O nonne intelligis quia Deui judex justus & fortis videt & audit, & in palam abscondita deducit, & reddit secundum opera & item vero Deus nonnulli accusant cunam similitudine curentium ad cadavera mortuorum, vel corvorum volantium, qui ad faceridas rehuntur, qui non propter dominum, sed plus propter hominem terrenum inhiantes, ceci divitia sapienia. De talibus dicit Gregorius Nazianzenus: Timeo hoc quod canes affectantur officium pastorale, maxime cum in temporibus nihil pabularia præparaverint disciplinæ. Ezechiel namque ait: *Ve pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, & non pregem: lac bibebant, & lanis eorum operiebantur, & quod crassum fuit manducabant, quod fractum fuit non alligabant*, &c. Item Ezechiel ait: *Ve sacerdotibus qui comedent peccata mea peccata*, hoc est, illi eorum fumentes victimas, & non ocantes peccata. Comedentes hostias, & non corripientes: qui ubi mortuos homines audiunt, inde gaudentes præparant

A se sed prædam, quasi corvi ad cadavera mortuorum. Bone ergo, fratres, qui vestrum ad pœnitentiam auctoritatem accipere, in primis cogitet propter Deum, & præparet arma ejus antequam manus ejus tangat capu, id est, ut alteratio, fictionium, antiphonarium, missale, baptisterium, " mytrologium, in anno circuli ad prædicationem cum bonis operibus, & comptum cum cycio, " hoc est jus facerdotum. Postea autem ipsum pœnitentialem, qui hoc ordine fecundum auctoritatem canonum ordinatur, ut discerniens omnium cauturum inveniflent primitus, fine quibus rectum judicium non poteft fiare, quia scriptum est: *In multis ergo opera indigentur*, fed distinguo quid, ubi, quamdiu, & quando, qualiter debeas facere. Non omnibus eremo in uno eademque libra pensandum est, licet in uno conflingantur vitio: fed diferetio fit unoquoque eorum, hoc est inter divitem & pauperem, libertum, feruum; infirmum, puerum, peccatum, adolescentem, senem, sanum, hebetem, gnarum; laicum, clericum; monachum, episcopum, presbyterum, diaconum, subdiaconum, lectorem; in gradu, vel sine; in conjugio, vel sine, pœnitentem, virginem, feminam, "canonicum, vel fandimonialem, "debilem, infirmum, fanum. De qualitate peccadum vel hominum, continenter vel incontinens, voluntate "vel in casu, in publico vel in abscondito, quasi compositione cenedet necessitate vel in voluntate, to fecerit, ut ecclesiasticum inordinatum fecerit, & apostoli. Deinde fandi patres, & Scripturæ: " deinde canones fanctorum patrum, deinde alii atq; alii, ut Hieronymus, & Augustinus, & Gregorius, & Theodorus. Et quamvis omnium ifte defcriptius diffis & fententiis veraciter, ut falvi fint omnes, & non punitiamur, quia *potentes potentur cruciamur potentiores*. Item in Jesu filii Sirach: *In judicando ofs misericors, pofftis ut pater, & pro viro misericordiam*. Item S. Jacobus dicit: *Judicium sine misericordia illi qui non facit misericordiam: fuperexaltat autem misericordia judicium*, ut idem ipse confequatur: ut S. Benedictus, hoc est qui veram pœnitentiam faciunt in jejunio & fletu, in eleemosynis, in orationibus, & pœnitentiam non facientium; & fi faciunt, tamen non perseverant in eis, quia Deus dicit: *Malum engaffis, quoniam malum diffis, fiebas; malum in ludis, quoniam malum in malo, non ignofes*. Ergo qui perseverant in malo, non ignofce, fed judica judicium difficilium fecundum canones, ut illi ipsorum ludicium.

II. *De fornicatione.*

"Adolescens fi cum virgine peccaverit, annum unum pœnitet. Si fœmel & fornatio, fevietur, & annum unum pœnitet, annum plenum. Si ostra fgitur annos puella adolescens, tres quadragesimas, & ferias legitimas. Si propter hoc peccatum fevivitio humano addidi fuit, quadragina dies: & nionatanum, & non coinquinatus, viginti dies poenitet. Si vidua obstipata, annum totum, & dies jejuniorum in sicero & usque ad generatum filium, annos duos integros, & duos alios levius. Si fi occidente annos tres, & alios quatuor levius. Si monachus laicum, tres annos poenitet; illis duos, & legitimas ferias. Si monachum laicus, duos annos poenitet, & legitimas feriasjilla tres. Si ufq; ad generatum filium, annos quatuor: fi fi occidente tepem annos poenitet. Si quis vacans alterius uxorem polluit, duos annos poenitet. Si vocatus virginem, fimilitertia ut primo horum a fus continent, fi et continenter; alioquin addatur modus poenitentiæ. Si vocatus uxorem alterius, tres annos poenitet; primo horum a propria consentiente abstinet. Si vocatus ancillam suam, annum unum poenitet, & tres quadragesimas, & legitimas feriasjilla tribus menibus primis, & a fua fe continet. Illa fi invita passa est, quadragina dies poenitet: fi consentiens, tres quadragesimas, & legitimas feriasjil adolescens fornicem, fepem annos poenitet: fi manse, fepem annos, & quamdiu viverit, nunquam fine poenitentia. Si fodomite, annos fepem; fi in confutudine, annos fepem; vel fi monachus, annos fepem. Qui cum pecude peccat, annum unum; fi monachus vel, duos annos. Qui fæpe fornicantur laicus non laicus, tres annos poenitent, & quamvis fæpius aut negligentius, tanto magis & tempus addat & modum. Qui diutius fornicationi, perjurio, latrocinii, cæterique flagitiis fervivit, annos fepem poenitent. Qui compellit feminæ illecebrosa, vel oleum polluitur, dies virginis poenitet. Qui contaßu qui invercundo ad carnem, tres menses poenitent. Per fuperbiam voluntatis pollutus, virginis dies poenitet; juvenis quadragina. Qui in turpilloquio polluitur negligens, fepten dies poenitet. Qui impropterose cogitatione & naturam inquinatur solens, per quatuor dies quinquagenos psalmos canat, & quarta & fexta feria jejunet ad nonam vel ad vesperam. Qui in ecclesia conferens nubunt: " qui in ecclesia per somnium polluitur, tres dies poenitet; juvenis continet fe quadragina dies antes ante pascha & ante dominicam; & omni die dominico, & quarta & fexta feria a concepitione manifestata, usque post natam fobolem. Vir continet fe ab uxore tres menses. Usur post natam fobolem abstinet fe ab effectis, & filiæ dies, dies triginta, & filia quadragina. Sed in tempore menstrui linguinis, " nam qui tunc" fumperit, triginta dies poenitet, qui fepten dies. Pueri & puellæ fin per negligentiam non baptizatus obiit, unum annum poenitet, & nunquam fine aliqua poenitentia. Si fornicatus, ad tempus poenitet, vel non retinere negligenter, ipse ob damnationem animæ judicio episcopi fui raffigatur. Sed in omnibus licet fidelibus, ubi fore monstrs inveniente non baptizatos, nunq; poenitentia, nisi quod ad tempus fidelibus per baptisma: id est benedictam fimpliciter agnam in nomine domini, baptizare Illos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. in fimplico autem fuperfluor aqua, unde operiat eos qui poffunt, fidelies monachos manse, fi fuerint habere baptisandi, & fi longius alicubi exterior, " exchaustili aliqui fecum habere.

III. *De occisione.*

Qui occidit monachum sui clericum, xma retinquat, & Deo fervias, vel fepten annos poenitet. Qui laicum, odii meditatione, vel poffidendæ hereditatis ejus, annos quatuor. Qui pro vindicta fratris, unum annum. Et in fequentibus duos annos, tres quadragesimas ac legitimas ferias. Qui per iræm jabitum & rixam, tres annos poenitet. Qui cæfo, unum annum. Qui in bello publico, dies quadragina. Qui jubent, dies fex ferias, dies quadragina. Qui liber jubente majore fuo innocentem, annum unum, & fequentes duas tres quadragesimas, & legitimas ferias. Qui fuper iræm dabilem vel deformem hominem redit, impensas in medicos, & mascule pretium, & opus ejus, donec fanetur, restituat, & dimidium annum. Si vero non habet unde restituat hæc, annum integrum. Qui ad fervendum hominem fornicavit, volens eum occidere, duas fepttimanas poenitet. Si clericus

Concil. General. Tom. VIII.

A fui, fepem menses. Quod fe fi vulneraverit, dies quadragina. Si clericus, annum unum. Sed & pecunian pro modo vulneris, licet les non "commendas, cui inflixit tribuat, ne latus "fandali-tet. Mulier partum fuum ante dies quadragina fponte perdeat, annum unum poenitet. Si vero poft quadragina dies, tres annos poenitet. Si vero poftquam natus fuit, quasi homicida. Sed diffat multum, utrum pauscata" per difficultatem nutrendi, aut fornicaria, cauta fceleris celandi latet. Qui perjurat fcienx, compulsus a domino fuo, tres quadragesimas poenitet, & legitimas ferias. Qui fciens vitrum juramenti vel perjurii, perjurat in manu episcopi aut presbyteri, & in confutudine, annos fepten; vel fi monachus, annos fepten. Qui cum pecude peccat, annum unum; fi monachus vel, duos annos. Qui fæpe fornicantur laicus non laicus, tres annos poenitent, & quamvis fæpius aut negligentius, tanto magis & tempus addat & modum. Qui diutius fornicationi, perjurio, latrocinii, cæterique flagitiis fervivit, annos fepten poenitent. Qui compellit feminæ illecebrosa, vel oleum polluitur, dies virginis poenitet. Qui contaßu qui invercundo ad carnem, tres menses poenitent. Per fuperbiam voluntatis pollutus, virginis dies poenitet; juvenis quadragina. Qui in turpilloquio polluitur negligens, fepten dies poenitet. Qui impropterose cogitatione & naturam inquinatur solens, per quatuor dies quinquagenos psalmos canat, & quarta & fexta feria jejunet ad nonam vel ad vesperam. Qui in ecclesia conferens nubunt: " qui in ecclesia per somnium polluitur, tres dies poenitet; juvenis continet fe quadragina dies antes ante pascha & ante dominicam; & omni die dominico, & quarta & fexta feria a concepitione manifestata, usque post natam fobolem. Vir continet fe ab uxore tres menses. Usur post natam fobolem abstinet fe ab effectis, & filiæ dies, dies triginta, & filia quadragina. Sed in tempore menstrui linguinis, " nam qui tunc" fumperit, triginta dies poenitet, qui fepten dies. Pueri & puellæ fin per negligentiam non baptizatus obiit, unum annum poenitet, & nunquam fine aliqua poenitentia. Si fornicatus, ad tempus poenitet, vel non retinere negligenter, ipse ob damnationem animæ judicio episcopi fui raffigatur. Sed in omnibus licet fidelibus, ubi fore monstrs inveniente non baptizatos, nunq; poenitentia, nisi quod ad tempus fidelibus per baptisma: id est benedictam fimpliciter agnam in nomine domini, baptizare Illos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. in fimplico autem fuperfluor aqua, unde operiat eos qui poffunt, fidelies monachos manse, fi fuerint habere baptisandi, & fi longius alicubi exterior, " exchaustili aliqui fecum habere.

IV. *De homicidio.*

Qui occidit monachum sui clericum, xma retinquat, & Deo fervias, vel fepten annos poenitet. Qui laicum, odii meditatione, vel poffidendæ hereditatis ejus, annos quatuor. Qui pro vindicta fratris, unum annum. Et in fequentibus duos annos, tres quadragesimas ac legitimas ferias. Qui per iræm jabitum & rixam, tres annos poenitet. Qui cæfo, unum annum. Qui in bello publico, dies quadragina. Qui jubent, dies fex ferias, dies quadragina. Qui liber jubente majore fuo innocentem, annum unum, & fequentes duas tres quadragesimas, & legitimas ferias. Qui fuper iræm dabilem vel deformem hominem redit, impensas in medicos, & mascule pretium, & opus ejus, donec fanetur, restituat, & dimidium annum. Si vero non habet unde restituat hæc, annum integrum. Qui ad fervendum hominem fornicavit, volens eum occidere, duas fepttimanas poenitet. Si clericus

Concil. General. Tom. VIII.

A fui, fepem menses. Quod fe fi vulneraverit, dies quadragina. Si clericus, annum unum. Sed & pecunian pro modo vulneris, licet les non "commendas, cui inflixit tribuat, ne latus "fandali-tet. Mulier partum fuum ante dies quadragina fponte perdeat, annum unum poenitet. Si vero poft quadragina dies, tres annos poenitet. Si vero poftquam natus fuit, quasi homicida. Sed diffat multum, utrum pauscata" per difficultatem nutrendi, aut fornicaria, cauta fceleris celandi latet. Qui perjurat fcienx, compulsus a domino fuo, tres quadragesimas poenitet, & legitimas ferias. Qui fciens vitrum juramenti vel perjurii, perjurat in manu episcopi aut presbyteri, & in confutudine, annos fepten; vel fi monachus, annos fepten. Si vero in cruce non confecrata, annum unum poenitet. Si autem in manu hominis, apud "Gregoium hil. Ut ad Sacerdotes poenitentiam, & pœnitenosio, qui & poftea perjurium fuum cognovit, annum unum poenitet.

V. *De immoda carne.*

Qui manducat carnem immundam aut dilacerata a bestiis, quadragina dies poenitet. Si necessitate fame cogente, multo levius. Mus fi cecidit in oleum, aut in aqua, tollatur inde, & aspergatur illo aqua benedicta: fi vero mortua fit, abjiciatur totus liquor, nec ab hominibus fumatur, five fint ad ungendum, vel ad aqua; vel liquidi hujusmodi fi mortuus fit, liquor ille in quo mus mortuus fitella incidente moritur, purgetur, & aspergatur aqua fancta, & fumatur, fi necessitas fit. Si avis fitecorum in quemcumque liquorum, hujusmodi tollatur fitecus, & mundetur cibus aqua benedicta, & fumatur. Qui fangunem nefcius cum faliva lavet, non poenitet; qui mandducaverit propio pollutior inficius, non est nocet. Si autem fcit, poenitentiam agat juxta modum pollutionis.

VI. *De idolatria.*

Nunc igitur capitalia crimina fecundum canones explicabo. Prima "luperbia, invidia, fornicatio, inanis gloria, longo tempore, "trifitia sæculi, avaritia, ventris inglutiet. Angustiæ nuabject facrilegium, id est furcum furum fuis, & bacell maximum furtum, vel idolatria, & irreverentiam, id est sacrilegium, & sceleraga. Diabolus adulterium. Falsum testimonium, furtum, rapina, ebietas, idolatria, idolatria. Molles, sodomita, maledici, cum quibus ergo capitalia crimina. Sanctus Paulus & Augustinus & alii fancti computaverunt, profitis fieri oportere elemosynas largas, & longum tempus jejunium tenaxius: id est, ut alii judicant, pro capitalibus, id est adulteris, homicidis, perjuris, fornicatis, & fimilibus. Ut cum quatuor sacerdotibus, clericis quinque, fubdiaconos fex, diaconus octo, presbyter decem, episcopus duodecim, fi confuetudo erat.

VII. *De minoribus peccatis.*

Id est furtum, falsum testimonium, & fimilibus. Laici annum unum, clerici duos, fubdiaconus tres, diaconus quatuor, presbyter quinque, episcopus fepten annos poenitent. Item fodomitis fi confuetudo erat, episcopus quatuordecim annos poenitet, presbyter duodecim, diaconus decem, fubdiaconus octo, clericis fex, laici quinque annos. Sanctus fi fornicationem facit cum ancilla Dei, quatuor annos poenitet: fi cum puella, fepten annos poenitet. De particidii vel fratricidii, quidam fepten, quidam quatuordecim & fepten.

VIII. *De cupiditate cæterique flagitiis.*

Item cupidius vel avarus, vel ebietas, vel superbus, vel invidus, vel rapax, vel irascibilis, longa, vel maledicus, vel his "fimilia, quæ enumerare longum est, tres annos poenitet. Item

Q sicle-

"Herodotus cornus, & bere.

"mammonas cancer pro mamonas, mamonas, mamonas,

* Pœnitentia mediana quinquennalis. Ang. qui hoc ex diversis pœnitentiis, quas in ipsis libris legimus, hausit.

fi clericus cum quadrupede fornicaverit, duos annos pœnitet, subdiaconus tres, diaconus quinque, presbyter septem, episcopus decem annos pœnitet. Qui cum matre fornicaverit, quindecim annos pœnitet. Si cum filia vel sorore, duodecim annos pœnitet: Qui cum fratre naturali fornicaverit per commixtionem carnis, ab omni carne se abstinebit, quindecim annos pœnitet. Si clericus venationes exercuerit, annum unum pœnitet, diaconus duos, presbyter tres. Si presbyter, vel diaconus, vel monachus uxorem duxerit, in conficientia populi deponatur. Si adulterium pœnitaverit cum ea, & in conficientia populi decesserit, propiciatur extra ecclesiam; & inter laicos pœnitens quamdiu vixerit. Qui dimiserit uxorem suam alteri conjugi, septem annos pœnitebit. Si clericus homicidium fecerit, & proximum suum occiderit, decem annos pœnitet, excl septem pœnitet, fi odii meditatio fuit. Si laicus homicidium fecerit per furorem, & meditationem, quatuor annos pœnitet, vel quinque, vel septem annos pœnitet. Si per iram, quatuor annos pœnitet. Item qui immolat dæmonibus in magnis, & confitetur idem decem annos pœnitet: in minnis annum unum: augurilis & divinationibus, quinque annos pœnitet. Emptiones sepulchrum septem annos pœnitent; ut pœnitentia semper illo ordine servata fit ab uno anno, & deinceps de qualitatem quæ peccatur id est in unaquaque hebdomada, tres dies vino, & sine medone, caine: & jejunet usque ad vesperam, & manducet de fico cibo, & tres quadragesimas semper de fico cibo, & jejunet tres dies ad nonam, & tres ad vesperam; & in diebus dominicis, & in natale domini quatuor dies, & in epiphaniam & in pascha, usque in albas, & secundonem domini, & pentecosten, & sancti Michaelis, & sancte Mariæ, & sancti Joannis Baptistæ, & duodecim apostolorum, & sancti Martini, & illius sancti festivitatem; quia in illis provinciis est, in hæreditis illius sancti caritatem, fecisi fuit compares, clerici fuit laici. Ebrietatem & venereis diliendionem in omnibus caveant. Faciant quod Apostolus dicit: *Sive manducatis, sive bibitis, vel quidquid facitis, omnia ad gloriam Dei facite*. Tunc ergo digna pœnitentia est, & hoc implestur.

VII. *De clericorum pœnitentia.*

* ex. Judicante

Item in canone apostolorum * indicatur, ut episcopus; presbyter, diaconus, quasi in formicatione sunt peripiti aut furto capti est, deponatur, non tamen communione pelvetur, quia non * judicat Deus bis in idipsum. Si quis pontifex fornicationem fecerit, unaquisque judicabit, duodecim annos pœnitet, per multas lacrymas & eleemosynas vestiam a domino petat; post annos tres vel quatuor lectus. Presbyter cum puella non pœnitebat, * monachus voto annos tres vel quatuor pœnitet, aut tres quadragesimas, & quartas, & festas ferias semper de fico cibo. Si cum ancilla Dei, aut cum mulcilo, plus addetur. Id est pœnitentia annorum, si confessus fuerit. Similiter diaconi, & monachi non sunt, duos vel tres annos pœnitentiæ. Sic & monachus fecit quadro, & fuerit, annos tres. Si diaconus, aut monachi sunt, quinque vel septem annos pœnitent: si fine voto, monachi cum puella nayem annos vel decem pœnitenti. Clericus sine voto, monachi fornicatus, unum annum pœnitet. Si fecerunt, tres, duos annos pœnitet. Si cum canonica, duos annos; frequenter, tres. Si generit filium, plus pœnitet, id est quatuor vel quinque annos, alii dicunt septem cruli fiat. Si virgo sanctimonialis cum laicis fine gradu, & clericus, qui canonici sunt unum annum, frequenter, duos annos. In gradu autem, sicut monachus, id est tres annos. Theodorus dixit: Monachus laicus fornicationem, & non invenit, unum annum pœnitet & dimidium. Item monachus cum puella, fer annos pœnitet. Laicus maculatus fe cum ancilla Dei, annos duos pœnitet. Si generit ex ea, tres annos pœnitet. Item conjugio fuit, tres quadragesimas, quidam quadragina dies judicant, id est, confuetum. Item fodomitæ quidam, decem, id est, qui sæpe fecerit, vel in grade unum septem annos, quidam annos, vel in mollis quidam centum dies, si puerl, vir inter annos, si puerl duos annos. Qui cum pecude pecaverit, vel jumento, decem annos pœnitet, quidam septem, quidam tres, quidam unum, quidam centum dies, si puerl. Oportebat discretionem esse inter qualitatem peccatum, vel hominis, sicut in opera diuitus. Item epistolam cum quadrupede fornicaverit, octo annos pœnitet. Si confuetudo decem, presbyter quinque, diaconus tres, clericus duo.

VIII. *De juramento.*

Qui juramentum fecerit in ecclesia, aut in evangelio, sive in reliquiis sanctorum, septem annos pœnitet. Alii dudecim annos judicant. Si ve in manu episcopi, aut presbyteri vel diaconis, ve in cruce confecrata, unum annum pœnitet. Alii tres vel quatuor judicant. Et in cruce hon confecrata, unum annum, vel septem menses, ut alii: qui autem fedolus ignorans, & postea cognoscit, unum annum pœnitet, vel tres quadragesimas, vel quadragina dies pœnitet. Si quis cum puerp qualibet cauta necessitatis, tres quadragesimas, alii tres, annum unum, & ex eis in pane & aqua, ut alii judicant. Item perjuratores omnes, qui dilcutar prisquam jumentum ducatur, & tamen juratur per confinium, duos annos pœnitet. Si quis in manu laici juraverit, apud Graecos unabili est.

IX. *De adulteriis mulierum.*

Mulier abiltizet fe a viro suo, quando concepit, & non pœnitet, non pœnitet: & post partum quadragina dies. Qui autem uxorem hit dibolus, decem dies pœnitet, vel triginta, vel viginti. Qui in matrimonio fuit, abiltinent fe tres quadragesimas, & pœnitent, vel triginta, vel viginti. Qui in matrimonio fuit, abiltinent fe tres quadragesimas, & in dominica nocte, & in labbato & feria quarta & tertia, qui legitime fuit, & tres noctes abiltinent fe, antequam communicent. Qui in quadragesima ante pascha cognosit uxorem suam, & nolunt abstinere, unum annum pœnitent, vel fium pœnitum reddat ad ecclesiam, vel pauperibus dividat, vel viginti fex folidos reddat. Si per ebriletatem vel aliqua qualitatem accesserit fine conjugium, quadragina dies pœnitent. Mulier & divinationes fecerit, vel incantationes diabolicas, unum annum pœnitent, vel tres quadragesimas, vel quadragina dies, pœnitent, qualitatem. Si Mulier fi aliquem interfecerit, imitantem malefacta fua, id est per poculum, aut per artem aliquam, quatuor annos pœnitent. Si pauperiem, duos annos. Mulier fi occidetur filium fuum per homicidium, undecim annos pœnitent.

XI. *De augurio vel divationibus.*

Auguria vel fortes, quæ dicuntur falla sanctorum, vel divinationibus observare, vel quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt, vel voraum voresis * in arboreum vel in quam libet rem, excepta ecclesia, & clericus laici, excommunicentur ab ecclesia, vel tres annos clericus pœnitent, laici duo vel uno & dimidio. Mulieri si filium fuum suppa tectum ponit, vel in fornacem, pro facilitate febrium, quinque annos pœnitent. Nolite exercere, quando luna obscurat, ut clamoribus ac maleditis facrilegio ulu, se defendare posse confidunt. * Caragios & divinos pœnitentiones *, laici tres dies line cervisa vel vino & carne, alii duodecim dies. Si fidelis laicus fit, qui pro requitia inchirit alterum, quadragina dies pœnitent. Si vomerum facit infirmitatis causa, line culpa est.

XII. *De abietate.*

Si per ebrietatem vel voracitatem evomuerit eucharistiam, quadragina dies pœnitent clericus duodecim, monachus psalmos sexaginta, presbyter septuaginta, episcopus centum decem. Si infirmitatis causa septem dies unufquifque: line infirmitatis causa, facrificia die quatuor dies: quidam plaltterium, quidam bis plaltterium * suum facrificii die in ignem projecit, vel in flumine, centum psalmos cantet. Si canes comedunt talem vomitum, centum dies, id est: in non cit, quadragina. Qui vero inebriatur contra præceptum domini, si votum fanctitatis habet, (hoc est abstetas, quando ftatus mestis non est, & hoc habuisset, & oculi tenbantur, & vertigo erit, & ventris diffentio, ac dolor fequitur) si clericus est, quatuor dies pœnitet, monachus quatuordecim dies: duos quatuor hebdomadas, presbyter quatuor, episcopus quinque, pralati tres line vino & carne.

XIII. *De eucharistia.*

Siquis eucharistiam negligentiæ causa perdiderit, unum annum pœnitet, tres quadragesimas, seu quadragina dies pœnitet. Si facrificium in C terra cecidetur causa negligentiæ, quinquagina psalmos canter. Qui neglexerit facrificium, ut vermes in eo nati, in cotemum non habeat, Japotemque, vigiasi dies pœnitet, vel triginta, vel quadragina, & in * igne accendetur: cinis ejus fub alta ut abeodatur. Si ulque ad terram cecidetur, unum diem pœnitet: si * flella arferit, altare ceciderit, triginta dies pœnitet. Qui in cocleta modicum quod cecidetur, & non invenerit, vigiasi dies pœnitet, unoquoque die psalmos quadragina canter. Qui autem in * plebem fuum chistiam non perdiderit, & non invenerit, quadragina dies pœnitet, vel tres quadragesimas. Qui perfuderit * calicem in flamen folemnitatis, triginta dies pœnitet.

XIV. *De demonis cauda.*

Qui * creaturam perdiderit, thus, tabulas, aut fehedulum fuum, fal benedictum, panem novum confecratum, vel aliquid hujic fimile, quatuor dies pœnitet. Qui mortcinum infirmi comederit, quadragina dies pœnitet: si autem fciens, centum dies pœnitet. Qui * fraudatum comedit, & eft inopis vel hebes, quatuor dies pœnitet: fanè autem & infirmis, & quadragina dies pœnitent. Qui fepe fecerit, tres quadragesimas, vel annum. Qui concidit vel bibit intinctum familiari bestiæ, id est pœnitet, vel canis, & fci, centum plalmos cantet, vel unum diem jejunet. Si E quis dederit alicui liquorem, in quo mus vel muftella mortua inventumur; si facrilatis, quatuor dies pœnitet, in incombilis trecentos plalmos cantet. Qui polles noverit quod talum potum biberit, plaltterium canter. Si quis fanctorum comederit infcius, tres dies pœnitet, vel plaltterium canter. Sciens autem, quatuor dies pœnitet. Pro modio furto, triginta dies pœnitet in viginti annos. Pueri decem annorum alimogi furtum facientes quatuor dies pœnitent. Si quis intinxerit manum in aliquo cibo, & non idonea manu, centum * palmadas emendetur. Si in farina aut in aliquo cibo fucco aut in pulte aut lacte coagulato mus vel muftella mortua inveniantur, quod in circitu ejus temaserit, projiciatur foras: & quod ici ilum eft manducetur. Item qui autem, quod impoenitentiale fcriptum eft, implere poterit, bonum eft: qui autem non poteft, confidant diuinæ permiscicordiam Dei in primitas pro uno die in pane & aqua quinquagina plalmos * genuflecendo, aut * fine flexu genuflexionis, intra ecclesiam, vel fine in uno loco per ordinem plallat: & pro uno die vel tres dominicæ genuflexiones, vel unus denarius * pro die valet, & tres elemosynas tres pauperes valent: quidam dicunt quinquagina * genuflexiones, quinquagina plalmi pro uno die valent. Id est hieme, in autumno, & in verno, centum percelliones vel plalmos, & hæc, id est: centum quinquagina plalmos vel percelliones. Item pro uno mense, quod in pane & aqua poenitere debet, plalmos in * genuflexione, vel line flexu, id est centum genuflexiones, & postea omnes dies reficiant ad fetum, usque quarta & festa feria jejunet ad nonam. A cœna * & vino abstinent fe, alium cibum poftquam plallat fumat. In fecundo anno remissior pœnitentia erit, de natali domini usque in epiphania, & illos prædictos dies, qui fupra attibuatur, qui nonnisi tentum non computantur. Item qui non poteft fic agere pœnitentiam, fecut fuperius diximus, in primo anno ergo in elemosyna folidos viginti tres, pro uno anno in pane & aqua, donec in elemosyna folidos viginti duos, & in unaquaqhebdomade unum diem jejunet ad nonam, & alium ad vesperam, & ejusdem: in a. viginti folidos, pro tribus annis octo decim folidos, quæ funt fexaginta quatuor folidi. Potentes homines pro culpa diminuitibus fuerint, in Zacharæ, sit: *Domine miserere hominem dimidium de pœnitentiæ, & fi quid aliquid injuste fecisti, in quadruplum reddam*: & de municipiis diminuitibus, & quæ ipsa redimas, & quæ de illa fecit peccatur, non debent communicare, fecut apostolus sit: *Qui per corpus peccat, per corpus emendat*, hoc est pœnitentiam vigiliis, orationibus & diuinum, qui conversus fuerit, & omne malum fecit, in effundendum fanguinem in furto, in fornicatione, in mendacio, & pejuramento, & omnibus malis & poftea Deo fervire vult usque in finem, tres dies duos annos pœnitent, vel quomodo faceredos judicet. Ipse tamen cogitet de medicamento animarum, quomodo ipse vel eorum animis fervare valeat in eruditendo, in docendo fanum fermonem, quod qui bene miniftrat, bonum gradum fibi acquirit apud deum qui fecit, fuper omnia Deus benedictus in fæcula fæculorum. Amen.

XV. *Item de pretio anni, vel die.*

" Primo anno quidam promiferunt quatuor triduanas, interventiene una nocte. Alii ajunt duoniam, quatuor dies fed fecuel in uno mense triduanas quidam dixerunt. Quidam verberibus aut in vigiliis infiftendo, quatriduum: alii fic, alii vero fic. Pretium autem dies, hoc eft " agapen, " agape
duobus vel tribus pauperibus. Alii totum plalterium, id eft in affate, in hieme vero, & in verno vel autumno quinquaginta plalmos. Quidam duodecim plagas vel percelliones, vel plalmos, vel diferentat tempora. Quidam in labore alieno, vel infiftendo quadragina bis definat, quadragina ter definat, 120. fextes definat, & addetur 10. fecundo 20. fuperiori 30. & labor non fit.

* Pœnitentiones mediæ. Ang.

* Pro uno die vel tres dominicæ genuflexiones.

* Pro uno die vel tres elemosynas tres pauperes valent

Anno Christi 752.

PIPPINI REGIS EPISTOLA

Ad Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum,

QUA CONFIRMAT DONATIONEM

Et privilegium Monasterii Fuldensis a Sede Apostolica concessum,

Pippinus rex Francorum Bonifacio archiepiscopo & legato Germaniæ ab apostolica sede directo.

A Lab. Libri General. Tom. VI.

QUIA venerandæ memoriæ tua nostram excellentiam postulavit pro monasterio, quod a te noviter constructum est in solitudine Buchonia juxta flumen Fulde, in loco, quem beatæ memoriæ Karlomannus germanus noster legitima donatione tibi concessit, ut ficut ex authoritate Sancti Petri principis apostolorum, pro quo legatione fungeris, privilegio fedis apostolicæ fublimatum esse constat, ita etiam nostræ authoritatis præcepto roboretur: placuit nobis, petitionibus tuis assensum præbere; & ideo hanc nostræ præceptionis fcriem ob honorem Dei & venerationem Sancti Petri conscribi jussimus, per quam privilegium fedis apostolicæ a beato Zacharia tibi collatum, cum confensu episcoporum, cæterorumque fidelium nostrorum per omnia roboramus, præcipientes ut nullus facerdotum in regno nostro divinitus nobis A confofo, in pratofo monafterio jurisdictionem aliquam fibi vendicet præter fedem apostolicam, ita ut nifi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec Missarum folemnia ibi quifquam præsumat celebrare; fed juxta id quod fubjectum conflat apostolicæ Sedi, firmitate privilegii inconcuffe roboratum permaneat; locis etiam & rebus, quas tam moderno temporis tenet, vel possidet, quam quas futuris temporibus, juribus jufte monasterii divina pietas augere voluerit, ex donis & oblationibus, decimisque fidelium, ablique ullius perfonæ contradictione, firmitate perpetua perfruatur. Si autem quifquam nostræ authoritatis præcepto repugnare voluerit, fententiam apostolicæ diftrictionis, quæ in privilegio expressa eft, experiatur: et tamen Deo, quod absamorem Dei, & venerationem fancti Petri nostra authoritate firmavimus, ftabile permaneat; nanc nostræ roboratione, & tam omnium nostri imperii nostræque fidelium nostrorum adfipulatione fubnixum. Vale.

Anno Christi 752.

VITA

EPISTOLÆ ET DECRETA

STEPHANI PAPÆ II.

STEPHANUS II. natione Romanus, ex patre Constantino, fedit annos quinque, dies viginti octo. Hic poft patris fui transitum parvus derelictus in venerabili oratorio Lateranenfi *pro doctrina apostolicæ traditionis* fub præceptorum beatæ memoriæ pontificibus permanfit, quem figillarium per ecclesiasticos ordines promoventes, ad diaconatus ordinem ordinaverunt. Defunto vero beatæ memoriæ domno Zacharia papa Stephanum quendam presbyterum ad ordinem pontificatus omnibus populus fibi elegit, & intra Lateranenfe patriarchium mifit, ubi biduo manens tertio die popolum a fuo furgeret fonno, & fedentes familiares caufas fuas difponeret, fubito dum fedebat alleatus obmutuit, & fecundo die obiit beatus eft. Poft hæc vero cunctus Dei populus congregatus eft intra venerabilem basilicam fanctæ Dei genitricis ad precæ. Ubi & omnes mifericordiam domini Dei nofti petentes, & in ipfius domine nostræ fanctæ, femperque virginis Dei genitricis Mariæ bono animo, & confona voce precibus beatiffimum ut vivum fibi dari poftulabant. Quem omnes fincera mente cum laudis præconiis in basilicam falvatoris, quæ appellatur Conftantiniana, deportaverunt, & eximde intus venerunt, & in patriarchium juxta motem intromiferunt. Erat enim ifdem beatiffimus papa amator ecclefiarum Dei, & traditionem etiam ecclefiafticam firma ftabilitate conficvanis. Pauperum Chrifti vefos fubrenator, & verbi Dei in magna conftantia prædicator. Viduas & pupillos f multo melius vifitans, fortiffimus etiam ovilis fui cum Dei virtute defenfor. Mox vero reftauravit autem in hac Romana urbe fita antiquitus xenodochia, quæ a diuturnis & longinquis temporibus deftituta manebant, & in eis ordinavit omnem ufulitatem in diverfis eorum locis difponens intus etiam, & foris, in quibus & multa contulit alimonia. Quæ & per privilegia pagina fub anathematis interdicto confirmavit. Pari modo a novo fundaffe dignofcitur & xenodochium in Pannonia centum paupertum Chrifti illi pofcens illic fedens, quotidianum videlicet victum eorum decentens tribui. Nam & foris muros hujus civitatis Romanæ fecit baffilicam beati Petri apofloli duo fcrite xenodochia, in quibus & aluta cotidia dona, quæ & fociavi venerabiliibus diaconis illic foris exiftentibus f perenniter permanere, id eft illi xenodochia, id eft, & beati Petri apofloli domus, & privilegia apofloticis perenniter permanenda munivit. Inter hæc vero dum magna perfecutio a Longobardorum rege * Aiftulfo in hac Romana urbe, vel fubjacentibus ei civitatibus exftiffet, & vehemens eiufdem regis fævitia imminet, illico ifdem beatiffimus papa terrio apofloatus ordinationis fuæ mense decimo difponens fuum germanum fanctiffimum, feliicet Paulum diaconum, atq; Ambrofium primicerium * plurimis cum monetibus ad eumdem Longobardorum regem Aiftulfum ad pacis ordinandum atque confirmandum federa mifit. Qui præfati viri ad cum conventiones imperitiis meneribus, quo facilius eadem pro re quod cum impetraret, in quadragintta annorum fpatia, pacis fœdus cum eo ordinationes confirmaverunt. At vero ifdem protervus Longobardorum rex antiqui hoftis invafus vertutia, ipfa fœdera pacis poft pene quatuor menses, in

in perjurii incidens teatum, difrupit. Multas jam fato fanctiffimo vivo vel cuncto popolo Romano regrenta convenebatur, varias illi minas ifpofuerunt. Capiens quippe Deo fibi non contrario cunctam hanc provincian invadere, & onerofum trahitum hujus Romanæ urbis inhabitantibus * adhibere nitebatur. Per unumquodque feilicet caput fimpliciorum auri folidos annos * inferre inhibiat. Et fiue jurifdictioni civitatem hanc Romanam, vel fubjacentia ei cuftos fubdere indignanter diftebat. Cemens vero idem fanctiffimus papa valide prefatis regis pernicioftam imminere fævitam, magnopere ad le accertita venerabilium monafteriorum fanctorum Vincentii, & Benedicti religiofi abbatibus, fua vice eidem crudeliffimo mifit regi, obnixe per eos poftulans pacis fœdera, & quietem utraumque gentem popuili Dei obtinere * confolandam. Quos nempe fufcipiens & omnino contemptui habens, fprevit eorum * monita, & ad fue animæ detrimentum fue effecta caufe confufos ad propria abfolvit monafteria; obnexftans eos minane ad fanctiffimum papam declinare. Quod audiens ipfe præcipuus pater extemplo (juxta ut erebro conlueverat) omnipotenti domino Deo uofto fuum populique fibi comaiffi commendans contulit cautum hanc lugubrem ejus divinæ majeftati in innuitiv lamentationem. Et dum hæc aggerentur * conjunxit Romam Joannes imperialiffimi leotariatus, defetens eidem fanctiffimo pontifici regiam jubfionem, fimulque & aliam ad nomen præfidii regis ipfi dentit adportantia * annexam juffionem, ut reipublicæ loca diabolico ab eo ufurpata ingenio, propio reftitueret domino. Quem videlicet ipfemm miffum confeftim fuperbius fanctiffimus papa cum fuo germano prædicto fanctiffimo Paulo diacono ad eumdem mifit nequalium Aiftulfus Ravennam. Quo fuo fuperpia, cum inani eos abfolvit refponfo, * adhæreus eidem imperiali miffo omnem proprie gentis refuerum virum diabolicis imbutum confilifi ad regum * properantibus f urbem; penetrique legit Romam, ac præfentes eidem fanctiffimo papæ exaravernt cinabil le egide. Tunc præfatus fanctiffimus Pontifex maligni regis confilium, in modo & qualitate ejus, ad ipfum Romanum, & apofloticos affatus eum imperiali præfato miffo, * deprecans imperialem clementiam, ut jupta quod fe fapius fcripferat, ut cuncta et tuendas has Italiæ partes modis omnibus adventet, & de iniquitatis fili morfibus Romanam hanc urbem vel cunctam Italiam pacificatam liberet.

Inter hæc vero permanens in fua * pernicie præfatus atrocitimus Longobardorum rex, exaftit furens vehementi, & fremens ac ipfi fcriptis mittens Romam diriget non definebat, afferens omnes uno gladio jugulari, nifi fux, ut præfatum eft, fefe fubfterent ditioni. * Ruffianque antefatus fanctiffimus pater congregato univerfo Romano cœtu taliter eos paterno amore admouuit inquiens: Quæfo vos, filii carffimi, pro noftrorum delictorum mole domini implorare clementiam, & ipfe noftre erit adjutor, liberabitque nos fua provenientiffima mifericordia a perfequentium manibus. Cujus falutifera admonitionis cuncftus obedientes populus, congregati unanimiter omnes, lacrymis fufis omnipotentem dominum noftrum deprecati funt. In una vero dierum cum multa humiliate foliciie procedens in litania cum facratiffima imagine domini Dei & falvatoris noftri Jefu Chrifti, quæ * anthetopofita nuncupatur, fimulque & cum ea alia diverfa facra * miniftcria tecipiens, propriique humero ipfam fanctam imaginem cum reliquiis facerdotum ipfe fanctiffimus papa geftans,

Concil. General. Tom. VIII.

* Pali dicitur apostolicæ Sedis, cum pendentibus a lateribus & fronte pontificum & clericorum pontificum clericorum Stephanus II. Bibliothecæ vita apostolica, Stephanus, ejusdem civitatis.

* Stephanus Stephanus II. Bibliothecæ vita apostolica.

* Ut prædicetur pertinaxum.

* Aiftulphus

* Ambrofius

* Ut pleni.

* Ut regia ut tenuis.

* Ut ad regem.

* Ut ad regem.

* Ut ad regem

dem blasphemum regem suum missum pro sua, & qui cum eo ituri erant, indemnitate. Ipsoque reverso, extemplo & missi jam fati Pippini regis Francorum conjunxerunt, id est * Rodigangus episcopus, & Anthcarius dux, quatenus prædictum sanctissimum papam (juxta quod petendo miserat) ad suum * Franciæ regem deducerent, quem etiam paratum invenerunt ad prædictum Longobardorum regem properandum pro recolligendis universis dominicis perditis * ovilibus. Tunc * consulens idem beatissimus papa omnipotentis Dei nostri misericordiam, egressus est ab hac Romana urbe ad beatum Petrum apostolum decimoquarto die mensis Octobris, indictione septima: secutique sunt eum plures Romanorum, & ceterarum civitatum populi flentes ululantesque, & nequaquam eum penitus ambulare sinebant. Qui videlicet sanctissimus vir sese in Dei virtute, protectione sanctæ Dei genitricis, & beatorum principum apostolorum confidens constanter pro salute omnium, licet infirmitate corporis detentus, laboriosum aggressus est iter, confortans atque commendans cunctam dominicam plebem bono pastori domino nostro, & beato apostolorum principi Petro. Et assumens secum ex * hac sancta ecclesia quosdam sacerdotes, proceres etiam & ceteros clericorum ordinis, nec non & ex militiæ optimatibus, Christo prævio, cœptum prosecutus est iter magnam illi cœli serenitatem domino in ipso itinere tribuente. Igitur * conjungente eo fere quadragesimum milliarium Longobardorum finium, in una noctium signum in cœlo magnum apparuit, quasi globus igneus ad partem australem declinans a Galliæ partibus in Longobardorum partes. Itaque unus ex eisdem Francorum missis scilicet Autcharius dux quantocius præcedens Ticinum, eum præstolatus est. Cum vero appropinquasset jam fatus beatissimus papa ad civitatem Papiam, direxit ad eum sæpefatus Aistulfus nequissimus rex missos suos, obtestans eum nulla penitus ratione audere verbum illi dicere petendi Ravennatium civitatem, & exarchatum ei pertinentem, vel de reliquis reipublicæ locis, quæ ipse vel ejus prædecessores Longobardorum reges invaserant. Ille vero ita ei misit in responsis, asserens, quod * nullius trepidationis terrore sileret hujuscemodi petendi causam. Conjungente vero eo Papiam civitatem, & prædicto nefando regi præsentato, plura illi tribuit munera, & nimis eum obsecratus est, atque lacrymis profusis eum petivit, ut dominicas, quas abstulerat, redderet oves, & propria propriis restitueret. Sed nullo modo apud eum hæc impetrare valuit. Nam & imperialis missus, & ille simili modo petiit, & imperiales literas illi tribuit, & nil obtinere potuit. Prædicti vero Francorum missi imminebant fortiter apud eumdem Aistulfum, ut præfatum sanctissimum papam in Franciam pergere relaxaret. Ad hæc convocans jam dictum beatissimum virum interrogavit, si * ejus in Franciam properandi esset voluntas? Quod videlicet ille nequaquam siluit, sed suam illi propalavit voluntatem. Unde ille ut leo dentibus fremebat, pro quo & diversis vicibus suos satellites ad eum clam misit, ut eum quoquo modo a tali * intentu declinarent. Alias vero, præsente Rodigando sanctissimo episcopo, interrogavit eumdem beatissimum papam jam fatus Longobardorum rex * si velle haberet in Franciam ambulandi, & ita * affatus est: Quod si tua voluntas est me relaxandi, mea omnino est ambulandi. Tunc absolutus est ab eo, & assumens ex hujus sanctæ Dei ecclesiæ sacerdotibus & clero, id est Georgium episcopum Ostiensem, * Vvilca-

* Rothingandus. * in Franciam. * ovibus, * cernens. * ex hujus sanctæ ecclesiæ clero. * perveniente eo in Longobardorum finibus. * pro nullius trepidationis terroris sileret ab ejuscemodi petendi causa. * ei. * intentione. * si vellet ire in * Franciam * respondit. * Vvillarii.

rium episcopum Numentanum, Leonem, Philippum, Georgium, & Stephanum presbyteros, Theophylactum archidiaconum, Pardum & Gemmulum diaconos, Ambrosium primicerium, Bonifacium, secundum, hoc est alium Leonem, & Christophorum regionarios secum, & ceteros. Quintadecima die mensis Novembris prædictæ indictionis a civitate Papia movens suum in Franciam profectus est iter. Et post ejus absolutionem adhuc nitebatur suprascriptus Longobardorum rex a prædicto itinere eum deviare, quod minime ipsum sanctissimum virum latuit. Unde & cum nimia celeritate Deo prævio ad ᶜ Francorum * conjunxit Clusas. Quas ingressus cum his qui cum eo erant, confestim laudes omnipotenti Deo reddidit. Et cœptum gradiens iter ad venerabile monasterium sancti Christi martyris Mauricii pervenit. In quo & constitutum erat pariter secum Francorum regem convenire, annuente domino sospes isdem beatissimus pontifex cum omnibus qui cum eo erant advenit. In quo & aliquantis demorantes diebus * conjunxerunt in prædicto venerabili monasterio Fulradus abbas, & * Rothardus dux directi a sæpefato Pippino excellentissimo Francorum rege, petentes eumdem sanctissimum pontificem ad suum progredi regem. Quem & cum magno honore cum omnibus ad eum deduxerunt. Audiens vero isdem rex ejusdem beatissimi pontificis adventum, nimis festinanter in ejus advenit occursum una cum conjuge, filiis etiam, & primatibus, * pro quo & * afferens centum millia filium suum nomine Carolum in occursum ipsius coangelici papæ direxit cum aliquibus ex suis optimatibus. Ipseque in palatio suo in loco, qui vocatur Ponticone, ad fere trium millium spatium descendens de equo suo cum magna humilitate terræ prostratus, una cum sua conjuge, filiis, & optimatibus, eumdem sanctissimum papam suscepit. Cui & vice stratoris usque in aliquantum locum juxta ejus sellarem properavit. Tunc prædictus almificus vir cum omnibus suis * extensa voce gloriam, & incessabiles laudes omnipotenti Deo referens cum hymnis & canticis spiritualibus usque ad præfatum palatium pariter cum rege omnes profecti sunt, sexta Januarii mensis die, in apparitionis domini & Salvatoris nostri Jesu Christi sacratissima solennitate, ibique intus oratorium pariter consedentibus, mox idem beatissimus papa prædictum Christianissimum regem lacrymabiliter deprecatus est, ut per pacis fœdera causam beati Petri, & reipublicæ Romanorum disponeret. Qui de præsenti jurejurando eidem beatissimo papæ satisfecit, omnibus mandatis ejus & admonitionibus sese totis * nisibus obedire, & ut illi placitum fuerit, exarchatum Ravennæ, & * reipublicæ jura, seu loca reddere modis omnibus. Sed quia tempus imminebat hiemale, eumdem sanctissimum papam cum suis omnibus * Parisios apud venerabile monasterium beati Dionysii ad * habitandum pergere curavit. Quo peracto, & eo in eodem venerabili monasterio cum jam fato Christianissimo Pippino * conjungente, domino annuente, post aliquantos dies isdem Christianissimus ᵇ Pippinus rex ab eodem sanctissimo papa Christi gratia cum duobus filiis suis reges uncti sunt Francorum. Postea vero beatissimus papa præ nimio labore itineris atque temporis inæqualitate fortiter infirmatus est, ut etiam omnes tam sui, quamque etiam * Francorum ibidem existentium omnes eum desperarent. Sed domini Dei nostri ineffabilis clementia, qui non deserit sperantes in se, salvum cupiens * domnum Christianissimum, dum eum mane mortuum invenire sperabant, subito illo die sanus repertus est. Pippinus vero rex

cum

* pervenit Clusas. * convenerunt. * Rothaldus. * & fere ad * obsecras. * excelsa. * viribus. * seu ceteras loca jam reipublicæ. * modis omnibus reddere. * Parisius cum * liberandum * comitante. * Franci ibidem existentes de ejus vita desperarent. * domni fieri honorem, dum eum.

cum admonitione, gratia & oratione ipsius venerabilis pontificis absolutus, * in loco qui * Carisiacus appellatur pergens, ibique congregans cunctos proceres regiæ suæ potestatis, & eos tanti patris admonitione imbuens, statuit cum eis quæ semel ᶜ Christo favente una cum eodem beatissimo papa decreverat perficere. Interea nefandissimus Aistulphus * ᵈ Carolomannum fratrem benignissimi Pippini regis a monasterio beati Benedicti, in quo devote per revolutum temporis spatium * monachice degebat, diabolicis ei suasionibus suadens, * in Franciam provinciam ad objiciendum atque adversandum causæ redemptionis sanctæ Dei ecclesiæ, & reipublicæ Romanæ, direxit. Dumque illuc * conjunxisset, nitebatur omnino, & vehementius decertabat sanctæ Dei ecclesiæ causam subvertere, juxta quod a præfato nec dicendo Aistulpho tyranno fuerat directus. Sed propitiante domino minime valuit sui germani Christianissimi Pippini regis Francorum in hoc firmissimum cor inclinare. Potius autem, comperta nequissimi Aistulphi versutia, tota se virtute idem excellentissimus Pippinus Francorum rex professus est decertare pro causa sanctæ Dei ecclesiæ, sicut pridem jam fato beatissimo spoponderat pontifici. Tunc pari consilio isdem sanctissimus papa cum denominato Francorum rege consilio inito juxta id quod præfatus Carolomannus Deo se devoverat monachicam degere vitam, in monasterio eum † illic in Francia collocaverunt. Ubi & post aliquantos dies divina vocatione de hac luce migravit anno domini DCCLV. Porro Christianissimus Pippinus Francorum rex, ut vere beati Petri fidelis, atque jam fati sanctissimi pontificis salutiferis obtemperans * monitis, direxit suos missos Aistulpho nequissimo Longobardorum regi, propter pacis fœdera, & * proprietatis sanctæ Dei ecclesiæ ac reipublicæ restituenda jura, atque bis, & tertio, juxta sæpefati beatissimi papæ admonitionem, eum deprecatus est, & plura ei pollicitus est munera, ut tantummodo pacifice propria restitueret propriis. Sed ille, peccato imminente, obedire distulit. Ad hoc isdem eximius Francorum rex cernens, quod atrocissimi Aistulphi nequaquam valeret quoquo modo saxeum mollire cor, generalem contra eum decrevit facere motionem. Et dum jam fere medium itineris spatium Francorum exercituum graderentur cunei, rursum ipse sanctissimus vir præfatum benignissimum deprecatus est Pippinum regem, * demum sævissimo Aistulpho, diro Longobardorum regi, si quo modo potuisset, vel sero tandem ejus sedare sævitiam, & propria propriis saluberrime suaderet reddere, absque humani effusione sanguinis. Et ita factum est: atque denuo ipse benignissimus Francorum rex suos eidem Aistulpho misit missos. Sed beatissimus isdem papa, ut vere pater, & bonus pastor, ne sanguis effunderetur Christianorum, admonitionis & obsecrationis apostolicas ei direxit literas, per eas & fortiter per omnia divina mysteria, & futuri examinis diem conjurans atque obtestans, ut pacifice sine ulla sanguinis effusione propria sanctæ Dei ecclesiæ & reipublicæ Romanorum redderet jura; sed, iniquitate ejus obsistente, nequaquam acquiescere voluit. Potius autem e contrario minas & indignationes præfato pontifici & excellentissimo Pippino regi, vel cunctis Francis direxit. Tunc * fixus in omnipotentis Dei misericordia antefatus Pippinus Francorum rex iter suum * profectus est, præmittens ante suum occursum aliquos ex suis proceribus, & cum eis exercituales viros ad custodiendum proprias Francorum * clusas. Ibique conjungentes remoti residebant, proprii regis

* ad locum * Parisiacus. * Carolo magno fratri. * monachus * eum in Franciæ provinciam ad sibi obediendum, * pervenisset. † Viennæ. * collocaverunt. * jussis; * præfatæ sanctæ. * ut denuo. * fisus * profectus. * Clusas.

præstolantes adventum. Audiens itaque protervus ille Aistulphus * parvos fuisse Francos illos, qui ad custodiam propriarum advenerant clusurum, fidens in sua * ferocitate, subito aperiens clusas, super eos diluculo cum plurimis exercitibus irruit. Sed justus judex dominus, & Deus salvator noster Jesus Christus victoriam paucissimis illis tribuit Francis. Et multitudinem illam Longobardorum superantes trucidaverunt, ita ut ipse Aistulphus fuga arreptus vix ab eorum evadere potuisset manibus, nisi usque in Papiam civitatem absque armis fugam arripuisset. In qua & præ timore Francorum cum aliquantis se retrusit. Ipsi vero Franci introeuntes clusas cunctorum † fossatum Longobardorum post peractam cædem abstulerunt, spolia multa auferentes. Conjungens vero Christianissimus Pippinus Francorum rex, sequipes etiam ejus & antefatus beatissimus papa factus, usque ad muros civitatis Papiæ utrique pervenerunt. Quam & obsidentes per aliquantos dies viriliter eam Francorum exercitus * constrinxerunt. Tunc jam fatus beatissimus & coangelicus papa Pippinum deprecatus est benignissimum regem, ut jam amplius malum hoc non * proveniret, neque sanguis effunderetur Christianorum, imminens salutifera prædicatione, ut pacifice causæ finirentur. * Ad hæc Christianissimus Pippinus Francorum rex ejusdem beatissimi patris & boni pastoris audiens adimplensque admonitionem, Deo dilectam pacem inientes, atque in scripto fœdera partium affirmantes inter Romanos, Francos & Longobardos, & obsides Longobardorum isdem Francorum rex abstollens, spopondit ipse Aistulphus cum universis suis judicibus sub terribili & fortissimo sacramento, atque in eodem pacti fœdere per scriptam paginam affirmavit se illico redditurum civitatem Ravennatium cum aliis diversis civitatibus. Et post hoc facta pace inter Romanos, Francos & Longobardos rex Pippinus obsides Longobardorum secum ducens in finibus suis rediit. Cumque abinvicem essent segregati, solitum in perjurii reatum infidelis ille Aistulphus Longobardorum rex incidens quod jurejurando promisit reddere distulit. Dum enim sæpefatus sanctissimus papa conjungeret Romam, post aliquanti temporis spatium furore vehementi repletus adversarius ille, & suæ animæ inimicus Aistulphus, Deo sibi contrario, non solum quia ea quæ promiserat minime adimplevit, sed etiam generalem faciens commotionem cum universo regni sui Longobardorum populo contra hanc Romanam venit urbem, quam per trium mensium spatia obsidens, atque ex omni circumdans parte, quotidie fortiter eam expugnabat; omnia quæ erant extra urbem ferro & igne devastans, atque funditus demoliens consumpsit. Imminens vehementius isdem pestifer Aistulphus, ut hanc Romanam capere posset urbem, nam & multa corpora sanctorum effodiens, eorum sacra * mysteria ad magnum animæ suæ detrimentum abstulit. Hæc itaque impie ab eodem Aistulpho gesta quanto citius sæpedicti Francorum * insonuere in aures. Sed & beatissimus pontifex per marinum iter suos ordinans, ad eum in Franciam dirigit missos, una cum quodam religioso viro Vuarnerio nomine, qui ab eodem Francorum rege huc Romam directus fuerat. Cuncta quæ gesta sunt, & quæ crudeliter tyrannus ille peregit Aistulphus * subtili fictione suis apostolicis relationibus sæpefato Christianissimo & Dei cultori Pippino Francorum intimavit regi, adjurans eum fortiter, firmiterque * sub divina diei judicii obtestatione, cuncta quæ beato Petro pollicitus est ad implendum. At vero ad hæc Christianissi-

nissi-

* paucos. * fortitudine, † fossatum, id est castra. * constrinxit. * perveniret, * Ad hoc Pippinus rex audiens eos pacis inhiantes, atque in scripto fœdera pacta promittentes, dixit summo pontifici: Fiat secundum præceptum tuum beatissime pater. * commercia. * insonuerunt auribus. * subtiliter suis. * sub divini judicii die obtestatione, ut cuncta quæ

Iesta Petro Pallium ab eiusdem pontifice, venit

nissimus Pippinus rex Francorum fervore fidei motus iterum cum Dei virtute generaliter faciens mouitionem in Longobardorum partes * conjunxit, & clusas finditus eorumdem evertit Longobardorum. Etenim cum ad predictas Longobardorum clusas jam ficus Christianissimus Pippinus Francorum appropinquaret rex, * conjunxerunt in hanc Romanam urbem imperiales milii, Gregorius licet * protectores, & Joannes Dictarius dilectissimus ad predictum Francorum regem. Quos suscipiens beatissimus papa eisdem motionem prafati Francorum regis nunciavit: quod quidem illi dubium habuerunt credendi. Et dixerunt ex illis simplex apostolice fedis, eos in Francia iam * absolutos. Et pergentes maximo itinere quantocius Mafilium adiuerunt. In quam ingressiens dilectissimus jam predictum Francorum regem Longobardorum fines fuisse ingressum, juxta adhortationem antefati beatissimi papa, * promittentem quam beato Petro jurejurando obtuerat. Et hec suggerentes ipsi imperiales milii triffes effecti nitebantur dolose mifium apostolice fedis detinere Mafilium, ut minime ad predictum Francorum regem pergens cum * valide. Sed interveniente beato Petro apostolorum principe eorum callida ad nihilum redacta est verbutia. Itaque unus ex ipsis * protoceretur predecessor apostolice fedis mifilium referiter pranominatum Francorum affectus est regem; quem & in finibus Longobardorum non procul a Papia reperit civitate & cuntis eius diffeccatis, atque plura pondones * tribui imperialia munera, ut Ravennatium urbem vel ceteras ejusdem exarchatus civitates & cuftra imperiali tribuens concederet dicionii. At nequaquam hoc valuit firmissimum jam fati Christianissimi atque benignissimi fidelis Dei & amatoris beati Petri apostolii, fcilicet antefati Pippini Francorum regis, inclinare cor, ut eafdem civitates & loca imperiali tribueret ditioni. Alterens idem Dei cultor, mitissimus rex, nulla penitus ratione eafdem civitates & possessiones beati Petri, & jure eccleliae Romanæ, vel pontificis apostolice fedis quoquo modo alienari posse affirmans etiam fub juramento, quod per mifilim hominis fuerunt fecti cunctanti legitur dedidit, mifi pro amore beati Petri & venia delictorum, ut ferens & hoc, quod mifla * eam thefauri copia fuisset valere, ut quod fenel beato Petro fuerat ablatum, Et hoc predicto imperiali mifio reddens in responsis, continuo eum ad proprio remeandum per aliam viam abfolvit, & fine effedio Romam conjunxit. Dum vero antefatus beatissimus Pippinus Francorum rex Papiam obfidens conftringeret civitatem, cunc Aitulfus atrocissimus rex Longobardorum, ut venium illi tribueret, * rogavit, & ab obfidione cefsaret; quas prius contenferat conficiptas in pacis fœdere reddere civitates, fic modis omnibus profefsus fuit, ut ipsum beatissimum confirmatio anteriore pactio, quod per ejusdem oftavam indictionem inter partes convenerat, reftituat ipsas civitates prælatas, addens & cuftum quod cognominitur * Comiatum.

Pippinus omnibus receptis civitatibus donationem fecit beato Petro, atque a fanctis Romanis civibus, ita omnipotentem omnipotentificus apostolice fedis civitatem pollicendam, quæ aliquot hafterent in archivis fanctæ ecclesiæ romanæ civitatis senatus, ut omnibus ipsas civitates mifit ipse Christianissimus Francorum rex fuum consiliarium, id est, Fulradum venerabilem abbatem & presbyterium. Et continuo ejus * exitus fecisset cum fuis exercitibus Francian repedavit. Pranominatus autem Fulradus venerabilis abbas, & presbyter Ravennatium partes cum mifi-

Stephanus Papa ad Pippinum regem.

Comparatio regum ad Papam & Pippinum.

Pippinus ex Gallia Ro.

Exarchi

Pippinus Longobardi, cum hostis esset.

Longobardi cum a Pippino expugnari, ad Papam confugiunt.

Pippinus ex Gallia Ro.

Fulradus Pippini legatus ad Longobardos.

Fulradus ad Longobardos.

Longobardi cum a Pippino expugnari, ad Papam confugiunt.

Pippinus Longobardos, ut Papam, ad Romanos.

Pippinus Longobardos, ut Papam, ad Romanos.

Pippinus Longobardos, ut Papam, ad Romanos

II. AD PROCERES FRANCORUM.

Ut ipsos apud Pippinum regem petitioni faveant, eique in suspiranda ecclesiæ causa operam suam conferant.

Stephanus episcopus servorum Dei vobis gloriosis nobilisque filiis omnibus ducibus gentis Francorum.

LÆTAGaudet sancta mater ecclesia in proventu fidelium filiorum. Propterea etiã corpore absentes, spiritu vero præsentes, gloriosum ipsudentiam atque dilectionem vestrum, sublimissimi filii, ac si præsentaliter amplectentes in oculo pacis, salutamus in domino, dicentes: *Benedic, domine, bonis & rectis corde.* Quoniam fiduciam habemus, quod Deum timetis, & protectorem vestrum beatum Petrum, principem apostolorum diligitis, & cum tota mente devotione pro ejus perficienda utilitate in nostra obœcratione cooperatores & adjutores estis: pro certo tenentes, quod per certamen, quod in ejus sanctam ecclesiam, vestram spiritualem matrem, feceristis, ab ipso principe apostolorum vestra dimittantur peccata, & pro cujus causa laboris centuplum accipiatis de mano Dei, & vitam possidetis æternam. Idcirco obœcramus atque conjuramus vestram fraternitatem existantem per Christum & per dominum nostrum Jesum Christum, & diem futurum examinis, in quo omnes pro nostris facinoribus etiamsi reddituri rationem ante tribunal æterni judicis, non nulla interponatur occasio, ut non sitis adjutores ad obtinendum filium nostrum a Deo servatum Pippinum, excellentissimum regem, pro perficiendæ utilitate fautoris vestri beati apostolorum principis Petri, sicut per præsentem Drocteganum religiosum abbatem, ejusque concomites fideritmum, quamque vobis concurrentibus, dum nostra deprecatio fuerit impleta, ipso principe apostolorum, cujus causa est, largiente, vestra delentur peccata, & ut laborem potestatem a Deo concessum, ficut claviger regni cœlorum vobis præstat januam, & ad vitam introducat æternam. Sed attendite, filii, & ad participandum hoc quod optavimus studiosius elaborate: scientes quod si quis declinaverit in allum partem, abscindetur beatitudinis hereditatem a Regno. Scriptum quippe est: *Qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Diligentibus nempe Deum omnia cooperantur in bonum.* Bene valete.

III. AD PIPPINUM, EJUSQUE FILIOS REGES.

Cunctante Aistulpho civitates novitate, novilique infestationibus ecclesiam vexante, regem obsidiant, ut opem ferat, & donationem Iustitio Petro promittat ipse ejusque filiosque.

Dominis excellentissimis filiis Pippino regi, & nostro spiritali compatri, ac Carolomanno item regibus, & utrisque patriciis Romanorum, Stephanus papa.

PROVIDUS & sapientissimi Salomonis prophetia, in ista sortat affertur. *Nunquam super malificorum.* Nomen quippe bonum est, habem, quam quis politicus fuerit, immaculato corde & pura conscientia custodire, & operibus implere. Nomen enim bonum est, cuius virtuosa ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, per quam & falus A Christianorum existit, decertare. Bonum enim inter omnes gentes de vobis exiit nomen, si operibus fuisset impletum. Redemptor namque noster misericors & mutuum miserator dominus, illis propitiator existit, quos omnino tota mentis integritate fideles, & defensores sanctæ suæ ecclesiæ congroverit. Qualis remuneratio, aut merces sub coelo existimanda & conquanda est ad eam, quæ pro defensione Dei ecclesiæ & domus beati Petri est repondenda? Ideo namque vestrum, & B Deo gratiam bonitatem vestrum, super turbas populorum, & multarum gentium, idem rex regum, & dominus dominantium salvos vestrisfecit, ac per eum sancta Dei ecclesia existetur. Poteratnamque alio modo, ut illi placitum fuisset, sanctam suam vindicare ecclesiam, & jusitiam sui principis apostolorum exigere: sed quia mentem & conscientiam vestram, a Deo protectæ spiritualis compatet, & dulcissimi filii, probare voluit, ideo nostram infestationem ad vos venire jussit. Vasidilimus enim corpus & animam nostram in magnis laboribus ad vitam spiratiofam & longinquam provinciam, vale fili in vestra fide: nec Deiatum illatæ profecti sumus, affisti in nive & frigore, æstu & aquarum inundatione, atque validis fluminibus, & atrocissimis montibus, ita diversis periculis. Etenim, dum vestris mellifluis obtutibus præfentati sumus, omnes cauffas principis apostolorum in vestris manibus commendavimus: quomodo quidem inspirati a Deo autem petitionibus nostris accommodare dignati estis, & vos beato Petro pollicti estis ejus jusitiam exigere, & defensionem sanctæ Dei ecclesiæ promittere: & ut veræ fideles Deo, pura mente pro defensione Dei ecclesiæ dimicandum properastis. Sed omnipotent domnimus, qui novitate stella ab unitio, qui sperbos humilia, & humiles exaltat, illico jusitiam beati Petri vestræ bonitati, & omnibus Christianis demonstravit, & ipse prælia gladium omnia ordinavit, quæ omnino gloriosum est referendum. Illi enim inimici Dei & sanctæ ecclesiæ, qui in ius ferocitate confidebant, velocos pedes habentes ad effundendum sanguinem, fuge brevis cum omnium populi vestri irruerunt, & cita per manum beati Petri omnipotens dominus victoriam vobis largit dignatus est, & illi, qui insuperbiebant, offerbant, a paucis hominibus fuisset interempti. Et humiliati sunt ipsi inimici beati Petri usque ad terram, & ita timorem & tremorem illi de omnibus immisit per intercessiones beati Petri, ut ad nihilum devenerunt. Non enim gladius hominis, sed gladius Dei est qui pugnat. Videns namque fuam decepionem iniquus Aistulphus rex, cum fuis a Deo deffructis judicibus, per blandos sermones & fusiones atque facramenta illuferunt prudentiam vestram, & plus illis falsa cauffa plus quam nobis veritatem affectentibus credidistis. Mangno namque dolore & tristitia, excellentissimi filii, cor nostrum repletum est, cum maximae bonitas vestra nos audire voluit. Omnia namque, quæ per Dei jussionem vobis locuti sumus, vecaricre desiderimus, & jam paterfaffu fuit, & tafta ipfa demonstrant. Etenim, licut promittus Christianitati vestræ ediximus, iniquus Aistulphus rex, ingressio in ejus corde perfido diabolo, omnia quæ per facramentum beato Petro per vestros milites fiituenda promisit, irrita fecit, & nec unius palmi terræ partium beato Petro reddere voluit. A die enim illo, quo a mellifluæ bonitate vestra deparati fumus, tantum nos affligere & tribulare visus est, quantum non potest os hominis enarrare. In magna namque desperatione sanctam Dei ecclesiam, & nostrum humilitatem, & vestrosque milites habe-

nima mea. Et certe quos diliximus, per Dei jusfionem invenimus, & quos desideravimus amplexi fumus: pro quo Aistulfi est pater vos benedicit & gratia beati Petri, ut dominé fuit provisio. Quod nullus de vestris parentibus meruit fusopere, vos fuscepistis, & principes apostolorum pro cæteris regibus & gentibus vos fuos peculiares fecisti, omnes fuas cauffas vobis commisit: & vos reddeis rationem Deo quomodo pro jusfitia ipsius janiteris regni coelorum decertaveritis. Cuncta namque nolter populus reipublicæ Romanorum magno dolore, & amarissimis lacrymis una nobiscum tribus lantur pro eo, dum ad tam longam & spatiosam provinciam properavimus, & pæ fatigio validi itineris caro nostra minuata est; sic vacic & inibiscbasis fuscaramento fallitis, & veresti fumus. Attamen nos infelices justa dominiucum præceptum egimus, & omnes pauliae beati Petri vobis commendavimus & vobis pro omnibus, sive ad peccatum, sive ad mercedem. Nam & omnes gentes ita firmiter tenebant, quod beatus Petrus nunc per vestrum fortifimum Dominum Christum ipsum perceptiffe jusfitiam, & fluctum non est, & in angno cordis stupore de hoc omnes exceptunt. Sed pæto excellentissimum hostatatem vestrum, ut resuspitam hoc a gentibus auferatis, & omnibus filiis, vestrum operibus offendite, eo quod filei, ut fesiperam est, fine operibus otiosi, est. Cum ipsa enim fulucis, aut fortitudine, ad expugnandum inimicos vestros perepe potestis, & jusfitiam beati Petri, ut promissis & initiatis, non perfectoris? Si enim ut capitis operibus adimpleveritis, eritis semper vitiores & fortissimi super vestros inimicos; & præsens regnum per majorum agnorum spatia cum bona pofli lebitia fama. & vitam perfeti eternam. Tanto operi diremus ad vos Willarium reverentissimum & sanctissimum fratrem & conspicuum & fidelem, qui omnia omnia de vestra tribulatione, & cauffa beati Petri propria ore enarret: cui in omnibus credere jubeatis, & ecium bonum in omnibus ipsum habeatis. Omnem excellentiam vestrum gratia superna custodiat.

IV. AD PIPPINUM REGEM.

Romana urbe ab Aistulpho & Longobardis obsessa maximis illatis injuriis, rogat, implorat Pippino iterum votis omnibus implorat.

Domino excellentissimo filio & nostro spirituali compatri Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum, Stephanus papa.

QUANTA laqtuosi & amarissima tristitia circumvallati, quantaque anxietate atque angustia coarctati sumus, & quantas, crebrescentibus ceotibus, ac ceotibus nostri dilillantes profundant lacrymas, credimus quod & ipsi omnium elementorum figmenta enarrent. Quis enim harum tribulatarum consortes non lugeat? Quis auditor barum nobis inimicorum calamitatum non ululat? Quamobrem ipsa diam bonæ lietis Sufanna pudicitiæ vetus loquimur: *Ecce filia nobis undique, & quid agamus ignoramus.* O fili excellentissime & Christianissime, utinam omnipotens rerum creator dominus, quemadmodum prisfis temporibus Habacuc illam propheram ad refosiflandum & consolandum Danielem, præcium propheram, abstrahum in leonum lacu, repentino volatu apportatum ab angelo milerat; ita & nunc, si dici potest, ejus miserisordissima longanimitas a Deo servatum excellentiam tuam, vel unius horæ momento prestentem fecisset, ad tem-

Codicis Carolini c. Carolini c.

Codicis Carolini c. Bonifi.

Codicis Carolini c. Bonifi. Ep. 14.

Cons. 3.

A templandas ærumnosas & lugubres angustias & tribulationes, quas immaniter a Longobardorum gente, & eorum nefando rege, patimur. Ecce venerunt nobis dies angustiæ, præsto sunt dies fletus & amaritudinis, dies anxietatis, & gemitus, & doloris; quoniam quod timebamus evenit, & quod verebamur accidit. Pro quo angustiati, afflicti, atque oppressi, & ex omni circumquaque parte circumdati a nequissimo Aistulpho rege & Longobardorum gente, profusis lacrymis, percussoque pectore, cum propheta dominum deprecantes dicimus; *Adjuva nos Deus salutaris noster, & propter honorem nominis tui libera nos.* Et rursum: *Apprehende arma & scutum, & exurge in adjutorium nostrum. Domine judica nocentes nos, & expugna impugnantes nos.* B Etenim sæpius bonitati tuæ innotescere videmur licet nostras tribulationes, tamen & nunc luctu & gemitu referendum malorum pericula, quæ ab eodem protervo rege passi sumus, & ejus gente Longobardorum, magno cogente periculo, significandum statuimus. Jam credimus, Christianissime & excellentissime fili & spiritalis compater, omnia nobilitati tuæ esse cognita, quomodo pacis fœdera ab impio Aistulpho rege & ejus gente dissipata sunt: & qualiter nihil juxta ut constituit, & per vinculum sacramenti confirmatum est, valuimus impetrare. Et jam quia nullum augmentum nobis factum est, potius autem post desolationem totius nostræ provinciæ, & plura homicidia ab eadem gente perpetrata, etiam quod cum magnis lacrymis & dolore cordis dicimus C agnoscas, excellentissime fili & spiritalis compater. In ipsis Januariis Kalendis cunctus ejusdem Aistulphi Longobardorum regis exercitus e Tusciæ partibus in hanc civitatem Romanam conjunxerunt, & resederunt juxta portam beati Petri, atque beati Pancratii, & Portuensem. Ipse vero Aistulphus cum aliis exercitibus conjunxit ex alia parte, & sua fixit tentoria juxta portam Salariam, & ceteras portas, & nobis direxit dicens: Aperite mihi portam Salariam & ingrediar civitatem, & tradite mihi pontificem vestrum, & habebo in vobis compassionem: alioquin muros subvertens, uno vos gladio interficiam, & videam qui vos eruere possit de manibus meis. Sed & Beneventani omnes generaliter in hanc Romanam urbem conjungentes, D resederunt juxta portam B. Pauli apostoli, & ceteras istius Romanæ civitatis portas, & omnia extra urbem prædia longe lateque ferro & igni consumpserunt, domos omnes comburentes, pene ad fundamenta destruxerunt. Ecclesias Dei incenderunt, & sacratissimas sanctorum imagines in ignem projicientes suis gladiis consumpserunt: & munera sancta, id est corpus domini nostri Jesu Christi, in suis contaminatis vasibus, quos folles vocant, miserunt, & cibo carnium copioso saturati comedebant eadem munera. Velamina altarium, ecclesiarum Dei omnia ornamenta, quod nimis crudele dici est, auferentes, in propriis utilitatibus usi sunt. Servos Dei monachos, qui pro officio divino in monasteriis morabantur, plagis maximis tundentes, E plures laniaverunt; & sanctimoniales feminas, atque reclusas, quæ ab infantia & pubertatis tempore pro Dei amore sese clausuræ tradiderunt, abstrahentes cum magna crudelitate polluerunt: quin etiam & in ipsa contaminatione alias interficere nisi sunt. Et omnes domos cultas beati Petri igni combusserunt, vel omnium Romanorum, ut dictum est, domos comburentes extra urbem funditus destruxerunt, & omnia peculia abstulerunt, & vineas fere ad radices absciderunt, & messes conterentes omnino devoraverunt. Et neque domui sanctæ nostræ ecclesiæ, neque cuiquam in hac Romana urbe commoranti spes remansit vivendi, quia, ut dictum est, omnia ferro & igni consumpserunt, & multos homines interfecerunt. Sed copiosam familiam beati Petri, & omnium Romanorum, tam viros quam mulieres jugulaverunt, & alios plures captivos duxerunt. Nam & innocentes infantulos a mamillis matrum suarum separantes, ipsosque vi pollu-entes interemerunt ipsi impii Longobardi. Et tanta mala in hac Romana urbe fecerunt, quanta certe nec paganæ gentes aliquando perpetrarunt: quin etiam, si dici potest, & ipsi lapides nostras desolationes videntes ululant nobiscum. Quinquaginta & quinque dies hanc afflictam Romanam civitatem obsidentes, & ex omni parte circumdantes, prælia fortissima die noctuque cum pessimo furore incessanter contra nos ad muros istius Romanæ urbis commiserunt. Et non deficiebant impugnantes nos, ut suæ potestati, quod avertat divinitas, subjiciens omnes uno gladio idem iniquus Aistulphus interimeret. Ita enim nobis exprobrantes asserebant: Ecce circumdati estis a nobis, & non effugietis manus nostras: veniant nunc Franci, & eruant vos de manibus nostris. Nam & civitatem Narniensem, quam beato Petro tua Christianitas concessit, abstulerunt, & aliquas civitates nostras comprehenderunt. Quamobrem constricti vix potuimus per maximum ingenium marino itinere præsentes nostras literas, & missos ad tuam excellentissimam Christianitatem dirigere, quas & cum magnis lacrymis scripsimus. Qui etiam probante veritate dicimus, per unamquamque literam lacrymas sanguine mixtas exprimere mus: & utinam præstaret nobis dominus, ut qua hora nostram luctuosam exhortationem legeris, in præsentia tua per omnem literam sanguine plenæ lacrymæ fluerent. Unde, fili excellentissime, & spiritalis compater, peto te, & tanquam specialiter assistens, provolutus terræ, & tuis vestigiis me prosternens, cum divinis mysteriis conjuro coram Deo vivo & vero, & ejus principe apostolorum beato Petro; ut sub nimia festinatione, & maxima celeritate nobis subvenias ne pereamus; quoniam post dominum in tuis manibus nostrum omnium Romanorum commisimus animas. Non nos derelinquas: sic non te derelinquat dominus in omnibus actibus & operibus. Non nos spernas: sic non te spernat dominus invocantem ejus potentiam: elonges a nobis auxilium tuum, Christianissime fili, & spiritalis compater: sic non elonget dominus auxilium suum & protectionem a te tuaque gente, dum ingressi fueritis contra inimicos vestros ad dimicandum. Adjuva nos, & auxiliare nostri sub magna velocitate, Christianissime, sic adjutorium sumas a Deo omnipotente, qui te unxit super turbas populorum per institutionem beati Petri in regem. Occurre, occurre, fili, & subveni nobis, antequam gladius inimicorum ad cor nostrum pertingat. Peto te, ne pereamus, ne quando dicant gentes quæ in cuncto orbe terrarum sunt: Ubi est fiducia Romanorum, quam post dominum in regibus Francorum habebant? Non nos patiaris perire, & ne moreris, aut differas nobis ad solatiandum, nec a tuo nos separes auxilio: sic non sis alienus a regno Dei, & inseparatus a tua dulcissima conjuge, excellentissima regina, & spiritali nostra commatre. Non nos amplius anxiari, & periclitari, atque in luctu & fletu perseverare permittas, bone excellentissime fili, & spiritalis compater: sic non superveniat tibi luctus de tuis meisque dulcissimis filiis, domno Carolo & Carolomanno excellentissimis regibus & patritiis. Non obdures aurem tuam ad audiendum nos,

& ne

Psal. 78. — Psal. 34.

A & ne avertas faciem tuam a nobis, ne confundamur in nostris petitionibus, & ne periclitemur usque in finem: sic non obduret dominus aurem suam tuas ad exaudiendum preces; & ne avertat faciem suam a te in illo futuri examinis die, quando cum beato Petro, & ceteris suis apostolis ad judicandum sederit omnem ordinem, omnem sexum, omnemque potestatem humanam, & sæculum per ignem, dicaturque tibi, quod avertat divinitas: Nescio te, quia non auxiliatus es Dei ecclesiæ, & defendere minime procurasti ejus peculiarem populum periclitantem. Audi me, fili, audi me, & subveni nobis. Ecce adest tempus salvandi nos: salva nos antequam pereamus Christianissime rex. Quid enim melius, quidve elegantius, quam periclitantes & in angustia positos salvare? B Scriptum quippe est: *Qui salvat tanquam qui ædificat.* (Isai. 1.) Hinc enim præcipuus Isaias propheta ait: *Subvenite oppresso.* Omnes enim gentes, quæ circumquaque sunt positæ, & ad vestram per Dei potentiam Francorum fortissimam gentem refugium fecerunt, salvæ factæ sunt. Et si omnibus gentibus auxilium impertire non differtis, & per vos salvæ efficiuntur, multo amplius sanctam Dei ecclesiam, & ejus populum de inimicorum impugnatione debueratis liberare. O quanta fiducia in nostro inerat corde, quando vestrum mellifluum conspicere meruimus vultum, & in caritatis vinculo sumus alligati atque connexi, in magna quiete & securitate nos permanere! Sed dum a vobis sperabamus lucem videre, eruperunt tenebræ, & facta sunt novissima nostra pejora prioribus. C Considera fili, considera, & omnino percogita, per Deum vivum te conjuro, quoniam & nostra & omnes Romanorum populi animæ, post Deum & ejus principem apostolorum in tua a Deo protecta excellentia, & gente Francorum a Deo tibi commissa pendent: quia, ut prælatum est, in gremio tuo nostras commisimus animas: & si perire, quod absit & avertat divina clementia, nos conti gerit, perpende, obsecro, & omni modo perpensa, in cujus animam respiciat ad peccatum. Certe enim omnino crede, Christianissime, si nobis aliqua evenerit calamitas, quod absit, periclitandi, tu de omnibus, a Deo protecte & dilectissime nobis, ante tribunal Dei eris redditurus rationem cum omnibus tuis judicibus: D quoniam ut prælatum est, nulli alio nisi tantummodo tuæ amantissimæ excellentiæ, vel dulcissimis filiis, & cunctæ genti Francorum per Dei præceptionem, & beati Petri, sanctam Dei ecclesiam, & nostrum Romanorum reipublicæ populum commisimus protegendum. Ecce omnes nostros dolores & anxietates atque angustias tuæ a Deo protectæ bonitati innotuimus. Tu vero, excellentissime fili, & spiritalis compater, age & libera post dominum in te confugientes, ut fructum bonum afferens in futuri examinis die merearis dicere: Domine meus, princeps apostolorum beate Petre, ecce ego clientulus tuus, cursum E consummans, fidem tibi servans, ecclesiam a superna clementia tibi commendatam de manibus persequentium defendens liberavi, & assistens immaculatus coram te, offero tibi pueros quos mihi commisisti de manibus inimicorum eruendos, sospites atque incolumes existentes. Tunc & in præsenti vita regni gubernacula tenens, etiam & in futuro sæculo cum Christo regnans, cœlestium præmiorum gaudia adipisci merearis; audiens nimirum paternam desiderabilem vocem illam inquientis: (Matth. 25.) *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis præparatum est ab origine mundi.* Incolumem excellentiam tuam superna gratia custodiat.

EMBOLUM.

Magnopere direximus ad vestram Christianissimam excellentiam præsentem nostrum missum Georgium reverentissimum ac sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum, atque Warnacharium religiosum abbatem, missum vestrum, seu Thomaricum & comitem, magnificos item missos nostros, qui vobis nostros omnes dolores, & cunctas desolationes, quas a Longobardorum gente, & eorum protervo rege passi sumus & assidue patimur, vobis subtili enarratione, sicut propriis oculis viderunt, viva voce dicere debeant: quibus & in omnibus tanquam nobismetipsis credere jubeat Christianissima excellentia vestra, & nostram liberationem nimis festinanter procurare. Et conjuro te per Deum vivum & verum, a Deo protecte fili & spiritalis compater, ut nequaquam amplius discredas nostras afflictiones, & nullo modo neglectum ponatis ad liberandum nos: ne, quod absit, si amplius credere distuleris, & neglexeris nos eruendum, nobis, quod avertat divinitas, irruat calamitas pereundi, & vobis pertineat ad magnum detrimentum, & peccatum atque condemnationem in præsenti & æterna vita: quia vobis animas omnium nostrum Romanorum tradidimus. Sed magis magisque, ut prælatum est, conjuramus te, a Deo servate excellentissime fili & spiritalis compater, per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem indivisam, ut nostras tribulationes & angustias, atque dolores & desolationes credere jubeatis, sine qualibet ambiguitate, & nobis propter Deum subvenire, & ad liberandum nos de manibus Longobardorum inimicorum nostrorum nimis festinanter occurrere digneris: ut fructum offerens copiosum victor, intercedente beato Petro, super omnes barbaras nationes efficiaris, & vitam æternam possideas. Præfatus vero Warneharius abbas pro amore beati Petri loricam se induens, per muros istius afflictæ Romanæ civitatis die noctuque vigilavit, & pro nostra omnium Romanorum defensione atque liberatione, ut bonus athleta Christi, totis suis viribus decertavit.

V. AD FRANCOS.

Missa fuit sub nomine Petri apostoli & Stephani ad eosdem pro subsidio contra Longobardos.

Petrus vocatus apostolus a Jesu Christo Dei vivi Filio, qui ante omnia sæcula cum Patre regnans in unitate Spiritus sancti, in ultimis temporibus pro nostra omnium salute incarnatus & homo factus, nos suo redemit pretioso sanguine, per voluntatem paternæ gloriæ, quemadmodum per sanctos suos destinavit prophetas, in scripturis sanctis, & per me omnis Dei catholica & apostolica Romana ecclesia, caput omnium ecclesiarum Dei, ipsius redemptoris nostri sanguine supra firmam fundata petram, atque ejusdem alma ecclesiæ Stephanus præsul, gratia, pax, & virtus ad eruendam eamdem sanctam Dei ecclesiam, & ejus Romanum populum mihi commissum de manibus persequentium, plenius ministretur a domino Deo vestro: vobis viris excellentissimis Pippino, Carolo, & Carlomanno tribus regibus, atque sanctissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, vel cunctis religiosis monachis, verum etiam ducibus, comitibus, & cunctis generalibus exercitibus, & populo Franciæ commorantibus.

EGO Petrus apostolus, dum a Christo Dei vivi filio vocatus sum supernæ clementiæ ar- (Cod. Carolin. ep. 3.)

R bitrio,

bitrio, illuminator ab ejus potentia totius mundi sum præordinatus, ipso domino Deo nostro confirmante: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Et iterum: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis*: & mihi suo exiguo servo & vocato apostolo sigillatim suas commendans oves, ait: *Pasce oves meas, pasce agnos meos*. Et rursus: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferorum non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum: quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis*. Quamobrem omnes qui meam audientes impleverunt prædicationem, profecto credant sua in hoc mundo Dei præceptione relaxari peccata, & mundi atque sine macula in illam progredientur vitam. Etenim * quibus illuminatio Spiritus sancti in vestris refulsit præfulgidis cordibus, vosque amatores effecti estis sanctæ & unicæ Trinitatis per susceptum evangelicæ prædicationis verbum, profecto in hac apostolica Dei Romana ecclesia nobis commissa vestra futuræ retributionis spes tenetur annexa.

Matth. 28. Joan. 20. Joan. 21. Matth. 16. * quia

Ideoque ego apostolus Dei Petrus, qui vos adoptivos habeo filios, ad defendendum de manibus adversariorum hanc Romanam civitatem, & populum mihi a Deo commissum, seu & domum, ubi secundum carnem requiesco, de contaminatione gentium eruendam, vestram omnium provocans dilectionem adhortor, & ad liberandam ecclesiam Dei mihi a divina potentia commendatam omnino protestans admoneo, pro eo quod maximas afflictiones & oppressiones a pessima Longobardorum gente patiuntur. Nequaquam aliter teneatis, amantissimi, sed pro certo confidite, memetipsum tanquam in carne coram vobis vivum assistere, & per hanc adhortationem validis constringere atque obligare adjurationibus. Quia secundum promissionem quam ab eodem domino Deo & redemptore nostro accepimus, peculiares inter omnes gentes, vos omnes Francorum populos habemus. Itaque protestor, & admoneo tanquam in * ænigmate, & firma obligatione conjuro vos Christianissimos reges, Pippinum, Carolum, & Carolomannum, atque omnes sacerdotes, episcopos, abbates, presbyteros, vel universos religiosos monachos, & vel cunctos judices, item duces, comites, & cunctum Francorum regni populum, & tanquam præsentialiter in carne vivus assistens coram vobis, ago ego apostolus Dei Petrus: ita firmiter credite vobis per adhortationis alloqui verbum: quia etsi carnaliter desum, spiritualiter autem a vobis non desim. Quoniam scriptum est: *Qui suscipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem suscipit*.

Franci peculiares filii sancti Petri. Matth. 10.

Sed & domina nostra Dei genitrix semper virgo Maria nobiscum vos magnis obligationibus adjurans protestatur, atque monet, & jubet, simul etiam & throni, atque dominationes, vel cunctus cœlestis militiæ exercitus, nec non & martyres atque confessores Christi, & omnes omnino deo placentes, & hi nobiscum adhortantes, & conjurantes protestantur: quatenus doleat vobis pro civitate ista Romana, nobis a domino Deo commissa, & ovibus dominicis in ea commorantibus, nec non & pro sancta Dei ecclesia mihi a domino commendata: defendite atque liberate eam sub nimia festinatione de manibus persequentium Longobardorum, nec (quod absit) corpus meum, quod pro domino Jesu-Christo tormenta perpessum est, & domus mea ubi per Dei præceptionem requiescit, ab eis contaminentur, & populus meus peculiaris lanietur amplius, nec trucidetur ab ipsa Longobardorum gente, qui tanto flagitio perjuri, rei existunt, & transgressores divinarum scripturarum probantur. Præstate ergo populo meo Romano, mihi a deo commisso, in hac vita fratribus vestris, domino cooperante, præsidia totis vestris viribus, ut ego Petrus vocatus Dei apostolus in hac vita, & in die futuri examinis vobis alterna impendens patrocinia, in regno Dei lucidissima ac præclara vobis præparem tabernacula, atque præmia æternæ retributionis, & infinita paradisi gaudia vobis pollicens ad vicem tribuam: dummodo meum peculiarem populum, & Romanam meam civitatem, fratres vestros Romanos de manibus iniquorum Longobardorum nimis velociter defenderitis.

Nomine Dei genitricis, & omnium sanctorum agit.

Currite per deum vivum & verum vos adhortor & protestor. Currite & subvenite, antequam fons vivus, unde sacrati & renati estis, arescat: antequam ipsa modica favilla de flagrantissima flamma remanens, de qua vestram lucem cognovistis, extinguatur: antequam mater vestra spiritualis sancta Dei ecclesia, in qua vitam speratis accipere æternam, humilietur, invadatur, & ab impiis violetur atque contaminetur. Protestor vos, dilectissimi filii mei adoptivi, per gratiam spiritus sancti protestor, & nimis coram Deo terribili, creatore omnium, adhortor atque admoneo ego apostolus Dei Petrus & una mecum sancta Dei catholica & apostolica ecclesia, quam mihi dominus commisit, ne patiamini perire hanc civitatem Romanam, in qua corpus meum constituit dominus, quam & mihi commendavit, & fundamentum fidei constituit: liberate eam, & ejus Romanum populum, fratres vestros; & nequaquam invadi permittatis a gente Longobardorum. Sic enim sunt invasæ provinciæ & possessiones vestræ a gentibus quas ignoratis. Non separemini a populo meo Romano: sic enim non sitis alieni aut separati a regno Dei, & vita æterna. Quidquid enim poscetis a me, subveniam vobis, videlicet, & patrocinium impendam. Subvenite populo meo Romano fratribus vestris, & perfectius decertate, atque * finem imponite ad liberandum eos. Nullus enim accipit coronam, nisi qui legitime decertaverit: & vox decertate fortiter pro liberatione sanctæ Dei ecclesiæ, ne in æternum pereatis.

Efficaces ingerit Stephanus preces. * fidem iis impendite.

Conjuro vos, (ut præfatum est) dilectissimi, per Deum vivum, & omnino protestor, minime permittatis hanc civitatem meam Romanam, & in ea habitantem populum amplius a gente Longobardorum laniari, ne lanientur & crucientur corpora & animæ vestræ in æterno atque inextinguibili igni Tartareo cum diabolo, & ejus pestiferis angelis: & ne dispergantur amplius oves dominici gregis a Deo commissi, videlicet populus Romanus: ne vos dispergat & projiciat dominus, sicut Israeliticus populus dispersus est.

Urget vehementius precibus papa.

Declaratum quippe est quod super omnes gentes, quæ sub cœlo sunt, vestra Francorum gens apostolo Dei Petro prima * extitit; & ideo ecclesiam, quam mihi dominus tradidit, vobis per manus vicarii mei commendavi ad liberandum de manibus inimicorum. Firmissime enim tenete, quod ego servus Dei vocatus apostolus omnibus vestris necessitatibus, cum modo precati estis, auxiliatus sum, & victoriam per Dei virtutem vobis de inimicis vestris tribui: & inante attribuam nihilo minus, credite; si ad liberandum hanc meam civitatem Romanam nimis celeriter accurretis. Mementote & hoc, quomodo & inimicos sanctæ Dei ecclesiæ, dum contra vos prælium inceperunt a vobis, qui parvo numero contra eos fuistis, prosterni feci. Pro quo decertate hanc meam velociter adimplere admonitionem, ut perfectius mereamini meum auxilium adipisci per gratiam quæ mihi data est a Christo domino nostro.

Excellit gens Francorum omnes gentes. * extitit

Ecce, filii carissimi, prædicans admonui vos. Si obedieritis velociter, erit vobis pertingens ad magnam mercedem, & meis suffragiis adjuvari, & in præsenti vita omnes vestros inimicos superantes, & longævi existentes, bona terræ comedetis, & æterna procul dubio fruemini vita. Sin autem, quod non credimus, et aliquam posueritis moram, aut adinventionem minime velociter hanc nostram adimplendam adhortationem, ad liberandam hanc meam civitatem Romanam, et populum in ea commorantem, sanctam Dei apostolicam ecclesiam a domino mihi commissam, simul et ejus præsulem: sciatis vos ex auctoritate sanctæ et unicæ Trinitatis per gratiam apostolatus, quæ data est mihi a Christo domino, vos alienari pro transgressione nostræ adhortationis a regno Dei, et vita æterna. Sed Deus et dominus noster Jesus Christus, qui nos suo pretioso sanguine redimens, ad lucem perduxit veritatis, nos quoque prædicatores & illuminatores totius mundi constituit, det vobis ea sapere & intelligere, eaque disponere nimis velociter; ut celerius hanc civitatem Romanam, & ejus populum, seu sanctam Dei ecclesiam mihi a Deo commissam ad eruendum occurratis, quatenus misericorditer, sicut fidelibus suæ potentiæ, meis pro vobis intervenientibus suffragiis, & in præsenti vita longævos, sospites, & victores conservare jubeat, & venturo in sæculo dona suæ remunerationis faciat multiplicius promereri cum sanctis & electis suis. Bene valete.

Comminatur excommunicationem.

VI. AD PIPPINUM REGEM.

Gratias agit ob urbem liberatam, collatumque in ecclesiam Romanam beneficium. De Aistulphi regis morte, & Desiderio ejus successore. Orat ut reliquas exarchatus & Pentapolis civitates nondum redditas a Desiderio juxta fidem ab eo datam restitui jubeat. Missa per Georgium episcopum & Joannem sacellarium legatos.

Domino excellentissimo filio & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum, Stephanus papa.

Codicis Carolini 8.

EXPLERE lingua, excellentissime fili, non valemus quantum tuo opere, tua vita, delectamur. Facta quippe diebus nostris virtute divina miracula vidimus; quod per excellentiam tuam sancta omnium ecclesiarum Dei mater & caput, fundamentum fidei Christianæ, Romana ecclesia, quæ valde ab hostium impugnatione periculorum impugnationibus lamentabatur, magna nunc gaudii soliditate nimirum est translata atque confirmata, & mœrentes Christianorum animæ tuo fortissimo præsidio maxima sunt relevatæ lætitia. Pro quo in vestro opere, & nostra exultatione, libet cum angelis exclamare: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Et quia elapso anno, isto in tempore, valde ab hostium depopulosa impugnatione sauciati, & ultra citraque circumdati affligebamur; nunc autem tuo potentissimo auxilio erepti ab imminentibus periculis, immenso exultamus gaudio, & benedicentes nomen domini cum Psalmographo consona dicimus voce: *Hæc est immutatio dexteræ Altissimi*. Et rursum: *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia*. Cujus enim vel saxeum pectus tam benigno opere a tua præclara bonitate peracto, cognitoque, non statim in omnipotentis Dei laudibus, atque in tuæ excellentiæ amorem mollescat? Hæc me, fateor, excellentissime fili & spiritalis compater, quæ per te mirabiliter facta sunt, sæpe convenientibus ex universo orbe terrarum nationibus dicere, sæpe cum eis pariter admirari delectat, & extensa voce mellifluæ tuæ excellentiæ laudes persolvere indeficienter. Hæc me plerumque etiam in momento horarum excitant, indeflexibili oculo pro immensa bonitatis tuæ, & universæ gentis Francorum sospitate, omnipotenti Deo fundere preces. Denique, amantissime, & Deo inspirate, victor, felix, & divina providentia fortissime rex, qualiter beatus Petrus apostolorum princeps tuæ devotionis affectum, quem pro ejus causa decertans adhibuisti, susceperit, ipsa liquido cunctis vita vestra testatur. Scriptum quippe: *Vota justorum placabilia*. Libet quippe omnino, excellentissime fili, tuæ bonitati magnas gratiarum persolvere laudes, & nomen domini pro tam maxima benignitate glorificantes exhilarata voce canere: Benedictus dominus Deus Israel, quia visitans plebem suam, & redemptionem facere cupiens populo suo, suscitavit nobis, Christianissime victor, nostris diebus fortissimum liberatorem. Quid enim aliud quam novum te dixerim Moysem, & præfulgidum asseram David regem? quoniam quemadmodum illi ab oppressionibus Allophylorum populum Dei liberaverunt; ita quoque tu benedicte a Deo victor, fortissime rex, tuo certamine ecclesiam Dei, & ejus afflictum populum ab hostium impugnatione eruere studuisti. Benedictus es, eximie fili, a Deo excelso qui fecit cœlum & terram: & benedictus Deus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Benedicat tibi dominus pulchritudo justitiæ, & tuos amantissimos natos, meosque spiritales filios, domnum Carolum & Carolomannum, a Deo institutos reges Francorum, & patricios Romanorum, cum Christianissima eorum matre, excellentissima regina, dulcissimaque conjuge, fidele Dei, spiritali nostra commatre, tueatur, & in omnibus protegat. Dilatet Deus semen vestrum, & benedicat in æternum, atque solium regni fruendum perenniter concedat, & universam gentem Francorum sub vestra ditione permanentem illæsam custodiat. Vale in domino, rex benignissime, quia per te sanctæ Dei ecclesiæ inimici humiliati sunt, & magna lætitia ipsa sancta Dei ecclesia est relevata, & ejus peculiaris populus jucundatur, & per te benedicitur Deus: pro quo & ejus benedictio super te plenius est effusa: gaudium enim uberrimum in universum terrarum orbem intulisti. Magna sunt hæc, & omnipotentis Dei laudibus tribuenda, sed inter hæc misericordissimi Dei nostri clementiam indesinenter petimus, ut celestis sui regni gaudia vobis tribuat vicissitudine. Quapropter cum magna fiducia, tanquam præsentialiter coram tuo mellifluo consistens aspectu, flexit genibus petens peto te, & omnino coram Deo vivo deprecor, ut jubeas firmiter in hoc bono opere, sicut certe confidimus, usque in finem permanere, pro sanctæ Dei ecclesiæ perfecta exaltatione, & ejus populi deliberatione, & integra securitate: & plenariam justitiam eidem Dei ecclesiæ tribuere digneris, atque optimum & velocem finem in causa fautoris tui beati Petri adhibere jubeas: ut civitates reliquas, quæ sub unius dominii ditione erant connexæ, atque constitutos fines, territoria etiam loca, & saltora, in integro matri tuæ spiritali sanctæ ecclesiæ restituere præcipiatis: ut populus Dei, quem a manibus inimicorum redemisti, in magna securitate & delectatione tuo auxilio adjutus vivere valeat; quoniam & filius noster Deo amabilis Fulradus, fidelis vester, omnia conspiciens satisfactus est,

Luc. 2. Psal. 76. Psal. 29. Prov. 15.

quod nequaquam ipse populus vivere possit extra eorum fines, & territoria atque possessiones, atque civitatibus illis, quæ semper cum eis sub unius dominii ditione erant connexæ. Peto te, fili, peto te coram Deo vivo, & fortiter conjuro, spiritalis compater, ut in hoc bono opere perfectius maneas, & non hominum blandimentis, aut suasionibus, vel promissionibus, quod absit, faveas, & in aliam declines partem; sed magis vere timens Deum, omnia quæ beato Petro sub jurejurando promisisti, adimplere jubeas, & sicut cœpisti plenariam justitiam illi impertire. Etenim tyrannus ille sequax diaboli Aistulphus, devorator sanguinum Christianorum, ecclesiarum Dei destructor, divino ictu percussus est, & in inferni voraginem demersus. In ipsis quippe diebus, quibus ad hanc Romanam urbem devastandam profectus est post annui spatii circulum, ita divino mucrone percussus est, ut profecto in eo tempore quo fidem suam tentans diversa piaculi scelera perpetratus est, in eo & suam impiam finiret vitam. Nunc autem Dei providentia, per manus sui principis apostolorum beati Petri, simul per tuum fortissimum brachium, præcurrente industria Deo amabilis viri Fulradi, tui fidelis, nostri dilecti filii, ordinatus est rex super gentem Longobardorum Desiderius vir mitissimus, & in præsentia ipsius Fulradi sub jurejurando pollicitus est restituendum beato Petro civitates reliquas, Faventiam, Imolam, & Ferrariam, cum earum finibus: simul etiam & saltora, & omnia territoria, nec non & Auximum, Anconam, & Numanam civitates, cum earum territoriis. Et postmodum per Garinodum ducem, & Grimoaldum, nobis reddendum spopondit civitatem Bononiam, cum finibus ejus, & in pacis quiete cum eadem Dei ecclesia & nostro populo semper mansurum professus est, atque fidelem erga a Deo protectum regnum vestrum esse testatus est. Et petiit nos quatenus bonitatem tuam deprecaremur, ut cum eo & cuncta gente Longobardorum magnam pacis concordiam confirmare jubeas. Nam & Spoletani ducatus generalitas, per manus beati Petri, & tuum fortissimum brachium, constituerunt sibi ducem: & tam ipsi Spoletani, quamque etiam Beneventani, omnes se commendare per nos a Deo servatæ excellentiæ tuæ cupiunt, & imminent anhelantius in hoc deprecando bonitatem tuam. Unde petimus te, excellentissime fili & spiritalis compater, ut si prædictus Desiderius quemadmodum spopondit, justitiam sanctæ Dei ecclesiæ, sive reipublicæ Romanorum, beato Petro protectori tuo, plenius restituere, & in pacis quiete cum ecclesia Dei & nostro populo, sicut in pactis a tua bonitate confirmatis continetur, permanserit cum universa sua gente, jubeas in id quod petiit tuas a Deo inspiratas aures inclinare. Hoc interea anhelantius, ut nimis velociter eidem Desiderio regi, obtestando, admonendo, etiam & præcipiendo, dirigere jubeas, ut reliquas civitates, loca, & territoria, atque patrimonia, & saltora, in integro sanctæ ecclesiæ reddere debeat: & tale fundamentum, & optimum in causa ejus imponere jubeas, ut auxiliante domino ipsa sancta Dei ecclesia secura maneat in finem sæculi, & plenaria justitia a justo judice domino Deo nostro, & memoriale nomen tibi in sæcula maneat, ut etiam cunctæ a Christo protectæ genti vestræ Francorum. Inspiratus autem a Deo nimis festinanter causam sanctæ ecclesiæ perficies: quia sunt aliæ canonicæ causæ, quas perficere debeamus, pertinentes ad magnam regni tui laudem, & magnam animæ tuæ, vel cunctæ gentis Francorum immensam mercedem. Et hoc obnixe postulamus præcelsam bonitatem tuam, ut inspiratus a Deo, & ejus principe apostolorum beato Petro, ita disponere jubeas de parte Græcorum, ut fides sancta catholica & apostolica, per te integra & inconcussa permaneat in æternum, & sancta Dei ecclesia, sicut & ab aliis, & ab eorum pestifera malitia liberetur, & secura reddatur, atque omnia proprietatis suæ percipiat; unde pro animæ vestræ salute indefessa luminarium concinnatio Dei ecclesiis permaneat, & esuries pauperum, egenorum vel peregrinorum nihilo minus resecetur, & ad veram saturitatem perveniant. Qualiter autem cum silentiario locuti fueritis, vel quomodo cum tua bonitas absolverit, una cum exemplari literarum, quas ei dederitis, nos certiores reddite, ut sciamus qualiter in communi concordia agamus, sicut inter nos & Fulradum Deo amabilem constitit. Ipse vero dilectus filius noster Fulradus in omnibus causis juxta tuam præceptionem peregit: & maximas gratias illi egimus pro suo certamine. Qui videlicet ad vos revertens omnia qualiter acta sunt bonitati vestræ intimabit. Præsentes vero fidelissimos nostros, id est Georgium reverentissimum ac sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum, atque Joannem regionarium, nostrumque sacellarium, petimus ut hilariori suscipiens vultu, in omnibus acceptari jubeas; & quidquid nostra vice bonitati tuæ locuti fuerint, eis in omnibus credere digneris, atque cum effectu causæ, & lætabundis nunciis ad nos remeandas absolvere jubeas. Nam & hoc obsecramus bonitatem tuam, ut nimis celeriter ad nos * conjungendum absolvere præcipias reverentissimum fratrem & coepiscopum nostrum Wilenarium. (* commigrandum.) Omnipotens autem Deus in cunctis actibus tuis, excellentissime victor rex, suæ dextræ extensione te protegat, ubique & præsentis vitæ prospera, & post multorum annorum curricula, gaudia æterna concedat, faciatque cum tua dulcissima conjuge, excellentissima regina, spiritali nostra commatre, & vestris meisque dulcissimis filiis, maximo gaudio jucundari, & regni vestri gubernaculo a Deo vobis concesso perfrui: & qui in præsenti vita regni potestatem tenetis, etiam futuro in sæculo cum Christo in æternum regnetis; promerentes illam dominicam promissionem audire: Venite benedicti patris mei: pro eo quod certamen bonum certastis, cursum consummastis, fidem servastis, sumite repositas vobis coronas, & accipite regnum vobis ab origine mundi præparatum. (*Matth. 25.*) Nam & ex hoc præcelsæ, & a Deo custoditæ excellentiæ vestræ innotescimus, quia petit nobis Optatus religiosus abbas vestri monasterii sancti Benedicti, pro monachis suis, qui cum tuo germano profecti sunt, ut eos absolvere jubeas: sed qualiter tua fuerit voluntas, ita de eis exponere jubeas. Incolumem excellentiam tuam gratia superna custodiat.

** VII. AD PIPPINUM REGEM, ET CAROLUM AC CAROLOMANNUM,

Ut Aistulfum Longobardorum regem, qui juramentum restituendi civitates & loca sibi donata, violavit, cogant justitiam facere de promissis.

Dominis excellentissimis filiis, Pippino regi, & nostro spiritali compatri, Carolo & Carolomanno item regibus, & utrisque patritiis Romanorum Stephanus papa.

DUM regni vestri nomen inter ceteras gentes erga sinceram fidem B. Petri principis apo-

stolorum lucidissime fulserit, valde studendum est ut unde gloriosiores ceteris gentibus in servitio B. Petri vos omnes Christiani asserunt, inde omnipotenti Domino, qui dat salutem regibus pro defensione sanctæ suæ ecclesiæ, perfectius p[redacted] ut fidem quam erga eumdem principem apostolorum colitis, adjutricem in omnibus habeatis. Optaveramus quidem, præcellentissimi filii, amplius protelando nostram locutionem dilatare: sed quia pro multis ab iniquo Aistulfo rege Longobardorum nobis ingestis tribulationibus cor nostrum omnino atteritur dolore, & tædet spiritus noster: ideo a multorum sermonum prolixitate declinavimus, & unum quod est necessarium, excellentissimæ Christianitati vestræ innotescere studuimus. A Deo protecte, nosterque spiritalis compater, & vos dulcissimi filii, pro mercede animarum vestrarum, quemadmodum misericors Deus noster cœlitus victorias vobis largiri dignatus, justitiam B. Petri, in quantum potuistis, exigere studuistis, & per donationis paginam restituendum confirmavit bonitas vestra. Nunc autem sicuti primitus Christianitati vestræ de malitia ipsius impii regis ediximus, ecce jam mendacium & iniqua perversitas, atque ejus perjurium declaratum est. Antiquus quippe humani generis hostis diabolus, ejus perfidum invasit cor: & quæ sub vinculo sacramenti adfirmata sunt, irrita facere ausus est. Nec unius enim palmi terræ spatium beato Petro sanctæque Dei ecclesiæ, vel reipublicæ Romanorum reddere passus est: tanto quippe a die illo, a quo ab invicem separati sumus, nos affligere, & in magna ignominia sanctam Dei ecclesiam habere conatus est, quanto non possunt hominum linguæ enarrare: quia etiam & ipsi lapides, si dici potest, tribulationem nostram magno ululatu flerent, & ita nos visus est affligere, ut denuo in nobis innovata fuisset infirmitas. Nimis namque lugeo, excellentissimi filii, cur verba nostra infelicitatis non audientes, mendacium plusquam veritatem credere voluistis, illudentes nos & irridentes. Unde & sine effectu justitiæ B. Petri ad proprium ovile, & populum nobis commissum sumus reversi. Omnes denique Christiani ita firmiter credebant, quod B. Petrus princeps apostolorum nunc per vestrum fortissimum brachium suam percepisset justitiam, dum tam maximum ac præfulgidum miraculum vestris felicissimis temporibus demonstravit, talemque vobis immensam victoriam Dominus Deus, & salvator Jesus Christus, per intercessiones sui principis apostolorum, pro defensione sanctæ suæ ecclesiæ largiri dignatus est. Sed tamen, boni filii, credentes eidem iniquo regi, quod per vinculum sacramenti pollicitus est propria vestra voluntate per donationis paginam beato Petro, sanctæque Dei ecclesiæ, & reipublicæ, civitates & loca restituenda confirmastis: sed ille oblitus fidem Christianam, & Deum, qui eum nasci præcepit, irrita, quæ per sacramentum firmata sunt, facere ausus est. Quapropter *Iniquitas in verticem illius descendit*. (*Psal. 7.*) Patefactus quippe est laqueus, quem effodit, & in eo pro suo mandato & perjurio incidit. Conjuro vos, filii excellentissimi, & a Deo protecti, per Dominum Deum nostrum, & sanctam ejus gloriosam semperque virginem genitricem Mariam, dominam nostram, omnesque virtutes cœlorum, & per beatum Petrum principem apostolorum, qui vos in reges unxit, ut doleat vobis pro sancta Dei ecclesia, & juxta donationem, quam eidem protectori vestro Domino nostro beato Petro offerre jussistis, omnia reddere, & contradere sanctæ Dei ecclesiæ studeatis, & nequaquam jam ipsius nequissimi regis vel ejus judicum seductoria verba, & illusionis mandata credatis. Ecce enim patefactum est mendacium ejus, ut nequaquam ulterius vires credendi habere possit: sed magis, cognito ejus iniquo ingenio & iniqua voluntate, ejus fraudantur insidiæ, & quod semel beato Petro polliciti estis, & per donationem vestra manu firmatam pro mercede animæ beato Petro reddere & contradere festinate. Beatus denique Paulus apostolus ait: *Melius est non vovere, quam post votum non reddere*. (*Eccl. 5.*) Etenim nos omnes causas sanctæ Dei ecclesiæ in vestro gremio commendavimus, & vos redditis Deo & B. Petro rationem in die tremendi judicii, quomodo decertaveritis pro causa ejusdem principis apostolorum, & restituendis ejus civitatibus & locis. Vobis denique, multis jam devolutis temporibus, hoc bonum opus reservatum est, ut per vos exaltetur ecclesia, & suam princeps apostolorum percipiat justitiam. Nullus meruit de vestris parentibus tale præfulgidum munus, sed vos prælegit, & præscivit Deus ante tempora æterna, sicuti scriptum est: *Quos præscivit, & prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, illos & justificavit*. (*Rom. 8.*) Vocati estis: justitiam ipsi principi apostolorum sub nimia festinatione facere studete, quia scriptum est, *fides ex operibus justificatur*. (*Jac. 2.*) De omnibus vero tribulationibus nostris, quas passi sumus, vel denuo patimur, Deo auxiliante Folradus filius, vester consiliarius, & ejus socii, enarrabunt vobis: & ita agite de causa beati Petri, ut & in hoc victores favente Domino existatis, & in futuro, intercedente ipso principe apostolorum beato Petro, gaudia possideatis æterna. Bene valete, excellentissimi filii.

PRÆCEPTUM STEPHANI PAPÆ II.

De hospitali & domo Romæ Fulrado abbati concessa.

Stephanus episcopus servus servorum Dei Fulrado amabili presbytero & abbati.

PETENTIUM desideriis ita nos convenit impertire assensum, ut tamen sequentibus temporibus nullis ecclesiastica utilitas valeat submitti dispendiis. Nam tunc petitorum postulatio congruum videtur suscipere effectum, quando ecclesiastica prædia congrue ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia petistis a nobis, quatenus hospitale positum infra basilicam beati Petri, juxta sepulchrum beati Leonis papæ, quod tenuit Ratchis monachus, juris ipsius basilicæ B. Petri; nec non & domum positam juxta monasterium B. Martini, cum inferioribus & superioribus suis, cum metatu suo & horticello, quam tenuit Nazarius monachus, juris venerabilis monasterii sancti Stephani cata Galla patricia, vobis ad tempus emissa præceptione concedere deberemus; inclinati precibus vestris, per hujus præcepti seriem suprascriptum hospitale, & domum positam, cum inferioribus & superioribus suis, vel omnibus in integro pertinentibus, a præsenti decima indictione, diebus vitæ vestræ vobis concedimus detinendum. Post vero obitum vestrum, utrumque hospitale & domum, ut superius legitur, ad jus suprascriptorum piorum locorum, cujus & est proprietas, in integro nihilo minus revertantur. Bene valete.

PRIVILEGIUM STEPHANI PAPÆ II.
EIDEM FULRADO ABBATI INDULTUM, ejusque successoribus.

De libertate monasteriorum, quæ ipsi per diversa Franciæ loca condiderint.

Stephanus episcopus servus servorum Dei Fulrado Deo amabili archipresbytero & abbati venerabilium monasteriorum ab eodem auspice fundatorum, & per seriem omnibus successoribus vicissim abbatibus in perpetuum.

QUONIAM semper sunt concedenda quæ rationabilibus congruunt desideriis, oportet ut devotio conditoris piæ constructionis oraculi in privilegiis pręstandis minime denegetur. Igitur quia postulasti nobis, dilectissime noster fili, quatenus in provincia Francia, ubi & ubi tibi placitum fuerit in diversis locis, sive in his quæ proprietatis tuæ juri pertinent, sive etiam iis, quæ per emptionis paginam tibi advenerunt, quamque etiam in rebus parentum tuorum, vel unde tibi contingat, monasteria construendi licentiam tribueremus, ipsaque monasteria a te fundata privilegiis sedis apostolicæ in futuro munirentur, ut sub jurisdictione sanctæ, cui Deo auctore deservimus, ecclesiæ constituta, nullius alterius ecclesiæ jurisdictionibus summittantur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, id quod exposcitur effectui mancipamus. Et ideo per hanc apostolicam auctoritatem tibi, cui supra dilecto filio nostro Fulrado, vel ceteris tuis successoribus abbatibus, licentiam & potestatem largientes concedimus ædificandi monasteria ubicumque in Francię provincia volueritis, sive in locis proprietatis vestræ, sive etiam in his quæ per comparationis seriem tibi prædicto filio nostro obvenerunt, aut obvenerint, vel unde ad te pervenerunt, vel pervenerint. Et omnem cujuslibet ecclesiæ episcopum, aut alium quempiam sacerdotem, in præfatis monasteriis ditionem quamlibet habere, præter sedem apostolicam, hac auctoritate prohibemus. Ita ut nullus episcopus, aut alius sacerdos, vel etiam quispiam e laicis, in quoquam contrarietatem eisdem monasteriis inferre præsumant; nisi tu, Deo amabilis vir, vel successores tui abbates, quempiam forsitan sacerdotum permiseris ad quodlibet spiritale opus peragendum, quando ipsa venerabilia loca ædificaveris. Sed & hoc omnino interdicimus, ut nullus episcoporum præsumat presbyterum, aut diaconum, vel reliquos ordines ecclesiasticos in prædictis monasteriis ordinare, vel missas ibidem celebrare, nisi ille qui ab abbate in tempore existente fuerit invitatus. Episcopum illum, qui hujusmodi consecrationem sacri ordinis in ipsis cœnobiis constituerit, nullo modo alius cujuslibet ecclesiæ episcopus pro eadem causa condemnare audeat. Sed & tabulas & chrisma similiter consecrandi vobis licentiam tribuimus. Et hoc B. Petri principis apostolorum auctoritate promulgantes sancimus, ut nullo modo concilium episcoporum & laicorum absque voluntate excellentissimi filii nostri Pippini regis, vel tuę dilectionis, Deo amabilis vir, te audeat quoquo modo episcopum consecrare. Et omnes causas tuas, vel cœnobii tui, per sedem sacratissimam apostolicam reclamare licentiam habeas, & proprietate tua in omnibus fruaris, dum rationes deducere malueris, una cum misso Francorum, ad sedem apostolicam: & interim nullus te condemnet; potius autem, sicut vere sacratissimę sedis apostolicę proprius familiaris, ab omnibus optimi vigoris honorem percipias: ipsaque venerabilia ędificata a te monasteria, sub ditione sacratissimę sedis beati Petri apostolorum principis confirmata, protectione apostolica in omnibus ut tueantur promulgamus; qualiter profecto, juxta id quod stabilita apostolicis privilegiis consistunt, inconcusse dotanda permaneant. Constituentes per hujus decreti nostri paginam, atque interdicentes omnibus cujuslibet ecclesię pręsulibus, vel cujuscumque dignitatis pręditis potestate, sub anathematis interpositione, qui eis pręsumpserit pręsentis constituti, a nobis pręfatis monasteriis indulti, quolibet modo existere temerator. Bene valete. IV. Kalendas Martias imperante domno piissimo Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno XXXVIII. post ejus consulatum, anno XVIII. sed Leone majore imperatore ejus filio, anno IV. indictione X.

** Alia duo privilegia ab eodem Stephano II. papa Fulrado eidem concessa MSS. in exemplaribus reperimus, quę lectori, spero, non erunt ingrata.

I.

Stephanus Episcopus servus servorum Dei Fulrado religioso presbytero & Abbati nostro dilecto.

CURA nobis atque sollicitudo est summa, religiosa venientibus, & Christi amore ferventes in corde gerentibus viris Deo amabilibus digne ad *amorem* suscepti ornatum apostolici vestimenti concedendum certe creditur & ad laudem sanctæ Dei ecclesiæ pertinet quatenus & si qui ea digne induuntur invitati valeant pro nobis Christo Deo nostro fundere preces, accedere tuos nos instantes bonæ actionis mores, & maximo amore ducti excellentissimi filii nostri PIPPINI regis declinantes prævidimus tuam nobis dilectam adornare religionem: udonis ac subtularis calceamentum, & super sellam equitanti, mappulum, quæ omnia prædicta tuo usque tantum a te fiet. Nos aut ullomodo post te facturo presbytero redditurum. Immo magis dum obire contigerit, eadem tibi indumenta [a] contineri decernimus, quatenus hac potius benedictione & honore, die noctuque pro vita & incolumitate filii nostri Pippini regis, & nostra salute Christum dominum incessanter depreceris.

[a] cohenari

II.

Stephanus episcopus servus servorum Dei Fulrado religioso presbytero, & abbati venerabilis monasterii sancti Christi martyris Dionysii, & per eum in eodem venerabili monasterio in perpetuum.

CURA nobis atque sollicitudo est nimia, illis conferre sacerdotalem honorem, qui per omnia religiose casteque vivere ac Deo placere norunt, quatenus & hi quibus dignitas confertur in diem illum terribilem, cum ante divinum judicem adstiterint, irreprehensibiles comprobentur; & nos si digni extiterint, de sibi collati sacri honore noxam peccatorum minime incurramus. Itaque nimio ducti amore prædicti honorabilis monasterii protectoris nostri atque fautoris beati Christi martyris Dionysii intus provinciam Franciæ constituti, congruum prospeximus apostolica nostra auctoritate ad honorem sacri altaris dignos ordinis, & testimonio bono comprobatos sex constituere Diaconos, qui stolam dalmaticæ decoris induantur, ut si sacrum peragant omni tempore ministerium, quatenus nostris temporibus ob decoratum ordinem diaconatus in præfato venerabili monasterio & nobis merces adcrescat; & nunc pro tali beneficio in posteris temporibus sine dubio nostri nominis indesinenter memoriam ad sacras missas facere non obliviscantur, atque etiam pro impenso beneficio missis sanctæ nostræ ecclesiæ euntibus & redeuntibus, in quantum possibilitas erit humanitatis susceptionem in jam fato venerabili monasterio facere non desistant, ut ex hoc & religiosi monachi illic degentes laudem sibi bonam apud hanc sanctam sedem apostolicam adquirant, & apud omnipotentem dominum Deum & salvatorem Jesum Christum, & ipsum dominum & auctorem nostrum beatum principem apostolum Petrum æternam possideant bonitatem. Bene valete.

REVELATIO STEPHANI PAPÆ II.

[a] Gesta V. kal. Aug. 754.

Cum in sancti Dionysii monasterio exitiali morbo teneretur, ejusdem sancti martyris beneficio divinitus liberatum fuisse testatus est.

Stephanus episcopus servus servorum Dei.

SICUT nemo se debet jactare de suis meritis, sic non debet opera Dei, quæ in illo per suos sanctos fiunt sine suis meritis, silentiare, sed prædicare: quia sic angelus admonet Tobiam. Unde ego pro oppressione sanctæ ecclesiæ a rege atrocissimo & blasphemo, nec dicendo Aistulpho, ad optimum & sancti Petri fidelem dominum Pippinum Christianissimum regem in Franciam veni, ubi ægrotavi usque ad mortem, & mansi aliquod tempus apud pagum Parisiacum in venerabili monasterio beati martyris Christi Dionysii. Quo cum jam me medici desperarent, fui in oratione in ecclesia ejusdem beati martyris subtus campanas, & vidi ante altare bonum pastorem dominum Petrum, & magistrum gentium dominum Paulum, & nota mente illos recognovi [1] de illorum surtariis, & ter beatum dominum Dionysium ad dexteram domini Petri, subtilem & longiorem, pulcra facie, capillis candidis, colobio indutum candidissimo, purpura clavato, pallio toto purpureo, auro interstellato, & sermocinabantur inter se lætantes. Dixitque bonus pastor dominus Petrus: Hic frater noster postulat sanitatem: & dixit beatus dominus Paulus: Modo sanabitur: & appropinquans misit manum suam ad pectus domini Dionysii amicabiliter, respexitque ad dominum Petrum: Et dixit Dominus Petrus ad dominum Dionysium hilariter: Tua gratia sanitas est ejus. Et statim beatus Dionysius thuribulum incensi, & palmam in manu tenens, cum presbytero & diacono qui in parte stabant, venit ad me, & dixit mihi: Pax tecum, frater, noli timere, non morieris, donec ad sedem tuam prospere revertaris. Surge sanus, & hoc altare in honorem Dei & apostolorum ejus Petri & Pauli, quos videas, dedica, missas gratiarum agens. Erat enim ibi inæstimabilis claritas & suavitas. Moxque sanus gratia Dei factus, volebam implere quod mihi præceptum erat. Et dicebant qui ibi aderant quod dementabar. Quapropter retuli [a] illis, & regi, suisque optimatibus quæ videram, & quomodo sanus fuerim: & implevi quæ jussa sunt mihi. [b] Benedictus Deus.

Tob. 12.

Hæc contigerunt anno Christi 754.

[a] ex ordine.

[b] omnia.

** *In veteri codice Floriacensi de gestis pontificum hæc leguntur:* Huic papæ sanctissimo Stephano revelatio & memoria ostensa est de consecratione altaris apostolorum Petri & Pauli, quod est situm ante sepulcrum SS. Dionysii, Rustici & Eleutherii quinto Kalendas Augusti, qui pro oppressione atrocissimi & nec nominandi Haistulfi Pippinum regem Francorum adiit, & in monasterio sanctorum Dionysii sociorumque ejus infirmus jacuit, sed sanctorum precibus sanitati redditus altare consecravit, & non multo post tempore Pippinum & duos filios ejus Karolum & Karolomannum in reges Francorum apud Ferrarias benedixit & contestatus est, ut nullus nisi de eorum progenie per succedentium temporum curricula in regno Franciæ rex crearetur. Acta sunt hæc anno incarnationis dominicæ DCCLIV.

** ADDITIO AD REVELATIONEM Stephani II. Papæ.

Ex Labbei Append. tom. VI.

Ex Codicibus ecclesiæ Senonensis & S. Germani Pratensis.

GESTA sunt hæc a beato Stephano Papa divina clementia, adjuvantibus sanctis Apostolis Petro & Paulo, per beatissimum martyrem Dionysium hoc anno, qui est ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCLIV. V. Kal. Augusti. *Deinde mox sequitur in iisdem codd.* Quoniam Christi roboratus virtute inter celebrationem consecrationis præfati altaris, & oblationem sacratissimi sacrificii, unxit in reges Francorum, florentissimum regem Pippinum, & duos filios ejus Carolum, & Carolomannum, sed & Bertradam conjugem ipsius inclyti regis Pippini indutam cycladibus regiis, gratia septiformis Spiritus sancti, in Dei nomine consignavit, atque Francorum proceres apostolica benedictione sanctificans, authoritate B. Petri sibi a Domino Iesu Christo tradita obligavit, & obtestatus est, ut nunquam de altera stirpe per succedentium temporum curricula, ipsi, vel quinque ex eorum progenie orti, Regem super se præsumant aliquo modo constituere, nisi de eorum propagine, quos & [2] Divina providentia ad sanctissimam apostolicam sedem tuendam eligere, & per eum, videlicet vicarium sancti Petri, immo Domini nostri Jesu Christi, in potestatem regiam dignata est sublimare, & unctione sacratissima consecrare.

NOTA PETRI DE LANDE in revelationem & additionem.

1 *De illorum surcariis.*] Sic restituimus ex his duobus pervetustis codd. loco surtariis, ac etiam ex Reginone Abbate paulo ante reposuimus tota mente, loco nota mente; quæ ambo legebantur in editione conciliorum. Porro vox illa surcarium, ex Glossariis significat tum quoddam tunicæ interioris genus, quasi supra carnem indutæ, tum etiam exterioris, ac superioris genus alterum, singulare quidem ac illustre vocatum jam Gallice, COTTE D'ARMES, vel olim SURCOT, quod dicitur hodie de secialibus.

2 *Divina providentia ad apostolicam sedem tuendam.*] Quod primum Clodoveo nuper ad fidem converso Anastasius II. Papa scripsit, hoc de regis ejusdem posteris Pelagius II. Papa prædixit, atque concupivit, scribens ad Aunacharium episcopum Autissiodorensem his verbis: *Non credimus otiosum, nec sine Divinæ providentiæ administratione dispositum, quod vestri reges Romano Imperio in orthodoxæ fidei confessione sint similes, nisi ut huic urbi, ex qua fuerat oriunda, vel universæ Italiæ, finitimos, adjutoresque præstaret, & quod regibus vestris juvandi nos* (scilicet papam, & sedem apostolicam) *virtus sit data divinitus.* Idipsum etiam in secundæ regum nostrorum stirpis honorem contestatus est ibi Stephanus II. Ac insuper ipsemet expertus est ob protectionem, & donationem Pippini regis, ita ut ceteri pontifices Romani, atq; reges Francorum, simul ac invicem sequuti fuerint tum illas Anastasii atque Pelagii prænunciationes, tum Stephani exemplum, nempe illi confugiendo, & acceptando, hi autem protegendo, atque donando: quodque longe post ab Innocentio II. Papa inter alios actum est apud reges nostros tertiæ stirpis adversus Petri Leonis schisma, de quo Abbas Suggerius in vita Ludo-

Ludovici Francorum regis cognomento Grossi: Cum ipsa quoque, Petri Leonis pari, tum parentum suffragio, tum Romanorum militantis populi prævalente, decimus jam bonorum cum fabricorum relevaverit Deus. Defunctus tunc quoque novelli pontificis ad parentes Guillelmum, matrem & appellatum clarissimi pontificis nepotem, qui Romam desiderantium solum, regnum nimirum Francorum, omnibus fuit ad regem Ludovicum deferendis, & perfunctis & occisis spiritus effugiunt.

RESPONSA STEPHANI PAPÆ II.

Quæ cum in Francia esset in Carisiaco villa, Britannicæ monitterio dedit ad varia consulta, de quibus fuerat interrogatus, anno Christi DCCLV.

I. *Deo qui ancilla ancilla, uxorem ingressam ducit.*
II. *Si alter conjugum debitum reddere non possit.*
III. *De qui uxorem habet in patria, & in alia religione versatur.*
IV. *Si quis commaterem de baptismo vel confirmatione duxerit.*
V. *De liberet vero qui uxorem repudiavit aliam ducere.*
VI. *De virginibus non velatis, & nuptiarum.*
VII. *De monachis & monachis, si nupsisse iniunt.*
VIII. *De viduis quæ suspicio vero potest nubere.*
IX. *Si fornicatione uxorem duxerit uxorem.*
X. *De eo qui nescions a quo fit ordinatus missas fecit & baptizavit, tum postea denuo officio eorum duxit.*
XI. *De presbytero, qui cum defuisset aqua, parvulissimum infantem vino baptizavit.*
XII. *An liceat aqua concha vel manibus infuta baptizare.*
XIII. *De presbytero qui baptizavit nescions symbolum, nec orationem dominicam, nec psalmos, & in ipso ordinatus fuit.*
XIV. *De presbytero qui baptismi formulæ quæsiam addiderit, & nostri eorum episcopus fuerit, qui eum ordinavit.*
XV. *De episcopis accusatis & condemnatis.*
XVI. *De presbyteris & diaconibus accusatis.*
XVII. *De presbytero cujus crimen, quod ante ordinationem admissum, innotuerit.*
XVIII. *De clericis clericis aut monachis non laicis.*
XIX. *De feminis quæ alteri nupserat, cum qui vir in alima provincia fuisse mortuus putaretur.*

I. SPIRITUS Sanctus pape ad Rusticum Narbonensem episcopum cap. 5. ita continetur: Admiramur autem, quod, & uxores certe ingenitaria accipere, non duplicatio conjugii, sed prosectus est bonestatis.

II.

Si quis de in conjugio copulaverit, & uni eorum contigerit, ut debitum reddere non possit, non liceat eos separare: nec pro alia infirmitate, excepto è dæmonii infirmitate, aut lepra quibus superveniente: certesum si ab his duabus infirmitatibus alteri fuerunt inviicem conjuncti tunc alteri servitium exhibeat.

III.

Si quis in alienæ patria ancillam duxerit in consortium, pedes in propitiam reversus ingenuum accepeat; & secum contigerit, ut ad ipsam qua inantes fuerat partium revertatur, & illa ancilla quam prius habebat, alii viro tradere liceat: illa tale potest aliam accipere, tamen non illa vivente ingenua, quam in patria propria habuit.

IV.

Ut nullus habeat commaterem suam spiritalem, tam de fonte facta, quam de confirmatione, nec quæ fibi clam in neutra parte conjugio sociatam. Quod si conjuncti fuerunt, separentur.

V.

Si uxor a viro repudiata fuerit, utrum liceat viro illa viventa aliam ducere, in epistola domini Innocentii papæ directa ad Exuperium Tolosanum episcopum continetur: Qui interveniente repudio alii se matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros esse manifestum est: qui vero vel uxore viventa, quamvis deficiant videantur esse a conjugio, ad etiam copulam feliciatunt, neque postilum adulteri non videri: interantum ut etiam ea perfonæ, quibus tales conjuncti sunt, etiam ipsa adulterium commisisse videantur, secundum illud quod legimus in evangelio: *Qui dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit mœchatur.* Et ideo omnes a communione abstinendos.

VI.

De his qui promissam virginitatem transgredientes matrimonium iniernunt, in epistola beati Innocentii papæ directa Victricio Rothomagensi episcopo cap. 11. ita continetur: Ne ergo, quæ necdum facto velamine funt tectæ, tamen in popolito virginitatem semper vivere le promiserant, sicut velatæ non sint, si forte suspectitur, ita legendo aliquanto tempore pœnitentia, quia sponsio extum a domino tenebitur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nullatenus diffolvi, quanto magis illa pollicitatio, quam cum Deo pepigit, fotei sine vindicta non debet? Nam si apostolus, Paulus que a proposito vidutisti discesserunt, dicentes eas habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, quanto magis virgines quæ pactionis sue fidem minime servaverunt?

VII.

De monachis & nonnis de monasterio fugientibus, in concilio Chalcedonensi cap. 16. ita continetur: Virginem que le Deo consecravit, simliter & monachum non licere nuptiali jura contrahere. Quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. Confitentibus autem decreviimus, ut habeant pœnitentiam ejusdem: qui quoque humanitatem misericordiamque largiri.

VIII.

De mulliere que post uxorem viri sui velata fuerit aliquantum temporis, & postea virum accipit, in epistola Siricii papæ ad episcopum Himerium Tarraconensem directa cap. 5. ita continetur: De illo vero qui ante pœnitentia, tanquam cunes accusatus ad vomitus pristinos de voluntaria redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & novæ conjugia, & illicitas denuo apperiere concubitus; quorum professam incontinentiam generalis post absolutionem fili prodiderunt. De quibus, quos jam suffugium non habent pœnitendi, id diximus decernendum, ut sola in ecclesia fidelibus oratione jungantur, sacræ mysteriorum celebritate, quamvis non mereantur, interfint: a cœnobice autem monitere convivos segregent, ut hæc faltim distinctione correpti, & ipsi se cultigent, & alii a talibus retrahantur. Quos tamen, quoniam contrahi fragilitate ceciderunt, mastico munere, cum ad Deum cœperint profitisci, per communionis gratiam volumus fublevari. Quam tamen & cum mulieres, quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerint, ferunt, dam elle confensus. Qua de re juxta hujus venerabilis viri sententiam, eandem mulierem, quæ vita defuncto conjugio illaqueo monastico habitu consulata est, & in id quod Deo promisit non perdurarit, decernimus in monasterium sine mora mitteudam, ut illic in sua pœnitentia finiat vitam.

VIII.

Si sanæ vir leprosam duxerit uxorem, ut postmodum ei superveniat lepra, postquam negligentia tales separentur, ne concepti filii lepræ macula pollinantur. Fas namque est, ut mundus ad mundum jungatur.

X.

De illo presbytero, qui dicit se nescire qui eum benedixit, & tamen aliquantum temporis Missas fecit, & baptizavit; postea autem ipsum officium dimittens uxorem duxit. Hunc vero presbyterum quia ambiguæ omnino culpabilem, qui facrilegio aulo quod sibi collatum ignorabat uti minime debuit? Peo quo omnimodo abjiciendus est, & in monasterium mittendus, ut illic sub diuna pœnitentia foam fingiat vitam. Infantes vero illi, quos baptizavit, fi in nomine sanctæ Trinitatis fuit baptizati, omninodo probantur baptizati, pro eo quod & laicis, & necessitas urgeri, ut non illi qui baptizant, sed ipse baptizatur permittitur, licentia data est ita hoc fuccurrere. Mulier vero illa, quam in uxorem facrilegus ille pseudopresbyter accepit, si pœnitentiam quia officium presbyteri fungebatur, & ita cum eo junctæ est, & illa in monasterio pœnitentiæ fubmittatur. Si vero ignorantes hoc egit, nulla ei adderiatur culpa.

XI.

Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino peridiciatum infantem baptizavit, nulla ei culpa adderiatur culpa. [“Infantes fic permaneant in ipso baptismo.] Nam fi aqua deest, adhuc presbyter, ille presbyter excommunicetur, & pœnitentiæ fubmittatur, quia contra canonum sententiam agere præsumpsit.

XII.

Si vero per necessitatem cum concha, aut cum manibus, infanti in infirmitate positio aquam fuerit capur finidere, & fic baptizare. Hoc baptisma, si in nomine sanctæ Trinitatis perpetratum fuerit, bene permanebit: presertim cum & necessitas exposiet, ut ille qui agritudine detentus est hoc modo renatus participet Dei regni effeiatur.

XIII.

De illo presbytero qui baptizavit, tamen nec symbolum, nec orationem dominicam, nec psalmos nosset, nec fcit fi episcopus eum benedixit. Hic primum omnium dignitatem, quæ illicita sit præsumpsit, amittens, fabdifficilis pœnitentia, & in monasterium mittatur: & omnibus diebus vitæ sua plangens quod incongrue egit, degat vita monastica. Infantes vero, quos baptizavit, fi in nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt, in hoc baptismo permanent.

XIV.

De illo presbytero qui baptizavit isto modo fic suffice: In nomine patris meqe, & Filii meqe, & Spiritus Sancti meqe; & ipse presbyter nescit fi episcopus fuit qui eum benedixit. Hic qui ordinationem suam ignorat omnino abjiciendus est & fab arcta pœnitentia in monasterio mittendus, ut omnibus diebus vitæ fua in fudu & fletu fub monastico habitu conversetur. Infantes vero illi quos baptizavit, licet suffice, quia in nomine sanctæ Trinitatis funt baptizati, in eo permanent baptisma.

XV.

De episcopo accusato in concilio Antiocheno cap. 15. ita continetur: Si quis episcopus de certis criminibus accusatus condemnetur ab omnibus episcopis ejusdem provinciæ, cunctique confonantes eamdem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo judicari, fed firmum concordantium episcoporum provinciæ manere sententiam.

XVI.

De presbyteris vel diaconibus accusatis in concilio Carthaginensi cap. 10. ita continetur: Si intra presbyteri aut diaconi fuerint accusati, adjunctio fibi ex vicinis locis cum proprio episcopo legitimo numero collegarum, quos ab eodem accusati potierint, id est una secum in presbyterium sex, in diaconi tres, ipsorum causam disputantes, eadem dierum & dilationum, & difcussionis pœnitentiam, quam accusatores, & eos qui accusantur, forma servata: reliquorum autem clericorum causas etiam suos episcopus loci congnoscat & finiat.

XVII.

De presbytero qui in culpam criminalem incidit, & peccatum suum publicum est, in concilio Neocæsariensi cap. 9. ita continetur: Presbyter si peccatum publicum fecerit, & manifestus fuerit, & ipse quod ante ordinationem desiderat, obtata non consecret, manens in reliqui officiis proprie fiadium bonum. Nam peccata tetiqua plerique dicunt per manus impositionem posse diminuti. Quod si de fe non fuerit confessus, & argui manifeste acquiverit, potestatis fore judicio relinquatur.

XVIII.

Ut nullus clericus aut monachus comam faxare præsumat, aut anathema fit.

XIX.

De separata a marito, & vir ejus in alienæ provincia viverre potabatur, in epistola beati Leonis papæ directa ad Nicetam Aquileiensem episcopum ita continetur: Cum ergo per bellicum clades, & per gravissimos hostilitatis incursus, ita quædam dictus divisis esse conjugia, ut abdoditis in captivitatem vicis feminæ eorum remanserint deflitutæ, quæ viros proprios, aut interemptos putarint, aut nonquam a dominatione crudelicum liberandos, & aliunde tamquam “fobitudinem” gente transferint. Cumque nunc flatu eorum auxiliante domino, in meliora converso, nonnulli eorum qui prabiaiam perfidiæ remanserint, mecitocaritas tua videatur ambigere, quid de mulieribus, quas aliis judice fuit viris, a nobis debeat ordinari. Sed quia novimus feiptum, quod a Deo jungitur mulier Deo & iterum præceptum angnovimus, ut quod Deus junxit homo non separet, necesse est ut legitimatum fuderia nuptiarum reintegrandas credamus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, unicuique id quod legitime habuit, reformetur: omnique fludio procurandum est, ut recepta unusquisque duxerit proprietatem. Nec tamen culpabilis judicetur, & tanquam alicui juris peraver habetur, qui personam ejus matris, qui jam non esse existimabatur, assumpsit. Sic enim multa, quæ ad eos qui in captivitatem ductæ fuit pertinebant, in ipsa aliena transfite potuerunt: & tamen omnem jubtitia est, ut illæ reversis proprio reformentur. Quod si in mancipiis, vel in agris, aut etam in domibus ac possessionibus rite servatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione facienda est, ut quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur? Et ideo fi viri post longam captivitatem reverti, ita in dilectione fuarum conjugum perferentur, ut eas cupiant in suum redire consortium, omittentum est, & incolpabile judicandum quod necessitas intulit, & restituendum illi quod fides poscit. Si autem aliquæ mulieres ita posteriorum virorum amore fuit capæ, ut malint his cohærere, quam ad legitimum redire consortium,

* Primus edidit D. Jacobus Sirmondus Soc. Jesu ex MS. Laudenii, *Hardouinus.*

[a] Quod antiquitatis monachis, ut ex eo, qui sub Gregorio Magno, Gallicis Monachis, ut ipse Gregorius ait, Gregorius Turonensis, Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, Gregorius Magnus

tium, merito fant notandæ, ita ut etiam ecclesiastica communione priventur, quæ de se excusabili contaminationem criminis elegerint, offendentes Dilectionem per suis incontinentia placentis, quod justa remissio potuit expiare. Redeant ergo ad fuum statum voluntaria redintegratione conjugia: neque illo modo ad opprobrium nuba voluntatis trahant, quod conditio necessitatis extorsisti quia ficet his mulieres, quæ reverti ad viros fuos nolunt, impia fant habendæ; ita illæ, quæ in adfectum ex Deo initum redeunt, merito fant laudabiles judicandæ.

EPISTOLA ADVERSUS PAPAM STEPHANUM, ET CONCILIUM VERMERIENSE.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S.J.

a *Britannicus monasterio.*] Codex Laudunensis in fine sic habet: *Explicitum est domnus papa Stephanus in Carisiacus villa Britannicus monasterio ad interrogata dilectissimo fratre* Britannicus. Hic igitur monasterio privatim apud Carisiacum dicta intelligimus. Carisiacus villa, ubi ignum eras palatium ad Matrum flumen, merito fatis est in Annalibus narratione de Stephani papa adventu in Francias. Britannicus vero monasterium dicunt dicos Hincmarus in examine Vuilleberti episcopi Claramontani: *Domnulum ad omnibus locis ordinationis ejus in monasterio quod Britannicus monasterium dicitur, in parochia Divionensi.*

EPISTOLA BONIFACII AD STEPHANUM PAPAM II.

Novo pontifici foliatum offert fidei atque obedientiæ devotionem, & tardiatem excusat.

Domino excellentissimo, & pra cæteris pontificibus præferendo Gregorio amando, & apostolatus privilegio prædito, Stephano papa Bonifacius exiguus episcopus, discipulus Romana ecclesiæ, apostolorum in Christo carissimis salutem.

SANCTITATIS vestræ clementiam intimis ac vivefcrattis obnixe flagito precibus, ut familiaritatem & quietem fanctæ fedis apostolicæ ab amicis ti vestræ clementia impetrare & habere meruar, & in discipulatu pietatis vestræ fedi apostolicæ fervendo, fervus vestræ fidelis ac devotus permanere possim, eodem modo quo ante tub tribus præcessoribus vestris apostolicæ fedi fervi bam, venerabilissimorum suobus Gregogii, & Zacharia, qui ac temporis tempestate & auctoritate literarum fuarum munierant & adjuvabant: quod & pietatem vestram agere deprecor, ut præcipuam paternitatis vestræ eo melius perficere & implere possim. Nam & quid in ista legatione Romana, qua pertrigitur & fes annos fungebar, utilitatis ecclesiæ pertinere potegi, adhuc implere & augere desidero. Si autem minus peritæ, aut injustæ a me factum aliquid vel dictum reperitur, judicio ecclesiæ Romanæ promptu voluntatæ & humilitate emendare me velle ipondeo. Interea deprecor, ut pietas domini mei non indigneturq, quia tam tarde mihi munus & literas ad præsentium vestram direxi. Sed hoc idicro contigit, quia præoccupatus fui in restauratione ecclesiarum quas pagani incedoruni; qui per titulos & cellas nostras plusquam trigintæ ecclesias vallaverunt & incendeerunt. Et hæc fuit occasio tardiatis literarum & appellationis paternitatis vestræ, & non aliqua negligentiæ incuria.

EPISTOLA BONIFACII AD PIPPINUM REGEM FRANCORUM.

Gratias agens petit an ad placitum venire debeat, & de Ansfridi fallacia.

Domino excellentissimo Pippino regi Francorum Bonifacius episcopus in domino salutem.

CELSITUDINIS vestræ clementiæ magnas gratias agimus, dominum Jesum Christum precantes, ut vobis in regno cælorum æternam mercedem retribuat, eo quod petitiones nostras clementer exaudire dignati estis, & fenectutem a metam atque insirpultam consolasti. Nunc autem, gloriose fili, cognoscas quia per misericordiam Dei credo quod possim in servitio vestro iterum esse. Propterea petimus vos, ut nobis indicetis, si ad placitum vestrum debeamus venire, ut vestram voluntatem perficiamus. Quidam servus ecclesiæ nostræ, & iple mendacissimus, qui nos ante fugibat, Ansfridi nomine, venit ad nos cum indiculo vestro, rogans ut et justitiam faceremus: miliimus illum ad vos cum ipsis literis cum ipso nostro, ut cognoscatis quia mendaxque vobis est, petentes ut non pro mercede vestra defendatis contra tales falsarios, & eorum mendacia non credatis. Valete in Deo semper.

QUOD APUD VERMERIAM PALATIUM

Præsente Pippino rege, sub ejus regni ut videtur corodia celebratum est, anno Christi DCCLII, Stephani II. papæ, Pippini ejusdem regis I.

TITULI CANONUM.

I. *De conjugiis in tertio & quarto gradu.*
II. *De eo qui cum uxore sua filia carnale commercium habuit.*
III. *Quod relictam facerdotis uxorem ducere non licitat.*
IV. *De feminis spuriis, qui viris, vel sine virorum consensu volutis.*
V. *De eo cui mortem uxor cum alio machinata est.*
VI. *De ingenuo qui ancillam duxit pro ingenua, quæ servo nuptiis pro ingenua.*
VII. *De servo qui ancillam fanam concubitum habuit, & illa relicta domini ancillam vult ducere.*
VIII. *Servus a domino libertate donatus, si pulsa cum ejus ancilla machatur, cujus prædi se uxorem illam habeat.*
IX. *De muliere qua virum suum in alio pagi sequi non vulit.*
X. *De filio qui cum noverca machatur est.*
XI. *De eo qui cum privigna vel cum uxoris sorore machatur.*
XII. *De eo qui cum duabus sororibus dormierit.*
XIII. *Qui ancillam volens uxorem ducit, cum ea permanet.*
XIV. *Ut ab episcopis vagis presbyteri non ordinentur.*
XV. *Presbyter degradatus potest in necessitate baptizare.*
XVI. *Ne clerici armentur.*
XVII. *De muliere qua viri impotentiam cognovit.*
XVIII. *De eo qui cum uxoris sua consobrina machatur.*
XIX. *De servo & ancilla, si per venditionem separantur.*
XX. *Ut charitularius qui cum ancilla fornicatur, cum libertate donatam uxorem habere cogatur.*
XXI. *Qui uxorem vetari permisit, aliam ne ducat.*

CANONES.

I.

INtertertio genu' conjuncti separantur, & post pœnitentiam agtam, si ita voluerint, licentiam habent aliis se conjungere. In quarta autem conjunctione si inventi fuerint, eos non separamus, fed pœnitentiam ex judicanuas: attamen si factum non fuerit, nullum facultatem conjungendi in quarta generatione damus.

II.

Si aliquis cum filiastra fua manet, nec matrem, nec filiam ipsius potest habere, nec ille, nec illa alia se poterunt conjungere usfo inquam tempore. Attamen uxor ejus, si ita voluerit, se continere non potest, si posteaquam cognovit quod cum filia fua vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habet, nisi volutarae' abstinet, potest' alio nubere.

III.

Si quis presbyter' ' nepcem fuam uxorem habuerit, spiam dimittat, & gradum perdat. Si aliam cum acceperit, & ipsam a fe reiecit: si fe continere non potest, aliam accipiat: quia reprehenfibile est, ut relictam facerdotis alius homo habeat.

IV.

Ut quoliibet modo femina velum accepers,

a Primus edidit Sirmondus ex MS. Cod. & Vinterculi Metensis. Vermeria est in diœcesi Suessionensi, *Vrdivrie.* Hard. Ktrat apud Mabillonium de re Diplomat. lib. 6. p. 421. Pippini Regis placitum in Vermeriensi palatio an. 752. edatum, quo Abbatiarum vita Dionysiacæ monachis vindicatur.

b Lubbeus in margine hoc ad nepcet hæc duo vocabula *nepcem fuam* abelle a codice Palatino Bibliogh. Vatic. & *martius*, inquit; *nam le genere fequitur de quacumque mater.* Verum ex parte hic adversus presbyterum cumbiatra facile colligit ex observationem vivi classicini non posse esse veram. Nulla quippe Ecclesiastica regula presbyteros, qui uxores habent, quos ante confecrationem fuam duxerant, removere a facro ministerio, fi eas fic habuerint cumpunm non habeantur. Pæna igitur depositionis hic adjicit eh propter incestum admissum cum nepte; quod erat crimen associlimum; arrisus ab ecclesia semper vindicatum in facis. Habet Ecclesia pœnas fuas, ferum recommendationis adversus laxius, depositionem fcilicet, degradationem, ut inde inquiamus, adversus presbyteros. Itaque fuas illius capitis his effe debeat: quia presbyter aliquis fuum uxorem habuerit, quod nulli Christiani licet, multo minus presbytero, primum ipsam a latere suo pecefsit removerat, deinde propterea temeriatem fuam decidat a gradu, quem obtinet in Ecclesia. Vide Gassonem I. Synodi Necrofas. Balusiqus in Notis ad Capitul.

Anno Christi 712.

poris, in hoc permaneat, nisi se invitam aut A reclamantem velverit aliquis. Tamen prædictundum est ut cum velo suo permaneat, si *voluerit. Quod si presbyter eam invitam reclamantemque velaverit, gradum suum pro hac causa perdat. Quod si contigerit ut mulier sine *conveniencia viri sui se velare præsumat, in potestate viri ejus erit ut in hoc permaneat aut non.

V.

Si qua mulier mortem viri sui cum alius hominibus consiliavit, & ipse vir ipsius hominem se defendendo occiderit, & hoc probare potest, ille vir potestipsam uxorem dimittere, & si voluerit aliam accipiat: * Ipsa autem infidiatrix, pœnitentiæ subacta, absque spe conjugii maneat.

VI.

Si quis ingenuus homo ancillam uxorem accepit pro ingenua, si ipsa femina postea fuerit inservita, * si eam a servitute redimere potest, faciat: si redimi non potest, si ita voluerit, liceat ei aliam accipere. Similiter & mulier ingenua si servum accipiat pro ingenuo, & postea pro qualcunque causa in servitus fuerit; nisi pro inopia fame cogente se vendiderit, & ipsa hoc consenserit, & de pretio viri fui a fame liberata fuerit; si voluerit potest eum dimittere, & si se continere non potest, alium ducere. Similiter & de mulieres, si se vendiderit; & vir ejus ita consenserit, taliter potest stare si se separaverint. Pœnitentia tamen amborum necessaria est. Nam qui de pretio pariis fui de tali necessitate liberatus fuerit, in tali conjugio debet permanere, & non separari.

VII.

Si servus suam ancillam concubinam habuerit, si ita placet, potest illa dimissa comparem suam ancillam domini sui accipere; sed melius est tuam ancillam tenere.

VIII.

Si quis servus libertate a domino suo accepta postea cum ancilla ejus adulterium perpetraverit, si dominus ejus vult, velit nolit ipsam ad uxorem habebit. Quod si ipsam dimiserit, & aliam duxerit, cogatur omnino ut posteriorem dimittat, & ipsam, cum qua prius adulterium fecit, recipiat, aut illa vivente nullam aliam habeat.

IX.

Si quis necessitate inevitabili cogente in aliam ducatum feu provinciam fugerit, aut seniorem suum cui fidem mentiri non poterat, securus fuerit, & uxor ejus, cum valet, & potest, amore parentum aut rerum fuarum, cum sequi noluerit, ipsa omni tempore, quamdiu vir ejus, quem secuta non fuit, vivit, semper innupta permaneat. * Nam ille vir ejus, qui necessitate cogente in alium fugit, * si nunquam in suam patriam se reversurum sperat, si se abstinere non potest, aliam uxorem cui pœnitentia potest accipere.

X.

Si filius cum novercæ suæ * uxore patris sui dormierit, nec ille nec illa possunt ad conjugium pervenire. Sed ille vir si vult potest aliam uxorem habere, sed melius est abstinere.

XI.

Si quis cum filiastra sua dormierit, simili sententia stare potest: & cum sorore uxoris suæ, simili modo stare potest.

XII.

Qui dormierit cum duabus sororibus & una ex illis antea uxor fuerit, nullam ex illis habeat nec illa adultera soror, nec ille vir qui cum illa adulteravit, alios unquam accipiant.

XIII.

Qui scit uxorem suam ancillam esse, & accepit eam voluntarie, semper postea permaneat cum ea.

XIV.

Ut ab episcopis ambulantibus per patrias ordinatio presbyterorum non fiat: si autem boni fuit illi presbyteri, iterum consecrentur.

XV.

Presbyter degradatus, certa necessitate cogente pro periculo mortis, si filius non adest, potest infirmum baptizare.

XVI.

Ut armæ clerici non portent.

XVII.

Si qua mulier se reclamaverit, quod vir suus nunquam cum ea mansisset, exeant in de ad crucem, & si verum fuerit separentur, & illa faciat quod vult.

XVIII.

Qui cum consobrina uxoris suæ manet, sua careat, & nullam aliam habeat: illa mulier quam habuit faciat quod vult. Hoc ecclesia non recipit.

XIX.

Si servus & ancilla per venditionis causam separati fuerint, prædicandi sunt ut sic maneant, si eos rejungere non possumus.

XX.

Ut ille * chartellarius qui cum ancilla manserit, cum eam juxta legem libertate domino suo accepta dimiserit aliam accipiens posteriorem dimittat.

XXI.

Qui uxorem suam dimiserit velare, aliam non accipiat. *

NOTÆ.

a Hæc clausula addita ex Regionone: necessaria enim est. *Balusius.* b Hæc addita ex Regionone. *Idem.*
c Hæc addita ex Regionone & Burchardo. *Idem.* d Uxore patris sui non extant apud Regionem, & videntur in textum translata esse ex nota quadam interlineari. Eidem tamen Burchardus & Gratianus. *Idem.*
e Balusius tom. 1. Capitul. Reg. Franc. pag. 166. habet notam alia Capitula Synodi Venerientis relata a Regione.

Anno Christi 712.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Concilium* Gineve subsidet ejus Synodi canonis Burchardus, Ivo, & Gratianus, appellantque *concilium apud Pruernuetum, sub interfuit Pippinus, vel temporibus regis.* Gratianus in decretalibus 2. De divortiis, & cap. 3. De eo qui cognovit consanguineam uxoris, *Ex. Sed. in concilio apud Pruernuetum, & ex concilio apud Mordum* subjungit ut, pro *apud Pruernuetum*; qui locus Vrsberia

A nunc dicitur in pago Silvanetensi.

2 *Interrogata.*] Tertio gradu propinquitatis. Dicendum & gentilium. Lex Ripuaria cit. 56. De studiosis *Usque ad quintum generationem, qui proximus fuerit in hereditatem succedat.* Non Longobardorum lib. 2. tit. 14. *Omnis parentela usque in septimum gentilem numeretur.*

3 *Chartellarius.*] Qui per epistolam libertatem, chartularius dicebatur. Eius denominatio: qui judicio denatio. In capitularibus regum lib. 6. cap. 206. *Homo chartularius.*

Cap. 6.

Anno Christi 713.

CONCILIUM ROMANUM

A Stephano P. celebratum Anno DCCLIII.

STephanum II. Pontificem Synodum celebasse B *plerimis Episcopis ad Beatorum Petri & Pauli Apostolorum principum sepulcra, sinistra parte, convocavit Concilio vocati Flavius Astulphus vir excellentissimus Rex Italiæ regni ad prædictorum Apostolorum sepulcra &c.* Eorum autem, qui huic Synodo interfuerunt, præter unum Ravennatem Archiepiscopum Sergium nullus exprimitur.

SYNODUS METENSIS SUB DOMNO REGE PIPPINO FACTA.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De incestis.*
II. *De ecclesiastici viri.*
III. *De presbyteris & clericis, ut ex archidiaconis convocet ad Synodum.*
IV. *De his qui res ecclesiasticas verbo Domini regis tenent.*
V. *Ut Presbyteri, qui vicos vel ecclesias tenent, eorum, vel alter ceptus ad martyrum civitatis ecclesiam perfuant, sicut consuetudo fit.*
VI. *De telonei, unde exigi non debeant.*
VII. *De monetis.*
VIII. *De immunitatibus conservandis.*
IX. *De justitia facienda.*
X. *De ecclesiastici viri, qui servicamere ad palatium venunt.*

CAPITULA.

I.

Capitulari I. lib. 5. cap. 7.

SI homo incestum commiserit de istis causis, de Deo sacrata, aut commatre sua, aut cum matrina spiritali de fonte & confirmatione episcopi, aut cum matre & filia, aut duabus sororibus, aut cum fratris filia, aut sororis filia, aut nepte, aut cum consobrina atque sobrina, aut cum amita vel matertera, de his criminibus pecuniam suam perdat & habet, & si emendare se noluerit, nullus eum recipiat, nec cibum ei donet; & si hoc fecerit, sexaginta solidos domno regi C componat, usquedum se ipse homo correxerit. Et si pecuniam non habet, & liberet eum, mittatur in carcerem usque ad satisfactionem: si servus aut libertus est, vapuletur plagis multis: & si dominus suus permiserit eum simplus in tale scelus cadere, ipsos sexagiota solidos domno regi componat.

II.

De ecclesiasticis vero, qui supradicta facinora commiserint, si bonus persona fuerit, perdat honorem suum: minores vero vapulentur, aut in carcerem recludantur.

III.

De presbyteris & clericis sic ordinamus, ut archidiaconus episcopi eos ad synodum commoneat una cum comite: & si quis contemperit, comes eum distringere faciat, ut ipse presbyter, aut defensor suus sexaginta solidos componat, & ad synodum eat: & episcopus suum presbyterum, vel clericum, juxta canonicam auctoritatem dijudicari faciat. Solidi vero sexaginta de ipsa causa in E facellum regis veniant. Et si aliquis per violentiam presbyterum, aut clericum, aut incestuosum contradixerit, tunc comes ipsam personam per fide iussores postram ante regem facit una cum missi episcopi venire: & domnus rex distringat, ut ceteri emendentur. *

Lib. 1. c. 6.

* Vide infra in Ebbonis Concilio Compendiensi.

Pitonius ex Vossiani ms. pulcrum quemadmodum Vossiani ms. habet. Hæc ita mutilatum esse ut ceteri ulterius ipsi ut ceteri.

S IV.

a Abbate Prumiensi in lib. 2. de Ecclesiastica disciplina, & Religione Christiana: & sunt capitum summa, 1. *De filio qui cum uxore fratris sui fornicatus est.* 2. *De illo qui socrum filii sui uxoriverit.* 3. *De re qui filiastram, aut filiastram aut Episcopum tenuerit* [nempe in confirmatione.] 4. *De illo qui cum filiastra ignoranter maculatus est.* 5. *De illo, qui cum duabus sororibus fornicatus est.* 6. *Si qui propter fidem fugit.* 7. *De incestis.* Partum tamen inter alia hujus Concilii, partim inter Concilii Compendiensis.

b Hæ duo capitula edidit Balusius in Capitularibus.

ANNO CHRISTI 751.

IV.

Ex Baluzii Capitul. tom. I. p. 178. 179.

Ut illi homines qui res ecclesiasticas per verbum Domus-Regis tenent, sic ordinatum est, ut illas ecclesias unde sunt, vel illas domos episcopii vel monasterii cujus esse noscuntur, juxta quod de ipsis rebus tenent, emendare debeant, & illos census vel illas decimas ac nonas ibidem dare pleniter debeant, sicut eis ad Vernum b ordinavimus. Et qui hoc non fecerit, ipsas res perdat.

V

Ut hi qui illos vicos vel illas ecclesias tenent, illos census vel illam ceram, quæ longo tempore ad illud episcopium reddiderunt, modo sic ordinavimus ut sic faciant. Et qui hoc non fecerit, sexaginta solidos persolvat.

VI.

De teloneis vero sic ordinamus, ut nullus de ' victualio & carris, quæ absque negotio sunt, teloneum reprehendat. De saumis similiter ubicumque vadunt, & de peregrinis similiter constituimus, ' qui propter Deum ad Romam vel alicubi vadunt, ut ipsos per nullam occasionem ad pontes ' & ad exclusas, aut navigio detineatis: nec propter scrippa sua ullo peregrino calumniam faciatis, nec ullum teloneum eis tollatis: & si aliquis hoc fecerit, qualiscumque homo hoc comprobaverit, nos de sexaginta solidis triginta illi concedimus, & illi alii in " sacellum regis veniant.

' victualia & carralia. ' et quando. ' aut exclusas. " sacello.

VII.

De moneta constituimus, ut amplius non habeat in libra pensante nisi viginti duos solidos, & de ipsis viginti duobus solidis monetarius accipiat solidum unum, & illos alios domino cujus sunt reddat.

VIII.

Ut emunitates conservatæ sint.

IX.

Ut omnes justitias faciant, tam publici quam ecclesiastici. Et si aliquis homo ad palatium venerit pro causa sua, & antea comiti non innotuerit in mallo ante ' rachemburgios, aut si causa sua ante comitem in mallo fuit ante rachemburgios, & hoc sustinere noluerit, quod ipsi ei legitime judicaverint; si pro istis causis ad palatium venerit, vapuletur: & si major persona fuerit, regis arbitrium erit. Et si reclamaverit quod legem ei non judicassent, tunc licentiam habeat ad palatium venire pro ipsa causa. Et si ipsos convincere potuerit, quod legem ei non judicassent, secundum legem contra ipsum emendare faciat. Et si ' comes & rachemburgii ei convincere potuerint, quod legem ei judicassent, & ipse hoc recipere noluerit, hoc contra ipsos emendare faciat.

Lib. 5. cap. 14. ' rachinburgios [illegible] ' comes & rachinburgii [illegible]

X.

Similiter de ecclesiasticis, si ad palatium venerint de eorum causa se reclamare super eorum seniore, vapulentur, nisi senior pro sua causa transmiserit.

Ibidem cap. 15.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Capitula.*] Edita jam fuerant a Petro Pithœo in fronte capitularium, extantque in eodem codice sancti Vincentii Metensis, atque in aliis antiquis. Sed quo anno vel loco condita sint, nusquam tradunt. Sunt tamen, qui in Metensi quodam conventu a Pippino rege facta scribant.

ANNO CHRISTI 751.

CONCILIUM MOGUNTINUM

In quo S. Bonifacius Lullum sibi substituit.

CONCILIUM a S. Bonifacio Archiepiscopo coactum, in quo sibi in Frisiem redituro Lullum in Moguntina sede substituit, ex supplemento ejus Vitæ a presbytero Moguntino Anonymo scriptæ, & ab Henschenio ad diem 5. Junii recitatæ cap. 2. eruitur; ibi enim habetur: *Vir autem Dei qui divina inspirante gratia ubique gestiebat verbi Dei semina pullulasse, gentes adhuc indomitas destinavit adire Fresonum, ut ritu superstitioso derelicto, cultura idolorum deposita, rerum omnium creatorem Deum colerent. Synodali (ergo) auctoritate, & consensu Principis Pippini Lullum Moguntia ordinavit, secumque primitus ad Turingiam deduxit, & omnibus in illa regione Nobilibus illum commendavit, uti fidi catholicæ adstipulatores ei assisterent. Novissime autem præcepto Romani Pontificis, & consilio venerandi Principis Pippini, & Synodalis auctoritatis licentia, & omnium Episcoporum, & Abbatum, nec non Canonicorum, & Monachorum, omniumque Christianorum ad suam diœcesim pertinentium professus est.* Auctor etiam Vitæ tertiæ hujus Sancti, quem Henschenius ibid. pag. 481. putat Monasteriensem, ex tribus Codd. mss. exhibitæ n. 5. ait narrata S. Vuillibrordi Ultrajectini Episcopi morte: *Mox ut hac audivit, pro tanti viri morte graviter ingemuit. Inter gravissima doloris lamenta, profundique gemitus suspiria obviavit illi mente, quantocius Synodum coadunare deberet.*

b Hinc post Vernensem conventum edita fuisse hæc capitula liquet, proinde anno 756. adscribit Baluzius in Capitularibus.

ANNO CHRISTI 753.

deberet. Nec mora convenientibus in unum Episcopis, omnique choro ecclesiastici ordinis cum consensu illorum omnium, & cum decreto Pippini regis, qui tunc Karolomanno fratre defuncto Rex effectus est, Lul venerabilem virum Moguntinæ sedi sibi elegit successorem; Sturim vero venerabilem in cœnobio Fuldensi constituit Abbatem, præcipiens illi curam gerere gregis commissi: Vuillibaldum quidem pastoralis officii regimen in loco Heystele commendavit; & Burchardo ejusdem civitatis parochiam in Vuirceburch delegavit. Vuigbertum quoque in Monasterio, quod nuncupatur Hersfelda, fratrum constituit gubernatorem &c. Hujus vero concilii epocham adinvenire non adeo facile erit, variantibus inter se Auctoribus de ordinationis S. Lulli anno, uti videre est apud Pagium ad an. Ch. 753. n. 5. Serarius lib. 4. rer. Mogunt. ipso initio dicit id factum esse an. 755. ut habet Marianus Scotus, vel 754. ex lib. 2. Othloni cap. 13. & seqq. quem ultimum annum elegit Mabillonius Sæcul. 3. Benedict. par. 2. in elogio historico S. Lulli. Baronius, & Cointius ad an. 752. Pagius autem in an. 753. rejicit inter diem 12. Martii, & 23. Maji, ut ipse eruit ex vita S. Sturmii Abbatis Fuldensis primi ab Eigilo concinnata, qui ait Monasterium Fuldense fundatum an. 744. die 12. Martii; quod idem de anno scribit Rudolphus Monachus Fuldensis in vita B. Rabani Archiep. Mogunt. apud Bollandum die 4. Febr. Subdit deinde anno decimo post conditum Monasterium S. Bonifacium in Frisiam se contulisse; ac proinde an. Ch. 753. Imo Lulli ordinationem factam esse inter diem 12. Martii, quo annus decimus fundationis Monasterii Fuldensis cœpit, & diem 23. Maji deducit Pagius ex diplomate Pippini Regis *mense Majo die XXIII. anno secundo regni ipsius gloriosi regis* [ideoque Ch. 753.] pro ecclesia Ultrajectina, cui jam præerat S. Bonifacius. Extat diploma apud Vuillelmum Hedam in hist. Episcop. Ultraject. & apud Cointium an. 753. n. 30.

ANNO CHRISTI 754.

CONCILIABULUM b CONSTANTINOPOLITANUM

c PSEUDOSEPTIMUM d UNIVERSALE

Et e reprobatum, f trecentorum triginta octo episcoporum: a Constantino Copronymo imperatore g adversus cultum sanctarum imaginum congregatum, h anno domini DCCLIV. tempore Stephani papæ II.

Pag. 1046. Græce & Latine a & inferius Latine tantum ex veteri versione. " terminus ex Anast.

Acta hujus conciliabuli in sexta actione concilii Nicæni II. infra " a Gregorio Neocæsariensi episcopo recitantur, eademque ibidem interlocutione orthodoxorum Joannis cancellarii & Epiphanii refutantur. Titulus pseudosynodi est: Definitio " sanctæ, magnæ, & universalis synodi.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Causa, locus, tempus concilii.

a *Concilium.*] Causam, locum, tempus, numerum episcoporum, & acta conciliabuli Theophanes summatim enarrat his verbis: *Eodem quoque anno Constantinus impius contra sanctas & venerabiles imagines concilium iniquum " trecentorum triginta octo episcoporum congregavit in palatio Hieriæ; quorum primi erant Ephesinus filius Absimari, & Pastillus Pergensis, qui apud se quæ visa fuerunt, dogmatizarunt. &c.*

" triginta octo.

Causa & auctoritas congregati concilii.

Qua ratione, quaque auctoritate hæc pseudosynodus congregata fuerit, indicant acta Stephani papæ apud Baronium anno 754. extantia quibus scribitur, quod in templo beatæ Mariæ Virginis, nullo catholico patriarcha præsente, ipse imperator Constantinus ambonem conscenderit, atque ex eo Constantinum monachum ex Sylæi episcopo patriarcham homo laicus designaverit: & paulo post per laicum episcopum laicus imperator sacrosanctum universale concilium septimum, ut ajebant, congregaverit.

Locus Conciliabuli.

b *Constantinopolitanum,*] Patet ex actis conciliabuli loco prænotato, ubi dicitur: *Sancta, magna, & universalis synodus, quæ in hac regia civitate congregata est in basilica intemeratæ & sanctæ semper virginis deiparæ Mariæ quæ cognominatur Blachernas, &c.* Unde gravissime aberrant Sixtus Senensis lib. 5. bibliothecæ sanctæ, annotatione 247. & auctor summæ conciliorum in principio septimæ synodi, qui hanc falso tertiam Ephesinam nominant. Causam erroris utrique dedisse videtur Theodosius Ephesinus episcopus qui pseudosynodo præsedisse legitur.

Utrum hæc synodus tertia sit Ephesina? Pro[illegible] conciliabuli.

Acta sancti Stephani junioris martyris quæ recensentur a Baronio anno DCCLV. inter alia referunt, quod antequam in hoc templo episcopi convocari convenirent, imagines vitam D.N. Jesu Christi artificiosissime repræsentantes prius deleri penitusque abradi, atque in locum earum animalium formas substitui procurarint.

Pseudoseptimum esse probatur.

c *Pseudoseptimum.*] Septimi concilii titulum huic suo conventiculo imposuisse patet imprimis ex actis synodalibus ejusdem conciliabuli, & ex sancti Stephani junioris martyris. Sed audi quid in actis sancti Stephani junioris martyris Joannes cancellarius contradixerit: *Septima quomodo erit, utpote quæ non concordat cum sex prioribus sanctis & universalibus synodis? Omne enim septimum ordinatum in eadem numeratione quæ res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentaneum esse debet, &c.* In actis Stephani apud Baronium: *Quomodo septimum dicetur quod sex priora concilia minime sequitur? Quidquid enim scriptum est, sextum & quintum, & ea quæ antecedunt, sequatur necesse est, ut septimum esse queat. Cum igitur vos sex conciliorum sanctiones abrogaveritis, quid est quamobrem concilium vestrum septimum appelletis?* Ergo illi non aliter suo conventui illegitimo nomen septimi concilii imposuerunt, quam si ligoni nomen scaphæ attribueris.

An fuerit œcumenicum,

d *Universale.*] Constat ex actis supra memoratis. *Sed quomodo*, inquit Joannes Cancellarius prædicta actione sexta concilii Nicæni in principio, *magna & universalis, in quam neque omnes consenserunt, & reliquarum ecclesiarum præfecti non admiserunt; sed anathemate eam devoverunt? Non habuit cooperarium, ut hæc, quæ nunc celebratur,* Nicæna synodus, *Romanum papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per provinciales literas quemadmodum fieri in synodis debet.* Acta sancti Stephani: *Cumque initio sic legisset: Decreta sancti & œcumenici septimi concilii: sanctus Stephanus vir, silentio manu significato, O singulare mendacium, inquit, infirmo enim & caduco fundamento, caducum quoque profecto & imbecillum ædificium imposuistis.* Et paulo infra: *Jam qui œcumenicum illud concilium vocari queat, quod nec Romanus antistes (citra cujus auctoritatem nullo modo fieri potest ut res ecclesiasticæ ad normam redigantur) ratum habuit, nec Alexandrinus comprobavit, nec Antiochenus, nec denique Hierosolymitanus. Ubinam eorum libelli sunt? aut quinam per diversa loca missi sunt, quibus falsum vestrum concilium confirmaretur, ut hac ratione œcumenicum censeri possit?* Quare œcumenicum nemo dixerit esse concilium, cui non modo non Romanus pontifex, sed neque etiam ullus patriarcha per se vel per legatos suos interfuit.

Utrum & a quibus reprobatum.

e *Reprobatum.*] Primum quidem auctoritate Stephani Papæ, ut testatur Hadrianus in epistola ad Constantinum & Irenem Augustos: deinde etiam totius œcumenici concilii Nicæni unanimi consensu. Recte igitur in libello secundæ Nicænæ synodo oblato, orthodoxi orientales actione 3. ajunt: *Sex generales synodos ante habitas una voce legati prædicant, aliam autem illam, quam septimam dicunt, non modo non recipiunt, sed uno animo & voce testantur, utpote quæ ex hæresi contra apostolicam & patrum traditionem sit congregata non aliam ob causam quam ut sacrosanctas & venerabiles imagines everteret.* Apud acta Stephani martyris, cum legeretur initio: *Decreta sancti concilii:* interlocutus Stephanus dixit: *Quonam modo sanctum existimari queat, quod sancta profanare minime dubitavit? Quid enim? an non sancta a vobis prostrata sunt? An non, cum*

in sensibile vestro sudorem, libellum vobis a quibusdam pilis vitiis relatum est, qui ipsi sunt quemadmodum a nemine deferrem, quod sacerrim sandalum, in qua Christi ac Dei gentilitis imagines sculpta erant conversiones? Addione factus conciliis Nicænis fecisti in principio eorum tractatum pseudonymodi ab Joannes Cancellarius: igno pulsi autem sunt sancta diuinoda ovis, quæ quid sic sanctum non inscilicet? Anathematis & profana est & abolentia. Et mirum. Nam qui in hac concilio gregis fuerunt inter fanatum & peripatanum, inter pa- num & impanum non dilinuerunt; quique qui magnum domini Dei nostri cum imagine simul fatanas idolum appellarius. Omnes adiuncta, qui de concilio generalissimo aliquid scripserunt, hæc fynodum, vel inter concilia ecclesiæ non numerant, vel illum quasi apostata reprehendunt: hæresii nefaii impositi pseudonymodum reprobatum & damnatum a sexta & quinta septima fynodo Nicæna (quæ ipse non fuit dum septimadius de sacra & innocentia fanctorum, de mensura bonorum operum, de veritate corporis & sanguinis in sacramento eucharistiæ regnoffi anathematizantes) magna cum admiratione multorum laudans & summopere deprecifans: idque fatis illa Dei fentia providentia, ut tanta ipsius incredibilem dupidiorum & impudentiam ipsi prodant; & antiquiores Ecclesiæ Patres notarionibus notiores esse debere pugnia conflictis ut ipse deponant. Nam si hæresibus cunctis Copronymianis condemnatis, duplo reiiptoque demonstrare ille inventus Copronymus inter sacras imagines abjectas cultum venerandæ crucis, per quam in medio pedium fuos affringere laboraverunt, reminebat; novatores iconoclastæ in

ANNO CHRISTI 714.

Nec pitinsi vitiis hæresibus hæresibus.

ANNO CHRISTI 714.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA.

CONSTANTINI COPRONYMI IMP.

LEONI igitur mortuo, Constantinus filius imperio fuccessit: & ipsis Græcis atque Judæis deterrus ecclesiam Christi est perfecutus. Confpiratione enim inita cum Constantino Anastasii fuccessore, & vanissimis episcopis, impiam instituit synodum: in qua Christi, omnipotentis fanctorum imagines idola nominavit, intercessiones negavit, & divinitus honoratas reliquias ignominiosis tractavit. Constantinus enim ille Pamphylitanus Episcopus: & propter turpia quædam facta ab ejusdem religionis fociis depositione multatus. Cum autem varie ipse versaret, demum in amplissimam imperatoris generavit, ejusque comparet est factus. Nihilominus tamen blasphemiarum suarum meritam conferuus est mercedem a comparte suo publice in loco venerationibus destinato caputre truncatus. Solium vero ejus Niceta consecutus est: & hujus Paulus Cypritus Salaminius.

Ὅμως δὲ βλασφημιῶν αὐτοῦ, ἧνον μισθὸν ἀπηνέβαλεν· ὑφ' τῆ σωματικῆ αὐτῆ κοινωνῷ τοῦ Νικήτα ἡ ὑφόνω αὐτῆ διεθέρη, κεφαλὴν ἔκαλλον ὁ Κύπριος Σαλαμίνιος ἐκληρώσατο.

ANNO CHRISTI 715.

CONCILIUM VERNENSE

PIPPINI REGIS AUCTORITATE IN VERNO

Palatio celebratum, sub die v. Idus Julias, anno Christi DCCLV. Stephani papæ II. & Pippini ejusdem regis IV.

TITULI CANONUM.

I. *Ut unaquaque civitas suum habeat episcopum.*

II. *De episcopis metropolitanorum vice constituendis.*

III. *Ut episcopus in sua parochia omnium corrigendorum habeat potestatem.*

IV. *De duabus synodis per singulos annos convocandis.*

V. *Quo ratione sint emendandi qui virorum aut*

diabolorum omnium in repletum. Cultum divinissimi sacramenti corporis & sanguinis Christi Domini cum fuis reiniptis; fuisset autem novatorum sedis cum dem calumniosis detestatur. Vide Bellarminum lib. 1. de conciliis cap. 6. & de imaginibus cap. 14. Baronium anno 754. numero 19. & 20.

Tractentur reliquiæ ab episcoporum.] Ita Theophanes & ab conciliabulo loco fuges allegato.

Adoratio sanctorum imaginum.] Nec qua adoratione gesta fuerint, videre est inter additamenta concilii Nicæni II. in actis fanctis Sabaitis referuit, quod non tantum fanctorum imagines cultum demonstrarent, laudum Germanum Constantinopolitanum patriarchum, Georgium Cyprium, Joannem Damascenum, aliosque omnes fanctorum imaginum cultores anathematizarentur, & idolatrarum vocarentur; verum etiam fanctorum martyrum reliquias igne & aqua petiderentur, per lignum fanctæ crucis, pertque corpus ac sanguinem domini in sacramento eucharistiæ pertinent, negarent, & fuis prædicamen se sanguineum imagines colentes, sed potius eadem veluti idola conservarent, nonquam venerarentur esse. Vide de Baronium prædicto loco.

In anno domini 754.] Constantinus ex auctore Theophane, Tarasio consulatu, quinto Kalendas Februarii septimæ indictionis & decimi quarti anni Constantini Copronymi imperatoris, prædecessoris ejusque ad fectum idus Augusti ejusdem septimæ indictionis, cum qua annus Christi 754. & Constantini 14. coincidunt.

ANNO CHRISTI 714.

ANNO CHRISTI 715.

illius jussione baptizent, nec missas faciant.

IX. *Excommunicati ex qui non excommunicati communicent. Quæ ex hac excommunicatione: & de illis qui diversas excommunicationes recidunt, vel cum participantibus.*

X. *De monachis Romam, vel ad alia loca non magnatum. Et si quis ab episcopatum abducit ad aliud monasterium magnæ vitæ, cum episcopi confensu fieret.*

XI. *Ut clericis omnes pro malum vivant episcopi, vel in monasteriis, vel in ecclesiis.*

XII. *Ut clerici de ecclesiis fuis ad alias non migrent: & ut alterius ecclesiæ clericum nemo suspiciat.*

XIII. *De episcopis excommunicatis, ut neque ministrent, neque ordinationum ullam faciant fine licentia episcopi in cujus parochia est.*

XIV. *De dominica quid operis facere liceat, aut non liceat.*

XV. *Ut nuptiæ omnes publicentur.*

XVI. *De clericis qui ad ordines majores ordinantur.*

XVII. *Ut metropolitanus episcopus ecclesiæ supra res monsefitipsa nesquam non relinquatur.*

XVIII. *De clericis publicis fuis jussu episcopi non petant.*

XIX. *Ut ecclesiarum immunitates illibatæ serventur.*

XX. *De notariis monasteriorum, qui regi vel episcopo debentur.*

XXI. *Ut episcopi singuli presbyteratus sibi competentes obtineant.*

XXII. *De reliquiis, ut a pretiosis non exigantur, neque ab illis ioli ille non debent.*

XXIII. *Ut publicus vindarum & orphanorum atque ecclesiæ cum pro primo dominet fuis.*

XXIV. *Ut nullus per peccatum ad honores ecclesiasticos accedat.*

XXV. *Ut episcopi, & alii judices, pro justitia faciendo sportulas non accipiant.*

PRÆFATIO.

SUPPLICANTIBUS quidem pictorum patrum regulæ fanctæ ecclesiæ catholicæ, redistimque normæ ad mortalium correctionem prolatæ, fiscam fanctissima jura perseverastent illata. Sed quia cum quæ ecclesia quibusdam *[illegible]* congrata, temporeque inquieto superveniente, contigit nonnulla ex hac re negligentia faciente fuisse intermissa, idcoque ipsa ecclesiæ quæque Deo religiosus, illustrer vir Pippinus rex Francorum universo pene Galliarum episcopos aggregari fecit ad concilium Verno palatio publico, recuperare aliquantulum cupiens institutia canonica. Et quia facultas modo non suppetit ad integrum, tamen aliqua ex parte vult fit correctum, quod ecclesiæ Dei valde de cognoscitur esse contrarium. Et si tempora serena spatiaq; tranquilla divinitus fuerint et collata, capit ad plenum fecundum fanctos canones, plenius optualiter divina gratia, melius, perfectius, integreque inunta conservare. Et cum ita factum fuerit, ceffent hæc quæ necessitate cogente ex fcitis canonibus remissus funt excerpta, manentque præfata jura canonica firma, integra, atque intemerata. Tamen interim quod melius possumus, hæc inconvulsa usque inviolata esse cupimus. Ipsarum enim rerum, quæ pro emendatione nostra communiter fuit prolata, per dilinia capitula fuber tenetur inferta. Datum v. Idus Julias, anno iv. supra scripti gloriosissimi Pippini regis.

CANONES.

I.

Ut episcopi debeant per singulas civitates esse.

II.

Episcopos quos modo invicem metropo-

ANNO CHRISTI 731.

necesse est de earum necessitate ad domnum regem, vel ad synodum aliquid suggerere, earum præpositi, vel missi, hoc debeant facere: & qualia munera ad palatium dare voluerint, per missos suos ea dirigant. Et si aliqua monasteria sunt, quæ earum ordinem propter pauperratem adimplere non possunt, hoc ille episcopus de veritate prævideat, & hoc domno regi innotescat, ut in suo tempore hoc emendari faciat. Et si reles feminæ velutæ ad presens ibi congregatæ inveniuntur, quæ regulariter vivere non valent, nec ad hoc dignæ sunt, ut cum illis aliis habitent, episcopus vel abbatissa prævideant locum aptum, ubi separatim cum custodia in pusiatorio habitare debeant, vel operari manibus quod ipsa abbatissa eis jusserit, interim quod probatæ dignæ sint ut in congregatione recipiantur.

VII.

Ut publicum baptisterium in nulla parochia esse debeat, nisi ubi episcopus constituerit, cujus parochia est: nisi tantum fonteffitas venerit pro infirmitate, aut pro aliqua necessitate, illi presbyteri, quos episcopus in sua parochia constituerit, in quacumque loco evenerit, licentiam habeant baptizandi, ut omnino sine baptismo non moriantur.

VIII.

Ut omnes presbyteri, qui in parochia sunt, sub potestate episcopi esse debeant, & de eorum ordine nullus presbyter præsumat in illa parochia baptizare, nec missas celebrare sine jussione episcopi in cujus parochia est. Et omnes presbyteri ad concilium episcopi sui conveniant. Et si hoc quod superius comprehensum est facere contemperint, secundum canonicam institutionem judicentur (tamen ipsi, quam defensores eorum.

IX.

Si quis presbyter ab episcopo suo degradatus fuerit, & ipse per contemptum potestatis aliquid de suo officio sine commeatu facere præsumperit, & postea ab episcopo suo correptus & excommunicatus fuerit: qui cum ipso communicaverit sciente, sciat se esse excommunicatum. Similiter quicumque clericus, aut laicus, vel femina, incestum commiserit, & ab episcopo suo correptus se emendare noluerit, & ab episcopo suo excommunicatus fuerit: si quis cum ipso communicaverit sciente, sciat se excommunicatum esse. Et ut sciatis qualis sit modus istius excommunicationis: in ecclesiam non debet intrare, nec cum illo Christiano cibum vel potum sumere, nec ejus munera quisquam accipere debet, vel osculum porrigere, nec in oratione se jungere, nec salutare, antequam ab episcopo suo fuerit reconciliatus. Quod si aliquis se reclamaverit quod injuste sit excommunicatus, licentiam habeat ad metropolitanum episcopum venire, & ibidem secundum canonicam institutionem ejudicetur, interim suam excommunicationem custodiat. Quod si aliquis sita omnia contemperit, & episcopus emendare minime potuerit, regis judicio exilio condemnetur.

X.

Ut monachi, qui veraciter regulariter vivunt, ad Romanum sedem, vel alicubi vagari non permittantur, nisi obedientiam abbatis sui exerceant. Et si talis causa evenerit, quod absit, quod ille abbas sic remissus vel negligens inveniatur, ut in manus laicorum ipsum monasterium veniat, & hoc episcopus emendare non potuerit, & aliqui tales monachi ibidem fuerint, qui propter Deum de ipso monasterio in alterum migrare velint, propter eorum animas salvandas, hi per consensum episcopi licentiam habeant, qualiter eorum animæ possint salvari.

XI.

De illis hominibus qui dicunt quod se propter Deum tonsurasset, & modo res eorum vel pecunias habent, & nec sub manu episcopi sunt, nec in monasterio regulariter vivunt: placuit ut in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu episcopi sub ordine canonico. Et si aliter fecerint, & correpti ab episcopo suo fe emendare noluerint, excommunicentur. Et de ancillis Dei velatis eadem forma servetur.

XII.

Clericos in ecclesia militantes, sicut jam constitutum est, non licere in alterius civitatis ecclesia, vel in potestate laicorum militare, sed ibidem permanere, in qua principio ministrare meruerunt: extra eos qui amissa patria ad aliam ecclesiam pro necessitate venerint. Qui vero episcoporum, aut laicorum, post hoc constitutum, alterius ecclesiæ clericum susceperit, nisi ad excusandum rationabiliter, placuit a communione suspendi, & eum qui suscepit, & eum qui susceptus est, quousque clericum qui translatus est fecerit ad suam reverti ecclesiam.

XIII.

De episcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec licinus ordinationem corum, qualiter fuit, placuit juxta institutæ sanctorum patrum, ut in alterius parochia ministrare, nec ullam ordinationem facere debeant sine jussione episcopi cujus parochia est. Et si hoc facere præsumpserint, ab officio suspendantur, interim quod ad synodum exinde venerint, & ibidem secundum canonicam institutionem accipiant sententiam: nisi tantū pro itineris causa. Est ullus clericus aut laicus talem episcopum aut presbyterum defensaverit sine communeau episcopi cujus parochia est, excommunicetur usq; ad emendationem.

XIV.

ANNO CHRISTI 731.

Conc. Antiocen. III. c. 8.

Quia perfuasum est populis de die dominico agi cum caballis, sive bubus & vehiculis, itinera non debere, neque ullam tem ad vidum præparari, vel ad mitorem domus vel hominis pertinentem ullatenus exercere, (quæ res ad Judaicam magis, quam ad Christianam observationem pertinere probatur) id statuimus, ut die dominico quod ante feri licuit licetat. Deopera tamen rurali, arato, aut vineæ sectione, excussione, vel sepe, censuimus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam venientes orationis gratia vacent. Quod si inventus fuerit quis in operibus supra scriptis quæ interdicta sunt esse, qualiter emendari debeat, non in laicorum districtione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

XV.

Ut omnes homines laici publicas nuptias faciant, tam nobiles, quam ignobiles.

XVI.

Conc. Chal. can. 25.

Ut clerici conductores non sint, hoc est ut non habeant actiones, sæculares, nisi pro causa ecclesiarum, orphanorum, vel viduarum, ordinante episcopo suo, vel abbate.

XVII.

Conc. Chal. can. 6. 25.

Ut post mortem episcopi non liceat episcopatum esse sine pastore supra memoratis, nisi talis necessitas grandis evenerit, ut hoc nullo modo aliter fieri possit. Præcipue ad proximam synodum, cum evenerit, episcopus ordineturr.

XVIII.

Conc. Cartha. III. cap. 3.

Ut nullus clericus ad judicia laicorum publica veniat, nisi per jussionem episcopi sui, vel abbatis, justa canones Carthaginenses cap. 12. ubi scriptum est. Qui relicto ecclesiastico judicio publicis judiciis se purgare voluerit, etiamsi pro illo prolata fuerit sententia, locum suum amittat. Hoc in criminali judicio. In civili vero perdat quod evicit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos judices undique ecclesiæ patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consorsio judicat, qui de universa ecclesia male sentiendo, de judicio sæculari poscit auxilium: cum privatorum Christianorum causas Apostolus ad ecclesiam deferri, atque ibidem terminari præcipiat: & maxime ne in talibus causis inquietudinem domo regi faciat.

XIX.

Ut omnes immuniteres in universis ecclesiis conservæ sint.

XX.

In alia synodo nobis perdonastis, ut illa monasteria, ubi regulariter monachi vel monachæ viverunt, hoc quod eis de illis rebus dimittebatis unde vivere possuisent, exinde, si regalis erat, ad domnum regem faciant rationes abbas vel abbatissa: & episcopalis, ad illum episcopum. Similiter & de illis vicis.

XXI.

Ut illos presbyteratus, qui ad illum episcopatum legibus obtiugunt, ille episcopus ipsos debeat habere, sicut in alia synodo perdonavit domnus Rex.

XXII.

De peregrinis qui propter Deum vadunt, ut de eis telonios non collant: & de illis aliis telioniis, quos domnus rex antea perdonavit, si fiat, ut ibi legitime non debeat esse, donati non sint.

XXIII.

Ut comites, vel judices, ad eorum placita primo viduarum, orphanorum, vel ecclesiarum causas audiant & definiant, in eleemosyna domni regis: & postea alias causas cum justitia rationabiliter judicent.

XXIV.

Ut nullus per pecunias ad honorem vel gradum ecclesiasticum accedere debeat, quia hæresis timonia esse videtur.

XXV.

Ut nec episcopus, nec abbas, nec ullus laicus, pro justitia facienda sportulas contradictas accipiat: quia ubi dona interceurrunt, justitia evacuatur.

*** *In mf. s. Palatino Vat. subjunguntur quædam de telonciis, de monetis & de justitiis, cum supra habeantur numine Concilii Metensis definitis in quinque capitula.*

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

Capitular. lib. 5. c. 4. *** *in margine sedis verbis: De modo excommunicationis tam de clericis quam de laicis.*

* *sanctorum* vel *aliorum patrum* vel *fidelium* Pal. Vat. * *vacantes*

1 *Pirno palatio.*] In codice Metensi *Pernis* legitur, ut in vulgatis: ut in Bellovacensi *Pirno palatio*, quod ictibus videtur. Sic enim a Pippino ipso appellatur, lib. v. cap. xi. *Sicut est ad Pirnum ordinationem.*

2 *Anno Christi DCCXXX.*] Pippini regis anni; quando primum inaugurata est a Bardo Bonifacio, confirgent ex anno Christi DCCLIX. quod docet chronicon Fuldense, & confirmant antiquæ tabulæ monasterii sancti Galli: in quibus comparatur tertius annus Pippini regis, vers. Idus Augusti, cum anno Christi occursum: cum annus decimus Pippini, ars. Kalendas Januarias, cum anno occurrere. & rursum annus x. Pippini gaudem, v. Idus Maias, cum anno occurrere. Consequente ergo, ut annus quartus Pippini, quem synodo nostra præfatam, cum anno Christi congruere dicunt pertin.

3 *Ut nec episcopus.*] Post hunc canonem sequebatur in Can. 25. vulgatis canon XXV. *De justitia faciendæ*: in quo etiam definit rodem Metensis. Sed ante hunc tres item alios permittit, *De telonciis, de monetis, & de immunitatibus*: quos omisit, cum superius relati fuerint in capitulis de illa synodo, juxta hoc loco missos facit exemplar Bellovacense;

a *Superflitionem*, additur hic a Balusio ex lib. 7. Capitularium.

CON-

Anno Christi 756. Ex Pagio ad An. Ch. 756. n. 1.

Anno Christi 756.

Concilium Anglicum

In quo statuitur celebrandam esse quotannis memoriam S. Bonifacii, sociorumque Martyrum.

Cuthbertus Dorovernensis Antistes S. Bonifacii morte intellecta, Episcoporum, & Abbatum Synodum collegit, & communi suffragio statuit quintum Junii, quo die Martyrii corona donatus est, solemniter in ejus sociorumque memoriam ab omnibus Anglo-Saxonibus celebrandum esse. Recitat Cuthberti epistolam Alfordus ad An. Ch. 756. quo Spelmannus Synodum illam collocat, ex Codice Bonifaciano n. 70. Data est ea non tantum a Cuthberto, sed & a Presbyteris & Abbatibus in Concilio congregatis ad Lullum Archiepiscopum Moguntinum, ejusque Episcopos ac Sacerdotes; atque talis est.

Reverendissimo fratri, & in amore Christi carissimo Lullo Coepiscopo, simulque cooperatoribus suis Episcopis, & Sacerdotibus Dei, quorum nomina in libro vitæ scripta teneantur, Cuthbertus Servus servorum Dei, cum aliis consacerdotibus Dei, & Presbyteris, seu Abbatibus æternæ prosperitatis ac pacis in Domino salutem.

Profitemur igitur carissimi sincerissima intentione coram Deo, & electis Angelis ejus; quia quandocunque vestram dilectionem, pacis ac prosperitatis proventum, & sanctæ religionis in Christo profectum, sacræque exhortationis fructum, de aliorum conversatione abundantius habere, rumigerulis referentibus audimus: quod inde satis gaudentes, & pro vobis obnixius orantes, læti gratias agimus largitori bonorum omnium Deo. Quando igitur aliqua religioni vestræ injuria facta, aut aliquod irrogatum narratur damnum, meror, & tristitia nos cruciat; qui nimirum sicut gaudio vestro in Christo congaudemus, ita & adversitate pro Christo contristati compatimur. Non enim aliquando, in memoria nostra obliterari possunt diversi, atque indefessi tribulationum angores, quos, ut viscera nostra, vos ipsi cum Deo dilecto Patre nostro Beatæ memoriæ Bonifacio Martyre, inter persecutores paganos, & hæreticos, atque schismaticos seductores, in tam periculosa, ac tam feritate plena peregrinatione, pro amore æternæ patriæ, longo tempore sustinebatis: & quia illo scilicet per agonem Martyrii, cum suis pluribus domesticis, ad æternam cœlestis patriæ quietem gloriose, feliciterque migrante, vos qui superstites talium estis, forsitan eo periculosius, & difficilius, inter diversa tentamenta conversamini, quo tanto Patre, & doctore, ad præsens vos orbatos esse constat.

Et quamvis hinc quædam mæstitiæ amaritudo, nostra discruciat valide præcordia, tamen hujusce doloris gemitum, quædam sæpius ad memoriam rediens, nimiæ ac novæ exultationis hilaritas jucundat, ac mitigat, dum frequentius recolentes, admirabili, vel potius ineffabili Dei pietati tripudiantes gratias agimus, quod tam præclarum speculatorem cœlestis bibliothecæ, tamque egregium Christi militem, cum multis bene educatis, & optime instructis discipulis, gens Anglorum advena, Britannia meruit, palam omnibus ad

Bonifacius & Socii, Britanniæ emissionis.

A spiritales agones, & ad multarum per Dei omnipotentis gratiam, salutem animarum de se procul laudabiliter emittere: vel longe lateque ferocissimas nationes per devia diutius errantes, de lata ac spatiosa voragine perditionis perpetuæ, ad splendiftuas semitas supremæ patriæ, per sacræ exhortationis incitamenta, & per exempla pietatis & bonitatis, ipse ductor, & signifer antecedendo, & adversa quæque opitulante Deo, fortiter expugnando, feliciter perduceret: atque ita actutum veraciter fieri etiam rerum effectus, gloriosius quam dicta demonstrant. Et in illis quoque locis, quos ante illum, nullus ante aliquando evangelizandi causa doctor adire tentabat. Unde igitur post incomparabile toto orbe Apostolicæ e-

B lectionis, & numeri mysterium, aliorumque tunc temporis evangelizantium discipulorum, Christi ministerium; hunc inter egregios & optimos orthodoxæ fidei Doctores, & amabiliter habemus, & laudabiliter veneramur. Unde in Generali Synodo nostra, ubi de ceteris omnibus, quæ vestræ modo sanctitati paucis depromimus, plenius inter nos conferebamus; ejus diem natalitii, illiusque cohortis cum eo ᵃ martyrizantis insinuantes, statuimus annua frequentatione solenniter celebrare: utpote quem specialiter nobis cum B. Gregorio & Augustino, & patronum quærimus, & habere indubitanter credimus, coram Christo Domino, quem in vita sua semper amavit: & in morte, ut ipsius meruit gratiam, magnifice clarificavit.

a Lege; Martyrizatæ.

C Præterea quippe, ut prædiximus, vestræ solicitę speculationis curam, & quasi tedio absentati Patrisfamilias, ut ita dicam, quodammodo confectam, necnon & generalitatem subjectorum vobis servorum Dei, paternis affatibus fraternisque solatiis relevare & consolare, ubicumque in negotio prævalemus, fatemur nos semper esse paratos. Unde imprimis ad confirmationem dilectionis, quam erga vos habent penetralia cordis nostri; sermone affectuque Apostoli utamur, & cum Apostolo simul dicamus: *Gratia vobis, & pax: gratias agimus Deo semper pro omnibus vobis memoriam facientes in orationibus nostris, sine intermissione, memores operis Fidei vestræ & laboris, & charitatis, & sustinentiæ spei Domini nostri Jesu Christi, ante Deum*

1. Thess. 1.

D *& Patrem nostrum.* Quod enim jam olim vivente venerandæ memoriæ Bonifacio, per scripta nonnulla, & per fideles internuncios, æque conditum esse constat, idipsum semper revocare ad invicem, satis necessarium ducimus: hoc est ut mutue pro nobis nostrisque, & hic viventibus, & hinc obeuntibus interpellationes, orationes, Missarumque remedia ad viventem Deum, & judicem omnium, suppliciter agantur, juxta Apostolica monita: orate, inquit, pro invicem, ut salvemini, &c. hoc enim modo nobis divinam clementiam complacare dignoscimur, offerentes ei orationum pura libamina. Sic nobis eandem prosperitatem inveniemus in adversis. Etenim ubi Domini, juxta ipsius promissionem, præsto est adjutorium, cuncta fugatur Malignorum adversitas. Ipse enim dixit, si duo ex vobis consenserint super terram, de omni

omni re quacumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in Cœlis est. Hoc enim sagaci solertia studiosius ideo agendum esse judicamus; quia juxta Apostolica præsagia, instant nunc tempora periculosa, & reliqua quæ ipse in eadem prosequitur epistola.

2. Tim. 3.

Et quia non est opus scribere vobis de exterioribus calamitatum incursibus, quas frequenter, ut reor, passi estis, id est persecutionibus, rapinis, odiis, & scandalis, & his similibus. Ceterum ecce quamplurimis in locis Christianę religionis valide status vacillat; dum pene undique exterius, interiusve rerum Ecclesiasticarum perturbatur ordo; novellarumque conversationum pravæ ubique pene succrescunt sectę: Nec mirum; dum videlicet postpositis antiquorum Patrum decretis, ac legibus Ecclesiasticis relictis, multi, juxta proprias adinventiones, prava, ac plurimorum nociva saluti sentiunt, affirmant, atque agant: ut scilicet transacto anno, a quodam magnæ auctoritatis viro dictum, & gestum esse constat: Ad hęc autem nos, ut timeo pusillanimes, & minus justitię zelo accensi, quid aliud imprimis agere debemus; quam ut indesinenter suffragia sanctorum postulemus Apostolorum, Martyrumque Christi, ac venerabilium Antistitum Ecclesiarum Dei: ut in hoc, quod vocati, & constituti sumus, continuis excubiis, Christi gratia nos faciat perseverare; & ut non simus reprobi, sed magis accepti: non desides, sed solertes: non dispergentes, sed congregantes quoscumque valemus, ad unanimitatem Christianæ religionis, & unanimitatem Ecclesiasticæ conversationis; quatenus ministerium nostræ dispensationis, & laboris solertia, ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis proficiat; ut cum bene servientibus, & placentibus Deo, quandoque mereamur audire: *Beatus servus, quem cum venerit Dominus, invenerit vigilantem; Amen dico vobis super omnia bona constituet eum.*

Luc. 12. v. 37. 43. 44.

Et ad hæc frequentius ad memoriam exempli causa revocemus, recordandæ memoriæ egregius Magister, & Martyr B. Bonifacius, quomodo, vel quanta solertia, laborarit in doctrina Christi; quanta pericula atque difficultates pro amore Christi, & animarum lucro, etiam usque ad ipsam mortem, libenter tolerarit. Et quia omnipotentis modo familiaris factus est, prudentia vestra solerter attendat, si ejus vos oporteat sacris admonitionibus consentire, & pietatis illius exem-

A pla pro viribus sequi. Ille enim, quantum illius domesticus factus est, quem amavit ante omnia; tanto majora apud eum potest obtinere. Unde quippe si aliqui subjectorum illius, quibus eum quondam divina dispensatio magisterii loco præfecit, ab ejus documentis spiritualibus dissentiunt, vel prava conversatione recedunt; qui defensor illorum in æterno judicio esse potuit; fit potius accusator, & rationes ab eis cum ipso Judice districtius requirit. At vero e diverso, quicumque illius sacræ institutionis, ac doctrinæ normulam rite consequuntur; pro certo se sciant, & ipsius Romanæ atque Apostolicæ Ecclesiæ: a qua Lega-

B tus eis, & doctor directus est; ac deinde pariter cum ea, omnium nostrum habere, & viventes, & morientes in oratione, & Missarum celebratione, ut supra diximus perpetuam communionem: sic tamen usque ad finem, vobis de hinc Doctoribus, & Rectoribus suæ salutis, humiliter atque amabiliter, pro Deo & æterna mercede, non dedignantur obedire: non deficientes aliquando ut indevoti, vel subdoli; sed semper ut bonæ indolis discipuli proficientes, & fideliter adhærentes, suæ militiæ in Christo magistris, ad palmam supernę vocationis Dei, & gloriam regni cœlestis.

Hæc salutaria vestræ sanctitati scripsimus ver-

C ba; non quasi ignaris, aut indigentibus nostræ rusticitatis normula; sed caritatis, atque commonitionis mutuæ gratia: contestantes & obsecrantes per omnipotentem Deum, & Filium ejus Jesum Christum, & adventum ipsius & regnum ejus: ut vos, o carissimi, cuncti generaliter, cum subjectis vobis in Christo, per omnia sitis semper ad invicem fideles, ut unanimes cooperatores, contra omnes orthodoxæ Fidei inimicos, atque hæreticos, & schismaticos, ac nequissime conversationis homines. Per hoc enim eritis bonis hominibus amabiles, seu laudabiles, & Deo omnipotenti acceptabiles, atque cari; & ita cum ipso

D Beato Patre, & prædecessore vestro, felicem in futuro vocem a Judice cunctorum Christo singuli mereatis audire. *Euge*, inquiet, *serve bone ac fidelis; quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Amen.

† Omnipotens Deus vos omnes diu incolumes in suo sancto timore & amore custodire dignetur dilectissimi fratres ac filii, †

† Cuthbertus Archiepiscopus.

† Lullo Coepiscopo.

Anno Christi 756. Ex Labbei Append. tom. VI.

Anno Christi 756.

Concilium Liptinense

Anno Domini DCCLVI, celebratum.

A quo juxta primum ejus nominis sub Carlomanno Francorum duce res ecclesiæ iterum precariæ fiunt sub annuo censu duodecim denariorum, prætereaque illarum nonæ & decimæ solvi deinceps ecclesiis jussæ.

Hujus synodi meminerunt episcopi in epistola a synodo apud Carisiacum missa ad Ludovicum regem Germaniæ his verbis. Carli principis filius Pippinus rex synodum apud Liptinas congregari fecit, cui præfuit cum sancto Bonifacio legatus apostolicæ sedis Gregorius nomine. Nam & synodum ipsam habemus, & quantumcumque de rebus ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit, ecclesiis reddere procuravit. Et quoniam omnes res ecclesiis a quibus ablatæ erant restituere, propter concertationem quam cum Waifario Aquita-

E norum principe habebat, non prævaluit, precarias fieri ab episcopis exinde petiit, & nonas ac decimas ad restaurationes tectorum, & de unaquaque casata duodecim denarios ad ecclesiam unde res erant beneficiatæ, dari constituit, usquedum ipsæ res ad ecclesiam revenirent. *Patet ex hoc contextu episcopos hæc duo ejusdem nominis concilia ibi confundere, in eo quod asserant sanctum Bonifacium cum Gregorio sedis Apostolicæ legato adfuisse huic secundo Liptinensi: cum passus fuerit anno 754. in quo conveniunt omnes scriptores: qui certe solus concilio Liptinensi*

nos primo ne legatus Apollinaris profuerat anno 743. A quo tempore Pippinus non erat rex, Ut Georgini quoque legatus nondum erat Apollinaris, sed anno demum praedicto 746. eo missus est in Galliis a Stephano II. papa, vide ea loquens, ut ipse scribit Pippino regi. Unde scilicet epocham hujus secundæ Lipsiensis fysodi, quam tandem patet adhuc diversam esse a prima; cujus canon secundus auctior est in ferunda, Patuto de monstrat decimis profundis. Tractata patet virtutum fysodi Lipsiensis confusio, ex hoc quod Pippinus temporibus suis quod Lipsinus primo, anno Christi 743. congregasse, nullam habuerit concertationem cum Pharisaeis, ut legitur in eodem epistola, qui tunc non erat Aquitanorum princeps.

ANNO CHRISTI 757. ANNO CHRISTI 757.

VITA, ET EPISTOLÆ PAULI PAPÆ I.

PAULUS natione Romanus, ex patre Constantino, fedit annos decem, mensem unum. Hic ab ineunte ætate in Lateranensi patriarchio cum proprio seniore germano Stephano praedecessore ejus pontifice pro eruditione ecclesiasticae disciplinae traditus est temporibus domni Gregorii secundi junioris pontificis. Et postmodum a domno Zacharia beatissimo papa in diaconis ordine partiter cum antefato suo germano confecratus est. Nam dum idem suus germanus & antecessor pontifex ad extremum pertingeret vitae, illico, & populus cum eo hujus Romanae urbis divitus est, & ali cum Theophylacto archidiacono tenuerit, in ejus domo conquiesciit, feu mortis, & reliquus ecclesias cum condecenti fluduit recondi honore. Hic antecessorum praelui in sua propria domo monasterium fundamentis in honore sancti Stephani sedificet martyris atque pontificis, nec non & beati Silvestri item pontificis & confessoris Christi, construxit. Ubi & oratorium in superioribus ejusdem monasterii marmoribus sedificatorum corpora magna cum veneratione condidit. Infra claustra vero ipsius monasterii ecclesiam mirae pulchritudinis a fundamentis noviter constituit. Quam multivo & marmoribus decorans, & omnem illius ornatum in auro argentoque & diversis speciebus largiens, sed & cyburium ibidem ex argento lib. ..... sedificet, illisque metallicis sanctorum corpora, quae de praefatis demolitis sabulis ceneteriis, maximo veneratione condidit sedecim. In eodem aulope monachis plurima contulit praedia, & possessiones ac loca urbana, vel rusticis, & perpetuae atque abundanter ditans auro & argento, absque rerum speciebus, & omnibus utilitatibus. Ubi & monachorum congregationem constituens, 4 Graecae modulationis psalmodige cenobium esse decreverit, atque Deo nostro omnipotenti, & omnibus ibidem representantibus sanctis magnis sub interdictionibus sedule ac indefinenter laudes fieluit perfolvendas. Hic fecit noviter ecclesiam infra hanc civitatem Romanam in Via sacra juxta templum Romuli in honore Martyrum apostolorum Petri & Pauli, ubi ipse beatissimi principes apostolorum, tempore quo Christi nomine martyrio coronati sunt, redemptori nostro fundenter preces, propria geaua fleletere visi sunt. In quo loco ulque hactenus corum genua pro redemptionis omnis in postremo venturae generationis in quodam fortissimo silice esse noscuntur delineata. Nam & infra ecclesiam beati Petri apostoli fortis muros hujus civitatis Romanae noviter concutum in honorem sanctae Dei genitricis construxit, juxta oratorium sancti Leonis papae, locus fores introitus fanchae Petronillae, atque beati Andrea apostoli, motivo & diversis metallis cum*

eum adornans. Ubi & effigiem sanctae Dei genitricis in fastus ex argento deaurato, quae penlat libras centum, conflavit: in quo circulo & sepulturam sibi construxit. Hic dum in ecclesia beati Pauli apostoli astivo tempore pro valido caloris fervore demoraretur, corporis praeoccupatus aegritudine illic vitam finivit, ubi & sepultus est: illisque fere triem mensium fpatio ; vel ibiumum permansit funus. Postmodum vero congregationes Romani reiunt, & alie nationes ejus corpus per flumen Tiberis navicula transfretantes, ad beatum Petrum cum psalmodiae honore deportarunt, & in praefato ab eo constructo oratorio eum sepelierunt. Hic fecit ordinationem unam per menfem Decembrem, presbyteros duodecim, diaconos duos, episcopos per diversa loca numerores. Et cessavit episcopatus annum unum, & menfem unum.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Quo tempore pontificatum adeperit. Acta Fauli.

a *Paulus.*] Anno 757. die 18. Maii Paulus diaconus germanus fratter Stephani praedecessoris fui contra Theophylactum potioribus voris pontificatum adeptus est. Consecratus est eratio agnitionem, & Pippinum regem ad Italiam contra Longobardos defendendam, patrono affectus erga parisian & religionis invitat & admonet: ut pacem faciendam erta adem legatis, ac aliorum hostium injuriae exponerent, in urbem transfuit, monasteria exerit, & ipse fundavit. Confaniinus imperator transferfoqes pseudofynodalis decessit, alios relegando, alios suppliciis vitae afficiendo, perfequitur.

b *Administrivit liberis.*] Hæ & praecedentes literae Pauli ad Constantinum imperatorem, & Pippinum regem desideratum. Priorum mentio habetur in epistola Hadriani papae ad Constantinum & Irenem Augustos.

c *Hic sanctissimus praesul.*] Vide infra concilium Romanum.

d *Graeca modulationis psalmodiam esse decrevit.*] Cum impius imperator Copronymus, edicto promulgato, monachos in oriente esse prohibuisset, in gens Graecorum monachorum multitudo, ipse Romam consultus. Quorum cum Graeca lingua peculiaris esset, cofdem in monasteriis collocatos voluit, ea praefuit quae in fuis orientalibus monasteriis praefuisse conferefitur; nimirum ut psalmorum cantum aliquo officio ecclesiastico fua ipforum lingua perfolverent.

e *Tres pridem dies.*] Voluntate & consensu Desiderii regis Longobardorum, hac Paulum Romae Pipinus civitatis, addens Hadriano in epistola ad Constantinum conqiglo scribitur, quod Constantinus Tonpeii frater ex laico in Romanum pontificem electus & confecratus hoc graviffimo fibiffimo cesfum dedexit. Ex duabus epistolis Variatae bibliothecae Tarentinae mihi Baronius pfeudopontifexis authoritate congregatum esse concilibabulum proximanus episcopum, qui illegitimam ejus contra canones fatium electionem & consecrationem probaverit.

Constantinus pontifex pseudopontifex.

Regest Gregorium monachorum multitudo Romam profuit.

INDEX ET ARGUMENTA

Ordo qui habet in ecclesia Petri ante defuncti pontificis. Pontifex. ordo vero in codice Cenchiano ejusdem. Ordo qui habet in codice Petri.

EPISTOLARUM PAULI PAPÆ I. AD PIPPINUM REGEM.

Quae a cardinale Baronio ex bibliotheca Vaticana commemoratur, certamen pro Ecclesia Carolingiadorum Graecorum, ordine temporum metrique ingesta & perturbata.

PIPPINO regi obitum Stephani fratris, & fuam ordinationem exponit: indicat fe in amicitia ab eodem Stephano inita perseveratum, petit ut idem prestet. Per Innocentem Pippini legatum mittit.

Innotestimus a Deo protecta, &c.

Monaeterium sancti Silvestri in monte Soracte, cum tribus aliis vicinis, donat Pippino, quae a Carolomanno monacho fuerant Zacharia papae concessa.

Salubri providentia quidpaid, &c.

Gratias agit Pippino pro defensione contra infidiatores, & pollicetur ei suos omnes, ut monachi Remedii fratris ejus psalmodiam discant.

Cum caritatis amor quem, &c.

Ut Maximum presbyterum jubeat episcopum in Francia creari, ut a consiliis sedi Romanae contrariis avocetur.

Omnino compertum habet vestra, &c.

Gratulatur Pippino de incolumitate & feliici fuccessu itineris: ac legatos suos nondum Constantinopoli reversos esse indicat.

Prudentia nostra apostolica, &c.

Gratias agit pro exaltatione sanctae Romanae ecclesiae, indicat fiducian suam, poli Deum, in Pippini auxilio se ponere: petit ut id se legatum mittat, per quem ei possit aperire Graecorum consilia & insidias. Per Petrum primum defensorem,

Dum illa quae nostris, &c.

Mittit exemplum literarum, quas ad eum Cosmas Alexandrinus patriarcha per monachum quemdam scripserat.

Quia Spiritus sancti gratia, &c.

Imperatorem Graecum in armis esse, ut Ravennam aggrediatur; paviliumab eo contra Graecos impleat. Scriptor, poli Pippini missorum diffensum, Vulcarii episcopi, Feliciis religiosi, & Rathberti viri illustris.

Praecelsa Dei servata, &c.

Exponit se Ravenne cum Defiderio rege locutum, & partaium, quae ad defensionem contra Graecos necessaria erunt.

Dum tanta vestra sublimissima, &c.

Purgat se de eo quod dixisse ferebatur, Pippinum Romam ambitiosa in urbem ingressum constituta non praebituram. De Pippini missis, & fuis, qui Constantinopolem iverant, propter hiemis spiritatem nihil audiri. De Martino facti pontificatum, ut Romae ordinetur. Mittit quoque Nicetam, quae de Ravenna partibus acceperat.

Eximia Dei a Deo protecta, &c.

Perconsentiens Pippino valetudinem, deque successibus iteratis quod fuscperat, quia adversa quaqueque in Gallia ejus aegritudine nuncliabantur. Per Deodegandum & Vulcharium missos Pippini.

Quaeris fidelium Dei spiritalia, &c.

Narrat de Beneventanorum injuria. Petit ut Pippinus literis eos increpet; &, si nolint parere, ut consentias in expeditionem in eos inflituatum.

Narrat patem inter se & Desiderium regem Romae constituram, petit ut obfidet Desiderio relictum, quo se ipse Imolam ab eo civitatem recipiat. Per Georgium episcopum, & Stephanum presbyterum legatos fuos: una cum Rodberto milio Pippini.

Dum tam copiosam omnipotens, &c.

Mittit exemplum literarum quas a Sergio archiepiscopo Ravennate acceperat: petit in emboio, ad Desiderium regem feribi, ut auxilium praestet ad Ravennae ac Pentapolis defensionem.

Praecelsa Dei a Deo servata, &c.

Per Vulfardum Pippini regis milium, per quem fabanum acceperat, in quo Pippini filia ex facro fonte fuscepta fuerat. Indicat Longobardos nihil eorum restituere quae promiserant: fe laborare, ut Sergius archiepiscopus fuae restituatur ecclesiae. Vulcharium episcopum exempto fratri Stephani Pippino commendat.

Laetor praefatorum literarum, &c.

Laudat Pippini conflantium in fuscepta eccle-

Ordo qui habet in codice Petri.

Ordo vero in codice Cenchiano.

Ordo qui habet in codice Petri.

Ordo vero in codice Cenchiano.

Ordo vero in codice Cenchiano.

Ordo vero in codice Cenchiano

siæ defensione, quam ejus literæ per Vulfardum & socios allatæ testabantur. Probat quod sedis apostolicæ legatos Constantinopoli reversos detineat usque ad Synodum. De Georgio item episcopo & Petro presbytero iterum permittit ejus arbitrio. Desiderium Romæ superiore autumno fuisse narrat, & cum eo constitisse, ut per Pippini, ipsiusque missos ecclesiæ jura recipiantur. Gratias agit, quod Desiderium Pippinus admonuerit, ut Neapolitanos & Cajetanos constringat ad restituenda ecclesiæ patrimonia, & ut episcoporum consecrationem a sede apostolica suscipiant.

Votiva cordis nostri desideria, &c.

XVII. 24. Indicat sex patricios cum trecentis navibus Constantinopoli Romam venturos, & postea in Franciam ad Pippinum profecturos. Queritur Desiderium, quod de justitiis ecclesiæ coram missis Pippini promiserat, elusisse: quin & comminatorias literas scripsisse. Petit ut tres legatos mittat, unum Ticinum ad Desiderium, duos Romam qui auxilium præbeant. Per Conibertum vassum Pippini.

A Deo institutæ præcellentiæ, &c.

XVIII. 25. Per Langbardum virum illustrem missum Pippini. In embolo mittit præceptum, quod Pippinus aliis literis poscebat, de titulo sancti Chrysogoni pro Marino presbytero: mittit præterea libros aliquot Pippino, atque inter ceteros, Dionysii Areopagitæ libros Grece scriptos.

Properans ad nos harum, &c.

XIX. 23. Per Georgium episcopum. Gratiarum actiones pro defensione sanctę Dei ecclesiæ continet. In embolo postulat, ut Pippini filium qui ei tunc natus fuerat, ex sacro baptismatis fonte excipere mereatur.

Solet epistolaris relatio mentem, &c.

XX. 21. De actis Remedii episcopi & Autcharii ducis missorum Pippini cum Desiderio rege: quod inter eos constiterit, ut omnia ecclesiæ jura intra mensem Aprilem plenissime restituat: partem jam receptam, de reliquis spondere. Per Petrum presbyterum missa.

Quia excellentia vestra, &c.

XXI. 19. Per Vvilharium episcopum, Dodonem, & Vvilchardum, missos a Pippino, ut viderent an Longobardi plene omnia restituerint: indicat hos calliditam illorum versutiam & fraudem deprehendisse: suam post Deum, ejus genitricem, & apostolos, in Pippino esse fiduciam.

Ad referendas gratiarum, &c.

XXII. 20. Agit gratias Pippino, quod sibi omnia indicaverit quæ cum legatis imperatoris Constantinopolitani egerat, & quę illis responsa dederat, cum literis quas ad imperatorem scribebat. Intercedit pro Tassilone Bavariorum duco. Imperatorem sibi imaginum causa infensum esse. Scripta post reditum Joannis subdiaconi abbatis, & Petri primi defensoris, & adventum Flavini capellani a Pippino missi.

Cum regalis potentiæ culmen, &c.

XXIII. 18. Gratias agit de constanti affectu Pippini, quem Davidi comparat. Per Joannem subdiaconum abbatem, & Petrum primum defensorem legatos, cum quibus redibant missi Pippini, Haribertus abbas, & Dodo comes.

Explere nobis nequeo, &c.

XXIV. 17. Ad duas Pippini epistolas respondet, quarum alteram Petrus primus defensor e Francia rediens attulerat, alteram Vvidmarus & Gerbertus abbates, atque Hugbaldus, viri illustres, a Pippino missi ut Longobardis ad restituenda ecclesiæ jura imminerent. Indicat constitisse, ut mis-

A si regis ex de causa irent ad Desiderium cum missis civitatum: quippe non solum omnia non restituisse, sed etiam prius reddita iterum invadere conari.

Dum tam maximam nobis, &c.

XXV. 16. Pippinum pro defensione ecclesiæ laudat, & cum Moyse comparat. Gratias deinde agit pro monasterio in monte Soractę a Pippino sibi donato.

Dum divinas scripturarum, &c.

XXVI. 35. Per Georgium episcopum, & Stephanum presbyterum, una cum Rodberto Pippini legato. Prolixe de Longobardorum crudelitate ac malitia queritur. Indicat se alias literas legatis suis dedisse, quibus obsidum Desiderii dimissio pe-
B tebatur: exponit quo consilio ita scripserit, obtestaturque ne eos dimittat, & ut Desiderium constringat ad restituenda ecclesiæ patrimonia. In embolo, munuscula quædam Pippino mittit.

Quoties perspicua eximietatis, &c.

XXVII. 34. Per Andream & Gaudericum missos Pippini. De invasionibus Longobardorum, contra falsam Desiderii suggestionem: & de mensa Stephano papę a Pippino donata, per ejus nunc missos ad sancti Petri confessionem oblata. De Georgio episcopo, & Petro episcopo, facit potestatem, ut eos retineat, si velit.

Quas præclara excellentia, &c.

XXVIII. 42. Scripsit epistolas tres ad Carolum & Carolo-
C mannum reges, in quibus hortatur eos, ut majorum vestigiis insistentes fidem beato Petro præstent, & ecclesiam Romanam defendant & exaltent. Primam per Petrum primum defensorem missa.

Olim omnipotens Deus, &c.

XXIX. 41. Secunda per Droctegandum & Vulfardum abbates, missos regios.

Missam relationem excellentiæ, &c.

XXX. 40. Tertia, post reditum Petri primi defensoris.

Quanto decoris nitore regalis, &c.

XXXI. 22. Scripsit etiam epistolam ad cunctum exercitum regni Francorum, in qua gratias agit pro fideli opera sibi & beato Petro præstita, hortaturque, ut in servitio sanctæ Romanę ecclesię perseverent,
D ac pro ea viriliter decertent.

Considerantibus nobis, &c.

EPISTOLA I. PAULI ELECTI PAPÆ I.

AD PIPPINUM REGEM.

De ipsius electione ad pontificatum, ante consecrationem scripta. Spondet se in ea fide & concordia, quam Stephanus decessor ejus Pippino regi pactus est, cum suis permansurum.

Domino excellentissimo filio Pippino Francorum, & patricio Romanorum, Paulus diaconus, & in Dei nomine electus sanctæ sedis apostolicæ.

E

Cum gravi gemitu, & immenso mœrore cordis, innotescimus a Deo protectæ excellentię tuę, potentissime victor rex, Dei vocatione de hac luce ad æternam requiem esse subtractum sanctæ recordationis dominum & germanum meum Stephanum papam, in cujus etiam transitu & ipsi lapides, si dici potest, nobiscum flentes lacrymaverunt. In cujus apostolatus ordinem a cuncta populorum caterva mea infelicitas electa est. Et dum hæc agerentur, convenit Romam Immo Christianissimę excellentię tuę missus: & cum eo loquentes una cum nostris optimatibus, aptum per- Cod. Carolini 13.

perspeximus eum hic detineri, donec Dei providentia sacra apostolica benedictione illustrati fuissemus: & tunc plenius satisfactus de nostra vel cuncti populi puritate & dilectione, quam erga tuam benignissimam excellentiam, & cunctam gentem Francorum gerimus, cum ad vos repedandum cum nostris missis apostolicis absolveremus. Quoniam nos pro certo cognoscas, excellentissime & a Deo protecte noster post Deum auxiliator & defensor rex, quod firmi & robusti usque ad animam, & sanguinis nostri effusionem, in ea fide & dilectione & caritatis concordia, atque pacis fœdere, quæ prefatus beatissimę memorię dominus & germanus meus sanctissimus pontifex vobiscum confirmavit, permanentes, cum nostro populo permanebimus usque in finem. Unde & indesinenter extensis palmis ad cœlum pro vitæ incolumitate excellentię tuæ, atque dulcissimorum filiorum, & excellentissimæ reginæ sospitate, domini Dei nostri exoramus clementiam, ut semper tuum auxilium, & firmissima protectio extendatur super nos. Incolumem excellentiam tuam gratia superna custodiat.

II. AD PIPPINUM REGEM.

Accusat inter cetera Desiderium regem, quod promissas ecclesiæ Romanæ civitates non restituat, oratque ut illum ad has reddendas impellat, & ne aliis literis suis, quas de laxandis ejus obsidibus illius impulsu scripsit fidem habeat.

Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Codicis Carolini 15. Quotiens perspicua eximietatis vestrę merita mystica consideratione cernens cordis oculis confero, oppido me admirari convenit intemeratam superfluamque excellentiæ tuæ mentis constantiam, & ferventissimum affectum, quem circa Dei amorem, & ejus principis apostolorum incessanter gestas; quoniam Deo magis quam hominibus favere niteris. Unde perspicuum est, vos præ omnibus regibus & potentibus piis pollere operationibus, quia assumpto cœlesti triumpho ultro te, excellentissime fili & spiritalis compater, ad liberandam Dei ecclesiam adhibuisti. Et ideo ut ipsum piæ operationis vestræ certamen effectu mancipetur, crebro nos congruit, sicut liberatori ipsius sanctę Dei ecclesiæ, & ejus peculiaris populi, apostolicos dirigere apices. Primum omnium nobis super omnia nectarea & dulcia existit desiderabilia prosperitatis vestræ gaudia addiscere: deinde vero quæ sanctę ecclesię Dei & nobis consistunt necessaria quantocius intimare: ut vera, excellentissime fili, & noster spiritalis compater, agnoscas non pridem per apostolicas literas eximietati tuæ innotuisse, quæ in his partibus a Desiderio Longobardorum rege impie peracta sunt, atque crudeliter perpetrata. Igitur dum tam perniciosam ejus operationem cerneremus, aptum prospeximus præsentem fidelissimum vestrum missum Rodbertum hic apud nos detinere, quatenus quid cœpta jam fati Desiderii regis, vel Longobardorum populi malitia pareret, presentaliter agnoscens atque conspiciens, vestram certiorem reddidisset eximiam præcellentiam. Etenim sicut pridem, ecce & nunc innotescimus a Deo servatæ excellentiæ vestræ, quod prefatus Longobardorum rex Pentapolensium per civitates transiens, quas beato Petro pro magna animę vestræ

A mercede contulistis, ferro & igne omnia sata, & universa quæ ad sumptus hominum pertinent, consumpsit: sicque Spoletinum & Beneventanum, qui se sub vestra a Deo servata potestate contulerunt, ad magnum spretum regni vestri desolavit, atque ferro & igne eorumdem ducatum loca & civitates devastavit; & comprehensum Albinum ducem Spoletinum, & cum eo satrapas, qui in fide beati Petri & vestra sacramentum præbuerunt, infixis in eis pessimis vulneribus, in vinculis detinet. Appropinquante autem eo Benevento, illico dux Beneventanus fugam arripuit in Otorantinam civitatem; & dum immineret, ut ex ipsa sua civitate exire eumdem ducem suaderet, nequaquam in eo suam adimplens voluntatem, constituit ducem alium in eodem Beneventano ducatu,
B nomine Arigis. Et confestim dirigens Neapolim idem Desiderius rex, accersivit Georgium imperialem missum, qui ad vos in Franciam directus fuerat: cum quo nefarie clam locutus est, iniens cum eo consilium, atque suas imperatori dirigens literas, adhortans eum, ut suos imperiales dirigat exercitus in hanc Italiam provinciam; & ipse Desiderius cum universo Longobardorum populo professus est, Deo sibi contrario, auxilium præfatis imperialibus exercitibus impertire: quatenus ex una parte ipsius exercitus, & ex alia idem Desiderius cum universo Longobardorum populo, utrique dimicantes Ravennatium civitatem comprehendere queant, suamque imperator, quod dominus non permittat, adimplere valeat in quo-
C cumque voluerit voluntatem. Nam & cum eodem Georgio imperiali misso constituit, ut dromonum Sicilię stolus in Otorantina civitate dirigatur, ut tam Gręci quam Longobardi ipsam obsidentes comprehendere valeant civitatem, eamque concedat imperatori cum hominibus & facultatibus quę in ea consistunt, & tantummodo ducem illum, atque ejus nutritorem Joannem, predicto regi restituat. Post vero dissolutionem eorumdem ducatuum, conjunxit hic ad nos Romę idem Longobardorum rex: & cum eo loquentes, nimis eum adhortati sumus, & per sacratissimum corpus beati Petri, atque etiam per tuam a Deo protectam excellentiam, fortiter illum conjuravimus,
D ut civitates illas, id est Imolam, Bononiam, Auximum, & Anconam, quas nobis præsentialiter, simul per vestros missos, id est Folradum Deo amabilem abbatem, atque Rodbertum, excellentissimę Christianitati tuę, & per te etiam beato Petro apostolorum principi pollicitus est redditurum, restituere deberet. Quod minime acquiescere inclinatus est: sed simulans, ut certe stropharius, varias occasiones adhibuit: inquiens ut si suos, quos illic Francia habere videtur, obsides reciperet, tunc in pacis concordia nobiscum conversaretur. Unde petimus te, excellentissime fili & spiritalis compater, & obnixe de-
E precamur a Deo inspiratam eximietatem tuam, ut jubeas perfectam liberationem sanctæ Dei ecclesię, & ejus peculiaris populi exercere; & ita id quod magna animæ tuę mercede beato Petro pollicitus es, firmiter permanere: ipsumque Desiderium Longobardorum regem fortiter constringere digneris, ut prolatam a Deo promissionem beato Petro protectori vestro restituere debeat, atque in omnibus adimplere. Tuique studii sit, bone potentissime rex, sicut cœpisti, perfectius hanc sanctam Dei ecclesiam, & ejus peculiarem populum, de hostium incursione eruere: ut annuente Deo certamen benignæ operationis tuę uberrime fęcundetur: quatenus in die adventus domini Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, luceas sicut ra-

radiantissimus sol inter universos reges & potentes, atque ipsam sanctam Dei ecclesiam, & ejus populum tuo adminiculo ereptum, divinæ majestati, absque ulla læsionis sęvitia, offerre, & tunc centuplum remunerationis ab eodem domino Deo nostro justo judice percipere, & vitam æternam possidere merearis. Conjuro te, fili excellentissime, per omnipotentem Deum, & ejus principem apostolorum beatum Petrum, ut benigno intuitu & libentissimo animo nostras preces audire jubeas: ut & Deus tibi omnipotens, in his quę ejus potentiam deprecatus fueris, suę divinitatis aures inclinet, & victorem te super omnes barbaras nationes faciat. Omnes enim omnino gentes, quę super faciem universę terrę consistunt, compertum habent tuum certamen, quod ad defensionem sanctę Dei ecclesię adhibuisti, & magnum te ac præcipuum regem laudabiliter asserunt. Sed & nos bonam tuam famam longe lateque protelare atque dilatare non desistimus, in eo quod certe post Deum sicut murum inexpugnabilem tuam firmissimam fidem in nostro pectore conferimus, magnam in te post Dei præsidium possidentes spei fiduciam: quod & plerumque ob tuæ immaculatę promissionis fideique meritum consecuturi sumus. Etenim magnopere pręsentes nostros missos, id est reverentissimum sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum Georgium, atque dilectum filium nostrum Stephanum presbyterum, ad vestram a Deo custoditam excellentiam misimus: dumque vestris Deo amicabilibus vestigiis fuerint una cum Roberto fidelissimo vestro misso præsentati, cuncta viva voce Christianissimæ excellentię tuę quę acta sunt, & rei exigit meritum, nobisque necessaria existentia intimabunt. Maximo namque desiderio noster anhelabat animus, apostolicas excellentię vestræ dirigere literas salutationis ac visitationis, ob causam rerum eventus significandum, & minime valuimus, imminentibus circumquaque Longobardorum regis insidiis. Attamen ecce jam duas apostolicarum literarum assertiones excellentię vestræ clam per maximam industriam misimus, & ignoramus si ad vos ipsæ pervenerint literæ. Unde ambigimus ne a Longobardis comprehendantur. Pro quo & nunc per prænominatos nostros missos alias vobis literas misimus, quasi obtemperantes pręfati Desiderii regis voluntati, ad suos hospites absolvendum, & pacem confirmandum. Sed bone excellentissime fili, & spiritalis compater, ideo istas literas tali modo exaravimus, ut ipsi nostri missi ad vos in Franciam valerent transire: quoniam si hoc non egissemus, nulla penitus ratione per Longobardorum fines transire valuissent. Sed susceptis ipsis literis, earum seriem nullo modo perficiatis, neque præfatos hospites permittatis parti Longobardorum restituere. Potius autem conjuramus te, excellentissime fili, & spiritalis compater, per Deum vivum, & corpus beati Petri, ut fortiter ipsum Desiderium, vel ejus Longobardorum gentem constringere jubeas, quatenus præfatas quas pollicitus est civitates tuę mellifluę excellentię, & per te beato Petro fautori tuo restituat: quoniam nullam, ut pręfatum est, de his quę primitus pollicitus est, cum eo firmam valuimus stabilire convenientiam. Oramus autem omnipotentem Deum, ut pio intuitu de throno majestatis suę super vos vestrumque regnum respiciat, & sua dextera excellentiam vestram circumtegat, atque in omnibus muniat, & præsentis vitæ cursum salubriter exequi, & regni potentiam gubernare permittat per plures annorum metas, una cum excellentissima & a Deo servata filia, & spiritali nostra commatre, atque amantissimis vestris meisque filiis, & gaudeatis de eorum florigero germine: & mittat omnipotens Deus, ut semen vestrum splendidissimum usque in finem mundi idem regni fruatur culmen, etiam venturo in sæculo infinita gaudia cum sanctis & electis suis vobis concedat: quatenus sicut in præsenti vita, & in futura beatitudine adepti promissam vobis mercedis coronam, cum Christo regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

EMBOLUM.

Pro veræ benedictionis causa direximus vobis apallateam unam spatham, ligatam in gemmis cum balteo suo: annulum unum, habentem hyacinthum: storacinum pallium unum, habentem paones. Quam parvam benedictionem petimus ut excepta injuria suscipere jubeatis. Dominis Carolo & Carolomanno, pro magna apostolica benedictione, annulos singulos, habentes hyacinthos.

III. AD PIPPINUM REGEM.

Laudat Pippinum, & gratias agit, quod adventantibus ipsis legatis, Remigio fratre & Autchario duce, Desiderius rex civitates & patrimonia ecclesiæ ex parte restitnerit, partem alteram in certum tempus redditurum se condixerit.

Domino excellentissimo filio & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Cod. Carolino 12.

QUIA excellentia vestra merito bonorum operum superno examini fuerit comprobata, ipsis jam in manifesto rerum exhibitarum effectibus demonstratum est. *Et post alia*: Exulta itaque & lætare, felicissime rex, quia tuo, annuente Deo certamine sancta spiritalis mater vestra universalis Dei ecclesia ab æmulorum insidiis erepta atque exaltata triumphat, fidesque orthodoxa tuo zelo, & fortitudinis brachio illibata hęreticorum jaculis consistit. Pro quo beatus & justus effectus es in omnibus operibus tuis, fili dulcissime & spiritalis compater, victoriosissime eximieque rex. Innotescimus siquidem præcelsę Christianitati vestræ, quod nuper dum ad nos conjunxissent fidelissimi vestri, scilicet a Deo amabilis Remedius germanus vester, atque Autcharius gloriosissimus dux, constitit inter eos & Desiderium Longobardorum regem, ut per totum instantem Aprilem mensem istius decimæ tertiæ indictionis, omnes justitias fautoris vestri beati Petri apostolorum principis, omnia videlicet patrimonia, jura etiam & loca, atque fines & territoria diversarum civitatum nostrarum reipublicæ Romanorum nobis plenissime restituisset. Unde ex parte quidem easdem justitias nobis idem Longobardorum rex fecisse dignoscitur, & reliquas omnes justitias se profitetur, atque omnino spondet nobis esse facturum. Quapropter impensius nos præfatus Desiderius Longobardorum rex obsecratus est, ut vestræ a Deo protectę excellentię nostris apostolicis relationibus intimare debuissemus. Et ecce, sicut nostro post Deum liberatori, hoc ipsum eximię atque sublimissimę, & a Deo protectæ Christianitati vestræ, per has apostolicas nostras innotuimus syllabas, dirigentes magnopere ad vestram a Deo inspiratam pręcelsam sublimitatem pręsentem dilectum filium nostrum Petrum presbyterum; quem petimus benigno solite aspectu

pectu a vobis suscipi, & cum affectu, atque prospero nuncio de perfecta plenariaque justitia diversarum causarum fautoris vestri beati Petri apostolorum principis ad nos remeandum absolvere dignamini. Si vero in ea quam præfatus Desiderius rex, vel ejus Longobardorum gens, profitentes pollicentur, permanserint sponsione, nobisque omnia, secundum ut constitit, & pactorum fœdera continent, restituta ab eis nobis fuerint, tunc a Deo conservandæ excellentiæ vestræ meritum intimantes innotescemus ei. Unde obsecrantes petimus, & obnixe deprecamur, imo & conjuramus te, excellentissime atque Christianissime rex amantissime fili & spiritalis compater, per omnipotentem Deum, & beatum Petrum, qui te in regem unxit, ut & perfectius ea, quæ pertinent ad exaltationem, & ad ampliatam liberationem sanctæ Dei ecclesiæ, & istius a vobis redemptę provinciæ, sicut beato Petro, & nostro prædecessori pontifici sanctæ recordationis, domno & germano nostro beatissimo Stephano papæ polliciti estis, cuncta perficere & adimplere jubeatis; quatenus promissam & repositam vobis mercedis coronam de manu omnipotentis Dei recipiatis. Orantes de reliquo omnipotentis Dei nostri misericordiam, ut sua vos circumtegat gratia, una cum dulcissima conjuge excellentissima regina, filia & spiritali nostra commatre, atque amantissimis natis, id est præcelsis regibus, & præsentis regni culmen, & triumphum victoriæ possidere, & æterna gaudia in cœlestibus regnis cum sanctis perfrui concedat. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

IV. AD PIPPINUM REGEM.

Conqueritur iterum de Desiderio rege, quod promissam legatis integram restitutionem non pręstet, & de comminatoriis literis quas scripserat. Orat Pippinum, ut tres legatos ecclesiæ causa mittat.

Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri, Pippino Francorum regi & patricio Romanorum Paulus papa.

Codicis Carolini 24.

ADEO institutæ præcellentiæ vestræ his nostris apostolicis syllabis, bone potentissime rex, fili excellentissime, & spiritalis compater, sicut nostro post Deum liberatori, ea quæ ad agnitionem nostram de diversis adveniunt partibus, summopere innotescere studemus. Agnoscat si quidem eximietas vestra, intimasse nobis quosdam sincerissimos fideles spiritalis matris vestræ, sanctæ nostræ ecclesię, quod sex patricii, deferentes secum trecenta navigia, simulque & Siciliensem stolum, in hanc Romanam urbem absoluti a regia urbe ad nos properant. Quid ii velint agere, aut pro qua diriguntur causa, rei veritatem ignoramus: hoc tantum nobis nunciatum est, quod ad nos progredi, & ad vestram summe laudabilem præcellentiam in Franciam ingredi sunt dispositi: eademque nobis destinatas literas infra hæc nostra scripta vestrę excellentię direximus intuendas. Itaque & hoc conservandæ eximietati vestræ innotescimus, quod quemadmodum in pręsentia missorum vestrorum constitit cum Desiderio Longobardorum rege, ut nostras Romanorum justitias ex omnibus Longobardorum civitatibus plenius primitus acciperemus, & ita postmodum ad vicem ex omnibus nostris civitatibus integras Longobardis faceremus justitias; freti in hujuscemodi ejus pollicitatione, quam in præsentia prædictorum missorum vestrorum exhibuit, nostros missos direximus ad easdem recipiendas faciendasque justitias. Ipse vero varias adhibens occasionum versutias, nequaquam nobis primitus, ut constitit, plenarias de omnibus suis civitatibus facere voluit quas exquirimus justitias, & ita demum suas in integro ex omnibus nostris civitatibus recipere: sed sigillatim tantummodo de una civitate facere, & de alia recipere maluit; volens per hoc dilationem inferre, ne pars nostra Romanorum propriam consequatur justitiam. Et ecce nostri missi nihil impetrantes ad nos sine effectu reversi sunt. Et plures deprædationes extunc, atque multa & inaudita mala in nostris immittit finibus. Unde ecce suas confestim direxit literas, per quas confidens in sua ferocitate, Deum pre oculis non habens, nec beatum principem apostolorum Petrum metuens, comminationes nobis direxit, & inania detractionum verba protulit. Quas & de pręsenti, infra hanc nostram exarationis seriem, vestro præfulgido, & a Deo instituto culmini direximus, ut earum præcelsa eximietas vestra agnoscens textum, consideret, quanta sit ejus malitia, & elationis cordis superbia, in id quod contra beatum Petrum, & vestram regalem potentiam se erigens, malitias nobis comminatur inferre. Sed nos spem nostram, post Deum, sicut inexpugnabilem murum, firmissimam in vestram a Deo corroboratam excellentiam habemus. Pro quo flexo poplite petimus, & per nos etiam beatus Petrus apostolorum princeps vestram aggreditur eximiam præcellentiam, quatenus inspiratus ab omnipotente Deo, qui vos sanctę suę ecclesię defensorem ac liberatorem constituit, salutem nostram amplissime procurare, & contra omnium nostrorum inimicorum ferocitatem & arrogantiam solitus auxiliator & protector noster existere jubeas, Christianissime & spiritalis compater: quatenus lucratissimum pręmium a redemptore nostro domino Deo, intercedente beato Petro apostolorum principe, consequi mereamini; & sicut terrenum, ita & cœleste regnum cum sanctis & electis Dei per infinita sæcula consequi mereamini. De omnibus vero subtili enarratione pręsenti Coniberto vestro fidelissimo vasso injunximus cuncta liquidius vestrę regali potentię suggerere. Sed & hoc obnixe postulamus benignam excellentiam vestram, ut missos vestros aptos, quales vobis placuerint, ad nos dirigere debeatis, qui in nostro inveniantur esse auxilio: unus tamen ex eis usque Ticinum properare debeat, ut dum cum Desiderio rege locutus fuerit, quidquid ei in responsis reddiderit, vestræ excellentię renunciet: reliqui vero duo cum vestro dispositu & ordinatione apud nos conjungere festinent, ut in nostro, ut dictum est, consistat auxilio. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

V. AD PIPPINUM REGEM.

De sacra mensa Stephano papæ a Pippino rege donata: quo ritu Romæ ab ejus missis ad beati Petri confessionem oblata, & a Paulo papa suscepta atque consecrata sit.

Domino excellentissimo filio & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Codicis Carolini 14.

CUM maximo honorificentiæ conatu, & dilectionis affectu, quas pręclara excellentia

tia vestra misit literas, ferentibus Andrea & Gunderico solertissimis viris, Christianitatis vestræ missis, acceptantes suscepimus: *Et post alia*: Interea præcellentissime ac benignissime rex Christianissime fili & spiritalis compater, suscepimus & mensam illam, quam olim sanctæ recordationis domino & germano nostro beatissimo Stephano papæ, & per eum beato Petro apostolo obtulistis. Quam & cum hymnis & canticis spiritalibus, litaniæ laudes solenniter Deo referentes, infra aulam ipsius principis apostolorum introduximus: quamque vestri missi in sacram confessionem, super corpus scilicet ejusdem cœlorum janitoris ex vestri persona obtulerunt. Quam & chrismate unctionis sanctificantes, & sacram oblationem super eam imponentes, sacrificium laudis Deo omnipotenti pro æterna animę vestrę remuneratione & regni stabilitate obtulimus: decernentes apostolica censura sub anathematis interpositione, nulli unquam licere eam ab ecclesia beati Petri alienare. Et ecce memoriale vestrum in eadem apostolica aula fulgens permanet in æternum: cujus remunerationem vos credite a justo retributore domino Deo, & beato apostolorum principe Petro, in cœlestibus regnis adepturum. De Georgio itaque & Petro quod innotuistis omnino agnovimus. Sed hoc in vestræ voluntatis arbitrio relaxamus, ut qualiter vobis placuerit, ita ex eis agatis, sive illos apud vos detinendo, sive etiam ad nos absolvendo: quoniam omnino quæ vobis placita sunt, & nobis omnino congrua & prospera esse videntur. Præfati denique missi vestri omnia quæ a vobis injuncta extiterunt liquidius nobis retulerunt: de quibus ad singula responsum reddidimus, eosque de cunctis informatos ad vos enarrandum absolvimus. Omnipotens autem dominus, qui dives est in misericordia, suæ extensionis brachio vos continua defensione protegat, & omnes adversarios ac rebelles vestris regalibus subjiciat vestigiis, tribuens longævitet ac salubriter, una cum excellentissima filia, & spiritali nostra commatre, benignissima regina, & amantissimis natis Carolo & Carolomanno, excellentissimis regibus & patriciis Romanorum, atque Gisila nobilissima, regni gubernacula possidenda, & æterna gaudia cum sanctis & electis perfruenda. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

VI. AD PIPPINUM REGEM.

Gratias agit de misso ad se sabano, in quo Pippini filia sacris undis abluta suscepta fuerat, & quo pacto exceperit, significat.

Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri, Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum Paulus papa.

Codicis Carolini 17.

LATOR præsentium literarum solertissimus Vulfardus, eximietatis vestræ fidelissimus, plenas jucunditate nobis attulit literas, quas & cum ingenti lętitia mancipantes, atque lectioni referantes, magna exultatione ovantes relevati sumus: agnito scilicet per eas præfulgido excellentię vestrę dilectionis affectu, erga apostolicam sanctam Romanam ecclesiam, atque fautorem vestrum, cœlorum regni janitorem, principem apostolorum beatum Petrum a vobis exhibito. Qua de re juges omnipotenti Deo efficacius persolvimus grates, profecto dum tam præcipuum fortissimumque virorum his in diebus sanctę suę contulit ecclesiæ tutorem. Interea, Christianissime Dei providentia victor rex, gemina festivitatis peregimus gaudia, in eo quod optata cordis adepti desideria, in vinculo spiritalis fœderis pariter sumus annexi. Prefatus nempe sodalitatis vestræ illustris missus pretiosissimum nobis supernę gratię munus attulit; sabanum videlicet, in quo nostra dulcissima atque amantissima spiritalis filia sacratissimo lavacro abluta suscepta est. Quem & cum magna jucunditate, aggregata populi cohorte, infra aulam sacrati corporis auxiliatricis vestræ beatę Petronillæ, quę pro laude æterna memorię nominis vestri nunc dedicata dignoscitur, celebrantes Missarum solemnia, cum magno gaudio suscepimus; & per allatum eumdem sabanum eam tanquam præsentialiter nos suscepisse gaudemus. Unde quia amor fidei vestrum benignum ignivit cor, nobis per vinculum spiritalis fœderis adhærendum, juxta quod domno & germano meo beatæ recordationis sanctissimo Stephano papæ spopondistis, magnas gratiarum actiones a Deo protectæ excellentiæ vestrę persolvimus; implorantes crebro divinam misericordiam, ut ævis vos ac prosperis in solio regni conservans tueatur temporibus, & magno gaudio de ipsius spiritalis nostrę filię perfecta ętate vos jucundari permittat ad exaltationem sanctę suę ecclesię. Et quia copiosa nobis, ipsa Spiritus sancti scilicet compaternitatis gratia, quę opitulante Deo inter nos rata consistit, auctoritas fiduciam contulit, peto & deprecor, benignissime spiritalis compater, optime rex, ut cœptum redemptionis Dei ecclesię, & plenarię justitię beati Petri perficere jubeas bonum opus. Direxit quippę nobis insignis bonitas vestra per suos affatus, sibi innotęscere adversantium causarum ęventus. Unde certam a Deo protectam eximietatem vestram reddimus, nihil usque hactenus recepisse de his quę per nostros legatos excellentię vestrę petendo mandavimus. Solitę namque perfidi & maligni illi, in magna arrogantia cordis permanentes, nequaquam inclinantur justitiam beati Petri restituere. Tamen omnia, qualiter acta sunt, referentibus vestris missis agnoscere potestis: & subsequentem nostrum missum ad vos direximus, dignas vobis gratias de omnibus referentes, & cuncta per eum eximietati vestrę dirigimus in responsis de his quę inantea provenerint. Sergio vero archiepiscopo, juxta id quod vestrę innotuit excellentię, indesinenter imminemus, ut suę restituatur ecclesię. Petimus autem excellentem bonitatem vestram, ut reverentissimum & sanctum fratrem & coepiscopum nostrum Vulcharium, sicut prefatus beatę recordationis dominus & germanus meus sanctissimus Stephanus papa cum benignę eximietati vestrę commendavit, in omnibus commendatum habere jubeatis. His prælibatis, trinus & unus Deus noster sua vos extensionis dextera protegat, cum dulcissima conjuge, excellentissima regina, spiritali nostra commatre, atque amantissimis vestris meisque filiis, in solio regni sospites permanentes, & in presenti vita, & in æterna beatitudine uberrime concedat valere. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Sabanum videlicet.*] In eadem re Victor Uticensis lib. 3. de Mirita diacono, & Epidophora apostata: *Clam forte, nescientibus cunctis bajulabat illa quibus eum susceperat de fonte dudum texerat sabana. Hæc sunt*, inquit, *lintea-mina Epidophore, quæ te accusabunt, dum majestas venerit judicanda.*

VII. AD PIPPINUM REGEM.

Petit auxilium adversus Græcos, qui Ravennam oppugnaturi nunciabantur; oratque ut Desiderium quoque regem, & alios ad ferendam opem excitet.

Domno excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri, Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum, Paulus papa.

Codicis Carolini 34.

PRÆCELSÆ & a Deo servatę Christianitati vestrę his nostris innotescimus apicibus, quod jam absolutis vestris missis, qui nuper ad nos conjunxerunt, Vulchario videlicet sanctissimo fratre & coepiscopo nostro, & Felice religioso, & Ratberto viro illustri, conjunxit ad nuncium missum a fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, spiritalis matris vestræ, qui vera semper nobis assolent indicare, significans nobis quod nefandi Græci, inimici sanctæ ecclesiæ Dei, & orthodoxæ fidei expugnatores, Deo sibi contrario, super nos & Ravennatium partes irruere cupiunt, atque monitionem facere. Unde quia alibi, post Deum & beatum Petrum, nostra spes non est, nisi apud vestram nobilissimam excellentiam; ideo obnixis deprecationibus petimus te, excellentissime fili, & spiritalis compater, ut jubeas propter Deum, & reverentiam beati Petri salutem istius provinciæ a vobis redemptæ procurare, & confestim vestrum dignemini dirigere Desiderio Longobardorum regi missum, ut si necessitas fuerit significata, auxilium nobis pro incursione eorumdem inimicorum impertire debeat. Præcipiens Beneventanis, atque Spoletinis, seu Tuscanis nobis e vicino consistentibus, ut ipsi nostro occurrant solatio. Deprecantes & hoc a Deo institutam excellentiam vestram ut ad nos hoc adveniente Martio mense vestrum dirigere jubeatis missum, qui hic Romæ nobiscum demorari debeat, ut ipse, si necessitas exegerit, apud Desiderium imminere debeat regem pro eodem nobis transmittendo solatio: quia, ut plenissime satisfacta est vestra excellentia, non ob aliud ipsi nefandissimi nos persequuntur Græci, nisi propter sanctam & orthodoxam fidem, & venerandam patrum piam traditionem, quam cupiunt destruere atque conculcare. Pro quo jubeat solite vestra benigna disponere excellentia, ut eorumdem inimicorum ad nihilum redigatur vesania, & perfectius hæc provincia, vestro certamine redempta, & a vobis beato Petro pro remedio animę vestræ concessa, ab æmulorum insidiis tuta vestra consueta permaneat protectione, vobisque copiosa in cœlis adscribatur merces, & nominis vestri laus, & universæ gentis exaltatio, sicut & jam factum est, nunc multo amplius in universo orbe terrarum divulgetur; atque intercedente beato Petro victoriæ triumphum e cœlo vobis dominus super omnes tribuat gentes: dum vestro auxilio confusis expugnatoribus sanctæ orthodoxæ fidei, pax & lætitia & observatio Christianorum fidei in omnibus prædicata fuerit ecclesiis, meritoque ex hoc cœlestia vobis a Deo conferantur gaudia. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

VIII. AD CAROLUM ET CARLOMANN. PIPPINI REGIS FILIOS.

Laudat illos, & hortatur, ut in tuenda ecclesiæ defensione parentum suorum vestigiis insistant.

Domnis nobilissimis atque excellentissimis filiis Carolo & Carlomanno regibus Francorum, & patriciis Romanorum, Paulus papa.

Codicis Carolini epist. 42.

OLIM omnipotens Deus, cernens populi sui Israelitici lamentationem, & impiam ab

Ægyptiis illatam oppressionem, misertus est eis, mittens famulum suum Moysem, per quem signa & prodigia exercens, eumdem suum eripuit populum, & per eum legem illis instruens, ad optatam eos perduxit requiem. Cui etiam Josue, ut prælietur bella domini, annectitur; atque alios sui divini nominis cultores eis concessit auxiliatores. Sed in omnibus illis non ita complacuit ejus divina majestas, sicut in David rege, de quo ait: Servum meum secundum cor meum, in oleo sancto unxi eum; (Psal. 88.) cui & regnum & semini ejus in æternum gloriose tribuit possidendum. Sic enim, præcellentissimi atque nobilissimi filii, a Deo instituti reges, idem dominus Deus noster in vestra Christianissima complacuit excellentia, atque in utero matris vos sanctificans, ad tam magnum regale pervexit culmen, mittens apostolum suum beatum Petrum, per ejus nempe vicarium, & oleo sancto vos, vestrumque præcellentissimum genitorem ungens, cœlestibus replevit benedictionibus, & sanctam suam catholicam & apostolicam ecclesiam, atque orthodoxam Christianorum fidem vobis commisit exaltandam, atque viriliter defendendam. Quod profecto excellentissimi filii, Spiritus sancti gratia repleti, & cœlesti protectione adiuti, agere totis nisibus statuistis, & vestro auxilio atque certamine ipsa sancta Dei ecclesia, spiritalis mater vestra, ab inimicorum insidiis liberata exultat in domino Jesu Christo, & in conspectu divinitatis vestra effulgent pia opera, & cum David atque Salomone regibus, & ceteris Dei cultoribus, vestra in cœlestibus regnis adscripta sunt nomina. Interea dum tanto vestro beneficio dignoscimur esse relevati, amor nos hortatur, Christianissimi ac dulcissimi filii de vestra prosperitate sedule addiscere, in domino gratulari. Et ideo visitationis atque salutationis paterno affectu his nostris apostolicis apicibus persolvimus vinculum, magnopere præsentem Petrum, primum defensorum sanctæ nostræ ecclesiæ, nostrumque fidelem missum, ad vestram dirigentes excellentiam; quatenus desiderabilem nostra vice referat salutem. Quem petimus benigne a vobis suscipi, & de vestra per eum sospitate nos certos lætosque reddi: obnixe petentes, dulcissimi filii, excellentiam vestram, ut pia vestigia sequentes, imitatores efficiamini Christianorum parentum vestrorum, avi nempe & proavi, atque excellentissimi & a Deo instituti magni regis genitoris vestri & præcellentissimæ genitricis vestræ a Deo conservandæ reginæ; qui vere præ omnibus regibus fideles Deo & beato Petro esse comprobantur, quorum merita in cœlestibus regnis fulgent. Unde & petimus misericordissimam Dei nostri longanimitatem, ut sua vos gratia protegens ævis & prosperis temporibus regalia sceptra concedat perfruenda, dilatans terminos regni vestri, & victorias vobis de cœlo tribuat, omnesque adversarios vestris prosternat vestigiis, & sicut terrenum, ita & cœleste regnum vobis per infinita sæcula tribuat possidendum. Bene valete.

IX. AD PIPPINUM REGEM.

Monachos a Remedio Pippini fratre Romam missos ad discendam psalmodiæ modulationem, Simeonis prioris scholæ cantorum disciplinæ traditos esse, ut postulabat.

Domno excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri, Pippino Francorum regi, & patricio Romanorum, Paulus papa.

CUM caritatis amor, quem erga vestram a Deo illustratam insignem gerimus excellentiam,

Codicis Carolini epist. 45.

tiam, nostro enucleatius vigeat cordi, curæ idcirco nostræ existit, excellentissime regum, vestræ gnaviter & præclaræ totis obtemperare nisibus voluntati: præsertim dum & amplissimo vestræ excellentiæ præsidio relevati, & post Deum ab insidiatorum videamur sævitio erepti. Et ideo quotiens nobis relationum vestrarum apices perferuntur, gratuito acceptantes animo, confestim quod eorum textus eloquitur effectui satagimus mancipandum. Unde susceptis in præsentia Deo protectæ excellentiæ vestræ syllabis, nempe relectis protinus cuncta quæ ferebantur in illis libenter adimplevimus. In eis siquidem comperimus exaratum, quod præsentes Deo amabilis Remedii germani vestri monachos Simeoni scholæ cantorum priori contradere deberemus, ad instruendum eos in psalmodiæ modulatione, quam ab eo apprehendere, tempore quo illic in vestris regionibus extitit, nequiverant: pro quo valde ipsum vestrum asseritis germanum tristem effectum, in eo quod non ejus perfecte instruxisset monachos. Et quidem, benignissime rex, satisfacimus Christianitati tuæ, quod nisi Georgius, qui eidem scholæ præfuit, de hac migrasset luce, nequaquam eumdem Simeonem a vestri germani servitio abstrahere niteremur. Sed defuncto præfato Georgio, & in ejus idem Simeon, utpote sequens illius, accedens locum, ideo pro doctrina scholæ eum ad nos accersivimus. Nam absit a nobis, ut quidpiam, quod vobis vestrisque fidelibus onerosum existit, peragamus quoquomodo. Potius autem ut præfatum est, in vestræ caritatis dilectione firmi permanentes, libentissime, inquantum virtus suppetit, voluntati vestræ obtemperandum decertamus. Propter quod & præfatos vestri germani monachos sæpedicto contradidimus Simeoni, eosque optime collocantes, solerti industria eamdem psalmodiæ modulationem instrui præcepimus; & crebro in eadem, donec perfecte eruditi efficiantur, pro amplissima vestræ excellentiæ, atque nobilissimi germani vestri dilectione, ecclesiasticæ doctrinæ cantilena disposuimus efficaci cura permanere: optantes de reliquo excellentiam vestram ævis ac prosperis temporibus in domino valere & regni perfrui sceptro, atque triumphales de hostibus, intercedente beato Petro consequi victorias. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

X. AD FRANCOS UNIVERSOS.

Gratias agit pro fideli opera ecclesiæ Romanæ præstita. Laudat gentem Francorum, ejusque reges, & benedictiones uberrimas impertit.

Paulus servus servorum Dei omnibus dilectis nobis episcopis, & venerabilibus presbyteris, & abbatibus, atque religiosis monachis, gloriosis etiam ducibus & comitibus, seu universæ Christo dilectæ generalitati exercitus a Deo protecti regni Francorum constitutis.

Codice Carolini epist. 22.

CONSIDERANTIBUS nobis, & velut ignitam coram nostris aspectibus splendifluam Christo amabilis fortitudinis vestræ fidem, & laboriosum certamen adhibentibus, quod liberationi sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, quæ vos verbo prædicationis peculiaritatis modo sinceros genuit filios, exhibere totis nisibus studetis, magna nobis admirandi inhæret qualitas, & hæc laudis præconia vestro nomini, & benedictæ generationi proferre in universo non desistimus orbe terrarum. O dulcissimi atque amantissimi nobis, quam vicissitudinis repensationem vestro exercitui conferemus? aut quæ thesaurorum copiæ dignæ sint ad tot beneficiorum præsidia, quæ sanctæ ecclesiæ contulistis? At licet in hoc mentis consideratio & possibilitas coarctetur vobis digna rependere; verumtamem est judex justus in cœlis dominus Deus noster, qui digna vestrorum retribuet operum merita. Vere enim elevatum est nomen gentis vestræ super multas generationum nationes, & regnum Francorum vibrans emicat in conspectu domini; quod talibus benignissimis catholicæ & apostolicæ sanctæ Dei ecclesiæ liberatoribus præornatur regibus. Novus quippe Moyses, novusque David in omnibus operibus suis effectus est Christianissimus & a Deo protectus filius, & spiritalis compater, dominus Pippinus, Dei nutu victoriosissimus rex, per quem exaltata Dei ecclesia triumphat, & fides catholica ab hæreticorum telo illibata consistit. Et vos quidem, carissimi, gens sancta, regale sacerdotium, populus acquisitionis, cui benedixit dominus Deus Israel, gaudete & exultate, quia nomina vestra, regumque vestrorum, exarata sunt in cœlis, & merces vestra magna est coram Deo & angelis ejus. Firmum quippe beatissimum Petrum apostolorum principem, cui a redemptore nostro ligandi solvendique peccata in cœlo ac in terra concessa est potestas, adepti estis protectorem. Sed omnipotens dominus, ejusdem sui apostoli intercessionibus, benedicat, protegat, atque confortet, & corroboret Deo amabilem communitatem vestram, actusque vestros in beneplacito suo disponat, tribuens vobis a cœlo victoriam, fines vestros dilatet, subjiciens excellentissimis regibus vestris omnes barbaras nationes, ad perfectam liberationem & exaltationem sanctæ universalis Dei ecclesiæ, & fidei orthodoxæ integritatem: detque vobis ea sapere quæ illi sunt placita, & multo amplius corda vestra in amore beati Petri, & ejus apostolicæ sedis illustret: fidelique studio ejus præceptis apostolicis obtemperantes, vestrorumque regum mandata observantes, & præsentis vitæ cursum cum victoria & bona fama exequi, & æterna gaudia cum cœli civibus perfrui mereamini.

EPISTOLA XI. PAULI PAPÆ I.

Sive diploma pro immunitate monasterii sancti Hilari Galiatensis sub Ravennate ecclesia positi.

IGITUR de divino nutu ante horum ..... annorum sanctæ recordationis dominus & germanus noster beatissimus Stephanus, hujus apostolicæ sedis præsul ad redimendam Italiæ provinciam, simulque exarchatum Ravennatium de manibus gentium, Franciæ properasset regionem; contigit eo revertente, suum peragrari iter per monasterium beati Hilari, situm in territorio Populiense: cessante æmulorum sævitia, gratissimo atque cum maxima honoris humilitate susceptus est ab Anscauso quondam Pompiliensi episcopo & abbate ipsius venerabilis monasterii: & ..... eumdem beatissimum pontificem ...... prædictus quondam Anscausus episcopus affluenter ipsius itineris subsidia illi tribuit.

Et dum idem beatissimus prædecessor noster hujus apostolicæ sedis antistes suo laborioso certamine provinciam illam videlicet exarchatum Ravennatium, a jugo servitutis ditionis gentium Dei providentia redemit: tunc vicissitudinem propensi beneficii eidem Anscauso episcopo irrogans, prædictum monasterium diebus vitæ suæ fruendum illi concessit. Unde & nos hujusmodi concessi præsidii largitatem sub apostolicæ præceptionis pagina confirmavimus, atque jurisdictioni sanctæ nostræ ecclesiæ submisimus eum.

Nunc

Nunc vero divina vocatione ipso Anscauso de hac migrante luce, agnoscentes rei veritatem, prædictum venerabile monasterium juris sanctæ Ravennatis ecclesiæ a diuturnis existere temporibus, ideoque perpendentes contra omnem rationem esse, ut ipse venerabilis locus a sancta Ravennate ecclesia abstrahatur .... ea quæ pridem pro ejus subtractione promulgata sunt, incongrue atque irrationabiliter omnia irrita & invalida esse statuentes, statuimus.

Unde per hujus nostræ apostolicæ præceptionis paginam, denuo ipsum venerabile monasterium beati Hilari cum omnibus ei pertinentibus sub jurisdictione Ravennatis ecclesiæ, atque reverendæ fraternitatis tuæ, successorumque tuorum, perpetuis, atque perennibus temporibus statuimus permanendum: & ut tuæ .... successoribusque tuis placuerit, perenniter ipse venerabilis locus disponatur. Statuentes apostolica censura sub anathematis interdictione, & divini judicii obtestatione, nulli cuilibet personæ parvæ vel magnæ quoquo modo licere idem venerabile monasterium a jurisdictione sanctæ Ravennatis ecclesiæ, atque tuæ fraternæ reverentiæ successorumque tuorum auferre: sed etsi quodlibet monimen de eodem monasterio contrarium ecclesiæ vestræ Ravennati repertum fuerit, vacuum & inane esse decernimus. Datum Nonis Februariis, imperante domno piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno XL. & * pacis ejus anno * XX. sed & Leone imperatore ejus filio anno VII. indictione XII.

* lege post consulatum. * XIX.

XII. AD JOANNEM ABBATEM.

De ecclesia ac monasteriis a se erectis in paternis ædibus sub titulo sanctorum Stephani papæ & martyris, & Silvestri papæ & confessoris.

*Paulus episcopus servus servorum Dei * Icontio religioso presbytero & abbati venerabilis monasterii sanctorum Stephani martyris atque Silvestri confessoris Christi, & aliorum innumerabilium martyrum & confessorum Dei in eodem sancto monasterio a nobis annuente Deo fundato quiescentium, & cum eo ipsi venerabili monasterio in perpetuum.*

* Leontio

INTER diversa studiorum examina, & varias humanæ inconstantiæ operationes, quæ nimirum in hac temporali vita pertractantur: illa præsertim toto mentis nisu perficienda sunt, quæ ad laudem domini Dei nostri, & sanctorum ejus celeberrimum respiciunt honorem. Et profecto omnia sequuntur prospera, si primitus quæ Deo sunt gloriosa, & sanctis ejus præfulgida, procuramus. Ob hoc nempe, dum divina Redemptoris nostri ineffabilis potentiæ gratia in meam respicere dignata est exiguitatem, magna cura insistere, & anhelante fere dilectionis affectu diuturna ejus benignitate ac misericordia procuramus laudes, & meorum ipsi offerre majestati desideria votorum. Atque ex hoc divinæ illustrationis compunctus inspiratione, vehementer, licet immeritus, procurare studui ea quæ ad cultum Dei, & dignam sanctorum pertineant venerationem, & maxima roborationis censura confirmare.

Quoniam valde me, fateor, optimis beneficiorum eorumdem sanctorum suffragiis apud divinam adiutum misericordiam, pro eo quod nullis virtutum profectibus mereor institutum, scilicet gravi peccatorum mole prægravatum, adeo magnum & terribile apostolicæ * sedis officium prosequi, nisi eorum præsidio divina me prævenerit dignatio. Verumtamen in hoc omnipotentiæ suæ cunctorum præscius conditor & redemptor dominus noster Jesus Christus demonstrat indicia, quod ea quæ apud eos ipsos despecta sunt, nobis ad spem profectus, potentiæ suæ gratia illustrante, perducit, quod in me nimirum cernitur evenisse. Idcirco ingenti gratulationis lætitia refectus, laudem domini loquitur os meum, cor & lingua benedicit sanctum nomen ejus magnæ pietatis clementiæ congruenter confero vota.

Igitur cum per evoluta annorum spatia, diversa sanctorum Christi martyrum atque confessorum ejus foras muros hujus Romanæ urbis sita antiquitus cœmeteria neglecta satis manerent diruta, contigit postmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione funditus esse demolita. Qui etiam & aliquanta ipsorum effodientes martyrum sepulchra, & impie devastantes, quorumdam sanctorum deprædati, auferentes secum deportaverunt corpora. Et ex eo tempore omnino desidiose atque negligenter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam & (quod dici nefas est) etiam & diversa animalia in aliquantis eisdem sanctorum cœmeteriis aditum habentia: illic etenim eorum existebant septa animalium, in quibus fœtoris egerebant squalorem.

Unde conspecta eorumdem sanctorum locorum desidiosa incuria, & ex hoc valde ingemiscens, atque plurima doloris attritus mœstitia, aptum prospexi, Deo annuente, eosdem sanctos martyres & confessores Christi, & virgines ex iisdem dirutis auferre locis. Quos & cum hymnis & canticis spiritalibus in hanc Romanam introduximus urbem, & in ecclesiam, quam noviter a fundamentis in eorum honorem construxi (intra mœnia scilicet in domo quæ mihi parentali successione obvenit, in qua me natum constat atque nutritum) eorum sanctissima collocans condidit corpora. Ubi congregationem constitui monachorum speciali censura in honorem & in nomine beatorum Stephani papæ & martyris, atque Silvestri papæ & confessoris Christi. In quo veneranda eorum quiescunt corpora Monasterium virorum monachorum esse censui, scilicet ad modulationis exercendam psalmodiam, in perpetuum esse decrevi, constituens sedulas ibidem domino Deo redemptori nostro referri laudes, & æternam eorumdem sanctorum illic quiescentium venerationis memoriam ad gloriam divinæ potentiæ celebrari, atque pro dilatione atque stabilitate reipublicæ, nec non & salute omnium fidelium Christianorum, & ob meorum veniam delictorum quotidianas fundi preces, & debitum & condecentem eisdem omnibus Dei sanctis exhiberi honorem.

Quoniam dum ipsi martyres Christi, contemptis humanæ gloriæ blandimentis, atque diversa tormentorum supplicia perpessi, pro Christi sunt nomine capite truncati, & amici Dei effecti: omnino congruit, ut sicut eorum animæ in cœlestibus regnis cum angelis triumphant, ita & in terris quoque eorum sacratissima corpora lucidissimis habitaculis collocata optime ab omnibus venerentur Christianis, dum mirum impensius pro suis cultoribus divinam non desistunt implorare omnipotentiam. Ipsorum quippe me sanctorum confero præsidiis, confidens eorum me suffragiis a peccatorum, qua premor, exui mole.

* Et

* Sed & Ecclesia & monasterium erectum a Paulo papa.

* Et ecce, propitiante domino, idem a nobis in eorum honorem fundatum monasterium diversis prædiis atque rebus & possessionibus urbanis vel rusticis, & cunctis necessariis utensilibus optime ditantes, omnia quæ ad concinnationem luminarium, & sedulam sacrificiorum oblationem, vel ea quæ ad usus illic consistentium monachorum sufficiunt, concessimus, id est massas, fundos, casales, colonias, vineas etiam atque hortos, & oliveta, seu domos & hospitia, salinas, & aquimolas, vel piscarias, & reliqua possessionum prædia in diversis locis & civitatibus sita, simulque & servorum famulantium secum peculia. Addentes etiam, & sub jure & ditione ipsius nostri monasterii confirmantes aliqua monasteria & venerabilia loca cum universis possessionibus & omnibus eis generaliter & in integro pertinentibus.

Hæc nempe omnia loca, possessiones vel prædia urbana vel rustica, cum universis generaliter & in integro eis pertinentibus, ubi, & quocumque loco & civitate consistunt, & a nobis jam præfato nostro monasterio concessa sunt, vel in posterum fuerint largienda, per præcepta pontificalia & ceteras monitiones ibidem sint vel fuerint confirmata, præsidente sacerdotali concilio, statuentes sancimus apostolica censura, & sub divini judicii obtestatione a nostris successoribus pontificibus servanda decernimus, ut in eodem venerabili monasterio perenniter permaneant, atque in ejus usu pro quotidiana sacrificii oblatione, in luminarium concinnatione, atque sustentatione illic existentium monachorum sempiterno jure proficiant.

Unde & sub terribili & tremenda futura cavemus die adventus magni domini nostri Jesu Christi, in qua judicaturus est vivos & mortuos & sæculum per ignem, etiam & maximis sub anathematis interdictionibus domini nostri Jesu Christi, & B. Petri principis apostolorum auctoritate decernimus, nulli quoque modo nostrorum successorum pontificum licere, vel alicui magnæ parvæque personæ, cujuscumque sit honoris prædita dignitate, qualibet exquisitiore ingenii arte dissolvere hæc quæ a nobis pio intuitu ad laudem redemptoris nostri, & honorem sanctorum ejus constituta sunt. Nec penitus ex iisdem locis vel possessionibus atque rebus & facultatibus, familiis etiam & peculiis, vel quidquid ad idem venerabile monasterium pertinere dignoscitur, auferre, neque quoquo modo alienare: potius autem omnia, ut prælatum est, in eodem sancto loco perenniter in integro permaneant. Sed nec abbas, qui pro tempore curam ipsius monasterii gesserit, quoquo modo præsumat quemlibet locum qui in usu existit monasterii cuiquam locare, aut venumdare, nec quidquam ex rebus ei pertinentibus usurpare ac fraudare.

Statuentes interea & hoc decernimus, ut cuncta congregatio monachorum in eodem sancto consistentium monasterio in die domino Deo nostro referant laudes, & debitum illic quiescentibus martyribus atque confessoribus Christi persolvant honorem: sed etiam ei, qui vires '' subvenit, amplissimas omnium redemptori nostro studeant referre laudes; quoniam scriptum est: *Et adjiciam super omnem laudem tuam*. Nam & hoc promulgantes sancimus, & per omnipotentis Dei nostri virtutem, sub terribili anathematis obligatione, omnes obtestantes decernimus, nullum unquam præsumere quamlibet contrarietatem aut malitiam in eodem nostro monasterio, vel pertinentibus ei causis inferre; sed magis pro Dei timore & maximo sanctorum ejus honore cuncti juvamina & auxilii opem ipsi vel pertinentibus ei causis atque utilitatibus ingerant, ut participes & ipsi hujus boni efficiantur operis, & mercedis præmia hujuscemodi beneficio ab omnipotenti Deo consequantur.

'' subjecit. Psalm. 70.

Hæc vero omnia a nobis ad laudem Redemptoris nostri promulgata, & ab universo sacerdotali concilio confirmata, & maximis obligationibus corroborata Deo vivo & vero decernimus perenniter conservanda. Si quis autem ex nostris successoribus pontificibus, aut ex quocumque homine potente vel inferiore, magna scilicet parvaque persona, cujuscumque sit honoris præditus & dignitatis, præsumpserit quocumque argumento vel exquisita occasione hæc) quæ a nobis ad cultum Dei statuta sunt destruere aut dissolvere, vel quoquo modo temerare, aut etiam frangere, & (quod non optamus) quemlibet locum aut possessionem, vel quidquid prædicto venerabili monasterio pertinere dignoscitur, auferre aut alienare ex eodem sancto loco conatus fuerit: sciat se domini nostri Jesu Christi, atque beati Petri principis apostolorum auctoritate, insolubili anathematis vinculo nodatum esse, & a regno Dei alienatum, contrarios sibi sentiens omnes eosdem sanctos martyres, & confessores, & virgines Christi, & cum ipsis ante tribunal Dei omnipotentis in tremenda examinis die judicii debeat cum eisdem sanctis facere rationes.

Ipsum enim judicem peto, qui est retributor omnium, pro cujus laude hæc nos constituisse dignoscimur, ut iram suæ potentiæ, omnibus hujus nostri apostolici constituti transgressoribus inferat, & insanabili ultionis vulnere percutiat cunctos qui prædictum nostrum monasterium lædere, vel contrariam mentem in causis pertinentibus ei exhibere tentaverint, vel quidquam ex omnibus ei pertinentibus * abstollere præsumpserint: ut sit vita eorum laboriosa & pessima, nimisque lugubris, atque languentes deficiant, & suorum minime consequantur, nisi resipuerint, veniam delictorum, sententiam sumentes Ananiæ & Sapphiræ, qui mendacii noxa '' inspepti ante pedes apostolorum expiraverunt. Contingatque eis sicut Dathan & Abiron, quos aperiens terra os suum vivos deglutivit. Et cum diabolo ejusque atrocissimis & deterrimis pompis, atque cum Juda traditore domini nostri salvatoris Jesu Christi, & omnibus impiis deputati in tartareo igne, & inextinguibili incendio, & in voragine chaos demersi crementur in æternum.

* [illegible] '' [illegible]

Porro qui inventi fuerint monasterium nostrum defendere, quod ad laudem Dei, & honorem sanctorum ejus constituimus, & omnia quæ in hoc apostolico continentur constituimus, annexa custodientes, integra mentis sinceritate observaverint, a dextris Dei inveniantur in loco lucis constituti, & omnes sanctos Dei martyres, confessores, & virgines Christi, qui in eodem venerabili monasterio quiescunt, firmos habeant protectores, eorumque suffragiis & in præsenti vita adjuventur, & in futura beatitudine cœlestis regni gaudere cum angelis Dei & omnibus sanctis & electis per infinita consequantur sæcula.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Paulus episcopus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ huic constituto a nobis facto subscripsi.

Joannes humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Nepesinæ huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Joannes humilis episcopus ecclesiæ Tiburtinæ huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Gra-

Gratianus humilis episcopus Velitrensis ecclesiæ huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Petrus humilis episcopus ecclesiæ Labicanensis huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Parvus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ in Tribus tabernis huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Bonifacius humilis episcopus ecclesiæ Tifernæ, *&c. ut supra*.

Domnus humilis episcopus ecclesiæ * Maturanensis, *&c. ut supra*.

* Marturanensis.

Epiphanius peccator episcopus ecclesiæ Perusinæ, *&c. ut supra*.

Constantinus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Anagninæ, *&c. ut supra*.

Anastasius humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Sepogalliensis, *&c. ut supra*.

Leo humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Salernitanæ, *&c. ut supra*.

Petrus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Cerensis, *&c. ut supra*.

Leo humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Albanensis, *&c. ut supra*.

Gregorius humilis episcopus ecclesiæ Prænestinæ, *&c. ut supra*.

Jordanus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Senensis, *&c. ut supra*.

Adam humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Hortanæ, *&c. ut supra*.

Rodulphus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ * Cellensis, *&c. ut supra*.

* Calpicensis, vel Vergellensis.

Gregorius humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Silvæ candidæ, *&c. ut supra*.

Sunalbus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Amerinæ, *&c. ut supra*; & alii ceteri qui capere possumus: ita ibi.

Subscriptiones cardinalium.

Gregorius archipresbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Balbinæ.

Philippus humilis presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Marci.

Gregorius sacræ Romanæ ecclesiæ humilis presbyter tituli sanctæ Anastasiæ.

Theophilus sacræ Romanæ ecclesiæ humilis presbyter tituli sanctæ Sabinæ.

Eustochius humilis presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli ......

Stephanus humilis presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Cæciliæ.

Constantinus humilis presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum quatuor Coronatorum.

Marinus humilis presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii qui vocatur Damasi.

Subscriptio trium episcoporum qui residui erant, sed defectu chartæ absque subscriptione præterierant.

Suthinius episcopus Tranensis ecclesiæ.
Leontius episcopus Amiterninæ ecclesiæ.
Stephanus episcopus Ferentinatis ecclesiæ.

Subscriptio reliquorum cardinalium.

Theopemptus presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Eusebii.

Leontius presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Susannæ.

Eusebius presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli Laurentii in Lucina.

Benedictus presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli S. Marcelli.

Clemens presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Anastasiæ.

Christophorus presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Vitalis.

Donatus presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Sixti.

Andreas presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Mariæ in Callisto.

Saxolus presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci.

Hermogenes presbyter sacræ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Priscæ.

Petrus humilis archidiaconus sanctæ sedis apostolicæ.

Datum quarto Nonas Junii, imperante domino Constantino Augusto a Deo coronato magno imperatore anno quadragesimo primo, ex quo cum patre regnare cœpit: & post consulatum ejus anno vigesimo primo, indictione decima quarta. An. Chr. 761.

Porro in eadem membrana Pauli papæ verbis hæc addita reperiuntur.

Mense Julii die decimanona introduximus in hoc oraculum corpus beati Silvestri episcopi & confessoris Christi. Mense Augusti die septimadecima introduximus corpus beati Stephani martyris atque pontificis, tempore Constantini & Leonis Augustorum, & Pippini excellentissimi regis Francorum & defensoris Romani, indictione quartadecima.

ANNO CHRISTI '' 757. '' seu potius 756.

*CONCILIUM COMPENDIENSE

QUOD APUD COMPENDIUM PALATIUM

publicum in generali populi conventu celebratum est, '' anno Christi DCCLVII. Pauli papæ I. Pippini regis VI.

TITULI CANONUM.

I. *Quod conjuges in quarto consanguinitatis gradu non separentur, in tertio autem, vel ex tertio & quarto mixti separentur.*

II. *Quod in tertio affinitatis gradu, vel in tertio & quarto conjuncti separentur.*

III. *Si uxor sine viri sui consensu velata est, repetere illam vir potest, si velit.*

IV. *Privigna libera, si a vitrico contra suam & suorum voluntatem viro data est, potest illo relicto alteri nubere.*

V. *De conjugibus quorum alter servilis est conditionis.*

VI. *De vassallo, qui relicta uxore, quam in alterius beneficio duxerat, alteri apud seniorem suum conjungitur.*

VII. *Si quis uxorem, quam virgo duxit, corruptam inveniens, adulteram ducat, & hac item ob eamdem causam relicta, tertiam accipiat.*

VIII. *De eo cujus uxor cum ipsius fratre mœchata est.*

IX. *De eo qui a presbytero non baptizato baptizatus est.*

X. *De patre qui filii sui sponsam oppressit, & postea filius ipsam accepit.*

XI. Ut

* Primus edidit P. Jacobus Sirmondus ex MS. Cod. S. Vinc. Metensis. *Hard.* Emendatius deinde Baluzius in Capitularibus tom. I. & nos ex eo.

Anno Christi 757.

XI. *Ut quoquomodo mulier velum sponte acceperit, non A dimittat.*

XII. *De ea qui filiastrum vel filiastram suæ episcopum tenuerit.*

XIII. *Si quis conjugem dimiserit, & monasterium ingredi, aut velari permiserit.*

XIV. *De illo qui cum matre & filia machatus est.*

XV. *De eo qui cum uno fornicem machatus alteram in uxorem ducit.*

XVI. *Si conjugum alter fit leprosus, potest alter, cum illius consensu, aliud invenire conjugium.*

XVII. *Quando uxor negat filii fuisse cum marito commercium, & maritus contra fuisse affirmat.*

XVIII. *Qui propter inimicitias in aliam reclusam dimisit uxor sugit, aliam non ducat.*

CANONES.

I.

Si in quarta progenie reperti fuerint conjuncti, non separamus: in tertia vero si reperti fuerint, separentur. Et eos qui unus in quarta, alius in tertia sibi pertinent, & conjuncti inveniuntur, separamus.

II.

Si duo in tertio loco sibi pertinent, sive vir, sive femina: aut unus in tertio, & alter in quarto: uno mortuo, non licet alertum accipere uxorem ejus: & si inveniuntur, separentur. Una lex est de viris & de feminis.

III.

Bij. quæst. 6. Matrim. cap. 1. Epist. 1. c. 15. Mulier si sine commeatu viri sui velum in caput miserit, si viro placuerit, recipiat eam iterum ad conjugium.

IV.

Capitul. Lib. 5. cap. 150. Si quis francam filiastram suam contra voluntatem ipsius, & matris, & parentum, dederit viro ingenuo, aut servo, vel ecclesiastico, & illa noluerit habere ipsum, & reliquerit eum; potestatem habeat parentes ipsius dare ei alium maritum: & si ipsa alium habet, quem postea accepit, non separentur.

V.

Ut Capit. v. 18. Si francus homo accepit mulierem, & separat quod ingenua sit, & postea invenit quod non est ingenua, dimittat eam si vult, & accipiat alam. Similiter & si femina ingenua accepit servum, & sciebat tunc quod servus erat, habeat interim quo vivit. Unalex est viris & feminis:

VI.

Ibid. Sanctus. Homo francus accepit beneficium de feniore suo, & duxit fecum suum vassallum; & postea fuit ibi mortuus ipse senior, & dimisit ibi ipsum vassallum: & post hoc accepit alius homo ipsum beneficium; & pro hoc ut melius potuisset habere illum vassallum, dedit ei mulierem de ipso beneficio, & habuit ipsam aliquo tempore: & dimissa illa reversus est ad parentes senioris sui mortui, & accepit ibi uxorem, & modo habet eam. Difficilium est quod illam quam postea accepit ipsam habeat.

VII.

Si quis uxore accepta inveniat eam a fratre suo contaminatam, ipsam dimittens accepit alam, ipsamque contaminatam invenit, uxor illius legitima est, propterea quia nec ipse virgo fuit illo tempore. Quod si tertiam postea acceperit, revertat ad mediatam: & ipsa posterior potestatem habeat alio viro se conjungere.

VIII.

Conciliu. Lib. primo. cap. 156. B Si quis homo habet mulierem legitimam, & frater ejus adulteravit cum ea, ille frater vel illa femina, qui adulterium perpetravit, interim quo vivunt nunquam habent conjugium. Ille cujus uxor fuit, si vult, potestatem habet accipere alam.

IX.

Capitulus. Lib. 6. cap. 3. Vetus. Lib. 6. cap. 3. Ibid. Lib. 6. cap. 3. Ibid. Lib. 6. cap. 3. Ibid

Anno Christi 714.

spesta eorum instrumenta, juxta constitutionem, C quam eis indiximus, quiete ordine ipsas res tenentes atque possidesant, & de hoc quod nos ad ipsum monasterium dedimus atque iormavimus vel ad Deum timentibus hominibus donatum est atque firmatum, aut aliquid munere transmissum vel in altario offertum, aut sacris voluminibus feu quibuscumque speciebus quod ad ornatum divini cultus pertinet ad praesens collata vel deinceps collatura fuerunt, non auferamus, & supplici postulatione exoro, & postulo dominis & successoribus meis episcopis: & ceteris ordinatoribus sancti Stephani propter nomen sanctae Trinitatis, quod superius intimatum est perpetuis temporibus pro eorum mercede agenda, ipsa fratribus qui in ipso monasterio esse videntur conservent, & sit ipsum monasterium subjectum sub mandeburde, & defensione sancti Stephani ecclesiae Metensis sicut in illo instrumento continetur, quod de ipso monasterio ad ecclesiam sancti Stephani tecimus, ut liceat eis pro vita & incolumitate regis & stabilitate regni Francorum, & pro pontificibus sui fusique subjectis domini misericordiam exorare: & juxta dispensationem divinum cum abbas de ipso monasterio ad dominum migraverit, quem unanimiter omnis illa monachorum congregatio optimae regulae compertum & vitae meritis congruentem elegerint una cum consensu & voluntate urbis episcopi, ipsum sibi habeant abbatem, & si in ipsam congregationem, quod absit, non potuerint talem invenire, qui eos regulariter regat, tum ipse pontifex cum consensu & voluntate eorum de alio monasterio eligat abbatem, sicut superius diximus, qui eis regulariter, & secundum ordinem praeit, & memoratus pontifex in ipso monasterio perpetuum ingenium nullamque occasionem aut cupiditatem quemlibet abbatem mittat, nisi qui eos secundum ordinem regat, & si ipse pontifex aut quelibet alia potestas aliter fecerit, in divino districto judicio ante Dei oculos cum beatissimo Petro principe apostolorum & sancto protomartyre Stephano exinde reddet rationem, & si praefatus pontifex D lucranda oratione aut visitatione fratrum quando ei placuerit in ipso monasterio venerit, vel aliquam moram ipso lucrandis animabus fecerit, cum exinde in Dei nomine vult habere regressum, absque ullo munere tempo regulitio revertatur; qualiter monachi qui solitarii nuncupantur, de perfecta quiete, vel securitate valeant domino proregente per longa tempora exultare, & sub sancta regula viventes pro profectu ecclesiae & salute regis vel patriae valeant plenius domini misericordiam & attentius deprecari: & si, quod absit, ipsi monachi de eorum regulis aut religione tepidi, aut negligentes reperti fuerint, secundum eorum regulam ab abbate suo corrigentur: sin autem ipse abbas non praevalet, tunc praefatus pontifex concurre debeat, quia nihil de canonica auctoritate convellitur, quidquid a de pontificibus fieri pro quiete tranquillitatis tribuetur, vt ab hoc firmius subsistat vigoribus, & nos & patres nostri domini episcopi in synodo subscriptionem manibus nostris decrevimus roborare, & fratres nostri de congregatione sancti Stephani fideles ipsius confirmationes subscripserunt.

Chrodegungus peccator episcopus hanc firmitatem a me factum relegi & subscripsi.

D Adalfridus peccator episcopus subscripsi.

Lupus peccator episcopus audiens subscripsi.

Ego Fulcharius vocatus indignus episcopus subscripsi Rothingo advocato.

Vulfrannus vocatus episcopus in Christi nomine subscripsi.

Herineus episcopus subscripsi Segimodo.

Ego Mangaudus episcopus subscripsi.

Memoriamur Chorchidismus subscripsi.

Deomatrus ac si peccator episcopus subscripsi.

Rabigandus abbas subscripsi.

Jacob peccator episcopus subscripsi.

Menfebius peccator episcopus subscripsi.

Audo peccator episcopus subscripsi.

Chardobachius quamvis peccator episcopus

E subscripsi.

Lendenus episcopus subscripsi.

Ego Lupus quamvis indignus episcopus subscripsi in Christi nomine.

Tedebarius peccator episcopus subscripsi.

Fortunus peccator episcopus subscripsi.

Sedonius ac si peccator episcopus subscripsi.

Deofridus episcopus subscripsi.

Sadrius episcopus subscripsi.

Ego Angilramnus subscripsi.

Sadebertus ac si indignus episcopus subscripsi.

Rotelinus subscripsi, Gonscimus, Brandomus, Sigibertus, Zacharias, Rachinnatus, Ego, Gontesius, Abbo, Adelelinus, Angelelinus, Sadrius.

Ego Richerius five Vvafco ac si indignus discons jussus hanc confirmationem relegi & subscripsi.

Actum in Compendio palatio publice in synodo congregata anno ab incarnatione domini DCCLV. Ind. IX. epac. XV. conc. XV. anno VI. (seu IV. ut alii malunt) regni Pippini gloriosi regis sub die X. Kal. Junii.

Anno Christi 714.

rum Dionysii, Rustici, & Eleutherii, simul & super corpora sanctorum confessorum Martini & Germani, juravit, ut in omnibus diebus vitae suae regi, filiisque ejus, integram fidem cum subditione servaret: omnesque majores Bajovariorum A una cum ipso sacramentis; urationum obstricti sunt. Ada fant haec anno Incarnationis Dom. DCCLVIII. *Praecedente tamen anno hoc omnia coram in conventu ejusdem loci narrat Egilobardus, ubi de gestis Pippini regis, antiquo compositandi more.*

Anno Christi 739.

* CONCILIABULUM GERMANICUM 739.

IN QUO OTHMARUS ABBAS MONASTERII

Sancti Galli ob crimen impudicitiae injuste condemnatus est anno domini DCCLIX. tempore Pauli Papae I.

Concilabulum.] Cum Vvarinus & Rinthar- B dus fili procuratores rei ecclesiae invasissent, coque de causa ab Othmaro semel accusati, acciterque a rege ad delictendum monitis non obtemperassent, Othmarum, cum iterum regem adiret, ex itinere retraxerunt, & per subornatum & conductum accusatorem monachum nomine Lambertum, impacto illi impudicitiae delicto in vincula conjecerunt. Cumque ad objecta crimina non negando, & Deum suae innocentiae testem invocando, ipse respondisset, iniqua tamen sententia condemnatus est. Othmarum, cum ad ecclesiam, fame interiit. Hae Vvalfridus in vita sancti Galli apud Surium tom. 4. die 16. Novembr.

Anno Christi 786.

SYNODI DUAE ANGLICANAE 786.

A BREGUINO, ET LAMBERTO

Doroberniensibus Archiepiscopis coactae.

SYNODI duae Anglicanae, una a Breguino C Doroberniensi Archiepiscopo, qui successerat Cuthberto, & altera a Lamberto pariter Doroberniensi Archiepiscopo. Breguini successore, quem obiisse anno 792. tradit Simeon Dunelmensis in Hist. Reg. Angl. habitae fuere ob monasterium Cothae a Rege Athelbaldo Mercionum rege Ecclesiae S. Salvatoris Doroberniensis concessum, & a Regionis Cenulfo Occidentalium Saxonum, & Offa Merciorum, ablatum dictae ecclesiae, ut eruitur ex actis Concilii Cloveshoe ad an. 800. in tomo sequenti exhibendis: in quibus legitur: *Item Breguinus, & Lambertus Archiepiscopi per singulas Synodos D suas quoties fuit de injuriis ecclesiae Salvatoris dictae, & apud Cenulfum regem Occidentalium Saxonum,* [*scilicet, qui praedictum monasterium eum omnibus ad illud vice pertinentibus suis rebus eaepiavit, ut in eisdem actis*] *& apud Offam regem Merciorum, qui videlicet fuge memoratum coenobium Cotham, & alias urbes quamplurimas Cenulfo rege abfulit, & imperio Merciorum subegit.* Ut autem harum Synodorum, quae diversis licet annis celebratae, eam tamen certum temporis ignoretur, maxime sejunctimus, epochae aliquantum insistendum, adnotandum Breguinum ex catalogo Ecclesiae Cantuariensis sedisse annos tres, atque obiisse an. 761. postquam graves difficultates cum Offa Mercionum rege fustinuisset, qui eam Primatus honore spoliare moliebatur. Ejus igitur Synodus inter an. 759. & 761. habita. Cum autem in praefatis Cloveshoe actis afferatur: *Tandem Cenulfus Rex fera audibus paenitentia, telligrapha, idest libellos, quos a supra hominibus Vvilheb & Osberto injuste perceperat, cum magna petunia ecclesiae Christi in Doroberniam remisit humilitime regans, ne sub tanta auctoritatis anathemate pericitaretur;* & Cenulfus obierit anno 785: a fato occisus, ante praedictum annum Lamberti Synodum celebratam fuisse oportet; & forte non diu post initam per Breguini decessum, dignitatem. &c

Anno Christi 758.

* CONVENTUS COMPENDIENSIS 758.

Anno DCCLVIII.

Ex Tabul Apostol. Tom. VI.

Conventus sive placitum, hoc anno apud Compendium habitus, nominate Ado Vienneusis in chronico, ubi affuit Tassilo dux Bajovariorum, simul quo bonum procerum, qui filium Pippino regi, eunque filius cum juramento etiam super reliquias sanctorum, ob ducatum Bajovariae in beneficium sibi concessum, publicitis fuere. Tenente, *inquit Ado*, placitum Pippino rege in Compendio, Tassilo dux Bajoariorum ad illum ibi venit, seque illi in vassallum commisit, atque super corpora sanctorum manu-

1 Tome, vel Duum. Hardouinus. 2 Vide Duranginum in Glossario, verbo, *Mundibardus*. Hardouinus.
3 Tome, *pro Incuenda*, ut mox legitur, *pro Incuendis*. Hardouinus.
4 Tome, *a pontificibus*. Hardouinus.
5 Tome, *Ut autem hoc* Hardouinus.
6 Pippini Regis Placitum in Compendiensi palatio de telonei in mercato S. Dionysii ad ipsum monasterium trendidatis adversus Geraldum Comitem Parisiensem adfert Mabillonius de re Diplomat. l. 6. pag. 495.

CONCILIUM VENNETICUM

In agro Ricomagensi Arvernorum, præsente Pippino rege celebratum.

Anno Christi DCLXXI.

Ex Libbei Appendice Tom. VI.

SUb tanem sanctis Antistemonii primi Arvernorum episcopi, memoria eß hujus synodi a Pippino habita, & hoc loco, ut videtur, & hoc anno secunda in aquisgranensi depositionis ab eo suscepta, in qua cepit omnem paganum Arvernorum, nihilque Arvernum incendit, ut affirmat annalis noßri, qua poß indidicata, Clarus-moni abbinc appellari cepit. Inter illa vero, quæ ibi gesta sunt, eniniæ maxime patet ejusdem Pippini regis ergo ecclesias Dei atque religiosos Sanctorum, ac præsertim sancti Antistemonii Arvernorum episcopi, pro quarum translatione Longobardi abbas Mantgas non longe Abbatiæ a Pibrioto loco, qui olim pagus Vibracensis Sidonio Arvernorum episcopo dictus eß, ac bodie nomen retinet vulgo Volvic, & adhuc nunc eß Thesaurus a Mantgasrio abbatia dependens, quem interim, & corpus ejusdem sancti Antistemonii primo fuerat translatum: convenit ejusdem regis, pecuniæ cum ipsaßo, ut illinc iterum illud exportarentur ad Sanum monasterium; quod factum illi poß annos aliquot ab ejusmet rege concessum eß, ut ferè totunda corpori ejusdem sancti transferretur ex eodem claßo, hac igitur ratio ab ipsa habetur: Arvitus, inquiunt, Arvernicæ sedis episcopus, successor beati Projectii, suffeens ab Isidoro corpus beatissimi Austremonii, juxta corpus ita antecessorii, Velivicum transposuit. Sed Deus omnipotens colla regum Franconum jugo fidei lobjugavit, victoriamque eis, clementi dignatione contra barbaros concessit: licque ipsorum, cetera omnique virorum fanioni mente viventium, & probitatis opera sanctorum sufrum, ipsa gaudium, paulatim mater ecclesia, quæ, ejus homo ignobilis, inculta manebat, pristinam decorem cœpit resumere, & suum infortunium pedentetim abjicere; sacrq; religio certatim augmentum resumere. Inter quos reges, unum Divina (sublimitas praelegie Pippinum cognomine, qui licet Titan fuo jubare, luminosioniusque vibratione, cæterum regimen nebulam facessit & detegit: ita fuo auxilio, & labore nocum destruxit, & proficuum, immo salutiferum ostium auxit. Qui venerandus rex, nimiumque dolere & indulsitus, Deo gratum, jussit aggerari synodum, in qua fuere præsules clarissimi, & comites innumeri. Cum his ergo jam dictus pluitia, apud Divitia Mantiacum, ejusdem interim, & corpus ejusdem sancti Antistemonii primo fuerat translatum: convenit ejusdem regis, pecuniæ cum ipsaßo, ut illinc iterum illud exportarentur ad Sanum monasterium; quod factum illi poß annos aliquot ab ejusmet rege concessum eß, ut ferè totunda corpori ejusdem sancti transferretur ex eodem claßo, Hæc igitur alta ab habere: Arvitus, inquiunt, Arvernicæ sedis episcopus, successor beati Projectii, suffeens ab Isidoro corpus beatissimi Austremonii, juxta corpus ita antecessorii, Velivicum transposuit. Sed Deus omnipotens colla regum Franconum jugo fidei lobjugavit, victoriamque eis, clementi dignatione contra barbaros concessit: licque ipsorum, cetera Ad Duram, ab pago Ripariensi, ad componendum pipe pacem, & utilitate Francorum tractanda, placito instituto, ad se venire præcepit: Regino abbas synodum vocat, regique, cum ina verfaretur, de Pouffaci ecrenia defectione, mißaque in Burgundiam exercitu, nuncium scribit; quam ob rem a Pippino suspeß & altera in Aquitaniam expeditio, in qua Bituriti Arpernique pagi aliquot castra & oppida eversa vastantur, & Blandiana, urbs Arvernia comes capitur eß.

Anno Christi 761.

Ex Tomo Pontificum.

HUic placito, præter Francos, interfuß Tassilonem Bajoarorum ducem, & qua filemnier pollicitus fuerat Pippino Regi, fidem in Conventu Compendiensi, non prestißß, auctor eß quicrunion sanctl Arnulphi conscripßß. Anno, inquit, DCCLXXI. Pippinus rex habuit placitum generale Francorum in Niremis. Inde ab infidelitate Vvaifarii per

Anno Christi 764.

Ex codem.

QUod præcipue in hoc conventu actum fuit, explicant annales Fuldenses. Anno DCCLXV. rex Pippinus diffecilis in diversa animo propertabio bella, Aquitanicum jam olim suscepram, & Bajoarricum propter Tassilonis ducis defectionem suscipiendum, pospali sui generalem conventum Bastiniae in Vermatia divisit; dilatisque in furpinis in Vvaifarii expeditione; illo anno domi se continuit. Regino autem abbas in chronico. DCLXIV. rege Pippino hab-

Anno Christi 765.

Ex codem.

CONVENTUS hoc anno apud Attiniacum villam habiti meminerunt plerique, sed in eo quid actum sit nemo prodit, Regino abbas. DCCLIV. res placitum fuisse habitu apud Attiniacum, & eodem anno, licet superiore, nuncupam profectos eß. Deinqueam autem bellum hoc anno Pippinus per semestrium ßeßit, non nunc tamen ea a Francis certatum cum Aquitanis fuß; nonnulla ßanctl Arnulß, & Aquitanis alia. Nam & Mancionem Pouffaci conscripßßm ab Auffraido & Galmano comitibus: & Pippinum comitem, devoratum ab Adalardo comite Cabilonensi, sicut vitibus in Burgundia cæsusque commemorant; & Amaugum comitem apud Turonos a Vvaifardo quoque absciß; sanctl Martini hominibus interfeßum.

Alia quidem conventus Attiniacensis habiti sub Pippino rege, anno ejus XIV. Christi DCCLXV.

Anno Christi 765.

Ex Actis Vv. C. Laon. St. Medardi Rotomag. ad ann. 765. in Spicilegio S. R. P. Dom. Luc. d'Achery tom. I. Bibliotheca mißs. P. P. Petrus Pad. Gaus.

Nomina episcoporum fee abbatum, qui apud villam publicam Attiniacum pro caussa religionis ac salute animarum congregati fynodali conventu inter ceteras falubriter sapientesque definita; hoc quoque communi cunctorum decreto statuerunt: ut unusquisque illorum, quorum nomina in hoc indiculo subßcribßß reperiuntur, quando quisliibet de hoc sæculo migraverit, centum psalteria, & presbyteri ejus speciales mißas centum cantent, ipse autem episcopus per se xxx. mißas implet, nisi infirmitate, aut aliquo impedimento prohibetur: tunc roget alterum episcopum pro se cantare. Abbates vero qui non sunt episcopi, rogent episcopos, ut vice illorum ipßas xxx. mißas expleant: & presbyteri eorum centum mißas, & monachi centum psalteria pßalere memineritn. Hrodegandus episcopus civit. Metis.

Concil. General. Tom. VIII.

Anno Christi 765.

Ex Tomo Pontificum.

CONVENTUS NIVERNENSIS.

HUic placito, præter Francos, interfuß Tassilonem Bajoarorum ducem, & qua filemnier pollicitus fuerat Pippino Regi, fidem in Conventu Compendiensi, non prestißß, auctor eß quicrunion sanctl Arnulßi conscripßß. Anno, inquit, DCCLXVI. Pippinus rex habuit placitum generale Francorum in Niremis. Inde ab infidelitate Vvaifarii per

Anno Christi 764.

Ex codem.

CONVENTUS VVORMATIENSIS.

QUod præcipue in hoc conventu actum fuit, explicant annales Fuldenses. Anno DCCLXV. rex Pippinus diffecilis in diversa animo propertabio bella, Aquitanicum jam olim suscepram, & Bajoarricum propter Tassilonis ducis defectionem suscipiendum, pospali sui generalem conventum Bastiniae in Vermatia divisit; dilatisque in furpinis in Vvaifarii expeditione; illo anno domi se continuit. Regino autem abbas in chronico. DCLXIV. rege Pippino hab-

Anno Christi 765.

Ex codem.

CONVENTUS ATTINIACENSIS.

CONVENTUS hoc anno apud Attiniacum villam habiti meminerunt plerique, sed in eo quid actum sit nemo prodit, Regino abbas. DCCLIV. res placitum fuisse habitu apud Attiniacum, & eodem anno, licet superiore, nuncupam profectos eß. Deinqueam autem bellum hoc anno Pippinus per semestrium ßeßit, non nunc tamen ea a Francis certatum cum Aquitanis fuß; nonnulla ßanctl Arnulß, & Aquitanis alia. Nam & Mancionem Pouffaci conscripßßm ab Auffraido & Galmano comitibus: & Pippinum comitem, devoratum ab Adalardo comite Cabilonensi, sicut vitibus in Burgundia cæsusque commemorant; & Amaugum comitem apud Turonos a Vvaifardo quoque absciß; sanctl Martini hominibus interfeßum.

Anno Christi 765.

Ex Libbei Appendice Tom. VI.

CONVENTUS IN VILLA DURIA

Anno Christi 762.

Ex Annalibus Pipini ad An. Christi. An. 8. C. 1.

DE hoc conventu & synodo regali, qua de more hoc anno habita eß in villa Duria, quæ eß Riparienßß, pauciß, ita ßcriptum legimus in chronico sanctl Arnulßß: Anno dominicæ incarnationis DCCLXI. Pippinus rex conventum Francorum habuit in Duria villa publica, & de utilitate regni tractatus fuos ibi optimates adunavit. Et libro V. collectionis hßßoriæ, quæ apud Ignotum Canißum edita eß tomo II. antiqua lectionis. Rex Pippinus, inquit, anno decimo regni ipßius, omnes optimates Francorum

Anno Christi 765.

Ex Annalibus Pipini ad An. Christi. An. 8. C. 1.

CONVENTUS ATTINIACENSIS I.

ATtiniaci (quod oppidum eß ad lævam Axonæ ripam in valle Burgundiß vulgo *Arigni*) dicpiet Conventus per hæc tempora habitus eß, alter anno Christi 762. & an. 765. alter, de quo infra Labbeus, qui tamen utrumque conventum confundens decretum cum nomenclatus Episcoporum 17. Abbatum 17. quod Mancionem ipßius conventu editum eß, anno 765. in quo alter celebratus, eondium existimavit. Vvandelbertus tinidem in libello de Miraculis S. Goarisi Eremitæ ait Pippinum Regem ßßtum in Palatio, *quod Attiniacum vocatur, cum ad generalem ipßß Conventum ßmul Affatum Abbas venißßet*, commißßß eidem Adßerto Cellam S. Goarisi, ut ßßßm vocata fuit, eamque Eum Monßßerio Premienßi tunc primum conjunctam fuißß, uti in secundo Conventu Attiniacensi explicabimus. Quamobrem cum Affatus, qui interßit Conventui Attiniacensi, non subßcripßßit cum aliis Abbatibus 17. præfato decreto, Conventus Attiniacensis, in quo Cellam S. Goarisi obtinuit, diversus eß illo, qui Abbates 17. subßcripßere. Nec fatisfacit responßio Coinii ad an. 765. dicentis, Affatei nomen ex libello Vvandelberti laudato reßßmendum eßß, quod alius Francorum Conventus apud Attiniacum, poßt eresßum Premonßß Monßßerium, a Pippino Rege celebratus non inveniatur. Vvandelbertus enim intelligit Conventum an. 765. habitum, ad quem referri non potest decretum a 17. Abbatibus ßubßcripßum; tum in eo Affatei nomen non legatur, & ex Vvandelberto, qui annum congregti conventus non expriimit, ßßß

ANNO CHRISTI 765.

Vvaldo abbas de sancto Joanne.
Fabigaudus abbas de Busbruono.
Godobertus abbas de Rusbacis.
Athalbertus abbas de Fabarias.
Vvidradus abbas de sancta Columba.
Ebarsindus abbas de Aldaha.
Geraus abbas de Nivella.
Ragingarius abbas de Utico.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Chrodegangi, qui primus huic statuto subscriptus apparet, nomen admonuerat me non esse diutius differendam quam canonicis suis conscripsit regulam, ab aliis postea interpolatam, ut mox pluribus docebitur. Verum illam concilio Aquisgrani anno 816. celebrato subjiciendam plura deinde suaserunt argumenta.

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI
Ad annum Ch. 765. n. 6.

Conventum Attiniacensem hoc anno habitum memorant etiam Regino in Chronico, & Annalistæ Loselianus, Bertinianus, & Eginhardus in Annal. Hujus Conventus meminit Wandelbertus diaconus & Monachus Prumiensis, qui sæculo sequenti vixit, in fine libri, quem de Miraculis S. Goaris Heremitæ composuit, quem recitat Mabillonius Sec. 2. Benedict. Ait enim Assuerum Abbatem A primum Monasterii Prumiensis an. 762. conditi ad illum venisse, & a Pippino Rege obtinuisse Cellam, seu Monasterium S. Goaris paulo supra confluentes Mosellæ & Rheni situm: *Cum quidam tempore*, inquit Vvandelbertus de Assuero loquens, *iter a Monasterio* [nempe Prumiensi] *in Vangionum provincia ageret, & occasione viæ ad S. Goarem declinasset, ubi tunc Rectoris nomine præerat quidam Erpingus nomine, neque commoditatem aliquam rerum necessariam nancisci potuisset, rem, ut erat gesta, paulo post Principi retulit, pessimum esse dicens eo loco humanitatem hospitalitatis omnem negari, ubi quondam sub beato Viro* [sc. Goare] *singulariter virtus eadem viguisset. Pollicetur Rex fore hæc emendanda cum temporis opportunitas arrisisset. Itaque non multo post positus in Palatio quod Attiniacum vocatur, cum ad generalem populi Conventum simul Abba Assuerus venisset, evocatum ad se Princeps super his, quæ de Cella beati viri dicta ab eo fuerant, commonefacit, eique regendam committit.* Ab eo tempore hæc Cella Monasterio B Prumiensi conjuncta remansit. Vvandelbertus vero in proœmio laudati libri ait, ea tantum a se commemorari *quæ ab annis plus minus 76. gesta noscuntur*, & sub ejusdem libri finem asserit, se narrationem suam perducere *ad an. 839. Incarn. Dom.* Quare cum nullus Conventus Attiniaci per hæc tempora habitus fuerit, nisi annis 762. & 765. Vvandelbertus nonnisi de ultimo intelligi potest, satisque ipsemet indicat, numerum illorum annorum 76. non rigorose a se determinari, cum dicat *plus minus 76.* Labbeus & Cointius ad secundum hunc Conventum Attiniacensem perperam referunt, quæ ad priorem pertinent.

ANNO CHRISTI 766.

CONVENTUS AURELIANENSIS

Ex P. Sirmondo.

PLACITUM *hoc belli Aquitanici causa celebratum fuisse docent annales Fuldenses. Idem confirmat chronicum sancti Arnulfi his verbis*: Anno dominicæ incarnationis DCCLXVI. Cernens Vvaifarius quod nulla civitas, nec ulla munitio Pippino regi & Francis resistere posset, civitates quas habuit C munitissimas in Aquitania destruere jussit. Hoc Pippinus rex audiens, conventum Francorum in Aurelianis civitate adunavit, pergensque in Aquitaniam, civitates, & castella, quæ Vvaifarius destruxerat, reædificare præcepit: in quibus custodes posuit, qui Vvaifario resistere possent.

ANNO CHRISTI 767.

[a] CONCILIUM GENTILIACENSE [a]

[b] DE CULTU SANCTARUM IMAGINUM,

& [c] de sanctissima Trinitate.

In agri Parisiacensis villa Gentiliaco præsente Pippino rege celebratum anno Christi DCCLXVII. Pauli papæ X. Pippini ejusdem regis XVI.

Ex eodem.

QUA *de re in hac synodo disceptatum sit, Adonis Viennensis in chronico verba declarant.* Facta est, *inquit*, synodus anno incarnationis domini DCCLXVII. & quæstio ventilata inter Græcos & Romanos de Trinitate, & utrum Spiritus sanctus, sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio: & de sanctorum imaginibus, utrumne fingendæ, aut pingendæ erant in ecclesiis. *De eadem scribit etiam Regino abbas & locum designat. Pippinum enim testatus illius anni pascha in Gentiliaco celebrasse, atque in eadem villa synodum magnam habuisse inter Romanos & Græcos, de sancta Trinitate, & de sanctorum imaginibus. Romanos autem interpretor Pauli papæ legatos, qui una cum Pippini legatis Constantinopoli cum Græci imperatoris legatis reversi apud Pippinum regem tunc erant, tantisper ab eo detenti, dum synodus ista cogeretur. De hac quippe ipsa synodo accipienda videntur, quæ Paulus papa Pippino rescribit epistola XXVI. inter Carolinas*: Direxit, *inquit*, nobis excellen- D tiæ vestræ Christianitas, significans de missis nostris, vestrisque, atque Græcorum, qui a regia urbe reversi sunt, eos apud vos esse detentos, interim quod aggregatis vestris sacerdotibus, atque optimatibus, conjicere seu perpetrare valeatis, quid de his quæ vobis directa sunt respondendum sit. Et quidem vobis de hac re aliter confidendum non est a vobis respondere, nisi quæ ad exaltationem sacrosanctæ spiritalis matris vestræ Romanæ ecclesiæ, atque orthodoxæ fidei pertinere noscuntur. *Duo nimirum Græcorum legationis erant capita; unum de repetendis* E *Italiæ regionibus a Pippino ecclesiæ Romanæ attributis; alterum de quæstionibus suprascriptis: in quorum altero sedis apostolicæ dignitas & amplitudo, in altero fidei catholicæ sinceritas petebatur.*

NOTÆ

a In Annal. Metensibus dicitur habita Synodus ista Salmuntiaci, qui est in agro Laudunensi pagus, *Samoucy*, Harduinus.

ANNO CHRISTI 767.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

a *Concilium Gentiliacense.*] Eginhartus in chronico DCCLXVII. *Orta*, inquit, *quæstione de sancta Trinitate, & de sanctorum imaginibus, inter orientalem & occidentalem ecclesiam, id est Romanos & Græcos, rex Pippinus conventu in Gentiliaco villa congregato synodum de ipsa quæstione habuit.*

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium Gentiliacense.*] Sic dictum a villa Gentiliaco nominata.

b *De cultu imaginum.*] Legatio illa quam pro confœderatione Pippini regis impetranda Constantinus imperator miserat in Franciam hæc impietatis zizania seminaverat; pro quibus extirpandis hisce sarculis opus erat. Ne- A mo quidem scriptorum illud expresse affirmat; sed quia tamen Francorum annales evidenter commemorant, per nobilissimam legationem aliquanto tempore actum fuisse de fœdere ineundo, haud dubie hæc impietatis semina ibidem sparsa fuerunt.

c *De sanctissima Trinitate.*] Hoc synodali conventu tractatam fuisse quæstionem hanc, An Spiritus sanctus a Patre Filioque procedat, tradit Ado Viennensis in chronico. Cum enim occidentales Constantino Copronymo ejusque sectatoribus orientalibus sacrarum imaginum despectum & contemptum vitio verterent; ille contra Latinis exprobrabat, quod ad symbolum vocem *Filioque* adjecissent. Unde patet, quod cum Græci schismatici hac in re Latinos impugnent, aperte profiteantur, se impiissimi Constantini Copronymi, quem suo ipsi judicio condemnant, causam turpissimam turpiter agere, tueri & defendere.

[a] CONCILIUM BITURICENSE

Anno Christi DCCLXVII. celebratum.

Ex Labbei Append. tom. VI.

REfert etiam Regino synodum alteram, & loco & tempore diversam a Gentiliacensi ad ipsummet annum 767. his verbis. *Eodem anno*, ait, *mense Augusto, rex Pippinus iterum Aquitaniam ingressus, usque Biturigas venit, ibique synodum tenuit.* Additque Fredegarius, Natale Domini nostri Je- B su Christi & sanctæ Epiphaniæ apud Bitoricas urbem per consilium episcoporum & sacerdotum venerabiliter celebrasse. Quid autem in ea gestum sit, ignoratur. Narrat quoque Pippinum ibidem placitum suum Campo-Maii tenuisse.

VITA, ET EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ III.

STEPHANUS tertius, natione Siculus, ex patre Olivo, sedit annos tres, menses quinque, dies viginti octo. Vir strenuus, & divinis scripturis eruditus, atque ecclesiasticis traditionibus imbutus, & in earum observationibus constantissimus perseverator. Hic dum a Siciliensi insula in hanc advenisset Romanam urbem, tradidit eum domnus Gregorius sanctæ recordationis tertius papa in monasterio sancti Chrysogoni quod tunc noviter fundabat, illicque clericus atque monachus est effectus. Quem postmodum domnus Zacharias papa ex ipso * abstollens monasterio, in Lateranensis patriarchii cubiculo * esse præcepit. Eumque postmodum in presbyterum tituli sanctæ Cæciliæ consecravit. Quem tamen pro ejus castitatis modestia in suo officio in Lateranis detinuit. Sed & reliqui, scilicet domnus Stephanus & Paulus beatissimi pontifices, eumdem sanctissimum Stephanum pro ejus piis conversationibus in suo servitio similiter detinuerunt. Dum vero prædecessor ejus domnus Paulus papa pro austeritate fervoris æstivo tempore in ecclesia beati Pauli demoraretur, & valida ibidem ægritudine præoccuparetur, de qua & vitam finivit, die noctuque isdem beatissimus Stephanus in ejusdem sui prædecessoris pontificis perseverans servitio, nullo modo ab ejus lectulo, donec spiritum emitteret, recessit. At vero Paulus papa in ægritudine positus, cum nondum adhuc spiritum exhalaret, illico Toto quidam dux Nepesinæ civitatis dudum habitator, cum suis germanis Constantino, Passivo, & Paschale, aggregantes, tam ex eadem Nepesina civitate, quamque ex aliis Tusciæ civitatibus multitudinem exercitus, atque catervam rusticorum, ingredientesque per portam beati Pancratii in hanc Romanam urbem, atque in domo antedicti Totonis ar- C mati assistentes, elegerunt ibidem subito Constantinum fratrem ejusdem Totonis laicum existentem. Quem cum armis plurimi eorum loricis induti * latrocinanter in Lateranense patriarchium introduxerunt. Et ascendentes cum eo in vicedominio, continuo accersito * Georgio episcopo, compulerunt eum ut orationem clericatus eidem Constantino tribueret. Ipse vero omnino hoc renuebat facere, corruensque in terram prostravit se pedibus ipsius Constantini, adjurans eum fortiter per omnia divina mysteria, ut locum daret, & ab ejusdem impiæ præsumptionis proposito recederet, ne per eum talis inaudita novitas in ecclesia Dei fieret. Et dum hujusmodi adjurationis proferret verba, concitati plurimi ex ipsis malignis, qui D eamdem impiam electionem fecerant, insurgentes super eum, atque fortiter comminantes ei, timore correptus orationem illi clericatus tribuit, & ita clericus effectus, eumdem sanctissimum Lateranense invasit patriarchium. Alia vero die illucescente secunda feria, subdiaconus atque diaconus ab eodem episcopo in oratorio sancti Laurentii intra eumdem patriarchium contra sanctorum canonum instituta consecratus est. Sicque universum populum sibi sacramentum præbere fecit, & adveniente dominico die rursum cum multitudine armatorum exercituum in basilicam beati Petri properans, pontifex ab eodem Georgio episcopo Prænestino, & aliis duobus episcopis, Eustrasio Albanense, & * Citonato E Portuense, consecratus est. Et per anni spatium & mensem unum sedem apostolicam invasam detinuit. Hoc vero cernens Christophorus primicerius & consiliarius, zelo fidei una cum suo filio Sergio tunc * saccellario existente, maluerunt magis mori, quam talem impiam no- vita-

* auferens: * suo præfecit.

* latrocinantes. * Gregorio. * Citomalo * sacellario

viratem & iniquam præsumptionem in sedem a-postolicam perpetratam conspicere: & quotidie in Ecclesia & sacrymis ædificantem hominem de monachos fieri velle, fesque abolvit ab eodem Constantino petierunt, & in monasterium salvatoris domini nostri Jesu Christi profecisti, affirmes illic monachicum fore fuisse pro habitum. Sufficiptque ab eodem Christophoro primicerio facta mento, ita illis credens eos * absolvit: Quibus proprentibus, atque in finem Congobardorum conjungentibus, velleque abbas jam fati monasterii eos in idem monasterium addici, declinsvenat ab iniane idem Christophorus primicerius & ejus filius Sergius, ebdem quidem facultates, postmodum secundicerius; adjurantes firmiter Theodicium diceni Spoletinum, ut eos tranc Pa-dum ad Desiderium filium Desiderii ducem Congobardorum, ejusque ob hoc redemptionem sanctæ Dei ecclesiæ persicere. Eosque idem Spoletinus dux ad suum deportavit regem. Et dum ejus obratibus perstaretur, ipsi pontificis eundem regem deprecati fuit ejus auxilium tribuit, et-talis novitatis error abscedeia Dei amputatur. Dum vero præmoniatus Christophorus primicerius ac Sergius ejus filius, apud præfatum demoratentur regem, fecit prædictus Constantinus apostolicæ sedis invasor ordinationem presbyterorum, seu diaconorum, presbyterorum, diaconos quatuor, fed & episcopos in ipsius anni circulo, & unius mensis, fecit, per diversa loca ordinatos.

Antedictus vero Georgius Prænestinus, qui cum diaconem & pontificem conferavit, non poft multos dies confectationis ipsius Constantini vallis, ejusque pessimæ agritudinis pæsentem, diaboliis fatus est, & postmodum missarum solemnia nequaquam celebravit: ejus enim dexterra manus aruit atque contracta est. Quam etiam nec ad os suum afferre valuit, sicque tremens de langore vitam finivit. Dum vero hæc agerentur, conjunxerunt antefatus Christophorus & Sergius in civitatem Reatinam, absolutis a Langobardorum Rege. Et præcedentes Sergius & Vvaldipertus presbyter cum Rectoribus & Forconiis, atque alis Longobardis deraxerunt Spoletini, conjunxerunt subito ad reperse in hanc Romanam urbem, vigesimo octavo die Julii mensis, indictione tertia, vespere, in ipso crepusculo noctis, vigiliabensorum mastarium Abbon & Sennes, occupantes pontem Sastarium.

Alia vero die transiverunt per pontem Milvium venerunt ad portam beati Petri, & inde pergentes approinquaverunt ad portam beati Pancratii. Quidam vero propinqui jam fati Christophoriæ & Sergii ipsam portam observantes ac custodientes, cernentes ipsum Sergium ad eandem portam approinquaffe, annuerunt ei & protinus ipsam aperuerunt portam. Sieque jam dictus Sergius & Vvaldipertus cum Longobardis Romanam urbem ingressi sunt, & per murum civitatis cum flammula alcendebant, metuentes Romanum popolum, & nequaquam de Genuculo ipsi Longobardi aufi sunt defendere, sed cum timiato timore ibidem diffitebant. Hoc vero audiens Toto & Passivus germani fratres, ignorantes ingenium & dolum quod ei prædictum fuerant, cucurrerunt cum aliquantis ad prædictam portam, cum quibus & Demetrius secundicerius, & Gratiosus tunc chartularius, postmodum dux, properaverunt, qui & ipsi in consilio erant cum præfatis nefandissimis proditoribus. Et appropinquantes ad eosdem Longobardos, obviavit Totoni duci ex eisdem Longobardis, qui bellator pro omnibus apparebat, Rachipertus nomine, & impetum fecit super eumdem Totonem: super quem idem Toto irruens, atque fortiter percutiens eum, interfecit. Quod ajpaientes Longobardi, in fugam converti ninebantur evadere: fed Demetrius secundicerius & Gratiosus post tergum suprædicti Totonis affligentes, eum in dorsum lancea percutientes, fic adversus eum prævaluerunt, atque interfecerunt. Passivus vero in Lateranense fugit patriarchium, annunciantes ipsum Gratiosum cum ipsis defecisse. Hoc vero audito aufugit idem Constantinus cum suprafripto Passivo & Theodoro episcopo, & vicedomino suo in basilicam Salvatoris, & defendebant ipsam ecclesiam fanctæ Vvarantii, aliquantum ibidem residentes, & confidentes si melius possent salvare, in vestiarium descendere in ipso Salvatoris oratorio, ad Sancti ingredientes, claufisque super le janua ibidem sedebant, & conveniente post aliquantas horas hujus Romanæ militiæ judices, eos ex ipso oratorio ejicientes, fub custodia manuisunt. Ablatis vero de dominico congregans Vvaldipertus presbyter, ignorante autem prædicto Sergio, aliquantos Romanos, pergentesque in monasterium fanctæ Vitæ, abluterunt eumdem Philippum presbyterum, quem eligentes, & cum gaudio vocibus acclamantes, Philippum papam, fanctus Petrus elegit eum, in basilicam Salvatoris mox illum deduxerunt. Illicque octavo ab episcopo data, juxta antiquitatis morem, tribuerunt eique pecem omnibus, & Lateranensis introduxerunt patriarchium. Et ibidem inter ipsi & pontificali fedens, tribuensque denuo, ut mos est, pacem, afcendit furfum, & mensam, ut affolent pontifices, tenuit, & ipsum mensa ejusque pritinatibus ecclesiæ & optimatibus militiæ. Post paculum vero convenientes eodem die fepultus Christophorus primicerius, cognitaque causa, electionis ipsius Philippi, ipsius cum magna afcendisse ista percurando eorum omnibus Romanis affirmabat; dicens fe Romæ minime egressum, quoniam Philippus presbyter de Lateranis ejusdem non fuisset patriarchio. Tunc properans antedictus Gratiosus cum aliquantis Romanis expulerunt jam dictum Philippum presbyterum de eodem patriarchio, qui & ipse ascendit ad Sancta Sanctorum descendens cum magna reverentia ad suum reversus est monasterium. Sicque præfatus Christophorus primicerius ad Lateranense aggregatus Tribus fatis fa-cerdotes ac primates clerii, & optimates militiæ, atque universum exercitum, & cives honestos, omnisque populi Romani eorum, a magno usque ad parvum, pertinaffantes partitur concordarunt omnes una mente, unique consensu in personam prefati beati Stephani. Pergentesque in titulum B. Cecilia, in quo idem presbyter exilens eum pontificem elegerunt, quem cum vocibus acclamationem & laudibus in Lateranense deportaverunt patriarchium, & post omnia rite in ejus electione peracta. Deo adhære, & pontificatus ejusdem ordinem. Dum vero adhuc electus extrifset idem fanctissimus vir, congregati aliquanti perversi Deum ipse oculis non habentes, nec metuentes terribile futurum judicium, fumuffis a quibusdam pestilentissimis malorum auctoribus, quibus & digna fatis retribuit dominus, comprehendentes Theodorum episcopum & vicedominum ejus, quod dici impium est, eruerunt oculos, & linguam illi crudeliter amputaverunt, fed & Passivi familiæ oculos eruere alii fuit, & tantam impietatem in eisdem monstraverunt, qui etiam nec in propria domos eos deportari permiserunt, ut illic intra a fuis hominibus exhiberi deberet, fed * abluttis omnibus eorum

eorum reliqs & familiis, ac possessionibus, unum ex eis, Theodorum scilicet episcopum, in monasterium elivi Sesuri retrudi fecerunt, ubi fane & fiti cremans clamaque aquam, ita exhalavit spiritum. Passivum vero in monasterium fancti Silvestri direxerunt. Nam & Constantinus invasor apostolicæ sedis, dum dedicitus in medium effet, magna pondera in ejus adhibentes pedibus, in sella mulliebri federe super equum fecerunt, & in monasterium ad Cellas novas, coram omnibus deportaverunt. Sabbatum vero die dedicatum sanctum diem ordinationis præfati beatissimi papæ Stephani aggregati aliquanti episcoporum, fed presbyterorum, & diaconorum, & quatuor episcopi, item præfatus Constantinus ad medium altarius est, lectisque sacratissimis canonibus ita depositus est; accedens enim Mauricius subdiaconus eratium de ejus collo Abbutii & ante pedes ejus projecit, & * compages ejus abscidit, loquens alio die dominico antedictus beatissimus Stephanus confecrationem fulgent pontificatus: Fuhque ab universo popolo Romano pœnitentiæ confessionique deprecatione apud divinam clementiam, per quam fe omnes peccasse in pradicti Constantini invasoris ordinationem, pro eo quod non et relitteratur; ita excelfa voce in ambone beati Petri basilicæ a Leontio Primicerio sacratissimi sedis confessio. Post hæc vero aggregati universi exercitus Romanæ civitatis, & Tuficiæ, & Campaniæ pergentes Altarium partis Campaniæ, ubi erat Gracilis tribunus confentanem jam dicti Constantini apostolicæ sedis invasoris, per quem plurimala in Campania patte perpetrata fuint: contribuentesque furtive cambera civitatem ipsam eximie abfuleruni Gracilem, & huc Romam attulerunt, quem in archam cufiodiam retrudentes aliquantis diebus ibidem manutenuerunt excitis. Postmodum vero quidam inqui Campani, qui huc Romam adveneranc, adhortati ab aliis nequioribus fe & impiffimis, eumdem Gracilem ex ipsa cufiodia * abfolutum, ad Cellas novas in monasterium deportantes, dum ad Colofeum advenissent, illic ejus oculos eruerunt, & linguam abfulerunt. Porro aliquantis post hæc praeteritis diebus dum Tufcani & Campani hic Romæ aggregati fuissent, iniqui consilio cum prefato Gratiosi & fortioribus ejus, per quorum auctoritatem tanta mala operabantur, Deum non metuentibus * perrexit cum cuneo militum Tuficiæ ac Campaniæ primo diluculo in monasterium ad Cellas novas, ubi Constantinus antedictus apostolicæ sedis invasor retrusus erat, cumque ex ipso eisdem monasterio, ejus eruerunt oculos, & cæcum in platea jacentem reliquerunt.

His itaque gestis pestifique infuxerexunt quidam dicentes, quod antedictus Vvaldipertus profiteretur Longobardorum genere ortus consilium cum Theodicio duce Spoletino, & aliquibus Romanis, insiffet ad interficiendum prefatum Christophorum primicerium, & alios Romanos primatos, & civitatem Romanam Longobardorum genti tradendam. Unde directus est quidam Christophorus vicedominus cum multitudine populi ad eum comprehendendum. Ipse vero hac agnito fugit in ecclesiam fanctæ Dei genitricis virginis Mariæ, quæ vocatur Ad martyres: quem exinde idem vicedominus abstraxit, portante eodem Vvaldipertio imaginem ipsius Dei genitricis, eumque in tetrarium retrudi fecerunt cufiodiam, quæ vocatur Ferrata, in Cellario majore. Et poft multos dies ipsum de eadem cufiodia ejicientes Vvaldipertum presbyterum, eumque projicientes in terram, juxta transiendam campi Lateranensis ejus effodiens oculos, & linguam ipsius crudeliter ac impie abscidentes; dirigentesque illum in sonodichum Valerii, ibidem poftmodum ex eadem oculorum effossione vitam finivit. Itaque in exordio ordinationis fuæ, quo ifdem fanctifimi pontifici, pontificatus ejusdem ordinem, dixerit in Francia partes ad excellentes viros * Pippinum, Carolum, & Carolomannum, reges Francorum, & patricius Romanorum, Serguium antedictum fecundicerium, & nomenclatorem illo tempore existentem, deprecans atque adjurans eorum excellentiam per fata pontificalia litteras, ut altarium ejusdem genaqs, & in omnibus divinis scripturis atque sanctorum canonum institutionibus eruditos ac pertiffimos diuigentes, ut ordinarent in hac Romana urbe concilium pro eadem impia novi erroris ac temeritatis * præscriptione, quam antefatus * pseudo-Constantinus sedis apostolicæ * invasor ausus est perpetrare. Et properante antedicto Sergio in Francorum regiones, jam inventi de hac fuse migrasse Christianissimum Pippinum regem: & captum gradiens iter pervenit ad eos Francorum, rolum & Carolomannum germanos fratres, reges Francorum, & patricius Romanorum, Quibus obtulit ejusdem tribunus litteras, benigne ab eis fuscepius est, & dignum illi impendentes humanitatem, concha nihilominus pro quibus miffus est ab eosdem excellentiis impetravit; dirigensque ipsi Christianissimi regis Gerodecim episcopos ex eisdem Francorum regionibus nimis in divinis scripturis, & sanctorum canonum cetera-tionibus, & pontificalibus viro erilitiet. Eisque hanc Romanam urbem conjungentibus, mense Aprilis, indictione septima, pretinus antecedibus Stephanus sanctissimus papa * congregans diversos episcopos Tuficiæ ac Campaniæ, & aliquantos istius Italiæ provinciæ. Quibus omnibus congregatis concilium peractum est in Lateranensi patriarchio domini nostri Jesu Christi, juxta Lateranense palatium. Et præfidente eodem beatissimo papa, confidentibus eidem sanctissimis viris omnibus episcopis, deductus est ad medium Constantinus apostolicæ sedis invasor, jam excecatus oculis. Et fobrilius exquisitus, cur præsumpsiffet apostolicam sedem Iniciæ existens invadere, & talem inique novitatis errorem in ecclesia Dei perpetrare; ita coram omnibus professus est, vim se a populo pertuffie, & per brachium populi fuisse ejectum, atque coactum in Lateranense patriarchium deductum, propter gravamina ac præjudicia ipsius, a quo Romano populo ingefferat Constantinus Pauli papæ: & corrupta in terram, manibus extensis in pavimento, se reum, ac fuperunerum arenæ maris peccasse, defiebat, ipsis antefatis omnibus venium ab eodem facerdotali consequi concilio. Quem a terra elevate facientes, ipso die nullam de eo protulerunt sententiam. Alia vero die demum affirmes, cum, atque interrogantes de eadem impia novitate, respondit nihil novi fe fecisse, dicens: Quia & Sergius archiepiscopus Ravennatium, iniciæ existens, archiepiscopus factus est: & Stephanus Neapolitanæ civitatis, & ipse Iniciæ, tempore episcopus confecratus est. Dum vero talia idem Constantinus pertiqueretur, illico irati sede ecclesiastica traditionis universi facerdotes alapis ejus cervicem cædere facientes, cum extra gamdem ecclesiam ejecerunt.

Tunc * detestis omnibus ejus rationum gestis, simul

Confecratio papæ Stephani.

* a. abluttis omnibus eorum

Philippus pellitur.

Gerogii antedicti Confecratio existit infidelis.

Constantinus ab episcopis deteritur in monasterium.

* Constantinus ab episcopis deteritur.

* Constantinus ab episcopis deteritur.

* Constantinus ab episcopis deteritur

simul & concilium illud, quod in scriptis de equa A *quasi confirmatione editum fuerat, igne combusserunt in medio presbyterii ipsius ecclesiæ. Et hoc facto proiecisse in terram sanctissimus Stephanus papa cum universis sacerdotibus, & populo Romano: clamantesque Kyrie eleison, cum ingenti fletu processe de nonis prosecisse sunt, pro eo quod de manibus ipsius Constantini communion suscepisset: sicque ex hoc omnibus indictis est poenitentia. Tunc allatis Constantinis canonibus, eisque legentibus, proiata est sententia abeodem sacerdotali concilio sub anathematis interdicto, nec ullus unquam presumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus aut presbyter cardinalis factus fuerit, ad sacri pontificatus honorem posit promoveri.*

Sed & alia plura, quæ de eo canonica indignabant Scripturæ, in eodem concilio Romanorum canonizabantur. "De pseudo-synodo presbyteris, & diaconibus, quos ipse Constantinus confecraverat, ita in eodem concilio promulgatum est, ut episcopi illi, & aliqui eorum presbyter aut diaconus factus, in pristinum honoris sui gradum reverterentur: & si placabile fuisset coram populo civitatis suæ, demum Romam ad sacrum sedentem more solito cum clero & plebe ad apostolicum advenisset, ibi fuerunt, & ab eodem sanctissimo Stephano papa benedictionis "sacerdotiis confecrationem" Presbyteri vero illi ac diaconi ab eodem Constantino confecrati similiter modo in illam quo prius exiebant habitum reverterentur. Et postmodum si qui eorum placibiles existerent, antecessor beatissimus pontifex presbyteros eos, aut diaconos "confecrarent. Statuentes ut hi, qui ex eis" consecrandi essent, nequaquam ad "sortionem honorem ascenderant, nec ad pontificatus promoventur culmen, ne talis impius novitatis error in ecclesia Dei pullularet. Ipse vero antedictus beatissimus Stephanus papa coram omni sacerdotali collegio eliata vore clamavit, dicens nullo modo fe imnitti, aut proprius ad delinuse in eorum dem presbyterorum, aut diaconorum confecrationem. De laicis vero qui ab eodem Constantino presbyteri aut diaconi confecrati fuit, ita promulgatum est, ut in religiosis habitu eundem dieber oramo viare, ut D in propriis domibus, vel ubi fuissent, permanere deberent. Hujusmodi vero promulgatæ sententiæ, ejusdem episcopi illi, qui ab eodem Constantino ordinati fuit, revertentes, justa ejusdem concilii sententiam, in pristino honoris gradu eleiti denuo a clero & plebe, facloque solito decreto ad sedem apostolicam properantes, ab eodem sanctissimo papa "confecrati fuit. Nam presbyteri & diaconi illi usque ad mortem ipsius pontificis fic remanentes, nequaquam sibi "consecrati" confecrati. Ita enim in eodem concilio statutum est, ut omnis, qui ab ipsum Constantinus in ecclesiasticis factaneiis ac divino cultu egit, "iterata fuisset, præter facrum baptisma* *atque sanctum chrisma. Post hæc vero omnia E pronuntiata, continuo & diversis sanctorum patrum testimonia de facris imaginibus dominibus Jesu Christi, sanctæque & gloriosæ ejus genitricis Deiparæ virginis Mariæ doqmtae confirmata, & beatorum apostolorum, omnium que sanctorum, ac prophetarum, & martyrum, seu confessorum, in idem allata sunt concilium, & fabulisa multa perindagantes, fuitaque magno honoris affectu ab omnibus Christianis ipsas sacras venerationem, sicut ab omnibus prædecessoribus hujus apostolicæ sedis pontificibus, & cunctis venerabilibus patribus, usque hactenus de eorum*

honoris observantia effectum, & cunctis ad memorandum pro cumpunctionis est traditum, Rinuse. tanquam synodum, quæ in Græcia partibus super facta est, pro "disperdendis ipsis sacris imaginibus. "Siquidem Expletis vero omnibus que in eodem concilio prodmulgatis erant, tunc idem beatissimus pontifex aggregens universos sacerdotes, atque clerum, & cuncthm populum, prosesti sunt ad beatum Petrum principem apostolorum cum magnis & canonicis spiritalibus, & nudis pedibus incedentes, illicque in ambonem ascendens Leontius scriniarius, cuncta quæ in eodem synodo fuit concilio extensa voce legit populo. Sed & tres episcopi, id est Gregorius Silve candidæ, Eustrafius Albani, & Theodosius Tiburtinus, in eundem præfatæ ecclesiæ ambonem ascendentes cum omnibus sacerdotibus, & quibusqum presumat quoqu ut temporis transgredi quidquam de omnibus que in eodem synodo Basilea fuit facta, vera quæ sacra synodalibus gestis contigit posti aliquantum temporis de hac vita migrasse Sergium archiepiscopum civitatis Hyeraporitanæ. Etenim ipsum fargens "Michaelius scriniarius ipsius ecclesiæ, qui nullo facerdotali fungebatur honore, profectus est Ariminum ad Maurium ducem Arimineinsem, & congregans "idem nefandissimus Mauricius e "iste vercitum, una cum consilio Defiderii Longobardorum regis, properavit atque ingressus est Ravennam, & brachio fortiori legit prædictum Michaelium, & in episcopium Ravennatis ecclesiæ introduxit. Et Leonem archidiaconum, qui eidem erat in ministerio, antecessor eodimus, Ariminum deportantes, ibidem nefa cutissima consipiatum, idem Mauricius detinuit fecit. Tunc diversis epistolis "prædictos "Michaelius atque "Michel Mauricius, & judices Ravennatum rogi pracitum beatissimum Stephanum pontificem, promittentes ei consilia munera, ut ipsum Michaelium archiepiscopum conferant deberet. Ipse vero beatissimus præsul per nullius donationis promissionem inclinatus est eundem Michaelium conferre, affirmans nullo pacto hoc fieri posse, dum in facerdotali honore minime ipse prædictus existeret Michaelius.

Cui Leo vero abestantia ac prædicationis literas atque mittebus direxit, ut ab eodem ipsutis propositio recedere. Sed nullo modo apostolicis admonitionibus acquiescere voluit. Dumque plurima munera Defiderio Longobardorum regi, & cimelia, & ornatus ipsius ecclesiæ, cum aliis diversis speciebus, brachio fortiori per unius antistitum, & ex amplius, ipsius ecclesiæ ablatum "pervasum detinuit, denudans, atque in magnam "aerum pauperatem eum redigens. Sed dum nullo modo firmissimam mentis constantiam ipsius beatissimi pontificis flectere potuissent: nequissimi contentaneiipsius Michaelii, dum mili excellentissimus Carolo regi Francorum, & patricii Romanorum "præsentialiter adesset, dirigens ipse beatissimus præsul tam ritus missos denuo quam prædictos Francorum nuntios, omnes Ravennatinos admonendo, statim inferuerunt ipsum ipsum Michaelium, & cum cum opprobrio de ipso episcopo proiecerunt: quem vindictum hac Romam dirigentes, elegerunt sapientum Leonem archidiaconum ipsius ecclesiæ, qui ad hanc apostolicam sedem properatus cum sacerdotibus, & clero ipsius Ravennatis ecclesiæ in archiepiscopatus honorem, ab eodem sanctissimo papa Stephano ordinatus & consecratus est.

Erat enim idem prædictus beatissimus presul ecclesiasticæ traditionis observator, unde & pri-

Nuntius ad ipsum Rinuse.

Leo archidiaconus Ravennæ ordinatur a papa.

Sergius archiepiscopus Ravennæ ordinatur a papa.

Stephanus, id est, Sergius.

Michael.

Leo archidiaconus.

Michael.

Contentaneiipsius Michaelii.

Nuntius ipsius papæ.

Leo archiepiscopus Ravennæ ordinatur a papa.

Sergius.

Sergius.

*Sergius

brandum mitterentur. Quo peracto, sicut infra recensebimus, per obitum Sergii archiepiscopi Ravennatis in eadem ecclesia exortum est schisma. Nam in locum defuncti clerus universus elegerat Leonem: rex Longobardorum Michaelem quemdam ecclesiæ scriniarium per vim intruserat. Hunc Stephanus quidem aliquoties monuerat, ut illegitime intrusus legitime electo cederet, sed frustra; donec a Carolo Francorum rege compellerentur Ravennates, ut intrusum Michaelem episcopatu dejicerent, & Romam vinctum ablegarent. Desiderius rex Longobardorum Christophorum primicerium, & Sergium secundicerium, a quibus monebatur ut jura ecclesiæ redderet, contra fidem pontifici datam excæcavit, eoque facto Christophorum occidit. Quod cum pontifex regi perjuro exprobraret, fertur respondisse: *Sufficiat apostolico Stephano, quod Christophorum & Sergium qui illi dominabantur de medio sustuli, ut non sit necesse jura requirere.* Hæc in vita Stephani III. & Hadriani Anastasius.

Schisma Ravennatis ecclesiæ.

b *De hac luce migrasse Pippinum regem.*] Errant ergo qui vel ad annum præcedentem, vel etiam sequentem, regis Christianissimi Pippini obitum referunt. Eodem hoc anno DCCLXVIII. circa octavum vel nonum Kalendas Octobris Carolus Magnus Noviomi, & Carolomannus frater Suessione coronati fuerunt. Carolo, qui alii sponsæ fidem conjugii per se vel parentem addixerat, connubium cum Berta Desiderii regis Longobardorum filia pontifex epistola 3. quæ sequitur dissuadet. Cum qua dum uno anno conjugali consortio vixisset, dimissa illa fortasse, tanquam frigida & impotente, Hildegardem Suevicam in uxorem accepit. Aimoinus lib. 4. cap. 68. & sequenti.

I. AD BERTRADAM REGINAM, DEO SACRATAM.

Per Itherium missum regium, quem narrat in Beneventano ducatu strenuam pro ecclesiæ utilitatibus operam navasse. Quo nomine gratias agit, petitque ut Itherii fidem remuneretur.

Domnæ religiosæ filiæ Bertradæ Deo sacratæ, seu domno filio Caroli regi Francorum, & patricio Romanorum, Stephanus papa.

Codicis Carolini 44.

Dum tantorum beneficiorum, in diversis apostolicis causis atque utilitatibus, a vobis cumulatis suffragiis, nimia jucunditatis lætitia, sancta spiritalis mater vestra universalis Dei ecclesia revelata exultat, nulla ut opinor oris assertio ad referendas sanctissimæ religiositati vestræ, atque Christianissimæ præcellentiæ tuæ, gratiarum laudes sufficere valebit. Sed tamen licet digna vobis ab hominibus pro tanto vestro pio opere rependi non possit vicissitudo; verumtamen misericors Deus noster, qui potens est, & scit bonis bona reddere, ipse copiosam laborum vestrorum vobis cælestium retribuet præmiorum recompensationem: sed & nostra sincera cordis habita erga vos affectio, sedulo pro vobis divinæ non desistit majestati orationum persolvere vota. Itaque præsens Itherius, religiosus ac prudentissimus vir, & re vera noster & vester sincerus fidelis, quem cum suis concomitibus & reliquis vestris missis, pro exequendis faciendisque justitiis fautoris vestri beati Petri direxistis, ad nos conjungens, illico in partes Beneventani profectus est ducatus, pro recolligendo illis in partibus suo patrimonio ejusdem protectoris vestri apostolorum principis. Qui videlicet solertissimus vir in omnibus secundum vestram nostramque decertavit voluntatem; suique laboris constantiam, juxta ut a vobis illi præceptum est, in ipsis apostolicis exhibuit utilitatibus. Unde nimis cor nostrum in ejus defensionis certamine, & firma operationis perseverantia lætatum est: quia profecto secundum quod cœlestis muneris gratia magnæ scientiæ illustratur prudentia, piis quoque meritis, atque immutilatæ fidei decoratur integritate, tantam in eo reperimus fidelitatem in vestro nostroque servitio, quantam diutissime nostra de eo optabat cognoscere mens. Unde maximas atque innumerabiles gratiarum actiones religiosissimæ sobrietati vestræ, atque Christianissimæ excellentiæ tuæ referimus. Et ideo obnixe tanquam præsentialiter benignitatem vestram petimus, ut amplissimam favoris vestri gratiam, atque largitatis munificentiam, & dignam consolationem eidem religioso viro, pro ejus laborioso certamine, quod in vestro atque nostro, ut dictum est, apostolico servitio exhibuit, impertire jubeatis: quatenus sicut ab omnipotenti Deo, intercedente beato Petro, digna operis ejus in cœlestibus regnis exarata fertur remuneratio, ita a vobis consolationis consequatur opem. Omnipotens autem Deus noster, sacris apostolorum principum interventionibus, sua vos circumtegat gratia, & præsentis vitæ prospera & æterna felicitatis vobis multipliciter tribuat gaudia. Incolumem religiositatem vestram atque excellentiam tuam gratia superna custodiat.

II. AD CAROLUM ET CAROLOMANNUM REGES.

Gratulatur eis quod ad fraternam concordiam reconciliati sint. Petit ut Longobardos cogant ea reddere, quæ de patrimonio ecclesiæ invaserant.

Dominis excellentissimis filiis, Carolo & Carolomanno, regibus Francorum, & patriciis Romanorum, Stephanus papa.

Cod. Carolini epist. 51.

Benedictus dominus Deus noster, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolator & propitiator existit omnium invocantium eum in veritate: Ipse enim Redemptor noster, preces clamantium ad se exaudiens, mœrentium tribulationes ad gaudium convertit. Quod certe nunc in nobis, atque universo peculiari populo sanctæ Dei ecclesiæ ejus, divinæ pietatis clementia, & misericordiæ benignitate cernimus esse diffusum, in eo quod nostræ orationis vota exaudiens, mœroris nostri lamentationem, quam usque hactenus habuimus ex ipsa divisione discordiæ, quam antiquus hostis inimicus pacis intra vestram fraternitatem immiserat, nunc Deo propitio, eodem pestifero æmulo confuso in communem dilectionem & concordiam, ut vere uterinos & germanos fratres, vos connexos esse discentes, in magnam lætitiam convertere dignatus est. Itaque, præcellentissimi filii, magni victoriosissimi reges, & Dei providentia nostri Romanorum patricii conjungentes ad nos fidelissimi ac solertissimi vestri missi, scilicet Gauzibertus reverendissimus & sanctissimus frater noster episcopus, atque Fuchbertus religiosus, & Ansfredus, seu Helmagarius gloriosissimi vestri, detulerunt nobis honorabiles & nimis desiderabiles syllabas, a vestra a Deo instituta regali potentia directas: per quas innotuistis contentionis rixas, ac litigia inter vos versata fuisse, sed annuente domino nunc ad veram dilectionem, & unitatis concordiam, & fraternum amorem, conversi extitisse videmini. Quo audito, magno gaudio atque lætitia, cum universo populo nostro istius provinciæ a vobis redemptæ, repleti sumus, & gemina festivitatis gaudia peregimus, immensas Deo nostro omnipotenti referentes gratiarum actiones, atque victricem ejus clementiam collaudantes, consona cum prophetica voce cantantes atque dicentes: Benedictus es domine Deus noster, & benedicta omnia opera tua. Ecce enim nunc gaudet Deus noster in cœlis, gaudet & universus chorus angelorum; & in terra etiam cunctus exultat populus Christianus, & solus diabolus inimicus pacis, & discordiæ seminator, luget, dum victum se esse & superatum conspicit. Non enim aliter fidelium mentes existimare poterant pervenire, quam quod nunc factum esse gaudemus. Sic Deus omnipotens illam pacem, & fraternam dilectionem in vobis multiplicet, & multiplicatam corroboret, quam suis donavit sanctis apostolis. Unde de vestra unitate etiam sancta spiritalis mater vestra Dei ecclesia, & ejus populus universus, exultat. Nam & in his ipsis vestris ferebatur apicibus, tota vestra virtute vos decertaturos pro exigendis justitiis protectoris vestri beati Petri, & sanctæ Dei ecclesiæ, atque in ea promissione amoris, quæ a vestro progenitore sanctæ recordationis domno Pippino eidem principi apostolorum, & ejus vicariis facta est, polliciti estis esse permansuros, & plenarias justitias sanctæ Dei ecclesiæ, atque ejus exaltationem esse operaturos. Et quidem nos, excellentissimi filii Christianissimi magni reges, omnino de hoc certi, atque in omnibus satisfacti sumus, quod nulla hominum suasio, aut thesaurorum copiosa datio, vos poterit declinare, aut ab eadem vestra promissione, quam beato Petro spopondistis, quoquomodo immutare. Tamen nunc firmitatem vestram comprobavimus, dum non corruptori & fragili homini, sed Deo omnipotenti, & ejus apostolorum principi placere procurastis. Unde obnixe tanquam præsentialiter petimus, & coram Deo vivo, qui vos regnare præcepit, conjuramus excellentiam vestram, ut plenarias justitias beati Petri sub nimia velocitate, secundum capitulare, quod vobis per præsentes vestros fidelissimos missos direximus, exigere, & beato Petro reddere jubeatis, sicut & vestra continet promissio, & omnia quæ beato Petro, & ejus vicariis cum vestro sanctæ memoriæ progenitore promisistis, adimplere dignemini: quatenus intercedente eodem principe apostolorum perfectam ab omnipotente Deo in præsenti vita & futura beatitudinem suscipiatis. Post Deum in vobis habemus fiduciam, & in vestro amore, atque caritatis dilectione, firmiter usque ad animam & sanguinis effusionem una cum universo populo permanebimus. Tamen & de hoc & de omnibus justitiis beati Petri, prædictis vestris missis subtilius locuti sumus, vestro regali culmini cuncta enarranda: & jam sicut terra sitiens imbrem præstolatur, ita vestrum auxilium, & congruum effectum, de nostris petitionibus postulamus. Et videte, excellentissimi filii, quia obtestamur vos per tremendum diem judicii, etiam beatus Petrus per nos vos adhortatur atque obtestatur, ut sub nimia velocitate ipsas justitias ejusdem principis apostolorum exigere a Longobardis jubeatis; fortiter eos cum Dei virtute distringentes, ut sua propria idem princeps apostolorum, atque sancta Romana ecclesia recipiat. Nam si, quod non credimus, ipsas justitias exigere neglexeritis, aut distuleritis, sciatis vos de istis rationem fortiter ante tribunal Christi eidem principi apostolorum esse facturos. Si quis autem vobis dixerit, quod justitias beati Petri recipimus, vos ullomodo ei non credatis. Deus autem omnipotens sua vos dextera protegat, & victoriam vobis de cœlo tribuat, suumque angelum ante faciem vestram mittat, qui vos præcedat, & inimicos vestros coram vestris prosternant vestigiis, atque a Deo instituti regni vestri terminos dilatet, & præsenti regno longæviter ac prospere gubernacula perfrui faciat, etiam & post hujus vitæ longævitatem cœlestia vobis regna per infinita tribuat sæcula possidenda.

III. AD CAROLUM ET CAROLOMANNUM REGES.

Obnixe conatur dissuadere, ne alter ipsorum Desiderii filiam uxorem ducat, neve sororem suam Gisilam Desiderii filio elocent in matrimonium.

Dominis excellentissimis filiis Carolo & Carolomanno regibus Francorum, & patriciis Romanorum Stephanus papa.

Codicis Carolini 45.

Dum omnium electorum Dei præcipuam vitam & digna operum merita in nostram memoriam revolvimus, invenimus profecto nulla eos potuisse qualitatis diversitate ab eorum cordis statu & pristina sponsionis constantia amoveri. Unde & variis antiqui hostis suasionibus ac blandimentis circumvallati, immutabiles in suæ mentis firmitate constat permansisse, & ob hoc cum triumpho victoriæ ad optata pertingere meruerunt gaudia. Et nimirum considerandum est, quia si quis quibusdam suasionibus demulcitus victus fuerit, a recto confestim tramite, qui ducit ad vitam æternam, per abrupta declinans deviare contendat, ut ex hoc in proclivem delabatur noxam. Nam plerumque certum est, quia idem antiquus hostis per infirmam naturam fidelium mentes surripere nititur. Hinc est enim, quod olim primo homini in paradiso constituto per infirmam mulieris naturam pestiferis valuit suadere blandimentis, divinum transgredi mandatum, & ob hoc diræ mortis humano generi irrepsit excidium. Et ideo, præcellentissimi filii, magni reges, tanto studiosius ejusdem molimini resistendum est, ne quemquam suis irretire valeat argumentis, quanto cernimus suis crebro insidiis ad decipiendum fidelium corda insistere. Itaque nostræ perlatum est notioni quod certe cum magno cordis dolore dicimus, quod Desiderius Longobardorum rex vestræ persuadere dignoscitur excellentiæ, suam filiam uni ex vestra fraternitate in connubio copulare: quod certe si ita est, hæc proprie diabolica est immissio, & non tam matrimonii conjunctio, sed consortium nequissimæ adinventionis esse videtur. Quoniam plures comperimus, sicut divinæ scripturæ historia instruimur, per aliæ nationis injustam copulam a mandatis Dei deviare, & in magno devolutos facinore. Quæ est enim, præcellentissimi filii, magni reges, talis desipientia, ut penitus vel dici liceat, quod vestra præclara Francorum gens, quæ super omnes gentes enitet, & tam splendiflua ac nobilissima regalis vestræ potentiæ proles, perfida, quod absit, ac fœtentissima Longobardorum gente polluatur; quæ in numero gentium nequaquam computatur, de cujus natione & leprosorum genus oriri certum est? Nullus enim, qui mentem sanam habet, hoc vel suspicari potest, ut tales nominatissimi reges tanto detestabili atque abominabili contagio implicentur. Quæ enim societas luci ad tenebras, aut quæ pars fideli cum infideli? Etenim, mitissimi & a Deo instituti benignissimi reges, jam Dei voluntate & consilio conjugio legitimo ex præceptione genitoris vestri copulati estis, accipientes, sicut præclari & nobilissimi reges, de eadem vestra patria, scilicet ex ipsa nobilissima Francorum gente, pulcherrimas conjuges,

A missis, nobis spondistis in eadem vos vestra promissione, ficut genitor vester, cæra sanctam Dei ecclesiam & nostram fidelitatem esse perseverantes. Sed & illud, quæso, ad vestram relatre memoriam, qualiter nos prædatus domnus Stephanus papa in suo transitu per sua scripta sub terribili adjuratione adhortari studuit, firma fidelitate vestra ad prædictam ecclesiam, & nostram sanctam apostolicæ sedis pontificium; & omnia vos admiperejussa vestram eidem Dei apostolo adhibitam sponsionem. Et nunc illa est vestra promissio? O quantum Iudorem sustinuit idem præcipuus ac beatissimus pontifex, qui ita imbecillis existens tanto se exhibuit prudici trinetis periculo; & nisi dominus prædicta fecisset, in vacuum ejus labor adhibitus fuisset nobis iterilitud, quod ibidem nobis prædecessor in Francium properavit, in magnum ruinam, dum nostri inimici plus nunc quam prudem in fopibus ferocitatem elevati sunt. Et ecce quod verebamur eventus cernimus, conversaque est nostra lætitia in luctum, & facta sunt nostrilium mala pejora pribus, & unde expectabamus nobis lumen oriri, eruperunt tenebræ. Quapropter & B. Petrus principes apostolorum, cui regni cœlorum claves a domino Deo traditæ sunt, & cui ac terra ligandi solvendique concessa est potestas, firmiter excelentiam vestram per nostram infelicitatem obestatur; simulque & nos, una cum omnibus episcopis, presbyteris & cæteris sacerdotibus, quos eius dei procerubus & clero sanctæ nostræ ecclesiæ, abbatibus etiam & universis religiosis divino cultui deditis, seu optimatibus & judicibus vel cuncto nostro Romanorum populo proferimus pagulo, sub divini judicii obestatione vos adjuramus per Deum vivum & verum, qui est judex vivorum & mortuorum, & per potestatem, vel per sacrosanctitatis potentiam, atque per tremendum futuri judicii diem, ubi omnes principes ac potestates, & cuncta humanum genus cum tremore affistere habebimus; nec non & per omnia divina mysteria, & sacratissimum corpus beati Petri, ut nullomodo quisquam de vestra fraternitate præsumat filium jam dicti Dagobertii Longobardorum regis in conjugium accipere; nec iterum vestra nobilissima germana, Deo amabilis Gisela, tribuatur filio ejusdem Dagobertii; nec vestras quoquomodo conjuges amicitiæ dimittere. Sed ita recordantes quæ beato Petro apostolorum principi pollicisti estis, viriliter eidem nostris inimicis Longobardis resistite diligenter eos firmiter, ut propria sanctæ Dei ecclesiæ Romanæ republicæ redidere debeant: quoquod omnia quæ vobis pollicisti sunt transgressiones, nos quotidie affligendo & oppugnando non cessant: & jam quia aliquid nobis reddere minime sunt inclinati, etiam & nostros prædere fines nolunt, & tantummodo per augmentum præsentia de vestris nobis simulant jubilitas nobis fuisset. Nam nihil ad eidem pendeviatur, & quidquam ab eis de nostris nequaquam recipere valemus. Unde ecce, ut cuncti nostri dolores subaliter vestris auribus suggerantur, direxipsus nostros missos, videlicet Petrum diletum filium nostrum, & Pamphilum defensorem regionum nostrum sanctæ nostræ ecclesiæ: quos & de immiente nobis tribulatione, nec non & de singulis causis subaliter informavimus vestro regali mandatis celsimi; & petimus ut solita benignitate eos suscipere, nostræque petitioni vestras a Deo inspiratas aures accommodare dignemini, & imploratis vestris aures ejusdem, & ut ipsi B. Petri ecclesiæ, spiritalis matris vestræ, & filiorum vobis redempta provinciæ defensionem perficere jubeatis, ut perfectam rémunerationem a justo judice Deo nostro, intercedente ejus principe apostolorum beato Petro, suscipiatis. Proinde atque ostentatione exhortationum ejusdem adjurationem in confessione beati Petri ponentes, & sacrificium super eam atque hostias Deo nostro offerentes, vobis cum larry mis ex eadem facta confessione discrimens. Et si quis, quod non optamus, contra hujusmodi nostræ adjurationis atque exhortationis fecium agere præsumpserit, scias se auctoritate domini nostri beati Petri apostolorum principis anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, atque cum diabolo & ejus atrocissimis pompis, & cæteris impiis, æternis incendium concremandum deputatum. At vero qui observator & cultor ejus vestræ exhortationis extiterit, certissimus benedictionibus a domino nostro illuminatus, atque in præsentiam gloriosi & beatissimi sanctis & electis. Dei particeps effici meretur. Incolumem excellentiam, vestram gratia superna custodiat.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Epistola* Habent annales Francorum, anno Redemptoris nostri DCCXX. consignile, consultum inter Carolum & Petrum filium Dagoberti, ejus filioque nondum: quæ Annotata etiam ibi legunturi *Berrada vero maxe regum cum Carolomanno mitere filia apud Salmatanca, petit causa in Italiam profectiffimo. Proculque propter quod illac venerat nequitia, i nam propter filium Dagoberti regis Longobardorum suspondam in matrimonium filia sua regi ejusdem loci, adoratio eiusm. Roma sanctorum apostolorum limina, ut filius in Galliam revertitur.* Hæc Annotatio. C Eadem Eginhartus in vita Caroli. Fuisse eodem tempore plenitudo aliquam consodalis debitum ut solvatur & capitulum, indeat pacem pollicitus his verbis: *Eremus, misiliam & a Deo instituti benignitate & regis, sum Dei voluntate & conscio, consiglio legitimo ne pacem quoque quisquam sibi, sed Deo, Dei Sanctorum omnipotentis nobis capitulat sibi, hoc. Dei Sanctorum omnipotentis nobis, atque ipsi ante desponsatis.* Vide Baronium anno DCCXX. numer. 5. & 11.

Ex Lobbi Append. Tom. VI.

***EPISTOLA STEPHANI III. PAPÆ AD CAROLOMANNUM REGEM.

Rogat, ut fac ejus compacer spiritalis.

Domno excellentissimo filio Carolomanno regi Francorum, & patricio Romanorum, Stephanus Papa.

Codice Carolinæ epist. 48.

DUm tantum pro considerationis gratiam, atque efficacem solertiam cœpisse vestræ

In quo Pippinus Rex Paulo ante mortem regnum Francorum divisit inter filios suos Carolum & Carolomannum.

Rer. F. Sirmondo.

Dehoc conventu, & divisione regni cum episcoporum proceruumque assensu confirmata, illustris est locus in collectione historica, quam edidit Henricus Canisius libro V. accessus sui mortem auctus, quæ pacis & Pippinum regem, cum in postrema expeditione Aquitanica febre vexatus apud Santonas cæpisset, per Pithiaunum Turonos, cum Berrada regina & filiis suis Carolo & Carolomanno Parisiis usque ad monasterium beati Dionysii martyris venisse. Ibi mortuus, inquit, aliquandiu certamen liquod vitæ perculum evadere non posset, omnes proceres suos, duces & comites, cum episcopis, quam facerdotes, ad se venire præcepit. Ibique una cum consensu Francorum, & procerum suorum, seu & episcoporum, regnum Francorum, quod ipse te-

A potens Dominus, vestro melliffuo regali cordi, pro defensione & exaltatione sanctæ suæ ecclesiæ, infundere dignatus est, præcellentissime filii, ac benignissime rex: idcirco opinantissimi nominis tui præclara memoria, & indita ejusus prudentia in toto terarum orbe divulgata permanet, etiam in cœlestibus regnis dignum operum tuorum reflulgent merita. Unde nos, ut ipse Dominus, Omnipotens Deus, qui propter nos conspecta fidei tuæ constantia, quam in apostolicis casibus, & nostri amoris fervore habere dignosceris, firmi in tua dilectione permanere, fideli eidem nostro conflitutori pro immenia vestra lætitia, & a Deo inflituti regni vestri stabilitate, preces fundere nequaquam desistimus. Interea conjugentes ad nos Berardus religiosus abbas, & Audberto vir insuper, desuetudine nobis honorandus, nimiique defiderabilis fyllabus a Deo prosperè excelsitudinem vestræ, ac magna jucundi affectu lufcipientes atque relegentes, quæ in eis ferebantur, omnino agnovimus. Sed & ipse vestri fidelissimi mitis, quæ, a vestra ex Deo prorefta excellentia, injuncta habeantur, nobis fabrilius retulerunt, de quibus, ficut vestræ fidelitas ad fingula eis respondum reddidimus, vestro a Deo inspirato cumulati liquido enarrandum: ait

Et vero, quia amoris vestri fervor in nostris firmitter viget præcordiis, magna nobis defiderii ambitio existit, præcellentissime regum, ut spiritali gratia fellicet compatentiatis affectio inter nos adveniat, pro quo obsiste quæsumus Christianitatem tuam, a Deo inflituit bone rex excellentissimque filii, ut de prælato ac regali vestro germine, quod vobis Dominus pro exaltatione sanctæ suæ ecclesiæ largiri dignatus est, in nostris unis ex fonte sacri baptismatis ante etiam per adoranda chrismatis unctionem, spiritalem lufcipere valeamus filium, ut eadem Deo prosperante, compatentiatis gratia in medio nostrum corroboraris, lætitia in hac tam non quamquam vestra nobis populus gaudiet valeratis, exaltare valeamus in Dominio. Deus autem omnipotentes per omnes reges regnantis, & principes imperantis, sua nos protegat, & defendat. Si vitiosa ejus fuerit, pro sua sanctæ ecclesiæ defensione erinbat, atque ipsorum & fobjetes in solio regni pariter cum excellentissima & Christianissimo filio nostra regina, dulcissimo vestra conjuge, & amantissimis natis conservare, & cælestis regni æterna gaudia concedere dignetur possidenda. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

ANNO CHRISTI 769.

ANNO CHRISTI 769.

* CONCILIUM ROMANUM

DE ELECTIONE PONTIFICIS ET CULTU

Sacrarum imaginum: in quo selecti e Gallia episcopi duodecim adfuerunt, a Stephano III. papa in basilica Lateranensi celebratum, indictione VII. anno Christi DCCLXIX. Stephani ejusdem papæ & Caroli magni regis I.

IN *hac synodo, ut Anastasius in Stephani III. vita refert, discussa primum ac rescissa Constantini pseudopapæ acta fuerunt, deinde sacrarum imaginum veneratio ex antiquo ecclesiæ usu constabilita. Hadrianus papa in defensione synodi VII. ad Carolum magnum capite* V. Porro, *inquit*, & prædecessor noster sanctæ recordationis quondam domnus Stephanus papa, similiter cum episcopis partium Franciæ atque Italiæ presidens in basilica salvatoris domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, predecessoris sui venerabile concilium confirmans atque amplectens, magis magisque & ipse una cum omnibus episcopis presidentibus sanctorum patrum testimoniis adhærens, adorare atque venerari sacras imagines statuerunt. *De Franciæ autem episcopis ad concilium hoc Romanum a Stephano evocatis, Anastasius idem auctor est his verbis*: In exordio, *inquit*, ordinationis suæ, quando isdem sanctissimus præsul pontificatus apicem assumpsit, direxit in Franciæ partes ad excellentes viros Pippinum, Carolum, & Carolomannum reges Francorum, & patricios Romanorum, Sergium secundicerium & nomenclatorem in illo tempore existentem, deprecans atque adhortans eorum excellentiam per suas apostolicas literas, ut aliquantos episcopos gnaros, & in omnibus divinis scripturis atque sanctorum canonum institutionibus eruditos ac peritissimos, dirigeret, ad faciendum in hac Romana urbe concilium. Et properante antedicto Sergio ad Francorum regiones, jam invenit de hac luce migrasse Christianissimum Pippinum regem. Et cœptum gradiens iter, pervenit ad ejus filios Carolum & Carolomannum germanos fratres, reges Francorum & patricios Romanorum. Quibus apostolicas tribuens literas, benigne ab eis susceptus est, & dignam illi impendentes humanitatem, cuncta nihilo minus, pro quibus missus est, ab eorum excellentia impetravit: dirigentes ipsi Christianissimi regis duodecim episcopos ex eisdem Francorum regionibus, nimis divinis scripturis & sanctorum canonum ceremoniis doctos & probatissimos viros, scilicet: (*hoc loco expressa erant nomina episcoporum.*) Eisque in hanc Romanam urbem conjungentibus mense Aprilis, indictione VII. protinus antedictus Stephanus sanctissimus papa aggregavit diversos episcopos Tusciæ atque Campaniæ, & aliquantos istius Italiæ provinciæ. Quibus omnibus congregatis, concilium peractum est in basilica salvatoris domini nostri Jesu Christi juxta Lateranense palatium. Et præsidente eodem beatissimo papa, consedentibus etiam pariter cum eo eisdem omnibus episcopis, deductus est in medium Constantinus apostolicæ sedis invasor, &c. Tunc allatis sacratissimis canonibus, eisque liquido perscrutatis, prolata est sententia ab eodem sacerdotali concilio sub anathematis interdicto, ne ullus unquam laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus aut presbyter cardinalis factus fuerit, ad sacrum pontificatus honorem possit promoveri. Et alia plura quæ canonica indigebant correctione in eodem concilio statuerunt emendanda. *Mox*.

Hæc vero omnia promulgata, continuo & diversa sanctorum patrum testimonia de sacris imaginibus in eodem allata sunt concilio, & subtilius cuncta perindagantes statuerunt magno honoris affectu ab omnibus Christianis ipsas sacras venerari imagines, &c. *quæ apud card. Baronium tomo* IX. *an.* DCCLXIX. *fusius exponuntur. Episcopi Franciæ ad concilium hoc missi, quorum nomina in Anastasii codicibus exciderunt, quantum ex schedis Panvinianis, quibus olim usi sumus, colligere licuit, hi fuerunt*: Vvilcarius Senonensis, Lullus Moguntinus, Gavienus Turonensis, Addo Lugdunensis, Herminardus Bituricensis, Daniel Narbonensis, Tilpinus Rhemensis, Herulfus Lingonensis. *Item* Herembertus, Babulfus, Giselbertus, & [1] Joseph, *quorum sedes non satis aperte designabantur*.

** STEPHANI PAPÆ IV.

DECRETUM SYNODALE EX CONCILIO Lateranensi anno Christi DCCLXIX. contra sedis apostolicæ invasores, & iconomachos habito.

Edidit Romæ Lucas Holstenius V. C.

EX SYNODO ROMANA STEPHANI PAPÆ IV.

Anselmus lib. VI. cap. 24. & sequentibus.

IN ACTIONE III.

De electione & consecratione Pontificis.

HESTERNO die prolata est sententia, quemadmodum Constantinus apostolicæ sedis invasor sub penitentię correptione subsistere debeat. Dist. 79. c. 5.

Item infra. Oportebat ut hæc sacrosancta domina nostra Romana ecclesia, juxta quod a beato Petro & ejus successoribus institutum est, rite ordinaretur; & in apostolatus culmen unus de cardinalibus presbyteris aut diaconibus consecraretur.

Item. Sed & hoc sub anathematis interdictionibus decernimus, ut nulli nunquam laicorum, sive ex manu armata, vel ex aliis ordinibus præsumant inveniri in electione pontificis: sed a sacerdotibus atque proceribus ecclesiæ & cuncto clero ipsa pontificalis electio proveniat. Et priusquam pontifex electus fuerit & in patriarchium deductus, omnes optimates militię, vel cunctus exercitus & cives honesti, atque universa generalitas populi hujus Romanæ urbis ad salutandum eum sicut omnium dominum properare debeat. Et

[1] Joseph Avenionensis Episcopus fuit, ut prodit Nouguierus in Hist. Antistitum Avenionensium. *Pagius ad An. Ch.* 769. *num.* 1.

Et ita more solito decretum facientes, & in eo cuncti pariter concordantes subscribere debent. Hoc itaque & in aliis ecclesiis sub divini judicii obtestatione, & anathematis interdictione decernimus observandum.

De castris autem Tusciæ vel Campaniæ vel de aliis locis nullus audeat Romam ingredi, nec a quopiam invitentur, aut infra civitatem introducantur. Sed nec quisquam ex servis tam cleri quam militiæ in eadem electione inveniatur, nec ullus penitus cum armis & fustibus.

EX ACTIONE IV.

De veneratione sacrarum imaginum.

SI ad sanctorum consortium venire optamus; profecto hic omnia in honore sanctorum, sive reliquias non solum corporum, sed & vestimentorum, sive basilicas nominibus eorum memoratas, seu etiam imagines & vultus illorum, in quolibet loco depictos celeberrimo honore venerari debemus.

ITEM. Pavendum est ne sub iconum occasione ad pejora sese status malæ assertionis erigat, & corpora sanctorum & reliquias martyrum adorari tanquam membra domini ac venerari prohibeat.

Item. Interrogatio Antiochi ad sanctum Athanasium. Quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Responsio. Non sicut Deos imagines adoramus nos fideles, absit, sicut pagani: sed tantummodo affectum & caritatis animæ nostrę ad ad vultum faciei imaginis aptamus. Unde & multotiens vultu deleto, sicut lignum purum atque commune jam, quod dudum fuerat imago, comburimus.

Item. Crucem pro crucifixo in ea Christo adoramus & amplectimur fideliter.

Item. Si quis sanctas imagines domini nostri Jesu Christi, & ejus genitricis, atque omnium sanctorum secundum sanctorum patrum statuta venerari noluerit, anathema sit.

L. *canones apostolorum tantum suscipiendos.*

Item. Non amplius suscipiantur apostolorum canonum prolata per sanctum Clementem, nisi quinquaginta capita, quæ suscipit sancta Dei catholica Romana ecclesia.

Statuta contra vim & ambitum.

Dist. 79. c. 5. *Item*. Si quis ex episcopis vel presbyteris vel monachis, aut ex laicis contra canonum & sanctorum patrum statuta prorumpens in gradum majorum sanctæ Romanę ecclesię, id est, presbyterorum cardinalium, & diaconorum ire præsumpserit; & hanc apostolicam sedem invadere quilibet ex supradictis tentaverit, & ad summum pontificalem honorem ascendere voluerit; ipsi & sibi faventibus fiat perpetuum anathema.

Item. Si quis cum armis in electione pontificis vel aliorum sacerdotum inventus fuerit, anathema sit.

Item. Si quis juvare aut introducere in hanc civitatem Romę presumpserit quemquam de quacunque civitate aut castro vel loco pontificis prius discessum, quousque in sede beati Petri pontifex ordinatus fuerit, anathema sit.

Item. Si quis resistere præsumpserit sacerdotibus atque primatibus ecclesię vel cuncto clero ad eligendum sibi pontificem, secundum hanc canonicam traditionem, anathema sit.

Sequentia duo capitula statutorum hujus concilii refert Anastasius bibliothecarius in vita ejusdem Stephani PP. IV.

DE episcopis vero atque presbyteris & diaconibus, quos ipse Constantinus consecraverat, ita in eodem concilio promulgatum est: ut episcopi illi, si aliquis eorum prius presbyteri aut diacones fuerint, in pristinum honoris sui gradum reverterentur: & si placibiles fuissent coram populo civitatis suæ, denuo facto decreto electionis more solito cum clero, & plebe ad apostolicam venissent sedem, & ab eodem sanctissimo Stephano papa benedictionis suscepissent consecrationem. Presbyteri vero illi ac diaconi ab eodem Constantino consecrati simili modo in eo quo prius existebant habitu reverterentur. Et postmodum si qui eorum placibiles extitissent, antefatus beatissimus pontifex presbyteros eos aut diaconos consecrasset. Statuentes uti hi qui ex eis consecraturi erant, nequaquam ad fortiorem honorem ascenderent: scilicet ne ad pontificatus promoverentur culmen, ne talis impius novitatis error in ecclesia Dei pullularet.

De laicis vero qui ab eodem Constantino presbyteri aut diaconi consecrati sunt, ita promulgatum est, ut in religioso habitu cunctis diebus vitæ eorum sive in propriis domibus, vel ubi voluissent, permanere deberent.

STEPHANO PP. *alia duo capitula adscribit Gratianus: quorum prius ex Anastasii pontificali desumptum: alterum vero alicui ex successoribus potius tribuendum videtur.*

Nullus unquam laicorum neque ex alio ordine præsumat nisi per distinctos gradus ascendens diaconus aut presbyter factus fuerit cardinalis, ad sacrum pontificatus honorem promoveri. Dist. 79. c. 4.

Quia sancta Romana ecclesia cui auctore Deo præsidemus, a pluribus patitur violentias pontifice obeunte; quæ ob hoc inferuntur, quia absque imperiali notitia pontificis fit consecratio; nec canonico ritu & consuetudine ab imperatore directi intersunt nuncii, qui scandala fieri vetent: volumus, ut cum instituendus est pontifex, convenientibus episcopis & universo clero eligatur præsente senatu & populo, qui ordinandus est; & sic ab omnibus electus presentibus legatis imperialibus consecretur. Nullusque sine periculo sui juramenta vel promissiones aliquas nova adinventione audeat extorquere, nisi quę antiqua exigit consuetudo; ne vel ecclesia scandalizetur, & imperialis honorificentia minuatur.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Inter epistolas Ratherii ex monacho Lobiensi Veronensis episcopi Tomo II. Spicilegii Dacheriani excusas extat ordine secunda Romanæ ecclesiæ directa ab universo clero Veronensis ecclesiæ: in qua post citatos canones conciliorum Antiocheni & Constantinopolitani I. & sententias ex epistolis Innocentii I. & Nicolai I. decerptas, subjungitur breve quidem sed nequaquam spernendum fragmentum ex actis deperditis concilii hujusce Romani sub Stephano III. sive, ut alii IV.

EX CONCILIO DOMINI STEPHANI III. PAPÆ ACTIONE III.

Post hæc vero sanctissimi episcopi dixerunt: Quoniam hæc omnia Deo annuente quæ ad salutem omnium errantium pertinent tractata noscuntur atque decreta, nunc restat ut de ordinatione episcoporum, presbyterorum vel diaconorum quam prædictus Constantinus apostoli-

Anno Christi 769.

stolicæ sedis invasor peregit, id quod communi consensu tractavimus coram omnibus declaremus. A

Primum omnium decernimus, ut episcopi quos consecravit, siquidem presbyteri prius fuerunt aut diaconi, in eodem pristino honore revertantur, & postmodum facto more solito decreto electionis eorum ad sedem apostolicam cum plebe atque decreto ad consecrandum eveniant, & consecrationem a nostro apostolico suscipiant, ac si prius fuissent minime ordinati. Sed & quæ alia in sacris officiis idem Constantinus peregit, præter tantummodo baptismum, omnia iterentur. At vero presbyteri illi vel diaconi quos in hac sancta Romana ecclesia ordinavit in pristino subdiaconatus ordine, vel alio quo fungebantur officio, revertantur. Cum & postmodum in vestræ sanctissimæ almitatis potestate sive eos ordinandi, sive, ut vobis voluerit disponendi: laici vero illi qui ab eo tonsurati sunt atque consecrati decernentes statuimus, ut aut in monasterio detrudantur, aut in propriis domibus residentes spiritalem atque religiosam vitam degant.

NOTA SEVERINI BINII.

Constantinus antipapa damnatur.

a *Concilium.*] Acta concilii recitantur ab Anastasio in vita Stephani papæ III. Causam habendi concilii præbuit Constantinus pseudopapa, qui sedem apostolicam invadens uno fere momento ex laico tanquam in scena prodit Romanus pontifex. Damnato pseudopontifice, & sedis apostolicæ raptore violento, canone sancito est prohibitum, ne in posterum quis talia præsumere ausit. Quare damnatis omnibus pseudosynodi actis illegitimis, eadem combusserunt, addito statuto tali; Ne quis in posterum alius quam diaconus aut presbyter cardinalis ad pontificatum assumatur. De his qui ab eodem pseudopapa ordinati fuerunt, constitutum est, ne deinceps ulla ratione in suo ordine ministrare permittantur; præter collatum baptismi & chrismatis sacramentum, omnia ejusdem acta irritentur. Ad postremum plane improbata sunt omnia illa quæ contra sacras imagines sub Constantino Copronymo Constantinopoli decisa, statuta, & ordinata fuerunt. Post hæc pie & legitime constituta, lecta est epistola synodalis Theodori patriarchæ Hierosolymitani de cultu sacratum imaginum illa, cui Alexandrinus & Antiochenus patriarchæ subscripserant, quæque diu ante hæc tempora, teste Hadriano in epistola ad Carolum Magnum, ad Paulum papam emissa fuerat. Absoluto concilio Stephanus papa & episcopi cum universo clero ac populo, nudis pedibus, cum hymnis & canticis ad beatum Petrum processerunt, & singula concilii acta ex ambone ad populum clara voce lecta sunt: & ne statuta hujus concilii ab aliquo temere violentur, trium episcoporum promulgatione lecta est & promulgata sententia anathematis in eos qui pie sancteque decretas constitutiones hasce synodales transgrediuntur. De rebus in hac synodo pro cultu sacrarum imaginum gestis, Stephanus papa Constantinum Copronymum & Iconomachum per literas certiorem reddidit. Hæc partim ex Anastasio, partim ex diversis epistolis Hadriani, de quibus infra. B

[illegible]

Ex Baluzii Capitularibus tom. 1. p. 189.

KAROLI MAGNI

CAPITULARE PRIMUM,

Datum, ut videtur, sub ejus regni exordia, anno Christi DCCLXIX.

Nunc primum editum ex veteri Codice MS. S. Vincentii Laudunensis.

INCIPIUNT CAPITULA. C

I. *Ut servi Dei in hostem non pergant, nisi illi qui necessarii sunt propter divinum ministerium.*

II. *Ne Sacerdotes fundant sanguinem Christianorum vel paganorum.*

III. *Ut Servi Dei venationes non exerceant.*

IV. *De Episcopis & presbyteris ignotis, quomodo admittantur ad ministerium ecclesiasticum.*

V. *De Sacerdotibus qui plures uxores habuerint.*

VI. *Ut unusquisque Episcopus provideat in sua parochia ne populus agat paganias aut superstitiones.*

VII. *Ut parochiam suam singulis annis unusquisque Episcopus circumeat.*

VIII. *Ut Presbyteri Episcopis suis subjecti sint, & ut quadragesimæ tempore rationem ministerii sui ei reddant.*

IX. *Ne aliquis accipiat Ecclesiam infra parochiam sine consensu Episcopi sui.*

X. *Ut sacerdotes magnam curam habeant de incestis & infirmis & pœnitentibus.*

XI. *De jejunio quatuor temporum.*

XII. *Ut bis in anno ad mallum omnes veniant.*

XIII. *Ut nullus neglegens sit quando pro Rege vel fidelibus suis orandum fuerit.*

XIV. *Ut Sacerdos nisi in locis consecratis Missam non celebret.*

XV. *De Sacerdotibus qui ministerium suum adimplere non valent.*

XVI. *Ut Sacerdos qui admonitionem Episcopi sui contempserit, deponatur.*

XVII. *Ut nullus judex neque presbyterum, neque Diaconum aut Clericum sine consensu Episcopi sui distringat.*

XVIII. *Ut nullus Episcoporum vel secularium alterius cujusquam res retinere præsumat.*

I.

Lib. VII. Capitul. c. 143.

Karolus gratia Dei Rex regnique Francorum rector, & devotus sanctæ Ecclesiæ Defensor, atque adjutor in omnibus apostolicæ sedis. Hortatu omnium fidelium nostrorum, & maxime Episcoporum, ac reliquorum Sacerdotum consultu, servis Dei per omnia omnibus armaturam portare vel pugnare aut in exercitum & in hostem pergere omnino prohibemus, nisi illi tantummodo qui propter divinum ministerium, Missarum scilicet solemnia adimplenda, & Sanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: idest, unum vel duos Episcopos cum Capellanis presbyteris. Et unusquisque Princeps unum presbyterum secum habeat, qui hominibus peccata confitentibus judicare, & judicare pœnitentiam possit. D

II.

Ibid. 144.

Ut Sacerdotes neque Christianorum, neque paganorum sanguinem fundant.

III.

Ibid. 145.

Omnibus Dei servis venationes & sylvaticas vagationes cum canibus, & ut accipitres & falcones non habeant, interdicimus.

IV.

Ibid. 116.

Statuimus ut secundum canonicam cautelam omnes undecumque supervenientes ignotos Episcopos vel presbyteros ante probationem Synodalem in Ecclesiasticum ministerium non admittemus.

V. Si

Anno Christi 769.

V.

Ibid. 117.

Si Sacerdotes plures uxores habuerint, vel sanguinem Christianorum, vel paganorum fuderint, aut canonibus obviaverint, sacerdotio priventur, quia deteriores sunt secularibus.

VI.

Ibid. 118.

Decrevimus ut secundum Canones unusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem adhibeat, adjuvante Graphione, qui defensor Ecclesiæ est, ut populus Dei paganias non faciat; sed ut omnes spurcitias gentilitatis abjiciat & respuat, sive profana sacrificia mortuorum, sive sortilegos, vel divinos, sive phylacteria & auguria, sive incantationes, sive hostias immolatitias, quas stulti homines juxta Ecclesias ritu pagano faciunt sub nomine sanctorum martyrum vel confessorum Domini, qui potius quam ad misericordiam sanctos suos ad iracundiam provocant.

VII.

Ibid. 129.

Statuimus ut singulis annis unusquisque Episcopus parochiam suam sollicite circumeat, & populum confirmare, & plebes docere & investigare, & prohibere paganas observationes, divinosque, vel sortilegos, aut auguria, phylacteria, incantationes, vel omnes spurcitias gentilium studeat.

VIII.

Ibid. 130.

Decrevimus quoque juxta sanctorum canones, ut unusquisque Presbyter in parochia habitans Episcopo subjectus sit illi in cujus parochia habitat, & semper in quadragesima rationem & ordinem ministerii sui, sive de baptismo, sive de fide catholica, sive de precibus, & ordine Missarum, Episcopo reddat. Et quandocumque jure canonico Episcopus circumeat parochiam populos ad confirmandos, Presbyter semper paratus sit ad suscipiendum Episcopum, cum collectione & adjutorio populi, qui ibi confirmari debet. Et in cœna Domini semper novum chrisma ab Episcopo suo quærat. Et de vetere nullus baptizare præsumat; sed ardere in luminaribus Ecclesiæ faciat.

IX.

Ibid. 131.

Ut nemo accipiat Ecclesiam suam infra parochiam sine consensu Episcopi sui, nec de una ad aliam transeat.

X.

VI. 106. VII. 132.

Ut de incestis & criminosis magnam curam habeant Sacerdotes, ne in suis pereant sceleribus, & animæ eorum a districto judice Christo eis requirantur. Similiter de infirmis, & pœnitentibus, ut morientes sine sacrati olei unctione & reconcilatione & viatico non deficiant. A

XI.

Ibid. 133.

Ut jejunium quatuor temporum & ipsi Sacerdotes observent & plebi denuncient observandum.

XII.

Ut ad mallum venire nemo tardet, primum circa æstatem, secundo circa autumnum. Ad alia vero placita, si necessitas fuerit, vel denunciatio Regis urgeat, vocatus venire nemo tardet.

XIII.

Ut quando denunciatum fuerit pro Rege, vel pro fidelibus suis qualibet causa orationes facere, nemo ex hoc neglegens appareat. Ibid. 134.

XIV.

B Nullus Sacerdos nisi in locis Deo dicatis, vel in itinere positus in tabernaculis & mensis lapideis ab Episcopo consecratis, Missas celebrare præsumat. Quod si præsumpserit, gradus sui periculo subjacebit. Ibid. 135.

XV.

Sacerdotes qui rite non sapiunt adimplere ministerium suum, nec discere juxta præceptum Episcoporum suorum pro viribus satagunt, vel contemptores canonum existunt, ab officio proprio sunt submovendi quousque hæc pleniter emendata habeant. Ibid. 137.

XVI.

Quicumque autem a suo Episcopo frequenter admonitus de sua scientia, ut discere curet, facere neglexerit, proculdubio & ab officio removeatur, ut Ecclesiam quam tenet amittat. Quia ignorantes legem Dei, eam aliis annunciare & prædicare non possunt. C

XVII.

Ut nullus judex neque Presbyterum neque Diaconum aut Clericum aut juniorem Ecclesiæ extra conscientiam Pontificis per se distringat aut condemnare præsumat. Quod si quis hoc fecerit, ab Ecclesia cui injuriam inrogare dinoscitur tamdiu sit sequestratus, quamdiu reatum suum cognoscat & emendet. Ibid. 139.

XVIII.

Ut nullus Episcoporum vel secularium cujuscumque alterius Episcopi sive Ecclesiæ sive privati res aut regnorum divisione aut provinciarum sequestratione competere aut retinere præsumat. Quod si quis hoc facere tentaverit, tamdiu sit ab omnium caritate suspensus, & a communionis gratia sequestratus quoadusque res ablatas cum fructuum satisfactione restituat. Ibid. 140. D

Anno Christi 770.

CONCILIUM VVORMATIENSE

STEPHANI III. PAPÆ ANNO II.

SYNODI regalis a Carolo Magno apud Vvormatiam habitæ anno Christi DCCLXX. *certa est mentio in vita ipsius Caroli, & in annalibus Francorum. Quid autem in ea statutum actumve sit, memoria proditum non est. Extant quidem libro* VI. *& libro* VII. *capitularium capitula quædam*, Ne episcopi aut presbyteri ad bella pergant, *quæ ex capitulis Caroli Vvormatiæ generaliter decretis, & pro rege traditis deprompta dicuntur. Verum illa non ad hanc, sed ad aliam aliquam posteriorem synodum Vvormatiensem pertinere dubium non est, idque ex iis quæ alio loco exponentur liquido constabit. Hæc porro, in qua versamur, in chronico sancti Arnulfi colloquium appellatur*: Carolus, *inquit*, præcellentissimus rex habuit colloquium vel synodum in Vvormatia civitate. E

Anno Christi 771.

CONCILIUM APUD VALENTINIANAS

STEPHANI III. PAPÆ ANNO III.

Non dissimilis est synodi hujus ratio ac superioris. Habitam enim anno DCCLXXI. *a Carolo Magno synodum ad Valentinianas scriptores omnes commemorant: quid in ea gestum decretumve sit, nemo docet.*

VITA,

EPISTOLÆ ET DECRETA

HADRIANI PAPÆ I.

HADRIANUS [a], natione Romanus, ex patre Theodoro, de regione Via lata, sedit annos 23. menses 10. dies 17. Vir valde præclarus, & nobilissimi generis prosapia ortus, atque potentissimis Romanis parentibus editus, elegans, & nimis persona decorabilis, constans etiam atque fortissimus orthodoxæ fidei, ac patriæ suæ, & plebis sibi commissę defensor. Viriliter cum Dei virtute inimicis sanctæ Dei ecclesię, ac reipublicæ impugnatoribus resistens, pauperum etiam omniumque indigentium misericordiosissimus, ac copiosus consolator. Ecclesiasticæ quoque traditionis, & sanctorum patrum institutionum observator.

Hic namque beatissimus vir, defuncto ejus genitore atque parvulus nobilissimæ suæ genitrici relictus, studiose a patre * Theodato dudum consule, & duce, postmodum vero primicerio sanctę nostrę ecclesię, post * tantę dictæ suæ genitricis obitum nutritus, atque educatus est. Nam a primæ ætatis suę pueritia, dum adhuc laicus existeret, spiritalibus studiis caritatis modestięque vehementius insistebat, sedule perseverans in ecclesia sancti Marci, quæ vicina domui suæ esse videtur. Illic crebras Deo nostro referebat die, noctuque laudes, indutusque cilicio jejuniis corpus suum macerabat, & eleemosynam enucleanter egenis, & inopibus juxta possibilitatis suæ vires libenter tribuebat. Ejusque bonæ actionis merita in omnium Romanorum aures frequenter resonabant, ita ut ex hoc nobilitatis, ac pudicitiæ ipsius fama longe, lateque divulgaretur. Cujus piæ conversationis vitam spiritualem, operationem, ac præcipuos mores conspiciens sanctę recordationis domnus Paulus papa, eum clericari jussit: quem notarium regionarium in ecclesia constituens, postmodum eum subdiaconum fecit. Dum vero post decessum domni Pauli papæ ad pontificatus culmen provectus fuisset domnus Stephanus * secundus junior papa, & ipse cernens ejusdem beatissimi Hadriani spiritualium conversationum merita in diaconii ordinem eum provexit. Et extunc multipliciter spiritualibus pollens studiis maximam tam ad evangelizandum populo solerter, ac clare divina atque evangelica verba, quamque ad exercendam ecclesiasticam traditionem gessit curam. Et ita Spiritus sancti gratia in ejus corde refulsit, ut in omnibus efficax, idoneusque comprobaretur. Sicque factum est, ut dum de hac vita migraret antefatus domnus Stephanus papa, illico (dum ferventissimo affectu a populo Romano diligeretur) isdem præcipuus, ac sanctissimus vir, & Dei cultor Hadrianus ad sacrum pontificatus * electus est culmen. Hic namque in ipsa electionis suæ die, confestim eadem hora, qua electus est, reverti fecit judices illos hujus Romanæ urbis tam de clero, quam de militia, qui in exilium * ad transitum domni Stephani papæ missi fuerant a Paulo cubiculario cognomento Afiarta, & aliis consentaneis impiis satellitibus. Sed & reliquos ut qui in arcta custodia mancipati, ac retrusi erant, absolvi fecit, & ita omnibus pariter cum eo exultantibus pontificalem Deo auspice suscepit consecrationem. Itaque in ipso exordio consecrationis ejus direxit ad ejus beatitudinem suos missos Desiderius Longobardorum rex, id est, * Theodocium ducem Spoletinum, * Tunnonem ducem Ebnræ regiæ, & Prandulum vestiarium suum, suasionis per eos mittens verba: sese quasi cum eo in vinculo caritatis velle * colligandum. Quibus ita ipse beatissimus pontifex respondit dicens: Ego quidem cum omnibus Christianis pacem cupio habere, etiam & cum eodem Desiderio rege vestro, in ea fœderis pace, quæ inter Romanos, Francos & Longobardos confirmata est, studebo permanere. Sed quomodo possum credere eidem regi vestro, in eo quod subtilius mihi sanctæ recordationis prædecessor meus domnus Stephanus papa de fraudulenta ejus fide retulit? inquiens quod omnia illi mentitus fuisset, quæ ei in corpus beati Petri jurejurando promisit, pro justitiis sanctæ Dei ecclesię faciendis, & tantummodo per suum * inimicum argumentum erui fecit oculos Christophori primicerii, & Sergii secundicerii filii ejus, suamque voluntatem de ipsis duobus proceribus ecclesiæ explevit, unde damnum magis, & detrimentum nobis * detulit. Nam nullum profectum in causis apostolicis impertivit, sed & hoc isdem meus prædecessor pro dilectione qua erga me suum pusillum habuit, mihi retulit: quia dum ad eum postmodum suos missos direxisset, videlicet

* Theodulo. * sanctæ. * tertius ex Bal. &c. * electi. * transitu. * Theodicium. * Tunnonem. * colligari. * iniquum. * intulit.

licet Anastasium primum defensorem, & Gemmulum subdiaconum, adhortans eum, ut ea, quæ præsentialiter beato Petro pollicitus est, adimpleret; taliter ei per eosdem missos direxit in responsis: Sufficit apostolico Stephano quia tuli Christophorum & Sergium de medio, qui illi dominabantur, & non illi sit necesse justitias * requirendas. Nam certe, si ego ipsum apostolicum non adjuvero, magna perditio super eum eveniet. Quoniam Carolomannus rex Francorum amicus existens prædictorum Christophori & Sergii, paratus est cum suis exercitibus ad vindicandum eorum mortem Romam * properandum, ipsumque capiendum pontificem. Ecce qualis est fides Desiderii regis vestri, & cum qua fiducia illi fœderari possimus. Hæc vero eadem beatissimo Hadriano præsule prosequente eisdem missis Desiderii regis illi magis confirmabant sub vinculo sacramenti, quod eorum rex omnes justitias, quas antefato domno Stephano papæ non fecerat, eidem præcipuo pontifici, & summo pastori perficeret, & in vinculo caritatis insolubili connexione cum eo fore permansurum. Quorum juramentis credens ejus beatitudo direxit ad eumdem Desiderium regem missos suos pro his omnibus perficiendis, scilicet, Stephanum notarium regionarium, & sacellarium, atque Paulum cubicularium, & cetera super ista. Quibus egredientibus ab hac Romana urbe, & Perusiam * conjungentibus conjunxit † mandatum, quod jam fatus Desiderius abstulisset civitatem Faventiam, & ducatum Ferrariæ seu Comachium de exarchatu Ravennate, quas sanctæ memoriæ Pippinus rex, & ejus filii Carolus & Carolomannus excellentissimi reges Francorum, & patricii Romanorum beato Petro concedentes obtulerunt. Nec enim duo menses præterierunt, quod ipse sanctissimus vir pontificatus culmen adeptus est. Ita isdem atrocissimus Desiderius easdem abstulit civitates, constringens ex omni parte civitatem Ravennatium, & casales, ac omnia * præsidia Ravennatia occupans, cunctaque victualia, familias etiam seu peculia ipsorum, vel quæque in ipsis præsidiis habere videbantur, abstulit. Et dum nulla remansisset spes vivendi neque Leoni archiepiscopo, neque præfatis Ravennatibus in magna angustia & famis inopia positis: direxerunt hic Romam suos missos scilicet Julianum, Petrum, & Vitalianum * tribunos deprecantes cum magno fletu eumdem sanctissimum pontificem, ut qualiter potuisset, eis subveniret, ipsasque decertaret ad * recolligendas civitates, asserentes, quia si ipsæ civitates non fuerint restitutæ, vivere nullo modo * potuissent. Tunc ipse almificus pontifex, dum adhuc prænominati ejus missi essent Romæ, per Stephanum sacellarium, & Paulum cubicularium super ista ut ad prænominatum pergerent regem, direxit eidem regi suas deprecatorias literas ut easdem redderet civitates, increpans eum fortiter per sua scripta, cur de promissione illa, quam per suos missos pollicendo direxerat, mutatus fuisset: etiam quia justitias beati Petri juxta quod repromiserat, non reddidit. Insuper & civitates illas, quas antecessores ejus beatissimi pontifices domnus Stephanus, Paulus, & isdem Stephanus detinuerunt, abstulisset. Dum vero talia eidem protervo Desiderio antefatus sanctissimus pontifex deprecando, admonendo, & conjurando direxisset, ita illi remisit in responsis, quod nisi prius se cum eo ipse almificus præsul conjungeret ad pariter loquendum, minime easdem redderet civitates. In ipsis vero diebus contigit uxorem, & filios quondam Carolomanni Francorum ad eumdem regem Longobardorum fugam arripuisse cum Autchario, & nitebatur ipse Desiderius, atque inhianter decertabat, quatenus ipsi filii ejusdem Carolomanni regnum Francorum * assumpsissent. Et ob hoc ipsum sanctissimum præsulem ad se properandum se ducere conabatur, ut ipsos antefati Carolomanni filios reges ungeret, cupiens divisionem in regno Francorum immittere, ipsumque beatissimum Pontificem a caritate, & dilectione excellentissimi Caroli regis Francorum, & patricii Romanorum separare, & Romanam urbem, cunctamque Italiam sui regni Longobardorum potestati subjugare. Sed favente Deo hoc nullo modo potuit impetrare: quoniam sicut lapis adamas, ita firmus Hadrianus extitit pontifex. Prænominatus siquidem Paulus super ista adhuc apud eumdem Desiderium existens, firmiter ei promittebat se ipsum beatissimum papam ad eum deducere, dicens, quod si etiam in ejus pedibus funem me adhibere convenerit, cum qualiter potuero, ad tuam deducam præsentiam: sicque factum est, ut eodem Paulo in eodem itinere existente palam omnibus fieret, qualiter necare fecisset Sergium secundicerium, qui cæcus in cellario erat. Et metuens idem sanctissimus præsul, ne ejusmodi nuncium ad aures ipsius personuisset Pauli, & aut ad eumdem regem reverteretur, aut etiam in fines Longobardorum ab ipso itinere declinaret, & aliquam malitiam amplius cum eodem Desiderio in finibus Romanorum, atque Exarchatu Ravennatium perpetraret, (dum nimis dilectus illi, ac fidelis existebat) ob hoc direxit antefatus sanctissimus papa clam nimisque secrete Leoni archiepiscopo Ravennatium civitatis per Julianum tribunum, ut dum reverteretur ipse Paulus a Desiderio, eum sive in Ravenna, sive in Arimino * detinuisset, quod & factum est. Revertente enim eo ex eodem itinere in Arimino comprehensus, atque in custodia est detentus. Tunc isdem beatissimus pontifex cœpit curiose antefati Sergii secundicerii mortem inquirere, convocansque cunctos cellarios subtilius eos perscrutatur, quomodo ipse Sergius ab eodem cellario abstractus fuisset. Qui respondentes dixerunt: Quia prima noctis hora veniens Calventinus cubicularius cum Tunissone presbytero, & Leonatio Tribuno habitatoribus civitatis Anagninæ, ipse eumdem Sergium abstulit, vivente domno Stephano papa ante octo dies, quam de hac luce migrasset, & præfatis Campanis illum tradidit. Confestimque deductus est ad medium isdem cubicularius, & inquisitus, quis illi præcepisset eumdem Sergium a præfato abstrahi cellario, & prænominatis Campanis tradendum? Respondit, a Paulo Cubiculario cognomento Afiarta, & Gregorio defensore regionario & Joanne Duce germano domini Stephani papæ atque a * Calvulo cubiculario sibi hoc fuisse præceptum, tradi eisdem Campanis.

Dirigensque isdem sanctissimus præsul suos missos in Campaniam in civitatem Anagninam adduci fecit prædictos * Tunissonem & Leonatium. Qui præsentati apostolicis obtutibus, fortiterque constricti, confessi sunt, dicentes, quod a prænominato Paulo cubiculario, & Gregorio defensore regionario, seu Joanne germano præfati domni Stephani papæ, & Calvulo item

* requirendi. * properare. * forte convadentibus. † id est punctum. * prædia. * tribunum. * recolligere. * possent. * assumerent. * detineret. * Calventino. * Lunissonem.

item cubiculatio, & Maligno consentiens, & Asperfati Pauli illius præceptum fuisset, prænominatum Sergium abstollendum ac interficiendum. Protinus direxit ipse sanctissimus pontifex prænominatis Campanis suos fidelissimos ministros, ut demonstrarent locum, ubi ipsum Sergium interfecerant, atque lepelierant, & properantes venerunt usque ad Montalanum ad arcum depictum, quem fecit vitam, quæ dicit ad ecclesiam sanctæ Dei genitricis ad præsepe, illuque juxta eundem arcum aperientes unum lepulturam demonstrarent ipsum Sergium Sergii repositum, funeque ejus gutturi constrictum, atque ictibus totum corpus ejus vulneratum. Unde non diubie cili, suffocatum ac demivivum fuisse certa obtutum. Quod cernentes universi primates ecclesiæ, ac judices militiæ, ascendentes unanimiter cum universo populo in Lateranensis patriarchium, profitati publicitus vehigitis obtitæ eundem almificum pontifiem deprecati sunt, ut vindictam, atque emendationem beni præcepitur de tanto inaudito piaculo, in eo quod prænominatus facinorosus hominem sæpius tormentis concretumque crudeliter interfecere, quod fustum nunquam legitur: afferentes, quia fistalis flagitii nostrum non expiarent, nimis ipsa piaculum meritatis præsumptio in hac Romana urbe publicare, ifimentes ex hoc audacium perrexit homines, ut tentarent perpetrare scelera. Tunc præfatus sanctissimus præsul precibus judicum, universiique populi Romani fuitur contradere antefatum Calvulum cubicularium, & prænominatos Campanos pontifiti ad ipsum, ut more homicidarum eos corum universo populo examinaret. Deductique ' elephanto ita carcerem publicum, ' illic corum universo populo examinati sunt.

Sicque ipsi Campani, licet prius, ita & in eadem examinatione confessi sunt. Calvulus vero obdurans cor suum, vix confessus est ita omnia, qui tamen in eodem carcere crudeli morte ' amisit spiritum. Pro vero amputandis tam intolerabilibus flagitiis eatibus, missi sunt ipsi Campani Constantinopolim in exilium.

Post hæc justit antefatus beatissimus papa abstolli corpora Christophori & prænominati Sergii ejus filii, ' ejque cum honore in ecclesia B. Petri beati lepelirii. Gesta vero examinationis qualiter propriis reatus novam confessi sunt, jam dictus Calvulus cubicularius, & prænominati Campani, direxit antefatus almificus pontifex Ravennam, ut eidem Paulo omnia per ordinem relegerentur. Suscipiens vero Leo archiepiscopus Ravennatium eadem gesta, confestim sine exclusatione publicitus relatæ eundem Paulum consulari Ravennatium urbis. Examinatusque coram omnibus Ravennatibus, eadem acta illi relecta sunt, ' ' '

protervus rex sine licentia, & permisso pontificis advenisset, minime aditum in eamdem ecclesiam introeundi haberet, nisi brachio forti ad suæ animæ interitum ipsas confringeret januas. Dumque hæc omnia disposuisset, extemplo facto in scriptis anathematis verbo direxit eidem Desiderio regi tres episcopos, id est, Eustratium Albanensem, Andream Prænestinum, & Theodosium Tiburtinæ civitatis, protestans eum in eodem obligationis, exhortationisque verbo, & adjurans per omnia divina mysteria, ut nullo modo * in finibus Romanorum sine ejus absolutione ingredi, aut conculcari * præsumpsisset, neque ipse, neque quispiam Longobardorum, sed nec Authcarius Francus. Susceptoque eodem obligationis verbo per antefatos episcopos ipse Longobardorum rex illico cum magna reverentia a civitate Viterbiense confusus ad propria reversus est. Post hæc conjunxerunt ad sedem apostolicam missi sæpius dicti Caroli excellentissimi regis Francorum & patricii Romanorum, id est, Georgius sanctissimus episcopus, Gulfardus religiosus abbas, & consiliarius, seu Albinus deliciosus ipsius rex * abstultas civitates, & omnes justitias beati Petri reddidisset, sicut false in Franciam dirigebat, asserens se omnia reddidisse.

* fines
* præsumeret,
* sublatas

Et satisfacti sunt præsentialiter, nihil ab eo redditum fuisse. Quibus referens isdem præcipuus pontifex cuncta quæ gesta erant, eos in Franciam absolvit remeandos, dirigens cum eo suos missos ad præfatum excellentissimum Francorum regem cum apostolicis admonitionum syllabis, adjurans eum fortiter, ut ea, quæ beato Petro cum suo genitore sanctæ memoriæ Pippino rege pollicitus est, adimpleret, & redemptionem sanctæ Dei ecclesiæ perficeret, seu universa, quæ * abstulta sunt a perfido Longobardorum rege, tam civitates, quam reliquas justitias * sine certamine reddere beato Petro principi apostolorum * fecisset. Ipsi itaque Francorum missi properantes cum apostolicæ sedis missis declinaverunt ad prænominatum Desiderium. Qui & constanter eum deprecantes adhortati sunt, sicut illis a suo rege præceptum extitit, ut antefatas, quas abstulerat civitates, pacifice beato Petro redderet, & justitias parti Romanorum * fecisset. Sed minime quidquam horum apud eum obtinere valuerunt, asserentem, se minime quidquam redditurum. Accepto itaque responso hoc, reversi sunt ipsi antefati missi Francorum in regionem suam.

* ablata
* suo cert.
* faceret
* faceret

Properantes simul & apostolicæ sedis missi, qui subtilius cuncta referentes, & de maligno proposito prænominati Desiderii annunciantes antefato excellentissimo, & a Deo protecto Carolo magno regi. Confestim isdem mitissimus, & revera Christianissimus Carolus Francorum rex direxit eidem Desiderio suos missos, id est, deprecans ut easdem, quas abstulerat, pacifice redderet civitates, & plenarias parti Romanorum faceret justitias. Promittens insuper ei tribui quatuordecim millia auri solidorum, quantitatem in auro, & argento. Sed neque deprecationibus, neque muneribus ejus ferocissimum cor flectere valuit. Nihil enim obtinentes ipsi missi Francorum ad præfatum suum Christianissimum regressi sunt regem. Tunc aggregans ipse a Deo protectus Carolus magnus rex universam regni sui Francorum * exercituum multitudinem, atque ad occupandas clusas ex eodem suo exercitu dirigens, ipse quoque cum plurimis fortissimis bellatoribus Francis per montem Cinisum ad easdem appropinquavit clusas, & remotus in finibus Francorum cum suis exercitibus resedit. Jam dictus vero Desiderius, & universa Longobardorum * exercituum multitudo ad resistendum fortiter in ipsis clusis assistebant, quas fabricis, & diversis maceriis curiose munire nisi sunt. At vero qua hora prænominatus Christianissimus Francorum rex ad easdem approximavit clusas, illico denuo suos missos ad præfatum direxit Desiderium, deprecans, sicut pridem, ut quantitatem prædictorum solidorum susciperet rex, & easdem pacifice redderet civitates. Sed nequaquam penitus acquiescere maluit, & dum in tanta duritia protervus ipse permaneret rex Desiderius, cupiens antedictus Christianissimus Francorum rex pacifice justitias beati Petri * recipere, direxit eidem Longobardorum regi, ut solummodo tres obsides Longobardorum judicum filios illi tradidisset pro ipsis restituendis civitatibus, & continuo sine ulla * inferta malitia, aut commisso prælio ad propria cum suis Francorum exercitibus reverteretur. Sed neque sic valuit ejus malignam mentem flectere. Unde omnipotens Deus conspiciens ipsius maligni Desiderii iniquam perfidiam atque intolerabilem proterviam, dum vellent Franci alio die ad propria reverti; misit terrorem, & validam trepidationem in cor ejus, vel filii ipsius Adalgisi scilicet & universorum Longobardorum, & eadem nocte dimissis propriis tentoriis atque omni supellectile fugam omnes generaliter nemine eos persequente arripuerunt. Quod cernentes exercitus Francorum persecuti sunt eos, & plures ex eis interfecerunt. Ipse vero Desiderius quantocius cum suis judicibus velociori cursu fugiens, atque Papiam conjungens, ibidem se cum ipsis suis judicibus, & multitudine populi Longobardorum recludi studuit. Et muniens muros ipsius civitatis ad resistendum Francorum exercitibus, & propriam defendendam civitatem cum suis Longobardis se præparavit. * Adalgisus vero ejus filius assumens secum Autcharium Francum & uxorem, atque filios sæpedicti Carolomanni, in civitatem quæ Verona nuncupatur, pro eo quod fortissima præ omnibus civitatibus Longobardorum esse videretur, ingressus est.

* exercitus
* exercitus
* recipere,
* infesta malitia,
Papa mittit…
* Adalgisus.

Porro Longobardi reliqui dispersi in proprias reversi sunt civitates. Nam Spoletini, & Reatini aliquanti eorum utiles personæ, antequam Desiderius, seu Longobardorum ejus exercitus ad clusas pergerent, illi ad beatum Petrum confugium facientes prædicto sanctissimo Hadriano papæ tradiderunt, & in fide ipsius principis apostolorum, atque prædicti sanctissimi pontificis jurantes more Romanorum tonsurati sunt. Et jam & reliqui omnes ex eodem ducatu Spoletino inhianter desiderabant se * tradendum in servitio beati Petri, sanctæque Romanæ ecclesiæ. Sed metuentes suum regem nequaquam ausi sunt perpetrare, unde dum a clusis fugam arripuissent, omnesque exinde de diversis civitatibus ducatus Spoletini reversi essent, confestim generaliter ad præfatum almificum pontificem confluentes advenerunt, ejusque provoluti pedibus obnixe sanctam ipsius ter beatitudinem deprecati sunt, ut eos in servitio beati Petri, sanctæque ejus Romanæ ecclesiæ susciperet, & more Romanorum tonsurari faceret.

Tonsurati quod Longobardi…
* tradendos

Quos suscipiens profectus est cum eis in ecclesiam beati Petri, & omnes unanimiter a magno

gno usque ad parvum sub * indiculo sacramenti jurejurando promiserunt eidem Dei apostolo in servitio ejus, atque antedicti vicarii ipsius sanctissimi Hadriani papæ, atque omnibus successorum ejus pontificum fideliter permansuros cum filiis, & cuncta eorum generatione. Tunc post præstitum sacramentum omnes more Romanorum tonsurati sunt. Et confestim ipse ter beatissimus bonus pastor, & pater cum omnibus exultans, constituit eis ducem quem ipsi propria voluntate sibi elegerunt, scilicet Hildeprandum nobilissimum, qui prius cum reliquis ad apostolicam sedem refugium fecerat.

* vinculo

Et ita Deo annuente prædictum ducatum Spoletinum generaliter suo certamine isdem præcipuus pontifex sub jure, & potestate beati Petri subjugavit. Sed & omnes habitatores tam ducatus Firmani, Auximani, & Anconitani, simulque & de Castello * Felicitatis, & ipsis dum a clusis Longobardorum fugientes reversi sunt ad præfatum sanctissimum pontificem concurrentes ejus se ter beatitudini tradiderunt. Præstitoque sacramento in fide, & servitio beati Petri, atque ejus vicarii antefati almifici Hadriani papæ, successorumque ejus pontificum fideliter permansuros, more Romanorum tonsurati sunt.

* Fulginatis,

At vero sæpefatus Christianissimus Carolus Francorum rex movens cum suis generalibus exercitibus, atque Papiam conjungens civitatem, eam ex omni parte circumdans vallavit, dirigensque * continuo in Franciam ibidem apud se Papiam adduci fecit suam conjugem excellentissiam Hildegardam reginam, & nobilissimos filios. Et dum agnovisset fugam arripuisse in Veronam prænominatum Adalgisum, relinquens plurimam partem ex suis exercitibus Papiæ, ipse quoque cum aliquantis fortissimis Francis in eamdem Veronam properavit civitatem. Et dum illuc conjunxisset, protinus Autcharius, & uxor, atque filii sæpius nominati Carolomanni, propria voluntate eidem benignissimo Carolo regi se tradiderunt. Eosque recipiens ejus excellentia denuo repedavit Papiam. Qui confestim dirigens cunctos exercituum bellatorum comprehendit diversas civitates Longobardorum ultra Padum constitutas, suæque redegit potestati. Et dum per sex mensium spatium ipse Francorum rex Papiæ demoraretur in obsessione ipsius civitatis, magnum desiderium habens ad limina apostolorum properandi, considerans quod & sacratissima paschalis festivitas appropinquasset: tunc abstollens secum diversos episcopos, abbates etiam & judices, duces nempe, & graphiones cum plurimis exercitibus hic Romam per Tusciæ partes properavit, ita festinanter adveniens, ut in ipso sabbato sancto se liminibus præsentaret apostolicis. Cujus adventum audiens antedictus beatissimus Hadrianus papa, quod sic repente ipse Francorum advenisset rex, in magno stupore, & ecstasi deductus, direxit in ejus occursum universos judices ad fere triginta millia ab hac Romana urbe in locum, qui vocatur Novas, ubi eum cum bandora susceperunt.

* concito

Bandora militare signum.

Et dum appropinquasset fere uno milliario a Romana urbe, direxit universas scholas militiæ una cum patronis, simulque & pueris qui ad discendas literas pergebant, deportantes omnes ramos palmarum, atque olivarum: laudesque omnes canentes cum acclamationum earumdem laudum vocibus ipsum Francorum susceperunt regem. Obviam illi ejus sanctitas dirigens venerandas cruces, id est, signa, sicut mos est ad exarchum, aut patricium suscipiendum, eum cum ingenti honore suscipi fecit. Ipse vero a Deo institutus benignissimus Carolus magnus Francorum rex, & patricius Romanorum qua hora easdem sacratissimas cruces, ac signa sibi obviam advenisse conspexit, descendens de equo, quo sedebat, ita cum suis judicibus ad beatum Petrum pedestris properare studuit. Quod quidem almificus antedictus pontifex diluculo surgens in eodem sabbato sancto cum universo clero, & populo Romano ad beatum Petrum properavit ad suscipiendum eumdem Francorum regem, in gradibus ipsius apostolicæ aulæ & cum cum clero suo præstolatus est.

Carolus magnus Romæ honorifice excipitur.

Conjungente vero eodem excellentissimo ac benignissimo Carolo rege, omnes gradus sigillatim ejusdem sacratissimæ beati Petri ecclesiæ deosculatus est, & ita usque ad prænominatum pervenit pontificem, ubi in atrio super gradus juxta fores ecclesiæ assistebat. Eoque suscepto mutuo se amplectentes, tenuit isdem Christianissimus Carolus rex dexteram manum antedicti pontificis. Et ita in eamdem venerandam aulam beati Petri principis apostolorum ingressi sunt, laudem Deo, & ejus excellentiæ decantantes, universus clerus, & cuncti religiosi Dei famuli extensa voce acclamantes: *Benedictus qui venit in nomine domini*, &c. Sicque cum eodem pontifice ipse Francorum rex, simulque & omnes episcopi, abbates, & judices, & universi Franci qui cum eo advenerant ad confessionem beati Petri appropinquantes, seseque proni ibidem prosternentes Deo nostro omnipotenti, & eidem apostolorum principi propria reddiderunt vota, glorificantes divinam potentiam in eo, quod talem per interventionum suffragia ejusdem principis apostolorum concedere jussit victoriam. Expleta vero eadem oratione, obnixe deprecatus est isdem Francorum rex antedictum almificum pontificem, illi licentiam tribui Romam ingrediendi ad sua orationum vota per diversas Dei ecclesias persolvenda. Et descendentes pariter ad corpus beati Petri tam ipse sanctissimus papa quamque antefatus excellentissimus Francorum rex cum judicibus Romanorum, & Francorum, seque mutuo per * sacramentum munientes, ingressus est Romam continuo cum eodem pontifice ipse Francorum rex cum suis judicibus & populo in eodem sabbato sancto.

* sacramenta

Et in basilica salvatoris juxta * Lateranis pariter ingressi ibidem ipse excellentissimus rex cum omnibus suis quoque sancti baptismatis sacramentum antedictus ter beatissimus pontifex celebravit. Et ita postmodum ad beatum Petrum ipse beatissimus repedavit rex.

* Lateranum

Alio vero die illucescente dominico sancto, in ipsa sacratissima paschali festivitate direxit diluculo ipse sanctissimus præsul cunctos judices, & universa obsequia militiæ ad eumdem regem, & cum magno honore eum suscipientes in ecclesia sanctæ Dei genitricis ad præsepe, properavit cum omnibus, qui cum eo advenerant Francis. Et post missarum solennia celebrata perrexit cum prænominato pontifice in Lateranense patriarchium, illicque ad mensam apostolicam pariter epulati sunt. Alio vero die secunda feria simili modo in ecclesia beati Petri more solito ipse conspicuus pater, & egregius pontifex missarum solennia celebrans Deo omnipotenti, & præfato Carolo excellentissimo regi Francorum, & patricio Romanorum laudes reddere fecit. Tertia vero die, juxta ut mos est, in ecclesia

clesia beati Pauli apostoli missas oidem regi fecit. At vero quarta feria egressus prænominatus pontifex cum suis judicibus tam cleri, quamque militiæ in ecclesia beati Petri apostoli pariterque cum eodem rege se ad loquendum conjungens, constanter eum deprecatus est, atque admonuit, & paterno affectu adhortari studuit, ut promissionem quam ejus sanctæ memoriæ genitor Pippinus rex, & ipse præcellentissimus Carolus cum suo germano Carolomanno, atque omnibus judicibus Francis fecerant beato Petro, & ejus vicario sanctæ memoriæ domno Stephano juniori papæ, quando in Franciam perrexit pro concedendis diversis civitatibus, ac territoriis istius Italiæ provinciæ, & contradendis beato Petro, ejusque omnibus vicariis in perpetuum possidendis, adimpleret in omnibus; cumque ipsam promissionem, quæ in Francia in loco qui vocatur Carisiacus, facta est, sibi relegi fecisset, * complacuerunt illi, & ejus judicibus omnia quæ ibidem erant adnexa, & propria voluntate, bono ac libenti animo aliam donationis promissionem ad instar anterioris, ipse antedictus præcellentissimus, & re vera Christianissimus Carolus Francorum rex ascribi jussit per Etherium religiosum, ac prudentissimum capellanum, & notarium suum, ubi concessit easdem civitates, & territoria beato Petro, easque præfato pontifici contradi spopondit, per designationem confinium: sicut in eadem donatione continere monstratur, id est, a Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, * id est, in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regio, & exinde in Mantua, atque * monte silicis, simulque & universum Exarchatum Ravennatium sicut antiquitus erat, atque provincias Venetiarum, & Histriam, necnon & cunctum ducatum Spoletinum, & Beneventanum.

* complacuit
* inde in
* ponte

Factaque eadem donatione, & propria sua manu ipse Christianissimus Francorum rex eam corroborans, universos episcopos, abbates, duces, etiam & graphiones in * ea ascribi fecit. Quam prius super altare beati Petri, & postmodum intus in sancta ejus confessione ponentes tam ipse Francorum rex quamque ejus judices beato Petro, & ejus vicario sanctissimo Hadriano papæ; sub terribili sacramento sese omnia conservaturos, quæ in eadem donatione continentur, promittentes tradiderunt. Apparem ipsius donationis per eumdem Etherium adscribi faciens ipse Christianissimus rex Francorum, intus super corpus beati Petri subtus evangelia, quæ ibidem osculantur, pro firmissima cautela, & æterna nominis sui, ac regni Francorum memoria, propriis suis manibus posuit. Aliaque ejusdem donationis exempla per scriniarium hujus sanctæ nostræ ecclesiæ descripta ejus excellentia secum deportavit. Reversusque cum suis exercitibus Ticinum, ipse excellentissimus Francorum rex fortiterque debellans, atque obsidens civitatem Papiam, dum ira Dei super omnes Longobardos, qui in eadem civitate erant, grassaretur, atque sæviret, & plures de languoribus, seu mortalitatis clade defecissent, ita Dei nutu eamdem civitatem, simulque & Desiderium Longobardorum regem, atque cunctos qui cum eo erant ipse excellentissimus Francorum rex comprehendit, & suæ potestati cunctum regnum Longobardorum subjugavit. Præfatum vero Desiderium Longobardorum regem & ejus conjugem secum in Franciam deportavit.

* eam subscribere
Apparem; id est exemplar.
Desiderius Ticino expugnato captivus abducitur a Carolo,

Erat enim sæpefatus beatissimus pontifex amator ecclesiarum. Hic enim coangelicus vir fecit in ecclesia beati Petri apostoli vestem miræ pulcritudinis ex auro, & gemmis habentem præfiguratam historiam, qualiter beatus Petrus a vinculis per angelum ereptus est. Item in eadem basilica ab introitu de Rugas usque ad confessionem pavimentum vestivit de argento purissimo, quod pensat libras centum quinquaginta. Fecit etiam in eadem ipsa basilica beati Petri juxta januas majores argenteas cortinas miræ magnitudinis de palliis stauracin, seu quadrapolis. Nam & per universos arcus ejusdem apostolorum principis basilicæ de palliis Tyriis, atque fundatis fecit vela numero sexaginta quinque. Denique ejus beatitudo fecit & pharum majorem in eadem beati Petri ecclesia in typum Crucis, qui pendet ante presbyterium habentem candelas mille trecentas & septuaginta. Et constituit, ut quatuor vicibus in anno ipsum pharum accendatur; id est in nativitate domini, in pascha, in natali apostolorum, & in natali pontificis. Itemque præfatus sanctissimus præsul fecit in ea basilica calicem fundatum argenteum pensantem libras quinque, quem & posuit in presbyterio pro eo qui perierat temporibus domni Pauli papæ. Nam & in ecclesia beati Andreæ apostoli sita juxta eamdem beati Petri apostoli ecclesiam, cyburium noviter ex argento mundissimo ipse ter beatissimus pontifex fecit, qui pensat libras centum triginta quinque. Itaque & in ecclesia beati Pauli apostoli investivit corpus ejusdem doctoris mundi ex laminis argenteis pensantibus libras triginta.

Quas addidit isdem sanctissimus præsul, quoniam argentum illud, quod primitus erat, nimis confractum existebat. Item fecit in eadem basilica beati Pauli apostoli cortinam majorem juxta januas principales ex palliis quadrapolis ad instar cortinæ, quam in ecclesia beati Petri fecit. Sed & aliam cortinam majorem fecit ex palliis quadrapolis, quæ pendet sub arcu majore juxta altare: etiam & per diversos arcus ipsius ecclesiæ ex palliis quadrapolis fecit vela numero septuaginta. Atrium vero ipsius beati Pauli ecclesiæ, quod antea desolatum existebat, ubi boves, atque caballi ingrediebantur ad pabulandum propter herbam quæ ibidem nascebatur, inspiratus a Deo isdem sanctissimus pontifex ex marmoribus pulcris sternere fecit. In ecclesia Dei genitricis ad præsepe fecit vestes duas super altare majore, unam ex auro purissimo, atque gemmis habentem assumptionem sanctæ Dei genitricis, & alia de * stauracin ornata in circuitu * blattin. Fecit in ea ecclesia & cortinas majores ex palliis * quadrapolis ad similitudinem, quam in ecclesia sancti Petri fecit.

Sed & per diversos arcus ejusdem basilicæ sanctæ Dei genitricis simili modo ex palliis quadrapolis fecit vela numero quadraginta duo. In basilica vero salvatoris domini nostri Jesu Christi juxta Lateranum similiter fecit vestem de stauracin, seu cortinam majorem ex palliis quadrapolis, sed & per diversos arcus vela serica numero quinquaginta septem, omnia ex palliis quadrapulis seu stauracin. Fecit in ecclesia beati Laurentii martyris foris muros, scilicet ubi sanctum ejus corpus requiescit, vestem de stauracin, & in ecclesia majore aliam similiter fecit vestem. Nam & tectum ejusdem beati Laurentii basilicæ martyris, quod jam distectum erat, & trabes

trabes ejus confractæ, noviter fecit. In basilica autem beati Valentini simili modo fecit vestem de stauracin. In basilica beati Pancratii aliam simili modo de stauracin fecit vestem. In ecclesia vero beati Marci, cujus tectum jam vetustate positum vicinum ruinæ existebat, depositis vetustissimis trabibus, & aliis impositis noviter ipsum tectum, atque porticus in circuitu fecit, eamdemque ecclesiam restauravit. Arcus vero tres, qui vetustissimi erant addens isdem beatissimus pontifex argenti librarum duodecim noviter fecit. Fecit etiam in eadem ecclesia super altari majore vestem de stauracin, sed & per diversos arcus, ejusdem ecclesię ex palliis quadrapolis fecit numero vela viginti septem, simulque & coronam ex eisdem palliis quadrapolis, quę pendet sub trabe, fecit.

Tectum vero basilicę beati Laurentii ... ad Taurellum, dum nimis vetustissimum inerat omnes ejus trabes novas ibidem posuit, illudque restauravit. Simulque & vestem de quadrapulo super altare ejusdem ecclesię fecit, atque obtulit. Basilica vero beati Felicis posita in pincis, quę in ruina erat, & tectum ejus distectum existebat, facto eodem tecto noviter ipsam ecclesiam renovavit, & vestem super altare ejusdem ecclesię de quadropolis faciens obtulit. Renovavit etiam & tectum basilicæ sancti Laurentii, quam Damasi vocant, ubi & vestem super ejus altare de stauracin, simulque & aliam vestem depost altare fecit, ubi requiescit corpus sancti Damasi. Basilice itaque apostolorum in via lata porticus in circuitu renovavit, quas antea initiaverat ejus prędecessor domnus Paulus papa, & non expleverat, omnia Deo propitio prefatus beatissimus pontifex reparavit; simulque & tectum majus restauravit. Nam absidam ipsius ecclesię cernens isdem beatissimus pontifex jam ruinę vicinam existentem, " cancalis ferreis eamdem absidam confirmari fecit, & ita eam renovavit. Fecit vestem in eadem ecclesia super altari majori de stauracin.

" forte cancellis.

Cœmeterium item beatorum Petri, & Marcellini via Lavicana juxta basilicam beatę Helenę, renovavit, & tectum ejus, id est, sancti Tiburtii, & eorumdem sanctorum Petri, & Marcellini noviter fecit, & gradus ejus, qui descendunt ad eorum sacratissima corpora noviter fecit, quoniam nullus erat jam descensus ad ipsa sancta corpora. Fecit in basilica beati Hadriani cerostata argentea pensantia libras duodecim, simulque & * laudunas duas ex argento pensantia libras octo, quas posuit super rugas de presbyterio, ubi arcus de argento existit. Fecit etiam & vestes duas de stauracin, unam super altare beati Hadriani, & aliam super altare sanctę Martinę, sed & vela de palliis quadrapolis numero quindecim in eadem ecclesia fecit. Tectum denique tituli B. Priscę, quod jam casurum erat, & in ruinis positum, noviter fecit, ubi & vestem de stauracin fecit. In ecclesia vero beatorum Cosmę & Damiani in Tribus fatis vestem de stauracin fecit, simulque & cortinam ante absidam ex palliis quadrapolis fecit, necnon & vela ex eisdem quadrapolis fecit numero viginti, & lintea viginti. Nam & per diversos titulos, seu alias ecclesias, atque cunctas diaconias, & monasteria quantacumque infra murum hujus Romanæ urbis existunt, divina inspiratione ignitus ipse sanctissimus pontifex ex palliis, id est, stauracin, seu Tyriis vestes fecit, atque obtulit. Et sicut bonus pastor omnes Dei ecclesias tam extra muros hujus Romanæ urbis, quamque infra muros ad laudem Dei restauravit atque decoravit, verum etiam & muros atq; turres hujus Romanæ urbis quæ dirutæ erant, & usque

* laudanas.

ad fundamenta destructæ renovavit, atque utiliter omnia in circuitu restauravit, ubi & multa stipendia tribuit tam in mercedes eorum qui ipsum murum fabricaverunt, quamque in ipsorum alimentis, simulque & in calce, atque diversis utilitatibus usque ad centum auri libras expendit. Hic beatissimus præsul divina inspiratione ignitus constituit in monasterio sancti Stephani catabarbara patricia situm ad beatum apostolum congregationem monachorum, ibi & abbatem & idoneam personam ordinans. Statuit ut sedulas laudes in ecclesia beati Petri persolvant, sicut & cetera monasteria; ut duo monachi pro latere ipsius ecclesiæ Deo nostro canant laudes: quoniam ipsum monasterium in magna desidia & neglectu incuriaque positum erat, & nullum divinum officium cultu ibidem exhibebatur, Hic beatissimus præsul fecit atque constituit noviter domos cultas quatuor. Unam quidem quæ vocatur * Capreorum posita in territorio Vigentano milliario ab urbe Roma plus minus quintodecimo; ex qua primitus fundum ipsum Capracorum cum aliis pluribus fundis ei cohærentibus ex hęreditaria parentum suorum successione tenere videbatur. Ejus propri olim existentes, ubi & alios plures fundos, seu casales & massas data justa recompensatione ad vicem a diversis personis emere, & eidem domui cultæ addere visus est. Quam videlicet domocultam Capracorum cum massis, fundis, casalibus, vineis, olivetis, * aquæmolis, & omnibus ei pertinentibus statuit per apostolicum privilegium sub magnis anathematis obligationibus, ut in usum fratrum nostrorum perenniter permaneat, & triticum, & hordeum, quod annue in locis ejusdem domocultæ natum fuerit, diligenter in horreo sanctæ nostræ ecclesiæ deferatur, & sequestratim reponatur. Vinum vero, seu diversa legumina, quæ in prædiis, ac locis ipsius antefatæ domocultæ annue nata fuerunt simili modo curiose in paracellario prænominatæ sanctæ nostræ ecclesiæ deducantur, & separatim reponantur.

* Capracorum
* aquimolis,

Sed & porcos, qui annue in casalibus sæpius dictæ domocultæ inglandati fuerint capita centum exinde occidantur, & in eodem paracellario reponantur. Decernens ejus ter beatitudo, atque promulgans sub validissimis obligationibus, interdictionibus, ut omni die centum fratres nostri Christi pauperum etiam si plures fuerint, aggregentur in Lateranensi patriarchio: & constituantur in porticu quæ est juxta scalam, quæ ascendit in patriarchio, ubi & ipsi pauperes depicti sunt & quinquaginta panes pensantes per unum quemque panem libras duas, simulque & decimatas vini duas pensantes per unam quamque decimatam libras sexaginta, & caldaria plena de pulmento erogentur omni die per manus unius fidelissimi paracellarii eisdem pauperibus, accipiens unusquisque eorum portionem panis, atque portionem vini, id est, cuppam capientem calices duos, nec non & carnem de pulmento: ita videlicet statuens ejus almifica beatitudo promulgavit una cum sacerdotali collegio, aut in nullis aliis utilitatibus ex frugum redditibus, vel diversis peculiis antefatæ domocultæ erogetur aut expendatur, nisi tantummodo in propriis subsidiis, & quotidianis alimentis prædictorum fratrum nostrorum Christi pauperum cuncta proficiant, atque perenniter erogentur. Alias vero tres domoscultas, videlicet Galeriam positam via Aurelia milliario ab urbe Roma plus minus decimo ad sanctam Rufinam cum fundis, & casalibus, vineis, olivetis, atque molis,

molis, vel omnibus ei pertinentibus. Reliquas vero duas, id est, aliam Galeriam positam via Portuensi millíario ab urbe Roma plus minus duodecimo cum fundis, & Cafilarisis, vineis, aquimolis, seu monasterium beati Laurentii positum in insula portus Romani cum vineis ei pertinentibus, simulque & Cafilarisis, quæ vocatur Aprula. Verumtamen & aliam domum cuitam, quæ vocatur Calvisianum cum fundis, & casilibus, vineis, olivetis, aquimolis, & omnibus ei pertinentibus, positis via Ardeatina millíario ab urbe Roma plus minus quinto decimo. Quas videlicet res domoculatas fellisset Galeriam, Calvisianum, & aliam Galeriam, statuit ipsum beatissimo pat. e possessionum privilegium fub validis anathematis obligationibus, ut in illo, & propria utilitate sanctæ nostræ ecclesiæ perpetuo permanent.

Ac vero cum omnibus spiritalibus studiis, quæ illisset ipse beatissimus, atque almificus pontifex tam per augmentum, & utilitatem possessionis sanctæ Romanæ ecclesiæ perficiendis, quamque pro restaurationibus ecclesiarum Dei, & divini cultus meliorationes genere videbatur, magnam etiam sollicitudinis curam & amoris affectum in fundum ac venerabilem patriarchii domum certum est habuisse. Unde ex olimia fervoris dilectione pro honore beati Petri apostolorum principis, & ornatu eius sancti patriarchii confirmatus, atque edificavit ibidem noviter turrem mire pulchritudinis de coratum cohpiretti portica, quæ defendit ad balneum. Ubi & deambulationes, & sellaria, & fenestrum fuum cum cancellis creis nimis pulcherrime construxit fecit: sed & porticum ipsam, quæ vetustate diuta inerat, nimis utilitate renovavit. Et pictuvis atque marmoribus eamdem turrem, & cuncta edificia ab eo noviter constructa decoravit. Itaque idem ter beatissimus, & revera pacificus pontifex, ut ipse beatissimus, & egregius atque piissimus tanto amoris affectu fervens erga nuvitorem fuum beatum Petrum principem apostolorum, & cunctum ornatum ejusdem apostolorum sub tam ipsi preclarissimo auro & gemmis vestibus, seu diversis pelliis, & aliis ornamentis ex auro & argento in eadem apostolica aula fecit, atque obtulit. Et ex eisdem & omnes ejus gradus majores, aqui ascendentis atrium, simulque & ex duabus porticibus, quæ ascendunt in eamdem ecclesiam ex utrinque lateribus renovavit, fed & cuncta quæ ibidem in ipsius ecclesiæ, ubi marmora confracta erant, adhibitus aliis pulcherrimis melioribus marmoribus renovavit. Porticus vero ex utrinque lateribus supradictæ ecclesiæ, in quibus confractæ erabet incrant, & tectum ruinæ vicinum politurn erat, positis novis trabibus ipsum tectum novavit, faciens restauravit. Fecit etiam ter beatitudo ejus imagines fex ex laminis argenteis investitas. Ex quibus tres posuit super ragas, quæ sunt in introitu ecclesiæ predvvetrii, atque & regularem ex argento investitio fecit, & pofuit super eamdem regulatem prædictas tres imagines, in medio quidem unam existentem, habentem depictum vultum salvatoris, & ex utrinque lateribus imagines habentes depictas effigies. Unam beati Michaelis, & aliam beati Gabrielis angelorum. In medio quidem habentem prefiguratum vultum lanctæ Dei genitricis, & ex duobus lateribus, unam, habentem vultum depictum sancti Andreæ apostoli. Et aliam sancti Joannis evangelistæ, atque quæ vero fex imagines, ut dictum est, de laminis argenteis nimis pulcherrime factas deauravit, in quibus imaginibus potuit argenti libras centum. At vero jam per evolutu viginti annorum prætia forma, quæ vocatur Sabbatici nimis confractæ existens, per quam decurrebat aqua per centenarium in atrio ecclesiæ beati Petri apostoli, simulque & in balneo petra eamdem ecclesiam fotu, ubi fratres nostri Christi pauperes, qui ad accipiendam eleemosynam in palchalem festivitatem annuo occurrere, & lavari solebant, & ex qua diverfe molæ in genuolo [a] molendinis aqua ex [a] molinis. eadem forma neque in atrium beati Petri, neque hoc infra civitatem decurrebant, dum ipsa forma, ut dictum est, diruta extitit, ob tenum atrium ipsius forma magnæ ultrinodis confractos, & a fundamentis demolitos, atque destructos, ut jam nulla spes videretur esse eoddem atrium, vel fractam formam reædificandam, atque restaurandi: Ipse beatissimus, ac sanctissimus pracul aggregans multitudinem populi per femetipsum ad fabricandam atque reædificandam eamdem formam, atque preparavit, & tantam eoram, ac sollicitudinem in ejusdem formæ fabrica exhibuit, quod etiam novitter a fundamento eas renovavit, atque restauravit, & confectim centenarium illud, quod ex eadem forma in atrio ecclesiæ beati Petri decurrebat, dum nimiam negletius incuriam plumbum ipsius centenarium plorima ex parte exinvitate ab ablatum fuisset, reliquum plumbum conqualatum, protinus idem pontifex pallor addita multitudine plumbi ipsum centenarium novitter fecit, & Deo auspice, aqua in atrio beati Petri, simulque & in prætaro balneo, veruem etiam & intus civitatem, id est, in Cenatolo, ubi modo & machinalbatur, fecit antiquitus, abundanter decurrere fecit. Simulque idem beatissimus pontifex fecit in basilica beati Pauli apostoli ex lamitie ex argentis imagines tres, quæ posuitur super rugas in introitu presbyterii. Unam quidem habentem vultum depictum salvatoris domini nostri Jesu Christi, & ex utroque lateribus imagines depictas habentes effigies angelorum, qui pensant libras viginti quatuor. Fecit & in basilica apostolorum in via Tata vela de pallitis fericis numero viginti, & linea viginti: in ecclesia vero beati Laurentii martyris, atque Levitæ foris muros hujus civitatis Romanæ fecit vela ex pallitis fericis numero viginti, & linea viginti.

Nam & in ecclesia beatæ Dei genitricis ad martyres simili modo fecit vela de pallitis fericis numero viginti, & linea viginti. Item idem sanctissimus pontifex fecit per diversos titulos vela de flaturacin, feu Tyria per unumquemque titulum numero viginti, & linea viginti: fuit fenisi vela fericia numero quatuor centum, & quadraginta.

Ipse vero pretiosum pontifex fecit imagines ex laminis argenteis deauratis habentes effigiem salvatoris domini nostri Jesu Christi, quæ posita est super introitu basilicæ beati Petri apostoli, sibi fomas pontifex fecit per diversos titulos vela de flaturacin, feu Tyria per unumquemque titulum numero viginti, & linea viginti: fuit fenisi vela fericia numero quatuor centum, & quadraginta.

Ipse vero pretiosum pontifex fecit imagines ex laminis argenteis deauratis habentes effigiem salvatoris domini nostri Jesu Christi, quæ posita est super introitu basilicæ beati Petri apostoli, sibi fomas pontifex fecit per diversos titulos vela de flaturacin, feu Tyria per unumquemque titulum numero viginti, & linea viginti: fuit fenisi vela fericia numero quatuor centum, & quadraginta. Item idem sanctissimus Præsul, formam quæ Jobicia vocatur, quæ per evolutu vi- * Jobicia. ginti annorum spatia unius confracta jacebat, a fundamentis reflaurate fecit. Simili modo fecit & in basilica beati Pancratii martyris, quæ est foris muros hujus civitatis Romanæ vela de flaturacin feu Tyria numero triginta octo, & linea triginta octo, & in basilica beati Stephani protomartyris in Cœlio monte fecit vela de flaturacin feu Tyria numero viginti, & linea viginti.

ti. Sed & in basilica beati Apollinaris simili modo vela de octaplo numero decem, & linea decem. Item in basilica beati Valentini martyris, quæ fuit est forta muros hujus civitatis Romanæ fieri similiter fecit vela de flaturacin, feu octaplo numero viginti duo, & linea viginti duo.

Dum vero forma, quæ Claudia vocatur, per annorum spatia demolita esset videbatur, unde & in balneis Lateranensibus de ipsa aqua lavari folebat, & in baptisterio ecclesiæ salvatoris domini nostri Jesu Christi, in plures ecclesias in die lanto Paschæ decurrere solebat. Et dum modica aqua de pignorum ista forma intus civitatem decurrebat, propiciente propitiatore, & omnipotente Deo, ipse, aggregans multitudinem populi ex patibus Campanie per femetipsum ad fabricandum atque & reflaurandum eamdem formam, ita virtuosa, & pervavit, ut tantam curam ac sollicitudinem in ejusdem formæ fabrica exhibuit. Qui etiam novitter eam renovavit, & reædificavit, & confectim ex eadem forma aqua in prefata balnea etiam & intus civitatem fecit antiquitus abundanter decurrere fecit. Hujus temporibus defunctus Leonius consul de duo, pulchrum vero monachus, ab veniam fuorum delictorum tres uncias maffe * Aratiana, qua ex hereditate parentum fuorum hrebatur, fitas ab hac Romana urbe millíario fextodecimo via Ardeatina, in-quo & ecclesiam beati Editii effe dignoscitur, quam ipse beatissimus papa magno constructibusque fabricatis decoravit, ampliavitque in eadem tres uncias supradictæ maffæ Aratianæ alas tres uncias a Petro comite, atque Agenere nitida Agathanis fcriniari, Theodate relictæ quondam Dominici * Perfectarii. Fiunceriam ex omni parte conquisivit. Data enim digna compensatione nemini vim inferens, fed magis, ut condecet pari, cuncto fecus eumdem locum amica pactione emit prædia. Et domumculiam beato Petro eiusdem locum jure perpetuo statuit possidendam. Quem & domumculiam sancti Editii vocant usque in hodiernum diem.

Partier etiam & massa, quæ vocatur Acatiana, quæ juxta eamdem domumculam effe videtur ab eodem Leonino beato Petro concessa est. Item Ipse vero basilicam prefati in basilica majori, quæ appellatur sancte Dei genitricis, qui adorat juxta basilicam beati Laurentii martyris, atque Levitæ, ubi ejus sanctum corpus requiescit foris muros hujus civitatis Romæ, obtulit vela de flaturacin, feu quadraptolis numero quindecim & linea quindecim.

Tectum vero titulo beati Clementis, quod etiam cafurum erat & in ruinis positum regionis tertiæ noviter reflauravit, nec non & basilicam beati Silvestri confessoris, atque pontificis fitam in Orfea, quæ jam in ruinis posita erat, & tectum ejus diutinum existebat, facto eodem tecto, novitter ipsam ecclesiam renovavit. Simili modo & in tamolisima, totoque orbe terrarum pagelara venerandæ basilicæ beati Petri apostolorum principis, dum per oblitura tempora vetustissimas trabes, quæ illabant ecclesiam, cum ipsis illam propicius pontifex, mittens Januarium vestrarium suum congnolcens cum idoneam personam, cum multitudine populi antiquit ibidem trabes numero paauordecim, atque totum ejusdem basilicæ tectum, & porticus novitter reflauravit. Hic idem almificus pæful divina inspiratione repletus, atque miserricordia motus forsy, quæ virginis appellatur, dum per annorum spatia demolita atque a ruinis plena existebat, vix modica aqua in urbem Romam ingrediente, propiciente, fecit benignissimus pontifex, ut ipse, noviter cum multitudine populi antiquit ibidem trabes numero paauordecim, atque totum ejusdem basilicæ tectum, & porticus novitter reflauravit. Hic idem almificus pæful divina inspiratione repletus, atque miserricordia motus forsy, quæ virginis appellatur, dum per annorum spatia demolita atque a ruinis plena existebat, vix modica aqua in urbem Romam ingrediente, propiciente, fecit benignissimus pæful

A ciens translatavit, atque introduxit in eam corpora sanctorum martyrum, simulque pontificum, videlicet corpus sancti Cornelii martyris, & pontificis, successorisque ejus sancti Lucii martyris, atque pontificis, & corpus sancti Felicis simili modo martyris seu pontificis, pariterque corpus sancti Innocentii confessoris, atque pontificis: quos ut patronos in domino almus sacer pontifex ob amorem sanctæ sedis apostolicæ, in qua & præsederunt, sicut decuit, honoravit. Necnon & tectum tituli beatæ Susannæ martyris inter duas domos situm juxta sanctum Quiriacum, quod jam casurum erat, & in ruinis positum, noviter restauravit. Simili modo & titulum beati Cyriaci martyris. Ecclesiam sancti Laurentii ad Formosam pariter a novo restauravit. B

Imo & basilicam salvatoris, quæ & Constantiniana vocatur juxta Lateranense patriarchium in ruinis positam una cum quadriporticis suis, atriisque: & fontes noviter, sicut ecclesias beatorum principum Petri Pauli, renovavit, in qua & mutavit trabes majores numero quindecim. Item hic idem almificus præsul monasterium sancti Laurentii, quod in Palatiolis in desertis, reperit, noviter restaurans, atque in omnibus ditans, conjunxit cum alio monasterio juxta ipsum posito scilicet S. Stephani, quod cognominatur Baganda, & ordinavit monachos, & constituit ut in titulo beati Marci pontificis atq; confessoris officio fungerentur, id est, matutina hora, prima, tertia & sexta, atque nona, seu vespertina, psallerent pro requie C animæ suæ. Sed & in prædicta basilica beati Marci fecit alios arcus argenteos numero sex, pensantes simul libras quinquaginta quinque, pariterque & calices ministeriales a catholica procedentes ex purissimo reparavit, pensantes libras novem & semis.

Hic quippe præsagus vir considerans plurimi populi salutem, super ripam fluminis porticum, quæ ducit ad Beatum Petrum apostolum, arctam, & angustam existentem, per quem viam transeuntes ad eumdem beatum apostolorum principem Petrum perveniebant, plusquam duodecim millia tufos in litore alvei fluminis in fundamentis ponens a solo usque ad summum tectum miræ magnitudinis porticum reparavit: & usque ad gradus beati Petri restauravit. D Diaconiam vero sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ scholæ Græcæ, quæ appellatur Cosmedin, dudum brevem in ædificiis existentem sub ruinis positam restauravit: nam maximum monumentum de Tiburtino tufo super eam dependens, per anni circulum plurimam multitudinem populi congregans, multorumque lignorum struem incendens demolitus est; simulque collectionem ruderum mundans a fundamentis ædificans, prædictamque basilicam ultro citroque spatiose largans, tresque absidas in ea constituens, præcipuus antistes, veram Cosmedin amplissimam a novo reparavit. Pariterque & titulum beati Laurentii martyris, quam Lucinæ dicunt, seu ecclesiam beati Martini sitam juxta titulum sancti Silvestri. E Simulque & basilicam beati Agapiti martyris foris muros juxta sanctum Laurentium positam reparavit: quæ præfatæ ecclesiæ a priscis temporibus marcescentes in ruinis mole defecerant: quas præcipuus antistes fervens in amore Spiritus sancti in omnibus una cum porticibus earum a novo nimio decore renovavit. Verum etiam tituli sancti Sixti, & basilicæ sancti Hadriani a novo simili modo renovavit ædes; & basilicam beati Pancratii martyris nimia vetustate dirutam atque ruinis preventam isdem almificus in integrum a novo nimio decore una cum monasterio sancti Victoris ibidem sito restauravit. Item præcipuus præsul basilicam sanctæ Dei genitricis ad præsepe, quæ a priscis temporibus tota marcuerat, ultro citroque restauravit, & in sarta tecta ejusdem ecclesiæ posuit trabes majores viginti.

Simili modo & basilicam sancti Eusebii undique renovavit. Cameram vero beati Petri apostolorum principis in omnibus destructam atque dirutam exemplo olitano exculpens diversis coloribus a novo fecit. Porticum vero, quæ ducit ad beatum Paulum apostolum, a porta una cum ecclesia sancti Eupli usque ad prædictam basilicam sancti Pauli a novo restauravit. Imo & porticum, quæ ducit ad sanctum Laurentium foris murum a porta usque in eamdem basilicam a novo construxit. Hic idem almificus pater eamdem basilicam sancti Laurentii martyris, ubi sanctum corpus ejus requiescit, annexam basilicæ majori, quam dudum isdem præsul construxerat, ultro citroque a novo restauravit.

Imo & ecclesiam sancti Stephani juxta eas sitam, ubi corpus sancti Leonis episcopi & martyris quiescit, similiter undique renovavit, una cum cœmeterio beatæ Cyriacæ, seu ascensum ejus. Verum etiam & basilicam Jerusalem, quæ in Sessoriano sita est, & olitanas ejus quæ marcuerant trabes, mirifice ipsas mutans in omni restauravit parte.

Pariter & templum apostolorum, quod appellatur Eudoxiæ ad vincula, totam ejus a novo restauravit ecclesiam. Imo & basilicam sanctæ Rufinæ, & Secundæ, quę ponitur in episcopio Silvę candidę, quę olitana vetustate marcuerat, una cum baptisterio summo studio renovavit, videlicet & basilicam beati Petri apostoli sitam via Appia in silice ultra sanctum Thomam apostolum non procul a tricesimo, desolatione ruinisque preventam a novo una cum baptisterio restaurans mole magnitudinis decoravit.

Pariter & basilicam sanctorum Cosmę & Damiani sitam in Tribus fatis, quia nimia vetustate similiter trabes ejus marcescentes defecerant, a novo totam restauravit. Et ecclesiam beati Joannis Baptistę sitam juxta portam Latinam ruinis preventam in omnibus a novo renovavit. Verum etiam & ecclesiam apostolorum foris portam Appiam milliario tertio in loco qui appellatur Catacumbas, ubi corpus beati Sebastiani martyris cum aliis quiescit, in ruinis preventam a novo restauravit. Imo & titulum Pudentis, id est, ecclesiam sanctę Potentianę in ruinis positam noviter reparavit: sed & basilicam sancti Theodori sitam intra velum juxta domum cultam Sulpitianam, nec non & basilicam sancti Petri positam in Massa Merulana, per olitana dirutas tempora a solo renovavit. Hujus denique temporibus defunctus Mastalus primicerius reliquit pro anima sua in potestate predicti pontificis pauperibus Christi de sua propria hereditate erogari: quare uno consensu heredes predicti Mastali dederunt, atque venumdaverunt eidem magno presuli cum fundis, atque casalibus ecclesię sancti Leucii portionem eis competentem positam via Flaminia milliariis ad urbe Roma plus minus quinque, & in auro solidos mancusos numero ducentos. Quorum & provinciam jam fati Mastali heredes Christo dederunt. Portio vero Gregorii secundicerii quam in suprascriptis casalibus sancti Leucii habere dinoscebatur, pro secundicerii honore eidem almo presuli ab eodem Gregorio concessa est, & dum ipsa sancti Leucii ecclesia in ruinis eximiis, atque vepribus circumvallata perisset, a novo eam restaurans mirę magnitudinis domocultam ibidem beato Petro nutritori suo edificavit,

cavit, & in perpetuum concessit: & ea in fines A ampliavit tam ex hæreditate Paschalis, quamque ex commutatione hæredibus quondam Luciæ seu Joannis primicerii, vel diversorum locorum facta. Hic fecit in basilica beatæ Petronillæ ad beatum Petrum apostolum arcus argenteos sex pensantes libras quinquaginta. Titulum vero sanctæ Praxedis ex parte ruentem in integrum renovavit. Imo & basilicam S. Eugeniæ tam intus quamque foris a novo restauravit.

Simili modo & basilicam S. Gordiani, atque Epimachi, seu cœmeterium ejusdem ecclesiæ Simplicii atque S. Æmiliani, atque Quarti & Quinti martyrum, & beatæ Sophiæ una cum cœmeterio sancti Tertullini foris portam Latinam a novo renovavit, nec non & ecclesiam B beati Tiburtii & Valeriani, atque Maximi, seu basilicam sancti Zenonis una cum cœmeterio sanctorum Urbani pontificis, Felicissimi, & Agapiti, atque Januarii & Cyrini martyrum foris portam Appiam uno cohærentes loco, quæ ex priscis marcuerant temporibus a novo restauravit. Itemque titulum sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, quæ vocatur Callisti trans Tiberim a novo in integrum ex omni restauravit parte: simili modo & titulum sancti Marcelli Via lata situm a novo restauravit. Et basilicam cœmeterii sanctorum martyrum Hermetis, Proti & Hyacinthi atque basilicam miræ magnitudinis innovavit. Cœmeterium vero sanctæ Felicitatis via Salaria una cum ecclesiis C sancti Silvani martyris, & sancti Bonifacii confessoris, atque pontificis uno cohærentes solo miræ restauravit magnitudinis. Sed & basilicam sancti Saturnini in prædicta via Salaria positam una cum cœmeterio sanctorum Chrysanthi, & Dariæ renovavit, atque cœmeterium sanctæ Hilariæ innovavit. Imo & cœmeterium Jordanorum, videlicet sanctorum Alexandri, & Vitalis, & Martialis martyrum, seu sanctarum septem virginum a novo restauravit. Pariter in eadem via Salaria cœmeterium sancti Silvestri confessoris atque pontificis, aliorumque sanctorum multorum, in ruinis positum renovavit, nec non & ecclesiam sancti Felicis positam foris portam Portuensem a novo restauravit. D Simulque & basilicam sanctorum Abdon & Sennen, atque beatæ Candidæ una cum ceteris sanctorum cœmeteriis in idipsum pariter renovavit. Idem egregius præsul præfatus basilicam scilicet beati Hadriani martyris, & sanctorum Cosmæ & Damiani, a novo restauravit: diaconias constituit, in quibus & multa bona fecit per suam sempiternam memoriam, concedens eis agros, vineas, oliveta, servos, ancillas, & peculia diversa atque res mobiles, ut de reditu eorum crebris exactionibus diaconiæ proficientes pauperes Christi reficerentur.

In præfata vero diaconia sancti Hadriani obtulit in argento canistra duodecim, amam unam, E scyphum unum, patenam unam, calicem unum, amulam offertoriam unam, pensantes libras sexaginta & septem. Item per nimis solertem curam, atque industriam aquæ ductus Sabbatinæ a novo formatæ a fundamento ædificans, fautori suo beato Petro apostolo fluentem aquam perduxit, tam in fontem basilicæ, qui per vehicula implebatur, quam in atrium ejusdem basilicæ & simul in balneum utilitatem peregrinorum ibidem servientium procurans. Imo & basilicam sancti Secundini positam in urbe Prænestina, ubi corpus ejus quiescit, in ruinis positam a novo restauravit.

Pariter etiam, & in basilica beati primi martyris Stephani sita in Cœlio monte, quæ per olitana tempora marcuerant, maximas in ea trabes vasta mole; quin etiam porticus mirifice intrinsecus & extrinsecus a novo renovavit. Porro & in basilica beatæ Eugeniæ quam jam dudum ejus renovaverat almitas, solertem in ea gerens curam, monasterium puellarum noviter ibidem a fundamentis ædificans, constituit, ut jugiter illic Deo canerent laudes, videlicet hora prima, tertia, nona, vespera, matutina. In qua & plura obtulit dona, id est, agros, vineas, domos, servos, & ancillas, diversisque peculiis, & ceteris mobilibus rebus dotavit. Sed & in titulo Pammachii, sanctorum Joannis & Pauli, quæ per elapsos marcuerant annos, omnia sarta tecta ejusdem tituli renovavit.

Hic vero egregius sacerdos ob nimium amorem confessionem beati Petri totam intus ex auro purissimo in laminis diversisque historiis compte ornavit, pondera trecentarum librarum ponens, & in postem superius ejusdem sacræ confessionis auri mundissimi libras tredecim, pari modo & in ipsius apostoli confessionis liminari inferiori libras viginti quinque. Aspectum vero altaris super eamdem confessionem atque dextra lævaque parte juxta gradus jam dictæ confessionis, addens in ea argenti libras centum triginta sex * curiose renovavit, ejusque historias ex auro purissimo libris decem & octo nitidissime deauravit. Simulque & cantharas in eadem Dei ecclesia apostoli numero decem renovavit, addens in eis argenti libras centum: ante januas vero argenteas, fecit canistros argenteos duodecim pensantes libras triginta sex. Simili modo & in turre canistros argenteos duodecim pensantes inibi libras quadraginta quinque. In eadem quippe beati Petri ecclesia per diversas coronas fecit delphinos ex argento librarum centum. Et in ecclesia beati Pauli apostoli instar eorum quos posuerat in ecclesia S. Petri delphinos posuit argenteos librarum centum octoginta; pariter & in ecclesia salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, fecit delphinos argenteos librarum triginta. Fecit & in ecclesia beati Petri per diversa oratoria canistra argentea numero duodecim pensantia simul libras quadraginta. Et rugas in presbyterio a parte virorum & mulierum ex argento purissimo pensantes libras centum triginta, nec non & alias rugas in caput presbyterii ante confessionem ex argento pensantes simul centum & quatuor. Et in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ trans Tiberim fecit canistra argentea quinque pensantia simul libras quindecim. Enimvero in basilica S. Dei genitricis, quæ est ad præsepe in altari ipsius præsepii fecit laminas ex auro purissimo historiis depictis pensantes simul libras quindecim. Ecclesiam vero beatæ Agnetis martyris, seu basilicam beatæ Emerentianæ, pariter etiam & ecclesiam beati Nicomedis sitam foris portam Numentanam, simul & cœmeterium beati Hippolyti martyris juxta S. Laurentium, quæ a priscis marcuerant temporibus, a novo renovavit. Pari modo & ecclesiam beati Christi martyris Stephani sitam juxta prædictum cœmeterium sancti Hippolyti similiter restauravit. Fecit vero & in confessione beati Pauli apostoli ex auro purissimo imaginem in modum evangeliorum, intus super ejusdem sacratissimum corpus pensantem libras viginti. Idem vero omnium bonorum præcipuus præsul a no-

* *cariosam.*

a novo dedicavit, atque constituit monasterium A sanctorum Hadriani, atque Laurentii, quod in tuitis maceriebat a prisis temporibus, & tanquam crypta, a fucularibus inhabitabatur. Ipse vero egregius antistes a novo id restaurvit in pristinorum fundamentorum videlicet Hadriani & Laurentii nomine, in quo & multa donavit tam in auro, quamque & in argento, sed in agris, atque in familiis diversisque peculiis, simulque & ex mobilibus. Et constituit in basilica Sanctæ Dei genitricis, temperque virginis Mariæ ad profepe & in cæteris monasteriis hidem constituitis, Deo die noctisque cantentes laudes diere laudes. Fecit ibidem praefatus antistes in confinibus beati Laurentii martyris forinarum imagitem ex auro insuffusum in ipsis ex evangeliorum ejusdem beati Laurentii effigies contecuerum, quæ penitar libras quindecim. In ecclesia vero salvatoris, quæ vocatur Constantiniana, fecit ante vestibulum altaris aureas tres gabatas pentanten libras decem. Sed & in basilica beatæ Dei genitricis ad profepe fecit delphinæ argenteos per diversas coronas pentanten libras viginti quatuor. Praefantissimus idem eximius antistes fecit in ecclesia beati Petri apostoli ad corpus imagitem, quæ dadum ex argento iberat salvatoris, sanctæ Dei genitricis, Sanctorum apostolorum Petri ac Pauli, atque Andreæ de auro purissimo mirmagnitudinis penfantem libras duocenas.

Hic elegantissimus Præsul, atque fortissimus rectæ fidei praedicator, diversi missos fuos, videlicet presbyterum Petrum S. Salvatoris ecclesiæ, & Petrum religiosum abbatem venerabilem monasterii sancti Sabæ, quæ appellatur ostia maris, ad imperatorem Constantinum, & matrem ejus Irenem, adhortans eos, atque flebiliter obsecrans per suas apostolicas literas pro fuerie imaginibus ecclesiarum, quæ fuerunt per blasmosia scripturarum, seu traditionem probabilium patrum a prisis temporibus usque hactenus orthodoxe venerantur in sancta catholica & apostolica Romana ecclesia, quod praefati imperatores eamdem venerantes, atque amplectentes apostolicum epistolam, concilium in Sikras congregari fecerunt, trecentorum sexaginta quatuor episcoporum, qui secundum doctrinam praedictorum apostolorum epistolæ nominum crediderunt. Hi promulgarunt consiluerunt, & per synodum universalem definierunt unanimi affertione pro honorandis imaginibus eccelionem: Quam synodum jam dicti missi in Graecorum termone locum detulere una cum imperatore fuerie manibus propriis subscriptam, eamque praedicas egregius antistes in Latinam linguam transtulerat pollit, & in facra ipsa bibliotheca pariter recondi, dignam ibi orthodoxæ fidei memoriam statuerunt facieris. Hic idem eximius papa ibidem beati Petri apostoli ara cum ejusdem confessionis foribus auro mundo facrie decoratum historiis mirifice omnavit penfante libras X centum viginta, sed & facra cæsta tituli sanctorum Quatuor Coronatorum, quæ in vetusta ecclesiam, trabes ibidem pluries imponens, omnia a novo reflauravit. Item fecit patenam & calicem in basilica Petri apostoli pro quotidianis hipsiffteriis ex auro purissimo, penfantes simul libras viginti quatuor. Item beatissimus vir fecit in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ ad profepe patenam & calicem sanctorum ex auro obriso penfantes libras viginti. Item in titulo Eudoxiæ, videlicet beati Petri apostoli ad vinculæ, fecit cancellæ duodecim penfantes libras fiex & triginta: & delphinos per diversas coronas triginta quinque penfantes libras octo, participeque & ecclesiam beatæ Sabinæ fanam in territorio Perentinello a novo reparavit. Hic ipse eximius præsul fecit in basilica beati Petri apostoli patenam ex auro obriso cum calice sancto, penfantes simul libras viginti.

Similiter & in ecclesia beati Laurentii martyris forie sancta, fecit ex auro purissimo patenam cum calice sancto, penfantes simul libras quindecim. Item diaconiam sanctorum Sergii & Bacchi ejusdem diaconiæ dispensator proprie metum tempi, quod fiunt super eas exhibitur, evertens super eamdem ecclesiam: fundamentis ipsam basilicam exterminavit, quam reflauravit novitus antiquitus, & modi ab eorum martyrum amore hic praefagus antistes a fundamentis in amplioremque reflauravit decore eamdem Basilica vero monasterii beati Anastasii Christi martyris una cum hypotiffteri & hegumenarchio, cæterique ædificiis per incuriam monachorum nocturno filentio exstitum a fundamentis ruinis & fumosum, nefium cum undevisir mirificorissimus præsul, valde dilecutio velociter correns seperit eam adhuc ardentem, & hypotiffteri, & ejusdem martyris cantum in media corte jacentem: cetera vero sanctuaria, leu ministeria tam in ecclesia, quam in vestiario ab ipso igne conflagrata fuerunt. Qui nimio moerore inis amissi fratribus certiorem extinguens ignem, confestim virtutes tuis a flammiferis ruinis frutam a novo in meliorem florem ecclesiæ fundit parietes, cum vestiario, & hegumenarchio, cæteraque ædificia renovavit, atque reflauravit. Et amplius in ea fundamina atque ministeria, & ornamenta majora quam quæ iibidem combusta funt, contulit. Ipse vero Deo ut dicitur, protectus præsul conspicuus moves hujus civitatis Romanæ per ultima tempora, ut ipse ipsius, & per ipsa plures turres ulque ad terram evertit per fuum solerissimum fludium totas civitates tam Tuscie, quamque Campanie aggregate una cum populo Romano, ejusque suburbanis, necnon & toto ecclesiastico patrimonio omnibus prædiis, & ædificiis, omnia ædificia ultique a novo restoliis, totam urbem in circuitu restauravit universia renovavit, atque decoravit, præsertim & in altari magnæ ecclesiæ beati Petri apostoli fecit ex auro purissimo diversas ydriatias penfantes libras quinquentas nonaginta septem, & in usu in confessione imagineni in modum evangeliorum ex auro obriso penfantem libras viginti simul, & cancellos aute eamdem confessionem ex auro purissimo penfantes libras quinquaginta. Item ecclesiæ beati simul in altari in facra ultro corpore confessione imagineni in modum evangeliorum, necnon & in politibus inferioribus & superioribus atque cancellis, fecit etiam ex eiro corpore ex auro obriso libres mille trecentas viginti octo. In vigesimo enim præfati eximii pontificis anno, mense Decembri, diluvium exstitit, quod in vitiosi fuit ipso egressus alveo intumescens sese per campestria deiit, quæ etiam pre nimia inundazione portam quæ dicitur Flaminia, ingressus, ipsam a fundamentis evellens, portam ulque adeeum, qui vocatur Tres facicellas, cum dedoxit, intetera & muros in aliquibus transcendit locis, atque ultra basilicam sancti Marci evertens potiticum, quæ vocatur Palatina, & per plateas fe extendens ulque ad portam Antoniini, ipsumque evertens murum, egressus in loco & termini univit

univit alveo, ita ut in Via iata amplius quam duas flatuaras ejusdem fluminis aqua excrevisse, atque ad portam beati Petri usque ad potitem Milvium aque defenderant, juxta remissam vim ipsius fluminis reddidit. Domos itaque, oventi, agros depertavit, ceilleris & eradicans arbuila & legumes. Nam nec fuere pare maxima Romanorum vitalia ipso tempore, & per hoc imminebat tribulatio magna. Quo audito ipse principuus præsul hoc quoniam pertrahunt ipsum fluvium quod per Alvum per civitatem extrebat, fe nimis in lamentationibus dedit, & humi to orationem profitrans pectibus, miserius dominuyque misericordiam poft tridiuum cessavit. Sed per plures dies aqua Romam detinuit invalidum, qui ipse præcipuus ambitibus diversis ministrationes per navicelas & moranibus Via iata cibos advexit, ut non fame necessentur, eo quod minime fuis domicilibus exire nequibant prre nimia altitudine aquarum. Postmodum vero ascefsa aqua omnes ex ipsis aqua rempe Via iata in domo confolatus est. Idem vero lacrimosus præsul portas arcess majores iuitre magnitudinis dedit, & radiisle scivitate Perentina dedicens in basilicam beati Petri apostoli ad turnem ponpte cresit. Sed & in titulo beati Marci nutrivit jto fecit pertanto Inhoterre, ut ipsum ædificatio cum exercitu res propinqua accessit: fed aeridie quod auhiru mutum est, ac anathematis fulmine percultus retrocessit. Cumque ad Transtiberim Caesalis jocus veteranus pulsationem portaticis ad fabrendumdum ecclesiæ Italiam imperatoris, ipse ad ipsum ex quarterm ad tiffrentem fuo fluvium mqusiset, una nocte divinitus talis horror habitus obstitit, ut omnes metu perculti ingre dantur, diffugiis que omnes alii Carolinis fefe congingerent, alii vero in pavitatis reflerunt. Interim populus universus fe Romanorum pontifex ipsum fabrentiri civitates Longobardorum complures occupavit, eaque legitimos pontifices redidit, & Tuscia, Campania, Delidetus ipsis confiprtes, ipsorum fulli. Interea tum unum, quam Papiam venit nunantes, una cum illis Carolomanni fratris defendit. Ipsum profectus est ad limina facrissimum apostolorum. Adventiatione magna cum lætitia & exclamatione populi profiter excepta, ipse ipsum ad vetera fuis, quoque ad Romanos veneratu, confiniamque donationem qua Pippinus fuo apostolorum contulit, ipse cum Hadriano pontifice suum Tiberis ædicis. Capta paulo post urbe, Desiderium Longobardorum regem ad ipsum ut cuidam, qui eum amicum, compelendo, & fuo pontifici restituit. Longobardorum regnum subjugavit, regem ejusque conjugem fecum in Gallias deportavit, ipsumque Romanæ ecclesiæ patrimonium in integrum restitutit, de Longobardorum perfidia triumphavit. Hæc cum Hadrianus pontifex fanctissimus coram ipse contemplatus fuisset, ad debitas gratias Deo confitendas, accompanie ipsum triumphum reigentium, confessionem beati Petri, quo defuncto & pacifico ulus fuerat, plurimum exornavit, novisque ædificiis ipsum ditavit & ornavit, quæ ad longum describi fatis prolixum, animum adiecit erpis. Hujus temporibus Carolus cum Saxonibus pugnavit, quos fæpius fugavit, ejusque, qui anno redemptoris 772. vivebat, & scribitur in gratiam Hersuti impetrantes fubiiiaunitur, omnium nobilium insufficiente Saxonum, dicere vindicantis, ad ipsum ante antiquioris scriptura, de Carolo Magno, ait anno 772. in chronicon ipsum fuo dedicavit Papam, & vetus Longobardorum subdum, Romam redibit, ibique Papam in pontificatum consecrabit. Ipse vero Hadrianus pontifex, inquit, cum universali synodo dedit ei Carolo ipsi ipsi ipsi

bordes Anno 772. ut supra tolum est. Secundo Romam venit vovi, vovit anno 786. Tertio adventus ducum Beneventanum anno 788. Quarto ad restituendum Leonem in locum suum anno 800. ita quando ab eodem imperator occidentalis imperii effectus est. Si verum est quod Sigebertus sic non quarto, sed quinquies Romam venisse Carolum. Sed non Sigberto repugnant ecclesiasticus capitulo, Francorum, in quibus libro primo, cap. 84. inquit: *Interiorem consulem constituit, qui Romanorum ordinem ordinaliter probaret, ut sedatis equipondet inclinationem obviarum & populi, secundum canonum statuta & propria dignitate, non vitia perturbantur & moerum corruptione, ut ipse Romanorum & Sapientia Deum elegantur: ut exemplo & verbis sibi subditi ad virtutem pervenire valeant.* Ergo non alterius electionis, quamquam se pontifices eligi atque ordinare consueverint, quam Romanorum principum factorum canonum, Pontificiorum, obitum principum recusavit, illud pro Romanorum interpretatione dicere poslet, si aliquos audituri sunt probantes illos, quod Sigbertus in hoc magnus secundum Romanorum, anno ab hinc trecentesimo de quadragesima Christi in vulgo ignotis. In ecclesia Bigbertus Hadrianum Tertium dilitatione 69. capite 30. contigisse refert, quod cum ille confessio verum illos electos fuisse, legatque Ludovicum imperatorem vitam Romae pacificare nolentes tunc, & ad spectandum proelia ecclesiorum invitatorum, fuisse, ponitque deinde *responderit, quod non concessurus: Augusti, fui servit sempere profectis unifiam hoc fuerit, ne indulsit legatis principum in Civitatem Romanam pro pacandum superfundi mos per hujusmodi funerum invocationes. Quod credunt conflat, quod non causam legis & contributionis Carolum, ipsumque nonos insolitum, sed eriam praesis ecclesiae, de legas aliorum successionum imperatorum commendatio privilegio repugnare. Si dicas, id quod a Sigberto affirmatur esse, Gratianum sua libro Decretorum distinctione 63. Can. 22. inferatur, responsio ipsum Gratianum nullo pravio diligentiore examine de imperatoris habuisse, qui non fuit nomen certaldum fuisse; quoque Sigbertus monachus hoc non ex aggressu mutuo, sed ut occupandum gratiam imperatoris fecit, ministri scripterat, nunc imperatoris nondum pene vocis exhortatis: ita ut nemini minum videre debeas, quod Gratianus decretum in interpolatione, quam nolui fabulam de impotentia consentum repetit debebat. Similit imperatoris dicit dist. 63. Can. 23. Synodo interim commentorum illud decretum, quo affirmat, Leonem octavum in Synodo Romanorum concessisse Ottoni, quod Hadrianus papa Carolo regi jam olim concesserat. Quae omnia commentis esse, adhuc aequum tempus quo fuit, ostendam infra in nonis ad vitam Leonis VIII. ipsique pleraque Synodum Romanorum anno 963. celebratam. Fusius Diatribam Aquisgranis Pontificiis regis quandam fuisse ratus, de indicio quas Carolo ab omnibus Romanis parata, accessus, in ordinem ut ipsum ordinaretur: de quo hoc narrandum referat apud Leonem Ostiensem in chronicis 1. c. 19. quod sex cum ipsi successus pallium illis manus amplectant, pontifices vero eidem, ut pontifices regem feriebant, dicitur consuetudo dicitur, ipse ex ea tunc fuerit: *Ut si ut ut ut

copum & Rabigaudum abbatem scripserat, e Saxonia revertens ad limina sancti Petri properet ad ea exequenda quæ pollicitus est.

Dum tanta securitatis lætitia, &c.

XX. 62. Quod die noctuque pro Carolo Deum oret, quem in ea fide & dilectione, simulque & promissione, quam beato Petro pollicitus est, stabilem fore confidit.

Melliflua & a Deo protecta, &c.

XXI. 61. Trabes petit ad restaurandam ecclesiam, cum lignis ad renovandum sancti Petri camaradum idoneis. De corpore sancto, quod olim Addo diaconus cum Fulrado abbate & presbytero sibi dari petierat, quia per revelationem exterritus alia nunc attingere non audet, indicat apud Vulcharium archiepiscopum esse corpus sancti Candidi martyris, quod Paulus papa Aciulfo presbytero concesserat. Per Addonem diaconum Caroli missum.

Directus a vestigia regalis, &c.

XXII. 60. Constantinum imperatorem obiisse indicat, adjunctis ea de re literis Stephani Neapolitani episcopi. Reginaldum ducem Clusinum accusat, quod multa mala continuo committat beati Petri bona auferendo. Petitque ut de Tusciæ partibus amoveatur.

Excellentissima & a Deo protecta, &c.

XXIII. 59. Indicat Hildebrandum Spoletinum, Arichisum Beneventanum, Rodgausum Forojuliensem, & Reginaldum Clusinæ civitatis duces, consilium iniisse cum Græcis & Adalgiso, ut terra marique Romam & Italiam expugnent; & quod Stephanum sacellarium, Possessoris episcopi & Rabigaudi abbatis hortatu, frustra miserit. Quare multis adjurationibus auxilium contra eos a Carolo postulat.

Reminisci consideramus a Deo, &c.

XXIV. 92. De consilio quod dederat missis Caroli, Addoni diacono, & Goteramno ostiario, Maginario abbati, Joseph diacono, & Liuderico comiti, ut Beneventum simul irent, nec se ullo modo separarent, quod neglecto hoc consilio male illis cesserit. Et quod legati Græcorum, cum dispositore Siciliæ consilia inierint Salerni cum Adalberga relicta Arichisi ducis, qua ratione ducatum Beneventanum Carolo Regi eripiant. Orat ut suam & ecclesiæ Romanæ tutelam procuret.

Meminit vestra a Deo promota, &c.

XXV. 58. Queritur se despectum a Possessore episcopo & Rabigaudo abbate, Caroli missis. Indicat ipsos non venisse Romam, sed Spoletum ad Hildebrandum, deinde Beneventanum profectos esse. In quanto sit mœrore ostendit: orat Carolum, ut se consoletur, & de Spoletano ducatu, quem sancto Petro obtulit, celeriter effectui mancipet.

Omnino confidimus & certi sumus, &c.

XXVI. 56. Quod integrum sancti Petri patrimonium Sabinense contradictum non sit: idque testificaturos regi ipsius missos Itherium & Maginarium, si apprehensa ejus dextera jurare jubeantur.

Recordari vos credimus, &c.

XXVII. 55. Gratulatur Carolo de victoria, quam Gausfridus Pisanus abbas narraverat. Gausfridum commendat, oratque ut Pisanum & Lucensem episcopos ad proprias sedes, atque ecclesias redire permittat.

Reversus a vestris a Deo dilectis, &c.

XXVIII. 54. Indicat quod in partibus Italiæ atque Tusciæ episcopi quidam Longobardi alienas diœceses & parochias invadant, monachi vestem monasticam contra sanctos canones relinquant, & matrimonia contrahant vestibus sæcularibus induti: & de filia Ermenaldi monacha. Orat itaque Carolum, ut

A ista emendet, fidemque sanctæ ecclesiæ semel amplexus continuo tueatur.

Si in rebus sæcularibus suum, &c.

XXIX. 52. De protervia Leonis episcopi Ravennatis, qui ex quo Papia Carolus discesserat, Æmiliæ & Pentapolis civitates sub sua potestate retinebat, sibi a Carolo concessas fuisse asserens. Petit ut illum in ordinem redigat. Per Anastasium cubicularium missa.

Pervenit ad nos quod protervus, &c.

XXX. 53. Mittit epistolam patriarchæ Gradensi, quam a Leone archiepiscopo Ravennate prius apertam & lectam fuisse queritur. Ideo Leonem in embolo iterum accusat.

Dum tanta amoris dilectio, &c.

XXXI. 51. B Orat Carolum, ut meminerit quæ sancto Petro promisit, quanta etiam ab ipso beneficia acceperit: provinciam scilicet Longobardorum, & quod ejus circumvallatus suffragiis, ceteras omnes nationes sibi subiicere possit. De Leone archiepiscopo Ravennate indicat gratum sibi esse quod ad Carolum profectus sit. Scripta post reditum Andreæ episcopi, & Anastasii cubicularii.

Revertentes ad nos missi nostri, &c.

XXXII. 50. Quod frustra expectarit missos, quos Carolus per Andream episcopum venturos responderat. Ideo mittit iterum eumdem Andream episcopum cum Pardo Hegumeno, ut promissa urgeant. In embolo, iterum Leonem Ravennatem archiepiscopum vehementer accusat, quod inobediens ac C protervus factus sit ab illo tempore, quo a Carolo rediit, & Æmiliæ ac Pentapolis civitates sibi concessas dicat, easque sibi vendicet. Orat ne sancto Petro auferri patiatur, quæ ab ipso, & a Pippino patre ejus oblata sunt.

Dum in tanta securitatis lætitia, &c.

XXXIII. 91. Multa de fide & constantia sui amoris scribit, gratum sibi esse ostendens quod Carolus scripserat se in Italiam venturum, ac promissa impleturum. Cum eodem expostulat, quod legatum suum Anastasium in Francia detineat: purgans se de Gaudifredo Longobardo. Paschalem & Sarratinum, ut sibi infestos accusat, & queritur quod apud Carolum in deliciis sint, cum ille Paulinum quemdam vinctum miserit, quod male de eo locutus esset. D Scripta post reditum Vulcharii archiepiscopi & Dodonis abbatis ad Carolum.

Desiderantissima vestra excellentia, &c.

XXXIV. 49. De præda in finibus Græcorum a Persis facta, & de discordia inter Persas ipsos.

Dum nimis in nostro pectore, &c.

XXXV. 75. Post reditum Philippi episcopi, & Megisti archidiaconi legatorum Hadriani. Orat ut juxta spem sibi datam filium Caroli, qui tunc natus erat, ex sacro fonte suscipiat, & beato Petro promissa impleat: ut sicut Constantinus temporibus sancti Silvestri, sic ipse suis ecclesiam exaltet, tum iis quæ largiri dignatur, tum ea restituendo, quæ a diversis imperatoribus, aliisque, quorum do- E nationes in scrinio sunt Lateranensi, ecclesiæ concessa, per Longobardos deinceps ablata sunt. Per Philippum & Andream episcopos, atque Theodorum ducem missa.

Dum nimio provocati amore, &c.

XXXVI. 77. Per Petrum, quem Caroli mandato episcopum ordinarat, orat ut Sabinensem agrum sancto Petro integrum per missos suos restitui faciat. Reiicit breviarium quoddam concilii Chalcedonensis, quod Petrus idem attulerat, a Verecundo quodam episcopo editum, docens ecclesiam Romanam integrum concilium, non apocryphum ejus breviarium amplecti.

Ne-

Nectareas mellifluasque regalis, &c.

XXXVII. 75. Orat ut nullus versutia se a sancti Petri amore disiungi patiatur. Eleutherium & Gregorium multis nominibus accusat, & quia ad Carolum confugerant, petit ne illos recipiat, sed Romam mittat.

Gratia sancti Spiritus igniti calore, &c.

XXXVIII. 74. Commendat legatos monasterii sancti Hilarii in Galligata. Oratque ne ipsum, seu hospitales domos per colles Alpium sitas in susceptionem peregrinorum, ab ullo invadi permittat, & Gundibrando duci Florentino mandet, ut quæ eidem monasterio abstulit, reddat.

Novimus regalis excellentiæ, &c.

XXXIX. 71. Post adventum Ermemberti presbyteri a Carolo missi. Respondet de electionibus episcoporum Ravennatum, quod sine regiorum missorum interventu, a clero & plebe, suscepta pontificis Romani admonitione, secundum Canones fieri solitę sint. Quare Carolum orat, ut eos respuat, qui falsa & dolosa suggerunt. Honorem patriciatus ejus curæ sibi præ omnibus esse.

Directus a vestra insigni regali, &c.

XL. 72. Indicat quomodo contentionem monachorum sancti Vincentii ad se missorum composuerit: & quod Potho abbas ad Carolum regem cum decem monachis ire voluerit, ut ibi quoque de objectis criminibus se purget. Scripta post acceptas literas Caroli per Possessorem archiepiscopum.

Præcelsas ac a Deo inspiratas, &c.

XLI. 71. Carolus per Georgium episcopum de suis certaminibus & laboribus pro sancto Petro susceptis indicarat: quare ipsi gratias maximas agit, commendans ei Georgium eumdem episcopum.

Omnipotens Deus rector omnium, &c.

XLII. 70. Indicat, quod per Arvinum comitem jam intimarat, Adalgisum Desiderii filium in partes Calabriæ advenisse. Orat Carolum, ut contra hunc bellum suscipiat, & Beneventanos cum aliis obedire cogat. Item ne Grimoaldum ducem Beneventanis constituat, & ut Beneventum, Rosellas, Populonium, & alia loca sancto Petro reddat.

Venientes ad nos fidelissimi, &c.

XLIII. 89. Indicat Offæ regis Anglorum legatos cum Caroli missis honorifice a se susceptos fuisse, quod Carolus petierat: & quod fidem non habeat iis, quæ Offa Carolo contra ipsum suggessisse ab æmulis dicebatur.

Sagacissimos nectareosque, &c.

XLIV. 94. Indicaverat per Andream abbatem missum suum Carolus, quod per laboriosa certamina Saxones ad fidem catholicam & baptismatis fontem perduxisset, petieratque ob id ab Hadriano una aut duabus feriis litanias fieri. Respondet Hadrianus, in omnibus occidentis partibus XXIII. XXVI. & XXVIII. Junii debere fieri litanias. Jubet ut Carolus iisdem diebus litanias in suis regionibus celebrari curet. Addit quod Romæ continuo pro ipso gratias agant, & Deum orent.

Præstolatos nimisque nobis, &c.

Deest in Vaticano; at in Carolino est. 57. Docet Græcos Mauricio episcopo Histriensi, quia fidelis erat sancto Petro, ejusque pensiones in agro Histriensi exigebat, oculos eruisse, objicientes quod territorium illud Carolo tradere vellet. Petit a Carolo, ut Marcario duci Forojuliensi præcipiat, ut ad suam illum ecclesiam restitui faciat.

Credimus quod jam ad vestra, &c.

Deest in Vat. at in Car. est. 73. Indicarat Carolus Agarenos regni sui finibus imminere. Respondet Hadrianus, se cum universo clero & monachis Deum orare, ut victoriam ipsi de inimicis tribuat. Scripta mense Majo, paulo post discessum Andreæ ac Philippi episcoporum, & Theodori ducis nepotis legatorum, quos

A commendat. Queritur de Beneventanis, quod Campaniæ civitates sancto Petro subtrahere, Siciliæque patricio subjicere conentur: & quod Philippum episcopum, ac Paschalem nepotem suum ad Campanos in fide retinendos frustra miserit, ideoque exercitum illuc dirigere statuerit. Carolum orat, ut per missum suum Beneventanos a cœptis revocet.

Destinavit nobis per vestras, &c.

I. AD CAROLUM MAGNUM REGEM.

B Regem orat, primum ut ejus filium tunc natum in baptismo suscipiat: deinde ut ecclesiam ipse Constantini exemplo exaltare pergat, tum promissa largiendo, tum a Longobardis erepta diversis locis patrimonia restituendo.

Domino excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

DUM nimio provocati amore aptum duximus Cod. Carolin. 76.
primitus quidem a Deo protectæ excellentiæ vestræ, seu spiritalis filiæ nostræ reginę proles, etiam episcopos & presbyteros, necnon & universos optimates, cunctumque præclaræ gentis vestræ Francorum populum, ad vestrum a Deo confortatum regnum pertinentem, his nostris aposto- C licis visitare apicibus, & certos de vestra salute ac lætos effici, impensius prosperitatis ambientes integritatem. Igitur dum ad nos reversi fuerunt missi spiritalis matris vestræ sanctæ Dei ecclesiæ a vestigio a Deo protecti regni vestri, id est reverentissimus frater noster Philippus episcopus, & Megistus dilectissimus filius noster archidiaconus, retulerunt nobis de fidei & caritatis vestræ constantia, quam erga beatum Petrum apostolorum principem, & nostram humilitatem habere dignati estis pro vestræ animæ mercede. Hoc audito, magno gaudio noster relevatus est animus, & cœpimus Deo laudes referre, & beato principi apostolorum Petro, pro exaltatione regni vestri, atque filiæ nostræ reginæ, conjugis vestræ, prolis etiam, D & pro cunctis Francis fidelibus beati Petri apostoli, atque vestris. At vero illud, unde vestræ eximietati per jam dictos nostros missos, scilicet reverentissimum fratrem nostrum Philippum episcopum, & dilectissimum nostrum Megistum archidiaconum, dignati estis nobis repromittere, ut in sanctam diem Paschæ ad limina beati apostolorum principis Petri, una cum spiritali filia nostra regina, Domino auxiliante, properare debuissetis, ut filium qui nunc vobis procreatus est, a sacro baptismate in ulnis nostris susciperemus, sicut terra sitiens imbrem, ita & nos expectantes fuimus mellifluam excellentiam vestram. Et dum appro- E pinquasset ipse dies sanctus Paschæ, & nullum mandatum de adventu vestro suscepissemus, aut de missis vestris, secundum placitum quod inter nos extiterat, valde tristes effecti sumus. Sed obnixe te petimus, præcellentissime & magne rex, ut secundum quod inter nos constitit pro ipso sancto baptismate nostrum adimplere jubeas desiderium de eodem eximio vestro filio; quatenus duplex Spiritus sancti gratia in medio nostrum accrescat, & gemina festivitatis lætitia a nobis celebretur. Et hoc deprecamur vestram excellentiam, amantissime fili & præclare rex, pro Dei amore, & ipsius clavigeri regni cœlorum, qui solium regni patris vestri vobis largiri dignatus est, ut secundum promissionem quam polliciti estis eidem Dei

apo-

apostolo, pro animæ vestræ mercede, & stabilitate regni vestri, omnia nostris temporibus adimplere jubeatis; ut ecclesia Dei omnipotentis, id est beati Petri apostoli, cui claves regni cœlorum ab omnium opifice facinorum nexus solvendi simulque ligandi attributa est facultas, in omnibus amplius atque amplius sancta Dei ecclesia exaltata permaneat; & omnia secundum vestram pollicitationem adimpleantur, & tunc vobis in cœlestibus arcibus ascribatur merces, & bona opinio in universo mundo. Et sicut temporibus beati Silvestri Romani pontificis, a sanctæ recordationis piissimo Constantino Magno imperatore, per ejus largitatem sancta Dei catholica & apostolica Romana ecclesia elevata atque exaltata est, & potestatem in his Hesperiæ partibus largiri dignatus est; ita & in his vestris felicissimis temporibus atque nostris, sancta Dei ecclesia, id est beati Petri apostoli, germinet atque exultet, & amplius exaltata permaneat, ut omnes gentes, quæ hæc audierint, edicere valeant: *Domine salvum fac regem, & exaudi nos in die qua invocaverimus te.* (Psal. 19. 10.) Quia ecce novus Christianissimus Dei Constantinus imperator his temporibus surrexit, per quem omnia Deus sanctæ suæ ecclesię beatorum apostolorum principis Petri largiri dignatus est. Sed & cuncta alia, quæ per diversos imperatores, patricios etiam, & alios Deum timentes, pro eorum animæ mercede, & venia delictorum, in partibus Tusciæ, Spoleto, seu Benevento, atque Corsica simul & Sabinensi patrimonio, beato Petro apostolo, sanctæque Dei & apostolicę Romanę ecclesiæ concessa sunt, & per nefandam gentem Longobardorum per annorum spatia abstracta atque ablata sunt, vestris temporibus restituantur. Unde & pluros donationes in sacro nostro scrinio Lateranensi reconditas habemus. Tamen & pro satisfactione Christianissimi regni vestri, per jam fatos viros ad demonstrandum eas vobis direximus: & pro hoc petimus eximiam præcellentiam vestram, ut in integro ipsa patrimonia beato Petro, & nobis restituere jubeatis: ut dum omnia per vestrum congruum dispositum sancta Dei ecclesia effectu susceperit, ipse princeps apostolorum beatus Petrus ante tribunal omnipotentis clementiam pro vestra sospitate, atque longævitate & exaltatione a Deo confortati regni vestri deprecetur. Magnopere enim direximus apud vestram eximiam præcellentiam, id est reverentissimum & sanctissimum fratrem nostrum Philippum & Andream episcopos, seu Theodorum ducem, nostrum nepotem. Quibus & in ore posuimus, ut vestræ a Deo protectę excellentię minutius enarrare debeant: quibus & in omnibus credere debeatis, & solita benignitate eos suscipere jubeatis, pro amore fautoris vestri beati Petri apostoli, ut dum ad nos reversi fuerint cum effectu causæ, ante confessionem ipsius Dei apostoli, cum omnibus episcopis & sacerdotibus, atque cuncto clero, senatu & universo nostro populo, pro vestra sospitate atque longævitate, & exaltatione regni vestri, domino fundere valeamus preces, ut ævis temporibusque eximietatem vestram conservare dignetur, ad exaltationem spiritalis matris vestræ sanctæ Dei Romanę ecclesiæ; & sicut terrena gaudia largitus est, ita & cœlestia tribuat sempiterna. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

II. AD CAROLUM MAGNUM REGEM.

Petit ut Leonem archiepiscopum Ravennatem coerceat, qui jura ecclesiæ Romanæ in Exarchatu & Pentapoli sibi arrogabat.

Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus Papa.

(Cod. Carolin. 51.)

PERVENIT ad nos eo quod protervus & nimis arrogans Leo, archiepiscopus Ravennatium civitatis, suos ad vestram excellentissimam benignitatem, ad contrarietatem nostram falsa suggerendo, direxit missos. Etenim præcellentissime magne rex, postquam vestra excellentia a civitate Papia in partes Franciæ remeavit, ex tunc tyrannico atque procacissimo intuitu rebellis beato Petro & nobis extitit, & in sua potestate diversas civitates Æmiliæ detinere videtur, scilicet Faventiam, Forumpopuli, Forum Livii, Cæsenas, Bobium, Comiadum, Ducatum Ferrariæ, seu Imolas, atque Bononias; asserens quod a vestra excellentia ipsæ civitates, una cum universa Pentapoli, illi fuissent concessæ. Et continuo direxit Theophylactum missum suum per universam Pentapolim, hoc ipsum denuncians, cupiens eosdem Pentapolenses a nostro servitio separare. Sed ipsi nullo modo se illi humiliare inclinati sunt, nec a servitio beati Petri & nostro recedere maluerunt; magis autem firmi in nostris apostolicis mandatis, quemadmodum extiterunt sub nostro prædecessore domno Stephano papa, cui sanctæ recordationis genitor tuus, simulque & præclara excellentia tua, ipsum exarchatum sibi jure beati Petri permanendum tradidit, in omnibus firmiter permanere noscuntur. Nam prenominatas civitates, ut dictum est, Æmiliæ ipse nefarius archiepiscopus in sua potestate detinens, ibidem actores quos voluit constituit, & nostros, quos ibidem ordinavimus, proiicere visus est. Sed & cunctas actiones infra civitatem Ravennatium ipse ordinavit. Et ecce, quod nunquam speravimus, in magnam humilitatem sancta spiritalis mater tua Romana ecclesia venisse dignoscitur: & nos etiam in nimia deminoratione atque despectu esse videmur, dum ea quæ potestative temporibus Longobardorum detinentes ordinare ac disponere videbamur, nunc temporibus vestris a nostra potestate impii atque perversi, qui vestri nostrique existunt æmuli, auferre conantur. Et ecce improperatur nobis a plurimis nostris inimicis, exprobrantes nos & dicentes: Quid vobis profuit, quod Longobardorum gens est abolita, et regno Francorum subjugata? Et ecce jam nihil de his quæ promissa sunt adimpletum est. Insuper et ea quæ antea beato Petro concessa sunt a sanctæ recordationis domno Pippino rege, nunc ablata esse noscuntur. Etenim illud, quod antefatus nefandissimus archiepiscopus asserit, proponens occasionem, in ea potestate sibi exarchatum Ravennatium, quam Sergius episcopus habuit, tribui: Nos excellentissime fili, quemadmodum tempore domni Stephani papæ, qui illuc in Franciam profectus est, cui et ipse exarchatus traditus est, ita et nostris temporibus eum sub nostra potestate disponere atque ordinare volumus: et omnes in hoc cognoscere possunt, qualem potestatem ejus beatitudo in eamdem Ravennatium urbem et cunctum exarchatum habuit; qui etiam archiepiscopum Sergium exinde abstulit, dum contra ejus voluntatem agere spiritu superbiæ nitebatur. Etenim ipse noster prædecessor cunctas actiones ejusdem exarchatus ad peragendum distribuebat, & omnes actores ab hac Romana urbe præcepta earumdem actionum accipiebant. Nam & judices ad faciendas justitias omnibus vim patientibus in eadem Ravennatium urbe residentes ab hac Romana urbe direxit; Philippum videlicet illo in tempore presbyterum, simulque & Eustachium quondam Ducem. Et ut plenius de hoc satisfacere Christianissima excellentia vestra possit, dignetur advocare prædictum Philippum episcopum, eoque de hujusmodi re inquisito, certissime veritatem agnoscere potestis, quia omnia ita sunt quemadmodum innotuimus. Et non tibi placeat, bone & excellentissime fili, ut in tantum despectum atque humilitatis deminorationem sancta Dei ecclesia Romana, spiritalis mater tua, quæ caput est omnium ecclesiarum Dei, veniat. Sed magis peto te coram Deo omnipotente, ut ita disponere jubeas, eumdemque archiepiscopum sub nostra potestate contradere digneris, ut a nobis cunctus exarchatus disponatur, sicut sæpefatus domnus Stephanus beatissimus papa, temporibus sanctæ memoriæ genitoris vestri domni Pippini, disponere visus est. Quatenus vestris felicissimis temporibus ipsa sancta universalis Dei ecclesia exaltata permaneat, & ex hoc in præsenti vita, suffragiis apostolorum beati Petri & Pauli, regni gubernacula longo senio cum immensis victoriis possidere, etiam & in futura beatitudine cœlestia regna adipisci mereamini. Ecce enim magnopere direximus ad vestra regalia vestigia præsentem Anastasium, fidelissimum nostrum cubicularium, cui & in ore posuimus, quæ nostra vice vestræ excellentiæ enarrare debeat. Quem in omnibus vobis commendantes, cuncta illi credere, ad nos cum prospero nuncio, & effectu causæ absolvere jubeatis. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

III. AD CAROLUM MAGNUM.

Queritur se despectum a Possessore episcopo, & Rabigaudo abbate, missis Caroli: orat ut mœrorem suum consoletur, & ducatum Spoletinum, quem sancto Petro obtulit, reipsa cito tradi jubeat.

Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

(Cod. Carolini ep. 58.)

OMnino confidimus & certi sumus, quod tua a Domino protecta excellentia in his, quæ pariter loquentes inter nos convenerunt, firmiter atque immutabiliter permanere studeat, & caritatis vinculum in medio nostrum corroboratum toto mentis annisu, atque sincero affectu, observare procuret; dum nos Deo propitio in ea ipsa habita in invicem dilectionis concordia cum magna sinceritate mentis satagimus perseverare: quia Deo teste dicimus, a quo cum vestra melliflua Christianitate in alterno amicitiæ amore colligati sumus, maximam in tua a Deo inspirata benignitate habere videmur fiduciam, quod omnes causæ sanctæ Dei ecclesiæ, & provinciæ nostræ salubri mancipentur effectui. At vero excellentissime & a Deo servate fili, bone & optime rex, tuæ per hujus nostræ apostolicæ relationis seriem deducimus notioni, quod dum ad nos pervenisset de fidelissimorum vestrorum missorum adventu, scilicet Possessoris sanctissimi fratris nostri episcopi, seu & Rabigaudi religiosi abbatis, in magno gaudio noster relevatus est animus, quoniam desiderabilissimum est, assidue missos excellentiæ vestræ solite cum magno gaudio & decenti honore suscipere, & per eos de vestræ sublimitatis sospitate certos esse. Unde nos illico, secundum qualiter missos vestræ regalis potentiæ decet, omnem præparationem, seu & caballos obviam eis direximus. Illi nempe dum Perusiam conjunxissent, relaxantes recto itinere ad nos conjungendum, secundum qualiter a vestro a Deo protecto culmine directi fuerunt, & ut vestros honorandos apices relegentes invenimus, nos despicientes, ad Hildebrandum in Spoletium perrexerunt, dirigentes nobis per nostros missos, quod tantummodo cum Hildebrando loquimur, & deinde, ut directi sumus, una vobiscum apud domnum apostolicum conjungemus. Postmodum enim, dum cum prædicto Hildebrando locuti fuissent, & apud eum diutius morarentur, nostras apostolicas eis adjurantes direximus syllabas: Per Deum omnipotentem, & vitam excellentissimi filii nostri domini Caroli Magni regis, ut directi estis, ad nos conjungere satagite, ut unanimiter pertractemus quod ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ pertinuerit, & ad laudem regni nostri præcellentissimi filii agere studeamus, & tunc per dispositum, ut ejus præcellentiæ decet missos, apud Beneventum vos proficisci disponemus. Sed illi, nescimus quid pertractantes, statim a Spoletio in Beneventum perrexerunt, nos in magna derelinquentes ignominia, & Spoletinos ampliaverunt in protervia. Unde valde hanc nostram perturbaverunt provinciam, & pro hac re in magna tristitia noster jacet animus: quia quantum per illos expectabamus suscipere sperata nuncia de exaltatione sanctæ nostræ ecclesiæ, sicut & in vestris reperimus honorandis apicibus, & nostri nobis tulerunt missi, qualiter a vestra regalitate injunctum habuerunt, in tanta afflictione & deminoratione conati sunt. Sed recordari te credimus, dulcissime atque amantissime fili, qualiter nos benignissimos vestro ore affati estis, dum ad limina beatorum principum apostolorum Petri & Pauli properati estis, quia non aurum, neque gemmas, aut argentum, vel terras & homines conquirentes, tantum fastidium cum universo a Deo protecto vestro Francorum exercitu sustinuissetis, nisi pro justitiis beati Petri exigendis, & exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ perficienda, & nostram securitatem ampliare certantes. Sed tanquam præsentialiter coram vestris mellifluis regalibus obtutibus assistentes, obsecrantes petimus vestram a Deo fundatam regalem potentiam, ut de tanta & tali tribulatione, in qua nos ipsi vestri dereliquerunt missi, velociter per fidelissimos & benignissimos vestros missos nos consolari & lætificari jubeatis: quia & ipsum Spoletinum ducatum vos pręsentialiter obtulistis protectori vestro beato Petro principi apostolorum per nostram mediocritatem pro animæ vestræ mercede. Et ita obnixe quæsumus, præcellentissime fili, ut nostram deprecationem de prædicta afflictione, & prænominato Spoletino ducatu, celerius effectui mancipetis; quatenus dignam a misericordissimo Deo nostro, intercedente beato Petro apostolorum principe, pro cujus amore & reverentia aurem nostris petitionibus accommodare inspiratus fueris, suscipias mercedem: quia Deo teste dicimus, nihil nisi vestram cupimus exaltationem & lætitiam, dum annuente Deo magna inter nos atque insolubilis caritatis concordia corroborata est, permanentes in his quæ mutuo inter nos asserentes confirmavimus. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

IV. AD CAROLUM MAGNUM.

A

Petit auxilium adversus quatuor duces Italiæ, qui inter se & cum Græcis conspirant contra ecclesiam Romanam, & Carolum.

Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 59.

REMINISCI consideramus a Deo protectam excellentiam vestram, quod sæpius vobis innotuimus, de Hildebrando Spoletino duce, seu Arigiso Beneventano duce, atque Rodgauso Forojuliano, de sævissimo consilio quod erga nos atque vos gerere non desinunt. Nunc vero, dum fidelissimi vestri missi, revera sanctissimus frater noster Possessor episcopus, atque Rabigaudus religiosus abbas, a Benevento repedantes per prædictum Hildebrandum ad nos properant, nimis nos obsecrantes propter nominati Hildebrandi noxam, ut ei veniam tribueremus, asserentes ut apud eum nostrum indiculum, & obsides pro sua dubitatione mitteremus, & Hildebrandus nostris se præsentaret obtutibus. Nos quippe secundum fidelissimorum missorum vestrorum dictum, illuc usque Spoletium direximus Stephanum nostrum fidelissimum dudum sacellarium. Qui cum eum affatus fuisset, & tunc nostros ibidem destinassemus obsides, ipse nempe noster missus, cum apud eum conjunxisset, in magna eum invenit protervia, eo quod missos Arigisi Beneventani ducis; sed & Rodgausi Forojuliani, necnon & Regnibaldi Clusinæ civitatis ducum, in Spoletio cum præfato reperit Hildebrando, adhibentes adversus nos perniciosum consilium, qualiter, Deo eis contrario, proximo Martio mense adveniente, utrosque se in unum conglobarent, cum caterva Græcorum, & Adalgiso Desiderii filio, ut terra marique ad dimicandum super nos irruant; cupientes hanc nostram Romanam invadere civitatem, & cunctas Dei ecclesias denudare, atque ciborium fautoris vestri beati Petri auferre; vel nosmetipsos, quod avertat divinitas, captivos deducere, nec non Longobardorum regem integrare, & vestræ regali potentiæ resistere. Ob hoc præcellentissime rex, & dulcissime fili, peto te, & tanquam præsentialiter assistens cum divinis mysteriis, conjuro coram Deo vivo, & ejus principe apostolorum beato Petro, ut sub nimia festinatione, & maxima celeritate nobis subvenias, ne pereamus: quoniam post Deum in tuis manibus nostras omnium Romanorum commisimus animas. Ne nos derelinquas, aut differas solatiandum, ut dicant gentes quæ in cuncto orbe terrarum sunt: Ubi est fiducia Romanorum, quam post Deum in regem & regnum Francorum habebant? Et tu de omnibus, a Deo protecte dilectissime fili, ante tribunal Dei eris redditurus rationem: quoniam, ut præfati sumus, tuæ dulcissimæ sublimitati, per Dei præceptionem & beati Petri, sanctam Dei ecclesiam, & nostrum Romanorum Reipublicæ populum commisimus protegendum. Et ita ad limina protectoris tui beati Petri apostolorum principis properare satagite, ut cunctos adversarios sanctæ Dei ecclesiæ atque nostros, seu vestros, regalis vestri culminis substernatis vestigiis: & ea quæ eidem Dei apostolo vestris propriis pro animæ vestræ mercede obtulistis manibus, ad effectum perducatis: ut fructum bonum offerens, in futuri examinis die merearis dicere: Domine meus, princeps apostolorum beate Petre, cursum consummavi, fidem tibi servans ecclesiam Dei a superna clementia tibi commendatam de manibus persequentium defendens liberavi, & assistens immaculatus coram te, offero tibi pueros, quos mihi commisisti de manibus inimicorum eruendos, sospites atque incolumes existentes. Tunc & qui in præsenti vita regni gubernacula tenes, etiam & in futuro sæculo cum Christo regnans cælestia præmiorum gaudia adipisci merearis: audiens nimirum paternam desiderabilem vocem illam inquientis: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis præparatum est ab origine mundi.* (Matth. 25.) Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

V. AD CAROLUM MAGNUM.

B Gratulatur sibi de eo quod ex Caroli missis cognorat, ipsum brevi Romam esse venturum.

Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 63.

DUM tanta securitatis lætitia spiritalis mater vestra, sancta Dei catholica & apostolica Romana ecclesia, dilatata laudabiliter permanet, etiam in apostolica aula ob vestrorum delictorum veniam sedula a nobis, & cunctis Dei sacerdotibus, orationum vota & sacrificiorum hostiæ divinæ proferuntur majestati. Itaque præcellentissime fili, conjungentes ad nos fidelissimi vestri missi; scilicet C Possessor sanctissimus frater noster, & Rabigaudus religiosus abbas, detulerunt nobis desideratissimas vestræ sublimitatis syllabas, quas & cum nimia amoris dulcedine acceptantes suscepimus, relegentesque, & de vestra immensa prosperitate agnoscentes, magnas omnipotenti Deo nostro tulimus laudes, qui nobis tam benignissimum ac Christianissimum regem suæ ecclesiæ detulit defensorem. Continebatur quippe in ipsis vestris regalibus apicibus, quod Domino protegente remeantes vos a Saxonia, mox & de præsenti Italiam, vel ad limina protectoris vestri beati apostolorum principis Petri, ad implenda quæ ei polliciti estis, properare desideratis. De quo audito nimis noster lætatus est animus, una cum universo nostro populo, D eo quod nimis desiderabiles sumus præminentissimum vestrum conspicere vultum. Quoniam satisfaciat tibi veritas, dulcissime & amantissime fili, atque a Deo institute magne rex, in eadem sponsione, qua in invicem ante sacram ejusdem Dei apostoli confessionem adnexi sumus, firmi atque incommutabiles diebus vitæ nostræ, cum universo nostro populo, permanere satagimus. Unde & caritas vestri regalis culminis nos provocat sedulo de vestra sospitate addiscere. Et cognoscat vestra conspicua excellentia, quia si mora de vestro adventu provenerit, magna nobis imminet voluntas, ibidem in vestrum adventum, ubicumque vos valuerimus conjungere, obviam proficisci. Interea notioni vestræ excellentiæ deducimus de prædictis E vestris fidelissimis missis, quia sicut ad nos pervenerant, & vestræ regali potentiæ per nostros apices intimandum direximus, dum nobis præsentati fuissent ipsi missi vestri, fideles in servitio fautoris vestri beati Petri apostolorum principis, & nostro atque vestro, reperimus, ut benigne eos suscipere jubeatis. His prælibatis, divinam exoramus clementiam, ut sua vos gratia multipliciter tueatur, tribuens vobis, atque excellentissimæ filiæ nostræ reginæ, & amantissimis vestris natis, per longæva ac prospera tempora, regni gubernacula possidenda, vestrisque vestigiis cunctas barbaras nationes prosternat, dilatans multipliciter terminos

regni

regni vestri, etiam & cœlestis regni gaudiis vos faciat esse per infinita sæcula participes. Incolumem excellentiam vestram, domine fili, superna gratia custodiat.

VI. AD CAROLUM MAGNUM REGEM.

De Saxonibus ad paganismum reversis, docet quæ illis indici pœnitentia debeat, si redire iterum ad ecclesiam velint.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 80.

VESTRÆ a Deo protectæ regalis excellentiæ suscipientes missos, scilicet Itherium & Magenarium religiosos abbates, sciscitati sunt nos interrogantes de Saxonibus, qui Christiani fuerunt, & ad paganismum reversi sunt, qualem pœnitentiam eis sacerdotes indicere debeant. Hoc prædecessorum nostrorum, sanctorumque pontificum dudum decretum est, quod qui resipiscentes, & ruinas suas cogitantes redire maluerint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sint, & iterum pœnitentiæ satisfactione purgentur: quæ non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione pensanda sunt. Et ideo, excellentissime & a Deo protecte fili, oportet sacerdotes partibus illis pastoralem circumdare solertiam, atque episcopalem induere vigilantiam, & in eorum arbitrio indicere pœnitentiam, considerantes piaculum tam voluntate, quamque extra voluntatem coacti, ad suum revertentis vomitum: & tunc canonicam promere sententiam, quatenus si veraciter reversi in fide catholica maluerint perseverare, promittentes se omnem adimplere episcopalem prædicationem, unum confitentes baptismum, sub jusjurando pollicentes fidem Christianitatis servaturos, in gremio suscipiantur orthodoxæ fidei ecclesiæ, & copiosa merces vobis adscribatur in cœlis. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

EXCERPTA EX ALIIS EPISTOLIS

HADRIANI PAPÆ I. D

AD CAROLUM MAGNUM.

De corpore sancti Candidi martyris, quod corpus sanctum postulanti concedit.

Ex epist. 61. cod. Carol.

ADO, Deo amabilis diaconus, olim dum cum fratre nostro Fulrado Deo amabili religioso abbate, & presbytero huc venisset, petiit nos ut ei corpus sanctum tribueremus. Sed nos, sicut jamdudum vobis direximus, per revelationem territi, nullo modo audemus ex ipsis sanctorum corporibus amplius quid exagitare. Sed si vestra voluntas fuerit in corpore sancti Candidi martyris, quod apud Vulcharium fratrem nostrum archiepiscopum rejacet, E si mutatum non est, sed ipsum est, quod sanctæ recordationis prædecessor noster domnus Paulus papa concesserat dudum Aciulfo presbytero, una vobiscum ipsum illi concedimus sanctum corpus: quia per consilium & fide dignas personas testimonium reddentes, ejus locum atq; ecclesiam reperimus, unde a jam fato domno Paulo papa ipsum sanctum corpus jam dicto Aciulfo presbytero concessum est.

Carolo regi musiva & marmora palatii Ravennatis auferenda concedit.

Ex epist. 67. cod. Carol.

Potentiæ vestræ per Arvinum ducem suscepimus apices: in quibus referebatur, quod palatii Raven-

A natis civitatis musiva atque marmora, ceteraque exempla tam in strato, quamque in parietibus sita vobis tribueremus. Nos quidem libenti animo & puro corde, cum nimio amore vestræ excellentiæ tribuimus effectum, & tam marmora, quamque musivum, ceteraque exempla, de eodem palatio vobis concedimus auferenda: quia per multa vestra laboriosa regalia certamina multis bonis fautoris vestri beati Petri, clavigeri regni cœlorum, ecclesia quotidie fruitur, quatenus merces vestra copiosa adscribatur in cœlo:

Regem hortatur ut episcopos & presbyteros militaria in bello arma indui non permittat.

Ex epist. 77. cod. Carol.

Fatus est nobis Joannes monachus, quia dixisset vobis, ut omnis episcopus spiritalia teneret arma, B & non terrena. Quatenus si ita est, quia militaria induunt arma, hortantes vestræ novescimus a Deo protectæ regali excellentiæ, ut nullomodo sic fieri permittat. Sed quoscumque in quolibet deferri cupit loco, tam episcopi, quam presbyteri, orthodoxæ fidei galeam, & salutis induti arma, orationibus vacare gnaviter studeant, & cuncto populo ad ea quæ pro salute animæ sunt spiritale gerant officium. Ceteri vero episcopi atque presbyteri, in eorum degentes ecclesiis, canonice unusquisque per vestrum regale robustissimum præsidium, suum valeant regere populum a Deo sibi commissum.

Quod pro rege assidue orat, & quod crucem ab eo missam in ecclesia collocarit.

Ex epist. 81. cod. Carol.

Testem invoco Deum, cui servio in spiritu meo, C quod sine intermissione die noctuque semper memoriam vestri facio in orationibus meis, obsecrans tam pro vestra in triumphis regali victoria, & perpetua stabilitate, quamque pro sanctæ memoriæ genitoribus vestris, simul conjuge vestra domna Hiltigarde regina, filia & spiritali commatre nostra: & nempe eorum memoriale non derelinquetur in æternum. Crucem quam nobis misistis, in sanctam nostram ecclesiam recondentes, vestra memoria in æternum in ea manebit.

VII. AD CAROLUM MAGNUM.

Præmissis mutuæ benevolentiæ argumentis, respondet se anniti, ne Longobardorum episcopi alter alterius diœceses invadant; & de consecrationibus episcoporum, per Italiam & Tusciam, sedulo cavere, ut secundum canones fiant. Suadet denique, ut qui ultro citroque ad regem vel ad pontificem commeant, sine regis & pontificis epistolis non eant.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 85.

QUANTO amoris annisu pro vestro a Deo promoto & ampliato regno fervescimus, tantum in ejus præfulgida regali dulcedine, & firma stabilitatis constantia permanemus. Quanta E enim jocunditatis lætitia erga vestram triumphis regalem potentiam cor nostrum exultat, si sermonibus promere voluerimus, nulla ut opinor scripturæ propagata sufficere valebit series; neque ullus sermo explicare potest, qualiter de vestris immensis victoriis, atque sospitate crebro præstolantes nuncios, die noctuque penitus divinam pro vestra regali præcellentia exoramus clementiam. Quatenus regales nectareosque vestros per fidelissimos missos suscipientes affatus, scilicet reverentissimum & sanctissimum Berneradum episcopum, nec non Radonem dilectissimum protonotarium vestrum

 atque

atque abbatem, reperimus in eis, ut vestræ præcelsæ memoriæ, pariterque filiæ nostræ domnæ reginæ, vestræ nobilissimæ prolis, simulque omnis populi vobis a Deo commissi, in nostris meminerimus orationibus. Freta prorsus quippe existat vestra a Deo promota regalis præcellentia, quia immensas pro vobis in confessione beati Petri fautoris vestri jugiter totis viribus nostris apostolicis suffragiis ingementes fundimus preces, ut ubique ipse princeps apostolorum vos comitans, omnium adversantium colla sub vestris prosternat pedibus. De nostra vero prosperitate, quia promittis gratissimam atque ineffabilem habere lætitiam, sanctæque spiritalis matris vestræ, Romanæ ecclesiæ status super vos redundat, (nam si aliter, quod absit, evenerit, sine vestra difficile est manere tristitia) nempe in his certi sumus, quia amat anima amantem se, & dilectio compaginat nos, nec dirimere eam quispiam valebit, eo quod in vestra prosperitate nostra existit lætitia, & nostram sospitatem vestram credimus esse in ævum jucunditatem. Et dum iniqui ac procaces, qui adversus matrem vestram, sanctam Romanam ecclesiam, perversa moliebantur perpetrare, domino cooperante, cœlorumque clavigero suffragante, per laboriosa certamina demoliti ad nihilum redacti sunt, in veritate comperimus, quia ut vestra regalis potentia deprompsit, illæsa cum felicitatis gaudio permanens relevata exultat. Scriptum quippe est; *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*. De cunctis vero, quæ per legatos & epistolas vestra cognovit excellentia, & ex parte per nostros respondit missos, quibus ore fari prædixit liquidius nobis omnia innotescentes, solito more benigne atque amabiliter eos audientes accommodavimus aures, & singillatim reddidimus congruum aptumque responsum. Reperimus quippe in ipsis regalibus apicibus vestris, nil pro deminutione sanctæ Romanæ ecclesiæ ac apostolatus nostri, sed magis pro exaltatione & honore, ministeriique nostri servanda rectitudine, vestram illaborare excellentiam, ac petere ut nullatenus iniquo ori ad ejus mendacium præberemus assensum; quia nec terrenarum facultatum ambitio, vel quælibet seductio hominum, vos aliquando ab iis, quæ beato Petro apostolo polliciti estis, separare poterit, sed neque a nostra caritate, vel firma dilectione. Cum procul dubio sciamus, quod vestra regalis potentia non pro deminoratione, sed semper exaltatione spiritalis matris vestræ sanctæ Romanæ ecclesiæ decertavit; fama in omnem gentem fine tenus divulgata, dedita atque exaltata manebit. Potius autem nos quæsumus, ut nullatenus subdolo & homini mendaci, sicut fertis, præbeatis assensum. Qui si talia adversus nos mentiens inventus fuerit, nostris apostolicis obtutibus una cum misso vestro dirigere dignemini; & si mendax apparuerit, secundum sua perversa merita puniatur. Sicut polliciti estis claviculario regni cœlorum beato Petro, ita persistere dignemini: quia nostra promissio immutilata atque inconcussa sine quolibet manebit dolo. Illud autem, quod fertis in nostris apicibus reperisse, quod diœceses Longobardorum episcopi alter alterius invadentes, ac illicite tenentes, in pristino permanerent errore, omnino sicut vobis placabile est, secundum canonum instituta emendare conamur: quia alterius arripere anhelantes parochias, in perjurii reatum incurrunt. Longobardorum regum terminos atque censuram non servantes, procul ab observatione canonum in eorum transgressionem labentes, & jurgia atque discordias gignentes, in molem incidunt errorum. Idcirco apostolica prævidimus auctoritate, ut sicut canonice in eorum decretis consistunt, & quando a nobis ordinantur, olitana consuetudo proclamatur, clerus & plebs consistens ecclesiæ civitatis illius elegerunt sibi episcopum illum, sic parochiam ejusdem civitatis præ manibus teneat: & si in eorum decretis, atque nostræ apostolicæ ordinationis scriptis canonice promitur atque statuitur, cur non in ejusdem civitatis territorio, ubi ordinatus est, habeat in integro parochiam suam? Sed qui terminos antiquorum patrum transgredientes, suam conantur immoderationem atque imperitam adimplere voluntatem, indicium sibi canonum committunt. De filia vero Ermenaldi, quæ veste mutata iterum post tergum reversa, illicitum sortita est matrimonium, nostris directa, ut perhibuistis, obtutibus canonice judicanda, prorsus minime ad nos properavit. Nos omnium ecclesiarum pastoralem curam habentes, divina prædicare præcepta non sinimus de consecrationis vitio, quod in partibus Italiæ & Tusciæ per hæresim Simoniacam fit. Attamen multis locis non finitur: imo & in Ravennatium ecclesia civitatis, sicut missi vestri, ut fertis, vobis retulerunt, assolet fieri. Unde multæ pecuniæ per talem nefandam dationem alienatæ esse cernuntur; ut aurum & argentum jam non habentes, etiam ipsæ res ecclesiarum per emphyteuses manu conscriptas existant alienatæ, & per nefandam dationem afflictæ & depopulatæ esse cernuntur. Absit enim a nobis, ut super tales viros, veritate comperta, manus consecrationis imponeremus; sed nec ad audiendum aures inclinaremus, etiamsi quælibet nobis potestas tales acanonistos viros poposcisset consecrari. Quia nunquam nos in qualibet electione invenimus, nec invenire habemus; sed neque vestram excellentiam optamus talem rem incumbere. Sed qualis a clero & plebe cunctoque populo electus canonice fuerit, & nihil sit quod sacro obsit ordini, solita traditione illum ordinamus. Nos quippe cum subscriptione decreti a cuncto populo roborati electum suscipientes, & ne videatur viduata morari ecclesia a proprio rectore, sicut canonum instituta censuerunt, nostris apostolicis præsentatus, ipsum deducentes electum, enucleatius eum de singulis indagantes capitulis singillatim orthodoxæ fidei, atque divinorum voluminum, interrogamus an habeat peritiam. Et postquam nobis fidelem responsionem edixerit, & a ceteris olitanis capitulis, quæ a sacerdotibus cavenda sunt, mundum se esse perhibuerit, maxime hæresi Simoniaca, obtestantes sciscitamur, an aliquam promissionem cuiquam aut dationem fecerit, quia Simoniacum & contra canones est: & dum coram omnibus a nobis interrogatur, respondet, Absit: & nos dicimus, Tu videris: & si conscii sunt, capiti eorum respiciat periculum. Unde simili modo sub jusjurando in scriptis respondent, Nunquam aliquid accepturos de manus impositione. Quanta enim auctoritas beato Petro apostolorum principi, ejusque sacratissimæ sedi concessa est, cuiquam non ambigimus ignorari: utpote quæ de omnibus ecclesiis fas habeat judicandi, neque cuiquam liceat de ejus judicare judicio. Quorumlibet sententiis ligata pontificum sedes beati Petri apostoli jus habebit, solvendi, per quos ad unam Petri sedem universalis ecclesiæ cura confluit, & nihil unquam a suo capite dissidet. Interea reperimus in ipsis regalibus apicibus vestris exaratum, sicut præterito anno vobis direximus, pro hominibus Ravennatibus & Pentapolensibus, de quibus scripsimus, ut eos nobis dirigeretis, sicut Beneventanos duci fecistis, & ut fertis, de parte apostolatus nostri nihil mali, sed magis quæ bona sunt, retulerunt; sed neque eis, neque cuilibet homini ullatenus in nostra adversitate præberetis consensum: sed statim si tales reperissetis, & hominem & causam ad

Matth. 10. & 24.

nostrum judicium mitteretis. Nos ab initio, & usque in finem, talem erga vestram regalem excellentiam habemus fiduciam, quod pro nullo terreno homine ab amore & caritate beati Petri apostolorum principis, nostraque dilectione, ut polliciti estis, recedetis: quia & nos in ea, quam vobis polliciti sumus, fide usque in finem permanebimus. Ipsi vero Ravenniani & Pentapolenses, ceterique homines, qui sine nostra absolutione ad vos veniunt, fastu superbiæ elati, nostra ad justitias faciendas contemnunt mandata, & nullam ditionem, sicut a vobis beato Petro apostolo & nobis concessa est, tribuere dignantur. Tamen fidelissimi vestri præfati missi viderunt ipsos Ravennianos, quos vobis præsentaverunt, qualiter nobis in superbia extiterunt. Sed quæsumus vestram regalem potentiam, nullam novitatem in holocaustum, quod beato Petro sanctæ recordationis genitor vester obtulit, & vestra excellentia amplius confirmavit, imponere satagat: quia ut fati estis, honor * [1] patriciatus vestri a nobis irrefragabiliter conservatur, etiam & plus amplius honorifice honoratur. Simili modo ipse * patriciatus beati Petri fautoris vestri, tum a sanctæ recordationis domno Pippino magno rege genitore vestro in scriptis in integro concessus, & a vobis amplius confirmatus, irrefragabili jure permaneat. Sicut enim vestra regalis excellentia in suis tulit apicibus, minime ei contrarium videretur, quicumque de episcopis aut comitibus, seu ceteris hominibus, partibus vestris, aut vestram jussionem complendi, sive propria voluntate, ad nos venire voluerint: sed nec nostræ paternitati disciplicere rectum est, qualiscumque ex nostris, aut pro salutationis causa, aut quærendi justitiam, ad vos properaverit, nihil durius vobis exinde apparet. Sed sicut vestri homines sine vestra absolutione ad limina apostolorum, neque ad nos conjungunt; ita & nostri homines, qui ad vos venire cupiunt, cum nostra absolutione & epistola veniant. Quia sicut nos semper vestros homines suscipientes commonemus, ut in vera fide atque puritate cordis totis eorum viribus in vestro maneant servitio: ita & vos simili modo, quicumque ex nostris hominibus ad vos venerint, eos omnino obtestari atque commonere vestram regalem prudentiam quæsumus, ut sicut genitor vester sanctæ recordationis domnus Pippinus magnus rex eos beato Petro, ejusque vicario concessit, & demum excellentia vestra confirmavit, sic admonere atque obtestari jubeamini, ut nullo modo audeant se in superbiam elationis efferre quando ad vos properaverunt; sed potius subjecti atque humiles in servitio beati Petri, & nostræ præceptionis, maneant subjecti: & hortamini eos: Quia omnino in servitio & ditione beati Petri apostoli usque in finem sæculi permanebimus: qui si tales non reperti fuerint, a vestra excellentia, simulque a nobis maneant correpti. Et hoc pariter poscimus vestram a Deo protectam regalem potentiam, & fidelissimos nostros missos, simulque vestros, pro amore Dei & beati Petri apostolorum principis, nostræque dilectionis, eos ultro citroque fovere atque commendatos habere dignemini. Quia nimis erga præsidiatorem & protectorem vestrum beatum Petrum apostolorum principem, & nos, fideles eos reperimus: & ideo petimus, ut amplius per vestrum regale adminiculum, nobis poscentibus, elevati atque exaltati pro nostro amore in vestro præfulgido regno existant. Quia quantum caput totius mundi, sanctam Romanam, ejusque rectorem simulque antistitem amplectens, honorabilis terque glorificanda vestra divinitus præordinata summa excellentia diligit, tantum eam beatus Petrus apostolorum princeps, una cum domna filia nostra excellentissima regina, vestraque nobilissima sobole, & hic longiori ævo regni gubernaculo perfrui, & in futuro inconcussa faciet soliditate victrice gaudere. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

*exarchatus

*exarchatus

VIII. AD CAROLUM MAGNUM.

Gratulatur Carolo de Saxonibus subactis, atque ad Christi cultum & baptisma perductis; triduanasque litanias, ut Carolus optat, eo nomine indicit.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 92.

PRÆSTOLATOS, nimisque nobis optabiles regales vestros suscepimus affatus per fidelissimum vestrum latorem atque missum, videlicet Andream religiosum abbatem: quos reperimus in eis de vestræ præcelsæ regalis potentiæ, & comparis, sobolisque vestræ, seu cunctorum præcipuorum vestrorum nostrorumque fidelium sospitate, & incolumi ac sincerissima prosperitate: in quibus redemptori mundi consuetas retulimus grates. Magis autem inibi de vestris a Deo præsidiatis regalibus triumphis comperientes, qualiter sævas adversasque gentes, scilicet Saxonum, ad Dei cultum, & suæ sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ rectitudinem fidei perduxeritis, atque domino auxiliante, & Petri Paulique apostolorum principum interventione suffragante, sub vestra eorum colla redacta sunt potestate ac ditione, eorumque optimates subjugantes, divina inspiratione, regali annisu, universam illam gentem Saxonum ad sacrum deduxistis baptismatis fontem. Unde nimis amplius divinæ clementiæ retulimus laudes, quia nostris vestrisque temporibus gentes paganorum in veram & magnam deductæ religionem, atque perfectam fidem, vestris regalibus substernantur ditionibus. In hoc quippe freta vestra a Deo fundata existat potentia, quia si, ut pollicita est, fautori suo beato Petro apostolo, & nobis, puro corde atque libentissimo animo adimpleverit, maximas ac robustiores illarum gentium suis præcipuis suffragiis vestris substernet pedibus, ut nemine eos persequente, vestris regalibus subjiciantur potentiis, & maximum fructum in die judicii, ante tribunal Christi, de eorum animarum salute offerre mereamini dignissimum munus, & pro amore animarum lucra infinita mereamini adipisci in regno cœlesti. Illud autem, quod vestra regalis intimavit excellentia, ut in uno mense, vel in una die, pro hujusmodi operibus, scilicet stabilitatis vestræ victoria, laudes Deo gerentes caneremus, & una vel duabus feriis litanias perageremus; valde hoc nobis delectabile existit. Quatenus apostolica exarantes censura decrevimus, in omnibus nostris partibus, quæ sub ditione spiritalis matris vestræ sanctæ Romanæ ecclesiæ existunt, illico celebrari easdem una nobiscum disponentes emisimus, domino protegente; videlicet vicesima tertia die, & vicessima sexta, atque vicesima octava hujus advenientis Junii mensis, quæ sunt in primis vigiliæ beati Joannis Baptistæ, & natalis sanctorum Joannis & Pauli, nec non & vigiliæ bea-

1 Hic Labbeus bis loco Patriciatus in margine reponit *Exarchatum*; sed perperam; locus enim purus est, & Carolus Magnus nunquam Exarchus appellatus fuit, nec quam in urbe exercuit, jurisdictio similis erat jurisdictioni Exarchi Ravennatensis. *Pagius ad An. Ch. 789. n. 8.*

beati Petri apostoli. Similiter & vestra regalis potentia in suis dirigat universis fratribus, sive tranfmarinis partibus, ubi Christiana moratur gens, familiter perficiendas triduanas litanias: Et ideo tale protestatum consimus spatium, propter tam longitinas Christianas nationes ultra vestrum regale moderamen regnum. Nos quippe non solum unam vel duas, ac nobis infinasfis, celebrandas litanias praevidimus; sed etiam pro vestra, ut solisti fumus, indefinenter orare excellentia capientes, decrevimus perficere, & redemptori mundi canere laudes, ut ipse gentes, quæ per vestrum regale ceteratur cunam ad Christianam perducere fint fidem, usque in ævum per vestrum manent adminiculum, & nostris vestrisque finibus omnes pepulerit egritudinis morbos, & procul ejiciat pestilentiam, ut nostris B vestrisque dilectos populus nobis a Deo commissus in magna degentes oberratis afflictione, simulque fincerissime lofpitatis lætitia, longiori ævo una cum domina regina, vestraque nobilissima prole, meremini regri gubernaculo petitai, & in ætheraeris arcibus fine fine regnare, ut per vestra laboris sa certamina magis magisque spiritalis mater vestra fancta Romana ecclesia maneat exaltata. Incolumem excellentissim vestram gratia superna custodiat.

PRIVILEGIUM MONASTERIO SANCTI DIONYSII AD HADRIANO papa I. concessum.

Ut proprium ei liceat habere episcopum.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, Magistrorum religiosis abbati venerabilis monasterii sancti Dionysii martyris Dionysii, sisti in Parisiaco, ubi venerabile sancti corpus quiescit, & per eum eidem venerabili monasterio in perpetuum.

TUæ summæ apostolicæ dignitatis spes in hoc divini prospectus nitore dignoscitur profuturæ, cum in excessedis Dei laudibus tui imperium studebit laboris exhibere certamen. Ob hoc debita nos ejusdem apostolici pastoralis compulit solicitudinis curaquæque ad stabilitatem piorum petimus dignaciliut locorum, abertim promulgari, atque elitanam confirmatinem eisdem venerabilibus locis apostolicæ infirmitatis cenfuia confirmari. Igitur quia pobilitatis a nobis, quatenus privilegium, quod predecessoris nostri sanctæ recordationis domni Stephani juniotis papæ in prædicto monasterio vestro apostolicæ ejus latuit authoritas, ademna confirmatemus: idcirco vestris annuentes votis, prædati prædecessoris nostri institutionis decretum pontifas apostolicis infulis fanctitus, simulque ratum roboramus apostolica in ævo serie. Quapropter auctoritate beati Petri apostolorum principis fulti, in jam dicta venerabili monasterio statutes promulgamus, ut penitus liceat ibidem habere episcopum, licat a pricisis temporibus, & usque hæctenus fuit; per cujus prædicationem populus, E quia diversis regionibus devota mente quotidie ad fancta ejusdem martyris Christi monasterii limina convenerit, remedium consequi meruerat animarum. Et quando episcopus prafati fancti, laci de hoc faculo migraverit, & alius ab abbate & monachis diguus electus fuerit, fine qualibet controversia pro longitudine itineris, a vicinis episcopis, fiat mos exititit, consecretur. Quod si pro qualibet occasione, aut invidia, ordinandi fe diffulerint, tunc liceritiam tribuimus, ut ad fedem apostolicam, cum testimonio abbatis & monachorum, propriis eorum manibus fimul decretum fabricipsum feriens, A confecrationis causa adveniat, & confecrationem accipiat: quia nolumus ut fumus, quod ibidem hactenus tanto tempore per episcoporum prædicationem clarait, nostris temporibus extinguatur. Et nemo episcoporum parochianis in prefato monasterio, in ecclisia, ecclesiis, vel tituiis, seu oratoriis, sub ditione ipsius constitutis, ordinationes facere, sive pro chrismate conficiendo, ut quæcumque exquisitæ, agere, aut diffringere, vel ad presbyteros convocare præsumat. Sed per hanc authoritatem apostolici privilegii nostri, episcopus ex ipso vestro monasterio generalis cerunt pastoralem solicitudinis ministerii fuis, in perpetuis ad. Fons. pp. jucentibus locis habeat; & quæque emendanda & Inst. Mod. corrigenda cuncta, cum omnibus abbatis fui, canonicis alterius jure concedatur. Qui prafatus fanctifimus vir abbas confitetur, ut fub nullius archiepiscopi jurisdictione esse videretur. Quapropter pro nimio vestro regali ex intimo cordis amore, prædilecto Bernardo abbate nostro, quem pontifas sua fede atque authoritate archiepiscopo confiituto in metropolitanam civitatem, quæ Bituricas cognominatur, fecit dudum nos extitit, fub jure fanctæ Romanæ ecclesiæ degenti, ipsum pallii consecrifimus fucendi. Et ideo quæfumus, ut per vestrum precellum regale adminiculum, miniflerium fibi commissum digne fibi valeat & canonice dispensare, facerdotali moderamine fuscipiente affectum: ut dum plebs fibi concilii ab infidiatoribus inconvulfa atque intacta permaneat, simulque a vestro regali culmine inta fuerit, ab ipso clavigero regni cœlorum beato Petro apostolo dignam meremini fuscipere retributionem: ut una cum excellentissimo & spiritali filia domina regina, vestraque prædicta fobole, redemptor omnium Deus, longo ac prosperio fenio amplius exaltati regni gubernacula faciat perfuis, & vitæ æternæ consortes esse mereantur, fciat fe auctoritate domni mei beati apostolorum principis Petri anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, atque cum diabolo, & ejus angelibus in pompis, æterni incendii lapplicio deportatum, & perpetuæ condemnationi fummiffum. Ac vero qui fuscipiat & vestram hujus nostri apostolici privilegii extiterit, benedictionis gratiam, vitamque æternam a misericordissimo domino Deo Jesu Christo consequi meruerit. Scriptum per manum Christophori notarii & scrinarii fedis nostræ, in mense Januio, indictione IX. Bene valete. Datum Kalendis Julisis per manum Anastasii primicerii, regnante domino Deo & Salvatore Jesu Christo, cum Deo patre omnipotente, & Spiritu fancto, per infinitas fæcula. Amen. Deo propitio, pontificatus domini nostri Hadriani apostolicæ facratissimæ beati Petri fedis ex. indictione IX.

IX. AD CAROLUM MAGNUM.

Pallii illum concedit Ermenberto archiepiscopo Bituricenfi.

Domino excellentissimo filio, nostro spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

DIRECTUS a regali potentia vestra reverendissimi Cod. Carolinus & fanctissimus vir, fcilicet, Ermenberius episcopus, nostrisque appellantatus apostolicis aliquibus, obtulit nobis præcelsæ excellentiæ vestræ fagacissimus atque honorabiles regales affatus: quos cum nimio amplectentes amore, regi regum, in cujus potestate fuet omnia regna mundi, gratias egimus, quia nos de vestra indeiyna fuspicaise latus cerbro efficie, eo quod vos per hujus mundi regna, cœlestis ecclesiæ magis ambire usque hæreditare concedit, per beatum Petrum apostolorum principem de cœlis adversarium triumphantem fuæ vestra, obtulit nobis pope in ipsis regalibus affatibus vestris, ut pontifex Ermenberto episcopo pallium facerdotalibus infulis decoratum ex apostolica authoritate concedemus: quia civitas metropolitana in Aquitania videtur esse patria, quæ Bituricas nuncupatur, ubi nunc prafatus venerabilis vir præcelse dignoscitur, curam ac pabulum vestræ excellentiæ videtur. Quatenus ignorantes, & canonice in provincia partibus illis jam ordinatus tam a prædecessribus nostris, quamque a nobis fuiffes, enuntiantes eum indagari convavimus, ne ufurpationis locus aliquis facerdotibus in alterius jure concedatur. Qui prafatus fanctifimus vir abbas confitetur, ut fub nullius archiepiscopi jurisdictione esse videretur. Quapropter pro nimio vestro regali ex intimo cordis amore, prædilecto Bernardo abbate nostro, quem pontifas sua fede atque authoritate archiepiscopo confiituto in metropolitanam civitatem, quæ Bituricas cognominatur, fecit dudum nos extitit, fub jure fanctæ Romanæ ecclesiæ degenti, ipsum pallii consecrifimus fucendi. Et ideo quæfumus, ut per vestrum precellum regale adminiculum, miniflerium fibi commissum digne fibi valeat & canonice dispensare, facerdotali moderamine fuscipiente affectum: ut dum plebs fibi concilii ab infidiatoribus inconvulfa atque intacta permaneat, simulque a vestro regali culmine inta fuerit, ab ipso clavigero regni cœlorum beato Petro apostolo dignam meremini fuscipere retributionem: ut una cum excellentissimo & spiritali filia domina regina, vestraque prædicta fobole, redemptor omnium Deus, longo ac prosperio fenio amplius exaltati regni gubernacula faciat perfuis, & vitæ æternæ consortes esse mereantur. Sed fciat fe auctoritate domni mei beati apostolorum principis Petri anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, atque cum diabolo, & ejus angelibus in pompis, æterni incendii lapplicio deportatum, & perpetuæ condemnationi fummiffum. Ac vero qui fuscipiat & vestram hujus nostri apostolici privilegii extiterit, benedictionis gratiam, vitamque æternam a misericordissimo domino Deo Jesu Christo consequi meruerit. Scriptum per manum Christophori notarii & scrinarii fedis nostræ, in mense Januio, indictione IX. Bene valete. Datum Kalendis Julisis per manum Anastasii primicerii, regnante domino Deo & Salvatore Jesu Christo, cum Deo patre omnipotente, & Spiritu fancto, per infinitas fæcula. Amen. Deo propitio, pontificatus domini nostri Hadriani apostolicæ facratissimæ beati Petri fedis ex. indictione IX.

Cod. Carolinus. Ep. Hadr. I.

Ac Cl. Cl.

X. AD CAROLUM MAGNUM.

Responder de Ravennatum episcoporum electionibus, quos ipse regionum mifiorum inventeni, a clero & plebe, fuscepta pontificii Romani admonitione, fecundum canones fieri faciat.

Domino excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Celia. Ce tolisiyi.

DIRECTUS a vestra infigni regali præcellentia, videlicet Ermenbertus religiosus presbyter, inter cæteriæ fuæ verba, obtulit nobis commemoratorium, ut afferebat, vestræ excellentiæ exaratum, fcilicet de electione episcoporum Ravennatum ecclesiæ quo Sergius ejusdem archiepiscopus obiit, in electione Leonis archiepiscopi fuerunt miffi vestri, Hucbaldus vel patres fui. In hoc enim omnibus valde vestram excellentiam manifiste credimus, quia quando prædicius Sergius archiepiscopus obiit, qui fuam arrogantiam Misichetius præsumptor invadere autus fuit ecclesiam Ravennatem, & per satellitum Desiderii fertilium regii ipsam enormitie invadens ecclesiam diu detinebat, & ea fuo proprio redore deflituta atque vidoata manebat. Tunc ad decretum nostrum, fanctæ recordationis domnus Stephanum papam, prædicius Hucbaldus, a vestra directus regali excellentia pro certeis causis, ab eodem prafato domno Stephano papa, per vestrum a Deo roboratum regale administrum, Ravennam miffus est, ut eumdem prafatum Michaelium invaforem ex ipsa Ravennate ecclesia expellerent, & hoc Romam, tanquam triangefiorum facrorum canonum, deferret. Nam nos unlio modo meminimus, neque a prædecessoribus nostris fanctis pontificibus, neque a vestræ recordationis prædecessoribus genitore vestro, domno Pippino magno rege, neque a vestra in triumphis regali victoria, miffum ad electionem Ravennæ directum esse, tam in electione Joannis archiepiscopi, quam in electione Grasioni archiepiscopi ejusdem. Sed dum de hac loce contigitur migrare archiepiscopum, obtinata traditione circa de plebe concedere videtur. Quatenus ignorantes, & canonice in provincia partibus illis jam ordinatus tam a prædecessribus nostris, quamque a nobis fuiffes, enuntiantes eum indagari convavimus, ne ufurpationis locus aliquis facerdotibus in alterius jure concedatur. Qui prafatus fanctifimus vir abbas confitetur, ut fub nullius archiepiscopi jurisdictione esse videretur. Quapropter pro nimio vestro regali ex intimo cordis amore, prædilecto Bernardo abbate nostro, quem pontifas sua fede atque authoritate archiepiscopo confiituto in metropolitanam civitatem, quæ Bituricas cognominatur, fecit dudum nos extitit, fub jure fanctæ Romanæ ecclesiæ degenti, ipsum pallii consecrifimus fucendi. Et ideo quæfumus, ut per vestrum precellum regale administrum, miniflerium fibi commissum digne fibi valeat & canonice dispensar, facerdotali moderamine fuscipiente affectum: ut dum plebs fibi concilii ab infidiatoribus inconvulfa atque intacta permaneat, simulque a vestro regali culmine inta fuerit, ab ipso clavigero regni cœlorum beato Petro apostolo dignam meremini fuscipere retributionem: ut una cum excellentissima & spiritali filia domina regina, vestraque prædicta fobole, redemptor omnium Deus, longo ac prosperio fenio amplius exaltati regni gubernacula faciat perfuis, & vitæ æternæ consortes esse mereantur, quia dicitur in confessione fautoris vestri beati Petri omnintermittimus fundere preces, ut una cum domna regina, vestraque prædicta prole, avis tonopolique in hoc mundo victores regnantes, in vita æterna fine fine regnare mereantur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

CONSTITUTIO CAROLI MAGNI REGIS ET REGIS ITALIÆ DEMIXIS

De fibelis per singula episcopia & monasteria insinuendis.

ADMONITIO JACOBI SIRMONDI, S.J.

Laborasse Carolum magnum, ut instauraretur in Galliis studia literarum, & fibel e publice confiituerentur, tebantur, ut de alia nihil dicam, constitum Cabilonense II. c. 3. Dicitur de fab. Gaiiis Hiii

milla, præter regularis vitæ ordinem, atque sanctæ religionis conversationem, etiam in literarum meditationibus, eis qui donante domino discere possunt, secundum uniuscujusque capacitatem, docendi studium debeant impendere: qualiter sicut regularis norma honestatem morum, ita quoque docendi & discendi instantia ordinet & ornet seriem verborum; ut Deo placere appetunt recte vivendo, ei etiam placere non negligant recte loquendo. Scriptum est enim: *Aut ex verbis tuis justificaberis, aut ex verbis tuis condemnaberis.* Quamvis enim melius sit bene facere quam nosse, prius tamen est nosse quam facere. Debet ergo quisque discere quod optat implere; ut tanto uberius quid agere debeat intelligat anima, quanto in omnipotentis Dei laudibus sine mendaciorum offendiculis cucurrerit lingua. Nam cum omnibus hominibus vitanda sint mendacia, quanto magis illi secundum possibilitatem declinare debent, qui ad hoc solummodo probantur electi, ut servire specialiter debeant veritati? Nam cum nobis in his annis a nonnullis monasteriis sæpius scripta dirigerentur, in quibus quod pro nobis fratres ibidem commorantes in sacris & piis orationibus decertarent, significaretur, cognovimus in plerisque præfatis conscriptionibus, eorumdem & sensus rectos, & sermones incultos: quia quod pia devotio interius fideliter dictabat, hoc exterius, propter negligentiam discendi, lingua inerudita exprimere sine reprehensione non valebat. Unde factum est, ut timere inciperemus, ne forte, sicut minor erat in scribendo prudentia, ita quoque & multo minor esset, quam recte esse debuisset, in sanctarum scripturarum ad intelligendum sapientia. Et bene novimus omnes, quia quamvis periculosi sint errores verborum, multo periculosiores sunt errores sensuum. Quamobrem hortamur vos, literarum studia non solum non negligere, verum etiam humillima & Deo placita intentione ad hoc certatim discere, ut facilius & rectius divinarum scripturarum mysteria valeatis penetrare. Cum autem in sacris paginis schemata, tropi, & cetera his similia inserta inveniantur, nulli dubium est, quod ea unusquisq; legens tanto citius spiritualiter intelligit, quanto prius in literarum magisterio plenius instructus fuerit. Tales vero ad hoc opus viri eligantur, qui & voluntatem & possibilitatem discendi, & desiderium habeant alios instruendi. Et hoc tantum ea intentione agatur, qua devotione a nobis præcipitur. Optamus enim vos, sicut decet ecclesiæ milites, & interius devotos, & exterius doctos, castosque bene vivendo, & scholasticos bene loquendo: ut quicumque vos, propter nomen domini, & sanctæ conversationis nobilitatem, ad videndum expetierit, sicut de aspectu vestro ædificatur visus, ita quoque de sapientia vestra, quam in legendo seu cantando perceperit, instructus, omnipotenti domino gratias agendo gaudens redeat. Hujus itaque epistolæ exemplaria ad omnes suffragantes, tuosque coepiscopos, & per universa monasteria dirigi non negligas, si gratiam nostram habere vis: & nullus monachus foris monasterio judiciaria teneat, nec per mallos & publica placita pergat. Legens valeat.

Matth. 12.

al. coabbates

XI. AD CAROLUM MAGNUM.

Indicat missos Caroli Benevento fugere coactos esse, propterea quod Arichisi ducis relicta, & Beneventani, cum Græcis adversus Carolum & ecclesiam Romanam conspirarint.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 92.

MEMINIT vestra a Deo promota regalis excellentia, qualiter ad nos emisit fidelissimos missos, scilicet Attonem religiosum diaconum, & Goteramnum magnificum ostiarium: & post tergum eorum ad nos venerunt, videlicet Maginarius religiosus abbas, & religiosus Joseph diaconus: qui nobis fideliter intimaverunt ea, quæ illis injuncta habuit vestra prærectissima regalis potestas, ut secundum nostrum apostolicum consilium, in partibus Beneventanis iter peragerent. Qui in nostri præsentia residentes, prænominati quatuor missi, id est Maginarius religiosus abbas, Atto & Joseph religiosi diaconi, atq; Goteramnus magnificus ostiarius, dum adhuc minime cõjunxisset nostris apostolicis obtutibus Liudericus, qui cum præfato Maginario, seu Joseph, ad nos missus fuit; tale illis præbuimus consilium, ut nullo modo se alter ab altero separaret; sed precuntes Atto & Goteramnus in oppido Valvæ, ibidem expectarunt tam Maginarium & Joseph, quam Liudericum, quem socii ejus apud nos morantes expectabant. Qui præcedentes, scilicet Atto cum Goteramno, nullo modo nostris accommodaverunt consiliis: sed relinquentes penitus Maginarium, seu Joseph & Liudericum, abierunt singulariter Benevento. Unde post tergum eorum euntes Maginarius cum Joseph & Liuderico in Benevento, jam Attonem & Goteramnum nullo modo invenire valuerunt, eo quod in Salernum pertexerant ad Adalbergam relictam Arichisi ducis. Ubi dum Maginarius cum sociis suis a fidelibus vestris audissent, sicut ipsi nobis intimaverunt, eo quod infideliter agerent, tam relicta prædicti Arichisi ducis, quamque ceteri Beneventani, erga vestram regalem excellentiam, atque nostrum apostolatum, & iniqua atque adversa tractare non desinunt, fugam arripientes Maginarius cum Joseph & Liuderico, una cum Goteramno, qui ad eos ad loquendum venerat a Salerno, introjerunt in finibus ducatus Spoletini in præfato oppido Valvæ, & ibidem morantur, usque ad vestrum regalem in triumphis dispositum. Atto vero audiens, ut fertur, fugiens intus in ecclesiam Salerni, præ timore ejusdem ecclesiæ altare tenuit. Ipsi autem Beneventani suadentes, ut reor, & simulantes eum mitigaverunt, & vestrum clericum ficte miserunt, seipsos fideles in omnibus commendantes. Et ob nimium suavemque amorem, quem erga vestrum invictissimum gerimus regnum, nullo modo valemus prætermittere liquidius de omni causa vobis insinuare. Venientes quippe ad nos de Capua, quam beato Petro apostolorum principi, pro mercede animæ vestræ, atque sempiterna memoria, cum ceteris civitatibus obtulistis, videlicet Gregorius presbyter, Saductus, Pergulfus, Audemundus, Haimo, Landemarus, Vvarnefridus, Sigulphus, Audualdus, & Corbulus, intimaverunt nobis, quod dum Atto diaconus ad vestram reversus est excellentiam, statim missi Græcorum, duo spatharii imperatoris, cum diœcete, quod Latine dispositor Siciliæ dicitur, in Lucaniæ Acropoli descendentes, terreno itinere Salernum ad relictam Arichisi ducis peragrantes, XIII. Calendas Februarias pervenerunt. Qui ibidem cum ipsis tres dies consiliantes Beneventani, post tertium diem usque Neapolim deduxerunt. Neapolitani vero cum magno obsequio, cum signis & imaginibus eos suscipientes, Neapolim ingressi sunt pariter, & usque hactenus cum ipsis Neapolitanis, atque Stephano episcopo ejusdem Neapolitanæ ecclesiæ, pertractantes existunt. Sed vestra a Deo promota prærectissima regalis excellentia, a Deo inspirata taliter pertractare debet, ut suam & nostram in omnibus securitatem procuret, & nullius hominis inanes fabulas attendat: neque moneribus suadere quispiam eam valeat: sed tantummodo pro exaltatione spiritalis matris suæ, sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, suæque regalis excellentiæ, & nostra, decertare nitatur: quia ut arbitramur, ipsi Beneventani istud tempus vernum transire patientur, ut æstivo tempore, Deo illis contrario, vobis in perjurii reatum incurrant. Sed vestra regalis potentia sic illis in triumphis præire satagat, ut & illorum proterviam procul dubio imminentem sub pedibus suis conculcet, & sua exaltatio in toto profametur mundo, tam de sua prudentissima regali victoria, quamque de sacratissima oblatione, quam in partibus ipsis Beneventanis beato Petro fautori suo puro corde, ob nimium amorem, atque sempiternam memoriam condonavit: ut dum ipse claviger regni cœlorum, beatus Petrus apostolus fautor & protector vester, in integro vestram susceperit sacram donationis oblationem, digne valeamus in ejus alma confessione, tam pro vobis, quamque spiritali filia nostra domna regina, vestraque nobilissima sobole, fundere preces; ut per multorum annorum curricula in hoc mundo regni gubernacula fruentes, in æthereis arcibus sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

XII. AD CAROLUM MAGNUM REGEM.

Beneventanam conspirationem ab Arichiso duce initam altius repetit, copiosius exponit, sicut a Gregorio Capuano presbytero acceperat.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolini 88.

NECTAREOS suavissimosque præcelsos regales apices vestros cum nimio cordis suscepimus amore: quos reserantes, reperientesque vestram regalem sospitatem, simul & spiritalis nostræ domnæ reginæ, vestræque nobilissimæ prolis salutis prosperitatem, magnas omnipotenti Deo retulimus grates, qui vobis per intercessiones beati Petri apostoli, fautoris vestri, nobis velut immeritis jugiter pro vobis exorantibus, indesinenter victorias ubique tribuit, & omnia circa vos salubriter disponit tam marcas, quamque confinia. Magis quippe de subjectione Baioariorum, sicut nempe prædiximus & optavimus, ita & præstolantes audivimus, de vestra præcelsa regali in triumphis victoria. Nempe quidem meminisse credimus, qualiter vobis per anteriores nostras emisimus syllabas, de Capuanis qui ad nos venerunt, per vestrum regale adminiculum. Quatenus dum ipsas nostras vobis emisissemus syllabas, post aliquantos dies, præfatos Capuanos in confessione protectoris vestri beati Petri apostolorum principis, jurare fecimus in fide ejusdem Dei apostoli, & nostra atque vestræ regalis potentiæ. Et post actum sacramentum, unus ex ipsis Capuanus, Gregorius presbyter, nobis petiit secreta loqui, asserens quia nullo modo jam quippiam celare possum tale vobis præbens sacramentum. Et dum a nobis enucleatius sciscitatus fuisset, retulit nobis dicens, quia dum domnus Carolus Magnus rex præterito anno a Capuana urbe reversus fuisset, Arichisus dux suos ad imperatorem, Deo sibi contrario, emisit missos, petens auxilium & honorem patriciatus, una cum ducatu Neapolitano sub integritate, simul & suum cognatum Adalgisum cum manu valida in adjutorium sibi dirigi, promittens ei tam in tonsura, quam in vestibus, usu Græcorum perfrui, sub ejusdem imperatoris ditione. Hæc audiens autem imperator, emisit illi suos legatos, scilicet spatharios duos in ditionem Siciliæ, ad patricium eum constituendum, ferentes secum vestes auro textas, simul & spatham, vel pectinem & forcipes, sicut illi prædictus Arichisus indui & tonderi pollicitus fuerat: petentes Romualdum ejusdem Arichisi filium in obsidatum. De Adalgiso vero cognato, emisit ei dicens, quia nunc illum non dirigimus, sed eum dirigimus cum exercitu in Tervisio, aut Ravenna. Qui venientes, Dei nutu, per suffragia apostolorum, malignantium consilia dissipata invenerunt; eo quod Arichisum ducem, vel ipsius filium Vvaldonem, defunctum invenerunt. Et dum ibidem Salerno Atto fidelissimus vester missus fuisset, Beneventani ipsos Græcos minime recipere voluerunt. Sed post reversionem prædicti Attonis diaconi, tunc eos terreno itinere a finibus Græcorum deferentes Salerno receperunt; & cum Adalberga relicta Arichisi, seu optimatibus Beneventanis tribus diebus persistentes consiliati sunt, suadentes ipsi Beneventani prædictis missis Græcorum, dicentes, quia nos ad regem Carolum emisimus missos nostros, petentes ab eo Grimoaldum ducem nostrum recipere. Insuper & per Attonem diaconum, ipso nobis pollicente, rogam emisimus, ut penitus eum ducem consequenter susciperemus. Sed propter hoc morari vos Neapoli convenit, dum usque ipsum Grimoaldum recipere possimus ducem, & quod genitor ejus Arichisus minime valuit adimplere, Grimoaldus ejus filius, dum culmen genitoris sui adeptus fuerit, prorsus imperialem voluntatem cum omni ditione, sicut cum suo constitit genitore, in omnibus adimpleat, pariter nobis promissa explentibus. Quapropter terreno itinere usque Neapolim eos cum magno deduxerunt honore. Qui Neapolitani ipsos Græcos cum bandis & signis suscipientes, ibidem degentes, prædictæ rei præstolantes adventum, non desinunt cum Stephano episcopo, & Constantino, civibus Neapolitanis, adversa perpetrantes tractare, mittentes ipsi Græci ad imperatorem, de obitu Arichisi filiique ejus denunciantes: & ab eo ejus expectant consilium quid agere debeant. Sed in his omnibus, excellentissime & a Deo protecte fili, solertissima regalis potentia vestra nitatur pertractare, tam pro exaltatione spiritalis matris vestræ, sanctæ Romanæ ecclesiæ, nostraque salute, quamque domino protegente, beatoque Petro clavigero regni cœlorum præsidiante, pro vestri invictissimi regni in triumphis securitate. Porro & hoc, sicuti per se Gregorius presbyter Capuanus nobis innotuit, de fidelissimis missis vestris scilicet Maginario religioso abbate, seu Joseph, & Liuderico comite, atque Goteramno ostiario, qui a Benevento reversi Spoletum, ideo exinde fugerunt, eo quod tale consilium Beneventani cum Neapolitanis, & Surrentinis, atque Amalfitanis habuerunt, ut foris civitate Salernitana juxta mare vestros missos applicare facerent, & nocte repentino cursu super eos ruentes Beneventani pariter cum Neapolitanis, illos interficerent; & postmodum proferrent, quia Neapolitani, quasi super ipsos Beneventanos venientes, existimantes esse Beneventanos, eos clam occiderint. Et præfati missi vestri hæc cognoscentes, coacti fugam arripuerunt, vestram conquerentes regalem illusionem. Quod si missi vestri Salerno applicuissent, Neapolitani cum Amalfitanis & Surrentinis armati ibi absconsi fuerunt, ut irruerent cum Beneventanis super ipsos missos vestros, ut occiderent, quod nempe certi facti sumus. Sed omnia eorum nequam consilia ad nihilum rediguntur, eo quod talem amplissimam fidem, atque ex intimo corde dilectionis amorem erga beatum Petrum Principem apostolorum, & nos, vestram regalem po-

potentiam omnino habere agnoscimus, & idcirco omnia vobis, sicut ipsum Dei apostolum die noctuque petimus suggerentes, subjiciuntur, & vestris præfulgidis regalibus plantis substernuntur. De nostra vero sospitate, ut inquirendam direxistis, domino coopitulante, vestram omnino agnoscentes salutem, valentes pro vobis non desinimus fundere preces, ut in hoc mundo regni gubernacula multorum curriculo fruentes annorum, & in æthereis arcibus una cum domina regina, vestraque nobilissima sobole, sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

XIII. AD CAROLUM MAGNUM

Adalgisum in Calabriam venisse confirmat: orat ut copias contra illum mittat, & ut promissas in ducatu Beneventano ecclesiæ civitates per missos suos tradi jubeat.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carolin. ep. 92.

VENIENTES ad nos fidelissimi missi vestri, scilicet Roro capellanus, seu Betto, post vestram optabilem regalem sospitatem annunciatam, sciscitati sunt a nobis de nefandissimo Adalgiso, filio Desiderii tyranni regis, si ita fuisset quod Deo sibi contrario in partibus Italiæ venisset. Nos vero nuper, quod de ipso protervo Adalgiso audivimus, per fidelissimum missum vestrum Arvinum comitem vobis intimare non omisimus: quia pro vestra regali victoria Deo auspice retractantes, nullum neglectum ex omni parte ponimus vestræ præfulgidæ excellentiæ indicantes, ut domino opitulante, atque beato Petro apostolorum principe comitante, præcipua vestra regalis providentia prudentissime suam nostramque salutem procuret. Sic enim de jam dicto nequissimo Adalgiso nobis nunciatum est, quia in veritate, Deo sibi contrario, cum missis imperatoris, in partibus scilicet Calabriæ residet, juxta confinium ducatus Beneventani; ut de ejus invalido adventu Campulus episcopus civitatis Cajetanæ per suas nobis significavit syllabas: similiter & de Pentapoli pro ejusdem Adalgisi arrogantia nobis in scriptis intimaverunt. Quatenus ob nimium vestrum amorem infra alios misimus apices, tam Cajeta, quamque Pentapoli, series nobis destinatas. Nempe quidem scimus, quia ipse iniquus & perfidus Adalgisus pro nulla alia causa in istis declinavit partibus, nisi tantummodo pro vestra nostraque contrarietate. Unde oportet, ut firmissimas vestras scaras partibus Beneventanis emittere vestra præcelsa regalis excellentia nitatur, ut undique per vestrum regale adminiculum imperturbati pariter maneamus. Nos vero hæc omnia considerantes, dilectissime, nimisque amantissime atque a Deo protecte præcellentissime fili, nobis sic aptum esse videtur, ut sive voluntatem vestram fecerint ipsi Beneventani, non ullo modo expedit Grimualdum, filium Arichisi, Beneventum dirigere. Verumtamen, sicut vobis ab omnipotente Deo nostro prudentissima sapientia concessa est, ita sagaciter pro hujusmodi re pertractare, atque congrue disponere jubeatis, ut ea quæ vobis nobisque expedibilia fuerint, ad perfectum salubriter veniant, ut non in quolibet labore pariter eveniamus: sed si ipsius dicti Beneventani minime vestram regalem adimpleverint voluntatem, licut vobis polliciti sunt, statim ibidem taliter exercitus emittere studeatis, ut ad profectum sanctæ nostræ ecclesiæ, vestræque regalis perveniat excellentiæ: & sic illis partibus disponatur, ut inimicus locum nocendi non inveniat, sed semper vestra in triumphis exultet in domino regalis victoria. Enimvero una cum fidelissimis missis vestris pertractantes, considerantesque, ut si minime ipsi Beneventani adimplere voluerint regalem vestram voluntatem ad Kalendas Majas, vester robustissimus exercitus in confinio præparatus, super ipsos irruere Beneventanos inveniretur, & demum pariter penetrantes, in his confirmari, propter æstivi temporis ægritudinem, non audebimus. Et iterum, si super eos a Kalendis Maiis usque in Septembrem mensem exercitus non venerint, dubium nobis esse videtur, ut forte, Deo sibi contrario, prædictus nefandissimus Adalgisus, per insidias Græcorum, non aliquam nobis vobisque conturbationem facere moliatur: quia jam dicti missi Græcorum cum eo esse noscuntur, & alii in Neapoli residere videntur. Sed hæc existimantes, in vestro robustissimo atque a Deo protecto regali arbitrio emisimus pertractanda: ut qualiter vobis placuerit, disponere celeriter dignetur, nobis intimando per suos regales affatus suam nostramque securitatis salutem. Quapropter nimis poscentes, quæsumus vestram præcellentissimam excellentiam, ut nullo modo pro causa Grimualdi filii Arichisi credere plus cuiquam jubeatis, quam nobis. Nam pro certo sciatis, quia si ipsum Grimualdum in Beneventum miseritis, Italiam sine conturbatione habere minime potestis, eo quod Leo episcopus secreta nobis sic fatus est: quia Adalberga relicta Arichisi tale habet consilium, ut dum ipse Grimualdus filius ejus Beneventanos fines introierit, ingeniose cupit duas filias suas secum deferre, & quasi orationis causa ad sanctum Angelum in Garganum pergere, & deinde in Tarantum, ubi & thesauros suos reconditos habet; quia tantum octoginta millia distat a sancto Angelo usque Tarantum. Sed in hoc minime vestra a Deo promota excellentia considerare debeat, quod pro nostra aviditate, ipsas civitates acquirendum, quas beato Petro apostolo & nobis condonastis, talia vobis insinuare studuimus: sed pro magna securitate sanctæ Dei catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, atque vestræ præcelsæ regalis exaltationis victoria, ea quæ agnovimus & agnoscere potuimus, vestris regalibus auribus insinuare nullo modo neglexims: vestra quoque regalis excellentia qualiter ei placuerit, & aptum prospexerit, in omnibus his disponere provideat. Quapropter magnopere poscentes vestram clementissimam regalem benevolentiam quæsumus, ut pro amore fautoris vestri beati Petri clavigeri regni cœlorum nostraque in Christo spiritali paterna dilectione, clariter atque specialiter per vestros regales honorabiles apices missis vestris dirigere dignemini, ut nullo modo ad vos remeare audeant, nisi prius sub integritate civitates in partibus Beneventanis, sicut eas per vestram oblationem beato Petro apostolo & nobis contulistis, in omnibus contradere valeant, & justitias de Populonio & Rosellis nobis facere sub integritate studeant. Quia sunt alii ex missis vestris, qui contemnere moliuntur & fœdare vestram sacram oblationem. Sed sicut in partibus Tusciæ civitates, id est Suanam, Tuscanam, Biternum, & Balneum regis, ceterasque civitates, cum finibus & territoriis earum, beato Petro offerentes condonastis, ita in eo modo civitates in partibus Beneventanis contradero nobis protinus faciatis: ut dum missi vestri vestros susceperint regales firmissimos affatus, sine qualibet interposita dilatione nobis eas contradere sub integritate valeant: ut nullus sit qui possit extinguere vestrum illibatum sacrificium, sed hoc lucri potissimum præmium acquirentes digne mereamini, una cum spiritali nostra filia domna regina, vestraque nobilissima sobole, in æthereis sine fine regnare arcibus. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

XIV. AD [a] CAROLUM MAGNUM.

Refelluntur objectiones contra septimam synodum.

Domino excellentissimo filio, nostroque spirituali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

DOMINUS ac redemptor noster, qui provido suo consilio auctor est, dignatus est de cœlis ex sinu Patris descendere. *Extat infra in fine synodi septimæ, versionis vulgatæ.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola.*] Hanc epistolam ab Hadriano scriptam esse, partim ex decreto Ivonis, partim ex conciliabulo Parisiensi infra sub Eugenio celebrato, licet cognoscere. Decreta Ivonis par. 4. cap. 83. 126. 128. 141. 225. & 229. & nomen Hadriani præferunt, & cum numero capitum adamussim concordant. In prædicta collatione Parisiensi, post multa alia adversus hanc Hadriani papæ apologiam pro Niceno concilio scriptam, in epistola ad Ludovicum & Lotharium imperatores mendacissime hæc scribuntur: *Sed licet in ipsis objectionibus aliquando obsona, aliquando inconvenientia, aliquando, &c.*

Epistola hæc vere est Hadriani.

Laurentius Surius aliquibus in locis defectuosam edidit. Integram ex Gallia ad Gregorium XIII. missam hic exhibemus. Refutantur in ea quatuor libri, quos discipuli Sereni Massiliensis primi Galliarum Iconomachi pro impugnandis imaginibus adversus Nicænam synodum, tempore concilii Francofordiensis conscripserant, & Carolo regi Francorum obtulerant, quibusque per mendacium & calumniam attribuunt Nicænis patribus primo, quod eucharistia sit imago corporis Christi. Secundo, quod synodus pro imaginum cultu celebrata, ab Hadriano pontifice non fuerit approbata. Tertio, quod in eodem fuerit definitum, imagines cultu latriæ esse colendas & adorandas. Quarto, textum concilii Niceni falso allegantes, asseruerunt Constantini Cypri episcopum in eodem concilio Niceno anathema dixisse iis, qui non adorant imagines ea adoratione, qua sanctissima Trinitas adoratur. Hos quatuor libros (quos Carolinos appellant, quosque per capita distinctos Hadrianus papa capitulare nominat, quibus Iconomachia pro viribus defenditur, omnisque cultus imaginum condemnatur,) sub nomine Caroli Magni quidam impostor [b] Eliphili, suo & typographi nomine suppresso, anno domini 1541. in lucem emisit. Apud hæreticos nostri temporis maxima eorum est auctoritas, utpote quod cultum imaginum impugnent. Ut majorem auctoritatem iisdem concilient a Carolo Magno compositos fuisse, magna cum injuria regis Christianissimi comminiscuntur. Nam si epistolam Hadriani perlegas, reperies in ea hosce libros non ab uno aliquo auctore, sed consarcinatos fuisse a pluribus Sereni Massiliensis discipulis, quorum alii alia Nicænæ synodi capitula sine ordine impugnarunt, atque ea quæ in unum congesserant, unoque fasciculo alligaverant, postea Carolo regi obtulerunt: qui dum eosdem accepisset per Angilbertum ministrum suæ capellæ pontifici examinandos transmisit. Quod sane rex Carolus non fecisset, si ad impugnandam Nicænam synodum eos ipso conscripsisset. *Plures rationes vide apud Bellarminum 2. de imaginibus.*

Unde accepta.

Qua occasione scripta. Mendacia librorum Carolinorum quæ.

Liber 4. Carolini imposturæ arguuntur. [b] Eli. Phi... es, sive Elias Philyra, Joannes Tilius. Caroli magni non esse auctorem librorum Carolinorum. Probatur, & Ratio.

EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS, AD FASTRADAM REGINAM CONIUGEM.

De victoria Avarica, & de litania trium dierum, quam ex consultu episcoporum cum suis observat.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, dilectæ nobis & valde amabili conjugi nostræ Fastradæ reginæ.

SALUTEM amabilem tibi in domino per hos apices mittere studuimus, & per te dulcissimis filiabus nostris, vel ceteris fidelibus nostris tecum manentibus. Scientem te enim facimus, quia gratias Deo sani & salvi sumus. Missus quidem dilecti filii nostri Pippini, nomine ILL. nobis nunciavit de ejus sanitate, ac domini apostolici, vel de salvatione confinium nostrorum illis partibus positorum; unde valde lætificati extitimus. Et insuper retulit nobis, qualiter illæ scaræ, quas prius de Italia jussimus pergere partibus Avariæ, in ILL. confinia residendum, perrexerunt infra fines ipsorum decimo Calendas Septembris, & inierunt pugnam cum eis; & dedit eis Deus omnipotens pro sua misericordia victoriam, & multitudinem de ipsis Avaris interfecerunt, in tantum, ut dicunt, quod in multis diebus major strages de ipsis Avaris facta non fuit. Exspoliaverunt ipsum vallum, & sederunt ibidem ipsa nocte, vel in crastina usque hora diei tertia. Et acceptis spoliis reversi sunt in pace: & centum quinquaginta de ipsis Avaris vivos comprehenderunt, quos reservaverunt, ut nostra fiat jussio qualiter exinde agere debeant. Fideles Dei ac nostri qui hoc egerunt, fuerunt ille episcopus, ille dux, ille & ille comites. ILL. dux de Histria, ut dictum est nobis, ibidem bene fecit cum suis hominibus. Vassi vero nostri fuerunt illi. Nos autem, domino adjuvante, tribus diebus litaniam fecimus, id est, Nonis Septembris, quod fuit [c] Lunis die, incipientes, & Martis & Mercoris, Dei misericordiam deprecantes, ut nobis pacem, & sanitatem, atque victoriam, & prosperum iter tribuere dignetur, & ut in sua misericordia & pietate nobis adjutor & consiliator, atque defensor in omnibus angustiis nostris existat. Et a vino & carne ordinaverunt sacerdotes nostri, qui propter infirmitatem, aut senectudinem, aut juventudinem abstinere poterant, ut abstinuissent: & qui redimere voluisset, quod vinum licentiam habuisset bibendi ipsis tribus diebus, ditiores & potentiores homines in unaquaque die solidum unum dedissent; minus potentes juxta possibilitatem ipsorum, & qui amplius dare non poterat, & vinum bibere volebat, saltem vel unum denarium donasset. Eleemosynam vero unusquisque secundum propriam atque bonam voluntatem, vel juxta possibilitatem fecisset. Et sacerdos unusquisque missam specialem fecisset, nisi infirmitas impedisset: & clerici qui psalmos sciebant, unusquisque quinquaginta cantasset: & interim quod ipsas litanias faciebant, discalceati ambulassent. Sic consideraverunt sacerdotes nostri, & nos omnes ita aptificavimus, & domino adjuvante complevimus. Unde volumus, ut tu cum ILL. & ILL. vel ceteris fidelibus nostris considerare debeas, qualiter ipsæ litaniæ ibidem factæ fiant. Tu autem juxta quod tua infirmitas permittit, in tuo committimus arbitrio. Et mirum nobis fuit, quia nec vester missus, nec epistola, postquam de Ragenisburgo, ad nos venit. Unde volumus, ut sæpius nobis de tua sanitate, vel de aliud quod placuerit, significare debeas. Iterumque salutamus te multum in domino.

[c] Anno Christi 791. dies quinque Sept. incidit in feriam secundam lit. Dominicali B.

DECRETALE PRECUM QUORUMDAM EPISCOPORUM.

Quas famis, belliqque tempore, incertum quo anno, pro rege & exercitu Francorum fieri decreverunt.

An. Ch. 779.

CAPITULARE qualiter institutum est in hoc episcoporum conventu. Id est, ut unusquisque episcopus tres missas & psalteria cantet; unum pro domno rege, alterum pro exercitu Francorum, tertium

Capitular. Lib. 5. cap. 136.

tertium pro præsenti tribulatione. Presbyteri vero, unusquisque missas tres: monachi & monachæ, & canonici, unusquisque psalterra tria. Et biduanim omnes faciant, tam episcopi, monachi, & monachæ, atque canonici, atque eorum infra, cæsati homines, vel qui potentes sunt. Et unusquisque episcopus, abbas, & abbatissa, qui hoc facere poscit, libram donet de argento, aut valentem, in elemosynam; mediocres vero dimidiam libram: minores vero, solidos quinque. Episcopi, abbates, & abbatissæ, pauperes familiosos quatuor pro illis fideliter nutrire debeant usque tempore messium, & qui tantum non possunt, justa quod possibilitas est, aut tres, aut duos, aut unum. Comites fortiores libram unam de argento, aut valentem donent in elemosynam: mediocres mediam libram. Vassus dominicus de cæsatis decentis mediam libram, & cæsatis centum solidos quinque, de cæsatis quinquagintis aut triginta, unciam unam. Et fortiores bidentas, atque eorum homines in eorum cæsatis, vel qui hoc facere possunt. Et qui redimere ipsa bidentas voluerit, fortiores comites unciam tres, mediocres unciam & dimidiam, minores denarios triginta. Et de pauperibus familiis, sicut superscriptum est, ipsi faciant. Hæc omnia, si dominio placuerit, donemo rege, & pro exercitu Francorum, & præsente tribulatione, missa sancti Joannis sine completa.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Decretale precum.*] Collocandum fuit, anno Christi DCCLXXXI. primum quin fame grassante fuitque constitutum, illo anno acori, et neori chronicon, sancti Gallicani editum, fuisse fuit magna & mortalitas in Francia: deinde quia in codice sancti Florentii scripta conjunctim cum capitulari anni XI. Caroli regis, hoc est Christi DCCLXXIX.

XV. AD TUPINUM ARCHIEPISCOPUM RHEMENSEM.

Confirmat novo privilegio antiqua jura ecclesiæ Rhemensis, & de Lullo episcopo Moguntino investigari, & ad te referri jubet.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Tilpino, ceteisque Rhemensis archiepiscopis.

QUEA ad petitionem spiritalis filii nostri & gloriosi regis Francorum Carolo, præbente tibi bonum testimonium de sanctitate & doctrina Fulrado amabilissimo abbate, Francisc archipresbyterro, pallium fecundum consuetudinem vitæ transmittit nos, cum privilegio, ut metropolis ecclesia Rhemensis in suo statu maneret, bene memoramus. Tua vero fraternitas nobis retulit, quia faciente diffordia inter Francorum episcopos Rhemensis, nomine Rigobertus, a fede contra canones depositus & expulsus fuit sine ullo crimine, & sine ullo apostolicæ fedis consulto vel interrogatione; fed folummodo quod antea non confecit in parte illius, qui pollet partem illam de regno in tua potestate accepit, in qua parte Rhemensis civitas est: & donatum, atque quæ ipse aliquatus contra Deum & ejus auctoritatem, fuit ille episcopatus, fumul cum alio episcopatu, & aliis ecclesiis, a fecularibus potestatibus. Miluni cuidam fola tonsura clerico, nihil sapienti de ordine ecclesiastico; & alii episcopatus de ipsa diœcesi Rhemensi diversis modo dimisit divisi, & aliqui ex magna parte fine episcopis consistentes, & ad alios metropolitanos episcopi & clerici ordinationes aliquando accipientes cruci, & refugia indebita habebant, & a fuis episcopis judicari & distringi non suffinebant: & clerici, & facerdotes, & monachi, & fundimonistes, fine lege ecclesiastica pro voluntate & licentia vivebant. Deinde sanctæ memoriæ Bonifacius archiepiscopus, & legatus fanctæ Romanæ ecclesiæ, & præfatus amabilissimus Fulradus Francisc archipresbyter, tempore antecessorum nostrorum Zachariæ, & Stephani fucrefortis illius, multum laboraverunt, ut bonæ memoriæ prædecessor noster domnus Zacharias pallium archiepiscopo Rhemensi, Abel nomine, per deprecationem fupraferipti Bonifacii transmittere. Qui ab illo conflimius fuit, fed ibi permanere permissus non fuit; fed magis contra Deum episcopus fit, & Rhemensis ecclesia per multa tempora, & per multas annos fine episcopo fuit, & res ecclesiæ de illo episcopatu fuit ablatæ, & per laicos divisæ fuit, & cet & de aliis episcopatibus, maxime autem de Rhemensi metropolitana civitate. Et tua fraternitas jam ex hoc magna parte tu, ipsi apud gloriosum filium nostrum Carolum, & ante ad Ciroloman num gloriosissimum fratrem ejus, imperatrae habes, & ordinem ex aliqua parte, & in episcopis, & in aliis, secundum canonicam & fanctæ fedis Romanæ auctoritatem directum habes: Propterea petifti a nobis vibi & ecclesiæ tuæ fieri privilegium ex auctoritate beati Petri principis apofloforum, & fanctæ fedis Romanæ, ac nostra, ut quod perfolum habes inante valeat permanere, & quod adhuc perfectum non habes, per nostrum auctoritatem pollis, auxiliante Deo & beata Petro apofolo, ad perfectionem perducere. Propeo & nos admiri omnia, & diligenter quæsivimus, apofolicæque fulti auctoritate, non folum veteri fecundum facros canones, & apofolicæ hujus fanctæ fedis decreta Patrum; fed & novo illo pro novo fludio concedimus; atque auctoritate beati Petri principis apofolorum, cui data eft a Deo & fafiantur nostro fefi Christo ligandi folvendique potefias peccata hominum in cælo & in terra, confirmamus atque folidamus. Rhemenfem ecclefiam, ficut & antiquitus fuit, metropolim permanere. & primam diœcefim fedem esse, & te, qui in eadem fede cooperante Deo ordinatus es, primatem ipfius diœcefis esse, cum omnibus civitatibus, quæ ab antiquo tempore Rhemensi metropoli ecclesiæ subjectæ fuerunt, atque etiam perpetuis temporibus tibi, & fuccefforibus tuis fit confirmatum. Et hoc interdicentes, ne nullus audeat, justa fanctorum canonum traditionem, ex alio episcopatu ibidem transllatare, aut conflituere episcopum poft tuam de hoc fæculo excessionem. Neque aliquis vasa pontificalia, aut ecclesias, vel civitates fabtrahere, neque diœcesim Rhemensem ullo unquam tempore dividere: fed integra maneat, ficut antiquitus fuit, & fafiant canones, & prædecessorum nostrorum firmavit & nostra firmat auctoritas. Et te, aut futuris temporibus Rhemensem episcopum, & primatem illius diœcesis, non pofcimus: neque valeat unquam aliquis de episcopatu dejicere fine canonico judicio, & neque ullo judicio fine conferto Romani pontificis, & ad hanc fedem (eden Romanam, quæ caput est ffiqnoficiur orbis terræ, appellaverit in ipfo judicio. Sed in tota fubjectione Romani pontificis permanent: diœcefim & parœchiam Rhemenfem, adjuvante domino, & nostra atque beati Petri fultus in ifta fanfta fede auctoritate, fecundum fanctos canones, & hujus fanctæ fedis præceptionem: tibi fubjectus ita certes & fludeas gubernare, ut illam defiderabilem vocem domini nostri Jefu Chrifti valeas cum electis ejus audire: *Euge bone & fidelis: quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui.* Et quod ad nostram notitiam perduxisti, quia ad alios episcopos de ipsa diœcesi Rhemensi quidam accipiebant ordinationes, & habebant indebita refugia, & hoc per omnia prohibemus: fed sicut facra docet auctoritas, & in fynodis comprovinciali bus recondita fe fuicendi, & in ordinationibus ejusdiœcesis, Rhemensis ecclesia, & archiepiscopus qui in ea conflitutus fuerit, talem habeat auctoritatem, ficut facri canones, & hujus fanctæ ecclesiæ conflitutiones docent. Et nullus per ullum unquam tempus tibi, vel Rhemensi ecclesiæ, de rebus ad illam debite pertinentibus divisionem vel violenam, fieri antea factum fuit, facere præfumat. Nam fi quod non credimus, fi quis ille fuerit, qui contra hanc nostram præceptionem temerario ausu vestire tentaverit, in ipfo etio, & ma ximine poft commonitionem correxerit, fciat fe æternæ Dei judicio anathematis vinculo elle innodatum. Si quis vero apofloliis fervanda hominibus tradit & normam recte & orthodoxæ fidei fuerit affectus, benedictionis gratiam consequatur. Hæc a nobis definita per hujus nostræ confirmationis paginam in tua ecclesia perpetuis temporibus pro fui confirmatione conservanda esse mandamus. Injungimus etiam fraternitati tuæ, ut quæ de ordinatione episcopi, quæ Lulli, fanctæ Moguntinæ ecclesiæ, ad nos quadam pervenerunt, affumptis tecum * Viomiogo & Pofflefore episcopis, & aliis gloriosi & fpiritalis filii nostri Caroli Francorum regis, diligenter inquiras omnia de illius ordinatione, & fidem ac doctrinam illius, atque conversationem, & mores ac vitam investiges: ut si aptus fuerit, & dignus ad episcopalem cathedram gubernandam, expoftum & confcriptum, & manu illo propria fubfcriptum, catholicam & orthodoxam fidem per miffos fuos cum literis ac teftimonio tuo, feu aliorum episcoporum, quos tecum esse mandavimus, ad nos dirigat, ut ipfum illi & fanctæ ecclesiæ fanctæ Moguntinæ archiepiscopum constituam esse faciamus. Bene valeat, & in eadem fede cooperante Deo ordinatus es, primatem ipfius diœcesis esse, cum omnibus civitatibus, quæ ab antiquo tempore Rhemensi metropoli ecclesiæ subjectæ fuerunt, atque etiam perpetuis temporibus tibi, & fuccefforibus tuis fit confirmatum. Et hoc interdicentes, ne nullus audeat, justa fanctorum canonum traditionem, ex alio episcopatu ibidem transllatare, aut conflituere episcopum poft tuam de hoc fæculo excessionem. Neque aliquis vasa pontificalia, aut ecclesias, vel civitates fabtrahere, neque diœcesim Rhemensem ullo unquam tempore dividere: fed integra maneat, ficut antiquitus fuit, & fafiant canones, & prædecessorum nostrorum firmavit & nostra firmat auctoritas. Et te, aut futuris temporibus Rhemensem episcopum, & primatem illius diœcesis, non pofcimus: neque valeat unquam aliquis de episcopatu dejicere fine canonico judicio, & neque ullo judicio fine conferto Romani pontificis, & ad hanc fedem (eden Romanam, quæ caput est ffiqnoficiur orbis terræ, appellaverit in ipfo judicio. Sed in tota fubjectione Romani pontificis permanent: diœcefim & parœchiam Rhemenfem, adjuvante domino, & nostra atque beati Petri fultus in ifta fanfta fede auctoritate, fecundum fanctos canones, & hujus fanctæ fedis præceptionem: tibi fubjectus ita certes & fludeas gubernare, ut illam defiderabilem vocem domini nostri Jefu Chrifti valeas cum electis ejus audire: *Euge bone & fidelis:*

fe fignificat; eique confenfum nullo pacto fe præbiturum, nisi imagines restituantur.

Dilecto fratri Tarasio patriarchæ Hadrianus episcopus servorum servorum Dei.

PASTORALIS curis, quibus convenit nos pascere populum Dei, &c. *Extat actione 2. pag. 160. septimæ Synodi Nicænæ II.*

XVII. AD BERTHERIUM VIENNENSEM EPISCOPUM METROPOLITANUM.

De ecclesiarum statu, ac honore Romanorum pontificum, Metropolitanorum, apudem in Galliis neglecto.

Hadrianus servus servorum Dei, Bertherio Viennensis episcopo salutem.

DILECTUS & illustris ac religiosus filius noster Petrus, & Pascha Domini apud fanctum Petrum nobiscum egit: ubi inter alia eum monuimus de metropolitanorum honore, & de civitatibus quæ fuisti hominibus tradisse eranteæ quia episcopalis dignitas fese per LXXX. annos esse conculcata. Cum hoc & alia similia glorioso ejus auditui, promisi ante beatum B. Petri apofloli, quod omnia ad emendationem nostram venirent. Unde placuit nobis, ut omnibus archiepiscopis & episcopis, authoritatem apofloram literarum mittere omnia, ut ficut antiquis privilegiis fingulæ metropolitanæ urbes fundatæ funt, ita manentur habeat unusquisque metropolis civitates fibi fubditas, quas beatus Leo, & alii præteceffores ac fucceffores ipfius, poft Chalcedonenfem fynodum fingulis metropolitis distinxerunt. Nec propterea alia metropolis parædicium patiatur, fi alicui fibi antiquitus fuerunt, aut per decreffor noster, rogantibus pis Francorum ducibus, pallium largiti funt. Nec debet ecclesia illius domnus fuis antiquis mæfuftinere, fi per 60. aut 80. ex amplius annos, iocuria quorumque præfulum, & vaftatione barbarorum, diguitatem antiquam, & Metropolitanam amisisse funiatur, nobeam, perdidit & amisit: quando innumeris pene annis illa, fpiritu Dei difponente, ula fuerit. Authoritate igitur B. Petri principis apofolorum, fingulis metropolitis antiquæ more potestatem fuam reddidimus, & filium noftrum gloriofum & inclytum regem Karolum ante corpus beati Petri inde rogavimus, ut in tiquam diguitatem omnis metropolis habuerit. Ideo hanc epistolam authoritatis nostræ omnibus mihi masquam & tuis, et habeas, voluimus, & ut ut nos fecere ecclesiæ pristinæ dignitatis, quod a tempore beati papæ Leonis habuit, esse integre reformatum. Datum Kalendis Januarii, imperante piissimo Augusto Constantino, anno decimo Decoronatio piissimo regis Karoli, anno primo patriciatus ejus.

NOTA PETRI DE LA LANDE.

Fides hujus epistolæ, eorumque in ea defcriptarum affertiones ex epistolis Gaziosi Consul. Bonifacii, Leonis, Hilarii, & Symmachi Romanorum Pontificum pro metropolitanis vicariis Viennensibus, Arelatensibus, Narbonensibus atque Rarbonensium dioarum diffinguendis: tum etiam ex aliis Gregorii Magni papæ ad Syagrium Eduanum, & Dalfidium archiepiscopos Viennensem, pro pallii concessione. Rarbonensium ecclesiarum, fuisse Metropolitanarum vel compofitas de negledta

fesiones aliquod inter patriciatus Catoli Martelli, Pippini regis ejusque filiorum vivente patre & patriciatum Carolo Magno post mortem ejusque filiorum ex quod pontifices Romani, mentem eudumque patricii nomen, & honoris causa tantum, absque ulla jurisdictione in tenorum populum que Romanum, illis conferebant: in Carolum autem & illum, nonnunquam illam jurisdictionem, præsidio dunxaxat armorum suis donationes mutuæ contrahere. Unde illi evolopsum hoc patriciorum virtutis in fuis epistolis ofi sunt contra vetos Carolus magnus ut, hanc patriciatus virtutem nunquam omnis in quibuscunque diplomatis & fatis, donec imperatoria dignitatem fuscipiat: immo potuit frequenter hujus notam cum regni imperii. Tandem hoc honor fit patriciatus Carolo Magno irrefragabiliter ab Hadriano papa confirmatur, quique illum ejus & amplius honoribus ac ipsum Romanorum (filiorum pro alii) ut loquitur idem Hadrianus ad eandem Carolum Magnum. Patro epistopus illi Viennensis, fuit fedis Hadrianus papa, vetus ab Adonio etiam Viennensi Metropolita in chronicis Bertenicis.

EPISTOLA TARASII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI AD BEATISSIMUM Hadrianum papam I.

Nuntiat que in concilio gesta sunt.

Per cunctis Sanctissimo & beatissimo fratri & commisitro domino Hadriano papæ senioris Romæ, Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopolis nova Romæ, in domino salutem.

SUFFICIT quidem salutatis diffensatio magni Dei & salvatoris nostri, per Christi ad pacem, &c. *Extat ipsi allionem & concilii Dicæsi.*

EPISTOLA ORIENTALIUM AD TARASIUM

Apologetica, pro exculatione legatorum & fidei orthodoxæ confessione.

Sanctissimo & beatissimo domino Tarasio orthodoxo Constantinopolitæ & universali patriarchæ orientis, summi sacerdotes, & alii sacerdotes in domino salutem.

SACRATISSIMES ex divina deitatis inspiratione libellis apostolicæ & paternæ sanctitatis veltræ petitellis beatissime, &c. *Extat etiam allione 3. concilii Niceni II.*

(Titulo 4. pag. 255. Tom. 8. Lab.

CONTINUATIO AD HADRIANUM papam Romæ veteris.

De ordinationibus simoniacis non conferendis.

Sanctissimo ac beatissimo fratri & commisitro domino Hadriano papæ veteris Romæ, Tarasius indignus episcopus salutem in domino.

MIRIFICE multitudine mandis evangelice, apostolicæ & paternæ docemur, ut

A moves ab avaritia alienos in sacerdotii conferatione habeamus, &c. *Extat infra pol allovum allionem septimæ synodi.*

NOTA SEVERINI BINII.

a Epistolæ.) Tarasius Constantinopolitanus episcopus laborabat suspicione simoniæ commissæ a quo Hadrianus ut in purgatorio adversus simoniam fystem fuam mercatiaque hanc epistolam de ordinationibus simoniacis, accepta minimum pecunia, non conferendis, ad Hadrianum Romanæ ecclesiæ pontificem beatissimum conscripsit, in quo profuso oftendit simoniam labem non tantum post divinos, verum etiam apostolicos canonibus sanctissimis & conciliorum œcumenicorum, nec non gravissimis diversissimis patrum sententiis prohibitam, adeoque summo studio, cuique diligentissima evitandam esse.

Ad eximium tamen Hadrianum pontificem complaui, hinc ut vetoris: *Sic nos quoque dicit vis Dei sanctissime, & scripture & evangeliorum & apostolorum & canonum & patrum precepta qui. Petisti enim mihi scripsi per nuntios. In altum mentem conferendi, &c.*

Eruditissimis hæc quam habet appendix Nomocanonis apud Theodorum Balsamonem in bibliotheca sanctissimorum patrum, non fatis aperte collegi puteli, Hadrianum pontificem a Tarasio ab crimen simoniæ commissæ redargum tum fuisse: illo autem fragmento, quod retulit Baronius anno 787. nonas de ad manifestis tuebo indicavit hic: *Ita certaniar ergo vestra & sacerdotalis sanctitas, quæ non jam ex ea fed nuntiantur pontificale munus adulitrare, magna facinorosa insania.* Quæ verba apud Theodorum Balsamonem paridiffo loco fic transfitta habentur: *Itaque ergo vestra sacerdotalis sanctitas quæ non jam, nec ex Dei ministerio pontificale munus administrat, magna laborat insania.* Quæ verba in hac editione ad omnem facerdotum illicet transferit, nil præcedentis transitionis eadem verba apud Baronium expofit: Hadrianum pontificem defignatum, Ob crimen verdisi fatendeti alliumque eidinum Hadrianum a Tarasio hac epistola reprehendi, confitat manifefte ex ipso fubjicitur. Verum cum nemo fortiorum omnium fandilimo pontifici hujusmodi crimen jugeffit legatur, maxime probabiliter videntur dicendum, epistolam hanc commentitium esse, & a Theodoro Balsamone excogitatam & effictam, ut quam labem Tarasius epistolæ fibi illa affectarent, ipse Romano pontificiaque sanctissimus laudis fumpfer extitit, per mendacium, dolum, ac insidias eam sibi contulisse impingere. Hanc sententiam illa confirmat conjectura: Primo quod infestissimus hostis Romanæ ecclesiæ Theodorus Balsamon primus eam edidertit, nunquæ hactenus a nullo alio probatur scriptore alibi nominata vel citata fuerit. Secundo quod similibus modis veneficiliter ecclesiæ Romanæ impofitum esse fidem per fortum & injuriam Constantinopolitanæ ecclesiæ adscribere ea postulque fuit Romanæ ecclesiæ quæ divina & apostolica compescere judicantur. Tertio denique, quod nemo omnium qui de Hadriano anno Theodorum Balsamonem aliquid fcripferunt, hanc immodi criminis in ipso pontifice, vel uno verbo meminerit, ita ergo a fuis crimes transferendi, maxime adversus Romanæ ecclesiæ mentem impofitos *imp* ad eam esse voluit. Vide Baronium anno 787. ex

Argumentum epistolæ.

Hadrianus papa a Tarasio de simoniæ crimine purgatur.

causam a beato Gregorio papa esse definitam. Nam cum Vvormatiæ generalem conventum habuissemus, allata est nobis a *Triculfo* Maguntiacensi metropolitano epistola beati Gregorii papæ, in qua inter cetera continebantur hæc: De presbytero vero vel quolibet sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimine illato approbent veritatem, jusjurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentia fuæ puritate, cui nuda & aperta funto-

Anno Christi 772. * Kirtfo.

Anno Christi 772.

CONCILIUM BAVARICUM

APUD DINGOLVINGAM * XXII. ANNO TASSILONIS Ducis Bavariæ celebratum, tempore Hadriani papæ primi, anno Christi DCCLXXII.

HÆC sunt decreta quæ constituit fanctis synodus in loco qui dicitur Dingolvingam, domino * Tassilo mediante.

* Dingolfing, vel Dingolfingen in Bavaria in Comitatu Ortenburgensium.

* Tassilone

I.

De die dominico ita constitutum est, ut tali honore habeatur ficut in lege scriptum est, & in decretis canonum. Et si * quid præsumpferit frangere contra legem aut decreta canonum, tali pœna subjaceat ficut ibi scriptum est:

* quis

II.

De hæreditate quæ tradita est ad ecclesiam, ita constituit, ut quifquis hæreditatem fuam ad ecclesiam ante donaverat, aut postea donaverit, si quid mutare voluerit, charta fuam habeat ita fcriptam, ut locum, tempus & personam habeat, aut tributis tributis fedibus & nobilibus testificetur. Si facerdos non habeat chartam nec testem, ut prædicximus, tunc fiat in lege Bajaiorum & judex judicat, fi c defendat.

III.

De eo quod episcopi juxta canones, & abbates monasteriorum juxta regulam * viventes, ita constituit.

* vivunt, aut viventes Gal.

IV.

* De fanctis monasteriis

* De episcopis fanctimoniales quæ in fervitio Dei fint, ita constituit, ut nullus ausfus fit in conjugium & matrimonium ducere: aut si quis ausus fuerit contra decretum canonum, ita componat ficut canones decreverunt.

V

De eo quod jus ad legem quam habuerunt in diebus partis fui, nobiles & liberi fervi ejus, ita donaverunt ut firma fteret.

VI.

De eo quod ut si qui de nobili genere de hæreditate fua dare * ad fanctuarium Dei, in fua potestate esset, nemo prohibuisset: nec mutaret in perpetuum.

* vellent

VII.

De eo quod ut fervi principis qui dicunt

Anno Christi 772.

A mnia, sicque manent in proprio gradu. Ista vero omnia, quia vires nostras excedunt, in judicio episcoporum juxta canonicam sanctionem definienda reliquimus, ut hæc quando ora fuerint, ita definitæ faraguntur, ut nec secundum sæculum justam reprehensionem, nec penes Deum (quod absit) damnationem, sed æternæ beatitudinis, ipso auxiliante qui omnia infucata præstat præmia confequantur.

Anno Christi 772.

CONCILIUM VVORMATIENSE II.

QUOD A CAROLO MAGNO ITERUM Hadriani papæ I. Caroli ejusdem regis IV. Apud Vormatiam celebratum est, prisiquam bellum Saxonicum iniret, anno Christi DCCLXXII.

Ex V. Synodalem.

HUJUS synodi meminem tum veteri omnes, cum ecclesiæ chronici fanctii Arnulfii hic verbis: Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXII. Carolus rex synodum tenuit in Vvormatia, & inde pervenit in Saxoniam prima vice. *Quamam vero, vel an ullo omnino in hac synodo edita fint capitula, ignoratur. Nam quod perplexum est nonnullis, hujus conciliosiffe decretum De purgatione facerdotum, quod extat libro 7. capitularium cap. 305. & Vvormatiæ in generali conventu sanctum dicitur, id a vero alienum est, & Capitulis ejus verbis, in quibus Rivilfi epistopi Moguntini fit mentio, aperte refellitur. Rivilfus enim Moguntinus fedit non ante annum DCCXXV. adeoque ex Quare decretum illud ad alium posteriorem synodum referri necesse est.*

NOTA SEVERINI BINII.

a Concilium.) Extat hujus synodi unum capitulum de

Anno Christi 772.

Argumentum synodi.

Hadrianus papa I. Carolus M. Francia.

Constantinus Imp. Tassilo Dux Bavariæ.

Omnibus vobis tam præfentibus, quam futuris fcire cupimus, quia ideo confultu apostolicæ fedis & omnium nostrorum episcoporum & nostrorum facerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum, de purgatione criminatorum facerdotum tanta tractavimus, cuinque cum tetibus, ficut in anteriori capitulari vobis continetur, fieri decrevimus; quoniam nefciebamus cumdem causam

Anno Christi 772.

Anno Christi 772.

Anno Christi 772.

Anno Christi 772.

nientiam gentis Bajoariorum episcopi & abbates inter se ferrant, quorum nomina infra pertaxata stylo decrevimus.

Id est, Manno Nutenpurgensis civitatis episcopus, Alim, * Vigilius, Verferich, Sintpertus, Heres, episcopi; Optuttus, Vvolfperin, A. dalpreht, Atto, Uto, Lantfrit, Albane, Rinthart, Emrelt, Reginpreht, Volchanhart, Perchthoch, Sigido, abbates.

XIV.

Ut eorum quis de hac luce migraret, unusquisque superstitum episcopus vel abbatum pro defuncto in domo sua episcopali vel cœnobio centum missas speciales & eodem numero * psalterio cantare faciat. Inde vero de propria persona sus xxx. speciales missas complest, vel a religiosis fratres subjectis implere omnino præmatum facient numquam presbyteris sive monachis, cum de hoc facculo migraverit episcopus seu abbas, non presbyter vel monacho xxx. missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari.

*Vigilius

*psalterio

Post hæc mox ipse subjiciuntur eadem, ut vides, ordine.

De concilio quod dux Tassilo apud Dingolvingam celebravit.

Regnante in perpetuum domino nostro Jesu Christo, in anno vero xxii. regni religiosissimi ducis Taxilliones gentis Bajoariorum sub die * con- C fulem, quod erat i. Idus Octobris, atque anno ab incarnatione Dominica DCCLXXII. indictione v. divina prædictus inspiratione, ut omne regni Dei præmatus princeps collegium pontificum coadunare in villam publicam Dingolvingam nuncupatam, ut ibi tam regulare moderaretur in sanctorum cœnobium virorum & puellarum, quam ecclesiasticum moderatus obsequium, inluper genitis sæ institutiones legum per * primatos imperi- * perimos
* perium
* dicunturi
tate
tos universa continentes multitudine, quæ reperiuntur vitiata, & quæ videbantur deficiebantque, vellere, & quæ decretis placerent congruendo insituerentur. Inter tot vero collegia laceratum, devotioni episcopum & abbatum in præfentia paginæ, regularis ordinis vitæ atque canonum normas vel decreta patrum nullis corrupta aut quivera testimonii, vel monachis parochiæ commendari debierent vel publica baptismatis obsequia, nisi forte pro periculo mortis, & nihil eorum implerent commorandi negotio, excepto * vi- * 6
cissitudinis villarum propriarum simplitie sanctæ obedientialibus curis commissio ab abbate proprio fuerit determinata. Unde ab universis abbatibus seu professio, et maximæ cinilis popularitas se ingerere debeat fertur, & hæc omnia cui commissæ sunt plebes, sub pontefice episcoporum permanent, ficut in fandis fandisque synodis, quæ ipsorum patrum peracta comprobat conscriptio: ab episcopis vero simili modo, & nihilominus * prælatis pondera verum sententia, ut ergo eos caritatis germinat cura, ut ipsorum sententia in omnibus firmat, & spiritualis concordia declarat. Hoc peracto conscribo, & ab universis uno ore confirmato, ut quis de eadem institutione deviare præsumpserit, a collegio eorum alienetur, atque iterato examine, id est, publica synodo.

*vicissitudinis quod Id. Oct. Kalendis,

*Vigilius

*prælatis

DE POPULARIBUS LEGIBUS.

I.

Præmotatum princeps universo concordante collegio, * hæc universitas, ut nullus a provincia suæ * de
* hæc
* universitas

* manciplum limine renundare vel propriam vel fugitivum præsumpserit: si ei quis hoc detrectum non observaverit, Vvergeldho sso culpabilis permaneat.

II.

Ut nullus furtivam rem, tam in equis & aliis quadrupedibus, quam in reliqua supellectili, extra fiunt Bajoariorum venundare, vel machinis diabolicis extra minandi, quod si fecerit qui hoc præsumpserit, xx. solidis componat in publicum. Ut si quis domum tam liber quam servus * alienis efrebedit, & ibi occiditur fuerit, sine compositione in sus damnatione permanear. Si autem supellectilis abstulerit de eodem domo, & eo fugiendo in eumem vel extra curtem, hic cui damnum habuit conspicuerit & interfecerit, pari subjacat sententiæ. Similiter qui liberum vel manciplum fuum furaverit, & eum comprehendere minime quiverit, & ibidem interfecerit eum, in pariter permanear sententia. Sed tamen ea generatrium homicidiorum, debita tigna vicinis fuis, & hæ qui affiliunt, solgnet.

* alienis

III.

De pugna duorum, quod Vvenda hinc vocatur, ut prius inoriterum quam pugnet, ferrum ferro carninibus, vel machinis diabolicis, vel magicis artibus infidiantur.

IV.

Qui fupradicte pugnæ, quod Chamfavic dicimus peracto judicio, & fimili vindicta erigere cruta quentem præsumpserit, sacramentum quod Aibaja dicitur, prior ecclesia, cum tribus nominatis sacramentalibus.

V.

De eo quod Bajoarii Vlaffaken dicunt, in nervis quibus ex vertuta confurtudine paganorum idolatriam reperimus, ut delinquo non aliter nisi * indicias qui quærit debitum; hæc mihi injuste abfluistis, quæ reddere * debet: Rem vero contradicat, nec hoc abfluit, nec componere debeo, iterata voce requisito debito dicat: Extendimus dextram nostra ad pulsum justiciæ, ut tunc manus dexteras merque ad colum extendat.

* in dicit
* quiq

VI.

Ut nullus furtivam suscipere vel intra terminum albionder præsumat: qui hoc fecerit, xx. solidis componat.

VII.

Ut hi qui Cucali mancipi liberi dimissi funt, ad eden congantur judicia, quæ Bajoarii Urcella dicunt.

VIII.

Ut hi qui in ecclesia liberi fuerunt conquirebant, deinceps tam ipsi quam eorum posteritas in fecunia liberitate permanearent, nisi forte ipse filiunter in solubile damnum inferant, quod componere minime quiverint.

IX.

Qui ex eis occidente, gentium eorum his folvatur ecclesiis ubi liberi dimissi funt. Liberi qui ad ecclesiam dimissi funt liberi, vel per chartam accepterunt liberitatem a rege, fi occidantur, LXXX. solidi componantur ad ecclesiæ vel filii eorum, in dominio XL. solidi componantur. Si sancta libera dimissa fuerit per chartam aut in ecclesia, & post hæc fervo nuptierit, ecclesiæ ancilla permanear. Si autem liberi Bajoarii servo ecclesiæ nupserit, & fervile opus ancilla contradixerit, ab ecclesiæ autem ibi filius & filia generaverit, ipsi servi & ancillæ permanent, postfeltum exinde non habeant: illa autem mater eorum quando exire voluerit, ante annos III. liberi habeat potestatem: si autem III. annos indurauerit omnes ancillæ, & parentes ejus non exadnauerunt eam ut libera fuisset, ante annos constituem, nec ante decem,

* alienis

* conlenti

Anno Christi 772.

cem, nec inte regem, nec in publico mallo, tam liberis tribuat Kaleberi * Antoni, post hæc ancilla permanear in perpetuum, & quicumque ea canatii fuerint, servi & ancillæ sunt.

* Mallo.

Qui furtivam, quod Zoungenaut dicitur, fuper furem comprobare nequiverit, furtivo componat more.

XI.

Qui resisterit domum fuam, quod felisuchen dicunt, qualem rem quærenti resistebat, talem componat. In publico, solidis.

XII.

Qui manuum immollionem resisterit, quod barvolof dicunt, XL. solidos solvat in publico, & ipsam rem quærenti restituat.

XIII.

De his qui supradicta * homicidia debita mortem in furto * reperiis, ut si quis hujus intersecti parentelæ eum qui fuo scelere captus est, vindicare tentaverit, a proprio slode alienus efficiatur.

* homicidi debita
* reperiis.

XIV.

Et si quis fignum quod est figillum inhonoravere, vel hæsfecmodi inpuntia animo intelligere, prima vice puniatur, secunda XL. solidis componat; iii. tam Vvereggeldum, iv. extermintur abactio officio.

XV.

Ut si quis judicium furti in hinc vel terra reprehenione non damnaverit, & eum diabolico * dictaverint
* feslerunt
* reus
C ur per eum quasi compartiecepi, spoliis pauperum * dictaverunt, tot * fceleris quod commiserit ante oculos Dei & angelorum * efficatur, nihilominus cui fraudem fecerit, quasi proprium compensat debitum. Ut si quis in virtute conjunctus, a conjuge proprii adulterina lepratus fuerit, quique ex cognatione conjugij propriæ eandem dimittunem * qui eum perfectui tentaverit, a proprio alienantur patrimonio.

XVI.

Ut nullus poft tonsuram capillos ufit populari nutrire præsumat, nec velata reliefo velo facultatem habitum fumat, ut si quis vel qui in hoc vitio reperti fuerint, aut corripiatur, aut excommunicentur.

NOTA SEVERINI BINII.

Unde hæc synodus appellata.

*a Concilium Bavaricum.] Mansvet Velleras vix dedit firmos & quadrifidos, adeoque Augustanæ reipublicæ septemviri, hanc synodum, vel potius fragmentum synodi superioris omnino celebratæ primus in lucem emisit, destruebatque tiocarum & blatarum cuipiat. Ex perversio enim, quam, ut ait Henricus Canisius, intentionem accepimus a mercenaria & magnifico domino Georgio Lauchelius sacræ theologiæ doctore, & monachus ad Divum Augustinum, illum Velleras propius mota cœrcitur.

Quæ fuerit, quam ecclesiæ Romanæ.

Ego Bonifacius, ego Bonifacius, ego Bonifacius,

ANNO CHRISTI 773.

CONCILIUM GENAVENSE

QUOD APUD GENAVAM CIVITATEM

A Carolo magno, cum ad Italicam expeditionem pergeret, celebratum est anno Christi DCCLXXIII.

Ex P. Eirenico. "Annales Moscovitæ desumtos esse lib. M. Francorum.

IN hac synodo divisum in duas partes fuisse Francorum exercitum, ut in Italiam diversis itineribus penetraret, docet auctor vitæ Caroli: cui affinia sunt, quæ in chronico "Sancti Arnulfi legunturhis verbis. Cum hyemaret, inquit, rex Carolus in villa quæ dicitur Theodonis, ibi venit ad eum missus domni Hadriani papæ, nomine Petrus, obnixe postulans, ut ad defendendam ecclesiam Romanam festinaret, & ut populum Romanum de manibus superbi regis Desiderii liberaret. Adjungens quod ipse legitimus tutor ac defensor esset ipsius ecclesiæ, quondam illum prædecessor suus beatæ memoriæ Stephanus papa unctione sacra litaverat, in regem, ac patricium Romanorum ordinavit. Carolus ergo rex, per consilium optimatum suorum, voluntatem domini papæ se adimplaturum esse cum Dei auxilio devota mente spopondit. Eodemque anno synodum tenuit in Janua civitate. In quo conventu exercitum divisit, partem secum retinens, ut per Cisalpinum montem transiret; partem vero reliquam, cui præfecit avunculum suum Bernardum, cum ceteris fidelibus fuit, per Jovis montem in Italiam intrare præcepit.

A Dum per sex mensium spatium, &c. superius jam a nobis editam a pag. 501. C. ad 503. D. in Francium deportavit, &c.

Ad eandem annum Christi DCCLXXV. quidam scriptores ab ævate Hadriani usque Caroli valde remoti referunt synodum Romæ in patriarchio Lateranensi habitam a pontifice & CLIII. episcopis atque abbatibus cum capto Desiderio regem, subactisque Longobardis Carolus rex iterum eodem illo anno, à fas est credere, Romam venisset. Baronius in Annalibus aliique post eum validissimis rationibus commentitium evincunt, ac velutti strophum a Sigeberto Gemblacensi monacho aliisque Hentzianum partium fautoribus confictum merito respuunt. Gratianus distinctionis 63. cap. 22. verba Sigeberti citata dumtaxat ecclesiastica historia imperdens descripsit, aliaque nonnulla ejusdem commatis adscripsit, ab iisdem Telchinibus fabricata, multisque incautioribus, atque imprimis Theodorico Nicensis, similibusque pontificia sedit hostibus, quibus se conferto agmine Goldastus reliquique novatores adjunxerunt, secum fecit. Nos ne commentum lector, tibi dicit, ex chronico Reichersbergensi Monachi in Bajoaria an. 1611. per Christophorum Gewoldum excuso illud repræsentabimus. Carolus relicto exercitu apud Papiam, in sancta resurrectione Romæ venit, & ab Adriano papa honorifice susceptus est. Post sanctam vero resurrectionem Papiam reversus, ipsam civitatem armis cepit, & Desiderium regem cum uxore sua, & filia, omnemque thesaurum palatii comprehendit. Adalgisus vero, filius Desiderii fuga lapsus, intravit mare, & Constantinopolim pervenit. Tunc omnes Longobardi de cunctis civitatibus Italiæ venientes Caroli se subdiderunt dominationi. Nec mora, Carolus veniens Romam, iterum constituit ibi synodum cum Adriano papa in patriarchio Lateranensi in ecclesia S. Salvatoris. Quæ synodus celebrata est a CLIII. religiosis episcopis & abbatibus. Adrianus autem papa cum universa synodo tradiderunt Karolo jus & potestatem eligendi pontificem, & ordinandi apostolicam sedem, dignitatem quoque patriciatus ei concesserunt. Insuper archiepiscopos, episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere distruxit: ut nisi a rege laudetur, & investiatur episcopus, a nemine confecretur. Et quicunque contra hoc decretum iisset, anathematis vincolo cum innodavit; & nisi resipiscerent, bona ejus publicari precepit.

Ita Karolus subjugata Italia & ordinata, ea synodium Francorum dimittens in Papia, cum magno triumpho in Franciam reversus est, &c.

EPI-

EPITOME CANONUM, QUAM

HADRIANUS SUMMUS PONTIFEX HOC NOMINE

primus Carolo magno Romæ obeuit, anno domini DCCLXXIII.

"DCCLXXIV. Annales Moscovitæ Arnulfi Carolomanni, Hadriani Ecclesiastica Canonum Epitome, quam Carolo Magno Romæ obeuntem, Hadrianus Papa in uno volumine cum superioribus concilijs ad dispositionem occidentalium ecclesiarum Carolo Romæ posito dedit regi Francorum & Longobardorum, ac patricio Romanorum. In primis de canonibus apostolorum sub numero 1. capitulorum.

Compendiosa traditio canonum orientalium, sive Africanorum, quos beatus Hadrianus papa in uno volumine cum superioribus concilijs ad dispositionem occidentalium ecclesiarum Carolo Romæ posito dedit regi Francorum & Longobardorum, ac patricio Romanorum. In primis de canonibus apostolorum sub numero 1. capitulorum.

A *Ecclesiastica regula sanctorum patrum, apostolorum, prolata per Clementem Romanum pontificem: quæ ex Græcis exemplaribus in primo volumine posuimus.*

I.

EPISCOPUS a duobus, vel tribus ordinetur.

II.

Presbyter, & reliqui clerici ab uno episcopo ordinentur.

III.

Ne mel, & aliud in sacrificio offeratur, nisi quod dominus statuit.

IV.

Novas spicas, uvas oleum, & incensum ad altare licet offerri ad benedicendum.

V.

Reliqua omnia ad domum episcopi & presbyteri.

VI.

Ut presbyter uxorem suam a gubernatione sua non abjiciat, sed casse regat.

VII.

Ordinati, sæcularibus curis dediti, dejicianture.

VIII.

Ut Pascha ante æquinoctium vernale non celebretur.

IX.

Ut ministri altaris facta oblatione communicet.

X.

Ut & laici ecclesiam ingressi communicent.

XI.

Si quis cum excommunicato saltem in domo ortiverit, excommunicetur.

XII.

Si quis cum damnato clerico, veluti cum clerico, orraverit, damnetur.

XIII.

Ut nullus præter commendatitias literas suscipiatur.

XIV.

Ne episcopi alienam parochiam invadant.

XV.

Ne clerici suum ecclesiam relinquant, præter episcopi licentiam.

XVI.

Ut episcopus fugitivum alterius episcopi clericum retinens excommunicetur.

XVII.

Ne bigamus, vel concubitam habens ordinetur.

XVIII.

Ne corruptarum matrimonia ordinentur.

XIX.

Ut duabus sororibus, vel filiæ fratris corcupiscat clerum non admittatur.

XX.

Clericus fidejussor abjiciatur.

XXI.

Per vim eunuchizatus possit fieri episcopus.

Et qui eunuchizaverit, non ordinetur.

Si clericus fe eunuchizaverit, deponatur.

XXII.

Laicus semetipsum abscindens tribus annis excommunetur.

XXIII.

Episcopus, vel presbyter, vel diaconus in fornicatione, perjurio, vel furto capti, deponantur, non tamen excommunicentur.

XXIV.

Similiter reliqui clerici judicentur.

B XXV.

Quod lectoribus tantum liceat matrimonium contrahere. Quod episcopus, presbyter, diaconus, peccantes fideles verberare non debeant.

XXVI.

Ut damnati pistinum officium usurpantes, de ecclesia penitus abscindantur.

XXVII.

Episcopus, presbyter, diaconus per pecuniam ordinatus, cum ordinatore suo deponatur, & excommunicetur, ut Simon Magus a Petro.

XXVIII.

Ut episcopus "sæculares potestates ecclesiam obtinens, deponatur.

XXIX.

C Ut presbyter qui contempto episcopo suo seorsum conventus fecerit, deponatur.

XXX.

Quod clerici ab episcopo suo damnati, ab aliis non debeant recipi.

XXXI.

Episcopi, presbyteri, diaconi, peregrini per commendatitias literas suscipiantur hospitio, non ad communionem.

XXXII.

Ut episcopi fine proprio suo, primas absque suis suffraganeis, nil dominare, nec in propriis parochiis.

XXXIII.

Ut episcopus, qui in aliena parochia clericos nesciente eorum episcopo ordinaverit, deponatur cum his quos ordinavit.

XXXIV.

Ut episcopus eorum populi suscipere nolens, excommunicetur. Item clerici, si populum non ederuerint, ut legitimo episcopo obediant, si ad illos venire noluerint: & his in anno concilia episcoporum celebrentur.

XXXV.

Ut episcopus omnes ecclesiasticas res dispenset, nec

Quidam fortasse dicant ut ordinationem, diaconissam, presbyterissam esse non possit.

1 De suppositicia Romana synodo Hadriani habita, ut fabulatur interpolator Chronici Sigeberti, an. 775. poli Baronium ad an. 774. n. 10. & seqq. & Mariam lib. 7. de Concordia, adi Vagium ad An. Chr. 774. num. 13. & seqq.

2 Lege, *pastor*, ut supra cap. 13. *Hard.* Cap. 9. & 12. *Hardinum*.

3 Lege, *nisi in propriis*, ut infra in regulis apud Antiochiam expositis cap. 6. *Hardinum*.

nec inde aliquid suis parentibus non pauperibus A
subministrari patiantur.

XXXVI.

Ut presbyteri, & diacones præter episcopum nihil agant: sin autem abinvicem separatæ res ecclesiasticæ, & res episcopi propriæ, quas ille dare possit quibus voluerit, ne eo moriente, propinqui ejus proficiantur sub obtentu ecclesiæ.

XXXVII.

Omnes res ecclesiæ in potestate sint episcopi ad dispensationem pauperum. Episcopus, presbyter, diaconus aleator aut ebriosus, aut desinat, aut damnetur: delinquentes clerici, sive laici eadem facientes, excommunicentur.

XXXVIII.

Episcopus, presbyter, diaconus, usurati, aut desinant, aut damnentur.

XXXIX.

Episcopus, presbyter, diaconus, cum hæreticis tantum orantes, excommunicentur.

XL.

Si vero non ad clericale officium hortati fuerint, damnentur.

XLI.

Episcopus, presbyter, baptisma hæreticorum, non in nomine Trinitatis baptizantium, suscipiens, damnentur.

XLII.

Episcopus, presbyter, qui recte baptizatum rebaptizaverit, vel non recte baptizatum non baptizaverit, deponatur.

XLIII.

Si laicus uxorem suam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, excommunicetur.

XLIV.

Si quis episcopus vel presbyter non baptizaverit in nomine sanctæ Trinitatis, abjiciatur.

XLV.

Si quis episcopus vel presbyter non per trinam mersionem baptizaverit, deponatur.

Regula Anacyrani concilii numero XXXV. scripta quidem sunt Nicænis: sed idcirco Nicænis ista postponuntur, propter sanctii & magni concilii auctoritatem Nicæa congregati.

I.

UT presbyteri, qui immoliverent inviti, & postea pagania relictati sint, deposito quidem officio, honorem proprias sedis retineant.

II.

Item de diaconibus fiat, si similiter peccaverint; sic ut digne pœnitentibus parcere possint.

III.

Ut hi qui ad sacrificandum idolis violenter attracti sint, a communione non separentur, qui in arbitrio tamen episcoporum ordinari possint.

IV.

Ut hi qui paganorum ritus inviti fecerint, tam diu fe pœniteant, quam diu fe paganizaverunt.

V.

Ut hi qui non tormentis summis sacrificare coacti sint, inter audientes usque ad magnum diem cœnæ domini suscipiantur, deinde fex annis pœniteant.

VI.

Ut hi qui in locis idolorum proprios cibos manducaverunt, biennio pœniteant.

VII.

Ut qui frequenter coacti sint sacrificato, septennio pœniteant.

VIII.

Ut qui & alios sacrificare compulerunt, decennio pœniteant.

IX.

Ut diaconi incontinentes deponantur.

X.

Ut sponsæ a raptoribus, licet etiam corruptæ, sponsis suis restituantur.

XI.

Quod ordinandis non nocetur, quod ante baptismum sacrificaverunt.

XII.

Ut * correpti presbyteri, vel diaconum non ordinent, nec presbyter aliquid agat in parochia episcopi sine præcepto episcopi.

XIII.

Ut clerici esum carnium abominantes, deponantur.

XIV.

Et ecclesiæ restituantur quidquid presbyteri de rebus ecclesiasticis absque episcopo vendiderunt.

XV.

Ut masculorum & pecorum concubitores, nondum vicennes, post xv. annos in pœnitentia exactos, orationum communionem recipiant. Deinde post quinquennium, communionem altaris percipiant. Quibus etiam prolixius tempus ad agendam pœnitentiam imponendum est, si tale fecius frequentaverint. Qui autem jam viennarii, & uxorati, ita peccaverint, XXVI. annis pœnitentia exactis tandem in oratione communicent, deinde post quinquennium abstinentis sacramenta percipiant. Qui vero quinquagenarii, & uxorati, ita peccaverint, tandem ad exitum vitæ communionem recipiant.

XVI.

Ut masculorum, vel pecorum concubitores, inter dæmoniacos tantum orent.

XVII.

Si episcopi ordinati, nec ecceptí, aliis episcopis vim iedictionis inferant, abjiciantur.

XVIII.

Ut virginalis propositi prævaricatores, inter bigamos computentur: & nc virgines, habitent cum aliquibus, quasi sorores.

XIX.

Si cujus uxor adultera fuerit, vel, si vir adulterium commiserit, septennio pœnitet.

XX.

Ut fœminæ, quæ partus suos ex fornicatione necant, decennio pœnitant.

XXI.

Ut spontanei homicidæ post jugem pœnitentiam in extra vitæ communionem recipiant.

XXII.

Ut, non spontaneum homicidium septennio, vel quinquennio emendetur.

XXIII.

Qui divinationes exspectant, more gentilium, quinque annis pœnitent.

XXIV.

Quidam sponsæ suæ sororem ingravidarit. Deinde sponsa, ab eo in uxorem ducta, soror ejus corrupta, laqueo se suspendit. Hi, qui fuerunt consilii, decennio pœnitent.

Et subscripserunt XXIII. episcopi: Vitalis Antiochenus, Marcellus Ancyranus, Agricolus Cæsariensis, & reliqui xv. episcopi.

Regula in Nicæno Arausicanis synodo prolata. Anacyrani quidem, vel Cæsariensibus temporibus posteriores, sed Nicænis anteriores.

I.

PRESBYTER, si uxorem duxerit, deponatur; si vero in fornicatione, vel adulterio peccaverit, ad seriorem pœnitentiam compellatur.

II.

Ut mulier duobus fratribus nupta, usque ad mortem, abjiciatur.

III.

Verum in extra suscipiatur: si promiserit se talem copulam non iteraturam si vita concedatur.

IV.

Quod multinubi pœnitere debeant.

V.

Ut gratiæ divinæ non imputetur, si desiderata libido non perficitur.

VI.

Ut catechumenus expellatur, si post admonitionem peccans justa prævaricatur.

VII.

Ut gravida catechumena baptietur.

VIII.

Ne presbyteri nuptiis bigami interfint, quia bigamia egit pœnitentia.

IX.

Ut laicus, cujus uxor adulterata est, non ordinetur.

Et clericus cum adultera uxore vivens dejiciatur.

X.

Presbyter confessus se ante ordinem crimen perpetrasse, obliata non confessa, in reliquis manens officiis. Non confessus autem, si convinci non potest, fuo judicio relinquatur.

XI.

Diaconus simili modo lapsus deponatur.

XII.

Presbyter ante XXX. annos non ordinetur.

XIII.

Ut in agritudine baptizatus presbyter non fiat, nisi necessitate.

XIV.

Ne presbyteri ruris in civitate coram episcopo, vel presbyteris urbis offerant, nisi forte illis absentibus advocentur.

XV.

Ut in civitate VII. fint diaconi, sicut Actuum apostolorum liber præcipit.

Et subscripserunt: Vitalis Salamisius, Amphion, & reliqui, qui in * Cæsarea convenerunt XIX. episcopi.

Vigintí canones Gangrensis concilii, post Nicænum concilium expositi.

I.

SI quis conjugium pro crimine detestatur, anathema sit.

II.

Si quis religiosæ carnes edentem execratur, anathema sit.

III.

Si quis servum pro religione dominum suum contemnere docet, anathema sit.

IV.

Si quis spernit presbyterum, eo quod legitime conjugatus fuerit, anathema sit.

V.

Si quis domum Dei contemptibilem docet, anathema sit.

VI.

Si quis ecclesiastica ministeria extra ecclesiam temere usurpaverit, anathema sit.

VII.

Ut nullus oblationes ecclesiæ extra ecclesiam, præter conscientiam episcopi, vel vicarii ejus suscipiat.

VIII.

Ut nullus accipiat, vel distribuat oblationes pauperibus præter episcopum, vel ejus vicarium.

IX.

Ut nullus pro virginitate exercetur nuptias.

X.

Ut nullus virginitatem custodiens adversus conjugatos superbiat.

XI.

Ut nullus exercetur agapas, id est, conviviæ pauperibus exhibita.

XII.

Ut nullus vivorum in signum continentiæ, pallio utatur, despiciens eos qui solitis vestibus utuntur.

XIII.

Ut nulla fœmina virilem habitum sumat, quasi pro continentia.

XIV.

Ut nulla fœmina virum relinquat, pro execratione nuptiarum.

XV.

Ut nullus filios suos negligat per occasionem continentiæ.

XVI.

Ne filii parentes occasione Christianitatis despiciant.

XVII.

Ne nolientes quasi pro divino cultu attendeantur.

XVIII.

Ne quis in die dominica quasi pro continentia jejunet.

XIX.

Ut nullus ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvat.

XX.

Ut nullus colledas execretur, quas sunt in commemoratione martyrum.

Et subscripserunt, Æstianus, Eusebius, Basilius, Osius, Gregorius, & reliqui episcopi numero X.

Vigintí quinque regulæ apud Antiochiam in concilio expositæ.

I.

QUICUMQUE cum Judæis contra statuta Nicænorum concilii pascha celebraverit, excommunicetur. Et damnatus clericus omni quoque honore extrinseca, quem sancta regula, vel fecerdotium promeruit, privetur.

II.

Ut quicumque fe a sancta communione, pro quadam interpretantia suspendit, vel qui excommunicato communicaverit, excommunicetur.

III.

Ut clericus, qui ad proprium parochiam redire contempserit, degradetur.

IV.

Ut episcopus, presbyter, diaconus damnatus si pristinum officium usurpaverit, nunquam restituatur, & omnes ei post damnationem scienter communicantes, excommunicentur.

V.

Si clericus proprium episcopum contemnens fecorsim colligit, irrevocabiliter damnetur. Idem si ecclesiam turbare non desinit, per cetera potestates opprimatur.

VI.

Ut excommunicatus a suo episcopo non recipiatur.

VII.

Ut peregrini sine commendatitiis literis non suscipiantur ab alio.

VIII.

Presbyteri agrorum non possunt dare canonicas epistolas, sed chorepiscopi.

Ut

IX.
Ut metropolitanus, licet comprovincialibus episcopis præsitus, nil tamen præter illos, nisi in propria parochia dispensset.

X.
Quod chorepiscopi ordines inferiores usque ad subdiaconatum dare non possunt. Et electus, qui præter literas comprovincialium episcoporum, pro quærimonijs adierit imperatorem, honore & commonione privetur.

XI.
Ut clerici damnati, si imperatorem adierint, nunquam restituantur.

XII.
Ut irritum sit quidquid episcopus non rogatus in aliena parochia ordinaverit.

XIII.
Si in damnatione episcopi provinciales episcopi dissenserint a metropolitano, vicinis episcopis advocatis, causa terminetur.

XIV.
Si omnes provinciales episcopi in damnatione unius consenserint, hunc apud alios judicare non oportebit.

XV.
Desideratur.

XVI.
Ut episcopus vacantis ecclesiæ invalor abjiciatur.

XVII.
Si quis susceptum episcopatum adire, & gubernare contemperit, excommunicetur.

XVIII.
Si quis susceptum episcopatum non suo, sed aliorum vitio deviaverit, honorem suum retinere debebit.

XIX.
Ut metropolitanus non nisi cum pluribus episcopis ordinet episcopos.

XX.
Ut in provincia episcoporum concilia bis in anno fiant.

XXI.
Ut *episcopus* de sua parochia in alienam nolo modo transmigret.

XXII.
Quod iricia fit ordinatio, quam episcopus in aliena parochia in alienis clericis usurpaverit.

XXIII.
Ut irritum sit, si episcopus sibi successorem elegerit.

XXIV.
Ut res ecclesiæ judicio episcopi dispensentur, separatæ quidem ab ejus propriis rebus, quas ille dare possit quibus voluerit: ne eo morienre, invadantur res ejus propriæ, cum rebus ecclesiæ.

XXV.
Quod episcopus ecclesiasticas res sibi & aliis dispensare possit, non tamen ad superfluitatem, sed ad indigentium necessitatem.

Et subscripserunt XXX. Eusebius Palæstinensis, Theodotus Mesopotamiænsis, Theodorus Isauriensis, & reliqui.

Sancta synodus quæ apud Laodicem * *Pacatia Phrygiæ convenit, regulas LIX. exposuit subter annexas.*

I.
Si qui secundo legitime nuptserint, * post qui parvo tempore transacto orationibus vacaverint ad commnionem recipiantur.

* Lege, *post*. Hard.

II.
Ut perfecte pœnitentibus communio concedatur.

III.
Ut noviter baptizati non fiant clerici.

IV.
Ne ordinationes fiant sub conspectu audientium, id est catechumenorum.

V.
Ne clerici aliquo modo sint usurarii.

VI.
Ne permanentes in hæresi permittantur intrare domum Dei.

VII.
Ut Novatiani & Tessaresdecadritæ, * & Sotijni ad ecclesiam redeuntes, post abjurationem hæresis, per unctionem chrismatis reconcilientur.

* *sic.*

VIII.
Ut ex hæresi Cataphrygarum converti baptizentur.

IX.
Ut catholici ad hæreticorum cœmeteria orationum euntes excommunicentur.

X.
Ne catholici cum hæreticis indifferenter conjugium ineant.

XI.
Ut illæ, quæ dicuntur presbyteræ, præsidentes in ecclesiis non ordinentur.

XII.
Ut episcopi cum judicio metropolitani & aliorum episcoporum provehantur.

XIII.
Ne judicio multitudinis ordinationes fiant.

XIV.
Ne eulogiæ, id est oblatæ, ad alias parochias deferentur.

XV.
Ut nullus præter regulares cantores in pulpito canat.

XVI.
Ut in sabbato evangelia cum aliis scripturis legantur.

XVII.
Ne in ecclesia psalmi continuentur, sed per singulos psalmos lectiones recipiantur.

XVIII.
Ut idipsum officium precum, & nona, & vespera celebrentur.

XIX.
Ut post prædicationem episcoporum, fiat oratio super catechumenos: quibus egressis, oratio fit super pœnitentes, tunc ad matum sacerdotis accedentes. His discedentibus confirmantur tres orationes fidelium. Prima quidem sub silentio: secunda vero, & tertia per solitas exclamationes. Et pace data, celebretur oblatio. Solis autem sacris ministris juxta altare liceat communicare.

XX.
Ne diaconi coram presbytero sedant, nisi ea jubente. Similiter diaconi ab inferioribus honorentur.

XXI.
Ut subdiaconi remoti sint a diacono, id est, secretario, nec dominica vasa contingant.

XXII.
Ne subdiaconus orario utatur, nec ostia relinquat.

XXIII.
Ne lectores, vel cantores cum orariis legant, vel psallant.

XXIV.
Ne clerici, vel continentes, vel monachi comedant in tabernis.

Ne

XXV.
Ne subdiaconi panem dent, vel calicem benedicant.

XXVI.
Quod nusquam exorciatæ possint hi, qui ab episcopo ad hoc non sunt ordinati.

XXVII.
Ne clerici ad agapen vocati partes ecclesiarum accipiant.

XXVIII.
Quod non liceat in ecclesiis agapen fieri, vel manducari, vel accubitus fieri.

XXIX.
Ut nullus in sabbato Judaizando otietur.

XXX.
Ut viri cum mulieribus non laventur.

XXXI.
Ne catholici filios suos, vel filias hæreticis dent in conjugium, sed magis accipiant, & quasi illi se catholicos fieri promittant.

XXXII.
Ne quis eulogias ab hæreticis suscipiat, quæ non benedictiones sunt, sed maledictiones.

XXXIII.
Ne quis cum hæreticis vel schismaticis oret.

XXXIV.
Quod anathema sint, quicumque ad hæreticorum martyres accesserint.

XXXV.
Ut anathema sit, quicumque relicta ecclesia, angelos colere, vel congregationes facere præsumpserit. Ut clerici incantationibus, vel phylacteriis utentes excommunicentur.

XXXVI.
Ne quis a Judæis, vel ab hæreticis dona festivitatis eorum suscipiat.

XXXVII.
Ne quis azyma suscipiat a Judæis.

XXXVIII.
Ne quis cum gentilibus festa celebret.

XXXIX.
Ne episcopi vocati ad synodum venire contemnant.

XL.
Ne quis clericus sine canonicis literis, id est, formatis, proficiscatur.

XLI.
Ne subdiaconi vel paululum januas ecclesiæ deferant.

XLII.
Ne clerici sine jussione episcopi proficiscantur.

XLIII.
Ne fœminæ ingrediantur ad altare.

XLIV.
Ut nullus post dnas quadragesimæ hebdomadas baptizetur.

XLV.
Ut baptisandi symbolum discant, quod in quinta feria majoris septimanæ episcopo vel presbytero reddant.

XLVI.
Ut in ægritudine baptizati fidem postea addicant.

XLVII.
Ut baptizati chrismate confirmentur.

XLVIII.
Ut panis benedictionis in quadragesima non offeratur, nisi in sabbato, vel dominica.

XLIX.
Ut nullus in cœna domini jejunium quadragesimale solvat.

L.
Ne natalia martyrum in quadragesima celebrentur, sed eorum commemoratio in sabbatis, vel dominicis fiat.

LI.
Ne nuptiæ, vel hominum natalitia celebrentur in quadragesima.

LII.
Ne Christiani nuptiis plaudant, vel saltent, sed venerabiliter conent.

LIII.
Ne clerici ludicris spectaculis interfint in cœnis, vel nuptiis, sed ante discedant, quam thymelici veniant.

LIV.
Ut nullus ex ... vel comissationibus convivia celebret.

* *colloquia vel comissationes* (hæc effert symbolo).

LV.
Ne presbyteri ante episcopum intrent sacrarium, & sedeant, sed cum ipso.

LVI.
Ut in villis, vel in agris, non episcopi, sed visitatores constituantur.

LVII.
Ut in domibus oblatio non celebretur ab episcopo, vel presbytero.

LVIII.
Ne plebeii psalmi in ecclesia cantentur: nec alii libri, nisi novi, & veteris testamenti tantum, in ecclesia legantur. Et subscripserunt XXXI. patres.

Præfatio canonum * *Sardicensium sive Africanorum.*

* *monachi episcopus* * *Syrici scribunt.*

SUNT etiam viginti regulæ, quas per Osium Cordubensem episcopum certunt, quæ titulantur, tanquam * XL. episcoporum apud Sardicem, quæ tamen non apud Græcos, sed magis apud Latinos inveniuntur. Sciendum est autem hunc Osium inter CCCXVIII. patres Nicæni concilii honorabilem fuisse, atque ab apostolica sede cum Victore & Vincentio presbyteris destinatum, qui & Hispanus usque ad tempus Constantii principis in corpore legitur permansisse. Hic tamen in extremis suis satis pœnitiret delipsit, ut Severus Sulpitius in chronicis suis testatur, asserens quod Constantius imperator omnes ofiissimum Ariminense concilium, ab eo contra catholicam fidem congregatum, Arianæ hæresi subscribere compulisset. Unde etiam placuit, ut missis apostolica legatione, a præsidio Osio perquireretur, an Nicænæ synodus, cui ille interfuit, Filium Patri *ὁμοούσιον*, id est, consubstantialem, quod catholicorum est, an *ὁμοιούσιον*, id est, consimilem tantum, quod Ariani dicunt, decrevissent confitendum. Sed ille, aut pro longa ætate deliperat, aut affectatione principis verum diffimulans, respondisse perhibetur, utramque partem recte confiteri, *sive ὁμοούσιον, sive ὁμοιούσιον*. Quod responsum tam a catholicis quam ab Arianis uno ore invisum est atque refutatum. Denique post hoc responsum, in civitate sua Corduba, in qua episcopus fuit, nomen inter catholicos episcopos minime recitatum est.

Sunt etiam ecclesiasticæ regulæ, quæ in Africanis regionibus frequentissime synodali concilio conscriptæ sunt. Sed in his omnibus illa sequi debemus, quæcumque a Nicæno concilio, & a sancta atque apostolica ecclesia Romana non discrepare videmus.

* Lege LX; ut infra post hos Patres: *Sardic. Hard.*

Canones Sardicenses concilii, numero XXI.

I.

Ut episcopus Asiæ communione privetur, si de sua civitate in aliam transmigraverit.

II.

Ut episcopus nec laicam communionem in fine recipiat, si fedem mutaverit per ambitionem.

III.

Ut inter discordes episcopos comprovinciales episcopi andiant. Quod si damnatus appellaverit Romanum pontificem, id observandum est quod ipse censuerit.

IV.

Ut nullus appellantis episcopi sedem usurpare præsumat.

V.

Ut in provincia, ubi unus tantum episcopus remanserit, nec comprovinciales ibi episcopum ordinare voluerit, episcopi alterius provinciæ a presbyteris vocati ordinent episcopum, etiamsi ille solus qui remansit post admonitionem eis cooperari noluerit.

VI.

Ne episcopus ordinetur in vicis, nisi in modicis civitatibus.

VII.

Quod provincialia synodus per vicarios Romani pontificis retractari possit, si ipse ita decreverit.

VIII.

Ut episcopi ad comitatum non vadant, nisi ab imperatore vocati, aut necessitatibus oppressorum subventuri.

IX.

Ut episcopi diaconos suos ad comitatum dirigant.

X.

Ut papa diaconos Romam ad comitatum venientes, solicite discutiat, si justum causam venienti habeant.

XI.

Ut episcopi episcopos ad comitatum transeuntes, solicite discutiant, ne pro ambitione vadant.

XII.

Ut episcopi ab aliis infirmantur, si nondum synodica statuta noverint.

XIII.

Ut ex laicis non fiant episcopi, * presbyteri, aut diaconi, utpote per inferiores.

XIV.

Ne episcopi ultra tres septimanas in aliena civitate morentur, quoniam laici tanto tempore convivium ecclesiæ negligentes fant excommunicandi.

XV.

Ne episcopus a sua ecclesia plus quam duas hebdomadas abst.

XVI.

Ut clericus a suo episcopo excommunicatus non recipiatur ab alio.

XVII.

Ut clericum sive justæ, sive injustæ ab episcopo suo excommunicatum fuerit episcopi audiant; si ante excommunicationem, nullo modo excommunicent tam diu morari. †

XVIII.

Ut nullus episcopus alienum clericum in parochia sua ordinet.

XIX.

Ut ordinatio alieni clerici sine consensu proprii episcopi irrita sit.

XX.

Ut presbyteri extra suam parœchiam non plus quam III. septimanas demorentur.

XXI.

Ut episcopi a fede sua expulsi non prohibentur in aliena civitate.

Omnis synodus dixit: Universa, quæ constituta sunt, catholica ecclesia in toto orbe custodiat. Et subscripserunt episcopi diversarum provinciarum numero LX.

Osius a Spania, Cordubensis.
Vincentius de Capua, legatus S. Romanæ ecclesiæ.
Januarius de Benevento, legatus S. Romanæ ecclesiæ.
Calipodius Neapolitanus, legatus S. Romanæ ecclesiæ.
Athanasius de Alexandria.
Marcellus a Macedonia, de Ancyra.
Protogenes ex Achaia, de Sardica.
Gaudentius ex Dacia, de Naisso.
Similiter & reliqui multi.

Canones Carthaginensis concilii.

POST consulatum Honorii & Theodosii Augustorum, VIII. Kalendas Junias, Carthagine, in secretario basilicæ Faustii, cum Aurelius papa una cum legatis Romanæ ecclesiæ Faustino episcopo ecclesiæ Potentinæ provinciæ Italiæ Piceni, & Philippo & Asello presbyteris, nec non cum Augustinus Hipponensis episcopus, & reliqui CCXVII. episcopi confedissent; primum recitato commonitorio, quod Zosimus papa ad prædictos legatos direxit; deinde etiam ex capitulis Niceni concilii recitatis, ut † superius detectum inveniuntur, communi decreto statuerunt capita XXXVII. quæ subsequuntur.

I.

Ut statuta Niceni concilii omnimodis conserventur.

II.

Ut sancta Trinitas populo Dei prædicetur.

III.

Ut altaris ministri se omnino continent justa apostolorum doctrinam.

IV.

Uti a propriis uxoribus se abstineant ministri altaris.

V.

Ut a clericis penitus avaritia vitetur, nec fenus do quidlibet re accipiatur.

VI.

Ne chrismatis confectio, vel penitentium conficeratio, vel publica penitentium reconciliatio ullo modo fiat a presbytero.

VII.

Quod in periculo positi a presbytero possint reconciliari, si tamen præceperit episcopus.

VIII.

Quod criminosi nequeant accusare episcopos, neque majores natu.

IX.

Ut episcopus, vel presbyter, excommunicetur, si alterius episcopi excommunicatum in communionem recepit.

X.

Ut presbyter, si contra episcopum suum instatus schisma fecerit, anathema sit.

XI.

Ut episcopus absque synodi tempore in crimine detentus. † Ut

XII.

Ut episcopus non a paucioribus quam tribus ordinetur.

XIII.

Si quis contra professionem suam, vel subscriptionem venerit, ipse se † honore episcopus audiatur.

XIV.

Ut apud Tripolim presbyter a quinque audiatur episcopis, & diaconus a tribus propter inopiam provinciæ.

XV.

Ut clerici apud ecclesiam incriminati ecclesiastici judicium non abnuant. Et ut judicibus ecclesiasticis nil obsit, si contra sententia salvatur, cum abilis ad alios ecclesiasticos judices majestis adhortatis provocatum fuerit, si tamen convinci non poterint, quod aliqua cupiditate depravati ita judicaffent. Item ut a judicibus consensu partium ecclesiæ non provocetur. Item ne filii facerdotum exhibeant secularia spectacula vel † expectent, ut ubi blasphemiæ fuerit non accedant.

XVI.

Ne clerici int conductores vel procuratores, nec ullo tempi negotio victum quærant. Item ut fedentes aut cogantur ducere uxores, aut profitentur continentiam. Item ut clericus commodans pecuniam tantum recipiat quantum dedit. Item ut ante vigesimum quintum annum nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur.

XVII.

Ut unaquæque provincia propter longinquitatem † primatum habeat propriam.

XVIII.

Ut clericis ab ordinatoribus suis canones incultentur.

XIX.

Ut mortuis nec eucharistia nec baptismus detur.

Ut annuatim concilium celebretur, ad quod singularum provinciarum legati dirigantur. Ut nec accusatus episcopus, nec accusator ejus a commune suffragentur, nisi ad causam suam dicendam electorum † judicum die statuta occurrere noluerit. Ut episcopus non communicanti nec in sua ecclesia communicet. Ut persona accusatoria, si culpabilis videtur, ad arguendum non admittatur, nisi propriæ causæ, non tamen ecclesiasticæ, afferre voluerit.

XX.

Ut accusatus presbyter, vel diaconus discutiantur ab episcopo, adjunctis septem in presbyteri nomine, & tribus in diaconi nomine, quos ipsi petierunt. Reliquorum clericorum causas solus episcopus loci cognoscat & finiat.

XXI.

Ut filii clericorum paganis hæretcis vel schismaticis in matrimonio non jungantur.

XXII.

Ut clerici in eos qui catholici non sunt, nihil per donationes rerum suarum conferant.

XXIII.

Ut episcopi non transeant spare nisi consulto eorum primate.

XXIV.

Ut nihil in ecclesia legatur sub nomine divinarum † scripturarum testatum.

XXV.

Ut subdiaconi, diaconi, presbyteri, episcopi ab uxoribus continent, quod nisi fecerint, deponantur. Ceteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori ætate.

XXVI.

Si quis episcopus res ecclesiæ suæ sine consilio sis-

Concil. General. Tom. VIII.

A nitimorum episcoporum vendiderit, deponatur.

XXVII.

Ut presbyteri, vel diaconi in graviori culpa convicti, manus impositionem non suscipiant tanquam laici, ne rebapticati clerici fiant.

XXVIII.

Ut clerici qui ad transmarinos, non ad primates suos appellaverint, in communionem non recipiantur.

XXIX.

Si quis clericus excommunicatus ante audientiam communicari præsumpserit, ipse in fedmationem protulit.

XXX.

Ut accusatus, vel accusator in loco, unde est ille qui accusatus est, si mercati aliquam vim multitudinis, locum sibi eligat proximum.

XXXI.

Ut clerici, si episcopus fuis volentibus eos per ecclesiarum necessitate ad majorem honorem promovere, non obedierint, nec ibi in gradu suo ministrent ante recedere noluerunt.

XXXII.

Ut clerici res ecclesiæ, quas de rebus consuffrerint (ecclesiasticis), ecclesiæ reliniquant.

XXXIII.

Ut presbyteri rem ecclesiæ suæ non vendant, nec episcopus rem tituli matricis ecclesiæ alienet.

Et subscripserunt:

Aurelius episcopus hæc fedcdæ a nobis relectæ subscripsi.

Faustinus episcopus ecclesiæ † Potentiæ provin. Picenæ Italiæ Piceni, legatus ecclesiæ Romanæ hæc fedcdæ subscripsi.

Philippus & Asellus presbyteri Romanæ ecclesiæ legati his gestis subscripsimus per nos relectis & directis.

Augustinus episcopus Hipponis Regii legatus Concilii Numidiæ hæc chartulæ pro me & eodem concilio subscripsi.

Et reliqui episcopi CCXVII. diversarum provinciarum subscripserunt: qui in Carthaginensi concilio convenerunt.

Canones diversorum conciliorum Africanæ provinciæ, numero CV.

I.

QUO nihil de Hipponensi concilio primo sit emendandum.

II.

Ut clerici filios suos a sua potestate non dimittant, nisi ea ætate qua ad ipsos propria peccata pertineant.

III.

Ut clerici non ordinentur priusquam omnes suos fecerint catholicos.

IV.

Ut nihil, nisi panis, & vinum aqua mistum in sacramentis offeratur.

V.

Ut clerici, vel continentes, aut viduæ, vel virgines accedant, nisi jussu, vel permissu episcoporum: nec tunc soli, sed coram probatis personis accedant.

VI.

Ut primæ sedis episcopus non vocetur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos: sed tantum primæ sedis episcopus.

VII.

Ne clerici in tabernis edant, vel bibant, nisi peregrinatio hoc cogat.

* Supplendo Graeci sacerdotis, sanctis quibus presbyteris, &c.

† Locus obscurus, vide ep. 10. in Epist. Gelasii concilii.

† Locus corruptus.

* Pontificis.

† Aliquot MSS. habent primatum.

† Locus corruptus.

† Locus corruptus.

† Potest, *spectent*. Hard.

2 Sub hoc numero VII. continentur tituli quinque, quos distinguit opportune, et ut sunt capita XXXVII. quot in prefatione promittunt, pag. 1512. *B. Sterk.*

† Leg. *judicum*. Hard.

† Adde ex codice Canon. Eccles. Africanæ, *a duodecim episcopis audiatur*. Hard.

VIII.

Ut sacramenta altaris non nisi a jejunis celebrentur.

IX.

Ut clerici in ecclesia non conviventur nisi necessitate.

X.

Ut episcopus poenitentiam poenitentibus imponat juxta differentiam peccatorum, nec presbyter reconciliet poenitentes inconsulto episcopo, ut publice poenitentibus manus ante abdicam imponat.

XI.

Ne episcopus, vel presbyter virgines sacras passim vagari permittat.

XII.

Ut infirmi obmutescentes baptizentur, si tacti. Nonnisi sua voluntatis habuerint. Ut scenicis, & histrionibus, & aliis hujusmodi personis reconciliatio non negetur.

XIII.

Licet legi passiones martyrum cum eorum anniversari die celebrantur.

XIV.

Ut ab apostolica sede inquiratur, si possint ordinari qui apud haereticos in infantia sunt baptizati.

XV.

Ne fiant rebaptisationes, reordinationes, & translationes episcoporum. Ut episcopus alieni episcopatus invasor judiciaria auctoritate excludatur, si facerdotalia monita contempserit.

XVI.

Ut episcopus non a pauciioribus, quam tribus ordinetur.

XVII.

Ut ordinandus episcopus, si et contradicitur, non jam a tribus, sed a pluribus expurgatus ordinetur.

XVIII.

Ut de ecclesia Carthaginensi dies paschae Africanis ecclesiis nuncietur episcopis, & discutiatur. Interlocutio Honorati, & Urbani episcoporum sit..... Mauritaniae ls.....

XIX.

Ut diœceses proprias episcopis carentes episcopos non accipiant, nisi ex consensu episcopi qui illas extenus non superbe retinuit. Nam si superbe retinuerit, & plebibus incubare affectans coepiscopos suos despexerit, non solum a retentis diœcesibus, sed a propria ecclesia auctoritate judiciaria proji clendus est.

XX.

Ne quis episcopus alienum clericum sibi vendicet, nisi concedente ejus episcopo.

XXI.

Quod Carthaginensis episcopus licear ex qualibet ecclesia ordinare praepositos, presbyteros, vel episcopos ad alias ecclesias.

XXII.

Ut episcopus nullam diœcesim sibi vendicet, nisi ad quam ordinatus est.

XXIII.

Quod parvuli a Donatistis baptizati, in catholica ad clerum ordinatus possint.

XXIV.

Ut idolorum reliquiae, vel templa destruantur.

XXV.

Perendum ab imperatore, ut flatuatur, ne clerici de judicii sui * cognatione cogantur in publico testimonium dicere.

XXVI.

Perendum ab imperatore ut paganorum comitia ficiat auferri.

XXVII.

Peterdum ab imperatore ut prohibeat spectacula theatrorum in diebus dominicis, & aliis sanctorum festis.

XXVIII.

Peterdum ab imperatore ut interposita poena damni pecuniae statuat, ne quis damnatum clericum defendat.

XXIX.

Peterdum ab imperatore ne permittat histriones post conversionem ad pristinum ludum ab aliquo compelli.

XXX.

Peterdum ab imperatore ut mannissiones in ecclesia celebrentur.

XXXI.

Ut † Equirius damnatus quomodocumque expellerretur, ne flatum ecclesiae inquietaret.

XXXII.

Ut cum Donatistis [1] levius agatur, ut in manfuetudine correpti resipiscant a laqueis diaboli.

XXXIII.

Ut judices saeculares communem matrem sanctam ecclesiam in hoc adjurent, in quo episcopi auctoritate contemnitur.

XXXIV.

Ut clerici Donatistarum in catholicam recipiantur cum ordine pro tempore & necessitate.

XXXV.

Ut ad Donatistas causa componendae pacis [2] legatio..... in continentes.

XXXVI.

Ut episcopi, presbyteri, diaconi deponantur, si vel cum uxoribus inveniantur.

XXXVII.

Ne episcopus diœcesis abeat a sua principali cathedra.

XXXVIII.

Ut infantes baptizentur, de quorum baptismo dubitatur.

XXXIX.

Ut dies paschae, & concilii omnibus denunciet.

XL.

Ne intercessor episcopus cathedram defuncti episcopi diu retineat, sed infra annum eidem cathedrae episcopum provideat.

XLI.

Ut defensores ecclesiarum ab imperatoribus postulentur.

XLII.

Ut episcopi ad concilium veniant, nisi aliqua gravi necessitate impediantur.

XLIII.

Ut episcopus invasor alieni episcopatus damnetur, si vocatus ad synodum venire contempserit, atque ordinetur.

XLIV.

Quod dissidentes populi impedire non debeant, quin episcopus eis.....

XLV.

Ut clericus, si post excommunicationem suam infra annum eadem suam purgare contempserit, penitus deinceps non audiatur.

XLVI.

Si quis episcopus de alio monasterio susceptum suae ecclesiae praepositum, vel clericum ordinaverit, excommunicetur, nec ille clericus, vel praepositus perseveret.

XLVII.

Si quis episcopus haeretes haereticos, vel paganos ecclesiae praetulerit, vel post mortem anathematizetur, nec nomen ejus inter Dei facerdotes recitetur.

XLVIII.

[1] Legi, *lenius*. Mard. [2] Legi, *legatio dirigatur*. Deinde in titulo sequente XXXVI. *In incontinentes*. Mard.

XLVIII.

Ut altaria ab episcopis erectantur, ubi nullius sancti corpus, aut reliquiae conditae probantur.

XLIX.

Ut ab episcopo Carthaginensi, cum opus fuerit, omnium episcoporum nomina dictentur, subscribantur literis in concilio dictatis.

In manuscripto codice desunt numeri, a XLIX. *usque ad* L. X.

LX.

Ut episcopi qui posterius ordinati sunt, prioribus se non audeant anteferre.

LXI.

Ne accusato episcopo episcopatus adimatur, priusquam causa ejus diffinitur.

LXII.

Ut deposito episcopo libere successor requiratur.

LXIII.

Ut episcopi qui ordinantur ab ordinatoribus suis episcopis suis accipiant quae diœcesis consulem praeferant, ne deinceps de posterioribus, vel anterioribus alteratio fiat.

LXIV.

Ut quicumque in ecclesia vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

LXV.

Ut Donatistae in singulis civitatibus ab episcopis conveniantur utrimque.

LXVI.

* Ne quaesito, quae Donatistae & catholicos ab invicem separavit, pacifice tractetur.

LXVII.

Ut Donatistae, qui pacifica praemonitione contempta, catholicos insestare non cessant, militari auxilio subnoventur, sicut & apostolos factiosorum conspirationem subnovit.

LXVIII.

Ne episcopi ad transmarina facile proficiscantur, si accipiant.....

LXIX.

Ut universale concilium non fiat nisi pro necessitate communium causarum: ut causae, quae communes non sunt, in sua provincia judicentur.

LXX.

Si provocatum fuerit, eligat qui provocatur contra eum qui provocat judices, a quibus deinceps provocare non licet.

LXXI.

Ut ab imperatore postuletur advocatorum defensio pro causis ecclesiae.

LXXII.

Ut plebes quae episcopum nonquam habuerunt, non accipiant episcopum nisi definitum ex plenario concilio provinciarum, & primatis consensu episcopi, ad cujus diœcesim pertinuit.

LXXIII.

Ut plebes a Donatistis convertisse etiam inconsulto concilii episcopum * erant.

LXXIV.

Quod vocati ad synodum, si venire contempserint, damnati publice ut contumaces.

LXXV.

Placuit ut Romana & Alexandrina ecclesia invicem pacificentur.

LXXVI.

Ut deserores uxorum, vel desertrices maritorum aut ita permaneant, aut sibi reconciliatae juxta evangelicam & apostolicam doctrinam.

LXXVII.

Ut ille tantum preces, praefationes, commendationes, vel mandata imponantur ab omnibus celebrentur, quae probaverit concilium.

LXXVIII.

Ut qui publicorum judiciorum cognitionem ab imperatore postulaverit, honore privetur. Nil autem obsit, si qui episcopale judicium ab imperatore petierit.

LXXIX.

Si clericus excommunicatus in Africa communicaverit apud transmarinos, a clero dejciatur.

LXXX.

Ut pergentes ad comitatum, causam suam vel Carthaginenii vel Romano pontifici infirment.

LXXXI.

Ut unus episcopus non sibi vendicet cognitionem ab Honorio & Theodosio imperatoribus contra Pelagium, Coelestium.

Octo capita quae sequuntur in Carthaginensi concilio sub anathemate habeta sunt.

LXXXII.

Quod Adam non necessitate naturae, sed pro peccati merito moreretur.

LXXXIII.

Quod parvuli in remissionem peccatorum baptizentur.

LXXXIV.

Quod gratia Dei non solum tribuit remissionem peccatorum, sed etiam praestat adjutorium ne peccetur.

LXXXV.

Quod gratia Christi non solum scientiam tribuit quid agamus, sed etiam dilectionem nobis infuirat, ut quod scimus implere valeamus.

LXXXVI.

Quod sine gratia Dei nihil boni implere possimus.

LXXXVII.

Quod sancti cum sancto Joanne non solum pro humilitate, sed etiam pro veritate.....

LXXXVIII.

Quod in oratione Dominica sancti pro se dicant, *Dimitte nobis debita nostra*.

LXXXIX.

Quod veraciter dicatur a sanctis, *Dimitte nobis debita nostra*.

XC.

Ut Catholici & Donatistae in una diœcesi manentes, si * adversus cathedrae pertinentes post conversionem Donatistarum, ad illam cathedram simul pertineant, ad quam catholici jam ante pertinebant.

XCI.

Ut Catholici episcopi & ex Donatistis conversi, diœceses illas aequaliter dividant, in quibus tam Donatistae quam Catholici jam ante commanserant.

XCII.

Ut nullus episcopus diœcesim repetat, quam alius episcopus ab haeresi libratus jam triennio absque lite possiderat.

XCIII.

Ne episcopi plebes, quas ad se pertinere putant, inconsulto episcopis, a quibus detinentur, irruant.

XCIV.

Si episcopus fes menses, post admonitionem memor * episcoporum, negleserit catholicas efficere plebes ad suum cathedram pertinentes, quamlibet eos obtineat, qui ab haeresi liberaverit.

XCV.

Ut episcopus a judicibus communiter electis provocaſſe detectus, contumaciter eis nolens obtemperare, excommunicetur a primate, uſque illis obtemperet.

XCVI.

Ut epiſcopus ſuam diœceſim ab hæreſi liberare nolens, & negligens, excommunicetur.

XCVII.

Ut epiſcopi Donatiſtas ſibi communicaſſe mentiti deponantur.

XCVIII.

Ut clerici non ad Africana concilia, ſed ad tranſmaria provocantes ab Africanis in communionem non recipiantur, (niſi) neceſſitas * ..... coegerit.

XCIX.

Quod virgines etiam ante xxv. annos velari poſſint, & ..... aliqua jam non admittant.

C.

Ut ex ſingulis provinciis temi judices feligantur, ne diutius in concilio omnes epiſcopi teneantur.

CI.

Quod excommunicati ad accuſationem non ſint admittendi.

CII.

Ut nullus ſervus, vel libertus, vel infamis, vel hæreticus, vel paganus, vel Judæus, vel illi quos publicæ leges non admittunt, ad accuſationem admittantur; quibus tamen omnibus in proprijs cauſis licentia accuſandi non negatur.

CIII.

Ut accuſatores clericis plurima crimina objicientes, ſi hoc quod primum objecerint probare non valuerint, ad reliqua ut ad teſtimonium non admittantur. Qui nec accuſare permittantur vel illi, quos accuſator dona produxerit.

CIV.

Nullus ad teſtimonium exhibeatur intra ſextum annum ætatis ſuæ.

CV.

Ut ſi epiſcopus aliquem ſibi ſoli crimen conſciſcem fuiſſe dicerit, * ille negaverit, non indigneſtur epiſcopus, ſi ſibi ſoli non credatur.

Ut quamdiu epiſcopus aliquem ſibi ſoli crimen confeſſum pro excommunicato vitaverit: tamdiu eidem epiſcopo ab illis non communicetur epiſcopis. Et hoc ideo epiſcopus caveat, ne in quemquam dicat, quod alijs documentis probare nequeat.

A Et ſubſcripſerunt;

Aurelius epiſcopus his geſtis ſtatutorum apud nos habiti ſubſcripſi.

* Eudoxius

* Auguſtinus epiſcopus eccleſiæ Potentiæ provinciæ Italiæ Picenti legatus eccleſiæ Romanæ his geſtis ſubſcripſi.

Philippus & Aſellus presbyteri, Romanæ eccleſiæ legati, his geſtis ſubſcripſimus, quæ per nos Romam directa ſunt.

Auguſtinus epiſcopus Hipponenſis, legatus provinciæ Numidiæ, his geſtis ſubſcripſi.

Item & reliqui CCX. epiſcopi ſubſcripſerunt.

Quod prædicta ſynodus Africana ccxvi. epiſcoporum per Fauſtinum epiſcopum, & Philippum & Aſellum presbyteros ejuſdem concilii ſtatuta B Bonifacio papæ confirmanda direxerit, & quod per eumdem papam ſibi exemplaria Nicæni concilijs orientalibus epiſcopis mutuari petierit.

Quod ſanctus Cyrillus patriarcha, Alexandrinus epiſcopus Africanæ ſynodi authoritas Nicæni concilii exemplaria direxerit.

Quod & Africanus Conſtantinopolitanus epiſcopus Africanis epiſcopis authoritas Nicæni concilii exemplaria direxerit.

Quod exemplaria Nicæni concilii poſt conſulatum Honorii & Theodoſii Auguſtorum vi. Kalendas Decembris ad Bonifacium papam ſub xv. capitibus pervenerint, ſicut per omnia in ſuperioribus tunc.

Quod Africanum concilium miſſis literis Celeſtinum papam rogaverit, ut excommunicatos ex Africa fugientes nullatenus in communione ſuſcipere.

NOTA JACOBI SIRMONDI S.J.

1 *Epitome canonum.*] Non ſolum epitomen conflatum fuiſſe Carolo magno, ſed integram collectionem tum canonum, ex quibus epitome illa deſumpta conſtabat, tum decretorum etiam Romanorum, a Siricio ad Gregorium junioren: denique illam, ipſum Carolo datum eſſe librum, *quicodex canonum* a Nicolao papa dicitur diſtinc. 19. cap. *Si Romanorum*, quique Moguntiæ primum excuſus anno 1525. in editione poſtea Pariſienſi inſcriptus eſt: *Codex canonum vetus eccleſiæ Romanæ*. Hoc enim declarant plurima, quæ in bibliotheca Galliæ videntur, collectionis hujus exemplaria: quorum in fronte, veluti obtati numeris dedicatio præfixa eſt, Hadriani ad Carolum epiſtola, quæ primis ſingulorum teſtium hunc titulum tenditi. HADRIANUS EPISCOPUS ET IN CAROLO REGI HADRIANUS PAPA. Epiſtola autem ipſa ſic habet tom in alijs paſſim, ut dixi, tum in veteribuſ libris ſanctæ Germani codice, Carolo epiſtola magni temporibus exaratos, anno regni ejus 37. id eſt, Christi 805.

Cœleſte ſemper in his habere meruit regnum.
Arma ſumens divina gentes calcavit ſuperbas.
Reddidit priſca dona eccleſiæ matri ſuæ,
Urbeſque magnas, fines ſimul & cauſſa diverſa.
Langobardam ac Erulam virtute divina proſtravit gentem,
Ovans ampleditur fidem, quam ſuſcepit ab avis.
Magna profapia hæc in toto tutulat mundo:
Altus, nobilis, nitens, regit diverſa regna.
Gaudens celer ad limina venit apoſtolorum ſoſpes.
Nimis laudibus hymniſque populo celebratur ab omni.
Obnixe pro ſe ſummam orare antiſtitem poſcit,
Redimi ſibi noxas a juventute commiſſas.
Exutus ſuffragijs almis ſpondebat linguæ magiſtro
Genitum ſervare ſanctæ eccleſiæ in arce Romanæ,
Juſtitias almi Petri ſui protectoris tueri
Habilem ut ſuperdonant in ejus confeſſione libavit.
Adhuc Hadrianus præſul Chriſti prædixit triumphos,
Dextera protegi dicit divina Petro comitante Paulque.
Rompharam victoriæ donantes, atque pro te dimicantes,
Illatus cum tuis victor manebis, nempe per ipſos
Adium petunt urbis Papæ te ingredi victorem.
Neſa perfidi regis calcabis Deſiderii colla,
Vires ejus profterentes merge barathro profundi.
Septus Langobardorum regno, munus reddes tuum.
Pollicita ſacra dona clavigeri aulæ Petri,
Amplius donans tibi victorium, ſimulque honorem.
Per ſæcla regnare cum tuis hic, in futuroque ſoboli
Alegenumquam diſcrede, hæc obſervans ſtatuta.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Hoſtemque Hadriani epiſtolæ, ut ex contuptio exemplaribus elicit poteſt. Quod vero ad tempus attinet, cum Carolus iter in Urbem Hadriano ſuperſtite venerit, anno miſerium 774. cum Papiam obſidet, anno interum 781. cum ejus filij Pippinus Italiæ, Ludovicus Aquitaniæ regis ab Hadriano ſanctis ſunt, anno denique 787. cum inde Capuam quoque, ac Beneventum adverſus Grimoaldum ducem profectus eſt: non, tamenſi res interea eſt, eodem Hadriano ad pudendum pontifex proſtitutum miſerandum duximus, quam (quod alijs placuit) ad primam, (ea multa, quæ in ejus epiſtola legantur, convenire vix poſſint.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epitome.*] Honeſtus Canſius Noviomagus, cujus A Studia & opera hæc Epitome canonum, ex manuſcripto codice deſcripta, mendaſtis Veriangerenſis Germanovulgata, hanc prælaudatam ad teſtatum addidit.

Auctor hujus epitomes Hadrianus pontifex pontificatum init anno Chriſti 772. tenuit uſque ad annum domini 795. ſanctitate & rerum geſtarum magnitudine conſpicuus. Altero ſedis ſue anno, qui erat annus Chriſti 773. Carolum magnum Romæ excepit, & hoc canonum breviario donavit. Quod liqet diguiſſimum, cum propter ejus cui obtulerit eſt, auctoritatem. Dodecanum, cornelius & Gregorius non prudent: nam ſecuti canones Nicænos, noſcio quo infortunio, vel inde conjicias, quod ſemel atque iterum tanquam in hoc compendio exſtantes citantur: & tamen nullatenus apparent. Sed ſane offerre ſolea ſint vel nobis vel alia perſcribentes conſicem; cujus ope relatum ſicras, ſi quid huic editioni deeſſe videbitur.

HADRIANI PAPÆ ANNO IV.

SYNODUM *hanc, ſim convenium, anno* DCCLXXV. B *tum habuit Carolus cum adverſus Saxones expeditionem alteram ſuſcipit, eoſque diverſis locis triplici prelio vicit ſubegit. Vita Caroli magni in geſtis ejus anni* 4. Celebratis gloriſiſſime Carolus natale & paſcha in Carſiſaco. Tunc habuit ſynodum in villa Duria, & inde abiens ad partes Saxoniæ, Sigiburgum caſtrum cepit, & Eresburgum tradidit, vit, *&c. De actis autem, vel de capitulis ſynodi Duriensis, ſi quæ fuerunt, nulla ſignum eſt mentio.*

Anſa coeſit gratanus, ad componendam prius Batum eccleſiæ & publicæ Chriſtianæ pro more ſua piiſſimo epiſcopos & abbates convocavit in Duria: petabaque concilio Saxones duobus prælijs profligavit: hæc ex annalibus Francorum. Quæ autem in hoc, aliiſve ſequentibus concilijs ipſius * monita celebratis ſtatuta fecerint, pronoſcet ſortat in unum librum congeſſit Anſigiſus abbas Lobienſis, quo centum ſexaginta octo capita continentur. Baronius anno 775. numero 9.

1 Et *Marcidorum*, vulgo *Duren*, in Duretan juliacenſi, inter Coloniam & Aquiſgranum. *Marcidorum*. In hoc conventu adverſus Herchanaldum ſeniorem Epiſcopum Tarſenſem Hiacinum monachiſcio & Dionyſii adſcripſum fuit, ut ex Fiacito a Mabillonio in libr. 6. de re diplomatic p. 498. allato liquet.

DIVINA fulgens dextera ſceptra propellit regni
Ortigo regum fetix, ſemper genitora beata,
Cum perſpicimus legis gratiam laudis habere.
Juſto gignitur rege eccleſiæ alme defenſor,
Nunquam enim vinci poteſt diſciplina cœleſtis,
Olim jam ſumens paterni triumphans regni
Exemplum, quo devota fides victoria gaudet,
Chriſto juvante, ac beato clavigero Petro,
Cunctas adverſas gentes regalibus ſubiit plantis.
Mandato beata inſtar contulit prole,
Lata Deum colere, legem ſemper amare divinam,
Laudabilem ſervare ſidem, ſanctamque defendere vitam.
Fantorum proeſes habens janitorem in triumphis cœli.
Ipſius freta virtute victrice perſiſte ſemper.
Lumen ſequens doctrinæ ſidei apoſtolicæ ſedis,
In hanc ſanctam ſedem magnus rex Carulus ſplendet.
Omnibus per cum ditata bonis triumphat ubique,

ANNO CHRISTI 776. Ex eodem Sirmondo.

a CONCILIUM VUORMATIENSE III.

ANNO CHRISTI 776.

HADRIANI PAPÆ I. ANNO V.

Synodi hujus occasio fuit rebellio Saxonum, qui opportunitatem ex Caroli regis absentia nacti, cum ille adversus Rotgandum ducem, Italiæ regno inhiantem, in Italia pugnaret, Francorum imperium excutere conabantur. Quo cognito, rex publicum Vuormatiæ conventum egit, tertioque in Saxoniam profectus, & velut ingens tempestas, ut Rhegino loquitur, omnia prosternens, non solum ad deditionem iterum Saxones compulit, verum etiam ut Christianam fidem & baptismum susciperent ductor fuit. Vita Caroli magni: Cum autem, *inquit*, in Vuormatia domnus rex Carolus hec audisset, tenuit ibi synodum et publicum placitum: et concilio habito, introivit cum summa festinatione, Deo adjuvante, in Saxoniam. Et perterriti Saxones, omnes ad locum ubi Lippia consurgit venerunt ex omni parte, et domno regi Carolo per uvadium manibus suis reddiderunt patriam, et spoponderunt se esse Christianos, et iterum subditi sunt ditioni domni regis Caroli. Domnus autem rex Carolus reædificavit Eresburgum castrum, et fecerunt aliud castrum, super Lippiam, ubi venientes Saxones una cum uxoribus et infantibus, innumerabilis multitudo baptizati sunt in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, et obsides dederunt domno regi Carolo, sicut voluit. Disponensque dominus rex Francos per castella Saxoniç, reversus est in Franciam.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Cum rex ad debellandum Rotgandum ducem Longobardorum Forojuliensem in Italia profectus fuisset, Saxones novam rebellionem excitarunt, destructoque Eresburgo castello, Sigisburgum magna vi expugnare tentarunt: verum divino miraculo ab obsidione fugati, seipsos partim trucidarunt, partim etiam a Francis cæsi fuerunt. Quæ dum Carolus rex audivisset, in Vuormatia hanc synodum congregavit: qua habita in Saxoniam festinavit. Saxones de adventu Caroli certiores facti, terrore perculsi, sua sponte deditionem fecerunt, seque Christianos futuros non tantum promiserunt, verum etiam memorabilem multitudinem in nomine sanctæ Trinitatis baptizandam obtulerunt. Hæç annales Francorum in vita Caroli magni.

Saxones baptizati.

C. ANNUM CHRISTI 777.

SYNODUS VENETA

C. ANNUM CHRISTI 777.

IN QUA SEDES EPISCOPALIS VENETA INSTITUITUR.

Synodus Veneta circa annum Christi 777. celebrata eruitur ex Bernardo Justiniano Histor. Venet. lib. 12. ubi scribit: *Coacta igitur Synodo totius Cleri, populique, assistentibus Duce, & Patriarcha* (Gradensi scil.) *primus creatus est Episcopus Obelistus (aliis Obelaltus) Marinus Enegri Tribuni Mathemaucensis Tribunus. Constituitur etiam Episcopalis sedes in Insula Castellana, quæ Olivolut appellabatur, unde & Episcopo Castellanus semper nomen mansit.*

ANNO CHRISTI 777.

a CONCILIUM PADERBORNENSE I.

ANNO CHRISTI 777.

AD SAXONUM FIDEM STABILIENDAM SUB

Hadriano papa I. Carolo Francorum rege habitum, anno redemptoris nostri DCCLXXVII.

Saxones baptizati jurant se in fide suscepta mansuros.

a *Concilium.*) Hec synodus Paderborne celebrata fuit, ad stabiliendos et confirmandos Saxones in ea fide, quam rite et legitime in susceptione baptismi professi erant: habito desuper synodali consessu, constitutum fuit, et re ipsa observatum, ut omnes in Saxonia baptizati juramento firmarent, se Christianam fidem perpetuo servaturos: et si qui juratam promissionem non adimplerent, illi omnium bonorum suorum dispendio punirentur. Constitutionem synodicam præter unum principem, Vuitbichindum nomine, qui cum paucis hac de causa in Normandiam fugerat, omnes receperunt. In eadem hac synodo tres Saracenorum principes ab Hispania venientes, seque cum suis urbibus quibus a rege præfecti fuerant, dedentes, magno gaudio haud dubie excepit: de quorum adventu annales sub Ludovico per domesticum illius scripti produnt hec: *Venit iisdem & loco & tempore ad reges præsentium de Hispania Saracenus quidam nomine Ibamalarabi, cum aliis Saracenis sociis suis, dedens se, ac civitates, quibus eum rex Saracenorum præfecerat.* Eadem acta Caroli, vetus chronicon, annales Francorum, et Regino tradunt. Gobelinus in cosmodromio ad res prędictas hoc tempore Paderborne gestas, originem Paderbornensis sedis episcopalis addit.

Ex Labbei Append. tom. VI.

Meminerunt concilii hujus, simulque publici placiti ad hunc annum, authores vitæ Caroli Magni post duo similia Vuormatiæ habita anno præcedente 776. his verbis. Anno sequenti, *scilicet 777. inquiunt*, domnus rex Karolus synodum habuit, et concilium publicum ad Paderburnen, ubi Franci omnes, et ex omni parte Saxones convenerunt: excepto quod Widochindus rebellis extitit, et cum paucis aliis suis in Normandiam confugit. Ad idem etiam placitum venerunt Sarraceni de Hispania tres reges: ibique etiam multitudo Saxonum baptizata est, & secundum morem illorum omnimodo se obligaverunt, quod amplius non immutarentur secundum malam consuetudinem illorum, sed Christianitatem in omnibus conservarent, & domno regi Karolo vel filiis ejus fidelitatem.

CON-

ANNO CHRISTI 779.

a CONCILIUM IN VILLA DURIA

ANNO CHRISTI 779.

SUB HADRIANO PAPA I. ET CAROLO REGE

Celebratum, anno domini DCCLXXIX. in causa Saxonum perfidorum.

Saxones bello subjugantur.

a *Concilium*] Seditio Saracenorum Regum moverat Carolum, ut in Hispaniam cum exercitu proficisceretur, & contra iniquos ac infideles Hispaniæ detentores arma sumeret. Quare cum per hanc expeditionem Carolus longius abesset, Saxones & Vvestphali sæpius perjuri, suasu Vvitichindi principis a Carolo defectionem fecerunt, ad Rhenum usque obvia quæque cæde atque incendio vastarunt. Quare cum prædictam Saxonum rebellionem compescere firmiter constituisset, more suo optimo primum curans quæ Dei sunt quam bellica inchoaret, hanc synodum pro reformandis subditorum moribus, & sanctæ ecclesiæ ritibus, in villa Duria congregavit. Qua peracta adversus Saxones profectus, incruento bello Saxoniam & Vvestphaliam debellavit, receptisque ab iisdem obsidibus, rebusque singulis novo juramento iterum firmatis, in Franciam rediit. Hæc annales Francorum prolixius, Rhegino brevius.

a In Remigiano inscripti: Decretum Karoli præcipui regis Francorum

a CAROLI MAGNI REGIS CAPITULARE.

ANNO REGNI EJUS XI. IN SYNODALI CONVENTU EDITUM.

Anno feliciter undecimo regni domni nostri Caroli gloriosissimi regis, in mense Martio capitulare factum, qualiter congregatis in unum synodali concilio episcopis, abbatibus, virisque illustribus comitibus, una cum piissimo domino nostro, secundum Dei voluntatem pro causis opportunis b consenserunt.

b Decretum.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut suffraganei episcopi subjecti sint metropolitanis.*
II. *Ut episcopi ordinentur ubi non sunt.*
III. *Ut monasteria regularia regulam custodiant.*
IV. *De potestate episcoporum super presbyteros & clericos.*
V. *Ut episcopi incestuosos emendent, & viduas.*
VI. *De alterius clerico episcopi non recipiendo, nec ordinando.*
VII. *De decimis dandis, & per jussionem episcopi dispensandis.*
VIII. *De iis qui mori debent, ut ab ecclesia non defensentur.*
IX. *Qualiter de latronibus faciendum sit.*
X. *De perjuris.*
XI. *De latronibus in custodiam missis.*
XII. *De latronibus juste peremptis, & de hominibus injuste punitis.*
XIII. *Ut ea conserventur, quæ in placitis & synodis Pippinus Rex constituit.*
XIV. *De nonis & decimis, vel censu ecclesiarum.*
XV. *De truste non facienda.*
XVI. *De tributariis ecclesiarum.*
XVII. *Ut sacramentum pro Gildonia non fiat.*
XVIII. *Ut itinerantibus nullus impedimentum faciat.*
XIX. *De teloneis forbannitis.*
XX. *Ut mancipia non sine testibus vendantur.*
XXI. *De loricis extra regnum non vendendis.*
XXII. *Qualiter de comitibus vel vassis dominicis justitias non facientibus agendum sit.*
XXIII. *De his qui pretium pro faida recipere, & justitiam facere nolunt.*
XXIV. *De latronibus bis per membra, & tertio per vitam puniendis.*

CAPITULA.

I.

De metropolitanis, ut suffraganei episcopi eis secundum canones subjecti sint; & ea quæ erga ministerium illorum emendanda cognoscunt, libenti animo emendent atque corrigant. Addit. IV. cap. 85.

II.

De episcopis, ut in præsens c ordinati non sunt, sine tarditate ordinentur. Ibid. c. 88. c præsentes.

III.

De monasteriis quæ regularia fuerunt, ut secundum regulam vivant: nec non & monasteria puellarum ordinem sanctum custodiant; & unaquæque abbatissa sine intermissione in suo monasterio resideat a; & duo monasteria non habeat. Ibid. c. 89.

IV.

Ut episcopi de presbyteris & clericis infra illorum parochiam potestatem habeant secundum canones. Ibid. c. 90.

V.

Ut episcopi de incestuosis hominibus licentiam habeant emendandi, & si aliquis eos defendat, ut non adpræsententur, cum sua lege emendet: seu & de viduis infra suam parochiam potestatem habeant ad corrigendum. Lib. V. c. 151.

VI.

Ut nemini liceat alterius clericum recipere nec ordinare in aliquo gradu, sine commeatu episcopi. Addit. IV. cap. 91.

VII.

De decimis, ut unusquisque suam decimam donet, atque per jussionem episcopi dispensentur. Lib. V. c. 113.

VIII.

Ut homicidæ, & ceteri rei, qui legibus mori debent, si ad ecclesiam confugerint, non excusentur, neque eis ibidem victus detur. Ibid. c. 112.

IX.

a Hic est finis istius capitis in omnibus antiquis exemplaribus & in editione Viti Amerbachii, tum etiam in additione quarta Capitularium, & in libro tertio regis Longobardorum. Goldastus Amerbachianam editionem expressit. In Sirmondica additur, *& duo monasteria non habeat*, quæ huc translata videntur ex cap. 6. Synodi Vernensis. *Baluzius in Capitul. to. 2. pag.* 1033.

ANNO CHRISTI 779. Ibid. c. 11.

IX.

Ut latrones de infra emanitatem illi judices ad comitum placita præsentent; & qui hoc non fecerit, beneficium de honorem perdat: similiter de vassi nostri, si hoc non adimpleverint beneficium & honorem perdant: & qui beneficium non habuerit, bannum solvat.

X.

Ibid. c. 12. De eo qui perjurium fecerit, ut nullam redimptionem det, sed manum perdat. Quod si accusator contendere voluerit de tipo perjurio, fiat ad crucem; & si juratur vicerit, legem suam accusator emendet. Hoc vero de minoribus causis observandum. De majoribus vero rebus, aut de statu ingenuitatis, legendum legem custodiant.

XI.

« De latronibus qui in custodiam missi sunt, ut nullus judex publicus pretium pendat; & si hoc fecerit, honorem suum perdat: & qui ecclesiam infregerit, moriatur.

XII.

De vindicta & judicio in latrones facto testimonio episcoporum, absque peccato omnes esse dicuntur: ita tamen ut absque invidia, aut occasione mala, nihil aliud ibi interponatur, nisi vera justitia absperficiendum. Ille vero qui per odium, aut per malum ingenium, nisi pro justitia fecerunt, hominem diffecerit, honorem suum perdat, & legibus contra quem injuste fecerit, secundum pannum quam intulit, emendet.

Ibid. c. 13. XIII.

Capitula vero, quæ bonæ memoriæ genitor noster in suis placitis constituit, & in synodis, conservare volumus.

XIV.

Ibid. c. 14. De rebus ecclesiarum, unde nunc census exeunt, decima & nona cum ipso censu sit soluta & unde antea non exierunt, similiter decima & nona cum ipso censu sit soluta. Atque de cetariis, solidos unus, & de cafaris XXX. dimidius solidus unus, & de XX. tremissis unus. Et precatur ubi modo funt seminariæ, & ibi non funt fecibantur. Et si diferatio inter precarias de verbo nostro factas, & inter eas quæ spontaneæ voluntate de ipsis rebus ecclesiarum faciunt.

XV.

De truste faciendo nemo præsumat.

Ibid. c. 15. XVI.

De cetariis, & tabulariis, atque chartulariis, sicut a longo tempore fuit, observetur.

XVII.

Ibid. c. 16. De sacramentis pro Gildonia invicem conjurantibus, ut nemo facere præsumat. Alio vero modo de eorum elemosynis, aut de incendio, aut de naufragio, quantis convenientiam faciant, nemo in hoc jurare præsumat.

XVIII.

Ibid. c. 17. De iteratribus, qui ad placitum, aut aliubi pergunt, ut eos cum collecta nemo sit ausus adallare, & nemo alterius herbam defensionis tempore tollere præsumat, nisi in hostem pergat.

A aut multiplex noster sit. Et qui aliter facere præsumpserit, emendet.

XIX.

De telonetis qui jam antea forbanniti fuerant, nemo tollat, nisi ubi antiquo tempore fuerunt.

XX.

De mancipiis quæ vendantur, ut in præsentia Ibid. c. 18.
episcopi, vel comitis sit, aut in præsentia archidiaconi, aut centenarii, aut in præsentia vicedomini, aut judicis comitis, sub ante bene notia testimonia. Et foras marcham nemo mancipium vendat. Qui fecerit, tantis vicibus bannos solvat, quantos mancipia vendidit. Et si non habet pretium, in Wadio per servo fometipsum donet omnia, usque dum ipsos bannos solvat.

XXI.

De brunis, ut nullus foras nostro regno vendere præsumat.

XXII.

Si comes in suo ministerio justitias non fecerit, missos nostros in sua casa fontane facit, usque dum justitias ibidem fathe fuerint. Et si vassus justitias non fecerit, tunc & comes & missus ad ipsius casam sedeant, & de suo vivant, quousque justitias faciant.

XXIII.

C Si quis pro faida pretium recipere non vult, tunc ad nos fit transimitus, & nos cum dirigemus ubi damnum minime facere possit. Simili modo & qui pro faida pretium solvere noluerit, nec justitiam exinde facere, in tali loco cum mittere volumus, ut pro eodem majus damnum non crescat.

XXIV.

De latronibus ita precipimus observandum, Ibid. c. 19.
ut pro prima culpa non moriantur, id est, non perdant: de secunda vero culpa nasus ipsius latronis capiatur: de tertia vero, si se non emendaverint, moriantur.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Capitulare anni XI.*] Annus undecimus Caroli magni, mense Martio, anno ab Christi nostri 779. fit quia hoc Chisiki anno Carolus, Ingelbertro telle, hiberno mensis regis apud Hardibaldum, ibique natalem domini ac festum Pascha celebravit, non tamen, opinor, fuerit conjectura, *Capitulare* hoc ibidem factum & decretum Baluzii ante dies paucos fuisse mense. Quod eodem volumen prideem in Baluzia fuerat, id mendosè prodiit. Totum porro jam olim excerptum a Petrodiko Levita, nisi tamque partim in librum v. capitularium cap. 122. & sequentibus, partim in additionem, 10. pod. capite 66.

2 *Confiniorum decretum.*] Decreti vocem, hoc loco pretermittimus, habent libri fere omnes manuscripti, & lib. VIII. legis Longobardorum tit. 1. tamen minime necessaria videntur, quia eorum ipsum *Capitularia* decretum figuratus capitulis digestum atque distinctum.

"DECRETALE PRECUM QUIORUMDAM

episcoporum hoc anno & loco compositi, quod supra edicum fuit ante cp. XV. Hadriani papæ cum nota R. P. Simondi qui edituerat prius anno 790.

ANNO CHRISTI 779. Ibid. c. 20.

XX.

De testonetis qui jam antea forbannitti fuerunt, nemo tollat, nisi ubi antiquo tempore fuerunt.

XXI.

De mancipiis quæ vendantur, ut in præsentia episcopi, vel comitis sit, aut in præsentia archidiaconi, aut centenarii, aut in præsentia vicedomini, aut judicis comitis, sub ante bene notia testimonia. Et foras marcham nemo mancipium vendat. Qui fecerit, tantis vicibus bannos solvat, quantos mancipia vendidit. Et si non habet pretium, in Wadio per servo fometipsum donet omnia, usque dum ipsos bannos solvat.

XXII.

De brunis, ut nullus foras nostro regno vendere præsumat.

XXIII.

Si comes in suo ministerio justitias non fecerit, missos nostros in sua casa fontane facit, usque dum justitias ibidem fathe fuerint. Et si vassus justitias non fecerit, tunc & comes & missus ad ipsius casam sedeant, & de suo vivant, quousque justitias faciant.

XXIV.

De latronibus ita precipimus observandum, ut pro prima culpa non moriantur, id est, non perdant: de secunda vero culpa nasus ipsius latronis capiatur: de tertia vero, si se non emendaverint, moriantur.

ANNO CHRISTI 780.

CONCILIUM LIPPIENSE,

DE SEDIBUS EPISCOPALIBUS IN SAXONIA

Erigendis, tempore Hadriani papæ I. Caroli regis Francorum habitum, anno domini DCCLXX.

Episcopatus Saxonicus in Saxonia quæ

CONCILIUM.] Hoc anno Lippiæ habitum esse A ftadiensem in episcopatum erexit, eamque nomine sancti Stephani protomartyris Deo optimo maximo consecravit. Extant apud Surium ista sancti Nemulphi diaconi, in quibus affertur, anno 780. ab eodem Carolo Magno parvam esse condi sedem ecclesiam Paderbornæ, eique post annos 15. datum esse episcopatum. Ita Saxones sæpe evangelium profitentes ac deferentes, tandem armis Caroli in Christiana religione retenti sunt, fumque idolum, *Irmin* nominatum, formaque tenis super pisces flantis, atque notam urgeque manu tenentis (quem Saturnum esse diverse Latini deputabant, plane repudiarunt, & abdicarunt. Vide Crantzii historiam Saxonum lib. 1. cap. 7.

ANNO CHRISTI circiter 780.

SYNODUS ANTIOCHENA.

DE SACRIS IMAGINIBUS.

Hujus synodi nihil aliud extat, præter fragmentum unum & alterum, quod describitur a Theodoro Studita: Totus quidem lib. 3. epist. 104. pag. 700. hic tenetur:

Τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐπὶ Θεοδωρίου B Πατριάρχου.

Synodi Antiochenæ sub Theodoro Patriarcha.

Ὅτι οὐκ ἔστιν τὴ μορφὴ, οὐκ οὐδ' ἐστὶ κτίσμα ἐν μιᾷ μορφῇ ὑπόστασις· κατὰ δὲ ἡ χαρακτὴρ τὴ φανερὸν τὸ τὴ ἀοράτου τὴ ἀοράτου, καὶ τὴ σαρκὸς σεσάρκωται τὸ ἐν ἐμοὶ, καὶ ὁ σαρκὶ καὶ ἐξ ἡμῶν· καὶ ἐν αὐτῷ ἐν ἐμοὶ ἐν ἐμοὶ· διὰ τὴ ἀμέτρου τὴ ἀγαθοῦ, καὶ τὴ ἀγαθὴ τὴ ἀγαθὴ· ἀλλὰ

ANNO CHRISTI 781.

giere, quæ manu factæ sint, adorari non debere, atque idola illas imperite aut impie potius appellant. Scilicet illi, & Cherubinos, & propitiatorium, arcam, & virgam, & mensam, quæ Moyse divinus fabricatus est, manufacta fuisse, quæ nihilominus adorabantur: Reperiendi autem a divina scriptura eos dumtaxat, qui sculpturas adorationem tribuunt.

A ἐν λίθοις τε καὶ ξύλοις, ἃ ὁ ἀρτοποιὸς τῷ ἀξίῳ τῆς τέχνης χρησάμενος ἔτεκε· οἱ δὲ ἀνόητοι, μᾶλλον δὲ ἀνοσιώτατοι, ἀποκαλοῦσι, τοιοῦτον τὸν τύπον, οἷον τὸν Χερουβὶμ, & τὸ ἱλαστήριον, & κιβωτὸν τὴν ἡμέτερον, καὶ τράπεζαν, ἃ Μωσῆς ὁ θειότατος κατεσκεύασε, προσκυνοῦντα τέως, καὶ φοιτεκωμῶντα. Κατηρᾶσθαι δὲ ὅσοι γλυφὰς ἀρετῶνται τοῖς γλυπτοῖς.

ANNO CHRISTI 781.

CAROLI MAGNI ALTERA IN URBEM Profectio, & quæ in ea gesta sint anno Christi DCCXXI.

ROM *peculi compleri sunt anno vitæ Caroli Magni, & post eum Regnum Italiæ, cujus hæ sunt verba, post eorum anno* DCCXXI. *in Saxonia egressum nativitatem.* Inito autem, *inquit*, consilio ut Romam pergeret orationis causa, una cum conjuge Hildegarda, celebravit natalem domini in Papia civitate. Anno Dominicæ incarnationis DCCXXI. Carolus rex a Papia, egressus celebravit pascha domini Romæ: & ibi baptizatus est filius ejus Pippinus ab Hadriano papa, quem & ipse de sacro fonte suscepit. Et duo filii ejus a Sapradicto Pontifice unti sunt in reges, Pippinus super Italiam, Ludovicus super Aquitaniam. Inde reversus venit Mudoianum; ibi baptizata est filia ejus Gisla ab archiepiscopo Thoma: quam ipse archiepiscopus de sacro fonte levavit. His ita peractis reversus est in Franciam.

B

ANNO CHRISTI 781.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI 781.

TEMPORE CAROLI MAGNI ET HADRIANI Papæ I. habita anno domini DCCLXXXII.

Synodus. Reverendissimus & illustrissimus Cardinalis Baronius anno 781. auctoritate Eginhardi scribit a Carolo Magno Coloniæ habitam fuisse Synodum, eique in propria persona interfuisse, ac legatos diversarum gentium excepisse: quod vero ita ipse gestum fuerit, non liquet.

Eginhardus, in Annalibus Baronii in Append. tom. VI.

Memoratur ad Lippiam fluvium Synodus hæ anno habita, Smalepiacum, cum apud urbem vitæ Caroli magni, cum etiam apud Regnianum his fere verbis. Anno Dominicæ Incarnationis 782. Carolus Coloniam veniens, Rhenum transiit, & Synodum tenuit, ubi Lippia oritur; ibique omnes Saxones convenerunt, excepto rebelle Widichindo. Illuc etiam venerant legati Godefridi regis Normannorum, nec non etiam legati Avarorum: peractoque ibi placito reversus est Rex in Franciam. *Quam Synodum Baronius & sequaces maluerunt Coloniæ habitam ex annalibus Eginhardi, cujus verba sic habent:* Rex in Saxoniam eundum, & ibi, ut in Francis quotannis solebat, generalem conventum habendum ceniisit: trajectoque apud Coloniam Rheno cum omni Francorum exercitu, ad fontem Lippiæ venit: & cæsis ibi pollitis, per dies non paucos ibidem moratus est, ubi inter cætera negotia legatos regum audivit.

ANNO CHRISTI 781.

CONCILIUM HISPANUM

ANNO CHRISTI 781.

In quo reprimuntur Megentiani.

Ex IX Tom. ad An. Ch. 781.

SCripserant Hadrianus Papa ad universos Hispaniarum Episcopos epistolam, quæ est XCVII. Codicis Canonum, eosque monuerat, ut Migentii cujusdam, cujusque discipuli Ægilæ Episcopi Illiberitani errores caverent. Hinc Elipandus Toletanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, convocato Episcoporum provinciarum cœtu, Migentianos circa diem Pachatalis aberrantes, ut ipse in Epistola ad fidelem Abbatem glorietur, incunctanter repressit.

ANNO CHRISTI 781. ANNO CHRISTI 785.

HADRIANI PAPÆ CAPITULA,

QUÆ EX GRÆCIS ET LATINIS CANONIBUS,

Et synodis Romanis, atque decretis præsulum ac principum Romanorum sparsim collecta sunt, & Ingilramno Mediomatricæ urbis episcopo Romæ a beato Hadriano papa tradita, sub die XIII. Kalendas Octobres, Indictione IX. quando pro sui negotii causa agebatur.

ADMONITIO JACOBI SIRMONDI S. J. De sequentibus capitulis.

QUi sequuntur Hadriani Papæ canones, & decreta, sex sententiæ, *i* nam & his quoque nominibus appellari *solent*) in posterna edictione, quæ Antonii Augustini notis illustrata est, ita distinctæ atque distributæ sunt ut XXXII. capitulis comprehendantur. Cæterum adagnata numeris Sacrorum Canonum, quibus ea ipsa ex eisdem ritualis fuit collectione, quæ horum canonum testimonio utuntur, eundem numerum agnoscunt. Quare quoniam in exemplaribus quoque nostris capitula, & canones, pariterque numerum, id ab adagnatione, ex conjectura mediamus. Singulis etiam canonibus singula regum nostrorum capitula, quæ his Hadriani sententiis respondere apponendæ curavimus.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Quod qui episcopum accusat, Dei ordinationem accusat.*

II. *Qui negotium habet cum episcopo, prius ad illum privatim revertat.*

III. *De primatu sedis apostolicæ, & de legitima episcopi vocatione.*

IV. *De discutienda accusatoria persona.*

V. *Qualiter episcopus ad synodum convocetur, & qualiter in ea de illo agatur.*

VI. *Ut si qui metropolitanum suspectum habuerit, apud primatem audiatur.*

VII. *De accusatoriis ordine.*

VIII. *Ut accusatio clericorum intra provinciam fiat, & ut possint appellare liceat.*

IX. *Salva sedis apostolicæ primatu, res provinciæ ejusdem synodus provinciæ disponat.*

X. *Omnis accusatio intra provinciam audienda.*

XI. *Quæ secuti leges non admittunt, a clericorum cœtu repellenda.*

XII. *Causa ab urbe sunt finienda, salva appellationis.*

XIII. *Episcopi ejecti & suffiati ante accusationem redigendi.*

XIV. *Ut metropolitanus episcopi causam sine comprovincialibus, & episcopus presbyteri causam sine clericis suis non audiat.*

XV. *Accusantium personæ ante omnia distinguendæ.*

XVI. *Ut sic quorum libertas nescitur, urquaquam accipiant sacerdotes.*

XVII. *Ut criminosi accusandi vacuum non habeat.*

XVIII. *Nullus episcopus alterius parochianum retineat, ordinet, vel judicet.*

XIX. *De peregrinis judiciis non recipiendis.*

XX. *Ut episcopus extra provinciam ad judicium non vocetur, ejque provocare liceat, si judices suspectos habeat.*

XXI. *Quales personæ ad accusationem non admittantur.*

XXII. *Ut accusatores præsentes adsint, & accusatis spatium detur ad obluendæ crimina.*

XXIII. *De episcopis qui ad Romanum appellant pontificem.*

XXIV. *Qui clericum accusat, si probare non potest, infamia suffuram habeat.*

XXV. *De primatum & metropolitanorum differentia.*

XXVI. *Judici omnia patienter audienda quæ proponuntur, principum sententiam ferat.*

XXVII. *Dei qui indiscrimine præsentes tyrannice damnant: & quod episcopi vel presbyteri non debeant ab aliis judicari, nisi & a quibus ordinati.*

XXVIII. *Ubi judicari debeant qui adversus episcopum vel metropolitanum causam habent.*

XXIX. *Ut episcopus accusatus ab omnibus comprovincialibus audiatur.*

XXX. *De episcopo qui alterius parochianum ordinat, vel judicat.*

XXXI. *Ut eorum in accusatione vel testimonio vox obfuscatur, qui divinis vocibus mortui sunt.*

XXXII. *De non neganda appellatione accusato.*

XXXIII. *Quod reus, qui de se confessi sunt, super alios non sit credendum.*

XXXIV. *Ut qui judices suspectos habuerint, voccm appellationis exhibeant.*

XXXV. *Quod omnibus qui ite pulsati sunt, non alibi quam in proprio foro jurgandum sit.*

XXXVI. *Ut appellantes nulla accusatione detentione.*

XXXVII. *Quod etiam in causis criminalibus appellare liceat.*

XXXVIII. *In causis capitalibus absens accusare non potest, nec accusatus per alium defendi.*

XXXIX. *De confirmationibus contra canones & decretas, vel contra bonos mores conditis.*

XL. *Ut non confirmet clericum sententia non a suo judice dicta.*

XLI. *De his qui falsa alias invicem.*

XLII. *De provocatoris retractanda per vicarius urbis Romæ episcopi.*

XLIII. *De iis qui majores natu accusant.*

XLIV. *Quod in causa capitali, vel in causa status, non per advocatus, sed per ipsis agendum sit.*

XLV. *Ut liceat majores judices appellare, quotiens suspicatus ingrediat.*

XLVI. *Ut metropolitani episcoporum causas, nisi præsentes omnes fuerint episcopi comprovinciales, audire non præsumant.*

XLVII. *Quæ in laicis argumentur, a clericis refugantur.*

XLVIII. *De contemptoribus canonum, laicis vel clericis.*

XLIX. *Delatores qui sint, & qua pœna multandi.*

L. *De iis qui in alterius famam scripturam, aut verba contumeliosa confixerint.*

LI. *De eo qui iratus crimen objecit, & postea retractat.*

LII. *Qui crimen obicit, probare debet: & ut causa ab agatur, nihil crimen admittum sit.*

LIII. *Ne judices causam absentis persona sua sententia præsumant.*

LIV. *De eo qui frequenter litigat, ut non suspicitur absque examine.*

LV. *Quod*

LX. Quod episcopi inter se corrigere, si quid ortum fuerit, debent.

LVI. Summus præsul a nemine judicatur.

LVII. Ut judex non ante reum condemnet, quam ipse confiteatur, aut per testes revincatur.

LVIII. Injusta episcoporum damnatio a synodo retractanda.

LIX. Quod ecclesiam suam relinquere nullus debeat.

LX. Ante judicem non suum pulsatus taceat si velit: & ut appellanti induciæ dentur.

LXI. De eo qui contra suam subscriptionem venit.

LXII. Falsum crimen adversus episcopum, presbyterum, diaconem objicienti nec in fine danda communio.

LXIII. De libellis famosis.

LXIV. Ut diebus dominicis causæ ab episcopo non audiantur.

LXV. De potente, si quem expoliaverit, ut ab episcopo excommunicetur.

LXVI. Ut nullus clericus a suo recedat episcopo.

LXVII. Ut criminibus implicati ad accusationem aut testimonium non admittantur.

LXVIII. Criminosi accusatio periculosa est, & admitti non debet.

LXIX. Miserorum ruinis qui succurrit, Dei a se removet vindictam.

LXX. De periculo judicantium, & providentia eorum.

LXXI. De accusatione adversus doctorem submovenda.

LXXII. De presbyteris, diaconibus, & reliquis clericis, ex decreto sancti Silvestri, & LXXXIV. episcoporum.

LXXIII. Laici testimonium adversus clericum suscipi non debet.

LXXIV. Clericus in publico examinandus non est, sed in ecclesia.

LXXV. De episcopis damnare volentibus eum a quo sunt consecrati.

LXXVI. Ut nullus contra religionem faciat.

LXXVII. De apostolicis & canonicis decretis minime violandis.

LXXVIII. De injusto judicio principis metu vel jussu terminato, cassando.

LXXIX. Quod hi qui contra patres armantur, Deo existant odiosi.

LXXX. Ut nullus regum hujus canonis censuram in aliqua violare præsumat.

CAPITULA.

I.

Capitulat. lib. VI. c. 280. 6. quæst. 1. Sacerdotes. 1. Paral. 16.

DEI ordinationem accusat, in qua constituuntur, qui episcopos accusat vel condemnat, dum minus spiritalia quam terrena sectantur. Unde & propheta ait: *Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.*

II.

Lib. VI. cap. 287.

[b] Placuit, ut quæcumque persona contra episcopum, vel actores ecclesiæ, se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum recurrat caritatis studio; ut familiari colloquio commonitus, ea sanare debeat, quæ in querimoniam deducuntur. Quam rem si [a] differre voluerit, sententiam suscipiat excommunicationis.

[a] deferre

III.

Addit. IV. cap. 12.

[c] Nullus episcopus, nisi canonice vocatus, & in legitima synodo suo tempore apostolica auctoritate convocata, (cui jussione domini, & meritis beati Petri apostoli, singularis congregandorum conciliorum auctoritas, & sanctorum canonum ac venerandorum patrum decretis multipliciter privata tradita est potestas) super quibuslibet criminibus pulsatus audiatur vel impetatur. Si aliter præsumptum a quibuslibet fuerit, in vanum deducatur quod egerint. Nec inter ecclesiastica ullo modo reputabitur, nec ullas habebit vires quidquid [a] obviaverit. Quoniam eadem sedes testante veritatis voce primatum obtinuit; nec prima dicetur, si aliam super se haberet. Quæ etiam caput est omnium ecclesiarum, a qua omnes sumpsere originem. Primatum enim non synodalibus, aut aliquibus commentis meruit institutis; sed domino largiente qui ait: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam*; & reliqua talia, & his similia. Quibus si aliquis superbo spiritu obviaverit, præceptionibus non exeat impunitus, sed gradus sui periculo subjacebit.

[a] ei. Matth. 16.

IV.

Addit. IV. c. 11.

[d] Placuit ut semper primo in accusatione clericorum fides & vita blasphemantium perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis debet præcedere, quia dubius in fide infidelis est. Nec eis omnino esse credendum, qui veritatis fidem ignorant, aut non rectæ conversationis vitam ducunt: quoniam tales facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viventes & credentes. Ideo suspicio eorum discutienda est primo, & corrigenda.

V.

Addit. IV. c. 11.

[e] Sancta synodus Romana dixit: Hæc sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in ecclesiam & ecclesiasticos indifferenter sæviunt viros, conservari firmissime volumus in sæcula. [f] Si quis episcopus ab illis accusatoribus qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquam ipse ab eis caritative conventus fuerit, ut ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim, sed tunc ad summos primates causa ejus canonice deferatur. [g] Qui congruo in loco, infra ipsam provinciam, tempore a canonibus præfixo Nicænis, concilium canonice convocare debebunt, ita ut ab omnibus ejusdem provinciæ episcopis in [a] eo audiatur. In quo & ipse canonice convocatus, si eum aut infirmitas, aut alia gravis necessitas non detinuerit, adesse debebit: [h] quia ultra provinciæ terminos accusandi ante licentia non est, quam audientia rogetur. [i] Nam si suis fuerit rebus expoliatus, aut, quod absit, quod alienum ab omnibus debet esse fidelibus, a sede propria ejectus, aut in detentione aliqua a suis ovibus fuerit sequestratus; tunc canonice, antequam in pristinum restituatur honorem, & sua omnia, quæ insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant, redintegrentur, nec convocari, nec judicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minime tamen judicandus, advenire sponte elegerit. Nec omnino a quoquam respondere cogatur, antequam omnia integerrime, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati ejus ab honorabili concilio redintegrentur, & præsul prius statui pristino restituatur: & ipse dispositis ordinatisque libere ac secure suis, tunc canonice convocatus, ad tempus synodo in legitima & canonica veniat ad causam, & si ita juste videtur, accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summopere providendum est, ne antequam hæc omnia fiant coactus respondeat: quia contentio semper vitanda est. [k] Adimi namque episcopo episcopatum, antequam causæ ejus exitus appareat, nulli Christiano videri jure potest. [l] Quod si ægrotans fuerit episcopus, aut aliquam eum gravis necessitas detinuerit, pro se legatum ad synodum mittat: [m] nec a communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum judicum die statuta literis evocatus minime occurrerit: hoc est, nisi alia præoccu-

[a] eo. 6. q. 3. Si ægrotet.

pave-

paverit necessitas, infra duorum vel trium mensium spatium, & eo amplius, prout causa dicta verit. [n] Quod si ex utraque parte ad causam dicendam venerint, quia unus absque altero audiri non debet, quærendum est in judicio, cujus sint conversationis & fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent, nisi bonæ conversationis & rectæ fidei viri, & ii qui omni suspicione careant, & bona vita clareant, neque infames existant. [o] Quod si accusatorum personæ in judicio episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi proprias habuerint causas, non tamen criminales vel ecclesiasticas. [p] Infamis enim persona nec procurator potest esse, nec cognitor. [q] Absente vero adversario non audiatur accusator; [r] nec sententia absente parte alia a judice dicta ullam obtinebit firmitatem. [s] Neque absens per alium accusare, aut accusari potest. [t] Nec affinis testis admittatur. [u] Neminem ergo exhiberi de provincia ad provinciam, vel ad comitatum oportet; nisi ad relationem judicis ad quem fuerit appellatum; id est [x] ut actor semper rei forum sequatur. [y] Si quis autem judicem adversum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari.

VI.

Addit. IV. c. 15.

[z] Si quis autem putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud primatem diœceseos, aut apud Constantinopolitanæ civitatis sedem, agat judicium, & reliqua.

VII.

Lib. VII. c. 318.

[a] Accusationis ordinem dudum canonicis institutum decretis servari jubemus. Ut si quis clericorum in accusatione pulsatus fuerit; non statim reus æstimetur qui accusari potuit, ne subjectam innocentiam faciamus. Sed [a] quisque ille est qui crimen intendit, in judicium veniat, nomen rei indicet, [b] vinculum inscriptionis arripiat, [b] custodiæ similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione, [c] patiatur; nec sibi fore noverit licentiam mentiendi, [c] cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii.

[a] quisquis [b] custodiat [c] potiatur

VIII.

3. q. 6. Si qui clerici. Addit. IV. c. 8.

[d] Si quis clericus super quibuslibet criminibus pulsatus fuerit in provincia, in qua consistit ille qui pulsatur, suas exerat actiones: nec æstimet eum accusator suus alibi, aut longius pertrahendum ad judicium. [e] Illi vero qui pulsatus fuerit, si judicem suspectum habuerit, liceat appellare.

IX.

Lib. VI. cap. 317.

[f] Salvo Romanæ ecclesiæ in omnibus primatu, [a] manifestum est, quod illa quæ sunt per unamquamque provinciam, ipsis provinciæ synodus dispenset, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio.

X.

Ibid.

[g] Ultra provinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur. [h] Omnis accusatio intra provinciam audiatur, & a comprovincialibus terminetur.

XI.

Lib. VII. c. 21.

[i] Accusationes & accusatores, atque ea negotia quæ sæculares non adsciscunt leges, divina ac synodica funditus a clericis repelli auctoritate censemus: [k] quia indignum est superiores pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt.

XII.

Lib. VI. cap. 317.

[l] Prudentissime justissimeque Nicæna, sive Africana decreta definierunt, quæcumque negotia in suis locis, ubi orta fuerint, finienda: maxime quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit cognitorum, [m] ad concilium suæ provinciæ, vel etiam universale provocare.

XIII.

Ibid.

[n] Placuit episcopos ejectos, atque suis rebus exspoliatos, ecclesias proprias primo recipere, & sua omnia eis reddi; & postea si quis eos accusare vellet, æquo periculo facere. Judices esse decernentes episcopos recta sapientes, in ecclesiam convenientes, ubi testes essent singulorum qui oppressi videbantur.

XIV.

Addit. IV. c. 10.

[o] Nullus metropolitanus episcopus, absque ceterorum omnium comprovincialium episcoporum instantia, aliquorum audiat causas eorum, quia irrita erunt, imo etiam causam in synodo pro facto dabit. [p] Nec reliquorum aliquis episcoporum suorum sacerdotum causas audiat absque præsentia clericorum suorum: quia irrita erit sententia episcopi, nisi præsentia clericorum confirmetur.

XV.

Lib. V. c. 239.

[q] Primo semper vita & persona accusantium diligenter inquiratur, & postea quæ objiciuntur, fideliter pertractentur: quia nihil aliter fieri debet, nisi impetitorum prius vita discutiatur.

XVI.

Lib. VI. cap. 276. 278.

[r] Ii qui non sunt bonæ conversationis, vel [a] quorum fides, & vitæ libertas nescitur, non possunt sacerdotes accusare: [s] nec viles personæ in accusationem eorum admittantur.

XVII.

Lib. VII. c. 65.

[t] Ii qui in aliquibus criminibus irretiti sunt, vel qui sunt suspiciosi, vocem adversus majores natu non habeant accusandi, sed ii qui omni suspicione careant.

[a] XVIII.

[a] XVI. capitulum secundum Antonium Augustinum. Lib. VII. c. 229. [b] dijudicatio.

[u] Nullus episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare, absque ejus voluntate, vel judicare: quia sicut irrita erit ejus ordinatio, ita & [b] judicatio: quoniam censemus [x] nullum alterius judicis, nisi sui sententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare ullatenus poterit.

[c] XIX.

[c] XVII. Ant. Aug. Ibid. c. 230.

[y] Peregrina judicia generali sanctione prohibemus: quia indignum est, ut ab externis judicetur, qui provinciales & a se electos debet habere judices.

[d] XX.

[d] XVIII. Ant. Aug. Lib. VII. c. 134.

[z] Nullus episcopus extra suam provinciam ad judicium devocetur; sed vocato eo canonice, in loco omnibus congruo, tempore synodali ab omnibus comprovincialibus episcopis audiatur; qui concordem super eum, canonicamque proferre debent sententiam. Quia si hoc minoribus tam clericis, quam laicis concessum est, quanto magis de episcopis servari convenit? Nam si ipse metropolitanum, aut judices suspectos habuerit, aut infestos senserit, apud primatem diœceseos, aut apud Romanæ sedis pontificem judicetur.

[e] XXI.

[e] XIX. 3. q. 1. Omnes vero infames. Lib. VII. c. 76.

[a] Placuit ut nullus servus, nullus libertus, nulla infamis persona sacerdotem accuset. [b] Omnes vero infames esse dicimus, quos leges sæculi infames appellant, [c] & omnes qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt provehi. Indignum est enim, ut illi eos accusent, qui esse non possunt quod ipsi sunt: [d] quoniam sicut majores a minoribus non judicantur, ita nec criminari possunt.

[f] XXII.

[f] XX. Lib. VII. cap. 130.

[e] Placuit ut nullus episcopus quemquam clericorum judicare, aut damnare præsumat, nisi accu-

accusatus legitimos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

XXI. Ibid. c. 135.

XXIII.

Placuit, [f] si episcopus accusatus appellaverit Romanum pontificem, id statuendum quod ipse censuerit.

XXII. Ibid. c. 140.

XXIV.

[g] Si quis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici, apud episcopos, quia alibi non oportet, a qualibet persona fuerint accusati, quicumque fuerit ille, sive sublimis vir honoris, sive ullius alterius dignitatis; qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, noverit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre. [h] Si quis vero circa hujusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate hujus sanctionis intelligat se jacturam infamiæ propriæ sustinere; ut damno pudoris, existimationis dispendio, discat sibi alienæ verecundiæ impune insidiari saltem de cetero non licere, sed qualem fratri paraverat damnationem, talem in se suscipiat.

XXIII. Lib. VII. cap. 341.

XXV.

[i] Nullus archiepiscoporum, nisi qui primas sedes tenent, appelletur primas, [k] aut princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, vel aliquid hujusmodi: sed tantum ille qui in metropoli sedet, aut metropolitanus, aut archiepiscopus vocetur, & suum in canonibus præfixum non excedens teneat cum humilitate modum. Et ille qui primam sedem retinet, tantummodo primæ sedis appelletur episcopus: salva semper in omnibus auctoritate beati Petri apostoli.

XXIV. Lib. V. c. 246.

XXVI.

[l] Judicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi, adjiciendique patientia præbita ab eo, ut ibi actio partium limitata sit pleniter, nec prius litigantibus sua velit sententia obviare, nisi quando ipsi peractis omnibus jam nihil habuerint in quæstione quod proponant: & tamdiu actio ventiletur, quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequentor ergo interrogari oportet, ne aliquid forte prætermissum remaneat, quod annecti conveniat.

XXV. Lib. VII. c. 241.

XXVII.

[m] Sunt nonnulli, qui indiscussos potestate tyrannica non canonica auctoritate damnant; & sicut nonnullos gratia favoris sublimant, ita quosdam odio invidiaque permoti humiliant, & levi opinionis aura condemnant, quorum crimina non adprobant. Ideoque communi decreto censemus, ut [n] quandocumque aliquis episcoporum criminatur, congregatis omnibus ejusdem provinciæ episcopis causa ejus audiatur, ut non occulte judicetur vel condemnetur: ' qui ab aliis prius judicari non potest, nisi ab iis a quibus ordinari potuit. Quod si aliter factum fuerit, nullas vires habebit.

' quia

XXVI. Ibid. c. 241.

XXVIII.

[o] Si clericus, vel laicus habuerit causam adversus episcopum proprium, vel adversus alterum, aut episcopus adversus quemquam, apud synodum provinciæ judicetur. [p] Quod si adversus ejusdem provinciæ metropolitanum episcopus, vel clericus habuerit querelam, petat primatem diœceseos, ut apud ipsum judicetur, aut apud sedem apostolicam.

XXVII. Ibid. cap. 79.

XXIX.

[q] Si quis episcopus super certis accusatur criminibus, ab omnibus audiatur, vel judicetur, qui sunt in provincia, episcopis.

XXVIII.

XXX

[r] Si quis episcopus judicaverit vel ordinaverit alterius parochianum: sine consilio & voluntate episcopi sui, oportet eum non sine increpatione in communi concilio admitti, ita ut ecclesiasticum ultra non solvat canonem.

XXIX. 3. q. 5. Placuit eorum. Lib. VII. c. 142.

XXXI.

[s] Placuit eorum accusandi sacerdotes, & testificandi in eos, vocem obstruere, quos non humanis, sed divinis vocibus mortuos esse scimus, quia vocem funestam potius ' intercidi, quam audiri oportet.

' interdici

XXX. Ibid. c. 143.

XXXII.

[t] Placuit ut accusato, si judicem suspectum habuerit, liceat appellare: quia non oportet ' negare audientiam roganti.

' negari

XXXI. 3. q. 11. Non est credendum. Lib. VII. c. 144.

XXXIII.

[u] Non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se prius probaverint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei adversus quemcumque confessio.

XXXII. Lib. VII. c. 170.

XXXIV.

[x] Si quis judicem adversum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat: ut cum ei concessum fuerit, integro negotio apud alium judicem amotis dilationibus possit audiri.

XXXIII. 11. q. 1. Clericus, sive. Lib. VII. c. 251.

XXXV.

[y] Clericus, sive laicus, si crimine aut lite pulsatus fuerit, non alibi quam in foro suo provocatus audiatur.

XXXIV. Ibid. c. 252.

XXXVI.

[z] Appellantem non debet afflictio ulla, aut carceris, aut detentionis injuriare custodia; ' si liceat appellatoris vitiatam causam appellationis remedio sublevare.

' & liceat

XXXV.

XXXVII.

[a] Liceat etiam in causis criminalibus appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem in supplicium sententia destinarit.

6. q. 5. In criminalibus. Lib. VII. c. 271.

XXXVIII.

In criminalibus causis nec accusator nisi per se aliquem accusare potest, nec accusatus per aliam personam se defensare permittitur.

XXXVI. Lib. VII. c. 263.

XXXIX.

[b] Constitutiones contra canones & decreta præsulum Romanorum, vel bonos mores, nullius sunt momenti.

XXXVII. 11. q. 1. In clericorum. Lib. VII. c. 266.

XL.

[c] In clericorum causa hujusmodi forma servetur, ut ne quemquam eorum sententia ' non a suo judice dicta constringat.

' a non suo

XXXVIII. 5. q. 6. Omnis qui falsa. Lib. VII. c. 277.

XLI.

[d] Omnis qui falsa aliis intulerit, puniatur, & pro falsitate ferat infamiam.

XXXIX. Lib. VII. c. 167.

XLII.

[e] Ut provincialis synodus retractetur per vicarios ' Romani pontificis, si ipse decreverit.

' urbis Romæ

XL.

XLIII.

[f] De iis qui in accusationem majoris natu veniunt: & ut episcopum nulli criminoso liceat accusare.

XLI. 2. qu. 6. Si quando. Lib. VII. c. 174.

XLIV.

[g] Si quando in causa capitali, vel in causa status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per ipsos est agendum.

XLII. Lib. V. cap. 150.

XLV.

[h] Placuit ut a quibuscumque judicibus ecclesiasticis ad alios judices ecclesiasticos, ubi major est auctoritas, fuerit provocatum; audientia non negetur.

XLIII. Lib. VII. c. 175.

XLVI.

[i] Si quis metropolitanus episcopus, nisi quod ad suam pertinet propriam solummodo parochiam, sine consilio & voluntate omnium comprovincialium episcoporum extra aliquid agere tentaverit, gradus sui periculo subjacebit, & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quidquid de provincialium coepiscoporum causis, suarumque ecclesiarum & clericorum, atque sæcularium necessitatibus, agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu comprovincialium agatur pontificum, non aliquo dominationis fastu, sed humillima & concordi omnium administratione, sicut Dominus ait: *Non veni ministrari, sed ministrare*; & alibi: *Qui major est vestrum, erit minister vester*, & reliqua. Similiter & ipse comprovinciales episcopi cum ejus consilio, nisi quantum ad proprias pertinet parochias, agant, juxta sanctorum constituta patrum: ut uno animo, uno ore concorditer sancta glorificetur Trinitas in sæcula.

Matth. 20. Matth. 23.

XLIV. Lib. VII. cap. 176.

XLVII.

[k] Quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in clericis prædamnari.

XLVIII.

[l] Ut laici contemptores canonum excommunicentur; clerici vero honore priventur.

XLV. Lib. VII. cap. 177.

XLIX.

[m] Delatori aut lingua capuletur, aut convicto caput amputetur. Delatores autem sunt, qui invidia produnt alios.

XLVI. Ibid. c. 278.

L.

[n] Qui in alterius famam in publico scripturam, aut verba contumeliosa confinxerit, & repertus scripta non probaverit, flagelletur: & qui ea prius invenerit, rumpat, si non vult auctori facti causam incurrere.

XLVII. Ibid. c. 281.

LI.

[o] Si quis iratus crimen aliquod cuilibet temere objecerit, convicium non est pro accusatione habendum: sed permisso tractandi studio, id quod iratus dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur: aut si forte resipiscens post iracundiam, quæ dixit iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis ' habeatur.

' teneatur.

XLVIII. 3. q. 6. Qui crimen. Ibid. c. 282. 2. q. 3 Omnis igitur qui.

LII.

[p] Qui crimen objicit, scribat se probaturum revera: & ibi causa agatur, ubi crimen admittitur: ut ' qui non probaverit quod objecit, pœnam quam intulerit ipse patiatur.

XLIX. Lib. VI. cap. 279.

LIII.

[q] Caveant judices ecclesiæ, ne absente eo cujus causa ventilatur, sententiam proferant: quia irrita erit, imo & causam in synodo pro facto dabunt.

L. Lib. V. c. 245.

LIV.

[r] Ejus qui frequenter litigat, & ad accusandum est facilis, accusationem nemo absque grandi examine recipiat.

LI. Lib. VI. cap. 261.

LV.

[s] De accusationibus episcoporum Constantinus imperator inter cetera sic ait: Vestræ: ' inquit, accusationes tempus habebunt proprium, id est, diem magni judicii: judicem vero illum, qui tunc futurus est omnibus judicare. Mihi ergo homini constituto de hujusmodi rebus non licet habere auditorium, sacerdotum scilicet accusantium simul & accusatorum. Quos minime convenit tales debere monstrari, qui judicentur ab aliis, cum ab ipso domino magis sint ipsi judicandi; de quibus ait propheta: *Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem Deus discernit*. Neque possunt humano condemnari examine, quos Deus suo reservavit judicio. Et reliqua talia, & his similia.

' quidem

Psalm. 81.

LII.

LVI.

[t] Neque præsul summus a quoquam judicabitur, quia dicente domino: *Non est discipulus super magistrum*.

Luc. 6.

LIII. Lib. V. c. 256.

LVII.

[u] Judex criminosum discutiens non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.

LIV. 11. q. 3. Irritam esse.

LVIII.

[x] Irritam esse injustam episcoporum damnationem: idcirco a synodo retractandam.

LV. Lib. VII. c. 366. in manuscr.

LIX.

[y] Ut ne quis, dum in ea durare poterit, qualibet necessitate suam relinquat ecclesiam.

LVI. Lib. VII. c. 231.

LX.

[z] Pulsatus ante suum judicem causam dicat; & non ante suum judicem pulsatus, si voluerit taceat: [a] & ut pulsat, quoties appellaverint, induciæ dentur.

LVII. Lib. VI. cap. 232.

LXI.

[b] Si quis contra suam professionem vel conscriptionem venerit, si clericus fuerit, deponatur; si laicus, anathematizetur.

LVIII.

LXII.

[c] Si quis episcopum, aut presbyterum, aut diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam esse communionem.

' nisi in fine dandam ei non esse

LIX. Lib. VI. cap. 243.

LXIII.

[d] Si qui inventi fuerint libros famosos legere vel cantare, excommunicentur.

LX. 15. q. 4. Nullus episcopus. Lib. VI. cap. 245.

LXIV.

[e] Ut nullus episcopus, vel infra positus, die dominico causas judicare præsumat.

LXI. Ibid. c. 246.

LXV.

[f] Ut si quis potentum quemlibet expoliaverit, & admonente episcopo non reddiderit, excommunicetur.

LXII. Ibid. c. 247.

LXVI.

[g] Ut nullus clericus ab episcopo suo recedat, & ad alium se transferat.

LXIII. Lib. VII. cap. 298.

LXVII.

[h] Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos magosque cucurrerint, nullatenus ad accusationem vel ad testimonium erunt admittendi.

LXIV. 6. q. 1. Qui crimen intendit.

LXVIII.

[i] Qui crimen intendit, agnoscendum est, si ipse ante non fuit criminosus: quia periculosa est, & admitti non debet, rei adversus quemcumque professio.

LXV. Lib. VI. cap. 250.

LXIX.

[k] Occurrere quisque fidelium ruinis miserorum debet subsidio quo valet, & ex relevatione alienæ vindictæ a se Dei removere vindictam. [l] Libat enim domino prospera, qui ab afflictis pellit adversa.

' quo valeat & r. a. u. a se Dei r. v.

LXVI. Lib. VII. c. 287.

LXX.

[m] Majus periculum est judicantis, quam ejus qui judicatur: unde unicuique providendum est, ne aliquem injuste judicet, aut puniat.

LXVII. Ibid. c. 288.

LXXI.

[n] Accusationes adversus doctorem nemo suscipiat: quia non potest humano condemnari examine, quem Deus suo judicio reservavit.

LXVIII. Lib. I. c. 139.

LXXII.

[o] Presbyter non adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, aut subdiaconus adversus diaconum, non acolytus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolytum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem det accusationem aliquam. [p] Et non damnabitur præsul, nisi in LXXII. testibus. [q] Neque presul summus a quoquam judicabitur, quoniam scriptum est: *Non est discipulus super magistrum*. [r] Presbyter autem in car-

Luc. 6.

dine constitutus, non nisi LXIV. testibus damnabitur. Diaconus cardinarius constitutus urbis Romæ, nisi in XXVI. non condemnabitur. Subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, nisi sicut scriptum est, in VII. testibus non condemnabitur. 6. q. 1. c. 6. §. Testes. [f] Testes autem sine aliqua sint infamia, uxores & filios habentes, & omnino Christum prædicantes.

LXXIII.

[t] Testimonium laici adversus clericum nemo suscipiat.

LXXIV.

[u] Nemo enim clericum quemlibet in publico examinare præsumat, nisi in ecclesia; & reliqua.

[v] LXIX. Lib. VII. c. 23. — [v] LXXV.

[x] Episcopi pontifici, a quo consecrati probantur, præjudicium inferre nullum possunt. Quod si præsumptum fuerit, viribus carere non dubium est, nec posse inter ecclesiastica ullo modo statuta censeri.

[w] LXX. Lib. V. cap. 148. — [w] LXXVI.

[y] Non licet imperatori, vel cuipiam pietatem custodienti, aliquid contra mandata divina præsumere.

Lib. VII. c. 90. — LXXVII.

[z] Providendum est, ne in aliquo apostolica aut canonica decreta violentur.

Lib. V. c. 231. — LXXVIII.

[a] Injustum judicium, & definitio injusta, regio metu vel jussu a judicibus ordinata, non at.

[z] LXXI. Lib. VII. c. 287. — [z] LXXIX.

[b] Sic odit Deus eos qui adversus patres armantur, ut patrum invasores, qui in omni mundo infamia notantur.

[a] LXXII. 15. q. 1. Generali decreto. Lib. VI. can. 149. — [a] XXC.

[c] Item generali decreto constituimus; ut execrandum anathema*, & velut prævaricator catholicæ fidei, apud Deum reus existat, quicumque regum vel potentum deinceps canonum censuram in quocumque crediderit, vel permiserit violandam.

* fiat

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Hadriani papæ Capitula.*] Quanti hæc olim habita fuerint in Gallia, ex eo intelligi licet, quod omnia in libros Capitularium regum transfusa sint. Videntur etiam nonnunquam episcopi eadem sibi, & ecclesiis suis, pro lege observanda proposuisse; ut Hincmarus Laudunensis, cujus in codice sanctæ Mariæ Virdunensis, post hæc Hadriani capitula, istiusmodi extat professio: † *Hincmarus Deo miserante ecclesiæ Laudunensis episcopus, his sanctorum apostolicæ sedis patrum decretis obtemperandum subscripsi. Qui quoque mihi eodem auctore commissi sunt, & in his similiter sentiunt, soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, hac mecum pace potiantur. Si vero aliqui secus nolentes fieri socii hujus disciplinæ, nec habeantur participes communionis nostræ. Actum Lauduno* VIII. *Idus Julias.* At horum contra auctoritatem, tanquam a sacris canonibus discrepantium, elevare atque infringere conatur Hincmarus Rhemensis adversus nepotem scribens cap. 24. qui & hanc ejus subscriptionem vellicat capite 36.

NOTÆ ANTONII AUGUSTINI

ARCHIEPISCOPI TARRACONENSIS

De Hadriani papæ decretis sumptis, ut ajunt, ex Græcis & Latinis canonibus & synodis Romanis, atque decretis præsulum ac principum Romanorum, & traditis Ingelramno Mediomatricis urbis episcopo 13. Kalendas Octobris indictione 9. anno Christi 785. ut suspicor.

Cap. 1. a *Dei ordinationem accusat*, &c.] His verbis utitur Telesphorus epistola 1. unde est cap. 8. Can. 6. quæstio 1. apud Gratianum, & Ivo. parte 6. cap. 314. decreti; & Anselm. lib. 3. cap. 13. eisdem utitur Eusebius papa epist. 2. Neque dissimilia sunt verba Alexandri papæ epist. 1. & epist. 2. ex qua sumitur cap. 2. dist. 94. licet falso Antonius Demochares ediderit epist. 10. ut etiam Antonius Contius: nec recte Gratianus verba Alexandri de apostolicæ sedis legatis intellexerit, quæ de omnibus episcopis dicta sunt. Sic enim ait ad omnes episcopos scribens. *Qui vos persequitur, ipsum, cujus legatione fungimini, persequitur: quia sicut ipse filius Dei mediator fuit Dei & hominum, ita & vos ejus vice in ecclesia estis constituti, ut inter Deum & homines legatione fungamini.* His annexa sunt verba a Grat. relata: *Si quis autem legationem vestram impedit*, &c. Alexandri verba refert concil. Triburien. cap. 9. Hujus capitis verbis utitur capitulare lib. 6. cap. 280. & lib. 7. cap. 167. sed & lib. 5. cap. 170. sic ait. *Detractio sacerdotum ad Christum pertinet, cujus vice legatione funguntur in ecclesia*, eadem verba invenies lib. 6. cap. 98. Vide etiam lib. 7. cap. 462.

Cap. 2. b *Placuit, ut quocumque*, &c.] Similia verba concilii Nicæni fuisse cap. 27. testatur Julius papa cap. 7. in epist. ad oriental. & Athanasius & alii episcopi in Alexandrina synodo congregati, in epist. ad Felicem II. Sed multo ante idem ab apostolis traditum esse ait Anaclet. epist. 2. unde sumitur cap. 15. in fine 2. quæst. 3. Ivo. 4. 55. Panorm. & 5. 258. Decreti. Eadem Alexand. epist. 1. ait a tempore apostolorum observari. Ejus aliquot verba Grat. cap. 16. quæst. 7. Burchard. lib. 1. cap. 132. & cap. 144. quo loco ut Julii verba referuntur, non omnino falso; ut Alexand. verba Ivo. 4. 5. 6. Panorm. ut Julii parte 5 cap 257. Decreti; ut Alexand. Anselm. lib. 3. cap. 81. De eadem re extat Stephani papæ ep. 2. ex qua sumitur 2. qu. 2. cap. 3. plenius propter relatum a Burch. lib. 1. cap. 142. Item Sixti 2. epist. 2. & post Nicænum conc. epist Felicis II. ad Athanas. & Alexandrinam synodum cap 2. nec non cap. 17. concilii Aurelianensis. Hujus cap. verba refert lib. 6. cap. 287. &c. 21. & lib. 7. cap. 135. in additis. Vide etiam lib. 7. cap. 350. capitul.

Cap. 3. c *Nullus episcopus, nisi*, &c.] Hæc sumpta sunt ex Nicæna synodo, ut refert Julius papa epist. 1. ex qua sumitur 5. quæst. 4. cap. 1. & aliis verbis epist. 2. & Athanasius, ac reliqui in Alexandrina synodo ad Felicem II. Ex qua sunt 9. quæst 3. cap. 11. & cap. 12. falso Anastasio patriarchæ ad Felicem papam inscripta, & apud Ivonem parte 5. cap. 15. Decreti itidem mendose relata. Idemque Felix ait in epist. ad eosdem Ægyptios episcopos cap. 18 Sed ante concilium Nicænum eadem sententia ab apostolis est accepta, ut testatur Eleutherius papa epist. ad Galliarum episcopos, unde sumitur 3. quæst. 6. cap. 7. Ivo 4. titul. 12. Panorm. & 6. 316 Decreti, & Victor papa epistola 1. & Sixtus secundus epistola 1. ex qua est 3. quæst. 6. cap. 5. sed ex Victoris epist. Burchard. lib 1. cap 176. & ex Julii cap. 144 ex Decret Gregor. Sixti Victoris Ivo lib. 4. titul. 12. cap. 2. Panorm. Sed pro *Gregorii* scribo *Julii*, ut parte 5. cap. 257. Decreti. Testatur idem Victoris successor Zephyrinus, epist. 1. ex qua est 5. quæst. 4. cap. 2. Anselmus lib. 3. cap 4. qui diminute referunt epistolæ verba. Sic enim est in libris conciliorum: *Nec antea finiatur, sicut ab apostolis & successoribus eorum olim statutum est, quæ ejus auctoritate fulciatur*; neque hoc a Demochare & Contio omitti debuit. Sic etiam 2. quæst. 1. cap. 5. quod *Felicis* nomine inscribitur, & recte Demochares notat eadem verba esse Zephyrini epist. 1. Felicis epist. ad Paternum, quæ etiam prima est; sed verba quæ apud Gratianum desiderantur, notata non sunt. Contius alium errorem addidit numerorum. Appellat enim caput quartum illud quintum, ut aliis capitibus falsos numeros addidit. Verba omissa sunt (*apostolica freti auctoritate*) ante illa (*aut eum se ipse confiteantur*) Burchardus 1 154. ex Zephyrino, *Apostolica fultus auctoritate*. ex cap. 157. ex Felice, *Apostolica fretus auctoritate*. Ivo Cato. 4. 12. 11. Panormitanus, *qua apostoli fulti fuerint auctoritate*. Ex Zephyrino. Sic etiam Anselmus lib. 3. cap. 66. licet cap. 65. ex Felice, *quam apostolica auctoritate*. De eadem re extat Marcelli papæ epistola 1. unde est cap. 15. Can. 24. quæst 1. Anselm. 1. 15. & 2. quæst. 6. cap 6. quod plenius est apud Anselmum lib. 3. cap. 7. item ejusdem Marcelli epist. 2 unde sumitur cap. 1. distinct. 17. Sed latius patent Marcelli verba. Addamus Miltiadis epist. ad Hispaniæ episcopos: cujus pars refertur a Burch. lib. 1. cap. 2 & Ivone parte 5. cap. 46. Decreti. Hæc anteriora sunt ex Nicæna synodo, ex posterioribus videatur epist. Stephani & Africanorum ad Damasum, & Damasi epist. 3. ad eosdem episcopos: unde est 3. quæst. 6. cap. 6. quod mendose editum est a Demochare & Contio. Nam pro illis verbis, *quoniam omnes appellare*: scribendum est, *quam omnes appellare*; & referuntur ad sedem apostolicam. Burchard. lib. 1. cap. 179 qua habet; & Ivo. parte 5. cap. 295. Decreti. Sed ambo omittunt superiora verba oppido necessaria. Ivo Callisti esse ait, quæ Damasi sunt. Anselm. recte lib. 2. cap. 67. init. hujus capitis verba paucis exceptis refert capitul. lib. 6. cap. 287. & lib. 7. cap. 150. in ipsius additis plenius.

d *Placuit ut semper*, &c.] In vetere lib. Anselmi Lucensis

lib. 3. c. 88. ab his verbis usque ad ultimum caput omnia dicuntur esse ex decretis Hadriani papæ. Sed ego nihil Hadrianum constituisse existimo, sed collecta tradidisse Mediomatricis episcopo. Hoc quidem certe caput olim fuit XLV. Nicæni concilii, ut apparet ex epist. Julii papæ ad Eusebium, Theogenium & alios orientales episcopos, cap. 11. sed ante id concilium * multorum est pontificum Romanorum. Initium sumamus ab Evaristo epist. 2. unde est 2. quæst. 7. cap. 17. Ivo 7. 7. Panormiæ. Mox Sixtus epistola 1. in fine. Cujus sunt tum alia, tum illa verba hic quoque relata: *Dubius in fide infidelis est*, &c. quæ habet Gregorius IX. sub titul. de hæret. cap. 1. nomine Stephani omnibus episcopis, & ante eum Bernard. Papien. lib. 5. titul. 6. cap. 1. collect. 1. decretal. rectius Burchardus lib. 1. cap. 144. ex Julii epist. de qua supra. Sic etiam Ivo parte 5. cap 257. nec hoc Anton. Cont. mutavit in editione juris pontificii omnium optima. Tertius accedat Pius papa epist. 1. ex qua est 3. quæst 4. cap. 3. Quartus Callistus epist. 2. ex qua sumitur 2. quæst. 7. cap. 18. plenius Burchardus lib 1. cap. 171. & Ivo 5. 289. Decreti. Quintus Fabianus epist 1. cum filiis apostolicæ & universalis ecclesiæ, hoc est, in synodo Romana. Ex ea est 3. quæst. 4. cap. 7. plenius Anselmus lib. 3. cap 17. Sextus Stephanus epist. 2. cujus illa verba sunt: *Apostoli & successores eorum & reliqui sancti patres noluerunt fieri facilem episcoporum accusationem*, &c. Postremus Marcellus sit epistola 3. qui etiam apostolos ait, & eorum successores sub divina contestatione constituisse, non debere fieri persecutiones, &c. quæ verba mendose refert Gratianus distinct. cap. ultimo & Anselm. 6. 187. Nunc addamus alterius œcumenici concilii caput a Nicolao pontifice relatum in epist. ad Michaelem imperatorem. Græce extat caput 6. Constantinop. synodi apud Gratianum 4. quæst. 1. cap. 2. Ivo. 4. 7. 10. Panorm. & 14 70. Decreti. nec dissimile est cap. 11. Chalced. synodi, unde est cap. 46. apud Gratianum 2. quæst. 7. Anselmum lib. 10. cap. 114. sive 115. adde cap. 96. Concil. Carthaginens. 4. & cap. 11. concilii Toletani sexti, unde est cap. 9. Gratiani 3. qu. 9. falso inscriptum *ex Toletano septimo*, quod Demochares recte mutavit. Burchard. lib. 16. cap. 5. ex decretis Felicis papæ cap. 15. edidit. Est sane Felicis secundi epist. 1. cap. 11. mentio hujus Nicæni capitis. Partem denique verborum hujus capitis invenies in capitul. lib. 5. cap. 185. & 239. integrum caput lib. 7. cap. 147. in additis.

* Omnes illæ epistolæ suppositiciæ tom. 1. & 2. vide suis locis.

Cap. 5. e *Sancta synodus Romana dixit: Hæc sunt*, &c.] His verbis decipiuntur, qui putant Hadrianum hos canones in synodo Romana constituisse. Sunt autem verba ejus synodi quæ habita est sub Felice a 70. episcop. ut constat ex epist. 2. Felicis, qui multis sæculis fuit ante Hadrianum, sub Claudio & Aureliano imperatoribus, Damaso teste. Eadem verba sunt in capitul. lib. 7. cap. 143. in additis.

f *Si quis episcopus ab illis*, &c.] Hæc verba Felicis refert Greg. IX. sub tit. de accusatione cap. 2. sed non recte ait esse ejusdem Felicis, cujus est caput 1 Namque illud est ex epist. 1. cap. 17. Felicis secundi, hoc ex secunda Felicis primi. Bernard. Papien. lib. 5 tit. 1. c. 1. & 8. itidem refert ordine neglecto temporum. Contius utrumque caput ejusdem Felicis esse arbitratur. Burch. lib. 1. cap. 169. & c. 174. utramque Felicem appellat, & Ivo parte 5. cap. 271. & 291. Decreti. Hujus thematis sententia refertur tum ab Athanasio & Alexandrina synodo; tum ab eodem Felice minore, cap. 2. & 3. epist. 1. ad eumdem Athan qui testis est hoc etiam fuisse sumptum ex Nicæna synodo: sed ante eam synodum eadem fuit sententia tam primi Felicis quam Stephani epist. 2. Postea legendum est 6. caput Græcum Constantinop. synodi, & c. 7. Carthag. III. quod est Græcis c. 19. concilii Carthag. ex quo sumptum est c. unic. Grat. 4. q. 5. falso inscriptum ex concil. Carthag. IV. ut recte Demochares notat. Burch. 1. 160. incertius ex Carthag. c. 19. Sed Græcos secutus esse videtur Ivo 4 tit. 2 Panorm. cap. 12. mendose, part. 5. cap. 270 Decreti, cap 8. & *in majus ex concilio Carth. IV.* cap. 19. utrumque mendosum est. Ansel. lib. 3. cap 33. ut Burch. vide hujus them. verba in additis cap. lib. 7. cap. 143.

g *Qui congruo in loco*, &c.] Felicis verba refert præter Anselm. 3. 88. Burch. 1. 174. Ivo 5. 292. Decreti: sed in Felicis epist. non est, *tempore a canonibus præfixo Nicænis*; fuit enim Felix multo antiquior; sed, *tempore congruo*. 1. autumnale, vel æstivo: quod confirmatur canone 37. apostolorum, et Niceno 5. ex quo est caput 1. dist. 18. mendose tamen a duobus Antoniis editum, *mundum jejunium & solenne munus Deo possit offerri*. Est enim scribendum, *mundum & solenne munus Deo possit offerri*. Græce est τὰ δῶρα καθαρὰ προσφέρηται τῷ Θεῷ. Quamvis in his verbis illa verba *& solenne*, non agnoscamus, quæ in multis Latinis editionibus horum canonum non legimus, sint licet in veteri libro Massæi, non sunt in Carthag. VI. synodo, neque in Dionysii Exigui interpretatione. Cetera a Felice scripta confirmantur verbis concilii Nicæni relatis a Julio papa in epistola ad orientales c. 23. 24 25. et 26. & forrasse Nicænæ synodi c. 65. 66. vel 67. Itaque in ea synodo actu testari videtur Athanas. et reliqui Ægyptii in epist. ad Felicem II. et idem Felix ad eosdem Ægyptios c. 3. unde est 5. q. 2. c. ult. quod non recte scribitur, *Felix papa Anastasio*, &c.] Sed scribendum, *Felix secundus Athanasio*, &c.] In quo etiam Antonianæ editiones errarunt, quamvis ex additis a Demochare id mutari potuerit. Burch. lib. 1. cap. 221. ex Decretis Felicis papæ c. 4. & Ivo parte 5. c. 335. Decreti. Ante concil. Nicænum extat epist. 2. Zephyrini papæ, de qua diximus c. 3. habere quædam cum epist. 1. Felicis communia, et totidem verbis conscripta, et male a Grat. relata. Extat Fabiani papæ epist. 3. cujus etiam magna pars reperitur a Sixto III. in epist. ad orientales c. 3 ex ea Fabiani epist. sunt tria Gratiani capita 3. q. 6. duo Burch. lib. 1. c. 147. et 148. duo itidem Ivonis parte 5. c. 260 et 261. Decreti. Denique Steph. epist. 2 de eadem re statuit. Addamus cap. 6. Græcum Constant. synodi œcumenicæ. Hujus them. verba vide dist. cap. 143. in additis lib. 7. capitul.

h *Quia ultra provinciæ ter minos*, &c.] Julius epist. 2. c. 32. testatur hoc esse in synodo Nicæna statutum; fuerat olim ab Stephano papa epist 2. decretum, unde est 3. q 6 c. 4. Ivo 45. 4. Panorm. Anselm 3. 74. præter Felicis epist 1. et 2. de quibus supra. vide infra caput 10. videatur etiam. Valentiniani et aliorum constitutio 5. lib. 9. tit. 1. Codicis Theodos. in eadem verba magna ex parte referuntur. Est autem ea constit. 10. in integro lib. Adde dist. cap. 143. in additis capitul.

i *Nam si quis fuerit rebus spoliatus*, &c.] Hæc Felicis verba refert Gratianus 3. q. 2. c. 8. et sed non recte eumdem putat fuisse cap. 7. et 8: scriptorem, cum illa sint Felicis secundi epist. 1. c. 8. hoc primi epist. 1. Burch. lib. 1. c. 174. partem horum verborum refert et Ivo 4. 6 3. et 5. Panorm. et 5. 245. et 292. Decreti. Multi hoc ipsum pontifices decreverunt, quorum aliqui apostolorum esse institutionem asserunt, aliqui Niceno concilio tribuunt. Primum laudemus Zephyrinum epist. 2. cujus est c. ultimum 2. q. 2. in quo ante verbum *ejectos* addendum est *episcopos*, quod non desideratur apud Ivo. lib. 4. tit. 6. c. 2. Panorm. Secundum Fabianum epist. 2. ex qua est caput. 2. Grat. 3. q. 1. Tertius sit Stephanus epist. 1. cujus est 2. q. 2. caput 5. plenius apud Burch. lib. 1. c. 142. & Ivo parte 5. caput 253. Decreti. Quartus Cajus papa in epistola ad Felicem episcopum, cujus est caput 1. apud Grat. 3. q. 1. mendose a Demochare editum. Quintus Marcellus epist. 2. ad Maxentium *tyrannum*, non *episcopum*, ut appellat. Grat. 96. distinct. caput ult. Maxentium tantum Anselm. 6. 187. Sextus Marcelli successor Eusebius epistola 2. cujus sunt apud Grat. 2. quæst. 2. c. 4. & 3. qu. 2. c. 6. & 3. qu. 1. c. 3. & 4. & Ivo. 4. 6. 4. & 7. Panorm. & 5. 249. Decreti. & Anselm. libro 3. c. 44. & 51. qui caput illud 3. & c. 4. Grat. 3. qu. 1. quorum initium est *redintegranda*, latius refert. Septimus Julius epistola 2. qui non solum verba refert Nicæni concil. cap. 28. quod est Julii 8. sed etiam cap. 35. sententiam ejusdem concilii latius persequitur. Hinc cap. 5. Grat. 2. quæst. 2. desumptum est. De eadem re Athanasius, & Alexandrina synodus ad Felicem II. & ipse Felix ad eosdem cap. 3. 4. & 8. ex cap. 3. est 5. qu. 2. cap. ult. de quo diximus them. 2. Item Africanæ provinciæ Stephanus, & alii episcopi ad Damasum, & Damasus ad eosdem epistola 3. refertur ab Isidoro in prologo conciliorum: Leonis epist. ad Chalced. synodum, aliaque permulta ex Eusebii histor. de qua Nicol. apud Grat. 13. quæst. 2. cap. 3. & ex synodo Larissæ sive Lampsaci habita, & ex aliis synodis atque Decretis. Nos Symmachi mentionem faciemus, qui in synodo Romana V. totidem verbis, quot Euseb. epist. 2. scripsit. eisdem quoque utitur Joan. Papa epist. 2. ex qua est 3. qu. 1. cap. 3. latius relatum ab Anselm. 3. 44. item 12. qu. 2. cap. 7. quod recte Eusebio adscribit Ivo parte 5. cap. 249. item 3. qu. 2. c. 1. Postremo Pelagius II. in epist. ad episcopos Italiæ 3 ex qua est cap. 2. Grat. 3. qu. 2. Latini ab Anselm. lib. 3. cap. 59. relatum. Adde ex additis capitul. d. lib. 7. cap. 143.

k *Adimi namque episcopis*, &c.] His Felicis verbis utitur concilium Africanum cap. 54. Græci vero 88. sive 87. ejus verba refert Greg. IX. sub tit. de judiciis cap. 1. cum aliqua varietate. Bern. Papiens. collect. 1. lib. 2. tit. 1. cap. 1. Burch. rectius lib. 1. cap. 181. & Ivo parte 5. cap. 297. & capit. d. lib. 7. cap. 143. in additis.

l *Quod si ægrotans*, &c.] Hæc Felicis in Romana synodo verba refert Grat. 5 quæst. 3. cap. 1. ut ex Romana synodo, tempore Hadriani papæ. Burch. rectius 1. cap. 51. ex decretis Felicis papæ cap. 11. & Ivo 4. 2. 7. Panorm. & 5. 161. Decreti. Sed Anselm. 3. 88. ex decretis Hadriani papæ de hac eadem re Felix II. epist. 1. cap. 6. Videndus & cap. d. cap. 143.

m *Nec a communione suspenditur*, &c.] Nihil antiquius extat hac de re can. 74. apostolorum, cujus formam servatam legimus in conciliis. Hæc quoque verba sunt concilii Carthag. III. cap. 7. quod est Græcis cap. 19. Carthag.

concilii. Ex eodem cap. ult. 4. q. 5. de quo fupra diftum eft. Videnda quoque ref Tolletan. 3. cap. 1. c. 8. & Gratr. & Anfelm. paulo ante relata. & capitr. de cap. 14.

n Quod fit ex ceruum pertc, &c.] Hac Felicis verba refert Ivo tit. 7. cap. ultim. Panormia, & parte 3. cap. 248. Dorrei: vide quos diximus cap. 8. & infra cap. 15. & capitr. de cap. 14.

o Quod fi neceffarium, &c.] Refert hanc ut Felicis verbum Gratr. 3. qu. 10. cap. ult. & 4. q. 6. de qua. 1. fed cap. 2. explicat quaftionis ut Hadrianus pap. nec refert. Dorrei: Hadrianus Felicis verba addidit ex cap. 13. epift. decretali: fi fufpicor voluiffe Felicem, fi quid ... Felicis, Ivo quoque non refert parte 6. cap. 248. & Panormia, & Felicis Lib. Decretal. ad episcopos Galliae verba refert, & in margine addita funt Decretaliorum verba. & cap. 13. epift. decretal. fed parte 2. cap. 248. Felix decretal. ad episcopos Galliae. Pulchrorumque eft hac de re cadere. & Gratr. Quoftaftigio concilii, ... ipsa pacis ceruum verba in epift. Nicolai papae ad Mich. imperat. relata apud Gratr. 3. q. 9. cap. 1. & cap. 1. cap. 2. Ivo. 2. p. 70. Panormia & 14. p. 70. Dorrei. Eft etiam de eadem re cap. 7. concili. Carthaginen. tertii, Gratr. 13. q. 2. quod Carthaginen. fynodus ait, Gratr. 3. q. 4. q. 6. non ex epiftola Carthaginen. fynodum, ut eft in Antoniana editione, Burch. 1. lib. 2. cap. 20. & Gratr. Quoftaftigio concilii, Ivo parte 2. cap. 170. Decreti ex concilio Carthagin. cap. 1. non refte, ut fupra diftum eft, illud non diximus in eveio mo cap. Gratr. 4. q. 1. editum effe ab antiquo Antonio. *Sic ad diem pacis ceruum non nolufte, fed non pauiffe neuertere prohaetatis. Ivo in Panorm. fi fed dum conftituunt ceruum non nolufte, fed non pauiffe prohaetatis.* Idem in Decret. 5. *fi ad diem pacis ceruum non nolufte, fed non pauiffe prohaetatis. Ad diem ceruum non pauiffe prohaetatis.* Ait in Latina concilii 8. *fi ad diem ceruum non nolufte, fed non pauiffe prohaetatis.* Gratr. 13. *non fiudaty ceftiftcatum, non ftabilitum fit ad reftituendum, non ad fabuftiftum neuertitur.* In epiftola Michaelis ibid. *fi ad diem pacis ceruum non nolufte, fed non pauiffe prohaetatis* quod non minus methodum eft, quam. *Concipere ceftiftcatum non ftabilitum fit, non ad reftituendum, non ad fatuftiftum neuertitur, ubi qui fuum, ftabilitum fit, ceftiftcatum fit, ad reftituendum, ad fatuftiftum neuertitur.* Ivo in Panormia *Ceftiftcatum, inquit, non ne fuat ftabilitum; reftituendum ceftiftcatum non dicitur, ad fatuftiftum neuertitur, fed non pauiffe ex ipfo ad reftituendum admonitus cauftae.* Mihi verba concilionum, Latinorum aperitio ea videntur, fed in latina vaciitate cum ea cum Graecis conferi, quae Hadrianus pap. Felicem ait, Graecis, fed non Latinis concinnitatis magis in eam partem inclinat ut Burchfuiginarum problemo: non minus, eft fi verba Latina Africani concilii dictionem fint, quae Graecis Hadrianus ex Felice fecerit, quorum ... Cyprianus excepto *quatum Cyprianum* dictum ftaffer, non libenter apud Cyprianum, Lactantium legendi dictionibus vivis placere poffit, Mabro Burchardi retenuerunt librum, qui tum edito Ivo Verba quoque Dionyfius, quam fuit ex ceftiftfimum, non multum a Burchardi differentium. Addo extare apud Felicem II. epiftola 1. epiftola. *Mihi verba, fed non ceftiftcatum, non ftabilitum, non reftituendum, non fatuftiftum, nihil ad nouitas.* Apertius dicentur quod non quia *nolueritis fed quia non potuerit* ceftiftcatum, non neuerit. Sed haec haftenus. Eft Reftitui Carthaginenfis concilium VI. cujus capit. 1. non difficilius fentencia eft. Gratian eft cap. 1. 10. Ariftotelis Carthaginenfis VIII. capite 2. c. cauta 4. q. 6. quod refte a Demachaeo antecedentem. Ivo cuius ad eftfe Gratian. 1. q. 1. Verba quoque libri

Hæc denique vehiculo vehitur Tiduorus in præfatione collectionis conciliorum: sed ut verum fatear, non reffidere huic quidquam, quod meminerim, quibus Hadrianus usus sit. Porro repetendum ex p. 1. capitul. c. 90. de nisi tum tantum canonis 108. de in adulter ipsis fit capp. 148.

Quæ indignum est superiores pati, &c. Hæc etiam verba refert Gratianus p. 1. dist. 19. capp. 7. ex Pseudo Romana Sub Hadriano. Anselmus lib. 3. cap. 78. de decretis Hadriani: contra sententia Nicæni non esse dicitur eadem ut refert Julius epist. 6. ad c. 6. ubi de a Petro discipulo Clemente fiatur epist. ex qua est d. quinti. c. 5. epistolarum statuum ab Anacleto p. 1. dist. decretum ex Zephyrino epist. 1. ex quo est d. 9. p. 1. cap. 11. Ibere apud Marianum in concilio Sinuessano, et nisam Sylvestro. p. 1. dist. Sacrosanctam Ecclesiam Romanam esse ipsis. 1. de Julium Papa Scriptum epistolæ. sed fuerbor id quoque quod ante paulo dixi, Hadrianus verba me non reprehendit ab illis prius conscripta, sed Pseudo Romana Sub Hadriano. Vide infra cap. 6. cap. 9. n. 1.

Cap. 12. *Prædecessores, judicaverunt fratres fuit affirmata decretum*, &c.] Hæc quidem verba aliquam usurpatæ sunt Hadrianus legit, fenomenia multis in locis expostis, de in Nicæna Synodo nisi restituimus, quibus quidem ostendere in provincia esse a Synodo cautus retradiendas de pergendum. de Africanis Synodo. Joadam contribuerunt Stephanus p. 1. Fol. Scripta, iniriti in epistolæ Africani conciliis ad Cœlestinum papam, in qua hæc verba tantum, quarum innotuit pandem Graecorum et 138. contra Carthag. Dalmatius in capitulis. c. 24. 27.

In ad consilium fuy provinciæ vel etiam universalis provocare, &c.] Hæc verba fuit epist. Africani conciliad Cœlestinum pontifem Sinuessanum et Mileviitanum ad Cœlestinum. 90. Latinis 126. vel 138. Graecis, ex quo est apud Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. in quibus illis verba *De interna quidem quidem adhibitis ad ille ex ecclesiam ab Hadriano refuta epist. 2. ad episcopos Galliæ*, ex qua est 1. q. 7. c. 18. Burchid. 10. c. 171. Ivo 4. p. c. 27. Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Burchid. 10. c. 171. Ivo parte 4. cap. 289. Decret. Ex hac epist. Gallis, cujus etiam verba fuit cap. 96. concil. Carthag. IV. prima, non Latina, sed Graecis conversa. Quæ ex Dionysius non epist. 2. ad epist. 1. q. 4. p. 1. mendose editum, in relatio Anfelmi. Ivo. Gratian. Burchid. Quinta Kalendarum epist. 2. quam in Synodo Romana edidile ridetur, ex qua est 1. q. 4. p. 1. romulo latius fcripsem ab Anselmo. Lucens. lib. 2. epistolarum Fabianus epistolæ. Ex quo est 1. q. 7. c. 18. Burchid. 10. ab Hadriano relata, quasi excepta. Eademque verba exepsit Sancto Ivo. Gratian. Burchid. Quinta Kalendarum epist. 2. ex Anselmo lib. 2. p. 7. Ante Siantum Stephanus epist. 1. multa ex epistolis Sancti Petri Petrus Petrus Hispanus. 1. 2. in fiatum esse fibi hoc Nicæno concilio. Dufrenus Dolzinus epist. 3. cropus esse fibi. 3. q. 6. c. Anselmi lib. 2. p. 1. 6. d. 3. ex Martalis Fragmentum Confessionum Hadriani. 2. q. 6. Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Burchid. 10. c. 171. Ivo 4. p. c. 27. Decretum. Item fymphas Chaledo. ex ex quo est 2. q. 7. cap. 19. Anselfi lib. 2. p. 1. 14. Ivo 4. p. Dufrenus videtur Clement lib. 7. cap. 4. c. 8. p. 1. 6. d. 3. conditione. 3. q. 6.

Ut per vices pontifex, &c.] Hæc de in Anacletus epist. 3. ardo ad 2. c. 6. p. 1. 14. Ivo 4. p. Pseudo Romana. Sub Hadriano. Anselfi. 3. q. 6. Dionisiaca. c. 9. monnulla refert. Eracilius quoque epistolarum Hadriani. 2. q. 6. Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Pseudo Romana parte 2. cap. 20. Decretum. Sic Anselfi. 3. q. 6. Ivo. 4. p. Gallias, Fabianus de Sirmis Illi. ubi fupra. Anselfi. 2. q.

Ordinem Ecclesiasticum, quem Ecclesia Romana, non esse excepto in Africani conciliis non esse illi probatum fuisse ab Innocentio Ignoliam videtur quod ex Hadriano. Ivo. Gratian. Burchid. epist. 1. hoc est, non ordine, fed ex magna cauta. Tamen hoc quidem Sancta Ecclesia Romana fuit, tamen hoc ab Africanis Synodo temperat Benifacii II. Vidunda epist. quid ad Italiam Alexandrinum episcopum. Conferatur cap. 28. ab non appellatum ab Africanis conciliis ex concilio Carthaginiensi. 28. de appellatione ad majus concilium. Extat cap. 11. Antiochenorum. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Ivo 4. p. Martino Bracarensis verbis editum cap. 35. non ex concilio Martini papæ, et a Gratiano cap. 3. quidem quæstionis. 2. q. 6. per perpetuum esse Gratianus Ecclesiæ et, videndus est etiam cap. 6. Gratian. textus Constantinopolitani concilii.

In Nicæno episcopus ordine, &c.] Hæc de in diffinit ex Gelasiana epistola ad Episcopos Galliæ et epistola Anselfi. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Ivo 4. p. Dionisiaca. c. 9. Pseudo. Ex epistola. p. Dionisii, ex qua fuerit quoddam Burchid. 10. cap. 171. Ivo parte 3. cap. 262. Decretum. Vea *plenale* monetur: eorum tamen libri 6. cap. 287. capitul. 6. lib. 7. cap. 1. ubi addidit.

Ut Nicæna metropolitanus, &c.] Origo hujus decreti ex apollinarum cap. 34. Gratiæ. Latinis 35. fumitur. Nicæno concilio idem fiatum fuillit. cap. 31. de 61. tullanus Julius papa epist. 1. c. 8. cap. 3. epistolarum dici videtur cap. 3. concilii Antiochenis, ex quo est 9. q. 3. c. 6. & apud Martin. A num Bracarensis. 4. ex quo est cap. 1. adjudiem quoth. Pontifices quoque verba confilium confirmitis dicuntur. Hygenius epistolæ ex quo est 9. q. 3. c. 5. Pseudo Romana parte 2. c. 17. Decretum, qui ex epistolis Galliæ papæ. Ad autem epistola ad episcopos Galliæ, ex quo est 9. q. 3. c. 7. Burchard. 1. 86. Ivo 4. p. Pseudo. R. 3. p. 10. c. 61. Decretum. Ante Calliphum Aventinus in epistola ad Galliæ etiam episcopos, ex quo est 9. q. 3. cap. 16. Burchardus 1. 6. 1. Ivo 4. p. 1. Pseudo. R. 3. p. 4. Decretum. Pull hoc verba Calliphi reperit Lucius papa ad episcopos Galliæ et Hispaniæ, Decretis, et ex Anselfo fere eadem confirmitis. Vide infra cap. 4. Extat hoc etiam cap. 1. in cap. 1. 8. 9. 10. 11. 12. in adiutor parte tertia Ivo 3. p. 1. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Ut per vicinorum episcopi ordinentur, &c.] Quæstionem hæc hæc Pontifex verba confirmitis Carthaginensis IV. cap. 13. ex quo est 1. q. 7. cap. 6. Burch. lib. 1. cap. 14. Ivo parte 3. cap. 14. Decretum. Ex hac tamen confirmitis est canon. Hispanicus. 1. 2. 4. ex quo fuit c. 6. de capitulis. 13. q. 2. non refitu a Demosthene ad Ecclesiam Romanam. Ad Anselfo ex Nicolai epistola ad Mich. impera. cap. 8. *in sin quæ pradicandum ipso pedibusinum* mutari potuit, aut ut varia lectio fiesta. Vide infra cap. 6.

Primo pontifex vitia, &c.] Hæc de ex diffinem cap. 4. Ivo 4. p. Pseudo Romana. Sub Stephano. 2. p. Fol. Felicis I. epistola. cap. 1. videndus Clemens lib. 1. cap. 4. conditio. apostolorum.

Et pro non fuit bona concordantiis, &c.] Maltorum pontificum et illi de urbes decretum. Primus Anselmus Inadandum fuit. 3. q. 6. c. 1. qui ex Clementis reliquias quas ut ut cum collegis fuit, quamvis Clementis verba, ubi fuit, ignoremus. Extat apud Gratian. 3. q. 6. c. 8. Ivo 4. p. 7. 8. Pseudo Romana. Sub Hadriano. 3. q. 6. c. 1. p. 1. 6. Ivo 4. p. Pseudo Romana. 8. 3. 4. Decretum. 3. q. 6. c. 1. Tertius Calliphus, cujus etiam verba fuit cap. 1. 8. 9. 10. 11. 12. in adiutor. 3. q. 6. c. 1. p. 1. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Ivo 3. p. 1. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Burchid. 1. 6. 1. Ivo 4. p. 1. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Pseudo Romana. 3. q. 6. c. 1. p. 1. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Ivo parte 3. cap. 289. Decretum. Ex hac epist. Calliphi, cujus etiam verba fuit cap. 96. concil. Carthag. IV. prima, non Latina, sed Graecis conversa. Quæ ex Dionysius non epist. 2. ad epist. 1. q. 4. p. 1. mendose editum, in relatio Anfelmi. Ivo. Gratian. Burchid. Quinta Kalendarum epist. 2. quam in Synodo Romana edidile ridetur, ex qua est 1. q. 4. cap. 1. romulo latius fcripsem ab Anselmo. Lucens. lib. 2. epistolarum Fabianus epistolæ. Ex quo est 1. q. 7. c. 18. Burchid. 10. ab Hadriano relata, quasi excepta. Eademque verba exepsit Sancto Ivo. Gratian. Burchid. Quinta Kalendarum epist. 2. ex Anselmo lib. 2. p. 7. Ante Siantum Stephanus epist. 1. multa ex epistolis Sancti Petri Petrus Petrus Hispanus. 1. 2. in fiatum esse fibi hoc Nicæno concilio. Dufrenus Dolzinus epist. 3. cropus esse fibi. 3. q. 6. c. Anselmi lib. 2. p. 1. 6. d. 3. ex martalis Fragmentum Confessionum Hadriani. 2. q. 6. Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Burchid. 10. c. 171. Ivo 4. p. Decretum. Item symphas Chaledo. ex ex quo est 2. q. 7. cap. 19. Anselfi lib. 2. p. 1. 14. Ivo 4. p. Dufrenus videtur Clement lib. 7. cap. 4. c. 8. p. 1. 6. d. 3. conditione. 3. q. 6.

Ut per vicinorum episcopi, &c.] Hæc de in Anacletus epist. 3. ardo ad 2. c. 6. p. 1. 14. Ivo 4. p. Pseudo Romana. Sub Hadriano. Anselfi. 3. q. 6. Dionisiaca. c. 9. monnulla refert. Eracilius quoque epistolarum Hadriani. 2. q. 6. Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Pseudo Romana parte 2. cap. 20. Decretum. Sic Anselfi. 3. q. 6. Ivo. 4. p. Gallias, Fabianus de Sirmis Illi. ubi fupra. Anselfi. 2. q.

Ordinem Ecclesiasticum, quem Ecclesia Romana, non esse excepto in Africani conciliis non esse illi probatum fuisse ab Innocentio Ignoliam videtur quod ex Hadriano. Ivo. Gratian. Burchid. epist. 1. hoc est, non ordine, fed ex magna cauta. Tamen hoc quidem Sancta Ecclesia Romana fuit, tamen hoc ab Africanis Synodo temperat Benifacii II. Vidunda epist. quid ad Italiam Alexandrinum episcopum. Conferatur cap. 28. ab non appellatum ab Africanis conciliis ex concilio Carthaginiensi. 28. de appellatione ad majus concilium. Extat cap. 11. Antiochenorum. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Ivo 4. p. Martino Bracarensis verbis editum cap. 35. non ex concilio Martini papæ, et a Gratiano cap. 3. quidem quæstionis. 2. q. 6. per perpetuum esse Gratianus textus Constantinopolitani concilii.

In Nicæno episcopus ordine, &c.] Hæc de in diffinem ex Gelasiana epistola ad Episcopos Galliæ et epistola Anselfi. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Ivo 4. p. Dionisiaca. c. 9. Pseudo. Ex epistola. p. Dionisii, ex qua est 1. q. 4. cap. 1. romulo latius fcripsem ab Anselmo. Lucens. lib. 2. epistolarum Fabianus epistolæ. Ex quo est 1. q. 7. c. 18. Burchid. 10. ab Hadriano relata, quasi excepta. Eademque verba exepsit Sancto Ivo. Gratian. Burchid. Quinta Kalendarum epist. 2. ex Anselmo lib. 2. p. 7. Ante Siantum Stephanus epist. 1. multa ex epistolis Sancti Petri Petrus Petrus Hispanus. 1. 2. in fiatum esse fibi hoc Nicæno concilio. Dufrenus Dolzinus epist. 3. cropus esse fibi. 3. q. 6. c. Anselmi lib. 2. p. 1. 6. d. 3. ex martalis Fragmentum Confessionum Hadriani. 2. q. 6. Gratian. 2. q. 6. c. 4. p. 1. 14. Burchid. 10. c. 171. Ivo 4. p. Decretum. Item symphas Chaledo. ex ex quo est 2. q. 7. cap. 19. Anselfi lib. 2. p. 1. 14. Ivo 4. p. Dufrenus videtur Clement lib. 7. cap. 4. c. 8. p. 1. 6. d. 3. conditione. 3. q. 6.

Primo pontifex vitia, &c.] Hæc de in diffinem cap. 4. Ivo 4. p. Pseudo Romana. Sub Hadriano. Anselfi. 3. q. 6

Cap. 19. *i Quilibet archiepiscoporum, nisi qui primus, &c.*] Hæc sententia est canonis Nicæni cap. 4. addit Clementinus Concilia cap. 9. pl. 1. cap. 12. fed & primates fuisse in eadem concilio diffinitos & eumdemrus vellante Athanasius & Alexandrinus Synodus in epist. ad Felicem II. idemque Felix ad eosdem cap. 12. Refert etiam Burchhab. l. cap. 165. & Ivo parte 3. cap. 7. Decret. Eusam hodie cap. 8. & 2. concil. Nicæni, quibus partitatrichs videtur bonos habitare, *Romanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus.* Ex his apud Gratianum dist. 98. cap. 1. & 2. Hæc ipsa Nicæna canonis sententia pertestatio in Chalced. Synodi adhibitione 16. fed antiquior mens quorum ofecutrum mihi ' valde ignota, fuisse aliquando apud ethnicos antiquissimos, fere primos flamines, & primas quosdam legis dedisse. Ita quoque ex eo cap. 1. Concilio ancyrano ad Jacobum fratrem domini, & in eodem urbibus, Petro quidem ecclesiæ, qui primus ordinatus est, primatem constituerunt ejusque potestatem habebant; licet majores consulibus fuerint ordinatus effent, habentes metropolitanos fuos, & Episcopos vel primates ejus afferentes. Hæc etiam refert Gratianus dist. 99. cap. 1. Anselmus lib. 6. cap. 106. Ivo 4. p. 1. Panormo. & 3. p. 12. Decret. Idem Anacletus epist. 3. constituit sic hæc de ordinatione, in qua constituit primas civitatis quæ ab ethnicis apostolorum ordinatione, & ab ipso primatus prædictorum accepitarum. Mox in communi monitor primatum & Episcoporum, ut in his urbes adfent. Mox de tribus primis fedibus, five ecclesiis, Romana, Alexandrina, & Antiochena omnium confirmatur. ' In his urbibus, quæ ab ethnicis fuit, aut in his urbibus, ut, ut, ut

regum Francorum, ut Pippini, Caroli, Ludovici, & aliorum: postea in titulos & libros distinctæ sunt, ut in collectione legum Longobardorum, namque in capitularibus ordo tantum temporum servabatur, in posterioribus materia distinguebatur. Hoc est cap. 7. Hadriani in lib. Populeti: sed apud Ivonem parte 4. cap. 49. est cap. 49. Hadriani ad Ingelram. extat in capitularibus Benedicti Levitæ, & Ansegisi libro 7.

Cap. 47. o *Si quis iratus crimen*, &c.] Hæc sunt Fabiani verba epist. 3. ex qua est 7. qu. 3. cap. 5. & de pœnit. dist. 1. cap. 22. ex canonibus Ivo 4. 7. 21. Panorm. & 6. 324. Decreti, Anselm. 3. 79. Totidem verbis Sixtus III. ut solet, cap. 3. sing. epist. Eadem verba invenio, ut interpretationem constit. 3. imp. Constantini lib. 9. titul. 1. Cod. Theodos. in editione sive collectione" Aniani, cujus hæc verba sunt: sub Alarico rege Gothorum prius fuerat constitutio 5. fuit autem Fabianus Constantino multo antiquior, utpote qui sub Maximino & Gordiano Africano vixit. Sixtus III. tempore Valentiniani imperatoris. Extant hæc eadem verba in capitul. lib. 7. cap. 364. ("Nota.)

Cap. 48. p *Qui crimen objicit, scribat*, &c.] Hæc verba mendose refert Gratianus 3. qu. 6. cap. ult. ex decreto Hadriani papæ: nam pro (*sciat*,) scribatur oportet, (*scribat*). Sunt autem Fabiani verba d. epist. 3. ex qua est 2. qu. 9. cap. 4. & 3. qu. 6. cap. 1. & 2. qu. 3. cap. 3. sed hoc cap. 3. dicitur esse ex decreto Hadriani, illud cap. 1. Fabiani, cap. 4. Sixti papæ & verum est etiam verba Sixti III. cap. 4. dict. epist. sing. Burch. lib. 16. cap. 3. ex concilio Arausicano cap. 4. Ivo 4. 7. 21. Panorm. ex Fabiano (vide cap. 7.) Addamus Hincmari in synodo responsum, quod in synodo apud S. Medardum conscriptum est: ex quo Greg. IX. cap. 1. de libelli oblatione, & Grat. 2. qu. 1. cap. 9. utrobique non recte *Hincmari* nomen est, & Grat. ait cap. 8. ejus concilii esse Burch. 2. 197. cap. 9. Ivo 6. 269. Decreti cap. 8. Bernard. Papien. lib. 2. tit. 3. cap. 1. collect. 1. Decreti, numerum non addit. Hujus capitis verba sunt in capitul. lib. 7. cap. 365.

Cap. 49. q *Caveant judices ecclesiæ*, &c.] Hæc esse verba concilii Nicæni refert Julius epist. 2. cap. 24. Fuerunt olim Eleutherii papæ in epist. ecclesiis Galliarum missa: ex qua est 3. qu. 9. cap. 2. Burch. lib. 16. cap. 14. ex decretis Hadriani papæ cap. 4. Ivo parte 6. cap. 319. Decreti ex Eleutherio. item Ansel. lib. 3. cap. 28. licet cap. 88. ex decretis Hadriani totidem verbis usus est Felix papa epist. 1. post Nicænum concilium: extant eadem verba cap. 30. concil. Carthag. IV. & in capitul. lib. 6. cap. 279. & lib. 7. cap. 219.

Cap. 50. r *Ejus, qui frequenter litigat*, &c.] Felix II. in epist. ad Athanas. & Alexandrinos cap. 14. ex quo est apud Grat. 3. q. 5. cap. 11. Ansel. lib. 3. cap. 62. ambo Felici papæ hæc adscribunt, sed Ansel. c. 88. Hadriano. Adde concil. Carthag. IV. cap. 58. & Clementem lib. 2. c. 41. & 53. Constit. apost. & Pontianum epist. 2. unde est 3. qu. 5. cap. 4. Ansel. 3. 16. Julium papam epist. 2. cap. 33. qui id esse ex Nicæna synodo testatur. Ex ea epist. est 3. qu. 5. cap. 10. Anselm. 3. 21. Hoc est c. 8. Hadriani in lib. Populeti.

Cap. 51. ſ *De accusationibus episcoporum Constantinus*, &c.] Hæc partim ex tripartita historia sunt, partim ex Rufini verbis lib. 10. cap. 2. historiæ ecclesiasticæ. Epiphanius scholasticus lib. 2. cap. 2. historiæ tripartitæ sumpsit ex Sozomeno lib. 1. cap. 16. Hæc eadem fere verba refert ex historia ecclesiastica Deusdedit cap. 3. Grat. breviter 11. q. 1. cap. 5. in fine. Item B. Gregorius lib. 4. cap. 75. registri, ex quo est 11. qu. 1. cap. 42. Adde Parisien. concil. lib. 3. cap. 8. & capitul. lib. 5. cap. 163. & lib. 7. cap. 441.

Cap. 52. Pontificis auctoritas. t *Neque præsul summus*, &c.] Antiqua synodus extat adversus Marcellinum papam, postea martyrem gloriosum. In ea a ccc. episcopis dictum est: *Nemo unquam judicabit pontificem, nec præsul sacerdotem suum: quoniam prima sedes non judicabitur a quoquam.* Hoc ipsum narrat Nicolaus papa epist. 8. ad Mich. imp. ex qua est distinct. 21. cap. 7. Ivo 4. 1. 6. Panor. & 5. 8. Decreti. Mox altera synodus tempore Silvestri papæ cap. ult. *Nemo judicabit* (sive *adjudicet*) *primam sedem*, &c. Ex eo est 9. qu. 3. cap. 13. Innocentii nomine, & mendose editum utriusque pontificis nomine. Ivo 4. 1. 5. Panor. *Silvestri* Anselm. 1. 19. rectius 4. 39. Deusdedit cap. 3. recte hæc Hadriani verba Silvestri esse ait in concil. 277. episcoporum, & ex eodem illius capitis 3. verba minus mendosa refert. Sunt autem Silvestri in Romana synodo. Tertia synodus tempore Sixti tertii, Maximus exconsul dixit: *Non licet adversus pontificem dare sententiam.* Alio die Sixtus episcopus dixit: *Non est servus supra dominum, neque discipulus supra magistrum.* Hujus etiam rei mentionem facit idem Nicolaus ubi sup. De eadem re extat epistola Sixti, in qua dicit se purgasse in synodo, non quia cogeretur: & *criminationes adversus doctorem nemo recipiat*. Ex hac epist. est 2. qu. 5. cap. 10. Quarta, de Symmacho papa, quæ est Romana quarta synodus, sive actio 1. ex ea quædam refert Gratianus distinct. 17. cap. 6. them. 1. Ennodii quoque, defensoris Symmachi in Romana synodo recitata. Extant ejusdem sententiæ etiam apud Grat. 9. quæst. 3. cap. 14. Symmachi nomine. Ivo 4. 1. 7. Panorm. in synodo V. Symmachi & parte 5. cap. 10. Decreti. Antiquior Symmacho Gelasius fuit, acerrimus sedis apostolicæ defensor, neque indisertus, ut illa tempora patiebantur. Is in epistola ad Faustum eamdem sententiam tuetur, cujus verba refert Grat. 9. qu. 3. cap. 16. idem cap. 10. e. qu. refert Nicolai ad Mich. epist. verba, quibus eadem Gelasii verba laudantur. In hoc 10. cap. pro *Innocentio Bonifacius* scribendus est ex conciliorum libris, & ex Ivone 4. 1. 10. Panorm. & 5. 19. Decreti. Gelasii verba Anselm. lib. 1. cap. 47. & 48. & ut ex diversis epistola idem lib. 2. cap. 16. cap. 24. & plenius lib. 12. cap. 69. Vide infra cap. 67. 68.

Cap. 53. u *Judex criminosum discutiens*, &c.] Hæc sententia est Nicæni concilii, ut testatur Julius in epistola sæpius relata cap. 26. Fuerant prius Zephyrini verba epist. 1. & Felicis papæ epist. 1. ex qua est 2. qu. 1. cap. 5. Burch. lib. 1. cap. 154. ex Zephyrino & Anselmo lib. 3. cap. 65. ex Felice cap. 66. ex Zephyrino, & cap. 88. ex decretis Hadriani, idem elicitur ex epistola Stephani & Africanæ synodi ad Damasum papam. Adde Sixti secundi epist. cap. 4. Sunt etiam hæc Aniani verba lib. 9. tit. 30. constit. 1. Codicis Theodosiani, sive titul. 40. in integro libro. Mirum autem " est verba Aniani & constitutionis Constantini imperat. usurpari ab antiquioribus pontificibus. Est autem constit. 16. l. 9. tit. 47. eidem Justin. Hæc ut Constant. verba refert Grat. 2. quæst. 1. cap. 2. Burch. 16. 6. ex decretis Hadriani papæ cap. 2. (forte 52.) Ivo 4. 11. 4. Panorm. ex Constantino, Anselm. 3. 77. August. episcopo. Hoc est caput 9. Hadriani in libro Populeti, extat in capitul. lib. 7. cap. 170. & lib. 5. cap. 156. ("Notanda Anton. Aug. verba.)

Cap. 54. x *Irritam esse injustam*, &c.] Hæc etiam verba sunt Nicænæ synodi teste Julio cap. 27. & Carthag. IV. cap. 28. Ex quo est 11. qu. 3. cap. 35. est etiam totidem verbis in epist. 1. Felicis, cujus est 5. qu. 6. cap. 11.

Cap. 55. y *Usne quis dum in ea*, &c.] Nondum hæc ipsa verba legi, sed Gregoriana epistola extat ad Bonifacium episcopum, qua, si pestifer morbus, aut mortalitas in ecclesia vel monasteriis irrepserit, quos nec dum tetigit, a loco fugere non debere scriptum est. Ejus magna pars ut Gregorii primi ad Augustinum refertur in conciliis, in eisdem ut Gregorii tertii ad Bonifacium. Extat etiam Evaristi epist. 2. qua dicitur sine inevitabili necessitate ecclesiam non esse dimittendam. Ex ea est 7. qu. 1. cap. 11. plenius Burch. lib. 1. cap. 76. Ivo parte 5. cap. 182. & 201. Decreti. Anselm. lib. 6. cap. 102. Pulcherrima est adversus episcopos, qui mercenariis committunt oves suas, ut meretrices nutricibus alienis filios suos, epistola Damasi 4. & adversus *vagos clericos* Valentini concilii cap. 3. & Maguntini concilii cap. 22. ex Isidoro, ni fallor, sumptum, qui eos *hippocentauros* appellat lib. 2. cap. 3. officior. quod mendose scriptum est in libris conciliorum. Isidori mentionem facit etiam concil. Triburiense cap. 27. Ad extremum addamus synodi Nicænæ cap. 16. ex quo est 7. qu. 1. cap. 23. quod ex Carthag. V. esse ait Gratianus. Burch. recte lib. 2. cap. 98. & Ivo parte 6. cap. 175. Decreti, & Anselm. 7. 95. Nicæni capitis verba refert concil. Aquisgr. cap. 45. id Martin. Bracaren. cap. 34. aliis verbis edidit. Adde Tarracon. I. cap. 11. Hispalen. II. cap. 3. Vernen. cap. 12. & 13. Nicen. II. cap. 10. (vide infra cap. 62.) apud Cresconium cap. 16. hæc verba legimus, ut clerici proprias ecclesias non relinquant, in canon. apost. tit. 15. & 16. concilii Chalced. tit. 3. Antiochen. tit. 3. ex decretis papæ Leonis tit. 38. Gelasii tit. 23. concilii Carthag. tit. 21. & 22. Postea inveni hujus capitis verba in capitul. lib. 7. cap. 366. (Vagi clerici pestis Ecclesiæ.)

Cap. 56. z *Pulsatus ante suum judicem*, &c.] Hæc sunt Fabiani papæ verba epist. 3. ex qua est 3. quæst. 6. cap. 3. Burch. 16. 10. ex decretis Eusebii cap. 20. Ivo 4. 12. 1. in fine ex Fabiano, & 6. 323. Decreti. Totidem verbis Sixtus III. cap. 3. epist. ad orientales episcopos, Anselm. lib. 3. c. 73. Hac de re sæpius dictum fuerat. Extant hæc verba in capitul. lib. 7. cap. 367.

a *Et ut pulsatis*, &c.] De induciis præter Fabianum & Sixtum Eleutherius epist. 1. ex qua est 3. qu. 3. c. 3. Ivo 4. 9. 3. Panorm. & 6. 326. Decreti. Cajus papa in epist. ad Felicem episcopum, cujus magna pars extat in Leonis epist. ad Leonem Augustum; prope ea verba, quæ refert Grat. 3. qu. 1. cap. 1. Item Marcellus papa epist. 2. Felix secundus epist. 1. c. 8. & c. 20. ex quibus sunt 3. q. 2. c. 7. & qu. c. 1. & 2. Burch. lib. 1. cap. 180. Ivo 4. 8. 14. & 4. 9. 2. Panorm. & 5. 296. Decreti. Denique Damasus epist. 3. videndus, ex qua sunt 3. q. 1. cap. 4. & 3. qu. 9. cap. 6. 7. Ivo 4. 0. 1. Panor. & 5. 287. & 6. 347. Decreti.

Cap. 57. b *Si quis contra suam professionem*, &c.] Hæc verba esse videntur ex concilio Carthagin. II. cap. ult. in quo de laicis nullam video mentionem, nec in Græcis quidem verbis Carthagin. cap. 13. sed neque in veteri Maffæi Latino lib. cap. 12. Anselm. lib. 3. cap. 88. Huic sententiæ addit ex concil. Carthag. cum priores & posteriores essent

cum

cum hac inscriptione, *ex decretis Hadriani papæ*. Ex hoc cap. 16. Hadriani in libro Populeti. Vide capitul. lib. 7. cap. 158.

Cap. 58. c *Si quis episcoporum*, &c.] Hæc verba sunt concilii Elibertini cap. 75. Vide etiam Arelaten. I. cap. 14. & Arelat. II. cap. 24. ex quo est 3. qu. 10. cap. 2. id falso a Gratiano Arelaten. III. dicitur. In eo mentio fit magnæ synodi hoc decretum esse, quod de Nicæno intelligimus. Adde Bracaren. II. cap. 8. ex quo est 2. qu. 4. c. 2. Burch. lib. 2. cap. 202. & Sixti tertii epist. singulari cap. 1. quo narrat damnatum esse Bassum Sixti accusatorem, viatico non denegato morienti ex benignitate. Vide etiam supra cap. 58. legendus Clemens lib. 2. cap. 46. & 47. constitut. apost. hoc est cap. 10. Hadriani in lib. Populeti.

Cap. 59. d *Si qui inventi fuerint*, &c.] Aliis verbis, sed non multum dissimilibus Elibertini concil. cap. 52. ex quo est 5. qu. 1. cap. ult. Ivo parte 4. cap. 154. Decreti, ex epist. Hadriani papæ tradita Ingilramno cap. 62. *Si qui inventi fuerint libros famosos legere, excommunicentur.* Ansel. lib. 3. c. 88. ex decretis Hadriani papæ, verba eadem refert, quæ edita sunt in conciliis. Veronensis liber post alia quædam Hadriani: *Si qui inventi fuerint libros famosos & ignotos in ecclesia legere, vel cantare, excommunicentur.* Vide supra cap. 46. hoc est cap. 12. Hadriani in libro Populeti hujus capitis verba referuntur in capitul. lib. 7. c. 3. 68.

Cap. 60. e *Ut nullus episcopus vel infra*, &c.] Hæc verba refert Grat. 15. qu. 4. cap. ult. ut Hadriani papæ. Sententia eadem multis conciliis provincialibus statuta est. Verba ipsa sunt tituli concilii Tarrac. I. cap. 4. ex quo est cap. 1. e. q. 4. addit Gratianus aliud cap. *ex concilio apud Ephesum præsente rege Henrico*: sed mendosum verbum est *Ephesum*: sic enim Burch. lib. 13. c. 21. ex concilio Esphesfurt, cui interfuit Henricus rex cap. 2. Ivo parte 4. cap. 53. Decreti, ex concilio apud Esphort habito, jussu Henrici regis cap. 1. sic alibi Burch. lib. 13. cap. 27. & 28. eodem nomine utitur Ersphesfurt, & lib. 11. cap. 77. & idem Ivo parte 14. cap. 125. licet parte 4. cap. 59. *Erphos* scribat nomen ipsum barbarum, ut a Burch. scriptum est, scribamus. Ejus oppidi mentio fit in epist. 6. Zachariæ papæ. Eadem sententia est Matisconensis secundi cap. 1. in cujus concilii calce extat de eadem re edictum Guntramni regis. Item Arelat. IV. sub Carolo cap. 16. Turonen. III. sub eodem cap. 40. Maguntini sive Moguntiaci sub eodem cap. 37. Rhemen. sub eodem cap. 35. Triburien. sub Arnulfo cap. 35. Denique post concilium sextum œcumenicum in collectione incerti concilii cap. 8. ex libro Gandavensi, quod mihi provinciale videtur non multo supra relatis vetustius. Hoc est cap. 12. Hadriani in libro Populeti his verbis: *Nullus episcopus, vel abbas, vel infra præpositus, die dominico causas sæculares agere præsumat.*

Cap. 61. f *Ut si quis potentum quemlibet*, &c.] Sumptum ex tit. cap. 11. concilii Toletani primi: ex quo est 24. qu. 3. cap. 1. verba ait. & capitul. refert Ansel. lib. 7. cap. 164. non dissimile est caput 14. concilii Matiscon. II. Hoc est cap. 13. Hadriani in libro Populeti.

Cap. 62. g *Ut nullus clericus ab episcopo*, &c.] Hæc verba sumpta ex titulo concilii Toletani I. cap. 42. de eadem re apostol. cap. 15. extat, & simile est Antiochenum cap. 3. ex quo est 7. qu. 1. c. 24. Anselm. lib. 7. c. 195. canonum apostolorum auctor Clemens epist. 1. cujus verba quædam refert Burch. lib. 2. c. 94. & Ivo parte 6. cap. 131. Decreti, idem Clemens epist. 3. in principio, ex qua est 11. qu. 3. c. 11. plura verba refert Triburien. concil. c. 9. & postea ex eadem epist. sumitur 16. qu. 1. cap. 41. Burch. 2. 95. Ivo 2. 125. Decreti. Triburiens. concil. cap. 32. Adde Pium papam epist. 2. in fine, ex qua est 11. qu. 1. cap. 19. Ansel. 8. 17. Anterus quoque videndus in epist. ad episcopos Bæticæ & Toletanæ provinciæ, quamvis suspectum " nomen est *Toletanæ provinciæ*, cum illis temporibus *Toletum oppidum* fuerit minus nobile. Sumitur ex ea epist. 11. qu. 3. cap. 14. Denique videatur Agathensis synodi c. 2. ex quo est distinct. 50. cap. 21. Ivo 6. 306. Adde Anglicani concilii apud Herutfrod. caput 5. (vide caput 55.) Hoc est caput 14. Hadriani in libro Populeti. ("nota)

Cap. 63. h *Homicidæ, malefici, fures*, &c.] Eusebii papæ verba sunt epist. 3. ex qua est 3. qu. 5. cap. 9. Burch. lib. 16. c. 4. ex concilio apud Theodonis villam cap. 3. sed Anselm. 3. 19. ex Eusebio. Eadem scribit Eutychianus papa epist. 2. ex qua est 2. qu. 8. c. 3. plenius Ivo parte 6. cap. 332. & 333. Decreti. Eadem verba refert Felix II. epist. 1. cap. 15. & partem eorum Pelagius secundus epist. 3. antiquior Clementis epist. 1. ad Jacobum Hierosolymitanum, non metropolitanum, ut Grat. ait 6. qu. 1. c. 5. Videndus Anselm. lib. 3. cap. 1. Quod vero de ea epistola controversia est apud quosdam, incertum relinquimus: antiquam esse nobis constat, & multa ex ea ab aliis relata; & interim, dum non reprobatur a Romana sede, a nobis non rejicitur. Sunt tamen quædam loca in epistola Clementis, quæ videntur ab aliis addita ex libris *Recognitionum* ipsius Clementis, quos libros antiquis patribus non invenimus relatos atque receptos in potius, ut canones apostolorum, & Clementis itinerarium (Clementis epist. Clementis recognitionum libri.)

a Gelasio & Romana synodo notantur, atque apud Gratianum dist. 15. cap. 3. Sed quod ad hoc caput attinet, videantur quæ supra dicta sunt sæpius, præsertim cap. 15. in fine. Postea incidimus in cap. 37. partis 10. decreti Ivonis, qui hæc esse ait ex epistola Hadriani tradita Ingilramno Mediomatricæ (scribo *Mediomatricum*) urbis episcopo c. 66. Quod si canonis 63. scripturam legissem, magis fuissem delectatus; sed quasi ita scriptum sit, accipiamus: est enim veluti quinque pedum præscriptio. Hoc est c. 15. Hadriani in lib. Populeti. Extat hoc etiam caput in capitul. lib. 7. cap. 369. (aliqua in dubium vocati.)

Cap. 64. i *Qui crimen intendit*, &c.] Hæc ut Hadriani verba refert Grat. 6. qu. 1. cap. 6. eisque conjungit quædam Silvestri papæ verba, de quibus diximus cap. 68. de hac sententia videndus cap. 6. Græcus concilii Constantinopolitani textus, & vide supra cap. 31.

Cap. 65. k *Occurrere quisque fidelium*, &c.] Hæc verba sumpsit Ansel. lib. 3. cap. 88. ex decretis Hadriani, ut solet: sed Sixti III. sunt in epistola ad episcopos orientis cap. 5. ante eum Fabiani epist. 3. & Toletani concilii V. cap. 2. & capit. lib. 6. cap. 250. & lib. 7. capite 221.

l *Libat enim Domino*, &c.] Gratianus dist. 86. cap. 3. hanc cum aliis sententiis Joannis octavi esse ait, & Ivo parte 6. cap. 185. decreti Joannis octavi ad Ludovicum imp. & addidit verba quædam a Gratiano relata, dist. 10. cap. 10. ex epist. Joan. 7. ad eumdem Ludovicum. Sed idem Ivo parte 4. cap. 230. ut cap. 115. (Ab eisdem Gratiano & Joan. referuntur alia verba, *negligere cum possit*, &c.) quæ Innocentii esse refert Gratianus dist. 83. cap. 3. & Deusdedit cap. 2. sed alibi Anastasii & Damasi esse ait Gratianus 23. qu. 3. cap. 8. Damasi quidem extat epist. 3. in cujus calce sunt verba a Grat. relata. Item hæc ipsa, *libat domino*, &c. Anselmus lib. 13. cap. 19. ut Grat. distinct. cap. 8. sed & illa verba: *negligere cum possit*, &c. Eleutherii papæ sunt in calce epistolæ ad Galliæ ecclesias. Eadem fere repetit Innocentius III. concilio generali Lateran. cap. ult. adde hæc ipsa verba: *Libat enim domino*, &c.] esse dicti Toletani concilii octavi cap. 2. & capitul. dictis cap. 250. & 221.

Cap. 66. m *Majus periculum est*, &c.] Hæc ubi sint ignoramus, præter Ansel. 3. 88. & in libris conciliorum: tandem reperi in libro 7. cap. 272.

Cap. 67. n *Accusationes adversus doctorem*, &c.] Felix II in epist. ad Athanasium & Alexandrinam synodum in principio Nicænæ synodi verba refert, quæ Grat. affert 6. qu. 1. c. 12. eamdem repetit idem Felix c. 20. ejusdem epist. Burch. lib. 1. c. 180. Ivo parte 5. c. 296. Decreti. Multis verbis eadem de re Anacletus epist. 1. 2. & ex qua est 2. qu. 7. c. 15. & dist. 79. c. ult. Ivo 4. 7. 6. Panorm. & parte 5. c. 258. Decreti, Ansel. 3. 32. Deusdedit c. 4. idem Anacletus epist. 3. ex qua est 6. q. 1. c. 15. & 2. q. 7. c. 12. Ansel. 3. 11. & 3. Deusdedit c. 3. Pius epist. 1. ex qua est 6. q. 1. c. 9. Ivo 4. 5. 7. Panorm. & 5. 245. Decreti. Addamus verba Sixti III. epist. unica c. 1. *criminationes adversus doctorem nemo recipiat* (vide supra c. 52.) quæ verba Callisti sunt epist. 1. Burch. 1. 135. Ivo 5. 254. Decreti. extat hoc etiam lib. 7. c. 67. capitul.

Cap. 68. o *Presbyter non adversus episcopum*, &c.] Hæc sunt verba Silvestri papæ in concilio Romano multorum episcoporum cap. 3. ex quo est 2. qu. 7. cap. 10. Burchard. lib. 1. 151. Ivo parte 5. cap. 264. Decreti, & 4. 8. 7. Panor. Eadem refert Nicolaus papa in epist. longa ad Michaelem imp. & c. 12. concilii Maguntini II. sub Arnulfo. Eisdem utitur paucis additis capitul. lib. 1. cap. 139.

p *Et non damnabitur præsul, nisi in 72. testibus*, &c.] Refert hæc Gratianus 2. qu. 4. c. 2. Burch. 1. 151. Ivo 4. 8. 7. Panor. & 5. 264. & 6. 334. Decreti. Deusdedit cap. 3. Hoc de omnibus episcopis Zephyrinus prius constituerat epistola 1. ex qua est caput 154. libro 1. Burch. adversus Marcellinum papam in concilio Sinuessæ habito servatum est, eum numerum testium *libram* appellabant, fortasse, quod tot nummis aureis, qui tunc sextulæ pondere signarentur, constaret libra: *sextula* autem est sexta unciæ pars. Eadem verba postea reperi cap. 12. concilii Maguntini sub Arnulfo in capitul. d. cap. 139.

q *Neque præsul summus*, &c.] De iis verbis diximus cap. 52. & cap. 67. Hæc etiam refert Nicolaus in epist. ad Michael. imperat. Eadem sunt dist. cap. 12. Maguntini sub Arnulfo, & in capitul. d. capite. 139.

r *Presbyter autem in cardine*, &c.] Magna varietas est in numero testium: nonnulla etiam in aliis verbis. Quidam enim hic *in cardinem constitutum*, alii *cardinales*, alii utrumque omittunt: item pro *diaconus cardinarius*, alii *cardinales* scribunt, alii omittunt, appellabantur autem eo nomine principes sive præcipui totius urbis, vel presbyteri, vel diaconi etiam extra urbem Romam. Videndus Gratianus dist. cap. 2. Ivo 4. 8. 7. Panorm. & 6. 334. Decreti. Adde concilii Meldensis cap. 34. & vide Leonis IX. epist. ad Michael. Constantinop. 312. quo causa addita est, cur ita Romani appellentur. Hæc etiam verba sunt d. cap. 12. concilii Magunt. sub Arnulfo, & in capitulari.

Tres autem sine aliquo, &c.] Non nisi ep., cui omnibus & accusatores, quamvis aliqui ex eadem sint habeant. Gratianus ex eodem Pap. cap. 2. ex Silvestro in Synodo, & c. quæstio. 1. cap. 2. ut Hadrianus papa post verba capitis 6. ait, ubi ipsa, ut Silvestri: De eadem re inde Felicis II. epistola ad Athanasium, & aliis cap. Hæc eadem verba fuit dict. cap. 12. Magunt. &, pauci immutatis, in capitulari.

Testimonium laici, &c.] Conjungitur potuit, sonat, quam idem Silvester in eadem Synodo confirmavit, *Quidquid ex crimine clericis ante dictum*: quod Gratianus refert ex 8. q. 7. cap. 7. & Ludovicus imp. lib. 1. tit. 3. de reliquis cap. 2. Lumpbardus aliis verbis: Burch. lib. 1. cap. 31. Ivo 4. p. 7. Panorm. de 1. 364. Decretis. Anfel. 3. p. conjunxit prolationem, cum refertur Pseudo Damasus in eta Silvestri, ut Gratianus. Idem Gras. 1. q. 1. cap. 3. hæc verba referent ordine prætulerant: *Testimonium clericis adversus laicum non recipitur*. Ivo 4. p. 8. Panorm. & verba Gratianus de prolatione. & hæc ipsa perturbata refert, ut Anselmus omnibus Decretorum ejus in tot editionibus, in quibus sive epitome notarat ex varietate. Sibi Gratianus, prolegomenis videtur. Neque enim ea ex synodo ulla reperit de laicis, sed tantum verbum in Synodo de non admittendis Barbarorum Pontifices, in Canonibus, 1. de testibus & arcibusque non ipsa 2. collegi. 3. decretorum, ut conjungitur: *testimonium laici adversus clericum nemo suscipiat*, ex concil. Triburiens. Legunto de eodem ex epistola, quinto Telesphorus ad omnes episcopos: ex qua est 8. quæst. 1. cap. 3. Ivo 6. 3. p. Decretis, Anfel. plenius lib. 3. 3. 7. Fabiani epist. 3. ut omnes qui conversari, laicos deferat ad episcopum in synodo, ut ipsos, & ex ea est 3. q. 7. c. 6. Ivo 4. 7. p. Panor. & 6. 3. 10. decretis de eadem re Stephanus papa 5. ex qua est 8. quæst. Gras. 13. cap. de accusatoribus quidem: *Sed ipsa verba, & non laici, quæ omittens Bernard. Papiens. lib. 3. tit. 2. cap. 7. collectio. 3. addidit rationem Sacrorum Canonum: Nec ipsi laici in verba religionis accusantur, qui non in fine solent respiri*. Addit Marcellinus epist. 1. ex qua est 3. q. 7. c. 3. in modum Marcelli inscriptum: tamen Marcelli epist. 3. aliis verbis idem Rationes. Pollicuno Eusebius Marcellus fuerit ne prius, ante de eodem ex Hadriani epist. 1. in principio: ex qua est 8. quæst. Gras. 3. quæst. & plenius Anselm. lib. 3. cap. 26. Hunc ipse Eusebium verba relata a Gras. 1. 1. 1. Anselm. cap. 1. ex eo quæst. liceat Demosthenes aliud adscripserit in margine ejus epistolæ. Adversus laicos in omnibus cap. 1. concil. 8. pauperum nil ecclesiæ intelligunt: *Laici non admittuntur ad accusationem, &c. proponendi permittimus paulisquam*. Et quæstio de accusatione malis, & de testibus, & de ipsis fundatis pro ministrorum, pugnat est, ut ad testimonium non admittatur, quod ab episcopis repetitur, ut cap. 4. concil. Carthag. VII. quod idem est Africa. cap. 96. Laici, Gratia. 1. 1. 1

ANNO CHRISTI 787.

CONCILIUM CALCHUTHENSE[1]

A GREGORIO OSTIENSI ET THEOPHYLACTO

Tudertino episcopis & legatis Hadriani papæ I, anno gratiæ DCCLXXXVII. Caroli regis Franciæ XIX. Calchuthæ celebratum. In quo decernitur de fide primitus suscepta retinenda, alisque ad ecclesiæ regimen pertinentibus: & de conferenda parte archiepiscopatus Cantuariæ ad ecclesiam Lichefeldensem jam in archiepiscopatum promoyendam.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut fides Nicæna teneatur, & de ea presbyteri annuo examinentur; omnes etiam teneant sex universales synodos.*

II. *Baptizandum juxta canones: quid susceptoris sit officium.*

III. *Ut episcopus bis in anno synodum cogat, & parochiam suam semel circumeat, peccata corripiens, & cohibens.*

IV. *Ut vita & habitus canonicorum, &c. sint de more orientalium, & juxta canones & decreta pontificum Romanorum.*

V. *Ut præfecti monasteriorum eligantur vita probata.*

VI. *De presbyterorum & diaconorum ordinatione.*

VII. *Ut cursus fiat in horis canonicis.*

VIII. *Ut privilegia a pontifice Romano concessa observentur.*

IX. *Ut Ecclesiasticus cibum in secreto non sumat.*

X. *Ut in missa crura nuda, crusta panis, cornu bovis non admittatur: nec in synodis sæcularia. Orandum pro ecclesia.*

XI. *De officio regum, & excellentia sacerdotum.*

XII. *De ordinatione & honore regum.*

XIII. *De judiciis juste ferendis.*

XIV. *De cohibendis fraude, rapina, & tributis ecclesiæ injuste impositis.*

XV. *De iniquis & incestuosis conjugiis prohibendis.*

XVI. *Ut spurii & proles illegitima non succedant in hæreditatem.*

XVII. *Ut decimæ juste solvantur. Usura, iniqua pondera & mensura, prohibentur.*

XVIII. *Ut vota fideliter reddantur.*

XIX. *Ut reliquias paganorum rituum quisque abjiciat.*

XX. *De conversione, pænitentia & confessione.*

Rescriptio ad Hadrianum papam.

PRÆFATIO.

[*Legati iter applicant.*] Nos, faventibus sanctis orationibus vestris, hilari vultu vestris jussionibus obtemperantes perreximus: sed impedivit nos is, qui tentat vento contrario; ille vero qui mirificat fluctus, exaudita vestra deprecatione, mirificavit cærulea freta, & transvexit nos ad portum salutis: ac licet multis periculis afflictos, tamen illæsos Anglorum appulit oris. Igitur suscepti primum ab archiepiscopo Jaenbarcho sanctæ Dorovernensis ecclesiæ, quæ alio vocabulo Cantia vocitatur, ubi sanctus Augustinus in corpore requiescit: inibi residentes admonuimus ea quæ necessaria erant. Inde peragrantes pervenimus ad aulam Offæ regis Merciorum. At ille cum ingenti gaudio, ob reverentiam beati Petri, & vestri apostolatus, honore suscepit tam nos quam sacros apices a summa sede delatos.

Tunc convenerunt in unum consilium Offa rex Merciorum, Chunulphus Vvest-Saxonum: cui etiam tradidimus vestra syngrammata sancta; ac illi continuo promiserunt, se de his vitiis corrigendos. Tunc inito consilio cum prædictis regibus, pontificibus & senioribus terræ, perpendentes quod angulus ille longe lateque protenditur: permisimus Theophylactum venerabilem episcopum, regem Merciorum & Britanniæ partes adire. Ego autem assumpto mecum adjutore quem filius vester excellentissimus rex Carolus ob reverentiam vestri apostolatus nobiscum misit, virum probatæ fidei Vvighodum abbatem presbyterum, perrexi in regionem Northanymbrorum ad [a] Osvvaldum regem, & archiepiscopum sanctæ ecclesiæ Eboracæ civitatis Eambaldum. Sed quia præfatus rex longe in Borealibus commorabatur, misit jam dictus archiepiscopus missos suos ad regem, qui continuo omni gaudio statuit diem concilii, ad quem convenerunt omnes principes regionis, tam ecclesiastici, quam sæculares. Sed audientibus nobis relatum est, quod reliqua vitia non minima ibi necessaria erant ad corrigendum. Quia, ut scitis, a tempore sancti Augustini pontificis, sacerdos Romanus nullus illuc missus est, nisi nos.

[a *Ælfvvaldum*]

[*Nullus sacerdos Romanus antehac Britanniam missus præter Augustinum.*]

Scripsimus namque capitulare de singulis rebus, & per ordinem cuncta disserentes, auribus illorum pertulimus: qui cum omni humilitatis subjectione, & clara voluntate, tam admonitionem vestram quam parvitatem nostram amplexantes, spoponderunt se in omnibus obedire. Tunc nos epistolas vestras eis tradidimus perlegendas, contestantes eos, tam in se quam in subditis sacrata decreta custodire. Hæc namque sunt capitula, quæ illis pertulimus conservanda esse.

CAPITULA.

I.

Primo omnium admonentes, ut sancta & inviolata fides Nicæni concilii ab omnibus qui sacro cultui mancipantur, fideliter & firmiter teneatur, & omni anno in synodalibus conventibus, ab episcopis singularum ecclesiarum presbyteri qui populum erudire debent, de ipsa fide diligentissime examinentur, ita ut apostolicam fidem & universalem sex synodorum per Spiritum sanctum probatam, sicut tradita est nobis a sancta Romana ecclesia, per omnia confiteantur, teneant & prædicent: & si opportunum venerit, pro ea mori non pertimescant: & quoscumque sancta universalia concilia susceperunt, suscipiant; & quos illi damnaverunt, eos & corde rejiciant, & condemnent.

1 Chalchyth alii ponant in Northumbria, alii in regno Merciorum. *Harduinus.*

ANNO CHRISTI 787.

II.

Secundo capitulo docuimus, ut baptismus secundum canonica statuta exerceatur, & non alio tempore, nisi pro magna necessitate: & ut omnes generaliter symbolum & orationem dominicam sciant; & illi qui parvulos de sacro fonte suscipiunt, & pro non loquentibus respondent, ob renunciationem satanæ, & operum & pomparum ejus, seu fidei credulitatem, sciant se fidejussores ipsorum esse ad dominum pro ipsa sponsione: ut dum ad perfectionem ætatis pervenerint, doceant eos prædictam orationem dominicam & symbolum: quia nisi fecerint, districte ab eis exigetur, quod pro non loquentibus Deo promittitur. Ideo generaliter omni vulgo præcipimus, hoc memoriæ mandari.

III.

Tertio sermone perstrinximus, omni anno secundum canonicas institutiones, duo concilia: ut, sicut boni agricultores, surculos, nascentes spinas de cordibus delinquentium radicitus amputare valeant: & unusquisque episcopus parochiam suam omni anno semel circumeat, diligenter conventicula per loca congrua constituendo, quo cuncti convenire possint ad audiendum verbum Dei: ne aliquis per incuriam pastoris per devia cujuslibet ignorantiæ errans, rugientis leonis morsibus invadatur: & vigilanti cura gregem sibi commissum prædicet, confirmet, incestuosos separet: augures, aruspices, & incantatores, divinos, veneficos, sacrilegos coerceat, & cuncta vitia demat. [*Officium episcopi.*] Et ne quis turpis lucri gratia, sed spe mercedis æternæ gregem sibi commissum pascere quærat: & quod gratis accepit, omnibus gratis præstare studeat, ut apostolus protestatur, dicens: *Testificor coram domino & Christo Jesu, qui judicaturus est vivos & mortuos, & per adventum ipsius, & regnum ejus, prædica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina,* [*2. Tim. 4.*] sicut propheta dicit: *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion:* [*Is. 40.*] scilicet ut ita præemineat merito, sicut & gradu. Et ne forte debeat a docendi timore restringi, audiat: *Exalta in fortitudine vocem tuam, & noli timere.* [*Ibidem.*] Jeremias quoque dicit: *Accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos; ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum.* [*Jerem. 1.*] Heu proh dolor, & nimis flenda tepiditas, quod multi æstimantes dicunt, quid vel amore rerum sæcularium implicemini, vel aliquo facinore territi verbum veritatis aperiri confundemini. Si præsules ecclesiarum silent propter timorem, aut amicitiam sæcularem, & peccantes non arguunt, ut pravi pastores non habentes curam de ovibus, & videntes lupum, fugiunt: cur magis non pertimescunt principem principum, regem regum, dominum dominantium, qui per prophetam pastores increpat, dicens: *Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum, ut staretis in prœlio in die domini.* [*Ezech. 13.*] Denique sicut pervigil pastor contra bestiam oves custodire solet: ita Dei sacerdos super gregem Christi solicitus esse debet, ne inimicus vastet, ne persecutor infestet, ne potentioris cujusque cupiditas vitam pauperum inquietet, dicente propheta: *Si non annunciaveris iniquo iniquitatem suam, sanguinem ejus de manu tua requiram: si autem annunciaveris, & non egerit pœnitentiam, tuam animam liberasti, ipse in peccato suo morietur.* [*Ezech. 3.*] *Pastor namque bonus animam suam dat pro ovibus suis.* Hæc namque recolentes, patres mei & fratres, operam date, ne de vobis dicatur, ut pastoribus Israel, *qui pascunt semetipsos,* &c. sed audire mereamini: *Euge bone serve & fidelis, intra in gaudium domini.* [*Matth. 25.*]

IV.

Quartus sermo: Ut episcopi diligenti cura provideant, quo omnes canonici, sui canonice vivant, & monachi seu monachæ regulariter conversentur tam in cibis quam in vestibus, ut discretio sit inter canonicum & monachum vel sæcularem: & illo habitu vivant, quo orientales monachi degunt: & canonici exemplo orientalium, & non tinctis Indiæ coloribus, aut veste pretiosa: sed episcopi, abbates & abbatissæ, subjectis sibi in omnibus exemplum bonum præbeant, ut Petrus ait: *Estote forma facti gregis, secundum dominum,* &c. [*1. Petr. 5.*] Qua de re suademus, ut synodalia edicta universalium sex conciliorum cum decretis pontificum Romanorum sæpius lectitentur, observentur, & juxta eorum exemplar ecclesiæ status corrigatur, ut ne quid novi ab aliquibus introduci permittatur, ne sit schisma in ecclesia Dei. [*VI. Concilia universalia.*]

V.

Quintum caput admonet: Ut si (quod sæpe evenire solet) abbas aut abbatissa de hac luce migraverint, tunc cum consilio episcopi, cujus in parochia ipsum monasterium situm est, probatæ vitæ, & religiosi secundum dominum; ex ipsis eligantur pastores, qui solicite animarum sibi commissarum curam gerant: sin autem in cœnobio illo talis vir minime reperitur, de alio eis cœnobio talis mittatur, qui eos secundum dominum gubernare queat: ut votum quod Deo voverunt, in omni humilitate & obedientia die noctuque implere satagant; *parati semper præcinctis lumbis, ardentibusque lucernis patremfamilias expectantes, ut dum vigilantes invenerit, faciat eos æterni convivii esse participes.*

VI.

ANNO CHRISTI 787.

VI.

*Sextum decretum: Ut nullus episcoporum presbyterum aut diaconum ordinare præsumat, nisi probatæ vitæ fuerint, & officium suum recte implere possint: & in illo titulo perseverent ad quem consecrati sunt, ita ut nullus de alterius titulo presbyterum aut diaconum suscipere præsumat, absque causa rationabili & literis commendatitiis.

VII.

Septimo capitulo: Ut omnes ecclesiæ publicæ canonicis horis cursum suum cum reverentia habeant.

VIII.

Octavo statuto: Ut privilegia antiqua a sancta Romana sede delata ecclesiis omnibus conserventur. Si qua autem propter assensum pravorum hominum contra canonica instituta conscripta sunt, avellantur.

IX.

Nono capite: Ut nullus ex ecclesiasticis cibum in secreto sumere audeat, nisi præ nimia infirmitate, quia hypocrisis " & Sarracenorum est. Ideo a hortantur, *ut non simus forinsecus sepulcra dealbata, intus autem pleni cadaveribus mortuorum*; maxime cum salvator dicit: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cælis est.* Unde intueri libet, si bona opera in absconditis fieri jubentur, ut pro cujus nomine hæc facimus, ab ipso remuneremur: quid pertinet ad rem, ut coram hominibus jejunantes aut abstinentes simulemur, in secretis vero nostris bovem aut equum glutiamus?

[" l. hæc. Matth. 6. a Forte, hortamur. Harduinus. Matth. 23.]

X.

Decimo capitulo: Ut ne quislibet ex ministris altaris, nudis cruribus ad missam celebrandam accedere audeat, ne turpitudo ejus appareat, & offendatur Deus: scientes, quod si hoc in lege prohibitum est, nunc in sacramento Christi diligentius observari debet. Oblationes quoque fidelium tales fiant, ut panis sit, non crusta. Vetuimus etiam ne de cornu bovis calix aut patena fieret, ad * sacrificandum quod de sanguine sunt. Vidimus etiam ibi episcopos in conciliis suis sæcularia judicare, prohibuimusque eos voce apostolica: *Nemo militans Deo implicet se negotiis sæcularibus, ut ei militet cui se probavit.* [2. Tim. 2.] Obsecravimus etiam ut assidue preces fierent pro ecclesia Dei, ut Deus & dominus noster Jesus Christus exaltet, corroboret, protegat, defendat & conservet immaculatam ad laudem & gloriam nominis sui in omnia sæcula sæculorum. Amen.

[* al. ad sacrificandum Deo sanguineæ.]

XI.

Undecimus sermo fuit ad reges & principes: Ut regimen suum cum magna cautela & disciplina peragant, & cum justitia judicent, ut scriptum est *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur dominus, & pereatis*, &c. [Psalm. 2.] Denique sicut superius episcopis intimavimus, auctoritate divina fiducialiter & veraciter absque ullo timore vel adulatione loqui verbum Dei regibus, principibus, omnibusque dignitatibus, nunquam veritatem subterfugere, nulli parcere, neminem injuste damnare, neminem sine causa excommunicare, omnibus viam salutis tam verbis quam exemplis demonstrare. Ita quoque reges & principes admonuimus, ut obediant ex corde cum magna humilitate suis episcopis: quia illis claves cœli datæ sunt, & habent potestatem ligandi atque solvendi, ut scriptum est: *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: presbyteros tuos, & dicent tibi.* [Deut. 32. 7.] Et alibi apostolus: *Obedite præpositis vestris tanquam domino: ipsi enim vigilant pro vobis, quasi pro animabus vestris rationem reddituri.* [Hebr. 13. 17.] Dominus ipse doctoribus ait: *Qui vos audit me audit: qui autem vos spernit, non spernit vos, sed eum qui misit vos.* [Luc. 10.] Item per prophetam: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia angelus domini exercituum est.* [Malach. 2.] Igitur si angeli [Sacerdotes angeli dicuntur.] sacerdotes appellantur, a sæcularibus judicari non possunt, ut apostolus ait: *Mihi autem pro minimo est, ut a vobis judicer, aut ab humano die: qui autem me judicat, dominus est.* [1. Cor. 4.] Item per psalmistam: *Et corripuit pro eis reges*, ita dicens: *Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* [Psal. 104.] Item apostolus: *Nescitis quoniam angelos judicabimus? quanto magis sæcularia?* [1. Cor. 6.] quia sicut reges omnibus dignitatibus præsunt, ita & episcopi in his quæ ad Deum attinent.

Ideo omni nisu hortamur: Ut ecclesiam Dei, quæ est sponsa Christi, omnes honorent in facto, nec injustum servitutis jugum ei imponant, nec superbiant in sæculari potentia, nec alios vi opprimant, ut scriptum est: *Et honor regis judicium diligit.* [Psalm. 98.] Perpendat unusquisque, qualiter a suis subjectis sponsam suam honorari vellet: & in hoc terreno exemplo consideret, quantum cœlestis regis sponsam oporteat venerari, ne, quod absit, de eis dicatur: *Ipsi regnaverunt, sed non ex me: principes extiterunt, & non cognovi.* [Ose. 8.] Sed audire mereantur: *Inveni virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Ideo posui adjutorium super potentem, & odientes eos in fugam convertam, ut longævitatem felicitatemque regni sibi suisque nepotibus distribuat*, & æternam futuri regni gloriam concedat; habeantque reges consiliarios prudentes, Dominum timentes, moribus honestos, ut populus bonis exemplis regum & principum eruditus & conformatus, proficiat in laudem & gloriam omnipotentis Dei.

XII.

Duodecimo sermone sanximus: Ut in ordinatione regum nullus permittat pravorum prævalere assensum; sed legitime reges a sacerdotibus & senioribus populi eligantur, & non de adulterio vel incestu procreati: quia sicut nostris temporibus ad sacerdotium secundum canones adulter pervenire non potest, sic nec Christus Domini esse valet & rex totius regni, & heres patriæ, qui ex legitimo non fuerit connubio generatus, dicente Propheta: *Scitote quia Dominus dominator est in regno hominum, & ipsius est regnum, & cuicumque voluerit, dabit illud.* Ideo omnes generaliter admonuimus, ut consona voce & corde Dominum rogent, ut qui eum eligit in regnum, ipse ei tribuat regimen disciplinæ sanctæ suæ, ad regendam plebem suã. Honor quoque eis ab omnibus impendatur, dicente Apostolo; *Regem honorificate*: [1. Pet. 2. Ibidem.] & alibi: *Sive regi quasi præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.* [Rom. 13.] Item Apostolus: *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, quia non est potestas data, nisi a Deo. Quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt. Igitur qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* [Eccles. 10.] Nullus regi detrahat, dicente Salomone: *In ore tuo ne detraxeris regi, & in corde tuo ne maledixeris principi: quia aves cœli portant illud, & qui habet pennas, annunciabit verbum.* [Paulo aliter.] In necem regis nemo communicare audeat, quia Christus Domini est, & si quis tali sceleri adhæserit, si episcopus est, aut ullus ex sacerdotali gradu, ex ipso detrudatur, & a sancta hereditate dejiciatur, sicut Judas ab apostolico gradu ejectus est; & omnis quisquis tali sacrilegio assenserit, æterno anathematis vinculo interibit, & Judæ traditori sociatus, sempiternis cremabitur incendiis, ut scriptum est: *Non solum qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus, judicium Dei non effugiunt.* Duo namque eunuchi Assuerum regem interficere cupientes, in patibulum suspensi sunt. Animadvertite quid fecerit David præfecto, cum ei Dominus dixerit: *ego tradam Saul in manus tuas*; [1. Reg. 24.] dum invenit dormientem, & hortatus a milite ut occideret eum, dixit: *Absit a me hoc peccatum, ut extendam manum meam in Christum Domini.* [Aliter, ibid.] Illum autem militem qui post mortem ejus venit ad eum, protestans quod ipse occiderat Saul, capite truncavit; & reputatum est illi ad justitiam, & semini ejus post eum. Exemplis namque apud vos sæpe probatum est, quod quicumque interneccionis dominorum fuere ", in spatio vitam finierunt, & utroque jure caruerunt.

[" Deest auctores, vel aliquid simile.]

XIII.

Decima tertia admonitio fuit. Ut potentes & divites justa judicia statuant, nec personam divitis accipiant, nec pauperes contemnant, neque a rectitudine judiciorum devient, nec munera super innocentes accipiant,[a] sed in veritate & justitia, dicente Propheta; *Juste judicate filii hominum.* [Psalm. 57.] Item alibi; *Non facies quod iniquum est, nec injuste judicabis: non stabis contra sanguinem proximi tui.* [Levit. 19.] Item ut Isaias: *Quærite judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, ut lana alba erunt.* [Isai. 1.] Item alibi: *Solve omnem nodum iniquitatis, solve fasciculos deprimentes: dimitte eos qui confracti sunt, liberos, & omne onus disrumpe. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur*, [Isa. 58.] dicente Domino in evangelio: *In quo enim judicio judicaveritis, judicabimini: mensura qua mensi fueritis, metietur vobis.* [Matth. 7.] Nec vi alicui rapietis, quod suum est: *Non concupisces rem proximi tui, nec desiderabis uxorem ejus, non villam, non bovem, non ovem, non agrum, nec omnia quæ illius sunt.* [Exod. 20.] Propheta namque comminatur dicens: *Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum ad agrum copulatis, usque ad terminum loci: numquid soli vos habitabitis in medio terræ? in auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum.* [Isa. 5.] Rursum clamat Propheta, dicens: *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.* [Psal. 81.] Mementote quid mereatur, qui scandalizaverit unum de pusillis; qui autem susceperit unum de his, Christum suscipit, a quo in judicio mereamini audire; *Venite, benedicti, possidete paratum vobis regnum ab origine mundi.* [Matth. 25.]

[a Forte, sed judicent. H.]

XIV.

Decimum quartum caput. Fraus, violentia & rapina[b] vereatur, & ne injusta vel majora tributa ecclesiis Dei imponantur, quam lex Romana, & antiqua consuetudo priorum Imperatorum, regum & principum, habeat; omninoque qui sanctæ Romanæ ecclesiæ, & beato Petro principi apostolorum communicare cupit, ab hoc vitio violentiæ immunem se servare studeat. Sit concordia ubique, & unanimitas inter reges & episcopos, ecclesiasticos & laicos, omnemque populum Christianum; ut sit unitas ubique ecclesiarum Dei, & pax in una ecclesia, in una fide, spe, & caritate permanens, unum caput habens, quod est Christus, cujus membra se invicem adjuvare, mutuaque caritate diligere debeant, sicut ipse dixit; *In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* [Joan. 13.]

[b Forte; vetatur.]

XV.

Decimum quintum caput. Interdicuntur omnibus injusta connubia & incestuosa, tam cum ancillis Dei, vel aliis illicitis personis, quam cum propinquis & consanguineis, vel alienigenis uxoribus; & omnino anathematis mucrone perfoditur, qui talia agit

[ANNO CHRISTI 787.] agit, nisi correctus resipiscat a tam nefanda præsumptione, & suo episcopo obtemperans, seipsum ad æquitatis normam corrigat & revocet.

XVI.

Decimum sextum caput. Decreto abdicitur filiis meretricum legitima hereditas. Adulterinos namque filios, ac sanctimonialium, auctoritate apostolica spurios, & adulteros judicamus. Virginem namque quæ se Deo voverit, & ad instar sanctæ Mariæ vestem induerit, sponsam Christi vocitare non dubitamus. Ideo manifestum est, sive in cœlestibus rebus, sive terrestribus, quia non potentiorem se sponsam tulerit, & suo [ft. quis qui potentioris &c.] sibi eam matrimonio copulaverit, nunquam impunitus evadet. Unde & Apostolus ait: [1. Cor. 3.] *Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Dominus. Templum enim Dei sanctum est*, &c. [Ephes. 5.] Et idem Apostolus; *Hoc namque scitote, intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut adulter, aut avarus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei*. Perpendite namque, si ab Apostolo hæreditas sæculi secluditur, [Gen. 21.] dicente scriptura: *Non enim heres erit filius ancillæ cum filio liberæ*. Sed dicet aliquis adulterinus: Meretrix mea non est serva, sed libera. His authoritate apostolica respondemus: [Rom. 6.] *Nescitis, quia cui vos servos exhibuistis ad obediendum, servi ejus estis cui obedistis, sive peccati ad mortem, sive justitiæ ad sanctificationem?* [1. Cor. 7.] Idcirco imperavimus apostolicis verbis, ut *propter fornicationem fugiendam, unusquisque* laicus *suam uxorem legitimam habeat, & unaquæque suum virum habeat*: ut secundum Dominum inde hæredes legitimos habeat, fiantque hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Ceterum sicut in canone, vel in evangelica doctrina, & decretis apostolicorum dogmatum, de legitimis matrimoniis, vel statuto tempore nubendi vel abstinendi, scriptum est, his decretis nihil addere præsumimus, aut demere: [1. Cor. 11.] *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei*.

XVII.

Decimum septimum caput. De decimis dandis, sicut in lege scriptum est: *Decimam partem ex omnibus frugibus tuis* [a] *si primitias deferas in domum Domini Dei tui*. Rursum per [Malac. 3.] prophetam: *Adferte*, inquit, *omnem decimam in horreum, ut sit cibus in domo mea: & probate me super hoc, si non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero benedictionem usque ad abundantiam: & increpabo pro vobis devorantem, qui comedit & corrumpit fructum terræ vestræ: & non erit ultra vinea sterilis in agro, dicit Dominus*. Sicut sapiens ait: *Nemo justam eleemosynam de his quæ possidet facere valet, nisi prius separaverit Domino, quod a primordio ipse sibi reddere delegavit*. Ac per hoc plerumque contingit, ut qui decimam non tribuit, ad decimam revertatur. Unde etiam cum obtestatione præcipimus, ut omnes studeant de omnibus quæ possident decimas dare, quia speciale Domini Dei est: & de novem partibus sibi vivat, & eleemosynas tribuat: & magis eas in absconditis facere suasimus, quia scriptum est: *Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te*. [Matth. 6.]

[a Forte, sive. Hard.]

Usuras quoque prohibuimus, dicente Domino ad David: *dignum fore habitatorem tabernaculi sui, qui pecuniam suam non dederit ad usuram*. [Psalm. 14.] Augustinus quoque ait: *qui habet injustum lucrum* sine justo damno. Ubi lucrum, ibi damnum: lucrum in arca, damnum in conscientia.

Statuimus etiam, ut mensuras æquas & pondera æqualia statuant omnibus, dicente Salomone: *Pondus & pondus, mensuram & mensuram odit Deus*: [Prov. 20.] id est, ne alio quis vendat pondere, vel mensura alia emat: quia *ubique Deus justitiam diligit, & æquitatem videt vultus ejus*.

XVIII.

Decimum octavum caput. De voto Christianorum, ut impleant illud. Antiqui namque patriarchæ & prophetæ per hoc placuerunt Domino. Abel namque justus votum fideli animo obtulit de adipibus suis: & grata magis erant Domino, quam illius parricidæ. Idcirco Divino igne Deus absumpsit holocausta accepta, non bono autem animo oblata contempsit. Et idcirco cum maledictione damnatus, iram meruit: junior autem felici martyrio coronatus est. Recordamini Enoch, qui votum vovit & reddidit, & vivens in corpore translatus est. Noe namque justus votum vovit & reddidit, & solus omnium hominum, cum septem sibi conjunctis, de diluvio mundi liberatus est. Quid loquar de Abraham, qui cetera vota vovit & reddidit, & decimas sacerdoti Melchisedec dedit? de hostibus namque triumphavit: ideo meruit Dominum in Trinitate non solum adorare, verum etiam in hospitium suscipere, & promissionis filium de nonagenaria habere: & quem promissionis filium suscipere meruit (maxime dicente Domino: *In Isaac vocabitur tibi semen: &, in semine tuo benedicentur omnes gentes terræ*) [Gen. 21.] ipsum promissionis filium mactare non renuit, quem procul dubio tamen victurum non diffidebat. Ideo fides cooperabatur operibus illius, & reputatum est illi ad justitiam, & amicus Dei appellatus est. Jacob namque votum vovit, & reddidit. Recordamini Manoe de filia sua, & memoria illius in sempiternum erit. David propheta implens votum, nobis præcipit, dicens: [Psalm. 75.] *Vovete & reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu ejus sunt: afferte munera terribili, & ei qui aufert spiritum principum, terribili apud omnes reges terræ*. Salomon quoque ait: [Eccl. 5.] *Cum feceris votum, festina reddere illud, ne forte Dominus irascatur tibi*. Item scriptura: *Melius est non vovere, quam votum non reddere*. Unde obsecramus, ut unusquisque ad mentem suam revocet quidquid in prosperitate & angustia Deo vovet, ne tardet reddere illud, ne forte iterum in angustiis implicari audire mereamini: *Quod dudum pollicitus est mihi, mentitus est: ad servandam duritiem tuam & cor impœnitens, thesaurizasti tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei*. [Rom. 2.] Ideo in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis quod timebatis advenerit, Nihil namque damus nec promittimus, nisi quod prius nobis dedit. Unde Propheta compunctus ait: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* [Psal. 115.] Si quis autem voverit, & reddere distulerit, veremur ne unquam illæsus evadat, ut dictum est: *Horrendum est incidere in manus Domini viventis*, &c. [Hebr. 10.]

XIX.

Decimum nonum caput. Annexuimus, ut unusquisque fidelis Christianus a catholicis viris exemplum accipiat: & si quid ex ritu paganorum remansit, avellatur, contemnatur, abjiciatur. Deus enim formavit hominem pulchrum in decore & specie: pagani vero diabolico instinctu cicatrices teterrimas superinduxerunt, dicente Prudentio. [1]

Tinxit & innocuam maculis sordentibus humum.

Domino enim videtur facere injuriam, qui creaturam fœdat & deturpat.

Certe si pro Deo aliquis hanc tincturæ injuriam sustineret, magnam inde remunerationem acciperet. Sed quisquis ex superstitione gentilium id agit, non ei proficit ad salutem, sicut nec Judæis circumcisio corporis sine credulitate cordis.

Vestimenta etiam vestra, more gentilium, quos, Deo opitulante, patres vestri de orbe armis expulerunt, induitis. Miranda res, & nimis stupenda; ut quorum vitam semper odistis, exempla imitemini.

Equos etiam vestros turpi consuetudine detruncatis, nares finditis, aures copulatis, verum etiam & surdas redditis; caudas amputatis: & quia illos illæsos habere potestis, hoc nolentes cunctis odibiles redditis.

Audivimus etiam, quod dum inter vos litigium versatur, sortes more gentilium mittitis: quod omnino sacrilegium istis temporibus reputatur.

Equos etiam plerique in vobis comedunt, quod nullus Christianorum in Orientalibus facit; quod etiam evitate. Contendite ut omnia vestra honesta & secundum Dominum fiant.

XX.

Vigesimum caput. Omnibus generaliter intimavimus, ut juxta propheticam vocem agere decertent, quæ ait: *Nolite tardare converti ad Dominum, nec differatis de die in diem*. [Eccl. 5.] Et alibi: *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & fletu, & planctu*. Item: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*. [Mal. 3.] Et juxta Apostolum: *Confitemini alter alteri peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini, ne ullum* (quod absit) *subitanea mors imparatum inveniat*. [Jacob. 5. Paulo aliter] Et juxta judicium sacerdotum, & modum culpæ, eucharistiam sumite, & fructus dignos pœnitentiæ facite: fructuosa namque pœnitentia est, admissa deflere, fleta in postmodum non admittere.

Si quis autem, quod absit, sine pœnitentia aut confessione de hac luce discessit, pro eo minime orandum est. Nullus enim nostrum absque peccato est, nec infans unius diei, dicente Apostolo: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*. [1. Joan. 1.] Pœnitemini igitur & convertimini, quia mors non tardat, ut deleantur vestra peccata, & illa vita sine fine mansura cum angelis sanctis perfrui mereamini, per eum qui vivit & regnat in sæcula sæculorum.

Hæc decreta, beatissime papa Hadriane, in concilio publico coram rege Ælfuvalo, & archiepiscopo Eanbaldo, & omnibus episcopis & abbatibus regionis, seu senatoribus, & ducibus, & populo terræ, proposuimus; & illi, ut superius fati sumus, cum omni devotione mentis juxta possibilitatem virium suarum, adjuvante superna clementia, se in omnibus custodire devoverunt, & signo sanctæ crucis in vice vestra, in manu nostra confirmaverunt, ut postea stylo diligenti in charta hujus paginæ exaraverunt, signum sanctæ crucis infigentes.

SUBSCRIPTIONES.

Ego * Ælfuvaldus Transhumbranæ gentis rex, consentiens signo sanctæ crucis subscripsi. [* al. Alfvooldus.]

Ego * Dilberchus Augustadensis ecclesiæ præsul, gaudens signo sanctæ crucis subscripsi. [* al. Tilberus.]

Ego Eanbaldus gratia Dei archiepiscopus Eboracensis ecclesiæ, hujus chartulæ piæ & catholicæ taxationi, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego * Hyguvaldus Lindisfarensis ecclesiæ episcopus obediens, signo sanctæ crucis subscripsi. [* al. Higbaldus.]

Ego * Ædilberchus Candensis casæ episcopus supplex, signo sanctæ crucis subscripsi. [* al. Æthelbertus.]

Ego Adulphus Myiensis ecclesiæ episcopus, devota voluntate subscripsi.

Ego

---

1 Apud Prudentium in Enchiridio, versu 3. legitur: *Tinxit et innocuum maculis sordentibus Adam*. Hard.

ANNO CHRISTI 787.

Ego Æthilturinus episc. per legatos subscripsi.
Gosingha patricius, signo sanctæ crucis placido animo subscripsi.
His quoque faluberrimis admonitionibus, presbyteri, diaconi ecclesiarum, & abbates monasteriorum, judices, optimates, & nobiles, unopeve, uno ore consentimus & subscripsimus.
Ego Altich dux, signo sanctæ crucis subsc.
Ego Siguiphus dux, signo sanctæ crucis subsc.
Ego Alfherich abbas, signo sanctæ crucis subsc.
Ego Erhart abbas, signo sanctæ crucis subsc.
His peractis, & data benedictione, perreximus, assumptis nobiscum viris illustribus, legatis regis & archiepiscopi, Malsinum videlicet & Pyrrel lectores: qui una nobiscum pergentes, & ipsa decreta eorum deferentes in noncilium Mertiorum, ubi gloriosus rex Offa cum sententiosis regre, una cum archiepiscopo Jaenberchto sanctæ ecclesiæ Doroverentsis, & cæteris episcopis regionum, convenerat. Et in conspectu concilii clara voce singula capitula perlecta sunt & tam Latine quam Teutonice, quo omnes intelligere possent, diluciae referata sunt. Qui omnes consona voce, alacri animo gratias referentes, apostolatus vestri admonitionibus promiserunt, se Divino administrante favore, juxta qualitatem virium, promptissima voluntate, in omnibus hæc statuta suspondere. Quin etiam, ut supra taxavimus, tam rex, quam principes sui, archiepiscopus cum sociis suis, in manu nostra, in vice dominii vestri, signum sanctæ crucis firmaverunt, & rursum presentem chartulam sacrato signo roboraverunt.

SUBSCRIPTIONES.

[a] ad Jaenberrum, Laenberrum & Lenberrum libri.

Ego Jaenberchtus archiepiscopus sanctæ Doroverentsis ecclesiæ, supplex signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Offa rex Merciorum, consentiens his statutis, prompta voluntate signo crucis subsci.

A Hugilberchtus episcopus Lichtenfeliæ ecclesiæ, signo sanctæ crucis subscripsi.
Edenfus episcopus Lindensis, Faronensis episcopus subscripsi.
Unanonus episcopus Legorensis episcopus subscripsi.
Aethardus episcopus subscripsi.
Fadberchus episcopus subscripsi.
Chumberchus episcopus subscripsi.
Hatchelus episcopus subscripsi.
Æane episcopus subscripsi.
Tota episcopus subscripsi.
Waremundus episcopus subscripsi.
Adalmundus episcopus subscripsi.
Adoredus episcopus subscripsi.
Edrabodus abbas, Alemundus abbas, Boduslnus abbas, Uitel abbas.
B Brorda dux, signo sanctæ crucis subscripsi, Facuvaldus dux subscripsi.
Berceoldus dux subscripsi.
Orthboldus comes subscripsi.

ANNO CHRISTI 787. [b] Hugilberchtus episcopus Lichtenfeliæ ecclesiæ.

[c] Fadberchus episcopus Lindisfarnensis.

[d] Adalmundus episcopus Lindisfarnensis.

[e] Adoredus episcopus Legionensis.

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

ad An. Ch. 787. n. 18.

Habitum hoc anno in Anglia Concilium a Legatis Apostolicis Georgio Ostiensi, & Theophylacto Apiscopis, illuc ab Hadriano Papa missis, in quo Canones XX. pro disciplina Ecclesiastica restituendo conditi sunt. Legitur illud apud Spelmannum, *Alfredum*, & *Labbeum*. Allatum tamen duas synodos habiere esse existimat, alteram in Septentrionali parte Insulæ a Georgio, alteramque in Austro vel in Occidente a Theophylacto. Certe Historici Anglici de loco ubi Synodus habita inter se non convenunt, quia scilicet in uno et eodem loco synodi celebrarent. Antaliffa Malmesbiensis hoc anno scribit: *Synodus congregata est in Pincenhale*, qui locus in Dunchenesi Episcopatu situs est, & modo *Finchenhalse*, modo *Winchenhale* ab Historicis Anglicis vocatur, quo idem Georgius pervenit, veluti Northumbriæ regni medioqillum. Altera Synodus in Regno Merciorum celebrata, quam Spelmannus *Calchuiensem* appellavit, qui tamen ubi locus sit, determinare non definivit. De utraque synodo legendus Alfredus ad hunc annum.

ANNO CHRISTI 787.

HEN NIKAIA ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ, ΕΒΔΟΜΗ ΣΥΝΟΔΟΣ.

SANCTA SYNODUS NICÆNA SECUNDA, GENERALIS SEPTIMA.

HISTORIA CONCILII NICÆNI II.

A IN Arabia fuit, imperante Leone Mauricio, Judæus quidam Saranatpachys veneficus ac prælligiator insignis. Is ut odium jamdiu conceptum adversus Christianos exsatiaret aliquando, Eximum Arabum regem, cujus levissimum esse norat ingenium, edit: vaticinandi illi artem offerat, dituturum spondet imperium, si ex Christianorum templis, totinque regni sui finibus sacrosanctas imagines detrahat. Homo vanissimus vanissimum vaticinium haud furdis accepit auribus. Imaginesomnes, sive in templis, sive in foro erectæ, revelli ac perfringi jubet. Cumque imperata facere nollent Christiani, satellites Hebræi atque Arabes alacrius perfecere. Ceterum fallax vaticinium nulli magis, quam vel vaticinanti, vel obsequenti fuit exitio. Nam & rex ipse poli sequinanum interfit, & Judæi ejus filiastique heres Hebraum vatem, ut patris interfectorem, de medio sustulit. Eversarum imaginum atque insuditæ impietatis fama Christiani nominis provinciæ longe perveragata est, omnes tantum factum execrantibus. Quamquam in quorundam animis male aliquoin affectis facile fuit hujus exemplum & crimen infodi; [a] imperatoris pietatem, & Constantini, qui Nicæ Ilæ erat episcopus: sed & utrique non levi calcar accessit ex consuetudine cujusdam. [b] Beliquæ, qui ex Christianis parentibus, cum captivus in Syriam esset abductus, ex Arabum consortio Mahometanis superstitionibus imbutus est. Tum libertate donatus, cum ad Romanorum dictionem redisset, primo familiaritier egit cum Constantino, deinde le in gratiam imperatoris penitus insinuavit. Beleris & Constantini suasionibus inciratus Leo, ac multo magis adductus juramento, quo id spoponderat Hebræis, quibusdam quasi prædiceriant imperium, detestabile bellum sacris indicit imaginibus: neque ea ex templis tantum & privatis ædibus dejicit & abradit, sed etiam pervetustæ magnæque religionis fastum salvatoris, quæ ad arcum aulæ pontum in excelsis illustrique loco distissime fletetat, vi ferroque deturbat. Stomachantur qui edevant, percellitur tam acerbo nuncio civitas: ad arma concurritur: regii diferpunter apparitores & administri. Fremit imperator atrepta injuria, & natura ferox ac truculentus ferinam exardescit in rabiem: publico edicto omnem imaginum cultum abrogat, cultoribus interdicit aqua & igni: alios spoliatione bonorum multat, alios in exilium ejicit, aliis abscindit manus, alios crodeliter jugulat, totum denique rempublicam vetus immanitatis vere leo laceratæ & exuentat: Aggreditur dein sapientissimum & doctorem, cui & [c] puritatis omnium disciplinarum scientia, & spectatamorum integritas, & duodecim concubornatibus modestia, quos ecclesiastici cœrum divinorumque institutorum collegas & socios habebat, venerationem apud omnes justissimam conciliaverat: ut eos non modo permulcit doctrinæ ac sapientiæ cauta convenire soleret, sed ipsi etiam imperatores in rebus gerendis consulerent. Hos igitur Leo disputationibus publicis privatis colloquiisque in forum errorum sententam pertrahere studet. Verum eorum deinde invicta constantia repulsus, incitiso in ædes eius habitandam attribuitur, ut cum instructa bibliotheca, nullo imperat concremari. Sanctorum præterea deprecationes irridere, locutus perdolent, reliquias fardare, neque homines, neque Deum vereri. Nec erat qui offerant Leonisi sese audere objicere, præter unum Germanum Constantinopolitanum episcopum, cujus etiamsi sanctitatem, venerandam canitiem, & singularem in conservandis ortibus vigilantiam colebant universi. Lugebat ea calamitatem ecclesiæ, & quocumque ratione poterat imperatoris impetum retardabat. Scripsit etiam ad Constantinum & episcopum tot iceleratum & concilium & auditorem: hortatur ut ab incœpto desistat, fore tamen quo salutis profuciat, redeat ad majorum traditionem. Subdolo simulat illic esse se, qui non erat: versutique referibit, daturum se operam deinceps, ut dicto facere offendat nemiem. Missis etiam ad alios episcopos literis, Germanus vehementer eos rogat, ut fidem a majoribus traditam retineant. Has ob causas Germanum imperator graviter odorat, irrumpentem tamen iram prementat, veritus qui infigmen virtutem, magnamque de eo orthodoxæ plebis existimationem. Ergo [d] accersiri blande compellat, ac, velut alias agens, accusat superiorum temporum [illegible], & sacerdotes [illegible] qui fatue populos [illegible] colendis [illegible]

[a] Sept. Syn. ab 3. Acad. Jub. collit. lib. 2. Concin. & Canon. in locum.

[b] Anth. Mich. Pallad. loc. cit.

[c] Germani vita apud Metaphrastem, tom. 2. Sept. Syn. ab 3. Acad. Jub. collit. ubi Sup.

[d] Nicephor. Calist. Xanthopulus, lib. 17. Hist. Eccles. cap. 27.

ANNO CHRISTI 787.

a Sotiro anno, qui in vit. S. Joan. Damasceni.

b Hadrianus Romam ac patrem decet, qui ipsum in epistola Constantini, ad imper. Constantinopolitanos, ejusdem in epist. ad Leonem. Ambrosiaster. Bibliothecae. Cardinalis Baronius, ann. 787.

c Leo. in Leon. & ep. Concil. Hilar. Lib. 1.

erant. Sapienter Germanus furentem demulcere dixit: explicat ejus rei utilitatem, & ecclesiæ confuetudinem ab apostolis usque deductam. Hic vero exardauit impetuosior, atque sensibusmis minis & contumeliis oneratum regia expulit. Nec peperciit Joanni Damasceno humanarum divinarumque rerum eruditione florentissimo. Etenim ei, quem tanta dignitas pontificii cultus non minus pie quam docte scripsisset, dextera ejusdem Leonis opera & fraude a Saraceno principe praecisa est; quam tamen divinitus restituit Deiparae Dei mater, ad cujus illi imaginem, velut ad facem anchoram, pia flentibus & fupplici fide confugerat.

Gregorius secundus Romanus pontifex cum ea quæ Constantinopoli gerebantur, accebissime feret, cuncta Romæ synodo, eo studio quod patrem decet, ac pastorem, ad Imperatorem commonefacit, definit aliquando ecclesiam persequi: non ille imperatoris partes de divinis ecclesiæ rebus judicare, multo minus apostolicas traditiones, quas omnis vetustas pietatis ac sanctæ veneratio convellere. His affatibus falutaris monitis refitiit Leo: afpiden fardam potius illo cornu hominem dicentes. Germanum quoque Imperator Constantinopolitano dejicit throno, Anastasium fufficit hominem leefistissimum. Quotcirca illum tandem Gregorius pontifex apostolicis anathematis nuncios vulnerat, & Italiæ fpofitat imperio, abafitis intercepitque Italorum annuis reliquiis, quæ ad id tempus principibus Constantinopolitanis pendebantur. Leo vero ingentem claffem, qua & Gregorium, & Italiam diveraret, inftruxit; cui fuppeditati fumptum juffit ex cofts per capitis Sicilii & Calabria imperio: ecclefiæ vero Romanæ patrimonium, quod in his erat provinciis, in fuum reuulit aerarium. Sed ultor tot facinorum Deus immanis tyranni claffem magnis jactatam procellis, ad litus Adriatici maris obtivit.

Gregorio fecundo textus fuccedit: qui ut laborantí ecclefiæ afferet opem quam poffet, Leonem b Anab. in vita Hadriani. Gregorium cum mandatis apoftolicis munere vigilantiæque dignifimis: quæ tamen a imperatori non reddidit, quippe ejus primum nuncium interdiu fraudibus eluffus, denique annuo damnatus exilio. Cujus rei indignitate communus pontifex, evocatis in urbem epifcopis quam plurimis, ante beati Petri confeffionem, tota approbante fynodo, oppugnatores imaginum ab ecclefiæ communione, ut peftem ac perniciem Chriftiani orbis, exfecrat. Poftea iterum conatur Leonis animum delinire, miffis per Conftantinum defeafolen-tem epiftolis. Verum is tebellatrix in vincula conjectus, & diutumo fetetus ac hominibus, tandem imperatoris manus effugit. Multis tum calamitatibus tanquam telis c ecclefiæ miffis Leonis ac feccffione. Nam d civitates ab Romanis & armis turbata fides erga imperatorem, ex pefilentia & bellis cladibus miferabilia vaftitas confucta: fed inhil horribilius terremotu, qui duodecim menfibus quatiens concuffit urbem, ut pontifex non modo privatis aedibus, monafteriis, temples, fed etiam publicis moenibus. Quorum cum nihil Leonis amentiæ moveret pontifex, tandem diris afflictatus terminibus, inter angores & ejulatus animam animam exhalavit. Leoni fucceffit filius Conftantinus, quem Copronymum propterea cognominarunt, quod cum baptismo infans expiaretur, facrum lavaerum inquinaret. Eo potento territus Germanus patriarcha praedicit, tempublicam & ecclefiam hujus aliquando flagitiis polluendam. Praedictionem comprobavit eventus. Nam & flagellis Leo, fcorpionibus Copronymus cecidit ecclefiam, homo natus ad erucianum omnem, quod in ipso fuit, religionem, facrarum rerum & ceremoniarum, quarum pius cultus in Dei culturn redundat, contemptor impudentiffimus; Judei circumffus, victimis refecandis, evocandis malis genitis ac manibus, aliique id genus venefiiis apprime dediius. Qui ut fui principatus initia hinc videlicet aufpicifcatur, fecratet, pugnatis ftatuit demonftrare Dei matet, ad cujus illi imaginem, velut ad facram anchoram, plia flectibus & fuppliici fide confugerat.

Gregorius fecundus Romanus pontifex cum ea quæ Conftantinopoli gerebantur, acceffime feret, cuncta Romæ fynodo, eo ftudio quod patrem decet, ac pastorem, ad Imperatorem commonefacit, definit aliquando ecclefiam perfequi: non ille imperatoris partes de divinis ecclefiæ rebus judicare, multo minus apoftolicas traditiones, quas omnis vetuftas pietatis ac fanctæ veneratio convellere. His afflifque falutaribus monitis refitiit Leo: afpiden fardam potius illo cornu hominem dicentes. Germanum quoque Imperator Conftantinopolitano dejicit throno, Anaftafium fufficit hominem leefiftissimum. Quotcirca illum tandem Gregorius pontifex apoftolicis anathematis nuncios vulnerat, & Italiæ fpofitat imperio, abafitis intercepitque Italorum annuis reliquiis, quæ ad id tempus principibus Conftantinopolitanis pendebantur. Leo vero ingentem claffem, qua & Gregorium, & Italiam diveraret, inftruxit; cui fuppeditati fumptum juffit ex cofts per capitis Sicilii & Calabria imperio: ecclefiæ vero Romanæ patrimonium, quod in his erat provinciis, in fuum reuulit aerarium. Sed ultor tot facinorum Deus immanis tyranni claffem magnis jactatam procellis, ad litus Adriatici maris obtivit.

Gregorio fecundo textus fuccedit: qui ut laborantí ecclefiæ afferet opem quam poffet, Leonem Gregorium cum mandatis apoftolicis munere vigilantiaque dignifimis: quæ tamen a imperatori non reddidit, quippe ejus primum nuncium interdiu fraudibus eluffus, denique annuo damnatus exilio. Cujus rei indignitate communus pontifex, evocatis in urbem epifcopis quam plurimis, ante beati Petri confeffionem, tota approbante fynodo, oppugnatores imaginum ab ecclefiæ communione, ut peftem ac perniciem Chriftiani orbis, exfecrat. Poftea iterum conatur Leonis animum delinire, miffis per Conftantinum defeafolentem epiftolis. Verum is tebellatrix in vincula conjectus, & diutumo fetetus ac hominibus, tandem imperatoris manus effugit. Multis tum calamitatibus tanquam telis e ecclefiæ miffis Leonis recceffit fonet. Nam f civitates ab Romanis & armis turbata fides erga imperatorem, ex pefilentia & bellis cladibus miferabilia vaftitas confucta: fed inhil horribilius terremotu, qui duodecim menfibus quatiens concuffit urbem, ut pontifex non modo privatis aedibus, monafteriis, temples, fed etiam publicis moenibus. Quorum cum nihil Leonis amentiæ moveret pontifex, tandem diris afflictatus terminibus, inter angores & ejulatus animam animam exhalavit. Leoni fucceffit filius Conftantinus, quem Copronymum propterea cognominarunt, quod cum baptismo infans expiaretur, facrum lavaerum inquinaret. Eo potento territus Germanus patriarcha praedicit, tempublicam & ecclefiam hujus aliquando flagitiis polluendam. Praedictionem comprobavit eventus. Nam & flagellis Leo, fcorpionibus Copronymus cecidit ecclefiam, homo natus ad erucianum omnem, quod in ipso fuit, religionem, facrarum rerum & ceremoniarum, quarum pius cultus in Dei culturn redundat, contemptor impudentiffimus; Judei circumffus, victimis refecandis, evocandis malis genitis ac manibus, aliique id genus venefiiis apprime dediius. Qui ut fui principatus initia hinc videlicet aufpicifcatur, fecratet, pugnatis ftatuit demonftrare Dei fanulatui excellaruut, fanctios cognomiatet, aut eorum reliquias venerarent, aut tanquam patronos eorum invocarentes implorarent, quod eos nihil poffe diceret, ne deiparam quidem virginem, quam ne illo quidem cognomine nolitat appellitat. Quin etiam fumptis in manibus lapidibus, ac dirigens ad eos ait, qui aderant, fcilicetatus eft, quanti eos æftimarent. Cum refponderem effet, magni, vacuos eofdem dicebat eredidit, proceruntque, quam ceteri fecerentur. Cum refponfum effet, nihili: fi ita fequit) Maria quoque, dum Chriftum geftaret vetero, in honore fuit; poftquam eam peperit, nihilo cotior habebatur. Hæc cum fuffet, Eam igitur imagpictatem cives graviter ferentes, Artabafdum Conpopolatem, Copronymi affinem & fororis cognigio, qui cum Copronymo Romam venerat, imperatorem defignant; Beferem tot malorum auctorem atque incitamentum trucidant. Ejus facrat imagines luci reftituunt Beferi, Copronymum acerbiffime crucififfum exuunt imperio, ejusque loco Curopalatem Augustum conftituunt. Verum ufora gratulationis hujus breviffima fuit: nondum enim mox vitibus Copronymus urbem terra marique obfedit, eique in deditionem compulit, Curopalatem etiam in fuam redigit potefcatem, neque eodem effedit; Nam autem pugnatis jejuniis & armis, capite damnat, ne quis ex tam illuftri familia vere religionis viuere relinquatur. Crudeliter etiam defaxvit in perdeaffiliis cunctis, ut ne tantum praedam militibus expofuit, alios patrias expulit fedibus, alios, praeciffis prius manibus, interemit. At tero, ne qui ex ambidis fuerat affinitatis, in fenodoxia etiam inter ceteros heretices defcriptus, & in hia precipue Anaftafium pleudopatriarcham, quem ftello prepofuerat impofitum, & vigiti cetum, per ambidis planeas ludibrio habitum, turfus in pristinum thronum collocavit. Sed paulo poft hic ipfe epifcopus, qui inter concionandum Scripturam gloriam convitiis profeindere conaverat, mortis proximus per os egerere fua ipfius excrementa coactus eft. Inftitere tres deinceps Romani pontifices, Zacharias, Stephanus & Paulus, tridem fynodis ad hoc habitis, Hereticis, cohortatoribus, precibus, aliifque remediis perditi hominis curare dementiam. Copronymus vero nec ulla fuffitus, nec ullis fuffitus honorem illum, de quo divinum nomen vereri, nec ignominiis ullis adverfus fanctos parere: imo vero, ut fuse fefe nomen ac dignitatem amplificaret, a fynodi cuplgiam auftoritate, quam vocant, ecclefiæ, quorum antefignani erant Theodofius Ephefi, & Paliae Pergæ, homines audaces & impii, Conftantinopolim evocarit: per quos, quæcumque e libuiffet, fine ullo metu fratuerat. Nihil ea de re aftum eft cum apoftolica fede: nullus epifcopus ex catholicis ac primatiis fedibus, Alexandrina, Antiochena, Hierofolymitana, eft accerfitus: nihil ordine fufceptum, faftumque; nihil in tanto certe aliud refonat, quam adverfus imagines impetuosa ac vefana conclamatio: praefertur ecclefiæ Conftan-

ANNO CHRISTI 787.

a Vide in epist. ad Carolum. & Concil. Gallicanum, ubi hæc fingunt.

b Ex actis Concilii Constantinopolitani.

c Ex actis Concilii Constantinopolitani.

d Ex actis Concilii Constantinopolitani.

e Ex actis Concilii Constantinopolitani.

f Anast. bibliothecar. Zonar. & Cedren. ubi supra.

g Anast. bibliothecar. Zonar. & Cedren. ubi supra.

h Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

i Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

k Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

l Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

m Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

n Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

o Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

p Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

q Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

r Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

s Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

t Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

u Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

x Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

y Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

z Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

a Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

b Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

c Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

d Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

e Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

f Anast. bibliothecar. in Zonar. & Cedren. ubi supra.

g Anast. bibliothecar. in

Anno Christi 787. apostolis traditam, verisimilissimo ecclesiarum omnium probatam usu, & cooperantibus miraculis illustratam se testatam: quo sententiæ in Synodo ex optimis auctoribus recitatæ funt. Quapropter constantissimis omnium patrum suffragiis sanctum a Adr. p. sit, ut in basilica, ædifice honestissimo hujus Ecclesiæ domini & sanctorum imagines collocentur, ad memoriam & imitationem virtutum excitandam; atque ut debitus colantur honoribus eum in cultus ad prototypum referatur, ut Sanctum reliquias, quam pæcet, venerabilis deferat. Ut qui contra sentiunt, anathemate puniantur: episcopi vero & clerici deponantur. Quibus sanctissimis constitutis, placuit in medium defferri sacram b Salvatoris imaginem, & supplicitier procumbentibus universis, in eorum ipsi decretorum fructum percipient, adorari. Visum est etiam de Coponymi flagitiosissima c Synodo cognoscenda: quod, inde periculisa pæffet pæsion simplicitas, residerer. Perfecta igitur eft in publico conventu, quisque vanissimæ rationes verissimis ejus evasis; & quæstum fatiertur, explicatum divinarum scripturarum testimonia, quibus idola

b Adr. p. ad Ecc. Const.

c Adr. ad Ecc. Const.

Const. in Apostolica Conc. IV. Nicæna Act. Nicæni Nicænis Nicænis Nicænis

Cantel. Gen. Tom. 1. Scriptor. ex Concilio. * Dubiab. Cantel. Ind. 1.

" Eliab ex prima tribu Dan. Dixit Moysi Deus: *Dvæ tabulæ lapideæ, duæ tabulæ, ut mihi cumque præcidisse, adversis; & digito suo decem & vivifica & immortalia verba scripsit Deus. Deinde, fac cherubim & seraphim, inquit Deus, & fac mensam, ac deaurata intus & foris: & arcam fac de lignis imputribilibus, & impone tessimonia tua in arcam in memoriale generationum vestrarum; hoc est, tabulas, urnam, virgam, manna. Suntne hæ figuræ ac similacra manufacta, an non? verumtamen ad gloriam & ministerium Dei Moysis ille magnus timore corporis cum figuram vellet & similacrum intueri, ne forte erraret, orabat Deum dicens: Ostende mihi teipsum manifesto, ut videam te; & respondit Deus: Si viderit me, morietur; sed ascende per faramen petræ, & videbis posteriora mea. Obtendit ei Deus in vilione mysterium a facultatibus conditum & a generationibus ad Deum. Verum nobis ram generationibus ætate in novissimis temporibus manifestibus scipsum, & posteriora simul & anteriora perfecte nobis ostendit. Cum vero genus hominum in perpetuum perire vidit, inter Deus, figmenti fui misertus, filium suum ante secula genitum mittit, & de cœlis descendens, in ventrem virginis Mariæ ingressus est, cum in ipsa uterus nunquam elucesset; & feminis loco lumen factum est caro: & in Jordane flavio baptizatus est, & mortis quoque bibitavit. Indicitorum nobis pignora dare cœpit, ne fallamur; & Hierosolymam ingressus, in cœnaculo sanctæ & gloriosæ Sion in mysteria cœna factum nobis corpus suum appositum, & preciosio nos sanguine suo potavit. Illic & pedes nobis lavit, & cum ipso bibimus & comedimus, & ipsum manus nobis contrectaverunt, & familiaris noster efi factus, & manifestata nobis est veritas, & error & caligo qua circumsti eramus, sublegit, & e medio fublata est: atque in omnem terram exivit fonus ejus, & in fines orbis terræ verba ejus. Corperunt ab universo terrarum orbe homines velut aquilæ advolantes Hierosolymam versus, & ubi in evangelio dixit dominus: Ubi fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Christus autem cadaver, aquilis in sublime volantes, religiosi fant homines & Christi amantes. Qui dominum cum vidissent, prout viderant, spectandum ipsum proponentes depinxerunt; cum Jacobum fratrem domini vidissent, prout viderant, spectandum ipsum proponentes depinxerunt: cum Stephanum protomartyrem vidissent, prout viderant spectandum ipsum proponentes depinxerunt: & ut uno verbo dicam, cum fastes martyrum, qui sanguinem pro Christo fuderant, vidissent; depinxerunt: & his conspectis deinceps in toto terrarum orbe homines, diaboli adorationibus derelictis, has exhibuerunt non lattria, sed habitudine. Non tibi jultum videtur, imperator, has imagines venerari, an eroriis diabolicis? Cum Hierosolymis ageret Christus, Augarus, qui tum temporis dominabatur & rex erat urbis Edessenorum, cum Christi miraculis inaudiffis, epistolam scripsit ad Christum; qui manu sua reliquum, & facram gloriosamque faciem suam ad eum misit. Itaque ad illum non manufactam imaginem mittit, ac vide: congre-*

ζωλειδ λίθων, καὶ ἐλιὼδ τὸν ἀφιῶτος φυλῆς τὸ Δὰν. λέγει ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῆ. Λαξέυσον τὰς πλάκας δύο λιθίνας, καὶ φέρε μοι. καὶ λαξεύσας τὰς πλάκας ἀνέβη ὁ Θεὸς τὸ ἰδιοβλαστὸν τὸν δέκα καὶ ζωοποιὰς καὶ ἀθανάτους λόγους. καὶ λέγει ὁ Θεὸς Μωϋσεῖ τὸν ἀγχιβάσιν τὸν δέκα καὶ ζωοποιὰς καὶ ἀθανάτους λόγους. καὶ λέγει ὁ Θεὸς Μωϋσεῖ τὸν ἀγχιβάσιν τὸν δέκα καὶ ζωοποιὰς καὶ ἀθανάτους λόγους. καὶ ἐποίησε τὰς πλάκας τὸν δέκα λόγων τὸν ἀγχιβάσιν τὸν ἀγχιβάσιν

Capitulum. Ex in templum invexit. Quid enim illud Canon. 96. erat, nisi concitarum a Deo aeramentum, propter eos qui cum ægri erant & a serpentibus læsi? at populis demonstrarat is qui primo figmento a Deo formato Adamo & Eve peccatum suggesserat, ipsum in medium peccatorum constituit. At tu, prout gloriatis, poli annos demum octingentos benedictionem ex ecclesiis ejecisti, at martyrum sanctificationem; & licuit sacle initio confessio ex, data opera, mere ac aliquando, cessliate: postremo autem manu propria sofferibens, in capiti vnum ipsorum execrationem detorsisti. Volumus & nos, utpote qui facultatem & potestatem atque auctoritatem a Sancto Petro principe apostolorum habemus, tibi pœnam irrogare: sed quoniam in templum excrationem ingessisti, ipsi habeto illam cum conciliatris tuis, quos complectteris. Qualem, quæso, ædificationem & cultum eorum qui recte coniunant, interrupisti? Novit caritas Christi. Nosipsi cum ecclesiam ingredimur, & miraculorum domini Jesu Christi picturas contemplamur, & sanctæ matris ejus dominæ Deiparæque nostrum lactentem in ulnis habentis, angelosque circumstantes ac tot sanctum hymnum canentes, non fine compunctione regredimur. Equidem enim non compungitur & luget similiter (tantens) & vafa lavcri, & facerdotes in orbem circumfantes, & mylterum cœnam, & cœnam illuminationem, & Lazari exfuscitationem, & leproli ac paralytici cutationem, recubitus in herba, copitinos, ipostas, & reliquias, mantis Thabor transfigurationem, crucifixionem Christi, sepulturam ejus & resurrectionem, sanctam ascensionem, & Spiritus sancti desensionem & Quis pulcrum illo sanctorum, & gladium pueri cervicibus imminentem, non compungitur & collocryomat? & in universum omnes domini pallionis? Esperdiver tibi, imperator, duobus propositis, ut hæreticus potius, quam perfector & everfor hilterarum & pilterarum, imaginum & pallionum domini aspectatoris. Atqui malum est minimeque commodum, te hæreticum appellati: verum tibi ego referam quam ob causam. Hæreticus nonas dicitur, quando pacem eft notus, & non multi: & difficilia funt offendicula, sententiæque iniriatæ, neque diijudicari facile poslunt: itemque qui dochtinam, ipargam, & qui humiliate præditi non sunt, ob imperitiam atque excitatem ipsorum ftatim labuntur: nec ut tanti criminis illi funt, quantis, damnandi. Tu ea quæ cognita funt & spectata ut lumen, aperte infectatus es, & ecclesiæ Dei denudasti: quas sancti patres consecrarunt & ornarant, tu spoliasti atque denudasti; tametsi eam habebas pontificem, dominum inquam Germanum, fratrem nostrum & commindfrum. Hujus debebas imitari patris ac doctoris & tanquam senioris, multaque rerum cum ecclesiasticarum, tum civilium experientia polleniti, possitis obtemperare. Annum etenim agit hodie vir ille nonagesimum quintum, singulis patriarchis & imperatoribus inferiorem; perpetuoque fuit occupatus, quod utilique reliqua geresdis: mirifice utilis & aptus eftet. Illum igitur omittens, inter eos ? improbum illum Epiphanium Apiphani filiqus, ejusque similes audisti.

A Ἀλλὰ ἐκεῖνο, εἰ μὴ χρὴ ἐνομα ἡγεμονίας ἐπὸ τῶ Θεοῦ δεῖ τὸν τῶν ἀξιοῦντων τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τὸ ὀφεωμ ἐν ἐκ τῆς τῶν λοιδ᾽ ὁ ἀποβαλὼν ἢ ἀμαρτία εἰς τὸ κρῶτον πλάνμα τὸ πλοῦτῶ ἐπὸ τῶ Θεῶ, ἢ Ἀδὰμ καὶ Ἐυα, ἀυτὸ τὸ μυστικὸν εἰς ἐκοινωνήσατο. σοῦ, καὶοὶ ἔκωμεν, εἰς τὸν ἀκκυρεοῦτος χρόνον ἐξέβαλες ἐκ τῆ ἐκκλησίας ἀλλ᾽ ἐκ τῶ ἀγιασμοῦ τῶ μαρτύρων, ἢ ὑπὲρ ἐκκλησίας ἀμωλῆ ἐγκαταστῆσε τὸν κρῶτον, ἢ ἐπὶ τὸ κεφαλὴν ἐν τῶν ἀπάντων, ὅτεσοῦ δὲ ἐπὸ χεῖρα τῶν ἀυτῶν ἐν τῶ κατηρᾶ ἐυθῆ. εἰθέλομεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἔχοντες τὴν κέρα, ἢ ἐξουσίαν τῶν ἀυτῶν ἐν τῶ ἁγίῳ Πέτρῳ τῶ κορυφαῖῳ δεῖν σοι ἐπτίμωσε· ἀλλ᾽ ἐπὶ ἐκκλησία ἢ κατῆρας βλῶμα, μᾶλλ᾽ ἐχῳν αὐτὸ μετ᾽ ἐχῶν τὸ ἐξωτικὸν ἢ ἐν ἐξωτικῶν. ἄρα τοῦ οἰκοδομῶν ἢ λύμων τὴν καλὴν δρμοῦσαν ἐπέκρυψας; εἰδὼ ἢ ἐγὼ τὸ Χριστῶ· ἡμεῖς αὐτοὶ ἐίσερχόμεν εἰς τὴ ἐκκλησίαν, ἢ θεωρόμεν τὰ ἱστορία τῶ Δεσπότου τῶ μεῖῶ Ἰεσοῦ Χριστῶ, ἢ τῶ ἁγίου αὐτῶ μητρὸς ἐχῳν τὰς εἰλκάλας τὸ κόρου τῶ Θεοῦ ἀμνῶ γαλαγοῦσαν, καὶ τὰς ἀγγέλους κύκλω ἐκμένοι καὶ βοῶντας τὸ τεῦκῶ ὕμνον, ἢ χωρεῖς κατωβύτερος δέρεγμος. Ἐ, τὸ μὲν κατωνοῦσαν, ἢ κλαιεῖ ὁμοίως, ἢ τὰ ἀστρῶματα, ἢ τὰς ἱερεῖς κύκλω περιεστῶτας, ἢ μυστικὸν δεῖπνον, ἢ τὴν πυρῶν ἢ ἐπιφάνειαν, ἢ λεπρῶν ἢ ἐγερσῶν, ἢ τὴ λεπρῶ ἢ φθαλοτικὰ τῶν ἱστῶν, ἐπὶ τὰ χῶρα τὸ ἀνακλίσεως, τὸ κοῦ ἔυμ, ἢ τὸ σπυρίδας, ἢ τὴν ἐπεγερσὶ μέτρα, τὸ Θαβωρὶν ὄρος τῶν μεταμορφῶσεν, ἢ σωρωσὶ τὸ κορέα, ἢ τοῦ ἀνὸ ἢ τῶν ἀνάστασιν, ἢ τὴν ἀνάβασιν, ἢ τὸ ἐκ τῶ πατρὸς ἐκπορεῦσιν τῶ ἁγίου πνεῦματος, ἢ τὴν ἐπὶ τὸν Ἀβραὰμ, ἐπεγείρῶν ἢ μάχεμενοι εἰς ἢ τῶ χῶλῶ τῶ πεῶῶν, ἢ κατηνοῦσεται καὶ βαχεῖ; ἀκλαῖεῖ ὠκτὼ τὸ πνεῦμα τὸ χυεῖν ἐπωμῶσεῖ σοι, βασιλεῦ, ἢ ὅλω τρακτῆμῶν, μέρεεῖ σὸ ὁνομαῖεῖς, ἢ δόκεῖν ἢ κατεῦσιν ἢ ἐσεῦμῶν ἢ ζωγράφῶν ἢ ἱέῶν ἢ ἱερέῶν ἢ κεῦῶν. ἀλλὰ κεῦν, ὦ ἱερόφρῶν ἢ ἀμφοῦσεῖ ὁνομεῖς, ἀλλ᾽ ἔγω σοι λέγω, ὅτι τὸ ἀφῶτικὸς γνῶσῶ λέγεται, ἐτοῦῶ ὀλίγοι θεῖ γνῶσοί, ἢ πολλοῖ· τὸ τὴ σκάνδαλα δόξοῦσα, καὶ ἐμεστὴν γνῶμία τὸ νοῆματα καὶ δυνῶῶμένῶν. ἢ οἱ ζοῦμαστῶσῶν, ἢ μὴ ἔχῶν τὴν τεῦῶσῶν, ὅν τ᾽ ἐκ γνῶστῶν ἢ ὧν τ᾽ ἐστοστῶν ἀυτῶν, ἢ ὅλῶν τὴν ἀνοῦ καὶ ἢ τοῦ τὸν ἐκπλεῦσῶν ἀυτῶν, ὁμοῦστῶσῶν. σὸ δὲ Σεῦφῶλεῦν ἢ βλεπόμενα ὡς ὧν, φανερῶς ἐβλέψας, καὶ ἐγὼμῶνος τὰς ἐκκλησίας τῶ Θεῶ. ἀστῶ σὸ ἀγῶν κωῆρῶς ἐσέλοῦσῶν, ὁνόρῶμῶν, ὁ σὸν ἐξέσῶσας ἢ κάτῶν ἐγῶμῶσῶς. κάλῶν μὲ πωῆσῶν ἐγῶμῶν, τὸ κέρῶν Γερμανὸ λόγῶν τὸν ἐξῶδρῶσῶν ἢ σοῦ ἐκκλησιῶν τῶν ἐκκλῶσῶν ἐκεῖ καὶ ἐλέκτῶλῶν ἐνωμῶῶλῶσῶν, ἢ ὧν πολῶῶ ἢ χρῶστῶν πέρῶν ἢ τῶ ἐκκλησιῶν ἐκεῖ, ἀλλὰ ἢ τῶ πολιτικῶ τεχνῶμάτων. ἀγῶν ὁ ἀνὴρ σῶμῶῶν ὀκτῶκοσῶν τὸν τέσσαρῶν· ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐκεῖνος πατεῦῶρῶς ἢ βασιλεῦ· ἀλλὰ ὁ ἐκεῖνος ἢ ἐγῶμῶν ἢ τὴ κεῦῶσῶν πρῶγμάτων. ἐάσας αὐτὸν ἔχῶν εἰς πλῶῶσῶν, ὀκτῶκοσῶν τὸ σῶῶῶῶν κῶῶν· ἢ ἐφέσῶν τὸ Ἀλκμῶῶν, ἢ τῶν ἐμῶῶν αὐτῶ. ὁ ὦ βασιλεῦ, ἢ ὁ τῶν πατεῦῶρῶν κῶῶῶν ἔκῶῶν· ἢ τῶν

Anno Christi 681. Canon. Ex ipsorum scriptis nonagesimum.

Canon. 96. Ex ipsorum scriptis nonagesimum.

Constantinus Imp. 660

B

C

D

E

F

Anno Christi 681. Canon. Ex ipsorum scriptis nonagesimum.

Canon. Ex ipsorum scriptis nonagesimum.

Canon. Ex ipsorum scriptis nonagesimum.

CATAL. LIBR. CONST. PP. HERIPPA AD MONTEM.

facias, aiebant. Ille vero preces eorum non A admittens, erecta facia confendit: cumque ter fecisset faciem imaginis salvatoris percussisset, hoc videntes mulieres, & iniquum illud facinus non ferentes, attrahta facia filibus concisum illic necarunt. Tunc tu magis emulator mihi satellitibus mulieres nefacio quasi illic occidisti, affatubius utilibus viris Romanis, & ex Francia, ex Vandalis, ex Mauritania, ex Gortbia, & ut ignoratim dicam, ex toto interiori occidente: Cum autem adversiones, & in fuis regionibus singuli juvenilia tua puerilisque facta narrallent: tunc propefta iscrata tua conculcarunt, & facient usque concidunt, ac defectio habito Longobardi & Sirmatæ, cæterique qui ad septentrionem habitant, miferam Decapolim incorfionibus infestarunt, ipfamque metropolim Ravennam occupaunt, & ejectis magistratibus tuis, proprios constituere magistratus; & vicinas nobis fedes regius, ipfamque Romam fe tradiare flatuerunt, cum tu nos defendere minime possis. Et hæc ob impedentiam se Rubilium fuftinuisti. At enim eos perterricfatis, ufque: Romam mittam, & imaginem fancti Petri confringam; fed & Gregorium illo pontifiem vinctum adduci curabo, ut Fecit Martinum Constantinopoli adduci jussit. Scire autem debes ac pro certo habere, pontifices qui pro tempore Romæ extiterint, conciliando pacis caufa federe tanquam paritem intergerunt, feptumque mediam orientis & occidentis, ac pacis arbitros & moderatores elle: quique ante fuerunt imperatores in hac componendæ pacis certamine defudarant. Quod fi nobis infolentes infoltes, & minas intentes; non eft nobis necesfe in certamen defendere: ad quatuor & viginti ftadia fecedet in regionem Campanie Romanos pontifices: tum tu vade, & ventos persequere. Prædecessor noster Martinus pontifex ad pacem cohortans fedebat: idcirco malignus ille Constantinus de fede lancitæ Trinitatis male fentiens, & hæretica pontificibus fcripsit adfidpulans, Sergio & Paulo & Pyrrho, mittis fatellitibus raptum illum, & Byzantium tyrannica violentia abducis, multisque malia obfcifum in exilium amandavit. Quin etiam Maximo monacho & hujus discipulo Anastasio mala multa exhibuisti, & Laziam in exilium misit. At Constantinus qui eos relegarat, interfectus, & in peccato fuo mortuus eft. Nezenius cum tuis cum comes obfcuisti quo ejus, ut episcopus Siciliæ cersior factus hæretium eom elle, ipfum intus in templo trucidavit, & in peccato fuo interit. Beatum vero elle Martinum reftatur civitas Cherfonis, in quam relegatus eft, & Bolphori, totufque septentrio & incipite septentrionis, qui ad monumentum ejus accurrant, & cauriationes acciplunt. Atque utinam Dei munere nobis contingat, ut per Martini viam Incedamus: tametsi ob plebis utilitatem vivere volumus & fupervivere; quandoquidem occidens universus ad humilitatem nostram convertit oculos: ac liceat tales non fimus nos, ili tamen magnopere nobis confentiant,

ANNO CHRISTI AN. 787. ANTIOCHUS PATR. CPOLITANUS.

ἀνάθεμα μὴ τὴν ἀθέμιτον εἰς τὴν πρόκριτον τῶν τοιούτων, ἤδη καὶ γωνιάτας, ἢ μὴ φίλοτιμα ἢ ἀφόβωμα, σήμερα τὴν κλῆμακα, ἢ κάτω πανίσκεται αὐτὸ, ἐκεῖ ἢ τὸν ἀνατὸν ἐπόρευσαν. οὐ δὲ ἐζήλωσας τὸ κακὸ, τέμνλας, ἢ οἷα τόπος ῥωμαϊκὰ καὶ ἑσπέριαι σκέπαι, πλεκτικῶν αὐθρωπων χρεῖαμ ἀπὸ Ῥώμας, ἀπὸ Φραγγίας, ἀπὸ Βανδαλίας, ἀπὸ Μαυρετανίας, ἀπὸ Γοτθίας, ἢ ἀξιωτέρων εἰπεῖν, ἀπὸ πάντων ἐσωτέρων ὅσπερ οἱ ἄλλοι ἀφ' ἑκάστου τόπου τὰ τοιαῦτα ἔργα, τὸν βίον τὰ λωμῆτα τὰ καπνέτικα, ἢ ἐπεκρεμάζω τὰ φρονήματα τὰ ἀποδιόσκα· τοῦ γὰρ πλησιόχωρου τὸ Λογγοβάρδειον, καὶ τὸ Σαρμάτικον, καὶ οἱ ἀρκτικοὶ τόποι, ἢ τὸ Βοῤῥᾶ, κατέφρασε τὴν ἐλεινὴν Δεκάπολιν, καὶ οὐτὼ ἢ μετέτρεψαν Ρεβίλιον πολίσμαν, καὶ τὰς ἀγχοῦσας σὲ ἐδόξαμεν, καὶ ἄλλος ἀρχοντας κατέστησαν, καὶ βέλοντες καὶ τὴν πόρπαν κατέχειν μὴν βασιλικὰ, καὶ τὴν ἡμῶν πόλιν, ἢ μὴ δυνάμενε κρίνειν τὰ ἀναγκαῖα σὲ ἀφορεῖν ὑπέρου· ἀκόμα δὲ ἐν ἡμῖν, ἢ λέγεις· ὑπόπτοις ἐλθεῖν Ῥώμαν, τὸν τῆς ἁγίου Πέτρου τὴν εἰκόνα κατακλάσω· ἀλλὰ καὶ Γρηγόριον τὸ ἐκείνου ἀρχιερέα δεδεμένον ἀπαγαγόμενον, κατὰ τὸν Κωνσταντῖνον Μαρτῖνον ἐπόησε. ὃ δὲ ἐπιστάμενος ἐν τῇ πληροφορίᾳ, ὅτι οἱ ἀγχοῦσαι, οἱ ἀρχοντὲς τὴν Ῥώμη ἐπὶ τὴ εἰρήνῃ κεῖθ' ἕστασι, τὸν ἀπὸ λῆξ σὲ ἢ δύνεως μισόπτυχον ἢ μισόφαμμα τυγχάνοντα, τὴ εἰρήνῃ βρεβάσκει· ὃ γὰρ σὲ τὴ βασιλικὴ τύπου ἔγραψε τὴ ἁγίαν τὴ εἰρήνῃ. ἐὰν γὰρ τὸν βασιλῆν, κατὰ τὸν λόγον ἐπιτὴ ἀφοβεῖν πόλιν, ἢ ἐγκαλεῖ ἐπὶ τὴ ἀφοβεῖν τὴ γνῶμε Καισαρικὴ ἔστεκε, ἐλέῳ τὸν εἰδέναι. ὁ γὰρ ἁγιὸς ἀρχιεπὶς Μαρτῖνος δὲ τὸν τὴ ἀνεμῶν ἐκείθεν ἀφρεκλάν· διὰ τὸν ὁ ἀκεῖμον ἐκείνος Κωνσταντῖνος ὁ θεοβλαβέστατος τὸ τὴ δόξαστα τὴ ἁγίας τριάδος, ἢ σωματικὴν δὲ τὴ ἀπὸ τὴ πιστικὴ ἀγχιεπὶς τὴν ἀφρεκλάμβανε. Σεργίῳ, ἢ Παύλῳ ἢ Πύῤῥῳ, τέμνλας ἢ ἀρπάσας, νυκτὶ ἀπὸ τὴν ἀπὸ τὸ Βυζάντιον, ἢ πολλοὺς κάκιστα ἐξόσας διὰ κακὸν ἐξόρισεν. ἀκόμα δὲ καὶ Μαξίμῳ τὴ μοναχῷ, ἢ τὴν μαθητὴ Ἀνασταστίῳ τὸν πολλὰ κακὰ ἐκόπεσεν, ἢ εἰς ἐξορίας ἐπέμψε τὴν Λαζικῆ· ἢ Κωνσταντῖνος ὁ ἀφεῖς αὐτὸ ἐκείνῳ· ἢ, ὡς τὴ ἁμαρτία αὐτὸ ἀπέθανε. Νεζήνιος δὲ ὁ σὺν κόμες τὴ πομπὴς αὐτὴ, πληροφορηθεὶς ὡς τὴ Σικελίας ἐπίσκοπος, ὅτι αἱρετικὸς ἔστι, ἐν εἰς τὴ ἱερὸ τὴ τόπου αὐτὴ ἐσφάξατο, ἢ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτὴ ἐτελεύτα. τὸν δὲ μακάριον Μαρτῖνον ἐκεῖνον τὴν πόλιν, ὃν ἢ Χερσῶνος, Χερσῶνος ἢ Βοσπόρου, ἢ ὅλου ὁ Βορῤῥᾶ, ἢ οἱ ἀλέκτορες τὴ Βορῤῥᾶ, τὸ τὴ μέρμα αὐτὴ κατὰ τὴν γνώμης, ἢ τὸν ἱερὸν κομῶσιν. ἀξιοῦ ἢ κάνε κέρδος τὴν ὁδὸν Μαρτῖνος τοῦ ἁγίου· ἐπὶ δὲ ἢ τὴ τοιαῦτα ὠφέλεια τὴ ἡμῶν ἐφίεται, εἰς πάντα ὑπόστασιν ἢ ἡμεῖς ἀπαθεῖς κατεκόμεθα, οἱ δὲ ἐκεῖ πάντα, ἐὰν ἐπείσεις μὴ ἀκόμα τὴν ἐκεῖνον ἐγκρατεῖς εἰς ἐμέ, ἢ οἱ ἡμεῖς ἐν τὴ κατὰ τὴν ἐξορίαν τὴ χαρᾶς

ἢ ἐν τῷ, τὴν Πέτρῳ, ὃν οὐ κάσα βασιλεῖαν ἢ δόξαν· ἢ Θεοσεβεῖς ἐγκρατεῖς. ἐὰ τὴν τὴμμένος ἀνωμαλίαν, ὅτιμε ἐκδικεῖκα ἐγκρίνω τὴ δύνεως ἢ τὴ ἀπεκλίνῃς, ἢ τὴ ἐλέεσε. ἀλλὰ σὺ ἐξαναλλάξεις ἀπὸ τὴ κέρδος, ἐπίστρεψον σὲ τὴ πυκνεκὴν σὺν τὴ πολλῶν ἐγκρίνων. οἶδα δὲ τὴ Ῥώμαν τὸ βασιλικὸν σὲ αἰωνίως ἢ ὑμάκτεα, οὐ μὲ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλ' ἢ ὅλον κόσμον ἐκείνῳ ἀλλὰ τὴ ἀπόλεμε. οὐ κρίνω τὴν ὑμῶν ἐν ὀκεστοποιεῖν τὴν ἀξιόλογον πάντες ἐπὶ Ῥώμαν, ἀλλ' ἀφοῦ μὲ σὲ ἢ ἀπόλεμε, ὅτι οἱ ἐγκρατὲ βάρβαροι, ἤμερα ἐγίνοντο· ἐν δὲ ἀνόμῳ, ἐγκρεῖς ἢ ἀπόμενον. πάντα ἢ βόνα κατεφοβεῖς τὴν ἀφοτῆρα τὴ ἀγίου κορυφαῖου. ἢ οὐ πάμεν τὴν τὴ κατηκόλεν τὴν οἰκόνα τὴ ἁγίου Πέτρε, βάλτε, φραγμετεῖρεθῆτε τὸν, ἀλλὰ κάνε τὴ ἀκόμα ἐπεῖρε, ὡς μόνον τὴν ἐκεῖνον τὸ δὲ τὴ γρῆνα τὴ, ἢ οὐ τὴ κεφαλὴ σὲ τὴν τὴν. ἀφοῦ τὴν ὑμῶν ἐν ἐπεῖρε ἢ ἐν τὴ ἀπὸ τὴ ἐκείνου δόξαν τὴ λογοῦμεν Σεπτέρε, τοῦθ' οὕτω τὴ ἀφόσωνα τὴ μὴ χρεῖστ' ἐπεῖ, ἐπεὶ τὴ δοῦλε τὴ ἀγίου βάπτισμε, τὴ ἐκεῖ ἐπεῖ δόξαν. ἢ ἐκε μὲ ἢ ἡμέρας τὴ ἐκείνου τὴ κρείσσε τὴ λόγου μέλλομεν ἀπέστε τεῖν, ἐπὶ τὴν ὁδὸν ἀφοῦ ἐκείνου. ὁ δὲ ὅτιος βλέπ' ἐν τὴ κρείσσε τὴ τὴ φόβου αὐτὴ, ἢ ἐπεῖρε ἢ σὲ τὴ τὴ ἀνόμου. Θεὸς αὐτὸν τὴ ἀνόμου τὴ ἐκείνου

Cap. I. Lib. Gen. de Heretica ad Hadrianum.

Non dicitur, sed habitudine.] sic incum Hieraphae. A Constantinopolis ex ejus orthodoxo citatum verit Tarasius nobis lib. 1. pro canonibus apoll. cap. 12. Ut Constantinopolis citatis quidem, et quasi in predictione conjunctis erat spiritus, id est, habitudine, propedeutico ejus imaginis, & ut non adorant imago propiet (c. fed propiet proxiqum,) ita non ad dicunt adorari tam absolute, fed quasi, id est, relative: & ut propiet & imaginem relative adorantur non Deum habitu, & imago & proxiqum ejus nunum factum agere, id est, habitudine. In sententia citata proxiqum de imaginibus, quite Lactantius edidit de Mortibus, 1. 1. 6. p. 30. τὸν μὲν τὸν Χρὸν κατεσκευάζουσιν, ἐφ' ἑαυτοῦ, ἐν τῷ ἑαυτοῦ τὸν Χρὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἐν τῷ ἑαυτοῦ, ἐν τῷ ἑαυτοῦ. Quin fit redundantia interpretis Eusebiani Panoplii 10. p. *In ipsi Christo ad adoratio Iustria Domnatio: In imagine ipsa Christi ad relatio ad Deo quatenus.* Vide Franc. Suarez in 3. part. S. Thomae disputat. 54. fect. 4.

A Deo quidem imago.] Hoanum fimilis fanc illa in eifdem tententis de imagitibus pag. 16. & ἐν μὲν ἐστι τὸν κύριον, λέγουσι, τὴν ἐν Θεῷ ἀνθρωπον. Dare quo que frequentur verpta Leonis, cum inuti arrogantia conjunctibus relegit quod ἀνθρωπον ἀνθρωπον ἐστιν. Nam inter Osias ses deponem unmum confiegit, fed ipso nepos Eutychus, ut ab. Ser. 1. p. 1. 1. 1

Cant II. 1. Ecc. 10. prov. 11.

io qua vocatione vocatus est a Deo, in ea manet. Vides, inquit, pontificem & imperatorem discrimen? Si quispiam te offenderit, domum ejus publicas & spolias solam illi vitam relinquens, tandemque illum etiam vel suspendio necas, vel castratus, vel relegas, eumque longe a libertate & amicitiis cognatis & amicis suis mandas. Pontifici non ita; sed ubi precatic quis, & confessus fuerit, suspendit vel amputationis capitis loco evangelium & crucem ejus cervicibus circumponit, eumque tanquam in carcere in secretario, facetumque voluerum meraria conjicium, in ecclesiis diacona & in catechumena ablegant, ac viderilibus ejus jejunium, oculisque vigilias, & laudationem ori ejus indicant. Cumque * probe calligarint, probeque fa- * vel, ejus. 30. Hieron. ciant illiterice, tum pretiosum illi domini corpus impartiant, & sancto illum fugaciter portant: & cum illum vas electionis refutetur, ac immunem precati, sic ad dominum parum infantemque transfuntur. Vides imperator ecclesiarum imperionumque discrimen? Imperatores qui pie & in Christo viverunt, ecclesiarum pontificibus obedientiæ recusarunt, nec eos sanctuarii tutetur, imperator, cum transgressus fuerit, ac perversus evaluerit, & manus propria subfuerit, reipsum subjicient, & confodius fuerit, cum qui terminos patrum tollit, ec- Ec. cratibiem ede; in hac propitio judicio condemnatus est, ac Spiritum sanctum a te alienasti. Perfequeris nos, ac tyrannice veras mitiaris carnalique manu. Nos internes ac nudi, qui terrenos & carnales exercitus non habemus invocamus imperatorem exercitus omnis creaturæ fedentem in cœlis, Christum: qui est super omnes exercitus supernarum virtutum, ac immittat tibi dæmonem, ficut ait apostolus: *Tradere hujusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus fit.* Video imperator quo impudicitiæ atque inhumanitatis triplum proveniens? Animam tuam in barathra & præcipita loca præcipitem ogili, quod humiliari noluerit, duramque cervicem tuam inhabitare. Nam ubi præclara commonitione adhibita & doctrina pontifices Deo exhibuerint imperatores irreprehensibiles & mundos a peccatis ac delictis, magnam apud eum laudem & gloriam obtinent in fanctam resurrectionem magnam, quo tempore res nostræ occultæ, opera nostra in lucem profatanus est in confutionem nostram coram angelis fuit. Tum vero futurum est, ut nos humiles erubescemus, quod, te propter inobedientiam tuam locrati non fuerimus: cum illi qui ante non fuerunt pontifices, eos qui fuis temporibus imperarunt; Deo obtulerunt: quod nobis humilibus podeum inviolet, qui temporum nostrorum imperatorem non offeramus gloriosum & celebrem, fed * ignominiosum & adulterinum. Ecce nunc quoque te hortamur, poenitentiam age, & convertere, atque ad veritatem ingredere: ficut inventisti & accepisti, custodi. Honore affice & glorificia sanctos & gloriosos patres nostros ac doctores, qui excitatam a cordibus occulisque nostris lecundum Deum disputerunt, atque vilum restituerunt. Ac-cipe scripsisti: Qui sit ut in fex concilia de imaginibus nihil fit dictum? Sed innovero, imperator, pe de pane quidem & aqua dictum

Cant II. 1. Ecc. 10. prov. 11.

A κλῆσι ἐκλεθεὶς Θεοῦ, εἰς τοῦτο μένοις. Ὁλίγον δὲ σοὶ τὸ βασιλεῖ τὸν ἀρχιερέα & βασιλέα, εἰς τὸ ἀμφότερα τοῦ βασιλεῖ, ὁμόμυον τὸ οἶκον αὐτοῦ τῷ ἀμφοῖν, ἑστὰς ἐχρυσὸν ἢ ἀργυρῶ, & πλάκεσιν ἐπίστρῳ, & ἐπικεφάλαιον, & ἀβρόχῳ, καὶ ἀποδεκτὰ ἀπὸ τοῦ τὸν πάντα καὶ κατὰ τὸν σὺν ἀμφοῖν καὶ φίλων αὐτοῦ. οἱ ἀρχιερεῖς ἔν ὕτως· ἀλλ' ὅπου ἀμάρτη τις, καὶ ἀθρόμολογήσῃ, αὐτὸ τὸ κλῆρος καὶ τὸ ἐπικεφάλαιον, & ἀβρόχῳ εἰς τὸ τοῦ χρόνου αὐτὸ τὸ ἀλεξίλεω καὶ τὸ σωμάτι, & ἀποδεκτὸν αὐτὸ τὸ κατὰ κρυφίαν, καὶ εἰς τὸ διακόνιν τῆς ἐκκλησίας ἀξιοῦσιν αὐτὸν, καὶ εἰς τὸ κατηχούμενα, καὶ ἀκούειν τὸν πένησα, καὶ εἰς τὸ ὀφθαλμοὺς ἐγρεσεῖν, καὶ ἀγρυπνίας ἐν τὸ σῶματι αὐτοῦ ἐμφανεῖν. καὶ ὅν καλῶς πεπλέκασι, καὶ καλῶν λιμαίσχοσιν, ἀφιλοθεωρεῖν τὸν τίμιον σῶμα τὸ κυρίου, καὶ τὸ ἅγιον αἷμα τοῦ ἥρου αὐτοῦ· καὶ ἀποκαταστήσασι φασὶν σεῦσιν ἐν λόγῳ καὶ ἀνκμῶσιν ἡμῖν αὐτὸ φορεῖμενοι καὶ ἀμῶμον καὶ ἄμωμον ἀφῶ κύριον. Βλέπεις, βασιλεῦ, τὸν διαφορὰν τῶν ἱερέων καὶ τῶν βασιλέων; οἱ ἐκκλησίας οἱ ἀνεῖδοι καὶ οὐ Χριστῷ ἐφεστῶσι, τὸν ἀρχιερεῖς τὸν ἐκκλησιῶν ἐν τοῖς βασιλεῖ, ἐν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐν τῷ ἀρχιερεῖ τὸν ἐκκλησιῶν ἐν τοῖς βασιλ

CAPUT III. PRAEF. ANASTASII BIBL.

videlicet ecclesiam, eadem synodo defraudari, cum videam posteriori, id est octava, magnificentissime decorari. Præsertim cum sacræ bibliothecæ vestræ, cujus minister vestra dignatione consisto, ex hoc quod desuper mihi datum est, debitor sum ministrare: si tamen æmulatus apostolum, ministerium meum studeam honorare. Sane notandum est, quædam in hac synodo ex apostolorum & sextæ universalis synodi canonibus & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur nec admittuntur. Et certe de apostolorum canonibus liquido novimus, quoniam his quidam ' facile non præbuere consensum. Sed & prædecessor vester beatissimus papa Stephanus non ex his plusquam quinquaginta recipiendos synodice promulvit; licet quædam constituta pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur. Unde apostolatu vestro decernente non solum illos solos ' quinquaginta canones ecclesia recipit, sed & ² omnes ² eorum, utpote Spiritus sancti tubarum quin & omnium omnino probabilium patrum, & sanctorum conciliorum regulas & institutiones admittit, illas dumtaxat quæ nec rectæ fidei, nec probis moribus obviant, sed nec sedis Romanæ decretis ad modicum quid resultant, qui potius adversarios, id est, hæreticos potenter impugnant. Ergo regulas, quas Græci a sexta synodo perhibent editas, ita in hac synodo principalis sedes admittit, ut nullatenus ex his illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus vel decretis sanctorum sedis hujus pontificum, aut certe bonis moribus inveniuntur adversæ: quamvis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ; sed nec in ceterarum patriarchalium sedium, licet Græca utantur lingua, reperiantur archivis: nimirum quia nulla earum cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est, quamquam eosdem patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inventi: sed hoc nullis probare certis possunt indiciis. In eo sane, quo frequenter ⁴ universalem in hac synodo Græci patriarcham suum inconvenienter appellant, apostolatus vester adulationi veniam det, sæpe prælatis suis non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem, & fastus vel arrogantiæ redarguerem, asserebant, quod non ideo œcumenicum, quem multi universalem interpretati sunt, dicerent patriarcham, quod universi orbis teneat præsulatum; sed quod cuidam parti præsit orbis, quæ a Christianis inhabitatur. Nam quod Græci œcumenem vocant, a Latinis non solum orbis, a cujus universitate universalis appellatur, verum etiam habitatio, vel locus habitabilis nuncupatur. Sed & illud notandum, quoniam ubicumque in hujus synodi textu subsistentiam posui, personam intelligi volui. Quod enim Græce hypostasis dicitur, hoc nonnulli personam, nonnulli vero subsistentiam interpretati sunt. Porro subsistentiam multi personam, multi vero substantiam etiam intellexerunt. At illos ego secutus, qui subsistentiam non substantiam, sed personam intelligi voluerunt (magni quippe sunt) ubicumque Græce in hoc codice hypostasim reperi, in subsistentiam transtuli, hanc personam, sicut & alii quamplurimi, volens intelligi. Tanta igitur auctoritate sancta ecclesia prædita non potest dissimulare, non potest quisque semet rationabiliter ab imaginum sacrarum adoratione avertere. Alioquin vestra debet pia doctrina doceri, censuraque apostolica corrigi. Præsertim cum nulli sit fas a suo capite ⁵ discidendi, nec quod vestram viderit tenere

' facilem

¹ apostolorum. ² Ita MSS. omnes eorum idest, Apostolorum. Hard. ³ i. Pontificum Romanorum.

⁴ œcumenicum,

⁵ fer. discedendi,

A sedem, quæ omnium est magistra, quoquomodo respuendi. Quæ enim super venerabilium imaginum adoratione præsens synodus docet, hæc & apostolica sedes vestra, sicut nonnulla conscripta innuunt, antiquitus tenuit, & universalis ecclesia semper venerata est, & hactenus veneraretur: quibusdam dumtaxat Gallorum exceptis, quibus utique nondum est harum utilitas revelata. Ajunt namque quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum; quasi non sit codex evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculantes adorant; venerabilior cane, quem non esse opus manuum hominum procul dubio non negabunt. Similiter & forma sanctæ crucis, quam se adorare omnes ubique Christiani fatentur: in quo videlicet B considerare libet, quia si quamlibet crucem auream vel argenteam aut ligneam adoramus, quæ utique non eadem est ipsa crux, in qua salus nostra patrata est, sed figura & imago ejus, quare non adoremus figuram & imaginem ejus, qui eamdem salutem operatus est in medio terræ? Venerabilior namque est qui salutem operatus est, quam ea materia, in qua idem salutem operatus est. Ac per hoc magis adoratione digna imago Christi salutem operantis, quam imago crucis salutem tantummodo bajulantis. Quamobrem beatissime papa super montem excelsum ascende, sta in fortitudine, quasi tuba vocem exalta. Ecce enim Deo auctore, angelo tua, ut quondam Petri, percutiente latera surrexisti; lumbos accinxisti, lucernam accendisti, zelo Dei comedoris: C superest tantum, ut fidem quam credis, doceas: viam quam tenes, cunctis ostendas. Quatenus Deo auctore, te filio excussorum, prophetarum scilicet & apostolorum, ductore, per in via nos omnes Christi oves solertiæ tuæ per Petrum & in petra commissæ, inoffensis gressibus incedamus, & ad amœna vitæ perennis pascua Christo aperiente, qui claves regni in ipso & per ipsum tibi tradidit, feliciter ingredi mereamur. Apostolatum vestrum ad exaltationem ecclesiæ suæ, ac communem nostrum salutem, per multos annos gratia superna custodiat, domine sanctissime papa.

ANNO CHRISTI 787.

Ab. ii.

Tituli designantes in brevi quæ in hoc codice continentur.

D PRIMA actio continet testimonia diversarum probabilium scripturarum, quibus ostenditur hæreticos ab hæresi ad orthodoxam fidem conversos posse suscipi. Similiter & eos, qui cum fuerint sintve orthodoxi, manus tamen impositionem ab hæreticis habuerunt.

Secunda vero continet actio lectionem epistolarum Hadriani papæ Romani, & secundum tenorem earum cunctorum sacerdotum qui interfuerunt synodo, professionem & promulgationem.

Tertia autem actio continet receptionem antistitum ab hæresi conversorum, & synodica Tarasii patriarchæ, & rescripta orientalium sacerdotum, nec non & subscriptiones episcoporum, Hadriani papæ ac orientalium pontificum scripta E approbantium, & ita se sapere promittentium.

Quarta dehinc actio circumfert testimonia sacræ scripturæ ac diversorum sanctorum patrum pro imaginibus.

Quinta præterea continet actio testimonia ostendentia, Iconomachos æqualia super imaginibus reprobis quibusque operari vel sapere hæreticis.

Sexta vero designat actio hæreticorum blasphemias, & harum validam destructionem.

Septima porro circumfert actio terminum sanctæ synodi hujus, subscriptiones episcoporum, epistolam synodi imperatoribus missam. Item aliam ad clerum Constantinopolitanum; serma-

ANNO CHRISTI 787.

sermonem laudatorium, & canones ab eadem synodo promulgatos. Item epistolam Tarasii sanctissimi patriarchæ ad Hadrianum summum pontificem pro synodo. Item ejusdem ad eumdem de non ordinandis ecclesiasticis officiis per pecunias. Item ejusdem ad Joannem presbyterum, hegumenum & anachoretam, pro eadem re.

CAP. IV. SACRA IMPER. AD PAPAM.

Divalis sacra directa a Constantino & Irene Augusti ad sanctissimum & beatissimum Hadrianum papam senioris Romæ.

QUI a domino nostro Jesu Christo vero Deo nostro suscipiunt sive imperii dignitatem, sive principalis sacerdotii honorem, debent quæ illi placita sunt, & cogitare & curare, & creditos sibi ab illo populos secundum ejus voluntatem regere & gubernare. Ergo debitum nobis & vobis, o sanctissimum caput, hoc est, ut irreprehensibiliter quæ ejus sunt sapiamus, & in suis versemur, utpote ab ipso nos quidem imperium, vos vero principalis sacerdotii dignitatem suscipientes. Incipimus ergo hinc sermonem. Scit vestra paterna beatitudo quæ pridem facta sunt in hac nostra regia civitate propter venerabiles imagines; qualiter qui ante nos regnaverunt, eas destruxerunt, & in dehonestatem atque injuriam posuerunt: (utinam illis non imputetur; melius enim fuerat non mittere manus suas in ecclesiam:) omnem populum qui hic est, imo orientalem eodem modo seduxerunt, & in propriam voluntatem retraxerunt: usquequo Deus suscitavit nos regnare in his, qui in veritate quærimus gloriam ejus, & tenere quæ tradita sunt ab apostolis suis, & omnibus suis doctoribus. Unde nunc constanter cum mundo corde & vero cultu, quæ ad Deum pertinent, una cum omnibus subditis nostris, & his sacerdotibus doctissimis, locuti sumus, & cum consilio decrevimus, ut fieret universale concilium. Et rogamus vestram paternam beatitudinem, imo vero dominus Deus rogat, *qui vult omnes salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire*; ut det seipsam, & nullam tarditatem faciat, & ascendat huc in stabilitatem & firmitatem antiquæ traditionis super venerabilibus imaginibus: debitum enim illi est hoc facere; agnoscit vero quia scriptum est: *Consolamini, consolamini populum meum sacerdotes, dicit dominus*. Et, *Labia sacerdotum custodiunt scientiam, & de ore ejus egredietur lex, quoniam angelus domini exercituum est*. Et iterum divinus & veritatis prædicator apostolus, qui ab Jerusalem & circuitu usque Illyricum prædicavit evangelium, sic mandavit: *Pascite gre-*

1. Tim. 2.

Isai. 40. Malach. 2.

Rom. 15.

CAPUT IV. SACRA IMPER. AD PAPAM.

A *gem domini cum disciplina, quem acquisivit proprio sanguine*. Et tanquam verus primus sacerdos, & is qui in loco & sede sancti & superlaudabilis apostoli Petri præsidet, sicut dictum est, ascendat, & simul cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, inveniatur, & voluntas domini fiat: *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo*, sicut evangelice didicimus, *ibi sum in medio eorum*. Certificetur enim & confirmetur a magno Deo & rege, omniumque domino nostro Jesu Christo, & a nobis servis ejus, quod ascendentem vestram paternam & sacram beatitudinem huc cum omni honore & gloria habemus & suscipere, & quæ opportuna sunt impartiri. Et iterum B expleto capitulo, quod beneplacito Dei Christi speramus fieri, cum honore & magnitudine præire illam habemus ad remeandum ad propria. Si enim non potuerit ascendere huc (quod putamus non fieri: scimus enim eum studiosum esse circa divina) eligat viros honorabiles, habentes scientiam, & dirigat una cum syllabis, ut inveniantur ex persona sacræ & paternæ vestræ beatitudinis hic. Veruntamen convenientibus ipsis cum omnibus sacerdotibus qui hic sunt, synodice confirmetur antiqua traditio sanctorum patrum nostrorum, & confundatur omne zizanium male plantatum, & domini nostri salvatoris Jesu Christi verbum impleatur, quoniam *portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Et ex C hoc non fit schisma & separatio in una sancta catholica & apostolica ecclesia, cujus est caput ipse Christus verus Deus noster. Constantinum præterea sanctissimum episcopum ' Leontinum Christo amabilis Siciliæ nostræ insulæ, quem etiam noscit paterna vestra beatitudo, adduximus ad nos, & facie ad faciem loquentes direximus cum præsenti nostra venerabili jussione ad vos. Qui cum venerit ad vos, continuo absolve eum, ut remeet ad nos, scribens nobis per ipsum adventum tuum, quibus diebus habet moveri illinc, & proficisci ad nos: porro sanctissimum episcopum Neapolitanum omnino tenere habet, ut cum ipso a- D scendat huc. Etenim iter vestrum per Neapolim & Siciliam habet fieri: & super hoc stratego Siciliæ jussimus, ut omnis requiei & honoris vestri curam habeat, quo veniat vestra paterna beatitudo ad nos. (Legimus.) Data IV. Kalend. Sept. indictione VII. a regia urbe.

Matth. 18.

Anno Chr. 784.

Πρακτικὰ τῆς ἑβδόμης συνόδου.

Ἀπολογητικὸς πρὸς τὸν λαὸν σχεδιασθεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐδήλωσαν οἱ βασιλεύοντες τοῖς λαοῖς τοῦ γενέσθαι πατριάρχην, παρὰ Ταρασίου τοῦ καὶ προχειρισθέντος εἰς ἰνδικτιῶνα ὀγδόην, ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ϛσϞγʹ.

ΟΙ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν Χριστιανῶν φύλακες, καὶ ζηλωταὶ τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ γινομένων πιστοὶ βασιλεῖς ἡμῶν, ὡς πάντων εἰς ἀρέσκειαν αὐτοῦ, καὶ εἰς συμφέρον ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν φροντίδα ποιούμενοι, μάλιστα δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ νῦν ἐπιμελῶς διαμεριμνήσαντες, καὶ διανοηθέντες τοῦ ἀρχιερέα προχειρισθῆναι ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι αὐτῶν πόλει, ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ αὐτῶν νοῦν με ἀνέλαβον, καὶ φανερῶς μοι ἐξειπεῖν τὸ βεβουλευμένον αὐτοῖς ἐκέλευσαν. ἐμοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀνάξιον ἐμαυτὸν εἶναι ἀποφηναμένου, καὶ μηδεμίαν συγκατάθεσιν ποιησαμένου, ὡς τὸν ζυγὸν τοῦ φο-

Acta Septimæ Synodi.

CAPUT V. TARASII ORATIO.

Apologeticus ad populum a Tarasio a secretis compendiose dictus die qua intimaverunt imperantes Irene & Constantinus populis, ut fieret patriarcha: qui & promotus est indictione octava, anno a creatione mundi 6293.

An. Ch. 784.

E IMMACULATÆ fidei nostræ, id est, Christianorum custodes, & eorum quæ in gloriam Dei fiunt æmulatores, fideles imperatores nostri, tanquam omnium in beneplacitum ejus, & in commodum nostrum, Christianorum videlicet curam facientes, & maxime nunc ecclesiastica negotia diligenter & solicite considerantes, quo summus sacerdos in hac regia urbe sua constitueretur, in suæ pietatis animum me assumpserunt, & ut manifestum mihi redderetur quod consiliati sunt, præceperunt. Cum ego hoc me indignum esse pronunciarem, & nul-

Capp. V. Tarasii Orato.

lam condescendemus faceremus (ut poste qui jugum hujus farciunt portare & fustiere non possem) jusserant me adduci ante faciem vestram, pro eo quod & hujus consilii participes effecti fuis: & nunc viri dominum timentes, & eum semper in cordibus vestris habentes, vos ait, qui Christi vocatione, veri videlicet Dei notitia, nominamini Christiani; Audite brevis sermonis ab exiguitate ac humilitate nostra ratione. Ego quidem episkopiis piissimis imperatoribus nostris & per omnia orthodoxis responderam, etiam in conspectu vestro rationis meae apologia respondeo. Timore deprimor ad confitendum hanc electionis, & reverenor a facie Dei correptae taliter & quomodolibet inticumspecte, ut non terribili damnationi incumbam. Si enim Pasbus divinus apostolus, qui Dei voces audivit, coelumque habuit [a] correptorem, & paradisi inspector effectus est, audivit quae arcana verba, & portavit nomen Dei in conspectu nationum & regum, Corinthis scribens dicebat: *Ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar*: quomodo ego qui in mundo conversatus, & cum laicis conmoratus, imperatoris militarisatibus militari, de abjicae disjudicatione atque circumspectione possum insilire ad faciendi magnitudinem? Horrendum conamen ad exiguitatem meam, & ter meratium studium: causa vero timoris, & mem refutationis, haec est. Aspicio enim & video ecclesiam, quae super petram Christum Deum nostrum fundata est, fedium nunc & divisam, & nos aliae atque aliae iter loquentes, & aliter eos Christianos qui in oriente unius nobiscum funt fidei: sed & his concordantes occidentales, & nos ab omnibus illis alienatos, & a le per singulos dies anathematizatos habere. Dira poena est anathema, procul a Deo emittit, & e regno coelorum perlequitur, & dacit in tenebras exteriores. Nefcit ecclesia lex vel terminus fectam live contentionem; sed fecit novis confitteri unum baptisma, unam fidem, ita & concordam unam in omni ecclesiastico negotio. Nihil enim eft in conspectu Dei tam acceptum atque placabile, quam ut unum fimus, & uno efficiamur ecclesia catholica, quemadmodum in sincera nostra fidei symbolo confitemur. Et petimus nos, fratres: ut rear & vos, quoniam fcia vos timemini Deo labere, a pisfimis & orthodoxis imperatoribus positis fynodum universalem colligi, ut efficiamur nos, qui unimus Dei fomus, unum, & qui Trinitatis cultores efficimus, uniti & unanimes & collegae; & qui capitis nofteri Chrifti fimus, efficiamur corpus unum, compaftum atque & contexam & qui fanfti Spiritus fumus, efficiamur non contra invicem, fed pro invicem: & qui veritatis exiftimus, efficiamur idipsum fapientes atque dicentes, & non fit in nobis certamen live difficinio: ut pax Dei, quae exfuperat omnem fenfum, manifiat omnes nos: & fi quidem jufferint orthodoxie propugnatores, imperatores videlicet noftri, poftulationi meae juftae annuere, confentia & ego, & jaftinam fimus unimpleba: fin autem, impofibile mihi eft hoc facere, ne fubjciar anathemati, & inveniar

Ἀνήρ μὴ ὑπομένων βασιλικὴν ἀπόφασιν, ἀπέλασε σφᾶς μετ᾽ ἀφορισμῶν καὶ κρούσεων αὐτῶν, δίκην καὶ σύμμαχον γενόμενον τῇ δοξῇ τῶν τῷ, καὶ πολὺ ἀνδρὸς φοβεῖσθαι τὸ Θεῖον, κἀμὲ γοῦν αὐτὸν οἶδ ἐν πᾶσι κερδῶν ὑμῖν, οἱ τὴν Χριστὸν κλῆσιν τὴν ἀληθῆ Θεοῦ εἰδότες ἐπικαλούμενοι, λεγόντων λόγῳ, ἀκόνατε βραχυλόγου λόγον ἀσθενοῦς τῆς ἡμετέρας ἀπόνοιας καὶ ὑπόνοιας. ἐγὼ μὲν οὖν τοῖς ἀοιδίμοις βασιλεῦσι τοῖς ἐν ἁγίοις ἐπισκόποις ἀπολογούμενος, ἐν σώματι ὑμῖν ἀφοσιοῦμαι ἐντεῦθεν σωμῆναι καὶ τὸν ἐξ ἐμοῦ τὴν ὑφὴν λαβεῖν, ἐξ ἀλπιδοῦμαι κτὸ ἀφοσιωσιν τὴν Θεοῦ φόβον ἐμοῦ ἀκόμαν, & ἀδίστοχον ἐδεκάστιν, ἵνα μὴ κατ᾽ ἀστοῦν σοῦφρὸ κατακρίματι. εἰ γὰρ ὁ Θεῖ φωνὴν ἀκροατὴς ὑμῶν, οὐρανὸν τε ἰσχυκὼς παῤῥησίαν, & ἀποβεῖν ἀστοῦ, ἀφωνίσας ἀλλ᾽ ἀλλοῦ τὸ ὄνομα τὸ ἔθνεσι ἔφημα, καὶ ἔφεσκεν τὸ ὄνομα τὸ ἀν ὑπὲ τὸν ἔθνεσι καὶ βασιλῶν, Παῦλος ὁ Θεῖος ἀπόστολος Κορινθίοις γράφων ἔλεγε· μὴ πὼς ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι, ἀμὲ ὁ ἀστοῦν τὸ κόσμω σωμαπεφυφῆμαι, & μὴ πολίτεν ἐστὶ μοιμῆσι, & φρατριάμβρεσι τὸ τοῦ βασιλικοῦ σπουδεῖσι, οὐτω χρεῖ ἀπρεκτεῖσθαι & ἀφοριεῖμοι δύναμαι ἐστοτοῦσαι τὸ τὴ μικρότητι μέγας φόβος φοβεῖμαι τὸ ἐξ ἡμῶν σωμῆσπτε, ὑφοῦ τὸ ἐπιτίθεμαι· ἡ δὲ αὐτὴ μέλεσα τὴ φόβω καὶ τὴν τῶν ἐμῶν ἀφιστοῦφῆ βῆσι ὡστ᾽ ὁρῷ καὶ βλέπω τὴν ἐκκλησίαν τὴν πέτραν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἠθυπεκλωμένην καὶ διῃρεμένην αὐτὴν ὑφ᾽ ἡμῶν, & ἡμᾶς ἀλλοτε ἀλλοῦ λαλοῦντας, & ἀλλοῦ ἐπιπεῖμι ἡμᾶς ἐκεῖ βασιλικοὺς ἑτέρους τοὺς συμφωνοῦντας ἡμῖν ἀστοῦ τοὺς τὸν ὀρθοῦ, κἀκεῖ ἀστοῦ τὸν ἀστοῦ ἀνάθεμα κρεῖσθαι τὸν ἀστοῦ, & ἡμᾶς ἀστοῦ τὸν ἀστοῦ ἀνάθεμα κρεῖσθαι τὸν ἀστοῦ· ὦ δεινὸν ἀστοῦ τὸ ἀνάθεμα· ἀστοῦ τὸν ἀστοῦ

CAPUT VI. OBITA ANTE SYNODUM.

peratoribus, nequaquam prohibitus est, quo minus fieret episcoporum conventus in prædicto venerabili templo, * factisque quibusdam allocutionibus tam a sanctissimo patriarcha, quam a Deo amabilibus antistitibus, & lectis quibusdam synodicis conscriptis, quæ perhibent, non oportere aliquando synodum universalem fieri præter consensum ceterorum sanctissimorum patriarcharum: cumque legerentur hæc, facta est turba militum, & ante januas venerandi templi simultatem & clamorem faciebant, qui ex summissione quorumdam episcoporum, qui in synodo male sentiebant, ad hoc moti, reperti sunt esse. Quibus peractis, imperium per cubicularium omni synodo jussit dicere: Interim abscedite, ut populi inordinatum impetum evadamus; & posthac voluntas domini fiet: taliter quod antistitibus e templo egredientibus, quidam eorum veritati resistentes cum turba concinnaverunt, & impie declamationem faciebant pseudosyllogi, (* *Sed catholicus scriptor hæreticorum Conciliabulum, quodque septimam synodum appellabant, pseudosyllogum, falsum collegium nuncupat*) ut septimam hanc synodum collaudantes atque nominantes. Cum ergo taliter malignum concilium clamorem emisisset, & hora esset quasi sexta, domum jam esurientes abibant, & ita commotio seditionis sopita est. Tunc imperatores jusserunt milites exire, quasi sub prætextu quidem hostilis aciei, dantes famam, quod gens Agarenorum hostiliter fuisset egressa. In veritate autem eos foras pellebant de regia civitate. Ergo cum fecissent isti viam usque ad Malagenam, per jussionem eorum omnes expellebant pariter & * aspernabantur, ne horum cura fieret, jubentes singulos abire in patriam suam. Quibus ita peractis, mansit ecclesia anno uno quieta, tantummodo patriarcha verbum veritatis omnibus prædicante. Et mox anno transacto, denuo præcipiebant piissimi imperatores, ut fieret synodus in Nicænorum metropoli: & præceptum deveniebat in finem, * episcopis quasi congregatis in unum: similiter & patriarcha cum vicariis orientis & occidentis ad eamdem pervenit urbem; & facta est synodus beneplacito Dei secundum actiones quæ proferuntur.

* Græc. sed postridie facta est congregatio episcoporum in ipso.

* Verba Anastasii.

An. Ch. 786.

* & dimittebant, quod eorum opera non indigerent.

* episcopis f. cong.

A B C D (margin letters)

τος τὴν ὑπόθεσιν τοῖς βασιλεῦσιν, οὐδαμῶς ἀπεκωλύθη τὸ γενέσθαι τὴν συνάθροισιν τῶν ἐπισκόπων ἐν τῷ προειρημένῳ σεπτῷ ναῷ· ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον γίνεται ἡ συναγωγὴ τῶν ἐπισκόπων ἐν αὐτῷ. καὶ γενομένων τινῶν διαλαλιῶν παρά τε τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, καὶ ἀναγνωσθέντων τινῶν συνοδικῶν τῶν διαγορευόντων μὴ δεῖν γενέσθαι ποτὲ σύνοδον οἰκουμενικὴν παρεκτὸς συμφωνίας τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν. καὶ τούτων ἀναγινωσκομένων, ὄχλος ἐκινήθη πολὺς τῶν στρατευομένων καὶ πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ σεπτοῦ ναοῦ στάσιν καὶ κραυγὴν ἐποιοῦντο, ἐξ ὑποβολῆς τινων τῶν ἐν τῇ συνόδῳ κακοφρόνων ἐπισκόπων εἰς τοῦτο κινηθέντες. ὧν γινομένων, ἡ βασιλεία ἐκέλευσε διὰ κουβικουλαρίου πάσῃ τῇ συνόδῳ προσειπεῖν· τέως ὑποχωρήσατε ἵνα τὴν τοῦ λαοῦ ἄτακτον φορὰν ἐκφύγωμεν· καὶ μετὰ τοῦτο τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γενήσεται. οὕτως γε τῶν ἐπισκόπων ἐκ τοῦ ναοῦ ἐξελθόντων, τινὲς αὐτῶν ἀντιπταιούμενοι τῇ ἀληθείᾳ, τῷ ὄχλῳ συναπήχθησαν, καὶ δυσσεβῶς ἀνάρρησιν ἐποιοῦντο τοῦ ψευδοσυλλόγου, ἑβδόμην ταύτην σύνοδον ἐφημοῦντες. οὕτως οὖν τῆς πονηρᾶς βουλῆς κραυγὴν ἀφιείσης, καὶ ὥρας οὔσης ὡσεὶ ἕκτης, γενόμενοι πρόπεινοι οἴκαδε ἐπορεύοντο· καὶ οὕτως ἡ τῆς στάσεως κίνησις εἰς σιγὴν καθέστηκε. τηνικάδε οἱ βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς στρατευομένους ἐξελθεῖν, προφάσει μὲν παρατάξεως ἐχθρικῆς, δόντες φήμην, ὅτι τὸ ἔθνος τῶν Ἀγαρηνῶν φωσατικῶς ἐξέρχεται· τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἔξω τῆς βασιλευούσης αὐτοὺς ἐξήλαυνον πόλεως. τούτων οὖν ὁδὸν ποιησάντων ἕως τῶν Μαλαγίνων, διὰ κελεύσεως αὐτῶν ἅπαντας ἐξώθουν καὶ ἀπεβάλλοντο, τοῦ μὴ χρείαν αὐτῶν ποιεῖσθαι, κελεύσαντες ἕκαστον ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα. τούτων οὕτως πραχθέντων διέμενεν ἡ ἐκκλησία ἐνιαυτὸν ἕνα ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ μόνου ὁ πατριάρχης τὸν τῆς ἀληθείας λόγον πᾶσιν ἐκήρυττε. καὶ δὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ παρελθόντος, αὖθις προστάσσουσιν οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖς τοῦ γενέσθαι σύνοδον ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει· καὶ ἡ πρόσταξις εἰς πέρας κατήντα, τῶν ἐπισκόπων δῆθεν συναθροισθέντων, ὡσαύτως καὶ ὁ πατριάρχης μετὰ τῶν τοποτηρητῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως παρεγένετο ἐν τῇ αὐτῇ πόλει· καὶ γέγονεν ἡ σύνοδος εὐδοκίᾳ Θεοῦ κατὰ τὰς ἐπιφερομένας πράξεις.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO PRIMA

Monumenta synodi apud Nicæam secundo celebrata.

PRIMA ACTIO.

IN nomine domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri, imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenes matris ejus, octavo anno consulatus eorum, octavo Kalendas Octobrias, indictione XI.

Anno Chr. 787.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem Deo confirmatorum imperatorum congregata est in Nicænsium clara metropoli Bithyniensium provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipres-

E

Ὑπόμνημα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον.

Πρᾶξις πρώτη.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρός, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ἑνδεκάτης.

Συνελθούσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβὲς θέσπισμα τῶν αὐτῶν θεοκυρώτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας· τουτέστι, Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρώτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀπο-

ANNO CHRISTI 787.

στόλου Πέτρου, καὶ Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην εὐαγοῦς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ· Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ τοποτηρητῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, Ἀγαπίου ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐφέσου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κωνσταντείας τῆς Κυπρίων νήσου, Νικολάου ἐπισκόπου Κυζίκου, Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδης, Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας, Σταυρακίου ἐπισκόπου Καλχηδόνος, Ἡλία ἐπισκόπου Κρήτης, Ἐπιφανίου διακόνου τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος Νικηφόρου ἐπισκόπου Δυρραχίου, Δανιὴλ ἐπισκόπου Ἀμασείας, Νικολάου μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου μονῆς ἐπιλεγομένης Ἄπρου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ μητροπολίτου Τυάνων. Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Γαγγρῶν, Νικήτα ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως, Θεοφυλάκτου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ τῆς Σταυροπολιτῶν μητροπόλεως, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λαοδικείας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συννάδων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Πέργης, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Νικοπόλεως τῆς παλαιᾶς Ἠπείρου, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Φασιδίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Σελευκείας, Βασιλείου ἐπισκόπου Συλαίου, Νικολάου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τῆς μητροπόλεως Μωκισσοῦ, Μανουὴλ ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως Θρᾴκης, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τοῦ Ῥηγίου, Κυρίλλου μοναχοῦ καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος Νικήτα ἐπισκόπου Γοτθίας, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κατάνης, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ταυρομενίας, Γαυδιώσου ἐπισκόπου Μεσσήνης, Θεοδώρου ἐπισκόπου Πανόρμου, Στεφάνου ἐπισκόπου Βιβόνων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Λεοντίνης, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταυριανῶν, Χριστοφόρου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Κυριακῆς, * Θεοτίμου ἐπισκόπου Κροτώνης, Βασιλείου τῶν Νησίων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Καρίνης, Ἰωάννου ἐπισκόπου Τροκάλεως, Θεοφάνους ἐπισκόπου Λιλυβαίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Τροπαίων, Σεργίου ἐπισκόπου Νικοτερῶν, Γαλάτωνος πρεσβυτέρου καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος * Στεφάνου ἐπισκόπου Συρακουσίων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Βιζύης, Μαυριανοῦ ἐπισκόπου Πομπηϊουπόλεως, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ ἐπισκόπου Σμύρνης, ... ἐπισκόπου Λεοντοπόλεως, Εὐστρατίου ἐπισκόπου * Ἀπαμείας, Πέτρου ἐπισκόπου Γερμίων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως, Σισινίου ἐπισκόπου τοῦ Παρίου, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Μιλήτου, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τῆς ἐπισκοπῆς Νικοπόλεως, Νικήτα ἐπισκόπου Προικοννήσου, Εὐστρατίου ἐπισκόπου Μεθύμνης, Λέοντος ἐπισκόπου Κίου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἄπρου, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου ' Κυψέλλων. * Θεοφάνους ἐπισκόπου Σουγδαίων, Λέοντος ἐπισκόπου Μεσημβρίας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Νύσσης, Γεωργίου ἐπισκόπου τῶν βασιλικῶν Θερμῶν, Γεωργίου ἐπισκόπου * Καμουλιανῶν, Σωτηρίχου ἐπισκόπου Κισκισσῶν, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Μαυαίρων, Γεωργίου ἐπισκόπου * Βελβλων, * Θεοδοσίου ἐπισκόπου Νύσσης, Θεοφυλά-

* Θεοδώρου

* Χριστοφόρου

* Ἀμασείας,

In Notitia, Κύψελλα. Hard.

* Στεφάνου

* Καβαλικανῶν,

* Κρεύλων,

* Θεοδώρου

A B C D E (margin letters)

bytero sanctissimæ Romæ ecclesiæ scilicet apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ siti, retinentibus locum apostolicæ sedis almi & sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani: Tarasio almo & sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos, ' Agapito episcopo Cæsareæ Cappadociæ, Joanne episcopo Ephesi, Constantino episcopo Constantiæ Cypriorum insulæ, Nicolao episcopo Cyzici, Euthymio episcopo Sardis, Petro episcopo Nicomediæ, Stauracio episcopo Chalcedonis, Elia episcopo Cretæ, Epiphanio diacono ecclesiæ Catanensis & locum obtinente Thomæ archiepiscopi Sardiniæ; Joanne monacho & locum obtinente Nicephori episcopi Dyrrachii, ' Damete episcopo Amasiæ, Nicolao monacho & abbate monasterii quod cognominatur Apri, & vicario metropoleos Tyanensium; Constantino episcopo Gangresium, Niceta episcopo Claudiopoleos, Theophylacto diacono & vicario Stauropolitanorum metropoleos, Eustathio episcopo Laodiceæ, Michaele episcopo Synadensi, Constantino episcopo Pergæ, Anastasio episcopo Nicopoleos veteris Epiri, Christophoro episcopo Phasidii, Theodoro episcopo Seleuciæ, Basilio episcopo Sylæi, Nicolao monacho & vicario metropoleos Morcissi, Manuel episcopo Hadrianopoleos Thraciæ, Constantino episcopo Regii, Cyrillo monacho & locum retinente Nicetæ episcopi Gotthiæ, Theodoro episcopo Catanæ, Joanne episcopo Tauromeniæ, Gaudioso episcopo Messanæ, Theodoro episcopo Panormi, Stephano episcopo Bibonensium, Constantino episcopo Leontinæ, Theodoro episcopo Taurianæ. Christophoro episcopo sanctæ Cyriacæ, * Theotimo episcopo Crotonensium, Basilio episcopo Nesiorum, Constantino episcopo ' Cannæ, Joanne episcopo * Jeropoleos, Theophane episcopo Lilybæi, Theodoro episcopo Tropæorum, Sergio episcopo Nicoterensium, Galatone presbytero & locum retinente * Stephani episcopi Syracusani, Theodoro episcopo Bizyæ, Mauriano episcopo Pompeiopoleos, Gregorio presbytero & vicario Smyrnæ .... episcopo Leontopoleos, Sisinnio episcopo Parii, Eustratio episcopo * Apamiæ, Petro episcopo Germiorum, Joanne episcopo Arcadiopoleos, Epiphanio episcopo Mileti, Gregorio presbytero & vicario episcopatus Nicopoleos. Niceta episcopo * Protonesiorum, Eustratio episcopo Methymnæ, Leone episcopo Cii, Joanne episcopo Apri, Theophylacto episcopo Cypsallorum, * Stephano episcopo Sugdaorum, Leone episcopo Mesembriæ, Ioanne episcopo Nyssæ ' Gregorio episcopo imperialium Thermarum, ' Gregorio episcopo Camulianensium, Soterícho episcopo Ciscisensium, Constantino episcopo Maurensium, Georgio episcopo Brulensium, * Theodosio

ACTIO PRIMA

' Agapio, atque ita mss. codices

' Daniele

* Theodoro

' Cariæ,

* Trocaleos

* Christophori,

* al. Amaseæ,

* Proconnesi, ' Proconnesi,

* Theophane,

' Georgio, ' Georgio,

* Theodoro,

ACTIO PRIMA.

* Prinæ, * Leontio, * Theophylacto, * Tymnorum, Tymnensium, * Panii; * Panidon; * Calliopoleos, * Chalcidis, * Cythrorum, * Pœmanini, * Mæoniæ, * Gregorio, * Lophi, * Libon

dosio episcopo Nyssæ, Theophylacto episcopo Trallæ, Basilio episcopo Magnesiæ Anelii, Ignatio episcopo * Prunæ, Sabba episcopo Ancorum, Basilio episcopo Magnesiæ Mæandri, Gregorio episcopo Palæaspoleos, Theophane episcopo Caloæ, * Leone episcopo Algizorum, Nicodemo episcopo Evazensium, Lycasto episcopo Hypæpensi, Eustathio episcopo Erythrensium, * Theophane episcopo Lebedi, Stratonico episcopo Cymæ, Theophylo episcopo * [1] Cunnensium, Cosma episcopo Myrrhinæ, Olbiano episcopo Elææ, Pardo episcopo Pitanæ, Basilio episcopo Pergami, Basilio episcopo Adramytii, Marino episcopo [2] Atandri, Ioanne episcopo Assi, Leone episcopo Phociæ, Nicephoro diacono & vicario Gargarensium, Constantino diacono & vicario Agabæ, Theognide vicario Sion, Theophylacto vicario [3] Tei, Ioanne episcopo Rhædesti, Ioanne episcopo * Pravidos, Melchisedech episcopo * Calliopoleos, Leone episcopo Madyti, Sisinnio episcopo Zuruli, Theophylacto episcopo Charioploleos, Thoma episcopo Daonii, Gregorio episcopo Theodoropoleos, Sisinnio episcopo * [4] Chalcedonis Thraciæ, Ioanne episcopo Bryseos, Benjamin episcopo Lizici, Constantino episcopo Iuliopoleos, Petro episcopo Asponæ, Synesio episcopo Cinnæ, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Leone episcopo [5] Minzi, Anthimo episcopo Berinopoleos, Spyridone episcopo * Cyprensium, Eustathio episcopo Solensium, Theodoro Citii, Georgio episcopo Trimithuntensium, Alexandro episcopo Amathuntos, Michaele episcopo Meletiopoleos, Theodoro episcopo Germæ, Basilio episcopo Adranuthyrensium, Leone episcopo * Pœmanini, Symeone episcopo Ocæ, Strategio episcopo Dardanensium, Ioanne episcopo Lampsaci, Theodoto episcopo Palæorum, Niceta episcopo [6] Hilei, Leone episcopo Troadensium, Theodoro episcopo Abydi, Anastasio episcopo Tripoleos, Leone episcopo Traculorum, Stephano episcopo Salensium, Ioanne episcopo [7] Tabalensium, Stephano episcopo Silandi, Ioanne episcopo Setensium, Theophane episcopo * Myoniæ, Lycasto episcopo Philadelphiæ, Michaele episcopo Trallæ, * Georgio episcopo Gordorum, Joanne episcopo Daldæ, Eustathio episcopo Orcanæ, Theopisto episcopo Hermocapeliæ, David episcopo Helenopoleos, Cyrione episcopo * [8] Loti, Theophylacto episcopo Apolloniadis, Constantino episcopo Cæsareæ Bithyniæ, Georgio episcopo Basinopoleos, Leone episcopo [9] Aristæ, Nicephoro episcopo Hadrani, Basilio presbytero & vicario Dascylii, Niceta episcopo Melæ, Nephyto episcopo Gordoservorum, Leontio episcopo * Linoæ, Leone episcopo Aspen-

ANNO CHRISTI 787.

* Λέοντι, * Εὐάζων, * Θεοφάνη, * Μαρινοῦ ἐπισκόπου Ἀτάνδρου, * Θεῶν, * Τί, * Δαονίου, * Χαλκηδόνος τῆς Θρᾴκης, * Ποιμανηνοῦ, * Τῆς Σιλάνδου

κτου ἐπισκόπου Τράλλης, Βασιλείου ἐπισκόπου Μαγνησίας τῆς Ανηλίου, Ιγνατίου ἐπισκόπου [10] Γρείνης, Σάββα ἐπισκόπου Ανέων, Βασιλείου ἐπισκόπου Μαγνησίας τῆς Μαιάνδρου, Γρηγορίου ἐπισκόπου Παλαιᾶς πόλεως, Θεοφάνους ἐπισκόπου Καλόης, * Λεοντίου ἐπισκόπου Αλγίζων, Νικοδήμου ἐπισκόπου * Εὐάζων, Λυκάστου ἐπισκόπου Βαρέτων, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Ὑπαίπων, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ερυθρῶν, * Θεοφάνους ἐπισκόπου Λεβέδων, Στρατονίκου ἐπισκόπου Κύμης. Θεοφίλου ἐπισκόπου Τύμνων, Κοσμᾶ ἐπισκόπου Μυρρίνης, Ολβιανοῦ ἐπισκόπου Ελαίας, Πάρδου ἐπισκόπου Πιτάνης, Βασιλείου ἐπισκόπου Περγάμου, Βασιλείου ἐπισκόπου Ατραμμυτείου, * Μαρίνου ἐπισκόπου Ατάνδρου, Ιωάννου ἐπισκόπου Ασσοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Φωκείας, Νικηφόρου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Γαργάρων, Κωνσταντίνου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ [11] Αγάης, Θεόγνιδος τοποτηρητοῦ * Σιὼν πόλεως, Θεοφυλάκτου τοποτηρητοῦ * Τίων, Ιωάννου ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ, Ιωάννου ἐπισκόπου Πανίου, Μελχισεδὲκ ἐπισκόπου Καλλιπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Μαδύτων, Σισινίου ἐπισκόπου Τζουρουλοῦ, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Χαριουπόλεως, Θωμᾶ ἐπισκόπου * Ταονίου, Γρηγορίου ἐπισκόπου Θεοδωρουπόλεως, Σισινίου ἐπισκόπου * Χαλκίδος, Ιωάννου ἐπισκόπου Βρύσεως, Βενιαμὶν ἐπισκόπου Λιζίκου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Ιουλιουπόλεως, Πέτρου ἐπισκόπου Απρώνης, Συνεσίου ἐπισκόπου Κίννης, Θεοφίλου ἐπισκόπου Αναστασιουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Μίζου, Ανθίμου ἐπισκόπου Βερινουπόλεως, Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Κυθρων, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Σόλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κιτίου, Γεωργίου ἐπισκόπου Τριμιθοῦντος, Αλεξάνδρου ἐπισκόπου Αμαθοῦντος, Μιχαὴλ ἐπισκόπου [12] Μελετιουπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Γέρμης, Βασιλείου ἐπισκόπου [13] Αδρανουθύρων, Λέοντος ἐπισκόπου * Ποιμανηνῶν, Συμεὼν ἐπισκόπου Ὠκῆς, Στρατηγίου ἐπισκόπου Δαρδάνων, Ιωάννου ἐπισκόπου Λαμψάκου, Θεοδότου ἐπισκόπου Παλαιῶν, Νικήτα ἐπισκόπου τοῦ [14] Ιλέου, Λέοντος ἐπισκόπου Τρωάδων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Αβύδου, Αναστασίου ἐπισκόπου Τριπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου [15] Τρακύλων, Στεφάνου ἐπισκόπου Σάλων, Ιωάννου ἐπισκόπου Ταβάλων, Στεφάνου ἐπισκόπου * Σιλάνδου, Ιωάννου ἐπισκόπου Σέτων, Θεοφάνους ἐπισκόπου Μυωνίας, Λυκάστου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Τράλλης, Γρηγορίου ἐπισκόπου Γόρδων, Ιωάννου ἐπισκόπου Δάλδης, Εὐσταθίου ἐπισκόπου [16] Ορκάνης, Θεοπίστου ἐπισκόπου Ερμοκαπηλίας, Δαβὶδ ἐπισκόπου Ελενουπόλεως, Κυρίωνος ἐπισκόπου τοῦ Λόφου, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Απολλωνιάδος, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Καισαρείας Βιθυνίας, Γεωργίου ἐπισκόπου [17] Βασινουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Αρίστης, Νικηφόρου ἐπισκόπου Αδρανοῦς, Βασιλείου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Δασκυλίου, Νικήτα ἐπισκόπου Μελῆς, Νεοφύτου

HARDUINI NOTÆ.

1 Al. *Timnensium*, pro *Temnensium*. 2 Pro *Antandri*. 3 Pro *Tii*. 4 In ms. *Chalcide Thraciæ*.
5 Pro, *Mizi*, Græcè Μιζὲ, ut mox *Cyprensium* pro *Cythrensium*.
6 Pro, *Ilii*. 7 In Notitiis & in Ecthesi, Τάβαλα, in Lydia.
8 In Græco, *Lophi*, in Bithynia. 9 In Ecthesi Ἀρίστης: apud Phot. Epist. 20. Ἐρίστης.
10 Pro Πρείνης. 11 In Notitia est Ἀγαί. 12 In Notitia est Μαλτέπολις,
13 In Notitia est Ἀδρανουθῆραι. 14 Pro Ἰλίου. 15 In Ecthesi. Τρακουλίων.
16 Pro Ὀρκάνης, in Lydia.
17 Pro Βασιλειουπόλεως, in Bithynia.

ANNO CHRISTI 787.

* Γεωργίου, * Βριζαίου, * Ουνιάδου, * Τῶν Μυλάσων, * Εἰς Αμβλάδων 10, * Σαγαλασσοῦ, 11

του ἐπισκόπου Γορδοσέρβων, Λεοντίου ἐπισκόπου Λινόης, Λέοντος ἐπισκόπου Ασπένδων, Ιωάννου ἐπισκόπου Ετένων, Λέοντος ἐπισκόπου Αμίσου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Σήλων, Μαριανοῦ τοποτηρητοῦ Ζαλίχου, Γρηγορίου ἐπισκόπου Σινώπης, Γεωργίου ἐπισκόπου Νικοπόλεως ἄνω, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Σασίμων, * Γρηγορίου ἐπισκόπου Αμάστρης, Ηρακλείου ἐπισκόπου Ιουνοπόλεως, Νικήτα ἐπισκόπου Δαδύβρων, Θεοφάνους ἐπισκόπου Σόρων, Θεοφίλου ἐπισκόπου Προυσιάδος, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κρατείας, Νικήτα ἐπισκόπου Αδριανουπόλεως, Ιωάννου ἐπισκ. Ηρακλείας Πόντου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κομάνων, Νικήτα ἐπισκ. * Ροιζαίου, Νικηφόρου ἐπισκ. Κλανέων, Λέοντος ἐπισκ. Τροκνάδων, Λέοντος ἐπισκ. Κορυδάλων, Αναστασίου ἐπισκόπου Πατάρων, Γεωργίου ἐπισκ. Νισσοῦ, Στεφάνου ἐπισκ. Αράξων, Θεοδώρου ἐπισκ. Πινάρων, Νικοδήμου ἐπισκ. Σιδύμων, Γεωργίου ἐπισκόπου * Ουνιάδου, Κωνσταντίνου ἐπισκ. [1] Κανδήβων, Σταυρακίου ἐπισκ. Ζηνωνοπόλεως, Λεοντίου ἐπισκ. Λιμύρων, Στεφάνου ἐπισκ. Καύνων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τῶν Τλῶν, Κωνσταντίνου ἐπισκ. [2] Κόμβων, Πέτρου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Οἰκάνδων, Ιωάννου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Φασήλιδος, Θεοφυλάκτου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Καρίας, Γρηγορίου ἐπισκ. Κιβύρης, Βασιλείου ἐπισκ. Τάβων, Δωροθέου ἐπισκόπου Νεαπόλεως, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Αλαβάνδων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Ηρακλείας, Δαβὶδ ἐπισκόπου Ιασοῦ, Γρηγορίου ἐπισκόπου * Μυλάσων, Σεργίου ἐπισκόπου Βεγυλίων, Ιωάννου ἐπισκόπου Μίνδου, Σταυρακίου ἐπισκόπου Σταδίας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Στρατονικείας, Ανθίμου ἐπισκόπου Υλαρίμων, Θεοφυλάκτου τοποτηρητοῦ Αμυζόνος, Νικήτα τοποτηρητοῦ Αλικαρνασοῦ, Μαυριανοῦ τοποτηρητοῦ Κεράμων, Θεοδοσίου ἐπισκόπου Χώνων, Μιχαὴλ ἐπισκόπου [3] Χαιρετόπων, Παντολέοντος ἐπισκόπου Οὐελεντίας, Γεωργίου ἐπισκόπου Πέλτων, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Αταναςοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Εὐμενείας, Παύλου ἐπισκόπου Ακμωνείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου [4] Τιμβυθήρων, Λέοντος ἐπισκόπου Τραϊανουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Αλέους, Νικηφόρου ἐπισκόπου Λουνδων, Γεωργίου ἐπισκόπου Αππίας, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Εὐκαρπίας, Μιχαὴλ ἐπισ. Ιεραπόλεως, Νικήτα ἐπισ. Νακωλείας, Χριστοφόρου ἐπισκόπου [5] Προβυνσοῦ, Νικολάου ἐπισκόπου Φυτείας, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου [6] Κινναβώρου, Νικήτα ἐπισκόπου Αὐγουστουπόλεως, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κοττυαείου, Γεωργίου ἐπισκόπου [7] Μηδιαίου, Θεοφυλάκτου οἰκονόμου καὶ τοποτηρητοῦ [8] Ὕψου, Στεφάνου ὑποψηφίου Οτρῶν, Ιωάννου ὑποψηφίου [9] Εκτρεάς, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου * Αμβλάδων, Επιφανίου ἐπισκόπου Πέρτων, Σισινίου ἐπισκόπου τοῦ Φιλομηλίου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Γάππων, Θεοδοσίου ἐπισκόπου * Σαγαλλάς, Σισινίου ἐπισκόπου Απαμείας τῆς Κιβωτοῦ, Κωνσταν-

ACTIO PRIMA.

* Amisi, * superioris, * Sasimorum, * Georgio, * Bryzei, * Leontio, * Tiensium, * Begyliensium, * Trajanopoleos, * Probyssi, * Coryaei, * Amaladensium, * Sagallassi.

donensium, Joanne episcopo Hetenensium, Leone episcopo * Amisi, Constantino episcopo Zelensium, Mariano vicario Zalichi, Gregorio episcopo Sinopæ, Georgio episcopo Nicopoleos *, Constantino episcopo * Asimensium, * Gregorio episcopo Amastræ, Heraclio episcopo Junopoleos, Theophane episcopo Sorensium, Niceta episcopo Dadybrensium, Theophilo episcopo Prusiadis, Constantino episcopo Cratiæ, Niceta episcopo Hadrianopoleos, Joanne episcopo Heracleæ Ponti, Theodoro episcopo Comanensium, Niceta episcopo * Brizæi, Nicephoro episcopo Clanensium, Leone episcopo Trocnadensium, Leone episcopo Corydalensium, Anastasio episcopo Patarensium *, Georgio episcopo Nissæ, Stephano episcopo Araxorum, Theodoro episcopo Pinnarorum, Nicodemo episcopo Sidymensium, Georgio episcopo Huniandi, Constantino episcopo Candibensium, Stauracio episcopo Zenopoleos, Leone * episcopo Limyrensium, Stephano episcopo Caunensium, Constantino episcopo * Thensium, Constantino episcopo Combensium, Petro diacono & vicario [12] Oricandensium, Joanne diacono & vicario Phaselidis, Theophylacto diacono & vicario Cariæ, Gregorio episcopo Cibyræ, Basilio episcopo Tabensium, Dorotheo episcopo Neapoleos, Constantino episcopo Alabandensium, Gregorio episcopo Heracliæ, David episcopo Jassi, Gregorio episcopo Mylassensium, Sergio episcopo * Beligiensium, Joanne episcopo Mindi, Stauracio episcopo Stadiæ, Gregorio episcopo Stratoniciæ, Anthimo episcopo Hylarimensium, Theophylacto vicario Amyzonis, Niceta vicario Halicarnassi, Mauriano vicario Ceramensium, Theodosio episcopo Chonensium, Michaele episcopo Chæretopensium; Pantoleone episcopo Velentiæ, Georgio episcopo Peltensium, Christophoro episcopo Atanasi, Leone episcopo Eumeniæ, Paulo episcopo Acmoniæ, Gregorio episcopo Timenutherensium, Leone episcopo * Traianopoleos, Leone episcopo Aleus, Nicephoro episcopo Lundensium, Georgio episcopo Appiæ, Constantino episcopo Eucarpiæ, Michaele episcopo Hierapoleos, Niceta episcopo Nacoliæ, Christophoro episcopo * Promissi, Nicolao episcopo Phytiæ, Theophylacto episcopo Cinnabori, Niceta episcopo Augustopoleos, Constantino episcopo * Cottyaii, Georgio episcopo Medizi, Theophylacto œconomo & vicario Hypsi, Stephano electo Hotrensium; Joanne electo Hectorii, Constantino episcopo * Ambladensium, Epiphanio episcopo Pertensium, Sisinnio episcopo Philomelii, Michaele episcopo Pappensium, Theodosio episcopo * [11] Sagallai, Sisinnio episcopo Apamiæ Ci-

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro, Κανδύβων. 2 Pro, Κύμων, in Lydia. 3 In Notitia Phrygiæ, Χαιρέτανα & mox, Οὐαλεντία, & Ἀτάνασσος. 4 In Notitiis, Τημένου θύραι: & mox, Τραϊανόπολις. 5 In Notitiis Phrygiæ, Πρύμνησος.
6 In Notitia, Κιναβόριον, 7 Pro, Μηδαίου, in Phrygia Salutari. 8 In Notitiis, Ὕψος.
9 Pro, Στεκτόριον, in Phrygia eadem. 10 alc.
11 In Pisidia. 12 In Notitia, Ορύκανδος, in Lycia.
13 In Ms. *Sagalei*.

Actio prima. Ciboni, Constantino episcopo Conanæ, A τῆς ἐπισκόπου Κόνων, Νικηφόρου ἐπισκόπου
Nicephoro episcopo Addadensium, Petro e- Ἀδιάδων, Πέτρου ἐπισκόπου Τυαείων, Λέοντος ἐ-
piscopo Tyaii, Leone episcopo Batæ, πισκόπου Βάτης, Πέτρου ἐπισκόπου Σελλαείας τῆ-
Petro episcopo Seleuciæ Pisidiæ, Leo- Πισίδιας, Λεοντίου οἰκουμένου καὶ πατριάρχου Κω-
Leontio. ne vicedomino & vicario Sozopoleos, Ma- Leontio. σταντινουπόλεως, Μαξιμιανοῦ ἐπισκόπου Παυλο-
riano episcopo Magnesiæ, Paulo epi- πόλεως, Μαξιμιανοῦ ἐπισκόπου Μαγνησίας, Παύλου
scopo Attaliæ, Nicephoro episcopo Ti- ἐπισκόπου Ἀτταλείας, Νικηφόρου ἐπισκόπου φηλί-
glenum, Leone episcopo Andidenium, γων, Λεοντίου ἐπισκόπου Σιδίων, Μάξιμος ἐπι-
Leone episcopo Sibyllenium, Maxione e- Maxim. σκόπου Πρεκλίου, Θεόδωρος ἐπισκόπου Ἑρμα-
piscopo Praclenium, Theodoro episcopo μανιστόλεως, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Βιλιβάλ-
Germanicopoleos, Eustathio episcopo μου, Σισυνίου ἐπισκόπου Σιδῆς, Ζαχαρίου ἐπι-
Cylinderem, Sisinnio episcopo Sydæ, Za- σκόπου Κιλινδρείας, Σισιννίου ἐπισκόπου Μασ-
charia episcopo Cardabadensium, Sisinnio e- βαδῶν, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λάμων, Θεοφιλείου
piscopo Masbadensium, Eustathio episcopo ἐπισκόπου Ἰλιουσιάδων, Κωνσταντίνου ἐπισκό-
Lamensium, Theophylactio episcopo Zenuo- που Δελεσσαείας, Λουκασίου ἐπισκόπου Δαλιδῶν,
pseos, Constantino episcopo Daliladi, Ana- Μαξιμείου ἐπισκόπου Ἀρκιάδων.
B stasio episcopo Lassedensium, Maximo episcopo Arcandorum.

Sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis principibus, id est, Petrona laudatissimo eunuchorum præposito, & comite Deo conservandi imperialis *Aulici*, & Joanne imperiali oblationis & logothetæ *imperialis* logothetis, & renedictissimis archimandritis, hegumenis & monachis, propositis sanctis & interneratis Dei evangeliis.

Reverendissimi episcopi Siciliæ insulæ dixerunt: Dignum decimus, & ut omnia hoc sanctæ & universali synodo convenient esse perspicimus, ut ad exquirendorum inchoatorum capitulorum sanctissimus & summus ac eximius pallor & præsul regiæ Constantinopoleos novæ Romæ procemium faciat, & ollium verbo aperiat, & quæ congrua sunt, vociferando pronuntiet.

Sancta Synodus dixit: Fiat secundum pollicitationem sanctissimum episcoporum.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriarcha Constantinopoleos dixit: Opportunum est nunc dicere prophetiam illam vocem, quam sæpe audivimus per evangelium prædicati: *Erunt prava in directa, & aspera in viam planam*. Quando enim Deus facit aliquid, omnis in his quæ agantur, facilitas fequitur, quoniam voluntati ejus resistit nullus. Nam etsi ex antiqui bostis imaginibus, qui vult concutere *super* sanctam ecclesiam catholicam, præterito anno Kalendis Augustis in Deo conservata regia urbe præsidentibus nobis in venerabili templo tubarum ipsitus, fanctorum videlicet & laudabilissimorum apostolorum, commota est multorum turba viorum furore ac amaritudine plena, ut in nos manus injeceret; ex qua manu divina eripit nos, habentes in auxilium quosdam E episcopos, qui facile numerari possunt, quorum nomina voluntarie præterimus; quorum omnium nota fuit: *Et* ipse *Deus* modicum vita funt pochibuisse loqui, & confirmare pium veritatis fermonem. Sed miseliini Imperatores nobis divinitus abii, cum eliet orthodoxæ propugnatores, & finitiæ opinionis obluctatores, non dederunt fomnum o-

ἀγίου Σοφίας, συμκεκρότηται & ἀκουομένων τῶν εὐσεβεστάτων καὶ μεγαλοφυεστάτων ἀρχόντων, τοῦτεστὶ Πετρωνᾶ τοῦ παλαιφάτου ἀπὸ Ἀδάπτου πατρικίου, & κόμητος τῆ Θεοφρόνητου βασιλικῆ φίλαυλος, καὶ Ἰωάννου βασιλικῆς ἀναφορᾶς & λογοθέτου τῆ πανευτιμεστάτῃ λογοθεσίᾳ, & ἀλληλεσιάτου ἀρχιμανδριτῶν, ἡγουμένων τε & μοναχῶν· & ἀποκειμένων τῶν ἁγίων & ἀγίων τῆ Θεοῦ δωρεῶν.

Οἱ ἀλληλεσιάτοι ἐπίσκοποι Σικελίας τῆς νήσου εἶπον· Ἄξιον ὑπολάβομεν, καὶ πᾶσι καρτοῦμεν τῆ ἁγίᾳ ταύτῃ & οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ὅστε ἐκεῖνο τὴν μεθόδευσιν ἐκζητοῦν, ἀφελκῶν ἀφοσιωσάσθαι, & ὑῤῥαπτεῖν λόγων ἀπόζεσιν ἀποκαλεῖσθαι τῶν βασιλεάζοντος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ὀσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον & ἀφοκατηχῆσαι τὴν ἀφοσιωσάσθαι τὸ οἰκόνομα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Γενέσθω κατὰ τὴν αἴτησιν τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων.

Ταρᾶσιος ὁ ἁγιώτατος & μακαριώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· Ἄκμαιον νῦν ἐστι εἰπεῖν τὴν προφητικὴν ἐκείνην φωνήν, ἣν πολλάκις ἠκούσαμεν διὰ τῆς εὐαγγελικῆς κηρυττομένην· ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, & αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς ὁμαλάς. ὅταν γὰρ τι θεῖον ποιῆται, πᾶσα ἐν τοῖς πραττομένοις ἔσται εὐκολία· ὅτι τῷ βουλήματι αὐτοῦ ἀνθίστασιν οὐδεὶς. οἱ γὰρ & ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐχθρᾶς σφεδρόλοιβ, τὸ θέλοντες, ἀπατῶντες & τρέπτοντες ἀγλαὸν καθοῦναι ἐκκλησίαν, τὴ περυσινῇ χρόνῳ, τοῦ καθ' ἡμᾶς τῆς Λιβυστῶν μέλους & τῆ θεοφρόνητου & βασιλικῆ πόλει, ἀφεκαταξιοῦμεν ἡμᾶς ἐν τῇ σεμνῇ καὶ ἱερᾷ συνελεύσει τῶν σοφωτάτων, ἁγίων & πανόφρων ἀποστόλων, ὑπὲρ τῆς πολιαιόρκος ὀρθοῦ Θεοῦ & πνεύματος ἁγίου, χρόνου ἡμῖν ἐπιδοθέντος· ἐξ οὗ χθὲς θεοῦ ἐρρέκαθεν, ἔχοντες εἰς συμμαχίας καὶ τινας ἀλλεσιάτους ἐπισκόπους, ὧν τὰ ὀνόματα ἐκεῖν κεφαλαιοῦμεν ἐν τῷ πάντων γνωστοῦσθαι. & τοῦ θεοῦ τὸν ἀφοκρυφίας κυλίσαι τὸ πολυδόξαν & βασιλικῶτατα τῆ ἀληθοῦς ἀστῆδι λόγον· ἀλλ' οὐδὲ οὐ ἀφῆκε τὸν ἀπόγονόμενον πτῶσιν τοῦ ἡμῖν βασιλεύσαν ὅστε τῆ ὑβ-

ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς τὰ κεκοσμῆσθαι ἀστῆμα, ἀγγελίαν, & δὺσωστον ὕπνον τῆς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς, & τῆς ἐλεηθεῖσαν νεοῦλαν, ἐκ & τὴν ἐκλόμενα τὴ Θεῷ, ἐπι τῆς ἀκαθέστου κόσμου & ἀτοκαταστήσαν, & κρίμασι βίωνα πάντη πωρώσαν. διὸ βουλῇ τῆ & βίοκλα τῆ θεῖα πλόκτεσι τὸ αὐτὸ σπαγγωγῶν κρίσεις. ἐλπὶ τὸς ὑμῖν τῶν ἐγκαθῶν & μωλίδας λόγων· ἀφῆς τὰ τοῦτος πολλὰ λεκτῶν ἀπαγορεύεσθαι· ἀλλὰ τὸ ἐκεῖνο τὸ θεῖον ἀφῆκε, ἀπὸ ἀμφιβόλου κρίσεις ἀφῆκε

ACTIO PRIMA

ipsis; mediosque macerie foblato pariete, solvit inimicitiam in carne sua, pacifiam nobis conversationem condonans. Propter quod evangelice omnibus praedicans edicebat: *Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur.* Ergo intra hanc beatitudinem, quae nobis nobilitatem adoptionis filiorum donavit, invenisti pium imperium nostrum volens, ad paternis & canonicis omnium Romanam reipublicam nostram dirigere festinat. Praecipue autem sanctarum Dei ecclesiarum boni ordinis solicitudinem intente capit, atque facerdotum mercis semper unitatem procurat, orientis, lepentrionis, occidentis & meridiei, & praelatis adhunc, Deo volente, per vitalis cartis fuos una cum reciprocis rescriptis ad synodicas literas quae mittit fant a sanctissimo patriarcha. Illa enim antiquitus lex synodica catholice ecclesiae, quae a finibus usque ad fines fuscepit evangelium, ligitur benepletto & nutu ejus congraviimus vos fuscepit facerdotes ipsius, qui disponitis tellamentum ejus fuper incruenta facrificia, ut diffinitionibus fynodorum quae recte dogmatizaverunt, judicium veltrum fimile fint, & condilis fplendor fpiritus illuceficat: *Xeno enim accendens lucernam, posit eam fub modio, fecundum domini vocem, fed super candelabrum, ut lucent omnibus qui in domo funt.* Sic enim de legis latione, quae alim a patribus nofttis pii tradite funt nobis, fequemini, & fanctae Dei ecclesiae in pacifico ordine permanebunt. Adeo quippe conflignimus pro veritate, & ad paternam concordiam, ut de ecclesiafticis ordini conlilium, antiquam legis lationem confirmate volentes, ut & militantibus conlilio detenti, & respublica conti vacantes, primum opus habeamus pacifieram obfervantiam reficiae catholicae, & in fecunde hoc ponentes, ad fatcratiffimam veftram non fatigemur fynodum congregandam; dantes unicuique licentiam, ut fine omnis tubrediline loquante quae fibi vifa fuerint, ut distincta examinatio fiat, & magis fuculatius veritas agatur, quatenus & ecclefiarum diffenfio fundatus abigatur, & pacti compago nobis omnibus coapetur. Et quoniam Paulus fanctiffimus patriarcha cum fecundum divinum voluntatem a praedinithus vinculis abfolvendos, & hanc pergrinationem dimiffuros; atque ad habitationem, imo vero ad ipfam dominum Chriftum profectiones effet, episcopatum refutavit, vitam eligens monachorum: nobis autem interrogantibus eum, quamobrem hoc fecerit, refpondit: Quia fi morte praecopatus fuerit in episcopatu Deo confervanda regiae urbi, anathema habebo a tota catholica ecclefia, quod ducit in tenebras exteriores, quae praparatae funt diabolo & angelis ejus: ero quod fynodum quandam dicant hic effectam, quo fubvertat imaginales pictnras, quas ecclefia catholica tenet, amplectitur, & ad commemorationem principalium fufcipit. Hoc animam meam contarbat, hoc me in condemnationem adducit, quomodo effigiam judicium Dei, ego eo quod cum hujusmodi vi-

Matth. 5.

Luc. 11.

Distincta

ANNO CHRISTI 787.

a αὐτῷ ἐνωθεῖσαν, καὶ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ, τὸ μεσότοιχον τῆς ἔχθρας λύσας, τὴν εἰρήνην ἡμῖν χαρισάμενος, ἐξ ἧς μακαρίζεται ὑπὸ τοῦ χριστοῦ λέγοντος· Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. Ἐν τοιαύτῃ τοίνυν μακαριότητι, ἣν ἡμῖν ἐχαρίσατο ἡ τῶν υἱοθεσιῶν ἀξία, εὗρες τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν σοῦ, ἐθελοντὴς ἐκ τῶν ἀρχιερέων ἡμῶν ἡ βασιλεία σου ἐκ τῶν ἱερῶν μεταχειρίζεται ἀναιμάτων θυσιῶν. πάντας δὲ τῶν μακαριοτάτων τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐπιστόλας, ὅσας ἔγραψεν ἡ ἁγιωτάτη τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἀνατολῆς, ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐπιστολῶν τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν τῆς ἀνατολῆς, ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐπιστολῶν τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν τῆς ἑσπέρας, ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐπιστολῶν τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν τῆς ἀρκτῴας καὶ μεσημβρίας

Actio prima

nonicis incorporationis concidite, & in ignem fatorę gehennę transmittite: ut integrum ecclesiæ corpus compactum & convenientes atque paternis traditione corroboratum pas ſpiritus ſudoribat, & totius Romanę republicę noſtræ conſtitutio ſimul tranquilla cum fidei tranquillitate conſiſtat. Literas autem ſuſcepimus miſſas ab Hadriano ſanctiſſimo papa ſenioris Romę per vicarios ipſius, Petrum ſcilicet primum presbyterum, & Petrum Deo amabilem presbyterum & ſegnumenum, quę & vobiſcum legere videntur: & jubemus ſecundum jus ſynodicum in audientiam omnium recitari. Et cum debito ſilentio his audiſtis una cum apicibus in duobus quaternionibus a ſummis ſacerdotibus, & ſacerdotibus orientalis diœceſeos deſtinatis, per ſanctum reverendiſſimum monachum & dudum ſyncellum patriarchalis Antiochiæ ſedis, & Thomam presbyterum & ſegnumenum; quę & ipſi ece repiſcum adiunt: per ipſos cognoſcetis, quaſi ſit ecclebia catholicę ſenatus.

Sancta ſynodus dixit: Conſervet Deus imperium ſpiritum: longos facit Deus annos eorum: per amplius gaudere concedat illos.

Ex addictis eſt Baſilius Ancyræ, & Theodorus Myrrhæ, & Theodoſius Ammonitis & ſtantibus eſt in medio ſanctæ ſynodi, Baſilius epiſcopus Ancyræ dixit: Quantum erat ad potentiam meam, domini, quantum cauſam, & omni ſatisfactione accepta, acceſſi ad catholicam eccleſiam ego noviſſimus ſervus veſter. Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Gloria Deo, qui vult omnes ſalvari, & ad agnitionem veritatis venire;

Baſilius epiſcopus Ancyræ ex libello ita legit. Legitatio eſt eccleſiaſtica canonice tradita deſiatum ab initio ſanctæ ſynodi, quam a ſucceſſoribus eorum, ſanctiſſimi deliceſt patribus noſtris atque magiſtris; ſed & ſanctis & univerſalibus ſex ſynodis, ſeu jocalibus conciliis quæ orthodoxe collecta ſunt, et ab hereſi quamque ad orthodoxam confeſſionem & traditionem catholicæ eccleſiæ converſi, in ſcripiis ſuam abnegent hæreſim, & ſiadem confiteantur orthodoxam, Unde & ego Baſilius epiſcopus civitatis Ancyræ propponens unitij catholicæ eccleſiæ, Hadrianoque ſanctiſſimo papa, & Tarasio beatiſſimo patriarchæ, ſeu ſanctiſſimis & apoſtolicis thronis Alexandriæ, ſed & Antiochiæ, & ſanctæ civitatis, nec non omnibus orthodoxis pontificibus & ſacerdotibus, ſpontanem hanc confeſſionem meam facio in ſcripiis, & offero vobis, qui ex apoſtolica auctoritate potiſtatem ſumpiſtis. In hoc ipſo etiam venjam expeto a divinis, nos collecta beatitudine veſtra, pro hac tantitate mea. Oportebat enim ut non orthodoxa confeſſione fraudaret; ſed ſumma indicipliinationis meæ, & ſegnia ac negligentia mentis eſt hoc, Unde magis poſtulo a beatitudine veſtra, ut ſit mihi ſecundum ſuam ſanctitatem, & ſecundum ſuam ſanctitatem

ACTIO PRIMA

A tum, atque praedicinem catholicae ecclesiae, anathema. His qui dicunt, quod Christum ex argumentationis inventio fit factus unigenitum, & non fundorum patrum nostrorum traditio, anathema. His qui praesumunt dicere, catholicam ecclesiam idola aliquando suscepisse, anathema. Haec quidem ita confitetur, & his assentior, & ex toto corde, & anima & mente pronuncio. Si vero (quod absit) se diabolica temnitissime aliquo tempore voluntatis vel non voluntariis averfus fuerit ab illis quae jam professus fam, anathema sim a Patre & Filio & Spiritu sancto, atque a catholica ecclesia, ita fatto ne pereuntes alienus. Conservabo autem secundum divinos canones tam sanctorum apostolorum, quam probabilium patrum nostrorum, memetipsum ab omni dari acceptione seu tempi locro.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriarcha dixit: Quare hoc sacratum collegium Deo gloriam & gratiarum actiones reponendi super hac confessione tua, quam catholicae ubiquitis ecclesiae.

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui unit inter fe dissidentia. Et addictus est Theodorus reverendissimus episcopus Mysorum, & dixit: Et ego suscipio & indignus, multum pertractans & ferutans, & quod melius est eligens, deprecor Deum ut vestrum sanctitatem, ut cum omnibus ego peccator unit sanctae catholicae ecclesiae.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gratia est domino Jesu Christo misericordia, & idem recipit poenitentem.

B Theodorus reverendissimus episcopus Mysorum exemplar primi libelli legit: Legitur ita est, &c. Cum legissent illi, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et super reverendissimo Theodoro episcopo Mysorum gratias referimus Deo nostro Christo. Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Benedictus Deus qui univit eos catholicae ecclesiae.

Et addictus est Theodosius episcopus Amori, & dixit:

Sacratissimi & Deo honorabiles domini, & omnis sacra synodus haec, & ego peccator & miseratibilis atque seductus, qui multa mala locutus sum contra venerabiles legatos, agnoscentes recipiunt, & rogo amplectendi memetipsum; anathematizavi, & anathematizo quae male dixi & locutus sum in hoc mundo; & obsecro, & rogo sanctam synodum vestram, ut cum omnibus Christianis recipiatis & me indignum fervum vestrum.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriarcha dixit: Multum contrivisem cordis offendit reverendissimus Theodosius, & dignus est recepione.

Sancta synodus dixit: Dignus est secundum sacros canones.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si nihil aliud est canonicum, quod prohibeat eum, dignus est.

Theodorus reverendissimus episcopus proferens libellum legit ita:

Sancta & universali synodo Theodorus & Ἐν ὀνόματι Χριστοῦ. ὁμολογῶ, καὶ συνιστῶμαι, ἀνάθεμα, καὶ ἀνάθεμα, τοῖς λέγουσι διαβολικῶς μεθοδείαις ἐφελκόμενα τὴν τῶν πάντων ἁγίων τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων τῶν

ACTIO PRIMA

cunt in pectoribus & venerabiles iconas, a- anathema. His qui audent detrahere se illas, phemare venerabiles iconas, vel vocare illas idola, anathema. His qui non dorente diligenter cuncta Christi amatorem populum adorare venerabiles iconas sanctas & adorandas omnium sanctorum qui seculo Deo placuerunt, anathema. * Christianorum camminatoribus, id est, imagines confingentibus, anathema.

* Sic apud ambrosiaster, & maxime Hieronymi Epistola ad Augustinum. Christianos, id est, imagines confingentes, anathema.

Salubas reverendissimus * hegumenus monasterii Studii dixit: Juxta apostolica precepta, & universales synodos, dignus est recepcione.

* Dux, alias, Sic, pro apostolica expositione in 1. Joh.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui dudum erant rectæ fidei calumniatores, nunc facti sunt veritatis advocatores.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Multum a nobis lacrymarum, * evocavit libellus reverendissimi episcopi Ammonii.

* Perunanimitatem, alias, libellus libellos habet

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videtur vobis, ut recipiant sedes suas?

Reverendi monachi dixerunt: Quemadmodum suscepernunt sanctæ & universales synodi ex hæreti conversos, & nos suscipimus,

Sancta synodus dixit: Placet omnibus nobis; & justa sunt reverendissimus Basilius episcopus Ancyræ, & * Theodorus reverendissimus episcopus Ammonii, federe in gradibus ac sedibus suis.

Euthymius reverendissimus episcopus Sardis dixit: Orthodoxum Deus, bene adduxit.

* Orthodoxum ait ex modo: quasi omnibus.

Sancta synodus dixit: * Orthodoxus pater cum patribus sanctæ synodo, Post hos autem adduxit sunt Hypatius reverendissimus episcopus Niceæ, Leo reverendissimus episcopus Rhodi, Gregorius reverendissimus episcopus Pessinuntis, Leo reverendissimus episcopus Iconii, Georgius reverendissimus episcopus Hierapolos, & Leo reverendissimus episcopus Carpathi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Necessitate unde, ut ita dicam, imperium faciente, consilium altum consiliati estis, & non per dominum, & federa fecistis, & non per spiritum epas; collecti venistis apud vosipsos clam atque latenter preterito anno, volentes depellere veritatem. Et fugidem irrationabiliter hoc fecistis, date ratiomem ignorantiæ vestræ. Si vero cum falsa quæ statione, producatur ipsa ratio vestra, & sedita fiat coram omnibus nobis: & concinnationes & contradictiones vestras, assimilatrice quæ non vincitur, habita veritate, facere ille conventus dicumpens dicumpet, & dissolvens dissolvet ut calligationes falsitatis & injustitiæ, nullamque habentes veritatis subsistantiam.

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit:

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO PRIMA

A Peccavimus in conspectu Dei, & in conspectu totius ecclesiæ, & sanctæ synodi hujus; per insipientiam enim cecidimus, & non habemus defensionis nostræ rationem.

Gregorius reverendissimus episcopus Pisinuntenium dixit: Secundum traditam *fidem ab apostolis & patribus confitemur & tenemur.

* Sic ex Graeco.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si est ratio aliqua in vobis, quemadmodum dictum est vobis, proferatur.

Hypatius, & qui cum ipso erant dixerunt: Non habemus, sanctissime domine, quod dicamus; per ignorantiam enim & insipientiam locuti sumus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quæ vos ratio convertit ad veritatem?

Hypatius, & qui cum eo erant, dixerunt: Sanctorum apostolorum & patrum doctrina.

Gregorius reverendissimus episcopus Pisinuntenium dixit: In synodo sanctorum apostolorum apud Antiochiam congregata dicitur: Et ne ultra erretur hi qui salvi fiunt, circa idola, sed pro eis imagineatur deivrilem flatuam domini nostri Jesu Christi. Sed & beatus Isidorus Pelusiotes dicit: quia semph ratio nulla est, quod non corporat imago.

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit: Omnia quæ pie ac vere dicitur, licet indigni & peccatores simus, pertractavimus: & ex legali, & ex prophetica, apostolicaque seu paterna voce certi simus effectum esse, quia veritas & pietas sic habet, ut fciliter fint sanctæ & venerabiles imagines in sancta ecclesia secundum traditam a prisis temporibus confuetudinem a sanctis apostolis: & inde obedivimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et quomodo annos eloque ad octo & decem episcopatus gerent, usque in prefens minime obedisti?

Leo reverendissimus episcopus dixit, Quoniam peoliis temporibus mihi & nequam magisterium prolongatum est: & dum dictus moratum fuisset, pro peccatis nostris inductii fumus, & declinavimus a veritate: sed peratimus in Deo salvari.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Diuturnitates passionum difficiliores sunt ad curandum. Sic & animi, quæ in obliquo est hæreticos, lumen orthodoxiæ difficile recognoscit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Oportebat vos cum *cæteris cæteris episcopis diffendi nullam necessitatem habere, ut legi magistros esse potuis alicuam.

* Pro cæteris, Graeci

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit: Nisi * pretendentem hi, qui in lege erant, peccatorum, non esset necessitas gratiæ.

* pretendit. Graeci

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonis dixit: Sed nos fratres non sumus fob lege, sed fob gratia.

Hypatius, & qui cum eo erant reverendissimi episcopi dixerunt: A malis magistris malas doctrinas accepimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quoniam quidem discipulis malorum magistrorum, malas esse doctrinas, ecclesia ex malis magistris facerdotes administre non consentit.

Hy-

* Ἀναμαρτησίας, id est, pollicitationem. Graeci

* Ἀναμαρτησίας, id est, pollicitationem. Graeci

* Ἀναμαρτησίας, id est, pollicitationem. Graeci

ACTIO PRIMA.

A Hypatius episcopus Nicææ dixit: Sic obtinuit consuetudo.

Gregorius reverendissimus episcopus * Pisinuntensium dixit: Sanctus Joannes Chrysostomus dicit: Ego ex cera perfusam dilexi picturam pietate repletam.

* Pessinuntensium

Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Studii dixit: Benedictus Deus, qui direxit vos in veritatem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Rationem & defensionem coram jam audivimus.

Sancta synodus dixit. Etiam domine.

B Joannes reverendissimus monachus & presbyter, & vicarius apostolici throni Antiochiæ dixit: Flagitatur, sanctissime pater, a multis, quomodo oporteat eos qui ab hæresibus redeunt, suscipi: & obsecramus sanctam & sacram synodum, ut veniant libri sanctorum patrum, & videamus & perscrutemur, atque inde sumamus veram certitudinem, quomodo illos suscipi oporteat: hæsitamus enim nos.

Constantinus reverendissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Expetimus a beatitudine tua domine, ut veniant prædicti libri, quo certi facti, sic ordinem laudabilem faciamus.

C Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Secundum petitionem Deo amabilium virorum & vicariorum, atque sanctissimorum episcoporum, oportet libros afferri.

Constantinus Deo amabilis notarius venerabilis patriarchii dixit: Secundum jussionem vestræ sanctitatis præsto sumus deferentes sacros libros, quos attulimus ex his qui rejacent in bibliotheca venerabilis patriarchii Constantinopoleos, tam canonum sanctorum apostolorum, quam sanctarum synodorum, & sancti patris nostri Basilii, & aliorum patrum sanctorum.

D Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Legatur in primis liber canonicarum * institutionum.

* constitutionum

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens idem Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit.

Canon sanctorum apostolorum quinquagesimus tertius. Si quis presbyter eum qui convertitur a peccato, non susceperit, sed abjecerit, deponatur, quoniam tristem * effecit Christum qui dicit; quia *gaudium fit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente*.

* efficit

Luc. 15.

Sabbas, & qui cum eo erant, dixerunt: Hoc clarum & apud omnes acceptum est, quia unumquemque pœnitentium ecclesia suscipit.

E Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Est & alius canon super hoc.

Idem hoc amabilis notarius legit sanctæ Nicænæ synodi canonem octavum: De his qui se cognominant Catharos, id est, mundos, si aliquando venerint ad ecclesiam catholicam; placuit sancto & magno concilio, ut impositionem manus accipientes, sic in clero permaneant. Hæc autem præ omnibus eos in scriptis convenit profiteri, quod catholicæ & apostolicæ ecclesiæ dogmata su-

Ὑπάτιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικαίας εἶπεν. οὕτως ἐκράτησεν ἡ συνήθεια.

Γρηγόριος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πισινουντος εἶπεν· ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας πεπληρωμένην.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῶν Στουδίου εἶπεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὁδηγήσας ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ὁμοίως Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· τὸν λόγον καὶ ἀπολογίαν αὐτῶν ἤδη ἠκούσαμεν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ἀντιοχείας, εἶπε· διαθρυλλεῖται παναγιε πάτερ παρὰ πολλῶν, πῶς δεῖ τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων προσερχομένους δέχεσθαι. καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν σύνοδον, ὅπως ἔλθωσιν αἱ βίβλοι τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ θεωροῦμεν καὶ ἀνακρίνωμεν, κἀκεῖθεν λάβωμεν τὴν ἀκριβῆ ἀσφάλειαν, ὅπως χρὴ δέχεσθαι αὐτούς. ἀποροῦμεν γὰρ ἡμεῖς.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἐξαιτοῦμεν τὴν σὴν μακαριότητα δέσποτα, ἐλθέτωσαν τὰ προλεχθέντα βιβλία, ὅπως πληροφορηθέντες τάξιν ἀρίστην ταύτην ποιησώμεθα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· κατὰ τὴν αἴτησιν τῶν θεοφιλεστάτων ἀνδρῶν καὶ τοποτηρητῶν, καὶ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, δεῖ τὰς βίβλους προκομισθῆναι.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος νοτάριος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου εἶπε· κατὰ τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας ἁγιότητος πάρεσμεν ἐπιφερόμενοι τὰς ἱερὰς βίβλους, ἅσπερ ἠγάγομεν ἐκ τῶν ἀποκειμένων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τῶν τε κανόνων τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ ἑτέρων ἁγίων πατέρων.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀναγνωσθήτω ἐν πρώτοις ἡ βίβλος τῶν κανονικῶν διατάξεων.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω.

Τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν πεντηκοστὸς τρίτος. Εἴ τις πρεσβύτερος τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀποβάλλεται, καθαιρείσθω, ὅτι λυπεῖ τὸν Χριστὸν τὸν εἰπόντα· ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπον· τοῦτο εὔδηλον, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀποδεδεγμένον, ὅτι ἕκαστον τῶν μετανοούντων ἡ ἐκκλησία προσδέχεται.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἔστι καὶ ἕτερος κανὼν περὶ τούτου, ὃν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος νοτάριος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω.

Τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου κανὼν ὄγδοος· Περὶ τῶν ὀνομασάντων μὲν ἑαυτοὺς Καθαρούς ποτε, προσερχομένων δὲ κοινῇ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε * χειροτονουμένους αὐτοὺς μένειν ἐν τῷ κλήρῳ. πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ὁμολογῆσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσήκει, ὅτι συνθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόγμασι·

* χειροθετουμένους

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

σι· τουτέστι καὶ διγάμοις κοινωνεῖν, καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν· ἐφ' οἷς καὶ χρόνος τέτακται, καὶ καιρὸς ὥρισται· ὥστε αὐτοὺς ἀκολουθεῖν ἐν πᾶσι τοῖς δόγμασι τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἔνθα μὲν οὖν ἅπαντες χειροτονηθέντες εἴτε ἐν κώμαις, εἴτε ἐν πόλεσιν αὐτοὶ μόνοι εὑρίσκοιντο, οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῷ κλήρῳ, ἔσονται ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι· καὶ τὰ ἑξῆς.

Θεόδωρος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης τῆς τῶν Σικελῶν ἐκκλησίας εἶπε, πρὸς τὴν αἵρεσιν ταύτην οὐδὲν ἔχει ὁ ἀναγνωσθεὶς κανών.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης αἱρέσεώς ἐστιν.

Ἐπιφάνιος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, εἶπεν· οὗτος ὁ κανὼν τότε περὶ τῶν Καθαρῶν ἐρρέθη.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀρτίως οὖν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν ἀναφυεῖσαν αἵρεσιν πῶς ὀφείλομεν δέξασθαι;

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· ἡ αἵρεσις χωρίζει ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας πάντα ἄνθρωπον.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· τοῦτο εὔδηλόν ἐστιν.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· χειροθετουμένους εἶπεν ὁ κανὼν δεχθῆναι.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ πῶς νοεῖται τὸ χειροθετούμενον;

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· δεόμεθα δέσποτα διδασκαλίας.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· μήπως ἐπ' εὐλογίας ἐνταῦθα τὴν χειροθεσίαν λέγει, καὶ οὐχὶ ἐπὶ χειροτονίας.

Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον, ἐὰν ἄλλο τι κωλῦον οὐκ ἔστιν, ἕνεκεν ταύτης τῆς μετανοίας αὐτῶν δεχθήσονται κατὰ τοὺς κανόνας.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐρευνῶμεν καὶ ἄλλους κανόνας περὶ λοιπῶν αἱρέσεων.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· καὶ τοῦτο ἀξιοῦμεν, ἐλθέτωσαν οἱ κανόνες.

Ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω· τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου κανὼν τρίτος.

Εἴ τινες τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων ἐκωλύθησαν τῆς ἱερωσύνης διὰ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, καὶ τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαμβάνειν βαθμὸν ἐδικαιώσαμεν. κοινῶς δὲ τοὺς τῇ οἰκουμενικῇ καὶ ὀρθοδόξῳ συνόδῳ συμφρονοῦντας ἢ καὶ συμφρονήσοντας, ἢ νῦν, ἢ μετὰ ταῦτα κληρικοὺς ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ, τοῖς ἀποστᾶσιν ἢ ἀφισταμένοις, ἢ παραβαίνουσιν ἐπισκόποις τοὺς τε ἁγίους κανόνας καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, κελεύομεν μηδόλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. σαφέστερος κανὼν περὶ τοῦ ζητουμένου κεφαλαίου.

Ἀναγνωσθήτωσαν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κανόνες.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου εἶπεν· ἔτι μετὰ χεῖρας ἔχομεν ἐπιστολὰς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου περὶ τῆς προρρηθείσης ὑποθέσεως, εἰ δεκτοί εἰσι τὴν ἱερωσύνην οἱ ἐκ τῆς αἱρέσεως ἐπι-

A scipiant & sequantur, id est, & bigamis se communicare, & his qui in persecutione prolapsi sunt; erga quos & spatia constituta sunt, & tempora definita: ita ut ecclesiæ catholicæ & apostolicæ placita sequantur in omnibus; ubicumque vero sive in villis, sive in civitatibus ipsi soli reperti fuerint ordinati, qui inveniuntur in clero, in eodem habitu perseverent; &c.

ACTIO PRIMA.

Theodorus reverendissimus episcopus Catanæ Siculorum provinciæ dixit: Ad hæresim hanc nil habet canon qui lectus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed & de omni hæresi est.

B Epiphanius diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & vicarius episcopi Sardiniæ, dixit: Hic canon tunc de Catharis, id est, mundis est dictus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Nunc ergo & nos in tempore hoc exortam hæresim quomodo debeamus recipere?

Joannes Deo amabilis vicarius apostolici throni orientis dixit: Hæresis separat ab ecclesia omnem hominem.

Sancta synodus dixit: hoc manifestum est.

Reverendissimi monachi dixerunt: [1] Eos qui manus impositionem perceperant, dixit regula suscipi.

C Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et quomodo intelligitur manus impositio?

Reverendissimi monachi dixerunt; Deprecamur domine, ut doceamur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Forte in benedictione tantum hic manus impositionem dicit, & non * consecrationem.

* in consecratione

Gloriosissimi principes dixerunt: Si aliud non est quod prohibeat, propter hanc pœnitentiam eorum suscipientur secundum canones.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Scrutemur & alios canones de residuis hæresibus.

D Sancta synodus dixit: Et hoc postulamus, ut veniant canones.

Idem Deo amabilis diaconus & notarius legit Ephesinæ sanctæ ac universalis synodi canonem tertium.

Si qui etiam clericorum, qui per singulas civitates sunt, a Nestorio, & his qui cum eo erant, inhibiti sunt sacerdotio, quod recta saperent, & hos proprium gradum recipere sancimus; * eos videlicet clericos qui cum universali & orthodoxa synodo sentiunt vel sensuri sunt, sive nunc, sive post hæc in quocumque tempore, nec hos episcopis qui recesserunt vel recesserint, aut prævaricantur tam sanctos canones, quam orthodoxam fidem, jubemus quoquomodo subjici.

* Gr. in universum autem,

E Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Evidentior canon est capitulo quod quæritur.

Leganter autem & reliqui canones.

Stephanus reverendissimus monachus & * bibliophylax venerabilis patriarchii dixit: Adhuc præ manibus habemus epistolas sanctæ memoriæ patris nostri Basilii de prædicta causa, si recipiendi sint in sacerdotium, qui ex he-

* librorum custos

1 Verti oportuit, *Cum manus impositione recipi, canon præcipit*. Harduinus.

heresi convertuntur: & si fuerit in eis legi, legantur.

Sancta Synodus dixit: Legantur.

Stephanus monachus dixit: Ex prima canonica epistola patris nostri Basilii ad Amphilochium.

Encratitarum autem malignitatem intelligere nos oportet: quia ut indigni recepimus indiscretam ab ecclesia, conati sunt jam proprio receptare baptismate. Unde & consuetudinem fecunda adulteravitur. Exilium ergo, quia cum nihil sit de illis manifestius promulgatum, non convenit eorum improbare baptisma. Et ' si quispiam fuerit ab illis receptus, hunc, cum adierit ecclesiam, baptizemus. Sane, si fuerum est iti unde versali dispensationi fit impedimentum, prius tamen oramus, & patres qui nostra quoque dispensavere, sequamur. Verzon enim, ne forte eum voluerimus pigros illos ad baptizandum facere, impedimento fimus his qui salvandi estent, ob ' prolixa percontationis mysterium: quod & illi cuffodiunt baptismatis nostrum. ' hoc a nobis non flagitetur. Non enim illis ad praefatam programtiam dolitores fomus, fed ferriendi cenfore canonice.

Omni praetexta ratione forma tenetur, ut ejus qui illorum accessitie baptismum probantur, a fidelibus procul dobio primitus unguantur, & ita demum fanctis mysteriis digni efficiantur. Novi autem, quia fratres qui citra Japrem & Saturninum erant, cum effent ex illa ordinatione, in catholicam episcoporum fuscepimus. Itaque eos qui illum baptismate fint obiti locuti, jam non poftumus ab ecclesia fequestrare; utpote qui regulam quamdam de communione nobis ita illos confitterentur per episcoporum receptionem.

Reverendissimi monachi dicerunt: Petimus, ut detur tur fancti Athanasii ad Rufinianum epistola.

Sancta Synodus dixit: Fiat fecundum petitionem reverendissimorum monachorum.

Interea Leontius gloriosissimus comes dixit: Interim legantur reliquae fancti Basilii Epistolae.

Stephanus reverendissimus monachus & bibliothecarius legit. Sancti patris nostri Basilii ex epistola ad Eraclionem scilic. Hi autem quos priori anno de Galatia accefferunt, cum per eos poffent fidutiam episcoporum accipere, tales funt, quales moverunt illi, qui ad modicum quidem extinere cum illis. Et poft paucos: Si vero dicunt, quia poenitentiam egerunt, offendam in fcipsis poenitentiam fanctorum, & anathematismum Constantinopolitanae fidei, & feparationem fui ab haereticis: & non decipiant quofque fimpliciores. Ejusdem ex epistola ad occidentales directa: Est igitur unus corum, qui multam nobis tristitiam fabricaverunt, Eustathius videlicet ex Sebastia minoris Armeniae prodiitus, qui olim ab Ario doctus, quando profiteretur in Alexandria, malignas contra Unigenitum compositiones habitantes, frequentatur illum, & sit, qui illi intima germanitate coharebant, discipulis ejus conumeratus. Denique ad ' conficientiam redjens, beatissimo episcopo Hermogeni Cesariensi, a quo fuper malignia opinione fua judicabatur, profeffionem fecit fane fidei: & ita confecratione ab ipso

Ἡ γὰρ σωμάτων ὅστις ἀπεγνωσθέντων.

Ἐπίσκοπος μόνος γὰρ καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω ἐκ τῆς αὐτοῦ Ἀμφιλοχίου κανονικῆς ἐπιστολῆς περὶ ἐν ἐξηλεγμένων τῶν βαπτισμάτων.

Τὸ δὲ Ἐγκρατιτῶν κακόηθες ἐμφανῶς ἐγνῶκαμεν, ὅστε καὶ αὐτοὶ ποιοῦσι τὴν ἐκκλησίαν ἐξεγκρίνοντες ἀνεπιτήδειοι ἀφορκτικῶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν ὅμως, ὅθεν ἐν ἕκαστον τῶν ἐκεῖ ἀνθρώπων, πολλῷ πλέον, ὅτι ἐπεὶ ἐδεῖ ἐν ἐκεῖ ἀνθρώπων ἐν τῷ βαπτίσματι ἀκριβῶς ἐφοτῆ εἰς τὸ βαπτίσμα κατ' τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος τῆς ἐκκλησίας ἐπίκλησιν ἐξ ἀβρόνων μόνον τὴν κεφαλὴν ἐκλαμπρὸς ἐπίκλησιν ἐξεκαθίσθη. Ἀλλὰ τὸν ἐκ τῆς ἀρετῆς ἀνθρώπου ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματος ἀναλυθέντα, μόνον ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματος ἐκκλησίας

ACTIO PRIMA.

eos videas nunc ad rectam concurrere fidem, ne succenseas eis super his quæ transierunt. Volumus enim eos magis illorum abnegatores videre, quam irreverenti mente advocatos nequitiarum esse Nestorii. Ut autem non æstimemur amare contentionem, amplectamur reverendissimi Joannis communionem, indulgentes ei & causa dispensationis, ut non subtilius vel districtius seu vehementius erga se recognoscentes agatur: dispensatione enim, sicut dixi, eget negotium multa.

Ejusdem patris ad Gennadium presbyterum & archimandritam.

Intentionem quidem reverentiæ tuæ, quam circa divinum possides cultum, non nunc B tantum agnovi, sed ab olim sciebam & laudo vehementer eam cum tanta volentem districtionis diligentia vivere. Sed dispensationes rerum nonnunquam cogunt parum quid a debito quosdam foras exire, ut majus aliquid lucrifaciant. Sicut enim hi qui mare navigant, tempestate urgente, navique periclitante, anxiati quædam exonerant, ut cetera salva permaneant: ita & nos, cum non habemus salvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despicimus ex his quædam, ne cunctorum patiamur dispendia. Et hæc scribo cognoscens, quod pietas tua tristetur in sanctissimum & Dei cultorem fratrem & comministrum nostrum Proclum episcopum, eo quod admiserit in communio- C nem Ælisculium * hegumenum, quem quidem ecclesiæ leges Palæstinæ præpositum non noverunt. Suscitat autem ad infructum negotii desiderium amor gloriæ amarum terminum inaniter habens. Igitur ne refugiat pietas tua sanctissimi & Deo amantissimi Procli episcopi communionem: una enim fuit cura mihi & sanctitati ejus; & dispensationis modus nulli sapientium displicuit.

* episcopum.

His lectis monachi dixerunt: Si jubet sancta synodus, afferatur ad Rufinianum destinata sancti Athanasii epistola, & legatur.

Sancta synodus dixit: Fiat petitio reverendissimorum monachorum.

Stephanus prædictus monachus, habens præ manibus librum, legit.

Sancti Athanasii epistola ad Rufinianum.

Domino dilecto & amantissimo comministro Rufiniano Athanasius in domino salutem.

Et post alia.

Quoniam amore bonitatis & ecclesiasticæ institutionis (hoc enim revera decet reverentiam tuam) interrogasti de his, qui propter necessitatem abstracti non tam in fide mala corrupti sunt; & voluisti scribere me quæ visa sunt synodis & ubique de illis. Scito domine mi amantissime, quia in primordio quidem cessante vi, quæ facta extiterat, celebrata est synodus præsentibus etiam & episcopis, qui partium erant * eorum qui foris sunt. Facta est autem & penes comministros, qui Græciam habitant; porro nihilo minus & ab his qui in Hispania & Gallia sunt; & quod hic placuit, & ubique: ita ut his qui cadunt & præsunt impietati, ignoscatur quidem cum pœnitentiam gesserint, non autem

* earum quæ

A ἀπατηθέντας γίνεσθαι. καὶ ἰδὼν συντρέχοντας τῇ ὀρθῇ πίστει, ἀμνησικάκει περὶ τῶν παρελθόντων. βουλόμεθα γὰρ μᾶλλον ἀρνουμένους αὐτοὺς ὁρᾷν, ἢ ἀναισχύντῳ γνώμῃ συνηγοροῦντας ταῖς Νεστορίου κακίαις. ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν τιμᾷν τὸ φιλόνεικον, ἀσπασώμεθα τὴν πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην κοινωνίαν, συγχωροῦντες αὐτῷ καὶ οἰκονομίας ἕνεκα μὴ ἀκριβολογεῖσθαι σφόδρα περὶ τοὺς μεταγινώσκοντας. οἰκονομίας γὰρ, ὡς ἔφην, δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς.

ANNO CHRISTI 787.

Τοῦ αὐτοῦ πατρὸς πρὸς Γεννάδιον πρεσβύτερον καὶ ἀρχιμανδρίτην.

Τὸ μὲν ἔντονον εἰς εὐλάβειαν τῆς σῆς θεοσεβείας οὐ νῦν ἔγνων, ἀλλ' ᾔδειν ἔκπαλαι. καὶ ἐπαινῶ γε σφόδρα μετὰ * τοιαύτης ἀκριβείας θέλουσαν ζῆν. ἀλλ' οἰκονομίαι πραγμάτων ἔσθ' ὅτε παραβιάζονται βραχὺ τοῦ δέοντος ἔξω φέρεσθαί τινας, ἵνα τι μεῖζον κερδάνωσιν. ὥσπερ γὰρ οἱ τὴν θάλασσαν ναυτιλλόμενοι χειμῶνος ἐπικειμένου, καὶ κινδυνευούσης τῆς νεὼς, ἀλγοῦντες ἀποφορτίζονταί τινα, τοῦ σῶσαι τὰ λοιπά· οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς πράγμασιν, ὅταν μὴ ᾖ τὸ λίαν ἀκριβὲς ἀποσώζειν, παρῶμέν τινα, ἵνα μὴ τοῦ παντὸς πάθωμεν ζημίαν. καὶ ταῦτα γράφω μαθὼν, ὅτι ἡ σὴ θεοσέβεια λελύπηται εἰς τὸν ὁσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συλλειτουργὸν ἐπίσκοπον Πρόκλον, ὡς λαβόντα πρὸς κοινωνίαν τὸν τῆς Αἰλιέων· ὃν οἱ μὲν τῆς ἐκκλησίας θεσμοὶ τῆς Παλαιστίνης ἡγούμενον οὐκ ἴσασιν, ἐγείρει δὲ πρὸς ἄκαρπον τοῦ πράγματος ἐπιθυμίαν φιλοδοξία διάκενος πικρὸν ἔχουσα τὸ πέρας. μὴ ἀποφευγέτω τοίνυν ἡ σὴ θεοσέβεια τὴν πρὸς τὸν ὁσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Πρόκλον κοινωνίαν. μία γὰρ γέγονεν ἡ φροντὶς ἐμοί τε καὶ τῇ ὁσιότητι αὐτοῦ· καὶ ὁ τῆς οἰκονομίας τρόπος οὐδενὶ τῶν συνετῶν ἀπήρεσεν.

* τέσσι

Τούτων ἀναγνωσθέντων, οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· εἰ κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος, κομισθήτω ἡ πρὸς Ῥουφινιανὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐπιστολὴ, καὶ ἀνα- D γνωσθήτω.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· γενέσθω ἡ αἴτησις τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν.

Στέφανος ὁ προειρημένος μοναχὸς ἔχων μετὰ χεῖρας τὴν βίβλον ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πρὸς Ῥουφινιανόν.

Κυρίῳ ἀγαπητῷ καὶ ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῷ Ῥουφινιανῷ Ἀθανάσιος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Ἐπειδὴ φιλοκάλως καὶ ἐκκλησιαστικῶς· τοῦτο γὰρ πάλιν πρέπει τῇ σῇ εὐλαβείᾳ. ἠρώτησας περὶ τῶν διὰ ἀνάγκην ὑποσυρέντων, μὴ φθαρέντων δὲ ἐν τῇ κακοπιστίᾳ· καὶ ἠθέλησας γράψαι με τὰ δόξαντα E ἐν ταῖς συνόδοις καὶ πανταχοῦ περὶ αὐτῶν· γίνωσκε κύριέ μου ποθεινότατε, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν παυσαμένης τῆς γεγενημένης βίας, γέγονε σύνοδος παρόντων καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἔξω μερῶν ἐπισκόπων. γέγονε δὲ καὶ παρὰ τοῖς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦσι συλλειτουργοῖς, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τοῖς ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ· καὶ ἤρεσεν ὅπερ ὧδε, καὶ πανταχοῦ· ὥστε τοῖς μὲν καταπεπτωκόσι καὶ προϊσταμένοις τῆς ἀσεβείας συγγινώσκειν μὲν μετανοοῦσι, μὴ διδόναι δὲ αὐτοῖς ἔτι τόπον κλήρου. τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὲν τῆς ἀσεβείας, ὑπο-

ANNO CHRISTI 787.

συρεῖσι δὲ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε δίδοσθαι A μὲν συγγνώμην, ἔχειν δὲ καὶ τὸν τόπον τοῦ κλήρου, μάλιστα δὲ ὅτι ἀπολογίαν πιθανὴν ἐποιήσαντο. καὶ ἔδοξε τοῦτό πως οἰκονομικῶς γενέσθαι. διεβεβαιώσαντο γὰρ μὴ μεταβεβλῆσθαι μὲν εἰς ἀσέβειαν, ἵνα δὲ μὴ κατασταθέντες τινὲς ἀσεβέστατοι διαφθείρωσι τὰς ἐκκλησίας, εἵλοντο μᾶλλον συνδραμεῖν τῇ βίᾳ, καὶ βαστάσαι τὸ βάρος, ἢ λαοὺς ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ λέγοντες, ἔδοξαν καὶ ἡμῖν πιθανῶς λέγειν, διὰ τὸ καὶ προφασίζεσθαι αὐτοὺς τὸν Ἀαρὼν τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ συνδραμεῖν μὲν τῇ τοῦ λαοῦ παραβάσει, ἀπολογίαν δὲ ἐσχηκέναι, ἵνα μὴ ὁ λαὸς ὑποστρέψας εἰς Αἴγυπτον ἐπι- B μείνῃ τῇ εἰδωλολατρείᾳ. καὶ γὰρ ἦν φαινόμενον εὔλογον, ὅτι μένοντες ἐν τῇ ἐρήμῳ δύνανται παύσασθαι τῆς ἀσεβείας, εἰσελθόντες δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπετείνοντο, καὶ ηὔξανον ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀσέβειαν. τούτου τοίνυν ἕνεκα συγγνωστὸν πρὸς τὸν κλῆρον γέγονε· τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι συγγνώμην δίδοσθαι. ταῦτα καὶ ἐν Ῥώμῃ ἐγράφη, καὶ ἀπεδέξατο ἡ Ῥωμαίων ἐκκλησία. ταῦτα καὶ τῇ σῇ εὐλαβείᾳ δηλῶ θαρρῶν, ὅτι τὰ δόξαντα ἀποδέξεται σου ἡ θεοσέβεια.

Τούτων ἀναγνωσθέντων, Σάββας ὁ εὐλαβέστατος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μοναχοὶ εἶπον· οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ φωνὴ C τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου μόνου, ἀλλὰ καὶ συνόδων, διὰ τὸ λέγειν τὸν αὐτὸν πατέρα, ὅτι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέξαντο· καὶ ὁρίζει τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας δέχεσθαι μὲν εἰς μετάνοιαν, τὴν ἱερωσύνην δὲ μὴ ἀπολαμβάνειν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. οὐ περὶ παντὸς αἱρετικοῦ ἐπιστρέφοντος ἀποφαίνεται ὁ πατὴρ μὴ δεχθῆναι, ἀλλὰ περὶ τῶν πρωτάρχων τῆς αἱρέσεως, καὶ τῶν ἐμπαθῶς ἐγχειρούντων· καὶ ῥήματι μὲν σχηματιζομένων τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ παρουσίᾳ ὀρθοδόξων, περὶ δὲ τὸν νοῦν κακουργούντων. ὅμως καὶ αὖθις ἀναγνωσθήτω ἡ αὐτὴ πρὸς Ῥουφινιανὸν ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πατρός. Ἀναγινωσκομένης δὲ D τοῦ χωρίου τοῦ λέγοντος. ὥστε τοῖς μὲν καταπεπτωκόσι καὶ προϊσταμένοις τῆς ἀσεβείας συγγινώσκειν μὲν μετανοοῦσι, μὴ διδόναι δὲ αὐτοῖς ἔτι τόπον κλήρου. τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὲν τῆς ἀσεβείας, ὑποσυρεῖσι δὲ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε δίδοσθαι μὲν συγγνώμην, ἔχειν δὲ τὸν τόπον τοῦ κλήρου. μάλιστα δὲ ὅτι ἀπολογίαν πιθανὴν ἐποιήσαντο.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἰδοὺ καθὼς προέφημεν, ὁ πατὴρ οὐ δέχεται εἰς ἱερωσύνην τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οὐκ ἔστιν οὕτως, καθὼς νοεῖτε. ὁ μὲν γὰρ πατὴρ τοὺς μὴ E αὐθεντήσαντας τῆς αἱρέσεως, ἀλλ' ὑποσυρέντας καὶ βίαν παθόντας ἀποδέχεται εἰς ἱερωσύνην. μόνους δὲ τοὺς προϊσταμένους ἢ γεννήτορας τῆς αἱρέσεως, αὐτοὺς εἰς ἱερωσύνην οὐ προσεδέξατο, εὖγε καὶ καλῶς καὶ δικαίως τοῦτο ἀποφαινόμενος. καὶ αὖθις, πένταθλον οἶδε τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον ἡ ἐκκλησία, ὡς διωχθέντα εἰς Ῥώμην διαφόρως, καὶ ἀτίμῳ φυγῇ ἐξελαθέντα ὑπὸ τῶν προϊσταμένων τῆς Ἀρειανῆς αἱρέσεως. ὑποστρέφοντος δὲ αὐτοῦ καὶ περιεχομένου τὰς ἐκκλησίας, οἱ ἀντίπαλοι αὐτῷ ἐπεκολλῶντο κατὰ τοὺς καιροὺς μεταβαλλόμενοι. ὅτε δὲ παρρησίαν ἐλάμβανον ἐκείνου

ulterius eis locus detur in clero: his autem qui auctores non fuerint impietatis, sed per necessitatem & vim abstrahuntur, placuit ut venia detur, & habeant cleri locum; maxime cum excusationem persuasoriam dederint; & placuit id dispensatorie fieri. Firmaverunt enim quod non migrassent ad impietatem: ne autem ordinati quidam impiissimi ecclesias corrumperent, elegerunt potius concurrere violentiæ, & portare pondus, quam perdere populos. Hoc autem prosequentes, visi sunt etiam nobis persuasorie fari, pro eo quod excusarentur dicentes, & Aaron Moysi fratrem in eremo concurrisse quidem prævaricationi plebis, habuisse tamen defensio- B nem: ne videlicet populus in Ægyptum reversus, in idololatria permaneret. Nam & ratio evidens apparebat, quoniam manentes in eremo cessare ab idololatria possent: sin autem Ægyptum ingressi essent, moram facerent & incrementum impietatis. Propterea igitur dispensatio circa clerum effecta est, atque his qui decepti & vim perpessi fuerant, indulgentia tributa consistit. Hæc & Romæ scripta, & a Romanorum ecclesia sunt recepta: hæc & reverentiæ tuæ significo fidens, quod ea quæ approbata sunt, pietas tua suscipiet.

ACTIO PRIMA

Exod. 32.

Sabbas & qui cum ipso reverendissimi mo- C nachi dixerunt: Non est vox Athanasii tantum, sed & synodorum. Nam idem pater dicit, quia & Romani & Græci receperunt: & definit, ut ex hæresi conversi recipiantur quidem ad pœnitentiam, non tamen ad sacerdotia admittantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: non de omni converso hæretico idem pater minime suscipiendo denunciat, sed de principibus hæreseos, & his qui vitiose atque affectuose verbis quidem simulant veritatem in præsentia orthodoxorum, in mente autem nequiter operantur. Verum legatur iterum eadem ad Rufinianum missa ejusdem patris epistola. D Cumque legeretur locus qui dicit; Ita ut his qui cadunt & præsunt impietati, ignoscatur quidem cum pœnitentiam gesserint, non autem ulterius locus eis detur in clero. His autem qui auctores non fuerunt impietatis, sed per necessitatem & vim abstrahuntur, placuit ut venia detur, & habeant cleri locum; maxime cum excusationem persuasoriam dederint.

Reverendissimi monachi dixerunt: Ecce sicut prædiximus, hic sanctus pater non suscipit in sacerdotium eos qui ab hæresi convertuntur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non E est ita, ut intelligitis: denique pater eos qui auctores minime fuerint impietatis, quique tracti & vim passi sunt, recipit in sacerdotium: prælatos vel genitores hæreseos in sacerdotium non admisit; bene hoc & optime atque justissime proferens. Et certo quinquies victorem sanctum Athanasium novit ecclesia, quoniam & Romam frequenter impulsus, & * ignobili fuga a præpositis Arianæ hæreseos est abactus: & cum reversus ecclesias obtinuisset, hostes ei adhærebant, secundum tempora commutati. Quando autem accipiebant fiduciam illo abscedente, ad

* l. turpi ejectione

ACTIO PRIMA.

priorem hæresim redibant, & persecutionem contra pios commovebant. Et idcirco eumdem æstimo dicere patrem, ne hujusmodi reciperentur in sacerdotium. Nam perceperat tam ipse, quam ceteri orthodoxi ab illis sævissima.

Sabbas reverendissimus monachus dixit: Injuriarum immemor est pater.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Manifestum est hoc; neque enim malum pro malo reddebat alicui; propter zelum autem Dei & munitionem ecclesiæ, benignitatem sine disciplina non poterat possidere; sed in his ea quæ ad vindictam Dei sunt, præferebat.

Joannes reverendissimus presbyter, monachus & vicarius orientalis diœceseos dixit: * Benedicta est definitio illa ad cautelam audientium.

* Gr. Benedicta & in ms. Jelyano

Monachi repetentes dixerunt: Sed tractos & vim perpessos pater admittit: dicant ergo, si tracti fuerint, & vim perpessi, & ideo recesserint a veritate.

Hypatius, & qui cum eo erant episcopi dixerunt. Quia nos neque vim sustinuimus, neque abstracti sumus, sed in hac nostra hæresi nati & educati sumus, & crevimus.

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanæ, & qui cum eo sanctissimi episcopi Siciliæ, una cum Epiphanio diacono civitatis Catanæ, & locum retinente Thomæ episcopi Sardiniæ, dixerunt: quia canones sanctorum patrum qui lecti sunt, tam de Novatianis & Encratitis, quam de Arianis dicti sunt, hujus hæreseos censores cum quibus taxabimus?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Invenimus & Manichæos non recipientes iconas, & Marcionistas, & eos qui confundunt Christi naturas; quorum * primus est Petrus Gnapheus, & Xenaias Hierapolitanus, hæretici; sed & Severus.

* unus

Epiphanius diaconus sanctissimæ ac magnæ ecclesiæ Catanæ, & locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, dixit: Minor est prioribus hæresibus novitas præsens, an major?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quod malum est, jam utique malum est, & maxime in negotiis ecclesiasticis. In dogmatum quippe causa, sive in parva, sive in magna peccare, idipsum est: ex utrisque enim lex Dei improbatur.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium sedium dixit: Hæresis hæc pejor omnibus hæresibus, " & malarum pessima est, veluti quæ dispensationem salvatoris subvertit.

" τῶ iconomachis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Docet nos dictum patriarchæ nostri Athanasii, ut reverendissimi episcopi recipiantur, nisi alia quælibet eorum culpa facta sit.

Sancta synodus dixit: Legantur autem cetera regularium testimoniorum.

Adhuc Constantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit: De gestis sanctæ & universalis synodi quartæ Chalcedone celebratæ.

Orientales & qui cum ipsis reverendissi-

A ἀναχωροῦντες, εἰς τὴν προτέραν αἵρεσιν ἐπανήρχοντο, καὶ διωγμὸν κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἐκίνουν. διὰ τοῦτο οἶμαι τὸν πατέρα λέγειν, μὴ δέχεσθαι τοὺς τοιούτους εἰς ἱερωσύνην, ὡς ὑπομείναντα αὐτόν τε καὶ τοὺς ὀρθοδόξους ὑπ᾽ αὐτῶν τὰ χαλεπά.

ANNO CHRISTI 787.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπεν· ἀμνησίκακός ἐστιν ὁ πατήρ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· πρόδηλον τοῦτο· οὐδὲ γὰρ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀπεδίδου τινί· διὰ δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ ζῆλον καὶ ἀσφάλειαν τῆς ἐκκλησίας, ἀπαίδευτον χρηστότητα οὐκ ἠδύνατο κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ Θεοῦ προετίματο.

B Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχός τε καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· καλῶς ἀνεγνώσθη ὁ ὅρος οὗτος εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἀκουόντων.

Οἱ μοναχοὶ ἀναλαβόντες εἶπον· ἀλλὰ τοὺς συρέντας καὶ βίαν παθόντας ὁ πατὴρ προσίεται· εἰπάτωσαν οὖν, εἰ παρεσύρησαν, ἢ βίαν ὑπέμειναν, ὅτι ἀπέστησαν τῆς ἀληθείας.

Ὑπάτιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπίσκοποι εἶπον· ὅτι ἡμεῖς οὔτε βίαν ὑπεμείναμεν, οὐδὲ παρεσύρημεν, ἀλλ᾽ ἐν ταύτῃ τῇ αἱρέσει ἡμῶν γεννηθέντες ἀνετράφημεν καὶ ηὐξήθημεν.

C Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι Σικελίας, μετὰ Ἐπιφανίου διακόνου Κατάνης τὸν τόπον ἐπέχοντος Θωμᾶ ἐπισκόπου Σαρδινίας, εἶπον· ὅτι οἱ ἀναγνωσθέντες κανόνες τῶν ἁγίων πατέρων περί τε Ναυατιανῶν, καὶ Ἐγκρατιτῶν, καὶ Ἀρειανῶν εἴρηνται. ταύτης δὲ τῆς αἱρέσεως τοὺς ῥήτορας μετὰ τίνων τάξομεν;

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· εὑρίσκομεν καὶ Μανιχαίους μὴ δεξαμένους εἰκόνας, καὶ Μαρκιωνιστάς, καὶ τοὺς συγχυτικοὺς τῶν Χριστοῦ φύσεων· ὧν Πέτρος ὁ Κναφεύς, καὶ Ξεναΐας ὁ Ἱεραπόλεως, οἱ αἱρετικοί, ἀλλὰ καὶ Σευῆρος.

D Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, καὶ τοποτηρητὴς Θωμᾶ ἐπισκόπου Σαρδινίας, εἶπεν· ἐλάττων ἐστὶ τῶν προγεγενημένων αἱρέσεων ἡ νυνὶ καινοτομηθεῖσα, ἢ ὑπερτέρα;

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τὸ κακὸν ἤδη κακόν ἐστι, καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. τὸ γὰρ ἐπὶ δόγμασιν εἴτε μικροῖς εἴτε μεγάλοις ἁμαρτάνειν, ταυτόν ἐστιν· ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἀθετεῖται.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· ἡ αἵρεσις αὕτη χείρων πάντων τῶν αἱρέσεων κακόν· οὐαὶ τοῖς εἰκονομάχοις· καὶ * κακή, ὡς τὴν οἰκονομίαν τοῦ σωτῆρος ἀνατρέπουσα.

* L. κακῶν κακίστη.

E Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ὁδηγεῖ ἡμᾶς τὸ ῥητὸν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ὅτι ἐὰν ἄλλη αἰτία τις οὐκ ἐγένετο τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, ἵνα δεχθῶσιν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρήσεων.

Ἔτι Κωνσταντῖνος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω ἐκ τῶν πεπραγμένων τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου τῆς ἐν Καλχηδόνι.

Οἱ ἀνατολικοὶ καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκο-

ANNO CHRISTI 787.

σκοποι ἐξεβόησαν· πάντες ἡμάρτομεν, πάντες συγγνώμην αἰτοῦμεν.

Καὶ αὖθις Θαλάσσιος, Εὐσέβιος καὶ Εὐστάθιος οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι εἶπον· πάντες ἡμάρτομεν, πάντες συγγνώμην αἰτοῦμεν, καὶ μεθ᾽ ἕτερα.

Καὶ ἀναστὰς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουβενάλιος ἅμα αὐτοῖς μετῆλθεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος· καὶ ἀνεβόησαν οἱ ἀνατολικοὶ καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι· ὁ Θεὸς καλῶς ἤνεγκέ σε ὀρθόδοξε, καλῶς ἦλθες, καὶ μεθ᾽ ἕτερα πλεῖστα.

Οἱ Ἰλλυρικιανοὶ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι εἶπον· πάντες ἐσφάλημεν, πάντες συγγνώμην αἰτοῦμεν.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Στουδίου εἶπεν· εἰ δοκεῖ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἴδωμεν τὰς χειροτονίας τῶν δεχθέντων, εἰ ἀπὸ αἱρετικῶν ἦσαν, ἢ οὔ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ζητεῖτε ἐν τοῖς ἑξῆς καὶ περὶ τῆς χειροτονίας.

Ἀντώνιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Ῥουφίνου " πρεσβυτέρου Ῥώμης.

" Suidas asserit Rufini historiæ ecclesiasticæ libros duos fuisse in linguam Græcam conversos.

Εὐσέβιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενόμενος ἐπεισῆλθε σύνοδον κροτουμένην περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ὀλίγων μὲν ὄντων τῶν συνελθόντων, χαίρει δὲ τῆς ὑπὲρ Χριστοῦ ὁμολογίας τὰ μέγιστα πράττειν καὶ λέγειν δυναμένων. ἔνιοι γοῦν ζήλῳ τῆς εὐσεβείας ἔλεγον, μὴ θέμις τοῖς δεξαμένοις Ἀρείου κοινωνεῖν. ἔνιοι δὲ ἐβουλεύοντο πάντας δέχεσθαι μετανοοῦντας καὶ ἀναθεματίζοντας, ἵνα μὴ πολλὰ πλήθη ἀνθρώπων ἀπόλωνται· λέγοντος, ὅτι οὐχὶ ὀφείλομεν τὰ ἑαυτῶν ζητεῖν, ἀλλὰ τὸ πολλοῖς συμφέρον, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ποιεῖ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα σώσῃ τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος. οὔτε γὰρ μόνοις ἡμῖν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν πρεσβεύειν ὀφείλομεν, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις πολλοῖς· ὅπου καὶ τὸν υἱὸν τὸν ἐν ἀσωτίᾳ βιώσαντα, μετανοήσαντα ὁ πατὴρ προσεδέξατο. καὶ συλληφθεὶς εἰπεῖν, τῆς ἱερωσύνης αὐτῷ μετέχειν τὸ ἀξίωμα βουλόμενος, τὴν σφραγῖδα ἐν τῷ δακτύλῳ δίδωσι, καὶ τὴν στολὴν περιθέσθαι ποιεῖ. ἐκράτησε γοῦν αὐτὸς ὁ κανὼν ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς αὐθεντίας συνεσφιγμένος, καὶ τυποῦσιν Ἀστέριον μὲν ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐκκλησίαις περὶ τούτου πρεσβεύειν, Εὐσέβιον δὲ ταῖς ἐπὶ τῆς δύσεως. προσετέθη δὲ κατὰ τὴνδε τὴν σύνοδον καὶ τὰ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ τὸ ἀναφυῆναι πάλιν τοὺς χωρίζοντας αὐτὸ τῆς δοξολογίας.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Σωκράτους.

Φωτεινὸς ὁ τοῦ Σιρμίου γενόμενος ἐπίσκοπος μαθητὴς ἦν Μαρκέλλου τοῦ Ἀγκύρας, καὶ αὐτὸς ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν κύριον ἔλεγεν, ὡς ὁ Μάρκελλος.

Καὶ αὖθις ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἐκ τῆς αὐτῆς ἱστορίας· οἱ ἐν τῇ Σαρδικῇ ἐρήμην αὐτῶν * καταδικάσαντες, ὅρον δὲ πίστεως τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκύρωσαν, καὶ τὴν αὐτό-

A mi episcopi clamaverunt: Omnes peccavimus, omnes veniam postulamus.

ACTIO PRIMA.

Et rursus Thalassius, Eusebius & Eustathius reverendissimi episcopi dixerunt: Omnes peccavimus, omnes veniam postulamus: & post alia.

Et surgens reverendissimus episcopus Juvenalis una cum eis contulit se ad alteram partem: & clamaverunt orientales, & qui cum ipsis reverendissimi episcopi: Deus bene adduxit te orthodoxe; bene venisti.

Et post alia plura, Illyriciani reverendissimi episcopi dixerunt: Omnes excessimus, omnes veniam " postulamus.

" mereamur.

B Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Studii dixit: Si placet sanctæ synodo, videamus, si ordinationes eorum qui recepti sunt, ab hæreticis fuerint, an non.

Sancta synodus dixit: Quærite deinceps etiam de ordinatione.

Antonius reverendissimus monachus legit.

De ecclesiastica historia Rufini presbyteri Romani.

Pergit interea Eusebius Alexandriam, ibique confessorum concilio congregato (pauci numero, sed fide integri & meritis multi) aliis videbatur calore ferventibus fidei, nullum debere ultra in sacerdotium recipi, qui se utcumque hæreticæ communionis contagione maculasset. C Sed qui imitantes apostolum, quærebant non quod sibi utile esset, sed quod pluribus; vel qui imitarentur Christum, qui cum esset omnium vita, pro salute cunctorum humilians se descendit in mortem, quo scilicet inveniretur & in mortuis vita; dicebant, melius esse humiliari se paululum propter dejectos, & inclinari propter elisos, ut eos rursum erigerent. Nec sibimet solis puritatis merito celorum regna defendere; sed esse gloriosius, si cum pluribus illuc mererentur intrare: & ideo rectum sibi videri, ut tantum perfidiæ auctoribus amputatis, reliquis sacerdotibus daretur optio, si forte velint abjurato errore perfidiæ ad fidem patrum statutaque converti; nec negare aditum redeuntibus; quin potius de eorum confessione gau- D dere: quia & ille evangelicus junior filius paternæ depopulator substantiæ, in semetipsum reversus non solum suscipi meruit, sed & dignus paternis amplexibus deputatur, & annulum fidei recipit, & stola circumdatur, per quam quid aliud quam sacerdotii declarantur insignia? Cum igitur hujuscemodi sententias ex evangelica auctoritate prolatas ordo ille sacerdotalis & apostolicus approbasset, ex concilii decreto Asterio ceterisque qui cum ipsis erant, orientis injungitur procuratio, occidentis vero Eusebio decernitur. Additur sane in illo concilii decreto etiam de Spiritu sancto plenior disputatio, ut ejusdem substantiæ & divinitatis, cu- E jus Pater & Filius, etiam Spiritus sanctus crederetur, eo quod pullularent denuo, qui eumdem Spiritum sanctum a glorificatione Patris & Filii separarent.

Luc. 15.

Constantinus reverendissimus diaconus & notarius legit.

De ecclesiastica historia Socratis.

Photinus Sirmii quondam episcopus discipulus erat Marcelli Ancyrani; & ipse purum hominem dicebat dominum, sicut & Marcellus.

Rursus ipse legit de ecclesiastica historia Socratis: Qui autem in Sardice convenerant, * primum quidem horum damnavere vesa-

Socrat. l. 2. c. 18. & 20. * indicta causa illos damnavere.

niam;

Actio prima. niam; & terminum fidei Nicænæ corroborarunt, inæqualitatem refpuunt & anathemizant. Reddiderunt autem hyperoos Pabo & Athanasio, nec non & Marcello Aucyræ rationem reddenti se dicenti, quod non fuerint intellecta quæcumque in libris exposuerit; præfertim cum ipse eos qui dicebant dominum porum hominem, averterit.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Jam plurimi canonici libri & synodici atque patrum relecti sunt: & ea hæresi convertos docuerunt nos recipere, nisi forte maligna ipsa fuerit nova reperta.

Sancta synodus dixit: Bene fecisti, domine, tam per epistolas, quam per synodica constituta docendo nos hæreticorum agoscfendam receptionem.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Sancti Athanasii ἐκφωνὴ legatur quod lectum est.

Sancta synodus dixit: Legatur secundum jussionem sancti patris nostri.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Ad peritum reverendissimorum monachorum legatur.

Stephanus reverendissimus monachus & liberorum cultos legit, sancti Athanasii ad Rufinianum, sicut scriptum est.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Quemadmodum prædiximus, ita est lectus patris nostri.

Reverendissimi monachi dixerunt: Nos & prius diximus indigni fieri sanctitatis vestræ, quia quidquid recipiunt sanctæ & universales synodi, recipimus; nihil fuerit aliquid, quod obstiat.

Petrus Deo amabilis presbyter & locum retinens apostolicæ cathedræ Hadriani papæ Romæ dixit: Hoc perspicuum est: esse nim Romæ in civitas ejus Macedon hæretico a sexta synodo missus; & quadragintà dies dedit ei spatium sanctæ memoriæ pater noster papa Benedictus, & per singulos dies mittebat ad eum Bonifacium consiliarium suum, & commonitoris verbis docebat eum ex divina scriptura: & nunquam voluit corrigi: hoc autem faciebat, ut perfuaderet & recipere eum.

Sancta synodus dixit: Si toto animo consentiunt qui examinantur episcopi, gratias Deo & ipsis. Si vero dolositatem habent, judicet Deus super illos, quemadmodum fuerit Arius & Nestorius [1].

Episcopi qui dilectissimum, anathematizantes fe, dicentes: Quia non fomes fuit dolo; sed si non consensi fuerimus, sicut catholica ecclesia, anathema habeamus a Patre & Filio & Spiritu sancto.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Perspicua prosequamur.

Petrus Deo amabilis presbyter & locum retinens sanctissimi papæ Romani, dixit: Ut ajunt historiographi, sanctus Meletius ab Arianis est ordinatus, & ascendit super ambonem, & prædicavit homoiusion. Ordinatio autem ejus non est repudiata,

Anno Christi 787. Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ, & qui cum eo erant episcopi Siciliæ, dixerunt: Verum dicit archipresbyter apostolicæ cathedræ.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: In malo fundus pares invenimus disformes, sed ut ejusdem spiritus omnes existentes, idem ipsum docent & prædicant. Sed veluti quandam dispensationem excogitans fundus patet Arianismus in ea reperfuit. Unde judicavit illos in clero fulcipi, qui non essent magistri hereticos.

Reverendissimi monachi dixerunt: Quidquid judicatum est in medio vestræ sanctæ synodi, suscipimus.

Sancta synodus dixit: Speramus quia post synodum nemo perverterit, juxta quod in "condecenionibus fuit semetipsi anathematizaverunt: quia & reverti facetimus ad pretum hæretica, depositi fuerunt.

Constantinus Deo amabilis episcopus Constantiæ Cypri dixit: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

"Habent libellos suos pra manibus, & parati sunt dare.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Interim relinque de proposita sanctorum quæstione canonum legantur.

Cosmas reverendissimus diaconus & notarius & cubiculosus venerabilis patriarchii legit.

De vita sancti patris nostri Sabbæ.

Sancta venerabilis quinqie synodi: quæ Constantinopoli congregata est, communis & universali summisi sunt anathemati Origenes & Theodorus Mopsuestiæ, & ea quæ ab Evagrio & Didymo "dicta sunt, & ea videlicet, quod ante substantiam fuisse perhibebant, & quod de restitutione in Statum primum fabulantes conficiunt, quæ ex pro contibus quatuor patriarchis. Cum autem Deo conservandus imperator noster mittisset Heliodymum ea quæ in synodo gesta sunt, & omnes episcopi Palæstinæ omnia & one confirmassent & roborassent, præter Alexandrum Abilleum, qui ob hoc ab episcopatu projectus, & Byzantii a terramoto obrutus est: "novi quidam Laurcoles a catholica se separaverunt communione. At vero patriarcha Eulochius directis modis eos aggressus, & per odio meetes admonitions fecit eos illos, & precibus "suis cum non valuisset vera perlustrate, quo ecclesiæ catholicæ communicarent, imperatoribus fulminibus ulos, per Anastasium ducem a novis illos Lauræ projecit, provinciamque totam ab eorum pestilentia liberavit.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Videtis quia octo nostri transfigit archiepiscopus rogans & longanimiter agens pro illos, quamquam nosset eos pravanathematizatos in synodo. Igitur jam audivimus canonica præcepta & synodicas denuntiationes & sanctorum patrum censuras, quia omnes uno fensu accedentes a qualibet hæresi recepterunt.

[1] In Græco additur, *& similes illorum*, Hardouinus.

ACTIO PRIMA

A Sancta synodus dixit: Sic se veritas habet, nisi alia canonica causa sit, quæ prohibeat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ita placet omnibus? *

Sancta synodus dixit: Placet omnibus.

Reverendissimi monachi dixerunt: Et nobis placet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et iterum dicimus, si alia canonica causa, quæ deponat accedentem, non est, recipietur: sine dubio namque oportet canonica conservari præcepta.

Reverendissimi monachi dixerunt: Quia secundum sex sanctas & universales synodos suscipimus eos qui ex hæresi convertuntur, si non est illis aliqua causa nefaria. B

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et nos * ita definimus edocti a sanctis patribus nostris.

Reverendissimi monachi dixerunt: Si aliqui monachi sanctæ synodo desunt, quid de illis sit?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit. Persuadebimus eis ex canonibus qui prælecti sunt: attamen quamobrem non occurrerunt ad hanc sacram synodum?

Sabbas reverendissimus monachus dixit: Nescio, sed seorsum sunt.

C Euthymius Deo amabilis episcopus ' Sardinorum dixit: Quemadmodum rogavimus, jam veniant libri, & legantur; & videamus, si oporteat suscipi eos qui ab hæreticis ordinati sunt.

Constantinus reverendissimus diaconus & notarius dixit: Quoniam dixistis de ordinatis ab hæreticis legi exempla, præ manibus habemus libros: & si jubetis, legantur.

Sancta synodus dixit: Legantur.

Stephanus reverendissimus monachus & librorum custos legit.

De ecclesiastica historia ª *Ruffini.*

D Hanc quidem intestinam persecutionem, cum brevis esset, primum in episcopatum transiliens Macedonius crescere fecit. Acacius autem & Patrophilus Maximum Hierosolymitanum expellentes, Cyrillum pro eo constituerunt. Et posthac Cosmas reverendissimus diaconus & cubuclesius venerabilis patriarchii legit.

De ecclesiastica historia Theodori lectoris, libro quinto.

Dioscorus enim contra id quod regulis placet, sibi ordinationem Constantinopolitani episcopatus indulgens, provehit in e- E jus præsulatum Anatolium quemdam Alexandrinorum ecclesiæ responsa Constantinopoli facientem, habens præsto & Eutychem comministrantem. Ad quem Anatolius * grato animo dixit, quod futurum erat ignorans: Quocumque ambulasti, sanctificasti. Agebantur autem hæc consulatu Protogenis & Asterii.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quid dicitis de Anatolio? nonne primas sanctæ synodi fuit? & ecce a Dioscoro impio ordinatus est. * Ergo & nos suscipiamus eos

* Gr. addit recipiamus eos? atque hoc idem legitur in pal.Jolyano.

* Gr. ad. omnes

' Sardeorum, Sardium

ª Socratis potius lib. 2. c. 37. & 38. Hard.

* scite dixit.

* Gr. add. præsente quoque Eutyche.

ANNO CHRISTI 787.

A Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· οὕτως ἀληθῶς ἔχει, εἰ ἑτέρα κανονικὴ αἰτία οὐκ ἔστιν ἡ κωλύουσα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν, οὕτω στοιχεῖ πᾶσιν, ἵνα δεξώμεθα αὐτούς;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· στοιχεῖ πᾶσιν.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ ἐξεβόησαν, καὶ ἡμῖν ἀρέσκει.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· καὶ πάλιν λέγομεν, ἐὰν ἑτέρα κανονικὴ αἰτία ἡ καθαιροῦσα τὸν προσερχόμενον οὐκ ἔστι, δεχθήσεται. πάντως γὰρ χρὴ τὰς κανονικὰς διατάξεις φυλάττεσθαι.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· ὅτι κατὰ τὰς ἓξ ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς συνόδους δεχόμεθα τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας, μὴ οὔσης τινὸς αἰτίας ἀπηγορευμένης ἐν αὐτοῖς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ ἡμεῖς πάντες οὕτως ὁρίζομεν διδαχθέντες παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἐάν τινες ἀπελείφθησαν τῆς ἁγίας συνόδου μοναχοὶ, τί περὶ αὐτῶν γίνεται;

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· πείσομεν αὐτοὺς ἐκ τῶν προαναγνωσθέντων κανόνων. ὅμως τίνος ἕνεκεν οὐκ ἀπήντησαν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ;

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπεν· οὐκ οἶδα, ἀλλὰ καθ' ἑαυτοὺς εἰσί.

C Εὐθύμιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπε· καθὼς ἤδη παρεκαλέσαμεν, ἐλθέτωσαν αἱ βίβλοι, καὶ ἀναγνωσθήτωσαν· καὶ ἴδωμεν, εἰ δεῖ δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ αἱρετικῶν χειροτονηθέντας.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος εἶπεν· ἐπειδὴ ἐκελεύσατε περὶ τῶν χειροτονηθέντων ὑπὸ αἱρετικῶν ἀναγνωσθῆναι χρήσεις, μετὰ χεῖρας ἔχομεν τὰς βίβλους. καὶ εἰ κελεύετε, ἀναγνωσθήτωσαν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτωσαν.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω.

D Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Ῥουφίνου.

Τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐμφύλιον διωγμὸν βραχὺν ὄντα πρότερον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν παρελθὼν Μακεδόνιος ηὔξησεν. Ἀκάκιος δὲ καὶ Πατρόφιλος Μάξιμον τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεώσαντες, Κύριλλον ἀντικατέστησαν. καὶ μετὰ τοῦτο Κοσμᾶς ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος καὶ κουβουκλείσιος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεοδώρου ἀναγνώστου, βιβλίου πέμπτου.

E Διόσκορος γὰρ παρὰ τὸ τοῖς κανόσι δοκοῦν ἑαυτῷ τὴν χειροτονίαν ἐπιτρέψας τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐπισκοπῆς, προχειρίζεται εἰς τὴν αὐτῆς προεδρίαν Ἀνατόλιόν τινα τὸν τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας τὰς ἀποκρίσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει ποιούμενον, ἔχων παρὰ θύρας καὶ Εὐτυχῆ συλλειτουργοῦντα. πρὸς ὃν Ἀνατόλιος χαριέντως ἔφη· τὸ δὲ μέλλον ἠγνόει· ὅπου περιπεπάτηκας, ἡγίακας. ἐπράττετο δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ὑπατείαν Πρωτογένους καὶ Ἀστερίου.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τί λέγετε περὶ Ἀνατολίου; οὐχὶ ἔξαρχος τῆς ἁγίας τετάρτης συνόδου ἐγεγόνει; καὶ ἰδοὺ ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ δυσσεβοῦς κεχειροτόνητο, παρόντος καὶ Εὐτυχοῦς. καὶ ἡμεῖς

ANNO CHRISTI 787.

ἡμεῖς γοῦν δεχώμεθα τοὺς ἀπὸ αἱρετικῶν χειροτονηθέντας, ὡς καὶ Ἀνατόλιος ἐδέχθη. καὶ αὖθις ἀληθῶς φωνὴ Θεοῦ ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀποθανοῦνται τέκνα ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται· καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν ἡ χειροτονία. ἐπειδὴ δέ τινες τυχὸν ἀμφιβάλλουσι περὶ Ἀνατολίου, ἀναγνωσθήτω τὰ περὶ αὐτοῦ.

Κοσμᾶς μοναχὸς, διάκονος καὶ κουβουκλείσιος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου, ἀνέγνω.

Προοίμιον τῆς ἐν Καλχηδόνι ἁγίας οἰκουμενικῆς συνόδου.

B Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ θεῖον θέσπισμα ἐν τῇ Καλχηδονέων πόλει συναχθείσης, τουτέστι Πασχασίνου καὶ Λουκινσίου τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, καὶ Βονιφατίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος· καὶ Ἀνατολίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· καὶ τοῦτο δεχόμεθα.

Ἔτι Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.

C Φλαβιανοῦ τοίνυν καὶ Ἠλία τῶν πατριαρχῶν ἐν Σιδῶνι, ὡς εἴρηται, γενομένων, καὶ γράμματι κολακευτικοῖς τε καὶ οἰκονομικοῖς πρὸς βασιλέα χρησαμένων, καὶ τὴν ἐν Σιδῶνι κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως συναθροιζομένην σύνοδον διαλυσάντων, καὶ εἰς τοὺς οἰκείους θρόνους ἐπανελθόντων, ἀγανακτήσαντες οἱ περὶ Σωτήριχον καὶ Φιλόξενον, εἰς ὀργὴν ἄγετον ἐκίνησαν τὸν βασιλέα, ὡς ἀπατηθέντα ὑπὸ τῆς τῶν πατριαρχῶν πανουργίας καὶ προσποιήσεως· καὶ λαβόντες ἣν ἤθελον ἐξουσίαν, καὶ χρυσίον ἱκανὸν τῷ Ἀντιοχείας δήμῳ διαδόντες, καὶ πολυτρόπως θλίψαντες τὸν Φλαβιανὸν, καὶ τρόπον τινὰ ἀποπνίξαντες, καὶ καταναγκάσαντες τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον ἀναθεματίσαι, οὕτως αὐτὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεώσαντες, ὑπερορίᾳ κατεδίκασαν. καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ περιχαρὴς γεγονὼς, Σεβῆρον τὸν ἐξ Ἀκεφάλων ἔξαρχον D ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀπέστειλεν. ὅστις Σεβῆρος τὴν πατριαρχείαν δεξάμενος, πολλὰ μὲν δεινὰ τοῖς μὴ κοινωνοῦσιν αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, ἀποστέλλει δὲ τὰ ἑαυτοῦ συνοδικὰ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἠλίᾳ· καὶ μὴ δεχθεὶς, κινεῖ εἰς ὀργὴν τὸν βασιλέα, καὶ πάλιν ἀποστέλλει τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ Μαΐῳ μηνὶ τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος, μετά τινων κληρικῶν καὶ δυνάμεως βασιλικῆς. καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας, ἀνελθὼν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἐρήμου ἡγουμένων, τοὺς μὲν ἐλθόντας μετὰ τῶν συνοδικῶν Σεβήρου τῆς ἁγίας ἀπεδίωξε πόλεως, τὸ δὲ πλῆθος τῶν μοναχῶν πάντοθεν συνάξας, ἔμπροσθεν τοῦ ἁγίου κρανίου μετὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἔκραζον λέγοντες· ἀνάθεμα Σεβήρῳ καὶ τοῖς E κοινωνοῦσιν αὐτῷ· παρόντων ἔτι καὶ ἀκουόντων τῶν τε μαγιστριανῶν, καὶ ἀρχόντων, καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντων. οὗτος γὰρ ὁ Σεβῆρος ἀλαζονείᾳ δεινῇ κρατηθεὶς, καὶ βασιλικῇ δυναστείᾳ ἐπερειδόμενος, τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον μυρίοις καθυπέβαλλεν ἀναθέμασι, καὶ τὴν Εὐτυχοῦς ἑτεροδοξίαν κρατῦναι φιλονεικῶν, μίαν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐκ παρθένου σάρκωσιν

ACTIO PRIMA Exemp. 18.

A qui ab hæreticis ordinati sunt, quemadmodum & Anatolius est receptus. Et rursus, vere vox Dei est, quia non morientur filii pro patribus, sed unusquisque suo peccato morietur: & quia ex Deo est consecratio. Quod si forte aliqui dubitant de Anatolio, legantur ea quæ de ipso sunt.

Cosmas diaconus & cubuclesius venerabilis patriarchii legit.

Procemium Chalcedonensis sanctæ ac universalis synodi.

Convenicnte autem etiam sancto & universali concilio secundum sacram præceptionem in Chalcedonensi urbe congregato: id B est, Paschalino & Lucentio reverendissimis episcopis, & Bonifacio religiosissimo presbytero, tenentibus locum sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Leonis; & Anatolio sanctissimo episcopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ.

Reverendissimi monachi dixerunt: Et hoc suscipimus.

Adhuc Constantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit.

De vita sancti patris nostri Sabba.

Flaviano igitur & Elia patriarchis Sidone, ut dictum est, consistentibus, & literis C blandis & dispensatoriis ad imperatorem utentibus, atque apud Sidonem adversus rectam fidem congregatam synodum destruentibus, nec non ad thronos proprios redeuntibus, indignati hi qui circa Soterichum & Philoxenum erant, in iram immensam commoverunt imperatorem, quasi deceptum a patriarcharum astutia & simulatione. Et accepta potestate quam voluerunt, & auro sufficienti Antiochiæ vulgo dato, multis modis tribulaverunt Flavianum; & quodammodo suffocaverunt, cogentes Chalcedonensem synodum anathematizare: taliter eum ab episcopatu repellentes, exilio damnaverunt. Quo comperto imperator gavisus est, D & Severum Acephalorum principem Antiochenum episcopum misit. Qui Severus apprehenso patriarchatu, multa quidem atrocia sibi non communicantibus demonstravit; mittit autem synodica sua Eliæ archiepiscopo; & non receptus, commovet in iram imperatorem: & rursus destinat sua ipsius synodica Hierosolymam Majo mense sextæ indictionis, cum quibusdam clericis & virtute imperatoria. Et hoc agnito, pater noster Sabbas sanctæ memoriæ ascendens in civitatem sanctam una cum aliis eremi hegumenis, eos quidem qui venerant cum synodicis Severi, a sancta insecuti sunt civi- E tate. Multitudinem autem monachorum undique colligentes, ante sanctam calvariam cum Hierosolymitanis clamabant, dicentes: Anathema Severo & his qui communicant ei: præsentibus & audientibus tam magistrianis, quam principibus & militibus qui fuerant ab imperatore transmissi. Iste quippe Severus elatione dira detentus, & imperiali potentiæ innixus, Chalcedonensem synodum decies ' millies summisit anathematibus, & Eutychetis externam opinionem confirmare contendens, unam domini Christi Filii Dei & post ex virgine incarna-

* i. militia

' millenis

nationem & humanationem prædicabat nec
eam corruptam; & omnino turbationis e-
xitiem nullas novitates effinxit adversus
recta ecclesiæ dogmata, seu leges: im-
piissimam enim & latrocinioiisimam Ef-
pistolam secundam Ignotium recipit, & si-
milem dicit esse hanc illi, quæ prius in
eadem Ephesina urbe conventi. Et æqua-
les in doctoribus prorsus ac Cyrillum dei-
forum Alexandrinorum episcopum, & Dio-
scorum qui in communionem recepit Eutyc-
chetem hæresiarum, utpote confentanem
fuum, & fanctissimum & orthodoxissimum
Flavianum regie urbis archiepiscopum de-
posuit & interemit: & ita in impietate
profectus idem Severus, exauxit in blas-
phemiam Dei linguam suam, & partitus
est in luis ipfius sermonibus non partibi-
les in Trinitate divinitatem. Dicens enim
& affirmans effentiam effe naturam, & C
naturam effe effentiam, & nullam diffe-
rentiam in his nominibus fetens, fanctam &
adorandam & confubftantialem Trinitatem
divinarum effentiarum, naturarum & deifi-
cationum & dorcum dicere Trinitatem aufus
eft: hujusmodi ergo antecessorum corruptorum
& depopulatorum imperator Anastasius con-
cilii archiepiscopum Elium commendaterom
admittere: Qui cum nullatenus hoc age-
re confensisset, effrenus furore imperator
direxit Olympium quemdam Cæsariensem, C
ductum habentem Palæstinæ, mittens pa-
riter cum eo & epistolam universalem,
quæ a sidone scripta est, profiteretur non
admittendum Chalcedonensem synodum, ut
omnibus modis Elium ab episcopatu re-
pelleret. Qui Olympius cum potestatem im-
perialis perveniens, & multis modis & ma-
chinamentis usens, atque jam didam epi-
stolam manifestans, Elium quidem ab e-
piscopatu pepulit, & apud Aidam exilio re-
legavit: Joannem vero Marciani filium (pon-
dentem & Severum communicatorem admitte-
re, & synodum Chalcedonensem anathe-
matizare, episcopum Hierosolymorum fe-
cit primo die Septembris mensis, ini-
tia deinde indicionis. Cum autem cognos-
vilent fanctissimus Sabbas & ceteri eremi
patres, hæc ipsopondite Joannem, colledti
contestati sunt, ne Severum in communion-
nem recipere, fed magis pro Chalcedonen-
si synodo dictionem incurrerer, cum profec-
dus illos haberet omnes auxiliantes: & ita
Joannem quoque duci pulsatum eft face-
re, prævaricatus eft, patres reveritus. Por-
to Anastasius imperator comperiens Joan-
nem irritas ipsoniones fecisse, & inimicus
adversus Olympium qui fuerat fuga lapsus,
mittit Anastasium Pamphili, qui ducatum ha-
bebat Palæstinæ, ut ageret, quo Joannes Se-
verum in communionem susciperet, & Chal-
cedonensem synodum anathematizaret, vel
hunc ab episcopatu repelleret. Qui veniens
Hierosolymam, jubito capit archiepiscopo-
pum, & mittit eum in custodiam publicam.
Omnes autem sanctæ civitatis habitatores
gravissimi sunt, eo quod fuerit indidicitor
& proditor Eliæ archiepiscopi: Zacharias
autem quidam Cæsariensium urbis princi-
patum moderans, clam in monistionem im-
perialem confilium dat Joanni, dicens: si
vis bene agere, & nullatenus episcopatu pri-
vari, nemo tibi suadeat Severum in commu-
nione recipere, sed quali reprimite du-
ci, & die, quia & hic quidem, quæ in-
tendunt, facere non possum, sed ne fa-
teantur quidem per necessitatem & violen-
tiam me agere, dimittar hinc: & post dum
dies dominus exilisse agere placetur quæ
a vobis jubentur: & hujusmodi verbis cre-
dulus dux refiluit eum ecclesiæ, Archiepi-
scopum ergo dimittes per mediam, omnem
fum monachorum collegium ad fanctam ec-
clesiam civitatem, undique colligens. Ut au-
tem quidam nuncantes multitudinem non-
cuvarum, quia hinc hinc omnes ergo decem
millia monachorum, & quoniam nec tota
ecclesia poterat tantum capere populum, vi-
fum eft ut decimpetus universi per dominica
cos dies in domum fancti protomartyris Ste-
phani, ex quod sufficiens eft ad recepiem
pum multitudinem (ima) autem & properat
cent obvium Hypatio confobrino patrum
ris, tunc a Vitaliani captivitate soluto, & D
Hierosolymam orationis gratia venienti. Con-
venientibus ergo omnibus monachis quam
civibus in memoratæ colenda domo, con-
venit & Anastasius dux, & Zacharias con-
sularis, Cæsariensis: & ecclesiæ ipsa ple-
cum multitudine in primi martyris Stepha-
ni templum intrasset, duxque putaret volun-
tatem imperatoris efficientem, accedit fu-
per ambonem archiepiscopus, habens secum
Theodotium & Sabbam monachorum fum-
mos & ducem, & omnis populus per multas
horas clamabat dicens: hæreticos anathema-
tiza, & synodum robora. Protinus ergo
tres ex confinia anathematizant Nestorium,
& Eutychetem, & Severum, & Sotericium
Cæsareæ Cappadociæ, & omnem qui non re-
cipiet synodum Chalcedonensem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Au-
ditionem fecimus paternorum mandatorum:
quid ergo oportet? suscipitis ab hæreticis E
ordinatos?

Sancta synodus dixit: Etiam domine au-
ditionem fecimus fuscipere.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quia
gocius & plures eqvum qui in sexta fancta
synodo considerpt, a Sergio, Pyrrho,
Paulo, & Petro, præceptionibus rebellet
hæreficos unam voluntatem in Christo præ-
dicantium, ordinati sunt; quoniam hi vi-
cissim Constantinopolitanæ thronum fortiti
sunt; & a Petro, qui ex his novissimus eidem
throno præsidet, usque ad sextam synodum,
quinque plus non transcurat quam quindecim:
& ipsi quoniam hoc unum fortunet, Thoma
& Joannes & Constantinus pontifices in
prærogativa temporis, id est, dum hi qui hæ-
retici hæresim tenet, existimet dedicatur: & F
propterea non funt improbati; per quinqua-
ginta enim annos tenc hæresis perdurave-
fed forte synodi patrum ipsos quatuor ana-
thematizaverunt, quamquam ordinatio eo-
rum esset;

Sancta synodus dixit: Clarum est.

Constantinus sanctissimus episcopus Cy-
pri dixit: Sufficiencer oftenum eft honora-
bilissimi fratres & de hoc, quia qui ab hæ-
reticis accepiunt, suscipiendi sunt. Si quis au-
tem studio ad hæreticum ierit, & susceperit
ordinationem, fine receptione fit.

Reve-

Anno Christi 787. 737 MARCIANI P. L. NICÆNUM II. CONSTANTINOPOLITANUM I. Imp. 738 ACTIO PRIMA.

nulla ἐδέχετο· ἀλλὰ δέξει σωστὸν ἐν τῷ δικαίῳ, ἢ ὅτι ἐγὼ οὐ δύναμαι μὴ τὸν προσηκόντα τοῦτον ἐκβαλεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ· ἐὰν γὰρ ἀναλύσῃ τοῦτον, ἀνάγκη ἐξ ἔτους πάντας μὴ τὸν προσηκόντα ἐκβαλεῖν· ἐὰν δὲ ἀναλύσῃ τὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀφορισμὸν τῶν ἀφ' ὑμῶν μὴ κληθέντων, ἢ τῶν πολιτῶν, ἢ λόγῳ πειθοῦς ὁδὸς ἀπολαβεῖν ἐπιτρέψῃ αὐτὸν τὴν ἐκκλησίαν· ἢ σὺν ἐμοὶ ἀναλύσῃ τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ μαρτυρίῳ ἀφορισμὸν, ἢ ἐν τῷ ἁγίῳ μαρτυρίῳ τῶν ἀφ' ὑμῶν ἀφορισμὸν, ἢ τῶν πολιτῶν, ἢ λόγῳ πειθοῦς ὁδὸς ἀπολαβεῖν ἐπιτρέψῃ αὐτὸν τὴν ἐκκλησίαν· ἢ σὺν ἐμοὶ ἀναλύσῃ τὸν

Actio prima

Reverendissimi monachi dixerunt: Habemus & de hoc tanti Basilii epistolam ad Nicopolitas; & obsecramus illam.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Legatur.

Constantinus diaconus & notarius legit.

De epistola Sancti Basilii ad Nicopolitas.

Nescio vpiscopum, nec connumerari inter facerdotes Christi eum qui a prophanis mantibus in deftructionem fidei ad prafiationem prouectus eft: hoc eft iudicium meum. Vos autem fi aliquam habetis nobilium portionem, hac nobilcum procul dubio fentietis: at vero fi a vobifpfis conflium fumitis, vmnifpufque fententiae dominus eft. Nos autem infontes a fanguine illa. Porro hac fcripfi, non de vobis diffidens, fed quaramdam hafratationem confirmans, ex eo quod noram facium meam. ipfius fententiam de non admittendis quibuflam in communionem, ' neque illic qui manus eorum promotionem fatopferunt. Propterea pace facta, cogitate vofmetipfos annumerare facroanfae plenitudini.

Reverendiffimi monachi dixerunt: Legatur pater excratur hareticorum ordinationem, dicendo: Neque connumeraverim inter facerdotes Chrifti eum qui a prophanis manibus in deftructionem fidei ad pratiatorem prouefus eft.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Et ego execor eos qui ob hujufmodi caufam in defci deftructionem funt ordinati; & maxime fi epifcopi ordinabori prafentes fuerunt, a quibus poterant conlaerari: fic enim eft patrcus fenfus. Sin autem fynodica promulgatio, & concordia ecclefiarum caufa ordinatio facta fuerit, qui prafumpferit a prophanis hareticis ordinari, depofitioni fuccumbet.

Sancta fynodus dixit: Hoc ipfum judicium.

Reverendiffimi monachi dixerunt: Et quomodo in fine epiftolæ fcriptum eft: Propterea pace facta, cogitate vofmetipfos annumerare fatrofanctæ plenitudini: Ecce enim & poft pacem hi quaordinati funt, non recipiuntur.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Non dixit pater, non recipiendos fore; fed ne fonte violentiam fuftineeret, qui voluiffet uniri clero orthodoxorum. Etenim in veritate non abique neceffitate ac difficultate hoc fiet. Verumtamen egregius pater non tempus illud, cum effent orthodoxi epifcopi plurimi, interdiecbat alumnis ecclefiæ ordinatione uti Arianorum: nulla enim defenfio adeat. Quia enim hoc verum eft, & non ignorabant fanctum patri hi qui poft illum funt ecclefiæ fucceffores, ab hareticis coultiutos, deinde meliorates fafcepertant, ut dicitimus per illa quæ prolecta funt. Ubique enim parates fibi iovicem concordantes funt, nec inter illis refragatio ulla; fed adverfantur eis qui difpenfationes & intentiones eorum minime diderunt.

Reverendiffimi monachi dixerunt: Congrua quæque diffolata funt.

Sancta fynodus dixit: Legant aftantes epifcopi propriios libellos, tanquam accedentes ad fanctiffimam ecclefiam.

Actio Quinta. Ἀνάθεμα τοῖς ἀναθεματίζουσι τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοουσίαν καὶ ζωοποιὸν Τριάδα.

Ταράσιος ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης εἶπε· ἀνάθεμα τοῖς ἀναθεματίζουσι τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοουσίαν καὶ ζωοποιὸν Τριάδα. Ἐκ τῶν ἱερῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τοὺς Νικοπολίτας, ἃς ἔστιν ἀναγνῶναι τοῦτο· ἀναγνωσθήτω.

Ἀγνοῶ τὸν ἐπίσκοπον, μὴ ὅτι ἀνθρωπίνων ὑπὸ χειρῶν ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως προεκρίθη· ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον ἐγὼ μὲν κρίσιν οὐ φέρω· ὑμεῖς δὲ εἰ τινὰ ἔχετε μέρη μικρὰ, τοῦτο ἴσως φρονήσετε δηλονότι· οὗ δὲ ἐφ' ἑαυτῷ βουλεύεται, τῶν ἰδίων γνώμων ἐκκαίει τὸν κύριον. ἡμεῖς δ' ἴσμεν ἀπὸ τῆς αἰωνίας τῶν τοιούτων ἔρχεται, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἀμφίβολον ποιεῖν τὴν ἐμὴν γνώμην τῶν ἀμφιβόλων ἐπιμένω, ὡς τῆς γνώμης τῆς ἐμοῦ γνωρίμων, ἃς μὴ προσκρουσθεῖσαι τινας εἰς κοινωνίας, μὴ δὲ τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐπιβολὴν δεξαμένας, μὴ ταῦτα κείμενα χρησθῆναι βιβλίοις ἑαυτῶν ἐπεσήμηνε τὴν ἱερατικὴν πληρωματι.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον. Ἰδοὺ ὁ πατὴρ ἀποτρέπεται τὸν τῶν αἱρετικῶν χειροτονίαν, ὃν τὸν λόγον· μηδὲ ἀριθμήσαιμι οὐ ἱερεῦσι Χριστοῦ τὸν παρὰ τῶν βεβήλων χειρὶ ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως εἰς φρονεσαν προβεβλημένον.

Ταράσιος ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης εἶπε· καθὼ ἀποτρέπεται τὰς ἀκαθάρτους αἱρέσεις, οὕτω τῆς πίστεως καταλυσιν, κεχωρισμένοις· καὶ μάλιστα ὑφ' ὧν ἐπεσκόπουν παρόντων, ὑφ' ὧν τὴν χειροτονίαν λάβοιμεν· οὕτω γὰρ θέσις ἡ πατερικὴ ἔστιν. εἰ δὲ σύνοδικὴ ἐκφώνησις γένοιτο, & ὁμόνοια τῶν ἐκκλησιῶν ἕνεκα ὀρθοδόξων, ὁ τολμῶν ἀπὸ τῆς βιβλίου· ναι. ἐκ τῶν ἀναθεμάτων τῶν ἀναθεμάτων ἀναθεμάτων.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· αὕτη ἡ ἐκφώνησις κείσθω.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἐ πῶς οὐ τὴν τέλος τῆς ἐπιστολῆς γέγραπται· μὴ πολὺς οὖν ἡμῶν ἡμῶν ἐν βιβλίοις ἑαυτοῖς ἐκκαλεῖσθαι τὴν ἱερατικὴν πληρωματι. ἰδὲ γὰρ & μετὰ εἰρήνιν οἱ χειροτονημένοι οὐδεκτοι.

Ταράσιος ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης εἶπεν· τὸν ἐπίσκοπον οὐ τοῦτο εἶπεν. ἀλλὰ μὴ τοῦ βίου ἕνεκα τῆς βουλομένου εἰσιόντος τὴν κλῆρον τῆς ὀρθοδόξου. καὶ γὰρ οὐ ἀληθὲς ἐκείθεν ἀνάγκης καὶ δυσχέρειας τοῦ γενήσεται. ὅμως οὐδὲ ὁ ἅγιος πατὴρ & τοῦ καιροῦ ἐκείνου, πολλῶν ὄντων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, ἀπεῖπε τοῖς ἐφοβοῦντο τὴν ἐκκλησίας τῆς Ἀρειανῶν χειροτονίας κεχειρῶσθαι. κθῆμα & ἐν τῷ καροῦ ἀπολογία. ὅτι δὲ τῶν ὀπίσω, ὅτε ἀγωνοῦσιν τοῦ γνῶμιν τὸ πατρὸς οἱ μετ' ἐκείνον τὴν ἐκκλησίας διέδοχοι, τὸν ἐκεῖ αἱρετικῶν χειροτονηθέντας, ὧν βιβλιοθήκας ἐδέξαντο, & μὴ μεθ' ἑαυτῶν ἐκ τοιαύτας κακοῦ ἔστω. ταῦτα δὲ οὐ πάντως ἀληθῶς σιμφωνεῖ κέστι. ἐκεῖ γὰρ ἐστὶ δὲ κθῆμα ἐκεῖνο αὐτῶν· ἀλλ' ἐκεῖνοιμεῖν αὐτοὶ οἱ τὰς οἰκονομίας & τὰς ἐκστάσεις μὴ ἐπιγνώσμεν.

Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἀφόρισμα τὸ ἐπίκλυσιν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναθεμαίνομεν οἱ ἀφορισμοὶ ἐν τῷ ἐκκλησίαν τὸ ἀλεκτὸν βιβλίοις, ὡς ἀνὴρ πρὸ ἐκείνου τῆς τῆς καθολικῆ συκλησίας.

Ταράσιος ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης εἶπε· ἀνάθεμα τοῖς ἀναθεμαίνοις τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοουσίαν καὶ ζωοποιὸν Τριάδα. Ἐκ τῶν ἱερῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τοὺς Νικοπολίτας, ἃς ἔστιν ἀναγνῶναι τοῦτο· ἀναγνωσθήτω.

Ἀγνοῶ τὸν ἐπίσκοπον Νικαίας ἀνέγνω τὸν ἐκ τῶν βιβλίων. ἰδὲ δὲ ὁ αὐτὸς λέγεται, ὡς ὁ Βασίλειος ὁ ἐκλαβέστατος Λέγεται ἐπόσπασε.

Μὴ ὁ ἐπίσκοπον Ῥώμη, Νικόλαος ἐπίσκοπον, Ἱερεαλίαν, Γρηγόριος ἐπίσκοπος Πατριαῶν, Γεώργιος ἐπίσκοπος Αντιοχείας Πισιδίας, & Λέων ἐπίσκοπος Κορινθίν ἀνέγνω τὰ ἔστα τὰ αὐτὰ βιβλία.

Ταράσιος ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης εἶπεν· τὸ ὁμολογίας γνώσεις ἐκ τὴν ἀναγνώσεις & βιβλίων, ὡς ἐπῆρε σωπὴ ἐκείνοις ἀλλὰ ἀνάθεσιν γνῶσεται, & μὴ ἐν τῷ ἔπιπρο αὐτῶν τὸ κωλύω.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· γράψε θεῶν ἐπίλαστος πάντων πάντα.

Καὶ ὧν τοῦτο ἀξιοκαθὼς ἡ ἁγία σύνοδος ἀφόρισμον τοῦτος.

Πολλὰ τὰ ἐπὶ τῇ ζωοποιοῦν.

Εἰρήνης & Κωνσταντίνου μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.

Ὀρθοδόξων βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη.

Τοῖς καθαιρεῖτε τὴν ἱερωσύνης χειροτονίας κέρδεσι κρίτωσιν. ἀσεβῆς κίνεις ζωὴν αὐτοῦ δὸς.

Ταράσιος ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης εἶπεν· ἐρώτησε τὴν Θεοῦ ἐν ἀγῶνι ἡμῖν.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Legat, poliquam deorum capitulorum que quarebantur, fubfiitet cauia examinata eft, tam felicet de his qui ab hareticis funt ordinati, quam de his qui accedunt ab hareti ad fanctam catholicam ecclefiam.

Hypatius epifcopus Nicænæ legit libellum fuum. Eft autem ipfe libellus, quem & Bafilius reverendiffimus epifcopus Ancyrenfium fecit.

Leo epifcopus Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Peffinuntius, ' Gregorius Antiochiæ Pifidiæ, Leo Carpathi legerant exemplaria ejuldem libelli.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Profeffionibus notis per lectionem libellorum, in alio convenientio eorum fet, fi non inteft in illis aliud quod prohibeat.

Sancta fynodus dixit: Fiat ficut juffifti. a

Et in his exurgens fancta fynodus laudavit ita.

Multos annos imperatorum.

Irenæ & Conftantini magnorum principum & imperatorum multos annos.

Orthodoxorum imperatorum multos annos.

Depofitores vocum novitatis quæ facta eft, domine tobora. Piam da vitam eis.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Par Dei fit cum omnibus nobis. Amen.

Actio Secunda.

Actio prima.

Actio Secunda.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Ἐν ὀνόματι τῇ κυρίῳ & θεοῦ τοῦ υἱοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, βασιλεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου & φιλοχρίστου ἡμῶν δεσπότου Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ἡμέρας, κφ' ὁκτὼ καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδ. Ιβ κτώνος ἑκτοῦ.

Σωμαθόμενοι τὴν ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς καθ' ὅλου ἀγίου & ἀνεδεῖξε θέσεσιν τῆς αὐτοῦ Θεοκράτους βασιλέων σωμαθοιωθέντος τοῦ τῆς Νικαίων λαμπροῦ μητροπόλεϊ θεθωνῶν ἐπεκρίνεν τοῦτο, Πέτρος τὴν βλαβεῖς ἀπὸ σφῶν ἀρχιβισκόπου & τῶν Ῥώμων ἀγωνιῶν εκκλησίας τῆς ἁγίας ἀποστόλου Πέτρου & τῶν ἀποστόλων Παύλου, μονεχῷ καὶ ἀγωνιῶν & τὴν Ἐλεβίας, ἐπεγόσου τὸν τόπον τὴ ἀποφοκίας καθήμενος τὸ σύνωπτος & μακεραιστὸν ἀγρίστεσιν. & ἡ ἡγεμόνιος Ῥώμης Ἀδριανὸς & Ταρασίου τῆς σεβεστότητος καὶ ἀγωνιστὰ ἀγρίστεσιν & μεγαλοκόμης Κωνσταντινούπολις Ἡρακλείου & Θωμᾶ τὴν βλαβεῖς τὴν τριεστίνων, μονεχῷ καὶ πάντων τῶν ἀγωνιῶν ἀγρίστεσιν τὴν ἀποστολικὴ θρόνον & ἐπιτελεῖν διοικήσεως Καθεσθέτου τὸ πρὸ τὴ ἱερωσύνου εἰμένος τὰ νῶ τὴς ἀγωνιῶν μεγάλης εκκλησίας τῆς ἐτωνῶν Σοφίας, συκκαθόντων & ἀφορωμένων & ὑποσόνων καὶ μεγαλοφρεστεῖν ἀγρίστεσιν, τοιοῦτοι ἐστρωνὰ τὴ πατεκρίμενο ἀπὸ Ἀκάκιον τὴ ἀγίου, ὁ κόμητος τὴ Θεοφιλάκτου βασιλικὴ ἡγίας, & Ἰωάννου βασιλικὴ ἡγίας & τριωτικὴ λογοθέσιου, & τῶν ἡγίας σωμάθων & τῶν τὴ ἀφοτικῷ θεῶν & τὴ ἀφῶν ἀφῶν.

Anno Christi 787. Indictione 12.

a Gr. & pe mutare jufcum impofitum ' Georgius

b Gr. ad Eudoxiam, Arcadii Imp. uxorem.

c Gr. ad Eudoxiam, Arcadii Imp. uxorem.

d Gr. ad Eudoxiam, qui non ex ordine.

prima affione fignatum: præfentibus etiam Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni pleniitudine monachica, propofitis fanctis & tetemeratis Dei evangeliis.

Nicephoru Deo amabilis diaconus & charto-phylax venerabilis patriarchii dixit: Regius homo pro, fcribus hujus venerabilis templi ftat, dicens fcrinia epifcopum Neocæfariæ.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Ingrediatur.

Clarifimus regius mandator ingreffus dixit: Miffus fum a domino noftris bonis, ut adducerem reverendiffimum epifcopum Neocæfariæ ad pfum & fanctam fynodum veftram, & exhibui.

Sancta fynodus dixit: Deus conferve: plus fuperatores noftros.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit ad epifcopum Neocæfariæ: Ut ignora tibi præteriit veritas ufque nunc? an ut notam tibi hanc parvipendifti? & fi ut ignora tibi præteriit, ne confundaris reftum fermonem edifcere, quemadmodum non es confufus perverfum.

Gregorius reverendiffimus epifcopus Neocæfariæ dixit: Crede, domine, ut ignoria, pro autem difcere, & ut jubes dominus & C fancta fynodus.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Die, quid vis difcere?

Gregorius reverendiffimus epifcopus Neocæfariæ dixit: Cum tota hæc caterva unum dicat & fapiat, & didici & certus fum, quia veritas hæc eft, quæ nunc quærivor & prædicatur: at per hoc ego pro omni pafiorum meorum & omnium, & volo cum omnibus & illuminari de docrei. Delicta enim & peccata mea immenfa funt: & fcire dominus ad cum pnnctionem dixerit Deo amabilis in fanctiffimum dominum meum, ita fiat.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Nam forte quia relatamvero aliquis pnnum fum admabrare volens, verbis fimulas veritatem, mente autem malignanter operaris?

Gregorius reverendiffimus epifcopus Neocæfariæ dixit: Abfit, veritatem confiteor, & non mentior, neque falfum faciam verbum meum.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Deberas a priocibus annis aperire aures tuas, & Paulum divinum apoftolum audire dicentem: *Tenete traditiones quas acceptifis five per fermonem, five per epiftolam noftram*: & rurfum Timotheo & Tito Confentem: *Profanas vocum novitates devita*. Quid enim profanius & magis vocum novitas eft, quam dicere Chriftianos idololatras effe?

Gregorius reverendiffimus epifcopus Neocæfariæ dixit: Malum erat, & confitemur quia malum erat: fed ita geftum eft, & ita geftum; & ideo poftulamus veniam delictorum noftrorum. Confiteor domine coram honorificentia fanctitatis veftræ, & omnium fratrum fanctæ fynodi, quoniam peccavimus, & iniquitatem fecimus, & male peccavimus & veniam poftulamus fuper hoc.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Di-

Ἐν κεφάλαιον κατ' τὴν Ἀναβολίτικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ, ὡ ταυτὸ τὴ μοναχικὴ πληθυκτίας, προεξιόντων ἡ γὰρ ἐν ἀκρόασιν τὸ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Νικηφόρος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος & χαρτοφύλαξ τὸ ἱερωτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου βασιλικὸς ἀνθρωπος φησ τὴν τοῦδε τοῦδε τὸ σεβασμιωτάτου ἱερωτάτου μεῦ ἐωστὸ τὸν ἐπίσκοπον Νεοκαισαρείας.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. εἰσιτω δὲ ἐπίσκοπος.

Ὁ λαμπρότατος βασιλικὸς ἀπεκρίθη εἰστὶ δὲ ὑπὸ ἀπεσταλκὼς φησ τὴ βασιλεῖς τὴ ἁγιωτάτῳ, εἰδεῖν τὸν ἀλκαθέ κτιστὸν ἐπίσκοπον Νεοκαισαρείας φησ τὴν ἱερωτάτῳ & ἁγιωτάτῳ σύνοδον, ὡς & παρέστασα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν. ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὸς βασιλεῖας βασιλικὸς ἡμῶν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τὴ ἱερωτάτῳ Νεοκαισαρείας εἶπεν. ὡς ἀγνοεῖς σοι παρῆκθεν ἐκλαθέσαι ἕως τὴ νῦν, ἢ ἀγνοεῖς καταφρόνησας; ἐὰν ὡς ἀγνοεῖς σοι παρῆκθεν, μὴ αἰσχυνθῇς τὸν ὀρθὸν λόγον μαθεῖν, ὥσπερ οὐκ αἰσχυνθεὶς τὸν διεστραμμένον.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπεν. πίστευσον δέσποτα, ὡς ἀγνοεῖς· αὐτὸ δὲ μαθεῖν, & ὡς κελεύει ὁ δεσπότης & ἡ ἁγία σύνοδος.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· λέγε, τί θέλεις μαθεῖν;

Γρηγόριος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπεν· ἐοίκαμεν πάντα ἡμεῖς ὡς ἀπὸ τὸ λαλεῖ φωνὴ, ἐκλέξαι τὸ & ἐπληροφορήθῃν, ὅτι ἀλήθειαν κατὰ ἔθνη, ἢ καὶ ἐρευνᾶται καὶ χαροστρῶτη. καὶ δὲ τῶν κατὰ αὐτὸ σύγκρυμμα ἐ πρῶμα μου κακὼν, & θέλω μανθ * κάτωτ & ὅω τὸ ἐλεῖν & βίδικῳ βίβλια· τὸ γὰρ πλημμελῆσαι τὸ & ἀμαρτῆσαι μὲ μμτὸ ἐῖ· & ὡς ὁ θεὸς κατὰ πρόσω τὴν ἐφαν ἀνάβασιν & τὴ πρὸς τὴν ἐλεῖν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· μάνθανε ὡς ἀθρωπίνεσμαι πανήφρω τὸ σὸν φρόνημα συσκέπασε θέλων, ἡμεῖς ἀγκαστὴ ἐῖν τὴν ἀλήθειαν, ἀδὲ & τὸν τοῦ κακοῦ·

Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· μὴ γὰρ ὀπτὴ ἀλήθειαν ὁμολογῶ, & ὡς ἀψεύστου, μὲ μὴ ἀκόμφρονα τὸν λόγον μὴ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὑβρίλεις τὴ ἀπόκριν χρόνω ἀπόβρεσε τὸ ὅπω, τὴ Γραῦκα τὴ Θεοῦ ἀπόσολα ἀκούσω λέγοντος· χρῆσιν τὴν τὴ φοβεῖσθαι, ὡς παρῆκθεν· καὶ διὰ λόγου, καὶ δὲ ἐπιστολῆς ἐκεῖ. & πάλιν Τιμοθέῳ & Τίτῳ γράφοντος· τὰς βεβήλους φωνὰς τὴ ἀποφεύγε, τὴ βεβήλπορ, ὅ τὴ χαροφαίνηρ τὴ βλογὴν Χριστοῦ κεβοδόλαπρίνω·

Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπεν. κακὼν ἐῖ, & ὁμολογῶ, κακὼν ἐῖ. ἀλλ' ἔστι ἐγέρη, ὅτ & ἐπιν ἐκφρέκεμαι. & διὰ τὸ ἀτιμῆν συγγνώμην τὴ πλημμελήματων ἠιθῆ· ὁμολογῶ & δέομαι ἐωτοῦ τὴ τιμωνεῖν & γνωστοῦ ὑβῆ, & πάντα τὴ βέλομαι τὴ ἀγίας συνόδου, ὅτι ἡμάρτομεν, & ἐωῦμεν κακῶς, & κακὼν ἐκφρέκεμαι. καὶ συγγνώμων αὐτὴμῖν φρέ πάντων.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· λέγε-

ΑΝΝΟ CHRISTI 787. 745 HADRIANUS P. L. NICÆNUM II. CONSTANTINUS IMP. Sæc. 746 ACTIO II.

γεῖς, ἵνα τὴ ἐξῆς ἀεροῦσ ἀμ ἀκόμφρονα τὸν λόγον τὸ κατ' αὐτὸ γνῶσῆν.

Ἐξῆς εἰπεῖν σωιόσῆν σὲ τὴν κελεύει ἀδικωτάτω σὲ, ὁ ἀφεσεῖς ἐπίσκοπος ἀμ βιβλίον ἐκθῆτο σὲ τὴ ἐξῆς ἀρχῆς ἐῖ κ' τὸ πεκεκαλέβῃν ἀφεκ ἀθέτεσα.

Λόγοτοι ὁ ἐκλεξέστατοι βασιλικὸ ἀστοκρέτωρ· μέμφεται ἐκείτῃς & ἀποδίκαιοσε σωιόσῆν, ὡς τὴ ἀφεσῆμῆν σωιόλῆν θεῖα γράμματα ἐκκλησιαστικὰ τὴ θεοφιλέστατοι μεγάλου βασιλικὰ ἡμῶν· & οὐ ἐπιφόρτι μόνῳ τὴ σωιόλῆν ἀπεκαλέσαν γραμμάτων θεῖα τὴ ἀγιωτάτου & μακαριωτάτου πάπα τὴ ἀφεσβυτέρου Ῥώμης, & τὴ ἀλεξάνδρου ἀρχιεπίσκοπο τὴ ἀπαντῆς, ὡς & πάντ πεφαλίου· ὡς & πωὶ φρονεμοσῆ ἔτυμ, ἀποδεδικαίῃν ἀφεσ τὴ πεκεκαλέβῃν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν. ἀκεχωρεῖτωσαν οἱ λίβελλοι τὴ ὀτωτικὴ & μακεμωνικὴ πάντα & ἀθεκὰ τὴ ἀφεσβυτέρου Ῥώμης.

Καὶ ἀλέγω Νικηφόρος ὁ βιβλεξέστατος βασιλικὸ ἀστοκρέτωρ.

Ἐμμένοντα χαμμάτου Ῥωμαϊκὼν Ἀλεκαν τὸ ἀγωνιστὴν πάντα τὴ ἀφεσβυτέρου Ῥώμης.

Δικαιοῦσας ἐυτεβέστατοι χαμμάτου ἀποκρίσεις, ἐρεπαίρχοις, ἀπαιτῆσθαι * τὴ θεῖς χωνὶν ἀγίῳ Ἰωσὴ Χριστῷ, Κωνσταντῖνῳ & Εἰρήνῃ Αὐγάστοις Ἀλεξάνδρου θεῖοις τὴ θεῖων τὴ Θεῷ.

Ὁ ΘΕΟΣ ὁ εἰτὼν σκότος φῶς λάμψῃ, ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν τὴς ὀξυτάτας τὴ σκότους δὲ τὴ σφεμτοῦ τὴ ἐῖ αὐτὸ τὴ ἐλπιδὶ φωτὸς, ὁ & ἐπὶ τὴ ἐν τὴ πλήρωμα τὴ θείστατος κατεσκεύασε, & δὲ αὐτὸ πάντα ἀπεκρίσεις, & εἰπὼν ἐῖμαι τὴς ἀλμωτὴ τὴ ἀνῷ τὴ ἐν τὴ ὑψῆ & τὴς τὴ γῆ ὀτνε, δὲ τὴ πλεῖθος τὴ πλάτη τὴ ἀνθρώπου αὐτὸ, ἐπιβαλὼν ἐις τὴ ἀφεστοῦ τὴ ἐκλεκτῶν αὐτὸ, τὴ μεστῶν ἐυτβέβαν & ἀφοιεκρίβῃν τὴ ἀνθρωπὸ τὴ ἀνῷ τὴ ἀνθρωπὸ τὴ ἀνῷ τὴ ὑψῆ κελεύ, & φεστῶν τὴ ἀλῆθεια. μαθόντες γὰρ τὴ ἀνῷ τὴ ἀνθρωπὸ χαλὴν τὴ ἐυτεβὲς κατεπεμφθῆν τὴ ἀνῷ τὴ ἀνῷ τὴ ἀνθρωπὸ ἡμῖν χαλὴν τὴ ἀνῷ τὴ ἀνῷ τὴ ἀνῷ

ACTIO II. fanam, seu in divinae examinationis judicio principum, qui manus pueriorum excidam, judicium deputantes, vestram a Deo promotam in triumphis imperialibus potentiam infontem elle ab eorum levitia prorsus credimus, Unde omnipotentis Dei clementiam exoramus, referimus grates fine fine; tenentesque ea quæ vestra fanxit & cupit fereniras perhibere, confiantes effore. Quod & perferuerantes permanefitis in ea quam cæpistis, orthodoxa fide; & per vos in partibus illis in priffino fitu ftatuæ fuerint farcte ac venerande imagines, licut pia memoria dominus Conftantinus imperator & beatum Helenam, qui fidem orthodoxam promulgaverunt, atque fanctam catholicam & apostolicam fpiritalem matrem ipfiram Romanam ecclefiam exaltaverunt, & cum cæteris orthodoxis imperatoribus, utpote caput omnium ecclefiarum venerari fint, ita vestrum a Deo protedam clementiffimum nomen eorum Conftantinum, & novam Helenam habentes, per quos in primordiis fanctæ catholicæ & apostolicæ ecclefiæ robor fidei fumpfit, & ad quorum inflar vibranti fima, ac in toto orbe terrarum vefta opinatiffima in triumphis imperialis fama laudabiliter divulgatur. Magis autem fi orthodoxa fidei fequentes traditiones ecclefiæ, quas Petri apostolorum principis amplexi fuerit is confiram, & licut antiquitus vefti prædecessores fancti imperatores egerunt, ita & vos cum honorifice venerantes ipsa vicarium ex intimo dilexerit, ipsa pro; potiusque vestrum a Deo concessum imperium eorum fectatum fuerit orthodoxum, fecundum fanctam Romanam ecclefiam, & Petrum. Ipse principes apostolorum, cui a domino Deo lignati folvendique peccatis in cœlo & in terra potestas data eft, erebro vobis protector exiftens contra omnes barbaras nationes fuis vefteris profternens pedibus, ubique vos victores oftendat. Etenim ejus infignia dignitatis facra pandit anfitrum, quantaque venerationis ejus fummæ fedi exhibenda fit a fidelibus cunctis per orbem. Dominus enim cumdem clavigerum regni cœlorum cunctis præpofuit principem; & hoc ab ipfo honoratus privilegio, quod ei Christus collaqueum regni cœlorum. Ille itaque tam præcelfis prælatus honore promeruit confiteri fidem, fupra quam fundatur ecclefia Christi. Beneficium cumfidem hæreticis fecuta eft primitiarum, qui prædicatione fancta universalis illustrata eft ecclefia, & ex ea cæteris Dei ecclefiis fidei documenta fumpferunt. Nam ipfe principes apostolorum beatus Petrus, qui apostolicæ fedi primitus præfedit, fui apostolatus principatum per pallii cruce fuccefforibus fuis, qui in ea fuccaffifima fede peremptorie fedfuri fint, derelinquit; quibus & auctoritatis potestatem, quemadmodum a falvatore noftro domino Deo ei concefta eft, & ipfe quoque fuis comuitt ac tradidit divino jufta fuccefforibus pontificibus, quorum traditione Christi carem effigiem fanctæque ejus genuitatis, apostolorumque vel omnium fanctorum venerandas imagines. Ea enim quæ in Christi Dei nofti ecclefiæ quietis & pacis aperte funt fores, hæfitanque depicta ecclefiæ imaginibus fant omnes, beata æque fanctiffimo papa Silvefiro teftante. In ipfa enim exordiis Christianorum, cum ad fidem convertereut pius imperator Conftantinus, fic legitur. Transfida die, nocturno regi facto fiemine, omni tempore adventi, & eodem adfunt fancti apofloli Petrus & Paulus dicentes: Quoniam flagitiis tuis pofuifti terminum, & effufionem innocentum fanguinis horruisti, miffi fumus a Christo Jefu domino dare tibi fanitatis recuperandæ confilium. Audi ergo monita noftra, & fac omnia quæcumque indicabimus tibi, Silvefter efpiscopus civitatis Romanæ ad montem Soractem, perfequutores

ANNO CHRISTI 324. ἀφῆκεν δὲ καὶ τὴν ἐξεσθῆτα τῶν ἱερέων τῆς βλαμμένης ὑφῆς τὸν πάντοθεν ὑφὴ ἐκαὶ ἐκ βάθους ἀνέστη τὸ ἀμετρον κάτω, δοξῶν καὶ χρυσοῦν ἀνεστὶν ἀμφίβ. πῶς δὲ ὁ τοῦ Θεοῦ ἀγγελος ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σχήματι ἐν τῷ ἐν τῷ Θεοῦ ἐδόξασεν ὑφῆ βασιλεῖα, ὅτι τὴν μέγα ἔργον τοῦτο, ὁ ἐπεχείρησαν, ἐν πόνοις δὲ τὸν τῆς μετάνοιας ὑφῆ, κατορκεῖ τὸ ἐν ἀγγελοῦ ὑφοδοῦς εἰς τὸν κόσμον ἀπεῖ, ἐ κάθαρσιν αὐ ἐπέδειξεν εἰκόνος ἐν τῷ κόσμῳ ἀνεῖ ἀπεκαλεῖ, μέτωρον βασιλεῖ τὸ ἐν Θεοῦ τὴ λόξη τὴν ἐκκλησίαν κωνσταντίνου, ἐν τῶ κόσμῳ Ἑλένης, τῆ ὀρθοδόξῳ πίστῳ πνεύματος ἡ βεβαιωτάτου, ἡ ἐξεῖ τὴλοι τῆν γένεν μετὰ τῶν βασιλεῖων ἡ καθολικῶν ἡ Ρωμαίων ἡ ἀποστολικῶν ἐκκλησίν ὑψωσάτων, ἡ μετ' ἐκείνου πάντα τῆ ὀρθοδόξων ἀρχιεῖ ἀπὸ ὑψῆ ἡ ἀγιοτάτων, ἡ ἐν ἀπόκρυφῆ τῶν ἐν τῶ ὑπεῖ ἀπὸ τῶ Θεοῦ μόνον ἀπὸ Κωνσταντίνου μὲν Ἑλλήνες, ἐκ τῶν τῆ οἰκουμένῃ ἐθνῶν τῶν ἀπερκαλεῖμῶν, ἐὶ ὡν ἡ ἀγία καθολικὴ ἀποστολικὴ ἐκκλησία ἀνεκαλεῖται ἡ μάλιστα ἐὶ τῆ ἀρθοδόξῳ τῆ ἀρχιεῖ ἀπὸ τῶν τῆ ἐκκλησίας τῆ ἀγίου Πέτρου ἡ Παῦλου ἡ κορυφαῖ ἀνῶν ἡ ἀκκλεσιῶν ἡ ἐκκλεσιάστων ἡ τῶν βασιλεῖων ἡ, κεῖνοι ἡ ἐὶ ἀρχῆς πρωτοκαλῶν βασιλεῖῶν ἡ ἐτίμησαν τὸν βασιλεῖον ἀυτῆ, ἡ ἐγκάτοιν ὡ ἐὶ ὅλης τῆς κορῆς ἀυτῆ. τοιοῦν δὲ τὴ μέτρον τῆ θεοῦφρτος κρᾶτος τῶν Ρωμαῖεῶν ἀγωνιστῶν ἐκκλησίαν τῆ χριστοῦ ἀπόστολον, ὡς ἐὶ ὅλῆ ἐξοιστὰ τῆ κόσμῳ τῆ ἀνῶν τῆ ἀγίου Πέτρου ἡ ἀγίῳ τῆ ἀνῶν τῆ βασιλεῖ ἐὶ τῆ τῆ ἐγκρατεῖ ἡ ἀγωνιστῶν ἡ ἀγωνιστῶν ἡ ἀγωνιστῶν

ACTIO II.

proavum, per quorundam impiorum immissiones, eadem depositæ fuerant imagines; et hoc erat ingens magnus in ipsius Græciæ partibus accrevit, & ingens scandalum in universum mundum devenit. Sed ecce illi per quem scandala in universum mundum venerunt, sicut ipsa veritas testatur. Unde magno dolore constricti dominus Gregorius, atque item Gregorius, beatissimi pontifices qui illo tempore existebant, summem vestræ tranquillissimæ pietatis prosaum fuis apostolicis exaratorum apicibus deprecati sunt, ut ab eadem sacra pravitatem temeritate resipiscere, eademque imagines in pristino statu restituerent. Sed nullo modo eorum faluberrimis deprecationibus inclinatus B est. Et ipsi sanctorum dominus Zacharias, & Stephanus, atque Paulus, & item Stephanus, præcedentes nostri fanctiſſimi pontifices, quam & genitorem vestræ serenissimæ tranquillitatis pro statuendis ipsis imaginibus fanctis deprecati sunt; simulque & nostra pusillitas cum magna humilitate vestram fludate clementissimam imperialem potentiam confitantur postulare. Et demum subnixius quæsumus, ut sicut a fanctis patribus & prædecessoribus nostris pontifices pontificibus fuscepimus, & divine historiæ scriptorum in ecclesiis pro memoria pie operationis & doctrina imperitorum depingimus, & sacram imaginem domini Dei & salvatoris nostri Jesu Christi secundum incarnatam ejus humanam formam in aula Dei conservamus, simulque & fanctæ genitricis, atque beatorum apostolorum, prophetarum, martyrum, & confessorum, ob eorum amorem delignatores veneramus; ita & vestra obsecrantissime imperialis potentia partibus ejusdem Græciæ faciat vestræ orthodoxæ fidei conspari, ut ficut scriptum est, *fiat unus grex & unus pastor* quia in universo mundo, ubi Christianitas est, ipsæ sacræ imagines permanent, ab omnibus fidelibus honorantur; ut per vitiliem vultum ad invisibilem divinitatis majestatem mens nostra rapiatur spiritualis affectu per contemplationem figuratæ imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscepere dignatus est: eumdem redemptorem nostrum qui in cælis est, adoremus, & in spiritu glorificantes collaudemus: quoniam parta ut scriptum est, *Deus spiritus est*: & ob hoc spiritualiter divinitatem ejus adoramus. Nam abit a nobis, ut ipsis imagines, (licet quidam garriunt) defecemus; sed affectum & dilectionem nostram, quam in Dei amorem & fanctorum ejus habemus, omni modo præferimus. Et *sicut* divinæ scripturæ libros, ipsis imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem fervantes. Nam creator noster dominus Deus, dum ad imaginem & similitudinem fuam de limo terræ plasmasset hominem; fagacitatis indubitia illustrans, in proprio considerationis arbitrio eum creavit. Et ipse primus homo ex proprio arbitrio divina inspiratione cuncta animantia, & universa volatilia cœli, & omnes bestias terræ propriis nominibus appellavit, & in ipsa appellatione permisit animantia permanere. Etiam & Abel divino ignitus Spiritu, de primogenitis gregis fui munera ex proprio considerationis arbitrio domino obtulit. Per quo legimus, quod respexisset Deus ad Abel & ad

Matth. 18.

Psal. 50.

Joan. 10.

Joan. 4.

Gen. 4.

ΑΚΤΙΟ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ὑμῶν, ὅς ὑποδεδόκεν τινὰ αὐτῶν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἁγίου κέλευσιν· ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐν τῇ τῶν ἁγίων μέρει τῆς Γραικίας κεῖσθαι, ἐν μέγα σκάνδαλον ὅλῳ τῷ κόσμῳ γέγονε. ἀλλὰ καὶ ἐκείνος, δι' ὃν τὰ σκάνδαλα εἰς τὸν κόσμον ἐπέσταλε, καθὼς αὐτὸς, ἐβόησεν, μαρτυρεῖ. διὸ τὸν μεγάλον ὀλίγον γεγονότα Γρηγόριον & Γρηγόριον τὸν μακαριώτατον τὰς ἀποστολικὰς τῶν Ῥωμαίων ἀρχιεῖς, οἱ τότε ὄντες τῶν ἱερῶν σκόπων ἐκεῖνοι, ἐν πολλοῖς τὸν ἀφέστατον τὸν ἡμέτερον δεσπότην γνήσιον ἐβουλήσαν, ἵνα μὴ οὕτω σφόδρα μεγάλοις κόπτοις ἐν τῇ ἱδίᾳ εἰκόνι ἀπόκρισιν κάθωσιν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τοῦ ἀπόστου συνεχίσθη· & Ζαχαρίας ὁ μὲν πάντων ὁ κύριος Ζαχαρίας, ὁ Στέφανος, ὁ μὲν Παῦλος, ἀμφὸ Στέφανος, οἱ ἀρχιεραρχοῦντες ἡμῶν ἀγιωτάτοι ἀρχιερεῖς, τὸν πάντων & τὸν πατέρα τῆς σῆς μεγίστης εὐσεβείας βασιλείας. ὅθεν τῆς αὐτοῦ κατασκάψεως τὴν ἀγίαν ἱερῶν εἰκόνων ἐδεήθησαν, ὁμοίως δὲ & ὁ ἡμέτερος ἀγιάδας κύριος μεγαλοπρεπεστάτοις τῶν ἡμετέρων βασιλικῶν δεσποτῶν, καὶ δεῖν σε τὴν ἀγιωτάτην τῆς ἀφοσιωτάτου ἡμῶν βασιλικοῦ σου ἀρχιεραρχοῦντος ἐδεήσεσθαι, ὡς τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ἑσπέρας ἀπὸ τῶν ἁγίων ἱερῶν εἰκόνων τὰ κυρίως ἐκεῖ ἱστῶ Χριστὸς ἡμῶν φόβοιτο τὸ αὐτὸ ἀδεῖν ἀγωνοῦμεν, ὡς τὸ σὸν κατασκάψαι, εἰκὼ τῶν ἁγίων αὐτῶν μαρτύρων, καὶ ὁμολογητῶν, καὶ ἀπὸ τὸν πάσαν ἐπιβεβαιοῦν. λαοκτὸν ὡσὰν & ἡ ἡμετέρα ἐπιεικεστάτη βασιλεία δωκεν τοῦ τῆς μέρεσι τῆς αὐτῆς Γραικίας ποιήσασι κέλευσι, & τὰ ὁμόδοξον εἰκόνα ἀξιωσῶν· ἵνα, καθὼς γέγραπται, γένοιτο τὰ μία ποίμνη & εἷς ποιμὴν· ἐπειδὴ ὁ ὅλος τῷ κόσμῳ, ὅπου ἐστὶ ὁ χριστιανισμὸς, οὐ ἀπὸ σεβίζεται ἡ εἰκὼν τῶν ἁγίων· καὶ ἡ ἀφορὴ τιμωμένη ἐν τῷ ὁρατῷ χαρακτῆρος εἰς τὴν ἀόρατον θεότητος τὴν μεγαλοπρέπειαν· ἀπὸ ὁ ἀδόκιμος ἡμῶν νοῦς ἀναγόμενος τοῦτον κατὰ τὴν σάρκα, ἃ ὁ ὁ ὑιὸς τὸ Θεοῦ ἀνὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐδέξατο· ἐν τὸν αὐτὸν τὸν ἀπόστολον· ἀγιάζοντες ἀνάφωνοι, & ὁ τὸ ἀπόστολον· ἀνάφωνοι ἀφορισμέν

ACTIO II.

quorum virtute subsistit nobis, atque potestate hominum genus fuisse? Aeri serpentis inspectione pedimus Israelitarum populum a calamitate injecta liberari, & Christi domini nostri & sanctorum effigies aspicientes atque venerantes dubitamus salvari? Abit tantæ nefariæ temeritati cedere affensum. Patrum prisca sequamur traditiones, & absque dubitatione nulla dictionem ratione. Ab vero & Salomonem regem in tempio quod ædificavit, cherubim ad gloriam Dei fecisse legimus, & diversis coloribus idem adornavit templum. Oh hoc quippe non de omnes orthodoxi ob confessionem fidei nostræ, & pulchrisimo domus Dei varietate coloram atque ornamentis pictaturam exhibemus, quemadmodum illam prophetæ vaticinatus sit: *In die illa erit altare domini in medio terræ Ægypti, & titulus juxta terminum ejus: Domini, cirque in Ægypto & in confinium domini exercituum in terra Ægypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis, & mittet eis salvatorem & propugnatorem, qui liberet eos.* Sicut eximius propheta ait beatus David cecinit dicens: *Confessio & pulchritudo in conspectu ejus: & idem ipse: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ.* Et iterum adversum redempcratis confiti atque incarnationem ipsius Filii Dei annunciati, magnopere vultum ejus fecundum humanitatis ipsius dispensationem adorati præmonuit, inquiens: *Vultum tuum domine requirem.* Et poft: *Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis.* Et rursus: *Signatum est super nos lumen vultus tui domine.* Hinc & beatus Augustinus præcipuus pater & optimus doctor in suis admonitionibus, nam fermonibus sit: Quid est imago Dei, nisi vultus Dei, in quo signatur est populus Dei? Interea & beatus Gregorius Nyssenus episcopus inter plura quæ in fermone, quem de Abraham fecitinit, ita dicit: Vidi multoties conscripionem imaginis paternis, & non fine tarnetis visionem prætiosi, operæ artis ad factum inferentia ipsum etiam, & cetera de interpretatione ipsius in cantica canticorum, fiuet conscripta doctrina dicit: Materia quædam est omnino in diversis tinctaria, quæ complet animantia imitationem, Qui enim ad imaginem conspicit ex eadem arte per colores completam tabulam, non tindtoria præter contemplationem, sed ad visionem * depictam conspicit tantummodo, quam per colores magnifice demonstravit. In epistola beati Basilii ad Julianum transgressionem mihi referunt: Secundum id quod a Deo hereditate possidemus nostram: Immaculatam filem Christianorum, confitent; fequor, & credo in unum Deum patrem omnipotentem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum; unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confitcor autem & Filii incarnatam dispensationem, & Dei genitrem, eam quæ secundum carnem eum genuit; sanctam Martam. Suscipio vero & sanctos apostolos, prophetas, & martyres, quia ad Deum deprecationem faciunt; quia per eorum interventionem proprium mihi efficitur misericordiam domuus, & remissionem mihi facinorum donat; pro qua & figuras imagines, & τὰ τίμια τῶν ἁγίων, ὡς ἐν ὁλοκαυτώσεσι καὶ θυσίαις τῶν ἀλόγων ἔφερον. ἐὰν γὰρ ὁ ἐφεστὼς τῷ λαῷ ἱερεὺς τῷ ἀρχαίῳ τῆς ἀρετῆς τῷ χρυσῷ ἐξῆρε πέταλον, μηδὲ ἀποτίνα ἐκ τῆς ἀφθορότητος τῷ ἁγίῳ πάτερμα, μηδὲ ἐκ τῆς ἀδικίας αὐτῷ ἐκκλίνα. ἐ Σολομὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὁν τὸ ναὸν τὸν ἐκτισε τῷ Θεῷ, χερουβὶν ὡδε ἐποίησεν, καὶ ἐν διαφόροις χρωματισμοῖς * κατεκόσμησε τὸν ναόν. λοιπὸν δὲ ἡ ὑμετέρα ἐκ πάντα σὺν ἡμῖν ὁμολογοῦσα τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐκφάνειαν τῶν τε Θεῖα ἐν διαφόροις χρωματισμοῖς κατεκόσμησε ζωγράφων ποιήσεν, ἴσα καὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης εἶπε· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται θυσιαστήριον τῷ Θεῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς Αἰγύπτου, & ἔτι ἐγκείμενα τῷ ὁρίῳ αὐτῆς· & ἔσται εἰς σημεῖον & εἰς μαρτύριον κυρίου τῷ Θεῷ ἐν γῇ Αἰγύπτου. βοήσουσι γὰρ πρὸς κύριον ἀπὸ τῶν θλιβόντων, & ἀποστελεῖ αὐτοῖς σωτῆρα & ἀπολυτρώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ. & ὁ ψαλμῳδὸς δὲ Δαβὶδ ἔμπνευσε λέγων. ἠγαπήσαμεν τὸν κόσμον σου κύριε αὐτοῦ. & πάλιν φησίν· κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. & πάλιν τοῦ λαοῦ & τοῦ σώματος τὸ ὑπὲρ τῆς Θεοῦ & σωτηρίας τῆς ἀνθρωπίνης ἔφασε, οὐ ἀπέστη, μνησθεὶς τῆς φρόνησιν αὐτοῦ & τοῦ ἐπτακρατοῦ αὐτοῦ ἐσοφίσθη ἀφορισμὸς τῶν ἀνθρώπων, λέγων· ἐξεζήτησε τὸ πρόσωπόν μου, τὸ πρόσωπόν σε κύριε ζήτησω, & πάλιν, τὸ πρόσωπόν σε λυτυήσουσι οἱ πλούσιοι τὴν λαοῦ, & πάλιν· ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τὴ προσωπικοῦ. ὅθεν ὁ ἀγιος Αὐγουστῖνος ὁ μέγας διδάσκαλος καὶ ἀρχιεπίσκοπος ἐν τοῖς ἐπιστόλοις αὐτοῦ· τί ἐστι εἰκὼν Θεοῦ, ἢ ὁ τὸν ἀνθρωπὸν ὁ τῆς τοῦ Θεοῦ; & ὁ ἱστωνικὸν ὁ τοῦ Θεοῦ λαὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων, ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῆς ἀρετῆς τῷ χρυσῷ ἐξῆρε πέταλον, ἀλλὰ ἀφορῶ τὴν ἀφθορότητα τῶν ἁγίων, μηδὲ ἐκ τῆς ἀδικίας αὐτῷ ἐκκλίνα. &

ACTIO II.

A stron de imagine sanctorum: De imaginibus vero sanctorum confitemur, quoniam omne opus quod fit in Dei nomine, bonum est & sanctum: aliud enim est imago, & aliud simulacrum, id est, statunculus. Quando enim Deus Adam plasmavit, id est, condidit, dicebat: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* (Gen. 1.) Et fecit hominem ad imaginem Dei. Numquid enim quia imago Dei est homo, ideo simulacrum, id est, idolorum cultura est & impietas? Nequaquam fiat. Si enim Adam imago dæmonum esset, abjectus utique & inacceptabilis esset. Sed quia imago Dei est, honorabilis & acceptabilis est. Omnis enim B imago in nomine domini, aut angelorum, aut prophetarum, aut apostolorum, aut justorum facta, sancta est. Non enim lignum adoratur, sed id quod in ligno conspicitur & memoratur, honorificatur. Omnes enim nos adoramus principes, & salutamus, licet peccatores sint. Cur ergo non debemus adorare sanctos Dei servos, & in memoriam eorum constituere imagines eorum, ne oblivioni tradantur? Sed dicis, quia ipse Deus interdixit adorare manufacta. Dic itaque o Judæe, quid est super terram, quod non sit manufactum, cum a Deo sit factum? Numquid arca Dei, quæ ex lignis Sethim fabricata atque constructa fuit, ma- C nufacta non est? & altare, & propitiatorium, & urna in qua erat manna, & mensa, & candelabrum, & tabernaculum interius & exterius, non fuerunt ex hominum operibus manuum, quæ Salomon fecit? Et cur sancta sanctorum vocantur, manufacta existentia? Numquid cherubim & senarum alarum animalia, quæ in circuitu altaris erant, non fuerunt imagines angelorum, opus manuum hominum? & quomodo non abjiciuntur? quia vero per præceptum Dei imagines factæ sunt angelorum, sanctæ sunt; & hæc animalia erant. Etenim idola gentium, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus deposuit & condemnavit ea. Nos au- D tem ad memoriam sanctorum imagines facimus, Abrahæ videlicet, Moysi, Eliæ, Isajæ, Zachariæ, & reliquorum prophetarum, apostolorum, & martyrum sanctorum, qui propter dominum interempti sunt; ut omnes qui vident eos in imagine, memorentur eorum, & glorificent dominum qui glorificavit eos. Decet enim eos honor & adoratio, & commendatio nostra secundum justitiam eorum; ut omnes qui vident eos, festinent & ipsi imitatores effici actionis eorum. Qualis enim est adorationis honoratio, nisi tantum quemadmodum & nos peccatores adoramus & salutamus alterutrum per honorem & dilectionem? Ita & imaginem domi- E ni nostri non aliter adoramus & glorificamus & contremiscimus, quia imago est similitudinis ejus, & in ea ipse depictus est. [1] Ergo quicumque pii sunt, & bonum quidem agunt, & sanctorum memores sunt, nec prohibent benefacientes, nec scandalizant eos qui honorant sanctos & servos Dei, quin potius memorantur eorum, mercedem bonam ex bona operatione percipient. Impii vero secundum quod cogitaverunt, ha-

ANNO CHRISTI 787.

ἔργον τὸ γινόμενον ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἀγαθόν ἐστι καὶ ἅγιον. ἄλλο γάρ ἐστιν εἰκὼν, καὶ ἄλλο ἄγαλμα, τουτέστι ζώδιον. ὅτε γὰρ ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἔπλασε, τουτέστιν ἐδημιούργησεν, ἔλεγε. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν. καὶ ἐποίησεν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι Θεοῦ. τί γάρ; ὅτι εἰκὼν Θεοῦ ἐστιν ἄνθρωπος, ἄγαλμά ἐστι, τουτέστιν εἰδωλολατρεία καὶ ἀσέβεια; μηδαμῶς γένοιτο. εἰ ὁ Ἀδὰμ εἰκὼν δαιμόνων ἦν, ἐκβεβλημένος ἦν καὶ ἀπρόσδεκτος· ἀλλ' ὅτι εἰκὼν Θεοῦ ἐστι, τετιμημένος ἐστὶ καὶ εὐπρόσδεκτος. πᾶσα γὰρ εἰκὼν ἐν ὀνόματι κυρίου, ἢ τῶν ἀγγέλων, ἢ προφητῶν, ἢ ἀποστόλων, ἢ μαρτύρων, ἢ δικαίων γινομένη, ἁγία ἐστίν. οὐ γὰρ τὸ ξύλον προσκυνεῖται, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐν τῷ ξύλῳ θεωρούμενον καὶ μνημονευόμενον τιμᾶται. πάντες γὰρ ἡμεῖς προσκυνοῦμεν τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἀσπαζόμεθα, εἰ καὶ ἁμαρτωλοί εἰσι· διὰ τί λοιπὸν οὐκ ὀφείλομεν προσκυνῆσαι τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ δούλους, καὶ εἰς μνημόσυνον αὐτῶν συστῆσαι καὶ ἐγεῖραι τὰς εἰκόνας αὐτῶν, ἵνα μὴ λησμονηθῶσιν; ἀλλὰ λέγεις, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς προσκυνεῖσθαι χειροποίητα ἀπηγόρευσεν. εἰπὲ ὦ Ἰουδαῖε, τί ἐστι τὸ ἐπάνω τῆς γῆς μὴ οὐ χειροποίητον μετὰ τὸ ποιηθῆναι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; τί λοιπόν; ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ ἡ ἐκ τῆς ὕλης Σεθὶμ κτισθεῖσα καὶ κατασκευασθεῖσα, οὐκ ἔστι χειροποίητος; καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ ἱλαστήριον, καὶ ἡ στάμνος ὅπου ἦν τὸ μάννα, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὸ σκήνωμα τὸ ἐνδότερον καὶ τὸ ἐξώτερον, οὐκ εἰσὶν ἐξ ἔργων χειρῶν ἀνθρώπων, ἅπερ Σολομὼν ἐποίησε; καὶ ἵνα τί ἅγια τῶν ἁγίων καλοῦνται, ὑπάρχοντα χειροποίητα; τί γάρ; τὰ χερουβὶμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα κύκλῳ τοῦ θυσιαστηρίου οὐκ ἦσαν ζῶα καὶ εἰκόνες τῶν ἀγγέλων, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων; καὶ πῶς οὐκ ἐκβέβληνται; ὅτι διὰ προστάγματος Θεοῦ εἰκόνες ἐγένοντο τῶν ἀγγέλων, ἅγιαί εἰσι, καὶ ταῦτα ζῶα ἦσαν. καὶ γὰρ τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ὅτι εἰκόνες δαιμόνων ἦσαν, ὁ Θεὸς κατέβαλε καὶ κατέκρινεν αὐτά. ἡμεῖς δὲ πρὸς μνημόσυνον τῶν ἁγίων εἰκόνας ποιοῦμεν, ἤγουν Ἀβραὰμ, Μωσέως, Ἡλίου, Ἡσαΐου, Ζαχαρίου, καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν, ἀποστόλων, καὶ μαρτύρων ἁγίων τῶν διὰ τὸν κύριον συντριβέντων. ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν αὐτοὺς ἐν εἰκόνι μιμνήσκηται αὐτῶν, καὶ δοξάζῃ τὸν κύριον τὸν δοξάσαντα αὐτούς. πρέπει γὰρ αὐτοῖς τιμὴ καὶ προσκύνησις, καὶ ἀνατίθεσθαι τὰ ἡμέτερα πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτῶν· ἵνα πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτοὺς σπεύσωσι καὶ αὐτοὶ μιμηταὶ γενέσθαι τῆς πράξεως αὐτῶν. ποία γάρ ἐστιν ἡ τῆς προσκυνήσεως τιμὴ, εἰ μὴ μόνον καθὼς καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ προσκυνοῦμεν καὶ ἀσπαζόμεθα ἀλλήλους κατὰ τιμὴν καὶ ἀγάπησιν; οὕτω γὰρ τὸν κύριον ἡμῶν οὐκ ἄλλως προσκυνοῦμεν, δοξάζοντες μέντοι καὶ τρέμομεν. εἰκὼν δέ ἐστιν ὁμοιώσεως αὐτοῦ, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐγράφη. ἀσεβεῖς δὲ οἱ τὸ ἀγαθὸν μὴ πράττοντες, μήτε τῶν ἁγίων μνημονεύοντες, μὴ κωλυέτωσαν τοὺς καλοποιοῦντας, μηδὲ σκανδαλιζέτωσαν τοὺς τιμῶντας τοὺς ἁγίους καὶ δούλους τοῦ Θεοῦ, καὶ μνημονεύοντας αὐτῶν. μισθὸν γὰρ ἀγαθὸν τῆς καλῆς πρά-

1 In Græco, *Impii vero, qui bonum non agunt, neque sanctorum memores sunt, ne prohibeant benefacientes, nec scandalizent eos qui honorant sanctos & servos Dei, & meminerunt eorum. Nam hi mercedem bonam &c.* Hard.

ANNO CHRISTI 787.

ξεως λήψονται· οἱ δὲ ἀσεβεῖς, καθὼς διελογίσαντο, ἕξουσι τὴν κατάλυσιν τῆς ἀτιμίας, καθὼς τοῦ δικαίου ἠμέλησαν, ἀποστάντες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. διὰ δὲ τὸ μνημόσυνον τῶν ἁγίων εἰκόνες γράφονται, καὶ τιμῶνται, καὶ προσκυνοῦνται, ὡς δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν θεότητα λιτανευόντων καὶ δυσωπούντων. ἄξιον δέ ἐστι μνημονεύειν τῶν ἡγουμένων ἡμῶν, καὶ εὐχαριστίας προσφέρειν τῷ Θεῷ. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ μακαρίου Ἱερωνύμου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων· καὶ γὰρ ὡς συνεχώρησεν ὁ Θεὸς προσκυνεῖν πᾶν ἔθνος τὰ χειροποίητα, Ἰουδαίοις δὲ τὰς πλάκας ἐκείνας ἐδόκησεν, ἃς ἐλατόμησεν ὁ Μωϋσῆς, καὶ τὰ δύο χερουβὶμ τὰ χρυσᾶ· οὕτως καὶ ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς ἐδωρήσατο τὸν σταυρὸν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὰς εἰκόνας γράφειν καὶ προσκυνεῖν, καὶ δεῖξαι τὸ ἔργον ἡμῶν. λοιπὸν ταύτας αὐτὰς, εὐσεβέστατοι καὶ γαληνότατοι δεσπόται καὶ τέκνα, τὰς προειρημένας χρήσεις τῶν ἁγίων πατέρων παρήλθομεν βραχέως, ἀλλὰ καὶ τῆς θείας γραφῆς τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ περὶ τῆς παραφυλακῆς τοῦ θείου σεβάσματος, ὅτι τὰ πρὸς ἔπαινον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰς μνημόσυνον τῆς εὐσεβοῦς ἐργασίας τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπινεύσει καθιστάμενα, εἰσὶ κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων * περὶ συστάσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων, καὶ τῆς θείας γραφῆς ἐν ζωγραφίᾳ ὑπαρχούσης, καθὼς ἐν αὐτῇ τῇ ἀποστολικῇ ἀναφορᾷ τῇ θεοκυρώτῳ γαληνῇ τῆς ὑμετέρας δυναστείας μετὰ πάσης ταπεινώσεως καὶ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐπεπηδεύσαμεν ἀναγαγεῖν· ὅθεν καὶ τὰς ἐκ διαφόρων καὶ εὐδοκιμωτάτων πατέρων λεπτομερῶς μαρτυρίας, τῶν τὰς αὐτὰς ἱερὰς εἰκόνας συστησάντων, τηρητέον ἐστὶ, καθὼς ἐν ταῖς βίβλοις αὐτῶν εὑρίσκομεν, καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιεικεστάτῃ βασιλείᾳ ἐπεπηδεύσαμεν ἀναγαγεῖν. δυσωπῶ δὲ μετὰ μεγάλου πόθου καρδίας τὴν ὑμετέραν πρᾳότητα, καὶ ὡς παρὼν γονυπετῶν, καὶ τοῖς ὑμετέροις ἴχνεσι κυλινδούμενος ἱκετεύω, καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ παρακαλῶ καὶ ὁρκίζω, τὰς αὐτὰς ἱερὰς εἰκόνας ἐν αὐτῇ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, καὶ ἐν τοῖς ἀμφοτέροις μέρεσι τῆς Γραικίας, εἰς τὴν ἀρχαίαν βάσιν συστῆσαι καὶ στηρίξαι κελεύσατε, φυλάττοντες τὴν παράδοσιν ταύτης τῆς ἡμετέρας ἱερωτάτης καὶ ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, καὶ ἀπορρίπτοντες καὶ βδελυσσόμενοι τῶν ἀσεβῶν αἱρετικῶν τὴν δεινότητα· * ἵνα ταύτην τὴν ἡμετέραν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν τὴν * ἀκατάληπτον ἐναγκαλίσησθε.

* L. περὶ τ. συστάσ. τ. ἱ. εἰκ. καὶ ὡς τῆς θείας.

* L. ἵνα ὑμεῖς ἡ ἡμετέρα ἁγία καθολ. καὶ ἀποστ. Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ἡ ἀνεπίληπτος ἐναγκαλίσηται.

* L. ἀνεπίληπτον.

ACTIO II.

A bebunt desolationem inhonorationis, pro eo quod illud quod erat justum, neglexerint, & a Deo recesserint. Propter memoriam enim sanctorum imagines pinguntur, adorantur & honorantur, sicut servorum Dei, & pro nobis divinitatem deprecantium. Dignum enim est commemorari præpositorum nostrorum, & gratias referre Deo. De sermone beati Hieronymi presbyteri Hierosolymitani: Etenim sicut permisit Deus adorare omnem gentem manufacta, Judæos autem * tabulas, quas dolavit Moyses, & duos cherubim aureos: sic & nobis Christianis donavit crucem & bonarum operationum imagines pingere & adorare, venerari, & B demonstrare opus nostrum. Itaque hæc ipsa, piissimi ac tranquillissimi domini & filii, prædicta testimonia sanctorum patrum transivimus breviter; sed & divinæ scripturæ novi veterisque testamenti testatur historia de divini cultus observatione, quod ad laudem Dei in ecclesiis in memoriam piæ operationis Dei nutu constituta sunt secundum traditionem sanctorum patrum; sed & de statu sacrarum imaginum etiam a divinæ scripturæ historia satis promulgata sunt; quemadmodum in hujus apostolicæ suggestionis serie a Deo corroboratæ serenitati vestræ potentiæ cum omni humilitate & sinceritate cordis studuimus intimare. Unde & quod C in diversis & probabilibus patrum testimoniis, qui ipsas sacras imagines statuerunt, subtiliter videri potest, sicut in eorum libris reperimus, vestræ clementissimæ potentiæ fore studuimus intimandum; deprecantes cum magna cordis dilectione mansuetissimam vestram clementiam, & tanquam præsentialiter humo prostratus, & vestris Deo directis vestigiis provolutus quæso, & coram Deo deposco & adjuro, ut easdem sacratissimas imagines in ipsa a Deo conservata regia urbe & ceteris Græciæ partibus in pristinum statum restituere & confirmare jubeatis, observantes traditionem hujus sacrosanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ, D abjicientes ac respuentes iniquorum atque hæreticorum calliditates: ut in hujus nostræ sanctæ catholicæ & apostolicæ ac irreprehensibilis Romanæ ecclesiæ ulnis suscipiamini.

* Gr. add. voluit.

Τοῖς ἐντευξομένοις.

Μέχρι τοῦ δέ φησιν Ἀναστάσιος ὁ τῆς ἁγίας τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας βιβλιοφύλαξ, ὁ καὶ τὴν παροῦσαν ἑρμηνεύσας σύνοδον, καὶ περί που τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀκμάσας. κατὰ γὰρ τὴν ὀγδόην τὴν κατὰ Φωτίου γέγονε σύνοδον. ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Γραικῶν περιέχεται ἡ ἐπιστολὴ τοῦ πάπα, ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, τηνικαῦτα πατριάρχης ἐκ λαϊκοῦ ἐχειροτονήθη Ταράσιος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἔμελλε δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἐλεγχόμενος, αἰτιολογίας λαβὴν τοῖς αἱρετικοῖς διδόναι, ὡς ἐπιλήψιμος καὶ μομφῆς ἄξιος· ἐκινδύνευε δὲ παρὰ τοῦτο διακωλυθῆναι ἡ τῆς συνόδου, ἐν ᾗ Ταράσιος παρῆν, ὠφέλεια· ἔδοξε τοῖς Γραικοῖς παρασιωπηθῆναι ὅσα περί τε τῆς ἐκ λαϊκῶν χειροτονίας, καὶ τῆς οἰκουμενικῆς προσηγορίας, ἣ παρὰ κανόνας ἀπενέμετο τῷ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχῃ, κατ' ἐπίπληξιν ἐμφέρεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ πάπα· καὶ ταῦτα μήτ' ἀναγνωσθῆναι ἐπὶ τῆς συνόδου, μήθ' ὅλως τοῖς πεπραγμένοις ἐγγραφῆναι, καὶ οὕτως ἡ ἐπιστολὴ περιόδων ἔσθ' ὅπῃ παρερμηνεύσαντες, παρενθήκας τε καὶ ἀποκοπὰς, καὶ καθόλου ἐναλλαγὰς πεποιηκέναι ἀξιολόγους. παραπλήσιον δέ τι παρατετολμῆσθαι κἀν τῇ πρὸς Ταράσιον τοῦ αὐτοῦ πάπα ἐπιστολῇ, πολλῶν δήπου χρησίμων παρελλειφθέντων, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ Ἀναστάσιος.

Le-

Actio 11. In Hist. Concilium. c. 7. 9.

Leo Sortius.

Hadrianus, (inquit Anastasius Bibliothecarius sanctæ Romanæ ecclesiæ, qui & præsentem interpretatus est Synodum, & circa tempora illa floruit; fuit enim tempore octavæ Synodi adversus Photium:) in libro Graecorum continetur epistola Papæ. Quoniam enim, inquit, tunc patriarcha ex laico ordinatus est Constantinopoli Tarasius, & pabam ab Apostolica sede reprehendit, fidei spiritdergandæ occasionem datuns est hæreticis, utpote reprehensibilia & accusatione dignas: proqueresque omnem abbati, quin Synodi, cui Tarasius interfuit, utilitas excluderetur: visum est Graecis filentio praeterire quæremque de ordinatione ex laico, & de Oecumenici appellatione, quæ contra canones Constantinopolitano Patriarcha tribuebatur, cum interpretatione inferunt in epistola Papæ: eaque nec recitari in Synodo, neque omnino in Acta referri. Et ipse epistola perversas interdum sententiarum interpretationes, additamenta, amputationes, denique immutationes passa est diguas notatu. Simile vero quidam audaßter centumam fuisse & in epistola Papæ ad Tarasium, præternissis nimirum multis, quæ erant utilia, idem vestis est Anastasius.

Anno Christi 787.

Anastasii verba et observatio.

Ab hinc usque ad finem hujus epistolæ codex Graecus habet: Gratiæ nunquam, quia eodem tempore ex laicis factus Constantinopoli patriarcha factus, re publicæ ab Apostolica fede argui videretur, & adversus eum tanquam reprehendendus dignum, hæreticis repugnandi occasio praeberetur, ac per hoc Synodi, cui interfuit, utilitas excluderetur, & de non ordinatione laicorum quæremus, fere de ceteranum pluraquæ in hoc libro Graecorum continentur, hæc nec recitari, nec actis inferi passi sunt. *a Praeter hæc quæ Anastasius omnissis, animadvertendum est etiam, hanc epistolam Hadriani Graece redditam non satis respondere ipsiusdet Latinæ, quam his verbis Anastasius.*

Si vero impossibile est hæreticorum velamina, pro incredulitate idiotarum, ipsas sacras ac venerandas imagines sine Synodi actione in pristino erigere ac confirmare liceat, & nostros sacerdotes pro hujusmodi ipsa operatione vestra cupit serenissima imperialis potestas accedere, ipsam in vestris fieri imperialibus jussionibus: in primis pseudosylloquium illud, quod fine apostolica fede enormiter, & irrationabiliter, nequitiosis contra sanctorum venerabilium patrum traditionem de sacris imagibus adhuc est anathematizatur prælentibus milibus nostris: & tunc, sicut antiquitus mos extitit, jurejurando vestra pissima ac tranquillissima jussibus una cum domina Augusta piissimi imperii vestri genitrice, seu ipsiusem regiæ urbis patriarcha, nec non & omnibus senatu, corporate tribunetes & eramentum, verbum commoditorium, sicut antiquitus, pia facta nobis diligere vestra dignetur imperialis potestas: quia non est ipsa vos parti cujusibet favor aut defensio, sed æqualitas ut ipsi trifque partibus conservabitis, nullatenus necessitatem facientes in quocunque capitulo eis qui a nobis dirigitur quæremus, sed & omni homine, re cum manifestia competenti & fusceptione digenos eos habebitis. Et hi quidem utique convenerint, ecce bene: si autem noluerint convenire, iterum cum omni humanitate eos ad nos dirigere fatagetis; quia dudum libidem pro selo fidei ac sanctarum imaginum religiosi vitæ Dei famuli diterati, in exilio mittitur, & hæc confessionis hæresis mundi finierunt vitam. Porro & hoc verbum a Deo coronatum ac piissimum bolsimus imperium: ut si vestra & orthodoxam sanctæ catholicæ ecclesiæ Romanæ nitimini amplecti fidem, sicut antiquitus ab orthodoxis imperatoribus, seu a ceteris Christianis fidelibus oblata atque concessa fuit patrimonia beati Petri apostolorum principis, sautoriis vestri, in integrum nobis restituere dignemini pro luminariorum concinnationibus eidem Dei ecclesiæ, atque almonilis pauperum, nec non & conceratioliers sarbiepiscoporum, seu episcoporum, fiscut olitaria confutat traditio, nostræ diocesis existentes prænias canonice sanctæ Romanæ nostræ restituantur ecclesiæ, ut nequaquam ichimia laiet concordiam perseverare valeat sacerdotum, sicut in vestra serenissima jussione exgratum est: Confundantur omnes sicnatium Christi Dei, & domini & salvatoris nostri Jesu Christi verbum implicatur: Quoniam *portas inferi non prævalebunt adversus eam; & tuabis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in cœlis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Cujus fedes in toto orbe terarum primata longens, caput omnium Dei ecclesiarum constituta est. Et quemadmodum beatus Petrus apostolorum pei domini pretaxata ecgenus ecclesiam, nihilo minus *subsequenter & reminiscit* semper & retinet principatum. Quod pretaxum universalis ecclesiæ nullum magis opacet nos qui fedem, quam primam, quæ unanimquamque fyrodum & ina auctoritate confirmat, & continuatio moderatione cultodit. Et valde mirati sumus, quod in vestris imperialis jussis pro patriarcha regiæ urbis, fcilicet Tarasio, directis, universalem libidem eum reprehensione exaratum: fed utrum per imperitiam, aut fcbiina, vel hæretum iniquorum fcriptum est, ignoramus: fed deinceps fiudemus vestræ clementissimæ imperialique potentiæ, ut minime in fiaratum exarationem ferie universalis delectabiur; quia contra sanctorum patrum statuta, seu fanctorum patrum traditionem decreta ele videtur. In fenodo enim ordine, fi non per fanctæ ordine catholicæ & apostolicæ ecclesiæ sufferatur (sicut in omnibus pacet) nunquam valuit nomen habere; quod nimirum fi universalis foper prælatam libi fanctam Romanam ecclesiam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, deferibitur, tamquam fanctarum synodorum rebellem atque hæreticum manifestee fcertum est. Quia fi universalis est, etiam ecclesiæ nostræ fedis primatum habere dignoscitur, quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet: quia in toto orbe terarum ab ipso redemptore mondi beato Petro apostolo principatus se poteßas data est; & per eumdem apostolum, cujus vel imaeriti vices gerimus, fanctæ catholica & apostolica Romana ecclesia usque hodiemus & in æternum tenet principatum, imo & omnes nostræ fanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ rebellem. Ipse enim Tarasius regiæ urbis patriarcha nitis nobis synodicam, pisfeam adimplens confectudinem: quam fulcipientes, & liquidius indagantes, & de coaelcione tam rectæ fidei ejus, quam dogmatum fanctarum lex synodorum & venerandorum imaginum, ovantes, nimii iterum turbati sæ conturbati fumus, quia ex laicorum ordine & imperialibus obsequiis deputatus, repente patriarchatus culmen adeptus est; & apocalipsis contra fanctorum canonum cesluram fadtus est patriarcha: & quod dicere puder, & grave tacere est, quingendi adhuc & decendi fum, doctore nec ecclesiam videre, nec mentum datum animarum impudenter affiamere, quibus via in omnibus ignota doctoris est; quo vel ipsi gradiantur, ignari fumt. Quod quam pravum, quamve fit temerarium, fccular ordine & disciplina monstratur. Nam dum dux exercitus non ista labore & fcisciplinæ expertus eligitur, quales animarum ducers effi debent, qui in episcopatus collum imposturæ cupient feftinatione condescendere? Hujus faltem rei comparatione considerat, & aggredi reperte inexperius laboret adhinerat: quipe qui non diligenter quæsitum doceat. Unde exponia institutis centura, nequaquam ex laico ad facerdotium repente transfer. Et nisi per ejus fidelem concursum pro fanctarum imaginum cœstione, in ejus confectatione affensum omni modo tribuere nequivimus. Et ideo domini reuam a Deo coronati magni principes & fcrenissimi imperatores, ac cæsaries & subnixe iterum deprecamur a Deo illustratum clementiam vestram, & per omnipotentem Deum qui vos regnare præcepit, & imperialis culmini apicem vobis confcedere jussit, pietatem vestram, ut dilum est, conjuramus, ut pio inuitu vestras clementissimas aures nostræ humillimæ deprecationi inclinetis, ipsique fanctissimas imagines in pristino gradu constituere; de omnes Christiani in universo mundo exultent, & magno lætentur gaudio. Nam cum talis inlaqueum erroris fcandalum, quod in ipsis Græcie partibus irrepsit, abolitum fuerit, & Deo annente ipsie venerandæ imagines in pristino ßatu restitutæ fuerint, erit magna lætitia diliæ in universum orbem terarum, & nunc super omnes barbaras nationes, beato Petro principe apostolorum vobiscum continuetur, erit in omnibus imperantes victores; fiut filius & fpiritualis compatet: nolter dominus Carolus rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, nostris obtempetans monitis, ac fcimplem in omnibus voluntate, omnis Hesperiæ occidaque partis barbaras nationes fub fuis profliensos conculcavit pedibus, omnipotentam illius gaudeamus, & ejus fubjicient regno adunavit. Unde per ejus laboriosa certamina eidem

Anno Christi 787.

Nicænum II. Actio 11. Anno Christi 787.

Ταφέτος ὁ ἀγιωτάτος πατριάρχης ἔστιν οὗτος ἡμῶν λαϊκὸς ὢν· τὴν γὰρ ἐπιστολὴν τῶν τοῦ γράμματα τούτου, ἀτελοῦσιν ἀπὸ τῆς διτῆς βίβλου ἐκβάλλ;

Πίστις & Πίστις οὐ θεοσέβεσιν τρεῦσιν, ἡ ἡ ἑπτὰ ἐτέρων ἀβλαβὲ τὴ ἀνεῖναι πάσε βῆμα ἔστω· ἡμῖν δὲ ἀνοῦ λαϊβέσι ὥσ τὸ κανονικὸν ἡμῖν πάντες τὸν πάντα τὸν ἀγιωτάτε ἀγγελῶν ἀφὸ τὸ ἀστῆβε δεσπότης.

Ἰωάννης ὁ μεβεσπρεπέστατος λαοβεῖτις ὢν τὸν τοῦ ἀγίου Σιμεὼν, ὁ, τὸ θεοφιλέστατος Θεόδωρος ὁ Κατανῶν ἐπίσκοπος, ἡ ὁ σὺν αὐτῷ ἀλαβεῖτοι βίβλιον Ἐκτέρῳ, ὁ τὸ πάσι ἐτέρῳ ἱκέρχεσ τὴ ἀστῆβε Σαββάτε ἀμφότεροι ὁ ἀ ἀλλέσιν τὴ ἀστῆβε βεσῆβε ἡμῖν ἀφὸ τοῦ τοῦ Ῥώμεω σὺν τὸ ἀδικεῖσ τὴ ἀσεκεσεῖν τὴ ἀγιωτάτου ἡμῖν πατριάρχε.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατανῶν τὴς μέσου ἔστιν τὴ ἀστῆβε βεσῆβε κελλεῖτε ἐκ τῆς κελλεῖτε κέλλεσιν ἀπὸ κεφαλῆς ἀπὸ τὸ σωμέμοι βῆλον ἢ ὑμετέρες ἀγιωτάτης Λόγοι ἡ Θεοῦ ἐστιν τρεῖβόμερο, μὴ ἐ τιμὴν γεμαστὴ τὴ πεπίρε μὴ ἐεστόνε· ὁ σεβεῖν τὴ ἀγιωτάτου ἡμῖν ἡ ἑπτὰ ἐτέρ

A *regni culmen, & quadamque ligaveris super terram, erit ligatum in cœlis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Cujus fedes in toto orbe terarum primata longens, caput omnium Dei ecclesiarum constituta est. Et quemadmodum beatus Petrus apostolorum pei domini pretaxata ecgenus ecclesiam, nihilo minus *subsequenter & reminiscit* semper & retinet principatum. Quod pretaxum universalis ecclesiæ nullum magis opacet nos qui fedem, quam primam, quæ unanimquamque fyrodum & ina auctoritate confirmat, & continuatio moderatione cultodit. Et valde mirati sumus, quod in vestris imperialis jussis pro patriarcha regiæ urbis, fcilicet Tarasio, directis, universalem libidem eum reprehensione exaratum: fed utrum per imperitiam, aut fcbiina, vel hæretum iniquorum fcriptum est, ignoramus: fed deinceps fiudemus vestræ clementissimæ imperialique potentiæ, ut minime in fiaratum exarationem ferie universalis delectabiur; quia contra sanctorum patrum statuta, seu fanctorum patrum traditionem decreta ele videtur. In fenodo enim ordine, fi non per fanctæ ordine catholicæ & apostolicæ ecclesiæ sufferatur (sicut in omnibus pacet) nunquam valuit nomen habere; quod nimirum fi universalis foper prælatam libi fanctam Romanam ecclesiam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, deferibitur, tamquam fanctarum synodorum rebellem atque hæreticum manifestee fcertum est. Quia fi universalis est, etiam ecclesiæ nostræ fedis primatum habere dignoscitur, quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet: quia in toto orbe terarum ab ipso redemptore mondi beato Petro apostolorum principatus se poteßas data est; & per eumdem apostolum, cujus vel imaeriti vices gerimus, fanctæ catholica & apostolica Romana ecclesia usque hodiemus & in æternum tenet principatum, imo & omnes nostræ fanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ rebellem. Ipse enim Tarasius regiæ urbis patriarcha nitis nobis synodicam, pisfeam adimplens confectudinem: quam fulcipientes, & liquidius indagantes, & de coaelcione tam rectæ fidei ejus, quam dogmatum fanctarum lex synodorum & venerandorum imaginum, ovantes, nimii iterum turbati sæ conturbati fumus, quia ex laicorum ordine & imperialibus obsequiis deputatus, repente patriarchatus culmen adeptus est; & apocalipsis contra fanctorum canonum cesluram fadtus est patriarcha: & quod dicere puder, & grave tacere est, quingendi adhuc & decendi fum, doctore nec ecclesiam videre, nec mentum datum animarum impudenter affiamere, quibus via in omnibus ignota doctoris est; quo vel ipsi gradiantur, ignari fumt. Quod quam pravum, quamve fit temerarium, fccular ordine & disciplina monstratur. Nam dum dux exercitus non ista labore & fcisciplinæ expertus eligitur, quales animarum ducers effi debent, qui in episcopatus collum imposturæ cupient feftinatione condescendere? Hujus faltem rei comparatione considerat, & aggredi reperte inexperius laboret adhinerat: quipe qui non diligenter quæsitum doceat. Unde exponia institutis centura, nequaquam ex laico ad facerdotium repente transfer. Et nisi per ejus fidelem concursum pro fanctarum imaginum cœstione, in ejus confectatione affensum omni modo tribuere nequivimus. Et ideo domini reuam a Deo coronati magni principes & fcrenissimi imperatores, ac cæsaries & subnixe iterum deprecamur a Deo illustratum clementiam vestram, & per omnipotentem Deum qui vos regnare præcepit, & imperialis culmini apicem vobis confcedere jussit, pietatem vestram, ut dilum est, conjuramus, ut pio inuitu vestras clementissimas aures nostræ humillimæ deprecationi inclinetis, ipsique fanctissimas imagines in pristino gradu constituere; de omnes Christiani in universo mundo exultent, & magno lætentur gaudio. Nam cum talis inlaqueum erroris fcandalum, quod in ipsis Græcie partibus irrepsit, abolitum fuerit, & Deo annente ipsie venerandæ imagines in pristino ßatu restitutæ fuerint, erit magna lætitia diliæ in universum orbem terarum, & nunc super omnes barbaras nationes, beato Petro principe apostolorum vobiscum continuetur, erit in omnibus imperantes victores; fiut filius & fpiritualis compatet: nolter dominus Carolus rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, nostris obtempetans monitis, ac fcimplem in omnibus voluntate, omnis Hesperiæ occidaque partis barbaras nationes sub fuis profliensos conculcavit pedibus, omnipotentam illius gaudeamus, & ejus fubjicient regno adunavit. Unde per ejus laboriosa certamina eidem

B *Ut ipsi omnes barbaras nationes sub fuis profliensos conculcavit pedibus, omnipotentam illius gaudeamus, & ejus fubjicient regno adunavit.*

C *Ut ipsi omnes barbaras nationes sub fuis profliensos conculcavit pedibus, omnipotentam illius gaudeamus, & ejus fubjicient regno adunavit.*

D *Ut ipsi omnes barbaras nationes sub fuis profliensos conculcavit pedibus, omnipotentam illius gaudeamus, & ejus fubjicient regno adunavit.*

A Dei apostoli ecclesiæ ob nimium amorem plus dolore perpetuo obstulit, possidendi, tam provincias, quam civitates, seu cæstra & cetera territoria, sinu & patrimonia quæ a perfida Longobardorum gente derinebantur, brachio forti eidem Dei apostolo restituit, cujus & ipse alle dignoßcbatur. Sed & aurum atque argentum quotidie pro luminariorum concinnatione seu almonilis pauperum, non desinit offerendo; pauperum ejus cæpitis memoria non derelinquitur in seculum fæculi. Idcirco nimium diligutes ac venerantes vestrum a Deo coronatum imperium, magnopere fogegentes quæsitis, ut præfentinis transfectoris, videlicet Petrum dilectissimum nostrum ecbiepiscobyrum, seu Petrum abbatem atque presbyterum venerabilis monasterii sanctæ Sabbæ, hilari mente & vultu placidissimo fuscipiens, fospites iterum ad nos remeare dilipenee jubeat vestra serenissima imperialis clementia: ut dum de vestra orthodoxa fide, quæ cæpistis, nos reddiderint certiores, nosque ex hoc de vestro propolito fæti efficientes, *salutis* altitonas ad nomine Deo nostro referre studeamus laudes, divinam pro immensa piissimæ fecundatis vestræ litteis exoraremus clementiam, atque confona cum prophetæ inquietes: Domine salvos fac inviolibus nostros principes & magnos imperatores, & exaudi nos in quacunque die te deprecantes pro eis invocaverimus. Ipse enim rerum opifex & arbiter dominus Deus noßter, in ojus manu omnia regna constituunt mondi, per quem etiam reges regnant, & principes imperant, & potestates quæ pietatis fum clementer conda modigerando diliponunt, vestræ pia fcrenitas nestilliis cordibus inspirare dignetur ad exaudiendas nostras humillimas preces, & reliinendum in pristino ßatu factas imagines: tribunaque nobis, interceßtibus beatißimis apostolorum principibus Petro & Paulo, longæva ac prospera & felicia tempora, & cum maxima corporis lofpitate, atque atque falute, imperialis potentiæ fcepitris vos perfrui faciat. Et fcat tem gnomine potentiæ gloriam vobis concedit, & ceteorum quoque regna vobis per infinita fæcula largiri poßidenda dignetur. Data xvj. Kalendas Novembris, Anno Christi 787. indictione nona.

Anno Christi 787.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsi vos acceptis a papa literis his, detulistis eas ad ipsos imperatores nostros?

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum tenentes Hadriani sanctissimi papæ Romani, dixerunt: Nostipsi accepimus ab apostolico pontefice nostro hujuscmodi literas, & deculimus eas ad pios dominos.

Joannes magnificentissimus logothetes dixit: Hæc noverunt & honorabilissimi Siculi, Deo amabilis Theodorus Catanensium episcopus, & qui cum eo est reverendissimus diaconus Epiphanius, qui locum tenet archiepiscopi Sardiniæ. Ambo enim per jussionem piorum imperatorum nostrorum profecti sunt Romam cum reverendissimo apocrisario sanctissimi patriarchæ nostri.

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanæ dixit: Pio imperio jubente per honorabiles jussiones fuas, mittere Leonem Dei coltorem presbyterum, qui una mecum eli fervus vestræ lætitatis, simul cum prestola epistola fcrcatilium domini mei: illi qui colait sanctitatem vestram, Sicu-

Hadriani P. C. Concilium, Constantinopolitanum VI. Sess. 765

Actio 11.

Anno Christi 787.

Anno Christi 787.

Anno Christi 787

ACTIO 11. 1. Synodus.

Sicelorum fellicet mem provinciæ * magistratus A
misit me Romam cum pia justione orthodoxorum imperatorum nostrorum. Qui abeuntes, pii imperii eorum fidem & orthodoxam denuntiamus.

Et beatissimus papa audiens dixit: Quia fi in diebus imperii eorum factum fuerit hoc, magnum imperat haber Deus pium imperium eorum super priora regna. Hinc & luggestionem quæ leda est, transhimus ad pios imperatores ambos tua cum litteris ad sanctitatem vestram, & vicariis suis qui hic præsidegeles adfunt.

Cosmas diaconus, notarius & cubuciclius dixit: Et alia multa sunt litteræ a sanctissimo papa seniorisi Romæ ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham nostrum: & sicut justisit sanctia collectio vestra, & de his fiet.

Sancta Synodus dixit: Legantur; Cosmas prædictus legit.

Epistola Hadriani sanctissimi papa seniorisi Romæ, interpretata ex Latinorum dialecto in Græcorum vocem.

Dilecto fratri Tarasio patriarcha, Hadrianus episcopus servus servorum Dei. C

PASTORALIBUS curis quibus convenit nos pascere populum Dei, & subtilissimis cogitationibus perpendenter, quemadmodum prædicatoris vos fana a præsente in omnitempore debeat prædicari, & qualis in convertatione debeat esse, ut omnibus proximus compatiente fiat, & cunctis conversatione insignis; quatenus & per plures imperatores ad fe omnium infirmitates transferat, & ipse per fumum respectum sol ad divina transfendat: considerantibus vestræ dilectæ sanctitati facta ofiat concordia, & subtiliter verbum manifestare. In Pythodicis confellionis vestræ fidei, quæ apostolice fidei nostræ directa fuit per Leonem reverendissimum presbyterum vestrum, inveniimus in eis in antio primo paginæ, reverentiam vestram ex hisce ordine & imperatoris administrationes ad sacrati gradus fublimatum esse fastigium. Et vehementer in his anima nostra mirata est. Et nisi vestram finceram & orthodoxam fidem in prædictis Pythodicis facri Pythodi fecondum ritum fanctarum fex universalium synodorum, & de venerabilibus imaginibus bene & inveniissimus habere, nolitanes auderemus hujusemodi obandise fynodica. Sed quantum eor nobilium trifbatur de inepta veteri ex nobis diffinitia, tanto confellionem & rectam fidem vestram anima nostra inveniens lætata est. Inveniimus autem in prædicta fynodica editione fanctitatis vestræ, poli pleniudinem fidei & confellionem facri fynodoli & omnium fanctarum fex fynodorum, & de facris ac venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione digniffimum continens: Quia & cafidem fandtis fex fynodos fulcipio, cum omnibus regulis quæ jure ac divinitus ab ipsis prolatæ sunt.

ὑπὸ τῶν ἀπεσταλέντων μοι τῶν Ῥωμαίων μετὰ δόκιμοῦ τελείου σου τῆς ὀρθοδόξου βασιλείου κλῆσι. Ἃ ἀπεστάλησαν μοὶ, τὴν τῶν τῆς ἱερᾶς βασιλείας αὐτῶν τῆς ὀρθοδόξου κλῆσιν γνόντες.

Καὶ ὁ μακαριώτατος τοῦτο ἀκούσας ἔλεγεν· εἰ τοῦτο ἐν ἡμέραις τῆς βασιλείας αὐτῶν γεγένηται, μεγαλοπρεπὴς ἐχέτω ὁ Θεὸς τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν αὐτῶν ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν βασιλείας. ἐνταῦθεν δὲ καὶ ἀπεγνωκότος ἀναφορὰν ἀπεστείλαμεν πρὸς τὴν ἐνοῦσαν ἡμῖν ἀγιότητα μὴ ὑπομένοντα φόρτον ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ τὸν ἀφορμὰ τῶν βασιλέων ἡμῶν τὸν τοιοῦτον πρεσβευτὴν, τῷ χάρῃ φορτισμῷ καὶ τῷ ἀλήθειαν, οὐ πλεῖστα νόμα τυπῶν ἀπὸ ἐκκλησίας. ὡς ἐν ὅσῳ τὸ πλῆθος, ἐν ὃ πάσι χρωματαγιαῖς, ἐν τοῖς ἁπάντων ὀλεσεῖν ἀφεγγείας, ἀπὸ τῶν κόρυνα τῶν ἀλφαβήτων τῶν Χριστῷ τῷ θεῷ κλῆσι, καὶ τὴν ὀνομαστὶ χαρακτῆρα ἐν τοῖς νοήσεν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἀνεῖν τῶν ἀφ' ἑαυτῶν ἐπεκτηθεῖς ὀξέλεμψ, δι' αὐτὸ τὴν πατεστάσεως ὑλοῦ· τὴν Θεὸ λόγῳ κεκαινοῦσις, ἐν ἀφορῷ μνήμῃ τῆς σε σωμάτωσεις, τοῦ τὴ πάθει αὐτῶ, τῷ τὴ σταυρῷ δὲ τάνυ χρῶν γνωγκῶμεν, ἐν τῆς ἐκπόδιν γεωμβῆσις τὴ κόσμω ἐπολυτόνεις. τοῦτ' τὴ μαρτυρεῖς τῆς ὀρθοδόξῳ πίστεως τῆλ τὴ κοσμῷ ἀκέτεμεν ἐν ἐδόλογῶν τὴ ὀφειλομὶν ἀδοξέλεγε, σὺ τὴ σεπτὴ μετὰ ἀφιόσεις τὴ ἀμωμὶ ἀδοξέλεγε τὴ ἀφ' ἑαυτῶν τὴ πρὸς τὴ σωμάτωσεις· κεῖνοι τὴ ἀφ' ἑαυτῶν σὺν τὴ ἐν τῆς ἐν, μὴ χρὸ τὴ θείας γνῶσεις, ἀλλ' ἐλθόντες ἐλογῶσῃ τὴ σὺν τοῦτοις. ἀξέλεγε οὖν ὑμῶν τὴ τοῦτοῦ τὴς δίκαιοις ἡμῶν ὁμολογῶν ἐν ἡμετέρῳ καθολικῷ & ἀποστολικῷ Ῥωμαϊκῷ εκκλησίᾳ, ὁμοιοθέτας τοῦ πάντων ἁγίων τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων, ἀφ' ὧν τὴν ἐκλεμμὶν τῆς σωμάτιθεῖσθαι πεσεῖσμῶν. ὅθεν ἐστὶ τὴ σεπτὴ κλῆσις, τὴ τὸ κῦ τὴ ἀνθρώπινον γεγκκτῆρα Χριστῷ τῷ θεῷ κλῆσι. τὴ κῦ ἀκλεκτὴ τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων, ὡς ἐν ἀφορῷ ἀνεκτῆς ἀφ' ἑαυτῶν τὴ ἀφ' ἑαυτῶν τὴ ἀφ' ἑαυτῶν τὴ

tis veritatem intelligens praedicat & cultor culmen regiminis ad officium portandi oneris fecisset, non ad appetitum gloriae transitorii honoris: cum quoque fulcepti ovilis foleret invigilat, ne oves Dei aut perverli hominis prava loquentes dilanient, aut maligni spiritus obleftamenta vitiorum faudentes devaftent. Cetre beatum Iacob, qui pro uxoribus diu serviertat, divisile meminimus: " *Vigilavi ansis fui tecum, ovei tua & capra ftetiles non fuerunt: arietes gregis tui non comedi, nec capram a bestia ofendi tibi. Ego damnum omne reddebam, quidquid furto periisset, a me exigebas: die nolluque ofu urbor & gelu: fugiebat somnus ab oculis meis.* Sufpiratio fac labat & vigilat qui pascit oves Laban, quantio labori quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oves Dei? Sed in his omnibus ipse vos inftruat, qui propter nos homo factus eft, & qui dignatus eft fieri quod fecit, ipse de caritatem sancti Spiritus fui ac amorem infuat in vos, & ab omni cora conferves, & oculos vestrae mentis aperiat; ut per curfum & agonem atque fudinitorem vestrae diftidentis, apostolicam nostram imitantis prifce orthodoxae fidei tradditionem, in partibus pictorum imperatorum nostrorum facre ac venerabilis icanae fecuetis, dum antiquum ordinem fiftant; quatenus vestrum per hoc ftabile permaneat facerdo- C
tium. Porro pufl confeftionem fidei vestra notum factum eft nobis, quomodo vestra venerabilis facftitas poftulaverit ab orthodoxis ac relatoribus & propugnatoribus veritatis, piiffimis videlicet imperatoribus nostris, qui ad gloriam Dei fufcl funt, quo fieret universalis fynodus; & reptimoferint eorum omni Chriftiano populo fuo fupplicationi vestra pie annuentes fynodumque in regia urbe fieri definientes. Nos autem, quemadmodum & in ipforum diva continebatur jufione, diftichos nobis & approbatos atque prudentes facerdotes pro ftatu facrarum imaginum, et prifco illis in partibus ordine confirmantes, cum magna diftidentia & maxima gaudio deftinavimus. Sed vestra fanftitas eiidem piiffimis imperatoribus & triumphatoribus alacriter fuggerat, ut in primis pleudofolyliosus ille, qui fine apofftolica fede inordinate & ' infyllogiftice factus eft adeptus venerabilium patrum traditionem contra divinas imagines anathematizare praefumtibus apocrifariis noftris; & omne xizanium eradicetur ab ecclefia, & domini nofti Iefu Chriftl fermo compleatur. Quia *porta inferni non praevalebunt adversus eam:* Et rurfus: " *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclefiam meam; & tibi dabo claves regni coelorum. Et quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata & in coelis; & quaecumque solveris super terram, erunt soluta & in coelis.* Cujus fedes in omnem terratum orbem primatum tenens refulget, & caput omnium ecclefiarum Dei conftitit. Unde idem beatus Petrus apofftolus domini praecepto pafcens ecclefiam, nihil diftolutum dimifit, fed tenuit femper & retinet principatum. Cui fi adhaerere cupit vefta fanftitas, & noftrae apofftolicae fedis, quae eft caput omnium ecclefiarum Dei,

Ἀκοὴ τῶν ἁγίων πνεθθίμων ἀφθόδοξον ἀγαθθόν. ἀλλὰ δὲ ὁ μακάριος Ἰακὼβ, ὅτι δὲ γυναῖκας ποθεῖ πολλὰ ἔπαθε διέλθοι τὴν ἀνθρωπὸν αὐτὸ φθόγγον ἐκεῖνον τὸν ἐν ἡμῖν μνῆσθ. " τὴν φυλάκα ἐφυλάξα σὺ καὶ " ἐπιλαθόμενε, κρεὸς τὴν βοσκόνα σὺ κατέφαγον, θηρεθέντων οὐ ἐκόμιζον σοι. ἐγὼ δ' ἀπέτινον ἐμοῦ τὴν κλεφθεῖσαν ἐμοῦ, τὴν κλεφθεῖσαν νυκτὸς. ἐγενόμην τὸν ἡμέρας συγκαιρόμενος τὴν κοῦφαν, ἐν τῇ νυκτὶ τὴν νυκτὸς, καὶ κρύος ἐκόπτεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. τὸν ὕπνον ἀπέφυγεν ὁ ὑπνωτὴν ὁ ποιμαίνων τὸν Λαβὰν, ὅσον τὸν πόνον τὸν ἀνθρωπὸν ὁ ἀγωνιῶν ἐθρίλλ. ἀναβρίζ. πόνος κεφάλης, πόνος ἀγωνιτίος θρίλλ. ἀναβρίζ. τὸν πομαίνοντα τὸν πρόβατα τὰ Χριστὸ ἀκόμα ἐν πάσι τάσεις ὑπτὸ ὑλὰς ὑπεῖχε τὴ διδάξῃ, ὁ δὲ ἡμᾶς ἀνθρωπὸν ἐδίδαξε, κατεφύτευσε γνῶσιν ὀρθὴν ἐν ἡμῖν, τὴν ἀγάπεν τὴ ἁγίου πνεθματος καὶ τὸν ἀνοιξῇ τὸ ὑμᾶς, ἵνα τὸν πάντες μείνωμεν διαπηρῆν, " τὸν οὐδὲ μὴν τὸν διεσλαις ὑμῖν ἀνοίξῃ. ἰκα δὲ τὴ μὴν ὑφ' τὴ ἀγωνῶν· " τὸν ὑμετέρας ὀφθαλμὸς, καὶ τὸ ἀφῶν, ἵ μετέρας μεμνῆσθαι ἀποτολαὶ τὴ τῆλαι ὀρθοδόξεν τὴν ὑμῶν ἀφῶν ἀφῶν, ὁ ἐν τῇ μέρεσι τῆς τῶν ἁγίων βασιλέων ἡμῶν αἱ ἱερεῖ καὶ τὴ ἀγίας τὴ ἀποστόλεν τὴ ἀφῶν ἀφῶν τὴν ἀφῶν ἀφῶν, ὅτας ὁ τῆν τὸν ὑμῶν ἀφῶν τὸν ἀφῶν ἀφῶν ἀφῶν τὴν ἀφῶν ἀφῶν τὴν ἀφῶν ἀφῶν τὴ

ACTIO II. sistere. Unde Hadrianus præsul senioris Romæ, cum effet particeps eorum qui prædicto teflimonio munini meruerunt, scriptis expresse ac veraciter piis imperatoribus nostris, atque ad humilitatem nostram, affirmans hanc ac optime fe habere antiquam traditionem ecclesiæ catholicæ. Nam & ipsi ex sententia scripturæ, & syllogistice approbando, simati fumus: fic quod confessi fumus, confitemur & confitebimur, confonamus & confirmamus, atque permanebimus in fignificatione literarum quæ lectæ funt, imaginales descriptiones suscipientes secundum antiquam patrum nostrorum traditionem; & has affectuofo amore adoramus, tanquam ad nomen Christi Dei, & intemerate domine fanctæ Dei genitricis, fanctorumque angelorum, ac omnium fanctorum fedat, manifestissime in unum folum Deum venum * fervitutem & fidem nostram ponentes.

Sancta fynodus dixit. Tota facratiffima fynodus ita credit, ita fapit, ita dogmatizat.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & legati apostolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis fancta fynodus, fi admittit literas fanctiffimi papæ senioris Romæ, an non.

Sancta fynodus dixit: Sequimur, & fuscipimus, & admittimus.

Joannes Deo amabilis presbyter & legatus orientalis diœceseos dixit:

Opportunum eft etiam in præfenti cum plalmifta canere: *Misericordia & veritas obviaverunt fibi, justitia & pax complexæ funt se.* Misericordia & veritas fciemus quia dominus noster Jesus Christus eft: participationem autem ejus etiam fanctiffimi patriarchæ & obiti terræ paftores & dicunter & funt. Etenim misericordia & veritas obviaverunt fibi, Hadrianus fcilicet fanctiffimus papa senioris Romæ, & Tarafius fanctiffimus patriarcha regnantis * Conftantinopoleos. Qui unum fentientes & confentiens, juftitiam & pacem complexi funt. " Petronyma enim Irene, & decreto Dei regnans & imperans, divinitus mota, & decorem ecclesiæ defiderans atque volens, literis ufa, juftitiam phronoyram, fanctiffimam videlicet ecclesiam Romanam amplexa eft, & morte in medium transfire, & præfens fanctium lætificare collegium; fed & orthodoxam patrefacere fidem. Et nunc gaudium magnum factum eft in lectione facratum literarum fanctiffimi papæ Hadriani, tam ad divinitus confenientes & tranquillissimos imperatores noftros, quam ad fanctiffimam & ex Deo beatitudinem Tarafium deftinatarum; & magnus in hoc agimus Deo gratias, quia tanto meruimus gaudio perfrui & lætitia. Et beneditus Deus, qui fufcitavit nobis tale imperium, quod folicitum fit femper, & cachet populos ad unum confpiramentum & unanimitatem atque cuftodiam divinorum canonum, feu traditionum fanctiffimæ ecclesiæ. Sed Chriftus Deus per gigoneem fe fanctiffimam Dei genitricem & omnes fanctos fuos, & vos laceedotes fuos, qui unum fa-

A ὁμοῦ καὶ ὁμοτίμους, ὅθεν Ἀδριανὸς τῆς πρεσβύτερος Ῥώμης ἀφόβου, τῆς μαρτυρίας οὖν τοῦ μετὰ μάκρας, γνησίωνος τριῶν ἐπιδοῦς τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν βασιλέων, ἐφ' ὅσον τὸν μὲν μετόχοτος, βεβαιώσας οὖν ἐν κοινῷ ἐν ἡμῖν ἐν ἐκ τῶν ἀφ' ἡμῶν τὸ καθολικὸς εκκλησίας, ἡ αὐτοὶ δὲ ἡμεῖς χαφοῦν καὶ ἐφιστοῦμεν, καὶ συλλογιστικῶς, ἐν ἐπιστοῦμεν ἐξ ἐπιστάμεν, καὶ πάντες καὶ βεβαιωθείας μεθ' ἐπιβάλλοντα καὶ ἀμόλογοι πιστοῦμεν καὶ ὁμολογοῦμεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ἐ ἐγχείμεν καὶ μεθείμεν, ἐ βεβαιώθε τῇ ἀναγνωσθείσῃ γραμμάτων εἰκόνῃ, τὴν ἐκκλησίας καθεγεμόνος ἀποδεχόμεν κατὰ τὴν ἀρχαῖαν τῶν πατέρων ἡμῶν παράδοσιν· καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐκ τοῦ ἐν ἀγαπῶν ἀσπαζόμεν τὴν ἁγίαν Θεοτόκον καὶ τὸν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων δεσπότης ἡμῶν τὴν ἁγίας ἐκκλησίας, ἐν ἐν ἑνὶ μόνῳ Θεῷ ἀναλύοντες τὴν πατρικὴν ἡμῶν πίστιν ἡμῶν ἐπιτείδομεν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος οὕτω δογματίζει.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ Θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι & πρεσβευταὶ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας εἶπον· λεγέτω ἡμῖν ἡ ἅγια συνοδικὴ εἰ δεχθῇ γράμματα τὰ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ πρεσβυτέρου Ῥώμης.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἐνεῤῥίπτε, & ἀσπαζόμεθα, & πρεσβεύομεν.

Ἰωάννης ὁ Θεοφιλέστατος πρεσβύτερος & πρεσβευτὴς τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως εἶπεν.

Εὐκαιρὸν ἐν ἐστὶ τὸ πάρεστι Ψαλμικὸν μιμηθέντα· Ἔλεος & ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν· ἐν ἀλήθεια οἶδεν ὅτι ὁ οἶκος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστιν· ὃν μετοχὴν δὲ οἱ ἁγιωτάτοι πατριάρχαι καὶ τὴν οἰκουμένης τοῦ πρεσβύτερος & λέγονται. & ἐν ἑνὶ & ἀλήθεια συμφωνοῦντες, Ἀδριανὸς ὁ ἁγιωτάτος πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, & Ταρασίου ὁ μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ἐν φρονοῦντες & ἀμόλογοντες, δεχόμενοι & κρίνη καὶ πιστεύοντα. ἡ δὲ φαιδρυνόμενος Εἰρήνη, ἡ ἡθεῖα Θεῖ βασιλεύουσα & κρατοῦσα, θεωθεῖς κινηθεῖς & ἐπὶ τὴν τὴν ἐκκλησίας πόδεσι & ὑπλωσα, γράμμασι χρησαμένη, τὴν δεισφρόνιν τὴν ἐν φρόνησιν, τὴν ἁγιωτάτου ἐκκλησίας Ἑωμαίων ἀσπασαμένη, & κεκλεικεῖν μέσον παρεῖναι Θεῖ, καὶ τὴν πεῖσον & ἀγίων ἐκκλησιῶν ἐφίστασθαι, καὶ τὴν ἐν θεῖσθαι πίστιν φανερῶσαι. καὶ νῦν χαρὰ μεγάλη γέγονεν ἐπὶ τῇ ἀναγνώσῃ τῇ ἱερῷ γραμμάτων τοιούτων πάπα Ἀδριανοῦ πρὸς τὴν ἡμετέρας καὶ γαλληνιστάς ἡμῶν βασιλεῖς, καὶ πρὸς τὴν ἁγιωτάτου καὶ τρισμακαρίου πατριάρχου Ταρασίου· καὶ ἀμόλογοῦμεν μεμαθὼν τὸ Θεῖ σε τέκνα, ἐπὶ πολὺ τὸν ἐρωτῶν χρόνῳ καὶ ἀφροσύνῃ. καὶ ἀλλογοτὲ ὁ Θεὸς ὁ ἀνάστασις ἡμῶν βασιλεῖς πολεμῶν, μεμιμῶν & ἡμῶν ἐκκλησίας τὸ λαὸς πάντας πρὸς μόνῳ σωμάτων καὶ ἀναφορῶν, καὶ πρὸς φυλακὴν τῆς ἀνῶν κρίνων καὶ ἐν Θεῖσθαι τὴν ἁγιωτάτου ἐκκλησίας. ἀλλὰ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἐν τῇ πάντας ἀνῶν τῶν ἁγίας Θεοτόκος, & πάντων τῶν ἁγίων, & χρῆμα τῶν

B ἱερέων ἀνῶν & ἡ φρόνησιν, & ἀλλοῦ τὸ τῶν κυρίου & ἐκ τῶν ἐν ἀνῶν, ἀλλὰ σπουδέσωμεν τὴν ἐν ἡμῶν πάντων, τὸν ἐπεῖν τὸ λόγον ἐν ἐν ἐν

sanctissimi & universalis patriarchæ Tarasii, venerabiles iconas suscipio, & adoro, & docebo, tanquam redditurus in die judicii rationem judici & Deo nostro.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Secundum honorabiles literas sanctissimi papæ senioris Romæ Hadriani, sic confiteor & teneo pretiosas & sacras iconas, nunquam aliquando commutandus, nec modo eas tantum adorans. Eos autem qui non ita confitentur, anathematizo.

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonis dixit: Secundum epistolam Hadriani sanctissimi papæ senioris Romæ, quæ ad sanctissimum patriarcham nostrum Tarasium missa est, sic & ego recepto, saluto & amplector sacras iconas, cum sint tanquam arrha salutis meæ. Eos autem qui ita non sapiunt, anathematizo.

Nicephorus episcopus Dyrrachii dixit: Secundum relationem quæ missa est ab Hadriano sanctissimo papa senioris Romæ ad pios imperatores nostros, & ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium, quin & secundum ejus sanctissimi Tarasii archiepiscopi doctrinam, fidem & confessionem, sapio & teneo; & cum hac confessione mea brevis vitæ meæ tempus finiam, & terribili tribunali Christi assistam.

Epiphanius diaconus ecclesiæ Catanensis, & locum tenens archiepiscopi Sardiniæ, dixit: Nitidissimum orthodoxiæ terminum & SS. apostol. traditionem relatio quæ missa est ad pios & Christo dilectos imperatores a beatissimo papa senioris Romæ Hadriano, per lectionem exhibuit: sed & epistola ejus, quæ destinata est ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham. Unde & ego per omnia his consentiens, & recti sensus incessu sequens, honoro & adoro & recipio ab olim in ecclesia traditas venerabiles & sacras iconas; & eum qui in his non convenit, ut hæretici conciliabuli participem averto, & anathematismis transmitto.

Leo presbyter sanctissimæ ecclesiæ Constantinopoleos, & locum tenens metropoleos Sidæ, dixit: Secundum lectas synodicas epistolas sanctissimi papæ senioris Romæ, & doctrinam sanctissimi patriarchæ Tarasii, suscipio venerabiles imagines secundum antiquam consuetudinem; & eos qui sic se non habent, anathematizo.

Nicolaus hegumenus Apri, & locum tenens Tyanensium metropoleos, dixit: Secundum synodicas epistolas Hadriani beatissimi papæ, quæ lectæ sunt, suscipio venerabiles iconas secundum antiquam traditionem: & qui se ita non habent, anathematizo.

Constantinus sanctissimus episcopus Gangrensium dixit: Secundum relationes quæ lectæ sunt beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani, suscipio venerabiles iconas juxta priscam traditionem. Eos vero qui sic non sapiunt, anathemati submitto.

Niceta sanctissimus episcopus Claudiopoleos dixit: Secundum lectas synodicas epi-

κρατῶ τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν εἰκόνων, μὴ μετατιθεὶς ποτέ· προσκυνῶ δὲ καὶ τιμῶ αὐτὰς ὡς μέλλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως διδόναι λόγον τῷ κριτῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Ἠλίας ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κρήτης εἶπε· κατὰ τὰ τίμια γράμματα τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ κρατῶ τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν εἰκόνων, μὴ μετατιθεὶς ποτε· οὐδὲ γὰρ ἀρτίως μόνον προσκυνῶ αὐτάς. τοὺς δὲ μὴ οὕτως ὁμολογοῦντας ἀναθεματίζω.

Σταυράκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καλχηδόνος εἶπε· κατὰ τὴν ἐπιστολὴν Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τὴν πρὸς τὸν ἁγιώτατον ἡμῶν πατριάρχην Ταράσιον ἀποσταλεῖσαν, οὕτως κἀγὼ δέχομαι καὶ ἀσπάζομαι καὶ περιπτύσσομαι τὰς ἱερὰς εἰκόνας, ὡς ἀρραβῶνα τῆς σωτηρίας μου οὔσας· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Νικηφόρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου εἶπε· κατὰ τὴν σταλεῖσαν ἀναφορὰν παρὰ Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ταράσιον, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγιωτάτου Ταρασίου ἀρχιεπισκόπου διδασκαλίαν καὶ πίστιν καὶ ὁμολογίαν, φρονῶ καὶ κρατῶ καὶ διδάσκω· καὶ μετὰ ταύτης μου τῆς ὁμολογίας τὸν βραχὺν χρόνον τῆς ζωῆς μου πληρώσω, καὶ τῷ φοβερῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ παραστήσομαι.

Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, εἶπε. Λαμπρότατον τῆς ὀρθοδοξίας τὸν ὅρον, καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων παράδοσιν ἡ πεμφθεῖσα ἀναφορὰ πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοχρίστους ἡμῶν βασιλεῖς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ παρέστησε διὰ τῆς ἀναγνώσεως· καὶ μὴν καὶ ἡ ἀποσταλεῖσα αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Ταράσιον τὸν ἁγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην· ὅθεν κἀγὼ κατὰ πάντα τούτοις ὁμογνωμονῶν, εὐφρόνως τιμῶ καὶ προσκυνῶ καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἀνέκαθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθείσας σεπτὰς καὶ ἱερὰς εἰκόνας· καὶ τοὺς τούτοις μὴ στοιχοῦντας ὡς αἱρετικῆς συμμορίας μετόχους ἀποστρέφομαι, καὶ τοῖς ἀναθεματισμοῖς ἀποπέμπομαι.

Λέων πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς μητροπόλεως Σίδης, εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ταρασίου, ἀποδέχομαι τὰς σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας ἀναθεματίζω.

Νικόλαος ἡγούμενος τοῦ Ἀπρῆ, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς Τυανέων μητροπόλεως, εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ ἀποδέχομαι τὰς σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας ἀναθεματίζω.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας ἀναφορὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ ἀποδέχομαι τὰς σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι παραπέμπω.

Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μα-

μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ ἀποδέχομαι τὰς σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι παραπέμπω.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως πιστεύω, καὶ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποστρέφομαι.

Θεοφύλακτος διάκονος καὶ ἔξαρχος, τὸν τόπον ἐπέχων τῆς μητροπόλεως Καρίας, εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ. καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθέματι καθυποβάλλω.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συνάδων εἶπε· κατὰ τὰς ἀναπεμφθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθέματι καθυποβάλλω.

Εὐστάθιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς τιμίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πέργης εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς τιμίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Ἀναστάσιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως Ἠπείρου εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι, καὶ προσκυνῶ τὰς ἁγίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Χριστοφόρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Φάσιδος εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Γρηγόριος πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς μητροπόλεως Μωκισοῦ, εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Βασίλειος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωσθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ

stolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani suscipio venerabiles iconas secundum antiquam consuetudinem; & qui sic non sapiunt, anathemati submitto.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit: Secundum synodicas epistolas quæ lectæ sunt beatissimi papæ Romæ Hadriani, credo & profiteor, atque adoro & amplector sanctas & venerabiles iconas; & qui ita non sapiunt, anathematizo & declino.

Theophylactus diaconus & exarchus, locum tenens metropoleos Cariæ, dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani profiteor; & qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Michael sanctissimus episcopus Synadensium dixit: Secundum synodicas epistolas a beatissimo papa Hadriano senioris Romæ directas confiteor, & admitto juxta priscam traditionem sacras & venerabiles iconas: & qui ita non suscipiunt, anathemati submitto.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ dixit: Secundum recitatas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confiteor, & recipio pretiosas & sacras iconas juxta priscam traditionem: & qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Constantinus episcopus Pergæ dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confiteor, & recipio pretiosas & sacras imagines secundum antiquam traditionem: & qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit. Secundum recensitas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confiteor, & suscipio, & adoro sacras & sanctas iconas juxta priscam traditionem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidis dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ Hadriani confiteor, & suscipio ac adoro venerabiles iconas secundum antiquam consuetudinem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit: Secundum lectas synodicas literas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confiteor, & suscipio sacras & venerabiles iconas secundum antiquam traditionem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Gregorius presbyter Constantinopoleos sanctorum apostolorum, & locum tenens metropoleos Mocissi, dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confiteor, & suscipio, & adoro sacras & venerabiles iconas secundum antiquam traditionem. Eos autem qui ita non sapiunt, anathematizo.

Basilius sanctissimus episcopus * Syllegæ dixit: Secundum lectas synodicas epistolas bea-

* Silai

beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confessor & suscipio ac adoro venerabiles & sacras imagines secundum antiquam traditionem ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Omni orthodoxia plenam relationem, quæ missa est a sanctissimo papa senioris Romæ Hadriano ad pios & amicos Christi imperatores nostros, sed & Tarasium almum & universalem patriarcham, per lectionem agnovi. Unde & ego his assentior, & prorsus adoro, amplector & admiro sacras icones. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematismis transmitto, tanquam alienos ab ecclesia catholica.

Manuel sanctissimus episcopus Hadrianopoleos Thracæ dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confessor, & recipio sanctas venerabiles icones secundum antiquam traditionem catholicæ ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Marianus sanctissimus episcopus Pompejopoleos dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani confessor, & suscipio & adoro sacras & venerabiles icones secundum antiquam traditionem ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromenæ dixit: Cum veluti divinus orthodoxiæ terminus fuit hierse quæ ab Hadriano papa senioris Romæ ad pios imperatores, nec non & ad Tarasium universalem patriarcham destrum missa fuit, ita profitenti, suscipiens sacras icones secundum antiquam traditionem ecclesiæ catholicæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Cyrillus ex persona sanctissimi episcopi Gothiæ promulgavit similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus * Mitiræ promulgavit similiter.

Gregorius presbyter & locum tenens episcopi Smyrnæ, promulgavit similiter.

Gaudiosius episcopus Mesiniæ similiter.

* Euthrasius

Eustachius sanctissimus episcopus Apamiæ similiter.

Joannes diaconus & locum * tenens Apostolice † sedis, similiter.

Petrus episcopus Germiorum similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Panormi similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Bibonensium similiter.

..... vicarius Leontopoleos similiter.

Silvinius sanctissimus episcopus Parii similiter.

* Or. Bispra ex ms. codex.

* MS. vel-ut ait, H. † Sedis deest in ms. sed habet quinquiesdecies, & in Græco.

Constantinos ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Ἀντιόχου ἐ-
ξεφώνησε ὁμοίως.
Ευτιχιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος * Μίτου ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Ταυρομενίου ἐξε-
φώνησε ὁμοίως.
Νικήτας ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Προικονήσου ἐξε-
φώνησε ὁμοίως.
Χερσόφορος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυ-
ριακῆς ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Εὐστάθιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Μεθώνης ὁ-
μοίως.
Θεόφιλος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Κροτώνος ὁμοίως.
Θεόφιλος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Χίου ἐξεφώνησε
ὁμοίως.
Λέων ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Κῶν ἐξεφώνησε
ὁμοίως.
Βασίλιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Φῆ Νεσσὼν ἐ-
ξεφώνησε ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος τῆ Ἀπρῆ ἐξεφώνη-
σε ὁμοίως.
Ἰγνάτιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Γαίης ἐξεφώνη-
σε ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Κυβέλλων
ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Τροπαίων ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Στέφανος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Σογδαίων ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Σέργιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Νικαίας ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Γρηγόριος πρεσβύτερος & ἐπίτροπος ἐπέχων τὸ σύνω-
πον τῆς ἐπισκόπου Νικοπόλεως, ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Λέων ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Μεταμβλίας ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Θεόδοτος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος τῆ Ἀμωρίου ἐξε-
φώνησε ὁμοίως.
Κυριακὸς ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Δεσπτέρων ἐξε-
φώνησε ὁμοίως.
Γαλλίνος πρεσβύτερος, ἢ ὢν πρωτόνοτος τῆ σύνω-
πον ἐπέχοντος τῆ Ἠπείρου, ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Θεόδοτος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Νίσσης ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Καμαλλωνῶν
ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Σωτήριος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Κεγκεσσῶν ἐξε-
φώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Μαγναυρίων
ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Βελλήνων ἐξεφώ-
νησε ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Νίσσης ἐξεφώνη-
σε ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Τράλλων
ἐξεφώνησε ὁμοίως.

Σάββας ὁ σύνωπος ἐπίσκοπος Ἀκῶν ἐξεφώνη-
σε ὁμοίως.

Constantinus episcopus Leontiæ similiter.

Epiphanius sanctissimus episcopus * Miletæ similiter. * Milionis

Theodorus sanctissimus episcopus Tauriani similiter.

Nicetas episcopus Proconnesi similiter.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ similiter.

* Eustachius sanctissimus episcopus Methymnæ similiter. * Eustratius

Theotimus sanctissimus episcopus Crotoniensium similiter.

Theophilus sanctissimus episcopus Chii similiter.

Leo episcopus Cii similiter.

Basilius episcopus Nefiorum similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Apri similiter.

Ignatius sanctissimus episcopus Prinæ similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Cypselorum similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Tropæorum similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Sugdeusium similiter.

Sergius sanctissimus episcopus Nicoteensium similiter.

Gregorius presbyter & vicarius Nicopoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Melembrin similiter.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii similiter.

Cyprianus sanctissimus episcopus Disparentium similiter.

Galsia presbyter, & ex persona sanctissimi episcopi Rhegii, similiter.

Theodosius sanctissimus episcopus Nyssæ similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Camallanensium similiter.

Soterichus sanctissimus episcopus Cicisseniorum similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Mastaurensium similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Brulensium similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Nyssæ similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Trallæ similiter.]

[* Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ similiter. * erat pediscer in ms. Julyanus x

Sabbas sanctissimus episcopus Acenium similiter.

Sed perperam hic iterum positus, cum rursum occurrat tertio post hunc loco. *Hard.*

Gre-

Actio II. Gregorius sanctissimus episcopus Palæapoleos A
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ Mæandri similiter.
Theophanius sanctissimus episcopus Calpæ similiter.
Leo sanctissimus episcopus Algizeensium similiter.
Nicodemus sanctissimus episcopus ¹ Eugaeensium similiter.
* Lacus sanctissimus episcopus Barretensium similiter.
Theophylactus sanctissimus episcopus Hypæpeensium similiter.
Theophanes sanctissimus episcopus Lebedensium similiter.
Stratonius sanctissimus episcopus Cymæ similiter.
Cosmas sanctissimus episcopus ² Myrtæ similiter.
Olbianus sanctissimus episcopus Elææ similiter.
Pardus sanctissimus episcopus Pitanæ similiter.
Basilius sanctissimus episcopus Pergami similiter.
Basilius sanctissimus episcopus Atramyttii similiter.
* Marianus ³ Marianus sanctissimus episcopus Arandri similiter.
Ioannes sanctissimus episcopus Assi similiter.
Ioannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Phociæ similiter.
Nicephorus diaconus & vicarius Gargarensium similiter.
Constantinus diaconus & vicarius ⁴ Agæ similiter.
Theognius ..... vicarius Sion similiter.
Ioannes sanctissimus episcopus Rhadesti similiter.
Ioannes sanctissimus episcopus Panii similiter.
Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopoleos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Madyti similiter.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chariopoleos similiter.
Thomas sanctissimus episcopus ⁵ Dionii similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos similiter.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως Ἐφεσίνων. Anno Christi 787.
Βασίλειος ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μαγνησίας τῆς Μαιάνδρου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεοφάνιος ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κάλπης Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Αλγιζῶν Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Νικόδημος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Εὐγαίων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λόκκας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος ¹ Βαρίτου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Υπαίων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λεβεδίων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Στρατόνικος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κύμης Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Κοσμᾶς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Μυέης Ἐφεσίνων ὁμοίως. * Ex Mytilene (?)
Ολβιάνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ελαίας Ἐφεσίνων ὁμοίως.
* Πάρδος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πιτάνης Ἐφεσίνων ὁμοίως. * Ex Lesbo
Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Περγάμου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ατραμυττίου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
* Μαριανὸς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀραντίου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀσσοῦ Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αρκαδιουπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Νικηφόρος διάκονος καὶ τοποτηρητὴς Γαργάρων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ τοποτηρητὴς Αγάης Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεόγνιος ..... καὶ τοποτηρητὴς * Σιών Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ῥαδεστοῦ Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Παείου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Μελχισεδὲκ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μαδύτων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θωμᾶς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Δεονίου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Θεοδωροπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.

Σι-

Hadrianus Nota.
1 In Notitia est Αὐγαῖε.
2 Pro, Αἰγαιῶν.
3 Pro, Αἰγαιῶν.
4 In Notitia Europæ.
5 In Notitia est, Βαρίτου.
6 In Notitia Asiæ, Σιω.

Anno Christi 787. Sisinnius sanctissimus episcopus Chalcidis similiter. Actio II.
Ioannes sanctissimus episcopus Bryleos similiter.
Benjamin sanctissimus episcopus Lisicensium similiter.
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αμάστριδος Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Σαρῶν Ἐφεσίνων ὁμοίως. * Sardis
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Δέρκων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ἡράκλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ιωνοπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ιουλιοπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Αντώνιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τροιζῆνος Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Νίκητας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ασπόνης Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Συνέσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κίννης Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Συνέσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αναστασιουπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ευστάθιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σόλων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Κιτίου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τριμιθουντίων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Αλέξανδρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αμαθουντίων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
* Ἰωάννης * Ioannes sanctissimus episcopus Adrianæ similiter.
Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μελιτουπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως. * Or, Sidenlist
Θεοδώρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γέρμης Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αδριανοῦ Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ρωμανοῦ Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Συμεὼν ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ωκῆς Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λαμπλᾶς Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ιλεῖς Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τροάδων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αβύδου Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Αναστάσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τριπόλεως Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τρακλίων Ἐφεσίνων ὁμοίως.
Στέφανος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάλων Ἐφεσίνων ὁμοίως.

Joan-

1 In Notitia est Αἰγιαλεῦσιν Hard.
2 Pro, Ili. Hard.
3 Pro, Ioie, Hard.

Actio II. Anno Christi 787.

Joannes Tabalensium sanctissimus episcopus similiter.
Stephanus sanctissimus episcopus Silandi similiter.
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatis similiter.
Joannes sanctissimus episcopus Setensium similiter.
Basilius sanctissimus episcopus Liprensium similiter.
Theophanes sanctissimus episcopus Mæonitæ similiter.
Michael sanctissimus episcopus Stratonicitæ similiter.
Lycaflus sanctissimus episcopus Philadelphiæ similiter.
Michael sanctissimus episcopus Trallæ similiter.
Georgius sanctissimus episcopus Gordensium similiter.
Joannes sanctissimus episcopus Daldæ similiter.
Eustathius sanctissimus episcopus Orcanæ similiter.
* Joseph Joannes sanctissimus episcopus Attaliæ similiter.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsariæ similiter.
David sanctissimus episcopus Helenopoleos similiter.
Cyrio sanctissimus episcopus Lophi similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsariæ Bithyniæ similiter.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apollonidis similiter.
Georgius sanctissimus episcopus Basinupoleos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Aristæ similiter.
Nicephorus sanctissimus episcopus Adrani similiter.
Basilius vicarius Dascylii similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus Carinæ similiter.
Niceta sanctissimus episcopus Melæ similiter.
Neophytus sanctissimus episcopus Gordoseriorum similiter.
Leo sanctissimus episcopus Linoæ similiter.
Joannes sanctissimus episcopus * Etenensium similiter.
* Nicomedensium. Constantinus sanctissimus episcopus Zelensium similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Sinopæ dixit: Quemadmodum tradiderunt nobis ipsi qui ab initio videruntque & ministri fuerunt sermonis, & hi qui ab eis edocti sunt, sancti videlicet & beati patres nostri; ita certissime comperiosa continere literas quæ nunc

Anno Christi 787.

A Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταβάλων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Στέφανος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σιλανδῆς ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Περικόμματος ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σέτων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λίπρων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μαιωνίας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
B Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Λύκαστος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τράλλων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Γεωργίου ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γόρδων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Δάλδων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ὀρκάνων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀτταλείας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
C Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Δαυὶδ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἑλενοπόλεως ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κύριλλος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Λόφου ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Βασινουπόλεως ἐξεφώνησε ὁμοίως.
D Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀρίστης ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀδραμυττίου ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Βασίλειος ποιμενάρχης τῆς Δασκυλίου ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καρίνης ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μέλας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νεόφυτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γορδοσηρίων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λινόης ἐξεφώνησε ὁμοίως.
E Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἐτένων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ζήλων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σινώπης εἶπε· καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται γενόμενοι τοῦ λόγου, & οἱ παρ' αὐτῶν διδαχθέντες ἅγιοι & μακάριοι πατέρες, οὕτω πληροφορεῖν ἐθέλουσι τὰ νῦν ἀποκείμενα γράμματα τῶν

Anno Christi 787.

Ἀδελφοῦ τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τοῦ φρόνου τοῦ ἀληθινοῦ & φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως, & φρονεῖ Ταρσίου τοῦ ἐγκύκλου & οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἅπερ πιστεύομεν καὶ προσκυνοῦμεν & ἐπιφωνοῦμεν, & ἡνίκα κρατεῖ & κρατήσει μέχρις οὗ ἐστὶν μὲν οὐκ ἔστιν, στέφομεν καὶ προσκυνοῦμεν τὰς τιμίας καὶ ἱερὰς & σεπτὰς εἰκόνας· τοὺς δὲ μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθεματίζομεν & ἀποβαλλόμεθα.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σεστοῦ εἶπε· καὶ τὴν ἀναγνωσθεῖσαν συνοδικὴν ἐπιστολὴν μεταφυτεύσαντες τῶν τοῦ προκαθεδρεύοντος Ῥώμης Ἀδριανοῦ, ἅπερ ὁμολογοῦμεν, & προσκυνοῦμεν, κηρύττομεν τὰς ἱερὰς καὶ σεβασμίας εἰκόνας Χριστοῦ ἀρχηγοῦ σωτηρίου τῶν ἐκκλησιῶν· τοὺς δὲ μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθεματίζομεν.

Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Δαυλίων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Θεόφιλος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀρισσάδος ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Ποντικῆς ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κρατείας ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ῥυξίου ἐξεφώνησε ὁμοίως.
C Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κλαυδίου ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τροκνάδων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Ἀναστάσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πατάρων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νύσσης ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πινάρων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Νικόδημος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σιδύμων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
D Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Ουμλάων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κανδείων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Σταυρίκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Ζηνοπόλεως ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λιμύρων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Στέφανος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κιώνων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
E Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τλῶς ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κόμβων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Πέτρος διάκονος & ποιμενάρχης Τρικκῶν ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Ἰωάννης διάκονος & ποιμενάρχης Φασηλίδων ἐξεφώνησε ὁμοίως.
Σάββας . . . . & ποιμενάρχης Τῆς ἐξεφώνησε ὁμοίως.

Concil. General. Tom. VIII. L1 Geor-

1 Pro, Πραίνει, in Lydia. Hardouinus.

Actio II.

A ab Hadriano sanctissimo papa senioris Romæ tam ad piet & amicos Christi imperatores nostros, quam ad Tarsium sanctissimum & universalem patriarchum mittæ fuit, tiacredo, ita confitetur, & ita teneo & tenebo usque ad ultimum spiramentum meum, colos atque adoranas pretiosis & sacras icones. Eos vero qui ita non sentiunt vel confitentur, anathematizo.

Constantinus sanctissimus episcopus Sassuensium dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ seniorisRomæ Hadriani confiteor, & adoro, atque fascipio sacras & colendas imagines secundum antiquam B traditionem ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Niceta sanctissimus episcopus Dadybrensium similiter.
Theophilus sanctissimus episcopus Prusiadis similiter.
Niceta sanctissimus episcopus Hadrianopoleos similiter.
Joannes sanctissimus episcopus Heracliæ Ponti similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus Cratiæ similiter.
C Niceta sanctissimus episcopus 1 Ryfæi similiter.
Nicephorus sanctissimus episcopus Claudenium similiter.
Leo sanctissimus episcopus Trocnadensium similiter.
Anastasius sanctissimus episcopus Patarensium similiter.
Gregorius * sanctissimus episcopus Nyssæ similiter. * Georgius
Theodosius sanctissimus episcopus Pinarensium similiter.
Nicodemus sanctissimus episcopus Sidymi similiter.
D * Gregorius sanctissimus episcopus 2 Hubia- * Georgius
denium similiter.
Constantinus episcopus Candibensium similiter.
Stauracius sanctissimus episcopus Zenopoleos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Limyrensium similiter.
Stephanus sanctissimus episcopus Cauneusium similiter.
E Constantinus sanctissimus episcopus * Ten- * Tlos
sium similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus Combensium similiter.
* Petrus sanctissimus episcopus Orcadensium similiter. * Petrus
Joannes diaconus & vicegerens Phaselidensium similiter.
Sabbas . . . . . vicarius Tii similiter.

2 Pro, Ouiaiès, Hardouinus.
3 Pro, Zhωνοπόλεως. Hardouinus.
4 Pro, Ὀρκανέσσων. Hard.
5 Pro, Τλεπόλεως. Hardouinus.
6 Pro, Τιμνίων. Hard.

Georgius sanctissimus episcopus Libyræ similiter.
Basilius sanctissimus episcopus Tabensium similiter.
Dorotheus sanctissimus episcopus Neapoleos similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Heracliæ similiter.
David sanctissimus episcopus Jassi similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Mylassi similiter.
Sergius sanctissimus episcopus Megyliensium similiter.
Joannes sanctissimus episcopus Mydbi similiter.
Stauracius sanctissimus episcopus Stadiæ similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Strattoniciæ similiter.
Theodosius sanctissimus episcopus Chonensium similiter.
Michael sanctissimus episcopus Chæretopensium similiter.
Pantaleo sanctissimus episcopus Valentiæ similiter.
Georgius sanctissimus episcopus Peltensium similiter.
Christophorus sanctissimus episcopus Atanassii similiter.
Leonius sanctissimus episcopus Eumeniæ similiter.
Paulus sanctissimus episcopus Acmoniæ similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Timenutheorensium similiter.
Leo sanctissimus episcopus Traianopoleos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Alei similiter.
Nicephorus sanctissimus episcopus Lundensium similiter.
Georgius sanctissimus episcopus Appiæ similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus Eucarpiæ similiter.
Michael sanctissimus episcopus Hierapoleos similiter.
Christophorus sanctissimus episcopus Promissi similiter.
Nicolaus sanctissimus episcopus Phyriæ similiter.
Theophylactus sanctissimus episcopus Cinnabori similiter.
Niceta sanctissimus episcopus Augustopoleos similiter.
* Conyrai Constantinus sanctissimus episcopus * Cotragii similiter.

A Γεωργίος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κυβίρας ὡσαύτως ὁμοίως.
Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τάβων ὡσαύτως ὁμοίως.
Δωρόθεος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Δαβίδ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἰασσῶν ὡσαύτως ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μυλάσσων ὡσαύτως ὁμοίως.
B Σέργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μεγυλίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύβδων ὡσαύτως ὁμοίως.
Σταυράκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σταδίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Θεόδοσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Χώνων ὡσαύτως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Χαιρετόπων ὡσαύτως ὁμοίως.
C Παντελεὴμ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Οὐαλαντίας ὡσαύτως ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πέλτων ὡσαύτως ὁμοίως.
Χριστόφορος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀτανασσοῦς ὡσαύτως ὁμοίως.
Λέοντος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Παῦλος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀκμονείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τιμενοθέων ὡσαύτως ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
D Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀλείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λουνδίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Γεώργιος ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀππίας ὡσαύτως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Εὐκαρπείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
Χριστόφορος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γρομισσῶν ὡσαύτως ὁμοίως.
E Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φυτείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κιννάβρων ὡσαύτως ὁμοίως.
Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αὐγουστοπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κοτραγίου ὡσαύτως ὁμοίως.

Γεώρ-

1 Pro Μόιλε in Curia. Hardiuius. 2 In Notitia Registrum Hardiuius.

A Georgius sanctissimus episcopus Medaji similiter.
Leo sanctissimus episcopus Docimii similiter.
Damianus sanctissimus episcopus Meri similiter.
Theophylactus vicedominus & loci conservator Apli similiter.
Stephanus electus Otri similiter.
Joannes electus * Hectorii similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus 1 Amaladensium similiter.
B Epiphanius sanctissimus episcopus Perrensium similiter.
Sifinnius sanctissimus episcopus Philomelii similiter.
Joannes sanctissimus episcopus Sibliæ similiter.
Michael sanctissimus episcopus Papensium similiter.
Theodorus sanctissimus episcopus Sagallii similiter.
Sifinnius sanctissimus episcopus Apamiæ Ciboti similiter.
C Constantinus sanctissimus episcopus Canaræ similiter.
Leo vicedominus & vicarius Sozopoleos similiter.
Martinus sanctissimus episcopus Magydensium similiter.
Nicephorus sanctissimus episcopus Flogensium similiter.
Leo sanctissimus episcopus Andidensium similiter.
Manzo sanctissimus episcopus Pracaensium similiter.
D Theodosius sanctissimus episcopus Germanicopoleos similiter.
Eustathius sanctissimus episcopus Celendereos similiter.
Zacharias sanctissimus episcopus Trapezopoleos similiter.
Sifinnius sanctissimus episcopus Syem similiter.
Zacharias sanctissimus episcopus Cardabundensium similiter.
Sifinnius sanctissimus episcopus 2 Murbadensium similiter.
E Eustathius sanctissimus episcopus Lamensium similiter.
Stephanus sanctissimus episcopus Philadelphiæ similiter.
Leo sanctissimus episcopus Sibillensium similiter.
Theodorus sanctissimus episcopus Cadus similiter.
Michael sanctissimus episcopus Tiberiopoleos similiter.

Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μηδαΐου ὡσαύτως ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Δοκιμείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Δαμιανὸς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Μαρῶ ὡσαύτως ὁμοίως.
Θεοφύλακτος οἰκονόμος καὶ τποτηρητὴς τῆς Ἀπλῆς ὡσαύτως ὁμοίως.
Στέφανος ἐκλεκτὸς Ὀτρῆ ὡσαύτως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐκλεκτὸς τῆς * Ἑκτορείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀμαλαδίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Ἐπιφάνειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Περσείων ὡσαύτως ὁμοίως.
Σισίννιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φιλομελίου ὡσαύτως ὁμοίως.
Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σιβλίας ὡσαύτως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πάπων ὡσαύτως ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σαγαλλείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Σισίννιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Κιβωτοῦ ὡσαύτως ὁμοίως.
C Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης ὡσαύτως ὁμοίως.
Λέων οἰκονόμος καὶ τποτηρητὴς Σωζοπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
Μαρτῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μαγιδίου ὡσαύτως ὁμοίως.
Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φλόγων ὡσαύτως ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀνδίδων ὡσαύτως ὁμοίως.
Μάνζων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πρακείων ὡσαύτως ὁμοίως.
Θεόδοσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γερμανικοπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
D Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κιλενδέρεως ὡσαύτως ὁμοίως.
Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τραπεζοπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.
Σισίννιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σοκῆς ὡσαύτως ὁμοίως.
Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καρδαβουδίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Σισίννιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μορβάδων ὡσαύτως ὁμοίως.
E Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λαμίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Στέφανος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὡσαύτως ὁμοίως.
Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σελλίων ὡσαύτως ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κάδων ὡσαύτως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως ὡσαύτως ὁμοίως.

Cons. General. Tom. VIII. Ll 2 Joan-

1 Pro Σκυταρίου. Hardiuius. 2 Pro Σιτίλλου. Hardiuius. 3 Pro Αμαλαδείνων. Hardiuius. 4 Sopra, Μαλαδείνων. Hardiuius.

ACTIO II.

Joannes sanctissimus episcopus Axianensium similiter.
Basilius sanctissimus episcopus Dionysiopoleos similiter.
* Marcel. ..... vicarius Nicopoleos similiter.
* Jovianus ..... ex persona Coloniæ similiter,
Eustratius sanctissimus episcopus Debelti similiter.
Leo vicedominus & vicarius Zoropoleos similiter.
Theodorus sanctissimus episcopus Bulgarophygi similiter.
Georgius sanctissimus episcopus Plutinopoleos similiter.
Basilius sanctissimus episcopus Perberecos similiter.
Michael sanctissimus episcopus Pamphylii similiter.
Ruben sanctissimus episcopus Scopelii similiter.
Sisinnius sanctissimus episcopus Gariallii similiter.
Petrus sanctissimus episcopus Monembasiæ similiter.
Gabriel sanctissimus episcopus Egenæ similiter.
Leo sanctissimus episcopus Porthmi similiter.
Bardanius sanctissimus episcopus Doareensium similiter.
Andronicus presbyter, & ex persona Leontopoleos seu Zalichi, similiter.
Leo sanctissimus episcopus Sebastæ similiter.
Nicetas diaconus ex persona Halicarassii similiter.
Leo sanctissimus episcopus Corydalensium similiter.
Theodorus sanctissimus episcopus Cremnensium similiter.
Constantinus sanctissimus episcopus Hadrianæ similiter.
Sancta synodus dixit: Justum est, ut & reverendissimi monachi pronuncient.
Reverendissimi monachi dixerunt: Si ordo est talis, ut & nos monachi pronunciemus, ut jubetis.
Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ordo est; intelligite, qui repetitur in synodo, ut pronunciet confessionem fidei.
Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus Studii dixit: Secundum antiquam & piissimum canonum libbiaram (sic) ordo, quæ ostendunt sanctis apostolis & prophetis, quam doctoribus in catholica ecclesia est tradita, & secundum definitarum sylladam a tertia & sexta apostolica papa Hadriano ad pios imperatores nostros & Tarasium universalem patriarcham, quæ illustraverunt & fulgurarverunt mentes τῶν καθόλου συνοδικῶν ὅρων· τὰ τεφραμένα ἐν ἑκάστῃ τῶν ἱερῶν καὶ θεοφόρων πατέρων, καὶ Ἑκατόντα ἕξ κεφαλαίων πατερικῶν, οὐ κατωγήσαντα ἐν φωτίσαντα τὰς διανοίας ἡμῶν, μὴ τίνος ἀκούσαντες ἢ πιστεύσαντες, ἢ προσκυνοῦντες

τὴς ἁγίας ὑπόστασις· τὰς δὲ μὴ ὑπὸ γραφῶν ἔτας ἀνα- A nostras, secundum fidem audientes? confessionem credo.

ACTIO II.

Gregorius reverendissimus monachus & hegumenus sanctæ Sergii dixit: Secundum antiquam & piissimum temporum legislationem, quæ tradita est in sancta Dei magna ecclesia ex sanctis ac laudabilibus apostolis, & conservata est in sanctis & sacratissimis patribus & magistris nostris, id est, sanctis sex universalibus synodis; atque orthodoxis literis quæ nobis sunt ab Hadriano feniosis Romæ sanctissimo & apostolico papa ad pios & Christi amicos imperatores nostros, & Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham, quæ illustraverunt & illuminaverunt fenios nostros, cum desiderio cordis mei fulciepiens, ita confiteor ita credico, credens per hanc eteam confessionem una cum bona actione iudulgentiam accipere pectorum quæ gesti.

Joannes hegumenus Pagurii similiter.
Eustathius hegumenus Maximini similiter.
Symeon hegumenus Choræ similiter.
* Georgius hegumenus Pegæ similiter. * Georgius
Symeon hegumenus Abramitensium similiter.
Joseph hegumenus Heraclii similiter.
Plato hegumenus Sacudeonis similiter.
Gregorius hegumenus Hyacinthi similiter.
Et ceteri omnes monachi pronunciaverunt similiter.

D

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

ACTIO TERTIA.

ACTIO III.

Εν ὀνόματι τοῦ κυρίου & δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, Βασιλεύοντος τοῦ δοξασθέντος & φιλοχριστοτάτου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου & Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοφιλεστάτης μητρὸς, ἔτους ὑγδόου τῆς αὐτῶν βασιλείας, φρῖ πεμπτῃ καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ὀγδόης.

Συνελθόντος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς ἀναγνόντων & δοκιμασθέντων τῶν ἱερῶν τῶν ἁγίων & θεοφόρων πατέρων & διδασκάλων, ἅτινα ἡ ἁγία τῆς οἰκουμένης συνοδικὴ κρατεῖται. καὶ τὰ ὑφ' ὑμῶν γράμματα τὰ σταλέντα παρὰ Ἀδριανοῦ τοῦ πανσεβάσμιου Ῥώμης τῆ ἁγιωτάτῃ & ἀποστολικῇ πάπα φρῖ τῶν ἀσεβῶς & φιλοχριστοῦ ἡμῶν βασιλέως, καὶ Ταρασίου τῆ ἁγιωτάτου & οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τὰ κατωγήσαντα & φωτίσαντα τὰς διανοίας ἡμῶν, ὡς ἀκούσαντες & πιστεύοντες, & προσκυνοῦντες

A

ACTIO III.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου & δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, Βασιλεύοντος τοῦ δοξασθέντος & φιλοχριστοτάτου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου & Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοφιλεστάτης μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν βασιλείας, φρῖ πεμπτῃ καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ὀγδόης.

Συνελθόντος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς ἀναγνόντων & δοκιμασθέντων τῶν ἱερῶν τῶν ἁγίων & θεοφόρων πατέρων & διδασκάλων, ἅτινα ἡ ἁγία τῆς οἰκουμένης συνοδικὴ κρατεῖται. καὶ τὰ ὑφ' ὑμῶν γράμματα τὰ σταλέντα παρὰ Ἀδριανοῦ τοῦ πανσεβάσμιου Ῥώμης τῆ ἁγιωτάτῃ & ἀποστολικῇ πάπα φρῖ τῶν ἀσεβῶς & φιλοχριστοῦ ἡμῶν βασιλέως, καὶ Ταρασίου τῆ ἁγιωτάτου & οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τὰ κατωγήσαντα & φωτίσαντα τὰς διανοίας ἡμῶν, μὴ τίνος ἀκούσαντες ἢ πιστεύσαντες, ἢ προσκυνοῦντες τὴν

B

C

D

E

Concil. General. Tom. VIII.

ACTIO III.

A Residentibus quoque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ quæ cognominatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis judicibus, id est, Petrona laudabilissimo exconsule, patricio & comite Deo conservati imperatorii obsequii, & Joanne imperiali ostiario & logotheta militaris logothesii, & tota sancta synodo secundum ordinem qui præscriptus est in prima actione; præsentibus etiam Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis evangeliis.

B Dixit Demetrius Deo amabilis diaconus & scevophylax sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ.

Quoniam quidem præcedenti die visum est sanctæ & universali synodo sequenti paterna & ecclesiastica jura, suscipiendos eos qui ex hæresi convertuntur; nec non & eos orthodoxos qui ab hæreticis ordinati sunt, assumendos: præ foribus adsunt hi qui libellos suos jam orthodoxe legerunt episcopi, & postulant ingredi, & judicari secundum quod vobis placuerit.

Sancta synodus dixit: Veniant.

C Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Is qui nuper venit Deo amabilissimus episcopus Neocæsariæ reddat rationem suam per libellum.

Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ dixit: Confirmet Deus imperium bonorum dominorum nostrorum; lætificet eos Deus in sancto solio ipsorum. Sanctissimum dominum nostrum Deus largiori ævo fungi faciat pontificio, & sanctam synodum Deus stabiliat. Orate pro egestate mea. Et proferens libellum suum legit continentem exemplaria libellorum qui præscripti sunt in actione prima.

Et postquam lectus est libellus, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc cum simplicitate cordis confiteris?

D Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ dixit: In nomine Dei & per sanctam orationem tuam & sanctorum patrum, in munda conscientia & omni simplicitate confiteor, & quæso beatitudinem vestram & totam synodum orare pro me.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Aliquid ad hæc promulgemus. *

[Gr. addit. Sanctissimi episcopi Siciliæ dixerunt Quod in aliis factum est, fiat quoque in istis.]*

Sancta synodus dixit: Fiat.

E Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed sermo quidam rumoris obstrepit, quod in tempore persecutionis quidam episcoporum intolerabiles persecutiones piis viris intulerint: quibus verbis injectis non usquequaque sine approbatione credimus. Novit tota sancta synodus hæc, quia canon sanctorum apostolorum episcopum, vel presbyterum, vel diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes & per hujuscemodi timeri volentem, deponi præcipit.

[Can. Apost. 26.]

Sancta synodus dixit: Ita denunciant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et si hoc ita est, quid vobis videtur?

ANNO CHRISTI 787.

A Καθεσθέντων τε αὐτῶν πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας, συμπαρόντων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, τουτέστι Πετρωνᾶ τοῦ πανευφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, καὶ κόμητος τοῦ θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀψικίου, καὶ Ἰωάννου βασιλικοῦ ὀστιαρίου καὶ λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθεσίου, καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τὴν προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει. παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος, προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

B Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας εἶπεν·

Ἐπειδήπερ τῇ προτεραίᾳ ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἀκολουθησάσῃ τοῖς πατρικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς, δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, ἔτι μὴν καὶ τοὺς ἀπὸ αἱρετικῶν χειροτονηθέντας ὀρθοδοξοῦντας προσλαμβάνεσθαι· πάρεισι πρὸ τῶν πυλῶν τοὺς λιβέλλους αὐτῶν ἤδη ὀρθοδόξως ἀνεγνωκότες ἐπίσκοποι, καὶ ἀξιοῦσιν εἰσιέναι, καὶ κριθῆναι κατὰ τὸ ὑμῖν παριστάμενον.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· παραγενέσθωσαν.

C Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ νεωστὶ παραγενόμενος θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀποδότω τὸν λόγον αὐτοῦ διὰ λιβέλλου.

Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας εἶπεν· στερεώσαι ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν τῶν δεσποτῶν ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν. εὐφράναι αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἅγιον θρόνον αὐτῶν, τὸν παναγίον ἡμῶν δεσπότην ὁ Θεὸς συναρχιερατεύσοι. καὶ τὴν ἁγίαν σύνοδον ὁ Θεὸς στηρίξοι. εὔχεσθε ὑπὲρ τῆς πτωχείας μου· καὶ προσενέγκας τὸν ἑαυτοῦ λίβελλον ἀνέγνω, περιέχοντα τὰ ἴσα τῶν προγεγραμμένων λιβέλλων ἐν τῇ πρώτῃ πράξει.

Καὶ μετὰ τὸ ἀναγνωσθῆναι τὸν λίβελλον, Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ταῦτα ἁπλότητι καρδίας ὁμολογεῖς;

D Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπεν· ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς ἁγίας σου εὐχῆς καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, ἐν καθαρᾷ συνειδήσει καὶ πάσῃ ἁπλότητι ὁμολογῶ, καὶ αἰτῶ τὴν μακαριότητα ὑμῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ ἱερὰν σύνοδον εὔχεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· τί πρὸς ταῦτα ἀποφαινόμεθα;

Οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι Σικελίας εἶπον· ὃ ἐν τοῖς ἄλλοις γέγονε, γενέσθω καὶ ἐπὶ τούτοις.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· γενέσθω οὕτως.

E Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀλλὰ λόγος τις περιθρυλλεῖται, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ τινες τῶν ἐπισκόπων ἀφόρητον διωγμὸν ἐπήγαγον εὐσεβέσιν ἀνδράσιν· οἷς λόγοις ἐπιφερομένοις οὐ σφόδρα πιστεύομεν χωρὶς ἀποδείξεως. γνωρίζει δὲ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη, ὅτι ὁ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον τύπτοντα πιστοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ διὰ τῶν τοιούτων φοβεῖν ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάσσει.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· οὕτως διαγορεύουσι.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἐστί, τί δοκεῖ ὑμῖν;

Θεό-

ANNO CHRISTI 787.

A Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπε. κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὕτως ὁρίζει ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Ταράσιος εἶπεν· εἰ ἐπήνεγκεν ἐπίσκοπος οἱασδήποτε πληγὰς καὶ βασάνους ἀνδράσι φοβουμένοις τὸν κύριον, τοῖς τότε διωκομένοις, οὐκ ἔστιν ἄξιος ἐπισκοπῆς.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· οὐκ ἔστιν ἄξιος.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ἐπεὶ καὶ ὡς διώκτης αἰκισμοὺς ἐπήγαγεν.

B Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι Σικελίας εἶπον· ἡ τετάρτη σύνοδος εὐθέως προκαθεσθεῖσα ἐν προοιμίοις ἐξεβόησε· τὸν Διόσκορον ἔξω βάλλε, τὸν φονέα ἔξω βάλλε· διότι εἰς τὴν λῃστρικὴν σύνοδον χεῖρας ἐπέβαλεν ἐπὶ ἀθῴους ἄνδρας.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως εἶπεν· ἐν πνεύματος ἁγίου ἐμπνευσθεῖσα ἡ ἁγία σύνοδος τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ἐξέθετο.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· καθὼς καὶ προείπομεν, λόγοις περιφερομένοις οὐ πιστεύομεν.

C Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἐν καιρῷ ἰδίῳ εἴ τις περὶ τούτου ἔχει ἔγκλησιν, ἐγκαλείτω παρὰ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ταύτῃ, ἢ καὶ τῇ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ· καὶ ἀποδεικνυμένης τῆς ἀληθείας, ὡς ὡρίσθη παρὰ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ταύτῃ, ἐπεξέλευσις γινέσθω.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπεν· οὐ μὴ ἄνθρωπος κατηγορήσῃ μου, ὅτι ἔτυψα ἢ ἔδειρά τινα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἐν τούτοις καὶ ἡμεῖς χαίρομεν.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπεν· οὐδὲ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, οὐδὲ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἐμῇ ἄνθρωπος δι' ἐμοῦ ἄμυναν ἔπαθεν.

D Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· εἰ τοῦτό ἐστι, δεχέσθω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῶν Στουδίων εἶπεν· ἔξαρχον τῆς αἱρέσεως αὐτὸν ὡμολόγησαν οἱ ἀρχιερεῖς εἶναι, καὶ ὡς κελεύετε· ἐπειδὴ ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος πρὸς Ῥουφινιανὸν λέγει· ὅτι οἱ ἐξάρχοντες τῆς αἱρέσεως ἀρκείσθωσαν εἰς μετάνοιαν δεχθῆναι μόνον.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀλλ' εἶπεν, ὅτι οὐκ ἔδειρεν, οὐδὲ ἐδίωξεν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· Ἰουβενάλιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔξαρχοι τῆς λῃστρικῆς συνόδου ἦσαν· ἀλλ' ἐν τῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐδέχθησαν.

E Ἰωάννης ὁ μεγαλοπρεπέστατος λογοθέτης εἶπεν· ἀρκεῖ τῇ συνόδῳ ὑμῶν τῇ θεόθεν συναθροισθείσῃ, ὅτι Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, καὶ ἔξαρχος τῆς παρελθούσης ἀσεβοῦς συνόδου, ἐφυλάχθη μέχρι τῆς σήμερον, τοῦ τὴν ἰδίαν αἵρεσιν καὶ διδασκαλίαν καταχεῖναι.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως εἶπε· χάριν ὁμολογοῦμεν τῷ Θεῷ, ὅτι ὑπελείφθησαν ἄνδρες ἐκ τῆς κακοσυλλέκτου συνόδου, ἐλέγχοντες καὶ κατασκε-

ACTIO III.

A Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Secundum sacras catholicæ ecclesiæ regulas ita definit sancta synodus hæc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si intulit episcopus quascumque plagas & tormenta viris timentibus dominum, qui tunc persecutionem patiebantur, non est dignus episcopatu.

Sancta synodus dixit: Non est dignus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quoniam & sicut persecutor cædes inflixit.

B Theodosius sanctissimus episcopus Catanæ, & qui cum eo Deo amabiles episcopi Siciliæ, & Epiphanius diaconus & locum tenens episcopi Sardiniæ, dixerunt: Quarta synodus mox ut præsedit, in primordiis exclamavit: Dioscorum foras mitte, homicidam foras mitte; eo quod * manus injecerit super viros insontes.

[Gr. addit. in synodo latrocinali]*

Joannes reverendissimus presbyter & locum tenens orientalis diœceseos dixit: Et Spiritu sancto inspirata sancta synodus * sponsionem hanc exposuit.

[constitutionem]*

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sicut & prædiximus, verbis quæ circumferuntur, non credimus.

C Sancta synodus dixit: In tempore suo quisquis hanc habet querimoniam, queratur apud hanc sanctam synodum, vel apud sanctitatem vestram: & ostensa veritate, sicut definitum est a sancta synodo hac, proveniet.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Non me homo accusabit, quia percussi * vel occidi.

[Gr. cecidi]*

Sancta synodus dixit: In his & nos gaudemus.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Neque in divinitus custodienda urbe, neque in regione mea homo ex me ultionem passus est.

D Sancta synodus dixit: Si istud est, suscipiatur in loco suo.

Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Studii dixit: Principem hæreseos confessi sunt pontifices eum esse: & ut jubetis: nam pater noster Athanasius ad Rufinianum dixit, quia eis qui principes fuerunt hæreseos sufficit, si tantum ad pœnitentiam admittantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed dixit, quia non cecidit, neque persecutus est.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Juvenalis, & qui circa ipsum erant, * auctores latrocinalis synodi exstiterunt: sed in quarta synodo recepti

[principes]*

E sunt.

Joannes magnificentissimus logotheta dixit: Sufficit synodo vestræ divinitus congregatæ, quia Gregorius Neocæsariæ, & qui auctor extitit prætereuntis impiæ synodi, conservatus est usque in hodiernum diem ad suam hæresim & doctrinam damnandam.

Joannes reverendissimus presbyter & locum tenens orientalis diœceseos dixit: Gratias agimus Deo, quia remanserunt viri e male collecta synodo, arguentes & quæ ab ipsis male

sunt

ACTIO III.

a Gr. ἀξίᾳ

nem propriam publicantes.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Scimus omnes Juvenalem patriarcham fuisse Hierosolymitanum; & secundum dignitatem suam utique & princeps fynodi fuit: & ' fic poft praetaticatem fuam poenitentia gefta cerepere eft.

Epiphanius reverendiffimus diaconus ecclefiae Cataqu, & locum tenfnens Thomae episcopi Sardinae, dixit: Sed nemiorem perfecutus eft Juvenalis.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Et ifte refpondit, quia nemiorem perfecutus fum.

Nam & Euftathius Sebaftenus princeps erat haereficis Macedonianorum: fed cum libello fanctae Basilius pater noftre fuferepit illum.

Reverendiffimus monachi dixerunt: Verum eft: fed quia tacens manfit Juvenalis, ideo refpondimus. *

* Gr. τῶν ἀπὸ Μακεδονίας ἀρειανῶν. Vetus interpres: Ab Macedonia & evangelio Arianorum. Sed mendofum.

Sabbas reverendiffimus monachus & hegumenus monafterii Studii dixit: Confervet Deus dominus noftros bonos, quibus dignantibus hoc factum eft & congregatum concilium ad ecclefiae unionem atque concordiam.

Sanctа fynodus dixit: Gratiarum actio Deo & laus.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Jam antea haec fanctis fynodus promulgavit, & certa fanctos patres noftros, quod fufcipere portent *, nil alia cauta hujufmodi a facerdotali efpicit ordine: idipfum ergo & ftatum dideftimus.

Sanctа fynodus dixit: Omnes idipfum dicimus.

Joannes reverendiffimus presbyter & monachus, locum tenens orientalium patriarcharum, dixit: Bona quae diverfo modo dicuntur, fancta funt & utilia.

Petrus Deo amabilis presbyter, & locum tenens Hadriani beatiffimi papae fenioris Romae, & Ioannes ac Thomas Deo amabiles presbyteri, & vicarii orientis, dixerunt: Recipiant fedes fuae,

Sanctа fynodus dixit: Hoc ipfum dicimus, & confentiunt omnes.

Et afcendentes in competentes fibi cathedras reverendiffimi epifcopi, Nicenae vilcelicet, Neocaefariae, Rhodi, Iconii, Hierapolcos, Ptilomaidon, & Carpathii.

Sanctа fynodus dixit: Deus bene addxit orthodoxos.

Conftantinus fanctiffimus epifcopus Conftantiae Cypri dixit: Quia in priori feffione fanctae hujus venerabilis fynodi pfiffimam factam Deo coronatorum noftrorum imperatorum mercifimus per aegram a fecretis fufcipere: in qua continebatur, quod literae a fenioris Romae praefule miffae fuerunt ad tranquillifimum imperium ipforum, & duo quaternones ad fanctiffimum patriarcham abconftantinopolitanis facerdotibus: & literae quidem Romanae pagae audirimus, & quae in illis continebantur, ita ut ex eunte fuerfionem fyngnam. Ἀξίᾳ ἀνὴρ τῶν ἀμφὶ τὴν ἰουλίαν, ὑπερβάσεσι πατέλιοι, ὁ πνεῦμα τὸν ἀπαλλαὴ πάθοιτο ἀπαγκωνῶν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ & οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἐκ γνώμης, ὡ τὸν ἀνὴρ δοξεῖ ἀνεῖν ὁ, τῇ τῆς πρεσβύτερος Ῥώμης πάπας, & ὁ ἁγιώτατος & οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ταράσιος, & ἱερατικὰ ἐγίμματα τὸ & ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, τοῖς τῆς ἀκολουθίας κάτοικοι.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες * κόσμου χ. τοῦ αἰῶνος εἶπαν.

Ἰωάννης & Θωμᾶς οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι, & τὸν τόπον ἐπέχοντες τῆς ἀποστολικῆς πατριαρχείας, ἔτσι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες, τὸν γνήσιον τῆς ἀγιωτάτης πατριαρχῶν Ταρασίου, τὸν τελέστε φῶς τὸν ἀγιωτάτου πατριάρχου εἶπας, ἀξίᾳ ἀφόρισε ἀπαγκωνῶν, & ἐν τῷ ὑπὸ τὸν ἀστέρι ἀφῶν ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀνεμνήσθησαν.

Καὶ ἀνέγνω Σέργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος & νοτάριος τῆς ἱερᾶς πατριαρχικῆς σκέψεως.

Ἴσον χρήσιμον ἀποφαίνει φρὸς τὸν ἀρχιεῖρεις κρίσεις Ἀντιοχείας, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, & Ταρασίου τὰ γράψαντα & μακαριώτατε οἰκουμενικὲ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΟΛΛΑΙΣ & μεγάλαις φρονοῦμεν εὐεσεῖ ὁ Θεὸς τὸν τῶν αὐτῶν βίον διδόθαι τῶν τῷ δεξιῷ, & ἔτελεσεν τὸν ἐκεῖ ζῶν κεδεσκοκαὶ ὑπὸ ὑμῶν· χωνὶ γὰρ ὑπὸ ἐθέτεσθαι, ὅτι καὶ αἱ ἱερὰ τῆς κεφαλῆς ἐξῆλθεν μόνον ἐστὸ ἀνεκείμε ὑπὸ τὴ τῆ λαλεῖν· ἀλλὰ τὸν τῶν ἐκκλησιῶν, & τοῖς βασιλικοῖς ὑπερεῖσι σπαρτιάβοις, ὅτι οὐδὲ ἀπὸ ἐκείμεσε· ἀλλὰ ὑμεῖς· καὶ ὅλον ἀγγιρατικὰ ἀπεβίβασε, τοῦ τῆς βασίας κερὶ ἀλλοδοῖς κομμῶν ἀστιβεῖσιν & ὀρθοδόξοις ἐκσεβίλοι ἐμοῖ, & ἀγωνιῶν ἐστιν κόσμα τὴ κλαεῖν· κόν, εἰς μὴ ἡμῶν. Διὸ ἀνέξεσαι ὁτοῦ ὑμῶν ὑπόκρισε & ἡ ὁτοῦς κατὰ κρίσιν ἡμῶν πάντα ἀπίδωκε. & ὑπὸ ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἀγιοῦ, ὡς μὴ κατὰ μικρὸν ἀγῶνα βασιλεῖ διοικοῦσι· τοῖς κατὰ ἀγιοῦ ὑπὸ δὴ πλανεῖαν ἀποστεῖλε· & ἀλλὰ ὑμεῖς τοῖς καθαρᾶς ὑπὸ ἀγγεῖς βοηθεῖν ἡμῖν, τῇ τῇ Θεῷ κανὸν ἀπὸ τῆς τοῖς μεθοδεῖας τὴ ἀστικεῖθῆς, καὶ κόμιαν ἐλπιεῖλθοι ὁ δεσπότης· τὴν ἀπὸ βασιλεῖ ἀπὸ ἀκοῦ ἐλπιεῖλθοι· ἀπὸ κεφαλῆς ἐκ ἀνθρώπου ἐν ἀπὸ ἡμῶν δίδωμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ἐστὶ δὲ ἀφῶν ἐστὶ τοῦ καθ' ἡμῶν πάλιν ἐστὶ τὸ ἀστέρον, λόγῳ βλέποντι τῇ βασιλεῖ· ἀλλὰ τῷ ἀνθρωπικῷ κατὰ ἐστὶ γὰρ τῶν μὲ ἡκουσθῶν ἀλλὰ ἐκκλησιῶν τὴ & κατὰ τὴν ἀποστολὴν ἐστὶ κατὰ τὸ ἀποστόλου τὸ ἀπὸ τὴν ἀποστόλου τὸ ἀπὸ τὴν ἀποστόλου τὸ ἀπὸ τὴν

Actio VII. cedentibus se in eodem ordine, quisque se habeant quo fur fidei fuit, exponendo commendent: Visum est & mihi hoc sectanti, me vobis inclinare, & liquido confessionem pronunciare, quemadmodum a tubis sanctæ Spiritus (quarum tonus in omnem terram exivit, & in fines orbis terræ verba) & ab earum alumnis atque affectis, sectatissimis videlicet patribus nostris educatus, ex ipsis mollibus unguibus didici.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum dominum Jesum Christum Filium Dei & Deum nostrum, natum ex Patre ante omnia sæcula: & in Spiritum Sanctum, dominum & vivificantem, ex Patre per Filium procedentem, & eundem Deum cette & cognosci: Tricotatem unius substantiæ, unius hominis & fidei, simpiternam & increatam: omnium creatrixium conditricem: unum principium, unam deitatem & dominationem, unum imperium, potentiamque & potestatem in tribus subsistentiis, individuæ quidem divisam, & divisæ unitam: non ex imperfectis tribus unum aliquid perfectum: ipsa etiam perfectis unum & perfectissimum & plusquam perfectum, unumque locutus est Dionysius. Itaque fecundus proprietatem perfionatum tria quidem adoranda; at vero fecundum communem naturæ rationem unus Deus omnium factor vivificatum & invisibilium, omnium provisor. Confiteor autem fecisse propter falutem nostram in novissimis diebus: fecundum carnem novitatem unius sanctæ trinitatis, Filii scilicet Dei & domini nostri Jesu Christi, ex veraciter sancta Dei genitrice semperque virgine Maria: consubstantialem quidem factum nobis modo omnibus absque peccato, non autem deficentem esse quod erat: fed duabus naturis inconfuse manentibus, una cum consubstantiali in duabus voluntatibus & operationibus: crucifixum pro nobis carne, & lepultum, & refurrexisse, in cælique ascendisse, & venturum judicare vivos & mortuos. Insuper spero resurrectionem mortuorum, & fingulorum gestorum: redditionem bonorum & illicet, & his contrariorum. Expetens etiam intercedere sanctissimæ & intemerate domine nostræ Dei genitricis & semper virginis Mariæ, sanctorumque angelorum; & sanctorum & gloriosissimorum apostolorum, prophetarum, martyrum, confessorum, & * magistrorum: salutans & venerabiles iconas eorum, & omnem hæresim & abominanda contentionem, simul cum & eorum doctores atque primores, Simonem videlicet, Marcionem, Manetem, Paulem, quoque Samosatenum, & Sabellium Libyum, eorumque dogmata oefaria. Recipio etiam sanctas & universales fex synodos, & eorum divina dogmata pariter & doctrinas, tanquam quæ divina inspiratione nobis tradita fuerint. Et cum prima quidem hominis ratione & una cum Patre inde initio Filium effe credens, anathematizo impium Arium, Aetium, Eunomium, Eudoxium, & Demophilum poli hos & eos qui pare dicunt Dilimiles & Semiariani, atque omnem conspiratum eorum catervam. Cum secunda vero Deum esse Spiritum sanctum & vivificatorem confitens, abjicio Macedonium & omnes qui unius cum illo fint sentiri, cum his autem & Deo perolum Apollinarium, * qui insensate disputat. Cum tertia autem unum Filium Christum verum Deum nostrum ex

Secunda Synodus.

Tertia Synodus.

Quarta Synodus.

Quinta Synodus.

Sexta Synodus.

Anno Christi 787.

Actio III.

Patre genitum, eundemque in novissimis diebus propter falutem nostram incarnatum ex sancta Dei genitrice semperque virgine Maria, prædicans, hominis cultorem Nestorium, & bigam quæ circa ipsum est, Theodorum ait & Theodoretum, nec non & eorum prodigiosam fabulam prædicantes, & in Christo personalem dualitatem fomentantes, pionul a conflictione ista repello, Pretereea cum quarta ex duabus naturis & in duabus naturibus cum sanctæ Trinitatis Christum Deum nostrum carne vestisse sentiens, anathematizo Severum, Dioscorum, & totam iplorum fine capite multitudinem, una cum divinitus foloeinando Severo, & infando Juliano Halicarnasseo, qui fabulose dominum nostrum incorruptum corpus fascepisse perhibuit. Denique in quinta, quam Deus mactabilem divinus in superficie quodammodo ex prioribus temporibus nasvigantes iniquas reciditi hæreses, & inventores parefecit extum, Origenem videlicet, & Didymum, & Evagrium: ita & ego has, utpote potentiofas hæreticorum fabulationes, repello. Porro per fextam fiquidem ex duabus naturis Christum, ex quibus & est, olim esse dilicerant; ita & duas naturales voluntates & operationes ejus in utraque natura credidi, humana fcilicet & divina. Summitroque anathemati Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes confectatores eorum: dogma quoque ipsorum, ut fodominitorum vitem, & Gomorrhitiam propaginem, amatitudini bortyonem habenies, odivi. Ipsum autem fanctæ fexte fynodi cum omnibus dogmatibus, quæ legalitæ ac divinitus ab ea promulgata funt, etiam deprompto eanonos recipio; in quibus refertur: In quibus bidiam ex tanquam fidelis, pugilum pidiaria, gnus digito præcursoris exaratæ offenlus, qui in figura præcelse gratiæ, venit novo hic per legem demonstrans agnum, Christum videlicet dominum nostrum. Veteres figuras & umbras, utpote veritatis indicia, & prophetarum characteres ecclesiæ tradios falutantes, gratiam honore præferimus & veritatem, hinc ut legis plenitudinem admittentes. Ut ergo perfectio etiam per eolorum operationes in omnium palitus depingatur, characterem agni Deinostri Christi, qui tollit peccata mundi, iecundum humanitatem etiam in scoulis ex hoc pavereri agno definimus depingi: ut cum videlicet cellitudinem humilitatis Dei Verbi confederantes, & ad memoriam conversationis quam in carne gessit, pugilum quoque ac falutaris mortis ejus adduci, atque redemptionis quæ hinc est mundo effecta. Superibus autem nominationes & parvilitates poli hæc inconfuse promulgatas, ut apud vos minime recepta, neque per divinam gratiam ædias, irritas antemnamus & ave illis dicentes, fugacesque factori, acciunjus laudem mensis noftræ in veritate, & fuscitatur una cum pius & fidelibus imperatoribus nostris, propagnatoribus videlicet veritatis, ad unitatem fanctæ Dei ecclesiæ: a quibus & fynodum universalem petivimus in præsentia totius eorum Deo amabilis populi; & pollulationi nostræ pie annuerunt. Unde vos qui superædificati estis super fundamentum apostolorum & prophetarum, ipsum videlicet fum-

ἡμῶν Θεόν, αὐτὸν τὸν ἐν ἐσχάτοις τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τὸν ἀδιαχώριστον Νεστόριον καὶ τὸν αὐτοῦ ἑωμοῦλον, φημὶ δὴ Διόδωρόν τε καὶ Θεόδωρον, καὶ τὰς τῶν αὐτῶν πρεσμυθίας ἀφορῶντας, οὐ νοσήσαντες ἐπὶ Χριστοῦ τὴν ἀφορισμένην δυάδα, πόρρω τῆς ἐμῆς ὁμολογίας ἐκβάλλω. τὸν δὲ τοιοῦτον εἰς βίον φύσεσι εἶναι τὸν ἐπὶ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἐκβολῆς ἐκφεύγοντα ἀναθεματίζω, ἐκαθαίρεσιν ἐπιβεβαιώσας, Διόσκορον, & τόπον τὸν ἀκέφαλον αὐτῶν πλῆθος, μετὰ καὶ Σεβήρου τοῦ ἀπολάτρε, & τὸ ἐξωτέρω λοιπὸν τὸ Ἀλεξανδρινοῦ, τὸν μυθοπλαστικὸν ἀφορισμὸν σὺν τοῦ χαίρειν ἀφῆκε Χριστὸν ἀνελκυσθῆναι. τὸν δὲ πέμπτον, ἐν ᾧ τὸν πάντων μακαρίτην τὸν Ὠριγένη ἐξέβαλον, τὸν Εὐάγριον, καὶ τὸν ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀσεβεῖς ἀφορισμὸν ἀποδέχομαι. τὸν δὲ ἕκτον, φύσεσι δύο φύσεων τὸ Χριστὸν, ἐξ ὧν ἐστι, τὸν & τὸν δύο φυσικοὺς θελήσεις τε καὶ ἐνεργείας ἐν αὐτῷ πιστεύσας, ἀναθεματίζω τὸν Κύρον, Σέργιον, Ὁνώριον, Πύρρον, Παῦλον, & τὸν τὸν ἀμοδόξοις αὐτοῖς, & τὸν αὐτῶν δόγματα. ὡς Δοδομίτου κλαυλοῦ & Γομορρίτικον κλυκαστὸν ἐξαγωγὸν βοτρυὸν πτοιείας μεμιγτόν. τὸ δὲ πάσης αἱρέσεως ἀκόμβιον, καὶ τὰς τῶν αὐτῶν ἐξ ἀνδρῶν ἐπιφανῶν ἐκφυσήσαντα δοξιμάτων πυῤῥωτάς, & τὸν ὁνοδόξιτος κατόπιν ἀνόδου γένεσιν, τὸν οἱ ἐπιλοιπὸν χωρὶς αἱμορτίας, μὴ ἐκτόπτοντα δὲ ἐστῶτα, & τὸ δὲ ὀρθόν ἀπὸ γνῶσιν μεμβρανοῦν μὴ τῷ θεῖ ὁ ἀνοπὶ δὸν θέλοντα τε καὶ ἐνεργοῦν· ἐκκαρδίνοντα τὸν ἀνὸν ἀγῶν τοῦ, καὶ ἀνοιστῶν, καὶ ἐμπαπὸν ἀλλήλοθεν, καὶ ἀνοιστῶν, & ἀστοκ ἀμφὶ τὸν ἀνὸν ἀγῶν τοῦ ἐν τῷ ἀνὸν ἀγῶν τοῦ, καὶ ἀνοιστῶν, καὶ ἐμπαπὸν ἀλλήλοθεν

Actio III. *Ephes.*

summum & angularem lapidem Christum Jesum, quemadmodum in præcedentibus dictum est, concentatores & confectatores ac auxiliatores fuimus, confidentiam talem habemus ad dominum: non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est; quia diffusa membra & diffusa in unum corpus compactum & connexum crescere facit; in quibus caput est Christus, & ultra jam non erunt diffusa. De cetero rogamus fraternam veritatem, usque ad duas loci sententias mittere cum deliquia epistola sua; & quidquid libi fuerit divinitus super hoc negotio cerelatum, nobis facere manifestum: ut fecundum quod debitum est, tam loci & servatores, quam literæ vestræ synodicæ fervo ad loquendum, sive ad legendum in omnibus inventantur, quatenus per hoc quæ fesifa fant, unianturˇ: idipsum enim & a papa sole fenioris Romæ petivimus: & rogo vos fraterne, apostolicum vobis vocem pronuntiens, tanquam Deo exhortante per nos: omnia perficiantur fecundum conditum veritium quod in Deo patefactis nobis. Scilicet enim & omnis: *Lilio fanctorum exhibeat filiorum, & legem exquirent ex ore eorum.* Certi enim fumus, quod femina veritatis in vobis falva cuffodiatis. Sed & pii imperatores nobis & per cuncta orthodoxæ veritatis firmamentum fectantur, & domino Deo *Vitanlius* fupplicare non ceffant, fecundum Gregorium qui a theologia cognomen fortitus eſt: ut efficiamur nos, qui unim Dei eſſiſimus, unum: & qui fumus Trinitatis, uniti, & honore pares, atque unanimes in cunctis invenniamur: & qui fumus fancti Spiritus, non contra in vicem, fed pro invicem fimus: & qui fomus veritatis, idipfum fapientes atque dicentes exhibeamur, & non fit contentio vel diffenfio in nobis: fed fecti habebimus unum baptifma, unam fidem, ita & confonantium unam in omni ecclefiaftico negotio. Et pax Dei quæ exuperat omnem fenfum, in unum nos conducat, & divifa unitat, atque diutornum vulnus fanet, & incolumitate fidei integros faciens, & in vera confeffione atque concordia ftabilitat omnes, unitatque fanctam ecclefiam fuam, & compefcat fandala quæ fuperfacent ei: intercellionibus intentatæ dominæ noſtræ Dei genitricis & omnium fanctorum fiat. Amen.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum retinentes beatiffimi papæ Hadriani fenioris Romæ, dixerunt; Hujufmodi literas fanctiffimus papa recepit, & idcirco dixerit nos cum refcripsis quæ jam lectæ funt.

Joannes Deo amabilis presbyter, & Ioannes reliqui orientalium principum fanctorum, dixit: He literæ, & pictas impetti fecit nos venire huc, & effugere inquorum illorum eccleſiæ inimicorum manus.

Sancta fynodus dixit: Deus vos bene adduxit.

Conſtantinus Deo amabilis diaconus & notarius dixit: Pro manibus habeo memoratos commentarios qui miſſi funt ab oriente: & fi

A ἀγὰ φρονοῦσι, ὅστε ἀλογιφωνεῖν αὐτὸ ἔστι Χριστὸν, καθὼς ὁ τῆς φρόνεσεν ὑφηνὰ, συμμέρεν ἡμᾶς καὶ σωματοῦς καὶ σωματικὸς ἀλλήθεμεν, τὸ πάθοῦσιν πωλεῖν ἐχομὴν τῆς τὸν Θεὸν· ἐγὼ ἐκεῖνοὶ ἐστμὴν αὐὸ ἐωτὸν ὀνγ ἐσκαδὰ τὰ ὁ ὀξ ἔλεω τὸν, ἀλλ' ἐξεκάτω ἡμῶν ἐκ τὰ Θεὸν· ὅτι τὸ διεῤῥῶνται μέλη δ ἀσυγκόλλητα εἰς ἓν σῶμα συναρμόζομένοι, ἐφ' ὃ σωμάτιον ἐκεῖνοι τὰ κεφαλὴ Χριστὸς, ὑπὲρ ἐν ἀναφὴ ἔτι ὁ Χριστὸς· ἐξαιρετὶ ὑπὲ ἀσυκρασεῖ τῆς. καὶ λοιπὸν αἰτήμεν τὰ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃν, ἵνα τὸ δύο τοκοσυμπόσιον ἀποστόλων μὲ Θεογόρῳ χαίρωμεν τὴ ὑμῖν, & εἰ τὶ θεῖν ὑμῖν ἐκ τὰ Θεὸ ἐκφηνόμενον ἀβὲ τὸ τοιοῦτοις πάντε, φαιτρόνεν ἡμῖν· ὡς ὀφειλόντας καὶ ὑπεσεφηνεῖν ἡμῖν, & τὸν χρεὼν ἡμῖν ἐκφωνεῖν κὰς ἐτὶ τόπῳ, τὸν μὴ λαλῆσαι, τὸν δὲ ἀναγνῶναι, ὅσοι ἐνοῦν τὰ διηγκεῖμθα. ὅτι τὸ τῆτο & ὠφῆ τὰ φοβοῦσι τὰ ἀφτεβῆρεις Ῥωμαίοις σύμβαλε. καὶ φρόνκαλε ὑμᾶς ἀδελφοὶ, τὰν ἀποσολικὰν ὑμῖν φρονοῦσιν ὑμῶν· & φωνὶ, ὡς τὰ Θεὸ φρόνκαλόντος δὶ ὑμῶν, τὰ τὰν ἡμῶν ἡμῶνος ὡς ἀληθὲς ἐκφωνεῖν ἡμῖν, & ἡμῶν ἐκχωρῆσαι τὰν ὑμῶνος ἀυτῶ. πιστεύομθα γὰ, ὅτι τὰ σέβομαι τὰς θηλὰς τὰς ἐν ὑμῖνὶς διαφυλῶν. & οἱ ἀσεβεῖς δὲ ἡμῖν βασιλεῖς καὶ τὰ πάντα θρόδοξα τὰς ἀληθείας βεβιωκότες αὐτόνται, & κόμοι τὰ Θεὸ ἐκτελέσαν κατὰ τὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἐπιμόρφ ἐρεύνεσιν, ἵνα βεβαιῶσι τὰ ὑμῖν Θεοῦ, καὶ οἱ τὰς τρεῖς, ἰωσῆφοι & ὁμόνοιμοι & ὁμόλογοι· οἱ τὰ ἀγίν τὰ ἑκάστ ἀλλήλων, ἀλλὰ σὺν ἀλλήλοις· οἱ τὰ ἀδιόσεις τὰ ἀνὰ φρονῆσις καὶ λόγοιτε, καὶ μιὰ εἶναι καὶ ὁμόγνωμα ὁ ὀμῶν· ἀλλ' ὥστε ἐγχωρῆν ἡμῖν βλέπεσθαι, μὴ σίν τὰ, ὅτου καὶ σωμάτιν μὴν ἐν τὰ πιστὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀφεγγεῖν. & ἡ ἑῤῥὴν τὰ Θεοῦ ἡ ἐπεῖ χαίνα πάντα· ὁσὸ, ὡς ἐν σωμάτῳ γὰ ὑμῖν, καὶ τὰ ὁμηκῆμθα ἑνὸτὲ, καὶ τὰ χάσμα ἔλκοι ἐδόκασν, καὶ ὁ ἄφρων τὰ ἀγίων ἀφαιρεῖσθ ἡ ἀλκὴν τὰ ἀνθρωπόνεν ἀνθρωπίνεν· ἡ ἀκόλουθος

lumina vestra, quam canonica mori lege, quam Θεοδόσιος ἀνωτέρω ποθηνήσθησε, τῆς τῶν ἀποστολικῶν θρόνων ἀπίστου λαχεῖν δυνάμεως. ἀγάπας καὶ ἀληθείας ἐν Θεοῦ γνῶσιν πεποιῆσθαι. οἱ γὰρ τοῦ ἀληθοῦς ἐν τῷ ἐνιδεῖν ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπη τῶν ἀνεπίδοκτον ἀξιοῦσι τὴν ἀνόμοιον

Vos autem sanctissimi divino illustrati zelo, confentaneos quoque habentes divinitus conservandos dominos, qui justo decreto Dei in vobis imperare præordinati sunt, simul etiam & a Deo protegendam & moniendam fenatum, prævalete & viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnem inobedientiam apostolicæ sedi Deo & ad Christi obedientiam exaptantes. Illud autem tanquam necessarium penes pontificalem apicem vestrum commonendum duximus; ut si benepacisto sanctissimo regis, Christi videlicet Dei nostri, & eorum qui cum eo regnare meruerunt, Dei fcilicet amicorum & triumphatorum dominorum nostrorum, valuerittis celebrare synodum: ne molesta vobis apparet trium apostolicarum sedium almorum patriarcharum, & sanctissimorum episcoporum, qui ab ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accidens proposito, sed ex tenentium feu dominantium illis terribilius minis & mortiferis pœnis. Hoc autem fubtilius est considerandum etiam ab ipsa facra & universali festa synodo, in qua nullus eorum qui per idem tempus in hit partibus epifcopi erant; conveniffe reperitur eft propter obfcœnorum obtinentium. Sed nullum ex hoc fanctæ ecbefiæ fynodo præjudicium: neque vires habuit prohibitio illorum. Ratenedi & manifefta faciendi rectæ dogmata pietatis, præcipue cum fanctiffimus & apofticus papa Romanus constituerit, & in ea inventus fit per apocrifarios fuos. Et nunc, fanctiffimi, hoc cum auxilio Dei fimiliter fiat. Nam ficut tunc illius fides in orbis terræ perfonitit fines, ita & fynodi quæ nunc per gratiam Dei congreganda eft per interventionem veftram, & ejus qui moderatur apofticorum principis fedem, prædicabitur in omni loco qui fub fole eft; videlicet quæ tyrannice deftructa fuit, erigens, & in antiquam & apofticam reformans traditionem. Porro ad mutationem humilium litterarum noftrarum, fatisfactionemque beatitudinis dominationis veftræ, atque vicftorum & triumphatorum imperatorum noftrorum, conspeximus etiam exemplar fynodicorum Theodori fanctæ memoriæ patris noftri & patriarchæ Hierofolymorum fubjiciendum hit quæ fcripta funt a nobis. Hunc autem libellum ferundum folitum ecclefiæ ritum, idem fanctæ recuidationis fcriptit beatis & almis termini fanctiffimis patriarchis, Cofmæ fcilicet Alexandriæ, ac Theodoro Antiochiæ Theopaleos; qui de recipiendis fynodica eorum, dum adhuc viverent, receptis dogmatibus. Incolumes vos pro nobis orantes dominus confervet, fanctiffimi & divinitus honorati.

Exemplar fynodicorum Theodori fanctissimi patriarchæ Hierosolymorum.

CREDIMUS igitur, beatissimi, quemadmodum credidimus de fortum ab initio, in unum Deum Patrem, fine principio penitus & fempiternum, omnium visibilium & invisibilium factorem: & in unum dominum Jefum Chriftum Filium Dei unigenitum, ex ipfo Deo & Patre fempiterne ac ineffabiliter natum, nec aliud principium

Ἀνὰ τὸν ἀρχαῖον ἡμῶν καὶ ἀγιώτατον, καὶ πατριάρχην Θεόν, ἐξῆν ἀκόλουθον, εἰς ὑμᾶς τὸν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν Θεῖα βασιλικῶν ὑπὲρ ἀρχιεπίσκοπον Θεοφιλέστατε δεσπότης ἐγκρίνοντες, ἀμαὶ καὶ τῶν θεοστεφῶν καὶ θεοστέπτων σύγκλητον, ἰσόβιον & ἀτελεύτητον, & κρατοῦντα ἐκείθε ἡμῶν, πάσας τὰς ἀρχιεπισκοπικὰς διαλαλοῦσας, καὶ τὸν τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχιεπίσκοπον Θεμέλιον. ὅπου τὸ ἐπιμωμήσαντες, οὐ ἀκεραίως τῶν ἱερεῖς ἡμῶν κορυφαῖε, ἐγὼ ἀδελφὲ τὴν παμβασιλίσσαν Χριστὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ τὴν ἁγιοτάτην ἀλοκ ἐκκλησίαν Θεοτεβεστάτου καὶ Θεοφίλου βασιλεῖ ἡμῶν, Ἐκδοθείσαν σχολιστικὸν σωμάτων, μὴ ἐπὶ τῶν ἀρχαῖον ἡμῶν Θεοῦ τὴν ἀγιοτάτην Θεόν τὸν ἀγιωτάτου πατριαρχῶν, καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸ ἐκκλησιαστικὴν ἐπίσκοπον ἀτελεῦτε. ὁ γὰρ ὢν οἰκείας ἀυθῆ τὴ ἱμτοῦ ἀφοῦσεν, ἀλλὰ τὴ τῆς ἀρχιτέκτων καὶ κυριόλογον αὐτῆ θεομόνιτε ἀτέκνεκλήσεις ἐν βασιλικῶν ἐπτιμῶν, τὸν δὲ ἐν ἀκεβεῖρεῖ σωιθὲν καὶ ἀγιοτάτε ἀγίου ἀγίου κομιστὴν ἐκτὸ σωιθὲν, ὁ τὴ νῦν τὴ ἀγία σωιθὲν φόρεμα σωιτεῖαν, ἠδὲ αὐ πυρωμένης κιλιστὶς τῆς σωτὶσεῶνα, καὶ κατὰ πλὴν τὸν σωιτεῖα τὸ ἀγία τὴς ἀποκαλεῖ θέμεν ἀγιωτάτου ἀγιοτάτου ἀγιοτάτου, & ἐν τὴ ἀγιοτάτε σωιθὲ θέτῆς ἐν τὴ αἰωνίου ἀπολεκτεῖαν. καὶ ἀγτίκα, ἀγιώτατε, τὸν ἡμῶν σωιθὲ Θεὸν. ἐν τὸ τόπον τὴ ἀκοὴ τὴ ἐκκλησίας τὴ ἀγίας τὴς ἐν τὴ οἰκεῖμένῃ ἀξιόχρεω πόρεν, καὶ τὴς πολὶ τὴ ἀξιοθεοδόξου Χριστὸ ἀκεῖτε σωιθὲν τὸ μετεστὴς ὑμῶν καὶ τὸ τὴ ἀκεῖτε ἀγίου τὸ κυρίου τὴ δέκατος, κηρυχθῆτε ἐν ὅλῃ τὴ οἰκίν· δηλαδὴ τὴ τυραννικὴ καταρρεῖστα ἀκρῶθεν, καὶ εἰς τὴ ἀρχαῖον ἀποκαθιστῶνες καὶ τὴ ἀποσολικὴ ἀφοῦθοτε. φρὸς δὲ ὀφέμενα τὴ μετέων ὑμῶν ἠκμμῶν, πληροφορίαν τὴ ἀμμετῶν βασιτοτικὴν μακαριότητος, καὶ τὴ νικητὴ καὶ θριαμβεῦν ἡμῶν βασιλέων, συνεθέμεν τὸ ἔσον τὴς σωιθεῖσῆς Θεοδώρ τὴ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀποσθῆκα τὸν ὑὸ γ. μόρῃ γεγρφσῆν. τὸν δὲ τὸ λίβελλον, ὡ τὴν ἐκκλησίαν θεσμὸν τὸ ἐκκλησίας ἐὰν τὸ ἁγία τὴ λλῆξ γεγράφσης τὴς μακαρίου καὶ ἁγίου τὴ λόγῳ ἐκ γνωσιτὸς πατριάρχου, Κοσμᾶ φαμὶ τὸ Ἀλεξανδρείας, καὶ Θεοδώρ τὴ Ἀντιοχείας Θεοφιλεῖς, ὅς ἐς τὴ ἀπτεκωιθεῖς βλεῦθ ἐτ ζῶν ἐθέρεσε. ἐρρωμένοι ὑμᾶς καὶ ἡμῖν ἀγρυπνοῦ ὁ κύριος δεσπόζαζῶν, ἁγιωτατοι καὶ θεοτίμητοι.

Ἰσον συνοδικὰ Θεοδώρ τὴ ἁγιωτάτε πατριάρχε Ἱεροσολύμων.

ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ τοίνυν, μακαριώτατοι, καθὼς ἀνωθὲν τὴ ἀρχὴ ἐπιστεύσαμεν, εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα ἀνάρχου καὶ ἀτελεῦτε, τὴ ἀόρατα καὶ ὁρατῶν ἁπάντων ποιητὴν. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τὴ Θεῦ, τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· καὶ εἰς τὴ πνεῦμα ἅγιον τὴ ἐκ τὴ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὴ φῶς καὶ Θεὸν & αὐτὴ τὴ ἀληθινὸν, καὶ ἐν τὴ ἁγίᾳ καὶ ἀγαθῇ καὶ ζωοποιῷ πνεῦμα, & τὴ ἀληθῆ καὶ ἀγία καὶ ἀγαθὴ καὶ ζωοποιὸν πνεῦμα,

Actio III. fraverunt visibilem & invisibilem, mortalem & immortalem, circumcirpum eundem & incircumcirpum, Deum perfectum & hominem perfectum, in duobus naturis agnoscendum, & in duabus liberis operationibus & voluntatibus adorandum. Nam non utique operaturus divine, nisi esset natura Deus: neque rursus humane, nisi natura fieret homo. Hunc confitemur, qui vere est Deus & homo, propter salutem nostram crucifixum fuisse, & carne mortem pollisse, sepulcrumque tristum suscepisse dicimus, & resurrexisse a mortuis propriæ potentia deinde, ascendisse in cœlum, & eos qui a sæculo vindi fuerant, liberare donasse, in cœlos ascendisse, & in dextera Patris sedisse, & rursum secundum voluntem incorporalem ad apostolos delatum in secundo fuo adventu judicare vivos & mortuos. Confitemur autem & mortuorum in novissima die per vocem archangelicæ tubæ resurrectionem, & operum a nobis bonæ vel aliter gestorum, juste Christo Deo nostro judicante, retributionem, & in futuro æternam vitam & terminum non habentem.

Suscipimus autem, & firmamus, & aliarter amplectimur sanctas & universales tres Synodos, quæ per Spiritum sanctum coactæ omnem congregatæ sunt hæresim in diversis locis atque temporibus, quæ universe sub fole orthodoxum ecclesiæ magna voce prædicantes, rectis ac divinitus inspiratis eaqum dogmatibus fulciuntur, recipientes quos ipse recipiunt, & abjicientes quos ipse abjiciunt. Et prima quidem sancta Nicæna celebrata trecentorum decem & octo sanctorum patrum synodus in depositionem Arii a fortia cognominati, & ipsius animas cortumpentium blasphemiarum: quem qui divinorum insanum, & inconsule incifoem deitatis, & Filium Patris creatorum garrula verbofitate fatentem, per quem prædicta cuncta creata & ex nos existentibus ut esset producta fuit, anathematizavit cum omnibus consentaneis ejus, & procul a divinis facratis pepulit, prædicans dominum nostrum Jesum Christum ante omnia sæcula de Patris substantia & substantia, esse tempore ac fine flatu natum, consubstantialem Patri & fanctu Spiritui existentem: & per ipsum, & per ipsum, id est, fidei rectæ confessionem, omne Christi dispositionis edocuit expressemyrterium. Secunda vero collecta ex Constantinopoli centum quinquaginta patrum synodus contra Spiritus impugnatorem Macedonium, & Deo exotos Semiarianos factus ejus: quæ sancta (ipso lus eumdem Spiritum sanctum docem ac magistrum habens, ex Patre fine tempore ac sempiterne procedinem dogmatisvis habere, & homoousion Patri & Filio fore coadorandum & conglorificandum: eos autem qui blasphemaverunt in eumdem patraletum, fine remissione anathematismis submisit iterum abhinc, una cum delipiente Apollinario, qui * salvatoris nostri hominem fine intellectu, cum esset amens, verbofe prohibuit. Et tertia prior Ephesi decumenum fanctorum patrum refulgens synodus in destructionem & dejectionem hominem colentis Nestorii & confentanaemorum ejus: qui impietatis execrabilibus cogitationibus, dedigtus, aliam esse Deum Verbum, qui an-

A *μὲ τῇ τῷ Θεῷ λόγῳ ὑποτάσσ, ἰκα ὑπὸ & κύριον μὴ ἐν ἀφεσεσι ἀφετὸ & ἀόρατα, θνῆτα & ἀδάνατα, ἀβέβαιωτα τὸ ἀυτὸ & ἀβέβαιωτα τὸ θεῖον τὴλον, ὁ δὲ φύσει γινωσκόμενος, & ὁ δυὸ ἀφτὴρ ὑπὸ ἀυτὸ ἀφεσεσι κρεμάμενος & θεόπτεστ. ἐν δὲ τῷ ὑπὸ ἀυτὸ ἀφεσεσι κρεμάμενος,

Actio III. Anno Christi 680.

nam portentose affernit operationem falsavatoris nolliri detitatis pariter & humanitatis, anathematizatis: id est, Sergium, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum Pharanitanum, & Polychronium delirias fenem, atque omnes qui definiterunt, vel definient, aut definire praesumant unam voluntatem & operationem in duabus Christi naturis. Si enim, ut opodam in loco quidam fapiens ait, fine, voluntate & fine operatione humanam domini naturam dimiferimus, ubi perfectionem in humanitate falvabimus? Duas igitur voluntates & duas operationes congruentes duabus Christi naturis, ut naturalia earum coaptantes idiomata, fic magnum falutatis B difpenfationis myfterium luculenter explanaverunt, & orthodoxam fidem omnium ecclefiarum Dei fine calumnia fineque dubitatione recte fapientibus feraverunt. Has fanctas fex fynodos folas effe venerfaler novimus, aliam poft has non admittentes fynodum: neque enim derelictum eft quid ab apofto licis traditionibus, vel patrenia feu legitimis editionibus, egens correctionis, vel cojuslibet ornamenti quoponodo. Omnes itaque male fentientes haereticos, tanquam fanctis utrinfanctorum fatanae difcipulos, & animas corrumpentes miniftros, ab horum malo vertice, videlicet Simone mago, ufque ad eorum defeftabilem caudam: & ut complexive dicamus, C ceteros omnes ex tota profius anathematizamus anima fimul & mente: maxime illos, quos praelatus fanctae & universalis fex fynodi anathematizaverunt, una cum Severo Acephalorum auctore, [id eft,] eorum qui Chriftum unius naturae definiterunt.] Quin & Petrum refpuo cognomento Cnaphea, qui in trifagio hymno argumentum apponere aufus eft, & pafficum impaffibili zeofitae detraxit, & eorum, D omnes qui blasphemarum ejus fectantur. Non autem refutamus, fed oppido confirmamus & admittimus etiam locales fanctas fynodos, & certificiones canonicas, quae divina D funt ab eis inipiratione deprompta, atque legislatores earum animas illuftrantes. Apofto licas autem ecclefiae traditiones, per quas honorante & adorante fanctos & falutare docemur, fufcipimus & amplectimur, venerantes eos ut famulos & amicos unius filios Dei. Honor enim qui circa devotos confervorum agitur, probationem habet honoe voluntatis ergo communem exhibitae domino. Ifti enim ipfi ecclaria Dei & habitacula munda, fanctique Spiritus pruffima fpecula facti funt. Sed & ipforum animae in manu Dei funt, et fnipeam eft. Cum enim vita fit Deus & lux, & fanctifi quos que qui in manu Dei funt, in vita & lucem profecto confiftunt. Et ideo pretia in ofpecta domini mors fanctorum ejus. Ifti viventes fiducialiter Deo afliterunt: fontes falutares dominus Chriftus fanctorum nobis reliquias praebuit, multimode beneficia infirmantibus ingratens, aegrantum, fanavitatis emanantes, & daemones abigentes: & ficut dicit magnus magiftter & ab immortalitate cognominatus, martyrum offa languoreo fugant, infirmos curant, caecis videre donant, leprofos mundant, tentationes & morbos abigiunt, & hac per Christum qui

A habet in illis. Et bene phlaemitia ceciuit: *Mirabilis Deus in fanctis fuis.* Et rurfus: Actio III. *Sanctis qui funt in terra ejus, mirifficavit omnes voluntates mea inter illos.* Cum his autem fanctorum & venerabiles imagines adoratas amplectimur, id eft, Verbi Dei, dominii videlicet & falvatoris noftri Jefu Chrifti, qui pro nobis incarnates eft, & formam fervi fuepit. Cujus imago & fi-B gura non deficatis, quae ipfum intemerate carri ejus unita eft, praefert charactere: invifibilis enim eft & inciscomcipia & informis divina natura: *Deum enim nemo vidit unquam: ipse unigenitus eum enarrat:* fed humanitatis ejus coloribus facienes iconam adoramus. Apparvit enim Deus fuper terram etiam cum effet invifibilis, & vifus eft, & cum hominibus converfatus eft, & fatigatus eft, & afuriit, & fitivit fiepe nobis, quam fofcepit, natura. Adoramus Chrifti iconam, id eft, perfonam quo hominibus vifa eft, non divize ab hac invifibili ejus divinitate: abfit: fed unitae hoc ex fumma conceptione. Nam etfi dicit Judaeis: *Quid vultis me occidere hominem, qui veritatem locutus fum vobis?* non erat homo tantum, fed & Deus, & dicens: *Ego & Pater unum fumus*: non deC negat naturam noftram: humano quippe ex Maria accepitum hac afferit lingua. Honoramus autem & adoramus etiam intemerate ejus imaginem fanctae Dei genitricis & immaculatae dominae noftrae, quae illum ineffabiliter genuerunt: Honoramus quoque fanctorum apofto lorum, prophetarum, beneD vincentium martyrum, confeffiorum, & jufforum tanquam ejus amicorum imagines: non materiae vel coloribus cultum adferentes, fed per haec intelligibilius vifibus ad principalem principia, honorem ili deftinam impendimus, & fecundum antiquorum E magnum, quod imaginis honor ad principalem transiit. Porro quia nonnulli contentiofiis amantes & dicunt non oportere fanctorum imagines adorare, cum fint materiofaefque; fimulacra ilolide has, imo impiae, & dicunt non oportere quiquam Deum, quod cherubim, & propitiatorium, & arca, & mensa, quae Moyles facratiffimus divino praecepto conftruxit, manufacta erant, & adoraberant: accedit autem divina fcriptura eos qui adorant fculptilia; fed & illos qui damonibus immolant. Et qui- Ps. 96. dem idololatrae, qui pagatorum facrificiorum fed juftorum acceptum eft. Cum ergo craffioris fcripturae venerabiles imagines fint, oportet eas honorare propter principalia. His itaque fynodicis nodifi libenter acceptis, fanctiffimi, fi quid forentum fuerit in ifiis emendatione indigens, fine invidia vefter fanctitatis dictatum nos participes facite, & ad remittendum ea nobis correcta effote precabiles: ut concorditer ex fidelibus utriuque, id eft, vobis & nobis inventis, glorificetur Pater & Filius & Spiritus fanctus, nunc & femper & in faecula faeculorum. Amen.

Et poft lectionem Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum tenentes fanctiffimi papae Hadriani fenioris Romae, dixerunt: Acquirifcimus, quia fecundum fidem, quam recte Tarafius fanctiffimus & beatiffimus patriarcha Conftantinopoleos eft con-

Anath. vel Ex gr. *Anathemo, anathematizo: Anathematizo Graecis Latine exterminatus.*

Exp. Ps.

Ps. 67. 36.

Anno Christi 787.

Ps. 81. 6.

Ps. 81. 6.

Ps. 81. 6

confessus, & apostolicus papa noster Hadrianus suscipiens una cum venerabili sancta synodo, quæ apud ipsum est, consentit, & eorum quæ ille confessus fuerat, communionem amplexus est. Et benedictus Deus, quia orientis sanctissimi summi sacerdotes concordes in orthodoxa fide & adoratione venerabilium imaginum sanctissimis Hadriano papæ Romano, & Tarasio patriarchæ novæ Romanæ, inventi sunt: & qui ita non confitentur, anathema sint a sanctis trecentis decem & octo patribus, qui hic ante collecti sunt.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ dixit: Destinatis ab orientis sanctissimis pontificibus sacratissimis literis ad Tarasium sanctissimum [1] patriarcham, his, tanquam titulum orthodoxiæ suscipiens, omnibus modis consentio, & communionem recipio: & eos qui ita non sapiunt, anathemati summiserim.

Joannes episcopus Ephesi dixit: Destinatis ab iis summis sacerdotibus qui in oriente sunt, orthodoxis literis ad sanctissimum & ter beatum patriarcham Tarasium consentimus, & earum communionem amplectimur. Eos vero qui ita confitentur, neque adorant, neque recipiunt sanctas & sacras ac venerabiles imagines, alienos existimo apostolicæ ac catholicæ ecclesiæ, atque eos anathemati transmitto.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: In nullo sensu commutatas literas quæ nunc lectæ sunt, quæque de oriente missæ fuerunt ad Tarasium sanctissimum archiepiscopum & patriarcham, a definitione fidei quam ipse ante confessus fuerat, inveniens & ego indignus, his consentio & concors efficior, suscipiens & amplectens honorabiliter sanctas & venerabiles imagines: atque adorationem quæ per latriam, id est, Deo debitam servitutem efficitur, soli supersubstantiali & vivificæ Trinitati impendo. Et qui ita non sapiunt, neque prædicant, a sancta catholica & apostolica ecclesia segrego, & anathemati subjicio, atque portioni negantium incarnatam & salutiferam dispensationem Christi veri Dei nostri transmitto.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Destinatis literis ab orientis sanctissimis summis sacerdotibus ad sanctissimum archiepiscopum & patriarcham consentio & permaneo; & quæ ipsi confessi sunt admitto cum omni benignitate & voluntate: & qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Lectis literis sanctissimi & beatissimi archiepiscopi & patriarchæ, & e diverso missis ab orientis orthodoxis summis sacerdotibus libellis consentio de sanctis ac venerabilibus imaginibus, & communionem eo-

τάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικὸς πάπας Ἀδριανὸς δεξάμενος, καὶ πᾶσα ἡ κατ' αὐτὸν ἁγία σύνοδος ἐστοίχησε, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὁμολογηθέντων τὴν κοινωνίαν ἠσπάσατο. καὶ εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀνατολῆς ἁγιώτατοι ἀρχιερεῖς σύμφωνοι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τῇ προσκυνήσει τῶν σεπτῶν εἰκόνων τοῖς ἁγιωτάτοις Ἀδριανῷ Ῥώμης, καὶ Ταρασίῳ πατριάρχῃ τῆς νέας Ῥώμης, εὑρέθησαν. καὶ τοῖς μὴ οὕτως ὁμολογοῦσιν, ἀνάθεμα ἔσω ἀπὸ τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρων τῶν ἐνταῦθα προαθροισθέντων.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· γένοιτο, γένοιτο, γένοιτο.

Ἀγάπιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καισαρείας εἶπε· τοῖς σταλεῖσι παρὰ τῶν τῆς ἀνατολῆς ὁσιωτάτων ἀρχιερέων πανιέροις γράμμασι πρὸς Ταράσιον τὸν ἁγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ὡς στήλην εὐσεβείας ἀποδεξάμενος, κατὰ πάντα τρόπον στοιχῶ, καὶ τὴν κοινωνίαν ἀποδέχομαι· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλω.

Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου εἶπε· τοῖς σταλεῖσιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τῶν αὐτόθι ἀρχιερέων ὀρθοδόξοις γράμμασι πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ τρισμακάριστον οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ταράσιον συντιθέμεθα, καὶ τὴν αὐτῶν κοινωνίαν ἀσπαζόμεθα. τοὺς δὲ μὴ οὕτω ὁμολογοῦντας, μήτε προσκυνοῦντας, μήτε ἀποδεχομένους τὰς ἁγίας καὶ ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀλλοτρίους ἡγοῦμαι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῷ ἀναθέματι αὐτοὺς παραπέμπω.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἐν μηδεμιᾷ ἐννοίᾳ παραλλάττοντα καὶ τὰ νῦν ἀναγνωσθέντα γράμματα τὰ ἐκ τῆς ἀνατολῆς πεμφθέντα πρὸς Ταράσιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προομολογηθέντος ὅρου τῆς πίστεως εὑρὼν κἀγὼ ὁ ἀνάξιος, τούτοις συντίθημι, καὶ ὁμόφρων γίνομαι, δεχόμενος καὶ ἀσπαζόμενος τιμητικῶς τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας· καὶ τὴν κατὰ λατρείαν προσκύνησιν μόνῃ τῇ ὑπερουσίῳ καὶ ζωαρχικῇ τριάδι ἀναπέμπω, καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας, μήτε δοξάζοντας τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐκχωρίζω, καὶ τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλω, καὶ τῇ μερίδι τῶν ἀρνουμένων τὴν ἔνσαρκον καὶ σωματικὴν οἰκονομίαν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν παραπέμπω.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· τοῖς σταλεῖσι γράμμασιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τῶν αὐτόθι ἁγιωτάτων ἀρχιερέων πρὸς τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην στοιχῶ καὶ ἐμμένω, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ὁμολογηθέντα ἀποδέχομαι μετὰ πάσης εὐμενείας καὶ προαιρέσεως· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπε· τοῖς ἀναγνωσθεῖσι γράμμασι τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τοῖς ἀντιπεμφθεῖσιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ὀρθοδόξων ἀρχιερέων λιβέλλοις συντίθεμαι περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων· καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν ἀπο-

[1] Singulæ fere subscriptiones in Græco addunt titulum *Oecumenici*, sive *Universalis*. Harduinus.

δέχομαι· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι παραπέμπω.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπεν· ὡς ἐν πᾶσι τῇ ἀληθείᾳ ἐξακολουθῶν, καὶ ταῖς παραδόσεσι τῶν θείων ἀποστόλων καὶ πατέρων ἐντεθραμμένος, συναινῶ καὶ τοῖς ἀρτίως ἀναγνωσθεῖσι χαράγμασι Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τοῖς ἀναπεμφθεῖσι παρὰ τῶν τῆς ἀνατολῆς πατριαρχῶν· καὶ τὸ αὐτῶν καὶ ἐμὸν φρόνημα περὶ τῶν ἱερῶν δογμάτων, καὶ περὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ἓν καὶ ἀπαράλλακτον ἡγοῦμαι. τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα κενολογοῦντας ἢ φλυαροῦντας κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων, καὶ μὴ στοιχοῦντας τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις, αἱρετικοὺς καὶ διεστραμμένους γινώσκω, καὶ τῆς αὐτῶν κοινωνίας μακρὰν ἐμαυτὸν τίθημι.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπε· κατὰ τὰ σταλέντα γράμματα παρὰ τῶν ἀρχιερέων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ τρισμακάριστον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ταράσιον, ἀσπασίως ἀποδέχομαι, καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ τὰς τιμίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Ὑπάτιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικαίας εἶπε· τοῖς σταλεῖσιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τῶν αὐτόθι ἀρχιερέων ὀρθοδόξοις γράμμασι πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ τρισμακάριστον οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ταράσιον στοιχῶ, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ὁμολογηθέντα ἀποδέχομαι· καὶ τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας τιμῶ, καὶ προσκυνῶ, καὶ ἀσπάζομαι· καὶ πάντας τοὺς μὴ ἑπομένους τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ, ἀλλοτρίους ἡγοῦμαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Ἠλίας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κρήτης εἶπε· τοῖς σταλεῖσι γράμμασιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀκολουθῶν στοιχῶ καὶ συντίθημι.

Σταυράκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καλχηδόνος εἶπε· τὰ ἀναγνωσθέντα γράμματα Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως παρὰ τῶν αὐτόθι ἀρχιερέων, τοιαύτην οἰκειότητα ἔχειν πρὸς τὰ τοῦ αὐτοῦ ἡγοῦμαι ἀρχιερέως Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε μηδεμίαν ἑτερότητα ἐν αὐτοῖς εἶναι, ἀλλὰ πλείονα ταυτότητα· ὡς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τὰ ἄμφω εἶναι, ἤγουν πεπληρωμένα πάσης ὀρθοδοξίας. διὸ κἀγὼ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀλλοτρίους ἡγοῦμαι τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου εἶπε· τοῖς σταλεῖσιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τῶν αὐτόθι ἀρχιερέων ὀρθοδόξοις γράμμασι πρὸς Ταράσιον ἁγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην στοιχῶ καὶ συντίθημι, καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν ὁμολογηθέντων τὴν ἔκθεσιν ἀποδέχομαι· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθεματίζω.

Ἐπιφάνιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Σαρδηνίας, εἶπεν· ἀληθές, ὅτι κηρία μέλιτος λόγοι καλοί· γλύκασμα δὲ αὐτῶν ἴασις ψυχῆς, ὡς γέγραπται. ἰδοὺ τοίνυν καὶ τὰ ἀρτίως ἀναγνωσθέντα συνοδικὰ γράμματα τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου νέας Ῥώμης, ἃ πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς ὀρθοδοξοτάτους ἀρχιερεῖς ἐξαπέστειλε· καὶ μήν τοι καὶ τὰ παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἀνταποσταλέντα,

rum recipio: & eos qui ita non sapiunt, anathemati transmitto.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Ut in omnibus veritatem executus, & in traditionibus sacratissimorum apostolorum & patrum educatus, consentio etiam his exarationibus quæ modo lectæ sunt, tam scilicet Tarasii sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi & patriarchæ, quam his quæ ad has missæ sunt ab orientalibus patriarchis: & eorum ac meum sensum super sacris dogmatibus & sanctis iconis unum & immutabilem existimo: eos vero qui præter hæc vane loquuntur, & garriunt contra sanctas imagines, & non conveniunt cum sanctissimis patriarchis, hæreticos & perversos agnosco, & ab eorum communione longe me pono.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Secundum missas literas a summis sacerdotibus orientalis diœceseos ad sanctissimum & ter beatum archiepiscopum & patriarcham Tarasium, salutabiliter suscipio, & colo atque adoro pretiosas & sacras iconas: eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Hypatius sanctissimus episcopus Nicææ dixit: Orthodoxis literis quæ missæ sunt ab oriente, id est, a summis sacerdotibus qui ibidem sunt, ad sanctissimum & ter beatum patriarcham Tarasium, consentio, & ea quæ confessi sunt, recipio; & sanctas ac venerabiles imagines honoro & adoro & amplector: & omnes qui non sequuntur confessionem hanc, alienos opinor a catholica ecclesia, & anathemati subdo.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Destinatas literas ab oriente sequens consentio & paciscor.

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonensis dixit: Lectis literis sanctissimi & beatissimi archiepiscopi & patriarchæ, eas quæ ab orientalis diœceseos summis sacerdotibus destinatæ sunt, talem proprietatem habere ad illas quæ sunt Constantinopolitani pontificis arbitror, ut nulla diversitas inter illas esse videatur, sed perfecta identitas: ita ut unum utræque sint, id est, plenæ omni orthodoxia. Propter quod & ego ita confiteor, & alienos reor esse, qui ita non sentiunt.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Destinatis ab orientis summis sacerdotibus orthodoxis literis ad Tarasium sanctissimum patriarcham assentior & concordo, & eorum quæ confessi sunt, expositionem recipio: & eos qui ita non sentiunt, anathematizo.

Epiphanius Deo amabilis diaconus ecclesiæ Catanæ, & locum tenens Thomæ sanctissimi episcopi Sardiniæ, dixit: Verum est, quia favi mellis sunt verba bona: dulcedo autem eorum sanitas animæ, sicut scriptum est. Prov. 16. Igitur ecce & synodicæ literæ quæ modo lectæ sunt, sanctissimi regiæ Constantinopoleos archiepiscopi novæ Romæ, quas ad orientis orthodoxissimos summos sacerdotes transmisit; & illæ quæ ab ipsis rescriptæ sunt, dulci ac odorifero favo fidei sanctorum patrum

ACTIO III.

trum efflorentes, omnium nostrum intelligibiles sensus suavitate rigaverunt, & animo in fide claudicantes robusta orthodoxi virtute magisterii sanaverunt. Quapropter & ego his paria sapiens, admitto & amplector venerabiles imagines secundum antiquam consuetudinem. Et illud apostaticum revera concilium, quod quidam etiam septimam, non jure, sed desipientes nuncupant synodum; nec non & eos qui idipsum sapiunt, terribilibus transmitto anathematibus.

Leo sanctissimus præpositus & locum retinens metropoleos Sidæ dixit: Gratia Christi veri Dei nostri, destinatis literis ab orientis summis sacerdotibus ad Tarasium sanctissimum archiepiscopum & patriarcham, annuo, & permaneo: & eos qui ita non sapiunt, anathemati transmitto.

Nicolaus reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Apri, & locum retinens metropoleos Tyanensium, promulgavit similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Destinatis literis a summis sacerdotibus qui in oriente sunt, ad Tarasium sanctissimum patriarcham, consentio, & admitto atque saluto sanctas imagines ac venerabiles iconas: & eos qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Qui pietatis meditantur modum, his utique & orthodoxiæ sermo refulget. Competenter igitur & mea brevitas lectis sacris ac synodicis literis sanctissimi & beatissimi reginæ civitatum summi præsulis Tarasii, quas ad eos qui in oriente sunt, transmisit: nihilo minus & his quæ ab eis ad ipsum directæ sunt, intentæ mentis visum infigens, per omnia sanctorum patrum concordantes orthodoxæ fidei per lectionem cognovit. Ideoque cum illis hæc sentiens, recipio & saluto sacras & venerabiles iconas: & manifeste vocum novitatem quæ facta est synodi, quæ septima susurrando dicitur, nec non & eos qui cum illa sapiunt, anathematismis transmitto.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit: Concordantes intuens synodicas literas Tarasii sanctissimi patriarchæ, & rescripta earum quæ ab orientis summis sacerdotibus missa sunt, consentio illis, & confiteor ita sapere, & usque in finem innocuus permanere. Et recipio & saluto venerabiles & sacras iconas; & qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit: Sicut unum sentientes convenimus, ita & unum dicere didicimus. Concordantibus igitur synodicis apicibus Tarasii sanctissimi patriarchæ, qui lecti sunt, quique destinati fuerunt ab eo ad orientis sanctissimos sacerdotes, & rescriptis quæ ab illis ad ipsum destinata sunt sanctæ & orthodoxæ fidei sex universalium synodorum, ita & ego credo, recipiens & adorans sanctas & venerabiles imagines: & in hac orthodoxa

A σαλεύοντα, γλυκεῖ τε καὶ εὐόσμῳ χεύματι τῶν ἁγίων πατέρων ὀρθοδόξου πίστεως περιλουθιζόμενα, τὰς πάντων ἡμῶν νοερὰς αἰσθήσεις τῇ εὐωδίᾳ κατήρδευσαν, καὶ τοὺς κατὰ ψυχὴν ἐν τῇ πίστει χωλαίνοντας τῇ ῥωστικῇ δυνάμει τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἐξιάσαντο. διὸ δὴ κἀγὼ τούτοις τὰ ἴσα φρονῶν, ἀποδέχομαι καὶ περιπτύσσομαι τὰς σεπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχῆθεν παράδοσιν, δηλαδὴ τὴν ἀποστολικήν. ἐκεῖνο δὲ τὸ συνέδριον, ὅ τινες καὶ ἑβδόμην ἀθέσμως παρεληρήσαντο σύνοδον, καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ αὐτῷ φρονοῦντας τοῖς φοβεροῖς ἀποπέμπομαι ἀναθέμασι.

Λέων ὁ ὁσιώτατος * ἐπίσκοπος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς μητροπόλεως Σίδης εἶπε· χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἀB ληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῖς σταλεῖσι γράμμασι παρὰ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἀρχιερέων πρὸς Ταράσιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην στοιχῶ καὶ ἐμμένω· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθέματι παραπέμπω.

* Lyrmeli-otis.

Νικόλαος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἄπρου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς μητροπόλεως Τυάνων, ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· τοῖς σταλεῖσι γράμμασιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τῶν αὐτόθι ἀρχιερέων πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, στοιχῶ καὶ ἀποδέχομαι, καὶ C ἀσπάζομαι τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπε· οἷς ὁ τῆς εὐσεβείας μεμελέτηται τρόπος, τούτοις δήπου πάντως καὶ ὁ τῆς ὀρθοδοξίας διαλάμπεται λόγος. εἰκότως τοίνυν καὶ ἡ ἐμὴ βραχύτης τοῖς ἀναγνωσθεῖσιν ἱεροῖς καὶ συνοδικοῖς γράμμασι τοῦ ὁσιωτάτου καὶ μακαριωτάτου τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων ἀρχιπροέδρου Ταρασίου, ἃ πρὸς τοὺς τῆς ἕω ἐξαπέστειλεν· ἔτι γε μὴν καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἀποσταλεῖσι συνεχῶς τὸ τῆς διανοίας ἐνερείσασα ὄμμα, κατὰ πάντα τῇ τῶν ἁγίων πατέρων συμφωνοῦντα ὀρθοδόξῳ πίστει διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἔγνω. διὸ D τὰ αὐτὰ αὐτοῖς φρονῶν, ἀποδέχομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας. προδήλως τε τὴν γενομένην καινοτομίαν τῆς θρυλλουμένης ἑβδόμης ψευδοσυνόδου, καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ αὐτῇ φρονοῦντας τοῖς ἀναθεματισμοῖς ἀποπέμπομαι.

Ἀναστάσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου εἶπε· σύμφωνα ὁρῶν τὰ συνοδικὰ γράμματα Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν τὰ ἀπὸ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἀρχιερέων, συντίθεμαι αὐτοῖς, καὶ ὁμολογῶ οὕτω φρονεῖν, καὶ μέχρι τέλους ἄτρωτος διαμέE νειν· καὶ ἀποδέχομαι καὶ ἀσπάζομαι τὰς σεπτὰς καὶ ἱερὰς εἰκόνας, καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταυρομενίου εἶπεν· ὥσπερ ἓν φρονοῦντες ἐληλύθαμεν, οὕτως καὶ ἓν λέγειν ἐδιδάχθημεν. συμφώνων τοίνυν οὐσῶν τῶν ὑπαναγνωσθεισῶν συνοδικῶν κεραιῶν Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τῶν σταλεισῶν παρ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς τῆς ἕω ἁγιωτάτους ἀρχιερεῖς, καὶ τῶν ἀντιγράφων τῶν παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν πεμφθέντων περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως τῶν ἓξ οἰκουμενικῶν συνόδων, οὕτως κἀγὼ πιστεύω, ἀποδεχόμε-

ANNO CHRISTI 787.

μενος καὶ προσκυνῶν τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει εὔχομαι ζήσας παραστῆναι τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ μετὰ παρρησίας· καὶ τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας ἀναθέματι ὑποβάλλω.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πισινουντος ὁμοίως.

Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως ὁμοίως.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συλαίου ὁμοίως.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συνάδων ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἰκονίου ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ῥόδου ὁμοίως.

Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πισιδίας ὁμοίως.

Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.

Θεοφύλακτος διάκονος καὶ τοποτηρητὴς τῆς Σταυροπολιτῶν μητροπόλεως ὁμοίως.

Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καρπάθου ὁμοίως.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου ὁμοίως.

Χριστοφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φάσιδος ὁμοίως.

Κύριλλος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς Νικήτα ἐπισκόπου Γοτθίας ὁμοίως.

Οἱ λοιποὶ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι ἐξεφώνησαν.

Πᾶσα ἡ μετὰ χάριν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ φιλευσεβὲς θέσπισμα τῶν γαληνοτάτων ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξων βασιλέων συναθροισθεῖσα ἁγία σύνοδος τὴν γενομένην ἀναφορὰν παρὰ Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἡμῶν βασιλεῖς, καὶ τὸν νυνὶ ἀναγνωσθέντα χάρτην, ὅρον ὀρθοδοξίας τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ταρασίου ὄντα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναπεμφθέντα πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα παρὰ τῶν ἀρχιερέων γράμματα ἀποδεχόμενοι στοιχοῦμεν, καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν τὰς ἱερὰς καὶ σεβασμίους εἰκόνας· καὶ τὸ κατ' αὐτῶν γενόμενον ψευδοσύλλογον ἐπὶ καθαιρέσει τούτων ἀνασκάπτοντες, τῷ ἀναθέματι παραπέμπομεν. ἀλλ' ὁ Θεὸς φυλάξοι τοὺς δεσπότας ἡμῶν τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἡ φιλονεικία πέπαυται, καὶ τὸ μεσότοιχον ἤρθη τῆς ἔχθρας. ἀνατολὴ γὰρ, δύσις, ἄρκτος, καὶ μεσημβρία, ὑπὸ ζυγὸν ἕνα καὶ μίαν συμφωνίαν γεγόναμεν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· δόξα σοι ὁ Θεὸς ὁ ἑνώσας ἡμᾶς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· χάρις τῷ εἰρηνοποιῷ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐπεφήμησε.

ACTIO III.

A fide vivens opto astare ante tribunal Christi cum fiducia: & qui sic non sentiunt, anathema sint.

Gregorius sanctissimus episcopus Pisinuntensium similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Claudiopoleos similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Sylæi similiter.

Michael sanctissimus episcopus Synadensium similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium similiter.

B Leo sanctissimus episcopus Iconii similiter.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Pisidiæ similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Pergæ similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ similiter.

Theophylactus Deo amabilis diaconus & vicarius Stauropolitensium metropoleos similiter.

C Nicolaus sanctissimus episcopus Hierapoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Carpathi similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Amorii similiter.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidis similiter.

Cyrillus monachus & locum tenens Nicetæ episcopi Gotthiæ, similiter.

Reliqui sanctissimi episcopi ["atque monasticæ dignitates] promulgaverunt.

" desunt etiam hæc in mss. Jolyanos

Tota synodus quæ per gratiam Christi veri Dei nostri, & amatricem pietatis sanctionem tranquillissimorum & orthodoxorum imperatorum nostrorum congregata est, relationem D quæ facta est ab Hadriano papa senioris Romæ ad orthodoxissimos imperatores nostros, & chartam orthodoxæ definitionis sanctissimi & beatissimi patriarchæ Tarasii, quæ nunc lecta est; atque literas quæ ad beatitudinem ejus ab orientis summis sacerdotibus missæ sunt, recipientes consentimus, & salutamus, & honoranter adoramus sacras & colendas iconas: & pseudosyllogum qui contra eas factus est in destructionem earum, effodientes, anathemati mittimus. Sed Deus omnipotens conservet dominos nostros, & sanctissimum patriarcham.

E Tarasius sanctissimus episcopus patriarcha dixit: Contentio quievit, & medius paries sublatus est inimicitiæ. Oriens, occidens, septemtrio, & Mesembria, sub jugo uno & una consonantia facti sumus.

Sancta synodus dixit: Gloria tibi domine, qui unisti nos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gratias pacifico Christo vero Deo nostro cum Patre & Spiritu sancto, in secula.

Sancta synodus laudavit.

ACTIO IV. Multos annos imperatorum.
Constantini de Irene augustorum imperatorum & principum multos annos.

Orthodoxorum imperatorum multos annos:
Custodes fidei domine serva.
Auxiliatores ecclesiæ domine serva.
Novi Constantini & novæ Helenæ æterna memoria.
Pacificam domine vitam da eis.
Patriarcharum multos annos.
Sacri senatus multos annos.

A Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.
Κωνσταντῖνε & Εἰρήνης μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.
Ὀρθοδόξων βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη.
Τὸν εὐσεβεστάτων ἡ φυλακτήρια κύριε φύλασσε.
Νέοι Κωνσταντῖν καὶ νέα Ἑλένη αἰώνιε ἡ μνήμη.
Εἰρηνικὴν κύριε ζωὴν δοῦτε.
Τῶν πατριαρχῶν πολλὰ τὰ ἔτη.
Τῆς κατεκρυφῆς πολλὰ τὰ ἔτη.
Τῆς ἱερᾶς συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη.

Anno Christi 787.

ACTIO QUARTA.

B

IN nomine domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, octavo anno consulatus eorum, Kalendas Octobris, indictione undecima.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam fundatissimorum eorumdem divinitus confirmatorum imperatorum congregata est in Nicæorum clara metropoli Bithyniorum provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti retinentibus locum apostolicæ sedis almi & sanctissimi archiepiscopi sententia Romæ Hadriani; Tarasiopque almo & sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos.

C

Sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia; patribus & auditoribus gloriosissimis & magnificentissimis principibus, id est, Petrona famosissimo ecclesiæ patricio, & comite Dea conservan imperatorii obsequii, & Joanne imperiali oftiario & logotheta militaris logotheti, & omni sancta synodo secundum ordinem in primas adsione signatum; præsentibus etiam & Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis evangeliis.

D

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Per antecedentes * attentius adfiniens, fiat domini omnitenentis nos docente secundum proverbiatorem, veritatem meditatione, oil gutter nostrum; quia literis quæ ledke font, sanctissimorum virorum, orientis videlicet & occidentis, concordes effecti fomus. Sed quia propheticus nobis fermo præcipit: *Super montem excelsum ascende, qui evangelizas Sion: predica in fortitudine, nostrum exalta qui evangelizas Jerusalem: predicate, ne timueatis.* Hanc ergo prophetickam præceptionem sequentes, sacrosanctos vos, prædicemus,

E

F

* pronino

Deut. 40.

Anno Christi 787.

ἡγίαν ἐν ἀφορίσθη κύριον τῷ παθολικὴ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῷ ἐθνικῷ Σιὼν & τοῦτο τὸ ἐπιφανὲς βασιλεῖον Χριστῷ θεῷ ἡμῶν· ἡμέρατα δὲ τῶν τῶν, σπουδαιόβωτα εἰς μέσον ἡμῶν ἀφὸς ἀφόρε ἀπὸ τοῦ ἀλεξάνδρου ἁγίου πατέρων αἱ βίβλοι· & δὲ ἀνῆθεν ἀνάγνωσις, ἐπιτάσσομεν ἔκαστος ἡμῶν τὸ καθ' ἑαυτὸ πολιτικὸν· ἵνα ὦ καὶ ἐκ πάντων τῶν μὴ ἐξιλλάσσεται ἡ ἀμέτρησις ἀνθρώπος, καὶ ἐκ πάντων τῶν ἀλεξάμενος τῆς ἡμιωνίου ἡμῶν ἡ δωκῶμεν· ὅστοι μὲν πιστὶ ἡμῶν ὀρεῖα, ἀ ἔθνιτο οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀποφοτικὰ δίδοις ἡμῖν κρεῖμμ τὰς φῶβόδοτὰς ἀς ψωπιλοῦσιν.

Tarasius, Ps. 47.

Κωνσταντῖνος ὁ ὅσιωτατος * Κωνσταντῖνος Κύριος ἐστὶ τῷ ἡ βασιλεῖαι Ταρασίου τῷ ἁγιωτάτῳ & οἰκουμενικῷ πατριάρχῳ ἀγαθοῦσιν ὡς μέσον αἱ βίβλοι & εἰ ἐστὶ τῷ μακαρίων πατέρων, & διεφῆλθον τὴ ἄγλα ἀκόντα σωσιδὸν ἀνεγνωσθέντων.

Ἀνάστασε ἀλλήλοις ἀστοχῆτε ἀστε τὴ ὅσοσι φόμα & σωπιοῦσιν εἰλλέστ τὴ ἀγνωστὸν & μακαρωτάτα κατεκρυφῆ τὴ ἀκηγῶν, & τὴ σωπιοῦσῆ ἡ οἰκουμένης τοῦτο σωσδε, τὴ ἀλλὸν πεφάσε ἀρτοῦ ἀνεγνωσμένων ἀγγελῶν & κατεστεμμένῳ τὴ ἀβλωτῶν & ἡμεῖς βίβλοις· ἀν πρῶτα θέλκετε τὴ ἀφῆγμετε βίβλοις, ἐὰν ἡ καὶ ἀναγνωσθῶμεν, ἐὰν ἡ σωμεν. πάντε πεφάσε ἀρτοῦ & ἡμεῖς ἀλεξάμενος ἡμῶν, & ἡ λογοῦμεν ἡ βωλωμεν ἀλεξάμε ἐστὶ γνῶσῆ, ὅτω ἀλλὸν κρεῖμμ ἀφῆλλα κατεκρυφῆ.

Ὁ ὄντος αἰῶνα.

Ἐκ τῆς βίβλου τὴ υἱῶν Ἰσραὴλ.

Καὶ εἶπε κύριος ἀφὸς Μωυσῆ· ποίησε ἐπλεκτὸν ἐλεοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, & δὲ τὴ κεφαλὴ & ἡμίσεος τὴ πήχεος, & ἡμίσεος τὴ πήχεος τὸ πλάτος· & ποιήσεις δύο χερουβὶν χρυσᾶ πτερωτὰ, & ἐπιθήσεις σὺν δὲ ἀμφοτέρω τὴ κλεῖθ τὴ ἱλαστηρίου. ποιήσεις τὸν χερουβὶν ἐκ τὴ κλίνος τὴ κεφὴ, & χερουβὶν ἐκ τὴ κλίνος τὴ ἡμίσεος τὴ ἱλαστηρίου· & ποιήσεις τὸν δύο χερουβὶν ἐπὶ τὴ δύο κλίνε. ἔστωσαν οἱ χερουβὶν ἐκτεταμένοι τὰ πτέρυγες ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες τὰς πτέρυγε αὐτῶν ἐπὶ τὴ ἱλαστηρίε. & τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἀλλήλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἔστωσαν τὰ πρόσωπα τὴ χερουβὶν· & ἐκεῖθεν τὸ ἱλαστήριον ἐπὶ τὴ κιβωτὸν σὺν δὲ τὴ κιβωτὸν ἐμβαλεῖς τὴ μαρτύριον, ἃ δὲ δώσω σοι. & ἐκεῖθεν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, & λαλήσω σοι ἀφὸς τὸ ἱλαστήριον ἀφὸς τὸν δύο χερουβὶν ὅστω ἐπὶ τὴ κιβωτὸ τὴ μαρτυρίε, & πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.

Τῶν Ἀεῤῥῶν.

Αὐτὸ τὴ βίβλοις τὴ θυσιαστηρίε μὴ τὴ πλησμὸν τὴ γῆς σοῦ, & μὴ τὴ γέρας εἰσὶ τὴ ἀκαρφεῖς Μωυσῆ εἰς τὸν ἐκλοῦ τὴ μαρτυρίε λαλήσεις ἀφὸ αὐτὸ ἀνῶθ τὴ ἱλαστηρίε, ὁ δὲν ἐν τὴ κιβωτῷ τὴ μαρτυρίε ἀφὸ μέσον τὴ δύο χερουβὶν, & ἐλαλῆ πρὸς αὐτόν.

Ἰχνιαλὴ τὴ φορῶτε.

Ἐὰν ἀποιήσεις με ἐν τὴ πόσῃ, & ἐὰν μὴ τὴ ἀποιήσεις τὴ ἀλλαῖς πάγκαιῶ τὴ πλάτε ἐν δὲ, & πάγκαιῶ τὴ πήχε τὴ κλάδε. & πάγκαιῶ τὴ ἀλλαῖς. & ἐὰν τὴ ἀλλαῖς, & τὴ πλάσιον ἀξιωμαῖμα κύκλῳ, & τὸ δὲ ἀρῶ· & ἐὰν τὴ ἐὰν δὲ τὴ ἀνῶθεν & ἀνῶθεν & ἀνῶθεν ἀπεστολῶσε τὴ ἀπὸ τὴ ἀκαλάνθε, & ἐὰν πλάσιον ἐ ἐστὶ

Anno Christi 787.

A voces nostras exaltemus, pacem annunciantes ecclesiæ catholicæ, quæ vera Sion & civitas coelestis regis Christi Dei nostri. Quomodo autem fiet hoc? Defertatur nobis in medium ad audientiam gloriosissimorum fandissimorum patrum volumina: & ex ipsis hauriantes, potemus singuli gregem nobis commissum. Talitur enim & in omnem terram exibit sonus noster, & in fines terræ verborum virtus nostrorum: pro eo quod non tantummodo verbum ejus, sed & in ipsum propitiatorium ficliicet ex medio duorum cherubim, qui erant supra arcam testimonii, cuncta, quæ mandabo per te filiis Israel.

Psalm. 18.

B Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Secundum affectionem Tarasii sanctissimi patriarchæ defertantur in medium libri & testimonia beatorum patrum, & liquido sanctæ iuæ synodo celebrantur.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Proficeat ac laboleti justissimi sanctissimi patriarchæ, & consensui universalis synodi hujus parentes, & hæc tenetur fatagentes, attentiones & exhibuimus facosfanctos libros. Quorum primus est divinius electus & fecipius liber, quem & nunc pro omnibus legam. Omnes igitur attentius & prudentius audiamus, & dictorum virtutem certius signofatum, quatenus integræ utilitatis fructum capellere valeamus.

Idem legit.

De Exodo filiorum Israel.

Locutus est dominus ad Moysen: Faciet propitiatorium de auro mundissimo, duos cubitos & dimidium tenebit longitudo ejus, cubitum & semissem latitudo. Duos quoque cherubim aureos & ductiles facies ex utraque parte ascaudi. Cherub unus sit in latere uno, & alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant, respondentes alas & operientes oculisque: respicientque se invicem vultus in propitiatorium, quo operienda est arca, in qua ponies testimonium, quod dabo tibi. Inde proficiam, & loquar ad te: super propitiatorio loquitur ex medio duorum cherubim, qui erant supra arcam testimonii, cuncta, quæ mandabo per te filiis Israel.

Exod. 25.

Ex Numeris.

Hæc oblata sunt in dedicationem altaris, quando unctum est. Cumque ingrederetur Moysi tabernaculum fœderis, ut consuleret oraculum audiebat vocem loquentem ad se de propitiatorio, quod erat super arcam testimonii inter duos cherubim, unde & loquebatur ei.

Num. 7.

De Exechiele.

Et introduxit me in templum, & mensus est frontem, fex cubitus latitudinis hinc, & fex cubitus latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. Et poll alia. Et templum interius, & ostiolum atrii, limina, & fenestras obliquas: & hæc tetla in circuitu per tres parsset contra antistiqnsque limen, fitaumque tigno per ty-

Ezech. 41.

rum in circuitu: terra autem usque ad ſpe-
ſtrea, & ſanctra claſſa ſuper eſtus, & aſque
ad domum interiorem, & ſuriſſus per omnem
paricetem in circuitu, intrafiens & foraſiens
ad menſuram, & faberſaſta cherubim & pal-
me, & palma inter cherub & cherub: duaſ
que faciei habebat Cherub, faciem hominis ſuis
ad palmam ex hac parte, & faciem leoniſuis
ad palmam ex alia parte expreſſam per omnem
domum in circuitu.

Ex epiſtola 5. Pauli apoſtoli ad
Hebraeos.

Hebr. 9. *Habuit quidem & primiſpoſitationes cultura,*
& ſanctum ſaeculare. Tabernaculum enim factum
eſt primum, in quo erant candelabra & menſa,
& propoſitio panum, quae dicitur Sanctia. Poſt
velamentum autem ſecundum, tabernaculum quod
dicitur ſanctia ſanctiorum, aurream habens thuri-
bulum, & arcam teſtamenti circumtectam ex
omni parte aurea; in qua urna aurea habens
manna, & virga Aaron quae frondauerat, & ta-
bulae teſtamenti: ſuperque erant cherubim gloriae
obumbrantia propitiatorium.

Tarafius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Perſpicitamus, ſacrati viri, quia vetus teſtamentum habuit divina ſigna, cherubim obumbrantia propitiatorium: & ea hoc nonum accepit.

Sancta ſynodus dixit: Etiam domine, ſic C ſe habet veritas.

Tarafius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Si veius habebat cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos iconas domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctae Dei genitricis, ſanctorumque ipſius habeamus, obumbrantes altare.

Magnificentiſſimi principes dixerunt: Veraciter Dei praeceptio eſt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiae Cypri dixit: Uti lectum eſt, vultum hominis habebat cherubim & opponendo quidam dicunt, quia quis vidit vultum cherubim? Etenim dixit ſculptilem vultum.

Tarafius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnes ſanctii qui meruerunt angelos videre, in ſpecie hominum eos vidcrunt, quemadmodum in diverſis legimus ſcriptura ſacra, propter quod de cherubim Deus Moyſi locutus eſt dicens: *Vide, ut faciaſ omnia ſecundum formam quae oſtenſa eſt tibi in monte.* Et hinc famulus Moyſes, quales formas vidit, tales & fecit, cum quibus & cherubim.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiae Cypri dixit: Quando autem moveburtur populos ad idololatriam, tunc Deus dicebat Moyſi: Ne faciaſ omnem ſimilitudinem ad ſegriendum eis.

Joannes reverendiſſimus presbyter & vicarius apoſtolicaruan ſedium orientis dixit: Excelſius his eſt, quia & Jacob titulum erexit Deo. Unde & benedixit ei repromittens donationes, quae omne verbum excedunt. Et alibi in ſpecie hominis ſuctatus eſt cum eo, & appellavit eum Iſrael, quod ſit interpretatum, meus videns Deum. Ipſe autem ait: *Vidi dominum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea;* & ecce non ſolum intelligibiles virtutes viſae ſunt, ſed & ſpi-

Gen. 32. Gen. 28.

Gen. 32.

ἄνρας, & ἴδω τὰς θεωρίας, ᾗ ὁ ὅλος τοῦ θεοῦ κυλινδόμενος τοῦ ἰσχυόν· & ἐν τῷ ἐξιδεῖν, ἐγκυμαίνῃ θεωρίᾳ & φαίνεις κ φαίνῃς καὶ μόνον ὑπαλλαγὴ γεγονέν. διὸ φησὶν ὁ ἀπόστολος τὰ χρηστὰ φέρωνται ἀγαθῶν ἀρχὴ τὸ φοίνικας ἐνδὺν & ἐνδύν, & ὑπογραμμιζόμενος ὅλος ὁ ὅλος κυλινδόμενος. ὅν τὸ ἐξαίρετον τοῦ τὰ θεάτριμαῖα τὰ χρηματίζω.

Ἐκ τῆς ἀπὸ Ἑβραίους ἐπιστολῆς τὸ ἅγιε ἀποστόλου Παύλου.

Εἶχε μὲν οὖν & ἡ κοσμικὴ σκηνὴ δικαιώματα κατάστασις, τὸ ἅγιον κοσμικὸν. σκευὴ γὰρ κατεσκευάζετο κατὰ τὸν ἐν τῷ ὄρει, & ἐν τῇ πρώτῃ, & ἐν ἀφορίσει τὴν ἀρτοπαρθένον τὴν λεγομένην. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, & τὸν κιβωτὸν τὴν διαθήκης πάντοθεν κεχαλυμμένον πάντοθεν γὰρ ἐστὶν ἡ κιβωτὸς χρυσῇ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ βακὰρ Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, & αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. ὑπερκείμενα δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δόξης κατασκέποντα τὸ ἱλαστήριον.

Ὁ σοφώτατος πατριάρχης εἶπεν, σοφώτατοι ἀνδρὲς ὁρᾶν, ὅτι ἡ παλαιὰ κτῆσις θείας εἰκόνα, γραμμὴν δόξης κατασκέψασα τὸ ἱλαστήριον· & ἡμεῖς πεφιλοκαλήκαμεν.

Ἡ σύνοδος εἶπεν· ναὶ δέσποτα, ἀληθῶς.

Ὁ σύνοδος πατριάρχης εἶπεν· ἰδοὺ τὴν παλαιὰν ὄψιν χερουβὶμ κατασκεύασον τὸ ἱλαστήριον, καὶ ἡμεῖς εἰκόνας τὸ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἁγίας θεοτόκου, & τῶν ἁγίων αὐτοῦ δούλων, κατασκεύοντα τὸ θυσιαστήριον.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον· ἀληθῶς Θεὸ διακρίνῃ ἀλήθειαν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· καθὼς ἀπεγνώσθη, πρόσωπον ἀνθρώπου κ χεῖρ χερουβὶμ. & τίς τοὺς λογισμοὺς, τὴν τῶν πολλῶν πίστωσιν χερουβὶμ; κρίσιν & τὸ τεμνόμενον πρόσωπον.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· κάτω οἱ ἄγγελοι εἶδον ἅγιον, αὐθυπόστατον αὐτὸς ὑπόστασιν, καθὼς ἐκφέρει ὁ τῆς γραφῆς λόγος· διὸ & ἐξῆν τὴν γραφὴν ὁ Θεὸς Μωσῆν ἐρεμνεῖν λέγων· ἰδε, κατὰ τὸν τύπον τὸ δεῖξόν σοι ἐν τῷ ὄρει. κάτω δὲ ὁ θεόπνευστος Μωσῆς, ὁποῖοι τύποι ὑπόστασιν, τοιοῦτοι κ ἐποίουν· ἀλλ' ὡς & ἐκεῖνον τὸν ὑπὸ τὸν ὄρος θεόν, ἀπὸ τὸν ἅγιον· κάτω δὲ ὁ θεόπνευστος Μωσῆς, ὁποῖοι τύποι ὑπόστασιν, τοιοῦτοι κ ἐποίουν· ἀλλ' ὡς & τὰ ἀόρατα τὰ ἐν τῷ ὄρει.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ὅτι & ὅλοι τοῦ ἀνθρωποφυεστάτου, & ἀνθρωπόμορφοι ἄγγελοι, & ἀνθρωπόμορφος ὁ Θεὸς Μωσῆς ἐρεμνεῖν λέγων· ἰδε, κατὰ τὸν τύπον τὸ δεῖξόν σοι ἐν τῷ ὄρει. κάτω δὲ ὁ θεόπνευστος Μωσῆς, ὁποῖοι τύποι ὑπόστασιν, τοιοῦτοι κ ἐποίουν· ἀλλ' ὡς & τὰ ἀόρατα τὰ ἐν τῷ ὄρει.

Ἰωάννης ὁ ἀλαζόνεστατος ἀρχιδιάκονος & τοποτηρητὴς τῆς ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· ὑψηλότερον τούτου, ὅτι & Ἰακὼβ ἐπέτυχεν τὴν τοῦ Θεοῦ, ὅθεν & ἐδίδουν ἐν αὐτῷ, ἐπεύλογεν αὐτὸν τὸν λόγον δωρεᾶς. καὶ ἐπῴδει ἐν ὀνόματι ἐπιλαλεῖν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀφοσιοῦν ἀφόσιν ἐπιφανῆ, ὁ ὅθεν μετεμορφώθη, τὸν ὁρῶν τὸν Θεόν. ἀνοῖξ δὲ ὁπτῶν. ἰδοὺ ὅτον ἀφόρατον κ ἀόρατον, & ἐνοῦται μὲν ἀλλ' ἀγ. ἐν ἀλλ' μόνοι ἀπὸ νοερὰ διαφέρουσι ἀφόρατα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ὁ ὁρῶν ἀόρα-

ἀόρατος ὁ ὁρῶ ἀόρατος, ὡς ἀδόκητα κ τὰ κ ἀκαταλήπτα ἐδῆν.

Δαμασκηνὸς ὁ ἀλαζόνεστατος διάκονος & σκευοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀπεγνω.

Τὰ ἅγιε πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τὸ Χρυσοστόμου & τὰ τῆς εἰς Μελίτινον ἐγκωμιαστικὰ, & ἡ ἀρχή.

Πατέρας τὴν ἱερὰν ταύτην ἀγάλλω, ἀξιέρχω τὸν θυσιάκωμιν, & τὴν πόλιν ἀνάστα· ὁ πάντοθεν πάρεσι ἀνάθεμα, καὶ ἐγκώμια μακαρίσω. & μὴ ἐπρα καὶ ἐν ἀλκαῖοις ἀδικοκλέα τὸ γνωμόνιον. σωμα-ἐν γὰρ ὁ ἀκμὴ ἐμοὶ τὸ φρόνημα τὸν ἀκαίρεις ἐκκλησιαστικὰ, & τὸν ἐν ἀγῶνι ἐκκλησίας ἐξῆν ἀφρίζεις πολὺ ἐλεγχε πάθος & λόγος μὴ ἀνεμοβλάστοις ἔχον πόνοις. & ἐν τοῦ γνῶμον τῶν, ὡς πανηγυρὶ, & ὁ ἐν ἀμφόδοις, & ὁ ἐν ἀγορᾷ, & ὁ ἐν ὁρεσι, & ὁ ἐν βοῖς τέτοιο πάντῳ ἐκφρόνησις τὸ ὀνόματι ἐ τοῦ πόνους δὲ πάντων ἐκεῖνα ἀσοφ, ἀλλὰ & ἀφρ ἀνὸν τὰ σώματος τὸν τόνον ὀπτῆ γὰν ὁ ὀνόμασιν ἐπαίσιον, τῶν κ ἐστὶ ἡ ἀλόνος ἐφρέζεν ἡ ὁμόνη. & γὰ ὁ ἐκκτυλίν φρεδόνεις, & ὁ ἐκπόμπων ἡμῶν φόβος, & ὁ θαλάμων πάγων, & κατηκῶ ἡ ἀκόλα τὴ ἀγάνα ὁμόλ. ὁν ἐν ἀνάκτοις ἀλόνο τὸ ἁγίου ἀφρόγυρος ἀκόνος, ἀλλὰ & ἐ ρᾶν ἀνὸ πατηκῶ τὰ σώματι τὸν τόνον, & ἀνάλω τινα τὴς ἀπόφυλλος ἔχων σφῶν ὑμῶν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισάρειας εἶπεν· εἰ ἐκόνας ὁ Χριστόφορος πεποίηκε ἡμῖν· ἀβὲ ἡ ἀκόνα, τίς ἐστι τὸ πλάσαν αὐτὸν καὶ ἀνάστασις.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀζωρίας εἶπεν· ἀνεθέξεται αὐτοῦ ἀλλὰ· & πεῖπαι πάθον ἐγχρὸ οἱ τὴν ἀστεῖοὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτοῦ, ὅτι κατηκῶ ἀξιοῦσιν τὴν ἀκόνα τὰ ἀγία Μελετῖν. ὅθεν & ὁ πατὴρ ἐπεφέλλοιν ἀνάθεν ἀνάθεν.

Ἐφέσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐγὼ ἐκ τὴ πάτμῳ ἡμῖν παρελκόνοις τὸν δίδασκαλίας, & λόγους· ἀνὴρ & σιωτὸς, & ἀγίους, & ἱερεῖς.

Θεόδοτος ὁ ἀλαζόνεστατος κύμμαρος μοναῖς τὸ ἀγία Λαύρας τὸ Νεστὸν ἀφοτλοῦ εἰ Ὁλόμ· τὰ ἀνὴρ ἁγίου Ἰωὰν τὸ Χρυσοστόμου, κάτῳμοιος ἀναγνωσθέντα. ἰωὰ λαῦλαν Ἀντιόχου· μοκκρὸς ἀπόγνω.

Τὰ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τὸ Χρυσοστόμου λόγος· ὅτι πολλαὶς ἐχρῶν δικαίοις ἐς ὁ νομοθέτης· ἐξῆν & τὸ ἀνόμως τὸ ἀρίμος, & ἡ ἀρχή.

Τὸν Χριστὸ βασιλικὸς τὸ ἀκαίρῳ κρακόρτον νικᾷ· ἀφορῶνα. & ἐξῆ ἔτρα· ἔρχε & τὴν κεφαλὴν τὸ κίμπτρα χαρᾶν ἀστεῖοὶ ἀστεῖοὶ πεπλουμμένα. ἐνδυν ὁ ἀγγελοι ἐν κόσμοι ἡνιόστοις βαρβάρων ὀφθαλμοὶ ἀστεῖοὶ βαρβάρων φῶτα, & τὸ Δεβίβ ἀλλὰ δόλοτε· κόρε ὁν τὴ πόλεν σε τὴν κόλεα ἀνὴρ ἀνὴρ ἀνὴρ.

Ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· εἰ ὁ χαρὰ τὴ μακάριστοι ἡμῶν τὸ σῶμα πεῖπε λόγον ἐφύτευεν· ἐγὼ & τὴν κόμμον ἡγάπησα γραφῶν· τὴ λόγῳ ἀβὲ τὴ μυστικὸν.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ἀκούσω ἀγγόνος, ὁπτῆγῶν ἡγάπεσε, τὴ τὸλμε φόνος τὸ ἐκκτίνου·

Ἰωάννης ὁ ἀλαζόνεστατος πρεσβύτερος & ἀκόλουθος τῆς ἁγιωτάτης, & ἀπόστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς ἐδῆν.

Δαμασκηνὸς ὁ ἀλαζόνεστατος διάκονος & σκευοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀπεγνω.

Τὰ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τὸ Χρυσοστόμου ἐκ τὴ εἰς Μελίτινον ἐγκωμιαστικὰ.

Πατέρας τὴν ἱερὰν ταύτην ἀγάλλω, ἀξιέρχω τὸν θυσιάκωμιν, & τὴν πόλιν ἀνάστα· ὁ πάντοθεν πάρεσι ἀνάθεμα, καὶ ἐγκώμια μακαρίσω. & μὴ ἐπρα καὶ ἐν ἀλκαῖοις ἀδικοκλέα τὸ γνωμόνιον. σωμα-ἐν γὰρ ὁ ἀκμὴ ἐμοὶ τὸ φρόνημα τὸν ἀκαίρεις ἐκκλησιαστικὰ, & τὸν ἐν ἀγῶνι ἐκκλησίας ἐξῆν ἀφρίζεις πολὺ ἐλεγχε πάθος & λόγος μὴ ἀνεμοβλάστοις ἔχον πόνοις. & ἐν τοῦ γνῶμον τῶν, ὡς πανηγυρὶ, & ὁ ἐν ἀμφόδοις, & ὁ ἐν ἀγορᾷ, & ὁ ἐν ὁρεσι, & ὁ ἐν βοῖς τέτοιο πάντῳ ἐκφρόνησις τὸ ὀνόματι ἐ τοῦ πόνους δὲ πάντων ἐκεῖνα ἀσοφ, ἀλλὰ & ἀφρ ἀνὸν τὰ σώματος τὸν τόνον ὀπτῆ γὰν ὁ ὀνόμασιν ἐπαίσιον, τῶν κ ἐστὶ ἡ ἀλόνος ἐφρέζεν ἡ ὁμόνη. & γὰ ὁ ἐκκτυλίν φρεδόνεις, & ὁ ἐκπόμπων ἡμῶν φόβος, & ὁ θαλάμων πάγων, & κατηκῶ ἡ ἀκόλα τὴ ἀγάνα ὁμόλ. ὁν ἐν ἀνάκτοις ἀλόνο τὸ ἁγίου ἀφρόγυρος ἀκόνος, ἀλλὰ & ἐ ρᾶν ἀνὸ πατηκῶ τὰ σώματι τὸν τόνον, & ἀνάλω τινα τὴς ἀπόφυλλος ἔχων σφῶν ὑμῶν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· εἰ ἐκόνας ὁ Χριστόφορος πεποίηκε ἡμῖν· ἀβὲ ἡ ἀκόνα, τίς ἐστι τὸ πλάσαν αὐτὸν καὶ ἀνάστασις.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀζωρίας εἶπεν· ἀνεθέξεται αὐτοῦ ἀλλὰ· & πεῖπαι πάθον ἐγχρὸ οἱ τὴν ἀστεῖοὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτοῦ, ὅτι κατηκῶ ἀξιοῦσιν τὴν ἀκόνα τὰ ἀγία Μελετῖν. ὅθεν & ὁ πατὴρ ἐπεφέλλοιν ἀνάθεν ἀνάθεν.

Ἐφέσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐγὼ ἐκ τὴ πάτμῳ ἡμῖν παρελκόνοις τὸν δίδασκαλίας, & λόγους· ἀνὴρ & σιωτὸς, & ἀγίους, & ἱερεῖς.

Θεόδοτος ὁ ἀλαζόνεστατος κύμμαρος μοναῖς τὸ ἀγία Λαύρας τὸ Νεστὸν ἀφοτλοῦ εἰ Ὁλόμ· τὰ ἀνὴρ ἁγίου Ἰωὰν τὸ Χρυσοστόμου, κάτῳμοιος ἀναγνωσθέντα. ἰωὰ λαῦλαν Ἀντιόχου· μοκκρὸς ἀπόγνω.

Τὰ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τὸ Χρυσοστόμου λόγος· ὅτι πολλαὶς ἐχρῶν δικαίοις ἐς ὁ νομοθέτης· ἐξῆν & τὸ ἀνόμως τὸ ἀρίμος, & ἡ ἀρχή.

Τὸν Χριστὸ βασιλικὸς τὸ ἀκαίρῳ κρακόρτον νικᾷ· ἀφορῶνα. & ἐξῆ ἔτρα· ἔρχε & τὴν κεφαλὴν τὸ κίμπτρα χαρᾶν ἀστεῖοὶ ἀστεῖοὶ πεπλουμμένα. ἐνδυν ὁ ἀγγελοι ἐν κόσμοι ἡνιόστοις βαρβάρων ὀφθαλμοὶ ἀστεῖοὶ βαρβάρων φῶτα, & τὸ Δεβίβ ἀλλὰ δόλοτε· κόρε ὁν τὴ πόλεν σε τὴν κόλεα ἀνὴρ ἀνὴρ ἀνὴρ.

Ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· εἰ ὁ χαρὰ τὴ μακάριστοι ἡμῶν τὸ σῶμα πεῖπε λόγον ἐφύτευεν· ἐγὼ & τὴν κόμμον ἡγάπησα γραφῶν· τὴ λόγῳ ἀβὲ τὴ μυστικὸν.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ἀκούσω ἀγγόνος, ὁπτῆγῶν ἡγάπεσε, τὴ τὸλμε φόνος τὸ ἐκκτίνου·

Ἰωάννης ὁ ἀλαζόνεστατος πρεσβύτερος & ἀκόλουθος

ſed quia natura invitibilis eſt Deus, & incorporeus, cum oſtenſus eſt in ſpecie noſtra.

Demetrius reverendiſſimus diaconus, & ſcevophylax ſanctiſſimae magnae eccleſiae Conſtantinopoleos dixit.

Sancti patris noſtri Joannis Chryſoſtomi de praeconio in Meletium: cujus initium eſt hoc.

Ubique inter hunc ſacratum gregem oculos circumfoſeos, & univerſam civitatem hic praeſentem aſpiciens, non habeo quem beatiſſimum: & poſt alia: Et erat reverentia magiſterium, quod fiebat. Jugiter enim coacti ejus vocabulum memorari, & ſanctum illum habere prae animis. Omnium ipſius fugabant omnem a ſe paſſionem & cogitationem irrationabilem: & ſic multum faſtum eſt hoc, ita ut abipſe invicto, & in foro, & in aprico, & in interitibus hoc undique nomine perſonantem. Non autem * circa tam magni nominis affectum paſſi eſtis tantummodo, verum etiam & circa ipſam ejus corporis formam. Quod ergo in nominibus ſcriſtis, hoc & ſuper illius iconam geſſiſtis. Etenim in annulorum ſcriſtis, & in calicibus, & ſtatiis, & in thalamorum parietibus, & ubique iconam ſanctam illam exaraverunt multi: ut non ſolum audierint ſanctum eretubolum illud, ſed & videerint corporis ejus ubique figuram, & duplici quadam migrationis ſimilitudinem ſuſtinuerunt.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediae dixit: Si Joannes auriei oris talia dixit de operibus, qui adhuc audet dicere contra eas quidquam?

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyrae dixit: Recepit eas veraciter; & talem amorem habebant qui quis erant, cum imagitrem ejus, ut ubique formaſent iconam ſanctii Meletii. Unde & pater hic ſupra modum ſibi ſandat.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Et nos patribus noſtris percipientes doctrinas, dicimus eas & venerabiles iconas, & ſanctas, & ſacras.

Theodoſius reverendiſſimus hegumenus monaſterii ſancti Andreae Neſii atque libri emendatori Joannis ora ſunt, petere relegi: quem accipiens Antonius monachus legit.

Sancta memoria patris noſtri Joannis Chryſoſtomi ſermo: Quod veteris & novi teſtamenti unus ſit legiſlator: & in noſtem ſuccedatur: cujus initium eſt.

Chriſti regni evangelium ante quidem praedicavere prophetae. Et poſt alia. Ego & certa perſuaſa dilexi pictorum pietate repletam. Vidi enim angelum in icona pellentem barbarorum oculos. Vidi concolcatas barbarorum naſiones. & David vexatur dicentem: *Domine in civitate tua imaginem eorum ad nihilum redigis.*

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Si in quanto pertiniſus os habebat, perſuaſit dicens: Ego & perſuaſam dilexi pictorum: quid dicemus de his qui odernun?

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyrae dixit: Ilio dicente, quia ego dilexi: quis audet effari contrarium?

Joannes reverendiſſimus presbyter & vica-

Gen. 28.

Gen. 32.

Gen. 32.

Gen. 32.

Pſal. 73.

Pſal. 48.

Pſal. 73.

Pſal. 48.

Pſal. 73.

Pſal. 48

ACTIO III. *a Reg. 19.*

ties orientalium pontificum dixit: Quis autem est ille angelus, nisi ille de quo scriptum est: Quis angelus domini percussit centum octoginta milia Assyriorum in una nocte circa Jerusalem hostilitter militantia?

Nitrophoros sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Sed propitios nobis fit dominus super delictis quæ peccavimus circa sacras imagines.

Gregorius diaconus & notarius legit.

Ex sermone sancti Gregorii Nyssæ, habito Constantinopoli, de deitate Filii & Spiritus, & in Abraham: cujus initium est.

Veluti quidam patriuntur ad multum flosculis prata. Et polit alia. Vidi sæpe in pictura imaginem pallientis, & non fine lacrymis alpectum transivi, dum evidenter ars anxe vultum alferret historiam. Cererem pontiur Hæc apud ipsum alterat super genu locatur, & ligatas habens manus retrorsum. At ille ascendens poli tergum puerri: suffusque jonibus, lava manus eorum pueri: ad le reflexit, & incurvatur vultusi miserabiliter * ad le respicienti, & deceteram armatus gladio ad occisionem dirigit; & tangit jam corpus gladii acies: & tunc ei fit dominus vox prohibens opus.

Gloriosissimi principes dicerunt: Vide, quomodo * doluerit pater noster in pictura ista in ut & lacrymaverit.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Multoties pater legit historiam; sed forte nunquam lacrymatus est: at vero postquam pictorem vidit, lacrymatus est.

Joannes reverendissimus presbyter & monachus, & vicarius orientalium pontificum dixit. Si tali doctori pictura prestitit utilitatem & lacrymas, quanto potius indoctis & idiotis prestabile compunctionem & utilitatem?

Sancta synodus dixit: In diversis locis vidimus Abrahæ picturam, licut pater ait.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Si sanctus Gregorius vigilans in divinis intellectibus, Abrahæ historia vita lacrymatus est, quanto magis depicta inexnata diipensatio Christi domini nostri, qui propter nos homo factus est, videntes ad profectum & lacrymatum efficiunt hortabitur?

Tarasius sanctissimus episcopus dixit: Si videlicet iconum crucifixum offendentem dominum, nonne & nos lacrymatemur?

Sancta synodus dixit: Magnifice: nam in ipsa liquida confederatur humilitatis celfitudo Dei, qui propter nos incarnatus est.

Stephanus reverendissimus diaconus & notarius ac referendarius legit.

Sancti Cyrilli Alexandrini episcopi, ex epistola ad Acacium Scythopolei episcopum, de appropinquat: cujus initium est.

Missis nunc a sanctitate vos nunciis gavisus sum valde. Et polt alia plurima dixit:

Ἀνὰ τὴν ἀναφορὰν τῶν ἐπισκόπων ἀγγέλων, εἴτουν, τὴν θεῖαν τῶν ὁσίων ἀνδρῶν, ἐν οἷς ἀκόλουθα τὴν ἀγγελικὴν κλῆσιν ἐπωνύμη. ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀπὸ τοῦ Ἱερουσαλὴμ ἐστρατηλάτησεν.

Νιτροφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Δυῤῥαχιωτῶν· ἀλλ' ἵλεως ἡμῖν γένοιτο κύριος ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν οἷς πεπράκαμεν περὶ τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Γρηγόριος διάκονος & γνήσιος ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς λόγου τοῦ τῶν Γρηγορίου Νύσσης, λεχθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει, περὶ θεότητος υἱοῦ & πνεύματος, οὗ τὸ ἀρχὴ τοῦτο ἐστί.

Οἷον τὰς φασὶν τινὰς τῶν πεδιάδων τὴν ἀνθινὴν· καὶ ἐξῆς ἔπεσε· τὸν ἐν τῇ γραφῇ τὸν κόπτα τὰ τέκνα, καὶ τὰ κλαυστά· ἢ ὅτε παιδὶ δοκ, ὀλαρυῶν τὰς τῆρας τὰς ὑλὴν ὀφλεγκτὸς τὴν ἐνεῖλε· ὁ δὲ ἐπιτίθεται κακῶν τὸν ἀνὴρ τὸν ἀνὴρ τὸν ἐν τῷ ἀνθρωπῷ· ἐπὶ

ACTIO IV. Erit quidem prius ille non inter pudicos, A
Et valde turpis voluptatum minister.
Ast cum affectu boni detentus esset,
Confiliarium invenientes (non autem habeo dicere quem)
Sive ergo Sapientem aliquem, sive fenet, sive audaciter
Tantum apparit paffionibus fuperior,
Ut unum quoddam potuam miraculorum ejus.
Mereticem advocat quidam incontinens juvenis:
Quem cum parta potrum veniffet, ut ajunt,
In qua erat prulpicitem Polemoia in icona;
Hanc cum vidiffet (etenim erat colenda) Abiit confeffim, & affectu fugerata,
Ut virentem vereccundata depictum.
Basilius fanctifimus epifcopus Ancyræ dixit: Et fanctus Gregorius deliberans pacer miraculorum retulit iconam Polemonis.
Sanctiffimus patriarcha dixit: Etenim califtiat ex illa partata eft ; nifi enim vidiffet feortam iconam Polemonis, nequaquam a fupto ceffaffet.
Nicephorus fanctiffimus epifcopus Dyrrachii dixit: Mirabile eft imago & admiratione dignifima, quoniam potuit mulierem liberare ab execrabili & turpi operatione.
* Gregorius Deo amabilis diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit.

Antipatrici epiſcopi Bononiæ, ex ſermone in mulierem qua ſuum ſanguinis paſſa eſt: cujus initium eſt.

Quod prior quidem fuerit Judaorum vocatio, ſcriptura docuit. Et poſt alia.

Hæc falutari himbia comprehenfa dicebat mulier quæ ſuum ſanguini patiebatur: ut reagens ratione tenens dominum, & paſſionis tyrannidem edocens: perceptoque dono, ſalutem exexit Chriſto. Et quidem divitias in medicos expediebat, fed divitiarum refidua obtulit Chriſto.

Sanctiffimus patriarcha dixit: : Inque & imaginem qui depingit, Deo illam offert, quemadmodum & mulier ſtatuam.

Baſilius fanctiffimus epiſcopus Ancyræ dixit: * Proprie dicere, jubet, & recipit ampliffime faciemque imaginis.

Thomas reverendiffimus monachus monaſterii Chenolaci dixit : Librum beati Alferii affero, & offero ſanctæ ſynodo: & ut jubertis.

Sanctæ ſynodus dixit: Legatur.

Et accepit Conſtantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Ἡ μὲν οὖν πρότερον ἔστι τὸν ἐν σώμασι,
Καὶ σφόδρα γ' ἀμηχὸς ἠδονῶν ἀπφῆτης.
Ἐπεὶ δ' ἐγένετ' εὖ καὶ κάνη ὑπὸ
Σύμβουλον εὗρεν· οὐκ ἐχοῦσ' ἐ τὸν τίνα.
Εἴτ' ἐν σοφὸν τὸ, εἴτ' ἄμετρ' ἀδῆμας
Τοῦτο μόνον τὸ τῆς παῦδικοῦτος,
Ὡσ' ἐν τῷ θέσι τῆ εἰκόνι θαυμάσω.
Ἐπεὶ τὸ ἐκπεκλοτοῦ τὸ κέρατο ἔθε·
Ἡ δ' ὡς πολύπνοι ἔλθε, φεύγ' ἐ πάνυ·
Τῆς δ' ὧν ἀπεμνήσατο Πολέμων ὡς εἰκόν·
Τιμῆναι ἐδίδοα· ἐ γὰρ σέβασμα·
Ἀπῆλθ' εὐθὺς, χ' δέινα κατιμάθη,
Ὡς ζῶντ' ἐκαυμάσθεσα ἐ γεγραμμένον.
Βασίλειος ὁ σοφωτάτος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ἔφη· ἐ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεόφιλος καὶ θαυμαστὸς ἐξιστόρησε τὸν Πολέμωνος.
Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἔφη· ἀληθῶς ὁ θεῖος ἀπεπλάσθη. οὐ μὴ γὰρ οὐκ ἐπαύσατο ἡ ἔνωσις· τὴν Πολέμωνος, εἰ μὴ τὴν ἐκείνου ἀπέτη.
Νικηφόρος ὁ σοφώτατος ἐπίσκοπος τῆ Δυῤῥαχίου ἔφη· θαυμαστὸ καὶ ἐξαίρετον, ὅτι τὴν γυναῖκα ἠδυνάθη ἐλευθερῶσαι τῆ ἐξεκλοῦς ἀφεγγίας.
Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τῆ ἁγιωτάτου πατριαρχείου ἀνέγνω.

Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βόνης, ὁν τῆ λόγω τῆ εἰς τὴν αἱμόῤῥοῦσ' ἐν ἀρχῆ.

Ὅτι μὲν ἀρχὴ τὴ Ἰουδαίων κλῆσις, ἐδίδαξεν ἡ γραφή. Ἐ μετὰ ἐκεῖνα.

Ταῦτα τὴ σωτηρίε κραυγάζε ἡ γυνὴ ἡ αἱμόῤῥοῦσ, ὡς βασιλέα τὸν φύσεως κρατήσα τὸν νόσου, ἐ τῆ πάθε τὴν ἐκείνου ἀφεῖσα· καὶ ἔρωτα τὸ θεοῦ, ἀνδρεῖόν τ' ἀγῶνα τὸ Χρισοῦ, τὸ μὲν πάθος ἰατρεῖ ἀνελόντα, τῆ δὲ πάθε τὸ λυτεῖόν φορετοῦ κρατεῖ κέρατα τὸ Χρισοῦ.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἔφη· ὅτι ὁ εἰκόνα ὁ ζωγραφῶν, τῆ Θεῷ ἀνέθηκ' ἀφορῶν, ὁ τρόπο καὶ τὴ αἱμόῤῥοῦσ τὸ ἀνδρείε.

Βασίλειος ὁ σοφώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ἔπε· κυρίε ἐπίσκοπε, κέλε, ἐ ἀπολῶ χρεῖαν τὴ πλάνε τὴ σοφίε τὴ εἰκόνε.

Θωμᾶς ὁ ἀκριβέστατος μοναχὸς μονῆς τῆ Χωνολάκκε ἔφη· βίβλον τῆ μακαρίε Ἀλφείε ἐπιφέρω, καὶ προσφέρω τῆ ἁγίε συνόδῳ· καὶ ὡς κελεύε.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἔπε· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος & νοτάριος ἀνέγνω.

Ἡ μὲν ἐν σωμάτοις ἔστι τὸν ἐν σώμασι,
Καὶ σφόδρα γ' ἀμηχὸς ἡδονῶν ἀπφῆτης.
Ἐπεὶ δ' ἐγένετ' εὖ καὶ κάνη ὑπὸ
Σύμβουλον εὗρεν· οὐκ ἐχοῦσ' ἐ τὸν τίνα.
Εἴτ' ἐν σοφὸν τὸ, εἴτ' ἄμετρ' ἀδῆμας
Τοῦτο μόνον τὸ τῆς παῦδικοῦτος,
Ὡσ' ἐν τῷ θέσι τῆ εἰκόνι θαυμάσω.
Ἐπεὶ τὸ ἐκπεκλοτοῦ τὸ κέρατο ἔθε·
Ἡ δ' ὡς πολύπνοι ἔλθε, φεύγ' ἐ πάνυ·
Τῆς δ' ὧν ἀπεμνήσατο Πολέμων ὡς εἰκόν·
Τιμῆναι ἐδίδοα· ἐ γὰρ σέβασμα·
Ἀπῆλθ' εὐθὺς, χ' δέινα κατιμάθη,
Ὡς ζῶντ' ἐκαυμάσθεσα ἐ γεγραμμένον.
Βασίλειος ὁ σοφωτάτος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ἔπε· ἐ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεόφιλος καὶ θαυμαστὸ ἐξιστόρησε τὸν Πολέμωνος.
Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἔφη· ἀληθῶς ὁ θεῖος ἀπεπλάσθη. οὐ μὴ γὰρ οὐκ ἐπαύσατο ἡ ἔνωσις· τὴν Πολέμωνος, εἰ μὴ τὴν ἐκείνου ἀπέτη.
Νικηφόρος ὁ σοφώτατος ἐπίσκοπος τῆ Δυῤῥαχίου ἔφη· θαυμαστὸ καὶ ἐξαίρετον, ὅτι τὴν γυναῖκα ἠδυνάθη ἐλευθερῶσαι τῆ ἐξεκλοῦς ἀφεγγίας.
Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τῆ ἁγιωτάτου πατριαρχείου ἀνέγνω.

Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βόνης, ὁν τῆ λόγω τῆ εἰς τὴν αἱμόῤῥοῦσ' ἐν ἀρχῆ.

Ὅτι μὲν ἀρχὴ τὴ Ἰουδαίων κλῆσις, ἐδίδαξεν ἡ γραφή. Ἐ μετὰ ἐκεῖνα.

Ταῦτα τὴ σωτηρίε κραυγάζε ἡ γυνὴ ἡ αἱμόῤῥοῦσ, ὡς βασιλέα τὸν φύσεως κρατήσα τὸν νόσου, ἐ τῆ πάθε τὴν ἐκείνου ἀφεῖσα· καὶ ἔρωτα τὸ θεοῦ, ἀνδρεῖόν τ' ἀγῶνα τὸ Χρισοῦ, τὸ μὲν πάθος ἰατρεῖ ἀνελόντα, τῆ δὲ πάθε τὸ λυτεῖόν φορετοῦ κρατεῖ κέρατα τὸ Χρισοῦ.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἔφη· ὅτι ὁ εἰκόνα ὁ ζωγραφῶν, τῆ Θεῷ ἀνέθηκ' ἀφορῶν, ὁ τρόπο καὶ τὴ αἱμόῤῥοῦσ τὸ ἀνδρείε.

Βασίλειος ὁ σοφώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ἔπε· κυρίε ἐπίσκοπε, κέλε, ἐ ἀπολῶ χρεῖαν τὴ πλάνε τὴ σοφίε τὴ εἰκόνε.

Θωμᾶς ὁ ἀκριβέστατος μοναχὸς μονῆς τῆ Χωνολάκκε ἔφη· βίβλον τῆ μακαρίε Ἀλφείε ἐπιφέρω, καὶ προσφέρω τῆ ἁγίε συνόδῳ· καὶ ὡς κελεύε.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἔπε· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος & νοτάριος ἀνέγνω.

Beati Alferii epiſcopi Amaſiæ relatio in Euphemiam martyrem.

Pridem, o viri, Demoſthenem habebam in manibus illum optimum, & Demoſthenis illa, ubi Æſchinem amarit * immittit cogitationibus. Retardatus vero ſermone, & * Co. impe- deffus inteffigentia, quietem * deprecatus ſum, & ambulatorium, quo mihi ſolvereatur puellium animæ dolor: & procedens de hubiaculo, parallilum cum notis comitatus in forum, illuc ad. Dei templum profectus ſum, oratum in vacatione . Cum autem & hoc

Τὴ μακαρίε Ἀλφείε ἐπισκόπε Ἀμασείας ἔκφρασις τὴ Εὐφημίας τὴ μάρτυρε.

Πρώλαι, ὦ ἄνδρες, Δημοσθένεις ὤγχον ἐν χερσὶ τὸν βίνιόν, καὶ Δημοσθένε σκόπιε, ἔνθα δὴ τὸν Αἰσχίνε πόσοσε βέλοσε πάτε ἐν θυμῷ ἐκεῖνε· ἐν τῆ λόγῳ, καὶ ταχυσθὲν τὴ διάνοιας, ἀνέσαν ἐδεόμην & ἐξεπτάτε, ὅτι μοι λυθέσα μικρὸν τὴ ψυχῆς τὴ πόνηρόμου. φρεσθὼν καὶ ἀφικτὴν, καὶ ὁδὸν τὴ γυμνάσιον σωμβαδίσας ἐν ἀγορᾷ, ἐκείσε εἰς τὸ τὴ Θεῷ τέμενος

Ἀνὸ Χρισοῦ 70. *Ἐν τῷ ἀπόκρυφῳ.

Ἀνὸ Χρισοῦ 70.

Ἀνὸ Χρισοῦ 70.

Ἀνὸ Χρισοῦ 70

ACTIO IV. * Sextum.

preparatam ad sufficiendum virginis * perfectum; quidam vero illam incidebat dentes: mallous autem & terebra fupplicii organa apparere. Præterea lacrymor hinc, & nihil pallio incecidit fermonem: fanguinis enim guttas fe evidenter fupercolravit, ut diceres has ibidia veracior difficultate, & lamentatas ibiere. Ad vinculo poft hæc, & iterum virgo reencrabilis fervis vehibus, fed & fola extendens manus in cœlum, & inorans Deum procuratorem inter atrocia: Cui oratori approbet fuper capos fignum, quod nunc lex eft Chriftianis adorare atque præferibere: quodque indicium autumo fuiffe paffionis, quæ illam expectabat. Mox ergo & poft modicum, ignem alibi validum pictor fuccendit, rubeo colore binc & inde rutilantis corporeum faciens flammas: Barsiatoque in medio illam, mensus quidem ad cœlos expandentem, molefticem vero nullam in facie demonftrantem, fed & contrario gaudentem, quoniam ad incorpoream & beatam vitam abibat. Ufque hoc & pictor fteratit manum, & ego fermonem. Tempus autem tibi eft & eam; fi volueris, pictorem inviteere, ut perfpicias fubtiliter, * nifi multum poft narrationem venimus.

* 6 sun

Gloriofiffimi judices diierunt: Pia igitur eft ars pictorum, & non ut eam quidam infipientes vituperant: ipse quippe pater pictorum pie agere affenit.

Conftantinus fanctiffimus epifcopus Conftantiæ Cypri dixit: Sed & facrum illud monumentum appellat. Et theologus venerabilem imaginem, & Chrysoftomus fanctum appellat: at vero pater qui lectus eft, facram. Et quid ulterius ad hæc petteri aliquis contradicere?

Theodorus fanctiffimus epifcopus Myrenfium dixit: Audientes univerfi patrum noftrorum magiftera, compunctfi fumus anima, & præteritos annos defleimus. Sed gratias agimus Deo, quia per doctrinas patrum noftrorum venimus ad agnitionem veritatis.

Theodotus fanctiffimus epifcopus Amorii dixit: Sacratiffime & Deo honorabilis domine, nos & tota fancta fynodus audientes fanctorum patrum noftrorum magifteria de facris imaginibus, credimus, & confitemur, & fatras & fanctas eas vocamus: & qui ita non dixerit, fit anathema.

Sancta fynodus dixit: Sit anathema.

Nicephorus fanctiffimus epifcopus Dyrrachii dixit: Semper bonus pictor per artem ex exhibet, quemadmodum & is qui mazyzis Euphemiæ imaginem defignavit: propter quod & in his doctor pictura artem collaudat.

Conftantinus fanctiffimus epifcopus Conftantiæ Cypri dixit: Utique dicendo: Laudabam quidem ego primitus quæ erant Cofchidis, ufque dum veni ad imaginem martyris.

Sancta fynodus dixit: Et hæc contemplatus, & percultus.

Bafilius fanctiffimus epifcopus Ancyræ dixit: Et pater qui lectus eft, ea paffus eft, quæ fanctiffimus Gregorius: ambo enim in imaginibus facrymaris funt.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Tarasius fanctiffimus patriarcha dixit: Percipit pater, & licentiam dat in hac fermonis voluenti deginere certatorum martyrum narrationem: ait enim: Tempus autem tibi eft, & eam fi voluerit pictorem perficere: ut perfpicias fubtilior, nifi multum poft narrationem venimus.

Joannes Deo amabilis presbyter, & locum retinens apofthoicarum fedium orientis, dixit: Itaque major eft imago fermonis: & hoc Deo providentia fadum eft propter idiotas homines.

Conftantinus fanctiffimus epifcopus Conftantiæ Cypri dixit: Si fandas vires talem compunctionem fecerant facræ imagines, quanto magis nobis?

Theodorus fanctiffimus epifcopus Myrenfium dixit: Pictorem noftrum talia dicentem, non habemus quod dicamus.

Joannes Deo amabilis presbyter, & locum retinens apofthoicarum fedium orientis, dixit: Non adverfantur pictores fcriptaris, fed quidquid fcriptura dicit, id demonftrant: in ufu affertores fint eorum quæ fcripta funt.

Theodorus fanctiffimus epifcopus Amorii dixit: Divinus apofthoicus edocet dicens: *Quæcumque fcripta funt, ad noftram doctrinam fcripta funt.* Ipfæ itaque fanctæ atque colendæ imagines & pictura, * tam quæ in mofivis, quam quæ in materiali fcriptione funt, ad noftram doctrinam & remuneationem & formam funt. & fcriptæ confiftunt; ut & nos eumdem formam & agonem oftendamus cum Deum: quatenus & nos quoque dignos ftatione se portione ipforum, & cohæredes fatis regni fui.

* Mosaicis

Theodorus fanctiffimus epifcopus Catanæ dixit: Beatus & deifer doctor Afterius, fient ifta claffifima, omnem noftrum ordo illuftravit. Itaque non extra confequentiam catholica ecclefia fufcepit facras & venerabiles iconas, fed apte fanctorum patrum noftrorum doctrinas fecuta.

Gregorius Deo amabilis diaconus fanctæ magnæ ecclefiæ laudabilium apofthoicorum legit.

De martyrio fanctæ Anastasiæ martyris Persæ: Vita Bollandi — die xxiv. Martyrum Martyrii et Martyrii, et Sanctæ Anastasiæ martyris infimi.

Ulnigenitus Filius & Verbum Dei, per quem omnia facta funt. Et poft alia: Cum autem abundaffet in eo deliderium, ut illiminiaretur, rogabat multum prædictum virum, ut diaphanes efficeretur gratia baptiftæ. At ille trepidans propter Perfarum metum, ne periclitaretur, differebat eum. Venientamen cum illo ibat ad ecclefiam, & oratbat & pidtus fanctorum martyrum afpiciebat, & fcilicitabat ab eo, quatenus hæc effent. Et audiens ab eo fanctorum miracula, & dira tormenta quæ illis a tyrannis illata fuerant, & fuper hominem toleramium, mirabatur & ftupebbat. Manens ergo tempore parco apud prædictum Chriftio dilectum virum, optimum lumi in anima defiderium, ut Hierofolymam perveniret, & ibi fieret fanctio baptiftæ dignus.

Theodorus fanctiffimus epifcopus Myrenfium

A σωτον· ὁ δὲ Φῶς ἀς ἐξέλοιτο τῆ ἀδόκιμον, σφῦρα δὲ χρὴ τὴν τῶν φωνεῖν τὴ τιμωμένε τὴ ὀργανα. ἐκκαίου δὲ τὴ σωτῆρε, ἡμῖν τὸ ἀκοῦ ἐπιστόνταβ λόγον. τὸν γὰρ τὴ πίμεσε κεχρῶνε ἐτῶν ἐκεῖνον ἐτέκνωσεν ὁ ζωγράφος, ὡς ἐκτος ὡν ἀνοχεῖαβ τὴ χηλῶν ἐλυθῶν, & ἔτλωτόνε κτίδοβε. ἐκσωμένεν μὴ πάνω, & τὸν ὁ ταῦτόνε σεωσε τὸν θεοῦ ἱκετεύε κλαῖοντε μόνε κεκτνῶνε τὴ ἀφ' ἑαυτοῦ φωνῆ, & λεγόντε Θεὸ ἐπίκουρε τῆ ἐνεκῶ. ἀχρεῖμβ δὲ τοῦτο φοίνεται ὡς ἐκεῖνοβ τὸ σημεῖον, ὃ δὲ ὑμῶν Χριστιανὸς σφρεγκιοῦν & ἐπιγράφειν. σύμβολον οἰόμαι τὸ τάδε τὸ, ὅτι ἐγὼ τὴν ἀξιόβ γε. ἀλλὰ γὰρ & μετ' ὀλίγον ἀξιόλαβχῆ σταβόντ ὁ ζωγράφος ἀνῆλε, ἐμβαῖ χωλεκτιβόν ἐν ἐκ τοῦ ἐπίκαιρε ἀνῆλε τὴ κωμεκτικοῦ τὴ φλόγε. ἔτι τοῦ μέσου σταῦλε, πάλ χῆ ἐκεῖνε τοῦ κίνοτε ἀνῆλε, ἀχρεῖοβ δὲ οὐτε ἐπιδεικνύεται τὴ φορεῖνε, ἀλλὰ τὴ κωμεκτὴ γαγλαῖε, ὅτι ἀφῶν τὴν ἀνῆλε ἐκεῖ & μικρεῖαν ἀξιόχρεον ἐλθεῖ. μικρὰ τάτε & ὁ ζωγράφος ἔτοιε τὴν χεῖρε, καὶ τὸν λόγον. ὡρα δὲ σοι καὶ ἀνεῖναι, εἰ θέλοι, πλέονα τὴν χεῖρὰ, ἵνα κατίδῃς ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατόπιν ἡ ἱστορία τὸν ἔλθωμεν.

Οἱ σεβαζόντε τὴ ἀγίε τῶν· ἀνεῖναι τὴ γαγλαῖε ἡμῖν ἡ τῆ ἱστορία, & ἡ κλῆσε αὐτοῦ τῆς ἁγίου σωτῆρος· αὐτὸ γὰ ὁ τῆ τὴ ζωγράφε ἐνεῖβε τὸ ἀγαθόν.

B Κωνσταντῖνος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος Κωνστάντιας τῆς Κύπρε εἶπε· ἀλλὰ μὰ & ἱερὸν αὐτὸ μνεῖον ὀνομάζει· ὁ μὲν τε Θεολόγος σεβασμῖον τὴν εἰκόνα, & Χρυσόστομος ἅγιον, & οὗ ἀπεγνωσθεὶς πατὴρ ἱερεῖ. καὶ τί ἔτι περὶ τοῦ τὴν ἀπόδειξιν τὴ ἀντῆλε;

Θεόδωρος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπε· ἀκούοντε ἡμῶν τὴ τῆ πατέρων τῆ διδασκαλίαε, τὴν ψυχὴν κατηνύχθημεν, & τὴ παρελθόντα ὀδυνεῖσθαι ἐποιούμεθα. ἀλλὰ δόξαν τῷ θεῷ τῷ Θεῷ, ὅτι διὰ τῆ διδασκαλῆ τῆ ἁγίων πατέρων ἐλθομεν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας.

Θεόδοτος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος τῆ Ἀμορείου· πανέμφε & Θεοτίμιε δέσποτα, κοινῶς & πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος ἀκούοντε τὴ τῆ ἁγίων πατέρων τὴ ἱερῆ διδασκαλίαε φῶς τῆ ἱερῆ εἰκόνε, πιστεύεῖε, & ὁμολογοῦμεν, & ἱερὰς & ἁγίας αὐτὰς ἀποκαλοῦμεν· & ὁ μὴ οὕτω λέγων ἔστω ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἔστω ἀνάθεμα.

Νικηφόρος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος τῆ Δυῤῥαχίε εἶπεν· ἀεὶ ὁ καλὸς ζωγράφος διὰ τῆ τέχνε πάντε τὴ ἀφέλκυσεν, κἀκεῖνε & ὁ τῆ τὴ μάρτυρε Εὐφημίε εἰκόνα χράψε. διὸ & ὁ τάτνε ὁ διδάσκαλος τὴν χρωστικὴν τέχνὴν ἐπαινεῖ.

Κωνσταντῖνος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος Κωνστάντιας τῆς Κύπρε εἶπε· εἰκόνα σε τὴ λέγῃ· ἐπαινῶ μὴ ἐγὼ φρόνητο τὴ τὴ λόγε, ἕως ὁ μετὰ δὲ ἐπὶ τὴν εἰκόνα τὴ μάρτυρε.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀνάθεμα.

Γεωργίος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος τῆ Δυῤῥαχίε εἶπεν· ἡμῖν ὁ τῆ ἀνθρώπε τὴ τῆ ἀνθρώπε τὴ μάρτυρε Ἀναστασίου τὴ Πέρσε, & ἡ ἀρχή.

Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τὴ Θεοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ μὴ ἔστιν ὃ, ὃ οὐ γέγονεν· κατὰ δὲ τὸ φιλάνθρωπον, παρελθὼν τὴν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ εἰδωλα, ὡς ἀξιοῦ λοῦσε τὴς χάριτε τὴ ἁγίε βαπτίσματος. ὁ δὲ ἀφορμῶμε διὰ τὴ Πέρσῶν φόβον μὴ κινδυνεύῃ ἐν τάτε, ἐκτρεπόμενος αὐτόν. ὅμως σὺν ἐκεῖνε ἔπεσε εἰς τὴν εκκλησίαν, καὶ ἐκεῖνε τὴ τὴ ἁγίε τῆ μάρτυρε ἐθεώρει, καὶ τὰς ἀφορῆτε βασάνε τὴ αὐτῆ τὴ τυράννε ἐπαγγέλλεε αὐτοῖς, καὶ τὴ ἄκρε ἀνδρῶνε αὐτὴ ἀκούοντε, ἐθαύμαζε τε καὶ ἐξίστατο. μείνε δὲ χρόνο ὀλίγο σὺν αὐτῆ τὴ ἱερῆ τῆ φιλόχριστε ἀνδρὸ, εἰς τὸν ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν τὴ ἀγίε τὴ βαπτίσματος λάβοι. ἀκούσε τὴ ἀγίε τὴ θαύματε καὶ βασάνε.

Θεόδωρος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπε·

B Ταρσίος ὁ σύνκοπος πατριάρχης εἶπε· πρόπαντε ὑπὲρ ἐκείνε, & ἄξιοε αὐτὸν εἶναι τὴ πλόκε τὴ λόγε τὴ αὐθεντὶ ἀνεξιχνιάστε τὴ ἀθανάτε μαρτύρε τὴ Θεόγνωσε. ἐπὶ γὰρ ὧν & σὺ & αὐτὸ, καὶ ἐκεῖνε, πλόκε τὴ χρεῖαε. ἐκ κατίδοε ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατόπιν ἐφθάσαμεν αὐτό & ἐλθεῖν.

Ἰωάννης ὁ Θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, καὶ τὸ τοπεῖ ἔχων τὴ ἀποστολικὴ θρόνε τὴ ἀνατολῆε, εἶπε· καὶ ἐκεῖνε τὴ ἐκεῖνε τὴ λόγε. & ἡ ἀρετὴ ἀγωνίε γένοιτο ἡμῖν τὴ ἐκείνε ἀνδρώνε.

Κωνσταντῖνος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος Κωνστάντιας τῆς Κύπρε εἶπε· εἰ τοῖε ἀνθρώπε τοιαῦτα κατάνυξιν ἐποίησε αἱ ἱεραὶ εἰκόνε, πόσῳ μᾶλλον ἡμῖν;

Θεόδοτος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπε· ἐ πάντε ἀξιόβ πεῖθε λέγοντε, ἐε ἐγκρίνε εἰκόνε, ἵνα ἐπὶ ὁ Θεόδωρε ἐπίσκοπε τὴ ἀνεκτὴ ὀρθόν τὴ εἰκόνε, ἔπε· ἐε ἐκκοπῆτε αἱ ζωγράφοι τὴς γραφῆε, & ἀλλ' ἐε τὴ χρῶμε λέγῃ, τὴν τοιαῦτα ὅτε σὺν ἀγωνίε εἰσὶ τὴ γεγραμμένε.

Θεόδωρος ὁ σύνκοπος ἐπίσκοπος τῆ Λυκίε εἶπεν· ἐ ἀλλὰ ἐκείνοβ βίβλοε λέγων· ὅτα κτίζεγεῖε, εἰ τὴν ἰμάτιε βίβλε καὶ λέγων· ἀφορεῖε, εἰ τὴν ἰμάτιε & σταβέρμια εἰκόνε, & ζωγράφε, καὶ ὁλοχρῶε, & ἐκ μικτῶν, εἰς πρεῖε ὀδεκαταλῆε & ἑξαλῆε & ἑπτὰε τὴ τόπε εἰσὶ τὴ ἐγκρίνε εἶναι, ἐε τὴ μεῖε τὴ ἀνθρώπε τὴ ἀνθρώπε τὴ ἀνθρώπ

ACTIO IV. fuus dixit: Apparet, quia venerabilium imaginum traditio ' solennis est.

Eutbymius reverendissimus diaconus & monachus, ' pro Deo amabili episcopo Gothiæ, legit:

Ex miraculis sancti Anastasii martyris: quorum initium est.

Miraculorum relationem proponere volo. Et poli pauca. Eis nunc & ea quæ apud Cæsaricam Palæstinæ a sancto facta sunt, ' fecundum quod possibile fuerit, enarremus. Cum appropinquasset sanctæ civitatis almum cadaver, novum fidum universæ civitati, & latitia magna repleti sunt omnes. Et furgentes, facraqueligna percutientes congregaverunt (sanctiplus in venerabilissimo templo Dei genitricis, quod dicitur Novæ. Et deinde cum crucibus & litaniis obviam venerunt sancto lipsano, cum gloriatione gaudentes & exultantes: & quasi refluentes, imo recreati in præsentia martyris a paucitate fidei quæ erat in illis, & aliarum nequitiarum mortificatione, magnam acceperunt consolationem Orantibus autem illis, & deosculantibus, & le circa tumulum voluntantibus, atque debitum præmium recompensantibus lipsano ac memoria sancti hujus, mulier cuidam quæ quasi ex clausi erat Cæsariensium (si fit operatrei dei, & non magis aliter quemadmodum res ipsæ manifestarunt) nomine quidem Acete, id est, virtus, sed morbus virtuti omnino contrarius, in diffidentiam versa dicebat: Ego lipsanum a Perside veniens non adoro. O miseram & sine intellectu animam, quæ non audivit infelix facratissimum psalmistam David increpantem Baginiolorum audacium, ac dicentem: *Cubiae linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Quid ergo Deus, qui glorificat glorificantes le, facit in ea, conlequenter ego dicam. Ingressio civitatem sanctæ lipsano, communitier conlilliati cives ejusdem urbis cœperunt conflituere oratorium fancto justa Tetrapylum, quod erat in medio civitatis. Statuerunt autem & sanginem ejus libidem. Cum autem adhuc adiscaretur, affinis mayor infelici illi in fomnis in habitu monachi, dixit ei: Lumbum tuos dolet? illa vero ad eum: Non domine, nihil mali habeo, fana fum: & ona cum sermone expergefactis, & dentiens in fevalidum cœpitlie dolorem, cœpit clamare; gemere, ac indidentiner affligi; ita ut non poffet omnino reliquare, importabilia patiens, ut varationem agens reputaret fecom, & acquiereet, quinam effet, & ex quibus causa tam lubitanens dolor, qui fibi foret illatus. Sed in hir conformavit diei quatuor. Quinta vero die Wacefente vidit filantem fibi fanctum martyrem dicentem: Deferendi Tetrapylum, & cœpa fanctum Anastasium, & falaberis. At illa furgens, & in memoriam venienis improbatum, hromonum fuorum quos locuta est adventu, capit fuum, advocatis poetis fum, ac cum Kollice me, rollice me, et eamus ad Tetrapylum fancti Anastasii novi enim & nunc cledota, ' etiam a Perside venienis lipsanum adorare & honorare, & quæ Deus mandavit, non communicare, id est, commune ' dicere. Levantes ego cum puerl

ACTIO IV. φωνήσας, ὅτι ἡ τῶν εἰκόνων ἀναθεσις ἐστιν ἀσφαλὴς.

Εὐθύμιος ὁ κλειδοῦχος διάκονος & μοναχὸς, ποτὲ μὲν τὴν ἀλαβάστρον ἐστεκότα τοῦ θεοφιλεστάτου.

Ἐκ τῶν θαυμάτων τῶν ἁγίου μάρτυρος Ἀναστασίου· ὧν ἡ ἀρχή.

Θαυμάτων δὴ γὰρ ἀφοβαλλὸς βίβλοιμι. καὶ μετ' ὀλίγας φῆσι δὴ ἐν τῷ Καισαρείᾳ τῇ Παλαιστίνῃ ἐμοὶ καὶ τὰ ἁγία κ' ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπιφέρομεν. πλησιάσαντος δὲ τὴν ἁγίου τὴν τὴν τῶν ἁγίων μνήμα τῆς ἁγίας πόλεως, ἀνεστάνη, τὰ τε ἱερὰ ξύλα σημείοις, εὐωιβηθέντες ἅπαντες, καὶ τὰ τῆς πανεύφημου τοῦ θεοτόκου, ἐπιλεγομένου ὁ Νέας. κἀκεῖσε μὲν ὑπὸ τῶν ὑπὸ τῶν ἁγίων τὰ ἁγίου λείψανα, μὲ ἀσφαλοκίας χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι. ἐν ὑπαρ ὑπὸ τὸ λιμάτος, μᾶλλον δὲ ἀπὸ ὀλιγοψυχίας τῆ τε πίστεως τὲ μαρτυρῶν. ἐν τῷ πεφεκόμβῳ αὐτοὺς τὲ τὴν ὑγιεστάτας κατὶ τὴν ἀνοσὸν ἀνεκρίνεν, μεγαλίλω δὲ ἀλλοὶ ἀνθρωποὶ, ἀφορισάντωμεν δὲ αὐτὸν, & κατασταλείφθω, καὶ ἀβεκλιτοεβίμων τὴ σοφῷ, καὶ τὴ ὀφθαλμοῖς γέρας ἀποφεμόνων τὸ λιμάνιν δὲ τὴ μνήμη τὰ ἁγίου τὴν, γνωμὴ τὴ δῆλοῖ ἐπιφανοῦν τῆς Καισαρείας· εἰ κτὶ ἐλεοῦνεῖνοῖ, & μὴ μᾶλλον εἰς ἀπίστιν, εἰ ἀνοπεῖδλωστε τὴ ἀφήγματα. ἡ ὁμοια μὴν ἀρα, τρέφεθαι ἀπὸ τὴν ἀπίστεις ἀμεῖ, ὁρφὸ δυναστεῖ· ὁ τρακέτα ἐπλεῦν· ἴγω δὲ λέω ὑμῖν τὸ Περσίδος ἐρχόμενον ἐ ἀφορκωμὶ. ὦ τῆς ἀζήλιας & ἀγνώμονος ψυχῆς. ἐκ ἔκεινοι ἐ τὸ ἄκουε ἀνοῦ τὸ ἱεροῦλεῖν τὲ Δαβὶδ ἐκτεταμένῃ τὴ τῆ γλῶσσαν ἀδοῦλοῦς, & ἀφόβοις· πᾶσιν τῶν ὑπόστοῦ ἀτὸ κακὸ, καὶ μὴ λαλήσῃ τὴ καὶ λαλεῖν δόλον. Ἡ ὠοῦ ὁ δεῖξε τὴν· Ἐκβὰν λίγωσιν τὰ κακὸ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπου εἶδ' ἐμὶ. ἀτελὴ δὲ ὁ τὴν ἀνθρώπου τὴν ἀπὸ τὴν ἀνθρώπου τὴν ἀνθρώπου τὴν ἀνθρώπου

ACTIO IV. e integra flatuere habentem dominum nostrum Jesum Christum. Transfacto autem modico tempore, perquisivit manifestum majorem ille Christianus, quemadmodum & indigebat. Hoc autem domini nostri Jesu Christi gratia dispensatum, ut credo, qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; offendens minutula sua fe colentibus, & omnibus in fe credentibus, in redargutionem impiorum, & flabilitatem fidelium. Quadvis ergo Christianus, ut dixi, majorem dominum, & invenit in quodam loco civitatis, & transfluit fe illic a domo quæ erat juxta fynagogam Judæorum: & subdata omnibus fuit, per obliviosum (dispensatione tamen Dei) imaginem domini dimisit oblivioni, ut prætatus fum, tradiram. Quidam vero Judæus accepit domum illam ad prædicandum, in qua imago domini flabat. Intromittit autem omnibus fuit permanebat in domo, minime contemplatus iconam domini, quod flatet illic. Neque enim considerativi locum illum fed ingrediffus manebat. Quadam vero die invitavit Judæus unum ex contribulibus fuis ad prandium: & cum prandiretur, elevatis oculis Judæus qui invitatus fuerat, vidit iconam domini nofri fei Christi; & dixit ei qui fe invitaverat: Tu cum fis Judæus, quomodo imaginem hujusmodi habes? Concivia plurima quoque & nefanda emittens adversus dominum, quæ non audeo fetibere (abit) quæ dixit contra Salvatorem is qui fuerat invitatus. Tunc is qui invitaverat, videns imaginem domini, retinendam reddidit invitato Judæo, dicens: Quia ofpiem te profens non vidi hanc imaginem: & fileit invitatus. Abiit autem ad lumnos facerdotes fuos, & secular Judæum qui in domo manebat, in qua imago domini erat, dicens, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo fua. Qui audientes dixerunt: Si potest hoc offendere. At ille affirmavit, quia ego offendam hoc in domo ejus. Illi vero repleti furore, veliperunt quidem filentum. Mane vero facto, fumpsit facerdotes eorum atque presbyteri, allumpto eo qui Judæo detraxerat, & turba multa gentis fuæ, perguntes ad domum Judæi, in qua imago domini flabat. Perveniente autem ad locum fummi facerdotes infiluerunt, & feniores, cum eo qui indicaverat, & videnti imaginem dominii flantem. Tunc vehementer iratti, Judæum quidem qui habitabat in domo illa, extra fynagogam facientes, expulerunt; imaginem vero domini nofri Jesu Christi deponentes, dixerunt: Quia fi cut patres nofri illuferunt ei aliquando, ita & nos illudamus illi. Tunc capernum confpeere in faciem fanctæ imaginis dominii: & dare alapas coram his qui conveniebant, hinc & inde imaginem domini in faciem percutiendo, quasi dicentes: Quæcumque fecerunt ei patres nofri, omnia faciamus & nos imagini ejus. Et dicunt: Audivimus quia illuferunt ei; & hoc ipsum nos faciamus: infinitis ergo ludibriis illuferunt iconam domini, quæ nos neque dicere audemus. Deinde dicunt: Audivimus, quia clavis infixerunt manus ejus & pedes: hoc & nos etiam faciamus eii tunc in manus & pedes imaginis domini infixerunt clavos. Itemqua faviente dicunt: Audivimus, quia μιῶν ἐστιν Χριστὸν. Χρὴ οὖν ὁλίγον διαλθόντας, ἐπεξήσας μικτὸν μόνον ὁ Χριστιανὸς, ὡς χρῆν. Τάχιστα δὲ ἡ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκονομία ἐπὶ τὴν τοιαύταις, τὴν θέλουσι πάντας σωθῆναι ἀνθρώπους, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀλη- 1. Tim. 2. θείας ἐλθεῖν, διεκόρευσε τὸ θαυμάσιον αὐτοῦ τῷ εἰδέναι καὶ κατὰ τὸν εἰς αὐτὸν πιστεύοντα, εἰς ἔλεγχον μὲν τῶν ἀπίστων, σκέπην δὲ τῶν πιστῶν. Ἐκεῖνος οὖν ὁ Χριστιανὸς, ὡς εἶπον, μείζονα εὗρε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐν μέτῳ τινὶ τῆς πόλεως, ἐκεῖθεν τὸν ἐκεῖσε τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, ἐν μετάφρασι πάντα τὸν αὐτὸ ἐν λόγῳ οἰκονομίας δὲ καὶ Θεοῦ· τῷ εἰκόνι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν ἔλεγχον, ἐκδοὺς τὸν ἐκ τῶν ἀπίστων ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐπιστρέφοντα ἐν τῷ ἐκεῖσε, ἐν τῷ ἀπίστῳ τὸν ἐκεῖσε ἐκεῖ

autem principes sacerdotum ac seniores, & populus Judæorum, ejusque ut ita dicam ex multorum credidernat in dominum Jesum Christum, clamantes: Gloria tibi Christe, quem patres nolliti crucifixerant, qui & nobis nunc crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi Fili Dei, qui tanta fecisti miracula: tibi credimus: propitius esto mihi, & fulcipe nos. Hæc clamabant legentes omnes, & voce exmirebantur, & miracula perficiebantur, fomnis sacerdotibus ungentibus, & cunctis curatis & vivificatis. Postquam autem omnes sanati sunt, confestim ad episcopum sanctissimum consistunt illic ecclesiæ, qui jam quæ fuerant fatis didicerat, multitudines curebant clamantes: Unus Deus Pater, unus Deus Filius, & ipse unigenitus: unus Christus, quem patres nostri crucifixerunt: Ipsum Deum novimus, huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificantes Deum, imaginemque archiepiscopo demonstrantes, & annunciantes quæ fecerant imagini domini, quatinus & fanguis & aqua exierunt ex latere imaginis, nec non & infinita miracula quæ facta sunt; ita omnes multitudines, ut sancto baptismate digni fierent, supplicabant. Quos episcopus una cum clero absolvimus, omnes baptizavit per multos dies, & lynagogam eorum ecclesiam salvatori nostro Christo dicavit. Illis autem congaudibus, etiam ceteras lynagogas eorum martyria fecit: & fic gaudium magnum factum est in civitate illa, non solum corporibus sanatis & vivificatis, sed & tot animabus in vitam a mortuis redeuntibus æternam. Hæc agnoscens ego fellinavi indicare vobis, fratres amantissimi, ut mittatum antiquam vestratum: ut cognoscentes & in hoc Dei & salvatoris nostri Jesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini; & exultetis super miracula ejus, quæ nunc etiam operatus est. Date ergo ipli gloriam cum lætitia in compunctione & lamentis, gaudentes & gratias agentes, quia fua non fide, & fua fecit agnitione dignos (in Christo Jesu domino nostro:) cum quo & Patri una cum Spiritu sancto gloria sunc & tempes & in fæcula fæculorum. Amen.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: En & ' is qui ab immortalitate cognominatus est, totum sanctam synodum hanc fecit comparg & lacrymarit: quantum non folum venerandas effe cognovit, verum etiam maximas gerere fanitates.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed ne quis dicat, cur illa icona, quæ apud nos funt, miracula minime faciunt? Ad quem respondemus, Quia, fecit apostolus ait: Signa infidelibus, non fidelibus data fuit. Namque ad imaginem accedebant, infideles erant: propterea signum fecit Deus per imaginem, ut illos ad fidem ad fidem nostram Christianorum. *Generatio enim mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei.*

Theodorus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Ἐπιστολὴ τῆς μακαρίας Νινὼ περὶ τῶν Ἡλιοδώρου σωστικῶν.

Δοκεῖ μοι ὦ πάτερ & πάτερ τῶν ἐν Χριστῷ χρόνων ἐκείνων γνησίων θαυμάσιον ὁ κύριος τοῦ ἡμῖν ἀνοίγοντος τὴν τῶν ἐμῶν πόλεων ἐκκλησίαν, ἵνα μὴ τοῦτο τὸν πόνον μάλλον & τὴν ἐλπίδα ὑμῖν, καὶ τιθεμένου & ἀπόλλυτον εκφώνῃς πεφρόνημα. καὶ βιάζομαι σοι & τὸν μικρὸν Πλάτωνα τὸ μέντοι τῶν θεοφόρων μάρτυρος καὶ ἐνηγκαλισμένος ἐν ἀγκάλαις, ἀνὰ & ὡς πατὴρ πάλιν & γόνου τοῦ δὲ ἀυτὸ & θεοῦ ἀξιωτικὸν ἐπιμελεῖται δωρεμῶν τῶν χάρις, & τῶν σῷ δόξῃ εἰδοκεῖν μόνον ἐν ὑμῖν ὁρᾶν τὸν κλεινὸν Σινᾶ, ἐν ᾧ τὰς ἀπὸ Γαλάτας τὴν ἀβάτου, καὶ τὴν βάτον ἐν τοῦ πυρὸς ἀπόστολος ἔδη, & βάτος ἔστι, τὸν

Actio IV.

Sancta synodus dixit: Offensum est, quia per imaginem martyris, quae sibi ante fuerat cognita, ingrovit eum affatum, cum falsatae illum venit.

Theodoros sanctissimus episcopus Myrorum dixit: Quia & ego praesentes historias similia passus sum. Nam cum injuriam pateret a quibusdam principalibus manibus, dixit mihi archidiaconus meus, vir religiosus ac timens Deum: Quia vidisti praesentem, inquiens dicentem, quia ascendat ad nos metropolita, & omnes res ejus dispensabuntur, ut expedit ei. Interrogavi ego ego archidiaconum, dicens: Quali forma apparuit tibi patriarcha? Et respondit mihi: Quia rubicundus facie, & facili coma. Ait-ego ei: quia patriarcha non est talis videtur, sed rebus habet facti Nicolai imaginem: & bene affestis. Nam hujusmodi forma est, quem vidisti. At ille respondit mihi, quia etiam talis revera forma vidi virum, qui haec mihi locutus est. Ex hoc ergo cognovi, quod sanctus Nicolaus et apparuerit, per similitudinem, quae in icona erat. Mox ergo credens verbo, ascendi ad Deo conservandam regiam urbem: & omnia negotia mea, quae meo pertinebant episcopio, facta sunt apta.

Thomas reverendissimus presbyter & locum retinens orientalium pontificum dixit: Susurrant quidem de sancto Nilo, quia contra iconas fecisset; & ideo prae manibus habeo libellum ejusdem patris; & si pubetis legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubiculeius legit.

Ejusdem sancti patris Nili ad Olympiodorum praefectum.

Scribis mihi, si putat, decorum fit tibi extructura templum maximum ad honorem tam sanctorum martyrum, quam Christi, quem ipsi per certamina & dolores ac labores testificarit sint, vel imaginec etiam poneretur in factario, & variis animalium * bestiis pariesiae inpiteae a dextris & a sinistris: ita ut videantur in terra quidem extensa lilia, & lepores, & capriae, & cetera animalia fugere: porro illi capere leffinantes cum catellis alacriter insequi: in mari vero laxari retia, & omne genus piscium capi, & ad aridam piscatoris manibus ferri: insuper & gypso fingi omnes species, offendi ad deliderium oculorum in domo Dei: sed & in commoni domo mille coreas inflegi, & picturas voluerum ac jumentorum, & reptilium, ac diversarum geminum fieri. Ego ad ea, quae legisti, dicerim: quia nimium infantium est, & parvulorudinis hic, quae praedicta sunt, feducere fodiem oculum: & fumi vero & virilis sensus proprium est, & indaeratio quidem ad orientem divini templi usum & formae omnem formare. Per unam enim & salutarem crucem salvatur hujusmodi genus, & deliperatis quidem post ubique praedicatur: historiis autem veteris & novi testamenti replere hinc & inde manum optimi pictoris templum

* venatis-tibus.

Ἡ δὲ ἁγία σύνοδος εἶπεν· Ἠδικήθη, ὅτι διὰ τῆς ἀφιερωμένης αὐτῷ εἰκόνος τὴν μάρτυρος ἐτέρνα αὐτὸν ἐπεισόντα, ὁπόταν σῴσας αὐτὸν παρεγένετο.

Ὁ Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ὅτι κἀγὼ τὴν ἀρχαῖαν ἱστορίας τὰ παρόμοια πέπονθα. Μεκαιδίου γὰρ μου ὑπό τινων ἀρχικῶν ἀνθρώπων ἠχθέν, λέγει μοι ὁ ἐμὸς ἀρχιδιάκονος, ἀνὴρ εὐλαβὴς & θεοφόβος· ὅτι εἶδες τὸν τοιαύτην ὡς ὁρᾶται τοιοῦτον· ὅτι αὐτὸν τὸν τοῦ μητροπολίτου, & πάντα τὰ ἀφέξεμα αὐτῷ διοικεῖται, ὡς συμφέρει αὐτῷ· γνώσεις γοῦν ἐγὼ τὸν ἀρχιδιάκονον· ὅτι τοῖς μορφῇ & εἴδει ποιοῦσιν ὁ πατριάρχης; & ἀποκρίνεται μοι, ὅτι εὐρόδους τὸ πρόσωπον, γραοῦνος τὸ κόμαι. Λέγω αὐτῷ ἐγώ, ὅτι οὐ πατριάρχης οὐ τοιοῦτος ἐστίν, ἀλλ' ἐοικότα χρῆται ὁ ἀνὴρ Νικολάοῦ τὸ εἰκόνι· & κεῖται ἀφέξεσι, τοιαύτη μορφὴ ἔστι, ὃν εἶδες. & ἀπεκρίθη μοι ὁ ἀνήρ· ὅτι καὶ, ὅστις φανέντος ὁρᾶν ἀνδρὸς τὸν λαλήσαντα μοι τοῦτον· & τοῦτο μὴ εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἅγιος Νικόλαος αὐτὸ ἐφάνη, διὰ τὸ ἀφὸς τὴ εἰκόνα ὁμοιότητα. ἐυθὺς ὃν ἐπίστευσα τὸ ἔγκλημα ἀπελθὼν εἰς τὴ Θεοφιλάτεστα τὴ βασιλίδα τὴν, & πάντα τὰ ἀφέξεμα μοι γενόμενα δόξαν σωῤῥαλίμενα τὸ ἐπίσκοπόν μοι.

Θωμᾶς ὁ ἐλλαμπρότατος ἀρχιδιάκονος καὶ σκευοφύλαξ τὴ ἀκατολικῆς ἐκκλησίας· Ὑψοῦσιν τινες περὶ τὴ ἁγίου Νείλου, ὡς κατὰ τὴ εἰκόνα συγγεγραφότα. ἔτι χρῆσε οὖν ἐγὼ ἐν βιβλίῳ τὴ αὐτοῦ πατρός· & εἰ κελεύετε, ἀναγνωσθήτω.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· Ἀναγνωσθήτω.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κηβικουλάριος ἀνέγνω.

Τῷ ἁγίῳ πατρὶ κῦρίῳ Νείλῳ πρὸς Ὀλυμπιόδωρον ἐπαρχον.

Γράφεις μοι, εἰ ἄρα ἀρεστοῦκεν τὴν κεφαλὴν σοι κατασκεῦ(ν) σκοπὸ μέγιστον ἀφῆς τιμῶν τὴ ἁγίων μαρτύρων, καὶ τὴ εἰκόνι ἐν μαρτυρικὴν ἄθλων & πόνων & ἰδρῶτα μαρτυρῶντα Χριστὸ, ὡδόνας τὴ ἀνάθεμα σε τὴ ἱερατεῖον, & θηρίας ἐκεῖ κατεῖκε τὴ τῆς τέχνεως, τὴς τὴ ἐξῆς, τὴ τὴ δὲ ἀνεμίων· ὡς ἐβλέπεται & ἄλλ' ἐν χέρσῳ ὁ κινούμενα λίνα, & λαγωοὶ, & ἐλαφοὶ, & τὰ ἑξῆς· ἐθέρωτα ζῶα, τὴς τὴ ἀνιόντα σπεῦδόντες τὴ τὴς κυνὸ ἐκ ἐκείνου ἀκόντος· καὶ ἐν τῷ ἁλὶ ἀλιάστων κρυφόμενα ἀέτοια, & πᾶν ἁλιεὶ ἐχθῦν ἀνελόμενον, & τὸ τὴ ἐμπόρῳ ἀξιόμενον, & τὴ τὴ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνεῖκε τὴ ἀνθρώπου ἀνεῖκε τὴ ἀνθρώπου ἀνεῖκε τὴ ἀνθρώπου

ACTIO IV. perdiscent, quæ vos attulistis. Novit enim A Deus, quia hoc testimonium sancti Nili non positum, ut fuerat editum, obscuravit nos, præcipue meipsum: sed nunc integrum lectum convertit & emendavit, & salvavit nos.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quantum adest alius liber æqualis forme, legatur.

Et fumens Constantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii, legit alterum librum habentem præscriptam epistolam ejusdem Nili.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ecce offensam est liquido, quia ipse sanctus & egregius pater Nilus sanctas iconas suscipiebat. Accusatus est autem a pseudosyllogo illa, quod contra iconas locutus fuerit. Unde miseri non folom Christianorum calumniatores, sed & sanctorum calumniatores evidunt, & particulæ, accusantes falso sacratissimos patres.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Libum sancti confessoris Maximi habeo præ manibus, & offero eum ad legendum.

Et accipiens Constantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii, legit.

Ex hi dogmatibus, quæ mota sunt inter sanctum memoriæ Maximum, & Theodosium episcopum Caesariæ Bithyniæ, & conjulas qui cum ipso erant: cujus initium sit.

Quæ mota sunt de immaculata fide nostra Christianorum. Et post alia: Domini, postquam placuit hoc fieri, exiens fuit eorum quæ prædicantur: & quo vultis, legat vos. Et in his fortassem omnes cum gaudio & lacrymis, & miserunt, * metanoeam, & oratio facta est: & unusquisque ipsorum sancta evangelia, & pretiosam crucem, & iconam Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, & dominæ nostræ quæ cum gesta est: hæc sunt, sanctissimæ Dei genitricis, salutaveruntque, ponentes & propinantes manus in confirmationem eorum quæ dicta fuerant. Et pater nostrum sancto ipsorum abbas Maximus, cum lacrymis dixit ei: Domine magne, diem judicii expectamus omnes: nostrum quod signata & placita fuit super fantasiæ Dei evangelia, & vivifica cruce, & imagine Dei, & salvatoris nostri, ac sanctissimæ nostræ semper virginis matris ipsus, quæ peperit eum.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Salutaverunt, hic pro adoratione, pater affumpsit, quoniam sanctum evangelium & vivificam crucem adorvavit: cum quibus etiam colentur imagines salvatoris & ejus immaculatæ matris.

Tarafius sanctissimus patriarcha dixit: Connumeratur cum sanctis valis honorabiles imagines.

Sancta synodus dixit: Manifestum est.

Sanctissimi episcopi Siciliæ infinie dixerunt, Et sancta cum sanctis connumeratur.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ

ANNO CHRISTI 787. dixit: Habemus & non eundem librum sancti Maximi: & si placitum, relegantur quæ prædicta sunt.

Cosmas diaconus & cubicularius somnos, legit præscriptum sancti Maximi testimonium.

Tarafius sanctissimus patriarcha dixit: Consipiciamus fratres, qualiter discerit, quia salutaverunt: quod & non honoris affectu facere debemus. Nam Iatria nobis ad unum Deum refertur.

Joannes reverendissimus presbyter & vicarius orientalium ledum dixit: Nisi ellent necessitate imagines, nequaquam ad eautelam eas salutavissent: ita ut æque potentiæ honorabiles imagines sum evangelio & pretiosa cruce fint.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Et hoc non qualiscunque vir, sed Maximus ille Dei sapiens, & sanctorum conscriptis, joluper & confessor, & veritatis propugnator: qui & sufficit nobis ad imitandum in salutando sacras imagines.

Elias reverendissimus * presbyter sanctæ ecclesiæ dominæ nostræ Dei genitricis in Blachernis sim, legit ex chatta habente definitiones sanctæ ac universalis sexte synodi,

* primus presbyter

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἱερωτάτου πατριαρχείου, ἀνέγνω.

Ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ μακαρίου μετανοῆσαι τοῦ ἁγίου Μαξίμου καὶ Θεοδωρίτου ἐπισκόπου Κυρροείας τῆς Βιθυνίας, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁθέων· ὧν ἡ ἀρχή.

Τὰ κινηθέντα ἀξίᾳ τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμῶν. καὶ μὴ ἔσται Μάξιμος εἶναι· ἐπιστάτω ἐπὶ τῶν χρεῶν, ἐκδεῖς γίνοντα ἢ δοξάσω· ὃ ὅτε κελεύετε, ἀναλυτὸν ἔστω. ἐν οἷς τάχα πάντες ὁμοῦ μετ χαρᾶς καὶ δακρύων ἐβαλον μετανοίας, ἐν ᾗ γέγονε· ἕκαστος αὐτῶν τὰ εὐαγγέλια, καὶ τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς δεσποινῆς ἡμῶν τῆς ἁγίας καὶ ἀειπαρθένου Θεοτόκου τὰ γεγενημένα, ἀσπασάντες καὶ τὰς ἴδιας χεῖρας ἐπὶ βεβαιώσεῖ τῶν λεχθέντων. καὶ μὴ ἄφεγε. ἐμφαίνει τοίνυν ἡ ἁγία τοῦ Μαξίμου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, μὴ δικαίῳ εἶναι αὐτὸ· ἀδεὲ ἀμέρα, ἡλέρω κεῖνος ἐκδεξάμενος πάντες. ὅθεν τὸν τυπωθέντα καὶ δόξαντα ἐν τῷ εὐαγγέλιον, καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τὴν ἀπὸ παντὸς πατερὰ ἀειπαρθένου μητρὸς.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· τὸ πάπαρον, ὡδε ἐπὶ προσκυνήσεως ἐλαβεν ὁ πάτηρ, ἐπειδὴ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν προσεκυνήσεν ἐμοῦ· καὶ τὰς σεβασμίας εἰκόνας τὰ σωτῆρος, καὶ τῆς αὐτῆς παναγίας μητρός.

Ἐφέσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπε· σωμα εἰδωλόπαν τῆς ἁγίας σκάλαν οὐ τίμια εἰκόνες.

Ἠλίας ἐκκλησιάσας· ἐλθάτω.

Οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι Σικελίας τῆς πόλεως εἶπαν· Τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· ἐκεῖνος ἐκεῖνος γραφὰς ἐμοὶ ἀκούσαν τῶν ἁγίων Μαξίμου, & ἐν αὐτῷ ἐπιγνωσθῶσι τὰ ἀφορισμένα.

Κοσμᾶς διάκονος & κοβικλείσιος λαβὼν ἀνέγνω τῶν ἀφορισμένων τὰ ἁγία Μαξίμου κεφάλαια.

Ταράσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπε· σκοπεύσωμεν ἀδελφοὶ, ὅτως ἐφέρεν, ὅτι ἐπάσασεν· ὅτερος & ἡμεῖς τιμωτικὴ διὰ ζεῖ ποιεῖν ὀφείλομεν. ἡ γὰρ πατρικὰ ἡμῖν ἀφὸ τὸν ἑνὸς Θεοῦ ἀφέρεται.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεύων & ἐπιτροπεύων τῆς ἀνατολικῆς ἔστω· εἰ μὴ ἔστω ἐπιτήδειμι αἱ εἰκόνες, οὐκ ἂν ἠξιοῦσαν αὐτὸς κατασπάσασθαι, ὡς ἰσοδυναμοῦσαν καὶ τίμια εἰκόνες τῷ βλαγγελίῳ & τῷ τιμίῳ σταυρῷ.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· Ἐ τάπαν ὃν τοιοῦν ἀνήρ, ἀλλὰ Μάξιμος ὁ θεόσοφος & τῆς ὀρθοδοξίας ἡμῶν, ἐτι μὲν & ὁμολογητὴς, & τῶν ἁλωθέντων ἀσεβειῶν· ἀρκεῖτο δὲ καὶ ἡμῖς μιμεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ἀσπάζεσθαι τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Ἠλίας ὁ ἐκκλησιάσας· ἀφωτοτερὸς βίτιν & τῆς ἀγνωστικὴς ἐκκλησίας τὴν δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Βλαχερνῶν, ἀείμνα ἀπὸ χρόνου ἀφέστωσε τὸν ὅρον τὴν ἁγίας καὶ οἰκουμενικὴς ἑκτῆς συνόδου.

Καὶ τὸν τῆς ἁγίας & οἰκουμενικῆς ζ. συνόδου,

Ἐστὶν δὲ σεπτὸν οἴκοσι γραφὰς ἀμοὶς λαμπτὸν τῷ φορδόμενε δεκαπλάσιος ἐν γεκρέτεται, ὡς οὐς τόσον πλείοσδν τὴν χρέστε, τὴν ἐλπιδὸν ἡμῖν δὲ ἐν νόμμ ἀφοῦ τοφάνω ἀμοὶ Χριστὸν ὁ θεὸν ἡμῶν. τὴν δὲ πλείστε τόνε καὶ τὴν σπεῖς, ὡς τὴν ἐλπιδὰς σύμβολον καὶ ἀφεγκεκμένα τὴ ἀνελπιστὶ σφαδεδομένε κεπαπαζόμενος, ἢ χρέων φροτιωῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς νόμμμε ἀμοὶ τοῦτμν ἀποδεχόμμν. ὡς ἀνῶν τὴ πίλνον καὶ ὡς ἢ φωνεῖ γεγρᾶς· ὡς ἢ ἐκείνου ὁ ἀνὴρ ἀφωνεῖ· ἢ τὴ ἀξιοστε τὴν ἐμωνεῖν τὴ κόσμμ ἀμοὶ Χριστὸ τὴ θεὸν ἡμῶν. ἢ πλείθνεν κεῖνον χρεῖκα πόν καὶ ὡς τὴν ἀνέφεν ἀπὸ τὴ πλείθ κεῖνε ἀπεκπαλθῶν ἀεξλοῦμ· ἢ αὐτὰ τὸ τῆς πανσόφνος ὄλος τὴ θεὸν ἀνεκφοῦν, & ἀφορ μμῶμν τὸ σωμὶ σωμτεινὰς, τὴ πάσης αὐτὰ, καὶ τὴ σωμὶν ἐκκλεν γρεμφαγωμένος, ἢ τὴ ὀστῶν ὁσν ἡμεῖς τὴ σοφμε ἀπολυπόνεν. ἢ μὴ τὴ ἀνθρωπὸν αὐτὰ, γρεῖκε ἐστε ἀφο τὴν ἁγίαν σωμὸν· τίμμε πάσης ἀγνὸν, τὸν θεμμμὸν τὴ ἐκκλησίας πλὸν ἐμὶ ὑλὸν πεῖσμαν τὴ ἀμαρτιῶν με. ἀλλὰ θεοῦ ἀξιεστον γίγνοι μοι ὁ σωμὶ χάρν, ὡς τὴ χάρμ μαλεστὶ πάσης πείθεν σωμόν, ἢ ἀλλοιωμένε με τὴν ἀφοδοξίας τὴν ὑπὸ τὴ ἀνωνεῖ, ἀλλὰ ἢ ἀγνὸ μὴ πάσης πατεῖαρχε, ὡ θεῖε· ἀγιὸ Θεὸ τὴν Χρὶ ἡμῶν μακόν.

Σάββας ὁ ἐκκλησίας τὴς μονὴς τοῦ Ἅγιος τῶν ἀγίων τὸ τῷ χάρτα ἀνέγνω, ὡς ἐστι ὁ βίβλος·

Ἐφεσίου ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὅτι αὐτὸς ἐ ἀφωτεύσον χάρτης τὴν, ὡς οὐ ἀπέγνωμεν ὁ ἀγὼν πάσης.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν·

ANNO CHRISTI 787. Κοσμᾶς διάκονος & κοβικλείσιος λαβὼν ἀνέγνω τῶν ἀφορισμένων τὰ ἁγία Μαξίμου κεφάλαια.

ACTIO IV.

Ταράσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπε· σκοπεύσωμεν ἀδελφοὶ, ὅτως ἐφέρεν, ὅτι ἐπάσασεν· ὅτερος & ἡμεῖς τιμωτικὴ διὰ ζεῖ ποιεῖν ὀφείλομεν. ἡ γὰρ πατρικὰ ἡμῖν ἀφὸ τὸν ἑνὸς Θεοῦ ἀφέρεται.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεύων & ἐπιτροπεύων τῆς ἀνατολικῆς ἔστω· εἰ μὴ ἔστω ἐπιτήδειμι αἱ εἰκόνες, οὐκ ἂν ἠξιοῦσαν αὐτὸς κατασπάσασθαι, ὡς ἰσοδυναμοῦσαν καὶ τίμια εἰκόνες τῷ βλαγγελίῳ & τῷ τιμίῳ σταυρῷ.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· Ἐ τάπαν ὃν τοιοῦν ἀνήρ, ἀλλὰ Μάξιμος ὁ θεόσοφος & τῆς ὀρθοδοξίας ἡμῶν, ἐτι μὲν & ὁμολογητὴς, & τῶν ἁλωθέντων ἀσεβειῶν· ἀρκεῖτο δὲ καὶ ἡμῖς μιμεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ἀσπάζεσθαι τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Ἠλίας ὁ ἐκκλησιάσας· ἀφωτοτερὸς βίτιν & τῆς ἀγνωστικὴς ἐκκλησίας τὴν δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Βλαχερνῶν, ἀείμνα ἀπὸ χρόνου ἀφέστωσε τὸν ὅρον τὴν ἁγίας καὶ οἰκουμενικὴς ἑκτῆς συνόδου.

Καὶ τὸν τῆς ἁγίας & οἰκουμενικῆς ζ. συνόδου,

Ἐστὶν δὲ σεπτὸν οἴκοσι γραφὰς ἀμοὶς λαμπτὸν τῷ φορδόμενε δεκαπλάσιος ἐν γεκρέτεται, ὡς οὐς τόσον πλείοσδν τὴν χρέστε, τὴν ἐλπιδὸν ἡμῖν δὲ ἐν νόμμ ἀφοῦ τοφάνω ἀμοὶ Χριστὸν ὁ θεὸν ἡμῶν. τὴν δὲ πλείστε τόνε καὶ τὴν σπεῖς, ὡς τὴν ἐλπιδὰς σύμβολον καὶ ἀφεγκεκμένα τὴ ἀνελπιστὶ σφαδεδομένε κεπαπαζόμενος, ἢ χρέων φροτιωῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς νόμμμε ἀμοὶ τοῦτμν ἀποδεχόμμν. ὡς ἀνῶν τὴ πίλνον καὶ ὡς ἢ φωνεῖ γεγρᾶς· ὡς ἢ ἐκείνου ὁ ἀνὴρ ἀφωνεῖ· ἢ τὴ ἀξιοστε τὴν ἐμωνεῖν τὴ κόσμμ ἀμοὶ Χριστὸ τὴ θεὸν ἡμῶν. ἢ πλείθνεν κεῖνον χρεῖκα πόν καὶ ὡς τὴν ἀνέφεν ἀπὸ τὴ πλείθ κεῖνε ἀπεκπαλθῶν ἀεξλοῦμ· ἢ αὐτὰ τὸ τῆς πανσόφνος ὄλος τὴ θεὸν ἀνεκφοῦν, & ἀφορ μμῶμν τὸ σωμὶ σωμτεινὰς, τὴ πάσης αὐτὰ, καὶ τὴ σωμὶν ἐκκλεν γρεμφαγωμένος, ἢ τὴ ὀστῶν ὁσν ἡμεῖς τὴ σοφμε ἀπολυπόνεν. ἢ μὴ τὴ ἀνθρωπὸν αὐτὰ, γρεῖκε ἐστε ἀφο τὴν ἁγίαν σωμὸν· τίμμε πάσης ἀγνὸν, τὸν θεμμμὸν τὴ ἐκκλησίας πλὸν ἐμὶ ὑλὸν πεῖσμαν τὴ ἀμαρτιῶν με. ἀλλὰ θεοῦ ἀξιεστον γίγνοι μοι ὁ σωμὶ χάρν, ὡς τὴ χάρμ μαλεστὶ πάσης πείθεν σωμόν, ἢ ἀλλοιωμένε με τὴν ἀφοδοξίας τὴν ὑπὸ τὴ ἀνωνεῖ, ἀλλὰ ἢ ἀγνὸ μὴ πάσης πατεῖαρχε, ὡ θεῖε· ἀγιὸ Θεὸ τὴν Χρὶ ἡμῶν μακόν.

Σάββας ὁ ἐκκλησίας τὴς μονὴς τοῦ Ἅγιος τῶν ἀγίων τὸ τῷ χάρτα ἀνέγνω, ὡς ἐστι ὁ βίβλος·

Ἐφεσίου ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὅτι αὐτὸς ἐ ἀφωτεύσον χάρτης τὴν, ὡς οὐ ἀπέγνωμεν ὁ ἀγὼν πάσης.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν·

Ταράσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπεν· Ἐφεσιοῦμεν τοῦ ἀνθρωπίνου τρόπου.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεύων & ἐπιτροπεύων τῆς ἀνατολικῆς ἔστω· Ἐφεσιοῦμεν τοῦ ἀνθρωπίνου τρόπου.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· Ἐφεσιοῦμεν τοῦ ἀνθρωπίνου τρόπου.

Ἐφεσίου ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης

ACTIO IV.

dixit: Et alium codicem habeo, qui conti-net eadem regulas facere (scatæ synodi).

Quo accepto, Petrus, vicemissus diaconus & notarius legit eandem canonem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quidam ignorantiæ languentes in hos canones scandaliantur, afferentes: putas (scatæ synodi fuit? Cognoscant autem qui hujusmodi sunt, quod landa & magna (scata synodus sub Constantino fuerit celebrata contra illos, qui unam decubitum operationem & voluntatem in Christo: in qua hæreticis anathematizatis, & orthodoxa explanata fide, donum reversis fuit quarto decimo anno Constantini. Ergo post quatuor five quinque annos idem ipsi patres conventi fuerunt sub Julianno filio Constantini, præfigurantes canones expoluerunt: & nemo dubitet de illis. Illi enim qui fabriciperunt sub Constantino, ipsi & sub Julianiano prafecti chartæ fabricipserunt, ita ut hoc manifestum fit ex eorum propriæ manus scriptuæ immutabili militudine. Oportebat enim eos qui synodum universalem præstenaverant, etiam canones ecclesiasticos exponere. Hic autem ad recordationem conversationis ejus in carne factis, & salutaris mortis nostræ quodammodo docamur, dixerunt & de venerabilibus iconis: & si per eas manu ducimur in dispensationem Christi Dei nostri, quibus hoc nemus affirmare illos qui subverterunt venerandas iconas?

Sancta synodus dixit: et sine Deo, & Hebræos, & veritatis inimicos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed bonus est dominus Deus noster ad suscipiendum omnes nos: non enim relinquet virgam pectatorum super fortem justorum.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi dixit: Ecce ostensum est ex divinis scripturis, quia ecclesia nostra tot annis impugnata est & dispositata: sed gratias agimus Christo Deo nostro, qui creat sacratissimum dominum nostrum ad erectionem ejus.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & de locum retinentes Hadriani papæ seniioris Romæ dixerunt: Libram habemus præ manibus beati Leontii episcopi Neapolosos Cypri, & pollulamus legi eum.

Et accipiens Stephanus reverendissimus diaconus & notarius, legit.

Leontii episcopi Neapolosi Cypri, ex quinto libro pro Christianorum apologia contra Judæos, ac de imaginibus sanctorum.

Ejus nunc de cetero super venerantes pictis imaginibus apologiam faciamus, quo obstruantur ora loquentium injustitiam. Legalis enim est hæc traditio & audi Deum dicentem ad Moysem: *Imagines deorum chorabitis aurorum sculpturam exoptrum, abominantium propitiatorium.* Et iterum: *templum quod Deus offendit. Exemplaris: Facies, dixit, palmarum & ionum & Cherubim & parietem ex purimeato ejus usque ad lapidem tecti.* Vere terribilis fermo, qui mandat Israeli, non facere omne sculptile, neque ionum, neque similitudinem eorum quæcunque sunt in cœlo, & quæcunque sunt super terram: & ipse præcipit Moysi facere sculptilia aliimalia, cherubim, qui & Ezechiel ipsum

Exod. 25.

Exod. 25.

Exod. 25.

Exod. 25.

πε· ἐπίσης βιβλίον ἐχω ἑκλεγομενο τῶν αὐτοῦ κανόνων τῆς ἱερᾶς ἑκτῆς συνόδου.

Ηνἐκλέξω Νικήτας ὁ ἀλαβῆς ὑπηρέτης τοῦ διάκονος, ἀνέγνω τὸν αὐτὸν κανόνα.

Ταρασίος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τινὲς ἀγνοιᾳ νοσοῦντες, οἱ τὰς κατόνας τούτας σκανδαλίζονται, ἀφέροντες· ἆρα μὴ τῆς ἑκτῆς συνόδου εἰσὶ, γνωσκέτωσαν δὲ οἱ τοιοῦτοι, ὡς σύνοδος μεγάλη καὶ ἐπίσημος ἐπὶ Κωνσταντίνου κατεσκευάσθη· καὶ μᾶλλον ἐν τοῦτοις εἰδήσεις ἐν ἔτει τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τῆς Κωνσταντίνου. καὶ γὰρ πολλοὶ πάντες ἐπὶ τοῦ Ιουλιανοῦ τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου, τὸν ἀποδιδόμενον κανόνας ἐκτιθέμενοι· & μηδεὶς ἀμφιβαλλέτω· ἐπὶ αὐτῶν τὸ γὰρ κλῆρωσαντες τὴν Κωνσταντίνου, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ Ιουλιανοῦ τὸ σκηπτρὸν μετὰ τὸν Ιουλιανὸν, ὡς ὅτιν καθίστατο ἐν ἑαυτῷ ἔθνος μόνον ἀποδιδόντα ἐμοὶ τῶν. ἔδει γὰρ μάλιστα σύνοδον οἰκουμενικὴν ἀναστήσαντες, καὶ κανόνας ἐκθεσόμενοι· ὡς ὁ Θεὸς ἀφορᾶν δὲ τὴν ἐν σαρκὶ πολιτείαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σωτηρίαν θνητὴν ἡμῶν ἐν ἡμῖν ἀναστρεφόμενοι· ἐν δὲ τοῖς ἁγίοις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τίνες ἡγοῦν λεγόντες τὴν κατηγορίαν τοῦ σεν τῆς εἰκόνας;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ὦ ἄθεοι, & Εβραῖοι, & τῆς ἀληθοῦς ἐχθροῖς.

Ταρασίος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀλλ' ἀγαθὸς ὁ κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀποτρόβωμεν τὴν ἡμῶν, ὅ γὰρ ἀφῆκε τοῦ ῥάβδου τῆ ἁμαρτωλοῖ ἐπὶ τὸν κλῆρον τῆ δικαίου.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ῥόδου εἶπε· ἰδοὺ δεικνυται ἐκ τῆ ἁγίων γραφῶν, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἡμῶν πολλοὶ τὸν ἐπολεμεῖτο & ἐπιλυθῆν. ἀλλ' ἀχαριστήμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ γνωρίσαντι τὸν βασιλέα ἡμῶν ἐπὶ τὴν κατηγορίαν αὐτοῦ.

Πέτρος & Πέτρος ὁ Θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι ἐν τυπουσῆ, ἐπέχοντες τὸν τόπον Αδριανὸν πάπα τῆς πόλεως Βωμῆς, ἔφερον βιβλίον ἐχομεν ἐπὶ χειρὶ τῆς μακαρίου Λεοντίου ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου, & ἐζηλώσεν ἀναγνωσθῆναι αὐτόν.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ ἀναθεμέστατος διάκονος & ἀναγνώστης, ἀνέγνω.

Λεοντίου ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου, ἐκ τῆ πέμπτου λόγου ὑπὲρ τῆς Χριστιανῶν ἀπολογίας κατὰ Ἰουδαίων, & περὶ εἰκόνων τῆ ἁγίων.

Νῦν δὲ ἡμῶν ὁ λόγος ἐπὶ τὴν ἀγαθὴν εἰκόνα ἀπολογίαν ποιήσωμεν, ὅπως ἐμφράξωσι τὰ στόματα λαλούντων ἀδικίαν. νομικὴ γὰρ ἡ παρὰδοσις ἐκείνη ἐκεῖνος· τὸ Θεὸ λέγοντος πρὸς Μωυσῆν· ἔκτισον δὲ γραφεῖῳ χρυσῷ· λαξεύσεις τὸν ἐξιλαστήριον, κατεσκευασμένον τὸν Πλαστῆρος. & πάλιν· ἡ τοῦ, ὁ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ Ἰεζεκιὴ· ἀφέσωμεν, ὅτι, φοίνικας, & λωτοὺς, & ἀνδρόμου, & χερουβὶν ἀπὸ ἐδάφους ἀνῴξεν τὸ θαυμαστὸν τέγος· ὅπου ἐσθόμενος ὁ λόγος ὁ σπιλμαίνων· καὶ ἰκρεῖ, καὶ ἀπόστασις τοιοῦτον χλωτὸν, μηδὲ ἀνόμενος, μόνον ἀμφιμόρφωσε Θεὸν ἐν τῷ ἀρεσὴ, & ὅτα Θεὸ ἐν τῷ ὑγῆς· & αὐτὸν ἀφορόκοτε τῷ Μωυσῆ ποιήσαι λυχνία τὸ ζωῶν, χρυσῶν, ὡς ἡ ἀμυγδαλῆ· ἀνθῶν, ἀνθῶν, & ἀνθῶν ἀπὸ ἐδάφους· ἐν τῷ ἀρεσὴ ἐν τῷ ἀρεσὴ· ἐν τῷ ἀρεσὴ· ἐν τῷ ἀρεσὴ·

ACTIO IV.

cum Christum tenere ⁓ fpero, & adorare. Et licet Jacob acceptam a filiis fuit tunicam variam & longuindentem, Joseph deofculatus eft cum Iacyymis, & proprietis oculis hanc circumpofuit, & non veftimentum amans eft honorans a hoc fecit, fed per id eftimans Joseph ofculari, & in manibus eum habere : ita & Christiani univerfi imaginem Chrifti vel apofto-lorum aut martyrum tenentes aut falutantes carne, anima ipfam Chriftum aeftimamus vel martyrem ipos habitum retinere. Dic ergo mihi ta, qui opinatis nihil mana factum, vel nihil omnino creatum adorandum, nunquamne multotiens multiere tua, vel filii mortuis, tunicam, vel ornamentum ejus vifum in cubiculo tuo ofculatus es, & lacrymis illud infudifti, & in hoc non es condemnatus ? non es-timm ut Deum veftimenta adoraffi ? fed amorem per ofculum circa illum offendifti, qui hoc aliquando fuerat circumamiftus. Nam & ipfi natos noftros & patres creatos exiftentes & peccatores nuntiotiens falutamus, & in hoc minime condemnamur : non enim ut Deos falutamus eos, fed affectionem natum noftrae erga illos per ofculum demonftramus. Ut ergo fuge divi, intentio exquiritur in omni falutatione, & omni adoratione. Porro fi me accufas, quod quafi dominum lignum adoremus crucis, quare non colimuris Jacob, qui adoravit fuper fummitatem virga Joleph ? Sed manifeftum eft, quia non lignum videns adoravit, fed per lignum virga, Joleph ; quemadmodum & nos per cruces Chriftum. Nam & impios homines qui vendiderunt fepulcrum, Abraham adoravit, & genu curvavit fuper terram ; fed non ut Deos adoravit. Et rurfus Iacob Pharaoni benedixit impio & idololatre, fed non ut Deo illi benedixit ; fic tamen, Efau cadaver adoravit, fed non ut Deum. Vidifti quot falutationes & adorationes demonftravimus tibi ex fcripturis, non habetes reprehendenem ? Et tu quidem conjungen toam fortaffis & impodum in activiofam per fingulos dies ofculans non reprehenderis, cum certe nufquam Deus tibi corporale ofculum muliere offerre praeceptis. Quia vero me vidifti iconam domini noftri Iefu Chrifti, vel immaculatae matris ejus, vel alterius cujufpiam pafti falutare, indignatis & mox blafphemans falis, & non idololatras appellas. Deinde non confunderis ? dic mihi, non horreris ? non timis ? non erubefcis, videns in toto terrarum orbe templa idolorum deftruere, & templa martyrum aedificare ? Si idola adoraretur, & martyres, qui deftruxerunt idola, ? adoraremus. Si ligna ut deos honoro & glorifico, quomodo honoro & glorifico martyres, qui ligna fimulacra deftruxerunt ? Si lapides ut deos glorifico, quomodo honoro & adoro martyres & apoftolos, qui contriverunt & perdiderunt lignea figna ? quomodo honoro & laudo, & templa erigo, & feftivitates celebro tribus pueris, qui in Babylone imaginem auream non adoraverunt ? Certe multa eft iniquorum elaboratio, vere multa eft ludeorum caecitas, multa imperitas. Injuriam patitur ab eis veritas : Deut contumelias fuftinet a lingua logratorum &

Hebr. 11.

Gen. 47.

Gen. 39.

Deut. 6.

κρατῶ, οὐ οὕτω Χριστὸν κρατοῦσι δοκῶ ὡ σφοτερωτοῦ. Ἀλλ' ὅμως ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἀξιόπιστος ἐστὶ, ὅτι οὐδὲν ἀπὸ χρῆμα ποιεῖται πρὸς ἡμᾶς ἀφορῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν, καὶ τὸν ἴδιον σεβασμὸν τῶν ἀφιερωθέντων, καὶ τὸ τὴν ἐμαυτοῦ κτῆσιν τιμῶν, τὴν ἐπιστήσεν, ἀδικῶ δὲ αὐτὸ τοιμῶν τὸν ἐμὸν σῶμα καταφιλῶν, καὶ ὡς χρυσὸν ἀνῶν κατήχων· ὅτι ὁ Χριστιανὸς τὸν οἶκον Χριστοῦ, ἢ κτοσῶν, ἢ μνήμονα κρίσεσι τὸ σταυρῶμεν τὸ σωμάτων ὁ Ἰακὼβ ἀπὸ τὸν ἀφορῶν τὸ μάρτυρα ἀνῶν ἐκ τὸν ἀφορῶν. εἰ δὲ μὴ σὺ ὁ ὑμῶν ὡς χρυσοῦν ἀφῶν δὲ, ἢ ὁ κτῶν ἀφῶν, κρατῶν ἐφίλησας, καὶ δάκρυσι ἀνῶν κατῆλθῆς, καὶ ἐν τῷ τῶν ἀφῶν ἐν τῷ ὑπνῶν ἐν τῷ ὑπνῶν ἀφῶν τὸν ἀφῶν τὸν ἀφῶν τὸ

nem diem & horam contra idola armatur, contra idola pfallimus, contra idola scribimus, contra idola ac dæmones oramus. Et quomodo idololatras nos appellant Judæi? Ubi enim nunc funt exhibita idolis ab eis sacrificia ovium & bourum & filiorum? Ubi nidores, ubi aræ & perfuliones fanguinum? Porro nos Christiani nequæ aram, neque sacrificium qualiter vel quid fint, novimus. Et quidem pagani ab adoltiens hominibus & homicidis & pollutis templa nominabant & idola: & illos dificebant: non autem prophetarum, vel fanctorum martyrum templum, vel aram nominaverunt. Sicut enim Israelita qui Babylone fortunt, habebant organa & citharas, & alia quædam, quemadmodum & Babylonii: & alia quidem in gloriam Dei, alia vero in cultumque dæmonum: ita & de imaginibus gentilium & Christianorum intelligamus, quia illi quidem in fervitutem diaboli, nos autem in gloriam & memorationem Dei. Verumtamen & multa miracula Deus per ligium aqdire fecit, lignum vitæ & lignum fcientiæ nominans: & aliud vitgolium nominatu Sabet, & indulgientiam ponit. Deinde virga Pharaonem operuit, mare fcidit, aquam dulcem fecit, ferpentem exaltavit, petram diruptit, aquam protulit, lignum germinant in tabernaculo Aaron facerdotium confirmavit. Sic & Salomon ait: *Benedictum est lignum, per quod justitia fit.* Sic & Elisæus ligno in Jordane jactato, ferrum in typum Adæ quafi ex inferno reduxit: fic præcipit puero fuo per vifgaon fofitate puerum Sunamitidis: Deus ergo, qui per tot ligna miracula operatus est, non potest, de mihi, mira facere etiam per pretiofum lignum fanctæ crucis? Si implum est adorare olla, quemodo cum omni honorificentia detulerunt olla Joseph ex Ægypto? quemodo mortuus homo ollæ Elisæi tangens furexit? Porro si per olla miracula operatus Deus, perfiqueres est, quod poffit etiam per imagines, & per lapides, & per alia multa. Nam & Abraham non permifit feptili corpus Sarræ in monumentis alienis, fed in proprio fepulcro cauta honoris. Nam & Jacob honorat per lapidem Dium, flatuens & ungens eum in typum Christi angularis lapidis. Et item accrvum lapidum in Laban nominavit teftem. Et Jofus Nave duodecim lapides flatuit in recordationem Dei. Si enim effet tibi, o Judæe, in templo tuo duo cherubim illi, qui obumbrabant propitiatorium, fculpti, & intraffet quisquam paganus idolorum cultor, & vidit in templo Judæorum duos & ipfos adorantes fimulacra, quid putas? & ipse, dic mihi, refpondere illi quod duo cherubim fabilibus, & boboes, & palmis, & leonibus, qui erant in templo fculpti? Nihil haberes utique verum ad cum dicendum, nifi hoc; quia non ut deus hæfimus ea in templo, fed ad recordationem Dei & gloriam ifius cherubim habemus in templo. Si ergo hæc ita fe habent, quomodo me fuper icones accufas? Sed dicis mihi, quia Deus Moyfi præcepit facere in templo fculptilia? & ego hoc dico; Sed Salomon hinc dic-

A τῇ χάλκοπλόκῳ αἱροκωμήσασα, οὕτῳ Χριστιανὸς κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ. ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ ἐν πᾶσαν ὥραν καὶ ἡμέρα, καὶ πᾶσαν ἡμέρα & ὥρα, καὶ πᾶν εἰδωλον καταβάλλομεν, καὶ εἰδωλον ἀναθεμάτιζομεν. καὶ πᾶν εἰδωλον ἀναγράφομεν & ἀναθεμάτιζομεν. καὶ πῶς εἶπον οἱ προσκυνοῦντες τὰς εἰδωλικὰς ὑπ' αὐτῶν θυσίας ἀνεφάτους, καὶ βοῦς, & πόνους, καὶ οἰκοτοὺς, τὰ δὲ ἀμνοὺς & ἀνθρωπίνας τὰς αἱμάτων; ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ, ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων καὶ μεμολυσμένων καὶ τὰ ἱερὰ ἐπονομάζομεν. οὐ μὴν οἱ Ἕλληνες μοιχοὺς οὐ θεμιτοὺς τὸ φοκτικὸν τῶν ἀθεμίτων & μεμολυσμένων τοὺς οὐδαμῶς & τὴν εἰκόνα, & αὐτὰς ἐν τοιαύτῃ ἐμβάντας γεγραφὴν ἢ ἀγῶνα μαρτύρων τοῦ ἀθεμίτου ὀνόματος. ὅπερ γὰρ οἱ εἰς Βαβυλῶνα ἰσραηλῖται ἐν τῷ ἀνόματος & αὐλῶμεν & ἐπρὸ τῆς, καὶ ὅν κρεῖ Βαβυλῶνος· καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν θεοῦ, τὰ δὲ εἰς θεραπείας δαιμόνων· οὕτω καὶ ἡ εἰκόνα Ἑλληνικὰ καὶ Χριστιανικὰ νοήσωμεν, ὅτι οὐκέτι μὲν εἰς λατρείας τὰ δαιμόνα, ἡμεῖς δὲ εἰς δόξαν θεοῦ καὶ ἀφέλειαν. πολλὰ γὰρ πολλὰ θαυμάσια ὁ θεὸς διὰ ξύλου ἀείου τεποίηκε, ξύλον ζωῆς, ξύλον γνώσεως ὀνομάσας· ἄλλο φυτὸν ὀνομάσας ἔχει, συγκυρμάτος τίθησι. εἶτα ῥάβδῳ τὴν θαλασσὰν ἐκάλυψε, θαλασσὰν ἐφίτιν, ὕδωρ γλυκὺ, ὕδωρ ἐλικρινὲς, τὴν πέτραν ἀδέρξας, ὕδωρ ἀξέγραψε, ξύλον βλαστήσαν τῇ σκήνῃ τοῦ Ἀαρὼν ἱερατεῖον ἐπίμετο· τὴν τοῦ Σολομῶνος· εὐλογητὸν ξύλον, δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. καὶ ὁ Ἐλισσαῖος ξύλον κατορίζωσε ἐν Ἰορδάνῃ, τὸν εἰς τύπον τῶ Ἀδὰμ σίδηρον ὡς ἐξ ἄνω ἀπήγαγεν. ὅτι οἰκονόμον τῷ ἑωυτῷ παιδὶ ἐν τῷ ἀβεσὰ ἐκκόψαι τὸν παῖδα τῆς Σωμανίτιδος. ὁ δὴ καὶ πανάγιε ξύλον Σωμαστηρίτιε ὁ θεὸς ἐδύνατο, εἰπεῖ μοι, Σωμαστηρίτιε ὁ δὲ τὸν ἐκ τῆς ἀβεσὰ ἐκκόψαι τὸν παῖδα τῆς τὸν ἐν τῷ ἀβεσὰ ἐκκόψαι τὸν παῖδα τῆς Σωμανίτιδος τὸ σὸν Ἰωσὴφ ἐξ Αἰγύπτου· τὸν νεκρὸν ἀνέστωσε ὁ θεὸς Ἐλισσαῖε αἰθέρας κάνεις· εἰ δὲ δὶ ὀστῶν Σωμαστηρίτιε θεὸς, ἐνδεῖκνυ σὺ δύνασαι ἢ ἐν τοῖκοις, ὦ δεὶ λίθοις, καὶ βέλτιον τοῦκοῖς. ἐπεὶ ἡ Ἀβραὰμ ἡ κατέθετε θάψαι τὸ σῶμα Σάῤῥας ἐν μνηματεῖῳ ἀλλοτρίῳ· ἀλλ' ἐν ἰδίῳ τάφῳ τῆς ἐστ. ἐπεὶ ἡ Ἰακὼβ τιμᾷ καὶ λίθον θεῖν, τύπος ἐν χρίσας αὐτὸν εἰς τύπον Χριστοῦ τὸ ἀγορανομίαν λίθῳ, καὶ τὴν μαρτυρίαν τὸν Λάβαν ὀνόμασε μάρτυρα. μαρτυρεῖ ἡ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσὴ, θυλίκας λίθοις τόπος εἰς θεὸν ἀνέμωσεν. εἰ γὰρ θεὸν ἐν ὁ ἱεῤῥεῖ ἐν τῷ σῷ ναῷ τὼ δύο χερουβὶν ἐκείνω, ἐκπορευόμενος τὸ ἱλαστήριον, τὸν ἐνεῖδε δὲ τὸν Ἕλλῃνα εἰδωλολάτρης ἐν τῷ ναῷ σου, ὁ δὲ ἐκείνος ποῦ τὸν ἐμὲ μὲν τὸν ἐνεῖδε; τὸν ἐνεῖδε

Actio IV.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ego qui lectus est pater, in una urbium Cypri decore tersissime elucidit: & multa præconia, & sestiros fermones ejus habemus, cum quibus est etiam fermo ejus in transfigurationem salvatoris nostri. Concinnitis autem & vitam sancti Joannis archiepiscopi Alexandriæ cognomento Eleemosis, id est, misericordis: quin & Gabii Symeonis simplicis, & alia quadam: atque in omnibus fermonibus suis orthodoxus cernitur. Floruit autem temporibus Mauricii imperatoris.

Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius apostolicæ sedis orientalis, dixit: Quia vero hæc ita se habent ad gloriam prædicti patris, manifestum est. Vicarii quippe sanctissimi papæ attulerunt ejus librum sanctæ synodo, & maxime, quia satis demonstravit fatrarum imaginum receptionem.

Item Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius apostolici throni orientalis, librum ejusdem synodo, dixit: Libros illum, honorabiles patres, in regia urbe reperi apud dominum Procopium filentiarium; & invento valde gavisus sum, quoniam exemplar ejus habemus in oriente similimum. * Dominus autem in eo beatus Anastasius de diversis Adversus Acephalos & Theopaschitas, id est quinto Antiochiæ, fuit episcopus: sed & papam Gregorium fuge amicitiam habuit, & quod libri illum de papa Gregorio ad Anastasium Antiochiæ episcopum existent, patrum ... ex eodem codice papa ex eo ... Constantinopolitanus, dominus ... fuit, ... venerunt, ... hæresis & ... ...

martyrum fatagant, ut unicuique facultas & voluntas suppeditat: & invicem in his vineæ gerant, citra cuiusdam [a] nimium affectum demonstrantes & exhibentes, pro corruptibilibus quidem immarcescibilia, & pro temporalibus terminum non habentia præbantes. Talibus enim Deus amatores ejusdem recompensare consueverunt.

[a] *Nimium affectum.*

Ex eadem confessione ejusdem patris de sanctissimum eorumdem miraculis, cujus initium est.

Alexandrian Ægypti & Lybiæ audit metropolim. Et poli alia. Venientes ergo ad templum quoddam perfectum, specie quidem terribile & præclarum, altitudine vero ad cœlum ipsum pertingens: quod intrantes magnam imaginem & admirabilem videbamus, in medio quidem dominum Christum pictum coloribus habentem, Christi autem matrem & dominam nostram Dei genitricem & semper virginem Mariam insistentem, & dextrorsum Joannem Baptistam & præcursorem ejusdem Salvatoris, qui ex utero eum exultationibus prænuntiavit (nam & longiores cum effet inus, non audiebatur) & quidam ex apostolorum & prophetarum gloriosio choro, & martyrum cœtus: cum quibus & aderant ipsi Cyrus & Joannes martyres, qui ante imaginem flantes, domino precidebant genua insurantes, & capita, in pavimentum ferentes, & pro juvenis medela intercedentes. Et poli alia. Et ad imaginem tertio venientes, præmissis modis urebantur & verbis. Et cum hora multa deprecentur, & deorsum jacentes [b], jube domine, tantum clamantes: Christus miseratus, ut reverta miseriere, annuit: &, dare ei, per imaginem fatus est: & de humo exurgentes martyres, primo quidem gratias agebant Christo Deo nostro, qui eximendem deprecationem exaudierat: deinde gaudentes & tripudiantes, ecce, ajunt, nobis donavit gratiam Deus. Ingredere itaque Alexandriam, & in magnum Terrapylon jejunus dormi: & modico olei de candela, quæ fuitum ante imaginem salvatoris ardet, accepto in ampulla parva, curfus jejunus ad illa pervenies, etiam hoc pedibus oneris, donum fanitatis habebis. Et poli alia. Ipse autem Imperens poli extinctionem candelæ fumit oleum, & ad sanctorum pervenit templum: ubi fieri jeffus fuerat, manus & pedes unxit: & continuo largumdorem depositi, & incolumitatem accepit.

[b] *E jubes.*

Tarafius sanctissimus patriarcha dixit: Omnia recipienda esse fateor, & pidiorum & reliquarum artium monumenta, ad decorem facrarum dominorum.

Thomas reverendissimus monachus, presbyter ac vicarius orientalium principum facerdotum, dixit: Hæc imago, honorabiles patres, Alexandriæ in [c] Terrapylo fita nunc, & diversas infirmitates curat.

[c] *Alii: de Nicæno pro alius in Terrapylo: ut addidit Bellarmin. Sed Terrapylon Nicæno, ut patet ex Ammiano Marcellino, Constantinopolitanum.*

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per factas imagines miracula perficit.

Eusebius reverendissimus monachus, presbyter & abbas monasterii Maximini, dixit: Et ego, sancti patres librum ego ejusdem patris, conscriptionis habentem vitas multorum sanctorum virorum: & sicut platurerit, curui vestito.

[d] *Maximini.*

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Stephanus monachus legit.

Ejusdem patris nostri Sophronii ex libro Prato.

Dicebat abbas Theodorus Æliota, qui quidam incliius erat in monte olivarum, valde certator. Impugnabat autem eum demon fornicationis. Quidam ergo die cum immineret ei vehementer, cœpit fenes lamentari, & dicere demonio. Ubiquoque non parcis mihi? recede jam a me, confensuffi mihi. Appatet ei dæmon visibiliter, dicens: Iora mihi, quod nemini dixes, quod dictura fum tibi; & ultra te non impugnabo. Et juravit ei fenex, quod per eum qui in altissimis habitat, nemini dicam, quæ mihi dixeris. Tunc dicit ei dæmon: Ne adores hanc imaginem, & te amplius non impugnabo. Habebat autem imago effigiem domini nostrum sanctam Mariæ Dei genitricem, portantem dominum nostrum Iesum Christum. Dicit inclusus dæmoni: Sine ut necem tradam. In crastinum autem nuntiat hoc abbati Theodoro Æliota, qui tunc habitabat in laura Pharonum. Et venit, cui locum inclusi. At vero Theodoro dicit inclusio: Sic abba illufus es, ut dæmoni juraret? Veruntamen bene fecisti hoc dicere. Expedit autem tibi potius, ut non dimittas in civitate ifta lupanar, in quod non introeat, quam ut recules adorare dominum & Deum nostrum Iesum Christum cum propria matre fus in imagine. Confirmat ergo eo, & confortato malitis fermonibus, abiit in proprium locum suum. Apparet itaque rursus dæmon incluso, & dicit ei: Quid est, quod fenes? non jurasti mihi, quod nemini diceres? & quomodo cuncta dixisti ei qui venit ad te? Dico tibi malitiæ fenex, ne perjurus habes judicari in die judicii. Respondit ei inclusus, dicens: Quis juravit quidem, jura- [e] *Gr. Quod vei: & quis perjuravit, ico. Veruntamen, [f] *Gr. minime dominum & fadorem perjurari: te autem non audio.*

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quemadmodum autem monilia, ita sunt deiferi patres nostri, concordantes in adoratione facrarum imaginum.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter & vicarius orientalium pontificum, dixit: Et aliud significat fermo patris nostri Sophronii, quis expedit ei qui juravit, magis perjurare, quam omnino servare jurandum in destructionem venerabilium imaginum. Hoc autem dicimus, quoniam quidam hodie exculant se propter juramentum.

Tarafius sanctissimus patriarcha dixit: Quoniam dicebat hominem Dei, quia pœnitentes falcipit, ideo displosuit transgredi impium juramentum. Et nunc qui is hæreti illa juraverunt, si quidem aliud peccatum non fecerunt, ratio-

ἢ ἐγκώμιον μόνῳ τῷ Μαξίμῳ εἴτε· καὶ γὰρ ἔγραψε πάντας βίβλον ἐκφέρουσα τὰ οὐτοῦ πάντα, ἐπιγράψαι δὲ ἐξ γραφὴν βίβλος πολλὰ ἀλλήλων. ἐ. ὡς παρόντα τὰ ὑμῶν ὁμνήμενα.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ ἀλιαδίτης Φ· μοναχὸς ἀνέγνω.

Τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἐκ τῆς λειμωνάριου.

Ἔλεγεν ὁ ἀβᾶς Θεόδωρος ὁ Αἰλιώτης, ὅτι ἦν τὶς ἡλικιωτὴς εἰς τὸν ὄρος τῆς ἐλαιῶν, ἀγωνιστὴς σφόδρα. ἐπολέμει δὲ αὐτὸν ὁ διάβολος τὴν πορνείαν. ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν αὐτὸν ἐπόνουν, ἤρξατο ὁ γέρων ἀναβοᾶσθαι, καὶ λέγειν τῷ δαίμονι· ἀπε κόπτε σε· δίδωμι μοι ἀπὸ σοῦ· ἀπέχε μόνον τὸν ἐμὸν ἀπὸ σοῦ. ἐφάνη ὁ γέρων ἀναβοᾶσθαι, καὶ λέγει τῷ δαίμονι· ἀπε κόπτε σε· δίδωμι μοι ἀπὸ σοῦ· ἀπέχε μόνον τὸν ἐμὸν ἀπὸ σοῦ. ἐφάνη δὲ τῷ γέρωντι ὁ δαίμων

rationabiliter eis eft excufatio, & non habent quod dicant: nam Si in alia parte necessitatem, dedicet Deum placare, & obfecrare de remissione illicitti juramenti.

Theodorus fanctiffimus epifcopus Sabrinenfium dixit: Princeps apofftolorum Petrus negavit, fed acta poenitentia receptus eft.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Herodes non juraverit, fed petiit: at vero Petrus negavit cum juramento: deinde foras egreffus & lacrymatus, falvus factus eft. Omne quidque peccatum benignus Deus ignoscit, fi ex tota anima quis poenitentiam gefferit.

Sancta fynodus dixit: Etiam domine, fic & non fancta fcriptura docet.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Primus theologiæ princeps, fanctus videlicet Joannes ait: *Nai, fhioi, ἡ ἀκοιμωσι, φησι πεκαυκαμω νον habemus, mendaces fumus*. Si ergo rogavertimus Deum pro peccatis noftris, propitius nobis fit, & dimittit delicta noftra.

Nicephorus fanctiffimus epifcopus Dyrrachii dixit: Pavore motus detinetur domine, quia plurima mala egimus, & compendiofam poenitentiam & confeffionem precamur.

Leo fanctiffimus epifcopus Phocize dixit: Scriptum eft, quia juramentum mendax ne diligatis: & hujus rei gratia mendax juramentum noftrum parvipendifter, tanquam nullam fortitudinem habens.

Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius orientalium pontificum dixit: Si jubetis nunc, quæramus illa quæ de juramento funt.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit. Jam quæ ad id pertinent, dicta funt. Si quid autem amplius eft, in alia examinatione requiratur. Nunc autem propofita exequamur.

Theodofius Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Ex miraculis fanctorum Cosmæ & Damiani.

Alius quidam vir clemens valde, fiftulam habens in femore, & multis ufus medicamentis, ita ut fefe etiam gladiis medicorum traderet, per annos circiter quindecim miferfic afflictus eft in paffione, a qua fuperatus amplius ᾽ cerrit languor, quadrati oris ἀκέστας, & fuperpofitam ὑπόστασιν ἐπιφέρων ἐκείνου ἀυτὸν ὑπ᾽ ἀυτῆ, & μὴ ἀφίεκαὶ ἀνδρῶν ἀν ἀνθρωπίνων ἀνάγκαις ἀνάγκαις ἀνάγκαις

cum ibidem degerent sancti secundum vocem ipsorum. *

Joannes reverendissimus presbyter, & monachus, ac vicarius orientalium pontificum, dixit: Obsecrum plane nobis est, quia & per imaginem apparent sancti miracula facientes. Per imaginem enim manifesti sunt mulieri, fanantes eam.

Manzo sanctissimus episcopus Praetoriensium dixit: Postquam recessi anno praeterito a regia urbe, & veni ad servilem civitatem vestram, in qua dego, infirmitatem incurri fervissimam, ita ut propinquos colligerem ad faciendam vellamentum. Et in his languore comprimente, attuli anguillimam imaginem salvatoris nostri Jesu Christi, & dixi: Domine qui dat gratiam sanitatis tuis, vivita me. Et mox ut potui eandem colendam imposui in membrum, quod patiebatur, confestim expulsus est languor, & restitutus sum sanus.

Exorgens autem Theodorus sanctissimus episcopus Seleucia dixit: Et nobis innotuit hoc: justa nos enim est.

Item Theodorus diaconus, & monachus, & valorum cultor venerabilium patriarchalium oratoriorum, legit.

Ex eodem miraculis, de muliere corticem habente.

Bene sapientissimus Paulus, columna & magister ecclesiae, clamat, quia spes non confundit. & quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris. Hanc ipsem possidens una fidelis mulier, & a fœris infirmantibus eruta diversis modo per gloriosos sanctos Cosmam & Damianum, sine oblivione cura gratiarum actione faciebat erga illos memoriam, crebrius ad hanc mirabilem eorum demum accedens, & delinium honoris eis persolvens: & ut compendio dicam, per dingulos dies, magnos & admirabiles sanctos Cosmam & Damianum habens in mente non latibant, sed in omni patricie domus suæ hos depingebat, infatisibilis ex vitione eorum existens. Unde & ex emulatione amore hos hæc vapulat, & nemo suspicetur hoc * o fideles * fine * accusatione quippe super utilitate animæ ubique quod non creditur, judicatur. Hanc contigit interioribus doloribus ac incessibilibus infirmitatem in propria domo comprimi, volutaque in lecto indefinentem habentem dolorem; & nec una diluina eructitatum eius in ea. Taliter autem accidente, solam consulit hanc ad modicum inveniri. Cum autem visitet fe periclitantem, tracta delcendit de lecto, & appropinquans loco, in quo in pariete erant depicti sapientissimi sancti illi, fide fua pro baculo utens, & erigens semetipsam, anguliique numquam fuarum radens ex * undione, ac mittens in aquam, bibit temperatum: & continua fana facta est, doloribus qui erant in illa, cefantibus sanitatem adversa. Quæ postquam fana facta est, venit in hanc magnam domum, gratiat agens domino Deo, qui dedit tanta charismata sanctis fuis: & narravit

Actio IV. Anno Christi 553.

* Gr. ἀλλὰ. & Latin Interpres ut fignum non hab.

* Gr. ἀφεῖς. * Gr. ἀποτεῖνον quippe diuinum. * Gr. ἀποτεῖνον quippe diuinum. * Gr. ἀφεῖς. * Gr. ἀφεῖς

ACTIO IV.

Epiphanius Deo amabilis diaconus eccle-
siæ Catanæ, & locum retinens Thomæ re-
verendissimi episcopi Sardiniæ, dixit: Pa-
radigmata in manifestis accipiuntur, quem-
admodum & deliquous pater imperatoris ima-
ginem.

Nicetta reverendissimus diaconus & notarius
legit.

Sancti Basilii de xxx. capitulis ad Amphilochium scriptis de sancto Spiritu, capitulo XVIII.

Quia rex dicitur & regis imago, & non
sunt duo reges. Nam neque imperium fen-
ditur, neque gloria dividitur. Sicque e-
nim principatus noster, qui nobis imperat,
& potestas una est, & ~~non~~ multæ, co-
quod imaginis honor ad primitivum tran-
seat.

* Gr. adhæ-
sit & laus
quæ a nobis
datur, non
est &

Joannes reverendissimus presbyter & locum
retinens orientalium fomnorum facerdotum,
dixit: Librum hunc quem per manibus habe-
mus, nobiscum detulimus ab oriente: & poste-
rius recitari,

Constantinus reverendissimus diaconus & no-
tarius legit.

Sancti Basilii ex sermone contra Sabellianos, & Arianos, & Anomœos, id est, dissimilitudinis: cujus initium est.

Impugnat Judaismus paganismum, & u-
terque Christianismum. Et post alia. Sed
veritatis ratio utrinque adversantia refugit,
Ubi enim unus est * principatus, & unum
principale, una vero est imago, unitatis ratio
non corrumpitur; pro eo quod genitus ex
Patre Filius existat: & naturaliter in se Pa-
tem figuret. Ut imago quidem est, incon-
mutabilitatem habet: at autem geniment-
substantiam unam salvat. Neque enim qui
in foro imperatoræ imagini intendit, &
imperatorem dicit eum qui in tabula est,
duos imperatores confitetur; imaginem fcili-
cet, & cujus est imago. Neque li offendent
tabulam pictam, dixerit, hic est imperator,
privavit principale imperatoris appellatione,
cum magis illi honorem flabilitat per hujus
confessionem.

* Gr. unum principium.

Joannes reverendissimus presbyter, mo-
nachus & vicarius orientalium pontificum,
dixit: Pseudoflyhagum illud fuisset, quia
qui adorat imaginem, dividit Christum in
duo: & qui videt imaginem, & dicit vel fa-
perfcribit, quia hic est Christus, dividit
Christum: quod flutiffimum est. Deifer e-
nim Basilius, utpote luminare & magister
ecclesiæ ecclesiæ Dei, & Spiritu sancto di-
vinæ scripturæ, ait: quia imaginis honor ad
primitivum pertransit: & qui imagini im-
peratoris intendit, videt in ea imperatorem?
qui autem adorat eum, non duos impera-
tores adorat ex videt, sed unum imperato-
rem. Dixit namque pater locide, quia im-
perator dicitur & imperatoris imago, & non
duo imperatores. Itaque qui adorat imago-
nem, & dicit, quia hic est Christus Filius
Dei, non peccat. Manifestum autem est, quia

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

Christus est verus Dei Filius, & Patri con-
fessor in cœlis, & cum proprio corpore fus-
sed per imaginem quæ de coloribus facta pa-
ret, adoratur imperium ejus, & glorifica-
tur, & in memoriam venimus ipsius præsen-
tiæ, qua in terra conversatus est. Unde &
hic pater offendit non duas adorationes, sed
unam esse & imagines & principalia, cujus
imago est.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri
ac vicarii Hadriani papæ senioris Romæ at-
tuferunt librum: quem accipiens Demetrius
Deo amabilis diaconus, & vasorum custos
sanctissimæ magnæ ecclesiæ, legit.

Sancti patris nostri Basilii ex epistola ad Julianum transscriptum.

Secundum immaculatam fidem Christia-
norum, quam divinitus fortiti, con-
fiteor & pollicior cedere in unum Deum
Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum
Filium, Deum Spiritum sanctum: unum Deum,
tria adoro & glorifico. Confiteor autem in-
carnatam Filii dispensationem, & Dei geni-
tricem sanctam Mariam, quæ illum lecon-
dum carnem peperit. Suscipio autem & san-
ctos apostolos, prophetas & martyres: & ad supplicationem, quæ est ad Deum, hos
invoco; ut per eos, id est, intercessionem
eorum, propitius mihi fit misericors Deus,
& culparum mihi redemptio fiat, & deur.
Unde & characteres imaginum eorum hono-
ro & adoro; præcipue cum hoc traditum a
sanctis apostolis, & non prohibitum sit: quin
& in omnibus ecclesiis notitiæ adoratur de-
pictum.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctissimorum & laudabilissimorum apostolorum
legit.

Theodoreti episcopi Cyri de vita Symeonis Stylitæ: cujus initium est.

Symeon, qui valde magnum erat miraculum
orbis. Et post alia. Ajunt enim hunc virum
in maxima Roma famosissimum fuisse, ut in
omnibus ergastiorum forbibus iconas ipsi
breves esse, quas ipse, cuffodiam quamdam fibi ex
hoc & munimen acquirentes.

Joseph reverendissimus monachus & le-
gumenus monasterii Heraclitæ, dixit: Et ego
percator librum fero continentem vitam fan-
ti Symeonis mitabilis montis, & ut ja-
beria.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Cosmas Deo amabilis diaconus
& cubuclcius legit.

Ex vita sancti patris nostri Symeonis mirabilis montis capitulum centesimum decimum octavum.

De femina quæ Rhosipoli Ciliciæ erat, vaticinantis profit: quæ sana & secunda fuisse, imaginem ipsi imposuit domi sua, quæ magnifice miracula operabatur.

Mulier quædam erat Rhosipoli Ciliciæ

Ἐπιφάνιος ὁ Θεοφιλὴς καὶ τὸν ἐκλογὴν
ἔχων Κατάνης, & τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τῆ ἀλλα-
βεστάτου ἐπισκόπου Σαρδινίας, ἔφη, τὰ παρδεί-
γματα ἐν τῆ φανερωμένῃ παραβλέποντα, οὐκέτι
ἐν ὁ ὑπήρχων τῶν πατρὸ τῆ βασιλέως εἰκόνα.

Νικήτας ὁ ἀλαβεστάτου διάκονος & κατηχεσιάρχης
λέγει.

Τῆ ἁγίῳ Βασιλείου τῆ περὶ ἀφῶν Ἀμφιλόχῳ τεμάχοντι κεφαλαίων ἐξῆς τῆ ἁγίου πνεύματος, ἀπὸ κεφαλαίου κ'.

Ὅτι βασιλεὺς λέγεται & ἡ τοῦ βασιλέως εἰκὼν, καὶ οὐ δύο βασιλεῖς. ἐπὶ γὰρ τοῦ κρείττονος ἡ τιμὴ, ὅτι ὁ δόξα μερίζεται. οὐ γὰρ κρείττονος τῆδε ἀρχὴ καὶ ἐξουσία μία, ἀτοι & ἡ τοῦ ἀρχῆδε δοξολογία μία, & ὁ πολλοὶ ἀνὸν τὸ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει.

Ἰουδαῖος ὁ ἀλαβεστάτου φρεσβύτερος τῆ τόπου ἐπέχων τῆ ἀκαπεκλῆ ἀρχιερέως, εἶπε. τὸν βιβλίον ἀνοίτλω, ἡμῖν ἀχρεῖς χρῆ, ἡμῖν ἀμφίβολος ἀπὸ τῆς ἀπαπλῆς & ἀρχιερῆς ἀκαρκωδοῦλαι.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλὴς διάκονος & κατηχεσιάρχης λέγει.

Τῆ ἁγίῳ Βασιλείου τῆ λόγῳ τῶν Σαβελλιανῶν, & Ἀρείων, & Ἀνομοίων, ἤ & ἀρχή.

Μάχεται Ἰουδαϊσμὸς Ἑλλαισμῷ, καὶ ἀμφότερα Χριστιανισμῷ. καὶ ἐπὶ πολλὰ. ἀλλ' ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἀκαταμάχητος ἀκατάληπτος. ὁ πρὸς μὲν ἀλλὰ ἀρχὴ, ἐν δὲ τὸ ἐξ αὐτῆς ἡ μία τῆ ἀρχῆ τιμὴ, μία δὲ ἡ κόσμος, & τὸ ἑνὸς λόγου & διαθέσεως. διότι γεννητὸς ὑπάρχων τῆ πατρὸς ὁ υἱὸς, ἡ φυσικῶς ἐκτυπῶν τὸ ἴδιον τῆ πατρὸς, οὐ μὴν εἰκὼν τῆ πατρὸς ἀκριβὴς ἐστι. οὐ δὲ γένεσις, τὸ ἀμετάβλητον ἔχει. οὐ δὲ γένεσις, τὸ ὁμοούσιον διεσῴζε. οὐδὲ γὰρ ὁ ἀγεννὴς τῆ βασιλικῆ εἰκὼν ἐκπεπλῆν, & βασιλεὺς λέγομεν τὸν τῆ πάντων, εἰδὼ βασιλεὺς ἀμοιρεῖ, τῆ ἀν τὴ εἰκόνα, ἡ τὸν ἐδὼ τὴ εἰκόνα. ἐπὶ ἐκ ἀνοίας τὸν ὁν τῆ ἀνθρωπῆ γεγραμμένῳ, εἴπῃ, ὅτῃ ἐδὼ ὁ βασιλεὺς, ἀπεστέρησε τὸ ἀρχιπόνυπον τῆ τῆ βασιλέως ἀφοσιωμένος· οὐδὲν γὰρ οὐδὲ ἐκείνῳ τῆ τιμῆ ἐβεβαιωσε διὰ τὸ τῆ τῆ ἀμοιρεῖ.

Ἰουδαῖος ὁ ἀλαβεστάτου μοναχὸς & κοσμοπαστὴς τῆ ἀκαπεκλῆ ἀρχιερέως ἔφη· τὸ ἀλαβεστόλογον βιβλίον ἐξῴκωσεν, ὅτι ὁ φορτικῶν τῆ κλέπτη ἀπεφῆ τὸν Χριστὸν εἰς δύο. & ὅτιτε ἐστὶν ὁ υἱὸς Χριστὸς, & λέγων κὴ τὴ εἰκόνα, ὅτι ἐστὶ θεὸς & Χριστὸς, διαφῆ τὸν Χριστὸν· ὅπερ ἀδύνατὸ ἐστι. ὁ γὰρ θεοφόρος βασιλεὺς, ἀπ φωνῆς & διδάσκαλος ὢν τῆς ἐκκλησίας τῆ Θεῆ, & πεδμαντὴ ἀγῶν μεμυημένος τὰ θεῖα, ὅτιτε· ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· & ὁ τῆ εἰκόνι τῆ βασιλέως ἀποῖῶν, ὅτῃ εἰς βασιλεὺς προσκυνεῖ, ἀρνῆ, εἰκὼ ἐκ βασιλεὺς. ἐφη ὁ σταῦρ τῆ κυρίου· ὅτι ἐκείνῳ λέγεται ἡ τῆ βασιλέως εἰκὼν, & ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ τῆ φορτικῶν τῆ κλέπτε, & λέγων, ὅτι ἐστὶ θεὸς ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τῆ Θεῆ, οὐχ ἁμαρτάνει. δῆλον δὲ, ὅτι ὁ Χριστὸς θεὸς ὁ τῆ Θεῆ υἱὸς, & σωμάτῳ ὁ υἱὸς τῆ Θεῆ, & ὁ τῆ εἰκόνι τῆ βασιλέως ἀποῖῶν, ὅτῃ ἐστὶ

Theotecna dicta, quæ habitaverat cum vitro annis viginti, & filium non habuit. Contigit autem eam etiam in adulterio a puerilia vexari, & mandere linguam. Vir autem ejus ultra non valens sufferre tribulationis ejus angustiam, dimisit illam a domo sua, & per quatuor annos cum nulla est fœmina sociatus. Illa vero invento comitatu confugit ad jusam. Cum autem vidisset eum daemon, flatim fremuit, & torquebatur cocam eo, videns cum muliere spiritalem ejus imaginem, dicentem humana voce: Separabo te ab ea malignæ & immunde spiritus, & revertetur ad virum suum, & efficietur illi amo fequenti B puer: & ejulavit daemonium ferociter cotumbatum: O violentia adversus me! non est tuum matrimonii solutiones efficere: ut quid autem & filium eis das, cum a me filium minime fecerit? quid mali feci tibi? vel quid peccavi in conspectu tuo, quia separas me a muliere mea? & fervum me comparabit, daves ue fosfitam & in fervitium hominibus. At vero Symeon ait. Quia malus fervus es, recognosce tcipsum malignu, & cure in flamma ignis aliquat; & fer aquam, & colligc ligna. Et flatim veluti ventus furiosa & vehementer incedens daemon, & tollens in C mulere amphoram aquæ imbabatur; & impletam illam, & collecta de silva lignu attulit ululans & dicens: Væ mihi, væ mihi malo servo & inventori malorum; quid paffus sum? Nam a muliere mea separat me sanctus Symeon; & quid factum infelic, nescio. His autem dictis coram populo qui concurrerat, populum adimplerit miniliterum quod illi fuerat imperatum, clamavit atiloue loquens; & alpicens contra le venieus fulgur ignis, correbat in mulere per circuitum flatus ejus, plurimum & dolenter cepiatus; & taliter protinus exsilit: & mulere pitilion oratio refitutus, dimisit eam Symeon fanam: dicens ad illam: Vade mulier in domum tuam, & cohabita cum viro tuo. Ecce enim direxit dominus cor ejus, ut respiat te cum gaudio magno: quod & factum eft. Cumque illa reversa fuiflet, flatim rectum factum eft cor viri ejus ad diligendum, eam: & ingreffus eft ad illam, & conceffim concepit in utero: & completo anno, tulerunt puerum ad fervum Dei, laudantes & glorificantes Deum. Cum autem completfent orationem fuam, & redifferet ad E proprium domum, ecsit mulier fide dignis imaginem fanctæ in interiori domo fua: quæ operabatur miracula, obumbrata Spiritu Sancto, qui habitabat in jamfio & daemonia vexati emundabantur illic, & varia pafsionibus infirmati curabantur. Ja quibus & una muliet Rusum fanguinis inerfanter per quindecim annos paffa, jin fide accefit ad videndum imaginem, & continuo flucxus fletit. Dixit enim intra fe, quia fi tantum videro fimilitudinem ejus, fafiam ero.

Item legit in nonagesimo octavo Miraculorum sancti patris Symeonis.

Accidit autem in diebus illis quendam virum forentem urbis Antiochiæ dira preffione detineri a dæmonio maligno, & angeliqui per aliquem temporis, & cruciamentis, & sui ipsius, & contractis ejus dum ut ait, & offerebatur ad tricesimum quinquagesimum, & ut fitangulariter ab ipso, conflictis spiraminibus suis. Illic ascendens ad sanctum, & confecutus remodium intercessionibus ejus, & factus tanquam nihil fuisset malis perpessus, & rediens ad proprium domum, pro gratiarum actione erexit illi imaginem in publico & clarissimo civitatis loco, super januas ergafterii sui. Videntes autem eam quidam ex infidelibus tam honorabiliter cum luminibus & gloriificati, repleti zelo, contuberaverunt similes fanos, inordinatos fecilicet homines: ita ut conveniret multitudo, & cum tumultu clamaret: Tolle a vivenda que hoc fecit, & imago deponatur. Contigit autem per dispensationem Dei, ut vir non inventetur cuic in domo fua. Plurimum enim, et in eum manus injicerent, aliis alia vociferantibus. Malitia enim eorum multa & magna erat in conspectu Dei vehementer, & invidia inimicitia, & operantes ad hoc convenerant, B Ex Sacrilegi tacitati tempus invenitile putantes simultatet excitandi, & sanctum injuriandi, utpote illum, qui ordinem redarguerat multitum fidei & eretorem eorum, qui in ipsis genutiliter converfabantur. Cum ergo non poffent ferre tantum infantam, præceperunt uni militum afcendere fanam, & ejicere imaginem. Qui afcendens, & extendens manus, ut faceret quod fibi præceptum fuerat, mox efilus eft a furiam ejusdem imaginis, cadens in terram; & facto magno tumultu in turba, appofuerunt exadefcentes aliam imponere. Sed & ille manus fuas extendens, pari modo ellius cecidit super terram. Quod factum timentes omnes, cœperunt fignaculum crucis fibi imponere. Porro infideles illi per amplius longitudinem adjectorum rectium imponere ad hoc: & cum cecidiffet & ipse manus, ut ejiceret imaginem, fimiliter & ipse corruit super terram. Timor tunc venit magnus super omnes qui circumfabant fideles, qui & perculfi super cæcitate & audacia infidelium, & non fanctorum virorum illorum, adorata cum ratione imagine, recedebant.

Conflantinus fanctiffimus epifcopus Conflantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, honorabiles patres, a deo Dei quæ facta funt, audivimus, & credimus. Ego autem humilis figura quæ facta feio, fimilia referam. Vir quidam Cyprius in civitate Conflantia, minans jugum fuum, & pergens ad opus fuum, ingreffus eft ad orandum in orationis domum Dei genitricis. Et cum oraret, fulpicieris eius imaginem fanctæ Dei genitricis et cubiibus factam in pariete, & dixit: hoc quod facit hic? Et accepto flimulo fuo effodit oculum imaginis dextrum: & exiens de templo, pulfavit boves aculeo: Cumque rumperent ftimulus, redilt fragmen ftimuli in dextrum oculum hominis, & obcecavit eum. Hunc

Cc 4 ego

a Ex Sacrilegi Videns autem eum adventivus effet fanc. fanguinis, & ejus, & ejus, & ejus

ACTIO IV.

go vidi virum, & novi luscum effectum. Allus homo in civitate Citio, festivitate Sanctæ Dei genitricis, die fcilicet decimo quinto mensis Augusti, ingressus est in templum, ut adoraret illod velis: & assumpto claro, fixit eum in parete, in ipsa fronte imaginis sancti Petri. Cum ergo fixem ligatles, & expletisset velum, eadem hora dolor apprehendit cum in capite & fronte intolerabilis: & manifit duoqua diebus fedentiatis jacens, & cruciatus patiens. Quo comperto episcopus Citii redarguit, & jussit pergere & educere clavum ex imagine. Qui pergens, & hoc gerent, cum educeret clavum, alleviatus est dolor. Interrogetur autem hinc & episcopus: adeft enim. Interrogatus ergo episcopus Citii, cum jurantem fermavit hæc coram fyodo fic le habere. Ante biennium

Citiensis navigaverunt visi * Cypri in duabus navibus in civitatem Syriæ, quæ vocatur Gabala. Cum autem effent Gabalæ fecundum confuetudinem, tanati Agarenorum defenderunt ad maritima: & venientes quidam eorum Gabalam, diverunt in quoddam templum civitatis. Porro unus ex Agarenis videns imaginem in parlete de calcilis, interrogavit quendam Christianum qui adeat, quod prodeft imago hæc? Ad quem Christianus ait, quia his quidem qui eam honorant, prodeft: his autem qui illam tehonorant, noce. Et Sarracenus: Ecce ego, inquit, effodiam oculum ejus, & videbo quid mihi nocear. Hæc dixit, & extendens contum suum, imaginis oculum dextrum effodit. Protinus ergo & fuus dexter oculus in terram exilit, idemque ignea eft febre detentus. Eit autem qui fimul cum illo aderatat, qui ante illum ægrotaffe videntes, tuleruut, & ad civitatem ipfius reduxerunt. Hæc nobis retuleruut viri qui remeaunt ad Cyprum, numero triginta duo.

Theodorus fanctiffimus episcopus Catanæ tradidit librum: quem accipiens Gregorius Dro amabilis diconus fanctiffimorum & laudatiffimorum apofitolorum, legit.

ACTIO IV.

κνάσεμα τὴ βακλτηρι εἰς τὸ δεξιὸν ὀφθαλμὸν τὴ ἀνδρὸς, & πνεῦμαλεν αὐτὸν. τὴ τοῦ ἀνδρὸς εἰς ὀφθ. & ἐπίσαμεν ἐπηρδθαλμον γεγονότα. ἐπειδὴ δὲ ἔφυσε τὸν τῶλ ἡλογλῆρον Κιτίου, τὴ ἐν τῷ ἁγίου Θεοτόκου, ἐστηρεμένου τὴ Λεγκνὸς, ἐσκάδρεσεν ἐν τῷ ναῷ, τὴ κοσμήσαντος αὐτὸν βόλου, ἐν ἐκείνῳ τῷ ἁγίῳ Πέτρου. ἐκείνου δὲ τὴ μέτωπον ἐ κόκλος τὴ ἁγίου Πέτρου. κρεμόντος δὲ ἐκείνου, & ἐπιλήσαντος τὴ βόλου, ἐν ὥρᾳ τὴ αὐτὴ ἐπόνει αὐτὸν ἡ κεφαλὴ & τὴ κόκλος & τὴ μετώπου & ἀλγεῖν τὴς ἀνθρώπου. & ἐκείνος τὴς ἐπόνει ἡμέρας δύο. ἐπὶ τὴ τοῦ ἐπίσκοπου τὴ Κιτίου, μὴ ἀγνοῶν τὴ πάντα τὴ τοῦ ἀνδρὸς. περὶ δὲ τὴ καπνὸν ἀφικόμενος Κίτιεις εἰς Κύπρον πλοίοις ἐν ἀλλ. τὴ Συρίας κολπῷ εἰς Γάβαλα. ὅτου δὲ ἐκεῖ τὴ ἐν Γαβάλαις ἐξ τὴ σωῶν, πωλοῦσι τὴ Ἀγαρηνοὶ κατὰ θάλασσαν τὴ ἐκεῖ. & ἐλθόντες εἰς τὴ πόλιν τὴς αὐτὴ εἰς Γάβαλα, ἀπέλευσαν εἰς τὴ ναὸ τὴ ἁγίου, εἰς ὃ τὴ Ἀγαρηνοὶ ἐπὶ τὴ ἐπίσκοπου τὴ ἁγίου, ὁ ἐπὶ τὴ τοῖχου ἐν τὴ ἁγίου τὴ Χριστιανὸ τὴ ἀνθρωπὸ τὴ ἐν τὴ ἀγορᾷ τὴ

ACTIO IV. pastorus sis: interdicit sermonem meum, & futore fervens; etiam domine, etiam domine, vocem extollens eremita clamabat: etiam, ut ego dominus ejusdem dominus; ut dicam, tibi dico immundo, exi a figmento, & vade hac aque illa: & ad invisibile: talia jubes ut gariam bono fordidus & precator: si ille mira operantes, meum ejecite spiritum. Orationum eges multarum, frater Photine, per orationes sanctorum. Sic prater ipsem inhonoratus, recedebam exubeleses: & ifenter effugiens, efferebar retroitum, & fortuito, & in obviantes quali crapulatus incidebam: apprehendo vix quamdam facelli extremitatem: & furore commotus (plusimem namque trifitiie jam in furorem effrebatur, eo quod non invenerim gratiam in conspectu summi Lucifeatis Dei magni) multa filentio in memetipso * reputabam, & quod non ellet ab libto quidquam boni ulli ovium ferandum, pabetur videlicet nobis ad lupi natorum perveniente. In his ergo cum effem habitans, mihi consilium fit. Et mittent domum ex fespenibus quendam, deferto domine imaginem ex his quae illic positae erant, satis oppido speciosam: & adornans valde bene, & ut erat pollibile ad evidentes apparendum: et repudiabo ea, quia oportebat a maximo patre, utpote jam inclinato, accipere imaginem, tenuit haec, & dedit mihi: et ego accepto fobis, & patriarchae gratias multas confitebi, atque abire cum gaudio jubebam. At illa liberabatur * modicum de exultatione, & non laetatur * laetitia: laetatur de & erat utrisque quasi dimidium gaudium. Nam ego quidem * putabatur, non autem gaudebam. Ita vero & putabatur, & gaudebat: sed non vere & ex finis non habebat initium. Tunc ergo animi defectionem, quae nos obtinuerat, confortari tallent opinatam acquisiti * & lud, contemplans & reputans, quem, quanda, & ubi, & in quo, & quomodo, vel qua nobis mediante * abiem fecimus, & de circumveniens multitudinem filimam, & ita miferabilem, & tantas fiducias nobis commendantem. Maxime autem contribliar, utpote feparans mulierem a meliorum protectione, & per alium talia fapientem ad ea * quae deabbatis vertebatur. In his rurlus, & propter hujusmodi fedafionem, & dicere atque oblatrare fpirituum existimavi: & quia ipfe ego e contrario firmamvim atque locaverim flabiliatem, quae erat dæmonii circa hominem. Et quod factus fum ei & materia & occasio calumniarum jufiarum, non dum illa hostra memetipsum folum, * ergo contrarium quidem Christianos, & contra facerdotes putabam; eo quod uxorem quidam prebyter altero typho, aiunt, altero dæmone, qui cum mendacii, propheticae vit: quod nos profecto, eft aliud, quam in Beelzebob ejecto exile dæmonia. Hæc quidem mihi & hujusmodi indefinetur animam ingrefia atrocitet conturbabant, & inficiebant, & magna expellare dabant magia tam ab hominibus, quam ab ipso. Deo. Verumtamen recogitabam, & referebam mihimet ipsi * excultationem, & quamdam quas-

Ἀκτίο IV. μέλαν· διεκόπτετο τὴν μου τὸν λόγον, & τὸ θυμῶδες· τὸν κύριε, κύριε βόων, τὸν ἐρημίτης ἐβόα· ναὶ, ἐπεὶ κἀγὼ κύριος εἰμὶ τοῦ δεσπότου· ἐπὶ σοὶ λέγω, τὸν ἀκάθαρτον· ἔξελθε ἀπὸ τῆς πλάσματος, & ὑπαγε ὧδε & ὧδε· ἐπὶ τὸν ἀόρατον· ἐξελθέ μου τὸν πνεῦμα· ἐπὶ τὸν ἀόρατον· ἐξελθέ μου τὸν πνεῦμα· ἐπὶ τὸν ἀόρατον· ἐξελθέ μου τὸν πνεῦμα. Φωτεινὲ, μὰ τὴν σὴν ἀγιωσύνην· οὐκ ἐν τοῖς ἁγίοις ἐρωτῶν· ἀπὸ χρόνου ἐρωτῶν· καὶ ἐξῆλθον ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς ἐρημίας· ἐπὶ τὸν ἀνεμόν· ἐξεφρόμην ὡς τὸν μεθύοντα· ἐπὶ τὸν ἀνθρωπάριον, ὡς ἐν κεκραπαλῇ· & κατηκολούθουν· τὸν τὸ πρατὸν μόνος ἐφρόντιζε. & ὁ Θεὸς ὑψωμένος· τὸν τὸ δοκίμιον ἐδῶ τὸ πλήρες τοῦ ἐμοῦ πνεύματος· & ἐκεῖθεν ἐξεχόμην· ὡς ἐν τῷ ἀέρι· ἐν τῷ ἀόρατον· ἐν τῷ ἀόρατον· ἐν τῷ ἀόρατον

Actio IV. ris: hoc ter & quater patiens, sive faciens, A deficiens, ultra jam pelli & repelli non valui: fadium enim mihi est corpus prae vi defessum. Defunens ergo recessi, & flexi in quodam angulo aedis templi: & vix tandem ad confitentium pervenit caufae prohibentis me videre vivificum lignum. Tetigit enim mihi oculos cordis fermo falutaris, offendens mihi, quod centum effet operum mocnum, quod introitum mihi claudebat. Cogit igitur flere ac plangere, atque pectus percutiebam, genuitus ex profundo cordis attrahens. Cumque plorarem, video de loco in quo flabant, imaginem fanctissimae Dei genitricis defuper flantem: & ait ad eam indefinibiliter intuens: Virgo domina, quae Deum Verbum fecundum carnem genuisti; novi quidem, novi, quod non fit deciblis, neque rationabile, me ita fordidam & ita luxuriofam, imaginem contemplari tuam, quae femper es virgo cafta, corpus & animam habens mundam & impolluta. Jaftum enim eft, et luxuriofam me mundira tua odio habeat & detefetur. Veramtamen quoniam, ut audivi, idea factus eft Deus quem genuifti, homo, ut vocet peccatores ad poenitentiam; auxiliare mihi, quae fola fum, non habens quemquem in adjutorium. Jube etiam mihi indulgeri ecclefia ingreffum, ne privet me vifione ligni, in quo fecundum carnem affixus Deus quem genuifti, fangeinem propritum pro me in redemptionem dedit. Jube mihi etiam o domina jaauam aperiri fanctiffimae crucis adorationis. Ecce te da Deo, qui ex te genitus eft, vadimonium, quod oftertus carni huic injuriam non inferam per nemquem quamcumque commixtionem: fed cum lignum crucis fili tui video, mundo & hic quae in mundo funt, confeffim abrenuntiem, & fatim ibo quocumque ipfa, utpote falutaris vades, inftnaverit & dixerit me. His dictis, ac fi quadam certitudine percepta, fidei fervore, miferationis genitricis Dei confifa, & movens meipfam de illo loco, in B quo ftans deprecationem faciebam; & venio rurfus à fe ingredienfibus menet commifcui: & non erat jam ullus qui me impelleret & repelleret, nullufque prohibiret jamne appropinquare, per quam in templum ingrediebantur. Comprehendit ergo me horror & ecftafis, & tota ex toto tonquebat atque tremebam. Deinde cum pervenisset ad januam, quae afpice tunc mihi fuerat obferata, ac fi omnino virtus, quae prius me impediebat, omni mihi praeparaffet ingreffum, ita fine labore ingreffa fum: ita intra fanctis fanctorum ingreffi effecta fum. Nam & vivificam crucis vifionem promeruit, & Dei vidi myfteria, quin & quam fit paratus ad lufcipiendam poenitentiam. Projiciens ergo meipfam fuper terram, & fatim illo adorato pavimento, curebam * poftulatura, petens tam quae mihi fidem direrat, accelerare; fin itaque in illo loco, in quo vadimonii chirographum fcriptum eft: & gena fieco coram fanctiffima virgine Dei genitrice, hi ufa fum verbis: Tu quidem bonitatis amatrix domina, tuam in me oftendifti mifericordiam: tu indigne non es abnominata deprecatoum: tuo gloriam, quam jufte non videmus nos luxurioh. Gloria Deo, * Gr. repel. Latinis.

* vel.

* egreffa;

Matth. 9.

ποίησεν, ἀποκαμόσα πολλὰς, & μόλις οὖσα τῷ ἀπτοῦσθαι ἐνίστε τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐν τῷ σῷ ἁγίῳ ξύλῳ κατῆκον. Ἐκλάω λοιπὸν ἀπὸ χώρας, & ἐγὼ μὴ τὴν μικρὰν ἀδυνὶ τὴν τοῦ ἁγίου ξύλου

Ex vita sancti patris nostri Theodori archimandritae Sicemiotae: cujus initium est.

a. Cor. 1.

Benedictus Deus & Pater domini nostri Jesu Christi. Et post alia. Cum autem esset quasi annorum duodecim, facta est mortalitas ex bubone in illa villa, ita ut Iperinfirmarent pene ad mortem. Porro detulerunt cum in oratorium domum sancti Joannis Baptistae, quae erat juxta villam, & flaturarum eum ad introitum altaris. Porro puer illud in receptaculo cursus habuit imago salvatoris nostri Jesu Christi. Cumque ex dolore bubonis cruciaretur, repente de imagine ceciderunt super eum totis guttae: & flatim gratia Dei a dolore convalit, & falnus effectus est, & ivit domum suam: & post brevis: Instant igitur volens David in Deo decibili hymnodia, cupit dicere illa terium. Cumque difficile cum multoque labore dificilet ulque ad decimum fexum, immiteretur decimum septimum plalmum non valebat memoriae commendare. Meditans ergo in oratorio sancti martyris Cirilhophori, quod erat de proxima villa, & non valens edifcere, protestatus est in fapra factem, deprecabatur Deum, ut dochilem fe faceret ad plalmorum meditationem. Porro amator hominum Deus, qui dicit, *Petite, & dabitur vobis*, dedit ei petitionem ipfius. Itaque furgens de pavimento, & imagini falvatoris intendens, & fupplicans fenlit dulcedinem melle fauciorem illatam in os fuum. Qui agnita Dei gratia, & percepta dulcedine, gratias egit Deo: & ab hora illa facilius ac bene doctae memoriae plalterium commendabat.

Colmas Deo amabilis diaconus & cubiculfus legit.

EPISTOLA GREGORII SANCTISSIMI papae Romani ad fanctissimum Germanum, qui fuerat patriarcha Constantinopolitanus.

QUALIS & quae delectatio meam fic hilificare animam novit, fitut gratificus nonclus fuper tua nomine quod reverendum retera mihi & magnificandum decenter eft, o fanctificare & divinitus ade? Hoc enim & nunc ego per honorabiles fiervas tuas evangelizatus exultavi, & prae nimio gaudio, fpiritu laetificatus fum. Deinde in cedem extendens oculum, gratiarum domnatori omnium Deo retuli actiones: qui taliter etiam modo voluit, & fine tenus vobis cooperatur, & omnia vertta in lucem educit. Hoc enim & oramus mihi eft nofcfit & interdio, & nunquam aliquando hoc dedatium deferendum efte in Chriflo confidoxpomunciabo. Teftimonium autem perhibet fermo meo, o fapefidaulfitis & Deo dilefte, etiam tuae per omnem horam benevolentiae recordatio: quam habitatricem habens in labiis & dolorem verbi fere non valens, illico ad affatum poc literas proprtavi. Eft enim debitum mihi, & debitis cunctis infignius, te fratrem meum & propugnatorem ecclefiae falutare ac alloqui, & laetantium tuorum collaudare materias. Etiamfi quis dicat & valde convenientes elamet potius ea impietatis praevaler, qui

A Ex τῆ βίῳ τῆ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἀρχιμανδρίτου Σικεῶτου: ἡ ἀρχή.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς κ. τ. λ. τῆ κυείᾳ τῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα. ὅτε δὲ αὐτὸς ὡς ἐτῶν δώδεκα, ἐγένετο θνησιγενὴς ἐν τῇ βασιλικῇ κώμῃ τῇ ἀνὰ χεῖρα ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐν ἐκφορᾷ τοῦ ἀκρι- ἀστήρ. ὡς ἐν ἀνῷ ὁν τὰ ἐκτεμὼν εἰκόνα τῆ σωτηρίου ἡμῶν Βασιλέως, τὸν ἐστι τὸν ἐν τῷ ὑψίστῳ Θεῷ δόξα καὶ ἐν τοῖς ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἀφῆκεν ἐπὶ τὸν ἐν τῷ ὑπόστρωμα τοῦ ἀκρι- ἀστήρ. ἐν δὲ τῷ ἐν χέρσι τὴν θεῖαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐκ τῆς ὀσφύος τῆς ἀριστερᾶς τοῦ παιδίου

CONCILIUM

num vultus, & colorum operationibus A venerabilem & sanctum characterem fecundum humanitatem ejus qui tollit peccatum mundi, erigamus, per eum humilitatis celsitudinem Dei verbi confiderantes, & ad memoriam conversationis in carne factæ, tam videlicet pallionis ejus & baptismatis nostri, quam redemptionis quæ hinc mundo effecta est, manu quodammodo ducti: & nulla est hinc a divinis diffiteapatia. Si enim prophetarum prædictionibus terminum minime perceperunt, ne fcibantur res ad oftensionem eorum quæ adhuc facta non funt: id est, si non ell humanatus dominus, non formetur fancta imago ejus fecundam carnem. Si non ell natus in Bethlehem ex gloriosa virgine Dei genitrice, neque magi munera obtulerunt, neque pastoribus gaua fletit angeles, neque multitudo cœlestis exercitus natio hymnum obtulit: si non in ulnis genitricis ut infantulus ferebatur, qui portat universa; & lactis alimonium pertulit, qui dat escam omni carni, nec hoc figuratur. Si non a fene fufcipiebatur, qui vitæ tenet principatum & mortis, & omnium dominus per eum agnitus fimul & prædicatus, & ut dimittenem concederet; pabfuluus: fi non in Ægyptum caufa difipenfationis pergebat fuper nubem levem, omni fcilicet lumine illuftratam matrem ac fanctitatis robuftam, qui in aureilio fedet, & redit ex Ægypto, & habitat Nazareth: ne figuretur coloribus. Si non mortuos fuficitavit, & cæcos paralyticos, & leprofos prebavit purgatos, & cæcos illuminavit, deinde & expreffam fecit liaguam mutorum, & balbes clauderom firmavit, & expulit dæmones: nifi operaut nes fuerdorum, & omnia operatus eft di ploriofa, & in Deo figna perfecit: ne pigantur: & nifi pallionem voluntarie fufcipit, & infirmum fuplavit, & fergens in cœlum afcendit, qui venturus eft judicare vivos & mortuos? neque figuretur fcriptures vel hiftoriæ, quæ illa entrantur, tam per-litteras, quam per colores. At hæc omnia facta funt, & magnum eft pietatis myfterium, utinam effet pollibile, et cœlum & terra & mare, animalia quoque omnia & virgulta, & aqua: quid aliud eft, enarrent illa & per voces & per literas, & per pictura. Eorum enim qua non funt, formatio, idolica pa ftura nominatur, quæ & paganæ habitionis poema fioxit, eorum quæ nunquam fuerunt per effentiam, fuaturas delpirnter afferverans. Et certe nulla eft condelcentia ecclefiæ Chrifti cum idolis: abfit. Neque enim vivulas adoravimus, neque vivulum in Chrifto hadimus, neque a nobis creatura Deus aftimata eft: fed aeque rurfus fculpti pnudiqnne, & Beelphegor initiati fumus, & neque nascentem occiduos aut fcrifficatores fumus, nam occulta myfteria celebravimus: neque hum nolitos & filias immolavimus enquam Deo, nec aliamus, ut in nos es que a Salomone idolorum cultoribus dicta funt, affematurat. Nemqaid a nobis infecta eft terra in fanguinibus? vel imaginem in templo fecimus, quadrifomes habeatum idolum, & hanc adoravimus? Nemquid abominationem repentium & pecorum fupra

NICANUM II.

A mutum templi depinximus? Aut iterum nos Ezechiel vidit plangentes Adonidem, & incentium fibi offerentes, & quibus dicit apoftolus: *Servierunt creaturæ potius quam creatori*. Putafoe flatuimus imagines doatum fornicatrium in Ægypto. Oola felice: & idolorum, & eas adorabimus? An rurfus a nobis facrificia Bel in Babylone, & Dagon in Paleftina oblata funt? vel abhi diis geatium procedimus? Non funt hæc, non funt: calumniter nullus: quoniam in nullo eorum quæ confiftant de fafta funt, nomen quod eft fuper omne nomen, quod Patris Chriti ufque hodie, pretter fanctam verificam Trinitatem, coluit, vel ferrivit: abfit. Nam apodos idolofiftæ Deum, & Dei Chriftianis autem Dei caltoribus omnium dominator eft adorandus. Porro fi quis Judaico more ad accufationem monet, quæ olim contra idolorum cultores dicta funt, diffamaverit, & idololatriam ecclefiæ nofftræ alcripferit ex venerabilium imaginum diffico & mitabili ad reftoro docuit, nihil aliud arbitremur, quam ut canis latret, & in fanda procul abjectus audit ficut Judæus: Utinam & Israel per vifibilia vifibilem Deo adorationem offerre, & per typica memor effet creatris, & non vitulum retineret ac mulcas fuper tabulas effalmenti. Utinam fanctum altare magis defideraffet, & non vitulas Samariæ. Utinam attendiffet Aaron virgam, non Altarem. Bonum quippe fimul & julum effet ei, peramn laftare quæ imbres divinitatis dedit, & non Baal. Utinam ad virgam Moysi magis intuitus effet, & de utrum aaron, & oceam, propitiatorium, petalum, ephod, mentam, tabernaculum interius & exterius: quæ omnia in gloriam Dei parata, fiiet mamfafta: fanda tamen appellabantur fanctorum, deinde & cherubim fculpties, quorum memoriam faciens apoftolus ait: *Cherubim gloriæ obumbrantes propitiatorium*: quibus & divinum vehi glorfam a fcriptura docemus. Si his intendiffet, non utique idolis procedifet. Omne nampque opus quod in nomine domini fit, pretiofum & fanctum eft. Et quid opus eft epiftolam in longum extendere? & maxime ad virum Dei placitum, & vas electum a Deo, gratiam adeptum fpiritus, & in profunda divinorum dogmatum valentem prolpicere; atque Deo fcilicet fummam fummam fcientiam aftridumem. Verum hinc ad propofitum redeamus, propugnaticris tuæ o fanctiffime, & omnium Chriftianorum dominor magnificentiaeo: & quis fpe oftenfus fuerit in cunctis ab illa directus & faftvatis, & contra inimicos confortatus, admirantes: Illi vero qui ex tam tam tempore contra eam debacchati funt, tanto invenerunt refiftentem, quanto invenerunt fibi contradictorem. Et hoc mirum non eft. Si enim Betulia per manum Judith mulieris Ifraelitidis falvabatur, cujus opus Holofernis perempto fuit; & hanc falvatricem Israel, qui per idem tempus fuerat, prædicaverunt: quomodo non oporteret amplius tuam amplitudinem fanctitatem tali propugnatore aliam aggredi fidei hoftes, & victoria coronare fubjectos? Sed ejufdem fupplicationibus & omnium

nium fanctorum potens in prælio Deus noſter, fortis & longanimus; qui deduxit te ſuper Joſeph ut ovem, cuſtodiat te fanctiſſime in annos prolixos, univerſæ Chriſtianæ bene operantem convertationi, & facto canoni obtemperatæ cunctos docentem & incitantem, & cuſtodite depoſitum quod a patribus ſuſcepimus; convertentem eos qui ad medicum quid non intelligerunt: o gaudium noſtrum, & communis utilitas & refectio, fanctiſſime & omnibus Chriſtianis amabilis.

Tarafius fanctiſſimus patriarcha dixit: Petrum divinus apoſtolum æmulatus, tuba celeriis nobis a Roma veritatem etiam pater iſte beatus.

* Gr. Theodorus. * Theodorus reverendiſſimus monachus & notarius legit.

EPISTOLA GERMANI BEATISSIMI, qui fuit patriarcha Conſtantinopoleos, ad Joannem epiſcopum Synadenſem.

EPISTOLAM veſtræ Deo amabilitatis tradidit nobis Tarafius laudabiliſſimus patricius, in qua continebatur de Deo amabili epiſcopo Nacolia. Significamus ergo et, quod & antequam ſuſcipiſſemus Tarafius veſtræ Deo amabilitatis, cum hoc perveniſſet illem ipſe Deo amabilis epiſcopus, ad fermonem venimus cum eo, dijudicantes ſenſum ejus, qualis haberetur ſententiæ ſuper his quæ audieramus de illo: & hanc nobis propoſuit * traditionem (* opportunam eſt enim, ut ſecundum Dioniſiorum Deo amabiliori tam), quod audiſſet divinam ſcripturam dicentem: Non facies omnem ſimilitudinem, ad adorandum eam, eorum, qui in ſuſtum in cælo & ſuper terram ſunt. * Contra, hoc dici, quia, non oportet adorare manufacta, id eſt, quæ ab hominibus ſunt confecta. Nam fanctus Chriſti martyres, veras fuiſſe martyriae, omni honore dignos arbitramus, & interceſſiones eorum invocamus. Ad hæc igitur non reſpondamus ex, quia Chriſtianorum fides & cultus & adoratio in unum eſt & ſolum Deum, ſuæque ſcripturæ eſt: *Domino Deum tuum adorabis, et ipſi ſolo ſervies*: & glorificatio noſtra, & obſequium noſtrum ipſi ſoli offertur: tam a fanctis qui in cœlis ſunt, & intelligibilibus incorporalibuſque virtutibus, quam ab eis, qui in terra cum * eſtent, viam cognoverunt veritatis; quemadmodum & in eccleſia Chriſti, quæ abique paſtore ſunt, fanctis laudatur & glorificatur Trinitas in ſingulari dominatione ac deitate: ſecundum, quod & nobis a nobis Deus prædicatur & non dicentes eum qui dominetur in potentatu ſuo invalidus, & ex non extantibus omnia, et eſſentia, prudentia, quotquot vibilitia & invibilitia ſunt, id eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, ſancta ſcilicet conſubſtantialia & vivifica & divina. In quam etiam credentes & ſuper confitentes, baptizari ſumus in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti; quemadmodum tradidit ipſe Deus Verbum, qui incarnatus eſt, dominus vivificat noſter Jeſus Chriſtus, qui unus eſt ejuſdem ſanctæ & incomprehenſibilis

A ἐκκλησίᾳ ἢ τῶν ἁγίων ἀνάπτυσιν ὁ κραταιὸς ἐν πολέμοις Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἰσχυρὸς καὶ μακροθυμῶν, ὁ ὁδηγήσας σε ἐπὶ τὸν Ἰωσὴφ ὡς πρόβατον, φυλάξοιέν σε ἐπὶ πολλοὺς τὸ χρόνε ἁγιωτάτε, φυλάξοντα τὴν παρ' ἡμῶν ἐν τῷ ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ τὴν Ῥωμαίων ἐκφυγόντα πολίτειαν, καὶ τὸν θεῖον κανόνα πάντας σαφῶς διδάσκοντα εἰρεῖν καὶ πειρατικοῦντα, καὶ φυλάσσοντα τὴν ἐκφωνηθεῖσαν. ὦ ὁ χαρὰ ἡμῶν καὶ ἀσφάλεια, ὑπερφυῶς τοῦ πρὸς ὅλους ἀγαπωμένε· ὁ ἀναγκὴ ἡμῶν, καὶ κοινὴ τῶν Χριστιανῶν ὠφελία.

Ταραίσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Πέτρον ὁ θεῖος ἀπόστολος ζηλώσας ἐπάλπισε ἡμῖν ὁ τῶν Ῥωμαίων τοῦ ἀλήθειας ὁ μακάριος οὗτος πατήρ.

Θεόδωρος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ νοτάριος εἶπεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΤΟΥ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἡμῶν Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον Συνάδων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας ἐκομίσαμεν ἡμεῖς Ταράσιος ὁ τιμιώτατος κανεκλίσιος, ὡς ὁ πλεκτὴς τὸν θεοφιλὴ τὸν ἐπίσκοπον Νακολίας. σημειώσομεν δὲ αὐτῷ, καὶ πρὸ τοῦ ἡμᾶς ἐκείνου τὸν θεοφιλὲς ἐπιτυχεῖν, εἰς λόγους τὸν γνῶμεν τὸν ἐμαυτῶν φρόνημα αὐτοῦ, ὅποιος ἔχοιτο γνώμης περὶ τῶν ἀκουσθέντων ἡμῖν τοιούτων· καὶ παράδοσιν πρεσβεύεται τὸν ἀπολογοῦν· δίον γὰρ λίστερομαι πάντα σημαίνοντα θεόφωνον· οὐ ποιήσεις πᾶσαν ὁμοίωμα· ἤγουν ἀνθρωπόμορφον· ἀ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, προσκυνεῖν αὐτοῦ, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, ἢ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς. ἢ τοῦτο εἴτοι, ὅτι οὐ χρὴ χειροποίητα προσκυνεῖν, ἤγουν τοὺς ἁγίου τῶν μαρτύρων πεπεισμένους, ἐπεὶ τοὺς ἁγίους τὰ Χριστὲ μαρτυρίαν ἀληθῆ, καὶ τιμῶν ἀξίους ἡγούμεθα, καὶ τὰς ἐπικλήσεις αὐτῶν ἐπικαλούμεθα. τῆς οὖν τοιαύτης ἡμῖν ἀπόκρισιν θεὶ αὐτοῦ· ὅτι τῶν Χριστιανῶν ἡ πίστις καὶ ἡ σέβασις ἡ προσκύνησις εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον Θεὸν ὑπάρχει, καθὼς γέγραπται· ὅτι κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, ἢ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἡ ἀληθὴς ἡμῖν αὐτῷ μόνῳ προσφέρεται· καὶ μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ἀγγέλων τῶν ἀοιμάτων ἄνωθεν μακρὰν, ὡς καὶ ἐν τῇ γῇ ἐν τῷ ἐκκλησίᾳ τῶν θεοῦ ἁγίων, κεκόσμηται καὶ δοξάζεται ἡ τριὰς καὶ μόνη καὶ ἀληθινὴ καὶ ἀθάνατος καὶ ἀόρατος καὶ ἀόριστος καὶ ἀόρατος καὶ ἀόρατος καὶ ἀόρατ

ACTIO IV. nem nostram flatuimus. Etenim carne ac sanguine connexi, * & per vitionem ea quæ animæ fatisfacere possunt, contribuere, & ad perfectam compellimur. Nam & ipsi fanctæ Dei in unum & solum Deum servitutem atque glorificationem & adorationem confervantes, & ad hoc omnes advocantes atque docentes, finum effudentes fanguinem & vere confessionis corona redimiti funt. Hic eft modus faciendarum imaginum: non quo decentem incomprehensibili & inaccessibili deitati in spiritu & veritate adorationem transferamus in manufactas imagines, vel atis opera hominum, vel omnino in eas quæ a Deo factæ funt creaturæ five in visibilibus, five in invisibilibus: fed quo difficilionem, quam justæ poffidenas circa veros fervos Dei nobis, per talem modum monstrantes, per illorum honorem in Deum qui ab his glorificatus eft & illos glorificavit in confessione dominationis ejus, glorificationem & cultum referamus; ut & nos imitatores virilitatis eorum & caritatis quæ in Deum eft, per hoc ne opera & refragationem contra vitia demonstremur. Juxta ergo hunc modum imaginum fractarum in ecclefia Chrifti fieri, & non aliunde nos quæ funt falutis expediare, unufquique certifime noverit, tam in vitibili mundo, quam in futuro fæculo, nisi a folo unigenito Filio Dei: cum Patre & Spiritu fancto, qui ipsi omnia dona largiuntur. Neque enim aliud nomen eft datum hominibus, in quo nos falvos fieri oportet. Porro etiß dominici & falvatoris nobis, & intemerate matris ejus, quæ vere Dei genitrix eft, & fanctorum ejus imagines fabricatus, fed non fecundum eumdem affectum etiam fidem circa illos ipfos habeamus. Verumtamen * Deum quidem novimus fine initio & infinitum, & in manu omnia continentem, fabfortunque nobilem & omnis creaturæ, & veraciter falvatorem Deum, habentem potestatem in cœlo & in terra, pro genere hominum incarnatum fuifle. Porro hunc ancillam, & propter matrem ejus & interceffionem potentiffimam generis nostri fufcipimus. Illum quidem ut dominatorem, & quæ falutis nobis funt tribuentem; hanc vero ut materne pro nobis petentem: & fanctos omnes, tanquam confervos quidem nostros, & nostræ naturæ confiftentes, fed placentes Deo, quemadmodum prædictum eft, & fupernam confidentiam & beatitudinem apud eum adeptos, & gratiam confecutos a Deo ad miniftrandum nobis beneficia ipfius, fanitatefque paffionum, & periculorum ereptiones in invocatione Dei nostri, cum per memoriam eorum in hymnis & canticis, beatitudinem & honorem ipforum recolimus. Memoria enim jufforum, et fcriptura inquit, cum laudibus. Hæc omnia jam expofuimus jam faio Deo amabili epifcopo Nacolæ: quæ & fufcepit, & profeffus eft tanquam coram Deo univerforum fic fe tenere. & nihil aliud dicere vel agere ad fcandalizandos populos, vel turbationis ei caufam præftandum. Hoc ergo fciens Deo amabilitas vestra, neque Deo amabilem fynodum fam vexari faciat, neque in hoc

A νομίζω. ᾧ δὲ σωμὰ ἐ σὺμμετα σωμάτε δεδεμένοι, ᾧ δὲ ὁμόψυχοι τὰ τῆς ᾧ ἀληθοῦς πίστεως ἐ ἀμφιβόλοι ἐ ἀναμφίβολοι, ἐν ᾧ δὲ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι τὰ Θεῷ ὡς τὸν ἑνὶ καὶ μόνον τὸν πατρόσκυνε ἐ δοξολογοῦντες ἐ σεβόμενοι, ἐν ᾧ τρόπῳ τῶν ἀθανάτων σφρεγιζόμενοι τὸ δόξασμα, τὸ ἐκεῖ ἀξίωμα κτήσασθαι, ἐ τὸ ἀκόλουθον ἐ τὸ φιλόνεικον ἀποδεικνύν. ὅτε δὲ ἐν τῷ τρόπῳ τῆς τοιάδας ποιήσεως, ἀκ ὡς τὴ ἀφέλειαν τῆ ἀκαταλήπτου ἐ ἀπροσίτου ἐ θεότητος τὸ σκίωμα, ἢ ἀλληθὴς ἀφασκωμεν μιμεῖτ ἐ ἔργα ἀνθρώπων, ἢ κτίσματος ἐ ὁρατοῖς ἢ ἀοράτοις, ἢ τὸν ἀληθῆ σωτῆρα ἐ κύριον τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἐ τὴν ἁγίαν μῆτερ αὐτοῦ, ἢ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐ τὰς τῶν ἁγίων ἐ τῶν ἀληθῶς δούλων τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸν ἕνα καὶ μόνον τὸν πατρόσκυνε ἐ δοξολογοῦντες ἐ σεβόμενοι. ἀλλ' ὡς ἡ ἀγάπη ἐ ἡ ἀνδρία ἐκείνῳ ἐ τῶν ἀληθῶς δούλων τοῦ Θεοῦ ἐ ἀναφέρωμεν, ἵνα μὴ ἐ ἡμεῖς τὰ ἐναντία δείξωμεν ἑαυτοὺς. ὅτι ἡ ἀνδρία τῶν ἀγίων ἐ τῶν ἀληθῶς δούλων τοῦ Θεοῦ ἐ ἀναφέρωμεν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐ τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἐκ μὴ ἐκ τῶν τοιούτων ἐ τῶν τοιούτων ἐ τῶν τοιούτων. ἐδὲ γὰρ ἕτερον ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις ἐδόθη, ἐν ᾧ σωθῆναι ἡμᾶς δεῖ τὸ θεῖον καὶ τὴν σωτῆρος ἡμῶν ἐ τὴν ἀγίαν μῆτερ αὐτοῦ, ἥτις ὄντως ἐστὶν θεοτόκος, ἐ τὴν ἐκείνου ἐ τῶν ἁγίων εἰκόνας ἐ τὰς τῶν ἁγίων ἐ τῶν ἀληθῶς δούλων τοῦ Θεοῦ ἐ τὴν ἐκείνου ἐ

ACTIO IV.

rectam divinitus referendæ damnationi * eam deferere.

* eam

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sicuti & prædixi, fratres, introductio illatæ novitatis hujus ex prædicto viro, id est, episcopo Nacoliæ, facta est.

Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

EPISTOLA GERMANI EPISCOPI Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

Prov. 18.

DIXIT in quodam eloquiorum suorum loco sapientissimus Salomon: *Frater qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma & alta: Valet autem sicut seris munitum regnum.* Ego autem non ex his qui adjuvare possunt, memet existimans, sed potius ex illis qui adjutorio egent, præsentem exarare literam ad vestram studui Deo amabilitatem, cogitationum non ferens molestiam. Quædam enim eam egisse audivi, quæ si quidem, ut secundum deiloquum Gregorium dicamus, mendacia, auræ ferant: at si veracia, undique mentem meam confusio comprehendit. Putas enim quod & ipsa, secundum multorum desidiam, dilectionis jucunditate labiis tantum * fuerit usa, & non in profundum descenderit mentis, existimantis videlicet quod non sincera dilectione circa illam flagremus? vel hoc quidem nequaquam, sed imperitiam nostram & pigritiam, & negligentiam circa ea quæ Deo sunt placita, respuit; utpote quæ nullam curam gesserit in perscrutanda voluntate divina, secundum traditum nobis per sacras scripturas sanctum mandatum? Aut horum non quidem est apta suspicio, illud vero fortasse opinandum est, ut meliore sibi facta revelatione (piget autem me dicere elatione quadam & * prudentia: Caritas enim malum non cogitat, ut ait divinus apostolus) in talem devenerit satisfactionem, quam manifestare nobis ex necessitate * debeat. Porro facta est nobis * ex hujusmodi suspicionibus non irrationabilis occasio: quia tempore multo degens apud nos vestra Deo amabilitas & commorans, quæ etiam * literalium nonnunquam verborum & quæstionum interrogationes proponens, nullum sermonem movit nobis aliquando de imaginibus sive sanctorum virorum, sive ipsius domini & salvatoris nostri Jesu Christi, & secundum carnem ejus sanctæ & veraciter Dei genitricis Mariæ: neque tanquam inquirens, & certitudinem invenire volens, id est, interrogans, qualis nobis de hoc sensus existeret: & si secundum rationem esset quod in his fieret, nullam inferendo damnationem ista facientibus: sed neque ad firmam satisfactionem abjectione & interemptione dignum hujusmodi ducens, ad consilium nobis accipiendum tradidit semetipsam * utrum & nos similis sensus essemus: sed de his omnino in silentio perfecto se faciens, in civitate sua quasi ex communi dogmate & indubitabili quadam disceptatione imaginum depositionem, sicut didicimus, fecit: si veritas ita se habet, iterum dicemus. Etenim non est nobis facilis animus ad credendum inconsul-

* Gr. fit illicita,
* sensu tumido;
1. Cor. 13.
* Gr. debet.
* Gr. hujusmodi suspicionum
* scriptura non. sententiarum & qu.
* Gr. ut

λιπεῖν, τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ κατακρίσει ἐσομένην ὑπεύθυνον.

ANNO CHRISTI 787.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὡς καὶ προεῖπον, τίμιοι ἀδελφοὶ, ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐπισάκτου καινοτομίας ταύτης γέγονεν ἐκ τοῦ προλεχθέντος ἀνδρὸς ἐπισκόπου Νακωλείας.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Θωμᾶν ἐπίσκοπον Κλαυδιουπόλεως.

ΕΙΡΗΚΕ' πε τῶν ἑαυτοῦ λόγων ὁ σοφὸς Σολομῶν· ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον. ἐγὼ δὲ οὐ τῶν βοηθεῖν δυναμένων ἐμαυτὸν λογιζόμενος, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν βοηθεῖσθαι δεομένων, τὸ παρὸν ἐγχαράξαι γράμμα πρὸς τὴν ὑμετέραν ὡρμήθην θεοφιλίαν, τῶν λογισμῶν μὴ φέρων τὴν ὄχλησιν. τινὰ γάρ μοι ἠκούσθη πεπραχέναι αὐτήν, ἅπερ εἰ μὲν ψευδῆ, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰπεῖν, αὖραι φερέτωσαν· εἰ δὲ ἀληθῆ, πανταχόθεν μου τὴν διάνοιαν ἀπορία περιέλαβεν. ἆρα γὰρ καὶ αὐτὴ κατὰ τὴν τῶν πλειόνων ῥαθυμίαν τὸ τῆς ἀγάπης προσηνὲς χείλεσι μόνον περιέχουσα, καὶ οὐκ εἰς τὸ βάθος κατιοῦσα τῆς διανοίας, δηλονότι λογιζομένης αὐτῆς, οὐκ ἐν εἰλικρινεῖ ἀγάπῃ διακεῖσθαι ἡμᾶς πρὸς αὐτήν; ἢ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς, τὸ δὲ ἀμαθὲς ἡμῶν, καὶ περὶ τὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκοντα ὀκνηρόν τε καὶ ἠμελημένον διέπτυσεν, ὡς οὐ πολλῆς φροντίδος ἀξιουμένης τῆς ἐρεύνης τοῦ θείου θελήματος κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν διὰ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἁγίαν ἐντολήν; ἢ καὶ τούτων μὲν οὐκ εὔστοχος ἡ ὑπόνοια, ἐκεῖνο δὲ ἴσως ὑπολαμβάνειν ἔστιν, ὡς κρείττονος αὐτῇ ἀποκαλύψεως γενομένης· ὀκνῶ γὰρ εἰπεῖν οἰήσεώς τινος καὶ φρονήματος· ἡ γὰρ ἀγάπη τὸ κακὸν οὐ λογίζεται, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος· εἰς τοιαύτην ἤλασε πληροφορίαν, ἣν φανερῶσαι ἡμῖν ἐξ ἀναγκαίου ὀφείλει. γέγονε δὲ ἡμῖν τῶν τοιούτων ὑπονοιῶν οὐκ ἄλογος ἀφορμή· ὅτι χρόνῳ πολλῷ γενομένη παρ' ἡμῖν ἡ ὑμετέρα θεοφιλία, συναυλιζομένη τε, καὶ γραφικῶν ἔσθ' ὅτε λόγων τε καὶ ζητημάτων ἐρωτήσεις προβαλλομένη, οὐδένα λόγον κεκίνηκεν ἡμῖν ποτε περὶ εἰκόνων, εἴτε ἁγίων ἀνδρῶν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἁγίας καὶ ἀληθῶς θεοτόκου μητρός· οὔτε ὡς συζητοῦσα καὶ τὸ ἀκριβὲς αἱρεῖν βουλομένη, ἤγουν ἐρωτῶσα, ὁποῖον ἡμῖν περὶ τούτου τὸ φρόνημα· καὶ εἰ κατὰ λόγον ἐστὶ τὸ ἐν τούτοις γινόμενον, οὐδεμίαν φέρον κατάκρισιν παρὰ Θεῷ τοῖς ποιοῦσιν. ἀλλ' οὔτε ὡς βεβαίαν πληροφορίαν ἀποβολῆς καὶ ἀναιρέσεως ἄξιον τὸ τοιοῦτον τιθεμένη, πρὸς τὸ συμβουλεύειν ἡμῖν ἐπιδέδωκεν ἑαυτήν, ὥστε καὶ ἡμᾶς τῆς ὁμοίας ἔχεσθαι γνώμης· ἀλλὰ πάντη τὰ περὶ τούτου ἐν πλείστῃ σιωπῇ παρ' ἡμῖν ποιησαμένη, ἐν τῇ κατ' αὐτὴν πόλει γεγυμνωμένη, ὡς ἀπὸ δόγματος κοινοῦ καὶ ἀναντιρρήτου τινὸς διασκέψεως, τὴν τῶν εἰκόνων καθαίρεσιν, ὡς μεμαθήκαμεν, ἐποιήσατο, εἰ τὸ ἀληθὲς οὕτως ἔχει, πάλιν ἐροῦμεν. καὶ γὰρ οὐκ εὔδρομος ἡμῖν ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ πιστεύειν ἀπεριμερίμνως τοῖς πρὸς τὸ διασύρειν τοὺς πλησίον λεγομένοις πολλάκις. ἀλλ' ἡμεῖς ἀναγ-

ANNO CHRISTI 787.

καῖον τιθέμενοι, ὡς ἐν διασκέψει καὶ ἀδελφικῇ δοκιμασίᾳ τὰ τοῦ φρονήματος ἡμῶν φανερῶσαι, λεπτομερῶς τὰ περὶ τούτου συνείδομεν διεξελθεῖν. ἐκεῖνο πρότερον ὑπομιμνήσκοντες, ὡς δεῖ ἀπαντὸς φυλάττεσθαι ἡμᾶς καὶ τὰς τῶν πραγμάτων καινοτομίας· καὶ μάλιστα ὅπου τοῖς ἐν τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ λαοῖς θόρυβός τις καὶ σκανδάλων ὑπόθεσις παρακολουθεῖ, ἔπειτα καὶ χρόνου μακροῦ ἔθος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκράτησεν. εἰ γὰρ μετὰ βουλῆς οἰνοποτεῖν ἡ γραφὴ διατάσσεται, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς καὶ πλείονι συζητήσει τοῖς χρειωδεστέροις ἐγχειρεῖν, ἵνα μὴ ὑπόδικοι τῷ φοβερῷ γενώμεθα κρίματι, τῷ καὶ ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίζοντι ἐπηρτημένῳ παρὰ Θεοῦ. καὶ ἄλλως τὴν πρὸς ὕβριν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας παρὰ τῶν ἀπίστων συναγομένων ῥημάτων ἢ πραγμάτων τὴν ἀνατροπὴν ποιεῖσθαι ὀφείλοντες, καὶ τὸ ταύτης σεμνόν τε καὶ ἔνθεον δεικνύειν ἀσάλευτον. τοῦτο τοίνυν ἐν πρώτοις γινώσκειν χρεών, ὡς οὐ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ Ἰουδαῖοι, τὰ τοιαῦτα ἡμῖν προσήγαγον εἰς ὀνειδισμόν, καὶ οἱ τῷ ὄντι εἰδωλολατρείας θεραπευταί, αἰτιᾶσθαι μόνον ἐπιχειροῦντες τὸ τῆς πίστεως ἡμῶν ἄχραντόν τε καὶ ἔνθεον, καὶ οὐχὶ τὰ χειροποιήτοις προσέχειν ἀναιρεῖν ἐπειγόμενοι. ὅπου γε αὐτοῖς ἡ πᾶσα σπουδὴ καὶ τὸ σέβας περὶ τοῦτο κατατίνεται, μηδὲν τῶν ὁρωμένων καὶ αἰσθητῶν ὑψηλότερον τίθεσθαι, ἀλλὰ τὴν θείαν φύσιν παντοίως ταπεινοῦν, ἢ τόπῳ τινὶ περικλείοντας τὴν τοῦ παντὸς ἐποπτικὴν αὐτῆς πρόνοιαν, ἢ σωματικαῖς εἰδοποιοῦντας μορφώσεσιν. οὓς οὐκ ἀγεννῶς μὲν τῶν ἡμετέρων πρεσβύτεροί τινες ὡς κύνας ἐνεούς, γραφικῶς εἰπεῖν, μάτην καθυλακτοῦντας τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ ἀπεώσαντο, ὧν οὐκ ἐν χερσὶν ἡμῖν τὰ πονήματα. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἀσεβῶν ἐπιτηδευμάτων ὁ τῆς ἀληθείας λόγος τούτους ἐπιστομίζει. τῶν μὲν στηλιτεύων τῶν Ἑλληνικῶν πλειστῶν καὶ μύθων τὸ αἰσχρὸν καὶ ἀπότροπον· Ἰουδαίους δὲ ἐντρέπων, οὐ μόνον τὴν τῶν πατέρων πρὸς τὰ εἴδωλα προχώρησιν αὐτοῖς ὀνειδίζων, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸν θεῖον νόμον, ὃν ἐκεῖνοι αὐχοῦσι κρατεῖν, ἐναντίωσιν· εἴγε ἐκείνου ἐν τόπῳ τινὶ διωρισμένῳ τὰ τῶν τυπικῶν θυσιῶν προσάγειν θεσπίζοντος, οὗτοι ἐν παντὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης τοῦτο πράττειν οὐ παραιτοῦνται, συνήθως τὸ πρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀπειθὲς πατρικῇ ἀκολουθίᾳ ἐπιτηδεύοντες, καὶ ταύτῃ θύοντες δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ· ἡ γὰρ ἀληθὴς πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν λατρεία τε καὶ προσκύνησις ἐν τῇ τηρήσει τῆς ἁγίας περὶ αὐτὸν ὁμολογίας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δεδομένων συνεκτικῶν τε καὶ κεφαλαιωδεστέρων μυστηρίων καὶ νόμων φυλακῇ ἀκριβῶς κατορθοῦται. * Σαρρακηνοῖς δέ, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ τὸ τοιοῦτον ἐπισκήπτειν δοκοῦσιν, ἀρκετὸν εἰς αἰσχύνην καὶ ἐντροπήν, προσαγαγεῖν τὴν μέχρι τοῦ νῦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τελουμένην παρ' αὐτῶν λίθῳ ἀψύχῳ προσφώνησιν, τήν τε τοῦ λεγομένου Χοβὰρ ἐπίκλησιν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ματαίας αὐτῶν παραδόσεως ἐκεῖσε ἀναστροφῆς ὡς ἐν ἐπισήμῳ ἑορτῇ παιγνιώδη μυστήρια. Χριστιανῶν δὲ πάντων καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ὑπὸ ζυγὸν ἕνα, τὸν τοῦ εὐαγγελίου δηλαδή, ὡς ὁ προφήτης φησί, δουλευόντων Θεῷ χαρακτὴρ ἰδικώτατος, ἡ εἰς ἕνα Θεὸν τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τριάδα ἄκτιστον, ἀΐδιον, ἀκατάληπτον, ἀόρατον, ὁμοούσιόν τε καὶ ὁμόθρονον, πίστις τε καὶ ὁμολογία· συνομολογουμένης καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τε-

* ἐν Ἀγα- μοις

te his qui crebro dicuntur detrahere proximis. * Necessarium ponentes, in tractatione & fraterna probatione ea quæ sensus nostri sunt, manifestare, subtiliter illa quæ de hoc sunt, consideramus aggredi; illud primitus commonentes, quia omnino cavere nos oportet rerum novitatem; & maxime ubi plebes quæ in fide Christi sunt, turbatio quædam & scandalorum causa subsequitur, deinde & prolixi temporis consuetudo in ecclesiis tenuit. Si enim cum consilio vinum potare scriptura præcipit, multo magis nos oportet multa inquisitione necessarioribus operam dare, ut non obnoxii terribilis efficiamur judicii, quod & illi qui unum ex minimis scandalizat, præparatur a Deo: & * aliter subversionem verborum vel rerum, quæ ad injuriam Christi ecclesiæ ab infidelibus collectæ sunt, facere debentes, etiam hujus venerabilem atque divinam ostendere immobilitatem. Hoc igitur in primis scire oportet, quia non tantum nunc, sed frequenter etiam Judæi talia nobis intulerunt in opprobrium, & hi qui vere idololatriæ cultores existunt, vituperare solum intemeratam & divinam fidem nostram conantes, & non, ut manufactis * intenderent, perurgentes. Ubi illis omne studium & cultus super hoc perficitur, nihil his quæ videntur & sentiuntur, excelsius ponere, sed divinam naturam varie humiliare, aut loco quodam circumcludentes universorum inspectricem ejus providentiam, aut corporalibus specificantes formis quos non ignobiliter quidam prædecessores nostri ut canes mutos, ut cum scriptura dixerimus, vane latrantes ab ovili Christi repulerunt: quorum non nobis sunt præ manibus studia. Sed & de propriis impiis adinventionibus veritatis sermo hos compescere facit: quorum quidem alius publicat paganorum immolationem & fabularum turpitudinem & execrationem. Judæos autem alius erubescere facit, quod non solum patres eorum ad idola prolapsi sunt, exprobrans, sed & quod contra legem, quam illi tenere se gloriantur, agant: * sed loco quodam definito ea quæ typicarum sunt hostiarum, offerre decreverit, isti in omni loco orbis terrarum hoc agere non detrectent, consuetam in sanctum Spiritum perfidiam paterna consequentia adinvenientes, & hoc modo immolantes dæmoniis & non Deo. Vera enim ad verum Deum servitus atque adoratio in observatione sanctæ confessionis quæ est circa eum, atque in custodia legum & mysteriorum, quæ & ab ipso sive generaliter', sive capitulatim data sunt, certissime dirigitur. Sarracenis autem, quoniam & ipsi tale quid obtendere dignoscuntur, sufficit ad confusionem & verecundiam, afferre acclamationem, quæ usque in præsens in eremo ab eis inanimato lapidi celebratur, * cognomenque illius dicitur Chobar, & cetera vanæ ipsorum traditionis & conversationis ludicra mysteria, quæ in insigni solennitate * gerebant, Christianorum autem omnium per totum orbem sub uno jugo, evangelii videlicet, ut propheta dicit, servientium Deo forma peculiarissima est fides & confessio, credens in unum Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, unius substantiæ ac sessionis: confiteos

pa-

ACTIO IV.
* Addit. in Gr. Sed nos nec. pon.
Prov. 31.
Matth. 18.
* Alioqui
* Gr. non intendatur, * non intenderent.
* Gr. cum illa loco q.
* invocatio, nemque illius quod dicitur Gr.
* gerunt,

ACTIO IV.

paritet & Filii Dei ‡ incarnationem, & a-la secundum virtutem sacratissimi symboli, quod plebs Christi concorditer ante mysterium cum & fanctum oblationem offert Deo: atque illa spiritualis regeneratio, quæ in nomine earundem trium Dei principalium perfonarum per fanctum baptisma celebratur: atque ‡ divina cooperatione facta perceptio, & communicatio vivificorum ‡ fedarum incorenti facrificii: per quæ veritatis ‡ lucefit illuminatio, & impietatis tenebræ effugatur, habentes & ipsæ proprii erroris manifestissimam cognitionem, multorum vivificatorum ‡ dilectionem. Hæc autem ita invicem adversantur, ut apostolice dicam, quemadmodum in principio dixisse Deus in terrem & inter tenebras. Dicat igitur Ipsi nobilium beatissimus evangelista Joannes: *Hæc ‡ ut vitiosa quæ vivit mundum, fides nostra*: addatur autem & a nobis, & dicatur: Hæc est petra, ‡ ipsa quam Christus ædificavit ‡ eam ecclesiam, portis inferi, id est, aggressionibus contrarium virtutem inconcussam & inevertibilem. Hinc novum nomen fortiti sumus, quod, ut Isaias dicit, benedicetur. Dixit enim ita: *Benedicent Deum verum* & fuperignotam atque inveftigabilem ineffabilis ejus naturæ omnium cuantes incomprehensibilitatem ‡ invisibilem etiam illam, & incircumscriptam, & omnino incomunicabilem indubitabili certitudine prædicantes; atque fempiternam ejus vivitatem & divinitatem a creatura mundi, fecundum facratissimum Paulum, per ea quæ facta sunt, intellectam confipicientes. Sic-que fervice Deo vivo & verae omnium, & libertate qua Christus nos liberavit, honorificati simus & glorificati, ab omni erepti idolico errore & impietate: cujus principa cognitio, dicere lapidi, tu me genuisti: & ligno, tu me fecisti, fecundum prophetæ vocem: & non afpicere in ceelum, ut Isaias clamat, in exiftimatione quia eft, qui offendit hæc omnia: qui educit per numerum mundum fecum, per nomen vocabit præ multa gloria, & in multitudine virtutis ‡ cujus manus plasmaverunt universam militiam cœli, quemadmodum alibi quidam ait prophetarum: cetterum creatura universæ in apro ordinem intuentes, per eam intellecta animæ ‡ fimiliter generationis rationem confiderare, & per eam vereciter exiftentem Deum adorare, quemadmodum beatus Athanafius, fanctorum contra idola componens, liquidius edocet. Sicut ergo nulla communicatio luci ad tenebras; ‡ ita contraria Christi ad Belial: ita nihil eft commune Chriftianis, qui unum Deum inoceffibili claritate & virtute adorandum colunt, ad eos qui fingunt Deum, & humanodi a prophetarum judicatione vocantur. Illis enim cinis quidem eor fit, ficut ferftpum eft: quorum alii quidem opera idoli a fe facti creati fibi Deum recentem ex non exiftentibus opinantur: & corruente hoc ex qualibet caufa & exterminato, firmiter tenent non effe fibi omnino Deum, nifi quidam aliud pari modo confidierant. Et hoc liquido non divina docet fcriptura in eo quod factum eft in ceelum, opere vitufi ab Ifraelitis, quando fabricatum commorentes dicebant ad Aaron: *Fac nobis deos, qui ante nos ‡ eant*: oftendentes per hoc, fe arbitrari non

A λόγος ἐκυβερνᾶτο πάντα, καὶ τὴν ἑλκὼν κ.τ. τὴν ὑπὲρ ἡμῶν μετὰ τὴν συμβόλου, οὗτο ὁ λόγος τὰ ἀνεῖδη φρόνος κρὸ τῶν μυστικῶς ἁγίας ἀπαρφὴς κρορφέρη θεῶν τὸν ἐκ τῆς σοφοῦ πάτρ· δι' ἧ τοῦτο διερχεῦ· ἀφανεστῶν πλαμβὶν ἐπὶ τὸ θεῖε βαπτίσματος πάμμετεκ ἐκκρίνεται, καὶ τὴ ζωτικὴ τὴ ἀπεμφάτη ἔνωσε συμβλῶν ἢ θεωρεῖ μεταλαμβάνε & κοινωνία· δὶ ὧν ὁ τὴε ἀληθοῦς ἐκκλήσιε φωτισμὸς, & τὴ τὴ ἀτιθὶ ἀνεῖ κὶ ἀκλεστε σκότε, ἔχον & αὐτὸ τὴ οἰκείας πλάνης μορφὴν ἐπιγνῶσεμ μὲν τῶν τὴ τολυῶν ἐν ἰδίοτε. τὰ δὲ τὴ ἀλλήλοις ἀντίκειται, κατὰ τὸν ἀλῆθ, ὡς ἀπόστολ τὸν κατ' ἀρχὰ ἐν τῷ κόσμῳ τὸν θεὸν εἰκάσειεν τὸ φωτὶ & ἀκαλὸν τὸ σκότε. λέγ τὰ τοῖνυν δὶ' ἐκ τὴ μακάρεος ἐκεῖνε τὴε λοίπης· αὐτὸ ἦν τὸ ἀληθινὸν φῶς, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον· ἀφορθεῖσα δὲ καὶ ἡ κτίσις, & λεγόμενε· αὐτὸ ἦν τὸ κτῆμα, ὃ ἐν Χριστῷ ἐκτίσθη ἀνόδομετο ἐκκλησίαν, τὴν ἀλῆθε, ἣν ἀφορθεῖσαν ἐ Σοφίαν ἐκκαλεῖ· ἐ τοῦτο μὲν ἀκρεῖ τὸν & ἐκδέχεται. ἐκ τοῦ τὴν ἀφορῶν ἀλῆθε ὁμῶς, ὅπερ, Ἡσαΐας φησὶν, ἀλογοῦσιν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐν ἀμμῷ, μεστοῦν & ἐκδέχεται. ἐκ τοῦ τὴν ἀφορῶν ἀλῆθε ἀμῶμε ὁμῶς, ὅπερ, Ἡσαΐας φησὶν, ἀλογοῦσιν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐν ἀμμῷ, μεστοῦν & ἐκδέχεται. Δίκαιον τὴν ἀλῆθε ἐν τὴ ἀνθρῶν, τὴ ἀνθρῶν ἐν τὴ

gutionem quidem est hæreticorum, qui a phantasia & non veritate hominem eum factum malediceret perhibent, & in manudicionem quandam conum qui non omnino ad celsiudinem ascendere spiritualis contemplationis valeat, sed indigent etiam quadam corporali confidentione. Ad * autem hominem firmandum, quanto videlicet solius & solicitus fuerit. Mysterium enim quod & cœlos operuit majestate, abscondirum a sæculis & generationibus in Deo qui omnia creavit, & quod non folum ex auditu fidem habet (fides enim ex auditu, sit apostolus) sed etiam per vilionem firmatur in eorum mentibus qui videant: & virtute illud vociferatur. quia fe Deus manifestavit in carne, & creatus est in mundo, omnibus fastidio ac quæ falubrius invenitur. Ita ut ea quæ scripta sunt per evangelicas prædicationes de conversatione ejus, quæ secundum carnem in terra cum hominibus conversatus est, in populorum, ne deleremur, deleripta sint monumentis: ut & cultus eleriatis ejus, & circa nos benignitatis, manifestius prædicaretur & adoraretur. Non enim lignorum & colorum adoratur mirtura, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris ipse adoratissimus affimit in figura & veritate, per fe nobis oblationem quæ ad Patrem est, donans, ipse quoque cum ipso patrice adorandus; Dum & Jacob adoraffe dicitur super summitatem virge Joseph, non lingo cultum impendens, sed honorem et qui hanc pollidebat, offendens. Sic itaque & fancta domina & semper gloriosæ matris effigies intelligitur a Christi populo, & honoratur: be a priscis fanctiffimarum ecclesiarum prædicatis, ita fieri sunt, & * ut nullam prohibitionem adepti sunt. * Quamquam post perfectionem traditus in adventum filei, hæc ubique recepta concilia universalia etiam usque ad generationem nostram parati sunt, quæ plurimorum capitulorum super imaginibus regulas constituerunt. Quæ non est ex congruentia indiscrete super hoc & perfunctorie dereliquere, si fecundum quorundam opinionem cum idolorum formis & exercamentis, quæ nonnullorum in nostris scriptoris, etiam confuetudo quæ * antequitus apud nos tenebatur, disbelcat vel ad Dei idiomatum referatur. Is enim qui fe cum apostolis elle ajiit ad confumationem feculi divit, hoc videlicet etiam his qui poft eos infpeftores fuerunt, repofuit dicens: Ecce enim cum illis corporaliter perfeveratrus erat ufque ad inftantis feculi transitum; quin & cum his qui in nomine ejus duo vel tres congregandi estimat, adfitur prohibitio & non antique tot multitudines fefo congregatas fuse pictatis, divine intelligentiam ac dogmata exortes deformare, quos ab ipsis viderent perversile ufque ad perfeveranfiam periodicuis ecclefiæ ipfius, quam exhibuifle illos, cecidimus non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujufmodi: licet non in paucis vel ignobilibus civitatibus, fed ut ita diverim, pene in omnibus regionibus, & in illaftribus ac principalibus ecclefiis hujufmodi more retento. Quod vero antiquum fit hiftoricas

* Gr. certus profitentium fit quæ ipsum Christum esse Deum & Hominem confitetur.

Rom. 10.

Zach. 9.

* Gr. nulla prohibitionem recipiunt.

* Gr. quam antequitus.

Matth. 28.

Matth. 18.

Acts 1.

Acts 1.

Acts 1

ACTIO IV. Mal. 1. 11.

Malach. 1.

1. Cor. 6.

V. Tim. 1.

Zach. 13.

Ex. mysteriis.

Sap. 14.

Gr. interpretatio mandum.

Ezech. 40.

Gr. cultus mundo.

Gr. cultus mundo.

Gr. cultus mundo.

Gr. Gehenna vegetantibus, Sap. 5.

Ex Tim. 4.

sti apostolus, id est laboriosum fructus confitentium nomini ejus; & divinissima traditio quæ est in verificis mysteriis, quam prænunciavit Malachias propheta quasi ex persona Dei locutus: *Quia ab ortu solis usque ad occasum glorificatum est nomen meum in gentibus, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & sacrificium mundum.* Nullus igitur est confessionis templo Dei, id est ipsius ecclesiæ cum idolis. Hæc est enim columna & firmamentum veritatis, nec apostolice nuncupata est: idolorum autem nomina exterminabuntur a terra, propheta Zacharias clamat: quando omnis idolos domui David, id est ecclesiæ Christi, *corpus* domus nos sumus: "per receptionem fidei ita adaperietur, ut ulterior addatur tam ex qua lunt in sapientia quæ dicitur Salomonis, quam & illa quæ apud magnilloquum rejectam Israel. Hæc enim dicitur: *Initium fornicationis excogitatio idolorum: adinventio autem corum corruptio vitæ. Neque enim erat ab initio, neque in sæculum erunt. Inani enim gloria hominum invasit in mundum, & ideo brevis eorum finis excogitatus est; & cecera: quasi propheram cantem: Confundentur qui fingunt Deum & fculpunt: & omnes onde facti sunt, eubicrant sunt, & fordi ab hominibus facti sunt, & ex quo cum ipsis efferuntur, fabri linguarie artis excogitatio: & lignorum quæ in mindiferum hominum fuit, " efficientia in viri formam, & publicatio amentiæ eorum qui adorant ea: & cupiditas inferitur.* Videte, non dicetis, quia mendacium in dextera mea est: quod ad prælcripta impietatis definitionem intra ipsos. Nos erigitiens & credentes in Filium Dei, qui est veritas & dextera Patris, alieni a prædicta propheta damnatione offendimus: & fecundum hoc opportunæ prophetiæ verisum dicam: Quid palea ad frumentum? Quæ familiaritas non libitibiles levitatis, quæ veritatiar a spiritibus tenebrarum, quæ qui ferviunt creaturæ potius quam creatori, ad vera Dei cognitionis " alumnum in omni plebe Christi inveniur? Illi enim de ipsius Italiæ dicit, loper vestes monstrum immolabant, & lupet colles lacrificabant, lubtus quercum & populum & arborem umbrosam: quia " bene tegit, quemadmodum aliis prophetarum Hæse convos clamat. Populus autem Christi regem facolorum incorruptibilem, invisibilem, solum & sapientem Deum adorat in aula lancta ejus, adorationem in spiritu & veritate faciens, omnemque laudem & glorificationem vivis Trinitati incellanter offerens. Brevis autem finis idolorum, quem sapientia conionatur, id est horum demolitio, & quod non in lempiternum maneant, non alium de eum ex apparitione fadum est magni Dei ac laltoris nostri Jesu Christi; quam ceteris omnibus, quæ a finibus usque ad fines orbis terræ linguæ eius arquisita est, semper per lanctos confiteur & glorificat. Nihil ergo reprehensionis idolorum, quæ in ipsis scripta est, " omnemque & verax Trinitatis adorator populus Christi in lemet attrahit, fanctorum virorum imagines habendo ad rememinationem virtutis eorum: quemadmodum nec beato Paulo apostolo carnis prohibenti circumcidiemen, & eos qui fecundum

Ἀπὸ τοῦ ἀνάτελλοντος ἡλίου ἕως δυσμῶν ὁ ἐμὸς τὸ ὄνομα καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμιᾶται καὶ προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου, ὅτι μεγάλοι ἐστὶν ὁ ἐμὸς τὸ ὄνομα, λέγει κύριος παντοκράτωρ. Ἀλλ' οὐδὲ ἡμεῖς τὴν τῶν εἰδώλων ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἱερῷ τῶν ἁγίων ἐν τῷ ὀνόματι τῶν ἀγίων ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁ

nomen Deum, qui in Trinitate adoratur, efficitur; quarum una quidem in corde conditur, altera vero in ore proferitur: (*Cum de corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*) semper laudem ipsius Dei qui fecit nos, in ore habemus, & exaltationes ejus in faucibus ferimus, omnisque plebs Christi ad perceptionem lanctissimi corporis ejus & sanguinis, per quem mortiam mortis ejus & reforcemtionis fecundum ipsius celebramus traditionem, infatiabili deficiendo & divinitus mora indultria perurgetur magis, quam retrorsum ad fontes ejusdem. Sed nec illud scandalizet quosdam, quod ante imagines sanctorum luminariorum concinnatio & fuavis odoris thymiamata funt. Symbolice namque talia celebrari ad honorem illorum excogitata funt, quorum cum Christo requies est, quorum honor in eum recurrit: hoc probante Basilio sapiente, qui honore circa bonos conferunt approbatum nem habet benevolentiæ erga communem exhibitæ dominum. Indicia funt namque fenfibilia lumina divini ac fine materia humini datis: porro aromatum incenfum purissimæ & ostius fanctis Spiritus inspirationis & referdictionis infinæ. Et hæc quidem veluti contra emergentes oppositiones de sanctorum nes, quæ quasi ex fcripturis prætendunter; fcribenda confideravimus; rogantes, ut id quod fine fundalo & turbatione populi fit, omnimodis perfequamini: quæ perficiem cum, ne nunc ex minimis contemnatur, præcipiat dominus; fimilitter autem & ne fcandalizetur, importabilem Deum quem Christiorum in qui hoc fecerint, damnationem. Nunc autem & civitates omnes & multitudines populorum non in pascos super hoc tumultu confilium: in quo ne non dolorem apparemus, omni fludio procuremus. Præ omnibus providendum eft nobis, quod mentem meam coamovet, ne occasionem aliquam hinc capiant: si qui contra fidem nostram inimici funt crucis Christi, dicentes, quod ulque nunc Christiani erraffent. Nisi enim hoc idolatriam esse cognoscitent, nequaquam ejusmodi manufactorum abjectionem fecissent. Quod quantam injuriam & depofitionem inferat fidei quæ in Christum eft, anufquisque confessus esteriorit. Siquidem & hoc quasi quid verisimile profectio dictori funt, quoniam his qui femel extraverunt, * omnino perfuderi non potest; quippe quoniam quæ non veritas non est. Porro quod plura diverim, cum & ipsi per cuncta pictibus & amici Christi imperatores nostri tabulam veraciter propriæ dictatis amaris, id eft, imaginem quæ omnes regalis & eligantes, & in ea apostolorum & prophetarum inponentes effigies, & horum de domino inferentes voces, confidentiæ fue glorificationem fulcantes, crucem & fide prædicavimus? * Capitula vero funt, quæ dicunt, per imagines diversas Deum operatum miracula, de quibus nihil in historiam reverse volunt: utputa infirmitatum medelas, quas & ipsi non experti fomus, & circumventionem relolutionem, * quas in fomnis perpetuas crebrem confiperunt. Porro manifestum, me omnium manifestissimum, & nullam controversiam vel ambiguitatem fultinens, eft, quod imago quæ prifdem Sosopoli fydelis intuitoribus Dei genitricis fuit, ex depicta palma fuit magneti emanationem profuderit. Cu-

Ἐν τοῖς δὲ ἀφορισμοῖς κοινῶς ὁ τῶν θεῖον ἐν ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ἀφῇ τῶν σωμάτων ἐλθόντος, τὴν δὲ διὰ τῶν μαστῶν τροφοφόρον· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· διὰ παντὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἡμῶν θεῖα εἰς τὸ μαστεύ ἡ χρησις, τὴν ἀδιάστατον αὐτῶν ἐν τῇ λαμπρῷ φήμῃ, καὶ ὁλοὺς τὸ Χριστὸ τὴν μεταλαβόντα τὴν ἁγιωτάτου σώματος & αἵματος, ἀδὶ τὸ μηδὲν τὸ θεῖον εἰς τὸ ἀκατάστατον ἡ & ἀυτὸ πολλὴν ἀφθονίαν, ἀεφέρεται ἐπιτόμεια & θεωρεῖται ἐκ τῆς πηγῆς· μόλιστα, ἢ τὸ τὴν πηγὴν ἐ ὑδάτων ἡ ἔκφασις. ἀλλὰ μὴ ἐλπίσῃ σκανδαλίζεσθαι τινὲς, τὸ μὲν φωτὸν ἢ τὴν ἐλεῖαν ἢ ἁγίων φωτοφόρων γίνεσθαι & ἀώδη θυμίαματα. συμβολικῶς γὰρ πλεκτὰ τὰ τοιαῦτα τιμῶν σκοπὸν ἐπινοῦνται μὲ Χριστὸ & ἀνάπαυσις, ὡς & τοῦτο ἐκ κατηχῆς βεβαιοῦντος Βασιλείου τοῦ σοφοῦ· ἐπὶ τὸν τῶν ἀγαθῶν τιμὴ ἀπόδοξεν ἡ τῶν τοιῶν ἀνδρῶν εὐνοίας ἀπόδειξις· συμβόλοις γὰρ τὰ αἰδήσεσι φῶτα ἡ ἄλλοις & ἄνθρωποι ἐπὶ τὴ ἀφωμένων ἀνθρωπίνων ἡ ἀλλοῖς τὴ ἁγίων κεφαλαιῶν ἀβεκτοῖς τὴ κ ἡ πληρωμὴ. ἡ γὰρ τὴν ἀλῆ τὴν ὑφωμένων ἀντίδοτον ἡ & τὴν ὁν χαιρὸν δόξη· τροφοφόρῳ ἐπὶ τὴν ἀν ἐκ τῶν ἀφθόνων ἀνθρωπίνων ἐπὶ τὸ κεκαθαρίσιν τὸ ἀλοῦς & ἀπόμενον πάντ τρόπω κατεπλάνεν ἐκείνοις, ὁπόν & ἐπὶ μεσῶν ὁμοιοῦν κατεφοτὴν ἀφθῶν ἀλόνοι· ἀμοῖοι δὲ & τὸ σκανδαλίζ (κατ ἀγῶνας & φαβερὸν τοῖς τῶν ἀφεστῶν τὴ ἐπιφανεῖν. καὶ τὴν ἐλπὶ ὁν & τὴ πολλῶν ? ἐπιφανεῖν ἐ ἀλλὰ μὴ ἐν ἀνθρωπίνῳ ἀφθῶν ἐν τὴν ἀν

ACTIO IV. Fatribus sanctissimus patriarcha dixit: Cla-
verunt confessores ecclesiæ catholicæ, san-
ti videlicet patres nostri, qui semper fu-
rint prophetis pra intelligibiles ejus ligatores
omne pruriens & inane verbum repulerunt,
& hanc indiscreptam ferventes, universam
phalangem adversantium perfecuti sunt,
& una cum veteribus hæreticis & error-
rem novo pravitatis Christianos calumni-
antis apperentum pupugerunt gladio Spi-
ritus. Dicamus ergo cunctis una voce
cum magistro nostro: Pax videlicet di-
citus apostolo: *Christus pax nostra, qui fe-
cit utraque unum*. Ipsum decet gloria, ho-
nor & adoratio cum Patre & Sancto Spi-
ritu, nunc & semper & in sæcula sæcu-
lorum. Amen.

Sancta synodus dixit: Divinitus fonan-
tium patrum doctrina nos corroverunt.
Ex ipsis hæretenes veritatem potati fu-
mus. Eos sequentes, mendacium perfecu-
ti sumus. Ab eis edocti, venerabiles ima-
gines salutamus. Patres prædicant, fili
obedientiæ sumus, & congratulamur in
facie martis, tradidione ecclesiæ catholicæ:
Credentes in unum Deum, in Trinitate
laudandum, honorabiles imagines salutamus.
Qui sic fe non habent, anathema
sint: qui ita non fentiunt, procul ab eccle-
sia pellantur. Nos antiquam legislationem
ecclesiæ catholicæ fenginur. Nos jura pa-
trum conservamus: nos nos addimus quid
vel auferunt ex catholica ecclesia, anathe-
matizamus. Nos fubintroducibam novitatem
Christianos accusantium anathematizamus.
Nos venerabiles iconas salutamus. Nos
eos qui fic fe non habent, anathematisi fub-
mistimus. Christianos accusantibus, id est,
imagines confingentibus anathema fit. His
qui affumunt dicta sanctæ scripturæ, quæ
sunt contra idola, in venerabiles imagi-
nes, anathema. His qui non fiduant
sanctas ac venerabiles iconas, anathema.
His qui appellant factas imagines idola,
anathema. His qui dicunt, quod veluti
ad Deos Christiani ita ad iconas accedunt,
anathema. His qui communicant fciente
injuriam & inhonoratium interioribus ve-
nerabilibus imaginibus, anathema. His
qui dicunt, quod excepto Christo domi-
no nostro, alius non cuerit ab idolis,
anathema. His qui audent dicere, catho-
licam ecclesiam idola aliquando recepisse,
anathema.

Et postquam prolati sunt pravfati anathe-
matismi per chartam, sancta synodus, le-
gente Eustymio episcopo Sardis, pronuncia-
vit fubter annexa:

Ἐξ ἀναθεμάτων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἅ τῶν ἀνωθεν δοθέντα κανόνων τῶν θείας ἐπιπνοίας ἐκ μόνου ἐκρεμάσθη, ἀλλ' ἐκ τῶν λογίων αὐτῶν ἐν ἀφθόγγοις ὀδαις κεῖται, ἐν τῇ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἀκριβεστάτῃ ἐξετάσει ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν τῶν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐρευνήσαν, διὰ τὸ μόνον κρυσόλιθον τοῦ κόσμου, τοῦ ἀληθοῦς ὁμολογοῦντος τὸν Χριστὸν, ὡστε τῷ πάντων τολμῶν αἱρετικῶν ἐξωθεν τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀναθεμάτων

ACTIO IV. potest, & non aliorum, qui de humo A
erunt, nonnulli, qui in nobis, in
quos fines sæculorum deventunt, per in-
carnatam dispensationem suam præunucia-
vit prophetarum suorum affatus terminate,
inhabitant in nobis, & inambulans,
& delens nomina idolorum a terra, fecu-
ri jam scriptum est. Salutamus autem &
dominicas & apostolicas & prophetic vo-
ces super quas honorare & magnificare di-
dicimus primo quidem cum quæ propte-
ne vexatior effet Dei genitrix, & super-
rior cœlestibus cunctis virtutibus: tantis-
que & angelicas virtutes, atque beatos
& laudabilissimos apostolos, prophetarque
& gloriosos martyres, qui pro Christo B
certaverunt; atque sanctos & deiferos ma-
gistros, & omnes sanctias virtus: & ho-
rum expetere intercessiones, ut valentes
nos familiares reddere regi omnium Deo,
custodientes videlicet mandata ejus, & in
virtutibus vivere procurantes. Insuper fa-
lutamus & figuram pretiosæ ac vivificæ
crucis, & sanctas lipsana sanctorum; & C
sanctas ac venerabiles icones recipimus &
salutamus, atque amplectimur fecundum
antiquam traditionem sanctæ catholicæ Dei
ecclesiæ, id est, sanctorum patrum no-
strorum, qui & hac fusceperunt, & fla-
bilitunt fore in cunctis Dei ecclesiis, & D
in omni loco dominationis ejus. Porro
has pretiosas & venerabiles icones, ut
prædictum est, honoramus & salutamus,
ac honoramus adoramus; hoc est, magni
Dei & salvatoris nostri Jesu Christi hu-
manationis imaginem, & intercessore do-
minæ nostræ sanctissimæ Dei genitricis,
ex qua ipse voluit incarnari, & salvare
atque liberare nos ab omni impia idolo-
rum velania: sanctorum etiam & incor-
poralium angelorum: ut hominem enim
justis apparuerunt. Similiter autem & di-
vinorum ac famosissimorum apostolorum,
deliquorum etiam prophetarum, & cer-
tatorum martyrum, & sanctorum virorum
figuras & effigies, utpote per picturam
fiant in recordationem & memoriam ad-
ducere non valentes, & ad principale at-
trahere, atque participes facere alicujus
sanctificationis. Hæc ita fapere & didici-
mus & roboravi fumus a sanctis patribus
nostris, & ab eorum divinitus tradito
magisterio. Et gratias Deo. Super innar-
rabili donu suo, qui in terra non de-
ficit nos, neque reliquit nos virgam pecca-
torum super sortem justorum, ut non ex-
tendant justi ad iniquitatem manus suas,
id est, actuales operationes suas: Sed
bene fecit bonis & rectis corde, quem-
admodum hymnographus David melodice
recitans, cum quo & reliquum psallimus:
Quia de cetero declinantes in obligatio-
nes adhiet dominus cum operantibus ini-
quitatem: & pax super Israel Dei.

Interpretatio subscriptionis Romanorum.

IN nomine domini Jesu Christi Petrus
misericordia Dei archiepiscopus sanctæ
ecclesiæ catholicæ & apostolicæ, & locum
complens Hadriani sanctissimi & apostoli-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV. ci papæ sententia Romæ, omnes recipiens qui
converti sunt ab impia hæresi reprobantium
venerabiles imagines fecundum doctrinam &
traditionem sanctorum patrum nostrorum, om-
nia quæ superius efferuntur, approbans &
confentiens, subscripsi.

Petrus misericordia Dei presbyter & le-
gumenus monasterii sancti Sabbæ, & locum
complens Hadriani sanctissimi & apostolici
papæ sententia Romæ, omnes recipiens qui
converti sunt ab impia hæresi reprobantium
venerabiles imagines fecundum doctrinam tra-
ditionemque sanctorum patrum nostrorum,
omnia quæ superius efferuntur, approbans &
confentiens, subscripsi.

Tarasius misericordia Dei episcopus Con-
stantinopolitanæ novæ Romæ, confirmans fic
se habere vestitatem omnia quæ superius
efferuntur, libenter admittens, hit sub-
scripsi. Tarasius episcopus Constantinopolitanæ novæ Romæ.

Joannes misericordia Dei presbyter & pa-
triarcharum synccellus, locum retinens trium
apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ,
& Hierosolymorum, omnibus quæ præferun-
tur hic tacto confentio, & concordans sub-
scripsi mea manu.

Thomas misericordia Dei presbyter & le-
gumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii in Ægypto fiti, locum retinens trium apo-
stolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ,
& Hierosolymorum, omnibus quæ præferun-
tur hic tacto confentio, & concordans sub-
scripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ Cap-
padociæ libenter omnia quæ prescripta sunt,
fatcipiens, subscripsi.

Joannes episcopus Ephesi libenter omnia quæ
prescripta sunt, fatcipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, fecundum ea quæ superius effe-
runtur, quamque nos confessi sumus ortho-
doxam fidem, fatcipio, & falute facras & ve-
nerabiles iconas, & honorabiliter adorans,
subscripsi.

Theophilus indignus episcopus Thessalonicæ
libenter omnia prescripta fatcipiens, fubs-
cripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ Gala-
tiæ libenter omnia quæ prescripta sunt, fatci-
piens, subscripsi.

Leo episcopus Heraclitæ Thraciæ similiter.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici omnia
quæ prescripta sunt, libenter admittens, subs-
cripsi.

Eusthymius indignus episcopus Sardorum
libenter omnia quæ prescripta sunt, fatci-
piens, subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ li-
benter quæ scripta sunt, fatcipiens, subscri-
psi.

Elias peccator, episcopus Cretensium fatc-
piens, libenter omnia quæ prescripta sunt,
subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Niceæ Bithy-
niorum provinciæ libenter omnia quæ pre-
scripta sunt, fatcipiens, subscripsi.

Stau-

Ἑρμηνεία Ὑπογραφῶν Ῥωμαίων.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πέτρος ἔλεῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς & ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, & τὸν τόπον ἀναπλήρων Ἁδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, τὰς ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ καὶ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ καὶ ἐπιφανεῖ καὶ ἐνδόξῳ καὶ θεοφόρῳ ἑβδόμῃ σύνοδῳ ἐκτεθείσας, ὁμοίως καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐμὲ βεβαιοῦσας, & ἐξαιρέτως τὰ ὑπόμνημα τῆς νεοδόμου ἀνὰ χεῖρας τῶν γεγραμμένα. ἀσπαζόμεθα & τὰς κυριακὰς & ἀποστολικὰς, & προφητικὰς φωνὰς, ἃς ἐπ' αὐτῇ & μεγαλυνεῖν τὴν θεοτόκον, τὴν ἐξοχὴν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, τὴν τῶν μακαρίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, καὶ προφήτας τε καὶ ἐνδόξους μάρτυρας, τὴν τῶν ἁγίων τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνισάντων, ἵνα καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις τοῖς φίλοις τῷ βασιλεῖ πάντων θεῷ ἐπιτηδείους ἀποφήνωσιν, ἃς φυλάττοντες τὰς ἐντολὰς ἡμῶν, καὶ τοῖς ἀρετῶν τὸν βίον ἐπιμελούμενοι. ἔτι γε μὴν ἀσπαζόμεθα & τὸν τύπον τὸ τιμιὸν & ζωοποιὸν σταυρὸν, & τὰς τῶν ἁγίων & τιμίων, & τὰς ἁγίας & ἐγκαινιστικὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα, & ἀσπαζόμεθα, καὶ ἀδιαστρεπτόμεθα κατὰ τὴν παλαιὰν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐκοῦν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν τοῦτο τὴν ἀξιόπιστον ἐν τοῖς τῶν Θεῖα καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐκοῦν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν τοῦτο τὴν ἀξιόπιστον ἐν τοῖς τῶν Θεῖα καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς

Stauracius peccator, episcopus Chalcedonis, omnia quæ præscripta sunt, libenter suscipiens, subscripsi.

Leo gratia Dei presbyter sanctissimæ Dei apostolicæ magnæ ecclesiæ, & princeps monasteriorum, & defensor sanctissimæ Dei ecclesiæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Epiphanius peccator diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Sicilorum provinciæ, & vicarius Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, sequor ut debent rationabiles pecudes pastorum voces, quemadmodum dominus ait: *quia voces mea vocem meam audiunt*. Ergo & Ego pallorum rectas voces sequens, per vellignea cornua incedere propono: quibus & confentiens in omnibus sententiis ipsorum quæ lecta sunt, subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachianensium provinciæ, Illyricianensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Nicolaus monachus hegumenus, & ex persona throni Tyanorum, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Daniel peccator, episcopus Amaziæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Georgius indignus presbyter, & ex persona throni Nazianzi, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrenorum, similiter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Nicetas peccator, episcopus Claudiopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius exiguus episcopus Neocæsariæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius indignus episcopus Pitiununtensium libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Myrorum Lyciæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ Phrygarum provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Michael indignus episcopus Synadensium, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

* Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pidiæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theophylactus indignus diacous exarchus, & ex persona claræ metropoleos Cariæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Ieonii, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

A Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Καλχηδόνος, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, & ὑπέγραψα.

Λέων χάριτι Χριστοῦ πρεσβύτερος τῆς θείας καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας, & ἡγούμενος τῶν μοναστηρίων, & ἔκδικος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, & ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος ἁμαρτωλὸς, διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελίας ἐπαρχίας, & ἐπιτροπεύων Θωμᾶ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας· ἐπειδὴ τοῖς φίλοις τὴν λογικὴν θήλειαν τῶν ἡθῶν ποιμένων ἀφῆκε φωνὰς ἀλόγους· ἔστι γὰρ ἰμὰ ἀφιβάτα τῶν ἰμῶν φωνὴν ἀκόυε· διὸ κἀγὼ τοῖς ἡθῶν ποιμέσιν ὀρθὰ φωνὰς ἑπόμενος, κατ' ἴχνος δυθὴ βαδίζειν παρωπίμοις· οὐ δὲ ἐναγωνίστοις ἀπόφασι τῶν ἀναγνωσθέντων αὐτῶν χρίσεσιν ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Δυρραχιανῶν χώρας τῆς Ἰλλυρικῶν ἐπαρχίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Νικόλαος μοναχὸς ἡγούμενος, & ἐκπρόσωπος τοῦ θρόνου Τυάνων, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς, ἐπίσκοπος Ἀμασείας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἀνάξιος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ναζιανζοῦ, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

* Κωνσταντῖνος Γαγγρῶν ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Νικήτας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κλαυδιοπόλεως, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιτιουντέων ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνάδων ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πισιδίας ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος διάκονος, ἔξαρχος, & ἐκ προσώπου τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως Καρίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ἰωνίας μέρους πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως τῆς κατὰ Ἤπειρον παλαιᾶς πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Γεωργάκιος ἁμαρτωλὸς, ἀρχιεπίσκοπος, & ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Τραιανουπόλεως τῆς Θρᾴκων χώρας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ῥόδου ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Χειροφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Φότσιβόν, ἤτοι Τριαρτίνου, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι· ὑπέγραψα.

Μανοὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Νεόδικος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱερακάλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως τῆς Σουκαία, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Γαλάτας ἀνάξιος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου τῆς ἀγχιεπισκόπου Σικελίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Κύριλλος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Ἰωάννου ἐπισκόπου Γότθων, ὑστερῶν τῶν ἀποστολικῶν κηρύγμων & τῶν πατέρων παραδόσεων, καὶ τὰ νῦν προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Σεβαστῶν ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι ὑπέγραψα.

Ἀντώνιος ἀνάξιος μοναχὸς, & ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Σμύρνης, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

* Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Θρῳλίας, ἀσπάζομαι πάντα τὰ προγεγραμμένα δέξασθαι, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πλαπλωμὸς καὶ ἁμαρτωλὸς μοναχὸς, τῶν πολλῶν Προκοπίου τῶ Δολιχίστου ἐπιστάτου, σύμφωνος καὶ πάντα τοῖς πατρικοῖς φρονῶν, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης φιλῶν οὐδὲ ποτὲ τοὺς ἐφεκεῖθε τῶν ἀθλίων, καὶ τοῖς ἐν ἁγίοις πατρῴοις κατ' ἴχνος βαδίζειν διδασκαλίαις & τοῖς ἀφθὴ αὐτὰ κατακολουθοῦσι δόγμασι, οὐ ἀφῆκε τοῖς ἀγίοις ἀποβόλοις, ἐνεργήσαν τῆς αὐτῶν διδασκαλίας καὶ ἀφορεγμαμένοις, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Ταυρομενίτης συμφώνως καὶ πάντα τοῖς θεῖ ἁγίων πατέρων διδασκάλοις, & τοῖς ἀφορεγμαμένοις αὐτῶν χρίσεσιν ἐπόμενος, ὑπέγραψα.

Γωδιόσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσσήνης, συμφώνως καὶ πάντα τοῖς τῶ ἁγίων πατέρων διδασκάλοις, & τοῖς ἀφορεγμαμένοις αὐτῶν χρίσεσιν ἐπόμενος, ὑπέγραψα.

Constantinus indignus episcopus Pergæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius peccator, presbyter, & ex persona throni Trajanopoleos Thracenum regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Rhodi libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Chirilophorus indignus episcopus Photsibon, id est, Tripercaminensium, libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos Phrygarum provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi manu mea.

Basilius indignus episcopus civitatis Silgi, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Galato exiguus presbyter, & ex persona [Stephani] archiepiscopi Siciliæ; libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theophilactus indignus episcopus Euchaitensium libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Cyrillus monachus, & ex persona Joannis [monachi] episcopi Gothii, enuntiens apostolicis prædicationibus, & patrum traditionibus, & quæ nunc præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus civitatis Sugdenorum libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Antonius indignus monachus, & ex persona throni Smyrnæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus * Chii libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Joannes miler & peccator * cæcomonachus, locum sacrum Procopii reverendissimi episcopi, confessa patribus per omnia sapiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Catanæ, quantum ducens sempe amatores veritatis & sanctorum patrum doctrinam & vestigia sequi, atque rectis eorum venustati dogmatibus; hic & ego * tatari fetiamis, contentiens omnibus quæ ab eis edicta sunt, is quæ præscripta sunt, subscripsi.

Joannes indignus episcopus Tauromenij, concordiet per omnia sanctorum patrum doctrinas & sententia eorum quæ prolata sunt, sequens, subscripsi.

Gaudiosus indignus episcopus * Messenæ; concordiet per omnia sanctorum patrum doctrinas & sententia eorumdem, quæ * prio-ra, & Ge-nerali-tatis prolata sunt, subscripsi.

Theo-

Actio IV.

Theodorus indignus episcopus Panormi, concorditer doctrinas & tetlimonia eorum quæ præcipta sunt, sequens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Leontinæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & tetlimonia eorum quæ præfecta sunt, sequens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Bibonensium, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & tetlimonia eorum quæ præfata sunt, sequens, subscripsi.

Ioannes indignus episcopus * Tercocaleos defuniens, similiter subscripsi.

Theodoricus indignus episcopus Tauriana, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & tetlimonia eorum quæ præfata sunt, sequens, subscripsi.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & tetlimonia eorum quæ prælata sunt, sequens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Liparetensium insulæ *superius* fatis sanctorum patrum doctrinis convenienes in omnibus, subscripsi.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium superius prælata sanctorum patrum tetlimonia consentiens in omnibus, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Carinæ superius prælata tetlimonia sanctorum patrum consentiens in omnibus, subscripsi.

Theophanes episcopus Lilybei similiter.

Theodorus episcopus Troporum similiter.

Sergius episcopus Nicotrensium similiter.

Theodorus episcopus Bizyæ similiter.

Maurianus episcopus Pompeiopolensis similiter.

Ioannes episcopus Salonenianæ similiter.

Eustratius episcopus Bithyniæ sium provinciæ similiter.

Petrus episcopus Germiensium similiter.

Ioannes episcopus Arcadiopolensis similiter.

Constantinus presbyter, & ex persona throni Sebastopolensis, similiter.

Gregorius presbyter, & ex persona Nicetæ episcopi Coloniæ, similiter.

Sisinnius episcopus Parii similiter.

Epiphanius episcopus Mileti similiter.

Niceta episcopus Preconensis similiter.

Ioannes presbyter, & ex persona Nicetæ episcopi Coloniæ, similiter.

Urfus episcopus Avaratisanensium ecclesiæ similiter.

Eustratius episcopus Methymnæ similiter.

Leo episcopus Cii similiter.

Ioannes episcopus Apri similiter.

Theophylactus episcopus Cypsellorum similiter.

Lucianus episcopus sanctæ Apfaretianæ ecclesiæ similiter.

Leo episcopus Carpathi similiter.

Eustathius episcopus Crotadensium similiter.

* Dvirgensium Cyriacus episcopus * Zyparensium similiter.

Leo episcopus Mesimbriæ similiter.

Gregorius episcopus Dercensium similiter.

* Gr. Theodulus * Theodorus episcopus Amorii similiter.

Ioannes episcopus Nyssæ similiter.

Σπύριδων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβώνων συμφώνως τοῖς πάσι τοῖς ἤδη πατρικῶν δόγμασι κλίνω, ὡς ἂν προσεταχθείσας αὐτῶν χρήσεσι ἐπόμενος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τερκοκάλου θέσει ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυρουανῶν συμφώνως τοῖς πάσι τοῖς προκαταγραφείσαις χρήσεσι τῶν ἁγίων πατέρων ἐπόμενος, ὑπέγραψα.

Χριστόφορος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς συμφώνως τοῖς πάσι τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων δόγμασι, & τοῖς προκαταγραφείσαις αὐτοῦ χρήσεσι ἐπόμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαρεσίας νήσου τοῖς τῶν πατέρων δόγμασι κλίνας, ὑπέγραψα.

Θεότιμος ἐπίσκοπος Κροτώνων τοῖς προκαταγραφείσι τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι συγκατα τίθεμαι, ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρίνης τοῖς προκαταγραφείσι τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι συγκατα τίθεμαι ὑπέγραψα.

Θεοφάνης ἐπίσκοπος τῆς Λιλυβαίου ὡσαύτως.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Τροπαίου ὡσαύτως.

Σέργιος ἐπίσκοπος Νικοτρίου ὡσαύτως.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Βιζύης ὡσαύτως.

Μαυριανὸς ἐπίσκοπος Πομπηιοπόλεως ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκ. τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ὡσαύτως.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῆς Γερμίου ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκαδιοπόλεως ὡσαύτως.

Κωνσταντῖνος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου τῆς ἁγίας Σεβαστουπόλεως, ὡσαύτως.

Γρηγόριος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὡσαύτως.

Σισίνιος ἐπίσκοπος τῆς Παρίου ὡσαύτως.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Μιλήτου ὡσαύτως.

Νικήτας ἐπίσκοπος Προικονήσου ὡσαύτως.

Ἰωάννης πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὡσαύτως.

Οὖρσος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Αβαρατισανῶν ἐκκλησίας ὡσαύτως.

Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὡσαύτως.

Λέων ἐπίσκοπος τῆς Κίου ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Ἀπρῆς ὡσαύτως.

Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Κυψέλλων ὡσαύτως.

Λουκιάνος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀφαρετιανῶν ἐκκλησίας, ὡσαύτως.

Λέων ἐπίσκοπος Καρπάθου ὡσαύτως.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Κροτωνίου ὡσαύτως.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος * Ζυπαρῶν ὡσαύτως.

Λέων ἐπίσκοπος Μεσημβρίας ὡσαύτως.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Δέρκων ὡσαύτως.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Ἀμορίου ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νύσσης ὡσαύτως.

Γεώρ-

* Arax Cimiers. 36.

* Zgarè

1 Lege ex Adnotat. VII. Kurzelius, & Latine, *Corradensium*. Hardouinus.

Anno Christi 381.

Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Βαστίλου Θρᾴκῃ ὡσαύτως.

Γεώργιος ἐπίσκοπος Καμαλιανῶν ὡσαύτως.

Σωτήριος ἐπίσκοπος Κοκκινοῦ ὡσαύτως.

Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Τράλλης ὡσαύτως.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Μαυρίου ὡσαύτως.

Γεώργιος ἐπίσκοπος Βεδλίου ὡσαύτως.

Ἰγνάτιος ἐπίσκοπος Πείσης ὡσαύτως.

Κωνσταν. πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου τῆς Θρόνου Ἀγάθης, ὡσαύτως.

Θεόδοτος ἐπίσκοπος Νύσσης ὡσαύτως.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας ὡσαύτως.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνήσας Μιλάνδρου ὡσαύτως.

Σάββας ἐπίσκοπος Ἀνεῶν ὡσαύτως.

Νικήφορος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου Γαργάρων, ὡσαύτως.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Παλαιοπόλεως ὡσαύτως.

Θεόφανες ἐπίσκοπος Καλυβῶν ὡσαύτως.

Λέων ἐπίσκοπος Ἀλγιέρων ὡσαύτως.

Νικόδημος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὡσαύτως.

Λέανδρος ἐπίσκοπος Βαρτύρων ὡσαύτως.

Θεόγνωστος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου Φιλόξενου ἐπισκόπου Σιών, ὡσαύτως.

Θεόφανος ἐπίσκοπος Λεβένδου ὡσαύτως.

Στρατόνικος ἐπίσκοπος Κύμας ὡσαύτως.

Εὐτάβιος ἐπίσκοπος Ἐρυθρᾶς ὡσαύτως.

Θεόφιλος ἐπίσκοπος * Τύμνα ὡσαύτως.

Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μυείης ὡσαύτως.

Ὀλβιάνος ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὡσαύτως.

Γάβρα ἐπίσκοπος Πατάνων ὡσαύτως.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Περγάμου ὡσαύτως.

Βασίλειος ἐπίσκοπος * Ἀτραμυττίου ὡσαύτως.

Μαξίμος ἐπίσκοπος * Ἀτάνδρου ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀσσῆ ὡσαύτως.

Λέων ἐπίσκοπος Φωκίας ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ῥαδάνου ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ῥαΐου ὡσαύτως.

Μιλχιγεδέκ ἐπίσκοπος Καλυκεδόνων ὡσαύτως.

Θεόφιλος ἐπίσκοπος Χερσονήσου ὡσαύτως.

Λεωνίδας ἐπίσκοπος Μαδύτα, ὅπερ Κόλπος, ὡσαύτως.

Σισίνιος ἐπίσκοπος Ζερμῆ ὡσαύτως.

Θωμᾶς ἐπίσκοπος τῆ Δαονίς ὡσαύτως.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Θεοδωροπόλεως ὡσαύτως.

Σισίνιος ἐπίσκοπος Χαλκήδος ὡσαύτως.

Βενιαμὶν ἐπίσκοπος Λίβρων ὡσαύτως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Βρέτου ὡσαύτως.

Σπυρίδων ἐπίσκοπος Παλαιᾶς Κύθηρων ὡσαύτως.

Εὐτάβιος ἐπίσκοπος Γόλων ὡσαύτως.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆ Κιτίου ὡσαύτως.

Γεώρ-ιος ἐπίσκοπος Τεμεσσῆνος ὡσαύτως.

Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦνος ὡσαύτως.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Πυνδάλων ὡσαύτως.

Σωστένος ἐπίσκοπος Νέου ὡσαύτως.

Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως ὡσαύτως.

Λέων ἐπίσκοπος Μίκῆς ὡσαύτως.

Γεω-

Actio IV.

A Georgius episcopus Imperialium Thermarum similiter.

Georgius episcopus Camulinorum similiter.

Soterichus episcopus Cincisensium similiter.

[Theophylactus Hypæpensium similiter.]

Theophylactus episcopus Tralle similiter.

Constantinus episcopus Maiturorum similiter.

Georgius episcopus Bridensium similiter.

Ignatius episcopus Peiræ similiter.

Constantinus presbyter, & ex persona throni Agathæ, similiter.

Theodolus episcopus Nyssæ similiter.

B Basilius episcopus Magnesiæ similiter.

Basilius episcopus Magnesiæ Mæandri similiter.

Sabbas episcopus Anceorum similiter.

Nicephorus presbyter, & ex persona episcopi Gangarentium, similiter.

Gregorius episcopus Palæapoleos similiter.

Theophanes episcopus * Chalcbæ similiter. * Calybæ.

Leo episcopus Algieretium similiter.

Nicodemus episcopus Evazensium similiter.

Lycasius episcopus Vartensium similiter.

Theognius presbyter, & ex persona Philippi episcopi Sion, similiter.

Theophanes episcopus * Lebendi similiter. * Calibæ.

Stratonicus episcopus Cymæ similiter.

C Eustathius episcopus Erythrensium similiter.

Theophilus episcopus * Tymni similiter. * Gr. Mastinat.

Colmas episcopus Myeiræ similiter.

Olbianus episcopus Elææ similiter.

Pardus episcopus Pitanæ similiter.

Pallius episcopus Pergamenium similiter.

Basilius episcopus * Atramyttii similiter.

* Marianus episcopus * Atandri similiter.

Ioannes episcopus Assi similiter.

Leo episcopus Phocæ similiter.

Ioannes episcopus Rhadedi similiter.

Ioannes episcopus Paonii similiter.

Melchisedec episcopus Calliopolens similiter.

D Theophylactus episcopus Chariopoleos similiter.

Leonides episcopus Madyti, id est Colæ, similiter.

Sisinnius episcopus * Zermii similiter. * Taurelli

Thomas episcopus Daonii similiter.

Gregorius episcopus Theodoropoleos similiter.

Sisinnius episcopus Chalcidis similiter.

Benjamin episcopus * Libyrensium similiter. * Liciensium

Ioannes episcopus Bryleos similiter.

Spyridon episcopus * Palææ Cythrensium similiter. * Veteris

E Eustathius episcopus * Golensium similiter. * Solensium

Theodorus episcopus Citii similiter.

Georgius episcopus Tremithuntensium similiter.

Alexander episcopus Amathuntensium similiter.

Constantinus episcopus Hiopoleos similiter.

Syaeus episcopus Nessi similiter.

Theophilus episcopus Anastasiopoleos similiter.

Leo episcopus Minzi similiter.

Pe-

Notæ.

1 Pro Aabile. 2 Pro Tigne, vel potius Tigne. 3 Pro Alpagnurie.
4 Pro, Artaqie. 5 Pro, Lebed. 6 Pro, Tymni. 7 Pro, *Adramittii*.
8 Pro, *Adandrii*, Lectiones. 9 In provincia Europæ. 10 In Provincia Europæ, *Alfgum*. In Editio Ant-

Actio IV.

Petrus episcopus Aponensium similiter.
Anthimus episcopus Verinopolens similiter.
Michael episcopus Melitapolens similiter.
Sisinnius episcopus * Adriæ similiter.
* Hadriæ
Theodorus episcopus Germæ similiter.
Basilius episcopus * Hadranathyrensium similiter.
Leo episcopus Pœmaninensium similiter.
Symeon episcopus Oeæ similiter.
Strategius episcopus Dardani similiter.
Joannes episcopus Lampiari similiter.

Theodotus episcopus Palatensium similiter.
Leo episcopus Troadensium similiter.
Nicetas episcopus * Hylæi similiter.
Theodotus episcopus Abydi similiter.
Leo episcopus Traculensium similiter.

Anastasius episcopus Tripoleos similiter.
Joannes episcopus Tabalensium similiter.
Stephanus episcopus Salentium similiter.
Stephanus episcopus Silandri similiter.

Nicolaus episcopus Pericommatos similiter.
Hoc presbyter, & ex persona throni Thyateremium similiter.

Ioannes episcopus Setensium similiter.
Constantinus episcopus Acrafi similiter.
* Lymnoeum
Theophanes episcopus * Maronis similiter.
Michael episcopus Strateumenis similiter.
Lycaftus episcopus Philadelphiæ similiter.

Michael episcopus Stallæ similiter.
Gregorius episcopus Gordi similiter.
Joannes episcopus Daldæ similiter.
Eustathius episcopus Myricanæ similiter.
Joseph episcopus Attalii similiter.
Theopiftus episcopus Hermocapeliæ similiter.
Zacharias episcopus Hieracofaliæ similiter.
Michael episcopus Cerofensium similiter.
* David.
* Daniel episcopus Helenopolens similiter.
Cyrion episcopus Lophi similiter.

Basilius presbyter, & ex persona * Dafcylii, similiter.
Theophylactus episcopus Apollonialdis similiter.
Constantinus episcopus Cæsariæ Bithyniæ similiter.
Gregorius episcopus Baslinopoleos similiter.
* Sive Adrianopolis
Leo episcopus Neocæsariæ similiter.

Nicephorus episcopus Adrani similiter.
Theodorus episcopus Prusæ similiter.
Epiphanius episcopus Lampæ similiter.
Theodorus episcopus Heracliopoleos similiter.
Anastasius episcopus Cnossi similiter.
Melete episcopus Cydoniæ similiter.
Leo episcopus Cilami similiter.

Theodorus episcopus Subritensium similiter.
Leo episcopus Phocaicis similiter.

Ioan-

Concilium Constantinopolitanum VI. Anno Christi 787.

A Πέτρος ἐπίσκοπος Ἀπώνου ὁμοίως.
Ἀνθίμος ἐπίσκοπος Βεριναπόλεως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Μελιτινοῦλλου ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκοπος Ἀδριάδος ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γέρμης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος * Ἀδριανοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Πομπανίου ὁμοίως.
Συμεὼν ἐπίσκοπος Οἴας ὁμοίως.
Στρατήγιος ἐπίσκοπος Δαρδάνι ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Λαμπιάδος ὁμοίως.
Θεόδοτος ἐπίσκοπος Παλατῆς ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Τρωάδων ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος τῆ * Ὑλαίας ὁμοίως.
B Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆ Ἀβύδου ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Τρακίλων ὁμοίως.
Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Ταβάλων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος * Σάλων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος Σιλανδρῆς ὁμοίως.
Νικόλαος ἐπίσκοπος τοῦ Περικόμματος ὁμοίως.
Ἰσαὰκ πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τῆ θρόνι * Θυατήρων, ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σέτων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος * Ἀκραφνῆ ὁμοίως.
C Θεοφάνης ἐπίσκοπος Λιμνέων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Στρατωτικοῦ ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Σταλλῶν ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Γορδῆ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Δαλδῆς ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Τρικαπῆς ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ἐπίσκοπος Ἀτταλείας ὁμοίως.
Θεόπιστος ἐπίσκοπος Ἑρμοκαπηλῆας ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Ἱερακαρείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Κηρσῶν ὁμοίως.
Δανιὴλ ἐπίσκοπος Ἑλενοπόλεως ὁμοίως.
Κυρίων ἐπίσκοπος τῆ Λόφου ὁμοίως.
D Βασίλειος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τῆ Δασκυλίου, ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, ἤτοι Ἀδριανοῦ, ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Ἀδρανῆς ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Προύσης ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Λάμπτης ὁμοίως.
E Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἡρακλειουπόλεως ὁμοίως.
Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Κνωσοῦ ὁμοίως.
Μελέτιος ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Κιλάμου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Σαβδριτῶν ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Φωκαικῆς ὁμοίως.

Actio IV.

Nicæna II. Constantinopolitanum VI. Anno Christi 787.

A Joannes episcopus Arcadiæ similiter.
Epiphanius episcopus Eleutherosæ similiter.
Phocinus episcopus Cantani similiter.
Silanolus episcopus Cherfonesi similiter.

Gregorius presbyter, & ex persona throni Cephallenæ, similiter.
Philippus episcopus Corcyræ similiter.

Antonius episcopus Traxenæ similiter.
Petrus episcopus Monembasiæ similiter.
Gabriel episcopus Æginæ similiter.
Leo episcopus Porthmi similiter.
Philippus episcopus Oyri similiter.
Leo episcopus Zacynthi similiter.
B Leo episcopus Linoæ similiter.
Nicetas episcopus Melliæ similiter.
Nicophytus episcopus Gordoleoruum similiter.
Joannes episcopus * Tenneniæ similiter.
* Sternoeum Eurocastrum
Leo episcopus Aspendi similiter.
Constantinus episcopus Zalensium similiter.
Gregorius episcopus Sinopæ similiter.
* Martinus
* Martinus diaconus, & ex persona Theodori episcopi Andrapentium, similiter.
Andronicus presbyter, & ex persona Joannis episcopi Zaliciensium, similiter.
Constantinus episcopus Safmensium similiter.
Gregorius episcopus Amastri similiter.
Heracliius episcopus Junopoleos similiter.
C Nicetas episcopus Dadybrensium similiter.
Theophanes episcopus Sorensium similiter.
Joannes episcopus Heraclæ similiter.
Theophilus episcopus Pistiadis similiter.
Constantinus episcopus Cratiæ similiter.
Nicetas episcopus Rizai similiter.
Constantinus episcopus Polemonii similiter.
Theodorus episcopus Comanensium similiter.
Ioannes episcopus Cerafunensium similiter.
Nicephorus episcopus Clanei similiter.
Leo episcopus Trocnadensium similiter.
D Joannes diaconus, & ex persona throni Phaselidis, similiter.
Theodorus epiopus Pinnarensium similiter.
Stephanus episcopus * Canuæ similiter.
* Pancratium
Anastasius episcopus * Patrensium similiter.
Georgius episcopus Naiæ similiter.
Constantinus episcopus Candicensium similiter.
Leo episcopus Corydalensium similiter.
Nicodemus episcopus Sidymensium similiter.
Leo episcopus Limyrensium similiter.
Constantinus episcopus Tlensium similiter.
E Petrus diaconus, & ex persona throni Oriandensium similiter.
Stephanus episcopus Araxi similiter.
Georgius episcopus Oeniandi similiter.
Constantinus episcopus Combensium similiter.
Staurattius episcopus Zenopoleos similiter.
Gregorius episcopus Cibyræ similiter.
Basilius episcopus Tabensium similiter.

Tt Do-

Hadrianus in Mſ. pro Adraene, in Provincia Hellespontiſ. 2 Pro, Hadrianathyrensium, in Provincia Hellespontiſ. 3 Pro, Pelecofium in Phrygia Pacatiana. 4 Pro Illi, ut ſupra. 5 Pro Epiſcopi vel throni Dafcylii. 6 Pro, Ἀδριανοῦπολις. 7 Pro, Ἰαβάων. 8 Pro, Θυατείρων.

1 Pro, Ἐτέων. 2 Forte Τεκέρων. 3 Pro, Κεῖον. 4 Pro, Πατέων. 5 In Notitia Lyciæ Rhoa vel Nova. 6 Pro, Ὀρανοῦς, ut quidem eſt in Notitia. 7 In Notitia Lyciæ, Κῆρδι. 8 Pro, Σαπαῖ.

Conciliorum Tom. VIII.

Actio IV.

Dorotheus episcopus Neapoleos similiter.
Constantius episcopus Alabandensium similiter.
David episcopus Iassi similiter.
[Gregorius episcopus Mytalensium similiter.
Sergius episcopus Bargyliensium similiter.
Gregorius episcopus Heraclæ Latomi similiter.
Joannes episcopus Mybdi similiter.
Stauracius episcopus Stadiæ similiter.
Gregorius episcopus Stratonicii similiter.
Niceta diaconus, & ex persona throni Halicarnassi similiter.

Michael episcopus Charseropensium similiter.
Pantaleon episcopus Valentiæ similiter.
Georgius episcopus Peltensium similiter.
Christophorus episcopus Antanasi similiter.
Leo episcopus Eumeniæ similiter.
Philippus episcopus Trampolens similiter.
Leo episcopus Alexnium similiter.
Paulus episcopus Aromoræ similiter.
Gregorius episcopus Timenatensium similiter.
Nicephorus episcopus Laidensium similiter.
Georgius episcopus Apziæ similiter.
Joannes episcopus Sybeos similiter.
Zacharias episcopus Trapezopolos similiter.
Leo episcopus Sebastiæ similiter.
Theophylactus presbyter, & ex persona throni Georgii Hypti episcopi, similiter.
Constantinus episcopus Eucarpiæ similiter.
Andreas episcopus Cedisii similiter.
Dositheus episcopus Planantenium, id est, Collapiæ, similiter.

Constantinus episcopus Cotryaii similiter.

Niceta episcopus Nacoliæ similiter.
Leo episcopus Docimii similiter.
Ioannes presbyter, & ex persona throni Hetorii, similiter.
Michael episcopus Hierapolens similiter.
Nicolaus episcopus Phyriæ similiter.
Theophylactus episcopus Cinnaboreos similiter.
Damianus episcopus Myri similiter.
Christophorus episcopus Pyramii similiter.
Niceta episcopus Augustopolens similiter.
Georgius episcopus Midaei similiter.
Constantinus episcopus Ambladensium similiter.
Stephanus presbyter, & ex persona throni Ofti, similiter.
Georgius presbyter, & ex persona throni civitatis Polybatis, similiter.
Sisinnius episcopus Philomelii similiter.
Michael episcopus Papensium similiter.
Sisinnius episcopus Apamiæ Ciboti similiter.

A Δωρόθεος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀλαβανδέων ὁμοίως.
Δαβὶδ ἐπίσκοπος Ἰασσέων ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος Βαργυλίων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Λατόμου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Μύβδων ὁμοίως.
Σταυράκιος ἐπίσκοπος Σταδίων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.
Νικήτας διάκονος, & ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ἁλικαρνασσοῦ.

B Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Χαιρεφέων ὁμοίως.
Παντελεὴμων ἐπίσκοπος Οὐαλεντινίας ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Πελτῶν ὁμοίως.
Χριστόφορος ἐπίσκοπος Ἀντανασοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Φίλιππος ἐπίσκοπος Τραμπολέων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀλεξίων ὁμοίως.
Παῦλος ἐπίσκοπος Ἀρομωρᾶς ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Τιμενατέων ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Λαοδίων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Ἀπτίας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σιβέων ὁμοίως.
C Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Τραπεζοῦντος ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Σεβαστείας ὁμοίως.
Θεοφύλακτος πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Γεωργίου Ὑπτοῦ ἐπισκόπου Τῆς, ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Εὐκαρπείας ὁμοίως.
Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Κεδισσοῦ ὁμοίως.
Δοσίθεος ἐπίσκοπος Ἡνωμένων, ἤτοι Κολλοπίων, ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τοῦ Κοτριαείου ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Νακολίας ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος τοῦ Δοκιμείου ὁμοίως.
Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου
D Ἑτταρείου ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
Νικόλαος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.
Θεοδόλαιος ἐπίσκοπος Κιναβόρου ὁμοίως.
Δαμιανὸς ἐπίσκοπος Μύρων ὁμοίως.
Χριστόφορος ἐπίσκοπος Πυραμοῦς ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Αὐγουστοπόλεως ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τοῦ Μιδαείου ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀμβλαδίων ὁμοίως.
Στέφανος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ὀφτοῦ, ὁμοίως.
E Γεώργιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Πολυβάτου, ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Φιλομηλίου ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Πάπων ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Κιβοῦτου ὁμοίως.

Κω-

Anno Christi 787.

Hagiotaxi Notæ.

1 Pro, Latmi. 2 Pro, Mynda. 3 Pro, Aianeæ, in Phrygia Pacatiana.
4 Pro, Tymandensium. 5 Supra Laodicenorum. In Notitia Phrygiæ Pacatianæ Ἀτλῶν.
6 Pro, Apziæ vel Supra. 7 Pro, Sozopoli, in Phrygia Pacatiana.
8 Pro, Aureæ. 9 Pro, Modis in Caria.
10 Pro, Kaotrenses, in Phrygia Pacatiana.
12 Pro, Anniæ, vel Annæ, in Phrygia Pacatiana.
11 Pro, Trocoræ, in Phrygia.
13 Pro, Aradæ.
14 In Notitia Phrygiæ, Πρωμοῦσσα, & Πρωμοῦσσαι.

Anno Christi 787.

Actio IV.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κουμάνων ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Ἀδαλίων ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος Τοτιείων ὁμοίως.
Θεόδοτος ἐπίσκοπος Σουγλαιοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Βάης ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος Σελλαείας ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Φλόγων ὁμοίως.
Μαξίμος ἐπίσκοπος Μαγνήων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀλβίων ὁμοίως.
Σύφαξος ἐπίσκοπος Παπωνῶν ὁμοίως.
* Βαρδάνης ἐπίσκοπος Δαδίων ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Δαβελίου ὁμοίως.
Εὐδόξιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως ὁμοίως.
Θεοδότιος ἐπίσκοπος Βελεμηρόου ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Πλωτινουπόλεως ὁμοίως.
Βασίλιος ἐπίσκοπος Γαβριόου ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος τοῦ Πεμφιδίου ὁμοίως.
Ῥοῦβεν ἐπίσκοπος τοῦ Σεκαβίου ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Γαζείων ὁμοίως.
B Κάλλιστος ἐπίσκοπος τῶν Εὐδοκιάδων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Λιγνέων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κεδρείων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κρεμνῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀδριανείας ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος τῆς Χῆς ὁμοίως.
Γαλάτιος ἐπίσκοπος τῆς Μελῆς ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος τῆς Λέρας ὁμοίως.
Μάξιμος ἐπίσκοπος Δουρραμαρίας ὁμοίως.
* Ἐν Κάστρῳ Λέρων. Εὐσέβιος ἐπίσκοπος * Κολλιτήρας ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπος τῶν Καρδαβίων ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκ. Μοσβεῶν ὁμοίως.
Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Λαμῆς ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γερμανικοῦ ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκ. Συκῆς ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Δαλιουανδῆ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Σιβέων ὁμοίως.
D Σισίννιος ἐπίσκοπος τῶν Φιλαδελφέων ὁμοίως.
Εὐδόξιος πρεσβύτερος, μοναχὸς, & ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῶν Μετθηνοπόλεων, ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τῆς Ἀνδρῆς ὁμοίως.
Εὐσέβιος ἐπίσκοπος τῆς Τῆνου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κάδων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀξάνων ὁμοίως.
Θεοφάνιος ἐπίσκοπος Μωκισσῶν ὁμοίως.
Βασίλιος ἐπίσκοπος Διονυσιουπόλεως ὁμοίως.
Σάββας ἐπίσκοπος Σωστῶν ὁμοίως.
Σάββας ἡγούμενος καὶ ἡγήσαντος μονῆς τῆς Στουδίου ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς Ὁρμίσδου ὁμοίως.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς Χώρας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ Παγωνίου ὁμοίως.
Εὐσέβιος ἡγούμενος τῆς Μαξιμίου ὁμοίως.

Concil. General. Tom. VIII.

Tt 2 Jo-

1 In Notitiis Τεριάνων, vel Τεριάνων, vel Τεριάνων in Pisidia. Hard.
2 Pro, Sagalassi, in Pisidia. Hard.
3 Pro Sagalaß. Hardouinus.

Joseph hegumenus & archimandrita Heraclii similiter.
Thomas monachus, & ex persona Joannis hegumeni Chenolacei, similiter.
Plato hegumenus & archimandrita Saccudeonis similiter.
Theodorus hegumenus & archimandrita Pandi similiter.
* Macarius hegumenus & archimandrita Barda similiter.
Strategius monachus sanctæ Sion similiter.
Gregorius hegumenus Hyacinthi similiter.
Joseph hegumenus * Acœmitorum similiter.
Michael hegumenus sancti Petri similiter.
Theodorus hegumenus, & archimandrita Bodi, similiter.
Theophylactus monachus Cathon similiter.
Constantinus hegumenus Calauretum similiter.
Antonius hegumenus Dio similiter.
Hilarion hegumenus Floron similiter.
Nicetas hegumenus sancti Alexandri similiter.
Theodorus hegumenus Xerocepo similiter.
Niceta hegumenus Gudila similiter.
Niceta hegumenus sancti Elix similiter.
Theophilus hegumenus Antesi similiter.
Constans hegumenus sancti * Cyriaci similiter.
Stephanus hegumenus Careonis & archimandrita, similiter.
Nicephorus hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
Theophylactus hegumenus sancti Elix similiter.
Joannes hegumenus Chenolacei similiter.
Paulus hegumenus * Baulei similiter.
Stephanus hegumenus sancti * Erici similiter.
Lazarus hegumenus sancti Autonomi similiter.
Ignatius hegumenus Syceos similiter.
Gregorius hegumenus Callistrati similiter.
Gregorius hegumenus Monagri similiter.
Sisinius hegumenus Arium similiter.
Anastasius hegumenus Carnechenon similiter.
Bebanes hegumenus & archimandrita Thermarum similiter.
Petrus hegumenus Homericenorum similiter.
Stephanus hegumenus Thermizenorum similiter.
Thomas hegumenus Hieragathæ similiter.
Theophylactus hegumenus Cathodi similiter.
Nicephorus hegumenus sancti Andreæ similiter.
David hegumenus sancti Thyrsi similiter.
Leo hegumenus sancti Georgii Cellarum similiter.
Joannes hegumenus * Lacceorum similiter.
Leo hegumenus Leontopolitanus similiter.
Gregorius hegumenus * Agauri similiter.
Isidorus hegumenus Litri similiter.
Dositheus hegumenus Mnemosynon similiter.
Nicephorus hegumenus sancti Sergii Midicionis similiter.

Ἰωσὴφ ἡγούμενος & ἀρχιμανδρίτης τῦ Ἡρακλείου ὁμοίως.
Θωμᾶς μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Ἰωάνου ἡγουμένου τῦ Χηνολάκκου, ὁμοίως.
Πλάτων ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης * Σακκουδέων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος & ἀρχιμανδρίτης τῦ Πανδοῦ ὁμοίως.
Μάκαρις ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Βαρδᾶ ὁμοίως.
Στρατήγιος μοναχὸς τῆς ἁγίας Σιὼν ὁμοίως.
Γρηγόριος ὁ ἡγούμενος τῦ Ὑακίνθου ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ἡγούμενος * Ἀκοιμητῶν ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τῦ ἁγίου Πέτρου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῦ Βωδῆ ὁμοίως.
Θεοφύλακτος μοναχὸς τῦ Κεθῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος Καλαυρῶν ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἡγούμενος τῆς Διὸς ὁμοίως.
Ἱλαρίων ἡγούμενος τῦ Φλώρου ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τῦ Ξηροκήπου ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῦ Γαδίλα ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ἡλιᾶ ὁμοίως.
Θεόφιλος ἡγούμενος τῦ Αὐλῶτῦ ὁμοίως.
Κώνστας ἡγούμενος τῦ ἁγίου Κυρίκου ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῦ Καρεῶνος & ἀρχιμανδρίτης, ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τῦ Χιωνάκκου ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῦ Βαυλῆ ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Κηρίκου ὁμοίως.
Λάζαρος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Αὐτονόμου ὁμοίως.
Ἰγνάτιος ἡγούμενος τῦ Συκέως ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῦ Καλλιστράτου ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῦ Μονάγρου ὁμοίως.
Σισίνιος ἡγούμενος Ἀείου ὁμοίως.
Ἀναστάσιος ἡγούμενος * Κεχ. ὁμοίως.
Βεβάνης ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῦ Θερμῶν ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος τῦ Ὁμηρείων ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῦ Θερμιζίου ὁμοίως.
Θωμᾶς ἡγούμενος τῦ Ἱερᾳγάθου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τῦ Καθοῦ ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ἀνδρέου ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Θύρσου ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῦ ἁγίου Γεωργίου τῦ Κελλίου ὁμοίως.
Ἰωάνης ἡγούμενος τῦ Λακκῶν ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῦ Λαύρα ὀδυνῶν ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος Ἀγαύρου ὁμοίως.
Ἰσίδωρος ἡγούμενος τῦ Λίτρου ὁμοίως.
Δοσίθεος ἡγούμενος Μνημοσύνων ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Σεργίου τῦ Μιδικείου ὁμοίως.

Θεό-

Θεόδωρος ἡγούμενος τῦ Δωμελίου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τῦ Καλοῦ ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τῦ ἁγίου τριῶν Πλείων ὁμοίως.
Ἰωάνης ἡγούμενος τῦ Κοιλιδίου ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἡγούμενος τῦ * Δωδεκάθου ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῦ Ἀγνίου ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Πέτρου πόλεως Ποιμενικῦ ὁμοίως.
Εὐσέβιος ἡγούμενος Κελζοῦ ὁμοίως.
Μάκαρις ἡγούμενος Ψαρῶν ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἡγούμενος τῦ Παρανδῦ ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἡγούμενος τῦ Πεσεγρεῶνος ὁμοίως.
Δαβὶδ ἡγούμενος τῦ ἁγίου Γεωργίου Πεταῆ. ὁμοίως.
Ἰωάνης ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ζωτικῦ ὁμοίως.
Ἀγάπιος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ὀρίσου ὁμοίως.
* Δανιὴλ ἡγούμενος τῦ ἁγίου ἀποστόλου Μαγνεντίας ὁμοίως.
Θεόδοτος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Πεχῆτίου ὁμοίως.
Κάλλιστος ἡγούμενος διαφόρων μοναστηρίων Κύπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος Βορδῶν ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος Λιμβῖ ὁμοίως.
Κώνστας ἡγούμενος τῦ Ἱππῶνος.
Γεώργιος ἡγούμενος Δουκίκων ὁμοίως.
Εὐδόξιος ἡγούμενος Ὀξυβῆνῶν ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἡγούμενος Οὐξίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Λαζάρου ὁμοίως.
Φίλιππος ἡγούμενος Βεῆμον ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ὀρτυκίδων ὁμοίως.
Ἀκάκιος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ὀρέστου ὁμοίως.
Ἰωάνης ἡγούμενος τῦ Σωτῆρος ὁμοίως.
Πέτρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Κεθναείων, ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἡγούμενος τῦ Σωλῶν ὁμοίως.
Θεόφιλος μοναχὸς, & ἐκ προσώπου τῦ ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου Φωτοῦ ὁμοίως.
Κύριλλος ἡγούμενος Δολικλάμου ὁμοίως.
Σέργιος ἡγούμενος τῦ Γομμίου ὁμοίως.
Ἰωάνης προεστῶς τῦ ἁγίου Σεργίου τῦ Γεμμίου ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος Οστῆνῶν ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἡγούμενος Ἀκραδίου ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος Γλαυκῶν ὁμοίως.
Μάκαρος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Ἰωάνου τῦ Θεολόγου ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Σαλδιλλῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τῦ ἁγίου Στεφάνου τῦ Ἀντιφυλῆ ὁμοίως.
Θεόδωρος μοναχὸς, ἐκ προσώπου Θεοδότου ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου Καλοκῆ ὁμοίως.
Εὐστοχίας μοναχὸς τῦ Κεθναείων ὁμοίως.
Θεόδοτος μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ἐπικεκῆ ὁμοίως.

Theodorus hegumenus Amorii similiter.
Theodorus hegumenus Acradionis.
Constantinus hegumenus sanctorum trium Puerorum similiter.
Joannes hegumenus Cœladesium similiter.
Antonius hegumenus Dodecathroni similiter.
Paulus hegumenus Agnyon similiter.
Paulus hegumenus sancti Petri civitatis Pœmanienorum similiter.
Eusthenon hegumenus Crizenium similiter.
* Macarius hegumenus Plaroidi similiter.
Epiphanius hegumenus Paranandi similiter.
Antonius hegumenus Presiterenorum similiter.
David hegumenus sancti Georgii similiter.
Joannes hegumenus sancti Zorici similiter.
Agapius hegumenus sancti Thyrsi similiter.
* Daniel hegumenus sanctorum apostolorum Magnentiæ similiter.
Theodosius hegumenus sanctæ Dei genitricis Periseretorum similiter.
Callistus hegumenus diversorum * monachorum Cypri similiter.
Theophylactus hegumenus Bordæ similiter.
Theodorus hegumenus Limbi similiter.
* Constantinus hegumenus Hippi similiter.
Georgius hegumenus Dominicenium similiter.
* Euthymius hegumenus Oxybetenium similiter.
Antonius hegumenus Uxia similiter.
Basilius hegumenus sancti Andreæ similiter.
Philippus * Beleemium similiter.
Basilius hegumenus sanctæ Dei genitricis Ortycidiensium similiter.
Acacius monachus sancti Orestis similiter.
Joannes hegumenus sancti Salvatoris similiter.
Petrus monachus, & ex persona * Cellarum similiter.
Zacharias hegumenus * Syndenium similiter.
Theophilus monachus, & ex persona hegumeni sanctæ Dei genitricis Photeon, similiter.
Cyrillus hegumenus Doloconium similiter.
Sergius hegumenus * Gemmium similiter.
Joannes presbyter sancti Sergii Gemion similiter.
Nicetas hegumenus Ostaorum similiter.
Antonius hegumenus Acraborum similiter.
Petrus hegumenus Platani similiter.
Macrus hegumenus sancti Joannis Theologi similiter.
Leo hegumenus sanctæ Dei genitricis Saldarionis similiter.
Constantinus hegumenus sancti Stephani Antipsili similiter.
Theodorus monachus, & ex persona hegumeni sanctæ Dei genitricis Calocerenium, similiter.
Eutychianus monachus monasterii Callistrati similiter.
Theodotus monachus sanctæ Dei genitricis Epicanzi similiter.

Actio IV. Anno Christi 787.

Joannes monachus, & ex persona Stephani hegumeni Bonifensium similiter.
Callistus monachus ejusdem monasterii Bonifensis similiter.
Niceta hegumenus sanctæ Dei genitricis monasterii Castri Tii similiter.
Samuel monachus archangeli Gabrielis similiter.
Theodolus hegumenus sanctæ Trinitatis similiter.
Joannes monachus, & ex persona Strategii hegumeni, similiter.
*Sanctæ Dei genitricis. *Militis. * Gr. addit. Cellium. * Cellon. * Theodosius.* Hilarion monachus sanctæ Dei genitricis similiter.
Dorotheus monachus sancti Theodori Secundæ similiter.
Paulus hegumenus sanctæ Dei genitricis Tyrosinum similiter.
Leo hegumenus sancti Cyriaci similiter.
Epiphanius hegumenus sanctæ Dei genitricis Limnas similiter.
Georgius hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
Cosmas hegumenus sanctæ Dei genitricis Paradisi similiter.
Euthemon monachus sancti Salvatoris juxta Byraicum similiter.
Bardas hegumenus, & archimandrita Prusadis, similiter.
Petrus hegumenus sanctorum apostolorum Castri Profti similiter.
Basilius monachus civitatis Amorii sanctæ Dei genitricis similiter.
Basilius presbyter, & hegumenus monasterii Oxypetri, similiter.
Philippus hegumenus Eumeniæ similiter.
Basilius hegumenus sancti Luciani similiter.
Theophylactus hegumenus Pegadii similiter.
* Gr. monachus, & sic jub. Anthimus * hegumenus Psamathi similiter.
Michael hegumenus sancti martyris Georgii similiter.
Christophorus hegumenus Candelarum similiter.
Nicolaus hegumenus Canurgon similiter.
Silanus hegumenus Lithini similiter.
Thomas monachus Molynensium similiter.
Michael monachus, & ex persona hegumeni monasterii sanctæ Dei genitricis Pygi, similiter.
Gregorius hegumenus sanctæ Dei genitricis Symbolorum similiter.
Joannes hegumenus sanctæ Dei genitricis Rudensium similiter.
* Cedasus * Constantinus hegumenus sancti Petri Hydendrensium similiter.
Symeon hegumenus sanctæ Dei genitricis Abramitenorum similiter.
Gregorius hegumenus sancti Clementis similiter.
Theognis hegumenus monasterii sancti apostoli Timothei Cretensium similiter.
Joannes hegumenus sancti martyris Theodori similiter.
Theodolus hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
Petrus hegumenus S. Joannis deliquoi Cretensium insulæ similiter.

A Ἰωάννης μοναχὸς, & ἐκ προσώπου Στεφάνου ἡγουμένου Βονιφενσίων ὁμοίως.
Κάλλιστος μοναχὸς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου Βονιφενσίων ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου μονῆς τοῦ Κάστρου Τίου ὁμοίως.
Σαμουὴλ μοναχὸς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμοίως.
Ἰωάννης μοναχὸς, & ἐκ προσώπου Στρατηγοῦ ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Ἱλαρίων μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς Κίνλιου ὁμοίως.
B Θεόδοσος μοναχὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Σεκούνδου ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Τυμπ. ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Λίμνας ὁμοίως.
Γεώργιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Κοσμᾶς ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Θεοτόκου τῆ Παραδείσου ὁμοίως.
Εὐθύμιος μοναχὸς τοῦ Σωτῆρος τοῦ ἐν τῷ Βραϊκέῳ ὁμοίως.
Βάρδας ἡγούμενος & ἀρχιμανδρίτης Προυσάδης ὁμοίως.
C Πέτρος ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Καστρομάνου ὁμοίως.
Βασίλειος μοναχὸς τῆ Ἀμορίου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Βασίλειος πρεσβύτερος μονῆς τοῦ Ὀξυπέτρου ὁμοίως.
Φίλιππος ἡγούμενος Εὐμενείας ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τοῦ Πηγαδίου ὁμοίως.
Ἀνθίμος μοναχὸς Ψαμαθοῦ ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου ὁμοίως.
Χριστόφορος ἡγούμενος τῆς Κανδήλων ὁμοίως.
D Νικόλαος ἡγούμενος τῆς Κουργωνῶν ὁμοίως.
Σιλβανὸς ἡγούμενος τοῦ Λιθίνου ὁμοίως.
Θωμᾶς μοναχὸς Μοσυνῶν ὁμοίως.
Μιχαὴλ μοναχὸς, & ἐκ προσώπου τοῦ ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Πύγου ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Συμβόλων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ροδίων ὁμοίως.
* Κάσσας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου Ὑδενδρῶν ὁμοίως.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆ Ἀβραμιτῶν ὁμοίως.
E Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ὁμοίως.
Θέογνις ἡγούμενος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τιμοθέου τῆς Κρητῶν νήσου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Κρητῶν νήσου ὁμοίως.

Anno Christi 787. Actio V.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου & θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. βασιλεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου & φιλοχριστοτάτου βασιλέως Κωνσταντίνου, Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοφιλεστάτης μητρὸς, ἔτους ἑβδόμου τῆς αὐτῶν βασιλείας, πρὸ πενταμήνου τοῦ Ὀκτωβρίου, ἰνδικτιῶνος α.

Σύνοδος τῶν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῶν κ̄ ἑβδομήκοντα & ἑκατὸν θεοπνεόμενα τῆς αὐτοῦ θεοφιλοῦς βασιλίδος συναθροισθεῖσα εἰς τὴν Νικαέων λαμπρὰν μητροπόλιν & βιβλιοθήκας ἐπιστήσας, Πέτρῳ τῷ ἀλαθεστάτῳ καὶ ἀγιωτάτῳ τῆς Ῥώμης ἀγωνιστῇ εὐκλείας τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης, & Πέτρῳ τῷ ἀληθεστάτῳ πρεσβυτέρῳ, μοναχῷ & ἡγουμένῳ τῆς Ῥώμης ἁγίας μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπτοχτίστου τὸ τάπος τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τὸ ὀνόματι & ἀγωνιστῇ ἀγιωτάτῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἁδριανῷ. Τεμαστὸς τὸ ὀνόματι καὶ ἀγωνιστὴς ἀγιωτάτῳ τῆς μεγαλόπολεως Κωνσταντινουπόλεως πάντων, μοναχῷ καὶ ἡγουμένῳ τῆς τῶν ἀποστόλων ὀρθόνων τῆς ἐπαινετῆς θεοκτίστου.

Καθεζόμενοι τε ἐπὶ τὸ ἱερωτικὸν ἁμβωνὶς τὸ τοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγίστης ἐκκλησίας τῆς ἑπτωνύμου Σοφίας, συμκαθέζου & ἀκροωμένων & ἐκδοχόντων μεγαλοπρεπεστάτου ἀρχόντου, τοῦτ' Πέτρου τὸ πανάριστον τὸ τῶν Σκρίνιαρίων καὶ κόμητος τὸ Στεφανίδιον βασιλικὴ ὁλκὶς, καὶ Ἰωάννης βασιλικὸς σεκρέτις καὶ λογοθέτης τὸ πρετωριανὸ λογοθεσίου, & τὰ κάτω τῆς ἁγίας συνόδου καὶ τῶν τῆς αὐτοῦ θεοῦ τὸ τῆς ἀρετῆς ἀφεξῆς τὰ κρότου καὶ τὸ θεοβλεπτὸν ἀγιωμεμνεῖτε τὸ ἐν ἡμῖν, & τὰ τοῦτο τὸ μοναχικὸ πλήρωμα· ἀγοκαθίζου τῆ ἁγίων & ἀγιοτάτου τοῦ θεοῦ λογγίνου.

Ταράσσει ὁ ἀγὼν τὰς πατεμίας οὗτος· ὁ τοῦ δίδυμος τῆ μεκάνου διὰ τὸν φρονεῖν τὸν αὐτὸ φρονεῖν τῶν θεοῦ ἐφῷ δὲ λεγεῖς τὰ φορεῖς τὸ ἐν τῆ τῆς χρηστοῦ ἐκεῖ ἀγοῦτο τὸ τῆ καθολικῆς ἐκκλησία· ὅτι δὲ καὶ κατὰ τὸ πεσόντος· ἐμεῖ καὶ ἐκεῖ τὸ πυρὶ ἐλθεῖν τὸ ἐν τῆ ἀφῆς

Leontius devotus & imperatorius a sectores dixit: Secundum jussionem fanctæ synodi adfunt divini libri, qui legi debent: non solum ' illi, sed & maligni nominis haereticorum, qui ab olim honorabilibus imaginibus detraxerunt.

Sanctæ synodus dixit: Legantur.

Cosmas diaconus, [notarius] & cubucelsius, legit.

Sancti Cyrilli archiepiscopi Hierosolymorum institutio secunda, cujus initium est.

Dirum peccatum est, & languorum fevissimus est animæ praevaricatio. Est poll alia: Quam enim opinionem habes de Nabuchodonosor; Non audifti a scripturis, quia impiissimus erat, agressem morem & teninum propositum habens? Non audisti, quia ofa regum prodavit in lucem? non comperisti, quia populum captivum tranfluit? Non audisti, quia oculos regis excecavit, prisoffendens ei filios cum occiderentur? Non audisti, quia chenbim rapuit? non dico fiprituales illos & fupercoelestes, fed qui in templo erant confiruiti fupra propitiatorium arcæ, intra quos loquebatur Deus.

Sanctissimus patriarcha dixit: Intelligamus, qualiter vitoperatus fit Nabuchodonosor, qui fubvertit cherubim, & qualem peccatum fit pafflus.

Sancta fynodus dixit: * Magna culpa, & magna damnatio.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ergo unusquisque qui harum epicli de ecclefia & loberitie, eadem poenæ foceumbit.

Petronas glorioissimus patricius dixit: Magnam poenam Nabuchodonosor paffus fuit, quia expulfus eft de regno, & feptem annis manfit in deletrin, ficut bos comedens herbas.

Cosmas diaconus, notarius & cubucelsius, legit.

Sancti Symeonis Columnaris, qui in mirabili manstu fuit, epistola quinta ad imperatorem Justinianum juniorem.

Quis dabit, femper Augufte & bone domine, oculis meis fontes lacrymarum ad lugendum & flendum amare & intolerabiliter omnibus diebus miferæ vitæ meæ? quia fub divino zelo veftri * Deo redimiti & Chriftianiffimi imperii talia extra omnem rationem inopiratis aut praefumuntur ab hisqui fine Deo fint, Samaritis videlicet, qui fuppe omnem immunditiam polluti & execrandi confiftunt, quique habitant ea quæ diciunture Caffra : jonta eviratem Porphyrionem, in venerabili domo, quam Deo placabile imperium veftrum jaffit illic aedificari. Quæ fubliliter fcie veftra divinitus confervanda tranquillitas per ea quæ fignificata funt humilitatis noftræ a Paulo fanctiffimo epifcopo ejusdem Porphyrionis, & milla fomi nobis Beatitudo veftra mandarifti, qui & ipse fafper hoc vehementer doluit: * quanto magis manfuetiffimi principes? Praefertim cum & tranquillissimi hujusmodi imperiorum fatere fufficerent exclamare, quas in praefentia

Ἀλήτοις ὁ καθυπωπιάσας βασιλικὸς ἀσκηθεὶς εἴτε κ᾽ τὰ λίθοιπ τὴν ἀξίωσιν σωσθῆν πάντοτε καὶ Θεῖοις βίβλοις αἱ ἀκμὴ κωδὶ ὑμῶν ἀθολίωσις. ἡμῶν δὲ ἀνὰ ἐ ἢ κακοῦμεν ἀμετοῦν, ἢ ἐν πολλαῖς τῆς τιμίας κλοὶς διαβεβοῆσθαι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτωσαν.

Κοσμᾶς διάκονος & κουβικουλίσιος ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων κατήχησις δευτέρα, ἧς ἡ ἀρχή.

Δεινὸν ἡ ἁμαρτία, & νόσος χαλεπωτάτη ψυχῆς ἡ ἀστοχία. κ᾽ ἔβλ ἔστιν τίνα γὰρ οὐ δόξαν ἔχεις περὶ Ναβουχοδονόσορ; οὐ κακεῖνα ἀκοὴ ὅτι χαλεπὸς, σὺ δὲ ἐνεστῶς ἔχων τὸν τρόπον, & λοιπὸν ἀφοσιέρεις ἔχων; οὐ κἀκεῖνα, ὅτι τὸν ὀφθαλμὸν βασιλέων ἐξέκαυσε, τὸν τῶν φόνε; ἐπεξίνας, ὅτι τὸν λαὸν αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν; οὐ κἀκεῖνα, ὅτι τὸν ὀφθαλμὸν τὸ βασιλέως ἐξεῤῥύηνε, ἀφοβοῦντες αὐτὸ τὰ τέκνα φωστῆρας; οὐ κἀκεῖνα, ὅτι τὰ χερουβὶμ ἥρπασεν; ἢ λέγω τὰ νοητὰ καὶ ἐπουράνια, ἀλλὰ τὰ οὐ τοῦ κατασκαλεισθέν, τὰ ἐν τῷ ἱλαστηρίῳ τῆς κιβωτοῦ, ὧν ἀκμόμενον ἐλάλει ὁ Θεός.

Οὐχὶ τοῦτο τὸ πατερίκῳ ἐστὶν· ἐπιστήσωμεν, πῶς ἐμέμφθη ὁ Ναβουχοδονόσορ, κατηρεῖ τὰς τὸ χερουβὶμ ὁποῖος, & ποῖον ἔπτημεν πέσοντα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· μὲ τὸ σφάλμα & ἡ κατάκρισις.

Οὐχοῦν τὸ πατερίκῳ ἐστὶν· ἀλλὰ ἕκαστος ὁ ἱερὸν ἐκβεβλοιμένος τὴν ἐκκλησίας ἢ κατεσφάν, τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἀπτιμίαν.

Πετρωνὰς ὁ ἐνδόξοτατος πατρίκιος εἶπεν· μέγα ἐπτιμίωσε τὸ Ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἐξελήλαθε τὴν Βασιλείας, ἡ ἐν τῇ δέμνοσε ἐν ταῖς ἐρήμοις, ὥσπερ βῶς ἐσθίων τὰς ὁσπάνας.

Κοσμᾶς διάκονος, ὑστέρας & κουβικουλίσιος, ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου, τὸ εἰς τὸ βασιλεῦσαν υἱόν, ἐπιστολὴ πέμπτη μετὰ τὸν βασιλεῖα Ἰουστινιανὸν νέον.

Τίς δώσει, ἀοσεβέστατε & ἀγαπητὸν βασιλεῦ, τῶν ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων ἐπὶ τὸ κινδύνεσι ἡμῶν & ἀθυμίας & ἀσφάτους οἰκτεῖν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῆς ἐμῆς ζωῆς; ἀλλ᾽ ὅτι τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔχεις τὴν ἐν Παῦλος ὁδόσορ; οὐ κἀκεῖνα ἀκοὴ ὅ γνῶσιν, σὺ δὲ ἐνεστὼς ἔχων τὸν τρόπον, & λοιπὸν ἀφοσιέρεις ἔχων; οὐ κἀκεῖνα, ὅτι τὸ ὀφθαλμὸν τὸ βασιλέων ἐξέκαυσε, τὸν τῶν φόνε; ἐπεξίνας, ὅτι τὸν λαὸν αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν; οὐ κἀκεῖνα, ὅτι τὸν ὀφθαλμὸν τὸ βασιλέως ἐξεῤῥύηνε, ἀφοβοῦντες αὐτὸ τὰ τέκνα φωστῆρας; οὐ κἀκεῖνα, ὅτι τὰ χερουβὶμ ἥρπασεν; ἢ λέγω τὰ νοητὰ καὶ ἐπουράνια, ἀλλὰ τὰ οὐ τοῦ κατασκαλεισθέν, τὰ ἐν τῷ ἱλαστηρίῳ τῆς κιβωτοῦ, ὧν ἀκμόμενον ἐλάλει ὁ Θεός.

Οὐχὶ τοῦτο τὸ πατερίκῳ ἐστὶν· ἐπιστήσωμεν, πῶς ἐμέμφθη ὁ Ναβουχοδονόσορ, κατηρεῖ τὰς τὸ χερουβὶμ ὁποῖος, & ποῖον ἔπτημεν πέσοντα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· μὲ τὸ σφάλμα & ἡ κατάκρισις.

Οὐχοῦν τὸ πατερίκῳ ἐστὶν· ἀλλὰ ἕκαστος ὁ ἱερὸν ἐκβεβλοιμένος τὴν ἐκκλησίας ἢ κατεσφάν, τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἀπτιμίαν.

Πετρωνὰς ὁ ἐνδόξοτατος πατρίκιος εἶπεν· μέγα ἐπτιμίωσε τὸ Ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἐξελήλαθε τὴν Βασιλείας, ἡ ἐν τῇ δέμνοσε ἐν ταῖς ἐρήμοις, ὥσπερ βῶς ἐσθίων τὰς ὁσπάνας.

Κοσμᾶς διάκονος, ὑστέρας & κουβικουλίσιος, ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου, τὸ εἰς τὸ βασιλεῦσαν υἱόν, ἐπιστολὴ πέμπτη μετὰ τὸν βασιλεῦ

ACTIO V.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Etiam indulgeatis eos indignos judicavit.

Joannes reverendissimus monachus, & vicarius orientalium pontificum, dixit: Liquet omnibus, quia Samaritæ pejores sunt aliis hæreticis: & hæresis eorum nimis egricieada & prava est, & a gratia omnino longinqua. Itaque oratio demonstravit, quonam hi qui venerabiles iconas subvertunt, deteriores sunt illis. * Dignum ergo est nominare illos Samaritas.

* Gr. Scriptura autem ait

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ego quidem imaginum infractore tanto pejores Samaritis arbitror, quanto illi ignorantes egerunt, cum efficant alieni a Christianismo. Illi vero scienter egerunt, & idcirco indigni sunt sanctifactione: sicut enim scriptum est: *Qui novit voluntatem domini sui, & non facit, vapulabit multis.*

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyaici dixit: Ecce ego servus minimus sanctitatis vestræ librum defero sancti patris nostri Joannis episcopi Thessalonicæ, & pollulo recitari.

Sancta synodus dixit: Recitetur.

Et accipiens Demetrius reverendissimus diaconus & ecnomophylax, legit.

Joannis episcopi Thessalonicæ de sermone, cujus initium est.

Usque nunc dominum nostrum & Jesum Christum rentans perferetur inimicus in eremo. Et post pauca: Cernitile dixit: Vor ergo in ecclesiis imagines non pingitis familiis vestris, & adoratis illas? & non follum familii, sed & Ipli Deo vestro: sic ergo affirma & nos similatera conformeres, non ea adorare, sed incorporales virtutes, quæ per illa placantur. Sanctus dixit: Sed nos imagines hominum fatiorum, landiorum videlicet fervorum Dei & corpora fectorum fatimus ad recordandum & honorandum eos: & nihil incongruum operantur pingentes eos, quales & fuerunt: neque enim * agimus lecondum vos, neque incorporalium quantum corporales characteres demonstramus: sed & adoramus, non imagines, ut etiam in prædicti, sed eos qui per picturam indicantur, glorificamus: & hoc non ut deos (absit) sed ut proprios servos & amicos Dei, & fiduciam habentes intercedendi pro nobis. At vero imagines Dei facimus, id est, domini & salvatoris nostri Jesu Christi, quemadmodum vitus est super terram, & cum hominibus conversatus est, hanc pingentes, & non ut intelligitur natura Deus, quem enim similitudo est, vel qui habitat incorporei & fine chemace Verbi Patris ? Spiritus enim est Deus, ut scriptum est, id est, sanctæ & consubstantialis Trinitatis natura. Sed quoniam benepiacito Dei & Patris descendens unigenitus Filius ejus & Deus Verbum e cœlis, incarnatus est propter laborem nostrum de Spiritu sancto & intemerata virgine Dei genitrice Maria, humanitatem ejus pingimus, non incorporalem deitatem. Gentilis dixit: Ecce Deus Verbum ut incarnatus depingitur: de

Gr. Scriptura autem ait

Joan. 10.

ANNO CHRISTI DCCLXXXVII.

ACTIO V.

Βασιλίδης ὁ σύνοικος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· ἐν σὺν γωρίσεως ἀκήρεις αὐτοὺς ἔκρινεν.

Ἰωάννης ὁ ἀλαθέστατος μοναχὸς καὶ ἐπιτροπεύων τὴν ἀνατολικὴν ἀρχιεπισκοπὴν εἶπεν· ἐυδηλόν ἐστιν, ὅτι οἱ Σαμαρῖται χείρονες τῶν ἄλλων αἱρετικῶν εἰσι· ἡ αἵρεσις αὐτῶν λίαν ἀκάθαρτος καὶ πλάνη ἐστὶ, & μακρὰν τῆς χάριτος, ὡς εἰπεῖν ἡ λόγος· ὅτι οὖν τοῦ σεπτοῦ τῆς εὐχῆς κατεφήνατο χείρονες εἰσὶ τούτων. ἐκείνοι δὲ δῆν ὀνομάσωμεν αὐτοὺς Σαμαρίτας.

Κωνσταντῖνος ὁ σύνοικος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἐγὼ μὲν τοι οἰκουμενικὸς χωρὶς τῶν Σαμαριτῶν ἡγοῦμαι, ὅσῳ οἱ ἄγνοια διεφάρησαν, οἰκείοις ὄντες τὴν Χριστιανοσύνῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἀγνοοῦντες ἐπράξαν, & ἀνέξιοι εἰσὶ ἁγιασμοῦ· ὡς γὰρ γέγραπται· γνοὺς τὸ θέλημα τὰ κυρίου αὐτοῦ, & μὴ ποιῶν, δαρήσεται πολλάς.

Νικόλαος ὁ σύνοικος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπε· κἀγὼ ὁ ἔλαχίστος τῆς ἁγιότητος βίβλον ἐπέφερον τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης, & ἀξιῶ ἀναγνωσθῆναι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Δημήτριος ὁ ἀλαθέστατος διάκονος καὶ σακελλάριος ἀνέγνω.

Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ὁν τὸ λόγος, & οὗ ἡ ἀρχή.

Μέχρι τῶν πονηρῶν τὸ κύριον ἡμῶν & θεὸν ἡμῶν Χριστὸν. & μετ' ὀλίγα· ὁ Θεὸν οὖν ἡμῖν ἐν τῷ ἐκκλησίαις οὐκοῦν οὐ γράφετε τοὺς ἀγίους ἡμῶν, & φαινόμενον αὐτοὺς ἐν ᾧ μόνῳ τῷ ἁγίοις, ἀλλὰ & αὐτὸ τὸ Θεὸν ἡμῶν· τοῦ γὰρ ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς τὸ βρῶ & ἀξιοῦμεν τὰς εἰκὼ φορτικωνοῦ, ἀλλὰ τὰς ἀοῤῥάτου θεμελιωμένας ἀσωμάτας δυνάμεις. ἄγνοις οὖν εἰσι· ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκείνοις αὐθρώτων γεγραμμένα, ἵν' ἀγίωσι θεὸν τὴν θεὸν & σωματοποιῶν, ποιόμεν οὖν τὴν ἀπεικόνισιν τῶν σωματικῶν, ἃ κλῆν ἀπεικόνιζε ἐργαζόμενοι γράφοντες αὐτὰς, οἷοι & γεγόνασιν. οὐδὲ γὰρ ἀπεκλίθη κατ' ἀμᾶς, ἀλὶ σύμμετον τοῦν σωματικὸν χρῆσιν τῆς δοκεῖσιν· ἀλλὰ καὶ φορτικὸν ἐστιν, & τὰς εἰκόνας, οὐ & σὺ ἀφορᾶς, ἀλλὰ τὸν διὰ τῆς γραφῆς δεδηλωθὲν δοξάζεις· καὶ τὰ τοῦ ἁγίου & Θεοῦ· μὴ γὰρ ἀπὸ οὐ γεγόνασι & ἐν ἀλλοις θεὸν, & σκήνωσιν ἐγένετο ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· τὸ δὲ θεὸν ἀκάνας πάλιν, λέγω δὲ τὸ κυρίου & σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸ, κεῖνον οὐ ὁρῶν ἐν τῷ γῇ, & τοῖς αὐθρώποις συναναστράφη τῶν γράφοντος, & ἐν ᾧ οὐ ἐκείνοις φύσιν θεὸν· τοῦ γὰρ ὁμοιοῦμεν, & τὸν πόνον ἡμῶν τὸ ἀνωμένε & ἀγίου μετὰ τοῦ λόγου τὸ πατρὸς, ἐπιθῶμεν μὴ ὁ θεὸς, ἀλλ' γνωστικὸν, τοῦτο τὸ ἁγίου & ὁμοιοῦν τελεῖον φύσιν· ἀλλ' ἐστὶ ἄδικον τὸ θεὸν τὸ λόγος & πατρὸς κατὰ δοῦν μόνον· ἐπὶ αὐτὸ καὶ θεὸς λόγος & ἐν μανῶ, ἐσαρκώθη δὲ τὸν λόγῳ συνῆκε τὸν τόκον μετὰ σάρκε & ἐν ἀλλοις πολλοῖς καὶ θεοῦ Μαρίας, τοῦ αὐθρωπότητα αὐτὸ γράφομεν, καὶ τὴν ἀσώματον θεότητα. ὁ Ἕλλην εἶπεν· ἰδοὺ, τὸ θεὸν λόγον οὐ σκεδρωπόμενον εἰκονογραφοῦν· τί

Gr. ἐπὶ τὴν πόλιν

Joan. 1.

ἀφῶ ἀθέ ἀξιῶν φαεῖ· ὅτι ἐν αὐτοὶς ζωγραφοῦν οὐ & ἀνθρωπότητα, ἀφ' ἧς ὁ ὄντος ἀδόξαστος, ἀλλὰ ποῖος & ἀτιμάσεις· λεγομένου τὸ ὑπὲρ ἀγαστὸν· ἀτιμάσεις & τὸ τοῦ ἁγίου τιμωμένου θεὸς ἐπὶ τὴν ἀγαθὸν τὸ θεμελιόνεις, ὑπὲρ τὸν ὑπὲρ τὴν χρεοκόπιον ἀξιοῦσιν· ὁ ἄγιος εἶπε· ἀφῶ ἀθέ ἀγνὸν ἀγαστὸν ἀξιοῦσιν & ἀξιοῦν τὸν ἀθέ γὰρ τὸν & γὰρ δωκέμενον, & ἀνεξιλίβλεις αὐτὸ καὶ τὸν κλεπτὸν ψυχὴς· ἀφ' ἀθόνιον, ποῖος ἐβῶ αὐτὸν ἡ καθόλικὴ ἐκκλησία γνόνταν, ἡ μόνη ἀπωμένε πάντα & ἀφάτοις, οὐ μόνοις οἱ Ἕλληνες ἀπὸ· λεπτοκωμένοις δὲ & αἱρέσεις & ἀπωλόνες κ.τ. τὴν γεγραμμένον· & ποῖος τὴς ἀγίου αὐτὸ ἀπόμενε, & τὴν Χριστὸν ἀνεξιλίβλεις αὐτὸ τὴν ἀγίου & ἀνθρωπόμενον· & τὴν Χριστὸν ἀνεξιλίβλεις φορτικὸν τὸν ἀξιοῦσιν. ὁ δὲ Βασίλειος ὁ μέγας, & ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, & ὁ μέγας Μεθόδιος, & οἱ ἁγιῶ αὐτὸ· μόνον γὰρ ἀλαθῶς τὸ θεὸν ἀτιμάσεις & ἀθέλγεται, τὸ δὲ γὰρ & κτίσματα & πάντα ἀγίαν τὸν ἀγίαν, οὐ τὸ θεὸν. διὸ, ὁ τίνος ἀγίν, & ἐκ ἀνθρώπου τὸν χρόνον· τὸ δὲ τὸ ἀγίου ἀσωμάτους καλεῖμεν τὸς ἀγγέλους, & δαίμονας, & ψυχὰς, οὐ μὴ ὄντος ὡς τὸ σωμάτων· ἢ ὅλεκεῖν πόρρω ἀνεχῶν, & πεῖν σωμεν παχὺ καὶ ἀτίτοντα, οὐκ ἀρκὲς ἀφεκεῖμεν, ὅτου αὐτὸ ἀφορτωγράφεν, τὸ ὄντ' ἀδὲ ἀόρατα εἰδεῖν· νεῦν, οὐ ἀφεῖν· τὸ δὲ ὀφῶ τὸν πλοῦν ἀλλ' ἀστὸ τὴν ἀλαθεῖ τὸ οἶκον αὐτὸ σωμάτων· οὐδ' ὅτου δὲ ὑῶ· ἀν ἰδοῦσεν & θεὸς τὸ ἀόρατον· & τὸν ἀξιωμένον μόνοι, δόκιμοιμεν ἐν ὄντος κτίσιν & σώματα, οἱ & ἀόρατον· ἄμεν οὐκ ἀν & θεὸς, ἀλλ' οὐ κτίσμαν ποιεῖ, & κτίσιν ἀν θεὸ, & μὴ κτίσμα ἀπὸ ἀόρατον & ἀόρατον· γράφοντες τὴν ἀγγέλου, καὶ τὴν ἀνθρώπου· & ἀνθρωπὸ τὸν γεγραφεν αὐτὸν, & τὰ γὰρ σωμάτων τὸν αὐτὸ σῶμεν· τὸν τὸν ἀγγέλου· ἀν ἀνθρωπὸ τὸν & μόνε θεὸ, γεγόνεται.

Ταράσσω ὁ ἀγνόμενος πατριάρχης εἶπεν· ἐνὸν τοιαῦτα & τὴν τῶν πατρὸς, ὅτι σκεῦ τὴν Σαμαρεῖς· τὸ οἰκόνεν τὴ κυρίε & σωτῆρος ἡμῶν & τὴν & χρόνον κατὴ τὸν κυρίον ἡμῶν, ἀπόνοῦν δὲ & Ἕλλωνι, ὡς μόρφα θεόμενον· & ἀπόνοῦν δὲ & πατὴρ, ὅτι & τὰ αἱρέσεις & ἀνθρωπὸ· ἀνεῖν δὲ ἀφεγγεστὴ εἶναι, & ὡς ἀόρατον σκεῦωνὸν ὅτα & τὸν ἀγγέλου· ἀν ἀνθρωπὸ τὸν & μόνε θεὸ, γεγόνεται.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· νὰ βλέπετε.

Σπύρων μοναχὸς ἀνέγνω.

Ex his dictis ejus Judæis & Christianis.

Ο Ἰουδαῖος λέγει· ἐκεῖνοι οὐ τὰ σάρκα, & τὴν ἀλὼ τὸ ἐκκυρωμένου ἐκ τὴ Χριστὸ, ὅτι αὐτὸς θεὸν ὁ ἀλὼ τὸ θεὸ τὸ ζῶντος. ἀκούσαντὸμεν δὲ οἱ ἀμὲν & Χριστιανοὶ, ὅτι τὴν εἰκόνα φορτικωνοῦν· ἡ γραφὴν γὰρ τὰ σάρκα φεῦ ἀλλὰν μὲ ποιεῖ ἐκωτὴν· ἀλλ' τὸν, & τὸν ὁμοιόμενον. & Χριστιανὸς ἐστὶν. Θεὸ πρόσεστιν καὶ ἀνθρωπὸ μόνον· ἐκεῖ & ἀφορτωνοῦν & γραφὴ, & τὸ ἀόρατον ὁμοιόμενον καὶ φορτωνοῦν οὐ θεὸν· ἀλ' ἀνθρωπὸ & θεωρεῖ, ἀφὸς ἀνθρωπὸ & ἀνθρωπὸν & ἀνθρωπὸν & ἀνθρωπὸν

ACTIO V. nam significantes: sanctorum autem imagines similiter unusquisque ipsorum signant agones, quos adversus diabolum habuerunt, & vilipendunt eorum aeque corporum. Non autem, ut tu intelligis, deificantes eas Christiani adorant, sed zelo ferventes & fide, sanctorum contemplantur imagines, memoriam ferentes horum Dei cultores: & adorantes, sanctorum invocant Deum, dicentes: Benedictus es Deus hujus sancti ac omnium sanctorum, qui deificili es patientiam, & qui dignos illos fecisti regno tuo: nos quoque participes eorum constitue, atque orationibus eorum falvos nos fac. At vero falvatoris iconam contemplantes & adorantes, spiritualibus oculis & cordis visibus Deo confiorum domino B gratias agimus, qui dignatus est in forma servi hominem fuscipere, & falvare mundum, & similis nobis effici per omnia absque omni peccato. Ergo non ligneam imaginem vel pilidaram adoramus, aut colimus, sed omnium dominum Christum Deum glorificamus. Veumtamen, frater, offendam tibi, quia & Moyses, qui hac tibi in lege dedit, jussus est, fieut scriptum est, & facit, pitles duos seraphim fecit, supra tabernaculum tetimonii expansos hinc & inde: quo non liceba cuiquam ingredi, nisi soli pontifici semel in anno, & incensum offerre in sancta sanctorum. Similiter autem & serpentem aeneum opus aeris fecile condens, & fa- C ſpendens in medio castrorum, dicebat: Quicumque morsus fuerit a serpente, intuentur aneum serpentem illum, & credat, quia serpentis ille potens est sanare illum, & falnabitur. Vides quomodo ille Moyses, qui praecepit similitudinem non faciendam, similitudinem fecit?

Ioannes reverendissimus monachus, presbyter ac vicarius orientalium pontificum, dixit: Ecce manifeste sacratissimi patres nostri, negantes incarnatam dispensationem Christi Dei nostri, dicunt: Quomodo de lignis imagines, Hebraei fcilicet & Samaritae. Iraque qui abjicient eas, illis similes funt.

Sancta synodus dixit: Similes funt.

Epiphanius Deo amabilis diaconus, & lonum retinens Thomae episcopi Sardiniae legit.

Ex falsis superscriptionibus itinerarium sanctorum apostolorum.

Victor ego prima die linearnentis eo defiguro quieri. Postera vero die etiam coloribus filum persiticit, & Lycomedi gaudeni ioanem dedit: quam & ponens in cubiculo suo coronavit. Quod cum pofflea cognovisset Joannes, divit ei: Diligende mihi fili, quid agis a balneo? nonne ingrediens cubiculum tuum folus? nonne ingrediens tuum cubiculum fratribus ora? an non celas? Et hac dicens, & ludens, cum eo ingrediens cubiculum, & videt koonam coronatam senioris, & appodius lacernas & accertis & vocato eo, dixit: Lycomedes, quid fili mihi imago hac? quis es dilo tuus eft ille degidus? Video enim te adhuc genitalter vivere: & Lycomedes ei respondit: Dens quidem mihi eft ille folus, qui me creat a morte cum conjuge mea. Si autem

A & ἐν τῷ ἁγίῳ κιβωτῷ τὴν ἁγίαν ἀναστάσιμον τοῦ Χριστοῦ, εἰκὼ ζῶν καὶ μόνον ἅγιον τὸν πάντων Θεοτόκον. & φρουρεῖται τὸν ἅγιον Θυσιαστήριον κύκλῳ, μόνῳ ἱέρασι τὸν πάντων Θεοτόκον. & φρουρεῖται τὸν ἅγιον εκκλησίαν Θεοῦ, λέγοντος τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ, ὅδε ἀνοῖξε Σαμουὴλ, ἐν ἐξῆλθε τὸν τῶν ἀλλοφύλων· μετὰ γὰρ κιβῶτος ἀνοῖξε & ἐξῆλθε αὐτὸν διάνοιγε ἡμᾶς. τοῦ δὲ τὸ σωτῆρα κόσμου θεωρῶν καὶ φρουρούμενον, πλαμπτικοῦ ὀφθαλμοῦς & καρδίας ὁμοιῶν Θεῷ τὸ ὁλῶν δεσπότη & χαρεσκόμεν, τὸ κεκτιδεῖμεν ὡς μόνῳ δόξα τῷ Θεῷ ἀνοῖξε, & εἰσῆλθε & ἐξέρχεται, & ἐμοὶ δόξαν εἰμὶ χροὶς τέτοις ἐκκρίτοις & πάντα· καὶ ἐν ἐξῆλθεν εἰκόνα τὴ γραφεῖς φρουτεκαλῶν & ἐξβαῤῥῶμ, κἀκεῖ τὸν τὴν ὅλων δεσπότου Χριστὸν & θεὸν ὑφοῦνομεν· τὸν δὲ τὸν σωτῆρα κόσμου θεωρῶν καὶ φρουτεκαλῶν

ACTIO QUINTA.

suspensus est hora sexta diurna: & tenebræ super totam terram fiebant. & stans dominus meus in medio speluncæ, & illuminans me, dixit: Joannes, ab inferiori turba Hierosolymis crucifigor, & lanceis stimulor & arundinibus; aceto quoque & felle potor: tibi autem loquor; & quod loquor, audi. Ego tibi summisi ut ascenderes in hunc montem, quatenus audias quæ oportet discipulum a magistro discere, & hominem a Deo. Et his dictis, ostendit mihi crucem luminis infixam, & circa crucem turbam multam, unam formam non habentem: & in ea erat forma una & visio similis. Ipsum autem dominum supra crucem videbam, schema non habentem, sed quamdam vocem tantummodo: vocem autem non hanc, quæ nobis est assueta, sed quamdam * propriam & suavem, & revera Dei, dicentem ad me; Joannes; * unum oportet te a me ex his audire; unius enim egeo, * pro futuro & audias. Quod crux luminis aliquando quidem sermo vocetur a me propter vos, aliquando vero mens, modo autem Christus, modo ostium, modo via, modo panis, modo semen, modo resurrectio, modo Jesus, modo pater, modo spiritus, modo vita, modo veritas, modo fides, modo gratia.

* Gr. jucundam

* Gr. unum op. a me hæc audire.

* Gr. qui auditurus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Contemplemur, quia tota conscriptio hæc contraria est euangelio.

Sancta synodus dixit: Etiam domine. nam putativam humanitatem dicit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: In itineribus istis scriptum est, quod neque manducaret, neque biberet, neque pedibus terram calcaret, consimilia Phantasticorum. Sed in euangelio scriptum est de Christo, quia & manducavit & bibit; & Judæi de ipso dicebant: *Ecce homo vorax & vini potator*. Et si, ut fabulose mentiti sunt, terram non calcabat, quomodo scriptum est in euangeliis, quod Jesus fatigatus ex itinere sedit circa puteum?

Matth. 11.

Joan. 4.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hic liber est, qui constituit pseudosyllogum illud.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Risu digna sunt hæc.

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanæ dixit: Ecce liber qui destruxit venustatem sanctæ Dei ecclesiæ.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardium dixit. Decebat conventiculum illud habere librum istum in testimonium.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypri dixit: O blasphemiam, quæ hic Joannem apostolum in monte olivarum dicit fugisse in speluncam tempore crucis. Euangelium autem testatur, quia introivit cum eo in atrium Caiphæ, & quia astabat cruci Christi cum sancta matre ejus.

Sancta synodus dixit: Omnis hæresis in hoc libro pendet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Heu, heu, qualium hæreticorum libris hæresim suam constituunt.

Gregorius episcopus Neocæsariæ dixit:

A τὸ, ἄρον, ἐβόα τὸ, ἀπεκρεμάσθη ὥρας ἕκτης ἡμερινῆς, καὶ σκότος ἐφ' ὅλης τῆς γῆς ἐγεγόνει. καὶ στὰς ὁ κύριός μου ἐν μέσῳ τοῦ σπηλαίου, καὶ φωτίσας με, εἶπεν· Ἰωάννη, τῷ κάτω ὄχλῳ ἐν Ἱεροσολύμοις σταυροῦμαι, καὶ λόγχαις νύσσομαι, καὶ καλάμοις· ὄξος τε καὶ χολὴν ποτίζομαι. σοὶ δὲ λαλῶ, καὶ ὃ λαλῶ, ἄκουσον. ἐγώ σοι ὑπέβαλον ἀνελθεῖν εἰς τοῦτο τὸ ὄρος, ὅπως ἀκούσῃς ἃ δεῖ μαθητὴν παρὰ διδασκάλου μανθάνειν, καὶ ἄνθρωπον παρὰ Θεοῦ. καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἔδειξέ μοι σταυρὸν φωτὸς πεπηγμένον, καὶ περὶ τὸν σταυρὸν ὄχλον πολὺν, μίαν μορφὴν μὴ ἔχοντα. καὶ ἐν αὐτῷ ἦν μορφὴ μία, καὶ ἰδέα ὁμοία. αὐτὸν δὲ τὸν κύριον ἐ-
B πάνω τοῦ σταυροῦ ἑώρων σχῆμα μὴ ἔχοντα, ἀλλά τινα φωνὴν μόνον· φωνὴν δὲ, οὐ ταύτην τὴν ἡμῖν συνήθη, ἀλλά τινα ἡδεῖαν καὶ χρηστὴν, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ, λέγουσαν πρός με· Ἰωάννη, ἕνα δεῖ παρ' ἐμοῦ ταῦτα ἀκοῦσαι· ἑνὸς γὰρ χρῄζω τοῦ μέλλοντος ἀκούειν. ὁ σταυρὸς ὁ τοῦ φωτὸς, ποτὲ μὲν λόγος καλεῖται ὑπ' ἐμοῦ δι' ὑμᾶς, ποτὲ δὲ νοῦς, ποτὲ δὲ Χριστὸς, ποτὲ θύρα, ποτὲ ὁδὸς, ποτὲ ἄρτος, ποτὲ σπόρος, ποτὲ ἀνάστασις, ποτὲ Ἰησοῦς, ποτὲ πατὴρ, ποτὲ πνεῦμα, ποτὲ ζωὴ, ποτὲ ἀλήθεια, ποτὲ πίστις, ποτὲ χάρις.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· θεω-
C ρήσωμεν ὅλον τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἐναντίον ἐστὶ τῷ εὐαγγελίῳ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα· καὶ δόκησιν τὴν ἐνανθρώπησιν λέγει.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐν ταῖς περιόδοις ταύταις ἐγράφη, ὅτι οὔτε ἤσθιεν, οὔτε ἔπινεν, οὔτε ποσὶ τὴν γῆν ἐπάτει, τὰ παρόμοια τῶν Φαντασιαστῶν. ἀλλ' ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι καὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιε, καὶ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ἔλεγον· ἰδοὺ ἀνὴρ φάγος καὶ οἰνοπότης. καὶ εἰ καθὼς ἐμυθεύσαντο, ὅτι τὴν γῆν οὐκ ἐπάτει, πῶς γέγραπται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὁ Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκάθισε παρὰ τὸ φρέαρ;

D Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· αὕτη ἡ βίβλος ἐστὶν ἡ συνιστῶσα τὸν ψευδοσύλλογον ἐκεῖνον.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· γέλωτος ἄξιά εἰσι ταῦτα.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ἴδε ἡ καταστρέψασα τὸν στολισμὸν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπεν· ἔπρεπε τῇ παρασυναγωγῇ ἐκείνῃ ἔχειν τὴν βίβλον ταύτην εἰς μαρτυρίαν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας
E τῆς Κύπρου εἶπεν· ὢ τῆς βλασφημίας, ὅτι ἐνταῦθα τὸν Ἰωάννην τὸν ἀπόστολον ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν λέγει πεφευγέναι εἰς τὸ σπήλαιον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σταυροῦ. τὸ δὲ εὐαγγέλιον μαρτυρεῖ, ὅτι συνεισῆλθεν αὐτῷ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα, καὶ ὅτι παρειστήκει τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ μητρός.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. πᾶσα αἵρεσις ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ ἀποκρέμαται.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· αἲ αἲ, ἀπὸ ποίων βίβλων αἱρετικῶν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν συνιστῶσι.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας

εἶπε·

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

εἶπε· τοῦτο τὸ βιβλίον παντὸς μιασμοῦ καὶ ἀτιμίας ἐστὶν ἄξιον. καὶ προσήνεγκαν ἐξ αὐτοῦ μαρτυρίαν κατὰ τῶν εἰκόνων τὰ περὶ τοῦ Λυκομήδους γεγραμμένα.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εἰσφέρει τὸν Λυκομήδην στεφανοῦντα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστόλου, ὥσπερ καὶ οἱ Ἕλληνες τὰ εἴδωλα.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· μὴ γένοιτο, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐναντίον τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ ἐφθέγξατο.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· αἱ προαναγνωσθεῖσαι ἔννοιαι εἰσὶ τοῦ εὐαγγελίου;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· μὴ γένοιτο· οὔτε τὰ προαναγνωσθέντα δεχόμεθα, οὔτε τὰ ἔσχατα τοῦ Λυκομήδους.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ δεχόμενος τὰ δεύτερα τὰ περὶ τοῦ Λυκομήδους, δέχεται καὶ τὰ πρῶτα, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ ψευδοσύλλογον ἐκεῖνο.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀνάθεμα αὐτῷ ἐκ τοῦ πρώτου γράμματος ἕως τοῦ ἐσχάτου.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν πατριαρχῶν εἶπεν· ἰδοὺ μακάριοι πατέρες, ἀποδέδεικται σαφῶς, ὅτι οἱ προστάται τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ἀληθῶς κοινωνοὶ καὶ μέτοχοί εἰσι Ναβουχοδονόσορ, ἔτι μὴν καὶ τῶν Σαμαρειτῶν, ἔτι λοιπὸν Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων· πρός γε τούτοις καὶ τῶν ἀθέων καὶ ἐπαράτων Μανιχαίων, ὧν τὴν μαρτυρίαν προήγαγον. τῶν γὰρ φαντασίαν δοκούντων τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ λόγου εἰσὶ ταῦτα. ἀλλ' εἴη αὐτοῖς ἀνάθεμα σὺν τοῖς γράμμασιν αὐτῶν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν. ἀνάθεμα.

Πετρωνᾶς ὁ μεγαλοπρεπέστατος πατρίκιος εἶπεν· εἰ κελεύεις δέσποτα, ἐρωτήσωμεν τὸν τοῦ Ἀμορίου καὶ τὸν Νεοκαισαρείας, εἰ ἀνεγνώσθησαν τὰ βιβλία εἰς τὸν ψευδοσύλλογον ἐκεῖνον.

Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Θεοδόσιος τοῦ Ἀμορίου ἐρωτηθέντες εἶπον· μὴ ὁ Θεός. ἐκεῖ βίβλος οὐκ ἐφάνη, ἀλλὰ διὰ ψευδοπιττακίων ἐξηπάτων ἡμᾶς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τῷ οἰκείῳ λογισμῷ πειθόμενοι ἐξέθεντο ἃ ἐβούλοντο.

Πετρωνᾶς ὁ μεγαλοπρεπέστατος πατρίκιος εἶπεν· ἀλλὰ καὶ κατὰ βασιλικὴν ἐπικουρίαν πάντα ἐποίουν.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· πολλάκις δέσποτα εἶπον, καὶ πάλιν λέγω, ὅτι βίβλος ἐν μέσῳ ἡμῶν ἢ σύγγραμμα πατρικὸν οὐκ ἐφάνη, εἰ μὴ τὰ ψευδοπιττάκια προεκόμιζον, τοῦτο δὲ τὸ τοῦ Λυκομήδους καὶ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ἐμίανεν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εἰ παρέσται τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, γένοιτο ἀπόφασις, τοῦ μηκέτι ἀπογράφεσθαί τινας τὸ μιαρὸν τοῦτο βιβλίον.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· μηδεὶς ἀπογραφέσθω. μὴ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πυρὶ αὐτὸ ἄξιον κρίνομεν ἀποδίδοσθαι.

Πέτρος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου περὶ τῶν ψευδεπιγράφων τῶν παρὰ αἱρετικοῖς· οὗ ἡ ἀρχή.

Δίκαιον δὲ ἡγησάμεθα πάσας αὐτῶν γυμνῶσαι.

A Hic codex omni contagione ac dehonestate est dignus. Et protulerunt ex eo testimonium contra imagines, quæ sunt de Lycomede conscripta.

ACTIO QUINTA.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium patriarcharum, dixit: Inducit Lycomedem coronantem imaginem apostoli, quemadmodum pagani idola.

Basilius episcopus Ancyræ dixit: Absit, quod sanctus Joannes deiloquus contra euangelium suum effatus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sensus qui perlecti sunt, euangelii sunt?

Sancta synodus dixit: Absit: neque quæ
B prælecta sunt suscipimus, neque ultima Lycomedis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui suscipit secunda quæ de Lycomede sunt, suscipit etiam & prima, quemadmodum & pseudosyllogum illud.

Sancta synodus dixit: Anathema illi a prima littera usque ad novissimam.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium patriarcharum, dixit: Ecce, beati patres, liquido demonstratum est, quia præsules Christianos accusantis hæreseos veraciter communicatores & participes sunt Nabuchodonosor & Samaritanorum, adhuc etiam Judæorum atque gen-
C tilium, quin potius & a Deo alienorum ac maledictorum Manichæorum, quorum testimonium protulere. Nam hæc eorum sunt, qui phantasiam putant incarnatam dispensationem Dei Verbi. Sed sit eis anathema pariter, & conscriptis eorum.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Si jubes, domine, interrogemus Amoriensem & Neocæsariensem episcopos, si lecti sunt libri in pseudosyllogo illo.

Gregorius Neocesariæ ac Theodorus Amorii interrogati dixerunt: Ne Deus. illic liber non apparuit, sed per falsa pittacia de-
D cipiebant nos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Proprio animo suasi exposuerunt quæ voluerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Sed & per imperiale suffragium cuncta faciebant.

Gregorius episcopus Neocæsariæ dixit: Sæpe, domine, dixi, & iterum dico, quia liber in medio nostrum aut conscriptio paterna non apparuit, nisi illa falsa pittacia deferebant. illud autem Lycomedis & auditus nostros contaminavit.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium pontificum dixit: Si pla-
E cet sanctæ ac universali huic synodo fiat sententia, ne ulterius scribant aliqui sordidum istum librum.

Sancta synodus dixit: Nemo scribat: non solum hoc, sed igni eum dignum judicamus fore tradendum.

Petrus reverendissimus lector.

Sancti Amphilochii episcopi Iconii librum de falsis superscriptionibus hæreticorum, cujus initium est.

Justum autem arbitrati sumus omnem eorum

τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου ἐπιγνῶναι τὴν τοῦ πλάνου ἐπιβουλὴν, ἐν ᾗ βλέπε τινὰ ἀφοβόλογα ἐπιγραφὴς ἔχοντα τὴν ἀποτύπωσιν, ἢ οὐν ἀκολουθεῖν ὑφεκτάτοι. τοῦ μὲν ὀλίγα. δυβρεῖν ὑφ' τὸ βαλλόμενα πάντα, ἢ ἀφορίζειν τμῶν ἐπ' ἀπόστασιν τὸν εὐλαβεστάτον, ὑφ' τὴν ἀποτάλιον ἀφεῖξιν, ἀλλὰ δεομένου σπουδαιοτέρου, ἢ μετὰ ἔπεια. τοῦτο μὲν ὁ ἀνόβολος ἐκείνος ἐν δὲ ἀστῳ, ὁ γὰρ ἐκ τοῦ διαβόλου, ὅτι ἀνόμασε ἀπὸ τὴ σωμῆ λόγον· ἐὰν ὁ ἀν ἐκ τοῦ ἡμῶν ἀκούσῃς ἀκεῖνον τὸν ἀγνὸν λυκόλυκον τὴν Μαρκιανὸν τὴν ἔπε. τὰς σὺν τοῦ ἀδίκου λόγον μὴ πεφεύγοις· ἐὰν δὲ ἔτι ἀκούσῃς τὴν ἀνόμου λόγον τὴν Μαρκιανὸν τὴν ἔπε. ἀπεπρὸ γὰ ὁ κύριος ἀπὸ τὴν ἔπε, ἐπὶ τὸ βιβλίον ὑψίστου τὴ γῆν. ἐπὶ τὸ ὑψίστου τὴ, ἢ πατὴρ αὐτῶ· ἢ ὁ τὸν κλῆρ τὴ ὑψίστου, ὡς τὴν κλῆρ. ἢ τὴν μὴ πεφεύγοις ὑψίστου.

Τεφέτω ὁ ἀγνὸς πατεριάρχης ὅτε· ἀνὰ τὴν ἡμῶν ἡ ἀγνὸς Μακεδόνος μάρτυρ ἐστί, ἢ ἐκκλησία τὴ Λίβυε ἀθῷ τὴ τοιῶνδε ἐπέτυ τὴ ὑψίστου. ἀνὰ τὴ δὲ πεῖσθοῦ ἡμῶν τὴ ἐπιγνῶσι αὐτῆ.

Βεσίλιος ὁ σύμπτωτος ἐπίσκοπος Ἀλεξάνδρε· ἐπὶ πλέον τόνε τὴ ἀσεβῆς συγγράμματος ἀλλὰ τὴ ἀγῶν ἀκόμη ἐν ἡ μάχεται, εἰκόνα ἢ τοιεῖ τὴ ἀνόμου τὴν ἀκεστὴν δέρματ ἔχε.

Ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ὅτε· " σαφὲς ὁ ὅτε· ἢ τὴν θεεμεμβλὲν τὴν αἰνιγμῶν ἢ τὴ ἑλκυσῶν τὴ τὴ βίβλω.

Ἡ ἁγία σύνοδος ὅτε· νὰ βίωτον.

Μακεδόνος ὁ σύμπτωτος ἐπίσκοπος τὴ Δαμίχρῃ ὅτε· ἴδον βίωτον τὴν ἀκηγοῶν λόγον ἀπὸ πλουρόμενε τάτων, ἢ μὴ ἐκόνο· ἐκδίωκε τὴ πῶτε κόσμῳ.

Ἡ ἁγία σύνοδος ὅτε· ἐὰν ἀφὸ ἀσεβὲς καὶ λιμὴν ἐγίμετο, ὁτ' ἀπεγνῶσθη.

Τεφέτω ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ὅτε· τὴν ἀνεμεμβλὲν τὴν αἰνιγμῶν ἢ τὴ ἑλκυσῶν τὴ τὴ βίβλω.

Ἡ ἁγία σύνοδος ὅτε· ἢ ἀποβεκλῶμεν.

Ἡ ἁγία σύνοδος ὅτε· ἢ ἀποβεκλῶμεν, ἢ ἀ-ὁ τὸ ἐκκλησιαστικῶν.

Στέφανος ὁ ἐλαβεῖστατος μοναχὸς εἶπεν.

Ἀντιπάτρῳ ἐπισκόπῳ Βόστρας ἀντιβίστης τὴ Εὐτυβῖν ἐπιτιμᾶν Κυπριανὸς ὑπὲρ τὴ Ὠριγένους ἀπολογίας, λόγος ἀφῶτος, ἢ ἀ ἀ ἀ.

Ἐγὼ μὲν ἀκούσας εἰκμῶν γεγραφεῖσαν, ἢ τὴ κεκινῶτὶ τὴ ἐξ τὸ σὸν ὀνόματος ἐκτεταμένοι ποιῆσαι, τὴ κάτω θεμέλιον ἢ ὁ ὀνόμα τὴ τοῦ ἐκείνου. ἢ μεῖ ὀλίγα. ἐπιδὲ γὰ πολεῖσμῷ ἀπὸ γὴ γίνεται, πάσας τὰ τὴ ἀγχεκοῦσῳ βίβλους ἢ τὴ σύγγραμμα ἀξιῶσάτε ἢ ἐπιγράψατε, ἢ τὰς κάτω μεῖῳ δὲ ἐκβῆναι ἐκδίδωμε, ἢ τὴ τὴ σύγγραμμα κατὰ τὴν ἡμῶν τὴ βίῳ· οὐτὶ μὲ πάσας ἀπόδοχῆς ἄξιμ τὴ γὴ πεωῆτῳ τὴ ἀνόμου τὴ ἀσεβοῦς ἐπὶ τὴν τὴ ἀνόμου χρῆσθαι, σωμεμεῖῳ ἐπιγραφῶτε αὐτοῖς, ὡς ὁ

ACTIO QUINTA.

indubitabilitate, quod praestitant animæ, dogmatizaverit: et ne fabrorum quidem dam proferre tentes ad comprobationem. Illud enim quod demonstrate fellitus, Filii ad Patrem subjectionem etiam sibi similiter aliquos perhibere, prorsus quidem miremur: tua est & eorum qui circa te sunt, tali opinio. Unde nec super hoc in praesenti nobis ullus est ferme, cum videlicet universali fit olim * inquisitione projectum atque repulsum. & non in hoc obediatur, neque dilcutatur propter eos, pro quibus hæc nobis propolita sunt. Porro pura vocí quæ est Patriarchon detrahi, nequaquam a quoquam usque nunc audisti o acer advocate Origenis praviturum.

* Gr. Inquisitione fidei.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ostensa sunt conscripta Eusebii etiam per paternam voicem aliena esse a catholica ecclesia.

Demetrius Deo amabilis diaconus & vesforum custos legit.

Theodori bellunis de ecclesiastica historia.

Persa quidem Xenaias vocatus, quem tempore facerdotii sui Calendio invenices ecclesiastica adulterare dogmata, & antiella excitare, pelle a regione. De hoc multa, quæ a diversis audiens lectatus sum, ex parte dicam. A Persarum enim regione propritum dominum fugiens, ad Romanorum pervenit. Et paulo post: Hunc Petrus pro Cyro Hierapoleusium ecclesiæ episcopum trasmittit; quem non post multum episcopi a Persida venientes quasi vernulam arguebant, & ut divini exortem baptismatis. Quo comperto Petrus, quid oporteret fieri non curans, distulit sufficere illi episcopi consecrationem ad supplementum * divini facramenti.

* divinæ baptismatis.

Stephanus diaconus & notarius venerabilis patriarcho legit.

† Diaconiae Mutatis, sic gregori, sic Stephanus Eulaiaeoiaeoiae Eunomiaeoiae Eunomiae, sic Lancia de Sancta Sofia.

* efficiam.

Ioannis † Diaconiaeoni de ecclesiastica historia.

Non enim licitam affecbat Xenaias, angelos, cum incorporei fint, corpora facere, & quasi in humanis formis existentes corporeos formare, sed nec illud existimare, honorem aut gloriam impendere Christo imaginem ei per pictuam atem * efficere: esse autem illi falam paganorum, nolle in spiritu & veritate adorationem. Et post alia: Nolle autem dicit & illud, esse puerilis fenfus, fingere in columbæ idolo fanctiffimum & adorandum Spiritum; præterim cum angelica nequaquam tradant litteræ, quia facius est columba Spiritus, fed quia in specie columbæ apparuit aliquando quia vero dispensatione, non substantialiter (ut ceteri dicunt) est, non ideo spum piis est corporis idolum facienda. Hoc Philoxenus docens, una tum desdrina etiam egue patrabat. Crebro namque angelorum imagines quidem deponens delebat; cas vero quæ Christum figurabant, in abditis locis occultabat.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Audiamus, facrati viri, qui non receperunt venerabilis imagines, non baptisati, Manichei, & hi qui phantasiam prædicant in Christi dispensationem ex quorum pollutionibus Christianos accusatutis hæreleos introducfores [illegible] fuisse perpetuum.

ACTIO SEXTA.

ἀφανὴς ὑπαρκτόν, ὅτι φυσιολογοῦντι αὐτῷ ἐν ὀνόμασιν ὑψοῖς, δογματίσαντα κ. ἀνεπαρκῶν. μᾶλλον τινὰς προσῆκον ποιεῖν εἰς ἀπόδειξιν. τὸ δ' ἀνεκάμπτε σπάδων, τῶν τῷ υἱῷ πρὸς τὸν πατέρα ὑποτάσσειν ὁμοίως αὐτὸ τινὰς εἰρηκότας, σοῦτον μὴ οἴ ἐκπνεῦσθαι· σὴ γὰρ καὶ τῶν σὲ περιόντων δόξα. οὐδὲ πεῖ τάτε ἐτὶ τὰ παρόντα λόγου κεῖται ἡδονὲ, τάδαι μὴ οἰκουμῆκῆ ζήτοιν ὑποβαλλόντα ἐ ἀτοκπυχῆ δόξαν. * μὴ σὴ δ' ἀκοῦ, δὲ ὁ τόπον, ἀ ἐν τοῖς ἡμῖν ἡμῖν τρόπαιν, βασταῖν· τῆ ἀνδρὶ δὲ ἀμλῶν τὸν τρόπον φωνὰ ὑπεβόνων, ἀλλ' μοῦς πεφ' ἀτοιε μὴ κρὶ τὸ πᾶν ἀτέλεια ἐ δεῖ σπαιγόρε τοῦς Ωεεγένοις ἀποτίμωνν.

* ἀν. inquisitione fidei.

Ὁ ἀγίωτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀπεδείχθησαν οἱ σιβγράμματα τῶ Εὐσεβίου ὑ ἐκὶ πατεικὴν φωνὴν ἀλλότριαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Δημήτριος ὁ ἀλαβέστατος διάκονος & εκκλησίας ἀνέγνω.

Θεοδώρου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Πέρσης τὸς Ξενάιας ἐκλεκθεὶς, ὃ ὁ τοῦ αὐτῆ ἱερατικοῦ χρόνος & Καλένδιον ἀφικὼν τὰ κλεπτικὰ τὴν δόγματα βάλματα, & τὰς κίνησις ἀνεκτεῖν τὰ ἐκκλαίων ἐ ἔρεται, ἐπὶ τὴν ἐ τῶν Ῥωμαίων ἀφικόμενος ἐκκλῆσιν, ἀπὸ μέρος ἤλθε. αὐτὸ γὰ τὸ τῆ Πέρσῶν χώρας οἰκεῖον θεασάνδιον πεφεύγει. & μεῖ' ὀλίγα. τῶτο ὁ Πέτρος ἀντὶ Κύρου τὴ Ἱεραπόλεῖ ἐκκλησίας ἐπίσκοπον ἐπέμπτ' ἐ μεῖ ἢ πολὺ ἐπίκοποι ὁν ἀπὸ τῆς Περσίδος παρεγένοντο ἐ κατεβάλλαν, & τὸ θεῖε βαπτίσματος ἀμέτοχον. ὅπερ μεθόμενος ὁ Πέτρος, τὸ δέον ὁρῶν, ἐκ ἐφρόντιζε, ἐφρτὸ ἀρκεῖν αὐτῷ τὴν τὸ ἐπισκόπου χειροτονίαν ἀφὸς ἀνεπτήρωσιν τὸ θείου μυστηρίου.

Στέφανος διάκονος & νοτάριος τὸ ἁγίῳ πατριαρχεῖ ἀνέγνω.

Ἰωάννου τὸ Διακονικοῦ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Μὴ δὴ τὴ Ξενάιον ἐλεγξὼ ὁ Ξενάιος, ἀνωμάτου ὄντος εἰδῶλου σωματοποιεῖν, ἢ ὡς ἐν μορφαῖς ἀναπλάττειν τὰ ἀόρατα σὺν τυποῖ. ἀλλὰ μὴν μηδὲ κάκεῖνο ἀγνοῶν, τοῦτο ἢ ἐδόξει ἐπίφασιν τὸ Χριστὸ τῶν θεῖ γνωρίζειν αὐτὸ τὴ πεπτιπόμενον ἀνάθεμα. τὸ δὲ μόνον αὐτὸ φρονεῖν ἐκείνῳ δέπω τῶν ἐκ τοῦ πνεύματος ἐλκόντων ἀνθρώπων, μὴ ὑπὲρ ἐπεῖ. οὐδὲ τὸ δὲ λέγειν ἀκέλεύω, ἀγνοῦσι τὴ φάσκοντ' ἐν τῶ πεπιεγῆς εἰδῶλον τὰ ἀόρατον & προσκυνοῦν τοῦμα· ἀχὰ τὴ ἐκλῆρωλεῖν ὀδαμῶς παρεδεῖκνυτον γραμμάτων, ὅτι γὰρ γοῦν πεεγρεφὰ τὴ ἀγίων τοῦμα, ἀλλ' ὅτι ἐν εἴδει τὴ ἐκεῖνῳ ἐδόθη ποτ' τὸ δὲ εἰκονομαῖοι, ὁν ἐν ἐν συνδεῖ τὴν τοῦ ἑφέτ' φαῖν ἠλμῶν ἀφείδῶν τὸν ἀνεῖδεν ἐστὶν εἰδῶν ποτ' τὸν ἀν ἐν φιλόξενοῦ τὸ δίδεσκον, ὁμῶ τὴ δίδεκτολῶν & τὴν γὰ ἐπίφεῖ. τοιᾶκῶ δ' τὸ γὰ ἐλ' ἤλων ἠβῆ οἰόνεκ κατεφέρων ἀξίνεσε, τὰς δὲ τὸ Χριστὸ τυπόσεις εἰδῶτας ἐπιμέλεα πάντας.

Ταρασίου ἀγιωτάτου πατριάρχου εἶπεν· ἀκάνωμεν ἱερεῖς ἁγίοι, τοὺς τὰς εἰδῶλα τὰ σεπτὰ εἰκόνας, ἐξὸν ἐτέρα, Μανιχαῖοι, οἱ φαντασίας κηρύσσοντες τὴ τῶ Χριστὸ οἰκονομίας, & ἐκ τῶν μιάσμάτων αὐτῶν τὸ τῆς χριστιανοφονικῆς αἱρέσεως ἀναγκαῖ ἐκβαλοῦ τὰς εἰφορμάς.

Τὸν

ACTIO SEXTA.

ANNO CHRISTI 787.

HADRIANUS I. P. NICÆNUM II. CONSTANTINUS IRENE. IMP. 1022

Σάββατος ὁ ἀλαβέστατος θεμμοῦνος μονῆς τ Σταῦδίου ἔγραψεν· ἀξιοῦμεν τὸν Θεὸν & τὴ ἐγκρατεῖαν τοιαῦτα ἐστὶ δεσποτῶν ἡμῶν τ ἀγίων, οἱ τὸν ἀβλαβῶν λαοὺς τ ἀβλοτοιωθῶν ἐκκλησῶν ἐξεπιμβαλλόντων ἡμῶν & τὴ σωμα-φόρτων αὐτῶν εἰρηνεῦσαι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀπέστω μακάριε.

Κωνσταντῖνος ὁ ἀλαβέστατος ἀκολουθῶν τῶ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ ἐκκλησίας ἀνέγνω.

Ἐκ τῆ βίβλῳ τὸ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.

Φλαβιανὸς πάπας & τὴ ἁγίῳ πατριαρχῶν ὁ Σιδῶνος, ὡς κίρρτοι γνήσιοι, & ἐγκόμιοι κοινωνικοὶ τὸ & οἰκουμενικὸ τῶν βασιλῆα κηρυκμῶν, ὁ τῶν ὁν Σιδῶν μ' τὸν ὀρθὸν πίστεως σωμαφρονῶμεν σωμόσιν κατεκτυπόνων, ἢ οὐ τὸ σίκοὺς ἔρῶτος ἐτεκνῶθηνν, & ἐγκαταστῆσαι τὸ πεῖ Σωτῆρος & Θεῖ ἐκκλησίαν, οὐ ἀρῶ ἐν ἀγιοτεῖλεῖ τὸ & βασιλῆα, οὐ πτοκῶθεν ἐπὸ τῆς τῆ κατεχεμένου πατριάρχου & τρωποπόνου. ἢ λαβόντες ἐὸ ἀδεῖνοι ἔρωτα, & χρεῖοι ἐκείνῳ τὴ Λεοντοχῶν δόμω διεῦσόνεσε, & τολμῶμεν Ὀλίμαντε τὸ Φλαβιανὸ, & τρόπον τινὰ ἀποστήξαντε, & κατεκτυπόσαντε τὴν ὁν Καλῆχῶν σωμόσιν ἀπὸ Ῥωμαίτῶν ἀπόστολοῦ & ἐπιτασσῶν ἀφόσεστε, ἐπὶ ἐκκλεκτῶλεκτον. ἢ γνῶ ὁ βασιλῆα, & ἀφεῖκρεκτῆς ῥῆμμεσε, Σέβηρον τὸν τῆ Ἀλεξῶνῶν ἱερεῦρχον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀτόνεῖν.

Ἀντίπας ὁ ἀλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Ἐκ τῆ βίβλου τὸ ἁγιοῦ πατρὸς ἡμῶν τῆ ἁγίω σωσῶδῶν τῆ σωκλῆθεν τὸ τῶν τῆ βασιλῆν πόλιν Σέβηρῳ τῆ ἀφεῖτῶ & Ἀλεξῶνῶν, παρὰ τῆ κλεκκλῶν & μοκῶῶν τῆ Ἀντιοχῶν μεγαλοῦσιν ἀγῶνες τὸ θεῖ ἐκκλεκτοῦ· ἢν ἀνέγνω.

Νῦν σεῖρ τῶν χαρῶν, ὦ μακαρῶνεστε. & μεῖ' ὀλίγα. ἀλλ' ἐν ἐν ἐν τῶν τὸ & Δόξῃ τῶν ἀφεῖρ τῶν πεῖρμεν, μεγάλοι τὸ χρῶμῶν αὐτῶν, ὦ ἀγωνίσμασι μυταμῶν ἀγαπῶνεν τὸ δόξῃ πεῖς, & τῶν πάτε ἐκκλῆσιν & τόλμι. ἢ μεῖ' ὀλίγα αὐτῶν ἐφεῖστε τῶ ἀγίω ἀντιοχεῖαν, ἐν τῶ ἱερῶ σεβῶν, τὸ ἐβῆ ἐν ὡς σκέγῃ, τὸ & χωῶῶν ἐχρῶῶν τὸν ἀμοιβῶν. πεῖρμεν δὲ αὐτῶ ἢ τῶν & μακαρῶνεστε. τὸ & εἰς τῶν τῶν τῶ ἀγίε τῶῶμεν τῶν χωῶν τὸ ἀγῶνῶν ἀδεῖρῶν κρεμμῶῶν ὑπεῖρῶν τῶ Θεῖον κολῶμεθῶν & ἀντιοχεῖαν, μῦ ἢ ἀλλῶν ἐφεῖστε τῶν, ἢγῶν, & χῶῶν ἀλλῶν τῶν ἐκεῖνῶν ἀτομῶῶν τὸ ἀγῶν πεῖμεν.

Ταρασίου ἀγιωτάτου πατριάρχου εἶπεν· εἰ τὸν ἐν τῶ ὁσίωστ τῶ ἀγίω πεῖμεν ἀκαθῶνῶν ἀδεῖστε ῥῶς ἐδέξασε τὸ πεῖρες, πῶσῳ μᾶλλον τῶ σωμῶν ἔστιν λόγῳ, ὡ ὀφθῶνεῖ εἰς τὴ γῆς μ' σῶμα-τος; ἀλλὰ πεῖσῶσιν, ὅτι & Λοκῶσῶν ὁ φῶρωγῆ-σῶμῶς τὴ Κωνσταντεῖνῶν τὸ χρῶτὸς & ἀγῶμῶ-ρῶς εἰκόνας ἐφρεῖσεῖστε εἰς ἴδιῶν χρῶν, καὶ ἀπτοῖπαν Σέβῆρον.

Στέφανος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος, νοτάριος & ἡγεμονεύσας, ἀνέγνω.

Ἰωάννου ἐπιτροπῆ Γαβαλεῶνος τὸ ἐν ἁγίῳ πολυτίμου Σέβῆρῳ τὸ ἀφεστῶρος, & κάρρῆ.

Εἰ μὲν ἐβέβαιον Σέβῆρος ἐ ὑπὸ τὸ κῶν. & μεῖ' ὀλίγα. ὡ ἐδὲ τὸ ἀγῶνῶν τῶμῶν ἀλλῶῶν ἐκκλ-

A Sabbas reverendissimus hegumenus monasterii Studii dixit: Gratias agimus Deo & bonæ voluntati dominorum nostrorum bonorum, quia fancti custodes pseudoylogi illius devicti sunt una cum confentientibus sibi hæreticis.

Sancta synodus dixit: Anathema illi.

Constantinus reverendissimus lector fanctissimæ ecclesiæ legit.

De vita sancti patris nostri Sabba.

Flaviano igitur & Elia patriarchis Sidonem, ut dictum est, pervenientibus, & litteris adulatoriis ac dilpensatiis ad imperatorem mitentibus, & synodum quæ Sidone contra reclus congregata fuerat fidem deffinentibus, & ad propinas fedes reducentibus, indignati hi qui circa Soterichum & Philoxenum erant, in iram vehementem commoverunt imperatorem, quasi deceptum a patriarcharum affutia & fedione. Et accipientes potestatem quam voluerunt, & autum multum vulgo Antiochus tribunates, & mutilis modis Flavianum tribulantes, & quodammodo suffocantes, & cogentes Calchedonensem synodum anathematizare, taliter illum ab episcopatu pellentes exilio damnaverunt. Quo comperto imperator gravissime ferens, de Severum Acephalorum * exarchum episcopum Antiochiæ mittit.

* pincipem.

Antonius reverendissimus monachus legit.

Ex deprecatione quæ data est sancta synodo convenienti in hac regia urbe contra Severum hæresiarchum, in Sabbatum, in clericis & monachis Antiochenorum magna civitatis sanctæ Dei ecclesiæ: cujus initium est.

Nunc tempus est, o beatissimi. Et post pauca. Qualia vero, fanctissimi, & quæ circa fontes, qui Daphne funt, agere cœperunt, & magnis certaminibus ulus, & incensis dæmonia placans, tota illa civitas canit. Siquidem nec ipsis fanctis altaribus vel facratis vafis peperciit, illa quidem eradens ut * fectella, hæc autem conflans & cragens his qui similis fuit, moris funt. Porro præimpetum est ab eo etiam hoc, o beatissimi. Est enim, quæ in typum fanctæ Spiritus funt, aurea & argentea columbæ suspensæ supra * divina sacramenta & altaria, cum aliis defraudabat, dicens non oportere columbas nominari Spiritum fanctum.

* divinæ baptismatis.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Si in nomine fanctæ Spiritus superpositæ columbas receperunt patres, quanto magis incarnati Verbi iconas, quod apparuit super terram cum corpore? Sed redite, quia de Anastasius qui Constantinopolitanus fuit defuit, ausus & argenteas iconas fraudavit in propriis usus, quod & Severus fecit.

Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius & referendarius legit.

Ioannis episcopi Gabalensium in vitam & conversationem Severi hæresiarchæ, cujus initium est.

Si quidem voluisset Severus vel vita semper ejus. Et post pauca. Et neque angelorum

A Gr. deprecatione fidei.

B Gr. gonophylacia.

C Gr. Gr. Gr.

ACTIO QUINTA. Indicat.

rum illafum dimifit honorem. Multum autem fermonem in tribunali ftans ' fecit, & multitudini perfuaderet tentabat in ipfo multoties facratio fanctiffimi Michaelis, quod non purpurea angelis veftimenta conveniant, fed alba: non ignorans quod nihil fanctius virtutibus ' fenfibile conveniant, fed fatagens & ' hæc fimiliter auferre, & in alterum commovere multos fic & aliter fe habentes.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Confideremus, quia cum reliquis etiam in hoc ipfo accufatus eft, quoniam dicebat, quia non conveniat angelos purpurea, fed alba veftimenta induere.

Theophilus Deo amabilis diaconus & ' fecvophylax dixit: In fancta magna ecclefia Conftantinopoleos, quando promotus fum, inquifivi in brevi, & reperi in eo dicefis duos codices dexaratos per imagines: quos requirens agnovi, quod in ignem eos mittentes incenderint. Inventi autem & alium librum Conftantini charto-phylacis, continentem de venerabilibus iconis: & recidentes folia, in quibus, jacebant veriba fuper iconis. & ecce cumdem codicem pro manibus habens fanctæ fynodo offendo.

Demetrius

Et explicans idem ' Theophilus codicem, offendit omnibus foliorum recifionem.

Leontius devotus a fecretis dixit: Et aliud, patres, mirandum eft in codice hoc. Ut videtis enim, argentras tabulas habet; & hinc inde imaginibus omnibus fanctorum adornatur. & tem ipfam dimittentes, id eft, imagines, quæ fcripta de imaginibus intus erant, recidentur: quod extremæ dementiæ eft.

Sanctæ fynodus dixit: Anathema fint qui reciderunt, & laïdifari funt.

Leo fanctiffimus epifcopus Phocæ dixit: Hic quidem codex folia perdidit: in civitate autem in qua habitio, fupra triginta codices combuftiunt ipfi.

Sabbas reverendiffimus monachus & hegumenus monachos monafterii Studii dixit: Mortis eft, domini, his qui caci funt, non videre lumen. hoc ipfi gratia illi qui caci funt anima, obtenebrati funt.

Demetrius Deo amabilis diaconus & fecvophylax legit.

Confiantini diaconi & charto-phylacis fanctiffimi. Ma Dei magna ecclefia Conftantinopoleos in omnes fanctos martyres, cujus initium eft.

Chrifti quidem feftivitates. Et poftfalia. Deinde arbitriamur, ' quod ifti dicerunt, qui litigant, quod in ante ac lapidibus faciunt & facinamus, & non ad quamdam virtutem providam & protectricem mifpicianem, a qua nobis optima obtinentur? Et quomodo pictores & lapidarii, martyres dicerant, fimulacrorum multitudinem confirmant, variis formis configurantes, & templis affigunt? & vos facrificiis hæc celebratis, ' fecretorum folutionem ab ea expectantes? Quid autem & apud vos? tyranni perfecuti funt. Nam quam afferitis, divinitas in imaginibus non exaratur? Quomodo ergo nobis male dicis, fuperftitiofus in fanctiffimis scribus poftulans? Ergo quoniam & nobis, o judices, in exquifitis vituperationibus imaginum pidis. Et quomodo conficitis, cum ab horum errore & antiquitate Deus liberabitur, diverfum magnifiatis? Non enim divinitatem, cum fimplex fit & incomprehenfibilis, formis quibuflibet & figuratis comparamus; neque cera & lignis fuperfubftantialem & præexiftentem fine initio fubftantiam honorare didicimus: id quia primo ' invetterato per traslgeffionem homine, & deponente apoftatica virtute, quæ ' temere geftit natura verebatur ' eum qui fe erectturus erat: non enim potuerat ut fe deorum ' jacere, fuperiorem fuæ ' reluctari vel revocari, inimico eafum agendiente: fed nec conveniens erat, nifi fecundis laïdinibus, ' ad ' fuam ' tyrannum excuterat: ipfe conditor propria fuftuit, qui non ' cibus unus eft ex Trinitate, Deus Verbum, ficut ' non in fictione ' prifce naturæ misiffium ' fecundum ' exhibuit, ' ita ' atque nunc ' imaginem corruptam inflauratorus, alii reparationem ejus commiit; fed proprie operationis virtutem ufus, agones pro nobis manus fofcepit. Hoc enim erat conveniens, ut ' proprium certamen ageret. Porro quia ' ex omnis certator tribus modis agonizans, vel ' vincit non fuperat hoftem, deponitque feliciter, aut lege, aut tyrannide; fed doer pernitus dimittens tamquam imutilis & non proprius, ' fed neque hos duo id ad agonem commodos vel proficuos, dux & propugnator noftter: five enim fraus fimulatam habeat idfoemam, prare repugnatem figura five eft, ' tyrannis irrationabili ' vi obtinetur, non ex æquo faciens congreffionem: ' reliquorum ' certamen quæ motem nequanam dicerunt ad lucrandum quod fecundum legem eft, progreffus, & certamen affumens inoffe quæ occidetur, animatam animis rationali atque intellectuali, manent quod erat, & fefa non caremus, omnia fit abique peccato, quanta & ex quibus eft homo, & non patrative apparere caro diffimulans. Et poft pauca. Igitur formam in quo ' confiftere eft, & cum hominibus converfatione eft, tabulis depingimus, recordationem falutis quæ per eum facta eft, divina effigie facientes: & non fecundum vos varias figuratas fecundum quod ' putantur, derivatus aut fculpentes.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Pagani proper idola martyres condemnabant, & dicebant eis: Cujus rei gratia certatis, & noftras fimulitudines recoitis, habentes & ipfi proprias iconas? Sanctæ vero refpondebant: Sed non non fimulatæ dæmonem facimus, fed Dei Verbi qui incarnatus eft, iconas facimus, & fanctorum ejus: non tamen deificamus eas.

Cofmas Deo amabilis diaconus & cubiculefus dixit: Et hoc codicem quem fero, quique veteres eft teftamenti fcholia adjacentibus in partiarchio inveniimus. habebat autem fcholion in defenfionem imaginum. Porro infidiatores veritatis deleverunt fcholion & videte illud. Verumtamen obfcure paret. Sed videte illud honorandi patrem.

Idem reverendiffimus Cofmas aperienteo dicem, offendit omnibus qui aderatur in fanctæ fynodo ' deteriorem ' idolum.

Idem autem legit; pardon enim: *Non erant vifi ifti præter me. Et ' ceteris ' ifti ' idolum, ' ceteris ' ifti ' idolum.*

ANNO CHRISTI 787.

ἐκεῖ ἐπεστῆρ ᾖ ἡμῖν, ὁ δικαιοῦ, τοῦ ἀπεξηλῶν ἀγῶνα ὑφ᾽ ἡμῶν ἢ ἑκόνων γραφῶν σφῆρηκεν, ὅθεν τῶν ἀβέλ τῶν πάντα ἡμῖν ἀμφιβόλειας ἡμῶς ἀπαλλάξωμεν, εἴ τινα οἱ μάρτυρες. ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ ἀνθρώπος ἐν ἀλκαῖῳ μορφῶν τῶν τε κρίκωτο ἀπεκαλέσθη, ἐν καρῷ δὲ ξύλοις τῶν ὑπόγεῖον καὶ σφρόνεσιν ὑπῆρε τηλεῖ ἐκεῖ διεγκεκαλῆν· ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸ φρόνεν κατεπελεκίθη· διὰ τὸ τῆς πρωβάτου ἀνθρώπε, ἢ τὸν κεῖνοῦσον ἀποστατικῆς ὑφεστικωσῆς ἐκκλίνας, ἢ φύσις ἐθέτο τὸ ἀνεγκόνοσ· ἢ γὰρ οἷεν τῶν ἄς ἀγρῶς ἀπὸ κεκίμῆν ἢ ἢ ἢ ἐκκαλεῖ σαι ἢ ἢ κλικαλεῖσθαι, τὰ ἐγχῆ τὰ τέλμεστ ἐπιβλοῦσον, ὅπ μὲν οἷεν ὑπῆρχε μὴ ἐπὶ ἐλπίσιν τελαῖμεν ἢ τίκεν τὸ τίρανον ὀκπιθεῖκε· αὐτὸ ὁ θεμερῆς τὸ οἰκεῖν ποιῆμεν, ὁ τὸν τεμέλος τὸ ἐσοῦ λόγοσ, ἀκαρῆρ τὴ πλάσιν τέλεια τὸ φύσεως ἀκαρῆ τοῦ πεφεσκόνα, ὅπω δὲ καὶ τὴν εἰκόνα ἀφορῆσα ἀκαλεῖσθαι· ἀλλ᾽ ἀυτὸ ἐκεῖνοσ ἐκεῖνοσ, ἀλλ᾽ αὐτῆρ ἢ ἀκμῆρ χρατῆμῆν, τὴν ἀνθρωπίνεν ἀνθρωπεῖαν ἀποβρεῖκε· τῶν γὰ ἰδῖ τῶν οἰκεῖνοσ κατκαλῶνοσ τὴ ἀγωνίσμεν ἀκαρῆρ ἀκαλεῖ. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ἀγωνιζόμενοσ τεῦσι τρόποις, ἢ ἐνῖμε τῶν ἀπιρῶμενος τὸ ἀντίστασιν ἢ ἐκκλεῖστεν, ἢ νόμῳ, ἢ τυραννίδι· τὸ μὲν δὸν κατεῖστεν ἀπόβαλε βεβαῖος· ἐκ ἀρίστοις τε καὶ ἐν ἀσκόλεις, ἀυτὸ ἐκ μόνῳ τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ τὸν ἀγωνιστὴν ἀγωνιστὴν ἀπόμενος· ἐπὶ τρόπον τὸ μὲν ἀμφοῖν ἀμφοῖν ἐκ ἐκ ἀρίστοις τὸ

neque omnem similitudinem quæcumque sunt in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum, & quæcumque in aquis subtus terram, non adorabis ea, neque servies illis. Scholion: Et si facimus similitudinem hominum Dei cultorum, non ad adorandum ut deos, sed ut videntes, ad æmulationem ipsorum veniamus. At vero si facimus similitudines Christi, non ut similitudinem adoremus, sed ut mens videndo ad superiora volet. Non enim imaginem corruptibilem corruptibilis hominis adoramus; sed quoniam Deus dignatus est inconvertibiliter fieri homo, facimus ejus iconam ut hominis, licet scientes eum naturam Deum. Non ergo ipsam Deum iconam dicimus, sed Deum * videntes in icona depictum, cujus similitudinem habet imago. Porro pagani errantes, similitudines deos prædicant, quibus & immolant. Delatus est alius codex habens interpretationem scripturæ, in qua jacebat præscriptum scholion: quem & sumens Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ legit. * Cumque adjaceret quæ deleta fuerat, & relegeretur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt qui dicti sunt patriarchæ, Anastasius, Constantinus & Niceta hæretici.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit: Si esset thesaurus iste tunc manifestus, non esset homo læsus. Sed Deus reddat his qui absconderunt eum in die illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Digni sunt isti anathemate, quoniam adulterantes erant veritatem, & insidiatores patrum: & qui ab eis anathematizati, sunt, digni sunt laude.

* Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Væ animabus eorum, quoniam veritatem absconderunt.

Petrus sanctissimus episcopus Germiæ dixit: Deleantur nomina eorum de libro viventium, & cum justis non scribantur.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Benedictus Deus, qui post tantum incendium, incisionem, & abolitionem, reliquit illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit: Qui hæc fecerunt, domine, posuerunt lucernam suam sub modio. Sed benedictus Deus, qui ostendit in tenebris lumen salutis.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius dixit: Invenimus autem & codicem hunc in sceuophylacio venerabilium oratoriorum patriarchii, continentem diversorum martyrum agones: cum his autem & de imagine non manufacta Camulianensium. * Præterea reciderunt folia, in quibus erant de imaginibus scripta. & ecce omnibus eum ostendo.

Michael sanctissimus episcopus Synadensium dixit: Pastillarius dicebat, sanctissime domine, falsos interpretes & insidiatores divinæ scripturæ anathema.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed conversus est dolor ejus in caput ejus.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus & loci servator orientalium pontificum dixit: Verum dicendum est, mali mores codices incendentium ac iconas frangentium illustrem ostenderunt veritatem.

* Gr. novimus

* Gr. cui adjacebat q. d. f. & relegebatur,

* Gr. sancta synodus

Psal. 68,

* porro

δὲ παντὸς ὅμοιον, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. Σχόλιον. εἰ καὶ ποιοῦμεν ὁμοιώματα ἀνθρώπων θεοσεβῶν, οὐκ ἐπὶ τὸ προσκυνεῖν ὡς θεοῖς, ἀλλ' ἵνα ὁρῶντες αὐτοὺς, εἰς ζῆλον αὐτῶν ἔλθωμεν. εἰ δὲ ποιοῦμεν ὁμοίωμα τοῦ Χριστοῦ, οὐχ ἵνα τῷ ὁμοιώματι προσκυνῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὁ νοῦς διὰ τοῦ ὁρᾷν ἀναπτερωθῇ. οὐ γὰρ εἰκόνι φθαρτῇ φθαρτοῦ ἀνθρώπου προσκυνοῦμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἠξίωσεν ἀτρέπτως γενέσθαι ἄνθρωπος, ποιοῦμεν αὐτοῦ τὴν εἰκόνα ὡς ἀνθρώπου, καίπερ εἰδότες αὐτὸν φύσει Θεὸν ὄντα. οὐκ αὐτὴν οὖν Θεὸν τὴν εἰκόνα λέγομεν, ἀλλὰ Θεὸν οἴδαμεν τὸν ἐν τῇ εἰκόνι γραφέντα, οὗ τὸ ὁμοίωμα ἔχει ἡ εἰκών. Ἕλληνες δὲ πλανώμενοι τὰ ὁμοιώματα Θεοὺς δοξάζουσιν, οἷς καὶ θύουσιν. παρήχθη ἑτέρα βίβλος ἔχουσα ἑρμηνείαν τῆς γραφῆς, ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ προγραφὲν σχόλιον· ἣν καὶ λαβὼν Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀνέγνω, παρακειμένης ἀπαλειφθείσης, καὶ ἀναγινωσκομένης.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ταῦτα ἐποίησαν οἱ λεγόμενοι πατριάρχαι, Ἀναστάσιος, Κωνσταντῖνος καὶ Νικήτας οἱ αἱρετικοί.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας εἶπεν· εἰ ἦν ὁ θησαυρὸς οὗτος φανερὸς τότε, οὐκ ἂν ἄνθρωπος ἐβλάβη. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀποδῴη τοῖς κρύψασιν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ἄξιοί εἰσιν οὗτοι ἀναθέματος, ὅτι παραχαράκται ἐγένοντο τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπίβουλοι τῶν πατέρων, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν ἀναθεματισθέντες ἄξιοι εὐφημίας εἰσίν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· οὐαὶ ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, ὅτι τὴν ἀλήθειαν ἔκρυψαν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γερμίων εἶπεν· ἐξαλειφθήτω τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν.

Κώνστας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς μετὰ τοσαύτην καῦσιν, τμῆσιν, καὶ ἐξάλειψιν, καταλείψας αὐτά.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων Λυκίας εἶπεν· ταῦτα ποιήσαντες, δέσποτα, ἔθησαν τὸν λύχνον αὐτῶν ὑπὸ τὸν μόδιον. ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ λάμψας τοῖς ἐν σκότει φῶς σωτηρίας.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλείσιος εἶπεν· εὕρομεν καὶ τὴν βίβλον ταύτην ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῶν ἁγίων εὐκτηρίων τοῦ πατριαρχείου, περιέχουσαν διαφόρων μαρτύρων ἄθλους· μετὰ τούτων δὲ καὶ περὶ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος * Καμουλιανῶν. ἀπέκοψαν δὲ τὰ φύλλα, οὗ ἦν τὰ περὶ τῆς εἰκόνος. καὶ ἰδοὺ πᾶσιν αὐτὴν δεικνύω.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συνάδων εἶπεν· ὁ Πασιλλᾶς ἔλεγε, πανάγιε δέσποτα, τοὺς παρερμηνεύοντας καὶ ἐπιβούλους τῆς θείας γραφῆς ἀνάθεμα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλ' ἐπέστρεψεν ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἡ κακοτροπία τῶν βιβλιοκαυστῶν καὶ τῶν εἰκονοκλαστῶν τρανοτέραν ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν.

ANNO CHRISTI 787.

* [illegible]

Ta-

ANNO CHRISTI 787.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οὐ μόνον τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἔξεσαν, ἀλλὰ καὶ εὐαγγέλια, καὶ ἄλλα τινὰ ἱερά. οὕτως γὰρ οἶδεν ἡ ἀλήθεια διωκομένη τρανοτέρως φαίνεσθαι.

Στέφανος μοναχὸς εἶπεν· ἔτι καὶ ἑτέραν βίβλον ἔχομεν ἐπιβουλευθεῖσαν ὑπὸ τῶν χριστιανοκατηγόρων. καὶ εἰ κελεύετε, ταύτην ἐπιδείξω πᾶσιν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· δειχθήτω.

Καὶ ἐπὶ τῆς συνόδου ἁπάσης ἐδείχθη ἔχουσα ἐν δυσὶ καταβατοῖς ἀπαλοιφάς.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Ὑακίνθου εἶπε· τὸ ἰσότυπον αὐτῷ ἔχω, δέσποται, βιβλίον· καὶ εἰ κελεύετε ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου, ἐκ τοῦ δ' λόγου.

Μετὰ γὰρ τὸ προσβαλεῖν τῇ πόλει τὸν Χοσρόην, μυρίας τε ἐφόδους ἐργάσασθαι, χοῦν τε συναμήσασθαι πολὺν, ὥστε καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ὑπερπηδῆσαι, ἑτέρας τε μυρίας μηχανὰς ῥάψαι, ἄπρακτον ἐποιεῖτο τὴν ἀποπόρασιν. λέξω δὲ τὰ γενόμενα. ἐπήγγειλεν ὁ Χοσρόης ταῖς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεσι ξύλων ἀθροῖσαι μέγα τι χρῆμα πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆς προστυχούσης ὕλης. ἅπερ ἐπειδὴ συνελέγη ὀξύτερον τῆς ἐπιτάξεως, κυκλοτερῶς περιθεὶς τὸν χοῦν εἰς μέσον ἐπέβαλε, καὶ ἀντιμέτωπος τῇ πόλει ᾔει. οὕτω τε κατὰ σμικρὸν ἐποικοδομῶν τοῖς ξύλοις τε καὶ τῷ χώματι, καὶ τῇ πόλει προσιὼν, τοσοῦτον εἰς ὕψος ἦρε, καὶ τὸ τεῖχος ὑπερήλατο, ὡς ἐξ ὑπερδεξίων τὰ βέλη κατὰ τῶν προκινδυνευόντων ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν τῷ τείχει ῥίπτειν. ἐπειδὴ τοίνυν οἱ τῇ πολιορκίᾳ συνεχόμενοι τεθέαντο τὸ χῶμα πλησίον ὥσπερ ὄρος βαδίζον ἐγγίζειν τῇ πόλει, ἐπιδόξους τε εἶναι τοὺς πολεμίους πεζῇ τῆς πόλεως ἐπιβήσεσθαι, ἅμα ἕω μηχανῶνται ἀντικρὺ τοῦ χώματος, ὅπερ ἄγεστα πρὸς Ῥωμαίων κέκληται, διώρυγα ὑπὸ γῆν κατεργάσασθαι, ἔνθεν τε πῦρ ἀνεῖναι, ὡς ἂν τῇ φλογὶ τὰ ξύλα φθειρόμενα τὸν χοῦν εἰς γῆν καταγάγωσι. καὶ τὸ μὲν ἔργον ἐπιτέλεστο. πυρὰς δὲ προσανάψαντες τοῦ σκοποῦ διημάρτανον, οὐκ ἔχοντος τοῦ πυρὸς διέξοδον, ὅθεν ἀέρος ἐπιλαμβανόμενον δυνήσεται τῆς ὕλης περιδράξασθαι. ὡς δ' οὖν εἰς πᾶσαν ἀμηχανίαν ἦλθον, φέρουσι τὴν θεότευκτον εἰκόνα, ἣν ἀνθρώπων μὲν χεῖρες οὐκ εἰργάσαντο, Αὐγάρῳ δὲ Χριστὸς ὁ Θεὸς, ἐπεὶ αὐτὸν ἰδεῖν ἐπόθει, πέπομφε. ταύτην τοίνυν τὴν παναγίαν εἰκόνα κατὰ τὴν εἰργασμένην σφίσιν εἰσαγαγόντες διώρυγα, ὕδατί τε ἐπικλύσαντες, ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τῆς πυρᾶς καὶ τῶν ξύλων ἀφῆκαν· καὶ παραυτίκα τῆς θείας δυνάμεως τῇ πίστει τῶν δεδρακότων ἐπιφοιτησάσης, ὅπερ ἦν ἐκείνοις πρόσθεν ἀδύνατον, ἐξήνυστο. παραυτίκα γὰρ εἰσεδέξατο τὴν φλόγα τὰ ξύλα, καὶ λόγου θᾶττον ἀπανθρακωθέντα τοῖς ὑπερτέροις μετεδίδοσαν, ἅπαντα τοῦ πυρὸς ἀμφινεμομένου.

Λέων ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· κἀγὼ ὁ ἀνάξιος ὑμῶν δοῦλος, ἡνίκα κατῆλθον εἰς Συρίαν μετὰ τῶν βασιλικῶν ἀποκρισιαρίων, ἐγεγόμην ἐν Ἐδέσσῃ, καὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἀχειροποίητον εἰκόνα τεθέαμαι ὑπὸ πιστῶν τιμωμένην τε καὶ προσκυνουμένην.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non solum sacras iconas eraserunt, sed & euangelia, & alia quædam sacra. ita enim novit veritas persecutionem passa expressius apparere.

Stephanus monachus dixit: Adhuc & alium codicem habemus depravatum a Christianorum accusatoribus. & si jubetis, hunc ostendam vobis.

Sancta synodus dixit: Ostendatur.

Et coram universa synodo ostensus est habens in duabus paginis deleta.

Gregorius Dei cultor presbyter & hegumenus monasterii * Heracliti dixit: Æqualis formæ hujus habeo, domini, codicem: & si jubetis, legatur.

Et accipiens Stephanus monachus, & librorum custos, legit.

De ecclesiastica historia Evagrii, ex † sermone quarto.

Cum enim aggressus esset adversus civitatem Chosroes, millenosque impetus operatus terram multam cumulasset, adeo ut muros civitatis excederet, necnon & alias machinas consuisset, inefficacem patrabat regressum. dicam autem quæ facta sunt. Præcipiebat Chosroes potentatibus suis lignorum colligere magnam quamdam struem ad devastationem, cujusque materiæ: quæ quando collectæ sunt velocius quam præceptum fuerat, in circuitu propius ponens terram in medium jecit, & contra frontem civitatis ibat. Sicque paulatim superædificatis lignis atque pulvere, civitatemque adiens, tantum in altum extulit, & murum excessit, ut superius sagittæ contra eos qui pro civitate perituri erant in muro, jaci viderentur. Igitur quando hi qui depopulationem patiebantur, terram videbant prope quasi montem proficiscentem urbi appropiare, * gloriososque hostes existere, & similiter civitatem pedites ingressuros, ultro machinantur ex adverso terræ congeriei, quæ apud Romanos agger appellatur, fossam subtus, * quam fodientes hinc terram fecerunt, ut flammis ligna incensa aggerem ad terram deponerent. Et opus quidem consummatum est. aggerem autem succedentes consilio defraudati sunt, non habente igne progressionem, unde aere recepto materiam consumere posset. Cum ergo in omnem defectionem devenissent, deferunt divinitus † fabricatam iconam, quam hominum quidem manus non operatæ sunt: Abagaro autem Christus Deus, quoniam eum videre gestiebat, transmisit. Hanc igitur sanctissimam imaginem per effossionem quam sibi operati sunt, intromittentes, & aqua perfundentes, * ab ea contra rogum & ligna dimiserunt. & statim divina virtus fidei operantium adfuit, & quod prius erat illis impossibile, perficiebatur. continuo quippe receperunt flammam ligna, * & verbo confestim in prunas versa superioribus impartiebantur, omnia igne hinc & inde porrigente.

Leo reverendissimus lector magnæ ecclesiæ regiæ Constantinopoleos dixit: Et ego indignus servus vester, cum descendissem ad Syriam cum regiis apocrisiariis, fui Edessæ, & sacram ac non manufactam iconiam vidi a fidelibus honorari pariter & adorari.

* Gr. Hyacinthi & in c. Jolyano

† l. lib. 4. c. 26.

* Gr. esseque in eo hostes, ut civitatem pedites ingrederentur, prima luce machinantur.

* ducere, & inde ignem emittere; ut flammis

† fabrefactam

* Gr. ex ea rogum & ligna respergerant.

* Gr. & dicto citius in prunas versa sup. imp. o. l. depascente.

Tara-

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hereno de reverendissimus hegumenus Maximini codicem paradisi amœnissimi Limonarii protulit, & lectus est: & rescriptus & non in bibliotheca exemplar ejusdem Limonarii incifa habens folia, in quibus de imaginibus scripta juraverant.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit: Sanctissime domine, indignus servus præfumam loqui coram lucida & pura atque universali hac synodo. Prophetices ferme est, quia *in operibus manuum suarum comprehensi ab peccator*. Quod enim putabant adversus nos facere in plerisque legis illis collecta, hoc adversus fautam est. Et quædam quidem incideruntur, quædam vero fallaverunt, ut manifestata veritate arguantur impietates nostræ.

Stephanus monachus & librorum custos dixit; Codex datus ab hegumeno Maximini, continens fermonem qui fallitus est in altero codice qui est de iconis.

Et legit idem Stephanus monachus & librorum custos.

Ex codem Limonario.

Dicebant quidam seniorum, quia erat quidam incliffus in nostro codice decretorum maximus impugnabat autem cum damnatis fornicationis. Quadam ergo die cum eivalide imminerent, cœpit senior lamentari & dicere dæmon: Ulqueque non parcis mihi? recede jam a me, confensuifti mihi. Apparet autem ei dæmon evidenter dicens: Jora mihi, quod nemini dicas quod tibi dilutus fum, & te miseras non impugnabo. Juravit ei Jenes, quia per eum qui habitat in excelsis, non dicam cœlopum quæ mihi dixeris. Tunc dixit ei dæmon: Ne adores hanc iconam, & te ultra non impugnabo. Habebat autem imago figerationem domnæ nostræ Deiparæ Mariæ Dei genitricis portantis dominum nostrum Jesum Christum. Dixit inclusus dæmonio: Sine tractem. In cratino autem indicat hoc abbati Theodoro Bitiora, qui habitabat tunc in Laura Pharenfium; & enarrat ei omnia. At vero fenior inclusio dixit: Abba vere illusus es, quia juraffi dæmonio. verumtamen bene fecisti hoc dicendo. Porro expediti tibi, ut non dimittas in hac civitate scortum, ad quod non ingrediaris, quam ut tecules adorare dominum nostrum Jesum Christum cum matre ipsius. Confirmato ergo eo & confortato piissimis verbis, abiibat ad proprium locum suum. Apparet iterum dæmoni inclusio, & dicit ei: Quid ceffasti? nonne fenex nonne juraffi mihi quod nemini diceres? & quomodo cuncta diffiti venienti adte? Dixit ei dæmon: Ecce jam, ut perjurus judicaberis in die judicii. Respondit ei inclusus: Quia juraviquidem, juravi utique; & quia' perjuravi, ieio: verum meum dominum & factorem perjuravi, te tamen non sadium.

De eodem Limonario.

Narraverunt mihi liiem patres & hoc dicentes: quia in his diebus multer quædam Christianarrix in finibus Apamiæ poteem fodiffi multa expendens, & multum laborem faciens, & in profundum multum defcendens, non

Ταρσίου ἁγιωτάτου πατριάρχου εἶπε· Ἡ Ἑρένου ὁ ἐν ἀγιοτάτοις ἡγούμενος τῆς Μαξιμίνου κοιδικοῦ παραδεί σου ἀκροτίλλου Λιμωναρίου ἠνοίγη, & ἀνεγνώσθη· & οὐκ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν ἐσω τῶν αὐτῶ Λιμωναρίου, τῆμπεμβλα ἔχων τὰ φύλλα, ὅ σοῦ τὰ ἐν εἰκόνοις ἐκκεντα.

Χριστόφορος ὁ ὁσιώτατος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ἐπίσκοπος εἶπε· ἀναξιος ἐδῶ τολμήσω λαλῆσαι ἐν τῷ ἁγίῳ & λαμπρῷ τούτῳ σωματῳ. φροσητικὸς λόγος ἐστὶ, ὅτι ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν σωπεῖσθαι ὁ ἁμαρτωλός. ὃ γὰρ φροσεῖοκαν κατ' ἐμοῦ σωπεῖ τῆς ψιδοσυλλογῆς ἐκείνης σωπεῖσθαι, τοῦτο κατ' ἐμοῦ ἔφθασε. & τινὰ μὲν κόκλω, τὰ δὲ ἐξηπάτησαν· ἵνα τῆς ἀληθείας φανερωθῆς ἐλεγξὶς ἢ ἀσέβεια αὐτῶν.

Στέφανος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ εἶπε· βίβλος ἐπιδοθεῖσα ἀπὸ τῆς ἡγουμένου τῆς Μαξιμίνα, τεμέχουσα τὸν λόγον τὸν φαλσιδεύσαντα· καὶ ἐν ἄλλῃ βιβλίῳ τὸ ἀφεῖ κέκλειται.

Καὶ ἀνέγνω ὁ αὐτὸς Στέφανος.

Ἐκ τῆς αὐτῆς Λειμωνάρδος.

Ἐλεγόν τινες τῶν γερόντων, ὅτι ἐν τοῖς ἔθνεσι τῆς τῶρος ἦν τινὰ ἀνδρὶ γυναικὶ πόνον ὀρύσσοντα ἐν τῷ βαθμῷ τῆς τορείας. ὡς μὲν οὖν, ὡς ἐπέκεινα κάτω σφοδρῶς, ἤρξατο ὁ γέρων ἀποδυρόμενος, & λέγειν τῷ δαίμονι· ἵνα τί οὐκ ἐφείσω μοι; ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, σωμεγκαστὴς μοι· ἐφείσατο αὐτῷ ὁ δαίμων & ἐξέβαλε μαρτυρίαν λέγων· ὀμοσόν μοι, ὅτι οὐδένὶ λόγῳ ὁ μέλων σωιεῖσαι, & οὐκέτι σε πολεμήσω. ὠμόσεν αὐτῷ ὁ γέρων· ὅτι μὴ τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τοῖς ὑψίστοις, ὡς εἶπεν τινί, εἴπῃ οὕτως μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ δαίμων· μὴ προσκυνήσῃς τοῦτο τὸ εἰκόνισμα, & οὐκέτι σε πολεμήσω. ἦν δὲ ἐκεῖνο ἐκτυπωμένον τὴν θεοτόκον τοῦ ἁγίου Μαρίας θεοτόκου, βαστάζουσα τὸν κύριον ἡμῶν & Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν. λέγει ὁ ἐγκλείστος τῷ δαίμονι· ἄφες σπέψωμαι. τῷ δὲ ἐπιμείσαν δηλοῖ τῷ ἀββᾷ Θεοδώρῳ τῷ Λαυρίτῃ οἰκοῦντι τότε τῷ Λαύρᾳ Φαρῶν, & δηγήσεται αὐτῷ ἅπαντα. ὁ δὲ γέρων λέγει τῷ ἐγκλείστῳ· ἄπτα, ἀββᾶ ἐκεκράξας, ὅτι ὡσπερεὶ τῷ δαίμονι. τοῦτο λαβὼν ἐποίησας ὅξεστον· ὑμῖν δὲ σοι μὴ ἔστω σε τὴν πόλιν ταύτῃ πορεύσῃ, εἰς ὃ μὲν ἐνέργῃς, & ἵνα ἀρνῆσαι τὸ κύριον ἡμῶν & Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν & τὴν αὐτοῦ μητρὸς. τοῦτο δὲ κατὰ τὸ ἀδιαλείπτωτον πλοῦτος λόγου, ἀπολύσεις τὸν ἐξ ἐμοῦ τόνον αὐτῷ. φαίνεται τότε ὁ δαίμων ἐν τῷ ἐγκλείστῳ, & λέγει αὐτῷ· νὴ τὸν κεκλεῖσθαι· ἐν ἀληθείᾳ ὤμοσα, ὅτι οὐδὲν λόγῳ ἐξ τῶν τῶν ἀξιωσεῖς τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς σου· ἀλλὰ ἐν τῷ ἀγῶνι σου ἐν τῷ

ACTIO QUINTA. Tarasius fanctiffimus patriarcha dixit: A Repleti fumus atque contenti,
Sancta fynodus dixit: Satis eft.
Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Quoniam demonftratum eft in praecedenti lectione, quia ab Hebraeis, & pagaris, & Samaritis, ac Manichaeis, atque Phantafiaftis accufata eft ecclefia propter venerabiles imagines, & omnes certificati fumus, jaftum eft etiam fraterni noftrum de dilectiffimo dominum Joannem, & Ioci fervatorem apoftolicarum orticulis fedium, audire: habet enim quamdam relationem infinuantem, unde cerpetit imaginum fubverfio.

Sancta fynodus dixit: Et quaerimus domine audire de hoc.

Joannes reverendiffimus monachus & loci fervator orientalium pontificum, a pittacio legit.

Volo ego humilis & cuncftorum novifimus, fecondere cum omni veritate coram praefenti ac fancta veftra & facra fynodo, qualiter & quando & unde habuerit initium peftima & Deo exofa haec Chriftianos accufantium & imagines confingentium haereftis compendio dumtaxat fermonis uti properatum, per charitam judicem hanc beati narratiorem, quatenus nil me veritatis latet. Arabum itaque qui fine Deo funt, mortuo tyranno, id eft, confiliario (Sotanam autem erat hujus nomen) ei fucceffit Umarus: qui ad principatum afcendens, mox accerfiens populi * & fofia, projectum Mafalmam a terra hac, cum effet hoftiinfaniffimus: qui magni Dei Sabaoth invocatoris dei Jefu Chrifti gratia, & fanctiffimae Dei genitricis quae illum peperit, cum confufione mocka & perditione proprie Sarracenorum militia reverfus eft Syriam, nil eorum quae fperabat, adeptus. Mortuo autem Umaro laborgatus eft Exidus, vir quidam levis & mobilis. Erat autem Tiberiadis doctor quidam praevaricatorum Hebraorum, veneficus divinus, daemonum animas incantatum organum, cognominatus Saranthapeuchos, apopis invifus ecclefiae Dei. Qui vifibiliter occupantibus Hebraeis cum didicit. Ipe impertaftis Exidi levitatem, accefit ad eum, & cepit divinare quantum & praedicere ei. Ex quo ignitur fachum eft, ut accepitus tyranno & gratus efficeretur: Volo, inquit, primae * confiliarie, pro lymbolo beneficentiae quia cinis fit Deo, & dictate illi modum quemdam, per quem facilius ac celerius adipifci poffit, ut addatur tibi vitae longitudo, & permaneas annis triginta in hoc principatu tuo, & tamen in opus perditionis verba mea. At infipiens ille tyrannus, mente obftulus aviditate longaevitatis (erat enim amator deliciarum & * peculiatus) refpondit: Quis quaecumque dictaverit, parati ffime facio: & fi voti compos extitero, maximis te honoribus recompenfando loquutefabo. At vero teneftiaque atque divinus Hebraeus ait eum: Julie ftatim abfque omni dilatione vel inductis fcribi per omnem principatum tuum encyclium epiftolam, ut omnem imaginalem picturam five in tabulis, five per mulivia parietibus, five in vafis facris & vefticulis altarium, & quotquot hujufcemodi reperiuntur in cunctis Chriftianorum ecclefiis, * tollant, & deponant. Et ftatim ut ac perfecte deponere: nec non & Tapeinos & ἀγνώποτος πατριάρχης εἶπε· Ἐπλήσθημεν, ὦ δεσπότα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Ἀρκεσθῶμεν.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ἐν τῇ προκειμένῃ ἀναγνώσει, ὅτι οὐδὲ Ἑβραῖοι, ἢ Ἕλλῃνες, ἢ Σαμαρεῖται, Μανιχαῖοι ἢ Φαντασιαστὰι ἐκλελοίδορε ἡ ἐκκλησία τοὺς ἅγιους εἰκόνας, ὃν τρόπον ἐπεύδομεν, ἀλαζόνα τὸ κεφάλαιον ἡμῶν ἀχαριστία κοῦ λωίστε τὴν ἀποστολικὴν ἐπιστολὴν τὸν ἐκκλησιαστὴν ἐξόρκιστε· ἔχει γὰρ τινὰ δεῦγματα δηλῶτα, τὸθεν ἔρχεται ἡ τῶν εἰκόνων καταστρόφη.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Ἐζητήσαμεν, ἄκουσον, ὦ δέσποτα τοῦ τόπου.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος τριτεῖδιος & τηρωνητὴς τῶν ἀποστολικῶν ἀρχιεράτων, ἀπὸ πτιτακίου ἀνέγνω.

Βούλομαι ἐγὼ ὁ μέτριος ἐν πάντοι ἐγκατα δείγνυσθαι μὲ πάσῃ ἀληθείᾳ ἐεὶ τὴ σωτήρι πολιτεία ἀγίας ἡμῶν & ἱερᾶς συνόδου, ὅσου, καὶ τοῦ τρόπου, ἢ ὁδὸν ἔχει τὴν ἀρχὴν ὁ κακίστε & θεοτυγὴς αὐτὸν τὴν χριστιανοκτόνον καὶ Ἑλληνοκτόνον ἀρετὴν. σωστικὴν δὲ χρέοτεν λόγον ἀφοσιούδεν ἀνθρῶν, ἐκ γὰρ τὴς ἀκρίβειας τῶν ἀληθῶν ἐξ ἀνάγκης ἐκ τὴς ἀληθείας λέξοι. τὴν δὲ ἐπὶ τὸν ἀρμῶν πότκοτον τυράννε, τὸν σωμβόλα· Σαλμαὰ ὦ ὄνομ πώλωμα· ἐνεδέχετο τόνον Οὐμαρον. ὃς ἐπεῖδε τὸ ἀγρῆς, & ὡς μικτοκαλέμμος ἀπτεγέλοε τὸ ἀπκτκαῦν Μασαλμᾶν ἐκ τὴ τῆς πόλμιος τοῦλμιον ὁ τὸν βοηβῆν· & τὸ τῆ μεγάλαν Θεῦ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, & τὴ αἵτιν τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου Θεοῦ, μὲ κίγκιμος & κίπολλεῖς τὸ οἶκον τὴ Σαῤῥαλιῶν ἐρατεῦμενε ὑπέρεμ ὑψεῖ εἰς Σκεῦος, ἀπόρεσε ὦ ὑπνεῦ ὑδέν. πλιδόρεστοε δὲ τὴ Ὀμμᾶρ, τότον διαδέχεται Ἐξίδος ἀπὸ κόρε τὸ τὴ τιβεριάδος· ἀφοῦτος μόνον ἀμφοτέρων Ἑβραῖων, φαρμακοῦρος, ὃν μόνον ἀμφοῦλιθλιῶν ὀργανον, ὀνομαζόμενος Τοσοραεκαπεῦχης, ἐχθρὸς ἐκ χθῶς τὴς ἐκκλησίας τὴ Θεοῦ, ὃς μιμεῦτοκε τὸν τὴ κρεοῦνῶν Ἐξίδι κεφόσπα, ὦ δὲ τόν φρονεῖτλιν ὁ σωμπόνης ὄτοε Ἐβραῖος, ἐπεγκίρε μαντεῦκαῦτα & κρεῦλῆν καὶ αὐτῶ. ὡς κὲ τὸν τόπον ἀπαμέλεστε ἐγκρῆνοε & ἀπαξῆσεοε τὸ πόρνον, ἢ ἐν ἀφοσιοῦμεβλεῖ, ἀπόλε τὴ ἀφοῦ ὦ ἐκκλεῖσμα, ἐκκλεῖσε τὸν τόπον τοῦ ἁγίου & ἐκλεῖσε τὸν ἀνθρῶπον, δὶ ἔσοι φοτοῦτε τὴ ἀνθρῶπε ὦ ἐκκλεῖσμα, ὦ διεβοῦλε χρῆνε τεκέοτε· ὁ τῆλιοε τὴ ἀχῆ, & εἰς ἐγγυνάγνοις τὴς λόγις μὲ. ὦ ἐν φρόν σκέπε τόμοιος κεκφοῦνε τὸ τὴν ἐκλεῖσι μικροβαλόνοε· ἰῶ ὦ φιλοτρόφε & ἀγάπε· ἀπεκλεῖσμα, ὀτῆρε ὀτε ἐκκλεῖσμα μοι, ἐπὶ κοῦ τοῦ· καὶ τὸ τόρε * ἀφεκτὶν, μεγίστοε ἐκκλεῖσμα τὴ τιμεῖε· ὁ δὲ φαρμακοῦρτε Ἐβραῖε ἐκκλεῖσμα φοτ ἀφῶ κοῦτε· κέλαοε δὲ τόνε τόνε ἀνθρῶπε βοῦλε καὶ ὑπῆρξεοε γνῶμα καὶ τόνε τὸ ἀγῶν ἐξέκλοιν ἐκτοῦλιν, ὡς τόνε τόνε ἐκκλεῖσμα ἐκκλεῖμμένε τὸν ἐν σκέοτ· ὦν δὲ μεσόνῶν ὁ τὴ τόρε, ἐν τε σκέοτ· ἰῶ τὸ ἐκκλεῖσμα τὸ τὴ ἀνθρῶπε, & ὅτα πιῶτε ἐκέκτοτε τὸ πάνοε τῶν τῆ Χριστιανὸ ἐκκλησίαε, ἀφοῦτοε, ὦ

ACTIO QUINTA. ACTIO CHALCE. 1037 RADERIANUS P. I. NICÆNUM II. CONSTANTINUS IRENE IMP. 1038

ἀνθρῶπε τὸ πῶς κεκλεῖσμα· ὁ μὲν ἀλλὰ δὲ ὅτε ἐν τοῦ ἐ-ἀγῶνε τὸ πάνοε ὦ κόσμοε οὐκ ἐκφέτοεν ἀλλὰ τὸν ἀμοῦλεοε. σεπτικὴ δὲ κακηγόμενε κεκφῆμοε ὁ ἐλλοῦμένε φοτοῦτοε, τὸν ὁμόλοεμε, ἀνάφατον δεῖξαι τὸν φοῦε κμὲ ἐγ ζῶμ μεγαλοῦμε. ὁμοῦ δὲ ἀλήτοεν τόρνοε τὸν κόρον τὸν πεκφόνε, ἀτοπόλοε τὸ ἀλλὰ τὸ κτὶ κτὶ ἀπεκφόμενε τῆς ὑπ' αὐτὸν τὸν ἁγίοε εἰκόνοε & λοιπὰ ὁμοῦμεῖε. Θ. τάτοε τὴ τόπε ἀτεκεῖφμοντ τὴ ἐκκλησίας τὴ Θεοῦ δὲ τὸ φαρμακοῦ Ἐβραῖε ἀφοῦδε· τὸ ὁτὸ τὴ ἄγιοε αὐτῶ, ἀφο τὴ Θεῖαε οὐ τὴ γὴ πάντα τὸ κακόν. φόγοντοε δὲ τὴ Θεοῦ πεζόντοε Χριστοῦ, τὴ μετὰ εἰκόνοε χρῆσι κατεκφῆμε τὰε ἁγίαε εἰκόνοε, Ἑβραῖε ὁτοῦτοε, & οἱ κτὶ Ἀραβαε κεῖγκόοε αὐτὸε τῶν ἀποκαλέτοε Ἀμμρῶν· ὦ ὑπνε ἐκφοῦ τὸε σεπτὰε εἰκόναε, ὁ τὸε αὐτὸε τὴ ἐκκλησιοῦν τὴ μὲ κατήχοε, τὴ δὲ κατήχοε. τάτοε ἀπεκκοῦε ὁ ἐλεβέτεκτοε Νεκκαλοῦε ὁ οἱ κκὶ αὐτὸε, ἐμμόκαντε τὸε παρόμμε ἐκβοῦε τὴ τὸε ἀστῆοε Ἀραβῶε, ὁ ὑπόζοντοε τὸε ἐκκλησίαε τὴ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀκόνε τὴ ἱερὰε ἐμῶν ἀεοῦε ἐκ ἀόνε ἐβῆξε τὸ λοε ὁ ἀῆλοε τὸ ἐ βέλκοε ἐκέοτε ὦ φαρμακοῦ Ἐβραῖε. ὡς τὴ τῶν φρέοε σύκοῦε ἐκβοῦε, ὦ πλόοε τὴ δὲε ὁμοτ χρόνοε βεῦτε ἀτέβοε, ὦ ἀτὴ πλόοε εἰς τὸ αἰῶνοε τῶν, · αἰ μὲ κεῖνε ὁε τὴ ἀρχῶε ἤρξεοε ὦ τῶν κατήχοε· ἐὰ τὸ τόνε ὁε ὁλόλοε πεῦομε, ἀγωνοῦμεῖε, ὡς φοῦε τὴ ἐ-ἀῆε πατρὸε τὸ φαρμακὸ αἰνῶτε ὦ πάντε ἀναρῶδεῖε ἐκλλοῦε, ἐξῆε τὴ ἐχεῖρε τὴ ψεῦδομαστέοε αὐτὸ κοιμεῖσθαι.

Ὁ ἀγώνιστος ἐπίσκοπος· Μοτλοῦε εἶπε· κὴ ψῶ πυλῶε τῶν ἐν Σοῦκε, ὀτοῦε, ὁ ἐ Σαῤῥαλιῶν σύμβολοε τὸ κόσμε κατέφεῖε.

Σάββατε ὁ ἀλαβέστατε μοναχὸε & ἡγούμενοε Στουδίτε εἶπε· Δέοοτε & ἡμεῖε οἱ ἀνάξιοε δέκα τὸε ἀγνοτοῦε εἰῆβῆ Χριστῷ, ἵνα οἱ ἱερεῖε εἰκόνοε κατκεκαθῶτε τὸε τότοε τὸ αὐτῶ & τὴ ἀφοῦτοε σταῦτοε, ὦ ἵνα λεπτοῦοε οἱ ἐντεῦθε Χριστιανοὶ μὲ αὐτῶ.

Τφάνοε ὁ ἀγώνιστοε πατριάρχοε εἶπε· τὸ λόγοε τῆμε ἀληθοῦ·

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Ἐν ἡμῖε πάντε σωμφῶμεν.

Γέτρε ὁ ἁγιώτατοε ἀρχιεπίσκοποε & πατριάρχοε τῆε ἀγνοτοῦε πάνε τὴ ἀφοῦδοῦτοε Ῥώμῃε εἶπε· Ἀγνοῦε τὴ πτιτακίε.

Τφάνοε τὴ ἀγιώτατοε ἀρχιεπισκόπε Κωνσταντινοῦπολεε ῥώμῃε, ὁ τὴ ἀληθεῖε τὴ ἀγίε σύνοδε Πέτρε ἀφοῦτοε βοῦποε· Ἡ ἀγνοῦτοε ἐκκλησίαε τὴ ἁγίε & σεπτῷμῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ ἀφοῦτοε βοῦποε· Ἡ ἀγνοῦτοε τὴ

ACTIO QUINTA. facite sunt, cum anathemate detestantur, vel ignui tradantur, & de hoc petimus pronuntiari, ut videtur fieri synodo.

Sanctæ synodus dixit: Venite, fiat.

Petrus Deo amabilis archipresbyter & loci servator sanctissimi papæ senioris Romæ dixit: Si jubet sancta vestra synodus, ponatur crucifixo venerabilis imago, & omnes falsumeas eam.

Sanctæ synodus dixit: Fiat, fiat.

Joannes reverendissimus monachus presbyter & loci servator orientalium pontificum dixit: Benedictus Deus, qui glorificavit amatiretem Christi Nicæreniorum civitatem in diebus Constantini & Irenæ amatorum Christi imperatorum. Benedictus Deus qui exhibuit eam duplici gratia dignam. Fidem prius hic Christus exprefidem explanavit: nunc autem per sanctam synodum hanc dispensationis fuæ symbola omnibus manifestavit. Arius infamis hic cell depositus: Deo perolorum imagines confingentium hæresis hic exterminata est. Benedictus Deus qui dicit per sanctum apostolum Joannem: *Ego sum Alpha & Omega*, Benedictus Deus, qui hic in piis & in fide falsem orthodoxam confirmavit.

Sanctæ synodus exclamavit, per unumquemque verbum ter pronuntiatus: Divinitus sonantium patrum doctrinæ nos corrumpunt: ex ipsis haurientes veritatem potant fumos: eos sequentes, mendacium perfeguti fumus. Ab eis edocti venerabiles imagines falsatumus. Ab eis docti adorationem quæ per honorem fit, eis impendimus. Papæ prædicant: filii obedientes fumus, & congratulamur in facie matris traditioni ecclesiæ catholicæ. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines falsatumus. Qui fit fe non habent, anathema sint. Qui ita non sentiunt, procul ab ecclesia propellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur: Nos ipsa patrum conservamus. Nos eos qui addunt vel auferunt ex catholica ecclesia, anathematizamus. Nos venerabiles icones falsatumus. Superinducam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos eos qui fe non habent, anathematisti limus. Christianos accusantibus, id est, imagines confingentibus anathema. His qui affumunt dicta sanctæ scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema. His qui non falsatunt sanctas ac venerabiles imagines, anathema. His qui appellant sacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quod veluti ad Deos Christiani ad iconas accedant, anathema. His qui communicant scientes injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema. His qui dicunt, quod excepto Christo Deo nostro alies existit nos ab idolis, anathema. His qui audent dicere catholicam ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema.

Multos annos imperatorum.

Constantini & Irenæ magnorum principum & imperatorum multos annos.

ἀπεθεμετισμὸν λοιδορῶντι, ἢ τῷ νῦν παραδοθέντι. Ἃ, ὅθεν τὴν αὐτάρκη σκιρωσὶ ὑμῶν, ὡς δοκεῖ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ.

Ἡγούμενοι εἶπον· ἐλθέτω, γενέσθω.

Πέτρος ὁ Θεοφιλέστατος πρωτοπρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπεν· εἰ κελεύει ἡ ἁγία συνόδος, πιθανὸν ἐστὶ τὸν κύριον σταυρὸν ἀσπασθῆναι αὐτοῦ.

Ἡγούμενοι εἶπον· γενέσθω, γενέσθω.

Ἰωάννης ὁ ἀκριβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολικῆς ἀρχιεπισκοπῆς εἶπεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ δοξάσας τὴν φιλόχριστον Νικαέων πόλιν, τὸν τρὶς ἡμῖν Κωνσταντῖνε & Εἰρήνῃ τῷ φιλοχρίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ. εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἀποκαλύψας αὐτοῖς ἀτελῆ τὴν ἀγκυρὰν ἀγκυρὰν. τοῦ πίστει κρίσιν ὡσὰν Χερσὶ ἐπιφάνειαν, καὶ δὲ ἀπὸ τῆς ἁγίας συνόδου πάντας τὰς τῆς οἰκουμένης αὐτῆς σύμβολα πίστεις ἐφανέρωσεν. Ἄριος ὁ δύσφημος ἐσπάθη καὶ ἀφέθη· ἡ θεοτυμβία τῶν εἰδώλων ἐξεστόμισται. εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ λέγων ἐν τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Ἰωάννῃ· ἐγὼ εἰμὶ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦμεγα. εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ καὶ ἐν τοῖς πιστοῖς τὴν δόξαν ὀρθόδοξον τίνα κρατύνας.

Ἡ ἁγία συνόδος ἀνεβόησε, καὶ ἑπτάκις τὸν τὸν τρόπον ἐκφωνήσε· τῆς Θεοφθόγγου πατέρων αἱ δόκησεις ἡμᾶς διαφθείρουσιν. ἐξ αὐτῶν ἀρυόμεθα τοὺς ἀληθεῖς ἐποτίζοντας. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες τὰ εἴδωλα ἀτιμάζομεν. τοῖς αὐτῶν δόξαις ὑπόκειται τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. τοῖς αὐτῶν ἐδογματίσαντες τῶν ἱερῶν προσκυνήσεις αὐτοῖς ἀποτιμῶμεν. πιστῆς κηρύττεται, πίστε ἐπεκτείνεται ἐξῆς, ὡς Πελαγιανῶν ἐν ἀφορισμοῖς πατέρες τὴν ἀπόδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. τοῦτο ἐκδοσιν εἰς τὴν θεῖα ἐν τεμένει ἀνιμιπλήρωμα, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ οὕτω ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτω φρονοῦντες πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθέτωσαν· ἡμεῖς τὴν ἀρχαῖα θεσμοθεσίας, τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας ἐπικαλούμεθα. ἡμεῖς τὴν θεῖαν τῶν πατέρων φιλόχριστον ἡμῶν· ἡμεῖς τὴν ἀφορισθέντας τὴν, ἢ ἀφαιρεῖσθαι ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, ἀνάθεμα ἀνατίθεμεν. ἡμεῖς τὰς εἰκόνας ἀτιμάζοντας, ἡμεῖς τὰς ἐπιφάνειαν χαροτυφίαν τῆς χριστιανοκτηρίας ἀνάθεμα ἀποβάλλομεν. ἡμεῖς τὸν μὴ ὄντας ἐχοντας τὸ ἀνάθεμα καὶ τοῦ βαλλόμενον. τοῖς χριστιανοκτηρίοις, τὰς τῶν εἰδωλολάτρας ἀνάθεμα. τοῖς λαμβάνοντας τὰς παρὰ τῶν θεῶν γραφὰς ἔφασαν, τοῖς κ. ἢ τὰ εἴδωλα, ὡς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς ἀτιμαζόντας τὰς ἱερὰς εἰκόνας τὴν ἀνάθεμα. τοῖς λέγοντα, ὅτι τοῖς θεοῖς τοῖς εἰκόνας Χριστοῦ φροντίζομεν, ἀνάθεμα. τοῖς κακοῦσθαι τὰ γνήσια τῶν εἰδεῖκον ἀπιμμῶν τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγοντα, ὅτι ἀπὸ Χριστὸς τὸ θεὸς ἡμῶν ἄλλον ἡμᾶς ἐν τῷ εἴδωλον, ἀνάθεμα. τοῖς πολλοὺς λέγοντ, τοῦ καθολικοῦ ἐκκλησίας εἴδωλα τὸν δέξασθαι, ἀνάθεμα.

Πάντα τὰ ἔτη τῷ βασιλεῖ.

Κωνσταντῖνε & Εἰρήνῃ μεγάλων βασιλεῖ & αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.

Ει-

ANNO CHRISTI 787. Εἰδωλοπνοῶν βασιλῶν πολλὰ τὰ ἔτη.

Τὸν καθαιρέτης τῆς αἱρεσιμαχίας χαροφωνίας κύριε κράτυνον.

Εὐσεβῶν κλεὸς ζωῆς αὐτοῦ.

A Pacificorum imperatorum multos annos.

Depositores novitatis quæ prides facta est, sexta, domine confortra.

Piam da domine vitam eis.

ACTIO SEXTA.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

ΕΝ ὀνόματι τῷ κυρίου & δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. βασιλεύοντος τῆς ἀστεβείας ἡ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου & Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοτόκου μητρὸς, ἔτους ὑβδόης τῆς αὐτῆς ὑπατείας, μηνὸς δύο νοεμβρ Ὀκτωβρίου, ἰνδικτιῶνος ιε.

Συνελθόντος τῆς ἁγίας & οἰκουμενικῆς συνόδου, τῶν κ. ἁγίων χαίρεν καὶ δίτεβε δίστεσμμα τῆ αὐτῆ θεοφιλοῦν βασιλῶν σωμα ὑπηνοῦντος σε τῆ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἤτοι Πέτρου τοῦ ἐλαβεδεστάτου πρωτοπρεσβύτερος τῆς Ῥώμαλω ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, ἢ Πέτρου τοῦ ἐλαβεδεστάτου πρεσβύτερος μοναχῷ & ἡγουμένῳ τῆ κ. Ῥώμαλω ἀλεγῆς μονῆς τῆ ἁγίου Σάββα, ἐκτηγόντος τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τῆς ἀποστόλου & ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆ πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ & Τεραστίου τῆ ἀγιωτάτου κ. ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς Ῥώμης, τῶν ἱωάννου & Θωμᾶ τῆ ἐλαβεδεστάτου πρεσβυτέρου μοναχῶν & τοποτηρητῶν τῆ ἀποστολικῶν θρόνων τῆ ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Καθεζόντων τε καὶ τῶν ἱερωτάτων ἐμβίων τε καὶ τῆ ἁγιωτάτου μεγάλου ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας· συμπεφωνήσε τὸ ἁγιωφόρον τῆ ἐπιδοξοτάτου μεγάλου ἀρχοντος τῆ ἀρχόντου, τῶν Πετρωνᾶ τῆ πατριφίου ἀπὸ ὑπάτου πατρικίου & κόμητος τῆ Στρατιάρχου βασιλικῆ ὑπλείας, & πάντες τῆς ἁγίας συνόδου κ. τῆς τῆ ἀγωνοκρίσεως ὁ τῆ κρίνοντος ἀρέξεν· παρόντα & τῆ Θεοφιλεστάτου ἀγχιμωλέσεφῆ τε & ἡγουμένου, & πάντε τῆ μονοχῶν τῆ πλειόνων· κανονικῶμεν τῆ ἁγίων & ἁγιωτάτων τῆ Θεῖ καὶ γνῶν.

Λόγοι ὁ ἀκριβέστατος ἀσκηρῆς εἶπεν· ἐπίστατα ἡ ἁγία & μακαρία σύνοδος, ὡς τὴν ἀρχαιόθεν σωτηλδόνε διαφόρῳ μόνοις διξῆλ θοῦμῳ τῆ Θεοῦ τῶν αἱρετικῶν, ἢ αἱτιασαμένων τῆ ἁγίου & ἀμωμοῦ τῆ Χριστιανῶ ἐκκλησίας ἐκ τῆ ἀκεκτιβόνε τῆ ἱερῶν εἰκόνων. πόμερο δὲ μὴ χρῶνες ἐγχρῆ καὶ τῆ τῆ χριστιανοκτηρίου τῶν ἐλγεμῶν βλασφημεῖν, ἢ ἀνάθεμα & ἐκκάτρεσ & αὐτὰ λεγ-τῶ ὁρῶ τῆ ἀβδοσνάγα, ὡς πάντε σωθῆσε τῶ τοτοφωνῶ τῆ θεοτοῦνῶν αἱρετικῶν. ἢ μόνον δὲ, ἀλλὰ & τῶν ὑπηγῶν & ἐρεπκκαιτῶν αὐτῶ ἀπεστρεπῶ, ἢ τὸ πάλμα τῶ ἁγνοῦ κεφῆ, ἢ ἀνὸν θεμμῶ βλάβεια σοφῶν ἀστῆρεσεν, & σπαρκῶ βλάβεια ἰκγιφῶν ἐκλόνεσεν· ἢ & ἀβδοῦῶν ἀρῶν τῶ πεφεκῶμεν.

Ἡγούμενοι εἶπον· ἀκουσθήτω.

Ἰωάννης διάκονος & σακελλάριος ἀνέγνω.

A Indemnitate imperatorum multos annos.

Depositores novitatis quæ prides facta est, sexta, domine confortra.

Piam da domine vitam eis.

A Leo invictus & beata fyndus, qualiter in præceptis convenit diversa dicta legerit. B Quæ divinitus inspiratorum hæreticorum, qui quæ faverunt sanctam & immaculatam Christianorum ecclesiam ad erigendas feras imagines. Hodie autem prædicantur hæreses eorundem Christianos accusantium blasphemiam in scriptis, id est, abfordam & evertendam atque per fe redargumentum definitionem pseudodyllogi, in omnibus confonantem impiæ opinioni Deo adibilium hæreticorum: fed & artificiam & efficaciffimam ejus refutantem, ipsam Spiritus sanctus liquido prædixit: C oportebat enim eum divulgari fapientibus & affatibus, & difcerpi fortibus refutationibus) quam & fubjicimus ad quod mediocrius Palacuritæ.

Sanctæ synodus dixit: Legatur.

Joannes Deo amabilis diaconus fanctiffimæ magnæ ecclesiæ Constantinopoleos, & cancellarius, legit.

Ei-

Concil. General. Tom. IX.

ACTIO SEXTA. REFUTATIO EJUS QUÆ refaxrianus & fallacier nominus est definitio a congregatio tanta eorum qui Christianos accusant.

ΑΝΑΣΚΕΤΗ ΤΟΥ ΚΑΤΤΓΟΝΤΟΣ ΑΚΟΥΟΝΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΟΡΩΝ.

ΤΟΜΟΣ α.

ΤΟΜUS PRIMUS.

GRatem est semper odienti homines dæmoni tam a Deo separare, quam multiplicibus fallere seductionibus hominem qui ad imaginem Dei fabus est: & nil ei magis solicitudini & studio est, quam pietati resistere, & ecclesiasticæ pacis concutere ordinem. Quod etiam & in temporibus nostris offendit per concilibabium quoddam, in quo qui congregati fuimus subjecta * materiæ suafores fant effecti, & lepiimum fecimet difimarcarent effe concilium, fimpter & cunctis agnitum quod eft adversus idola odium, velutii quamdam in hamo seductoriam elcam obiicientes, " excramentum fuum e contrario proponentes contra imaginales figuras, fabripuere simplicioires: & antiquiffimum illum & corruptam vocem, idolorum videlicet culturam, iterum fabricantes, per quam ii qui deceiti & a malignis ejus virtutibus per dæmoniaca fimulacra, & creaturæ potius quam creatori feruiemur; jufte idololatræ decenti fint nominati: quos & iis qui Chriftum induerunt, & gratia ejus ab idofis liberati, atque ab eorum errore falvati, regale fiterdum & gens fancta * effecti, compatiatur atque confiere conati funt. fed utinam more imperfectorum abortivorum mox natra verba eorum * corumpenterur, prinfquam in cocleiis talia effent effecta contagia. Verum quia cum inepta effent, a quibuldam lacte nutrita funt: licet ad perficiam nondum perveniffent ætatem, hæc primere gladio Spiritus nonfecbariam ducimus. Sed in his omnibus duc nobis fit Chriftus verus Deus noffer, qui illuminat omnem hominem venientem in hanc mundum, qui folus intellectus eft pie intelligentium & intellectorum, & fermo dicentium & dictorum, qui omnia omnibus & eft & efficitur; qui dat linguam difciplinæ cognofcendi, cum oportet dicere verbum. Declaratio enim fermonum ejus illuminat, & intellectum dat parvulis: quæcunque mendacium pellunt, & fapientiam introeat omnibus locide ac fplendide fulgens: quam pietatis relatores amplexati, divini apofloli in memoriæ inquierti, *Εν πάθι εξ, ἡ πιστοὶ ἐκκλησίαι*; debent ejus & advocati & protectores effe, mendacium redarguentes, & fanda fpiritus fapidantes. Unde tam fecundum fcripturas, quam patrum fententias fcrutabiliter ac fyllogifticé contra Idofis venientes, fecundum Phinces murcofæ fpiritus, una redarguitionis plaga facile hoc qui fibi in hac impietate conglobati funt, fimul pungere ftudeant, & mendaces per evidenem exhibitionem linguas eorum cuncta offendant: quippe quæ & contra notitiam unici Filii Dei, & contra ecclefiam ejus etiam, & inquitatem in ecclefiam intentionis ipfius locutæ funt: & ita demum difputis vivificatis eorum idolo fpiritus, qui eft Verbum Dei, & defpoliata jugo indifciplinationis eorum, te-

ΦΙΛΟΝ ἐστὶ τοῦ τὸν μετανοοῦντα θείωσον χρεῖον ἀπὸ Θεῶν καὶ εἰδῶν καὶ ἀθέων, & πολυχρόνιον ἀπάτωσι διεστοιλάνων. ἡ δὲ ἀν-ωὶ ἀξιοπαθοῦσαν, ἡ τὸν ἀληθοῦς κατηγορίας, & ἐν ἐκκλησιαστικῇ κρίσει ἀκυρῶσαι τὴν κατ-ἐκείνου ἀπόφασιν, ἐν τῷ ἀληθοῦς κατηγορίας ἀνέ-ἀνέ, & ἐν ἐκκλησιαστικῇ κρίσει ἀκυρῶσαι τὴν κατ-ἐκείνου ἀπόφασιν. ἡ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην φωνὴν ἀναβιβάζοντες, τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀληθῶς εἰδωλολάτραι ἐν τῷ ἀληθοῦς ἐκκλησίᾳ, & τῇ κτίσει παρὰ κτίσαντα λατρεύοντες, ἐπεῖδὴ εἰδωλολάτραι ὀνομάζονται κατάλληλοι. τὸν δὲ βαπτίσαντα ἱερέα μὲν ἐν ἔθνεσι ὁρῶν, ἀπὸ τῶν εἰδωλῶν Χριστοῦ, τὴν χάριτι αὐτοῦ ἐπαλληλοῦσι τῇ πίστει, & τὴν πίστιν αὐτῇ ἀποκτῶσι· καὶ ἀφοτοῦμεν ἐπτοκόσιοι. πῶς δὲ ἐκεῖνα εἰδωλοθύτων ἐν τῷ ἀληθοῦς τῷ ἀληθοῦς ἐστιν ἀνθρώπων, ὡς ὁ τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας ἐπτοκόσιοι. πῶς δὲ ἐκεῖνα εἰδωλοθύτων ἐν τῷ ἀληθοῦς τῷ ἀληθοῦς ἐστιν ἀνθρώπων, ὡς ὁ τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας ἐπτοκόσιοι. ἐγκόμιον τὸ ἀφομαῖος ποιοῦν.

ΤΟΜΟΣ α.

ΦΙΛΟΝ ἐστὶ τοῦ τὸν μετανοοῦντα θείωσον χρεῖον ἀπὸ Θεῶν καὶ εἰδῶν καὶ ἀθέων, & πολυχρόνιον ἀπάτωσι διεστοιλάνων. ἡ δὲ ἀν-ωὶ ἀξιοπαθοῦσαν, ἡ τὸν ἀληθοῦς κατηγορίας ἀνέ-ἀνέ, & ἐν ἐκκλησιαστικῇ κρίσει ἀκυρῶσαι τὴν κατ-ἐκείνου ἀπόφασιν. ἡ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην φωνὴν ἀναβιβάζοντες, τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀληθῶς εἰδωλολάτραι ἐν τῷ ἀληθοῦς ἐκκλησίᾳ, & τῇ κτίσει παρὰ κτίσαντα λατρεύοντες, ἐπεῖδὴ εἰδωλολάτραι ὀνομάζονται κατάλληλοι. τὸν δὲ βαπτίσαντα ἱερέα μὲν ἐν ἔθνεσι ὁρῶν, ἀπὸ τῶν εἰδωλῶν Χριστοῦ τὴν χάριτι αὐτοῦ ἐπαλληλοῦσι τῇ πίστει, & τὴν πίστιν αὐτῇ ἀποκτῶσι· καὶ ἀφοτοῦμεν ἐπτοκόσιοι

ACTIO SEXTA.

nibus qui in domo sunt: pro eo quod localiter in abdito, & non super orthodoxiæ montem dicta fuerunt verbi ipsorum. Neque enim in omnem terram more apostolorum exivit sonus eorum, aut in fines orbis terræ verba eorum, (Psal. 18.) quemadmodum sex sanctarum & universalium synododorum. Porro septima quomodo, quæ non concordavit cum præcentibus sex sanctis ac venerabilibus synodis? Omne quippe, septimum quod fuerit ordinatum, in supputatione præcedentium rerum subsequens debet esse. quam quod eorum quæ sibi connumerantur, nihil participat, profecto non connumeratur. Sicut enim si quis sex aureos more versus ordinet, deinde apponat æneum nummum, septimum hunc propter alterius materiæ substantiam nullatenus appellaverit. Siquidem aurum multi & preciosi metallum est commodi, æs vero vile & inhonorabile. Ita & hæc cum aureum vel preciosum in dogmatibus nihil habeat, sed in omnibus " ærea sit & reproba, * venenoque mortifero plena, sacratissimis sex synodis, aureis carminibus spiritus refulgentibus, connumerari non meruit. Habens autem elationem ejus qui dixit, *Ponam thronum meum supra nubes*, personat hujuscemodi. (Isa. 14.)

" subærata * rubigine mortifera.

GREGORIUS EPISCOPUS
Neocæsariæ legit.

Sancta magna & universalis synodus, quæ per gratiam Dei & piissimam sanctionem Deo redimitorum & orthodoxorum imperatorum nostrorum Constantini & Leonis congregata est in hac Deo conservanda regia urbe, in celendo templo sanctæ ac intemeratæ dominæ nostræ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, quod appellatur Blachernæ, definivit subter annexa.

JOANNES DIACONUS
legit.

Si per divinam gratiam eorum congregatio facta esset, verbis quæ per Dei gratiam dicta sunt, adornaretur, & veritate utique refulgeret; quoniam gratia huic conjuncta est, & compares sibi atque contubernales existunt, testante Joanne qui in theologia præminet, ac dicente: *Gratia & veritas per Jesum Christum facta est*. (Joan. 1.) Ipsi ergo veritatem deserentes, in qua Salomon gloriatur dicens: *Veritatem meditabitur guttur meum*: (Prov. 8.) & mendacium amplectentes, a gratia proculdubio exciderunt. Unde nec sermo eorum divino est sale conditus, ut det gratiam audientibus. (Coloss. 4.) Illud autem quod dicitur, in venerabili templo congregatos eos fuisse, non est mirum. In hoc enim nullo fuco meliorabuntur: quemadmodum nec Annam & Caipham, vel Judaicum eorum concilium quod factum est in Christum, juvit quod in templo adversus eum initum est sine lege consilium. Nam Deo magis damnabiles ostendebantur, quia in locis sanctis non sancta, sed inimica Deo fœdera pepigerunt. * Sed utinam ex paterna voce procemium sumerent, Dionysii videlicet deiloqui, traditionesque ipsius atque omnium sanctorum patrum nostrorum incorruptas servarent. Sed non est hoc in illis, sicuti cetera per totam expositionem eorum manifestabunt: licet inconvenienter hi qui falsa ovium pelle cooperiuntur, de theologia præfationem [illegible], ita dicentes,

* Gr. Sed utinam ut ex p. v. pr. sumpserint Dion. d. traditiones quoque ipsius

ἐπὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτίζειν τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. διότι τοπικῶς ὡς ἐν παραβύστῳ τὰ αὐτῶν ἐλαλήθη, καὶ οὐκ ἐπάνω τοῦ τῆς ὀρθοδοξίας ὄρους. οὐδὲ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἀποστολικῶς ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, ἢ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν, ὥσπερ τῶν ἓξ ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων. ἑβδόμη δὲ πάλιν πῶς, ἡ μὴ συμφωνήσασα ταῖς πρὸ αὐτῆς ἓξ ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις; πᾶν γὰρ ἕβδομον τετελεσμένον, τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀριθμήσει προκειμένων πραγμάτων ἀκόλουθον ὀφείλει εἶναι· ἐπεὶ τὸ μηδὲν τῶν συναριθμουμένων μετέχον οὐδὲ συναριθμεῖται. ὡς γὰρ εἴ τις ἓξ χρυσίνους στοιχηδὸν καταθῇ, εἶτα τούτοις παραθῇ χαλκοῦν νόμισμα, ἕβδομον οὐκ ἂν τοῦτον προσαγορεύσειε διὰ τὸ τῆς ὕλης ἑτεροούσιον· ὁ γὰρ χρυσὸς πολυτελὴς καὶ τίμιος, ὁ δὲ χαλκὸς εὐτελὴς καὶ ἄτιμος. οὕτως καὶ αὕτη χρυσοῦν μηδὲν ἢ τίμιον ἐν δόγματι ἔχουσα, ἀλλὰ πάντη ὑπόχαλκος οὖσα καὶ κίβδηλος, ἰοῦ θανατηφόρου γέμουσα, ταῖς ἓξ πανιέροις συνόδοις, καὶ χρυσέοις τοῦ πνεύματος ἔπεσιν ἐκλαμπούσαις συναριθμεῖσθαι οὐκ ἠξίωται. ἔχουσα δὲ τὴν ἔπαρσιν τοῦ εἰπόντος, θήσω τὸν θρόνον μου ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἐξηχεῖ τοιάδε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ πανευσεβὲς θέσπισμα τῶν θεοστέπτων καὶ ὀρθοδόξων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος συναχθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῷ ἐπονομαζομένῳ Βλαχέρναις, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ
διάκονος ἀνέγνω.

Εἰ κατὰ θείαν χάριν ἡ ἄθροισις αὐτῶν γέγονε, τοῖς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ λαληθεῖσι ῥήμασιν ἐκεκόσμητο ἄν, καὶ ἀληθείᾳ ἐφαιδρύνετο· ἐπειδὴ ἡ χάρις ταύτῃ συνέζευκται, καὶ σύζυγα δύο, καὶ ὁμοδίαιτα ταῦτα. καὶ μάρτυς Ἰωάννης ὁ τῆς θεολογίας πρώταρχος, λέγων· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ ἐγένετο. αὐτοὶ οὖν τὴν ἀλήθειαν ἀφέντες, ἐν ᾗ ὁ παροιμιαστὴς αὐχεῖ λέγων· ἀλήθειαν μελετήσει ὁ λάρυγξ μου· καὶ τὸ ψεῦδος ἐπισπασάμενοι, δῆλον ὅτι τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασιν. ὅθεν οὐδὲ ὁ λόγος αὐτῶν θείῳ ἅλατί ἐστιν ἠρτυμένος, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. τὸ δὲ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου συναγηγέρθαι αὐτούς, οὐδὲν θαυμαστόν· ἐν τούτῳ γὰρ οὐκ ἐγκαλλωπισθήσονται. ὡς οὐδὲ Ἄνναν καὶ Καϊάφαν, καὶ τὸ αὐτῶν Ἰουδαϊκὸν συνέδριον τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ βουλευόμενον ὤνησεν ἡ ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ Χριστοῦ γενομένη ἄθεσμος βουλή. διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον κατάκριτοι ἐδείκνυντο, ὅτι ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις τὰ ἐναγῆ καὶ ἐχθρὰ Θεῷ συνθήματα συνετάξαντο. εἴθε δὲ ὡς πατρικῇ φωνῇ προοιμιασάμενοι Διονυσίου τοῦ θεοφάντορος, καὶ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ τε καὶ πάντων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἀρραγεῖς διεφύλαξαν. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι τοῦτο ἐν αὐτοῖς, ὡς τὰ ἑξῆς διὰ πάσης τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν δηλώσει. εἰ καὶ ἀκαταλλήλως, οἷα λύκοι κωδίῳ προκαλυπτόμενοι, ἐκ θεολογίας προοιμιάζονται, οὑτωσὶ φάσκοντες.

ΓΡΗ-

ANNO CHRISTI 787.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Ἡ πάντων αἰτία καὶ τελεσιουργὸς θεότης, ἡ τὰ ὅλα τῇ ἑαυτῆς ἀγαθότητι ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι ὑποστησαμένη, ταῦτα κοσμίως τε καὶ εὐτάκτως φέρεσθαι ὡρίσατο· ὅπως τῆς κατὰ χάριν δεδωρημένης αὐτοῖς ἀξίας ἐχόμενα, ἀκλινῆ τὴν διαμονὴν καὶ ἀρρεπῆ τὴν πρὸς ἑκάτερα νεῦσιν τῆς ἀληθοῦς στάσεως διασώζοιεν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Ἡ μὲν ἅπασα κτίσις παρὰ Θεοῦ δημιουργηθεῖσα, καὶ λαβοῦσα τὴν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ὑποστατικὴν δύναμιν, νῦν τῷ αὐτοῦ προστάγματι κινουμένη τε καὶ διευθυνομένη, γινώσκει τοῦ κτίσαντος φυλάττειν πρόσταξιν, ὡς παρ᾽ αὐτοῦ καὶ προνοουμένη, κἂν ἄψυχός τις ᾖ, κἂν ἐμψυχωμένη. αὐτοὶ δὲ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς σωτηριώδους οἰκονομίας αὐτοῦ παράδοσιν ἀναθεματίσαι τετολμήκασιν, ἀγνοοῦντες, ὡς οὐδὲν τῶν ἐν αὐτῇ χωρὶς αὐτοῦ γέγονε. καὶ ἀποδείκνυνται τῶν ἀψύχων ἀναισθητότεροι, καὶ τῶν ἀλόγων ἀλογώτεροι. καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ᾽ εὖ δρομεῖν οἰόμενοι τὴν γλῶτταν ἐν τοῖς ἀτόποις λόγοις καὶ δόγμασι, ψευδηγοροῦσι τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν εἰδώλοις ἐγκαλλωπίζεσθαι. καὶ θέμενοι ψεῦδος τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, πρὸς αὐτὴν ἀποφθέγγονται· ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τῇ ἀρχῆθεν παραδόσει κατακολουθεῖν προαιρούμεθα. μενοῦνγε ἀκούσονται παρὰ τοῦ αὐτὴν θεμελιώσαντος Χριστοῦ· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. σχηματίζονται δὲ διάβολον θριαμβεύειν, λέγοντες οὕτως.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ἐπεὶ δὲ ὁ διὰ τὴν πρὶν λαμπρότητα Ἑωσφόρος τὴν οἰκείαν τάξιν περὶ Θεὸν ἱδρυμένην ἔχων, καὶ πρὸς ὕψος κατὰ τοῦ πεποιηκότος τὸ ἑαυτοῦ ἀνατείνας φρόνημα, σκότος ἐντεῦθεν μετὰ τῆς ἀποστατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως γέγονεν· ἔκ τε τῆς ὑπερενδόξου, φωτοποιοῦ τε καὶ ὑπερφώτου θεαρχίας αὐθαιρέτως ἐκπεπτωκώς, πάσης κακίας αὐτουργός, εὑρετὴς καὶ διδάσκαλος ἀποδειχθεὶς ἠμαυρώθη· μὴ φέρων εἰς ἣν κατεπέπτωκτο δόξαν ἀντεισαχθέντα τὸν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντα ἄνθρωπον ὁρᾶν, πᾶσαν κατ᾽ αὐτοῦ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν ἐκένωσε, καὶ δι᾽ ἀπάτης αὐτὸν τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης τε καὶ λαμπρότητος ἠλλοτρίωσε, τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα προσκυνεῖν ὑποθέμενος.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Εἰ μὲν κατὰ τῆς ἀπηγορευμένης καὶ ἐβδελυγμένης παρά τε τῶν ἐνδυσαμένων δύναμιν ἐξ ὕψους ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἐμπνεύσει τοῦ ἁγίου πνεύματος προαναφωνησάντων θείων προφητῶν, εἶτά τε καὶ τῶν αὐτοῖς ἀκολούθων θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν, εἰδωλολατρείας καὶ κτισματολατρείας ἦν ὁ λόγος αὐτῶν, πάντες ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι συνετίθεντο, καὶ ἀναγκαῖον ἦν αὐτοῖς ταῦτα γραφῇ παραδοῦναι. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταύτην ἀφέντες, τοῦ ψεύδους ὑπερασπίζονται, καὶ τὸν πατέρα τούτου διάβολον θριαμβεύειν ὑποκρινόμενοι, κατὰ τῆς ἀμωμήτου ἐκκλησίας τὴν γλῶσ-

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

ACTIO SEXTA.

Cunctorum causa & consummatio deitas, quæ omnia bonitate sua ex non existentibus ut essent exhibuit, hæc ornate & ordinate agitari definivit: quatenus incolumitati per gratiam donatæ conjuncta, indeclinabilem perpetuitatem & inflexibilem ad utraque nutum veri status salva custodiant.

EPIPHANIUS DIACONUS
" legit.

" & Cubuclesius

Si universa creatura a Deo condita accepit ex non extante subsistendi virtutem, nunc ejus utique præcepto mota & directa, novit creatoris custodire mandatum, tamquam ab ipso quoque provisionem adepta, sive inanimata sit, sive animata. Ipsi autem traditionem quæ a Christo nobis in sancta ecclesia sua ad recordationem salutiferæ dispensationis suæ data est, anathematizare præsumpserunt, ignorantes, quod nihil eorum quæ in illa sunt, sine ipso fuerit factum; & ostenduntur inanimatis insensibiliores, & irrationabilibus irrationabiliores: & non solum hæc, sed & bene se currere arbitrantes, linguam in pravis sermonibus & dogmatibus suis fallacem demonstrant, sanctam Dei ecclesiam idolis adornari perhibentes; atque mendacium spem suam ponentes, ad eam proferunt: Vias tuas scire nolumus, (Job 21.) neque antiquam traditionem sequi proponimus. Et quidem audient a Christo qui eam fundavit: *Nescio vos*. (Matth. 7. & 25.) fingunt autem se diabolum triumphare, dicentes ita.

GREGORIUS EPISCOPUS
Neocæsariæ legit.

Quis vero hic qui ob priorem claritatem Lucifer dictus est, proprium ordinem circa Deum collocatum habens, & in excelsum contra factorem suum sensum extendens, tenebræ hinc cum apostatica virtute sua factus est, & ex gloriosissima, lucem faciente, & super lucem existente Dei principalitate sponte cadens, omnis malitiæ ultroneus factor & inventor ac magister apparuit, & offuscatus est; non ferens aspicere hominem a Deo creatum pro eo in gloriam intromissum, in qua ipse fuerat constitutus, omnem adversus eum malitiam suam evacuavit, & per deceptionem illum a divina gloria & claritate reddidit alienum, creaturam potius quam creatorem adorare cohortans.

EPIPHANIUS DIACONUS
" legit.

" & Cubuclesius

Si quidem contra idolorum servitutem, vel contra creaturarum servitutem, quam sancti apostoli qui induti sunt virtutem ex alto, ac divini prophetæ qui ante vaticinati sunt, sicque demum egregii patres nostri qui illos secuti sunt, interdixerunt & execrati sunt, sermo eorum esset, omnes utique alumni ecclesiæ * componerent, & hæc tradere scripturæ illis opportunum existeret. Sed quia hanc deserentes, mendacium protegunt; & patrem hujus, diabolum videlicet publicare simulantes, contra ea quæ sunt immacu-

* assentirentur.

latæ

lata ecclesiæ, linguam exacuunt, & caupo-
num more vinum miscuerunt aquæ, & fub-
versione turbulenta proximum potare non
sunt reverriti, justo audientes divinum de
vocem per desloquum David & psalmis-
tam protolatam: Quare enarratis justitias
meas, & affumitis testamentum meum per
os vestrum? vos autem odistis disciplí-
nam, & projecistis sermones meos retrorsum
pro, portionem vestram ponentes eum his
qui adulterant doguma veritatis. Unde fi-
pulantes veritatem ajunt.

Ephes. 4.5.

GREGORIUS EPISCOPUS
Neocæsariæ legit.

Unde propter mamis quos Esther Deus * Gen. vnitas
ne & ne pe-
vindicet modis omnibus in perdicionem demon-
stum, nequaquam substituit: sed pro illi adjunctum
tium qua pro legem atque prophetas pro legis
ut effetta fatuis, nondumque vlo redire valentes
in priorem nobilitatem, dignatus est filium
suum & Verbum in novissimis & praedilectis
temporibus mittere ad terram. Qui volunta-
te patrem, & cooperatione virtutis & a-
equalis sibi potentia Spiritus, ante omne sæ-
culi habitans, & ex sancta & immaculata
carne qui in propria substantia vel subsi-
stentia carnem sumens nobi consubstantiatem,
hunc mediatore animæ rationali & intelligibili
compaginavit atque formavit, & natus est
ab ipsa super omnem rationem & omnem in-
telleclum & cogitationem; crucemque portavit
ultroneam, & mortem elegit, atque terra
die refugens ex mortuis, omnem salutarem
dispensationem implevit.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Ait scriptura in mundi fabrica Deum dis-
ville: Faciamus hominem ad imaginem &
similitudinem nostram. Ingens ergo est ma-
gnitudo dignitatis, quia terrena imagine
Dei honoratus est. Sed eo fedductione ca-
dente, ac non conservante primæ psalmo-
tionis dignitatem, humanum genus in ido-
latriam translapsum est. Hinc Deus &
Verbum patris factus homo, & non mu-
tata natura, perfectus, revocans a culpa,
atque removens eum ab errore idolorum,
denuo in immortalitatem fingit, praebens
ei donum fine pœnitentia. * Hæc litera
fictio, Dei magis inlpectiis efficitur, & * Or. Hæ
priori factione praefinitior, ac donum ater- pdore dei-
num. Has ergo donorum magnitudinem factionis
obtenebrare volentes, aliam idololatriam & praefinitior
per facturam imaginum ore aspero perhibent formatione
introducti, & de redemptionem novam & informatio
jactantes * factam asseverant: & variis ver- in, ut de
bis suam sententiam confuentes, ecclesiam
Dei tamquam errantem judicant, mollien-
tes fermones fuos super oleum, scripta
quædam pronuntiantes. Sed doloia verba
eorum, & jaculum fascians est lingua ip-
sorum. Loquuntur pacifica, in se autem
habent simulitiam: propter quod & in-
ferunt.

σω ἐκβάγωσι, & κατὰ ὧν βέλεσι τὸν ὀϊστὸν μίσησον ὑβρεῖ, & ἀκκεστοῖσι δολωρὰ τὸν ἐν πλόκοις τοῦ ἀλιβάδβοτρυ, ὀλίμιν ἀλόσσει θνεῖ φωνὴ ὀϊ κφρὸς αὐτοῦ ἀποτινοῦμεν φῶς τὸ θεοφόβῳ Δαβὶδ ἀλλόκοσσι· ἐπεὶ ἐκβάγ-ὀλίβ τὰ λεγόμενά μοι, & ἐκπαμβλέβετε τὴν δὲ ἐσόμενα ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ ἠμστήσατε παιδείαν, & ἐξβάλλετε τὰ λόγια μου εἰς τὰ ὀπίσω, τῷ μερίδι ὑμῶν τιθέντες μ᾽ τῇ πφρεχομένῳ ἀλήθειαν τὰ δόγματα τῆς πλανδεείας. Ἐὰν ὁμολογοῦμεν τὰν ἀλήθειαν, φασὶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ὅθεν τὸ τῆς οἰκείας χαρᾶς ἔργον ὁ πλάσας Θεὸς ἀδλίτεσι πλοκαῖς ἀκαλίκων χρωῖ μὴ ἀνέβλεψεν, μ᾽ τὴν δὲ νόμιν & φρεσοῖν ἐπὶ σωμφὰ τέτε γε, κοῦβλοι ἐπιμλίκεσι, & μὴ νὸν δωνθέτεσι εἰς ἀφεσίμφ ἐπικλῆσι ἀλβλέκεσι, κατεῖλεν τὸ ἐπιτὸ ὑιὸν & λόγον ἐν ἐσχάτοις & φρεσκεμβλέσεις κφοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀποσεῖλεν. ὃς ἀδελφὸς πατεῖκε, & χωνεῖρ-ἐν τῇ ὁμοιόκοιμῳ & ζωφγμὰ πάθματος ὁν μάτρε αἰνέσεις πφεῖναι, & ἐν τῇ ἀγίας & ἀμωμήτε σαρκὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ἑνὸς ἀνέβλεψε, ἐκ τοῦ σκόρα λαβὼν τὸν ἡμῖν ὁμοιόσιν, & πάντα δὲ μέσῃ ψυχῆς λογικῆς τὴ νοερὰ συμπέκτε τὴ ἀλεμορφώσεις, ἡμῶν δὲ τὴ αὐτὸς ἀνὴρ λόγον & πάνὸ νοὸς διεκόσμη, εκφρὸν τὴ ὑπομόνας ἐκόσμη, & δόκαπο ἠλήθομε, & τεκμήρεσι ἐν κεφάλαιοις, & πάτρῳ τὴν σωτ᾽ κὸν αὐτὸ ἀποκομίσαι πλήρωσε.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κιθβελλήσιος ἀνέγνω.

Φασὶν ὁ ἅγιε γραφὴ ὡς τὴ κοσμοσοτὰ τὸ θεοῦ εἰρκείας ποιήσαῖμ ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα ἡμέτερ & κατ᾽ ὁμοίωσιν. μέγα δὲ τὸ μέγεθο τὴ ἀξίας, ἐν τῇ ἀγχῆμῳ κλέσιν Θεῷ πεῖμφτα. ἀλλ᾽ τέτε ἐκπλωδίσεσι τὴ ἀπάτῃ, & μὴ φυλάξαντα τὸ τῆς πρώτης πλάσεως ἀξίωμα, τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς εἰδωλολατρείαν κατυλίδησε. τέτου ὁ Θεὸς & λόγος τὴ πατρὸς ὑφόβμος πλοκὸς ἀνθρωπος, μὴ τρατοντὴν φύσιν, ἀνεκαλέσατο τὴ ἐκπλίσεως, & ἀποκτήσας αὐτὸν τὸς πλάνης τὴ εἰδωλῶν, ἀνεκλάτησε εἰς ἀθανασίαν, παρεχαρίβμος αὐτὸ δωρεὰ κφὶ πωλέλεκτον. κὼν τὸ φρονῶν θεοσεβείας, & κρείτ-τὸν τὸς τιθάσεις γλεστεὶ ἐπὶκαλέσεις, & τὸ χφεῖ-μα αἰώνιον. τὸ δὲ μεγέθο πωῦτε τὴ βωμφεῖμα ἐμῶν ἔρτα ἔλθοντε, ἐπφρε εἰδωλολατρείας θρεσκεύμφτα ἐπφοτεῖ θεῶν τὴν ἐπὶ κόσμῳ ποίησιν, & ἀνεκλύτρωτο κφρὶ ἀλαζονείας ἠξιωμένος δὲ ἐμοῦ πεποκάνα. & ποικίλοις ῥήμασι τὴν ἐκκλησίαν σκῦλεν ἀφάδκασιν, ἡ ἐκλεκτὸν τὰ Θεῷ ὡς ἐπφαλμένον κρίνοσι, & πολλὰ τὴν ἐπφρκεστὴ τὴ λόγοις αὐτῶν ὑπὸ ἀλμα, γνφσκεῖ τὴν φθεῖ-ῥῆμφα. ἀλλὰ δόλια τὴ ῥῆματα αὐτῶ, & βελὸς τεπφκεστὴ τὴ γλῶσσε αὐτῶ. πλὴν ὑμῖν ῥῆμφτα, ὡς ἐκκοτὸς δὲ ἔχετ τὴν ἐκβῆκε. δὸ & ἐπιφέρετο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣΑ
ἀνέγνω.

Ἀπέγνετο ἡμᾶς ἐκ τῆς φθορφτὸ τῆ θεμόσνω διδασκαλίας ἐπὶ τὴ τῆ εἰδωλῶν πλάνη τὴ ἐλαφρῶς, & τὴν ὡς πνεῦμφτι & ἐλαθεῖν φρονεῖν φρονεῖν & ἀφθεῖσεν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κιθβελλήσιος ἀνέγνω.

Λόγος, & βλέπτοι, φορὸς τὴν ἀδλίτεσι ἐλπιδε. πάτρε γὰ τῆ ἀτοσόλων θεὸς ἡμῖν ὑμεῖς, & ἡ ἀγία πάθος τῆ πατῆρ ἡμῶν εἰς ἀνθρώπε ἐλθόντα τὸν τῆ Θεῦ πατρὸς ὑὸν & λόγον κφὶ ἐνεάτοσ-τὴν ἡμᾶς ἐ πλάνης τῆ εἰδώλων. ἀλλὰ & φανοκα-πῆ χφὶ θνεσε φωνὰς ἐχεῖῃ δὲ τῆ αφφοσῆ τὴ ἀτοῦ βοῶτας· ἰδὲ γὰ, φησὶ, ἡμέρα ἐρχεται, λέγει κύριος, & ἀξιωθήσω τὰ σόμματα τῆ οἰκείε ἀτοῦ γῆς, & ἔσ ἐσω αὐτῆ μοῦε. ὅτε & ὁμοῖε φωνὴ τὴ ἐκκλεσίαν, ἀτοσῖκα ἡμᾶς ἐ πλάνης τῆ εἰδώλων Χεστὸν ὁ Θεὸ ἡμῶν. & ἐ ἀκέστε, πῶς πάλιν εἰδωλολατρφκεῖ οἱ κίε πάνε ἀνεστε; ἀκκεγε ἐ λαῷδὲν ὑμῶν φλοκέλε. Θεὸς λυτρῶτε σαρκοῦτοε, & πάλιν αἰχμαλωτίζεμδε; & ὁ μὲν τῆ τεφκεστόσ τὴν ἡμᾶς τεῖκε τῶν ἰσχυρῶ τὴ ἀλεμορφωσεν, ἡμῶν δὲ τὴ αὐτὸς ἀνὴρ λόγον & πάνὸ νοὸς διεκόσμη, εκφρὸν τὴ ὑπομόνας ἐκόσμη, & δόκαπο ἠλήθομε, & τεκμήρεσι ἐν κεφάλαιοις, & πάτρῳ τὴν σωτ᾽ κὸν αὐτὸ ἀποκομίσαι πλήρωσε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Καὶ ὅτ᾽ ἔτε μ᾽ τὰ φφοτλμματε οἱ ὠρεσὸ ἀκλόσβε, τὰ ἀγίε αὐτὸ μαζτατε & ἀτοσῖκα, διδασκάλε τὴ τεκνῖτε σωσκεῖε πίστε κατελθόντε. οἱ πλὴν ἀλλὰ ἐκκλεσίαν ἀν ὑμφρῶν τὰ ἀτιδόλε ποιεῖκε & φωτοειδεῖ δόξμασι ὁ-ρῶνοτε, τέλε κκὶ & ὑτεῖρκμφρε, ὡς οὐκ ἀφω-ωτὰς χρωτὸς ἀξιοῖδε μεμφῖμν; ἡ πτοκκὶ ῥῆμφν ἀπθεῖρε· τὸ τὴν ὡρκόκτε τερκλεῖρε οἱ ἐλκοὶ ὑμῶν τεῖρε & διδάσκαλε, & κὶ ἐξ ἡμῶν & οἰκυῤῥφτεῖ σωῦοδε, & μόνε τὸ ἐκβῆκε.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κιθβελλήσιος ἀνέγνω.

Αμεῖτε & ἀνάλλαν φρόσμε ἐγκρτε, ὑδὲ ἡμῶν οἱ τὸ πωπτοτὰ κεφοῦνε ἐρωλοκέ-τμα τὸ ἐωῦθε περῖγκρε & οἰκεῖσε. ἡ πφρεπε-πόμματ πωῦρμν ἐτυκκεῖσε ἔθνοτε τὸ ἐωῦθε φρόσμε, γνῶσιν πάτε τὴ ἐξ ἀφφοτῆς πάγκρε, ἐπωῦσε πολὰ & μεγάλα τὸ ἐκκλησιαστεῖω θεῖμοδεῖσε, & πάντα μόνιμον φυλάτ-τεε τὸ ἁγίας & ἐξ οἰκεῖμμάτε σωῦοδε, & ἀε μὲ-

Ecce in domum cum affumptione in calus affenden-
dis, familiae discipulos suos & apostolos magis-
tros hujus salutifera fidei dereliquens. Qui
ecclesiam nostram tamquam fugentem ab erro-
ribus pietatis atque lucifuis dogmatibus spleu-
dentem reddentes, * aspectu & claritudinem, * formosi-
utpote quibusdam fimbriis aureis offendentur cir-
cumamictam & varietatem. Cujus speciem ab-
scondere ipse pastor atque magister, nos
non & sanctæ ac venerabiles sua synodi, sua
diminutione conservaverunt.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Indoctum & incruditum sensum habentes,
nec imiterunt synaxinc fuae ipsius vocum no-
vitatis abjiciendam opinionem, fastumque &
arrogantiam suam illi, qui tumultuari subun-
rado conantur: & verbuto volentes velami-
mento fuum ipsius sensum obumbrare, ridi-
culum quoddam es defidia patiuntur, jaci-
dantes multum ac magnifice ecclesiastilum
legislationem, & hanc immutatam ferunt
sanctas ac & universales synodos, licet non-
lea-

Ἰσαΐου· ἀκοῇ ἀκοῦσε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ τοῖς ὠσὶ ἀκούσωσι καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσομαι αὐτούς. ἀκούσεσθε ἀκοῇ καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν κάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς

ACTIO SEXTA. * Gr. εἰδωλοποιοῦσι. Gr. 19.

lentes, * promittunt, & verbis quidem fi- mulant pœnitentiam, mente autem iniquitatem operantur: & labiis eam honorant, corde autem longe dissidant ab illa; minime consecutione admittant traditionem, quæ in omni pœnitentio tempore a tot sanctis retenta est. Utinam multitudinem talem reverti ecclesiæ Christianorum, qui tam impræsentiarum, quam qui fuerunt ex quo annunciatum est evangelium, exprobando & abjicienda ejus naturationem quæ per tinctorum picturam efficeta est. Nam pulchram sanctæ & universalis ecclesiæ fundus facta est, ubique dum ipsi congregati sunt contra venerabiles icones, non pluliquam septuaginta præcitierunt anni. Unde omnibus liquet, quod pseudoquam in his annis imaginum picture sunt traditæ, fed in temporibus sextam synodum præcedentibus: & reverà ab apostolorum fuerunt prædicatione, quemadmodum in omni loco ex ipsis vifione sanctorum templorum ædificimus, & patres sancti testati sunt, atque historiarum perhibent relatores, salvatorique hæsitanus confcriptiones eorum. In primo enim & quingentesimo post explicta quinque annorum millia, Christus Deus noster ad homines venisset, & per triginta tres annos & menses pane quinque nobilcum conversans, magnam & salutare mysterium nostræ redemptionis operatus est; sicque ad cælos iter effecit, afcendens procul dubio aude deficedit, præcipiens apostolis docere omnia quæ illos ipse docuerat. A temporibus ergo illis usque ad Constantinum imperatorem qui primus ex Christiani regnat, transiecunt anni quasi trecenti, cum prius tyrannidem pagani exercerent: quando fcilicet plurimi Christianorum bonum certamen certantes, martyrio facultum hoc derelinquebant adversus idola infurgentes. Christianorum vero copia divino nelo commota, templique conflantinus, quidam in nomine Christi, quidam vero in honore sanctorum, alii humanitatis in eis Christi Dei nostri acta, alii autem certaminis martyrum narrationes colebant: quibus ipse Deus nostrum Christum per memorium ferre volentes * in eis, defidecrati martyris imaginem depingebant, vel etiam ipsius Christi. Sed & in facris ecclesiis & cimeliis imagines tam a sanctis patribus nostris, quam a pilis viris depingebantur, & in ipsis intrinsecus sacrificia celebrabant: & usque ad nos hæc omnia liquis do demonstrata sunt, & permanent in ædificium. Et certe etiam hæreticus exortis fel. hæc amaritudine plenis adversus ecclesiam, fed & fex synodis universalibus Dei nostri per diversis temporis in eorum evertionem congregatis, omnia quæ tradita sunt in ecclesia catholica fere scripta sive fine scripto ab antiquis temporibus, una cum sanctarum quoque imaginum demonstratione corroborata sunt & stabilita. Sancta vero sexta & universalis synodus cum promulgasset definitionem suam contra eos qui unam voluntatem prædicant in Christo Deo nostro, & Constantinus qui tunc imperabat, & præceptione sua per beneficiarium Dei hanc congregaverat, vita poft modicum excessit, Justinianusque filius ejus imperium obtinuit: indem ipsi qui in ea fuerant congregati, rursus nata divino unanimiter conjunctes post quatuor vel quinque annos,

A Ἑλληνες, συμπίπτουσι, καὶ ἡμᾶς μὲν χαίρειν ἐφασκον ἐν θεσσαλονίκῃ, αὐτοὶ δὲ τὴν κατὰ χριστὸν ἀνάστασιν τῶν χριστιανῶν πάντων τιμῶντες, τῇ δὲ κορίδῃ τῶν εἰκόνων ἀν' αὐτῶν, μὴ φροντίσαντες δέχεσθαι τὴν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν χρόνον ἁγίου πατέρων κεκρατυνθεῖσαν παράδοσιν. ὁρῶμεν γὰρ ὁμοῦ τὸ πλῆθος τῶν τοῦ κυρίου ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ ἱερῷ ἡμῶν, ἐν τῷ ὅτε γάγονεν ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ ἱερῷ ἡμῶν, ἐπιβαλλόμενον & ὀξυβόλοις ἐπιφέρεσθαι τὴν τῶν ἀναγραφῶν ἐπιφάνειαν. μὴ γὰρ τὸ χρῶμα τῶν εἰκόνων ἀπαλλάξωμεν ἐκ τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἐπιφάνειαν καὶ τὴν ἀστεῖον εἰκόνα, ἡ πλείονα ἢ δεδοξασμένα ἐν παρελθόντοις. ὡς οὐδεμίᾳ σε τῶνδε πάλι ἐπεσε ἡ ἐν εἰκόνων ἀπαλλαγῇ χρόνος ἢ ἑκατὸν σωμῶν, ἐπεὶ δὲ πλῆθος, ἀποτείνων χαίρειν χριστιανοῖς, καθῶν σε ἐστὶ τῶν ἁγίων & τῶν ἱερῶν ἀγίων πάνυ δεδικαιῶμεν, & ἡ πατρὶς ἀγιοι μεμαρτυρήκασι, & ἱστορῶν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, & συλλογισμοὶ καὶ τὰ τῶν ἁγίων & τῶν συγγραμμάτων. ὁν γὰρ τὸ ἀφιτὸν & τετρακοσιοστὸν πεντηκοστὸν τοῦ ἔτους χριστοῦ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν ἀνθρώπῳ ἐλθὼν, & τεσσαρακοντα τρία ἔτη μετὰ τὰς μερὰς τῶν δυοκαίδεκα μαθητῶν, & ἡ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησία ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐγκρατῆσαι, τὸν οὐ ἀρκεῖς πυρείω ἐπεσόντα, ἐκκλησίαν τὴν ἀποστόλων διδάσκειν πάντα τὰ τοῦ αὐτῶ αὐτοῖς διεκρίσθησε. ἀπὸ δὲ τῆς χρόνου τῶν ἁγίων κωνσταντίνου & βασιλέως, τὸ κρυπτὸν χριστιανὸν βασιλεύοντα, διὰλλόν ἐν τῷ ἀνὸν τρωκόσια, τὸ τῶν ἑλλήνων μεγάλοσον· ἐν λοιπὸν πλῆθος τῶν χριστιανῶν τὸν κοινὸν ἀγῶνα κρυπτόμενοι, μαρτυρικὸς τὸν βίον τῶνν κατηλλάσσον, & τῷ ἐθνῶν ἀπαντήσαμεν. ἡ δὲ τῶν χριστιανῶν πλῆθος εὐθὺς ἐξ ἀνὸν κυβίωσεν, ναὸς ἀπαθυμίωσεν, τῆς μὲν τὸ ὀνομα χριστὸ, ἑτέρου δὲ εἰς τιμὴν ἁγίων, οἱ μὲν τὰς τοῦ σωτῆρος πράξεις τὸ θεῖ ἡμῶν & τῶν ἀνεξιχνιάστων, οἱ δὲ τὰς ἀγῶνας τῶν μαρτύρων ἀξιοῦντες. ἀλλὰ & σωτὴρ ἀεὶ τὴν μνήμην φέρον θέλοντες ἐν ἱωστῆς, τὰ τοιοῦτοις μάρτυρος τὴν εἰκόνα ἐγκλωμῶμεν, & τὸ αὐτὸ τὸ χριστὸ. ἀλλὰ & ἐν ἱεραῖς ἐκθῆσι & ἐν κειμηλίοις αἱ εἰκόνες ἀμφὶ τὴν ἁγίων πατέρων ἡμῶν & ἀστῶν ἀνδρῶν ἀνεζωγράφουν, & ἐν αὐτοῖς τὸν ἱερὸν ἐπιτελοῦν. & ἐν ὅλῳ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ σωμόθθ· μὴ ἐν ἐφανέρωσε τὸν ἐκείνης ὁρο κατὰ τὴ τὸ θέλημα φρεσβάλοντα ἐπὶ χριστὸ τὸ θεῖ ἡμῶν, κωνσταντίνου τὸ τῶν βασιλέωνος, καὶ τὴ αὐτὴ φροσ. ἔτι δὲ καὶ θεῖ τῶνλων σωμόθοσοτος, μετὰ τὸν τὸ βίον ἀναλυσάντος, ἐν ἱερουσαλὴ τὴ αὐτὴ τὸ βασιλέων ἐκκρεμάσθη, αὐτοὶ ἐκεῖ

B Ἑλληνες, συμπίπτουσι, καὶ ἡμᾶς μὲν χαίρειν ἐφασκον ἐν θεσσαλονίκῃ, αὐτοὶ δὲ τὴν κατὰ χριστὸν ἀνάστασιν τῶν χριστιανῶν πάντων τιμῶντες, τῇ δὲ κορίδῃ τῶν εἰκόνων ἀν' αὐτῶν, μὴ φροντίσαντες δέχεσθαι τὴν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν χρόνον ἁγίου πατέρων κεκρατυνθεῖσαν παράδοσιν. ὁρῶμεν γὰρ ὁμοῦ τὸ πλῆθος τῶν τοῦ κυρίου ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ ἱερῷ ἡμῶν, ἐν τῷ ὅτε γάγονεν ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ ἱερῷ ἡμῶν, ἐπιβαλλόμενον & ὀξυβόλοις ἐπιφέρεσθαι τὴν τῶν ἀναγραφῶν ἐπιφάνειαν. μὴ γὰρ τὸ χρῶμα τῶν εἰκόνων ἀπαλλάξωμεν ἐκ τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἐπιφάνειαν καὶ τὴν ἀστεῖον εἰκόνα, ἡ πλείονα ἢ δεδοξασμένα ἐν παρελθόντοις. ὡς οὐδεμίᾳ σε τῶνδε πάλι ἐπεσε ἡ ἐν εἰκόνων ἀπαλλαγῇ χρόνος ἢ ἑκατὸν σωμῶν, ἐπεὶ δὲ πλῆθος, ἀποτείνων χαίρειν χριστιανοῖς, καθῶν σε ἐστὶ τῶν ἁγίων & τῶν ἱερῶν ἀγίων πάνυ δεδικαιῶμεν, & ἡ πατρὶς ἁγιοι μεμαρτυρήκασι, & ἱστορῶν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, & συλλογισμοὶ καὶ τὰ τῶν ἁγίων & τῶν συγγραμμάτων. ὁν γὰρ τὸ ἀφιτὸν & τετρακοσιοστὸν πεντηκοστὸν τοῦ ἔτους χριστοῦ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν ἀνθρώπῳ ἐλθὼν, & τεσσαρακοντα τρία ἔτη μετὰ τὰς μερὰς τῶν δυοκαίδεκα μαθητῶν, & ἡ τῶν ἀποστόλων ἐκκλησία ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐγκρατῆσαι, τὸν οὐ ἀρκεῖς πυρείω ἐπεσόντα, ἐκκλησίαν τὴν ἀποστόλων διδάσκειν πάντα τὰ τοῦ αὐτῶ αὐτοῖς διεκρίσθησε. ἀπὸ δὲ τῆς χρόνου τῶν ἁγίων κωνσταντίνου τὸ βασιλέως, τὸ κρυπτὸν χριστιανὸν βασιλεύοντα, διὰλλόν ἐν τῷ ἀνὸν τρωκόσια, τὸ τῶν ἑλλήνων μεγάλοσον· ἐν λοιπὸν πλῆθος τῶν χριστιανῶν τὸν κοινὸν ἀγῶνα κρυπτόμενοι, μαρτυρικὸς τὸν βίον τῶνν κατηλλάσσον, & τῷ ἐθνῶν ἀπαντήσαμεν. ἡ δὲ τῶν χριστιανῶν πλῆθος εὐθὺς ἐξ ἀνὸν κυβίωσεν, ναὸς ἀπαθυμίωσεν, τῆς μὲν τὸ ὀνομα χριστὸ, ἑτέρου δὲ εἰς τιμὴν ἁγίων, οἱ μὲν τὰς τοῦ σωτῆρος πράξεις τὸ θεῖ ἡμῶν & τῶν ἀνεξιχνιάστων, οἱ δὲ τὰς ἀγῶνας τῶν μαρτύρων ἀξιοῦντες. ἀλλὰ & σωτὴρ ἀεὶ τὴν μνήμην φέρον θέλοντες ἐν ἱωστῆς, τὰ τοιοῦτοις μάρτυρος τὴν εἰκόνα ἐγκλωμῶμεν, & τὸ αὐτὸ τὸ χριστὸ. ἀλλὰ & ἐν ἱεραῖς ἐκθῆσι & ἐν κειμηλίοις αἱ εἰκόνες ἀμφὶ τὴν ἁγίων πατέρων ἡμῶν & ἀστῶν ἀνδρῶν ἀνεζωγράφουν, & ἐν αὐτοῖς τὸν ἱερὸν ἐπιτελοῦν. & ἐν ὅλῳ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ σωμόθθ· μὴ ἐν ἐφανέρωσε τὸν ἐκείνης ὁρο κατὰ τὴ τὸ θέλημα φρεσβάλοντα ἐπὶ χριστὸ τὸ θεῖ ἡμῶν, κωνσταντίνου τὸ τῶν βασιλέωνος, καὶ τὴ αὐτὴ φροσ. ἔτι δὲ καὶ θεῖ τῶνλων σωμόθοσοτος, μετὰ τὸν τὸ βίον ἀναλυσάντος, ἐν ἱερουσαλὴ τὴ αὐτὴ τὸ βασιλέων ἐκκρεμάσθη, αὐτοὶ ἐκεῖ

A regulas ediderunt pro correctione ecclesiasticorum negotiorum usque ad duas & centum. In quibus canonibus etiam de imaginibus in octaugesima secunda regula taxpoferunt ita: in quibusdam venerabilium imaginum picturis aguus digito præcuforis exaratur offensius, qui in figuram * præcifit gratiæ, verum nobis per legem promotionis agnum, Christum vi- delicet Deum nostrum. Veteres ergo figuras & umbras, utpote veritatis figuras & præcedentes charactere ecclesiæ traditos faluranes, gratiam honore perfecimus & veritatem, hanc ut legis plenitudinem admittentes. Ut ergo præfectio etiam per colorum operationes * in omnium vultibus depingatur, charactherem agni Christi Dei nostri qui tollit peccatum mundi, & cæteros humilitatem, etiam in iconis ex hoc pro veteri agno defiatimus depingi: per eum videlicet cellitudinem humilitatis Dei Verbi cohabitantes, & ad memoriam conversationis quam in carne gessit, passionis quoque ac falutaris mortis ejus adduci, atque redemptionis quæ hinc ad mundo effecta. Videmus ergo cunctis & intelligimus, quod & ante sanctas fynodos & post sanctas fynodos imaginem deficitionem in ecclesia traditæ fuerunt, quemadmodum & evangelii. Etenim per lectionem antrihus perceptam hujus autditionem menti transmittimus, & oculis tantum imaginatis formas, fimili modo intelligibiliter illustramus: & per deas res invicem se fequentes, lectionem ajo & picturas, unius notitiam accipimus, ad memoriam rerum transmittimus gestarum. Hinc & doorum generalissimorum fensium in canticis canticorum copulata hæc operatio potest intuerari, cum dicitur: *Osculet me mihi facium eum, quia tua uva in aroibus meis: nox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Quibus confonantes & nos pfallendo dicimus: *Sicut odoramentum in odorem.* Psa. cxl. 47. ergo ita fe habeotibus, opportune dicendum eft ad eos qui contra sanctas imagines gritrient: *Ecce ut quid amplificaverunt ad Psal. cxl. inimicum fuum, labia dolofa in corde, & corde locuti funt mala.* A quibus eruatur gratia Christi veri Dei falvatoris nostri.

TOMUS SECUNDUS

EPIPHANIUS DIACONUS

legit.

OBliti non meritentis domini reprimisfionis, quam de ecclesia fua fcomprehendit, quia *porta inferi non prævalebunt adversus eam*, & *ecce ego vobiscum*, revelatque facie, habentes contrarias opiniones, impugnet illam; & furantes paternas voces, quasi fuas opponunt, dicentes ita.

GREGORIUS EPISCOPUS

legit.

Iterum autem hujus decorem videre non fcrens prædilius malitia fabricator, non eft fraudatus per diversas & modus malignos

ACTIO SEXTA. * Gr. εἰδωλοποιεῖν. Gr. 19.

ἐν ὅμοῦ πωῦ σωμόθοσοτος, τὸν ὁν θεὸς ἐπιφάνεν ἐν ὁμοῦ πωῦ σωμόθοσοτος, μὴ ἀπέρασε τὴν τῶν χριστοῦ, κατὰ τὸν ἐκείνου ὁρο τὴ ἐκκλησίας τὴ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐγκρατῆσαι τὸν

ACTIO SEXTA. * Gr. vide, ingenio faciendi filii fabulosum genus humanum: fed in fabemate Chriſtianis filii obſtabiliores ſunt, ſed in fabemate Chriſtianis filii obſtabiliores ſunt ſed ſe ſpeſtandibus minime a creatura retrahere, ſed bane adorare, hanque peroolere, & Deum Patrem arbitrari Chriſti vocabulo nominandum.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Qui ſpiritualem expugnant Jeruſalem, id eſt, catholicam eccleſiam, his figuratum qui terrenam expugnavere Jeruſalem. Et feſtinant & ipſi patrio uti ſermone, quemadmodum quondam Blaſphemi, qui Hebraea lingua contra Hirael urebatur. Iſti enim hæretici patenam doctrinam & eccleſiaſtica vocem contra patres contraque catholicam eccleſiam arment. Sed e fruſtibus, inquit dominus, rorum cognoſcitis eos. Comparati enim ſunt ſepulcris dealbatis, quæ foris quidem parent hominibus ſpeciali: quemadmodum & iſti Chriſtianorum calumniatores patris quaſi cooperti ſermonibus, intus autem pleni ſunt offibus & omnis ſpurcitia, mortuos videlicet ſeriſdique dogmatibus. Nos autem idem ſepulcrum revelantes, in manifeſtationem facinuſ cunctam eorum immunditiam: quia fecundum propria deſitia pervertunt quæ in eccleſia catholica ſunt a fanctis patribus edita. Et vocibus quidem eiſdem utuntur, ſed aliate commutant ſenſus eorum. Quæ namque adverſant Arianos ipſi profati ſunt, iſti contra venerabiles iconas ſtilo ſcripturæ mutato fatentur. Quod enim memorabilis pater Gregorius Nyſſenorum antiſtes in ſe epiſtaphii ſermone, quem ſuper fancto Baſilio, ſuo videlicet carne ac ſpiritu fratre, ſcribens adverſus Arianos dogmatizavit, iſti contra imagines aſſimpſerunt: quod ex eadem prefatione ipſius periochæ videlicet poterit, quæ ita ſe habet: Utique nullus ignorat intentionem oſtendonis, quæ ſuperiore magiſtri ſtilo eſt ſcripta. Quia enim hominum velania circa idola prædicatione Chriſti eccleſia fuerat, & omnes erant in tuinis jam & abolitione vanorum cultuum, per totum pene orbem prædicatione gletatis exprta; is qui tenebat humanæ deceptionis principatum, undique coercitus Chriſti nomine ab orbe terrarum abactus eſt. Cum autem in malitia ſapiens malitiæ inventor exiſteret, non eſt fraudatus malignis argumentis ad faciendum turſus per ſeductiones ſibi humanitatem ſubjectam; ſed ſub pretextu Chriſtianitatis idolorum culturam paulatim * induxit, perſuadens ſophiſmatibus ſuis ad ſe reſpectum habentibus, non ſecundum creatura, ſed hanc adorantem & colentem. Deumque fuſtuam arbitrantem, & Patris nomine nuncupatam. At vero ſi ex non * extantibus ſed creatura, vel a divina ſubſtantia in ſua eſſe alienatus natura, nullus eſt huic ſermo reddendus, ſed hi qui nomen Chriſti tratare impoſuerunt, hanc adorent, huic deferviant, in ea ſpem fuſtinent habeant, & ab ipſa præſtolentur judicium. * nec non ab apoſtata qui credit, ſiquam nequitiam

A ὡς ἐπὶ γῆς μὴ ἀπάτας ἐκυτῷ ποιῆσαι τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὦ φρονήματι Χριστιανῶν τὸν ἀλωβῆ πατρικὸν κ. τὴν πλουσίαν ἐπιστήμην, τοῦτο τὸν ἐξίδιον σοφίσματι τὸν ἀφὸ κόσμου ὑφίστας μὲ κατεῦσαι τὸν κτίστου, ἀλλὰ πάντων φρονεῖσαι, ὁ πάντων σοφίσαι, & Θεὸν τὸ ποίημα οἴεσθαι τῆ τῆ Χριστῶ κλήσει ἐπονομαζόμενον.

ARIUS CRISIUS.

Ο ἰδιῶν πνευματικῶν πολεμοῦντες Ἱερουσαλὴμ, ὑπὸ τῶν καθοπλισὶ ἐκείνοις, οἱ μετὰ τοῦ πολέμου τὸν τῆς τοῦ χρείου πολεμήσαντες Ἱερουσαλὴμ. & σπουδάζουσι & αὐτοὶ πατρικῇ χρῆσθαι λόγῳ, καὶ Θέστερ Ρωμαῖκα ποτὲ τὴ εἰδρεῖν ἐπιλέκτο τῷ τὸ Ἰσραὴλ ἐχθίστατο. ὅτω γὰρ οἱ αἱρετικοὶ τὸν τοῦ ἀλωβῆ πατρικὸν & τὴν εκκλησιαστικὴν φωνὴν κατὰ τῆ πατέρων καὶ τὴν καθολικὴν εκκλησίας ἐπλίξουν. ἀλλ' ἐκ τῆ κρείσσονος αὐτῆ, ὑπὸ ὁ εἰδεῖοι, ἐπτρωκόσεις αὐτὸς· πεφρικόσεν γὰρ ἀφὸ κοσμοφθόρου, οἱ ἴξωθεν μὲν φαίνονται τοῖς ἀνθρώποις ὡς τάφοι, κεκῦν δὲ γέμουσι ὀστέων & πάσης ἀκαθαρσίας, νεκρῶν φυσῶ ἤγοι αἱρεσίσιν δογμάτων. ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτῆ τάφον ἐκκαλύπτοντες & θείῳ τὸν ποιησάμενοι τὴν ἀνάκρισιν αὐτῆ ἀκαθαρσίαν· ὅτι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιζυλίας τρεβόντι τὰ ὑπὸ τῆ ἁγίων πατέρων ὑπόδοξέντα τῆ τῆ καθολικῆ εκκλησίας. ἀγῶ φωνὰς μὲν ταῦτ αὐτοὶ λέγουσι τὰ, ἀλλὰ πατέρων παραλλάσσοντες τὴν αὐτῆ ἔννοια. ἃ γὰρ κατὰ τῆ Ἀρειανῶν αὐτοὶ ἀπεφάνεν, ἤτοι οἱ τῶν κατὰ τῆ σεβῆ εἰκόνων ἀντιγραφεῖς ἀπαλλάξουσι. ὁ γὰρ ἀείμνηστος Γρηγόριος ὁ τῆς εκκλησίας Νυσσέων πρόεδρος ἐν τῆ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐπιτάφιον λόγῳ, τὸν αὐτῆ σφρὶ & πνεῦματι ἀδελφὸν, ὅστε μετὰ αὐτοῦ κ. τῆ ἀνδῶν ἐξέβλεψεν, ὁ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν ἐξοῦλισκόντος· ὡς ἐξ αὐτῆ τῆ ἀνθρωπίνῃ ἕξεως ἐδεῖ, ἥτις ἐπὶ πλεῖστον ἐχθὶ ἠπάτησε κόσμον τὸν ἀνωτάτω τῆ γένους τὴ διδασκάλοις ἡμῶν ἀπαλλεῖξαι. ἐπεὶ δὲ γὰρ ὁ ἀρχῆ τὴ ἀνθρώπων μανίαν τὸ κατρίμματι τὴ Χριστῶ κατεβλήθη, & πάντα ἐν τῆ ἐρεστίοις τὸν κρὶ ἀφεστῶ τὸ τῆ μετὰ τὴν ἐπίφανεια, ἐκὶ τάσεις σχέσει τὴ οἰκουμῆς τὸ κατρίμματος τὴς δοκεῖσθαι φυτίσωσιν, ὅτι τὴ τῆς κακίστου τὴς ἀνθρωπίνης ἀπάτης ἀπόστασις ἐξηγεῖσθαι τῷ τῆ Χριστῶ ὀνόματι τὴ οἰκουμῆς ἐξελκυσθῆναι· σοφὸς ἰδῆ οὐ κακίας ὑπὸ τὴ κακίας ἔρχεται· ὡς ἀνθρώπος τοιοῦτος ἐστοιμὸς, ὡς τὰ κτίσμα τὸν κτίσμα τοιοῦτος δὶ ἀπάτης ἐκαστῆ τὴ ἀνθρώπου· ἀλλ' ὦ φρονήματι Χριστιανῶν τὸν ἀλωβῆ πατρικὸν & τὴ πλουσίαν ἐπιστήμη, τοῦτο τὸν ἐξίδιον σοφίσματι τὸν ἀφὸ κόσμου ὑφίστας μὲ κατεῦσαι τὸν κτίστου, ἀλλὰ πάντων φρονεῖσαι, ὁ πάντων σοφίσαι, & Θεὸν τὸ ποίημα * οἴεσθαι τῆ τῆ Χριστῶ κλήσει ἐπονομαζόμενον.

B Ἐν τῆ τῆ ἀνθρωπίνῃ πολεμοῦσιν ἱερουσαλὴμ, ὑπὸ τῶν καθοπλισὶ ἐκείνοις, οἱ μετὰ τοῦ πολέμου τὸν τῆς τοῦ χρείου πολεμήσαντες Ἱερουσαλὴμ. & σπουδάζουσι & αὐτοὶ πατρικῇ χρῆσθαι λόγῳ, καὶ Θέστερ Ρωμαῖκα ποτὲ τὴ εἰδρεῖν ἐπιλέκτο τῷ τὸ Ἰσραὴλ ἐχθίστατο. ὅτω γὰρ οἱ αἱρετικοὶ τὸν τοῦ ἀλωβῆ πατρικὸν & τὴν εκκλησιαστικὴν φωνὴν κατὰ τῆ πατέρων καὶ τὴν καθολικὴν εκκλησίας ἐπλίξουν. ἀλλ' ἐκ τῆ κρείσσονος αὐτῆ, ὑπὸ ὁ εἰδεῖοι, ἐπτρωκόσεν αὐτὸς· πεφρικόσεν γὰρ ἀφὸ κοσμοφθόρου, οἱ ἴξωθεν μὲν φαίνονται τοῖς ἀνθρώποις ὡς τάφοι, κεκῦν δὲ γέμουσι ὀστέων & πάσης ἀκαθαρσίας, νεκρῶν φυσῶ ἤγοι αἱρεσίσιν δογμάτων. ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτῆ τάφον ἐκκαλύπτοντες & θείῳ τὸν ποιησάμενοι τὴν ἀνάκρισιν αὐτῆ ἀκαθαρσίαν· ὅτι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιζυλίας τρεβόντι τὰ ὑπὸ τῆ ἁγίων πατέρων ὑπόδοξέντα τῆ τῆ καθολικῆ εκκλησίας. ἀγῶ φωνὰς μὲν ταῦτ αὐτοὶ λέγουσι τὰ, ἀλλὰ πατέρων παραλλάσσοντες τὴν αὐτῆ ἔννοια. ἃ γὰρ κατὰ τῆ Ἀρειανῶν αὐτοὶ ἀπεφάνεν, ἤτοι οἱ τῶν κατὰ τῆ σεβῆ εἰκόνων ἀντιγραφεῖς ἀπαλλάξουσι. ὁ γὰρ ἀείμνηστος Γρηγόριος ὁ τῆς εκκλησίας Νυσσέων πρόεδρος ἐν τῆ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐπιτάφιον λόγῳ, τὸν αὐτῆ σφρὶ & πνεῦματι ἀδελφὸν, ὅστε μετὰ αὐτοῦ κ. τῆ ἀνδῶν ἐξέβλεψεν, ὁ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν ἐξοῦλισκόντος· ὡς ἐξ αὐτῆ τῆ ἀνθρωπίνῃ ἕξεως ἐδεῖ, ἥτις ἐπὶ πλεῖστον ἐχθὶ ἠπάτησε κόσμον τὸν ἀνωτάτω τῆ γένους τὴ διδασκάλοις ἡμῶν ἀπαλλεῖξαι. ἐπεὶ δὲ γὰρ ὁ ἀρχῆ τὴ ἀνθρώπων μανίαν τὸ κατρίμματι τὴ Χριστῶ κατεβλήθη, & πάντα ἐν τῆ ἐρεστίοις τὸν κρὶ ἀφεστῶ τὸ τῆ μετὰ τὴν ἐπίφανεια, ἐκὶ τάσεις σχέσει τὴ οἰκουμῆς τὸ κατρίμματος τὴς δοκεῖσθαι φυτίσωσιν, ὅτι τὴ τῆς κακίστου τὴς ἀνθρωπίνης ἀπάτης ἀπόστασις ἐξηγεῖσθαι τῷ τῆ Χριστῶ ὀνόματι τὴ οἰκουμῆς ἐξελκυσθῆναι· σοφὸς ἰδῆ οὐ κακίας ὑπὸ τὴ κακίας ἔρχεται· ὡς ἀνθρώπος τοιοῦτος ἐστοιμὸς, ὡς τὰ κτίσμα τὸν κτίσμα τοιοῦτος δὶ ἀπάτης ἐκαστῆ τὴ ἀνθρώπου· ἀλλ' ὦ φρονήματι Χριστιανῶν τὸν ἀλωβῆ πατρικὸν & τὴ πλουσίαν ἐπιστήμη, τοῦτο τὸν ἐξίδιον σοφίσματι τὸν ἀφὸ κόσμου ὑφίστας μὲ κατεῦσαι τὸν κτίστου, ἀλλὰ πάντων φρονεῖσαι, ὁ πάντων σοφίσαι, & Θεὸν τὸ ποίημα * οἴεσθαι τῆ τῆ Χριστῶ κλήσει ἐπονομαζόμενον. ἐν τῆ τῆ ἀνθρωπίνῃ πολεμοῦσιν ἱερουσαλὴμ, ὑπὸ τῶν καθοπλισὶ ἐκείνοις, οἱ μετὰ τοῦ πολέμου τὸν τῆς τοῦ χρείου πολεμήσαντες Ἱερουσαλὴμ. & σπουδάζουσι & αὐτοὶ πατρικῇ χρῆσθαι λόγῳ, καὶ Θέστερ Ρωμαῖκα ποτὲ τὴ εἰδρεῖν ἐπιλέκτο τῷ τὸ Ἰσραὴλ ἐχθίστατο. ὅτω γὰρ οἱ αἱρετικοὶ τὸν τοῦ ἀλωβῆ πατρικὸν & τὴν εκκλησιαστικὴν φωνὴν κατὰ τῆ πατέρων καὶ τὴν καθολικὴν εκκλησίας ἐπλίξουν. ἀλλ' ἐκ τῆ κρείσσονος αὐτῆ, ὑπὸ ὁ εἰδεῖοι, ἐπτρωκόσεν αὐτὸς· πεφρικόσεν γὰρ ἀφὸ κοσμοφθόρου, οἱ ἴξωθεν μὲν φαίνονται τοῖς ἀνθρώποις ὡς τάφοι, κεκῦν δὲ γέμουσι ὀστέων & πάσης ἀκαθαρσίας, νεκρῶν φυσῶ ἤγοι αἱρεσίσιν δογμάτων. ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτῆ τάφον ἐκκαλύπτοντες & θείῳ τὸν ποιησάμενοι τὴν ἀνάκρισιν αὐτῆ ἀκαθαρσίαν· ὅτι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιζυλίας τρεβόντι τὰ ὑπὸ τῆ ἁγίων πατέρων ὑπόδοξέντα τῆ τῆ καθολικῆ εκκλησίας. ἀγῶ φωνὰς μὲν ταῦτ αὐτοὶ λέγουσι τὰ, ἀλλὰ πατέρων παραλλάσσοντες τὴν αὐτῆ ἔννοια. ἃ γὰρ κατὰ τῆ Ἀρειανῶν αὐτοὶ ἀπεφάνεν, ἤτοι οἱ τῶν κατὰ τῆ σεβῆ εἰκόνων ἀντιγραφεῖς ἀπαλλάξουσι. ὁ γὰρ ἀείμνηστος Γρηγόριος ὁ τῆς εκκλησίας Νυσσέων πρόεδρος ἐν τῆ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐπιτάφιον λόγῳ, τὸν αὐτῆ σφρὶ & πνεῦματι ἀδελφὸν, ὅστε μετὰ αὐτοῦ κ. τῆ ἀνδῶν ἐξέβλεψεν, ὁ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν ἐξοῦλισκόντος· ὡς ἐξ αὐτῆ τῆ ἀνθρωπίνῃ ἕξεως ἐδεῖ, ἥτις ἐπὶ πλεῖστον ἐχθὶ ἠπάτησε κόσμον τὸν ἀνωτάτω τῆ γένους τὴ διδασκάλοις ἡμῶν ἀπαλλεῖξαι. ἐπεὶ δὲ γὰρ ὁ ἀρχῆ τὴ ἀνθρώπων μανίαν τὸ κατρίμματι τὴ Χριστῶ κατεβλήθη, & πάντα ἐν τῆ ἐρεστίοις τὸν κρὶ ἀφεστῶ τὸ τῆ μετὰ τὴν ἐπίφανεια, ἐκὶ τάσεις σχέσει τὴ οἰκουμῆς τὸ κατρίμματος τὴς δοκεῖσθαι φυτίσωσιν, ὅτι τὴ τῆς κακίστου τὴς ἀνθρωπίνης ἀπάτης ἀπόστασις ἐξηγεῖσθαι τῷ τῆ Χριστῶ ὀνόματι τὴ οἰκουμῆς ἐξελκυσθῆναι· σοφὸς ἰδῆ οὐ κακίας ὑπὸ τὴ κακίας ἔρχεται· ὡς ἀνθρώπος τοιοῦτος ἐστοιμὸς, ὡς τὰ κτίσμα τὸν κτίσμα τοιοῦτος δὶ ἀπάτης ἐκαστῆ τὴ ἀνθρώπου· ἀλλ' ὦ φρονήματι Χριστιανῶν τὸν ἀλωβῆ πατρικὸν & τὴ πλουσίαν ἐπιστήμη, τοῦτο τὸν ἐξίδιον σοφίσματι τὸν ἀφὸ κόσμου ὑφίστας μὲ κατεῦσαι τὸν κτίστου, ἀλλὰ πάντων φρονεῖσαι, ὁ πάντων σοφίσαι, & Θεὸν τὸ ποίημα * οἴεσθαι τῆ τῆ Χριστῶ κλήσει ἐπονομαζόμενον.

ACTIO SEXTA. θεῖας ἐχρῶ, τὴν αὐτῆς ἀκεραίῳ τὴν κρίσιν. ἀ. ὅλοι ἐμπεσεῖν ὁ ἀπόστολος ἀπόστολος κτίσιν αὐτὸν τῶν κακῶν ἐκκοῖς χωρίσαι, Ἀρείου πλήρων, & Ἀρείου, Εὐνομίου, Εὐδοξίου, & ἀφὸς τάτης & κοῦλοῖς ἀνόμοις, * δεῖν ἐκλιπεῖσι καὶ τὴ ἐκλαλοῦκα τρεῖκα τάξιν, καθὼς ἐφρεῖ, καὶ ὑπόμετ τὴ Χριστῶ ἐκκλησιαστικῆ ἐπαγγεῖ. & κατεκρίνεν τὴ ἀδόξαν τὴ ἀφὸς τὴ τῆ κτίσεν Πατρῆ ἀόξαν παρὰ τὴ κτίσεν· ὡς & τὴ συμμαχῆς τὴ σὺν βασιλῆσι τὴ ἀπὸ τῶν κρατιῶν, & πάσας τὰς ὑπερχόσας ἀρχὰς & πᾶν ὄνομα ὀνομαζόμενον, ἀλλὰ τὴ τὸν μὲν ἀόξαν ἀνθρῶπον ἀφὸς τὴ ἐπεκρεῖν τὴ μὲν ὀνόμαν, τὴν τὰ τὴ θεῖ ἀνθρῶπον ἐκκλῆσιν ἐν μὲν τὴ Βασιλῆσι τὴ ἀνθρῶπον ἐν τὴ ἐκκλῆσιν. & τὴ ἱερωτῶν τὴν τὴ τὴ τὴ τὴ ἐκκλῆσιν ἀντιμαρτυρῶν, ὅστε τὴ τὴ λόγῳ ἐκλαλοῦσιν τὴν τὴ τὴ τὴν λόγῳ ἀόξ ἐ σύνοδον αὐτὴ χρῆσιν ἀνκλαμῶν τὰ ἐκκλῆσιν. ἀκοῦσθαι τὴ ἀλλὰ, ὅτι ἡ ἀνόμα τὴ τὴ ἀόξ τὴ Χριστῶ, ἀνόμα τὴ τὴ τὴ τὴ

legit.

Propter quemadmodum olim Deus salutis quod nostræ auctor & consummator sapientissimus disposito suos sanctos spiritus indauit virtute, pro imminutione talium, in omnem terram direxit: ita nunc famulos suos & apostolorum comitiones, fideles videlicet imperatores nostros erexit, ejusdem spiritus sapientia prædita, & dignis virtute fulsis, ad perfectionem fidei & doctrinam nostram, atque defractionem demonicorum munitionum extollendam & contra sententiam Dei, atque redargutionem diabolicæ argumentationi parsit & erexit.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Quis locutus est iniquitatem talem in excelsum aliquando? quæ fuit hæc impietas crudelior? O irreverentem & malignam blasphemiam! o absconditam fraudem, & variam fallitatem! ut ex ipsius diabolo argumentatione instructi effantur; quia vivforum & vultum, quæ clare nos & expresse ad gloriam Dei manu quodammodo ducunt; & per quæ humilitatis reffundimus Dei verbi confideramus, & ad conversationis ejus quam in carne gessit, id est, passionis & salutaris mortis ejus memoriam trahimur, demonicas munitiones extolleres & adversari scientiæ Dei, & diabolicam argumentationem & erroreum asii funt nuncupare. Intendentes quæ arcum suum rem amarum, utsagittent in occultis immaculatum. Si enim confiteretur, pro imminutione idolorum Indutos vitrute ex alto sanctos discipulos, adventente super eos Spiritu sancto, fuisse missos, non utique diceret alios erectos, postquam obtinuit illorum traditio & doctrina annoe circiter octingentos, & patres sancti hanc ut anorum iecuram confirmaverunt & Rabilierunt. Semel enim universaliter erepti per Christum ab idolis, non egemus super idolis * conqueri: nisi forte prætaemant dicere, mutationem factam in ecclesia, & leges alias & ordinationes traditas; inducentes nobis occasiones irrationabiles & negatione celestas. Hoc enim tamen fortes illi tonultumes dicebant, cum olim Jesus salutis nostræ auctor & consummator. Hinc accedit cis dicere: *Omne quod antecessorum fonsfis, propte interitum fit*: & quia antiquata est apostolorum doctrina, norum nos procurmus erigere: quia & Moyses & Aaron seorerdotes simili modo fuisse prolenatur. Sed quando gratia subintravit, apostolus dixit aliam luttexsile sacerdotem. Ergo & nunc obbeerant dare maximam quamdam gratiam, apostolorum gratia inferorem (sic enim & dicunt) ad perfectionem quidem nostram & magistrum. Ec cum episcopi essent qui talem tyrannum adnaverunt, & perfectionem apostolorum dispositionem haberent; & alios debuissent perficere, non ab aliis perfici. Nam magis renuerunt doctrinam magisterii ac traditionis sanctorum apostolorum & illustrium patrum nostrorum. Unde consortes & participes nullateaus offensi sunt horum eruditionis & doctrinæ,

Ps. 74. 5.

* Gr. ergo hæsis.

Ps. 8.

Ἀγαθὸν τὸ κλεῖσαι καὶ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ. Ὁ τῶν ἁπάντων κτίσας τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων ἐστεφανωμένον τῇ τιμῇ καὶ δόξῃ, ἐν τῷ τῆς ἀγάπης ἀρρήτῳ ἔλεῳ, ἐν τῷ τῆς ἀληθείας ἀφθόγγῳ φωτὶ

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Omne sacratum convocavernt Deo amabilium episcporum collegium, ut synodice in id ipsum effulsum, & scripturarum quæstionem facientes de idolatoria similitudinum colorum operatione, quæ avertit ex fumma & Deo dexitis latria ad humilem & materialem creaturæ latriam hominis fensum. Deo movente prominuit quid sibi fanti visum: Scientes quod scriptum est in prophetis: Quia labia incordorum custodient scientiam: & legem exquirent ex ore ipsorum, quia angeli dominni omnipotentis sunt.

Malach. 2.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Immemores Dei verbi nativitatis ex virgine, hujusque magni & salutaris mysterii quod ipse in carne veniens nobis donavit, eruens nos ab idolorum errore, ac horum insana superstitione: ipsique hanc salutem ulurpantes, glorianque sibi comulare volentes, ingloriis a catholica ecclesia prædicantur. Quibus aperte affatur Christus Deus noster per prophetam dicens: *Sacerdotes servorunt legem, & exinpiniverunt sanctia mea. Inter sanctum polutum non distinxerunt, & inter mundum & immundum non distinxerunt.* Ipsi enim iconas domini & sanctorum ejus a dæmoniorum icona non distinxerunt, eas similiter idola nominantes, & calumniosis excusantes ecclesiam, quam acquisivit proprio sanguine Christus Deus noster; fedactoriamque colorum operationem euangelii enarratione filentium fatentes, quam veneramibilem & sanctam fideles dicunt & nominant; non profecto afpicientes ad id quod videtur, fed ad ea quæ in ipso fignantur. Audentes enim auribus, gloria tibi domine, proclamant: & videntes oculis, eandem utique deferent gloriæ actionem. In memoriam quippe venimus convertationis ejus, qua cum hominibus conversatus est. Quidquid enim naratio in scriptis insinuat, id ipsum & pictura denuntiat. Qualia vero impudenter jactantque verbosa fauce garriunt, inipientimus: Quæ verellis et fumma & Deo decibili latria ad humilem ac materiam creature latriam. O vesanam linguam ut gladium acutum & prædacia infectam habentium, immaculatam fidei Christianorum in imaginum æstimantium commutari culturam; quique contumeliose profantur, humilem ac materialem creature latriam hanc appellantes. Nullus Christianorum hominum qui sub cælo sunt, imagini cultum ut latriæ exhibuit: pagana est enim ifta bolatio, & a dæmonum adventio, atque opus actionis fatanicæ. Perlit hoc Christi adventu. Servitus nonc in spiritu & veritate: illa vero autem quæ Deo exhibentur, ad memoriam vertitur ejus & fanctorum ipsius, habet eorum repositas: ex quibus etiam imaginum efficitur. Ipsi preterea fcle arguunt dicentes: Productus quod fibi fuerit vilum. Latuit eos quod ab ore dominico fcripsum est: *Quilequiere a femetipso, propriam gloriam quærit.* Igitur ipsi cellantur fe a femetipsis affari, & non a Spiritu fancto. Quis, putas, hæc

τοῦ. τοῖνυν αὐτοὶ μαρτυροῦν ἀφ' ἑαυτῶν φθέγγεσθαι, ἢ ὁ παρὰ τῆ σιβύλλῃ. τίς ἀρα τῶνδε ἀκούσεται; εἰ μὴ τοι εἴη τοῦ πνεύματος. ἐκεῖνο γὰρ κελεύει, ὡς ἐν εὐαγεῖ, ἀδελφὸ τῆ ἀληθείᾳ, ἢ τοῦ φεύγειν.

audit / nisi forte qui non fuerit Spiritus. Deinde gloriantes, non in domino, fed in lingua fua, fic ajunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἐπεὶ τοῖνυν ἀνωμολογήσαντο ἡ ἀνὰ ἡμᾶς ἱερὰ σύνοδος, ἢ τὸν ἀληθῶς πλαθέντα τεκνόσαντα τοκετὸν ἀκτὶ, τὰς συνοδικῆς ἐπόβασι ὑπεκφεύγειν, ἀσεσεῖς ἀκρατεῖς ἡμᾶς ὑποτιθέμενοι.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἀμεριμνήσαντες τῆ θεοδόχου κε παρθένου γόνατος, ἐ τάτε τῆ μόνῃ κ σωτεριν μαστέρι, ὅτερ αὐτὸς σαρκὶ ἐτάνθρωπεσε ἡμῖν ἐγχρόνῳ, ῥυάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς τῆ εἰδωλίου πλάνης, κ τῆς τότων μανιῶδες θρησκείας· αὐτοὶ τε πάντων τῆ σωτερίαν σφετεριζόμενοι, δόξαν ἑωυτοῖς βεβιδιόμενοι περιζόνται, ἐδόξως παρὰ τῆ καθολικῆς ἐκκλησίας ὑφειμένοι βλάπτοι. ὃ τε εἰκόνα φροντοῦν τῆ Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐν τῆ ἁγίων ἡμῶν τῆ σωφερίνῃ αἰ ἱερὰς εἰκόνας τῆμων μη, ἢ εἰδεβεβλωσεν τὰ ἁγία μα. ἀκμόσεν καὶ ἀφῶν βεβλεκεβέλεκεν, ἢ ἀπμόσεν καὶ ἀφῶν & ἀκαθαρτω ὁ βέλεκεν. αὐτοὶ γὰρ τὰς εἰκόνας τῆ κυρίε & ἁγίων αὐτῆ ἐ βέλεκεν, τῆ ἀθῆ δαιμόνιο εἰκόν ὡν τῆς παρεκπλήκτοις εἰδωλα ὀνομάσεσιν, ἢ κατηρεκεῖς συκοφαντήσαντες τῆν ἐκκλησίαν, ἣν περιεποίησε τῆ Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν τῆ τίδιο αἵματι. ἀπεκρυλοῦ δὲ χρωματογραφίαν τῆ ἀκαθῆ κλῆρονομεῖ ἐξῆρόσεις, ὡ σεῖ ἐκεῖ & ἁγίων οἱ πτοὶ λεγόμεῖ τε & ἐκφαίνεται, εἰς ἀτοβῆλέτοσις οὐ τὸ ἐ ὁρῶμεν, ἀλλ' εἰς τὸ ὡ αὐτῶ ἐστιμεκόβλεψε. ἐκέῖνοις γὰ τῶν ὡν, δόξα σοι κύριε φροντοῦνται· ἢ ὁρῶντες τῆς εἰκόνας, τέκνοις τῆ αὐτῶν ἀκρεῖτατοι δόξολογίαν. οὐ γὰ μιμεῖσι γράφεται τὰ ὡ ὡρῶνται αὐτῆ κίνητρῶν. ἐστ γὰρ ὁ δέξηρκτε ἡ γραφὴ ἡμῶν ἀλλοῖ, γράπ ἢ ἡ ἀκλόγοφόνοτε. οὐδὲ δὲ ἀνάξίω & ἀλαζονικῆς τερπλωκόφη, σκοπῶνῆμῖν. τῆς κατηκαύσεις τε τῆς ὑβελοῖς & Θεῶ φαρεσκῆς πατρῶνε εἰς τῆν χαμεῖζῆσοι ἡ ὑπαλῶ κτίσματκλατρῆφ. ὦ τῆ σφαπτλῆξεις. τῆ ὑβλοῖς ἀνὸ μὲς μάχεμαι ἀξίνεω ἔχρῶτε & πόδῶβῆμῶν τῆ ὑβῶν, τῆ ἀμωμοτῶν τῆτο κμῶν τῆ Χριστοῦ τῆν τῆῶ κόσμου κοιμῆσεν ἀπεκρυβῆσοτε, γεγαλῶν & ἐν τῆ ἀνὸ ἡμῶν ἀνὸρῶν εἰκόνα τῆ Χριστοῦ τῆν τῆῶ κόσμου κοιμῆσεν ἀπεκρυβῆσοτε, ἀλλὰ τῆ ἀνὸ ἡμῶν ἀνὸρῶν εἰκόνα τῆ Χριστοῦ τῆν τῆῶ κόσμου κοιμῆσεν ἀπεκρυβῆσοτε. ἐκεῖνοις γὰ τῆ ὡ ἀνὸρ

ACTIO SEXTA. est, & non est nox: manifestissima & certissima otioso sermone ratiocinantes, & deliberati, ita subdentes.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Τοῦ πας δικαστηρου πατριαρχου μετα Ἐφεσον ἡ ἁγια συνοδος ἐν ᾗ Θεοδοσιος τῆ νεᾳ, ὅτις ἦν ἐκδικος ἀρχιεπισκοπος Νεστοριου καθαιρεων, διὰ τὸ ἐσχᾶς αὐτὸν Χριστὸν τὸν ὁν Θεὸν λογον, & Χριστὸν ἐνηρ τὸν ἐν γαστρι, ἀπὸ μερους ᾠδεσιν τιθεντα τὸν Θεὸν λογον, κἀπὸ μερους τὸν ἀνθρωπον· δῦο ὑπόστασι ᾠκονομησε ἑνὶ τῆ ἰδια Χριστοῦ προσωπῳ, ἐκφῆμον τοῦ Χριστοῦ υἱοῦ μονογενοῦς, μετὰ φρονηματος τιμῆς μονῳ τῆ ἰδιας σαρκὸς.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hæc & Eutyches, & Dioscorus, atque qui confusionem duarum in Christo naturarum prædicant, admittunt. Sed hæretici permanserunt aliam hæresim inferentes. Ergo hi connumerabuntur & ipsi, tamquam verbatim vocem novisset in catholicam ecclesiam inferentes: Et vestri pueri, qui ea quæ a patribus fuis evidenter dicta & fucta: illisofie adinvicem enarrant, & illi quæ ab omnibus manifeste scriunt, * docte opinantur proferre, tradereque scripturæ, sed ridendi omnibus fadi funt. Et rursus vane confabulatione utentes dicunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Deinde Calchedone magna & opinatissima Synodus, qua sub Marciano Deo amabili principe conscripta, quæque Dioscorum & confusiem Eutychem anathematizavit, prædicantes non in duabus naturis post summum Dei verbi unitatem, quæ in subsistentia facta est, eundem & unum Christum & dominum cum carne subsistere; sed ex duabus naturis unitionem factam, & unam mixtam & confusam effectam. Præterea & quæ Constantinopoli convenit centum septuginta quinque sanctorum patrum sub Justiniano divo recordatione: quæ anathematizavit Origenem, qui & Adamantius dictus est, Evagrium, Didymum, cum paganis conspiratis eorum; atque Theodorum Mopsuestianum, & Diodorum præceptorem Nestorii, Severum, Petrum, Zoaram, cum impiis dogmatibus eorum; * sed & illos ejusdem, qui scribitur ad Marium Persam: sancta & magna quarta synodo pie corroborans dogmata.*

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Has sanctas & universales synodos, & præcedentes eas, susceperunt Sergius Constantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, Honorius Romanus, & qui circa ipsos sunt unum volutam in Christo dicentes. Sed ut hæretici ana-

A *κρμμενοι νοεῖ, & ἡμερα ἐστ & ἐχει νυξ· τὰ φανερωτατα & ἀξιοπιστα ἀγωνιζομενοι συλλογιζομενοι, εἶτα ἐπιφεροντες.*

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Μετὰ τουτους ἡ ἐν Βιθυνοις ἁγια καθολικὴ Ἐφεσου τὸ ὀρθοπρεσ συμβολον ἐν ᾗ Θεοδοσιε τῆ νεᾳ, ὅτις ἦν ἐκδικος ἀρχιεπισκοπος Νεστοριου καθαιρων, διὰ τὸ ἐσχᾶς αὐτὸ Χριστὸν τὸν ὁν Θεὸν λογον, & Χριστὸν ἐνηρ τὸν ἐν γαστρι, ἀπὸ μερους ᾠδεσιν τιθεντα τὸν Θεὸν λογον, κἀπὸ μερους τὸν ἀνθρωπον· δῦο ὑπόστασι ᾠκονομησε ἑνὶ τῆ ἰδια Χριστοῦ προσωπῳ, ἐκφῆμον τοῦ Χριστοῦ υἱοῦ μονογενοῦς, μετὰ φρονηματος τιμῆς μονῳ τῆ ἰδιας σαρκὸς.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Τουτους & Εὐτυχης & Διοσκορος, οἱ συγκαταθεσι σῦ χριστεκοι ἐδεχαν· ἀλλ αἱρετικοι μεμενεσαν οἱ ἱερεις αἱρεσιν αἰνιγματοδες. οὕτω τοῦτοι συνεριθμησουται & αὐτοι, ὡς ἐκ πυρετοῦ κατα θυμον παροξυνθεντες & τὴν καθολικὴ ἐκκλησιαν ὁ οὕτω πωδεν τα παρὰ τῆ ἰδιῳ πατρῳ φρονουντες λεγοῦσι & γινῶσκω ἀκριβωσ ἀλλοκοτα γινομενον, ὅπου καὶ ὅπου τα παρὰ πασιν ἀγαθὸν γινωσκεῖται, & διακτικῶς οἰοντεκ ἀφορῆσεσθαι & γενῆ παραδόκα· ἀλλα καταγελασι τοῦ τοῦ γενοῦσιν. & αὐτοὶ τῆ ἰδιᾳ κεφαλῆς χαμαι νου λογουσι.

ΓΡΗΓΟΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Εἶτα τὸ ἐν Καλχηδονι μεγαλῆν ἁγιῶν & περιδοξοτατο συνοδος, ἡ ἐπὶ Μαρκιανοῦ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλεως συνθεμενον· ἡ τὸν Διόσκορον & τὸν δυσεχῆ Εὐτυχῆ ἀνεθεματισε, ὁρίσαντες μὴ ἐν δυσὶ φύσεσι μόνον ἔχειν καὶ Χριστὸν τὸ Θεὸ λόγον ἐνωσε τῆ αὐτοῦ & ἐκ Χριστοῦ & κόρου μὲ τῆς σαρκὸς, ἀλλ' ἐν δυο μὴ γνῶσιν & φύσεων τῶν ἐνωσιν, μᾶλλ δὲ ἀποπελεσθαι κεφαλῆσιν τε καὶ συγκεχυμενον. ἀφοῦ γε πάντως & ἡ Κωνσταντινοπολεως σύνοδος τὴ λεγοῦ ἔχουσα τὸν ἑξῆς ἀριθμον τῶν ἁγιων πατερων ἐν ἁγιοις τῆ τῶ Θεοῦ λόγου· τὸν ἀνθρωπον Ἰεσοῦν τὸ τῆς Θεοῦ λόγου· τὸν ἀνθρωπον Ἰεσοῦν τὸ τῆς Θεοῦ λόγου· Εὐαγριον, Διδυμον, μὲ τὴ ἑλληνικοῦ αὐτῆ συγγραμματο, Διοδωρο τὸν Μοψουεστιας, & * Θεοδωρο τὸ κατηχητε τοῦ Νεστορεῖ, Σεβηρον, Πετρον, Ζωορα, μὲ τὴ ἀσεβῆ αὐτῆ δογματων, & τοῦ λεγομενου ἱερεως ἐπιστολὴν γραφεντος πρὸς Μαρίαν τὸ Περσῆν· τὰ τῆς ἁγιας & μεγαλης τεταρτης συνοδου ἀστεβῆ ἐπιεσεφεντα βεβαιωτε.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Ταυτους τοὺς ἁγιους & οἰκουμενικὰς συνοδους καὶ τὰς πρὸ αὐτῆ εἴληφεν Σεργιος ὁ Κωνσταντινοπολεως, Κύριος Ἀλεξανδρειας, Ὁνωριος Ῥωμαιων, & οἱ περὶ αὐτὸν Μονοθελιταὶ λεγομενοι· ἀλλ ὡς αἱρετικοὶ

A *ἀναθεματισαντες τῆς καθολικὴς ἐκκλησιας, & ἐπὶ τοῦ δεύτερου λεγεῶνος ἐν τῆ αὐτῆ ἐκκλησιᾳ· ὅτου & οἱ τῶν τοῦτου τῆς ἁγιας συνοδου δεξαμενοι, ἀλλ' ὡς καὶ ἐκεῖνοι αἱρεσιν ἐκβεβλῆκοι· ἡ καθολικὴ ἐκκλησια· ἡ μάκαρις αὐτῆς & ἀβε· τὴν τῆς Θεοῦ & ἀγγέλ, & ἀξιοπιστοτατα ἔχει, ὅτι ἐν ἀφορισμῳ τῆς ἁγιας συνοδου, τοὺτους ἀστεῖαν· & ἐκ τοῦτου, & ἀφ' ἡμερας τοῦ πεσεῖν, ἀδιδοκε & ἀμαθεῖας ἐπιεσεν· & ἡ αὐτῆ· ἡ τῆς ἁγιας & ἐλεμενε ἀκολουθεῖν, & ἀπερ ἀστεῖ σε τῆς καθολικῆς ἐκκλησιας. & εἰ ἐξῆ δέξασται τὰς σεπτὰς εἰκόνας, τῆ καθολικῆ ἐκκλησία ἐστοῦ· ὡς ἀφῆ· τῆ ἁγιας & οἰκουμενικὰς συνοδου δεδεξῆσι. οὐ δὲ μὴ ἔστοι τῆ καθολικῆ ἐκκλησία, ὥδε ἀστεῖ ἀκόστε μὴ ἀκολουθοῦσιν τῆ Θεοφρεστοῦ πεῦσε.

ΓΡΗΓΟΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Πάλιν & ὁ ἐν χρόνοι Κωνσταντίνε τὸ ἀστεῖοῦ βασιλεῦς & τῶν τῆ Θεοῦ πλεῖστα τῶν ἐκατὸ εβδομηκοντα ἁγιων πατερων· ἀπὸ ἀνδρεωτ & ἐκκλεμενο ἐτοῦ· ἐν ᾗ ἐστὶ τὸ θεμεῖ, Κύριος τὸ Ἀλεξανδρειας, Ὁνώριος Ῥώμας, Σέργιος, Πολβιος, Πύρρος & Πέτρος τὸ ἐστοῦδε φρονοῦσι, Μακεδόνιος Ἀντιοχειας, & Σπιφανος τὸ αὐτὸ μακεδονιαῖ, διὰ τὸ λέγειν αὐτὸς μὴ δύνασιν & ἐνέργειας ἐπὶ τῆ δύο τῆ ἑνὸς Χριστῆ θεῖ ἡμῶν φύσεων.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Τούτοις τοὺς λογιεβεῖσι υἱοὺς λογος ἀποκεκλῆσι, διὰ τὸ ἀπόκρυφα τῶν αἱτεκλάδεσι. σοφίστουσι & κλεβλεῖσι τὴ ἁγιας συνοδου τὴν ἐν μέσῳ ἀγασι σπουδὴ λέγοντα.

ΓΡΗΓΟΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Αὕτου πάλιν αἱ ἁγιοι & οἰκουμενικὰ ἐξ συνοδοι ἀστεῖοῦν τὸ & Θεοφεστοῦ τὸ δέξασται τὸ καθ' ἡμᾶς ἐν τῆ Χριστοῦ πίστου ἐκβεβαιωμενε, & τῆ ἀστεῖοῦ ἀστεῖοῦ ἀλγυλοῦ μακεδονιαῖ, μέχρι & τὸ ἀστεῖοῦ ἀστεῖοῦ ἀστεῖοῦ & ἀστεῖοῦ & ἀστεῖοῦ ἐπὶ τῆ ἑνὸς Χριστῆ, κηρυκε δὲ ἡμῶν & Θεῖ, παρεδόκαν, ἡ ἑνὸς & τὴ αὐτῆ τὴ τῆ Θεῖμανε & τὴ τῆ Θεῖμανε ὑπάρχει εἰδοῦεται.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Ὧ τῆς οἴστου & τῆ ἀλαζονεῖ φρονῆματος. οὐ ἐμοῦ τῆ ἀκλογῆσιν, & μεθέν θεῖου δεῖμαν ἐν γνῶσιν ὕσαι, διδασκεω πεφῦτοι· ἥτις μεμαρτύρηται πάντα σοφῆς ἀνάπτυκτοῦ ἁγιου, κεῖνος τὴ μεμαρμενοῦ τὴ πιδιμαστι εμβοῦ ὁ πάντις μεγαγωγὸς Θεῖν ἀπόστολοι, φόβεσο ἀφε αὐτῆς· ἐκ γὰρ τῆ πάντ ἁγιοῦ & τῆς ἀξιοῦσι διὰ τὴ ἐκκλησιας ἐστοκοῦσιν σοφῶν τὴ Θεῖ. ὁ πάλιν ὡς κεκλεκε-

A thematizantur a catholica ecclesia, per hæresim foam vana loquentes. Sic & ipsi illi SEXTA. cet & hæ sanctas synodos admittant, propter hæresim tamen foam abjicientes a catholica ecclesia: & vanus illis est super hoc femo, & otiosus, ac nulla respionse condignus; quoniam in appellatione Constantinum synodorum, his rebus & adverfantur. Et si quidem ignorantia hoc fecerunt, amentia eft & indisciplinatione plenum; quod si fciente, impietate & omni absurda conficientia. Aut enim obfendant nobis synodum adversantem synodo, nisi forte ex illis quæ alienæ sunt a catholica ecclesia, & anathematizant, quemadmodum & eorum; aut prohibeas lequantur, & sanctas, & quæ dimiserunt in ecclesia, & illi fatisplirint. Et si quidem fulcperint venerabiles icones, catholicam ecclesiam fectantur, optate a sanctis fex universalibus fuscepias synodis. Si vero non fectantur catholicam ecclesiam, neque illos audiet non fequentes Deo decibilem traditionem.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Similiter & ea quæ temporibus Constantini pii principis in hac a Deo conservanda urbe centum septuaginta sanctorum patrum convenit; quæ anathematizavit & abjectum fecit Theodorum Thiopeitenum, Cyrum Alexandrinum, Honorium Romanum, Sergium, Paulum, Pyrrhum & Petrum, qui hic Theodori existerunt, Macedonius Antiochenum, & Stephanum difsipatum esse: eo quod dicerent unam voluntatem & operationem in duabus unius Christi Dei nostri naturis.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

His rationculis nullus est refutationis sermo necessarius, eo quod isti hæc superius continent. Sophistæ autem prudentes sanctas synodos iterum in medium afferunt, ita dicentes.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Ipsa igitur sancta & universales sex synodi pie ac Deo placabiliter dogmata immoculata a[1] *ab ipso Christi dominum fidei exponentes, & reprobantes divinitatis evangelii imbutæ, unam subsistentiam in duabus naturis & substantiis & operationibus in uno Christo domino nostro & Deo tradiderunt, & omnes ejusdemque miraculis & passionibus existere docuerunt.*

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

O elationem & sensum arrogantissimum! Quasi impertiam & divinorum dogmatum ignarum ecclesiam decere nituntur;cui nimirum tellimonium perhibetur, quod omni sapientia plena sit: quemadmodum magna voce spiritibus exclamavit divinus apostolus, quibus sacramentis imbuti, dicens de illa: *Et omnes quæ principalitas & præfatione per ecclesiam multis*

[1] Gr. ἀλαθῆς & ἀμωμοῦς εὐσεβῶς & ἀναθεμαῖνοι τοῦ ἀστεῖοῦ ἀστεῖοῦ δοξαμενοι, & τοῦ λεγομενοῦ ἱερεῦς ἐπιστολὴν γραφεντος πρὸς Μαρίαν τὸ Περσῆν· τὰ τῆς ἁγιας & μεγαλης τεταρτης συνοδου ἀστεῖοῦ ἐπιεσεφεντα βεβαιωτε.

ACTIO SEXTA.

multoformis sapientia Dei. Non igitur tectæ judicaverunt, sed nimis periculose quæ non quærentur in medium deducentes. Ut enim eucrotam certam catholicæ ecclesiæ hæc disputata & recepta & figuratis, atque horum magisterio opus non habet. Verum cum divinitus dogmatibus eorum etiam venerabiles imagines recepterunt, & cultu quodam & honore patres nostri dignas judicaverunt; & pictas eresarcunt eas in venerabilibus templis quæ ab eis ædificata sunt: fed & in omni congruo loco depinxerunt, & hæc amplexi sunt. Ipsi autem omnem divinum catechesim corum transcendere præsumpserunt, & adversus hos fedem suam locaverunt, superbientes secundum patrem mendacii, id est, diabolum: & sancta conjunctiva omni, injustique affectorum, atque igni mandaverunt. O! argumentum, o audacem dementiam! Recedat fensus eorum, & parcet populo suo dominus ab hac corruptrice malitia eorum; fiaique ut omnes qui catholicam fectantur ecclesiam, recipiant conservantes picturas, & martyricorum certaminum formationes; & has amplectantur, quemadmodum antiquitus sancta Dei ecclesia suscepit. Adhuc autem sua continuantes artificia talem maledicunt.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Quæ cum multis studiis & tractatibus & nos aspiratione sancti Spiritus examinantes & congnoscentes, invenimus in ipsum opportunissimum fuisse nostræ dogma, id est, in dispositionem Christi, silicium opportunissimum esse hypostasium, & subversionem eosdem sanctos & universales sive synodos divinitus collectas & inspiratas.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Et Dudum & tractatus etiam in malo, quemadmodum Judebar & tractabat cum Achitophel contra patrem suum Abesalom; sic & ipse contra sanctos patres: & ut videbatur Achab ex divina inspiratione pleudoprophetarum dicta fuisse per: sed & ille fraudatus est spe. Ait autem Proverbiator: *Sunt via quæ videntur vira rectæ esse, novissima tamen eorum merguat in profundum inferni.* Talia & illi passi sunt: quippe qui passione hominis placita fuperati, ex proprio vento profati, putantes quidem vias suas rectas, in laqueum autem inferni obedientes fili demergunt. Quomodo enim in ipsum opportunissimum, ut ajunt, dispensationis Christi mysterium imaginum factio a pictoribus ipse blasphemo referitur? vel quemadmodum sanctas fex universales synodos pictorum ait speciale, & praeter voluntatem eorum in ecclesiis sunt imagines positæ, cum ipsum ipsi divini patres nostri didascalice adnuntiante eruditione explanantes falsuti nolitye mysterium, in venerabilibus templis figuratiriam, arte pictorum ut, & non ut illi fatentur? Quis fatratiffimorum patrum nostrorum in ipsum opportunissimum dogma falutis nostræ, id est in Christi dispensationem, illicitum pronuntiavit pictorum artem? Quod enim quis fascipit, id

ANNO 787.

ἀποδέχεται, τῶν ὑψηλοτέρων ἐπιλέγεται, τοιγαροῦν ἀναθεμα γινόμενοι, ὅθεν ἐξ εὐσεβείας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ δοκοῦντες, ὅτι ἰδίᾳ αὐτοὶ γνώσεσι βαδίσαι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. τοσοῦτο μὴ δὴ αἱ βίβλοι ἡμῖν τὴν σωσὶν ἢν ἐκτιναλῶ τῆ Θεῖ ἐκκλησίας, ἀποκρίνωσι οὕτω· κἀ δὲ μὴ ἐστιν ἔγωγε, ἀλλ' εἰς τὸν βίον ἡμῶν χρησιμεύουσι, ὑδωμὶς τὸ ἀφορεῖς ἔχωσι, ἀδὲ ἀνθρ. ἡμῖν ἀγίων πατέρων ἡμῶν ἀδεῖκτο ἐστὶν ἡ ἐστὶ ἐν ἔγωγε ἐκρίνω, εἰ μὴ εἰς ὑμῶν αἰνιγμάτων τῶν χρωμάτων, ἀεὶ τοῦ τὸ ἐστὶ ἐν ἔγωγε ἐκρίνω· ἀεὶ

ACTIO SEXTA.

inquit, *nemo vidit unquam*. incircumscriptus est enim, & invisibilis, & incomprehensibilis: * sed humanitatem. ex duabus enim naturis novimus Christum, & in duabus naturis indivise, id est, divina & humana. Una ergo incircumscripta, & una circumscripta in uno Christo videtur: & imago non secundum substantiam principali assimilatur, sed tantum secundum nomen & secundum positionem membrorum figuratorum. Neque enim imaginem quis scribens hominis alicujus, animam in imagine quærit: præsertim cum differentia incomparabilis sit animæ hominis & divinæ naturæ. Nam illa quidem increata est, & conditrix, & sine tempore: ista vero creata & temporalis, & ab ipsa condita. Et nullus aliquando bene sentientium visa hominis imagine cogitavit, quod separetur per pictorem homo ab anima. Non enim solummodo anima privatur imago, sed & ipsa substantia corporis, videlicet carnibus, * medullis, nervis, ossibus, & elementis, id est, sanguine, phlegmate, nigra & rubea cholera: quorum temperantiam in imagine videri impossibile. Si enim hæc in imagine vidissemus, hanc utique jam hominem, & non imaginem hominis nominassemus. Ergo ' perit una cum reliquis problematibus suis etiam præsens vaniloquium: risu præterea digna sunt quæ proferuntur.

* Gr. sed circumscriptus secundum humanitatem.

* Gr. musculis

' properat

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Nec non & Arium & Dioscorum, & Eutychetem, & Severum, qui confusionem & mixtionem in duabus naturis unius Christi dogmatizant.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

O inconsideratas & aniles eorum fabulas, & absconditam fraudem! Iterum enim eisdem gratum illis est immorari garrulitatibus. Aut enim ignorant diversitatem a se numeratorum hæreticorum, aut sponte garrire procurant. Arii enim ac Dioscori & Eutychetis hæreses contrariæ sunt Nestorio, & invicem adversantur, licet pares in impietate persistant. Arius enim ex non extantibus, ut esset, inquiens, æternum & increatum Verbum Dei & Patris, addit impietati suæ etiam aliam hæresim, non habere dicens Christum animam rationalem, sed pro anima divinitatem, quam & passio tetigisset. Dioscorus autem & Eutyches Nestorio dicenti duas naturas & subsistentias in Christo: ex adverso ducti, naturas confundentes, unam vane locuti sunt: & procul a regia via incedentes, quæ non declinat neque ad dexteram neque ad sinistram, ab apostolica & paterna doctrina retroversi sunt. Et quæ communicatio vel consensus catholicæ sanctæ Dei ecclesiæ propter venerabiles picturas, cum Ario & Dioscoro & Eutyche? nisi quod tantum inanes sunt sermones eorum, & corruptibiles, & ab apostolico mandato alieni, quod ait: *Sermo vester semper sit in gratia Dei sale conditus.* Quos & abominatus multi certaminis Job dicebat: *Si comeditur panis absque sale?*

Coloss. 4.

Job 6.

' Hic deesse videtur ex Latino, τὴν ψυχὴν ἐν τῇ εἰκόνι. Hard.

θῆ τις ἀναζωγραφῆσαι. Θεὸν γάρ, φησίν, οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. ἀπερίγραπτος γὰρ καὶ ἀόρατος καὶ ἀκατάληπτος, ἀλλὰ περιγραπτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἐκ δύο γὰρ φύσεων ἴσμεν τὸν Χριστόν, καὶ ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτως, ἤγουν θείᾳ καὶ ἀνθρωπίνῃ. ἡ μία οὖν ἀπερίγραπτος, καὶ ἡ μία περιγεγραμμένη ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ θεωρεῖται. καὶ ἡ εἰκὼν οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν τῷ πρωτοτύπῳ ἔοικεν, ἢ μόνον κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῶν χαρακτηριζομένων μελῶν. οὐδὲ γὰρ εἰκόνα τις ἀναζωγραφῶν ἀνθρώπου τινός, ψυχὴν ἐν τῇ εἰκόνι ζητεῖ· καίτοι γε τῆς διαφορᾶς ἀσυγκρίτου οὔσης ψυχῆς ἀνθρώπου καὶ θείας φύσεως. ἡ μὲν γὰρ ἄκτιστος καὶ δημιουργικὴ καὶ ἄχρονος, ἡ δὲ κτιστὴ καὶ χρονικὴ καὶ παρ' αὐτῆς δημιουργηθεῖσα. καὶ οὐδείς ποτε τῶν εὖ φρονούντων ἰδὼν ἀνθρώπου εἰκόνα, ' ἐλογίσατο, ὅτι χωρίζεται διὰ τοῦ ζωγράφου ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς ψυχῆς. οὐ μόνον γὰρ ψυχῆς ἐστέρηται εἰκών, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος οὐσίας, φημὶ δὴ σαρκῶν, μυῶν, νεύρων, ὀστῶν καὶ στοιχείων, ἤτοι αἵματος, φλέγματος, χυμοῦ, καὶ χολῆς· ὧν τὴν σύγκρασιν ἐν εἰκόνι ἰδεῖν τῶν ἀμηχάνων ἐστίν. εἰ γὰρ ταῦτα ἐν τῇ εἰκόνι καθωρᾶτο, ἄνθρωπον ἂν αὐτὴν ὀνομάσαιμεν, καὶ οὐκ ἀνθρώπου εἰκόνα. οὐκοῦν οἴχεται μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτῶν προβλημάτων καὶ ἡ παροῦσα περπερεία. γέλωτος δὲ ἄξια καὶ τὰ ἐπιφερόμενα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἄρειον καὶ Διόσκορον, καὶ Εὐτυχέα, καὶ Σευῆρον, τοὺς σύγχυσιν καὶ φυρμὸν ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ δογματίζοντας.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ὢ τῶν ἀπερισκέπτων αὐτῶν καὶ γραϊκῶν μύθων, καὶ τοῦ κεκρυμμένου δόλου. πάλιν γὰρ ταῖς αὐταῖς φίλον αὐτοῖς ἐστιν ἐνδιατρίβειν φλυαρίαις· ἢ ἀγνοοῦσι τὴν ἐναντιότητα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἠριθμημένων αἱρεσιωτῶν, ἢ ἑκόντες φλυαρεῖν προαιροῦνται. Ἀρείου γάρ, Διοσκόρου τε καὶ Εὐτυχέος αἱ αἱρέσεις ἐναντίαι πῶς εἰσι τῷ Νεστορίῳ, καὶ ἀλλήλαις μάχονται, καὶ ὁμότιμοι τὴν ἀσέβειαν. Ἄρειος γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι λέγων τὸν προαιώνιον καὶ ἄκτιστον λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, προστίθησι τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ἑτέραν αἵρεσιν, μὴ ἔχειν λέγων τὸν Χριστὸν ψυχὴν λογικήν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ψυχῆς τὴν θεότητα, ἣ καὶ τὸ πάθος προσῆπτε. Διόσκορος δὲ καὶ Εὐτυχὴς τῷ Νεστορίῳ λέγοντι δύο φύσεις καὶ ὑποστάσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἐξ ἐναντίας φερόμενοι, τὰς φύσεις συγχέοντες, μίαν ἐκενολόγησαν, καὶ πόρρω τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ βαδίσαντες τῆς μὴ ἐκκλινούσης μήτε δεξιὰ μήτε ἀριστερά, τῆς ἀποστολικῆς καὶ πατρικῆς διδασκαλίας ἐξετράπησαν. καὶ τίς ἡ κοινωνία καὶ συμφωνία τῇ καθολικῇ τοῦ Θεοῦ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἕνεκεν τῶν ἐξηγητικῶν ἀναζωγραφήσεων μετὰ Ἀρείου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς; ἀλλ' ἢ μόνον κενοὶ λόγοι καὶ ἐξίτηλοι, καὶ ἀποστολικοῦ παραγγέλματος ἀλλότριοι, διαγορεύοντος· ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἔστω ἐν τῇ χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος. οὓς βδελυττόμενος καὶ ὁ πολύαθλος Ἰὼβ ἔλεγεν· εἰ βρωθήσεται ἄρ-

τος

ANNO CHRISTI 787.

τος ἄνευ ἁλός; εἰ δὲ ἔστι γεῦμα ἐν ῥήμασι κενοῖς; πρόκειται οὖν, ὡς εἰκῇ καὶ μάτην κατηγοροῦσι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τῇ μὲν λέγοντες Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ καὶ διαιρέτῃ ταύτην συμφέρεσθαι εἰκονογραφοῦσαν τὴν τοῦ κυρίου ἐνανθρώπησιν, τῇ δὲ Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ τοῖς ἐναγέσι καὶ συγχυτικοῖς. καὶ πρόδηλον, καθὼς ἀποδέδεικται, ὡς ἐναντίως μὲν ἀλλήλοις ἔχουσιν, ἄμφω δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ προσπολεμοῦσιν. εἰ γὰρ δῶμεν τῷ Νεστορίῳ κατὰ τὴν αὐτῶν φωνὴν τὴν ἐκκλησίαν παρέπεσθαι, διαψεύδονται, λέγοντες τῷ Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ ταύτην ὁμονοεῖν. εἰ δὲ τοὐναντίον Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ συμφρονεῖν συγχωρήσωμεν, καὶ ἐν τούτῳ πεφανέρωνται ψευδολογοῦντες. ὡς γὰρ φθάσας ὁ λόγος ἀπέδειξε, Νεστόριος καὶ Εὐτυχὴς ἀλλήλων τῇ ἀσεβείᾳ διεστήκασι, καὶ ἄλογος καὶ περιττὸς ὁ τοιοῦτος αὐτῶν παρασυλλογισμός.

ΤΟΜΟΣ γ΄.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΚΑΙ ἐπειδὴ ἐπ' ἀκάνθαις ἀροτριάσαντες, τῶν ἀποστολικῶν σπερμάτων ἀλλότρια φθέγγονται, τῶν δὲ αἱρετικῶν ζιζανίων βλαστήματα καρποφοροῦσι, πρὸς αὐτοὺς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ταύτῃ λέγοντες.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ὅθεν δίκαιον ᾠήθημεν, λεπτομερῶς διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ὅρου ἀποδεῖξαι τὴν τῶν ποιούντων καὶ σεβομένων πλάνην. πάντων οὖν τῶν θεοφόρων πατέρων, καὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων τὴν καθαρὰν καὶ ἀμίαντον καὶ θεαπόδεκτον πίστιν ἡμῶν καὶ ὁμολογίαν οὕτως παραδεδωκότων, τοῦ μηδένα τρόπον διαιρέσεως ἢ συγχύσεως ἐπινοεῖν τινα εἰς τὴν ὑπὲρ νοῦν τε καὶ ἔννοιαν, ἄρρητόν τε καὶ ἄγνωστον ἐκείνην ἕνωσιν τῶν δύο καθ' ὑπόστασιν μίαν τοῦ μονωτάτου δηλουμένου προσώπου φύσεων.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ὄντως τὴν ἑαυτῶν πλάνην ἔδειξαν λεπτομερῶς οἱ ματαιόφρονες. πάντων γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν τῶν καὶ ἐν ταῖς ἁγίαις ἓξ οἰκουμενικαῖς συνόδοις ἀθροισθέντων τὰς σεπτὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις καθιδρυσάντων ἐν τοῖς ἁγίοις ναοῖς, καὶ ἐν ἄλλοις ἐπιτηδείως ἔχουσι τόποις, καὶ ἀποδεξαμένων ταύτας, αὐτοὶ ἀποκηρύκτους πεποιήκασι διά τινων παρεγγράπτων λογιδίων, πλάνην λέγοντες, καὶ εἰδωλολατρείαν ἑτέραν παρὰ τὴν δαιμονικὴν ἀντεισάγοντες. καὶ δύο πραγμάτων ἀλλήλοις ἀντικαθισταμένων οὐ διέστειλαν παρ' ἑκατέροις αὐτῶν. τὰ γὰρ εἰς δόξαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀνάμνησιν τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας πεπραγμένα, καὶ τὰ διὰ δόξαν καὶ μνήμην δαιμόνων ὑπὸ τῶν αὐτοῖς λατρευόντων Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων τινῶν γεγενημένα, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν τοῖς στόμασιν αὐτῶν περιφέρουσι, καὶ γραφῇ παραδοῦναι ἀπηχώτησαν, μιγνύντες τὰ ἄμικτα, καὶ προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. διαιρέσεως καὶ συγ-

ACTIO SEXTA.

si vero & gustus est in verbis inanibus? Claret ergo, quod frustra & vane calumnientur ecclesiam Dei, nunc quidem dicentes eam cum Nestorio impio & divisore commisceri, pingendo in iconis humanitatem dominicam; nunc vero cum Eutyche ac Dioscoro sceleratis confundere. nam manifestum est, sicut supra ostensum est, quod contrarie sibimet sentiant, licet uterque impugnet ecclesiam. Si enim dederimus, quod Nestorium secundum ipsorum vocem sequatur ecclesia, mentiuntur, dicentes eam cum Eutyche ac Dioscoro sapere. Si vero potius eam (quod contrarium est) Eutychi ac Dioscoro consentire permittimus, etiam in hoc manifestantur falso loquentes. Ut enim sermo præcedens ostendit, Nestorius & Eutyches abinvicem impietate variantur, & irrationabile ac superfluum est hujusmodi eorum commentum.

TOMUS TERTIUS.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ET quia in spinis arantes, ab apostolicis seminibus aliena profantur, & hæreticorum zizaniorum germina fructificant, ad eos dominus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, demoliti sunt portionem meam*, hæc dicentes.

Jerem. 12.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Unde justum arbitrati sumus, subtiliter per præsentem definitionem nostram ostendere, qui faciant & colant errorem. * Omnium igitur deiferorum patrum & sanctarum ac universalium synodorum, qui puram & incontaminatam & Deo acceptam fidem & confessionem nostram ita tradiderunt, ut nullum modum divisionis vel confusionis excogitaret aliquis in illam ineffabilem & ignotam unitionem, quæ super omnem sensum & cogitationem est, duarum scilicet per subsistentiam naturarum unice demonstratæ personæ.*

* Gr. Omnibus igitur deiferis, &c. puram & incontaminatam tradentibus

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Vere suum errorem ostenderunt subtiliter vana sapientes. Omnibus enim sanctis patribus nostris, qui in sanctis sex universalibus synodis convenerunt, venerabiles imagines pictas in sanctis templis & in aliis congruentibus locis stabilientibus, & suscipientibus has, ipsi reprobaverunt per quasdam falsidicas ratiunculas, errorem dicentes, & idololatriam alteram præter dæmonicam subrogantes: & duas res sibimet adversantes non discreverunt ab invicem. Eorum enim quæ ad gloriam Christi Dei nostri, & rememorationem in carne conversationis ejus patrata sunt, & eorum quæ propter gloriam & memoriam dæmoniorum a paganis & quibusdam Judæis qui eis deserviunt, facta sunt, unam & eamdem nominationem ore suo circumferunt, & scripturæ tradere non sunt reveriti, miscentes quæ misceri non possunt, &

ACTIO SEXTA. excusantes excusationes in precatis. Dirlionis & confusionis deliramentorum Hepetum dant in theologicam disciplinam ecclesiae catholicae, & garriunt decentes, nullum modum divisionis excogitare in unione quæ per fubsistentiam in carne facta est Dei Verbi. Et ut apparet, paternus vocet unquam legerunt. porro si legerunt, transfeundo legerunt, & non icrutando. Deiloquus Gregorius interrisit inane ipsiorum commentum, ita dicens: Cum natura distent, cum intellectibus quoque dividuntur & nomina: & omnes sanctí patres nobis confusionem non admiserunt, separatas distant intellectu duas naturas ratione differentiæ, non divisionis. Igitur aut ignota est illis etiam in hoc vera dogmatum aptitudo, aut calumniantur sanctos patres nostros, quod nullo modo dicant divisionem in duarum naturarum unitione dispensationis Christi. Et Nestorius quidem rebus dividit naturas, dicens alterum Dei Verbum, & alterum eum qui ex eli ex virgine, in hominem specialiter, & in Deum specialiter. Catholica vero ecclesia inconfuse confensia unitionem, intellectu solo distantes naturas indivisæ, unum eumdemque confessi Emmanuel etiam post unitionem. Porro ipsiarum fipiantes in fuis nalis, effeunt.

A χύσεως περιδιορίζει πληρέστατα οἱς τῶν Θεολογικῶν ἐπιτηδείων τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· ὡς φιλοψεύστ λέγοντα, μηδένα τρόπον διαιρέσεως ἐπινοεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν συφκεῖ ἑνώσει τῷ Θεῷ λόγῳ. ἢ οὐ ἴδασι, πανταχοῦ φυσικὴ θέσιν ἀνγνω. οἱ δὲ ἀλήθειαν, παρεδέξασθε αὐτῶν, ἢ ἐμπιστεύσασθε. ὁ θεολόγος Γρηγόριος αἰσχυνθὲ τὸ κενὸν αὐτῶν βαλλόμενον, ὅτινοι λέγων· ἐπεὶ δὲ φύσεις διέστασι τὰς ἑκάστας, συκδιαιρεῖται & τὰ ὀνόματα. ᾗ πάντα οὖ ἄγνοια πατέρες ἡμῶν τὴν σύγχυσιν μὴ ἀφορίσθεμεν, χωρεῖ τὴ ἑπτὰ λόγοι τὸ δὲ φύσεις τὰ λόγῳ τὸν διοφορὰ, ἢ τὸ διεφέρειν. τοιγαροῦν ἡ ἀγνοῖσα αὐτὸς ἢ ἐν τάνῃ ἡ ἀκριβῶν τὴν δογμάτων ἐπίγνωσιν, ἢ κατηγοροῦσι τὴν ἀγίων πατέρων ἡμῶν, ὡς μηδένα τῶν τῶν λόγων αὐτοῦ διαίρεσιν ἐκεῖ τὴ τῇ δὲ φύσεων ἑνώσεν τὴν ἀγ. Χριστοῦ οἰκονομίας. ἢ ὁ μὲν Νεστόριος τὸν σφέλλωσι διαφορὰ τὴ φύσεις, λέγων ἄλλον τὸν τῶ Θεῦ λόγον, & ἄλλον τὸν ἐκ τῆς παρθένου, εἰς ἀνθρωπὸν ἰδικῶς, & εἰς Θεὸν ἰδικῶς. ἡ δὲ καθολικὴ ἐκκλησία ἀσύγχυτος ὁμολογοῦσα τὴν ἕνωσιν, τὴ ἑπτὰ μὲ μόνῳ διαφὰ τὴς φύσεις ἀδιαιρέτως, ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσα ἐ Ἐμμανουὴλ μετὰ τὴν ἕνωσιν. οὐδὲν δὲ πάσονος ἐν τῆς ἑωῆς μακάριοι, ἐπιφέρει.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Quis est insensatus intellectus nani' scriptor, propter fervidum & turpe lucrum fludentis quod studeri non pacefit id est, corde crudia & oriconfiffione profeca manibus polinti formant.

EPIPHANIUS EPISCOPUS legit.

Apoplexia est hoc dicere vel fentire, neque enim vivi prudentia est diffinitione impabiles. Nam quæ est eorum fiuiffri fermonis excogitatio, hæc deliramenta intelligendi in ecclesiæ dicatis rebus? Si is qui pingit, propter turpe lucrum dicatur imaginari dominum noftram fecundum quod homo perfectus factus est, & fanctos ejus: oportet illos etiam qui divina evangelia scribunt, inducere, & eos qui crucem per colores exarant, fultos pictores appellare, ac dicere quod propter turpe lucrum hoc faciant. Ergo ne & fabri qui crucem facit, fultitiæ fabricator nominabitur; & latomus menfam fanctam incidens & formans, fultitiæ latomus eft, & artifex, & argentarius, & textor similiter? Itaque juxta illorum vefanam dilectis omnis disciplina & ars a Deo data tam ab gloriam finem, quam ad flatum vitæ nostræ. Et quia venerant in ignorantia ac malignitatis superfluitatem, ex divina scriptura & fanctis patribus noftris audiant laudari fapientiam quæ data eft natura noftræ per magnum dotorem Deum qui nos condidit, & quidem Job de Deo alleveratur: Quis dedit mulieribus textura fapientiam? Divina quoque fcriptura teftatur dominum dedisse fapientiam Beleleel in omnem fabricam disciplinam, ita dicens: Καὶ ἐπλήρωσε αὐτὸν πνεῦμα θεοῦ σοφίας καὶ ἐπιστήμης καὶ παντὸς ἔργου τοῦ τεκτονικοῦ. φησὶ γὰρ ὅτι· ἐξ ἐπιλόγου τῶν ἔργων Μωσῆς, λέγων· ἰδὼ ἐκκέκλημαι τὸν

B τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν τὴν ἀφορίσαι τὸν ἀγ. Χριστοῦ ἐν τῇ ἑνώσει τῶν φύσεων, ἀλλὰ τὴν ἑνωμένην ἀφορίσαι τὴν φύσεις, λέγων ἄλλον τὸν τῶ Θεῦ λόγον, & ἄλλον τὸν ἐκ τῆς παρθένου, εἰς ἀνθρωπὸν ἰδικῶς, & εἰς Θεὸν ἰδικῶς. ἡ δὲ καθολικὴ ἐκκλησία ἀσύγχυτος ὁμολογοῦσα τὴν ἕνωσιν, τὴ ἑπτὰ μὲ μόνῳ διαφὰ τὴς φύσεις ἀδιαιρέτως, ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσα ἐ Ἐμμανουὴλ μετὰ τὴν ἕνωσιν. οὐδὲν δὲ πάσονος ἐν τῆς ἑωῆς μακάριοι, ἐπιφέρει.

C ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τὶς ἡ κόρυνα τίνοια τὸ πάσχοντα ἐν δὲ ἀλογὰ αἰγοκαβῆδων ἐπιπαλλόντας τὰ ἐπιτεθέλα· τὰ πάντα τὰ καθὸ συνδεδεμένα & εἰμένα ἀλαθοφρόνα χρεῖ βεβίθοις διμερῶσθαι.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἀποπληξία τῶν λέγειν ἡ ὁρισθῆν. ἀεὶ γὰρ ἀνδρὸς σώφρονος πάντοτε φαιτίς· τὰ γὰρ ἀνθρῶν κ σκευλόγοις βεβαίοις τὴν τῶν τὴν λεγόμενα ἐπεσόπεῖ ἐπὶ τῇ ἐ ἐκκλησίας καθεφαμένων ἀφορίμάτων; οἱ ὁ ζωγραφοῦν τὰ αἰσχροτέρεῖκα λέγοντα εἰκονίζει τὸν κύριον κατὰ τὴν καθὸ ἀνθρωπὸν πλοῦν χρῆσις, & τὰ ἁγίας αὐτῶ, ὡρα αὐτὸς ἐ τὰ τὰ θεῖα βιβλία γράφοντες αἰτιάζεται, & τὸν τὸν σταυρὸν ἐξωρτίζοντας διὰ χρωμάτων σκευωρεῖ ἀποκαλεῖ, & ἐ ἀὶ αἰσχρεῖρδεκα λέγοντ τὸν ποιεῖ. τί οὖν; & ἐίσιν σωμὸν κατασκαλῶν σκευόπτικα ὀνομαζόμενα; ἢ λιθοῦργὸς τρέπεται ἀγίας ἀσφῆς ἢ βαυτοῦν, σκευλόγοῦ; ἢ χωνοῦργὸς, & ὑφαντὴς ἀνεῖν; ἀλὰ κατὰ τὰν αὐτὴν τεχνῖτας ἀγρτεα τὸ- ἐπ ἐπτὰ τὰ & ἐ τὴν ἐνθῶν παρὰ τὰ θεῦ φῶς τὰ τῶν αὐτὰ δῶρα, ὡ ἀφοῦ σὺ σκεῦν τὰ ἡμέρας ζῶν. & ἐ τὰ ἐκ ἡλιοῦ οἱ ἀγνοῦτες & μαχόμενοι ὑπεῖρδολοὶ, ὦ τὴς ὅλεις γραφὴς & τὴ ἁγίων κεῖμεν ἡμῶν ἐκκαλεῖται ἐπαναμφίλοι τὰν δὲ θεῖτεν τὴ φύσεν ἡμῶν σοφίαν ἐκ τὴ δημιουργὸν τὴς μεγαλοδόξου Θεῦ· τὰ μὲν ὑμῶ πεῖ τὰ Θεῦ φάσκοντος· τὴς ἐνδυκε γυναικὶν ὑφάνμα τὴν σοφίαν; & τὴς θεῖας γραφὴς μαρτύρων ὅτι τὰ Θεῦ δεδωκὼ σοφίαν τὴ Βεζελεὴλ εἰς πᾶσαν τὴν κατασκευὴ ἐπιστῆμον. φησὶ γὰρ ὅτι· & ἐ ἐπλήρωσε αὐτὸν πνεῦμα Θεοῦ σοφίας καὶ ἐπιστήμης καὶ παντὸς ἔργου τοῦ τεκτονικοῦ. φησὶ γὰρ ὅτι· ἐξ ἐπιλόγου τῶν ἔργων Μωσῆς, λέγων· ἰδὼ ἐκκέκλημαι τὸν

ACTIO SEXTA. ἀνδρὸς & Βεζελεὴλ τὸν τὴ Οὐρὶ υἱὸν Ὠρ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα. ἡ ὁδὲ ἐκκλησία αὐτὸν τὴν ἐκλεκτὸν Θεοῦ σοφίας & σωφίας & ἐπιστήμης, ὡ πατρὶ ἡμῶν ἀποστόλῳ & ἀρχιμαστόνῳ, ἡγεμόνῳ τὴ μυστῶν, & τὴ ἀγγέλων, & τὴ ἀλαλῶν, & τὴ ἐλεεῖν, & τὴ φαρίσαν, & τὴ κόκκινο τὴ πορφῦ, & τὴ βύσσο τὴ κεκλωσμένου, & τὴ ἀδαμαντινὰ, & ὡς τὴ ἔργα τὴ πάντων τὴ ἔργων τὴ ἀνθρῶν, & τὴ πάντα τὴ ἔργα τὴ ἀγγέλων αὐτὸν & τὴ Ἑλλὴν & τὴ Ἀγγτεῖκα & φυλὴν Δὰν. & πατεῖ σωστὴ κεφὴν ἐλθεῖκα σωλεῦν· & ποιήσεται πάντα ὅσα σωστὴ τὴ σοι. οὗς σωκαὶ & ὁ τοῦλὸς ὁ Θεοῦ λέγει τὴ γνῶσιν φάσκων· & κεκλῆν τὸν μὲν κοῦν, ἢ αὐτὴ τὴ αὐτὸν, & τὴ σῶμα ἐπὶ τὴς ὁδὲ κεῖν σε ἢ Βεζελεὴλ ἢ ἀρχιτέκτων ἢ σκλωῖν· ἀλὰ τὰς τὴ τὴ Θεοῦ ἐπὶ τὴ ἐπὶ τὴς ἐπὶ τὴς ἐπὶ τὴς

ACTIO SEXTA.

indicium est deitatis & humanitatis, duarum videlicet perfectarum salvatoris naturarum. Et secundum eosdem qua vilus est, imaginem ejus Christiani pingere sunt adorati, & non secundum quam invisibilis erat: ipsa enim incircumscripta est, Deum quippe nemo vidit unquam, ex euangelio audivimus. Humana ergo natura Christo deposita, scilicet juxta quod veritas demonstravit, secundum nomen tantum Christiani confitentur communicare imaginem ei quod principale est, & non secundum substantiam. Ipsi autem stolidi effecti indifferentem dicunt esse imaginem & principale, atque esse in affis substantiis esse ipsam substantiam ipsi dicant. Et quis eorum non deridet indicipliniatorem, immo logeat impietatem? In reprobum quippe sensum reprobi loquuntur quæ non conveniunt, confusionis * causam falsurantes habere per venerabilium imaginum effectum ecclesiam, & applicare eam divinitati circumcirciptionis speciem afferentes: denique iniquitatem super iniquitatem apponentes, væ transfuntiant. Sed convertetur dolor eorum in caput ipsorum. Si enim qui maledicit antiquo Israel, maledictus est; qui benedicit, benedictus est: quanto magis qui novo Israel, qui intelligibiliter videt Deum, id est. Dei ecclesiæ maledicit, est maledictione repletus? Quis autem eos non execrabitur, cum Ario & Diofcoro & Eutyche dicentes, atque cum Acephalorum hæresi illam erare, ipli hæc habentibus præceptores & tutores fuæ ipsius nova eligentis hæreseos? In fabiequentibus enim Eusebius Pamphili ab eis in testimonium ducitur, qui ab omni ecclesia catholica noscitur patronus esse Arii hæreseos, quemadmodum in omnibus conscriptis fuis explicitissimæ pie continetur; secundum adorabile Deum verbum Christum & ministrum Patris, & secunda dignitatis habentem, * ab homoufii differens majestate, & communationem habentem cum Deo omni in divinitatis naturam; ac per hoc confusionem dogmatizans, nec iconam recipit, fed neque omnis Arianorum fcelerata collectio. Prædicant enim fine anima rationali hominem fuisse fuffe dominum nostrum, & pro anima divinitatem habere, ut pallionem in eam effeerant, sicuti effertur Gregorius Eliberiensis: ut inpote detitem pallam fatentes, non admittunt imaginem. Similiter & Severus confubiilis minime fuscipit imaginem Christi: Dei nostri in ecclesia, sed pluribus historiis narrant. Quomodo ergo Arium & Dioscorum ac Eutychetem, Acephalorum scilicet hæresim fectantes fuffe catholicam ecclesiam affeerant, quæ fuscipit imaginales Christi, miramdum est: dum magna erasfent, & quasdam blasphemias rationales ex lingua iua quæ sine potta est, in aerem fundant, & non aliud, Audiant ergo veraciter: Superior circumcirciptione est, quemadmodum diximus, divina natura: * an potius humana est circumcirciptia. Et multus bene fenscritum circumcirciptam dicens humanam naturam, cum hac circumcirciptam cum ipse incircumcirciptia est. Etenim dominus secundum quod homo perfectus erat, cum effet in Galilæa, non erat in Judæa. & hoc ipse affirmat dicens: *Ecce in Judæam iterum*. Et cum de Lazaro differentes dilipuliis fuis, ita ipsis: *Gaudeo propter vos, quia non eram ibi*. Ipso secundum quod Deus est, in omni loco

ACTIO SEXTA. Ipsa. 1.

* Cf. Infelix & stolidi effecti sunt secundum substantiam

* causam

Ipsa. 3.

* Cf. Scriptura Sacra, Gregorius Eliberitanus, Epiphanius, Dioscorus.

* Cf. Severus Antiochenus

Gregor. Eliberitanus in epist. 2. ad Claudianum circa nominis divinum.

Ipsa. 11.

ἢ τὸ δὲ, Χριστὸς, ὁνομα σημαντικὸν ἐστὶ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἢ δὲ πλείω τὸ συνθῆκον. Ὁ καθ' ἡμᾶς ἀμίγτος φύσει, τὸν ἑνὸς κυρίου οἱ Χριστιανοὶ ἐπεύχομεν ἐιδεῖν ἐν ἐκείνῳ, ἐν ὃ καὶ ὁ ἀόρατος ἦν. αὐτὸ γὰρ ἀπεῖρανεν· Θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, ἀκηκοὰ ἐκ εὐαγγελίου. τῇ ἀνθρωπίνῃ δὲ φύσει τὸ Χριστὸ ἀνῃρημένῃ, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ ἐπιδεκτικὸν ἐκείνῳ, τὴν μόνον ὁμοφυσιόμενοι οἱ Χριστιανοὶ κοινωνεῖν τῶν ὁμοιμάτων εἰκόνα τὸ ἀόρατου, ὃ ἐ ἀγγικὸν. αὐτοὶ δὲ κατφωὶ ἔνιοι ἀδιάφορον λέγουσι τὴ εἰκόνα καὶ ἀφυπόστατον, ἢ ἐπιφανείαν τὴ ουσία τῶν ἀπλῶν ἐιδῶν. Ἐ τὶς ἀν ἐκείνων τὸν ἀνόητον ἐκείνον ἐπιτιμήσειε; μᾶλλον δὲ βλασφημίας ἀνεπίδεκτον; ἐν βλασφημοῖς γὰρ νοῦς ἐκτρεπτόμενος πολλοὶς τὰ μὴ καθήκοντα, συγχύσεως αἰτίαν ἡμῶνδοῦν ἐχειν δεῖ τὴ ἁγίας ἐκκλησίας τοιούτοις τοῖς ἀγίοις τὴ Θεῖε εἰκόνας, ὡς φανερὰ ἐκ τῶν ἀνῶν τὴ Θεόπνευστος ἐδοξ· ἐν πᾶσι γὰρ ἡ κοινωνία φανερὸν ἐστιν, ὡς ἐστὶ μάρτυρα. ἀλλ' ἐστὶ μὲν ὁ ἀόρατος ἐν τῷ ἀγγικῷ ἀῶτῷ. οὐ γὰρ ὁ κατεμφιόμενος ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπικαλούμενος, ἢ ὁ ἀλλογὼν αὐτὸ ἀλλογμῶν, τόπῳ μόνον ὁ τὸν ἐν τῷ Ἰσραὴλ τὸν τοιοῦτο ὀῦτω θεὸν, τῶν τῷ Θεῖ ἐκλεκτῶν καταμένοντος, ἐστὶ κατάρας ἔμπλεως; τίς δὲ ἐκ αὐτὸ βλασφήσας, Ἀρείῳ ἢ Διοσκόρῳ ἢ Εὐτυχεῖ λέγοντας, ἢ τῇ Ἀκεφάλων αἱρέσει τὴ ἀποκτάλλοντας, αὐτοῖ τάυτα ἔχοντα καθηγητὰ ἢ σφετέρας τὴ ἐωυτῶ * μυσοδεξεπιφέσεως; ἐν γὰρ τῇ ἱερᾷ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου τοῦ αὐτοῦ εἰς μαρτυρὶαν ἀγεται, ὅστις ὑπὸ πάντῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίας γνώριζεται ἀρσοκῆς ἢ τῇ Ἀρείου αἱρέσεων, καὶ τὸν τάυτ τῇ μεμφόμενοι ἐμβρίν· ἐν ἅπασι γὰρ ἐκφανῶς ἐν τοῖς ἱερῶν ἱστορίαις ἐκδίδοται τὸν ἀρχηγὸν τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως. ὁ μὲν γὰρ ἀνθρωπὸν τὸν ἀνεῖρε τὸν ἐν τῷ Θεῖ ἐκ ἔχοντα, τῇ τῇ ὁμοουσίᾳ αὐτὸ ἀφορίζοντος δόξῃ, ἢ μεταβολὴν τῆς ἁγίας σαρκὸς τῇ λόγῳ εἰς τὴ θεότητος φύσιν. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα τὴ ἁγίας

virginem & angelos supra stantes cum pa-
floribus, recogitant Deum humanatum na-
sci propter salutem nostram; & confitentur
dicentes: Is qui fine carne erat, caro fa-
ctus est, Verbum incrassatum est, increa-
tus creatus, impalpabilis palpatus est: a-
que unum eundemque confitentur perfectum
in deitate & perfectum in humanitate,
Deum veracitter & hominem veraciter. Præ-
terea dictum est retro de fedelefs? Nefforii
hæresi, quia imaginum effigies in nullo
eum ea concordant; & sufficienter dictum
est. Quod si oporteurit, & iterum dice-
tur. Putantes autem in le quid intelligere,
ajunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Tradandum est enim in hoc, quia si secundum
orthodoxos patres simul caro simul Dei Verbi caro,
nunquam partitionis sensum suspicions, sed
tota ex tota & divina natura suscepta & inte-
gre disposita est, quemadmodum, vel spa-
tium flatuetur ab hi qui ignorant hoc esse ex
natura? similiter autem & super ejus habetur
anima. Assumens quippe Filius deitate in pro-
pria persona carnis naturam, anima media-
trice effusa est inter deitatem & carnis craffi-
tudinem: & fient simul caro, simul Dei verbi
caro est; ita simul anima, simul Dei verbi. A
nima est & naturæ simul, deifiatis filiiem
anima, fient & corpora, & hi deifiatis deitate
manente etiam in ipsa disjunctione anima a
corpore in resolutione passione. Ubi enim anima
Christi, ibi & deitas: & ubi corpus Christi, ibi
& deitas.*

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
legit.

Quando aliquem tractari sunt nequaquam
fermonem * fabverfores catholice ecclesiæ,
affumunt aliqua que omnes proficiatur: si
per sensum bonum qui in his esse certitur,
sed de reliquis * interceptionem, quæ
ea enim quæ dam bene pronontiantes, & quo-
dammodo glaeris margaritas commifcentes,
atque ad vomitum proprium repedantes, ta-
juni fenidicte separatim Dei unum Christum
ab his qui recipiant venerabiles imagineas pi-
cturas. Et vituperabiliter effantur, nunquam
partitionis sensum fuisse recepta. Liceat
ergo quod ignoretur ab eis patrum vera.
Studiole quippe omnes separationem dua-
rum naturarum expressibus prædicant, sed
non rebus, ut superius dictum est, fieri ha-
fpheme Nestorius dicere aufus est. Nulla
autem est procul dubio ratio diffensionis vel
separationis, aut elisjus divisionis, vel tur-
fus ellentiæ confusionis, quemadmodum cre-
bro falso concionati sunt, pro eo quod
pingitur dominus fecundum id quod homo
fuit perfectus. Aliud est enim imago, & aliud
principale: & proprietates principalis nulla-
tenus quis eorum qui sunt ipsiusq, in imag-
gine quærit. In imagine quippe nil aliud
vera ratio novit, quam secundum nomen com-
municare illi cujus est imago, & non secun-
dum substantiam, joxta quod crebro jam di-
gnum coafti es * ipse dilapidatoribus. Inno-
vatio pati aliquid dicendi cum ex carne

πρόσωπος γὰρ δίκαιον τὴν λόγον κατὰ τὸν καθολικὴν
ἐκκλησίας, τὰ μὲν τινὰ τῶν εἰρημένων, ἐκ
τοῦ καλῶν ἐκμαγμάτων φορτιζόμενοι, τὸν τῶν
τοιούτων ἀποδεχόμενοι ἀγιογραφίας. Ἔστι γὰρ τὰ μὲν
ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ τῆς θεότητος ἀνάμεσον ἐκ τῶν
ἀνθρωπίνων

lidum & frigidum impossibile esse videri in A
uno subjecto in uno eodemque tempore.
Neque enim in uno inventum est aliquando calidum, neque in igne frigidum. Porro amentiæ ipsorum inutilitatem manifestionem dicimus. Imaginem enim & principalem idipsum dicunt velociores ergo celeritatem & idcirco in confusione & partitione indicant eos qui depingunt euangelicam testimonem. Eutychianorum enim, id est, eorum qui prædicunt unam naturam secundum subsistentiam in unitione Christi, aut per hoc dogmatizant confusionem, veritatis transmutatio nihil aliud in illis est, nisi quod subsistentiam & naturam idipsum definiunt: quod aliud esse atque aliud alumni catholicæ norunt ecclesiæ. Subsistentiam enim dicimus substantiam quandam cum proprietatibus, ab eo quod est hypbestana. Porro autem naturam fatemur rem per le subsistentem, non indigentem alio ad sui stabilitatem, ab eo quod est φύσις. Hos proterva modo & illi imaginem Christi & ipsum Christum nihil differre per substantiam dicunt. Ut ergo & differentiam nolent, neque quam hæc novum novitates potentesse prætendent. Omnibus enim evidens est, quia aliud est imago, & aliud primitivum: hoc quidem animatum, illud autem inanimatum est. Et quoniam verbofasi fuit, in imagine circumcisibi partes divinam naturam, excidentes a zeta ratione, tradit fuit in reprobum sensum. Petrus enim & Paulus depicti videntur, sed eorum animæ in imaginibus non adimuntur quandoquidem nec ipso deposuerunt prædicente, animam ejus aliquis videt. Cum ergo ipsa non apparitum, quis eorum qui veritatem lectantur, dicit, quia separata est caro Petri ab anima ejus, nisi forte per intelligentiam tantum? Quinto magis incircumcisepta natura Dei Verbi a circumcisepta carne quæ ab eo assumpta? Neque enim quando fatigatus est ex itinere, & a muliere Samaritana bibere quærebat, & a Judæis lapidabatur, deitatis natura fatigabatur, vel lapidibus fabmittebatur: absit blasphemia. Has ergo multiplices conglobationes, volens imaginales picturas refuperare, multum fulurans vanitas Christianos calumniatium inconsistenti linguæ indaxit; & alia quædam fabinferens, atque iniquitatem super iniquitates congerens, quarne personæ additamentum in Sancta Trinitate Deitide locuta est. At nos qui in catholica ecclesia utpote proprii filii nati sumus, omnia quæ funt dispensationis dominii nostri Jesu Christi suscipientes, atque Arium & Nestorium, Apollinarium quoque & Judæos discipulos Eutychetem & Dioscorum abominantes, venerabiles imagines suscipimus, imagines tantum & nihil aliud ecclesiæ, secundum quod principalis tantumodo nomen habent & non substantiam. Cancri amb, more oblique gradientes, ad aliam blasphemiæ decurrunt viam, dicentes.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Latenter & exulcerat, & fabulaciter agunt quæ verum Christi imaginem, fuscosiffima a-

ἔστιν, ἢ ἐνδεχομένων οὐκ ἔστι· ὅπερ ἡλίου ἐν μέλαν, ἢ θερμὸν ἐν ψυχρῷ ἀμέτρῳ ἐστὶ ἢ ἐν ἀσυγχύτῳ κατὰ τὸ αὐτὸ γεγονέ. δεῖ γὰρ τὴν χρῶν ἀφιστὰ κατὰ τὸ θερμὸν, οὐδὲ ὁ τὰ τοῦ ἐν ψυχρὸν. τῆς δὲ παρούσης αὐθὶ τοῦ δόξαν τοῦ τῶν ἀνθρωπίνων ἔρευν. τοῦ ἡλίου & τὸ φωτοῦ τοῦ τὸν ἡλιόνου ὥστε τὸ ἡμῶν ἐν ἀνθρωπίνῳ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐν τῷ

ACTIO SEXTA.

nem. Nullus enim aliquando tabarum Spiritus, fanctum videliet apoſtolorum, aut Hiſtrionum patrum noſtrorum, intertunam ſacrificium noſtrum, quod in commemorationem Chriſti Dei noſtri ac omnis diſpenſationis ejus efficitur, dixit imagineſ corporis ejus. Neque enim acceptorant a domino ſic dicere vel confiteri, ſed audiunt euangelice dicentem eum: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis eius ſanguinem, non invabitis in regnum caelorum.* Et, *qui manducat meam carnem, et bibit ſanguinem meum, in me manet, et ego in eo.* Et, *accepto pane gratias egerit, fregit, et dedit diſcipulis ſuis, et ait: Accipite et comedite; hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Et non dixit, accipite & comedite imaginem corporis mei. Sed & Paulus divinus apoſtolus ex divinis dominii voculis hauriens, ait: *Ego accepi a domino quod et tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit & dixit: Accipite & comedite: hoc eſt corpus meum quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem poſtquam cenavit, dicens: Hic calix novum teſtamentum eſt in meo ſanguine: hoc facite, quotieſcumque biberitis, in meam commemorationem. Quotieſcumque enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem domini annuntiabitis, donec veniat.* Ergo liquido demonſtratum eſt, quod nullquam dominus vel apoſtoli, aut patres imaginem dicerunt ſacrificium ſine fanguine, quod per ſacerdotem offertur, ſed ipſum corpus, & ipſum ſanguinem. Et ante ſanctificationis quidem & celebrationem, typos quibuſdam ſanctorum patrum hac pro vilum eſt nominare: quorum eſt Euſtathius propugnator orthodoxae fidei & Arianae detructor velantie, & Baſilius eiuſdem infelicis ſuperſtitioni depoſitor, qui omne quod fub ſole eſt, planum rectorum dogmatum bulim edocuit. Ex uno enim eodemque ſpiritu diſpertantes, unum quidem eorum interpretant Salomonicum dictum, quod in proverbiis legitur: *Comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis*: hac dicit, ſed panem & vinum, typos eſſe corporis Chriſti praedicat membrorum. Alter vero ex eodem fonte hauriens, ait noverunt omnes ſacerdotii ſingulari, et ſacrificii cultores, in oratione divine obtalionis ita dicit: Confidentes appropinquantes ad altaris, & proponentes typos ſancti corporis & ſanguinis Chriſti cui, te deprecamur, te ut rogamus, & quod deinceps inferunt, certorum patris hoſpes perfecit intellectum, quaſi ſine ſanctificatione fuerint, vocata propte ac fanguis Chriſti dominus, ſunt, & credunt, ſed vere viri fortes volentes venerabilium imaginum demolliri viſionem, aliam imaginem introduxerunt, quae non eſt imago ſed corpus & ſanguis: potro "fatigatione & abſtinentia deperiit, lophiſimate pravo ſemet affecudentes, adoptione nominaverunt ſicri hanc divinam oblationem. "de corpus & ſanguinem domini, aequali quodammodo appropinquat amentiae, & amplioreem "indi-

Joan. 6.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.

1. Cor. 11.

1. Cor. 10.

Prov. 9.

1. Cor. 10. non ipſum dominum ſed ſacrificium vocant vocant ministri, ut Magistrum, ita, & Dominum, & ipſum, & Christum. Hin. contra. Nicaenos. Ibid. Ut. Imaginem ſecundum ſimilitudinem. 1. Cor. 10. & quemadmodum hoc dicere operatur infinita, ut, ſic & ſacrificium, & ſanguinem, Hin. contra. Nicaenos. Ibid. Ut. Imaginem.

Α τὸ πολυκαιρὲς ἅγιον ἀποστόλων, ἢ τῶν ἱστριόνων πατέρων ἡμῶν, τὴν ἀπόμακτον ἱερουργίαν τῆς πάσης τῆς θείας ἡμῶν καὶ πάντα τὸν κόσμον οἰκουμένης γνωρίζειν, ὅτιπερ κόσμον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. ἀλλ' γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τῆς κυρίου ἡμῶν ἢ ἀμνόλογοι, ἀλλὰ ἐκείνοι λέγοντα· κύριε ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τῆς υἱῦ τῆς ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐ μὴ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἢ, λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδοσε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας, ἔπιον πάντες ἐξ αὐτοῦ· τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ἐκχυνόμενον ὑπὲρ πολλῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ οὐκ εἶπε· λάβετε, φάγετε τὴν εἰκόνα τοῦ σώματος μου· ἀλλὰ ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐκ τῶν θείων φωνῶν τῶν κυρίου ἀρυόμενος, ἔφη· ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τῆς κυρίου, ὁ ὃ παρέδωκα ὑμῖν· ὅτι ὁ κύριος, ἐν τῇ νυκτὶ, ἐν ᾗ παρεδίδοτο, λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδοσε, φάγετε· τοῦτό μέν ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε ὅσ' ἐὰν ἐμὲ ἀναμνήσετε. ὅσ' ἐὰν γὰρ ἐσθίετε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, μὴ ἐν τῷ θανάτῳ τῷ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις ἂν ἔλθῃ. Ὅτι, οὐκοῦν σαφῶς ἐπεδείκνυται, ὅτι οὐχὶ ὡς ὁ ἄλεκτος, ἢν σὰρκοῦται, ἢ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεκτοὶ ἅγιοι ἀφορισμένοι ἀνάμεσον θυσίας, εἰδικὰ αὐτὸ σῶμα καὶ αἷμα. ἢ ὅσον ἐξ τῆς τῆς ἀγιωσυνῆ πλοῦτος, ἀπέτυχεν τῶν ἅγιων πατέρων ἀστεῖος ἐκφωνήσας, ὅν ἐστι Εὐσέβιος ὁ ἀληθὴς ὀρθοφρὴν· ἢ ὑβρίσθη πίστεως, ἢ τῆς Ἀρειανῆς κακοδοξομανίας καταδίκη, ἢ Βασίλειος· ἢ ὡσὶν δοκεῖ ἀναμφίβολος ἐκ Θεοῦ, ὁ τῶν εὐθῶν τῶν λόγων βάσις τῆς ἁγίας ἐκκλησίας δογματικῶν· ὅς ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς πνεύματος φίλτρον ἀφθόνως, ἢ ἑὶ μὲν ἡμῶν ἐστὶ τὰς παρομοίας Σολομωνικοῦ ῥητοῦ· φάγετε τὸ ἐμὸν ἄρτον, ἢ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρασα ὑμῖν· τὰς φησὶ· ὅτι τὸ οἶνος καὶ τὸ ἄρτος τὰ εἴτε τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου μόνων· ὁ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ἀναγνῶν ἀπαντήσας, ὡς ἡμεῖς φάμεν οἱ τῆς ἱερωτικῆς ἀξιωθέντες, ὅτι τὸ ἄλλῳ τὸ θεῖον εἰκόνα φορᾷ τοῦ ἁγίου· ὑφίστασις ἀφορισμένη τῆς ἁγίου θυσιωτικοῦ, καὶ ἀφορίσας τὸ αὐτὸν· ἢ τὸ ἐν τῇ σῴματῳ. ὡ αἰωνιότε τῆς πατρικῆς, ὡς φῶς τὸ φωνοῦσιν ἐκλόβοι· ἢ ἐστὶν ἀφιέμενοι ἐκλεκτοὶ τοῦ ἁγίου τὸ πατρὸς ἀκαρτίας, ὡς φῶς τὸ φωνοῦσιν ἐκλόβοι· ἢ ἐστὶν τὸ τοῦ ἁγίου τὸ πνεῦμα· ἢ ἐστὶν τὸ Χριστὸ λόγοτοι, κράσει, ἢ κτίσεσι, αὐτοῦ ὁ ἀμνὸς ὁ ἡμῶν ὑδωτὸς τῶν τῆς σεπτῶν εἰκόνων ἀρωτοῦ θεῶ, ἐτῆρα οἰκόνα κατασκεύαζω· τὴν τῆς εἰκόνῃ ἐν, ἀλλὰ σῶμα ἢ αἷμα· μόνοῦ δὲ ἢ ἡ κατηρία σωμαχῆμου, σοφιστικοῦ εἰδῶν ἐκστὰς κατεκρίθη, ὅτου ὑπόμενος ἡ τοῦ πάντων τῶν θεῶν φοροῦσῆς. ἢ ἐστὶν τὸ

ACTIO SEXTA.

Α ἀλλὰ τὸν ἀπόστολον ἐν τῷ ἀποστόλῳ, ἢ τῶν ἱστριόνων πατέρων ἡμῶν, τὴν ἀπόμακτον ἱερουργίαν τῆς πάσης τῆς θείας ἡμῶν καὶ πάντα τὸν κόσμον οἰκουμένης γνωρίζειν, ὅτιπερ κόσμον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. ἀλλ' γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τῆς κυρίου ἡμῶν ἢ ἀμνόλογοι, ἀλλὰ ἐκείνοι λέγοντα· κύριε ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τῆς υἱῦ τῆς ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐ μὴ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἢ, λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδοσε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας, ἔπιον πάντες ἐξ αὐτοῦ· τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ἐκχυνόμενον ὑπὲρ πολλῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ οὐκ εἶπε· λάβετε, φάγετε τὴν εἰκόνα τοῦ σώματος μου· ἀλλὰ ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἐφη· ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τῆς κυρίου, ὁ ὃ παρέδωκα ὑμῖν· ὅτι ὁ κύριος, ἐν τῇ νυκτὶ, ἐν ᾗ παρεδίδοτο, λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδοσε, φάγετε· τοῦτό μέν ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε ὅσ' ἐὰν ἐμὲ ἀναμνήσετε. ὅσ' ἐὰν γὰρ ἐσθίετε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, μὴ ἐν τῷ θανάτῳ τῷ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις ἂν ἔλθῃ. Ὅτι, οὐκοῦν σαφῶς ἐπεδείκνυται, ὅτι οὐχὶ ὡς ὁ ἄλεκτος, ἢν σὰρκοῦται, ἢ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεκτοὶ ἅγιοι ἀφορισμένοι ἀνάμεσον θυσίας, εἰδικὰ αὐτὸ σῶμα καὶ αἷμα. ἢ ὅσον ἐξ τῆς τῆς ἀγιωσυνῆ πλοῦτος, ἀπέτυχεν τῶν ἅγιων πατέρων ἀστεῖος ἐκφωνήσας, ὅν ἐστι Εὐσέβιος ὁ ἀληθὴς ὀρθοφρὴν· ἢ ὑβρίσθη πίστεως, ἢ τῆς Ἀρειανῆς κακοδοξομανίας καταδίκη, ἢ Βασίλειος· ἢ ὡσὶν δοκεῖ ἀναμφίβολος ἐκ Θεοῦ, ὁ τῶν εὐθῶν τῶν λόγων βάσις τῆς ἁγίας ἐκκλησίας δογματικῶν· ὅς ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς πνεύματος φίλτρον ἀφθόνως, ἢ ἑὶ μὲν ἡμῶν ἐστὶ τὰς παρομοίας Σολομωνικοῦ ῥητοῦ· φάγετε τὸ ἐμὸν ἄρτον, ἢ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρασα ὑμῖν· τὰς φησὶ· ὅτι τὸ οἶνος καὶ τὸ ἄρτος τὰ εἴτε τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου μόνων· ὁ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ἀναγνῶν ἀπαντήσας, ὡς ἡμεῖς φάμεν οἱ τῆς ἱερωτικῆς ἀξιωθέντες, ὅτι τὸ ἄλλῳ τὸ θεῖον εἰκόνα φορᾷ τοῦ ἁγίου· ὑφίστασις ἀφορισμένη τῆς ἁγίου θυσιωτικοῦ, καὶ ἀφορίσας τὸ αὐτὸν· ἢ τὸ ἐν τῇ σῴματῳ. ὡ αἰωνιότε τῆς πατρικῆς, ὡς φῶς τὸ φωνοῦσιν ἐκλόβοι· ἢ ἐστὶν ἀφιέμενοι ἐκλεκτοὶ τοῦ ἁγίου τὸ πατρὸς ἀκαρτίας, ὡς φῶς τὸ φωνοῦσιν ἐκλόβοι· ἢ ἐστὶν τὸ τοῦ ἁγίου τὸ πνεῦμα· ἢ ἐστὶν τὸ Χριστὸ λόγοτοι, κράσει, ἢ κτίσεσι, αὐτοῦ ὁ ἀμνὸς ὁ ἡμῶν ὑδωτὸς τῶν τῆς σεπτῶν εἰκόνων ἀρωτοῦ θεῶ, ἐτῆρα οἰκόνα κατασκεύαζω· τὴν τῆς εἰκόνῃ ἐν, ἀλλὰ σῶμα ἢ αἷμα· μόνοῦ δὲ ἢ ἡ κατηρία σωμαχῆμου, σοφιστικοῦ εἰδῶν ἐκστὰς κατεκρίθη, ὅτου ὑπόμενος ἡ τοῦ πάντων τῶν θεῶν φοροῦσῆς. ἢ ἐστὶν τὸ

ACTIO SEXTA.

Α ὁ λόγος ἐστὶ μωλὲς σαρκῶ· ἢ τὸ σὲ οἰκόνα λόγου τὸ σῶμα ἢ αἷμα τὸ ἀνεῖν, ἢ τὸ ἐν ἐρεστοῖς παρεῖναι, ἢ ἐλθὸν τὸ ἀκόβῆτος τὸν ἀτιθέωτὶ ἐλθὸν. ἢ τὸ ἀρῆτος τὸ ὑψοῦ, κέρτοτα μερῶ τὸ ἀλοδόνε; θεῖον σῶμα λόγοντος· ἢ τὸ ἐν οἰκόνῃ τὸ σῶμα τὸ ἐν, ὃν ἐσθίρεται εἰνὶ κῶτὶ τὸ θεῖον σῶμα. ἡνὶν ἐστὶν κλεῖστὸν ἀβεῖρῶρῶν· ἀλίβῶα κάττα τὸ παρ' ὑπὸ θρῶνῶμῶν. ἐνεστὶ γὰ ὀρῶλῶν ἐστὶ ἀρῆτος· ἢ ἐν ἐν ὀρῶν ἐστὶ, ἢ ἐστὶ ἐν ὑψοῦ τὸ τὸ κοσμοῦ τὸ χρόνῳ λόγοντοῦ τὸ ἐκοῦ τὸ τὸ κοσμοῦ τὸ δόλιστοῦ, τὸ ἀνεῖν τὸ σάρκωτο, οὐκ οἰ μωλόβῶν ἐστὶν ἐν ὀρῶν φαντεῖῶμῶν· κοῦ μὴ οἰκόνα λόγοντὸ τὸ ἀγῶν σῶμα τὸ θεῖον σῶμα· ἢ τὸ ἐν ἐστὶν ἐν ὀρῶν· ἢ τὸ ἀνεῖν τὸ ἐν ἐν ὀρῶν· ἢ τὸ ἐν ἐν ὀρῶν· ἢ τὸ ἐν ἐν ὀρῶν· ἢ

ACTIO SEXTA.

A Et Gregorius cognomento deiloquus in scriptis a se carminibus; in quibus sermo refertur, qui est inscriptus de virtute: Joannes etiam qui os auro preciosius possidet, in epitaphio sermone suo, quem in Meletium habuit episcopum Antiochiæ; & in sermone suo qui etiam supra scribitur, quia veteris & novi testamenti unus est legislator: Cyrillus depositor Nestorii epistola * sua ad Acacium episcopum Scythopoleos, * Sophronius, Maximus. Sed quid nominatim horum memoriam facimus, cum omnes sancti patres nostri imaginum facturam susceperint? At hi mendaciter asserunt perhibentes, quod patrum non sit traditio. Etiam, satis congrue. si euangelium legendum
B minime tradiderunt, hæc imagines figurandas: at si hoc, & illud. Sequitur enim titulationis vel picturæ formatio euangelicam relationem, & hæc picturalem narrationem: & utræque bonæ & honorabiles. Quæ enim indicativa sunt invicem, indubitanter etiam alterum alterius habet intelligentias. Si enim dixerimus, sol super terram est, utique dies est: & si dixerimus, quia dies est, utique sol super terram est. Ita & si viderimus in imaginem euangelizantem angelum virgini, utique in commemorationem habemus venire euangelicæ narrationis: *Quia missus est angelus Gabriel a Deo ad virginem: & ingressus ad eam dixit: Ave gratia plena, dominus*
C *tecum; benedicta tu inter mulieres.* Ergo ex euangelio audivimus gestum mysterium per angelum ad virginem, & commonemur: & in imaginem intuentes similiter quod gestum est, manifestius intelligimus. Porro & in aliam rursus indisciplinationis viam conversi sunt, dicentes.

* Gr. ep. sua prima
* Anastasius Antiochenus patr.
Luc. 1.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Neque orationem sacram sanctificantem illud, ut ex hoc ad sanctificationem ab eo quod commune est, transferatur: sed manet commune ac inhonorandum, quemadmodum hoc pictor effecit.
D

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Et quod verum est audiant. Multa quæ in nobis sacrata sunt, orationem sacram non recipiunt, cum inde & ex ipso nomine plena sint sanctitudine simul & gratia. Et propterea hæc ut revera veneranda honoramus & salutamus. ipse enim typus vivificæ crucis absque oratione sacra effectus, penes nos colitur, & contenti sumus figura ejus ad suscipiendam sanctificationem. Et
E per adorationem quæ facta est a nobis in eum, & per notam in fronte expressam, atque per signaculum quod in aere per digitum fit, ‡ abigere dæmones speramus. Similiter & in imagine per nominis annotationem ad primitivi honorem reducimur: & salutantes ac honorabiliter adorantes, percipimus sanctificationem. Nam & sacra diversa vasa habentes, hæc salutamus atque amplectimur, & sanctitatem quamdam percipere ab eis speramus. Itaque aut crucem & sacra vasa stulte dicturi sunt communia & inhonoranda, sicuti fecit ea faber & pictor & textor, eo

‡ insequi

A ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἔπεσιν αὐτοῦ, ἐν οἷς λόγος ἐμφέρεται ἐπιγεγραμμένος περὶ ἀρετῆς· Ἰωάννης ὁ χρυσοῦ τιμαλφέστερον στόμα κεκτημένος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ λόγῳ αὐτοῦ εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ εἰς τὸν ἐπιγεγραμμένον λόγον αὐτοῦ, ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· Κύριλλος ὁ καθαιρέτης Νεστορίου ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ τῇ πρώτῃ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, καὶ Ἀναστάσιος Θεουπόλεως, Σωφρόνιος, Μάξιμος. καὶ τί καθ' ὄνομα τούτων μνημονεύομεν; πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν ἀπεδέξαντο· καὶ ψευδηγοροῦσι λέγοντες, ὅτι πατέρων οὐκ ἔστι παράδοσις. ναὶ, καὶ πάνυ γε εἰ-
B κότως. ἐὰν οὐδὲ εὐαγγέλιον παρέδωκαν ἀναγινώσκεσθαι, οὐδὲ εἰκόνας ἀνατυποῦν· εἰ δὲ τοῦτο, κἀκεῖνο. ἐπακολουθεῖ γὰρ ἡ διὰ στηλογραφίας ἀνατύπωσις τῇ εὐαγγελικῇ διηγήσει, καὶ αὕτη τῇ στηλογραφικῇ ἐξηγήσει· καὶ ἀμφότερα καλὰ καὶ τίμια. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικὰ, ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμφάσεις. εἰ γὰρ εἴπομεν, ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι, πάντως ἡμέρα ἐστί· καὶ ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἡμέρα ἐστὶ, πάντως ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστιν· οὕτως ἐνταῦθα, ἐὰν ἴδωμεν ἐν εἰκόνι εὐαγγελιζόμενον τὸν ἄγγελον τῇ παρθένῳ, πάντως εἰς ἀνάμνησιν ἔχομεν ἐλθεῖν τῆς τοῦ * ἀγγέλου διηγήσεως, ὅτι ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
C πρὸς τὴν παρθένον· καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. οὐκοῦν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἠκούσαμεν τὸ πραγματευθὲν μυστήριον διὰ τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν παρθένον, καὶ ἀναμιμνησκόμεθα· καὶ ἐν εἰκόνι ὁρῶντες ὡσαύτως ἐμφαντικώτερον τὸ πραγματευθὲν νοοῦμεν. εἰς δὲ ἑτέραν αὖθις ἀμαθίας ὁδὸν ἐξετράπησαν, εἰπόντες.

ANNO CHRISTI 787.
* [illegible]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οὔτε εὐχὴν ἱερὰν ἁγιάζουσαν αὐτὴν ἵνα ἐκ τούτου πρὸς τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ κοινοῦ μετενεχθῇ· ἀλλὰ μένει
D κοινὴ καὶ ἄτιμος, ὡς ἀπήρτισεν αὐτὴν ὁ ζωγράφος.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Καὶ τἀληθὲς ἀκουσάτωσαν. πολλὰ τῶν ἐν ἡμῖν καθιερωμένων εὐχὴν ἱερὰν οὐ δέχονται, αὐτόθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος πλήρη ὄντα ἁγιασμοῦ τε καὶ χάριτος. τούτου ἕνεκεν ὡς σεπτὰ καὶ τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα. αὐτὸς γοῦν ὁ τύπος τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ χωρὶς εὐχῆς ἱερᾶς γινόμενος παρ' ἡμῖν σεβάσμιός ἐστι, καὶ ἀρκούμεθα τῷ τύπῳ αὐτοῦ λαμβάνειν
E τὸν ἁγιασμόν. διά τε τῆς γινομένης παρ' ἡμῶν εἰς αὐτὸν προσκυνήσεως, τῆς τε ἐν τῷ μετώπῳ σημειώσεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ἀέρι διὰ δακτύλου γινομένης σφραγῖδος, ἀποδιώκειν δαίμονας ἐλπίζομεν. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος διὰ τῆς τοῦ ὀνόματος ἐπισημασίας εἰς τὴν τοῦ πρωτοτύπου τιμὴν ἀναφερόμεθα· καὶ ἀσπαζόμενοι ταύτην, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦντες μεταλαμβάνομεν ἁγιασμοῦ. ἐπεὶ καὶ ἱερὰ διάφορα σκεύη ἔχοντες ταῦτα ἀσπαζόμεθα καὶ περιπτυσσόμεθα, καὶ ἁγιασμόν τινα εἰληφέναι παρ' αὐτῶν ἐλπίζομεν. ἢ καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη φλυαρήσουσι κοινὰ καὶ ἄτιμα εἶναι, ὡς ἀπήρτισεν αὐτὰ ὁ
τέκτων

ANNO CHRISTI 787.

A τέκτων, καὶ ὁ ζωγράφος, καὶ ὁ ὑφάντης ἐπειδὰν οὐκ ἔχουσιν εὐχὴν ἱερὰν ἁγιάζουσαν αὐτά· ἢ καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ὡς ἱερὰς καὶ ἁγίας καὶ τιμίας ἀποδέξονται. βουλόμενοι δὲ καὶ ἕτερα ζιζανιώδη φυτουργῆσαι σπέρματα, ὡς ἐκ πνεύματος πυθωνικοῦ καὶ ἔτι φθέγγονται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ δέ τινες τῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ πλάνῃ κατασχεθέντων λέγοιεν, ὀρθῶς μὲν καὶ εὐσεβῶς εἰρῆσθαι παρ' ἡμῶν τὰ ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς λεγομένης τοῦ Χριστοῦ εἰκόνος λεχθέντα, διὰ τὸ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον τῶν δύο
B φύσεων, τῶν ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει συνελθουσῶν. ἀπορεῖν δὲ, ὅτου ἕνεκα τῆς παναμώμου καὶ ὑπερενδόξου κυρίως θεοτόκου, προφητῶν, ἀποστόλων τε καὶ μαρτύρων, ψιλῶν ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐκ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, ὡς ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, τὰς εἰκόνας γίνεσθαι τὴν ἀπαγόρευσιν ποιούμεθα.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένων νοήσειεν ἢ εἴπειεν, ὅτι ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς κεκρίκασιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ καινοτομίᾳ· ἀλλὰ πάντες
C ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς τῆς ἑῴας καὶ δύσεως, ἄρκτου τε καὶ μεσημβρίας, ἀναθέματι παρέπεμψαν τοὺς οὕτω φρονήσαντας. μικρὸν δὲ μέρος ἀπεπλάνησαν τῶν τῇδε παροικιῶν, καὶ τοῦ σώματος ὅλου τῆς ἐκκλησίας ἐξέτεμον, ἢ ἀγνοήσαντες τὴν τοῦ κυρίου φωνὴν, ἢ καταφρονήσαντες τὴν λέγουσαν· ὃς ἂν ἕνα τῶν μικρῶν τούτων σκανδαλίσῃ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα μύλος ὀνικὸς κρεμασθῇ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βληθῇ εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ αὐτὸν μὴ ἐντραπέντες, ὡς κατὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ λυττήσαντες, οὔτε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ αἰδοῦνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς κεκινήκασι τὰς γλώττας, οὕτωσὶ λέγοντες.
D

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἀπορεῖν, ὅτου ἕνεκα τῆς παναμώμου καὶ ὑπερενδόξου κυρίως θεοτόκου, προφητῶν, ἀποστόλων τε καὶ μαρτύρων, ψιλῶν ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐκ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· καὶ ὅτι δεῖ πρὸς τούτους λέξαι, τοῦ πρώτου ἀνατραπέντος, οὐδ' αὐτῶν ἐστι χρεία.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

E Οὔτε πρῶτον εὐαγγελικῶς, ἢ ἀποστολικῶς, ἢ γραφικῶς, ἢ πατρικῶς, ἢ ἀποδεικτικῶς, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν, εὐσεβῶς ἀνατροπὴν πεποιήκασιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας κοιλίας φθεγγόμενοι, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀντετάχθησαν· οὔτε περὶ τῶν προκειμένων τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου εἰκόνων, ἢ τῶν ἁγίων, ἐστὶν αὐτοῖς ἀληθὴς ἢ εὐσεβὴς λόγος ἀντιτάξασθαι· καθὰ Θεοῦ δόντος λόγον ἀπεδείξαμεν. φθάσαντες γὰρ εἴπομεν ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων ἀρυσάμενοι, ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὅτι ὁ ὁρῶν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, ὁρᾷ ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα. ὁ

A quod non habeant orationem sacram sanctificantem illa: aut certe & venerabiles imagines tamquam sacras & sanctas & honorandas admittent. Ceterum volentes & alia zizaniis immixta plantare semina, quasi ex spiritu pythonico etiam adhuc effantur.

ACTIO SEXTA.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si vero quidam eorum qui in tali errore detinentur, dixerint, recte quidem a nobis & pie dici ea quæ in subversionem imaginis quæ Christi dicitur, asseruntur, propter inseparabi-
B *les & inconfusas duas naturas, quæ in una subsistentia convenerunt: sed * deficere nos a ratione, eo quod superimmaculatæ ac semper gloriosæ, quæ proprie Dei genitrix est, & prophetarum, apostolorum quoque & martyrum, cum sint puri homines, & non ex duabus naturis, divinitate scilicet & humanitate, in una subsistentia, instar unius Christi, ad fiendum imagines interdictionem facimus.*

* Gr. deductione et q.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Nullus eorum qui in catholica ecclesia enutriti sunt, intellexerit vel dixerit, quia re-
C cte ac pie judicaverunt super hac novitate: sed omnes summi sacerdotes, & sacerdotes tam orientis & occidentis, quam arcti & mesembriæ, anathemati destinaverunt eos qui ita senserunt. Verum modicam partem harum diœceseon seduxerunt, & a toto ecclesiæ corpore reciderunt, aut contemnentes domini vocem dicentem: *Qui enim unum ex minimis meis istis scandalizaverit, expedit ei ut suspendatur mola asinaria circa collum ejus, & demergatur in mare.* Et ipsum non reverentes, utpote adversus imaginem ejus rabiem exercentes, nec sanctos ejus erubescunt: sed & adversus ipsos commoverunt linguas, ita dicentes.
D

Matth. 18.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Deficere nos a ratione, eo quod superimmaculata & semper gloriosa, quæ proprie Dei genitrix est, & prophetarum, apostolorum quoque ac martyrum, cum sint puri homines, & non ex duabus naturis, divinitate scilicet & humanitate: & quia oportet ad istos dicere, quod primo destructo, nec his sit opus.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

E Neque primum euangelice aut apostolice, aut scripturaliter, aut paterne, aut argumentose, & ut absolute dicamus, aut pie destructionem fecerunt; sed ex proprio ventre pronuntiantes, catholicæ ecclesiæ Dei restiterunt; neque de propositis intemeratæ dominæ nostræ genitricis Dei imaginibus aut sanctorum est illis verax vel pius sermo resistendi: quemadmodum jam, dante Deo verbum, demonstravimus. Prius enim diximus, ex sanctis patribus haurientes, quia imaginis honor ad principale transit; & quia qui intuetur imaginem regis,

ACTIO SEXTA. Quinetiam

ἀγία ἀφορισμῶν τῶν ἑκάστου, οὐ κατὰ φανερὸν τῶν βασιλέων· ἡ γὰρ ἑκάστου μορφὴ & τὸ εἶδος ἐστι τὸ ἐνεῖναι. & ὥσπερ ὁ ἀφρὸν ἐν κόνι βαπτίζει, τὴν μὲν λαμπὰς ὑφίστανε, ὁν αὐτὸς μᾶλλον ἐπιμένει· ἀλλ' ὅμως τῶν ἐν τῷ ἑκάστου ὑβρίζει ἔτι

ACTIO SEXTA.

spiritus pungere. Sancti enim patres qui a Jacculo Deo placuerunt, ad nostram falutem atque utilitatem vitæ suæ conscriptas nobis dimittentes, etiam ea quæ a fe acta funt, per pidtaræ narrationem in cathedica ecclesia tradiderunt, in commemorationem animi nostri, & ad erectionem converlationis fuæ. Etenim Sanctus Basilius in hemisse fuo fuaque laude fanctorum martyrum martyrium fic ait: Age itaque, in medium eos per commemorationem adducentes, commonentes utilitatem ipforum his qui prælentes funt, conflituamus, præmonftrantes omnibus velutí in pidtura virorum fortia facta. Nam & bellorum procinia & verborum fcriptores multoptens & pidtores defigunant, alii quidem fermone adornantes, alii vero tabulis exaranies: multoque ad vitilitatem excerunt utrique. Quæ namque ferno hiftoriæ per auditionem exhibet, hæc pidtura tacens per imitationem offendit: Commifcentes autem præconia fua ' verfutia, talia fatunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Quomodo autem & superlandabilem martyrum domini, in qua dominavitis plenitudo divinitatis, per quam nobis illustrat lux inaccessibilis, excelsiorem cœlis, & sanctiorem cherubim, in vobis gentilis arte pingere audemus? Aut verum est qui congratulatur sunt Christo, confessorque? Fieri, ut pudiatur orbem terrarum, atque conformes ' fore gloriæ ipsius, quibus, ut ita fatus dicunt eloquia, dignai non erat mundus, non erubescant gentili arte pingere? Nefas enim est Christianis, qui spem resurrectionis habent, dæmonum cultricem gentium morbus nti, & fanlus, qui tali ' certa gloria reformandam, in inferia & mortua materia inpuriis cumulare. Nos enim ab alienis non fuscipimus probationes fidei nostræ. Etenim dominus noster prædicatibus Jesum, increpabat eos, dedignatus à dæmoniis testimonium habere.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

A laudibus inchoantes, voluit fimplicires furtipere ad vanum fenfum fuum. Sed qui prudentiam ferpentis habent & non vertutiam, fimplicitatemque columbæ, monus & fermopithus & laudibus intemeratam & immaculatam vere ac proprie Dei genitricem & fanctam honorant, & horum virtutes per hiftorico libros ad memoriam reducere, & rurfus per imaginales titulationes nota fcripta certamina & fortitudines eorum, atque ' Nos quidem ipfi ' fuperemus honoribus, & fcire illos fecundum facrum apoftolum difficulatos cum Chriftio esse, & intercedere pro nobis, & quemcumque creaturis quæ fub cælo funt. Quid autem materiam fumentes ut turpem, contumelia vultum afferre vertatem? quos oportebat potius quod pejus eft fugere, & quod melius eft fectari, & pifcoum recordari fanctorum fectabitatem, quæ a fcriptura laudantur; ' quomodo Deo, mo-

ANNO CIBI VII.

κρίσεως γενέσθαι· ὡς οὖν ὅλη τοῦ χριστοῦ, παντὸς μεστὴ ὑπερχρήστων λόγων, ἡ τῶν ἁγιοκτόνων μόνον ἀπεσβλέποντες, καταγνώσεν τὴν ἐκκλησίας Ἑλλήνων ἀπολογεῖσθαι ἢ χεῖρα σῴζειν. ἐπὶ λίθ ἑστῶν ἢ ὅλα εἰς διεφόνω σκαπτόσεις σφαλμάτων χρωμένοις κακοῖς ἐπὶ ἀγρὸς δέλοντα, ' παρρησίαν αὐτῶν τὸ χρῆσιν. εἰ γὰρ μέλλοιεν ἐν τοῖς τε ἐκκλησιάζεσθαι, οἷς χρέτοι καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ Θεοῦ καθηγεμόνα, λέγοντὶ δὴ ἱερὰ ἐσθῆτα, ὡς σκάλη ἱερὰ. ἢ γὰρ οἱ τὴν Ἑλλάνων φρονοῦσιν, ἐς χρωτὶ ἢ ἀγγεῖα κάτω κεκαλυμένα, ἢ ἀγγεῖα δὲ ἀξ ἐν ἐπιτάφοις ἐν χρώσει τῶν ἀπόνων ἐν τῷ ἐρεῖν τὴν ἐρεῖν οἱ τὴν Ἑβραίων θεῖωλοκτεῖν τὴν καθολικὴ ἐκκλησίας, ἀπὸ Ἑλλάνες δὲ ἐσεφῶν βίβλων τὸν ἑωυτῶν θεὸν τὸ ἑβδόμοις ἐγκωμιάζεν· ἢ χίνοὶ μὴ ἐγκωμιάσουσιν, καθὼς οἱ Ἕλλανες, μὴν τὴν ἐπὶ πάτοιο θεὸν, μὴν τὴν ἐν ἀὼν τὸν ἐν ἐρεῖν βίβλοιν, ἐπὶ ἐλόφατοιν ἀφεῖμεν τὸ ἀνάθεμεν. ὦ ὁ τεφατρόπτε ἢ τῶν ἀφρόνων. ἀλλαὶ ἢ ὀδυσσεύσεις αἰδεῖστικοὶ, αὐδὸν τοῦς σφάλμασι χώμενοι ἀφρὸν ἡμεῖραν ἀπεγνωσμένοι, ἢ ἀπόμενον κάτω θεὸν ἐν ἀνεῖδῆ παρὰ θοῦν. ἐπὶ τὸν αὐτὸν κεφάλαιον ἢ ἑλλάνες, διεγεῖφοντὶ ἢ τοῦ ὀβοῦ ἢ τοῦ ὁσίου τὸ ἀνεῖδ, ἡμῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Ἔωσ δὲ ἢ τὶ τοῦ ἀνέγνω μετὰ τὸν θεὸ, οὐ ἢ ἀστεκλάστ τὸ πλήρωμα ἢ θεότητος, δὶ ἢ μείζονα ἢ τὸν φῶς τὸ ἀφράστου, τοῦ ὑψηλοτέρου ἢ ἀγγέλων, ἢ ἀγιωτέρου ἢ χερουβὶν, οὐ τὴ χρόνοις τὰ Ἑλλήνοις τὰ γράφοις κατεπαλμῶσιν; ἢ τὰν τοῦ μὴ κοσμοῦ συμβαλεῖαλόν τὸ Χριστὸ, ἀνέλεοῦ ἢ ἀρχὴ τὸ γένεσις, ἢ κρίσιν τοῦ ὀλεκτῆρίου, ἢ σωμάτων τὸ ἀθάνατον ἢ ἀφθαρσίας; ἢ ἀγγέλων τὸ ἀθῶν, ἢ ἀγιωτῆρα

Joan. 1. dierunt. Rursus autem Apollinarius euangelicam vocem male intelligens: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit Filius hominis*: ad prævitatem conversus est, dicens, cum carne descendisse Deum Verbum, quam habens in cælis erat, æternam quandam & consubstantialem sibi: & apollolicum quoddam dictum objiciens, quod perhibet: *Secundum homo dominus de cælo*[1] *dicit*, secundum quod sibi visum fuerat. Nullique mirandum, si & nostre hujus prævitatis fectatores ex divina scriptura nobis proferunt opinionem: ex magistris enim suis accepterunt octodecim. Verum enim quæ simpler invisibili & incomprehensibili divinitate dictæ sunt, in carnis dispensationem domini nostri Jesu Christi, qui est unus ex Sancta trinitate, commaneranter. Quis enim eorum qui bene sentiunt, nescit, quod illud quod dicitur, *Deum nemo vidit unquam*, super divina natura fit scriptum? & illud, *neque vocem ejus audistis, neque speciem ejus vidistis*, & intellexerit quis super humanitate, totum euangelium laberetur? Ubi enim poterunt illud quod fatemur, *Quare domini nostri discipulis fuit*? Ex, *dixit dominus ad Judæos qui ad se venerant: Et dominus dixit, Ya vobis scribæ et phariseæ*? vel rursus quomodo intelligimus, *Apriens os suum, docebat eos*? significantes hæc super humanitate. Illud autem: *Neque vocem ejus audistis, neque speciem ejus vidistis*, [illud] divina fit substantia. Secundum id enim quod homo factus est perfectus Deus Verbum, ut perdidimus, & vocem audivimus, & speciem ejus vidimus etiam post resurrectionem. Palpatus est enim, & apparens discipulis, dilibertat eis de regno Dominio & divinam fervitutem & adorationem quam Christiani[2] veram & fincetam fidem in se habentes, affectuosis ac honoranti adorationi confitemur predicant. In hit quippe duobus rebus eli illud quod apud eos perversim est, quare & Christianorum calumniatores funt & appellantur. Dicunt enim, quia decentem Deum adorationem & fervitutem quasi ignitus colerunt Christiani, & quia incomprehensibilem divinam naturam circumscribunt. O absurdissimos & fabulatores, & quidquid hii aliud attinet! Non enim locum habet fermo, led malediclis plenus est & calumnitis. Christiani quippe adorationem quam in spiritu & veritate est, neque imaginibus, neque divinæ figuræ cruci impartiti sunt; sed neque invisibilis & incomprehensibili naturæ imaginum ipsum ferentes, sed secundum quod Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, ea quæ humanæ dispensationis ejus sunt, pingunt & imaginant. Scientisque quia fiunt Christi Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate opponit adorare, adorationem & fervitutem quæ per Filium est, ipsi soli Deo, qui super omnes in Trinitate laudatur, offerunt. Nam divinum sygum crucis & venerabiles imagines desidentis & affectu flagrantes, secundum principalium relationem falutamus, & honorabiliter adoramus. Vana itaque & insania, leu[3] clandestina omnimodo atque levia eorum eloquia esse monstramus & verbaste, quemadmodum & cretes aliena a pietate intelligentes, ajunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Et in veteri testamento dicente ad Moysen et ad populum: Non factes tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcunque in cælo sursum, & quæcunque in terra deorsum: *et quod in monte de medio ignis locutus est Dominus ad vos, non videstis, sed vocem*.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hinc occasionem impietatis attrahunt, quasi pueros Christianos fophimatibus fuis « portentuola rebia inficere nitentes. Quia « os, velut igitur li per imaginum scriptionem habes tres vocabulum, quod [illud] ex Deo, & ex Maria, & ex Spiritu, & in commemorationem Christum, vel lanctos ejus, in idololatriam dilaberis. Omnemque hi forres injuftitiam meditantes, in præfocationibus fuis ad diftionem qua præcipitur, Non factes omnem fimilitudinem, fragiens: & veritatem in injuftitia poldentes, & fanum jubitum voluerint flatuere, exercent fe ad impietatem: & in infubfiftentia mendaciis gloriantes, a veritate alienantur. Voces enim quæ olim in lege dattæ funt populo, & quæ qui vitulo fervit, & Ægyptiarum abominationum experimentum habuit, Christianorum facrarum carne contaminatus, fe publicant & portentuofe loquuntur, « adofli labiis otis fui. Utinam « in intellexerint, quia dominus indofturus eos in terram repromissionis, & quia ipsi habitaverunt in ea genus colentes idola, & adorantes damonia, folem quoque ac lunam ftellafque & alias creaturas, fed & voluftes, & quadrupedia, atque repentia, & non Deum vivum & verum; legem dabat: *Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcunque in cælo sursum, et quæcunque in terra deorsum*. Quandoquidem fubinfert, abftrahens eos ab idololatria: *Non adorabis ea, neque servabis illi*. Cum autem tabernaculum teftimonii fecundum domini dispofitionem facerent fideles fafmulus ejus Moyses, univerfa oftendens fervitii illi, feraphim cherubim humane formæ « inftar intelligentium ex auro parato, abnegantes propitiatorium, Chriftum [illegibilium] prafiguratus. Ipfe eft enim propitiatorium, exorum noftrorum, ut ait divinus apoftolus. Ergo per duas res eos introduxit ad Dei cognitionem, " illud quidem dicendo: « *Non dis. Dominum Deum tuum adorabis, et ipse soli Mach. 4. servies*: " hoc vero faciendo aptere & confidentes cherubim obumbrantes propitiatorium, « & adoramus illud: & per vifibilem & auditum fublevabat eos ad Dominum Deum adorandum, & foli illi fervienduin. Sed illi perverfitate pleni habentes fenfum, etiam apoftolicum dictum proponunt fujufmodi.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

E contrario

Ex. 20.

Deut. 5.

Joan. 1.

Joan. 5.

Matth. 11.

Matth. 1.

Joan. 1.

[1] *Ex verba & factorum & habentes*.

[2] *Imaginibus equitatem*.

[3] *Ignotum*.

Ἐν τῇ παλαιᾷ φήσας· καὶ ὁ Μωσῆς πρὸς τὸν λαόν· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω· διὰ τοῦ τοῦ ὄρους ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ἐμάτον ὑμεῖς τοῦ κυρίου· οὐκ ἴδετε, ἀλλὰ φωνὴν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἐντεῦθεν γὰρ ἀφορμὴν τῆς ἀσεβείας ἐφελκονται, ὥσπερ τεῖδας τὸν χριστιανὸς μορμολύττοντες τοῖς ἑαυτῶν σοφισμασιν, ὅτι γε οἱ δὲ τὴν εἰκονικὴν ἀκόλουθοι φαίνονται ἔχοντες εἰς τὸν σωτῆρα Χριστὸν τὸν ἀγίου κυτῆ, ὡς ἐθνολατρικὴν κατεπαλαίνοντες. Φ τέτοιο αἱρεσεῖς μαθητεύοντες οἱ τοῦ σφετέρου ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου· ἀφορῶ τὸν τῆς ἀγαθοποιοῦς τοῦ ἀμόλυμα, κατοφθεγγόμενοι λέγοντ· ὡς τοῦ ἀλήθειας ὁ ἀδελφὸς κατέχοντες, τὸν ἴδιον ἀφορωνῶν ἐρωτῶντες τὸν ἀνθρωπον, καταφρονῶντες ἀλλ' τοῦ ἀφορῶν ἀνθρωπον· τῷ γὰρ θεῖον τὸν τῆς ἀγαθοῦ, ὅπου ἀλέξου τοῦ ἐπιφανοῦς ἀπεστέρω· τῷ γὰρ θεῖον τὸν τῆς ἀγαθοῦ, ὅπου ἀλέξου τοῦ ἐπιφανοῦς μεσιτεύεις· ὡς ὅπου ἀλέξου τοῦ ἐπιφανοῦς ἀφορῶν· ἐν τῷ ἀφορῶν τὸν ἀνθρωπον

ACTIO VI. SYNTAGM. cap. 5. tom. 20.

creature potius quam creatori. *Et rursus:* Et si noveramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus eum: per fidem enim ambulamus, non per species. *Et quidem approbamur dicente;* Ergo fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei.

EPIPHANIOS DIACONOS

legit.

Palam dicendum est, quia ipsi comparati sunt gentibus, quæ commutaverunt gloriam Dei, & servierunt creaturæ potius quam creatori, commutantes & perversentes falsas apostolicos secundum sua desideria. Nam omnibus certum est, quia paganos irridente videtur apostolus, *Dicentes: Commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.* Infert enim: *& volucrum, & quadrupedum & serpentorum:* licet ipsi fraudulenter integram reciderint disputationem, ut quasi ex hoc simpliciores decipiant, quasi de ecclesiæ imaginibus descriptionibus apostolus hoc quærendas; præterim cum illa quæ subinferuntur, manifestum habeant explanationem. Volucrum enim & quadrupedum & serpentium mentionem fecit, & quia perversierunt creaturæ potius quam creatorem. Noverunt historicorum librorum peritissimi, quia Ægypti olim boves colebant, & alia quadrupedia, & volatilia diversa, & muscas, & crabronum habitacula, & viliora illis animantia: Persæ vero solem & ignem. Graeci autem super hoc omni creaturæ fervuerunt; sed & Hebraeorum quidam, ut liber Regnorum narrat, & prophetarum relationes. Nam dicant, quando ibitis faciem sunt gentes, & obscuratum est infigentur eorum? antequam credidissent in Christum, an postquam crediderunt? utique antequam crediderit: manifestum enim hoc. Si enim diverint, postquam crediderunt in Christum gentes, creaturæ a dicto deleviste, disputationis Christi Dei nobis prophetiæ secundum ipsos ipsos quadrupedes erunt, quæ prominuntur. Sunt de ecclesia. Erit Israelem fuscia, & alienigenæ non transibunt per eam ultra. & *Misericordiam meam non dispergam ab eis, neque profanabo reflammantem meum; & quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.* Si vero ab agnitione Dei se exulcs facientes, & ante Christi adventum traditi sunt in reprobum sensum, diabolo servientes, vana est adversus Christianos accusatio quæ nunc ab eis efficitur, & Ecclesiæ dicit ad eos Isaias clamans: *Ecqui fecimus malitiam: scribentes enim, malitiam scribunt.* Igitur malignæ ac tergiversatoris apostolicæ & ceteras sacræ scripturæ voces accipientes, fefellerunt magnum Israelis nostræ mysterium dispensationis Christi Dei nobis, per quem redempti fomus ab erroris idolorum, perversiore, & in te gloriam transferre: fed nullus eis credit Christianorum. Confitemur enim universi, ab erroris idolorum & ab omni religione gentili Christum verum Deum nostrum in profectione fua, quia fecundum carnem ad nos venit, non penitus abhrazitle. Porro si ipsi hæc minime confitentur fuffe factum, nec confessionem, nec vocationem ejus habent.

A τε. ἐ αὐτῶν· εἰ δὲ ἐγνώκειμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. & τὸ αὐτὸ κατασκευάζει ὑφιστάτου· ἄρα πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ.

ANNO CHRISTI 680.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Δικαίῳδεν ἔστι νοῆσαι, ὅτι οὐκ ἐπαγόμενοι τοῖς ἔθνεσι, τοῖς ἀλλαξᾶσι τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ, & ἐκτέλεσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ἀλλαξάντες & διαστρέψαντες τὴν ἀποῖας τῶν ἀποστόλων κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· ἐπεὶ πάντα ἐξελέγχει, ὅτι Ἐνθάδε κεκραμένοι ἀπόστολοι φαίνεται· & τὸ λόγον· ἀλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου. ἐπιφέρει γὰρ, καὶ πετεινῶν, & τετραπόδων, & ἑρπετῶν· καὶ ὡσεὶ ἱστορίας κύριοι ἀγνοῦσιν τὴν ὀλίγωνον φάτνη, ἵνα οὐ εἰς τὴν τῶν ἀλογίστων ἐνδιαλάσσωσι, ὅτι πεῖρ τὴν τῶν ἑλληνικῶν εἰκόνων ἀκόμη πολυτίμων ἀπόστολος ἐπιστέρεται· καὶ γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν φαίνεται ἐκ τῶν ἱστοριῶν. πετεινῶν γὰρ & τετραπόδων & ἑρπετῶν μνημόνευσεν, ὅτι ἐλατρεύσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ἴσασιν οἱ ἐν ἱστορίᾳ βίβλων ἐμπειρότατοι, ὅτι Αἰγύπτιοι τὴν μὲν βόες ἐσέβοσαν, & τὴν τετρέκνοδα, & πετεινὰ διάφορα, & μυῖας, & σφήκιας, & κτιλίστρα τόπου κοῦδαλα· Πέρσαι δὲ τὸν ἥλιον & τὸ πῦρ. Ἕλληνες δὲ περὶ τούτου & πάσης κτίσεως ἐλατρεύσαν· ἀλλὰ & Ἑβραῖοι τοῖς, καθὼς ἱστορεῖ ἡ τῶν βασιλειῶν βίβλος, & τὴν προφητῶν αἱ διηγήσεις. ἐπεὶ εἰπάτωσαν, πῶς ἢ ὅσοι ἐμπεπλῶν τὴν ἐθνῶν, & ἐκστατῶν & ἀσκοῦσιν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ; ἢ ὅτι τὴν κτίσεις τῶν ἐθνῶνοι πιστεύσαν· ἀφαίρεσιν μὲν τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ ἐθνικῇ κτίσει· ἐπεὶ ἐν τῷ ἐθνῶν τῇ κτίσει τῶν ἐθνῶνοι πιστεύσαν· & τὸν ἐν τῷ ἐθνῶν τῇ κτίσει τῶν ἐθνῶνοι πιστεύσαν

ACTIO SEXTA.

nem, verumtamen ex hoc jam non novimus. Nam & si est nunc in carne (resurrexit enim tertio die, & ascendit in cælos) sed supra carnem intelligitur. Non enim jam moritur, neque aliam aliquam carnis infirmitatem sustinet, sed his omnibus est potior tamquam Deus. Videtis ergo adversarii, quia non solum apostolicas voces pervertitis, sed sanctis patribus adversamini. Ipsi enim per antelata dicta Christum passionibus liberatum post resurrectionem ostendunt, & nos docent tamquam conformes effectos corpori claritatis ejus, non secundum carnem ambulare, id est, non sectari carnales voluptates. Porro vos vestigia horum persequi minime patientes, aliter quam patres sapiendo, vanam quamdam * gloriam introducitis, & viam non tritam ambulantes, vosmet & sectatores vestros in præcipitia & fauces inducendo, in profundum inferni demergitis. Verum vobis nemo credit non sequentibus sanctorum patrum nostrorum doctrinam. Sane illud quod dicitur, *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*, idem Joannes interpretans, sic ait: Ne quis dicat: quid ergo? dicendo, *quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a domino*, ut quid hæc dicis? Alieni ergo efficimur ab eo hic existentes? Ante correxit, dicens: *Per fidem ambulamus, non per speciem*, Et hic quidem eum scimus, sed non ita liquido. & alibi dicit: *Nunc videmus in speculo & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Et hæc quidem ambo egregii patres dixerunt; quoniam & in aliis dictis suis apostolus liquido nobis sensum indicat, dicens: *Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus.* Perspicuum ergo est, quia per fidem ambulamus, & non per speciem. Neque enim videmus hic Deum, sed credimus in eum: quia & ea quæ condidit, fide dicimus ab eo facta fuisse; quemadmodum magna spiritus voce ipse prædicat, dicens: *Fide intelligimus aptata esse sæcula Verbo Dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent.* Et contemplantes ordinatum motum universitatis, ad intelligentiam venimus Dei, qui omnia in sapientia fecit. Hoc ergo est: Per fidem ambulamus, & non per speciem: & non ut ipsi ex indisciplinatione linguæ depravantes sensum apostolicum, in venerabilium imaginum factionem acceperunt quod dictum est. Doctrinis ergo patriis auditis, has sequamur, & præsentem novitatem abominemur, dicentes: *Odivi ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo.*

Marginal notes: * opinionem. — 2. Cor. 5. — Hom. 10. in 2. ad Cor. — 1. Cor. 13. — Rom. 8. — Hebr. 11. — Psal. 25.

TOMUS QUINTUS.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

QUoniam ad malitiam currentes pedes eorum, irretiti sunt suis laqueis; ecce ostensum est, neminem ex his qui in ecclesia nutriti sunt, gloriam Dei in imaginum facturam, vel in aliam qualemcumque commutasse creaturam. Eja nunc & ceterorum destructionem faciamus, auxiliatrice habita, quæ non vincitur, veritate. Etenim ipsi additamentis ma-

1. Joan. 4.

A ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. εἰ γὰρ ἔστι νῦν ἐν σαρκί· ἀνέστη γὰρ τριήμερος, καὶ ἀνέβη εἰς οὐρανούς· ἀλλ' ὑπὲρ σάρκα νοεῖται· οὐκέτι γὰρ ἀποθνήσκει, οὔτε ἄλλην τινὰ σαρκὸς ἀσθένειαν ὑπομένει, ἀλλὰ πάντων ἐστὶ τούτων ἀμείνων ὡς Θεός. ὁρᾶτε οὖν οἱ ἐξ ἐναντίας, ὅτι οὐ μόνον τὰς ἀποστολικὰς φωνὰς διαστρέφετε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἁγίοις πᾶσιν ἐναντιοῦσθε. αὐτοὶ μὲν γὰρ διὰ τῶν προκειμένων ἀποστολικῶν ῥητῶν, παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποδεικνύουσι, καὶ ἡμᾶς ὁδηγοῦσιν ὡς συμμόρφους γινομένους τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, μὴ κατὰ σάρκα περιπατεῖν, τουτέστι μὴ ἐπακολουθεῖν ταῖς σαρκικαῖς ἡδοναῖς. B ὑμεῖς δὲ τοῖς ἴχνεσι τούτων κατακολουθεῖν μὴ ἀνεχόμενοι, ἑτέρως παρὰ τοὺς πατέρας φρονήσαντες, κενὴν δόξαν παρεισφέρετε· καὶ ὁδὸν ἀτριβῆ βαδίζοντες, ἑαυτούς τε καὶ τοὺς ἑπομένους ὑμῖν εἰς κρημνοὺς καὶ φάραγγας ἀπάγοντες, εἰς τάρταρον ᾅδου καταβιβάζετε. ἀλλ' οὐδεὶς ὑμῖν πιστεύει μὴ ἑπομένοις τῇ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλίᾳ. τὸ δέ, διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους, ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἑρμηνεύων, οὕτω φησίν· ἵνα μή τις εἴπῃ· τί οὖν; λέγοντός σου, ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου, τί ταῦτα λέγεις; ἀλλοτριούμεθα οὖν αὐτοῦ ἐνταῦθα ὄντες; προδιώρθωσεν εἰπών· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. C καὶ ἐνταῦθα μὲν αὐτὸν ἴσμεν, ἀλλ' οὐχ οὕτω σαφῶς. ὃ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει· ἄρτι βλέπομεν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. καὶ ταῦτα μὲν ἄμφω οἱ θεσπέσιοι πατέρες εἰρήκασιν· ἐπεὶ καὶ ἐν ἄλλοις ῥητοῖς αὐτοῦ ὁ ἀπόστολος σαφῆ ἡμῖν διαγγέλλει τὴν ἔννοιαν, λέγων· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. πρόδηλον οὖν, ὅτι διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους. οὐ γὰρ ὁρῶμεν ἐνταῦθα τὸν Θεόν, ἀλλὰ πιστεύομεν εἰς αὐτόν· ὃ καὶ τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ πίστει λέγομεν παρ' αὐτοῦ γεγενῆσθαι, καθὼς τῇ μεγαλοφωνίᾳ τοῦ πνεύματος ὁ αὐτὸς κηρύττει λέγων· D πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ ἐκ μὴ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι. καὶ θεωροῦντες τὴν εὔτακτον κίνησιν τοῦ παντός, εἰς ἔννοιαν ἐρχόμεθα τοῦ σοφίᾳ τὰ πάντα ποιήσαντος Θεοῦ. τοῦτο οὖν ἐστι, διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους· καὶ οὐχ ὡς αὐτοὶ ἐξ ἀπαιδευσίας γλώσσης στρεβλοῦντες τὴν ἔννοιαν τὴν ἀποστολικήν, εἰς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ποίησιν ἐξελάβοντο τὸ εἰρημένον. τὰς οὖν πατρικὰς διδασκαλίας ἀκούσαντες, ταύταις ἀκολουθήσωμεν, καὶ τὴν νῦν καινοτομίαν βδελυξώμεθα λέγοντες· ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω.

ANNO CHRISTI 787.

E

ΤΟΜΟΣ ε.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΟΤΙΠΕΡ εἰς κακίαν τρέχοντες οἱ πόδες αὐτῶν, τοῖς ἑαυτῶν ἐνεπάρησαν βρόχοις, καὶ ἤδη ἀποδέδεικται, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένων τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἀντήλλαξατο εἰς τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν, οὔτε ἐν ἄλλῳ οἱῳδήποτε κτίσματι. φέρε νῦν καὶ τῶν ἑξῆς τὴν ἀνατροπὴν ποιησώμεθα, σύμμαχον ἔχοντες τὴν μὴ νικωμένην ἀλήθειαν.

ANNO CHRISTI 787.

A θειαν, καὶ γὰρ αὐτοὶ προσθήκαις τὸ κακὸν πλεονάσαι θέλοντες, καὶ ἁγίους πατέρας εἰς μέσον ἤγαγον, αὐτοὺς * λοιδοροῦντες κατὰ τῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναζωγραφήσεως διαγορεῦσαι, ταῦτα προστιθέμενοι.

* Gr. [illegible]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τὰ ἴσα δὲ καὶ οἱ τῶν ἀποστόλων μαθηταὶ καὶ διάδοχοι θεοφάντορες ἡμῶν πατέρες ἐκδιδάσκουσι. λέγει οὖν ὁ ἐν σημειοφόροις περιβόητος Ἐπιφάνιος ὁ Κύπριος· προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε· μὴ ἐκκλίνητε δεξιά, μηδὲ ἀριστερά. οἷς ἐπιφέρει· καὶ ἐν τούτῳ μνήμην ἔχετε τέκνα ἀγαπητά, B τοῦ μὴ ἀναφέρειν εἰκόνας ἐπ' ἐκκλησίας, μήτε ἐν τοῖς κοιμητηρίοις τῶν ἁγίων· ἀλλ' ἀεὶ διὰ μνήμης ἔχετε τὸν Θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἀλλ' οὔτε κατ' οἶκον κοινόν. οὐκ ἔξεστι γὰρ Χριστιανῷ δι' ὀφθαλμῶν μετεωρίζεσθαι καὶ ῥεμβασμῶν τοῦ νοός. ὃς καὶ ἑτέρους λόγους ἐξέθετο ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, οὓς οἱ φιλομαθῶς ζητοῦντες εὑρήσουσιν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οἱ φιλομαθεῖς περὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἔρευναν, τοὺς ἑτέρως φρονοῦντας, καὶ θέλοντας τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην στῆσαι, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀντιτάσσεσθαι, ἴσασι κιβδήλοις καὶ παρεγγράπτοις συγγράμμασιν ἰσχυριζομένους, ὡς νόθους ὄντας καὶ οὐ γνησίους υἱοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀδελφοὺς δέξασθαι οὐ προσίενται· μᾶλλον δὲ ἀποκηρυττόμενοι λέγουσι· σπέρμα Χαναὰμ καὶ * Ἰούδα· γνόντες τὸ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ εἰρημένον· ἐξῆλθον ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. καὶ πάλιν, τοῦ θείου ἀποστόλου λέγοντος· ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. καὶ βλέπετε, μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης. καὶ πάλιν ὁ αὐτός φησι· μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε. πρέπον οὖν ἐστι παντὶ Χριστιανῷ παρεγγράπτων βίβλων ἀκρόασιν ποιουμένῳ, ταύτας διαπτύειν, καὶ μηδόλως προσδέχεσθαι. καὶ γὰρ τοῦ θείου ἀποστόλου πρὸς Λαοδικεῖς φέρεται πλαστὴ ἐπιστολή, ἔν τισι βίβλοις τοῦ ἀποστόλου ἐγκειμένη, ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπεδοκίμασαν, ὡς αὐτοῦ ἀλλοτρίαν· καὶ τὸ κατὰ Θωμᾶν Μανιχαῖοι παρεισήγαγον εὐαγγέλιον, ὅπερ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὡς ἀλλότριον εὐσεβῶς ἀποστρέφεται. οἵα καὶ νυνὶ ἡ χρῆσις, ἡ λεγομένη μὲν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου, μὴ οὖσα δέ. αὐτὸς γὰρ ὁ θεσπέσιος πατὴρ ὀγδοήκοντα κεφαλαίων ἔκδοσιν ποιησάμενος, πάσας τὰς αἱρέσεις ἐθριάμβευσεν, Ἑλληνικάς τε καὶ Ἰουδαϊκάς, καὶ ὅσαι κατὰ τὸν χριστιανισμὸν γεγόνασι, μηδεμίαν παραλελοιπώς. καὶ εἰ τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν ἀλλοτρίαν τοῦ Χριστοῦ ἐγίνωσκεν, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν αἱρέσεων ταύτην κατέταξεν ἄν. πάλιν δὲ τὰς ἐκθέσεις ταύτας τὰς κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἡ ἐκκλησία εἰ ἐδέξατο, οὐδ' ἂν αἱ σεπταὶ εἰκόνες ἀνεζωγραφοῦντο εἴς τε κόσμησιν τῶν σεπτῶν ναῶν, καὶ πρὸς ἡμετέραν ἀνάμνησιν. ἐκ γὰρ αὐτῶν τῶν χρήσεων, ὧν εἰς μαρτυρίαν προφέρουσιν οἱ τῆς κενοφωνίας εἰσηγηταί, αὐτόθεν ἔχει τὴν ἀνατροπήν. ὁ γὰρ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς χρόνοις ἦν Θεοδοσίου καὶ Ἀρκαδίου. παρεκτείνονται οὖν ἔτη ἕως

* Gr. καὶ Ἰούδα.

A lum abundare volentes, etiam sanctos patres in medium adduxerunt, eos obloquendo contra venerabilium imaginum picturam effatos fuisse, addentes.

ACTIO SEXTA.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Porro æqualia & apostolorum discipuli & successores deiloqui, videlicet patres nostri edocent. Dicit ergo in patrandis signis famosissimus Epiphanius Cyprius: Attendite vosipsos, & tenete traditiones quas suscepistis; ne declinetis ad dexteram, neque ad sinistram. Quibus subinfert: Et in hoc memoriam B *habete filii dilecti, ne inducatis imagines in ecclesias, neque in cœmeteria sanctorum; sed per memoriam habete Deum in cordibus vestris: sed neque in domum communem. non enim expedit Christiano per oculos & vagationes mentis efferri. Qui & alios sermones exposuit in subversionem efficiendarum imaginum, quos qui amorem discendi habent, quærentes invenient.*

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

* Amatores discendi ecclesiasticorum negotiorum scrutinium, eos qui aliter sapiunt, C suamque volunt statuere justitiam, & divinæ resistere, noverunt nothis & falsis conscriptionibus innitentes, tamquam spurios & non proprios ecclesiæ catholicæ filios, minime ut fratres admittere; imo vero abdicantes dicunt: *Semen Chanaam & non Juda*: scientes ab euangelista dicunt: *Exierunt ex nobis, sed non erant ex nobis. Si enim essent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* Et iterum sacratissimo apostolo dicente: *Quia intrabunt post discessum meum lupi graves in vos, non parcentes gregi, ut abducant discipulos post se. Et videte ne quis vos decipiat per philosophiam &* D *inanem fallaciam.* Et rursus idem: *Nolite omni spiritui credere.* Decet ergo unumquemque Christianum, qui falsos libros audit, hos expuere, ac nullatenus admittere. Etenim divi apostoli ad Laodicenses fertur ficta epistola in quibusdam libris apostoli jacere, quam patres nostri reprobavere, ut alienam ab ipso: & Manichæi secundum Thomam introducunt euangelium, quod catholica ecclesia pie tamquam alienum avertit, Ita & præsens testimonium dicitur quidem, sed non est sancti patris nostri Epiphanii. Ipse namque egregius pater octuaginta capitulorum editione facta, cunctas hæreses publicavit, E paganas scilicet & Judaicas, & quotquot post Christianismum factæ sunt, nullam dimittens: & si imaginum factionem alienam a Christo nosset, hanc utique in numero hæreseon statuisset. Et rursus si expositiones has, quæ sunt adversus venerabiles imagines, ecclesia suscepisset, non utique imagines pingerentur ad ornatum venerandorum templorum & commemorationem nostram. Ex ipsis enim scripturis, quas novitatis præceptores in testimonium proferunt, earum habetur eversio. Sanctus enim Epiphanius temporibus erat Theodosii & Arcadii. extenduntur ergo usque ad

præ-

Marginal notes: * Gr. Studiosi in scrutandis rebus ecclesiasticis. — Daniel. 13. — 1. Joan. 2. — Act. 20. — 1. Joan. 4.

ACTIO SEXTA.

præsentem hæresim quasi anni quindrigen-
ti. Et libros adversus imagines nullus Chri-
stianorum recepit, nisi falsi prædicatio ne-
mirabilis affertores: & si tot annis in ecle-
sia non fuit receptæ, neque nunc recipitur,
ea quod aliquando receptæ non fuerint.
Epiphanium enim, quum ejudem eum
prum proferant, falso suprafcriptum ejusdem
sancti Epiphanii Cypriorum: infelix profu-
lis ad Theodosium imperatorem, neque in
manibus accipientes, & scrutabilter, non
tentioriæ perlegentes, inventuus in fine
epistolæ fenestratum hujusmodi continen-
qui multoties locutus cum comminiffris
meis, ut aiferentur imagines, receptum
non fum ab eis, neque audire eccem mean
faltem postulum pafli sunt. Intendamus ex-
go, qui fuerint temporibus jam memorati
patris nostri Epiphanii in ecclesia illustres
magistri; & incorruptæ mansitiones cclesie
vir: Basilius magnus in opere & sermone,
Gregorius cognomento Theologus, Gregor-
gnus Nyssenus civitatis prædi, pater pa-
tum ab omnibus nominatus: & Joannes,
cujus a lingua vox melle dulcior effluebat,
uodo & cognomen aurei oris accepit. Infe-
per & Ambrosius, Ambrosius, & Cy-
rillus Hierosolymitanus. Si igitur ipse qui
conferipsit horum expositionem dictorum
contra venerabiles imagines, fe non recep-
ptum dicit a sanctis patribus qui tunc in
vita supererant, quomodo fatis dicta quæ
ipsi sancti pateres non receperunt, nos qui
in finem fæculorum devenimus, & fcientia
ac sermone deficimus, quia nec discipuli
eorum digni sumus vocari, contra ecclesiam
recipimus? Absit fedentia ac temeraria
expositio. Caroetum * recto sermone qui
hoc contra ecclesiam nisi fint: in nobis lit
Christum diligentibus spoliofi dictum, te-
ramas tradidisse quas accepimus, & pro-
fanas vocum novitates devitemus, & men-
dacia hæc esse fciamus. Libri enim sancti
patris nostri Epiphanii, fve qui dicitur An-
cyrotus, live reliqua, in omnem orbem ter-
rarum diffamatur, & sonus eorum vulgat
ut, & proprenodum per universam eccle-
siam spata funt. Harum autem rationcsam
quæ contra venerabiles imagines mu-
murant, duo vel tres per universum orbem
libri non inveniuntur, nisi forte novelter
scripti fint, & si fcimus noti in catholica
ecclesia, licet ille qui dicitur Ancyrotus
Epiphanii, in omnibus eft ecclesiæ
dilatatus, ita & ipsi dilatati, cafiferent. Sed
set extranei & alieni & falfati, nondum in
ecclesia catholica receptfunt, neque appa-
ruerunt. Ergo nec nunc, ut ipse Dei in omni-
bus ecclesiis & antiqua traditio degat. Ne
emittant autem linguas vaniloqui, calum-
niantes, qui ea recte fapiunt, quod fanctis E-
piphanii sententiam fit quod recipiunt anti-
quam, & catholicam catholice ecclesiæ: quod
non quum verum eft. Confcripionem enim
abjicimus omnium ceto patrum doctorum ec-
clesiæ catholicæ, quum ipsum. Etenim facetatissimi
pateres, quibus quum Ancyrotus ipsi sancta Chal-
cedonensis synodo congregati sunt, epistolam
quidem quæ dicitur Ion episcopi Edessæ ad Maris Persam anathematizaverunt, ve-
lut Nestorio concordantem, similiter & quinta
ejusdem synodi: Iberum autem nequaquam.
Non enim verum apparuit, quod ipse fuit

ἀπὸ τοῦ κύριου τοῦ ἀγαθοῦ. & τὰς βίβλους
τοῦ ἅγιου Ἐπιφανίου τοῦ Κυπρίου, ἃς ἐπέμψεν
ἐπὶ τῷ Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ, ἐν τῷ τέλει τῆς
ἐπιστολῆς ἐγγεγραμμένον τὸ ἑξῆς· ὅτι πολλὰ
ἀπόστειλα τοῖς ἐμοῖς συμμύσταις, ἵνα μοι
ἀποδοθῶσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἀκοῦσαι τὴν ἐμὴν τὴν
ἐπιστολὴν ἠξιώσαν. ἀναλάβωμεν οὖν τοὺς
πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου τοῦ Κυπρίου τοὺς
ἐν τῷ καιρῷ τῷ τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν
Ἐπιφανίου τοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ Κωνσταντίνου
πόλει ἀρχιεπίσκοπου, ὁμολογοῦντος οὐδὲ τὸ αὐτὸ
πατρὸς· ἐν ᾧ πολλὰν ἱστορεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν
τῶν ἐκείνου τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν, ἐν τοῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ
ἐκείνου βιβλίοις ἐκείνου, καὶ τὸν τῆς θεοπνεύστου
ἐκκλησίας τῶν ἱερολογούντων τὴν ἀνάθεμα ἐν ἐκείνοις,
ἐν τῷ ἀλλοῖ ἐκ τῶν ἁγίων γεγόνασι. ὅτι
ἐν τῷ πατρὸς αἱ ἐκδόσεις αὗται, ἀλλὰ Μακεδόνιος
τοιε, ἀὶ ὑφέμεμψε, ὡς γράμματα ἀπεμε-
σωμένα. αὐτοὶ γὰρ ἐν τῇ συνόδῳ οἱ ἐκεῖ πρεσ-
βύτεροι ἀθέτοι ἐπὶ τῷ ἀθεμίτῳ μὲν ἀλλὰ τῷ πατρὸς
ἐκείνου ἐπιστέρεσαν τὴν ἐκείνου ἀνάθεμα ἐν τῷ
ἁγίῳ Φωτιανῷ τῷ ἀθέτῳ. ἐπὶ δὲ τῆς πέμπτης τῆς
ἐν τῷ ἁγίῳ Φωτιανῷ τῷ ἀθέτῳ χωρίσεται. ὅτι
ἐν τῇ

color & attramentum eito dilutior, ‡ Lac A. ‡ Σὸ τὸ χρωματογράφειν μετακαλεῖται. ὅπως κ. ὁ τῶν βίβλων τόπος, καθὼς ὁ αὐτὸς φησι, κέλευσε τὴν εἰκόνα ἀδετέρᾳ φρεσὶ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς τοίχοις τρίψας, ἐστὶ δὲ ὅτι ὁ ἀφὼ, φῶς μεσοῦλαλε, κ. χ. ἀφ τέτον ἐτικε δίκλω φραγὶ τοῦ ἀνθρώπινε. κ. πομφολυγῶν. ἀδιωτεσάσθαι ἐτι τῶν ὁ τῶν αὐτῶν δυνικτῶν δίκος. τῶν γὰ ἀόρατον χρίστε, ὃ τέτον δῶκα ἀόρατον ὡς ἀδοε χρόνε, ἡ δὲ τῆ πνῆματι ἐγκυρ ἐγίδεν ἐτι ἀκριβόπτε τὸ εἰτ, ὃ ὃν τῆς βίβλοις ἐγκε τῆν ἀστερμόνων. ἐκε γὰ ἔ τὸ λόνοι ἐκε τὸ ἐγκυρίε, ἐπεγκόμενοι· ἀδρε τέτον ἐγκε ἐν χρόμεν, κ. ἀὸ τὸ Θεὸ· ἀλλὰ μὰ ὃν κεκίνηται, ἀτεφλόπτε τατέτ, τὸ πάνε ἡ βίβλοις ἐα ἐγκόμεδα τὸ βασιλικὸ τῆ ἀρκῶν, ἡ κχ' τὸ κόσμε τέτε· ἀ τῶν ὡς ἰδικὰ, τοῦ ἐν ἀδολίᾳ, πέτε ἡς ἐγκε. ὡ ὅτι δὲ κακὸν ἀδλογοφῶν, ἀ τῶν ἐν τῶν τὸ πάνε ἀπωλεσόνε, τῆ μεγάλῃ μετάνοι κ. ὁ τῶν βασιλικὸ χλωσσε ἐστὶ φρόβρεν εἰ μικρὸν ἐκε, λόγοτε.

ACTIO SEXTA. ‡ Gr. effert In i. mill. ad A. Bapt. de vita Sanct.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Iuannes autem Chrysostomus docet ita: Nos per scripturas sanctorum praefentia fruimur, non corporum earum, fed animarum imagines habemus. Quæ enim ab illis dicta funt, animarum ipforum imagines funt. Maxima enim vis ad * *opportunitati inventionem fanctus Basilius, mediocrio ifi fcriptorum divinis tas inftitutorum. In hic enim & affumum commonitione invenimus, & vita beatorum virorum infcripta reducunur, velut quædam imagines omnes conversationis quæ in Deo eft, imitatione operam qua fecundum Deum funt, poftea.*

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Nequaquam aliquis eorum qui recta fapiunt, ‡ in fabrefictione vetuftatis imaginum has expofitiones fenfit vel fenferit. Evidens quippe omnibus eft, quia auditores virilitates fanctorum & profiteventias eorum, autarum ipforum ftabilitatem & fortitudinem beatifpamus; & divinas fcripturas recitantes, vitafque fanctorum virorum relegentes, & imaginaliter pictures intuentes, geftorum fecundum Deum ipforum operum recordamur. Quæ enim fermo per auditionem repræfentat, hæc pictura tacenter imitationem oftendit, ficuti ait magnus Basilius. Sed & Joannes Chryfoftomus affeit in fermone fuo, Quod veteris & novi teftimonii unus fit legislator, & in indumentum facerdotis, habitu, cujus initium eft: Christi regni ornamentum prædicant quidem prophetæ. Et poft alia: Ego & ora perfuafam dilei picturam pietatis caufa. Vidi enim angelum in imagine pellentem barbarorum cuneos: vidi concuiatas barbarorum tribus, & David veritatem dicentem: *Domine in cœnitate tua imaginem eorum ad nihilum redigo.* Comprobatum eft igitur, quod ea quæ fanctis patribus bene funt edita, ipfi extra divinum chorum effecti fubvertunt. Porro adhuc deteriora malitia, & mala quæ contra aidola a fanctis patre noftro Athanasio dicta funt, ad fub-

ANNO CHRISTI 787. 1133 1134

ἐστὶ τὴν εἰκονικὴν ἐκεῖνο γράφειν καὶ ἀναβλέπουσι, ἀ ἐκ τῶν λόγοτε.

ACTIO SEXTA.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Καὶ Ἀθανάσιος δὲ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας φωτὴς ἔφη· πῶς οὐ λογὶ ἐλθόντας τὴν κτίσιμα κατὰ εἰδωλῶν; ὅτι οἱ βλέποντες τοῖς μὲν βλέπουσι ἐστὶ τὰ λόγοτε, ὃ οἱ ἀκόοντες τὴν μὲν ἀκόοντι· κτίσμα γὰρ ἐστὶ κτίσματε τὸν ἐστὶν ὀνόματε.

ἀνέγνω.

Βαβαὶ τὴ τερατείας· κρεῖττ τὴν βλασφημίας ὀδὸν ἐπόσκεπτε. τὴ ἀληθείας ταρεξεβάδεκατο τὴ γὰρ θεωρεσία κατρὸς κ. τὴ εἰδώλων πάντα διεγνόσκοντα, αὐτοὶ μὲν τὴν ἐν τῆ γραφῆ τὴν θεῖαν, ἐ τῆς εἰκεσμῆς ὁμολογῆκε, κ. τὴς θείας ἀναβρίσεις, ὅκοτε τὴ ἐν τῆ γραφῆ θεῖα κτίσμα ὀνομάζεται τὴ Χριστοῦ κατρῆρ, ὁ εἰδωλοκατρῆρ ἀτοφαίνοντε. φόβοι κλέρε τὴ λαῶ, ἡ μὴ δῶ τὴν ἀτεφλόπτε τὴ αὐτῆ βλασφημίε. κάτες γὰρ οἱ τὴ ὁνόματι τὴ κελλαῖε ὁμολογῆσθε τὴ κατρῆσεῖν μᾶλε ἐκ τὴ τῆ εἰδώλων ἀτέπε ἐ τῆλε· ἐ μὴ τῆλε εἰπῆ τὴν ἐπίγνωσιν ἐκβαλεῖν οἱ τὴ θεῖε ἀναβρίσεις ἐξωβίτοκε. ἀτεφλόπτε τὴν κτίσματι τὴ ἀπὸ τὴ ἡρῶν τῆλε θείωτε προσκυνῶνε φορτίγοε, ἀλλὰ σὺ τὴ μόνῳ λατρεῖν τὴλε. ἐ ἀβλόκαβε· κύριε ἐστὶ σὺ οὐκ ἐπὶ σὲ ὀδεῖμῃ, τὴ ὀνομάσι ὀνομάζοῦμῃ. μάστυε αὐτὸε, ὃ κγὼ αὐτὸε ἐκκρατεῖ, ἡ ὅκοτε τὴ ἀνθρώπε ἐστόβαι· φρόβρεν τὴ μαρτύρων κ. ἐστεφάνε τὴ ἁγίων· ἐκεῖ δὲ ἐπέφανε τὴ ἐστεφάνε ἀὸ τὴ ἡρῶν ἀὸ τὴ ἀνθρώπε, τὴν τὴ ἐλεῖε τὴ ἀνθρώπε τὴ ἀνθρώπε· ἐχεῖρε δὲ ἐὰ τὴ ἀνθρώπε τὴ ἀνθρώπε·

fitmpanentum animæ fanctorum affectus, & A proferens virtutum effectum, hæc locutus est pater, & ut ad imitationem nos erigeret conversationis eorum. Non enim ob carnalem amorem illos laudamus, aut depingimus: sed ad imitationem volentes habere virtutem eorum, & in libris virtus ipsorum describimus, & in imaginibus scripturæ libros depingimus: cum minus indigeant hoc a nobis historice colladari vel in imagine lineamentis depingi: sed ad utilitatem nostram hoc, sicuti prædiximus est, faciamus. Non enim tantam passiones fanctorum nos ad falutem noftram erediunt, fed ipfa conferiptio paffionumque eorum etiam per imaginem picturam delteniæ, fimiliter & anniverfaria eorum memoria. Totus enim fermonis ftylus hunc fenfum commendat, & ad falutem nostrorum nerabilium imaginum nullatenus eft id quod a parte dictum eft. Neque enim obloquutionem aliquam adverfus illas facit, Nam & fi dicit: Non colaribus in tabulis carneas eorum * perfonas curæ nobis eft figurare: propter intentionem virtutis hæc ab eo dicta funt, fubinfert enim: Sed conversationem eorum per virtutem imitari. Cur ergo quippe nobis eft virtutes bonorum viroum eligere, & actus eorum imitari, aut conversationem ipsorum imitari. Propterea templa illis jugiter dedicare, aut in B imagine ipfos erigere, illos qui virtutem ipfoum contemnunt, non eft laudabile. Nemo plane laudaverit, fi viderit homines virtutes fanctorum parvipendentem, de die in diem horum imagines commendantem, vel templa multa erigentem, aut vafa facra patrantem, & fuum ipfus templum deficiis virtutibus non adornantem. Aft enim Deus per Haiam prophetam ad eos qui hujufmodi erant: *Si abluteritis mihi fimilam, vanum: thus abominatio mihi eft. Et cum manus vestras extenderitis ad me, avertam oculos meos a vobis: & si multiplicaveritis deprecationem vestram, non exaudiam vos.* Sed quid facietis? *Lavamini, mundi estote, auferte mala ab animibus vestris in conspectu oculorum meorum: quiescite a malis vestris, discite bene facere: quærite judicium, liberate oppressum, judicate pupillum, justificate viduam.* Ergo cum illa correxerimus, tunc & ea quæ a nobis offeruntur, apud Deum accepta erunt, fine fancta templa, five facrata vafa, five venerabiles imagines fint. Sic ergo apparet eft, ad memoriam fanctorum non virtutes horum, fecundum quod poffibile fuerit, C imitari. Martyrum enim laudatio eft, & collectionem ad martyrum hortatio, ficut magnus ait Bafilius in moralibus fermonibus fuis. Cum his autem, ficuti dictum eft, etiam templa erigere, & imagines formare, & facra vafa Deo offerre, laudabiles eft: oportet enim & hæc facere, & illa non omittere, ut veros fermo nos docet. Non enim non utique virtutem acquirere poteftis, nifi in artibus domini ab fuefcat, & per lectionem divina eloquia audiat, & per vifionem ducatur ad lenitum tam evangelicarum narrationum & disciplinarum, & martyriorum relationum atque certaminum. In omni autem tempore, loco, momento, & hora virtutibus dare o-

ἀγαθὸς διαθέσεως τὴν ψυχὴν, ὡς ἔφαμεν ἀρτίως ἐξαγόμενος, τῶν φυτῶν ὁ πατὴρ, ᾗ τε αἰφνίδιος ἡμῖν ἀπεγράφη τῶν αὐτῶν τελετὴ, ἐ γὰρ διὰ σαρκικὴν φιλίαν αὐτοὺς ἐγκωμιάζομεν, οὐδ' ἀπεστηρίγκαμεν· ἀλλὰ σκοπὸ μιμησιν ἔθλοντες ἔχειν τὸν αὐτῶν ἀρετὴς, & ἐν βιβλίοις τὰς βίους αὐτῶν ἀπογραφόμεν, & ἐν εἰκόσι γραφὴ κάτω ἀναζωγραφόμεν, ἕκατα χρῄζοντ' τὰ τοῦ ἡμῶν ἐπιτέλεσιν ἐ γὰρ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ὠφέλειαν ἐκείνοις ἐστὶ, ἀλλὰ σφῶν τὸ ἡμῶν ὠφέλιμον· ἐ γὰρ ἐπὶ τὴν τοιάδε, ἡ γὰρ μόνον τὰ τάδε τὴν ἡμῶν σωτηρίαν συνεφέρει ἐπὶ τοιάδε γραφὴ, ἀλλὰ & αὐτὴ ἡ σύγγραφὴ τὴν παθημάτων αὐτῶν & ἐκείνοις ἀναζωγράφησις δυνεκυφῶν, ὥστ' ἀπὸ ἡ ἑτέρου αὐτῶν μνήμη. ἀλλ' ὅμως ἡ ἀμφικτὴ τὸ λόγου πᾶν τὸν τόδε τοῦτον τεῦχοντ, & φρὴ ἀπεστρεφὴ τὴν ἑστῶν ἀνάδοσι ἐστὶ κάκιστα· & ἀπὸ τὴ τοῦ πατρὸς ἐφεμᾶν, ὡδὲ ἐπεβολὴν τοῦ σφῶν αὐτοῦ πεποίηται. οὐ γὰρ φάτεκν, ἡ ἐκείνων σοὶ τὴν ἐφ' ἡμῶν ἀπαθὴ κρίσεων ἐσμιλὴν ἡμῖν ἐστυτὸν, ὡδὲ τὸν σκοπὸ τὸ ἡρέτὴς τοῦ κοῦ ἐλθεῖν. ἐτοῦτον γὰρ. εἰκὼ τὴν τοιαύτὴν αὐτῶν δὲ ἀρετὴς ἐπιτεῖναι. Οὐκ γὰρ ἡμῖν τοῦ ἀρετὴς ἕν ἀγαθὸν ἀλῆθὲν ἐκλήτοις, & τὴν τοιαύτὴν αὐτῶν μιμεῖσθαι, & τὴν τοιαύτὴν αὐτῶν ζῆλῶν, τὰ δὲ ναοὺς αὐτοῖς ἀνιδρύεμεν ἀεὶ ἐπιμεῖσθαι, & ἐν εἴδεσι τῶν ἐπικτῆλῶν, καὶ ἱερουργίας τὰ τοῦν ἀρετὴς, ὡδὲ ἐπαινεῖν. ἐδὲν γὰρ ἐν ἐπαινεῖσαι, ἐ ἔθος ἀῆρε τὰ ἀρετὴ τὴ ἀγλαὸν ἐπαγωγὴν ἐπὶ τὴν τοιαύτὴν ἀρετὴν. ἐ γὰρ ἡμῖν τὸ ἀρετὴ τὸν ἐκείνων ἐπιτεῖν ἡθοῦ· & ἐπὶ τὴν ἐγκέφαλον πολὺ· ἐπὶ τὴν ἐν ἐκείνοις ἀρετὴν μὴ κατεκοσμῶμεν. ἐφ' ὃ Θεὸς διὰ Ἠσαΐου τὸ προφήτου φησὶ τὸν οὕτω διακεκριμένοι· ἐὰν ἀφοσιῆρῃ μου σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα, βδέλυμά μοί ἐστι. & ὅταν τὰς χεῖρας ἐκτείνετε πρὸς με, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἀπὸ ὑμῶν· & ἐὰν πολλὴν ἀναστρέφετε δέησιν, οὐ μὴ εἰσακούσομαι ὑμῶν. ἀλλὰ τί ποιήσετε; λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλετε τὰ πονηρὰ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ὑμῶν ἀπέναντι τῆς ὀφθαλμῶν μου. παύσασθε ἀπὸ τῆς πονηρῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν· ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανὸν, & δικάσατε χήρας· ἐπὶ τὸ τοῦτο ἐπὶ τὸν ἐπιστοφὴν, ἐ μὴν τὰ τοῦτο ἐκείνα ἐστὶ ἡμῖν· & ἐν

ACTIO SEXTA.

quorum egemus, & ex his pauperibus sufficienter demus, & tamen illis porrigimus, ut & domini vocem audiamus dicentem: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*, & *, quam diu fecistis uni ex his minimis fratribus meis, mihi fecistis*. Et quia Afferii memoriam fecimus, ejus verbis ejus utentes, venerabilium imaginum traditionem antiquam ejiciebat legislationem monstruosa catholice recitabitur. Etenim ipse contemplatus imaginem paffionis Euphemiæ martyris, talibus eft loquebus usus: Mulier quædam fuit facta virgo, incorruptam Deo pudicitiam vovens, quam Euphemium vocant. Cum autem tyrannus aliquando pius perfequeretur, latis prompte mortis elegit petitionem. Porro cives & communicatores religionis, pro qua & mortua eft, utilitatis B legc factam virginem admirantes, juxta factum fepulcrum delicioso, & arca poetica, honores ei cancelebrant, & annuatim diem fiftum faciunt & folennem. Denique factarii divinorum mysteriorum afferentes etiam fermonibus memoriam femper honorant, & qualiter perfeceritagonem perfeverantia, diligenter pratentes populos edcent. At vero pifcor jic agente & fic ipfe pertem fecundum viret totam ejus hiftoriam in findone figurari, circa fepulcrum pofuit: titulum. Habet autem fic ftriptum diligentia. Excellas fuper thronum locator judex, amator ac furiofe virginem intuens. Irafciur enim ars etiam in materiis inanimatis, cum vult, Satellites autem principis & milites multi, alii quidem monumentorum defcriptores, fecentes libros & * pittacia. Quorum alius fepfenia manu a cera, alpicit ad eam qua pulchrifcabat, valide tonans inclinatis cervicibus, quasi * juffos facilius loqui, ut non laborans ea audiam, mendofa defcribere & * imperfecta. Stabat autem virgo in habitu tunica & vefte philofophiam fugiens; &, ex vifum eft pictori, * vulta urbano: ut autem mihi apparet, animam decorata virtutibus. Dum autem eam ad principem duc ant milites, uno ante quidem trahente, altero vero poftergum urgente temperatam virginis morem pudore atque conftantia. Nam in terram quidem intuetur, crubefcent vultus virorum: ftabat autem imperterrita, nihil pertpetient ad agonem. Verum cum ego alios interim landatem pictores, vidi contrarietis illius Colchidis opus, quod gnatis gladium illatura, mifericordia & furore divideret facient: & uno quidem oculorum iram offendent, altero vero matrem iudicaret parcentem & horrefcentem. Nunc autem miraculum ab illo fenfu ad hanc mutavi pictam; & valde quoque admiror artificem, quoniam magis commifcuit colorum morem, pudorem pariter & fortitudinem temperans, affectione videliicet quæ fibi invicem adverfantur. Cumque progrefferetur anterior imitatio, carnifices quidem in parvis tunicis nudi jam ad opus urgebant: & unus quidem apprehendens caput & inclinans retrorfum, prabebat alteri apparatum ad panum virginis faciem: at ille affiftens incidebat dentes. Malleus & tetretum pœnæ inftrumenta videntur. Lacrymor hinc, & mali paffio fermonem recidit. Sanguinis effufio gutta ita pictor liquido colorave, et

ACTIO SEXTA.

A dicere veraciter eas a labiis fluere, & lamentatis affectibus abire. * Vinculum poft Sac; & tetretum virgo decora in fabula vo- Gr. Cicutæ fitibus, fed & fola, extendens manus ad cælum, invocans Deum tutorem in pœnis. Orante autem ea, videtur fuper caput fignum, quod fuit ab Chriftianis adoratifi & fuperfcribendi: quod ego indicium effe arbitror paffionis quæ illam manebat. Mox ergo & ipfe pudalum ignem ardentem wlementem pictor fuccendit, rubro colore hinc & inde clarefcente flammam corpus efficient. At vero in medio flamme ftatuit eam magnam & valde expaffa, fed multitudo nulla in facie apparaetur: quin e diverfo fillem, quoniam ad incorporam & beatam vitam pergebat. Ufque huc & pictor remitmanum, & ego fermonem. Porro attende tibi, fi voluerit eandem perfectre picturam, & confideres diligenter, nifi multitudinem infinitam quam oportuit, ad narrationem accellimus. Et hæc quidem Afferius. Tractantes autem quæ in divina fcriptura dicta funt, invenimus eumdem et en legiffe, quæ ab ipfo dicta fuerunt. Deus enim fimulo fuo Moyfi de tabernaculo difponens, poftquam varia & diverfa in eo opera fecit, ait: *Facies cortinas de byffo retorta, hyacintho, & purpura, & cocco retorto cherubim: opere textoris facies eas*. Et ipfa quidem difpofitio docet nos, et ea quæ Deo dicata funt, expenfis multis confiantiar: in humanis autem non ita. Dicum eft enim poquio: *Et vaffum duobus contexam in unum*. Laudiffime tamen divinas apofiolus horum fenfum commendat, præcipiens: *Mulieres in habitu * ornato, cum * Tim. 2. verecundia & temperantia fe, non in * diverfis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut vefte pretiofa, fed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona*. Hæc confiderantes nos, qui Deo dicti fermonem noftram in fpiritu & veritate offerimus, omnia quæ obtata & dedicata funt, five diviniis typus precidit creatis, five evangelicum; five venerande imagines, five ea facta fint, & * falutamus & amplectimur ea, ve- * Gr. falutantes, luti ipfam habentes fanctificationis ab eis participandam & adorationem honorationis illis impendimus. *Adorate enim*, inquit, * *pf. 98. fcabellum pedum ejus, quoniam fanctum eft*. Propter quod & Gregorius Theologus in fermone fuo de nativitate Chrifti ait: Bethlehem honora, præfepe adora. Ergo quod Deo dicatur, præfentia & participatione ejus fanctum eft, quemadmodum omnis fcriptura teftatur: & ei qui fanctus eft, honor fanctitatis non aliter conferatur, quam per noftram affectualem adoration. Ipfi autem adhuc fpiratres mendacium, aliena quædam ab ecclefia catholica confuetes, ajunt.

Ex Gr. Gyzica.

* Sabata fanctum fe. * impoluit decoris.

* pittacia fuefcit.

* Gr. Cicutæ

* Tim. 2.

* diverfis

* Gr. falutantes, amplectimur.

* pf. 98.

* Gr. fanctificationis. Non longe a fine.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Confuna vero ipfis et Theodotus Ancyranus, concertator Cyrilli, de ifdem docet ita: Sanctorum vultus non in imaginibus ex materiis idolorum fabilis formandis accipimus, fed horum virtutes per ea quæ de illis in fcriptis indicantur, quasi quafdam animatas imagines intu-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ἀνέγνω.

Συμφῶνα δὲ τούτοις καὶ Θεόδοτος Ἀγκύρας, ὁ τοῦ μεγάλου Κυρίλλου, περὶ αὐτῶν διδάσκει οὕτω· τοῦ θεμελίου τῶν ἁγίων ἐν ἐκείνοις τῶν ἀλλοιωμένων ἐκ ὑλικῶν χωνευτῶν εἰκόνων, ἀλλὰ τὰς τούτων ἀρετὰς διὰ τῶν γραφῶν ἀκοῦ αὐτῶν δεδομένων οὕτω τοίνυν ἐξ ἀκοῆς τῶν ἁγίων ἀρετῶν ἐν τοῖς ἱερῶν βιβλίοις ἐν τῷ ἀναγινωσκόμενον ἐν τῷ ἀναγνωσθέν, ὡς ἐν εἰκόνι ἀκοῆς ἐν τῷ ἀκουσθέν· ἐν τῷ ἀκουσθέν· ἐν τῷ ἀκουσθέν·

ACTIO SEXTA.

imitari didicimus, & ex hoc ad similem illis zelum erigimur. Nam dicant hi qui tales erigunt formas, quali putas ex his perfruantur utilitate, vel in quam spiritalem contemplationem ducantur per harum commemorationem? sed manifestum est quod vana sit hujusmodi excogitatio, & diabolicæ argumentationis inventio.

ψύχους εἰκόνας ἀναμάττεσθαι δεδιδάγμεθα, ἐν τούτῳ πρὸς τὸν ὅμοιον αὐτοῖς διεγειρόμενοι ζῆλον. ἐπεὶ εἰπάτωσαν οἱ τὰς τοιάσδε ἀναστηλοῦντες μορφὰς, ποίας ἐκ τούτων ἄρα καταπολαύοιεν ὠφελείας, ἢ ἐν ποίᾳ διὰ τῆς τούτων ἀναμνήσεως ἀνάγονται πνευματικῇ θεωρίᾳ. ἀλλ᾽ εὔδηλον, ὡς ματαία ἡ τοιαύτη ἐπίνοια, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρημα.

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Dan. 13. Si Theodotus esset in hac vita, cum beata Susanna clamaret dicens: *Deus æterne, qui absconditorum es cognitor, qui scis omnia antequam fiant*: tu nosti, quia falso contra me tulerunt testimonium hi, qui æmulantes senes Babylonicæ confusionis hujus novitatis auctores existunt. Sed volentes se idoneos & illustres ostendere, quædam vana fauce loquuntur: & fallax ostenditur calamus scripturæ ipsorum, & evidenter adulteratores veritatis inveniuntur. Multi enim nobiscum exquirentes, deindeque scrutantes in sermonibus ejusdem Theodoti de proposito dicto, si vere scriptum sit hujuscemodi, nunquam usquam invenimus. Neque enim ipse quid tale locutus est. evidenter namque monstratum est, quod non sit Theodoti testimonium. Amaritudine quippe & exacerbatione plenus sermo, & linguæ intemperatæ, atque immundorum labiorum præsumptio est dicere, esse diabolicæ argumentationis inventionem venerabilium figuras imaginum. Vere perspicuum est, quod Christianos accusantium sit hæc adinventio atque figmentum, & non Theodoti. Nam si, ut ipsi ajunt, ex ipso testimonium protulerunt, oportebat eos expresse indicare; ex quo ejus sermone testimonium sit assumptum. Sed ut scientes illud falsum, silentio mendacium reliquerunt. Itaque sermonibus ejus coacervatis, videlicet his qui ad Lausum scripti sunt contra Nestorium in tomis sex; & interpretatione symboli sanctorum patrum apud Nicæam convenientium, & sermone de nativitate domini, & in lumina, & in Eliam & viduam, & in sanctum Petrum & Joannem, & in claudum qui sedebat ad speciosam portam, & in eos qui talenta acceperunt, & in eum qui de duobus cæcis, nullo modo dictum, quod ipsi protulerunt, invenimus. Sed nec cum pseudosyllogus eorum collectus turbaretur, & inscriberetur in falsa sermocinatione ipsorum, a codice Ancyrani testimonium est assumptum; sed per quoddam mendax pittacium, ut pestilens quiddam discurrit, quod simplices admiserunt. Porro sensati, & qui acquiescunt veritati, hoc semper mendacium arbitrati sunt. Præterea ductorem pestiferæ hæreseos suæ adhuc proponunt adjutorem Arii, & coadjutorem Eusebii Nicomediensis, & Theognii Nicæensis, & Maridis Chalcedonensis, qui præfuit his qui restiterunt sanctæ synodo Nicænæ; ita fatentes:

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ Θεόδοτος παρῆν ἐν τῷ δε τῷ βίῳ, τῇ μακαρίᾳ συνεξεβόησεν ἂν Σωσάννῃ πρὸς Θεὸν λέγων· ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν· σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ψευδῆ κατηγόρησάν μου, ζηλώσαντες τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Βαβυλωνικῆς συγχύσεως, οἱ τῆς ψυχοφθόρου ταύτης καινοφωνίας εἰσηγηταί. ἀλλὰ θέλοντες ἑαυτοὺς ἱκανοὺς καὶ περιφανεῖς ἀποδεῖξαι, κενά τινα λαρυγγίζουσι, καὶ ψευδὴς ἀποδείκνυται ὁ κάλαμος τῆς γραφῆς αὐτῶν, καὶ προφανῶς παραχαράκται τῆς ἀληθείας εὑρίσκονται. πολλοὶ γὰρ μεθ᾽ ἡμῶν ἐκζητήσαντες, εἶτά τε καὶ ἐρευνήσαντες ἐν τοῖς λόγοις τοῦ αὐτοῦ Θεοδότου περὶ τοῦ προκειμένου ῥητοῦ, εἰ ἄρα ἐγγέγραπται τι τῶν τοιούτων, οὐδαμῆ οὐδαμῶς εὕρομεν. οὐδὲ γὰρ αὐτός τι τῶν τοιούτων διηγόρευσε· προφανῶς γὰρ δέδεικται, ὅτι οὐ Θεοδότου ἡ χρῆσίς ἐστι. πικρίας γὰρ καὶ παροξυσμοῦ μεστὸς ὁ λόγος, καὶ γλώσσης ἀκρατοῦς καὶ ἀκαθάρτων χειλέων ἡ τόλμα τοῦ φλυαρῆσαι, * διαβολικῆς χριστιανοκατηγόρων τοῦτο ἰδίωμά τε καὶ πλάσμα, καὶ οὐ Θεοδότου. ἐπεὶ εἰ ὡς αὐτοί φασιν, ἐξ αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν παρήγαγον, ἔδει αὐτοὺς τρανῶς δηλῶσαι, ἐκ ποίου λόγου αὐτοῦ ἡ χρῆσις ἐλήφθη· ἀλλ᾽ ὡς γινώσκοντες αὐτὸ φάλσον, τὸ ψεῦδος τῇ σιωπῇ ἐπαφῆκαν. τοὺς λόγους αὐτοῦ τοίνυν συναγείραντες· λέγομεν δὴ τοὺς πρὸς Λαῦσον γραφέντας κατὰ Νεστορίου ἐν τόμοις ἕξ, καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ εἰς τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων, καὶ τὸν λόγον τὸν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν εἰς τὰ φῶτα, καὶ τὸν εἰς τὸν Ἠλίαν καὶ τὴν χήραν, καὶ τὸν εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν εἰς τὸν χωλὸν τὸν καθήμενον πρὸς τὴν ὡραίαν πύλην, καὶ τὸν εἰς τοὺς τὰ τάλαντα λαβόντας, καὶ τὸν εἰς τοὺς δύο τυφλούς· οὐδαμῶς τὸ ῥητὸν, ὃ αὐτοὶ προσενέγκαν, εὕρομεν. ἀλλ᾽ οὐδὲ ὁ ψευδοσύλλογος αὐτῶν ὅτε ὠχλαγωγεῖτο, καὶ ἐνεγράφη ἐν τῷ φαλτολογήματι αὐτῶν, ἀπὸ βιβλίου τοῦ Ἀγκυρανοῦ ἡ χρῆσις μετελήφθη, ἀλλὰ διὰ ψευδοπιττακίου τινὸς ὡς λοιμός τις διέδραμεν, οὗτινος μετέλαβον οἱ ἁπλούστεροι. οἱ δὲ ἐχέφρονες καὶ τῇ ἀληθείᾳ πειθόμενοι, τοῦτο πάντοτε ὡς ψεῦδος ἡγήσαντο. ἡγήτορα δὲ τῆς αὐτῶν λοιμώδους αἱρέσεως ἔτι προβάλλονται τὸν ὑπερασπιστὴν Ἀρείου, καὶ συνασπιστὴν Εὐσεβίου Νικομηδείας, Θεογνίου Νικαίας, καὶ Μάριδος Καλχηδόνος, τὸν ἐξάρξαντα τῶν ἀντιπαραταξαμένων τῇ ἐν Νικαίᾳ ἁγίᾳ συνόδῳ, οὕτω φάσκοντες.

* leg. ex Lat. διαβολικῆς μεθοδείας [illegible]

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

¹ *Similiter autem & Pamphili Eusebius ad Constantiam Augustam petentem Christi imaginem*

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος πρὸς Κωνσταντίαν Αὐγοῦσταν αἰτησαμένην Χριστοῦ εἰκόνα ἀπο-

στα-

¹ Epistolam Eusebii integram ad Constantiam Augustam, vide in Notis ad Nicephorum Gregoram pag. 795. Hard.

ANNO CHRISTI 787.

σταλῆναι αὐτῇ παρ᾽ αὐτοῦ, τοιάδε λέγει· ἐπειδὲ καὶ περί τινος εἰκόνος ὡς δὴ τοῦ Χριστοῦ γέγραφας, εἰκόνα βουλομένη σοι ταύτην ὑφ᾽ ἡμῶν πεμφθῆναι· τίνα λέγεις καὶ ποίαν ταύτην, ἣν φὴς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα; πότερον τὴν ἀληθῆ καὶ ἀμετάλλακτον, καὶ φύσει τοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας φέρουσαν; ἢ ταύτην ἣν δι᾽ ἡμᾶς ἀνείληφε, τὸ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς περιθέμενος σχῆμα; ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς οὐδ᾽ αὐτὸν ἡγοῦμαί σε ζητεῖν, ἅπαξ πρὸς αὐτοῦ πεπαιδευμένην, ὅτι οὔτε τὸν πατέρα τις ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱός· οὐδ᾽ αὐτὸν τὸν υἱὸν γνοίη ποτέ τις ἐπαξίως, εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ. καὶ δὴ μετά τινα· ἀλλὰ πάντως που τῆς τοῦ δούλου μορφῆς ἐπιζητεῖς τὴν εἰκόνα, καὶ οὗ δι᾽ ἡμᾶς περιεβλήθη σαρκίου. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῇ δόξῃ τῆς θεότητος ἀνακεκρᾶσθαι μεμαθήκαμεν, καὶ καταπεπόσθαι τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. καὶ μεθ᾽ ὀλίγα· τίς οὖν τῆς τοιαύτης ἀξίας τε καὶ δόξης τὰς ἀποστιλβούσας καὶ ἀπαστραπτούσας μαρμαρυγὰς οἷός τε ἂν εἴη καταχαράξαι νεκροῖς καὶ ἀψύχοις χρώμασι καὶ σκιαγραφίαις; ὁπότε μηδὲ προσβλέψαι αὐτῷ ἐπὶ τοῦ ὄρους οἱ θεσπέσιοι ὑπέμειναν μαθηταὶ, οἵγε ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, ἀφόρητον αὐτοῖς τὸ θεώμενον ὁμολογήσαντες. εἰ γοῦν τότε ἡ ἔνσαρκος αὐτοῦ μορφὴ τοσαύτης ἔλαχε δυνάμεως πρὸς τῆς ἐνοικούσης αὐτῇ θεότητος μεταβληθεῖσα, τί χρὴ λέγειν, ὅτε τὴν θνητότητα ἀποδὺς, καὶ τὴν φθορὰν ἀποπλυνάμενος, τὸ εἶδος τῆς τοῦ δούλου μορφῆς εἰς τὴν τοῦ δεσπότου καὶ Θεοῦ δόξαν μετεσκεύασατο μετὰ τὴν κατὰ τοῦ θανάτου νίκην, μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον, μετὰ τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ ἀμφὶ τὰ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἵδρυσιν, μετὰ τὴν ἐν τοῖς ἀκατονομάστοις καὶ ἀῤῥήτοις κόλποις τοῦ πατρὸς ἀνάπαυσιν; εἰς ἣν ἀνιόντα καὶ ἀποκαθιστάμενον αἱ οὐράνιαι δυνάμεις ἀνευφημοῦν λέγουσαι· ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

ACTIO SEXTA.

mitti sibi ab eo, talia fatur: Quia vero de quadam imagine quasi Christi scripsisti, hanc volens tibi a nobis mitti, quam dicis & qualem hanc, quam perhibes, Christi imaginem? Utrum veram & incommutabilem, & natura characteres suos portantem? an istam quam propter nos suscepit, servi formæ schemate circumamictus? Sed de forma quidem Dei nec ipse arbitror te quærere, semel ab ipso edoctam, quoniam neque Patrem quis novit nisi Filius, neque ipsum Filium novit quis aliquando digne, nisi solus Pater qui eum genuit. Et post aliqua. Sed utique servi formæ imaginem quæris, & corpusculi quo amictus est propter nos. Sed & id gloriæ divinitatis temperatum didicimus, & absorptum esse mortale a vita. Et post pauca. Quis ergo hujusmodi dignitatis & gloriæ vibrantes & præfulgentes splendores exarare potuisset mortuis & inanimatis coloribus & scripturis umbraticis? quandoquidem nec aspicere in eum in monte egregii sustinuere discipuli, qui etiam cecidere in faciem, importabile quod sibi visum fuerat confitentes. Matth. 17. *Ergo si tunc incarnata ejus forma tantam virtutem sortita est ab inhabitante in se divinitate mutata, quid oportet dicere, cum mortalitate exutus, & corruptione ablutus, speciem servilis formæ in domini & Dei gloriam commutavit, post victoriam videlicet contra mortem, post regressum ad cælos, post locationem in regio solio circa dexteram Patris, post quietem in inenarrabilibus & ineffabilibus sinibus Patris, in quam ascendentem & restitutum cælestes virtutes collaudabant, dicentes:* Tollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Psal. 23.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἡ προφητικὴ φωνὴ τούτοις ἁρμόσειεν, ἣν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου τοῖς τῶν Ἰουδαίων λαοῖς ἐγκαλῶν ἐλέγχει· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. ἀφέντες γὰρ τὰς τῶν ἐγκρίτων πατέρων διδασκαλίας οἱ λογάδες τῶν ψευδολόγων, καὶ ζηλώσαντες τοῖς ἀποκηρυχθεῖσι τῷ πτύῳ τῆς θείας κρίσεως ἐκ τῆς δεσποτικῆς ἅλωνος, λέγω δὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, αὐτοὺς εἰς συνασπισμὸν τῆς ἑαυτῶν αἱρέσεως ἐπισπῶνται. τίς γὰρ οὐκ ἔγνω τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ γνῶσιν εἰληφότων ἀληθινῶν δογμάτων, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθεὶς, ὁμόδοξος καὶ σύμφρων γέγονε τοῖς τὰ Ἀρείου θρησκεύουσιν, ἐν πάσαις ταῖς ἱστορικαῖς αὐτοῦ βίβλοις κτίσμα τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ ἀποκαλῶν, καὶ ὑπουργὸν, καὶ δεύτερον προσκυνητόν; εἰ δέ τινες τοῦτον διεκδικοῦντες λέγουσιν ὑπογράψαι ἐν τῇ συνόδῳ, δῶμεν οὕτως εἶναι· ἀλλὰ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν τετίμηκεν, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πόῤῥω ἀπέστιν ἐξ αὐτῆς, ὡς δεικνύουσι τά τε συγγράμματα καὶ αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πᾶσαι. εἰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς καὶ κατὰ τὰ πράγματα συνεφύρετο καὶ μετεβάλλετο, ποτὲ μὲν ἐπαινῶν τοὺς τὰ Ἀρείου φρονοῦντας, ποτὲ δὲ τὴν ἀλήθειαν ὑποκρινόμενος, ἀποδείκνυται κατὰ τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, ἀνὴρ ὢν δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Prophetica vox istis convenit, quia Deus per prophetam Jeremiam adversus Judæorum populos queritur, dicens: *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi lacus contritos, qui aquam continere non poterunt.* Jerem. 2. Deserentes enim probabilium patrum doctrinas, fallacium collegiorum primores, & æmulantes eos qui ventilabro divini judicii ab area dominica, id est catholica ecclesia sunt projecti, ipsos in protectionem hæreseos suæ adducunt. Quis enim fidelium ecclesiæ, & eorum qui verorum dogmatum scientiam perceperant, ignorat, quod Eusebius Pamphili in reprobum sensum traditus, unius opinionis & sensus fuerit cum his qui Arii superstitionem secuti sunt? In omnibus quippe historicis suis libris creaturam Filium & Verbum Dei vocat, & ministrum, & secundum adorabilem. Si vero quidam hunc defendentes dicunt, subscripsisse illum in synodo; concedamus ita fuisse. Sed labiis suis veritatem honoravit, cor autem longe fuit ab ea, ut ostendunt conscripta ejus & epistolæ omnes: licet aliter atque aliter secundum tempus & causas * conspergi & mutari, aliquando quidem laudans ea quæ sunt Arii sentientes, aliquando vero veritatem simulans, ostendatur juxta Jacobum fratrem domini vir duplici animo & inconstans in omnibus viis suis: & non existimet, quod ac-

* immiscendo sese ac immutando.

Jacob. 1.

ac-

accipiet aliquid a domino. Si enim coede
condidisset ad publicum, & ore confessus fu-
et in falsum verum formasset, utique pro
fecisset pulsa veritatem, & ipse pro
fedtu verbum ' rationis fecisset: sed hoc
nullatenus ausque fecit; manfit enim ficut
Æthiops non mutata pelle fua. Denique
cum interpretaretur, *Dixit dominus, Dem meo et tu*, extra veracem fenfum excedens
fic ait: Legibus natum omnis filii pater,
dominus eft utique ejus: & idcirco unige-
nitii Filii Dei ipfe qui genuit eum Deus,
fimul & Deus & dominus & pater eft. Si-
milliter autem & in epiftola ad fanctum Alex-
andrum praeceptorem magni Athanafii fic
refta, cujus initium eft; Cum quanta folli-
citudine, vel cum quanta cura ad ' hac lit-
teras veneritis; expreffius blasphemans fic ait:
de Ario & ejus affectis: Calumniantur eos
litteras tuae, tamquam dicentes, quia Filius
ex non exiftentibus factus eft, ficut unus ex
omnibus, at ifti proteftantur epiftolam, quam
ad te feraeram: in qua fidem fuam exponen-
tes, ipfis verbis hac confitebantur: Legis
videlicet ac prophetarum, & novi tefta-
menti Deum genuiffe Filium unigenitum
ante tempora aeterna, per quem & omnia
& facrula fecit: genuiffe autem eum non con-
fedtura, ' fed veritate, ac fubjectile pro-
prie voluntati, inconvertibilem & incom-
mutabilem, creaturam Dei perfectam, fed
non ficut unam ex creaturis. Si ergo litte-
rae ipforum veritatem dicunt, ' utique apud
ipfos ' fed veritate: in quibus confitentur Filium Dei
ante tempora aeterna, per quem fecit &
facula, effe inconvertibilem & creaturam
Dei perfectam, ' fed non ficut unam ex
creaturis. Porro epiftola tua calumniatur
ita, tamquam dicentes, quia Filius factus
eft ficut unum omnium: cum hoc non di-
xerint, fed clare defineriint, quia non fi-
cut unum ex creaturis. Nota ergo, fi non
prorinus cis iteram occaliio detur ad repre-
hendendum & detrahendum movendi quoc-
quo voluerint. Iterum non accafabat dicifle,
quia qui eft, ' eum qui non eft, genuit. Mi-
rae autem fi poffit quis aliter dicere. fi enim
unus eft qui eft, profecto ex ipfo factum eft
omne quod eft ' eum ipfo: fi vero non folus
ipfe eft qui eft, fed & Filius eft qui eft: quo-
modo cum qui erat, is qui eft gignebat? Tali-
ter enim utique duo effent ' qui exifterent. Et
hoc quidem Eutheriae ad memorandum Alex-
andrum: fed & alia epiftola ipfius ad comde-
mum virum facrum ferunter, in quibus in-
veniuntur varia blasphemia: illos qui circa
Arium funt, defendentes. Similiter & ad Eu-
phralionem epifcopum mittens, expreffius
blasphemans; cujus epiftolae initium eft ita: do-
mino meo per omnia gratia confecratae in ce-
teris, Non enim fimul cum Patre Filium fuifle
fatemur; verumtamen ipfe Filius Dei, qui ma-
gis quam ipfe Filius novitatem ' Patre & mi-
norem atque inferiorem feciens, ' admodum pi-
hor etiam non doceat, dicens: *Pater qui mifit me, major eft*. Et poft alia: Nam & ipfe qui-
dem Filius Deus eft, fed non verus Deus. Et
alia ftoto ergo fcripfit ejus oftendit ut Arii & compa-
nium ejus dogmata praedicare. Cum hac autem
apoftatica fua haereti Arianae infanie inventor-
ibus & unam naturam dogmatizant in unitio-
nem ' in eft per fubjectionem ; & praedicant eam-

ἀνῴκει· ἢ μᾶλλον, ὅτι ἀδίκητοι τοῦ παρὰ κυρίου. ὁ
γὰρ κερδὴς ἐκεῖνος ἐν ὀλιγοψυχίᾳ, ἢ τόλματι ψεύ-
δους ἐν σωτηρίᾳ ἐλαυνόμενος, πάντως ὑπὸ
τῆς φυγομαχίας αὐτῶν συγκινεῖται λόγον, τὴν
ἀλήθειαν ἀπαρνούμενος, καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπου
λόγον ἀνεκφοίτητον ἐκτιθέμενος· ἀεὶ δὲ ἀλλοιούμε-
νος τῶν πέντε χρόνων· ἔμεινε γὰρ Αἰθίοψ τὴν ἀλλοί-
ωσιν τοῦ δέρματος αὐτοῦ. ὁ γὰρ τὴν ἐμφαινομένην αὐτῷ πά-
νυ τὰ τοιαῦτα κρίσις μὴ φεύγειν, ἢ τὴν ἀλήθειαν ἐκ-
φανεῖς ἐκβεβλῆκεν, ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκφοίτησιν
ὑπὸ τῶν, κέρδους ἕνεκα, ἀπὸ τῆς ἀνωφελοῦς εἰς
τὴν ὠφέλιμον κίνησιν αὐτῶν· ὅτε δὲ τὴν ἀνωφελοῦς εἰς
ἐκεῖ ἐν κίνησιν ἐκ πάτρ. ὑπάντα δὲ ἐν ἀλλοιῶν ἐν
κίνησιν ἀλλοιῶν ἐκεῖνος ἐπιτοῦλλ ἐκεῖνος τὴν ἀλλοιῶν
ἀλλοιῶν, τὸ ἐκεῖνος ἐν ἀλλοιῶν ἐν ἀλλοιῶν ἐ

ACTIO SEXTA.

mitates habent in se. Non enim ultra fania A Σάκκινος ἐπεσκόπει, τὸ πάρχῃ· ἐλέγχῳ τῷ ὀνόματι· ἐκεῖ τὴ φαρὰ τὴς ὁσότητος ἀποκαλύπτει. ὁ μὲν ἔστιν κτίσι φυσὶς· μετὰ δὲ γε τὴν ἀπόκτασιν ἐν μὲν αὐτὸ τὸ σῶμα τὴ σπουδὶς, τὴλλὰ ἐλέτι τὰς ἀδρότητας τὴ ἀνθρωπίνου ἐν ἑαυτῷ· ἐν γὰρ ἐστιν τὸ κόσμω, ἐξίφρα τοῦ τ' σωτῆρα ἐστιν ἐκεῖνο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνθρωπον· ἐν ἐκεῖ τὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑωυτοῖς. ἔμοὶ γὰρ κάμνω, τὴτὸ τὴ μεσοῦμνος· καὶ ἀμφοῖν ὁ ἐν ὄδῳ τὴ θεοπρεπεστέρτ, ἡ ποιῆσι θεὸ σῶμα. πεφύκασι καὶ ἐτὶ κατὰ τὴν ὑλὴν, ὥστερ ἐμὲ λόγω τὸ τὴ ἀνθρώπου ἔθνος ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ ἀμφοῖν τὸ τὴ τοῦ κόσμου· ὅθεν ὁ σῶμα τὸ τὴ Παῦλου τὸ τὴ ἐν ἐκ ἡμῖν ἀπὸ Χρεστοῦ, ἀ σάρκα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὴ ἡμῶν κόσμω. ὅθεν τὸ ἀν θρώπινα. μεταβαλὼν δὲ τὴ ἐς θεότητα φύσιν ἐν ὑπὲρ τὴ ἀνθρωπίνου ἐν ἑαυτῷ, ὁ ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνου ἐν ἑαυτῷ· ἐν ἐκ ἐν ἑαυτῷ· ἐν ἐκ ἐν ἑαυτῷ· ἐν ἐκ

ACTIO SEXTA. pietate repletam; nec non & horum confer-A monicatores & aeque magistros. Deinde pervera problemata nec dum diriguntur, adjectionibus malum autem abundare facientes, adhuc afferuerant.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Hæc ergo scripturalia & paterna testimonia in præsenti definitione nobis ex multis pauca colligentes posuimus, ne in longum extendentur: cum sint etiam & alia diversa, quæ sunt definitiones propter infinitam multitudinem. Ex his ergo divinitus inspiratis & beatis scripturis ac patrum firmior edifitatis, & supra petram divine fervitutis, quæ in spiritu & pedes nostros lucentes: in nomine sancte Trinitatis, nos vice apostolorum principalis Trinitatis, nobis vati effati omnes nisi qui sacerdotii dignitate circumdantur, una voce definimus, abcellam fore & alienam atque abominabilem ex Christianorum ecclesia omnem imaginem ex diversa materia & coloribus per modum pictorum artem effectam.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ecclesiasticæ traditioni cervicem suam inclinare nollatenus passi, fed obcæcati ad electionem congrecitis, perceptionemque veritatis, & piam traditionem probisselem fanciencies, non torrente voluptatis potari passi sunt; ut heret in eis fons aquæ saliendis in vitam æternam, hujus aquæ sitientes garrulli affectores: fed ex lacubus contritis irrigati, fuxtidam flirpem germinaverunt, habentem fructum fel amaritudinis; & mendacium super mendacium adjicientes, protulerunt! Plurimis etiam aliis existentibus scripturalibus testimoniis, quas sponte diminimus. Igitur ipsi jam offensium est, quoniam quot probabilium patrum testimonia ab eis prolata sunt, iuam jaffitiam flatuere quærentes, hæc perverte Intellexerunt. Quotquot autem adscriptarium sunt, non sunt divini Spiritus. Unde & affatur eos melos in spirim cantens beatus David: *Panis eorum ab omni fapidine ad pectorum fumus: fabia dolofa in corde, & corde locuti sunt mala.* Et iterum fiducialiter agens loquitur Isaias, dicens: *Consilium malorum insipia confilium: non enim meruerunt sapere, quia obfuscati sunt videre oculis fuis.* Etenim fanas definitiones & leges derelinquentes, verbis fimulant pietatem, & tenarant quæ dam pia pronunciare, ut per fenfum bonum qui in his inest, nec super reliquis incredibilis habeantur, dum ajunt: In nomine fanctæ ac superfubstantialis & vitæ principalis Trinitatis. Sed erga fenfum male operati volentes, ex proprio fenfu pronuntiant & definiunt, nudam ponentes impietatem, neque judicium Dei in mente accipientes, neque dominicam fententiam clamantem intelligentes: *Quicumque fcandalizaverit unum ex minimis iftis qui in me credunt, expedit ei ut fuspendatur mola afinaria in collo ejus, & demergatur in mare.* Sicque demum quemadmodum porci quidam margaritas, id eft ecclesiasticas traditiones conculcantes, abjectam & abominabilem ex Christianorum ecclesia omnem imaginem ex diversa materia tumultuati sunt. Igitur, facientes confilium, & non per dominum; & fponfiones, & non per fpiritum ejus: & licus lupi graves in gregem Christi fuspervenerunt: fed veritatis clarissimæ & lucis jubar immobilem confidentiam habet. Quis enim nefciat, quod imaginis inhonoratæ, in eum profecto, cujus imago eft, referatur inhonoratio? Hoc veritas ita novit, & natura edocet terum, atque cum hac concinant & divini patres; & quidem S. Basilius dicens: Imaginis honor ad primitivum transit. Athanasius vero: Qui ergo adorat imaginem, in ipsa adorat tegem. & fimiliter Chrysostomus: Nefcis, quia cum imagini regis injuriosus fceris, ad principale dignitatis affers injuriam? Et ipsi quidem patres naturam retum fecuti funt; illi vero infiangent & adversus ecclesiam & adversus veritatem; quia non folum blasphemia fent plenæ, fed & amentiæ ac indifciplinationis fuperfluitatem fermo ifporum habet. Oportebat ergo eos commanere & nihil diffonantem vocem pronuntiare, & priftem traditionem fimare, fibique diligenter acquirere, quam fidelium univerfa multitudo ex traditione apofto-B rum & patrum temoit & confeffa eft; & non novitatem & interceptionem facere confoludinis, quæ plus in nobis retenta eft. Quæ enim traditio fuit in catholica ecclesia, neque augentium, neque decrementum admittunt. Maxima enim apponentem & admentem vincit pœna. *Maledictus* enim, ait, *qui transfert terminos patrum fuorum.* Sed non habuerunt propofitum ad cognofcendam veritatem. Ergo audient verba illa fapientis: *Qui transfert defiuum lingua mendaci, vana perfequitur, & venient in laqueum mortis.*

TOMUS SEXTUS.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

UTinam in mentem affumpfiffent voces; quam dominus dixit principi apofto-lorum Petro: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, & porta infici non prævalebunt adversus eam.* Sed effecti hæreticorum hujus alieni ac ædificationis, ifta digna defiderat definientes hujufmodi.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

E *Non audere hominem quemquam ultra fluderet tam fcriptum & impium fludium. Qui vero aufus fuerit amalo confiituere imaginem, vel adorare, aut flatuere in ecclesia vel in privata domo, fin secularem: fiquidem episcopus, aut presbyter, aut diaconus fuerit, deponatur: fi vero monachus aut laicus, anathematizetur, & imperialiter tegam obnoxius fit, tamquam contrarius præceptum Dei, & inimicus dogmatum patrorum.*

ANNO CHRISTI 787. βιβλίου ἐκ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας πᾶσαν εἰκόνα ἐκ παντοίας ὕλης πεφυραλόκαστ, τοσῆσκοτὸς βουλαῖ, κ ἐκ κακῶν ἐπωνυθέκας, κ ἐξαὶ τῆ πλάνεσι αὐτῶ ἐ ὑποτάξαι θεφεὶ τῆ σοῦμ τῆ Χρισ ἐκκλησίαν. ἀλλ' ἡ ἀληθινὴς λαμπρότης ὁ ἡ τῆ φωτὶ αὐγῆ ἀνεκφάντοις ἔχει ἡ παρρησίαν. τίς γὰρ οἶδεν, ὅτι τῆς εἰκόνος αἰτιαμένης, πάντως ἡ τοῦς ἐπὶ ἐν ἀτιμία ἐστὶν, οὗς αὐτὸς φερόμενος πάντειλε; τάτο ἡ ἐ ἀληθινὰ ἔστιν οἶδε, ἐ ἡ φύσις τῶ φρεσμῶν δίδαξεν· ἡ ταῦτα συνᾴδουσι θεῖοι πατέρες, ὁ ἐβῆ ἔγκα Βασίλειος λέγων· ἡ τῆ εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὴν πρωτότυπον διαβαίνει. Ἀθανάσιος δὲ· ὁ γὰρ σεβόμενος τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ σεβομένου τὸν βασιλέα. ὁμοίως δὲ καὶ Χρυσόστομος· οὐ οἶδας, ὅτι τῆς εἰκόνος βασιλέως ὑβρίσας, εἰς τὴν ἀξίωσιν τῆς βασιλείας ἀναφέρεις ὕβριν; ἀλλὰ μὴ οἱ πατέρες τῆ φύσει τῆ ἀφεμένου κατακολουθοῦσιν· ὅσοι δὲ ἐκκλησίαν ἢ τῆς ἐκκλησίας ἀντιφέρεσθαι· ὅτι δὲ ἐλλεσφαμίας μόνοι ἐσὶ μεστοί, ἀλλὰ καὶ παραπόνοις ἀμαθίας ὑστερβαλόν ὁ λόγος αὐτῶν ἔγκε. ἀλλ' οὖν αὐτὰ τὰ κοινὰ κ μὴ διεφωνήσαντες ἐκκλησιαστικὴν ἐκείνην παράδοσιν ἐφυλάττετε κ ἀβεβαιοῦσιν ἐκινοῦς ἀθετοῦσιν, ἢν τὴ πατρῶν ἀπὸ τὴ ἀλλοῦς ἐκ παραδόσεως ἀποδεξάμενοι κ τοῦτον κεφαλαιῶν ἐ ἐκκλησιάζετε· ἡ μὴ κρατοῦσιν ἐ ἀφέλειον ἐκινοῦς ἀθετοῦσιν· ἐ ἀνεβάλε ὁ ἐκείνου κεφαλαιῶν ἐ ἐκκλησιάζετε· τὰ γὰρ παραδόθεν ὑπ' τῆ καθολικῆ ἐκκλησίας ἀφορᾶσθαι, ὥτε μήσωτα ἐπεβέχειν· μεγίστη γὰρ ἀφορτωτίδοντ ἡ τὸ ἀφαιρῶν τιμωρία βεσιμ. ἐπικαλεῖται γὰρ, φησὶν, ὁ μακαρίσθεσ ἐκεῖνα τὰ ὅρια αὐτῶ. ἀλὰ ἐκείνοι τὰ ἐ ἐφαίνε· ἐ ἐσόμενοι ἐν ἀκαρφίαις ἀκούσεσθ

ACTIO SEXTA.

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ecclesiam universam accusantes, & in hoc minime contenti, neque saturitatem impietatis accipientes, adhuc sine lege & sine jure desiniunt non faciendam imaginem. Sed quis rogo eorum qui pie vivunt & sentiunt, istis obediat? Adeo namque confirmata est venerabilium in ecclesiis imaginum exhibitio, ut ex quo denuntiatum est euangelium usque nunc, in illis manifestatæ consistant: & omne quod antiquitate excellit, reverendum est. Quid enim aliud jubet divinus apostolus * Corinthiis scribens: *Tenete traditiones quas accepistis?* Et rursus Timotheo Titoque profanas vocum novitates præcipiens devitare. Omnes ergo Christiani tamquam in sancta catholica ecclesia geniti, traditiones quas accepimus, tenemus, & in illis stabilimus, & novitates vocum devitamus, sequentes divinum apostolum. Et quotquot per singula tempora nobilibus patribus nostris visa sunt supra fundamentum apostolorum & prophetarum superædificanda, recipimus: ea vero quæ aliter se habent, ut inimica & impugnantia execramur; omnia videlicet quæ a pessimis & impiis hæresibus vane depromta sunt: cum quibus & noviter fabrefactam Christianos accusantium garrulitatem, utpote Deo odibilem execramur abominantem. Porro extensam habentes impietatem, non solum linguam acutam habuerunt * ad quamdam fraudem, sed & manum imperantium calumniari & percutere docuerunt, dicentes: Imperialium legum obnoxius habeatur qui non illis paruerit. Ex hac igitur voce multa & diversa per orbem diffundebantur: crudelitas indeficienter, hoc studium erat imperantibus & * principibus ejus atque alienis episcopis. Et quæ lingua potest hæc tragicis fletibus enarrare? Unde autem, vel qualiter incipiam singularum rerum hinc gestarum referre turbationes, timores, persecutiones, custodias monachorum per civitates, atque flagella, vincula eorum per multos annos, catenas circumdatorum pedum, sacrorum vasorum demolitionem, codicum ustionem, sanctorum templorum profanationes, venerabilium monasteriorum pollutas translationes in sæcularia receptacula; ita ut inhabitantes in eis reverendi viri post rapinam bonorum suorum ad barbaricas regiones pergerent, & more apostolico meliorem ducerent vitam, eligentes potius inter gentes degere, quam cum contribulibus conversationem obscœnam ducere; divino obedientes apostolo præcipienti, cum hujuscemodi nec cibum sumere. Et quod est horum omnium atrocissimum, quia etiam usque in præsens hæc impietas profanationis venerabilium monasteriorum apud quosdam prævaricatorie permanet: & pro sacris hymnis & voce exultationis, quæ in tabernaculis justorum fiunt, cantica meretricia & satanicæ modulationes: & pro creberrimis genuflexionibus, saltatoriæ * disputationes. Cum his autem pericula, tumultum, commotionem, verbera, pœnas, orbationes oculorum, excisiones narium, mutilationes linguarum, ignominiosas fugas, id est exilia reverendorum virorum, quia per universum orbem dispersi sunt; sancta-

* Thessalonicensibus 2. Thess. 2. 2. Tim. 6. 1. Tim. 1. Tit. 3.

* ad peccandum: loquendo

* Gr. princip. & ipsis adversariis episcopis.

1. Cor. 5.

* inflexiones. * λογίσματα legit Anastasius.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τῆς ἐκκλησίας ἁπάσης κατηγορήσαντες, καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἀρκεσθέντες, μήτε κόρον τῆς ἀσεβείας λαβόντες, ἔτι ἀνόμως καὶ ἀθέσμως ὁρίζουσι μὴ ποιεῖν εἰκόνα. καὶ τίς ἂν τῶν εὐσεβῶς νοούντων ἢ βιούντων τούτοις πεισθείη; τοσοῦτον γὰρ ἐβεβαιώθη ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐμφάνεια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅτι ἀφ' οὗ κατηγγέλη τὸ εὐαγγέλιον μέχρι τοῦ νῦν, ἐν αὐταῖς ἀναδεδειγμέναι εἰσί· καὶ πᾶν τὸ ἀρχαιότητι διαφέρον, αἰδέσιμον. τί γὰρ ἄλλο κελεύει ὁ θεῖος ἀπόστολος Κορινθίοις γράφων· κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε; καὶ αὖθις Τιμοθέῳ καὶ Τίτῳ· τὰς βεβήλους κενοφωνίας ἀποτρέπεσθε. πάντες οὖν οἱ Χριστιανοί, ὡς γεννηθέντες ἐν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν, κρατοῦμεν, καὶ ἐν αὐταῖς βεβαιούμεθα, καὶ τὰς νέας κενοφωνίας παραιτούμεθα, ἐξακολουθοῦντες τῷ θείῳ ἀποστόλῳ· καὶ ὅσα κατὰ καιροὺς τοῖς ἀοιδίμοις ἡμῶν πατράσιν ἔδοξεν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἐποικοδομῆσθαι, δεχόμεθα· τὰ δὲ ἐναντίως ἔχοντα ὡς ἐχθρὰ καὶ πολέμια διαπτύομεν· λέγομεν δὴ πάντα τὰ παρὰ τῶν αἰσχίστων καὶ δυσσεβῶν αἱρέσεων φλυαρηθέντα· μεθ' ὧν καὶ τὴν νεότευκτον τῶν χριστιανοκατηγόρων ὡς θεοστυγῆ ἀθυρολεξίαν προσοχθίζοντες, μυσαττόμεθα. ἐκπεπταμένην δὲ ἔχοντες τὴν ἀσέβειαν, οὐ μόνον τὴν γλῶσσαν τεθηγμένην ἔχον πρὸς τὸ ἁμαρτοεπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα τῶν κρατούντων συκοφαντεῖν καὶ πλήττειν ἐδίδαξαν, εἰπόντες· τοῖς βασιλικοῖς νόμοις ὑπεύθυνος ἔστω ὁ μὴ αὐτοῖς προσανεχόμενος. ἐκ ταύτης οὖν τῆς φωνῆς πολλά τε καὶ παντοδαπὰ τὴν οἰκουμένην διῆλθεν, ὠμότης ἔντονος ἐξησκεῖτο τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῖς τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπισκόποις. καὶ ποία γλῶσσα δύναται ταῦτα ἐκτραγῳδῆσαι; πόθεν δέ, ἢ πῶς ἄρξομαι, ὅθεν ἕκαστον τῶν πραγμάτων διηγήσασθαι; τοὺς κλόνους, τοὺς φόβους, τοὺς διωγμούς, τὰς κατὰ πόλιν φρουρήσεις τῶν μοναχῶν, καὶ μαστιγώσεις, τὸ δεσμώτας αὐτοὺς εἶναι ἐν πολλοῖς ἔτεσι, ἁλύσεις τοῖν ποδοῖν περικειμένους, τῶν ἱερῶν σκευῶν τὸν ἀφανισμόν, τῶν βίβλων τὸν ἐμπρησμόν, τῶν ἁγίων ναῶν τὰς κοινώσεις, τῶν ἁγίων μοναστηρίων τὰς βεβήλους μεταποιήσεις εἰς κοσμικὰ καταγώγια· ὥστε τοὺς ἐνδιαιτωμένους ἐν αὐτοῖς εὐλαβεῖς ἄνδρας μετὰ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν τὰς βαρβαρικὰς χώρας καταλαβεῖν, ἀποστολικῶς κρείττονα ζωὴν ἡγησαμένους τὴν εἰς τὰ ἔθνη διαγωγὴν τῆς μετὰ τῶν ὁμοφύλων βεβήλου συναναστροφῆς, τῷ θείῳ ἀποστόλῳ πειθομένους, τοῖς τοιούτοις μηδὲ συνεσθίειν. καὶ τὸ δεινότατον πάντων, ὅτι καὶ ἕως τοῦ νῦν αὕτη ἡ ἀσέβεια τῆς βεβηλώσεως τῶν ἁγίων μοναστηρίων παρά τισιν ἀθέσμως διαμένει· καὶ ἀντὶ τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ τῆς φωνῆς τῆς ἀγαλλιάσεως τῆς ἐν σκηναῖς τῶν δικαίων, πορνικὰ καὶ σατανικὰ μελῳδήματα· καὶ ἀντὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων γονυκλισιῶν, ὀρχηστικὰ λυγίσματα. σὺν τούτοις καὶ τοὺς κινδύνους, τὸν τάραχον, τὸν σάλον καὶ αἰκισμούς, τὰς ποινάς, τὰς πηρώσεις τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς ἐκτομὰς τῶν ῥινῶν, τῶν γλωσσῶν τὰς ἀποτομάς, τὰς ἀτίμους φυγάς, ἤγουν ἐξορίας τῶν εὐλαβῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεσπάρησαν· τοὺς τῶν ἁγίων προσώπων

ANNO CHRISTI 787.

πων ἐμπρησμούς, τῆς γενειάδος τὰς ἐκκαύσεις, τῶν παρθένων μετὰ τὴν πρὸς Χριστὸν σύνταξιν, τὴν ἄνομον καὶ βιαίαν συζυγίαν· καὶ τὸ δεινότατον πάντων, τὰς μιαιφονίας. ταῦτα καρποὶ τῶν ἐρεσχελούντων κατὰ τῆς ἀληθείας. ταῦτα μανία σαφής, καὶ οὐ κρίσις ἀληθής. ἐπεῖδεν ὁ Θεός, καὶ ἐκ τούτων τῶν συνεχόντων δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ. καὶ δόξα αὐτῷ. ἀμήν. ὑπὸ δὲ τῆς ἰδίας ἀθέσμου βουλῆς παρεωραμένοι, ἐκ τῆς ἀληθείας ἐλέγχονται, λέγοντες οὕτως.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ὁρίζομεν δὲ καὶ τοῦτο, μὴ τολμᾶν ἄνθρωπον τὸν οἱονοῦν, ἐκκλησίας Θεοῦ ἢ εὐαγοῦς οἴκου προεστῶτα, προφάσει ἐκμειώσεως τῆς τοιαύτης τῶν εἰκόνων πλάνης ἐπιβαλεῖν τὰς αὐτοῦ χεῖρας εἰς ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ ἅγια σκεύη χάριν μεταποιήσεως, τοῦ εἶναι αὐτὰ ἔνζωδα.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ταῦτα στόματα μὴ φοβουμένων τὸν κύριον ἐξηρεύξατο. τίς γὰρ ἂν τῶν ἐχόντων τῷ φόβῳ καθηλωμένον τὸν νοῦν, τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένα τολμήσειε τῇ τῶν εἰδώλων προσηγορίᾳ ἀποκαλέσαι; οὐδὲ τῶν λίαν ἀμαθῶν καὶ ἀπαιδεύτων, εἰ μή πού ἀμνημονήσειε τὸ μέγα καὶ σωτηριῶδες μυστήριον, ὃ ὁ Θεὸς λόγος σαρκὶ ἐπιδημήσας ἐν ἡμῖν εἰργάσατο, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης. τὸ γὰρ ζῶδα καλεῖν σύνηθες τοῖς ἀσεβέσι τὰ τῶν ἐθνῶν εἴδωλα. ὄντως ταῦτα τῶν ἐκ τῆς γῆς φωνούντων τὰ βατταρίσματα, καὶ τῆς τούτων κοιλίας τὰ ἀποφθέγματα· ἥτις χορτάσματι κοπρώδη λαβοῦσα, δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῷ νοῒ ἐκπέμπουσα, παραπλῆγας καὶ φρενητιῶντας τοῦ γελᾶσθαι ἀξίους πεποίηκεν. διὸ ἐπιφέρουσιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Μήτε μὴν εἰς ἐνδυτὰς ἢ ἕτερα βῆλα, ἢ εἰς ἕτερόν τι ἀφιερωμένον εἰς ἱερὰν ὑπουργίαν, διὰ τὸ μὴ ἀχρείωσιν εἰς αὐτὰ γίνεσθαι.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Διαβάλλοντες καὶ ὁρίζοντες κακῶς δέχεσθαι τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, αἰσχρά τε καὶ εἴδωλα καὶ ἔνζωδα ταύτας ἀποκαλοῦντες, νῦν ὥσπερ ἐπιλαθόμενοι τῆς ἑαυτῶν ἐναγοῦς ἀποφάσεως, ταῦτα μένειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς τῷ Θεῷ καθιερωμένα κρίνουσιν. εἰ δὲ τῷ Θεῷ καθιέρωνται, πῶς αἰσχρὰ καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὑρήματα; ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι Καϊαφαϊκὴ ἡ ἀπόφασις. ἐκεῖνος γὰρ τῇ μὲν κακίᾳ τὸν Χριστὸν ἀπέκτεινε, ἀγνοίᾳ δὲ ἀληθεύων, σωτῆρα τοῦτον τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὡμολόγει. οὕτως καὶ αὐτοὶ ἀφομοιωθέντες αὐτῷ, τῇ κακίᾳ μὲν πλάνην, καὶ ζῶδα, καὶ αἰσχρά, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρημα τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων θέαν ἐνδιαβάλλουσιν. ἄκοντες δὲ καὶ ὑπὸ ἀληθείας ἐλεγχόμενοι, ἱερὰ ταῦτα καὶ ἀναθήματα τῷ Θεῷ ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν, καὶ ταῖς πάγαις τῶν ἰδίων ἐρεσχελιῶν περιπίπτουσιν. ὅθεν φενακίζοντες τοὺς αὐτοῖς ἑπομένους προσφθέγγονται.

ACTIO SEXTA.

rum facierum adustionem, barbarum incendia, virginum post fœdus Christo promissum, iniquum & violentum conjugium: & quod his omnibus est truculentius, homicidia. Hi sunt fructus contra veritatem pervicaciter contendentium: hæc est vesania manifesta, & non judicium verum. quæ vidit Deus, & his omnibus continuis malis liberavit ecclesiam suam. Et gloria ipsi. Amen. De nequam autem consilio suo contempti, a veritate arguuntur, dum taliter ajunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Definimus autem & hoc, non audere hominem quemlibet, qui ecclesiæ Dei aut venerabili domui præest, sub obtentu diminutionis talis imaginum erroris, mittere manus suas in sancta vasa quæ sunt Deo deputata, causa transferendi ea * in simulacra.*

* Gr. in alia usus, quod simulacris absit fieri.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hæc ora non timentium dominum eructarunt. Quis enim eorum qui habent divino timore confixam mentem, ea quæ Deo sunt deputata, præsumeret idolorum vocabulo nuncupare, licet nimium sit indoctus ac indisciplinatus? nisi forte oblitus fuerit magni & salutaris mysterii, quod Deus Verbum carne adveniens in nobis operatus est, eruens nos ab idolorum errore. Nam simulacra vocare Dei cultoribus moris est gentilium idola. Vere hæc eorum sunt, qui ex terra garrulitates provocant, & de ventre eorum pronuntiationes eliciunt; qui saturitatibus stercoralibus conceptis, putridas evaporationes mentis emittens, vesanos & phrenesi captos effecit. Unde & inferunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Sed nec in vestes, aut alia vela, vel aliud quid consecratum in sacrum ministerium, ne inutilitas in illa efficiatur.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Detrahentes & deliberantes, quod male recipiat imaginales picturas ecclesia sanctorum, turpia, & idola & simulacra has appellantes; nunc velut obliti suæ scelestæ sententiæ, hæc manenda in ecclesia tamquam Deo consecrata judicant. Et si Deo consecrantur, quomodo turpia sunt, & diabolicæ artis adinventiones? Sed certum est quod Caiphæ sit sententia. Ille enim malitia quidem Christum occidit, ignorantia vero vera dicens, hunc salvatorem humani generis confitebatur. Ita & ipsi similes ei facti, malitia quidem errorem, & simulacra, & turpia, & diabolici argumenti adinventionem, imaginum effigiem dicunt: nolentes autem & a veritate convicti, sacra hæc & Deo dicata confiteri coguntur, & in laqueos propriarum contentionum incidunt. Unde eos qui sequuntur illos deridentes, alloquuntur.

Joan. 11.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si vero qui a Deo accepta virtute, velut transfere eadem valet vel pellere, non audere tum absque conflictu et nimia sanctissimi et beatissimi universalis patriarchæ, ac præceptione piissimorum et amicorum Christi imperatorum nisi forsan hoc egere, ut hac occasione diabolus excitetur Dei humiliet: sed nec quemquam principum, vel eorum qui ipsis subsunt, id est laicalis ordinis, hujusmodi occasione immittere manum in divina temple, et hac capiteare; quemadmodum a quibusdam qui inordinate ambulabant, ante jam talia facta sunt.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Quis non deridet, immo lamenteur super hac legislationes? Propter hac enim valoquia verba nulli temere pertinaciperunt [a] graves manus immittere in sacrata vasa, ab ipsis videlicet fumentes excultationes. facite namque malitia labitur. Illos enim [b] providentes beatitudinem, ut ipsi dicunt, fed ut veritas fe habet, alienos episcopos defraudatores aurum & argentum facrorum monumentorum, atque factas in meditatione [c] furas, ' fic operati funt, in communes domos & balnea atque theatra hæc tranfmutantes: & quondam fanctis horum judicio politata funt, & gloriantes ajunt.

[a] Gr. Ibidem.
[b] Gr. pretum contines
[c] Gr. Ipsi quoque fic

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

His autem bene habitis, atque gratia divina firmatis, justum judicavimus, hoc catholicum ac Deo placente scripto nostro definitione capitulares exponere: quoniam & nos putamus apostolice dicere: fed & credimus nos fpiritum Christi habere; & fecut antecessores nostri nos in ipsum credideruut, quadam fynodice definitione locuti funt, & nos credimus in ipsum, " per quem loquimur: poft quæ fuam quæ præcepta funt, patrias definitiones, confpuentes & concudite quæ nobis videntur, definitiones.

[a] Gr. propter quod etiam hoc
[b] Gr. præmiscuerunt, pro

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Multis & variis fuperius delitatis, prativatem fuam expreffe pronuntiantes, & in multa hanc difpertienes, femaritipus magistris ecclefiæ concaue atiuntur, & cum facris corum affaribus fcelefhas definitionem fuas arrogantur annumerant, mendacium venerati commiffere volentes, & quodammodo melle hinfiffuos temperantes. Sed qui fpiritu Dei aguntur, quod melius eft a pejore diftcernunt, & quæcunque pie tamquam a fanctis patribus ante fant definita, recipiunt: quæcunque vero perverfe ab his dicta funt, offendi retundunt. Ipfi enim falfoqui confiteatur quidem fe nolle Deum, fed a femita quæ ducit ad regiam viam exaubitant, fincerræ fidei noftræ verba malitiæ veneno inficientes, & fua inficientæ affinas habentes hæreliarchas. Nam & ipfi piura ecclefiæ catholicæ

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἰ δέοιτο λαβεῖν παρὰ Θεοῦ δώδεκα, ὁ διδόντα μεγαυτοῦσιν τὰ αὐτὰ ἐκδὸν ἢ ἐκδόντος, μὴ πολμᾶν αὐτὸν ἄτερ γνώμης κ' ἀνθρεσιν τὴ ὑγιωτάτου κ' μακαριωτάτου οἰκουμενικὴ πατριάρχου, κ' ἐπιτροπὸν τῆ βασιλεσάτων κ' φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν τῶν ἀφθέρων, ἵνα μὴ τὴν ἀφορόσιν ταύτη ὁ διέβολος τὸς ἐκκλησίας τὰ Θεῦ πατεινῶν. μῶν δὲ τινα τῶ ἀρχόντων ἢ τὰν αὐτοῦ, ἤτοι τὰ λαϊκὰ τὰ μετὰ τὰ αὐτὰ προφέρω ἐπιβάλλοντ ἢ χρῆμα τὰ θείου ναοῦ, ἢ τάνεσι μὴ χωλαντίζοντ, καθὼς ποιῶν ὑπὸ τινῶν ἀτάκτων περιφόμενω πρὸ ἐν χρόνω.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τίς οὐ γελάσειεν ἐπὶ τούτῳ τῆ ὑφεσθοτία, μᾶλλον δὲ θρηνήσειεν; διὰ τοῦτο γὰρ τὰ ἐκείνου χαμαιτυπῶν πολλοὶ κεφαλλμεσκ' τὰς βεῖμας χῆρας ἐπιβαλεῖν ὁ τὰς ἱερατικοὺς σκέλεσι, ταῦτα τὰ βαθυτάτ κ' λαβόντες τὰς φορεσάνας. δόλωλον γὰρ ἐκείνε. αὐτὸς γὰρ πυελθόντες τὰς μακαριωτάτου, ὡς αὐτοὶ φασιν, ὡς ἀν ἢ ἀλήθεια φύσιν, ἀλλοτριεπιτρόπους φυτεύομεν τὰ χρυσὰ κ' πάντ' ἱερῶν ἱερῶν ἀνάθεμάτων, ἃ τοῖς τὰ μυστήριο ἀπολμψιμαίοσις, ἃ αὐτοὶ τὰν κεγάφαστ, ἢς μεγάλας οἴκοις & λουτρὰ κ' θέατρα τοῦτο μετακοσμοῦντες· ἃ πάλαι τὰ τῶν κρίσει εὐβεβαιώθησαν. ἃ ἐξωκαμμένοι φασίν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τοῦτον δὲ καλῶς ἡμῖν ὡς τοιμωθέντων τῆ Θεῦ χάριτι, δίκαιον ἐκείνεῖν τῶδε ἐμβῆ τὰ ἐκθολεῖν κ' θεωρῆσαι σὺν ἡμμικατι ὁρῶν κεφαλαιῶν ἐκθλῆς· ἐπειδὴ ἡμεῖς δοξάζῃ ἐπεκαλεῖν ἠθεῖ, ἐλθὲ μᾶλ ἡ πνεῦμαῖ ἡ ἐμμὶ λαλεῖ ἐγχεν. ἢ καὶ ἄπτρ ὁ ἀρῶ ἡμῶν εἰς αὐτὸ πνεῦματα τὸ ἀνθρωπεῖῶν ὡν αὐτῆ ἀεὶ θεῦ ἐστὶν ἀκαλλιόκαν, & ἡμεῖς πιθεῦμῶ εἰς αὐτὸ, διὰ κ' λαλεῖῶν· μετὰ τὰς ἀφοτὰς ἐστοιβῶν ταρεκεῖς ὁρῶς ἀεὶ θεῦ & συμφόνως τὰ δόξατα ἡμῖν ὁρῶ ὁρῶ.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Γελάσειε & πανταχοῦ ἀνοῦν λαμβόσεται, ὡ ἴδιαι φωλοῦσιν τρεῦς ἀτοφλιμέμοις, ἢ κὲ πολλὰ τοῦτω δεῦλοτε, ἀνεῦτε κερκοφόρων τοῦ δίδαγμάτος τὰ ἐκλησίας ἐξεστῶ, ἢ τοῦ ἱερεῦ κ' ἀνθρῶν ἐμφόρτων τὰ ὑπόγνῶ αὐτῆ ἐσοι σωκεφθιμῶν & ἀλαζόνεσι, τὴ ὑβῶν τῆ ἐλαθεῖν σὺν ἀπαιτεμῆμι βυλόμενοι, ὅτε δηλοπόρεν ἀκαρῶῶν μὴ πιστεῖ. ἀλλ' οἱ τὰ θεῖω πνεῦματι ὀδηγῆμῶν διακρίνοντ τὰ κρέττω ἀπὸ τὰ χείρονος· ἢ ὅστα μὴ δέχεσθαι ὡς ἀρχὴν τοῦτων κερκοφόρῶν τὰ κεφαλῆ κρατοῦσι· ὅστε δὲ δεῦ μαθῆσω ὡς τὰ αὐτῆ λαλῶν, ἀτοφόρτοι. αὐτοὶ γὰρ οἱ ψεῦδοφῆμοῦν ὁμολογοῦσι μὲν εἰδέναι Θεῦ, τῆς δὲ ἀτεκρῶτου τρίβῶ κρῶς τὴ βασιλεῖῶν ὁδῶν ἐκτρέποντοι, τῆ τῆς ἡμετέρας ἐκλεκτῆς πίστεως ἐμμετα ποικίλοις ἐν ὀφεσιν, & ἀπαιδεῦτοι ὁμῶρῶ ἐχοντοι τὰ τῶν αἱρεσιῶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ δέοντ λαβεῖν παρὰ Θεοῦ δώδεκα, ὁ διδόντα μεγαυτοῦσιν τὰ αὐτὰ ἐκδὸν ἢ ἐκδόντος, μὴ πολμᾶν αὐτὸν ἄτερ γνώμης κ' ἀνθρεσιν τὴ ὑγιωτάτου κ' μακαριωτάτου οἰκουμενικὴ πατριάρχου, κ' ἐπιτροπὸν τῆ βασιλεσάτων κ' φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν τῶν ἀφθέρων, ἵνα μὴ τὴν ἀφορόσιν ταύτη ὁ διέβολος τὸς ἐκκλησίας τὰ Θεῦ πατεινῶν. μῶν δὲ τινα τῶ ἀρχόντων ἢ τὰν αὐτοῦ, ἤτοι τὰ λαϊκὰ τὰ μετὰ τὰ αὐτὰ προφέρω ἐπιβάλλοντ ἢ χρῆμα τὰ θείου ναοῦ, ἢ τάνεσι μὴ χωλαντίζοντ, καθὼς ποιῶν ὑπὸ τινῶν ἀτάκτων περιφόμενω πρὸ ἐν χρόνω.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τίς οὐ γελάσειεν ἐπὶ τούτῳ τῆ ὑφεσθοτία, μᾶλλον δὲ θρηνήσειεν; διὰ τοῦτο γὰρ τὰ ἐκείνου χαμαιτυπῶν πολλοὶ κεφαλλμεσκ' τὰς βεῖμας χῆρας ἐπιβαλεῖν ὁ τὰς ἱερατικοὺς σκέλεσι, ταῦτα τὰ βαθυτάτ κ' λαβόντες τὰς φορεσάνας. δόλωλον γὰρ ἐκείνε. αὐτὸς γὰρ πυελθόντες τὰς μακαριωτάτου, ὡς αὐτοὶ φασιν, ὡς ἀν ἢ ἀλήθεια φύσιν, ἀλλοτριεπιτρόπους φυτεύομεν τὰ χρυσὰ κ' πάντ' ἱερῶν ἱερῶν ἀνάθεμάτων, ἃ τοῖς τὰ μυστήριο ἀπολμψιμαίοσις, ἃ αὐτοὶ τὰν κεγάφαστ, ἢς μεγάλας οἴκοις & λουτρὰ κ' θέατρα τοῦτο μετακοσμοῦντες· ἃ πάλαι τὰ τῶν κρίσει εὐβεβαιώθησαν. ἃ ἐξωκαμμένοι φασίν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τοῦτον δὲ καλῶς ἡμῖν ὡς τοιμωθέντων τῆ Θεῦ χάριτι, δίκαιον ἐκείνεῖν τῶδε ἐμβῆ τὰ ἐκθολεῖν κ' θεωρῆσαι σὺν ἡμμικατι ὁρῶν κεφαλαιῶν ἐκθλῆς· ἐπειδὴ ἡμεῖς δοξάζῃ ἐπεκαλεῖν ἠθεῖ, ἐλθὲ μᾶλ ἡ πνεῦμαῖ ἡ ἐμμὶ λαλεῖ ἐγχεν. ἢ καὶ ἄπτρ ὁ ἀρῶ ἡμῶν εἰς αὐτὸ πνεῦματα τὸ ἀνθρωπεῖῶν ὡν αὐτῆ ἀεὶ θεῦ ἐστὶν ἀκαλλιόκαν, & ἡμεῖς πιθεῦμῶ εἰς αὐτὸ, διὰ κ' λαλεῖῶν· μετὰ τὰς ἀφοτὰς ἐστοιβῶν ταρεκεῖς ὁρῶς ἀεὶ θεῦ & συμφόνως τὰ δόξατα ἡμῖν ὁρῶ ὁρῶ.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Γελάσειε & πανταχοῦ ἀνοῦν λαμβόσεται, ὡ ἴδιαι φωλοῦσιν τρεῦς ἀτοφλιμέμοις, ἢ κὲ πολλὰ τοῦτω δεῦλοτε, ἀνεῦτε κερκοφόρων τοῦ δίδαγμάτος τὰ ἐκλησίας ἐξεστῶ, ἢ τοῦ ἱερεῦ κ' ἀνθρῶν ἐμφόρτων τὰ ὑπόγνῶ αὐτῆ ἐσοι σωκεφθιμῶν & ἀλαζόνεσι, τὴ ὑβῶν τῆ ἐλαθεῖν σὺν ἀπαιτεμῆμι βυλόμενοι, ὅτε δηλοπόρεν ἀκαρῶῶν μὴ πιστεῖ. ἀλλ' οἱ τὰ θεῖω πνεῦματι ὀδηγῆμῶν διακρίνοντ τὰ κρέττω ἀπὸ τὰ χείρονος· ἢ ὅστα μὴ δέχεσθαι ὡς ἀρχὴν τοῦτων κερκοφόρῶν τὰ κεφαλῆ κρατοῦσι· ὅστε δὲ δεῦ μαθῆσω ὡς τὰ αὐτῆ λαλῶν, ἀτοφόρτοι. αὐτοὶ γὰρ οἱ ψεῦδοφῆμοῦν ὁμολογοῦσι μὲν εἰδέναι Θεῦ, τῆς δὲ ἀτεκρῶτου τρίβῶ κρῶς τὴ βασιλεῖῶν ὁδῶν ἐκτρέποντοι, τῆ τῆς ἡμετέρας ἐκλεκτῆς πίστεως ἐμμετα ποικίλοις ἐν ὀφεσιν, & ἀπαιδεῦτοι ὁμῶρῶ ἐχοντοι τὰ τῶν αἱρεσιῶν.

μεσιόχρας. & αὐτοὶ γὰρ τὴ καθολικὴ ἐκκλησίε τὰ πλόνια σωμεφωνέσαντο, ὃν ἐν τοῖ ἱερὸν κεφαλεβηκότες, ἢ ἀνάθεμα ὁλκηρόνοτο. μεῦ ὃν τῶ μεῖζόν ἐγχρ, λῆν τοιάδε ἀπορθωνόνοτο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴ τις οὐ ὁμολογεῖ κ' τὰς ἀποστολικὰς κ' πατρικὰς παραδόσεις, εἴτε τὰ ἐν ἁγίοις πάμμα τῶν μέρ ἢ αὐτὴ θέοτητα, φύσιν τὴ ὑσίαν, ὁλοσέπτ κ' ὁσῶνῶν, διαμένῃ τὴ κυρεῖσιν, βασιλεία & ἐξουσίαν σε τεσσίνοσεστοῦ, ἢ τὰν φορσοτάτου δόξαν φύσιν, ἀνάθεμα. εἴτε τὴν ὁμοῦσιν τὴ ἐνὸς κ' ἀγίου τριάδος, ἤτοι τὴν ὑὸν & λόγον τὴ Θεῦ κ' πατρὸς, τὴν κύριον ἡμῶν Ἰησῦν Χριστὸν ὡφ' αὐτῶν μὲν τὴ κ' πατρὸς κ' ἁγίου πνεῦματος, ἐκ γὰρ τῶν ὃ τὴ ἡμερῶν τὴν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡμερῶν σωτηρίαν κ' τὴν ἀνθρωπίνῶν ἐκλεῖν ἐλθόντα ἐκ τὴ κυρίου

ACTIO SEXTA. filii a dextris Dei in excelsis super thronum A gloria sedentem, anathema.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Inopinati quidem allegoriæ super hæ phanatica fea sententia demonstrantur. Characteres enim Dei & Patris Filium apostolo prædicante, propter indifinitudinem & incomprehensibilem substantiæ, ipsi alterum facientes, characteres in affumpta a Deo verbo carne prave intelligunt, & ex fensibus insensatis eructant, inanem quamdam sententiam perhibentes: Si quis divinum verbi Dei characterem secundum incarnationem per materiales colores confideratur fludaerit. Quia alterius quidem fubfistentiæ est caro quam affumpfit, & Dei verbi natura, cunctis notissima, tam ex veritate, quam ex principibus ecclesiæ sanctis, videlicet apostolis, & egregiis patribus nostris eodem. Etenim aeranorum inspector Paulus divinus apostolus, secundum quod * dicitur, hominibus volens prædicare ad Deum & Patrem Filii & Dei verbi, nihil proprium & conveniens adinvenit, quam ut exclamaret characterem fubfistantiæ Patris Filium. Ibi autem veritatem in mendacium convertere tentantes, introducunt vituperationes atque quadrifaria voces hæt, venerabilium imaginum odio * configentes. Quæ incidunt in intellectus blasphemiam commendantes, atque in reprobum fensum tradit, adhuc inquiunt.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis inicircumfcripsum Dei verbi affumtum atque fubfistentium, pro eo quod incarnatum fit, fludaverit per materiales colores in imaginibus humana forma circumfcribere, & non potius Deum prædicat, illud nihilo minus etiam post incarnationem inicircumfcriptum esse, anathema.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Tamquam circa opportunas ecclesiasticas traditiones infanabiliter infirmati, & pestilentij languore fensium corruptum habentes, hæc affirmit, & contagium deceptionis recto ferimoni applicans; & decipiatur mente, inicircumfcriptam naturam divini verbi, & circumfcriptam & sibi fpfo affumptam carnem confiderantes hoc enim expresse indicit quod ab ipsis est dictum: Nihilo minus etiam post incarnationem inicircumfcriptum esse. Ubi aliquando hanc levem affertionem adinvenunt sapientes circa inania? Nam plenus blasphemiæ fensus est, inicircumfcriptum post incarnationem afferre super omnia dominum Jesum Christum verum Deum nostrum, & maxime ipsi discipulis perhibente: *Lazarus amicus noster dormit, & gaudeo propter vos, quia non eram ibi.* Ergo, non eram ibi, circumfcriptione est proprium? etiam, & oppido etiam. Sed ut ne quæ ante passionem de hoc euangelico dita fuerit, omittamus, quæ post resurrectionem ad se fuit dicam: Mulieribus apparens inicircumfcriptus nullatenus erat: femetipsum manifestare duobus discipulis, circumfcriptione est proprium. Ja-

Eze. 1.

Jon. 10.

Jon. 14.

ACTIO SEXTA. Ἰησοῦ, ὁ ἀναγραφεὺς, & τὸ πολυθόλιον τῆς μεθυ- A nais clausis latrare, & a Thoma palpari, quid aliud quam circumfcripsio est? & di- ACTIO SEXTA. ciscipulis in Galilaam eancibus, illic ab eis videri & adorari, hoc ipsum est. Videntibusque discipulis ascendere in cælum, & angelo luper ipsos allante atque dicente: *Viri, cur quid statis intuentes in cælum? hic Jesus qui assumptus est in cælum, ita veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Putas non funt hæc circumfcriptionis? etiam valde. Sic enim & omnes deifici patres nostri docent; & manifestum est his qui bene sapiunt, quod fecundum id quidem quod Deus & verbum est, & Patris, & invisibilis, incircumfcriptus, incomprehensibilis, & in omni loco fit dominantis fuæ: fecundum id autem quod humanam naturam fsiepit, & visibilis & circumfcriptus, juxta quod ipse discipulis ait, non illic fe fuisse: & comprehensibilis est, ut Thomas non fentio redditi. In multis ergo qualitas per unum blasphemiam fuam concinent decepteræ Christianos accusantium vesaniæ præcursores. rursus enim calumniantes prouantiant.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις τὸν τῆς θεοῦ λόγου φύσιν ἢ τὴν σαρκὶ ἢ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον ὁμοῦ, ἤτοι, ὡς μορφὴ εἰκόνι τυφρεπεῖ γεγόνοι, ὁμοιωμὶ αὐτὸ λεγόντο· τὸ δὲ Χριστὸς ὁμοῦ θεὸν & ἀνθρωπον δηλοῖ· ὡς ἐκ τίνος σύγχυσιν τῆ θεῖα φύσιν ηκατάμιγνε, ἀνάθεμα.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὗτοι τὸ αἴτιον τῆς ἀπάτης ἀφορεῖζεται τῆ ὀρθῆ λόγω. ὃ γὰρ ἀπὸ τῆ ἐκ Χριστὸ ἀδιαιρέτου & ἀσύγχυτα καὶ ὑπόστασιν ἑνώσεω τῆ ἑκάνου τοῦ σωτηρίου, ὡς σύγχυσιν τῆ θεῖα φύσεω εἰσάγωσι, ψιλοῦσι τὸ κατὰ ἀλληλοῦσιν. ἀλλ' ἡ ἀληθοῦσα τῆ θεοῦ & ἀθέατα. τὴν, Χριστὸν ὁμοῦ καὶ θεὸ φύσεω ἐστ' γνωρίσασα, τὸ μὴ ἀρεῖς, τὴν δὲ ἀφάτε, αὐτὸν δὲ ὁ Χριστὸς ὁμοῦ θεὸν τὸ ἀνθρωπον· τὴν δὲ ἀκρατεν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπον, τὴν δὲ σαρκὶ αὐτῆ, καὶ ὁ θεὸς φύσεν ἀκεραίαν, ὅτι τὴ σωματικῆ ἀνθρωπίνω ἐσωλῆν. ἡ γὰρ ἀγία τὴ θεῖ σκέπασα ὡς ἐπεφάλεν σῆρ τῆ ἀγίου πνεύματος & τῆ ἀγίου πνεύματος ἐν τῆ ἀγίαν ἀπόστολον & τῆ ἀγίαν ἀνθρωπίνω ἐσωλῆν. ἡ ἀπὸ τῆ ἀγίου πνεύματος & τῆ ἀπὸ τὴν Χριστὸν ἀνθρωπίνω καταγωγέω. ἡ γὰρ εἰκὼν τῆ ὁμοῦ μόνον, ἡ ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀνθρωπίνω τὸ φρονεῖν, ὡς πολλοὶ εἰρήκασιν· ἐπεὶ ἡ ψυχὴ ἐτέρωτα, ὡ ἀλλοῖω τὸ ἀθεῖγκτον, ὅτι κέρατα. & τὴ ἀγίου ἀγίου, κατὰ τὴν κτίσεν ἐστ' ἀπεῖρ-ρεῖον ἀθάνατον, τὸ σωμα μόνον ἐ ἀκαθάρτον & ἀνέκφυτον τὸ μολυνθῆ ὑπ' θεόπτον εἰσκοπεῖ τὴ αἰδῆ πάν εἰκοπίζεται, καὶ ἐ λέω ἔχω ὀρνῶν ὑπάρχω· ἐπέρχεται ὃν ὁ πόνος αὐτῆ ἐπὶ κεφαλὰς αὐτῆ. τὸ μὲν δὲ μα, ὁ αὐτοῦ πληρῶσαι, ὡ αὐτὸς μὲν εἰς τὸ αἷμα. αὐ ὃς δὲ φασιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις ἀκεῖρ τῆ θεοῦ λόγω φύσεω ἢ τὴν σαρκὶ ἢ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον ὁμοῦ, ἤτοι, ὡς μορφὴ εἰκόνι τυφρεπεῖ γεγόνοι, ὁμοιωμὶ αὐτὸ λεγόντο· τὸ δὲ Χριστὸς ὁμοῦ θεὸν & ἀνθρωπον δηλοῖ· ὡς ἐκ τίνος σύγχυσιν τῆ θεῖα φύσεω ηκατάμιγνε, ἀνάθεμα.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἀλλ' ἐν κρίσει τὴ σκλεκτοῦ ἀνθρωπίνω ἐσωλῆν ἀνάπτυξ νοσῆσαντες, καὶ τὰ λοιμῶδε νόσω ἀίμπνεόμενοι, τὴν νοῦν διαφθαίρεται, τοῦτο φράζουσι· καὶ τὸ αὐτὸ ὡς τὴ ἀπάτης ἀφορεῖζεται τὴ ὀρθῆ λόγω. & ἐξεπιστῶνται τὸ νοῦ ὡς τὴν ἀπεῖρ-ρεῖον φύσεν τὴ θεῖα λόγω τὴν ἐπεγγραμμένω ἐν τῆ κατὰ ἀνθρωπίνω σαρκὶ αὐτῆ. τέτο γὰρ τοῦτο δηλοῖ τὸ περὶ αὐτῆ εἰρημένον· οὐδὲ κτῖλο μὲν τὴν σάρκωσιν ἀπεῖρ-γασμένον ὄντα. τί ἐστ τοιοῦτον τὴν κυφοσυμπλοκῆν φέρων ὁ σοφὸ ἀδελφὸ τὴ μάτεως; Βλασφημεῖ τὸ πλήρες τὸ ἀπεῖρ-γασμένον μὴ τὴν σάρκωσιν ἐκφαίνει· τὸ ἐστ' κάτω κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸ ἀληθῆ τὸν θεὸν ἡμῶν, ἡ μαλῆς αὐτὸ ἐν ἀναγκάζοντες τὴς μαθητάς· ἐστ' λέξεσι ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, & ἐγείρω δὲ ἡμᾶς, ὅτι ἐκ ἡμῶν εἰκόν· ἄρα τὸ, ἐκ ἡμῶν εἰκόν, ἐ ἀπεῖρ-γασμένον ἐστ' & ἐγ ὑπνῶν. & ἵνα τὴ φῶ τὴ πάντα ἀφεῖ τὴν ἀδελφὴν λεγόντω λεχθέντω ἐάνωθεν, τὸ μὴ τὰ ἀκεκοιτῶν ἡμῶν. τὴν γὰρ μὴ ἐκ ἀκεκοιτῶν ἑαυτὸ, ἀπεῖρ-γασφοῦ τὴν ἀδελφὴν· τὸ κωφὸν ἀκεκοιτῶν ἐστ μαθητὴς, ἀπεῖρ-γασφοῦ ἐστ ἐστ. τὸ δὲ ἀκεῖρ κεκοιμῆσθαι κέκλεται, & ὑπὸ ὄμμα ἀλληφεῖ λέω, τί

ἐστ.

Jon. 20.

Jon. 11.

Jon. 11.

Jon. 20.

Jon. 11.

Jon. 11.

Jon. 11

ACTIO SEXTA. tio carnem, in sensu purum eam habeas; & ex hac pingere illam in imagine studeas, anathema.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Dion. c. de Pseudo nominibus. S. Gregorius cognomento Theologus dicit: Quando natura distinct in sensu, separantur simul & nomina. Sed & multi ex patribus hoc ait sine: etenim vertiuts ita vivedetur. Ipsi autem & ea privati & paternis definitionibus, dicunt: Si quis dividit unitam Dei verbi subsistentiam carnem in sensu. Repetuntur ergo nec in ipso confonantes cum patrum expositione sanctorum: sed vestitsem evidenter impugnant, eadem de ipsis affati; & catholicae ecclesiam similia Nestorio praedicare calumniantur. Porro sibi congrua dicentes, inserunt.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Si quis unum Christum dividit in subsistentias duas, separatim ponens Dei Filium, & separatim virginis Mariae, & non unum se eundem, sed affectuum unitorum vis ipsam fuisse fateur; & hoc cum in imagine, quasi privatae subsistentia sit ex virgine, pingit; anathema.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

* Tanta multitudo de effinis loquendo pent. Tanta eidemque de semetipsis in circuitu ambulantes pronuntiant, ut pene nec nomuro subjectanur, quae ab vili rumore improbo afferuntur. Adinvententes enim Nestorii impiam opinionem, imaginum formationi hanc applicant, inopina quadam & abhinda refarciunnaes. Hujusmodi ergo ratiuncularum crebro facta destructione, nunc silentio has tradere necessarium judicamus. Eructant autem rursus haec.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Si quis carnem quae deificata est ex unitione sua qua ad divinum Verbum affecta est, in imagine pinxerit, velut separatam eam ex affectu * Gr. unionis *formante atque deificante illam divinitate, confine Deo hanc per hoc confiteri, anathema.*

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Catholica ecclesia etiamsi pingit Christum in humana forma, sed non separat hanc ex unita sibi divinitate. Deificatam autem poliri credit, & unam cum Deo hanc confiteur, Gregorio a. de pelitio cit. ta fecundum magnum Gregorium & veritatem: non fecit ipse indocte ac inerudite barbarantes dicerunt, fine Deo ex hoc carnem domini confici. Sicut enim quis hominem depingens, fine anima non facit hominem, sed ille cum anima permanet; & imago ejus dicitur, eo quod similis ei apparet: ita & nos imaginem domini facientes, dedicatam carnem domini confitemur; & nihil imaginem aliud fcimus, quam imaginem indicantem principalis imitationem. Hinc & nomen ejus fortita est, & secundum id tantum ei

ANNO CHRISTI 787. ἀνὴρ, ὡς ἐν τῷ ὁμοίῳ αὐτῷ φαινόμενος. Ἐὰν δὲ τὴν σάρκα τὴν ἐξ ἁγίας καὶ ἀθανάτου καὶ ἀθάνατον ἐν τῷ ὁμοίῳ ἀπὸ τῶν εἰκόνων, ἀθέλοντος & μὴ μεμερισμένην, ὅτι ἐν τῷ ἀφυπόστατον. Ἀλλὰ κατέστασις τὴν ἐκ σωματικῶν γεγραμμένων, ἃ δέχεται καὶ ἡ ἀθανάτου καὶ ἀθάνατον· ἐξὸν ἐκεῖνον, λέγοντες πιστεῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Εἴπερ τὸν ὁ μορφὴ Θεοῦ ἐνάρχοντα Θεὸν λόγον ἢ τὴν ἀλλὴν μορφὴν ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων ἐπιπολάζοντα, ἢ καὶ πάσας ἀμαυρὰ κρίθη ὑμῖν ἀμαρτίας, ποιήσεις δὲ ὑλικὴν χρωμάτων ἀπωρφοῦν, ὡς δεῖν ὑμᾶς ἀπόστοφον, ἢ χρωμένων αὐτὸν τῇ ἀχρείᾳ & ἐμπεπλασμένῃ θέσῃπνε, οὐ ἐκ τῶν πνεῦμα εἰσόντων ἐπὶ τὴν ἀγίας & ζωοποιοῦντα τεμθῶν, ἀνέγνω.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Ὦ τῆς αὐτῆς ἀσεβείας & ἀτοπίας. Σεκαιμῶνος ὁ σωκῶν τὸ ἀνέθεμα. Ἀλλ' ὅπερ σεαβίωνες οὐ δοκεῖτε καὶ ἀνθρωπόμορφα πρόσωπα, ἄπερ & ἔστι τοῦ τῆ τῆ ἀνω ἐπιπλάβεμα, ἀφαν πλεῖστε εἰς ἀνθρωπα, τὰ γὰρ ἀγιοπνεῦμα τὰ θεῖ ἐκκλησίαν ἀφαῖρεα πεφιμένα, αὐτοῦ ὅστε ἀρὰς ἄρμα. οἱ γὰρ ἀλογγένοις αὐτοῖς, ὡς φαρὰ ὁ θεὸς γνωσῶν, ἀδιόμενται· & οἱ κατεμμένοι αὐτοῖς, κεκαθάρται. τὸ δὲ ὑλικὸν ἀνθρωπον ἀφοσοῖ τὸν σωτῆρ Χριστὸν, ἢ ἀφῶνα αὐτὸν τὸν δεσπότης, ἀνὴ τὸ πεφιδὲ ἐν ἀνθρωπῶν ἀφοσοῖ τὸ ἀπολογεφόνεται, τὸ τὸ ἡ γλῶσσα πλατιοῦ τὸ αὐτῆ ἀφοτοῦμς κατηχόρεν, μᾶλλον δὲ θεμόσοι τὰ βλασφήμοι· ἡ γὰρ κακὸ εἰκονοῦν τὰ Χριστὸ τὴ ἀδιφωτὴν μορφὴ, πεφιδὲ τὸ ἀόνὸ τῶν τοιῶν· ἐὰν ἀνθρωπόν τὸ Θεὸν λόγον ἀναφωνοῦσα ἐπιδεῖν ἢ & φαιτασίαν. ἐὰ δὲ φαιοῦ ἀνθρῶν Νεστόριος ἐὰν ὑποτάσσοι ὡς δὸν φόνεος βλασφήμοις ἀφιβῶν ἐστὶ τὴ Χριστὸ, ἐκείνος εἰσάγων τεφῶν κεκφωνεῖ. ἡ δὲ τῆ Θεῖ ἀγία ἐκκλησία μέν ὑποτάσσο τὸ Χριστὸ ὡς δοῦ τοῦ φύσεοι ὀρθῶς ὁμολογοῦσα, ἀφοῦ ἀπέμπτοι τὴ σωτηρῶδος αὐτὴ ὁλοσφαῖρα εἰκόνιαν ἀκοτυπῶν αὐτὸν ἀνθῶν ἐκτυπαδάσας. ἀξιοῦσι δὲ ἐωτὸν ἀνεῖμμα δεῖξεμ, ἢ ἀλαθὲς τὴ φρίξεοι, ἢ τὸν λόγοντε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Εἴπερ τὸν ὁ ἀμφὸν τὸ θεῖον λόγον ἑνόεως θεοδόεσεο σάρκα ἐν εἰκόνι γράφει, ὡς ἐκεῖρε αὐτὴν ἐν τῇ ἀφορὴ ἀλθόεος & Σεκτάτεν θέσπιμε, ἢ ἀδιόμενο αὐτὴν ὡς τάντε κατηκαλέῳν, ἀνέγνω.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Ἡ καθολικὴ ἐκκλησία οὐ ἐκμεγαρεῖ τὸν Χριστὸν τὴ εὐθρυπτὴν μορφὴ, ἀλλ' ὅπερ πιστεῖν τὴν τὸ ἐπιδόξεν αὐτὴ θέσπιμε, θεοδόεσεο δὲ μᾶλλον τὸ ἀόν, & ἐμόεσεο τὸν τῶν ὁμολογεῖ & μεθρεῖ γεγράφεν τὸ θεολογεῖν, & τὴν ἀλθόεσεν· ἢ ἐκ αὐτὴ ἀλαθὲς & ἀτυφόεσεν βαγβεμέρεν τὸν ἰφηνῶν, ἀδιόμενο & ἀτυφόεσεν βαγβεμέρεν κατηκαλέῳν. ὅπερ γὰρ τὸ. ἀνθρωπο ἀνέγνωρεοῦν, ἢ & ἀνθρωπεοῦ τὸ ἀνθρωπον, ἀλλ' ἔκεινος ἐ ἐκόμμενος μόνῃ, & ἐκ ἀνθρῶν αὐτὸ λέγε· ἀναφὴ τὸ ἐνοεῖνα ὅπου & τὴν εἰκόνα τὴ κυρίε τοπωθῶν, πεδιωμένῃν τὴν σάρκα τὴ κυρίε ἐπιδεχόμενεν, & τὴν εἰκόνα ἐκεῖ ἐπρεσ ἐστῆν· ἢ κέλοιν δὲ δῶν αὐτὴν τὸ ἀφυπόστατον μέρεσεν. ἐκεῖνε & & ἀφω-

ACTIO SEXTA. communicat: & ideo venerabilis est & sanctissima. Si vero fecisti viri vel dæmonis effigiem, impoluta & contaminata est, quia & principale ejus prosopon & contaminatum existit. Ergo laboratores in vanum, colliguntur manibus fitrilitatem, & recipient a veritate anathema: quo non carebunt dicentes hujusmodi.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Si quis Deum Verbum qui informa Dei est, quique formam servi in sua subsistentia recipit, & per omnia similis nobis factus est absque peccato, renuit per materiales colores formare, quasi parum hominem, & separate illum ab inseparabili & incommutabili divinitate, ut ex hoc quatenitatem * Gr. *indicat in sanctissimum & vivificum Trinitatem, anathema.*

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

O amentiam ipsorum & vecordiam! non enim reverentiur colligere anathema. Sed ut vermes in cano volutati nutriuntur, ita & illi hoc vocet infixi, faturitatem minime accipere patiuntur, sanctificatae Dei ecclesiae maledicere conantes, cum fint ipsi maledictione dignissimi. Hinamque qui benedicunt ei, ut ait scriptura, benedicentur: & qui maledicunt ei, maledicti sunt. Porro parum hominem illos conjicere salvatorem Christum, & separare illum a divinitate, sicque quaternitatem indicere per picturam, quis putas, non deridet, & risum latum faget omnis insipientia non diffundat, immo vero blasphemiam lugeat? Non enim secundum quod in imagine figuratur Christus in humana forma, quaternitatem credit is qui hoc facit; sed confiteter Deum Verbum incarnatum esse veritate & non phantasia. Denique Nestorius qui laefis sensibus duas subsistentias fingit duas naturas blasphemae dogmatizavit in Christo, ille quaternitatem induxisse dignoscitur. Sancta vero Dei ecclesia unam subsistentiam Christi in duabus naturis recte confessa, ad commemorationem salutaris ejus dispensationis imagineliter formare illum divinitus eundita est. Porro volentes fomenjdiot probatos offendere, etiam venum quid afferunt, ita dicentes.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Si quis non confiteter sanctam semper virginem Mariam proprie ac vere Dei genitricem, subtimiorem esse omni visibili & invisibili creatura, & cum sancta filio ipsum non excepit intercessione, tamquam fidelium habentia ad Deum nofrum qui ex illa genitus est, anathema.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

In his stabilita & certificata catholica ecclesia, ab his qui aliter sapiunt quam ejus in Deo traditio docet, non indiget quid audire. Etenim dominus dum a dæmonibus praedicaretur, hos abigebat: & Paulus dirimus a- ver. 18. po-

A pestilus de comites pregrinationis ejus ab ea tri ceftimonium habentes, quod homines ef- fent Dei excelsi, & viam salutis demonstra- rent, eos pellebant: ita & illi licet aliquid verum prominent, tamen a sancta Dei ec- clesia propellantur. Rursus autem veluti ca- nes ieverti ad suum vomitum, & lues lo- tui in volutabro luti, gruniunt hujusce- modi.

a. Ps. 1.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Si quis universorum sanctorum effigies in imaginibus inanimatis & surdis ex materiali- bus coloribus tinctari fabricetur, nullum profi- ficum fructum (vanum enim est commentum, & diabolica argumentatione inventis) & non magis horum virtutes per ea quo in scriptoris de illis infunuantur, velutsi quadam animacsi imagines in se depingit, & ad similem illis ex hic erigitur cultum, quemadmodum divini pa- tres nobis discerunt, anathema.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit,

Divini patres nostri tale quid neque do- cerunt, neque prædicaverunt, sed libimet hoc nomen impofuerunt fallidique: & ipsorum sunt illæ ineptiæ, quoniam in fabie- quentibus septimam sele synodum auncupant. Et "quidem Sapiens dicit: *Alius te laudet, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.* Illi autem a quoquam neque cru- dit, neque laudati, libimet laudem exco- gitant, & vocari volunt ab hominibus rabi- bi, patres esse gestientes catholice ecclesiæ. Hanc autem calumniantur Christum Deum nostrum detrilinquere, & idololatriæ obhæ- rere; cum ipse dicat per Isaiam propho- tam ad illam: *Panam te exultationem aeter- nam, lætitiam generationum generationibus.* Et per Salomonem: *Tota bona te proximæ mea, & macula non est in te.* Infpiciamus ergo inipientia ipsorum: quia quam ca- lumniantur idololatriæ, hujus le glorian- tur esse magistri. Et si idololatrarum fuit patres, dicant: partis alicujus quæ idolo- latriam exercuit in ecclesia fuit magistri, an totius? & si quidem partis fuerit, detestet- & ipsi concinere plenitudini ecclesiæ, & sub hujus jure fuliliere, & fructus veritatis apud le carpere: quemadmodum omnes egregii patres nostri, qui incorrecta gor- rigebant, & corpulentiam ecclesiæ, Dei quia catholica ecclesia hæ traditiones decoratur, ipsi ab ea excisi, "puratæ tutam damna- re tamquam erroneam: & certe horrendum est dicere; & tacere, damnatio. "Proce- dit enim contra ipsos vera in certissimum pro- fessio, & pernicies universitatem arripuit. Sed procul sint hæc, tamquam in vasum di- ha & fine causa pronuntiata. Itaque hinc & inde impellentur, quia venerabilium imaginum pictura ex superioribus annis tra- dita in catholica ecclesia, & in venerabi- libus templis informata, quam sancti pa- tres & traditionem & receperunt, & omne Christianorum collegium: ipsi non solum ab hac omnibus sunt "frustrati, sed quod eft savius & terribilius, dignos anathematis eo- rum sodalitate & gomorrhiæ quilipicatus

Fren. 27. c. 60. quib.

Isa. 60. Prov. 30. Cant. 4.

c. Gr. idem ordinat.

d. Gr. Pertinaciam damnat.

e. Gr. idem.

f. Gr. Pertinaciam damnat.

g. Gr. videntur.

h. Gr. Pertinaciam damnat.

i. Gr. idem.

k. Gr. idem.

λόγων ἡμῶν τῶν ἁγίων, ἀλλὰ ἐξ ἰδιοπο- νηρίας τῶν ἀφεστῶν, ἐν ᾗ μὲν ἐπιπλέ- ον τὸ φεκαβδόμον, ἐν ᾧ καὶ τὴν ἁγίαν σύνοδον ἑαυτοὺς ἀνομοίως τοῖς ἀθεοτάτοις εἰδωλοκλάσταις. Εἰδὼς γὰρ ὁ κύριος τὴν ἀλλοτρίαν ἐν ἡμῖν ἀνοσιουργίαν τῶν μαλῶν τὸ ἀγωνιᾶν, ἐν τέτοις τῇ σατανικῇ θορύβῳ τὸ μαρμαίνειν, ἐπὶ τὸ γνωστὸν πλοῦτε. ἀεὶδολον γὰρ ἐστι πᾶν τὸ ἀστεῖῶν τοῦ εἰδῶλοτε, ὅτι ὥσπερ δὲ τὸ ἐν γρα- φαῖς ἀδὲ ἢ ἐγκῶν δηλοῦμεν ἐν μέρει ἢ αὐτῆ γρα- φὴ ἐν τοῖς ἀναθέμασι, ἀφῆς ἢ ἐμοῦ ἐστιν ἀνγκαίμεν ζῶν· ἐτὸ ἢ δὲ ἢ ἐκκλησίᾳ ἀκαλγκρᾶστοε τὸ πεδίμεν τέτοε ἀφῆτε, οὐ ἐπιμένοντε ἢ αὐτῆ ἐ- δέδεκε, ἢ τὸ δὲ αὐτοῦ ἔδε ἐξαρεῖν, ἢ τὸ κα- λὸν ἀγνωμοῦσε, λέγοντε τέτοε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
λέγων.

Εἴτε τὴν ἀγίαν ἐγὼ λέω τὸν κύριον ἀνθρωπε ἢ ἀνιδίοις ἢ ὑλικοῖς χρωμάσι ἀκριβῶδε ἐπτυπῶσαι, μόνῳ μὲν ὀφεῖ φρόνεε· ματαῖα γὰρ ἐστι τὰ τοιαῦτα, ἢ διαβολικῆς μεθοδίας εὕρεσε· ἢ ἀξίᾳ δὲ μόνον τὰ τέτοε ἀγαπᾶ δὲ τὸ ἐν γραφαῖς ἀδὲ ὑπὸ δηλεμένοε ἀδὲ τοῦ ἀνθρώπε τὸν ἐν ἑαυτοῦ ἀνεῖγκαθεῖ, ἢ ἀφῆς τὸ ἄμωμε κατὰ τὸ τέτε διεγράφεται ἔλεοε, κεῖθε οἱ ἐθνεῖοι ἡμῖν ἐ- φέρεται πάτρες, ἀνάθεμα.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
λέγων.

Οἱ ἐκεῖνοι ἡμῶν πάτερες τι τοιῦτο οὐν ἐδίδαξαν, ἢ ἐκήρυξαν, ἀλλ' ἑαυτοῖς τῶν τὸ ὄνομα τοῦ Θεῖ- ΔΕΟΣ ὁ ἀλήθεια· ἢ αὐτοῖ ἐστι αὐτὸ ἐπιφω- νέν, ἕτοιδὴ ὡ ἐν τῆς ἑβδόμε συνόδοε ἑαυ- τοὺς κελεύεκεν. κῆ τὸ σοφὸε· ὁ τὸν ἐπαινέσαν- τά σε, ἢ μὴ τὸ σῶμα· ἀλλότριοε, ἢ μὲ τὰ χείλη. ἀτὰρ δὲ παρὰ τοῦε μὲν ἀδόξοιτε, μὴ τὸ ἐπαινεῖσθαι, ἑαυτοὺς ἐπιφωνοῦσιν ἢ κελεύεκ ἄθλοεε. ὅτοε ἀληθῶε ἀφεστῶτε ἢ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦε ἐκκλησίας. ἢ τὸ ἀνόμοε ἐμβαλεῖν τοῦε τῆς μεγάλε τῆς ἐκκλησίας, ὅτι τὸ ἀφεστῶτε ἐκ τῆς ἀληθοῦε ἐκκλησίας, ἢ τὸ ἀνόμοε ἐμβαλεῖν τοῦε τῆς

ACTIO SEXTA. dam, & non fore terminum supplicii, sed nec A cælestis regni, id est Dei deliberatum (non enim est regnum cælorum esca & potus; sed justitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto, secundum divinum apostolum) anathema.

Rom. 14.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hæc primatum vere fidei nostræ, sanctorum fellicet apostolorum, & egregiorum patrum * eli* legegatio. Hæc catholicæ ecclesiæ est, & non hæreticorum empitellive. Quod vero insequitur, proprium est eorum, quoniam indisciplinatione ac ineruditione plenum est, dum ita * circumbomat.

* definitio.

* circumbomat.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis non recipit sanctum hanc & universalem septimam synodum nostram, sed huic quoque modo derogat, & non cum omni satisfactione empitellive ea quæ ab ipsa synodum divinitus inspirata scriptura definitum fuerit, anathema sit a Patre & Filio & Spiritu sancto, ac universalibus septem synodis.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Veritatis ignorantia, sensuum & mentis est cæcitas. Hæc enim eorum sententia plus insipientiæ & amentiæ quam impietatis habet. Non enim sapientes fuit, nisi circa indisciplinatissimam. Septimam enim synodum sele vocitures, quasi de aliis septem synodis quæ factæ fuerunt, anathematismum sum poluere, dicentes: Anathema sit a sanctis & universalibus septem synodis: & non magis deridentur propter indisciplinationem, quam compassionis affectu lugentur propter impietatem. Veritatem enim * ferentes, & a bona semita & regia via aversi, in foveam & lacuna æque precipitia incidant. Quibus & proverbialis sermo pronuntiat: " In axis agri fui cerraverunt, & collegerunt manibus infecunditatem. Propter quod & cactus fugittus fuas, & tenlos arcus, quos adversus ecclesiam jaculati sunt, in corde ipsorum veritatis amatores & justitiæ quæsitores inflexerunt: & affumunt David modulantem in spirita: Lacum aperuerunt hujus pravitatis inflitutores, & fodrerunt eum, & incididerunt in foveam quam fecerunt: & converfus est dolor eorum in caput eorum, & in verticem eorum iniquitas eorum defcendet. Quoniam dicunt amarum dulce, & dulce amarum: & ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem, dicentes ita.

* defcendet.

* Ex vitalis Eccles. p.

Psal. 7.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Hic igitur & nobis cum omni diffinitione & diligentia decretis, definimus, aliam fidem nemini licere proferre, id est confessione vel composere, aut sapere sive docere aliter. Ac vero qui ausi fuerint componere fidem aliam, vel proferre, aut docere, aut tradere hic qui ingressuri ad apostolicam veritatem, e quam-

μὴ τῆς ἀρχαίας βασιλείας, ἤτις ἐστὶν τῆς Θεία καὶ πατρῴου ἐκκλησίας τῆς ἀρχαίας τῆς ἀρχαίας Ῥώμης & πάσης, ἀλλὰ βασιλεύσει ὁ κύριος ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀγίοις, & ἐν θεῷ ἀνεκφοίτητος ἀγάπη, & ἐν θεῷ ἀνεκφοίτητος ἀγάπη, ἤτις πείθομεν ἡμῖν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Οὗτος τῆς ἀρχαιοτέρας τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν πίστεως, ἀγγέλων ἀποστόλων & Θαυμαστῶν πατέρων ἀποστόλων. ἀυτὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀμώμου λόγος, & οὐχὶ τῶν αἱρετικόντων· ὁ δὲ ἐπὶ τῶν τοῦτο οἰκείος, ἀτοιόν αἰμαδίας & ἀπαιδεύσίας γέμων, ἅτις τοιεῖσθαιμῶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Εἴτις ἐ κανεθέλοντα τῶν καθ' ἡμᾶς ἁγίων πάντων ὃ οἰκουμενικὰ ἱεβδόμων συνόδου, ἐπὶ τῶν τῶν ὑβρεβλίβνα καθ' ὁσότητα τρόπον, & ἢ μὴ πάσης πληροφορίας ἀπαθέτοι τὸ πνῦ αὐτὸ & τῶν ἢ ἁγιοτάτων γραφῶν βιβλίων καθ' ὁσότητα, ἀνάθεμα ἔστω ἀπὸ τῆ πατρὸς & τῆ υἱῶ & τῆ ἁγίω πνεύματος, & ἢ ἁγίων οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Ἡ τῆς ἀληθείας ἀπόστασις, ἢ & φρενῶν εἰς τὰ ἄλογα. αὕτη γὰρ αὐτῶν ἡ αἵρεσις τῆλοι τὸ ἀπόβλεπε τῆς ἀληθείας & πανοφρονέστερον τῆ φύσει εἶναι σοφοὶ, οἱ μὲν τῆλοι ἀπαιδεύσεις. ἐβέβαιωσε γὰρ σωλόσοι ἑωυτὸν ἀποκαλοῦσιν, ὡς τοῦ ἀνάθεμα ἐστὶ σωλόσων γεγονότων τῶν ἑωυτῶν ἀνάθεματισμὸν ἀνατιθέασι λέγοντες· ἀνάθεμα ἔστω ἀπὸ τῆ ἁγίων οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων· & μὴ μᾶλλον γνῶναι τὴν τῆς κτιναδικίας, ὃ ὀλεπιμόρτοι τὸ ἀπίθεκε· τῶν γὰρ ἀποβλεπόν ἀφίστοι & τῆ ἀληθεῖαι τῆ βασιλικῆς οὐδὲ παρεπαρέπτοι· ἐπὶ βίβῃς εἰς τὸ φάραγγα & κρημνὸ. & ἐξοχοὶ τῆ ἀποστόλου ἀυτὸς ὁ παρομικὸς λόγος· τὰς ἐξοχοὶς τῆ ἰδίω γεωργίᾳ κεκλιμένοι, & συκῆς ἐξοχοὶ κόπεν· διὸ & τὰ πάγχρῆα αὐτῆ βέλη & τὰ ὀμπαμένα τόξα, & τὰ ἐκλεπτὰ βαλόμενα, οἱ τῆ ἀληθείας ἐρασταὶ & τῆ δικαιοσύνης ζηταὶ εἰς τὴν αὐτῆς καρδίαν ἐμπόνεσαν· & ἀκολουθοῦσιν τῶ Δαβὶδ μελῳδοῦντι ἐν πνεύματι· λάκκον ὤρυξαν οἱ πεῖσοι τῆς κρηπῖς φαυλόσεως ἐσκηνωσαν, & ἐπέκεσαν αὐτὸ, ᾧ ἐπέσεσον εἰς βόθον ὃ ἐστρέφεσεν ἡ ἐπέρχεμόν ὁ πόνος αὐτῆ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆ, & ἐπὶ κορυφὴν αὐτῆ τὰ δίκαια αὐτῆ κατεβέσεται. διὸν λέγουσι τὰ πικρὸν γλυκὺ, & τὸ γλυκὺ πικρόν· & τιθέασι τὸ φῶς σκότος, & τὸ σκότος φῶς, λέγοντι ὕπνε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Τάνυ τοίνυν τοῦ ἡμῶν & πάσης ἀκριβείας τὸ & ἡμεμελέος ἐπεσκόπεσεν, ἀφίομεν, ἐπίρρεπτον μηδεὶ ἔξεστι φρονεῖν, ἢ γὰρ συγγράφειν, ἢ συνιτάθειν, ἢ ὁρίσειν, ἢ διδάσκειν ἑτέρας, τὰς δὲ τολμῶντας συνιτάθειν πίστιν ἑτέραν, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν, ἢ παραδίδοναι τὸν ὁρισθεὶς ἐπεσκόπεσεν

ANNO CHRISTI 787. ὃς εἰς ἐτίμωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ αἱρέσεως οἰκεῖτο, ἢ ἀχρηστοφωνίας, ἤτοι λέξεις ἐφέρεσεν φρόε ἀπιστρεπὲ ἐνεάγνω ἢ πνῦ πᾶν πρὸς δοκεῖσθαι· πάντως, οἱ ῥᾳδιόλογοι ἐστοι εἰς ἀκρόασιν, ἀδιάστρεπτοι τῆ ἀπιστοτάτῃ ἢ ἐπιτρεπτοῖς, τῆς κλεκτῆς τῆ ἀλήθειαι ἀμαθεῖστοι ὄντες ἢ ἀκούσι· ἀνάθεμα ἔστω.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Βεβαιότατος & ἀπαιδεύσεις πᾶσι κεκλόσεται οὗτος διαστεῖν πατέρων ἡμῶν, & οὐ εἰόσεσε σωπιθέλεται. διὸ & μάτιαιος & ἀγνὼς αὐτῶν ὁ λόγος, & ἀλὴ ἀποκάλεται ἀξιοῖ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ἀνέγνω.

Οἱ ὑπόπτοι βασιλεῖ Κωνστάντος ἢ λόγω αὐτοῦ· λεγέτω ἀγγέλα & ἀποκρίσεα σωθοῖς, ἢ & σωπιθέσεν πάντων τῆ ὑπωπτοῖ ἐπεκόπεσε οἴεσι τὰ πεφύτοι ἀγγωνωθεῖς ἐν ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία σωθοῖς ὀξεῖδόντε· πάντε ὑπὸ πνεῦμα, πάντε τὸ αὐτὸ φρονῶμε· πάντε σωπιθέσεν τῆ ἀγίθμόνοντες ὑπεγνέσαμεν· πάντε ὀξδόδόξε τὸ ἀνάθεμα· ἀνάθεμα πάντε τὸ πνῦ ὀξδόντε λαλεῖ· πάντε τῆ ἀνάθεμα φρονεῖ· πάντε τὸ ἀνάθεμα ἀγωνιῶμεν. αὐτὴ γὰρ ἡ ἀποστόλων, αὐτὴ ἡ πάντε τῆ πατέρων, αὐτὴ ἡ πάντε τῆ ὀξδόδόξου. ὅτι πάντε λατρεύοντε τὸ Θεῷ ἀφοτεκόσεν· πολλὰ τὸ ἔτι ἢ βασιλεῦν. ἀτεῖδε κύρε ἡμῶν αὐτῶ πάλι· Λόρτιε Κωνστάντιε κλεκόσε ἢ μάρμα, ὁμότε ἢ τῆ ἀνάθεμα· φιλαδόμεν & τῆτε ἡμῶν. & Χριστὸν ἡμῶν, αὐτὸν ὁμόε φιλαδόμε· τῶν ὀξδόδόξου ἡμῶν ἐβεβαιώσεν. ἀτεῖδε κύρε ἡμῶν αὐτῶ· ἀπέν φιλόσε τὸν βασιλεὶς αὐτῆ· ὁ Θεὸς φιλαδόμε τὰ κράτος ἡμῶν· ὁ Θεὸς φιλαδόμε τὸ κράτος ἡμῶν· ὁ Θεὸς ὁ βασιλεὶς ἡμῶν κρατεῖστοι· ἢ ἡμετέρα ζωή, τῆ ὀξδόδόξου ζωή. ἐτεμρεσε βασιλεῖ τὰ ἐκ γὰρ σόδοξε· τὸ ἡμῶν τὸ τῆ ἀνάθεμα φιλόσε· ἀνάθεμα τὸν τοῦ φωτὸς τὸ φιλόσε· τὸν φωτῆρε τὸ αἰεκόσε κύρε φιλόσε· αὐτὸν & μόνον Κωνστάντιε & λέοντε· ἢ Κωνστάντιν τὸ ἀντιβεῖτε βασιλεῖ τοῦ ἐπὶ τῆ. τὸ ἀτὸ γὰρ ὀξδόδόξου κύρε φιλόσε· ἀτεῖδε κύρε ἡμῶν αὐτῶ· ἀνάθεμα φιλόσε· τὸν βασιλεὶς αὐτῆ· ἢ Κωνστάντιν λεγόντε πολλὰ τὸ ἔτι. τῶν ἀστεῖδε, τῶν ὀξδόδόξου ἡ ὁμῶν φιλόσε· ἀτεῖν φιλόσε τὸ βασιλεὶς ἡμῶν. ὁ Θεὸς φιλαδόμε τὰ κράτος ἡμῶν· ὁ Θεὸς εἰρωλόσεν τὰ βασιλεὶς ἡμῶν, τὸ ἀπὸ γὰρ τοῦ Χριστοῦ κλομμίες ἡμῶν ἐπκεκόσεν· τὰ ἐπλεμρεσε τῆ ἐδὸ τῆ Χριστῆ φόστιν βεβαιόσεν ἡμῶν εἰκόσε· τὰ τῆ ἁγίων & ἀκκεκόσεν ἐξ σωθοῖς ἐξ ἀνάθεμα ἡμῶν ἀνεκόσεν· τὰ ἐπεκόσεν τὰ πεῦσε τὰ πλάνε ἡμῶν ἐξεμμιδόσεν· τὰ τὰ ἀκατῆε φωτὸς ἡμῶν ἐκλήν δόσατε.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ἀνέγνω.

Προσφύνησεν τῆς βασιλεῖ τὸ εἰωθόν, τῆ ᾠδῆς σίεγε τὸν ᾠδῆ ἐκκοσθῆσε, ἢ αὐτὸς τῆ βασιλεῖ μεθόσεν ὀξδόξου· τὰ ἐκόσε τὸ ἀνάθεμα τῆ ἡμῶν ὀξδόξου ἐκόσε· ἀνάθεμα τὸν ἀνάθεμα τῆ ἡμῶν ὀξδόξου· ἢ

ACTIO SEXTA.

lis temo affidius effe cum muliere mera-
ricie. Salutatam autem quoque dispensationis
tionem demoliti volentes, in omnem bla-
sphemiæ excessum devenerunt. Et quid ad
hæc fugendam rabiem dicemus, nisi ea quæ
a Spiritu sancto per David psalmographum
prolata sunt? *Venenum aspidum sub labiis
eorum; spiraverunt pacem et pater eorum
linguæ sui dolose agebant.* Hinc & decidun-
rut a cogitationibus suis, judicati a Chri-
sto Deo nostro, qui non erubuerunt ab Ido-
lorum cœnis. Ipse enim homo perfectus
propter salutem nostram fieri dignatus, o-
nnem idololatriam extermivit. Dixit
enim per prophetam: *Ecce dedi testimonia
et debito omnia simulacrorum a terra, et
jam non erit eorum memoria.* Certum ergo est
quod prophetia in ipsum refertur: &
non sicut ipsi dixerunt, ad imperium
principum. Apostolus quippe proprium est,
hanc gratiam fui domini alitis acquirere.
Clamant Christiani ex magnivoco Ha-
ba porati: *Deus legatus, non angelus, sed
ipse dominus salvavit nos.* Si vero, ut ipsi
fatentur, episcoporum collegium vel re-
gum imperium erait nos ab errore idolo-
rum, abervarit a veritate humanum ge-
nus; * non falvantur; fed alteribus ma-
gna extolicenis eft hoc credere falvum. Ab
idolorum enim errore ac decepione Chri-
sto Deo nostro eruente nos, ipsi magna
exaltent, fatentes fe redemptionem fe-
cifle. O arrogantiam & amentiam! Fru-
ftrati quippe veritate, & mente ac fenfi-
bus exercati funt; propriifque conjecturis
& phantafiis decepti, adulatione * intui-
fi funt; & aptas ac decentes declamate
imperatoribus laudes recuitantes: * fu-
in Christum Deum nostrum refeuntur, eit
depompemeriat: cum magis oporteret for-
titudines horum edicere, contra hoftes vi-
ctorias, barbaricas fubjectiones, quas in
imaginibus & in pariietibus in memoriam
narrationis melti pinxerunt, & videntur
ad amorem & eum traxerunt: * fubji-
cienbonum acquifitiones, * confilia, tro-
phæa, mucdanos ftatus, civiles ordinatio-
nes; civitarum directiones. Hæ funt fala-
de digne ac honæ offerendæ imperatori-
bus fanæ, per quas & omne quod fubdi-
tum * effet eis, provocaretur ad mentem,
Porro linguas ebluc tantas babentes, & e-
iram ac acrufationem fpirantes, in obliu-
ra luna * fe putant fagittare feftos corde,
dicentes: ita.

Exod. 15.

Ps. 140.

Hab. 1.

* Ut. ita falvatus hæc, & falvatum a Christo fit illud fe-
dentes.

* detrefi.

* fubjicibus non confer-
vationem,

* ut eis, provocantur ad memoriam
ad Deum
jeni m.
* videtur
* Ita

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

E Γερμανὸς, Γεωργίου καὶ Μανσὴρ τὴν κακοδόξου φρόνησιν ὑμῶν διηλέγξαν.

Γερμανὸς τῇ ἑνώσεως καὶ ξυλολάτρῃ ἀνάθεμα.

Γεωργίῳ τῷ ὁμίλῳ αὐτοῦ, ᾧ φαίνεται ἡ τετρεπτὴ δόξα καὶ ἀλήθεια, ἀνάθεμα.

Μανσὴρ τῷ κακοδόξῳ & ἀσεβεκαθάρτῳ, ἀνάθεμα.

Τοῖς οἰκουδόμοις & σκληροτράχηλοι Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Τῷ τῆς Ἕνωσεως ὑβριστὴ & ἐπιβόλῳ τῆς βασιλικῆς Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Τῷ

ANNO CHRISTI 787. ACTIO SEXTA.

Imperatoris doctori & male interpreti divinæ Scriptura *Mansur, anathema.*

Trinitas vera illos deposuit.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Dicamus ad hæc illud prophetæ: *Fecisti Jacob, memoriali fidei & spei, venenum serpentum ad omnes.* Etenim illæ in ea opprobria & turpia fluidia venuftatæ, eos qui pudice vivunt, fubitanae confuerunt. Abominatio enim peccatoribus Dei cultus. Ita & ifti labia habentes dolofa, locuti funt contra-jullos inliquitatem in fuperbia & contempta. Sed dominus Deus eos in abi- Ps. 10.
dito vultus fui, & a contributione eorum
contexit eos, & a contradictione linguarum ipforum eos tegit. Et luminaria eum in mundo luxerunt, verbum vitæ continentes. Germanus videlicet, qui in facris litteris eruditus, & ut Samuel ab infantia Deo deputatus, atque fanctis potribus eft confimilis comprobatus. Cujus fequi difputationes necefferium effe, confcripta ejus affirmant: per universitatem orbem. Exalta- * celebratis
tiones enim Dei in fauctibus ejus, & glo- Ps. 149.
dii accipitet in manibus ejus, jaculati con-
tra diffidentes catholicæ traditioni: Et
Georgius patria Cyprius, qui eunqelice
patrimonium venendam, & Christum * visum fuisset
Deum nostrum, qui dede nobis normam
difpenfationem foam, imitatus, non con-
tendit, non clamavit: cum maledicertur,
non maledicebat: cum pateretur, non
comminabatur: cum percutieni fe maxillam
vertebat & alteram, angariantl fe mille
paffus uipoebat & duplum: tulit jugum
a juventate fua, bonum abnbetus fecudum
dom prophetam fingulariter federe, & fi-
lere. Atque Joannes qui ab eis injuriafe
Manfur anathemate & epique dimiffis o-
mnibus Matthæum evangeliftam æmulatus,
Christum fectus eft, majores divi-
nitus aliritatis thefaurus, quem in Arabia * omni a-
derlicquit, opprobrium Chrifti; & elegit tabam
potius affligi cum plebe Dei, quam tem-
poralem voluptatem habere peccati. Ipse
atque crucem fuam in fuo portavit, &
fecutus eum, pro Chrifto ab oriente per
Chriftum tabulenavit; non toleraibem du-
ctus vocum novitatem, quæ * diverfe fur- * Or. in ar-
rat modo facta, feu praevaricatrem fa- tus fuit.
ctionem, rabidamque infaolam, quæ ad- Ibidem infa.
verfus fanctam Dei catholicam ecclefiam
erat armata. Sed hanc publicans, omnes
exhortando & admonendo, cautos redde-
bat, ne adducerentur cum operantibus ini-
quitatem, quarentes in ecclefia antiquam
legislationem teneri & pacificam conflitu-
tionem, quam dominus difcipulis * fuis * dim. tem-
nominis fui vocabulum fortientibus dona- pitis, sed
vit, dicens: *Pater mean do vobis, pacem dona
meam relinquo vobis.* His ergo reverendis Joan. 14.
viris & fuke digna ecclefiæ in ecclefia ca-
tholica demonftratis, quæ eft adverfus eos
infergens accufatio, & quam hæc eft hor-
rendæ, quam etiam ferre quis omnino non
poterit? Vere ignorantiam ignoraverunt
miferi, propriam linguam inhonefte de-
nondantes; Germanumque myftium facri-
ficatorem & facerdotem Chrifti, duplicé
fenfu & ligni fervitorem nominantes; fi-

Concil. General. Tom. VIII.

militer Georgium & Manfur; cum aliquando nec principibus quisquam talem blasphemiam ei qui unius fidei fecum erat, injecerit: ab Hebræis autem & Agarenis, aliis infidelibus quærela tali tam superfitiosa vino pruca cruis, quam super venerabilibus imaginibus & aliis facris Deoque dicatis rebus, sæpe Christiani audiant fonti. Nam Christianus Christiano hujusmodi accusationem nullateus audit: illi tantum, illi justus ipsulus, quemadmodum Jippis ecclis fol. Ipsi quippe fogientes a veritate, atque ab ecclesiastica lege repulsi, traditi sunt fallsloquitis & maledictis; & nihil aliud colligunt, quam ut accusent Christianos & domini facerdotes, quali dereliquerint Deum vivum & verum, atque iconia deliervium: maledici quidem & * insi- * Gr. maledicti, multiloqui, de hoc ipso fedatores effecti. & qui timentium Deum, & deridentium non laum rifum fium effundat? vel potius non vifli lamento indiarate & nodte profunda super hac ipsorum impietate? Et quia cum fint inventores malorum facundum divinam apostolum, deferunt fortunatos fanctitia, gratulantes eorum bona atque valere fatentes, lufficienter Dei gratia ad perfectam dellructionem vanatum cogitationum falfi nominis eorum fcientiæ * confumantes, & cum veritates hæreficus ertrorem inanis pravitatis ipforum connumerantes, * Gr. confirmantes. bunc excidimus gladio fpiritus: * atque nunc inftruamus animos audientium. Omnia ergo præfentis funt intelligentibus, & e vestra hæc qui inventunt fcientiam, licuti Provebiaiori bene, nec non & ipsi ipsi videtur. Sancta enim Dei catholica ecclefia ex diverfis & variis rebus eos qui fibi nati funt, trahit ad penitentiam & ad agnitionem mandatorum Dei cultodiæ; & omnes fenfus noftros fettinat dirigere ad gloriam ejus, qui eft fuper omnia Deus: & atque per auditum & vifum corcordiam facit, ipsa quæ gefta funt, vultibus eorum qui accedunt, apponens. Quando namque ex veritia & amore pecunitatis rapit quemquam, offendit ei in imagine Matthæum, qui ex telonariis apoftolus factus, avaritiæ furia derelicta Christum fecutus eft: & Zacchæum in fycomoren afcendentem, defidertantem Chriftum videre, ac ei repromittentem dimidium fubftantiæ fe pauperibus; & fi cui aliquid abftulit, reddere quadruplum: & fit ad cultodiam convivionis & jugem memoriam, imaginalium formationem continua vifio, ne repedetur ad proprium vomitum. Rapuit ipsum alium defiderio meretricio depeffum; pudici Joseph imaginem apposuit, qui fornicationem abominans; & hanc pudicitia vincens, illud quod dicitur ad imaginem cultodivit, cujus patricipes efficiuntur qui hanc diliexerunt: iterum alibi beatum Sufannam proponit pudicitia ornatam, & manibus extentis adjutorium ab excelso invocantem, & Danielem judicem præfidentem, & hanc eruentem de manibus feniorum inlquorum; & fit imaginalis triufaltionis memoria ad cultodiam pudicæ vitæ. Rapuit: in delicis fubftantiam fuam confumentem, & mollibus vestimentis vellitum, quæ oportet egenis prabere, in talibus vestibus expendentem, & Χριστὸν δίγνωσιν & ἐμβολιάτριον ὀνομάσεται, ὡς σωθῆναι ἢ ἐκείνου καὶ Μωσῆς· ἀπὸ τοῦ ἀθέου ἀπόλοιτο πίλοι τὸν σωτῆρα βλασφημοῦντα τοῦ ὁμοτίμου κφοτοῦμ. Ἐν Ἑβραίοις δὲ ἐὰν ἀγαγόμενοι ἄλλων ἀνέτου ἐξῆλθεν πουὶ τὰν ἀθεΐα τὸ θεὸς τύπω τὸ σωμᾶ, ἢ τὸν σεπτὸν κόσμον, ἢ ἱερὸν ἀπεπτοῦμένο τὸ θεῖ, πολλαχοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἐκκλησιάζοντα ἐν Χριστιανοῖς ἀμφότερα ἐκεῖνο ἀπόλοιτο κφοτοῦμ. ἀλλὰ ἀλγοῦμεν ὁ δίεμμς τὸ ἀέλεμ, ὥσπερ φθεγλμῶνοι ὄλοι. αὐτοὶ γὰρ πρατεγόμενοι τῆς ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς, & τὴ σκλεπτικεῖεν θεσμᾶς ἐξωσθέντες, παρεδόθεσαν τοῖς ψαλμῳ-ῥήμασι & ἢ βλασφημίαις· & οἷον ἐρῶν ἀνθρωπόν τὸ θεῖ τὸ θεὸ ἔφυν κατηλθοτέρεα ὅσα ζῶντα & ἀλυθτοῦ, & οἱόστ ἀπατῶν· ἐπεὶ βίθλοι τοῖς & λωβῆτες, κλεπτιπωδοῖ τὸ & εἰμερτεπεῖν γνῶμμα. & τὴ τῆ σοβεμῷμω τὸν κύριοι & γνῶλοτοι ἢ πλατιὰ αὐτῆ κατκηχεῖ γνῶματι. ἢ μάλιοι & γνῶσιν τῆδοκ ἀβεβαλοῦνται & ἀόστα βεβθὸν ἀφοῦ πολὺν αὐτῆ τὸν ἀπίβαιεν· ἢ τὴ τοῦ ἐρῶ τῆς κλεπτῶν & τὸν θεὸν ἀπόλοιτο ὅστες, ἀλῆτοτοι ἀξιφῶνοτες ἀξεφῶνοτες, τᾶς αὐτῆ φλυκεῖεις ἐξῆλθοῦν ὁρέξοντες, ἐκκοὰ Θεὸ χρόστι ἀφοῦ πολὺν ἀκεῖρτοτὸν τῆ μετῶλον λογγτῶν· τὰ ψαλμῶμω αὐτῆ γνῶτοτοι ἀκαρτῆσαντες, & τὴ τὰ πολὺ ἀβεστοτὸν τὸν ἀνθρῶπον τὴ πάτρω τὸ * ἀεὶ ἀκόλοῦτοι σωμεῖῶτοι· * age nunc instruamus animos audientium. Omnia ergo præsentis funt intelligentibus, & e vestra hæ qui inveniunt fcientiam, licuti Provebiaiori bene, nec non & ipsi videtur. Sancta enim Dei catholica ecclefia ex diverfis & variis rebus eos qui fibi nati funt, trahit ad penitentiam & ad agnitionem mandatorum Dei cultodiæ; & omnes fenfus noftros fettinat dirigere ad gloriam ejus, qui eft fuper omnia Deus: & atque per auditum & vifum corcordiam facit, ipsa quæ gefta funt, vultibus eorum qui accedunt, apponens. Quando namque ex varitia & amore pecunitatis rapit quemquam, offendit ei in imagine Matthæum, qui ex telonariis apoftolus factus, avaritiæ furia derelicta Christum fecutus eft: & Zacchæum in fycomoren afcendentem, defidertantem Chriftum videre, ac ei repromittentem dimidium fubftantiæ fe pauperibus; & fi cui aliquid abftulit, reddere quadruplum: & fit ad cultodiam convivionis & jugem memoriam, imaginalium formationem continua vifio, ne repedetur ad proprium vomitum. Rapuit ipsum alium defiderio meretricio depeffum; pudici Joseph imaginem apposuit, qui fornicationem abominans; & hanc pudicitia vincens, illud quod dicitur ad imaginem cultodivit, cujus participes efficiuntur qui hanc diliexerunt: iterum alibi beatam Sufannam proponit pudicitia ornatam, & manibus extentis adjutorium ab excelso invocantem, & Danielem judicem præfidentem, & hanc eruentem de manibus feniorum inlquorum; & fit imaginalis triufaltionis memoria ad cultodiam pudicæ vitæ. Rapuit: in delicis fubftantiam fuam confumentem, & mollibus vestimentis vellitum, quæ oportet egenis prabere, in talibus vestibus expendentem,

Prov. 8.

Matth. 9. Marc. 2. Luc. 5. Luc. 19.

Gen. 39.

Dan. 13.

ἐν ἀνθρωπίνοις ἐσθῆσεσι κατεκπαλίσκοντα, ὃ δὲ ἀξιοῦ δίκαιος ἐμὸν ἀπεκτανέθρον. ἐκκαλοῦν αὐτὸν τὸν Ἠλίου μηλωτοῦ ἐμοῦ ἐμβοᾶν, ἢ τὴ αὐτῆνοῦ τροφῆ ἐπαχεῖῶτο· & λωβῆν τεύχας κεκλοῦ σεβεῖῶμω, & ἀγνῶν μθλατεγρεθῶμω, τὸν δὲ Χεῖρὸ δακτῶν δεκτῶσοτα, & φροσκυνῶρόστα ἀρκῶ ἢ ἀμφοτέρα τὸ κόγμα. σκω τέτοιε & τὸ μέγκα Βαπτῶν, ἀπεκτὴ ἐκ τῆ ἀνθρωπίνοις ἐσθῆσεσι κεκαλοῦτοι τὸ σῶμα· τὰ δὲ ἢ τὰ ἐκκτπαλῶν τὸν λόγον, ὀλίγον μὲν μόμω τοσπεσθῶμω, τὴ λοιπὰ ἐπωφκεῖῶμω τῆς ἀκρομόμου ἐρῶνοῦ. ἐχοῦῶμ δὲ τάδε· ἢ τὴ ἀβεγαλοῦ δῆγνοτο ἀπεκτλογρεσθῶμω, & εἰς μεῖμμω ἀφοῦ τὸν ἀνθρῶπον τὸν ἀνθρῶπον· & ἢ ψαλμῶν τέτοιε μὴ ἐξοκτῶμω τὸν ἀνθρῶπον· ἢ τὴ ἀνθρῶπον ἀπεκτλογρεσθῶμω, & εἰς μεῖμμω ἀφοῦ τὸν κόσμον ἀφρεῖτοτα, & χρῶμα πάλιν ἐμκπτλοῦσεν τέτοιε· γὰρ ἐν ὑμῖν ἐκεῖ ἀφρεσεῖῶμω, κεῖῶν ἀνθρῶμω τὸν κόσμον ἀφρεῖτοτα, ὅλοκον ἀφρεσοτοῦ, ψυχὴ ἀλγοῦμεν ὁ δίεμμς τὸν ἀνθρῶπον· ἢ ψαλμῶν μὲν τὸ ἀνοκτόμος Δαβὶδ· ἐμκπτλοῦν τὴ θεῖ, & ἀξιοῦῶμω. μεῖμμω οὖν Θεὸ δὲ αὐτῆ τέτοιε ἐρεῖῶμω. ἢ γὰρ ἀνθρωπῶν ἐὸ· ἢ ἐ ἐκκτπαλῶν τὸν ἀνθρῶπον τὸν ἀνθρῶπον· ἢ τὴ ἀνθρῶπον ἀπεκτλογρεσθῶμω, & εἰς μεῖμμω ἀφοῦ τὸν ἀνθρῶπον· & ἢ ψαλμῶν τέτοιε τὴ ἀφρεσεῖῶμω & ἀξιοῦῶμω. ἀεβεῖμμω δὲ τὴ ἀλγοῦμεν τὴ ἀνθρῶπον τὴ ἀκκτπαλῶν, & ἢ ἀνθρῶπον τὴ ἀφρεσεῖῶμω· & ἢ ψαλμῶν τέτοιε ἀξιοῦῶμω. ἀεβεῖμμω δὲ τὴ ἀλγοῦμεν τὴ

ACTIO SEXTA. ra. Cum hoc autem & Maximus memorandus, cujus laus in omnibus est ecclesiis, cum eum viris quibusdam de ecclesiasticis negotiis disputare, divinum Pascasio cursitys pram, sanctum evangelium & venerandum iconam præcipit sic medium afferri, & hæc cum illis ad certitudinem eorum quæ dicta sunt, falutavit. Athanasius autem, qui ab immortalitate nomen accepit, expressius nobis annuntiat in epistola ad Marcellinum milis, quam præordinavit in codice interpretationis psalmorum, ita dicens: Libro psalmorum quis accepto, *Salutatis quidem prophetias confuse ficut in aliis scripturis admirans & adorans* egrediur. Videlicet qualiter prophetias egrejus parer adorare nobis jubeat? Et fi hus plus est adorare, quanto magis proventus prophetiarum affertionum in imagine vitos necessarium est adorare? habet enim prophetia: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium*. Hanc ergo prophetiam in imagine nos videmus, id est virginem cum amplexantem quem peperit, quomodo sufferenus, quo minus adoremus & falutemus? Quis incredulus mendacia differat audeat ad hujusmodi falutationem? Digna nos nolmetipsos adoratione faciamus, ne accedentes indigne, ' Ozan pecnam incidamus. Ipse quippe tangens aeram, eadem hora petiit, indigne appropinqui illi. Quamquam & ipsa diversis figuris variata, & ex lignis confructa fuerit, quemadmodum & imaginum factura. Porro hi qui dicunt imaginales formationes sufficere in commemorationem tantum haberi, & non etiam ad falutationem, unum recipientes, alteram sepulentes, ' ut ' parvi quidam, partimque mendaces & partim verices demonstrantur: alias quidem vera confitentes, & alias ' depravantes. Sed & infensibilitatem horum! Ergo qui aliquando eramus orthodoxiæ ac vetustis calumniatores, nunc horum efficiamur advocatores; & pro reprobatione ecclesiasticarum traditionum petamus veniam peccatorum. In omnibus hii mandata ecclesiadamus per ea quæ præcepta fuer: ambulemus propriectam vocem audientes, quæ dicit: *Si ' annuntiaverit illi homo, quid homo, aut quid regnat dominus ab ea, quam ad facias indicium, ' & diligas misericordiam, ' & paratus fi ambulare cum domino Deo tuo?* Super haec faroteum fopiamus, linguam refernam, mendacia ac turpiloquio, & maledicto ' retinentes. Oculum temperamus, ventrem crudiamus, ' Salmodiæ ac orationi inflemus, in omnibus a Deo datis nobis gratias agamus, jurramenta ne affuetum os nostrum faciamus, ad dominicum vocem audiamus dicentem: *Ego autem dico vobis, nolite jurare omnino.* Gloriam concutiemus, quæ deorum jacet: maximum omnibus bonorum, misericordiam & caritatem aripiamus, & hanc timori Dei conjundam, sine timore quippe Dei caritas reproba eft. Nam & Jofaphat auricus erat cum Achab, fed audivit: *Si peccatori tu amicitia jungeris, fi odio habito a domino tu auxiliaberis?* Ergo cum timore Dei omnia factamus, expetentes etiam intercessionem intercratae domine nostræ & matris Dei genitricis semper virginis Mariæ, atque sanctorum angelorum, & simul omnium sanctorum: falutantes quoque ejusdem

ANNO CHRISTI 787.

ὁ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ψαλμῶν.

Isai. 7.

Jer. 31.

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 5.

Matth. 5.

Matth. 5

Cyrillo monacho & vicario Gortbine, Theodoro episcopo Seleuciæ, Stephano episcopo Sugdæ[1]nensi, Antonio monacho & locí servatore Smyrnæ, Constantino episcopo Rhegii, Joanne monacho & vicario Patrum, * Theodoro episcopo Catanæ, Joanne episcopo Tauromenii, Gaudioso episcopo Messanæ, Theodoro episcopo Panormi, Stephano episcopo Bithyniensium, Constantino episcopo Leontinæ, Joanne episcopo Trocatensium, Theodoro episcopo Tastrianæ, Cirillophoro episcopo Insulæ Cyriaci, Basilio episcopo Lipariensium insulæ, Theotimo episcopo Crotonensium, Constantino episcopo Carinæ, Theophane episcopo Lilybæi, Theodoro episcopo Tropæorum, Sergio episcopo Nicoterensium, Theodoro episcopo * Bitæ, Mauriano episcopo Pompejopolos, Joanne episcopo sanctæ Salonentiæ, * Eulthimio episcopo Apamea provinciæ Bithyniensium, Petro episcopo Germensium, Joanne episcopo Acridopolos, Constantino presbytero & loci servatore Sebastopoleos, Gregorio presbytero & ex parte Nicopoleos Armeniæ, * Sifinnio episcopo Parii, Epiphanio episcopo Mileti, Nicesia episcopo * Brocesali, Joanne presbytero & loci servatore Colonitæ, Usfo episcopo Hibaritenum ecclesiæ, * Eulthaphio episcopo Methymnæ, Leone episcopo Cii, Joanne episcopo Apri, Theophylacto episcopo Cyzicenorum, Laurentio episcopo Apolloniensium ecclesiæ, Leone episcopo Carapaihi, Eulthaphio episcopo Tridentinum, Cyriaco episcopo Dirizparensium, Leone episcopo Melembræ, Gregorio episcopo * Cerentinum, Theodoro episcopo Heracleæ, Theodosio episcopo Ancyræ, Joanne episcopo Nyssæ, Georgio episcopo regalium Thermarum, Setherico episcopo Cirifflenium, Damiano episcopo Mirlycræ, Constantino episcopo Mastaurensium, * Georgio episcopo Briulensium, Georgio episcopo Palæopoleos, Leone episcopo Algiuntinum, Theophilo episcopo Nifigrilensium, Sabba episcopo Anienium, Lycaßo episcopo Varzentium, Thoma episcopo Lobedi, Eulthaßio episcopo * Caritentium, Cosma episcopo Myrinæ, Pastedo episcopo Pitanæ, Basilio Adramyttenium, Joanne episcopo Rhodeßi, Joanne episcopo Pandidi Thraciæ, Joanne episcopo * Orißæ, Georgio episcopo Camulianensium, Theophylacto episcopo Hyperensium, Theophylacto episcopo Tralle, Ignatio episcopo Prinæ, Constantino presbytero & loci servatore Agæ, Basilio episcopo Magnesiæ, Basilio episcopo * Medensium, Nicephoro presbytero & vicario Gargarensium, Theophane episcopo Calæ, Nicodemo episcopo Eugazensium, * Thogopio presbytero & loci servatore Sasan, Stratonico episcopo Cæmæ, Theophylo episcopo * Tumnensium, Olbiano episcopo Elææ Pergamenium, Leone episcopo Phocæ, Mariano episcopo * Arandissium, Michelidese episcopo Calliopoleos, Theophylacto episcopo Chariupoleos,

Ἐπιφανίου, Κυείδης μοναχῷ καὶ τῷ ἀφιερωθέντι Γορθίοι, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Σελευκίας, Στεφάνῳ ἐπισκόπῳ Σαγδίων, Ἀντωνίῳ μοναχῷ καὶ τοποτηρητῇ Σμύρνης, Κωνσταντίνῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ῥηγίου, Ἰωάννῃ μοναχῷ καὶ ἀφιερωτῇ Πατρῶν, * Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Κατάνης, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ταυρομενίου, Γαυδίωνι ἐπισκόπῳ Μεσσήνης, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Πανορμίου, Στεφάνῳ ἐπισκόπῳ Κιβύνων Κωνσταντίνῳ ἐπισκόπῳ Λεοντίνης, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ * Τροκατένων, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Ταυριανῆς, Κεφαλοῦρι ἐπισκόπῳ τῆς ἁγίας Κυριακῆς, Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ τῆς Λιπαρίας νήσου, Θεοτίμῳ ἐπισκόπῳ Κροτώνων, Κωνσταντίνῳ ἐπισκόπῳ Κασίνης, Θεοφάνει ἐπισκόπῳ τῆς Λιλυβαίας, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Τροπαίων, Σεργίῳ ἐπισκόπῳ Νικοτερίων, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Βίζης, Μαυριανῷ ἐπισκόπῳ Πομπηιουπόλεως, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Σαλονιτίνας, * Εὐθυμίῳ ἐπισκόπῳ Ἀπαμείας ἐπαρχίας Βιθυνίας, Πέτρῳ ἐπισκόπῳ Γερμενίων, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ἀκριδοπόλεως, Κωνσταντίνῳ πρεσβυτέρῳ & τοποτηρητῇ Σεβαστοπόλεως, Γρηγορίῳ πρεσβυτέρῳ & ἐκ μέρους τοῦ Νικοπόλεως Ἀρμενίας, * Σίσιννίῳ ἐπισκόπῳ Παρίου, Ἐπιφανίῳ ἐπισκόπῳ Μιλήτου, Νικησίᾳ ἐπισκόπῳ * Βροκεσάλι, Ἰωάννῃ πρεσβυτέρῳ & loci servatore Colonitæ, Ὑσφῷ ἐπισκόπῳ Ἱβαριτίνων ἐκκλησίας, * Εὐλθαφίῳ ἐπισκόπῳ Μεθύμνης, Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ Κίου, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ἀπρίου, Θεοφυλάκτῳ ἐπισκόπῳ Κυζικηνῶν, Λαυρεντίῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀβολλωνιάτιδος ἐκκλησίας, Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ Καραβδῖ, Εὐθαλθίῳ ἐπισκόπῳ * Τρίδου, Κυριακῷ ἐπισκόπῳ Δειζιρόμου, Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ Μεταμβλέας, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Δείρων, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Ἡρακλείας, Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀγκύρας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Νύσσης, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ τῶν βασιλικῶν θερμῶν, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Κειμηλιαίου, Σαμπτίῳ ἐπισκόπῳ Κατεωσίου, Θεοφυλάκτῳ ἐπισκόπῳ * Τιβίων, Δαμασκῷ ἐπισκόπῳ Μεγαλίου, Θεοφυλάκτῳ ἐπισκόπῳ Τρβλίς, Κύριλλῳ ἐπισκόπῳ Μαστάων, Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Βεσίνων, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Βαλίων, * Κύριλλῳ ἀφιερωθέντι & τοποτηρητῇ Αγάλοι, Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ Νίσσης, Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ Μαγνησίας * Ἡρίας, Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ τῆς * Μεδέας, Σάββᾳ ἐπισκόπῳ Ἀνίων, Νικηφόρῳ ἀφιερωθέντι & ἐκ μέρους τοῦ Γαργάρων, Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Παλαιοπολίτων, Θεοφάνει ἐπισκόπῳ Καλῶν, Λέοντι ἐπισκόπῳ Ἀλυζίων, Νικεσίᾳ ἐπισκόπῳ * Ἐδγάζων, Νικάκι ἐπισκόπῳ Βεβίτου, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ ἀφιερωθέντι & ἐκ μέρους τοῦ Σιών, Θωμᾶ ἐπισκόπῳ Λεβέδων, Στρατονίκῳ ἐπισκόπῳ Κίων, Εὐθαθίῳ ἐπισκόπῳ Ἐρυθρῶν, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ * Τιμνῶν, Κοσμᾶ ἐπισκόπῳ Μιλείας, Ὀλβιανῷ ἐπισκόπῳ Ἐλαίας, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Γερτίνης, * Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ Ἀσσῦ, Λέοντι ἐπισκόπῳ Φωκαίας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ῥαιδεστῆς, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Παῖς Φώκας, Μελχισεδὲκ ἐπισκόπῳ Καλλιουπόλεως, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Χαριουπόλεως, Λεονάρδῳ ἐπισκόπῳ Μαδύτου, ἤτοι Η-Λεόνιδε Σισσίνιε ἐπισκόπε * Χαλκίδος, Θωμᾶ ἐπισκόπῳ τῆς Δαμούς Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Θεσσαλονίκης, Βενιαμὶν ἐπισκόπῳ Λιζίων, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Γ. Βρέτιος, Στεφάνοις ἐπισκόπῳ Ἰκόνιος, ἤτοι Κιζίου. Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ Σίδων, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Κρήτης, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Ἐμεσοῦ, Ἀλεξάνδρῳ ἐπισκόπῳ Ἀμαθοῦντος, Κύριλλῳ ἐπισκόπῳ Λεμεσοῦ, Σισσίνιε ἐπισκόπε Κιβίς, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Βοσκεστρατέων, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Μίκης, Πέτρῳ ἐπισκόπῳ Ἀσσίου, Ἀλεξίῳ ἐπισκόπῳ Βεσσαλίας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Μελιτονικίου, Σισσίνιε ἐπισκόπε Κεφάλου, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Γίρμας, Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ Ἀμφιπόλεως, Λέοντι ἐπισκόπῳ Πομπηίου, Χωμᾶ ἐπισκόπῳ Ὕσσης, Στρατηγίῳ ἐπισκόπῳ Δαρδίας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Δαμβλέας, Θεοδότῳ ἐπισκόπῳ Παλαίου, Λέοντι ἐπισκόπῳ Τροιζῆνος, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ * Ἀθῆνε, * Νικόνε ἐπισκόπῳ Ἠλείας, Ἀνεστασίῳ ἐπισκόπῳ Τεσσάλων, Λέοντι ἐπισκόπῳ Τρικάλων, Σπυρίδι ἐπισκόπῳ Σάλων, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ * Ταλάντου, Ἰωάννῃ ἀφιερωθέντι & τοποτηρητῇ τοῦ * Φωτεινοῦ, Σπυρίδι ἐπισκόπῳ Σπάρτης, Νικόνδῳ ἐπισκόπῳ τῆς Πελοποννήσου, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ζάνου, Κύριλλῳ ἐπισκόπῳ Λεχαιοῦ, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Μεσσήνης, Μιχαὴλ ἐπισκόπῳ Στρατηγικίου, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Ὑφίας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Δελφῶν, Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ Τρικάλων, Ἰωσὴφ ἐπισκόπῳ Ἀτταλείας, Θεοδότῳ ἐπισκόπῳ Ἐρμοκαστελίας, Ζαχαρίᾳ ἐπισκόπῳ Ἱερακωμίου, Μιχαὴλ ἐπισκόπῳ * Κοσταείας, Δαβὶδ ἐπισκόπῳ Ἐλευθερνῶν, Καίσιος ἐπισκόπῳ τῆς Ἀγκύρας, Θεοδόσιος ἐπισκόπῳ τῆς Δαρδανίας, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Ἀνεδαυλείας, Κύριλλῳ ἐπισκόπῳ Καστορίας ἤ Βιθυνίας, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Βεσδινεσσίας, Λέοντι ἐπισκόπῳ Νικοπολιτείας, * Ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ Ἀβίνης, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Πυλῶν * Ἐπιβάτου ἐπισκόπῳ Λαμψακοῦ, Θεοδότῳ ἐπισκόπῳ Ἀβυδοῦ, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Κυζικηνῶν, Λαυρεντίῳ ἐπισκόπῳ Ἀβολλωνιάτιδος, Κύριλλῳ ἐπισκόπῳ Καραβδῖ, Εὐθαλθίῳ ἐπισκόπῳ * Τρίδου, Κυριακῷ ἐπισκόπῳ Δειζιρόμου, Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ Μεταμβλέας, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Δείρων, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Ἡρακλείας, Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀγκύρας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Νύσσης, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ τῶν βασιλικῶν θερμῶν, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Κειμηλιαίου, Σαμπτίῳ ἐπισκόπῳ Κατεωσίου, Θεοφυλάκτῳ ἐπισκόπῳ * Τιβίων, Δαμασκῷ ἐπισκόπῳ Μεγαλίου, Θεοφυλάκτῳ ἐπισκόπῳ Τρβλίς, Κύριλλῳ ἐπισκόπῳ Μαστάων, Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Βεσίνων, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Βαλίων, * Κύριλλῳ ἀφιερωθέντι & τοποτηρητῇ Αγάλοι, Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ Νίσσης, Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ Μαγνησίας * Ἡρίας, Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ τῆς * Μεδέας, Σάββᾳ ἐπισκόπῳ Ἀνίων, Νικηφόρῳ ἀφιερωθέντι & ἐκ μέρους τοῦ Γαργάρων, Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Παλαιοπολίτων, Θεοφάνει ἐπισκόπῳ Καλῶν, Λέοντι ἐπισκόπῳ Ἀλυζίων, Νικεσίᾳ ἐπισκόπῳ * Ἐδγάζων, Νικάκι ἐπισκόπῳ Βεβίτου, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ ἀφιερωθέντι & ἐκ μέρους τοῦ Σιών, Θωμᾶ ἐπισκόπῳ Λεβέδων, Στρατονίκῳ ἐπισκόπῳ Κίων, Εὐθαθίῳ ἐπισκόπῳ Ἐρυθρῶν, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ * Τιμνῶν, Κοσμᾶ ἐπισκόπῳ Μιλείας, Ὀλβιανῷ ἐπισκόπῳ Ἐλαίας, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ Γερτίνης, * Βασιλείῳ ἐπισκόπῳ Ἀσσῦ, Λέοντι ἐπισκόπῳ Φωκαίας, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ῥαιδεστῆς, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Παῖς Φώκας, Μελχισεδὲκ ἐπισκόπῳ Καλλιουπόλεως, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Χαριουπόλεως, Λεονάρδῳ ἐπισκόπῳ Μαδύτου, ἤτοι Η-Leonide episcopo Madyti, id est Siladensium; Sisinnio episcopo Zetulii, * Thoma episcopo Dionii, Gregorio episcopo Theodosiopolensium, Sisinnio episcopo Chalcidis, Benjamin episcopo * Limicinium, Joanne episcopo Brytos, Sygridene episcopo Palæo, id est Cythrensium; Eustachio episcopo Solensium, Theodoro episcopo Citii, Georgio episcopo Trimithuntensium, * Joanne episcopo Amathuntis, Cyrillo episcopo Lemesi, Sisinnio episcopo Cibis, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Syneto episcopo Cibis, Leone episcopo Misii, Petro episcopo Assii, Anthimo episcopo Berinopoleos, Michael episcopo Melitopoleos, Sisinnio episcopo * Hadriane, * Theodosio episcopo Germæ, Basilio episcopo * Hadrianopoleos, Leone episcopo Pœmaninensium, Symeone episcopo Oce, Strategio episcopo Dardanensium, Leone episcopo Troezidis, Theodoro episcopo Abydi, Nicetæ episcopo * Helei, Anastasio episcopo Tripoleos, Joanne episcopo Lampiaci, Theodoto episcopo Palæonis, Leone episcopo Tracuelensium, Stephano episcopo Salensium, Joanne episcopo * Ballensium, * Nefoto presbytero & loci servatore Thyanensium, Stephano episcopo Siladensium, Nicolao episcopo Pericommatos, Joanne Stenensium episcopo, Constantino episcopo Arcadiæ, Theodoro episcopo Messeniæ, Michaele episcopo Stratonicæ, Gregorio episcopo Gordi, Joanne episcopo Daldæ, Eustathio episcopo Hyricanæ, Joanne episcopo Attalium, Theophasto episcopo Hermocastilitæ, Zacharia episcopo Hieracæ[illegible], Michael episcopo Cesaeoeum, David episcopo Eleutherunteorum, Theodoro episcopo Lophi, Basilio presbytero & loci servatore Dafcylii, * Theophylacto episcopo Apollioniadis, Constantino episcopo Bithyniæ, Georgio episcopo Basilinopoleos, Leone episcopo Neocæsariæ, id est Arillæ; Nicephoro episcopo * Hadrianopoleos, Theodoro episcopo Pulæ * Epibatio episcopo Lampsaci, Theodoro episcopo Heracleopoleos, Anastasio episcopo Gnolii, Meletione episcopo Cydoniæ, Joanne episcopo Cibotiæ, Theodoro episcopo Subritensium, Leone episcopo Phœnicieuium, Joanne episcopo Arcadiæ, Epiphanio episcopo Eleutherniæ, Photino episcopo Constantinium, Sisinnio episcopo Chersonesi, Gregorio presbytero & loci servatore Cephallenensium, Philippo episcopo Corcyræ, Antonio episcopo Tyrenæ, Petro episcopo Monembasiæ, Gabriel episcopo Æginæ, Leone episcopo Porthmi, Philete episcopo Orei, Leone episcopo Zacynthi, Leone episcopo Lipoæ, Nicetæ episcopo Melete, Neophyto episcopo Gordoleryorum, Joanne episcopo * Hetenensium, Leone episcopo * Isaanniorum Argedensium, Constantino episcopo Zesteniium, Gregorio episcopo Sinopæ, * Marriano episcopo de loci servatore Andrapeniium, Constantino episcopo Zalethonum, Gregorio episcopo Amastræ, Heraclio episcopo Jonopoleos, Nicetæ episcopo * Claudibenium, Theophane episcopo Sorenium, Joan-

[1] Al. Ossiæ. [2] Al. Mendesium in MS. [3] Al. Sarlatensis. [4] Al. Cadurcensium. [5] Pro Mandisiæ. [6] Pro Tripoli. [7] Pro Tumenensium. [8] Pro Tumitæ. [9] Pro Sestiæ. [10] Pro Tumnensium. [11] Pro Arandissium. [12] Pro Thogopio. [13] Pro Sestiæ. [14] Pro Tumnensium. [15] Pro Arandissium. [16] Pro Thogopio. [17] Pro Sestiæ. [18] Pro Tumnensium. [19] Pro Arandissium. [20] Pro Thogopio.

ACTIO SEPTIMA.

Joanne episcopo Heracliæ Ponti, Theophilo episcopo Prusiadis, Constantino episcopo Cratiæ, Niceta episcopo Hadrianopoleos, Niceta episcopo Rœzæi, Constantino episcopo Polemonii, Theodoro episcopo Comanensium, Joanne episcopo Cerasutensium, Nicephoro episcopo Clanæi, Leone episcopo Trocnadensium, Joanne diacono & vicario Phaselidensium, Theodoro episcopo Pinnarensium, Stephano episcopo Camni, Anastasio episcopo Patarensium, Gregorio episcopo Nesæ, Constantino episcopo Candibensium, Leone episcopo Corydalensium, Nicodemo episcopo Sidymensium, Leone episcopo Limirensium, Constantino episcopo [1] Densium, Petro diacono & vicario Orycandensium, Stephano episcopo Araxi, Georgio episcopo Hyniadensium, Constantino episcopo Combensium, Stauracio episcopo [2] Zenopoleos, Gregorio episcopo Cibyræ, Basilio episcopo Tabensium, Dorotheo episcopo Neapoleos, Constantino Alabandensium, David episcopo Jassi, Gregorio episcopo Milassensium, Sergio episcopo Bargyliensium, Gregorio episcopo Heracliæ Latmi, Joanne episcopo Mindi, Stauracio episcopo Stadiensium, Gregorio episcopo Stratoniciæ, Niceta diacono & vicario Halicarnassensi, Michael episcopo Chæretopensium, Pantaleone episcopo Valentiæ, Georgio episcopo * Peltrusium, Christophoro episcopo Atanasi, Leone episcopo Eumeniæ, Paulo episcopo Acmoniæ, Gregorio episcopo [3] Timenutherensium, Philippo episcopo Tranopoleos, Leone episcopo Alcensium, Nicephoro episcopo Lundensium, Georgio episcopo Appiæ, Joanne episcopo * Siblios, Zacharia episcopo Trapezupoleos, Leone episcopo Sebastæ, Andrea episcopo Cidestensium, Dositheo episcopo Psonuntensium, sive Colasson; Constantino episcopo Cottyaii, Niceta episcopo Nacoliæ, Leone episcopo Docimii, Theophylacto presbytero & vicario * [4] Psoensium, Constantino episcopo Eucarpensium, Michael episcopo Hierapoleos, Joanne presbytero & vicario throni [5] Actoriensis, Nicolao episcopo Phytiæ, Theophylacto episcopo Cinnabariensi, Damiano episcopo Meri, Christophoro episcopo Promisensium, Niceta episcopo Augustopoleos, Constantino episcopo Ambladensium, Stephano presbytero & vicario Otri, Georgio episcopo Midaii, Gregorio presbytero & vicario Polybotensium, Sisinnio episcopo Philomeliensium, Michael episcopo Papensium, Sisinnio episcopo Apameæ Cibotensium, Constantino episcopo Conanensium, Nicephoro episcopo Adadensium, Petro episcopo [6] Tiasensium, Theodosio episcopo [7] Agalasi, Leone episcopo Baræ, Petro episcopo Seleuciæ * Hidiæ, Nicephoro episcopo Phlogensium, * Mariano episcopo Magydensium, Leone episcopo Andidensium, Stephano episcopo Parnassi, Bardane episcopo Doarensium, * Eustathio episcopo Debelii, Euphemio episcopo Sozopoleos,

* Peltenium, * Sibeos. * Ipsensium, * Pisidiæ, * Marino * Eustratio Debelti

ANNO CHRISTI 787.

Πρασιάδος, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κρατείας, Νικήτα ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως, Νικήτα ἐπισκόπου τοῦ Ῥοιζαίου, Κώνστα ἐπισκόπου τοῦ Πολεμωνίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κομάνων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Κερασούντων, Νικηφόρου ἐπισκόπου Κλαναίου, Λέοντος ἐπισκόπου Τρωκνάδων, Ἰωάννου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Φασηλίδος, Θεοδώρου ἐπισκόπου Πινάρων, Στεφάνου ἐπισκόπου Κάμνου, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Πατάρων, Γεωργίου ἐπισκόπου Νήσα, Κώνστα ἐπισκόπου Κανδίβων, Λέοντος ἐπισκόπου Κορυδάλλων, Νικοδήμου ἐπισκόπου Σιδύμων, Λέοντος ἐπισκόπου Τλῶν, Πέτρου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Ὀρυκάνδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Ἀράξου, Γεωργίου ἐπισκόπου * Οὐϊάνδου, Κώνστα ἐπισκόπου Κόμβων, Σταυρακίου ἐπισκόπου Ζηνοπόλεως, Γρηγορίου ἐπισκόπου Κιβύρης, Βασιλείου ἐπισκόπου Τάβων, Δωροθέου ἐπισκόπου Νεαπόλεως, Κώνστα ἐπισκόπου Ἀλαβάνδων, Δαβὶδ ἐπισκόπου Ἰασοῦ, Γρηγορίου ἐπισκόπου * Μιλάσης, Σεργίου ἐπισκόπου Βαργυλίου, Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας τοῦ Λάτμου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Σταδείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Στρατονικείας, Νικήτα διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Ἀλικαρνασοῦ, Μιχαὴλ ἐπισκόπου [8] Χαιρετόπων, * Λέοντος ἐπισκόπου Οὐαλεντίας, Γεωργίου ἐπισκόπου Πέτλων, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Ἀτανασοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Εὐμενείας, Παύλου ἐπισκόπου Ἀκμονίας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Τιμβυθήρων, Φιλίππου ἐπισκόπου Τρανουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀλέου, Νικηφόρου ἐπισκόπου Λύνδων, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀππίας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Σίβεως, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Τραπεζουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Σεβαστῆς, Ἀνδρέου ἐπισκόπου [9] Κιδεσσοῦ, Δοσιθέου ἐπισκόπου Ψόνων, ἤτοι Κολασσῶν, Κώνστα ἐπισκόπου τοῦ Κοτιυαείου, Νικήτα ἐπισκόπου Νακωλείας, Λέοντος ἐπισκόπου τοῦ Δοκιμίου, Θεοφυλάκτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου [10] Ἴψου, Κώνστα ἐπισκόπου Εὐκαρπίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως, Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου [11] Ἀκτορείου, Νικολάου ἐπισκόπου Φυτείας, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Κινναβάρεως, Δαμιανοῦ ἐπισκόπου Μήρου, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Προμισοῦ, Νικήτα ἐπισκόπου Αὐγουστοπόλεως, Κώνστα ἐπισκόπου Ἀμβλάδων, Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου [12] Ὄτρου, Γεωργίου ἐπισκόπου τοῦ Μιδαείου, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Πολυβώτου, Σισιννίου ἐπισκόπου τοῦ Φιλομηλίου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Πάππων, Σισιννίου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Κιβωτοῦ, Κώνστα ἐπισκόπου Κονάνης, * Νεοφύτου ἐπισκόπου Ἀδάδων, Πέτρου ἐπισκόπου [13] τοῦ Τιασοῦ, Θεοδοσίου ἐπισκόπου Ἀγαλασοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Βάρης, Πέτρου ἐπισκόπου Σελευκείας τῆς * Ἰδίας, Νικηφόρου ἐπισκόπου Φλόγων, Μαρίνου ἐπισκόπου Μαγύδων, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀνδίδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Παρνασοῦ, Βαρδανίου ἐπισκόπου Δοάρων, Εὐστρατίου ἐπισκόπου [14] Δεβελίου, Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σωζοπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Βουλ-

* Tiviulo, * Milasus, * L. Pantaleonte, * Nicetio * Pisidiæ,

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro, *Tlensium*, ut supra. 2 Pro, *Zenonopoleos*. 3 Pro, *Temenothyrensium*, in Phrygia Pacatiana. 4 *Ipsensium* in Græco, pro *Hypsensium*, ut supra. 5 Pro *Sectoriensis*. 6 *Tityassensium*, ut supra. 7 Pro *Sagalassi* in Pisidia. 8 Pro Καρετόπων, ut supra. 9 Supra Κιδισσοῦ. 10 Pro Ὕψου. 11 Pro Στεκτορίου, ut supra. 12 Supra Ὀτρῆς. 13 Pro Τιτυάσου. 14 Pro Διβέλτου.

ANNO CHRISTI 787.

Βουλγαροφύγου, Γεωργίου ἐπισκόπου Πλωτινουπόλεως, Βασιλείου ἐπισκόπου Περβεραίου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Παμφίλου, Ῥουβὶμ ἐπισκόπου τοῦ Σκοπέλου, Σισιννίου ἐπισκόπου [1] Γαειλέων, Καλλίστου ἐπισκόπου Εὐδοκιάδος, [2] Κώνστα ἐπισκόπου Λαγνῶν, Ἰωάννου ἐπισκόπου Κυδρύλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κρημνῶν, Κώνστα ἐπισκόπου Ἀδριανῆς, Θεοφίλου ἐπισκόπου τῆς Χίου, Γαλατίου ἐπισκόπου τῆς Μήλου, Σεργίου ἐπισκόπου τῆς Λέρου, Μάτζωνος ἐπισκόπου Διοκαισαρείας Πρακάνων, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Κελενδέρεως, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Καρδαβάνδων, Σισιννίου ἐπισκόπου Μουσβάδων, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λάμου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Γερμανικοπόλεως, Σισιννίου ἐπισκόπου Συκίων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου [3] Σιβλίων, Στεφάνου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας, Εὐδοξίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Μετελλοπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κάδων, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Μοσυνῶν, Βασιλείου ἐπισκόπου Διονυσιουπόλεως, Στεφάνου ἐπισκόπου Συννάου, Κωνσταντίνου τῆς Ἄνδρου, Εὐσταθίου ἐπισκόπου τῆς Τήνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Δεκαπρῶν, Ἰωάννου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Θρᾴκης, Θεοφάνους ἐπισκόπου Λεβέδου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λιθοπροσώπου, Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλειουπόλεως, ἤτοι Γιδαχθόης, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Μέτρων, Λυκάστου ἐπισκόπου * Φιλαδέλφου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Τράλλων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λήμνου, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀμισοῦ, Μιχαὴλ ἐπισκόπου τῆς Τίου, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Πέρτων, Ἰωάννου ἐπισκόπου [4] Τημβιάδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Ὀρύμνων, Ἡρακλείου ἐπισκόπου τῆς Σάμου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Πραινέτου.

* Φυλλάδου,

Καθεσθέντων τε πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας. συμπαρόντων τε καὶ ἀκροωμένων τοῦ ἐνδοξοτάτου μεγαλοπρεπεστάτου ἄρχοντος, τουτέστι Πετρωνᾶ τοῦ πανευφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀψικίου, καὶ εὐλαβεστάτων ἀρχιμανδριτῶν, ἡγουμένων καὶ μοναχῶν, κατὰ τάξιν τὴν προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ προκειμένων καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς τῆς Σικελῶν νήσου λαβὼν ἐπὶ χεῖρας τὸν ἐκτεθέντα ὅρον ἀνέγνω.

ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον.

Η ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐ-

ACTIO SEPTIMA.

Theodoro episcopo * Vulgarensium [5] Phygi, Georgio episcopo Plutinopoleos, Basilio episcopo Perberæensium, Michael episcopo Pamphili, Ruben episcopo [6] Scopeli, Sisinnio episcopo Garilensium, Callisto episcopo Eudociadensium, Constantino episcopo * Lacensium, Joanne episcopo [7] Crudulensium, Theodoro episcopo Cremnensium, Constantino episcopo Hadrianæ, Theophilo episcopo Chii, Galatio episcopo Meli, * Georgio episcopo Leri, Manzone episcopo Diocæsariæ Pracanensium, Eustathio episcopo Celendereos, Zacharia episcopo * Cardibimachensium, Sisinnio episcopo Musbadensium, Eustathio episcopo Lamoensium, Theodoro episcopo Germanicopoleos, Sisinnio episcopo Sicis, Constantino episcopo Dalisandi, Leone episcopo * Sibillensium, Stephano episcopo Philadelphiæ, Eudoxio presbyteros & vicario Metellopoleos, Theodoro episcopo Cadensium, Theophylacto episcopo Mosynensium, Basilio episcopo Dionysiopoleos, Stephano episcopo Synnai, Constantino episcopo Andri, Eustathio episcopo Teni, Joanne episcopo Decateron, Joanne episcopo Nicææ Thraciæ, Theophane episcopo Lebedi, Joanne episcopo Lithoprosopi, Nicephoro episcopo Arcadiupoleos, Theodoro episcopo Heracliopoleos, id est * Thidatoæ, Constantino episcopo Metrorum, Lycasto episcopo * Philadelphiæ, Michael episcopo Trallensium, Joanne episcopo Lemni, Leone episcopo Amisi, Michael episcopo Tii, Epiphanio episcopo Pertensium, Joanne episcopo Timbriadensium, Stephano episcopo Orymnensium, Heraclio episcopo Sami, Joanne episcopo Præneti.

Residentibusque ante ambonem sacratissimi templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia: præsentibus quoque & audientibus gloriosissimo & magnificentissimo principe, Petrona videlicet laudabilissimo exconsulibus patricio, & comite Deo servandi imperialis obsequii, ac reverendissimis archimandritis, hegumenis & monachis, secundum ordinem ante taxatum in prima actione: propositis etiam sanctis & intemeratis Dei evangeliis.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianæ Siculorum insulæ acceptum præ manibus librum, expositum terminum legit.

* Euthymio * Bulgarophygi * Lagnon, * Sergio * Cardabandensium, * Sibinon. * Fidachthoæ, * Thylladon, * expositam definitionem.

TERMINUS SANCTÆ MAGNÆ ac universalis synodi secundo in Nicæa collecta.

Sancta magna ac universalis synodus, quæ per Dei gratiam, & sanctionem piorum & Christianorum imperatorum Constantini & Irenæ matris ejus, congregata est secundo in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provinciæ in sancta Dei eccle-

HARDUINI NOTÆ.

1 Supra Γαειλέων. 2 Supra Κωνσταντῖνος Ἀγύρων. 3 Supra Σιβίλων. 4 Pro Τυμβριάδων in Pisidia. 5 MS. Physi. 6 MS. Scupelli. 7 Lege, Cudrulensium.

ACTIO SEPTIMA.

ecclesia, quæ cognominatur Sophia, sectata traditionem catholicæ ecclesiæ, definivit inferius ordinata.

Qui lucem agnitionis suæ nobis donavit, & a tenebris idolorum ac insania nos redemit, Christus scilicet Deus noster,
Ephes. 5. desponsata sibi sancta sua catholica ecclesia non habente maculam seu rugam, hanc se conservaturum promisit; sanctisque discipu-
Matth. 28. lis suis asseverabat, dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Porro hanc repromissionem non solum illis donavit, sed & nobis qui per eos credidimus in nomine ipsius. Ergo donum hoc quidam non cogitantes, a versuto inimico volatici quodammodo facti, a recta ratione ceciderunt; traditioni etiam catholicæ ecclesiæ resultantes intellectu veritatis frustrati sunt: &, ut ait proverbialis sermo, in axe * agri sui erraverunt, & collegerunt manibus suis sterilitatem, quia sacrorum monumentorum Deo decibili ornamento detrahere præsumpserunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent autem;
Jer. 12. de quibus Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminaverunt portionem meam.* Sceleratos quippe secuti viros sensibus suis pellectos, calu-
Ezech. 22. mniati sunt sanctam Christi Dei nostri ecclesiam, quæ ipsi est desponsata, & inter sanctum & profanum non distinxerunt, imaginem domini & sanctorum ejus similiter ut statuas diabolicorum idolorum nominantes. Propter quod dominus Deus non ferens intueri ab hujusmodi pesti corrumpi subditos suos, nos sacerdotii principes beneplacito suo undique convocavit * divino zelo ferventes, & nutu Constantini & Irenæ imperatorum nostrorum adductos: quatenus deifica catholicæ ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem. Igitur cum omni diligentia perscrutantes discutientes, & intentionem veritatis sectantes, nihil adimimus, nihil addimus; sed omnia quæ catholicæ sunt ecclesiæ, immutilata servamus; & sequentes sancta sex universalia concilia, in primis quod in splendida Nicæna metropoli convenit; adhuc etiam & quod post in divinitus conservanda regia urbe collectum est.

* agricolationis suæ.

* Gr. divino zelo & nutu.

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui ex Patre natus est ante omnia sæcula: lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero; natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est: crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum & vivificantem,

ANNO CHRISTI 787.

ὀνομαζομένῃ Σοφίᾳ, ἀκολουθήσασα τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

Ὁ τὸ φῶς τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἡμῖν χαρισάμενος, καὶ τοῦ σκότους τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς λυτρωσάμενος, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, νυμφευσάμενος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ταύτην ἐπηγγείλατο διαφυλάττειν, τοῖς τε ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς διεβεβαιοῦτο λέγων· μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ταύτην δὲ τὴν ἐπαγγελίαν οὐ μόνον αὐτοῖς ἐχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς δι' αὐτῶν πιστεύσασιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. τῆς οὖν δωρεᾶς ταύτης ἀλογήσαντές τινες, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀπατεῶνος ἐχθροῦ ἀναπτερούμενοι ἐξέστησαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀντιταξάμενοι, πρὸς τὴν σύνεσιν τῆς ἀληθείας διήμαρτον· καὶ ὥς φησιν ὁ παροιμιακὸς λόγος, τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλάνηνται, καὶ συνῆξαν χερσὶν ἀκαρπίαν· ὅτι τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων τὴν θεοπρεπῆ εὐκοσμίαν διαβάλλειν τετολμήκασιν, ἱερεῖς μὲν λεγόμενοι, μὴ ὄντες δέ. περὶ ὧν ὁ Θεὸς διὰ τῆς προφητείας βοᾷ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου. ἀνιέροις γὰρ ἐπακολουθήσαντες ἀνδράσι, ταῖς ἰδίαις φρεσὶ πειθομένοις, κατηγόρησαν τῆς ἁρμοσθείσης Χριστῷ τῷ Θεῷ ἁγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀνὰ μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστειλαν, τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ὁμοίως τοῖς ξοάνοις τῶν σατανικῶν εἰδώλων ὀνομάσαντες. διὸ μὴ φέρων ὁρᾷν ὑπὸ τοιαύτης λύμης διαφθειρόμενον τὸ ὑπήκοον ὁ δεσπότης Θεὸς, ἡμᾶς τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀρχηγοὺς τῇ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ συνεκάλεσε, θείῳ ζήλῳ καὶ ἐπινεύσει Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν πιστοτάτων ἡμῶν βασιλέων· ὅπως ἡ ἔνθεος παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κοινῇ ψήφῳ ἀπολάβῃ τὸ κῦρος. μετὰ πάσης τοίνυν ἀκριβείας ἐρευνήσαντές τε καὶ διασκεψάμενοι, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀληθείας ἀκολουθήσαντες, οὐδὲν ἀφαιροῦμεν, οὐδὲν προστίθεμεν, ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀμείωτα διαφυλάττομεν· καὶ ἑπόμενοι ταῖς ἁγίαις οἰκουμενικαῖς ἓξ συνόδοις, πρώτῃ μὲν τῇ ἐν τῇ λαμπρᾷ Νικαέων μητροπόλει συναθροισθείσῃ, ἔτι γε μὴν καὶ τῇ μετ' αὐτὴν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ βασιλίδι πόλει.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πα-

ANNO CHRISTI 787.

τρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν. βδελυσσόμεθα δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν Ἄρειον καὶ τοὺς αὐτῷ σύμφρονας καὶ κοινωνοὺς τῆς μανιώδους αὐτοῦ κακοδοξίας· Μακεδόνιόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν καλῶς ὀνομασθέντας πνευματομάχους. ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν δέσποιναν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον, ὡς τεκοῦσαν σαρκὶ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, καθὰ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον ἐδογμάτισε σύνοδος, καὶ τὸν ἀσεβῆ Νεστόριον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς προσωπικὴν δυάδα εἰσάγοντας, τῆς ἐκκλησίας ἐξώθησε. σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τοῦ σαρκωθέντος δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον γινώσκοντες, ὡς καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος ἐξεφώνησεν, Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον δυσφημήσαντας τῆς θείας αὐλῆς ἐξελάσασα· συνυποβάλλοντες αὐτοῖς Σεβῆρον, Πέτρον, καὶ τὴν πολυβλάσφημον αὐτῶν ἀλληλόπλοκον σειράν. μεθ' ὧν καὶ τὰ Ὠριγένους, Εὐαγρίου τε καὶ Διδύμου μυθεύματα ἀναθεματίζομεν, ὡς καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα πέμπτη σύνοδος. εἶτά τε καὶ δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας κατὰ τὴν τῶν φύσεων ἰδιότητα ἐπὶ Χριστοῦ κηρύττομεν, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕκτη σύνοδος ἐξεβόησεν, ἀποκηρύξασα Σέργιον, Ὁνώριον, Κῦρον, Πύῤῥον, Μακάριον, τοὺς ἀθελήτους τῆς εὐσεβείας, καὶ τοὺς τούτων ὁμόφρονας. καὶ συνελόντες φάναι, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφως ἢ ἀγράφως τεθεσπισμένας ἡμῖν παραδόσεις ἀκαινοτομήτως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσις, ὡς τῇ ἱστορίᾳ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συνᾴδουσα, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς ὁμοίαν λυσιτέλειαν ἡμῖν χρησιμεύουσα. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικὰ, ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμφάσεις. τούτων οὕτως ἐχόντων, τὴν βασιλικὴν ὥσπερ ἐρχόμενοι τρίβον, ἐπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τοῦ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκομεν· ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφῖδος καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσας ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνος, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν

ACTIO SEPTIMA.

qui ex Patre * Filioque procedit, qui cum Patre & filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: expecto resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. Abominamur autem & anathematizamus Arium & consentaneos & communicatores vesanæ opinionis ejus; Macedoniumque & eos qui juxta ipsum bene Pneumatomachi nominati sunt. Confitemur autem & dominam nostram sanctam Mariam proprie ac veraciter Dei genitricem, quoniam peperit carne unum ex sancta Trinitate, Christum videlicet Deum nostrum, secundum quod & Ephesinum prius dogmatizavit concilium quod * infirmum Nestorium cum collegis suis, tamquam personalem dualitatem introducentem, ab ecclesia pepulit. Cum his autem & duas naturas confitemur ejus qui incarnatus est propter nos ex intemerata Dei genitrice semper virgine Maria, perfectum eum Deum & perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum & Calchedonensis synodus promulgavit, Eutychetem & Dioscorum * diffamatos a divino atrio abigens: conferentes cum illis pariter Severum, Petrum, & eorum multifarie blasphemantem alterutris perplexionibus restim contextam: cum quibus & Origenis & Evagrii ac Didymi fabulas anathematizamus, sicuti & Constantinopoli congregatum quintum concilium egisse dignoscitur. Deinde quoque & duas voluntates & operationes secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus; quemadmodum & Constantinopoli sexta synodus exclamavit, adjiciens Sergium, * Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium, & eos qui sine voluntate sunt pietatis, atque istis similia sentientes. Et ut compendiose fateamur, omnes ecclesiasticas sive scripto, sive sine scripto sancitas nobis traditiones illibate servamus: quarum una est etiam imaginalis picturæ formatio, quæ historiæ evangelicæ prædicationis concinit, ad certitudinem veræ & non secundum phantasiam Dei Verbi inhumanationis effectæ, & ad similem nobis utilitatem commode proficiens. Quæ namque se mutuo indicant, * incunctanter etiam mutuas habent significationes. His ita se habentibus, * regiæ quasi continuati semitæ, sequentesque divinitus inspiratum sanctorum patrum nostrorum magisterium, & catholicæ traditionem ecclesiæ (nam Spiritus sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat) definimus in omni certitudine ac diligentia, sicut figuram pretiosæ ac vivificæ crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas, tam quæ de coloribus & tessellis, quam quæ ex alia materia * congruenter in sanctis Dei ecclesiis, & sacris vasis, & vestibus, & in parietibus ac tabulis, domibus & viis: tam videlicet imaginem domini Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, honorabiliumque angelorum, & omnium sanctorum simul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum eorum memoriam & desiderium, * ad osculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam.

* Julian. Card. act. 5. conc. Flo. testatur apud Latinos extare [illegible] VII. [illegible] ex Patre [illegible]. * In cod. Jol. qui ex Patre procedit, omisso Filio.

* impium

* Gr. blasphemantes

* S[illegible] Gr[illegible] qui [illegible] Honorii P. [illegible] egregie defend[illegible] synodo. act. 13.

* indubitanter

* regiaque incedentes via,

* Gr. congrue habente

Gr. & his [illegible] & [illegible] adoratio[illegible] veram [illegible]

ACTIO SEPTIMA.

Non tamen ad veram latriam, quæ secundum fidem est, quæque solam divinam naturam decet, impartiendam: ita ut istis, sicuti figuræ pretiosæ ac vivificæ crucis & sanctis evangeliis, & reliquis sacris monumentis, incensorum & luminum oblatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis piæ consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit: & qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam. Sic enim robur obtinet sanctorum patrum nostrorum doctrina, id est traditio sanctæ catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines terræ suscepit evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, & omnem divinum apostolicum cœtum, & paternam sanctitatem exequimur, tenentes traditiones quas accepimus. Sic triumphales ecclesiæ prophetice canimus hymnos: *Gaude satis filia Sion, prædica filia Jerusalem; jucundare & lætare ex toto corde tuo. Abstulit dominus a te injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus rex in medio tui: non videbis mala ultra, & pax in te in tempus æternum.*

1. Thess. 2.

Soph. 3.

Eos ergo qui audent aliter sapere aut docere, aut secundum scelestos hæreticos ecclesiasticas traditiones spernere, & novitatem quamlibet excogitare, vel projicere aliquid ex his quæ sunt ecclesiæ deputata, sive evangelium sive figuram crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas reliquias martyris; aut excogitare prave aut astute ad subvertendum quidquam ex legitimis traditionibus ecclesiæ catholicæ; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus monasterii: si quidem episcopi aut clerici fuerint, deponi præcipimus; monachos autem vel laicos a communione segregari.

Petrus indignus primus presbyter sedis sancti apostoli Petri, & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Sabbæ siti Romæ: & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes misericordia Dei presbyter & patriarchalis syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii siti in Ægypto super Babylonem, retinens locum trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata subsequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει. ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμιαμάτων καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἴθισται. ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν. οὕτω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, εἴτουν παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων εἰς πέρατα δεξαμένης τὸ εὐαγγέλιον. οὕτω τῷ ἐν Χριστῷ λαλήσαντι Παύλῳ καὶ πάσῃ τῇ θείᾳ ἀποστολικῇ ὁμηγύρει καὶ πατρικῇ ἁγιότητι ἐξακολουθοῦμεν, κρατοῦντες τὰς παραδόσεις ἃς παρειλήφαμεν· οὕτω τοὺς ἐπινικίους τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικῶς καταπάδομεν ὕμνους. χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ. τέρπου καὶ εὐφραίνου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. περιεῖλε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμένων σοι, λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου· οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι, καὶ εἰρήνη ἐπὶ σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

Τοὺς οὖν τολμῶντας ἑτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν, ἢ κατὰ τοὺς ἐναγεῖς αἱρετικοὺς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν, καὶ καινοτομίαν τινὰ ἐπινοεῖν, ἢ ἀποβάλλεσθαί τι ἐκ τῶν ἀνατεθειμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐαγγέλιον, ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ ἅγιον λείψανον μάρτυρος· ἢ ἐπινοεῖν σκολιῶς καὶ πανούργως, πρὸς τὸ ἀνατρέψαι ἔν τι τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἔτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς εὐαγέσι μοναστηρίοις· ἐπισκόπους μὲν ὄντας ἢ κληρικοὺς καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς τῆς κοινωνίας ἀφορίζεσθαι.

Πέτρος ἀνάξιος πρωτοπρεσβύτερος τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ταράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς σύγκελλος, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος * τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῆς διακειμένης ἐν Αἰγύπτῳ ἄνω Βαβυλῶνος, ἐπέχων τὸν τόπον τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς ἑπόμενος δόγμασι καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Ἴσ. τῆς μονῆς τοῦ

Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάν-

ANNO CHRISTI 787.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων νήσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θρᾴκης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἠλίας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κρήτης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Καλχηδόνος, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆς Σιδητῶν μητροπόλεως, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ἀμασείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν νήσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου ὁμοίως.

Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου ὁμοίως.

Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως ὁμοίως.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ὁμοίως.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινοῦντος ὁμοίως.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ἁμαρτωλός, διάκονος καὶ ἔξαρχος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Σταυρουπόλεως, ἤτοι Καρίας, ὁμοίως.

ACTIO SEPTIMA.

Joannes indignus episcopus Ephesi, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus misericordia Dei indignus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo misericordia Dei episcopus Heracliæ Thraciæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Elias peccator episcopus Cretæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Stauracius peccator episcopus Calchedonis, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo presbyter sanctæ magnæ Dei ecclesiæ & vicarius sedis Sidensis metropoleos, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Daniel peccator episcopus Amasiæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Epiphanius peccator, diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii similiter.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleo similiter.

Niceta indignus episcopus Claudiopoleos similiter.

Gregorius indignus episcopus Neocæsariæ similiter.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntis similiter.

Theodorus indignus episcopus Myrensium similiter.

Theophylactus peccator, diaconus & locum retinens throni Stauropoleos Cariæ similiter.

ACTIO SEPTIMA. Episkhatios indignus episcopus Laodicæ similiter.
Michael indignus episcopus Synadensium similiter.
Leo indignus episcopus Iconii similiter.
[1] Gregorius Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ similiter.
[2] Constantinus Constans indignus episcopus Pergæ similiter.
Georgius pecator, presbyter & locum retinens throni Mosiæ similiter.
Christophorus indignus episcopus Trapezontensium similiter.
Leo indignus episcopus Rhodi similiter.
Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos similiter.
Basilius indignus episcopus Sylæi similiter.
Theodorus indignus episcopus Seleuciæ similiter.
Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos similiter.
[3] Constantinus Constans indignus episcopus Rhegii similiter.
Cyrillus peccator, monachus & locum retinens [4] Niceri episcopi Gothiæ similiter.
Stephanus indignus episcopus Sugdaensium similiter.
Theodorus indignus episcopus Catanæ similiter.
Joannes indignus episcopus Tauromenii similiter.
Galato indignus presbyter & vicarius Stephani episcopi Syracusæ similiter.
Gaudiosus indignus episcopus Messinæ similiter.
Theodorus indignus episcopus Panormi similiter.
Stephanus indignus episcopus Bibonis similiter.
Constans indignus episcopus Leontium similiter.
Theodorus indignus episcopus Taurianæ similiter.
Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ similiter.
Basilius indignus episcopus Liparensium similiter.
Theotimus indignus episcopus Crotoneensium similiter.
Constans indignus episcopus Cariæ similiter.
Theophanes indignus episcopus Lilybei similiter.
Joannes indignus episcopus Treocaleos similiter.
Theodorus indignus episcopus Tropaorum similiter.
Sergius indignus episcopus Nicoteresium similiter.
Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium similiter.
Mauricius indignus episcopus Pompejopoleos similiter.
[5] Kayes Theodorus indignus episcopus [6] Birlis similiter.
Antonius peccator, monachus & loci servator throni Smyrnæ similiter.
[7] Euthratius Euthratius indignus episcopus Apamiæ similiter.
(Theophanes indignus episcopus Lebedi similiter.)
Petrus indignus episcopus Germeanum similiter.
Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Simanius indignus episcopus Patii similiter.

A Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Συνάδων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος τοῦ Ἰκονίου ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας ὁμοίως.
Κώνστας ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.
Γεώργιος ἁμαρτωλὸς, ἀρχιδιάκονος & τὸν τόπον ἐκβαλὼν τὸ θρόνου Μωκίας, ὁμοίως.
Χριστόφορος ἐπίσκοπος Τραπεζοῦντος ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ῥόδου ὁμοίως.
Ἐμμανουὴλ ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁμοίως.
B Βασίλειος ἐπίσκοπος τοῦ Σιλαΐου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.
Νικόλαος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
Κώνστας ἐπίσκοπος Ῥηγείου ὁμοίως.
Κύριλλος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς καὶ τὸν τόπον ἔχων * Νικοτόλου ἐπίσκοπος Γοτθίας ὁμοίως. * Νικίου
Στέφανος ἐπίσκοπος Σουγδαίας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κατάνης ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ταυρομενίου ὁμοίως.
C Γαλάτο πρεσβύτερος & ἐπιτρόπου τοῦ Στεφάνου ἐπισκόπου Συρακούσης ὁμοίως.
Γαυδιόσος ἐπίσκοπος Μεσσήνης ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Πανόρμου ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος Βιβώνος ὁμοίως.
Κώνστας ἐπίσκοπος Λεοντίνου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς ὁμοίως.
Χριστόφορος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαρείας ὁμοίως.
D Θεότιμος ἐπίσκοπος Κροτώνου ὁμοίως.
Κώνστας ἐπίσκοπος Καρίας ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος τοῦ Λιλυβαίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Τροκάλων ὁμοίως. * Τρικάλων
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος Νικοτερείου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Εὐχαΐτου ὁμοίως.
E Μαυρίκιος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Βιρλίας ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς & τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Σμύρνης ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Λεβεδοῦ ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος Γερμεανῶν ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.
Σιμανίος ἐπίσκοπος Πατίου ὁμοίως.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Μιλήτου ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Γρεγοριανῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἐπίσκοπος Σεβαστοπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος ἀρχιδιάκονος, καὶ ὢν ἀφοσιώτης τοῦ θρόνου Κολλωνείας, ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Κῶ ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀρχιδιάκονος & τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Νικοσθένους ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Ἀφρῶν ὁμοίως.
B Θεοφάνιος ἐπίσκοπος Κυζίκου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἡρακλειουπόλεως, ἤτοι Ῥιδιγόβης, ὁμοίως. * Sive Ridichova.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος πόλεως Κυτρζίου ὁμοίως.
Κυριακὸς ἐπίσκοπος Δελιζανάρων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Μεσημβρίας ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Δέρκων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νίσης ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Βασιλικῆς Θερμῆς ὁμοίως.
Σωτήριος ἐπίσκοπος Κυζικηνῶν ὁμοίως.
C Γεώργιος ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν ὁμοίως. * Gargenien.
Δαμιανὸς ἐπίσκοπος Μιτυλήνης ὁμοίως.
Κώνστας ἐπίσκοπος Μασταύρου ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Βριλεσίου ὁμοίως.
Θεόδοτος ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ἰρκλίου ὁμοίως.
Ὀλύμπιος ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὁμοίως.
Πάρδος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀλγιλείας ὁμοίως.
D Θεόγνιος ἀρχιδιάκονος & ἐπιτρόπου Σαμ ὁμοίως.
Στρατόνικος ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀτραμμυττείου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ὑπέρου ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Κλάρου ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Φωκαίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Πεγαίας ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Παλαιστόλου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Λοαῦν ὁμοίως.
E Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας ὁμοίως.
Μαξίμος ἐπίσκοπος πόλεως * Ἀνιδῶν ὁμοίως. * Maidon
Ἀλεξάνδρος ἐπίσκοπος Βαϊάνων ὁμοίως.
Κύριος τοποτηρητὴς πόλεως Λυδῶν ὁμοίως.
Νικηφόρος τοποτηρητὴς Γαργάρων ὁμοίως.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO SEPTIMA.

Nicetas indignus episcopus Prænesti similiter.
Constans indignus episcopus Sebastopoleos similiter.
Joannes indignus presbyter & vicarius throni Coloniæ similiter.
Euthratius indignus episcopus Methymnensium similiter.
Leo indignus episcopus Cii similiter.
Gregorius indignus presbyter & loci servator throni Nicopoleos similiter.
Joannes indignus episcopus Apri similiter.
Theophylactus indignus episcopus Cypselorum similiter.
B Theodorus indignus episcopus Heracleopolei * similiter.
Euthathius indignus episcopus Cotradensium similiter.
Cyriacus indignus episcopus Dritzyarensium similiter.
Leo indignus episcopus Melembriæ simil.
Gregorius indignus episcopus Derceensium similiter.
Joannes indignus episcopus Nysæ similiter.
Georgius indignus episcopus * Imperialisum thermarum similiter.
Sotheritius indignus episcopus Cicisiensium similiter.
C * Gregorius indignus episcopus Camulianensium similiter. * Gargenien.
Damianus indignus episcopus Mitylenæ similiter.
Constans indignus episcopus Mastaurensium similiter.
Georgius indignus episcopus Briulensium similiter.
Theodotus indignus episcopus Nyssæ similiter.
Theophylactus indignus episcopus Tralle similiter.
Olibanus indignus episcopus Elææ similiter.
Pardus indignus episcopus Pitanæ similiter.
Leo indignus episcopus Algileensium simil.
D * Theognius indignus presbyter & vicarius * Sic. Theognis
Sion similiter.
Stratonicus indignus episcopus Cymæ similiter.
Basilius indignus episcopus Atrammyttenium similiter.
Theophylactus indignus episcopus Hyperensium similiter.
Theophanes indignus episcopus Calos similiter.
Leo indignus episcopus Phocæ similiter.
Basilius indignus episcopus Pergami similiter.
Gregorius indignus episcopus Palæopoleos similiter.
Joannes indignus episcopus civitatis Assensium similiter.
E Basilius indignus episcopus Magnesiæ simil.
* Mauricius indignus episcopus civitatis Andandri similiter. * Maidon
Lycaltus indignus episcopus Bareensium similiter.
Constans loci servator episcopi civitatis Agæ similiter.
Nicephorus loci servator Gargarensium similiter.

Ni-

ANNOTAT. 1 In Nicetia Δρυστίμων. 2 Pro Nicetas, ut supra. 3 Pro Constans.
4 Pro Arrilla. 5 Ai supra Adlati. 6 In MS. regalium.
7 Mss. Confantinus.

ACTIO SEPTIMA. Nicodemus indignus episcopus Euaxensium A similiter.
Sabbas indignus episcopus Aucesalium similiter.
Nicephorus indignus episcopus Arcadiopolcos similiter.
Colinas indignus episcopus Myrinæ similiter.
Joannes indignus episcopus sanctæ Salantizenolis ecclesiæ similiter.
Lirius episcopus sanctæ Avaritianensium ecclesiæ similiter.
Laurentius peccator episcopus sanctæ Abiartianensis ecclesiæ similiter.
Eustathius indignus episcopus Solensium similiter.
Spyridon indignus episcopus Cythreusium similiter.
Theodorus indignus episcopus Citii similiter.
Georgius indignus episcopus Trimithuntensium similiter.
Alexander indignus episcopus Amathuntensium similiter.
Joannes indignus episcopus Niceæ Thraciæ similiter.
Joannes indignus episcopus Rhedesti similiter.
Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos similiter.
Leonides indignus episcopus Cœlensium C similiter.
Joannes indignus episcopus Panii similiter.
Theophylactus indignus episcopus Charitopoleos similiter.
Joannes indignus episcopus Lithoprofopiensium similiter.
Sifonius indignus episcopus Chalcidis similiter.
Sifonius indignus episcopus Zutuli similiter.
Benjamin indignus episcopus Lizicensium similiter.
Constans presbyter & loci servator Hexamilii similiter.
Constans indignus episcopus Metrorum similiter. D
Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos similiter.
Constans indignus episcopus Juliopoleos similiter.
Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos similiter.
Leo indignus episcopus Mitylenæ similiter.
Syneses indignus episcopus Cinæ similiter.
Petrus indignus episcopus Afponæ similiter.
Anthimus indignus episcopus Verinopoleos similiter.
Lycaflus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.
Stephanus indignus episcopus Silandi simil. E
Theophanes indignus episcopus Mionitæ similiter.
(Gregorius indignus presbyter & loci servator Eraniæ similiter.)
Michael indignus episcopus Ceraseorum similiter.
Joannes indignus episcopus Setensium similiter.
Joannes indignus episcopus Daldæ similiter.

Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐάξων ὁμοίως.
Σάββας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αὐκω ὁμοίως.
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αρκαδιοπόλεως ὁμοίως.
Κολινᾶς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλαντιζενολίς ἐκκλησίας ὁμοίως.
Οὐρσὶς ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Αβιαρτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.
Λαυρέντιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Αβιαρτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σόλων ὁμοίως.
B Σπυρίδων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κύθρων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Κιτίου ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριμιθοῦντος ὁμοίως.
Αλέξανδρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αμαθουσίων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τῆς Θρᾴκης ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ρεδεστοῦ ὁμοίως.
Μελχισέδεκ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως ὁμοίως.
Λεωνίδης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοίλων ὁμοίως.
C Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πανίου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαριτοπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιθοπροσωπίων ὁμοίως.
Σίφονιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.
Σίφονιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τζουτλῆ ὁμοίως.
Βενιαμὶν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιζίκων ὁμοίως.
Κώνστας ἀρτεπίβουλος καὶ τοποτηρητὴς τῆς Εξαμιλίου ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μητρῶν ὁμοίως.
D Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεοδωροπόλεως ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰουλιοπόλεως ὁμοίως.
Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αναστασιόπολεως ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μιτζίνης ὁμοίως.
Συνέσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κίνης ὁμοίως.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αφπόνης ὁμοίως.
Ανθίμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βερινοπόλεως ὁμοίως.
Λύκαστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.
E Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιλανδοῦ ὁμοίως.
Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μονῆς ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερασέων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σετῆ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαλδῶς ὁμοίως.

Ἰωάν-

HADRIANUS NOTÆ. 1 Ἰωάν. Χόνων, ut supra. 2 Ἐπὶ Μονῆς, vel Μονῆς in Lydia.

A Joannes indignus episcopus civitatis Tabalensium similiter.
Theophilus indignus episcopus Hermocapeli similiter.
Nicolaus indignus episcopus Aureliopoleos similiter.
Anastasius indignus episcopus Tripoleos similiter.
Zacharias indignus episcopus Hierocæsariæ similiter.
Michael indignus episcopus Tralensium similiter.
Gregorius indignus episcopus Gordi similiter.
Leo indignus episcopus Traculensium similiter.
Eustathius indignus episcopus Hyrcanidensium similiter.
Joseph indignus episcopus Attaliæ similiter.
* Leo indignus episcopus Permanini similiter. * Leontius
Joannes indignus episcopus Lampiaci similiter.
* Nicetas indignus episcopus Itzi similiter. * Nicholaus
Basilius indignus episcopus Adranoctenensium similiter.
Symeon indignus episcopus Oca similiter.
Theodorus indignus episcopus civitatis Germæ similiter.
Theodotus indignus episcopus Palæensium similiter.
Theodorus indignus episcopus Abydi similiter.
Strategius indignus episcopus Dardani similiter.
Michael indignus episcopus Melicopoleos similiter.
Sifonnius indignus episcopus Adraniæ similiter.
Theophylactus indignus episcopus Apollonidis similiter.
Constans indignus episcopus Cæsariæ Bithynienium similiter.
Georgius indignus episcopus Basilinopoleos similiter.
D Cyrio indignus episcopus Lophi similiter.
Leo indignus episcopus civitatis Aritiæ similiter.
* Nicephorus indignus episcopus civitatis Hadrianæ similiter. * Nymphus
Theodorus indignus episcopus Prusæ similiter.
Basilius presbyter & vicarius Dascylii similiter.
David indignus episcopus Helenopoleos similiter.
Anastasius indignus episcopus Cnosii similiter.
Sisinnius episcopus Chersonesii similiter.
E Epiphanius indignus episcopus Eleutheræ similiter.
Melino indignus episcopus Cydoniæ similiter.
Photinus indignus episcopus Cantani simil.
Leo indignus episcopus Phœnicii similiter.
Niceta indignus episcopus Cladiberensium similiter.
Joannes indignus episcopus Arcadiæ simil.
Leo indignus episcopus Cisami similiter.

Θεο-

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταβάλων ὁμοίως.
Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ερμοκαπήλου ὁμοίως.
Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αὐρηλιοπόλεως ὁμοίως.
Αναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τράλλων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γόρδου ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραυλλίων ὁμοίως.
B Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Υρκανίδων ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ατταλείας ὁμοίως.
Λέοντος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πομμανίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαμψάκου ὁμοίως.
* Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ἰτζίου ὁμοίως. * Νικόλαος
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αδρανοῦ θέματος ὁμοίως.
Συμεὼν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὤκων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Γερμῶν ὁμοίως.
Θεόδοτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παλαιοῦ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αβύδου ὁμοίως. C
Στρατήγιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαρδάνου ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μελιτοκόπου ὁμοίως.
Σιφίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αδριανείας ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Απολλωνιάδος ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βασιλινοπόλεως ὁμοίως.
Κύριλλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λόφου ὁμοίως.
D Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τόπων Αριτῆς ὁμοίως.
Νίκηφορος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τόπων Αδριανοῦ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προύσης ὁμοίως.
Βασίλειος ἀρτεπίβουλος καὶ τοποτηρητὴς τῆς Δασκυλίου ὁμοίως.
Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ελενοπόλεως ὁμοίως.
Αναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κνωσοῦ ὁμοίως.
Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χερρονήσου ὁμοίως.
E Επιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ελευθέρας ὁμοίως.
Μελίνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως.
Φωτεινὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καντήνου ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Φοινικῆς ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αρκαδίας ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κισάμου ὁμοίως.

HADRIANUS NOTÆ. 1 Vers Ταλέω, ut supra. 2 Vers Αὐρελιανῶν, ut supra. 3 Vers Πολιάτων, ut supra, & Lectio Pelasgorum. 4 Al. Τινοῦς. 5 Vers Dadybrensium, in Paphlagonia.

ACTIO SEXTIMA. Theodorus indignus episcopus civitatis Sutbritensium similiter.
Epiphanius indignus episcopus civitatis Lampæ similiter.
Joannes indignus episcopus Lisbi similiter.
Gabriel indignus episcopus Ægiræ similiter.
Petrus indignus episcopus Montembasiæ similiter.
Antonius indignus episcopus Tuxæræ similiter.
Leo indignus episcopus Porthmi similiter.
Philetus indignus episcopus Otei similiter.
B * Nicetas indignus episcopus Melæ similiter.
Neophytus indignus episcopus Gordoferorum similiter.
Gregorius indignus presbyter & loci servator episcopi Cephalenensium similiter.
C * Cerycyræn. Philippus indignus episcopus Cerycyræn similiter.
Leo peccator episcopus Zacynthi similiter.
D * Nicomedien. Joannes indignus episcopus * Gemenensium similiter.
Constans indignus episcopus Safinensium similiter.
Leo indignus episcopus Aspondi similiter.
Leo indignus episcopus Amiti similiter.
Heraclius indignus episcopus Junopoleos similiter.
Theophanes indignus episcopus Sorensium similiter.
E * Hadrianen. * Nicetas indignus episcopus Hadrianensis similiter.
Joannes indignus episcopus Heracliæ Ponti similiter.
Constans indignus episcopus Cratiæ similiter.
Theophylus indignus episcopus Prusiadi similiter.
Michael indignus episcopus Tii similiter.
Theodorus indignus episcopus Comanensium similiter.
Joanner indignus episcopus Cerasuntensium similiter.
Constans indignus episcopus Polemonii similiter.
* Nicetas indignus episcopus Ryzæi similiter.
Nicephorus indignus episcopus Claneï similiter.
Leo indignus episcopus civitatis Trocnadensium similiter.
Theodorus indignus episcopus civitatis Pinnarensium similiter.
Georgius indignus episcopus Neflæ similiter.
Stephanus indignus episcopus Camni similiter.
Constans indignus episcopus civitatis * Tlensium similiter.
Constans indignus episcopus Candibensium similiter.
Leo indignus episcopus civitatis Corydalensium similiter.
* Ochranensium Petrus indignus diaconus & loci servator thronî * Oxiandensium similiter.
Nicodemus indignus episcopus civitatis Sidymensium similiter.
Joanner indignus diaconus & loci servator Phaselidis similiter.
Stephanus indignus episcopus Araxi similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Σαβριτῶν ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Λάμπης ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ Λίσβδε ὁμοίως.
Γαβριὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αἰγίης ὁμοίως.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μοντεμβασίας ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραξέων ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ ὁμοίως.
Φίλητος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὠτοῦ ὁμοίως.
* Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μέλης ὁμοίως. * Νικήτας
Νεόφυτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γορδοφερρῶν ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος & τοποτηρητὴς Κεφαλλωίας ὁμοίως.
Φίλιππος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερκυραίων ὁμοίως.
Λέων ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ζακύνθου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γέμων ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σαφινίων ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀσπόνδη ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀμιτῆ ὁμοίως.
Ἡράκλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰωνοπόλεως ὁμοίως.
Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωρῶν ὁμοίως.
* Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανῶν ὁμοίως. * Νικήτας

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κρητείας ὁμοίως.
Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προυσιάδος ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Τῖε ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κομανῶν ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερασοῦντος ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ Πολεμωνίου ὁμοίως.
* Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ Ῥιζαίου ὁμοίως. * Νικήτας
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλανεῖς ὁμοίως.
Λέοντος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Τρωκνάδων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιννάρων ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νεφλῆς ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νίσσης ὁμοίως.
Σπύρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κάμνης ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Τλῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κανδίβων ὁμοίως.
Λέοντος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Κορυδάλλου ὁμοίως.
Πέτρος ἀνάξιος διάκονος & τοποτηρητὴς τῆ Ὀξάνδε * Ὀξιάνδε ὁμοίως.
Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιδύμων ὁμοίως. * Ὀφρίδων
Ἰωάννης διάκονος & τοποτηρητὴς Φασελίδος ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀράξης ὁμοίως.

Τοῦ-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO SEXTIMA. A Georgius indignus episcopus Hyniandi similiter.
Leo indignus episcopus civitatis Limyrensium similiter.
Stauracius indignus episcopus Zenopoleos similiter.
Constans indignus episcopus Combenfum similiter.
Gregorius indignus episcopus Cibyræ simil.
Basilius indignus episcopus Tabensium similiter.
Dorotheus indignus episcopus Neapoleos similiter.
Constans indignus episcopus Alabandensium similiter.
Gregorius indignus episc. Heracliæ similiter.
B David indignus episcopus Jaffi similiter.
Leo indignus episcopus Mylasensium similiter.
Sergius indignus episcopus civitatis Bargyleensium similiter.
Joannes indignus episcopus civitatis Mindi similiter.
Staurachis indignus episcopus Stadiæ similiter.
Gregorius indignus episcopus Stratoniciæ similiter.
Nicetas indignus episcopus & electus * Halicarnassi similiter. * gr. Cinni
Mauricius indignus * presbyter & electus * episcopus Ceramî similiter. * Gr. Armonii
C (Paulus indignus episcopus civitatis Acmonias similiter.)
Leo indignus episcopus Alcensium similiter.
Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos similiter.
Leo indignus episcopus Eumeniæ similiter.
Philippus indignus episcopus Tranopoleos similiter.
Dosiheus indignus episcopus Chonensis similiter.
Georgius indignus episcopus Peltensium similiter.
Georgius indignus episcopus Appiæ similiter.
Joannes indignus episcopus * Subitî similiter. * Pantoleon indignus episcopus Galatæ similiter.
D Michael indignus episcopus Charetopensium similiter.
Gregorius indignus episcopus Timonetheensium similiter.
Georgius indignus episcopus * Mindali similiter. * Mindali
Nicetas indignus episcopus civitatis Nacolii similiter.
Constans indignus episcopus * Cottyali similiter. * Cottivii
Leo indignus episcopus Doclimii similiter.
Constans indignus episcopus civitatis Encratiæ similiter.
Michael indignus episcopus Hierapoleos similiter.
E Damianus indignus episcopus * Meri similiter. * Gr. Cinnamo
(Nicetas indignus episcopus Agoillopoleos similiter.)
Theophylactus Cinabarensium similiter.)
Gregorius indignus presbyter & loci servator throni civitatis Polybotii similiter.

Θεο-

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὑνιάνδι ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Λιμυίων ὁμοίως.
Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ζηνοπόλεως ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κόμβων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κιβύρας ὁμοίως.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τάβων ὁμοίως.
Δωρόθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλαβάνδων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὁμοίως.
Δαβὶὴ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰοπῆ ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυλάσων ὁμοίως.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Βραγγιλίων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Μίνδι ὁμοίως.
Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σταδίων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.
Νικήτας ἀνάξιος πρεσβύτερος & τοποτηρητὴς Κερᾶμων ὁμοίως.
Μαυρικιὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀκμωνείας ὁμοίως.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλλῶν ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζουντίων ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Φίλιππος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρανοπόλεως ὁμοίως.
Δοσίθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χώνων ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέλτων ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀππίας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωβίτῆ ὁμοίως.
Παντολέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαλατίας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαρετάνων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τιμωνεθέων ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μηδαλεῖς ὁμοίως.
Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Νακωλείας ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ * Κοτθιωείου ὁμοίως. * Gr. Κοτθιωείου
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ Δοκιμῆς ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἐγκρατείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
Δαμιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Μέρι ὁμοίως. * Gr. Cinnamo
(Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγοιλλοπόλεως ὁμοίως.
Θεοφύλακτος Κιναβαρήνων ὁμοίως.)
Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος & τοποτηρητὴς Πολυβότου ὁμοίως.

Θεο-

ACTIO SEXTIA. A Theophylactus indignus presbyter & loci servator throni Ipsi similiter.
Nicolaus indignus episcopus Phyrsie similiter.
Stephanus presbyter & loci servator throni Ofiri similiter.
Constans indignus episcopus Ambladensium similiter.
Epiphanius indignus episcopus Peltensium similiter.
Michael indignus episcopus Pappensium similiter.
Silinnus indignus episcopus Philomelii similiter.
Joannes indignus episcopus Tymbriadensium similiter.
Stephanus indignus episcopus civitatis Orymnensium similiter.
Nicephorus indignus episcopus Phogloensium similiter.
* Marianus indignus episcopus Magydensium similiter.
Leo indignus episcopus Didensium similiter.
Stephanus indignus episcopus Parnasi similiter.
Theophilus indignus episcopus Chii similiter.
Sergius indignus episcopus Leri similiter.
Heraclius indignus episcopus Sami similiter.
* Galatius indignus episcopus Meli similiter.
Constans indignus episcopus Andri similiter.
Eustathius indignus episcopus Teni similiter.
Calistus indignus episcopus civitatis Eudocadensium similiter.
Theodorus indignus episcopus Cremnensium similiter.
Constans indignus episcopus Lagnensium similiter.
Constans indignus episcopus Andrianæ similiter.
Joannes indignus episcopus Codruensium similiter.
Eustratius indignus episcopus Debeli similiter.
Euthymius indignus episcopus Sozopoleos similiter.
Theodorus indignus episcopus Bolgarophygi similiter.
Georgius indignus episcopus Plutinopoleos similiter.
Silinnus indignus episcopus Garielensium similiter.
Rubim indignus episcopus Scopeli similiter.
* Or. Pappensis.
Basilius indignus episcopus * Piperensium similiter.
Michael indignus episcopus Pamphyli similiter.
Manao indignus episcopus Pracanensium similiter.
Eustathius indignus episcopus Celenderesis similiter.
Sisinnius indignus episcopus Mustbadensium similiter.
Eustathius indignus episcopus Lami similiter.
Leo indignus episcopus Sibilensium similiter.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀναξιεπίσκοπος τῆς τοποτηρησίας τοῦ θρόνου Τῦλος ὁμοίως.
Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φυτσίας ὁμοίως.
Στέφανος ἀναξιεπίσκοπος τῆς τηρίας τοῦ θρόνου ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Αμβλαδίας ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Πελτεσσίας ὁμοίως.
Ἐπαφράς ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Παλλῆς ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς * Γερόντων ὁμοίως. * Perm. Ecles.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Φιλομηλίου ὁμοίως.
B Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τυμβριαδίου ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ορύμνου ὁμοίως.
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φλογλοίου ὁμοίως.
Μαρῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μαγυδίου ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δίδων ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παρνασσοῦ ὁμοίως.
Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Χίου ὁμοίως.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λέρου ὁμοίως.
Ἡρακλείος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Σάμου ὁμοίως.
* Γαλάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλου ὁμοίως.
C Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ανδρῶ ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τῆνου ὁμοίως.
Καλλίστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κρημνῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαγνῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ανδριανῶν ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοδρούλων ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δεβίλτου ὁμοίως.
Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως ὁμοίως.
D Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Βολγαροφύγου ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πλουτινοπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαριελλήνων ὁμοίως.
Ρουβίμ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σκοπέλου ὁμοίως.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιπερίδων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Παμφύλου ὁμοίως.
Μανῶ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρακανήσου ὁμοίως.
E Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κελενδέρεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυσβαδίου ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λάμου ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιβίλλων ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.

Ze-

HADRIANUS NOTIS. a Tonc, Permissum, in Lycaonia. b In Notitia Phrygiæ Salutaris, Or. & Or.

ANNO CHRISTI 787. A Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρδαβοδείου ὁμοίως.
Σύριμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνναίας ὁμοίως.
Κύστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αγκύρας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κάδης ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀζῆνος ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μοσυνῶν ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρασίας ὁμοίως.
Ἁγία σύνοδος ἀβλάβειαν· πάντες ἓν πιστεύομεν, πάντες τὸν αὐτὸν φρονοῦμεν, πάντες ἀποστολικοὶ ἐστε καὶ φρονεῖτε. καὶ πατέρας τοὺς ἀποστόλους, καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὲν ἅπαξ ἡγιασμένοι ἁγιασμοῦ, οἱ μὲν ἅπαξ φρονήσαντες φρόνησιν ἐκλογῆς ἔφυτον. ἡμεῖς δὲ μιᾷ τῇ ἀρχῇ θεσμοθετοῦντες τὴν καθολικὴν ἐκκλησίας ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν· ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν· ἡμεῖς τὴν ἀφορισθεῖσαν τῇ ἀφορισθείσῃ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀφορισμένοι ἀφορίζομεν· ἡμεῖς τὴν ἀποκαθαρθεῖσαν τῇ ἀποκαθαρθείσῃ ἀποκαθαιρούμεθα. ἡμεῖς τὴν σύνταξιν εἰκόνος ἀνατιθέμεθα. ἡμεῖς τὴν μὴ τὴν ἐγγράψασαν τὴν ἀνάθεμα τοῖς ἀθεμίτοις ἀνάθεμα ἀνάθεμα γράφομεν. ἡμεῖς τὴν σύνταξιν εἰκόνος ἀπαγορεύομεν. ἡμεῖς τοὺς μὴ τὴν ἐγγράψαντας τῷ ἀνάθεμα τοῖς ἀνάθεμα. τοῖς ἐκλαμβάνεσι τὴν πρὸς τὴν θείαν χρῆσιν βάρβαρα καὶ τῷ εἰδωλῷ, εἰς τὴν σεπτὴν εἰκόνα, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσι, ὅτι οὐ δεῖται οἱ Χριστιανοὶ τῆς εἰκόνος προσκύνησιν, ἀνάθεμα. * τοῖς λέγουσι, ὅτι πλὴν Χριστὸς τὸν Θεὸν ἄλλος ἐστὶν ἀνθρωπος ἀμελῶς ἐν τῇ εἰδωλικῇ, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, ὅτι καθολικὴ ἐκκλησία εἰδωλόθυτα δεξάσθαι, ἀνάθεμα. πόσοι ἐν τῷ βασιλικῷ. Κωνσταντίνῳ τῷ Εἰρήνης τῇ αὐτῇ μητρὶ πόσοι τὸ ἐπ. κεφ. τῷ Βασιλικῷ πόσοι πάντες. τῷ Κωνσταντίνῳ τῷ ἐν Ἑλληνικοῖς μέτρῳ. B Θεὸν φυλάξῃ τὸν κράτος σου. θρόνῳ βασιλικῷ τὴν εὐσεβεῖς φύλαξε. ὅλοις τοῖς ὀρθοδόξοις ἀνάθεμα. τὸ φυλαξάμενον σωφρόνως καὶ γνωστικῶς εὐλογεῖν, ἀνάθεμα. τῷ ἀγνοήσαντι τὴν δυνατὸν τὴν πάρεισιν ἀνάθεμα λαγνίκοις, ἀνάθεμα. Θεοῦ τὸν ἀλληλουμαὶ ἐπιτάσσω Εὐσεβεῖς ἀνάθεμα. Σατανᾶ τῷ ἐπαλλοῦν Γαριηλὸ ἀνάθεμα. Βασιλεῖ τῷ ἀκεραιμάχῳ τεταμαλλοῖς ἀνάθεμα.
Ἡ τρεῖς τὸν τρεῖς τὸν λόγον κα ἀθέοις. Ἀναστασίᾳ, Κωνσταντῖνε & Νικήτα τῷ κ. βασιλεῖ τοῦ θρόνου Κωνσταντινοπόλεως ἀφορίζομεν, οὐ νῦν Ἀρείῳ, Νεστορίῳ & Διοσκόρῳ, ἀνάθεμα.
Ἡ γὰρ τρεῖς τὸν τρεῖς τὸ λόγου κα καθοῦλος. ἀφορεῖ τοὺς ζηλωτὰς τῆς μιαιφονίας τοῦ τρεῖς τὸν ἀνάθεμα τὸν ὀρθόδοξον ἀγωνιστὴν πρόβαιν ἀνάθεμα. Θεόδωρε, Αντωνίῳ, Ἰωάνν, ὡς Μάκριτι, Ἀπολλινάριῳ & Εὐτυχῆ τοῖς φανατικοῖς κόπτοις ἀνάθεμα. Θεόδωρε τῷ Σιρακοσίῳ τῷ Σισείλλου τὸ ἐπιλογισθῆναι Κλεῖτον, ἐν τοῖς σωμπεφυκοῖς αὐτοῦ ἀνάθεμα.
Ἰωάνν Νεκρωσάνοις, καὶ Κωνσταντῖνε Νεκυλλῆν· τοῖς αἱρετικῶν ἀνάθεμα. Ἐχθίστωσαν τοὺς εἰδῶν τὴ κυρὶν ἡ τῶν ἁγίων αὐτῶ. ἐχθίστωσαν αὐτοὺς ὁ κύριος.

ANNO CHRISTI 787. A Zacharias indignus episcopus Cardabodensium similiter.
Stephanus indignus episcopus Synnai similiter.
Constans indignus episcopus Ancyræ similiter.
Theodorus indignus episcopus Cadi similiter.
Joannes indignus episcopus Azani similiter.
Theophylactus indignus episcopus Mosynensium similiter.
Joannes indignus episcopus Prasiæ similiter.
Sancta synodus exclamavit: Omnes ita credimus, omnes idipsum (spiramus, omnes consentientes subscripsimus. Hæc est fides apostolorum [hæc fides patrum] hæc fides orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum firmavit. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines oculamur. Qui fic de non habent, anathema fint: qui fic non fentiunt, procul ab ecclesia pellantur. Nos antiquam legislatiunem ecclesiæ catholicæ fequimur. Nos leges patrum cuftodimus. Nos eos qui adduit quid vel adimunt de ecclesia, anathematizamus. Nos fubindaftam novitatem Chriftianos accultam anathematizamus. Nos venerandas imagines recipimus. Nos eos qui fic non fe habent, anathematismis fubmittimus. Hic qui affumunt dicta quæ a divina fcriptura contra idola proferuntur, in venerabiles imagines, anathema. Hic qui non falutant fanctas & venerabiles imagines, anathema. Hic qui vocant facras imagines idola, anathema. Hic qui dicunt, quia ut ad deos Chriftiani ad imagines accedunt, anathema. [Hic qui communicant fcienter fi qui injuriam & contumeliam venerabilibus imaginibus inferunt, anathema.] Hic qui dicunt, quia præter Chriftum alius erait nos ab idolis, anathema. Hic qui audent dicere, catholicam ecclefiam aliquando idola recepfiffe, anathema. Multos annos imperatorum. Conftantini & Irenæ matris ejus multos annos. Victorum imperatorum multos annos. Novo Conftantino & novæ Helenæ æternam memoria. Dominus cuftodiat imperium eorum. Cœleftis res terrenos cuftodi. Omnibus hæreticis anathema. Irremeti concilio contra venerabiles imagines, anathema. Et qui recipit impias hæreticos rationculæ ipfiorum, anathema. Theodofio falfi nominis epifcopo Ephefino anathema. Sifinnio cogromonto Pafiliffæ anathema. Bafilio qui obtecona pronuncianitine Tricuccabas appellatus eft, anathema.

E Trinitas horum trium dogmata depofuit: Anaftafio, Conftantino, & Nicetæ, qui pro fucceffionem throno Conftantinopolitano præfederunt, ac fi novo Ario, Neftorio & Dioftoro, anathema.

Sancta Trinitas horum trium dogmata depofuit.

Joanni Nicomedite, Conftantino Nucolite, hæreficarchis anathema. Ad nihilum deduxerunt imaginem domini & fanctorum ejus: ad nihilum deduxit eos dominus.

* Gr. addit, ut prætexuntur, quasi ut ipsi Christum adorent, ut Christum adorent, ut Christum adorent, ut

ACTIO VII. Vita Sanctorum

Si quis anathemam hæreleos Christianos accusantis, vel in ea * vitam suam transfigentem defendit, anathema.

Si quis Christum Deum circumcisionem fecundum humanitatem non confitetur, anathema.

Si quis evangelicas narrationes titulis epistolisque factas non admittit, anathema.

Si quis non osculatur hactenus in nomine domini & sanctorum ejus factas, anathema.

Si quis omnem traditionem ecclesiasticam sive scriptam, sive non scriptam, tritam facit, anathema.

Germani orthodoxi æterna memoria.

Joannis * & Gregorii æterna memoria.

Predicatorum veritatis æterna memoria.

Trinitas hos tres glorificavit: quorum dilipatus fecit mesæmur, miserationibus & gratia primi & magni pontificis Christi Dei nostri, interpedente intemerata domina nostra Sancta Dei genitrice, & omnibus sanctis ejus. Etai. Amen.

A Et τὴν Χριστὸν τὸν Θεὸν σῶμα γεγονότα οὐκ ἀρνεῖται, ἢ ὃς οὐκ ἐστὶ τὸν ἄθεον ἀπορρίψαντα ἀπελθεῖν, ἀνάθεμα.

Et τὴν Χριστὸν τὸν Θεὸν σῶμα γεγονότα οὐκ ὁμολογεῖ, ἢ τὰ ἀνθρώπινα, ἀνάθεμα.

Et τὴν τοῦ ἀληθινοῦ εὐαγγελίου τὴν ἱστορικὴν φωνὴν μὴ παραδέχεται, ἀνάθεμα.

Et τὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἢ γραπτὴν ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα.

Γερμανοὶ τὸ ὀρθόδοξον αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἰωάννου * & Γεωργίου αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἡ ἁγία τῆς τριάδος ἐδόξασεν ἡμᾶς ἐν ἐλεήμοσι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ μεγάλου ἱερέως καὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, παρακλήσεσι τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων αὐτῆς. Ἠσαΐου. Ἀμήν.

B

C

D

ΤΟΙΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΙΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΤΗ ΑΥΤΟΥ ΜΗΤΡΙ ΤΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΤΗΣ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ ΚΑΙ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΟΙ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΟΙ ΕΝ ΤΗΙ ΠΟΛΕΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΝΕΑΚΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΙΟΤΗΤΟΣ.

ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ἡ τῶν ἐκκλησιῶν κεφαλὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, κράτος τε βασιλεῖ, ὅστις περὶ ὀρθῆς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐβουλήθη λόγον ἀναδοῦναι, φρονῶν ἐκ σωμάτων ἀφῆκε ἡμᾶς τὸ τὸν δόκιμον αὐτῷ, ἵνα τὴν ἐκκλησιαστικὴν δογματικὴν ἀκριβειαν τῷ κράτει τῶν ἐπιγείων βασιλέων κατέχωμεν. ἐξ ὧν οὖν ἡ κεφαλὴ τῆς χριστοῦ & λόγου ἀκριβεστάτου ἐνεφάνισε, ἐπιμόνοις ὑμῖν ἀκλίνταις ἐπεφέρη & πατερικῶν διδασκαλιῶν ἐκλεκτὰς μίμησιν, ἀλλὰ γὰρ & τὰς πάντα ἡμῖν γλῶσσα φθέγγεται, ὡς ἐνὸς φωνῆς ἐξ ἀλληλόφωνα, ὡς ἑνὸς φωτὸς ἐν ἀστρα ἀστέρα, τὸν τῶν ἀρχιερέων & ἀνιδίων ἀνεξιχνιάστων κρίσεις, ἐξ ὧν λαμπρὸς τεῖχος τῆς πίστεως ἀπεκρίνεν, καὶ τὰς κοσμικὰς ἐκκλησίας χρῆμα ὠφέλεια, τὰ ὀρθὰ δόγματα κρατοῦσης, & τῶν ἀφωνομενοῦσιν τῶν ἀθεόπτων ἀφωνοῦσας. ἀξίως πάντων & πάρεσμεν ἐπεκτεῖ· τὸ τὸ ἀνεπίδεκτον ἐνδοξα Θεῷ εἰ ἡμῶν ἐβεβαιώθη κατηθῶμεν, & πεπληρωνται χαρᾶς τὸ σῶμα ἡμῶν, & ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· & δὲ εἴη μόνῳ σωτῆρι ἡμῶν καὶ μὴ λυόμενα ἐκλίσει τὸ ἀφάνμα· τί γὰρ τὴν φιλόπτωχε ἐκκλησιαστικὴν ἀγωνίσματο βασιλέων φιλόχριστε, καὶ ἀπὸ ἐνόρμενον, χαρμόσυνα ἐπεὶ & ἐν ἀνάστασις ἀπόρρ. λόγου φωνῶν ἀπὸ ἐστεβάνε ἐχρῶν, ἀπὸ ἱερωτικῶν ἀξιωμάτων ἀξιοβλήτων, τὰ δὲ βιωμῶν αὐτῆς ἀγωνίμῶν, τῆς Βαβυλωνίου ἱερῶν τὰ καταγωγὰ ἐπεσκαψάμεν· & καὶ ἡ ἀφοσιωσία θεραπεύειν λόγεσι. ἐξῆλθε ἀνομία & ἱερῶν Βαβυλῶνος. πολλοὶ δὲ Καῖσαρεῖοι σωμάτων συναγάμενοι, γλωσσικῶν

E Et τὴν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἀφῆκε τὸν τῶν ἀθεῶν ἀπορρίψαντα ἀπελθεῖν, ἀνάθεμα.

Et τὴν τοῦ ἀληθινοῦ εὐαγγελίου ἱστορικὴν φωνὴν ἀθετεῖ, ἀνάθεμα.

Et τὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἢ γραπτὴν ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα.

Γερμανοὶ τὸ ὀρθόδοξον αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἰωάννου & Γεωργίου αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἡ ἁγία τῆς τριάδος ἐδόξασεν ἡμᾶς ἐν ἐλεήμοσι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ μεγάλου ἱερέως καὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, παρακλήσεσι τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων αὐτῆς. Ἠσαΐου. Ἀμήν.

ΤΟΙΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΙΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΤΗ ΑΥΤΟΥ ΜΗΤΡΙ ΤΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΤΗΣ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ ΚΑΙ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΟΙ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΟΙ ΕΝ ΤΗΙ ΠΟΛΕΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΝΕΑΚΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΙΟΤΗΤΟΣ.

ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ἡ τῶν ἐκκλησιῶν κεφαλὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, κράτος τε βασιλεῖ, ὅστις περὶ ὀρθῆς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐβουλήθη λόγον ἀναδοῦναι, φρονῶν ἐκ σωμάτων ἀφῆκε ἡμᾶς τὸ τὸν δόκιμον αὐτῷ, ἵνα τὴν ἐκκλησιαστικὴν δογματικὴν ἀκριβειαν τῷ κράτει τῶν ἐπιγείων βασιλέων κατέχωμεν. ἐξ ὧν οὖν ἡ κεφαλὴ τῆς χριστοῦ & λόγου ἀκριβεστάτου ἐνεφάνισε, ἐπιμόνοις ὑμῖν ἀκλίνταις ἐπεφέρη & πατερικῶν διδασκαλιῶν ἐκλεκτὰς μίμησιν, ἀλλὰ γὰρ & τὰς πάντα ἡμῖν γλῶσσα φθέγγεται, ὡς ἑνὸς φωνῆς ἐξ ἀλληλόφωνα, ὡς ἑνὸς φωτὸς ἐν ἀστρα ἀστέρα, τὸν τῶν ἀρχιερέων & ἀνιδίων ἀνεξιχνιάστων κρίσεις, ἐξ ὧν λαμπρὸς τεῖχος τῆς πίστεως ἀπεκρίνεν, καὶ τὰς κοσμικὰς ἐκκλησίας χρῆμα ὠφέλεια, τὰ ὀρθὰ δόγματα κρατοῦσης, & τῶν ἀφωνομενοῦσιν τῶν ἀθεόπτων ἀφωνοῦσας. ἀξίως πάντων & πάρεσμεν ἐπεκτεῖ· τὸ τὸ ἀνεπίδεκτον ἐνδοξα Θεῷ εἰ ἡμῶν ἐβεβαιώθη κατηθῶμεν, & πεπληρωνται χαρᾶς τὸ σῶμα ἡμῶν, & ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· & δὲ εἴη μόνῳ σωτῆρι ἡμῶν καὶ μὴ λυόμενα ἐκλίσει τὸ ἀφάνμα· τί γὰρ τὴν φιλόπτωχε ἐκκλησιαστικὴν ἀγωνίσματο βασιλέων φιλόχριστε, καὶ ἀπὸ ἐνόρμενον, χαρμόσυνα ἐπεὶ & ἐν ἀνάστασις ἀπόρρ. λόγου φωνῶν ἀπὸ ἐστεβάνε ἐχρῶν, ἀπὸ ἱερωτικῶν ἀξιωμάτων ἀξιοβλήτων, τὰ δὲ βιωμῶν αὐτῆς ἀγωνίμῶν, τῆς Βαβυλωνίου ἱερῶν τὰ καταγωγὰ ἐπεσκαψάμεν· & καὶ ἡ ἀφοσιωσία θεραπεύειν λόγεσι. ἐξῆλθε ἀνομία & ἱερῶν Βαβυλῶνος. πολλοὶ δὲ Καῖσαρεῖοι σωμάτων συναγάμενοι, γλωσσικῶν

ANNO CHRISTI 787.

γνῶσιν ἀποστόλων διδαγμάτων. καὶ ἀφὸ ἐν ἐπιλεξάμενοι τόμοι, τὴν εἰ κακὸν ἰχθὺς δέξασθαι ἔνιν. & δίωρμοι ἰχθύς γλῶσσα, & κάμωσι ἀνάγκην πιστῆ, τὴν αὐτὸν λόγον τὴν θεῖα φωνῆς μεγαλῶν ἐπιπαλλόγων, τὸ βασίλειον ἱερατικῶν ἀγα ἐδῶν· ἀγαν, τὰς ἀδυνατῶσι δοτοῦ, & γὰρ τὴν ἀγαν ἐπεκτοῦ ἔστι ἐκ τὴς ἀθεόπτων πλάνης, οἱ ἀδυνάτοις ἀποκαλέσεται τε. & κακυρῆκε ἐγκοπὴς γνῶμαι, χεῖρες ἀδίκωσι ἐνέβαλον, ἀφαιρεῖ οἱ ἀβρῶν εἰκὼ τὴ σεπτὴν εἰκόνα ἀνεξιχνιάσεων. & ὑπὸ ἡβῆ ἐν Ψηφίδος ὀστα, ἀξιόν ἔχει· ὅσα δὲ ἐν κεχρῆνε χαμαιπετῶν γλῶς πλεῖστα· τὴ σεπτὴν πάλι τὰ ἀλοφυλλόνοι & ἀσεμῶς μεπίβλεπε. σωῆ τάτε δὲ τὴ ὁν σεπτὴν σὺ εἰς μηδὲν ἀνὰ τὸν Χριστὸ τὴ Θεὸ ἡμῶν & τῆ ἀγίων αὐτοῦ πυρὶ παβλεκε· καὶ ἀς ἐτοῦ εἰπεῖν, τὰς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἠμνεκόβαμε βατάρχεν. ἡ αἱρεσιάρχου οἱ ἱερῶν γεγόνασι· & ἐπὶ τῆς ἀνάστασις ἐρῶ τὰ ἀκρεστρόμενα, ἀντὶ δὲ τὴ ἐζῆλε τὴ ἐκκλησιαστῆς ἀφῆκε ἐλέγχεσθαι· τὸ εἰπὸ ἡμῶν ἐλεγῆ & τὴ πλοῦτε ἐνόρκεν ἀπὸ ἐστεφανῶν θοδῆρε & λόκκα Δραβλοῦ ἐπὶ ἀπὸ, ἀφοῦ τῶν βάτε ἀνεκλέσεν ἐνδόξεσθ· & ἐ ἀλόθεσι τοῦ ἀνθρωπῆ ἐκβῆε,

ait, Didymi & Evagrii deliriorum fabulas. Sergii, & Sergii, & Cyri, & Cyri, & Pyrrhi, & afferiarum eorum unius, imo nequam moris voluntatem; nec non & his similem vanitatem, quæ post has vaste garrivit contra venerabiles imagines, confanguinter & unanimiter ab Spiritu funestos verbum, & ab eo hæriaretes mundan-quam, spongia dogmatum divinorum deliravimus, & inventores * vergiversatorie vanitatis contra novitatis ab ecclesiafticis vestibulis procul emittimus. Et sicut nemo & pedes concediter animis motibus agitantur, ita ab Spiritu accepta gratia & fortitudine, vehfique concurfus pietate patitur & auxilio habito, simul acclamantes, vestrumque prædicavimus: omninodis videlicet recipiendas venerabiles imagines domini nostri Jesu Christi, favoradum quod petistus est homo factus; & quæcunque historice fecundum evangelicam narrationem scribantur; atque innenerate dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, & sanctorumque angelorum (ut enim homines apparuerunt his qui dignei facti sunt apparitione ipsorum) sma cum omnibus Sanctis: nec non & certaminum eorum agones figurandos decervimus cum in tabulis & paritetibus, quam in sacris vasis & vestibus, quemadmodum a priscis temporibus sancta Dei catholica ecclesia recepit, & in legem accepit tam a sanctis primisque doctrinæ omnibus magistris, quam ab eorum successoribus ecclesiisque patribus nostris: & has adoramus, & ad eft. falutandas; id idipsum enim, eft adorare, sunt * quippe antiqua Græca lingua, & falutare & osculari significat; & κύνει propositio augmentum quodam significat amoris. Quemadmodum γνῶ & γνωσκω, κύνω & κυνέω, & κυνέω, quod falutationem indicat, & fecundum protenfionem amicitiam: quod enim quis osculatur, & adorat: & quod adorat, profecto & osculatur; licet teftatur hirmana affectio, quæ a nobis ad amicus habetur, & * leftio habet amicus perficiamus. Hæc autem non folum apud nos, fed apud veteres in divina fcriptura fcriptum reperimus. In hiftoriis namque regnorum fcriptum est: *Et David fumrazit, & cecidit in faciem, & adoravit terra Jonathan, & osculatus est eum.* Quid autem dominus de Phariseis turfus evangelicis? & Amasæ primos recubitus in conia, & falutationem in foro. Gersum eft quod hic falutationem adorationem appellet. Phariisi quippe jactantem fenfum habentes, fefeque jactabis opinantes, adorari ab omnibus fcilinhabent, non ore ad os osculari: hoc enim eft potius humilitatis, & non phariisicum monia indicium. Iterum autem Paulus divinus apostolus, ficut Lucas in Actibus apostolorum defcribit: *Quia cum venissemus Hierosolymam, libenter excepernt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Jacobum; omnesque collati sunt seniores. Quos cum salutassit, narrabat per singula quæ fecisset Deus in gentibus per ministerium ipsius.* Ergo & hic falutationem honorarium adorationem quam inviem exhibemus, apostolicus fenfus defcribit, quemadmodum & de Jacob ait: *Adoravit fastigium virgæ ejus.* Confona vero ifta & Geo-

Δαβὶδ & Ἐδεγρὴν τὸ ἀνῶλον μυστήριον. Σεργίου, καὶ Σεργίου, & Κύρου, & Κύρου, & τοῦ Πύρρου ἀφορκωλίου, μᾶλλον δὲ κακοβλάβου ἐπιτροπεύσαντος & τὰ κρείττονα τὰ τῆς ἐθνικῆς, & μὴ τοῦτος κεκῆς ὀλιωσεῖν ἡμᾶς & ἐστῆν ἀνέδυν, σπουδάσας καὶ συμβεβηκὼς ἐκ τῶ τοιαυτα βλάσσε λόγου, & καὶ αὐτὸ ἀφανεῖσθαι καὶ ἀφὸ ἐκ ἀνωτῆ σπόγγῳ τῶν δογμάτων τῶν ἀθεΐων μῶν, καὶ ἀφὸ τῶν τῆς ἀκκλησιαστικῶν πόρτων τὸν ἀκλησιαστικὸν ἀβεῖλῶν ἐβάλομεν. καὶ ὥσπερ χρῆσις καὶ πόδες συμβάνει τὸν ἐ ψυχῆς ἀσυγκίνασι κινεῖσθαι, οὕτω & ἐκ τῆ πίστωκτος παλάσσης γνέμω καὶ ἰσχυῶ, συμβάνομοι ἐγκωμιε τὸ κρατὸν μῶν τὸν συμμαχόμενον, & ἐυτίθεσι συμφωνοῦντες ἐκ τῆ καὶ ἀλλήλοις ἐκκυμβόμεν· ὡς ἐν τῆ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τὸν σεπτὸν εἰκόνας τὸν κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν πλοιοῦ ἀθῆρωτος γέγονε, & ὁσα ἱστορικῶς & ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς διεγραφόμενα τὸν τῆ ἁγίαν θεοτόκου ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκου, & τῶν ἀγγέλων (ὡς γὰρ ἀνθρωποι ἐφανέρωσαν τοῖς ἀξίοις ἐφόδοις αὐτῶν) καὶ τῶν ἁγίων· ὡς ἐν τοῖς ἀγωνίσμασι τῶν ἁγίων, καὶ τῶν τῆ ἐν τοῖς ἐικόσι καὶ τοῖς ἱεροῖς σκεύεσι, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐκκλησίαις ἐκκλησίαν, καὶ τῶν τῆ ἀγίου θεοῦ ἐκκλησίας ἐκκλησίαν, τῶν τῆ ἀγίων

Actio VII. & claritate veritatis certitudinem illustratia. Ceterum omnium nostrum salvator qui vobis contemptat, quique per vos ecclesiis pacem suam concedere voluit, per multas annos custodiat sanguem vestrum cum senatu & principibus & fidelissimo exercitu vestro, atque universis regibus & denique vobis vicariorum. Ipse quippe ait: *Pro eo qui dicit domino, quia glorificaverit me glorificabo*. Ipse est qui praecinxit vos virtute, & de tundet cunctos hostes, & dominabit vobis omnes obedientes. Gaude ergo * civitas, laetare nova Sion, orbis terrae * lipeculatio. Nam & tibi David regnavit, & hic David * te ipsi confidunt. Dominus in medio tui; & hi nomen ejus benedictum in saecula saeculorum. Amen.

Ps. 89. 5.

Ps. 47. 12.

Ps. 47. 13.

Ps. 47. 14.

Ps. 47. 15.

Ps. 47. 16.

Ps. 47. 17.

Ps. 47. 18.

Ps. 47. 19.

Ps. 47. 20.

Ps. 47. 21.

Ps. 47. 22.

Ps. 47. 23.

Ps. 47. 24.

*Ps. 47.

ACTIO VIII.

enim concilium redemptionem nostram quæ per Christum effecta est, filii & aliis ascripsit. Hoc concilium profundum conflium cognitum est, & non per dominum: & fortia fecit, & non per spiritum ejus: quoniam ornatum venerabilium temporum demolitum est. In hoc concilio nullus homo mutare investigat ad imaginem Dei factus: quia imaginem domini ac sanctorum ejus dehonestantes & confingentes, igni tradidistis. Hoc concilium Dei gratia & veritatis plenum fatuitatem vocum feretrum fecit. Hoc concilium falsam nuncupationem habet facerdotalem, licentiam autem pravam atque profanam. Hoc concilium contumax habet os, & spiritum mendacio de filiorum filiorum: nam veritatem quidem finxit, & in fallacia profiuxit. Hoc concilium fanda nostra fordata, utpote ziaania dominicæ aræ, id est catholicæ ecclesiæ, vestiarit, & ventilabro divini judicii projecit. Ablata ergo fuit a catholica ecclesia & redargata figmenta ejus. Verum enim & rectissimum ecclesiæ judicium nec novum fieri, nec admiri in ea quilibetum indulgent. Nos igitur paternas leges lequentes, ab omnibus spiritu accepta gratia, immutilate & indiminute omnia quæ ecclesiæ fonte claudivimus, quemadmodum fec fanctæ universales fynodi tradiderunt: & quæcumque dimiferunt honoranda in catholica ecclesia, absque omni cunctatione recipimus. Ex quibus, ut dictum est, etiam imaginum fadio est: quas honorantes & honoramus & laboramus. Idipsum etenim utrumque: & quilquis haic professioni hæreit, catholicus est ecclesiæ germanus & participes filius. Ergo omnia fandala recefferunt, omnia extermina funt. Verum quia, mendacium foras emissum est: fator sizaniorum prorlus delecit: frumentum autem, populus videlicet Christi amissa in unum horreum ecclesiæ Christi allatum est. Orthodoxia lux orta est, erroris tenebræ fublatæ funt. Mœstitia in gaudium commutata est, luctus in lætitiam gaudiis est: conversus est planctus in gaudium nobis. Omnia in melius transferta funt: propter quod & nos apostolice nobis pronuntiamus: *Gaudete in domino, gaudete, & iterum gaudete.* Timum enim gaudium Trinitas nobis donavit: quam decet honor & imperium in facula sæculorum. Amen.

ACTIO OCTAVA.

IN nomine domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum Christique amicorum dominorum nostrorum Constantini & Irenæ ejus matris: anno consulatus ipsorum octavo, x. Calendas Novembris, indictione undecima, Ithacæ vidimus id.

Tanquam illustres veritatis præcones, atque quasdam imperatores orthodoxiæ fautores, divino moti desiderio, minime ferendum putantes contemnere fynodi Prædecessorum ipsorum præceptum est pertinaciter

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. Βασιλεύοντες δὲ εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων κυρίων ἡμῶν Κωνσταντίνου, Εἰρήνης τῆς θειοτάτης αὐτῶν μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, τρὶς δέκα καλανδῶν Νοεμβρίων, Ἰθακήσιοι τοῦ.

Τὰς θειοτάτας κρίσεις τῶν φιλόνικος τῆς ἀληθείας γεγονότας τῶν ἀγιοδόξων ἐπεσκεψάμεν, ὅτιν τοῦτο κοσμήσας, ὁ φορτὸς ἡν ἐνανα μὴ ὑπομένοντας τὸ σκωθῆν. τόνεκεν ἐκ καλλιστοῦ αὐτῶν ἐστι-

ἐστὶν ἐκκλησία τὴ πατρίδος, ἀγωνεῖν ἀκάματος τὴν θεοσέβειαν ἐπεκτάσας εἰς τὴ θεοφιλέστατα & βασιλίδι τόλμα ἀνεῖν ἐν Ῥώμῃ· αὐτὸς δὲ δεξάμενος τὰ γράμματα, οὐς ἔφη τὸν κλῆρον τὴ βασιλίδος ἐπλήρε· & ἐν τῷ φορτικῷ μέρει ἐπάνω διαπαλαίσας, & πέρας κατὸν τὴν ἀλήθειαν ἐκφαίνει· ὁ δὲ ἀγωνιστὴς τὴ πλατείας τὴ λεγομένῃ Μεγαλοῦρα, & ὁ φορτοβόλος τὸν ἀγῶν τὴ Θεοῦ διέγνωλεν, αὐτὸς φορεῖα διέκαμε μ̄ τὸ σωμάσκοπτον κλῆτε ὑδε, ἀμα πόρε τὴ σωμάτος, τὸ αὐτὸ τὸ κρυπτικὸ κατεκρίνεν τὴ σωμάτος φορεῖαν τὴ ἀνάτρε, τὸ κολλάβε ἐκβάλε· ἀπὸ τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἐκφυγόντος, τρυγλωνὶ τὸ ἐμμελὲς λόγω κάτω τὴ σωμάτος φορεῖαν· ὅτε σὺν τὴ πατρικῷ τάπτε οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίκρατοι ἀνῆμεν κάτω τὸ θέατρον. τάτον ὅτιν φορεῖν ἐπέκλεσε ὁ βασιλεὺς ἐτὶ τὴν ἀνάβασιν τὴ σωμάτος ἀπὸ ἀνεμωνῆ τὸ κεφαλὴ ἐκ τὴ ἀνάτρε τὴ σωμάτος ἐτὶ τὴ ἀθεμίτου φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως. Κοσμῶν ὁ θεοφιλέστατος βασιλεὺς & κλεβελλάτος τὸ πρὸ ἐπίγνω. & ἐν τῷ ἀνάβασιν ἐτὶ τὸ θρόνο τὸ βασιλικὸ τῶν· λυμένα ἀφίν & ἐν ἀνάβασις σωμάτος. & τὸ σωμάτος τὸ ἐκκλησίας ἐκφυσῶν ὁ ἀνεμωνῆ τὸ φέρε. οἱ δὲ ἀξιόπιστοι τὸν τεσσάρων. τάτος ἐτὶ φορεῖν. τάτος σωμάτος τὸν ἀγῶν ἀμμεῖν, αὐτὸ τὸ τὸν τὸ ἀποσῶν, αὐτὸ τὸ τὸν τὸν κατόρθωσιν, αὐτὸ τὸ τὸν ὁμολογίαν. Ὁ δὲ ἀγωνιστὴς τὸν Θεὸν ἐν τοῦ ἀνῆμεν, τὸ τεμένε αὐτὸ ἀνέβαλε· οἱ μὴ ὑπὸ ἐγοντες ἀνέβαμεν ἐκκωνοῖ μὴ ὑπὸ ὁρνίθος ἐν τὴ ἐκκλησίας ἀκόμεν ὑδέτινον. ἡμεῖς τὴ κρυφὴν θεμελίσεν τὴ ἀκλαδῶν ἐκκλησίας ἐκκαθαρίσεν· ἡμεῖς τὸν φορεῖν ὅτιν τὴ ἀθεμίτου τὴ ἀνεμωνῆ τὴ ἐν τὴ κεφαλὴ ἐκκλησίας ἀπεκαθάρισεν· ἡμεῖς τὸν ἐπίστασιν τὴ ἀνεμωνῆ τὴ ἐν τὴ κεφαλὴ ἐκκλησίας ἀπεκαθάρισεν· ἡμεῖς τὸν

ACTIO VIII. succellionem sedi Constantinopolitanæ præferunt, veluti novo Ario, Nestorio & Dioscoro, anathema. Joanni Nicomediæ & Constantino Nacolitæ hæresiarchis, anathema. Defpeceant imaginem domini & sanctorum ejus, despexit eos dominus.

Si quis Christum Deum nostrum circumscriptum non confitetur secundum humanitatem, anathema.

Si quis evangelica historias imaginibus expressas non admittit, anathema.

Si quis ipsas non salutat, cum sint in nomine domini & sanctorum ejus, anathema.

Si quis omnem ecclesiasticam traditionem sive scriptam, sive non scriptam rejicit, anathema.

Post has acclamationes patriarcha offert imperatoribus lectum definitionis tomum, polluturique cum universis synodo, ut conlegaretur & communicetur pius eorum subscriptionibus. Ea accipienta fausta prosequens religiosissima imperatrix subscripsit, dabatque fiunul regnanti filio, ut & ipse subscriberet. Quod ubi factum, reditus eli patriarcha definitio apud Stauratium celebertimum patricium & logothetam dromi.

Tunque omnimi confensu omnes episcopi & imperatoribus acclamarunt.

Multi anni imperatorum. Conflantino & Irenæ matri ejus multi anni. Orthodoxis imperatoribus multi anni. Victoribus imperatoribus multi anni. Pacificis imperatoribus multi anni. Novo Conflantino & novæ Irenæ æterna memoria. Deus imperium ipsorum conservet. Pacatum domine vitam ipsis. Perducet domine ipsorum imperium. Calcellis ipsi turce terrestres.

Et post faullas acclamationes præceperunt imperatores, ut patrum fententiæ legerentur, ea ipsa in Nicæna metropoli recitatæ prideem erant, & expositæ sunt actione quarta: hoc est, Joannis Chrysostomi in Meletium episcopum Antiochenum, Athanasii episcopi Anasiæ in Eophemium martyrem, Joannis episcopi Thessalonicensis ex fermonibus ab eo fcriptis contra gentiles: Sancti Symeonis Stylitæ epistola ad Julianum imperatorem, beati Nili solitarii epistola ad Olympiodorum præfectum. Ex canonibus sanctæ & œcumenicæ fynodi testæ caput octogesimum fecundum.

Quibus lectis & auditis tum ab ipsis, tum ab excellentissimis principibus, Christique amante populo, compuncti omnes corde acquiescerunt veritati. Et rursus Deo amabiles episcopi acclamarunt quæ decebat cum multitudine populi. Plena enim erat prædicta domus regia, contenta hominum: tota quippe vestrat civitas cum ordinibus militum: ac de fedibus fersexerunt. Qui etiam Deo gloriam dederunt, & gaudenges ei gratias egerunt, cui fit placitum est.

A σὺν Κωνσταντίνῳ Νικαΐας τῶν ἀναθεμάτων τῷ ἀρίῳ, τῷ Νεστορίῳ καὶ Διοσκόρῳ, ἀνάθεμα. Ἰωάνν Νικομηδείας, & Κωνσταντίν Νακολίας, τῶν αἱρεσιάρχων ἀνάθεμα. Ἐξουθενεῖται ὁ κύριος τὴν κενὴν τοῦ ἀγίου αὐτοῦ. Ἐξουθενεῖ αὐτοὺς ὁ κύριος.

Εἴ τις οὐ λέγει τὸν Θεὸν ἡμῶν ἀπεγραμμένον ἐν μορφαῖς κ. τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις τὰς ἱστορίας τὰς ἐκ τῆς ἁγίας γραφῆς γινομένας οὐ παραδέχεται, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις οὐ ἀσπάζεται αὐτὰς ὡς ὄντας τὰς κυρίου ἔστι & τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

B Εἴ τις παρα & ὅλην τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν φοβεῖ, ἀνάθεμα ἔστω.

Καὶ τύπῳ ἐκφωνοῦντων, προσφέρει ὁ πατριάρχης τοῖς βασιλεῦσι ἡ ἀναγνωσθεῖσα τόμον τὸ ὅρος. & ἐξέλιν μὴ πάσης τὴ συνόδῳ ἐπιτρέψωσι ἐν ἐξιδιάσεσι τὴ ἀστῶν ἐνὶ ἀναγραφῶν. & λαβόντα ἐκείνος ἀφιλόμενοι & ἀνάθεσιν βασιλικὴν ἐπὶ τὴν φωνὴ, & εἰδίαν συμβασιν ἀλοντεῖ ἐν τῷ & ἀνοῦν ἀναγράφῃ. & τύπῳ ὅπως πλειόνων, ἀτέβοσι τὴ ὅρου τὴ πατριάρχῃ δὲ Σταυρακὶς τὸ πατριάρχῃ τυκεῖν & λογοθέτῃ τὴ δρόμῳ.

C Καὶ ἐκ συμφωνίας τάυτα οἱ πάντες κράζουσι τοῖς βασιλεῖς πολλὰ.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῷ βασιλεῖ. Κωνσταντίν καὶ Εἰρήνῃ τῷ αὐτῷ μητρὸς πολλὰ τὰ ἔτη. ὀρθοδόξοις βασιλεῦσι πολλὰ τὰ ἔτη. πιστοῖς βασιλεῦσι πολλὰ τὰ ἔτη. νικηφόροις βασιλεῦσι πολλὰ τὰ ἔτη. νέῳ Κωνσταντίνῳ & τῇ Εἰρήνῃ αἰώνια μνήμη. ὁ θεὸς φυλάξῃ τὴ κράτος ὑμῶν. εἰρηνοποιοῦν κύριε τὴ βασιλεῖς αὐτῷ. κράτει βασιλεῖ τὰ ἐχθρεῖς φόβῳ.

Καὶ μετ' ἀθόμματα ἐκβόησαν οἱ βασιλεῖς τὴ πατριάρχῃ χρῆσθαι κοινωνικῷ λόγῳ & τῷ ἀφορισμῷ ἐν τῷ τῷ Νικαίου μηβεῖσθαι, & ἀφορισθεῖν τὸν ἐν τῷ πάντῃ ἀφέξῃ. τοῦτο ἐκείνῃ τὴ Χριστοῦ μὴ εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, Ἀτταρίου ἐπίσκοπον Ἀμασείας εἰς Εὐφημίαν τὴ μάρτυρα, Ἰωάννου ἐπίσκοπον Θεσσαλονίκης ἐκ τῶν γραφέντων κατὰ λόγων τῷ Ἑλλήνων τῷ ἐστὶν ἔσμεν τὸ Συμεὼν τὴ Στυλίτου ἐπιστολὴ φρὸς τὸ Ἰουλιανὸν βασιλέα, τὰ μακαρίου Νείλου ἀνωτέρῳ ἐπιστολὴ φρὸς Ὀλυμπιόδωρον ἐπαρχῶν. ἐκ τῷ κανόνι τῷ ἁγίου & οἰκουμενικῷ ἕκτῳ συνόδῳ κεφάλαιον ὀβ'.

Ὧν ἀναγνωσθεὶν τὴ ἐπιτέλεσιν αὐτῶν τὸ & τῷ εὐδόξου πάντῃ ἀγγόντων & τῷ φιλοχριστιανῷ, ἀπεκρίθησαν τὴ πάντῃ τὴ κλῆρῳ ἐπιλοβόντες τὴ κλῆρῳ Θεῷ. & πλὴν τὴ εἰκόνι οἱ ἱερεῖς ἐστέρεσαν ἀνθίμερον σὺν τῷ πλῆθοι τῷ λαῷ· ἐπεκρίνῳ τὴ ἀφορῷ εἰς τὴ βασιλεῖ ἐλεεῖν ἐλθεῖν· πάντα γὰρ τὸν πλῆθος τῷ λαῷ ἐν τῷ πατριαρχείῳ πεμφθεῖν· καὶ τὴ κελεύσῃ ἐκείνῃ· οἱ δὲ τὴ Θεῷ ἐδόξαζον, καὶ χάριστο ἐξεχεῖν τὴ τῷ εὐδοκοῦντι.

ANNO CHRISTI 787.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ἐκφωνηθέντες ἐν τῇ τῶν Νικαίων συνόδῳ τὴ ἑκάστου.

Ὅτι δεῖ τὴν ὅσιος κανόνας κ. πάντα φυλάττεσθαι.

α'.

ΤΟΙΣ τῶν ἱερατικῶν λογίοις ἀξίως, μαρτύρων τε καὶ κατοχῶμαι οἱ τῇ ἁγίου πνεύματος ἐκπεμφθεῖν οἴστν. * Ἀποστολικὸς ἐν δεγμάτοι σ' ἐρῶμεν, τὰ Θεοφόνου Δαβὶδ ἀξιωτε φρὸς τὴ ἀποστόλου Θεοῦ λόγοι πε. Οὐ τὴ ὀθὲ τὴ μαρτυρῶν σε ἐπιρρθῶν· ὡς ἐπὶ ποτὲ τὴ ἔτη. & ὀστῶν διεφθαρτοῦν· τὴ μαρτυρῶν σε ἐν τὴ οὐρὰ. σωμέτοιο με, & ἐξόρυμα. & εἰ εἰς ἡ αἰῶν ἡ φρόνητικὴ φυσὶ ἐπίλεγε τὴ μὴ φιλοτιμῆ τὴ μαρτύρων τὴ Θεῷ, & ἐξῶ ὡς ἀυτοῖ, ἠδὸν σὴ κεφάλαιν & ἀτάλαν δεμβῆσοι. ὅτι γὰρ ὁ Θεὸς τὴ Μωσῆς ἐπὶ ἀυτοῖ· ὦ ἀυτὸ ἀε ἐν φρονέτοιε, κ. ἀε' αὐτῷ ἀε ἐστι φόβῳρὸς, ἡ ἀε ἐστὶν ἀφόβῳρὸς, ἡ ἀε ἀυτὸ ἐν ἐγκωμίοις βοᾷ. εἰς ἐ ἐπιδιμῶσι ἀγέλοι & ἀρχάγγελοι & ἀγγέλοι ἀλεγῶλοι ἐπίτιμοῦμι παρ ὁ πεπλάσθαι, ἀπέθωμεν. τὴν τὴν ἔστω καὶ ἀναστρεφόμενοι ἡμῖν, φρεσκόμενοι ἐν ἀυτοῖς, ὡς τὴ ἡμῶν ἀυτὸν ἐν τὴ ἀυτὸν πάντα, ἀπεστεῖν τὴς θρῆς κακοῦ ἐστεκῆ ὁμοῦσα, & ἀλόκλαν τὴ ἀυτὸν ἀπεκρῶν & ἀτάλαν κρατοῦμεν, ἡ ὀφεῖλεν ἐν τὴ ἀγῶν & ἀκλεῖν· ἡ ἀγῶν τὴ ἀνῶν ἐν τὴ ἀνῶν ἐν τὴ ἀγῶν· ἡ ἀγῶν ἡ

Actio VIII. tam sacros canones & sanctum evangelium, & quam divini apostoli librum & omnem divinam Scripturam: atque fecundum Dei mandata conversari & docere populum sibi commissum. Subsistantia enim tummi facerdotii nostri funt eloquia divinitus tradita, id est vera scripturarum divinarum disciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionysius: quod ſi * dilceperatverit, nullatenus confecretur. Ait enim * propheticè Deus: *Tu ſcientiam repulisti, & eo repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.*

III.

Quod non oportet principes eligere episcopum.

Omnis electio a principibus facta epiſcopi aut presbyteri aut diaconi, irrita manenat fecundum regulam quæ dicit: * Si quis epiſcopus ſæcularibus poteſtatibus uſus, eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur: & * fegregentur omnes qui illi communicant. Oportet enim ut qui provehendus eſt in epiſcopum, ab epiſcopis eligatur; quemadmodum a ſanctis patribus qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum eſt, quæ dicit: Epiſcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui ſunt in provincia, epiſcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit aut propter inſtantem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipſum convenientibus, & aliis per literas conſentientibus, tunc conſecratio fiat. Firmitas autem eorum quæ gerunt ur, per unamquamque provinciam metropolitano tribuatur antiſtiti.

IV.

Quod abſtinendum ſit epiſcopis ab omni dati acceptione.

Prædicator eccleſiæ Paulus divinus apoſtolus ac ſi canonem ponens Epheſiorum presbyteris, imo vero & omni ſacratæ multitudini, ita fiducialiter perhibuit dicens: *Argentum, aut aurum, aut veſtem nullius concupivi: omnia oſtendi vobis, quoniam ſic laborantes oportet ſuſcipere infirmos:* beatius exiſtimans dare. Propter quod & nos edocti ab eo definimus, nullatenus epiſcopum turpis lucri gratia excogitare ad excuſandas excuſationes in peccatis, & expetere aurum vel argentum aut aliam ſpeciem ab epiſcopis, vel clericis, aut monachis qui ſub ipſo ſunt. Ait enim apoſtolus: *Inquit regnum Dei non poſſidebunt.* Et: *Non debent filii parentibus thesaurizare, ſed parentes filis.* Quiſquis ergo propter exactionem auri vel alterius cujuslibet ſpecici, aut propter proprium * vitium inventus fuerit coercens a miniſterio, vel ſequeſtrans aliquem clericorum vel laicum, aut ſimilia, & ſimilia ei dictum fuerit, quæ ſunt ſub ſe degunt, aut venerabile templum claudens, ne in eo Dei miniſteria celebretur, ad inſenſata ſuam transmittens inſanian, inſenſatus veraciter eſt; ac per hoc, ſimili pœnæ eo ſubjecto, convertatur dolor ejus in caput ejus, ut in transgreſſorem mandati Dei & mandatorum apoſtolicorum. Præcipit enim & Petrus principalis apoſtolorum ſummitas: *Paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei non coactè, ſed ſpontaneè ſecundum Deum: non turpi lucri gratia; ſed prompte: neque ut dominantes in clero, ſed forma fuſti gregi:* & *cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarcibilem gloriæ coronam.*

V.

Quod qui ordinant clericos, ea quæ ordinati ſunt in eccleſia ſine datis, ſpontaneè, non fubjaceat.

Peccatum ad mortem eſt, quando quidam peccantes incorrecti perſiſtunt. Hoc verò detrectiſus eſt, & & ſtrangunter elati inſurgiſtis adverſus pietatem & veritatem: & præferentes mammona Dei obedientiæ, nullatenus regulatribus ejus præceptis intendunt. In his non eſt dominus Deus, niſi humiliati proprio reſipuerint fortaſſe exceſſu. Oportet enim eos magis accedere ad Deum, & cum contrito corde remittenem hujus peccati & indulgentiam petere, & non gloriari in illicito dato. Juxta enim eſt dominus his qui tribulato ſunt corde. Eos igitur qui gloriantur ſe per dationem auri ordinatos in eccleſia, & in hac maligna confuetudine quæ alienat a Deo & omni facerdotio, ſperant, & ex hoc impudenti facie & non operto ore exprobabilibus verbis cos qui ob virtutem vitæ a tanto Spiritu electi & conſtituti ſine datione auri ſunt, inhonorant; primo quidem noviſſimum gratiam accipere ſui ordinis definimus: quod ſi permanſerint, per epiſtimium corrigantur. Si vero quis claruerit ſuper conſecratione hoc aliquando faciens, efficiatur ſecundum apoſtolicam regulam quæ dicit: Si quis epiſcopus per pecuniam dignitatem hanc obtinuerit, vel presbyter aut diaconus, deponatur & ipſe & qui eum conſecravit, & excludatur communione etiam a communione, quemadmodum Simon magus a me Petro. Similiter & juxta fecundam regulam fanctorum patrum qui apud Chalcedonem convenerunt, quæ ait: Si quis epiſcopus per pecunias conſecrationem fecerit, & ſub pretio redegerit gratiam quæ non poteſt vendi, ordinavetique per pecunias epiſcopum, vel chorepiſcopum, ſive presbyteros aut diaconos: aut quemdam eorum qui in clero connumerantur: aut præpoſucerit per pecunias œconomum vel defenſorem, ſive manſionarium, aut prorſus quemquam qui ſub regulam

Ann. Christi 787.

Actio VIII.

* Deut. Sacrificatorii, & non ita facere ac decere Dominum nostrum Jesum Christum, nullus. * In libro Deuteronomio de diuprin minion ſpoſiquidem a. * Ezech. 44.

* Canon. Apoſt. 30.

* Gr. ſegregentur. Ita omnes qui Can. 4.

* Gr. Ἀφορίζεσθω.

* Gr. ἀφορίζεσθω.

* Gr. ἀφορίζεσθω.

* Gr.

ACTIO VIII. est, turpis lucri gratia: qui hoc conatus fuerit agere, si convictus fuerit, proprii gradus periculum subeat: & qui consecratus est, nihil proficiat ex consecratione vel promotione quæ per negotiationem effecta est: sed fit alienus a dignitate * & solicitudine quam per pecunias consecratus est. Si vero quis mediator apparuerit in hujusmodi turpibus & illicitis * datis, si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat: si vero laicus vel monachus, excommunicetur.

* Sed.

* Iniciis.

VI.

Ut officiatur locutis synodus per annum.

Quoniam quidem regula est, quæ dicit: Bis in anno per singulas provincias oportet fieri per conventum episcoporum regulares inquisitiones: propter hæc igitur quantum & * ut opportune habeantur ad iter agendum hi qui congregandi sunt, * definiuntur sextæ synodi sancti patres, omni excusatione remota, modis omnibus semel in anno fieri, & depravata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renovamus: & si quis quam princeps inventus fuerit hoc prohibere, communione privetur. Si quis vero metropolitanorum hoc neglexerit agere, absque necessitate vel vi seu aliqua rationabili occasione, canonicis poenis subjaceat. * Dum autem synodus agitur super canonicis & evangelicis negotiis, oportet conspicere episcopos in meditatione & solicitudine fieri custodiendorum divinorum & vivificorum domini mandatorum; in custodiendis enim, illis retributio multa; quia & lucerna mandatum; lex autem lux, & via vitæ argutiæ & disciplina est; & mandatum domini lucidum illuminans oculos. Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his quæ defert episcopus fecum, sive jumentum, sive aliam speciem expetendi. Quod si hoc egisse convictus fuerit, solvat quadruplum.

Concil. Mac. cap. 5.

* Ex. quod incepta sabbatis ad ipsi Can. 7.

* Ex. Synod. de omnia peccata.

Canonicis omnibus.

* Leviticus vetat. Ne te moveat, si hanc definitionem, nos minime habemus, cum de eaque nonnullas quasi inter canones habemus, in authoritatem non recipiamus, ficut quædam ex concilio. Aliæ namque apud Graecos canones, aliæ vero apud eosdem Latinos canones appellantur, ficut funt Laodicenfis canones (cf. 6. 17. regulæ, quæ apud Graecos tantum feruntur, nec non & Africanorum, concilium 6. & 8. capitula, quæ nulla provincia feruare nisi Africana dignoscitur.

VII.

Quod templa noviter fint reconditis Sanctorum reliquiis dedicata oportet fuppleri.

Ait Paulus divinus apostolus: *Quorumdam peccata manifesta sunt, quorumdam autem & subsequuntur*. Peccatis ergo prævenientibus, & alia peccata his accidunt. Impiam itaque Christianos accusantium hæresim & alia impietates fubfecure funt. Sicut enim venerabilium imaginum vultum abfuluerunt ab ecclesiarum & alios quosdam mores deseruerunt, quos & oportet re-

Psalm. 18. Prov. 6. 1. Tim. 5.

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

νοῦν, ἢ ἀναπολῶσιν, καὶ ἀν τοῦ ἐγγράφου ἀν ἀγκεφον θεσμοθετοῦν ὅτις κρατεῖ. ὅσοι δὲ σπουδὴ τοῦ καθημιδήσαν ὑπὸ ἁγίων πολλῶν μαρτύρων, ἀφέλοιμι ὁ αὐτὸς κανόνεσιν γράφῃ πολλῶν μὴ καὶ τὸν σωμάτων ἔχοις. ἐὰν τὸ ἀπὸ τὸ κυρίου τὸν ἐυφεῖν ἐπίσκοπον χωρὶς ἁγίων πλῆθοιν τοῦ ἱερῶν τοῦ, καθαιρεῖσθω, ὡς ἀφεβεῖσθαι τὰς ἐκκλησιαστικὰς φωβόρους.

Ἀνὰ τὸν ἐτῶν ἑκάστου ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῶν ἐθνῶν ἀφ' ὁ γὰρ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἢ ἀφοβοῦν ἀν ἐπιφανῶν τὸν ἐφεῖν ἢ φωτὶ ἐστιν μόνον, ἢ ἀν τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐστιν. καὶ ἐὰν τὸ μαρτύριον φανῇ τὸν ἀυτὸν ἀπόρρητος καὶ ἀδιάλυτος λύμαιν, καὶ οὐτῶ. ἐι μὴ κλεκεῖς ἐκ, ὁν τὸ ἀλεῖον ἐκπεπτὼ βαθμοῦ, ἐι δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφορίζεσθω.

Anno Christi 787.

VI.

Ut officiatur locutis synodus per annum.

B Περὶ τοῦ γίνεσθαι ποιεῖν σύνοδον κατὰ χρόνον.

Ἐπειδὴ τὸ μὲν ὁ ὁ λόγος· δὶς τῷ ἔτει κατὰ ἔθος ἐπιφέρει χρὴ γίνεσθαι ἐν σωφρόνοις ἐκτεκτῶν τὰς κανόνας ἐπιφανεῖ, ἐκ γὰρ τοῦ σωτεριαῖοῦ ἢ τὰ ἐπὶ τὸ ἔχοντ. ἀφὸς ἀδικοῦσιν τὸ σωμαθηρῶν μᾶλλε, ὀλίγον ὁ τῆς ἐκκλησίας ἀστοῦ πολιτεῖ, ὡς ἀκαιρὸν τῷ ἀν ἀφοβεῖν ἀπὸ τὸ ἐπὶ τὸν ἀφοβεῖν ἢ μὴ ἐκκλησιαστικὸν ἀφορῶν. ἐὰν τὸ ἐν κανόνι τοῦ μὴ ἐκκλησίᾳ· καὶ ἐὰ τὶς δὲ δὴ ἀπὸ χρὴ τὸ κυρίων, ἀποκλεῖσθω. εἰ δὲ τὶς ἐν τῷ μετροπολιτῶν ἀμελῆσοι τῶν γίνεσθαι ἐν τῷ ὑπὸ χρόνῳ ἢ, καὶ τοῦ ἐλλόγῳ τῶν φάσεως, τοῦ κανονικοῦ ἐπτεκτῶν ἐφεσίων· ἐὰν τὸ δὲ * σωφρόνῳ γινόμενοι ἀφὸ κανονικῶν καὶ εὐαγγελικῶν ἀφορῶν, ἐφ' τὸν σωμαθηρῶν τοῦ ἐπίσκοπον ἐν μέλῃ τῷ φροντίζῃ τῷ φιλάτῳ τὸν θεὸν καὶ ζωτοποιὸν ἐντολὰς τῷ θεῷ. ἐν γὰρ φυλακτοῦ ἀυτὸν ἀντιφόβοις πολλοὶ· ὅτι καὶ λύχνος ἐστὶν, ἡμῶν δὲ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς ἐλλόγῳ καὶ παιδεία· καὶ ὁ ἐν τῷ κυρίῳ πλουσίῳ φωτίζεται ἐκκλησίας. μὴ χρὴ δὲ ἀδικεῖν τὸ μετροπολίτῃ, ὡς ὧν ἐπιφέρει τοῦ ἐπίσκοπον μετ' αὐτοῦ, ἢ κτῆσιν, ἢ ἔτερον τῶν ἐφεστῶν, εἰ δὲ τοῦτο ἐλέγχοῖ, ἐφορεῖν τὸ πεντεκαπλάσιον.

Quod Hebraei non oportet recipi, nisi forte ex fincero corde conversi fuerint.

Ἐπειδὴ πλανῶνται τινὲς ὁν τῶν ἐν Ἑβραίοις ἀρτεκλίας, ἀκεκτῶν ἐδεῖξεν Χριστὸν ἢ θεὸν, προσκυνοῦσιν Χριστὸν, ἀυτὸν ἐν ἀγνότῃ, κρίθῶν καὶ ἀκρίαις σαββατίζοντες, ἐν ἔτερα ἐθνικὰ ποιοῦσι· δεῖξοῦν τοὺς μὴ εἰς κοινωνίαν, μὴ εἰς ἀγῶν, μὴ εἰς ἐκκλησίαν δέχεσθαι. ἀλλὰ φανῶν ἐνωσιν καὶ τὴν ἀπὸ τὴν ἀρτεκλίαν Ἑβραίοι· μὴν τὸν ἐνδεῖκνυν εἰὼν βαπτίζειν, μὴν δὲ λόγοι ὑπόκρισις ἢ κτῆσιν· εἰ δὲ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἢ κίνεσι ἐπιστρέψοι τὸν Κύριον, ἢ ὁμολογήσῃ ἐξ ὅλης καρδίας, θεωμεθῶν τὰ κατ' αὐτὸν ἐὰν τῷ τρόπῳ, ἢ τὸν τὰ ἄνωθεν Παλαγγιῶν ἢ Βαρδιάνῳ, τῶν προσδέχεσθαι ἐν βαπτίσμα, ἢ τὰς πάλαι ἀφορίζεσθαι αὐτὸν ἀγνοῦσι τὴν Ἑβραίων ἐπιτιθέμενοι, εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοιεν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

Quod Hebraei non oportet recipi, nisi forte ex fincero corde conversi fuerint.

* Ex. ἐπιστρέψοι τοῦ φόβου.

Ex. Synod. Laodic. Can. 7.

VII.

Quod templa noviter fint reconditis Sanctorum reliquiis dedicata oportet fuppleri.

Ἐφ' Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος· τινῶν αἱ ἁμαρτίαι καταδηλοῖ εἰσι, τινὲ δὲ ἐπακολουθοῦσιν. ἁμαρτιῶν ἢ φροκατηκαβλοῦσι, ἢ ἔτερα ἁμαρτίαι τυγχάνοντι πολῶν· τῇ δὲ ἀπαιβεῖ αἱρέσεῖ ἢ χριστιανοφόβων ἢ ἄθεα ἀνεβεβαίωσαν σωμαθηβεῖσθαι. ὅσοι δὲ τὰ ἐν τῷ ἀγίῳ εἰδῶν ὁ ἀφεῖρίλοντο ἐκ τὴ ἐκκλησίας, ἢ ἐπρέπτοι ἢ ἐν τῷ ἀγίῳ ἢ ἐν τῷ

IX.

De non abfoundendo libro quoliber hæreses Christianis accusantium.

Omnia puerilitia ludibria, infanasque debacchationes atque conscripta, quæ falso contra venerabiles imagines facta funt, dari oportet in episcopio Constantinopoleos, ut recondantur cum ceterorum hæreticorum libris. Si vero quis inventus fuerit hæc occultare, fiquidem episcopus aut presbyter, vel diaconus fuerit, deponatur: si vero monachus aut laicus, anathematizetur.

X.

Quod non oportet clericum relinquere parochiam fuam, & ad aliam transire absque notitia episcopi.

Quoniam quidam clericorum parvipendentes canonicam constitutionem, reliniquunt parochiam propriam, & ad alias parochias convolant, & maxime in hac Deo servanda regia urbe sese apud principes locant: in eorum oratoriis missas facientes: hos absque proprio

ACTIO VIII. episcopo & Constantinopolitano antistite non licet suscipere in qualibet domo vel ecclesia: quod si hoc fecerit, & ita perseveraverit deponatur. Quoroquot autem cum conficientia praedictorum hoc fecerint facerdotum, non licet eis mundanas & saeculares curas suscipere, praesertim cum hoc agere prohibeantur a sacris canonibus. Quisquis autem apparuerit secularis, qui dicuntur majores, curam tenere, aut desinat, aut deponatur: potius autem maneat ad magistrorum tam puerorum, quam famulorum, relegent eis divinas scripturas: ad hoc enim etiam facerdotium conficetur est.

ANNO CHRISTI 787. ἐπισκόπῳ καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἐν ἰδιωτικοῖς οἴκοις ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσει, ἐπιμείνῃ δὲ ἀνάθεμα. ὅσοι δὲ μετ' ἐπιστήμης τῆς συνειδήσεως τῶν τοιούτων, ὡς ἔξεστι αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βασιλικὰς φροντίδας ἀνελκύειν θέσθαι, ὡς κεκωλυμένα τῶν τοιούτων ἱερῶν τῆς θείας κλήσεως. εἰ δὲ τις φαινοῖτο τῆς λεγομένης μεζόνης φροντίδας ἐπέχων, ἢ παιδεύων, ἢ καθηγούμενος. μᾶλλον γὰρ ὡν τοῖς παῖς διδασκάλοις τῆς πολίου τῶν ἐν οἴκεσι, ἐπιτρεψάτωσαν αὐτοῖς τὰς θείας γραφάς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐπιτηρούσατο.

XI.

Quod oporteat oeconomos esse in episcopiis ac ministeriis.

Cum sumus debitores omnes sacras literas custodire, & eam quae dicit, in unaquaque ecclesia oeconomos esse, modis omnibus inviolabilem conservare debemus. Et si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit oeconomum, bene utique: sin autem, ex auctoritate * propria Constantinopoleos episcopo licentia est praponendi oeconomum in ejus ecclesia: similiter & metropolitanis, si episcopi qui sub ipsis sunt, non fategerint oeconomos statuere in suis ecclesiis. Idipsum autem servandum est etiam in monasteriis.

Can. 16. Carth. Chalced. & 3. Ecclesiastica. Hadr.

* Ex propria.

XII.

*Quod non oporteat episcopum vel abbatem alienare quid de * proaulis ecclesiae.*

* Ex Isidoro ad.

Quisquis episcopus inventus fuerit vel abbas de * falariis episcopii five monasterii transferre quidquam in principum manus, vel etiam alii personae conferre, * irritum sit quod datum esse constiterit, secundum te canonem sanctorum apostolorum qui dicit: Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus sollicitudinem habeat, & dispenset eas tanquam Deo contemplante; non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare quae Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur: sed non sub eorum occasione quae sunt ecclesiae * defraudentur. Quod & excusationem si praetenderint, demnum facere, & nihil ad profectum agrum, exiliere, nec fic principibus qui per loca illa sunt, tributar ager vel locus, sed clericis vel agricultoribus. Quod si calliditare usus fuerit, & a colono vel clerico emeris princeps agrum; etiam sic irrita sit venditio, & restituatur

* agri, fortasse.

* Ex. intra ea calliditate fortasse.

* Ex. vel vendat.

ἐπισκόπος καὶ τὸ Κωνσταντινουπόλεως ὅτι ἐν ἄστει ἄστῳ ἢ οἰκήσεσι οἴκου ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσει, ἐπιμείνῃ ἀνάθεμα. ὅσοι δὲ μετ' ἐπιστήμης τῆς συνειδήσεως τῶν τοιούτων ἱερέων τῶν ποιοῦσιν, ἃς ἔξεστι αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βασιλικὰς φροντίδας ἀνελκυσθέντες θέσθαι, ὡς κεκωλυμένα τῶν τοιούτων ἱερῶν τῆς θείας κλήσεως. εἰ δὲ τις φαινοῖτο τῆς λεγομένης μεζόνης φροντίδας ἐπέχων, ἢ παιδεύων, ἢ καθηγούμενος. μᾶλλον γὰρ ὡν τοῖς παῖς διδασκάλοις τῆς πόλεως τῶν ἐν οἴκεσι, ἐπιτρεψάτωσαν αὐτοῖς τὰς θείας γραφάς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐπιτηρούσατο.

ιά'.

Οτι δεῖ οἰκονόμους εἶναι ἐν πᾶσι ἐπισκοπαῖς καὶ ἐν τοῖς μοναστηρίοις.

Τάττομεν ὅσοι πάντες τὰς θείας κελεύσεις φυλάττειν, καὶ τὸν λέγοντα, οἰκονόμους εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, πιστεῖ τρόπῳ ἀτάρακτον διατηρεῖν ἀφυλάκτῳ. ἐὰν μὲν ἑκάστος μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ κατα-στήσει οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ γε, οἱ αὐθεντεῖν ἔδοξε τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου ἄδειαν ἔχει καταχειροτονεῖν ἐν οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. ὡσαύτως καὶ τοῖς μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ κατεμείναντο οἰκονόμους ἐγκαταστῆσαι ἐν τοῖς ἰδιοῖς ἐκκλησίαις· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων.

ιβ'.

Οτι οὐ δεῖ ἐκποιεῖσθαι ἐπίσκοπον ἢ ἡγούμενον ἐκ τῆς φροντίδος τῶν ἐκλησιῶν.

Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ ἡγούμενος ἐν τῇ αὐτοκράτορι τῷ ἐπίσκοπον ἢ τὸ μοναστηρίου ἐκποιεῖσθαι· εἰς ἀγρόν, χρέος, ἢ καὶ ἑτέρῳ φρόντιδα ἐκδοῦν· ἀκύρου ἔστω τοῦ ἐκδοσιν κατὰ τὸ κανόνα τῆς ἁγίου ἀποστόλων τὸ λέγοντα. πάντων τῆς ἐκκλησιαστικῶν φροντιμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, καὶ διανεμέτω αὐτὰ ὡς τῷ Θεῷ ἐφορώντος· μὴ ἐξέστω δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενεῖσι τοῖς ἰδίοις τὰ τῷ Θεῷ χρεῖ ἐφόντα. εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγείτω αὐτοῖς πένησι, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτου τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολείτω. εἰ δὲ προφασίζοιντο ζωμίας ἐρασιωνῶν, καὶ μηδὲν πρὸς ὀφεῖλεν τυγχάνεν τὸν ἀγρὸν, μηδ' ὅτου τοῖς κατὰ τὸν ἄρχοντα ἐκλέξοιμι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς· οὐ δὲ πανηγυρὶς ποιηθῇ χρόνον, καὶ ὁν τὴ γεωργῷ ἢ τῷ κληρικῷ ὠνήσεται ἀγρὸν τὸ ἀνῶν, ὁ ἀπὸ ἀγορᾶς ὠνεῖ ἢ πράσῃ, καὶ ἀποκαθίσταται εἰς τὴ ἐπι-

ANNO CHRISTI 787. ἐπισκοπῆς ἢ εἰς τὴ μοναστηρίῳ· ἐὰν ἐπιτρόπῳ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ ἢ ἐπίσκοπος· τὸ ἐπιτρόπου· τὸ ἐπιτρόπου· ἢ εἰ ἡγούμενος· τὸ ἐπιτρόπου· ἢ ἐκκλησιαστικοῦ· ἢ ἐπίσκοπος· τὸ ἐπιτρόπου· ἢ εἰ ἡγούμενος· τὸ μοναστηρί

ACTIO VIII. 3. Cor. 9.

Ut unum subsistantur, & alterum contemnat. Ut nusquisque ergo secundum apostolicum vocem, in quo vocatus est, in hoc debet manere, & in una locari ecclesia. Quæ enim per turpe lucrum in ecclesiasticis rebus efficiuntur, aliena consistunt a Deo. Ad vitæ vero hujus necessitatem studia sunt diversa: ex his vero qui voluerit, acquirat corporis opportuna. Ait enim apostolus: *Ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus ipsæ.* Et hæc quidem in hac a Deo conservanda urbe. Ceterum in villis quæ foris sunt, propter inopiam hominum indulgeatur.

XVI.

Quod non oportet furatum virum vestimentis pretiosis indui.

Omnis jactantia & ornatura corporalis aliena est a sacrato ordine. Eos ergo episcopos vel clericos qui fe fulgidis & clarijs vestibus ornant, emendari oportet. Quod si in hoc pertinaverint, ejiciendis tradantur. Similiter eos qui unguentis inunguntur. Quoniam vero radice amaritudinis exorta, contaminario facta est in catholica ecclesia Christianos calumniantium hæresis, etiam hi qui hanc receperunt, non solum imaginarias picturas abnomanti sunt, sed & omnem reverentiam repulerunt, eos qui religiosè ac pie vivunt, * offendentes: ac per hoc completur in eis quod scriptum est: *Abominatio est proximis Dei culius.* Igitur si inventi fuerint deridentes eos qui vilibus & religiosis vestimentis amicti sunt, per epitimium corrigantur. Prisciis enim temporibus omnis facratus vir cum mediocri ac vili veste conversabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem fuam, sed propter venustatem accipitur, * elationis habet calumniam, quemadmodum magnus ait Basilius. Sed neque ex fericis texturis vestem quis variaram indiebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in fummitatibus vestimentorum. Audierant autem ex desiona lingua, quia *qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.*

* Isai. 3. Ecclesiast. 13.

* Ecclesiast. 13.

* Matth. 11.

XVII.

Ut qui non habet ea quæ ad conformationem sufficiebat, minime ceterorum affectare desiderium incipiat.

Quia quidem monachorum deferentes monasteria fua, pravitie anhelantes, & obedire renuentes, inchoant construere oratoria domos, ea quæ ad perfectionem necessaria funt non habentes: quinque igitur hoc vifus fuerit agere, prohibetur a loci episcopo

ANNO CHRISTI 787.

ἀπὸ τοῦ ἑστῶτος, οἱ δὲ τὰ κρῶν ἀπερπτὴν μὸν ἔχοι, τὰ ἐξιδιάζοντα ἀυτῷ εἰς τέχνας ἐγκάθυπνα. τὰ αὐτὰ δὲ φιλάπτηδα καὶ ἐστὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

ιη'.

Ὅτι ὁ δεῖ γυμνάζειν εκβιαζόμενον ὑπὸ ἐφεστοτοῦνος, ἢ ὁ ἀσβάνος μοναστήριον.

Ἀκρίσκοπον γίνεται καὶ τοὺς ἡγοῦν, ὁποῖ ὁ Θεῷ ἀπόστολε. τὰ δὲ γυναῖκας εκβιαζόμενα ὑπὸ ἐπεστοκόνου ἢ ἡ μοναστοῖς, ταῦτῃ φρονεῖμεν ἀεινον. εἰ τὶς ἢ δεῖλιν ἢ ἐπλιδῆρα ἐν τῷ ἐπεκκοτοῦν κτήμῃς φορεῖται, ἢ ὁ μονοπεκὸς κρὸς ἐγκρίνετο διαλογίς τῆς, ἐπιτιμᾶσθω ἐπιμῆμῳ δὲ καθαιρεῖσθω. εἰ δὲ ἢ τὴν εἰς κρεσκείου γυναῖκας εἶναι, ἢ ἐπιλέκτ ἐπεστοκόνῳ. ἢ ἡγούμενῳ πρόκειται ὁ τῆς ἐκκλεσίας κοσμοῦσῃ, ταῦτοτὸς ἐπεστάνω ἢ ἡγουμένου μαθήλως ἡμέρας ἐπιμένῃς τοιοῦτο καὶ ὁλόνυν τὸν κρεῶν γωὶν, ἀλλ' ἐπιμέλεια ὁ εἴτῳ τόπῳ, ἕως ὃν τῶν ἐκκλεσίρτῳ ποιόνοντας ὁ ἐπεστοκόνῳ ἢ ὁ ἡγούμενῳ, ἢ τὸ ἀπελλάντων.

ιθ'.

Περὶ τὸ ἐκτὸς δέτιον τὸ κατεκτᾶν τῷ ἱερεῖτων ἀνδρῶν, μοναχῶν τὸ καὶ μοναστῶν γίνεσθαι.

Τοσοῦτο κατημῷῆν τὸς φιλαργυρίας τὸ μόσος εἰς τὸς ἡγόνρας τῷ ἐκκλεσίας, ὥστε ἔτοιμς ἢ λη-γυμᾶν ἐπιλέξῃ ἀνδρὸς τὸ καὶ γυναικῶν ἐπιλαβόμενοι τὰς ἐνταλὰς τὸ κοσμὸ ἀξιατοῦσιν, ἢ δὲ χωτὶν τὰς ἀνδρῶν. ἢ προτεκρεφθῶν τὸ ἱερεῖτῶ τὴν κτῆσιν ἢ τὸ μονῆς βίου κτᾶσθαι. ἐ γίνεται ὡ τὸ ἀγρὸ ἀδέλφοι, ἐ τὸ τῶν ἀπόδλητον, ὡς φησὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἀλλ' μὴ Θεῷ δὲ μαμωνᾶ δοῦλοι ἔρεστε. ἢ τὶς αὐῃ ἀφεθεὶν πῶτο ποιῶν, εἰ μὴ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος, ἢ τὰς τῷ ἱερεῖτῶν, ἢ πωτάδῶν, ἢ κεθαιρεῖσθω καὶ ἢ ἀφῶν κεῖνος τὸ ἐκκλησιάστικόν τόπον, εἰ δὲ ἡγουμῆν, ἐκδυκῷ ὑπὸ μονεκεῖν, καὶ φοβεῖσθοῦσι ἐν ἑτίῳ μονεσεῖῳ πρὸ ἐφεστοῦνοῦ. ὡτῶτοι καὶ ἡγούμενῶν μὴ ἔχων χρονικὸν κρεσκείου. ἐκεῖ δὲ τῷ ἀφῶν γοῦνοι δέδομῆν δίκλιν φρονεῖν ὡ τὸς πάνοις, ἢ ἐπιμένοι κὶ τῷ σφυγμοῦ τρεσκρεφθῶν, ὁμοσκνοῦσιν τῷ τρεσκγόντου τῶτε τὸν εἶναι ἀφιερωμένοι τῷ Θεῷ, ὡσεκεῖμῳ, καὶ τὸ μόνῃ, καὶ τὸ ἐξίλθῃ, ἡμῖν αὐτὰ ὁε τὸ μονεκεῖῳ κεκτᾶ τὸν ὑπόγειον ἐὰν τῷ, εἰ μὴ ὡς αὐτὰ τὸ κρεσκείου.

κ'.

Ὅτι ὁ δεῖ ἀτὸ τὸ κεφότου γίνεσθαι δεκλῶν μοναστῶν. ἢ ἐξαίρετ δεκλῶν μοναστῶν.

Ἀπὸ τὸ κεφότου ὀξίζεται, μὴ γίνεσθαι δε-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

A po. At vero si fumptus fufficientes ad perfectionem habuerit, quæ ab ipso desiderantur, ad feriminum ipserdcantur. Idipsum autem servandum est etiam super laicis & clericis.

XVIII.

Quod non oportet feminas habitare in episcopio, vel virorum monasteria.

Sine offensione esto ut etiam qui foris sunt, B 1. Cor. 10. divinus dicit apostolus. Fœminas autem commorari in episcopiis, vel etiam monasteriis, omnis est offensionis materia: Quisquis ergo ancillam vel liberam in episcopio possidere claruerit, vel in monasterio ad opus ministerii alicujus, increperur: si autem permanserit, deponatur. Porro si contigerit in proastiis fœminas esse, & voluerit episcopus vel abbas iter * ad eas facere, præsente episcopo vel abbate nullatenus monasterii opus facere eo tempore mulieri licet, sed feorsum moretur in alio loco, donec episcopus vel abbas recedat propter irreprehensibilitatem.

* Gr. Iter

XIX.

*Ut sint decanikoi * ipropsfunes sacratum virorum, * alumbiorum, quoque & monachorum fant.*

In tantum inolevit avaritiæ facinus in rectores ecclesiarum, ut etiam quidam eorum qui dicuer religiosi viri atque mulieres, obliviscentes mandatorum domini, decipiantur, & per aurum * introitus accedentium tam ad sacratum ordinem, quam ad monasticam vitam efficiantur. Unde fit, ut quorum initium improbabile est, omnia inde projicienda, ut magnus ait Basilius. Neque enim Deo per mammona servire licet. Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, si quidem episcopus vel abbas extiterit, vel quilibet de sacrato collegio, aut desinat, aut deponatur, juxta secundam regulam sancti Chalcedonensis concilii. Abbatissa vero ejiciatur de monasterio, & tradatur in alio monasterio ad subjectionem. Similiter & abbas qui non habuerit manus impositionem presbyteri. Porro quæ filiis a parentibus dantur more dotis, vel si quis ex propriis rebus acquisitis offeriantur, profitentibus his, qui ea offerunt Deo * dicenda, definimus, sive perseveraverine, sive exicriente, manere illa in monasterio secundum reprominisionem ipsorum, nisi fuerit culpa prælati.

* Gr. Dicata

* Gr. Eleata

XX.

Quod non oportet amodo duplex monasterium fieri: & de duplis monasteriis.

Ex hoc definimus, minime duplex fieri mo-

ACTIO VIII. monasterium: quia scandalum id & offendi- culum multis efficitur. Si vero aliqui cum cognatis abrenuntiare, & monasticam vitam sectari voluerint, debeut quidem viri virorum adire cœnobium, fœminæ vero mulierum ingredi monasterium: in hoc enim placetur Deus. Quæ autem hæretus fuit dupla, tencant secundum regulam sancti patris nostri Basilii, & secundum præceptionem ejus ita formentur. Non habitent in uno monasterio monachi & monachæ: adulterium enim inde exhibitationem. Non habeat aditum monachus ad monachum, vel monacha ad monachum feretro ad collocutionem. Non cubet monachus in mulieribus monasterio, neque singulariter cum monacha convivetur: & quando necessaria vita a vitorum parte ad regulares deferuntur, extra portam hæc suscipiat abbatissa monasterii fœminarum cum quadam vetula monacha. Porro si contigerit, ut aliquam propinquam suam videre voluerit monachus, in præsentia abbatissæ huic confabuleur per modica & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat.

A πνῶν μοναστηρίων, ὅτι σκάνδαλον καὶ πρόσκομμα τῶν πολλῶν τὸν τοιοῦτον. εἰ δὲ τινες μετὰ συγγενῶν ἀφορμῶνται ἀποταξάσθαι, καὶ τὸ μοναχικὸν βίον καταπολιτεύσασθαι, τοῦς μὲν ἀνδρας δεῖ ἀπιέναι εἰς ἀνδρῶν μοναστήρια, καὶ τὰς γυναῖκας ἀσπάζεσθαι γυναικῶν μοναστήρια· ἐν τούτῳ γὰρ εὐαρεστεῖται Θεός. τὴν δὲ ἀνω ἐκεῖ τῶν ἱερῶν βιβλῶν ἡρεῖθη Βασιλείου, καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ ἐν διατυπούσθωσαν. μὴ διαιτάσθωσαν οἱ ἐν μοναστηρίῳ μοναχοὶ & μονάζουσαι μοναχαὶ ὡς ἀσελγαίνοντες τὴν συμβατικήν. μὴ ἐχέτω παρέστιον μοναχὸς ἀφὸς μονάζουσαν, ἢ μονάζουσα ἀφὸς μοναχὸν ἐν τῷ ἀφοσιωθῆναι. μὴ κοιτεύεσθω μοναχὸς ἐν γυναικείοις μοναστηρίοις, μόνοι συμβιούτω μοναχοὶ καὶ μονάζουσαι. ἐὰν τὰ ἀναγκαῖα τῶν βίου ἀφῶσι τὰ κλῆρικὰ μέρη ὑπὸ τὴν κοινωνίαν ἀπαναλάβωσι τοῦς τῶν κοινοβίων ἀπαναλάβωσι τοῦς τῶν γυναικείων μοναστηρίων μὲ χρόνος τοῦς μοναχοῦς. εἰ δὲ συμβῇ, καὶ συγγενεῖς τινα θελόντα θεάσασθαι ἡ μοναχὸς, ἐπὶ παρόντα τῆς ἡγουμένης ταῦτη ἀφορμολογείσθω διὰ μικῶν καὶ ὀλιγόλογον λόγων, καὶ σπουδάσθω μὲ αὐτὸς ἀπαναχωρῆσαι.

Anno 787. Circiter 391.

XXI.

Quod non oportet monachos deferere propria monasteria, & transire in alia.

Non oporetere monachos deferere proprium monasterium, & ad alia proficisci. Quod si contigerit, recipi hunc hospitio necesse est: assumi autem eum fine voluntate abbatissæ non convenit.

C

ΚΑΒ.

Ὅτι δεῖ καταλιμπάνειν τοὺς μοναχοὺς τὴν οἰκείαν μονεστήριον, & ὡς ἑτέρους μετοιδάσθαι.

Μὴ δεῖν μοναχοὺς ἢ μονάζουσαν καταλιμπάνειν τὴν οἰκείαν μονὴν, & ὡς ἑτέρα ἀπέρχεσθαι. εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ἐνδέχεται ἀλλὰ ἀναγκαῖον· ἀφορμολογείσθω δὲ ἀπὸ γνώμης τῆς ἡγουμένης αὐτῆς ἡ ἀποτάσσα.

XXII.

Quod oportet cum gratiarum actione & omni patientia & reverentia monachos, si contigerit, cum feminis manducare.

1. Cor. 10. Deo quidem torum committere, & non propriis voluntatibus deservire, magna est. *Sive enim manducatis, sive bibitis*, divinus apostolus dicit, *omnia in gloriam Dei facite*. Christus ergo Deus noster in evangeliis suis initia peccatorum recidere præcepit. Non enim monachis ab eo tantum inhibetur, sed & monacho cogitationis ad monachiæ commissum damnatur, dicente eo: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo*. Hinc ergo edocti, cogitationes debemus mundare. Nam etsi omnia licent, sed non omnia expediunt, ut ex apostolica voce docemur. Necessarium ergo est omni homini manducare, ut vivat. Et quidem inter eos, quibus vita est nuptiarum & naturam, atque laicalis affectus, manducare viros & mulieres simul, nulli detractioni patet; tantum ut ei qui das escam, gratias agamus omnipotenti, & ut Deo, qui

Matth. 5.

1. Cor. 6.

ANNO Circiter 787.

ACTIO VIII.

τῶν θείων τῶν ἁγιοκτίνων ἀφοσιούντων, ἀλλ' ἐν τοῖς τῶν θυμῶν ἀκολουθεῖν ἐπιτιθέμενον, οὐτωσὶ σκοπεῖσθαι ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖ τὴν ἀφορμὴ τῶν ἀφορμῶν, ἀφ' ἑστίας ἀφορμῶνται ἀφὸ ἐστοῦ λόγοτε· καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον ἡμῖν ἀφελοῦσι τὸν οἶκον πίστοτε, τὸ δὲ ἐργα κεῖνοι σὺν ἐκβάλοντοι, καὶ τὸ ἐργα ἢ χρῆσιν αὐτὸ ἢ καταποῖσι. καὶ γὰρ τοῦτο ἐστὶ τοῦ ἐν τῷ Χριστοῦ, σοφίζεται ἐκεῖνο· τὸ δὲ μὴ μὴ, κρεῖσσον ἐν αὐτῷ τὸ ἐν ἐστῷ· ἢ ἀφ' ἑαυτῶν κατοικεῖς ἐκβοῶθεν. οὐ δὲ ὁ βίος ἔστι ἀστοργὴ καὶ μισοῦντος, ἀλ' σωτηρίμβιος κοῦνο τὸ θεῖ ὑμῶν μόνῃ ἄρα, καθίστα τὴ σωτῆρα· ἀλλ' μὲν καὶ τοῦ ἱερατικοῦ ἐκλεξάμενοι βίου θέλοιμ ἔχοι κατ' ἴδιαν γυναῖκ' ἐκκοιτεῖσθαι, ἢ ἀν τὰ μετὰ τινοῦ θεοβόλων καὶ ἀλιαθῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· ἰσκ καὶ αὐτὸ ἢ σωκήσαν ἀφὸς κατηδοῦσι κτῆματεῖοι κτῆν, καὶ ἐπὶ συγγένοῦ δὲ τὸ αὐτὸ κοιεῖσθαι. εἰ δὲ τῷ αὐτῷ σὺν ὀδυνοῦσι συμβῇ τὰ τὴν ἀναγκαῖα χρείας μὲ ἐπιβρεῖσθαι μοναχῷ ὁ ἱερατικὸ ἄνδρα, καὶ δεῖ τὸ ἐκεῖ ἀφὸ κατηδοῦσι βιβλοτεῖ εἰπ ἐν πανδοχείῳ, ἢ τοῦ ἐν οἴκῳ τινὸς, ἀδυνεῖ ἔχοντ αὐτὸ τρόπ τινοῖ, εἰ τὰ χρείας κα- πεκρεῖσθαι. *

* vel. cod. alia. pictus fin. pro ἐξ indicat.

ΚΑΒ.

Ὅτι δεῖ μετ' ἐυχαριστίας καὶ πάσης φρόνος καὶ ἀλιαθείας μοναχοὺς, οὐ σὺν ἐκεῖ, μὲ γυναικοῖ ἐσθίειν.

Θεῷ μὲν τὸ τῶν ἀπαστίσεος, ἢ τὸ τῶν ἰδίοις θελήμασι δοῦλοσ, μέγα χρῆμα τυγχάνει. εἰτ' γὰ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ἢ ὁποῖοῦν ἀνεδοῦσι φησι, πάντα εἰς δόξαν Θεῷ ποιεῖτε. Χριστὸ δὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγέλιοις ἀνοῦ τὰς ἀρχὰς τῆ ἁμαρτωλοῦ ἐκκόπτειν προστάσσει. ἢ γὰ ὁ μοναχὸς μόνος πάρ' αὐτὸ κεκλεῖσται, οὐδὲ καὶ ἡ κίνησις τὴ λογισμῶ φρεῖ ἢ τὴς μοιχείας ἐγκρίνοντ κατεκλεῖσται, λέγοντο αὐτῷ· ὃ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη μοιχεύσε αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἐκεῖν ὑμ μαθόντοδοῦσι, λογισμὸς ὀφείλομεν· τοιαῦτα γὰ σὺν τὰ τῶν ἐξεστο, ἀλλὰ ἐ ἐάσω σωφρόνε, ὡς ἢ ἀποδοκιμὲ ὀφείλομεν· ἐπαναῖν γὰ ἐν ἀφοῦσι ἐκεῖ

ACTIO VIII. *nisi*. Hoc enim five observationes legalium *ria hac in gentibus, evangelicandi videlicet innu-*
figabiles divitias Christi, et incomprehensibilem omnes, ac docendi, quæ sit dispensatio mysterii abscondita sæculis a dominio, quæ omnia creavit. Quapropter audite: *Credimus esse* [illegible] *tionis omnia in semetipso, et pacificans per sanguinem crucis sua, sive quæ in terra, sive quæ in cælis sunt.* O sublimem hanc prædicationem! O inenarrabilem illam misericordiam! Unigenitus Filius Dei omnia in seipso reconcilians pacificavit per sanguinem crucis sua: Et quomodo quidem post tantam incredibilem reconciliationem nos fieri priorum fœditorum inimicorum affirmat? Quomodo post initio de solius vesi Dei agnitione omnes ad ea, Christianos decere aulu sunt? Præterim cum prophetes omnipotum horum communionem quodammodo ostendit, dicens: *Et erit apparebit dominus, et exterminabit deos terræ omnes: et adorabit eum unusquisque de loco suo, omnes insulæ gentium.* Ecce subversionem idolorum, et Deo celebrandam adorationem ab unoquoque de loco suo audivimus. Quomodo igitur nos qui hoc agimus, idololatriam exercere accusamur? Quis autem & omnipotens poterit in antiquitatem idolorum eroram renovare super terram? Si enim nequidem dæmones qui per hæc placantur, hoc facere possunt, quomodo non qualibusque statum dispositationis mysterium, sanctæ manifestæ clamante scriptura: *Quis potentis enimirus sua in Christo? Ut quæ immutatur, quia Christianitatem opprobrium fempiternum dedit cis.* Quæ enim poteft aliquid operari, non inter mortuos, sed inter viventes, non pro tempore habio constitutur. Quomodo autem & ipse propriis confortum dilepulos, & ad omnes vel qualescunque difficultates viribus fabundas adhortans, veritatem dicet, cum afferat: *Confidite, ego vici mundum?* Si enim quod his vicisse le repromittit, hoc illi valuerunt rurfus per rebellionem auferre, non solum quod victoria sponsabatur, sed inter fortia facta connumerabitur. Nam quomodo victoria erit, & liberatio in finem minime facrificat, fed fmaftiat? Nos ergo primo operati fuerant, luftamibus redatur? *Ve-* [illegible] *rum nec limibus, fed fortioribus?* Nam poffe vere quid & perdere, plus mihi, quam non acquisitum non poffidere, in rationem caritatis repetabitur. Porro ubi potas idolorum? *Ecce?* [illegible] *Ratus?* qui hoc dicentes polaulis, ajunt. Et in in antiquis dæmonorum templorum fedibus, nondum hoc Christianis in cafum criminis irrogabitur. Videmus enim reliquias in quibus illam locis prifcorum dæmoniorum tumulum a veteribus derelictas, ad pompam, ut reor, eorum qui in his immolaverunt; vel etiam ad martirum, quod non redempti fumus, & in gratiarum actiones docentem per vilibles infirmadque formationes: ex quibus Christianorum abominabile fuit fum cultura, ex quibus per Christum erepti fumus, nifi in Christianitatem, ejusque, ecclesiis nostris inventerunt. O prætvitatem quæ hinc efficitur! o pellimam blaphemiam! Quomodo enim, ubi Christus caput & fundamentum eft locumdum fapientiffimum Paulum, hoc fieri poterit? Fraudati vere fumus fpe non Christiani: decepti fumus etiam prædicatorum vocibus, qui etiam Deum nobis a dæmoniorum fuperftitione nos liberaturum in mundum venifte prædicaverunt. Quomodo etiam hoc penitus dicere potuerunt? Nam *Ut interrogaverunt eos qui fic fapiunt, U. inquiunt* hoc capite nobis permittente fadum fit, 40

ANNO CONSTANTINI 780. Ann. Christi 787. Leo. 3.

an forte voluente quidem ne fecerit, non valente tamen auxiliari: & quomodo fabulqenter hoc fecerit, nos hoc ipse prioribus dotes fumfimus fic elle erroribus: infirmara eft ergo fecundum ipfos gratia quo per Spiritum data eft, ne indifcrecefce ifque to finem cum his qui fcnel hanc iortiti fant, permanere. Et quid ita fagere magis impium vel infelicius? Vel quomodo is qui per omnia jofhue eft, & omnipotens vivificat prædetvirtutem, omnino videlicet infpector atque omnipotens Patris fpiritus, naturæ fua deficiet, & mentiuris infirmitatis fecundum? *Et quomodo* [illegible] *illud dicitur: Propheta? Vel non quidem Filius indulfit in ecclefiam, quam proprio fanguine fuo fibi defponfavit, immaculat taliter & immaculatam fibi defervire fpiritibus? Et ipfe fpiritus cum hymnographus dicat: *Quia fecundum altitudinem cœli a terra confirmatum dominus mifericordiam, quam tonantes eum.* Si enim in hoc incarnatus eft, ut de eonim nos manu liberaret fecundum prophetiras profoculcationes: libcrat autem fomus, et ajunt, ad medicum: non ad fuit; fed potuta eft. Non enim gladii, fed abundantioris & difficilioris fervitutis nobis fatius eft cavis, tanto inimicos noftros ferocioreo confitentes, quanto illos non liberati, ut opinamur, irritimus. Ubi autem continua mifericordia conferuvarat, quam fecundum altitudinem cœlefem a terra' immenfa fuper nos contemnaffe fe reprometur, quod indicet infinitus? Vel quomodo inquitatem noftras elongaffe a nobis diceritur, quantum diftat ab oriente ufque ad occidentalem plagam, quod omnimodam redemptionem fignat, fi adhuc eifdem implicamur errori. Ne fe certe videatur quantum fuper omnes cum aliquem infirmo corpore jacentem artis fuæ diligentia adjuverine, & ad fanitatem redunetur, non cum mos a prefenti libera verite pofthac, fed fuperiorem vitiorum, fed & corpore vitæ circumfum cuutiorem ei per quædam auxiliis præmunire, valentia folitum operari: quatenus non fuper ingentiam nexum mifeftis opprimitur. Aft rurfus fi verum eft, quemadmodum & comprobatum eft, quia nofrum nomen Dei & Patris Filius indoiu notarum: manifeftum eft, quod proprius eam bonis ditavetit, & præcipuit Spiritus donis repleverit, & de eorum fanctitate ipfeque eis egere nulla, femel ab eo robore qui haec affumpfit, accepto. Hoc enim, ipse, & beatus evangelifta infinuat, cum inquit baptiftatis omnium nofrum fafcinatis Chrifti fe vidiffe dicit Spiritum fanctum de cœlis defcendentem & manentem fuper eum; fignificans cum naturam de cetero fine adjectione fanctitatis, quam ipfe ipfi ille qui per omnia Spiritui eft coexqualis, Spiritus de cœlis adrente, quantum ad proprie naturæ pertinavit. Numquidnam fe in augmentum fanctitatis acquiretet, qui patetnus in femetipfo fert characteres, & Spiritus confubftantialitate noftatem communicatur? Sed noftrum in fe profigurabat gratiam: quoniam eo quo in Adam fumus privati, perfpicum & in ipfo fumus iterum locupletati, & naturæ antiqua dignitas redeat. Si igitur Spiritus gratia fuper cum defcendens manifefte legitur, & hoc quidem non eft' reficiendum, naturam fcilicet deinceps conferuafle Verbum, apparuit, quia profecto hujufmodi gratia in omne genus pertranfit. Quomodo ergo' perhibetur, non veracitet ignoratia peccafle, & quafi homorem qui erga Deum eft excreedat, idolis exhibuifle? Nam hujufmodi quidem per Chrifti gratia fumus dilecti. His dicendum eft qui

ANNO CONSTANTINI 780. Ann. Christi 787. Leo. 3.

omnis præfumunt. Porro fi confeffi fuerint, hoc non quæ fuper verbum funt bona, per Chriftum merefce, ipfe hoc prioribus dotes fumfimus fic elle erroribus: infirmara eft ergo fecundum ipfos gratia quo per Spiritum data eft, ne indifcrecefce ifque to finem cum his qui femel hanc iortiti fant, permanere. Et quid ita fagere magis impium vel infelicius? Vel quomodo is qui per omnia jofhue eft, & omnipotens vivificat prædetvirtutem, omnino videlicet infpector atque omnipotens Patris fpiritus, naturæ fua deficiet, & mentiuris infirmitatis fecundum? *Et quomodo* [illegible] *illud dicitur: Propheta? Vel non quidem Filius indulfit in ecclefiam, quam proprio fanguine fuo fibi defponfavit, immaculat taliter & immaculatam fibi defervire fpiritibus? Et ipfe fpiritus cum hymnographus dicat: *Quia fecundum altitudinem cœli a terra confirmatum dominus mifericordiam, quam tonantes eum.* Si enim in hoc incarnatus eft, ut de eonim nos manu liberaret fecundum prophetiras profoculcationes: liberat autem fomus, et ajunt, ad medicum: non ad fuit; fed potuta eft. Non enim gladii, fed abundantioris & difficilioris fervitutis nobis fatius eft cavis, tanto inimicos noftros ferocioreo confitentes, quanto illos non liberati, ut opinamur, irritimus. Ubi autem continua mifericordia conferuvarat, quam fecundum altitudinem cœlefem a terra' immenfa fuper nos contemnaffe fe reprometur, quod indicet infinitus? Vel quomodo inquitatem noftras elongaffe a nobis diceritur, quantum diftat ab oriente ufque ad occidentalem plagam, quod omnimodam redemptionem fignat, fi adhuc eifdem implicamur errori. Ne fe certe videatur quantum fuper omnes cum aliquem infirmo corpore jacentem artis fuæ diligentia adjuverine, & ad fanitatem redunetur, non cum mos a prefenti libera verite pofthac, fed fuperiorem vitiorum, fed & corpore vitæ circumfum cuutiorem ei per quædam auxiliis præmunire, valentia folitum operari: quatenus non fuper ingentiam nexum mifeftis opprimitur. Aft rurfus fi verum eft, quemadmodum & comprobatum eft, quia nofrum nomen Dei & Patris Filius indoiu notarum: manifeftum eft, quod proprius eam bonis ditavetit, & præcipuit Spiritus donis repleverit, & de eorum fanctitate ipfeque eis egere nulla, femel ab eo robore qui haec affumpfit, accepto. Hoc enim, ipse, & beatus evangelifta infinuat, cum inquit baptiftatis omnium nofrum fafcinatis Chrifti fe vidiffe dicit Spiritum fanctum de cœlis defcendentem & manentem fuper eum; fignificans cum naturam de cetero fine adjectione fanctitatis, quam ipfe ipfi ille qui per omnia Spiritui eft coexqualis, Spiritus de cœlis adrente, quantum ad proprie naturæ pertinavit. Numquidnam fe in augmentum fanctitatis acquiretet, qui patetnus in femetipfo fert characteres, & Spiritus confubftantialitate noftatem communicatur? Sed noftrum in fe profigurabat gratiam: quoniam eo quo in Adam fumus privati, perfpicum & in ipfo fumus iterum locupletati, & naturæ antiqua dignitas redeat. Si igitur Spiritus gratia fuper cum defcendens manifefte legitur, & hoc quidem non eft' reficiendum, naturam fcilicet deinceps conferuafle Verbum, apparuit, quia profecto hujufmodi gratia in omne genus pertranfit. Quomodo ergo' perhibetur, non veracitet ignoratia peccafle, & quafi homorem qui erga Deum eft excreedat, idolis exhibuifle? Nam hujufmodi quidem per Chrifti gratia fumus dilecti. His dicendum eft qui

ACTIO OCTAVA.

Ecclesiastes.

Ecclesiastes.

Ecclesiastes.

ACTIO OCTAVA. adventu periturus, & finem profanissimum sufferepunt? Nonne publicho quondam dedicata conrum templa, nunc imperatoris effigiè fullis & ad terram prostrata sunt? Nonne memoriæ sipiorum & omnium corde Christianorum disparuerunt, & illud prophetiæ ipsis rebus factum cognoscunt, dicens: *Respiciè ipsi terra cognoscendi dominum, quasi & ego mortis qua operiè mors?* Adoremus igitur dominum qui apparuit, & ab hoc nos servilimo liberavit errore. Hymnum dicamus ipsius infinitæ misericordiæ, prædicemus ecclesiæ nostræ altissimæ monti horribilem & ineffabilem dispensationis ejus condescensum (*condescendentem*) & pacem, magnificentiam magnitatis ejus incomprehensibilem, scilicet affectum quem ergo nos exhibuit, enarrantes. Dicamus & ad eum & nos cum prophetæ: *Quis Deus sicut tu, auferens iniquitates, & omnium peccata reliquiis hæreditatis tuæ?* Pacteres clamos ducamus cum præfenti lacro commercio, ave illi affuit tanquam gaudii bravium tribuentes. Gaude igitur facratissimum collegium divini ac facrati conventus. Gaudete fanctiforum patrum fanctiforum propugnatores. Gaude fine mendacio congregatio, in cujus medio Deus inambulat, licut fcriptum eft. Gaude concilium fpiritali appetitione refertum, et qua qui illuftratur, non offendet ad lapidem hæreticæ faltique locutionis fpiritalis animæ pedes. Gaude fpeculator divinarum indagationum, quem qui modefte fequitur, a minimetur comphes eruitur. Gaude femper floride paradifi, in cujus medio vitæ lignum plantatum eft, per quadripartitum evangelicum tabulam perpetidens. Gaude aurea ignitique columna in novum Dei Ifrael, lucidæ dogmatum doctrinis ab Ægyptiaca manu, ad eft hæreticarum error liberans, & ad terram repromiffionis patrum ducens. Gaude, deducens. Audafter in offenfione veritatis & fiducialiter age. Revelata facie gloriam facræ & catholicæ ecclefiæ prædica. Sopra petram ftabilis confervationis verfatiles quorumdam motus dotrinis confirma.

Toque præcipue o fanctorum patrum concors & facratiffime præco, atque fanctiffimis noftri cotus exarche, qui fublimem nobis per Chriftum throno adornas, magni & primi paftoris dilifi. Ad genuflexum fpeculum, fpiritus mundiffimum adoratum, rediffima rhodoroorum dogmatum ponderatio, politique in Chriftio converfationis habitæ regulæ nominatiffima lucerna, & feptem candelabrorum luminibus tuis fulgidiffima. Refplendere fac nobis tanquam ex invifibili candelabro facræ cathedræ evidentiffimorum verborum perfpicuitates. Diffribue autem & efurientibus vivificum dotrinæ magiftrorum panem, & nutri populum in extranea terra vagum affectum hæretici incolatus. Efficere nobis nos vos Jofeph feraniti dator, & ambiguitates fcripturalium explanans ænigmatum, optimis nos & fpiritaliibus interpretationibus nutri. Eleva oculos tuos, & vide fuper te collector filios tuos, qui luporum congreffionibus perfpicuifunt. Plorum tibi effe omne facratiffimum hoc divino decreto templum conpiciatur. Crebro mentis tuæ faltu beftarum præcoqua impetus, & bor pruveniens fapientia tua excludit. Semper orifi tuæ tranquillitatem concilia. Premium autem hoc frequentibus ac bene fuantibus ad Deum confitis orationibus, ut tibi, tu multitudinem augeatur fecundam reproniffiones quæ funt in Abraham inftar arborum nameu facta. Gaude vero & tu Nicæniam inclyta urbs, inter metropolis opinatiffimum nomen, Bithyniæ-fanum, provincias gloriofiffime primitiæ: quæ prius quidem fanctorum decem & octo tricentorumque deifonorum patrum vehtigii fanctiffimos et, nunc autem horum fucceffoum atque trecentorum cum quinque decadibus numerum complentium, ac reverendorum monachorum qui pene innumerabilis funt multitudinis, ardent benedictionibus circumdata es gratiis. In te quippe ortho-doxiæ fundamentum a quadam fanatica inveviione confectum perteditorum, fiabilitatorum, fine perturbatione perceptis, in fe feram illam & immitem beftiam, Artum fcilicet, divinus ille patrum chorus facris fcripturarum expanfis capravit retribas, & terribiliius anathematizatis perculit, & hinc Filium Dei & Patris, dominum & confubftantialem gignenti, omnis natura hominum prædicitum & fcripturarum præcius facratiffimum compactum hujus numerofi conventus duoftias pictorum imperatorum confiliant conligit fanxit. Irena videlicet nova Helena cum filio proprio Conftantino novo, quos ita te Spiritus gratia, quæ tunc & nunc fanctus illuxit patribus, confervet per largiffima tempora, imperturbatæ dotrinæ ex imperium, hoftiumque nationes ante pedes profternat, quatenus nobis bonorum copia non deficiat. Gaude itaque in his o metropolcon inclyta fpecies; quoniam in te nobis & primo bonorum coordinis, & nunc fi-nis exortus eft, venerabilium nimirum imaginum catholicæ ecclefiæ prifca tradito in fuis terminis reftituta. Nunc vero latante cotiam, & cubes ftillant jaftitiam. Nunc medius paries macerie diffolutus eft unitione diffenfionis concefia, & in unum diffenfionis confpirationem quaternitas orbis terræ collefta eft. Nunc multæ quæ in diverfa trahebant, conveneruut opiniones, & confonus hymnus a finibus terræ ufque ad fines terræ Deo dirigitur. Gaude igitur inclyta fuper his & tu catholica ecclefia in toto terrarum orbe diffufa. Duc chores exultans fuper filiorum tuorum conventu: depone divifionis pannos, & induere integra orthodoxæ tunica unitatis. Jam non poneris opprobrium inimicis tuis, fubfanatio & derifio populis qui in circuitu tuo funt. Non jam timebis compagem hæreticorum, Helpamonam fcilicet & Agarenorum, qui fine Deo & facra initiatione confiftunt, quafi tibi non fuerit perfectio fidei dotrinis apofloliis tradita. Jam non ab hæreticorum ore criminaberis, quafi ecclefiis ab uno Deo propter decentiffimum honorem ergo ipfius amicos exhibitum. Jam non reputabitur idolorum fimilis tempo propter facratiffimarum in te imaginum erectionem effectam. Deoet enim te tanquam regi fæculorum Filio & Verbo Dei nuptam, in carne ipfius dispenfationis humanam formam habentem anthropomorphon imaginem per picturam ferre, ut inniorcat quod regis ipoofa fit. Decet enim Dei genitricis matris effigiem quæ te defponfit, imaginem tuis facratiffimis partetibus: factam in pictura & multivorum opere ferre: quatenus gratia quæ tibi per lanae illuvit, tacita prædicatione commutet conctis populis prædicatur. Nili enim de hac incarnatur, quomodo tam fpeciofo fponfo tu fpiritali copula jungeretis? Decet enim te & omnium fanctorum apofloorum, & prophetarum, confefforum, patriarcharum, & fanctorum patrum, *Audioforum* quoque ac martyrum, & totius pii collegii formatas imagines interius in picturarum confectionibus ferre: quatenus ipfa perfectionem orientis quæ te ab alto circumfulit, omni vifione oftentes. Alitis quidem tuam quodammodo prgnuncianitibus vocationem, & propheptis fui fponfo quafi quibufdam dotibus antea defponfantibus. Aliis vero evangelicum tibi miniftratibus verbum, & per univerfam terram difperfa ratione habentibus rifbo rifa collegentibus. Aliis autem fuis quæ fi fudoribus per eundem in dogmatibus diligentiam interrupribilitatem gregibus tuis nercantibus. Porro aliis fanguinibus fuis erga te fincerum affectionem etiam ufque ad mortem confervantibus, & hoc ipfo certitudinem in te veritatis demonftrantibus. Quibus cum denis millibus cælestium angelorum coro-

A cia

A nam ferens, & amplifime prædicans, eouncia virtutes ejus qui de tenebris te idololatrici erroris vocavit in admirabile lumen fuum, id eft, in fac Patrem qui fine initio eft, atque in confempiternum & confubftantialem Spiritum fuum, in eoam fcilicet quæ eft fuper omnem principatum, naturam, ifdem & confeffionem. Cui gloria fit nunc & in omnem & in univerfa fæcula fæculorum. Amen.

Τῶν ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΓΙΩΤΑΤΩ ΚΑΙ μακαριωτάτω εἰδικῷ καὶ συλλογικῷ, τοῦ Ἁδριανοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης, Ταρασίου ἡλίου Θεῦ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ νέου Ῥώμης ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΗΡΚΕΙ μὴ ἐκπαγλεῖν οἰκουμένη τὸ μεγάλα θεῦ ἐν σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ φρὸς ἑῴαν, ἀμφοτέρα τὰ σωμφωνία τῶν τοῦς Χριστιανοῖς. ἀυτὸς γὰρ ἐν τῷ ἐκ τοῦ κόσμου ἀναλῦσαι τοῦ ἀποδηλῶν ἑαυτὸ ἐμφανέσε τῶν· εἰδωλῶν ἢ ἡμῶν δῶρων ἐφάνη, εἰρῆνῶν ἢ ἡμῶν ἀέρων ἐμεῖν, τοῦς κε δεκαφρυγοῦσφρε πάσν κῶν ὁ ἀφεαγοὺς τὸ τοῦ τῶ κόσμῳ, ἐ ἐκ τῶν ὁ δοκοῦ κεῖ τῶν, καὶ ἐκβάλλε ἄρφνε ἡμῶν, Πάσφρε ὁ θεὸς ἀπόστολος ἐπεφάνη κατὰ· Χριστὸς ἐστὶ εἰρῆνῶν ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα, καὶ τὸ μεσότοιχον τῦ φραγμοῦ λυσῦσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκί αὐτῦ. ὁ αὐθὶς Θεοφανὴς τοῦ γράφων φρὸς Ἑβραίοῦς· ἀρκεῖ δὲ ἡμῶν ἐπέκεν, καὶ χρεῖαν τοῦ ἀφεῖδοῦς, ἢ ἐν ἑδάζῃ ἐστὶν ἐν ἐκ λόγῳ, ἐν δὲ ἐκ λόγῳ ἐστὶν, κὰν ἔτυχε ἀφεῖδεκεν ἐγὼ φε δεῖδοῦν ἢ κατὰ λόγε κ̣ ἀκαφφὲς χεφὸς τοῦ ἐκκοδόμοῦ τοῦ ἐπὶ τὸ ὑψῆλὸν· ἢ ἀποτολὰ ἐ ἀφοφῆκε ἀπόστολος ἐπεφάνη κατὰ· ἀφεῖδεκεν χεφὸς τοῦ ἐκκοδόμοῦ τοῦ ἐπὶ τὸ ὑψῆλὸν· ἢ ἀπὸ τὸ

ACTIO VIII.

te venerant sacerdotio decoratos viros, Joannem & Thomam, verbi & scientiæ participes, atque reverentia & modestia pernotos: adeant enim hic & ipsi per idem tempus pervenientes. Itaque congregatis omnibus Deo amabilibus episcopis hujus diœceseos, per notum & dicitum reliam sacellissimorum & piorum imperatorum, sesso synodi facta est, Sed quidam ex insensatis sensibus moti, turbationemque intra se facientes, exaggerare non ferunt e consilio: & prohibiti, anno uno tacitè mansimus. At vero anno transacto, rursus Deo amabilem episcopi congregati in Nicæanam claræ metropoli Bithyniæ prouinciæ a pijs imperatoribus nostris jussi sunt. Siquidem & nos comites nobis assilientes Deo amabiles viros & loci fatvatores vefrros, similiter & eos qui de oriente venerant, perreximus ad eamdem metropolim. Qui cum omnes sedissemus, caput fecimus Christum. Jacebat enim in sancta fede evangelium sanctum, consistant omnibus nobis sacratis viri qui convenerunt: *Judicium sumite judicate*: Judicate inter fasidium Dei ecclesiam & novitatem quæ facta est. Et cum prædictæ primitus vestræ fraternæ sanctitatis literæ legerentur, * prælollabantur omnes, spiritalibus exultis tanquam in regalibus consiliis fruentes, quæ Christus per literas tuas epulantibus præparabat: & fecit oculus totum corpus ad rectitudinis & veritatis semitam offendebat. Sic ergo diruptæ membra in eniam conveniebant; sic vera consonantia confirmabatur; sic catholica ecclesia unitatem recipebat. Cum quibus & earum quæ de orientali diœcesi missæ sunt nobis literæ, lectione facta, integra paternæ traditionis pulcritudo demonstratur, ac vis rectitudo roboratur, propositis videlicet lectioni plurimis testimoniis patrum. His itaque gesta prædicabatur a nobis omnibus, qui hæresiarcis Dei congregati eramus, recta & irreprehensibilis confessio, quæ nobis missa est a vobis, & per relationem etiam pijs imperatoribus nostris. Et omnes hæresiæ illius prævaricatis hæreticis, & qui eos secuti sunt, & incorrectibiliter vitam suam fecerunt, pari † depositione damnati sunt cum his qui ante * catholicæ hæretici fuerunt ecclesiæ. Qui enim in vita sua * præfectus fuere, falsatem suam per scriptos a se libellos confessi sunt. Et nequaquam dimisit Christum Deus nostter, petra dimirom in qua stabilisti tomos, deluper contratum per totum tunicam, id est ecclesiam suam, quæ ab Ipso & * per ipsum ædificata est, discissam & diruptam; sed nec membra aliua atque aliter fele movemia. Quin potius una cum veteribus hæresibus etiam errorem * vanæ prævitatis eorum, qui Christianos accusantes contra venerabiles imagines rabiide latrant, verbo gratiæ fere deffituit, & gladio Spiritus pugnit. Et satisfacti sumus per omnia, & per experimentum cognovimus, quia vaest super omnia veritas, & vincit fecundum mentientem dicentis vocem. Resilitit autem ei * universorum nullus, & ceffi rebasilisma, ita ut elevetur contra omnes inimicos; & eorum qui resiliunt sibi, ex τῶν ἀκακῶν, ἱερωφαντῶν ἐκλεκτῶν, διακόνων τῶν Θεμιτῶν λόγων & γνήσιας μετὰ χαρᾶς, & ἐλπίδος ἀγίας ἀπὸ τοῦ κύκνου μεμιξῆσθαι· παρῆσαν δὲ ὁ σύνοδος γ' τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν αὐτοῖς ἐκλυόμενοι. & δὶ σωμαϊκοῦ τέρατος τὴν ἱερὰν ἐπιστάσαν τὸν σύνοδον διαλαλοῦν κατ' ἐπίδοσιν τοῦ θεοῦ ἐλθὼν τὴν πατρικὴν & ἀστῶν βασιλικὴν ἐμοῦ, λαβὼν σωκοῦν γήγωνα. ἀλλὰ τινὲς δὲ κίνησιν κατὰ κοσμίνης, πυρχῶν εἰς ἰωνὶτὶ ποιησάμενοι, ἐξαπτοῦσαν κωμῶς τὸ καθέλεσε· καὶ κωλυόντες, εἰκωνοῦσα ἀπὸ τὴν διμερεωλῆν. τὸ δὲ χρόνε τοῦ ἐκλοῦσαν, ὡδὶ οἱ θεοφιλεῖς ἐπὶ τὸ κατὰ σωκοῦμεν ζῶῦ σε τὴ Νικαίων λαμπρὰ μόβοῦ τῶν Βιθυνῶν ἐπαχεῖς ἐκ ἀρχῆ τὴ ἀνεῖλῶν ἐστὶν λαμβὶ σὴν ἀλοῦσα. & ὅτ ἡμῶν σωκεκλεῖσμεν ἐμὶν λαβόντες τὸ θεοφιλεῖς ἀνδρὸς & ἀνατοῦν ἐμοῦ, ὡσὶ σὺν & τὸ σὺ σὴ ἐκκλεῖς ἐλκυλοῦσσε, ἐφαιμεθα & τὴ ἀνεῖν μόβεῖσθαι· καὶ ἐπροκαλεῖσθαι τὸν κάτω ἀπὸ τὴ ἀνεῖν ἐκκλεῖσιν ἐπαστρεῖθῆν Χρεῖσθαι λεκτὸ τὸ σὺ ἀγὴν θῶνῶν τὸ ἁγιοι ἐκλῆλοιν ἐστὶν ἀνῶν σὴ μὶν τὸ σωκὶ λὸ ἐστὶν ἱερῶν ἐν ἀδρᾶν· καὶ μὲ ἐκκρεῖν χεῖρεν· ἐκκέρεν τὴ ἀγὴν τὴ Θεῦ σὴ ἐκλεῖσις, & τὴ ἡμῶν ἐφοτοῦμεν. & τρεκεῖ ἐπὶ κοκῶν ἐλῶσε τὴ τῶν ἡμέρα ἀγὴν τὴ ἀγὴν ἐμοῦ, λῆμ δὲ κοῦ χρῶν ἀτεστὶ, τὶ τὴ πολιτικὴ ἐξῆμαν ὡς ἐκκλεῖσις ἀνὰ τὴν ἀγὴν τρυφῶν, ἀτεῖ ὁ Χρεῖσ ἐκ τὴ σὴ χρεῖμαν ἀνῶν χρῶν ἀτρεῖς· & ὡς ὀσῶλῶν τὸ ἀνὰ σῶμα ἀφῶ τὴ ἀνῶν & ἐλῶν ἐκ ἐλῶν τεῖῶν σωκεῖν ἐκλεῖσις, ὅτω σὴν τὴ ἐξῆμῶν τὴν ἐκ τὴ σωκεῖῶν ἐν ἀνὰ τὴ ἀνῶν τὴ σὴμῶν ἐκ ἀκρῶν τὴ ἀνῶν ἐκ ἀλῶν ἐκλεῖσις ἐ ἐκκλεῖσιν ἐκ τὴ ἀνῶν τὴ ἀνῶν ἐκ ἀλῶν τὴ ἀνῶν ἐκ ἀλῶν τὴ ἀνῶν ἐκ ἀλ

ACTIO VIII.

* Gr. vel magis impositionem accipiens

pecunias manus impositionem * vel imponunt; à Petro divino apostolo, cujus cathedram fortis est fraterna fanctitas vestra, hos tanquam Simonem magum deponente. Hujus rei gratia non fuberfugimus, quo minus annuncianemus vestrae, cuftodientes & tenentes quae à fanctis & laudatiffimis apoftolis, & memorabilibus patribus noftris canonice funt prolata: & hos qui quid horum contemperitur, abominamur. Igitur fraterna & fumo facerdotio decorata fanctitas vestra, juxta ac fecundum Dei voluntatem * pontificalem ordinans piratem, * opinatum habet gloriam. Dixit enim per prophetam primus & magnus fummus facerdos Chriftus Deus nofter: *Vivo ego, fed glorificantes me glorificabo.* Nefti enim ut defidericium Spiritus, quia tolerabilior eft Macedonii & eorum qui circa ipfum funt, Spiritus impugnatorum impia haerefis. Illis enim creaturae & fervum Dei ac Patris Spiritum delire fatentibus, ifti fui ipfius eum, ut autumant, fervum efficiunt. Omnis enim dominus quod habuerit, fi voluterit, venumdat, five fervum, five aliud quid eorum quae poffidet. Similiter & qui emit, dominus voleni efte ejus quod emerit, per pecuniam illud acquirit. Ita & qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui fancto, acquirifter peccantes his qui blasphemant, dicentes, in Beatebub ejiciere dgmonia Chriftum. Atque ut verius dicamus, Jude comparantur traditori, qui Dei occiforibus Judaei pretio argenti Chriftum venumdedit. Cum ergo fanctus Spiritus confubftantialis fit Chrifto Deo nofto, ejufdem omnino & ipfi portionis erunt, ut oftenfum eft. Si vero non venditur, (perfpicuum enim eft, quod nullo modo) non eft procul dubio in eis gratia Spiritus fancti, id eft, facerdotii fanctitas. Nam quod non accepere, non habent. Memoret ergo fior fanctitas Petri, ad eam qui hoc ftudebat ita dicentis: *Non eft tibi pars, neque fors in fermone hoc.* Si enim venumdatur facerdotii dignitas, ergo fuperftes eft quod ipfos vita probabilis actio, & in caftitate aliifque virtutibus convertatur. Superftites eft fecundum ipfos etiam Paulus divinus apoftolus docens, oportere *epifcopum irreprehenfibilem* *1. Tim. 3. et Tit. 1.* *esse, prudentem, ornatum, doftorem, continentem, fobrium, amplectentem eum qui fecundum doctrinam eft fidelem: ut poftem et exhortari in doctrina fana, et eos qui contradicunt arguere.* * Proferuntur igitur haec omnia de venditore ac emptore beneficii. Porro fubjecta fanctorum teftimonia alienum omnino a facerdotio pronunciant dum qui dederit aliquando vel acceperit in aliquo tempore, five fciliicet ante manus impofitionem, five in manus impofitione, five poft manus impofitionem. Accipere eft enim, accipere quandocunque. Sed & omnes pronotiones ecclefiafticas auferunt in datione pecuniarum.

Canon fanctorum apoftolorum XXIX.

Si quis epifcopus aut presbyter, aut diaconus per pecuniae hanc obtinuerit dignitatem, defigitatus & ipfe & ordinator ejus, & a communione omnibus abfcindatur, fcut Simon magus a me Petro.

ΑΝΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ. 787.

μετὰ χλοπαστικῶν κτῆσιν χλοπαστικῶν, Πέτρου τοῦ θείου ἀποστόλου, οὗ ἡ τῶν πατριάρχων καθηγήσατο ἡ ἀγία ἡμῶν ἀγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον τόνδε καθαιροῦντος. Ἡμῖν τοι γοῦν οὐκ ἐπιλείπει τὸ τεῦξαι ἡμῶν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ ἐπαινεθέντων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἀξιομνήμονευτῶν πατέρων τῶν ἐκεῖσε ἐν ἐξαρτίσεσι φυλαττόμενα καὶ κατεχόμενα ἐκδοθῆναι· καὶ οἱ τὰ τούτων ἀνεπιδόκιμα ἀποβάλλομεν. Ἐν ᾧ τοίνυν τρόπῳ ἡ ἁγία σου ἁγιωσύνη ἐν θεῷ θέλημα ἔχει, ἱερατικὸν ἐξαρτίσασα πρόεδρον ἡ ἀγία ἡμῶν ἀγιότης, ἐν τῷ ἐπαινεῖσθαι ἔχει. Εἶπε γὰρ διὰ τῶν προφητῶν ὁ πρῶτος τε καὶ μέγιστος ἀρχιερεὺς ἡμῶν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ζῶ γὰρ, καὶ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω· οὐδὲν γὰρ ἀπῆν ἐπιθυμοῦντι τὸ πνεῦμα, ὅτι φορητόν μᾶλλον ἦν Μακεδονίῳ καὶ τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν πνευματομάχοις ἢ δυσσεβὴς αἵρεσις, ἑκείνου μὲν κτίσματα καὶ δοῦλον τοῦ Θεοῦ πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα λεγομένου, οὗτοι δὲ αὐτὸν, ὡς οἴονται, δοῦλον ἑαυτῶν ποιοῦσι. Πᾶς γὰρ δεσπότης, τί δίδωσι, τί βιβλιοῦται, πιπραθέτω, εἰς ὀλεθρίαν, εἰς ἐπίκρισιν τὴν κατ' ἐκεῖνο· ὡσαύτως δὲ ἀγοράζων, δεσπότης γενόμενος τοῦ πρᾶγματος, δὲ τοῦ ἀγορασθέντος τὴν κτῆσιν. Οὕτω οἱ τοιοῦτοι τὸν Θεῖον πνεῦμα ἀφαιροῦσι τοῖς ἀγοραστὰς τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ τοῦ Ἰούδα τοῦ ἀποστόλου τοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὴν τοιαύτην ἐξέχοντος μετόχοις, ὡς ἀποδέδεικται, οἱ δὲ ἐκ πνεῦματος τοῦ ἁγίου· ἀναμφίλεκτος δὲ ἐστι οὐ εἰ ἐν ἡμῖν ἡ χάρις τῆς ἁγίας πνεύματος, οὐκοῦν ἡ τῶν ἱερωμένων ἀγιότης. Ὃ δὲ οὐ λαμβάνουσι, οὐδὲ ἔχουσι. μεταθήσεται τοίνυν τὴν ἁγίας πρὸς τὸν τοῦτο πεπιστευκότα ἀνωτέρω· ἐφίστασαι μοι, φησὶ, ἐν λόγοις οὐ τοῦ λόγου τούτου· οὐ γὰρ μεταδοκεῖ τῶν ἱερωτικῶν ἀξίᾳ, ἄρα ἀξιοῦται παρ' αὐτοῦ ἡ τοῦ βίου σεμνὴ πολιτεία, ἡ, ὁ ἐν ᾧ τρόπῳ ἐν ἱερωσύνῃ. ἀξιοῦται γὰρ παρ' αὐτοῦ ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκων, δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνέπιλημπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἡγούμενον, ἀπηγόμενον τοῦ κατὰ διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. Ἀλλὰ τοῦτο πάντα τὰ τῶν τρόπῳ ἐξ ἀγορᾶς τῶν ἱερωμένων ἐμπολᾶσθαι χρὴ ἐν ἀλλοτρίοις πάντα τὰ ἱερωτικὰ ἀποφέρεσθαι· ἢ τοῦ δόντος ἢ λαβόντος οὐ σιμβόντος χρόνου τοῦ τῆς χειροτονίας, ἔτι δὲ καὶ τῆς χειροτονίας, ἢ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. Λαβεῖν γὰρ ἔστι, τὸ λαβεῖν ὁπωσοῦν. ἀλλὰ καὶ πάντες ἐκκλησιαστικὰς προθέσεις ἀφαιροῦσι καὶ τὴν τῶν χρημάτων δόσιν.

Κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων κθ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τὴν ἀξίαν ταύτην μεταλάβοι τῆς ἱερωσύνης, ἀπρόσδεκτος, καθαιρείσθω δ' αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας· ἐξεκοπήσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑφ' ἡμῶν Πέτρου.

Ex

ANNO CONSTANT. 787.

Ex τῇ πρεσβείᾳ τῇ ἁγίου ἀποστόλου.

Ἰδοὺ δὲ ὁ Σίμων, ὅτι δὶς τῆς ἐνδόξου τῇ χαρᾷ τῶν ἀποστόλων βίβλοις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πρεσβεύει κατὰ τὴν χάριν, λέγων, δὸν χάρισε τῶν ἐξουσιῶν πάντων, ἵνα ὦ ἐπιτιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ ὅστις πρόκειται· τὴν χεῖρα σου σὺν τοῖς οἰκείοις, ὡς ἀνάθεμα, ὡς τοῦ ἐκ θεοῦ ὁμόρας καὶ κακίας κτίσμα, ἐπείσεται σοι, καὶ κλῆρος σε τῆς λόγου τοῦτο· οὐ γὰρ ἐστὶ σοι σὺν ἐκείνοις ἐξ τῇ Θεῷ. μετανόησον δὲ ἀπὸ τῆς κακίας σε ταύτης, ἢ δεῖ ὅπου τὰ κακὰ, εἰ ὡς ἀφεθήσεται σοι ἡ ἁτίνοια τῆς κρείσσης σε· εἰς γὰρ κλῆρος πεσεῖς σε συμβήσεται ἀδελεῖας φῶς σε ὄψεται.

Ex τῇ τρίτῃ τῇ βασιλειῶν.

Καὶ ἐπέστρεψεν Ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ· ἐπέστρεψε, ἐν ἑνὶ ἐν μερίσῃ τὴν κακὴ ἔρχεν ὑμῶν· ὁ βασιλεὺς Ἱεροβοὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἐξέλεξε ἐξῆς ἐν τὴν ὑμῶν. Ἐξῆλθε τῇ μὲν τῇ τῶν ἐκεῖστε τῇ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἐν ἐξαπατᾷ ἀπὸ φορτίου τὸ ζυγὸ.

Ex τῇ δ'. τῇ βασιλειῶν, ὡς τὸν Ἠλίου Γιεζί.

Καὶ ἐπέστειλεν Νεεμὶὰ πρὸς Ἐλισσαὶ λόγῳ· ἐν τῷ σῷ πατρῷῳ ἐλθεῖν τὸν πόνον τὸ ἀγαθὸν, ἐν ὅσον· ἰδὰ δὴ γνῶσε, ὅτι σὺ ἐν Θεὸς ἐν τῇ τῇ γῇ, ἐν ἐν ὃν τῇ ἰσραὴλ. ἐν τῷ λαῷ τῷ ἐν Ἰσραὴλ ἐν τῷ δῶν σε. Ἐν ὅσον Ἐλισσαὶ· ζῇ κύριε ὁ θεὸς ἐν τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ

gisfra est veritatis: & illi quidem * in argento dixiunt. Hoc enim est quod deridetur, quia & argentum eis tribuunt mercedem falsatie hi qui decipiuntur. Hoc autem verbum, id est legis, non est tale, ut munera dent pro eo. Nemo enim gratiam Dei venundat. *Matth. 10.*

Act. 8.

Greatis, inquit, accepistis, gratis date. Vidres, qualiter indignatus Petrus fit contra Simonem, perunias pro Spiritus sancti gratia offerentem? *Pecunia tua*, inquit, *cum sit in perditionem; quia existimasti donum Dei per pecuniam possidere.* Non ait ergo evangelii fermo, sicut verba quæ venduntur a ventriloquis. Quid enim dabit quisquam dignum pro eis in commutationem? Audi David habitantem atque dicentem: *Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Non possunt ergo munera dari de hoc condigna gratiæ, quæ ab ipso est. Unum est donum dignum, custodia videlicet ejus quod donatum est. Qui dedit tibi thesaurum, non pretium repetit dari, fed custodiam dignam ejus quod datum est.

Ut Psalm. 115.

Ut sepulcra ad episcopos, destinata qui fuit ipso erant, ut non manus imponerent per pecunias.

Existimant fe non peccare, quia non parirer eum manus impositione manus accipiunt. C Accipere autem est, quandoquidem accipiatur. Rogo ergo, ut hanc oblationem, imo vero * retentum commodum deponatis, & ne manus talibus contaminentur accepitionibus, vofmetipfos indignos facitatis celebrandi fanctæ mysteria.

Ut indulsio non in pecuniam.

De vita S. Joannis. aurei. apis.

Accessit Ille qui longe nobis erat distipationis auctor, ad episcopos omnes, Eusebius videlicet secultor fex reliquorum episcoporum, & postulans ut fasciperetur in communionem. Contradicunt quidam episcoporum, non oportere illum * in calumniatorem admitti. In his fupplicavit dicens: Quoniam D *in* *calumniatorem vel*, *carefa*. *Gr. ut in se offer.*

Actio VIII. *Ut* *Ut* *in calumniatorem*

ab ecclesia hodie tribuantur. Nam fi & Antonius episcopus mortuus est, qui accepto ante promovit, fed manent qui dedexunt & ordinati funt. Sanxit præsens concilium, ut reqoiatur negotium: inchoatur causa ex lectione monumentorum quæ primitus gesta funt. Ingrefli funt teffes: ingrefli funt & fex qui dederunt & ordinati funt: in initio negabant. Cumque permanerent teffes tam ici quam presbyteri, quibus * visum fuerat E fidenter effe credendum; quandam autem & mulieres: etiam feccice pigeiem præfati, & loca, & tempora, & quantitatem; non admodum bene conficientia fua difpofita, ultroneí confitemur abique multa neceffitate: Quia dedimus, confitemur, & fafti fumus talem eaffimantes * confequentiam effe, ut videremur a curia publica liberari. Ex nunc obliceramus, ut fi quidem jufham eft nos effe in miniferio ecclefiæ, fimus; fin autem, faltem aurum quod dedimus, recipiamus: nam eorum noftrarum quædam dedimus va-

Ut sepulcra ad episcopos, destinata qui fuit ipso erant, ut non manus imponerent per pecunias.

Ut *Ut* *in calumniatorem vel*, *carefa*. *Gr. ut in se offer.*

Ut *Ut* *in calumniatorem*

Ut *Ut* *in calumniatorem*

Ut *Ut* *in calumniatorem

ACTIO VIII. cipismus, non solum sapiunt sacerdotes & sacerdotes & qui in clero connumerantur, sed & omnes qui orbem habitamus terrarum. Oportet enim abundantius nos intendere his quæ audiuntur, ne forte deflluamus: *Quia non corruptibilibus argento & auro redempti sumus de vana nostra traditione patrum conversatione, sed pretioso sanguine agni immaculati & incontaminati Jesu Christi.* Sic nos docetos vir sacratissime, & qui divinam scripturam, & evangelica, & apostolica, canonica, & paterna præcepta. Obedimus enim verbis oris vestri. Super excelsa confitende, exalta in fortitudine vocem tuam: abi in lætitiadine, predica cum fiducia, et suberatur & in abolitionem vestri impositio manus quæ per presbyteros fit: nec non & quidquid hanc propter avaritiam, injustitiam & acquisitionem, turpis lucri gratia fecistur. Hæc enim una cum his quæ cum illa convenunt, a populo acquisitionis qui nomine Christi conferor, & gratis conferatur est redemptionem, ablata, omnis contagia quæ nequitiam frequentur, radicitus amputabuntur, & sacerdotes et palma florebunt, Christi odorem his qui fallsi fuant infpirantes, & cœlestia triumphe, tamen cantantes: Abfluit dominus injustitias tuas ex te. Quin & eos qui carpunt dulcedine repletos, & multiplicantes illos in terra pingui, longævos, inquam, & filius vitæ ac incorruptibilis hæredes monstrantes.

DEO COLENDISSIMO comminiptro domino Tarasio presbytero et Ecumenico sive anachorete, Tarasius indignus episcopus Constantinopolitanus servus Dei & domino salutem.

QUI ex fluentis divini Spiritus irrigatus, & inspiratione hujus est illustratus, David ille fcilicet inter reges prophetæ & inter prophetas sapientissimus, laudans dicebat: *Testia cognovi de testimoniis tuis, quoniam in æternum fundasti ea.* Sine mendacio itaque his qui intellectum habent, ab hypmnodia hæc, & firma his qui concinunt eam. Ait enim inspector Dei Moyses de omni divine scripturæ sfitu: *In illis non est addere, et ab illis non est auferre.* Qui ergo scrutabiliter & non transitorie omnibus iacris scripturis & paternis doctrinis incumbunt, & lectioni horum recte utuntur, & cum eum pietati & veritati infigunt & non ad propriam hanc voluntatem referunt, illuminantur mirabiliter a mondibus æternis, illustrati ab evangelicis & apostolicis præcepis. Montes enim hæc plasmisfa nominat, quoniam in his meditantes & inambulantes, ad cœlestia pertranfimus: æternos autem, quia non recentia nec temporalia, fed ab origine mundi predicta sunt; quamquam novissimis temporibus prolata, & a prædicatoribus evangelicæ predicationis. Nos ergo, vir deliderissum, eorum videlicet quæ sunt Spiritus, Deo te a juventute cognoscentes deditum, paucos cordis nostri motus & voluntates ad animi alacritatem commendamus: plura quippe silentio honorentur. Utique auditum est a vobis de synodo quæ facta est beneficiatio Dei in Nicæpsium urbe: sat quam videlicet synodum nos & sacrati viri & loci servatores tam papæ sentioris Romæ, quam orientis fundiffimorum principum sacerdotum convenimus; nec non & Deo amabiles episcopi plurimi fecundum præceptorum piorum imperatorum sententiam. Similiter & reverendissimi archimandritæ & hegumeni, & multitudo monachorum. Cumque multæ inter nos dicerentur, quod verum & magistrum est Deo, fanctorum est; & fecundum præcisam legislationem fanctorum patrum nostrum ecclesia recepit imaginum picturam & titulos, ad d' fuscriptionem fcnsium & memoriam mentis nostræ, ac participationem cujusdam fanctificationis: Quidquid enim fanctum evangelium per lectionem insinuat nobis, id pictum & imagines: & quidquid gestorum libri de pallionibus martyrum narrant, similiter & imagines: & hæc fuisuetum tanquam formas primitivorum, & nihil aliud: profecto in omnibus Deum in Trinitate laudandæ credentes, & ipsi foli fervientes. Expetimus etiam intercessiones intemerate dominæ nostræ fanctæ Dei genitricis, fanctorumque angelorum, & omnium fanctorum patrum nostrorum. His ita fe habentibus, quæ, fis eft synodo pars major reverendorum monachorum. Sed & non prescivimus prorelam iftam, quia plures episcoporum pecuniis obtinuerant facerdotium: & licet precatis nobis, & obsecrantes, & horantes rediisse contringamur: in quibus propitius nobis fit Deus: attamen evangelicarum mandatorum & canonicum parcepitionum, quæ contingunt perscipiuus, & in munda conficientia, & simplici corde, & in more fine avaritia, & imperturbabili ad Deum, & canonicum per omnia sequi optamus præceptum: & " comprehendimus nofmetipsos, inclinavimus ad fervientium vestrorum atque apostolicis paternis dispofitionibus: decretantes ut hi qui facerdotium loriti fuin, fic degant & vivant & conventant, fed & omnes qui Christi nomine fuscriptionem: At si quidam non acquieverint preceptis illis, communicator talium qui dicuntur quidem, non autem funt facerdotes, fed non patior, fel alienus ab horum fors portione: & mihi quidem protestaci hæc non ignoro, ipsis autem tantum. Dilexi ergo canones dantem vel accipientem in ordinatione facerdoti, deponunt, & " perseguentur a facerdotali dignitate. Inspector Dei Moyses, ut dixi, clamat. *Istilis*, inquiens, *non est addendum, & ab eis non est auferendum.* Similiter & hymnographus David ipsalit: *Testimonia tua in æternum fundasti eis.* Et quid ad hæc resistendi idoneus? nihil ergo quidem temperatiter non obedienti, minime cuftodiant ca. Ita ergo in æternum manent, & beati qui feratantur ea, & nihil obediunt: & va qui non obedunt. Omnis ergo episcopus, vel presbyter, aut diaconus con-

1. Tim. 1.

Deut. 13. Deuteron. 12.

Psal. 118.

Psal. 118.

Deut. 4.

Deut. 13.

Psal. 118.

Deut. 4.

Deut. 13.

Psal. 118.

Deut. 4.

Deut. 13

ACTIO VIII.

convicius, quod per pecunias manus impositionem dederit vel acceperit, a facerdotio deicidit. Fortassis autem dicenti aliqui, quia poenitentiam agimus pro peccato, de Deo ignoscit illud. Ita & ego dico, quia & omnes agentes poenitentiam Deus fuscipit, & indulget per poenitentiam peccata, quae ipsam patrata sunt. Novi enim & David adulterio deprehensum & homicidio, ied acta poenitentia recepta, & delictum cellimonio suppropabatur: *Iuvenl David*, inquit, *filium Jesse, virum secundum cor meum, qui facit omnes voluntates meas*: & laudis David propiscere tcstimonium habentia: *peccpicatum ergo est*, per poenitentiam cum fuisse correctum. Sed iterum novi audilic illum a Deo *Ngan ne auffeldnde mihi dicentem, quia non peccatum es*. Novi Manassem per confuliionem ab impietate dimisum. Novi & meretrices & publicanos receptos per poenitentiam: verum nullum ex his in facerdotii dignitate numeratum, asii forte id ante baptisma commiferit. Novi & monachos aliquos, cum in mundo essent, omni libidinose conpiucatos; cum autem solitarie viverent, tanquam fices in orbe relpendulise: nullum tamen ex his in facerdotem ordinatum. Quod si omnes id fecisset atque iterum fcelum est, non tamen conseilium licem in ecclesia principiat. Scimus Sanctum Marcum prior *meretrices* fuisse, postea Episcopum conscriptum: non tamen inter diaconas relatus est. Quorum vero haec dico? cum veritatis fcriptorem cognoscam, *Ille* cum qui divinis apostolis institutus est, audacter clamantem videam: Quod quicumque per pecuniam ordinatus est episcopus, aut presbiterium, aut diaconatum, aut alicuius ecclesiastici dignitate: non cum omni divini spiritus gratia vendatur. Caiphaicum hoc fudicium est, Simoniaca hac mulsinatio, & aliena a facerdotali fanctitate. Quomodo ergo iterum aut adulterio fi quispiam post baptisma fuerit deprehensus, divini canonas illum ad fiscerdotium non admittit: quinetiam fi quilibet *pamo* promotus ad facerdotium, tale aliquid fecerit, confestim ejicitur. Omnis igitur vir qui in poenitentia perdurat, per hoominem & manifestiudinem Dei veniens pecatorum fiorum obtinet, quemadmodum etiam in superioribus demonstravimus. Novatum autem, & ejus impii heretici affectam anathematizo, tipote qui injuriis fit adversus poenitentiam, & manfuetudinem Dei elevet. Quare qui optionis fum, ut confiteat recipiendum episcoporum per pecunias ordinatum, modo poniteat: bonus enim Deus est in omnibus, & vilcera ejus aperta funt super omnem hominem poenitentem, quem etiam in regnum fuum induceit. Sed quoniam juxta divinum apostolum, episcopus inculpabilis esse debet: qui propter pecuniae siliquam ordinat, aut ab alis ordinatur, alienus est a facerdotali dignitate, ut omnes novimus qucumque ecclesiae alumni fumus. Ergo bona & fiadabilis poenitentia quae ad Deum ducit, & a peccatis liberat. Et ego quoque misericordia indigeo: hoc enim Dei manfuetudinem, qui omnem ad fe venientem recipit. Dixit enim per prophetam: *Tu primus da peccata tua, ut justificeris*. Et, *Dixi, Dominc confitebor meam contra dominu, & tu ἡ πόρνοποιος, ἡ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ἢ λαϊκός ἐστι γνήσιον τῶν χειροτονιῶν ἢ οὐκ ἢ λαθεῖν, τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτει. ἴσως δὲ τινες λέγουσιν, ὅτι μετανοοῦμεν κατὰ τὴς ἁμαρτίας, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ αὐτοῖς. καὶ ἐγὼ λέγω, ὅτι τάδε μετανοοῦντος Θεὸς προσδέχεται, ἐν ᾧ τὸν ἀπὸ τῆς πόρνοιας τὸν ἀναμαρτήτου τὸν ἀμαρτήσαντα, ὅτε ἐν ᾧ Δαβὶδ μοιχεύσας ἐγένετο καὶ φόνον, ἀλλὰ μετανοήσαντα, ἐγένετο καὶ μαρτυρηθέντα. ἐπεὶ δὲ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν κατὰ τὴν ἐρήμου, ὅτι ἐπόησε τὸν μόσχον τὸν ἐν Χωρὴβ, ἐν ᾧ τὸν Δαβὶδ προφητεύει μετανοήσαν, ἐνδεῖξαι δὲ μετανοίας τῶν ἁμαρτιῶν. ἀλλὰ πλὴν ὅτι ἐκέκραγεν ἐκεῖνος πρὸς τὸ Θεὸ· ὁ δὲ ἀλεοδωκέτος μου ὀλέω, ὅτι ἐπὶ πλείστον. Οὗτος Μανασσὴς δὲ ἐξεγνωρίσθη ἀφίεται τῆς ἀσεβείας. ὅθεν δὲ πόρνοι καὶ πλανῶνες ἐξεγνώσθησαν δὲ μετανοίας, ἢ δὲ τὰ τῶν καὶ ἐν μετανοίᾳ ἀξιοῦσθαι, ἢ μὴ ἐν τῷ ἱερατικῷ τάγματι τῶν ἱερέων, ἐπὶ τοσοῦτον ἐπὶ τὸν κόσμον ἐκβεβλῆσθαι διὰ τὸ ἀστατεῖν δῆλ· ἐδεῖπε δὲ τὸν ἱερωσύνων ἐκείθεν. εἰ δὲ ἐν ἀπάνῃ γέγονεν, ἢ νόμος ἐκκλησίας τῶν. τὸν δὲ ὅσιον Μαρκὰν τῶν μὲν πόρνοιος ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι δὲ ἐνεγκὼν τὴν ἐν τῷ διακόνου κατὰ τὴν γνῶσιν, ἐγένετο δὲ ἐξεμπόλιον τοῦτο, μόνον τὸ ἐν τῷ ἱερῷ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ τῶν

ACTIO VIII. Anno Christi 787.

QUOMODO INTELLIGENDUM *sit Dei nomen esse incommunicabile, & omnem prophetiam luciferam, quæ involvitur in idola.*

Jo. Cap. 14.

QUI in totum penetravit cœlum, & paradisum ingressus audivit arcana verba; qui ab Jerusalem usque per circuitum ad usque ad Illyricum prædicavit evangelium, Paulus divinus apostolus impiam & inanem gentilium superstitionem redarguens ait: *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentum: & coluerunt, & servierunt creaturæ præter creatorem.* Justa hunc igitur fenestrum intelligere est, quod incommunicabile Dei nomen lignis & lapidibus adaptarunt; hoc enim illi fecerunt, qui ab omni Dei cultu fuere alieni, & qui ex Hebraica documenta a Deo deficerunt. Commissi sunt enim inter gentes, & didicerunt opera eorum. Et relictis invisibili, incomprehensibili, & opifice omnium Deo soffro, immolaverunt dæmoniis, Baal, Astaroth, Chamos, Apollini & Jovi, Diane & Veneri, Baccho & Mercurio, & pluribus aliis; & horum idola deos appellarunt; sed & volucrum & quadrupedum & serpentum. Quapropter idem apostolus: *Tradidit*, inquit, *illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repleti omni iniquitate, malitia, nequitia, avaritia, plenos invidia, homicidio, interficiunt: susurrones, detractores, Deo odibiles, superbos, elatos, inventores malorum.*

Propterea Deus legem dedit per Moysen; deinde prophetas adventum pronuntiantes salvatoris Christi Dei nostri, nec non arguentes, minitantes, admonentes, cohortantes; ut si redirent ad agnitionem veritatis, & polliceba creatura servitori Deo vivo & vero, cujus nomen cum creaturis & similaveris idolicis communicari non potest. Ait namque apostolus: *Quæ societas lucis ad tenebras? quæ autem convenientia Christi ad Belial?* Verum neque lex, neque prophetæ eos convertere potuerunt; permansérunt enim in perditione sua. Adhuc nitgo qui prædicus erat a prophetis, Ipsius Dei verbum, coetorum Patri, verusque Deus, allumpta carne ex inomerata Dei genitrice semper virgine Maria, & factus est homo nobis similis excepto peccato, ut nos ab error idolorum liberaret; & a diaboli servitute eriperet. Expletis ergo omnibus (ut dispensationis mysterii, pabis carne in cruce, & sepultus, & resurgens, & ascendens in cœlos, unde descenderat, omni illa impuritate & abominatione non liberavit, missis tantis fidei apostolis & discipulis ad omnes gentes, accepta ab eit, quemadmodum ipsis promiserat, virtute ex alto, Spiritu domino, vivificante & omnipotente, qui ex Patre per Filium procedit. Per quem facti potentes opere & fervione, gemus humanum ab inani idolorum cultu liberarunt; docentes nos credere in unum Deum qui in Trinitate laudatur & glorificatur: tradentes etiam in ecclesia symbola ipsi & fonciferes ipsorum patres nostri celebrarunt. Quæ tenentes Chri-

Rom. 1.

Rom. 13.

Tit. 1.

2. Cor. 6.

Matth. 6.

Jo. 14.

Act. 1.

Jo. 1.

Luc. 1.

Jo. 1.

Luc. 1.

Jo. 1.

Luc

ACTIO I. nione hac inter se fociatur. Hinc etiam A ἡ ψυχή, μετέχει τῶν ἀδικιῶν. οὐκοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆτου τὸ λόγον σῴζει· ἐπειδὴ τοιοῦτος ἐγένετο. ἐνθεν καὶ σύμμετα ἐμοὶ τὴ ἀνάλογιᾶ τοῦ πνεύματος τοιοῦτον τοῦ κοσμικοῦ σώματος, αἷματος, χυμῶν, ἐξ ὧν λέει. ἐν τῷ αἷμα ζῆμον ἐν ἐξῆν. ἐν ἀκαθαρσίᾳ ἐν τῷ ἀγῶ· ἐξωθεν γὰρ ἐστιν ἡ ἀκαθαρσία τῆ ἀγῶ· ἐν χυμοῖς ὑγρὸς ἐν ὑγρῷ, ἐν ἀκαθαρσίᾳ τῆ ἀγῶ· ἐν πυρετοῖς ἀνάγκη ἐν τῆ ἀγῶ, διαβάλλει ὁ διάβολος· ἐν ἀφαλλωμοῖς ἐν τῆ ἀγῶ· ἐν ἀπεγκλίσεσι τῆ ἀγῶ· ἐν ἀπεγκλίσεσι τῆ ἀγῶ· ἐν ἀμέτρῳ ἐν

Anno Christi 787.

chos. Petro Tallione, Xenaje Hierapolitano, atque Severio pretaxatam, adeoque potius hoc tempore nonnemam, quam adinventam esse. Cumque ad hoc recipiendos quinquaginta episcopos scribendos se difficultores profitentur, quibus episcopus Juvenalis nomine, commilitantes promonos, ex ea fede furgens, eamdem cum lapsis exorpatus fenentiam, se illis immiscuit; idque ut facilius vesnium quam petebant, confequuntur. Quod cum eadem incontinenti sium Illyrici episcopi fecissent, recipiendos eorum in fcopemnt" annuo placuit differre, "adinvem Adiuvia. p. 1. deferendo. Secunda adhibita conlatione, Kalendas Octobris, in qua Tarafius diligenter examinavit, num Gregorius Neocæsariensis episcopus lapsus sen an fede punitiserit, & cecidisse cathedra cellisse cognovit: Sed cum ille ex ctimia procedere vere paenitentia figna edidisset, mandatum illi, ut libellum fuspiciens, ut qui de reus exhibuisset, coffe profiteretur, ipse confcribisset, & fequentis alibi ne fyndo offerret. Post hæc Tarafius ad Sedem Romanam Hesdianes papa ad imperatorem & Tarafium Constantinopolitanum episcopum, de primatu Romanæ cedendæ, de laicorum imaginum cultu, aliisque fides sanctis conscriptis. His absolutis legati fedis apostolicæ interlocuentes rogarunt, quod Tarafius, quidem omnes fyndos de fidem fentent. Respondet Tarafius: *Confirmamus atque permandimus de significatione literarum quæ sedis fanctæ imaginum defcriptione, ad eft, quod ad laicos imagines pertinent, fufcipiimus, fecundum accipum partum nofrum, quæ ecclesiasticum, sic. Cumque ad eruvanem fegnarum fedis apostolicæ interpellationem, fanctis fyndos de illo dem litteis respondisset. Sequimur & fufcipimus, & admiximus: legati particularibus orientalium magnis pracconiis cedebant Hadrianis epistolis, fidemque Tarafii cantentes, ac delinqui omnes fyndos & anathemata dictis omnibus cedem fus fuscipiiptione confirmarunt.*

Vulgata edictio. Tertia adhic fecundum accusationem Anastasii verius accedebat habetur: Kalendas Octobris. Unde quod in vulgata editione hac nofra mendosfe legitur, eam vel, Kalendas Octobris habitam fuisse, corrigendum est, vel, ac fupradictis conlatis, quod fecunda adhic vis. Kalendas Octobris habita fuerit, in hac quoque, ut ab initio primis Gregorii Neocæsariensis episcopi, quem cum nonnulli ad recidisse, non autem ad epiphyranum pitilimum reponendam esse dicebant, Constantinopolitanum, ac refegnanus fuisset, atque orthodoxus tempore pretiosissimis in ecclesiæ gravitate revelis, decretum est tandem, authoritate legatorum fedis apostolicæ, ut una cum collegis in fedem fuum recipiatur, nonnemi quia objectum illic professionis crimen probari non potest. Fuit hæc pulcra concilii recitatæ fortunæ epistolæ, quas Tarafius dedit, ac ad patriarcam transmittere, ut ad Romanum pontificem, charum nomine monachi Palæstinæ Tarafio rodediderant. Quibus approbatis, legati fedis apostolicæ omnine necessarium decretis & odio parum, quin ab eis in eadem civitate Nicænum primum concilium, collegrante, aliisque fenioribus sanctissimis dicetur: cumque ad eadem fententiam facrofanctis fyndodus placuit approbabit, fusque subscriptione corroborabit, fanctis acclamationibus imperatoribus obtatis, finis hoc adhic impositus fuit.

Adhinia 4. Anticipiatio latuvia. Quarta adhinc, quæ juxta translationem Anastasii ipsis Kalendis Octobris, quarta adhinc fententia ipsa fuit, ac affenti facra volumina, quibus de culta fanctarum imaginum tetimonia recitantur. Primumque ex divina fcriptura tetimonia recitatis quam, novi testamenti, inde ex fanctorum patrum fancti voluminibus decretæ fententiæ. Adhinc ecclesiæ fedis ludicria de imagine Christi nofri, Jesu Christi, quam fudisset circa tempora Constantini, & Irenæ, Beryti in Syria, ipsum crucifixum, ac ipsum Christum, & poft nuptes unisonus, conformibus & configurationibus tanem transformetur. De qua memorabile illud contibet eadem Nicæna: quod cum, ipsa Christi imagine, laneta pertrahent, fanguis & aqua copiofe profluxerint: ex quo ipsi ejusdem in admiratione vifi, nec tamen convenit, non vivum experimentum tenuisse, & homines mole affecti & morbidi, sanguine aspersi fanamentur. Quod cum ivera praeliminatione, Deucondonatione tenuisse, omnes abnegata pertinacia in Christum retiderunt, & baptismum fufcepernunt. Pertinaxa hibernum patres concilii audiverunt, Jacynthus illi pudor, omaliter, quam fi crucifixum ipsum falvatoris accipere, ac ipsum magnificarum accepisse retinent audivimus. Misbet & substantiabus varia de fanctarum imaginum venerationem adhibita & recitatis, fufpicuda eft ledia apostolicum Gregorii epistola II. & Germani Constantinopolitani epistolæ. Ad ipsorum facra fyndodus fa accipiatur tradidimus & pro ut fententia subscriptionibus, annotationibus episcoporum fubfcriptionem formavit. Hinc adhic in edictione vulgata, ut fupra in margine notavi, non uno in loco mendosfe esse reperimus, & in Indicem imaginis crucifixæ Beryti, quadam apocrypha de imagine

Anno Christi 787.

Christi a Nicodemo facta adnexa habet: a quibus expungabitur facile, & cum Anastasii versione conferatur. Quæ de canonibus fexta fynodi hac actione dicuntur, non a fyndo, sed Tarafio Graeco ejusque interpretibus, ingenuitas fuit & explicanda, prout fupra in novis textus fynodi ter bos conlitutum, & Jesu pfendofcrei cognitii, verbo tenuere 102. explicata fuerunt.

Quinto adhic conlatio ad Kalendas Octobris, in qua Tarafius offerat, Iconoclastas Judaeorum, Samaritanorum, Gentilium, Samarianorum & Manichæorum fectatores effe: infectiffimos esse Christi, & Christi Ecclesiæ, ac nationes fuæ hæreticos assuleraat, ubi plura testimonia ad comprobandam facrarum imaginum cultum recitari mandatur. Post hæc evidenter demonstravit, quod Anastasius, Constantinopolitanus Vitiosus patriarcha hæreticis tempore eiusque perfecutionem acres ecclesiæ conquerentes de venerandis cultu facrarum imaginum motio aliqua interpretatur, conspirant, absolutione fuis fuscipiunt. Denique Hesdianes papa, fenfeniæ & decreto legatorum fedis apostolicæ innitantur, ac ad Tarafium Constantinopolitanum episcopum, de primatu Romanæ cedendæ, de laicorum imaginum cultu, aliisque fides sanctis conscriptis. His absolutis legati fedis apostolicæ interlocuentes rogarunt, quod Tarafius, quidem omnes fyndos de fidem fentent. Respondet Tarafius: *Confirmamus atque permandimus de significatione literarum quæ sedis fanctæ imaginum defcriptione, ad eft, quod ad laicos imagines pertinent, fufcipiimus, fecundum accipum partum nofrum, quæ ecclesiasticum, sic.* Cumque ad eruvanem fegnarum fedis apostolicæ interpellationem, fanctis fyndos de illo dem litteis respondisset. *Sequimur & fufcipimus, & admiximus:* legati particularibus orientalium magnis praeconiis cedebant Hadrianis epistolis, fidemque Tarafii cantentes, ac delinqui omnes fyndos & anathemata dictis omnibus cedem fus fuscipiiptione confirmarunt.

Adhinia 5. Conquerendo-rum & cantatio.

Tertia adhic fecundum accusationem Anastasii verius accedebat habetur: Kalendas Octobris. Unde quod in vulgata editione hac nofra mendosfe legitur, eam vel, Kalendas Octobris habitam fuisse, corrigendum est, vel, ac fupradictis conlatis, quod fecunda adhic vis. Kalendas Octobris habita fuerit. In hac quoque, ut ab initio primis Gregorii Neocæsariensis episcopi, quem cum nonnulli ad recidisse, non autem ad epiphyranum pitilimum reponendam esse dicebant, Constantinopolitanum, ac refegnanus fuisset, atque orthodoxus tempore pretiosissimis in ecclesiæ gravitate revelis, decretum est tandem, authoritate legatorum fedis apostolicæ, ut una cum collegis in fedem fuum recipiatur, nonnemi quia objectum illic professionis crimen probari non potest. Fuit hæc pulcra concilii recitatæ fortunæ epistolæ, quas Tarafius dedit, ac ad patriarcam transmittere, ut ad Romanum pontificem charum nomine monachi Palæstinæ Tarafio rodediderant. Quibus approbatis, legati fedis apostolicæ omnine necessarium decretis & odio parum, quin ab eis in eadem civitate Nicænum primum concilium, collegrante, aliisque fenioribus sanctissimis dicetur: cumque ad eadem fententiam facrofanctis fyndodus placuit approbabit, fusque subscriptione corroborabit, fanctis acclamationibus imperatoribus obtatis, finis hoc adhic impositus fuit.

Adhinia 6. Anticipiatio latuvia.

Quarta adhinc, quæ juxta translationem Anastasii ipsis Kalendis Octobris, quarta adhinc fententia ipsa fuit, ac affenti facra volumina, quibus de culta fanctarum imaginum tetimonia recitantur. Primumque ex divina fcriptura tetimonia recitatis quam, novi testamenti, inde ex fanctorum patrum fancti voluminibus decretæ fententiæ. Adhinc ecclesiæ fedis ludicria de imagine Christi nofri, Jesu Christi, quam fudisset circa tempora Constantini, & Irenæ, Beryti in Syria, ipsum crucifixum, ac ipsum Christum, & poft nuptes unisonus, conformibus & configurationibus tanem transformetur. De qua memorabile illud contibet eadem Nicænum: quod cum, ipsa Christi imagine, laneta pertrahent, fanguis & aqua copiofe profluxerint: ex quo ipsi ejusdem in admiratione vifi, nec tamen convenit, non vivum experimentum tenisse, & homines mole affecti & morbidi, sanguine aspersi fanamentur. Quod cum ivera praeliminatione, Deucondonatione tenuisse, omnes abnegata pertinacia in Christum retiderunt, & baptismum fufcepernunt. Pertinaxa hibernum patres concilii audiverunt, Jacynthus illi pudor, omaliter, quam fi crucifixum ipsum falvatoris accipere, ac ipsum magnificarum accepisse retinent audivimus. Misbet & substantiabus varia de fanctarum imaginum venerationem adhibita & recitatis, fufpicuda eft ledia apostolicum Gregorii epistola II. & Germani Constantinopolitani epistolæ. Ad ipsorum facra fyndodus fa accipiatur tradidimus & pro ut fententia subscriptionibus, annotationibus episcoporum fubfcriptionem formavit. Hinc adhic in edictione vulgata, ut fupra in margine notavi, non uno in loco mendosfe esse reperimus, & in Indicem imaginis crucifixæ Beryti, quadam apocrypha de imagine

Adhinia 7. Conquerendo-rum & cantatio.

Adhinia 8. Anticipiatio latuvia.

Adhinia 9. Conquerendo-rum & cantatio.

Anno Christi 787.

Constantinop. Iacob. 1305

*conspiraret & confirmarunt: & non solliciter dicuntur fynodus aggressibus, ut quæ nonnemi, quam illum, quam illum, ac gregis rationis pastoris. Tarafius autem & apostolicorum fedem mysteriis, cum ad fortitudinem & cultum sanctorum profectiones, & divinis delitiis poftmodo infirmitatis ac roborafrus: ita qui in eleemosynis cognitus fuerant, aut epistolam contraxit, vinculum auto fyndum, quin in fyndo, cum poft fyndum eximum intendant & priori mala opinione, ac quo ne qui ordinati fuerunt ab hæretici, & quidem fyngenuit ecclesiastics fub fyndodum & patrum fyngenuit: ab hæretici, & quidem fyngenuit ab eis transfiguratione & cultum, maximus fuit complexi fuit tamquam fratres & collegas in numero sanctitatis: ut vero qui ita ex aliqua classis ordinarent, & ab eis fuerunt pertinaxi fuerunt, & quidem sanctis, & deinde a legis subpoenam, & libellis conprehendendam abrogarent opinionem, & ipsum amplectanes infiniti, vellem autem in fuis fedibus, & in partibus fuis & conscriptiones, vellis ejusdem fuscitatis conservarunt: ecclesiam nihil vetat. Ex in disputatione quæ ad ejusdem & ipsum pertinent, fit magnus Tarafius affidius, ad eam rem & opinio explicandam, & ad eos qui sacrilegium & scriptis plebis classicitatem, ac nolle pede incedere, persuadendum, & magnum Constantinopolitanum episcopum, ac ecclesiæ quidem non qui recedebant, benefit mutatis indemnes: & & quos solidare certa persuasio, ita diligitur sortiunt, ac ad profectiones, & ad ipsum, fuam vitam, & ad ipsum, & ad ipsum, &

A κῶν, καὶ κατὰ τὴν ἀστάθειαν κρείττονα ἔδειξεν, ἐπεὶ καὶ ἐξ ἡμέρας ἑπτὰ τελειοῦται τοῦ κόσμου τὸ πλήρωμα. Ἐπεὶ γὰρ δὴ καὶ τοιοῦτόν τὸν ἱερὸν αὐτοῦ ἐν μεγάλῃ φιλαγαθοποιΐᾳ ἐκλογίζομαι Ἑρμόνιν τὸν τῶν ἀγχιμύθων δι' ἀβελβόντου (Ὁσίου τῶν ἐκ Θεοῦ κλῆσις, καὶ ἡ Βατιλίδιος πόλις τὴν ἱεραρχικὴν οἴκεις, ἐν τῇ τῶν ἁγίων, ἀβελβῶν ἀγίων) ἡ δὴ Ἕρμον ἐκλέξασα τὸν φιλοπτωχότατον τῶν ἀφεῶν ἐν Ἕρμῳ ἐλθόν, πρεσβύτερον, ἐν οἴκῳ τῷ σῷ ὑπὸ σοῦ πρὸς ἡμῶν τὸ ἀγὸν Σαβῶν, οἱ τὰ ἱστορικὰς κεδίδας διεπράξατο τὰ πάνυ, Ἀδελφὸν τὸν ἀγχιμύθειον κοτυλέτον ἄλλον, ἀμα δὲ τοῦτο ἱωσιλὼν ὁ Θωμᾶς ἐπίβας μοναδικὴν πολιτικὴν ἀβελβόν, ἐν ἀφετῇ τοῦ ἀβελβῶν πρεσβυ- τέρου, ἡ δὴ ἀκπτοῦδε κάτωθεν ἀνεκρίνω τὴν ἀτοιοτάλιον, ἐξ μεγάλου δρόνου πατοφρηνίας, ἐν ἡ ἀρχιμύθου ἀφοσόμου ἰχνιτοῦ, λόγου δὴ Ἀπολλωνίου τὸ Θεοδωρίτου Ἡλίας, ὦ ὁ μὲν Ἀλεξανδρίας, ὁ δὲ Ἀντιοχίας, ἡ ὁ λοιπὸς δὴ ἱερεῖσμων ἱερουργεῖν τὸ κρὶ πανοῦρα προεκτέκτον τὴν Κωνστέτου τοῦ Εἰξίμου ὁ- δοδοῦτας τοφόνα κοτμεῖσθαν, ἡ τὴν αὐτοκρα- τόρα τὴν Ῥωμαίας ἀρχὴν ποφυλάξε ἐτεῖζ' ὀτ. αὐτὴ τοφῷ τὸ ἱερὰ καὶ μεγάλῃ σωϊόσῃ ἀγτεῖσιν ἡ καὶ βαββαρὸν αἰρεσῖ ἀφὸ δυσεῖδοῦ καὶ ἀσέβοῦ κῆδῶν παφέκχβεῖσα δόγματα καὶ κοῦφ ἐμφυσεῖ κεκτῆκεν, ἡ τοῦ κόσμου τῆς ἡ κφοιμῦχας αὐτὸ τὸ αὐτὸ σωωτεκλῆσα κεῖκεν. Ἀνὴ δὲ ὁ δὲλιαν Χριστὸ ἡ ἀλεῖσα Θεὸ ἡμῶν ἐλεφφῶν ὁ ἀωδφοῦσεν τῆς ῥῆκεν, δὶ ἡ ἐγφῶν τῆσε ἐκφυσε ἐκῖσιν ὀβῶν καὶ βλασφοῦμεν καὶ ἀτίβῶν, καὶ ἀυτὸ σκοῖσῃ δυσφφεκτὶ κέκτον ἡ χφκῆς τῆσε φῆξεωτῆσ- μεῖ ἡ θεῖρξε τοῦτε ἐκ τὸ σεεῖτε ἐεῖσκοε τὸ πᾶν ἀδῆ τῆς κεῖσομένχ γνῶκκε ἡξεῖτῆφν θῆ- λκμα. ἐεῖσκοε γὰ, ὦ τῆς μκρᾶς κ ἀδῆε γνῶσ- σεῖς κφὶ ἀκεῖσοῖς ἀτχκκε, τὴν φφοτκκωτῆσ ἐεῖσκε Χεῖτῆ, δὶ ἡ ἐεῖκῶκν κλῆν ἀκῶτκε, φφοτῆφ-θῆσκε κεδῆκῶφῆσε, ἡ φκῆσκε ἀκ- τῆκ ἀτκῶκε ἀβελβῆκοῆς ἀκε τὴε ἀγφφὰ κεῖ τὴε Ἡκῶφῆς φοσῆ κεῖτεῖνε, κεῖκῶκν, ἡ φκ- σεῖ φκφεῖβῆσκν, Θῆμκ Χεῖτκοῖῆ ἐεῖκοῖῆ, ἡ τῆς ἐκῶκκεῖς χεῖκκφκῆς ἀκῶκν ἀῆτῆ. τὴν κῶ- τῆν δὲ κ ἡ ἐκῶκν ἡφῆ ἐεῖκοῖν φῆ ἐεῖκοῖν- κεῖκῶκν κ βεῖθῆκν γκῆκῶν ὀεῖτῆκῶν, κ χφῆσ κῶῆσ τῆς πῆκεῖκῆς μκρῆς ἡ φφεῖτῆκ- ῆῆκε φῆκῶκν ἐκῶκῆκῶν ὁ ἀῆκ- ῆφῆς. ἐκῶ τῆ ἐκῶκκεῖς ἐεῖκοῖν κῆ ἀῆτῆ ἐκῶκῆκῶν

ACTIO I. tis constituit & confirmavit. Per ipsas enim
ad præsentiam quodam modo atque congres-
sum, animi ducimus intentionem, & per
hanc divina naturamque superante conjunctio-
ne copulamur cum illo qui summus est re-
rum expetendarum. Hæc igitur sapientes di-
vinæque septimum illud constitum decevit
atque constituit. Quo quidem facto omnem
haereticam pestem ac turpitudinem a grege
ratione prædito depulit, proprium que decus
ac pulchritudinem ecclesiam recipere ostendit,
& tanquam sponsam non in fimbriis aureis;
sed intelligentibus decoratam imaginibus, ad
Christi sponsi dexteram constituitam, hilari-
bus & lætis oculis toti fidelium multitudi-
ni conspiciendam honorandamque demonstra-
vit.

A Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐκκλησία δίκαιον, καὶ ἀρμόζον τὸ ἀξιόπιστον τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ἐνεδείξατο, καὶ ἐπιστήσασα τὸν μεγάλου τῆς ἀληθείας ἀγωνιστὴ Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, ἀλλὰ ταῦτα μὴ σκοφοῦ τινὰ καὶ θεωρίας τελεωτέρας διδάσκει. πᾶσαν δὲ αἱρετικὴν νόσον καὶ πάνω ἀκαθαρσίαν ἐκ λογικοῦ ἀποδιώκει ποιμνίου, καὶ κάλλος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κόσμου ἐπιδείκνυν καὶ οἷα δὴ νύμφην ἐκ ἐν κρασπεδοῖς χρυσοῖς, ἀλλ' ἐν ποικίλοις ἐξεικονίσεσι κοσμουμένην, ὡς δεξιᾶς τῆς νυμφίου Χριστοῦ ἀξιοπίστου ἱερεῖς καὶ χαίροντι ὀφθαλμοῖς κατοπτεύειν καὶ σπουδαίοις κατὰ τὸ θεῖον πλουσίμετα παρεστῶσαν.

Anno Christi 787.

EADEM NICÆNA II, EX NILO.

SANCTA & œcumenica septima synodus Nicæa secundo habita est, imperantibus Constantino & que matre Irene, congregata a * sexcentis sexaginta tribus sanctis patribus adversus Iconomachos. Præerant hac Adrianus papa Romæ, Tarasius Constantinopolis, Politianus Alexandriæ, Theodoritus Antiochiæ, Elias Hierosolymorum. Annus erat mundi Christi vero 794. A * *De anthesi vel mense quo septima ad octavam sunt anni centum viginti octo.* C

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνοδος ἐν Νικαίᾳ τῇ δευτέρᾳ γενομένη ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συγκροτηθεῖσα ἀπὸ τριακοσίων ἑξήκοντα τριῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν ὀνόματι κυρίου· ἡγοῦντο δὲ αὐτῆς Ἀδριανὸς ὁ πάπας Ῥώμης, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιφάνιος Ἀλεξανδρείας, Θεοδωρίτος Ἀντιοχείας, Ἠλίας Ἱεροσολύμων. Ἔτη δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑπτακόσια ἐνενήκοντα ὀκτώ· ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα τέσσαρα.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad hanc ejusque synodum non pertinet Anonymus Ulte scriptor, cujus Brevisarium de Synodis œcumenicis saia supra locis inferuimus: aut certe Synodum ell conducta mil. ex quo ediia primum fuit lucubratiuncula illa, mutilum fuille atque imperfectum.

Hic vero Graeci jam Latinique excusis synodi VII. Actis subjiciendam abbiamus quoniam sine antiquioribus verisimile illam, quae in regis concilicrum omnium collectione non fat commode germilla reperiuer. Ea quoten fe se habet.

SANCTA SYNODUS ŒCUMENICA NICÆAE SECUNDO HABITA.

ORDINE SEPTIMA.

VULGATA ET ANTIQUA EDITIO.

ACTIO PRIMA.

IN nomine domini & dominatoris Jesu Christi, patri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christo deditissimis dominis nostris, Constantino cum matre sua Irene, anno consulatus illius octavo, sub octavum Kalend. Octobr. indictione undecima, conveniente sancta & œcumenica, hoc est, universali synodo, quæ per gratiam divinam, plumque illorum imperatorum sancte orbem terrarum gubernantium decretum congregata est in clarissima Nicænium metropoli, quæ est in Bithynia provincia: nimirum, Petro viro religiosissimo D archipresbytero, quæ Romæ est, sanctissimæ beati Petri apostoli ecclesiæ, præterea Petro piissimo monacho & gubernatore monasterii sancti * Sabæ apud Romanos, vicariis existentibus apostolicæ sedis, cui præerat sanctissimus beatissimusque archiepiscopus veteris Romæ Hadrianus, præsentibus Tarasio sanctissimo & sanctissimo apostolico pio inclyto Constantinopolos novæ Romæ: Joanne & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, & locum tenentibus apostolicarum sedium quæ in oriente est, discerlicos.

Agapio episcopo Cæsareæ, quæ in Cappadocia. Joanne episcopo Ephesi.

Con-

Hanc versionem Anastasiae Graeco textui e regione respondet, prout ipse Anastasius Bibliothecarius eam ad Romanos ante ejusdem synodum Latine edidit, non ut quid a Romanis sanci ejusdem, & Binnium ac ejusdem editionem recudendam, quam ejusdem Latine.

ANNO CONSTIT. 787. Constantino episcopo Constantiæ, quæ est in A Mæandrum fluvium.
Cypro.
Nicolao episcopo Cyzici.
Euthymio episcopo Sardeniæ.
Petro episcopo Nicomediæ.
Stauracio episcopo Chalcedonis.
Elia episcopo Cretæ.
Epiphanio diacono, tenente locum Thomæ archiepiscopi Sardiniæ.
Joanne monach. loco Nicephori ep. Dyrrachii.
Daniele episcopo Amasiæ.
Nicolao monach. & præfecto monasterii quod Apra appellatur, in locum metrop. Thyaneniium.
Constantino episcopo Gangrorum.
Niceta episcopo Claudiopoleos.
Theophylacto diacono, in locum metropoleos B Stauropolitarum.
Eustathio episcopo Laodiceæ.
Michaele episcopo Synnadon.
Constantino episcopo Perges.
Anastasio episcopo Nicopoleos veteris Epiri.
Christophoro episcopo Phaidos.
Theodoro episcopo Seleuciæ.
Basilio episcopo Syiæi.
Nicolao monacho, in locum metropol. Mocesi.
Manuele episcopo Adrianopoleos Thraciæ.
Constantino episcopo Rhegii.
Cyrillo monacho, in locum Nicetæ ep. Gotthiæ.
Theodoro episcopo Caranæ.
Joanne episcopo Taromenitæ. C
Gaudioso episcopo Mesianæ.
Theodoro episcopo Panormi.
Stephano episcopo Bibonum.
Constantino episcopo Leontinæ.
Theodoro episcopo Tauranes.
* Andrytanes. Christophoro episcopo * Adracta.
Theotimo episcopo Crotonis.
Basilio episcopo Tomentianum.
Constantino episcopo Carianes.
Joanne episcopo Trocaleos.
Theophane episcopo Lilybei.
Theodoro episcopo Tropheorum.
Sergio episcopo Nicoteron.
Galatone archipresbyt. locum tenente Rhegii. D
Stephano episcopo Syracusano.
Theodoro episcopo Byzies.
Mauriano episcopo Pompejopoleos.
Gregorio presbytero, in locum episcopi Leontopoleos, quæ est in Smyrna.
* Emesenis. * Eustratio episcopo Apameæ Bithyniæ.
Silinnio episcopo Paris.
Epiphanio episcopo Mileti.
* Georgio episcopo urbis. * Gregorio presbytero, in locum Nicopoleos
* Pneumonis. Nicetæ episcopo * Pneumonii.
* Eustratio episcopo Methymnes.
Leone episcopo Chii.
Joanne episcopo Apron.
* Cypriotes. Theophylacto episcopo * Cypriotes.
* Sugiano. Stephano episcopo * Suidaon. E
Leone episcopo Melembriæ.
Joanne episcopo Nysæ.
* Bafeæ. Georgio episcopo Thermarum * Babæ.
* Cimiæ. Georgio episcopo Camulianorum.
Sotericio episcopo * Cicesion.
Constantino episcopo Mausaraon.
Georgio episcopo Bitalon.
Theodosio episcopo Nysæ alterius.
Theophylacto episcopo Trallium.
Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est Anelii.
Ignatio episcopo Pitenes.
Saba episcopo Lagorum.
Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est prope Magnum fluvium.
Gregorio episcopo Palæopoleos.
Theophane episcopo Caloes.
Leone episcopo Algizon.
Nicodemo episcopo Eugazon.
Lycasio episcopo Barilon.
Theophylacto episcopo Hypepon.
Eustathio episcopo Erythron.
Theophane episcopo Lebedon.
Stratonico episcopo Cumano.
Theophylacto episcopo Cymnon.
Colma episcopo Myrrhines.
Olbiano episcopo Eleas. * Basilio
* Plaiide episcopo Adrianptii.
Marino episcopo Antandri.
Joanne episcopo Alii.
Leone episcopo Phocæ.
Nicephoro diacono in locum Gargarorum.
Constantino diacono in locum * Aggon. * Rigae, vel Agas.
Theognide in locum * Sion. * Chios.
Theophylacto in locum * Teo. * Teos.
Joanne episcopo Rhedelli.
Joanne episcopo Pariai.
Melchisedec episcopo Callipoleos.
Leone episcopo Madytæ.
Sifinnio episcopo * Tzuruli. * Tzuruli, vel Tzulis.
Theophylacto episcopo Chiriules.
Thoma episcopo Danii.
Gregorio episcopo Theodoropoleos.
Sifinnio episcopo Chalcidos.
Joanne episcopo Bryleos.
Benjamin episcopo Lizici.
Constantino episcopo Heliopoleos.
Petro episcopo Alponos.
Synesio episcopo Cymes.
Theophylacto episcopo Anastasiopoleos.
Leone episcopo Minii.
Antimo episcopo * Brimnopoleos. * Brimnopoli pulcai.
Spyridone episcopo Cythron.
Eustathio episcopo Solorum.
Theodoro episcopo Cnidos.
Georgio episcopo * Trimithuntos. * Thremithusion.
Alexandro episcopo Amathuntos.
Michael episcopo Melitopoleos.
Theodoro episcopo Germes.
Basilio episcopo * Adrianutheros. * Adrianutheron.
Leone episcopo Pœmanini.
Simeone episcopo Oces.
Strategio episcopo Dardani.
Joanne episcopo Lampaci.
Theodoro episcopo Palæorum.
Niceta episcopo Ilei.
Leone episcopo Troadum.
Theodoro episcopo Abydi.
Anastasio episcopo Tripoleos. * Troaclon.
Leone episcopo * Traculon.
Stephano episcopo Pafalon.
Joanne episcopo Tabe.
Stephano episcopo Siladon.
Joanne episcopo Sethon.
Theophane episcopo Minnias.
Lycasio episcopo Philadelphiæ.
Michael episcopo Troaes.
Gregorio episcopo Cydonum.
Joanne episcopo Daides.
Eustathio episcopo Hyrcanes.
Theopisto episcopo Hermocapyles.
Davide episcopo Helenopoleos.
Cyrione episcopo Lophi.
Theophylacto episcopo Apolloniadon.
Constantino episcopo Cæsareæ Bithyniæ.
Georgio episcopo * Basinopoleos. * Basilinopolitanos.
Leone episcopo Arisses.

Ni-

* Hujus versionis meliorem est Gybertus Longolanus, qui cum Colonia primus edidit an. 1540. Falso autem antiquam ea quibusdam existimata est: cum id opus sit hac tantum tantum interpretatione, quam Gratianus Pisanus, quem Gratianum vocant, ... Additunt omnes contra Iconoclastas & Iconomachos ... Opus nunc primo inventum, & a Graeco versum per G. Long. Hard.

ACTIO PRIMA.

Nicephoro episcopo Adranes Thraciæ.
Basilio presbytero, in locum Dascyliorum.
Nicetæ episcopo Mcles.
Neophyto episcopo Gordoseriobæ.
Leone episcopo Lobos.
Leone episcopo Afpendon.
Joanne episcopo Etennon.
Leone episcopo * Anyfi.
Constantino episcopo Zelon.
Mariano in locum Zalichi.
Gregorio episcopo Sinopes.
Georgio episcopo Nicopoleos.
Constantino episcopo Alemon.
Gregorio episcopo Amastridos.
Gregorio episcopo * Jonopoleos.
Nicetæ episcopo Dadybron.
* Theophilo episcopo Philadelphiæ.
Constantino episcopo Cratiæ.
Nicetæ episcopo Adrianopoleos.
Joanne episcopo Heracleæ Ponti.
Theodoro episcopo Comanorum.
Nicetæ episcopo * Rhyzei.
Nicephoro episcopo Clancon.
Leone episcopo Trocnadon.
Leone episcopo Corydalon.
Anastasio episcopo Pataron.
Georgio episcopo Myssiæ.
Stephano episcopo Arazon.
Theodoro episcopo Pinaron.
Nicodemo episcopo Candibon.
* Zikopolo Isot. Stauracio episcopo * Zenopoleos.
Leone episcopo Lamyron.
Stephano episcopo Cannon.
Constantino episcopo Tlon.
Joanne episcopo Gombos.
Petro diacono, & in locum Oryzandon.
Joanne diacono in locum Cartæ.
Georgio episcopo * Cybirres.
Basilio episcopo * Taborium.
Dorotheo episcopo Neapoleos.
Constantino episcopo Alabandon.
Gregorio episcopo Heracleæ.
Davide episcopo Jaffi.
Gregorio episcopo * Myliaffon.
* Mithrl. * Mylaffi.
Sergio episcopo Vigiliarum.
Joanne episcopo Myndi.
Stauracio episcopo Stadiæ.
Gregorio episcopo Stratonicæ.
Anthimo episcopo Hylarimon.
Theophylacto . . . . in locum Amyzonis.
Nicetæ episcopo Haliciarnassi.
Mariano . . . . in locum Cersamorum.
Theodosio episcopo Chonon.
Michaele episcopo Chersesopon.
* Elenitici. Pantaleone episcopo * Valeuciæ.
Georgio episcopo Peltorum.
Christophoro episcopo Aranapa.
Leone episcopo Eumenias.
Paulo episcopo Acmonis.
Gregorio episcopo * Timæni Theron.
* Timesti Strecum. Leone episcopo Scoputzanopoleos.
Leone episcopo Alves.
Nicephoro episcopo Lubdon.
Georgio episcopo Sozopolis.
Joanne episcopo Eucarpiæ.
Michaele episcopo Hieropoleos.
Nicetæ episcopo Neoliæ.
Nicephoro episcopo Promiæ.
Nicolao episcopo * Phyton.
* Python. Theophylacto episcopo Cynaboa.

A Nicetæ episcopo Augustopoleos.
Joanne episcopo Copyræ.
Georgio episcopo Mediæ.
Theophylacto œconomo & vicario * Ipsi.
Stephano delegato Trium.
Joanne delegato * Eftorion.
Constantino episcopo Ambladon.
Epiphanio episcopo Petion.
Sifinnio episcopo Limpariticis.
Michaele episcopo Papon.
Theodosio episcopo * Sagalassi.
Sifinnio episcopo Armæ, quæ est * Cibos.
Jona episcopo Cosnes.
Nicephoro episcopo Adadon.
Petro episcopo Pythias.
B Leone episcopo Baves.
Petro episcopo Selyciæ, quæ est Pisidiæ.
Leone œconomo & vicario Sozopoleos.
Matthæo episcopo Magydon.
Paulo episcopo Attaliæ.
Nicephoro episcopo Phoglon.
Leone episcopo Andadon.
Leone episcopo Sibyllon.
Manzone episcopo Pracanon.
Theodoro episcopo Gethmanopoleos.
Eustathio episcopo Cilindreon.
Sifinnio episcopo Muhodon.
Eustathio episcopo Langon.
Theophylacto episcopo Zenopoleos.
Constantino episcopo Dalfandi.
C Anastasio episcopo Lauxadon.
Sedentibus his in editissimo templo loco sanctissimæ ecclesiæ magnæ, quæ cognominatur Sophia, præfentibus simul & audientibus illustrissimis ipsis ac magnificentissimis senatoribus, Petronio glorioso consule & patricio, Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio athletæ & quæstore cruri militaris, pregreve religiosis archimandritis, gubernatoribus & monachis; depositis in medio & hinc inde positis evangeliis Dei codicibus, religiosissimi Sinifio insule episcopi dicere cœperunt: Dignum arbitramur antenomina & conventum hunc sanctæ & œcumenicæ synodo, sanctissimum fundatorem patrum & doctorum populum imperatricis urbis Constantinopoleos novæ Romæ, ad initium quæ deinceps trahabuntur, capitum perfici, & velati juxtam aperire, & quæ hoc loco decerant, prius explicare.

D Sancta synodus respondit: Sanctissimorum episcoporum voto fatisfiat.

Tarasius sanctissimus beatissimusque patriarcha Constantinopoleos dicere cœpit: Admodum sine temperiamus est nunc, prophetisam illam vocem, quam sæpe etiam ab ipso evangelio prædicatam audivimus, recitare: *Recta fient quæ loco obliqua erant, & ascensus in planum convertetur.* Cum Deo hujusmodi cuncta quæ cumque fiunt, prompte peragi possunt, quoniam illius voluntati consiliisque nemo obstare potest. Quamquam autem per insultum veteratoris hostis, qui hoc contra nos disseruit & convellat, disturbetur sanctam & catholicam ecclesiam, anni præteriti tempore, sub Kalendas mensis Augusti, in ipsa & regia civitate prædentibus nobis in sanctorum & omnibus fœcalis laudatorum apostolorum (quos recte Spiritus sancti tubas dicimus) templo, commota sit ingens hominum furor, furore & amaritudine plena, quæ manus in nos injicere tentavit, (à qua tamen divina gratia & favore sumus liberati)

Anno Christi 787. Hadriani P. P. L. Nicæna II. Constantini Imper. Irenæ Imper. 1318

ACTIO PRIMA. Cap. 1.

A ti, idque paucorum episcoporum fabidio, quorum vertigin, nemo ignorat, non plerique omnibus fint cognita) vifa fit obftaculum aliquod & vetuti remora injecta, ne verus imperatris fermo exaudiri & ftabilitri poffet: attamen clementiffimi noftri imperatores, qui a Deo gubernacula mundi acceperunt, cum recte fidei acerrimi propugnatores effint, malæ vero & minus fincere impugnatores, non potuerunt humanas dare oculis fuis, nec palpebris dormitantem, donec Dei taberna-culum, hoc eft, illius ecclefiam, in nnitatem redderunt, & pacem conventum eidem indixerint. Quæ de canfa confilio & divina voluntate rurfus in idem illud, quod tum agebatur, not congregeremur. Sed pofteriori illic Chriftus magnus omnium noftrum rex, qui folus largiter retribuere potefl, rependat illis. Nos vero vifi facerdotes ipfum auxiliatorem invocantes, & timorem illius amantes nobis infinguentes, futuramque judicium in eo confituentes, fuccinctis fuperciliis in veritatem ipfam mentes noftras defigamus. Et omnibus apoftolicis more fobrie ambulantes, ad æquilibrium cuncta examinemus, ut omnes qræ tionis vanitatem, contentionem & redundantiam, aliquam alienis parti fegetibus infentiffimi, fine aliqua prorrafinatione extirpemus, cum adversus veritatem fuppofuliem, & ecclefiæ repugnent. Nam quæ in ea facftenus tradita funt, non licet, Etiam & Non, fed etiam tantum funt in veritate, manentque infracta & minime ficulnea in gratum tempus. Et ita qui denuncian, quod porro inferatum non prævalebunt ei, mentiri nefcius eft. Et fi confidimus gratem effe coram confpectu Dei, adveniant, qua anno præterito contra veritatem refliterunt: & fi equidem eorum habet quod objiciat, aut contradicat, five aliam quamvis apologiam, intrepide loquatur. Sic enim omnis inquilitio manifeftabitur.

Confidimus fanctiffimum Conftantij, quæ eft in Cypro, epifcopum inquit: Si fanctæ & œcumenicæ fynodo, juxta ea quæ à fanctiffimo & beatiffimo patriarcha Tarasio dictæ funt, pieceatit, ingrediantur fanctiffimi epifcopi, qui in hac parte ad facram & œcumenicam fynodum convocati funt.

Sanctæ fynodus refpondit: Ingrediantur. Et ingreffi funt omnes poftati epifcopi. Deinde quæ que ingreffi clarifimi fenatores, dixerunt: Domini noftri optimi diploma facrum & venerandum ad facrofanctam omnem fynodum jufferunt defiderari, id audite.

Sanctæ fynodus ait: Confirmet Deus regnum optimorum noftrorum principum: & fimul Lacrimis vir clarifimus à fecretis, in manibus ferens facrum diploma, legere cœpit.

EPISTOLA IMPERATORIS AD SACRAM SYNODUM.

Conftantinus & Irene fideles Romanorum imperatores divina voluntate & nutu gratia, inftaque fanctæ noftræ imperi congregati fanctiffimis epifcopis in Nicæna fynodo.

JESUS Chriftus dominus noftter, verus Deus, veraque juxta Dei patris naturam fapientia, per illius in carne divinitatem, mirificamque œconomiam vindicans nos ab errore idolorum, noftram naturam liberando renovavit, cooperante illius congenere Spiritu fancto. Et primus fuftus fumnus facerdos, hujus appellationis redditi, nos confortes, o viri facerdotes. Hic igitur poftor bonus ille, qui eremum oviculam in humeris portans, hominem qui abovifi fine exciderat, reftitutaes in confortium angelitæ fuæ facrique mnnere virtutis, per fpeciofum nos redpmit, fofrens interfepti obftaculum, nimirum inimicitiam, in carne fua nobis pacificatur rationem vitæ ad gratiæ conceffit, ob id & conftitutæ angelitæ prædicat jubet: *Beati pacifici, quoniam ipfi filii Dei vocabuntur.* Hanc igitur ob beatitudinem, quæ nobis donata eft, mobilitatifque cauffa quæ Deus nos adoptavit, ut omnes nos noftra & pia majeftas, ad concordiam & pacem univerfum Romanum imperium erigere contendes, pregique tamen fanctarum Dei noftri omnipotentis Patrum quæ poftumentum & conftilio confervare intendimus, Sacerdotum que concordiam per omnia firmam & ftabilem effe defideramus. Sed pofteriori vifelicet in partibus, fepetentrionis, occidentis, & meridiei. Jamque adeftis Dei voluntate per pregides provinciarum, perque decretum fepiem fynodicas literas, mihi Tarafio a fanctiffimo patriarcha. Hæc eft enim a multis fæculis fynodica lex per univerfam ecclefiam, quæ a fecuffi per fæcula durabit evangelice inftituta, quæ hortatur & vetuti jufte vos fanctos viros facerdotes congregavimus, qui effe difpenfatores teftamenti illius per incruenta facrificia vocamini: quo recte fententium fynodorum determinationibus, judicium vefttum confirmetur, commiffque fplendor Spiritus fancti reluceat. *Nolo ifiqitur incertum accendere, potis eam fab fole dia, juxta verba domini, fed fupra candelabrum, ut omnes dei omnibus qui in ædibus funt.* Sic enim & olim a pili patribus noftris conftitutum deinceps obfervetur, ut fanctæ Dei ecclefiæ in pacifica contentione firmentur. Non aliter enim pro veritate depugnamus, pietatemque promotam cupimus: & pregreva ecclefiaftica ftatum "eam, quæ a principio obtinuit, legislationem & auctoritatem obtinere volumus, quam multitudinis conilifis non cupimus effe inftitutos, civilibique negotiis irrigitamur. Atque hæc in poftterum melius animo volventes, nunc multo facratiffimam non dubitavimus fumnis laboribus congregare fynodum. Damus quemque ut unicuique libertatem, ut fine omni formidine ea eloquatur, que fecum animo deliberavefit, quo veritas magis magifque elucet. Et fi quis ea, quæ dicuntur audiatur: Simul etiam ut ex multis ecclefiis diffidium auferatur, pacifique copulatio & conftantia in omnibus connectitur. Et fimulatque Paulus fanctiffimus patriarcha juxta divinam voluntatem carmen prefentem commutaturus erat, prefenique habitaculum derelictum, & ad fuperiora fedet commigiturus, tum vero ad dominum noftrum Chriftum, epifcopatui venaciuiavit, monachicam eligens vitam: nobis vero interrogantibus illum, qua de cauffa hoc fecifiet, refpondit, quod fi monteccuparam & preventus in epifcopatu hujus pie & regie civitatis fuiffet, etiam extra omnem ecclefiam cathoiicam refurgere cogeretur: quod ipfum in tempbras exteriores que diabolo & angelis illius parate funt, abducit. Dolebat enim fynodum quamdam hic indictam, qua fubrectere contendebat imaginum pifteas, quas fanctæ ecclefia catholica fervat & amplectitur, & ad memoriam pregfiguratorum fufcipit. Idipfum, inquiebat, eft quod animum meum commovet, quod meam conficientiam urget, quomodo judicium Dei effugere queam. At que cauffa eft, quamobrem ejufemodi viris commorari debeam, aut fimul cum illis verfari? Hæc vero & plura alia dicebus quoque noftris gloriofiffimis locutus eft, vitam pieiv fimile. Hanc igitur refponionem noftra regia majeftas animadvertens, horrebam, pieftertim cum & ab aliis antea audieramus hæreticam

Anno Christi 787. Hadriani P. P. L. Constantini Imper. Irenæ Imper. 1319

Matth. 5.

Matth. 16.

Matth. 5.

Luc. 15.

Matth. 5.

Matth. 5.

Matth. 5

ACTIO PRIMA.

cam esse horum hominum cogitationem, animo nostro deliberavimus, quidnam in hac re utile esset & facto opus: & consilium nostrum in medio proposuimus, ut repræsentato electo noviter patriarcha, finis contentionibus per illum imponeretur. Advocantes igitur viros negotiorum ecclesiasticorum haud imperitos, Christum vero verum Deum nostrum invocantes, & cum eis consilium capientes, quem ex omnibus dignissimum haberem, cui primas partes in hanc sacratissimam divinorum observantissimæ & regiæ civitatis nostrę cathedram deferremus, ut animo, concordique sententia Tarasius, qui nunc in sacrosancta dignitate nobis præsidet, dignus declaratus est. Hunc igitur ad nos vocantes, testimonium de illo & suffragia data exposuimus. Verum is nulla ratione acquiescere illis volens, reliquorum electioni assentiri respuit. Nobis vero perquirentibus, qua tandem causa obedire nollet principio quidem occasionem hanc attulit: majus esse summi sacerdotii cathedræ jugum quam illius humeris sustineri. Nos autem considerantes quod occasionem quæreret, nec auscultare nobis vellet, non destitimus virum solicitare, omnibusque viribus in eo perseveravimus, donec assensum nobis præberet, ut summi sacerdotii dignitatem assumeret. Contemplatus itaque nostram instantem & urgentem sedulitatem, causam recusationis nobis denunciavit: Quandoquidem, inquit, video & considero, supra petram Christum Deum nostrum fundatam ecclesiam nunc esse discissam, dissipatam & ruptam: nos quoque modo hoc, modo illud diversis animis loquentes, orientis autem unanimi fide præditos Christianos, nostros vero aliter animatos: cumque illi consentientes Christianos occidentis, nos e diverso in singulos dies ab omnibus illis anathematizari, universalem synodum postulo fieri, eorum omnium qui tum ex omnibus loci gubernatoribus a papa veteris Romæ, tum ab orientis summis sacerdotibus mitti possunt. Hæc ubi auribus nostris fuissent percepta, in faciem præsentium sacerdotum & clarissimorum nostrorum ducum, totiusque Christicolæ nostræ plebis, virum eduximus: & omnibus libertatem dedimus, ut si quid adversus virum haberent, dicerent, ut purgare sese posset. Illi vero hæc audientes, libenter hominem acceperunt, postulantes simul nostram pacificam & piam dominationem, ut synodum universalem indiceremus. Huic igitur petitioni annuere tum visum est, meoque nutu jussi convenire, imo ut verius loquar, Deo sic volente, nobis vero præeuntibus, congregavi vos. Quandoquidem autem ex universo terrarum orbe Deus vos conjunxit propriam voluntatem confirmare volens, depositis in medio sanctis evangeliis, veraciter & prudenter clamantibus, *Juste Judicate*: state firmi pietatis propugnatores, & omnem vaniloquentiam, nuperamque inductionem exscindere animo prompto contendite. Quemadmodum & Petrus apostolicæ sedis primus dux servilem & temerariam insaniam verberans, Judaici auditus instrumentum gladio amputavit. Extendentes igitur securim spiritus, omnem arborem ferentem fructum jurgii & ambiguitatis, & non ferendæ novitatis, aut erudito sermone transplantate, aut canonicis edictis conscindite, & in venturæ gehennæ ignem transmittite, ut corpus ecclesię omnibus suis partibus integrum, rationi conveniens & consentiens, auctoritatem traditionis patrum obtinens, item pax & tranquillitas spiritus conservetur, & totius nostrę Romanę reipublicę status in fidei quiete tranquilletur. Accepimus autem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romę literas per locum tenentes illius, Petrum religiosissimum

Joan. 7.

primatum presbyterum, & Petrum Deum colentissimum presbyterum præsidem monasterii, qui & nobiscum in concilio sedent; quas jubemus juxta synodicam consuetudinem publice legi: vosque omnes cum decenti silentio animadvertere. Post id etiam duos quaterniones umbilicis conclusos legetis, qui a summis sacerdotibus & viris sacris orientalis diœcesis, per Joannem religiosissimum monachum & assessorem patriarchicæ sedis Antiochenæ, & Thomam presbyterum & rectorem, qui nobiscum in concilio sunt præsentes, missi sunt, ut per eos cognoscatis, quænam sit catholicæ ecclesiæ sententia & judicium.

Sancta synodus respondit: Servet Deus imperium eorum, producat illorum tempora Deus: augeat dominus eos gratia.

Et adductus est Basilius religiosissimus Ancyræ episcopus, præterea Theodorus episcopus Myron, & Theodosius episcopus Amorii. Stantibus autem his in medio sacræ synodi, Basilius Ancyrę episcopus inquit: Quantum erat mihi in viribus, argumentum & certam persuasionem fidei in me suscipiens, patres, ego minimus vestrum servus, in catholicæ ecclesiæ defensionem processi.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Gloria sit Deo, qui cunctos servatos vult, & in cognitionem veritatis pervenire.

Basilius Ancyræ episcopus e libello sic cœpit legere: Ecclesiastica legislatio jam olim a principio canonice, & a sanctis apostolis, illorumque successoribus sanctis patribus & præceptoribus nostris, præterea sacris & universalibus synodis, reliquisque certis in locis celebratis conventionibus tradita est: qua omnis hæreseos passim suppullulantis suppressa est seges, & ad meliorem orthodoxumque sensum conversa, ut etiam per scripta testimonia stabilis ecclesiæ catholicę auctoritas adversus omnem heresim quę abnegata est, assumpta in locum orthodoxa fide deprehendatur. Hinc & ego Basilius episcopus Ancyranę civitatis, catholicam ecclesiam conjunctam & consentientem esse cupiens, Hadriano sanctissimo papę veteris Romę, Tarasio beatissimo patriarchę, sanctisque apostolicis thronis, Antiochię, inquam, Alexandrię, & [a] sanctę urbis, nec minus summis sacerdotibus & presbyteris cunctis orthodoxis hanc, quam descripsi, meam confessionem exhibere volo, insinuans me vobis, qui ex apostolica auctoritate potestatem habetis errata corrigendi & ignoscendi, id unum a congregatione vestra beata stipulando, ne quid ęgre feratis, quod serius accesserim: tarditatis enim est, & ineruditę meę pigritię, qui opus commissum non adimpleverim, cum omnibus viribus laborandum in orthodoxę ecclesię profectum mihi cognoscam: sed hęc inquam, tardissimi intellectus mei culpa est, ut ob id a Deo & beatitudine vestra juste postulem veniam.

[a] Hoc est Hierosolymitanæ. Binius

CONFESSIO CATHOLICA.

CREDO igitur & confiteor in Deum Patrem omnipotentem, & in unicum dominum Jesum Christum filium ejus unigenitum, & in sanctum Spiritum dominum vivificantem, Trinitatem consubstantialem, in throno eodem consedentem, in una deitate, potestate, & auctoritate adoratam & glorificatam, in unius sanctę Trinitatis, & domini Dei nostri Jesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacrę œcumenicæ synodi tradiderunt, hęc omnia sic confiteor. Universam autem hereticorum linguę incontinentiam

ANNO CHRISTI 787.

tiam abjiciens execror, quemadmodum ipsos sese reddiderunt execrabiles. Interpellans etiam intemeratæ virginis nostræ deiparæ, sanctarum cœlestium potestatum, omniumque sanctorum intercessionem: horum etiam sanctas reliquias cum omni honore suscipiens & amplectens, honorifice veneror, firmiter credens me illorum sanctitatis fieri posse participem. Eodem modo venerandas imagines, quæ œconomia Jesu Christi domini & Dei nostri, qui propter salutem nostram homo factus est, & inviolatæ virginis dominæ nostræ deiparæ, sanctorumque apostolorum, prophetarum, martyrum, & omnium sanctorum suscipio & amplector, eisque honorem debitum exhibeo. Abjiciens & execrans ex toto animo & corde congregatam ex depravata mente & insania, & appellatam septimam synodum, apud eos qui recte sapiunt, nimium quam juste & canonice ψευδοσύνοδον, hoc est, falsum conciliabulum appellatum, utpote ab omni pietate & religione alienam, & a Deo traditæ ecclesiasticę legislationi audenter & presfracte, ne dicam impie, oblatrantem, venerandasque imagines contumelia afficientem, jubentemque hasce medio sacrarum ecclesiarum tolli, cui præfuit Theodosius falso nominatus Epheli episcopus, Sisinnius item Pergę cognomine Pastillas: Basilius Pisidię improbus ille, cognomine Tricacabus: quorum vanus assecla, sed tamen miseratione dignus, Constantinus, qui aliquando fuit patriarcha. Hęc ita confiteor, & in his acquiesco. Ob id simplici corde & recto animi arbitrio, Deum testem citans, subjectas execrationes (hoc est, anathematismos) constitui.

ANATHEMATISMI.

I.

Christianorum accusatores & calumniatores, εἰκονομάχους, hoc est, imaginum demolitores, execror.

II.

Qui sacrę scripturę verba de idolis & gentilium statuis, ad venerandas Christianorum imagines exponentes trahunt, execratio.

III.

Qui venerandas & sanctas imagines non amplectitur, execratio.

IV.

Qui asserunt Christianos, ut Deos imagines adorare, execratio.

V.

Qui favent ex animo violatoribus & ignominia afficientibus sanctas imagines, execratio.

VI.

Qui preter Christum Deum nostrum dicunt alios esse, qui nos liberarunt a cultu idolorum, execratio.

VII.

Qui doctrinas sanctorum patrum, & traditionem catholicę ecclesię contemnunt, quique causantur, & voces Arii, Nestorii, Eutychis, & Dioscori jactant, dicentes quod nisi satis ex veteri & novo testamento instructi essemus sanctorum patrum, sacrarum sex synodorum doctrinas, & catholicę ecclesię traditiones non sequeremur, execratio.

VIII.

Qui audent dicere catholicam ecclesiam aliquando idola suscepisse, anathema.

IX.

Qui inquirunt diabolicarum insidiarum inventum, sacrarum imaginum culturam, & edificationem, nequaquam autem sanctorum patrum nostrorum traditionem, execratio.

Hęc quidem sic confiteor & approbo, & ex tota anima, corde & mente demonstro. Quod si autem, sive ex calumnia, sive ex instinctu volens nolens ullo tempore ab his a me prius confessis descivero, aut perverso animo discessero, alienus sim & a Deo Patre & Filio & sancto Spiritu, a catholica ecclesia, & omnibus sacratis actionibus. Custodiam autem hęc omnia, & secundum divinos canones sanctorum apostolorum, & beatorum patrum nostrorum, ab omni corruptione & turpi lucro.

ACTIO PRIMA.

Tarasius beatissimus & sanctissimus patriarcha dixit: Omnis sacratus cœtus Deo det gloriam, & gratiarum actionem rependat, propter hanc confessionem tuam, quam præstitisti catholicę ecclesię.

Sancta synodus respondit: Gloria illi Deo qui concordat dissidentes. Et in medium accedens Theodorus pientissimus Myron episcopus, dixit.

Et ego peccator & indignus, multa investigavi & inquisivi, id quod optimum est eligere cupiens. Deum precor & vestram beatitudinem, ut cum reliquis omnibus sanctę ecclesię catholicę adjungar & conglutiner.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriarcha dixit: Gratum proculdubio & per quam liberale apud Deum, resipiscentes suscipere.

Theodorus episcopus religiosissimus Myron, priori libello correspondentem suum quoque legit.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Et pro pientissimo Theodoro episcopo Myron, gratiarum actiones Deo agamus.

Euthymius beatissimus Sardensium episcopus ait: Benedictus Deus qui illum ecclesię conjunxit.

Et adductus est Theodosius pientissimus episcopus Amorii, & inquit: Sacratissimi, Deumque colentissimi domini hujus sanctissimę synodi, etiam ego peccator & seductus multa mala adversum venerandas imagines pręter veritatem blateravi: quare nunc agnoscens culpam, & condemnans meipsum execror, idipsum porro facturus quod male dixerim, & in mundo hoc docuerim: precor autem & obtestor sacram synodum vestram, ut in reliquum Christianorum numerum & me licet indignum vestrum famulum recipiatis.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Plurimam cordis contritionem explicuit religiosissimus Theodosius: quamobrem receptu dignus est.

Sancta synodus ait: Secundum sacros canones dignus est.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Si nulla res alia canonice prohibet, dignus est.

Theodosius religiosissimus Amorii episcopus proprium libellum sic ipse legere cœpit.

Sanctæ huic & universali synodo, Theodosius ego Christianorum minimus, sic confiteor: In primis approbo, suscipio, saluto & veneror, ante omnia intemeratam domini Jesu Christi veri Dei nostri imaginem, & ejus quæ ipsum sine semine peperit, sanctæ matris virginis, cujus etiam auxilium, protectionem & intercessionem nocte, diuque, ut peccatori mihi subveniat, invoco, ut quæ eam potestatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Christo Deo nostro: Qui etiam sanctorum & multis rationibus prædicatorum apostolorum, prophetarum, martyrum, patrum & eremum colentium imagines suscipio & veneror, non ut deos (absit) verum mentis meæ affectum & desiderium, quo in illos affectus sum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obtestor, ut ad Deum pro me intercedant, quo in oculis ejus misericordiam in die judicii consequar. Eadem ratione & reliquias sanctarum veneror, & honore prosequor,

ACTIO PRIMA.

quor, & faluto, veluti athletarum & certatorum pro Christo, quique gratiam a Deo consecuti sunt, & remedia præstare, morbos curare, dæmones ejicere, quemadmodum Christiana ecclesia veluti pæ manus accepit a sanctis apostolis & pontifice usque in præsens sæculum. Proho similiter, quia a primordio recepta tradantur imagines, principio Jesu Christi domini nostri, & sanctæ deiparæ virginis, fire ex aura, sive ex argento, sive colorum ductibus, sive quacumque materia exprimantur. Ut omnibus manifesta fiat ejus in carne œconomia. Neque difficili ratione probantur a sanctorum & omnibus sanctis apostolorum, propheta rum, martyrum gesta, politiæque: ut in omnium oculis præsta & certamina, quæ pro Christo subierunt, fuerant, ejusque id in compendiosum veluti scriptorum, narrationem & eruditionem popoli, maxime simplicioris. Nam si impetratorum vexillis sanctioribus hæc imaginibus in certatores & provincias missis, omnis populus cum ceris & suffumentis odoratis occurrunt: quanto ipsius est in Christi Dei nostri ecclesiis imagines servatos nostri Dei, & intemeratæ matris ejus, sanctorum etiam omnium patrum & piorum ergo? Quemadmodum D. Basilius inquit: Verum etiam in bello fortis virorum factorum & historici scriptores & pictores fæpe denotant: hi quidem oratione eromantes, hi vero in tabulis depingentes, quique etiam mutuo ad virtutem excitantur. Idem ait: Quantum tibi laboradum sit, ut unum aliquem e sanctis inventis, quem puduit Christi? Et Chrysostomus ait: Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtenditur, fed & post mortem viventibus funt potentiores. Aliaque multa quæ dici vix queunt. Et ob id obtefor vos sancti Dei, & exclamo: *Precor in conspectu ejus coram vobis*: fusciplite me, ut Deus recepit prodigum, meretricem & latronem. Quæritote me, quemadmodum ovem perditam quæsivit Christus, quam & humeris fustulit. Contingat mihi gratia in oculis Dei, sanctorumque ejus angelorum, ut per pœnitentiam salutem consequar, dum vos domini sancti pro me intercediti.

Ioan. Chrys.

Eccl. 15.

I.

Anathemas ejusdem Theodori.

Qui venerandas imagines non venerantur, anathema.

II.

Qui in sanctas & venerabiles imagines blasphemias congerunt, anathema.

III.

Qui traducere & maledicis verbis incestere audent venerandas imagines, aut eadem rejicere, anathema.

IV.

Qui ex animo Christianorum populum non docent venerationem sanctorum & honorabilium imaginum omnium sanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema.

V.

Christianorum accusatoribus, aut iconoclastis, hoc est, imaginum demolitoribus, anathema.

Sabas religiosissimus presbyter Studii dixit: Justa apostolicas ordinationes & sacras universales synodos, digna est ut recipiatur.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit: Qui olim erant orthodoxæ fidei calumniatores, nunc veritatis præcones existunt.

Constantinus beatissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Multas mihi lacrymas libellus piissimi Ahoritæ episcopi excussit.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Si vis debitur synodo, in fedes suas recipiantur.

Religiosissimi monachi dixerunt: Quemadmodum sacra concordant synodi, ita qui ex hæresi ad nilenum mentem redeunt, ita quoque nos illos recipiamus.

Sacra synodus respondit: Placet nobis omnibus. Constantius Basilius Ancyræ, Theodorus Mopsuæ, & Theodosius Amorii, religiosissimi episcopi in fedibus suis & cathedris jussi sunt residere.

Euthymius religiosissimus Sardorum episcopus ait: Deus orthodoxum induxit.

Sacra synodus respondit: Orthodoxus adsit synodo, pater patrum.

Post eum autem inducti sunt Hypatius religiosissimus Nicænæ episcopus, Leo Rhodi, [*Gregorius* *Cumæ*] Pisidiæ, Gregorius alter Pessinuntos, Leo alter Ionii, Nicolaus Hierapolos, Leo alter Carpathi, religiosissimi episcopi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non possum fatis mirari, nobis ecclesiastici, non prophetarum: ut eum consederationes inierintis, non ex spiritu ejus, nuper concurrentes eam & latentes, quo veritatem fulcrunt: fiquidem vero ex imprudentia id fecistis, date rationem ignorantiæ vestræ: si vero falsa ratione indulti, adducatur ea, ut ab omnibus exaditur. Certum enim est ipsi fed, fanctum hanc eorum complexiones & controversias vestras, auxiliante & propugnante, quæ nimquam vinci potest, veritate, diffolvendas diffolutasque, & confringendas confractarum, et falfos nexus, injustisque, & qui nullius veritatis argumentum in fe continent.

Leo religiosissimus episcopus Rhodi inquit: Peccavimus & coram Deo, & coram ecclesia, coramque hac fancta synodo. Imperitia autem nos excidere a veritate compulit, neque quidquam quod in defensionem adducere possimus, habemus.

Gregorius episcopus Pessinuntos inquit: Secundum fidem a fanctis apostolis nobis traditam, fic confitemur & servamus.

Tarasius fanctissimus patriarcha inquit: Si quæ ratio eft apud vos, quemadmodum vobis dixitum eft, adducatur.

Hypatius ejusque complices dixerunt: Nihil eft, ter fancti patres, quod loquamur. Secundum ignorantiam & insipientiam fermones locuti.

Tarasius fanctissimus patriarcha ait: Quæ vos ratio ad veritatem redire cogit?

Hypatius ejusque complices dixerunt: Sanctorum apostolorum, patrumque nostrorum doctrina.

Gregorius religiosissimus Pessinuntum episcopus ait: In Antiochena synodo fanctorum apostolorum dictum eft: Servatos non debere amplius ad idola aberrare, fed certandum effe ante columnam Dei hominisque Jesu Christi domini nostri. Sed & divus Isidorus Pelusiotes dixit, *τοῦ λόγου εἶναι, ἢ τὸ εἶναι ἡμᾶς* Hoc eft, Templi nulla ratio, quod non omatur imagine.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus inquit, Cundta pie & vere loquimur, etiamsi indigni & peccatores simus. Ex legali, prophetica, apostolica, patrumque traditione instructi sumus, hanc esse veritatem, pietatemque, ut in sanctis ecclesiis venerandæ imagines colantur, docente item multorum annorum consuetudine, ab apostolorum temporibus hucusque probatarum & hæ pertinaci fumus.

Tarasius fanctissimus patriarcha inquit: Quo pacto cum fuerit decem aut octo annos episcopus, non potuisti hucusque in eam persuasionem venire?

Leo reverendissimus episcopus ait: Quandoquidem multis temporibus malitiis duravit, dativit & improba doctrina: cumque hæc perfeverantes ob nolitia peccata, declinate non a via veritatis

ACTIO PRIMA.

A tur, non receperit, fed rejicit, deponitor. Siquidem Christum offendit, qui gaudium in cœlo super peccatorem resipiscentem obtinet dixit.

Sabas religiosissimus vit, & qui cum eo erant, inquit: Hoc certe manifestum & clarum eft, & ab omnibus receptum, debere videlicet peccatorem unumquemque resipiscentem ab ecclesia recipi.

Tarasius fanctissimus patriarcha inquit: Eft & alter canon eadem de re.

Idem divinorum amantissimus notarius legit.

Sacra synodi Nicæni canon tertius.

De his qui fe Catharos, id eft, puros nominarunt, fi ad communem catholicam & apostolicam B ecclesiam ejusque eum eft fanctæ & magnæ synodo, ut accepta manus impositione in clero fic maneant. Præ omnibus autem his curandum, ut confessionem fuam exponant, quibus exhibeant: videlicet ut ecclesiæ catholicæ dogmata fufcipiant & fectentur, nimirum communionem ineuntes cum his qui secundas nuptias affectionem quæ in perfectione lapsi funt; quibus tamen fpatium temporis præfcriptum eft, ut in omnibus ecclesiæ catholicæ & apostolicæ dogmata fequantur. Ubicumque autem illi ipfi fere in vicis, five in civitatibus inventi fuerint, modo per manuum impositionem ordinati fuerint, in clero reperti, in eodem ordine maneant. Et quæ deinceps

Theodorus religiosissimus episcopus Catanes C dixit: Ad hæresim iftam lectus canon nihil facit.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Imo ad quæsuncque hereses pertinet.

Epiphanius religiosissimus diaconus fanctissimæ ecclesiæ Catanes, quæ eft Siciliæ provinciæ, vicariatus Thomæ episcopi Sardiniæ, ait: Hic canon de hæreticis Catharis datus eft.

Tarasius fanctissimus patriarcha inquit. Modo igitur & nos renafectem hæresim quomodo debemus recipere.

Joannes Dei gratiæ orientissimus, loci servator apostolici throni orientis, ait: Hæresis quemvis etiam hominem ab ecclesia separat.

Sanctæ synodus ait: Hoc notissimum eft.

Religiosissimi monachi dixerunt: Canon jubet, *χειροθεσίαν*, id eft, ordinationes recipi.

Tarasius fanctissimus patriarcha respondit: Quonam modo intelligitis hoc ipsum verbum *χειροθεσίαν*.

Religiosissimi monachi ajunt: Domine, doctrina etiamnum opus habemus.

Tarasius beatissimus patriarcha inft: Fieri potest, ut *χειροθεσία*, id eft, manus impositio, pro benedictione accipiatur, non pro ordinatione.

Christissimi duces dixerunt: Si nihil aliud vetat, ob eorum iftum refipiscentiam, justa canones recipiantur.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit: Iaveftigemus & alienos canones de reliquis hæreficis.

Sancta synodus dixit: Id omnes rogamus, veniant canones.

Idem ifte ftudiofissimus notarius legit.

Sacra & œcumenica Ephesina synodi canon tertius.

Si qui in qualibet civitate clericorum a Nefforio, quique illius dogmas fequuntur, prohibiti fint, ut a minus rebe fenferint, hos, ut gradum proprium recipient, justum censuimus. Quicumque autem clerici universali & orthodoxæ

Canon fanctorum apostolorum quinquagesimus tertius.

Si quis presbyter cum qui a peccato convertitur.

Concil. General. Tom. VIII.

Kkk 2 syno-

+ Forte, ut ex minus rebe. Hard.

synodo consentiunt, & nunc & in futurum etiam quovis tempore jubemus, ne omnino episcopis a sacris canonibus & orthodoxa fide deficientibus & absistentibus, eaque transgredientibus, subjiciantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Manifestior canon hic de eo articulo quem quærebamus. Legantur & reliqui canones.

Stephanus venerabilis monachus, & librorum custos sacri patriarchatus, dixit: In manibus sunt epistolæ beati patris nostri Basilii de prædicto argumento, num recipiendi sint in sacrum ordinem, qui ex hæresi revertuntur. Has, si vultis, lecturus sum.

Sacra synodus respondit: Legantur.

Stephanus monachus legere cœpit.

Ex prima ad Amphilochium canonica epistola beati patris nostri Basilii.

Eorum qui Encratitæ nominantur, versutiam operæ pretium est considerare. Siquidem, ut seipsos reddant ne ab ecclesia recipiantur, ausi sunt proprium baptisma occupare. Unde & suam quoque consuetudinem falsam reddiderunt. Quandoquidem autem nihil expressum de his neque constitutum est, arbitror, non esse nobis inconveniens eorum baptisma irritum & vanum asserere. Et si quispiam ab illis fuerit assumptus, si ad ecclesiam redierit, baptizandus est. Quod si autem illud ipsum universali ordini videbitur impedimento futurum, ad consuetudinem provocandum est. Et patres qui apud nos rerum ecclesiasticarum dispensationem habent, sequendi sunt. Suspicor autem, ne austeritate sententiæ tardiores ad baptizandum redditi, impediantur, ne minus (alioqui servandi) baptisma consequantur. Si vero illi baptismum nostrum servant, nihil nos angat: non enim illis in gratiæ retributione obnoxii sumus, sed canonibus exacte serviendum est. Omni autem ratione conforme sit, eos qui ad eorum baptisma accedunt, jungi fidelium modo, & ita ad mysteria accedere. Novi vero quod fratres, qui cum Izoe & Saturnino, quique ex eo ordine sunt, conveniunt, in episcoporum sedem receperimus. Ut etiam nunc qui ejus sunt ordinis, disseparare ab ecclesia nequeamus, qui canonem quemdam, qui de communicatione cum iis agit, ex episcoporum traditione ediderimus.

Venerabiles monachi dixerunt: Petimus, ut & afferatur divi Athanasii ad Rufinianum epistola.

Sancta synodus respondit: Fiat juxta venerabilium monachorum petitionem.

Interea Leontius vir clarissimus a secretis, dixit: Legantur ordine & reliquæ divi Basilii epistolæ.

Stephanus venerabilis monachus & librorum custos recitavit.

Ex epistola beati patris nostri Basilii ab Evaisenos.

Quos vero nuper ex Galatia transmiserunt, ut libertatem recuperandi episcopatum consequantur, tales sunt, quales eos esse noverunt, qui cum illis vel exiguo tempore convixerunt. Iterum: Quod si autem dicunt se resipuisse, doceant per scriptum suam resipiscentiam, & execrationem fidei quam Constantinopoli susceperunt. Præterea ab hereticis separent se, & simpliciores minime decipiant.

Ex ejusdem ad occidentis episcopos epistola.

Eorum etiam qui me non parum afflixerunt, Eustathius unus est: is, inquam, qui ex Sebastea Armeniæ minoris oppido natus est, quique olim Arii discipulus comesque individuus extitit, cum is Alexandriæ inclaruisset, & impias in unigenitum blasphemias meditaretur, quo tempore etiam inter verissimos & maxime germanos viri illius discipulos numeratus est. Posteaquam autem ad sua reversus est, beatissimo episcopo Hermogeni illum accusanti, & de perverso dogmate reprehendenti, sanioris fidei confessionem tradidit, atque ita manus impositionem ab eo nactus, postquam ille dormivit, confestim ad Eusebium episcopum Constantinopoleos (quo per ea tempora nemo magis Arii dogma tutabatur) fugit. Illinc etiam iisdem fere de causis expulsus, iterum in patriam rediit, defensionem afferens, impiam suam mentem callide celans, verbaque non iniqua, sed quæ recta sapere videbantur, prætexens. Episcopatum autem facile consecutus, confestim induxit animum ad execrationem consubstantialitatis conscribendam, in eo conventiculo quod Ancyræ ab ipsis habitum est. Illinc autem in Seleuciam profectus, ea quæ cum illis qui ejusdem sunt dogmatis, conscripsit, omnibus notum est. In Constantinopolitana autem urbe, consensit iterum cum iis, quæ ab hæreticis erant proposita, ita ab episcopatu dejectus, quod scilicet in Melitena jam antea fuerat depositus, ipse sibi viam qua in pristinum statum revocari posset, (nimirum reditum ad nos) excogitavit. At quæ fuerint illi a beatissimo episcopo Liberio proposita, quæque ipse composuerit, ignoramus. Hoc unum scimus, epistolam qua restitueretur, ab illa Tyanensi synodo exhibitam: qua etiam in locum est restitutus.

Lecta etiam est ad Terentium comitem ejusdem beati patris nostri epistola, in qua significavit pater idem communicationem & receptionem Eustathii, qui ab hæresi fuerat reversus.

Stephanus venerabilis diaconus & loci servator sancti patriarchici secreti, legere cœpit.

Ex definitione œcumenicæ synodi tertiæ, quæ contra impios Messalianos, hoc est, Euchitas habita est.

Placuit omnibus nobis, & Dei amantissimis episcopis Valeriano & Amphilochio, omnibusque Pamphyliæ & Lycaoniæ provinciarum venerabilibus episcopis, ea quę in synodica charta descripta sunt, omnia conservare, neque ulla ratione transgredi, firmatis similiter quæ in Alexandria acta sunt, ut quicumque per quamvis provinciam Messaliani, hoc est, furiosæ hæreseos cultores extiterint, sive etiam in suspicionem venerint ejuscemodi morbi, sive clericorum de numero fuerint, sive ex laicis, inquiri & excommunicari. Quod si autem aliquis illud ipsum dogma fuerit execratus, siquidem clericus extiterit, in ea ordinatione permaneat: si vero laicus, in ecclesiæ communionem recipiatur.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchici secreti, legit.

Beati patris nostri Cyrilli archiepiscopi Alexandriæ epistola commendatoria ad Maximum Alexandrinæ ecclesiæ diaconum.

Didici a dilecto anachoreta Paulo, tuam pietatem religiosissimi episcopi Joannis consuetudinem, & in hunc diem usque recusavisse, quod in Antiochensium fortasse ecclesia sunt etiamnum aliqui, quibus aut Nestorii dogma placeat, aut aliquando placuerit, sed nunc abstinere cœpiste. Probet igitur tua benevolentia, num illi ipsi nude & irreverenter congregentur, Nestorianaque & sapiant, & apud alios loqui ausint, numve aliquando conscientiam cauterio ustam habuerint. Arbitror enim eos nunc congregari, ut simul resipiscant qui in eodem erant errore deprehensi, quia forte apud alios delictum fateri non ausint. Solent enim pleraque talia apud deceptos fieri. Quod si autem jam videas eos congregari in recta fide, malorum oportet te oblivionem præteritorum inducere. Malumus enim eos videre negantes, quam inverecundo animo collaudantes Nestorii improbitatem. Igitur ne contentiones dicamur amare, religiosissimi episcopi Joannis familiaritatem amplectamur, hoc illi indulgentes, & ecclesiasticæ œconomiæ causa nec simus tam exacti exploratores in eos qui ad mentem redierunt. Res enim commoda administratione, multaque (ut dixi) diligentia indiget.

Ejusdem ad Gennadium presbyterum & archimandritam epistola.

Intensam tuam erga pietatem affectionem non jam nunc, sed multis ab hinc annis cognovi: plurimum autem ea de causa studia tuæ vitę, diligentiamque commendo. Est tamen cum administrationem rerum aliqui transgrediantur, extraque limites paulo plus quam oporteat, ferantur, quo majus lucrum consequantur. Quemadmodum illi qui mare navigant, exoriente tempestate & fluctibus concitatis, ita ut navis periculum timeant, onera quædam in mare dejiciunt, ut reliqua conservent: sic & nos in nostris rebus facere oportet, cum non liceat exacte omnes ad salutem perducere, subinde aliquem conniventer relinquimus, ne universorum jacturam & damnum patiamur. Hæc autem scribo, quod inaudierim te ægre affectum esse adversus beatissimum & piissimum nostrum comministrum Proclum episcopum, quod in communionem Æliensium episcopum receperit, quem Palæstinæ ecclesiæ statuta præsidem non agnoscunt. Ad effrenem autem hujus negotii cupidinem vana quædam ambitio excitat, quæ procul dubio finem amarum est assecutura. Itaque nequaquam velim tuam pietatem fugere familiaritatem cum beatissimo & piissimo Proclo episcopo. Siquidem eadem illius sanctitati, mihique sententia est, neque hujus dispensationis modus cuiquam prudentium displicuit.

Lectis his, monachi dixerunt: Si jusserit sancta synodus, afferatur ad Rufinianum beati patris nostri Athanasii epistola, & legatur.

Sancta synodus dixit: Satisfiat petitioni religiosorum monachorum.

Stephanus præfatus monachus inferens in manibus librum, legere cœpit.

Divi Athanasii ad Rufinianum.

Domino dilecto, & desideratissimo comministro Rufiniano, Athanasius in domino salutem, & post alia: Quandoquidem studiose & ecclesiastice (hoc enim tuæ pietati iterum convenit) de iis, qui necessario redacti sunt, nec per improbam fidem sunt corrupti, inquisivisti, eaque de re ad synodos & alios scribere voluisti, ut animi sententiam de iis explicarent, velim mi domine desideratissime sic habeas. In primis cum a vi cessatum esset, synodusque præsentium & eorum qui longinquas regiones incolebant, episcoporum haberetur, nec modo comministris, qui per Græciam passim habitant, verum etiam in Galliis & Hispania: communi decreto placuit, ut & hic & ubique gentium, quicumque lapsi fuissent proprio arbitrio, & antesignani fuissent impietatis, si resipiscerent, ignoscendum quidem illis, verum non restituendos in cleri numerum: qui vero non auctores, sed necessitate & violentia compulsi fuissent, visum est illis quidem ignoscendum, & in cleri locum restituendos, maxime cum probabilem defensionem & excusationem dederint. Atque hec quoque œconomice & rationabiliter factum videtur. Nam ipsi quidem animo statuerant, non velle ad impietatem delabi: verum quoniam impiissimi quidam eorum causa statum ecclesiæ ad seditionem trahebant, duxerunt longe satius esse, vi compulsos se concurrere & onus gestare, quam populum perdere. Hęc cum afferrent, visi sunt nobis non absurda respondisse, quando & in occasionem facti, exemplo Aaron fratris Moseos se defenderent, qui in eremo populi transgressionibus acquievit, defensionem habens, ne populus in Ægyptum reversus, idolorum cultui iterum se manciparet. Videbat enim si in eremi vastitate substitisset, futurum ut paulatim ab impietate regrederetur, in Ægypto autem nullam esse ad impietatem regressus viam. Hac de causa clero per ea tempora ignotum est. Qui vero in errorem seducti erant, & violentia huc compulsi, data quoque iis communio est: quemadmodum hęc & Romam scripta sunt, Romanorumq; ecclesiam omnia comprobasse constat. Hęc quoque tuę pietati confidenter scribo & significo, quo pietas tua ea quæ decreta sunt, hoc modo amplectatur.

Sabas & qui cum eo aderant monachi dixerunt: Non hæc solummodo D. Athanasii vox est, verum etiam synodorum, propterea quod inquit, idem pater ipsos quoque Romanos, totamque Gręciam idem comprobavisse. Definit autem eos qui ex heresi ad pristinam mentem redeunt, suscipiendos ad pœnitentiam, verum sacerdotii dignitatem minime illis restituendam.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Non de quovis hæretico redeunte ad mentem, recipiendo beatus pater statuit, sed de eorum principibus & antesignanis, quique in sua hæresi veluti deliciantur & se oblectant, verbisque artificiosis veritatem ipsam fucare student haud aliter ac orthodoxi cum libertate solent, ipsi autem sententiam scripturæ perversæ explicant. Verum iterum recitetur eadem epistola ad Rufinianum.

Epistola ejusdem patris.

Lecto autem loco, in quo beatus pater lapsis veniam dat impietatis, sed qui pręcipui hereticorum fuerunt, negat restituendos in ordinem sacerdotalem: qui vero antesignani non fuissent, sed vi & necessitate ad impietatem coacti, ignoscendum quidem illis, & in cleri locum restituendos, quod justam excusationem afferrent.

Venerabiles monachi dixerunt: En quemadmodum in principio diximus, sic est: siquidem beatus pater eos qui ex hæresi revertuntur, in sacerdotii dignitatem non recipit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videmini mihi mentem patris non intelligere, quandoquidem eos qui non fuere auctores hæreseos, vi autem compulsi sunt, recipit ad pristinam dignitatem: solummodo vero pręcipuos atque adeo parentes, sive auctores heresum, a dignitate sacerdotii recipienda excludit, recte profecto, justeque id pronuncians.

Et rursum.

Insignem pugilem D. Athanasium ecclesia novit, utpote qui Romam usque varia persecutione ab Arianicę hereseos principibus coactus, deinde inhoneste isthinc fugatus, cum rediisset

ACTIO PRIMA.

diisset in Græciam, passimque per ecclesias oberraret, adversarii illius pro tempore veluti ad meliorem mentem reversi, cum illo conjuncti sunt: verum illo recedente, confestim solita audentia ad pristinam hæresim reverterunt, piosque omni ratione persecuti sunt. Hac igitur ratione arbitror beatum patrem dixisse, ad sacerdotii dignitatem ejusecemodi non recipiendos: utpote a quibus cum ipse, tum reliqui orthodoxi nihil præter gravia expectarent.

Sabas religiosus monachus inquit: Profecto vir erat, qui facile malorum obliviscebatur.

Tarasius sanctissimus patriarcha respondit: Clarum hoc est, non enim alicui mortalium malum pro malo retribuit. Verum propter zelum Dei & confirmationem ecclesiæ, humanitate sua & benignitate insita non potuit uti, nisi ad justitiam Dei tuendam, vindicandamque.

Joannes venerabilis presbyter monachus, & locum retinens orientalis diœceseos, dixit: Recte hoc statutum in confirmationem audientium explicatum est. Monachi respondentes dixerunt: Verum vi adactos & compulsos beatus pater admittit: dicant igitur hi, an vim passi sint, an adacti sint, ut a veritate desciverint.

Hypatius, ejusque complices episcopi dixerunt: Nos violentiam nullam sustinuimus, neque adacti sumus, sed in hac heresi nostra nati sumus & conversati, & vitam diu egimus.

Theodorus piissimus episcopus Catanæ, quique aderant illi Siculi episcopi, præterea Epiphanius civitatis Catanæ diaconus, & vicarius Thomæ episcopi Sardiniæ, dixerunt: Qui hactenus lecti sunt beatorum patrum canones, de Novatianis, Encratitis & Arianis dati sunt: hujus autem hæresis magistros quo loco habebimus?

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Invenimus & Manichæos respuisse imagines, sed & præter hos Marcionistas, & illos qui confundunt naturas Christi; quorum princeps Petrus Fullo: præterea * Xeneum Hierapolitanum, sed & Severum, aliosque hereticos.

* Xenajam

Epiphanius venerabilis diaconus sanctissimæ Catanes ecclesiæ, & vicarius beatissimi Thomæ archiepiscopi Sardiniæ, inquit: Minor ne est, quæ nunc novata est hæresis, an major illis quæ hactenus fuere?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: malum perpetuo idem est & equale: maxime autem in rebus ecclesiasticis, in quarum decretis, cum parvis tum magnis, errare idem est: siquidem in utrisque lex divina violatur.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens thronorum orientalium, dixit: Heresis ista omnibus heresibus pejor est, malorum omnium pessima: utpote que œconomiam servatoris nostri subvertat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ducit nos in rectam viam id, quod a beato patre nostro dictum est: si nulla alia subsit causa, recipiantur venerabiles episcopi.

Sancta synodus dixit: Legantur & reliqua canonicarum institutionum.

Constantinus venerabilis diaconus, & notarius sacri patriarchatus, legit: Ex actis sancte & universalis quarte synodi Chalcedonensis.

Orientales & qui cum illis erant piissimi episcopi exclamarunt: Peccavimus omnes, omnes veniam precamur. Et rursus Thalassius, Eusebius & Eustathius, venerabiles episcopi dixerunt: Omnes erravimus, omnes veniam petimus.

Et exurgens piissimus episcopus Juvenalius transgressus est in alteram partem, & adjunxit se pœnitentibus. Et exaltata voce orientales, quique cum his erant religiosissimi episcopi clamaverunt: Bono omine Deus huc te adduxit: Orthodoxe, recte venisti.

ANNO CHRISTI 787.

Et post alia plurima piissimi Illyrici episcopi dixerunt: Omnes lapsi sumus, omnes veniam precamur.

Sabas venerabilis monachus & prefectus * studiorum, inquit: Si visum est sancte synodo, videamus ordinationem eorum, quos recipimus, num sint ab hereticis, an minus.

* Studii seu Studitarum.

Sancta synodus dixit: Queratur deinceps de electione.

Antonius venerabilis monachus ex libro ecclesiastice historie Rufini Romani presbyteri legit. Lib. 1. c. 1.

Pergit interea Eusebius Alexandriam, ibique confessorum concilio congregato, pauci numero, sed fide integri & meritis multi, quo pacto post hereticorum procellas & perfidie turbines tranquillitas revocaretur ecclesie, omni cura & * deliberatione discutiunt. Aliis videbatur fidei calore serventibus, nullum debere ultra in sacerdotium recipi, qui se utcumque heretice communionis contagione maculasset. Sed qui imitantes apostolum, querebant, non quod sibi utile esset, sed quod pluribus; vel qui imitarentur Christum, qui cum esset omnium vita, pro salute cunctorum humilians se descendit in mortem, quo scilicet inveniretur & in mortuis vita; dicebant melius esse, * humiliare paululum propter dejectos, & inclinari propter elisos, ut eos rursus erigerent, nec sibimet solis puritatis merito cœlorum regna defenderent, sed esse gloriosius, si cum pluribus illuc mererentur intrare. Et ideo sibi rectum videri, ut tantum perfidie auctoribus amputatis, reliquis sacerdotibus daretur optio, si forte velint, abjurato perfidie errore, ad fidem patrum, statutaque converti, nec negare aditum redeuntibus, quin potius de eorum conversione gaudere; quia & ille evangelicus junior filius paterne depopulator substantie, sed in semetipsum reversus, non solum suscipi meruit, sed & dignus paternis complexibus deputatur, & annulum fidei recipit, & stola circumdatur: per quam quid aliud, quam sacerdotii declarantur insignia? nec probabilis extitit apud patrem senior filius, quod invidit recepto: nec tantum meriti habuit non delinquendo, quantum note contraxit non indulgendo germano.

* liberatione.

* humiliari

Luc. 15.

Cum igitur hujuscemodi sententiam ex evangelica auctoritate prolatam, ordo ille sacerdotalis & apostolicus approbasset ex concilii decreto, Asterio ceterisque qui cum ipso erant, orientis injungitur procuratio, occidentis vero Eusebio decernitur. Additur sane in illo concilii decreto etiam de Spiritu sancto plenior disputatio, ut ejusdem substantie ac deitatis, cujus Pater & Filius, etiam Spiritus sanctus crederetur, nec quidquam prorsus in Trinitate aut creatum, aut inferius, posteriusve diceretur.

Constantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex historia ecclesiastica Socratis. Lib. 1. c. 14

Photinus Sirmii existens episcopus, Marcelli Ancyrani fuit discipulus, & ipse purum hominem Christum, quemadmodum preceptor ejus Marcellus, dixit.

Et iterum idem ex eadem historia legere cœpit. Lib. 2. c. 16

Qui vero in Sardicensi synodo fuerant, indicta causa damnarunt, definitionem autem fidei Nicee datam confirmarunt, omnem impietatem

ANNO CHRISTI 787.

tatem ejicientes & execrantes: reddiderunt vero sedes Paulo & Athanasio, necnon Marcello Ancyrano, apologiam afferenti & dicenti, non intellectum suum librum, cum ipse etiam aversetur omnes, qui purum hominem Christum dicunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Plurimi jam canonici, sanctarumque synodorum & patrum libri lecti sunt, qui docent nos reversos ab hæresi recipere debere, modo non subsit improba aliqua causa. Sancta synodus dixit: Recte fecit dominus, qui nos ex epistolicis & synodicis commentariis de hæreticis recipiendis instruxit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Id quod ex beato patre Athanasio lectum est, denuo legatur.

Stephanus librarius & venerabilis monachus legit: Epistola beati Athanasii ad Rufinianum, ut prius scriptum est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quemadmodum in superioribus docuimus, ita mens est beati patris Athanasii.

Venerabiles monachi dixerunt: Nos indigni sanctitatis tuæ servi, & antea testati sumus, quodcumque sacræ synodi admittunt, modo nihil sit quod impediat, & nos recipere.

Petrus Dei studiosissimus presbyter & apostolicæ sedis Hadriani papæ Romani vicarius, dixit: Et Romæ quoque extorris erat Macarius, hæreticus a sancta synodo sexta designatus: verum piæ memorationis pater noster Benedictus deliberandi spatium per triginta dies illi concessit, & quodam tempore Bonifacium consiliarium ad eum misit, quo verbis admonitione plenis ex sacra scriptura illum instrueret: verum ad meliorem mentem haud quaquam perduci potuit. Id autem pater beatus ob id egit, quo rursus illum in pristinum statum reciperet.

Sacra synodus respondit: Si ex toto corde episcopi isti delictum agnoverint, gratia Deo, ipsisque. Si vero ficto animo simulant, judicet in eos dominus, quemadmodum in Arium & Nestorium judicavit. Episcopi autem, in quos inquisitum erat, se ipsi execrantes, aperte testati sunt non subesse confessioni fictum animum: dixerunt autem, nisi secundum catholicam ecclesiam senserimus, execrabiles simus a Deo Patre, & Filio, & sancto Spiritu.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait: Inhærendum est superioribus dictis.

Petrus Dei studiosissimus episcopus, vicarius sanctissimi papæ Romani Hadriani, dixit: Ut scriptum est ab historicis, divus Meletius creatus fuit ab Arianis episcopus: & cum ascendisset ambonem, prædicavit consubstantialitatem, & tamen illius electio reprobata est.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, reliquique episcopi Siciliæ dixerunt: Certum est quod inquit protopresbyter apostolicæ cathedræ.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait: Nusquam equidem discrepanti animo patres invenimus, verum omnes veluti ejusdem spiritus eadem prædicant, eademque docent: verum ecclesiæ œconomiam (gubernationem) contemplatus beatus pater Athanasius, ita nobis tradidit, ut judicet recipiendos in cleri consortium, qui hæreseos magistri non fuissent.

Religiosi monachi dixerunt: Si quid in medio synodi judicatum est, censemus recipiendum.

Sancta synodus dixit: Speramus post sanctam synodum non futuros aliquos, qui pervertentur. Ea ratione & episcopi sese anathematismo obligaverunt, ut si ad priorem hæresim reversi fuerint, judicet de eis sancta synodus.

Constantinus vir religiosus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Multa sanctitate conspicui domini, si quidem hi libellos confessionis exhibuerint, recipiantur: sin minus, judicet de eis sancta synodus.

ACTIO PRIMA.

Clarissimi duces dixerunt: Gestant in manibus libellos, eosque parati sunt offerre.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Consilio meo, de præsenti quæstione quidquid est reliquum sanctorum canonum, evolvatur.

Cosmas venerabilis diaconus, & sacri patriarchatus * cubicularius, ex vita sancti patris nostri Sabæ legit: Itaque cum sancta universalis quinta synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate rejecti sunt Origenes & Theodorus episcopus Mopsuestiæ, & quæcumque ab Evagrio & Didymo dicta sunt de præexistentia, sive περὶ προϋπάρξεως. Probarunt autem id quatuor patriarchæ præsentes. Præterea imperator noster Dei observantissimus acta synodi Hierosolymam misit: in qua civitate coacto episcoporum conventu, quotquot erant Palæstinorum episcopi, manibus & pedibus & ore sententiam & statutum synodi confirmarunt, nisi quod Alexander episcopus Abyles contrarium sensit: quamobrem episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terræmotu absorptus est & defossus. Neolauritas autem, cum se a catholica communione separassent, Eutychius patriarcha diversis rationibus aggressus est, & in octo menses usque varia admonitione & adhortatione usus, cum non posset fieri voti compos, neque ad unitatem ecclesiæ eos perducere, imperatoriis jussionibus obtemperans, illos per Anastasium ducem a Neolaura expulit, regionem ab illorum peste liberans.

* al. cubuclesius.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Videtis quod octimestre tempus archiepiscopus exegit, longanimitate & adhortationibus apud illos usus: atqui jam noverat ante eos anathemate in synodo execratos. Quid est igitur quod hæsitamus & præbemus nosmetipsos difficiles, quo minus ex ordinatione canonica, & sanctorum patrum diligentia, & synodicis jussionibus, quæ redeuntes ab hæresi qualibet recipiunt, & hos admittamus?

Sancta synodus dixit: Sic est revera, nisi tamen canonica subsit causa, quæ impedimento sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Sic placeat omnibus, quo eos recipiamus.

Sancta synodus dixit: Placet omnibus.

Venerabiles monachi exclamarunt: Et nobis sane placet.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Denuo dicimus, si alia non subsit canonica causa que prohibeat, redeuntes recipiantur. Oportet enim ubique canonicas ordinationes servare.

Venerabiles monachi dixerunt: Juxta sex sanctas & œcumenicas synodos ex hæresi redeuntes recipimus, nisi causa quæpiam non toleranda subsit.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Et nos quoque omnes instructi a sanctis patribus nostris, sic definimus.

Venerabiles monachi dixerunt: Si qui monachi a sacra synodo absunt, quid de illis fiet?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Illis ex canonibus prius lectis hæc persuadebimus: qua autem de causa ab hac synodo absunt?

Sabas religiosissimus monachus dixit: Non novi, sed sibi ipsi adversantur.

Euthymius religiosissimus episcopus Sardensium dixit: Quemadmodum jam admonuimus, afferantur libri, ut plenius erudiamur de his, qui ab hæreticis sunt ordinati.

Constantinus venerandus diaconus & notarius ait:

ACTIO I.

ait: Quandoquidem jubetis, ut de consuetudine ea qua ab hæreticis quidam ordinantur, legamus: Ecce vobis libros, ut si jusseritis, legantur.

Sancta synodus respondit: Legantur.

Stephanus venerabilis monachus librorum custos legit.

Ex historia ecclesiastica Rufini.

Hanc igitur intestinam persecutionem Macedonius ad episcopatum accedens auxit: Acacius vero & Patrophilus, Maximo Hierosolymorum episcopo expulso, Cyrillum suffecerunt.

Et post hæc Cosmas venerabilis diaconus, notarius & cubicularius sacri patriarchatus, legit.

Ex historiæ ecclesiasticæ Theodori lectoris libro quinto.

Dioscorus autem secundum canones sibi visos creatus, episcopatui Constantinopolitano inhæsit: designavit etiam primatem ecclesiæ ejusdem Anatolium quemdam, qui Alexandrinæ ecclesiæ quisquilias Constantinopoli effundebat, habens sibi confestim comministrum Eutychen, ad quem urbane Anatolius inquit: Futurum ignorat, qui in quo statu fuit, & non considerat. Acta autem hæc sunt sub consulatu Protogenis & Asterii.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Quid de Anatolio dicitis? nonne princeps fuit quartæ synodi? & tamen a Dioscoro impio illo fuerat creatus, atque id etiam præsente Eutyche. Ergo & nos ab hæreticis ordinatos recipiamus, quemadmodum quoque Anatolius receptus est. Et iterum: Vera Dei vox est, filios non morituros pro patribus, sed unusquisque pro suo peccato morte morietur. Addatur quod ordinatio a Deo est. Quandoquidem autem de Anatolio dubitant, legatur quid de eo scriptum sit.

Cosmas diaconus & * cubicularius sacri patriarchatus, legit.

* al. cubiclesius. [sic?]

Præfatio Chalcedonensis sanctæ & universalis synodi.

Conveniente sancta & universali synodo secundum sacram præceptionem in Chalcedonensi urbe congregata, nimirum Paschasino & Lucentio reverendissimis episcopis, & Bonifacio religiosissimo presbytero, tenentibus locum sanctissimi & reverendissimi archiepiscopi almæ urbis Romæ Leonis, & Anatolio reverendissimo episcopo inclytæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ.

Reverendissimi monachi dixerunt: Et istud quoque recipimus.

Iterum Constantinus diaconus & notarius sacri patriarchatus legit.

Ex vita sancti patris nostri Saba.

Flaviano igitur & Elia patriarchis, ut dictum est, Sidoni existentibus, literisque adulatoriis & œconomicis ad imperatorem utentibus, præterea Sidonensem synodum, quæ secundum rectam fidem congregata fuit, dissolventibus, cum domum ad proprias sedes redirent, qui a Soterícho & Philoxeno stabant, rem indigne ferentes, in iram vehementissimam imperatorem excitarunt, utpote qui deceptus per versutiem & simulationem patriarcharum fuisset. Accepta autem potestate, quantam ipsi volebant, utroque sufficienti, Antiochensium populo id diviserunt, atque ita variis modis Flavianum afflixerunt, & vexarunt, A cogentes interim, & obtorto collo huc trahentes, ut acta Chalcedonensis concilii anathemate prosequeretur: quo nolente, episcopatu suo privatus, in exilium quoque damnatus est. Cum autem eam rem cognovisset imperator, & ex animo id sibi placeret, Severum quemdam, principem hæresis Acephalorum, Antiochiam in episcopatum dirigit. Hic episcopatu accepto, qui illius conversationem & consuetudinem detestabantur, in eos pessima quævis exempla edidit. Dirigit etiam synodicas suas literas Eliæ patriarchæ: quo non recipiente, in archiepiscopum imperatorem exacerbavit. Rursus easdem Hierosolymam versus mense Majo indictione sexta mittit, addita clericorum quorumdam & regia quoque manu. Quod B cum percepisset beatus noster pater Sabas, ascendens cum reliquis eremi præsidibus in sacram urbem, eos qui cum synodicis Severi veniebant, ex sancta civitate exegit. Multitudine autem monachorum undique confluente, omnes ante sacrum Cranium, sive Calvariæ locum, simul cum Hierosolymitis congregati sunt, unaque voce exclamarunt: Anathema Severo, omnibusque qui cum eo communicant: præsentibus & audientibus adhuc magistranis principibus & militibus, quos imperator isthuc miserat. Hic autem Severus miris adulationibus auctoritatem sibi apud imperatorem obtinens, & confisus regia potestate, Chalcedonensem synodum infinitis execrationibus devovit, omnibus ingenii viribus Eutychis opinionem catholicis C adversam defendere, & porro spargere conatus. Eutyches autem unam Christi filii Dei post incarnationem ex virgine naturam asserebat, homo pervertens omnia & tumultuarius, qui plurima nova dogmata ecclesiæ catholicæ fidei & legibus contraria confinxit: probabat enim impiissimam illam & latrociniis maxime infamem secundam Ephesinam synodum, testatus aperte, illam non inferiorem, quam priorem Ephesi habitam, censendam. Præter hæc eruditione & doctrina æquales affirmabat Cyrillum divinum Alexandrinorum archiepiscopum, & Dioscorum, qui in communionem recepit Eutychem hæreticum, veluti convenientem animo & opinionibus suis, & sanctissimum & unice orthodoxum Flavianum sanD ctæ urbis archiepiscopum interfecit & sustulit. Atque ita ad omnem impietatem promovens Severus his, nihil aliud quam linguam suam in Dei blasphemiam exacuit: divisit autem in suis libris individsam & unam in Trinitate deitatem & hypostasin, nullam in his nominibus differentiam agnoscens. Unam sanctam adorandam & consubstantialem divinarum hypostaseon Trinitatem, naturarum & deitatum & deorum Trinitatem ausus est dicere: hujuscemodi autem animarum corruptorem & pestem Anastasius imperator compulit Eliam archiepiscopum in communionem recipere: cumque nulla ratione id ageret, ira exardescens imperator, Olympium quemdam Cæsareensem, qui ducatum Palæstinæ curabat, addita generali a E Sidone scripta epistola, in qua continebatur non recipiendam Chalcedonensem synodum, ad Eliam episcopatu deturbandum misit. Olympius autem cum regia potestate accedens, usus variis artibus, Eliam abegit, Joannem vero Marciani filium, consentientem cum Severo & communicantem, Chalcedonensemque synodum execrantem, episcopum Hierosolymorum die tertio mensis Septembris, in principio decimæ indictionis instituit. Postquam autem honorabilis Sabas & reliqui eremi patres audivissent Joannem consecratum esse a Severo, congregati apud eum, ex aperto testati sunt, se neutiquam in communionem

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

nem Severum recepturos, sed pro Chalcedonensi synodo extrema passuros, præsertim cum totam populi catervam habeant commilitantem. Ea ratione Joannes, quia partes suscipiebat, negligit ea conficere quæ a duce erant ei commissa. Anastasius autem imperator postquam percepisset Joannem fœdera rupisse, in furorem versus, cum Olympius ad manus non esset, statim Anastasium Pamphili ducatui Palæstinæ præfectum mittit, quo Joannem compellat, uti Severum ad communionem recipiat, & synodum Chalcedonensem anathemate devoveat, aut episcopatu deturbetur. Hic igitur cum ingressus esset Hierosolymam, evestigio Joannem ad se vocatum in carcerem publicum dimittit. Totus autem populus ea causa gaudio B dissolutus est, quod is insidiator & proditor archiepiscopi Eliæ fuisset. Quidam autem Cæsareensium civitatem gubernans, clam in carcerem ingressus, consilium dat Joanni, modo velit rebus suis consultum, & episcopatu suo minime privari, videat ne a quopiam illi persuadeatur, quo in communionem Severum recipiat: persuadeat autem duci, dicatque se omnia quæ jussa sint ut faciat, sine mora effecturum: verum ne per vim & necessitatem videatur compulsus, se, ubi liberatus sit e carcere, post duos dies, quo instat dominica, quævis imperata alacriter facturum. His vero verbis persuasus dux eum ecclesiæ sistit: itaque archiepiscopus a carcere liberatus totum monachorum cœtum, per noctem ad sanctam civitatem C convocat. Fuit autem numerata eorum multitudo circiter decem millia monachorum. Quandoquidem autem tantam hominum multitudinem ecclesia capere non poterat, visum est, ut ad sancti protomartyris Stephani templum sese conferrent, quod tantæ multitudini videbatur sufficiens: quo minus autem mali quippiam daretur suspicandum duci, simulavit omnis turba se Hypatio consobrino imperatoris gratulandi causa occurrere, qui a Vitelliana captivitate liberatus, voti reus Hierosolymam se contulerat. Postquam igitur omnes tum monachi, tum cives in præmemorata basilica convenissent, adfuit & Anastasius dux, & Zacharias vir consularis, adducentes secum cum magna multitudine Hypatium in protomartyris Stephani basilicam, existimante quoque duce omD nia pro regis voluntate & arbitrio eventura. His autem congregatis, in cancellos ascendit archiepiscopus, comites habens secum Theodosium & Sabam monachorum coryphæos & præsides. Populus autem universus nihil aliud quam longo tempore exclamabat: Hæreticos anathematiza, synodum confirma. Confestim autem tres illi una voce Nestorium, Eutychen, Severum, & Sotericum Cæsareæ ejus, quæ est Cappadociæ, episcopum, & omnes qui synodum Chalcedonensem non recipiunt, condemnant.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Recte hactenus nostras aures patrum præcepta instruxerunt, quid autem, ab hæreticis creatos recipimusne, an minus?

Sancta synodus dixit: Sane domine, satis sumus instructi, & sunt recipiendi.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Sane & plurimi qui in sexta synodo præsides fuerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro, doctoribus (inquam) hæreseos Monothelitarum, fuere creati. Sed & hi vicissim Constantinopolitanas sedes inter clerum distribuerunt, & ab extremo eorum doctore Petro usque ad sextam synodum anni non pauciores quam quindecim intercesserunt. Qui vero intermediis temporibus fuerunt, Thomas scilicet, Joannes & Constantinus, ab hæreticis A fuerunt ordinati, verum ea de causa non sunt reprobati. Circiter enim quinquaginta annos hæresis illa viguit: & tamen in sexta synodo patres quatuor illos prænominatos tantum damnarunt, a cumque eorum ordinationem reliquerint.

ACTIO PRIMA.

a Pro, quæ- quam, H. [sic?]

Sancta synodus dixit: Clarum est.

Constantinus reverendissimus episcopus Constantiæ ejus quæ est in Cypro, dixit: Satis jam videtur mihi confirmatum, eos qui ab hæreticis ordinati sunt, recipiendos: si quis vero destinato animo ad hæreticos se contulerit, ab eisque ordinatus fuerit, eum nequaquam recipiendum.

Venerabiles monachi dixerunt: De his quoque B divi Basilii ad Nicopolitas epistolam habemus, rogamusque ut audiatur.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Legatur.

Constantinus diaconus & notarius legit.

Ex epistola beati patris nostri Basilii ad Nicopolitas.

Epist. 11. ad Nicopolitanos presbyteros.

Non novi episcopum, neque inter sacerdotes Christi numeraverim, qui a contaminatis manibus in fidei vastationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus. Hoc meum est judicium: vos vero si quam habetis vobiscum electionem, ipsi judicate, consultateque, quandoquidem unusquisque suæ sententiæ dominus est, nos vero innocentes a sanguine isto. Hæc autem vobis scripsi, C non quod quidquam diffidam, sed ut quorumdam ambiguitatem confirmem & explicem, prolata in diversum mea sententia, ne scilicet quoslibet ad communionem suscipiatis, neve manuum impositionem ab eis recipiatis, ut postea pace facta, violenter seipsos sacerdotali complemento adnumerent.

Venerandi monachi dixerunt: Ecce pater hæreticorum creationem, in eo quod inquit: Neque inter Christi sacerdotes numeraverim, qui ab impuris manibus in fidei vastationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus: omnino aversatur.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Et ego profecto, qui ob hujuscemodi causam & in fidei D dissolutionem creati sunt, abominor. Tum autem maxime, quoties orthodoxi episcopi fuerint præsentes, a quibus potuere creari. Hæc autem est sententia beati patris, si synodica convocatio fuerit facta, & ecclesiarum in recta fide concordia, qui ausus fuerit impuris hæreticis creandum sese dare, deponi dignus est.

Sancta synodus ait: Hæc vera sententia est.

Venerandi monachi dixerunt: Id vero, quod in fine epistolæ scriptum est, ut postea pace facta violenter seipsos sacerdotali complemento adnuE merent, & post pacem creatos quoque non recipit, quid sibi vult?

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Nequaquam inquit pater eos non recipiendos, sed ne vim sustineant, volentes uniri recte sentienti clero. Sane enim non ex necessitate & difficultate hoc fiet. Attamen divinus pater, cum per ea tempora plurimi essent episcopi orthodoxi, alumnis ecclesiæ Arianorum creationem interdixit. Nulla enim aderat defensio. Quod autem illud ita se habeat, quodque non ignorarint sententiam patris nostri, qui fuerunt in ecclesiæ functionibus illi successores, qui ab hæreticis electos, deinde vero emendatos receperunt, clarum est ex superioribus. In omnibus enim patres sibi consonæ scribunt, contra-

tratiesque inter ipsos nulla reperitur: sed illi videntur libi contraria apud illos notare, qui dispositionem dictorum, & scopos eorum non intelligunt.

Venerabiles monachi dixerunt: Apte solutæ est dubitatio.

Sancta synodus dixit: Episcopi qui confessi sunt, propriis libellis, quod ad ecclesiam redierint, legant.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Legant: difficile enim exactæ quæstionum duarum expitatum hypothesis est, de iis videlicet quid ad ecclesiam catholicam ex hæreti redeunt, & qui ab hæresiis sunt ordinati.

Hypatius episcopus Niceæ tunc libellum legit: ell autem idem libellus, quem etiam Basilius ex Venetiis Anyræ episcopus fecit. Leo episcopus Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Pellinunæ, Georgius Antiochiæ Pisidiæ, & Leo Carpathi, æquales libellos exhibuerunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Confessiones cognoscentes, ubi libellos legerimus, in secunda congressione receptio illorum fiet, modo nihil apud eos fit quod impediat.

Sancta synodus dixit: Fiat, ut jubes. Interea sanctis synodus exurgens, in hunc modum fuebit precata est: Misti sint ante Constantinum & Irenen maximorum regum & imperatorum multi fiant anti orthodoxi imperatoribus. Compefce domine hæreticorum vanas voces, da domine illis pæniteriam.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pax omnis sit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO SECUNDA.

In nomine domini & dominatoris Jesu Christi, verbi Dei nostri, imperatoribus piissimis & Christianissimis dominis Constantino & Irene pia ejus matre, anno octavo conlulatus ejus, sub textu Kalendas Octobris, indictione undecima, convenienteſ sancta ac universali synodo, quæ per divinam gratiam, & ea Deo decretorum imperatorum piam sanctionem in Nicea splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso protopresbytero ecclesiæ sanctissimæ divi Petri apostoli apud Romanos, & Petro venerabili presbytero, monacho & præfide monasterii piæ sancti Sabæ apud Romanos, reverentibus locum apostolicæ fedis sanctissimi archiepiscopi veteris Romæ Hadriani, Tarasio beatissimo archiepiscopo alma urbis Constantinopolseos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, retinentibus locum apostolicorum thronorum orientalis diœcesis: confidentibus his ante sacros vasculos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, nimirum Petronio glorioso consule patricio, & Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio officiario & quæstore aerarii militaris, & tota diœcesi synodo juxta ordinem in priori actione præscriptum: præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præfidibus, & tuo monachorum cœtu, propositis in medium sanctis & invioratis Dei evangeliis, Nicephorus reverendus diaconus & chariophylax laceri patriarchatus, dixit: Ante fores hujus venerandi templi regius quidpiam homo adfitat, Epiphanium Neocæsareæ episcopum secum adducens.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Ingrediatur.

Mox splendidissimus regius mandator ingressus, ait: Missus fuerat ab optimis nostris dominis, ut venerandum episcopum Neocæsareæ ad piam & sacrum synodum adduerem, quem jam vobis tulit.

Sacra synodus respondit: Deus plus nostros imperatores custodiat & conservet.

Tarasius beatissimus patriarcha ad episcopum Neocæsareæ ait: Num ignota tibi hactenus fuit veritas, aut cognitam contempsisti? & si ignota ita fuit, non modo te reddunt hæresim minime indicisse, quamadmodum non puduit te didicisse perversum?

Gregorius venerandus episcopus Neocæsareæ dixit: Quomodo ergo ego perfecte cæca oculos loquitur, & idem sentit, didici & instructus sum, quod hæc sit veritas, quæ nunc exhibuistis & publicatur: & ecclesia veritatem publicis morbum antea deliciorum. Cupio autem & cum omnibus his illuminari & doceri. Siquidem errata mea & deliciæ infinita esse agnosco, & pro pœnitentia apud sanctam synodum, beatæque dominum sollicito.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Nisi forte verbis & mente & pœnitentia tuorum tacam inumbres, verbis quidem veritatem exprimens, sed animo interim dolofo aliud sentias.

Gregorius venerandus episcopus Neocæsareæ ait: Absit, veritatem confiteor, neque dil cor mentiri velim, aut verba mea distorquere.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Debuerat ab hac mente tempore antea aperire, & Paulum divinum apostolum audiviſſe dicentem: *Tradidit eos Deus in desideria cordis eorum, in immundiciam, ut contumelias corporum suorum in semetipsis: qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, & colerunt & servierunt creaturæ potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula, Amen.* Et iterum Tito & Timotheo scribentem: *Impuros verborum vacantes spiritu.* Quid autem impurius & vanilquentius, quam Christianos idololatriæ studiosos dicere?

Gregorius venerandus episcopus Neocæsareæ dixit: Malum est, & malum esse confitemur: sed fic factum est & fecimus: ea vero de causa veniam delictorum nostrorum postulamus. Confiteor domine cœlorum & terræ, & omnium creaturarum, & omnium quæ fratrum sanctæ synodi, quod erravimus, & loquiatem impotibitatemque designavimus, & veniam ab te petimus.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit: Placeat, ut legenti auditione cum libellis, quæ ad eum pertinent, cognoscamus.

Sancta synodus ait: Ut jubet sanctitas tua, cum libello in frequenti actione adstans episcopus venit, & justa constitutum agetur.

Lectus est gloriosissimus imperatoris secretis dixit: Sacra & Deo collecta synodus meminetit, in priori conventione Dei observantium magnorum imperatorum nostrorum fuisse lectas literas, in quibus mentio fuit sanctissimi & beatissimi archiepiscopi veteris Romæ, & religiosissimorum pontificum orientis synodicarum literarum, quas in duodecim quæstionibus adductæ, de quibus vos, quid hoc virtuis, admonemus.

Sancta synodus dixit: Legantur libelli beatissimi & sanctissimi archiepiscopi veteris Romæ: Et legit ea Nicephorus gloriosissimus ab imperialibus secretis.

Interpretatio literarum Romanorum Hadriani Romani archiepiscopi.

Dominis piissimis & serenissimis victoribus, triumphatoribus, filiis in Deo & domino nostro Jesu Christo dilectis, Constantino & Irenæ Augustis, Hadrianus servus servorum Dei.

Deus qui justit e tenebris lucem splendere, qui eſt

que nos a potestate tenebrarum per filii sui, vera fellicet luris, incarnationem, liberavit, in quo cunctis divinitatis fuæ speciminis jaſſit conversari, per quem etiam universa renovavit, simul in illo, per sanguinem crucis illius, cuncta quæ in cœlis, tam in terra evilletatis pacificans, per divitiarum bonitatis fuæ plenitudinem, in ecclesiæ fuæ factem refpiciens, pietatem vestram & prædestinatam serenitatem imperatoriæ manſuetudinis ad perfectionem fidei orthodoxæ, quæ certa apostolorum & Paulus dormienti adfiterunt, dicentes: Quasdoquidem fanguinis infanctum effusionis morbi tui gratia fert jussilli, en a Christo miſti sunt, cognoſtimus, quia fanitatem tibi ipsi contulerunt. Audi igitur nostrum confilium, & ea quæ tibi præcipimus, fac impleas. Principio Silvestrum episcopum, qui ecclesiarum urbis Romæ exulat, de in Tarpaeo monte clam in spelunciis cum clero latitat, cura ad te vocari. Ita tibi laxatum pietatis, in quo Invaberis, præsentabit, dabitque tibi non modo lepræ, verum omnium morborum fanitat. Cumque præceiaris illis bonis fuerit recreatus, confestim jubeto, per omnia loca Romanorum certestue ut reliquiæ, de vero ipsum purum, abjecto idolorum cultu, declarabitis, cultumque debitum fuiDeo vero adorando exhibeat, juxta illius voluntatem omnia tua conilia disponens. Imperator itaque e somno excitatus, omnes suos aulicos, quicumque in palatio erant, convocavit, quodque ipse in somnium illi offenlum fuerat, expofuit nec mora aliqua, fed confestim ministros hujus ad Sorapenum montem, in quo beatus pater Silvester cum clero vacans Deiinnibus facrorum librorum, versabat, misit. Jam cum undique videret milites circumcingentes montem inquirendi causa, evilitmans quod ad martyrium raperetur, clerum ita affatus est: *Ecce nunc tempus expiationis nostræ, ecce nunc dies salutis.* Egressio autem de spelunca narrant milites, qui de causa quæsierunt: cum quibusad imperatorem ire, tribens fecum clarissimos presbyteros cum duobus diaconis, profectus, cum imperatorem vidisset: Pax tibi, inquit, o imperator fanitem de cœlo, & vivifocus. Imperator ait: Quæ hilar ? & tranquillus animo illius verba exaudiens, quæcumque libi per infomnia fuerant revelata, beato Silvestro expolsit. Postquam autem finem narrationis fecitles, quæsivit imperator, qualenam arbitraretur esse deos Petrum & Paulum, quos videret. Respondit pater, nequaquam illos deos, sed feros & discipulos dominii nostri Jesu Christi, quos in hoc elegisset, ut omnes gentes converterent, ut credrent in eum. Hæc cum audiviſſet imperator, percontatus est, num alicubi alibi historia illorum, nos beatus Silvester per diaconos afferri, quas habebat, apostolorum imagines jussit: quas cum imperator affpexiſſet, clamare ait proclamante: Hi sunt quos per vsum conspexeram, neque amplius incredulus fum; pareatur laxarum in negam falutem. Confestim ergo laxatus, cum facro corporis esset effet, confestim eſt fanitati pristinæ restitutus. Deinde non immemor accepti beneficii, ecclesias Dei ædificare cœpit, columnas eorum patium fartis insignibus in memoriam incarnationis domini nostri Jesu Christi omnipotens fanctorum reverentiam exornavit: nec alia de causa, quam ut Christianismum in lacem & veritatem, Deique cultum proveheret, & omnes gentes a cultu idolorum & diabolica deceptione converteret. Quemadmodum etiam divus pater Gregorius apostolorum successor prædicavit, ob id depingi in templis evangelicas historias, ut homines illiterati, & qui facros libros legere nequeunt, (quorum sane magna

Act. 1. 8.

Rom. 1. 21.

Tit. 3. 9.

Tim. 4. 2.

Act. 1. 8.

Act. 1. 8.

Act. 1. 8

ACTIO II.

xima pars est) conspectis illis redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quæ in carne conversatio domini nostri Jesu Christi fuisset. Ut taceam interim orthodoxos alios & Christianissimos imperatores, cum sacerdotibus omnibus & honestis viris Deumcolentibus, simul etiam cum universo Christiano populo, qui omnes juxta antiquam sanctorum patrum traditionem, venerandas imagines & receperunt & tenent, & in memoriam & compunctionem cordis conservant, & in & in hunc usque diem venerantur. Neque aliter fiebat in partibus & regionibus istis, donec proavus vester ex impiorum quorumdam instructione venerandas imagines abstulit. Ex quo tempore magnus error Græciam istam invasit, unde non contemnendum scandalum in mundo factum est. Matth. 18. *Sed væ illis per quos scandala* in mundum irrepserunt ut ipsa veritas mentiri nescia testatur. Qua de causa in magnam tribulationem uterque Gregorius Romani pontifices per ea tempora sanctissimi conjecti sunt. Sæpius etiam proavum vestræ serenitatis admonuerunt, ne sineret venerandas imagines de statu suo dejici: verum illorum salutiferæ preces nequidquam fusæ sunt, animumque illius haud quidquam commoverunt. Post id & Zacharias, Stephanus, Paulus, & alter Stephanus, qui nobis in episcopatu hujus almæ urbis præcesserunt, avum patremque vestræ serenitatis pro restitutione sanctarum imaginum sæpe interpellarunt. Eadem ratione & nostra exiguitas imperatoriam vestram majestatem cum omni humilitate obsecrat, sinat aliquando recordationis causa erigi in ecclesias sacram Jesu Christi juxta incarnationem humanitatis imaginem: ponatur in aula Dei similitudo, ejus ante matris, sanctorum quoque & beatorum apostolorum, prophetarum, martyrum & confessorum, & ex animi desiderio eas veneremur, quemadmodum a sanctissimis patribus majoribus nostris, probatissimisque pontificibus, nobis a multis sæculis traditum est. Reliquum est, ut mansuetudo imperatoria in partibus illis Græciæ hoc idem imperet, & orthodoxam fidem confirmet, quo juxta scripturam, Joan. 10. *unum sit ovile & pastor unus*: cum videat in universo terrarum orbe, ubi Christianismus pollet, ab omnibus fidelibus venerandas imagines honorari: nimirum, ut per visibilem figuram, ad invisibilem magnitudinis ejus divinitatem spirituali dispositione mentes nostræ rapiantur, secundum carnem, quam Dei filius propter salutem nostram suscipere dignatus est, redemptorem nostrum in cœlis existentem adoremus, & in Patre glorificantes, laudemus, quemadmodum scriptum est: Joan. 4. *Deus spiritus est*: & illud comprobando, secundum spiritum deitatem illius adoramus. Nequaquam autem sic statuamus, quemadmodum quidam nugantur, ut imagines tanquam deos conficiamus: Labor enim & fatigatio nostra, quem exhibemus, in desiderium Dei sanctorumque ejus perficitur. Et quemadmodum sacra scriptura imagines in memoriam venerationis habet, sic & nos eas habeamus, servantes tamen perpetuo fidei nostræ puritatem. Quinetiam factor noster & artifex dominus Deus, Gen. 1. juxta propriam imaginem & similitudinem, hominem de luto terræ finxit illuminavitque, in libera potestate sui ipsum constituens. Præterea primus ille homo liberi arbitrii existens, Gen. 2. cuncta animantia terræ & volatilia cœli, annuente Deo, nominibus propriis vocavit. Abel autem ex primitiis ovilis sui propria voluntate dona domino Deo obtulit, Gen. 8. de quo legimus: *Respexit dominus ad Abel & ad munera illius*. Gen. 3. Deinde Noe post cataclysmum, hoc est, diluvium, altare propria volun-

ANNO CHRISTI 787.

A tate domino construxit, & ex omnibus animalibus & volatilibus pura dona in altare hoc obtulit. Similiter etiam Abraham, quemadmodum testatur scriptura, propria voluntate aram extruxit in honorem & gloriam Dei, quemadmodum apparuerat. Jacob etiam, cum fugisset a facie fratris sui, vidit per visum angelos Dei per scalam ascendentes & descendentes, & dominum innixum scalæ ad se loquentem. Gen. 28. *Postquam autem surrexisset, ex sua voluntate lapidem, in quo caput declinarat, sustulit: & ubi erexisset eum, infudissetque oleum super eum, vocavit locum Bethel, dicens: Non est hic aliud quam domus Dei.* Ob quam sane causam non legimus illi iratum Deum. Non enim illi exprobravit, quod sua voluntate lapidem erexisset. Et- B enim, o serenissimi filii principes & recte sentientes imperatores, quæcumque in admonitionem hominum ad gloriam Dei spectantia fiunt, Deo displicere nequeunt. Rursus idem Jacob, ille in summitate virgæ suæ adoravit, fide dilectionis id agens. De qua beatus Paulus apostolus in epistola ad Hebræos dicit. Non quod virgam illam, sed tenentem eam, in signum dilectionis adoravit. Hebr. 11. Quid hoc sibi vult? nimirum quod & nos juxta desiderium & amorem, quo erga Deum sanctosque illius affecti sumus, figuras in imaginibus repræsentemus. Non, inquam, in coloribus & tabulis honorem constituentes, sed eorum prædicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt. Accedamus iterum ad scripturam, videa- Exod. 37. C musque quid Mosi a domino mandatum fuerit, cum illum juberet propitiatorium de auro mundissimo conficere, quod duos cubitos & dimidium in longitudine, & cubitum & semissem in latitudine conficiebat. Duos quoque cherubim aureos & pro- Exod. 25. ductiles, ex utraque parte oraculi. Et paulo post: *Impones testimonium, quod dabo tibi, quo operienda* Exod. 25. *est arca. Et loquar ad te supra propitiatorium ac de medio duorum cherubim, qui erunt super arcam testimonii.* Quin etiam in velis & cortinis tentorii duorum cherubim opus textile & diversicolorium fieri jussit. Ex his animadvertendum est, serenissimi domini & filii principes, Deum omnipotentem dominum nostrum, de medio cherubim manu hominum factorum, pro salute populi non dedigna- D tum loqui. Quamobrem non est dubitandum, omnia quæ in ecclesiis Dei ad laudem & decorem domus illius constituuntur, sancta & colenda esse. Sed & hoc, o serenissimi imperatores, ad incredulorum certiorem fidem, & errantium castigationem, adjiciendum est, non frustra Mosi famulo suo, quemadmodum in libro Numerorum legitur, propter pestem in populum grassantem præcepisse: *Fac serpentem, & pone illum in signum: & qui tactus fuerit, illumque inspexerit, vivet. Fecit* Num. 21. *igitur Moses serpentem æneum, & posuit illum, & servati sunt*. O insaniam infrementium adversus fidem & cultum sacrum Christianorum! o stultitiam vetantium venerandas imagines honorari, in quibus servatoris nostris, cujus potentia genus hu- E manum & constat adhuc, & servatur; & præterea genitricis ejus, omniumque sanctorum historiæ continentur. Nam si Israeliticum populum per inspectionem ænei serpentis servatum a sua peste credimus, Christi vero Dei & servatoris nostri, omniumque sanctorum figuras contemplantes & venerantes, dubitamus nos servari? Absit, ut amplius dubitemus ut a patrum sanctorum traditione diversa sentiamus: hæreamus in doctrina illorum, nec ab illa declinemus. Et Salomon in eo templo, 3. Reg. 6. quod domino ædificavit, cherubim in gloriam Dei fecit, & diversis coloribus illud adornavit. Quare ergo non & nos quoque sentientes recte confes-

ANNO CHRISTI 787.

fessionem fidei nostræ & speciositatem domus Dei ex diversis coloribus & picturis exornabimus? Isai. 19. *In diebus illis erit altare domini in medio terræ Ægypti, & columnas continent fines ejus: & erit in signum & testimonium domino in terra Ægypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantium, & mittet eis salvatorem & propugnatorem qui liberet eos.* Quinetiam psalmorum cantor David hymnum canens, dicit: Psal. 95. *Confessio & pulcritudo coram eo.* Iterum: Psal. 25. *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ.* Rursus idem adventum & incarnationem filii Dei servatoris nostri prædicans, magnifice faciem illius, juxta dispensationem incarnationis illius, adorandam censet, dicens: Psal. 26. *Exquisivit te facies mea, faciem tuam domine requiram.* Iterum: Psal. 44. *Faciem tuam supplicabunt divites populi.* Rursus: Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui domine.* Qua de causa divus Augustinus magnus ille doctor, in sermonibus adhortatoriis suis inquit: Quid est imago Dei aliud, nisi vultus Dei, in quo signatus est populus Dei? In cujus consensum & divus Gregorius Nyssæ episcopus, Greg. Nyssenus. de patriarcha Abraham sermonem faciens, dixit: Vidi non infrequenter passionis figuram, neque sine lacrymis ejuscemodi picturam transii, cum scilicet opus artificii in personam significatam demonstratum esse viderem: & reliqua, quæ ex interpretatione in cantica canticorum affert. Nec aliter deinceps subsequens * sex eadem doctrina sonat. (* f. ex) Numquid materia diversorum colorum animæ imitationem non repræsentat? Nam qui imaginem aspicit, quæ ex arte per diversos colores in tabula est expressa, non ex scriptura & colorum tinctura similitudinem accipit, sed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit. Quinetiam in epistola divi Basilii, qua in Julianum desertorem invehitur: Quemadmodum a Deo Christianam & inculpabilem nostram fidem veluti hereditario jure accepimus, sic confiteor, & in eo maneo. Credo autem in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum. Unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam Filii incarnatam οἰκονομίαν: deinde sanctam Mariam, quæ secundum carnem illum peperit, hanc deiparam vocans. Suscipio etiam sanctos apostolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propitius mihi sit Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis traditum a sanctis apostolis, non est prohibendum, sed in omnibus ecclesiis nostris eorum historias erigimus. Idem in sermone in quadraginta martyres: Quinetiam bellorum trophæa, & victorias, & historici scriptores & pictores demonstrant: hi quidem oratione rem exornantes, hi vero in tabulis depingentes, multos ad virtutem & virilitatem excitarunt. Siquidem quæ historia oratione exprimit, hæc tacens pictura per imitationem ostendit. Joannes quoque Chrysostomus episcopus Constantinopolitanus, in sermone in parabolam de semente: Nonne injuria afficit regem, qui regiam vestem violat? Non novisti, quod is qui injuria afficit imperatoriam imaginem, in imperatorem ipsum veluti exemplar imaginis, ejusque dignitatem injurius est? Nescis quod quicumque ex ligno & coloribus imagini convicia dicit, illum non damnari, veluti in rem inanimatam, sed contra regem ipsum dixerit? Indicatur enim occulte regi injuriam intulisse. Et rursus ex eodem in sermone in sanctam quintam diem paschæ: Omnia facta sunt in

ACTIO III.

A gloriam Dei, & ad nostram doctrinam: quare ad pluviæ ministerium dictum est: Impleatur terra fructuum copia, mare natantibus: omnia Deo serviunt, imo potius imagini Dei. Nam cum regiæ figuræ, & imagines in civitates inferuntur, populus non ipsam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore prosequitur, cumque magistratu illuc obviam procedit, sed potius regiam historiam & veluti præsentiam suscipiunt: eodem sane modo, & ipsa creatio non terrenam istam speciem, sed cœlestem historiam admiratur. Similiter beati Cyrilli verba ex interpretatione ejus in sanctum Matthæi evangelium, afferimus. Sic enim inquit: Fides enim depingit verbum, quod in forma Dei existit, quod liberata nostra vita B adjunxit se Deo, similitudineque nostra assumpta factum est homo. Idem paulo post: Imaginum usum nobis supplent parabolæ, quæ signorum virtutem nobis subjiciunt, nimirum per oculorum appositionem, manuum tactum, & quæ in nudo intellectu contemplationem obscure habent. Adducamus etiam & D. Athanasii Alexandrini episcopi verba, de eo quod dominus carnem humanam assumpsit. Ex multis commode pauca sumentes, scripsimus: Quandoquidem ea quæ in tabulis picta sunt, cum figura per sordes & situm deleta fuerit, necessarium est, ut denuo pingatur & reficiatur, modo talis sit, ut adhuc renovari in eadem materia & tabulis possit. Nam per eamdem formam & materiam, in qua de- C pingitur, non destruitur; verum potius in eo quod ante fuit, consensit. Dicamus & aliud ex D. Ambrosii ad Gratianum imperatorem libro tertio, capite nono: Quid ergo? numquid cum divinitatem & carnem adoramus, Christum dividimus? num, quando in eo & divinam imaginem & crucem adoramus, ipsum partimur? Absit. Itidem audiamus, quid nobis beatus Stephanus episcopus Bostrorum prædicet: Quicumque imagines divorum confitentur, non errant: siquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum & sanctum est. Aliud enim imago, aliud ἄγαλμα, hoc est, animalis abjecti statua. Quando namque Deus Adam plasmavit, hoc est, creavit, dixit: Gen. 1. *Faciamus hominem secundum ima-* D *ginem & similitudinem nostram*: & fecit hominem ad imaginem Dei. Ergo quod imago Dei sit homo, ob id statua, deorum est idololatria & impietas? haudquaquam. Etenim si Adam imago demonum fuisset, utique reprobandus fuisset & receptu indignus: quando vero Dei imago est, honore prosequendus est & admitti dignus. Omnis enim imago, sive angelorum, sive prophetarum, aut apostolorum, aut martyrum, aut aliorum justorum virorum, in nomine Dei facta, sancta est. Non enim ipsum lignum honoratur, sed ipsum illud quod in ligno datur contemplandum: atque ita per recordationem veneratio exhibetur. Omnes enim principes, etiamsi pessimi sint peccatores, adoramus & reverenter salutamus. Quid E vetat igitur, quo minus non liceat & sanctos Dei ministros venerari, & in memoriam eorum imagines statuere & erigere, ne in oblivionem perpetuam veniant? Verum, inquis, Deus ipse manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi, o Judææ, quid est quod super terram extet, quod non sit manu hominum factum, postquam a Deo fuerat creatum? Quid? arca Dei, quæ ex lignis Sethim constructa est & ædificata, nonne opus est hominum? Quid altare? Quid propitiatorium? quid urceus, in quo manna recondebatur? quid mensa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? suntne opera manuum hominum, quæ

ACTIO II.

Salomon fieri mandavit? Quamobrem ea quæ sancta sanctorum dicuntur, cum sint manufacta; præterea cherubim & sex alata illa, quæ circa altare domini fuerunt, cum sint animalia, & imagines angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt ejecta, & a Judæis proculcata? Non aliam sane ob causam, quam quod Dei mandato imagines fuerunt angelorum sacratæ. Gentium autem idola, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus ejecit & condemnavit. Nos vero in memoriam sanctorum imagines facimus: quorum, ais? Abrahæ, Mosis, Eliæ, Isajæ, Zachariæ, reliquorumque prophetarum, apostolorum, & sanctorum martyrum, qui propter Christum tribulati sunt, qui in imagine contemplatur, & meminerit illorum, & glorificet Deum, qui illos quoque magni fecit. Decet siquidem eos honor & veneratio, propter justitiam eorum, ut omnis qui viderit eos, in imitationem illorum operum ducatur. Qualis vero iste est adorationis honor? profecto non alius, quam is, quo nos peccatores quoque invicem prosequimur, salutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem. Quid aliud apud dominum Deum nostrum tentamus, quam adorantes, glorificantes & trementes eum! Imago enim nihil aliud est, quam figura illius, * in qua pictura expressus est. Impii vero qui ipsi nihil boni faciunt, neque sanctorum recordantur, caveant bona operantes impedire: neque scandalo sint his, qui sanctos Dei servos honore afficiunt. Boni enim operis bonam mercedem adipiscentur. Impii vero quemadmodum animo suo voluerunt, ita infidelitatis suæ mansionem invenient: quando justitiam negligentes, a Deo desciverunt. Ex his liquido constat, ob recordationem sanctorum imagines tantum pingi, venerari & coli, quos clare constat servos esse Dei, & pro nobis apud deitatem obsecrantes & intercedentes. Dignum namque est, ut ducum nostrorum memores simus, & Deo gratias agamus. Accedant his, quæ beatus Hieronymus presbyter Hierosolymitanus in quodam sermone scripta reliquit. Etenim, ut * concessit omnibus gentibus adorare quæ manu facta sunt, Judæis quidem a crustas illas quas fabricavit Moses, præterea duo cherubim aurea: ita nobis Christianis crucem largitus est, & bonorum operum imagines pingere & venerari, atque ita nostrum opus apud eum probare. Hæc sunt serenissimi & piissimi imperatores & dilectissimi filii, quæ ex sacra scriptura novi & veteris testamenti, item piis sanctorum patrum sententiis de sacris imaginibus Dei, sanctorumque virorum, item de divina pictura in ecclesiis ad laudem Dei, & memoriam sanctorum suscipienda breviter descripsimus. Quæ per apostolicam relationem serenitatis vestræ potentiæ cum omni humilitate & sincero corde studiose discutienda offerimus. Nos enim perfunctorie ex diversis probatissimis patribus testimonia de venerandis imaginibus desumpsimus: quæ profecto quod in libris eorum non adulterinis, sed germanis inventa sunt, servanda existimamus, & ob id mitissimis vestris imperiis legenda tradidimus, obsecrantes interim ex animi fervore vestram mansuetudinem obtestando, & veluti præsentes genibus advoluti, & coram vestigia pedum volutando, ego cum fratribus meis coram Deo supplico, obtestor, adjuro, quo sacras imagines in ipsa Deum colente & regia urbe, & in utrisque Græciæ partibus in pristinum statum restitui & firmari jubeatis, custodientes traditionem hujus sanctissimæ vestræ ecclesiæ, abjiciendo etiam & execrando impiorum hæreticorum improbam vehementiam, quo sacram hanc vestram catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam indissolutam complecti possitis. Amen.

* qui in pictura

* permisit

a Tabulas marmoreas. N.

ANNO CHRISTI 787.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsi vos qui literas has a papa suscepistis, ad pios nostros imperatores deferte.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, & locum tenentes Hadriani sanctissimi papæ Romani, dixerunt: Nos postquam ab apostolico nostro patre Hadriano literas accepissemus, eas ad pios nostros imperatores pertulimus.

Joannes magnificentissimus quæstor inquit: Norunt & hoc venerabiles Siculi. Nam Theodorus Cataneusium episcopus, & cum illo religiosissimus diaconus Epiphanius, locum retinens archiepiscopi Sardiniæ; ambo, inquam, ex mandato imperatorum nostrorum simul cum piissimo apocrisario beatissimi domini nostri patriarchæ Romam profecti sunt.

Theodorus Dei amantissimus episcopus Catanes inquit: Cum ab imperio piissimorum principum literæ sacræ ad me missæ fuissent, simul cum Leone presbytero vestræ sanctitatis servo, datum quoque est mandatum mihi a provinciæ Siculæ præside, ut Romam proficiscens, orthodoxorum nostrorum imperatorum fidem & rectam animi sententiam archiepiscopo exponerem. Beatus autem papa cum audivisset, inquit: Quod si hæc in diebus horum imperatorum contigerint, non esse dubitandum, quin Deus imperium illorum supra antecessorum suorum regna extolleret. Hinc & superius lectam epistolam responsoriam ad pios imperatores misit. Addidit & epistolas cum ad sanctitatem vestram, tum ad eos qui in concilio præsident, scriptas.

Cosmas notarius & cubicularius inquit: Missæ sunt & aliæ literæ a sanctissimo papa veteris Romæ ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham nostrum. Quod si autem placuerit sanctæ synodo & cœtui, dicant quid de iis fieri debet.

Sacra synodus dixit: Legantur.

Cosmas præfatus legit.

EPISTOLA HADRIANI SANCTISSIMI PAPÆ VETERIS ROMÆ

Translata ex Romana lingua in Græcum sermonem.

Dilecto fratri Tarasio † generali patriarchæ Hadrianus servus servorum Dei salutem.

† Hoc videtur Græculus quispiam apposuisse, nec est in Græco textu.

PASTORALIBUS curis & subtilissima consideratione animadvertentes, quomodo præconii vox sana omni tempore a præcone oporteat prædicari: quomodo item pastor in compassione, qualisque in reductione existere debeat, & in eadem ex integro insignis, utque in pia commiseratione omnium infirmitatem in seipsum suscipere debeat, & in divinam voluntatem cuncta sua sagaci inspectione transferre. De his, inquam, omnibus statutum est nobis, vestram dilectam beatitudinem & conventum sacratum appellare, succincte & paucis in his synodicis literis confessionem vestræ fidei prædicando. Nam quas mihi per Leonem venerabilem presbyterum vestrum literas misistis, mox in principio paginæ primæ cognovi pietatem tuam cum laicorum ordinatione, tum imperatorio suffragio in sacrum patriarchatus solium exaltatam. Quam ob causam effuso gaudio exultavit cor meum. Quod si autem non perspecta mihi esset, & probe cognita, erga sacras synodicas sex constitutiones & venerandas imagines vestra sinceritas & orthodoxa fides, nequaquam ad sy-

ANNO CHRISTI 787.

synodum convocandam assentiremus. Verum quemadmodum non leviter cor nostrum ex superioribus vestris dissensionibus dolore tactum est, ita plurimo gaudio anima nostra perfusa est, postquam cognovissem piam vestram confessionem, & rectam fidem esse firmam & stabilem. Invenimus autem in prædicta synodica vestra epistola, quanta sit confessio & recta fides vestra circa cœtus sacros & sex sacras synodos, & erga venerandas & sacras imagines, quæ profecto mira est & compunctione digna. In qua etiam clare est expressum, quod in sextæ synodi divine & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua agnus digito præcursoris demonstratus, graphice est insculptus: qui in typum gratiæ assumptus, verum nobis per legem agnum, nempe Christum Deum, indicat. Veteres igitur typos, figuras & umbras, tanquam veritatis signa & notas ecclesiæ traditas suscipientes, gratiam & veritatem agnoscimus, tanquam legis plenitudinem hanc arbitrantes. Ut igitur & in colorum effectibus omnium oculis subjiciatur figura illa, quæ agnum illum qui abstulit peccata mundi, nimirum Deum nostrum, juxta humanam effigiem delineat: censemus ab hoc tempore, pro veteri illo agno & novum in ecclesiis Dei erigendum, quo per eum exaltationem humilitatis verbi Dei consideremus, quo in memoriam politiæ illius qua in carne vixit, item passionis ejus & salutiferæ mortis, unde mundo liberatio contigit, veluti manu ducamur. Hac orthodoxæ fidei testificatione improborum hæreticorum curiositatem & importunam garrulitatem vestra fraterna sanctitas repellat: quemadmodum eorum improba machinatio apud nos Dei gratia non recepta, sed impia judicata est. Succingentes igitur lumbos nostræ mentis, nobiscum cum catholica & apostolica Romana ecclesia consentiendo, contra hæreticorum insaniam armemur, quamvis ab his sæpe fuerit ecclesia impugnata. Deinceps etiam venerandas imagines primum juxta humanam figurationem Christi Dei nostri, secundum nos & pro nobis & per nos incarnati; deinde inviolatæ & veræ deiparæ, postremo omnium sanctorum suorum * beatitas vestra dilecta colere & adorare pergat. Rogamus etiam interim, ut in eo proposito, quod ab initio constituisti, manere velis. Consulimus etiam pastorali cura, ut orthodoxam fidem quam semel confessus es, inviolatam & stabilem prædicando & docendo conserves. *Fundamentum enim aliud nemo ponere potest, præter id, quod jacet, qui est Jesus Christus.* Quisnam igitur firmamentum dilectionis Dei & proximi conservans, ipsum illum Jesum Christum, Deum & hominis filium, ante oculos fundamentum non proposuerit? In confesso enim est, ubi Christus fundamentum est, ibi bonorum operum structuram sequi. Ipsa vero veritas per se dicit: *Qui non ingreditur per januam in ovile, is fur est & latro: qui vero per fores ingreditur, hic pastor est ovium.* Quemadmodum ipse salvator inquit: *Ego sum janua.* Is igitur ad ovile ingreditur, qui per januam incedit: qui vero per januam intrat, per Christum ingreditur. Quicumque igitur ab ipso creati & liberati generis humani veritatem intelligens conservat, & gradum pastoralis dignitatis portans pondus sustinet, non ad gloriam & honorem prætereuntem respiciens, sed gregem suscipiens diligenter vigilat, ne oves vel a perversis hominibus & perversa loquentibus, vel malo spiritu afflatis corrumpantur. Recte sane beatus Jacob, qui propter uxores multos annos servivit Laban socero suo, visus est dixisse: *Viginti annis fui tecum, oves tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes ovium tuarum non comedi; captum a bestia non ostendi tibi, ego damnum omne reddebam, quidquid furto perierat; diu noctuque æstu urgebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis.* Si tantos labores & vigilias pastor Laban sustinuit, quot quantasque vigilias sustinere debet, qui pascit oves Dei? Sed in omnibus his confirmabit & docebit, qui propter nos homo factus est, dignatus (est) fieri, quod fecit. Ipse dilectionem & sancti Spiritus amorem in nos transfundat, & a cunctis solicitudinibus nos eximat, oculosque mentis vestræ aperiat, ut per laborem & certamen dilectionis & cursus vestri, quo sanctam nostram & apostolicam ecclesiam imitamini, efficiatis aliquando apud pios imperatores nostros, quo sanctorum venerandæ imagines in pristinum locum restituantur, ut in hoc sacerdotium nostrum firmum permaneat. Nam ex confessione fidei vestræ cognovimus beatitudinem vestram id unum egisse apud piissimos, orthodoxos & Christi amantes imperatores nostros, fideles & rectæ fidei propugnatores, quo synodus generalis celebretur; idque illi in præsentia totius fidelis populi supplicationibus vestris annuerunt, synodumque in regia civitate fieri mandarunt. Nos itaque sapientes & probatos sacerdotes, & de rebus quæ ad constitutionem imaginum pertinent, doctos, cum magno animi desiderio, quemadmodum regia mandata jubebant, misimus, quo in pristinum locum in illis partibus restituerentur. In primis autem vestra sanctitas piissimis & triumphatoribus nostris imperatoribus sine trepidatione inducat in animum, ut falsam congregationem illam sine consensu ac præsentia apostolicæ sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines sine ordine & debita convocatione factam execretur, & anathematizatam præsentibus apocrisariis nostris cognoscat: quo omne zizanium ab ecclesia eradicetur, & Jesu Christi domini nostri verbum impleatur, cum ait: *Et portæ inferorum non prævalebunt adversus eam.* Et alibi: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & dabo tibi claves regni cælorum: & quæcumque in terra ligaveris, ligata erunt in cælis: & quæcumque solveris in terra, soluta erunt in cælis:* cujus etiam sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque ecclesiarum Dei caput existit. Unde & ipse beatus Paulus apostolus, Dei jussu ecclesiam pascens, nihil omnino prætermisit, sed ubique principatum obtinuit & obtinet: cui etiam & nostræ beatæ & apostolicæ sedi, quæ est omnium ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex sincera mente & toto corde agglutinetur, utpote quæ revera sit recte sentiens, & pietatis incorruptæ conservatrix. Hoc sacrificium primum omnipotenti Deo exhibeatur. Vestraque beatitudo magnos & piissimos nostros imperatores supplicibus verbis admonebit, ut ecclesiæ nostræ vestigia sequentes coram Deo & horribili ejus judicio, venerandas imagines in regia civitate, & omni loco in antiquum statum restituendas curent, jubeantque: nimirum servantes traditionem hujus sanctissimæ nostræ Romanæ ecclesiæ, persequantur improborum & hæreticorum imposturam, & per vestrum certamen & fidelissimos labores, eorum deceptionem execrentur. Nisi enim sacras & venerandas imagines in pristinum locum restituerint, nostram confirmationem nullo modo audemus tradere. Hujus rei causa summo labore fidei & conatu, ante omnia convenit vestræ sanctitati advigilare, ut quamprimum sacræ & venerandæ imagines domini & salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctæ ejus genitricis semper virginis, & san-

* al. sanctitas

I. Cor. 3.

Joan. 10.

Ibid.

Gen. 31.

Matth. 16.

ACTIO II.

ACTIO II.

ctorum apostolorum, omniumque beatorum prophetarum, martyrum & confessorum in partibus illis, in pristinum ordinem collocentur, ut unanimiter propheticam illam oden cantemus; Domine, salva piissimos imperatores. Et: *Exaudi nos domine, in die qua invocaverimus te: quoniam dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ*. Quos autem ad vos misi, Petrum scilicet dilectum nostrum protopresbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ: nec non Petrum abbam & præsidem, ut ad pedes serenissimorum & piissimorum nostrorum imperatorum adducantur, per principem apostolorum Petrum supplicamus, ut cum humanitate & singulari benevolentia ab eis recipiantur, precenturque cum gratiarum actione illis & corporis mentisque firmum robur. Omnipotens Deus vestram dilectionem, modo constans maneat, conservet, custodiat & protegat, & fructum fidei tibi innatum infinitis modis augeat, & in æternum gaudium deducat, Deus sanum te conservet, frater dilecte.

Psal. 19. Psal. 25.

Petrus & Petrus piissimi presbyteri, & locum tenentes sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, dixerunt: Dicat nobis beatissimus patriarcha regiæ urbis Tarasius, consentitne literis sanctissimis papæ veteris Romæ, an minus.

Tarasius sanctissimus patriarcha respondit. Cui Christi lumen circumfulsit, quique nos per evangelium generavit Paulus, vere divinus apostolus, Romanis scribens, & studium sinceræ fidei eorum erga verum Deum nostrum exosculatus, sic inquit: *Fides vestra prædicatur in universo orbe*. Hoc testimonium & nos insequi par est, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Hadrianus veteris Romæ primas, & testatorum principum successor, clare & vere cum ad imperatores nostros, tum ad nostram mediocritatem mihi scripsisse videtur, constabilivitque, & rectam esse declaravit catholicæ ecclesiæ antiquam traditionem. Ob id & nos per scripturam inquirendo, argumentando & demonstrando exquirentes, & patrum quoque præceptis imbuti, sic confessi sumus, confitemur & confitebimur, concordamus, & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas secundum priscam patrum nostrorum traditionem recipimus, & has desiderio nostro adoramus, ut in nomine Dei nostri, & intemeratæ dominæ nostræ deiparæ virginis sanctorumque angelorum, & omnium sanctorum factas. Sed apertis verbis testamur nos dumtaxat in unum Deum verum latriam (hoc est, cultum) & fidem nostram referre & reponere.

Rom. 1.

Sancta synodus dixit: Universa sancta synodus sic credit, & sic docet.

Petrus & Petrus Deum amantissimi presbyteri, legati apostolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis sacra synodus, num recipiat sanctissimi papæ veteris Romæ literas, an minus.

Sancta synodus respondit: Sequimur, recipimus & probamus.

Joannes Deum colentissimus presbyter & legatus orientalis diœceseos, inquit: Tempestivum est imprasentiarum ex psalmo canere: *Misericordia & veritas obviarunt sibi, justitia & pax sese exosculatæ sunt*. Scimus autem quod Deus noster Jesus Christus ipse misericordia est & veritas, in successione quoque sanctissimi patriarchæ & orbis terrarum pastores idem existunt & dicuntur. Etenim misericordia & veritas occurrunt sibi. Hadrianus sanctissimus papa veteris Romæ, & Tarasius patriarcha imperatricis urbis Constantinopoleos, idem sapiunt, idem sentiunt & fatentur. Et vere nominata pax, Dei suffragio imperans & divinitate potens, desiderans videre ecclesiæ decorem, & literis quoque usa, recte nominatam justitiam, Romanam scilicet ecclesiam, exosculata est, jussitque in medium procedere, & præsentem sanctum cœtum lætitia perfudit, rectam fidem propalavit. Nunc etiam ob sacras Hadriani sanctissimi papæ literas, quæ & ad serenissimos nostros imperatores, & ad sanctissimum & ter amplissimum patriarcham Tarasium scriptæ sunt, plurimum gaudii inter nos erupit. Ea quoque de causa Deo maximas gratias agimus, quod in nobis lætitiam tam immensam effecit. Benedictus Deus, qui nobis ejuscemodi imperium excitavit, quod omni cura & solicitudine satagit, Christianum populum undique in consensionem & unanimitatem, & sacrorum canonum patrumque traditionis observantiam deducere. Sed Christus Deus noster per sanctissimam illius genitricem & omnes ejus sanctos, vosque ipsius sacros sacerdotes, qui idem sentitis, & dolum in cordibus vestris non habetis, sed perpetuo incumbitis in hæc studia, ut omnia quæ scripta sunt, impleatis, promissiones suas veras demonstret. Imperatores autem nostros dominos longævos faciat, induat eos gloria, & cornu eorum exaltet: subjiciat sub pedibus inimicos eorum, donec illis præmium vitæ æternæ, & cum sanctis regibus connumerari. Custodiat etiam sacram hanc & eadem sentientem synodum.

Psal. 74.

ANNO CHRISTI 787.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, dixit: In divinis nostris scripturis exaratum est: *Distinxit Deus inter lucem & tenebras*. Ecce enim postquam hæreticorum caligines discussæ sunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminavit. Quam & ego secutus, suscipio & amplector sanctas & venerandas imagines: qui vero secus sentiunt, eos anathemate devoveo.

Gen. 1.

Joannes sanctissimus Ephesi episcopus dixit: Quemadmodum sanctissimi papæ Romani literis continetur, sic credo, & per gratiam Christi Dei nostri veri confiteor.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus dixit: Juxta tenorem literarum, quæ ab Hadriano sanctissimo papa Romano ad serenissimos dominos nostros & ad beatissimum patriarcham Tarasium missi sunt, omnibus consentio, & sic confiteor, & cum hac fide ad tribunal Christi veri Dei nostri proficiscar.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus dixit: Quemadmodum continent literæ sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, & secundum sententiam beatissimi & universalis patriarchæ Tarasii, sic sentio, sic teneo, sic docebo. Et cum hac mea sententia ad futurum sæculum digredior.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Secundum literas beatissimi papæ Romani Hadriani, & expositionem confessionis ter sanctissimi patriarchæ Tarasii, sic sentio, sentiamque, & de præsenti sæculo cum illa ipsa confessione discedam.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Et ego ante lectis beatissimi papæ veteris Romæ literis sincere & irrepugnabiliter inhæreo, consentio, & confiteor de orthodoxa fide, deque sanctis videlicet & venerandis imaginibus, non veluti hoc sit novum aliquod dogma, aut nuperum inventum recipiens, sed clare cognoscens ex apostolica traditione, sanctorumque doctorum in ecclesia jussu per manus nobis traditum: ob eam causam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore & salutatoria adoratione suscipio. Eos vero qui secus sentiunt, aut reclamant, contrariave docent, alienos a catholica ecclesia arbitror, renuncio, & hæreticos proclamo.

Pe-

ANNO CHRISTI 787.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Juxta prius lectas Hadriani beatissimi papæ Romani literas, & secundum fidem sanctissimi patriarchæ Tarasii, venerandas imagines recipio, adoro, & id perpetuo docebo, ut possim etiam aliquando in futuro sæculo rationem apud judicem nostrum Deum reddere.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Juxta venerandas sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani literas confiteor & teneo, venerandas & sacras imagines nunquam seponens, sed perfecte eas adorans, qui vero secus confitentur, eos anathematizo.

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonis dixit: Secundum epistolam ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ ad sanctissimum & generalem patriarcham Tarasium missam, confiteor, & sanctas & venerabiles imagines recipio, amplector & honoro, veluti arrhabonem existentes meæ salutis: secus autem sentientes anathematizo.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Juxta relationem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ ad serenissimos nostros imperatores, & ad sanctissimum & universalem patriarcham missam: item juxta sanctissimi archiepiscopi Tarasii doctrinam, fidem & confessionem sentio, teneo, doceo & docebo, & cum hac mea confessione vitæ meæ breve spatium finiam, & timendo tribunali Christi me sistam.

Epiphanius diaconus ecclesiæ Catanes, & locum tenens Thomæ archiepiscopi Sardiniæ dixit: Clarissimam orthodoxiæ definitionem, & sanctorum apostolorum traditionem, relatio ad pios & Christum amantes nostros imperatores a beatissimo papa veteris Romæ Hadriano missa, in præcedenti lectione clare explicavit. Quin etiam idem docuit epistola ad beatissimum universalem patriarcham Tarasium missa. Ob id & ego his omnibus assentior, & recto corde adhæreo, venerorque & adoro, quæ a multis sæculis traditæ sunt in ecclesia, venerandas & sanctas imagines. Qui vero his contradicit, eum tanquam hæreticum consentientem aversor, & diris devoveo.

Leo presbyter sanctissimæ ecclesiæ Constantinopoleos, locum tenens Sidæ metropolis, dixit: Juxta lectas synodicas epistolas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, sanctas & venerandas imagines recipio, quoniam hæc vetustissima traditio est: qui vero aliter sentiunt, anathematizo.

Nicolaus præses mansionis Apræ, & locum tenens Tyanensium metropoleos, dixit: Venerandas imagines, & juxta veterum traditionem, & juxta synodicas literas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, recipio: eos vero qui aliter credunt, anathematizo.

Constantinus sanctissimus Gangrorum episcopus dixit: Juxta lectam relationem sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, & priscam patrum traditionem, venerandas imagines recipio; & qui idem sibi faciendum non existimant, anathemate devoveo.

Nicetas sive Victor sanctissimus episcopus Claudiopoleos, dixit: Juxta synodicas literas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, venerandas imagines ex traditione prisca recipio: qui secus faxint, anathemati sint obnoxii.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron Lyciæ dixit: Juxta synodicas epistolas lectas, ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ missas, credo, sicque confiteor, adoro & amplector venerandas imagines: & qui diversum statuunt, anathematizo & aversor.

Theophylactus diaconus & exarchus; locum tenens metropoleos Cariæ, dixit: Juxta synodicas literas Hadriani sanctissimi papæ Romæ veteris confiteor: eos vero qui secus sentiunt, anathemate percello.

ACTIO II.

Michael sanctissimus episcopus Synnadon dixit: Juxta tenorem literarum ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ missarum confiteor, & juxta priscam traditionem sanctas & venerandas imagines recipio: qui vero non itidem sentiunt, anathemate percutio.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ dixit: Quemadmodum literæ synodicæ jam lectæ, ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ, sic confiteor, & eodem modo recipio venerandas imagines, juxta veterum traditionem: repugnantes vero execror.

Anastasius episcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Juxta synodicas Hadriani sanctissimi papę veteris Romæ confiteor, recipio, & adoro venerandas imagines, idque juxta priscam doctrinam: qui vero secus faxint, aversor ut hæreticos.

Christophorus sanctissimus Phasidos episcopus dixit: Quemadmodum literę synodicę Hadriani sanctissimi papæ veteris Romę jam lectę tradunt, sic confiteor, & venerandas imagines juxta priscam doctrinam recipio; anathematizo autem qui ita non faciunt.

Gregorius presbyter ejus, quę est prope Constantinopolim, sanctorum apostolorum ecclesię, & locum tenens metropoleos Mocesi, dixit: Juxta literas synodicas sanctissimi papæ veteris Romę Hadriani, & juxta priscam traditionem venerandas imagines recipio: qui eas aversantur, condemno anathemate.

Basilius episcopus * Sylęi dixit: Juxta traditionem veterem ecclesię & literarum synodicarum sanctissimi papę veteris Romę Hadriani confiteor, & recipio & adoro venerandas & sanctas imagines: qui vero respuunt hoc, anathematizo. * Silei.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes pronunciavit in eamdem sententiam.

Manuel sanctissimus episcopus Adrianopoleos Thracię in eamdem sententiam pronunciavit.

Maurianus sanctissimus episcopus Pompejopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum sanctissimi episcopi Gotthię in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Byzies in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromenię in eamdem sententiam pronunciavit.

Gregorius presbyter, locum retinens episcopatus Smyrnes, in eamdem sententiam pronunciavit.

Gaudiosus episcopus Messanę Siculus, &c.

Eustratius sanctissimus episcopus Apameę Bithynię in eamdem sententiam pronunciavit.

Petrus sanctissimus episcopus Germion, &c.

Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Panormi, in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.

Stephanus sanctissimus episcopus Bibonum, &c. locum tenens Leontopoleos, &c.

Sisinnius episcopus sanctissimus Parii, in eamdem sententiam pronunciavit.

Constantinus sanctissimus episcopus Leontinę, in eamdem sententiam pronunciavit.

Epiphanius sanctissimus episcopus Mileti, &c.

ACTIO II.

Nicetas sanctissimus episcopus Proconneli, &c. A
Theodorus sanctissimus episcopus Taurianes, in eamdem sententiam pronunciavit.
Christophorus sanctissimus episcopus * Adryaces, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Adryaca vel Adria.)
Eustratius sanctissimus episcopus Methymnes, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theotimus sanctissimus episcopus Crotonum, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leon sanctissimus episcopus Chii, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Nesion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Apron, &c.
Ignatius sanctissimus episcopus Prienes, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus * Cypselon, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Cypsalon,)
Theodorus sanctissimus episcopus Trophæorum, in eamdem sententiam pronunciavit. B
Stephanus sanctissimus episcopus * Sugdaon, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Suidaon;)
Sergius sanctissimus episcopus Nicoteron, &c.
Gregorius presbyter, locum tenens Nicopoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Mesembriæ, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Amorii, &c.
Cyriacus sanctissimus episcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Camulianorum, in eamdem sententiam pronunciavit.
Soterichus sanctissimus episcopus * Cicesson, &c. (* Ciscisson.)
Constantinus sanctissimus episcopus Mastauron, in eamdem, &c. C
Georgius sanctissimus episcopus Briulon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ, &c.
* Sabas sanctissimus episcopus Agæorum, &c. (* Sabbas)
Gregorius sanctissimus episcopus Palæopoleos, in eamdem, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ quæ est prope Mæandrum, in eamdem, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Coloes, &c.
Leo sanctissimus episcopus Algizon, &c.
Nicodemus sanctissimus episcopus Eugazon, in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Barilon, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Hypæpon, in eamdem, &c. D
Theophanes sanctissimus episcopus Lebedon, in eamdem, &c.
Stratonicus sanctissimus episcopus Cymes, &c.
Cosmas sanctissimus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus sanctissimus episcopus Elææ, &c.
Pardus sanctissimus episcopus Pittanes, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Pergami, &c.
Marianus sanctissimus episcopus Antandri, &c.
Basilius sanctissimus episcop. Adramyttii, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Assi, &c.
Leo sanctissimus episcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Gargaron, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus * Agaes, &c. E (* Ægeon, * Agææ,)
Theognis sanctissimus episcopus Sion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Rhædesti, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Panii, &c.
Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopoleos, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Madyti, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chariupoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Thomas sanctissimus episcopus Danii, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos, in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Chalcidos, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Joannes sanctissimus episcopus Bryseos, &c.
Benjamin sanctissimus episcopus Lizicon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Amastridos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Stephanus sanctissimus episcopus Soron, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Dercon, &c.
Heracleus sanctissimus episcopus Junopoleos, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Heliopoleos, in eamdem, &c.
Antonius sanctissimus episcopus, Trœzenes, in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Nacoliæ, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Aspones, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Cynes, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Anastasiopoleos, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Solorum, in eamdem, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus * a Citutii, in eamdem, &c. (* Ciceti, a Pro, Citii, H.)
Basilius sanctissimus episcopus * Trimithunton, in eamdem, &c. (* Thremethunton,)
Alexander sanctissimus episcopus Amathunton, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Melitupoleos, in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Adranias, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Germes, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Adrianitheron, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon sanctissimus episcopus Oces, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Ilii, &c.
Leo sanctissimus episcopus Troados, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Abydi, &c.
Anastasius sanctissimus episcopus Tripoleos, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Traculon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Salon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Silandi, &c.
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatos, in eamdem.
Joannes sanctissimus episcopus Sethon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Liparon, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Meoniæ, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Stratonices, in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiæ, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Troalon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Gordon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Daldes, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Hyrcanes, in eamdem, &c.
Josephus sanctissimus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsareæ, in eamdem, &c.
Davidus sanctissimus episcopus Helenupoleos, in eamdem, &c.
Cyrion sanctissimus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Georgius sanctissimus episcopus Basilinupoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Aristes, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus * Adranes, &c. (* Adranes Thraciæ,)

Ba-

ANNO CHRISTI 787.

Basilius in locum Dascylii in eamdem, &c. A
Christophorus sanctissimus episcopus Cerasenes, in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus Meles, &c.
Neophytus sanctissimus episcopus Gordoserbon, &c.
Leo sanctissimus episcopus Linoes, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Etennon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Zelon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Sinopes dixit: Quemadmodum tradiderunt nobis qui ab initio oculati testes verbi fuerunt, quique ab ipsis imbuti sunt sancti nostri patres, ita quoque certior factus in literis ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ, & ad serenissimos & piissimos dominos nostros, & ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium missis, contineri, sic credo & sic confiteor, sicque teneo & tenebo ad extremum usque animæ spiritum, veneraborque & adorabo honorabiles, venerandas & sacras imagines: qui vero ita non sentiunt, aut confitentur, eos anathemate execror. B
Constantinus sanctissimus episcopus Sasimon dixit: Juxta prælectas sanctissimi Hadriani papæ veteris Romæ synodicas literas, sic confiteor, credo, adoro, & recipio sanctas & venerandas imagines, ex veteri ecclesiæ traditione: qui vero dissentiunt, eos diris devoveo.
Nicetas sanctissimus episcopus Dadybron, &c.
Theophilus sanctissimus episcopus Plusiados, in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Adrianupoleos, in eamdem, &c. C
Joannes sanctissimus episcopus Heracleæ Ponti, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cratiæ, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus * Ruzæi, &c. (* Rhizæi, * Rhozæi,)
Nicephorus sanctissimus episcopus Claneon, &c.
Leo sanctissimus episcopus Trocnadon, &c.
Anastasius sanctissimus episcopus Patarachon, in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Nissoi, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Pimiaron, in eamdem, &c.
Nicodemus sanctissimus episcopus Didymon, in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus * a Uniandi, &c. D (* Viuandi, a Pro, Oenaudi. H.)
Constantinus sanctissimus episcopus Candibon, &c.
Stauracius sanctissimus episcopus Zenopoleos, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Lamiron, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Caunon, &c.
Constantinus sanctissimus episc. Combon, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Orycandi, &c.
Joannes sanctissimus episcopus * Phalilidos, &c. (* Phaselidis, b Pro, Sabbas, H.)
* b Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Cybirres, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Thabon, &c.
Dorotheus sanctissimus episcopus Neapoleos, &c. E
Gregorius sanctissimus episcopus Heracleæ, &c.
David sanctissimus episcopus Jassi, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Mylasses, &c.
Sergius sanctissimus episcopus Vigiliarum, &c.
Joannes sanctissimus episcopus * c Mybdi, &c. (* Mygd, c Pro, Myndi. H.)
Stauracius sanctissimus episcopus Stadiæ, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Stratoniceæ, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Chonon, &c.
Michael sanctiss. episcopus Chæretopon, &c.
Pantaleon sanctissimus episcopus Valentiæ, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Peltarum, &c.

ACTIO II.

Christophorus sanctissimus episcopus Atanassi, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leontius sanctissimus episcopus Eumeniæ, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Timeni ferarum, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Lundon, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Appiæ, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Eucarpiæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcop. Aleus, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Hierapoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Christophorus sanctissimus episcopus Promili, in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicolaus sanctissimus episcopus * Phytiæ, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Pythiæ,)
Theophylactus sanctissimus episcopus Cinnabori, in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus Augustopoleos, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cotyæi, in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Medixei, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus * Docimi, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Docimii,)
Damianus sanctissimus episcopus Meri, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theophylactus œconomus & locum tenens Ipsi, in eamdem, &c.
Stephanus designatus Itri, in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes designatus d Hectorii, &c. (d Pro, Stectorii, H.)
Constantinus sanctissimus episcopus Ampladon, in eamdem, &c.
Epiphanius sanctissimus episcopus Perton, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Philomelii, in eamdem, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Sibliæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Michael sanctissimus episcopus Papparon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theodorus sanctissimus episcopus * Sagalassi, in eamdem, &c. (* Agalassi)
Sisinnius sanctissimus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Conanes, in eamdem, &c.
Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.
Marianus sanctissimus episcopus Magydon, in eamdem, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Phlogon, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Andidon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Manzo sanctissimus episcopus Pracanon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theodorus sanctissimus episcopus Germanicopoleos, in eamdem, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Cilindereos, in eamdem, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Trapezupoleos, in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Musbadon, in eamdem, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Lamon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Philadelphiæ, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Sibyllon, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Tiberiupoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes sanctissimus episcopus Azanon, &c.

Ba-

ACTIO II.

Basilius sanctissimus episcopus Dionysupoleos, in eamdem, &c. A

Manuel sanctissimus episcopus Nicopoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes presbyter ex commisso Coloneæ, &c.

Eustratius sanctissimus episcopus Dobelri, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Bulgarophygi, in eamdem, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Plutinopoleos, in eamdem, &c.

Basilius sanctissimus episcopus Perbereos, in eamdem sententiam pronunciavit.

* Pamphyliæ. Michael sanctissimus episcopus * Pamphyli, &c.

Ruben sanctissimus episcopus Scopeli, &c.

Sisinnius sanctissimus episcopus Carelles, &c.

Petrus sanctissimus episcopus Monembasiæ, &c. B

Gabriel sanctissimus episcopus Æginæ, &c.

Leo sanctissimus episcopus Porthmi, &c.

Dardanus sanctissimus episcopus Dobron, &c.

Andronicus sanctissimus episcopus Leontopoleos, in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Sebastæ, &c.

Nicetas sanctissimus episcopus Halicarnassi, in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Corydalon, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Cremon, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Hadrianes, in eamdem, &c.

Sancta synodus dixit: Æquum est, ut & venerabiles monachi pronuncient.

Venerabiles monachi dixerunt: Si ordo ita exigit, pronunciabitur a nobis ut mandatis. C

* Studii seu Studitarum. Sabas venerabilis monachus, præfectus * studiorum, dixit: Juxta priscam traditionem jam a multis sæculis approbatam, & secundum irreprehensibilem a sanctis apostolis, prophetis & ecclesiasticis doctoribus traditam fidem: præterea secundum epistolam a beatissimo & apostolico papa Hadriano ad pios Christi amantes nostros reges, & Tarasium universalem patriarcham missam, quæ oculos nostros & aures fulgore fidei perstrinxit, confiteor & credo.

Gregorius venerabilis monachus & præses sancti Sergii dixit: Juxta priscam traditionem, & ante multa sæcula legislationem, quæ in magna Dei ecclesia per manus beatorum & præclarorum apostolorum tradita est, hactenusque a piis omnibus & sanctis patribus nostris & doctoribus est observata: item juxta sacrarum sex synodorum traditionem, & literas ab apostolico & sanctissimo veteris Romæ papa Hadriano ad piissimos & Deo devotissimos nostros imperatores, nec non ad Tarasium universalem patriarcham missas, quibus intellectus cordium nostrorum illuminatus est, credo, prædico, confiteor, certamque fiduciam accipio, me remissionem peccatorum, si recte egero, consecuturum. D

Joannes præfectus Pegurii in eamdem sententiam pronunciavit.

Simeon præfectus Chores, in eamdem sententiam pronunciavit. E

Eustathius præses monachorum sancti Maximini in eamdem sententiam pronunciavit.

Georgius præfectus Perges, in eamdem, &c.

Simeon præses Abrahamitarum, in eamdem, &c.

Joseph præses Heraclei, in eamdem, &c.

a Pro, Sacudion. H. Plato præfectus a Saculon, in eamdem, &c.

Gregorius præses monachorum sancti Hyacinthi, in eamdem sententiam pronunciavit.

ACTIO TERTIA.

ANNO CHRISTI 787.

IN nomine domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis dominis Constantino & Irene pia ejus matre, anno octavo consulatus ejus, sub sextum Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente sancta ac universali synodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam sanctionem in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso protopresbytero ecclesiæ sanctissimæ divi Petri apostoli apud almam Romam, & Petro venerabili monacho & præside monasterii sancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus apostolicæ sedis sanctissimi ac beatissimi papæ veteris Romæ Hadriani: Tarasio beatissimo archiepiscopo almæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, retinentibus locum apostolicorum thronorum orientalis diœceseos: stantibus his ante sacros cancellos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, nimirum Petrona glorioso exconsule patricio, & Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore ærarii militaris, tota denique synodo juxta ordinem in prima actione præscriptum: Præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præsidibus, & toto monachorum cœtu: propositis in medio sanctis & immaculatis Dei evangeliis, Demetrius Dei studiosus diaconus, armamentarius sanctæ ecclesiæ Constantinopolitanæ: Quandoquidem in priore actione visum est magnæ & generali synodo, insequenti doctrinam patrum & legislationem ecclesiasticam, eos qui ex hæresi revertuntur, recipiendos: quin etiam rursus admittendos, qui ab hæreticis ordinati sunt, modo orthodoxam fidem sapiant: ecce adstant ante fores episcopi, qui libellos confessionis orthodoxiæ suæ paulo ante legerunt, rogantes ut admittantur, & de illis judicetur secundum vestram existimationem.

Sancta synodus respondit: Adsint.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui dudum advenit Neocæsareç piissimus episcopus, reddat de se rationem per libellum.

Gregorius piissimus episcopus Neocæsareæ dixit: Confirmet Deus imperium dominorum nostrorum optimorum, lætitia perfundat Deus thronum eorum. Ter sanctum autem dominum nostrum cum sacerdotali cœtu & sancta synodo dominus orantem pro mea paupertate exaudiat. Attulit autem libellum suum, eumque legit, nihil aliud continentem, quam quod in superioribus libellis in prima actione lectis scriptum est: postquam autem legisset.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Confiteris etiam hæc simplici corde?

Gregorius piissimus episcopus Neocęsarię dixit: In nomine Dei, & per sacras tuas preces, sanctorumque patrum, pura conscientia & omni simplicitate confiteor, obsecroque vestram beatitudinem pro me orare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quid ad hæc definiemus?

Sanctissimus episcopus Siciliæ dixit: Quod cum aliis factum est, fiat etiam cum isto.

Sancta synodus dixit: Fiat.

Sanctissimus patriarcha dixit: Sed verbum quoddam vulgatum est, quo tempore persecutio fuit, quosdam episcoporum verbera intulisse viris piis: cui

ANNO CHRISTI 787. Can. 11.

cui tamen rumori sine aperta demonstratione non putarim fidem adhibendam. Sed de hac re cognoscat sancta synodus, canonem quemdam sanctorum apostolorum extare: Si quis presbyter aut diaconus fideles peccantes, aut infideles injuriantes verberaverit, deponitor. A

Sancta synodus inquit: Sic prædicant.

Beatissimus patriarcha dixit: Id si hoc modo se habuerit, quid fieri par est?

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit: Juxta sanctos ecclesiæ catholicæ canones cognoscit hæc synodus.

Sanctissimus patriarcha Tarasius ait: Si intulerit qualiscumque etiam episcopus verbera aut plagas viris Deum timentibus, quique persecutionem patiuntur, indignus est episcopatu.

Sancta synodus ait: Indignus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Nam flagellationibus tanquam persecutor grassatus est.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, & qui cum illo erant religiosissimi Sicilię episcopi, pręterea Epiphanius diaconus & vicem agens Thomę episcopi Sardinię, dixerunt: Quarta synodus confestim ubi sedisset, in primis exclamavit: Dioscorum foras pelle, interfectorem ejice, quandoquidem in synodo latronum manus in viros innocentes injecit.

Joannes religiosissimus presbyter, locum retinens orientalis diœceseos, ait: Sacra synodus ex inspiratione sancti Spiritus hoc recte definiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Verbis fictis non adhibemus fidem.

Sancta synodus dixit: Si quispiam habet quo eum accuset, suo tempore apud sanctam synodum insimuletur: ut tandem cognita veritate, synodus hęc sacra de eo per suffragia determinet.

Gregorius episcopus Neocęsareę dixit: Nemo mortalium me accusare poterit de verberibus aut plagis alicui illatis.

Sancta synodus ait: Hac de causa & nos gaudemus.

Gregorius episcopus Neocęsareę dixit: Neque etiam in regia piaque civitate, neque etiam in meo territorio, hominum quispiam a me lęsus est.

Sancta synodus respondit: Si hoc modo se habet, in pristinum locum recipiatur.

Sabas venerabilis monachus & pręses Studii dixit: Videte quid agatis. Archiepiscopi hunc hęreticorum antesignanum confessi sunt. Scitis autem beatum nostrum patrem Athanasium ad Rufinianum scripsisse, hęreticorum antesignanis satis sit, ut ad pœnitentiam recipiantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed neminem verberavit.

Constantinus episcopus Constantię, quę est in Cypro, dixit: Juvenalis, quique stabant a partibus illius, principes erant synodi latronum: attamen in quarta synodo recepti sunt.

Joannes clarissimus quęstor dixit: Placeat sacrę synodo divinitus congregatę, Gregorium Neocęsareę episcopum, qui synodo impię pręteritę antesignanus fuit, in crastinum conservari, quo ipse suam hęresim & propriam doctrinam condemnet.

Joannes venerabilis presbyter, & vicem agens orientalis diœceseos, dixit: Gratia Deo, quod viros hos a tam perversa synodo sustulit, qui ipsi reprehendunt & aversantur suas doctrinas & improbas factiones, quique ipsos se pudoris & verecundię notaverunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Novimus omnes Juvenalium, patriarcham existentem Hierosolymitanum, ratione dignitatis principem synodi fuisse: postquam autem iniquitatis scivisset se argui, pœnituissetque, susceptus est.

ACTIO II.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesię Catanę, retinens locum Thomę episcopi Sardinię, inquit: Verum Juvenalis neminem fuerat persecutus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Atqui hic quoque respondit se neminem persecutum fuisse. Quin etiam Eustathius hęresiarcha Macedonianorum fuerat, sed tamen divus Basilius pater noster cum libello illum recepit.

Venerabiles monachi dixerunt: Verum quia conticuit Juvenalis, ob eam causam objicimus hoc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Laudamus fervores studiumque vestrum, & in canonicas & evangelicas traditiones zelum. B

Sabas venerabilis monachus, pręses Studii, dixit: Conservet Deus optimos nostros dominos, qui congregationem hanc synodicam ad uniendam ecclesię catholicę concordiam, convocaverunt.

Sancta synodus dixit; Gratię Deo, & in sęcula sęculorum laus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sancta synodus jam antea declaravit, reversos ab hęresi juxta patrum traditionem recipiendos, nisi alia quędam causa subsit, quę ex sacerdotalis dignitate eos ejiciat. Hoc igitur & nunc quoque referimus.

Sancta synodus respondit: Omnes hoc ipsum dicimus.

Joannes venerandus presbyter, locum retinens orientalis diœceseos, dixit: Quę hactenus dicta sunt diversimode, sancta & utilia sunt. C

Petrus religiosus presbyter Romanus, item Joannes & Thomas Deum colentissimi presbyteri vicem agentes orientis, dixerunt: Recipiant sedes suas.

Sancta synodus dixit: Hoc ipsum omnes jubemus; & in hoc convenimus. Et in suas sedes ascenderunt religiosissimi episcopi, videlicet Niceenlis, Neocęsareanus, Rhodi, Iconii, Hierapoleos, Pessinunton & Carpathi.

Sancta synodus dixit: Bene Deus orthodoxos induxit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantię, quę est in Cypro, dixit: Quandoquidem in priori sanctę synodi consessu, piissimorum nostrorum imperatorum sacram digni habiti sumus a secretis illius accipere, consequens est, ut videamus quid in ea scriptum fuerit. Habebatur autem in illa, literas fuisse missas ad serenissimam eorum majestatem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romę: præterea duos quaterniones ad sanctissimum patriarcham ob orientalibus archiepiscopis. Atqui literas papæ Romæ veteris legimus & audivimus, quæque in iis dicebantur, cognovimus. Precamur itaque generositatem vestram, illustrissimi patricii, ut & literæ ab orientalibus allatæ huic sanctæ synodo legantur, ut cognoscamus idemne sentiant & doceant papa veteris Romæ, & Tarasius beatissimus patriarcha, pręterea qui in orientalibus plagis sunt episcopi. D E

Magnificentissimi duces & sacra synodus dixerunt: Fiat secundum vestram petitionem.

Joannes & Thomas Deum amantissimi presbyteri, & vicem agentes orientalium patriarcharum, dixerunt: Si huic sacræ synodo visum fuerit, legantur prius literæ a beatissimo Tarasio patriarcha ad pontifices orientales scriptæ: deinde, si videbitur, legemus quoque ea quæ ab illis sunt rescripta.

Sancta synodus dixit: Legantur.

Et legere cœpit Stephanus venerabilis diaconus & notarius sacri patriarchici secreti.

EXEM-

Actio 11. *EXEMPLAR LITERARUM ad finemus facendum et episcopo Antiochiæ, Alexandriæ, et sanctæ urbis, a Tarasio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos missarum.*

DOMINUS noster Deus, multa magnaque prudentia hominum vitam dirigens & gubernans, & unusquisque vitæ exitum & eventum summa cura respiciens, quemque sibi placitum factum est, cum & capilli nostri numerati sint a Deo; me hominem laicum, & in vulgari ordine in hunc diem usque habitum, imperialibusque obsequiis & ministeriis invigilantem, officio quo judicio (ipse novit) ad facerdotalem sedem vicinis justissimus imperatorum nostrorum piissimorum, veritatis propugnatorum, item sanctissimorum episcoporum & clericorum, afcendere cogit, ita ut necessitatibus me lubmittere decreverim, & fructum obedientiæ exprendum illis tradiderim. Quamobrem vester sanctus vitus, veluti patres obijcere, ut meam pusillanimitatem baculo vestræ virtutis, & paternis doctrinis fosteneris, & velutiferaeres, puris vestris precibus mihi per armatum Dei contra infidias hostium succurratis, & in his tempestuosis fluctibus me gubernetis, ut recta in portum voluntatis Christi Dei nostri navis meam impellam. Est enim vere intor nos bellum acerbum, quod non ferro, sed verbis dofignatur. Trophæum tamen victoriæ erigere possumus, invocatam vobis fuerit veritas. Neque tuipidum est, & quod turbulentam adeo tempestatem vereamur, cum defenforem & tranquillatorem omnium malorum Christum habeamus, qui ventis & fluctibus imperat & increpare potest. At nunc fatis prophetum. Ad alterius fermonis narrationem accingor. Quandoquidem antiqua quædam observantia, mos vero apostolica traditio in ecclesia diu obtinuit, ut illi qui recens affumpti fuissent ad fummi alicujus facerdotii gradus, illic qui & ante eos & multis temporibus summi facerdotii gradum obtinuissent, fidem suam exponerent: vifum igitur est mihi hæc fenno, & me lubmittere vobis, & manifeste meæ fidei confessionem apud vos exponere, quemadmodum a Spiritu Sancto edictus, quarum, *fin mo egressus est in omnem terram, & verba eorum in fines orbis terræ:* item a gregibus & ovibus eorum divinis prædictis nobis, a teneris unguiculis didicit.

Credo in unum Deum patrem omnipotentem, & in unum dominum Jesum Christum Filium Dei & Deum nostrum, genitum ex patre extra tempora & ante sæcula, & in Spiritum sanctum dominum vivificantem, qui ex patre per filium processit, & ipsum esse dominum Trinitatem consubstantialem, ipsidem venerationis & honoris, & fedis, fempiternam, increatam, omnium opificem, unum principium, unam deitatem & dominatum, unum imperium, potentiam, & substantiam & authoritatem, in tribus subsistentiis individuis disceratam, & indistinctim unitam: non ex imperfectis tribus unum existens, quemadmodum magnus ille Dionysius inquit: Secundum quidem fingularitatem personarum, tria adoranda: juxta vero communitatem naturæ, unus Deus omnium visibilium & invisibilium factor & praedefinator. Confitear & propter nostram faluteu in extremis temporibus juxta carnem unus Christus Trinitatis filii Dei dominique nostri Jesu Christi ex vera deipara & semper virgine Maria generationem, subsistantiam absque filio similem materialiter sine peccato, non *declinans ab eo quod fuerat*, sed in duabus naturis fine confusione manentibus, eumque duabus in illis voluntatibus & effectibus: Crucifixum a pro nobis carne, sepultum & refurgentem, in cœsolque reversum, venturum judicare vivos & mortuos. Præter hæc mortuorum reliccitationem vero, & secundum unusquisque actionem æternam retributionem bonorum simul & malorum. Obiecrans intercessionem fanctissimæ matrem domine nostræ deiparæ & semper virginis Mariæ, fanctorumque angelorum, & fanctorum gloriosorum apostolorum, prophetarum, martyrum, confessionum & doctorum. Amplectitur etiam honorem venerandas imagines, & omnem hæreticam vanilouquentiam execror, eorumque anathematizans & primates, Simonem dico, Marcionem, Manetem, Paulum Samosatenum, & Sabellium Asfum, eorumque fcelesta dogmata detestor. Suscipio etiam fex facras generales synodos, earumque *Ephes.* *Sexta.* *Sexta.* *Sexta

ACTIO III.

resta mentis sententia idem nos cum dilectis & religiosissimis fratribus nostris viris sanctis sapere & sentire, quod sanctissimo vestro libello suis declaravit, quos multis de causis omnes libenti & alacri animo suscepernunt: primum, quia vestræ sanctitatis placentem omnibus sententiam continebant; deinde, quod tam ampliter optimorum nostrorum imperatorum bonam mentem & sententiam prædicabant: Postremo totius populi Christiani ergæ veram pietatem meliorem mentem, & bonam erga divina studiorum & sententiam, spemque nostris fecisti. Vos vero veluti una anima in duobus corporibus apostolico more sentientes id quod restum est, & a Spiritu sancto inflligati, confirmate fratres vestros, ut diffrmentur fint contra hæres cruciæ, atque in eam rem omnibus animi viribus incumbite, confilique bona date, quoniam Scriptum est: *Confirma fratres tuos confirmatos, interlectibus bonis esfoedet ex*. Nos quoque bono confilio utentes, fratres nostros veritatis studiosissimos, Joannem & Thomam zelo Dei, orthodoxæ fidei amore omnisfirmos, non relusi magnorum patriarcharum fedibus confimiles, fed fanctissimi filentii & quietis amatores. Diximus autem ad eos. Ecce nunc tempus silentia & tranquillitatis, quo pollum aliud vel temperitivis, vel utilius. Ite cum viris his, & viva voce docete, quæ dominos vestros per literas congrovifie patatis, aut potius fufficiunis, & fafium accufationem, qua apud eum ecclefias Ægypti & *Syria* infamant, infringite: & quis eulius, quæque ex apofolica tradizione in ecclesia Dei obfervantia fit, exponite, defideratosque dominos noftros falutate. Quæ cum autem vos Jofantes effis, & non admodum docti, confidentes tamen agite. Deus enim ora vestra aperiet, dabitque eloquiumem, qui fidelibus eorum fit, ut omnem contentionem fubverteindam. Hæc cum mandafemus illis, ad vos mifimus, o viri fanctiffimi. Quamobrem pretamur vestram fanctitatem, ut bono animo eos recipatis: habebitis enim trium apofloficorum thronorum concordem fententiam, & concinentem concinnum, qui fanc fex generales fynodos ante habitas una voce docant: aliam autem illam (quam feptimam dicunt) non modo non recipiunt, fed uno animo & voce detefftantur, utpote quæ ex hæresi contra apofloficam & patrum traditionem fit congregata, non aliam de cauffam, quam ut faceofanctas & venerandas imagines fubvertat. Vos autem viri fanctiffimi zelo Dei inftifti, cum habertis adjutores piffimos noftros dominos feniorfimos imperatores, totamque fimul a Deo vocatam congregationem, eftote fortes & animofi, prevalebit cor veftrum contra eos, qui apofloficas traditiones fubvertere conantur. In Dei autem Chrifti obedientiam omnes transferatis. Gaudemus eofim, & Chrifto gratias agimus, quod imperatores piffimos dominos noftros, & fanctiffimum papam veteris Romæ Hadrianum, confentientes & confolidatetes habeatis: qui etiam dicitur fuos apocrifiros ad vos miffiffe. Confeffus autem omnes auditivos eum fidem, quæ in fexta fynodo poftremum edita eft, quæ profecto fine omni controverfia fana eft & valde vera, & fecundum apofloficam fententiam & mentem incedens. Ut autem vefta beatitudo fatis copiofe de noftra fide inftruatur, putavimus confultum quoque, fex fynodorum antea habitarum fidem recenfere, principio autem Theodoti beatæ memoriæ patris noftri patriarchæ Hierofolymitani, deinde aliarum fynodorum, quæ ita habet.

EXEMPLAR SYNODICARUM *litterarum Theodori fanctiffimi patriarcha Hierofolymorum.*

CREDIMUS, fanctiffimi fratres, quemadmodum a primordio crediimus, in unum Deum Patrem omnipotentem, fine principio existentem & fempiternum, omnium visibilium & invisibilium Creatorem. Et in unum dominum Jesum Christum filium Dei unigenitum, qui ab æterno & expers affectionis genitus est Deo & Patre, neque aliud initium quam Patrem cognoscentem, & quæ ex ipso fit fubfistentiam habet, lumen de lumine, Deum verum e Deo vero. Et in unum fanctum Spiritum, fine fine ex Patre proceedentem, idemque Deum, *de fubfistentia existentem, & per existentem, Patri Filioque coæternum, confubftantialem, & ejusdem generis, ejusdemque fubftantiæ & naturæ, eodem modo etiam deitatis ejusdem Trinitatem confubftantialem, eodem honore affectam, & ejusdem throni existentem, in eamdem deitatem confumantem, & in unam & communem eorum confitio profeftherem, fine personali & *fubftantiali confusione & electione Trinitatem in unitate creationis, & unitatem in Trinitate glorificatam. Trinitatem quidem in tribus hibfiftentibus, unitatem vero in eorum deitate, neque unitatem illam confufam habentem, neque Trinitatem per omnia divisam, fed in altera alteram conferratam. Divifa eft enim numeratio fubftentiis, & numerata perfonalibus alteritatibus, fed fubftantiæ & naturæ identitate unita, & nulla ratione partitionem admittens. Unus enim Deus eft. Inde etiam unus & abfolute prædicatur, & in perfonarum Trinitate cognoscitur. Et non, inquantum unus Deus, & non deitas, Deus eft divinus, & in tres dicitur personas: Aritatem vero illa eft impotens, neque etiam, inquantum tres unus Deus eft, & demonftratur, & tres hypofftafes prædicantur, & Pater & Filius & Spiritus fanctus dicitur, contrahitur & circumfcribitur, & in unam fe hypofftafim contrahens: Sabellianorum enim ifta eft impietas. Quamobrem recte a viris divinarum rerum peritis dictum eft, unitatem non fentire in deitate, & fingulari deitate, Trinitatem autem in tribus inconfufis fubfistentiis: nec alium Deum unum præter tres perfonas cognofcimus, neque tres Trinitatis confubftantiales poftmodum quafiunt Pater, Filius & Spiritus fanctus, alium præter unum Deum agnofcimus. Ob id etiam unum hæretia, in quibus divinitas, fpiritus & anima, id verum eft, non deitas eft & cognofcitur.

Credimus etiam in unum ejusdem fanctæ confubftantialis Trinitatis dominum noftrum Jesum Christum, *Quem forma Dei existens, non rapiam arbitratus* (ut inquit apofftolus) *in eo quod æquale cum Deo existat, fed seipsum exinanivit, assumpta forma servi.* Nam patri exiftens confubftantialis & coæqualis affeffor, in extremis temporibus non dedignatus eft ex fancta & immaculata domina noftra deipara affumpta carne, animata anima intellectuali & rationali, ab initio a noftra mafia, non fecundo, fed opificio per Spiritum fanctum nafci. Sic ex duobus contrariis progreffus Deus Verbum, perfectus natus. Deus exiftens, idem perfectus natus homo fuit, con veritate naturam, neque phantasmate fimulans difpofitionem fuam, fed affumpta ex fancta virgine rationaliter & intellectualiter carne, & quæ in *feipso id quod erat formata*, unitus fecundum hypofftafin, inconfufus, indivifus, non naturam deitatis fuæ in carnis fub-

Anno Christi 787.

Ps. 18. Deus in Sion, qui in Christo Jesu.

Ad Ephes. 4. Ut jam non fit ex Deo.

Ad Ephes. 4.

Ad Ephes. 4.

*Ad Ephes. 4

ACTIO III.

œconomiæ mysterium manifestissime appareat.

His itaque sex sacris synodis, quas solas universales agnoscimus, concorditer orthodoxa fides stabilita est: neque aliam, præter has, synodum accipimus. Non enim quidquam apostolicarum traditionum, nihil etiam patrum legitimarum editionum, quod dubium movere poterat, aut correctione indigebat, omissum est. Idcirco universos hæreticæ improbitatis auctores, ut seminis zizaniarum diabolicarum plantatores, animarumque corruptores, a principe pessimo, Simone (inquam) Mago, usque ad extremos eorum successores, uno (quod ajunt) fasce deinceps ex tota anima anathematizamus. Maxime autem, quos sex priores synodi universales damnarunt. Quibus etiam adjicio Severum, Acephalorum & unius naturæ clamantium principem, illiusque commilitones omnes. Neque iniquum est his adjicere Petrum Fullonem, qui ter sancto hymno adjicere aliquid ausus fuit, impassibilique deitati passiones affricare tentavit: Quicumque etiam hunc ut ducem sequuntur. Locales autem synodos non aversamur, sed magis amamus, amplectimur & recipimus, earum etiam divinitus inspiratas canonicas constitutiones, correctiones, & utiles earum legislationes summa observantia colimus. Apostolicas autem ecclesiæ traditiones, quibus veneratio culturaque sanctorum docetur, recipimus & veneramur: Eos autem ut ministros, amicos & filios Dei existentes, honoramus. Honor enim qui a conservis idem sentientibus invicem exhibetur, indicium est benevolentiæ erga dominum. Sunt enim promptuaria Dei & pura Christi habitacula, Spiritusque sancti immaculata specula. Quin etiam *animæ eorum in manu Dei existunt*, ut scriptum est. [Sap. 3.] Deus enim vita existens, cum sancti in Dei manu sint, in vita & lumine necessum est ut existant. Et ob id, *pretiosa in conspectu domini mors sanctorum ejus*. [Psalm. 115.] Hi viventes in libertate Deo adstiterunt. Servator noster Christus fontes salutares sanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, unguentum redolentis suavitatis scaturientes. Et ut inquit magnus doctor, cui * ab immortalitate nomen est, martyrum ossa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis visum impartiunt, lepras emundant, tentationes & mœrores solvunt. Atque id per Christum, qui in ipsis habitat. Bene etiam psalmographus cecinit: *Mirabilis Deus in sanctis suis*. [Psalm. 67.] Et iterum: *Sanctis in terra illius mirificas fecit omnes voluntates ejus in ipsis*. [Psalm. 15.] Cum etiam sanctas imagines reveremur, principio adorantes Dei Verbi propter nos incarnati, domini nostri & servatoris Jesu Christi, qui formam servi assumpsit, imaginem. [Phil. 2.] Quamquam sciamus ipsam imaginem & typum deitatis, quæ cum carne illius immaculata inconvulsim unita est, minime posse figuram præstare. Invisibilis enim est divina natura, nec depingi, nec figurari se permittit. *Deum enim*, ut ipse inquit, *nemo vidit unquam*. [Joan. 1.] Sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Visus enim est Deus, & cum hominibus conversatus est, nostroque more & natura laboravit, esuriit, sitiit. [Baruc. 3.] Adoramus quidem Christi imaginem, quemadmodum facies ejus visa est, non tamen a deitate separata: absit ut ita sentiamus, cum ab ipsa prima conceptione cum deitate unita sit. Quamvis enim dicat ad Judæos: *Quid vultis me occidere, hominem qui veritatem locutus sum vobis*: [Joan. 8.] non tamen ob id dumtaxat homo fuit, sed & Deus. Et cum inquit, *Ego, & Pater unum sumus*, [Joan. 10.] hic non abnegat nostram naturam. Humano enim ore & lingua instrumentaria hæc loquitur. Veneramur etiam & adoramus imaginem

* Athanasium intelligit.

ANNO CHRISTI 787.

A deiparæ & dominæ nostræ irreprehensibilis, immaculatæ, & inexplicitæ castitatis matris, quæ illum peperit. Quin etiam sanctorum apostolorum, prophetarum, & victorum martyrum, sanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei, imagines colimus, non in materia aut coloribus honorem constituentes, sed per hoc officium nostrum, quod ipsis adeo, quorum typum imagines gestant, debemus, impartientes: cum sciamus, juxta Basilii magni sententiam, quod imagini honor exhibitus ad ipsum prototypum referatur. [De Spiritu sancto ad Amphilochium c. 18.] Ad eos vero, qui contentiosius nobiscum agentes, negant fas esse, imagines sanctorum adorare, cum sint manufactæ, ob id etiam idola impii illi eas vocant: sciant hi, quod & cherubim & propitiatorium, & B arca, & mensa, quæ admirandus Moses ex Dei mandato præparavit, manu hominum facta sunt & adornata. Divina enim scriptura reprehendit eos qui sculptilia adorant, & qui dæmonibus immolant. [Psalm. 96. Isai. 42.] Gentium enim sacrificia abominanda erant, justorum vero probanda. Cum igitur satis crasse scriptura venerandas imagines recepit, adorare eas licitum est, sed prototypi causa. Has igitur synodicas literas cum acceperitis patres sanctissimi, si quid in illis repertum fuerit correctione dignum, petimus ut sine invidia, vestra doctrina nos reddatis participes, idque literis rescriptis admonete. Sic enim fiet, * ut concordes vos & nos in fide * inventi glorificetur Pater & Filius & Spirit. sanctus, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

* for. ut per
* for. inventos

C Et posteaquam literæ lectæ fuissent, Petrus uterque venerabiles presbyteri, vicem agentes sanctissimi Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Confidimus, juxta fidem quam recte confessus est Tarasius sanctissimus patriarcha Constantinopoleos, & apud nos apostolicus papa Hadrianus, sanctam hanc synodum ambulaturam, utpote quæ jam consensit illis, quæ ipsi confessi sunt. Benedictus etiam Deus, quod orientis sanctissimi præsules in confessione adorationis imaginum venerandarum consoni cum Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ & Tarasio beatissimo patriarcha novæ Romæ inventi sunt. Qui vero ita non confitentur, anathemati a trecentis decem & octo patribus hic congregatis, subjiciantur.

D Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ dixit: Literis, quæ ab orientis præsulibus sanctissimis missæ sunt ad Tarasium universalem patriarcham, veluti columnæ orthodoxæ fidei, omnibus modis assentior, eorumque communionem recipio: qui vero secus faxint, anathemati subjicio.

Joannes sanctissimus episcopus Ephesi inquit: Epistolis orthodoxo a præsulibus sanctissimis orientis ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium destinato acquiesco, eorumque communionem amplector. Qui vero ita non confitentur, neque venerandas imagines colunt, alienos ab ecclesia catholica & apostolica censeo, eosque diris devoveo.

E Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In nullis peccantes cum videam literas, quæ nunc lectæ sunt, & ab orientalibus episcopis ad Tarasium sanctissimum & beatissimum archiepiscopum & universalem patriarcham missæ: item cum in his eamdem fidei confessionem cognoscam, ego indignus etiam assentior, & uno animo idem prædico. Suscipio enim & amplector venerandas imagines, adorationem autem quæ fit secundum λατρείαν, hoc est, Dei culturam tantummodo supersubstantiali & vivificæ Trinitati conservo. Qui vero aliter sentiunt, quique gloriosos sanctos non approbant,

ANNO CHRISTI 787.

bant, a catholica & apostolica ecclesia separo, & A anathemati subjicio, & ad eos relego, qui incarnatam Christi Dei veri nostri œconomiam pertinaciter negant.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Literis, quæ ab orientalibus sanctissimis præsulibus ad beatissimum archiepiscopum & universalem patriarcham Tarasium missæ sunt, acquiesco & adhæreo; & quæ illi sunt confessi, cum omni animi promptitudine recipio: qui vero sic non sentiunt, anathemati subjicio.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Literis sanctissimi patriarchæ Tarasii ad orientales præsules missis, & rursus libellis orientalium sanctissimorum præsulum ad universalem patriarcham rescriptis de sanctarum imaginum veneratione, as- B sentior: eorumque communionem recipio: qui vero secus sentiunt, anathemati relego.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: In omnibus veritatem sectari cupio, & traditionibus sanctorum apostolorum patrumque inhærere contendo. Quamobrem literis dudum lectis, a Tarasio sanctissimo patriarcha scriptis, quasque ille a sanctissimis orientis præsulibus recepit, quoniam illis una est voluntas, acquiesco, & idem sentio, nimirum de sanctis eorum decretis, & quæ venerationem sanctarum imaginum respiciunt. Qui vero extra hoc vaniloqui sunt, nugunturque contra sanctas imagines, neque illis quidquam tribuunt, hæreticos & perversos existimo, & eorum communionem longe valere jubeo. C

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Juxta literas a præsulibus orientalis diœceseos ad sanctissimum & universalem archiepiscopum & patriarcham Tarasium missas sentio, & quæ in illis confessa sunt, recipio. Veneror autem & adoro venerandas & sacras imagines, & qui non sunt ejus sententiæ, execror.

Hypatius Nicææ episcopus dixit: Epistolæ, quam miserunt orientales præsules summi ad Tarasium beatissimum & universalem patriarcham, accedo; & quæ in ea confessa sunt, recipio. Veneror etiam sacras imagines, & easdem adoro & amplector. Omnes autem qui ita sibi faciendum non existimant, alienos a catholica & apostolica ecclesia esse arbitror, & anathemate devoveo. D

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Literis ab oriente missis insisto, & eas approbo.

Stauracius Chalcedonis episcopus dixit: Cum videam literas lectas, tum quas sanctissimus & universalis patriarcha Tarasius ad orientem direxit, tum quas ab orientali diœcesi sanctissimi archiepiscopi ad Tarasium rescripserunt, plane convenire, & in nulla re dissonare, sed plena testimonia rectæ fidei dare, ego quoque his assentior, eadem confiteor, & alienos ab ecclesia, qui aliter existimant, judico.

Nicephorus reverendus episcopus Dyrrachii dixit: Ab oriente orthodoxis literis a sacerdotibus summis ad Tarasium sanctissimum patriarcham missis assentior, eorumque confessionis expositio- E nem recipio: qui vero aliter animati sunt, eos condemno.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanes, locum retinens Thomæ sanctissimi episcopi Sardiniæ, dixit: Verum est, quod scriptum est: *Favi mellis, sermo bonus: dulcedo eorum, medela animæ*. [Prov. 16.] Ecce enim quæ jam lectæ sunt synodicæ literæ Tarasii sanctissimi & beatissimi archiepiscopi imperialis urbis Constantinopoleos novæ Romæ, ad orientis sanctissimos summosque sacerdotes scriptæ: quin etiam rursum ab his ad illum destinatæ, dulci & redolenti favo doctrinæ & orthodoxæ fidei

ACTIO III.

patrum efflorescentes, omnium nostrorum mentes sensus redolentia perfuderunt, eos etiam qui in fide anima claudicabant, robore & virtute orthodoxæ doctrinæ sanaverunt: ob eam causam ego paria cum his sentiens, recipio, venerorque juxta veterem traditionem sanctas imagines. Et conventiculum illum apostaticum, quam septimam synodum delirantes quidam ausi sunt appellare, omnesque qui cum hac sentiunt, horrendis diris devoveo.

Leo sanctissimus presbyter, & locum retinens metropoleos Sides, dixit: Gratia Christo vero Deo nostro, qui concordes esse voluit, literas orientalium præsulum cum illis, quas ad illos sanctissimus patriarcha Tarasius destinaverat: quamobrem ego quoque his accedo ac inhæreo. Qui vero diverse sentiunt, anathemate execror.

Nicolaus venerabilis monachus, præses mansionis quæ Apra appellatur, locum retinens metropoleos Tyanensium, pronunciavit in eamdem sententiam.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsareæ dixit: Literis ab orientalibus archipræsulibus ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium missis acquiesco, adhæreo, & recipio venerandas colendasque sanctorum imagines: qui vero mecum non sentiunt, anathemati subjicio.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit: Quibus perpetuo pietatis ratio habita est, his sane continuo orthodoxæ fidei sermo splendescit. Merito sane ob id literis jam lectis, quas sanctissimus patriarcha Tarasius ad orientis archiepiscopos direxit, & rursus quas illi sanctiss. præsules ad Tarasium universalem patriarcham imperatricis urbis Constantinopoleos novæ Romæ remiserunt, mea tenuitas accedit, cum in illis videam consensum orthodoxæ fidei & sanctorum patrum decreta convenire. Ob id idem etiam sentiens cum ipsis, recipio & exosculor sanctas & venerandas imagines. Septimam autem synodum falso ita appellatam, quæ contra has promulgata est, cum omnibus qui huic adhærent, anathemate devoveo.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit: Cum videam consonas & per omnia convenientes literas sanctissimi & universalis patriarchæ Tarasii, & ad illas quoque rescriptas ab oriente, assentior his, & me in finem vitæ in eadem sententia permansurum, sanctasque & venerandas imagines reverenter habiturum confiteor: eos vero qui ita non sentiunt, anathemate execror.

Joannes sanctiss. episc. Tauromeniæ dixit: Quemadmodum convenimus, ut idem sentiremus, ita & idem eruditi sumus. Convenientibus enim & concordantibus literis synodicis lectis Tarasii sanctissimi & universalis patriarchæ pridem ad orientis sanctissimos præsules missis, & rescriptis eorum ad eumdem patriarcham secundum traditionem sex sacrarum synodorum, & orthodoxam fidem, ego quoque his fidem adhibens, eadem credo, & venerandas imagines veneror & adoro, inque hac catholica & orthodoxa fide & vivere cupio, & tribunali Christi animo intrepido sisti. Qui vero præter hoc aliter existimant, eos anathemate percello.

Gregorius sanctissimus episcopus Pessinunton, in eamdem sententiam pronunciavit.

Basilius sanctissimus episcopus Silæi, in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron, &c.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi, in eamdem sententiam pronunciavit.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ, in eamdem sententiam pronunciavit.

ACTIO III.

Nicolaus sanctissimus episcopus Amorii in eamdem sententiam pronunciavit.
Theodosius sanctissimus episcopus Hierapoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus Claudiupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Michael sanctissimus episcopus Synnadon in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Iconii, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Pisidiæ, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Perges, &c.
Theophylactus Deum amantissimus diaconus, locum tenens metropoleos Tyanensium, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Carpathi, &c.
Christophorus sanctissimus episc. Phasidos, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Catanes pronunciavit in eamdem sententiam.
Manuel sanctissimus episcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Maurianus sanctissimus episcopus Pompeiopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Cyrillus in locum sanctissimi episcopi Gotthiæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theodorus sanctissimus episcopus Byzies, in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Georgius presbyter, locum retinens episcopatus Smyrnes, &c.
Gaudiosus sanctiss. episc. Messanę Siculus, &c.
Eustratius sanctiss. episc. Apameæ Bithyniæ, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Panormi, &c.
Joannes sanctissimus episc. Arcadiopoleos, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Bibonum, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Parii, &c.
Constantinus sanctissimus episc. Leontinæ, &c.
Epiphanius sanctissimus episcopus Mileti, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Proconnesi, &c.
Theodorus sanctissimus episcop. Taurianes, &c.
Christophorus sanctiss. episc. * Adryaces, &c. (* Adryeæ vel Adriæ.)
Eustratius sanctissimus episc. Methymnes, &c.
Theotimus sanctissimus episc. Crotonum, &c.
Leon sanctissimus episcopus Chii, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Nesion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Apron, &c.
Ignatius sanctissimus episcopus Prienes, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus * Cypselon, &c. (* Cypsalon)
Theodorus sanctissimus episcopus Trophæorum, &c.
Stephanus sanctissimus episc. * Sugdaon, &c.
Sergius sanctissimus episcopus Nicoteron, &c.
Georgius presbyter, locum retinens Nicopoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Mesembriæ, etc.
Theodosius sanctissimus episcopus Amorii, etc.
Cyriacus sanctissimus episc. Driziparon, etc.
Galatas presbyter in locum Rhegii, etc.
Theodosius sanctissimus episcopus Nyssæ, etc.
Georgius sanctiss. episcop. Camulianorum, etc.
Soterichus sanctissimus episc. * Cicesson, etc. (* Cifcifson)
Constantinus sanctissimus episc. Mastauron, etc.
Georgius sanctissimus episcopus Briulon, etc.
Joannes sanctissimus episcopus Nyssæ, etc.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ quæ est prope Mæandrum, in eamdem, etc.
Theophanes sanctissimus episc. * Coloes, etc. (* Coloes;)
Leo sanctissimus episcopus Algizon, etc.
Nicodemus sanctissimus episcop. Eugazon, etc.

Lycastus sanctissimus episcopus Basilon, etc.
Theophylactus sanctissimus episcopus Hypepon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theophanes sanctissimus episc. Lebedon, &c.
Stratonicus sanctissimus episcopus Cymes, &c.
Cosmas sanctissimus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus sanctissimus episcopus Elææ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Pardus sanctissimus episcopus Pittanes, in eamdem sententiam pronunciavit.
Basilius sanctissimus episcopus Pergami, in eamdem sententiam pronunciavit.
Marianus sanctissimus episcopus Antandri, &c.
Basilius sanctissimus episcopus * Atramyti, &c. (* f. Adramytii,)
Joannes sanctissimus episcopus Assi, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Gargaron, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcop. * Agaes, &c. (* Aegeon * Aegeæ,)
Theognius sanctissimus episcopus Sion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus * Prædesti, &c. (* Rhædesti,)
Joannes sanctissimus episcopus Panii, &c.
Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopoleos, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Madyti, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chariupoleos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Thomas sanctissimus episcopus * Danii, &c. (* Daonii,)
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos, in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus * Chalcidos, in eamdem, &c. (* Colchidos,)
Joannes sanctissimus episcopus Bryseos, &c.
Benjamin sanctissimus episcopus Lizicon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Amastridos, in eamdem, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Soron, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Dercon, &c.
Heraclius sanctissimus episcopus Jonopoleos, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Heliopoleos, in eamdem &c.
Antonius sanctissimus episcopus * Trœzenes, in eamdem, &c. (* Trizenes;)
Nicetas sanctissimus episcopus * Nacaleæ, &c. (* Nacoliæ;)
Petrus sanctissimus episcopus Aspones, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Cynes, &c.
Synesius sanctissimus episc. Anastasiopoleos, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Solorum, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus [a] Cicutii, &c. (a Pro, Cilli, H.)
Basilius sanctissimus episcopus * Trimitunton, in eamdem, &c. (* Thremithunton,)
Alexander sanctissimus episc. Amathuoton, &c.
Michael sanctissimus episcopus Melitupoleos, in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Adranias, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Germes, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Adrianitheron, &c.
Leo sanctissimus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon sanctissimus episcopus Oces, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Ilii, &c.
Leo sanctissimus episcopus Troados, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Abydi, &c.
Anastasius sanctissimus episc. Tripoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Traculon, &c.
Stephanus sanctissimus episc. Salon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctissimus episc. Silandi, &c.
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatos,

ANNO CHRISTI 787.

tos, in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes sanctissimus episcopus Sethon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Liparon, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Meoniæ, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Stratonices, in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiæ, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus [a] Troalon, &c. (a Pro, Tralli sive, Trallitzium. H.)
Gregorius sanctissimus episcopus Gordon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Daldes, &c.
Eustathius sanctissimus episcop. Hyrcanes, &c.
Josephus sanctissimus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsareæ, in eamdem, &c.
Davidus sanctissimus episcopus Helenupoleos, in eamdem, &c.
Cyrion sanctissimus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniados, in eamdem sententiam pronunciavit.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, &c.
Georgius sanctissimus episc. Basilinupoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Aristes, in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicephorus sanctissimus episcopus * Adranes, in eamdem, &c. (* Adranes Thraciæ.)
Basilius in locum Dascylii, in eamdem sententiam pronunciavit.
Christophorus sanctissimus episcopus Cerasenes, in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Meles, &c.
Neophytus sanctiss. episc. Gordoserbon, &c.
Leo sanctissimus episcopus Linoes, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Etennon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Zelon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Sinopes, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Sasimon, in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Dadribon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theophilus sanctissimus episcopus Plusiados, in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Adrianupoleos, in eamdem, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Heracleæ Ponti, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cratiæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus * Ruzæi, &c. (* Rhizæi; * Rhozæi)
Nicephorus sanctissimus episc. Clancon, &c.
Leo sanctissimus episcopus * Trocnadon, &c. (* Trogmadon,)
Anastasius sanctissimus episcopus Pataracbon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Georgius sanctissimus episcopus [b] Nissoi, &c. (b Pro Nissa. H.)
Theodorus sanctissimus episcopus [c] Pimiaron, in eamdem sententiam pronunciavit. (c Pro, Pinnaron, vel Tiniensis. H.)
Nicodemus sanctissimus episcopus Didymon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Georgius sanctissimus episcopus * [d] Vinandi, in eamdem, &c. (* Uniandi. d Pro, Oenoandi. H.)
Constantinus sanctissimus episcopus Candibon, in eamdem, &c.
Stauracius sanctissimus episcopus Zenopoleos, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus [e] Lamiron, &c. (e Pro, Limyra. H.)
Stephanus sanctissimus episcopus Caunon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Combon, in eamdem sententiam pronunciavit.
Petrus sanctissimus episcopus Orycandi, &c.
Joannes sanctissimus episcopus * Phasilidos, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Phaselidis,)

ACTIO III.

* [f] Abbas locum retinens metropolis Tii, &c. (* Abas. f Pro Sabbas. H.)
Gregorius sanctissimus episcopus Cybirres, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Thabon, &c.
Dorotheus sanctissimus episcopus Neapoleos, in eamdem, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Heracleæ, in eamdem, &c.
David sanctissimus episcopus Jassi, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus * Mylasses, in eamdem, &c. (* Mylasson, * Milasi.)
Sergius sanctissimus episcopus Vigiliarum, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Mybdi, &c.
Stauracius sanctissimus episcopus Stadiæ, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Stratoniceæ, in eamdem, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Chonon, in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Chæretopon, in eamdem, &c.
Pantaleon sanctissimus episcopus Valentiæ, in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Peltarum, &c.
Christophorus sanctissimus episcopus Atanassi, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leontius sanctissimus episcopus Eumeniæ, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus * Timæti ferarum, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Timenii * Timeni)
Leo sanctissimus episcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Lundon, in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Appiæ, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Eucarpiæ, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Aleus, &c.
Michael sanctissimus episcopus Hierapoleos, in eamdem, &c.
Christophorus sanctissimus episcopus Promisi, in eamdem, &c.
Nicolaus sanctissimus episcopus Phytiæ, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Cynnabari, in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Augustopoleos, in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cotyæi, in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus * [g] Medizi, &c. (* Medazi; g Pro Medali. H.)
Leo sanctissimus episcopus Docimi, &c.
Damianus sanctissimus episcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus & locum tenens Ipsi, in eamdem sententiam pronunciavit.
Stephanus designatus Itri, &c.
Joannes designatus [h] Hectorii, &c. (h Pro, Stectorii. H.)
Constantinus sanctissimus episcopus Ambladon, in eamdem, &c.
Epiphanius sanctissimus episcopus * Pertem, &c. (* f. Pethem;)
Sisinnius sanctissimus episcopus Philomelii, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Sibliæ, in eamdem sententiam pronunciavit.
Michael sanctissimus episcopus Papporum, in eamdem sententiam pronunciavit.
Theodorus sanctissimus episcopus * Sagalassi, in eamdem sententiam pronunciavit. (* Agalassi)
Sisinnius sanctissimus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Conanes, in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.
Marianus sanctissimus episcopus Magydon, in eamdem, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Phlogon, in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Andidon, &c.
Manzo sanctissimus episcopus Pracanon, &c.

Theo-

ACTIO III.

Theodorus sanctissimus episcopus Germanicopoleos, in eamdem, &c.

Eustathius sanctissimus episcopus * Cilindereos, in eamdem, &c.

Zacharias sanctissimus episcopus Trapezupoleos, in eamdem, &c.

Sisinnius sanctissimus episcopus Musdabon, in eamdem, &c.

Eustathius sanctissimus episcopus Lamon, &c.

Stephanus sanctissimus episcopus Philadelphię, &c.

Leo sanctissimus episcopus Sibyllon, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Tiberiupoleos, &c.

Joannes sanctissimus episcopus Asanon, &c.

Basilius sanctissimus episc. Dionysupoleos, &c.

Manuel sanctissimus episcopus Nicopoleos, in eamdem, &c.

Eustrathius sanctissimus episcopus Debelti, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Bulgarophygi, &c.

Georgius sanctissimus episc. Plutinopoleos, &c.

Basilius sanctissimus episcopus * Perbereos, in eamdem sententiam pronunciavit.

Michael sanctissimus episcopus * Pamphyli, in eamdem, &c.

Ruben sanctissimus episcopus Scopeli, &c.

Sisinnius sanctissimus episcopus a Carelles, &c.

Petrus sanctissimus episcopus Monenbasiæ, &c.

Gabriel sanctissimus episcopus Æginæ, &c.

Leo sanctissimus episcopus Porthmi, &c.

b Dardanus sanctissimus episcopus Dobron, &c.

Andronicus sanctissimus episcopus Leontopoleos, &c.

Leo sanctissimus episcopus Sebastæ, &c.

Nicetas sanctissimus episcopus Halicarnassi, in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Corydalon, &c.

Theodorus sanctissimus episc. * Cremon, &c.

Constantinus sanctissimus episc. Hadrianes, &c.

* Celendereos, * Perbireos * Pamphylias, a Supra Ταρσέκων H. b Supra Βαρδάνιος Δούρων H. * Crennon,

Reliqui autem sanctissimi episcopi & venerabiles monachi exclamaverunt: Universa hæc quæ per gratiam Christi veri Dei nostri, & divinum imperatorum nostrorum decretum, congregata est synodus, propter relationem, quæ ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ ad imperatores Christianissimos nostros missa est; & propter chartam, quæ nunc in definitionem rectæ sententiæ lecta est, & ab universali & sanctissimo patriarcha Tarasio ad orientales præsules missa fuit: item ob eas literas, quæ a sanctissimis præsulibus orientis ad beatitudinem præsentis patriarchæ destinatæ sunt, quoniam simul omnes in nulla re dissonant, sed conveniunt, gaudio & lætitia plurimum perfunditur, nosque simul omnes eas recipimus & amplectimur, & venerandas imagines cum summo honore adoramus. Septimam vero falsam synodum, quæ contra illas est habita, nimirum ut omnibus in locis subverterentur, diris devovemus. Ceterum Deus custodiat imperatores nostros bonos, & sanctissimum patriarcham.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Rixosa contentio inter nos sedata est, & obstaculum inimicitiæ sublatum est. Oriens enim & occidens, septemtrio & meridies sub jugum unum inclinant, & unam concordiam acceptant.

Sancta synodus dixit: Gloria tibi Deus, qui nos unos reddideris.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gratiarum actio pacificatori Christo vero Deo nostro, cum Patre & sancto Spiritu, in sæcula. Amen.

Sancta synodus ita bene & feliciter precata est: Multi anni imperatoribus. Constantino & Irenæ magnis regibus multi anni. Orthodoxis imperatoribus multi anni. Custodes fidei domine protegas: propugnatores ecclesiæ confirma. Novi Constantini & novæ Helenæ æterna memoria. Pacificam vitam da illis domine. Patriarchis multi sint anni: sacræ congregationi multi anni. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO QUARTA.

In nomine domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis dominis Constantino & Irene pia ejus matre, anno octavo consulatus ejus, sub sextum Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente sancta ac universali synodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam sanctionem, in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata est: videlicet Petro religioso protopresbytero ecclesiæ sanctissimæ divi Petri apostoli apud almam Romam, & Petro venerabili monacho & præside monasterii sancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus apostolicæ sedis sanctissimi ac beatissimi papæ veteris Romæ Hadriani; Tarasio beatissimo archiepiscopo almæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne item & Thoma religiosis presbyteris monachis, retinentibus locum apostolicorum thronorum orientalis diœceseos: stantibus his ante sacros cancellos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, nimirum Petrona glorioso exconsule patricio, & Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore ærarii militaris, tota denique synodo juxta ordinem in prima actione præscriptum: præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præsidibus, & toto monachorum cœtu: propositis in medio sanctis & immaculatis Dei evangeliis, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Juxta actiones præteritas spiritus domini omnipotentis instruens, quantum fieri potuit, ad veritatem labia nostra, in prooemii gratiam præfati sumus. Et nunc quoque testamur synodum sacram hanc gaudere, quod ex lectis literis clarum est & perspicuum, orientis & occidentis sacerdotes summos in unam sententiam convenisse. Jam vero propheticam sententiam inducere oportet: *In altum montem ascende, qui evangelizas Sion: prædica in fortitudine, vocem tuam exalta, qui evangelizas Jerusalem: prædicate, nec timete.* Hanc propheticam admonitionem, o viri sacerdotes, insignes animo, annunciemus voce nostra pacem ecclesiæ catholicæ, quæ est vera Sion, & civitas celestis imperatoris Christi Dei nostri. Fiet autem illud hac ratione: adducantur nobis in omnium auscultationem & conspectum sanctorum patrum præstantiorum libri: e quibus haurientes, potum det unusquisque nostrum ad ovile istud. Sic enim fiet, ut per omnem terram sonus noster exeat, & in fines orbis terrarum virtus verborum. Nec transferamus bene definita a patribus nostris, sed apostolice edocti, traditiones quas accepimus, servemus. Isai. 40. Psal. 18.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantię, quæ est in Cypro dixit: Juxta sanctissimi patriarchæ universalis allocutionem, consuetudines & libri sanctorum patrum afferantur, & cursim huic sanctæ synodo legantur. a Thess. 2.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Sanctissimi & beatissimi patriarchæ universalis Tarasii salutiferæ & utili jussioni, nec non hujus universalis sanctæ synodi approbationi acquiescentes, adducimus sanctissimos libros. Horum autem primus

ANNO CHRISTI 787.

mus codex sacrorum bibliorum est a Deo scriptorum & electorum, quem & primo loco nunc legemus. Omnes igitur attente & studiose auscultemus, ut verborum virtutem cognoscamus, fructumque omnem inde decerpamus. Idem ille sic legit.

E libro Exodi filiorum Israel.

Exod. 25. *Dixitque dominus ad Mosen: Facies propitiatorium ex auro puro, duos cubitos cum dimidio in longitudine, & cubitum unum cum dimidio in latitudine: facies etiam bina cherubim aurea sculpta, impones autem ea utrimque super angulos propitiatorii. Fient autem cherubim hoc modo. Unus ponatur ex hac parte, & cherubim alter ponatur ex illa parte propitiatorii. Utrumque latus propitiatorii tegant cherubim expandentes sursum alas, obumbrantes alis suis propitiatorium. Respiciant autem sese adversis vultibus ad propitiatorium versis. Et superpones propitiatorium sursum super arcam, & in arcam testimonia, quæ dabo tibi, immittes. Illinc autem me cognosces. Loquar autem tibi desuper ex propitiatorio in medio cherubim, qui erunt super arcam testimonii, omnia quæcumque volo per te mandari filiis Israel.*

E Numeris.

Num. 7. *Ipsa est dedicatio altaris, post lotionem manuum & unctionem illius, ut ingrediatur Moses ad tabernaculum testimonii, & loquar illi. Et audivit vocem domini loquentis ad se de altari, quod est super arcam testimonii, in medio duorum cherubim, & loquebatur ad illum.*

Ex Ezechiele propheta.

Ezech. 41. *Et introduxit me in templum, ut metiretur * 1 Ailam sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis * Ailam illinc.* Et paulo post: *Domus autem & quæ vicina erant, in gyrum fabrefacta ligno: fundamentum autem & a fundamento usque ad fenestras, eodem modo. Fenestræ autem triplicibus valvis claudebantur, ut darent prospectum. Et usque ad domum interiorem & forinsecus ad mensuram sculpti cherubim & palmæ, & palma per medium cherubim: duasque facies habebant cherubim, faciem hominis juxta palmam ex hac & illa parte: cælata autem erat domus in circuitu a fundamento usque ad laquearia cherubim.*

* for. Aulam * Aula

Ex epistola ad Hebræos.

Hebr. 9. *Igitur habebat & quidem etiam prius tabernaculum justificationes cultus ad sanctum mundanum. Siquidem tabernaculum factum fuit, primum, in quo erant lucerna, & mensa, & propositio panum, quam vocant sanctam. Post secundum autem velum erat tabernaculum, quod vocatur sanctum sanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam testamenti undique circumtectam auro, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron quæ germinaverat, & tabulæ testamenti. Supra hanc autem cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.*

Sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus viri sacerdotes, qui vetus scriptura divina habuit symbola, & ex hac assumpsit nova, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.

Sancta synodus dixit: Recte domine, ita est veritas.

Sanctissimus patriarcha dixit: Si vetus scriptura habuit cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos quoque imagines Jesu Christi & sanctę deiparę sanctorumque habebimus obumbrantes altaria.

Magnifici duces dixerunt: Vere Dei mandatum est.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quemadmodum lectum est, cherubim faciem habuit hominis: quanam ergo ratione quidam dicunt, Quis vidit faciem cherubim? Atqui habetur etiam quod faciem cęlatam habuerit.

ACTIO IV.

Sanctissimus patriarcha dixit: Omnes sancti quos Deus dignos judicavit videre angelos, conspexerunt eos in forma hominis, quemadmodum multis locis in scriptura legitur. Quamobrem & de cherubim Mosi dans oraculum Deus, jussit ut omnia faceret secundum formam & typum quem ostendit illi in monte. Hinc est quamobrem famulus Dei Moses, quales figuras vidisset, ejuscemodi etiam faceret, inter quæ & cherubim. Exod. 25.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Cum autem populus ad idololatriam convertebatur, tunc ad Mosen dominus dicebat: *Non facies tibi similitudinem aliquam, ne populus culturam illi exhibeat.* Exod. 20.

Joannes sanctissimus presbyter, vicem agens apostolicarum sedium orientis, dixit: Clarius est his, quod & Jacob columnam erexit Deo, unde & benedixit illum, promittens illi non dicenda dona: sed & alibi & forma hominis cum eo luctatus est, vocavitque illum Israel, quod interpretatur, mens videns Deum. Ipse enim inquit: *Vidi dominum facie ad faciem, & salvata est anima mea.* Ecce autem non solum intellectuales virtutes illi visæ sunt, sed ipse invisibilis natura Deus & incorporeus, ut hoc in nostra speculatione ostensum est. Gen. 28. Gen. 32.

Demetrius religiosus diaconus & armamentarius sanctæ ecclesiæ Constantinopoleos, legit.

Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi, ex encomio in Meletium.

Cum undique per sacrum hunc gregem oculos circumferens, totam urbem hic præsentem videam, non habeo quod de beato hoc dicam paulo post: Religionis autem doctrina erat quod fiebat. Continue enim cogentes, ut appellationis suæ memor esset, irrationalis affectionis & cogitationis expulsionem nomen suum habebat: atque in hoc adeo incumbebat, ut passim in triviis, in foro, in agris, in compitis nominis proprietati satisfaceret: neque enim ad nomen hoc dumtaxat affectus erat, sed & ad corporis typum. Quod autem in nomine faciebat, hoc & in imagine illius affectum est. Siquidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, & ubique sanctam illam imaginem multi pinxerunt, ut non tantum sanctam illam appellationem audirent, sed & ubique corporis formam inspicientes, duplicem haberent peregrinationis consolationem.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Siquidem D. Joannes Chrysostomus de imaginibus ejuscemodi prædicat, quis est, qui contra illas amplius mutire audeat?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Recepit eas vere, & tanto desiderio erga illum affecti fuere viri pietatis studiosi, ut omnibus in locis S. Meletii imaginem figurarent: unde & beatus pater magnifice eos laudat.

Sanctissimus patriarcha dixit: Et nos ex sanctis patribus nostris accepta instructione confitemur imagines sanctas & venerandas.

Theodosius venerabilis præses S. Andreæ apud Nesium, libellum ejusdem beati patris Joannis Chrysostomi attulit, quem in manibus acceptum Antonius monachus legit: Beatæ recordationis patris nostri Joannis Chrysostomi oratio: Quod veteris & novi testamenti unus sit legislator, & in vestimentum pontificis, cujus initium: Evangelium

1 Hoc est, frontes, seu postes templi. Hard.

ACTIO QUARTA.

lium regni Christi prophetæ quidem annunciant. Et paulo post: Ego & ex cera fusilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulsantem, vidi barbarorum cohortes conculcatas, & Davidem vere dicentem: (Psalm. 72.) *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum redige.*

Sanctissimus patriarcha dixit: Qui auro habuit os & sermonem magis lucidum, ausus fuit dicere: Ego & fusilem ex cera picturam amavi, quid ergo dicemus de illis, qui eam execrantur?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Cum is dicat, Ego amavi, quis audebit reclamare?

Joannes venerabilis monachus presbyter, & locum tenens orientalium diœcesium, dixit: Quis autem est iste angelus, nisi de quo scriptum est: (4. Reg. 19. Isai. 37.) Quia angelus domini centum octogintaquinque millia Assyriorum in una nocte percussit, qui pro Jerusalem castrametati fuerant?

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Sed Deus nobis sit propitius in iis, quæ perpetravimus contra sanctas imagines.

Gregorius diaconus & notarius legit: Ex oratione beati Gregorii Nyssæ, dicta in Constantinopoli de deitate Filii & Spiritus, & in Abraham, cujus initium: Quemadmodum afficiuntur erga florida prata. Et paulo post: Vidi sæpius inscriptionis imaginem, (Gen. 22.) & sine lacrymis transire non potui, cum tam efficaciter pictura ob oculos poneret historiam. Procumbit enim ante aram Isaac genibus innixus, circumductas ferens in tergo manus. Ille vero a tergo pueri, innixus pedum curvamini, sinistra comam pueri apprehendit ad se trahens: declinat autem faciem ad puerum, miserabiliter intuens, dexteram autem gladio obarmatam gestat, quam etiam ad cædem dirigit: jamque gladii acies ipsum corpus propemodum attingit, cum illum divina vox a facto deterret.

Clarissimi duces dixerunt: Mirum est, patrem ita miratum fuisse picturam, ut fleret.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Frequenter beatus pater historiam legit, sed obiter: postquam autem eã pictura expressam vidit, flevit.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens diœcesis orientalis, dixit: Si tanto doctori historia inspecta peperit utilitatem & lacrymas, quanto magis rudibus & idiotis utilitatem & commoditatem afferet?

Sacra synodus dixit: Variis in locis historiam Abrahæ vidimus, ut pater inquit.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, dixit: Si beatus Gregorius vigilantissimus ad divina oracula, inspecta Abrahæ historia flevit: quanto magis œconomia domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri, a nobis inspecta, ad lacrymas & utilitatem contemplantes nos adhortabitur?

Sanctissimus patriarcha dixit: Nonne & nos lacrymas fuderimus, si dominum & nos videremus cruci affixum?

Sancta synodus dixit: Mirifice in ea altitudo humilitatis, qua pro nobis homo factus est, inspicitur.

Stephanus venerabilis notarius, & diaconus, & referendarius, legit: S. Cyrilli episcopi Alexandrini epistola ad Acacium episcopum Scythopoleos, de malorum depulsore, cujus initium: Literis, quæ a tua sanctitate missæ fuerant dudum, lectis valde gavisus sum. Et post multa: Dicimus igitur, quod umbra & figura lex erat, imo veluti quædam pictura, ad contemplationem videntium ipsa opera posita. Umbræ autem artificii in tabulis pingentium primæ characteres existunt, quibus si superinducti fuerint colores, tunc sane pulchritudo picturæ apparebit. Et post alia: Scriptum autem est in li-

ANNO CHRISTI 787.

A bro de mundi creatione: *Et factum est post verba ista, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham Abraham. At ille respondit: Adsum. Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, & vade* (Genes. 22.) *in terram excelsam, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montem, quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos ministros, & Isaac filium suum: cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus. Die autem tertio elevatis oculis, vidit locum procul, dixitque ad pueros suos: Sedete hic cum asino, ego autem & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: Ipse vero portabat in manibus ignem &* B *gladium, & profecti sunt ambo simul.* Et paulo post. *Et ædificavit Abraham altare, & desuper posuit ligna: cumque colligasset pedes Isaac filii sui, posuit eum in altare super struem lignorum, extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* Num igitur quispiam nostrum cupit cognoscere, quomodo totam hanc de Abraham historiam in tabula depinxerit? num in una omnia jam dicta, an per partes, & in diversis multimode constituta? dico autem nunc insidentem asino, assumpto simul & puero, ministris autem subsequentibus: nunc vero, ubi asinum cum famulis jubet manere, oneratque lignis ipsum Isaac, assumendo gladium & ignem. Rursus in alio loco, sed tamen in specie altera: *Adolescentem enim in lignis ligando, armabat* (Genes. 22.) C *ipse dextram gladio, ut puerum immolaret.* Non autem erat alius atque alius Abraham. Diversis enim in locis pictura sæpe visa, ubique pictoris artificio eamdem repræsentabat facti rationem. Non enim conveniebat, cum tam multis daretur conspiciendum artificium, in aliquo dictorum vacillare.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: En & beatus Cyrillus consona cum divo Gregorio Nyssensi dixit.

Cosmas notarius & cubicularius legit: Ex carmine S. Gregorii theologi, & ex sermone de virtute, cujus initium.

Θεὸν τὸ πάντων αἴτιον πρῶτον καλῶ, Hoc est, Deum cunctorum auctorem primum invoco.

Nec Polemon mihi tacebitur,
D *Res mira hæc multorum verbis claruit,*
Hic prius erat utique non sobrius,
Turpisque valde voluptatum servus.
Sed postquam amore honesto se occupavit,
Consiliarium nactus non novi satis quemnam,
An prudentem aliquem, an seipsum; confestim
Usque adeo affectionibus visus est superior,
Ut quoddam ponere cogar illius factorum mirum.
Scortum intemperans aliquis ad se vocarat juvenis:
Illa vero ubi prope limen pervenisset,
De quo in imagine Polemon prospiciebat,
Inspecta illa, (erat autem veneranda)
Spectaculo victa, mox recessit.
E *Ut vivum reverita pictum.*

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Beatus Gregorius pater divinus mirandam existimavit Polemonis effigiem.

Sanctissimus patriarcha dixit: Etenim continentia ex ea orta est: nisi enim Polemonis imaginem scortum vidisset, ab improbitate non destitisset.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Mirifica illa imago, & digna contemplatione, quia mulierculam a delicto turpitudinis vindicavit.

Georgius diaconus & notarius sacri patriarchatus legit: Ex oratione de muliere sanguinis fluore laborante, Antipatri episcopi Bostrorum, cujus initium: Quod Judæorum vocationem primam docuit scriptura. Et paulo post: Hæc salu-

tares

ANNO CHRISTI 787.

tares fimbrias attingens, regem naturæ veluti retinens, dominum allocuta est, vehementiamque passionis illi exponens, postquam gratiam nacta fuisset, statuam Christo erexit. Cum autem substantiam in medicos omnem erogasset, quidquid habebat reliqui, Christo applicuit.

Sanctissimus patriarcha dixit. Quemadmodum columnatum depictor imaginem Christo assignat, eodem modo & hemorrhoissa statuam.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: dominus non prohibet imagines, imo recepit quoque eas.

Thomas venerabilis monachus monasterii Lacus anseris, dixit: Librum beati Asterii episcopi affero, & sacræ huic synodo, si jubet, legendum trado.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Constantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Beati Asterii episcopi Amasiæ ecphrasis in Euphemiam martyrem.

Nuper, o viri, Demosthenem habebam in manu vehementem illum oratorem. Erat autem locus ille, in quo Æschinem crebris enthymematibus acerbe vexat: inhæsi autem orationi, & sententiarum densitate fessus, animi remittendi causa obambulabam, quo animus aliquantulum refocillatus, redderetur quietior. Egressus autem ædibus, postquam in foro cum familiaribus aliquot aliquamdiu ambulassem, illinc me in Dei templum orandi pro tempore causa recipio. Huc autem cum venissem, ambulabam in una ex porticibus, in qua picturam quamdam contemplatus sum, quæ me suspensum tenuit. Dixisses Euphranoris fuisse artificium, aut alicujus eorum qui picturæ plurimum dignitatis conciliarunt, non aliter pingentes tabulas, ac si vivas formas traderent. Adesdum autem, si voles, modoq; otium sit: picturam tibi exponere cupio. Non enim nos musarum filii, pictoribus colores pejores habemus. Mulier quædam sancta, virgo sincera, Deo castitatem suam dedicavit, Euphemiam ipsam vocant. Cum autem tyrannus aliquando pios homines ad mortem cogeret, ipsa mortis periculum alacriter subire cupiit. Cives autem & sacrificii sodales, propter quod mortua est, veluti virilem & sacram admirantes virginem, capsam exponentes, laudibus illam efferunt, festumq; annum cum summa & totius populi solennitate celebrant. Æditui autem divina mysteria populo ostendunt, & oratione memoriam illius celebrant, & quomodo certamen fortitudinis subierit, advenientes docent. Pictor autem & ipse pietatis studiosus, universam historiam, quo potuit artificio, prope capsam in sindone effigians, sacrum hoc spectaculum ibi dedicavit. Habet autem artificium picturæ hoc modo: Judex in alta sella, acerbe & torve virginem aspiciens (irascitur enim & inanimata materia, si quando pictura voluerit) collocatus est. Adstant autem latrones regni & cohors militum. Adsunt & commentarienses, tabulas & stylos gestantes manibus: quorum alter abducta a cera manu, serio admodum virginẽ aspicit, faciẽ ad illam inclinans, quasi juberet ut altius loquatur, ne auscultatione impeditus vitiose scribat, falsave aut dubia. Adstat autẽ virgo pulla veste & pallio, ut pictor putavit, philosophiã professa: ut autem ego arbitror, anima virtutibus ornata prædita; facies illius urbana. Ducunt autem eam ad judicem duo milites, hic quidem a fronte illam trahens, ille autem a tergo eam protrudens. Virginis autem habitus pudore & constantia mixtus est. Oculos enim in terram, veluti virorum conspectu pudefacta, desigit. Stat autem intrepida, certaminis amaritudinem nihil exhorrescens. Ut ego tandem

ACTIO QUARTA.

A pictores etiam laudare cogar, quos Colchicæ illius mulierculæ facinus pinxisse video. Hæc enim adactura in viscera filiorum ferrum, commiseratione & ira vultum habet temperatum: siquidem altero oculorum iram exprimit, altero autem matris naturam, horrentem ad tale facinus, & parcere cupientem liberis, indicat. Nunc autem in hanc picturam miraculum istius operis transtuli. Multum vero pictorem istum admiror, quod longe magis coloribus mores expresserit, affectiones pudoris & virilitatis, quæ tamen invicem pugnant, affabre commiscens. Progrediente vero hac imitatione, populares quidem in tuniculis nudi ipsam rem jam aggrediuntur. Hic enim arrecto capite virginis, & in tergum reflectens, alteri ad pœnam virginis ora exhibet. B Adstans ergo ille, dentes virginis excutit. Malleus autem & terebra, tormenti sunt instrumenta. Sed lacrymas fundo. Nam & mihi hæc passio vocem aufert, ut amplius loqui nequeam. Nam tam exacte sanguinis guttas pictor defluentes depinxerat, ut juraveris a labiis profluere. Virgo autem iterum carcerem petens, in pulla veste sola sedet, manusque ad cœlum extendens, Deum malorum depulsorem alloquitur. Fundente autem hac orationem, apparet supra caput illius signum, quod scilicet Christianorum consuetudine adoratur, & passim inscribitur: erat autem (ut arbitror) symbolum pœnæ, quam illa erat subitura. Deinde quoque pictor alias ignem vehementem, rutilante colore, hinc inde accenderat, etiam flammam faciens corpoream. Con- C stituit autem eam mediam, manibus quidem ad cœlum elatis, nullos dolores horrentem, sed potius vultu læto gaudentem, quod ad incorpoream & beatam vitam sit transmigratura. Hucusque pictor manum tabulæ, ego vero verba adhibui. Tempus vero est, ut & tu, modo velis, picturam absolvas.

Clarissimi duces dixerunt: Pia ergo est pictoris ars, neq; ut aliqui, eã conviciis prosequamur. Quin etiã & ipse pater pictorem, veluti pie agentẽ, statuit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Imo & sacram tabulam illã vocat, Theologus autẽ imaginẽ venerandam, Chrysostomus sanctam: qui vero nunc lectus est, sacrã appelat: quis poterit autem amplius his contradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: D Sanctorum patrum doctrinas omnes audientes animo compuncti sumus, & ob delicta ploramus. Deo tamen gratias agimus, quod sancta patrum instructione in cognitionem veritatis redierimus.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Ter sacri & Deum colentes domini, nos cum tota hac synodo sancta, ubi sanctorum patrum de venerandis imaginibus audissemus sententiam, credimus, confitemur, & imagines venerandas etiã sanctas appellamus: qui vero aliter sentiunt, anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Semper artificiosus pictor per artem res ipsas E exhibet, quemadmodum etiam qui martyris Euphemiæ imaginem delineavit: quamobrem & in his doctor pingendi artem laudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Recte dictum fuit, Laudabam prius quæ de Colchide muliere picta fuerunt, donec ad imaginem martyris transii.

Sancta synodus dixit: Et hæc videns, compunctus est.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Lectus pater, eisdem affectionibus fuit obnoxius, quibus etiam sanctissimus Gregorius. Ambo enim per imagines ad lacrymas acti sunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Adhortatur pater, & facultatem dat in fine, ut qui velint

mar-

ACTIO IV. martyrum certamina depingere, faciant. Dicit enim: Tempus est, ut de tu, modo velis, picturam absolvas.

Joannes religiosissimus presbyter, locum tenens apostolicorum thronorum, dixit: Ergo major est imago, quam oratio. Atque hoc providentia Dei contigit propter adiutorium hominum.

Constantinus sanctissimus episc. Constantinopolitanus et in Cypro, dixit: In sanctissimis viris talem compunctionem facere imagines excitantur, quanto magis igitur in nobis.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Cum quisquamdi patres nostri dicant, non habemus quod dicendum nobis amplius videtur.

Reverendus presbyter locum tenens orientalium diœcesium, dixit: Pictores hanc quoque ad verbum fuisse locuti sunt. Nam quod scripturam dicit, hoc illi representant, adeo ut confirmatores videantur scriptorum.

Theodosius Amorii episc. dixit: Divinus sapientissimus Decet: *Quæcumque prescripta sunt, in nostrum doctrinam sunt prescripta.* Ipse igitur facere imagines & pictura, tum miraculis operibus, tum colorum materia delineatur, in nostrum doctrinam, zelum & typum erigunt, & pictæ sunt: et de nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibemus; quo & nos eo flatu & parte constituit, quo illi fuerunt, & cohæredes regni fui cœlestis facti.

Theodorus sanctissimus episc. Catanes dixit: Beatus doctor & Dei studiosus Athenius, velut affirmat locutum, omnium nostrum mentes illuminavit et ipsum non præter æquum & rectum catholica & sancta ecclesia venerandas imagines suscepisse videatur, sed commode & tempestive sanctorum patrum conditis acquievisse.

Gregorius venerabilis diœcesius sanctæ magnæ ecclesiæ legit.

Ex Anastasii Persæ sancti martyris vita, martyriique, cujus initium.

Tom. 1. Conc. Nic. II. Congenerus filius & verbum Dei, per quod cuncta creata sunt, cum esset. Et paulo post.

Cum vero redundaret in eo defiderium quo illumineratur, sæpe virum pranomination precatus est, ut facri fontis lavacro tingeretur. Is vero Persarum metuens vim, ne per hoc in periculum incideret, rem diutius protraxit. Addit autem simul cum eo ecclesias, precum fundendarum gratia: cum vero iffic sanctorum martyrum hifforitas depictas conspiceretur, interrogavit, cequid ifta fibi velliet? Audiens autem ab eo, quanam effent a sanctis miracula designata, quodque interloribus cruciatus a tyrannis pertulifent, quantaque conftantia fuerint, obduravifent, miratus eft plurimum, etiam ad fuporem ufque. Poftquam autem aliquantulo apud religiofum illum virum hafiftet, fubitis illi in mentem, quo Hierofolymam peteret, atque illic facri baptimatis rore lavaretur.

Theodorus religiosissimus episcopus Myronum dixit: Venerabilium imaginum traditio, ut videtur, necessaria est & legitima.

Euthymius venerabilis diœcesius monachus & Decit Vedem in Ex *miraculis sancti martyris Anastasii, cujus libri initium.*

Miraculorum narrationem contexere instituit Et paulo post legit.

Agendum igitur & in Cæsarea Palæstinæ regionis mitifica a fanctis viro delegatia recenfeamus. Cum fanctæ civitati reliquiæ fanctæ appropinquaffent, omnibus res ea fuit declarata & fignificata: itaque latitia magna perfufi omnes, furgentes fubito, lignaque facra pofuerunt, invicem obviam fafti funt in venerandæ virginis deiparæ & defuæ appellatione, dicentes: Quemadmodum patres nostri illuforunt illi, ita & nos faciamus. Tunc omnes cœperunt experire in faciem fanctæ imaginis Chriffi, eoque phifique hinc illinc faciem cedentes dicebant: *Quæ quæ, defignatum patres nostri in illum, ea & nos quoq; faciamus in illius imaginem.* Deinde inquiunt: Audivimus quod illuforunt ei patres nostri, & faciamus idem hoc & nos quoq; Mox tali concitati exemotum ut in Jesu Christi imagineni, quæ nemo fuit mentis excogitare poffet. Addunt deinde: Audivimus, patres nostri pedes manufq; illius clavis fuiffe quid obeft, quo minus & nos idem tentemus? confeffim autem imaginis domini pedes manufque clavis feretri furaverunt. Deinde latitia non cequant: Audivimus quod ex aceto & felle imbuta fponga illum porraverant: faciamus & nos fimiliter: accepta fponga aceto plena, ad os imaginis applicuerunt. Rurfus autem latitia non obeft, & clamato caput illius patris nostri percufferunt. Fuit idifpum etiam a nobis pariter: tumpro igitur calamo caput domini confecimus. Tunden quanto Cæsum nobis eft, quod lance a latus illius pupugerunt: nihil a nobis omittatur: ad latus & hoc ipfum lanceam cædam porrigente, pifferunt: ita ut ex imaginis cæde domini transfigeret. Ex eo autem confeffim fanguinis & aquæ rivuli emanare cœperunt. Chriffe, gloria tibi, Incomprehefibilis dominogloria tibi. Quia tibi fimilis dominus? Quis alius præter te, Deus fanctem horrenda figna & terribilia, & obftupefecenda in cœlo & in terra? O admirabilis mediator Dei & hominum, & homo-Deus, mundi redemptor ac falvator, totius humanitis & pietatis fons & origo. O quantus es dominus Jesu in humilitate, qui cum effet Deus, morticinum noftræ carnis fufcipiendo, humanæ naturæ defignatus es pro falute generis humani, quem impii & crudeles paulo minus ab angelis minoratum cernentes, horribili morte plectere non erubuerunt. O quam magnus es mofter falvator in patientia, qui in tempore tuæ traditionis tuo proditori ad te venienti osculum præbere non renuifti, & fervo Malcho apofholi gladio abfcidfum auriculam, non ftatim ad te, quando ad paffionis vifitamem velut ovis manfuetus deducebatis. O quantus es in mifericordia Chriffe, fpes unica mundi, qui cum in cruce pendens latrofi Dea pari paffionis fanctam & immaculatam, pro tuis crucifixoribus veniam poftulafti, dicendo ad patrem: *Pater ignofce illis, quia nefciunt quid faciunt.* Tunc quipro non-ftra falute incurvatus in eaden cæmo, quam ex virgine fanctæ & immaculatæ affumpferat, mortem perpeffifti crudelem. Et qui erat in fubftantia cum Patre fanctoq; Spiritu unus & impaffibilis exiftens & invifibilis, condoluifti humanam perivenatum. Et ideo in hanc lacrymarum vallem defcendens, pro noftris erratibus & piacula formam fervifem fafcinpiftis, qua te permiffifti ab iniquis teneri, flagellari, ad ultimum vero crucifigi. Nunc autem in fanta imagine tua crucifigeris dominum ad cæmo fionem impiorum nominis infidelium, & ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideo tibi omnipotenti Deo una cum Patre Spiritoque fancto dum fafta fum. Alpius enim myrrhi efi pectatio. Poftquam enim id fuperius dictum eft, ftatus fanctæ imaginis illius apertum eft, continuo exivit fanguis & aqua. Disperunt autem principes fecerdotum. Affferatur vat ad latum vulneris, & videamus exitum rei. Qui illico detulerunt hydriam, & ad locum vulneris, unde fanguis & aqua decurrebant, ftaturunt. Quæ

ANNO CHRISTI 787. *Sermo beati patris nostri Athanasii de imagine domini Dei nostri Jesu Christi, de miraculo in Beryto civitate prodito.*

Levate oculos intellectus vestri, novum hoc spectaculum contemplemini. Insipiente in Dei immensum hoc miraculum, date illi gloriam, illius inescipiabilem erga homines amorem, illusq; difinfinitatis magnitudinem considerate, largissimam bonitatis fundite. Apud Deum nihil novum: Deus enim existens cuncta potest. Quod autem in diebus nostris & nobis causa factum est, coeda omnia quæ cumque audiens, in superiorem mentem Sanctorum colum propter talia aufa. Abyssus conturbata nimis est. Sol, luna, & reliqua fidera obtenebrata funt ob tale facinus. Rarfus autem terra funa ob id, quod circa fe Deus difpenfavit. Cunctæ cœlorum virtutes audite, & fufpicite in eo quod factum eft in diebus noftris. Intelligentes intelligite, inclinate aures vefteras, et ex corde audiatis.

Berytus civitas eft in finibus Tyri & Sidonis fita, & vefligaiis autem Antiochenibus. Ia hac civitate cum Deiomnia natio frequens effet, contigit, ut propefe fynagogam, quam illi amplam habent, quidam e Chriffianorum numero domicilium a quodam conducum habitaret. Hic ex adverfo fuo habitaculo non fefe Chriffi domini noftri fuceratiret hæc fa-ne veneranda, quod integram Chriffi domini proportionem expriimere. Contigit autem non ita diu poft id temporis Chriffianos quos ipfi vocant aufpicium amplioren quæretque nequid omnino fortuito factum eft, fed ex divina difpofitione, *quæ omnes capit in Christo omnium servatori nostro, & Jesus fiat, exhibens omnibus hic qui illum colunt, & pie in illum credunt:* verum in redarguitionem diffidentium, confirmationem autem & ftabilimentum credentibus. Quæ-ftatim ipfi diuter egerant, Chriffianus ades mandajores, quas cum in alio civitatis loco invenifet, e domo quam prope fynagogi habebat, in altera migravit. Cumque ipfe omnes in eam tranfiis effet, imaginem tamen illam dominii illic fore reliquit; obliviione quidem illud, fed tamen divina difpofitione. Judæi quoque omnes fed capere difficia. Iam illum conduxit, nondum animad vertens cufcemodi imaginem illic affixam: fuque iffhuc transferens, aliquamdiu illic habitavit. Quodam autem die hic ex omnibus Judæis deorum quoldam in prandium invitaffet, contigit, ut quidam convivarum fublatis oculis imaginem Chriffi dominii noftri infpiceret: moveque cœpit ad convivatorem: ut (inquit) Judæus cum fis, qua fronte tandem audes hujufcemodi imagem domi tuæ habere? Non dicam fic, quod Spiritu unus & impaffibilis exiftens & invifibilis condoluifti humanam perivenatum. Et ideo in hanc lacrymarum vallem defcendens, pro noftris erratibus & piacula formam fervifem fafcinpiftis, qua te permiffifti ab iniquis teneri, flagellari, ad ultimum vero crucifigi. Nunc autem in fanta imagine tua crucifigeris dominum ad cæmo fionem impiorum nominis infidelium, & ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideo tibi omnipotenti Deo una cum Patre Spiritoque fancto dum fafta fum. Alpius enim myrrhi efi pectatio. Poftquam enim id fuperius dictum eft, ftatus fanctæ imaginis illius apertum eft, continuo exivit fanguis & aqua. Disperunt autem principes fecerdotum. Affferatur vat ad latum vulneris, & videamus exitum rei. Qui illico detulerunt hydriam, & ad locum vulneris, unde fanguis & aqua decurrebant, ftaturunt. Quæ

Matth. 26. 67. Marc. 14. 65. Luc. 22. 63. Joan. 18. 22.

Tom. 1. Conc. Nic. II. Tom. 1.

Joan. 19.

Joan. 19.

Joan. 19

ACTIO IV.

Quæ absque ulla mora subito repleta est. Dixerunt autem ad invicem: Quoniam susurrant Christum colentes, quod signa & inaudita multa fecerit in mundo, quæ nemo alius agere potuit, accipiamus hunc sanguinẽ & aquam hanc, & deferamus ad nostram synagogam, & congregemus universos qui se male habent, & ex hoc spargamus eos: & si vera sunt, quæ de Christo dicuntur, continuo sanabuntur: sin alias, ostentui habeantur a nobis cuncta, quæ a suis sequacibus asseruntur de eo. Hæc dicentes, hydriam deferunt ad synagogam, æstimantes se Christo Jesu domino nostro æterni regis filio maximam inferre posse injuriam. Congregaverunt igitur quoscumq; repererunt languidos: & in conspectu Hebræorum introducti in synagogam, inter quos quidam provectæ ætatis erat homo, quem a nativitate sua gravissima possederat corporis molestia, quæ Græca locutione παράλυσις, Latine vero dissolutio membrorum dicitur. Hic dum primum ab eis fuisset perunctus, repente de suo grabbato, quasi cervus exiliens, ad laudem filii Dei incolumis redditus, ad propria remeavit. Deinde adducentes cæcos nonnullos, loca eorum luminum perungere studuerunt. Qui ipsi statim in Jesu Christi nomine discussa cæcitate, post multos annos lumen amissum recipere meruerunt. Ægrotantes autẽ plurimi ad hoc spectaculum sunt adducti, manibus post terga revinctis. Cumq; & illi fuissent peruncti, mirabili virtute Dei undiq; perfusi, sensu redintegrato pristino ad propria dum revertuntur sanissimi, laudes Dei omnipotentis filio Jesu Christo domino salvatori nostro persolvuntur ab omni populo. Tumultus autem exortus est magnus per totam tamdem urbem concurrentibus omnibus propter innumerabilia, quæ fiebant, miracula. Et quicumq; variis languoribus infirmos possessos habebant apud se, illuc eos deducentes, perungebant, & statim sanitatem quam desiderabant, consequebantur. Omnes autẽ, ad quoscumq; pervenire potuit opinio, afferentes infirmos, quos habere poterant in domibus, paralyticos, cæcos, claudos, surdos, mutos, & leprosos, sive aridos, deducebant eos ad synagogam Judæorum, ubi hæc signa fiebant divinitus. Sed quamvis maxima esset hæc eadem synagoga, nequaquam tamen recipere poterat supervenientium multitudinem: infinitæ enim erant populorum catervæ, quæ illuc undique confluebant propter innumerabilia miracula & prodigia, quæ pro sua nimia prolixitate, ne fastidium generent, transgrediendo prætermittuntur. Omnes autem principes sacerdotum & seniores, & omnis turba Judæorum, parvulorum, ac majorum, & mulierum, videntes quæ facta fuerant, crediderunt in dominum nostrum Jesum Christum, & dicebant: Gloria tibi sit æterne Deus & omnipotens pater, qui nobis indignis, quamvis sero, revelasti unicum filium tuum dominum nostrum Jesum Christum, quem, ut Isaiæ vaticinium cecinit, virgo concepit, & virgo peperit, ac post partum virgo permansit. Gloria tibi sit Christe fili Dei, qui tanta mirabilia nobis miseris demonstrasti. * Te credimus, tu nobis esto propitius, & nos suscipere dignare, quia ex toto corde, & tota anima atque virtute ad te confugimus. Hæc & his similia clamantes dicebant: lacrymas autem amaras emittebant & singultus. Postquam autem curati sunt cuncti, qui ægritudine detinebantur, occurrit omnis multitudo Judæorum, ad domum sãctę ecclesię, quę in eadem urbe erat ubi metropolitanus; cujus provoluti vestigiis, se peccasse, se graviter deliquisse, magnis vocibus fatebãtur.

Isai. 6.

* f. Iam

Qui cum in iis perquireret omnem rei gestæ veritatem, sanctam iconam domini salvatoris eidem demonstrantes, annunciaverunt cuncta quæ in ea exercuerant: & qualiter ab ictu lanceæ sanguis & aqua emanavit ex latere ipsius, nec non & de mirabilibus ab ea ostensis illi retulerunt per ordinem. Ille vero interrogabat, qualiter icona ipsa ab iis fuisset reperta, & si ab aliquo eam excepissent. At illi retulerunt ei, quod quidam Christicola per oblivionem in cellula synagogæ proxima dimisisset eamdem iconam, dum se ad alium locum transferret hospitandi gratia. Qui statim jubetur inquiri, & repertus, in præsentia domini metropolitani statui. Cumque ab eo studiosissime fuisset interrogatus, quomodo icona apud se devenisset, vel a quo tam mirabiliter posita esset, respondit dicens, quod Nicodemus qui ad Jesum nocte venerat, propriis manibus eam composuisset, & moriens Gamalieli tradidisset. Gamaliel autem doctoris gentium Pauli διδάσκαλος, cum diem sibi cerneret adesse extremum, Jacobo eam reliquit, & Jacobus Simeoni & Zachæo, & sic per * successores temporum in Hierosolyma perduravit, usquequo subversio illius urbis patrata est quadragesimo & tertio anno post ascensionem domini & salvatoris ad cœlos. Sed biennium antequam Titus & Vespasianus eamdem subverterent urbem, admoniti sunt a Spiritu sancto fideles atque discipuli Christi, ut relicta urbe, ad regnum se transferrent Agrippæ regis, quia ipse tunc Agrippa Romanis fœderatus erat. Qui egressi ab urbe, omnia quę ad cultum nostrę religionis vel fidei pertinere videbantur, secum auferentes, in regiones transtulerunt se. Quo tempore etiam icona cum ceteris rebus ecclesiasticis deportata, usque in hodie in Syria permansit, quam ego ipse a parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam jure hereditario usque nunc possedi. Hæc certa & manifesta ratio est de icona sancta domini salvatoris, qualiter de Judæa in Syriæ partes devenit. Auditis his sermonibus, reverendissimus metropolitanus valde hilaris redditus, conversus ad populum Israeliticum, dicebat: Convertere Israel ad dominum patrem universorum viventium, & adora nobiscum ejus filium, per quem sunt omnia creata; & Spiritum sanctum, qui est vivificator cunctorum viventium, & illuminator nostrarum animarum: festina debitum absolvere votum. Omnis autem turba stirpis Judaicæ clara voce cœpit cantare & dicere: Unus Deus Pater, & ipse ingenitus. Unus filius, & ipse unigenitus Christus, quem patres nostri crucifixerunt, & nos ipsum agnovimus verum dominum. Unus Spiritus sanctus, & ab utroque procedens, per quem veraciter nos credimus esse salvandos.

ANNO CHRISTI 787.

Joan. 3.

Act. 21.

* f. successiones

Hæc dicentes, prostrati genibus ipsius, veniam postulabant de suis consequi sceleribus per baptismi remedium. Quos suscipiens beatus antistes cum suis clericis, per dies plurimos de disciplina erudivit Christiana. Ad ultimum vero catechumenos factos, & triduano peracto jejunio, ex aqua & Spiritu sancto regeneravit eos. Postquam vero baptismum consecuti sunt, rogabant enixius sanctum virum, ut synagogam suam ecclesiam consecraret in honorem sancti salvatoris mundi: quorum petitionem minime aspernatus, synagogam illorum, que major esse videbatur, in nomine unigeniti filii Dei redemptoris mundi consecravit. Ex tunc itaq; per diversas orbis terræ nationes & provincias mos inolevit, ut basilicas plurimas vel oratoria pontifices Christianæ legis in honorem sancti salvatoris mundi condere & dedicare non desinant. Nam antea antiquiores nostri vel majores hoc peragere minime præsumpserunt. Sed ad narrationis nostræ ordinem reflectamus articulum. Rogaverunt autem metropolitanum præfati viri, ut ceteras synagogas eorum in honorem quorumdam beatorum martyrum consecrando reconciliaret. Ita-

ANNO CHRISTI 787.

Itaque & huic petitioni libenter animum accommodavit, & quæ suggesserunt, juvamine cuncta explevit devotus. Factum est gaudium magnum in civitate illa non solum de sanitate corporum, quæ emanaverat maxima, sed & de tantis animabus, quæ ab interitu satanæ ad vitam æternam fuerunt revocatæ. Venerabilis vero & summus antistes die noctuque variis fluctuabat cogitationibus de hydria, quæ dominicum intra se retinebat cruorem, valdę hæsitans, quid de ea opportunum fuisset peragere. Tandem autem salubri reperto consilio, omnium ecclesiarum, quæ per orbem terræ longe lateque consistebant, inæstimabile atque profuturum providit consolationis remedium. Denique ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones misit singulas de sanguine & aqua, quæ de imagine domini salvatoris nostri decurrerunt: quas etiam per Asiam, Africam, Europam, per suos nuncios dirigens, cuncta quæ apud urbem jam dictam suo tempore contigerant devenisse, suis scriptis vel eloquiis manifestissime universis sanctæ ecclesiæ filiis viriliter declaravit. Hoc insuper ab his efflagitans, ut per annos singulos in mense Novembri, qui apud Hebræos est nonus, apud nos vero mensis undecimus, nono die ipsius mensis, id est, quinto Idus Novembris, non minori reverentia, quam natalis domini, vel paschalis, ista dies præcipua observatione colatur. Hæc est vera & vehementer credula ratio de cruore lateris domini nostri salvatoris, qui profluxit de sancta imagine ipsius, quæ crucifixa est in Syria, in Beryto civitate. Hic est etiam sanguis ille dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur. Nec esse aliter æstimandum a vere catholicis, præter id quod scribitur a nobis, quasi ex carne & sanguine Christi aliquid possit in mundo inveniri, nisi illud quod in ara altaris per manus sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur. Hæc ergo sciens, amantissimi patres & fratres, acceleravi declarare vobis ad ædificationem animarum vestrarum, ad incrementum nostræ fidei, ut & in hoc scire valeatis, quanta sit virtus & pietas Dei & salvatoris domini nostri Jesu Christi. Idcirco in fide fortes estote, & congaudete super magna & obstupenda ejus miracula, quæ in nostra generatione a Deo sunt patrata. Et date illi gloriam cum lætitia gaudentes, & cum nimia cordis compunctione ejus majestati immensas gratias agite, eo quod fidei suæ & scientiæ dignos fecit esse. Ipsi Christo Jesu salvatori nostro cum Patre sanctoque Spiritu gloria sit honorque, laus etiam perennis, qui in sempiternum atque indivisum absque initio & fine obtinet imperium.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ecce is, * qui ab immortalitate appellationem sortitus est, totam hanc sacram congregationem ad compunctionem & lacrymas compulit. Non enim venerandas esse tantummodo imagines sanctorum docuit, sed & maximas quasdam medicandi rationes ab his proficisci.

* Hoc est, Athanasius. H.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed quispiam dixerit: Quamobrem miracula a nostris imaginibus non eduntur? Cui sane ita sit cum apostolo responsum: *Miracula non credentibus data sunt, sed illis qui in incredulitate versantur*. Hi igitur qui imaginem ita tractabant, infideles erant: qua de causa signum illis datum est a Deo per imaginem, ut ea ratione ad fidem nostram Christianam traherentur: *Generatio enim improba & adultera signum quærit, & signum non dabitur illis*.

1. Cor. 14.

Matth. 12.

Theodorus devotissimus diaconus & notarius epistolam beati Nili ad Heliodorum silentiarium legit.

ACTIO IV.

Inter miracula, quæ diversis in locis & temporibus ad infidelium fidem roborandam, stabiliendamque, credentium vero spem augendam, dominus edidit, unum ex mille tibi, Platonis scilicet nostri triumphatoris martyris, recensebo: per quem non solum in nostra patria, sed per omnem civitatem regionemque postulantibus ejus præsentiam dominus mirificam donat gratiam, & incredibilem potentiam ostendit. Nam in monte Sina, in quo Moyses a Deo legem suscepit, cum ingens monachorum, tum indigenarum, tum alienigenarum turba versaretur, quidam ex eis vir Galata cum filio suo vitam solitariam eligens, longam isthic ætatem duxerat: quæque ad exercitium eremiticæ vitæ pertinebant, diligenter obierat. Forte autem fortuna cum barbaricæ quædam nationes in præfatum montem irruptionem facerent, eos qui in procinctu erant, simulque Galatæ senis filium, captivos traxerunt, manibusque post tergum revinctis nudos absque calceis, jejunosque per immitia illa & asperrima silentiaque loca vi & necessitate, immensoque terrore compulsos abegerunt. Abscondens autem sese in abdita quadam montis spelunca bonus senex, luctu mœroreque, quod optimo filio orbatus esset, macerabatur, dominumque nostrum Christum per intercessionem Platonis patrii martyris, ad commiserationem solicitabat: Idem quoque filius in vinculis per ejusdem martyris patrocinium tentabat, ut sui misertus dominus miraculum aliquod exhiberet. Utrorumque autem preces cum essent exauditæ, patris videlicet in spem mortis latentis, filiique in captivitate detenti: ecce confestim martyr noster Plato ipse eques, equumque alium trahens, filio vigilanti, cognoscentique ex pictura sæpe visa effigiem martyris, apparuit, jussitque, ut ex media turba exurgens, equum ascenderet. Vix dixerat hæc, cum vincula aranearum telis fragiliora visa sunt, ipseque solus per divinum nutum admonitus, liberatusque, equum ascendens, gaudens confidensque divinum martyrem ducem suum secutus est. Compendio autem & admodum velociter uterque, tum sanctus ipse, tum adolescens monachus, veluti alati, senis mansionem perveniunt assequunturque jacentis adhuc in terra, & filii cladem deflentis. Sanum autem patri ex animo dolenti præclarus victor martyrque filium dilectum postquam obtulisset, nusquam amplius visus est. Ut non dubitandum sit, quin omnibus in locis Deum per ipsos martyres invocantibus, mirifica & admiranda præclari illi athletæ per dominum Christum dare possint. Hoc tibi scripsi, veluti gratum de martyre testimonium, quem nunquam satietas recordationis beatorum martyrum capere solet.

Sancta synodus dixit: Demonstratum est, quomodo per præcognitam imaginem martyris, ipsum adeo martyrem præsentem cognovit cum liberaretur.

Theodorus Myrorum episcopus dixit: Ego quoque non multum dissimilia passus sum. Nam cum aliquando ab aulicis quibusdam injuria essem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius & timens Deum, retulitque in somnis sibi visum metropolitanum nostrum, pollicentem negotiis meis expectatum finem & successum. Ibi mihi inquirenti, qua effigie visus sibi esset patriarcha, respondit: Facie rubicunda & capite cano, inquam ego, non esse eam patriarchæ similitudinem, sed divi Nicolai imaginem, quemadmodum fertur, respondit tum is mihi me recte dixisse, sic enim circumfertur illius imago passim expressa, quemadmodum mihi in so-

mois adsitit. Mox itaque confilus fermonibus, in facram & regiam urbem profectus, ex quin ad episcopatum meum pertrahebant, ex animi sententia compofui.

Thomas Dei amantissimus presbyter, monachus de vicarius orientis, dixit: Sunt eoridem qui afferunt beatum Nilum contra imagines scripsisse: videamus igitur, cum in manibus fint libri, quid de iis sentiat, modo fonoda placeat.

Sancta Synodus dixit: Legatur.

Cosmas sanctissimus diaconus & cubicularius, accepto libro, legit.

Ejusdem beati patris nostri Nili ad Olympiodorum proconsulem.

Scribit mihi, num decorum putem, cum in animo habeat fani aedificationem in honorem sanctorum martyrum, ejusque qui per eorum testimonia certamina, laborge & laboris praedicatus est Christus, ut imagines in facro loco omnigenarum animantium per parietes undique fieri curet, has quidem a dextra parte, illas vero a finistra: quo praetantores per veram caeles, apud eosque lapores & capreas circumequitantes, venatoriesque fugientia animalia velocitter cum cursibus insequentes videant: in mari vero omnis vetia, omneque genus piscium captum, in terra magnae piscatorum manibus obsidum: praeterea, ex gyrjo omne id quod oculis pascere poteft, effectum, idque in domo domini contemplentur. Nequaquam. Sed in vulgari domo mille cruces figi, quam historiae avium, jumentorum, feferum, genitum, germinumque, malim. Ego vero ad scripta fic respondeo, puerile plane esse & stultum, cujuscemodi rebus fidelium oculos fascinare velle. Debet enim esse firmus & virili sententia genuinum, in facro loco ab oriente sanctissimi templi, uniceum & solum effigiari crucem. Per solum enim salutiferum crucis genus humanum liberatum est; perque hanc desperabundis undique spes annunciatur. Verum novi & veteri testamenti historiis hinc inde parietes templi repleri dedififfimi pidoris opera velim, quo fciet hi qui literas non norunt, neque facram fcripturam legere quoniam, contemplatione picturae in memoriam redeant, quinam germane veroque Dei per fortia facta fervigrant, atque in certamen exercitant gloriosorum & laudatorum facinorum, per quae cum coelo terram commutarunt, venerantes scilicet per contemplationem ea quae non viderant. In communi vero domo, in qua multa fcilicet habitacula, fuffiat fingulis venerandis crucis imago. Religiosa omnia, ut superaccua, relinquenda necessarium puto. Orationibus autem continuis, firma fide, eleemosynis possibilibus, humiliatae, spe ad Deum perpetua, divinorum fermonum, meditationibus, egrata fratres compatientia, ergo familiares humanitate, omnibus denique domini nofti Jefu Christi praeceptis velutti muro cingere fefe, fiamque & conjugem, liberos, & omnem fubftantiam curare, ornare & tueri, lando, & ad hoc adhortor.

Theodorus episcopus Myron dixit: Haec epiffola lefta, jamdudum ab illis corrupta & vitiata existens, perdidit & errare nos fecit: arbitrabamur enim eam esse fincerum & recte confutricem, ut nunc lefta eft.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nos fi tum audiffemus, quod pater ifte hinc & illinc depingi jubet adeo veteris & novi testamenti narrationibus, non fane fruftrati credidiffemus. Illi enim pro eo quod pater inquit, hinc & illinc historias gallo-

ca, dealba, posserunt, id fcilicet eft, quod non potenter in eorum indole.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, vicarii Hadriani papae veteris Romae, dixerunt: Tale etiam qui nunc in Deo quiescit, Joannes ait, nam cum templum Romae falvatoris extruerer, in utroque parietes templi historiam veteris & novi testamenti inscripsit: hinc quidem Adam excutiens paradisum, illinc vero latronem paradisum ingrediente, & reliqua.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si veri fuerint olim pompa tyrannis dogmatum. Christianum ob caufam becati Nili partis librum in confirmationes non exhibuerunt, nimirum in confirmationem omnium dogmatum Sporum? Dicant itaque religiosissimi episcopi, Gregorius Neocaesariae & Theodosius Amorrii, num adducti fuerint libri ad synodum, an minus.

Gregorius & Theodosius religiosissimi episcopi dixerunt: Nequaquam domine, fed pro ipsis libris excerpta quaedam nobis offerebantur, & ex iis deceptum nos.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Vos autem cum summi facerdotes eratis, quamobrem non quaesivistis integram fententiam a libris?

Gregorius Neocaesariae dixit: Crede domine, neque negligentia, neque detrectatio laboris in causa nobis fuit: fed, quemadmodum fcripturam eft, ideo erant cor nostrum impudentis, discentesque nonsipio sapientes, ftulti fafti fumus.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Scilicet & nostis ea ipsa excerpta, quae vos adduxiffis, perdere possent. Novit enim Deus, quod haec ipsa fanctis Nili, quae nunc lecta eft, fententia exercata non, maxime autem me, ut verum nunc facere fefe confirmavit & fervavit me.

Constantinus episcopus Cypri dixit: Quandoquidem adeft ipsidem epiffola afferunt excerpta, legatur: Et accepta, quae Joannes diaconus & notarius fanctis patriarchatus codicem alterum continentem perlectipsum epiffolam ipsidem Nili legit.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri dixit: Ego fanctissimum eft, fanctum hunc & divinum patrem Nilum fanctas imagines recepiffe. Verum a falfa fymodo illis accufatus eft, ut contra images locutus fit: unde non, folum improbi illi Christianorum calumniatores funt, verum etiam fanctorum accufatores & particidae, fycophantae, divinos patres maledicta circumvenientes.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Librum fanctifi Nili Maximi in manibus haeo, adducque, quo legatur. Sumptum libum Joannes notarius fanctis patriarchatus legit.

Ex dogmatibus quae scripta sunt pro memoria Maximum, & Theodosium episcopum Caesareae, quae ejus Ecclesiae, ejusque offertae, quorum principium.

Quae agitata sunt de fide inculpata nostrorum Christianorum. Et paulo post Maximus dixit: Domine fili decretum eft, ut fiat, egrediantur qui ita fenferunt, fi quacunque jufferis, fequar. Fofo hae (ingressi omnes, cum gaudio & lacrymis farrexerunt, poenitentiamque egerunt, fuctique precatione, unufquifque fancta evangelia, venerandaque crucem & imaginem Dei fervatoris nostri Jefu Christi, nec non dominae nostrae deiparae, falutarunt, ponentes manus fuas fuper ea in confirmationem eorum quae locuti erant. Et paulo post: Conversus autem ad quifcipam abbas Maximus, cum lacrymis eum fic affatus eft: Magnus dominus, diem judicii omnes expectamus: noveris quo fan-

ARIO ORATIO CONTRA ARIANOS. 787.

sancta fuit per fancta evangelia, verificamque A ipsiusque fanctam femper virginem matrem.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri dixit: Verbum hoc, falutarunt, hoc loco fanctus pater fumpfit pro adoratum: fignidem fanctum evangelium & vivificam crucem ipsi adoravit, deinde imagines venerandas fervatoris & inculpatae ejus matris.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Annuamentate fuit fanctis vocabulis imaginibus.

Sancta Synodus dixit: Clarum eft.

Sanctissimi episcopi Siciliae insulae dixerunt: Quemadmodum facra cum facris numeratur.

Petrus fanctissimus episcopus Nicomediae dixit: Habemus & nos eumdem S. Maximi librum, & fi opera pretium putaveritis, iterum praelibata legantur.

Cosmas diaconus & cubicularius, accepto libro, eumdem librum Maximi fententiam legit.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum *Ἀναφέρω*, id eft, falutarunt: quod & nos reverenda acceptione faere debemus. Nam *ἀναφέρω* ad unum Deum referitur.

Joannes monachus monachas presbyter, vicarius orientis, dixit: Nifi fuffiffent necessariae imagines, eas propter ftabilitionem fafcorum non fuffiffent obfcuris, ut etiam meo judicio cum fanctis evangeliis & venerandae crucis acquiralant.

Petrus fanctissimus episcopus Nicomediae dixit: C Neque etiam vulgaris vir aut hoc fecit, fed Maximus Dei philosophus, & cum patribus certans, quin etiam confessor & veritatis propugnator. Sufficiat igitur nobis, in falutando venerandas imagines illum fequamur.

Eliae venerabilis protopresbyter fanctae ecclesiae dominae nostrae deiparae in Blachernis, legit ex charta, quae definitionem fanctae & universalis fexta synodi continet.

Ann. 81.

Canon sanctae & universalis sextae synodi.

In quibus fanctarum imaginum picturis agnus digito praecursoris indicatus expressus eft, qui in formam accipitur veritatis, verum nobis per legem D gnum Christum Deum nostrum oblendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis symbola, praefigurationesque ecclesiae traditas amplectentes, gratiam in plenitudinem cognoscentes, veritatem tanquam legis plenitudinem acceptamus. Quo igitur perfectius & in colorum varietate omnium oculis fubjiciatur character ille, quo fecundum hominem agnus Christus Deus noster, qui abfiulit peccata mundi, effigiatus eft, poffhac in imagine hoc pro vetera agno erigi debere, Verbum Dei, Per hoc nobis humilitatis altitudinem Verbi Dei confiderantes, & ad memoriam in carne paffionis illius & falutaris mortis diffentaneria velutti manudufti, quae mundo illinc contigit illatus, cognofcimus. Poftquam autem haec legiffes, ad fanctam fymodum conversus dixit: E Venerandi fanctis patres ecclesiae, perfectationem magnam nobis contulifti, nifi divinae hanc me cepiffet hac charta, cui fanctis patres fextae fymodi fubfcripferunt: neque folum in recte lentientem fedem iffa me traxerunt, verum etiam fanctiffimus patriarcha, cui mecodem ocelefiem Deus retribuat, plurimum doceendo me ipsum.

Sabbas venerabilis monachus dixit: Qua de causa haec non ex libro, fed ex charta lecta funt.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Quonjam charta ipsum eft autographum, in qua patres fubfcripferunt.

Petrus metropolites Nicomediae dixit: Quia et

iam habeo & alterum codicem fextae fymodi canonem continentem: quem in manibus fumpfit Victor venerabilis diaconus & notarius legit, repetens eoundem canonem.

Sanctiffimi patriarcha dixit: Quae eft haec ignorantia, qua plerique laborant circa hoc canones? Scand ulum enim eft dubitare, num fint fextae fynodi. Cognofcent igitur tales fextam fynodum temporibus Caffianitis fuffie conqvenfam, nimirum contra eos, qui tantummodo unum actionem & voluntatem in Chrifto collocant. Illi igitur haereticos anathemate verberantes, orthodoxam fidem confirmaverunt, ubi annum decimumquartum imperii Conftantini domum redierunt poft annos igitur quatuoraut quinque idem illi patres Dei, Nicomedie dixit: Habemus & nos eumdem S. Maximi librum, & fi opera pretium putaveritis, iterum praelibata legantur.

Cosmas diaconus & cubicularius, accepto libro, eumdem librum Maximi fententiam legit.

Tarasius fanctiffimus patriarcha dixit: Animadvertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum *Ἀναφέρω*, id eft, falutarunt: quod & nos reverenda acceptione faere debemus. Nam *ἀναφέρω* ad unum Deum referitur.

Joannes venerabilis monachus presbyter, vicarius orientis, dixit: Nifi fuffiffent necessariae imagines, eas propter ftabilitionem fafcorum non fuffiffent obfcuris, ut etiam meo judicio cum fanctis evangeliis & venerandae crucis acquiralant.

Petrus fanctiffimus episcopus Nicomediae dixit: C Neque etiam vulgaris vir aut hoc fecit, fed Maximus Dei philosophus, & cum patribus certans, quin etiam confessor & veritatis propugnator. Sufficiat igitur nobis, in falutando venerandas imagines illum fequamur.

Eliae venerabilis protopresbyter fanctae ecclesiae dominae nostrae deiparae in Blachernis, legit ex charta, quae definitionem fanctae & universalis fexta fynodi continet.

Canon sanctae & universalis sextae synodi.

In quibus fanctarum imaginum picturis agnus digito praecursoris indicatus expressus eft, qui in formam accipitur veritatis, verum nobis per legem D gnum Christum Deum nostrum oblendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis symbola, praefigurationesque ecclesiae traditas amplectentes, gratiam in plenitudinem cognoscentes, veritatem tanquam legis plenitudinem acceptamus. Quo igitur perfectius & in colorum varietate omnium oculis fubjiciatur character ille, quo fecundum hominem agnus Christus Deus noster, qui abfiulit peccata mundi, effigiatus eft, poffhac in imagine hoc pro vetera agno erigi debere, Verbum Dei. Per hoc nobis humilitatis altitudinem Verbi Dei confiderantes, & ad memoriam in carne paffionis illius & falutaris mortis diffentaneria velutti manudufti, quae mundo illinc contigit illatus, cognofcimus. Poftquam autem haec legiffes, ad fanctam fymodum conversus dixit: E Venerandi fanctis patres ecclesiae, perfectationem magnam nobis contulifti, nifi divinae hanc me cepiffet hac charta, cui fanctis patres fextae fymodi fubfcripferunt: neque folum in recte lentientem fedem iffa me traxerunt, verum etiam fanctiffimus patriarcha, cui mecodem ocelefiem Deus retribuat, plurimum doceendo me ipsum.

Sabbas venerabilis monachus dixit: Qua de causa haec non ex libro, fed ex charta lecta funt.

Tarasius fanctiffimus patriarcha dixit: Quonjam charta ipsum eft autographum, in qua patres fubfcripferunt.

Petrus metropolites Nicomediae dixit: Quia et

Actio IV. Anno Christi 787.

Judæus dixit: Sed ejusdem modi similitudine non adorabantur ut dei, tantummodo in recordationem habent. Christianus dixit: Recte dixisti. Neque enim apud nos, ut dii, adorantur sanctorum imagines, yppi, characteres: nam si deos in ligno imaginis adorasset, futurum esset, ut omnes & reliqui quoque ligna adorarent: si vero ut Deum adorarent lignum, non fane adhibito extrinseco characere imaginem exutrent. Ego vero, quatenus duo ligna crucis colligata sunt, typum quidem adoro propter Christum, qui in ea crucifixus est: cum vero fuerint diffoluta è fe, abjicio ea & exuro quoque. Et quemadmodum qui mandatum impetraturis fuerit, illius figillum osculando, non pannum cæram, aut characterem, aut plumbum venerantur, verum imperatori ipsi adorationem & cultum exhibet: ita quoque Christianorum fidelis, typum crucis adorantes, non naturam ligni adorant, sed figillum, & annulum, & characterem, Christum ipsum significantes, per hoc cum Christo crucifixus est, salutantes & adorantes. Ex quemadmodum genuinis filii, pregnantes longo tempore parte, ingenti amore exagitantur, sic fideli, quidquid illius in domo videritur, sive hæcium, sive fedem, sive chlamydem, hæc inquam omnia cum lacrymis attrectantes, amplexantur, non illa honorantes, sed patrem desiderantes & venerantes: sic & nos fideles omnes crucem Christi tanquam virgam adoramus: ut fedem vero & cubile illius, ut sanctum sepulcrum, præsepe autem & Bethlehem, reliquosque illius habitacula, ut domum: sic apostolos illius, beatosque martyres & reliquos sanctos, veluti amicos illius colimus. Ita Sion tanquam illius civitatem, Nazareth vero tanquam illius patriam, amplectimur: non aliter etiam Jordanem, quam divinum illius lavacrum, reverenur. Magno enim & inexplicabili erga eum amore, quo ascendit, ubi refedit, ubi apparuit, aut quod reliqui, aut omnino dicebatur, tanquam Dei locum colimus & adoramus, non ipsum religionem aut lapides venerantes, sed eum quin ilis conversatus est, apparuit, & in eam cum quo ascendit, quique non ab eo est, pro charitate, Christum dominum Deum nostrum. Hinc etiam propter Christum, Christique paffiones, pallium in ecclesiis, in domibus & foro, in publicis, in fodinis, in proximpuratis, vestibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus, quo continue contemplantes nobis hoc in memoriam restant, & non obliscamur, quemadmodum te oblitus es domini Dei sui. Sicut autem to adores librum legis, non naturam membranarum aut ferramenta adoramus, sed verba Dei quæ in illis continentur: sic & ego imaginem Christi adoramus, non lignorum aut colorum naturam adoro (absit) sed manifestum ut Christum Christi. Hinc enim cum habeam, per ipsum Christum me tenere & adorare mihi videor. Quemadmodum etiam Jacob accepto à filio suo Joseph linguine confertum Joseph, cum lacrymis eum osculatus est, fallque oculis circumposuit, non ignem vellem diligendo, aut honorando, hoc fecit, sed per eum abstractus est & per osculatus, & in manibus habens: sic & Christiani omnes imaginem Christi, aut apostoli, aut martyris tenentes, noliique tanque osculantes, animo videntur nobis ipsum Christum, aut martyrem amplecti. Ageadem to qui abjiciatis nullum manu factum, aut plane effigiatum, adoradum esse: numquid ergo uxoris, aut filiorum mortuorum vestem, aut ornamentum in vestiario videns, illud osculatus es, & lacrymis rigasti? neque tamen in hoc adoratus es: non enim ut Deum vellet adorasti, sed ipsum amorem erga eum, qui his amicebaturis, tuum per A osculta declarasti. Quandoquidem ipsos nostros liberos & patres, qui cresti sunt, & peccatores existunt, subinde osculamur: neque ob id damnabiles sumus, neque illos tanquam deos complectimur, sed amorem nostrum erga eos naturalem per osculandi modi osculum declaramus. Ergo, ut sæpe divi, in omni salutatione & adoratione intentio ipsa reperiatur & expetatur. Tu vero cum me criminaris, quod ut Deum lignum crucis adoro quod est, quamvis non ut Deum, sed ut Christi, adoramus in similitate baculi Joseph? Sane mansiseum est, quod lignum non adoravit, sed per lignum Joseph, quemadmodum nos per crucem Christum. Quin etiam impuri viri vivi ipsi sepulcrum vendebant, Abraham adoravit, & genu illis in terram flexit: revuntamen illos non ut deos adoravit. Rectius ergo Philaxanus in hæresi & idololatram existentem benedixit, sed tantum illum non ut Deum benedixit. Rursus procidens coram Elisæ adoravit, & genu non ut Deum adoravit. Quod si ita quæ fuerint dilatationes & adorationes ex scriptura tibi demonstrari possuerit, quin non sint reprehendi, facile efficiam. Atqui si ita quotquot ergo sunt quæ scriptum inquam, adoationibus tanquam, quotidie salutant, non reprehendetis, etti nequaquam tibi dicimus ne unoria salutantes fiet: sic vero cum videres Christi, aut ejus incuipatæ matris, aut alterius pulchrimaginem salutantem, consultis indignatis, blasphemias fundis, & rebellis, & idololatrem nos vocas: mirum to extra verecundiam, neque horrere, neque timere, neque erubescere, cum videas me per omnem terrarum orbem idolorum fana destruentem, martyrum vero templa ædificantem. Jam si capitat me idola adorare, quid causæ est, quamobrem martyres qui idola deplorevere, vel quomodo & glorificis? Quo pacto ipsos martyres qui flamas ligneas confregerunt, honore prosequor? Si ligna in deos glorificis, quomodo vero ipsos adoro martyres? & quomodo, qui lapides confregit perdiderunt? Quandoquidem honore afficio, laudo, templa erigo, ipsa celebro tribus illis pueris, qui in Babylone injuriam non adoravere, quare? Vere magna est Judæorum cecitas, magna impietas in veritatem impiis funtingentes Judæorum lingue, ipsum contra idola dicunt: Quo pacto ipsos martyres reliquiis & imaginibus sæpe dæmones fugantes, hoc tamen fecisti illi contumelia affricuit, perverteris, illudunt & fabulantur. Dic mihi, quæ nominabimus, quos funtuginos, sæpe etiam & sanguinis fluores ex imaginibus & reliquiis martyrum exsultantes? Nam cum corde insensati, videntes non credunt verum, fabulis illa & magis effe arbitrantur. Quinetiam quotidie per orbem terrarum omnem, bomicidas plane impius, exlegies, idololatras, homicidas, fornicatores & latrones confessim per Christum & crucem illius compunctos, in agnitionem meliorem venire, mudoque renuntiantes omnem vicium ejus colere videris. Veluti enim ipsi dicas, qua ratione; tibi idololatræ funtur, qui ofa, cineres, panes, fungiones, & pulcra desique martyrum adorantes, illis tamen non adoramus? Judæus dixit: Quæ ratione per universam scripturam præcepit Deus nullam creaturam adorandam? Christianus dixit: Dic mihi, terra & mare quomodo faut, Dei creature? Judæus dixit: Recte. Christianus dixit: Quomodo igitur ab scriptura: *Exaltate domin. Deum no. Tyle. 16.* *Jhrum, et adorate scabellum pedum ejus, quoniam scabellum est, et adorate in monte sanctum ejus?* Et rursus Deus ait: *Cultum mihi fiet, ferra enit scabellum pedum meorum.* Judæus: Sed tamen non ut deos, verum per illa eum quo hæc fecit, adoras. Christianus: Fidelis ferrum, quamobrem fecias & tu, quod & ego per cælum, terram, mare, lignum, lapides, reliquias, templa, cruces,

Anno Christi 787.

Actio IV.

nem, angelos, homines, ut omnem denique creaturam visibilem & non visibilem, omnium autem dominio & factori soli adoratione & cultum exhibeam. Non enim per le creatura auctorem adoraret, sed per *omnia creatum gloriam* per me Deum adorat Iona, per me Deum glorificat aftra, per me aqua, pluvia, rotis, omnis denique creatura Deum adorat & glorificat. Sicut ergo aliquis Deum honorans, pulcrum & specioslum lais manibus construens, omnes qui bene ega regem affecti sunt, cum amplectunque, & quæ ipsum tangunt deos habeas, cur autem aut margaritam venerantes, fed vetticem regis, & doctas illas manus, quæ construxerunt, ut eo honore, & cultu, quemadmodum quia tangunt, & imaginem ejus figuras amplectuntur, non ipsi lignis, aut lapidibus vel aurisque corruptibili imaginum cultum & honorem exhibeant, cum ipsum per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationé & cultum exhibent. Siquidem qui in sanctos imperitior honoris, & cultum exhibent imagenum Dei, qui fecundum Dei imaginem homo factus est, minime autem qui Spiritum sanctum in habitaculum suum recepit. Juste itaque imaginem Dei fecunum venerans & adorans, dum sancti Spiritus glorificat. *Inhabitat enim in eis, inquit, & circumambulabo.* Podore infidiantur Judæi, qui propterea negant, & alienos adorantes, dum Christianos tanquam idololatras derident. Nos autem Christiani, omnibus in civitatibus & regionibus in dies de in horis singulis contra idola flamas exarantes, idola plasimus, contra idola & preces fundimus: & quo tandem honor Jobes non vocant idololatras? nihil nare fuit, quæ enim ab ipsis colitur fanum idolis, bomicidas, & filiorum quoque victimæ? Ubi facrificorum fumi? ubi arra & profluentes sanguinum? Nos vero Christiani proprendum, quid ex ara, quid ex victimis, ignorantur. Nam Græci adulteris quibusdam homibus, homicidis, impuris & fedelitis templa dicunt, non quidem ipsi, sed ipsi illis ipsis deos fecerunt, nequaquam fane vel prophetarum, vel SS. martyrum nomine templa iam aras appellantes. Quemadmodum enim in Babylone Israelitæ vidente, aut baculum, aut fedem, aut coronam, aut dominum, aut fervum, amplectitur, & per hæc pilum benefactorum honorem exhibent, & ne quidem fe & de imaginibus gentilium & Christianorum confendam est: liquidem gentes ad cultum diaboli, nos vero ad gloriam & recordationem Dei illis fervamus. Adoquin & multis Deus in eorum audicu mira fecit: liquidem lignum vitæ, & lignum fcientiæ appellavit: aliam autem plantum vocando Sabeth concessionis lignum potit? Aaron virga Pharaonem obtexit, mare divisit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltavit, petram rupit, & aquam eduxit: lignum etiam gremium in Jordanem, Aaronis facerdotium confirmavit. Sic & Salomon inquit: *Beatudines lignum per quod fit sapientia.* Sic & Elisæus lignum ad Jordanem projecit, ferrum in profundum ejus ratione; tibi idololatræ funtur, qui ofa, cineres, panes, fungiones, & pulcra desique martyrum adoranes, illis tamen non adoramus? Judæus dixit: Quæ ratione per universam scripturam præcepit Deus nullam creaturam adorandam? Christianus dixit: Dic mihi, terra & mare quomodo faut, Dei creature? Judæus dixit: Recte. Christianus dixit: Quomodo igitur ab scriptura: *Exaltate domin. Deum no. Tyle. 16.* *Jhrum, et adorate scabellum pedum ejus, quoniam scabellum est, et adorate in monte sanctum ejus?* Et rursus Deus ait: *Cultum mihi fiet, ferra enit scabellum pedum meorum.* Judæus: Sed tamen non ut deos, verum per illa eum quo hæc fecit, adoras. Christianus: Fidelis ferrum, quamobrem fecias & tu, quod & ego per cælum, terram, mare, lignum, lapides, reliquias, templa, cruces,

Gen. 1. 26.

Gen. 1. 11.

Gen. 1. 12.

Gen. 1. 14.

Gen. 1. 20.

Gen. 1. 24.

Gen. 1. 26.

Gen. 1. 27.

Gen. 2. 9.

Gen. 2. 17.

Exod. 14. 21.

Exod. 15. 25.

Exod. 17. 6

ACTIO IV.

rantem despicies? Quandoquidem qui regem metuit, filium illius injuria non afficit. Qui Deum autem timet, hic omnino etiam filium Dei, crucisque illius typum & sanctorum illius effigies colit & adorat. Ipsi enim gloria cum Patre & sancto Spiritu, & nunc & in sæcula sæculorum. Amen.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Pater hic, qui lectus est, in una sex civitatibus Cypri decenter & sancte conversatus est, multaque encomia & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas & extat oratio in transfigurationem domini. Scripsit & sancti Joannis Misericordis appellati episcopi Alexandrini vitam: præterea beati Simeonis, [1] turbationesque propter Christum circa B ea tempora in ecclesia factas. Scripsit & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoscitur; floruit circa tempora Mauritii imperatoris.

*Hic gravissime erravit vetus interpres, aliosque in errorem traxit, ut dicetur in notis.

Joannes Dei colentissimus presbyter, vicarius apostolicæ sedis orientis, dixit: Clarum est, quæ in laudem prædicti patris dicta sunt, sic se habere. Quin etiam legati sanctissimi papæ librum istum synodo exhibuerunt, maxime vero ob eam causam, quod copiose sanctarum imaginum receptionem & adorationem prædicarit.

Idem ille vicarius librum sanctæ synodo ostendens, dixit: Libellum istum, reverendissimi patres, in hac regia civitate apud [2] Cyrium Procopium silentiarium reperi, eamque ob rem gavisus sum, quandoquidem exemplar aliud plane & idem C immutatum in oriente habemus. Docet autem in illo beatus Anastasius de differentia adorationis: & si sacræ synodo visum fuerit, legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur. Assumptumque librum Stephanus venerabilis monachus legit.

Sancti Anastasii episcopi Theopoleos epistola, per quam respondet cuidam ad dubitationem quamdam, a qua expediri cupiebat, ejus autem principium tale.

Si doctrina existimaretur ex variis opinionibus. Et paulo post: Nemo autem offendatur in adorationis vocabulo. Siquidem & homines & sanctos angelos adoramus, non autem quod λατρείαν, hoc D est, cultum divinum exhibeamus. Inquit enim Moses: *Deum tuum adorabis, & illi soli λατρείαν præstabis*: quo loco diligenter observabis, qua ratione posteriori dicto, nimirum latriæ, adjecerit, soli: adorabis vero, hoc ipsum non est appositum. Quamobrem adorare licet. Quid enim aliud est, quam honoris alicui exhibiti veluti emphasis, adoratio? Latria vero nequaquam, neque etiam licebit προσείξασθαι, quod est proprie Deum adorare. Hæc quispiam ad primum dicere posset. Secundum vero multorum opinionibus subvertetur, qui experientiam lectionis sacræ non satis perceperint.

Deut. 6.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videamus quid de adoratione dicat pater iste. E

Sancta synodus dixit: Differentiam adorationis exhibuit; dixit enim, *Deum tuum adorabis, & illi soli latriam præstabis*; ad latriæ præstationem adjecit, soli: adorationi vero haudquaquam ipsum id apposuit: falsa autem synodus hunc ipsum locum in maximum stabilimentum sui assumpsit.

Matth. 4.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videndum tamen diligentius, quomodo ter sapiens pater ipsum hoc interpretatur, quod in medio scripsit: id enim est, quod nos omnes & eos qui con- A tentiose adversantur, in imaginum receptionem & adorationem adducit: Honorationis, ait, emphasis adoratio est. Omnes igitur qui sacras imagines se venerari confitentur, adorationem autem recusant, a sancto patre tanquam hypocritæ redarguuntur. Nam cum vere adorationem, quod est honoris symbolum, recusant, contrarium facere cognoscentur, nimirum sanctis convicia dicere.

ANNO CHRISTI 787.

Leo sanctissimus episcopus Phocææ dixit: Tempestivum est cum propheta dicere: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi, rupisti saccum meum, & induisti me lætitia*. Scripturæ enim animos nostros ab omni impietate converterunt, & divina scientia & eruditione nos impleverunt.

Psal. 29.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, librum beati Anastasii episcopi Theopoleos Stephano diacono & notario legendum tradidit.

*Beati patris nostri * Athanasii ad Simeonem episcopum Bostrorum sermo de sabbato, cujus initium.*

* Anastasii

Si patres oportet secundum oracula, ut tu ais, interrogare. Et paulo post: Quemadmodum enim absente rege, pro eo illius imago adoratur: præsente vero eo, veluti supervacuum hoc mittitur, cum satius sit ipsum, quam imaginem, coli: neque tamen ob id ipse qui non adest, per id quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur. Et post pauca: Quemadmodum cum quispiam temulentus in imaginem imperatoris impetum faciens, juste corrigitur, veluti ipsum regem ignominia affecisset, cum tamen ipsa imago nihil sit præterquam lignum, aut colores cum cera mixti: eodem modo qui in alicujus typum aut effigiem ignominiosus est, in illum, cujus est typus, injuriam factam arbitramur.

Joannes venerabilis monachus presbyter, & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit: Indicat dictus pater, quomodo absentis imperatoris imago honore, non ignominia, affici debeat: eodem modo, cum nobis vere omnium dominus Jesus Christus sensibiliter non adsit, (carnalibus enim nostris oculis divina illius essentia videri non potest, quamquam ut Deus ubique sit) tantum illius imago honoranda est, quemadmodum de imperatore statuit pater prædictus.

Gregorius venerabilis monachus, præses mansionis [2] Hermiedon, librum beati Sophronii attulit, quem acceptum Stephanus religiosissimus monachus legit.

2 Pro, Hermisdæ. H.

Beati patris nostri Sophronii archiepiscopi Hierosolymarum encomium in sanctum Cyrum & Joannem.

Venerunt alii aliter sanctos hos, diversimode eorum dona magnificantes, benefactaque multifariam prædicantes: hi quidem excelsorum templorum erectionibus, illi vero variorum unionum ornatibus, alii gemmarum & auri contextibus, alii præclaro pictorum artificio, alii aureis argenteisque donariis, alii sericis bombycinisque texturis, & (ut uno dicam verbo) omnes in martyrum honorem pro cujuslibet opibus & voluntate invicem vincere contendant, quo affectionem erga sanctos hos clare ostendant, referantque pro corruptibilibus immarcescentia, pro temporariis ea quæ finem non habent, præmia: talibus enim donis admirandi isti suos amatores rursum afficere solent.

Ex

1 Hoc loco Longolius interpres crasso errore εὐλὰς, quod est Symeonis cognomen in Græco quo σάλος accepit, quod est *procella*, locumque integrum propterea corrupit. *Hard.* 2 Hoc est, *domnum*: Græce, κυρὸς, vel κύριος. *Hard.*

ANNO CHRISTI 787.

Ex eodem commentario de iisdem sanctis miraculum trecentesimum sextum, cujus initium.

Alexandriam Ægypti & Libyæ metropolim. Et paulo post: Igitur cum venissemus in templum quoddam absoluti operis, forma quidem tremendum & supra modum splendidum, altitudine vero in cœlum usque ascendens, ingressi singula perlustrantes, ecce imaginem maximam & mirificam vidimus, repræsentantem in medio quidem picturam domini Jesu Christi: Christi autem matrem & dominam nostram deiparam semper virginem Mariam a sinistris, a dextris vero Baptistam salvatoris nostri præcursorem, qui in utero saltu illum indicaverat: præterea apostolorum & prophetarum chorps aliquot & martyrum cœtus, qui ante imaginem collocati, genibus flexis & capitibus in solum inclinatis, ante dominum procidebant. Et paulo post: Et tertio ad imaginem venientes, prædictis verbis modisque usi sunt, horamque longam obsecrarunt, & declinati, hoc solum, quod jubes domine, clamabant. Christus vero commiseratus annuit, & ante imaginem inquit: illi date. De terra itaque surgentes martyres, primo quidem gratias agebant Deo nostro, qui eorum preces exaudivisset; deinde gaudentes & exultantes, ecce (ajunt ad me) gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo jejunus dormi, parumque olei ex lampade, quæ supra salvatoris imaginem accensa dependet, in ampulla sumpto, rursus jejunus ea quæ hic sunt, auferes; & hoc pedes ungens, donum sanitatis consequeris. Et paulo post: Ipse vero surgens post somnum lampadis oleum sumpsit, & ad sanctorum fanum veniens, manus & pedes inunxit, & confestim a morbo liberatus, valetudinem bonam recuperavit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Omnia vera dicit, quæ de decore sanctarum domorum, picturarum, reliquarum artium, item donariorum celebritate locutus est.

Thomas religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit. Hæc ipsa imago, patres reverendi, Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo etiam hodie existit, omnesque morbos curat.

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per imagines sanctorum miracula perficit.

Eustathius venerabilis monachus, presbyter & præses mansionis Maximi, dixit: Et ego, patres sancti, ejusdem patris librum affero, continentem multorum sanctorum virorum vitas: & si placet, adducatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Stephanus itaque monachus acceptum librum legit.

Ejusdem patris nostri Sophronii e limonario.

Dixit abbas Theodorus Æliotes, quod erat quidam inclusus in monte olivarum, pugil egregius: E oppugnabat autem eum dæmon scortationis. Quodam itaque die cum vehementer insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit dixitque dæmoni: Quousque non relinquas me? Absiste posthac a me, jam enim mecum consenuisti. Dæmon oculari aspectu videndum illi se tradens, dixit: Jura mihi quod ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo, & juravit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum. Tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si nolis me tecum luctari, cave amplius adores: habebat autem imago figuram dominæ A nostræ deiparæ virginis Mariæ, gestantem Jesum Christum. Dicit illi inclusus: Apage, res erit mihi curæ. In sequenti autem die rem abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, significavit, omniaque patri retulit, senex autem pater incluso dixit: Vere pater delusus es, quod dæmoni jurasti; tantum hoc unum bene fecisti, quod confessus es: profuerit autem tibi, ne sinas in hac civitate amplius lupanar, neque egrediaris, quin adores Christum Jesum dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum concessit: dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? numquid jurasti mihi, nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiisti? dico tibi maledice, in die judicii tanquam B perjurus condemnaberis. Inclusus respondit: Quod juravi, juratus sum: quodque pejeravi, novi: verum dominum meum & creatorem non abjuravi, te vero non audio.

ACTIO IV.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit: Quemadmodum monilia aurea, ita divini nostri patres in sanctorum adorationem consentiunt.

Joannes religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit: Sed & aliud indicat etiam verba patris nostri Sophronii, quod scilicet præstat jurantem pejerare, quam plane juramentum in destructionem venerandarum imaginum servare. Hoc autem dico, quia C hodie quidam juramento idem statuerunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quandoquidem noverat bonitatem Dei, qui pœnitentes facile recipit, hujus gratia statuit impium juramentum transgrediendum: & nunc qui in hæresim hanc conjurarunt, si aliud peccatum non fecerint, facilis erit excusatio, habebunt quod dicent. Quod si vero aliis peccatis graventur, utinam Deum placent, petantque remissionem illegitimi juramenti.

Theodorus sanctissimus episcopus Subriton, dixit: Coryphæus apostolorum Petrus negavit quidem, sed pœnitens receptus est.

Matth. 26.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Herodes bene juravit, sed periit. Petrus autem negans D dominum cum jurejurando, deinde regressus, postquam flevisset, servatus est. Omnem enim iniquitatem bonus dominus remittit, si quispiam ex toto corde pœnituerit.

Marc. 6.

Sancta synodus dixit: Recte domine, nam sic & nos sancta scriptura docet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Princeps primus theologiæ divus Joannes dixit: *Filioli, si dixerimus quod peccatum non habemus, mendaces sumus*. Igitur si Deum invocaverimus pro peccatis nostris, propitius nobis erit, & connivebit ad peccata nostra.

1. Joan. 1.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Multis precibus opus habemus, o pater: multa enim mala fecimus, quin etiam continua E pœnitentia & confessione indigemus.

Leo sanctissimus episcopus Phocææ dixit: Scriptum est, quod *falsum jusjurandum non amabitis*: hujus gratia, falsum nostrum juramentum, veluti nullum habens robur, remittetur.

Zach. 8.

Joannes religiosissimus monachus, presbyter & vicarius orientis, dixit: Si jusseritis, fiat excussio de jurando.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: De eo jam dictum est. Verum quia plura restant excutienda, ad propositum redeamus.

Theodosius diaconus, monachus, notarius & oratorii custos legit.

Ex

ACTIO IV.

Ex libro miraculorum SS. Cosmæ & Damiani.

Vir quispiam admodum mansuetus fistula in junctura coxæ laborabat: cumque multorum curationes frustra tentasset, medicorumque novaculis annis quindecim esset scissus, exhaustus, & superatus malo, videns ulcus in dies augeri, jamque pro uno foramine quatuor * oscula aperta, perque unum eorum potum etiam & cibum quandoque reddi, medicosque dicentes malum prævalere, neque hominum manu superari posse; desperabundus, statuit deinceps abstinere: Multis autem consulentibus, ut divorum Cosmæ & Damiani famulorum Dei templum sacratum adiret, statuit secum consiliis amicorum (res enim multi consilii necessitas) acquiescendum. Videt igitur per somnium viros Dei sibi adstantes, dicentes: Ades dum ad nos, & sanaberis. Hac itaque adhortatione confisus, insigne templum divorum accedit, quotidie ad eos supplicans, quo posset a morbo liberari. Cum autem jam multos dies frustra preces fudisset, neque quidquam, quod solatio esse posset, perciperet: egressus ædem sacram, videt in porticus limine a dextro latere imaginem servatoris nostri positam; picta autem erat & sancta deipara domina nostra, beatique viri Cosmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam suspenderat, Leontius nomine. Obsecrationibus igitur rursum factis, amareque illacrymans multis horis, rogat sanctos, ut voti fiat compos. Digressus autem ad cubiculum domus suæ, vidit noctu sanctos viros Dei ad se venientes, in medio autem virginem matrem dicentem ad illos: En hic est, suppetias illi quam primum ferte.

* ora

Idem iterum ex miraculis Cosmæ & Damiani legitur de uxore Constantini Laodicensis. Contigit virum quemquam in militari scientia approbatum, nomine Constantinum, singulariter erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectum, perpetuoque eorum intercessionem implorantem, extra regiam hanc civitatem exercitus sibi commissi causa proficisci, qui & imaginem sanctorum secum etiam peregre ferre solebat. Cum autem venisset in Laodicensium civitatem quamdam, quæ Trimistaria dicitur, hæreretque ibi paulo longius ob mandata quæ procuranda susceperat, uxorem ibidem duxit. Quæ cum paulo post ex maxilla sinistra dolere cœpisset, jamque in abscessum malum vergeret, viro sæpe questa de doloribus: tandem eum adiit, fassaque est, se eos dolores amplius ferre non posse. Is vero illi respondens, consolansque, quatenus fieri posset, ait: Quid vis faciam uxor? nescis nos peregre esse, neque domi nostræ? si quidem in nostra civitate viveremus, possem ego cerea sanctorum meorum Cosmæ & Damiani imagine omnes dolores tuos sedare & auferre: hæc autem fidelis existens, mirataque subitæ sanitatis per sanctos Dei promissionem, rogavit, ut in sancta beatorum æde, postquam reversi fuissent, preces fundere sibi liceret. Compuncta enim animum ex auditione tantummodo de viris sanctis, quievit. Postera autem nocte se somno ubi composuisset, videt tremendos hos & magnos medicos & famulos Christi Cosmam & Damianum, ea qua pinguntur figura, lecto suo assistentes, & dicentes illi: Quid habes? quid torqueris? quid virum tribulas? en adsumus vobis, nihil est quod sitis soliciti. Hæc cum dixissent, abierunt. Hæc vero cum de somno surrexisset, maritum studiose de viso interrogavit, de forma sanctorum Cosmæ & Damiani, de historia, & ratione qua consolationem ferunt ægris. Ad quæ cum vir respondisset, ipsa quoque cetera, quæ per visum cognovisset, exposuit. Postea autem maritus cogitans & recordatus, quod in manicis sub axilla figuram sanctorum ferret, manicam excussit, uxorique imaginem ostendit: hæc autem cum vidisset, adoravit, & cognovit vere omnia quæ cum sanctis & secum essent acta.

ANNO CHRISTI 787.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens summorum sacerdotum orientis, dixit: Satis aperte declaratum est nobis, per imagines quoque suas sanctos miracula designasse. Siquidem per imaginem mulierculæ apparentem, hanc curarunt.

Manzon sanctissimus episcopus Pracanon dixit: Postquam ego e regia urbe profectus in civitatem meam pervenissem, subito morbo adeo correptus fui, ut amicorum jussu testamentum condere cogerer: sed jussi, ut inferrent ad me sanctam servatoris nostri Christi imaginem; quam cum vidissem, dixissemque: Domine, qui das sanctis gratiam, respice me: imposuissemque loco dolenti, morbus ab eo repulsus est, & sanitatem recuperavi.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit: Et nobis hoc perceptum est, factum enim est non longe a nobis.

Theodosius diaconus, monachus, & armarii custos sacrarii patriarchici, ex eodem passionis libro, de muliere quæ torminibus agitabatur, legit.

Paulus sapientissimus doctor & columna ecclesiæ clamat: *Spes non pudefacit, quia caritas Dei effusa est in cordibus nostris*: ejuscemodi spem habens fidelis quædam mulier, cum continuis torminibus vexaretur, ob singularem erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectionem, perpetuo precibus apud eos solicitabat, eorumque templum frequentabat, quo posset aliquando a tam sævo malo liberari: nec satis fuit quod in singulos dies eorum templa frequentabat, quin etiam omnibus ædium suarum parietibus imagines eorum appinxit: insatiabile siquidem desiderium ejus erga sanctos Dei apparebat. Neque hoc reprehensione dignum censebitur, quandoquidem in animi simplicitate id, quod esse incredulum potest, judicatur. Contigit autem quodam tempore, ut hæc internis affectionibus supra modum cruciaretur: cumque præ torminibus in grabbato sese volveret, erigens sese præ pœnarum magnitudine ad locum repere cœpit, in cujus parietibus sanctorum effigies depinxerat, fide usa pro scipione. Chrisma autem accipiens in aquam effudit, illamque bibit, & confestim sanitati sanctorum intercessione restituta est. Hec ergo postquam convaluisset, in magnam ecclesiam ascendit, omnibusque indicavit, quanta beneficia curationis erga eam sancti præstitissent.

Rom. 5.

Simeon venerabilis monachus, presbyter, & præses mansionis Choræ, librum obtulit, quem acceptum Victor Dei amantissimus diaconus & notarius sancti patriarchici secreti, legit.

Beati patris nostri Joannis Chrysostomi oratio in pelvim, cujus initium.

Omnia facta sunt ad gloriam Dei, utilitatem vero nostram. Nubes in pluviarum administrationem, terra in fructuum productionem, mare in mercium copiam, omnia tibi serviunt Deo, imo imagini Domini. Non enim cum regie imagines & figuræ in civitatem afferuntur, magistratus & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fusilem imaginem, sed regiam figuram: sic & creatio non terrestrem formam, sed cœlestem characterem veneratur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Libri isti qui lecti sunt, ex templo sunt sanctorum Anargyron in hac regia civitate: clerici autem loci istius eos attulerunt, ut in sacra synodo legerentur.

ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus dixit: Oportebat eos libros afferri: nam ad utilitatem omnium lecti sunt.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchatus, legit.

Ex quarto libro contra Arianos verba divi Athanasii, cujus initium.

Paulo post princip.

Cum judicatum semel sit Arianorum insanias ab ecclesia descivisse, & post alia: Hoc aliquis ex imagine imperatorum clarius & attentius cognoscere possit. Nam in imagine regis forma & species est, in rege vero ea quæ est in imagine, forma existit: impermutabilis autem est in imagine regis similitudo, ita ut qui imaginem inspexerit, ipsum quoque regem simul inspiciat. Rursus qui regem conspicit, novit eum esse quem in imagine conspexerat. Quandoquidem autem ex eo quod similitudo non differt, volenti post imaginis inspectionem regem videre, recte dixerit imago: Ego in illo sum, & ille in me: & quod in me vides, vides & in illo: qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipsum regem. Illius enim forma & figura est imago.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc sane rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus ad ipsum fontem primum referatur: quomodo etiam contumelia. Quæ autem pater dixit illo loco, ad exemplum quoddam pertinent similitudinis.

Epiphanius venerabilis diaconus ecclesiæ Catanes, locumque tenens Thomæ venerabilis episcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata de rebus coincidentibus & convenientibus dicuntur, quemadmodum divinus pater accipit regis imaginem.

Victor venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex sancti Basilii magni ad Amphilochium de sancto Spiritu triginta capitibus, Ex cap. 18.

Paulo post princip.

Quia rex dicitur etiam regis imago, neque tamen ob id duo reges: non enim scinditur potentia, neque honor distribuitur. Nam quemadmodum principatus nos conservans, potestasque una; ita & nostra glorificatio, sive laudatio una, & non plures: quam ob causam etiam imaginis honor ad primum veluti fontem dirigitur.

Joannes venerabilis monachus, presbyter & locum tenens orientalium sedium, dixit: Librum quem in manibus ferimus, ab oriente adduximus, petimusque ut legatur.

Constantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex libro D. Basilii contra Sabellianos, Arium, & impios alios, cujus initium.

Judaismus cum gentilitate pugnat, utraque autem cum Christianismo, & post alia: Sed veritatis sermo utrimque contrarietates effugit. Ubi enim unum quidem principium, unum vero quod ex eo, & unum quidem originale, una vero imago, illic unitatis ratio non corrumpitur. Quapropter ex patre genitus filius existens, & naturaliter exprimens in seipso patrem, ut imago quidem, incommutabilitatem habet: ut vero genitum, consubstantiale conservat. Non enim qui in foro regiam imaginem diligentius intuens, regemque illam dicens, cum qui in tabula pictus est, duos reges fatetur, nimirum ipsam imaginem, & cum cujus est imago: Neque si quis in tabula pictum indicaverit, dixeritque, ecce regem; ob id primum & verum exemplar, ipsum scilicet regem, appellatione privavit: profecto videtur magis honorem regis per ejuscemodi confessionem stabilivisse.

ACTIO IV.

Joannes sanctissimus presbyter, locum tenens episcoporum orientalium, dixit: Falsa synodus sparserat hoc axioma: Quicumque imaginem Christi adorat, in duo Christum dividit: & quicumque imaginem adspiciens dixerit, aut inscripserit ei, hic est Christus, Christum dividit. Stultum id sane est. Nam divinus pater Basilius, veluti lampas & doctor ecclesiæ Christi, quique per Spiritum sanctum ad divina initiatus est, honorem imaginum ad ipsum exemplar primum redire testatus est. Et qui imaginem regis contemplatus inspexerit in ea regem, sive adoraverit, non sane duos reges aut adorat, aut videt, sed unum regem tantum. Clare enim dixit beatus pater, quod & rex dicatur regis imago, neque tamen duo reges. Adeo ut tam clarum sit, quod is qui adoraverit imaginem, & dixerit: Hic est Christus; non peccaverit. Indicat enim quod Christus verus est Dei filius, & patri coassidens in cœlis, idque in proprio suo corpore: verum per imaginem quæ per colores exprimitur, potentia ejus adoratur & glorificatur, & per sensum in cognitionem ejus potestatis pervenimus. Unde & beatus pater indicavit, non esse duas adorationes, sed unam ipsius imaginis & primi exemplaris, cujus est imago.

Petrus & Petrus Dei amantissimi vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, librum obtulerunt, quem Demetrius venerabilis diaconus, notarius & armarius sanctæ magnæ ecclesiæ custos legit.

Ex epistola beati patris nostri Basilii ad Julianum imperatorem apostatam.

Quemadmodum a Deo Christianam & inculpabilem nostram fidem veluti hereditario jure accepimus, sic confiteor, & in ea maneo. Credo autem in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum. Unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam filii incarnatam οἰκονομίαν. Deinde sanctam Mariam, quæ secundum carnem illum peperit, hanc deiparam vocans. Suscipio * enim sanctos apostolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propitius sit mihi Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro & palam adoro. Hoc enim nobis a sanctis apostolis non est prohibitum, sed in omnibus ecclesiis nostris eorum historias erigimus.

* etiam

Gregorius venerabilis diaconus sanctorum & laudatorum apostolorum legit.

Theodoriti episcopi Cyri, ex vita Simeonis, cujus initium.

Simeon inter præcipuos. Et post alia: Ajunt autem cum in Roma, maxima scilicet illa, tam fuisse fama nobilem, ut in omnibus etiam officinarum vestibulis exiguas ejus imagines collocarint, custodiam quamdam & securitatem rebus suis illinc promittentes.

Joseph venerabilis monachus mansionis Herculii dixit: Et ego peccator librum affero qui vitam Simeonis in admirando monte continet: & si jusseritis, legetur.

San-

ACTIO IV.

Sancta synodus dixit: Capita tantummodo historiæ referantur, ut domi ab omnibus postea legatur.

Cosmas autem venerabilis diaconus & cubicularius legit.

Ex vita beati patris nostri Simeonis in mirando monte caput centesimum decimum octavum, de muliere quæ in Rhosopoli mirum in modum a dæmonio exagitata, & sanitati restituta est, & multis annis sterilis existens concepit, & ob id imaginem in domo sua sancti viri collocavit, ad quam plurima miracula contigisse clarum est, quale de hæmorrhoissa quadam, quæ annis decem & quinque malo laborans, tantummodo inspecta imagine sanata est, adhuc beato patre vivente. Item aliter quidam Antiochenus civis mercator, qui cum dæmonio vexaretur, ad Simeonem concessit: a quo sanatus, imaginem illi in vestibulo ædium suarum posuit, quam improbi quidam & infideles de loco deturbantes, valide puniti sunt.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, venerabiles patres, ex iis quæ lecta sunt, & audivimus, & credimus. Et ego pro mea mediocritate, quæ contigere signa his non absimilia, narrabo. Vir quispiam Cyprius in Constantia urbe armentarius in facellum virginis deiparæ orandi causa concessit, & inter orandum suspiciens imaginem, virginem ex coloribus in pariete expressam animadvertit, atque: Quorsum hæc? & stimulo, quo boves agebat, sublato, imagini dextrum oculum exsculpsit: egressus autem templum, cum pecus pungeret, stimulus fractus est, parsque ea, cui ferrum infixum est, in hominem delapsa, in oculum illius dextrum infixa est. Hunc ego virum vidi, & monoculum esse etiamnum cognosco.

Alius quidam in civitate quæ dicitur Citium, die decima quinta mensis Augusti, cum festum virginis celebratur, ingressus templum ut velis ornaret illud, clavum in parietem malleo adigendo, frontem imaginis divi Petri in pariete depictæ transfodit. Funiculo itaque velo alligato, confestim illius caput frontemque intolerabilis doloris cruciatus invasit, qui constanter per duos festivitatis illius dies permansit. Episcopus autem Citii, re cognita, hominem increpavit, jussitque ut abiens clavum iterum eximeret ex imagine, quo facto, continuo dolor mitigatus est. Interrogetur, si libet, episcopus: adest enim in hac congregatione.

Interrogatus autem episcopus Citii, jurejurando affirmavit ita se habere in medio synodi.

Ante biennium duæ naves in Syriæ civitatem Gabala cum aliquot viris Cypriis navigaverunt. Cum autem in Gabala pervenissent, sagittarii aliquot Agareni circa mare deambulabant, & quidam eorum cum Cypriis ingressus templum in civitatem, cum vidisset in pariete pictam imaginem, quæsivit e Christianis, quidnam prodesset isthic imago, ad quem Christianus inquit: Venerantes eam juvat, ignominia vero afficientes nocet: ad quem Sarracenus ait: En ego effodiam illius oculum, ut cognoscam quid possit. Arrepto igitur conto quem manibus ferebat, in dextrum imaginis oculum intrusit: quo facto statim quoque illius oculus dexter in terram cecidit. Ipse quoque ardenti febre correptus, a comitibus suis ad propria reductus est. Hæc nobis narrarunt redeuntes Cyprii, qui triginta duo numero fuere.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes librum attulit, quem acceptum Gregorius Dei amantissimus diaconus sanctorum apostolorum legit.

Ex oratione divi Basilii in beatum martyrem Barlaam, cujus initium.

ANNO CHRISTI 787.

Prius quidem sanctorum mortem. Inter reliqua: (In fine orationis.) O clari athleticorum recte factorum pictores, exurgite, vestris artibus militis mutilatam imaginem magnificate. Obscurius a me corona dignum virum descriptum, coloribus artis vestræ lucidum & splendentem facite. In ostendendis præclaris facinoribus martyris, victrix abeat pictura. Gaudeo in hoc certaminis genere me vobis esse inferiorem. Videam manus exactissimum opus, quo certamen pingitur: videam clariorem pictum in vestra imagine pugilem. Lugeant dæmones, claris martyris facinoribus per nos ostensis attoniti. Inscribatur etiam tabulæ, qui certaminibus præsidet, Christus, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Leo sanctissimus episcopus Phocææ dixit: Scriptum est, *In duobus aut tribus testibus stabit omne verbum*. (Deut. 17. & 19. Matth. 18.) Hodie autem nobis plurimi sacrati libelli oblati sunt, qui mentes nostras irrigaverunt, & satis de sanctarum imaginum firmitudine docuerunt.

Et Petrus lector librum ex vita sanctæ Mariæ Ægyptiacæ legit, cujus initium.

Mysterium regis celare decorum. Inter cetera. (Tob. 12.)

Alios quidem, nemine impediente, templum recepit, me solam autem miseram non admisit, veluti si copiæ militares in hoc subornatæ essent, quo mihi ingressum præcluderent: ita me turbæ vehementia coarctabat; quamobrem in proaulium sive vestibulum templi me recipere coacta sum. Deficiebam enim ex populi impetu & impressione, ab ea quam intuli, & sustinebam. Adeo violenter mecum agebatur. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipsius templi, atque ita adhuc vix a populi tumultu me defendere potui. Cumque sursum aspicerem, intuita sum vivificum illud signum, statimque ratio salutaris oculos mentis meæ tetigit, cum indicaretur mihi, cœnositatem & impuritatem operum meorum in causa esse, quamobrem a templo secluderer. Cœpi ob id flere & lamentari, pectusque tundere, gemitusque ex fundo cordis depromere. Cum autem lacrymarer, ecce in superiore loci, in quo stabam, parte imaginem sanctissimæ deiparæ stantem conspexi. Loquor autem ad eam, non connitentibus oculis eamdem inspiciens: O virgo domina, quæ Deum verbum juxta carnem peperisti, novi profecto, novi non esse decorum neque rationabile, me sordidam adeo & inquinatissimam feminam, imaginem, corpus & animam castitatis tuæ & semper virginitatis continentem inspicere. Justum enim est impuram adeo me a tua castitate & munditia odio haberi & execrari. Verum quandoquidem (ut audivi) propter hoc Deus, quem tu genuisti, homo factus est, ut peccatores ad pœnitentiam vocaret: auxiliare mihi soli, & non habenti qui mihi suppetias ferat: jube ut mihi quoque contingat in templum ingressus: fac ne priver aspectu ligni, in quo juxta carnem affixus fuit, quem tu genuisti, proprium suum sanguinem in redemptionem mei effundens. (Matth. 9.) Jube ut & mihi quoque fores pateant, ut & divinam illam crucem adorem. Do enim fidejussorem tibi Deum, qui ex te ortus est, me non amplius corpus hoc meum turpi commixtione conspurcaturam. Verum ut tantummodo crucem filii tui inspiciam, confestim mundo omnibusque rebus mundi valedico & renuncio. Quin etiam extemplo, quo me sponsor ille salutaris jusserit & duxerit, abeo. Hæc cum dicerem, flagrans quædam redundantia fidei in me succrevit, confisaq; deiparæ commiseratione, e loco illo, in quo stabam, me movens, precesq; continuas fundens, me turbæ ingredientium injicio: neque quisquam erat qui me impelleret, aut a quo ego tru-

ANNO CHRISTI 787.

truderer aut premerer: neque quisquam qui me prohiberet, quo minus ad valvas, per quas in templum itur, appropinquarem. Me igitur & horror animique exstasis invasit, totaque contremiscere & conturbari cepi: quantum autem viribus poteram, junxi me ad januam, & quæ antea mihi aditum negabat, nunc visa est recipere, idque adeo libens. Dein procedens, ingressaque sancta sanctorum, sancta crux vivifica me ut eam aspicerem, dignata est, divinaque illic mysteria inspexi. Quantum autem fieri potuit, ad pœnitentiam me convertendo, in terram prostravi, sanctumque illud pavimentum osculata sum. Post id autem egressa, ad locum sponsionis properando, in quo chirographum sponsionis scriptum erat, genibus inclinatis coram ter sancta virgine deipara, verbis istis usa sum: Tibi quidem o bonarum rerum amatrix domina, quæ tantam mihi preter meritum humanitatem exhibuisti, preces meas nec rejecisti, gloria: vidi enim gloriam, quam nos prodigæ pudicitiæ videre non debeamus: tibi, inquam, & Deo qui propter te peccatorum pœnitentiam admittit, gloria. Quid enim ego infelix peccatrix ultra possum aut excogitare, aut loqui? Jam autem o domina tempus est, ut sponsioni satisfaciam: tu vero me quo placuerit, ducito: esto mihi salutis magistra, mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit, indica. Hæc cum adhuc in ore haberem, procul audivi vocem clamantem. Si quidem Jordanem transieris, requiem invenies bonam. Ego vero vocem eam exaudiens, cum lacrymis clamavi, & ad dominum vocem intendi: Domina deipara ne me relinquas. Hæc cum dixissem, aulam templi egressa festinabunda abii.

Joannes religiosissimus monachus, & vicarius summorum episcoporum orientis, dixit: Talem imaginem nos vidimus in sancta Christi Dei nostri civitate, eamque sæpius salutavimus.

Stephanus Dei amantissimus diaconus & referendarius sacri secreti legit.

Ex martyrio beati martyris Procopii, cujus initium.

Per ea tempora regnum obtinebat Diocletianus tyrannus, inter cetera: Neanias gaudio magno perfusus, & fide audens rem bene gessit. Similiter illius omnes comites: ea autem nocte cum militibus reversus est. Venit autem in Scythopolin, & omne sodalitium aurifabrorum & argenti fusorum convocans, interrogavit autem dicens: Potestisne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? Illi vero hominis austeritate deterriti, communi consilio statuerunt apud illum unum ex omnibus, quem optimum artificem existimabant (nomen illi Marcus erat) dicentes: Si quis est qui voluntati tuæ domine satisfaciet, hic erit. Et paulo post: Marcus autem nequaquam obedire volebat ª juveni. (ª Neaniæ) Persuasit tamen tandem is dicens: Hoc mysterium regi usque ad vitam nunquam revelavero. Persuasus itaque Marcus, in abdito ex auro & argento noctu crucem fabricavit. Cum autem opus consummatum erigeretur, tres in eo imagines apparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in superiore parte, Emmanuel; & utrimque in summitate adlatum, Michael & Gabriel. Voluit autem Marcus, sibi timens, expungere imagines, verum non potuit. Confestim enim manus illius sicca permansit. Sub gallicinium autem dux qui dicebatur Neanias, ad ædes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam, protinus adoravit. Ait autem ad Marcum: Quæ sunt hæ personæ? quæque hæc inscriptio? Domine in qua hora crux a me erigebatur, imagines istæ per se enatæ sunt, neque ego cognosco, quænam aut cujus sit inscriptio. Neanias vero cognoscens virtutem quamdam in his esse adorata cruce, Marco artifici copiosam mercedem solvit, profectusque est in civitatem suam.

ACTIO IV.

Stephanus religiosissimus monachus & librorum custos sacri patriarchii, legit.

Ex vita beati patris nostri Theodori archimandritæ monasterii ª Sicanon, cujus initium. (ª In Græco Συκέων. H.)

Benedictus Deus & pater domini nostri Jesu Christi. Inter alia: Cum autem natus esset annos circiter duodecim, lethales bubones homines istius loci invaserant, quo & ipse graviter usque ad mortem laborare cœpit. Itaque illum ad templum beati Joannis Baptistæ, quod erat prope oppidum, ducunt: deposuerunt autem eum in limine ingressus altaris: supra illum vero locum in trabe crucis imago salvatoris nostri Jesu Christi stabat. Eo autem ex bubone ejulante, instillarunt in illum guttas roris ex imagine: confestim autem gratia Dei levius a dolore se habuit, sanitatique pristinæ restitutus est, domumque reversus est. Paulo post autem cum imitari cuperet Davidem in hymnorum melodia, psalterium discere cepit. Ipse autem difficulter & cum summo labore discebat: cum autem usque ad psalmum decimum sextum processisset, decimum septimum tandem transire non potuit. Igitur meditabundus in oratorium sancti martyris Christophori, quod prope oppidum erat, concedens, in faciem se projiciens, Deum precabatur, uti illum docilem & facile apprehendentem in psalmorum meditationem redderet. Benignus autem Deus & amator humani generis, qui dixit, *Petite & dabitur vobis*, (Matth. 7.) petitionem illius exaudivit, eique adfuit. Cum autem jam a pavimento se levasset, inque Dei imaginem intentius spectaret, dulcedinem sensit melle suaviorem ori illius insertam. Ipse autem cognita gratia Dei, assumptaque dulcedine, Deo gratias egit, & ab illa hora facili negotio & dociliter psalterium didicit.

Cosmas Dei amantissimus diaconus cubicularius legit.

Epistola Gregorii sanctissimi papæ Romani ad sanctissimum Germanum patriarcham Constantinopolitanum.

Quanta qualisque animi delectatio, cum venerabile tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non possum satis declarare. Hanc enim nunciationem, quæ & nuper te tuis venerandis literis mihi evangelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, & præ gaudio nimio spiritus meus refocillatus est. Deinde in cœlum oculos sustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ita in omnibus beneplacitum suum facit, & nobiscum usque ad finem adest: hic enim omnia vestra ad lucem perducit: hoc est enim quod noctu diuque precor, neque unquam ab hac intentione cesso. Confido enim in Christum, neque ab eo absistam. Testatur idem suavis illa & honesta in singulas horas tuæ probitatis recordatio, o benedicte & Deo amate frater: hanc enim in labiis habens non possum dimittere, quin per literas subinde te alloquar. Non enim mihi solummodo hoc utile est, sed omnibus, quod tam insignem ecclesiæ propugnatorem te habeant, ut recte tua certamina omnium ore celebrentur. Maxime autem in hoc certamine, in quo quamquam multa passus sis, & pro benefactis injuriam acceperis, tamen laudandus es, quod ad summam felicitatem res perduxeris. Cecidit enim impietatis præcursor. Nam postquam putabat juxta suam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens,

ACTIO III.

Exod. 15.

Psalm. 32.

1. Reg. 2.

Sap. 3.

De Spiritu Sancto. c. 18. Amphilo. Sanct. c. 9. quod non sit ter. pro prop. Eunom.

Psal. 74.

uens, & vitibus coeminutus, cecidit spe sua ligniste Pharaon. Audivit autem ab ecclesia, quę est Pharao Ægyptius tyrannus pitiax, Mose illi sciente, audiens: Dixit inimicus, *Comprehendam, dividam spolia, implebo animam meam*. Accessimus autem illi, velut diabolus ipse foret, hæc prophetica excutiro: *Prospere bos ambiret te ofsipsi filiem, evulsis te & transferet e tabernaculo tuo, & relicatienem tuam e terra viventium*. Ita ille praeter fructitus propositio tua, secundum ipsum pitiax, idque fortitudine propugnationis quę tuę defuper, quę ad summam perveniit excidionem, ut de ne verum esse videatur, quod per scripturam dicitur: *Clam potentium nonsolum non prevalebunt, sed imputentur sacrilegi fuisse fortitudine*. Ob id nihil est quod contra impietatem eorum qui cum Deo pugnant, Deum esse indocibilem dicamus. Et si in infantos totus mundus cum Deo pugnare dicitur, quare tu qui sanctificatus es, cum Deo holiet non poteris inperare? Bellum enim contra Deum ipsis, in quo liget non aperte, insignum tamen bellis fociemus habuisti Deum nostrum Christum, cujus quidem laborum insignes gestafti, ipsum dico vivificantem crucem, magnum illud pollentissimum Christum, in quo mundi fines quadripartito descripsit, partes etiam ejus laterites inveniet. Deinde cessian faciatum omnium dominus cadit. Dei matris imaginem, cujus faciem divites poputi supplicant. Sanctum enim est, ut partibus videtur: nam quicumque eam transverset, his fore mortem magna retribuit. Quandoquidem imaginis veneratio ad prototypum, juxta magnum Basilium, redit. Piętate enim pietum est venerandum picturarum argumentum, ut sudore ipsi laborent. Si quis autem, ego certe, inquit, ex cera fusilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum turmas barbaranum in imagine genuflexentem, & David vere dicentem: *Domine in civitate tua imaginem eorum annihilabis*. Neque unquam ecclesia erravit in hoc, quod dixerit Deum nobis imagines concelli: neque etiam hoc ecclesiae traditionem fuit: nam & in Paneadem civitatem hamorrhoissię imagine transissis in memoriam miraculi, quo herba excidenses omnibus aegritudinibus sanitfaxe erant, celebrabatur: idque summa erga nos Dei bonitate. Ergo ecclesiae capita & columnae talis fieri permiserunt & tradiderunt, ut in omnium oculis ejusemodi picturae exhiberentur, facere ille & ecclesiae tuę, quę juxta humanitatem Christus qui peccata mundi abfuliit, velut columna erigeretur, per quam humilitatis Dei altitudinem noscemus, & dispositionem illius incarnationis in memoriam redducemus, inque agnitionem facratae omnis illius velati mysteriorum ducemur. Quandoquidem ad eam quę illius contigit, liberationem neque tamen in hoc quidquam, quod a divinis discedat, dicitur. Sic enim prophetica praeconia evenerunt non sufficuta fuit, ne fcribantur res ipsę ad demonstrationem eorum quę nondum contigerunt: hoc est, nisi incarnatus est dominus, ne fieretur illius juxta carnem imago. Si in Bethlehem non natus esset ex gloriosissima virgine deipara, neque magi munera obtulisset, neque pulloribus adfuisset angelus, cuibusque cęlestis exercitus hymnum nato puerulo cantarunt: si non in brachiis ipsi cunctis portasset, gestatus est, neque lacte nutriuset, qui dat etiam omni carni, neque etiam illa pingantur. Si non a fone susceptus is qui vita de mortis omnium quę princeps & dominus est, fuit, (funal ab ipso cognitus, cum ab eo liberatus, disfolutionisque precaretur) ipsum praedicavit: si non in Ægyptum a matre deportatus, & rurfus ex ea redit, Nazarethque habitavit, coloribus non effigietur. Si non mortuus fuscitavit, & non diffolutos restituit, si non leprus mundavit, & caeca oculos reddidit, & impeditam linguam solvit, item grossus claudorum firmavit, dumoniatque exegit, aures fordorum aperuit, cunctą ulta falem hominum divinis signis egit, non pingatur. Si pallorum volcanos fuisset, & inferum non deposuisset, & obs refurrexisset, in coelum ascendit, unde venturus est judicaturus vivos & mortuos, non per picturam indicetur. Neque etiam earum rerum figurae & hiliorum picturae & colores reparitorentur. Haec autem cunctą fi facta funt, magnum hoc pietatis mysterium est, utinam fieri possit, ut & coelum, & terra, & aqua, omnia quoque amantia & plania, & fi quid aliud est, five per colores, five per picturas aut voces poslet narrare. Siquidem earum rerum quę non funt, effigiatio, imaginatia picturę, vocatur. Quam fane & Gomerus, insolitas poetas tacentem esse dixit: Neque tamen volumus, ut in ecclesia Christi idolum aliquod fit, ubi: Non enim exercabitur adorationem, quę vitulum in Choreb fudimus, neque Deus nobis fascitius extiliatus est, neque rursus fesipiti procidimus, & Bethphogor initatiffumus, neque filius nostrius & filius nostrus unquam duxoniis obtulimus, ut nobis ea quę in Salomonem dicuntur, objici possint: neque a nobis terra linguine coplitus perfidi est, aut imaginem fecimus, qui adtrahit continentem idolum, nec in templum hoc idzidimus, neque imprituratem fcriptorum aut volatilium pasticibus idoli efcriptimus: neque Ezechiel fpectavit nos Adonim lamentantes, & thymiama foli offerentes. De quibus inquit apostolus: *Sertiemur in colonda tum*, *quemadmodum quidam reliquerunt*. Neque etiam simigines dularum meretricum Olodom & Olibas in Ægypto exercituus, aut has adoravimus; neque Jacrifacia nobis Bel in Babylone, neque Dagonem in Palestina obtulimus, neque etiam adiis gentium dius fubjecti fuimus. Non iunt ifta, vere non ita fe habent: nemo hic de eos accuset. Non enim ita rebus quę nihil funt, omnium illud quę Ligra omne nomen est, * inferius Christi populus ut. * Rotundo in quo hinc protestemur diem judicat, fed vivifi- infinitum. nantem & vivificantem Christum adoramus, abhinc impura illa a nobis. Modus enim quo idola colunur, fatis manifestus est. Christianis autem pietatis fludiosis omnium dominus est quem adoramus. Quod fi autem quispiam fuscitationem nobis objiciat ea, quę in eos qui infano in idola amore fecerunt, dici foleat, ecclesiaque nostram idololatriam, quę nihil est, venerandam imaginum divina & admiranda ad promotionem & adauctionem ad pietatem fludia, accuset, habessitur hic non alius ecrania abstrans, & ut in fundis nobis omnium procul abjiciatur. Utinam fane & Israelem Judęus imitetur, cui jassum erat per vilam, ut Deum typica commemoratione adoraret, neque vitulum & noctas ante tabulas tefamenti extulifset. Utinam facrum altare illi placuisset, & non vacuo Samariae uitanam virgam Aaron apostolfet, & non Astarten Tridectin longe honestiore & pulliu fuisset illis, petram, per quam Deus aquam dedit, falutaremquam Baal. Utinam fatius duxiffent virgam Moisis impietere, & vas aureum, & arcam, & propitiatorium, & velum, & ephod, & mensam, & tibernaculum interius exteriusque, quę omnia in hoc nem Dei, quamvis manu hominum erant fafti, & fancta fanctorum voobantur; deinde etiam fedipeta cherubim, quorum mentionem facit apostolus, cum ait cherubim, gloriae inumbrantia propitiatorium, quemque gloriam Dei poverbent ex fcripturis dicti fumus quam coram idolis procedere, in eique adorandis fanctitatem collocare Omne enim quod in nomine domini fatsum est, vera necrandum & fanctum est. Quid opus est multis verbis? Maxime autem ad vinum in divinis eruditum & electum ras Dei, quique gratiam Spiritus fancti accepit. Non fane necessarium est defcendere ad divinissimi decretorum profunditates, cum id ad Hiratidem felentia. Deo duce, facile afcendas. Sed hoc hictenus: ad id autem quod principio dicebamus, revertemur. Propugnaticis illis fancte & omnium Christianorum pietatem tuebantur, ita quę in te declarata funt, per quę tu quoque contra hoeffes fervatus es, non funt reticenda. Illiemim, quo in infinitum tantum fuit, quod homines non venerunt in fe adoeratis hostilis, quantum eorum caufa injustitiae habuit. Neque hoc tamen mirandum est. Nam & Betula per manus Judaeis Hierosolymis nuncupatur, cujus opus Holophernes nitserat fabitato, & per ea temporis ob id falus liberatis vocata est: quomodo non oportebat & tuam Christianis hujusmodi propugnatrices intentem, hostibus civitatis prevalere, ipsamque victoria coronare? Sine ipsius fanctis intercessibus, omnium quę fanctorum precibus, quorum in bello Dei nostri fortis & fonganimus duxit te fuper Joseph, & tanquam overn cuffodit te in longa etiam tempestate, ut Christianorum nemo subcum universiam beneficis affeciat, & ad divinam regulam cunctis dispenses. Simul autem invicem exhortemur, ut mandatis quę a fanctis patribus accepimus, ferventius, ernantique in viam rectam ducamus, per quo tibi gaudium & obfectatio & bonorum fruitio, o pater fanctissime, & omnibus Christianis expetitur.

Sanctissimus patriarcha dixit: Petrum divinum apostolum imitatus & hic beatus pater, buccino nobis ex vobis Roma vivitam certavit.

Theodotius religiosissimus monachus & notarius legit.

Epistola Germani Sanctissimi patriarcha Constantinopolitani ad Joannem episcopum Synadon.

Epistolam fanctissimi tuę Tarasius gloriosissimus tricius nobis tradidit, in qua de * Theophilo episcopo Neocaesiae fcriptum fuit. Significatimus autem tibi, ut ad fanctitatem tuam accedamus literaras, nos ipsum Theophilum convenisse, perforatuque quizam illius mysteriis, quę ve lentetitiz in cunis illa, de qua nostrum est, effet hanc autem apologiam objecisti: oportet autem ut tuę fanctitatis omnia pro mediteritate ingenii mei feribam.) Dicebat fe inftructum facra fcriptura dicente: *Nolite facere similitudinem ad abrandum illam, neque in cielo despiet, neque super terram*. Deinde dixit, non oportet manufacta adorare, hoc est, quę magno hominum elaborata funt. Cum vero Laudes Christi martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & intercessiones eorum poftulemus, non potest illi non respondere. Christianorum quę fidem, cultum & adorationem in unum & folum Deum esiffere dixi, quemadmodum fcriptum est, cum ab vis qui in cielo fant, fandis & omnipotibus incorporeis potestatibus, tum ab iis, qui in terra fant, quotquot veritatis viam noverunt. Quemadmodum in omnibus celestis fandis laudatur & glorificetur Trinitas, in unica dominatione & dictate, quemadmodum & nos unum Deum confitemur: neque aliquis est praeter eum, qui ex potestate illius dominatur per facula, quę ex non existentibus cunctis produxit, tam quę visibilia funt, quam invisibilia. Hoc est, in Patrem, Filium, & fanctum Spiritum, fanctam consubstantialem vivificantem Trinitatem inquam, credentes & confitentes baptistae fimus, quemadmodum tradidit Deus verbum eiffem incarnatum, unus in fandis & incomprehensibilis Trinitate dominus noster Jesus Christus, in nomine Patris & Filii & fancti Spiritus. Hic fane creaturam non adoramus; abfit: neque cultum divinae dominationi debitum in contesse detaliemus, abfit. Neque principes, aut reges fuper terram adoramus, aequalem illis cum Deo adoratione non praestantes. Ergo & nos, ut Paulus: Non plus sapere quam oportet, in terra cum effet, David adoraffe, quamquam hominem & regem: neque tamen id de principibus & regibus, quod hominem juxta Deum adoravit. Neque imaginem ex cera & colore effigiationem in errorem petitionis divini cultus liefipimus. Non enim invisibilis deitatis imaginem, aut fimilitudinem, ut ait Paulus, ex cera & pannum expressum, quin etiam ipsorum fanctorum angelorum praestiterunt ordines, neque intelligere, neque invisibilem contemplare possumus. Sed quando unigenitus Filius, qui in fino Patris existens, & fuam creaturam ex mortis adjectione revocando, Patris & fancti Spiritus beneplacito tamen fed dignatus est, non aliter ac nos, eamem & fanguinem allumens, & e quibus magnus apostolus, *per omnia nobis fimilis factus, excepto peccato*. Igitur humanitatis illius characteris, & justa carnem indicetae hominis formae imaginem figuratus, ipsius incomprehensibilem deitatem atque ferventius, ernantique in viam rectam ducamus, per quo tibi gaudium & obfectatio & bonorum fruitio, o pater fanctissime, & omnibus Christianis expetitur.

Sanctissimus patriarcha dixit: Petrum divinum apostolum imitatus & hic beatus pater, buccino nobis ex vobis Roma vivitam certavit.

Theodotius religiosissimus monachus & notarius legit.

Ann. Christi 769.

Ezech. 13.

Ezech. 13.

Ezech. 13

ACTIO IV.

derunt, & verri confessionis coronam acceperunt. A Hæc imaginum apparatus ratio est, non quod nos adorationem in spiritu & veritate, incorporeis & incircumscriptibili deitati decentem, in materiatactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut fane in ea quæ subsunt Deo, sive visibilia sint, sive invisibilia, transferre fudeamus: verum ut dilectionem nostram, quam justæ in sanctos Dei servos habemus, per illum modum exibeamus. Et per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus est, quique illos glorificavit in confessionem potentiæ suæ, Christum, glorificationem & cultum referimus, ita ut & nos imitatores fortitudinis eorum & dilectionis erga Deum, per bonorum operum contra passiones resistentiam, fiamus. Hunc autem esse imaginum in ecclesia Dei usum, unusquisque per hanc instructionem cognoscat, ergo aliunde non falsatis pictoribus in hoc mundo, sive in futuro sæculo expectare, nisi ab unigenito filio Dei, qui simul cum Patre & Spiritu sancto divina dona largitur. *Nemo enim aliud nemo, per quod salvari queamus, in hominibus datum est.*

Ephes. 4.

At si domini & servatoris nostri, item internatæ ejus matris vere delpiam, non modo hominum imagines falsatumus, confessim etiam fidem & dispositionem mentis ergo illos habemus, sed unum Deum sine principio, sine fine, qui omnia in omnibus habet, sufficiens nobis omnia creatræ, & vere servatorem, habentem potestatem in cœlo & in terra, pro genere humano hominem factum agnoscimus. Ancillam hominis, de matrem illius existimemus, vere pro genere nostro intercedentem præsentissimæ, ita ut dominus quidem nostter salutem dispenset, illa vero materno affectu pro nobis poscat, agnoscimus. Sanctos denique omnes; tanquam conservos nostros, & ejusdem nobiscum naturæ participes, gratissimos Dei ministros, ut dignum est, & hæc gratia a Deo donatos, ut beneficia a Deo data nobis miniftrent: curationes (inquam) morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum invocatio Dei fit, quæ enim nobis in remedia & glorificationibus possibile est, (*Memoria autem eorum cum encomio celebratur*, ut ait (scriptura) agnoscimus. Hæc igitur omnia Theophilo Nicæno episcopo popotimus, quæ fane & suscepit, & ut divina confessus est & servatorum, neque quidquam amplius dictitavit, aut factum, quod alius poffet esse offendiculo, aut tumultum excitare. Hæc igitur cognoscent vestra sancta congregatio, illum amplius, nisi in eumdem errorem labatur, vexate non pergat: sed tam ipsum cum literis nobis transmissum, & satisfactionem illi factam, condemnatæ accipiens, contenta esto, pro potentissimis nostris, & viris dominis & imperatoribus, ut quam diutissime vivant, & victoriam adhibentibus, precemur. Oremus, ut Christianorum populo Dei pax continegat, quæ omnem mentem exupertat.

Theod. 4.

Sanctissimus patriarcha dixit: Pater hic nobiscum beatus Germanus cum Constantinis patribus pro-B cessionibus illius consensit.

Sacra synodus dixit: Vere domine in omnibus convenimus.

Tacatius sanctissimus patriarcha dixit: Literas has episcopo Nicæno cum accepissem, eclavit, neque metropolitæ hos tradidit. Ob eam causam beatus Germanus deinceps ad eum scripsit. Nam principium hujus hæreseos ex eo orum est.

Theodosius Dei amantissimus diaconus, notarius, monachus, & urmatti fuci oratorii cultos legit.

Ejusdem beati patris nostri Germani ad Constantinum episcopum Nicæni epistola.

Anno Christi 767.

Joannes Dei amantissimus Synodon metropolitis nobis scripsit, quomodo tua caritas literas nostras illi non tradiderit. Quæ de causa non necessere propter te dolorem concipimus, quod videlicet mihi amorem Dei & caritatem & honorem, quæ membra Christi mutuo sibi debent, postpoluisse. Quam ob causam per literas illas propterea caritatem remanere, ut ait Theophilo Constantinopolitanæ confessilem literas traditas, omnemque honorem illi debitum tribuas, illique secundum facerdotalem ordinationem subjicias: quemadmodum quoque sermones nostros tua caritas suscepit, professique est eos secuturam, neque prorsus sententiæ inhæsuram. Novisti enim quo loco ista facriptura, cum me invocabit, ne exploquata tuo privaretis: promittebaque te correctorum ea & confirmatorum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius controversiæ adversum dominum, aut sanctorum ejus imagines dictorum, aut factorum, sed tantumdemodo e scriptura probatorum, nihil divini honoris in creatris conflitere, sed literæ tamen vexerunt illum illis exhibere: quam fane rem & nos docuimus fic se habere, quamque stabiliter tenemus & confitemur. Scripta autem nobis ad Ut Theophilo metropolitam codem contextu, & nos illi exemplar idem transfimus. Ne igitur populo innocenti offendiculum præbeatur, in memoriam redigas divinum judicium, quo dictum: *Quicunque unum ex meinimis illis scandalizaverit, fatius ut Matt. 9. sibi submergatur*, illi fuerit. Hoc igitur caritas tua cognoscat, & epistolam nostram metropolitæ reddito, atque ipsum ad sanctissimum patriarcha secundam Trinitatem hoc jubeo, ut nisi factus, nunquam facinus officium amplius administrare possit. Nam si administrationis nihil profecerunt, certe sententiæ auferitatem, quantum poterimus, te deterrere cupimus, ne Dei subdatis judicio.

Sanctissimus patriarcha dixit: Vengendi fraters quemadmodum præcipit, judicium pronuntiet illius novitatis a prædicto episcopo Nicæno initium cepit.

Constantinus Dei amantissimus diaconus & notarius legit.

Epistola Germani episcopi Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

Salomon sapientiæ doctor verbis suis ita ait: Fraterna & frater adjutus, tanquam civitas munita & alta & regnum solidum: Ego autem meipsum ipsum ita esse qui ut solidum, & fortem, sed potius qui auxilio egeat, arbitratus, ad vetram caritatem, non suffenges cogitationum turbam, literas has direxi, (quo nos properatem alio, quam quo me veritatis studium pellit?) in quibus is falfa continentur aut mendacia, ut utar Gregorii theologi verbo, aute eas ferant: fin autem vera funt quæ referunt, quibusque fane me metis sententia firmet. An non igitur propter multorum tarditatem & pigritiam, quibus verba tantummodo in labiis nascuntur, & delectatio dilectionis cor non intrat, sententiæ scripturarum non exquirunt, & ad profunda non rimantur? Quamobrem multorum caritatem fidam potius quam veram esse arbitramur, ut neque etiam multitas jam vidamus animadvertere & indagare, quid sanctæ scripturæ jussionibus nobis demandetur. *Dilectio enim*, ut inquit apostolus divinus, *malum non cogitat*. Hæc cum apud multitudinem explicata fit, necessitatem mihi esse putavi, quid quidque

Anno Christi 787.

ACTIO IV.

quid nobis de præsenti tumultuatione videatur. A Harum autem cogitationum occasio mihi fuit, quod cum vidissem tam erga Deum affectionem, quam studium veritatis ea, & multis quæstionibus & orationum meditationibus, cum per fritia, tum per disputationes se exercitantem, nonquam tamen ea quæ disputationis aut dubitationes de imaginibus, cum sanctorum virorum, tum ipsius domini nostri Jesu Christi servatoris nostri, & justa carmen illius laudis & vere & integre mavetis, a tua caritate propositum, neque quæstiones, quod ego ea de re sentiam. Quapropter ut fraternæ approbationem mentem nostram aperiamus, brevibus, quæ ea re nobis cognita sunt, dicemus. Illud tamen prius subjicientes, oportere nos omnem rerum varium novitatem observare, & maximeque in sanctis Christi pagina diligenter tamquam, & sacrandi argumentum subortur. Deinde in ecclesiis confuetudinem longi temporis tenendam. Etenim si cum consilio scriptura virum ordinat bibi dabere, quanto magis nos opportunissimis temporibus, plenione consultatione res aggredi oportet, ne tremendo Dei judicio subjiciamur, quo *is qui venum et possitis fundaticas, a Deo relinquo?* & aliquoin omnes quicumque ad contumeliam ecclesiæ Christi erroram aliquem fuve verbis, five factis confuso induunt, quive ejus divinum nomen honorem infringere, aut tentant, judicantur. Hoc igitur præcognoscere oportet, non solum nunc, verum lapsus, id quæ maxime Judæos nobis opponunt, humani contentum, cum tamen idolofratræ servi, & miniftri vere semper existerint. Non fane aliam ob caulam, quamut fidem nostram inviolabilem contaminent. Cum autem in manifesta involuntur, eaque ausferre student, non hoc agunt, ut divina natura omnibus visibilibus & sensibilibus superior cognoscat, sed omnes fidelium cultuique contemnant hoc vertitur, quo divinam naturam humilient: sed non fatius fuerit relinquere: quid enim aliud quam canes fum, latrantes contra ovile Christi? Carnaceus autem quandoquidem & ipse de re ea aliquid dicere velle videntur) sufficiat, quod in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentque hanc vocem, Chobar! quod a patribus accepta, per puerilis mysteria & fefta peragunt. Christianis vero, quibus per universum orbem terrarum, fob unum evangeli jugum vinculiset (ut pugnant, inquit) fervientibus Deo, charaster proprissimus est fides & confessio in unum Deum Patrem, Filium, & sanctum Spiritum, Trinitatem incomprehensibilem, & vere comprehensibilem, invisibilem, consubstantialem, in eodem throno sedentem, simul etiam confessa vere Filii Dei humanitate cum sanctis facri symboli capitibus, quod populus Christi convenienter & mystice in sacram anaphoram Deo adducit. Deinde spiritualis in nomine trium Dei principalium hypostaseon facta per divinum baptisma regenerato, & vivificorum incruenti sacrificii symbolorum divine operationis tranfiamptio, communioque. Per quæ fane veritatis refplendet illuminatio, impietatisque tenebræ discutiuntur. Afferent etiam fecum judicium evidens, quo errores in divinis commissi, impietasque dicerni possit. Hæc igitur cum invicem opposita sint, & ut apostolice dicerim, in intio segregavit Deus per medium luminis, & per medium tenebrarum. Dicat nobiscum beatus evangelista Joannes: *Hæc est softeria quæ vicit mundum, fides nostra*: hæc proponatur nobis, de hac nobis dicatur, ipsa est petra, supra quam Christus fuam ædificavit ecclesiam in portas inferni, hoc est, impressionum & insultationum contraria potestate inconcussam & incommutabile præsidium. Illinc commune nomen accepimus, fuod (ut Isaias ait) benedicetur. Sic enim inquit: Deum verum benedicent, & non dicibilis ejus naturæ investigabile & incomprehensibile dominicabunt, incircumscriptibile, & quod nulla ratione mutari poteft, & in plenitudine constans, prædicantes ejus sempiternam potentiam & divinitatem a creatione mundi, juxta sanctissimum apostolum, in creatris intellectam conspicuam: ita Deo viventi & vero servire digni habiti sumus, idque ea libertate agimus, qua ipse Christus liberavit; honoremque eum & glorificantes, omnem idolofratriæ erroram & impietatis abjicientes, cui singularis cognitio dicere lapidi: *Tu me genuisti*: & ligno, *tu me fecisti*, ut ait apud prophetam: neque infiecere valtis in ecclesia, ut Isaias clamat, neque cogitare quisquam fit qui *Isa. 40.* hæc omnia indicaverit: qui in numerato totum mundum dixit, omnia nominibus vocari fecit per gloriam & roboris sui plenitudinem: cujus manus omnes cœlestem exercitum, ut alius quidem prophetam inquit, fecerunt, ut ait Joannes & harmoniam omnis creatrinis illius harmonium inspexerimus, per animæ intellectum, & verbum illud productricum, & per illud patrem vere existentem, & per illud intelligens & adoremus, ut alibi beatus Athanasius in sermone contra idola clarissime explicat. Quemadmodum igitur nulla Constantinopolitanæ ecclesiæ, neque ulla Christi fuo cum Belial concordia: ita nulla Christianis, *2. Cor. 6.* qui Deum unum innarrabili gloria & potentia adorantes colunt, cum his qui Deum, ut Deus est, eliminare & tamque ignorant. Et hæc quidem apud prophetam justæ miseriæ existimantur: illis enim cor cinis est, ut scriptum est. Quorum ut quidam cognoscere Deum, facto filo idolo recentet ex eo quod non erat, factoque: & eo qualicumque de caula evanescente & obscurato, fermiter fibi non esse Deum, perfuasum habent, nil confitentes, in locum ejus quæsiti. Et hoc nos aperte divina scriptura docet de vitulo in deserto fitæ ultarum formatione, quando fedistinguendo, concinnat, & ait: *Hæc sunt dii tui, populo Deus qui nos procedunt*. Hoc unum arbitrati, non esse Deum neque verum neque filium, nisi cujus idolum formatum vidunt, cui etiam poffea egelidem ex Æ'gypto attributum: qua fane re quid aliud, quam excellum impietatis fuæ indicarint, non video: Hi autem qui gentilis superstitionis & impietatis, ut ait scriptura idololatriæ, & hæc promovere fludebant, in nonnine deorum, qui ab eis colebantur, statuas erexerunt, nimirum Jovis, quem patrem & primum deorum omnium & hominum appellant, reliquumque plurimorum, quorum nota fuit nomina. Quorum cultura, religione, & sacrificia, quid aliud erant, quam fornicationes, federa, & omnis impuritatis demonstratio? ne dicam interim puras blasphemias & libidines, ubi & sacrificia & cultus erat, hominem dis jugulaffe. Apud Christianos vero sanctorum virorum imagines, quid & usque ad sanguinem peccato obstiterunt, ut cum apostolo loquar, quique verbo veritatis ministraverunt: dico autem apostolos & prophetas, qui piæ vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quique vere Dei servi reperti sunt: nihil aliud fuit quam fortitudinis corum delineatio, sanctæque disciplinaris & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in præsenti hac vita servicuerunt, admonitio & instructio. Sermo enim qui bonorum virorum affiuens corentes,

Ephes. 6.

Deut. 32.

Psalm. 18.

Matth. 18.

Matth. 18.

Cap. 13.

Cap. 12.

Cap. 6.

Cap. 10.

Cap. 11.

Cap. 12.

Cap. 13.

Cap. 14.

Cap. 15.

Cap. 16.

Cap. 17.

Cap. 18.

Cap. 19.

Cap. 20.

Cap. 21.

Cap. 22.

Cap. 23.

Cap. 24.

Cap. 25.

Cap. 26.

Cap. 27.

Cap. 28.

Cap. 29.

*Cap.

juvat audientes, & ad imitationem lapsus adhortatur. Hoc etiam perfectorum imaginem, repræsentionem fieri verisimile est. Nam quæ historica narratio per auditum docet, ea tacens pictura per imitationem ostendit. Magnum enim ἀκίνδυνον ἐστι, τὸ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων πειράζειν. Brevis, & (ut ita dicam) per summa facta narratio, & factorum in imagine per picturam expressorum imitatio demonstratio, nobis conspiciantur utilis est. Nam & per idola fatforum illorum deum gesta impuros demonstrantur. Nam & cui fuerit audiverit, repræsentat. Quidquid viderit, id iterum in imagine ita repræsentari videtur, in memoriam ea quæ audiverunt & legerunt, reducunt. Quin etiam ignorantes epulcrmodi, cum objecta fuerit eorum oculis talis contemplatio ea causam inquirendi & perveligandi acquirunt. Propterea ab his vehementius in amorem & laudem Dei concitamur, ita ut per hæc utraque illi quæ egregia fanctorum facta audent aut audiunt, ipsi tem nostrum qui ell in cultis, glorificate juxta evangelii voces cogantur. Legitimatio autem Mosaica populum jubet ut ipsa tabernaculum ad vestiam fimbrias affuere, ut memores fint jussorum, & ea cultodiant. Multo fane magis per similitudinarium vim apparentem in ipsibus fanctorum virorum, cæpellum gloriofæ catafrophes rite vivedere licet, horumque fidem juxta apostolicam doctrinam imitari. Domini autem ipsa carnem fecum characteres figurati in redrgutionem hominum corum, qui cum in phantaſtico & non vero corpore vivitle deliramtes dicunt, quid obeſt? ita et de his profit, qui ad fumma divinitatis ſpiritualia ſpeculatione pervenire nequeunt. Indigent enim & hi corporeo quodam intellectu, ad eorum quæ audierunt confirmationem. Mysterium enim quod & cælos tetigit, quodque virtute a fecculis & a generationibus in Deo cetatum eſt omnium conditore, non ſolumex auditu fidem habet: *Fides enim* (inquit apostolus) *ex auditu*: verumtamen ex vifis in animis videntium imprimitur: Deus enim in carne in mundo apparuit, & creditus eſt, omnibus fanctioribus & magis illustrantibus rebus. Quare & per evangelica præconia de diſpenſatione ejus, quæ in carne cum hominibus fuit ſcripta, ad populorum memoriam provocamur. Ut enim veritatis gloriæ ejus, & bonitatis erga nos recordationem facriamus, quæ etiam eadem claritate per artificium prædicati poſſimus, & ad adorationem ejus non perdiscere. Non enim colorem & figuram mistiera adoratur, ſed invisibile Deus, qui in ſuna patria exiſtit. Is enim adorationem illi ſpiritu & veritate, per ipſum ad patrem nobis adium gratia dans, qui cum eo adoratur. Nam & Jacob in ſummitate virgæ Joſeph adoraſſe dicitur, non ſane ligno illum cultum exhibens, ſed ſuum amorem in eum indicans, qui habuerat eamdem. Ita etiam fanctitatis Chriſti & ſuperglorioſæ matris imagines a popolo Chriſtiano inſpiciantur, & conſiderantur, & memoriæ efficiuntur. Quarte a longis temporibus fanctiſſimis eccleſiis ea fulciptere vilum fuit, neque quidquam adhuc accidit ut prohiberetur. Quin etiam poſt omnem perſecutionem turbulentias, & poſt fidei confirmatæ ubique libertatem, omnibus ſynodis univerſalibus ulque adeoſtram generationem celebratis, eum multi exquiſitaneanomes de imaginibus ederent, nunquam tamen quidquam de earum abrogatione ſtatuunt eſt: quod certe, ſi illicitæ fuiſſent, fieri debebat. Multa autem de idolis & idolorum ſtatuis & execrationibus earum, in ſcriptura dicta ſunt, quæ etiam & nunc ipſa confuetudine excluſa ſunt: hæc enim ad alienationem a Deo

A ferebant. Nam qui dicebat, apostolis fe adhuc ipsum ufque ad consummationem ſæculi, profecto hoc ipſum & illis qui eccleſiæ ſuæ curam gerunt, annunciavit. Non enim illis corporaliter abſuturus erat ipſe ad hujus præſentis ſæculi tranſitionem. Item & tabius aut quatuor in nomine illius congregaris, adfuturum ſe illis dixit. Putaſne tantas congregationes zelo bono coeunies, ut illius cultus propagetur, divino illius inſpiratio de ductio reliquit, ne poſſet conſummationem perfectæ confirmationis ſuæ eccleſiæ, in qua neque macula, neque ruga, neque aliquid tale eſt, videre? Neque hanc conſuetudinem non pauca aut ignobiles urbes, verum omnium regnorum nobiliſſimæ & principalies eccleſiæ ſervant. Quod autem res per ſe tolle ſit, hiſtoricis ſcriptorum narrationes in imagine effigiare, adſtruit beati Gregorii Nyſſeni epiſcopi ſermo, in Abraham inſcriptionem. Ait ſane ſic ſe ſe ſe, in ſpe habitione iſtaac in tabula expreſſa recenſet. Quod ſi autem illorum revera expreſſe fuit, quanto magis miracula dominice diſpenſationis & paſſionis tabes demonſtrationem ſuam habere debent? Sic etiam athletic ſanctorum martyrum ſortitudines, quæ ad eclum & honam imitationem aſpicienes adiuntur, exemplo ſuo ad ſtatum & ſtatum habent eamque ſede admirandi martyris Anaſtaſii veri pugilatus certamen. At illi forte dicent, neceſſario eſſe tanta ſcripturæ mandata ſequenda, velut cum dicitur: *Non faciet ibi ipſi idolum, neque ſimilitudinem ullam eorum quæ ſunt in cœlo, aut in terra ſunt infra, aut in aqua ſubter terram; neque adorabis ea, neque ea colet.* Item: *Ego ſum Dominus Deus tuus fortis & zelotes.* Et in Deuteron. *Legem meam ne transgrediamini, nec facite nobis ſculptum imaginem.* Et hæc quidem illi dicerent. Quod clarum habent intellectum. Naturam enim Dei ſcimus forma repræſentari non poſſe, incomprehenſibilemque eſſe, neque honorem alterum eſſe, qui illi tuoquam ſit exhibeatur, ſed concelterio & opinationem ad corporeas concepciones ducitur. Prædicens enim illis Moyſes: *Cuſtodite diligenter animas, ne quam ſimilitudinem ſculpatis, in deteriorem nutrtus & hominum ad vos in Choreb, in monte ex medio ignis.* Hæc prædatus, ſtatim ſubdidit: *Ne ſeptem transgrediamini, ne feciſte nobis* & quæ ſequentur. Hoc quidem ob id, quia recordabatur conſtructionis vitulo: atque ita diligenter hoc inculcavit, ut ex Ægyptiorum conſuetudine ad tantam impietatem redierint, divinique illis adjutaremtur in ſolia. Hoc & magnus apoſtolus in oratione ad popolum Athenienſem habito ait: *Genus igitur cum ſimus Dei, arbitrari, aurum, aut argentum, aut lapidem artis, aut excogitationi hominis, divinum eſſe ſimilem non oportebit.* Eandem intellectum habet & illud: *Non accipies nomen domini Dei tui in vanum*: hoc eſt, non vocabis aut autumabis Deum, in quo nihil divinitatis exiſtit, ſed vana opinione & falſa appellationes hoc dignabere. Nam & Moyſes, in magnum locci apoſtolum *nunc Deus pater, ex quo nomen, & nunc dominus Jesus Chriſtus, per quem omnia*; & unus Spiritus ſanctus, in quo omnia. Naturam autem attributat per præpoſitionum commutationem ne ſit infidelia. Etenim tria hæc, unus Deus inter ſe invicem intellecta ſunt, ut ſapiens docet Gregorius. Nulli igitur nomen illud ſuper omne nomen exiſtens, populus Chriſti in hunc ulque diem, præterquam ad ſanctam vivificantem Trinitatem reculit. Abſit ut hoc fiat. Cæleſtis quum verbum hoc, *nunquam*, divina ſcriptura poſuit, tantummodo diſtulis aſſignat, quo a nobis aliquem, & non communem, indicet hunc commu-

Manifeſta enim eſt que ſit latria idolorum ratio. Apud nos autem unus Deus adoramus, unus & in eum fides, unum baptiſma: ſed quoniam ipſe unus, qua illi dicetur, latria, quemadmodum a fanctis apoſtolis traditum eſt, & hactenus ſervatur. Tandantoſique ſacrificium, quod per Chriſtum Deo patri pergratiam inquit divinus apoſtolus, quod aliud eſt, quam labiorum nomen illius confitentium fructus, & in viriliis meſtrenis diviſiſtitutis traditio, quam ſanctiſſimi & Malachias prophetæ, vel eſt ex perſona loquens Dei: *Ab oriente ſole uſque ad occaſum in gentibus glorificatum eſt nomen meum, & in omnibus locis ſacrificatur nomini meo.* Sacrificium inquam, potum. Nulla itaque confoederatio templo Dei, hoc eſt, illius eccleſiæ cum idolis. Abſit. Ipſa enim columna & firmamentum veritatis apoſtolicæ nominatur: *Idolorum autem nomina*, et Zacharias clamat, *de terra auferemur*, quando omnis locus domui David, hoc eſt, eccleſiæ Chriſti, ejuſdemque domus ſonorus, ut peditionem fidei aperietur. Huc faciunt: omnino, que in ſapientia Salomonis, quod magni loquium Dei magnificentiam. Illic enim dicitur: *Principium ſcortationis, reperitſui idolorum: defideratum corum, corruptio vitæ. Neque enim ab initio, neque in perpetuum erit. Et propter hoc, brevis ſimi illis deputatum eſt*, &c. In propheta autem: *Confuſabuntur omnes qui ſculpitem Deum aut fabrunt, aut conflant; et omnes qui inde gaudentur reſiſtati ſunt, et ſibi ab hominibus fabrifunt*; & reliqua: hoc eſt, fabri lignarii artis induſtria, & lignorum quorum ulus ad miſerrimum hominem, in formam viri tranſformatur, & tripedium inſipientiæ adorantium ea. Quibus inſtetur: *Videte, ne dicatis, mandatum de diverſis eſt.* Quod ipſi ipſi impietatis veluti inſverſionem induxit. Nos autem cognoſcentes & credentes Filium Dei, quod ſit veritas & dexterra patris, alieni a damnatione prophetica ſumus. Et ob id valde opportune prophetiam oratorium uſurpavere: *Quid paleis ad tritticum?* quæ familiaritas fuiſtam a ſpiritubus neqquit, & fabulam ſpiritibus inviſibilis non ſanctum praterito creatore, ad verm divinitatis cognitionis nutriens verbum, quod in omni Chriſti populo in invenitur. Et illi enim ſunt, de quibus iſtiam ait: *In verticibus montium ſacrificaverunt; & ſuper collei imenſum fecerunt. Sub quercu & populo, ſubter arbore ſubumbrante, quia bona regnerata erant*, quemadmodum aliqui prophetæ commemorant. Itiæ clamat. Populus autem Chriſti, regi ſecularorum incorpiſtibi, inviſibili, aut ſapienti Deo adoratione, ſed ſolo ſubſiſtet, & ſolo ſervitute adorando, omnemque laudationem & glorificationem vivifice Trinitati inceſſantor offerens. Et ſeve quem ſapientiam de idolis ſpiritum clamant, ſuverem ſinem habent. Nam corum obſcuratio, & quod amplius eſſe non poterant, non alluude quam ex Chriſti ſola magni Dei & ſervatoris noſtri apparitione fabulat. Ut quam etiam eccleſia illius a principio uſque ad totius mundi terminum, ſanguine illius redempta, per omnia confiteatur & glorioſe prædicat. Non igitur in illa ſcriptæ idolorum damnatione vituperationeq; verus & germanus Trinitatis adorator populus Chriſti ſe notari paratur, quod ſanctorum virorum imagines in recordationem virtutis eorum habet. Neque etiam beato apoſtolo Paulo carnalem circumciſionem prohibente, & illis qui per legem juſtificari volebant minanti, circumciſo Timothei, legalis cultus, ſacrificium in templum inducere, reprehenſionem aliquam aut condemnationem conciliavit. Non enim ſimpliciter deligna-

ta inſpicere oportet, ſed undique rerum intentio probanda eſt: nam qui cauſam offerentunqi non inſpicit, ſepe contrariis judicat. Qui vero ita non faciunt, fortaſſe apud hos ipſos quidem Dei mandarum irreprehenſum nequaquam videbitur: ſiquidem lege ſculptile & conſtatile interdicente, ſubjectur, ſcherabim gloriæ obumbrantia propitiatorium, ut apoſtolus inquit: Hæ enim ejus appellations fuerunt, quibus divinam gloriam rectam fide non ſuſcipiunt, ſed ſecundum doctrinam, ſed ad divinæ Athanaſius pſalmicum hoc verbum exponens: *Qui ſedes ſuper cherubim, apparens*: talem de his tradit ſententiam. Etenim cherubim, ſecundum ſcripturam, ignota nuta naturam omnibus hominibus exiſtentia, ſpiritus & ignis exiſtunt, & ab omni corporea figuratione & natura aliena, ea que de ipſis a prophetis ſecundum ſimilitudinem dicuntur, ſymbolum & ſtatus ducum ſumuſt habent. Aliter enim intelligere juxta ſacram & corporeis non decemnum rationem oportet. Illud vero neceſſarium eſt dicatur, nequaquam Chriſtianos ſecorum juxta cæſum, aut cognatorum, aut amicorum, aut familiarum, ſecundum ſcripturam, illam aut colere, aut honore aliqua dignam ducere: imo ne imperatorum quidem jubibus obedientes, parcellati talia tributum: in quibus ſine calpabiles inveniuntur, qui dicunt: ſe ſupernatural ſunt, & ſpiritualiſ ſunt, & gloriam Dei incorruptibilis cum ſimilitudine corruptibilis hominis commutantur, ut inquit apoſtolus. Adeo ſi ſi omni ſuo ſpiritu ſuo non licere profitetur, ſed ſpiritum in calumniam rapere. Igitur ſi de Deo plus opinionem ad id quod corporalius eſt, tranſponimus: Deus autem ſpiritus ſecundum ſe ſervatum relinquentes, aut aliqua tatione immutentes hujuſmodi argumento deprehendimur: reſte utique ſaſtrenum, quem ſecundum ſe ſpiritualiſ ſit, & gloriam Dei incorruptibilis cum ſimilitudine corruptibilis hominis commutantur, ut inquit apoſtolus. Adeo ſi omni ſuo ſpiritu ſuo non licere profitetur, ſed ſpiritum in calumniam rapere. Igitur ſi de Deo plus opinionem ad id quod corporalius eſt, tranſponimus: Deus autem ſpiritus ſecundum ſe ſervatum relinquentes, aut aliqua tatione immutentes hujuſmodi argumento deprehendimur: reſte utique aſſerentes, quem ſecundum ſe ſpiritualiſ ſit, & abſtinent a cultura & affidiuitate ergo unum & verum Deum. Nonne vero contrariam fieri videmus, nam ſi quidpiam cum ſecunda, ſanctorum alicujus imaginem inſpexerit, reſte ſpiritualiſ ſit, & ſpiritualiſ ſit, & ſpiritualiſ ſit, &

ACTIO IV.

bolicos enim ista fieri in honorem illorum opinandum est, quorum cum Christo requies, quorum honor ad ipsum recurrit, hoc ipsum testante sapiente Basilio, quod erga conservos bonos honor, erga ipsum dominum commune benevolentiæ signum exhibet. Sensibilia enim lumina symbolum sunt immaterialis illius & a Deo dati luminis: aromatum autem incensio sincerum & totum sancti Spiritus afflatum & repletionem significat. Et hęc quidem veluti contra subornatas contradictiones, & ex scripturis hinc illinc acceptas objectiones scribere nobis permisimus; adhortantes, ut sine scandalo & sine turbatione cum populo conversemur, quando etiam ne unum ex pusillis despiciendum Deus prohibet. Similiter scandalizare aliquem intolerabile & horrendum judicium affert illis qui intendunt. Nunc autem & totæ civitates, & hominum congregationes non parum hac de re tumultuantur. Caveamus autem nos omni studio, ne hujus rei auctores simus. Ante omnia vero providendum est, ne a sententia permuteris, ne ex hoc inimici nostri & hostes crucis Christi supercilium elevent contra fidem nostram, dicantq; Hucusque Christiani errarunt: nisi enim institutum suum idololatriam cognovissent, non sane nunc manufacta abjicerent. Quod ipsum quantum contumeliæ subversionisque fidei in Christum conciliat, quivis agnoscere potest. Nam qui semel errarint, eos in viam reducere difficile est, ut qui a veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cum videamus reges nostros & imperatores, ex propria erga Deum affectione, pro sua statua salutiferam crucem gloriationem sæculi erexisse? Summa autem rerum in hoc concludi potest, quod extra omnem controversiam est, sanctorum imagines mirifica designare miracula, ut & debilibus valetudo bona per eos concilietur, sæpeque in somnis apparentes optima quæque nobis consulant. Extra omnem controversiam est in Sozopoli Pisidiæ civitate imago virginis matris intemeratæ, quę ex picta etiam manu sua unguentorum scaturiginem effundit. Cujus sane miraculi plures testes sunt. Hæc omnia sancti per fidem operati sunt in mundo, ut in actis apostolicis legimus: cujus rei etiam evidens testimonium est umbra vestimentorum, & sudaria sanitates largientia. Quod igitur non omnis corporis umbra, neque quælibet sudaria id possint, facile videtis, qui, quæ fides fuerit utriusque erga Deum, animadverterit, ut qui ejuscemodi gratiam per inanimata illa indicaverit. Quamobrem credendum est, & per imagines quoque talia a Deo designari, non per quaslibet tamen picturas aut imaginum species ejusmodi fiunt, sed sanctorum effigies repræsentantium tantum, aut Jesu Christi. Neque etiam ob hujuscemodi curationes spontaneas esse credendum est, sed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autem est (ut arbitror) & id recensere, quod apud Pamphili Eusebium historice scriptum est in historia ecclesiastica. In Paneade enim civitate, quam & Cæsaream Philippi evangelium vocat, dicitur fuisse domus hæmorrhoissæ, hoc est, laborantis profluvio sanguinis mulieris, quæ tacta fimbria servatoris sanata est, quemadmodum evangelium testatur. Pro foribus autem domus ajunt ex ære fusam imaginem stare, quæ domini nostri effigiem repræsentat: ex adverso vero statua ejusdem materiæ, mulieris genibus provolutæ, palmasque suppliciter tendentis, expressa est, idque in memoriam miraculi illius, quod circa ipsam factum est; quamobrem & ejusdem procuratione facta est. Sub pedibus autem (veluti apparet) statuæ dominicæ herba quædam excrescit, peregrina specie, nec satis cognobilis, quæ omnium morborum remedia & curationes exhibet: quod & ipse Eusebius oculis se vidisse tradit. Manifestum autem est, quod ex insigni Dei misericordia ejuscemodi dona contingunt, quemadmodum nobis in superioribus demonstratum est. Idem in eodem libro Eusebius scripsit, se apostolorum Petri & Pauli, item ipsius domini nostri Jesu Christi ex coloribus depictas imagines vidisse: asserit autem ea specie, qua putantur fuisse. Hæc autem non dicimus, quod arbitremur nobis circa ærearum statuarum operositatem laborandum, sed tantummodo ut adomoneamus sanctitatem tuam, veterem consuetudinem non esse rejiciendam. Deus enim & veritatis dominus in omnem veritatem te deducet, omnesque ambiguitates & disceptandi occasiones ab animo tuo auferet, si unanimiter nobiscum ad veritatis rationem indagandam descendas, cujus regnum benedictum est in perpetuum.

Hom. in Gordium mart. — Hebr. 11. — Act. 5. — Eusebius l. 7. cap. 14. — Matth. 16. — Matth. 9.

ANNO CHRISTI 787. — loco sup. citato.

Sanctissimus patriarcha dixit: Custodes catholicæ ecclesiæ sancti patres nobis acclamarunt, ex superna illa prudentia in præsidiis suis vigilantes; omnemque vaniloquorum exercitum dissiparunt. Suam autem custodiam inconvulsam servantes, phalanges hostium persecuti sunt: simul etiam cum antiquis hæresibus & banc Christianorum accusatorum novitiam improbitatem gladio spiritus abstulerunt. Dicamus igitur omnes una voce cum sacro nostro doctore Paulo: *Pax nostra Christus, qui ex duobus unum fecit.* Illum omnis gloria, & cum Patre & sancto Spiritu, nunc & in sæcula sæculorum, omnis decet adoratio.

Ephes. 2.

Sancta synodus dixit: Diviniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt; ex iis veritatem haurientes, admoniti sumus: ipsis adhærentes, mendacium persecuti sumus; ab iis eruditi venerandas imagines salutamus, patribus annunciantibus bona filiis obedientes sumus: gloriamur autem in facie matris, sanctæque traditionis ecclesiæ, credentes unum Deum in Trinitate laudatum. Venerandas imagines veneramur. Qui sic non credunt, anathema: qui aliter sentiunt, longe ab ecclesia abjiciantur. Nos veteri ecclesiæ legislationi insistamus. Nos statuta patrum conservemus. Nos qui addunt aut auferunt aliquid de ecclesia, anathematizamus. Nos nuperam Christianorum accusatorum inventionem anathematizamus. Nos venerandas imagines salutamus. Nos, qui sic nolunt, anathemati subjicimus, Christianorum accusatoribus, videlicet iconoclastis, anathema. Qui ex scriptura sententias contra idola dictas, in sanctas imagines torquent, anathema. Qui sacras imagines idola vocant, anathema. Qui dicunt Christianos tanquam deos imagines amplecti, anathema. Qui communionem habent cum iis qui sanctas imagines rejiciunt aut contemnunt, anathema. Qui dicunt, præter Christum aliquem nos a cultu idolorum liberasse, anathema. Qui dicere audent sanctam catholicam ecclesiam idola unquam accepisse, anathema. Cum autem anathematismi præsentes essent ex charta dicti, sancta synodus iterum subjecta legente Euthymio episcopo Sardensium exclamavit: Domini & servatoris nostri divinam ordinationem sancti patres nostri perficientes, candelam cognitionis ab eo datam non sub modio celarunt, sed super lucernam utilissimæ doctrinæ posuerunt, ut omnibus in domo, hoc ex, catholica ecclesia genitis luceat, ut nemo ex iis qui pie confitentur dominum, ad lapidem hæreticæ pravitatis pedem impingat. Ipsi omnem hæreticorum errorem expulerunt; ipsi putridum membrum,

Matth. 5. Marc. 4. Luc. 8.

ANNO CHRISTI 787.

brum, quatenus curari non poterat, absciderunt; & ventilabrum in manu ferentes, aream ejus expurgarunt: frumentum autem, hoc est, verbum nutribile, quod mentes hominum firmat, in horreo catholicæ ecclesiæ concluserunt, paleas autem hæreticæ pravitatis ejicientes, combusserunt eas igni inextinguibili. Quapropter sancta synodus Dei voluntate, & piissimorum nostrorum imperatorum Irenæ novæ Helenæ, & Constantini novi jussu, in Nicensium splendida metropoli secundo congregata, per lectiones cognitis sanctorum patrum decretis, ipsum Deum glorificet, a quo illis datum est verbum ad nostram instructionem, & ad perfectionem sanctæ & catholicæ ecclesiæ. Qui vero sic non sunt animati, sed veritatem ob novitia dogmata rejiciunt, eis psalmograhi hoc occinemus: *Quantas improbitates hostes in sancto tuo cogitarunt, gloriati sunt cum dicerent, non est amplius qui docet?* Sed nos ignoramus dolos eorum, qui secundum patrum traditionem incedentes, uno ore atque corde veritatem annunciamus, nihil auferentes aut addentes ad ea; sed his consentimus, his adhæremus, sic probamus nostra, sic confitemur, quemadmodum sex sacræ universales synodi confitentur.

Psalm. 73.

Credimus autem in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem: & in unum dominum Jesum Christum Filium unigenitum, Verbum ejus, per quod cuncta creata sunt: in sanctum Spiritum vivificantem dominum, &c. Salutamus etiam sanctas dominicas, apostolicas & propheticas, item sanctorum, precipue autem dominæ nostræ deiparæ imagines, quæ nobis veluti exemplaria sunt & instructiones bonorum operum imitationis & fidei erga Christum; omnem idololatriam execrantes, & latriam solam Christo tribuentes & Deo Patri & Spiritui sancto, tanquam uni Deo, cui honor & laus in sæcula.

Petrus primas presbyterorum in sancta Romana ecclesia subscripsit Romane, cujus hæc est interpretatio: In nomine domini nostri Jesu Christi, Petrus Dei miseratione archipresbyter sanctæ Dei apostolicæ & catholicæ ecclesiæ, & locum retinens Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, omnes qui ex priori iconoclastarum hæresi resipiscunt, suscipiens, & venerandas imagines admittens juxta traditionem patrum, subscripsi.

Petrus miseratione divina presbyter & præses monasterii sancti Sabbæ, locum secundum retinens apostolici papæ, dictis ipsis subscripsi.

Tarasius miseratione divina episcopus Constantinopolitanus novæ Romæ, in omnibus prædictis veritatem confessus, libens subscripsi.

Joannes miseratione divina presbyter, & legatus & locum tenens trium thronorum orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnia approbans & laudans subscripsi.

Thomas miseratione divina presbyter & præses monasterii sancti patris nostri Arsenii, quod est in Ægypto, locum retinens trium orientalium diœcesium, subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi, omnia prędicta recipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici in eamdem sententiam subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardensium in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ in eamdem sententiam subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ in eamdem sententiam subscripsi.

Elias indignus episcopus Cretæ, &c.

Stauracius indignus episc. Chalcedonis, &c.

Nicephorus indignus episc. Dyrrachii, &c.

Epiphanius indignus diaconus ecclesiæ Catanes, locum tenens Sardiniæ, in eamdem sententiam subscripsi.

Leo indignus presbyter & locum retinens metropoleos Sides, omnia prædicta recipiens subscripsi.

Nicolaus indignus monachus * metropolis Tyanensium, in eamdem sententiam subscripsi.

* *f*or. locum tenens

Gregorius indignus episcopus Neocæsareę, &c.

Theodorus indignus episc. Catanes, &c.

Anastasius indignus episc. Nicopoleos veteris Epiri, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episc. Tauromeniæ, &c.

Gregorius indignus episc. Pissinunton, &c.

Basilius indignus episc. Sylæi in eamdem sententiam subscripsi.

Theodorus indignus episc. Myron in eamdem sententiam, &c.

Leo indignus episcopus Rhodi, &c.

Eustathius indignus episc. Laodiceæ, &c.

Theodorus indignus episc. Seleuciæ in eamdem sententiam, &c.

Nicolaus indignus episc. Amorsi, &c.

Theodosius indignus episc. Hierapoleos, &c.

Nicetas indignus episc. Claudiopoleos in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episc. Synnadon in eamdem sententiam, &c.

Leo indignus episcopus Iconii, &c.

Georgius indignus episc. Pisidiæ, &c.

Constantinus indignus episc. Perges in eamdem sententiam, &c.

Eustratius indignus episc. Methymnes, &c.

Theotimus indignus episc. Crotonum, &c.

Leon indignus episc. Chii in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episc. Nesion in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episc. Apron in eamdem sententiam subscripsi.

Ignatius indignus episc. Prienes in eamdem sententiam subscripsi.

Theophylactus indignus ep. * Cypselon, &c.

* Cypselon

Theodorus indignus episc. Trophæorum, &c.

Stephanus indignus episc. Sugdaon in eamdem sententiam, &c.

Sergius indignus episc. Nicoteron, &c.

Georgius presbyter, locum retinens Nicopoleos, &c.

Leo indignus episc. Mesembriæ in eamdem sententiam subscripsi.

Theodorus indignus episc. Amorii, &c.

Cyriacus indignus episc. Driziparon, &c.

Galatas presbyter in locum Regii, &c.

Theodosius indignus episcopus Nyssæ, &c.

Georgius indignus episcop. Camulianorum, &c.

Soterichus indignus episc. Ciscesson, &c.

Constantinus indignus episcopus Mastauron, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcop. Briulon in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episc. Nyssæ in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Magnesiæ, quæ est pro-

ACTIO IV.

prope Mæandrum, in eamdem sententiam subscripsi. A
Theophanes indignus episcopus Caloes, &c.
Leo indignus episcopus Algizon in eamdem sententiam, &c.
Nicodemus indignus episcopus Eugazon, &c.
Lycastus indignus episcopus Barilon, &c.
Theophylactus indignus episcop. Hypæpon in eamdem sententiam, &c.
Theophanes indignus episc. Lebedon, &c.
Stratonicus indignus episc. Cymes, &c.
Cosmas indignus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus indignus episcopus Elææ, &c.
Pardus indignus episcopus Pittanes, &c.
Basilius indignus episcopus Pergami, &c.
Marianus indignus episcopus Antandri, &c. B
Basilius indignus episc. * Atramiti, &c.
Joannes indignus episcopus Assi in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus indignus episc. Gargaron, &c.
Constantinus indignus episc. * Agaes, &c.
Theognius indignus episc. * Sion, &c.
Joannes indignus episcopus Rhædesti, &c.
Joannes indignus episcopus Panii, &c.
Melchisedec indignus episc. Calliopoleos, &c.
Leo indignus episcopus Madyti, &c.
Theophylactus indignus episc. Cariupoleos, &c.
Thomas indignus episcopus Danii, &c.
Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos, &c. C
Sisinnius indignus episc. * Chalcidos, &c.
Joannes indignus episcopus Bryseos, &c.
Benjamin indignus episc. Lizicon, &c.
Gregorius indignus episc. Amastridos, &c.
Stephanus indignus episcopus Soron, &c.
Gregorius indignus episcopus Dercon, &c.
Heraclius indignus episc. Junopoleos, &c.
Constantinus indignus episc. Heliopoleos, &c.
Antonius indignus episc. Trœzenes in eamdem sententiam subscripsi.
Nicetas indignus episcopus Nacoliæ in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Aspones, &c.
Synesius indignus episcopus Cynes, &c.
Synesius indignus episc. Anastasiopoleos, &c. D
Eustathius indignus episc. Solorum, &c.
Theodorus indignus episcopus a Cicutii, &c.
Basilius indignus episc. * Trimithunton, &c.
Alexander indignus episc. Amathunton, &c.
Michael indignus episc. Melitupoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Sisinnius indignus episcopus Adranias, &c.
Theodorus indignus episc. Germes in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus epis. Adrianitheron, &c.
Leo indignus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon indignus episcopus Occs, &c.
Joannes indignus episc. Lampsaci, &c.
Nicetas indignus episcopus Ilii, &c.
Leo indignus episcopus Troados, &c. E
Theodorus indignus episcopus Abydi, &c.
Anastasius indignus episc. Tripoleos, &c.
Leo indignus episcopus Traculon, &c.
Stephanus indignus episcopus Salon, &c.
Joannes indignus episcopus a Abalon, &c.
Stephanus indignus episcopus b Silandi in eamdem sententiam, &c.
Nicolaus indignus episc. Pericommatos, &c.
Joannes indignus episcopus Sethon, &c.
Basilius indignus episcop. Liparon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophanes indignus episcopus Meoniæ, &c.

* ser. Adramytii
* Ægeon
* Ægen
* Colchidos,
a Pro, Cibili. H.
* Thremethunton,
a Supra, Tabalensis. H.
b In Græco Σιλάνδρου vel Σιλάνδου, in Lydia. H.

ANNO CHRISTI 787.

Michael indignus episcopus Stratonices, &c.
Lycastus indignus episcopus Philadelphiæ, &c.
Michael indignus episcopus Troalon, &c.
Gregorius indignus episcopus Gordon, &c.
Joannes indignus episcopus Daldes in eamdem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episc. Hyrcanes in eamdem sententiam, etc.
Joseph indignus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias indignus episc. Hierocæsareæ, &c.
Davidus indignus episc. Helenupoleos, &c.
Criton indignus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus indignus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus indignus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, &c.
Georgius indignus episc. Basilinupoleos, &c.
Leo indignus episcopus Aristes, &c.
Nicephorus indignus episc. * Adrianis, &c.
Basilius in locum Dascylii, &c.
Christophorus indignus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam, &c.
Nicetas indignus episcopus Meles, &c.
Neophytus indignus episc. Gordoserbon, &c.
Leo indignus episcopus Linoes in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Etennon, &c.
Constantinus indignus episcopus Zelon in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus Sinopes, &c.
Constantinus indignus episc. Sasimon, etc.
Nicetas indignus episcopus c Dadribon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episc. Plusiados, &c.
Nicetas indignus episc. Adrianupoleos, &c.
Joannes indignus episc. Heracleæ Ponti, &c.
Constantinus indignus episcopus Cratiæ, &c.
Nicetas indignus episcopus d Ruzæi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus indignus episc. Claucon in eamdem sententiam, &c.
Leo indignus episcopus Trocnadon, &c.
Anastasius indignus episc. Patarachon, &c.
Georgius indignus episcopus Nissoi in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Pimiaron, &c.
Nicodemus indignus episc. Didymon, &c.
Georgius indignus episcopus * f Vinandi, &c.
Constantinus indignus episc. Candibon, &c.
Stauracius indignus episc. Zenopoleos, etc.
Leo indignus episcopus g Lamiron in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus indignus episcopus Caunon, etc.
Constantinus indignus episc. Combon, etc.
Petrus indignus episcopus Orycandi, etc.
Joannes indignus episcopus * Phasilidos in eamdem sententiam subscripsi.
Abbas locum retinens metropolis Tii, et.
Gregorius indignus episcopus Cybirres, etc.
Basilius indignus episcopus Tabon in eamdem sententiam subscripsi.
Dorotheus indignus episcopus Neapoleos, etc.
Gregorius indignus episcopus Heracleæ in eamdem sententiam subscripsi.
David indignus episcopus Jassi in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Mylasses, etc.
Sergius indignus episcopus Vigiliarum, etc.
Joannes indignus episcopus a Mibdi, etc.
Stauracius indignus episcopus Stadiæ, etc.
Gregorius indignus episcopus Stratoniceæ, etc.
Theodosius indignus episcopus Chonon, etc.
Michael indignus episcopus Chæretopon, etc.
Pan-

* Adriani Thraciæ,
c Pro, Didybron, H.
d Pro, Rhizæi. H.
e Pro, Timiaron. H.
* Vinandi
f Pro, Ornandi. H.
g Pro, Limyron. H.
* Phasilidos,
a Pro, Myndi, in Caria, H.

ANNO CHRISTI 787.

Pantaleon indignus episcopus Valentiæ, &c. A
Georgius indignus episc. Peltarum in eamdem sententiam subscripsi.
Christophorus indignus episcopus Atanassi, &c.
Leontius indignus episc. Eumeniæ in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Timæn serarum in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus indignus episc. Lundon, &c.
Georgius indignus episcopus Appiæ in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episc. Eucarpiæ, &c.
Leo indignus episc. b Aleus in eamdem sententiam subscripsi.
Michael indignus episc. Hierapoleos, &c. B
Christophorus indignus episcopus Promisi in eamdem sententiam, &c.
Nicolaus indignus episc. Phytiæ in eamdem sententiam, &c.
Theophylactus indignus episc. Cinnabari, &c.
Nicetas indignus episc. Augustopoleos, &c.
Constantinus indignus episc. Cotyæi in eamdem sententiam subscripsi.
Georgius indignus episc. * Medixi, &c.
Leo indignus episcopus Docimi, &c.
Damianus indignus episc. Meri, &c.
Theophylactus œconomus, & locum tenens Ipsi in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus designatus Itri, &c.
Theophylactus Dei indignus diaconus, locum tenens metropolis Tranenlium, in eamdem, &c. C
Leo indignus episc. Carpathi in eamdem sententiam, &c.
Christophorus indignus episcopus Phasidos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episc. Catanes, &c.
Manuel indignus episc. Adrianopoleos Thraciæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Maurianus indignus episcopus Pompeiopoleos, in eamdem, &c.
Cyrillus in locum indigni episcopi Gotthiæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Byzies, &c.
Joannes indignus episcop. Tauromeniæ in eamdem, &c. D
Georgius presbyter, locum retinens episcopatus Smyrnes, in eamdem sententiam, &c.
Gaudiosus indignus episc. Messenæ Siculus in eamdem sententiam subscripsi.
Eustratius indignus episc. Apameæ in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episc. Panormi in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos, &c.
Stephanus indignus episcop. Bibonum, &c.
Sisinnius indignus episc. Parii, &c.
Constantinus indignus episcopus Leontenæ, in eamdem, &c. E
Epiphanius indignus episc. Mileti, &c.
Nicetas indignus episc. Præconnesi, &c.
Theodorus indignus episc. Taurianes, &c.
Christophorus indignus episc. * Adryaces, &c.
Joannes designatus e Hectorii, &c.
Constantinus indignus episc. Ampladon, &c.
Epiphanius indignus episc. Perten, &c.
Sisinnius indignus episcopus Philomelii, in eamdem, &c.
Joannes indignus episc. Sibliæ, &c.
Michel indignus episcop. Papporum, &c.

b Lege, Temeni. H.
b Græce, Ἀλέων. H.
* Medæi,
* Andryacæ vel Adriæ,
e Pro, Stectorii, H.

Theodorus indignus episc. Sagalassi, &c.
Sisinnius indignus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episc. Comanes, &c.
Leo œconomus, & locum tenens Sozopoleos, in eamdem sententiam, &c.
Marianus indignus episc. Magydon, &c.
Nicephorus indignus episc. Phlogon, &c.
Leo indignus episc. Andidon, &c.
Manzo indignus episc. Pracanon, &c.
Theodorus indignus episcopus Germanicopoleos, &c.
Eustathius indignus episc. * Cilindereos, &c.
Zacharias indignus episc. Trapezupoleos, &c.
Sisinnius indignus episc. Musdabon, &c.
Eustathius indignus episc. Lamon, &c.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Sibyllon, &c.
Theodorus indignus episc. Tiberiopoleos, &c.
Joannes indignus episcopus Asanon, &c.
Basilius indignus episcopus Dionysiopoleos, &c.
Manuel indignus episc. Nicopoleos, &c.
Eustratius indignus episc. Debelti, &c.
Theodorus indignus episc. Bulgarophygi, &c.
Georgius indignus episc. Plutinopoleos, &c.
Basilius indignus episc. * Perbereos, &c.
Michael indignus episcopus * Pamphili, &c.
* Ruben indignus episcopus Scopeli, &c.
Sisinnius indignus episcopus f Garalles, etc.
Petrus indignus episc. Monembasiæ, etc.
Gabriel indignus episc. Æginæ, etc.
Leo indignus episcopus Porthmi, etc.
Dardanius indignus episc. g Dobon, etc.
Andronicus indignus episc. Leontopoleos, etc.
Leo indignus episcopus Sebastæ, etc.
Nicetas indignus episcopus Halicarnassi, etc.
Leo indignus episcopus Corydalon, etc.
Theodorus indignus episcopus Cremon, etc.
Constantinus indignus episcopus Adrianes, in eamdem sententiam, &c.
Sabas monachus et præses Studii, similiter subscripsi.
Simeon præses Choræ, in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses Hormisdæ in eamdem sententiam, &c.
Joannes præses Pagurii in eamdem, etc.
Eustathius præses Maximini in eamdem sententiam subscripsi.
Joseph præses Heraclii in eamdem, etc.
Thomas monachus ex persona Joannis præsidis Lacus Anserini, in eamdem, &c.
Plato præses & archimandrita Sacri in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Pandiorum in eamdem sententiam subscripsi.
Macarius præses Budanum in eamdem sententiam, &c.
Gregorius præses monachorum sancti Hyacinthi, in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Badis in eamdem, &c.
Michael præses sancti Petri in eamdem, &c.
Antonius præses monasterii Dii in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses Gudilorum in eamdem, &c.
Victor præses sancti Alexandri in eamdem sententiam subscripsi.
Theoctistus præses Auleti in eamdem, &c.
Stephanus præses Careonis in eamdem, &c.
Theophylactus preses sancti Eliæ in eamdem sententiam, &c.
Paulus præses h Bathylei in eamdem, &c.
Lau-

ACTIO IV.

* Celenderreos,
* Perbireos,
* s. Pamphyliæ,
* Rubin
f In Græc. Γαράλλων. H.
g Supra, Bardanes Dearcosiorum; H.
h In Gr. Βαθυλέου. H.

ACTIO IV.

Laurentius præses sancti Laurentii in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses Callistrati in eamdem sententiam subscripsi.
Sisinnius præses Aretes in eamdem, &c.
Bannes præses Thermarum in eamdem sententiam, &c.
Stephanus præses Thermizon in eamdem sententiam subscripsi.
Strategius monachus sanctæ Sion in eamdem sententiam subscripsi.
Joseph præses Vigilantium in eamdem, &c.
Theophylactus monachus Catharorum in eamdem sententiam, &c.
Constantinus præses Calabrorum in eamdem sententiam, &c.
Hilarion præses Flori in eamdem, &c.
Theodorus præses Aridi horti in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses S. Eliæ in eamdem, &c.
Constantinus præses sancti Cyriaci in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus præses sanctæ Deiparæ in eamdem senntiam subscripsi.
Joannes præses Cheuolacci in eamdem, &c.
Stephanus præses sancti Cryci in eamdem sententiam subscripsi.
Ignatius præses [a] Zitii in eamdem, &c.
Gregorius præses Monagriæ in eamdem, &c.
Anastasius præses Cançorum in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus præses Homericorum in eamdem sententiam subscripsi.
Thomas præses Gyragates in eamdem, &c.
Theophylactus præses Thodiæ in eamdem sententiam subscripsi.
David præses sancti Thyrsi in eamdem, &c.
Joannes præses Faccorum in eamdem, &c.
Gregorius præses Agauron in eamdem, &c.
Dositheus præses Mnomosynes in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Amorrhæi in eamden sententiam subscripsi.
Constantinus præses sanctorum trium puerorum in eamdem, &c.
Antonius præses Dodecathei in eamdem, &c.
Paulus præses sancti Petri civitatis Pœmaninon in eamdem, &c.
Macarius præses Psarodi in eamdem, &c.
Antonius præses sanctorum apostolorum Magnesiæ, in eamdem, &c.
Callistus præses diversorum monachorum Cypri, in eamdem, &c.
Daniel præses Columbarii in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes præses sancti Vitalis in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Lemni in eamdem, &c.
Georgius præses Dominicorum in eamdem sententiam subscripsi.
Euphemius præses Oxybeton in eamdem sententiam subscripsi.
Basilius præses sancti Andreæ in eamdem sententiam subscripsi.
Basilius præses sanctæ Deiparæ in eamdem sententiam subscripsi.
Joseph præses Salvatoris in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus præses sancti Andreæ in eamdem sententiam subscripsi.
Leo præses Cellcorum in eamdem, &c.
Leo præses aquæ Albæ in eamdem, &c.
Isidorus præses Latri in eamdem, &c.

a In Græco Ζωζίου. H.

Nicephorus præses sancti Medicii in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Atractron in eamdem, &c.
Joannes præses [b] Cœlagiorum in eamdem sententiam subscripsi.
Paulus præses Cybeon in eamdem, &c.
Euschemon præses Creson in eamdem, &c.
Epiphanius præses Paranandii in eamdem sententiam subscripsi.
David præses sancti Sergii Priiecii in eamdem sententiam subscripsi.
Agapius præses sancti Thyrsi in eamdem, &c.
Theodosius præses sanctæ Deiparæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theophylactus præses Pepuzon in eamdem sententiam subscripsi.
Antonius præses Ouzias in eamdem, &c.
Philippus præses Bescon in eamdem, etc.
Acacius præses sancti Orestæ in eamdem sententiam, &c.
Petrus monachus, & ex persona Cellariorum, in eamdem, &c.
Zacharias præses Sugdaon in eamdem, &c.
Theophilus monachus, & ex persona præsidis sanctæ Deiparæ Photini, in eamdem, &c.
Cerycus præses Dulocomiæ in eamdem, &c.
Sergius præses Germiorum in eamdem, &c.
Joannes presbyter sancti Joseph Germiorum in eamdem sententiam, &c.
Victor præses Octovini in eamdem, &c.
Antonius præses Acraborum in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus præses Platanii in eamdem, &c.
Marcus præses sancti Joannis theologi in eamdem sententiam, &c.
Leo præses sanctæ Deiparæ Saldalon in eamdem sententiam subscripsi.
Constantinus præses [*] Antipsili in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus monachus ex persona Theodoti præsidis Caloceton, in eamdem, &c.
Eutychianus monachus Callistrati in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus monachus sanctæ Deiparæ Epicanzæ in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes monachus, & ex persona præsidis Locustarum, in eamdem, &c.
Callistus monachus ejusdem monasterii in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses sanctæ Deiparæ monasterii castri Til, in eamdem, &c.
Samuel monachus archangelis Gabrielis, in eamdem sententiam subscripsi.
Theodosius præses sanctæ Trinitatis, in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes monachus, & ex persona Strategii abbatis sanctæ Deiparæ, in eamdem, &c.
Hilarion monachus sanctæ Deiparæ Cellariorum in eamdem, &c.
Dositheus monachus S. Theodori Secundorum, in eamdem, &c.
Paulus præses sanctæ Deiparæ in eamdem, &c.
Leo præses sancti Cyriaci in eamdem, &c.
Epiphanius præses sanctæ Deiparæ Lines, in eamdem, &c.
Georgius præses sanctæ Deiparæ in eamdem sententiam subscripsi.
Cosmas præses Paradisi, in eamdem sententiam subscripsi.
Euschemius monachus salvatoris prope Byraicen in eamdem, &c.
Bardas præses & archimandrita Plusiados, in eamdem, &c.

ANNO CHRISTI 787.

b In Gr. Κοιλίων. H.

* Anthypselli.

Petrus

ANNO CHRISTI 787.

Petrus præses sanctorum apostolorum castri Protiles, in eamdem, &c.
Basilius monachus sanctæ Deiparæ civitatis Amorii, in eamdem, &c.
Basilius presbyter monasterii Acutæ petræ, in eamdem sententiam subscripsi.
Philippus præses Eumeniæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Basilius præses sancti Luciani, in eamdem sententiam subscripsi.
Theophylactus præses Pegasii, in eamdem sententiam subscripsi.
Anthimus monachus Psammathii, in eamdem sententiam, &c.
Michael præses sancti Georgii in eamdem sententiam subscripsi.
Christophorus præses Candelarum, in eamdem sententiam subscripsi.
Nicolaus præses [a] Cemirgion, in eamdem sententiam, &c.
Sisinnius præses Lithini, in eamdem, &c.
Thomas monachus Mosynon, in eamdem sententiam subscripsi.
Michael monachus, & ex persona præsidis sanctæ Deiparæ a Turri, in eamdem, &c.
Gregorius præses Symbolorum, in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes præses Rudorum, in eamdem sententiam, &c.
Constantinus præses sancti Petri Hydendron, in eamdem, &c.
Simeon præses Abraamitarum, in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses sancti Clementis, in eamdem sententiam subscripsi.
Theognis præses sancti apostoli Timothei, in eamdem, &c.
Joannes præses sancti Martyris, in eamdem sententiam subscripsi.
Theodosius præses sanctæ Deiparæ in Blachernis in eamdem, &c.
Petrus præses sancti Joannis theologi, in eamdem sententiam, &c.

a In Gr. Κωσιργῶν. H.

ACTIO QUINTA.

In nomine domini & dominatoris nostri Jesu Christi veri Dei, imperantibus piissimis & Christo deditissimis nostris regibus & imperatoribus Constantino cum devota ejus matre, anno octavo consulatus eorum, quarto nonas Octobris, indictione undecima, conveniente sancta & universali synodo juxta divinam gratiam, & piorum nostrorum imperatorum a Deo declaratorum mandatum, in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata, hoc est, Petro religiosissimo primate presbyterorum sanctissimæ Romanæ ecclesiæ beati apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in urbe Roma monasterii sancti Sabæ, tenentibus locum apostolicæ sedis sanctissimi & beatissimi archiepiscopi veteris Romæ Hadriani, & Tarasio sanctissimo & beatissimo archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, locum tenentibus apostolicorum thronorum orientis diœceseos, sedentibus ante sacrum ambonem sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ vocatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis ducibus, Petrona glorioso exconsule patricio, comite imperatorii obsequii, & Joanne regio ostiario quæstore ærarii militaris, ac tota synodo juxta primam ordinationem considente, simul cum devotissimis archimandritis præsidibus monachorum turbæ; depositis in medium sacris & inviolatis evangeliis Dei codicibus, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Deus qui ventura nobis per prophetas nunciavit, per prophetam Jeremiam de novis istis in ecclesia catholica vanitatum & dogmatum auctoribus ait: *Duo enim mala fecit populus meus. Dereliquerunt me fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ non possunt continere aquas.* Cisterna igitur dissipata, hæreticorum quævis oratio est, ex qua Christianorum calumniatores, quique eam hæresim induxere, hauserunt, potaveruntque ex ea simplices perversionem & errorem intolerabilem, quibus per propheticam vocem, *Væ, væ* immittetur. Imitati enim Hebræos, Saracenos, gentiles, Samaritas, item Manichæos, phantasiastas & hæreticos, qui Deum passum fuisse asserunt, sanctarum imaginum usum prohibere voluerunt, quem tamen a primordiis in ecclesia catholica fuisse, ex sanctorum patrum lectione clarum est.

Jerem. 2.

Habac. 2. juxta 70.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Legantur, & si quid plures sint libri, in redargutionem & triumphum falsæ istius & calumniatricis congregationis.

Leontius Sacratus regius secretarius dixit: Juxta sacræ synodi jussionem adsunt divini libri, quos legi operæ pretium est: quin etiam & canones hæreticorum contra venerandas imagines editi.

Sancta synodus dixit: Legantur.

Cosmas diaconus & notarius & cubicularius legit.

Beati patris nostri Cyrilli archiepiscopi Hierosolymorum, in catechesi secunda, cujus initium.

Gravis res peccatum, & animæ difficillimus morbus legis transgressio. Inter alia: Quæ vero tibi sententia est de Nabuchodonosor? Non meministi scripturæ, ubi impiissimus appellatur, moribus item ferissimus, leonina voluntate? Ignoras quod ossa regum ad lucem eduxerit? ignoras quod populum captivum duxerit, quod regis oculos eruerit, simul illi jugulatos filios objiciens? non audivisti, quod cherubim rapuerit, non (inquam) intellectilia illa & cœlestia, verum ea quæ in templo erant collocata, obumbrantia propitiatorium, e quorum medio Deus loquebatur?

Sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus quomodo accusetur Nabuchodonosor, quod cherubim subverterit, quantumque ob eam rem increpatus sit, & passus fuerit.

Sancta synodus dixit: Magnum sane casum & condemnationem.

Sanctissimus patriarcha dixit: Igitur quicumque sacrum aliquid e templo ejicit & subvertit, eidem sententiæ subjacebit.

Petronas gloriosissimus patricius dixit: Post istam increpationem & regno ejectus est, & septem annis in desertis herbas voravit instar bovis.

Cosmas diaconus, notarius & cubicularius legit. Dan. 4.

Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epistola quinta ad Justinum juniorem imperatorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum, ut in omnibus diebus miseræ meæ vitæ saltis & ex toto corde fleam? Tanta enim vestra serenitate & pietate regnante, tanta scelera & impietates ab impiis & execrandis Samaritis in sanctum templum, quod devota tua majestas extrui jussit, designata sunt, qualia nunquam sunt audita: dico autem

eos

ACTIO V.

eos qui castra habent prope civitatem Porphyrionis. Hæc autem quæ facta sunt, breviter & tenuiter cognoscet vestra serenitas ex his quæ nostra humilitas per sanctissimum episcopum orientalem patriarcham, qui non leviter ex hoc angitur, ad vestram majestatem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt, ut omnem illam impietatem exclament, quæ oculis suis dictus sanctissimus archiepiscopus vidit. Citius enim mortem & interitum nostra tenuitas expeteret, quam iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum verbum pro nobis incarnatum, ejusque gloriosam matrem, & in venerandam sanctamque crucem designarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad divinas vestras aures nos referimus. Nam cum videamus pias vestras leges eos qui imaginem aut statuam imperatoris ignominia afficiunt, extremo & justo mortis supplicio plectere: qua tandem pœna puniendi sunt, qui in imaginem domini nostri, ejusque matris infando facinore grassati sunt? Profecto non video quid mihi dicendum sit: tantum enim sceleris est commissum, ut nec ulla humanitatis mica amplius superesse credatur. Quamobrem obsecramus victoriosam vestram potentiam, ne ulla posthac misericordia eis ostendatur, neque amplius parcere illis quispiam velit, neque ullam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne posthac pejora aggrediantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Cognoscitisne, qualem sententiam pronunciavit?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Indignos putavit, ut quibus ignosceretur.

Joannes religiosissimus presbyter, monachus, locum tenens summorum episcoporum orientis, dixit: Clarum est, Samaritas hos reliquis hæreticis pejores esse, eorumque hæresim exterminandam & auferendam, utpote cum sint longe ab omni gratia. Oratio autem præfata ostendit, eos qui sacras imagines proturbant, illis etiam pejores esse. Dicantur igitur & hi Samaritæ.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ego quidem iconoclastas pejores Samaritis habeo, utpote qui in ignorantia Christianismi versantes, ignorant quid faciunt: hi vero cum in cognitione Christianismi sint, non sunt audiendi, nec excusabiles, quemadmodum scriptum est: *Is qui cognoscit voluntatem* (Luc. 12.) *domini, & non facit, vapulabit multis.*

Nicolaus episcopus Cyzici dixit: ut ego vester sanctitatis minimus, librum beati patris nostri Joannis episcopi Thessalonices affero; eum rogo ut legatis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Demetrius religiosissimus diaconus & notarius, armariique custos, legit.

Joannis episcopi Thessalonicensis ex sermone, cujus initium.

Hucusque adversus dominum nostrum Jesum (Matth. 4.) Christum tentator prævaluit, ut eum duceret in desertum. Et paulo post: Gentilis dixit: Numquid & vos Christiani in ecclesiis vestris imagines pingitis sanctis vestris, easque adoratis; neque sanctis tantummodo, verum etiam Deo vestro? Ita & nos quoque statuas habere existima; non ut eas adoremus, verum ut per cultum nostrum incorporeæ earum virtutes ad nos perveniant.

Sanctus dixit: Verum nos imagines sanctorum, qui re vera in carne fuerunt servi Christi, fingimus, idque in memoriam eorum: neque quidquam indecorum efficimus pingentes eos, ut re

A ipsa fuerunt: neque enim e nobis fingimus, neque rerum incorporearum corporeas formas cudimus. Neque ipsi imagines, ut tu dicebas, adoramus; sed eum qui per picturam indicatur, glorificamus: neque hos etiam ut deos, absit, sed ut veros Dei servos, & amicos, & potestatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem, (dico Jesu Christi servatoris nostri) quemadmodum ipse super terram cum hominibus conversatus est, pingimus, non ut ipsa natura, Deus est, quæ enim posset esse Dei similitudo, aut quæ figura incorporei non effigiabilisque Verbi patris? *Deus enim*, ut scriptum est, *spiritus est*) (Joan. 4.) quoniam visum est Deo patri, ut unigenitum suum filium e cœlis demitteret, quo pro nostra salute * ex Spiritu sancto & in- (* de)
B violata virgine deipara incarnaretur, nos ejus humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream deitatem.

Gentilis dixit: Esto, Deum verbum hominem factum icone exprimatis: Quid ad angelos hoc facit, quos ut homines pingitis & adoratis? hi tamen homines non sunt, sed intellectuales & incorporei, & simpliciter existentes dicuntur. Sane ea ratione & a nobis deos venerabiles existima: non enim sic quidquam absurdi agimus, quemadmodum neque vos dum angelos adoratis.

Sanctus dixit: De angelis & archangelis, & corum potestatibus, quibus & nostras animas ad- (Loquitur ex propria sententia.)
C jungo, ipsa catholica ecclesia sic sentit, esse quidem intelligibiles, sed non omnino corporis expertes & invisibiles, ut vos gentiles dicitis, verum tenui corpore præditos & aereo sive igneo, ut scriptum est: *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros ejus ignem urentem.* Sic autem multos sanctorum patrum sensisse cognovimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius, & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodo autem Deus incorporeus & informabilis, intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt: quare etiam in loco existunt, & circumferentiam habent. Quamquam autem non sunt, ut nos, corporei, utpote ex quatuor ele-
D mentis, & crassa illa materia; nemo tamen vel angelos vel dæmones vel animas dixerit incorporeas: multoties enim in proprio corpore visi sunt, sed ab illis quibus dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non, ut Deum, sed ut creaturas intelligibiles & ministros Dei, non tamen ut vere incorporeos, pingimus & colimus. Quod autem hominis forma pingantur, in causa est, quod in ea visi sunt, si quando ministerium Dei apud homines obierunt.

(Nam concilium supra actione quarta in confessione sua angelos incorporeos affirmat. Psalm. 103. & ad Hebr.)

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus dictum patris, quod illic Samaritæ imagines domini & servatoris nostri, item intemeratæ ejus matris subverterunt, hic vero genti-
E les. Ostendit autem pater, quod & angelos pingere oporteat, quando circumscribi possunt, & ut homines apparuerunt.

Sacra synodus dixit: Etiam domine.

Stephanus monachus legit:

Ex libro disputationum Judæi & Christiani.

Judæus inquit: Omnibus assentior, & credo crucifixo Christo, quod ipse sit filius Dei viventis. Offendor autem in hoc, o Christiani, quod coram imaginibus prociditis. Scriptura autem ubique prædicat, ne faciamus nobis sculptile, aut aliquam similitudinem. Christianus dixit: Deo ut talis est, scriptura jubet non esse faciendam similitudinem, neque aliquam imaginem ado-

ANNO CHRISTI 787.

adorandam esse ut Deum. Imagines enim quas vides, ad memoriam Jesu Christi salutaris nobis incarnationis pinguntur, personam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines eodem modo uniuscujusque prælia, certamina & pugnas, item contentiones contra diabolum & mundum, victoriasque significant. Non enim (ut tu arbitraris) Christiani in * Deo sibi illas erigentes adorant, (* f. Deos) verum zelo & fide flagrantes, sanctorum imagines inspiciunt, recordantes in typo, quanta fuerit eorum erga Deum pietas. Quinimo adorantes, sanctorum Deum invocant, dicentes: Benedictus Deus hujus vel illius sancti, omniumq; sanctorum, qui dedisti illis patientiam & tolerantiam, quique eos dignatus es tuo regno, fac nos cum illis participes, & intercessionibus eorum serva nos. Salvatoris autem
B imaginem contemplantes & adorantes spiritualibus oculis & luminibus mentis, omnium domino Deo gratias agimus, qui formam servi accipiens, hominem mundumque liberavit, nobisque, sine ullo peccato existens, similis factus est. Non igitur ligneæ imagini aut picturæ cultum exhibemus, adoramusque, sed omnium dominum Christum glorificamus. Atqui frater indicabo & Moysen, qui legem eam tulit, talia quædam fecisse. Nam duo cherubim sculpta paravit, volantia super tabernaculum testimonii hinc & illinc, quo sane nulli mortalium dabatur accessus, præterquam summo sacerdoti, idque semel in anno, cum scilicet incensum ferebat sanctis sanctorum. Similiter & serpentem æneum fecit, quem in deserto suspendit in medio
C tentoriorum ordine, dixitque: *Quemcumque momorderit serpens, hic intuetur hanc serpentem, credatque quod medelam & sanitatem ab ea sumere potest.* (Num. 21.) Vides hic, quo pacto idem Moyses, qui similitudinem non faciendam jusserat, serpentem fuderit.

Joannes sanctissimus monachus presbyter, & locum tenens summorum orientis sacerdotum, dixit: Ecce quomodo sancti nostri patres, negantes incarnatam dispensationem servatoris nostri Jesu Christi, testantur abjecisse sacras imagines, Hebræos dico & Samaritas: quamobrem & qui nunc eas abjiciunt, illis similes sunt.

Epiphanius religiosissimus diaconus locum tenens Thomæ episcopi Sardiniæ, legit:

Ex falso infrascriptis sanctorum apostolorum itinerariis.

Pictor igitur primo die ipsum primis lineamentis denotavit, cessavitque: postridie coloribus eum expressit. Atque ita Lycomedi gaudenti imaginem tradidit, quam in cubiculo politam corollis ornavit, ut Joannes illi postea cognitus dixerit: Malogranata ista de balneo aufer dilecte fili: solus enim cubiculum ingredior, neque tecum, neque cum aliis orare possum. Hæc dicens, & jocose recitans, simul cum illo ingreditur. Senex autem imaginem ibi corona cinctam videt, lucernasque adstantes, & ante eam aram: advocato autem Lycomede dixit: Quid sibi vult hæc imago? quem deorum tuorum sic depingi curavisti? Video te nondum gentilitatem exuisse. Lycomedes autem illi respondit: Deus quidem hic mihi solus est, qui me a mortuis cum conjuge mea suscitavit. Si vero post Deum ejuscemodi benefactores deos licet appellare, tu es qui in imagine depictus es, quem ego corono, amo & colo, utpote qui mihi dux bonorum omnium fuisti. Joannes autem cum faciem suam nondum vidisset, dixit illi: Ludis tu quidem me fili mi, putasne me tali forma? quomodo mihi persuadebis, ut hæc imago mihi assimiletur? Lycomedes autem speculum illi obtulit, in quo postquam seipsum fuisset

A contemplatus, dixit: Vivit dominus Jesus Christus, imago hæc mihi similis est. Male vero hanc rem fecisti.

ACTIO V.

Ex eodem libro.

Aliquando cum Jesum vellem apprehendere, in materiali & crasso corpore mihi occurrit: alias cum illum tangere studerem, immateriale erat & incorporeum subjectum, ita ut plane nihil esset. Aliquando autem a Pharisæo quodam ad cœnam vocatus, isthuc nobis comitantibus concessit. Unusquisque autem nostrum panem dimensum unum tantum accepit, quin etiam & ipsi datus unus est: quem postquam benedixit, nobis divisit. Brevi autem omnes satiati sumus; neque tamen
B quisquam nostrum panem suum gustaverat: qua de re perculsi sunt admiratione, qui nos vocaverant. Sæpe autem quando cum illo ambularem, animadverti, num alicubi pedis vestigium, cum pedes de terra elevaret, imprimeret: verum observanti mihi nunquam contigit hoc videre. Illud autem vobis refero, quo fides vestra magis confirmetur. Magnalia enim ejus & admiranda quæ fecit, satius nunc fuerit tacere. Sunt enim arcana, quæ neque dici, neque audiri possunt. Priusquam autem ab impiis Judæis comprehenderetur, omnes nos congregans dixit: Antequam ego illis tradar, laudes dicamus patri, & sic ad institutum progrediamur. Jubens itaque nos illum circumgyrare, manibus invicem amplexabamur. Ipse autem in medio
C consistens dixit: Amen; auscultate autem me. Cœpit igitur hymnum dicere, inquiens: Gloria tibi pater, & nos illum cingentes, subaudivimus, Amen. Gloria tibi Verbum, gloria tibi gratia. Amen. Gloria tibi Spiritus, gloria tibi sancte, gloria tuæ gloriæ, Amen. Laudamus te pater, gratias agimus tibi lumen, in quo tenebræ non morantur, Amen. In quo gratias agimus, dico. Salvari volo, & salvare volo. Solvi volo, & solvere volo, Amen. Vulnerari volo, & vulnerare volo, Amen. Nasci volo, & generare volo, Amen. Edere volo, & edi volo, Amen. Audire volo, & audiri volo, Amen. Intelligi volo, cum sim totus intellectus, Amen. Lavare volo, & lavari volo, Amen. Gratia choreas ducit, canere tibiis volo, vos omnes saltate, Amen. Lamen-
D tari volo, tundite pectora omnes, Amen. Et inter alia: Hæc dilecti mei saltate nobiscum. Dominus autem egressus est, nos autem veluti aberrantes, aut e somno mox experrecti, alii alio fugimus. Ego autem cum viderem illum patientem, nequaquam potui passionem illius ferre, sed fugi in montem olivarum, flens ob ea quæ acciderant. Et cum (Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 19.) hora diei sexta cruci esset affixus, tenebræ super totum terrarum orbem factæ sunt. Et dominus meus stans in medio speluncæ, & illuminans me, dixit: Joannes a perversis Judæorum turbis crucifigor, lanceis & calamis pungor, acetum & fel mihi in potum dant: tibi loquor, & quod loquor, audi. Ego jubeo te ascendere in illum montem, ut audias quæ oportet discipulum a magistro audire, & hominem
E a Deo. Hæc cum dixisset, per lumen mihi crucem ostendit, & circa crucem populum magnum non unius figuræ: at in ipsa cruce erat una forma, & idea similis. Ipsum vero dominum supra crucem vidi non habentem formam, sed solam vocem. Vocem autem non illam quidem nobis consuetam, sed propriam quamdam & bonam, & vere divinam, ad me dicentem: Joannes unum oportet ut a me audias: unum enim in futuro opus est ut audias. Hæc crux hujus lucis aliquando a me per vos verbum vocabitur, aliquando mens, aliquando Christus, aliquando janua, aliquando via, aliquando panis, aliquando semen, aliquando resurrectio, aliquando (De hac cruce luminis vide Aug. in Ps. 140. n. 12. Hard.)

ACTIO V.

do Filius, aliquando Pater, aliquando Spiritus, aliquando vita, aliquando veritas, aliquando fides, aliquando gratia.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videamus, quia totum hoc opus evangelio repugnat.

Sancta synodus ait: Certe domine: dicit enim incarnationem esse opinionem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: In his periodis scriptum est, quod neque edebat, neque bibebat, neque pedibus super terram ambulabat; quæ ab hæreticorum phantasiastarum opinione non abludunt. Verum in evangelio scriptum est de Christo, eum & edisse, & bibisse. Nam & Judæi de illo dicebant: *Ecce homo edax, & vini potator.* Qua ratione etiam mentiti sunt, quod terram pedibus non calcabat. Quomodo enim scriptum est, *Jesus de via fessus sedit ad puteum?*

Matth. 11. Joan. 4.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit: Hic est liber ille, quem falsa synodus adduxit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Profecto quæ in eo habentur, risu digna sunt.

Theodorus Catanes episcopus dixit: Hic ne liber evertet omnia Dei ecclesiarum ornamenta?

Euthymius Sardensium episcopus dixit: Decebat ejuscemodi congregationem tales habere libros.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: O insignem blasphemiam! Joannem inquit apostolum in montem olivarum fugisse tunc, cum crux levaretur: & tamen evangelium testificatur, quod cum illo aulam Caiphæ ingressus sit, & quod steterit prope crucem cum matre domini.

Joan. 18. Joan. 19.

Sancta synodus dixit: Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Heu, heu, o qualibus hæreticorum libris hæresim suam constituunt!

Gregorius Neocæsareæ episcopus dixit: Liber iste omnis impietatis & sceleris est parens, & tamen contra idola de Lycomede ex eo testimonium citant.

Joannes presbyter, monachus & locum tenens orientalium diœcesium patriarcharum, dixit: Inducit Lycomeden coronantem imaginem apostoli, quemadmodum Græci sua idola.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Absit, quod sanctus Joannes coram Tito evangelium suum prolocutus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Prælectæ hæ sententiæ suntne evangelicæ?

Sancta synodus dixit: Nequaquam. Non enim quæ prius lecta sunt, recipimus, neque etiam ea quæ de Lycomede postea dicuntur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui priora recipit, recipit & posteriora, & media, & quæ de Lycomede dicuntur, quemadmodum falsum conciliabulum fecit.

Sancta synodus dixit: Anathema sit illi libro a principio usque ad calcem.

Joannes presbyter religiosissimus monachus, vicarius thronorum trium patriarcharum orientis, dixit: En patres sancti, manifeste declaratum est, antesignanos istos Christianorum calumniatores, vere participes & communicantes cum Nabuchodonosor & Samaritis, imo etiam cum gentibus & Judæis, ad hæc cum impiis & execrandis Manichæis, quorum testimonia adduxerunt. Hæc enim sunt eorum, qui verbi Dei incarnatam dispensationem phantasiam esse dicunt. Sed illis sit cum ipsis commentariis anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Si jubes domine, quæramus episcopum Amorii & Neocæsareæ, num ii libri in falsa illa synodo fuerunt lecti.

ANNO CHRISTI 787.

Gregorius Neocæsareæ episcopus, & Theodosius Amorii, interrogati dixerunt: Non per Deum talis liber illic visus est, sed ex falsis citationibus nos deceperunt.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ex propria cogitatione quæ volebant, explicuerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Sed tamen ex regia procuratione cuncta faciebant.

Gregorius Neocæsariæ episcopus dixit: Sæpe dixi, & iterum dico pater, nunquam in medium tales libri aut patrum quoque scripta isthuc allata sunt, sed ex falsis quibusdam citationibus nos deceperunt. Hæc autem de Lycomede videntur & nobis abominanda.

Joannes sanctissimus presbyter monachus, locum tenens orientalium præsulum, dixit: Si videbitur sanctæ huic & universali synodo, pronuncietur sententia, ne quis amplius eum librum describat, impurum & impium.

Sancta synodus dixit: Nemo amplius describat: nec id solum; verum dignum judicamus qui Vulcano committatur.

Petrus religiosissimus lector legit.

S. Amphilochii episcopi Iconii de falso inscriptis ab hæreticis libris, cujus initium.

Justum quidem arbitramur omnem eorum impietatem detegere, & errorem eorum in publicum proferre: proferunt enim libellos quosdam, quibus apostolorum titulum affingunt in hoc, ut rudiores & simpliciores decipiant. Et paulo post: Ostendemus autem quinam sint hi libri, quos proferunt nobis insani ecclesiæ desertores, non quidem apostolorum Acta, sed dæmonum commentaria. Et inter alia. Hæc sane Joannes apostolus non dixit: Nam qui scripsit in evangelio, dominum de cruce dixisse, *Mulier, ecce filius tuus*, ut post eum diem in suam acceperit Mariam, quomodo hoc loco dicitur, quod non adfuerit? Sed non est novum illud. Quemadmodum enim dominus veritas ipsa est; ita diabolus mendax existit: est enim vere mendax, & pater mendacii. Cumque mendacium loquitur, de propriis id agit. Et hæc quidem de mendaciis.

Joan. 19. Joan. 14. Joan. 8.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Magnus est beatus pater noster Amphilochius. Audivimus autem quid de itinerariis istis sentiat, quamobrem nihil nos amplius titulus iste moveat.

Basilius Ancyræ episcopus dixit: Nullus liber est, qui evangelio magis repugnat. Non est igitur mirandum, si & de imaginibus alienam habeat opinionem.

Sanctissimus patriarcha dixit: Recte pater sanctus nugacitatem & impudentiam istius libri recudit.

Sancta synodus dixit: Recte pater.

Nicephorus episcopus Dyrrachii dixit: Satius fuisset, ut liber Amphilochii lectus fuisset, & non itinerarium: contaminavit enim aures nostras.

Sancta synodus dixit: Sed ad majorem cautionem, bonum fuit ut legeretur.

Tarasius patriarcha dixit: Eusebium Pamphili tanquam testem adduxerunt illi, qui contra sanctas imagines nugantur: adducunt autem epistolam illius ad Constantiam Licinii uxorem scriptam. Videamus autem quam habeat opinionem Eusebius.

Stephanus religiosissimus monachus legit.

En-

ANNO CHRISTI 787.

Eusebii Pamphili ad Euphrationem, cujus initium: Domino meo per omnia confiteor. Inter alia. Non enim coexistere dicimus filium patri, verum præexistere patrem filio: nam si simul existant, quomodo pater erit pater? quomodo filius filius? aut quomodo ille primus, hic secundus: & ille quidem ingenitus, hic vero genitus? Nam duobus secum existentibus, eadem utriusque erit æstimatio. Est aut utraque (ut ita dixerim) ingenita, aut alterutra genita: sed neutrum horum verum est. Neque enim ingenitum, neque genitum fuerit. Sed hoc quidem prius & ordine & dignitate secundo erit, & in eo quod est, & quod ejuscemodi existit.

Sanctissimus patriarcha interrogando dixit: Recipimus hoc?

Sancta synodus dixit: Nequaquam domine. hic reliquis nobis majore odio prosequendus.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus dixit: Non veniat Christiano homini in mentem, ut sic loquatur. Lectum autem est ex eadem epistola. Inter alia. Eumdem autem & solum verum esse docet per quæ dicit, *Ut cognoscant te solum verum Deum*: non ut uno solo existente Deo, sed ut solo uno existente vero Deo, cum maxime necessaria adjectione, vero: quandoquidem & ipse quidem Deus filius, sed non verus Deus: unus enim est & solus verus Deus, qui neminem habet ante se. Si vero & filius verus, id est, tanquam imago Dei veri, sit & Deus, quando & Deus erat verbum, non tamen ut solus verus Deus.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit: Ter sancte domine & sacra sanctaque synode, quemadmodum nos habuimus a Deo scriptos libros apostolorum, prophetarum, reliquorumque sanctorum, ita decebat ejuscemodi libros in testimonium & roborationem illam falsam synodum habere.

Sacra synodus dixit: Anathema & libris illis, & qui illos legunt.

Petrus & Petrus sanctissimi presbyteri, vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Ipsa lectio indicat, quod Arianorum sententiam sapiat: habet enim ante lectus Eusebii Pamphili liber & alias blasphemias, quas synodus audire respuit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Libros illius rejiciamus.

Sancta synodus dixit: Rejicimus & anathematizamus.

Stephanus religiosissimus monachus dixit.

Antipatri episcopi Bostrorum refutatio apologiæ pro Origine ab Eusebio Pamphili episcopo Cæsareæ conscriptæ liber primus, cujus initium.

Ego quidem sufficienter & satis scriptum esse, religiosissime & beatissime pater Joannes, a tua sanctitate in variis tractationibus arbitror. Et paulo post: Quod autem vir multiscius fuit, qui omnes veterum libros & commentaria investigans & inquirens, propemodum omnium sententias & opiniones exponens, plurima commentaria reliquerit, quorum aliqua digna sunt ut approbentur: non eo inficias. Quod autem aliqui ex eo nituntur probare eum non errasse, quod veterum patrum omnium mentem & sententiam, utpote tot libris lectis, tenuerit, hoc ego non omnino tibi concedo. Potuit enim omnium veterum commentaria facile corradere, cum imperatoriam voluntatem & studium pronum sibi in hoc habuerit. Nego autem eum in dogmatibus quidquam profecisse: multimodam etiam cognitionem illi tribuo, dogmatum vero stabilitatem & constantiam illi nego. Fuit enim longe inferior certitudine ista dogmatum. Et post pauca: Ut mihi plane non sit ingrediendum in illius sententiam: prius enim apologiam illam excutere volumus, ut ita non illum solum, pro quo apologia scribitur, sed & ipsum auctorem, hæreticos ostendamus. Inter alia: Indicabam clare & vere & sine ambiguitate quemdam ex præclaris ecclesiæ doctoribus docuisse animas hominum prius existere, neque fallacias aliquas in adstruendo assero. In hoc enim, quod indicare conatus es egressum filii ad patrem, primum quidem peregrina opinio habita est. Tua enim est hæc, & eorum qui stant a partibus tuis: quamobrem in præsenti de hac re nobis nihil est dicendum: olim enim universali synodo tractatum est & determinatum. In hoc autem non consentire, neque hæc quæ nobis objecta sunt, exquirere, non putarim decorum esse.

ACTIO V.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ostensa sunt commentaria Eusebii aliena esse a sancta ecclesia catholica.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos legit.

Theodori lectoris ex historia ecclesiastica.

Persa quidam Xenæus nomine, qui illis temporibus Calandrion inveniens ecclesiastica dogmata adulterantem, virosque pervertentem, de regione discessit. De hoc multa a diversis audiens, particulatim omnia recensebo. Ex Perside enim proprium dominum fugiens, Romam pervenit. Et paulo post: Hunc Petrus pro Cyro Hierapolim episcopum mittit: hunc non longe postea episcopi Persici insequentes, servilibus parentibus ipsum servum quoque natum, & nondum baptizatum, accusabant, quod cum Petrus cognovisset, neque satis cognosceret quid de illo ageret, dixisse fertur, Sufficere illi episcopi ordinationem ad satisdationem divinæ initiationis.

Stephanus diaconus & notarius sacri patriarchici, legit.

Joannis Diacrimonii * ex historia ecclesiastica: Non esse decens dicebat Xenæus, angelos existentes incorporeos corporea forma effigiare, & in humana effigie incorporeos repræsentari. Quin etiam & hæc fuit opinio ejus, Christo non dandum esse honorem, aut laudem dicendam in pictura hominum arte elaborata. Esse autem illi solummodo acceptam adorationem in spiritu & veritate. Inter cetera autem dicebat, & hoc esse puerilis animi factum, fingere in columbæ idolo ter adorabilem Spiritum sanctum. Nusquam enim evangelicis scriptis traditum esse Spiritum sanctum columbam esse, sed quod in specie columbæ aliquando visus est: id autem dispensative, & non substantialiter, factum esse. Ita, ut dicam uno verbo, intempestivum putabat & inconveniens, pios homines Spiritum sanctum, ut corpus habentem, delineare. Hæc Philoxenus docens, simul cum ipsa doctrina opere rem demonstrabat. Sæpe angelorum imagines asserens ejecit, Christum autem imagines repræsentantes omnes in unum locum collocavit.

* Diacrinomenoi. (1)

Joan. 4. Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Joan. 1.

Sanctissimus patriarcha dixit: Audivimus viri sacerdotes, quales fuerunt qui imagines non receperunt, non baptizati, Manichæi, qui phantasiam de dispensatione domini agnoscunt. Ex sceleribus eorum & impuris dogmatibus, Christianorum accusatores, & hæreseos auctores occasionem acceperunt.

Sabbas sanctissimus præses Studii dixit: Gratias agimus Deo, & bonæ imperatorum nostrorum dominatorum voluntati, quod falsi illi cu-

(1) Diacrinomeni dicti fuisse existimantur, quia *segregati* verius, discernentes. *Harduinus.*

ACTIO V.

Synodo, f. 266 a.

Synodo

flodes adulterinæ istius synodi victi sunt cum hæ-
A retici qui a partibus eorum fabant.

Sancta synodus dixit: Anathema illis.

Constantinus religiosissimus lector sanctæ ma-
ngnæ ecclesiæ legit.

Ex sancto patre nostro Sabæ: Flaviano igitur & Eliæ sanctis patriarchis in "Syndone existentibus, ut dictum est, literisque adulatoriis & universalibus apud imperatorem utentibus, & in "Syndone congregatis, cum centum & ducentis synodum diffolventibus, in propriis; fedes reverentibus, Sotericus & Philoxenus in eum insuperabilem imperatorem excitantur, utpote qui effecerit depositis patriarchatum vastitis & simulationes: & accipientes quam volebant potestatem, autumnigingens Antiochenum populum largientes, Flavianum miriffic tribuB ltunt, & propemodum totum populum, cum pretiosis hominum, ut Chalcedone habitant synodum, anathematizant: ita illa ab episcopatu fugata, eaulem declaratum, Severinum Acephalorum principem episcopum designarunt.

Antonius religiosissimus monachus legit:

Ex narratione quæ data est sanctæ synodo, quæ congregata est in hac regia civitate contra Severum hæreticum & Acephalum, a clericis & monachis sanctæ Dei ecclesiæ incipte civitatis Antiochiæ, cujus initium: Hæc ut cognoverunt omnium, o beatissimi: Et paulo post: Qualia vero, sanctissimi, & circa Dapphnes fontes facere sufus est, magia alia, & incensis impiis dæmonibus, ferunt, ita nolo, qui civitatis. Quin etiam fontes circa altaribus pocperit, neque facra vafa intacta reliqui. Hæc quidem ut detestanda sculpens, illa vero confiantes & ergatas fuis complicibus, & aliud aliud fuit, sanctissimi: aureas & argenteas columbas, in figura fancti Spiritus fuper divinas fontes fuspensas, cum aliis abfuliit, dicens, non oportere in specie columbæ Spiritum nominare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si in nomine fancti Spiritus dedicatas columbas fancti parentes recuperant, quanto magis intermisi Verbi, & in certis in corpore vifi, recipiendum? Credite autem mihi, Anastasium ducem Constantinopolitanum aureas argenteasque iconas libi adscripsiffe, in modo hoc fecit Severus.

Stephanus religiosissimus monachus, notarius & referendarius, legit.

Ioannis episcopi Gebalon, in vitam & politiam Severi hæreticorum, cujus initium.

Si nolusset Severus aut vitæ femper fuit. Et paulo post: Neque etiam fanctorum angelorum honorem illufum effe fivit. Frequenter autem fermonem, quo in prædictis ftans, hæc de eis habebat, popotinque fæpe perfuadere conabatur etiam in ipfo templo fanctiffimi Michaelis, non decere purpureas angelos vefties, fed albas; non ignorans, fanctus non effe curæ potefi fcriptibus quo vifitis utantur. Studebat autem & hæc difcerpere & commovere, ne, quomodo ees fe haberet, cognofci poffet.

Tarasius fanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus, quod præter reliqua etiam in hoc accentatus eft, qui non purpureas vefties angelis, fed albas attribuendas effe docebat.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii coftos dixit: In fancta magna ecclefia Conftantinopolitana cum velum obtegeret, interiufque manum mitterem in breviarium, invenit duos libros reliftos per imagines degrantatos: quas cum quæreremus, cognovi eas in ignem conjectas & cremiffas. Invenit & aliam librum Conftantini charto- phylacti, continentem quadam de venerandis imaginibus. Folia autem illi, quæ de ea re tractabant, excidunt, cumque librorum en lacer- C nodo offero. Idem Demetrius librum omnibus indicavit, foliorumque excifionem.

Leontius catholicoinous & fecretis dixit: Eft & aliud quod in hoc libro dignum admiratu eft. Nam ut videtis, argenteas tabulas habet, & undique fanctorum imaginibus decoratus exiftit. Ipfe vero non religiosissimus, hoc eft, imagines, ea quæ de imaginibus inuus fcripta funt, excidunt: quod fane extremæ dementiæ facinus eft.

Sanctæ fynodus dixit: Anathema, qui fcidentur & conflurantur.

Leo Sanctis. episcopus Phocæ dixit: Ex hoc libro folia excident & perdiderunt: in civitate autem in qua ego habito, ultra triginta libros igne combuffunt.

Sabbas primes Sinaïti dixit: Moris eft, domini, excefs, et lumen non videant: hinc etiam & illi qui cifiefentes in anima obtenebrati funt.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii coftos dixit:

Conftantini diaconi & chartophylacis fanctiffimæ magnæ Dei ecclefiæ Conftantinopoleos, in omnes fanctos martyres, qui per omnem terram orbem pro Chriffo certarunt. Deinde judices diexerunt: Putarifne vos, quod in aere & lapidibus falutem collocemus? Nonne ad potefiatem illa quæ propriorum & contentiofiorum delipiriunt, a qua optima nobis contingunt? Quomodo autem (diexerunt martyres) pluffur & lapicida flatuarum multitudinem variis formis pingantur, templifque affigunt? vos autem facrificiis eas honoratis, & miferiarum liberationem ab eis poftulatis, illas inhonoratas. Quid eft autem cavile, quod & (ut dicitis) divinas, quæ tamen quod vos designarunt, non infculpitis in imaginibus? nos autem accufatis, & tamen longe fuperfitiofiores in hifce rebus effiis effecti. Numquid tum Nicæ & vos pugiles veftros fculpitis, & tamen non defendis conviciis imaginum picturam & afficitis? Age, age, de hoc crione & ambiguitate fanctorum vos interrogo, dicunt fanctiffimi martyres. Non enim divinum, fimplex exiftens & incomprehenfibile, formis & figuris effimilatimus: neque certa & lignis fuperfiibfiantibus, & aere principia delineam fubfiantiam honorare nos decrevimus: fed primo per transgreffionem fuperiuo homine, & audenti illa potefiate defertoria detracta, natura quæ habuit reparavere. Non enim poterat fuccumbens ex fe conflictum, quo fuerat inferior, reflaurare, inimica calum urgente, neque patiente refiituere; neque par erat in fecunda lufa typum excuti: fed ut aere ipfe poffet propitiæ creationis Trinitatis Deus unus & Verbum, non fufficiuit aliquem ex his creaturis, fed perfiitum ipfe valebat, ufus, certamina pro nobis in humana natura fubivit. Et paulo poft: Igitur in qua vifus eft ab hominibus figura, & in qua converfatus eft inter homines, in tabulis pingitur: qua ratione per divinum typum ejus falutaris potentia recordamur.

Sanctissimus patriarcha dixit: Gentiles propter idola martyres accufabant, & dicebant eis, qua gratia certatis, & noftras fimilitudines contemnitis, cum & vosipfi habetatis propitias imagines? Sancti autem fe refpondent: Sed non ftatuas demonum non faciimus, fed verbi Dei incarnati imagines pingimus, cujusque fanctorum, non tamen confeffim eos deos facimus.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius dixit: Librum hunc quem fcro in manibus, ve-

ANNO CHRISTI 787.

Cond. 10.

Deut. 5.

Exod. 20.

Ioannis 5.

Ibid. 18.

ACTIO V.

veteris est testamenti, cum scholiis tuo loco appo- A
fitis: Invenit autem eum in patriarchio. Habet autem scholion in definitionem Imaginum. Indifinitores autem veteratis expunxerunt scholion; ecce vefligia: adhuc fiquidem fere apparent. Inspicite, obfecro, venerandi patres.

Idem religiosissimus Cosmas aperiens librum, omnibus in facra fynodo exiftentibus locum defiderium indicavit, quoque adhuc aliquantulum extabant, legit: *Non conteres tibi de illo, neque ne. Non facies tibi idolum, neque alcujus fimilitudinem, quæcumque in terra infra, & quæcumque in aqui defiuum fuber terram. Non adorabis, neque fervies illis.* Scholion: Et fi facinus hominum piorum fimilitudines, non tamen ex fiuni, ut adoretur ut illi, fed ut eas videntes ad imitationem facinorum illorum irretemur. Si vero fimilitudines Chriffi facimus, fane non propter fimilitudinem adoramus, fed quo meus pereæ quæ confpexit, fuffum volet. Non enim Imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, fed qui Deus homo incomprehenfibiliter effiiti fiet, facimus illius imaginem velut hominis, quamvis fciamus eam naturæ Deum effiterem. Non idem igitur Deum & imaginem facimus: fed Deum cognofcentes, fimilitudinem in imagine difpenfationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem certantes, fimilitudines deos effe arbitrantur.

Addoffius eft & alter libellus, eandem habens loci illius fcriptura citationem, in qua & illud fuffum fcholion erat. Eum autem acceptum Gregorius episcopus Cæfareæ legit, hic facftius apparente fcriptura expuncta & prælecta.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Hæc fcrutum dicti patriarchæ, Anaftafius, Conftantinus & Victor, hæretici.

Theodorus episcopus Morenorum dixit: Si fuffiet ifte thefaurus omnibus obvius, non fane quifquam mortalium fuffiet Jefus. Deus autem reddat illis indaffiis, qui effecerunt fuffum.

Theodorus episcopus Catanes dixit: Tales profecto digni funt anathemate: veritatis enim deprava- C tores estiere, & patrum fimulatores fuffi. Qui autem sibi illi anathemate percuffi funt, laudari merito debent.

Sacra fynodus dixit: Ut animabus eorum qui D veritatem colunt.

Petrus fanctiffimus episcopus Hermion dixit: Delectantur nomini eorum ex libro vivcntium, & cum jufti non fcribuntur.

Conftantinus fanctiffimus episcopus Conftantiæ, que eft in Cypro, dixit: Benedictus Deus, qui poft tot ufiones, fediiones & expunctiones, ea reliquerit.

Theodorus episcopus Conftantiæ dixit: Qui ea ifta fecerunt, lucernam fuam fub modio poffuerunt.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius dixit: Et illum in hoc verisimilis in omnibus ortos ortos fucri partiarchatus, varia martyrum certamina concinuerunt, & præter ifta quædam de imagine non manifiefta. Camiaracorum: folia autem quæ de imagine hæc tractabant, excifa funt: ecce eorum omnibus offendo.

Michael fanctiffimus episcopus Synnadon dixit: Pafiffius dicebat, ter fanctiffimæ Dominæ, anathema fit illis qui fcripturam aliter quam jacet, interpretantur, & qui illi indidiantur.

Tarafius fanctiffimus patriarcha dixit: Sed labor ejus in capfut fuum reverfus eft.

Joannes religiosissimus presbyter monachus, & locum tenens thronorum orientali, dixit: Ut vere dicam, imaginem iconoclastarum, hoc eft, imaginem demoliftorum, & libros exturentium impiecas veritatem reddidit clariorem.

Concil. General. Tom. VIII.

Cap. 16.

Pfal. 18.

Pfal. 9.

Pfal. 5.

Pfal. 5.

*Pfal. 5

ACTIO VI.

quo eorum impietas, veritate ad lucem perducta, magis clarescat.

Stephanus monachus & librarius dixit: Liber traditus a præside Maximini, continens locum in aliis libris vitiatum de imaginibus, adest, idemque legit: Dixit abbas Theodorus Æliotes, quod erat quidam inclusus in monte olivarum, pugil egregius: oppugnabat autem eum dæmon scortationis. Quodam itaque die cum vehementer insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit, dixitque dæmoni: Quousque non relinques me? absiste posthac a me: jam enim mecum consenuisti. Dæmon oculari aspectu videndum illi se tradens, dixit: Jura mihi quod ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo. Et juravit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum: tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si noles me tecum luctari, cave amplius adores: Habuit autem imago figuram dominæ nostræ deiparæ virginis Mariæ, gestantem Jesum Christum. Dicit illi inclusus: Apage, res erit mihi curæ. In sequenti autem die abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem significavit, omniaque patri retulit. Senex autem pater incluso dixit: Vere pater delusus es, quod dæmoni jurasti: tamen hoc unum bene fecisti, quod confessus es: profuerit autem tibi, ne sinas in hac civitate amplius lupanar, neque egrediaris quin adores Christum Jesum dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum concessit. Dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? * numquid jurasti mihi nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiisti? dico tibi maledice, in die judicii tanquam perjurus condemnaberis. Inclusus respondet: Quod juravi, juratus sum: quodque pejeravi, novi: verum dominum meum & creatorem non abjuravi: te vero non audio.

* nonne

Narrabunt nobis iidem illi patres, & hoc addentes, fuisse in partibus Apameæ feminam quamdam devotam & Christo deditam, quæ puteum fodit: magnos autem sumptus cum fecisset, frustraque laborem expendisset, invenit haudquaquam aquam; magna autem animi molestia cum torqueretur, cum propter labores, tum propter sumptus, in somnis vidit quemdam ad se venientem, & dicentem: Age, mitte ut simulacrum abbæ Theodosii, ejus qui in scopulo vivit, huc afferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier itaque duos homines misit, qui imaginem afferrent: quæ cum esset allata, demittentes eam in puteum, confestim aqua scaturiit, ut bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de ista aqua, bibimusque, & Deum nostrum glorificavimus.

Ejusdem.

Narravit nobis Dionysius presbyter ecclesiæ Ascalonis de Joanne abba anachoreta, dicens: Fuit hic vir nostris temporibus magni nominis, & quod Deo plurimum placeret: miraculum hoc de eo legitur. Habitavit in partibus Sicchus, ubi possessionem habebat, milliaribus ab Hierosolymis viginti parvis *. Habebat autem senex in spelunca imaginem intemeratæ nostræ deiparæ & semper virginis Mariæ, habentem in ulnis Christum Deum nostrum. Cum autem esset abiturus in desertum vastum, aut Hierosolymam adorandæ crucis gratia & sancta loca, vel in montem Sinai orandi causa, vel ad martyres longe ab Jerusalem distantes, (erat enim studiosus martyrum: nunc enim in Ephesum ad divum Joannem, nunc vero ad Euchaita ad sanctum Theodorum, vel ad sanctam Teclam in Seleuciam, vel Araphas ad divum Sergium, ibat) candelam parabat, eamque incendebat pro suo more. Et cum accinctus ad iter preces funderet, dicebat ad dominam, totus in imaginem ejus intentus: Sancta domina deipara, quandoquidem restat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque inextinctam juxta meum propositum serva. Nam ego tuo fretus subsidio, longum iter ingredior. Hæc autem cum ad imaginem dixisset, abuit, destinatumque iter postquam confecit, rediit, nunc quidem intra mensem, nunc intra duos aut tres. Est, & quando quinque aut sex mensibus abfuit, candelam tamen semper accensam deprehendit & ardentem, quemadmodum eam reliquit cum abierat. Neque tamen unquam eam a se extinctam potuit deprehendere, sive de somno excitatus esset, sive ex eremo ad speluncam rediens.

* distantem.

ANNO CHRISTI 787.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Demonstratum est, sanctarum imaginum usum pervetustæ esse traditionis.

Sanctissimus patriarcha dixit: Jam sane satiati sumus patrum sententiis, novimusque ex iis vetustam esse traditionem, venerandarum imaginum erectionem. Sumus igitur & patrum hac in re imitatores.

Sacra synodus dixit: Imitatores.

Stephanus religiosissimus monachus dixit: Habemus ejusdem argumenti quindecim libros, & si jusseritis. *

* Vel est hic interruptio, vel deest, legentur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Impleti sumus, & sufficit nobis.

Sancta synodus dixit: Sufficit nobis.

Sanctissimus patriarcha dixit: Quandoquidem in precedenti lectione indicatum est, ab Hebræis, gentilibus, Samaritis, Manichæis & Phantasiastis, ecclesiam veluti in culpam tractam ob sanctarum imaginum cultum, omnibusque nunc aliter persuasum est, justum est & fratrem nostrum dilectum dominum Joannem vicarium thronorum apostolicorum orientis audire. Habet enim quædam de origine subversionis imaginum, quæ si vultis audire, narrabit.

Sacra synodus dixit: Cupimus audire, domine, si quid habet.

Joannes religiosissimus monachus, vicarius orientalium episcoporum, e charta legit: Cupio equidem ego omnium postremus præsentem hanc sacram synodum demonstratione quadam docere, idque omni veritate, qua ratione, quoque tempore, & unde scelestissima ista & a Deo odio habita Christianorum calumnia, & iconoclastarum rabies originem duxerit. Quo autem expeditius & compendio res agatur, de charta mihi pronunciandum esse statui, ne qua in re veritati parcatur. Cum diem extremum impiorum Arabum tyrannus, quem Suliman nominabant, clausisset, subsecutus illum est Umarus, qui posteaquam regnum adiisset, Anascaphon Massaman, hostem sane atrocem, per gratiam domini nostri Jesu Christi servatoris, ejusque deiparæ matris, cum magna exercitus sui clade & ignominia a terra ista expulit, in Syriamque fugavit. Neque de redeundo spem illi ullam reliquit. Umaro autem fato defuncto, Ezidus quispiam homo levis & inconstans regnum accepit. Per ea tempora in Tiberiade dux quispiam erat Hebræorum impiorum, cui nomen [a] Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas lusus est & jocus, homo præstigiator & veneficus & ecclesiæ Dei hostis implacabilis. Hic animadversa Ezidi regis levitate, hominem aggreditur, pollicetурque Hebræorum ingenita malitia

a In Gr. τεσσαρακοντάπηχυς. H.

ANNO CHRISTI 787.

se regi quædam prædicturum, & vatem actutum in maxime necessariis rebus se offert. Ea re cum esset insinuatus tyranno: Volo, inquit, o princeps, modo me audias, rationem quamdam indicare tibi, qua poteris facillime & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in potestate conservare. Stultus autem tyrannus, spe & desiderio longioris vitæ, animi levitate elatus, (erat enim homo voluptatibus deditus & præditus) respondit: Quæcumque me jusseris facere, modo possim, agam: teque, si modo consecutus fuero quod prædixisti, beneficiis infinitis afficiam. Veneficus autem Hebræus confestim inquit: Sine ulla dilatione jube universum per regnum epistolam, quę passim circumferatur, scribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, sive ea in tabulis, sive in opere musaico in parietibus, sive in vasis sacris, aut indumentis & altaribus sit, & quæcumque in Christianorum ecclesiis reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto subverti mandes. Neque illas solum, verum omnes plane similitudines, & earum etiam quæ in foro ornatus & honestatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quam ut odium & furorem adversum Christianos exerceret, præstigiator id tentavit. Tyrannus autem nefandus præstigiatori levitate sua auscultans, missis nunciis, omnes sanctas imagines & similitudines per universam provinciam abstulit. Hoc itaque modo primum ecclesiæ ornamenta, procurante Hebræo venefico, ablata sunt. Christiani autem cum id suis manibus facere detrectarent, missi sunt Hebræi & Arabes, homines in Deum impii, qui imaginibus exustis, ecclesiarum quasdam calce, quasdam aliis coloribus dealbarunt & incrustarunt. Hæc autem cum pervenissent ad aures pseudoepiscopi Nacoliæ, & qui ejusdem erant cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, ecclesias Dei veluti crucem Christi [b] verecundantes reddiderunt. Arbitror autem relatu dignum, ut & sanctitas vestra audiat, quem finem ignavus iste & veneficus Hebræus habuerit. Ezidus enim, qui facinus perpetraverat, ultra annum cum dimidiato non vixit, in ignemque æternum descendit: postquam autem mortuus fuit, in pristinum ordinem & statum imagines restitutæ sunt. Filius autem illius Ulidus nomine, indignatus Hebræo, tanquam interfectori patris, turpissima morte hominem mori coegit. Ita is falsi sui vaticinii dignum præmium accepit.

a Pro, injuria affecerunt. H.

Sanctissimus episcopus Mesenæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum princeps imagines subvertit.

Sabas piissimus monachus & præses Studii dixit: Domine & nos indigni sanctitatis tuæ servi petimus, ut suis in locis imagines restituantur, propriumque & solitum obtineant, Christiani autem apud eas preces fundant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quid dicitis fratres honorandi?

Sancta synodus dixit: Laudamus & nos omnes hos.

Petrus devotissimus presbyter, locum retinens sanctissimi papæ Romani, e charta legit: Tarasio sanctissimo archiepiscopo Constantinopoleos novę Romæ, & universali patriarchæ & omni sacræ & universali synodo, Petrus primas presbyterorum sanctissimæ ecclesiæ sancti & omnibus sæculis celebrati Petri apostoli, & Petrus presbyter & præses sancti Sabæ, ambo vicarii Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ: Justum censemus, ut juxta omnium vestrum sententiam, imo secundum veterem catholicæ ecclesiæ traditionem, quemadmodum sancti patres nos docuerunt, in medium nostri veneranda imago afferatur, quam salutantes, sancti vos sacerdotes, quid de ea fieri debeat, pronuncietis. Deinde aliud capitulum aggrediamur, ut omnia quæ scripta sunt adversus sanctas imagines, aut anathemate devoveantur, aut expungantur, aut igni mancipentur. Et hac de re postulo sacræ synodi sententiam.

ACTIO V.

Sacra synodus dixit: Veniat, fiat.

Petrus & Petrus religiosissimi presbyteri, vicarii sanctissimi papæ veteris Romæ, dixerunt: Si jubet sancta synodus, statuatur in crastinum veneranda imago, & omnes eam salutemus.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat.

Joannes devotissimus monachus, vicarius orientalium archiepiscoporum, dixit: Benedictus Deus, qui hanc Christi amantem Nicensium civitatem in diebus Constantini & Irenes pientissimorum nostrorum imperatorum glorificavit. Benedictus Deus, qui eam duplici gratia dignam censuit; nam & Arius blasphemus hic subversus est, & nunc iconoclastarum Deo odiosa hæresis per sancta hujus sacræ synodi symbola obscurata est. Benedictus Deus, qui per sanctum apostolum dixit: *Ego sum alpha & omega*. Benedictus Deus, qui ab initio usque in hunc diem orthodoxorum fidem conservavit.

Apoc. 1. & 21.

Sancta synodus in eamdem sententiam proclamavit, secundum singulos versus ter exclamans: Diviniloquorum patrum doctrinę nos correxerunt. Ex illis haurientes fidem & veritatem, potati sumus. Illos insequentes, mendacium persecuti sumus. Ab illis docti, venerandas imagines amplectimur. Illis ducibus, sanctorum imaginibus juxta honorem adorationem tribuimus. Patres prædicant filiis, filii obedientiæ sumus. Gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicæ ecclesiæ. Credentes in unum Deum in Trinitate glorificatum, venerandas imagines salutamus. Qui aliter sentiunt, anathema. Qui nobiscum non consentiunt, procul ab ecclesia abigantur. Nos veterem legislationem catholicæ ecclesiæ sequimur. Nos patrum statuta conservamus. Nos eos qui addunt aut auferunt ab ecclesiæ traditionibus, anathematizamus. Nos nuperam & importunam Christianorum accusatorum introductionem & inventionem anathematizamus. Nos venerandas imagines suscipimus. Nos ita non affectos anathemate devovemus.

Christianorum accusatoribus & iconoclastis, anathema.

Qui torquent sententias scripturæ de idolis in venerandas imagines, anathema.

Qui venerandas imagines non complectuntur, anathema.

Qui venerandas imagines idola vocant; anathema.

Qui clamant, Christianos imagines ut deos adorare, anathema.

Qui scienter communicant cum iis, qui ignominia afficiunt sanctas imagines, anathema.

Qui dixerit, alium præter Christum nos ab idolis liberasse, anathema.

Qui dicere audent catholicam ecclesiam aliquando idola admisisse, anathema.

Multi anni Constantini & Irene. Magnorum regum & imperatorum pacificorum multi anni. Extirpatores nuperæ opinionis domine conserva. Piam illis vitam domine tribue.

ACTIO VI. SEXTUM PARS PRIMA.

ACTA SEXTA.

IN nomine domini & dominatoris nostri Jesu Christi veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis nostris imperatoribus Constantino & Irene ejus devota matre, pridie nonas Octobris, indictione undecima, congregata sancta universali synodo juxta decretum gratiam, & piorum nostrorum imperatorum à Deo declaratum mandatum, in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ, hoc est, Petro religiosissimo patriarcha presbyterorum Sanctissimæ Romanæ ecclesiæ beati apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in urbe Roma monasterii sanctissimæ, venerandæ Deiparæ, & sanctissimi & beatissimi archiepiscopi antiquæ Constantinopoleos nova Roma, Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, locum tenentibus sapientissimum thronorum orientis sanctæ sedis, sedentibus sanctissimo nobisque sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ vocatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis ducibus, Petrona gloriosio excusatæ patricio, comite imperatoris obsequiorum, & Joanne regio oficiario quæstore arariæ militaris, ac totis synodo juxta primam ordinationem confidente, simul cum devotissimis archimandritis præsidibus monasteriorum sacræ; dispositis in medium sacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, Leo à secretis dixit: Novit sancta & sacra synodus, quod in præcedenti conventu directum nobis fuerit, ab excusantium sanctam & inculpabilem Christianorum ecclesiam, sententias in sanctarum imaginum depictione pertinentes. Nunc autem in nostribus ell sertipta eorundem blasphemia, ait, inquam, absurda, & quæ nullo negotio subverti potell, definitionem continens falsæ illius synodi, quam ipsi congregarunt; quæ tamen in omnibus odiosorum Deo hæreticorum impurte orationibus ubique convenit. Neque solum illam affirmant, sed & artificiosam & efficacem ejusconstitutionem, quam nobis Spiritus Sanctus dixit. Oportet enim eorum temeritatem doctis contradictionibus sperare, & fortibus refolutionibus diffugere. Hanc autem in præsenti eorum sancta synodo deponimus.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Joannes sanctissimus dictorum magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, & cancellarius, legit.

REFUTATIONIS FALSO NOMINATÆ DEFINITIONIS, A VIRIS SANCTIS nominis accusatorum confutæ,

TOMUS PRIMUS.

STUDIOSI perpetuo demoni humani generis osori, hominem ad Dei imaginem factum à Deo quam longissime separare, multiplisque deceptionibus distrahere: neque quidquam illi magis cordi gratisque quam verum pietatem oppugnare, ecclesiasticæ pacis statum conturbare. Quod sane antiles conspirihus non tegniter per saviliares fuas copias offendit, in quibus qui congregati fuerunt, subjecta expositionis interpretes fuere, & septimam synodum cum vocare ausi sunt, simpliciter omnibus decretum illud & cognitum omnium contra idola exclamantes, & tanquam in hamo eisam implicantes, abominationes fuas & impiobos machinationes contra imaginum figuras A omnibus proponere fiducerunt, simplicioresque reperunt, quam antiquatum illorum Christianorum idololatriæ vocem in sanctas imagines recedere: per quam sane qui diabolo ejusque perverse sententiæ in diabolicis fautores, & qua serviuntur creaturæ, reficio creatore, adoletur veneri, ac condemnati sunt. Qui autem Christian indeuerunt, & per gratiam illius ad idolis & errore liberati, & per illum ad veri fidei cultum, episcomodi conculcantur, eorumque verba, veluti abortiva, quæ confessio vitiata sunt, veluti fecleta quadam b Pro, vel potius, Ex. in ecclesia non fecenda, detestantur. Quamquam autem ea (ligatio declinandum Christianos Romanos ecclesiæ beati apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in urbe Roma monasterii sanctissimæ, venerandæ Deiparæ, veluti infantes facte, educata fint, tamen in pulsum attacem perveniræ non potuerunt: Spiritus enim sancti gladio occisi sunt. Sed Christus verus Deus noster, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, dirigat cogitata dictaque. Sotlus enim intellectus est, intelligentium & intellectorum, juxta sententiam Gregorii Nazianzeni omnibus omnia existens & ens, qui dat linguam eruditionis ad cognoscendum, cum opus est, ut vetus ferantur. Clarissimum enim verbum illius illuminat & infirmi parvulos, ut mendacium exagitet, veritas autem solainrtet, omnibus clare & lucide sphendentes, quam veritatem imitatores congnoscunt, memores divini apostoli dicentis: *Fac mihi, vitæ evangelium.* Pro hac enim est pugnandum, hæcque defendenda est, mendacium autem fundi spiritus lapidendum. Hinc scripturæ & patribus, item indagatoribus & syllogismis, speculationem nugantium, & secundum Phinees venientium, hasta spiritus facile una plaga, eo quod juxta hanc prophetiam sanctorum scriptorum, adeferuntur, & falsiloquas eorum linguas percussam demonstrationem omnibus probavrimus, utpote quæ contra unigenitum Filium Dei, & illius ecclesiam exserte sunt, & impietatem contra illius humanitatis altitudinem locutæ sunt. Ob id macharæ spiritus, quod est verbum Dei, vinculo eorum dimunpsimus, & impietatem eorum jugum difolventes, verfutiæ eorum tegumenta aperta omnibus indicemus. Quamobrem dominus illos defiet & fublunavit, ad contra in ea lapsitur dicentes: *In ore, non nostro vos.* Dicunt enim per photam Jeremiam locutus est: *Hi prophetarum mendacia in nomine meo: non eum misi eos, neque præcepi illis. Visiones vaticinii hi facti sunt, & propter hoc sunt projectiones in hoviis Jerusalem;* hoc est, in ecclesia catholica; & conculcatio illis, qui recto confitentur dominum. *Laqueus enim fortis propria illaqueat, capiuntur verbis ori proprii. Retribuitis enim laboribus eorum debtor illis*, impietatis fellicet redargutio, *Reprehendam eos in te*, inquit, *& Retaxam eos in peccata sua.* Atque hæc quidem hactenus. Nec quid autem longis processis orationem extendamus, nectam instaures viam, ad ipsas reprobationes scripti illorum recurramus. Non enim eorum vanilogoeitatem aperiam, & manifesta convicia indicare poterimus, nisi redarguendo, meliorem contra eos fentiamus, judicumque sincerius opponamus. Magnam lane fecatem hic collocamus, quod nulla recentia inventa ad non testrum probandam inquirimus, fed apostolicis & patrum doctrinis, item ecclesiasticis constitutionibus acquiescimus, his nostra confirmamus. Rogamus autem quicumque incidentur in hunc commentarium, & ut cum singulari indagatione legant, neque defundotur infipessile conceptis fent: fic enim clare & vere fummam contradictionis intelligentes, victoriæ præmia ecclesiæ persolvent. Ufi autem funt ejusdemodi protemisis.

ANNO CHRISTI 787. Quadragesima Paschalis, qua legitur hoc in loco liber, in Graecis, 1. Cor. 15. fuit, 17. Kal. Martii. Ex Pontificiis Annalibus Baronii, & Pagii, ad hunc annum.

GREGORIUS DEI AMANTISSIMUS EPISCOPUS NEOCÆSARÆ LEGIT:

Definitio sanctæ magnæ & universalis synodi.

Joannes religiosissimus diaconus & cancellarius legit:

CONOCLASTA à mendacio inchoantes, per universam hanc novitiam vaniloquentiam synodum in defensionem allunteriez, in mendacio quoque ceffient. Quo modo autem sancti dicendæ erunt, quæ, quod fit fanctum, non intelligit? Execrabilem ille fit, & profana, & adulterina. Nam qui in hac congregati fuere, (ut cum prophetæ loquar) innumerabilem sanctum & profanum non distinxerunt, inter parum & impurum discrimen non statuerunt: imaginem enim domini Dei nostri, cum imagine simul vocarunt & appellarunt. Quemadmodum enim, Gen. 1. 26. & quasi, & quasi, & quasi,

improbitatem exhausit, & per fraudem illum a gloria & & splendore Dei alienavit, & ut creaturam, relisto creatore, adoraret, compulit.

EPIPHANIUS.

Si quidem & ex idololatria & exercitatione adoratione fermo fuisset, quæ ab apostolis, quibus potestas data desuper, & a divinis prophetis, quibus per inflationem divinam fanctus datus est Spiritus, abomata eft & renuntiata, omnes fani ecclesiæ alumni cum illis confenfiset. Quin etiam templorum erat illis, hæc fcriptis committere. Verum quoniam illam relinquentes, pro mendacio pugnant, & patrem ejus diabolum veteri fuperare fimulantes, contra irreprehenfibilem Dei ecclesiam linguas exarant, & cauponum more vinum aquis commiscentes, & perdendum eremom proximo propinantes, fuffe audient divinum vocem, quam in eos divinus vates David intendit, plaftens: *Quid ergo mereris iniquitas meas, & reftamentum meum affumis per os meum? Pro autem odisti disciplinam, & ejecisti fermones meos retrorfum,* conftituentes patrem veritum cum illis qui dogmata veritatis abdicaterant. Unde fimulantes veritatem loquuntur.

GREGORIUS.

Unde opus manus propria Deus plafmatur in permicem abire conficiatur, ferre ofcum non potuit. Videns ergo quod neque per ipsi fimilem, neque per prophetarum fimilitudinem fatisfieri admonitionem, genus humanum in principium nobilitatem redire poffet, filium fuum propriis in extremis & defitiis temporibus in terram mifit, qui patris plaftis, & Spiritus fanctifi vivificantis & æquiloquentis cooperatione, in utero virginis habitans, & ex familia & internecatione carne, in fua propria fubftantia fine confentia, cum non accipiens nodes confuffi amicitiam, item hanc mediam animam rationali & intellectuali compingens & conficiens, natusque ex ea fuque unium rationem & intellectum, volenfque concreto fubiens, mortemque eligens, & tertia die mortuis refurgens, omnem falutarem fuam difpenfationem implevit.

EPIPHANIUS.

Scriptura dicit, in creatione mundi Deum dixiffe: *Faciamus hominem fecundum imaginem nostram & fimilitudinem.* Magna itaque dignitatis magnitudo, qua tertiagens imagine Dei honoratus eft: fed per deliquiorem ex eo factus lapfus, neque prioris plafmationis dignitatem fervante, genus humanum in idololatriam impegit. Hominem autem hunc Deus & Verbum Patris, perfectus eft homo factus, neque naturam commutans, a cafu illo erexit, & illum in errore eximens idolorum, ad immortalitatem fomavit, tribuens illi infuper donum certæ fpei & confidentiæ, quæ fane prius multo eft divinior. Adeoque ipfa formatione melior extitit reformatio, quæ eft gratia fempiterna. Volentes igitur donorum magnitudinem obfcurare, audenti ore aliam idololatriam fucceffiffe, ingenium fcilicet apparatum, ifti jactitant, & 2 fe novam quamdam ibique liberationem offenfam jactanter gloriantur, fcilicet fententiam ornatæ verbis confonentes, ecclesiam Dei erraffe contendunt, fermonemque fuus plurimum oleum emolliunt, dum fcripturæ locos quoftam in hoc citant. Sed dolciffima funt verba eorum, & jactulum valnerans linguæ eorum. Loquuntur enim pacifica, fed in fe intimiciam continent: quare fubjungitur.

GREGORIUS DE AMANTISSIMUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ LEGIT.

Reducit nos a corruptis dæmonum doctrina, nemque de idolorum cultu & errore, & in fpiritu & veritate adorabimus nihil dedit.

EPIPHANIUS.

Nolentes, optimi viri, ad veritatem trahimur. Omnis enim fanctorum apofto lorum confentiens conventaq, & patrum multitudo, ad homines vemifle Dei filium & Verbum prædicat, nofque ab idolorum errore reduxiffe annuntiat. Quin etiam prænuncianteis voces prophetarum habemus, fe clamantes: *Ecce enim* (inquit dominus) *dies venniant, & delebo nomina idolorum de terra, & non erit amplius eorum memoria.* Ut fane & vos confitereri cogamini Chriftum Deum noftrum ab idolorum errore nos abduxiffe. Quod fi autem abdicaft, quomodo rurfus in idololatriam inciderunt, qui in illum credunt? Apage cum nugacibus ifta deliramenta. Deus incarnatus liberavit, & iterum captivati fumus, & iterum fub potenti manu tyrannifumus? Audite quid fcriptura dicat: *Regnum illius, regnum fempiternum, & potentia illius in omnem generationem generationem, regnabitque dominus in æternum. Deus illi tuus Sion in generationem & generationem.* Non quemadmodum terreni reges, qui nunc quidem victoria fuperiores, nunc vero inferiores videntur, ita quoque Deus: verum ejus victoria in fæcula perduratur. *Fortitudo ejus non erit hominis afficiet eft, neque ut filius hominis abiicit, ut fcriptum eft.* Hæ autem & apofto lus confentit; *Non permittendum dum Deo, & Patri illius.* Ipfi autem hæc ipfa loquentes, fpeciofos fcilicet & venerandos exhibere volunt: verum non animadvertunt, quod paganitia loquantur.

GREGORIUS.

Et fic in cœlos affumptus, fanctos illius difcipulos & apofto los doctores ejusdemdo fanctitatis fidei reliquit, qui noftram fanctam ecclefiam vehuti fpaniam fuum carnis pitaculo & lucidis dogmatibus ornavit, & unique omnatam vemaftam, velutiamiis aureis tegumentis ornatam indicarunt: cujus fpecifitatem inefyti nofri patres & doctores, item fed dicta, priores fymbi affumentes, incantamina aut confortarunt.

EPIPHANIUS.

Indocto fane & rudi fafta ingeretes fefe, novæ vanilogoentia fuæ adulteriam opinionem non intelligunt, & velamento vafro arrogantiam fuam obtegere ftudentes, per negligentiam fuam ridicuti reprehendantur. Laudant enim mirifi modis ecclesiæ fanctum legulationem, & hanc fes faceris ynodos fervafe, ejfi nolint, fateri cogitant, verbisque lapidis pietatem effigiant, circa fentiamq vero deprevaricandam ftudent. Et fabiis quidem illum honorant, corde autem quam longiffime abeft abfunt. Neque traditionem, tot antecaffis fæculis probatam, recipere aut fervare defiderant. Utinam erubescant cum in priscos Chriftianorum mores infpicient, qui nunc dici volunt hoc nomine fane non dannarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum eft evangelium. Nam ab eo tempore quo celebrata eft facrofanfta fynodus, efque ad concilibabum, quo hi convenere qui contra fanctas imagines fleterunt; non plus quam fortuagintia anni lapfi funt. Omnibus

Anno Christi 787. bus autem notum eft, illis antecis fanctorum pofnam non fuiffe concreptum, omnibus, inquam, hoc notum eft. Verum ab illis temporibus, (ime fcriveus loquar) ab apofto lorum prædicatione exiterunt, quemadmodum omni loco ex eamodem inipedione in templis facris docemur, id quod & partes fancti teftificant, & hiftoriarum enarratores tradunt, quorum commentaria etiam in hunc ufque diem fervantur. In primis enim & quotquot apofto lorum ante Chriftus Deus noftter ad homines veniens, & triginta tribus annis & mendibus circiter quinque nobiscum vivens, & magnum illud & falutare myfterium operans, in cœlos migravit, afcendens ifthunc unde defcenderat. Quo fane tempore apofto lis mandavit, ut ea quæ a fe erant docta, alios doceremus. A temporibus itaque illis ufque ad tempora Conftantini primi ex imperatoribus plene Chriftiani, anni propemodum trecenti adi fuere, una illum fere gentilibus tyrannis et regnantibus. Per illa autem tempora Chriftianorum plurimi certamen præclarum certantes, non fine martyrio vitam hanc liquerunt, idque dum idolorum flatum fludiofe oppugnant. At vero Chriftianorum cœtus divina æmulatione docti, templa conftruxerunt, partim Chriftii nominis gratia, partim fanctorum martyrum ; ifti. Atque illi quidem hiftoriam humanæ Chriftii dispenfationis in ipis plancrunt, hi vero martyrum geftis effigiandis operam fuam fumpfere. Alii id tabulis excreficæ, quo martyrum memoriam in oculis perpetuo fervent, aut ipfius etiam Chriftii factæ; alii autem in vefliibus factaria, in pretiofis cæpofitoriis, in quibus concinnefcia peragunt, imagines pinxere. Et fane evidenter hæc ad noftra ufq; tempora offendunt, duraburnque per fæcula, quamvimvis mutatis, & bile hæreticorum linguæ contra ecclesiam & fex fynodos univerfales flagrent. Ipfe autem Dei natu per diverfa tempora congregatæ, quo illas fubverteret, ea quæ in ecclesia catholica ecclesia & per fcripta & fine fcriptis tradita funt, confirmantur & ftabiliuntur, inter quæ & imaginum etiam confirmationem. Sacra autem fexta & univerfalis fynodus poftquam fententiam fuam de una voluntate Chriftii fub Conftantino, qui per ea tempora imperium adminiftrabat, cujusque ejus & voluntate conventus in eas indiftus, pronuneiaffet, contigit imperatorem de vita decedere. Juftinianus autem ejus filius imperium affumens, ipsum maximine omnes divina voluntate poft quatuor aut quinque annos congregati, de rebus ecclesiafticis, flatuique eatum correftione, circiter duos & centum canones edidere, in quorum odiamqfemo fecundo de imaginibus fic tradederant: In quibuddam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcuforia indicatur, figuratus eft, qui in typum gratiæ eft affumptus, verum illum nobis per legem præfiguriffe agnoscimus Jefum Chriftum Deum noftrum. Veteres igitur typo & umbras, veluti veritatis fymbola & prefiguationes ab ecclesia traditas amplectantes, gratiam & veritatem venerantur, &c. Videntes igitur omnes & intelligentes, quod & nos facere fes fynodos, & poft has etiam, fanctorum picturæ in ecclesia tradita fuerint, non aliter ac facera evangeli lectio. Nam quæ legunt, ubi ad aures venerunt, id animum deinde legunt & transformantur: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo illa invicem conjecuntia, lefi dum (inquam) & picturam, unam cognitionem acquirimus, qua ad teordationem rerum gefarum perveniur. Unde & duobus ifti fummi fanctorum in fancta cantionum invenire licet effecuntem conjunctionem. Sic enim ab ibi dicitur. *Offende mihi facies tuam; & audiam fac mihi vocem tuam. Vox enim tua fuavis, & facies tua fpeciofa.* Quibus non convenienter & illud ex pfalmo accantamus: *Quemadmodum audivimus, ita & vidimus.* Ifti igitur fefe in hunc modum habentibus, tempeftivum contra eos qui in fanctas imagines blaterant, ita dicere: *Unusquisque vestrum loquitur ad proximum suum: ishia dolosa in corde, & in ore duorum & modo.* A quibus nos gratia Chrifti liberati fumus.

TOMUS SECUNDUS.

EPIPHANIUS.

HONORANTES domini, mentiri nefcientis, & ecclesia fua promiffionem, *Vera fcilicet inferorum mia prævalebunt illi:* obftio capiite, & ore minime ftabilem, & organiffimas adfcrentes opiniones, ejusinter fe pugnant, & patrum voces fuftinrati, tanquam proprias tibi adfcribunt, fic dicentes.

GREGORIUS.

Rurfus hujus decretum adeptæ refutfans prædictus ille impudicitia orthodoxia, non abdicavit, per diversa tempora & modos varias prava quadam perfuafione humanum fenens fibi fubjicere. Quamvis fub ejusdem fanctorum fedulitatem, & tutamen indaccitur, propriis fuis fophismatibus eos, qui illum refpicerent, ea addiscere, ut non putarent fibi a creatoris abfiftendum, verum hos adorandis & colendis fanctorum ipfum fuftinum aliquid esse, Christi nomine appellatum.

EPIPHANIUS.

Qui fpiritualem impugnant Jerufalem, videlicet ecclesiam catholicam, confpurcantur quodammodo ifti qui terreftrem Jerufalem oppugnant. Studeat etiam patrum ofi lemone, quemadmodum Rhabbaicus aliquando Hebræus linguæ contra Jerufalem vifus eft. Siquidem contra patres & catholicam ecclesiam hæretici ifti patrum doctrinam & ecclesiafticam voces ulurpant. *Sed a fructibus eorum,* inquit dominus, *eos cognoftis.* Ifti autem tor enim fepulcris dealbatis, quæ foris quidem hominibus fpeciofa videntur, quomodo & ab Christianorum accuftatores, patrum quidem verbis tectis, intus autem offibus & impuritate omni, cadaverum (inquam) & fœditatem dogmatibus fcatentes. Nos autem eorum fpeciofas apertiores, eorum eorum imporitatem ad lucem manifeftam producemus, maxime quia jura libidinem fuam ex quæ a patribus fanctis in ecclesia catholica tradita funt, perverterunt & vocabula quidem eftenuantur, fed fententiam depravant. Nam quæ ipfi contra Arianos determinant, hæc ifti contra venerandarum imaginum cultoribus detorquent. Præcipuus enim Gregorius ecclesiæ Nyffenfium profuit, in fimebrioratione quam habuit in fanctum Basilium de carne & fpiritu fretrem fuum, quædam contra Arianos decernit, quæ ipfi contra imagines affumpferunt, quemadmodum ex ipsius procemii argumento videre licet. Habet hoc ad verbum ita: Nullus omnino eft, qui fcopum illum, qui tempore doctor noftter erat, inftituturum ignorat. Poftquam enim furor ille, quo ergo idola nimi humanum rapiebantur, prædicatione Christi evinctus eft, omnique cultura vanarum rerum ruinam fecifient, & effumrobliceratæ propter Christi prædicationem, quæ per univerfum prope terrarum orbem vagabatur : undique ita

Anno Christi 787.

Anno Christi 787.

Matth. 16.

Ezech. 33.

Ezech. 33.

Matth. 7.

Matth. 7.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23

ACTIO VI. REFUTAT. PARS II.

qui humanæ naturæ prædominari studebat, prohibitus, per Christi nomen ex terrarum orbe est expulsus. Callidus autem ad improbitatem omnis malitiæ repertor existens, in promptu habuit perversas cogitationes, quo iterum humanum genus per fraudem sibi subjiceret. Enimvero sub prætextu Christianismi idololatriam latentem invexit, propriis suis sophismatibus inducens eos, qui in illum respiciebant, ne putarent sibi a creatura desciscendum, sed hanc adorandam, hanc colendam, Deumque ipsum opus esse, quod Dei appellatione nominaretur. Si vero ex non existentibus est creatio, & divina substantia secundum propriam naturam alterata est, nullam esse hujus rationem habendam: sed Christi nomine creaturæ imposito, hanc adorari debere, huic serviendum esse, in hac spes omnes salutis ponendas, ab hac judicium expectandum. Et desertor ille & apostata irruens in genus humanum, improbitatem suam multis concessit, Aetio (inquam) & Ario, Eunomio & Eudoxio, & ante illos multis aliis, per quos idololatriam jam cedentem, iterum (ut dictum est) nomine Christianismi induxit, morbusque hic invaluit apud homines, ut creaturam, relicto creatore, adorare gauderent. Huc accessit regum per ea tempora auxilium, quibus eum errorem alere cordi erat. Ita per omnia regna morbus iste invaluit. Cumque omnes propemodum malo superati essent, ecce tibi subito a Deo indicatus est magnus Basilius, quemadmodum Elias tempore Achab, qui religionem lapsam quodammodo suscipiens, tanquam lucernam quamdam deficientem, fidei rationem, per gratiam quam possidebat, iterum ut luceret, effecit. 3. Reg. 17. 18. 19.

Videamus quæ sit hoc loco rei veritas. Omnis sane patris sententia in Arianitas expletur. Dicit enim Basilium magnum illis temporibus apparuisse, quibus Arius, Eunomius, Macedonius, Eudoxius, & reliqui scelesti illius & scelerati sodalitii fuere, asserentes filium creaturam esse, & Verbum patris, & dominum nostrum. Hinc Deum, uti creatum, adorantes, juste ab illo & catholica ecclesia idololatræ appellantur. Quamobrem quem adorant, ex non ente ad esse productum, quemadmodum omnium procreationum creatio, asserunt.

Venerandas itaque imagines Christiani neque deos appellant, neque ut Deo cultum exhibent, neque salutis spem in illis constituunt, neque ab iis judicium aliquando futurum expectant. Quod si autem in recordationem & memoriam, item quod singulari quadam affectione in ipsa prototypa ferebantur, salutaverint & honorifice adoraverint imagines, non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut divinam venerationem adscripserunt. Absit hæc calumniatio. Verum Ariani creaturæ Dei filium & Verbum annumerantes, ab eo spem salvationis concipiebant, & futurum judicium per eum fore arbitrabantur. Ob eam causam admirandus pater illos redarguens dixit: Hanc adorare, nempe creaturam, huic latriam exhibere, in ea spem salutis collocare, ab illa judicium futurum expectare. Nonne igitur hujus scilicet vaniloquentiæ propugnatores, & juxta prophetam, *caupones, miscentes vinum aqua*, veritatis corruptores inveniuntur? Neque id solum, verum etiam patrum traditionum falsarii existunt. Nam quod inquit divinus pater, filii appellatione vocatum; ipsi in imaginum effigurationem sententiam transferentes, pro filii appellatione, Christi scripserunt vocatione. Manifestum siquidem est, cum is dicat filii appellatione nominatum, quod contra Arianos pronunciet, utpote qui in generationem increatam, & de supernis existentem filii blasphema- Isai. 1.

A bant. Quam ob causam hujus hæreseos antesignanos nominatim perstrinxit, Ario dicens, & Eudoxio, & Eunomio, & Aetio. Verum novi isti hæretici pro filio Christum ponentes, in venerandarum imaginum effigiationem blasphemias convehere studuerunt. Ob id & in hoc falsiloqui, & mendaciorum patroni ostensi sunt, adducuntque quæ non decet, neque fas est usurpare. ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Quamobrem sane, quemadmodum olim dux auctorque nostræ salutis Jesus suos absolute doctos discipulos apostolosque, infusa illis Spiritus sancti potestate, ad ejuscemodi rerum extirpationem misit: ita sane & nunc B *suos famulos, & qui cum apostolis certant, fideles nostros reges suscitavit, peritos & sufficientes ad componendam, quæ inter nos est, contentionem, & ad disciplinam diabolicæ munitionis subvertendam, quæ erecta est adversus cognitionem Dei, idque in redargutionem diabolici erroris & insidiarum.*

EPIPHANIUS.

Quis unquam contumelias tales in altissimum dixit? Quis unquam graviora hac impietare elocutus est? O impudens & improba blasphemia! o dolus occultatus fugatæ versutiæ! utpote cum a diabolo edocti insidias & fraudes loquuntur, quod C manifeste & vere ad gloriam Dei ducentem nos contemplationem & inspectionem, per quam humilitatis Verbi Dei altitudinem cognoscimus, & ad memoriam incarnatæ illius dispensationis, passionisque & salutiferæ mortis perducimur, diabolicam munitionem contra cognitionem Dei extructam, & dæmonum insidias, & errores audenti ore appellant. Vere arcum suum ad jaculandum (res infanda!) id quod est inculpatum, tetenderunt. Nam si confessum habent, ex alto discipulos, accedente Spiritus sancti ministerio, in extirpationem idolorum virtutem accepisse, quid est quod alios dicunt excitatos, qui de imaginibus traditionem, quæ per octingentos annos valuit, quamq; beati patres veluti anchora stabiliverunt & con- D firmarunt, subverterunt? Nam cum semel a Christo universi ab idolis liberati sumus, quid est quod de iis nos iterum aliquis incuset? Nisi quispiam dicere ausit, post sæcula alias leges & ordinationes, quæ nos in absurdas occasiones & erroris plenas ducunt, traditas. Hoc enim jactant generosi illi dicentes: Quemadmodum olim salutis nostræ dux & auctor Jesus. Hinc enim subit illis ut ita dicant: Omne quod inveteratum est & senescit, prope est ut intereat: quandoquidem autem apostolorum doctrina inveterata est, consequens est ut novam nos erigamus. Moyses enim & Aaron sacerdotes, inquit apostolus: sed postquam gratia subingressa est, alius nobis sacerdos surrexit. Debebant igitur & ipsi quoque gratiam aliquam E amplam invexisse, quæ etiam apostolicam vinceret. Sed operæ pretium est audire quid dicant: Ad componendam, quæ inter nos est, contentionem & doctrinam, &c. En cum omnes illius synodi fuerint episcopi, & perfectionem apostolicarum institutionum habuerint, alios debebant dissidentes componere, non ab aliis corrigi: ita enim plus extulissent disciplinam & doctrinam traditionum sanctorum apostolorum, patrumque inclytorum. Quamobrem cum illis & eorum doctrina neq; partem, neque locum habent, utpote qui doctrinæ illorum non adhærent. Decantat autem illis David psalmographus dicens: *Perdat dominus labia* Psal. 11. *do-*

ANNO CHRISTI 787.

dolosa, linguam jactabundam. Dicant nobis, num verus sit David, nosque cum eo, psallens: *Defecerunt jacula inimici in finem, & civitates subvertisti*. Psalm. 9.
Olim enim hostis jacula defecerunt, & civitates, hoc est, munitiones ejus, cum scilicet filius incarnatus est. De quo etiam scriptum est: Dividentur spolia fortis. Non autem de falsa illa synodo, & eorum collegis traditum est: *Defecerunt hostis jacula in finem*. Et si in finem & ubique defecerunt jacula hostis, & si civitates impietatis subversæ sunt, quomodo illas restaurare conantur hi & renovare, ut sibi adscribant earum subversionem, & generis humani liberationem? Deprimentes magnum nostræ salutis mysterium, œconomiam scilicet Christi supra omnes Dei subvertunt, qui vere benedictus in secula seculorum. Amen. Deinde adulationibus ad imperatores usi, sic subjiciunt. Luc. 11.

GREGORIUS.

Qui excellenti & divino zelo commoti, fidelium ecclesiam dæmonum fraude deprædatam videre non sustinentes.

EPIPHANIUS.

Talia cum dicunt, non videntur cognoscere promissiones catholicæ ecclesiæ, ab eo, qui illam fundavit Christus, factas: neque confitentur per liberationem eam quæ est in Christo Jesu, humanum genus servatum. Quos enim Deus pretioso sanguine suo redemit, eos diabolo revendunt. Quos propria morte vivificavit, eos linguis venenosis occidunt, & in laqueum inferni adigunt. Audiant igitur cantica, quæ lepide ad ecclesiam ex persona Christi canuntur: *Tota pulchra es cognata mea, & reprehensio non est in te*. Jam audiverunt illam totam pulchram esse, & cognatam Christi, & absque omni reprehensione. Ad quam per Isaiam loquitur: *In manibus meis descripsi te, & muri tui coram me sunt semper*. Quo pacto autem ecclesia, cum tales promissiones acceperit, ab hostili dæmonum potestate in prædam rapitur? Et ubi Deus est ipsum caput juxta apostolum, quis hanc captivitate pessumdare poterit? Ipse hanc sibiipsi sine macula & ruga addixit, quis autem eam jam inquinabit? Vah cum ista suspicione. Clarum sane est, quod inficiatio illius humanæ dispensationis ejuscemodi opiniones excitet. Sed conati sunt ecclesiam in nihilum redigere: ob id & dominus eos pro nihilo habebit. Eruntque apud omnes qui in ecclesia ejus sunt, contempti & anathematizati. Mansit enim hæc semper prædationi non obnoxia, infracta, inconcussa. Expleti autem adulationibus, in narratione earum quæ apud eos factæ sunt, rerum sermonem gloriosum contexunt. Cant. 4. Isai. 49. Ephes. 5.

GREGORIUS.

Universum devotorum episcoporum sacrum conventum convocaverunt, quo synodice in unum convenientes, ex sacra scriptura disquisitionem de erronea similitudinum picturæ faciant, quæ ab excelsa & Deo decente latria ad humilem, terrestrem & materialem creaturarum latriam hominum mentes detrahit. Hæc, inquam, disquirant, & quid sibi hac de re videatur, exclament, cognoscentes id quod a prophetis dictum est: Labia sacerdotum cognitionem custodient, & legem exquirent ex ore eorum. *Nuncii enim Dei sunt omnipotentis*. Malac. 2.

EPIPHANIUS.

Immemores Verbi Dei ex virgine * generatio- * generationis aut generati,

A nem, magnum hoc & salutare mysterium, quod ipse nobis incarnatus gratuito donavit, liberando nos ab idolorum errore & insano cultu: hanc ipsi salutem comminuentes, sibi honorem adscripserunt, qua improbe contra catholicam ecclesiam triumphare nituntur. Quibus merito per prophetam Christus alloquitur: *Sacerdotes contaminaverunt leges meas, & sancta mea profanaverunt, inter sanctum & profanum non posuerunt discrimen*. Siquidem imagines domini & sanctorum ejus non discreverunt a dæmonum imaginibus. Quin etiam has simulacra gentium appellantes, sycophantarum more ecclesiam, quam Christus suo sanguine sibi comparavit, accusant, & quod coloribus variis evangelicæ historiæ pingantur, reprehendunt: quam B tamen fideles venerandam & sanctam prædicant, cum non respiciant ad ea quæ oculis repræsentantur, sed quæ per res significantur. Nam ut illi qui audiunt auribus, gloriam Deo acclamant: ita qui oculis vident, eumdem glorificant: quia in recordationem conversationis illius inter homines hoc modo pervenimus. Nam si narratio scripta nobis res declarat, quidni & pictura idem demonstret? Qualia autem nugari pergant, videamus. Quæ, ajunt, ab excelsa & Deo decente latria, ad humilem, terrestrem, & materialem creaturarum latriam hominum mentes detrahit. O insanientem linguam, quam instar machæræ acutæ & veneno imbutæ possident, qua Christianorum inculpatam fidem in simulacrorum arbitrantur translatam cul- C turam. Et contumeliose humilem & materialem creaturarum latriam hanc appellant. Nemo enim Christianorum, eorum quæ sub cœlo sunt, imagini latriam exhibuit. Etenim hoc est gentilium fabulamentum, dæmonumque inventio, satanicæ demum actionis aggressio. Verum hoc Christi in hac terra peregrinatione subversum est. Latria nostra est in spiritu & veritate. Inter varia autem quæ Deo dicantur & sanctis ejus, ecclesia quoque ritum imaginum habet. Ipsi autem seipsos redarguunt, cum dicunt: Et quid sibi hac de re videatur. Ignorant igitur quod ore dominico dictum est, *Qui a se ipso loquitur, gloriam propriam quærit*. Cum igitur hi a seipsis loquantur, ut testificatum est, & non a spiritu, quis eos audire velit, nisi qui a spiritu D alienus existit? Deinde gloriabundi non in domino, sed suorum linguis, sic ajunt. Ezech. 22. Joan. 4. Joan. 7.

GREGORIUS.

Et ideo congregata sacra hæc nostra synodus, quam numero trecenti triginta octo constituimus, juxta ritum legislationis synodicæ, voluntarie amplectimur & prædicamus decreta & scita, traditionesque quas illi firmiter approbaverunt, & servare jusserunt.

EPIPHANIUS.

Ingentis multitudinis cœtum habentes, numero & hominum copia jactabundi gloriantur, & quod E turbam contra ecclesiam excitarunt: ob id importuno ore & claustrum nesciente, garrire, quæ fas non erat, non cessarunt. Quare juxta populum Hebræum aucti sunt, & multi evaserunt: sed in ipsis sibi non complacuit dominus. Quid vero causæ est? Quia seipsos ab ecclesia expellentes in eremo errarunt, & in sicco & inaquoso spirituale vinum, corda hominum lætificans, non habuerunt. Iterum autem eamdem fabulam inculcant: verbis enim synodicis statutis inhærere pollicentur, factis autem ipsis negant. Quin etiam annumerant synodos universales præhabitas, sic dicentes. Psal. 103.

ACTIO VI. REPUTAT. PARS II.

GREGORIUS.

Et primum quidem, iuxta quod sancta synodus magna universalis, quæ temporibus pie recordationis Constantini magni imperatoris in Nicæa congregata est, qua impiissimum Arium facinoratis addicentis dogmatem, propterea quod increatum Filium Dei creatorem esse dixit, cum sit consubstantialis Patri & Spiritui sancto, ita non verum gloriæ & dignitatis. Quæ quoque a Deo electus noster pronunciavit fidei symbolum. Ita quoque delinquo centum quinquaginta patres congregati in imperatoria civitate, temporibus magni imperatoris Theodosii, Macedonium Spiritum sancti hostem condemnantes: utpote quem confessiones in sanctum & increatum Spiritum blasphemas profudit: dicebatque nimirum Spiritum sanctum esse qui ministrantium ipsi, & autem synodus, salutaris nostræ symbolum fidei ita extendit, ut sanctum Spiritum & omnipotentem Deum esse prædicaret.

EPIPHANIUS.

Has quoque ambas sacras synodos & universales Nestorius impius ille, quique illi aderant hæretici, admiserunt. Eadem etiam ratione & hæc synodus Syrodus aliam induxerat hæresim, a qua, qui huic affentiuntur, Christianorum accusatores a catholica ecclesia nominantur, recepit. Verum hi nihil a dementibus hominibus differunt: solem enim exortum super terram videntes, & inter fe direntes, splendore folis abfconda funt, & diesself & non nox; aperta & manifesta obtrifloquentia fua colligentes, admonent.

GREGORIUS.

Poſt has, ducentorum ſanctorum patrum in Epheſa prima congregatio Theodoſii Junioris imperatoris, indaiacentem Dominum adoratorum Neſtorium condemnavit, quia decorabat ſpiritum Chriſtum proprie ex Dei Patrem & particulatim alium Chriſtum ex matrem; & proprie quidem creatum Deum Verbum, & particulatim hominem. Hic duas hypoſtaſes in uno. Chriſto conſtituebat, unionemque iuxta hypoſtaſim negabat, ſecundum quam non alius ſeque alius adoratur, ſed unus intelligitur Chriſtus Deus, uniqueſque, una adoratione in propria carne adoratur.

EPIPHANIUS.

Hanc & Eutyches & Dioſcorus, & ejuſdem farinæ hæretici* confuſa Dei appellati, approbanti, ſed tamen hæretici permanſerunt, utpote qui aliam hæreſim indixerunt. Recte igitur & illic hi condemnerabuntur: vanilquoqueiam eum noperam & hi in eccleſiam adduxerunt. Quemadmodum autem puerita qua a patribus perſpicue dicta & facta, ridicule invicem eiusmoi: ita & hi quoque quæ apud omnes notiſſima ſunt, veluti docendo ſe profitebantur, & ſcripto tradunt. Sed apud omnes illiquidem dependenti ſunt. Ut ſuis autem ſua propria vanilquoqueiam utentes dicunt.

GREGORIUS.

Congregata deinde eſt in Chalcedone magna & universalis ſynodus, imperante Marciano Dei amantiſſimo imperatore. Hæc Dioſcorum & infelicem Eutychem anathematizavit, docentes in duabus naturis, poſt reaſſumptam iuxta hypoſtaſim verbi Dei unigeniti, non eſſe tantum & unum Chriſtum & Dominum, non eſſe carne, ſed ex duabus naturis unitionem factam, nam autem

ANNO CHRISTI 787. *Ephes. 3.*

hendittur, quemadmodum divinus Paulus eccleſiæ myſtagogus in ſpiritus magnilocentia elamat: Sic enim de ea ait: Ut cognoſcat principatibus & potestatibus per eccleſiam multiformis varia Dei ſapientia. Non igitur reſte judicentur, ſed impoſitorum morbus, ea quæ non erant dubia, in medium adducerunt, quin eccleſia catholica tanquam anchoram firmam & tenipie & obſervat, præcepiſque eorum continuo inhærent. Nam & facræ ſynodi cum divinis placitis & venerandas imagines admiſerunt, & honore & cultu quidam certo eas patres noſtri dignati ſunt; quin etiam in templis ſanctis ab ſe adificatis eas collocavrunt: nec illic ſolum, ventum etiam in omni loco convenientiæ pinxerunt ſalutarumque. Verum hoc ſcilicet abſolum omnem illorum divinum eorum fugerunt: aufum eſt, & fuam ſedem contra illos poſuerunt, juxtaque diabolum patrem mendacii cervices erigentes, quæ ſanctæ erant & ſacra, contamina verunt, contemnerunt, & in ignem conjecerunt. O violentiam, o infanam audaciam! Pereat eorum ſuperbia: Domine ex corruptione malitiæ illorum populum liberet, omneque catholicæ eccleſiæ adhærente faciat, & ut evangeliea pictura, & certamina martyrum fugitationes, quemadmodum ab initio pulchrebitur, & eccleſia Dei obſervat, recipiant, & ut venerentur, efficiat. Deinde eiidem artibus utentes, ſic delirando dicunt:

GREGORIUS.

Quæ & nos cum omni diligentia & diſcuſſione, confiſtorianiſti Spiritus expiraverit & congreſſerit, concreciſque illud faſtiti noſtra dogma, hoc eſt, contra Chriſti ecconomiam, refandam piſtorum arteri blaſphemantem, & ſex ſacras ſynodos ſubvertentem inventimus.

EPIPHANIUS.

Et & diligentia & diſcuſſio, quæ in malo procedit, quemadmodum diligentiam & inquiſitionem contra proprium patrem ſuum cum Achitophel exercuit Abſalom: talibus quoque & illi contra ſe ipſos uſi ſunt. Quemadmodum etiam divino conſilio, faſtorum prophetarum vaticinia oriri* Achab arbitrabatur: verum ipſe ſua fiultitus fuit. Quoniam & Paramenida inquit: *Sunt vna quæ videntur vinteſſe, ſed exitus eorum in fundum inferni deducunt.* Talia & illis accidunt: nam obnoxii affectibus his, ut hominibus placeant, & de propria ore loqueriti, videntur quidem vias rectas indicare, verum eorqui illis auſculant, in laqueum inferni deducunt. Quomodo enim contra diſpenſationis Chriſti myſterium, imaginum picturum apparatus blaſphemias inferent? Aut qua ratione leve facrosſ contumelia afficiunt? an praeter illarum ſententiam in eccleſiis imagines collocarunt, cum illi divini patres noſtri, doctorum more & voluntatis veritatem ſignificantes, noſtræ ſalutis myſterium in venerandis tempilis, pidoribus open ventes, collocarunt? Non autem, ut ipſe ajunt: Quis contra ſalutis noſtre dogma tempeſtivum, nimirum adverſus Chriſti diſpenſationem, nefandum pidorum artem induxit? Nam quod quiſquam probat, ſed vituperari non fallitur. Itaque ſe delirare cognoſcunt, nec nugas ſuas demonſtrari ſuinunt: arbitrantur autem omnem eorum, qui fraudes eorum, quibus veritatem deprimunt, ſe deprehenſurum potent. Omnes autem illiberales, quæ a loqno mandatorum Dei declinant, interdicitur lunt. Qui vero ſecus agunt, ſed in ſonum aliquem vitæ prodeunt, & cum ſunt indecore, ita*

ANNO CHRISTI 787. *Ephes. 3.*

a fanctis patribus noſtris non ſunt damnatæ, nec excluſæ. Pidura autem arte ſi in ſpectum turpitudinis quiſpiam uſus fuerit, execrabiliſet & damnoſa veluti ſi quis effigies meretricias de ſpectaculis ſtem nolles laltandi ſtrues, & ejuſdem contraminum formas, nil ſi quid his ſimile fuerit, pingat: ſane opus illud turpe & noxium conſebitur. Si autem honeſtorum virorum vitas, & hiſtorias certaminum martyrum, eorumdemque pulchrorum, ſiem magni Dei & ſervatoris noſtri Jeſu Chriſti diſpenſationis myſterium pidtura repræſentare voluerint, tunc quidem pidtorum arte utentes, valde recte ſecile dicemur: nam & pictor crucem depingit, neque tamen aliquis, cui ſanum cerebrum eſt, ob eam crucem pictorem arcefiat, neque a divina gratia illum excludit, quod coloribus eam omnivertit. Rurſus & de libris ſimiliter judicandum eſt. Nam ſi quiſpiam turpeſchiltarias aut geſta refert, turpi quoque & ridiculoſo, & Chriſtiani artibus indignis cenſebitur: ſi vero divinitus inſpirata verba, & narrationes ad pietatem faciences ſcribat, commendandus eſt, & eccleſia Dei ean indignoui ſcilimandus. Idem de imagine domini noſtri Jeſu Chriſti dominque ejus eſſilimandum. Nam ſi is quiſ tibiam aut citharam ſecerit, tarpe illius opus habebitur: ſi vero ſacrum aliquod vas, ſufciplendum quidem hoc erit. Neque quiſquam prudens artem vituperaverit, cum quiſquam ediſicat, quod in vitæ illum ac neceſſitatem fuerit deſtinatum. Intentio enim & modus, quorum ſcilicet artis operantur, inſpiciendus. Et ſi quidem ad pietatem vergat, admirandum erit, ſi vero ad turpitudinem aliquam, execrandum & rejicendum. Appingentet autem dictis pictores vituperationes, dicitque ajunt.

GREGORIUS.

Neſtorium autem dividentem in filiorum duoditatem unicum filium & verbum Dei pro nobis incarnatum, fingunt.

EPIPHANIUS.

Rurſus, quemadmodum & ante diximus, tantummodo pronunciant, nihil demonſtrant. Quomodo enim Neſtorium fingit, qui Chriſti imaginem pingit? Neſtorius duos filios induxit, alterum quidem Verbum genitum, alterum autem virginis filium. Veri autem Chriſtiani filium unicum Chriſtum & dominum confitentur. Et cum imaginem illius, quemadmodum cum ſaluſtrefi & habitavit in nobis, perfectos videlicet homo, depingunt, valde recte & pie facere cognoſcuntur: eſt enim Deus verbum in carne apud nos diverſatus, non duos filios & duas conſtituens, ſed unum. *Et Verbum caro factum eſt, inquit ait) nemo vidit unquam.* Siquidem neque depingi, neque videri, neque comprehendi poteſt, ſed tantummodo illius humanitas. Ea duabus enim naturis, & in duabus naturis Chriſtum eſſe ſeimus, nempe indivibim divina & humana. Altera quidem ex ita indiminuibiliis, altera vero pigrivalenes, ita non Chriſto conſideratur. Et imago non quidem fecundum ſubſtantiam exempto primo ſimilis exiſtit, ſed tantum modo nominis ratione, & diſpoſitione exordorum ſine mancatorum per mentis. Non enim cum quiſpiam imaginem alicujus hominis pingit, animum in imagine quærit. Et quidem animæ hominis & divinæ naturæ differentia diſcreta exiſtit: hæc enim increata eſt, & temporis neſcia, illa vero derivata, & temporaria, & ab hac conditis. Nullus autem qui ſapit aliquid, hominis imaginem videns, cogitavit hominem*

Ezech. 13.

Joan. 18.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

ab anima per pictorem separari. Non enim dumtaxat anima privata est imago, sed & ipsa corporis substantia; carne, inquam, musculis, nervis, ossibus, elementis, nempe sanguine, phlegmate, humore & bile, quorum sane commixtio in imagine videri haudquaquam potest. Hæc enim in imagine si conspici possent, hominem utique eam, & non hominis imaginem, appellaremus. Igitur & hæc cum ceteris problematum illorum monstris faciunt. Quæ vero sequuntur, risu digna sunt.

GREGORIUS.

Nec minus Arium, Dioscorum, Eutychen, Severum, qui confusionem & commixtionem duarum naturarum unius Christi statuunt.

EPIPHANIUS.

O incircumspectas & aniles fabulas! magnum enim existimant iisdem insistere nugamentis. Nam aut ignorant, quantum inter se distant hæretici a se numerati, aut voluntarii in has nugas dolabuntur. Arii enim & Dioscori & Eutychis hæreses contrariæ quodammodo sunt Nestorio, & inter se non parum pugnant, quamquam impietatis ratione satis conveniant. Arius enim a non existentibus adesse ante sæcula productum & * increatum Dei patris Verbum dicens, huic impietati & aliam adjicit hæresim: negat enim Christum animam rationalem habere, sed pro ea deitatem, cui affectus applicantur. Dioscorus autem & Eutyches, Nestorio dicenti duas & naturas & hypostases repugnantes, naturas confundentes, unam vaniloque asserunt esse. Et longe a via regia, quæ neque ad dexteram, neque ad sinistram declinat, incedentes, ab apostolica & patrum disciplina exciderunt. Quæ nunc autem concordia & conjunctio catholicæ & sanctæ Dei ecclesiæ, item picturarum explicationibus, cum Ario, Nestorio & Eutyche? verum dant sine mente sonum, & verba inania effutiunt, ab apostolico præcepto longe alieniores: sic enim ait apostolus: *Sermo vester sit semper gratiosus, sale conditus*: & bonus Job eos detestatus, inquit: *Num edetur panis sine sale, aut est gustus in verbis inanibus?* Clarum igitur est, quod & frustra, & inaniter ecclesiam Dei accusant, nunc quidem impio Nestorio & schismatico picturam humanitatis Christi convenire dicentes, nunc vero Eutychi & Dioscoro impiis illis hæreticis & confundentibus naturas. Clarum autem est, quod inter se sectæ istæ pugnent, & utraque contra ecclesiam insurgat. Nam si duxerimus Nestorium, juxta eorum verba, ecclesiæ adhærere, mendaces deprehenduntur, dicentes eam Eutychem & Dioscorum sequi. Si autem Eutychi & Dioscoro cum ecclesia convenire, & in hoc quoque falsi reperiuntur. Nam ut antea dicebamus, Nestorius & Eutyches inter se pugnant: quare inepta & supervacanea eorum est ratiocinatio.

* for. creatum ^ aut conjunctio expungenda.

Col. 4. Job 6.

TOMUS TERTIUS.

EPIPHANIUS.

QUANDOQUIDEM in spinis arantes, aliena ab apostolicis seminibus garriunt, & hæreticorum zizaniorum germinationes colligunt, ad eos Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminaverunt partem meam, hæc dicentes.*

Jerem. 12.

GREGORIUS.

Quamobrem justum censemus, breviter per præsentem hanc nostram definitionem, eorum qui hæc faciunt & venerantur, errorem demonstrare. Igitur sanctorum patrum & universalium synodorum puram & inviolatam & a Deo traditam fidem nostram & confessionem sic observantes, dicimus non debere quemquam divisionem aut confusionem, ultra verum sensum & voluntatem, inexprimibilem & incognoscibilem illam unionem duarum secundum hypostasim unam expresse personæ naturarum commisceri.

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS.

Vere suum errorem ostenderunt vanitatis hujus magistri. Ab omnibus enim sanctis patribus nostris in sex universalibus synodis congregatis, in sanctis templis aliisque convenientibus locis venerandas imaginum picturas collocantibus, propter verba quædam exilia sese abdicarunt: errorem enim esse dicunt, & idololatriam aliam præter dæmonicam istam inducentes, inter duas res contrarias inter se non distinxerunt. Nam ea quæ in gloriam Christi Dei nostri, & recordationem illius incarnatæ politiæ facta: item quæ in laudem dæmoniorum, eorumque memoriam, a gentilibus & quibusdam Judæis constructa sunt, una appellatione per ora sua ferunt, jactantque; neque veriti sunt ea scriptis mandare, commiscentes ea quæ misceri nequeunt, & prætexentes occasiones in peccatis, divisionis & confusionis deliramenta in ecclesiam catholicam & theologicam scientiam. Quin etiam nugantur, dicentes nullum divisionis modum in unitione Dei verbi secundum hypostasim intelligendum aut excogitandum. Videntur autem illi patrum sententias nunquam legisse: aut si omnino legerint, id defunctorie factum est, & minime diligenter. Gregorius enim theologus ille vanam horum verborum congeriem, sive rhapsodiam dissecat, ita dicens: Quando considerationibus distabant naturæ, simul etiam dividebantur nomina. Quin & omnes beati patres nostri confusionem non admittentes, consideratione duas naturas separabiles esse dicunt, idque ratione differentiæ, non divisionis. Itaque necesse est, aut latuisse illos exquisitam horum dogmatum scientiam, aut injuste patres accusavisse, cum ipsi nullo modo divisionem de duabus naturis in unitione dispensationis Christi statuant. Et Nestorius quidem ipsa re distinguit naturas: aliud enim Dei verbum, & alium ex virgine, specialiter ad hominem, & specialiter ad Deum respiciens, existimat. Sed catholica ecclesia a confusione aliam unitionem confitetur, & naturas sola consideratione indivisim distinguit. Nam & post unitionem unum Emmanuel confitetur. Injuriam autem in patribus spirantes, inferunt.

Orat. 2. de Filio circa medium.

GREGORIUS.

Quænam est hæc insana opinio pictorum, ut lucri turpis & miseri causa, ea quæ effici nequeant, studeant conficere, ut & ea quæ ore & corde sunt tantummodo confessa, impiis manibus figurare intendant?

EPIPHANIUS.

Stupidi est, ejuscemodi verba fundere, animoque tali esse præditum, qui nihil aliud quam probos & innocentes cavillari didicit. Quorsum enim ista insana mens, res in ecclesia sacras nugis & deliramentis æquare? Nam quod dicunt, pictorum esse lucri turpis cupiditatem, ut Christi imagines in templis conspiciantur: non vident & eos lucri cupiditati de-

ANNO CHRISTI 787.

ti deditos, qui sacros evangelii codices describunt. Quin etiam appellant illos umbratiles, pictores, qui Christum coloribus delineant, depinguntque. Quid ergo? Num & fabrum crucem præparantem, ædificantemve, scæotectona, hoc est, ineptum fabrum & rudem vocabunt? Dicatur & lapicida, qui mensam sacram in ecclesiis polit & aptat, scegolithurgos, id est, improbus lapicida. Similiter aurifaber, & argentarius faber, σκαιοχρυσοχόοι, hoc est, ineptus, & minime in ea arte doctus auri cudendi magister, & phrygio: non tamen ob horum insaniam quævis ars & scientia, a Deo ad gloriam illius & nostram utilitatem nostræ vitæ tradita, peribit. Quod autem in crassa ignorantia versentur, & insignite improbi sint, ex sacra Scriptura & divinis patrum sententiis audiant. Hæc enim naturæ nostræ a rerum opifice donatam scientiam approbant. Sic enim Job de Deo dicit? *Quis dedit mulieribus subtegminis & telæ scientiam?* Quin etiam ut asserit testaturque scriptura, a Deo data est Beseleel sapientia in omni fabrili scientia. Sic enim ait Moyses: *Et locutus est dominus ad Moysen, dicens: Ecce nominatim vocavi Beseleel filium Uriæ, * filium Or, tribus Juda; & implevi illum spiritu divino sapientiæ eruditionis & scientiæ, ut omne opus fabre excogitet, & faber summus sit, tum in argento & auro, tum ære & ferro, hyacintho & purpura & coccinea tela, & bysso consuendo. Præterea docui cum lapidicinam ad opera, & fabrilem artem ad ligna usus cujuslibet apparanda. Et dedi illi socium Eliab, filium Scisamachon de tribu Dan; & in corde omnis eruditi collocavi prudentiam, ut faciant omnia quæ mandavi tibi.* Quibus sane magnus ille & facundia & eruditione omnigena in theologia Gregorius consona consententiaque tradit, dicens: Et descendit spiritus domini, & deduxit eos, & spiritus scientiæ replevit Beseleel architectum tabernaculi. Mirum est igitur, cum ex Deo homines isti improbi scientiam esse videant, cognoscantque nobis traditam, quid ita insolenter se gerant. Profecto ob eam causam recensendi sunt inter hæreticos a Deo damnatos: nam ut scriptum est, *Peccatis peccata accumulant.* Germani igitur filii, & non nothi & adulterini, sponsæ exornatæ Christi, quæ neque maculas neque rugas habet, catholicæ ecclesiæ, soli Deo cum obsecratione sacrificia & cultum præsentantes, venerandam Christi imaginem, verèque & indubitatæ virginis nostræ deiparæ, sanctorum angelorum, & omnium denique sanctorum, sensu visus intuentes sanctificantur, & in memoriam eorum animo & corde perpendunt, ut in unum Deum per justitiam credant, & ore confiteantur ad salutem. Eodem modo & evangelii audientes auditione sensitiva sanctificationem, gratia repleti, corde quoque intelligunt scriptorum narrationem. Deinde frustra inflati, ajunt.

Job 38. secundum translat. LXX. Exod. 31.

* filii

Greg. Nazianz. orat. fun. in Basil. circa med.

Isai. 30.

Rom. 10.

GREGORIUS.

Arbitratus etiam sic est, ipsam imaginem Christum vocando. Est autem Christus hoc nomine Deus & homo. Sequitur, ut & imago Dei sit & hominis: & consequens est, ut aut juxta opinionem vanitatis suæ, deitatem quæ circumscriptione creata carnis circumscribi non potest, circumscripserit; aut inconfusam illam unitionem impietatis confusione confuderit, & geminas blasphemias in deitatem & per descriptionem & confusionem intulerit. Iisdem ergo blasphemiis earum adorator involvitur, & væ illud utrisque præmium, quod scilicet & cum Ario, Dioscoro, Eutyche, & Acephalorum hæresi erraverint.

EPIPHANIUS.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

Non est imaginum structura pictorum inventio, sed ecclesiæ catholicæ probata legislatio & traditio. Nam quod vetustate excellit, venerandum est, ut inquit divinus Basilius. Testatur hoc ipsa rerum antiquitas, & patrum nostrorum, qui Spiritu sancto feruntur, doctrina. Etenim cum has in sacris templis conspicerent, ipsi quoque animo propenso veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes suas & incruenta sacrificia Deo omnium rerum domino offerunt. Atqui consilium & traditio ista non est pictoris (ejus enim sola ars est) verum ordinatio & dispositio patrum sanctorum, quæ ædificaverunt. Hoc autem nomen Christus, significativum est & deitatis & humanitatis, duarum Christi perfectarum naturarum. Secundum autem illam naturam qua visus est, homines Christiani illius imaginem depingere didicerunt, non secundum eam qua invisibilis erat. Hæc enim describi non potuit. Audivimus enim ex evangelio, Deum neminem unquam vidisse. Itaque natura humana Christo depicto, ut rei veritas id indicat, secundum nomen tantum Christiani confitentur se adaptare visam imaginem archetypo, & non secundum essentiam. Ipsi autem stolide leves, imaginem & prototypum nihil differre dicunt, & in diversis substantiis identitatem substantiæ indicant.

De Spiritu sancto ad Amphil. c. 29.

Joan. 1. 1. Joan. 4.

Quis autem risu insignem ruditatem & imperitiam non prosequatur, imo magis impietatem eorum non deflebit? Nam in sensum reprobum conversi ea quæ non decent, blaterant: & catholicam Dei ecclesiam propter imaginum apparatum, confusionis causam habere jactitant, & illam deitati speciem circumscriptionis attribuere. Deinde iniquitatem iniquitati superaddentes, væ nobis minantur: sed labor eorum in caput eorum convertetur. Nam si is qui execrabatur veterem Israelem, execrabilis erat, & qui benedicebat, benedictus: quanto magis, qui novum Israelem videntem intelligenter Deum, Dei scilicet ecclesiam execratur, execratione plenus erit? Quis autem illos non detestetur, cum ecclesiam cum Ario, & Dioscoro, & Eutyche, & Acephalorum hæresi, errasse dicant? Hos sane illi magistros & novæ hæreseos suæ antesignanos habent.

Num. 24.

In subsequentibus etiam Eusebius Pamphili ab illis in testem advocatur: qui tamen ab omni catholica ecclesia Arianæ hæreseos defensor esse cognoscitur, quemadmodum in commentariis suis & omnibus a se editis libris manifestum fit. Dicit enim secundo loco adorandum Deum verbum & ministrum Patris, & secundas dignitatis partes ferre: qua in re consubstantialitatis opinioni repugnat, & transmutationem sacratæ carnis domini in deitatis naturam tenuit, & ex eo confusionem adstruendo, imagines non recipit. Neque is solum, verum omnium Arianorum insana & impia turba. Opinantur enim, extra animam rationalem, dominum nostrum factum hominem, & pro anima deitatem habuisse, ut affectiones illi quoque assignent, quemadmodum Gregorius theologus testificatur. Et quemadmodum Theopaschitæ hæretici imaginem non admittunt, ita neque Severus, qui confusionem induxit, imaginem Christi Dei nostri in ecclesia (non) recipit, quemadmodum a pluribus historicis illud traditum est.

Greg. Naz. in epist. 1. ad Cledonium circa medium.

Quomodo igitur Ario, Dioscoro, Eutychi & Acephalorum hæresi catholicam ecclesiam, quæ imaginum picturas recipit, similem dicunt? Mira profecto sunt. Neque quidquam aliud agunt, quam inanes quasdam blasphemias lingua eorum effre-

ACTIO VI. REFUTAT PARS III.

A effrenata eructantes, aerem verberent. Audiant igitur veritatem. Quemadmodum in superioribus diximus, supra omnem circumscriptionem est divina natura: sed humana circumscribi & definiri potest. Neque quisquam adeo delirus est, qui humanam naturam circumscribi posse dicens, per eam circumscribere tentat, quæ circumscribi haudquaquam potest. Dominus enim, quatenus perfectus erat homo, in Galilæa fuit: fuit & in Judæa: ejus rei fidem ipse faciebat dicens: *Ascendamus in Judæam iterum*. (Joan. 11.) Et de Lazaro suis discipulis loquens ita ait: *Gaudeo propter vos, ut credatis quod non fuerim ibi*. (Ibidem.) Quatenus autem Deus est, in omni loco dominationis suæ adest, & usquequaque incircumscriptibilis permanet. Quomodo igitur intemperanti lingua deliramenta ista iteratim effutiunt? B Et ita dicunt: Circumscripsit juxta suam opinionem pictor, circumscriptione creatæ carnis, divinitatem, quæ circumscribi non potest. Si in præsepio jacens fasciis* involutus per naturam humanitatis illius divinitatis natura fuit, circumscribetur & in colorata imagine humanitatis ejus, incircumscriptibilis ejus divinitas. Si vero illud factum non est, neque hoc etiam. Utinam cognoscant divini Dionysii ex libro de hierarchia verbum, sic dicentis: Non enim est exacta similitudo causatis & causis: habent enim causata causarum contingentes imagines: ipsæ vero causæ, secundum proprii principii rationem, exemptæ sunt & supereminent. (De divinis nominibus c. 2.) C Ut profecto & illis, qui vel paululum mentis habeant, manifestum sit, collectaneam eorum vaniloquentiam non adversum pictores, sed contra Dei ecclesiam destinatam. Eadem autem impudentia utentes contumaces, dicunt.

* f. involuta

GREGORIUS.

Damnati autem a cordatis viris in eo, quod incomprehensibilem & incircumscriptibilem divinam Christi naturam ipsi depingere studuerunt, ad aliam aliquam prave inventione apologiam confugiunt, quod solius carnis, quam vidimus & palpavimus, & cum qua versati sumus, illius inquam imaginem exibemus: quod sane impium est, & Nestoriana diabolica inventio.

EPIPHANIUS.

Iisdem suis artificiosis technis utuntur iniqui isti veritatis accusatores, quique ad impudentes contradictiones toti propendent. Simul etiam sibiipsis convenientia garrientes, in laqueum blasphemiæ cadunt. Et non sobria verba proferentes, incircumscriptibilem & incomprehensibilem divinam Christi naturam in Christianis accusant, dicentes eos illam circumscribere. Deinde vaframento artis usi, personamque resumentes, mendacium demonstrant, quod carnis solius, quam vidimus & contrectavimus, & cum qua versati sumus, imaginem referimus. Atque id, ut ex hoc rursus in Nestorii dogma ecclesiam abducant: unde & subjiciunt: Quod est impium, & Nestorianæ dæmoniacæ pravitatis inventum. Audiant igitur isti veritatem. Christiani unum Emmanuel Christum Deum noscentes, ipsum pingunt secundum hoc, quo Verbum caro factum est. Varia insuper deliramenta a se rejiciunt, simplici mente omnia, quæ in ecclesia tradita sunt, recipientes: & picturas inspicientes; nihil aliud animo cogitant, quam quod in his significatur. Nam cum pictura virginem peperisse conspiciunt, angelosque cum pastoribus adstantes, Deum hominem factum esse reputant; natum ob nostram salutem, atque id etiam confitentur, dicentes: Is qui extra carnem est, incarnatus

est: Verbum corpus induit, increatus est creatus, intangibilis est palpatus: cumque unum in deitate & humanitate perfectum prædicant: dictum est autem in præcedentibus de Nestorii impia heresi, quod scilicet imaginum effigiationes nihil cum ea conveniant. Et jam de hac quoque satis dictum est, si modo quippiam de ea dici oportet. Arbitrati autem secum aliquid invenisse, dicunt. (ANNO CHRISTI 787.)

GREGORIUS.

Considerandum est & hoc. Quod si juxta orthodoxos patres, simul caro, simul Dei verbi caro nunquam partitionis notitiam suscepisset, sed totaliter tota natura divina assumpta, & totaliter & perfecte deitate arrepta fuisset, quomodo in duas diducetur, & ab impiis illis qui istud facere conantur, privatim separabitur? Consimiliter vero & de sacra ejus anima se habet. Postquam enim assumpsisset deitatis filii in propria hypostasi carnis naturam, inter deitatem & carnis crassitudinem anima mediam se interposuit: & quemadmodum simul caro, simul verbi Dei caro; sic simul anima, simul verbi Dei anima. Et ambabus simul conspectis, videlicet anima & corpore, inseparabilis ab ipsis deitas extitit, & in ipsa etiam disjunctione animæ a corpore in voluntaria passione. Ubi enim anima Christi, illic etiam deitas: & ubi corpus Christi, & illic quoque deitas consistit.

EPIPHANIUS.

C Quoties isti, qui catholicam ecclesiam aversantur, improbum & impium aliquem sermonem contexere instituunt, quædam ab omnibus confessa & asserta assumunt, ut propter ista probe dicta, in ceteris quoque fidem acquirant. Quedam enim recte pronunciantes, litorales lapillos cum unionibus commiscent, & ad proprium vomitum reversi, in duas partes deductum, & privatim separatum unum Christum ab illis qui venerandas imagines recipiunt, docent, & perverse loquuntur de partitione, cujus sententia non est recepta. Sed ut videntur, patrum sententiæ illos latent. Omnes enim consilio quodam & inspiratione divisionem duarum naturarum aperte prædicant. Non quidem rebus ipsis, quemadmodum in superioribus D dictum est, ut blasphemus ausus est dicere Nestorius. Sermo autem, qui ob id, quod Christus, quemadmodum fuit perfectus homo, pingatur, divisiones aut privatas separationes, aut alias partitiones factas dicit, a veritate non proficiscitur: neque rursus verus est, qui e contra confusionem jactat, quemadmodum isti falsarii sæpe dixerunt. Aliud enim est imago, aliud prototypum: neque aliquis, modo ᵃ quid sapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit. Nam vera ratio in imagine nihil aliud quam nominis communionem, cujus est imago, neque substantiam prototypi (ut sæpe alias diximus) cognoscit, huc scilicet ipsa significatione dictionum cogente. Desperantes E enim contra ecclesiam catholicam se posse aliquid juste objicere, vana quædam & nugacia garriunt, & futili loquacitate auditoribus se insinuare nituntur. Quamobrem & ridiculi apud omnes deprehenduntur, nunc quidem divisionem, nunc confusionem spargentes: & promptissimam; ut verbis peccent, linguam habent. Quare adjiciunt.

ᵃ Forte qui, H.

GREGORIUS.

Siquidem igitur in passione inseparabilis ab his mansit deitas, quomodo insani isti, & quavis imprudentia irrationaliores, carnem deitati conjunctam & deificatam dividunt, & hanc, ut nudi hominis ima-

ANNO CHRISTI 787.

A *ginem, pingere conantur? Et ex hoc in aliud impietatis barathrum labuntur. Nam carnem a deitate separantes, & per se subsistentem eam inducentes, aliamq; personam in carne constituentes, quam in imagine repræsentari dicunt, quartam personam Trinitati adjiciunt, & divinam assertionem prædicant impiam. Itaque fiet illis qui Christum depingere nituntur, ut aut deitatem circumscriptibilem & cum carne confusam dicant, aut corpus Christi expers deitatis & divisum, præterea personam per se subsistentem in carne asserant: & ita Nestorianæ Deo repugnanti hæresi similes existunt. In talem igitur blasphemiam & impietatem cadentes pudore suffundantur, aversentur seipsos, & talia facere desinant: ne hi solum qui faciunt, verum etiam qui falso nomine factam & dictam ab ipsis Christi imaginem venerantur. Absit a nobis ex æquo &* B *Nestorii divisio, & Arii, Dioscori, & Eutychis & Severi confusio, male sibi ipsa repugnantia, & quæ utraque ex æquo impietatem procurant.*

EPIPHANIUS.

Nequaquam una via hæreseos, Christianorum accusatorum antesignani incedunt, quemadmodum e contrario orthodoxis mos est regiam viam ambulare, neque huc & illuc declinare, sed in viis domini tantummodo versari: illi autem repugnantissimas inter se opiniones constituentes, propriis sensibus inhærentes, sapientes sibi per omnia videntur. Sed ab Isaia qui veritatem libere proloquitur, audire coguntur: *Væ qui sibi sapientes videntur, & in seipsis eruditi*. (Isai. 5.) C Nam quæ nec unquam etiam a Christianis effata sunt, ipsi tanquam confessa accipiunt: falsisque argumentationibus utentes, sophistice ecclesiam invadunt, conviciaque & contumelias quas possunt, congerunt, neque etiam his contenti, impietatis quoque insaniis laborant. Etenim quæ Diodorus & Theodorus episcopus Mopsuestiæ, item Nestorius, Eutyches, Dioscorus & Severus contra veritatem rabientes adstruxerunt, hæc omnia boni scilicet isti viri ecclesiæ catholicæ adscribunt. Quim etiam malum malo commiscentes, hæresiarcharum istorum verba, deliriis & stoliditate plena & exundantia, cum vero ecclesiæ sermone confundunt. Non aliter autem ac caupones hac in re mihi fecisse videntur. D Nam ut illi vinum cum aqua turpis lucri gratia commiscent, ita quoque isti veritatis sermonem cum perverso confundunt. Nam Dioscori hæresis Nestorio plane adversatur: contrarias autem hæreses in una opinione & confessione esse, non contingit. Album enim & nigrum, calidum item ac frigidum, in uno subjecto eodem tempore existere, impossibile: nemo enim in nive calorem, neq; in igne frigus deprehenderit. Stoliditatem autem ingenii insani ex his etiam deprehendere licet. Idem esse ajunt, imaginem & exemplar primum imaginis. Eam ob causam ad confusiones & divisiones cogere conantur eos, qui historiam evangelicam depingunt, Nam Eutychianistarum, aut eorum E qui unam in unitione secundum hypostasim Christi naturam asserant, & confusionem ex eo opinantur per subversionem veritatis, qua nihil aliud agunt, quam ut ostendant naturam & hypostasim idem esse: quæ sane inter se differre, veri ecclesiæ catholicæ alumni cognoscunt: ὑπόστασιν enim cum proprietatibus subsistentiam dicimus, ab eo quod est ὑφίστασθαι, hoc est, subsistere: φύσιν vero, id est, naturam, rem per se existentem, non indigentem altera ut subsistat, παρὰ τὸ πεφυκέναι, hoc est a nascendo. Hoc modo isti & ipsum Christum & imaginem illius, nihil secundum substantiam inter se differre ajunt. Nam si differentiam cognovissent,

A monstrosam illam orationem non contemsissent: omnibus siquidem manifestum est, aliud esse imaginem, aliud prototypum. Illa enim res est inanimata, hoc autem anima præditum est. Quandoquidem autem nugati sunt, in imagine divinam naturam circumscribi, excidentes a vero sermone, in reprobum sensum traditi sunt. Petro enim & Paulo in imagine figuratis, certum est eorum non adesse animam: cum neque etiam quispiam, ipso Petri corpore præsente, animam illius videre possit. Et cum ipsa non videatur, quisnam, rogo, qui veritati studet, dixerit, separatam esse carnem Petri ab anima illius? Quæ si ita se habent, quanto magis incircumscriptibilis verbi Dei natura, ex assumpta ab illo carne circumscriptibilis existit? (ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.) B Non enim divina natura ex itinere defatigata fuit, neque a muliercula Samaritide potum petebat: neque cum a Judæis lapidabatur, divinitatis natura laborabat, aut lapidibus impetebatur. (Joan. 4. Joan. 8.) Absit ista a nobis blasphemia. Hæc igitur vaniloquentia iconoclastarum, mirificas strophas & versutias contra imaginum picturam excogitat: quin etiam intemperanti lingua & alia quædam asserunt, iniquitatem iniquitati accumulantes; quartam enim personam ad Trinitatem adjectione nugantur. At qui in gremio ecclesiæ catholicæ tanquam genuini filii se continent, omnia quæ de domino nostro Jesu Christo per œconomiam dispensata sunt, recipientes, Arium, Nestorium, Apollinarem, eorumque discipulos, Dioscorum & Eutychen execramur, C venerandasque imagines suscipimus: Imagines inquam solummodo, neque quidquam aliud eas, quam imagines existimantes, quæ scilicet primi exemplaris nomen tantum habent, ipsam vero substantiam minime. Cancri autem in modum oblique gradientes, ad aliam blasphemiam iter convertunt, dicentes.

GREGORIUS.

Exultent & lætentur, & libertate linguæ fruantur, quicumque veram Christi imaginem, sincerissima mente facientes, desiderant & venerantur, & ad salutem animi corporisque afferunt, quam ipse dominus noster Deus summus sacerdos, ex nobis integre massam assu- D *ment, circa passionis tempus in typum & recordationem efficacissimam suis sacerdotibus & mystis tradidit. Nam cum se sponte morti objiceret, glorisæ, inquam, illi & vivificanti,* sumens panem, benedixit postquam gratias egisset, & fregit, tradensque discipulis, dixit: Accipite, manducate in remissionem peccatorum. Hoc est meum corpus. Similiter & calicem tradens dixit: Hic meus est sanguis, hoc facite in mei memoriam: (Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.) *veluti ne esset ulla alia species electa ab illo, aut quasi non posset ullo alio typo eorum quæ sub cælo sunt, incarnatio illius repræsentari. Ecce igitur vivificantis corporis illius imaginem, quæ honorifice & gloriose exhibita est. Quid enim aliud in his egit Christus Deus? Non sane aliud, quam ut ostenderet & exhiberet nobis hominibus aperte mysterium illud in dispensatione se-* E *cundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod e nobis assumpsit, materia sola est substantiæ humanæ, juxta omnia non perfecte expressa, quæ per se existit persona, ne adjectio in divinitate accidat: ita & imaginem totam electam, videlicet panis substantiam, mandavit apponi, ne scilicet humana effigie figurata idololatria induceretur. Quemadmodum igitur secundum naturam Christi corpus (utpote quod a Deo esset) sanctum est, sic & positione, videlicet imago ejus sancta, ut quæ per quamdam sanctificationem ipsa Dei gratia manet. Hoc enim (ut diximus) dominus Christus tractavit, ut sicuti carnem quam assumpsit, propria secundum naturam sanctificatione ex sua unitione deificavit simi-*

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

similiter etiam panem eucharistiæ, veluti veram imaginem naturalis carnis per sancti Spiritus aggressionem sanctificatam, divinum corpus esse voluit, illique sic placuit. Medius autem venit sacerdos, qui ex communi sanctum id facit sacra illa anaphora. Ceterum juxta naturam animata & intelligibilis caro domini, per Spiritum sanctum divinitati juncta est. Eodem modo & a Deo tradita imago carnis ejus, panis scilicet divinus impletus est Spiritu sancto, cum poculo quoque sanguinis lateris illius vivificantis. Hæc igitur vera incarnatæ dispensationis Christi Dei nostri imago, quemadmodum prædictum est, quam ipse nobis verus naturæ vividus creator propria voce tradidit.

EPIPHANIUS.

Videtur quidem tota oratio abominanda. Nam qui semel a veritate exciderunt, in multas & periculosas absurditates per consequentiam proprii erroris deferuntur: sic & istis vaniloquis contigit. Nam a via veritatis desciscentes propter imaginum formationem, in aliam quoque extremam dementiam perducti sunt. Nam tanquam ex Delphico oraculo obliqua ista & perniciosa dogmata vaticinati sunt. Sed a proverbiorum auctore audient: *Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris sui.* (Prov. 6.) Ligna enim & fœnum & stipulas apposuerunt, quorum finis ad ustionem destinatus est. Nemo enim unquam sanctorum apostolorum, qui tubæ sunt Spiritus sancti, aut gloriosorum patrum nostrorum, incruentum nostrum sacrificium in memoriam passionis Christi domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginem corporis illius dixerit. Nam is qui accepit a domino, sic non dicit: aut confitetur, sed audiunt eum sic dicentem evangelice: *Nisi comederitis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non * intrabitis in regnum cælorum; & qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* (Joan. 6.) (* habebitis vitam in vobis, & ibidem.) *Et cum accepisset panem, & gratias egisset, fregit & dedit discipulis suis, & dixit: Accipite, edite; hoc est corpus meum. Et accepto calice, cum gratias egisset, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur, in remissionem peccatorum.* (Matth. 26.) Non autem dixit: Sumite, edite imaginem corporis mei. Quin etiam Paulus divinus apostolus, e sacris domini verbis hauriens, dixit: *Ego accepi a domino, quod & tradidi vobis, quia in ea, qua traditus est, nocte accepit panem: & postquam gratias egisset, fregit & dixit: Accipite, manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam recordationem. Simili modo & poculum, postquam cœnatus esset, dicens; Hoc poculum novum testamentum est in sanguine meo: hoc facite, quotiescumque biberitis, in meam commemorationem. Quotiescumque panem hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem domini annunciatis.* (1. Cor. 11.) Legas quousque voles, nunquam invenies, neque dominum, neque apostolos, neque patres incruentum illud sacrificium, quod a sacerdote offertur, imaginem dixisse, verum ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Attamen ante sanctificationis consecrationem, quibusdam patribus pie sane visum est, ἀντίτυπον, hoc est, exemplar similis formæ nominare: quorum de numero Eustathius, constans is propugnator orthodoxæ fidei, & Arianicæ insaniæ expugnator clarus; item Basilius ejusdem superstitionis averruncator: qui apertam & planam rectorum & probatorum dogmatum viam docentes, uno ore & spiritu loquuntur: hic quidem, exponens dictum illud in proverbiis Salomonis: Edite meum panem, & bibite vinum quod commiscui vobis. hæc inquit: Per panem & vinum ἀντίτυπα membrorum corporalium Christi prædicat. Ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes sacerdotii mystæ cognoscunt, in precatione divinæ anaphoræ (*ita Græci missæ partem vocant*) sic alibi legit: Confidentes tuo sacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa sancti corporis & sanguinis Christi tui, te precamur & invocamus. Et quę deinceps sequuntur, sententiam patris amplius confirmant, quod ante sanctificationem antitypa vocaverint, post consecrationem autem, corpus domini & sanguinem Christi, atque ita esse creduntur. Sed generosi isti, sacrarum imaginum cupientes contemplationem obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, quæ sane non imago est, sed corpus & sanguis: verum vafritia & improbitate confusi, falso sophismate seipsos subvertunt, hanc sacram oblationem positione fieri dicentes. Verum quemadmodum istud dicere, aperta insania est: sic & imaginem asserere corpus & cruorem domini, ejusdem est dementiæ. Et præter id, quod est singularis ruditatis opus, impietatem quoque admixtam habet. Deinde dimittentes mendacium, quadam tenus veritatem contingunt, confessi divinum corpus panem fieri. At si imago corporis est, non potest sane fieri divinum corpus. Numquid igitur huc illucque se jactantes, inconstantia & minime firma omnia sua dogmata asserunt? Quemadmodum enim oculus conturbatus non recte videt, ita & ipsi pravarum & sententiarum & rationum confusione mentem suam perturbant & pervertunt. Idemque, quod insani homines patiuntur, jam hoc, jam illud imaginantes: & nunc quidem sanctum & notabile nostrum sacrificium, imaginem sacri corporis Christi, nunc autem sacrum & divinum corpus asserunt. Hoc autem modo affecti sunt, ut antea etiam diximus, quod imaginum * figurarum contemplationem ab ecclesia rejicere voluerunt, ecclesiasticarum traditionum perversioni insistentes. (* ser. figuratarum.)

ANNO CHRISTI 787.

TOMUS QUARTUS.

EPIPHANIUS.

ITERUM insistentes iisdem blasphemiis, linguas suas contumelia tingentes adversum ecclesiam Dei, sic ajunt.

GREGORIUS.

Imaginum autem falsi nominis prava appellatio, neque ex Christi, neque apostolorum, neque patrum traditione cœpit; neque precationem sacram ullam, qua sanctificari posset, habet: sed manet communis & inhonorata, quemadmodum ab artifice pictore absoluta est.

EPIPHANIUS.

Linguam magniloquam possidentes, improbitatem adjiciunt; & longe extra timorem Dei audacia & confidentia cuncta agunt. Nam præter vana nihil cogitant & meditantur. Imagines enim in nomine Christi factas falsi nominis & improbæ appellationis vocant. Sane si id sub imperatoribus Christianis fecissent, procul dubio meritas pœnas dedissent. Dabunt autem hanc, cum verborum & operum ratio reddetur. Quod autem cum multis aliis, quæ in ecclesia observantur sine scriptura, nobis imaginum veneratio tradita sit ab apostolorum temporibus, late per historias traditum est, de imagine maxime hæmorrhoissæ, quam multis scriptoribus confirmare possumus. Hujusmodi autem cum ipso domino imago, in statuam conflata est: contingit autem ipsa simbria statuæ dominicæ, quemadmodum in evangelio traditum: unde etiam salutem consecuta est: atque hæc in libris multorum

ANNO CHRISTI 787.

rum ecclesiasticorum scriptorum reperire licet. Quin etiam Basilius magnus, cujus scripta per omnes terræ fines resonant, in diversis opusculis suis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam illius, & carne & spiritu frater, Nyssensium præsul, in sermone in Abraham idem sentit. Item alter Gregorius, qui a theologia nomen sortitus est, in versibus a se conditis, qui de virtute inscribuntur, assentit: & Joannes qui os auro splendidius & lucidius consecutus est, in oratione funebri in Meletium episcopum Antiochiæ, & in sermone qui inscribitur, quod veteris & novi testamenti unus sit legislator. Cyrillus item expiator Nestorianæ hæresis, in epistola ad Acacium episcopum Scythopoleos, Anastasius episcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim sancti patres nostri imagines receperunt. Quam ob causã mendaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt non esse patrum traditionem? At id valde decenter. Nam si evangelium non tradiderunt legendum, tum sane neque imagines fecerunt: si vero illud, etiam & has curarunt edendas. Plane enim pictura convenit cum evangelica narratione. Utraque honore digna: nam quid aliud quam mutuam enarrationem promittunt, & indubitanter certas inter se demonstrationes & indicationes asserunt? Etenim si dixerimus, sol est super terram, & omnino dies est: sive, Omnino dies, quia sol est super terram: eodem modo res hic se habet. Nam si conspexerimus in imagine angelum annunciantem virgini, plane in recordationem evangelicæ historiæ venimus, qua narratur, quod angelus Gabriel a Deo ad virginem missus fuerit, & ad illam dixerit: *Salve gratia plena, dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus.* (Luc. 1.) Cum igitur evangelium audimus, & quod ab angelo designatum est percipimus: nonne omnia manifestius & clarius multo intelligimus per picturam contemplantes, quam per simplicem narrationem? Quomodo autem ad aliam ruditatis viam se convertant, operæ pretium est audire.

GREGORIUS.

Neque precationem ullam qua sanctificari possit, habet, sed manet, communis & inhonorata, ut eam absolvit pictor.

EPIPHANIUS.

Veritatem audiant. Multa quæ inter nos sacrata sunt, sacram precationem non accipiunt, cum a seipsis & a nomine suo plena sint sanctificatione & gratia: quapropter ut veneranda & sancta honoramus & amplectimur. Ipse itaque typus salutiferæ crucis, sive sacrata precatione, sive dedicatione, apud nos honorabilis existit. Satisfacit enim nobis figura, quæ tum sanctificationem accipit, cum a nobis fuerit adorata. Nam sive in fronte eam tanquam sigillum imprimimus, sive per vacuum aera crucis signum facimus, speramus & confidimus dæmones crucem posse fugare. Eodem modo per imaginem & per nominis significantiam, quam ad primum exemplar referimus, fieri posse credendum est: quin etiam salutantes eam, & honorifice adorantes, speramus nos sanctificationem consecuturos. Nam cum diversa sacra vasa habemus, eaque amplectimur & timemus, sanctificationem quamdam ab iis nos accepisse confidimus: quamquam isti & sacra vasa & crucem nugacibus verbis prosequantur, dicentes ea esse & communia & inhonorata, quemadmodum absolvit ea & faber & pictor & phrygio, quando nullam sanctam precationem habent, quæ ea sanctificet. Volentes autem & alia zizania seminare, tanquam ex spiritu pythonico sic deinceps loquuntur.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS IV.

GREGORIUS.

Quod si autem quidam ex eo errore existentes dixerint, recte & pie a nobis dictum esse, in subversione imaginis Christi a nobis facta, propter indisseparatam & inconfusam essentiam duarum naturarum in una hypostasi convenientium: tamen iterum dubitare oportet, propter imagines ter inculpatæ & supergloriosæ dominæ deiparæ, prophetarum, apostolorum & martyrum, cum sint meri nudique homines, neque ex duabus naturis, divina scilicet & humana, in una hypostasi consistant, quemadmodum in solius Christi imaginibus fieri renunciavimus.

EPIPHANIUS.

Nemo eorum qui in ecclesia catholica versantur, cogitaverit hoc modo, aut dixerit, quod recte & pie senserint isti, præsertim in hac nova vaniloquentia: sed quotquot sunt supremi pontifices & sacerdotes orientis, occidentis, meridiei & septemtrionis, omnes eos qui tali sunt sententia aut opinione, anathemate devoverunt: hujus autem regionis pauci aliquot erravunt, & toto corpore ab ecclesia execti sunt, aut quia domini vocem ignoraverint, aut quia contemptui habuerint, quæ ita tonat: *Quicumque uni ex pusillis istis offendiculo fuerit, satius illi fuerit, ut mola asinaria a collo illius suspensa, projiciatur in mare.* (Matth. 18.) Itaque isti Deum non timentes contra imaginem illius blaterant: neque sanctos illius reverentur, sed & contra illos linguas suas exerunt, sic dicentes.

GREGORIUS.

Dubitare autem oportet propter imagines ter inculpatæ & supergloriosæ deiparæ dominæ, prophetarum, apostolorum & martyrum, cum fuerint nudi homines, & non ex duabus naturis constituti, quidnam conveniens aut commodum ad has dicere potuerint, subverso priore argumento. Profecto nihil est quod hic habent.

EPIPHANIUS.

Neque evangelice, neque apostolice, neque ex scriptis aut patrum sententiis, neque etiam probabilibus ullis argumentis, ut uno dicam verbo, subverterunt ea quæ a nobis pie sunt asserta: sed proprio ore loquentes in aciem contra catholicam ecclesiam sese constituerunt. Neque enim quidquam habent, quod contra intemeratæ virginis, aut sanctorum imagines vere, pieque asserere possunt, quemadmodum nos, Deo suppeditante, orationem, demonstravimus. Nam in præcedentibus ex sanctorum patrum rivis haurientes, imaginis honorem in primum exemplar reverti significavimus. Et qui imaginem imperatoris videt, in ea ipsum imperatorem contemplatur: & qui imaginem ejusdem adorat, ipsum imperatorem quoque adorat: hujus enim forma & figura illius est imago. Et quemadmodum qui despiciens imaginem imperatoris violat, non aliter castigatur, quam si ipsum imperatorem contumelia affecisset, cum tamen illa ipsa imago præter lignum & colores nihil sit; colores inquam cum cera mixtos & contemperatos: eodem modo, qui typum alicujus sive figuram ignominia afficit, in illum ipsum quem typus repræsentat, injurius est. Quin etiam ipsa rerum natura idipsum docet. Hoc etiam universi mortales agnoscunt; patresque

Actio VI. Refutat. pars IV.

treloque sanctios ita tradidisse nonnos, & eos qui alitter docent, ecclesiæ catholicæ, imo Christo, & Deo contradicere. Ruinas autem linguam habentes mendacius inhiant, impeta verborum ita instant.

GREGORIUS.

Sed quid dicimus de subversione? Quamdoquidem ecclesiastica noſtra ecclesia, media exiſtens inter Judaicam & gentilitatem, mentem illis conſuetam ſacrificationum accepit, rerum omnium portatrix & noſtræ confeſſionis: Deo data formam & vitam ingreditur. Nam ex omnem Judaorum ſacrificia & holocauſtomata non admittit, & gentilitatis in ſacrificando omnem idololatriam & diabolicarum opinum cruciatum. Hæc enim ſuperſtitiones & verbis abominabilibus illius artis ſuit. Nec cum ſpem reſurrectionis habent non habent, aliquam ſibi ludibrium excogitantes per eum inſum offerentes tanquam adhuc præſentes exhibere. Siquidem igitur nihil novi ſupet hæ res, profecto tanquam alienum damnatæ cum hominum in ventum, ab eccleſia Chriſti, longiſſime abſunt.

EPIPHANIUS.

Immoderatæ garrulitatis eorum ſcriptum belle ſe delitamentis omnibus eſt excretatum, ſcelleſtumque & ridiculum propeaudiendum exiſtit. Nam qui in ſuperioribus ſcriptis proprias ſuis verbis in principitis & barathra conjecerant, nunc in laqueum inferni ſe prorumpunt. Mediam enim inter Judaiſmum & gentilitatem Chriſtianum ecclaſiam pronuncianr. Deinde ſibi iterum male conſalentes, dicunt, neminem illorum ſacrificorum Chriſtianos antigiſſe. Ibaq; aut illic ſacrificantur, aut hic vetentur non loquuntur. Sed ut verum dicam, ſibi mentiuntur. Mendacium enim non modo veritati, ſed & ſibiipſi contrarium eſt, quemadmodum ſacrae pſalmes David canit: *Mentita eſt iniquitas ſibiipſi.* Baſilius itaque Cæſareenſium præſul, cujus ſonus in totum terarum orbem egreſſus eſt, infructiſonum omnium libri contra Sabellium ſcripti, ſic inquit: Judaiſmus cum gentilitate pugnat, utraq; autem cum Chriſtianiſmo. Illi autem qui ſapientia ipſos patres ſuperare ſibi videntur, mendacia ſuis libri ſententiis & ſibi ipſis gnantibus ſecum Chriſtianorum ſidem. Judaiſmus enim detaitis egeſtatem, gentilitatis deorum coplum ignorat. Gregorius vero qui a theologia profiſſione cognomen accepit, unorunq; horum mendacia, tionem edidiſſent, ita inquit: Cum dico Dei, Patris inquam, & Filii & ſancti Spiritus, neque Deus hæ deis atem ſuadet, ne gentem deorum in rodocamus deo; intra hæc quidquam minus definio, ne divinitatis egeſtatem deorum nus, aut propter mortanchim indutamus, aut propter gentilitatis flatuentes. Vitium enim in utrisq; eſt contrarius, ſimile inventus. Atq; illa quidem ſacrificia veteris legis reſlamant, quibus propitiatio Deo illæ ſuſſe dicvinis acquiſcent adhæſit, hæc autem deorum gentiuſim. Nonne igitur & hoc loco divinis præcepitis & mandatis diminutionem aut deſtructionem ſuſtinent? Imaginem enim domini idolum diserunt, dæmonum imagiaibus perſimile. Accuſantur igitur & Abel & Noe & Abraham, propterea quod per animalia ſacrificavereunt: Item Moyſem, Samuelem, David, & reliquos patriarchas, qui nova & gentilia ſacrificia Deo obtulerentur tam tamen ſcriptura teſtetur dominum laetatum fuiſſe in illis rum ſacrificiis, in odorem ſuavitatis. Utinam veritatem non vitiaretur nunc coim facile cognoſcerent, ea quæ Deo conſecrata ſunt, illi eſſe accepta. Scriptum eſt enim: *Sacrificaverunt dæmonis Deo ſuo.* Quæ autem dæmonis ſacrificata ſunt, abominanda & reſpuenda exiſtunt. *Sacrificaverunt enim dæmonis, & non Deo*, inquit ſcriptura. A nobis igitur, & per nos, bonum & quod bono contrarium eſt, non autem ex ſubjecta materia. *Quid enim eſt idolum?* inquit apoſtolus: aut quid eſt id quod idolis fuerit obla-

Epiph. in Ancor. 57.

Deut. 32.

1. Cor. 10.

Ancor. 57.

tum? Nihil ex quo ſacrificant genteſ, dæmonibus ſacrificant, non Deo. Maxime autem errantes, & Christo contradicentes, & ſibiipſi contradicentes.

GREGORIUS.

Cæſſent itaque ne omnium, quæ ſuperantur impia & contumeliſia contra hanc noſtram Dei gratiam ſenectorum & ſtultorum. Sanctiſſimis qui Deo placuerunt, & qui ab eo dignitate ſanctitatis honoratiſunt, etiam ſi longe tempoſtatis ſuerint, non tamen eos idiſa mortua ut nonquam ſatiet redivivos. Sed quicunque ex gentilium errore illis ſtatua aut imagines vitgere fuerit conatus, blaſphemus judicabitur.

EPIPHANIUS.

Ex hiſtiam ſedtis verbis alicuos docent & ſe perregrinos a Dei pace, quinin dominum noſter ſuscere & minoribus diſtolo in eum credentibus dimiſit, dicens: *Potestem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Nam quomodo pax eſſe poteſt, ſi contra propriam Dei ſententiam & decretum eccleſia catholica inſurgat, confirmans & ſtabiliens contra traditionem? Quicumque enim divino zelo ducuntur, ubique patram traditionibus conſentiunt, & traditio eccleſiaſticorum mandatorum convenientia dicunt: qui vero aliter ſentiunt, tanquam iniquitas ſeſe abſtinendant. Veri autem adoratores, qui in ſpiritu & veritate Deum colunt, non ceſſabunt imaginum picturas, quas in hiſtoriam & recordationem tantummodo habent, erigere: hæ venerates amplectentur, ſicut ſacrae ſcripturæ ſententiam & decretum ſum, thoraceen veritatis induent, & habitum Spiritus vibrabunt. Nam qui a ſæculo ſanctiſ Deo placeruant, ad noſtrum ſolitudinem & ſalutem vita deſpiſtis, & ſecularis reliquentes, & que abipſis geſta ſunt, per pictiam narrationem in catholica eccleſia tradierunt, maxime in memoriam noſtra mentis, & in ſpiritualem noſtram politia. Etenim & divus Baſilius in encomio quadragintæ martyrum ſic inquit: Agendum in medium eos adducentes recordationi gratia, commune ab illis utilitatem proinde conſtituamus. Oſtendemus enim omnibus tanquam in pictura, virorum iſtorum fortitu facta. Nam & beſtomon ſectionis precium ſi ſcripturæ ſed & picturæ ſit, & theologiæ proſiſſiæ: illi quidem oratione rem exornantes, hi autem in tabulis effigurantes: atque ita multos utrisque ad fortitudinem excitantes. Nam ſicut ſermones illorum ſuſ autem exhibes, hæc pictura tacens poſt imitationem oſtendit. Commiſcentes autem omnia ſunt veritatis, ſic quoq.

GREGORIUS.

Quamodo autem & valde laudantur Dei martyres, quam obumbravit plane nulla deitatis, per quam nobis ſanctiſſimum ſunt adhiſi magnificentiam ipſis eſſe ſicutiorem, ſanctiorem cherubim, vulgarisq; gentilium ars pingere audet? Rurſus, quamodo ejus qui cum Chriſto quotiens ſunt, & in ſolitum cum ſe fidebant judicantes ordem veraem, confirmes ſpiritum, quibus non ſit ut dignus mundus, ut divina miracula aſſerunt, quamodo, & inquam, ejus non timent per arteni gentium exhibere? Profiſto non ſes eſt Chriſtianus, qui ſpem reſurrectionis hæreſi, dæmonum cultura conſentudinibus nici. Et ecs qui in tanta & talis ſoria reſplendebant, non deebat ignominiſa & mortua materia ipſorum effiere. Sed ſicut ſolitum aliteni noſtra fidei demonſtrationes non recipiunt, & in dæmoniſmo reſiſtuncia non requirimus.

EPIPHANIUS.

In hoc unutur encomiis, quo ſimplicioreſ ad ſuam vanilogiorum ſtultitiam rapiant. Sed qui mentem habent ſerpentis, vafritiem vero non habent: item qui ſimplicitatem columbæ poſſident, noverunt & verbis & encomiis ter inculpatam & inviolatam vere & propriæ Deiparam eſſe: norunt etiam ſibiſtolica venerari, ſyrmodenque virtutes per hiſtoriæ encomia

Ancor. 57.

Ancor. 57.

Ancor. 57.

Actio VI. Reputat. Pars IV.

vocem verborum vos audivistis, similiudinem autem non audistis, sed tantummodo vocem.

EPIPHANIUS.

Et hoc loco occasionem impietatis hauserunt, qua Christianos veluti puros larvatis suis sophismatis terrens, hoc modo: Si per imaginariam pictoram Christum sub tandem oculis in memoriam revocare, in idolatriam labimur, & omnem impietatem exercere. Hac enim ratione generosi illi ex illis verbis, Non facies tibi similitudinem, argumentantur: Ipsum autem verbum in iniquitatis possidentes, & proprium justitiam quærentes confirmare, ad omnem impietatem velpos insistunt, continuisque in mendaciis dolicantes, a virtute alienati sunt: hanc quo in verbis Christi genoteres eos qui inter filios Israel virtutem adorabant, & Ægypti abominationibus insistebant, dicentes, ut Christianos quoque ejusdem desiderent. Capiuntur autem tabici propriis oculis. Utinam autem cogitassent, quia dominus eam gentem ductorus erat in terram promissionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmones, solem, lunam & astra, reliquasque creaturas, quin etiam volucres, quadrupedes, & serpentes, Deum autem verum ignorabant: quare eam diligentiam adhibere cepit, ut faceret ullam similitudinem eorum, quæ aut in cœlo, aut in terra sunt. Postquam autem eos ab idolatria abstinuisse, insistere tabernaculum testimonii fabricari, & omnes servasse illius fidelis, eos omnia significaverat, sensibilis cherubim, habentis hominum formam, respondentia figuris intelligibilibus, ex aurum apparuit, innumerantia propitiatorium nullus illis fecit credidere. Confitemur enim omnes, nos ab idolorum errore & omni gentili culture liberatos tunc, cum Christus fecundum carnem ad nos venit. Si vero illi ad fidem ejus eogit, cum cœlestis illius non contentiam. Et ait ad eos apostolus: *Tu quid habes, quod non accepisti?* Si vero acceperunt eam liberationem, conferri debebant, ac venerandas regnitet admirere, quæ ad oculorum aspectum ecclesiastici decoris gratia nobis fuit factæ, ut naratione evangelica per eos in animum & memoriam habendo revocaremus, ut per ipsos Christum. Adducunt autem & alias apostolicas sententias, ita dicentes:

Nam & Christum secundum carnem cognovimus, sed jam non amplius modo cognovimus? Quia si publicum cognovimus Christum, at jam non amplius. Ad noi enim pertinent secundum carnem, qui in peccatis fumus: sed non secundum carnem hoc fecitat, quando in peccatis non fecimus. At cum ad Christum referitur, secundum carnem in affectionibus naturæ esse significat, velut litire, æstare, fatigari, dormire. Christus enim peccatum non commisit, neque dolos in ore illius inventus est; quam ob causam dicit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ecclesiam: *Petit propterea mundi hujus, & in me nihil invenit.* Atque secundum carnem significat, jam libertum esse ab illis pallionibus, non quod religiosus non sit, sed quia non hæc venit judicatorus terrarum orbem, cum hac, inquam, pallionibus non obnoxia, & liberæ, in qua & nos ambulabimus, corporibus nostris conformibus illius gloriosis corpori existentibus.

Anno Christi 787. Habitans II. Cap. XXIII. Sess. 7.

Ezech. 36.

Deut. 6. Matth. 4. 1. Par. 29.

1. Tim. 6.

Deut. 6. Matth. 4. 1. Par. 29.

Act. 17.

1. Cor. 5.

Rom. 10.

Rom. 3.

1. Cor. 5.

Matth. 5.

Rom. 10. 16. Psal. 8. Hebr. 2.

1. Cor. 6.

Cyrillus.

1. Cor. 6.

Rom. 10. 16. Psal. 8. Hebr. 2.

Matth. 5.

Rom. 3.

1. Cor. 5.

Matth. 5.

Rom. 10

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

trahant post se discipulos. Videte autem ne quis sit, qui syllogismis per vanam deceptionem & philosophiam vos seducat. Et idem rursus inquit: *Omni spiritui ne credatis.* (1. Joan. 4.) Decet igitur omnem Christianum, cum libros aliquos adulterinos audit aut legit, eos respuere, neque omnino animum adhibere: nam & inter epistolas divini apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam patres nostri tanquam alienam reprobaverunt. Ad hæc Manichæi evangelium secundum Thomam invexerant: quod ecclesia catholica merito, ut impium, aversatur. Quemadmodum etiam id, quod nunc e beato patre nostro Epiphanio dictum est, cum illius nequaquam existat. Divinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hæreses gentiles & Judaicas, item quotquot post Christianismum susceptum invectæ sunt, damnavit: in quo procul dubio & eam posuisset, quæ de imaginibus ab istis fertur, si alienam a Christi religione hanc existimasset. Quod si autem ecclesia has contra venerandas imagines expositiones suscepisset, profecto non fuissent illis * usæ in ornatum templorum ad nostram memoriam juvandam: nam ex illo usu, quem in testimonium afferunt vaniloqui isti, illinc inquam subversionem habet. Beatus enim pater Epiphanius temporibus Arcadii & Theodosii floruit; ab eo igitur tempore ad hanc hæresim usque, anni sunt quadringenti; & tamen libros illos contra imagines nemo Christianorum, præter istos novitatis magistros, recepit. Quod si tanto tempore in ecclesia non sunt recepti, quamobrem nunc a nobis recipi debent? Nam quam afferunt quidam istorum epistolam, veluti scriptam a beato Epiphanio Cypriorum præsule ad Theodosium imperatorem, nos eam in manibus sumentes, & diligenter & minime defunctorie legentes, invenimus circa finem epistolæ ejuscemodi emphasim: Sæpe enim * ministris meis de imaginum ablatione egi: sed ab iis non receptus sum, neque vel in paucis vocem meam audire sustinuerunt. Attendamus autem qui floruerint per tempora supradicti patris nostri Epiphanii in ecclesia, quos tanquam gloriosos doctores & tuta munimenta ecclesiæ dicere possumus. Profecto Basilius sermone & opere magnus, Gregorius cognomento theologus, Gregorius Nyssensium episcopus, quem omnes patrum patrem vocant. Joannes item, cujus a lingua fluit vox melle dulcior: quamobrem & Chrysostomi appellationem meruit: præter hos etiam Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymorum episcopus. Quod si is qui hanc expositionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait se a sanctis patribus qui per ea tempora floruerunt, non fuisse receptum: quomodo ea quæ sancti patres non probaverunt, nos qui circa fines temporum & seculorum occurrimus, quique verbi & cognitionis usu deficimur, & indigni sumus, ut discipuli illorum vocemur, recipiemus, præsertim cum falso contra ecclesiam edita sint? Apage cum ista impia & intolerabili editione. A ratione deviarunt, qui illam contra ecclesiam inferunt. Nos autem Christicolæ, dictum illud apostoli cogitemus: Traditiones quas accepimus, eas servemus, & profanas vaniloquentias recusemus, eaque omnia falsa & efficta cognoscamus. (2. Thes. 2. 1. Tim. 3. Tit. 3.) Liberi enim beati patris nostri Epiphanii, præcipue is qui dicitur Ancyrotus, & reliqui quoque per universum terrarum orbem sunt famigerati, quod sonus eorum ita sit per omnes ecclesias paucis etiam temporibus sparsus: * atque contra sanctas imagines verbula scripta sunt, eorum vix tres aut quatuor libelli per omnem ecclesiam reperiuntur, modo non sint nuper editi. Quod si autem essent legitimi in catholica ecclesia, quemadmodum est Ancyrotus beati Epiphanii, profecto per omnes ecclesias essent dispersi. Verum ut novitii & alieni, falsique ab ecclesia existimati sunt, nec unquam fuere recepti. Quam ob causam neque nunc etiam recipiendi sunt, quo pax Dei, & quæ ab initio traditio existit, in ecclesiis conservetur. Neque hic linguas suas acuant & exerceant vaniloqui isti accusatores recte sentientium, quasi illi qui antiquam ecclesiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio adversentur. Nequaquam. Commentarium enim illum rejicimus, beatum autem patrem catholicæ ecclesiæ doctorem agnoscimus. Nam & divini patres, qui in quarta universali synodo fuerunt congregati, epistolam quæ nomine Ibæ episcopi Edessæ ad Marim Persam circumferebatur, anathematе damnarunt, quasi Nestorio consentientem; eodem modo qui in sacra quinta synodo convenerant: ipsum autem Ibam, nequaquam. Non enim demonstrari poterat, quod esset Ibæ. Quamobrem in anathematismis non ipsum Ibam devoverunt, sed Ibæ epistolam. Dicebatur enim Ibæ, cum tamen illius haudquaquam esset. Sic igitur ista falsa scripta contra venerandas imagines, dicuntur quidem a quibusdam Epiphanii, non tamen sunt, ut demonstratum est: nam & illius discipuli templum in Cypro, quod ejusdem patris nomine appellaverunt, ædificarunt, & cum multis aliis picturis, illius quoque imaginem ibidem collocarunt. Quod si autem is tantopere venerandarum imaginum inspectionem fuisset execratus, quomodo in tantam audaciam illius discipuli erupissent, ut illi imaginem collocarent? Judicate omnes qui auditis, & verum a falso discernite, quia editiones istæ non sunt beati istius patris, sed potius Manichaicæ, quas veluti amara bile plenas fugiamus. Manichæi enim, & quicumque confusionis fuerunt auctores, contemplationem istam nunquam ferre potuerunt: non enim accedunt ad hoc, quod Deus Verbum in carne sit homo factus, sed tantummodo secundum existimationem & phantasiam, quamobrem illi alia pro aliis imaginantes, subjiciunt hæc.

* fors. usæ

* f. commilitis

* f. at quæ

ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Similiter & Gregorius theologus in versibus suis dicit: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde. Ea enim quæ in coloribus existit, faciliter eluitur: quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica.

EPIPHANIUS.

Perverse rursus cogitantes, & aliud dictum Gregorii scilicet theologi subjiciunt, quod a dicto patre sic editum est: Flagitium, fidem habere in coloribus, non in animis; quæ facile elui potest: sed profunditas mihi cara. Ab his autem sic falso scribitur: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim quæ in coloribus existit, faciliter eluitur; quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica. Obturarunt sane aures, & oculos clauserunt; nam isti qui ecclesiasticas traditiones rejiciunt, recta intelligere & considerare nequeunt. Auditionem enim audierunt, & non intellexerunt: videntes viderunt, & non cognoverunt. Indurati enim corde, patrum doctrinas secundum proprias cupiditates pervertunt. Beatus enim Gregorius theologus in metricis suis opusculis dictum illud, quod hi citant, ad moralem quemdam sensum attulit: (In distich.) Corrigit enim vitam nostram, ut absistamus a temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus scilicet carnalibus; & spiritualem rursus vitam, quæ ad cœlestia perducat, eligamus: nec credamus mundo huic, neque temporaneis & non manentibus adhæreamus: (hæc enim colores vocavit) sed potius spiritualibus & veris insistamus, quæ in corde stabilimentum habent, & in æternum manent. Vita autem nostra fluxilis & advena quædam est. Quemadmodum enim color & atramentum facile abluitur, aut a pictore transformatur: sic etiam in hac vita nostra contingit, sicut & ipse alibi dicit: Orbis quidam versat nostras res: fit enim aliquando, ut in uno die aut hora multas ferat mutationes. Omnia enim umbræ in modum obscurantur & pereunt humana: & bulla difflabilior est humanæ potentiæ superbia. *Omnis enim homo fœnum, & omnis hominum gloria sicut flos fœni.* (Job 4.) At spiritualium operum demonstratio perfecta est, & in manentibus habet retributionem. Nam si contra imagines ab illo dictum fuisset, dixisset potius: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed ipse subjecit, non in animis, quæ sunt fixa, firma & certa, ut operemur quæ sunt regni cœlorum, non vero mundi hujus, quæ tanquam fluxa & celeriter se mutantia, fidem non habent. Rursus vero allegorice referentes, & omnia secundum propriam mentem adducentes, magnorum sacerdotum Joannis & Basilii verba citant.

ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Joannes autem Chrysostomus sic docet: Nos per scripta, sanctorum fruimur præsentia, non sane corporum ipsorum, sed animarum imagines habentes. Nam quæ ab ipsis dicta sunt, animarum illorum imagines sunt. Maxima vero ad recti investigationem, inquit magnus Basilius, meditatio scripturarum divino afflatu nobis datarum. In his enim & rerum argumenta inveniuntur, & vita beatorum virorum perscriptæ veluti imagines quædam animatæ, secundum Deum politica imitatione operum exhibentur. (Epist. 1. ad S. Greg. de vit. sol.)

EPIPHANIUS.

Qui quidquam recte sapit, nequaquam hæc ad subversionem sacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifestum est, cum audivimus virilia & fortia sanctorum facta, constantiam firmitudinemque animorum illorum nos beatificare & laudare: quin etiam cum in divinis scripturis sanctorum vitas legimus, eamque in picturis easdem contemplamur, in memoriam revocamus, quantopere in Deum fervore fuerint accensi: nam quæ oratio per auditum exhibet, hæc scriptura tacens per imitationem ostendit, ut magnus inquit Basilius. (Ser. in 40. mart.) Sed & Joannes Chrysostomus in sermone, quod veteris & novi testamenti unus sit legislator, & in vestitum sacerdotis, cujus initium: Regni Christi evangelium prædicant quidem prophetæ. (Ante med. serm.) Inter reliqua: Ego & ex cera fusilem adamavi picturam pietatis causa. Vidi enim angelum in imagine, propulsantem barbarorum gentem pedibus conculcatam, & David vere dicentem: *Domine, in civitate tua imaginem eorum comminues.* (Psalm. 72.) Demonstratum igitur satis est, ea quæ a sanctis patribus recte tradita sunt, ab his qui extra divinum chorum sunt, perverti. Insistunt etiam adhuc in eadem improbitate, cum ea quæ a beato patre nostro Athanasio contra idola dicta sunt, in subversionem, imaginum picturæque allegant.

GREGORIUS.

Et Alexandriæ lumen Athanasius dixit: Quomodo non miseratione prosequendi sunt, qui creaturas adorant, quod illi qui vident, non videntibus cultum exhibent: & audientes, non audientes orant, precanturque? Creatura enim a creatura nunquam servabitur.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

EPIPHANIUS.

Papæ, quanta insania! nunc enim novam quamdam blasphemiæ viam excogitantes plane a veritate deviant. (Orat. contra gentes paulo post princ.) Nam ea quæ divinus vir contra idola locutus est, hæc isti homines etiam post cognitionem veritatis & confessionis sinceræ & divinæ regenerationis tribuunt *, & præter unum universorum dominum, creaturis servire Christianos, & idololatriam commisisse, asserunt. Parce domine populo tuo, & nullum horum blasphemia seduci sine. Omnes enim qui suo nomine vocati sunt, confitemur nos ab idolorum deceptione & errore liberatos. Et postquam te cognovimus, quos divina regeneratione dignatus es, nequaquam ad creaturas quæ sub cœlo sunt, tuam divinam adorationem retulimus. Tibi autem soli liberatori nostro psallimus: Domine, præter te neminem novimus, nomen tuum vocamus. Testis ipse angelorum beatorum exercitus: testis apostolorum, prophetarum, martyrum & sanctorum patrum cœtus. Ad recordationem autem sensitorii nostri ad tuam gloriam, quo ad magnificentiam & figuram divinæ crucis tuæ adducamur, evangelicam narrationem & imaginum picturam habemus. Habemus item & alia plurima consecrata vasa: hæc, quia in nomine tuo facta sunt & consecrata, exosculamur. Sed isti tanquam lingua mendaci thesauros sibi congregantes, vana prosecuti sunt. Quam ob causam & dolor linguæ eorum, & improbitas tandem peribit. Quemadmodum enim lumine accedente, tenebræ fugantur: sic & veritate apparente, gladio spiritus linguæ illorum venenum excisum est. At iterum assumptiones quasdam adducunt, sic dicentes.

* f. imaginibus sacris, &c.

GREGORIUS.

Similiter Amphilochius Iconii episcopus ita inquit: Non enim nobis sanctorum corporales vultus coloribus effigiare curæ est, quoniam his opus non habemus, sed politiæ illorum virtutum memores esse debemus.

EPIPHANIUS.

Hæreticis proprium est mutilatas exquirere sententias. Nam si quis studiose exquirat, haud facile hanc beati patris sententiam invenerit contra venerandarum imaginum repræsentationem: sed affectionis animæ sanctorum virilitatem & constantiam celebrans, & prædicans virtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater: maxime quo nos ad imitationem perducat. Non enim sanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, sed quo virtutum illorum simus memores. Et in libris quoque vitas illorum describimus, in tabulisque illos depingimus: non quod hoc a nobis postulent ipsi, verum id nostra causa, & propter utilitatem nostram facimus: Non enim solum passiones martyrum nos instituunt, sed & contextus & scriptum de illorum passionibus, picturaque idem indicans. Simili modo & annua illorum memoria. Figura autem orationis tota beati patris hoc innuere videtur: de subversione autem venerandarum imaginum nulla plane apud illum mentio: siquidem nihil, quod eas calumniari possit, hic deprehenditur: nam quid si dicat: Non enim corporales vultus coloribus in tabulis effigiare nobis

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

nobis curæ est? Hæc enim intentione virtutis ab eo dicuntur. Infert enim: Curæ enim nobis est, virtutes bonorum virorum eligere, & operum illorum meminisse, & politiam illorum imitari. Ipsis autem templa fabricari, aut imaginem illorum in tabulis circumferre, contemnentes interim illorum virtutes, haudquaquam laudabile est. Nemo enim laudaverit virum, quem viderit virtutes sanctorum aversantem, & quotidie illorum imagines circumferentem, aut templa illis ædificantem, aut vasa comparantem illis, suiipsius autem templum divinis virtutibus non ornantem, Inquit enim Deus per
Isai. 1. juxta 70. Isaiam prophetam ad eos qui ita affecti sunt: *Simihi obtuleris similaginem, frustra. Incensum mihi abominatio est: & quoties manus vestras tetenderitis ad me, avertam oculos meos a vobis: & si multiplicaveritis obsecrationem, non exaudiam vos.* Sed quid facietis? *Lavamini, mundi estote, auferte improbitates ab animis vestris coram oculis meis. Cessate a malitia vestra, discite facere bonum, exquirite judicium, liberate eum qui injuria afficitur, pronunciate pro orphano, jus dicite viduæ.* Hæc enim si recte fecerimus, tunc ea quæ a nobis offeruntur, grata & suscepta erunt apud Deum, sive ea sancta templa fuerint, sive sacra vasa, sive etiam venerandæ imagines. Ita enim commodum nobis est, ad memoriam horum virtutes exquirere, & pro viribus imitari. Hoc sane martyrum est encomium, electorum ad virtutem convo-
Serm. in 40. mart. catio, quemadmodum magnus inquit Basilius in moralibus suis sermonibus. Inter hæc quoque laudanda est templorum exædificatio, imaginum ef-
Matth. 23. figuratio, sacrorum vasorum Deo oblatio. Hæc enim oportet etiam facere, & illa non omittere, ut veritatis verbum nos docet. Non enim aliquis virtutem possidere poterit, nisi in aulis domini assederit, nisi per lectionem divina oracula auribus hauserit, & per visum ad evangelicas historias & doctrinas, ad martyrum repræsentationes & certamina fuerit perductus. In omni autem tempore, loco & hora virtutes exercere, perquam necessarium est. Nam & passionibus Christi incumbere, & in iis versari perpetuo & continuo, necessarium: illiusque mortificationem in corpore nostro circumferre, & studiose hoc facere, utile est. Regni enim cœlorum hospes est & procurator. Multas autem cruces in ædicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationisque passionis illius oblivisci, extrema dementia est. *Sine operibus enim fides*
Jac. 2. *mortua.* Evangelice enim ait dominus: *Non om-*
Matth. 7. *nis qui dicit mihi, domine, domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem Patris mei qui est in cœlis.* Inhærentes autem præsentibus, agedum & aliam demonstrationem his competentem reddamus. Consueverunt patres nostri sancti, qui voluntatem Dei salutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum observationem nos docere, & ad quod mandatum illis scopus vergit, eo præparare auditores, hocque extollere & magnificare, quo veluti anchora tuta injecta, in reliquis quoque non simus negligentes. Ne vero in pluribus asserendis longiores simus, unum Asterium Amasiæ episcopum citemus. Hic igitur in Lazarum & divitem epulonem sermonem conscribens, empl[illegible] quamdam de alendis pauperibus contra divit[illegible]ercet. Adhortatur divites, ut eleemosynarum fructibus divites sint, ne vestitu splendido & mol[illegible]antur. Inducit autem inter cetera ethicam quamdam disputationem contra religiosulos quosdam ipsa vita, sed tamen divitiis inhiantes. Sic autem infulit: Ne pingas Christum in vestibus, sed magis sumptu illo & impensis, pauperibus subveni. Deinde adimere cupiens divitiarum appetitum, infert: Sufficit enim illi una

ANNO CHRISTI 787.

incarnationis humilitas. Hoc est, Non placitum est Christo domino Deo nostro, ut per mundanam affectionem & avaritiam, illius œconomiæ mysteria demonstrentur. Non enim pium est aut coram illo acceptum, evangelicę recordationis gratia materiam divitiarum thesaurizare, & causari occasiones peccati. Pauperes autem qui pane & vestitu indigent, negligere, non pietatis, sed avaritiæ opus est. Quemadmodum enim nulla communio est luminis & tenebrarum, neque participatio injustitię cum justitia; ita neque divitiarum cupiditas, & mollium vestium indumenta cum evangelica historia & figura conveniunt. Hęc enim nobis dispensationis narrationem, vere ad salutem ducentem, explicat. Illa vero ad miseriam ducit, cum sit subjecta pœnis. Quemadmodum Jacobus frater domini dicit: *Divites, lugete & lamentamini, ejulan-* Jac. 5.
tes super miseriis vestris. Divitiæ vestræ computruerunt, & vestes vestræ a vermibus roduntur; aurum & argentum vestrum rubigine exesum est, & rubigo in testimonium contra vos manet. Quam ob causam, ut dictum est, quęcumque per avaritiam fiunt, cum mundo simul pereunt. Possumus enim nos perexiguis sumptibus cibos, vestes, tectum, quę nobis sufficient, comparare. Omne enim quod non ad usum, sed ad speciositatem comparatur, lascivię habet accusa- Liber Reg. fusius disputat. c. 22.
tionem, ut divinus inquit Basilius. Sufficiant igitur nobis, quę ad usum tantum habemus, & ex iis pauperibus largiamur, manumque porrigamus, ut & nos aliquando Dei vocem audiamus, dicentis: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam conse-* Matth. 5.
quentur. Et, *Quodcumque uni horum fratrum meo-* Matth. 25.
rum vel minimo feceritis, mihi feceritis.

ASSERTIO IMAGINUM EX ASTERIO Amasiæ episcopo, de Euphemia martyre.

QUANDOQUIDEM autem Asterii mentionem fecimus, ejusque verbis tanquam exemplo usi sumus, ostendamus quoq; ex eodem perquam veterem esse de imaginibus traditionem. Ipse enim contemplatus imaginem passionis Euphemiæ martyris, hisce encomiis usus est: Mulier quædam sacra virgo inviolata, Deo castitatem conservans extitit; Euphemiam eam vocant. Tyranno autem aliquando pios pellente, animo propenso mortis periculum adiit. Cives autem & sacrificii communicatores pro quo sacrificabat, virginis virilitatem admirantes, prope templum thecam reveriti, deponentes cistam, honores illi exhibent, annum festum, communemque celebrantes conventum. Divinorum autem Dei mysteriorum sacerdotes & verbis memoriam illius celebrant, & quomodo fortitudinis certamen certaverit, populum congregatum docent. Pictor autem & is quoque secundum vires per artem pius est, qui omnem historiam in sindone pinxit. Posuit enim illius prope thecam sacrum spectaculum. Habet autem se ad hunc modum suavitas artis. In alto throno judex sedet, amare & horribiliter in virginem videns, (irascitur enim etiam in ipsis inanimatis rebus, cum vult, ars) satellites vero imperii, & multi milites commentarienses, tabulas & stylos in manibus gestantes, adstant: quorum unus manum a cera auferens, diligenter ad condemnatam aspicit, quasi jubeat clarius virginem loqui, ne in scribendo a se error committatur. Stat autem virgo in pulla tunica & pallio philosophiam significante, ut pictori visum fuit: vultu vero satis urbano, meo autem judicio, animo virtutibus omnibus egregie splendente. Ducunt autem eam ad principem milites duo, quorum alter horsum, alter illorsum virginem trudunt.
Vul-

ANNO CHRISTI 787.

Vultus autem virginis pudore & constantia mixtus est; annuit enim in terram, veluti virorum erubescat aspectum. Stat autem imperterrita, nihili omnino faciens miserum certamen. Quemadmodum autem aliquando alios pictores contemplatus sum, in pictura mulierculæ Colchidos, quomodo sit affecta in jugulatione prolium, dum gladium illis intentat: misericordia enim & furore vultum habet divisum, quia alter oculorum iram exhibet, alter vero maternum affectum, horrens & parcenti similis: ita quoque mihi hic contigit, nam admirationem meam ab illa cogitatione ad hanc picturam transtuli. Valde autem miror pictorem, qui affectus naturæ pugnantes, pudorem scilicet & virilitatem, commiscuerit. Imitatione autem artis procedente ad historiam, ecce adsunt duo vulgares homines, in tuniculis nudi; quorum alter caput virginis arripiens, & in tergum flectens, ad pœnam alteri commode exhibere videtur; ille vero adstans, dentes virginis excutit. Instrumenta autem pœnæ, malleus & terebra sunt. Hic lacrymas amplius continere nequeo, dolorque sermonem aufert; nam ita manifeste & evidenter sanguinis guttas pictor decoloravit, ut juraveris a labiis effluere, & cum fletu discedere cogaris. Dehinc carcer. Et iterum in pullis vestibus decenter virgo ad cœlum manus elevans, Deum in malis auxiliatorem invocat. Hac vero sic precante, apparet a capite signum illud, quod consuetudo est Christianis adorare & depingere: symbolum autem arbitror passionis, quam illa suscepit. Statim autem pictor alibi ignem, huc illucque se spargentem, rubro colore depinxit, & hic quoque nova arte flammam faciens corpoream. Stat autem ipsa in illo media, manus ad cœlum complicans. Dolorem autem nullum vultu præfert, sed magis gaudenti similis est, quod ad vitam incorpoream & beatam ite faciat. Hucusque pictor manum suam extendit, & ego orationem. Tempus autem est, ut & tu picturam perficias, ne nimium extra narrationem veniamus. Hactenus Asterius.

Speculantes autem ea quæ in scriptura sacra dicta sunt, inveniemus illinc quoque desumpta, quæ ab eo narrata sunt. Deus enim famulo Moysi de tabernaculo quædam mandans, variaque & diver-
Exod. 25. & 26. sa opera fieri jubens, ait: *Facies vela e bysso texta & hyacintho, purpura & coccinea textura, cherubim artificio texturæ facies.* Et hoc sane mandatum docet nos, ut in iis quæ Deo dicantur, non parcamus sumptibus etiam magnis: in hominum autem rebus non ita se habere debet; dictum enim est po-
Deut. 22. pulo: *Vestem ex duabus contextam vobis non injicietis.* Clarissime autem divinus apostolus horum sensum
1. Tim. 2. 1. Pet. 3. explicat, jubens mulieres in habitu decenti cum verecundia & castitate se ornare, non in reticulis auro & margaritis ornatis, aut etiam veste pretiosa, sed quam decet mulieres, quæ bona prædicant opera. Hæc igitur nos, qui Deo soli & uni latriam exhibemus in spiritu & veritate, scientes, quæcumque illi offeruntur aut consecrantur, sive divina fuerit venerandæ crucis figura, sive sacer evangelii codex, sive venerandæ imagines, sive sacra vasa, ea amplectimur & veneramur, ut qui spem habeamus sanctificationis ab ipsis reddendæ, & illis ob id adorationem honorificam exhibemus. *A-*
Psalm. 98. *dorate enim, ait, scabellum pedum ejus, quia sanctus est ipse.* Quam ob causam Gregorius theologus in sermone natalium domini sic inquit: Bethlehem
non longe a fine. honore affice, & præsepe adora: nam quæ Deo oblata sunt, ejus participatione & contrectatione sancta fiunt. Quemadmodum idem & tota scriptura testatur, & ob hoc sancto honor sanctitatis illius non aliter conservatur, quam per nostram devotam adorationem. Isti vero nova mendacia spirantes, aliena quædam a catholica ecclesia consuentes, dicunt.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

GREGORIUS.

Consentanea his etiam Theodotus Ancyræ episcopus sic docet: Sanctorum formas & species ex materialibus coloribus formari minime decorum putamus: horum autem virtutes, quæ per scripta tradita sunt, veluti vivas quasdam imagines reficere subinde oportet. Ex his enim ad similium imitationem & zelum pervenire possumus. Dicant enim nobis, qui illas erigunt statuas, quænam utilitas ex illis ad se rediit? An quod qualiscumque recordatio eos habet ex tali speciali contemplatione? Sed manifestum est, quod vana sit ejuscemodi cogitatio, & diabolicæ deceptionis inventum.

EPIPHANIUS.

Si Theodotus esset in præsenti vita, clamaret utique cum beata Susanna ad dominum, dicens: Dan. 13.
Deus æterne, arcanorum cognitor, qui nosti cuncta prinsquam facta sunt, tu novisti domine, quod falso me accusant, imitati presbyteros Babylonicæ confusionis, qui omnis vaniloquentiæ sunt auctores. Sed seipsos idoneos & claros demonstrare volentes, nova quædam garriunt, & mendax calamus scripturæ illorum reperitur, & aperte veritatis proditores deprehenduntur. Multi enim nostrum diligenter quærentes & indagantes in sermonibus hujus Theodoti præsentem sententiam, num alicubi apud illum extaret, nusquam sane invenimus. Nihil enim tale ipse unquam sermocinatus est. Satis autem argumenti fuerit, quia totus hic sermo amarulentia & exacerbatione plenus sit: & linguæ incontinentis & labiorum impurorum audacia, imo diabolicæ fraudis inventio, ita contra effigiationem sanctarum imaginum garrire. Quamobrem Christianos accusantium figmentum est & idioma, non autem Theodoti. Nam si illius esset, debebant utique aperte locum designasse sermonis aut libri, unde hæc sententia esset descripta. Sed quia noverunt falsum esse mendacium, locum silentio præterierunt. Nos igitur cum congregassemus illius libros, sex ad Lausum tomos contra Nestorium scriptos, interpretationem in symbolo sanctorum patrum qui in Nicæa convenerant, sermonem in natalem domini, in luminaria, in Eliam & viduam, in sanctum Petrum & Joannem, & in claudum sedentem ad portam speciosam, in eos qui talenta acceperant, in duos cæcos; nusquam sane dictam sententiam invenire potuimus. Neq; etiam fieri potuit, ut hanc falso colligentem sententiam de veris Ancyrani libris protulerint, sed fortassis alicubi in chartula conscriptam, tanquam pestem evitandam deprompserint, quo scilicet simpliciores caperent. Nam qui mentem habent & veritatem audiunt, talia ementita esse cognoscunt. Duces autem hæreseos suæ in aciem nondum vocare desinunt, Arii scilicet protectores & contribules illius, Eusebium Nicomediæ, Theognium Nicææ, & Maridem Chalcedonis, sic dicentes.

GREGORIUS.

Similiter & Eusebius Pamphili ad Constantiam Augustam, petentem Christi imaginem ad se ab illo mitti, talia dicit: Quoniam autem de Christi imagine ad me scripsisti, ut tibi mitterem, velim mihi significes, quamnam putes Christi imaginem, utrum illam veram & incommutabilem, natura illius characteres ferentem; aut hanc quam propter nos assumpsit, servilem formam pro nobis induens. Sed sane de divina forma non arbitror etiam ipse

Actor. 17. 28. *quæ ex ipso filio eiusdem, cum fuerit ab illo edocta, nemini vel ipsi Patri ostenderit, præter filium, neque ipsum filium condiderit quemquam cognoscere, nisi qui illum per eum nuncupat. Et post alia: Sed omnino servi requiris imaginem formæ, & carnem quam propter nos induxit, sed hæc quæ ipsi Deitatis, & communitatem esse dicitis, non, & passam mortuamque. Et post paucis: Quis igitur ipsius ignorandi, & dignitatis splendores lucentes & fulgurantes effugiens, ad umbras & inanimatis coloribus & umbratili picturæ pulsus? cum nosset divini illius discipuli in monte illum contemplari qui veriatur, qui audierit in sectum fuisse, non passe ipsi secundum spiritalem ipsius conversatione, & ipsum per carnis illius figura tantum ab inhabitante in eo divinitate accepta potentiam, quid aperte dicere tunc, cum mortalitatem exuit, & corruptionem abiecit, formam servi in domini Et Deiparam transfulit? post mortis fulgorem, post ipsum in cœlis, post cum patre regis in thronis & dexteris consistens, post requiem in sanctibus & innumerandis familiis patrum, & omnem gloriam & defidentem cælestes potestates ipsi benedictis vocibus celebantibus, dicentes: Principes, tollite portas vestras: aperiamini portæ cœlestes, & introibit rex gloriæ.*

Psal. 23.

EPIPHANIVS.

Optime in hos quadrat prophetici vox, quam dominus per Jeremiam vatem Judaicum populum reprehendens dixit: *Me dereliquerunt fontem aquæ viventis, & foderunt sibi cisternas, cisternas quas non poterunt aquam continere.* Relinquentes enim fideicitorum nostrorum patrum sententias, fidantur qui vestri venitabro ex ista dominica judicio diuino excerei tunt: arcam dico catholicam ecclesiam. Hos enim in protectionem sum hæreticos affertunt. Quis enim fidelium in ecclesia, quique vestrum dogmatum scientiam habet, ignorat Eusebium Pamphili, in reprobum sensum traditum, confensisse? Arii placita? Nam in cunctis hibliotecis quæ sunt libellis Biblia & verbum Dei vestrum vocat, tiam subministrum, & secundo adorandum loco. Si vero quidam affirmat eum in synodo subscripsisse, concedimus quidem hoc ita fe habere, verum labris illum dicentem veritatem colisse, corde autem longe ab ea abfuisse. Quamobrem & omnes epistolæ libros & commentaria ostendunt. Quod è autem ita aliis aliquando prostemporis & rei conditione mutatæ apparit, nunc hoc loudatur qui labant a partibus Arii, nunc vero veritatem amulatur; profecto ob id, secundum Jacobum fratrem domini, homo duplicis animi, inconstans in omnibus vias suis dicetur: neque puto, quod quidem quam a domino secuntur fit. Etenim si corde credidisset in jubitiam, & ore quoque ad fatemen verbum veritatis fuisset confessus in omnibus fuis commentariis, & veniam propfecisset. Verum pro epistolis fuis nefaquam apologiam conscripsit, manifestis enim se Æthiops, non commutavit cutem, nam in expositione illius loci: *Dixi dominum, Dominus meus es tu:* extra cognitionem veritatis cum aggressus, sic inquit: Legenatore, rejuvfis filii pater, dominus quoque ejus estilio: id ad unigeniti illius filii Dei, qui genuit illum pater, fuerit filius illius & dominus, & Deus, & Pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasii, cujus inscriptio: Quanto labore & diligentia in has literas incidenrim: (hic apertissime hæ alphamans, fic ait) Arium ejusque fludiofos accedant tut literæ, quod illum ex non esse, inflar omnis omnium, fachum esse dixerint. Illi vero epistolam attulerunt, quod ad te fcripserunt, in quo fidem fuam exponens, his verbis confitentur quæ fentiunt: Legimus, & Pater, & filium, & Deum, & Deus, & Pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasii, cujus inscriptio: Quanto labore & diligentia in has literas incidenrim: (hic apertissime hæ alphamans, fic ait) Arium ejusque fludiofos accedant tut literæ, quod illum ex non esse, inflar omnis omnium, fachum esse dixerint. Illi vero epistolam attulerunt, quod ad te fcripserunt, in quo fidem fuam exponens, his verbis confitentur quæ fentiunt: Legimus, & Pater, & filium, & Deum, & Deus, & Pater. Similiter & in epistola ad Eusebium Nicomedienses, & omnes epistolæ libros & commentaria ostendunt. Quod è autem ita aliis aliquando prostemporis & rei conditione mutatæ apparit, nunc hoc loudatur qui labant a partibus Arii, nunc vero veritatem amulatur; profecto ob id, secundum Jacobum fratrem domini, homo duplicis animi, inconstans in omnibus vias suis dicetur: neque puto, quod quidem quam a domino secuntur fit. Etenim si corde credidisset in jubitiam, & ore quoque ad fatemen verbum veritatis fuisset confessus in omnibus fuis commentariis, & veniam propfecisset. Verum pro epistolis fuis nefaquam apologiam conscripsit, manifestis enim se Æthiops, non commutavit cutem, nam in expositione illius loci: *Dixi dominum, Dominus meus es tu:* extra cognitionem veritatis cum aggressus, fic inquit: Legenatore, rejuvfis filii pater, dominus quoque ejus estilio: id ad unigeniti illius filii Dei, qui genuit illum pater, fuerit filius illius & dominus, & Deus, & Pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasii, cujus inscriptio: Quanto labore & diligentia in has literas incidenrim: (hic apertissime hæ alphamans, fic ait) Arium ejusque fludiofos accedant tut literæ, quod illum ex non esse, inflar omnis omnium, fachum esse dixerint. Illi vero epistolam attulerunt, quod ad te fcripserunt, in quo fidem fuam exponens, his verbis confitentur quæ fentiunt: Legimus, & Pater, & filium, & Deum, & Deus, & Pater. Similiter & in epistola ad Eusebium Nicomedienses, & omnes epistolæ libros & commentaria ostendunt.

Matth. 15.

Jeremi. 2.

Jacob. 1.

Num. 10.

Psal. 18.

Ad Eusebium Nicomedienses.

Ad Alexandrum.

Ad Alexandrum

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

tam æternam hausisse, sed in fontibus iniquitatis & desolationis sibi potum quæsivisse: alienos enim secuti, in præcipitia & anfractus seducti sunt. Debebant igitur, si ecclesiæ alumni sunt, Basilium magnum in testem citasse, qui imaginis honorem ad prototypum referri asserit; & Gregorium Nyssæ episcopum dicentem: Vidi imaginem passionis loquentem, & non sine lacrymis rem contemplatus sum, historiam ipsa arte pulcre repræsentante: & Joannem, qui se imaginem e cera fusam, pietate plenam, amasse dicit. Debebant, inquam, illos fuisse secuti, & quicumque cum illis faciunt. Isti vero in malis auctarium addentes, ita deinceps dicunt.

GREGORIUS.

Hæc igitur ex multis pauca scripturæ patrumque testimonia, in hac definitione nostra parcentes sane copiæ, ne in longum res protraheretur, collocavimus: reliquis enim quæ infinita sunt, volentes supersedimus, ut qui velint, ipsi requirant: Et his igitur a Deo inspiratis scripturis, & beatorum patrum sententiis stabiliti, & super petram cultus divini in spiritu pedes confirmantes, in nomine sanctæ & supersubstantialis vivificantis Trinitatis, unanimes & ejusdem sententiæ nos, qui sacerdotii dignitate succincti sumus, simul existentes, una voce definimus, omnem imaginem, ex quacumq; materia improba pictorum arte factam, ab ecclesia Christianorum rejiciendam, veluti alienam & abominabilem.

EPIPHANIUS.

Ecclesiasticæ traditioni cervicem subdere nolentes, sed excæcati in electione convenientis, & apprehensione veritatis, pietatis traditionem abdicarunt, neque torrentem voluptatis bibere sustinuerunt, quo illis esset fons saliens in vitam æternam: sed e lacubus pertusis irrigati, male olentem truncum, habentem fructus bilis & amaritudinis, produxerunt. (Joan. 4.) Mendacium enim mendacio agglutinantes dixerunt: Aliisque testimoniis, quæ infinita sunt, supersedimus volentes. At ut nos indicavimus, quascumque patrum sententias attulerunt, quibus propriam justitiam conantur asserere, omnes perverse intellexerunt: quæ vero contrariæ plane fuerant, non erant ex spiritu divino. Quamobrem beatus vates David alloquitur eos, in spiritu canens: *Vana locuti sunt singuli ad proximum suum: labia dolosa in corde, in corde locuti sunt mala.* (Psalm. 11.) Et Isaias liberrimus prophetarum contra illos dicit: *Consilium impiorum impia consulit.* (Isai. 32.) Recte enim sentire nequeunt, quia obscuratus est visus oculorum eorum. Sanas enim definitiones & leges relinquentes, verbis pietatem figurant, conanturque pie quædam concionari, quo scilicet in hoc recte dicentes, in aliis quoque fidem inveniant: ajunt enim: In nomine sanctæ & supersubstantialis & vivificantis Trinitatis: sed circa sensum & intellectum impie agere nituntur. Nam ex propria sententia loquuntur, & impietatem nudam ob oculos ponunt, neque judicium Dei reveriti, neque dominicam declarationem & pronunciationem respicientes, quæ ita habet: *Nam qui scandalizaverit vel unum ex parvulis istis credentibus in me, satius illi fuerit, uti mola asinaria alligata illius collo, submergatur in mari.* (Matth. 18. Marc. 9. Luc. 17.) Deinceps & tanquam porci margaritas proculcantes, ecclesiasticas dico traditiones, omnem imaginem ab ecclesia Christianorum rejiciendam & abominandam statuunt, consilia ineuntes non per dominum, & fœdera ferientes non per spiritum ejus: etenim tanquam graves lupi, in ovile Christi insidias tendunt. Ceterum veritatis splen-

ANNO CHRISTI 787.

dor, & luminis fulgor, inconcussam habent libertatis audaciam. Quis enim ignorat, imagine contumelia aut ignominia affecta, illum lædi cujus est imago? Hoc & ipsa veritas, hoc rerum natura docet: hoc & beati patres tradiderunt. Basilius enim magnus inquit: Honos imaginis in ipsum prototypum redit. Athanasius: Qui imaginem adorat, in ipsa imperatorem adorat. Similiter & Chrysostomus: Non novisti, quod is qui imaginem imperatoris violat, in prototypum dignitatis injustus est? Atq; ita patres rerum naturam secuti sunt. Hi vero & ab ecclesia & veritate desciscentes, non solum blasphemia pleni sunt, sed & insania & imperitia. Debebant enim communem & non dissonantem vocem eloqui, veteremque traditionem confirmare, quam fidelium multitudo ex traditione apostolorum & patrum servavit hactenus & confessa est: omnem autem nuperam vaniloquentiam evitare, & consuetudinem quæ pie hactenus apud nos valuit, nullo modo infringere & labefactare. Nam quæ in ecclesia tradita sunt, neque additionem, neque ademptionem sustinent. Maxima enim eos, quia ita agunt, pœna manet: *Maledictus* enim, inquit, *qui transponit* * *horrea patrum suorum*; sed non ducuntur amore & studio veritatis, quamobrem audient hoc Sapientiæ: *Qui studet thesaurizare lingua mendaci, vana persequitur, & in laqueum veniet diaboli.* (Deut. 27. * terminos. Prov. 21.)

TOMUS SEXTUS.

EPIPHANIUS.

VOCEM, qua dominus ad coryphæum apostolorum Petrum usus est, animo debebant intelligere: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt illi*: sed ab hac ædificatione & harmonia alienati, digna quæ risu excipiantur, definiunt. (Matth. 16.)

GREGORIUS.

Nemo hominum, qualiscumque tandem fuerit, tale institutum & impium & impurum posthac sectetur. Qui vero ab hoc die imaginem ausus fuerit sibi parare, aut adorare, aut in ecclesia, aut in privata domo constituere, aut clam habere, si episcopus fuerit aut diaconus, deponitor: si vero solitarius aut laicus, anathemate percellitor, imperialibusque constitutionibus subjicitor, ut qui divinis decretis repugnet, & dogmata non observet.

EPIPHANIUS.

Non satis illis fuit, quod ecclesiam omnem carpserint & vellicaverint, nisi nunc quoque impie definiant, non faciendam esse imaginem, nec illi etiam, qui sibi sic faciendum esse persuaserit. Usque adeo enim venerandarum imaginum demonstratio in ecclesia obtinuit, ut ab eo tempore, quo evangelium prædicari cœptum est, ad hæc usq; tempora receptæ fuerint. Jam autem cognoscimus omne quod antiquitate excellit, venerandum esse. Quid enim aliud * Corinthiis mandat divinus apostolus, dicens: *Servate traditiones quas accepistis?* Et rursus Timotheo & Tito. *Profanas vaniloquentias aversemini.* Omnes igitur Christiani, qui in ecclesia catholica geniti sumus, traditiones quas accepimus, servamus, & in iis stabiliti sumus, novamque hanc vaniloquentiam, secuti divinum apostolum, rejicimus. Et quæcumque patribus pro tempore super fundamentum apostolorum & prophetarum ædificare placuit, recipimus; quæ vero secus se habent, ut (* Thessalonicensibus. 2. Thess. 2. 1. Tim. 6. & 2. Tim. 2. Tit. 3.)

ANNO CHRISTI 787.

ut hostilia respuimus. Dico autem quæcumque ab inimicissimis & impiis hæreticis veluti nugæ allata sunt, in quorum numero quoniam & hi nuperi vaniloqui Christianorum accusatores sunt, ob id eos execramur: nam non modo linguam habent impietate & peccato imbutam, sed & manus docuerunt omnem sycophantiam expedire, verberareque, dicentes: Constitutionibus imperialibus subjicitor, qui non ita fecerit. Ex hac igitur voce per omnem terrarum orbem multa & varia designata sunt. Continuam autem crudelitatem & ipsi principes, duces, & falsi episcopi exercuerunt. Sed quænam lingua calamitatem istam poterit exprimere? Unde & quomodo hanc narrationem aggrediar, non video. Nam quot terrores, persecutiones, per omnes civitates custodiæ, monachorum flagellationes, carceres, multis his annis extitere? Taceo pedicas, catenis ligatos pedes, sacrorum vasorum ablationem, librorum exustionem, sanctorum templorum profanationes, sanctorum monasteriorum profanas in mundana hospitia & habitacula translationes, quod scilicet in iis pietatis & religionis studiosi viri habitarent, post raptum substantiæ & bonorum, transmigrationes in barbaras nationes, existimantium se posse apostolice meliorem vitam inter gentes quam apud suos ducere. Et quod omnium gravissimum est, in hunc usque diem profanatio ista ministeriorum apud quosdam adhuc manet. Et pro sacris hymnis & voce lætitiæ in tabernaculis justorum, cantica meretricia & satanicæ melodiæ audiuntur: & pro geniculationibus saltationes theatrales celebrantur. His adjice pericula, turbationes, vexationes, verbera, pœnas, oculorum extritiones, narium amputationes, linguarum abscissiones, inhonestas fugas & exilia piorum, qui per omnem terram dispersi sunt, sanctarum facierum adustiones, barbæ vellicationes adustionesque, virginum, postquam Christo dedicatæ fuerant, impias & violentas nuptias, & quod vehementissimum est malorum, cædes. Hi sunt fructus horum hominum, qui contra veritatem insurgunt. Hæc vera insania, & non judicium verum. Inspexit hæc Deus, & ex omnibus malis liberavit ecclesiam suam. Gloria sit illi. Amen. Ab impio autem consilio suo seducti, ex ipsa veritate arguunt, dicentes.

GREGORIUS.

Determinamus & hoc, ne quis hominum ex iis qui præsunt ecclesiæ, aut sacratis ædibus, sub prætextu exterminationis aut elevationis talis imaginum erroris, manus inea quæ sunt Deo sacrata, injiciat, quia possunt transferri in alios usus ejuscemodi idola.

EPIPHANIUS.

Hæc eructant ora, quæ dominum non verentur, neque venerantur. Quis enim, modo mentem divino timore firmatam habeat, ea quæ Deo oblata sunt & dedicata, idolorum appellatione * dedi-gnetur? profecto non satis novi, num & rudes & imperiti rerum id ausint. (* f. dignetur?) Nisi plane obliti essent magni & salutaris illius mysterii, quod Deus verbum caro factum, & in nobis habitans, operatus est, cum scilicet nos ab idolorum errore liberaret ζῶδα enim (qua voce isti utuntur) a piis gentilium idola nominantur. Sed sunt nugaces verborum strepitus & battarismata, & apophthegmata oris illius, quod stercoreis alimentis usum, vapores fetidos animo mentique immittit, & deliros insanosque istos homines risu dignos indicat, quamobrem inserunt.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS VI.

GREGORIUS.

Neque etiam in sacras vestes, aut alia vela, aut quidquid consecratum est in sacrum Dei ministerium, ne qua ratione in abusum convertantur.

EPIPHANIUS.

Qui hactenus calumniis prosecuti sunt, definieruntque venerandas imaginum picturas non recipiendas in sacris Dei ecclesiis, & qui eas idola & ζῶδα vocaverunt, nunc tanquam obliti impii sui decreti, has in ecclesiis manere volunt. Quod si autem Deo consecrata sunt, quomodo turpes & diabolicæ insidiationis inventiones habebuntur? Sed manifestum est, quod sit Caiaphica assertio. Nam is animi quidem malitia Christum occisum * capiebat: at ignorantia veritatem dicens, servatorem illum humani generis confessus est. (Joan. 11. * f. cupiebat.) Eodem modo & isti, malitia quidem errorem, idola, ζῶδα, diabolicæ insidiationis inventa, * sanctorum imaginum inspectionem cavillantur, verum contra animi sententiam has sacras & Deo dedicatas confiteri coguntur, & laqueis propriæ nugacitatis implicantur. (* sanctarum) Quare illos qui se sequuntur, præstigiis decipientes alloquuntur.

GREGORIUS.

Si quis autem a Deo potestatem nactus, hæc ipsa vasa, aut vestes in meliores usus convertere voluerit, non ausit hoc sine sententia & voluntate sanctissimi & beatissimi universalis patriarchæ, & imperatorum nostrorum piorum jussu, ne diabolus sub eo prætextu ecclesias Dei humiliet. Neq; aliquis ducum, aut magistratus, aut laicorum cohortes sub illis constitutæ, in divinas ædes manus injiciant, easque veluti captivas profanent, quemadmodum a quibusdam indecenter antehac factum est.

EPIPHANIUS.

Quis propter hanc legislationem non insigniter rideat, imo magis non lugeat? Propter hæc enim vana verba, multi ausi fuerunt Briarei giganteasque manus sacris armariis injicere, ab his videlicet occasionem sumentes. Labilis enim est & lubrica improbitas. Videntes enim ipsos sanctissimos, (ut isti ajunt) revera autem falsos episcopos; aurum & argentum ex dedicationibus, & imagines quæ in museis, sibi ascribere, & in privatos usus vertere, & ipsi quoque sic fecerunt. Hæc enim in gutturnia, pelves, theatra commutarunt: & quæ quandoque sacra fuerunt, horum judicio profanata sunt.

GREGORIUS.

His ita se probe habentibus, & Dei gratia confirmatis, justum esse decrevimus, hoc nostro catholico & Deo grato scripto definitiones breves veluti in summam edere, quandoquidem & nos videmur apostolice dicere: Quia etiam credimus nos spiritum Christi habere, & quemadmodum qui antea in illum crediderunt, & synodos congregaverunt, decretaque & definitiones ediderunt, ita & nos quoque idipsum credimus. Quamobrem post sacras aliquot præmissas patrum definitiones, consequenter & convenienter nostra determinavimus. (1. Cor. 7.)

EPIPHANIUS.

Multa & diversa in superioribus nugati, & propriam improbitatem manifeste determinantes, & in multa distrahentes, nunc seipsos doctoribus ecclesiæ

Actio VI. Reputat. Pars VI.

cleiis contendunt comparare, & sacris illorum declarationibus hac impiis fuas definitiones connumerare fe jactant, nimirum mendacium cum veritate, tanquam venena noxia cum melle, miscere contendentes. Sed qui spiritu Dei agunt, facile malum a bono dijudicaverint, & quæcunque a sanctis patribus recte statuta sunt, recipient; quæ vero ab his perverse & improbe statuuntur, averfabuntur. Illi enim Salvatori confitentur fe Deum congnofcere, verum a regia via per calles & anfractus decedunt: nostræ enim fegetes filei veneno improbitatis imbuunt. Habent tamquam confimilem cum hæresiarchis veteribus ignorantiam: nam & ipsi multa cum catholica ecclesia convenientia dixerunt. In uno autem alterto transgressi, anathema acceperunt: cum quibus fanc & illi partem habent, etiam si fic dicant.

PRIMA DEFINITIO.

GREGORIUS.

C Si quis secundum apostolicas & patrum traditiones, Pater, Filio & Sancto Spiritu non confessus fuerit unum & eamdem deitatem, naturam & substantiam, voluntatem & aliaunem, virtutem & dominatum, regnum & potestatem, in eribus subsistentiis sive hypostasibus, nempe personis glorificatam, anathema.

Secunda.

Si quis non confessus fuerit ejusdem sanctæ Trinitatis unum videlicet Filium & verbum Dei & Patris, dominum nostrum Jesum Christum, ante sæcula quidem ex Patre secundum deitatem, in extremis autem temporibus ipsum propter salutem nostram e terris defcendisse, & incarnatum ex Spiritu Sancto, & Maria virgine, & ex eodem natum supra omnem humanitatis illius comprehensionem, anathema.

Tertia.

Si quis non confiteatur Deum esse secundum veritatem simpliciter, & ab initio quemadmodum sacrum dejerant, quæ secundum carnem, carnem factum ex Deo verbum genuit, anathema.

Quarta.

Si qui verbum ex Deo Patre, carni secundum hypostasim non unitum, & unum esse cum propria carne Christum, eumdem videlicet Deum & hominem, non confessus fuerit, anathema.

Quinta.

Si qui non confessus fuerit Dei carnem vivificantem esse, & proprium ipsius ex Deo Patre verbo, sed veluti alterius præter ipsum, unitam secundum dignitatem, videlicet quasi tantummodo in ea divinam habitationem habuerit, minime vero vivificantem, ac divinitus, quod factum sit in proprietate verbi omnia vivificare potentia, anathema.

Sexta.

Si quis non confessus fuerit in uno Christo vero Deo nostro duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales affectiones, commutatiter, indivisibiliter, incommutabiliter, impertcisibiliter, intcofusæ, secundum patrum sanctorum traditionem, anathema.

Septima.

Si quis non confessus fuerit, dominum nostrum Jesum Christum, post assumptionem animæ rationalis & intellectualis carnis, fimul sedere cum Deo Patre, atque ita quoque rursus venturum cum patrea magestate judicaturum vivos & mortuos, non amplius eudem carnem, neque incorporeum tamen, ut videatur ab iis a quibus compunctus est, & mactet Deus extra crassitudinem carnis, anathema.

Anno Christi 787.

EPIPHANIUS.

Hæcsiquæ recte sentiunt, & patrum traditionibus convenientia dicunt, imo potius tanquam sua propria dogmata afferentes, sibi laudem & gloriam vendicant: in subsequentibus autem amaro venenatæ & viperinæ linguæ dogmata, piaarmacis lethalibus plena, evomunt.

GREGORIUS.

Oblava.

Si qui divinum Dei verbi secundum incornatiocem figuratam materialibus coloribus fiduciæ effigiere, & non ex ista corde unlis intellectualibus fuam fedentem a dextris Patris, super folis splendorem lucentem in throno gloriæ adorare, anathema.

EPIPHANIUS.

Absurdi & præter modum admirabiles allegorifta in hac venefica definitione judicantur. Apostolo enim filium Dei patris figuram prædicante, propter incommutabilitatem subfantiæ ipius commutatione facta in carnem a Deo verbo assumptam obliique cogitant, & ex animis insipientibus novam quamdam definitionem eructant. Novimus enim omnes, quod caro quam assumpsit, diversæ fubfantiæ a natura verbi Dei existat: hoc inquam, in veritate prædicis ecclesiæ fanctæ ipsoftoli, & admirandi nostri patres nos docuerunt. Nam absconditorum spectator Paulus divinus (quemadmodum dictum est) apostolus, volens confubstantialitatem filii & Dei verbi ad Deum & patrem prædicare, nihil aliud appropriatione & concinnes inventi, quam ut exclamet, characterem hypostaleos patris ipsum filium. Illi vero veritatem mendaciis subvertere conantes, tumultuariis & putridis vocibus inflinctistes, odio venerandarum imaginum, mendacium inducere conantur. Unde in blasphemium & perversum sensum claitantes, & in reprobam sententiam traditi, dicunt.

GREGORIUS.

Nona.

Si qui incircumscriptibilem verbi Dei effentiam & hypostasim, propterea quod incornatus est, naturalibus coloribus in imaginibus ad formam hominis depingere, & qui non theologiæ fonte eam post carnem non minus incircumscriptibilem remansisse, anathema.

EPIPHANIUS.

Tanquam circa opportuna apostolicarum traditionum negotia occupati, pestilentem morbum spiraztes, intentiamque corumpentes, omnia dicunt. Nam turpitudinem erroris & frandis recitis verbis prætexunt, & impostore animo ad naturam incircumscriptibilem divini verbi carnem assumptam ab eo & circumscriptam coaptant. Hoc enim aperte indicat, quod ab illis dictum est, nihil minus incircumscriptibilem existentem. Ubinam hanc

Anno Christi 787.

vanilquoektiam juvenis sapientes isti in rebus vanis? Blasphemiæ enim plenum est, quod post incarnationem, incircumscriptibilem fuisse aliquem Jesum carnium dominum, nostrum verum Deum, maxime cum in discipulos suos ita affatur: *Lacerna amicus vester dormit, & ambo propter eos, quod abhinc non fuerim.* Nonne igitur hoc, *quod abhinc non fuerim*, commensibili potest? Profecto potest. Et ut ea quæ ante mortem de illo evangelicæ dicta sunt, omittamus, cum post resurrectionem se exhibuerit mulieribus, numquid hæc ratione circumscriptibili nequit? Profecto potest. Cum & duobus discipulis offendit, nonne circumcirpticione dignum est? Est profecto. Quod claulis januis ingressus fit, & a Thoma contactus, quid aliud quam circumcirpticio? Item quod discipulis in Galilæam profectis, & eum illhic videntibus & adorantibus, quidnam est? Nempe ipsum quod dixi. Quod discipulis intuentibus, in cœlum assumptus est, & ab angelis ipta affatus & dicente, judegrint: *Quid statis, o viri, defcrutantes in cœlum ascendens? hic Jesus qui assumptus est a vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis ipsum abeuntem in cœlum.* Nonne hæc funt circumscriptione dignia? Sent fane. Sic enim omnes nostri divini patres tradidentur. Et manifestum est recte sentientibus, quod quemadmodum Deus & verbum Dei Patris, invisibile, incomprehendibile, & in omni loco dominantiis luæ existit: ita fecundum naturam humanam quam assumpsit, visibilis est, & circumcirpticibilis est, quemadmodum ipfe discipulis fuis dixit, *quod abhinc non fuerim.* Item est comprehendibilis, sicut Thomas non credere fecit. In multas igitur improbitates propter unam illam blasphemiam, qua Christianos decipere conantur, ruunt. Calumniantes autem deinde loquuntur.

GREGORIUS.

Decima.

Si qui indivisibem Dei verbi natura & carnis secundum hypostasim unitionem, videlicet ex utrisque unum incorpusam & impartibilem perfectionem factam, in imagine depingere conatur, vocaque tam Christum, (Christus enim nomine uno & Deum & hominem significat) & ex ea re confusionem duarum naturarum manifeste afferit, anathema.

EPIPHANIUS.

Impudentia deceptionis verbo recto imprimitur. Et indivisæ & inconfusæ fecundum hypostasim unitioni imaginum fructuram opponentes, tanquam confusionem duarum naturarum, mendacter & improbe accipiunt. Sed veritas domini ligata non est: quod autem Christi nomen duarum naturarum fignificativum est, apertum: altera enim ratione visibilem, altera invisibilem naturam demonstrat. Ipse enim Christus hominibus per velum carnis fuæ visus est: quanquam divina natura in eo celabatur, tamen per lapsum liberabat. Sancta igitur catholica ecclesia, quemadmodum accepit ab apostolis & patribus, ipsam formam quæ ab hominibus vifa est, pingit: neque tamen ob id Christum dividit, quemadmodum isti falso dicunt. Imago enim fecundum nomen tantum, & non fecundum definitionem, cum primo exemplari communicat: quia (quemadmodum in superioribus fæpe dximus) anima * privata est, quam nemo circumscribere potest, quia invisibilis est. At si animam, quamvis creata sit, nemo pingere potest; quanto minus investigabilem & incomprehendibilem unigenitum filii deitatem poterit quifquam cogitatione comprehendere, ut fenibiliter a fe depingatur? Converfis est itaque dolor eorum in capiti ipforum. Anathema enim quod ipsi augantur, in illis manebit in perpetuum.

Iacob. 1. 17.

Iacob. 2. 19.

Luc. 24.

Iacob. 20.

Matth. 28.

Act. 1.

Iacob. 20.

Anno Christi 787.

Iacob. 1. 17.

Iacob. 2. 19.

Luc. 24.

Iacob. 20.

Matth. 28.

Act. 1.

Iacob. 20.

Iacob. 2. 19

ACTIO VI. REPETAT. PARS VI.

ginem Dei facientes, deificatam carnem domini contemnunt: imaginem autem nihil aliud esse cognoscimus, quam imaginem, significantem felicet primi exemplaris imitationem, unde & nomen accepit: & hac ratione cum dumaxat communicat, & ob eam quoque causam pia & venerandis. Quod si autem hominis fit imago, aut damnosis, profana & execrabilis existit, quionam & ipsum primum exemplar, ad quod facta est. Labores igitur in vanum, fructum fructiferis fructibus afferunt, quo non desistent, cum dicant hæc etiam.

GREGORIUS.

Decima quarta.

Si quis in forma Dei existentem Deum verbum, servi formam in propria hypostasi assumentem, & per omnia nobis similem sullam fine peccato, quatenus pro materialibus coloribus figuratur, velut in nudos homines fuisse, & hoc modo ab infinitatis & incomprehibili deitate, sejungere, velut quaternitatem indulsisse in sanctam & vivificantem Trinitatem, anathema.

EPIPHANIUS.

O insanian & dementiam! nulliusne pudor est congerendi anathematis? Sed quemadmodum vermes in cano volutantes, ita hi quoque vivunt. Hanc pofteaquam fomes accepernt, fitiscatem ejus capere nequeunt. Neque quidquam aliud agunt, quam quod ecclesiam Dei excrentur, ipsi excratione dignissimi. *Eum enim qui benedicitur, (ut scriptura refertur) benedicentem & qui eum dimittit, ipse detestetur. Ipsum autem terrentibus quoque nostrum nudum hominem existimare, & Christum a deitate separare, & ex illa re quaternitatem per publicum inducere, quis non cælo rifu eorum dementiam, qui sic laquuntur, profequatur, imo magis deflet blasphemiam illam? Non enim qui Christum humana specie in imagine pingit, mox etiam quaternitatem induxit, sed Deum verbum hominem in veritate factum, non in phantasia factum: insanus autem Nestorius duas hypostases tanquam duas personas in Christo blasphemæ affirmans, quaternitatem induxit. Verum Dei ecclesia unam hypostasim Christi in duabus naturis recte confessa, ad recordationem salutaris illius in cæna dispensationis, illum imagine excipere divinitatis docet: ell. Volentes autem ipsoris probos offendere, & veritatis aliquid afpeignet, dicentes.*

GREGORIUS.

Decima quinta.

Si quis non confiteatur sanctam semper virginem Mariam propriè & vere deiparam, quoniam visibilis & invisibilis creatura superiores, & cum pura fide eys intercessiones, tanquam quæ libertatem apud eum qui ex se genitus est, Deum habet, non postulaverit, anathema.

EPIPHANIUS.

In his firmata & stabilita catholica ecclesia, ab iis qui aliter etiam dogmata & traditiones ejus habent, sentiunt, non vult confirmari. Nam & domina omnium & mediatrix, non tamen expulsa est. Et Paulus divinus apostolus & comites itinerris ejus, probati ab ipsis tanquam homines Dei altissimi, & viam salutis annunciantes, ab ipso perfectionem perpetissimi sunt: ita quoque illi, quemadmodum ipsi, &

Taceantur ea fundorum universitatem dogmata confirmabis. Omnem idololatriam ostendejis, Deiberis injuriam irrantes vos triumphabis. Vos ex quicunctaria flocunt, mutafis.

EPIPHANIUS.

Quę confuetudinem imperatoribus acclamari proferentes, & animam habentes cęlitus mendacii flagranem, ex ipsa diabolo infidiatione loquuntur, dicentes: Omnem idololatriam vos obcecastis. Utinam aures nostræ essent obturatæ, ne cogeremur hanc corruptrem animarum vocem audisse: *Ne intendetis mulieri meretrici, ipsam enim Deteriatis.* Salutarem enim diffepafationis rationem contamnare volentes, omnes blasphemiæ angulos perfecrantisfunt. Quid autem ad hanc tiffem rabiem demonstrandum quod per Spiritum Sanctum regius propheta David locutus est: *Venerum afficdum fabbibi eorum, sepulcrum apertum gutur eorum, & linguis eorum dolofe agebant.* Vade & considiffe fuisecderunt, judicati ab eo qui nos libeavit a cultu idolorum, Christo Deo nostro. Ipse enim homo perfectus ob nostram salutem dignatus fieri, omnem idololatriam obfcuravit: ipsum enim prophetam jubet: *Ecce dies veniunt, & nomina idolorum a terra delebo, & non amplius erit illorum memoria.* Clarum est, prophetam in ipsum dirigi, & non, ut illi ajunt, in potestam & robur imperatorum. Defecliosis enim signum est hanc gratiam & donationem illis tribuere praeter Christum. Clamant Christiani, ex magnilloquio Italia hiatentiores: *Quæ Cęsarea, non angelus, sed ipse dominus servavit nos.* Si vero (et ipsi ajunt) conventus episcoporum, & robur imperatorum non ab idololatria liberavit: genus humanum a veritate fallitur: nam cum ab eroso idolorum Jesus Christus dominus Deus nostrer nos liberavit, quomodo potermus potestas & jaftare ne fcelesque fiftum? O inimicum jactantiam! nam a veritate deficientes, & animo & mente escaeati sunt: & propriis imaginationibus & opinationibus adulatione inbuti, in mille errores ipsi fuit. Ecce quæ apta & convenientia regibus acclamari encomia folis fuit, a Christo abfiucant, & impetuoriaibus affiguntur. Quod fine impiam est & blasphemum valde. Debebant potius vivilis illorum fiefta proclamare, debebant ab hostibus vicitorum proeedere. Item barbaorum cafis & cadibus, quę a multis in tabulis & magnibus vel id fuisse dunturr, quo posteros illorum ad fimilia imitanda excitent. Debebant item prædicare, quot hubegerint fibi imitanti, consilia, trophęa, mundi gubernationem, politicas constitutiones, civitatum eundationes. Hæ fiunt imperatoribus conveniencies acclamationes & laudes quę omnes fubditos ad benevolentiam trahunt. Lingnas autem fuas adhuc veneno habentes imbutas, & fpirantes iras & fycophantias, in obfcuro nobis fe redtos & probos de gradu deijcere poffe opinantes, fic dicunt.

GREGORIUS.

Germani, Georgii, & Manuęlem sententiam meam & reliam qui diffuffis. Germani bilinguę & animo dupici adorant ignorum, anathema. Georgio confentientibus, & Pafcaso patrocinantem dogmatum, anathema. Manuęli cęlinuęlis & Sarcenicis, anathema. Insulsaro & fuffragiis Manuęli anathema. Doctori impietatis & perverfitatis eorum qui divine Scripturę Manuęli anathema. Trinitas hos tres abfiulit.

EPIPHANIUS.

Dicamus ad hęc prophetarum verbum, *Facies meretricis fiffa est ibi, & prodiffi quod omnes qui transierunt.* Nam hæ in ina convicia & contumelias & turpitudines se exotantes, qui honeste & probe vivunt, fibilantem. Peccatoribus enim pictat est abominatio. Ita & illi labia prodiffi dolofa, contra justos garriunt iniquitatem. Sed Deus illos in abisso vitaiusfi abscondit, & a conturbatione hominum protexit illos, a contensione linguarum liberavit eos: Nam ut fuces in ecclesia replendunt, habentes verbum vita. Germanus enim in literis facris eruditus fuit, & velutis Samuel a puero Deo dedicatus, divinum Spiritum ferebat alitis: quare dilogius illius, qui per totum terrarum orbem evulgati fuit, parefi acquiescere: *Alterum enim Deum non novimus, qui ipse quotidie in mundo illum, scindentes eos qui ecclesiastica traditioni adversiatur.* Georgius autem cui patris Cyprus, civilitier in hac vita agens, Christum Deum, qui nobis fuit per incarnationem fundamentorum pupil, imitatus, non fuit contentiosus, non elamosus, non calumniator, non resaltitor convicionum: sed altis vestigiis, non minoribus, qui illius ad assimilam verberabat, exhibebat hoc confessio & alterum: qui cogebat cum ad millianii unisiter, adjecit dopfum. Jugum Dei a juventute portavit; optimus ratus, secundum prophetam, solus in solitudine. Jeannes vero, qui abillis Mansur contumeliose nominatur, conchis relidit cum Mahomo apostolo, Christum fecerunt, & non, ut illi ajunt, in potestam & robur imperatorum. Defectiosis enim signum est hanc gratiam & donationem illis tribuere praeter Christum. Clamant Christiani, ex magnilloquio Italia hiatentiores: *Quæ Cęsarea, non angelus, sed ipse dominus servavit nos.* Si vero (et ipsi ajunt) conventus episcoporum, & robur imperatorum non ab idololatria liberavit: genus humanum a veritate fallitur: nam cum ab eroso idolorum Jesus Christus dominus Deus nostrer nos liberavit, quomodo potermus potestas & jaftare ne fcelesque fiftum? O inimicum jactantiam! nam a veritate deficientes, & animo & mente escaeati sunt: & propriis imaginationibus & opinationibus adulatione inbuti, in mille errores ipsi fuit. Ecce quæ apta & conveniencia regibus acclamari encomia folis fuit, a Christo abfiucant, & impetuoriaibus affiguntur. Quod fine impiam est & blasphemum valde. Debebant potius vivilis illorum fiefta proclamare, debebant ab hostibus vicitorum proeedere. Item barbaorum cafis & cadibus, quę a multis in tabulis & magnibus vel id fuisse dunturr, quo posteros illorum ad fimilia imitanda excitent. Debebant item prædicare, quot hubegerint fibi imitanti, consilia, trophęa, mundi gubernationem, politicas constitutiones, civitatum eundationes. Hæ fiunt imperatoribus conveniencies acclamationes & laudes quę omnes fubditos ad benevolentiam trahunt. Lingnas autem fuas adhuc veneno habentes imbutas, & fpirantes iras & fycophantias, in obfcuro nobis fe redtos & probos de gradu deijcere poffe opinantes, fic dicunt.

GREGORIUS.

Germani, Georgii, & Manuęlem sententiam meam & reliam qui diffuffis. Germani bilinguę & animo dupici adorant ignorum, anathema. Georgio confentientibus, & Pafcaso patrocinantem dogmatum, anathema. Manuęli cęlinuęlis & Sarcenicis, anathema. Insulsaro & fuffragiis Manuęli anathema. Doctori impietatis & perverfitatis eorum qui divine Scripturę Manuęli anathema. Trinitas hos tres abfiulit.

EPIPHANIUS.

Dicamus ad hęc prophetarum verbum, *Facies meretricis fiffa est ibi, & prodiffi quod omnes qui transierunt.* Nam hæ in ina convicia & contumelias & vaniloquentiam seft annumeratimus, abscindentes eos gladio fpiritus. Age autem, quo modo ter auditorum animos præparemus, apud incelligentes, & qui reftis differenre noverunt, & veritatem amant, fingula expliemus.

QUANTOPERE IN ECCLESIA UTILES *sint imagines, quæ bellorum varetis & sophismamenti reprehendunt, brevis demonstratio.*

SANCTA Dei catholica ecclesia ad pertinentes & cognitione observationis mandatorum Dei omnes nolitros fensus trahit, & ad gloriam Dei congrodendum fiudet nos deducere, non modo per studium, sed & per visum, morum correctionem nostri cupiens: quare ea quę acta sunt, omnium oculis opta et tium elle conspicua. Cum enim ex avaritia & idolatria filiorum Israel, Matthæum ex telonco apostolum illi indicat, qui relicta avaritiæ infania, Christum secutus est. Eodem modo Zachæum sfeendentem in sycomorum arborem, & Christum deliderantem videre, & compunctum fefe ut dimidiatem bonorum suorum det pauperibus: & si quem defraudarit, ut reddat illi quadruplum. Ita in omnem publicam sanctam ecclesiam continuo mentorum exercet, ne iterum recuratur ad proprium vomitum. Si quem autem omne meretricis detestum superepugnat, cęlestis Jerusalem promeruit, qui adulterium execratus, & temperantia filium vincens: atque hoc ipsum factum in imagine repræsentans, ut vere hujus operis multum confirmat. Rursus alibi beatam Susannam continentia exornatam exhibet extensis manibus auxilium et alto invocantem, Danielemque prudentem judicem, ersaemum eam e manibus impoorum sacerdotum. Ipsa autem pictura, ad recordationem temporum & consistentis vitæ fiscit. Rapetur vult aliquando facinoris, multiloquii, seftitionis, & tibidinis, & non crogantem in pauperes, quę poffet ab illis pretiosis vestibus fumere, & a fea desiderata vita? Joannem hoc ipsum fecisse, & cum eo, edentem filvestre mel, & digito Christum, qui fuffert pecata mundi, indicantem exhibet. His adjungit Basilium magnum, & cum eo fulgentem jumentum, et corporibus in terram fratis, multitudinem. Sed fatis fit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus investiganda relinquo. Hęc autem ita fiunt, ut ea quę in narrationem depictam, & in recordationem divinum non discentem, gaudioque nos impletem. Hęc autem omnia ex quibus decor ecclesiæ poliis, cum da illorum qui timent Deum, exultant, Borent vultus, anima contrifiata in voluptatem transformatur. Et cum dilectione pare fiet, & pfalliet: *Beatus fum Deo, & exultavi.* Itaque semper per cam Dei recordari possumus: nam est cum lectio in fatacis temptis non pronuntietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & vesperi in his fiftus, affirmam veritatem nobis narrat & annuncias. Traditionem itaque ecclesiæ recipiamus, ligatiosorum ipsiusem venerantur, ne fiocipedialmus piam & divinam confuetudinem, in vetera & prifca judicia ne fimus curiosi. Omnic enim quod in recordationem Dei aciptur, acceptum illi esse confiat. Qui autem se excludunt ab ifta traditione, quam acceptarunt, quicunque germani in ecclesia catholica fiti fuerant, an non sunt nobis & minime legitimi? An nondum sensimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad protoyporum recordationem? Sunt sensimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, falutatione & venerazione, debitamque adorationem

Anno Christi 787.

illis dare debemus. Sive igitur placebit falutationem, sive adorationem appellare, idem profecto erit, modo fclamus excludi latriam. Hęc enim est alia a fimplici adoratione, ut ablit fiepe est apud Dentem. Qui autem eft adoratione venerandam imaginis picturam, fi dignus eft, accedat: si indignus fie, purgetur, deinde accedat. Non autem in fedditione fatisfacia aut timiditate fufpicionis excefionem ecclesiæ dedicat, quasi fcilicet fiertam fit illi exhibitorus. Abfit ifta fufpicio: Dei enim impugnatores & vaniloqui, fergentem imitantes, hęc insinuantes impietatis dicant. Serpentem ad mulieres vemen, & ftridens mendacia loquebatur. Quid eft quod dicit Deus: *ab omni figno parafiti cumedes, & ipso non cumedes, ab omnibus paradisi, ne comedatis ab illo?* Sic hi mentes mulieres decipiunt, dicentes: Quod fi quis adoraverit imaginem domini, aut intercatare deipare dominae nostrę, aut sanctorum angelorum, aut aliquis e sanctis, is in spiritu fatrium illi exhibet. Cavete ne decipiamini oratione illorum. Cavetene dolo diabla vos fedeatant. Admonitio & transfeffio diabolhaec eft. Gregorius ille theologus ejusdemodi cogitata fubverti, adhortatus nos omnes ad Bethlehem venerationem, ad prefectio adoratione. Cum illo gloriosus Maximus, cujus laus in omnibus ecclesiis, quando cum quibusdam de ecclesiafticis negotiis agebat, divinam figuram venerab. his cruts, item fatrum evangeliorum venerandam imaginem jussit in medium adduci, vofiatque ut in confirmationem adfitum oculaten-tur ab omnibus. Qui vero ab immortalitate nolen-tem habet, Athanasius, clarissime nobis in epistola ad Marcellinum, quam propofiit libro interpretationum psalmorum, differit, fic dicens: Liliorum pfalmorum aliquis affumens, propheties de falvatore continuus, et in illis fcripturis, admirans, & ad ipsum Christum, & ad ejus dominadandus pater nofter prophetias adorandas effe jubet. Quod fi autem pium eft eas adorare, quanto magis extus prophetarum declarationum in imagine relatas, recipere adorabimus? Habet enim propheria: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium.* Hanc igitur propheftam non in imagine videremus, ut corporibus in terram fratis, multitudinem. Sed fatis fit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus investiganda relinquo. Hęc autem ita fiunt, ut ea quę in narrationem depictam, & in recordationem divinum non discentem, gaudioque nos impletem. Hęc autem omnia ex quibus decor ecclesiæ poliis, cum da illorum qui timent Deum, exultant, Borent vultus, anima contrifiata in voluptatem transformatur. Et cum dilectione pare fiet, & pfalliet: *Beatus fum Deo, & exultavi.* Itaque semper per cam Dei recordari possumus: nam est cum lectio in fatacis temptis non pronuntietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & vesperi in his fiftus, affirmam veritatem nobis narrat & annuncias. Traditionem itaque ecclesiæ recipiamus, ligatiosorum ipsiusem venerantur, ne fiocipedialmus piam & divinam confuetudinem, in vetera & prifca judicia ne fimus curiosi. Omnic enim quod in recordationem Dei aciptur, acceptum illi esse confiat. Qui autem se excludunt ab ifta traditione, quam acceptarunt, quicunque germani in ecclesia catholica fiti fuerant, an non sunt nobis & minime legitimi? An nondum sensimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad protoyporum recordationem? Sunt sensimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, falutatione & venerazione, debitamque adorationem

Anno Christi 787.

vaniloquentiam seft annumeratimus, abscindentes eos gladio fpiritus. Age autem, quo modo ter auditorum animos præparemus, apud incelligentes, & qui reftis differenre noverunt, & veritatem amant, fingula expliemus.

QUANTOPERE IN ECCLESIA UTILES *sint imagines, quæ bellorum varetis & sophismamenti reprehendunt, brevis demonstratio.*

SANCTA Dei catholica ecclesia ad pertinentes & cognitione observationis mandatorum Dei omnes nolitros fensus trahit, & ad gloriam Dei congrodendum fiudet nos deducere, non modo per studium, sed & per visum, morum correctionem nostri cupiens: quare ea quę acta sunt, omnium oculis optat etiam elle conspicua. Cum enim ex avaritia & idolatria filiorum Israel, Matthæum ex telonco apostolum illi indicat, qui relicta avaritiæ infania, Christum fecutus est. Eodem modo Zachæum sfeendentem in sycomorum arborem, & Christum deliderantem videre, & compunctum fefe ut dimidiatem bonorum suorum det pauperibus: & si quem defraudarit, ut reddat illi quadruplum. Ita in omnem publicam sanctam ecclesiam continuo mentorum exercet, ne iterum recuratur ad proprium vomitum. Si quem autem omne meretricis detestum superepugnat, cęlestis Jerusalem promeruit, qui adulterium execratus, & temperantia filium vincens: atque hoc ipsum factum in imagine repræsentans, ut vere hujus operis multum confirmat. Rursus alibi beatam Susannam continentia exornatam exhibet extensis manibus auxilium et alto invocantem, Danielemque prudentem judicem, ersaemum eam e manibus impoorum sacerdotum. Ipsa autem pictura, ad recordationem temporum & consistentis vitæ fiscit. Rapetur vult aliquando facinoris, multiloquii, seftitionis, & tibidinis, & non crogantem in pauperes, quę poffet ab illis pretiosis vestibus fumere, & a fea desiderata vita? Joannem hoc ipsum fecisse, & cum eo, edentem filvestre mel, & digito Christum, qui fuffert pecata mundi, indicantem exhibet. His adjungit Basilium magnum, & cum eo fulgentem jumentum, et corporibus in terram fratis, multitudinem. Sed fatis fit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus investiganda relinquo. Hęc autem ita fiunt, ut ea quę in narrationem depictam, & in recordationem divinum non discentem, gaudioque nos impletem. Hęc autem omnia ex quibus decor ecclesiæ poliis, cum da illorum qui timent Deum, exultant, Borent vultus, anima contrifiata in voluptatem transformatur. Et cum dilectione pare fiet, & pfalliet: *Beatus fum Deo, & exultavi.* Itaque semper per cam Dei recordari possumus: nam est cum lectio in fatacis temptis non pronuntietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & vesperi in his fiftus, affirmam veritatem nobis narrat & annuncias. Traditionem itaque ecclesiæ recipiamus, ligatiosorum ipsiusem venerantur, ne fiocipedialmus piam & divinam confuetudinem, in vetera & prifca judicia ne fimus curiosi. Omnic enim quod in recordationem Dei aciptur, acceptum illi esse confiat. Qui autem se excludunt ab ifta traditione, quam acceptarunt, quicunque germani in ecclesia catholica fiti fuerant, an non sunt nobis & minime legitimi? An nondum sensimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad protoyporum recordationem? Sunt sensimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, falutatione & venerazione, debitamque adorationem

Anno Christi 787.

Ex Concilio Constantinopolitano.

Ex Concilio Constantinopolitano.

Ex Concilio Constantinopolitano

ACTIO VII.

dacio, convicio & turpiloquentia discedat. Ocu-
lum continemus, ventrem diripiunmus, in plal-
modiis & precantionibus fatiscimus. In omnibus
quæ a Deo nobis largita sunt, gratias agamus. Ju-
ramentis non infistamus, sed vocem domini audia-
mus, dicentis: *Ego dico vobis, non jurare.* Inanem glo-
riam fab pedibus calcemus. Maximum bonorum o-
mnium misericordiam & dilectionem amplectamur,
& hanc timori Dei conjungtam: nam dilectio quæ
est filii timore Dei, reprobe est. Quia & Salophat
amabatur ab Achab, sed audivit: Si cum peccatore
amicitiam inieris, fe evolo a Deo fuppetias tuleris.
Igitur cum timore Dei omnia agamus, poffulantes
interpretes intercaminiant deprecæ & pacem
virginis dominæ nostræ Mariæ, istum sanctorum an-
gelorum, omniumque sanctorum: falutantes &
venerandas illorum reliquias, ut nos sanctitatis
eorum fiamus participes. Sic enim reddemur perfec-
ti in omne opus bonum, in Christo Jesu domino
nostro, quem decet gloria, potentia, & superado-
ratio five latria, cum Patre & sancto Spiritu, nunc
& in sæculorum sæcula.

Matth. 5.

2. Par. 19.

ACTIO SEPTIMA, EADEMQVE VLTIMA.

IN nomine domini & dominatoris nostri Jesu Christi veri Dei nostri, regnantibus piissimis & Christum amantibus dominis Constantino & Irene religiosis ejus matre, anno VIII. consulatus eorum, tertio Idus Octobris, indictione XI. convenientes Q sancta & universali synodo, juxta divinam gratiam & pium imperatorum a Deo clecdorum decretum, congregata in Nicæa splendida metropoli Bithyniæ provinciæ, hoc est, Petro religiosissimo protopresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti Petri apostoli, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside venerabile monasterii sancti Sabæ, agentibus vicem apostolicæ sedis beatissimi & sanctissimi episcopi veteris Romæ.

Tarasio sanctissimo archiepiscopo almæ Constantinopoleos nostræ.

Joanne & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, agentibus vicem sedium apostolicarum orientis diœcesis.

Agapio sanctissimo episcopo Cæsareæ Cappadociæ.

Joanne sanctissimo episcopo Ephesi.

Constantino sanctissimo episcopo Constantiæ, quæ est in Cypro.

Basilio sanctissimo episcopo Ancyræ, quæ est in Galatia.

Nicolao sanctissimo episcopo Cyzici.

Euthymio sanctissimo episcopo Sardeniæ.

Petro sanctissimo episcopo Nicomediæ.

Elia sanctissimo episcopo Cretæ.

Hypatio sanctissimo episcopo Nicæ.

Theophilo sanctissimo episcopo Thessalonicæ.

Stauratio sanctissimo episcopo Chalcedonis.

Leonte religiosissimo presbytero, & vices agente metropoleos Sidæ.

Epiphanio religiosissimo diacono, vices agente Sardiniæ.

Nicephoro sanctissimo episcopo Dyrrachii.

Nicolao religiosissimo presbytero, præside & vices agente metropoleos Tyanensium.

* Amasiæ. Daniel sanctissimo episcopo * Amasiæ.

Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Mocesi.

Constantino sanctissimo episcopo Gangrorum.

Nicetæ sanctissimo episcopo Claudiopoleos.

Gregorio sanctissimo episcopo Neocæsareæ.

Gregorio sanctissimo episcopo Filimonteæ.

Theodoro sanctissimo episcopo Myron.

Eustathio sanctissimo episcopo Laodiceæ.

Michaele sanctissimo episcopo Synnadon.

Georgio sanctissimo episcopo Antiochiæ, quæ est Pisidiæ.

Theophylacto religiosissimo diacono & vices agente sanctissimi episcopi Cariæ.

Leonte sanctissimo episcopo Iconii.

Anastasio sanctissimo episcopo Nicopoleos vetera Epiri.

Constantino sanctissimo episcopo Pergæ.

Gregorio religiosissimo presbytero & vices agente Tyanopoleos.

Leonte sanctissimo episcopo Rhodi.

Christophoro sanctissimo episcopo Phasidos.

B Manuele sanctissimo episcopo Hadrianopoleos Thraciæ.

Nicolao sanctissimo episcopo Hierapoleos.

Basilio sanctissimo episcopo Sizici.

Teophylacto sanctissimo episcopo Lachaiton.

Cyrillo venerabile monacho & persona Gothiæ.

Theodoro sanctissimo episcopo Seleuciæ.

Stephano sanctissimo episcopo Sugdaon.

Antonio venerabili monacho & vices agente Smyrnæ.

Constantino sanctissimo episcopo Rhegii.

Joanne venerabili monacho ex persona Patrum,

Theodoro sanctissimo episcopo Catanes.

Joanne sanctissimo episcopo * Tauromenii.

Gaudioso sanctissimo episcopo * Messanæ.

Theodoro sanctissimo episcopo Panormi.

Stephano sanctissimo episcopo Bibonum.

Constantino sanctissimo episcopo * Leontinæ.

Joanne sanctissimo episcopo * Trocalon.

Theodoro sanctissimo episcopo Taurianes.

Christophoro sanctissimo episcopo S. Cyriacæ.

Basilio sanctissimo episcopo Gerasæ.

Theophane sanctissimo episcopo Lilybæi.

Theodoro sanctissimo episcopo Throphorum.

Sergio sanctissimo episcopo Neapolis.

Theodoro sanctissimo episcopo Byzies.

Mauriano sanctissimo episcopo Pompejopoleos.

Joanne sanctissimo episcopo Salonitiæ.

Eustathio sanctissimo episcopo Apamiæ, quæ est in Bythynia.

Petro sanctissimo episcopo Germiorum.

Alexandro sanctissimo episcopo Arcadiopoleos.

Constantino religiosissimo presbytero, ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ.

Silunio sanctissimo episcopo Parii.

Epiphanio sanctissimo episcopo Milet.

Nicetæ sanctissimo episcopo Proconnesi.

Joanne religiosissimo presbytero, vices agente Colophonis.

Eustatio sanctissimo episcopo Methymnæ.

Leonte sanctissimo episcopo Chii.

Urso sanctissimo episcopo ecclesiæ Bartianorum.

Joanne sanctissimo episcopo Aptarum.

Theophylacto sanctissimo episcopo Cypseloni.

E Laurentio sanctissimo episcopo ecclesiæ Apletianorum.

Leonte sanctissimo episcopo Carpathi.

Eustathio sanctissimo episcopo Troadis.

Cyriaco sanctissimo episcopo Driaiparonum.

Leonte sanctissimo episcopo Melembrii.

Gregorio sanctissimo episcopo Derci.

Theodoro sanctissimo episcopo Geraclæ.

Theodoro sanctissimo episcopo Amorii.

Joanne sanctissimo episcopo Nyssæ.

Georgio sanctissimo episcopo Thermarum * Bahæ.

F Bathanum.

Georgio sanctissimo episcopo Camulianorum.

ANNO CHRISTI 787. * Cordubæ.

Soterico sanctissimo episcopo * Cisticæ.

Theophylacto sanctissimo episc. Hypæpon.

Damiano sanctissimo episcopo Mitylenæ.

Theophilo sanctissimo episcopo Trallium.

Constantino sanctissimo episcopo Mastauron.

Ignatio sanctissimo episcopo Prienes.

Gregorio sanctissimo episcopo Bindon.

Constantino religiosissimo presbytero, vices agente * Agaos.

* Agaos, * Agæ.

Theodoro sanctissimo episcopo Nyffæ alterius.

Basilio sanctissimo episcopo Magnesiæ.

Basilio sanctissimo episcopo Maandri.

Saba sanctissimo episcopo * Aneon Tiraciæ. * Agatoni.

Nicephoro religiosissimo presbytero persona Gargaræ.

Gregorio sanctissimo episcopo Palxopoleos.

Theophane sanctissimo episcopo Calons.

Leonte sanctissimo episcopo Algizon.

Nicodemo sanctissimo episcopo Eugenion.

Lycasto sanctissimo episcopo Bareton.

Theognio religiosissimo presbyt. vices agentes Sion.

Thoma sanctissimo episcopo Lebedi.

Stratonico sanctissimo episcopo Cumarum.

Eustatio sanctissimo episcopo Erythron.

* Theophylacto * Cymon. * Pro, Tr. nos. Mat.

* Theophylacto episcopo Cymon, & pro, Tr. nos. Mat.

Cosma sanctissimo episcopo Myrhines.

Olbiano sanctissimo episcopo Ilex.

Pardo sanctissimo episcopo Pitanes.

Basilio sanctissimo episcopo Pergæ.

Basilio sanctissimo episcopo * Atrazhyton.

Mariano sanctissimo episcopo Antandei.

Joanne sanctissimo episcopo Asii.

Leonte sanctissimo episcopo Phocæ.

Joanne sanctissimo episcopo Rhodesti.

Joanne sanctissimo episcopo Parii.

Melchisedec sanctissimo episcopo Cylliopoleos.

Theophylacto sanctissimo episc. Chariopoleos.

Leonida sanctissimo episcopo Madyti.

Silunio sanctissimo episcopo * Tyatiri.

Thoma sanctissimo episcopo Daonii.

Gregorio sanctissimo episc. Theodoropoleos.

Silunio sanctissimo episcopo * Colobados.

Beniamin sanctissimo episcopo Lixion.

Joanne sanctissimo episcopo Bryleos.

* Adrampyton.

* Adrampyton.

* Tarsonnoie. * Messanæ.

* Leontinæ. * Trocalon.

* f. Tyrii. * Tyrii.

* Lycos Chalcedon. Bithyniæ.

* Sypylidis.

* Sypylidis episcopo Lycos Pro Chalcedon. Bithyniæ.

* Thermodonteæ. * Pro, Ioan. Amasiæ. * Ar.

* Thermodonteæ. * Pro, Ioan. Amasiæ. * Ar.

* Syrnæ. * Amyzi.

* Syrnæ episcopo * Amyzi.

Sypylidis episcopo Thermodonteæ.

Sypylidis episcopo Thermodonteæ.

Sypylidis episcopo Thermodonteæ

Nicodemo sanctissimo episcopo Dydimorum.
Leonte sanctissimo episcopo Larnon.
Constantino sanctissimo episcopo Tion.
Petro venerabili diacono ex persona Oryzandon.
Stephano sanctissimo episcopo * Anasi.
Georgio sanctissimo episcopo * Hymandi.
Constantino sanctissimo episcopo * Cobon.
Isaracio sanctissimo episcopo Leucosiorum.
Gregorio sanctissimo episcopo Cybiri.
Basilio sanctissimo episcopo Tabon.
Dorotheo sanctissimo episcopo Neapolos.
Constantino sanctissimo episcopo Alabandon.
David sanctissimo episcopo Jasi.
Gregorio sanctissimo episcopo Milasi.
Sergio sanctissimo episcopo Barylli.
Gregorio sanctissimo episcopo Latmi.
Joanne sanctissimo episcopo Myndi.
Stauracio sanctissimo episcopo Stadiæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Stratonicæ.
Nicetæ venerabili diacono ex persona Halicarnassii.
Michaele sanctissimo episcopo Charretapon.
Pantaleone sanctissimo episcopo Valentiæ.
Georgio sanctissimo episcopo Peltarum.
Christophoro sanctissimo episcopo Atanasii.
Leone sanctissimo episcopo Eumeniæ.
Paulo sanctissimo episcopo Aemoniæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Tymni forum.
Philippo sanctissimo episcopo Tranupolos.
Leonte sanctissimo episcopo Aleon.
Nicephoro sanctissimo episcopo Lundon.
Georgio sanctissimo episcopo Appin.
Joanne sanctissimo episcopo Sibilion.
Zacharia sanctissimo episcopo Trapezopolos.
Leonte sanctissimo episcopo Sebastiæ.
Andrea sanctissimo episcopo Cadiliso.
Dositheo sanctissimo episcopo Plonon aut Colasinon.
Constantino sanctissimo episcopo Cotyæ.
Nicetæ sanctissimo episcopo Nasolæ.
Leonte sanctissimo episcopo Docimii.
Theophylacto religiosissimo presbytero, & ex persona ipsi.
Constantino sanctissimo episcopo Eucarpiæ.
Michaele sanctissimo episcopo Hierapolos.
Joanne religiosissimo presbytero, & ex persona episcopi * Adissi.
Nicolao sanctissimo episcopo * Phytiæ.
Theophylacto sanctissimo episc. Cinnabaros.
Damiano sanctissimo episcopo Pyrrhi.
Christophoro sanctissimo episcopo Pramii.
Nicetæ sanctissimo episcopo Augustopolos.
Constantino sanctissimo episcopo Amidadon.
Stephano religiosissimo presbytero, & ex persona episcopi Oryzi.
Gregorio sanctissimo episcopo * Medasi.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Polybasii.
Sisinnio sanctissimo episcopo * Philomilii.
Michaele sanctissimo episcopo Papon.
Sisinnio sanctissimo episc. Apamæ quæ est Ciboti.
Constantino sanctissimo episcopo Comanes.
Nicephoro sanctissimo episcopo Adadon.
Petro sanctissimo episcopo * Petralæ.
Theodoro sanctissimo episcopo * Salistæ.
Leonte sanctissimo episcopo Barcæ.
Petro sanctissimo episcopo Seleucis Pidiæ.
Stephano sanctissimo episcopo Phuglon.
Mauriano sanctissimo episcopo * Magydon.
Leonte sanctissimo episcopo Andidon.
Stephano sanctissimo episcopo Parnii.
Bardano sanctissimo episcopo Doaron.
Eustathio sanctissimo episcopo Debeltii.
Euphemio sanctissimo episcopo * Sozopolos.
Theodoro sanctissimo episcopo Bulgarophyti.
Georgio sanctissimo episcopo Plotinopolos.

Basilio sanctissimo episcopo Perbiros.
Michaele sanctissimo episcopo * Amphili.
* Rubion sanctissimo episcopo Scopelon.
Silinnio sanctissimo episcopo Gureles.
Callisto sanctissimo episcopo * Endonidos.
Constantino sanctissimo episcopo Laginon.
Joanne sanctissimo episcopo Codrulion.
Theodoro sanctissimo episcopo Cretenon.
Constantino sanctissimo episcopo Hadrianes.
Theophilo sanctissimo episcopo Chii.
Gulsta sanctissimo episcopo Meli.
Sergio sanctissimo episcopo Lesbi.
Mauzone sanctissimo episcopo Diocesareæ.
Eustathio sanctissimo episcopo Celenderon.
Zacharia sanctissimo episcopo * Caralabendon.
Silinnio sanctissimo episcopo Musbadon.
Eustathio sanctissimo episcopo * Lami.
Theodoro sanctissimo episc. Germanicopolos.
Silinnio sanctissimo episcopo Cos.
Constantino sanctissimo episcopo * Dalyfanes.
Leonte sanctissimo episcopo Sibyllon.
Stephano sanctissimo episcopo Philadelphiæ.
Eudoxio religiosissimo presbytero, & vices agente Metellipolees.
Theodoro sanctissimo episcopo Cadon.
Theophylacto sanctissimo episcopo Mofnon.
Basilio sanctissimo episcopo Dionysiopolos.
Stephano sanctissimo episcopo * Sinne.
Constantino sanctissimo episcopo Andri.
Eustathio sanctissimo episcopo * Toni.
Joanne sanctissimo episcopo Decateron.
Joanne sanctissimo episcopo Nicæ Thraciæ.
Theophane sanctissimo episcopo Lebedi.
Joanne sanctissimo episcopo Lithoprolopi.
Nicephoro sanctissimo episcopo Arcadiopolos.
Theodoro sanctissimo episcopo Heracliopolos, aut Pidachosos.
Constantino sanctissimo episcopo Meron.
Lycasio sanctissimo episcopo Phyladon.
Michaele sanctissimo episcopo Trallensium.
Joanne sanctissimo episcopo Lemni.
Leonte sanctissimo episcopo * Amisii.
Michaele sanctissimo episcopo Tii.
Epiphanio sanctissimo episcopo Pertorum.
Joanne sanctissimo episcopo Thyatiræ.
Stephano sanctissimo episcopo * Oryanon.
Heraclio sanctissimo episcopo Sami.
Joanne sanctissimo episcopo Prenesti.
Sedentibus his ante sacrum ambonem templi sanctissimæ & almæ ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia, pręfentibus & audientibus gloriosissimo & magnificentissimo Patricio Petro, ex officina consilis, sic Petro patricio & comite imperatoris obsequii: præterea religiosissimis archimandritis, pręfectis sub & monachis eo tempore, quo pręsentes adunatæ est annorutus, propositis sanctis & invitatis Dei evangeliis, Theodorus sanctissimus episcopus Tauriasses insulæ Siciliæ, acceptam in manibus eius definitionem legit.

DEFINITIO SANCTÆ MAGNÆ ET VNIVERSALIS IN NICÆA SYNODO SECVNDA.

Sanctæ magnæ & universalis synodus, quæ gratia Dei, & jussu piam Christi amantium imperatorum conforum Constantini & Irenes illius matris factorum, secunda in splendida Nicæa metropoli, quæ est in Bithynia, in sacra Dei ecclesia Sophia congregata, tradiderunt catholicæ ecclesiæ fecunda, hæc definivit sapientia.

Qui nobis cognitionis sue lumen gratis dedit, & tenebras caligines nque idolorum instantia dissipit, nosque ab ea liberavit Christus Jesus Deus noster, qui suam ecclesiam non habentibus maculam aut rugam sibi disponavit, cum diligenter collaborandi ejus pręceptis, & discipulis sanctis confirmavit, dicens: *Pollicem fum vobis ndus diebus usque ad consummationem sęculi.* Hanc vero promissionem non solum illis, sed & nobis fecit, qui per illos credidimus in nomen illius. Hæc igitur donationem quidam contemnentes, ab impulsore & defraudatore inimico elatores fa&i, a recta ratione deficientes, catholicæque ecclesiæ opponentes sese, circa veritatis intelligentiam peccarunt: & ut dicit proverbialis ferus, ut sepulcrum aperientes erare fecerunt, & nubius congregaverunt flexilitatem. Quandoquidem sacrarum dedicationum & oblationum Deo decentem ornatum, calumniari non dubitarunt, appellantes le sacerdotes, cum revera non sint. De his Deus per prophetam clamat: *Multi pastores defloruerunt vineam meam, conculcaverunt portionem meam.* Hi enim sunt lupi vitiosi, qui fibipsi multa tribuunt, secuti sanctam nostram ecclesiam, quam ibi Deus adaperuit, necsaltum, *neque ostium, sed ascendunt aliunde dissimiles pastores*: non imagines Dei & sanctorum suorum, similiter cum statuis sanctis idolorum nomine appellarunt: Ignari obedientiæ suæ ab infantia istorum corrumpi amplius non ferens dominus Christus, non undique facinoratis dignitatis prefectos ferendo, & sua curam, venerandæ & sanctæ imagines ad modum & formam venerandæ & vivificantis crucis a coloribus & cellesiis, aut alia quavis materia comodę paratas, dedicandas, & in templis Dei collocandas, habendasque: tum in facinoris vafis & vestibus, tum in particibus & tabulis, in ædibus privatis, in viis publicis: maxime autem imaginem dominii Dei Servatoris nostri Jesu Christi, deinde intemeratæ domine nostræ deiparæ, venerandorum angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum: ut qui hęc fecit, per hanc imaginum pictarum infpectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & deiderium sublimiorum; illisque salutationem & honorarium adorationem exhibeant, non fecundum fidem nostram, veratn tamen, quæ lonium dirimit omnem hęresim: Id quemadmodum typus venerandæ & vivificantis crucis, & sanctorum evangeliorum, & reliquis sacris oblationibus fustitutum & luminarium reverenter accedimus, quemadmodum vetustatis ipsis de consecrationis hac adductum est: imaginis enim honor in prototypum refultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque deferipta in ea argumentum. Sic enim Deus noster nostrum patrum obtinet disciplina, vel tenditio catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad finem evangelium fonuit, & in orbem terræ fo in Christo loquenti, omnique apostolico cœtui & patribus sanctis idem sentientibus integrestes: *Servamus* t. *Tim.* 6. *traditiones quas suscepimus.* Quare & victoriam omnia ad ecclesiam cum prophęta accitimus: *Gaudebo valde filia Sion, prædica filia Jerusalem, exulta & lætare ex toto corde tuo: ut Deus abstulit iniquitates adversariorum tuo, liberatus es de manu inimici tui. Dominus rex tuus in medio tui, & pax tibi in sempiterna sęcula.*

Igitur qui sani fuerint allud sentire, aut dotere, aut more impiorum hæreticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, aut novam quamdam vanilogoeriam inducere, aut quidquam de conclusis in ecclesia abjicere, evangelii inquam depsitum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicujus picturam, aut reliquias martyrum, quas sciverint effe germanas & veras, aut contra illa verba & improbe aliquid excogitare, quod & contra constitutionem ecclesiasticam, aut uti, tanquam com-

* Hydrus.
* Pyrrhi.
* Pyrrhi.
* Pyrrhi.
* Agathis.
* Magydon.
* Sozopolos.

* Pro, Anasi. Hard.
* Pro, Dymandi. Hard.
* Pro, Cotyæ. Hard.
* Pro, Amisii. Hard.
* Amysii.
* Pro, Gomanos. Hard.
* Tamphy.
* Rhos.
* Pro, Endonidis. H.
* Pro, Cos. Adondon. H.
* Lumi.
* Pro, Dalyfanes. H.
* Pro, Sinne. Hard. H.
* Pro, Toni. Hardouin.

Anno 787. Mart. 18.

Tom. 12.

Epph. 2.

Isai. 5.

Psal. 44.

Zach. 9.

Isai. 12.

Isai. 54.

Isai. 60.

Isai. 61.

Psal. 45.

Psal. 44.

Psal. 45.

Psal. 44.

Psal. 45.

Psal. 44

ACTIO VII.

munibus, sacratis Deo, repositis pretiosis, aut A monasteriis reverendis; si fuerint episcopi aut clerici, deponuntor; si monachi aut laici, communione privantor.

Petrus miseratione divina protopresbyter sanctissimæ ecclesiæ Romanæ beati Petri, & locum retinens Hadriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & præses sancti patris nostri Sabbæ, & vices agens Hadriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius miseratione divina episcopus Constantinopolitanus novæ Romæ, patrum dogmatibus insistens, & catholicæ ecclesiæ adhærens, definiens subscripsi.

Joannes miseratione divina presbyter, assessor B patriarchicus, & vices agens trium apostolicorum thronorum orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, patrum dogmatibus insistens & catholicæ ecclesiæ inhærens, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, patrum dogmatibus insistens, &c. subscr.

Joannes indignus episcopus Ephesi in eamdem sententiam subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Heracleæ Thraciæ in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, quæ est in Galatia, in eamdem, &c.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, &c.

Euthymius indignus episcopus Sardensium, in eamdem sententiam, &c.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ in eamdem sententiam subscripsi.

Elias indignus episcopus Cretæ in eamdem sententiam subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, &c.

Theophilus indignus episcopus Thessalonicæ in eamdem sententiam subscripsi.

Stauracius indignus episcopus Chalcedonis in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus presbyter, & vicem agens metropoleos Sydæ, in eamdem, &c.

Epiphanius diaconus, vicem agens Sardiniæ, in eamdem, &c.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii, &c.

Nicolaus presbyter * præsidi, & vicem agens metropoleos Tyanensium, in eamdem, &c.

* f. præses;

Daniel indignus episcopus Amasiæ in eamdem sententiam subscripsi.

Gregorius presbyter, & vicem agens Mocesi, in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Gangrorum in eamdem sententiam subscripsi.

Nicetas indignus episcopus Claudiopoleos in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episc. Neocæsareæ, &c.

Gregorius indignus episc. Pessinunton, &c.

Theodorus indignus episcopus Myron, &c.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ, &c. E

Michael indignus episcopus Synnadon in eamdem sententiam subscripsi.

Georgius indignus episcopus Antiochiæ, quæ est Pisidiæ, in eamdem, &c.

Theophylactus diaconus, & vicem agens sanctissimi episcopi Cariæ, &c.

Leontius indignus episcopus Iconii, &c.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris in eamdem sententiam, &c.

Constantinus indignus episcopus Perges, &c.

Gregorius presbyter, & vicem agens Tyanopoleos, in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Rhodi, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Christophorus indignus episc. Phasidos, &c.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos Thraciæ in eamdem sententiam subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos, &c.

Basilius indignus episc. Sylæi in eamdem, &c.

Theophylactus indignus episcopus Euchaiton in eamdem sententiam subscripsi.

Cyrillus monachus, ex persona Gotthiæ, &c.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ in eamdem, &c.

Stephanus indignus episcopus Sugdaon, &c.

* Antoninus monachus & vicem agens Smyrnæ in eamdem, &c.

* Antonius

Constantinus indignus episcopus Rhegii, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes monachus, ex persona Patrarum, in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Catanes in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Tauromeniæ, in eamdem sententiam subscripsi.

Gaudiosius indignus episcopus Messenæ in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Panormi in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Bibonum, &c.

Constantinus indignus episcopus Leontenæ in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episcopus * Trocalon in eam- C dem sententiam subscripsi.

* Trocalon

Theodorus indignus episcopus Taurianes, in eamdem sententiam, &c.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ in eamdem, &c.

Basilius indignus episcopus Carines in eamdem sententiam subscripsi.

Theophanes indignus episc. Lilybæi in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Trophæorum in eamdem sententiam, &c.

Sergius indignus episcopus Nicoteron, in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Byzies, in eamdem sententiam, &c.

D Maurianus indignus episcopus Pompeiopoleos, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus sanctæ Salonintiæ, in eamdem, &c.

Eustratius indignus episcopus Apameæ, quæ est in Bithynia, in eamdem, &c.

Petrus indignus episcopus Germiorum, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos, in eamdem sententiam subscripsi.

Constantinus presbyter, & ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ, in eamdem, &c.

Sisinnius indignus episcopus Parii, in eamdem sententiam, &c.

Epiphanius indignus episcopus Mileti, &c.

Nicetas indignus episcopus Proconnesi, &c.

Joannes indignus presbyter, & vicem agens Coloniæ, in eamdem, &c.

Eustratius indignus episcopus Methymnæ, in eamdem, &c.

a Leontius indignus episcopus Chii, in eamdem sententiam subscripsi.

a Suprà Leo. H.

Ursus indignus episcopus ecclesiæ Baritianorum in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Apron, in eamdem sententiam subscripsi.

Theophylactus indignus episcopus Cypselon, in eamdem, &c.

Lau-

ANNO CHRISTI 787.

Laurentius indignus episcopus ecclesiæ Apsetia- A norum, in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Carpathi, &c.

Eustathius indignus episcopus Troadis, &c.

Cyriacus indignus episcopus Drziparorum, in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Mesembriæ, &c.

Gregorius indignus episcopus Derci, &c.

Theodorus indignus episcopus Heracleæ, &c.

Theodosius indignus episcopus Ammorii, &c.

Joannes indignus episcopus Nyssæ, &c.

Georgius indignus episcopus Thermarum * Basizarum, in eamdem sententiam, &c.

* Balæ,

Georgius indignus episcopus Camulianorum, in eamdem sententiam subscripsi.

Sotericus indignus episcopus Cicesson, in eam- B dem sententiam subscripsi.

Theophylactus indignus episcopus Hypæpon, in eamdem, &c.

Damianus indignus episcopus Mitylenæ, &c.

Theophylactus indignus episcopus Trallium, in eamdem sententiam, &c.

Constantinus indignus episcopus Mastauron, in eamdem sententiam subscripsi.

Ignatius indignus episcopus Prienes, &c.

Georgius indignus episcopus Briulon, &c.

Constantinus indignus presbyter, vicem agens * Agaes, in eamdem sententiam, &c.

* Ægeon; vel Ægeæ

Theodosius indignus episcopus Nyssæ alterius, in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episc. Magnesiæ, &c.

Basilius indignus episcopus Mæandri, &c.

Sabas indignus episcopus * Aneon, &c.

* Ægeorû, vel Ænos Thraciæ.

Nicephorus indignus presbyter ex persona a Bargarorum, in eamdem sententiam, &c.

a Pro, Gargarorum. H.

Gregorius indignus episcopus Paleaspoleos, in eamdem sententiam, &c.

Theophanes indignus episcopus Caloes, &c.

Leontius indignus episcopus Algizon, &c.

Nicodemus indignus episcopus Eugazon, &c.

Lycastus indignus episcopus Bareton, &c.

Theognius indignus presbyter vicem agens Sion in eamdem sententiam, &c.

* Thomas indignus episcopus Lebedi, &c.

* Theophanes

Stratonicus indignus episcopus Cumerum, &c.

Eustathius indignus episcopus Erytheon, in D eamdem sententiam subscripsi.

Theophilus indignus episcopus Thymnon, in eamdem sententiam subscripsi.

Cosmas indignus episcopus Myrrhines, &c.

Olbianus indignus episcopus Elææ, &c.

Pardus indignus episcopus Pitanes, in eamdem sententiam, &c.

Basilius indignus episc. Pergami, &c.

Basilius indignus episcopus Antamynton, in eamdem sententiam subscripsi.

Marianus indignus episcopus Antandri, in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episc. Assi, in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Phoceæ, &c.

Joannes indignus episcopus Rhædesti, &c. E

Joannes indignus episcopus Panii, &c.

Melchisedec indignus episc. Calliopoleos, &c.

Theophylactus indignus episcopus Chariopoleos, in eamdem sententiam subscripsi.

Leonidas indignus episcopus Madyti, &c.

Sisinnius indignus episcopus * Tzuruli, in eamdem sententiam, &c.

* f. Tzurulli, aut Truzuli

Thomas indignus episcopus Daonii, &c.

Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos, in eamdem sententiam subscripsi.

Sisinnius indignus episcopus Chalcidos, in eamdem sententiam subscripsi.

Benjamin indignus episcopus Lizicon, &c.

ACTIO VII.

Joannes indignus episcopus Bryseos, in eamdem sententiam subscripsi.

* Spyridon indignus episcopus Palææ, sive Chytron, in eamdem, &c.

* Spiridion

Eustathius indignus episcopus Solorum, in eamdem sententiam subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Citii, in eamdem sententiam subscripsi.

Georgius indignus episcopus * Trimithunton, b alterius Badenæ, in eamdem, &c.

Alexander indignus episcopus c Trimithunton, alterius Badenæ, &c.

* Trimethuntis; b Hæc verba videntur superflua. H. c Pro, Amathunton. H.

Constantinus indignus episcopus Heliopoleos, in eamdem, &c.

Synesius indignus episcopus Tabiæ, in eamdem sententiam subscripsi.

Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos, in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Minzi, in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Aspones, &c.

Anthimus indignus episcopus Berinopoleos, in eamdem sententiam subscripsi.

Michael indignus episcopus Melitopoleos, in eamdem, &c.

Sisinnius indignus episcopus Hadrianes, in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus d Dermes, in eamdem, &c.

d Pro, Germes. H.

C Basilius indignus episcopus * Hadriani, in eamdem sententiam subscripsi.

* Hadrianes

Leontius indignus episcopus Pœmaninon, in eamdem sententiam subscripsi.

Simeon indignus episcopus Oces, &c.

Strategius indignus episcopus Dardanes, in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episcopus Lampsaci, in eamdem sententiam subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Palçon, in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus episcopus Troados, in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Abydi, in eamdem sententiam subscripsi.

D Nicetas indignus episcopus Ilii, &c.

Anastasius indignus episcopus Tripoleos, in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Traculon, &c.

Stephanus indignus episcopus Salon, &c.

Joannes indignus episcopus Gabalon, in eamdem sententiam subscripsi.

Isaias indignus presbyter, & vicem agens Thyatiron, in eamdem, &c.

Stephanus indignus episcopus Silandi, in eamdem sententiam subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Pericommatos, in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Sethon, in eamdem sententiam subscripsi.

E Constantinus indignus episcopus Arasi, in eamdem, &c.

Theophanes indignus episcopus Mæoniæ, in eamdem, &c.

Michael indignus episcopus Stratoniceæ, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus Gordi, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Daldes, in eamdem sententiam subscripsi.

Eustathius indignus episcopus Hyrcanes, in eamdem, &c.

Joseph indignus episcopus * Attaliæ, &c.

* Athaliæ

Theo-

ACTIO VII.

Theopilus indignus episcopus Hermopolion, in eamdem, &c.
Zacharias indignus episcopus Hieracosiariæ, in eamdem, &c.
Michael indignus episcopus Ceraseon, in eamdem sententiam, &c.
David indignus episcopus Helenopoleos, in eamdem, &c.
Cyrion indignus episcopus Lophi, in eamdem sententiam, &c.
Basilius indignus presbyter, & vicem agens episcopi * Dalcyli, in eamdem, &c.
Theophylactus indignus episcopus Apollonidos, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Cæsareæ, quæ est Bithyniæ, in eamdem, &c.
Georgius indignus episcopus Basilinopoleos, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Neocæsareæ, aut Arilles, in eamdem, &c.
Nicephorus indignus episcopus Adranes Thraciæ, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Prusæ, &c.
Epiphanius indignus episcopus Lampes, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos, in eamdem sententiam subscripsit.
Anastasius indignus episcopus Gnosi, in eamdem sententiam subscripsit.
Meletinus indignus episcopus Cydoniæ, in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Cysami, &c.
Theodorus indignus episcopus Subritæ, in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Phaniron, in eamdem sententiam subscripsit.
Joannes indignus episcopus Areadiæ, in eamdem sententiam subscripsit.
Epiphanius indignus episcopus Eleutheriæ, in eamdem sententiam subscripsit.
Photius indignus episcopus Cantani, in eamdem sententiam subscripsit.
Sisinius indignus episcopus Chersonesi, in eamdem sententiam subscripsit.
Gregorius indignus presbyter, & vicem agens Cephalenæ, &c.
Philippus indignus episcopus Cereyrum, in eamdem sententiam, &c.
Antonius indignus episcopus * Triscenes, in eamdem, &c.
Petrus indignus episcopus Monembasiæ, in eamdem, &c.
Gabriel indignus episcopus Ægines, in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Porthmi, &c.
Philippus indignus episcopus Horei, in eamdem sententiam subscripsit.
Leontius indignus episcopus Zacynthi, in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Linoes: in eamdem, &c.
Nicetas indignus episcopus Meles, in eamdem sententiam subscripsit.
Nicephorus indignus episcopus Gordoserbon, in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Etennon, in eamdem sententiam subscripsit.
Leontius indignus episcopus Aspendi, in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Zelonum, in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus Sinopes, in eamdem sententiam, &c.

Mauranus indignus episcopus vicem agens Antrapon, in eamdem, &c.
Gregorius indignus episcopus * Amastris, in eamdem, &c.
Heraclius indignus episcopus * Junopolcos, in eamdem sententiam, &c.
Nicetas indignus episcopus Dabyron, in eamdem sententiam, &c.
* Theophanus indignus episcopus Soron, in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Heracleæ Ponti, in eamdem, &c.
Theophilus indignus episcopus Plulados, &c.
Constantinus indignus episcopus Cratini, in eamdem, &c.
Nicetas indignus episcopus Adrianopoleos, in eamdem, &c.
Nicetas indignus episcopus * Rhœsi, in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Polemonii, in eamdem sententiam, &c.
Theodorus indignus episcopus Cormanon, in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Cersfunten, in eamdem, &c.
Nicephorus indignus episcopus Clanci, in eamdem sententiam subscripsit.
Leontius indignus episcopus Trocnadon, in eamdem sententiam subscripsit.
Joannes indignus diaconus ex persona * Phasiliados, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Pinaron, in eamdem sententiam subscripsit.
Stephanus indignus episcopus * Canni, &c.
Anastasius indignus episcopus Pataron, in eamdem sententiam, &c.
Georgius indignus episcopus Nissæ, in eamdem sententiam subscripsit.
Constantinus indignus episcopus Candibon, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Corydalon, in eamdem, &c.
Nicodemus indignus episcopus Didymorum, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Linyron, in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Tlon, in eamdem sententiam, &c.
Petrus indignus diaconus ex persona Orycandon, in eamdem, &c.
Stephanus indignus episcopus * Anaxi, in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus * Hymandi, &c.
Constantinus indignus episcopus * Cobon, in eamdem, &c.
Stauratius indignus episcopus Zenopoleos, in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus Cybiræ, in eamdem sententiam, &c.
Basilius indignus episcopus Tabon, in eamdem sententiam, &c.
Dorotheus indignus episcopus Neapoleos, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Alabandon, in eamdem sententiam, &c.
David indignus episcopus Jassi, in eamdem, &c.
Gregorius indignus episcopus * Mylasli, in eamdem, &c.
Sergius indignus episcopus Bargylii, in eamdem sententiam subscripsit.
Gregorius indignus episcopus Lami, &c.
Joannes indignus episcopus Mindi, in eamdem sententiam subscripsit.

Stau-

Anno Christi 787.

Stauratius indignus episcopus Stadiæ, in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus Stratonicæ, in eamdem, &c.
Nicetas indignus * Aizeotus ex persona Halycarnassi, in eamdem, &c.
Michael indignus episcopus Charsopon, in eamdem, &c.
Pantaleontius indignus episcopus Valentiæ, in eamdem, &c.
Georgius indignus episcopus Peltarum, &c.
Christophorus indignus episcopus Atanssi, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Eumeniæ, &c.
Paulus indignus episcopus Armoniæ, in eamdem, &c.
Gregorius indignus episcopus * Timzni ferarum, in eamdem, &c.
Philippus indignus episcopus Tranopoleos, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Aleon, in eamdem sententiam subscripsit.
Nicephorus indignus episcopus Lundon, &c.
Georgius indignus episcopus Appiæ, &c.
Joannes indignus episcopus Sibion, in eamdem sententiam subscripsit.
Zacharias indignus episcopus Trapezopoleos, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Sebastæ, in eamdem sententiam, &c.
Andreas indignus episcopus Cidissoli, in eamdem sententiam, &c.
Dorotheus indignus episcopus Pionon, aut Colassion, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Cotyæi, in eamdem, &c.
Nicetas indignus episcopus Nacolæ, in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Dociniæ, in eamdem sententiam, &c.
Theophylactus indignus presbyter, & ex persona Ipsi, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Eucarpiæ, in eamdem, &c.
Michael indignus episcopus Hierapoleos, in eamdem, &c.
Joannes indignus presbyter, & ex persona episcopi * Actoti, in eamdem, &c.
Nicolaus indignus episcopus * Phyriæi, in eamdem, &c.
Theophylactus indignus episcopus Cynnaboreos, &c.
Damianus indignus episcopus Myri, in eamdem sententiam, &c.
Christophorus indignus episc. Promisi, &c.
Nicetas indignus episcopus Augustopoleos, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Ambladon, in eamdem, &c.
Stephanus indignus presbyter, & vicem agens Otri, in eamdem, &c.
Georgius indignus episcopus * Medæi, in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus presbyter, & vicem agens Polybotii, in eamdem, &c.
Sisinnius indignus episcopus * Philomilii, in eamdem, &c.
Michael indignus episcopus Papon, in eamdem sententiam, &c.
Sisinnius indignus episcopus Apameæ, quæ est Cibotii, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Comanes, in eamdem, &c.

Nicephorus indignus episcopus Adados, in eamdem, &c.
Petrus indignus episcopus Potrali, in eamdem sententiam subscripsit.
* Theodorus indignus episcopus * Sagalassi, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Bares, in eamdem sententiam subscripsit.
Petrus indignus episcopus Seleucæ Pisidiæ, in eamdem sententiam, &c.
Nicephorus indignus episcopus Phoglon, in eamdem sententiam subscripsit.
Mauranus indignus episcopus Magydon, in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Andidon, in eamdem sententiam subscripsit.
Stephanus indignus episcopus Parnasi, in eamdem sententiam subscripsit.
Bardanus indignus episcopus Doaron, in eamdem sententiam, &c.
Eustratius indignus episcopus Debelti, in eamdem, &c.
Euphemius indignus episcopus Soropoleos, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi, in eamdem sententiam, &c.
Georgius indignus episcopus Platinopoleos, in eamdem sententiam subscripsit.
Basilius indignus episcopus Perbiceos, in eamdem sententiam, &c.
Michael indignus episcopus Pamphyli, in eamdem, &c.
* Rubin indignus episcopus Scopelon, in eamdem sententiam subscripsit.
Sisinnius indignus episcopus * Garelles, &c.
Calistus indignus episcopus * Eudonidis, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus * Laginon, in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Codrulion, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Cremnon, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Adrianes, in eamdem, &c.
Theophilus indignus episcopus Chii, &c.
Galatas indignus episcopus Meli, &c.
Sergius indignus episcopus Leri, in eamdem sententiam subscripsit.
Mauranes indignus episcopus Diocæsareæ, in eamdem sententiam, &c.
Eustathius indignus episcopus Celendereos, in eamdem, &c.
Zacharias indignus episcopus * Cardabendon, in eamdem, &c.
Sisinnius indignus episcopus Maubadon, in eamdem, &c.
Eustathius indignus episcopus Lami, &c.
Theodorus indignus episcopus Germanicopoleos, in eamdem sententiam, &c.
Sisinnius indignus episcopus Syces, &c.
Constantinus indignus episcopus * Dalysanes, * Dalisqui in eamdem sententiam subscripsit.
Leontius indignus episcopus Sibilon, in eamdem sententiam subscripsit.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ, in eamdem sententiam, &c.
Eudoxius indignus presbyter, & vicem agens Metellipoleos, in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Cadon, in eamdem sententiam, &c.
Theophylactus indignus episcopus Molynon; in eamdem, &c.

Basi-

ACTIO VII.

Basilius indignus episcopus Dionysiopoleos, in eamdem, &c.

Stephanus indignus * a Sinai, in eamdem sententiam subscripsi.

* f. Sinaon
a Pro, Synai. H.

Constantinus indignus episcopus Andri, in eamdem, &c.

Eustathius indignus episcopus b Tini, &c.

b Pro, Teni. H.

Joannes indignus episcopus Decateron, &c.

Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ, in eamdem, &c.

* Theophanes indignus episcopus Lebedi, &c.

* Superius scribitur Thomas

Joannes indignus episcopus Lithoprosopi, &c.

Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos, in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos, aut Pidachtoes, &c.

Constantinus indignus episcopus Metron, in eamdem sententiam subscripsi.

Lycastus indignus episcopus Phylladon, in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episcopus Trallensium, in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Lemni, &c.

Leontius indignus episcopus * Amissi, in eamdem sententiam subscripsi.

* Amyzi

Michael indignus episcopus Tii, in eamdem sententiam subscripsi.

Epiphanius indignus episcopus Pertorum, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Thymbriadon, &c.

Stephanus indignus episcopus c Orynnon, in eamdem, &c.

c Pro, Orymnon. H.

Heraclius indignus episcopus Sami, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus d Prænesti, in eamdem sententiam subscripsi.

d Pro, Prænesti. H.

Sancta synodus exclamavit: Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides apostolorum: hæc est fides patrum: hæc est fides orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum confirmavit. Credentes in unum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntor: qui sic non sentiunt, ab ecclesia depelluntor. Nos antiquæ ecclesiæ legislationi insistimus, nos decreta patrum custodimus: nos, adjicientes aliquid aut auferentes ecclesiæ, anathematizamus nos venerandas imagines suscipimus: nos, qui secus faxint, anathemate percellimus. Quicumque sententias sacræ scripturæ de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt quod imagines Christiani ut deos adorent, anathema. Qui scientes communicant cum illis qui contra venerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema. Qui præter Christum dominum Deum nostrum dixerit alium nos a cultu idolorum liberasse, anathema. Qui audent ecclesiam catholicam dicere idola aliquando suscepisse, anathema. Multi anni imperatorum. Constantini & Irenes ejus matris multi anni. Victorum imperatorum multi anni. Novo Constantino & novæ Helenæ perpetua memoria. Deus imperium Augustorum conservet. Imperator cælestis terrenos reges custodi. Cunctis hæreticis anathema. Rugienti conciliabulo contra venerandas imagines anathema. Impia hæreseon verbula æstimantibus anathema. Theodosio falsi nominis episcopo Ephesi anathema. Sisinnio cognomento Pastillæ anathema. Basilio maledico Tricacabo anathema. Trinitas trium eorum dogma sustulit: Anastasio, Constantino, & Victori, qui successive thronum Constantinopolitanæ ecclesiæ ascendenrunt, non aliter ac novo Ario, Nestorio, Dioscoro, anathema. Sancta Trinitas horum trium dogma sustulit. Joanni Nicomediæ, & Constantino Nacoliæ hæresiarchis, anathema. In nihilum redegerunt imaginem domini & sanctorum ejus: Dominus eos ad nihilum deduxit. Si quis ex Iconoclastarum hæresi aliquem existentem defenderit, anathema. Si quis Deum secundum humanitatem non circumscriptibilem confessus fuerit, anathema. Si quis evangelicas narrationes per picturam repræsentatas non acceptaverit, anathema. Si quis has non salutaverit in nomine domini & sanctorum ejus, anathema. Si quis traditionem ecclesiæ, sive scripto sive consuetudine valentem non curaverit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Joannis & Georgii perpetua memoria. Præconum veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbavit. Horum disputationibus inhærentes, digni reddamur misericordiis & gratia primi & magni supremi sacerdotis Jesu Christi Dei nostri, intercedente simul inviolata domina nostra sancta Deipara, & omnibus sanctis. Fiat, fiat. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

PIISSIMIS ET SERENISSIMIS imperatoribus nostris, Constantino & Irenæ matri, Tarasius indignus episcopus Dei observantis & imperatricis nostræ urbis novæ Romæ, & universa sancta synodus, quæ secundum divinam voluntatem & jussu imperatoris in hac splendida Nicensium metropoli secundo convenit.

CHRISTUS Deus noster, fortissimi imperatores, caput ecclesiæ prædicatur: quoniam cor nostrum in manu ejus existens, verbum bonum scaturiit: suo enim decreto & mandato vos in nomine suo convocavit, ut dogmatum ecclesiasticorum oracula fixa firmaque conservetis. Etenim quemadmodum caput vestrum auro & lapidibus pretiosis exornatum est, ita & mentes vestræ evangelicis patrum doctrinis sunt excultæ: nam quorum sonus in universum terrarum orbem est egressus cum sitis veluti discipuli & consodales, universique Christiani populi duces & principes, ad pietatem veritatis sermonem contulistis, & orthodoxæ fidei pietatisque figuram descripsistis. Unde fidelibus tanquam faces ardentes relucetis, & periclitanti ecclesiæ manum porrexistis: nam & sanas doctrinas conservatis, & dissidentium unanimem concordiam gubernatis (absit verbo invidia) Dei beneplacito: pietatis officia & honestæ actiones per vos sunt stabilitæ. Quamobrem *os nostrum impletum est gaudio, & lingua nostra exultatione*: nam per scriptam nostram vocem res ipsas linguæ loquuntur. Quid enim splendidius magnificentiusque esse possit principi, quam ecclesiasticarum constitutionum firmitatem & stabilimentum integrum conservasse? Quandoquidem autem quidam, imaginem quidem pietatis circumferentes, sacerdotii dignitate conspicuos se exhibent, verum ipsum robur sacerdotii denegantes consurrexerunt, Babyloniorumque sacerdotum accusationem arripuerunt, quos & propheta triumphat, dicens: *Egressa est ex Babylone iniquitas*, Caiaphaicumque conciliabulum coegerunt, facti parentes impiorum dogmatum, execrationis & amaritudinis, quorum os non alio quam ad maledicendum spectat, & hinc gloriam famamque venatur, linguam habentes blasphemam, & calamum bene huic inservientem, pugnantes verbis Dei, imperatorum majestatem monstrosis verbis corrumpentes: gentem sacram, quæ semel Christum induit, & ex gratia illius servata est, quasi in idolorum errore existentem, idolola-

Psal. 125.

Dan. 13.

ANNO CHRISTI 787.

diti, illis hactenus manus injecerunt, arbitrantes se posse obscurare venerandarum imaginum picturam, atque eas partim veluti communi suffragio exterminarunt, partim vero quæ ex cera fusæ erant in singularem ornatum, in turpes usus converterunt: quæ vero ex tabulis & asserculis depictæ erant, tum Christi tum etiam sanctorum illius, igni tradiderunt: &, ut uno verbo dicam, omnes nostras ecclesias contaminantes, disturbarunt; & hierarchæ, id est, sacrarum rerum præsides antea existentes hæresiarchæ facti sunt: & pro pace rixas ad populum locuti sunt, pro frumento zizaniam ecclesiasticis agris inseverunt: vinum cum aqua miscuerunt, & proximo potaverunt subversionem noxiam. Præterea cum essent lupi Arabici, pellem ovinam egregie simularunt se gestare. Defraudantes quoque veritatem, mendacium vires cupiverunt acquirere posse. Sed aspidum ova fregerunt, & secundum prophetam, telam araneæ filarunt. Qui autem de ovis istis edere debebat, postquam confregisset ea, ventum inanem reperiens, simul & basiliscum accepit veneno & lethali afflatu plenum. Quoniam autem hæc ita se habent, & veritatem ad tempus mendacium ademit, o vos mitissimi & fortissimi imperatores, non ferentes ejusmodi pestilentem & animis lethalem errorem diutius in terris hærere, sed hunc Spiritus divini, qui in vobis inhabitat, afflatu obscurare contendistis, quo scilicet firma maneat ecclesiæ constitutio, & totius populi coagmentum, ac imperium vestrum pacifice [1] secundum nominis appellationem gubernetur. Neque putastis ferendum aut tolerabile, quod in reliquis omnibus rebus bene inter nos conveniret, de vitæ autem nostræ summa & præcipuo, nimirum pace ecclesiæ, inter nos essent dissidia, maxime cum nostrum caput unicum sit Christus, nos autem deinceps illius unius corporis membra, propter eam, quæ inter nos, communem fidem & sententiam. Quapropter vos sacrum hunc nostrum copiosum in hac Nicensium metropoli convenire jussistis cœtum, quo ecclesiarum dissensionem auferremus; & male disjuncta ad unitionem commodam reduceremus; & ut eam, quæ nuper ex spinosis confutata est sententiis, * [g] vallam, hoc est falsam doctrinam convelleremus & disrumperemus; & vestem orthodoxæ fidei conservaremus illæsam. Quare apostolicis & patrum adhærentes traditionibus, ex afflatu Spiritus sancti in unum convenientibus animis, item ecclesiæ catholicæ & sacrarum sex universalium synodorum dogmata habentes nobis concordantia, audemus anathematizare Arii insaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii dementiam, Nestorii idololatriam in homine, Eutychis & Dioscori conspirantem vanitatem, & horum multorum capitum hydram, Origenis, Didymi & Evagrii nugas fabulasque, Sergii, Honorii, Cyri, & Pyrrhi, eorumque asseclarum unam voluntatem, imo malam & improbam voluntatem.

Isai. 59.

* f. vanam vel novam.

Deinde & qui post hos vana & nova excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem suffragio, & convenienter accepto a sancto Spiritu verbo, & pura fontis illius aqua, spongia divinorum dogmatum abstersimus & expunximus inventoresque nuperæ vaniloquentiæ longe extra ecclesiasticos muros ejecimus. Et quemadmodum pedes & manus competenter animæ consiliis moventur, ita & nos a Spiritu accepta gratia, & robur habentes fortitudinis vestræ coadjutans, & pietatem reconciliavimus, & veritatem deprædicavimus. Quamobrem omnibus modis recipiendæ sunt venerandæ imagines domini nostri Jesu Christi, quatenus scilicet perfectus homo fuit, & hæ quoque omnes, quæ historice e sacra evangeliorum narratione depinguntur, nempe intemeratæ dominæ nostræ deiparæ, sanctorum quoque angelorum: nam hominibus ipsi quoque in forma hominis visi sunt: item sanctorum omnium, quorum prælia & certamina tabulis & parietibus, sacris item vestibus & vasis insculpta amari debent: quemadmodum catholica ecclesia multis retro sæculis in hisce est instructa. Sic enim ea accepit, sic a sanctis nostræ disciplinæ ducibus, & eorum successoribus patribus nostris statutum est. Sunt autem hæ adorandæ quoque, hoc est exosculandæ & amandæ. Idem enim significant hæc juxta antiquam Græciæ dialecton. nam προσκυνεῖν, id est adorare, & ἀσπάζεσθαι, id est amplecti, & φιλεῖν, id est amare, significat. Præpositio autem πρὸς, intentionem significat desiderii, quemadmodum in προσφέρω, & φέρω, κυρῶ, & προσκυρῶ, κυνῶ, & προσκυνῶ, quod significat & amplexum, & vehementem amorem. Nam quod quis φιλεῖ, (hoc est amat) id etiam προσκυνεῖ (hoc est amplectitur:) & quod adorat, sive amplectitur, nempe προσκυνεῖ, hoc etiam omnino φιλεῖ, id est amat. Testatur id sane humana natura & affectio, qua erga amicos sumus affecti: sic enim inter duos res agitur, & hoc modo sibi occursantes agunt. Non solum autem apud Græcos hæc loquendi ratio in usu est, sed in divina quoque scriptura idem annotare licet. In libris enim Regum scriptum est; *David surrexit, & cecidit in faciem suam, & adoravit ter Jonathan, & osculatus est eum*. Rursus, nonne dominus de Pharisæis dicit in evangelio: *Amant primos accubitus in conviviis, & salutationes in foro*. Certum est ἀσπασμὸν, id est salutationem, hoc loco a domino appellari προσκύνησιν, id est adorationem. Pharisæi enim glorioso animo præditi, & seipsos justos existimantes, ab omnibus adorari studebant. Non enim ore osculari petebant: fuisset etenim hoc humilitatis signum, & handquaquam Pharisaici supercilii. Iterum Paulus apostolus divinus sane, quemadmodum in Actibus scribit Lucas: *Nam cum* (inquit) *essemus nos Hierosolymis, libenter, & alacriter exceperunt nos fratres: sequenti autem die Paulus nobiscum ad Jacobum ingreditur, aderant autem omnes presbyteri: salutatis autem illis, singula, quæ in gentibus per illum fecisset dominus, exposuit*. Hic enim salutationem, honorificam adorationem mutuo factam, apostolica sententia significat. Quemadmodum de Jacob legitur: *Adoravit in summitate virgæ suæ*. Cum his convenit Gregorius cognomento theologus dicens: *Bethlehem venerare, præsepe adora*. Quis autem, modo recte & sincere scripturas intelligat, ea quæ ita in scripturis occurrunt non viderit, inde latriam quæ fit per spiritum non dici, nisi omnino expers sit intelligentiæ, & plane in sententiis scripturæ & patrum rudis? Non enim in summo virgæ Jacob latriam fecit. Neque etiam Gregorius præsepi latriæ vocabulum addit, nequaquam. Rursus cum crucem vivificam salutamus, convenienter canimus: Crucem tuam adoramus domine. Lanceam, quæ vivificans latus sanctitatis tuæ aperuit, adoramus. Quæ sane adoratio nihil aliud est, quam salutatio, sive amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quod labiis quoque nostris propriis ea contingimus. Si vero sæpius in scriptura & elegantibus nostris patribus adora-

ACTIO VII.

1. Reg. 20.

Luc. 14.

Act. 21.

Hebr. 11.

Nazianz. in orat. de Christi nativit.

1 Quoniam *Irene*. Græce pacem significat. *Hard.*
g Supra, *ignominiosam grossamque vestem*. Hard.

ACTIO VII.

tionem quis dixerit, pro cultu sive latria, quæ in spiritu fit, sumi non negamus: nam cum vox sit multæ significationis, non potest non aliquando pro cultu adorationis in spiritu sumi. Adoratio enim est, cum venerationem, desiderium & timorem significet: ita nos vestrum victoriosum & placidissimum imperium adoramus. Est adoratio, quæ tantummodo victorem significat, quemadmodum
Genes. 33. Jacob adoravit Esau. Est quæ gratiam notat, quo-
Genes. 23. modo Abraham pro agro, quem accepit a filiis Chet in sepulcrum Saræ uxoris suæ, adoravit illos. Rursus, qui sperant beneficium se accepturos a potentioribus, eos adorant, quemadmodum Jacob ado-
Gen. 47. Matth. 4. Deut. ravit Pharaonem. Hinc divina scriptura dicens: *Deum tuum adorabis, & illi soli cultum exhibebis: adorabis*, absolute ponit, neque adjicit, soli, ut significetur vox diversæ notionis & æquivoca. *Cultum* autem *exhibebis*, sive *servies soli* dixit; quam ob causam latriam uni Deo tribuimus, ad quem illum referimus. His ita se habentibus, in confesso & sine ulla dubitatione credimus, acceptam & placitam coram Deo esse venerandarum imaginum depictionem, & earum quæ dispensationem domini nostri Jesu Christi exprimunt, & virginis quoque Mariæ deiparæ intemeratæ, quin etiam gloriosorum angelorum, & omnium sanctorum, has quoque adorandas & salutandas putamus. Qui vero ita non est animatus, sed circa venerandarum imaginum adorationem laborat & dubitat, cum anathematizat sancta & veneranda nostra synodus, quæ efficacia divini Spiritus & ecclesiasticis patrum traditionibus munita est & cincta. Anathema autem istud, nihil aliud est quam separatio a Christo. Si vero aliqui repugnaverint adversum ea quæ statuta sunt, his non adhibentes fidem, sane contra stimulum calcitrant, & propriis animis injurii sunt. Nam & Christo adversantur, & sycophantiis quæ adversus ecclesiam Dei exercentur gaudent, ipsamque pietatem subvertere conantur: quare hæreticorum veterum asseclæ, socii & contribules propter impietatem vere dicendi sunt. Nos autem fratres & comministros nostros Dei amantes episcopos, & cum his præsides & clericos misimus, ut omnia quæ inter nos acta sunt ad divinas aures vestras renuncient. Ad consignationem autem & majorem certificationem eorum quæ a nobis decreta sunt, & quo majestati quoque vestræ piissimæ satisfiat, auctoritates quasdam patrum ex multis paucas subnexuimus, quarum splendore veritatis stabilimentum elucidari magis possit. Salvator autem omnium, & qui vobiscum regnat, ecclesiæ suæ pacem pro præmio tribuat, vestrum autem imperium cum senatu & ducibus, & fidelissimo militum exercitu, in multos annos conservet, & vi-
1. Reg. 2. ᵃ Ego ctoriam vobis concedat. Ipse enim dixit: *Vivo ego, dicit dominus: ᵃ & glorificantes me glorifico.* Ipse est, qui accingens vos potentia, omnem hostilem impressionem a vobis auferet, obedientiam autem apud omnes conciliabit. Gaude igitur civitas,
Psal. 45. exulta nova Sion; totius terrarum orbis veluti alta specula. Regnavit enim & illic David, & Davidico illam allocutus est: Dominus in medio tui, cujus nomen sit benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

DEI AMANTISSIMIS SACERDOTIBUS & clericis sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ, & omnium ecclesiarum Dei colentis & imperialis urbis, sancta synodus quæ in Nicæa secundo congregata est.

CHRISTUS Deus noster, vera veritas, Patris lumen & splendor, qui e tenebris nos in mirandam suam lucem vocans, ex idolica insania nos

A liberavit, & nomina idolorum de terra delevit, ut nulla plane eorum sit posthac memoria, placitum sibi existimavit, pios & in omnibus orthodoxos nostros fideles imperatores excitare, qui nos in splendidam metropolim Nicæam convocarent, ut novistis, quo diffidentia in unum per nos conveniret, & medius paries inimicitiæ sustolleretur, & vetusta ecclesia catholicæ legislationis auctoritatem obtineret. Igitur Spiritus sancti inspiratione in hoc ipsum convenientes, ejusdem cooperatione omnes in idem consensimus. Oriens, inquam, occidens, septemtrio, & meridies, in unam unionem, ut ita dicam, convenimus: sanctarum ecclesiarum pacificus status propter consentientem fidem & sententias constitutus est: pedes enim nostros in rectam
B viam dirigens dominus, truncum, qui ex zizaniis vetustæ & improbæ hæreseos excreverat, funditus eradicavit. Ecce evangelizamus vobis, in monte excelso stantes, ecclesiasticæ pacis gaudium & celebrem festivitatem. Quid enim gratiosius est confidentis illius Isaiæ verbo: *Quam speciosi sunt pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona?* Psal. 52. Dignum autem fuisset & vestram devotam præsentiam rebus omnibus interfuisse, quo omnem a Deo electam nostram congregationem uno in loco inveniretis, & per Dei gratiam spectatores fieretis omnium quæ acta sunt: ita & dissertationis vim quoque cognovissetis, quæ in confirmationem legalium ecclesiæ catholicæ traditionum, & destructionem eorum qui insurrexerunt contra veritatem, & apostolicas,
C & patrum traditiones ab ecclesia catholica alienarunt, facta est. Sed quoniam inter nos & vestram sanctitatem, & humidum iter est, & longa terrestris via; duabus rebus opus fuit, navibus scilicet & jumentis, quibus deferri possetis. At quoniam utrorumque copiam non habentes, nobis corpore adesse non potuistis, certum est, vos mente & animo idem sentientes nobis adfuisse, quod sane ecclesiæ catholicæ magnum adjumentum existit. Quandoquidem autem inter nos membra sumus, habentia unum caput Christum dominum nostrum, necessarium duximus omnem eorum quæ divine apud nos acta sunt seriem narrare: nam & linguæ res per literas effari possunt, eæque ita subinde repræsentant
D omnia, quasi coram visa fuissent. Postquam igitur ex præscripto patrum & doctrina convenimus, omnes idem sentire cœpimus. Recordatique sumus carminis quod a Moyse factum est & doctum: *Interroga* Deut. 32. *patrem tuum & renunciabit tibi: quare seniores tuos, & dicent tibi.* Ita quoque & nos ecclesiasticæ ordinationi insistentes, neque quidquam illi adjecimus, neque etiam ademsimus, sed apostolice instructi, traditiones quas accepimus servamus, omnia scilicet suscipientes quæ sancta catholica ecclesia & scripto & consuetudine admisit. Quorum de numero cum & venerandarum imaginum essent figurationes, de his peculiariter egimus. Rursus omnia quæ divini nostri patres rejiciunt, ea quoque & nobis indigna & catholicæ ecclesiæ adversa & hostica arbitramur, in quibus sane recensetur & continuata
E vaniloquentia Iconoclastarum, & eorum qui falso Christianos accusant gangræna, hactenus ecclesiam depascens. Sed Deus dominus noster eam in finem non sustinuit: nam postquam veritas detecta est, orthodoxa & sincera fides omnibus resplenduit, mendacium cum tenebris sibi congenitis evanuit: nam si, ut ipsi asserunt, imaginum pictura idolis comparabilis existit; nostræ liberationis mysterium, quod Dei filius per suam in carne sine peccato præsentiam operatus est, vanum reputatur. Luc. 1. Quin etiam vanæ sunt propheticæ promissiones, quarum quædam jubet nos eum adorare & colere in sanctitate & justitia omnibus diebus

ANNO CHRISTI 787.

bus vitæ nostræ. Alia vero dicit: *Surrexit tanquam*
Psal. 77. *ex somno Deus, tanquam potens a crapula vini: percussit inimicos suos, & dedit eis in posterum improperium sempiternum.* Si improperium sempiternum datum est inimicis nostris, hoc est improbis potentiis per resurrectionem, quomodo rursus Christiani idolis servient? Vah eorum impietatem & ruditatem.
Matth. 18. Utinam cogitassent illud: *Qui scandalizat unum ex pusillis credentium in Christum, indignationem intolerabilem Dei incurrit.* Sed verbum domini nihili fecerunt, ecclesiasticas traditiones cassaverunt, quam ob causam in nihilum rediget eos dominus. Et cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Nestorio, Eutychete, Dioscoro, Sergio, Honorio, & reliquis istis improbe sentientibus, conspiratio istorum connumerata est: nam horum stultitiam abstergentes, ipsi quoque stulta locuti sunt. Jam tamen funda veræ confessionis cum ipsis prostrati sunt, & acies eorum est dispersa. Non enim Deus in sæculum dimisit virgam eorum in sortem justorum, hoc est ecclesiæ: Judaice enim vana cogitarunt, & alteras in conciliabulo Judæ tulerunt: quare conciliabulum illorum Caiphaicum inventum est. Hoc enim contra dominum conflatum est: sed Iconoclastarum adversus ejus imaginem illud conciliabulum, liberationem nostram per Christum factam, sibi & aliis inscripsit. Hoc autem concilium profundum, non per Christum cœpit: confederationes iniit, sed non per Spiritum illius, quia ornatum venerandorum templorum sustulit. In hoc
ᵇ Pro, at, vel aut. H. conciliabulo nullus invenietur, qui imaginem ᵇ ad similitudinem Dei ferat, quia imaginem domini & sanctorum illius ignominiose confringentes, igni tradiderunt: Hoc conciliabulum insania & dementia occasionem dedit multarum & satanicarum cædium. Hoc conciliabulum falso nomen sibi assumpsit, sacerdotale & sacrum concilium:

A improba enim & profana mente conflatum est. Hoc conciliabulum os habet intemperans: spiritu autem falso Christum & veritatem simulavit, mendacis vero in totum est confisum. Hoc conciliabulum catholica ecclesia tanquam zizania ex area dominica, hoc est ecclesia catholica extirpavit, & ᵃ sputo divini judicii ejecit. Itaque ex ecclesia catholica ablatum est, & vafra ejus consilia redargutionem incurrere. Verum enim & rectissimum ecclesiæ judicium innovari in se nihil patitur, neque ullam semel probatæ rei ablationem ferre potest. Nos igitur patrum legibus insistentes, ab uno eodemque Spiritu gratia accepta, sine ulla novitia machinatione, & incontaminate cuncta ecclesiæ dogmata custodivimus, quemadmodum sacræ sex
B universales synodi constituerunt. Et quæcumque in ecclesia honore affici jusserunt, sine omni controversia recipimus, e quibus est, ut antea diximus, imaginum quoque apparatus. Quare eas honorabiliter adoramus & salutamus: idem enim significant hæc duo verba. Quique eadem confitetur, hic catholicæ ecclesiæ verus & germanus filius & particeps illius existit. Cuncta itaque scandala abierunt, cuncta obscurata sunt. Veritas gubernat omnia, mendacium exterminatum est, seminator zizaniorum omnino defecit: frumentum, hoc est devotus Christi populus, in unum horreum, nempe Christi ecclesiam, comportatum est. Orthodoxæ fidei lumen resplenduit, erroris tenebræ succubuerunt, mœror in gaudium versus est, luctus in exultatio-
C nem commutatus est. Conversus est dolor noster in lætitiam, omnia in meliorem partem respexerunt. Quapropter & nos apostolice vos alloquimur: Gaudete in Christo, gaudete. Terna gaudia Trinitas nobis peperit: quam decet omnis gloria, honor, & potentia in sæcula sæculorum. Amen.

ACTIO VII. ᵃ ventilabro

CANONES SANCTÆ ET UNIVERSALIS VII. SYNODI.

Interprete Gentiano Herveto.

TITULI CANONUM.

I. *Quod oporteat divinos canones omnino servari.*

II. *Quod ordinandus episcopus certo debet promittere, se canones servaturum, sin minus non promoveatur.*

III. *Quod non oporteat a principibus eligi episcopum.*

IV. *Quod abstinere debeant episcopi a dando quidlibet & accipiendo.*

V. *Qui clericis exprobrant, quod in ecclesia sine largitionibus constituti sint, mulctæ subjiciantur.*

VI. *De cogendo concilio provinciali per annum.*

VII. *Ut templa sine reliquiis sanctorum consecrata supplementum accipiant.*

VIII. *Quod non oportet Hebræos recipere, nisi quando sincero corde conversi fuerint.*

IX. *Ne quis librum celet hæreseos Christianos accusantes.*

X. *Non oportet clericum relinquere suam parœciam, atque ad alteram se conferre citra consensum episcopi.*

XI. *Oportet œconomos esse in ædibus episcopalibus & monasteriis.*

XII. *Non oportet episcopum vel præpositum suburbana ecclesiæ alienare.*

XIII. *Magno supplicio digni sunt qui monasteria profanant.*

XIV. *Non oportet citra manus impositionem legere in sacro cœtu super pulpito.*

XV. *Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesiis.*

XVI. *Non oportere virum sacerdotio præditum sumptuosis vestibus amiciri.*

XVII. *Qui non habet quæ ad structuræ perfectionem pertinent, ne aggrediatur extruere sacrum.*

XVIII. *Non oportet feminas vitam degere in ædibus episcopalibus, vel in monasteriis virorum.*

XIX. *Ut sine muneribus constitutiones sacerdotum, monachorum & monacharum fiant.*

D XX. *Non oportet deinceps ex uno duplex fieri monasterium, & de duplicibus monasteriis.*

XXI. *Non oportet monachos sua relinquere monasteria, & in alia migrare.*

XXII. *Oportet cum gratiarum actione & omni reverentia monachos, si usus venerit, cum mulieribus cibum capere.*

CANONES.

I.

IIS qui sacerdotalem dignitatem sortiti sunt, testimonia & ad recte se gerendum instituta sunt canonicarum constitutionum
E descriptiones. Quas cum diviniloquo David lubenter recipientes, ad dominum cantamus, dicentes: *In via mandatorum tuorum* Psal. 118.
lætatus sum, tanquam in omnibus divitiis: &, Mandasti justitiam testimonia tua in sæculum: intellectum da mihi, & vivam. Et si in sæculum nos jubet vox prophetica testimonia Dei servare, & in eis vivere, liquet ea nequaquam concutienda, nullaque ratione labefactanda permanere: nam & venerandus Moyses sic

 ait:

Actio VII. Deut. 6. Prov. 3. Gal. 1.

ait: *Eis non licet addere, nec eis licet detrahere.* Et divinus apostolus Paulus: *Etiamsi nos angelus annuncet vobis aliud, quam vobis annuncaviimus, sit anathema.* Cum hæc ergo ita se habeant, & sint nobis restata, iis exultantes, ut si quis multa spolia invenerit, divinos canones libenter amplectimur, eorumque constitutionem integram & illæsa facibilem confirmamus, quæ edita fuerunt a sanctis Spiritus tubis, omni ex parte celebrandis apostolis, & sex sanctis universalibus synodis, iisque quæ ad ejusmodi decretorum traditionem provinciatim coactæ fuerunt, & nostris sanctis patribus. Ex uno enim omnes codemque Spiritu illuminati, quæ erant utilia decreverunt: & quos anathemati quidem transmittunt, nos quoque anathematizamus: quos vero depositioni, nos quoque deponimus: quos autem segregationi, nos itidem segregamus: quos autem pœnæ tradunt, nos quoque similiter subjicimus. Ab avaritia enim alieni mores sint, præsentibus contenti, is qui tertium cœlum conscendit, & arcana verba audivit, Paulus divinus apostolus aperte vociferatur.

II.

Psal. 118. Quoniam psallentes Deo spondemus: *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscor sermones tuos:* omnes quidem Christianos salvare est hoc servare, eos autem præcipue qui sacerdotalem dignitatem obtinent. Quamobrem decentimus quemlibet, qui ad episcopalem gradum est provehendus, psalterium omnino nosse, ut ex eo omnem quoque sum clericum ita institui moneat. A metropolitano autem beute examinari, an ad sacros canones diligenter, ac cum perfectatione, non autem obiter cursimque legendos, propropto paratoque fit animo, & earum etiam evangelium, & librum divini apostoli, omnemque divinam scripturam, & in divinis præceptis versari, & populum suum docere. Nostræ enim hierarchiæ fabrianta fuit eloquia divinitus tradita, divinarum scilicet scripturarum vera scientia, sicut magnus ait Dionysius. Si quis autem dubius animi fuerit, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: *Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sis mihi sacerdos.*

Deut. 28. Mich. 4. Osee 4.

III.

Omnem electionem quæ fit a magistratibus, episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere, ex canone dicente: Si quis episcopus secularibus magistratibus usus, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum qui est promovendus ad episcopatum ab episcopis eligi, quemadmodum a sanctis patribus Nicæ decretum est in canone, qui dicit: Episcopum oportet maxime videri ab omnibus qui sunt in provincia constituti: si autem hoc difficile fuerit, vel propter urgentem necessitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eodem convenientes, iis quoque qui absunt sunt suffragium ferentibus & affentientibus per literas, tunc facere electionem: eorum autem quæ fit electio, confirmationem dari in unaquaque provincia metropolitano.

Canon. 19. Canon. 4. Canon. 6. Canon. 19.

IV.

Præco veritatis Paulus divinus apostolus quemdam veluti canonem Ephesiorum presbyteris imposuit, vel universæ potius sacerdotali multitudini, sic libere dicit: *Argentum vel aurum vel vestem nullius concupivi, omnia vobis ostendi, quod oportet sic laborantes infirmos suspeceres dare bustum eossimum.* Quocirca ab eo edocti statuimus, ne turpis lucri gratia episcopo in mentem veniat, quærenti excusationes in peccatis, aurum vel argentum, vel ullam aliam speciem ab iis qui libi subfunt episcopis, vel clericis, vel monachis exigere. Dicit enim apostolus: *Populi regnum Dei non possidebunt:* nec debent liberi parentibus thesaurum parare, sed parentes liberis. Si quis ergo per auri exactionem vel alicujus alterius speciei, vel propter aliquam propriam affectionem a ministerio arcere inventus fuerit, vel segregare suorum clericorum aliquem, vel venerandum ruptum laedere, ne in eo divina fiant ministeria, ad id quod non est fensu præditum fuam insaniam immittens, est revera sine sensu, & talionis erit legi obnoxius, & labor ipsius in caput ejus redibit, ut qui sit mandati Dei & apostolicarum traditionum transgressor. Præcepit enim & Petrus supremus apostolorum summitas: *Pascite gregem domini, episcopatum gerentes, non per vim, sed spontee ac voluntarie, secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed prompte & alacriter: nec ut dominatum in clerum obtinentes, sed gregis exemplaria existentes; & cum summus pastor apparuerit, quæ nec corrumpi nec marcescere possit, gloriæ coronam referetis.*

Canon. 19. Canon. 6. Canon. 19. Canon. 19. 1. Tim. 5. 1. Pet. 5.

V.

Est peccatum ad mortem, quando peccantes aliqui manent incorrigibiles. Hoc autem est detertius, quando & erecta cervice adversus pietatem & veritatem insurgunt, manifestos Dei obedientiæ præferentes, & ejus canonicas constitutiones non ferentes. In iis ergo non est dominus Deus, nisi forte humiliati a suo delicto resipuerint. Oportet enim eos magis Deo supplicare, & cum corde contrito hujus peccati remissionem & condonationem petere, & non de illicita donatione se jactare: *Deus enim prope est iis qui sunt contrito corde.* Eos ergo, qui per illicitam donationem se fuisse in ecclesia constitutos glo-

Deut. 29. Psal. 118. Prov. 6.

Anno Christi 787. Actio VII.

gloriantur, & in ea improba consuetudine spem habent, quæ a Deo & ab omni sacerdotio alienat, & ideo impudente vultu, & ore aperto, probrosis & contumeliosis verbis eos, qui propter aetum ex virtute vitam a sancto Spiritu selecti ordinatique sunt præter auri dationem, vilipendunt ac negligunt; primum quidem eos qui hoc faciunt ultimum proprii ordinis gradum sumcte: sin autem perseveraverint, inflicta quoque pœna corrigi decerninus. Si quis autem in ordinatione hoc quandoque fecisse visus fuerit, fiat ut vult canon apostolicus, qui dicit: Si quis episcopus per pecunias hanc sit dignitatem affectus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur & ipse & qui ordinavit, & excindatur omnino a communione, ut Simon magus a me Petro. Et secundus canon sanctorum patrum, qui Chalcedone convenerunt, qui dicit: Si quis episcopus pecuniis ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in emptionem deduxerit, & pecuniis ordinavit episcopum, vel chorepiscopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel aliquem eorum qui in clero enumeratur, vel pecuniis promoverit œconomum, vel defensorem, vel paramonarium, vel omnino aliquem ex canone turpis lucri gratia: qui hoc aggressus esse convictus fuerit, propri gradus id faciat periculo: & qui ordinatur, ex ea ordinatione vel promotione, quæ pretio dato instar mercaturæ facta est, nihil juverur: fed fit alienus a dignitate, vel munere, feu curatione, quam pecuniis affectus est. Si quis autem rebus adeo turpibus & lucris illicitis intercessor feu fequester apparuerit, hic quoque, si fit quidem clericus, a proprio gradu excidat; fin autem laicus, vel monachus, segregetur.

Canon. 6. Canon. 19. Canon. 19. Concil. Nicæn. Can. 6. Gen. 19. Canon. 19. Canon. 6.

VI.

Quoniam canon est qui dicit bis in anno in unaquaque provincia per congregationes episcoporum fieri oportere quæstiones canonicas; propter vexationem, & quod itinerii perficiundi minus sufficerent qui congerbantur, statuerunt sancti sexcæ synodi patres, ea omnino & quacunque postpolita causa femel in anno fieri, & delicta corrigi. Hunc ergo canonem nos quoque renovamus: & si quis magistratus hoc prohibere inventus fuerit, segregetur. Si quis autem metropolitanus hoc fieri non curaverit, præterquam vi vel necessitate & justa aliqua de causa, canonicis pœnis subjiciatur. Cum autem de canonicis & evangelicis rebus fiat synodus, opus est ut congregati episcopi magnam curam & diligentiam gerant, ut divina & vivifica mandata ferventur. In eis enim servandis est retributio multa: quoniam lucerna est mandatum, lex vero lux, & via vitæ probatio & disciplina, & præceptum domini lucidum illuminans oculos. Nec licet autem metropolitano ex iis quæ fecum affert episcopus, vel jumentum, vel aliquam rem aliam petere. Si enim hoc fecisse deprehensus fuerit, reddet quadruplum.

Canon. 19. Canon. 6. Canon. 19. Canon. 19. Canon. 6. Canon. 19. Canon. 6. Canon. 19. Canon. 6

ACTIO VI

Constantinopolitano non licet in quavis æde vel ecclesia recipi: si quis autem hoc fecerit, si perseveret, deponatur. Quicumque autem cum prædictorum sacerdotum consensu hoc faciunt, non licet eis curas sæculares & mundanas suscipere, ut qui sint a canonibus prohibiti hoc facere. Si quis autem eorum, qui majores, id est curatores appellantur, curationem obtinere deprehensus fuerit, vel cesset, vel deponatur, potius autem offerat se ad docendos filios & servos, legens eis divinas scripturas: ad hoc enim etiam sacerdotium sortitus est.

XI.

Can. 26. Conc. Chalcedon.

Cum omnes divinos canones servare teneamur, eum quoque, qui jubet œconomos esse in singulis ecclesiis, illæsum omnino servare debemus. Et si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia œconomum constituit, bene habet: sin minus, Constantinopolitano episcopo speciali auctoritate licebit œconomum in ejus ecclesia præficere. Similiter & metropolitanis, si qui eis subsunt episcopi, nolint in suis ecclesiis œconomos constituere. Hoc ipsum autem servari etiam in monasteriis oportet.

XII.

Si quis episcopus vel monasterii præfectus inventus fuerit ex episcopatus vel monasterii agris, in principis alicujus manus alienare, vel alteri personæ tradere, nullius sit momenti traditio, ut sanctorum apostolorum vult canon qui dicit (Can. 39.): Omnium rerum ecclesiasticarum episcopus curam gerat, & ea administret tanquam Deo intuente. Ne liceat autem quidquam ex eis sibi vendicare, vel propriis cognatis quæ Dei sunt elargiri. Si sint autem pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu res ecclesiæ venumdet. Sin autem detrimentum afferre causetur, nec quidquam ex agro emolumenti percipi, ne sic quidem principibus, qui sunt in eo loco, alienet prædium, sed clericis vel agricolis. Sin autem aliqua improba calliditate utentur, & ab agricola vel clerico agrum princeps emerit, sic quoque nullius sit momenti venditio, & episcopatui vel monasterio restituatur. Porro episcopus vel monasterii præfectus qui hoc fecerit, exturbetur quidem episcopus ab episcopatu, monasterii vero præfectus a monasterio, ut qui male dissipent quæ non congregavere.

XIII.

Quoniam per eam quæ fuit propter peccata nostra in ecclesiis calamitatem sacrosanctæ quædam ædes a quibusdam viris arreptæ sunt, & episcopatus, & monasteria, & facta sunt communia diversoria; si qui ea quidem tenent, volunt reddere, ut in pristinum statum restituantur, bene & pulchre habet: A sin minus, si sunt quidem sacerdotalis catalogi, eos deponi jubemus; sin autem monachi vel laici, segregari, ut qui sint condemnati a Patre, & Filio, & Spiritu sancto: & ponantur ubi vermis non moritur, nec ignis extinguitur; quia voci domini adversantur, quæ dicit: *Ne facite domum Patris mei domum negotiationis*. (Joan. 2.)

ANNO CHRISTI 787.

XIV.

Quod ordo in sacerdotio versatur, est omnibus manifestum: & sacerdotii munera exacte servare Deo gratum est. Quoniam ergo videmus nonnullos a pueris cleri tonsuram accipientes, nondum vero accepta episcopi manuum impositione, in congregatione in suggestu legentes, & id non canonice facientes, hoc a præsenti canone fieri non permittimus: hoc ipsum autem etiam in monacho servari. Lectoris autem manuum impositionem licet in proprio monasterio tantum unicuique monasterii præfecto facere, si ipsi præfecto scilicet ab episcopo manus est imposita ad præfecturam hegumeni, dum sit & ipse presbyter. Similiter & ex antiqua consuetudine chorepiscopos episcopi permissu oportet lectores ordinare.

XV.

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus ecclesiis non collocetur. Hoc enim est negotiationis & turpis lucri proprium, & ab ecclesiastica consuetudine alienum. Ab ipsa enim domini voce audivimus, non posse quempiam duobus dominis servire: *Vel enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit & alterum contemnet.* (Matth. 6.) Unusquisque ergo, ut vox est apostolica, *in eo, in quo vocatus est, debet manere, & in una ecclesia assidere.* (1. Cor. 7.) Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in ecclesiasticis negotiis, ea a Deo sunt aliena. Ad hujus autem vitæ usum sunt diversa studia: ex iis ergo, si quis velit, ea quæ sunt corpori ad usum necessaria comparet. Dixit enim apostolus: *Usui meo & iis qui mecum sunt subministraverunt manus meæ.* (Act. 20.) Et hoc quidem in hac a Deo custodita civitate. In iis autem quæ extra sunt locis, propter hominum inopiam, permittatur.

XVI.

Omnis luxus & ornatus corporeus est a sacerdotali statu alienus. Episcopos ergo vel clericos, qui se splendidis & insignibus vestibus exornant, se corrigere oportet: sin autem permaneant, supplicio tradi: similiter & eos qui sunt unguentis delibuti. Quoniam autem radix acerbitatis sursum pullulans, fuit nostræ ecclesiæ inquinamentum, Christianos scilicet accusantium hæresis, & qui eam susceperunt, non solum imaginum picturas aversati sunt, sed omnem etiam pietatem ac religionem extruserunt, in eos qui

ANNO CHRISTI 787.

pie & honeste vivunt invehentes; & in eis impletum fuit quod scriptum est: *Execratio peccatori Dei cultura*. (Eccles. 1.) Si inventi itaque fuerint nonnulli eos irridentes, qui vilem & modestum amictum induti sunt, pœna corrigantur. A superioribus enim usque temporibus omnis vir sacerdotalis cum moderato & honesto indumento versabatur. Quidquid enim non propter usum, sed ostentatorium ornatum assumitur, in nequitiæ reprehensionem incurrit, ut ait magnus Basilius. Sed nec ex sericeis texturis variatum quis vestimentum habebat, neque in extremis vestimentis adjecta erant alieni coloris additamenta. Ex divina enim lingua audierunt, quod qui mollia ferunt sunt in ædibus regum. (Matth. 11.)

XVII.

Quidam monachi suis monasteriis relictis, ut qui imperare desiderent, & parere recusent, oratoria ædificare aggrediuntur, cum ea non habeant quæ ad perfectionem pertinent. Si quis ergo hoc facere aggressus fuerit, prohibeatur ab ejus loci episcopo. Si quis autem ea habet quæ ad perfectionem sufficiunt, quæ ab ipso deliberata sunt, ad finem deducantur. Idem autem servetur in laicis & clericis.

XVIII.

Sine offensione esse etiam iis qui extra sunt, inquit divinus apostolus (1. Cor. 10.). Mulieres autem in episcopiis vel monasteriis versari, est omnis offensionis causa. Si quis ergo ancillam vel liberam in episcopio possidere deprehensus fuerit, vel in monasterio ad ministerium aliquod obeundum, puniatur: sin autem perseveret, deponatur. Si vero etiam in suburbanis mulieres esse contigerit, & voluerit episcopus vel monasteriis præfectus illuc iter facere, præsente episcopo vel monasterii præfecto mulier eo tempore nullo modo ministerium obeat, sed alio in loco seorsum versetur, donec recesserit episcopus, aut hegumenus, ut omnis reprehensionis occasio vitetur.

XIX.

Tanta execrabilis avaritiæ labes ecclesiarum præfectos invasit, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac religiosi dicuntur, domini mandati obliti fallantur, & eos qui ad sacerdotalem ordinem & vitam monasticam accedunt, pecuniis admittant: & quorum reprobum est principium, universum quoque rejiciendum efficitur, ut ait magnus Basilius: nec enim Deo licet & mammonæ servire (Matth. 6.). Si quis ergo inventus fuerit hoc facere, qui hoc facit, si sit quidem episcopus, vel monasterii præfectus, vel ex sacerdotali ordine, vel cesset, vel deponatur, ut vult 2. canon Chalcedonensis synodi. Sin autem, monasterii præfecta a monasterio extrudatur, & alii monasterio tradatur ad subjectionem. Similiter & monasterii præfectus, qui presbyterii ordinationem habet. De iis autem quæ dantur liberis a parentibus instar dotis: vel rebus suis propriis oblatis, profitentibus iis qui ea offerunt, esse Deo consecrata, statuimus ut sive maneant, sive exeant, ea in monasterio maneant, ut fuit ipsorum professio; nisi is qui præest in culpa fuerit.

ACTIO VII.

XX.

A præsenti statuimus non fieri duplex monasterium, quoniam hoc fit multis scandalum & offensio. Si qui autem volunt cum cognatis mundo renunciare, & vitam sequi monasticam, viros quidem oportet in virorum monasteria discedere, feminas autem ingredi in mulierum monasteria: hoc enim est Deo acceptum. Quæ autem hucusque duplicia fuerunt, serventur secundum canonem sancti patris nostri Basilii, & secundum ejus constitutionem ita regantur. In uno autem monasterio ne versentur monachi & monachæ. Adulterium enim in est media conversatione. Nec monachus libere cum monacha, vel monacha cum monacho seorsum confabuletur, nec cubet monachus in feminarum monasterio, nec cum monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria a parte virorum ad regulares feminas deferuntur, extra portam hæc accipiat monasterii muliebris præfecta cum aliqua anu monacha. Si autem eveniat, ut aliquam velit cognatam monachus aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & brevi sermone, & mox ab ea recedat.

XXI.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si hoc autem contigerit; ipsum ut hospitem accipi est necessarium: sed eum recipi sine mente monasterii ejus præfecti non convenit.

XXII.

Deo quidem universum dedicare, & non propriis voluntatibus servire, res magna est. *Sive enim comeditis, sive bibitis*, inquit divinus apostolus, *omnia in Dei gloriam facite*. (1. Cor. 10.) Christus autem Deus noster in suis evangeliis jussit peccatorum principia resecare (Matth. 18.). Non enim adulterium solum apud ipsum punitur, sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium condemnatur, ipso dicente: *Qui aspexerit mulierem ad concupiscendam ipsam, eam jam in corde suo adulteravit.* (Matth. 5.) Unde nos quoque edocti, debemus cogitationes purgare. *Etsi enim omnia licent, non tamen omnia expediunt*, (1. Cor. 6.) ut a voce apostolica docemur. Cuivis ergo homini necesse est comedere, ut vivat: & quibus est vita quidem matrimonii, & liberorum, & laicæ constitutionis, permixtim comedere viros & mu-

ACTIO VII. licetes, est ab omni reprehensione alienus, sic modo ei qui dat nutrimentum gratias agant, non cum scenicis quibusdam studiis, sive fanaticis cantis & citharœdicis ac meretricialis inflexionibus; quos prophetica execratio perfequitur: sic dicens: *Pe qui cum verbera & ifsilerio omnium bubes, domuis autem opera non respiciens, & opera manuum ejus non considerant.* Et ficubi tales fucrint inter Christianos, corrigantur: fin minus, adversus eos robur fuum obtineant quæ ab iis, qui nos præcefferunt, canonice tradita funt. Cui autem quieta eft vita & folitaria: ut qui domi no Deo jugum monafticum rollere ftaturit, in folitudine & filentio fedebit. Atqui nec is etiam, qui vitam facerdotalem elegerint, licet omnino feorfum cum mulieribus commedere, nifi utique cum divinis & religiofis viris ac mulieribus: ut ipfum etiam convivium ad fpiritalem correctionem adducat. Porro idipfum etiam in cœgnatis faciat. Si autem rurfus contingat, ut quæ funt ad ufum necefaria non afferat monachus vel facerdos, & propter neceffitatem velit five in publico diverforio, five in alicujus domo divertere, ei licetae hoc facere, utpote urgente necefitate.

Poft editionem canonum extat epiftola, fic fe habens,

Ad Episcopos. a *In omnibus fanctiffimo & beatiffimo fratri & confimilitro, domino Hadriano papæ veteris Romæ, Tarafius divina mifericrdiae epifcopus Conftantinopoleos nova Romæ, in domino gaudere.*

Suffrgat quidem fabularis difpenfatio magni Dei & fcriptorum nobis, ut Chrifti ad pacem & concordiam omnibus Chriftianis. Ipfe enim Pofl refurrectionem a mortuis, apofteolis fuis in fpiritudo dixit: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Quæ de caufa is qui raptus fuit in cœlum, & in paradifum ingreffus, audivit verba quæ non oportebat dici: Paulus, inquam, apoftolus divinus mandatis fuis ait, dicens: *Chrifto eft pax noftra, & qui omnia fecit ex diverfis, & medium parietem abftculit diffidium*, inimicitiam fcilicet de cœtus fuis. Et iterum ad Theffalonicenfes fcribens admonet: *Igitur, fratres, Bate, & fervate traditiones, quas edofti ifis, five per verbum, five per epiftolas nofras.* Sed poftea inveteratus hoffis diabolus, ecclefiam fuper fundamentum apoftolorum & prophetarum per diverfa tempora, juxta beneplacitum Dei ædificatam, non fluduit non convellere & interturbare, feipfum fcilicet vi infertens per quofdam affectus fuos vitio improbos, per quos etiam aliquia feminavit in hac elegantiori terra ab apoftolis exculta. Hi fiquidem, accepta a fuperni potentate, in fulcis divinæ efficacia fermination fruftentum reliquere, quorum divinam doctrinam artifiantes patres noftri admirandi, ziizania quidem evulpaeant, nimirum hæreles & nuperas vanifuqueuritas tadicitus ufque evellentes, & dimifere meffem purum ecclefiæ. Verfis igitur Deo decent fanctitas horum adhivens doctrinis, & ab ipfis veritatis fermonem accipiantes, turbas illas profanas nunc pullulantes, adjungenae fe tibi impetorum fidelifimorum fincerite, extirpare ma-

A chana Spiritus fancti fatagit. Miffiti enim nobis poftulantibus vinos concordes & dignos apoftolica fede fancti Petri, quos ad fe miffos imperatores noftri fuceriffimi humaniter fufcipientes, ad nos jufferunt profectiri: a quibus poftliqum literas fanctitatis tuæ acceptifimas, cafque legiffimus, adduximus ad fanctos & reverentes viros Joannem & Thomam verbo & cognitione vobifcum fentientes, qui effem temporibus, una cum variis epifcopis, zelo Dei & voluntate hue fe ad facram fynodum jubentibus & volentibus etiam fuceriffimis imperatoribus, contulerunt. Verum nos ante annum fedem colligere fynodi fluxeramus, cum impetu aliquot homines, & quorum mentes infania tumultuabantur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt. Quamobrem enadfi fumus integrum annum a propofito noftro deffere, nihilque quod ad eam rem attinebat tentare. Tempore deinde fuccedente, iterum venerabiles ifti epifcopi in fplendida metropoli Nicæna provinciæ Bithyniæ, imperatorum noftrorum mandato, congregati funt. Nos autem accipientes comites itineris, & venerabiles viros legatos noftros, & vario quoque orientis, ad ipfam metropolim venimus: & omnibus fedentibus, eligere capit, nempe ipfum Chriftum, vifum eft. Jacebat autem in facro throno evangelium fanctum, quod omnibus nobis qui convenerant, Juftum judicium judicate, Juftitiam pro fancta Dei ecclefia adminiftrate, proclamabat. Itaque prædicatum quadam literæ fanctitatis tuæ primo loco legi juffimus, & eramus quidem tunc omnes velut in regio convivio opulfi Spiritus intenti, quod tali convivio animi noftri recreaverant. Pofdeque noftri in viam rectam veritatis per te dutebantur. Sic confracta membra in unum corpus compoenebantur, fic vera coadunatio revabit, & catholica ecclefia in unionem eft collecta. Poft illas autem literas legitimis quoque ex eo orientalibus diœcefibus nobis miffæ funtae: atque ita patrum traditionis lumen actus exaltuque refulgebat, & veritatis claritate fortiorque evafit. His fe ita habentibus, ab omnibus nobis qui divina voluntate convenerantus, confofis eft vera & catholica expertfe confeffio, quæ & a nobis ad vos miffa eft. Per relationem itaque noftram pius imperatoribus noftris omnes hæreticæ pravitatis principes, quinque cos infequuntur, profanatione & excœratione condamnati funt, proptera quod fanctam catholicam ecclefiam injuria affecerint: nec vero illi tantum, qui in hac vita in eadem opinione manent, fed etiam qui vitam turpiter & perverte peregerunt. Sed quidam eorum adhuc præfentes, falutem fuam per fcriptos libellos confeffi funt. Neque Chriftus Deus nofter, petra fcilicet in qua fui fumus ædificati, illam defiper contextam, ipfam nimirum catholicam a fe & fuper fe ædificatam ecclefiam fuam & difruptam diutius pati potuit, neque membra hæ illuque differa diutius diffundi fuffinuit, fed fimul cum veteribus hæreficis errorem novæ pravitatis locoeclaftarum, qui contra venerandas imagines tuæ fanctitatis, verbo gratiæ fuæ liberrtis, & macharta fpiritus exfecrati. Abunde autem inftructi funtus, & experientia cognovimus, veritatem fuper omnis poffe & valere. Quidquid illi repugnat, id tandem femper cedit, & ratem relinquere cogitur. Ipfa eft omnium fortiffima, ita ut facile quovis inimicos fuperet, & repugnantum phalangas diffipet. Ecce enim fallidoqueum & mendacium labia compreffit, tenebræ abfurdarum blafphemiarum effaruut, pulchritudo veritatis dogmatum refplendit. Jam omnis hæretica blafphemia ejecta eft & propulfata. Ecclefia propium

ACTIO VII. priorum ornatum recepit, requiem ex immenfis laboribus inveniit. Veritas eft inconcuffa & inexpugnabilis, adverfus quam portæ inferorum & infidelitatis non prævalebunt, quemadmodum ex ore dominico audivimus: *Et gandio refperum ejus nofrum, & lingua nofra exultatione.* Gavifi autem fumus in ecclefia, cui præfidemus juxta Dei voluntatem. Hæc igitur facta funt, Chrifto Deo nofro, qui fuper omnes eft, tam procuratæ, auxiliantibus etiam orthodoxis & fortiffimis noftris imperatoribus. Ipfi enim omnibus in facis venerandas imagines reftituerunt, cum in facris temples, tum etiam in portis regiarum, quibus Deus præzidium *, exaltando cum imperii illorum, ad aucteem ecclefiæ fua, & faltum omnium noftrorum & Chriftianorum, cujus nomen fit benedictum in facula feculorum. Amen.

Ad Constantinum Pap. * In fuo poft autem, ut videtur. Ex Hebraicis.

EPISTOLA HADRIANI PAPÆ AD CAROLUM REGEM,

De imaginibus, qua confutantur illi qui fynodum Nicænam fecundam oppugnarunt.

Dominos excellentiffimos filios, noftrique fpiritualiofimi patri Carolo regi Francorum & Longobardorum, ac patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Ex editione Rom.

DOMINUS ac redemptor noftter, qui provido fuo confilio auftor eft, dignatus eft de cœlis ex fuis Patris defcendere ..... evangelium fcientibus liquet, quod voce dominica fanctos & omnium apoftolorum principi Petro claves regni cœlorum, & totius ecclefiæ cura commifa eft. Ipfi quippe dicitur: *Petre, amas me? Pafce ovos meas.* Ipfi dicitur: *Tues Petrus, & fuper hanc petram ædificabo ecclefiam meam, & portæ inferi non prevalebunt adverfus eam: & tibi dabo claves regni cœlorum: & quodcumque ligaveris fuper terram, erit ligatum, & in cœlo: & quodcumque foluveris fuper terram, foluta erit & in cœlo.* Ecce cura et totius ecclefiæ & principatus commiffa. Ac ipfi vetes fuas viventes fuos pontificibus reliquere dignofcitur ecclefiæ curam gerendi. Nam etiam claves regni cœlefis accepit, & potefias et ligandi & foluendi tribuitur. Unde fuccuftiter Petri exiftimus, quod fi vefitra a Deo prædata regalis excellentia, ega ejus fanctam catholicam & apoftolicam Romanam ecclefiam, & nos, ut cœpti, ejuque in fenem in amore & dilectione fideliter extiterit, non folum eam ab omni peccati macula abluens ripfet, fed etiam in hoc mundo fuper omnes barbaras gentes cuius ea omnifentes inftruggis fuis victorias tribuet inimenfas, infuper & regnum cœlorum fiine fine. Pretterea diftentus a vefitra clementiffima præcelfa, regali potentia fufcepimus fidelitas fraternitatis vefitram, videlicet Engilbertum abbatem, & miniftrum capellæ, qui pene ab ipfis infantiæ rudimentis in palatio vefitro enutritus eft, & in omnibus confiftis vefitris receptus; ut ideo licet a vobis in omni familiaritate recipitur, ita & a nobis recipetur, & condecenter honoratetur. Unde pro nimio amore, & quafi vefitram mellifluam germinus regalem excellentiam, ficut miffis cum nimio amore dulcedinis eximius, cum fafcipientes, prout vobis, & quafi vefitram mellifluam germinus regalem excellentiam, ficut miffis cum nimio amore dulcedinis eximius, cum fafcipientes, prout vobis, & quafi vefitram mellifluam germinus regalem excellentiam, fuit

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

tatis, verbum perpetranis, paternitatis comprehendens omnia, & virtutis quæ creatura non potest fuit. Filius verus veri, & invisibilis ex invisibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immortalis ex immortali, & sempiternus de sempiterno. Unus Spiritus sanctus, ex Deo subsistantia habens, & qui per Filium apparuit, imago Filii perfecti, perfecti viventium causa, sanctitas sanctificationis præstantis, per quem Deus super omnia & in omnibus cognoscitur, & cetera. Et non solum historiographus sibe hanc memorat S. Gregorii fidem, sed & mutatis prædicatur. S. Gregorius Spiritus in sermone Graeco mirifice atque fideliter exaspinavit, qualiter, & a quibus ordem S. Gregorii disponitur atque offendit & vita eli.

Lib. I. de Trinitate.

Ibid. Cum Spiritus sanctus, qui & Spiritus Christi, & Spiritus Dei eli, res natura esse demonstrantur, ut ait, ergo igitur, quomodo non ex natura unum fuit? A Patre procedit Spiritus veritatis, a Filio mittitur, & a Filio accipit, sed omnia quæ habet Pater, de Filius. Et idcirco qui abo eo accipit, Dei Spiritus est, sed idem & Spiritus Christi, est. Et poli pauca: Est enim in nobis Spiritus Dei, sed & eli in nobis Spiritus Christi, & cum Spiritus Christi inhil, inoli Spiritus Dei. Ita cum quod Dei est, & Christi est, & cum quod Christi est, Dei est, non potest aliud quid diversum Christus esse, quam Deus. Ibid. Deus igitur Christus est, unum cum Deo Christus, & illud evangelicum: *Ego & Pater unum sumus*, &c.

Ibid.

Item de epistola Isacii Sallii ad Amphilochium episcopum Iconii, inter cetera: Unum idem & Spiritum sanctum, & ipsum in unitate distinct per unum Filium unit. Patri conjunctum, & per ipsum omnipotent superlatadabilem & beatam trinitatem. Et post pauca: Enimvero unus Spiritus est, ab uno Spiritu per unum Filium in uno Patre. Et iterum: Naturalis bonitas & fecundum naturalem Landabilitatem, & regalem dignitatem, ex Patre per unigenitum in Spiritu pertranit, &c.

Ibid. Item Isaac Antiochi ex lib. 1. de Spiritu Sancto, inter cetera: Vos autem baptizabimini Spiritu sancto. Et post pauca: Unitas ergo operationis, unitas prædicationis, quo non potest separari. Quod si hoc loco separetur Spiritus ab operatione Patris & Filii, quia dictum est, Ex Deo omnia, & Per Filium omnia, ergo & ibi, quia apostolus de Christo dixit. *Quia est super omnia Deus benedictus in sæcula*, non solum eum creaturis omnibus, sed etiam Patri, quod dictu est nefas, proterituis: sed abdic. Non enim inter omnia Pater, non inter plebem quamdam creaturarum suarum. Subter creatura omnis, supra divinitas Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Illa servit, hæc regnat: illa subjacet, ipsa dominatur, &c.

Ibid.

Item sancti Gregorii theologi de secundis epiphaniis, inter cetera: Nobis autem unus Deus Pater, ex quo omnia, & unus dominus Jesus Christus, per quem omnia, & unus Spiritus sanctus, in quo omnia. Hoc ipso autem quod omnia, Ex quo, & per quem, & in quo, non naturam secundum, neque enim præpositionum syllabae mutatæ naturas mutant mutabunt, sed unius natures sui cujusque nominis proprietatem designat. Quod manifestissime indicatur ex eo quod rursus in eumdem recurator illa ipsa diversitas: si quis tamen non transitoria apud ipsum apostolum legat illud quod scriptum est, cum dixit: *Quia ex ipso, & per ipsum, & in ipso omnia*: & addidit: *Ipsi gloria in sæcula sæculorum*.

Jpsa. 10. Ibid. Ibid. Ibid

Anno Christi 787. Cap. 1. Libri, Par. tom. II.

libro primo infra, &c. Nam dicente scriptura: *In A principis fecit Deus cælum & terram*, intelligimus autem in Dei nomine, & Filium in principii nomine, qui non Patri, sed per se ipsum creavit, ac postulantibus spiritali creaturæ, & consequenter etiam universæ creaturæ, principium est. Dicente autem scriptura: *Et Spiritus Dei ferebatur super aquas*, complevit commemorationem Trinitatis agnoscimus, &c.

Item ejusdem sancti Augustini ex lib. 38. super Joannem evangelium inter cetera: Filius enim Patris est filius, & Pater utique filii Pater est. Sed Deus de Deo Filius dicitur: Lumen de lumine Filius dicitur: Pater dicitur lumen, sed non de lumine: dicitur Pater Deus, sed non de Deo: Si ergo Deus de Deo, lumen de lumine principium B est, quanto facilius intelligitur principium lumen de quo lumen, & Deus de quo Deus? Videtur itaque absurdum carissimi, ut dicamus Filium principium, & Patrem principium non dicamus? Sed quid agemus, numquid duo erunt principia? Concendum est hoc dicere. Quid ergo Pater principium, & Filius principium, quomodo non duo principia? quomodo dicimus Patrem Deum, Filium Deum, & tamen dicimus non duos deos. Nefas enim dicere duos deos. Nefas est enim dicere tres deos. Et pauca: In eo quod dicitur Spiritus Patris & Filii, non est quod dicam tres, nisi & Pater, & Filium, & Spiritum sanctum, unum Deum, unum omnipotentem ergo unum principium, &c.

Lib. 1. c. 6. Item ejusdem ex lib. 6. de sancta Trinitate; inter cetera: Quomodo ergo Deus de Deo, lumen de lumine? Non enim simul ambo Deus de Deo, sed solus Filius de Deo, filius Pater: nec ambo simul lumen de lumine, sed solus Filius de lumine Pater, &c.

Lib. 11. Item Sandi Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum ex Synodico ejus, quæ oblata est in sancta sexta synodo, inter cetera: Credo igitur, beati, secundum quod a principio credidit, in unum Deum Patrem omnipotentem, sine principio penitus, & sempiternum, omnium vilibilium atque invisibilium factorem. Et in unum dominum, Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, qui temporiter & impassibiliter ex ipso natus est Deo & Patre, & non aliud principium quam Patrem agnoscentes: fed nec aliunde quam ex Patre ipsum loliffitem natus est: lumen de lumine, consubstantiale, Deum verum de Deo vero, consempiternum. Et in unum Spiritum sanctum, qui semiternus a Deo Patre procedit, & lumen, & Deum ipsum agnoscendum, &c.

IN SEXTA ACTIONE.

Cap. 9. Reprehensio contributum Patri & Filio dixerit, cum sufficeret dicere coæternum, consubstantialem, ejusdemque essentiæ & naturæ.

Responsio: Hæc tamen sunt non ex ipsorum & scripturarum sententia, sed ex ipsorum opinione, & scripturarum sententia, cum dicunt, hoc responsum dicere non possumus, quia

dam filum vestrum fiat vobis: Vox tua fusvis, id est A dicendo: *Venite ad me omnes qui laboratis*, &c. Vox tua fusvis est dicens paralytico: *Surge, colligenabitum tuum, & ambula.* Vox fusvis est, dicens: *Confide fili, remittuntur peccata tua.* Vox tua fusvis est, dicens: *Confide filia, fides tua te salvam fecit; vade in pace.* Et alia plura quæ per ordinem exarate longum est.

Anno Christi 787. Matth. 11. Marc. 2. Matth. 9. Luc. 7.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomo primo.

Quod non ad adorandas imagines pertinet, quod scriptum: *Creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.*

Cap. 1. Reprehensio. Gen. 1. Responsio.

Si fe intelligam, quod *creavit Deus hominem ad B imaginem & ad similitudinem suam*, quia propter adorandas imagines explanavit hoc Tarasius patriarcha, de intellectu habere debuit quidpiam ordinatur, ut scriptum est, & intelligere non potuerant. Tarasius namque patriarcha dum concilio hæreticorum teneretur, & exprobraret, quod in templum obsistiate contra sacrum imaginum stabilitatem dicere auti sunt. Quatenus propriæ manus opus plasmator Deus videns perire, &c. idcirco hoc dixit fenia, quoniam quidem ordinetgeneraimagine Dei honoratur, &c. Et post pauca: Imaginum factiones, & deliberatione vacuas fervilibus glotiari per eos facta, & variis fermonibus inventoribus omnem confentes, ecclesiam Dei ut erraxtem judicant, &c. Nam creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. Beatus Augustinus in lib. 3. ex quod in Genesi textu dic factum fecerat, inter cetera inquit: Et modo attendite: In pena fua constitutus est homo, & quantum valent reliquiæ imagine Dei, quæ in illo remanserunt. Obstrivit imaginem per peccatum, & ipsa reformatur per gratiam, per quæ libidinem obsolefacta est. Quomodo enim nummus, si conficretur ad terram, perdit imaginem imperatoris; & nonnisi, si conficetur libidinibus terrenis, amittit imaginem Dei. Venit autem moncatius Christus, qui repertus est nummus. Et quomodo repertus est nummus? Donando peccata ex gratia: & ofendet tibi, quia Deus quærit imaginem fuam. Nam quando illi de tributo Cæsaris dictum est: *Liset tributum Aut Cæsari?* Tentabant enim eum, ut diceret, Non detur, calumniaremur illi per exactores tributi: Ecce qui dicet ut non demus tributum: fi autem dicet, Detur: Ecce qui maledicit Jerusalem: fecit illum tributarium. Quid ergo ipse dixit, & quid admonuit? *Quid me tentatis hypocrita? Afferte mihi nummum: & obtulerunt illi. Cujus habet imaginem & superscriptionem? Respondentes: Cæsaris, Tunc ait: Reddite ergo Cæsari quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ Dei sunt* id est, Si Cæsar quærit imaginem in nummo, Deus non quærit imaginem in homine? &c. Item fanctii Severiani Gabalaucensis episcopi de homilia quæ in sabbato dicit ad, *Ad imaginem & similitudinem*, inter cetera: Et fecit nos, & non adeft imperator, honoratur imaginem imperatoris, & fic & creatura & non videns invisibilem, qui ad imaginem factus est, honoratur, &c.

Cap. 12. Reprehensio. Gen. 23. Responsio.

Matth. 22. Marc. 12.

Bibliot.

Gennad. in

IN ACTIONE QUARTA.

Quomodo intelligendum fit quod scriptum est: *Abraham adoravit populum terræ filios Heth*, sive quod Moyses Jetro legitur adorasse: quibus exemplis ii, qui propter adorandas imagines fynodos fecisunt, fuum erroreu fulcire affectant: & quia nec Jacob Pharaonem, nec Daniel Nabuchodonosor repent, nutilli dicunt, ipsiam legunt adorasse.

Ibid.

Beatus Augustinus in 46. psalmum nos docuit, dicens: Dominus Deus noster fidem, in qua vivimus per libros fuos, fcripturas fanctas, multiplicter nobis variæque diffundit, facramenta quidem verborum variant, fidem tamen unam commendans. Una enim eademque res ideo multis modis dicitur, ut modus ipse dicendi propter fidelitatem varietur, fed propter concordiam una fidei retineatur, &c. Item ejusdem beati Augustini de filio Abraham dofto ad fascificium, inter cetera: Dao illi fieri dimisit, & perduxit ad locum fascificii, Jacob ipse significabant: afina illi mecio quid Jofeanum significabat. Nolite mirari, quia totus ceras res potest multis modis fignificari, &c.

Anno Christi 787. Responsio.

IN EADEM ACTIONE.

Quod non ad adorationem imaginum pertinet, nec in nobis est ambiguum, qui ex Hebraica veritate translati funt, inveniatur, quod illi in fua synodo dicunt: Jacob fuscipiens a filius fuis vestem talarem, & fascificium Joseph, osculatus est eum lacrymis, & propitiis oculis impositis.

Cap. 46. Reprehensio. Gen. 46. Responsio.

Sanctii Gregorii theologi de fermone pascifico tertio, inter cetera: Pax amica, quæ ab omnibus hominibus desiderat bonum, a paucis vero conservatur, tum, ubi aliquando reliquiæ non tantum jam tempus, & quando revertetis ad nos? Et præfiqtem amplector, & recordemur invicem omnes hominis laetitiarum & lacrymis, quibus neque Jacob Joseph illum patriarcham a fratribus venditum, a bestia autem rapatum, ut ferebatur: neque David Jonathanem fuum, aut filium Abesalon postmodum: quorum unus vifceribus paternis laceratus. Fere rapuit, clamabat Joseph, fera peffima & inmanfuetis, & quæ ferit vestis cruentata appofita, fcuta pueri carnes osculabatur, &c. Unde & in multorum patrum opufculis de diversis hiftoriis offerta legunturr. Item enim vertio fanctii Ambrosii ad Gratianum imperatorem ita inter cetera inventur: Neque ad præjudicium trahas, quia non mentitur Gabriel, non moritur Raphael, non nonvitur Uriel, non fuscipit Joseph osculibus, quæ est Hebraica veritate translati funt, nequaquam inventur Uriel scriptum.

Sanctii Gregorii theologi de pascifico tertio, inter cetera: Pax amica, quæ ab omnibus hominibus desiderat bonum, a paucis vero conservatur, tum, ubi aliquando reliquiæ non tantum jam tempus, & quando revertetis ad nos? Et præfiqtem amplector, & recordemur invicem omnes hominis laetitiarum & lacrymis, quibus neque Jacob Joseph illum patriarcham a fratribus venditum, a bestia autem rapatum, ut ferebatur: neque David Jonathanem fuum, aut filium Abesalon postmodum: quorum unus visceribus paternis laceratus. Fere rapuit, clamabat Joseph, fera peffima & inmanfuetis, & quæ ferit vestis cruentata appofita, fcuta pueri carnes osculabatur, &c. Unde & in multorum patrum opufculis de diversis hiftoriis offerta leguntur. Item enim vertio fanctii Ambrosii ad Gratianum imperatorem ita inter cetera inventur: Neque ad præjudicium trahas, quia non mentitur Gabriel, non moritur Raphael, non nonvitur Uriel, non fuscipit Joseph osculibus, quæ est Hebraica veritate translati funt, nequaquam inventur Uriel scriptum.

Cap. 46. Reprehensio. Gen. 46.

Lib. 3. c. 8.

Lib. 3. c. 8.

Anno Christi 787. Responsio.

IN EADEM ACTIONE.

De eo quod indofte & inordinate dicunt: Sicut Jumnianis me, quoniam ut Deum adoro lignum crucis, ut non calumniaris Jacob adoratum fuimatrem virge Joseph? Sed manifestum est, quoniam non lignum videns adoravit, fed per lignum Joseph, fiqut & nos per crucem Christum.

Cap. 12. Reprehensio. Gen. 23.

Ipsam

Ipsam namque virgam, videlicet fceptrum, fidelitter atque pufchre in typo crucis explanavit beatus Augustinus in psalmo 57. inter cetera dicens: Imo jam in nomine Christi crevere gaudeamus: Jam tenentes fceptrum lubdonur signo crucis: jam fit quod prædictum est: *Adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient illi.* Jam in frontibus regum prescripsit est fignum crucis, quam gemma diadematis.

Anno Christi 787. Responsio.

Ps. 71.

REPETITUM

est in actione septima.

Non pertinere ad imaginum adorationem, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Jacob Thorsumum benedicit.*

Cap. 47. Reprehensio. Gen. 47. Responsio.

Semper benedicere nos docet fanctæ fcriptura: *Benedicite, et nolite maledicere.* Sicut interpretes omnia opera domini domina, doceemur: & tursus profrati in oratione fpiritaliter ante fanctæ fanctorum, palmfcriptum est: *Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.* Quapropter fi de divinæ fcripturæ benedictionibus exarate voluimus, antequam fermo, ut opinamur, ad finem ceffabunt. Tanen non solus fanctii Augustini addimus testimonium de eo ipso Jacob ludente cum angelo, ubi inter cetera inquit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Quid enim carnem nos prius benedicit dominus, nonnut fidelter, quid accipiunt, quia per carnem benedicuntur? fciunt quia non effect benedicit, nisi caro id Christi fecrucifixa deterrit pro fæculi vita.

Ps. 33.

Ibid.

Gen. 32.

IN ACTIONE QUINTA.

Quod vana fit spes eorum qui fatutem fuam in imaginibus ponunt, dicentes: Sicut Israelitetus populus fperantes in vitulos ferventes eft, fic nos fanctiorum effigies afpicientes falvabimur.

Cap. 46. Reprehensio. Gen. 46.

Responsio.

Antea jam hoc in prædictis facris concilis prædicentibus meorum fanctificimum ostendimus, explanatum est, dicentibus etiam hoc fanctiffimis patribus. Addendum est ad incredulorum fatisfactionem & direction meam, quid Deus dixerit, modo fon Moyses ad Israelitas, dicens: In libro enim Numeri ita legitur contra pefleum quæ eis irruerant: *Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussi aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem aereum, & posuit pro signo: quemcum percussi aspicerent, fanabantur.* O infanfa frementium contra fidem & religionem Christi, ut afferant non esse ut veneram imagines, in quibus figura fun falvatoris, ejus genitricis, vel fanctorum, quorum virtute fubsistit orbis, atque potitur humanum genus fatutem. Et dicentis infpectione eorum fanabantur Israelitarum populum a calamitate injecta liberari: Christi Dei nostri & fanctorum effigies afpicientes atque venerantes non possumus falvari? Absit talium nefaria temeritatis cedere amentiæ: parum prifcas fequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla deflectamus. Poffumus enim ita tenentes, quemadmodum nofti prædecessores atque patres, cotum plenam gratiam obtinere.

Ita beati Augustini de eo quod apparuit Deus, de virge & manu colorata, & aqua in languinem verfa: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, fed habeat vitam æternam:* hoc est, Quicumque percussus fuerit a fcrpentibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit fanitatem in temifiemem peccatorum.

Cap. 47. Reprehensio. Gen. 47.

Ps. 71.

Ibid.

Ibid. 12.

Ibid. 14.

Ibid. 16.

Ibid. 17.

Ibid. 18.

Ibid. 19.

Ibid. 20.

Ibid. 21.

Ibid. 22.

Ibid. 23.

Ibid. 24.

Ibid. 25.

Ibid. 26.

Ibid. 27.

Ibid. 28.

Ibid. 29.

Ibid. 30.

Ibid. 31.

Ibid. 32.

Ibid. 33.

Ibid. 34.

Ibid. 35.

Ibid.

ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomi primi fine.

Cap. 28. Reprehensio. Psal. 11.

Quod non pertineat ad imaginum adorationem contemnentes illud quod psalmographus cecinit: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum, labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala.*

Responsio.

Non ita est, ut illi contemplissent quod psalmographus cecinit: *Vana locuti sunt*, &c. sed contemnentes delitamenta hæreticorum in perversa facie ipsorum, cum psalmographo cecinerunt de illis: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum*, & quod sequitur. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione, inter cetera: Veritas una est, qua illustrantur animæ sanctæ. Sed quoniam multæ sunt animæ, in ipsis multæ veritates dici possunt, sicut ab una facie multæ in speculis imagines apparent. Et post pauca: Superbi hypocritæ significantur, in sermone suo spem ponentes ad decipiendos homines, sed Deo non subditi.

IN ACTIONE SECUNDA.

Cap. 29. Reprehensio. Psal. 84.

Quomodo intelligendum est quod psalmographus cecinit: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax complexæ sunt se*: quod temere aut adulatorie a Joanne presbytero & logato orientalium in participatione beati papæ Hadriani & Tarasii dicitur esse completum.

Responsio.

Recte dictum est, quia Deus misertus est ecclesiæ Constantinopolitanæ, & obviavit veritati sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, quæ semper justitiam tenuit, ut scriptum est:

Justitiæ sedes, fidei domus, aula pudoris.

Quam justitiam, fidem atque pudorem, ut confessa est, ecclesia Constantinopolitana amplectens, quando ab errore conversa est, fecit pacem: quia tantummodo ipsa sola sedes Constantinopolitana resistebat olitanæ orthodoxæ fidei. Nam sedes Alexandrina, seu Antiochena & Hierosolymitana semper nobiscum tenuerunt priscam traditionem, scilicet orthodoxam fidem, ut apud nos synodica earum pro sacrarum imaginum stabilitate habere monstratur. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione inter cetera: Quia justitia & pax se osculantur, non litigant. Tu quare litigas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi: Ne fureris, & non audis: Ne adulteres, & non vis audire: Non facias alteri quod tu pati non vis: Non dicas alteri quod tibi dici non vis: inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax; quid me quæris? Amica sum justitiæ. Quemcumque invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacem? Fac justitiam. Ideo alius psalmus dicit, tibi: *Declina a malo, & fac bonum*, (Psal. 36.) hoc est ama justitiam; & cum declinaveris a malo, & feceris bonum, quære pacem, & sequere eam, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 30. Reprehensio. Psal. 98.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Exaltate dominum Deum nostrum; & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.*

Responsio. circa med.

Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione, ubi inter cetera inquit: Timeo non adorare scabellum pedum domini mei, quia psalmus mihi dicit: *Adorate scabellum pedum ejus*: & post pauca: (Ibidem.) Converto me ad Christum, quia ipsum quæro hic, & invenio quomodo sine impietate adoretur terra, sine impietate adoretur scabellum pedum ejus. Suscepit enim de terra terram, quia caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit, inventum est quemadmodum adoretur tale scabellum domini, & non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando. Et post pauca. Ideo & terram quamlibet, cum te inclinas atque prosternis, non quasi terram intuearis, sed illum sanctum, cujus pedum scabellum est quod adoras; propter ipsum enim adoras. Ideo & hic subjecit: *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* (Ibidem.) Quis sanctus est, in cujus honore adoras scabellum pedum ejus? &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 31. Reprehensio. Ibidem.

Quod nec de eo imaginum adoratio astrui possit, ut illi putant, quod scriptum est: *Adorate in monte sancto ejus.*

Responsio. circa finem.

Beati Augustini in ejusdem psalmi expositione, inter cetera: Hæretici non adorant in isto monte, quia mons iste implevit universam faciem terræ. Hæserunt in parte, & totum amiserunt. Si agnoscant ecclesiam catholicam, adorabunt in isto monte nobiscum. Etenim lapis ille, qui præcisus de monte sine manibus, jam videmus quantum creverit, & quantas regiones terræ occupaverit, & usque ad quas gentes pervenerit. Et post pauca: Videmus confracta ab illo lapide omnia regna terræ. (Daniel. 2.) Quæ erant omnia regna terræ? Regna idolorum, regna demoniorum fracta sunt. Regnabat Saturnus in multis hominibus; ubi est regnum ejus? Regnabat Mercurius in multis hominibus; ubi est regnum ejus? Fractum est, redacti sunt illi in regnum Christi, in quibus ille regnabat. Et post pauca: Natus est ergo de monte sine manibus lapis ille, crevit, & crescendo fregit omnia regna terrarum. Factus est autem mons magnus, & implevit universam faciem terræ. Hæc est ecclesia catholica, cui vos communicare gaudete: illi autem qui non ei communicant, qui præter ipsum montem adorant & laudant Deum, non exaudiuntur ad vitam æternam, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 32. Reprehensio. Psal. 124.

Quod non propter illos qui imaginum adorationem spernunt, ut illi delirant, per prophetam dicitur: *Declinantes ad obligationem adducet dominus cum operantibus iniquitatem.*

Responsio. circa finem.

De hæreticis dixerunt: Sicut beatus Augustinus in eodem psalmo explanavit, inter cetera: id est, quorum facta imitati sunt: quia eorum præsentes lætitias amaverunt, & futura supplicia non crediderunt. Et post pauca: Ergo quia Christus Filius Dei pax est, ideo venit colligere suos, & secernere ab iniquis. Quibus iniquis? Qui oderunt Jerusalem, qui oderunt pacem, qui volunt conscendere unitatem, qui non credunt paci, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 33. Reprehensio. Luc. 11.

Absurdissime & incaute contra eos, qui imagines adorare contemnunt, ab his qui eas adorant prolatum est testimonium sancti evangelii: *Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio.*

Responsio.

Valde nimis atque pulchre contra eos qui imagines contemnunt, dixerunt poni lucernam sub modio, quia lucerna fides nostra est, videlicet sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, de qua fide sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus (Lib. 7. c. 11.) super sanctum evangelium secundum Lucam explanatione inter cetera testatur, dicens: *Nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum.* (Luc. 11.) Ergo quia in superioribus ecclesiam synagogæ prætulit, hortatur

ANNO CHRISTI 787.

nos, ut fidem potius nostram ad ecclesiam transferamus. Lucerna enim fides est, juxta quod scriptum est. *Lucerna pedibus meis verbum tuum domine.* (Psal. 118.) Verbum enim Dei fides nostra est, verbum Dei lux est, lucerna est fides. Et post pauca: *Nemo ergo fidem sub lege constituat.* (Joan. 1.) Lex enim intra mensuram est, ultra mensuram gratia. Lex obumbrat, gratia clarificat: & ideo nemo fidem suam intra mensuram legis includat, sed ad ecclesiam conferat, in qua septiformis Spiritus relucet gratia, quam princeps ille sacerdotum fulgore supernæ divinitatis illuminat, ne eam legis umbra restinguat. Item S. Joannis Chrysostomi de interpretatione evangelii secundum Matthæum, inter cetera: (Homil. 15. post medid.) Ego enimvero accendi, inquit, lumen: esse vero ardentem, vestræ fiat celeritatis: non propter vos solum, sed & propter eos qui futuri sunt, hujus splendore lætificari, & ad virtutem deduci, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 34. Reprehensio.

Quod non ita intelligenda sit sententia beati Athanasii Alexandrinæ urbis episcopi, ut illi eam intelligendam putant, qui hanc ad adorationem imaginum accommodare nituntur.

Responsio.

Multæ quippe sententiæ beati Athanasii in eadem feruntur synodo, & qualem ex ipsis singulatim sententiam dixerint, minime in hoc capitulari exaraverunt: sed sicut in sacris conciliis prædictorum nostrorum prædecessorum sanctissimorum pontificum ejusdem S. Athanasii sententiæ inter cetera scriptæ sunt, fideliter proferimus. Interrogatio Antiochi ad S. Athanasium pro imaginibus: Cum lex & prophetæ dicant: Statuas & similitudines non adorabitis, quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Respondit: Non sicut deos imagines adoramus nos fideles: absit, pagani: sed tantummodo affectu & caritate nostræ animæ ad vultum faciei imaginis apparentis. Unde multoties vultu deserto, sicut lignum purum atque commune eam, quæ dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Jacob approximans morti, summitatem virgæ Joseph adoravit, (Genes. 47. juxta 70.) non virgam honorificans, sed qui eam tenebat: sic & fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, nisi pro desiderio effigie declarati: & alia plura similia, ut sequitur.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 35. Reprehensio.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat testimonium, quod de sexta synodo protulerunt.

Responsio.

Idcirco testimonium de sancta sexta synodo protulerunt, ut clarifice ostenderent, quod jam quando sancta sexta synodus acta est, priscis temporibus sacras imagines & historias pictas venerabantur. Unde ipsa sancta sexta synodus fideliter per canones orthodoxe statuens, ita constituit dicens: In quibusdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcursoris monstratus designatur, (Can. 82.) qui in signum relictus est gratiæ. Et post pauca: Secundum humanam figuram & in imaginibus a nunc pro veteri agno retitulari decernimus, &c. Unde & beatus Augustinus in 93. psalmo explanavit: Si autem non adoras in Christo ista terrena, quamvis de illis similitudo quædam data est ad significandos sanctos, de quacumque creatura ducta fuerit similitudo, tu intellige similitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 36.

Quod nunquam ab apostolis exemplis aut ver-

bis, ut illi garriunt, imagines adorare institutum sit.

Reprehensio. Responsio. Act. 17.

Sanctus Dionysius Areopagita, qui & episcopus Atheniensis valde nimirum laudatus est a sancto Gregorio papa, confirmante eum antiquum patrem & doctorem esse. Iste sub temporibus apostolorum fuit, & in actibus apostolorum monstratur. Unde & a prædictus sanctissimis prædecessoribus nostris pontificibus in sacris conciliis eorum, ejus confirmata sunt veridica testimonia pro sacrarum imaginum veneratione, inter cetera: Amplectentes ista ex epistola sancti Dionysii episcopi Atheniensis, quæ directa est ad S. Joannem evangelistam. Et infra: Quid mirabile, si Christus verax, & discipulos iniqui de civitatibus ejiciunt? ipsi digne sibi judicantes, & de sacro scelerati * interdicunt recedentes? In veritate & manifeste imagines sunt visibilia invisibilium. Nec enim in sæculis supervenientibus * culpabilis erit ex ejus justitia respectus Dei.

Item ejusdem de cœlesti militia: Prædicta enim incorporea * agmina diversis coloribus effigurantur, & compositionibus varios per colores tradidit, quatenus * tacite nosmetipsos per sacratissimas effigies ad simplices & incorporales pia mente transeamus. Etenim impossibile est, nostra mente ad incorpoream illam pertingere cœlestis militiæ imitationem visionemque * nisi per elementorum poterimus per visibilem ad invisibilem pulcherimamque attingere effigiem, & visibiles odoriferasque imagines rationali traditione invisibiles præfulgi, &c.

* interdicti & recedentes? in veritate manifeste.
* auctor erit Deus justarum a se separationum, sed qui sese a Deo separant.
Cœlestis hierarch. cap. 1.
* agmina materialibus figuris; & comp.
* pro captu nostro per sacrat.
* nisi proportionata sibi materiali eorum manuductione, visibiles formas, & sensibiles odores habens, ut imagines invisibilis pulchritudinis, & intellectualis diffusionis.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 37. Reprehensio.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat, ut illi asserunt, sententia beati Cyrilli in expositione evangelii secundum Matthæum.

Responsio.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, & S. Gregorius Nyssenus, uno tenore in historia Abrahæ pro sacrarum imaginum veneratione dixerunt: Nam in sacris conciliis prædictorum nostrorum sanctissimorum pontificum ita fertur de sermone sancti Cyrilli Alexandrini episcopi. Quemadmodum imaginem si quis designatam jucundam respexerit, mirabitur quidem regis figuram, & quæ in illa apparet: hanc & ejus noscens conscriptionem pariter cernens delectabitur, ut ipsum regem aspiciat, &c.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 38. Reprehensio.

Quod magnæ sit temeritatis ingentisque absurditatis, sæpe memoratas imagines corpori & sanguini dominico æquiparare velle.

Responsio.

Non æquiparaverunt, sed magis scripturaliter dixerunt: Nullus enim aliquando tubarum Spiritus, sanctorum apostolorum aut probabilium patrum nostrorum, quæ sine sanguine nostram liberationem, quæ ad memoriam passionis Christi Dei nostri & omnis ejus dispensationis facta, dixit imaginem corporis ejus, nec susceperunt a domino sic dicere aut confiteri, sed audiunt dicentem cum evangelice: *Nisi comederitis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum cœlorum.* (Joan. 6.) Et alia plurima ex domini doctrina & beati Pauli apostoli, (1. Cor. 11.) quæ exarare noluimus, quia in eadem per ordinem scribitur synodo: Nam æquiparare, ut dicunt Iconoclastæ hæretici in eorum pseudosyllogo, venerandas imagines corpori & sanguini dominico, insensibiliter æquiparaverunt.

Anno Christi 787.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 39. Reprehensio.

Quod præsumptive & indocte eas Tarasius cum complicibus suis sacratis vasibus æquiparare non formidet.

Responsio.

Pro hoc in synodo dictum est a Tarasio patriarcha Constantinopolitano: Quia & sacra diversa vasa habentes, hæc osculamur & amplectimur, & sanctificationem quamdam accipere ab iis speramus, eo quod hæretici in eorum pseudosyllogo oblatrantes delirabant, neque orationem sacram sanctificantem eam, ut ex hoc ad sanctam a communi transferatur, sed manere communem & inhonoratam, sicut eam operatus est pictor. Nos vero in his fideliter & veraciter dicimus & probamus, quia usus sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ fuit & est, quando sacræ imagines vel historiæ pinguntur, prius sacro chrismate unguntur, & tunc a fidelibus venerantur: instar facientes, ut locutus est dominus ad Moysen dicens: *Faciesque unctionis oleum sanctum unguentum, compositum opere unguentarii, & unges ex eo tabernaculum testimonii, & arcam testamenti, mensamque cum vasis suis, candelabrum & utensilia ejus, altaria thymiamatis & holocausti, & universam supellectilem, quæ ad cultum eorum pertinet: sanctificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum: qui tetigerit ea, sanctificabitur.* (Exod. 30.)

IN ACTIONE SEXTA.

In tomo secundo Epiphanius legit.

Cap. 40. Reprehensio.

Quod non ad eorum parentes pertineat, sicut illi dicunt: *Disperdat dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.* (Psalm. 11.)

Responsio.

Bene prophetice dixerunt, cum psalmista canentes, sicut beatus Augustinus in eodem explanavit psalmo, dicens: *Disperdat dominus universa labia dolosa*, &c. (Psal. 11.) *Universa* dixit, quis se exceptum putet? sicut apostolus dicit: *In omnem animam hominis operantis malum, Judæi primum & Græci. Et linguam superbam.* (Rom. 2.)

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 41. Reprehensio.

Quod non in eorum parentibus, ut illi dicunt, impletum sit quod scriptum est: *Inimici defecerunt frameæ in finem, & civitates eorum destruxisti.*

Responsio. Post principium.

Hunc versum semper cum propheta prophetici psalmifice, dixerunt. Unde & beatus Augustinus in eodem psalmo explanavit, dicens: *Inimici defecerunt frameæ in finem*: non pluraliter inimici, sed singulariter hujus inimici. Cujus autem inimici, nisi diaboli frameæ defecerunt? Hæ autem intelliguntur diversæ opiniones erroris. Et post pauca: *Et civitates destruxisti*. Civitates autem istæ sunt in quibus diabolus regnat, ubi dolosa & fraudulenta concilia tanquam curiæ locum obtinent, & cetera. Et ideo adimpletum est in ipsis hæreticis, quando sacras imagines temerantes procaciter deposuerunt.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 42. Reprehensio. Psal. 71.

Quomodo intelligendum est: *Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges*: quod quidem capitulum, sicut & cetera, illi aliter quam dictum sit intelligunt.

Responsio. Orat. quod veteris & novi testamenti unus sit legislator, &c.

Pro divitibus hujus mundi in errore existentibus, atque & aliis modis intelligitur. Nam & ipse sanctus Joannes Chrysostomus, ubi se ostendit picturam sacrarum imaginum diligere, explanavit, dicens: Ego & ceræ infusam dilexi imaginem pietate repletam. Vidi enim angelum in imagine persequentem multitudinem barbarorum, & David vere dicentem: *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges*. Ecce lucidissime ostendit pater, quomodo intelligendum est.

Psal. 72.

Item sancti Athanasii de interpretatione psalmorum, inter cetera: Civitas enim domini, quæ sursum Jerusalem: imago autem eorum, terrestris. Quod enim dicit, tale est: Quoniam terrestris, inquit, induti sunt imaginem, & non cœlestis, propter hoc ad nihilum redigentur. Audient enim illo tempore: *Nescio vos*: utpote non indutos eadem domini imagine, &c. (Matth. 25.)

Circa med.

Item sancti Augustini in ejusdem psalmi explanatione, inter cetera: Quicumque ista non habetis, non cupiatis: quicumque habetis, non in eis præsumatis. Ecce dixi vobis: non dico: Damnamini, quia habetis; sed damnamini, si de talibus præsumatis, si de talibus inflemini, si propter talia magni vobis videamini, si propter talia pauperes non agnoscatis, si generis humani conditionem communem propter excellentem vanitatem obliviscamini. Tunc enim Deus necesse est retribuat in novissimo, & in civitate sua imaginem talium ad nihilum redigat.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 34. Reprehensio. Psal. 124.

Quod non, ut illi gloriantur, propter illos dictum est qui imagines adorant: *Quoniam non derelinquet dominus virgam peccatorum super sortem justorum, ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas.*

Responsio.

Recte cum propheta dixerunt: quia virga peccatorum hæretici sunt, & sors justorum orthodoxi, quemadmodum sanctus Augustinus in eodem psalmo explanavit, dicens: Sentitur ad tempus virga peccatorum super sortem justorum, sed non ibi relinquitur, non erit in æternum. (Post med.) *Veniet tempus, quando Christus in claritate sua apparens, congreget ante se omnes gentes, & dividat eas, sicut dividit pastor hædos ab ovibus. Oves ponet ad dexteram, hædos ad sinistram*, &c. (Matth. 25.)

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 44. Reprehensio.

De eo quod Joannes presbyter, Theodosio abbate monasterii sancti Andreæ, recitante verba Joannis Chrysostomi, & dicente: Vidi angelum in imagine persequentem barbarorum multitudinem, dixit: Quis est iste angelus, nisi de quo scriptum est, quoniam angelus domini percussit centum octoginta quinque millia Assyriorum in una nocte, in circuitu Jerusalem exercitantium? (4. Reg. 19.)

Responsio.

Jam superius vobis exaravimus, propter quod S. Joannes Chrysostomus protulit ipsum aspectum, sed ipsa varia multitudo unde fuisset transiit. Idcirco Joannes presbyter ex proprio arbitrio dixit, secundum divinam scripturam existimans esse, quando angelus domini percussit centum octoginta quinque millia Assyriorum in una nocte, in circuitu Jerusalem exercitantium? Nam utrum sic esset, an non, minime confirmavit, sed interrogative taliter memoravit.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 45. Reprehensio.

Dementissimum & ratione carens dictum Joannis presbyteri orientalium, in eo quod ait, quoniam non assistente imperatore imago ejus honoratur: non enim inhonoratur: quatenus & nunc dominatore omnium Jesu Christo visibiliter nobis non apparente, (invisibilis enim est carnalibus nostris oculis, sicut enim Deus, ubique adest (honorandam ejus imaginem, sicuti & in imperatore, pater sensit.

Responsio.

Non ex se hæc dixit Joannes presbyter orientalium, sed de libro sancti Anastasii episcopi Theopoleos, qui in eadem synodo lectus est, & ideo dixit: Ostendit pater, quod non assistente imperatore imago ejus honoratur; non enim inhonoratur, & quod sequitur, ut supra.

Anno Christi 787.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 46. Reprehensio.

De eo quod Joannes presbyter & legatus orientalium incaute imaginum adorationem stabilire nitens, dixisse legitur: Erexit Jacob titulum Deo, quatenus & benedixit eum.

Responsio.

In similitudine hoc dixit, quia cum evigilasset, tunc ille erexit titulum lapideum in loco, quo locutus fuerat ei Deus, libans super eum libamina, & effundens oleum, vocansque nomen loci Bethel. (Gen. 35.) Et ideo plures similitudines interpretationum habere videtur. De libro beati Augustini, de tractatu Esau & Jacob: Intelligit, inquit, sanctitas vestra; multis enim modis significatur una res, id est, ecclesia. Et post pauca: Quia una res multis modis significatur, quæ nihil horum est per evidentiam, omnia est per figuram, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 47. Reprehensio.

Quam absurde agunt, qui ad confirmandas imagines exemplum divinæ legis proferunt, dicentes propitiatorium, & duos cherubim aureos, & arcam testamenti, præcipiente domino, Moysen fecisse.

Responsio.

Jam superius mitissime exaravimus, qualiter prædecessores nostri sanctissimi pontifices ad confirmandas imagines divinæ legis exemplum in eorum posuerunt sacris conciliis. Unde sanctus Gregorius theologus in sermone de pascha, inter cetera ait: Et qui loquebatur ante ipsum ad Moysen, tunc cum de istis legem daret, *Vide enim*, inquit, *omnia facies secundum exemplar, quod tibi ostensum est in monte*, adumbratione quadam descriptionem invisibilium ostendens esse visibilia: & suadeor nihil horum sine causa, neque irrationabiliter, nec humi repens ordinatum esse, nec quod indignum esset & Dei constitutionibus & Moysis ministerio, &c. (Orat. 2. de pascha, ante medium. Exod. 25.)

Item beati Augustini de libro Exodi inter cetera: Facta credimus, quemadmodum facta legimus, & tamen ipsa facta umbras fuisse futurorum apostolica doctrina cognoscimus. Putamus ergo specialiter esse investiganda quæ facta sunt, facta tamen esse negare non possumus, &c.

Cap. 48. Reprehensio.

Quod non parvi sit piaculi, scripturas sanctas aliter intelligere, quam intelligendæ sunt, & ad hos sensus usurpatas accommodare, quos illæ non continent: sicut in erronea synodo, quæ in Nicæa regnante Constantino mediante Irene matre ejus, residente Tarasio Constantinopolitano neophyto episcopo, gesta est.

Responsio.

Hæ subjectæ reprehensiones non ex synodo, sed de sensu tractæ sunt libri beati Augustini de eo quod apparuit Deus Moysi, ad finem ejusdem libri, ubi ita explanatum est. Omnia ergo futuri populi signa sunt & mysteria de domino nostro Jesu Christo, & si qua alia sunt in libris veteribus sacramenta, sive illa intelligamus, sive non intelligamus, quærentem desiderant, non reprehendentem. Petamus ergo, quæramus & pulsemus, ut aperiatur nobis. Illis futura prædicta sunt sacramenta, nos præsentia videmus in ecclesia.

Cap. 49.

Quæ sit differentia imaginis & similitudinis, sive æqualitatis.

Quis de fidelibus ignorare se putat aliquando, quæ sit imago, aut similitudo, vel æqualitas? In sancta vero catholica & apostolica ecclesia humilibus datur gratia. Nam differentia mathematicorum exterioris arte disciplinæ fideles conservare despiciunt, beato Ambrosio dicente in libro primo de fide, ubi inter cetera inquit: Dicendum est nobis quod scriptum est: *Cavete ne quis vos deprædetur per philosophiam & inanem seductionem, secundum traditionem hominum, & secundum elementa hujus mundi, & non secundum Deum.* (Lib. 1. c. 5. Coloss. 2.) Omnem enim vim venenorum suorum in dialectica disputatione constituunt, quæ philosophorum sententia definitur, non adstruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo salvum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

Cap. 50. Reprehensio.

Quod contra beati Gregorii instituta sit, imagines adorare seu frangere, & quia vetus & novum testamentum, & pene omnes præcipui doctores ecclesiæ consentiunt beato Gregorio in non adorandis imaginibus, nec ut aliquid præter Deum omnipotentem adorare debeamus, in multis locis confirmat sanctus Gregorius papa.

Responsio.

Nequaquam sacras contempsit imagines aliquando, sed magis constantissime observavit, & eorum veneratus est figuras. Illud autem, quod pene omnes præcipui doctores ecclesiæ consentiunt beato Gregorio, irrationabile fuit scribere: quia sanctus Gregorius ad prædecessores suos patres atque præcipuos doctores sanctæ catholicæ ecclesiæ obediens & consentiens fuit. Nam illi beatum Gregorium in hoc existentes mundo nescierunt, nisi solus ille qui quos præscivit & prædestinavit, &c. Nam qualiter sanctos prædecessores suos veneratus sit, proferimus epistolam ejusdem sancti Gregorii ad Eulogium patriarcham Alexandrinum directam, ubi inter cetera: Præterea de Eudoxii hæretici persona, de cujus errore in Latina lingua nihil reperi, mihi a vestra beatitudine largissime gaudeo satisfactum. (Libr. 7. epist. 7.) Virorum quippe fortissimorum Basilii, Gregorii, atque Epiphanii testimonia protulistis, & manifeste peremptum cognoscimus eum, in quem heroes nostri tot jacula dederunt, &c. De veneratione vero sacrarum imaginum, sicut in ceteris epistolis suis sanctus Gregorius docuit, ita & in epistola sua ad Januarium episcopum Calaritanum, quæ sic incipit: Judæi de civitate vestra huc venientes questi nobis sunt, quod synagogam eorum, quæ Calaris sita est, Petrus qui ex eorum superstitione ad Christianæ fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est dominico, in ipsa festivitate paschali, cum gravi scandalo sine vestra occupaverit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei dominique nostri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte surgens indutus fuerat, posuisset. (Lib. 7. ind. 2. epist. 5.) Et post pauca: Considerantes hac de re vestræ voluntatis intentum ac magis judicium, his hortamur affatibus, ut sublata exinde cum ea, qua dignum est, veneratione imagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatum est reformare. Et post pauca: Me ergo suprascriptus Petrus, vel alii qui ei in hac indisciplinationis pravitate præbuere solatium sive consensum, hoc zelo fidei se fecisse respondeant, ut per hoc quasi eis necessitas fieret convertendi, admonendi sunt; atque scire debent, quia hac circa hos temperantia magis utendum est, ut trahatur ab eis velle non reniti, non ut adducantur inviti, quia scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi*, &c. (Psalm. 53.) Ecce sanctus Gregorius non est ausus contradicere tali fidei pro sacris imaginibus, sed magis eam confirmavit, ubi dixit: Non adducantur inviti.

Cap. 51. Reprehensio.

Quod contra dominicæ vocis imperium faciunt hi qui parentes eorum anathematizant: & si secundum

ANNO CHRISTI 787. dum eorum opinionem prædecessores eorum hæretici fuerunt, illi ab hæreticis depositi, & condemnati fuerant, sive de non judicandis hisqui de speculo recuffferent, vel quæcumque iftorum error a paretum error differitat, cum videlicet illi imagines frangere, illi adorare, confuerunt.

Refponfio: Illi qui hoc ex fenfi fcripferunt, vel ad magnifonum Lacchelium prophetam attendere debebant, dicentem: *Vivo ego, dicit dominus, fi erit vobis adhuc parabola hac in proverbium in Israel. Ecce omnes animæ meæ sunt: ut anima patris, ut ita anima filii mea eft. Anima peccatrix, ipfa morietur.* Et infra: *Et cum averterit fe ab impietate fua, quam operatus eft, & fecerit judicium & juftitiam, ipfe animam fuam liberavit.* Et poft: *Numquid mors mihi impii, fed ut revertatur impius a via fua & vivat. Convertimini a viis veftris peffimis, & quare morietis domus Ifrael? In quacumque die converfus fuerit ab impietate fua, in eacumque die converfus fuerit ab impietate fua*, &c. Ecce ut fanctus Gregorius: Prodiis ad legis fuæ memoriam, Remigiofio regi ab Ariana hæresi ad fidem catholicam converto, quid nocuit pater fuus Arianus Liviglidus Vvifigothorum rex? Prorfus credimus quia nihil, fed magis cum in perditionem animæ fuæ ipfe pater ejus Arianus pro vera & orthodoxa fide cum occidi fecit, confitentiffimus Dei confeffor & martyr effectus eft: pater vero ipfe Arianus in ignem æternum pro Ariana fide fus deducius eft. Et quid prodeft fcilicet, Jem filium fuum in quocumque ladere capitulo? Tunc namque gaudet fanctæ catholicæ & apoftolicæ ecclefiæ, quando inimicus fuus, videlicet hæreticus, videt in vera confeffione ad nos reverti, domino dicente: *Gaudium erit fuper uno peccatore*, &c. Et fi de uno gaudium fit, quantus magis de tot millium hominum reverftione, quis nefciat de fibi delibutum laliem aliquando refiftere? Item ex fancto Augufino in pfalmum 84. inter cetera dicentes: Peccata parentum non pertinent ad filios, quæ faciunt parentes fuum natis filiis. Jam enim filii nati ad fe pertinent, & parentes ad fe pertinent. Itaque illi qui nati funt, fi recentiora vitia parentum fuorum mifas, neceffe eft portent & merita ipforum. Si autem mutaverint fe, & non fuerint imitati parentum malos, incipiunt habere meritum fuum, non meritum parentum fuorum. Ufquaedato autem non tibi obveft peccatum patris tui, fi te mutaverit, ut nec ipfi patri tuo obfit, fi fe mutaverit, &c.

Cap. 5. pfalm. 84. Quod inutiliter & incaute Græci ecclefiam catholicam amathematize conati funt in eorum fynodo, ex quod imagines non adorant: cum unique prius debuerint omnino fcrutari, quid uniufcujufque partis ecclefiæ de hac caufa fentire vellet.

Refponfio: Illi non anathematizaverunt catholicam ecclefiam, fed magis ad eam reverfi, anathematizaverunt pfendofylogum illum cum complicibus ejus hæreticis, qui facras imagines in fancta ecclefia a pricis temporibus conditas, inverecunde & de incaute non fuftinent depofuerunt, fed infuper incendiarunt. Et ideo fecundum traditionem fanctæ catholicæ & apoftolicæ ecclefiæ ab ipfa reverti hæresi, fpecialiter eam contemnentes anathematizaverunt. Item ex epiftola fancti Gregorii ad Eufebium archiepifcopum Thefaloniceufem dicta: Hortamur, ut cum omni vivacitate ac folicitudine fraternitatis hoc veritas rimari cura non definat, & fi ab hac cos iafiones pravitate reperit, fcandalum de filiorum facrum meritibus habitatorum fatisfactione removeat, atque interomnes hæreses fpecialiter Severum ac Neftorium anathematizent, &c. Sic & ifti fecerunt, de propria eorum hæresi convicti.

Quis melius in fynodo docere non debet, fecundum in eorum fynodo fecifte, legitur.

In ipfa enim exordio Chriftianorum, cum ad fidem converteretur imperator Conftantinus, mater fua Helena Augufta ad eum cum duodecim feribis & Phariifis, ac magiftris & principibus Judæorum in urbem reait Romam de ipfa una cum filio fuo Conftantino Augufto concilium Judæos cum Chriftianis facere conluerunt. In quo pratifdens fanctifimus pater Silvefter cum quinquaginta fanctifimis epifcopis, in amplioiem fitum dilatantes Chriftianorum fidem, tam per laeram fcripturam, quamque per miracula, demum perceptaeus, victores effecti funt. Sed & fanctus Leo papa egregius doctor, pro facrofancto quarto concilio ad Pulcheriam Augufta, cenfio, quibus de fuus. Unde & ipfa per fenatufpam in fancta quarta fynodo fedit, una cum fidelifimo Marciano imperatore. Item ex libro fancti Augufini, de eo quod in Gefnefi fecrat de Jacob, inter cetera: Prodiuxit terra herbam pabuli & lignu fructiferæ: prodiuxit & homines in ecclefia opera mifericordiæ: poft ipfa pecora, quæ cum hominibus pafcuntur, cum effect in earne, non folum a vitis, ficut fuit Zachæus, fed etiam a mulieribus quæ ei miniftrabant de fubftantia fua, &c.

Quod non ideo adorande fint imagines, quod per eas, ut illi dicunt, nonnulla figna demonftrantur & videntur, cum tamen non omnes eas adorentur, per quas vel in quibus miracula apparent:

Jam fuperius exaravimus pro adorandis imagibus, quod in eorum opere adeo non deficiant, ut nec, demonftrantes eis oculum & honorabilem faluationem reddere, neque quamquam fecundum fidem noftram cum eis operantur, quod ipfi non nam natum. Ex libro S. Augufini in pfalmum 113. inter cetera: Tu vere magnus Deus facienes mirabilia: non in omnibus idola fecisti. Et poft paucas: Fecit & Moyfes, fed non folus, fecit & Elias; fecit & Elifæus; fecerunt & apoftoli, fed nullus eorum folus. Illi cum fecerunt, in eum eos, in quem fecit, illi non tecum. Non enim tecum fuerunt cum fecifti, quando & ipfe in feciftis. Tu es Deus, qui facis mirabilia folus, &c.

De eo quod apocryphas & omni derifione digna nænias fuis locutionibus interpolentur.

Ad derifionem & opprobrium inretentorum, qui pfeudofylogum illum fecerunt, eorum apocryphas nænias, quas deliraverant, in medium deduxerunt, demonftrantes eis, quales eorum conabantur in fanctam ecclefiam & apoftolicam introducere ecclefiam. Et idcirco qui ex ipfa reverfi funt hæresi, cum prophetia cuneabant pro ipfis hæreticis: *Inimici defterunt frumea in furnum*, &c. alia plura. Item S. Gregorii thiologi de fermone in epiphania, inter cetera: Accedamus ad lucem, & efficiamur citiam ipfi lux participantes lucis æternæ. Et poft pauca: Numquid tale aliquid in my fteriis fofs habent paganorum deliria commenta, & myftaria obfcura, adinventiones dæmonum, aut furiofas mentis vefana figmenta, temere confirmata, & fabulis commendata? Ea enim, quæ tanquam vera adorant, rarfum fofs cifte & compofita per fabulas docent. Quod fi eftent vera, utique fabulofa non effent, cum fint omni genere contraria fibi veritas & figmentum. Sed aguntomnia, tanquam vere pueri in plateis fludentes, ut fibi invicem illudentes. Nulla ibi virilis fenfus & perfectæ rationis afferrio, nihil quod preferre

ANNO CHRISTI 787. Cap. 16. Refponfio. Refponfio. Cap. 18. Refponfio. Cap. 18. Refponfio. Cap. 19. Refponfio. Cap. 19. Refponfio. Refponfio. Refponfio

Anno Christi 787.

Hoc loco sunt Sophronii dicta quaedam desse videntur.

ratione vetustas admisit. Et rursus: Quia picturas imaginum, quę ad ędificationem imperiti populi fuerant factę, ut nescientes literas, ipsam historiam attendentes, quid actum sit discerent, &c. Item Sophronii episcopi Hierosolymitani, qui ita explanavit in sancta sua synodica, quę in sancto sexto concilio oblata & mirabiliter suscepta est, de Spiritu sancto dicens: Vere Patri & Filio consempiternum, consubstantialem, atque contribulem ejusdemque essentiæ atque naturæ. Similiter & deitatis trinitatem consubstantialem, cohonorandamque ac consessorem, connaturalem & cognatam atque contribulem, in unam correcapitulandam deitatem: atque in unam copulandam communem dominationem, absque personali confusione, & absque substantiali divisione. Trinitatem itaque in unitate credimus, & in unitate trinitatem glorificamus, & cetera. Item ex epistola S. Athanasii ad Epictetum directa, inter cetera: Eorum vero, qui putantur recte credere secundum omnia quæ dicta sunt a sanctis patribus, qui propter inquisitionem immutare volentes, nihil aliud faciunt, nisi secundum quod scriptum est: Proximum quidam potant insipientia: repugnant autem ad nullam utilitatem, sed ut simplices tantum evertant, &c. Item sancti Augustini lib. 7. de trinitate, inter cetera: Sic dicamus tres personas, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodum dicuntur aliqui tres amici, aut tres propinqui, aut tres vicini, quod sint adinvicem, non quod unusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum, aut propinquus, aut vicinus, quia hæc nomina relativam significationem habent, &c. Item ejusdem sancti Augustini lib. 8. de trinitate, inter cetera: Tantam esse æqualitatem in ea trinitate, ut non solum Pater non sit major quam Filius, quod attinet ad divinitatem, sed nec Pater & Filius simul majus aliquid sint quam Spiritus sanctus; aut singula quæque persona quælibet trium minus aliquid sit quam ipsa trinitas. Dicta sunt hæc, & si sæpius versando repetantur, familiarius quidem innotescunt: sed & modus aliquis adhibendus est, Deoque supplicandum devotissima pietate, &c.

Lib. 7. c. 6. — Lib. 8. in principio.

IN ACTIONE PRIMA.

Cap. 4. Reprehensio.

De eo quod Basilius archiepiscopus in suæ fidei lectione, post confessionem Patris, & Filii, & Spiritus sancti, imaginum & lipsanorum osculationem & adorationem inseruit, fidem se habere dicens, participari ab his sanctificationem: remissionem vero peccatorum, sive carnis resurrectionem, seu vitam futuram omnino tacuit.

Responsio. Lib. 1. c. 2.

Sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro 1. de fide, quem ad Gratianum imperatorem misit, de Patre & Filio orthodoxe dogmatizans, inter cetera inquit: Est enim plenitudo divinitatis in Filio. Et de Spiritu sancto nil dixit; quia tantummodo de Patre & Filio explanavit: Et Basilius hæresim, quam abjiciens anathematizavit, & confessionem de vera religione orthodoxæ fidei faciens, imagines sacras & lipsana sanctorum amplectens venerabiliter suscepit, de quibus dudum errorem habuit. Nam de remissione peccatorum, sive carnis resurrectione, seu vita futura, nullum habuit errorem, neque orthodoxæ fidei sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ in hoc contradixit, sicut illi flebiles & infelices hæretici, qui ex occasione imaginibus & lipsanis sanctorum detrahere conati sunt, cum ipsis sacris imaginibus ipsa lipsana sanctorum ejicientes atque abnegantes contempserunt. Sed væ illis, quia de via recta declinantes, per erroneam semitam plenamque fruteti gradientes, in foveam inciderunt, quam facientes, arsuri sunt in æternum. Si enim explanare voluerimus de lipsanorum sanctorum veneratione per divinarum scripturarum, & sanctorum patrum opuscula, quis valebit scribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breviter memoramus sancti Basilii episcopi Cæsareæ Cappadociæ, in interpretatione psalmi 115. inter cetera: Ante hoc dicebatur sacerdotibus & Nazaræis. Quoniam omnis qui tetigerit mortuum, immundus erit, & ut lavet vestimenta sua. Nunc autem qui tetigerit ossa martyrum, accipiet aliquam participationem sanctificationis de corpore assistente gratia. *Pretiosa in conspectu domini mors sanctorum ejus*, &c. Item sancti Joannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani in sermone in epistolam beati Pauli apostoli ad Romanos, inter cetera: Ego autem & propter hoc Romam diligo. Insuper adhuc & aliunde eam habeo laudare, & pro magnitudine, & pro antiquitate, & pro specie, & pro multitudine, & potentia, & directionibus in preliis. Omnia autem talia derelinquens, pro hoc eam beatifico, quia & vivens eis scribebat, & sic eos diligebat, & præsentialiter eis locutus est, & vitam ibi temporalem finivit, & sanctum corpus ejus ibi habent, pro quo & honorabilior civitas magis quam pro aliis. Et sicut corpus magnum & forte oculos habet duos splendentes; sacrorum horum corpora, id est Petri & Pauli: ita non est cęlum splendidius, quando sol emittit radios, sicut Romanæ urbis hæ duæ lampades ubique in mundo illuxerunt. Exinde ergo rapietur Paulus, exinde Petrus. Considerate & tremite: qualia videbit insignia Roma, Paulum subito surgentem a loco requietionis suæ simul cum Petro, & proficiscentem obviam Christo? Quale mandat Christo donum Roma? quales coronas civitas continet duas? quales catenas aureas circumnectit? quales habet fontes? Pro hoc admiror civitatem, non pro multitudine auri, non pro columnis, non pro alia phantasia, sed pro egregiis cacuminibus summæ ecclesiæ. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhærere sacræ sepulturæ, & pulverem sanctum videre corporis illius, in quo imitatus est Christum, in quo Christi stigmata portavit, in quo ubique prædicationem disseminavit? Pulverem illum corporis ejus, per quod ubique occurrit? pulverem oris illius, per quod Christus annunciabatur, & lux lucescebat, &c.

Anno Christi 787. — Psalm. 115. Serm. 32.

Item ex sermone sancti Augustini in natali sanctorum apostolorum, inter cetera: Nam iste beatissimus Petrus piscator, cui jubebat, non dico curator, sed infimus obsonator, modo genibus provolutus eum adorat imperator, &c.

Item ejusdem sancti Augustini in expositione psalmi 44. inter cetera: *Filiæ regum delectaverunt te in honore tuo*: quia non quæsierunt honorem patrum suorum, sed quęsierunt honorem tuum. Ostendatur mihi Romæ in tanto honore templum Romuli, in quanto ostendam ibi memoriam Petri. In Petro quis honoratur, nisi ille defunctus pro nobis, &c.

Psalm. 44. — Post medium

Item sancti Gregorii papæ ex epistola Eusebio episcopo Thessalonicensi directa, inter cetera: Si autem Theodorus lector ad orationem sanctos huc ad apostolos venire volverit, eum fraternitas vestra sine aliqua mora transmittat. Et alia plura talia testimonia, quæ exarare per ordinem longum prævidemus.

Lib. 9. ep. 61.

IN EADEM ACTIONE

Cap. 5. Reprehensio.

De eo quod Theodosius Amorii episcopus desidiosidiose sanctæ & unicæ trinitatis fidem tacuerit, de imaginibus vero incaute & extraordinarie dixerit: Confiteor & promitto, & suscipio, & osculor, & adoro imagines. Et post pauca: Qui non instruunt diligenter omnem Christo dilectum populum adorare & venerari sacras & venerandas imagines omnium sanctorum, qui a sæculo Deo placuerunt, anathema.

Anno Christi 787.

Responsio. Putamus, quia zelo fidei fervens prędictus Theodosius talem orationem confessus est, qualem in eorum definitione explanaverunt. Nam & prædecessores nostros, videlicet beatissimos pontifices Gregorium, & Gregorium, Zachariam, & Stephanum, Paulum, & iterum Stephanum, reperimus pro sacrarum imaginum erectione in Spiritu S. ferventes, rectæ fidei zelum habere. Pro quo dominus Gregorius papa secundus junior, una cum 79. sanctissimis episcopis ante confessionem beati Petri apostolorum principis præsidens, multorum sanctorum patrum testimonia roborantes, venerari & adorare sacras imagines in eorum concilio censuerunt. Porro prædecessor noster sanctæ recordationis quondam dominus Stephanus papa similiter cum episcopis partium Franciæ atque Italiæ præsidens in basilica salvatoris domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, prædecessoris sui venerabile concilium confirmans atque amplectens, magis magisque & ipse una cum omnibus episcopis præsidentibus, sanctorum patrum testimoniis adhærentes, adorare atque venerari sacras imagines statuerunt. Unde & beatus Paulus apostolus docens inquit: *Tenete traditiones quas accepistis*. Et iterum: *Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizamus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit*, &c.

2. Thess. 2. Gal. 1.

IN ACTIONE TERTIA.

Cap. 6. Reprehensio. Psalm. 67. Psalm. 15.

Ridiculose & pueriliter dictum in sententia fidei Theodori archiepiscopi: *Mirabilis Deus in sanctis suis*. Et continuo: *Sanctis qui in terra sunt ejus, mirificavit omnes voluntates meas inter illos*, tanquam hic versiculus illum priorem subsequeretur.

Responsio. Psalm. 30. Psalm. 94. Psalm. 1.

In hoc modo gratis calumniari conantur; quia sancta ecclesia in matutino Deo canere laudes surgens, in primis: *Domine labia mea aperies* dicit, & post: *Venite exultemus domino*: Sic incipit: *Beatus vir*. Similiter Paulus apostulus fideliter prophetarum nomina percurrens per ordinem, post Jephte David memoravit, & sic Samuel. Sed & plura sanctorum opuscula invenimus ferre testimonia de novo, & sic postmodum de veteri testamento: sed ob hoc nullus audet quispiam de fidelibus talia in ridiculo habere. Item sanctus Joannes Chrysostomus in interpretatione epistolæ beati Pauli apostoli ad Hebræos, inter cetera docens, inquit: *Non videbit dominus, nec intelliget Deus Jacob*. Et iterum: *Labia nostra a nobis sunt, quis noster dominus est*? Et iterum: *Propter quid irritavit impius Deum?* Et rursum: *Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis*, &c.

Homil. 7. — Psal. 93. — Psalm. 11. Psalm. 9. Psalm. 13.

Item ejusdem sancti Joannis Chrysostomi in interpretatione epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos: Pro quo & Matthæus initium faciens evangelii, utrumque horum memorat primum, & tunc per ordinem profert parentes eorum, dicens: *Liber generationis Jesu Christi*. Non sustinuit dicere post Abraham, Isaac, & Jacob, sed ante Abraham David memoravit, &, quod est mirabile, quoniam ante Abraham David posuit, sic dicens: *Filii David, Filii Abraha*, & tunc cœpit dicere per ordinem, &c.

Homil. 7. — Matth. 1.

IN ACTIONE PRIMA.

Anno Christi 787. Cap. 7. Reprehensio.

Contra eos qui dicunt: Deo cooperante nos direximus congregare vos, sive, Congregavit vos Deus, concilium proprium statuere volens.

Responsio. Marc. 16. Habetur in conc. Eph. Act. prima.

In fine evangelii sancti Marci: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*. Item sancti Cyrilli in sermone sanctæ Dei genitricis, inter cetera: Gloria quidem tibi a nobis sancta mystica trinitas, quæ hos & nos omnes convocavit in hanc vocationem Dei genitricis Mariæ, &c. Item ex sancta sexta synodo, actione decimaoctava, post subscriptiones episcoporum & imperatoris, Constantinus piissimus imperator dixit: Deum testem proferimus. Et post pauca: Cum ergo Deo complacuit tempus concedere, invitavimus fieri collectionem vestram, ad considerandum nobis sanctas Dei scripturas, omnemque vocis sive assertionis novitatem, que adjecta est ad intemeratam nostram Christianorum fidem in his vicinis temporibus, a quibusdam prava sentientibus, expellendam, &c.

IN ACTIONE TERTIA.

Cap. 8. Reprehensio.

Contra eos qui dicunt quod imaginis honor in primam formam transit.

Responsio.

Qui huic contradicere voluerit, sancti Basilii contradicet expositioni, quem nullum ex fidelibus credimus adversus ejus orthodoxam fidem expugnare. Quia ipse in sacratissima epistola sua, quam misit ad Amphilochium, inter cetera istud explanavit capitulum. Item sancti Severiani episcopi Gabalanensis, alias Gavalensis, in homilia, in qua demonstravit scripturas per dominum explanatas, inter cetera: Vestem imperialem si injuriaveris, numquid qui eam induit injuria afficis? Nescis quoniam si quis imaginem imperatoris injuriaverit, primæ formæ dignitati affert injuriam? Nescis quoniam si quis imaginem, quæ a ligno detrahit, non sicut in inanimatam materiam audens sic judicatur, sed sicut qui adversus imperatorem manus extendens fœdat materiam, sine anima imperatoris, segregatam ab imperatore? Imago enim omnino si feriatur, ejus injuria imperatorem attingit, &c.

Lib. de Spiritu sancto cap. 73.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 9. Reprehensio.

Quod infauste & præcipitanter sive insipienter Constantinus Constantiæ Cypri episcopus, dixit: Suscipio & amplector honorabiliter sanctas & venerandas imagines, & quæ secundum servitium adorationis, quæ substantiali & vivificatrici trinitati emitto. Et qui sic non sentiunt neque glorificant, a sancta catholica & apostolica ecclesia segrego, & anathemati submitto, & parti eorum qui abnegaverunt incarnatam & salvabilem dispensationem Christi veri Dei nostri emitto

Responsio.

Ex prava revertentes hæresi, totis nisibus eorum, tentaverunt sanctæ catholicæ & apostolicæ in ipsorum confessione satisfacere ecclesiæ, & ideo talem adorationem se confessi sunt pro sacris imaginibus credere, qualis in definitione synodi constituta est inter cetera: Reordinari venerandas & sanctas imagines, quæ ex coloribus & metallo & cetera materia opportune habentur in sanctis Dei ecclesiis, in sacris vasis, & in vestibus, parietibus & tabulis domibusque & viis: quasque domini & salvatoris nostri Jesu Christi imagines, intemeratæ dominæ nostre sanctę Dei genitricis, pretiosorum angelorum &, omnium sanctorum, & justorum virorum. Quantum enim frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantum & qui

Act. 7.

Anno Christi 787.

qui eas aspiciunt assurgunt ad * primæ formæ memoriam & dilectionem, & ut his osculum & honorabilem salutationem reddant, nequaquam autem secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & vivificæ crucis, & sanctis evangeliis & ceteris sacris ornatis, &c.

* prototyporum.

IN ACTIONE SECUNDA.

Cap. 10. Reprehensio.

Quod Euthymius Sardensis episcopus a præfati Constantini errore non multum dissentit in eo quod ait: Ex toto corde suscipio venerandas imagines, cum condecenti honore & amplectibili adoratione. Illos enim qui aliter aut contrarie sentiunt, aut dogmatizant contra sanctas imagines, alienos catholicæ ecclesiæ deputans prædico, & hæreticos annuncio.

Responsio.

Ecce, ut supra diximus, secundum definitionem synodi confitentur se puram facere ecclesiæ catholicæ confessionem in eo, ubi iste ex toto corde se dicit suscipere venerandas imagines; & cum decenti honore & adoratione amplecti, ut superius in definitione synodi dictum est: Nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & vivificæ crucis, & sanctis evangeliis, & ceteris sacris ornatis. Et ideo dixit, cum condecenti honore; & promisit se contrarios catholicæ ecclesiæ hæreticos annunciare.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 11. Reprehensio.

Quod nulla auctoritate vigeat, neque in ullo authenticorum librorum reperiatur, quod illi dicunt per imaginem cujusdam Polemonis quamdam ab adulterii perpetratione coercitam fuisse: quod quidem æquare nituntur miraculo, quod fimbria dominicæ vestis actum est, quam mulier contingens exoptatam recepit sanitatem.

Responsio.

In hoc capitulo qui hæc scripserunt, incriminari moliuntur, & contradicere veritati nituntur. Quod probare nequaquam possunt de illis, quod æquare Polemonis miraculum auderent cum fimbria dominicæ vestis. In synodo vero miraculum imaginis Polemonis de sermonibus episcopi sancti Gregorii theologi, ubi de industria versum scripsit, ipsum ostensum est testimonium, & a Basilio Ancyræ, seu & a Tarasio patriarcha Constantinopolitano, simul & a Nicephoro episcopo Dyrrachii singulatim responsum est. Basilius quidem episcopus respondit: Sanctus Gregorius deiloquus pater mirabilem putavit imaginem Polemonis. Et patriarcha dixit: Etenim castitas ex ea peracta est. Nisi enim vidisset imaginem prostituta Polemonis, nequaquam ab adulterio recessisset. Simulque & Nicephorus episcopus respondit: Mirabilis imago & digna valde nimis, quoniam potuit mulierem eruere de abominabilis ludibrii operatione. Et post hæc sic alius lector legit: Beati Antipatri episcopi Bostrorum ex sermone de fluxu sanguinis, ubi post multam explanationem, sanctus inquit: Adepta donum, titulum erexit Christo, divitias quidem medicis expendens; divitias vero reliquas offerens Christo. Et post hæc sic iterum separatim pro miraculo fluxuosæ mulieris patriarcha respondit: Sicut & imaginem quæ titulatur Christo eam offert, quemadmodum fluxuosa titulum. Similiter & Basilius episcopus respondit: Proprie dicere jubet, & suscipit prolixe qui faciunt imagines. Tamen vestra a Deo inspirata veridica excellentia, ipsam synodum legi facere potest in actione quarta, utrum sic est, an non.

IN ACTIONE SEXTA.

Tomo tertio.

Anno Christi 787.

Cap. 12. Reprehensio. Exod. 31.

Quod non pertineat ad imaginum adorationem, ut illi stultissime & irrationabiliter putant, quod per legislatorem scriptum est: *Ecce vocavi ex nomine Beseleel filium Huri filii Hur de tribu Juda, & replevi eum spiritu sapientiæ & intelligentiæ ad perficiendum opus ex auro & argento: & dedi ei socium Ooliab filium Achisameth*, &c.

Responsio.

Pro his firmissimis exemplis prædecessor noster sanctissimus dominus Gregorius secundus junior papa, in suo sacro concilio, (quod & in alio concilio prædecessoris nostri domini Stephani papæ, una cum sacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ acto, susceptum & veneratum est) in eo ipso præsidente sanctissimo ac beatissimo quondam domino Gregorio papa per semetipsum, similiter dixit: Si contraria sentientibus, & irritas facere quærentibus antiquas patrum traditiones, salutis occurreret conversio, sufficerent utique ea, quæ superius a nobis ex patrum testimoniis vel sacris dicta sunt documentis. Sed quia videmus, quod mœrentes dicimus, plerosque turbatis mentibus statuta conturbare ecclesiæ: ideo, fratres carissimi, extenditur sermo, & cupimus ad compescendam erroris insaniam adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere: forsan resipiscent inquieti. In libro enim Exodi sic legimus: *Locutus est dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias; ab omni homine, qui offert ultroneus, accipietis eas. Hæc sunt autem quæ accipere debetis, & cetera per ordinem, usque ad duos cherubim, qui erunt super arcam testimonii, cuncta quæ per te mandabo filiis Israel.* Nam & aliud protulit testimonium ex libro tertio Regum, ut sileant garrientes mandato Dei. A Salomone constructo templo, *Inter alia fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum.* Et infra: *Et sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro: & operuit tam cherubim, quam palmas, & cetera auro.* Ecce, carissimi fratres, consideremus quid Deo mandante Moyses fecerit, quidve Salomon sapientissimus jussu construxerit divino, &c. Quanto debemus puro corde & animo sculptum Christum Deum nostrum, sanctamque semper virginem ejus genitricem Mariam, apostolos quoque, vel omnes sanctos Dei per eorum sacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere & relaxari delicta? Nos non ob aliud nomen imagines facimus & adoramus, sed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si autem manufacta omnia abjicienda sunt, neque arca fœderis, neque aurei & cælati cherubim ejus, debuerunt recipi, quæ per Beseleel & Ooliab facta sunt juxta præceptum Dei. Si vero illa suscepta sunt, & hæ imagines opportune recipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt. Unde & operantur, sicuti & arca, multa miracula. Nam & arca & cherubim, ut & hæ sine anima erant, & manufacta, & sculpta. Sed sicut illic per illa operabatur Deus & glorificabatur, ita & hæ simili modo secundum visiones & revelationes prophetarum coloribus distinctæ efficiuntur. Et ne aliquis propter adorationem, quæ a prædecessoribus nostris sanctissimis præsulibus promulgata est, oblatrare præsumat, sciat ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius egregius doctor & papa in epistola sua, quam in præfato concilio domini Stephani papæ Herulphus * episcopus provinciæ Galliarum civitatis protulit, ubi inter cetera Secundum servum Dei inclusum Galliæ docuit dicens: Scimus quia tu imaginem

Exod. 25. 3. Reg. 6.

* Lingonensis. Vide tom. VIII. ad an. 769.

Anno Christi 787.

Lib. 7. epist. 53.

nem salvatoris nostri ideo non petis, ut pro Deo aut quasi Deum colas, sed ob recordationem filii Dei, ut in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi * surtarias duas, imaginem salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Petri & Pauli apostolorum continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem, & clavem pro benedictione a sanctissimo corpore Petri apostolorum principis, ut per ipsum a maligno sis defensus, per cujus sanctum lignum munitum te esse credis, &c.

* al. Sartales. H.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 13. Reprehensio.

Quod Theodosius Myrensis episcopus ridiculose & pueriliter egerit, qui ut imaginum adorationem adstrueret, somnia archidiaconi sui in eadem synodo retulit.

Responsio.

Cui dubium est quod & in vetere & in novo testamento pluribus per somnia futura revelata sunt? Sed ut de pluribus optimum unum memoremus, sancti Ambrosii Mediolanensis episcopi testimonium proferimus, qui in expositione sanctorum martyrum Gervasii & Protasii inter reliqua ait: Tertia vero nocte, confecto jejuniis corpore, non dormienti, sed stupenti quædam mihi apparuit tertia persona, quæ similis erat beato Paulo apostolo, cujus vultus me pictura docuerat, &c. Hoc testimonium a Sergio sanctissimo quondam archiepiscopo ecclesiæ Ravennatis per Joannem diaconum suum in præfato concilio sanctæ recordationis domini Stephani prædecessoris mei pro sacrarum imaginum veneratione oblatum est.

Lib. 7. epist. 53.

Orat. Funeb. in laudem Cæsarii, circa finem.

Item sancti Gregorii theologi in epitaphio Cæsarii fratris sui, inter cetera: Tunc Cæsarium meum videbo, nunquam abeuntem, nunquam remeantem, nunquam lamentatum, nunquam misertum, sed splendidum, gloriosum, excelsum, qualis mihi & in visione apparuisti. Hoc dilecte fratrum mihi, &c. Sed & sanctus Gregorius papa in dialogis suis meminit de quibusdam beatissimis viris, atque religiosis feminis, simulque puellis, quod sanctam Dei genitricem Mariam atque principes apostolorum Petrum & Paulum, & sanctos martyres viderint in transitu suo. Unde eos cognoverunt nisi per picturam, sicut & beatus Ambrosius, ut superius exaravimus, dixit?

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 14. Reprehensio.

Deliramentum errore plenum, quod de retruso quodam dixerunt, qui dæmoni jurasse, & ipsum juramentum irritum fecisse perhibetur: cujus abbas non mediocriter delirasse dignoscitur, dicens ei commodius esse omnia in civitate lupanaria ingredi, quam abnegare adorationem imaginis domini, aut ejus sanctæ genitricis.

Responsio.

Hoc testimonium ex libro præcipui doctoris sancti Sophronii oblatum est, & nullus est, ut opinamur, inter orthodoxos Christianos, qui ejus deiloqua dogmata, vel quodlibet explanationis opusculum respuere auderet.

Item sancti Joannis Chrysostomi in amputatione capitis sancti Joannis Baptistæ, inter cetera: Oportebat enim eum non vetare venerationem sacrarum imaginum.

Li. 7. Ind. 2. Epist. 5.

Item in epistola sancti Gregorii papæ ad Januarium episcopum Calaritanum directa, vobis demonstrantes jam superius exaravimus.

IN ACTIONE SECUNDA.

Anno Christi 787. Cap. 2. Reprehensio.

Inutile & dementia prolatum, & risu dignum dictum Agapii Cæsareæ Cappadociæ episcopi reprehenditur in eo quod dixit: Scriptum est in nostris divinis scripturis.

Responsio.

Divina scriptura pro salute hominum prædicari a fidelibus videtur. Et ideo extimamus quod dixisset: In nostris divinis scripturis, gloriam & decorem fideliter ex ipsis se habere desiderans, simulque ab eadem sacra scriptura se docente dicere, quemadmodum in sanctorum patrum opusculis scriptum est, &c. Sancti Augustini de proverbio Salomonis tractatu, inter cetera: Habent & ipsi sacramenta nostra, habent scripturas nostras, habent Amen & Alleluia nostrum, habent plerique symbolum nostrum, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 3. Reprehensio.

Inutile & demens, & errore plenum dictum, quod dicunt: Qui Deum timet, honorat omnino, adorat & veneratur sicut Filium Dei Christum dominum nostrum, & signum crucis ejus, & figuram sanctorum ejus.

Responsio.

Ex libro beati Augustini de filio Abraham ducto ad sacrificium, inter cetera: Non enim frustra moti estis, cum hoc dicerem: Crux cornua habet. Sic enim duo ligna compinguntur in se, ut speciem crucis reddant. Sicut ergo in imagine crucis multis locis videmus, ut fiant duo cornua, quibus infigantur manus, cornibus hærentem arietem crucifixum dominum video, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 4. Reprehensio.

De eo quod idem Joannes non recte dixit: Per imaginem, quæ per colores apparet, adoratur fortitudo ejus & glorificatur, & ad memoriam veniemus de ejus in terra præsentia.

Responsio. Lib. 7. epist. 53.

Item ex epistola S. Gregorii papæ, Secundino servo Dei incluso directa, inter cetera: Quod imaginem illius, quem colis, tibi dirigendam per Dulcitium diaconum tuum rogasti, valde nobis tua postulatio placuit: quia illum in corde tota intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere desideras, ut visio corporalis quotidiana semper reddat exoptatum, & dum picturam vides, ad illum animo inardescas, cujus te imaginem videre consideras, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 5. Reprehensio.

De eo quod dicunt: Ejusdem criminis reus est qui imagines spernit, cujus & Nabuchodonosor, qui ossa regum Juda protulit e sepulcris, & Judaici regis oculos occisis filiis eruit, & cherubim de templo abstulit.

Responsio.

Jam per epistolam sancti Gregorii papæ superius exaravimus, qualiter imagines non sunt spernendæ, sed venerandæ. Unde prædecessores nostri sæpius dicti sanctissimi pontifices in sacris conciliis talem dedere sententiam: Si quis sanctas imagines domini nostri Jesu Christi, & ejus genitricis, atque omnium sanctorum secundum sanctorum patrum doctrinam venerari noluerit, anathema sit.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 6. Reprehensio.

De eo quod secundum Demetrii diaconi dictum, incaute & inordinate parentes eorum egerunt, duos libros inargentatos, eo quod quiddam de imaginibus in his continebatur, comburentes, & alterius libri duo folia præciderunt.

Responsio.

Hoc proprium hæreticorum factum demonstratur, quemadmodum in eorum pseudosyllogo sub quondam Constantino heretico imperatore deliraverunt.

ANNO CHRISTI 787. Sancti Cyrilli ex epistola ad Successum episcopum Neocæsaræn, inter cetera: Deficientes adversus hæreticorum machinationes armis allegoriarum, & hæretica impietate digum. Commungentes enim epistolam, & quædam auferentes, & quædam adiicientes; ut putaverint memorabilem illum similia sentire Nestorio, & qui cum eo, &c.

Item sanctæ sextæ synodi in tertia actione, inter cetera: Semper sanctæ memoriæ Menne archiepiscopi Constantinopolcos ad Vigilium beatissimum papam Romanum de eo quod una sit Christi voluntas. Exaugentes legati apostolicæ sedis Romæ, exclamaverunt: Pitissime domine, fallatus est præsens liber quinitæ synodi, &c.

Item sextæ synodi in ipsa sexta synodo: Sanctæ sexta synodus dixit: Ecce & hoc testimonium fandi patris perenitli. Non congratit orthodoxis ita circumuntucus fandissimum patriarcha nos defloraverit: hæreticum potius proprium hoc est. Macarius hæreticus dixit: Et jam dixi, quia quæstiones instabitur intentionem meam, hoc modo defloravi. Sanctæ synodus exclamavit: Hæreticum ipsum manifeste demonstravit, &c.

IN EADEM ACTIONE.

De eo quod in eodem libro in tabulis arcuatis, Leonis ad Scytarum hæreticorum epistolæ, antiquissimum & ingeniosissimum fui erroris conclumentum se invenisse gloriatur est.

Item ex eodem sancto sexto concilio inter cetera: Constantinus piissimus imperator, & sancta synodus dixerunt: Edicat Macarius, ut quid hæresis cessaris fiat circumcrediat de testimonia sancti & probabilis patris? Macarius hæreticus dixit: Ego testimonia quæ defloravi, secundum proprium intentum defloravi. Et post pauca: Sancta synodus dixit: Ecce, benepiissime domine, & hoc testimonium abscidit. Namque post testimonia per jusiionem vestræ fortitudinis relegantur, obtendent deflorationem ejus obumbrata, &c.

IN EPISTOLA IMPERATORIS.

De eo quod Constantinus & Irene ex epistola sua venerabili papæ urbis Romæ inter cæteros: Rogamus tuam paternitatem, & maxime Deus rogat, qui nullum hominem velit perire.

In sancto evangelio ita ait dominus: *Simon, etce fatanæ ex petivit vos, ut cribaret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos*, &c.

Item in epistola beati Pauli apostoli, inter cetera: *Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconciliens sibi, non imputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.*

Item Iuanis Chrysostomi in sermone de ascensione domini, inter cetera: Dicit quod non nostra deprecatione, qui eum offenderamus, sed postulatione, qui ipse nobis factus est, *pro Christo namque, sit apostolus, legatione fungimur, tanquam Deo rogante per nos.* Quid hoc est? Ipse rogat qui injuriam passus est? Valde inquit: Nam Deus clemens, & ipse tanquam misericors pater deprecatur. Et vide qui medius est, qui reconciliator sectilis, non angelus, non archangelus, sed ipse filius deprecantur, &c.

Item ejusdem sancti Joannis Chrysostomi in interpretatione epistolæ ad Romanos, inter cetera: Quid enim post hæc? Iam non prophetas, jam non angelos, jam non patriarchas, sed ipsum misit Filium: & occidus est, & ipse veniens, & nec sic extinxit amorem, sed accendit amplius, & manus rogans. Et infra: Et clamat Paulus, dicens: *Pro Christo enim legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.* Et post pauca: Consideremus quotiens eum injuria afficerimus post millia bona, cum tamen perfiteriit rogans: quotiens eum transgressi fimus, cum tamen ipse non negligat nos, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

De eo quod prefatus Joannes dixit: In hominis forma justatus est eum ipso, & vocavit eum Israel, quod est interpretatum mens videns Deum.

Ex libro sancti Gregorii theologi de deitate, inter cetera: Jacob enim ieiaiam erceiiam videt: Et post pauca: Et quasi cum homine, Deo collocutatur. Et post cetera: Et certamen pietatis translationem vocationis accepit, transhominatus pro Jacob Israel, &c.

Item sancti Augustini de luctatione Jacob cum angelo, inter cetera: Tenebat ergo & luctabatur; quali cum carnali habitu Jacob ampleksi voluess: dicebat: *Dimittis me carnaliter, quia ecce jam mansi est, et spiritualiter illuminaris*, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Quod non recte sentiant qui dicunt: Si secundum Moysi legitimam traditionem præcipitur populo, *Iuxta* parjuriis, hyacinthina in fimbriis in extremis vestimentis ponit, ad memoriam & custodiam præceptorum, multo magis nobis per alli mistam picturam sanctorum vicorum videre eatum conversationis eorum, & bonum imitati fidem secundum apostolicam traditionem.

Quod non ignorantium non habetis illud quod sanctus Gregorius papa, ut superius exravimus, in epistola sua dixit, & quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historiam non sine ratione veruflas antiqui. Et quatenus iterum, dum super Ierechiolem prophetam tractaret de diffinitione facti eloquii, ait: Scriptura sacra libus nolter est de potus. Et post pauca: In relatu enim oculorum, quia quæ intelligi nequeunt, nitii exponantur, cibus est: quia quidquid exponitur, et intelligitur, quasi manducatur et glutitur. In relatu vero aperitioribus potus est. Potum enim non mandendo glutimus. Aperitiora ergo mandata bibimus, quia etiam non expolita intelligere valemus, &c. Unde & a prædecessoribus meis sanctissimis pontificibus in eorum laicis concilibus expositum est, de veteribus historiis inter plura promulgantibus sci vero illa lectorie tanti, & hac ingenti quantitate fuscipiatur, quantum secundum Deum fuint. Unde & operantur, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod non bene Joannes presbyter sentiat, qui ut imaginum adoratorum adiiruetet, dixit: Et ipse Nave duodecim lapides fluxit in Dei memoriam.

In libro Iosue scripsum est: *Ipse vero fecit vnfimmente sua, & circidit prunos in terram coram arca domini ipsar ad vesperam, tam ipse quam omnes filiorum Israel, & vesperam pulverem super capita sua.* Et post pauca: *Dixitque dominus ad Iosue: Surge, ecce jacet prunus in terra? Pertetur Israel, & prævaricatus est pactum meum.* Et iterum post pauca: *Surge, sanctifica populum, & dic eis: Sanctificamini in crastinum*, &c. Ecce profiteiur ante ostam fedeiris Iosue, exuditur est. Unde melliflua doctor sanctus Gregorius papa in epistola sua, de qua superius exravimus, Secundino servo Dei in Galliis inclusio directa, inter cetera monuit, dicens: Et nos quidem non quasi ante *A Corinthis*. Os suum aperuit attente, & ordinem polulit linguæ suæ, laudans creatarum tanquam Creatorem, creatorem tanquam creatorem, angelos tanquam angelos, cælestia, tanquam cælestia, terrestria tanquam terrestria, &c.

IN EADEM ACTIONE

Inutile & mendacio plenum dictum Joannis Cappadocis presbyteri & legati orientalium, dicentis: Non contrenunc pictures scripturis, fed quidquid lectipiura dicit hæc demonstrant, quatenus concordes sint scripturis.

Iam sæpius superius exravimus, qualiter per Sophronium episcopum suum, Sereno episcopo Massiliensi directum, sanctus Gregorius eximius doctor & papa, inter cetera docuit: Ac deinde (subjungendum, quia pictura imaginum, quæ ad ædificationem ignorantium fiunt, quasi fuctar fuerat, ut nefcientes literas, ipsam historiam intendentes, quid dictum sit different, &c.

Item sancti Joannis Chrysostomi in interpretatione psalmi 70. cujus initium: Pictores imitantur ante naturam, & colores coloribus permiscentes, vitibiles corporum depingunt imagines. Et post pauca: Et tangentem fedentem, & habentem iubditum, & gladium acutum, & flavios decurrentes, & campos varias coloribus adornatos, & omnia quæ ipsaiiter pictores pertarem imitantes, mirabilem historiam videntibus præstant, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Et inventum est in quarta.

Falsissimum & omni ridiculo dignum dictum Joannis presbyteri, qui non minus cæteris in imaginum adoratione infinolite dignoscitur. Ait enim: Cum adoratione, & dicit, quoniam hic est Christus Filius Dei, &c.

Sancti Augustini in psalmi 85. explanatione, inter cetera: Angelus ei enim omnis jeiar corpora patiuntur, nec habitur ei esse possunt, aec semper. Divinitas autem qua ubique pretio est, undique ad eam posteli duci similitudo, & eorum poteli esse in familiaritate ejus, & ipsa ad eorum ut in proprietatibus. Nemqnid Christus est janua, quemadmodum videntur januas factas a fabro? non utique, & tamen dixit: *Ego sum janua.* Aut numquid fic est pastor, quomodo videmus pastores ilios præpositos pecorum, &c.

EX SENSU.

Quod illi libri, Vitæ patrum, quorum auctoreiignoratur, non prorsus idonei sint ad refutandum dantes, Ac ad hæreqm in contentionem venituunt confirmanda.

Item ex libro sancti Augustini de quæstionibus evangeliis secundum Lucam, inter cetera: Vas Spiritus ejus in domo, sunt fenfus carnales quibus ad investigandam veritatem, quæ intellectu capitur, multi utentes peatiuss extraverunt, &c. Vitæ enim patrum fine probabilibus auctoribus minime in ecclesia legiuntur. Nam ab orthodoxis tieuiatur & fuscipiuntur & leguntur. Magis enim pulchrum fanctorum martyrum fucri eunoes confiuuntur, ut liceat eas etiam in ecclesia legi, cum anniversarii dies eorum celebratur.

Quod non homam habeant memoriam, qui ut non obliviscentur fanctorum, vel certe ipsius domini, idiotico imagines erigunt.

Ex commentario sancti Hieronymi in Matthæum evangelistam, inter cetera: Hominomoi hominem dum voluit alterius imperitiam repre-

ANNO CHRISTI 787. Cap. 15. Reprehensio. Cap. 16. Reprehensio. Cap. 17. Reprehensio. Cap. 18. Reprehensio. Cap. 19. Reprehensio. Cap. 20. Reprehensio. Cap. 21. Reprehensio. Cap. 22. Reprehensio. Cap. 23. Reprehensio. Cap. 24. Reprehensio. Cap. 25. Reprehensio. Cap. 26. Reprehensio. Cap. 27. Reprehensio. Cap.

hendere, ostendunt suam. Quamvis enim tenuis humor & liquens esca, tamen cum in venis & artubus concocta fuerit & digesta, per occultos meatus corporis, quos Græci πόρους vocant, ad inferiora delabitur, & in secessum vadit, &c.

[Ante medium.] Item sancti Augustini in interpretationem psalmi 98. inter cetera: Sion dicta est civitas, quæ est Jerusalem: dicta autem ex interpretatione quadam nomen accipiens, quia Sion speculatio dicitur, id est visio & contemplatio. Speculari enim prospicere est, vel conspicere, vel intendere, ut videas. Est autem Sion omnis anima, si intendit videre lucem quæ videnda est. Nam si ad suam attenderit, tenebratur: si ad lucem illius attenderit, illuminatur. Quia tamen manifestum est Sion civitatem Dei esse; quæ est civitas Dei nisi sancta ecclesia? &c.

INTERROGATIO.

[Cap. 19.] Ut scientes non faciant, ubi in veteri vel novo testamento, aut in sex synodalibus conciliis jubeatur imagines facere, vel factas adorare.

RESPONSIO.

Nos quidem infra scientes facimus, sicut jam fecimus, quia & in veteri & in novo testamento, sive in sex synodalibus conciliis semper venerandæ 'faciunt [fuerunt] sacræ imagines, & factæ inter sancta sanctorum titulabantur. Nam illi nobis dicere debebant, in quali de ipsis sex synodalibus conciliis reprehensæ sint sacræ imagines. Enim vero in primo sancto concilio sæpius ostensum est, quia S. Silvester papa, & Constantinus Christianissimus imperator venerati sunt sacras imagines, & cum nomine Christianitatis palam coram omnibus fideliter atque mirabiliter eas ostenderunt, & a tunc usque hactenus sanctorum pontificum videlicet Silvestri, Marci & Julii miræ magnitudinis sanctæ eorum ecclesiæ apud nos sunt depictæ, tam in musivo, quamque in ceteris historiis cum sacris imaginibus ornatis. Item in sancto secundo concilio S. Damasius elegantissimus papa propriam suam fecit ecclesiam, cujus sanctus Gregorius papa meminit in dialogis, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur: similiter a tunc usque hactenus historiis sacris & imaginibus pictam habemus. Iterum & de sancto tertio concilio, sanctus Cælestinus papa proprium suum cœmeterium picturis decoravit. Magis autem successor ejus beatus Sixtus papa fecit basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ cognomento Majorem, quæ & Ad præsepe dicitur. Similī modo & ipse tam in metallis aureis, quamque in diversis historiis, sacris decoravit imaginibus. Sed & per rogatum ejus, Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis & salvatore, gemmis pretiosis ornatam, quam voto gratiæ super confessionem beati Petri apostoli posuit, & a tunc usque hactenus apud nos ab omnibus fidelibus venerantur. Itemque de sancto quarto concilio, egregius atque mirificus prædicator sanctus Leo papa & ipse fecit ecclesias, quas in musivo & diversis historiis seu imaginibus pingens decoravit. Magis autem in basilica beati Pauli apostoli, arcum ibidem majorem faciens, & musivo depingens salvatorem dominum nostrum Jesum Christum, seu vigintiquatuor seniores, nomine suo versibus decoravit: & a tunc usque hactenus fideliter a nobis venerantur. Et de sancto quinto concilio sanctissimus Vigilius papa in Lateranensi patriarchio basilicam faciens, pulcherrime eam decoravit picturis, tam in historiis, quamque in sacris imaginibus: Multo amplius vero ejus sanctissimi successores dominus Pelagius atque dominus Joannes miræ magnitudinis ecclesiam apostolorum a solo ædificantes historias diversas tam in musivo, quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & a tunc usque hactenus a nobis venerantur. Sed & sanctus Gregorius papa in monasterio suo pulchrum fecit oratorium, [Grego. lib. 3. dial. c. 33.] & ipsum diversis historiis pingi fecit, atque sacras ibidem erexit imagines: ubi & cum beato Eleuthero pro ægritudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt. Et ille vir sanctus Eleutherius, quem dicunt & mortuum suscitasse, ante ipsas sacras imagines se prosternens, divinam exorare clementiam cum sancto Gregorio non dubitavit: sed fidem ferentes perfectam, pariter exauditi sunt, & usque hactenus apud nos venerantur. Sed & ecclesia Arianorum, [Lib. 3. c. 30.] cujus ipse sanctus Gregorius in dialogis suis meminit, placuit eidem sancto Gregorio, ut in fide catholica, introductis illic beati Sebastiani & sanctæ Agathæ martyrum reliquiis, dedicari debuisset, quod & factum est. Et post miraculum, quod in eadem ecclesia factum est, diversis historiis ipse beatus Gregorius pingi fecit eam, tam in musivo quam in coloribus, & venerandas imagines ibidem erexit: & a tunc usque hactenus venerantur. Si enim voluerimus enarrare per ordinem, nostri prædecessores pontifices quantas ecclesias fecerunt usq; nunc, mirifice in eis sacras imagines erigentes, atque diversas historias pingentes, nec non & venerantes, apostolice audemus dicere, deficiet nos [Hebr. 11.] tempus enumerandi, atque eorum ædificia cum sacris imaginibus & historiis explanandi. In sexto [Canone 82.] vero sancto concilio non solum contemnere non sunt ausi, sed etiam easdem sacras imagines venerantes statuerunt, agnum Christum Deum nostrum secundum humanam figuram, & in imaginibus a nunc pro veteri agno restitulari. Quapropter sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro [Lib. 3. c. 7.] tertio de fide, inter cetera pro hujusmodi docuit: Servemus ergo præcepta majorum, nec hæreditaria signacula ausi rudi temeritate violemus. Librum [Apocal. 5.] signatum illum propheticum non seniores, non potestates, non angeli, non archangeli aperire ausi sunt: soli Christo explanandi ejus prærogativa servata est. Librum sacerdotalem quis nostrum resignare audeat, signatum a confessoribus, & multorum jam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt, postea tamen damnata fraude signarunt. Qui violari non ausi sunt, confessores & martyres extiterunt. Quomodo fidem eorum possumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Nemo metuat, nemo formidet, &c. Si vero hæretici sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam non oppugnassent, sancta sex synodalia concilia necesse fieri non fuisset. Similiter si a Leone & Constantino hereticis imperatoribus ipsa sancta catholica & apostolica ecclesia pro sacris imaginibus non fuisset oppugnata, prædecessores mei sanctissimi pontifices concilia nequaquam fecissent, neq; nos postmodum fieri annueremus, nisi pro tot millibus animarum, quæ in hæresi manentes, & quotidie in eam deficientes, in laqueo periclitabantur diaboli. Sicut enim in sancta quarta synodo definitum est, pro vera fide dicentibus ita: Quam nos a nostris majoribus traditam debemus cum omni competenti devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conservare; quatenus beatissimus Romanæ civitatis episcopus, cui principatum sacerdotii super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & sacerdotibus judicare. Et ideo prædecessor noster sanctissimus Gregorius junior papa, scribens ad Leonē & Con-

stantinum hæreticos imperatores: Pro sacris imaginibus, inquit, omnia & ipsa nostra tradimus, si contigerit, corpora. Nam nunquam novitatem recipimus, aut a religione paterna ulla declinamus ratione. Divina enim vox interminatur, quæ per omnia debet præcaveri: [Matth. 16.] *Si totum mundum quis lucretur, & animæ suæ faciat detrimentum, lucratus est nihil.*

[Gelasius papa in epist. 9. ad Anastasium imperatorem.] Item & in alia sua epistola pro ipsis sacris imaginibus rationabiliter eos increpans, inter cetera dixit: Legitur namque dixisse quidam doctissimus ac venerabilis pater, quia duo sunt, quibus principaliter hic regitur mundus, auctoritas videlicet sacrata pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto gravius pondus est sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt examine rationem. Et idcirco nequaquam nos quispiam terminos patrum nostrorum transgredi facere valebit, neque novitates vocum imponere: sed in ea orthodoxa fide, quam suscepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes, prædecessorum nostrorum sanctissimorum pontificum procul dubio veneramur & tenemus pro sacris imaginibus concilia, nullum quemlibet jam exinde contrarium sermonem suscipientes, neque rationem reddentes. [Homil. 16. post mediū.] Nam sanctus Gregorius mellifluus doctor in homilia super Ezechielem prophetam, dum de intellectu sacri eloquii per temporum incrementa pollente tractaret, adjunxit: [Daniel. 12.] *Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia.* Sancti patres, quos per sacram scripturam cognoscimus, ante legem quidem in unius Dei cognitione salvati sunt, perfectam vitæ simplicis obedientiam habentes, & sæpe videndo angelos, jam aliquid de contemplatione tangentes. Data autem lege, sancti patres etiam in decem sunt mandatis eruditi, ut per cognitionem unius Dei, etiam in legis se operibus exercerent. Superveniente autem gratia per testamentum novum, omnis fidelis populus unum Deum Trinitatem esse cognovit, & virtutem decalogi in ejus agnitione complevit. Unde sciendum nobis est, quia & per incrementa temporum crevit scientia spiritalium patrum. Plus namque Moyses quam Abraham, plus prophetæ quam Moyses, plus apostoli quam prophetæ in omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Fallor, si hæc ipsa scripturæ testimoniis non affirmo. [Dan. 12.] *Pertransibunt*, inquit, *plurimi, & multiplex erit scientia.* Sed hæc eadem quæ de Abraham, Moyse, prophetis & apostolis diximus, ex ejusdem scripturæ verbis, si possimus, ostendamus. Quis enim nesciat, quia Abraham cum Deo locutus est? & tamen ad Moysen dominus dicit: [Exod. 3. & 6.] *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob: & nomen meum Adonai non indicavi eis.* Ecce plus Moysi quam Abrahæ innotuerat, qui illud de se Moysi, indicat, quod se Abrahæ non indicasse narrabat. Sed videamus, si prophetæ plus quam Moyses divinam scientiam apprehendere potuerunt. Ecce psalmista dicit: [Psal. 118.] *Quomodo dilexi legem tuam domine? tota die meditatio mea est*: atque subjungit: *Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est.* Et iterum: *Super seniores intellexi.* Qui ergo legem meditari se memorat, & super omnes docentes se ac super seniores intellexisse testatur, quia divinam scientiam plus quam Moyses acceperat, manifestat. Quomodo autem ostensuri sumus, quia plus sancti apostoli edocti sunt quam prophetæ? Certe veritas dicit: [Luc. 10.] *Multi reges & prophetæ voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt.* Plus ergo quam prophetæ de divina scientia noverunt, quia quod illi in solo spiritu audierant, ipsi etiam corporaliter videbant. Impleta itaque est ea, quam diximus, Danielis sententia: [Dan. 12.] *Quia pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia.* Quanto enim mundus ad extremitatem ducitur, tanto nobis æternæ scientiæ aditus largius aperitur, &c.

[Lib. 4. c. 10.] Item sancti Gregorii super Job, inter cetera: Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios instruunt, hostes devorant, dum eos intra corpus suum per vim conversionis immutant: quos lapidibus fundæ subjiciunt, quia dum fortes quasque in sancta ecclesia viros instituunt, per eos adversariorum superbientium pectora dura confringunt. Quid namque per fundam, nisi sancta ecclesia figuratur? Funda namque dum in gyrum mittitur, sicut de illa lapides exeunt, quibus adversariorum pectora feriantur, ita sancta ecclesia dum volubilitate temporum per tribulationum circuitum ducitur, fortes ex illa viri prodeunt, quibus quasi lapideis ictibus iniquorum corda tundantur.

IN ACTIONE SEPTIMA.

[Cap. 30. Reprehensio.] Quanta ratione mysterium dominicæ crucis ab imaginibus distet, quas quidem illi eidem æquiparare contendunt.

[Responsio cap. 7.] Sancti Ambrosii Mediolanensis episcopi ex libro de incarnatione, inter cetera: Numquid cum & divinitatem ejus adoramus & carnem, Christum dividimus? Numquid cum in eo imaginem Dei crucemque veneramur, dividimus eum? apostolus certe qui de eo dixit: [2. Cor. 13.] *Quoniam etsi crucifixus est ex infirmitate, vivit tamen ex virtute Dei*: ipse dixit: [1. Cor. 1.] *Quia non divisus est Christus*, &c.

[Lib. 1. c. 4.] Item ejusdem sancti Ambrosii ex libro primo de fide, inter cetera: Imaginem apostolus dicit, & Arius dicit esse dissimilem? Cur imago, si similitudinem non habet? In picturis nolunt homines esse dissimiles, & Arius dissimilem Patrem contendit in Filio. Et post pauca: Prophetæ dicunt: [Sap. 7.] *Splendor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula Dei majestatis, & imago bonitatis illius*, &c.

[Lib. 7. epistola 34.] Item ex epistola sancti Gregorii papæ Leontio exconsuli missa, inter cetera: Oleum quippe sanctæ crucis & aloes lignum suscepimus: unum, quod tactu benedicat; aliud, quod per incensum bene redoleat. Decebat igitur, ut bonus vir ea transmitteret, quæ iram nobis domini placare potuissent. Et post pauca: Præterea benedictionem vobis sancti Petri apostolorum principis, clavim sacratissimi sepulchri ejus, in qua benedictio de catenis illius est inserta, transmisimus: ut quod ejus collum ligavit ad martyrium, hoc vestrum ab omnibus peccatis solvat.

IN FINE LIBRI.

[Cap. 31. Reprehensio.] De eo quod Constantinus & Irene in suis scriptis ajunt: Per eum, qui conregnat nobis Deus.

[Responsio. Prov. 8.] Ex proverbiis Salomonis, inter cetera: *Meum est consilium & æquitas, mea prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt. Per me principes imperant, & potentes decernunt justitiam. Ego diligentes me diligo.* Et post plurima: *Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus*, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

[Cap. 32. Reprehensio.] De eo quod non bene intelligant hoc, quod dictum est: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: ut adorationem quasi absolute diceret, & servitium ipsi soli dixisset.

San-

ANNO CHRISTI 787. Ref. synod. Nicæn. 2. act. 6.

Sancti Ambrosij Mediolanensis episcopi ea libro de fide quinto, inter cetera: Cum legimus: *Dominum Deum suum adorabit, & illi soli servies*: utrum Christum non adorandum, & Christo non esse illum servendum? Quod si illa, quæ adoravit eum, Chananæa imperare meruit quod petiit, & Paulus apostolus, qui servum se Christi prima scripturam locum præstione profitetur, apostolus esse nolit, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum: dicant, quid sibi intersint sequendum: utrum cum Armoniacum sibi facientibus esse possit, ut solum & verum Deum Christum negando offendant, quia nec adorandum eum, nec serviendum ei judicent: an vero confortium malitiæ habere cum Paulo, qui servienda ab omnibus adorando eum Christum, utique falsum verum Deum voce affectuque non dubitabant, quem pro servitio fatebatur? Quod si quis dicat, Quomodo ergo patrem adoret & filius, quia scriptum est: *Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus*: consideret, quando, & apud quem, & cujus fuerit locutus, & quæ fuerit locutus, &c.

Jrenæ. 4.

Rep. 1. Gal. 1.

Gen. 24.

Matth. 4.

Lib. 1. c. 17.

Xenod. 13.

Exp. 8.

Rom. 3.

Genes. 28.

Ps. 83.

IN EADEM ACTIONE.

Quod cum Deus illocutus sit, illi minus dedit dicentes: Venerantur & adorantur fieri locum Dei.

Respondit. Epistolæ Hadriani. c. 1. c. 2.

Dicit Augustinus in explanatione psalmi 86. inter cetera: *Fundamentum, inquit, apostolorum, ma potest poneri, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus*: Quomodo ergo fundamenta prophetæ & apostoli? & quomodo fundamentum Christus Jesus, quo alterius nihil est? Quomodo patranus, nisi quemadmodum aperte dicitur fundamentum, & sic fundamentum fundamentis fundamentorum? Si ergo fundamenta cogitet, Christus sanctorum: si gregem subditum cogitet, Christus pastor pastorum: si fabricam cogitet, Christus hinc fundamentum fundamentorum: sic post pauca: Divinitas autem, quæ ubique præsidet, undique ad eam duæ porrectæ similitudo, & tamquam ad esse in familiaritatibus, quia nihil horum est in proprietatibus, &c.

Item ejusdem Sancti Augustini ex libro secundo de Trinitate, inter cetera: Quid enim libi vult quod ait dominus: *Ecce locus est prope me, & stabis super petram*? Quis locus terrenus est penes dominum, nisi hoc est penes eum, quod eum spiritaliter attingit? Nam quis locus non est penes dominum: *qui attingit a finis usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter*? &c.

Item sancti Joannis Chrysostomi de sermone sancti Paulij apostoli, ubi ait: *Non quod ruda, ego*: & quoniam Jacob figura factus est Christi, inter cetera: *Venit in medio fluminum, & ut vidit fountem, dixit*: *Non est hic aliud, nisi domus Dei*. Etenim non vidisti ædificium, sed scalam. Et Sed quoniam scilicet quia scala figura est ecclesiæ, dicebat: *Hæc domus Dei*, hæc ecclesia est. Et unde hæc Domus Dei ecclesia est, dicit Paulus Timotheo hæc scribens: *Spero venire ad te citius. Si autem tardaverit, ut scias quomodo te oportet in domo Dei conversari, quæ est ecclesia Dei vivi, &c.*

IN EADEM ACTIONE.

Quod enim [illegible] habeo dicitur Salomon in templo fertile burer, & leones, imaginum adoratio firmari poſſit, ut illi dicunt, quia in eorum adorationem ambulent. Sive illud quod in Ezechiele ſcriptum eſt: *Facies & cherubim uſque ad aquam*.

Jam ſæpius hæc inventenes capitula ſcripturarum, quæ ſuiſque ex prædeſſoribus noſtri ſanctiſſimi pontifices in eorum ſcripta reſtitutes conciliis pro venerandis imaginibus conſtituere, & minimum conſtat eorum apoſtolica cenſuram apud nos obſervandam ac venerandam eſſe. Item ex libro ſancti Auguſtini de pſalmo 8. inter cetera: In veteri teſtamento ſignificantur veteſtamenta, nonnulla figurarent hæc expreſſio veritatis. In illa autem figura ſerebantur quandam prænuntiabant futurum data eſt illi populo" terraque *ubi fluit lac & mel*. Item ex libro ſancti Auguſtini de quæſtionibus in evangelium ſecundum Lucam, inter cetera: Quid eſt quod dicit dominus: *Qui ſpernit te, me ſpernit: & ſpernit me, qui defendat vulnera illa*. In teſto eſt, qui" excidens carnalia, tanquam in aura libera ſpiritaliter vivit. Et poſt pauca: Hujus ergo ſpiritalis viri jam vita eſta vacare in domo, quia mente corpori ſuperteminens, peractam intelligentiæ tanquam in tabula poſitam perſpicatiæ ſapientiæ velut cuſo apertiſſimo fruitur, &c.

Ut ſimum capitulum eſt, ut ſciat dominus apoſtolicus de patre noſter, & ſanctis ſimul Romanum eccleſia, ſecundum quod continetur in epiſtola beatiſſimi Gregorii, quam ad Serenum Maſſilienſem epiſcopum diverit. Permittimus imagines ſanctorum, quæ imaginem ſuam formamverhorint, tam in eccleſia, quam in domibus, eccleſiam propter amorem Dei & ſanctorum ejus. Adorare vero eas nequaquam cogimus, qui solum ſtarent. Frangere vero eas ſtultum eſt, quia voluerit, non permittimus. Et quis ſenſum Sanctiſſimi Gregorii ſequi in hac epiſtola univerſalem catholicam eccleſiam Deo placitam indubitanter libere poſtetur.

Hoc ſacrum & venerandum capitulum multum Rezpondit. dilitat a tocis ſanctiſſimis capitulis. Et idcirco cum agnovimus veſtra a Deo ſerenar ſanctiſſimæque eccleſiæ eccleſiæ eſſe proprium, in eo ubi recte fidei plena peritia conſeſſi eſt ſenſum ſanctiſſimum Gregorii. Memoriam enim veſtra eccleſiaſtica ſapientiæ ſcientia, qualiter in ipſa ſancti Gregorii papæ epiſtola Sereno epiſcopo Maſſilienſi directa, fertur inter cetera concinnatis, ubi eundem epiſcopum increpans inquit: Aliud enim eſt picturam adorare, aliud per picturam hiſtoriam, quid eſt adorandum, addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis perſonis pictura ſententibus: quia in ipſa etiam ignorantes videnti quod ſequi debeant, in ipſa legunt illi qui litteras nesciunt. Unde præcipue gentibus pro devotione pictura eſt; quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi debeat. Et poſt pauca: Et ecce in loris venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit. Et intervallo: Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fieranet fuſtæ, ut neſciremus literas ipſam hiſtoriam inteneſtetes, quid adium ſit diſcerent. Iterum poſt pauca: Sed hoc ſolicite fraternitas tua admoneat, ut ex viſione rei geſta ardorem compunctionis percipiantur in adorationem ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. Simili modo & de alia tua epiſtola Januario Calaritano epiſcopo directa pro ſacrarum imaginum veneratione, hoc verbum ſuperius exarvimus. Sed & de epiſtola Secundino levvo Dei incluſo Gallias directa, ſimiliter intimatur.

ANNO CHRISTI 787. Rezpondit. ut ex epiſt. Gend. ep. Rezpondit.

Lib. 1. c. 17.

Lib. 1. c. 17.

Lib. 1. c. 17.

Loco citato

Lib. 1. c. 17.

Lib. 1. c. 17.

ANNO CHRISTI 787. Lib. 1. c. 7.

maximus, ubi in ea ita ſcriptum: Imagines enim, quæ ſanctæ ubi dirigendas per Dulcitium diaconum tum rogaſti, miſimus. Valde nobis tua poſtulatio placuit, quia illum in conde tota intentione quæris, cujus imaginem pro omnibus habere deſideras: ut vitio corporalis quotidiana te ſemper reddat exercitatum, ut dum paſtoram videt, ad illum animo adeſcat, cujus in imagine videre deſideras. Et poſt pauca: Scimus quia tu imaginem ſalvatoris noſtri ideo non petis, ut quali Deum colas, ſed ob recordationem Filii Dei in ejus amore recaleſcas, ſuique ſemper videre deſideras: & nos quidem non quaſi ante divinitatem ante ipſas proſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem aut ſuſtem, aut paſtum, aut in throno ſedentem recordamur. Et dum nos ipſa pictura quaſi ſcriptura ad memoriam Filii Dei ducit, animos noſtrum aut de reſurrectione liberatam, aut de paſſione dominica, aut de diversimodo tibi ſanctarius duas continentes imagines ſalvatoris, ſanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque apoſtolorum Petri & Pauliſque ſpiritaliter fidem noſtram diſcunem, & unum crucem & clavem pro benedictione, ut ab ipſa a malignoſ defenſus pernamus, cujus ſigno ſe eſſe monſtrat omnis, &c. Et quoniam in his veſtrum a Deo inſpiratum regalem orthodoxum ſenſum, memorandum eſt etiam & docundum, qualiter ſanctus Gregorius papa Sereno epiſcopo docuit, de ſacris imaginibus, ut ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiant; hoc eſt eaſdem ſacras imagines alpicientes in adoratione ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. Eo ipſo tenore Secundino ſervo Dei incluſo inquit: Ideo enim petis, ut non quasi Deum colas, ſed ob recordationem Filii Dei in ejus amore cæleſtes, cujus imagineum te videre deſideras: & non quidem non quaſi ante divinitatem ante ipſas proſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur. Sicut vero innoſt Sereno epiſcopo, aſpicientes ſacras imagines in adoratione humiliter ſe proſternunt ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis, ſic & Secundino incluſo ſervo Dei docuit, non quaſi Deum colere, ſed ſolam ſanctam ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ communionem ſuſtinere, & proſternere, non quaſi ante divinitatem, ante ipſas proſternere; ſed proſternere illum adorare, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur. Ita vero & nos eundem ſipum irreprehenſibilem & orthodoxum ſenſum ſancti Gregorii papæ ſequentes & ampliſcentes dabamus, Irene & Conſtantino imperatoribus pro ſacris imaginibus prædicandis eredicione, emulimus dicentes: Quis in univerſo mundo, ubi Chriſtianitas eſt, ipſa ſacra imagines permanentes, ab omnibus fidelibus honorantur, ut perſiſibilem voluntam ad invisibilem divinitatis majeſtatem mens noſtra ſupatur ſpiritualis affectu pro conſemplatione figuratæ imaginis ſecundum carnem, quam Filius Dei pro noſtra ſalute ſuſcipere dignatus eſt, eundem Redemptorem noſtrum, qui in cœlicet, adoramus, & in ſpiritu glorificantes collaudamus: quoniam, ipſa ut ſcriptum eſt, *Deus ſpiritus eſt*, & ob hoc ſpiritaliter divinitatem ejus adoramus. Nam alioſ a nobis, ut ipſas imagines, ſicut quidam garriunt, deificamus: ſed affectum & dilectionem noſtram, quam in Dei amorem & ſanctorum ejus habemus, omnimodo proferimus: & ſic divina ſcripturæ libros, ipſas imagines ob memoriam venerationis habemus, noſtræ fidei puritatem obſervantes, & reliquæ. Quidquid nunque de ſanctis partum opuſculis alia quantula ibidem exaravimus teſtimonia. In eodem ſenſu atque tenore, ut preſentem diximus, cum prædeceſſore noſtro ſancto Gregorio papa, eundem ſenſum fidei tenentes, emulimus prædicantes. Illi vero, ut nobis miſſi noſtri, videlicet Petrus archipreſbyter ſanctæ noſtræ Romanæ eccleſiæ, Petrus religioſus presbyter & abbas venerabilis monaſterii ſancti Sabæ vice voce dicerunt, ſtatim noſtras apoſtolicas ampleſtentes ſyllabas, concilium fieri juſſerunt. Sed ab hæreticis ſeditione facta in Sicilia inſula miſſi noſtri ſine reſponſo reverſi ſunt, ſicut ipſi ad eos miſerunt dicentes Conſtantinopolitan eos aſſendi ſecere. Et ſic ſonabum iſtam ſecundum noſtram ordinationem ſecundum: ſic in pulſibus, ſicut ſacras & venerandas imagines ceremonit. Et ſicut de imagineſus, ſancti Gregorii " ſenſum & noſtrum continebatur: ita & ipſe in eaſdem ſacras imagines ſenſibilionem conſeſſit ſunt, hiſioſcolum & honorabilem ſalutationem reddidere; nequaquam ſecundum ſidem noſtram, veneram cultum, quæ decet ſolo divine naturæ, ſed ſicut ſancta & ſanctæ ſimilitudinem illud quod ab hæreticis detraſtum eſt ſub Conſtantino hæretico Imperatore anathematizantes, cum comis ſequutibus atque conſpiratoribus damnavimus, id eſtem orthodoxum ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ reverſi eccleſiæ, per libellos eorum ſecerunt reſtæ fidei confeſſionem. Et ideo ipſum ſuſcepimus ſondum: nam ſi eam minime receſſiſſemus, & ad ſum pritimum vomitum erroris fuiſſent reverſi, ouja pro tot millium antinarum Chriſtianorum ſanctitu habuit ſedere ratione tanta ſanctæ terribile tremendum divini judicii examen, niſi nos ſolummodo? Si enim ſuperunum peccatorum punitionium agentem gaudium ſactum eſt in cœlis, quanto magis de tot millibus Chriſtianorum, qui ſunt ab errore reversi, quis non gaudet? & cum pſalmiſta canat: *Credidi ut loquerer*, & reliqua. Nos vero adhuc pro eadem ſynodo noſtum reſponſum hactenus eſtem imperatori reddidimus, nunque ne ad ea corpus reverterunt ſecundum. Dudum quippe quando eos pro ſacris imaginibus erectione adhortati ſumus, ſimili modo & de diecreti tam archiepiſcoporum, quam & epiſcoporum ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ commonentes quamvivinus reſtituere eidem ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, quæ tunc cum patriarchis noſtris abſtulerunt, quando ſacras imagines deporſuerunt, & nec reſponſum quodlibet exinde dederunt: & in hoc offendatur, quia ex uno capitulo ab errore reverſi, ex alia doubus in eodem permanent error. Si enim ubique Chriſtianorum eccleſiæ & canonice intactas ſuas poſſident diœceſes, ſicut ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, quæ eſt caput omnium Dei eccleſiarum, ſus diœceſi, videlicet archiepiſcoporum & epiſcoporum, imo & patriarcha pro ſolminarium concionatione atque alimonia pauperum irrefragabili jure & tenore & poſſidere nobis omnibus debet? Unde & veſtra ſanctitas, & Deo proteſta regalis excellentia, eodem adhortamur impetu pro ſacris imaginibus, in priſtino ſtatu erectione gratiam agentes. Sed de diœceſi ſanctæ noſtræ Romanæ eccleſiæ reſtituenda, hæreticum eum pro hujuſmodi errovis perſeverantia eſſe decernemus. Plus enim copiuus ſalutem animarum & rectæ fidei ſtabilitatem conſervare, quam hujuſmodi hominum mandi poſſidere. De vero veſtra

Lib. 1. c. 17.

Lib. 1. c. 17.

Lib. 1. c. 17.

ANNO CHRISTI 787.

præcelsissima a Deo protecta excellentia orthodoxæ fidei habilitate roborata freti extitimus, quia radix ejus firmissima a pravis & infidelibus hominum unquam concutitur vel movetur; sed in ea, quæ cœpit rectæ fidei traditionis doctrina spiritualis matris suæ sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ tenere & amplecti, inconcussanter usque in sæculum sæculi sine reprehensione manere credimus: & ideo confidimus de Dei nostri potentia, quia quantum erga beatorum principum apostolorum Petri ac Pauli ecclesiam fidem geritis & amorem, semper pro ejus profectu & exaltatione regali nisi, undique certantes habueritis; tanto brachii sui propitiatus in regalibus triumphis ab adversis & iniquis hominibus vos defendere & circumtegere dignetur, ut una cum spirituali filia nostra domina regina, vestraque præcelsa nobilissima prole longiori ævo in hoc regnantes mundo, in futuro sine fine vitam cum regno in arce poli habere mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

ANNO CHRISTI 787.

TOMI OCTAVI
FINIS.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS OSLOENSIS